Bundel - PS-vergadering van 30 september 2024

Agenda bijlagen

Besluitenlijst PS 30-09-2024 -vastgesteld-
Notulen PS 30-09-2024 -vastgesteld-
Agenda PS 30-09-2024 -gewijzigd-
Spreektijden PS 30-09-2024
Plattegrond Statenzaal

Onthulling toekomststoel in de Statenzaal om 13.00 uur.

1 Opening en mededelingen.

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

motie 75-2024 AANGENOMEN - BBB PVV VVD 50PLUS_stortplaats Groenwoud
Motie 74-2024 VERWORPEN - JA21- Betrek Veiligheidsregios bij wateroverlast
Motie 76-2024 VERWORPEN - JA21 PVV- Herdenken 7 oktober

2.a Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie PvdA.

3 Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).
Het Statenlid dat een verzoek tot het houden van een actualiteit wil doen, dient dit verzoek in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 12.00 uur.

2024-09-30 Actualiteit JA21-D66-CDA-50PLUS - Nationaal Plan Landelijk Gebied
Motie 80-2024 AANGENOMEN - D66 Volt PvdD CDA 50PLUS JA21-PPLG
Motie 77-2024 VERWORPEN - JA21 CDA- natuurdoelen bespreekbaar maken
Motie 78-2024 VERWORPEN - JA21 CDA- ANLB
Motie 79-2024 VERWORPEN- CDA JA21- doelen in lijn met doelen van het rijk

4 Lijst geheimhouding PS.

2024-09 30 Lijst geheime stukken PS

5 Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergaderingen van 8, 15 juli 2024 en 9 september 2024.

2024-07-08 en 07-15 Besluitenlijst PS -vastgesteld-
2024-07-08 Notulen PS -vastgesteld-
2024-07-15 Notulen PS-uitloop -vastgesteld-
2024-09-09 Besluitenlijst PS -openbaar gedeelte vastgesteld-
2024-09-09 Notulen PS -openbaar gedeelte vastgesteld-

6 Vaststelling lijst ingekomen stukken.

2024-09-30 Lijst ingekomen stukken augustus voor PS van 30 september 2024
2024-09-30 Lijst ingekomen stukken juli voor PS van 30 september 2024

7 Vaststelling voortgangslijst van moties.

2024-09-30 memo lijst moties voor PS
2024-09-30 lijst moties PS

8 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
Indien de commissie of het presidium besluit dat het een hamerstuk is, dan wordt het punt bij de hamerstukken gevoegd.

8.a.1 Aanwijzen lid Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds (VD-45).

2024-09-30 Voordracht 45 Aanwijzen lid Algemeen Bestuur Waddenfonds

8.a.2 (Dit punt is uitgesteld.)

8.b Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019 (VD-46).

Brief aan PS over aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019
2024-09-30 Voordracht 46 Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie NH 2019

8.c Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (VD-56).

Dossier 16217 voorblad.pdf
Brief aan PS over zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
AB voorstel Jaarstukken en resultaatbestemming 2023 OFGV

Jaarrekening 2023 OFGV
Controle verklaring Jaarrekening 2023 OFGV
2024-09-30 Voordracht 56 Zienswijze PS op resultaatbestemming 2023 Omgevingsdienst OFGV
Advies cie. Leefomgeving 16-09-2024 bij VD Zienswijze PS op resultaatbestemming 2023 OFGV

8.d Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond (VD-55).
Dossier 16279 voorblad.pdf
Brief aan PS over begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond
Concept begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond
Aanbiedingsbrief raad en college begrotingswijziging 2025
2024-09-30 Voordracht 55 Zienswijze op begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond
Advies cie. Leefomgeving 16-09-2024 bij VD Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond

8.e Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG (VD-54).
Dossier 16280 voorblad.pdf
Brief aan PS over voorgestelde wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
wijzigingen in GR OD NZKG juli 2024
Brief OD NZKG juli 2024 met bijlagen
2024-09-30 Voordracht 54 Wijziging Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG
Advies cie. Leefomgeving 16-09-2024 bij VD Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG

8.f Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024-2028 (VD-53).
Dossier 16263 voorblad.pdf
Brief aan PS over vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028
Rapportage Investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028
2024-09-30 Voordracht 53 Vaststelling investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024-2028
Advies cie Ruimte Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (iNHi)

8.g Tweede Begrotingswijziging 2024 (VD-52).
Dossier 16060 voorblad.pdf
Brief aan PS over Tweede begrotingswijziging 2024
Brief GS aan PS - Correctie Tweede begrotingswijziging 2024 - 27 augustus 2024
Brief aan PS inzake TBW2024 (tweede correctie) 12 september 2024
Tweede begrotingswijziging 2024 gecorrigeerd 12 september 2024
2024-09-30 Voordracht 52 Tweede begrotingswijziging 2024
Uittreksel cpt-verslag cie Ruimte 9 september 2024 Tweede begrotingswijziging 2024
Uittreksel-advies cie. Landelijk Gebied Tweede Begrotingswijziging 2024
Uittreksel-advies cie. Leefomgeving 16-09-2024 bij VD Tweede Begrotingswijziging 2024
Uittreksel-advies cpt-verslag cie. Bestuur 16 september 2024 Tweede Begrotingswijziging 2024
Beantwoording GS van openstaande PvdD vanuit de commissie m.b.t. 2e Begrotingswijziging

9 Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (VD-51).
Dossier 16002 voorblad.pdf
Brief aan PS over Ruimtelijk Voorstel en startnotitie Regie op de Ruimte
20240702_Startnotitie regie op de ruimte_def
Notitie samenvatting consultatiereacties
240702 Ruimtelijk Voorstel def
240528 GS versie verwerking consultatie in RV met wijzigingen geel gearceerd
Kaartmateriaal Ruimtelijk Voorstel
Brief aan PS over gewijzigde Statenvoordracht mbt besluit over startnotitie Regie op de Ruimte
2024-09-30 Voordracht 51 Ruimtelijk Voorstel en startnotitie Regie op de Ruimte

Advies cie Ruimte Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie ‘Regie op de Ruimte’
Amendement 21-2024 INGETROKKEN - D66 - PvdD - water en bodem sturend
Amendement 22-2024 VERWORPEN - D66 PvdD - Amendement water en bodem sturend 2.0
Motie 81-2024 INGETROKKEN - JA21 Mobiliteitsparagraaf opnemen in Ruimtelijk Voorstel
Motie 82-2024 INGETROKKEN - JA21 PVV Realisatie van een energiebenchmark binnen het Ruimtelijk Voorstel
Motie 83-2024 VERWORPEN - D66 CU PvdD Volt JA21 - betrokkenheid bij ruimtelijk arrangement
Motie 84-2024 VERWORPEN - CDA JA21 Volt- Landbouwvisie voor Noord-Holland
Motie 85-2024 AANGEHOUDEN - Volt GroenLinks - Burgerberaad in ruimtelijk voorstel
Motie 86-2024 AANGEHOUDEN - PvdD D66 - Basiskwaliteit Natuur betrekken bij Regie op de Ruimte

10 Actieagenda Wonen 2024-2028 (VD-50).
Dossier 15954 voorblad.pdf
Brief aan PS over de Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024 - 2028
Actieagenda wonen en woningbouwversnelling 2024-2028
Actieagenda_Samenvatting
Strategische Evaluatie en Onderzoeksagenda WSO
PS 6-11-2023 motie M166-2023 AANGENOMEN
2024-09-30 Voordacht 50 Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024-2028
Advies cie Ruimte Actieagenda Wonen
Motie 90-2024 AANGENOMEN - GL D66 PvdA NH PVDA-verduurzaming bestaande woningvoorraad
Motie 92-2024 AANGENOMEN Volt D66 CDA en CU- Woonwensen van Jonge Noord-Hollanders
Motie 87-2024 INGETROKKEN - CDA - binnen-buitenstedelijk bouwen versie 2.1
motie 88-2024 VERWORPEN - JA21 - Biedt ruimte aan de automobilist
Motie 89-2024 VERWORPEN - JA21 - Stoppen met het STOMP-principe
Motie 91-2024 VERWORPEN - D66 PvdD-motie toekomstbestendige bouw als uitgangspunt

11 Noord-Hollandse Klimaataanpak (VD-49).
Dossier 16278 voorblad.pdf
Brief aan PS over de Noord-Hollandse Klimaataanpak
Overzicht aanpassingen Noord-Hollandse Klimaataanpak
Samenvatting_Noord-Hollandse Klimaataanpak -GEAMENDEERD-
Noord Hollandse Klimaataanpak GEAMENDEERD -printversie-
2024-09-30 Voordracht 49 GEAMENDEERD De Noord-Hollandse Klimaataanpak
Advies cie. Leefomgeving 16-09-2024 bij VD Noord-Hollandse Klimaataanpak
Amendement 23-2024 AANGENOMEN - VVD Volt BBB CDA JA21 50PLUS- Kernenergie NH klimaataanpak
Amendement 27-2024 AANGENOMEN - CU GS Volt-doet voorstellen bij tekortschieten beleid
Motie 95-2024 AANGENOMEN - D66 CDA Volt - NH Klimaataanpak Meetbare en concrete doelen vervolgproces 30 sept 2024
Amendement 24-2024 VERWORPEN - D66 PvdD Volt - Amendement rol opcenten NH klimaataanpak
Amendement 25-2024 INGETROKKEN D66 PvdD-Mestvergister uit klimaataanpak
Amendement 26-2024 VERWORPEN - CU Volt - Klimaataanpak vraagt inzet van iedereen
Amendement 28-2024 VERWORPEN - D66-Mestvergister klimaataanpak
Motie 94-2024 VERWORPEN - JA21 PVV - Realisatie van een energiebenchmark

12 Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (VD-48).
Dossier 16057 voorblad.pdf
Brief aan PS over vaststellen van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied
Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied
2024-09-30 Voordracht 48 Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied
Advies cie Ruimte Vaststellen Ontwikkelperspectief NZKG

Motie 93-2024 AANGENOMEN -D66 GL - NOVEX NZKG- onderzoek waterberging Houtrakpolder 3.0

13 Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024- 2028 (VD-47).
Dossier 16275 voorblad.pdf
Brief aan PS over vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028 (NIKG).
Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG).
2024-09-30 Voordracht 47 Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024-2028
Advies cie Ruimte Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028.
Motie 96-2024 INGETROKKEN - JA21- Instandhouding van wegen en infrastructuur waaronder bruggen en sluizen

14 (Dit punt is uitgesteld.)

15 Vragenuur.
Het Statenlid dat tijdens het vragenuur mondelinge vragen wil stellen, dient deze vragen in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 12.00 uur.
2024-09-30 Mondelinge vragen SP inzake Damen Shipdock aangewezen als industrieterrein van provinciaal belang

16 Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

17 Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.

18 Sluiting.

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

Datum vergadering	:	**30 september 2024**
Vicevoorzitters	:	dhr. J.P. Hollebeek en dhr. B.G.P. de Wit
Griffier	:	dhr. M.J.E.M. van Dam
Vergaderstukken	:	online beschikbaar PS 30-09-2024

1. Opening en mededelingen.

Afwezig zijn mw. Bezaan (PVV) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks).
Mw. Ten Ham (PvdA), mw. Poot (VVD) en dhr. Van Dijk arriveren later.
Statenlid Bwefar (GroenLinks), mw. Poot (VVD) en dhr. Vonk (PvdA) verlaten de vergadering eerder.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.

- Met betrekking tot de het aanwijzen van Lid PS voor AB Waddenfonds bij Hamerstuk punt 8a-1, stemt PS bij acclamatie. Besluitvorming volgt bij hamerstukken.
- Het onthamerverzoek voor hamerstuk 8g Tweede Begroting wordt weer ingetrokken. Besluitvorming van dit punt vindt bij de hamerstukken plaats.
- PS heeft bij acclamatie ingestemd met het behandelen van de ingediende actualiteit door fracties JA21, D66, CDA en 50PLUS inzake “Kabinet voornemens om streep te zetten door NPLG”. De actualiteit wordt behandeld bij punt 3.
- Punt 12 wordt voor punt 11 behandeld in verband met wisseling vicevoorzitterschap.
- Er zijn mondelinge vragen ingediend voor het Vragenuur door:
  - fractie SP inzake “Damen Shipdock aangewezen als industrieterrein van provinciaal belang”.
- Er zijn 3 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend:
  - M74-2024 door fractie JA21 inzake “Betrek veiligheidsregio’s bij aanpak wateroverlast”;
  - M75-2024 door fracties BBB, PVV, VVD en 50PLUS inzake “Stortplaats Groenwoud”;
  - M76-2024 door fracties JA21 en PVV inzake “Herdenken 7 oktober”.

  De stemming over deze moties is uitgewerkt bij punt 17.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2a. Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie PvdA.
Dhr. Veenboer (PvdA) wordt voorgedragen en benoemd tot duo-commissielid van de Provincie Noord-Holland. Hij heeft in handen van de voorzitter de verklaring en belofte afgelegd.

3. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming PS).
Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Mw. Bezaan (PVV), Statenlid Bwefar (GroenLinks) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

De door fracties JA21, D66, CDA en 50PLUS ingediende actualiteit inzake "Kabinet voornemens om streep te zetten door NPLG" is behandeld.

Er zijn 4 moties ingediend, waarvan er 3 zijn verworpen en 1 is aangenomen:

- **M80-2024 door fracties D66, Volt, PvdD, CDA, 50PLUS en JA21 inzake "PPLG voor het einde van 2024" is aangenomen.**
  Voor 40 en tegen 12 stemmen. Tegen stemmen de fracties BBB, PVV en FvD.
  Dictum:
  PS verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
  in de PS vergadering van 16 december 2024 een definitief voorstel ter besluit voor te leggen aan welke opgaves gewerkt wordt en hoe deze worden behaald.

- **M77-2024** door fracties JA21 en CDA inzake "Natuurdoelen -Verbindend Vooruit-bespreekbaar maken" is verworpen. Voor 19 en tegen 33 stemmen. Voor stemmen de fracties BBB, JA21, PVV, CDA, FvD en 50PLUS.
- **M78-2024** door fracties JA21 en CDA inzake "Geen knaken geen taken – koppel toegezegde 500 miljoen aan ANBL" is verworpen. Voor 19 en tegen 33 stemmen. Voor stemmen de fracties BBB, JA21, PVV, CDA, FvD en 50PLUS.
  - Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt tegen motie 78; ziet een heel belangrijke rol voor het ANBL, maar vindt het niet verstandig om nu al te besluiten dat het hele budget specifiek daarvoor ingezet moet worden.
- **M79-2024** door fracties CDA en JA21 inzake "Doelen in lijn met nieuwe doelen Rijk" is verworpen. Voor 19 en tegen 33 stemmen. Voor stemmen de fracties BBB, JA21, PVV, CDA, FvD en 50PLUS.

4. Lijst geheimhouding PS.
De lijst wordt voor kennisgeving aangenomen.

5. Vaststelling notulen en besluitenlijsten van de Statenvergaderingen van 8 en 15 juli, alsmede van 9 september 2024.
De notulen en de besluitenlijst van de openbare Statenvergaderingen van 8, 15 juli en 9 september 2024, alsmede de geheime notulen van de besloten Statenvergadering van 9 september 2024, zijn ongewijzigd vastgesteld.

6. **Vaststelling lijst ingekomen stukken.**
De lijst ingekomen stukken wordt vastgesteld.

7. **Voortgangslijst van moties.**
De lijst moties wordt vastgesteld.

8. **Hamerstukken.**
Totaal aanwezig bij vaststelling van dit punt: 51 leden.
Mw. Bezaan (PVV), mw. Ten Ham (PvdA), Mw. Poot (VVD) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

8a-1 **Aanwijzen lid Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds.**
Voordracht 45-2024

8b **Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019.**
Voordracht 46-2024

8c **Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek.**
Voordracht 56-2024

8d **Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond.**
Voordracht 55-2024

8e **Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG,**
Voordracht 54-2024

8f **Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024-2028.**
Voordracht 53-2024

8g **Tweede Begrotingswijziging 2024.**
Voordracht 52-2024

Hamerstuk 8a-2, aanwijzen lid MRA Raadtafel, is uitgesteld naar de volgende PS-vergadering.

De besluiten behorende bij punten 8a-1 t/m 8g zijn aangenomen en zijn bij de hamerstukken van deze vergadering op de website gepubliceerd.

9. Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte".
Voordracht 51-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Mw. Bezaan (PVV), Statenlid Bwefar (GroenLinks) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

Er zijn 2 amendementen ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken en 1 is verworpen:

- **A21-2024** door fracties D66 en PvdD inzake "Water en bodem sturend" is ingetrokken en gewijzigd ingediend als A22-2024.

- **A22-2024** door fracties D66 en PvdD inzake "Water en bodem sturend" is verworpen. Voor 25 en tegen 27 stemmen. Voor stemmen de fracties GroenLinks, PvdA, D66, PvdD, Volt, SP en ChristenUnie.
    - Stemverklaring fractie BBB: stemt tegen amendement 22; vindt water- en bodem sturend ook belangrijk, maar door het op deze manier te veranderen in de tekst dan zou water- en bodem sturend primair belangrijk zijn en de fractie vindt dat alle andere aspecten ook meespelen.

Er zijn 6 moties ingediend, waarvan er 4 zijn ingetrokken/aangehouden, 2 zijn verworpen:

- **M81-2024** door fractie JA21 inzake "Mobiliteitsparagraaf opnemen in Ruimtelijk Voorstel" is ingetrokken.
- **M82-2024** door fracties JA21 en PVV inzake "Realisatie van een energiebenchmark binnen het Ruimtelijk Voorstel" is ingetrokken.
- **M83-2024** door fracties D66, ChristenUnie, PvdD, Volt en JA21 inzake "PS betrokken bij ruimtelijk arrangement" is verworpen. Voor 18 en tegen 34 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, JA21, Volt, CDA, SP en ChristenUnie.
- **M84-2024** door fracties CDA, JA21 en Volt inzake "Landbouwvisie voor Noord-Holland" is verworpen. Voor 11 en tegen 41 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV, Volt, CDA en FvD.
- **M85-2024** door fracties Volt en GroenLinks inzake "Burgerberaad in ruimtelijk voorstel" is aangehouden.
- **M86-2024** door fracties PvdD en D66 inzake "Basiskwaliteit natuur betrekken bij het traject Regie op de Ruimte" is aangehouden.

Voordracht 51-2024 "Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" is aangenomen.
Voor 50 en tegen 2 stemmen. Tegen stemt de fractie FvD. Het besluit 51-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 9 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Stemverklaring fractie JA21: stemt in met voordracht 51 met de kanttekening dat in de commissie is gezegd dat dit stuk geen juridische basis heeft en dat het ook in de toekomst nog verder zal ontwikkelen en meer een inventarisatie is van staand beleid.

10. Actieagenda Wonen 2024-2028.
Voordracht 50-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 52 leden.
Mw. Bezaan (PVV), Statenlid Bwefar (GroenLinks) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

Er zijn 6 moties ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken, 3 zijn verworpen en 2 zijn aangenomen:

- **M90-2024 door fracties GroenLinks, D66, PvdA en PvdD inzake "Verduurzaming bestaande woningvoorraad in volkshuisvestingsprogramma's" is aangenomen.**
  Voor 45 en tegen 7 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PVV en FvD.
  Dictum:
  PS verzoekt Gedeputeerde Staten:
  om bij de regionale en lokale volkshuisvestingsprogramma's ook de gemaakte en te maken afspraken tussen gemeenten en woningcorporaties over de verbetering en de verduurzaming van de bestaande huurwoningvoorraad op te nemen.

- **M92-2024 door fracties Volt, D66, CDA en ChristenUnie inzake "Woonwensen van jonge Noord-Hollanders" is aangenomen.**
  Voor 43 en tegen 9 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PVV, FvD en SP.
  Dictum:
  PS vraagt Gedeputeerde Staten om:
  - Een onderzoek naar de woonwensen van jonge Noord-Hollanders in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid te starten;
  - bevindingen mee te nemen in de (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma's NHN en NHZ.

    - Stemverklaring fractie BBB: stemt voor motie 92 in het kader van de toezegging, ook op grond van de informatie die de gedeputeerde gegeven heeft in het kader van het bredere onderzoek dat plaats gaat vinden.
    - Stemverklaring fractie VVD: stemt voor motie 92 en sluit zich aan bij fractie BBB.
    - Stemverklaring fractie Volt: stemt voor motie 92; wil ook benadrukken dat de fractie achter het breder trekken van het onderzoek staan van de gedeputeerde.
    - Stemverklaring fractie GroenLinks: stemt voor motie 92 en sluit zich aan bij fractie Volt.
    - Stemverklaring fractie SP: stemt tegen motie 92; geeft aan dat als dat doelgroepensegment breder wordt getrokken, dan is alleen sociale huur mogelijk, of er zou gebouwd moeten worden en stemt daarom tegen.
    - Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt tegen motie 92; wil het breder trekken dan alleen maar een bepaalde doelgroep. *(Fractie 50PLUS heeft bij de stemming aangegeven de verkeerde motie voor te hebben gehad, zich daarom te hebben vergist in de stemverklaring en daarom voor de motie te hebben gestemd.)*

- **M87-2024** door fractie CDA inzake “Betere balans binnen- en buitenstedelijk bouwen” is ingetrokken.
- **M88-2024** door fractie JA21 inzake “Biedt ruimte aan de automobilist” is verworpen. Voor 11 en tegen 41 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV, CDA, FvD en 50PLUS
- **M89-2024** door fractie JA21 inzake “Stoppen met het STOMP-principe” is verworpen. Voor 9 en tegen 43 stemmen. Voor stemmende fracties JA21, PVV, FvD en 50PLUS.
- **M91-2024** door fracties D66 en PvdD inzake “Toekomstbestendig bouwen als uitgangspunt” is verworpen. Voor 14 en tegen 38 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, Volt, SP, ChristenUnie en 1 lid van PvdA stemt voor *(dhr. Wallaart).*

Voordracht 50-2024 “Actieagenda Wonen 2024-2028” is unaniem aangenomen.
Het besluit 50-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 10 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt voor voordracht 50, maar is het niet eens zijn met het schrappen van het verbod op kleinschalige woningbouw in het landelijk gebied, stemt in met de rest van de agenda.
- Stemverklaring fracties D66 en PvdD: stemmen voor voordracht 50 en sluiten zich aan bij fractie ChristenUnie.
- Stemverklaring fractie FvD: stemt voor voordracht 50; heeft getwijfeld wat met deze voordracht te doen omdat de fractie woningbouw heel erg belangrijk vindt, maar aan de andere kant ziet dat de klimaatagenda en de stikstofrem die op het hele woningbouw gebeuren zit het helemaal onbetaalbaar maakt; is dus in principe tegen die systematiek waardoor wonen onbetaalbaar wordt, maar beter iets dan niets en stemt alles afwegende toch voor deze voordracht omdat de fractie woningbouw belangrijk vindt.

11. Noord-Hollandse Klimaataanpak.

Voordracht 49-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 50 leden.
Mw. Bezaan (PVV), Statenlid Bwefar (GroenLinks), mw. Poot (VVD), dhr. Vonk (PvdA) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

Er zijn 6 amendementen ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken, 3 zijn verworpen en 2 zijn aangenomen:

- **A23-2024 door fracties VVD, Volt, BBB, CDA, JA21 en 50PLUS inzake “Kernenergie in de Noord-Hollandse Klimaataanpak” is aangenomen.**
  Voor 33 en tegen 17 stemmen. Tegen stemmen de fracties GroenLinks, PvdA, PvdD en SP.
  Dictum:
  PS besluit om de behandelde Noord-Hollandse Klimaataanpak als volgt te wijzigen:
  Onderdeel van het hoofdstuk ‘De transitie paden’, de opsomming op pagina 33, beginnende met: “We werken aan:”
  aan te vullen met een extra bullet bestaande uit de volgende tekst:

"Naast zonne- en windenergie zien we kansen voor alternatieve energiebronnen, zoals aardwarmte en aquathermie. De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en small modular reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen. In de klimaatplannen heeft het Rijk hiervoor een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. Voor deze middelen dienen we een aanvraag in. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een verkenning. In deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor een nieuwe kernenergiecentrale genomen."

- Stemverklaring fractie PvdA: stemt tegen amendement 23; vindt dit amendement overbodig omdat de passage reeds in het coalitieakkoord vermeld staat en de fractie daarachter staat.
- Stemverklaring fractie GroenLinks: stemt tegen amendement 23 en sluit zich aan bij fractie PvdA en geeft aan dat dat argument ook al in het amendement zelf staat en vindt het geen toevoeging.
- Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt voor amendement 23; vindt het ook geen toevoeging, maar het kan aan de andere kant ook geen kwaad; ziet wel dat kernenergie wereldwijd een onderdeel kan zijn van de energiemix in de komende jaren.

- **A27-2024 door fracties ChristenUnie en Volt inzake "GS doet voorstellen bij tekortschieten beleid" is aangenomen.**
  Voor 28 en tegen 22 stemmen. Tegen stemmen de fracties BBB, VVD, JA21, PVV en FvD.
  Dictum:
  PS besluit om aan het ontwerpbesluit in de Voordracht de volgende tekst toe te voegen: waarbij de vierde en vijfde zin van de laatste paragraaf op pagina 80 van Noord-Hollandse Klimaataanpak wordt gewijzigd van:
  "Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en eventueel het nemen van extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de klimaatbeleidscyclus."
  naar:
  "Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten zullen voorstellen doen voor extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de doelen van deze Klimaataanpak. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en het nemen van besluiten door de Provinciale Staten."

- **A24-2024** door fracties D66, PvdD en Volt inzake "Rol opcenten n de Noord-Hollandse Klimaataanpak" is verworpen. Voor 10 en tegen 40 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD en Volt.
  - Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt tegen amendement 24; vindt dat opcenten een dekkingsmiddel zijn en geen stuurmiddel; is wel bereid met D66 mee te denken over andere manieren om de verduurzaming van de mobiliteit te bewerkstelligen; geeft aan dat er misschien een subsidie zou kunnen komen om de wegenbelasting te compenseren nu de Rijksoverheid het laat afweten.
- **A25-2024** door fracties D66 en PvdD inzake "Mestvergisters uit de Noord-Hollandse klimaataanpak" is ingetrokken en gewijzigd ingediend als amendement A28-2024.

- **A26-2024** door fracties ChristenUnie, PvdD en Volt inzak “Klimaataanpak vraagt inzet van iedereen” is verworpen. Voor 24 en tegen 26 stemmen. Voor stemmen de fracties GroenLinks, PvdA, D66, PvdD, Volt, SP en ChristenUnie.
- **A28-2024** door fractie D66 inzake Mestvergisters in de Noord-Hollandse Klimaataanpak” is verworpen. Voor 6 en tegen 44 stemmen. Voor stemmen de fracties D66 en Volt.
    - Stemverklaring fractie SP; stemt tegen amendement 28; ziet helemaal geen heil in mestvergisters en ziet liever dat de veestapel gewoon kleiner wordt; geen mest, dan hoeft het ook niet verwerkt te worden.

Er zijn 2 moties ingediend, waarvan er 1 is verworpen en 1 is aangenomen:

- **M95-2024 door fracties D66, CDA en Volt inzake “Meetbare en concrete doelen in het vervolgproces” is aangenomen.**
  Voor 41 en tegen 9 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PVV, FvD en SP.
  Dictum:
  PS verzoekt het college:
  in het vervolgproces (na de provinciale klimaat en energieverkenning (pKEV)) per transitiepad onder verantwoordelijkheid van de betreffende gedeputeerde concrete, meetbare doelen en keuzes aan Provinciale Staten voor te leggen, waarbij het duidelijk is wat de rol van de provincie is.

- **M94-2024** door fracties JA21 en PVV inzake “Realisatie van een energiebenchmark” is verworpen. Voor 9 en tegen 41 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV, FvD en 50PLUS.

Voordracht 49-2024 “Noord-Hollandse Klimaataanpak” is geamendeerd aangenomen.
Voor 37 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD, JA21, PVV, CDA en FvD.
Het geamendeerde besluit 49-2024, alsmede de aangenomen amendementen A23- en A27-2024, behorende bij de voordracht is bij agendapunt 11 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Stemverklaring fractie PVV: stemt tegen voordracht 49; geeft aan dat wij het klimaat niet aan gaan pakken, maar dat het klimaat ons aan gaat pakken.

12. Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied.

Voordracht 48-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 50 leden.
Mw. Bezaan (PVV), Statenlid Bwefar (GroenLinks), mw. Poot (VVD), dhr. Vonk (PvdA) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

Er is 1 motie ingediend en aangenomen:

- **M93-2024** door fracties D66 en GroenLinks inzake “Onderzoek waterberging” is aangenomen.
  Voor 43 en tegen 7 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PVV en FvD.

Dictum:
PS verzoekt het college:

- te onderzoeken of het gewenste combineren van functies zoals natuur en recreatie, piekwaterberging, energietransitie (inclusief transformatiestation) en havenbekken zoals gesteld in het coalitieakkoord mogelijk is;
- in kaart te brengen welke locaties naast de Houtrakpolder in aanmerking zouden komen voorde waterbergingsfunctie in het Noordzeekanaalgebied alsmede een indicatie van de termijn waarin dat nodig zou zijn en dat in vergelijkend perspectief te zeten met de Houtrakpolder;
- hierover af te stemmen met betrokken gemeenten en waterschappen;
- de uitkomsten hiervan te betrekken bij de actualisatie van het ontwikkelperspectief.

- Stemverklaring fractie BBB: stemt voor motie 93; vindt de Houtrakpolder ontzettend belangrijk om mogelijk te maken, onder andere de transitie van de energie en belangrijk om dat als havenfunctie te blijven behouden.

Voordracht 48-2024 "Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied" is aangenomen.
Voor 43 en tegen 7 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PVV en FvD.
Het besluit 48-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 12 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

13. Vaststelling Nota Infrastructurele kapitaalgoederen 2024-2028.
Voordracht 47-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 50 leden.
Mw. Bezaan (PVV), Statenlid Bwefar (GroenLinks), mw. Poot (VVD), dhr. Vonk (PvdA) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

Er is 1 motie ingediend en ingetrokken:

- **M96-2024** door fractie JA21 inzake "Instandhouding van wegen en infrastructuur waaronder bruggen en sluizen" is ingetrokken.

Voordracht 47-2024 "Vaststellen Nota Infrastructurele kapitaalgoederen 2024-2028" is aangenomen.
Voor 48 en tegen 2 stemmen. Tegen stemt de fractie FvD.
Het besluit 47-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 13 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

14. Vaststellen Gedragscode politieke ambtsdragers Noord-Holland.
Voordracht 57-2024
Dit agendapunt is uitgesteld naar de volgende vergadering.

15. Vragenuur.

De mondelinge vragen ingediend door fractie SP inzake “Damen Shipdock aangewezen als industrieterrein van provinciaal belang” zijn door gedeputeerde Rommel beantwoord.

16. Advies GS moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

GS heeft advies gegeven op de 3 moties Vreemd aan de Orde van de Dag die bij punt 2 zijn ingediend.

17. Gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.

Totaal aanwezig bij stemming: 50 leden.
Mw. Bezaan (PVV), Statenlid Bwefar (GroenLinks), mw. Poot (VVD), dhr. Vonk (PvdA) en Statenlid Van der Waart (GroenLinks) zijn afwezig.

De stemmingen met betrekking tot de punten 3, 9 t/m 13 zijn uitgewerkt bij de betreffende agendapunten.

Stemmingen moties Vreemd aan de Orde van de Dag:

Er zijn 3 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend, waarvan er 2 zijn verworpen en 1 is aangenomen:

- **M75-2024 door fracties BBB, PVV, VVD en 50PLUS inzake “Stortplaats Groenwoud” is aangenomen.**
  Voor 46 en tegen 4 stemmen. Tegen stemt de fractie PvdD.
  Dictum:
  Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:
  - te wachten met de inrichting rond de afvalstortplaats, totdat er zekerheid is dat de gezondheid niet in het geding komt en de situatie veilig is voor omwonenden en de omgeving;
  - bij inrichting van nabijgelegen percelen van tevoren zeker te stellen dat er geen sprake is van ontoelaatbaar risico voor de volksgezondheid.

    - Stemverklaring fractie PvdA: stemt voor motie 75; heeft problemen met een aantal van de overwegingen waarin het over het weglekken van schadelijke stoffen gaat in het grondwater zonder dat daar enige aanleiding toe is, maar vindt desalniettemin dat er een oplossing moet komen voor de vuilstort.
    - Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt voor motie 75; kan zich ook niet in de overwegingen vinden, maar vindt het natuurlijk vanzelfsprekend dat ervoor gezorgd wordt dat er geen gif gaat lekken.
    - Stemverklaring fractie GroenLinks: stemt voor motie 75 en sluit zich aan bij fracties PvdA en ChristenUnie.
    - Stemverklaring fractie D66: stemt voor motie 75; sluit zich ook aan bij vorige stemverklaringen en vindt bovendien dat de urgentie van het saneren ook niet voldoende hier aan bod komt, maar kan daar toch wel in meegaan gezien de opmerkingen van de gedeputeerde.

- **M74-2024** door fractie JA21 inzake “Betrek veiligheidsregio’s bij aanpak wateroverlast” is verworpen. Voor 11 en tegen 39 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV, FvD, SP en 50PLUS.
    - Stemverklaring fractie BBB: stemt tegen motie 74, maar wil dit onderwerp toch wel graag in de commissie bespreken.

- **M76-2024** door fracties JA21 en PVV inzake “Herdenken 7 oktober” is verworpen. Voor 5 en tegen 44 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21 en PVV.
  Mw. Van der Helm (50PLUS) is niet aanwezig bij deze stemming.
    - Stemverklaring fractie PvdD: stemt tegen motie 76; had aanvankelijk een hele tekst, maar laat die even voor wat het is; is heel blij met het advies en de woorden van de commissaris van de Koning en ook heel dankbaar daarvoor en sluit zich daar volledig bij aan.
    - Stemverklaring fractie CDA: stemt tegen motie 76; geeft aan dat het conflict in Israël en Palestina langdurig is, historisch complex en zeer gevoelig; betreurt alle slachtoffers van deze oorlog en vindt dat dit conflict veel nodig heeft om tot een oplossing te komen en het geweld te stoppen en dat polarisatie daar absoluut niet bij hoort, zeker niet van een overheid die daar niet over gaat.
    - Stemverklaring fractie D66: stemt tegen motie 76; had ook een hele tekst voorbereid, maar is net stil gekregen door de tekst van de commissaris waar de fractie zich volledig bij aansluit.
    - Stemverklaring fractie SP: stemt tegen motie 76; had al aan het begin van deze vergadering gezegd het erg op prijs te stellen als de motie zou worden ingetrokken; vindt dat de indiener zich daarmee schuldig maakt aan polarisatie, wat de commissaris misschien nog veel mooier verwoordde.
    - Stemverklaring fractie BBB: stemt tegen motie 76; staat stil bij alle slachtoffers en geeft geen steun aan deze motie; de fractie is van mening dat een vlagvertoon pas aan de orde kan zijn als een oorlog beëindigd is.
    - Stemverklaring fractie VVD: stemt tegen motie 76 onder verwijzing naar de wijze woorden van de commissaris en heeft ook onder het mom van ‘beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald’ nogmaals een klemmende oproep gedaan aan JA21 om de motie in te trekken.
    - Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt tegen motie 76 en doet dezelfde oproep om de motie in te trekken omdat de fractie in een situatie wordt gebracht om te stemmen; is het er niet mee eens en gaat dan tegenstemmen, maar wil dan iets wat de fractie niet wil, namelijk hier dan een signaal afgeven aan een andere groep die betrokken is in de oorlog, en inwoners van onze provincie.
    - Stemverklaring fractie Volt; stemt tegen motie 76; veroordeelt elke vorm van terreur en niet alleen die tegen het Joodse volk, vindt dat deze motie er geen recht aan doet; veroordeelt deze vorm van politiek bedrijven, geeft aan dat de indieners weten dat het debat zwaar gepolariseerd is en weten dat dit thema bij collega-Statenleden gevoelig ligt en dat de indieners weten dat met dit instrument geen ruimte is voor debat; roept de indieners op om afstand te nemen van deze manier van politiek bedrijven en betreurt het enorm dat JA21 deze motie niet intrekt.

- Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt tegen motie 76 en verwijst naar de goede verklaring van de commissaris.
- Stemverklaring fractie GroenLinks: stemt tegen motie 76; vindt de huidige situatie in Gaza verschrikkelijk en inhumaan en ook GroenLinks veroordeelt natuurlijk de aanslagen van 7 oktober, maar vindt de reactie daarop van Israël totaal buiten proportie en geeft aan dat de Israëlische regering zich herhaaldelijk en veelvuldig schuldig maakt aan oorlogsmisdaden en vindt dat we daar niet van weg mogen kijken.
- Stemverklaring fractie PvdA: stemt tegen motie 76; vindt dat door zich alleen te richten op de verschrikkelijke aanval op Israël, dat JA21 groepen tegen elkaar opzet; vindt dat de Joodse gemeenschap lijdt, maar ook in Gaza sterven duizenden een verschrikkelijke dood, vooral vrouwen en kinderen; vindt dat elke vorm van lijden telt, en door slechts één kant te belichten vergroot JA21 de verdeeldheid en polarisatie en vindt dat bijzonder kwalijk.

18. Sluiting

De voorzitter sluit de Statenvergadering van 30 september 2024.

Notulen -vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	30 september 2024
Plaatsvervangend voorzitter	:	dhr. J.P. Hollebeek, dhr. B. de Wit
Griffier	:	dhr. M.J.E.M. van Dam
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. M. van Aesch (PvdD), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. L.C.M. Berkvens (D66), dhr. J. Boer (VVD), mw. G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. K.M.A. Jansen (D66), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid P.P. Korzelius (GL), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. D. de Moel (PVV), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. R. Nijkamp (BBB), mw. L.G.Y. Ouderkerken (VVD), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), dhr. T. Wagelaar (PvdA), T. Wallaart (PvdA), Statenlid M. de Weerdt (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: mw. I.A. Bezaan (PVV), Statenlid N.M. van der Waart (GL) en dhr. Van Dijk.

Agenda		Paginanummer:
	Onthulling toekomststoel in de Statenzaal om 13.00 uur.	
1.	Opening en mededelingen.	()
2.	Vaststellen agenda en regeling van werkzaamheden	()
2.a	Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie PvdA.	()
3.	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	()
4.	Lijst geheimhouding PS.	()
5.	Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergaderingen van 8, 15 juli 2024 en 9 september 2024.	()
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken.	()
7.	Vaststelling voortgangslijst van moties.	()
8.	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	()
8.a.1	Aanwijzen lid Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds (VD-45).	()
8.a.2	Aanwijzen lid MRA Raadtafel (VD-58) – aangehouden.	()
8.b	Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019 (VD-46).	()
8.c	Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (VD-56).	()
8.d	Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond (VD-55).	()
8.e	Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG (VD-54).	()
8.f	Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024-2028 (VD-53).	()
8.g	Tweede Begrotingswijziging 2024 (VD-52).	()
9.	Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (VD-51).	()
10.	Actieagenda Wonen 2024-2028 (VD-50).	()
12.	Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (VD-48).	()
11.	Noord-Hollandse Klimaataanpak (VD-49).	()

13.	Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024- 2028 (VD-47).	()
14.	Vaststellen Gedragscode politieke ambtsdragers Noord-Holland (VD-57) – aangehouden.	()
15.	Vragenuur.	()
16.	Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	()
17.	Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.	()
18.	Sluiting.	()

Voorzitter: de heer De Wit

Onthulling toekomststoel in de Statenzaal om 13.00 uur.

Opening om 13.10 uur.

1. Opening en mededelingen.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, daar staat ie dan, de toekomststoel. Ik zou er bijna op gaan zitten. Ik weet niet of het de bedoeling is dat hij de hele middag blijft staan hier of dat hij eerst wordt weggehaald, nog in het kader van de voortgang van de vergadering. Want als dat laatste het geval is, dan moet ik misschien even kort onderbreken nu. [...] We laten hem staan, begrijp ik. We laten hem staan. En houdt u allen bij de komende betogen de toekomst goed in beeld, zou ik zeggen, want daar is deze stoel ook voor bedoeld. En wellicht al één punt ter inspiratie, wat ik hier zelf uit heb kunnen halen, is dat de leerlingen vier weken hebben gedaan om tot deze stoel te komen. Daar kunnen wij nog wat van leren als politici als het gaat om besluitvorming over sommige dossiers. Dus wellicht kunnen we die les ook met elkaar beetpakken vandaag.

Goed, ik heet u allen nu ook officieel dan welkom bij deze Statenvergadering en ik verzoek u om uw mobiele telefoon op de stil- of de trilstand te zetten, zodat we daar geen last van hebben tijdens de vergadering. En daarnaast wil ik ook alle genodigden en ook andere aanwezigen op de publieke tribune welkom heten.

Voordat wij deze vergadering aanvangen wil ik u eerst even aangeven dat de heer Van Dijk vandaag verhinderd is. Daarom zal ik het eerste gedeelte van deze vergadering voorzitten en zal mijn collega Jaap Hollebeek het tweede gedeelte van deze vergadering voorzitten.

En we hebben nog een aantal andere berichten van verhindering ook ontvangen. Dat is van Statenlid Van der Waart van GroenLinks, dat is van mevrouw Bezaan van de PVV, en mevrouw Poot van de VVD komt later. En dan heb ik ook nog tot mij gekregen dat Statenlid Bwefar eerder zal vertrekken. Zijn daar nog aanvullingen op? Andere afwezigen?

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Mevrouw Ten Ham is ook enigszins vertraagd. Die komt later.

De **VOORZITTER**: Bij deze is mevrouw Ten Ham ook enigszins vertraagd. Dan gaan we met de huidige ploeg voor ons beginnen.

En ik wil u allereerst wijzen op een noviteit van deze vergadering. En dat betreft namelijk het indienen van amendementen en moties. Dat gaat niet langer via het papier, maar kan per e-mail. U heeft daar ook een mail over gehad van de griffie, waarin de procedure is beschreven hoe u uw amendementen dan wel moties kunt indienen. En dat gaan we vandaag dus ook op die manier doen. Wellicht geeft dat nog enige, nou ja, laten we zeggen, praktische problemen in den beginne. Daar zullen we coulant mee omgaan en we zullen u helpen als het niet lukt om via het mailadres de motie dan wel het amendement in te dienen. Wees u daarvan bewust. En u kunt die mail overigens met uw amendement of motie naar een in uw mail genoemde mailadres sturen vlak voordat u uw inbreng gaat geven over een bepaald onderwerp. Dus dan weet u wanneer u dat kunt verzenden. U kunt wel overigens het dictum voorlezen van de motie, want dat blijft ongewijzigd, maar u hoeft dus niet meer per papier mij het document te overhandigen met handtekeningen, et cetera.

Goed. We gaan na het diner vanavond ook door vergaderen en wij proberen daarom om voor het diner een extra stemronde in te lassen. Houdt u daar dus ook rekening mee met het bepalen van uw standpunt. Wij zullen aan het einde van het eerste gedeelte van deze vergadering kijken of wij daadwerkelijk die stemronde kunnen laten plaatsvinden.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Goed. Dan kom ik nu bij de punt 2 van de agenda, regeling van werkzaamheden, vaststellen primus bij hoofdelijke stemming en de vaststelling van de agenda. Allereerst wil ik de primus voor vandaag vaststellen. Op grond van artikel 18 van het Reglement van Orde dient voor aanvang van de vergadering door het lot bepaald te worden met welk Statenlid een hoofdelijke stemming dient aan te vangen, waarna deze stemming verder plaatsvindt op volgorde van binnenkomst. En de primus voor deze vergadering, dat zal zijn- Nou, spannend, hoor. Eens even kijken. Nummer zestien. Zestien. De heer Korzelius. Als wij tot een hoofdelijke stemming komen, dan beginnen wij bij u.

Dan ga ik door naar de vaststelling van de agenda. Daar zijn een aantal punten over te benoemen. Allereerst is oorspronkelijk als bespreek stuk aangevraagd de begrotingswijziging die op de agenda staat. Dit verzoek is ingediend door de Partij voor de Dieren destijds. Later ook weer ingetrokken, maar de SP had ook de behoefte om daar wat over toe te lichten of te duiden. De vraag is echter of er ook nog andere fracties zijn die daar iets over willen zeggen, waarmee het een bespreekt stuk voor deze agenda zal blijven. Of dat de fractie van de SP de enige fractie is die hierover wil spreken, want dan zal het punt alsnog een hamerstuk worden. Ik kijk even rond wie er nog anders dan de SP-fractie het woord wil voeren. Die zie ik niet. En dan kijk ik even naar de fractie van de SP. Ja, mevrouw Alberts?

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): ja, dank u wel voor het woord. De bedoeling was dat wij een motie zouden indienen, maar daar hebben we een beetje zitten steggelen van, wanneer doe je dat nou? En we kwamen hierop uit, misschien is gewoon straks, de begroting is eigenlijk beter. En dus gaan we nu geen motie indienen en hoeft er dus niet onthamerd te worden en kan het als hameren blijven staan.

De **VOORZITTER**: Heel goed, en waarvan akte. En met uw instemming behandelen we dit stuk als hamerstuk dus vandaag en zullen we het niet als bespreekstuk opvoeren.

Dan is er nog een ander punt ter vermelding, namelijk voor hamerstuk 8.a.1. Die heeft betrekking op het aanwijzen van het lid voor het Algemeen Bestuur van het Waddenfonds. Er is door de Statengriffie aan u gevraagd of deze stemming bij acclamatie kan plaatsvinden. Dit is het geval bij hamerstuk 8.a.1, Aanwijzing lid AB Waddenfonds. Ik vraag uw instemming hiermee en ik neem ook aan dat dat het geval is. En dan vindt inderdaad de besluitvorming voor dit punt plaats bij de hamerstukken.

Ja, dan hoor ik ook nog even mij ingefluisterd worden dat agendapunt 8.a.2, het aanwijzen van het lid van de MRA-tafel vandaag van de agenda gehaald wordt of bij deze is, en daar wordt in de volgende PS-vergadering een besluit over genomen.

En dan wil ik u er ook op wijzen dat vanwege de posities van uw beider vicevoorzitters in dit debat er wordt geopteerd om agendapunt 11 en 12 om te wisselen. Dat gaat over enerzijds de klimaataanpak en anderzijds het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied. En mijn vraag is of u kunt instemmen met het omwisselen van de beide agendapunten. En dan zie ik dat dat het geval is, waarvoor dank.

Even kijken. En dan zijn we volgens mij gekomen bij de actualiteiten, als ik dat goed zie. Want de fracties van JA21, D66, CDA en 50PLUS hebben een verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend conform artikel 48 van het Reglement van Orde inzake het kabinetsvoornemen om streep te zetten door het NPLG. Het Presidium heeft geadviseerd hierop en dat is een positief advies geweest. En dan is het uiteindelijk aan de Staten om te besluiten of we daadwerkelijk deze actualiteiten gaan houden vanmiddag. En daarom vraag ik of u daarmee kunt instemmen. En ik zie geen grote bezwaren rijzen. Dus dan ga ik ervan uit dat u daarmee kunt instemmen en zullen wij de actualiteit vandaag houden.

En tot slot zijn er mondelinge vragen ingediend. Dat betreft de mondelinge vragen ingediend door de fractie van de SP inzake Damen Shipdock aangewezen als industrieterrein van provinciaal belang. En deze vragen komen bij het vragenuur aan de orde.

Goed. Dat brengt mij bij de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Ik heb begrepen dat er twee moties Vreemd aan de Orde van de Dag zullen worden ingediend. Ik heb hier niet op mijn lijst staan wie of welke fracties dat betreft. Dat is van de fractie van de PVV en van de BBB. En dan nodig ik graag als eerste uit de fractie van de PVV om haar motie Vreemd aan de Orde van de Dag in te dienen en daar een korte toelichting op te geven. [...] Ik zie enige verwondering bij de PVV-fractie. [...] De informatie wordt bij deze gerectificeerd. Het betreft de fractie van JA21 die een motie Vreemd aan de Orde van de Dag wil indienen. Dus aan hen de gelegenheid om dat te doen. Bij deze komt de heer Mantel van KA21 naar voren om zijn motie aan te kondigen.

De heer **MANTEL** (JA21): Dank, voorzitter. Ja, het kan verkeren met al die partijen, zullen we maar zeggen.

Voorzitter, motie Vreemd Wateroverlast. Voorzitter, met de intreding van de herfst vorige week en het verschil van mening over de coördinerende rol en bevoegdheden van het college, voorziet de fractie van JA21 wederom ondergelopen kelders en andere vormen van overlast in het duingebied van onze provincie. Denk daarbij aan de wegrottende natuur en ondergelopen fiets- en wandelpaden, waardoor recreanten minder vrijelijk kunnen genieten van ons duingebied. Het is voor wat betreft de fractie van JA21 dan ook tijd om nu maatregelen te nemen. Help inwoners om op korte termijn zoveel mogelijk schade aan hun woningen te beperken door pompinstallaties beschikbaar te stellen. En ik roep de Statenleden op om samen met ons na te gaan denken over de toekomstige waterhuishouding van onze provincie. U zult daar voor het einde van het jaar meer over horen van onze fractie.

Voorzitter, daarom deze motie Vreemd, waarvan het dictum luidt: "Verzoekt Gedeputeerde Staten op zo kort mogelijke termijn, doch voor eind oktober, de veiligheidsregio's van Noord-Holland bij elkaar te roepen voor een crisisoverleg, tijdens het crisisoverleg een aanvraag en inventarisatie te maken aangaande extra ondersteuning van pompinstallaties, deze pompinstallaties met voorrang beschikbaar te stellen voor inwoners uit het duingebied van de provincie Noord-Holland, die door de hoge grondwaterstand te maken hebben met ondergelopen kelders, Provinciale Staten op zo kort mogelijke termijn op de hoogte te houden van de afspraken die zijn gemaakt tijdens het crisisoverleg en daar aan de commissie Landelijk Gebied over te rapporteren en voor het kerstreces in de commissie Landelijk Gebied een evaluatie te houden over de genomen maatregelen en de voortgang daarvan." En als het goed is, is die geüpload.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 74-30 september 2024
Betrek veiligheidsregio's bij aanpak wateroverlast

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *De grondwaterstand in het gehele duingebied van Noord-Holland (extreem) hoog is;*
- *Zware neerslag/extreme regenval daar een grote invloed op heeft;*
- *Vernattingsbeleid, klimaatverandering en het stopzetten van drinkwatervoorziening(en) daar ook invloed op heeft*
- *Er in Noord-Holland-Noord reeds sprake is van een vruchtbare samenwerking tussen brandweer/veiligheidsregio en het waterschap HHNK aangaande (extreme) wateroverlast.*

Overwegende dat:

- *De herfst op 21 september begonnen is;*
- *Er tijdens de herfst (grotere) kans op veel neerslag is;*
- *Er door veel inwoners wederom voor (grote) schade aan hun woning gevreesd wordt indien kelders (wederom) onderlopen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Op zo kort mogelijke termijn, doch voor eind oktober, de veiligheidsregio's van Noord-Holland bij elkaar te roepen voor een crisisoverleg;*
- *Tijdens het crisisoverleg een aanvraag en inventarisatie te maken aangaande (extra) ondersteuning van pompinstallaties;*
- *Deze pompinstallaties met voorrang beschikbaar te stellen voor inwoners uit het duingebied van de provincie Noord-Holland die door de (extreem) hoge grondwaterstand te maken hebben met ondergelopen kelders;*
- *Provinciale-Staten op zo kort mogelijke termijn op de hoogte te houden van de afspraken die zijn gemaakt tijdens het crisisoverleg, en daar aan de commissie Landelijk Gebied over te rapporteren;*
- *Voor het kerstreces in de commissie Landelijk Gebied een evaluatie te houden over de genomen maatregelen en de voortgang daarvan.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ivo Mantel (JA21).

De **VOORZITTER**: Dat gaan we even checken of de motie in goede orde is ontvangen. En dat is het geval. Waarvoor dank.

En dan stel ik nu de fractie van de BBB in de gelegenheid om ook een motie Vreemd aan de Orde van de Dag in te dienen.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Door de schriftelijke inspraakreactie in de commissie Landelijk Gebied en de diverse artikels in de kranten werd het ons duidelijk dat er een grote bezorgdheid is inzake de voormalige stortplaats Groenwoud in de polder Kortenhoef, gemeente Wijdemeren. Aangezien dit gebied opnieuw ingericht gaat worden, achten wij het noodzakelijk om de zorgen te uiten uit inzake uitspoelen zware metalen, PAK's en eventuele andere gevaarlijke stoffen in het grondwater om een eventuele verspreiding ervan te voorkomen. Wij verzoeken het college de Provinciale Staten te blijven informeren en rapportages te delen over de stand van zaken. En eventueel, als het college in de gemeente Wijdemeren gevormd is, met hen ook het gesprek aan te gaan. Het dictum luidt als volgt: "Verzoekt het college te wachten met de inrichting rond de afvalplaats tot er zekerheid is dat de gezondheid niet in het geding komt en de situatie veilig is voor omwonenden in de omgeving en bij de inrichting nabijgelegen percelen van tevoren zeker te stellen dat er geen sprake is van ontoelaatbaar risico voor de volksgezondheid, en we gaan over tot de orde van de dag." Met dank aan de mede-indieners van de PVV, VVD en 50PLUS.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 75-30 september 2024
Stortplaats Groenwoud

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *In de laatste commissievergadering Landelijk Gebied een schriftelijke inspraakreactie zat van inrichtingsplan polder Kortenhoef Oost;*
- *In deze polder de voormalige afvalstortplaats Groenwoud zit, waar veel verontreinigende stoffen zijn gestort met als gevolg dat er nu zware metalen en PAK's lekken naar het grondwater;*
- *Er op de vuilstort een paar keer brand gewoed heeft, waardoor deze belt tot 12 meter diep is uitgegraven;*
- *De vuilstort en de percelen daaromheen de bestemming NNN hebben en er nu plannen in ontwikkeling zijn om over te gaan tot inrichting.*

Overwegende dat:

- *De provincie samen met Afvalzorg, de gemeente Wijdemeren en Natuurmonumenten gewerkt heeft aan een plan voor sanering van de afvalstortplaats (zie bijlage);*
- *De gemeente oproept tot sanering (zie bijlage);*
- *Er een lopend provinciaal onderzoek gaande is naar de verspreiding van giftige stoffen uit de afvalstortplaats, die tot gevolg kan hebben dat sanering noodzakelijk is (zie bijlage);*
- *De vuilstort volgens gegeven informatie niet is ingepakt of afgesloten en 'gewoon' open is;*
- *Provinciale Staten zorgen heeft over het effect op de gezondheid van de omwonenden met de uitspoeling van de zware metalen of andere gevaarlijke stoffen in het grondwater;*
- *Niet uit te sluiten valt dat werkzaamheden aan de inrichting rond de afvalstortplaats verandering in het verspreidingsrisico veroorzaken.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te wachten met de inrichting rond de afvalstortplaats, totdat er zekerheid is dat de gezondheid niet in het geding komt en de situatie veilig is voor omwonenden en de omgeving;*
- *Bij inrichting van nabijgelegen percelen van tevoren zeker te stellen dat er geen sprake is van ontoelaatbaar risico voor de volksgezondheid.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ingrid de Sain (BBB), Daniël de Moel (PVV), Gerda Bakker (VVD) en Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En ik check ook hier even of deze motie in goede orde is ontvangen. En dat is het geval.

Dan kijk ik nog even in de zaal rond of er nog iemand is die een motie Vreemd aan de Orde van de Dag zou willen indienen, want dan is dit het moment. Ik zie de heer Van den Berg opstaan, waarmee ik vermoed dat hij dat wil. Bij deze het woord.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Geachte voorzitter, leden van Provinciale Staten, maar vooral beste Noord-Hollanders en de Joodse inwoners in het bijzonder. Op 7 oktober vorig jaar werden we opgeschrikt door een tragische gebeurtenis: een gruwelijke terroristische aanslag door Hamas op onschuldige Israëliërs. Deze daad van geweld heeft diepe littekens achtergelaten. Niet alleen in Israël, maar ook binnen de Joodse gemeenschap hier in Nederland. Als provincie Noord-Holland hebben we destijds duidelijk onze afkeuring uitgesproken door de Israëlische vlag te hijsen. Een krachtig symbool van steun en medeleven. We stonden schouder aan schouder met de slachtoffers en toonden onze solidariteit tegen terrorisme en onrecht. Net zoals we ons hebben uitgesproken tegen de onrechtmatige invasie van Oekraïne door Rusland, moeten we consistent blijven in het verdedigen van onze waarden en vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid. Terrorisme mag nooit en nergens worden getolereerd. Het herdenken van deze gebeurtenis is meer dan een ceremonieel gebaar. Het is een bevestiging van onze gedeelde waarden van vrede, rechtvaardigheid en menselijkheid. En daarom dien ik vandaag namens de fractie van JA21, samen met de PVV, de motie 'Herdenken 7 oktober' in. Wij doen het voorstel om op 7 oktober Paviljoen Welgelegen te verlichten in de kleuren van de staat Israël. Op deze manier herdenken wij de slachtoffers en de gegijzelden, ondersteunen we de Joodse gemeenschap en laten we zien dat Noord-Holland staat voor solidariteit en menselijkheid. En ik roep u allen op om deze motie te steunen. Laten we dus samen als leden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten een krachtig signaal afgeven tegen terrorisme en voor solidariteit. Ik dank u wel.

Met het volgende dictum: "Verzoekt Gedeputeerde Staten ter herdenking van de aanslag op het Joodse, Israëlische volk Paviljoen Welgelegen op 7 oktober te verlichten in de kleuren van de staat Israël, en gaan over tot de orde van de dag." En hij is ingediend.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 76-30 september 2024
Herdenken 7 oktober

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *De terroristische aanslag van Hamas op onschuldige Israëliërs Inmiddels bijna een jaar geleden is;*
- *Meerdere lokale/regionale overheden zich toentertijd daartegen hebben uitgesproken, waaronder de Provincie Noord-Holland, d.m.v. het hijsen van de Israëlische vlag;*
- *De provincie Noord-Holland zich ook uitgesproken heeft tegen de invasie van Oekraïne door Rusland.*

Overwegende dat:

- *Deze terreurdaad niet alleen veel emotionele schade heeft aangebracht bij het Israëlische volk, maar ook bij de Nederlandse Joodse gemeenschap;*
- *Het een mooi gebaar zou zijn als de provincie Noord-Holland een jaar na dato van de terreuraanval van Hamas wederom deze onrechtmatige daad zou herdenken.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Ter herdenking van de aanslag op het Joodse/Israëlische volk, Paviljoen Welgelegen op 7 oktober te verlichten in de kleuren van de staat Israël.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21) en Daniël de Moel (PVV).

De **VOORZITTER**: Ik check allereerst even of de motie in goede orde is ontvangen. Dat is het geval. Daarmee maakt hij onderdeel uit van de beraadslaging en zullen we aan het eind van de vergadering daarover stemmen.

Goed. Ik kijk nog even de zaal rond of er anderen zijn die een motie Vreemd aan de Orde van de Dag willen indienen. En ik zie daar geen initiatief toe. En daarmee is die gelegenheid voor vandaag ook voorbijgegaan.

Dan vraag ik u daarnaast nog of u een opmerking wenst te maken over de gewijzigde agenda zoals we die net hebben voorgesteld. En als dat niet het geval is, dan hoop ik dat u daarmee kunt instemmen en dan zullen wij op deze manier de vergadering verder vervolgen.

Goed. En dan ga ik de vergadering verder vervolgen met de beëdiging en installatie van een duo-commissielid. Van de fractie van de Partij van de Arbeid. Maar ik vraag heel even- Er wordt even een korte schorsing voorgesteld en die laat ik toe. Bij deze vijf minuten.

Schorsing van 13.26 tot 13.35 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren. Ik wil u oproepen om terug naar uw plek te gaan, zodat wij de vergadering kunnen hervatten. En terug van deze schorsing voel ik de behoefte om kort even te duiden waar we nu staan in deze vergadering. De schorsing had ook een bepaalde aanleiding omdat er zojuist een motie Vreemd aan de Orde van de Dag is ingediend die leden van deze Staten persoonlijk diep raken en daar hebben wij even respect en ruimte voor willen nemen. Dat betekent uiteraard dat, zoals bij elke andere motie Vreemd, deze aan het eind van deze vergadering in stemming zal worden gebracht. Maar ik wil vooral ook oproepen van deze plek om met elkaar het gesprek te blijven voeren over dit soort onderwerpen, omdat dit juist onderwerpen zijn die gesprek vragen om toenadering te hopen te vinden tot elkaar. En laten we dan in ieder geval die gelegenheid ook met elkaar in deze Staten nemen om daar een goed voorbeeld in te stellen. Ik zie een hand omhoog gaan van mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Van de Orde, voorzitter. Ik wil een oproep doen aan de indieners van deze motie om die terug te trekken, zodat er helemaal geen stemming plaats hoeft te vinden. Want of je voor bent of tegen bent, het polariseert aan alle kanten en dat moeten we niet willen.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Ik hoor uw oproep. Ik wil voorkomen dat we een discussie gaan voeren nu over de procedure van deze motie. De procedure is namelijk dat moties ingediend aan het eind van de vergadering in stemming worden gebracht. Indieners van de moties kunnen daar uiteraard van afzien en dat zullen we wat mij betreft gedurende de vergadering dan ook wel of niet horen of dat het geval is.

En daarmee wil ik de vergadering voortzetten.

2.a Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie PvdA.

De **VOORZITTER**: Dat betekent dat wij zijn aangekomen bij agendapunt 2.a, de beëdiging en installatie van duo-commissieleden voor de Partij van de Arbeid-fractie. Althans, één lid betreft het. En dat is de heer Veenboer. Dus ik zou de heer Veenboer willen uitnodigen om naar voren te komen, want op grond van het bepaalde in artikel 61, lid vier van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies, dient een commissielid dat geen lid van Provinciale Staten is in de Vergadering van Provinciale Staten in handen van de voorzitter de eed of de verklaring en belofte af te leggen. En daarom verzoek ik u allen om te gaan staan als u daartoe in de gelegenheid bent.

Meneer Veenboer, ik stel u thans in de gelegenheid om de verklaring en belofte in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u, als ik straks uw naam noem, uit te spreken de woorden “dat verklaar en beloof ik”. Ik zal u eerst informeren over de formule, en de verklaring en belofte voorlezen.

Ik verklaar dat ik, om tot lid van een commissie van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten,

rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van een commissie van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

De heer Veenboer.

De heer **VEENBOER:** Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Dan wens ik u van harte geluk bij de uitvoering van uw duo-lidmaatschap. En dan vraag ik de Statenleden om nog even te wachten, want dan komen nu bloemen tot mij om felicitaties over te brengen en daarna zal ik de vergadering kort schorsen. zodat u dat ook allen kunt doen.

[Applaus]

Schorsing van 13.40 tot 13.44 uur.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik wil alle aanwezigen in de zaal vooral oproepen om zijn of haar plaats te betrekken, zodat wij voort kunnen gaan met de vergadering.

Goed. Wij gaan de vergadering hervatten als u mij toestaat. Daarom vraag ik rust in de zaal en of iedereen op zijn of haar plek wil zitten. Waarvoor dank.

3. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: Want dan gaan wij door met agendapunt 3. Dat is de aangekondigde actualiteit door een aantal fracties, waaronder de fracties JA21, CDA, D66 en 50PLUS. En die actualiteit, die wil ik in zestig minuten afronden. En dat betekent dat de aangemelde sprekers allemaal drie minuten spreektijd zullen hebben. En dat het college van Gedeputeerde Staten vijftien minuten spreektijd heeft. Zij maken immers onderdeel uit van dit debat. De spreektijd loopt door bij interrupties en de spreektijd wordt stilgezet bij beantwoording van interrupties en bij het voorlezen van eventueel het dictum van moties. De fracties JA21, D66, CDA en 50PLUS hebben een verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend conform artikel 48, Reglement van Orde, inzake Kabinet voornemens om streep te zetten door NPLG. Ik wil daarbij vaststellen dat het doel van deze actualiteit tamelijk breed geformuleerd is, de vraag die voorligt. En ik zou daarom ook de fracties die aan het woord komen willen uitnodigen om vooral ook specifiek te zijn in uw vraagstelling of stellingname, zodat we ook aan het eind van deze actualiteit een hopelijk zo bevredigend mogelijke uitkomst hebben van de actualiteit.

De sprekers die zich voor dit punt hebben aangemeld, dat zijn de volgende sprekers. [...] Ja, dat zijn de volgende sprekers: de heer Mantel van JA21, de heer Mülder van D66, mevrouw Koning van het CDA, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid, mevrouw Schneemann van Volt, de heer Dekker van Forum voor Democratie, de heer Vendrig van de BBB, mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren, de heer Klein van de ChristenUnie en Statenlid Van Wijnen van GroenLinks. En dan geef ik als eerst het woord aan de heer Mantel om de actualiteit toe te lichten en daarna ook zijn inbreng te leveren.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **MANTEL** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter, en dank aan de mede-indieners van deze actualiteit. Voorzitter, met het bekendmaken van het schrappen van het NPLG door het nieuwe kabinet in Den Haag staat het behalen van natuurdoelen, zoals onder meer omschreven in het coalitieakkoord, onder druk. We kunnen stellen dat het coalitieakkoord ingehaald is door de actualiteit. En dat is niet wereldvreemd. Dat is vaker gebeurd in het politieke landschap. En voorzitter, daarom alvast de volgende motie, waarvan het dictum luidt: “Roept Provinciale Staten op uit te spreken dat de natuurdoelen zoals omschreven in het coalitieakkoord Verbindend Vooruit! flexibel en bespreekbaar zijn.” En als het goed is, gaat u hem zo in iBabs aantreffen.

Motie 77-30 september 2024
Natuurdoelen ‘Verbindend Vooruit’ bespreekbaar maken

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *Door het wegvallen van het NPLG de Noord-Hollandse PPLG doelen onhaalbaar zijn geworden;*
- *Het nieuwe kabinet voornemens is om niet de Kritische depositie waarden leidend te laten zijn, maar de daadwerkelijke staat van de natuur.*

Overwegende dat:

- *Het de vraag is of het gerechtvaardigd is hoeveel geld en moeite we willen stoppen in het bereiken van doelen die onrealistisch blijken;*
- *De Provincie meer keuzevrijheid heeft wanneer het NPLG zou komen te vervallen.*

Roept Provinciale Staten op:

- *Uit te spreken dat de natuurdoelen zoals omschreven in het coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit!' flexibel en bespreekbaar zijn.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ivo Mantel (JA21) en Willemien Koning-Hoeve (CDA).

De **VOORZITTER**: De bedoeling is dat hij gemaild gaat worden naar de griffie en ik kijk even of dat het geval is. Dat is nog niet het geval, dus dan willen wij de fractie van JA21 verzoeken om dat alsnog te doen en dan maakt hij onderdeel uit van de beraadslaging.

De heer **MANTEL** (JA21): Fijn, dank u wel.

Voorzitter, het college heeft middels een persbericht al voorgesorteerd. In het persbericht stelt GS de uitvoering van gebiedsprocessen afhankelijk te laten worden van eventuele alternatieven of aanvullende geldstromen. Vraag aan GS: welke alternatieve geldstromen bedoelt het college daarmee en is daar mogelijk al zicht op?

Daarnaast is het zo dat het nieuwe kabinet vijfhonderd miljoen euro heeft toegezegd. Is er al iets bekend over de besteding van de toegezegde vijfhonderd miljoen euro vanuit Den Haag? Of wanneer verwachten we daar duidelijkheid over te hebben? En hoe zal GS ons meenemen in de aanvraag en de besteding van die vijfhonderd miljoen?

Voorzitter, het zou goed zijn om naar de inwoners en ondernemers duidelijk te maken welke keuzes deze provincie nou maakt. En hoe worden de Staten dan meegenomen in die keuzes? Graag een reflectie daarop van het college.

Voorzitter, de fractie van JA21 vindt het verstandig dat het college al voor de zomer aangegeven heeft voorlopig geen nieuwe gebiedsprocessen op te starten, gezien de financiële onzekerheid daarvan. Wij zien dan ook graag focus op goed beheer van de huidige natuurgebieden en denken dat het verstandig zou zijn om bijvoorbeeld de toegezegde gelden te koppelen aan het ANLb. Daarom de volgende motie, waarvan het dictum luidt. Even kijken. "Verzoekt Gedeputeerde Staten er bij het Rijk op aan te dringen om de toegezegde vijfhonderd miljoen euro te koppelen aan het agrarisch natuur- en landschapsbeheer en met de huidige gebruikers van het ANLb en de collectieven in gesprek te gaan over de mogelijkheden om de toegezegde gelden zo effectief mogelijk in te kunnen zetten." Als het goed is, vindt u die ook zo meteen in Ibabs. En zijn trouwens medeondertekend door de fractie van het CDA.

Motie 78-30 september 2024
'Geen knaken geen taken', Koppel toegezegde 500 miljoen aan ANLb

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *Door het wegvallen van het NPLG de Noord-Hollandse PPLG-doelen onhaalbaar zijn geworden;*
- *Er in het regeerprogramma van het nieuwe kabinet 500 miljoen euro is toegezegd voor agrarisch natuurbeheer, alwaar de Tweede Kamer nog dit jaar over wordt geïnformeerd;*

- *Er geen (financiële) zekerheid is dat nieuwe en/of huidige gebiedsprocessen succesvol kunnen worden afgerond.*

Overwegende dat:

- *ANLb ook belangrijk is om biodiversiteit te stimuleren;*
- *ANLb belangrijk is om agrariërs perspectief te geven voor de toekomst;*
- *ANLb een belangrijk onderdeel kan zijn van een gebiedsproces;*
- *Deze afspraken over ANLb worden vastgelegd in meerjarige contracten tussen landeigenaren, beheerders en overheid via de collectieven.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Er bij het Rijk op aan te dringen om de toegezegde 500 miljoen euro te koppelen aan het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb);*
- *Met de huidige gebruikers van het ANLb en de collectieven in gesprek te gaan over de mogelijkheden om de toegezegde gelden zo effectief mogelijk in te kunnen zetten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ivo Mantel (JA21) en Willemien Koning-Hoeve (CDA).

De heer **MANTEL** (JA21): Tot zover in afwachting van de antwoorden. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ook hier even doe ik de checkvraag over die binnen is gekomen in de mail en zo ja, dan maakt hij ook onderdeel uit van de beraadslaging. En ik krijg de bevestiging dat dat zo is, waarvoor dank.

Dan geef ik het woord vervolgens aan de heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank je wel voor het woord. Het PPLG is ons eigen plan om de opgaves in het landelijk gebied aan te pakken. Er zit veel tijd in van vele mensen hier uit PS en van GS. Ook veel ambtenaren zijn aangetrokken, hebben er tijd in gestopt. Maar ook natuurorganisaties en boeren en vele andere organisaties hebben meegewerkt aan ons plan. Maar welk perspectief is er nu voor onszelf, voor GS, voor die ambtenaren, maar ook voor de boeren en de natuurorganisaties, nu het nieuwsbericht van een aantal weken geleden? Het leverde een wat gekke situatie op dat wij vier dagen nadat het nieuwsbericht hier kwam nog een prachtige update kregen waarin we eindelijk mooi werden meegenomen in wat er allemaal in zou moeten staan. Wat mij wel opviel was dat de provincie geen plannen meer hoefde in te leveren bij het Rijk, maar toch waren er wel duidelijke afspraken gemaakt voor de zomer over wanneer PS bepaalde plannen zou zien. Er werd geschermd met een veertig procent- een tachtig procent-versie en een definitieve versie. En ik vind het raar dat wij eigenlijk nooit een beetje zijn ingelicht over waarom dat niet meer zou bestaan. Want volgens mij zijn we nog steeds bezig. Want voor D66 is het duidelijk. We hebben bepaalde opgaves en die blijven staan, zo erkent u ook zelf in uw berichten. Toch zijn er ook coalitiepartijen die maar blijven zeggen “geen knaken, geen taken”. En dat kan niet beide. Dus ik ben heel erg benieuwd wat het standpunt is van onze provincie. Het standpunt van de minister is inmiddels duidelijk, maar waar staan wij? Ik vraag u om voor het kerstreces met een plan te komen, een definitief plan, waarin u aangeeft welke doelen er op welke manier gaan worden gehaald. En noem het voor mijn part PPLG, noem het het NHPLG, you name it, als er maar een plan is om die opgaves te halen. En ik ben heel benieuwd wanneer wij zo'n plan gaan zien. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: En dan geef ik het woord aan mevrouw Koning van het CDA voor haar inbreng.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, ongeacht of je nu wel of niet blij bent met het schrappen van het NPLG, blijft het grote probleem bestaan dat het volkomen onduidelijk is wat er nu gaat gebeuren op het gebied van stikstofreductie, bodemdaling, NNN, waterkwaliteit, perspectief bieden aan PAS-melders door stikstofruimte beschikbaar te maken. We weten het niet. Dat alles, zelfs nog meer, zouden we regelen via het PPLG. “Geen knaken, geen taken”, zei de BBB eerder, maar dat klopt helaas nog steeds niet. Veel doelen en taken staan nog overeind. Gedeputeerde Kocken zei in een interview in Nieuwe Oogst dat zij wel uitvoeringsprogramma’s wil opstellen, maar de uitvoering wil uitstellen en dat ze bepaalde onderdelen van het gebiedsproces, met name voor landbouwdoelen, wel wil laten doorgaan. Hoe kan dat als je niet de hele puzzel legt? Graag een toelichting daarop.

En dan kom ik weer bij die doelen terug. De gedeputeerde zei ook dat de doelen en opgaven in het landelijk gebied voor Noord-Holland niet ter discussie staan. Hoe kan dat? Voorzitter, dat kan niet waar zijn. Dan blijven doelen hun schaduw vooruitwerpen, terwijl ze niet realistisch zijn. En dat is ook niet in lijn met het coalitieakkoord, want daar staat in dat het flexibel moet zijn en dat doelen realistisch moeten zijn. Lees het er maar op na. Erkent u dat? Wij horen dat graag van GS.

Ik wil een voorbeeld gebruiken. De werkwijze die nu wordt gehanteerd is alsof GS een akkerbouwer verplicht om zes hectare land in te zaaien met rode bietjes. Dan wordt eerst de dieselolie weggehaald, zijn trekker wordt weggehaald zodat hij niet kan rijden. Vervolgens is de zaaimachine met zaad verdwenen. Maar toch moet het doel gerealiseerd worden. Dat kan niet. Geen zaad, geen dieselolie, geen machines, is geen bietjes. Het doel moet aangepast worden. Geen NPLG, geen PPLG, geen geld. Kan niet. Het doel moet aangepast worden. Wij dienen daarom samen met JA21 die twee moties in. En nog een derde motie, waarvan het dictum luidt: "Zodra het Rijk doelen behorend bij het eerder zogenoemde NPLG aanpast, ervoor zorgen dat de provincie Noord-Holland de doelen ook aanpast."

Motie 79-30 september 2024
Doelen in lijn met nieuwe doelen Rijk

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:
- *De minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) heeft geschrapt.*

Overwegende dat:
- *Het tot heden onduidelijk is wat het schrappen van het NPLG voor consequenties heeft voor het PPLG;*
- *Er onvoldoende financiële middelen lijken te zijn voor het behalen van de doelstellingen die zouden moeten landen in het PPLG;*
- *Er duidelijkheid moet komen over te behalen doelen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Zodra het Rijk de doelen behorend bij het eerder zogenoemde NPLG aanpast, ervoor te zorgen dat de provincie die doelen ook aanpast.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning-Hoeve (CDA) en Ivo Mantel (JA21).

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): En daarnaast willen wij graag een toezegging van GS dat zij zo spoedig mogelijk in overleg gaat met PS over het aanpassen van de doelen en de werkwijze. Wanneer gaat dat gebeuren?

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Ik kijk ook weer even of de motie is binnengekomen, en dat is het geval en daarmee maakt hij onderdeel uit van onze beraadslaging.

En dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, hier staat ook een kritische partij. En er is veel al gezegd door mijn voorgangers. Het NPLG was een plan door en voor de provincie en nu is dat op de schop gekomen. En ik ga het een klein beetje samenvatten, want ik ga niks nieuws vertellen. Ook 50PLUS wil graag weten hoe GS nu gaat insteken dat wij deze doelen, al is het in een andere vorm, al gaan we het anders prioriteren, hoe gaan we dat bewerkstelligen? Dus graag een plan zo snel mogelijk. Ik hoorde voor het eind van dit jaar. Daar zijn we voor. En we zullen de twee moties van JA21 ook bekijken, samen met het CDA. Maar ik doe een oproep aan het college: u kunt PS niet laten hangen. Er moet een duidelijk plan komen te liggen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng. En dan ga ik door naar de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid. En er wordt mij ingefluisterd door de collega's van de Partij van de Arbeid dat dit een buitengewoon bijzonder moment is, want dit is uw maidenspeech.

De heer **WALLAART** (PvdA): Voorzitter, bedankt. En voordat ik straks inga op de hooliganstrategie van het kabinet, toch even iets meer over mezelf, denk ik. Want een bijzonder moment inderdaad. Na 35 jaar een grote mond over de politiek is het nu eindelijk zover, sta ik hier voor u in Provinciale Staten. Ik kom niet echt uit een politieke familie. Keurige PvdA-stemmers, dat wel. Mijn opa's waren dan echte arbeiders. De een was koffiebrander en de ander stond jaren achter de papiersnijmachine in de kabelfabriek. Die laatste, die was altijd stiknerveus voor de verkiezingen. Dan zette hij om 6.00 uur de wekker en dan trok hij zijn enige C&A-pak aan met een gestreken zakdoek in de binnenzak en dan sprong hij op zijn bruine Batavus om te stemmen, op Joop den Uyl uiteraard. Voor mij was de PvdA dus eigenlijk nooit een punt van discussie. Mijn vader zei altijd: de VARA, Feijenoord, de PvdA. Dat was een soort heilige drie-eenheid. Maar ja, ook niet voor niets. Mijn familie is een afspiegeling van de emancipatie van de werkende klasse in de vorige eeuw. Grootouders die de armoede van crisis en oorlogsjaren doorstonden. Ouders uit de babyboom, die mochten naar school en die kregen het geleidelijk steeds beter. En mijn zus en ik als eerste generatie die mochten studeren. En in alle bescheidenheid, we hebben allebei een succesvol bedrijf opgebouwd. Ik denk dat dit een familiegeschiedenis is die veel mensen wel zullen herkennen. Maar ook veel mensen zullen erkennen dat die heilige drie-eenheid er niet meer is. De VARA is samengegaan met BNN. Bij Feyenoord is succes, zoals onder Arne Slot, eerder uitzondering dan regel. En de PvdA is voor hele volksstammen helaas niet meer de vanzelfsprekende keuze in het stemhokje. Waarom ben ik dan die rode familie altijd toch trouw gebleven? Was het interesse? Allicht. Ik ben altijd wel een politiek dier geweest. Organiseerde altijd al verkiezinkjes op de basisschool, compleet met stembiljetten en grote bussen. Zeker voor een baantje, zullen sommigen zeggen. Nou ja, toegegeven, mijn eerste functie was inderdaad op het partijbureau voor wettelijk minimumloon. Of was het iets hoogdravends, als idealen?

Aan het einde van mijn studie in Amsterdam, Biologie, kwam ik in aanraking met een groep bijzondere PvdA'ers, waarvan ik er velen tot op de dag van vandaag nog als mijn beste vrienden beschouw. We organiseerden bijeenkomsten, schreven krantjes, publiceerden pamfletten en zaten vooral tot laat in de kroeg om te discussiëren over een betere toekomst. Ze zeggen wel eens wat over de sfeer in de PvdA, maar op die avonden werd er vooral vaak en hard gelachen. Het bier vloeide rijkelijk in het café en meestal bleven er drie als laatste over: Erik, Edith en ik. Iedereen was voortijdig vertrokken en had een paar gulden neergelegd. Altijd te weinig. Dus wij mochten weer onze studiefinanciering aftikken. En vaak gingen we na sluitingstijd dan nog even dwalen. We gingen naar de oostelijke eilanden, op de fiets. Edith achterop, want die had geen fiets en die reisde uit principe alleen maar per taxi. En op het KNSM-eiland doolden we dan een beetje rond en keken we naar de blokken in aanbouw. We bewonderden de blokken, vaak sociale huur, waar opvallend veel mooie architectuur was. We waren dan ook wat negatiever over de luxeappartementen die vaak een beetje met de rug naar de samenleving aangelegd werden. Het kon veel grootser en meeslepender allemaal. Dat vond Erik. En dan werd het al langzaam weer licht en dan fietsten we terug naar de stad, langs bakkerij Res in de Herenstraat, om drie warme kaascroissantjes te halen. En dan gingen we op de kade van de Brouwersgracht zitten om nieuwe plannen te maken. Erik wilde altijd het spoor tussen het Centraal Station en Amstel onder de grond stoppen, een mooi park er bovenop. Edith was altijd meer bezig met Europa. Ze had even geniale als, voor mij, onnavolgbare plannen om de EU beter te laten functioneren. We droomden en mijmerden wat over een mooiere stad en over een betere wereld. Ondanks onze benevelde toestand namen we dat heel serieus. Daarna nam het leven zijn loop. Zelf kwam ik op de parlementaire redactie terecht van Vrij Nederland en later de NOS. Ik werkte in de staf van twee PvdA-ministers, Plasterk en Cramer en ik ontvluchtte het Binnenhof in 2010 toen het gedoogkabinet kwam. Ik belandde in de groene wereld bij Natuurmonumenten. Edith schopte het tot het Europees Parlement, waar ze zelfs nog Jong Europarlementariër van het jaar werd. Erik startte zijn eigen bedrijf, een campagnebureau voor een betere wereld. We maakten carrière, kregen kinderen, hadden succes en verwerkten tegenslag. Van het drietal op de kade van de Brouwersgracht, dat daar zat te mijmeren, ben ik nog als enige over. Edith overleed plotseling, 37 jaar jong, in de zomer van 2012. Erik overleed op een kwade Valentijnsdag, vlak voor de lockdown aan een zwak hart. Zo maak je plannen voor een betere wereld, zo probeer je er wat van te maken en zo is het voorgoed voorbij. Ik mis ze nog elke dag. Van Edith heb ik een race-autootje aan mijn sleutelbos zitten. Eriks foto staat op het dressoir op mijn kantoor. Dus iedere keer als ik daar de deur open draai, dan schieten ze allebei even door mijn hoofd. En ik realiseer me dat het nu aan mij is om, na 35 jaar grote mond over politiek, die stap te wagen. Zij

motiveren me elke dag om hier in Provinciale Staten het beste van mezelf te geven, grootse en meeslepende dingen te doen. En ik hoop ook vaak en hard te lachen.

Voor het onderwerp van vandaag – en nu moet de spreektijd gaan lopen – heb ik geen aansporing nodig. Dat is niet een kwestie van vaak en hard lachen, want onze natuur staat op het spel. Ik heb de schoonheid van de Nederlandse natuur echt leren waarderen bij Natuurmonumenten. Ik ben gaan inzien ook hoe kwetsbaar die natuur is met zoveel mensen en ambities op een klein grondgebied. U kunt zich dus wel voorstellen hoe erg mijn fractie ervan baalt dat dit kabinet zo aan de noodrem trekt. Het regeerprogramma leest als een oorlogsverklaring aan de natuur. En de PvdA maakt zich grote zorgen, want dit beleid kent alleen maar verliezers.

Allereerst de natuur. Die wordt hoe dan ook het slachtoffer. De woningbouw wacht een juridisch moeras, ook hier in Noord-Holland. En de derde grote verliezer is natuurlijk de boer. Die is echt de klos. Boeren lopen miljarden mis door het geschrapte Transitiefonds. Voorzitter, dat is geld dat ze goed hadden kunnen gebruiken om hun bedrijfsvoering meer in balans te brengen met de natuur en hun omgeving. Want dat is iets wat ik ook bij Natuurmonumenten heb geleerd: de meeste oplossingen worden bedacht aan de keukentafel op het erf waar boer en natuurbeschermer in gesprek gaan.

Voorzitter, Mijn fractie heeft twee concrete vragen aan het college over de gevolgen van het beleid van het kabinet Schoof. Allereerst agrarisch natuurbeheer, kerntaak van de provincie. Maar als ik het regeringsprogramma goed lees, gaat het kabinet die taak nu weer naar zich toe trekken. De regie. Wat betekent dat voor ons beleid? Wat betekent het bijvoorbeeld voor het Europees geld voor agrarisch natuurbeheer? Gaat de uitvoeringsregeling POP3, daar is nu nog financiële cofinanciering van de provincie voor nodig, gaat het Rijk die nu leveren? Graag een antwoord. Meer in algemene zin natuurlijk ook: wat betekent die centralisering van dat beleid voor agrarisch natuurbeheer voor onze rol?

Tweede punt, de Stikstofwet. Ik heb begrepen dat die niet van tafel is, al zoekt het kabinet naar een soort heilige graal van een juridisch houdbaar alternatief. Dus die wet is nog geldig. Wat gebeurt daar nou mee? 2035 moeten in 74 procent van de natuurgebieden de kritische depositiewaarden niet overschreden worden? En ten overvloede, volgend jaar moeten we op veertig procent zitten. Volgens mij is er nogal wat te doen op dat vlak. Graag een antwoord.

Tot slot, voorzitter. GS heeft vorige week een brief verstuurd over de gevolgen van het regeerprogramma. We hebben begrip voor de pas op de plaats die daar gemaakt wordt. We zijn blij dat GS uitspreekt dat onze ambitie voor het landelijk gebied onverkort overeind staat. Want zoals GS schrijft, staat de geloofwaardigheid van de provincie op het spel. En daarom zal mijn fractie de ingediende moties ook niet steunen.

Voorzitter, de PvdA roept GS op twee woorden centraal te stellen in het landelijk gebied: Groots en meeslepend. De tijd is op. Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank.

En dan gaan wij over naar mevrouw Schneemann van de fractie van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank, voorzitter. En ik wilde eigenlijk beginnen met het bedanken van JA21, maar ik merk dat het me toch zwaar valt en ik hoop eigenlijk dat we goed naar elkaar kunnen blijven luisteren hier, want het raakt me dat bepaalde partijen elkaar zo de maat nemen.

Dan de inhoud. Bij Volt is er grote teleurstelling over het wegvallen van het NPLG. De uitdagingen in het landelijk gebied zijn namelijk groot. Er is decennialang te weinig gedaan aan de natuur, waardoor we nu aan veel doelstellingen niet voldoen, zoals de VHR, Natura 2000, NNN en de KRW. En aangezien dit vooral wet- en regelgeving op Europees en landelijk niveau is en dus ook niet zomaar zal wegvallen, willen we hiermee natuurlijk een goede oplossing.

Voor Volt heeft de oplossing drie kernpunten. We vinden het belangrijk dat er een toekomstbestendig plan komt te liggen waarin de verschillende doelstellingen zowel Europees als lokaal bijeen worden gebracht, we vinden het belangrijk dat er een aanpak is die gebiedsgericht is en we vinden het belangrijk dat alle betrokkenen aan tafel kunnen zitten. En voor ons was het PPLG daarvoor een mooi middel. Maar er is goed nieuws, want hoewel het NPLG van tafel is, kan het PPLG gewoon doorgaan. Met natuurlijk wel een grote tegenvaller: de financiën. En tegelijkertijd weten we eigenlijk al sinds mei dat dit geld weg gaat vallen, maar we willen nog wel aan de doelen voldoen. En we moeten er ook aan blijven voldoen. En we hebben dus een kernvraag aan GS: wat is het plan? En als dat er niet is, wanneer komt het plan dan wel? Want we vinden het te makkelijk om na al die maanden te doen alsof we hierdoor verrast zijn. Daarnaast gaan we er dus ook gewoon van uit dat de komende commissies gewoon het PPLG besproken wordt zoals afgesproken. Want volgens de strategische agenda, zoals ingestemd in de afgelopen maanden, staat het er de komende tijd nog een paar keer op. Anders wordt namelijk het werk van alle betrokkenen tenietgedaan en gooien we anderhalf jaar werk weg. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank.

En dan is het woord nu aan de heer Dekker van Forum voor Democratie.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Toen het NPLG nog dreigde weg te vallen, waren wij eigenlijk wel opgetogen, want we waren niet zo gek op het NPLG. En het tweede punt is dat wij ons altijd in deze provinciale omgeving hebben verzet tegen het feit dat we ons voortdurend houden aan landelijke en Europese lijnen en in feite een soort uitvoeringsorganisatie zijn. Maar goed, gaandeweg moet je je daarmee verzoenen, want het is nou eenmaal zo gegroeid schijnbaar. Dus het was een extra vreugde om te zien van hé, nou, valt er eindelijk een landelijke lijn weg; dan zijn wij ook vrij om het PPLG ook te schrappen. Dus ons voorstel zou zijn, mede uit kostenoverwegingen – prudent beleid, weet u wel – om louter het strikt noodzakelijke te handhaven. Dus no regret-maatregelen, 80-20. En verder te bezien of dit niet een heel goede aanleiding is om de hand op de knip te houden voor geld dat we beter kunnen besteden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank.

En het woord is nu aan de heer Vendrig van de BBB.

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, voorzitter, dank. Aan de orde vandaag is dan de actualiteit het vervallen van het NPLG. En voorzitter, wij begrijpen de zorgen die ontstaan zijn en ook dat partijen dit agenderen om alvast hierover in gesprek te gaan. De ambtelijke organisatie, GS en wij als PS hebben hier tijd en energie in het PPLG gestoken, een afgeleide van het NPLG. En nu dit NPLG als onderlegger dreigt weg te vallen, ontstaat er een onzekere situatie. En dat is weliswaar vervelend, maar tegelijkertijd wel de nieuwe werkelijkheid waar we mee te maken krijgen. En wat de gevolgen zijn voor onze provincie is nog onduidelijk. Wat betekent het bijvoorbeeld voor de rijksfinanciering of te behalen doelstellingen? Antwoorden die te zijner tijd ook uit Den Haag moeten komen, maar dat zal niet vandaag of morgen zijn, maar wel einde van het jaar, heb ik begrepen. Voor het einde van dit jaar. En wat BBB betreft hoeft het niet zo te zijn dat, wat er tot nu toe bereikt is, voor niets is geweest. Waar mogelijk zouden we succesvolle projecten kunnen voortzetten en misschien wel afronden. Dat zijn we naar onze mening zelfs verplicht aan de ondernemers die al investeringen hebben gedaan in het kader van de transitie of het gebiedsproces. Wat daarbij wel van belang is, voorzitter, om samen te bepalen wat prioriteit gaat krijgen. Eelke projecten bijvoorbeeld zijn financierbaar en waar is een rijksbijdrage voor nodig? En krijgen we die ook? Aan welke normen moeten we wettelijk voldoen? En ook welke doelstellingen moeten we wettelijk gezien behalen? En kunnen wij daarvoor ook nog bij het Rijk aankloppen? Allemaal vragen waar wij als BBB nog geen antwoord op hebben. We willen ook nog niet op de zaken vooruitlopen. Waar wij wel voor staan, voorzitter, doelen moeten haalbaar en betaalbaar blijven. En ook daar zullen we samen naar moeten kijken. Tot zover.

De **VOORZITTER**: U moet hoe dan ook even stoppen, want u heeft een interruptie van de heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel voor het woord. U heeft volgens mij naast mij gezeten in menig commissievergadering waar wij het ook heel duidelijk hebben gehad over welke doelstellingen er nou wettelijk verplicht waren of Europese regels waren. En ik wou heel even weten welke daarvan heeft u niet meegekregen, die gewoon blijven staan?

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, de doelstellingen die blijven staan, die blijven ook gewoon staan. En daar zullen we ook wettelijk aan moeten voldoen. En wellicht in het nieuwe plan van het Rijk zullen er misschien wat doelstellingen afgezwakt worden, maar dat is nog niet bekend.

De **VOORZITTER**: Een vervolgvraag van de heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Bent u van mening dat, zolang er nog geen ander plan is, wij gewoon onze plannen moeten gaan maken om die doelstellingen te behalen?

De heer **VENDRIG** (BBB): Nou, maar wel met dien verstande dat wij natuurlijk niet doorgaan als een kip zonder kop, net doen of dat er niets aan de hand is. Kijk, we weten dat de financiering van het Rijk, ja, wat moeilijker gaat worden. Dus daar zullen we wel rekening mee moeten houden naar mijn idee.

De **VOORZITTER**: De heer Mülder voor een laatste maal.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, er is wel degelijk wat aan de hand, meneer Vendrig. We hebben een behoorlijke opgave liggen voor onze natuur, we moeten perspectief bieden aan onze boeren en dat moeten we zo snel mogelijk in een plan zien te regelen. En dat plan moeten we hier in PS zien af te kaarten. En daar moeten we mee aan de slag. En ik hoop dat u dan mijn oproep ook steunt om zo snel mogelijk een plan naar PS te gooien-

De **VOORZITTER**: Dat was het einde van uw spreektijd.

De heer **MÜLDER** (D66): -waarin we aan de slag gaan met die opgave.

De **VOORZITTER**: Nog een reactie van de heer Vendrig en dan gaan we door naar mevrouw Schneemann.

De heer **VENDRIG** (BBB): Nou, ik wil de heer Mülder bedanken inderdaad. Daar kunnen we elkaar denk ik vinden. Het is goed dat wij straks gaan spreken met elkaar over hoe we hier nu verder gaan en wellicht kan zo'n plan daar onderdeel van uitmaken.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En mevrouw Schneemann heeft ook een vraag aan u.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank u wel. U verwees net even naar dat u denkt dat doelstellingen vanuit het Rijk worden bijgesteld. Welke doelstellingen verwacht u dan dat worden bijgesteld?

De heer **VENDRIG** (BBB): Nou, om een voorbeeld te geven zou dat kunnen zijn, er wordt nu natuurlijk al over gesproken of gespeculeerd, de KDW, dus de stikstof kritische depositiewaarde. Ja, het zou kunnen dat dat verandert. KRW-doelen, daar wordt ook nog zelfs in Europees verband over gesproken. Dus daar zullen we ook heel kritisch op moeten zijn. Ja, ik denk dat we daar toch wel goed naar moeten kijken wat er op ons afkomt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, voor beide doelen geldt dat ze ook gekoppeld zijn aan Europese wetgeving en de vuist-op-tafel-strategie is nog niet heel succesvol gebleken. Dus is het dan niet heel erg wishful thinking om maar te blijven hopen op dat er misschien een doel van tafel gaat in plaats van aan de slag te gaan?

De heer **VENDRIG** (BBB): Nou, volgens mij, wij hebben pas een masterclass gehad, Europa. Volgens mij heeft u daar zelf ook aan deelgenomen. Nou, in ieder geval wel een partijgenoot van Volt. En daar kwam wel degelijk uit dat je ook invloed in Europa kunt hebben. En zelfs over de Kaderrichtlijn Water, dat er andere lidstaten ook problemen mee hebben, dat daar best nu wel

oor voor is om, ja, wel eens te kijken van hoe realistisch zijn die doelen nou eigenlijk? Nou ja, en ik vind dat echt niet wishful thinking. Ik vind het gewoon realisme.

De **VOORZITTER**: Nou, dat was hem voor nu, waarvoor dank. Mevrouw Koning heeft ook een vraag aan de heer Vendrig. Bij deze het woord.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel. Ja, dank voor die verheldering. Maar ik heb nog wel een vervolgvraag over die doelen. Want u geeft nu ook aan eigenlijk dat u ze ook wil aanpassen. Maar uw eigen gedeputeerde zegt: de doelen voor Noord-Holland blijven allemaal overeind. Dat kan toch niet als er geen geld is en geen NPLG? Hoe kan deze coalitie en dit college dan zeggen dat die doelen overeind moeten blijven? Bent u het met me eens dat dat gewoon niet kan. In mijn voorbeeld die akkerbouwer, als je de trekker weghaalt, het zaaizaad weghaalt, dan kan dat doel gewoon niet meer bereikt worden. Wilt u die doelen aan gaan passen met uw coalitie?

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, dank u wel voor de vraag. Kijk, ik heb gezegd, doelen moeten haalbaar en betaalbaar blijven. Nou, dan kun je twee dingen doen. Je kunt het budget aanpassen aan je doel of het doel aanpassen aan het budget, heel simplistisch gezegd. Nou, ik denk dat we samen moeten gaan kijken wat daarin mogelijk is. In het ene geval zal dat inderdaad zijn dat je het budget ergens misschien vandaan kunt halen en dat je dat doel kunt behalen. Dat is afhankelijk van welk doel dat is. En in een ander geval, als het echt niet gaat, we hebben echt geen geld, ja, dan zal er toch ergens wel iets moeten veranderen. En ik denk dat wij daar in de commissie ook over moeten gaan spreken.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning met een vervolgvraag neem ik aan?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ik hoor u dus echt wel duidelijk zeggen dat u ook vindt dat deze coalitie nu de doelen moet gaan aanpassen.

De **VOORZITTER**: Een korte reactie nog van de heer Vendrig.

De heer **VENDRIG** (BBB): Nee, ik vind helemaal niet dat we dit of dat moeten doen. We gaan ermee in overleg en we gaan ook in de coalitie overleggen hoe we ermee omgaan. Ik denk, in de commissie moeten wij erover gaan praten. En of die doelen wel of niet aangepast worden? Ja, dat zullen we zien. Maar je moet er wel over praten. Kijk, als wij nu zeggen ‘nou, daar wil ik niet over praten’, ja, dat vind ik een beetje kop in het zand steken. Tuurlijk kunnen we erover praten. Wat de uitkomst is? Ja, dat zullen we zien.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw reactie. En ik wil vragen aan de anderen die hier ook een vraag hebben aan de heer Vendrig, als ze in hetzelfde water liggen als het voorgaande, om kort in uw vraagstelling te zijn. De heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel. Ja, ik verbaas me wat over deze discussie. Het gaat over doelen wel of niet aanpassen. Maar doelen zijn slechts een consequentie van een probleem dat we hebben, en niet één probleem, meerdere problemen. Bent u het met mij eens dat we die problemen, namelijk dat het voor agrariërs volledig onduidelijk is hoe zij naar een toekomstbestendig bedrijf kunnen gaan, hoe we de natuur gaan herstellen, hoe we de stikstofproblematiek gaan oplossen, hoe we de woningbouw glad gaan strijken, dat die er nog steeds zijn?

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, maar die waren er ook al voordat het NPLG geschrapt is. Dus ja, in dat opzicht denk ik van ja, we waren bezig met die oplossingen. Ik heb ook gezegd, al het werk wat we gedaan hebben hoeft niet voor niets geweest te zijn. We hebben de koploperprojecten. Wat mij betreft gaan we ook de succesvolle projecten afronden. En dat is ook een deel van de oplossing. En laten we dan ook verder kijken wat daar nog in mogelijk is, afhankelijk van het budget wat we kunnen genereren en wat er echt ook, ja, het meest noodzakelijke is. Dus prioritering. Dat heb ik ook in mijn betoog gezegd.

De **VOORZITTER**: De heer Klein, een vervolgvraag.

De heer **KLEIN** (CU): Maar al problemen die er zijn, die vragen toch om een oplossing? We kunnen toch niet zeggen dat we de helft van de problemen gaan laten liggen? Dus hoe ziet u dat dan, dat we toch dat gaan aanpakken?

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, kijk, het valt of staat natuurlijk- Vaak wordt er gezegd: het valt of staat met de middelen. Als je geen middelen hebt, kun je ook niks. Maar wellicht zijn er nog andere creatieve oplossingen. Ik hoorde het net ook mijn collega Wallaart zeggen van, veel oplossingen ontstaan aan de keukentafel. Nou ja, goed, laten we dan ook in gesprek gaan met degenen die het aangaat en kijken wat zij als oplossing zien.

De **VOORZITTER**: Dan krijgt de heer Mantel de gelegenheid om een vraag of opmerking te maken.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, er zijn drie moties ingediend. Ik zou graag van de BBB willen weten wat zij van de moties vinden.

De **VOORZITTER**: De heer Vendrig, uw mening over de moties.

De heer **VENDRIG** (BBB): Nou, bij uw goedvinden gaan wij ons daar nog over beraden natuurlijk. Want ja, ze zijn natuurlijk net ingediend en wij hebben daar nog geen tijd voor gehad om daar echt inhoudelijk iets van te vinden en ook onderling daarover te overleggen. Dus u zal dat straks van ons horen.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Wees geduldig, meneer Mantel, en dat is hij. Dan krijgt mevrouw Van der Helm het woord, van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik ga het even samenvatten. Ik hoor de heer Vendrig zeggen: doelen moeten haalbaar en betaalbaar blijven. Dus met andere woorden: de doelen die we al gesteld hebben, daar moeten we voor gaan. En natuurlijk mag je ze in prioriteit zetten. Het geld is minder geworden. Het NPLG is van de baan. We moeten gaan kijken. Dan kunnen we toch niet afwachtend zijn? Bent u het met mij eens? Daar moet toch een plan komen en zo snel mogelijk?

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, u heeft mij ook niet horen noemen, voorzitter, dat ik afwachtend zou willen zijn of dat onze fractie afwachtend is. Ik ben ook van mening dat wij hierover moeten doorpraten, ook in de commissie. En wellicht komt er nu een nieuw plan. De heer Mülder refereerde er ook al even aan: het NPLG, NHPLG. Laten we met zijn allen een goede naam bedenken misschien. Maar, nee, ik ben ook niet iemand die die wil gaan zitten afwachten, want daar is niemand mee gediend.

De **VOORZITTER**: Een vervolgvraag van mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik mis gewoon het productief meedenken, want u zegt van nou, laten we afwachten wat er landelijk op ons afkomt aan gelden, enzovoorts. Dat is voor je uitschuiven, terwijl de problemen niet opgelost worden. Dus ik mis de productieve, proactieve houding van de BBB. En dat wil ik u meegeven om toch daar met andere collega's, die zich zorgen maken hierover, toch dat wat meer op te pakken.

De **VOORZITTER**: Daar mag u op reageren, meneer Vendrig, maar het hoeft niet. Ik heb geen vraag gehoord.

De heer **VENDRIG** (BBB): Graag, voorzitter. Bedankt in ieder geval. Ja, natuurlijk willen wij productief ook daarover meedenken. Ook vooruitdenkend. Maar we moeten natuurlijk wel oppassen dat wij nu niet verzanden in allerlei plannen maken en die straks ook weer niet uitgevoerd kunnen worden, omdat het plan van het Rijk, zeg maar, toch heel anders is dan wij gaan verwachten. Punt.

De **VOORZITTER**: Punt. Dat lijkt me een heel mooie inderdaad. Maar mevrouw Van der Helm heeft nog een korte vraag.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik heb een heel korte nabrander, vraag. Regeren is vooruitzien. Dus u moet plannen maken. We hebben koploperprojecten. Dus ik vind dat u daarop in ieder geval mee moet denken hoe we dat in lijn gaan brengen. Wat gaat eerst voor, enzovoorts. En niet wachten tot we geld hebben, want dat gebeurt hier niet in dit huis. Als je geen plannen maakt en van tevoren zegt 'dat wil ik, dat wil ik', dan kan je dat ook niet uitzetten, want we moeten ook geld gaan halen bij het Rijk. Vindt u niet?

De **VOORZITTER**: Tot zover. En er toch nog een vraag van gemaakt inderdaad. Niet heel kort naar mijn believen. Probeert u daar scherper op te zijn allen. Maar de heer Vendrig kan daarop reageren.

De heer **VENDRIG** (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, natuurlijk, regeren is vooruitzien, en plannen maken hoort daar ook bij. Dat willen wij ook graag. En ik denk dat het ook aan ons is in de commissie om daar ook over te praten. Maar het is nu niet hier het moment om nu al te zeggen: dit, dat en dat moeten we doen en dan is het opgelost. Dat gaat hier nu niet. Het is een vervolg en ik zie dat we dat in de commissie met elkaar gaan bespreken, en wij zullen er ook over nadenken.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw beantwoording. En nog één laatste vraag van mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Nee, even in het kader van de proactiviteit. Ik hoorde u net zeggen dat we financiële middelen moeten gaan zoeken. Waar denkt u aan? En kunnen we dan bijvoorbeeld ook denken aan het verhogen van de opcenten voor grotere provinciale budgetten? Of is dat helemaal van tafel?

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, nou, dat is wat ons betreft niet een optie. Andere middelen? Ik hoorde net al alternatieve financiering. Ja, ik ben ook wel benieuwd wat dat dan is. Maar ik ben wel van mening, als wij doelen opgelegd krijgen via het Rijk of de doelen blijven staan, dat wij ook wel bij het Rijk mogen aankloppen van, ja, de middelen horen erbij, anders gaat het ons niet lukken.

De **VOORZITTER**: Dat lijkt me een duidelijk antwoord, meneer Vendrig. Waarvoor dank. En dat was volgens mij ook het einde uiteindelijk toch van uw inbreng hier. Waarvoor dank.

En dan gaan wij door naar mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren voor haar inbreng.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Al anderhalf jaar vraagt onze fractie om een visie voor ons landelijk gebied ten behoeve van een goede natuur, gezonde leefomgeving en met het oog op dierenwelzijn en een groene toekomst. Het NPLG bood die kaders in ieder geval. Dat deze wegvalt, maakt niet ineens dat we geen goede natuur of gezonde leefomgeving meer willen, neem ik aan. En ik kijk dan vooral ook even naar de coalitiepartijen, want in hun akkoord staan die doelen net zo goed. BBB gaat er immers prat op natuur belangrijk te vinden, hoor ik ze steeds zeggen. Waarom dus een actualiteit? Is de coalitie gevallen? Nee, dat was Groningen. Dus waarom nu van GS vragen hoe verder? Dat antwoord hebben we al gekregen in de commissie. We wachten nog altijd op de versie van het PPLG die aan PS is toegezegd dit najaar. En we gaan gewoon door met wat iedereen zegt te willen. Namelijk, een stevige klimaat aanpak, een goede natuur en een toekomst voor onze agrarische sector. Onze fractie wil het debat aangaan daar waar het nog moet volgen, namelijk in de commissies. Welke naam het plan dan ook heeft voor de natuur. Ik ga ervan uit dat elke wijziging van doelen of coalitiepartner desnoods direct met PS gedeeld worden. Ik hoor graag de bevestiging daarvan van GS. En liever nog ontvangen we zo snel mogelijk de laatste versie van het PPLG, inclusief visie, doelen en de stappen in de transitiepaden en welke begroting daarbij hoort. Dan zullen we ook de inhoudelijke vragen van alle fracties in het debat kunnen bespreken. En zo niet, dan schuif ik graag aan bij die keukentafels. Want de Partij voor de Dieren heeft wel wat out of the kalveren-box-oplossingen die niet per se geld hoeven te vragen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng. En ik vervolg dit debat met de heer Klein van de ChristenUnie. Aan u het woord.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ja, de ChristenUnie is erg teleurgesteld over het regeerakkoord van het nieuwe kabinet, waarin het NPLG volledig van tafel is geveegd, nadat eerder al het grootste deel van de financiële middelen waren teruggetrokken. En namens de ChristenUnie Noord-Holland hebben we dan ook de publieke oproep van bijna tweehonderd Statenleden ondertekend, waarin we het kabinet opriepen om op zijn schreden terug te keren. En dat was natuurlijk niet omdat het NPLG heilig is, maar omdat het PPLG onze beste poging is om alle uitdagingen waarvoor wij in het landelijk gebied staan, aan te pakken, en waar we bovendien heel veel tijd met elkaar de afgelopen twee jaar in hebben gestopt. En bovendien was er geld voor beschikbaar, al was er dan niet genoeg, wat zo enorm hard nodig is voor de agrariërs in ons landelijk gebied. En hoe je het wendt of keert, nog steeds vraagt de natuur om herstel, hebben agrariërs ondersteuning nodig om hun bedrijf toekomstbestendig te maken en zal de waterkwaliteit omhoog moeten. Het is voor alle betrokkenen, en in het bijzonder de agrariërs, van essentieel belang om duidelijkheid te krijgen over het perspectief. Onze vraag aan GS is: hoe denken zij dat perspectief te gaan geven? En wat de ChristenUnie betreft doen we dat niet door de doelen flexibel te maken, zoals JA21 dat eufemistisch noemde, maar wel door heldere communicatie over het langetermijnperspectief, de doelen en de verwachte tijdslijnen. En wij willen GS oproepen om dat plan te maken in samenwerking met alle betrokkenen; aan die keukentafel mede, zoals daarnet gesuggereerd werd. En tenslotte willen we GS vragen om met een onderbouwd financieel plan te komen en daarbij ook out of the box te denken. Misschien moeten we die investeringen in de natuur en het landelijk gebied bijvoorbeeld behandelen als investeringen in infrastructuur, waardoor we veel meer slagkracht hebben dan tot nu toe.

De **VOORZITTER**: U heeft een vraag van de heer Mantel van JA21.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ja, voorzitter, dat flexibel omgaan met die doelen, dat kwam eigenlijk niet uit de koker van JA21, maar uit de koker van het coalitieakkoord. Daar staat het letterlijk en figuurlijk in. Dus ja, hoe ziet u dat coalitieakkoord dan?

De heer **KLEIN** (CU): Of u het nou gezegd hebt of dat het in het coalitieakkoord staat, dat maakt me niet zoveel uit. Wij zijn niet voor het flexibel omgaan met doelen. Wij zijn voor het oplossen van de problemen waarvoor we staan. En daarvoor moet je af en toe beschrijven wat je dan wil gaan realiseren.

De **VOORZITTER**: Dat leidt tot een vervolgvraag van de heer Mantel.

De heer **MANTEL** (JA21): Op zich kan ik me daar goed in vinden en ben ik het eigenlijk wel mee eens ook. Maar dan zul je toch ook maatwerk moeten kunnen toepassen om naar een probleemstelling te kunnen komen. En dan zou je wellicht de doelen flexibel moeten maken om het één los te laten en te zorgen dat het in het andere gebied wel lukt.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik denk dat we, net als we eerder, hebben moeten oppassen om niet te komen in een discussie waarin het alleen maar over jaartallen gaat, dat we nu niet in een discussie moeten raken over ‘houden we doelen vast of niet?’ Ik denk dat we vast moeten houden aan onze wil om de problemen op te lossen en daar heb ik mijn zorgen over dat er een aantal partijen hier in de Staten zijn die dat niet willen doen.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng.

En wij vervolgen de vergadering met de inbreng van Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, de laatste, denk ik. Dank voor de agendering aan alle partijen die dat gedaan hebben. Het past wellicht beter, en dat hebben we ook al een beetje kunnen zien, om zoiets te agenderen in een discussienota in een commissie, maar misschien kan dit daarvoor een mooie opmaat zijn en misschien ook een uitnodiging van mij aan u allen om daarin mee te denken.

Ik wou beginnen met het delen van mijn frustratie over de werkwijze die het Rijk hierin gekozen heeft. Vanaf 2021 hebben alle provincies keihard gewerkt om een bod te organiseren waarin zij duidelijk maken hoe ze vorm kunnen geven aan de stikstofaanpak, aan natuurherstel, aan het ondersteunen van de landbouw. En dat hebben zij gedaan met alle belanghebbenden die daar in het landelijk gebied te vinden zijn: natuurorganisaties, landbouwbedrijven, andere bedrijven, omwonenden. En als het puntje dan bij het paaltje komt, als het Rijk moet gaan leveren, als er betaald moet gaan worden, dan is er eerst uitstel, vervolgens nog een keer uitstel en dan, er worden vage uitspraken gedaan, geruchten worden ontkracht noch bevestigd, er worden geen alternatieven aangedragen. Ik vind het een schoffering van landelijk duizenden mensen en collegiale overheden die hier in opdracht van het Rijk aan gewerkt hebben. En last but not least, een trap na aan de natuur, waarvoor eigenlijk dit hele PPLG in het leven is geroepen. Inmiddels jarenlang is beleid uitgesteld omdat het PPLG eraan zou komen en nu wordt het verder uitgesteld omdat het PPLG er niet komt. Maar goed, dat is dan inderdaad de situatie waar we nu mee moeten leven. En u haalt het wellicht al uit mijn eerdere woorden: verder uitstel van natuurherstel is voor GroenLinks niet aan de orde. We zijn blij dat de doelstellingen van het PPLG in deze provincie overeind blijven, dat we ervoor blijven gaan om uitdagingen in het landelijk gebied in samenhang op te lossen. Maar ja, hoe dan? Dat is inderdaad geen makkelijke vraag om te beantwoorden. Ik zou eigenlijk van GS helderheid willen over processen en bevoegdheden. Het PPLG is een bevoegdheid van GS om vast te stellen, maar als het Rijk het PPLG helemaal leeg trekt, dan lijkt het wel een beetje een holle bevoegdheid te zijn die alleen maar averechts zou kunnen werken op de mogelijkheid om natuurbeleid vorm te geven. En hoe zit het dan precies? Zijn we verplicht om er gebruik van te maken? Is het wel opportuun om er provinciaal geld in te stoppen als het Rijk geen meerwaarde creëert?

Ik wil ook niet voorbijgaan aan de inhoud. GroenLinks vindt dat we het niet genoeg over natuur en natuurdoelen hebben. Welke maatregelen nemen we? Welke doelen willen we daarmee halen? Van boeren gaan vragen dat ze doelgericht werken, ik zou dat ook heel graag zien in de provincie. Dat we meer natuur inrichten, dat we meer weidevogels hebben, dat we meer verbindingen aanleggen, dat er minder soorten op de Rode lijst zijn, dat stiltegebieden stiller worden. Ik snap dat al die gebiedsprocessen daar een rol in spelen, maar ik wil wel concreet hebben in welke doelen we daar mee gaan halen. Als GroenLinks gevraagd wordt hoe we om willen gaan met het gebrek aan duidelijkheid van het Rijk, zou ik willen zeggen dat we het goed en helder over moeten brengen wat dit gebrek aan duidelijkheid allemaal voor consequenties voor ons heeft. Dat we als provincie vasthouden aan de doelen van het PPLG, maar dat we het met elkaar goed moeten hebben over de vorm en fasering waarmee we doelen willen halen. Dat met de middelen die er wel zijn, het alle hens aan dek is om meters te maken voor de natuur.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank.

En dan heb ik een hoop vragen gehoord aan de kant van PS ook aan ons college. En ik kijk even allereerst naar gedeputeerde Beemsterboer of hij deze kan beantwoorden daar zij betrekking hadden op doelen, perspectief, proces, financiering. Dat waren denk ik de grootste thema's. [...] Dat lijkt me een uitermate mooie ambitie. Laten we kijken hoe ver u komt in vijftien minuten.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, aan die tijd had ik even niet gedacht inderdaad, voorzitter.

Dank. En ik denk logisch dat er veel vragen zijn op dit moment. Eerlijk is eerlijk, die zijn er bij GS ook. We hebben het regeerakkoord nu een week of twee, anderhalf, binnen. Dus wij zijn ons daar ook nog wat op aan het beraden. En tegelijkertijd is het goed dat u daar onderdeel van onze beraadslaging bent. Althans, zo veel mogelijk.

Er zijn een aantal dingen die ik vooraf zou willen zeggen. Op korte termijn gaan we natuurlijk gewoon door met a, ons PPLG, b, onze gebiedsprocessen, c, de besteding van onze koplopergelden. In het regeerakkoord, of in ieder geval in de financiële bijlage van het regeerakkoord, staat zelfs dat er nog iets compensatie misschien zou kunnen komen voor koplopergelden voor provincies die wat minder hebben ontvangen, waar wij er één van zijn, zoals u weet. Dus misschien ontstaat daar zelfs nog wel wat perspectief.

Op de langere termijn is het inderdaad spannender en dat is ook wat we tot nu toe steeds hier hebben aangegeven. In de basis blijven onze doelen staan, maar we gaan wel, ja, we moeten wel zo realistisch zijn dat het minder beschikbaar komen van rijksmiddelen het in elk geval snel realiseren van de doelen steeds ingewikkelder zal maken. Wij hebben u een brief gestuurd eind vorige week, die ook is aangekondigd in de vorige commissievergadering, naar aanleiding van het presenteren van het regeerakkoord, waarin we hebben aangegeven dat we de volgende versie van het PPLG nu nog niet naar de Staten sturen, omdat dat in elk geval naar ons inzicht verwarrend zou zijn. Al was het maar omdat in die conceptversie zo ongeveer op elke pagina een keer de afkoring NPLG staat en op zijn minst zou je daar wat meer duidelijkheid in willen hebben voordat je daar de discussie in deze Staten over aangaat. In de brief die we u eind vorige week gestuurd hebben, zijn we geëindigd met – en dan moet ik wel even de goede bladzijde voor me pakken – een toezegging dat we in de tussentijd natuurlijk verder gaan met datgene wat wel kan nadat er meer duidelijkheid is gekomen. De brief geeft ook aan dat we op een aantal punten echt wel meer duidelijkheid van het Rijk zoeken. Daar zullen we u zo spoedig mogelijk over informeren, waarbij we in ieder geval in de commissievergadering van december aanstaande u zullen informeren over de stand van zaken op dat moment. Natuurlijk hopen we dan al verder te zijn, maar dat is nu voor een groot deel gewoon wel even de vraag. Dat voorafgaand.

Even kijken, hoor. Ik denk dat het goed is, ook omwille van de spreektijd, om nu eerst eens even op de moties in te gaan. Die doelen.

De **VOORZITTER**: Ik denk, meneer Beemsterboer, dat u voor die tijd nog een vraag krijgt van mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren. Bij deze.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, volgens mij hebben wij gevraagd om doelen en niet een stand van zaken. Kunt u ook toezeggen dat u voor het einde van het jaar met een bevestiging komt van het volgen van de doelen zoals we die met het PPLG al hebben vastgesteld?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, wij zijn nu aan het kijken of het mogelijk is om een volgende versie van het PPLG te realiseren. Dat hangt voor een deel, de inhoud daarvan, af van de uitwerking van het regeerakkoord van het Rijk, waar we ook opheldering van het Rijk vragen, ook in IPO-verband. En waarbij we ook moeten oriënteren hoe we dan zo'n volgende versie op een juiste manier presenteren, zodat we daar ook geen verwachtingen wekken die we niet waar kunnen maken. Daar zijn we nu gewoon echt ambtelijk ook even naar aan het zoeken: hoe doen we dit op een zo goed mogelijke manier zonder weg te lopen voor de doelen? Dus daar zou ik in antwoord op de motie, die sluit dan misschien wel mooi aan bij uw vraag, die in elk geval door het CDA en volgens mij ook door JA21 is ingediend 'Doelen in lijn met nieuwe doelen van het Rijk' wil aangeven dat veel doelen die in het NPLG worden aangehaald natuurlijk doelen zijn die al voortkomen uit ander rijksbeleid of Europees beleid. Denk dan aan de Vogel- en Habitatrichtlijn, denk aan de Nitraatrichtlijn, denk aan het Klimaatakkoord, denk aan de Kaderrichtlijn Water. Dus voor een groot deel gaan we nu ook kijken hoe de onderliggende doelen direct vertaald kunnen worden in het stuk.

De **VOORZITTER**: Dan denk ik, voordat u verder- Of gaat u op dit punt tot een afronding komen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik wilde deze motie graag afronden. En kijk, zodra daar meer over bekend is, komen we natuurlijk terug bij de Staten. Dat maakt wat ons betreft de motie wat overbodig. Maar tegelijkertijd is dit ook iets wat we standaard doen. Dus ja, u kunt ook beslissen om er wel een besluit over te nemen. Dat was in elk geval voor deze motie.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Dan gaan we eerst nog even naar mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren met een vraag.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Mijn vraag was: kunnen we voor het eind van het jaar terugkomen op de doelen zoals we in het PPLG hebben vastgesteld met elkaar, al in de eerdere versies? Kunnen we daar een reactie op krijgen hoe we daarin verder gaan? Dus ongeacht wat het Rijk doet, we hebben nog steeds Europese richtlijnen die we moeten volgen. Dus kunnen wij niet gewoon voor het einde van dit jaar een PPLG-versie krijgen waarin we voortborduren op de doelen zoals we die al gesteld hebben?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat is wel waar we op dit moment aan werken, maar we weten niet zeker of het voor het eind van het jaar al compleet genoeg is om dat aan uw Staten aan te bieden, omdat het echt wel even een ombouwen van het huidige document is. Dus ik wil ook niet met half werk komen.

De **VOORZITTER**: Dat roept nog wel een vraag op. Bij deze mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren, als laatste gelegenheid.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dan zou ik het toch graag in de komende commissievergadering hebben over de planning en het proces naar aanleiding van uw brief, omdat wij ook gaan over wat wij op onze agenda hebben staan zo meteen, ook als het een halve PPLG-versie is.

De **VOORZITTER**: De heer Beemsterboer mag erop reageren, maar het is in ieder geval sowieso aan PS om over haar eigen agenda te gaan, ook voor commissievergaderingen.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik wacht even af wat PS daarin beslist.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we dat meemaken. En volgens mij heeft de fractie van de SP een punt van orde vermoed ik.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, dat klopt, want ik hoor net gedeputeerde Beemsterboer praten over een motie. Was dat al een antwoord? En zo ja, kom ik weer, zou u dan het nummertje kunnen noemen?

De **VOORZITTER**: De vraag is inderdaad of we bij de beantwoording op moties daar gerefereerd kan worden naar de exacte motie. Want dit was inderdaad een reactie op een betreffende motie en wellicht weet de gedeputeerde nu het nummer of anders de titel daarvan.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, zeker. Dat was motie M79.

De **VOORZITTER**: Kijk aan. Waarvoor dank. En voordat we verder gaan met andere moties heeft mevrouw Schneemann een vraag.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, toch nog even terugkomend op dat u wacht op informatie vanuit het Rijk. Op welke informatie wacht u dan precies? Is dat op geld, op plannen? Want het kan wel even duren. En tegelijkertijd tikt de tijd door en voldoen wij niet aan onze wettelijke taak. Dus waar wacht u precies op? Welke informatie verwacht u? En wanneer denkt u dat dat dan komt?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, we gaan over een aantal zaken in ieder geval nog met het Rijk in overleg. We hebben bijvoorbeeld een overleg over de PAS-melders en de stikstofdoelen. En ja, onze organisatie is zich ook gewoon aan het oriënteren op hoe de uitwerking uiteindelijk is van wat er staat in het regeerakkoord. Dus het is niet een poging van ons om het verder te vertragen. En als we bepaalde dingen nog niet weten, maar denken ‘het doorgaan van het stuk is nu belangrijker dan dat we hier opheldering geven’, dan zal ik dat ook met uw Staten gewoon delen, want het is een tweede conceptversie. Het is nog geen definitieve versie. Dus ik voel ook wel de ruimte ook naar aanleiding van uw vraagstelling om dat te doen. Maar ik hoop dat er aan de kant van de Staten ook begrip is dat dit wel zo'n grote verandering is, dat het ook even een pas op de plaats aan onze kant vraagt om wel met een voldragen stuk naar uw Staten te komen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann met een vervolgvraag daarop.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Nee, dan eigenlijk mijn vervolgvraag. Want het is natuurlijk niet realistisch dat er nu opeens weer 24 miljard in de begroting komt volgend jaar, en we weten ook de begroting van volgend jaar. Dus wat is dan wel het plan? Want dit is natuurlijk gewoon niet een plan.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dank u wel, voorzitter. Eigenlijk wat we in eerdere instantie ook al aangegeven hebben, ook naar aanleiding van het hoofdlijnenakkoord, bijvoorbeeld ook naar

aanleiding van de onzekerheid over middelen. Dat in de basis onze doelen staan en dat we vervolgens naar aanleiding van de vraag of er überhaupt middelen zijn voor die doelen in kaart gaan brengen hoe en op welke termijn we die doelen zouden kunnen halen. En daar zijn we ons nu gewoon op aan het oriënteren. In die brief staat ook iets dat we ons aan het oriënteren zijn op de gebiedsprocessen, maar daar gaat collega Kocken misschien straks verder op in. Maar de basis is eigenlijk, zoals meneer Klein het net ook in zijn eerste termijn aangaf, dat we eerst aangeven 'waar werken we aan, wat zijn onze doelen' en dan vervolgens bepalen welke doelen we binnen welke termijn zouden kunnen realiseren.

De **VOORZITTER**: Ik vrees dat u het daar vandaag even mee moet doen, mevrouw Schneemann. Ondertussen zijn er twee anderen bij de microfoon gekomen ook en ik kijk als eerste even naar mevrouw Haas. U was als eerst met een korte vraag.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ik werd even geraakt door het feit dat de gedeputeerde zei: we gaan onze doelen nog in kaart brengen. Maar volgens mij zijn die allemaal al duidelijk en bekend. Dus waarom zoveel tijd nemen? We hebben nog twee maanden tot aan december. Volgens mij moet het makkelijk lukken om in ieder geval iets aan PS te laten zien: waar zijn we mee bezig en wat gaan we in ieder geval de komende jaren doen?

De **VOORZITTER**: De heer Beemsterboer met een reactie daarop.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik hoor uw oproep.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. De vraag van Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, ik deel toch wel de frustratie die een aantal collega's hier ook onder woorden hebben gebracht. En ik vraag me ook wel af: is het niet mogelijk- Want er liggen een aantal scenario's voor: wellicht alle financiering, wellicht totaal geen financiering. We zouden natuurlijk een model kunnen hebben waarin een aantal doelen onder een aantal scenario's in kaart gebracht worden. Ik kan me voorstellen dat het scenario waarin alle financiering er wel is-

De **VOORZITTER**: Komt u tot een vraag.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Ja, kan GS zo'n model leveren waarin we een aantal scenario's onder ogen krijgen onder een aantal financieringsvoorwaarden?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Beemsterboer, kunt u dat?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Nou, voorzitter, kijk, die twee zijn niet echt verenigbaar met elkaar. Ik denk dat we dat kunnen. Ik denk ook niet dat het onterecht is dat u dat vraagt. Alleen, alleen al vanwege de aanlevertermijnen voor de decembervergadering is er dan echt wel heel weinig tijd voor onze organisatie om dat te doen. Er ligt natuurlijk al heel veel werk. Dus het is echt niet per se allemaal onmogelijk. Alleen, als ik hier vanwege de urgentie die er op het onderwerp zit van onze organisatie het onmogelijke ga vragen, dan krijgen wij gewoon een minder goed stuk te bespreken. Dus ik hoop dat er begrip is dat onze organisatie echt alles op alles zet om een zo goed mogelijk stuk naar uw Staten te brengen, maar dat ze wel even tijd nodig hebben om de huidige situatie te verwerken in dat stuk.

De **VOORZITTER**: Dank voor die reactie. Uw spreektijd is ten einde gekomen inmiddels, Statenlid Van Wijnen. Dus wij gaan door naar de beantwoording van de heer Beemsterboer. Maar niet voordat de heer Mantel nog een vraag heeft gesteld.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Bij gebrek aan spreektijd voor collega Van Wijnen, ik heb nog vijf- Kunt u misschien toezeggen dat u in de komende twee weken daar even achteraan kunt gaan en daar wellicht in de commissie Landelijk Gebied van de veertiende op terugkomen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, dat kan ik mondeling wel doen, ja. Ja, de aanlevertermijn voor de commissie is verlopen, maar mondeling kan ik wel aangeven wat er al bekend is op dat moment. Ja, hoor.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Vervolgt u uw betoog.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat ga ik proberen, voorzitter.

Even kijken. Motie nummer M77 over de natuurdoelen uit het coalitieakkoord. Daar zou u natuurlijk in eerste instantie de coalitiepartijen op moeten bevragen. Maar ik kan u wel aangeven dat dit college zich in elk geval gebonden voelt aan het coalitieakkoord en dat ook zal uitvoeren.

Dan voor wat betreft motie nummer M78. Waar u toe oproept, is eigenlijk exact wat er gebeurt. Dit is 'Geen knaken, geen taken'. Dat gaat over die vijfhonderd miljoen voor het ANLb. Die is in het regeerakkoord gekoppeld aan het ANLb. Er wordt ook het gesprek over gevoerd trouwens met het ministerie. Er waren ook een aantal vragen over de tekst in het regeerakkoord dat er meer regie naar het Rijk wordt getrokken voor de besteding van deze middelen. Daar gaan wij in IPO-verband nog met het Rijk over in overleg in elk geval. Wat het resultaat van dat overleg is, is nog niet bekend, want het is nog niet geweest. Wij zijn in overleg met de gebruikers van het ANLb en we zullen dat ook blijven. Dus ja, ook deze is eigenlijk wat ons betreft overbodig. M78. Heb ik gezegd in dit geval. Ja, ja. Ja.

Goed. Dan resten er nog elf minuten en dat is een halve minuut per vraag, denk ik. Ik probeer even snel een aantal vragen van u door te lopen en ik zal er ook een aantal overslaan als ik denk dat het in het eerdere al besproken is.

Er werd gevraagd door JA21 naar de alternatieve geldstromen. Er wordt ook in IPO-verband trouwens bijvoorbeeld onderzocht of er Europese middelen benut kunnen worden voor de doelen in ons PPLG en alle onderliggende doelen. En er wordt zelfs gekeken of er misschien commerciële middelen in te zetten zouden zijn. Dus er wordt redelijk breed gekeken wat er mogelijk is.

Even kijken, hoor. Daar ben ik allemaal op ingegaan.

D66 geeft aan dat er inderdaad veel tijd is gestoken in de voorbereiding van het PPLG. Dat is ook niet voor niks geweest. Veel gaat gewoon door.

De volgende versie ben ik op ingegaan. Doelen ook.

Even kijken. In de richting van het CDA kan ik aangeven dat ik collega Kocken vraag om even in te gaan op haar eigen uitspraak. Dat lijkt mij wel zo praktisch.

U verzoekt om zo spoedig mogelijk overleg met PS, maar daar ben ik ook zojuist op ingegaan.

Ik zoek even een vraag. De Partij van de Arbeid vroeg nog naar die Stikstofwet en de doelstellingen die al voor 2025 gelden. Bij de herziening van de KDW, de kritische depositiewaarde, is er al wel een schrijven naar uw Staten gegaan dat het daarmee wel moeilijker wordt om die veertig procent te halen. Maar onze inzet blijft natuurlijk nog steeds om de stikstofdepositie naar beneden te brengen en zo veel mogelijk natuurgebieden, Natura 2000-gebieden, onder die kritische depositiewaarde te brengen.

Even kijken. Begrip voor de pas op de plaats, Dat is fijn.

Volt, ben ik denk ik op ingegaan.

Nou, ik denk dat de meeste vragen wel redelijk beantwoord zijn, eerlijk gezegd, voorzitter. Maar dan doe ik natuurlijk altijd iemand te kort.

De ChristenUnie vraagt om de financiële onderbouwing bij de volgende versie van het PPLG. Dat lijkt me een terechte vraag. Voor zover dat mogelijk is gaan we kijken of we dat kunnen verwerken.

De **VOORZITTER**: Dit lokt natuurlijk uit. Daar komt de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, uiteraard, dat is fijn. Maar ik vroeg ook of u out of the box kon denken en creatief kon denken. Dus misschien wel een andere manier van financiering dan we tot nu toe gewend zijn.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Daar was ik al op ingegaan volgens mij, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Zo is het.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat gaat onder andere over de Europese middelen. Ja.

Even kijken. Ja, dan hebben we denk ik alles besproken. Ik vind het vervelend dat er op dit moment nog zoveel onzeker is. Maar ik hoop ook op begrip, omdat de situatie nog redelijk recent is. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank voor die beantwoording, voor zover dat mogelijk was. Ik kijk nog even naar gedeputeerde Kocken, want ook een aantal aspecten raken haar beleidsterreinen. Dus bij deze aan u het woord.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Ja, om mijn eigen woorden dan even toe te lichten. Nou, ik moet eerlijk zeggen, ik herkende mijn woorden niet zo, dus ik heb het er nog even bij gepakt en ik hoop niet dat dit bij iedereen dezelfde verwarring heeft opgeleverd. De bedoeling van deze toelichting was, aangeven, zoals in de kop ook staat: het is duidelijk dat we niet meer volledig door kunnen op de ingeslagen weg. U heeft volgens mij net een hele toelichting gekregen over dat wij de doelen in principe nog steeds zien zoals we ze al zagen. En tegelijkertijd dat we zullen moeten kijken hoe we die gaan bereiken als je dat opeens moet doen met veel minder geld. Dat is volgens mij ook wat ik hier heb toegelicht. En dat betekent bijvoorbeeld dat ik inderdaad heb gezegd: we zoeken naar een moment om voor bepaalde processen een pas op de plaats te maken of on hold te zetten of te stoppen. Het is maar net hoe je het wil noemen. Maar een realiteit is dat we een aantal processen hebben en dat we ze niet allemaal kunnen voortzetten. En dan kijken we bijvoorbeeld naar een natuurlijk moment, zoals bijvoorbeeld het afronden van een uitvoeringsagenda, die er dan in ieder geval ligt. We zullen zo min mogelijk proberen processen middenin met een soort noodrem te laten stoppen, maar we kijken naar in welke fase het zit, en kunnen we de fase dan afronden, maar dan zetten we het daarna niet voort. Dus u zegt: ja, u wilt wel een uitwerkingsagenda maken, maar u gaat hem niet uitvoeren. Nou, ik zou ze het liefst allemaal wel uitvoeren, maar u heeft gelijk: als ik geen geld heb, dan wordt het heel lastig. Dus dan moeten we lastige keuzes maken en dat willen we graag op een zorgvuldige manier doen. Dat is wat ik hierin heb proberen te verwoorden. En ja, kijk, de onderliggende veronderstelling ‘als je geen geld hebt, dan moet je er helemaal maar mee stoppen’, ja, die onderschrijf ik niet, want ik denk dat we- Dit hebben verschillende mensen naar voren gebracht volgens mij. De doelen, ja, die zijn niet helemaal vrijblijvend ooit een keer bedacht en kun je net zo goed niet doen. Die komen voort uit de signalering van bepaalde problemen. En we zullen denk ik wel moeten kijken welk doel moet het eerst of welke doelen gaan voor op andere doelen? Dat moesten we soms al doen. Dat moet ook in de diverse processen. Dat gaat nu wel onder meer druk, omdat we gewoon minder luxe hebben. Er is gewoon minder geld beschikbaar. U zei ook: hoe kan het dat je dan wel met de landbouwdoelen doorgaat? Nou, omdat dit kabinet er kennelijk wel voor kiest om daar geld voor vrij te maken. Dus daar kunnen we dan tenminste nog in beweging blijven. En het is heel jammer dat we niet op alle vlakken bij alle doelen voldoende financiering hebben. Dat is eigenlijk wat ik naar voren heb willen brengen. Dus ik hoop dat mijn woorden zo verduidelijkt zijn.

De **VOORZITTER**: Bij deze in ieder geval dank voor die poging. En dan kijk ik, nadat het college haar eerste termijn heeft beëindigd, of er, voor zover er nog sprekers zijn met tijd, behoefte is aan een tweede termijn. Ik weet niet of wij een overzicht hebben van de spreektijden? [...] We kijken wie er behoefte heeft aan een termijn. Dus ik ga gewoon maar even het rijtje af. En dan bent u uitgenodigd om er al dan niet gebruik van te maken. [...] Er wordt verzocht om een

schorsing. Dat kan dan in een paar minuutjes, mag ik hopen. Dus blijft u allen op uw plaats en dan ga ik over twee minuten weer verder.

Schorsing van 14.55 tot 15.01 uur.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik wil alle leden verzoeken terug te gaan naar de plaats, zodat wij dit debat kunnen vervolgen voor zover daar bij partijen nog spreektijd voor is.

Goed, dan gaan wij de tweede termijn van dit actualiteitendebat vervolgen. Ik zal de sprekerslijst weer van boven naar beneden afgaan en aangeven wie er nog tijd heeft en hoeveel. En ik hoop op enige flexibiliteit in de zin dat, als u nog drie seconden spreektijd heeft, u dan gewoon afziet van uw betoog en wellicht wat kunt coördineren met mensen die nog wel spreektijd hebben. Daar gaan we. De heer Mantel, drie seconden. De heer Mülder heeft geen spreektijd meer. Mevrouw Koning is uitgenodigd. Zij heeft nog 33 seconden en het woord is aan u.

U mag inderdaad een motie indienen. Ik ben zeer benieuwd naar uw dictum, meneer Mülder.

Tweede termijn Provinciale Staten
De heer **MÜLDER** (D66): Enigszins teleurgesteld in het antwoord ben ik helaas bereid tot het indienen van een motie. “Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten in de PS-vergadering van 16 december 2024 een definitief voorstel ter besluit voor te leggen aan welke opgaves gewerkt wordt en hoe deze te gaan behalen, en gaan over tot de orde van de dag.” Mede-ingediend door Volt, Partij voor de Dieren, 50PLUS, CDA en JA21.

Motie 80-30 september 2024
PPLG voor het einde van 2024

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:
- *De provincie al geruime tijd werkt aan een plan voor de opgave op de volgende onderwerpen water & bodem, natuur, klimaat, landbouw, recreatie en landschap en erfgoed*

Overwegende dat:
- *Er een nieuwe situatie is ontstaan met het wegvallen van het NPLG;*
- *De provincie perspectief wil bieden aan al onze partners die ons helpen bij het realiseren van onze opgaves.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *In de PS-vergadering van 16 december 2024 een definitief voorstel ter besluit voor te leggen aan welke opgaves gewerkt wordt en hoe deze worden behaald.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Sijmen Mülder (D66), Julia Schneemann (Volt), Ilona Haas (Partij voor de Dieren), Willemien Koning-Hoeve (CDA), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS) en Ivo Mantel (JA21).

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En ik kijk even of de motie ook is binnengekomen op het betreffende mailadres, maar dat is nog niet het geval. En wanneer dat wel het geval is, maakt de motie onderdeel uit van de beraadslaging.

Ondertussen gaan wij door met, als zij dat wil, mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, voorzitter, het blijft een mistig geheel. Wij horen dat de BBB nu geen doelen wil aanpassen, maar ze nog laat staan en geeft aan dat het Rijk wel met middelen moet komen. Maar uw eigen partij heeft 24 miljard geschrapt. En dan horen we dat GS wel doelen wil aanpassen, maar toch ook weer niet. En we horen dat er wordt verwezen naar de keukentafel en dat daar de gesprekken plaatsvinden op de agrarische bedrijven. Ben ik het helemaal mee eens. Maar aan die keukentafel moeten mensen wel weten waar ze nou echt wel en niet aan moeten werken en wat voor middelen daarvoor beschikbaar zijn. Dus daarom, er moet duidelijkheid komen.

De **VOORZITTER**: Dank voor die oproep en wij gaan door naar- Nou, u bent fractievoorzitter en dan mag u veel doen. Dus bij deze. Er is nog spreektijd van uw partij, dus u wordt bij deze toegestaan om een vraag te stellen.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Ik snap wat u zegt en de boodschap is ook duidelijk. Maar wat wij proberen duidelijk te maken, is dat je ook de financiële middelen erbij nodig moet hebben. Dus het moet wel in balans blijven. Dus die overweging wil ik u meegeven.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning, uw mag daar nog kort op reageren.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Heel fijn dat u dat inziet, maar waarom heeft uw partij dan dat geld geschrapt?

De **VOORZITTER**: Dat is een vraag.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dan blijft er niets anders over dan dat we ook doelen gaan schrappen.

De **VOORZITTER**: Die vraag zal men in Den Haag moeten beantwoorden en dat zullen wij vanmiddag in ieder geval hier in Noord-Holland niet doen.

Wij gaan door met mevrouw Van der Helm als zij daar interesse in heeft. U heeft nog 44 seconden.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Een beetje uit het hoofd. Samenvattend. Regeren is vooruitzien en een plan van aanpak moeten er komen. Vandaar dat wij ook deze motie medeondertekenen, die wordt ingediend door D66, Partij voor de Dieren en het CDA. Want het kan niet zo zijn dat we gaan afwachten wat er vanuit het Rijk naar ons toekomt. We hebben koploperprojecten, hebben we bij andere zaken. En het maar voor ons vooruitschuiven in het PPLG, dat kan niet. Dus dat is ook de reden waarom wij deze motie indienen. En waar ik eigenlijk een beetje teleurgesteld ben dat coalitiepartijen, en met name de BBB, niet helder hierover is.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte.

Dan gaan wij door naar, niet met de heer Wallaart, want hij heeft geen spreektijd meer. Mevrouw Schneemann heeft nog twee seconden. U kent mijn betoog of mijn verzoek richting u, maar ik sta u toe om deze twee seconden zeer productief te benutten.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, heel kort. We zijn vooral heel blij dat er na anderhalf jaar eindelijk naar Europese middelen gekeken wordt en we hopen dat dat mee wordt genomen in het plan tot het einde van het jaar.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank.

Even kijken. Wij gaan door met de heer Dekker. Die ziet van zijn spreektijd af. De heer Vendrig.

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, voorzitter, dank. Ik had nog 41 seconden, dus ik moet eventjes vaart maken. Dank GS voor de beantwoording. We begrijpen de complexiteit en dat omwille van de zorgvuldigheid tijd nodig is voor een nieuw plan.

Ik hoorde de vraag stellen: waarom wel projecten met landbouw? Ik wil nog wel even gezegd hebben dat alle landbouw gerelateerde projecten, die zijn ten behoeve van de natuur. Ik denk dat we daar ook wel eventjes bij na mogen denken.

En dan nog eventjes terugkomend op het geld wat onze partij geschrapt zou hebben, 24 miljoen. Voorzitter, ik ben van mening dat een heel groot gedeelte van het geld niet op het boerenerf terecht zou komen. Dus dat gedeelte, ja, dat missen we dus ook niet.

De **VOORZITTER**: Tot zover de heer Vendrig. Uw tijd is ook voorbij. Maar u heeft nog een vraag van mevrouw Koning. Zij heeft nog spreektijd. Is dat zo? Nou, we gaan kijken of dat zo is en dan mag u een vraag stellen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, ik wil graag weten-

De **VOORZITTER**: Helaas, het is niet zo. Nee. Sorry. Ja. Nee. Het is wel spannend zo op deze manier, vindt u niet? Maar u heeft geen spreektijd, dus dan moeten we het hier echt even bij laten. Waarvoor dank, meneer Vendrig. U kunt op uw plaats zitting nemen, want ook uw tijd is voorbij.

Dat geldt ook voor mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren. De heer Klein heeft nog zeven seconden. Dank voor het niet gebruiken daarvan. En Statenlid Van Wijnen heeft geen tijd meer.

Dat betekent dat de tweede termijn van de Staten bij deze is afgerond. Ik heb één motie ingediend horen worden. Dus wellicht heeft het college daar nog een reactie op. Bij deze de heer Beemsterboer de gelegenheid om daarop te antwoorden.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. De motie roept op om- De motie werd trouwens door alle navolgende sprekers eigenlijk onderstreept, maar dan met andere woorden. De motie roept op om in de decembervergadering op te geven welke opgaves we hebben en op te geven hoe we die gaan halen. Voor een deel van de opgaves is het antwoord op de laatste vraag 'hoe gaan we die halen' verandert naar aanleiding van het regeerakkoord. Wij waren natuurlijk aan het werk met een integraal PPLG. We waren voornemens om dat te herzien en wisten daarom niet of we de decembervergadering zouden halen. Op zich een kort lijstje met die opgaves en, voor zover bekend, hoe we die gaan halen, is te doen natuurlijk. Het is uitvoerbaar om dat in december te hebben. Maar dit is volgens mij wel een heel andere discussie dan die u verwacht. Dus dan hoop ik niet dat we in de decembervergadering teleurstelling hebben over dat er nog maar zo weinig op papier staat. Dus als u dat echt wilt, dan hebben we een andere koers dan we tot nu toe gevaren hebben, maar dan heeft u wel in december iets om over te spreken met elkaar.

De **VOORZITTER**: Dank voor die reactie op de ingediende motie. En dan kijk ik nog even rond in de zaal voordat we deze beraadslaging gaan afronden, want mochten er nog partijen zijn die een motie willen indienen, dan is dit de kans.

De heer **MÜLDER** (D66): Hoe is de motie nu geadviseerd? Het is mij enigszins onduidelijk.

De **VOORZITTER**: Dan vragen wij gedeputeerde Beemsterboer ons nog even te helpen om een kwalificatie mee te geven aan uw advies.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, wij moesten hier even op puzzelen, want in de basis zouden we hem willen ontraden, omdat we daarmee echt wel heel sterk afwijken van de koers die we tot nu toe gevaren hebben. Maar aan de andere kant is het aan uw Staten om af te wijken van die koers. Dus is het aan de Staten, als u dit wilt in december, dan gaan we dat leveren. Ja.

De **VOORZITTER**: Dank voor die beantwoording, gedeputeerde Beemsterboer namens het college.

Ik was bezig rond te kijken of er nog leden zijn die een motie willen indienen. Dat lijkt niet het geval. Daarmee wil ik ook deze beraadslagingen over deze actualiteit afronden.

De discussie wordt gesloten.

4. Lijst geheimhouding PS.

De **VOORZITTER**: En dan gaan wij door naar het volgende agendapunt. En dat is agendapunt 4, de Lijst geheimhouding PS. Door de griffie zijn tot op heden geen opmerkingen over de lijst ontvangen. Verlangt iemand over de lijst geheime stukken het woord? Dat is niet het geval. Dan stel ik voor de lijst voor kennisgeving aan te nemen, onder dankzegging voor de voorbereiding.

De lijst geheimhouding PS is ongewijzigd vastgesteld.

5. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergaderingen van 8, 15 juli 2024 en 9 september 2024.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 5, de vaststelling van de notulen en besluitenlijsten van de vergaderingen van acht 8 en 15 juli, alsmede 9 september 2024. De geheime notulen van de Besloten Statenvergadering van 9 september 2024 hebben tot en met afgelopen vrijdag bij de griffie ter inzage gelegen voor de leden van PS. De Statengriffie heeft daarop geen opmerkingen ontvangen en ik neem daarom aan dat u ermee instemt de notulen van de geheime vergadering van 9 september ongewijzigd vast te stellen. En dat is het geval.

Dan zijn er nog de openbare notulen en besluitenlijsten van de vergadering van 8 en 15 juli, alsmede van 9 september 2024. De griffie heeft ook hier geen opmerkingen over ontvangen. Verlangt iemand voor de openbare notulen en besluitenlijsten nog het woord? Dat is niet het geval. Dan zijn ook deze notulen en de besluitenlijsten ongewijzigd vastgesteld. Waarvoor dank.

De notulen en besluitenlijsten van de Statenvergaderingen van 8 en 15 juli en van 9 september 2024 zijn ongewijzigd vastgesteld.

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we door naar agendapunt 6. Dat is de vaststelling van de Lijst ingekomen stukken. Door de griffie zijn geen opmerkingen over de lijst ontvangen. Verlangt iemand hierover nog het woord? Dat is niet het geval. Dan is voor wat betreft de afdoening van de brieven conform het voorstel van het Presidium besloten.

De lijst ingekomen stukken wordt conform het voorstel van het Presidium vastgesteld.

7. Vaststelling voortgangslijst van moties.

De **VOORZITTER**: Dan brengt ons dat bij agendapunt 7, de Voortgangslijst van moties. Ook hier heeft de griffie geen opmerkingen over ontvangen. En verlangt iemand nog het woord over de lijst moties? Dat is niet het geval. En dan stel ik voor om de lijst vast te stellen.

De voortgangslijst van moties is ongewijzigd vastgesteld.

8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
8.a.1 Aanwijzen lid Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds (VD-45).
8.a.2 Aanwijzen lid MRA Raadtafel (VD-58) – aangehouden.
8.b Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019 (VD-46).
8.c Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (VD-56).
8.d Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond (VD-55).
8.e Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG (VD-54).
8.f Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024-2028 (VD-53).
8.g Tweede Begrotingswijziging 2024 (VD-52).

De **VOORZITTER**: En dan brengt ons dat bij agendapunt 8. Dat zijn de hamerstukken. Het Presidium adviseert in te stemmen met de hierna te noemen voordrachten en deze als hamerstuk te behandelen. Ik lees dit niet allemaal voor. U kunt ze in iBabs uiteraard terugvinden. En de vraag is of iemand hoofdelijke stemming verlangt over de hamerstukken, dan wel of iemand een stemverklaring wenst af te leggen of aantekening te maken. En als dat niet het geval is, dan zijn de besluiten behorende bij de hamerstukken aangenomen bij deze.

9. Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (VD-51).

De **VOORZITTER**: Inmiddels praten wij nu over agendapunt 9. Dat is het Vaststellen van het ruimtelijk voorstel en de startnotitie Regie op de Ruimte, voordracht 51. Het ruimtelijk voorstel beschrijft de ruimtelijke vraagstukken die ontstaan als alle ruimteclaims bij elkaar worden gelegd. Met deze vraagstukken gaat de provincie aan de slag in het vervolgtraject Regie op de Ruimte. De wijzigingen die daaruit volgen worden verwerkt in een actualisatie van de Omgevingsvisie. De Startnotitie Regie op de Ruimte bevat de kaders voor het vervolgtraject en is de basis voor de bestuurlijke opdracht hiervoor. En ik wil u eraan herinneren dat vandaag in de voordracht besloten wordt over het startpunt, het ruimtelijk voorstel als startpunt en ook de startnotitie met de vervolgprocedure. En dat dus niet per se alle inhoudelijke wisselingen, zoals die in de commissie gebezigd zijn, vandaag herhaald te hoeven worden. Dus probeer u te focussen tot de voordracht zoals die hier nu ook voorligt en waar uw besluit op wordt gevraagd, mede ook vanwege de tijd die deze vergadering heeft, uw eigen spreektijd en ook de veelheid aan onderwerpen die wij op de agenda hebben staan. Dus denkt u daar vooral om.

Wij hebben een aantal sprekers aangemeld zien worden voor dit bespreekpunt en dat is de heer De Moel van de PVV, de heer Vonk van de Partij van de Arbeid, de heer van Gilse van de VVD, mevrouw Bouhlel van de SP, de heer Van den Berg van JA21, mevrouw Berkvens van D66, mevrouw Koning van het CDA, Statenlid De Weerdt van Volt, de heer Dessing van Forum voor Democratie, mevrouw Den Boer van de BBB, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, de heer Klein van de ChristenUnie en de heer Stulemeijer van 50PLUS. En ik zie daar een hand omhooggaan. Ik vermoed dat het om een aanmelding gaat als spreker. Bij deze genoteerd. En dan gaan we in deze volgorde ook daadwerkelijk het debat voeren en nodig ik graag de heer De Moel van de PVV uit om uw inbreng te leveren.

Eerste termijn Provinciale Staten

De heer **DE MOEL** (PVV): Allereerst, voorzitter, wil ik beginnen met de waardering uitspreken voor het college dat de startnotitie heeft aangeboden. Dit is een belangrijke en noodzakelijk stap richting de realisatie van een van de grootste uitdagingen waar wij als provincie voor staan: het bouwen van maar liefst 191.000 woningen tegen 2030. Een ambitieuze doelstelling. In 2023 zagen we volgens het CBS een groei van woningen van de woningvoorraad van maar liefst 0,8 procent, waarmee Noord-Holland de negende plek inneemt vergeleken met andere provincies. Dit toont aan dat er nog heel veel werk aan de winkel is.

De **VOORZITTER**: Meneer De Moel, ik wilde even vragen ter bevestiging, het kan natuurlijk zijn, het gaat over ruimtelijke woningbouw, maar we hebben straks ook een agendapunt over wonen. Dus het lijkt er sterk op dat deze tekst over dat agendapunt gaat. Daarom check ik het even bij u.

De heer **DE MOEL** (PVV): Dat klopt wel, maar ze overlappen allemaal met elkaar. Dus je kunt het hier zeggen, je kunt het daar zeggen.

De **VOORZITTER**: Het is aan u om daarmee verder te gaan, maar even om te checken dat u de juiste tekst heeft. En als dat zo is, gaan we door.

De heer **DE MOEL** (PVV): Ik werd bijna onzeker. Zal ik gewoon doorgaan?

De **VOORZITTER**: Gaat u rustig door. Excuses voor de onderbreking.

De heer **DE MOEL** (PVV): Oké. Ja, want ik had wel een vraag aan het college en dat zit hem hierin. Daarom is de startnotitie niet alleen welkom, maar ook cruciaal. We zouden graag van het college willen vernemen wat de huidige stand van zaken is met betrekking tot de woningbouw 2024.

Hoeveel woningen zijn er reeds gerealiseerd en liggen we op schema om de doelstelling in 2030 te halen? En wat zijn de verwachtingen voor het komende jaar 2025? Wat voor ons belangrijk is, is dat deze startnotitie niet slechts een inventarisering van problemen biedt, maar ook fungeert als een routekaart voor de toekomst. Hoewel circulaire economie en energietransitie de boventoon voert in deze plannen, ziet de PVV woningbouw als de grootste uitdaging waar we ons op moeten richten. Het is essentieel dat wij hierbij scherp blijven waar en hoe we bouwen, met slimme verdichting in stedelijk gebied en optimaal benutten van reeds geplande bouwlocaties.

Tegelijkertijd zouden we volgens de PVV in deze routekaart ook een duidelijke plek moeten inruimen voor kernenergie. Dit is noodzakelijk om de stijgende energievraag te dekken, zodat we de startnotitie ook voorzien van een toekomstbestendige energiemix.

Voorzitter, hier wou ik het bij laten.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan ga ik door naar de heer Vonk van de fractie van de Partij van de Arbeid.

De heer **VONK** (PvdA): Voorzitter, dank u wel. De regie op de ruimte geeft ons een mooi spoorboekje van het proces wat we de komende jaren voor ons zien. Het beschrijft met een tijdbalk tot 2027 wat ons allemaal te wachten staat. En wij zien als fractie met veel plezier uit naar het voeren van de inhoudelijke debatten over de onderwerpen die komen. In de commissie is voldoende gesproken over de regie op de ruimte.

En dus wil ik het, voorzitter, nog heel even hebben over de nieuwe versie van het ruimtelijk voorstel wat ver voor ons ligt. We zien dat sommige passages of iets scherper zijn geformuleerd of juist iets zijn afgezwakt. En de PvdA gaat ervan uit dat wij in de komende jaren veelvuldig over al deze onderwerpen komen te spreken. Dus het lijkt voor de Partij van de Arbeid dan ook niet nu nodig om inhoudelijk op al deze onderwerpen in te gaan. Bijvoorbeeld om nu al te zeggen dat je economische ontwikkelingen wellicht belangrijker vindt en misschien water en bodem sturend wat minder, het lijkt ons te vroeg, maar wij zijn er bovendien ook nog van overtuigd dat we bijvoorbeeld over de noodzaak van waterberging nog gaan spreken. Het zal duidelijk zijn bijvoorbeeld dat het voorkomen van een grote watersnoodrampen uiteindelijk goedkoper kan zijn dan de schade achteraf herstellen. Dat kan je zien bij de recente overstromingen in Centraal-Europa. Nou ja, de aangerichte schade daar wordt nu al op tientallen miljarden geschat en dat had toen voorkomen kunnen worden. Dus waterberging is daarmee ook van economisch belang. Dat wou ik maar even zeggen.

Voorzitter, daar wil ik het maar even bij laten voor dit moment.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan kijk ik naar uw collega, de heer Van Gilse van de VVD voor zijn inbreng.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, dank u wel. We hebben het ruimtelijk voorstel natuurlijk al een aantal keren uitgebreid besproken. Dankzegging aan het college voor het stuk, is natuurlijk ook al gebeurd. Nogmaals bij deze. Wij zijn blij met de laatste aangepaste versie. Ik wees er in april al op dat water en bodem sturend vooral dwingend leek te zijn in de tekst. Wat ons betreft zijn water en bodem zwaarwegende factoren, maar niet allesbepalend. We zijn dus blij dat de tekst wat genuanceerd is en daardoor meer verwoordt dat het een van de afwegingsfactoren is. Overigens een afweging die we de komende jaren – de heer Vonk zij dat al – nog moeten gaan maken.

De **VOORZITTER**: Daarover heeft mevrouw Berkvens van D66 een vraag.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Over het water en bodem sturend, is de VVD het er wel mee eens dat de water en bodem door het intensieve gebruik en de klimaatverandering aan zijn grenzen zit? Dat er een enorme hoeveelheid opgave is en dat daarmee het wel degelijk kaderstellend ook moet zijn en niet slechts een van de vele puzzelstukjes waar we mee te maken hebben?

De **VOORZITTER**: Meneer Van Gilse, bent u het daarmee eens?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Nee, voorzitter, en we hebben deze discussie in de commissie Ruimte ook al met elkaar gevoerd. Ik denk dat we een eind in dezelfde richting denken, maar dat wij toch het absolute karakter, wat er uitging van de tekst in eerste instantie, dat te ver vinden gaan. Wij vinden het van belang, zoals we eeuwen hebben gedaan, dat we op een creatieve, innovatieve manier met water kunnen blijven omgaan. We hebben dijken gebouwd, terpen, noem het maar. En wij vinden dat er ruimte moet blijven zijn voor een goede afweging, waarbij wel natuurlijk waterveiligheid en drinkwaterkwaliteit, dat hebben we vorige keer ook gezegd, wel bovenaan staan.

De **VOORZITTER**: Daarover nog een vervolgvraag van mevrouw Berkvens.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Wij zijn het inderdaad voor een groot gedeelte met elkaar eens. Want inderdaad, creatieve inpassingen en mogelijkheden en innovatie om met met de waterproblematiek om te gaan, daar kan ik me volledig in vinden. Maar waar hier wel de crux zit, is dat als je het niet vooropstelt, als een van de vele en slechts als een van de vele puzzelstukjes, het toch vaak achteraan in de rij komt waarmee je een hypotheek neemt op de toekomst. Wat vindt de VVD daarvan?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Nou, voorzitter, dat het achteraan in de rij zou staan, dat heb ik niet gezegd en zal ik ook niet zeggen. Het is een van de heel belangrijke afwegingen die we gaan maken met zijn allen. En natuurlijk moet er oog voor zijn, maar er zijn zeker mogelijkheden om er creatief mee om te gaan. En die mogelijkheden moeten we met zijn allen behouden.

De **VOORZITTER**: Ik wil u vragen uw betoog voort te zetten.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. De VVD vindt mobiliteit ook belangrijk en ik zag dat JA21 een motie heeft ingediend voor een aparte mobiliteitsparagraaf. Ik ben in die zin blij met die motie, dat ik me daardoor realiseerde dat de vraag die de VVD had gesteld in de laatste commissievergadering hierover, niet beantwoord is. Dus misschien is dit een mooie gelegenheid voor de gedeputeerde om daar nog even zijn visie op te geven, voorzitter.

En voor de rest blijven wij natuurlijk netcongestie heel belangrijk onderwerp vinden.

Tot zover. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan is het woord nu aan mevrouw Bouhlel van de fractie van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ik zie af van mijn bijdrage.

De **VOORZITTER**: Dat is uiteraard mogelijk. En dan gaan we door naar de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Beste inwoners en leden van Provinciale Staten, vandaag behandel ik twee moties die ik in een aparte tekst zal behandelen om het strikt op de inhoud te houden.

Ik wil beginnen vandaag met een voorbeeld uit het dagelijks leven van onze inwoners. Stelt u zich voor, een hardwerkende ouder in Noord-Holland die zijn of haar verantwoordelijkheid neemt. En deze ouder, die brengt s ochtends de kinderen naar school met de auto, vervolgens naar werk rijdt en na werktijd langs de supermarkt gaat voor boodschappen en daarna de kinderen weer ophaalt van sport of muziekles. Lachend rijden zij onder het genot van wat muziek naar huis toe. Zomaar een doodnormale, maar drukke dag, in het leven van een ouder. Voor deze ouder is de auto onmisbaar om alle dagelijkse verplichtingen te kunnen combineren. Het stelt hem in staat flexibel te zijn en kostbare tijd te besparen, wat direct bijdraagt aan de kwaliteit van het leven van de ouder en, niet in de laatste plaats, van de kinderen. Dit eenvoudige voorbeeld illustreert hoe belangrijk mobiliteit, en in het bijzonder autoverkeer, is voor het privéleven van onze inwoners. Het is daarom van groot belang dat we bij het opstellen van het ruimtelijk voorstel

rekening houden met de impact op mobiliteit. Zoals we allemaal weten, is mobiliteit een kerntaak van onze provincie en het vormt de ruggengraat van onze economie en heeft directe invloed op de leefbaarheid van onze steden en dorpen. Echter, het is de fractie van JA21 opgevallen dat op dit moment niet duidelijk is wat voor invloed het ruimtelijk voorstel heeft op het mobiliteitsdossier. En zonder een duidelijke integratie van mobiliteitsaspecten brengen we de ruimtelijke impact van onze mobiliteitsbehoefte niet voldoende in kaart. En dit kan leiden tot gemiste kansen op het gebied van bereikbaarheid, kwaliteit van leven en verkeersveiligheid. Wij overwegen vandaag een voorstel dat van grote invloed is op de toekomst van onze provincie. Een geïntegreerde aanpak van ruimte en mobiliteit is essentieel om duurzame ontwikkeling en leefbare steden te bevorderen. Het opnemen van een mobiliteitsparagraaf in het ruimtelijk voorstel zou niet alleen de samenhang tussen deze twee beleidsgebieden versterken, maar ook zorgen voor een betere afstemming met landelijk en gemeentelijk beleid. En daarom dien ik namens de fractie van JA21 deze motie in, waarin ik Gedeputeerde Staten verzoek om een mobiliteitsparagraaf uit te werken en deze, voordat deze wordt opgenomen in het ruimtelijk voorstel, ter goedkeuring voor te leggen aan Provinciale Staten. Op deze manier kunnen we er als Provinciale Staten voor zorgen dat we een geïntegreerde aanpak opstellen die recht doet aan de belangen van alle inwoners van Noord-Holland. En ik reken op uw steun voor deze motie.

De **VOORZITTER**: En dan hoop ik dat u de motie ook heeft gemaild naar het betreffende mailadres, zodat die onderdeel is van de beraadslaging. Ik check dat even. En dat is nog niet helemaal het geval denk ik, maar dan wordt het ongetwijfeld in orde gemaakt. Gaat u verder.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, ik zal nog het dictum aan u voorlezen, voorzitter. En het verzoekt Gedeputeerde Staten een mobiliteitsparagraaf uit te werken en deze, voordat deze wordt opgenomen in het ruimtelijk voorstel, ter goedkeuring voor te leggen aan Provinciale Staten, en gaan over tot de orde van de dag.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): **Motie 81-30 september 2024**
Mobiliteitsparagraaf opnemen in Ruimtelijk Voorstel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:
- *Mobiliteit een kerntaak van de provincie is;*
- *Het momenteel niet overzichtelijk is wat voor invloed dit Ruimtelijk Voorstel heeft op het mobiliteitsdossier;*
- *Zonder duidelijke integratie van mobiliteitsaspecten in het Ruimtelijk Voorstel de ruimtelijke impact van onze mobiliteitsbehoefte niet voldoende in kaart wordt gebracht.*

Overwegende dat:
- *Het Ruimtelijk Voorstel wat ter behandeling voor Provinciale Staten ligt van grote invloed is op het mobiliteitsdossier van onze provincie;*
- *Een geïntegreerde aanpak van ruimte en mobiliteit bijdraagt aan ontwikkeling en leefbare steden;*
- *Het daarom van grote meerwaarde zou zijn als een mobiliteitsparagraaf zou opgenomen worden in het Ruimtelijk Voorstel.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Een mobiliteitsparagraaf uit te werken en deze, voordat deze wordt opgenomen in het Ruimtelijk Voorstel, ter goedkeuring voor te leggen aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): En dan nog even de volgende spreektekst. Ja, nogmaals, beste leden van Provinciale Staten, de efficiënte en verstandige inrichting van onze schaarse ruimte, dat is wat wij vandaag hier bespreken. En het zal het beeld van onze provincie voor de komende decennia bepalen. Met specifieke aandacht voor de opwekking van energie. Uit het ruimtelijk voorstel blijkt dat er in Noord-Holland 27 procent meer ruimtelijke opgaven zijn dan dat er werkelijk ruimte beschikbaar is. En dit is een duidelijk signaal dat we strategisch en ook doordacht moeten omgaan met de ruimte die we hebben. Tegelijkertijd hebben we te maken met een van de hoogste energievragen van Nederland. En deze combinatie van factoren vraagt om

een innovatieve en ook efficiënte benadering van onze energieopwekking. Momenteel ontbreekt het ons aan een duidelijk overzicht van het ruimtebeslag en de energieopbrengst van verschillende energietechnieken. Zonder deze informatie is het lastig om als Provinciale Staten weloverwogen beslissingen te nemen die passen binnen onze ruimtelijke beperkingen. Daarom stelt de fractie van JA21 voor om een energiebenchmark op te stellen. Deze benchmark zal een vergelijking en inventarisatie bevatten van alle beschikbare energietechnieken op basis van de benodigde ruimte en de energieopbrengst per oppervlakte-eenheid. Met deze informatie kunnen we inzichtelijk maken welke energietechnieken het meest efficiënt zijn voor onze provincie, zowel qua ruimtegebruik als energieopbrengst. En het zal ons niet alleen helpen om betere keuzes te maken, maar ook transparanter te communiceren met onze inwoners over de afwegingen die we maken in onze provincie. Deze aanpak is essentieel om duurzame ontwikkeling en leefbare steden te bevorderen. En nu haal ik twee dingen door elkaar heen, mijn excuses. Maar ik wilde toch afronden met het verzoek om deze motie te steunen. Ook ik maak wel eens fouten. Het dictum, voorzitter. “Verzoekt Gedeputeerde Staten een energiebenchmark op te stellen waarin alle beschikbare energietechnieken worden vergeleken en geïnventariseerd op basis van 1, benodigde ruimte voor de opwekking van energie en 2, energieopbrengst per oppervlakte-eenheid. En de resultaten van deze benchmark in het eerste kwartaal van 2025 voor te leggen ter bespreking aan Provinciale Staten. En dit is conform het vervolgtraject Regie op de Ruimte. En gaan over tot de orde van de dag.”

Motie 82-30 september 2024
Realisatie van een ‘energiebenchmark’ binnen het Ruimtelijk Voorstel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *Het Ruimtelijk Voorstel en de Startnotitie "Regie op de Ruimte" richting geven aan de ruimtelijke ordening van de provincie, inclusief de ruimtelijke impact van energieopwekking;*
- *Er op dit moment 27% meer opgaven zijn voor de ruimte dan er daadwerkelijk ruimte beschikbaar is in Noord-Holland, wat de noodzaak voor efficiënte ruimtelijke keuzes extra urgent maakt;*
- *Er momenteel geen overzicht beschikbaar is van het ruimtebeslag van verschillende conventionele, hernieuwbare en duurzame energieopwekkingstechnieken;*
- *De energievraag in Noord-Holland de op twee na hoogste van Nederland is;*
- *Noord-Holland een dichtbevolkte provincie is.*

Overwegende dat:

- *Ruimte schaars is in onze provincie, wegens uitdagingen op meerdere beleidsterreinen, zoals woningbouw, infrastructuur, natuur & opwekking van (duurzame en hernieuwbare) energie;*
- *De keuze voor energietechnieken binnen het Ruimtelijk Voorstel gebaseerd kunnen worden op realistische overwegingen, vooral gezien de grote ruimtelijke uitdagingen waar Noord-Holland voor staat;*
- *Een energiebenchmark, die de ruimtebehoefte en energieopbrengst van verschillende energietechnieken vergelijkt, Provinciale Staten in staat stelt om beter onderbouwde keuzes te maken die passen bij de ruimtelijke beperkingen van Noord-Holland.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een energiebenchmark op te stellen, waarin alle beschikbare energietechnieken worden vergeleken en geïnventariseerd op basis van:*
  - *Benodigde ruimte voor de opwekking van energie;*
  - *Energieopbrengst per oppervlakte-eenheid;*
- *De resultaten van deze benchmark in Q1 2025 voor te leggen ter bespreking aan Provinciale Staten (conform het vervolgtraject “Regie op de Ruimte”).*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21) en Daniël de Moel (PVV).

De **VOORZITTER**: En ook daarvoor kijk ik even naar links of die is binnengekomen. En dat is het geval. En daarbij maakt deze motie onderdeel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Dan resten mij nog twee vragen. Enerzijds over de diepe polders. Ik zie ook in het ruimtelijk voorstel dat daar nog steeds in opgenomen staat dat we in die diepe polders voorzichtig moeten zijn met ontwikkelingen, specifiek woningbouw of hoge economische ontwikkelingen, zoals wellicht datacenters. Ja, ik ben toch van mening, en ik denk de fractie met mij, dat dit soort stukken eruit geschrapt zouden moeten worden. En ik hoorde net al enigszins het optimisme bij meneer Van Gilse van de VVD ook terugkomen. En ook in de commissie waren wij het helemaal met elkaar eens dat wij dit land en deze provincie al honderden jaren beschermen tegen het water en dat dit soort passages in zo'n stuk eigenlijk onze kracht en mogelijkheden ernstig zouden beperken. Dus graag een reflectie van de gedeputeerde daarop.

En dan rest mij nog één vraag over het project Wieringerhoek. Ook dat staat opgenomen in het ruimtelijk voorstel. En nou zag ik vorige week een bericht van de Telegraaf die stelde dat het project nu helemaal geannuleerd zou zijn en dat de minister daar binnenkort een officiële verklaring over naar buiten zal laten gaan. En ik wilde vragen aan de gedeputeerde of dit bericht inderdaad klopt, omdat anders het ruimtelijk voorstel vandaag gelijk niet meer actueel zou zijn.

Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En ik wil gelijk van deze gelegenheid gebruik maken, omdat ik nu op twee onderwerpen toch wel vrij specifieke vragen heb gehoord over inhoudelijke onderwerpen die niet zozeer de voordracht voor vandaag raken, om zeer terughoudend te zijn, u als leden van deze Staten, met vragen over dergelijke onderwerpen, omdat die op een ander moment op onze agenda zullen verschijnen en niet vandaag ter besluitvorming voorliggen.

Goed. Wij vervolgen onze tocht langs het ruimtelijk voorstel met mevrouw Berkvens van D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Als we alle wensen voor natuur, klimaat, landbouw, wonen en economie een plek willen geven in Noord-Holland, hebben we eigenlijk een kwart meer Noord-Holland nodig. Gelukkig zijn er mogelijkheden om te combineren, maar het zal niet altijd kunnen. Dus er komen scherpe keuzes op ons af. Tegelijk met ons eigen traject om tot die keuzes te komen, beginnen ook de afspraken met het Rijk in het ruimtelijk arrangement. Dat gaat grote impact hebben op de mogelijke keuzes voor Noord-Holland en daar willen we dus goed betrokken bij zijn. Vandaar een motie met het volgende dictum: “Verzoekt het college PS regelmatig te betrekken bij het ruimtelijk arrangement en daarin geen definitieve keuzes te maken voordat het ruimtelijk arrangement ook aan PS is voorgelegd”. Deze is mede ingediend door de ChristenUnie, Partij voor de Dieren, Volt en JA21.

Motie 83-30 september 2024
PS betrokken bij ruimtelijk arrangement

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *In de Omgevingsvisie belangrijke besluiten genomen zullen worden voor de inrichting van Noord-Holland en dat dit het proces verschillende fases zal doorlopen waarna het uiteindelijk in 2026 aan Provinciale Staten wordt voorgelegd;*
- *Gelijktijdig vanaf 2025 in een cyclisch traject met het Rijk zal worden gewerkt aan het ruimtelijk arrangement waarin de afspraken steeds stevigere en specifiekere afspraken worden gemaakt;*
- *De afspraken in het ruimtelijk arrangement met het rijk medebepalend kunnen zijn voor de opties voor Noord-Holland;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Provinciale Staten regelmatig te betrekken bij het ruimtelijk arrangement en daarin geen definitieve keuzes te maken voordat het ruimtelijk arrangement ook aan Provinciale Staten is voorgelegd;*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Laurien Berkvens (D66), Michel Klein (ChristenUnie), Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren), Maik de Weerdt (Volt) en Daniël van den Berg (JA21).

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En ik check even of deze is aangekomen.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Kijken of de techniek heeft gewerkt.

De **VOORZITTER**: Ja, wij hopen van wel. En dat lijkt er wel op. En anders komt het nog. En dan is deze onderdeel van de beraadslaging. Bij deze vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Nou, fantastisch. En ik had het er net ook al even over met de VVD. Het intensieve gebruik van onze bodem en klimaatverandering zorgen ervoor dat we steeds vaker te maken hebben met wateroverlast, verzilting en verdroging. Dit bedreigt de beschikbaarheid van drinkwater, de biodiversiteit, de landbouw, de funderingen en zelfs de veiligheid van onze inwoners. Daarom moeten water en bodem sturend zijn voor ruimtelijke opgaven. Het is het bord waarop de andere puzzelstukjes gelegd moeten worden. Met de nieuwe zin in het ruimtelijk voorstel wordt water en bodem toch gewoon weer één van die vele puzzelstukjes in plaats van onderdeel van het kader. Daarom het volgende amendement: "In het ruimtelijk voorstel willen we de zin schrappen: het betekent niet automatisch dat bodem en water prioritair zijn ten opzichte van andere factoren, maar wel dat ze een volwaardig onderdeel zullen zijn in de integrale afweging in de doorontwikkeling van Noord-Holland." Mede-ingediend door Partij voor de Dieren.

Amendement 21-30 september 2024
Water en bodem sturend

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Besluit:

- *In het ruimtelijk voorstel op pagina 14 de volgende zin te schrappen:*
  "Het betekent niet automatisch dat bodem en water prioritair zijn ten opzichte van andere factoren, maar wel dat ze een volwaardig onderdeel zullen zijn in de integrale afweging in de doorontwikkeling van Noord-Holland".

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Laurien Berkvens (D66) en Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

Toelichting
Het Rijk heeft met de brief water en bodem sturend in ruimtelijke keuzes aangegeven dat bodem- en water structurerende opgaven zijn voor de ruimtelijke ordening. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. Het intensieve gebruik van de grond in combinatie met klimaatverandering stelt Noord-Holland voor grote uitdagingen op onder meer verzilting, drinkwatervoorziening en waterveiligheid. Bij ontwikkelingen in de ruimte moeten water en bodem geborgd zijn. Dit betekent niet dat in kwetsbare gebieden niets meer kan, met innovatie, slimme combinaties en integraal gebiedsbeheer zijn veel oplossingen mogelijk. Het betekent wel dat water en bodem een structurerende functie hebben waaruit de mogelijkheden en oplossingen volgen. De term "volwaardig onderdeel" dekt de lading niet van de urgentie van de problematiek en de leidende rol die water en bodem moet spelen in de ruimtelijke ordening.

De **VOORZITTER**: Laat me heel even kort checken of hij daadwerkelijk is aangekomen en daarmee – ja, ik moet het zeggen – onderdeel uitmaakt van de beraadslaging. Dat is een essentieel punt.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Dit betekent natuurlijk niet dat er in kwetsbare gebieden niets meer kan. Water en bodem sturend is niet zozeer dat altijd en overal daarmee in een laaggelegen gebied geen andere opgaven meer kunnen. Met innovatie, creativiteit en slim inpassen en een integrale gebieds benadering kan heel veel. Het betekent alleen wel dat we echt rekening moeten gaan houden met de grenzen van water en bodem bij onze ruimtelijke opgave. Tot zover. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Yes! Waarvoor dank. En dan is het woord nu aan mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel, voorzitter. Dit ruimtelijk voorstel had het antwoord kunnen zijn op veel ruimtevragen. Er staan echter voornamelijk dilemma's in met op de achtergrond wat sturing. GS geeft aan dat ze met dit stuk in de pas lopen bij de opgaven vanuit het Rijk, maar wij horen andere geluiden. Neemt GS dit stuk niet te lichtvaardig op? Net als bij de aanvraag van de gelden voor de koploperprojecten? Dit stuk geeft namelijk geen antwoord op de vragen die gesteld worden door het Rijk. Dit stuk maakt geen keuzes. Allerlei uitbreidingen gaan ondertussen gewoon door, terwijl er in Noord-Holland 27 procent ruimtegebrek is en er dus nog geen plan ligt. En wat wij nog erger vinden, is dat bij verschillende ruimtevragen ook nog geen goed onderbouwde visies eronder liggen op basis waarvan keuzes gemaakt kunnen worden. Die visies hadden er toch allang moeten zijn? Wij missen bijvoorbeeld een goede visie op circulaire economie, mobiliteit en landbouw. En omdat bijna alle ruimtelijke opgaven een link hebben met landbouw, willen we daar nu extra aandacht voor vragen. Wij willen niet dat landbouw een restpost wordt van de ruimtelijke ontwikkeling. Wij dienen daartoe een motie in met als dictum "verzoeken GS om met spoed een landbouwvisie voor Noord-Holland te ontwikkelen die gebruikt kan worden bij het maken van de ruimtelijke keuzes en deze voor te leggen aan PS." Wij dienen deze samen in met JA21 en Volt.

Motie 84-30 september 2024
Landbouwvisie voor Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:
- *Er een grote ruimtelijke opgave ligt in Noord-Holland voor de toekomst.*

Overwegende dat:
- *De meeste opgaven die genoemd worden in het Ruimtelijk Voorstel een link hebben met of gevolgen hebben voor de landbouw;*
- *De landbouwsector geen restpost mag zijn bij het maken van ruimtelijke keuzes;*
- *Een overkoepelende landbouwvisie van groot belang is om te zorgen dat de landbouw toekomstbestendig zal zijn en perspectief heeft, ook in ruimtelijk opzicht.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Met spoed een landbouwvisie voor Noord-Holland te ontwikkelen die gebruikt kan worden bij het maken van de Ruimtelijke keuzes, en deze voor te leggen aan Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning-Hoeve (CDA), Daniël van den Berg (JA21) en Julia Schneemann (Volt).

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, we moeten voorkomen dat het Rijk straks keuzes voor ons gaat maken. GS moet samen met PS de regie in handen houden. Wij kunnen daarom niet begrijpen dat coalitiepartijen dit procesmatig gemodder goedkeuren, dat alles maar voortkabbelt. Er wordt geen verantwoordelijkheid genomen. Vindt de VVD het niet belangrijk genoeg dat er een antwoord komt voor de warmtevraag van bedrijventerreinen? Wil de BBB niet graag een goede visie voor de landbouw en zorgen voor voldoende ruimte voor de agrarische sector? Willen GroenLinks en de Partij van de Arbeid geen duidelijke keuzes voor ruimte voor woningzoekenden? Ook voor gemeenten is duidelijkheid nodig. Neem bijvoorbeeld de gemeente Hollands Kroon. Zij zijn bang dat er geen goede balans overblijft tussen water en bodem sturend en de benodigde economische ontwikkelingen in hun gemeente. Zij zien in dit stuk niet voldoende toekomstperspectief voor hun gemeente en dat is zorgelijk. De eeuwenoude ontwikkelingen van dijken en goed waterbeheer liggen ten grondslag aan het bestaan van grote delen van Noord-Holland. Dat kun je niet zomaar omdraaien door water en bodem sturend zo'n belangrijke afweging te maken. GS moet zorgen voor een betere balans. Kan de gedeputeerde dat toezeggen? En dat het ook weer toekomstperspectief is voor gemeentes zoals Hollands Kroon?

En natuurlijk willen we als CDA zeker wel ondersteunen bij het maken van keuzes als we die hopelijk op korte termijn echt gaan maken hier in PS. Enkele van onze denkrichtingen. Zorg dat alle nieuw te realiseren hectaren bos vanuit de Bossenstrategie geplant worden in bestaande natuurgebieden. Hiermee is een totaal opgave van 1398 hectaren minder. Breid het NNN nu niet verder uit. Dat scheelt 4500 hectare. Zorg dat het tegengaan van bodemdaling gepaard gaat met

een realistisch tijdspad en innovatieve oplossingen voor de landbouw en voorkom onnodig opgeven van landbouwgrond. Maak plaats voor voldoende woningen binnen- en buitenstedelijk, zodat er snel gebouwd kan worden en laat de aanleg van infrastructuur daarmee hand in hand gaan.

Tot zover onze eerste termijn.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. U heeft een motie ingediend en wij checken even of hij is binnengekomen. En dat is ie. En daarmee maakt die onderdeel uit van de beraadslaging.

En vervolgen wij met het betoog van Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Om al onze ambities waar te maken, moeten de provincie met 27 procent vergroten. En dat is het vertrekpunt van de ruimtelijke puzzel. Dat betekent nogal wat. En vandaag ligt er een samenvatting van de ruimtelijke dilemma's en een procesvoorstel voor, maar nog geen richting. En onze fractie wil graag meepraten met die richting en daarom steunen we ook de motie betrokkenheid bij ruimtelijk arrangement van D66.

En dan over de inhoud, in zoverre dat in deze fase kan. Ons vertrekpunt is Noord-Holland als Europese regio. En onze visie is een democratische, innovatieve, inclusieve en gezonde provincie. En fractie Volt wil met andere fracties in debat over de ruimtelijke visie op Noord-Holland. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft al een keer een aantal scenario's opgeschreven en dat zou wat ons betreft een mooi vertrekpunt zijn om het debat op te voeren. Maar goed, dat is onze visie. Wij vinden dat inwoners ook een zegje moeten hebben in ruimtelijke keuzes. En we zijn ook erg blij dat GS met een participatieplan komt. Volt wil dat een burgerberaad als optie overwogen wordt, zodat inwoners ruimtelijk mee kunnen puzzelen. En deze beproefde methode past bij de exploratieve vorm van participatie die GS voornemens is. En eerlijk gezegd, mijn fractie heeft getwijfeld om hier nu een motie over in te dienen. We hebben het er in de werkgroep Inwonersparticipatie over gehad dat we een innovatieve vorm willen volgen op dit onderwerp. Maar wat onze fractie betreft hoort een burgerberaad bij – nogmaals, het sleutelwoord is 'optie' – bij een van de opties van het participatieplan. En met dat doel dienen we samen met GroenLinks de motie Burgerberaad Ruimtelijk Voorstel in met als dictum: "PS vragen Gedeputeerde Staten om in het participatie- en communicatieplan met een voorstel voor een provinciaal Burgerberaad te komen, en gaan over tot de orde van de dag".

Motie 85-30 september 2024
Burgerberaad in ruimtelijk voorstel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *Het coalitieakkoord het belang van inwonersparticipatie bij het werk van de provincie onderstreept;*
- *In de verdere uitwerking van het ruimtelijk voorstel 'keuzes met lef' gemaakt moeten worden;*
- *En deze worden meegenomen in de actualisatie van de Noord-Hollandse omgevingsvisie;*
- *In het coalitieakkoord voornemens zijn opgenomen om te experimenteren met een burgerberaad.*

Overwegende dat:

- *Ruimtelijk voorstel over de lange termijnvisie op Noord-Holland gaat;*
- *De provincie in het ruimtelijk voorstel nog geen keuzes maakt;*
- *Ruimtelijke keuzes zeer ingrijpende en verstrekkende gevolgen heeft voor huidige en toekomstige Noord-Hollanders, ondernemers, agrariërs, etc. hebben;*
- *De invalshoek van inwoners cruciaal is voor draagvlak;*
- *Er al een inwoners peiling over de prioriteiten in het landelijke gebied heeft plaatsgevonden;*
- *De statenwerkgroep inwonersparticipatie een innovatieve vorm van participatie voor het ruimtelijke voorstel wil volgen;*
- *Een burgerberaad een goede afspiegeling van Noord-Holland kan vertegenwoordigen;*
- *Een burgerberaad de provincie kan inspireren keuzes met lef te maken.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In het participatie- en communicatieplan met een voorstel voor een provinciaal burgerberaad te komen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Maik de Weerdt (Volt) en Paul Laport (GroenLinks).

De **VOORZITTER**: Ga maar door.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik mag door. De bedoeling met deze motie is om een burgerberaad als een optie mee te nemen in het participatieplan. Want nogmaals, wat ons betreft, hoort het goed bij de exploratieve vorm van participatie wat GS al voornemens is om te doen.

De **VOORZITTER**: En hierover krijgt u een vraag van mevrouw Berkvens van D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. De D66-fractie deelt natuurlijk met Volt het belang van participatie. Nu vraag ik me wel af, als u zegt als optie mee te nemen, maar dat is niet het dictum van de motie. Waarom past u het dictum dan niet aan?

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Nou, bij deze heb ik duidelijk geprobeerd te maken wat het doel is van de motie. Als daar verwarring over bestaat, dan is het zinvol om daar het dictum op aan te passen. Zeker.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, met een aangepast dictum, dat het een optie is om mee te nemen in het participatieplan kunnen we hem per definitie steunen. En anders wil ik toch even het antwoord afwachten of het inderdaad de beste mogelijkheid is. Dus bij deze toch inderdaad de oproep om dan het dictum even aan te passen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Ik denk dat u daar niet op hoeft te reageren, Statenlid De Weerdt. Dan kunnen we eerst naar de vraag van de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. En ik denk dat Statenlid De Weerdt al weet welke vraag er aankomt, heel eerlijk gezegd. We hebben het er al eerder over gehad, ook in de commissie en in de wandelgangen. U bent een enorm voorstander van burgerparticipatie. Daar vindt u ons aan uw zijde, Statenlid De Weerdt. Ik vraag me alleen wel af, er is al best wel veel geïnventariseerd van wat de wensen zijn en wat de Noord-Hollanders willen. We hebben bijvoorbeeld de hele consultatie rondom het NPLG gehad. Ik vraag me dus eigenlijk af, hoe moet ik dit lezen? Want ik ben in principe positief tegenover uw participatie-ideaal. Maar ik vraag me wel af: is het nou de bedoeling dat we die hele exercitie weer opnieuw gaan doen en weer iedereen gaan vragen waar we eigenlijk naar toe willen? Of is deze participatie vooral gericht op: hoe gaan we daar komen? Want in het tweede geval kunt u ons aan uw zijde vinden.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Wat mij betreft hebben we al heel veel participatie gehad en staan de doelen buiten kijf. Dus wat mij betreft zal op dit moment de participatie gaan over: welke ruimtelijke keuzes moeten we maken om de doelen te kunnen behalen?

De **VOORZITTER**: En daarmee kunt u uw betoog vervolgen.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): En daarmee wil ik afronden. Dank je wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan heb ik gehoord dat u één motie heeft ingediend over burgerberaad, burgerparticipatie. En we checken even of die is aangekomen. Dat is het geval, en daarmee maakt hij onderdeel uit van de beraadslaging.

En gaan wij door naar de heer Dessing voor zijn bijdrage.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank. Beste Staten van Noord-Holland, regie op de ruimte, waarbij ons gevraagd wordt in de voordracht of wij dit als inhoudelijk startpunt voor regie op de ruimte mee kunnen nemen en of we vervolgens dit kunnen gebruiken voor de actualisatie van de

Omgevingsvisie 2050. Dus het lijkt een startpunt en nog vaag ingevuld, maar eigenlijk wordt er hier gevraagd om al heel erg richting te geven over de toekomst. En daarbij hebben wij toch wel wat problemen, omdat in de inhoud van dit stuk behoorlijke structurele keuzes worden gemaakt. Omdat wat er al eerder is gezegd: we hebben eigenlijk zoveel wensen en we hebben 27 procent ruimtetekort om al die wensen in te vullen. Wat wij zien en wat nog niet voorbij is gekomen, dat in al die keuzes die voorliggen, niet alleen klimaat een hele dominante positie heeft, waarbij zelfs in het Noordzeekanaalgebied de klimaatagenda voorrang krijgt boven de woningagenda. En daar zijn wij het structureel mee oneens, want wonen is wat dat betreft ongelooflijk belangrijk om dat voor elkaar te krijgen. Er moet meer gebouwd worden. Maar ook het PPLG is een onderdeel van dit stuk. En het probleem, waar we het net over gehad hebben, is dat het PPLG op losse schroeven staat en dat ook het geld voor het PPLG op losse schroeven staat. Dus daarmee valt een heel belangrijk stuk van dit document eigenlijk weg. Ik denk dat het belangrijk is om daar kennis van te nemen, omdat we eigenlijk te vroeg zijn om dit verhaal op dit moment te doen.

Wat ik wel goed vind is de titel van het stuk, want we hebben het over regie op ruimte. En onze fractie vindt dat we de regie inderdaad zelf in handen moeten houden. En even kort al toegelicht door ons, door onze assistent die dat in de commissie heeft gezegd: de NOVEX-agenda die voor verschillende gebieden geldt, neemt die regie weer uit handen. En daar zijn wij het structureel mee oneens, omdat regie betekent dat we als provincie onze eigen invulling moeten kunnen geven en dat we niet afhankelijk moeten zijn van een NOVEX-agenda die in de Omgevingsvisie, waarbij decentraal dingen geregeld moeten worden, wat we een heel goed punt vinden, dat we dat een goede keuze vinden, maar dat we dat eigenlijk jammer vinden dat die NOVEX-agenda op die manier weer dat terughaalt naar de centrale regie van het Rijk.

De **VOORZITTER**: En daar stopt u even om een vraag van Statenlid De Weerdt aan te horen.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ja, uw woorden puzzelen me een beetje, want enerzijds geeft u aan van hé, het PPLG staat op schroeven, we moeten wat meer terughoudend zijn; en anderzijds houdt u een vlammend betoog om regie te pakken vanuit de provincie. Help me een klein beetje om die twee met elkaar te rijmen.

De heer **DESSING** (FvD): Nou ja, dat is heel duidelijk, want het PPLG staat op losse schroeven. We hebben als provincie een eigenstandige positie om de keuzes te maken en de regie te pakken die we zelf willen. En dan hoeven we niet afhankelijk zijn van nationale of Europese agenda's, zeker niet als die op dit moment ter discussie staan. Dus daar moeten we eerst even de bouwstenen afwachten van, wat zijn die bouwstenen en wat is het ruimtetekort wat we hebben? En hoe kunnen we met die keuzes op een goede manier omgaan? Maar dan moeten we wel de juiste bouwstenen hebben. En dan kunnen we zelf als Provinciale Staten onze eigen regie in handen nemen.

De **VOORZITTER**: Statenlid De Weerdt in vervolg.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Nou, omdat u helemaal vol bent van regie in eigen handen houden, dan kunt u het vast met mij eens zijn dat ook wij op PLGG-gebied de bouwstenen, daar zelf de regie op naar ons toe kunnen trekken.

De heer **DESSING** (FvD): Nee, daar ben ik het dus niet mee eens. Want wat dat betreft is het NPLG een nationale agenda, waarbij het PPLG een hele duidelijke uitvoeringsagenda is die bij de provincie is neergelegd. En daarbij hebben we altijd nog een zelfstandige keuze hoe we die uitvoeringsagenda al dan niet invoeren.

Waar ik wel met Statenlid De Weerdt in meega, is zijn participatievoorstel waarin je zegt dat je inderdaad dit soort belangrijke keuzes, niet alleen aan ons als Staten over moet laten, van de politiek, maar dat de inwoners van Noord-Holland daar absoluut een stem in moeten hebben. En ik denk dat het juist heel goed is, omdat de Omgevingswet juist aangeeft dat die participatie een verplichting is, maar dat de vorm daarin vormvrij is. En daarbij kunnen we juist als provincie, los van die NOVEX, die decentrale regie, die die Omgevingswet aangeeft, met goede participatie invulling aan geven. Maar dan wel, volgens onze fractie, met het feit dat we niet de keuze moeten krijgen van, gaan we een windmolen of een zonnepark aanleggen? Nee. Hoe gaan we om met onze energiekeuzes en wat vinden we daar voor bouwstenen voor? Dus een stap eerder. Want

anders is het een verkeerde keuze die we aan de bevolking voorleggen. Dus dat is wat ik even wilde meegeven over participatie in relatie tot de Omgevingswet.

En ik denk dat ik het daarbij laat, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte en dank. En dan gaan we door naar mevrouw Den Boer van de BBB.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, als er iets duidelijk geworden is in de commissie, is het wel dat er heel veel keuzes voorliggen. Deze keuzes worden een grote uitdaging. Zoals de gedeputeerde al aangaf: niet alles kan meer op alle plaatsen. Deze keuzes worden voorgelegd in de commissie. Dit gaat debatten opleveren. Het tipje van de sluier van de keuzes die we zouden willen maken, werd al opgetild in de commissie. Voor BBB algemene punten om nu mee te geven.

Belangrijk voor ons is het wanneer de keuzes gemaakt worden: ze moeten haalbaar en betaalbaar zijn. Dus geen onrealistische doelen stellen, maar haalbare doelen. Wanneer doelen behaald zijn, kunnen we weer kijken naar nieuwe volgende doelen. De doelen moeten betaalbaar zijn. In de huidige tijd is er niet alleen niet overal plaats voor, maar ook niet overal geld voor. Dan begin je al met geen kop te zetten op landelijk beleid.

Dank aan de ambtenaren en de gedeputeerden voor dit ruimtelijk voorstel en BBB is klaar om keuzes te maken en kijken ernaar uit om het debat te voeren in de commissie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan nodig ik de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren uit om zijn inbreng te doen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, waarvoor dank. Goed, even alle aantekeningen erbij pakken, want er is best wel veel ingediend en dat doet me altijd best wel plezier. Dus ik zal daar proberen zo op in te gaan allemaal.

Ja, het is al een paar keer gevallen, het woord ‘keuzes maken’. Maken we die keuzes nu? Maken we die later? Het is eigenlijk ook iets wat bij andere onderwerpen hier de laatste tijd best wel vaak naar voren komt. En ik moet eigenlijk zeggen dat onze fractie niet ontevreden is met dit traject. Ja, het verbaast u misschien, maar er is duidelijk hier ingezet op wanneer gaan we die keuzes maken? Het blijft niet hangen in de toekomst. En zonder dat nu dingen vast worden gezet, hebben we wel een traject waarin duidelijk is wat we wanneer gaan doen. Dat vind ik zeer belangrijk. Daarbij wel de aantekening inderdaad van, ja, wanneer is PS dan aan zet, meer dan consultatie. En daarom hebben wij ook het D66-amendement- Of motie. Moet ik even snel kijken. Even kijken hoor. De motie Betrokkenheid bij het ruimtelijke arrangement mede-ingediend. Dat vinden wij wel een groot goed, dat we daar ook nog wel enigszins aan de lat blijven. En ik vertrouw er ook op dat de gedeputeerde ons die mogelijkheid gaat bieden.

Verder wil ik niet al te veel in herhaling van de commissie vallen. Het is al gezegd door de voorzitter, dus dat gaan we niet doen. Wat me wel even van het hart moet, is dat er in de commissie – en dat wil ik wel even meenemen – best wel heel erg is- En daar ga ik een motie over indienen. Vandaar dat ik dat wel doe. Dat er nogal gauw wordt gezegd: het is natuur of het is landbouw. En als je natuur wil – ik hoorde het net ook al van het CDA – natuur en natuur. Ga je die bossen in natuur aanleggen? Ja, dat is natuurlijk strikt genomen geen winst. En in de discussie die dan naar voren komt, is altijd dat er maar twee oplossingen zijn. En dat is: we gaan landbouwgrond opwerpen, omvormen of we gaan natuur in de natuur doen. En er is nog zoveel meer, maar daar kom ik zo direct op terug na de interruptie van mevrouw Koning.

De **VOORZITTER**: Zo is het en het woord is aan mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Waarom is bossen aanleggen in natuur geen winst? En waarom is bossen aanleggen op landbouwgrond wel winst? Alles zorgt voor biodiversiteit en alles heeft zijn doel en nut. Dus dat dilemma, dat bestaat gewoon niet.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, ik denk dat mevrouw Koning mij niet goed gehoord heeft. Ik heb hier niet gezegd dat we bossen gaan aanleggen op landbouwgrond. Ik heb alleen gezegd dat er meer smaken zijn. En op haar tweede vraag waarom bossen in natuur aanleggen geen goed idee is? Omdat je dan een soort natuur gaat creëren die ten koste gaat van een ander soort natuur die al reeds aanwezig was en dat je daar grosso modo niets op wint.

De **VOORZITTER**: Daar heeft u een vervolgvraag over, mevrouw Koning? Bij deze.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Vindt u landbouwgrond dan niet natuurlijk?

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Landbouwgrond kan enigszins natuurlijk zijn. Ja, dat is heel goed mogelijk. En het kan ook niet zo zijn. Als het een monocultuur is van raaigras is dat niet zo. En er zijn ook landbouwgebieden die inderdaad diverser zijn en waar bepaalde soorten natuur aanwezig zijn. En als u verder luistert, zult u ook horen aan mijn pleidooi dat ik juist die keuze wil uitbreiden en juist wil zeggen dat er meer mogelijkheden zijn om natuur te ontwikkelen. En daarvoor haal ik maar weer eens de Basiskwaliteit Natuur aan, zoals die door het voormalige ministerie van LNV is laten onderzoeken en laten vormgeven. En ik vind dat die discussie zich zoveel verengt dat we veel meer moeten gaan kijken van, kunnen we op andere plekken in onze ruimte ook veel meer met de natuur doen? Dus u kent ons als pleitbezorger van natuurinclusief. Ik hoop ook dat iedereen op maandag 4 november meegaat op het werkbezoek naar Heemskerk en Haarlemmermeer. En ik wil eigenlijk een motie indienen, en ik moet even kijken. Hij is volgens mij al ingediend, maar het schijnt dat ik het dictum voor moet lezen, dus dat ga ik hier even doen. Het dictum van die motie is" "verzoeken GS om het concept Basiskwaliteit Natuur te betrekken bij het maken van keuzes in het traject Regie op de Ruimte." Afgestemd met de ambtelijke organisatie. Dus we hopen dat we daar een positief advies kunnen krijgen. Dus die wilde ik graag voorleggen, want we moeten echt aan de slag met die natuur en we moeten ons niet laten verengen tot een welles-nietes-discussie tussen natuur en landbouw. Goed, dat vinden we dus belangrijk, dat die natuur niet het onderspit delft. En deze is trouwens samen ingediend met de fractie van D66.

Motie 86-30 september 2024
Basiskwaliteit Natuur betrekken bij het traject Regie op de Ruimte

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *'Basiskwaliteit Natuur' de minimumkwaliteit van de natuur is om algemene soorten planten en dieren algemeen te laten blijven voorkomen.*

Overwegende dat:

- *Het Ruimtelijk voorstel erkent dat over het geheel van Noord-Holland een gestage afname van veel verschillende soorten zichtbaar is en dat het nodig is om buiten natuurgebieden in te zetten op systeemherstel van natuur en een 'basiskwaliteit' te realiseren;*
- *Basiskwaliteit Natuur meer behelst dan nieuwe natuur in bestaande natuur of landbouwgebieden aanleggen;*
- *Het Ruimtelijk voorstel weliswaar onder andere als voorbeelden noemt:*
  - *Natuurinclusief bouwen en inrichten van openbare ruimte in steden;*
  - *Natuurlijk inrichten van overgangszones bij de stads- en dorpsranden met recreatieve voorzieningen;*
  - *Het inrichten van groenblauwe netwerken en de overgangszones rond Natura 2000-gebieden in het regulier landelijk gebied;*
- *Maar hier geen ander gevolg aan wordt gegeven in het Ruimtelijk voorstel dan 'het Programma Natuurherstelmaatregelen uitvoeren', terwijl het Programma Natuurherstelmaatregelen de basiscondities voor natuur niet op orde brengt;*
- *In de integrale uitvoering van Provinciaal beleid van bijvoorbeeld wonen, natuur en gezondheid bij uitstek kansen liggen voor het natuurinclusief inrichten van de ruimte.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Het concept Basiskwaliteit Natuur te betrekken bij de te maken keuzes in het traject Regie op de Ruimte.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren) en Laurien Berkvens (D66).

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan wil ik me verder even beperken tot een reactie op de moties die zijn ingediend. En volgens mij was eerst JA21 aan de beurt en die had er twee. Ik zal er even de bril bij pakken. De mobiliteitsparagraaf zijn we erg benieuwd naar het antwoord van GS. In principe vinden we dat we niet van alles erbij moeten slepen, maar mobiliteit en ruimte is wel iets wat dusdanig met elkaar verweven is dat we graag even GS de ruimte willen geven om daarop te reflecteren. En dan komen we eventueel in de tweede termijn daarop terug.

De realisatie van de energiebenchmark vinden we wat lastiger. We hebben eigenlijk nu het idee dat alles wat nu in het beleid zit, dat het meegenomen is. En we willen ook weer niet te veel dingen toe gaan voegen. Maar nogmaals, we gaan even afwachten wat hiervan gezegd wordt.

D66, twee keer. Water en bodem sturend. Ja, dat vind ik een heel boeiende discussie, want wat mij betreft betekent 'sturend' niet dat er niets anders kan. En het blijft een soort semantische discussie over woorden, waarin de heer Van Gilse en ik vanuit een ander vertrekpunt vaak hetzelfde bedoelen. Maar ik ben altijd toch wel een beetje bang, als je de teugels te veel laat vieren, dat je dan- En 'sturend' wil niet altijd zeggen dat bepaalde dingen niet kunnen, want ze kunnen bijvoorbeeld of op een locatie van toepassing zijn, of op de manier waarop je bouwt. En ik denk dat we dat gesprek ook wel met elkaar aan moeten blijven gaan. Maar ik zou hem niet meteen helemaal weggooien. En ik zie een interruptie van de heer Van den Berg.

De **VOORZITTER**: En voordat u hem weggooit inderdaad een vraag van de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank u wel. Wat ik mij enkel nog afvroeg over die energiebenchmark, zou het niet juist ook voor de Partij voor de Dieren nuttig zijn als we goed inzicht krijgen in alle energietechnieken die we hebben, wat voor ruimte dat opneemt en wat er wellicht misschien in uw verhaal teruggegeven kan worden aan de natuur?

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek, er wordt gevraagd om uw steun.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dat zou voor de Partij voor de Dieren sowieso interessant zijn inderdaad, ben ik met u eens. Maar u heeft de voorzitter ook gehoord. Dat heeft niet zo heel veel te maken met de besluitvorming die nu voor ons ligt. Het gaat hier om het ruimtelijk voorstel en regie op de ruimte. En ik vind dat we al die dingen die nu nog niet onderdeel van ons beleid uitmaken, dat we die niet per se nu moeten gaan toevoegen. Maar als de heer Van den Berg daar in een commissievergadering met mij een keer de degens over wil kruisen en mij wil meenemen in het verhaal, dan sta ik daar altijd voor open. Ik denk alleen niet dat we nu allerlei dingen die eventueel toegevoegd zouden kunnen worden aan ons beleid, ook meteen in dit ruimtelijk voorstel nu al moeten gaan positioneren.

De **VOORZITTER**: Dank voor dit duidelijk standpunt. Dat roept nog een vraag op, neem ik aan, bij de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Enkel een opmerking. Laten we dit inderdaad verder in de commissie bespreken wat daar een verstandig traject voor is. Daar ga ik in mee.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Gaat u door.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): En die uitdaging neem ik natuurlijk altijd van harte aan.

Bij D66 was ik inderdaad. Dus ik ondersteun mevrouw Berkvens daarin wel.

Dan had D66 ook nog- Ik had 'twee keer' opgeschreven. O ja, het toekomstbestendig gebouw als uitgangspunt. Ja, die kunnen wij natuurlijk als pleitbezorger van circulair, klimaatadaptief en natuurinclusief ons niet laten ontnemen om mee te tekenen. Dus dat is ook gebeurd.

Het CDA, motie binnen- Nee, dat is de volgende. Het CDA, motie Landbouwvisie op Noord-Holland. Nou, als ik misschien iets minder dik was geweest, we hadden gezegd besteed wat meer

aandacht aan de positie van landbouw hierin, dan zou ik daar nog wel mee kunnen leven. Maar dit is op zich al een visie en we hebben ook al, hoewel nog niet zeker is hoe dat voortgaat, maar daar wordt heel veel mee gedaan: het PPLG. Daarin ligt ook al een heel ruime visie. Dus om nou nog een visie toe te voegen, los van dat, zou ik niet voorstellen. Ik had eerder de pijlen dan gericht op: hoe kun je dit onderwerp wat meer naar voren laten komen in deze visie? Dus wellicht met een aanpassing dat wij anders hiernaar gaan kijken.

Volt, ja, die heb ik al inderdaad getackeld. Ik zit nog wel een klein beetje op het feit- Nou ja goed, ik ben het met Statenlid De Weerdt eens dat participatie een groot goed is. En zoals gezegd, wil ik er altijd wel voor waken dat we wel duidelijk zijn waarin we participeren. En als je zegt 'het maken van ruimtelijke keuzes', dan denk ik nog steeds, dan is mijn antwoord nog niet helemaal bevredigend. Want ik denk niet dat we de Noord-Hollandse burger moeten gaan vragen van, waar wil je dit? Waar wil je dat? Waar wil je zo? Dat gaat iets te ver. Ik zie meer zoiets van, ja, we zien een opgave in dit gebied voor bijvoorbeeld industrie of voor bijvoorbeeld natuur. En met die gerichte vraag mensen betrekken hoe je dat zou willen, dan zie ik daar wel iets in. Dus ik wacht nog even af. Maar in principe sta ik er positief tegenover.

Verder is er nog niets ingediend. GroenLinks gaat wel komen, volgens mij, met iets over de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Die kunnen we van harte- O, die zit bij het volgende agendapunt.

Dan heb ik ze denk ik allemaal gehad, als ik het zo zie. En dan wil ik het hierbij laten. Mocht ik nog iets gemist hebben, kom ik daar in de tweede termijn op terug. Dank u.

De **VOORZITTER**: Heel goed en waarvoor dank.

En dan kijken wij naar de heer Klein van de ChristenUnie voor zijn bijdrage.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Tot nu toe was de status van het ruimtelijk voorstel voor ons wat onduidelijk, maar in de commissie heeft de gedeputeerde aangegeven dat het voorstel nog door het nieuwe kabinet bekeken zal worden en er nog geen beslissingen genomen worden op basis van het huidige document. Nou, daar horen we graag nog een bevestiging van. Als dit document inderdaad slechts een startpunt is voor een traject wat we nu met elkaar ingaan en geen basis voor beslissingen door het Rijk, dan kunnen wij ermee instemmen.

We vinden het fijn dat er nu ook een startnotitie is over het ruimtelijk traject. Want hiermee gaan wij met elkaar afspreken hoe wij dan de ruimtelijke keuzes uiteindelijk gaan vertalen in beleid. We vinden het heel belangrijk dat PS daarbij betrokken wordt. En daarom ook dienen we mede de motie in van D66 om geen keuzes te maken voordat PS geconsulteerd is.

Participatie is daarin ook heel belangrijk. Vindt u ook. Wij staan open voor creatieve suggesties, zo ook door Volt is gedaan. Het is wel goed om dan even precies inderdaad af te stemmen over welke vraag leggen we dan voor in zo'n eventueel burgerberaad. Maar wij staan voor die suggestie zeker open. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan kijk ik naar de laatste spreker op dit onderwerp en dat is de heer Stulemeijer van 50PLUS.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Het is wat lastig om nog wat te vertellen als je als nummr- Wat zal het zijn? Nummer 55 of 56 aan de beurt bent in deze zaal. Maar ik ga toch proberen nog iets te zeggen wat een beetje hout snijdt.

Veel mensen hebben al al het gras wat er maar groeit, zelfs het raaigras van meneer Hollebeek, voor mijn voeten weggemaaid. Maar ik zal me ook niet wagen aan een discussie over raaigras en bossen in de natuur. Dat laat ik graag aan de Partij voor de Dieren over. Die zijn daar veel beter in dan ik.

Regie op ruimte. Het voorliggende stuk zien we als onderlegger voor de komende beleidsstukken. Maar we zien twee potentiële gevaren. We vragen ons af hoe het college dit ziet.

Zien zij dat ook zo? De begrotingsbehandeling door het nieuwe kabinet en de mogelijke financiële consequenties die dat kan hebben op de programma's die wij in de commissies bespreken.

Wij komen, gezien alle voornemens – het is al vaker genoemd, dit percentage – 27 procent aan ruimte te kort in Noord-Holland, oftewel meer dan een kwart Noord-Holland te kort. Wat heeft het college voor oplossingen? Gaan we een nieuwe stad bouwen of gaan we een nieuwe polder aanleggen? U roept het maar. Flauw natuurlijk, maar gewoon op deze weg doorgaan, dat gaat natuurlijk niet werken. In deze startnotitie wordt de complexiteit van de ruimteclaims steeds duidelijker. Het is duidelijk dat deze visie zorgvuldig is onderbouwd door de betrokkenheid van vele participanten. Het is een belangrijke stap richting het maken van noodzakelijke keuzes voor onze provincie.

Mij ging nog ter harte de discussie tussen mevrouw Berkvens van D66 en de heer Faassen van de- Of de heer Van Gilse van de VVD. Waar het hart vol van is, loopt de mond van over. Nou ja, goed. In ieder geval, water of bodem sturend. Een bijzonder interessant onderwerp. Ik vind dat mevrouw Berkvens van D66 hier een beetje te strikt in staat. Ik voel me meer thuis bij de opvattingen van de heer Van Gilse. Ik hoop dat u me dat niet euvel wilt duiden.

Om positief te eindigen, tot slot, de breedte van de betrokkenheid laat zien dat dit proces serieus en inclusief is opgezet. Laten we zo dus ook doorgaan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan ben ik net vergeten dat er nog een andere inspreker is op dit onderwerp. Dat is Statenlid Freeman van GroenLinks. Dus bij deze uw betoog.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Dank voor het woord, voorzitter. Ja, het ruimtelijk voorstel, dat is eigenlijk verworden tot een soort schilderij met daarin verschillende kleurtinten, alle verschillende dilemma's, thema's en de andere zaken die we belangrijk vinden, in elkaar gevlochten en eigenlijk opgediend als een schets van de keuzes die we de komende tijd moeten gaan maken. En hoe we die keuzes dan gaan maken, dat staat dan beschreven in de startnotitie Regie op de Ruimte, waar we eigenlijk met elkaar dan per keer per geval gaan bekijken: welke keuzes willen we dan maken en wat zijn nou per keer de gevolgen op de rest van de ruimte? Want we moeten wel een beetje eerlijk zijn: elke keuze die we maken die een weerslag heeft op de ruimte, zorgt er ook wel weer voor dat we iets minder ruimte hebben voor al die andere dingen die we belangrijk vinden. Maar dat waarschijnlijk ontzettend mooie politieke debat voeren we dus later in de toekomst. Waar dit over gaat, is het proces daar naartoe. En GroenLinks kan zich vinden in de startnotitie Regie op de Ruimte zoals die is geformuleerd en vindt ook dat het ruimtelijk voorstel een mooie weergave is van de thema's die we belangrijk vinden en de keuzes die we daarover moeten maken. Ik heb wel een gedeputeerde een vraag en dat slaat eigenlijk op dat gedoe over dat water. Want er is wat onduidelijkheid over. Volgens mij bevat het ruimtelijk voorstel geen nieuw beleid en stellen we hierin dus ook geen nieuw beleid vast, omdat het gebaseerd is op lopend beleid en dingen die al eerder besloten en besproken zijn. En gaan we onderweg naar de actualisering van onze Omgevingsvisie misschien wel hier en daar wat nieuwe accenten leggen. Dus mijn vraag aan de gedeputeerde is: klopt het dat het ruimtelijk voorstel geen nieuw beleid bevat? Punt. Dat is het vraagteken. Dat is eigenlijk de vraag die ik zou willen stellen. Verder ben ik ook benieuwd naar de reacties die GS heeft op ingediende amendementen. En dan ga ik voor nu over tot de orde van de dag, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Waarvoor dank. En dan gaan wij over naar de beantwoording van het college in eerste termijn. Ik kijk even of zij behoefte hebben aan enig overleg. Dat is er. Dan maken we gelijk gebruik van de gelegenheid voor in ieder geval en van nature suikerhoudende snack voor de voorzitter. Dus wil ik voorstellen om 10 minuten te snacken. Te schorsen.

Schorsing van 16.08 tot 16.29 uur.

De **VOORZITTER**: Goed, dames en heren. Wij maken ons gereed voor de eerste termijn van ons college. Maar niet voordat ik heb vermeld dat- Overigens heeft één oplettende deelnemer aan dit debat mij erop gewezen – wij hadden het ook al gezien – dat de spreektijdenregeling op dit moment niet geheel accuraat is, of in ieder geval is geweest. Dit is gezien en wordt hersteld. Dus ik weet niet of het inmiddels al hersteld is, maar we gaan weer conform de normaal geldende

spreektijden werken. En daar was net bij de zichtbare spreektijd een omissie in gekomen. Dus waarvan akte. Na de dinerpauze is het geregeld, hoor ik.

Maar wij gaan nu naar de eerste termijn van het college in reactie op het ruimtelijk voorstel. Het woord is aan gedeputeerde Rommel.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ik was bijna bang dat ik alles kwijt was.

Ja, nou, fijn. Hartelijk dank ook voor uw bijdrage. Het is een heel mooi traject, moet ik zeggen. Ik heb de vorige keer in de commissie ook al aangegeven dat we u, net zoals bij de Omgevingsvisie, daar ook regelmatig in mee zullen nemen en erbij zullen betrekken. En uiteindelijk gaan we natuurlijk nu over tot straks de keuzes. En dit is de start. Dit is gewoon wat er is, en daar gaan we mee verder. En onderdeel van zo'n goed traject is natuurlijk ook een goede participatie. En zoals ik ook al aan heb gegeven, daar zal ook een voorstel voor komen en daar zullen we u natuurlijk ook advies over gaan vragen, over het voorstel wat wij doen. Want het is een heel groot en opvallend- Dat heeft u ook gezien. Het omvat alles. En dat kan je ook niet helemaal in één traject voorstellen. Het kan ook zijn dat we op bepaalde verschillende onderdelen dat anders ook zullen aanpakken, omdat er ook andere, ja, stukken voorgelegd worden, een ander proces hebben, ook andere gedeputeerden natuurlijk. Dus ja, u heeft ook daar veel opmerkingen over gemaakt, over de keuzes die zouden zijn gemaakt. Maar het ruimtelijk voorstel is echt, en dat herhaal ik dan nog maar een keer, gebaseerd op het bestaande beleid. En we gaan nu de discussie in, straks als dit vastgesteld is, naar keuzes – en dan kijk ik ook naar het CDA – ook de mogelijke keuzes. Het zal op zich ook allemaal schuren. Maar ik wil u toch meenemen in dat hele traject. En, nou ja, ik kijk wel weer uit, en u ook, hoor ik, naar die discussies die we dan gaan voeren.

Als ik kijk naar- Want dat werd ook nog gezegd door JA21. U zegt van ja, die diepe polders, die zijn in het ruimtelijke voorstel, daar moeten we voorzichtig mee zijn. Dat moet je ook eigenlijk schrappen. Ja, zo kan je ook in feite alles schrappen. Maar die keuzes, die gaan straks voorgelegd worden. De diepe polders zijn ook natuurlijk kwetsbaar met betrekking tot de toekomstige waterveiligheid. En nou ja, ook ontwikkelingen die je voor langere periode wilt laten doen, daar moet je ook naar kunnen kijken. Kwetsbare infrastructuur bijvoorbeeld ook, die van belang zijn. Nou, en dat gaan we de komende tijd gewoon met elkaar voorleggen en kunt u de keuzes maken.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg heeft daar een vraag over. Bij deze.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde spreken over dat het al onderdeel is van het staande beleid. Bevestigt u daarmee dat de voorzichtigheid met die diepe polders op dit moment al het staande beleid is?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Het bestaande beleid staat in dit stuk. Maar dat wij dus aangeven dat er dus daar de keuzes in gemaakt zullen moeten worden straks, dat hebben we aangegeven hierin.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg met een vervolgvraag.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel. Nou, ik ben toch al van mening, en ik denk velen met mij hier in deze zaal, dat wij een groot vertrouwen hebben in onze waterschappen en hoe wij als Nederlands volk al honderden jaren ons water kunnen managen. En ik hoop eigenlijk op een bevestigende reactie van u en van het college dat wij dat vertrouwen nog steeds wel houden en ook de komende jaren gewoon nog steeds verder zullen gaan met het economisch ontwikkelen van die diepe polders.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Mevrouw Kocken zal er natuurlijk straks ook wel wat meer over vertellen, omdat het haar portefeuille is. Maar om even aan te geven, wij maken natuurlijk, als je ook kijkt naar bijvoorbeeld de dijkversterking bij de Markermeer, dijken, hebben we ook aangegeven van nou ja, we gaan dat versterken, maar je kan nooit zeggen dat dit- Ee doen dit goed. Maar je kan nooit een garantie geven dat het voor altijd zo goed is. Dus als wij in diepe polders wat gaan doen, zullen we echt goed moeten kijken van, wat betekent dit? U weet zelf nu

ook natuurlijk, bij de wateroverlast die wij de laatste tijd ondervinden, ja, dan kan je heel veel vertrouwen hebben, en dat hebben we ook in de waterschappen en in u als Staten die de kaders stellen en ook in de anderen die daarbij betrokken zijn, maar we zien wel dat er toch ook wel excessen zijn waar je op voorhand wel over na kan denken van, is dit dan wel zo handig om bepaalde zaken hier te doen? Maar daar gaan we de komende tijd de keuzes in maken. En ik heb alle vertrouwen in innovaties en waterschappen. Dat hebben we ook laten zien. Maar bij iedere afweging zullen we wel moeten kijken: wat weten we nu en wat verwachten we?

De **VOORZITTER**: Komt u tot een afrondende vraag? De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Dan vraag ik mij als laatste af of de gedeputeerde ons zou kunnen meenemen in wat het nou zou betekenen als we dus inderdaad zo beperkend gaan optreden bij die diepe polders. Wat voor impact heeft het dan? Kunnen er geen woningen meer gebouwd worden? Economie, enzovoort.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Als die keuzes daar voorkomen, dan gaan we die zeker meenemen, zodat u die afwegingen ook kunt gaan maken, want dat is ook belangrijk. Want ja, als we bepaalde dingen wel gaan doen of niet meer gaan doen, moeten u wel weten: waar dan wel en waarom dan niet. Die keuzes gaat u uiteindelijk straks maken. En dat nemen we er dan ook in mee. Dat klopt.

Dan ga ik naar een motie. Ik doe het allemaal maar een beetje door elkaar. De motie M83. Ja, daarvan moet ik wel zeggen- Dat gaat over natuurlijk die participatie, waarin wij gezegd hebben over dat ruimtelijke arrangement: natuurlijk betrekken wij uw Staten hierbij. Maar ik moet deze motie wel ontraden, omdat ik er ook in kan lezen dat wij wel het arrangement- Als we daarover gaan praten als GS moeten we wel het mandaat hebben om ook onze onderhandelingen te doen. Daar hebben we ook slagkracht voor nodig. Maar we nemen u zeker mee in wat er allemaal gebeurt. Op dit moment weten we ook zelfs eerlijk gezegd niet hoe het staat. Of de vorm van de ruimtelijke arrangementen- Daar zal ik u ook nog wat over gaan zeggen. Maar, ja, als het nou onderdelen zijn waarvan GS zegt 'dat valt niet binnen ons mandaat', dan komen we natuurlijk wel extra bij u terug. Dus daarmee ontraadden. Terwijl ik wel zo wil zeggen: natuurlijk nemen wij u verder mee.

Dan motie M85. Die komt een beetje een beetje vroeg. Zoals ik net ook al zei, wij gaan dat participatieplan nog opstellen. Wij zullen daar zeker – dat heb ik u ook in de commissie al gezegd – een burgerberaad zullen we daar ook in meenemen, maar ook andere innovatieve vormen van participatie. Dus eigenlijk zou ik u willen zeggen van, houd hem aan, want anders zal ik hem ontraden.

Dan kijk ik terug. Momentje hoor. Waar ben ik nu? Ik was bij het CDA volgens mij. Ja. Ja. CDA, u vraagt ook van, nou ja, een betere balans. Als we de keuzes gaan maken – en dat is voor de Omgevingsvisie – dan gaan we u ook meenemen. En dan kunt u ook zeggen van, nou ja, hoe gaan we zaken afwegen? En dan verwacht ik, en zo ken ik u ook, dat u daar dan ook die afwegingen met ons maakt en dat we die keuzes ook gaan maken, ook al zullen ze niet altijd in ieders voordeel zijn. Maar dit is gewoon echt nog even een agenderend stuk.

En ook naar Forum toe, voor u geldt dan, wat u ook zei, hetzelfde van, u zegt: ja, het lijkt al behoorlijk richting te geven. Ja, die richting gaan we straks geven met elkaar en ik ga dat- Nou, ik probeer dat op een heel heldere wijze te doen, dat u ook precies weet waar u de keuzes over gaat maken. Maar ook, zoals u zegt, met de NOVEX-trajecten, dat is een heel ander traject, want dat zijn de gebieden waar we kijken naar de nationale belangen die daar neerstrijken. En daar werken we op een andere manier aan in en in gezamenlijkheid. Dus dit stuk is echt wel van belang omdat het agenderend is. En we gaan die keuzes straks nog maken.

De **VOORZITTER**: En u voelt hem aankomen, want daar komt ie: een vraag van de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. En dank ook voor deze toelichting. Ik begrijp de uitleg van de gedeputeerde. Is de gedeputeerde het wel met mij eens dat de NOVEX wat dat betreft ook een keuze is om daar wel of niet in mee te gaan, omdat het geen wettelijke basis is?

Het kan een keuze zijn van de provincie om juist die Omgevingswet en het idee van de Omgevingswet, namelijk decentraal wat kan, om dat ook te doen en om die NOVEX dus niet coûte que coûte honderd procent heel strikt te volgen? Is de gedeputeerde dat met mij eens?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Uiteindelijk, als er keuzes uit voortkomen waar u als Staten over gaat, bent u het ook die daar de afweging dan gaat maken. Ja, ik kan nu niet zo gauw een voorbeeld geven. Maar die NOVEX-trajecten, wij zijn daar ook als provincie niet altijd de trekker van. Alleen wij praten wel mee, want bij het MRA bijvoorbeeld, dat zijn wij niet. Maar ik vind het wel goed om aan tafel te zitten, omdat je daar ook de belangen dan juist vanuit de provincie in de gaten kan houden en ook kan kijken waar het Rijk mogelijkerwijs met middelen kan komen. Dus de Staten gaat uiteindelijk over de keuzes die daarin gemaakt moeten worden.

De **VOORZITTER**: Dit leidt tot een korte vervolgvraag van de heer Dessing. Bij deze.

De heer **DESSING** (FvD): Dat is bemoedigend. Dus kan ik de gedeputeerde dan zo samenvatten dat we binnen die NOVEX als provincie eigenstandig toch ook keuzes kunnen maken en dat we daar niet coûte que coûte in mee moeten gaan? Met name vanwege het feit dat die NOVEX ook niet een wettelijke basis heeft.

Gedeputeerde **ROMMEL**: We hebben natuurlijk wel afspraken gemaakt van hoe we omgaan met elkaar in dat NOVEX-gebied. Maar uiteindelijk zal dan wel- Daar hebben we ook handtekeningen onder gezet en dat hebben we ook met u besproken hoe we die zien. Straks hebben we ook het Ontwikkelperspectief. Dus daar gaan we wel naar handelen. Maar als er bijvoorbeeld ergens- Nou, ik noem maar wat. Stel dat we in de NOVEX hadden gezet dat je ergens woningen moet kunnen bouwen, ja, dan moet daar uiteindelijk ruimte voor gemaakt worden. Daar gaat dan een gemeente over. Daar gaan wij dan niet over. Dan gaat de gemeente daar zelf over besluiten. Maar die hebben wel al ook dat NOVEX vastgesteld. Dus het zou wel een beetje raar zijn als je dan zegt: ik volg dat niet meer.

De **VOORZITTER**: Dat leidt tot een vraag van mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. U zegt net: voor de Omgevingsvisie gaan we keuzes maken. Maar bedoelt u de Omgevingsverordening die we eind dit jaar weer gaan vaststellen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat zou ik wel heel eng vinden. Nee, de Omgevingsvisie, daar gaan we nu de komende jaren en volgend jaar met elkaar aan werken om die aan te passen met keuzes die we gaan maken. En dat is per 1 januari 2026.

Ja, de rest heb ik beantwoord. Ja, ik ben zover. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dan denk ik- Zijn er nog vragen aan gedeputeerde Rommel? Want ik denk dat er ook nog iemand anders vanuit het college komt op een aantal andere onderwerpen die wij gemist hebben. Maar dit heeft betrekking op de portefeuille van mevrouw Rommel. Dus bij deze, mevrouw Berkvens het woord.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Toch ook nog een vraag over de motie ruimtelijk arrangement. Ik moest er even op kauwen. Ik begrijp dat de gedeputeerde zegt: er moet een mandaat zijn om te onderhandelen met het Rijk. Maar waar het probleem zit, is dat de onderhandelingen met het Rijk gelijktijdig lopen met het proces hier, waardoor hier nog geen keuzes zijn voorgelegd aan PS, terwijl er al wel onderhandeld wordt met het Rijk. Dus ik wil toch aan GS vragen om ons 1, regelmatig mee te nemen en 2, daar dus geen definitieve keuzes in te maken voordat die ook aan ons zijn voorgelegd. Kan de gedeputeerde dat toezeggen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Het gaat erom dat we op basis van het ruimtelijke voorstel- En ik weet echt niet hoe die arrangementen eruitzien. Ik weet niet eens of daar geld bij komt. Dat weet het Rijk zelf ook nog niet. Dus ik kan u daar gewoon geen toezeggingen over doen. Ik kan u alleen daarin meenemen als ik het weet. Maar op dit moment weet ik het niet. Maar het is wel zo dat als er onderhandeld zal worden op basis van het ruimtelijk voorstel wat nu voorligt, dan, ja, hebben

we daar wel het mandaat voor nodig, als GS, om die onderhandelingen in te gaan. Keuzes maken die niet hier in het ruimtelijk voorstel staan, zullen we met u gaan doen. Dus waar ik niet het mandaat voor heb, kan ik ook op niet onderhandelen. Dus wij zullen u meenemen, maar ik weet echt nog niet hoe het arrangement eruitziet. En daarom kan ik deze gewoon niet volgen.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, wat er natuurlijk nu voorligt, daar hebben we het al een aantal keer met elkaar over gehad, daar worden nog geen keuzes in gemaakt. Het is niet meer dan eigenlijk alle opgaven op een rij, om het zo maar te zeggen. Dus op dit moment, heel eerlijk, is er vanuit PS ook nog niet echt een mandaat richting GS over de keuzes die gemaakt kunnen worden. Dus als er al onderhandeld wordt met het Rijk, terwijl die keuzes nog niet hier liggen, dan heeft u toch op dat moment nog niet het mandaat vanuit ons? Dus daarom wil ik toch wel u vragen of u ons goed wil betrekken. En ik snap echt dat niet ieder document telkens aan ons ook weer wordt voorgelegd. Dat is niet haalbaar. Maar wel dat we een aantal keer een update krijgen van waar het staat en dat er geen keuzes in dat arrangement worden gemaakt zonder dat wij daarop hebben meegekeken.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik vind deze gewoon heel lastig, want ik zal u ook meenemen. Maar zo gauw als ik weet hoe dat arrangement, wat dat inhoudt en hoe dat eruit gaat zien, dan wil ik het er graag met u over hebben. Want op basis van het bestaande beleid en het stuk wat er nu ligt, kan ik best wel onderhandelen, als dat het is. Maar ik weet echt niet hoe dat arrangement eruitziet en het Rijk weet het ook niet. Dus ik kan u gewoon daarop nu geen toelichting geven.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat we het hier even bij moeten laten, eerlijk gezegd, want dit is wel een beetje een cirkeltje die we hebben gehad. En ik hoor wel de toezegging dat u in gesprek blijft als er meer informatie is. Dus ik hoop dat het daarmee voor nu ook voldoende is.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Vooral ook de toezegging dat als u meer weet over hoe het eruit ziet, dat dat richting PS gaat. Klopt dat?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Als ik meer weet over wat het inhoudt, dan kom ik dat bij u vertellen. Of ik schrijf een brief, dat kan natuurlijk ook.

De **VOORZITTER**: Heel mooi. Waarvoor dank. Statenlid De Weerdt met een vraag.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ja, ook ik moest eventjes kauwen op de woorden die u sprak over het burgerberaad. Kunt u dan bij deze ook toezeggen dat u dat meeneemt als optie in het participatieplan?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb dat in de commissie ook al gezegd, en nu ook, dat wij dat natuurlijk meenemen, maar ook andere innovatieve mogelijkheden om te kijken van of dat ergens bij past, bij een traject en wat dat dan inhoudt. Want dat kan je gewoon in zijn algemeenheid niet zeggen. Dus het wordt meegenomen in de overwegingen in het participatieplan en bij het participatieplan. Als u vindt dat het daar dan niet voldoende is of wat dan ook, zou dat het moment zijn, in mijn ogen, waarop u er dan op terugkomt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank voor de toezegging.

De **VOORZITTER**: Gaat u door met uw betoog. Nee, u was klaar. Dus volgens mij gaan we naar een collega van u luisteren op een ander beleidsdomein. En dat is gedeputeerde Kocken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Volgens mij ga ik zo direct twee moties beantwoorden. Dat is motie M82 en motie M86, en amendement A21.

Laat ik even beginnen met wat daar nog naast was, namelijk volgens mij de vraag over Wieringerhoek en klopt dat wat er in de krant staat? Nou, zoals wel vaker klopt dat op hoofdlijnen denk ik ongeveer. Wat er over Wieringerhoek op dit moment te zeggen valt, is dat er een DG-overleg is geweest, waar ik ook bij was, en daar heb ik de DG's laten weten dat het Rijk voornemens is om hier geen verder onderzoek naar te doen. En ik heb daarbij aangegeven dat wij als provincie dat heel jammer vinden, omdat wij graag de potentie hiervan verder onderzocht

hadden willen hebben. Dat is eigenlijk kort gezegd waar we nu staan. We zijn nog in afwachting van een bestuurlijke bevestiging van een brief van KGG waarin ze ook beargumenteren waarom ze tot hun besluit zijn gekomen. Ik heb daar wel al iets over vernomen. Daarvan zeg ik dan, de motivering in de krant vond ik anders dan ik hem had gehoord, maar daarom wacht ik graag op die brief. Dat is de stand van zaken wat Wieringerhoek betreft. Verder ligt er nog een aanvraag en is in zekere zin het ruimtelijke voorstel volgens mij niet meteen nu achterhaald. Dat kan te zijner tijd misschien wel tot een aanpassing gaan leiden, maar het lijkt me niet dat we die nu meteen moeten doorvoeren. We wachten eerst maar eens op het daadwerkelijke besluit van het Rijk en dan kijken we dan verder, zou ik zeggen. Dat wat betreft Wieringerhoek.

Dan ga ik meteen, want dat kwam volgens mij bij meneer van den Berg vandaan, en u had ook motie M82 ingediend over een energiebenchmark. Een aantal van u zei al van ja, dat zou je misschien best wel kunnen overwegen, maar zouden we dat dan niet in ander verband eerst eens met elkaar moeten bespreken? Nou, ik ben benieuwd waar u dan uitkomt. Maar ik zou u op dit moment ontraden om dit zo te doen zoals u dat voorstelt. Ik denk dat het best nuttig is om ook ruimtegebruik van energieopwekkende methoden eens te bekijken, maar dan moet je ook goed zicht hebben op wat doe je bijvoorbeeld met dubbel ruimtegebruik? Wat doe je met opslag van afval? Wat doe je met veiligheidscontouren? Hoe weeg je dat dan allemaal tegen elkaar? Dus volgens mij, u gaat een beetje snel. Ik zou daar eerst eens wat beter over nadenken en dan kunnen we altijd kijken of dat voor afwegingen die te maken zijn in de toekomst, ook een factor is die je daarbij wilt betrekken. Dus die ontraad ik.

De **VOORZITTER**: En dat leidt tot een vraag bij de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ja, het gebeurt niet al te vaak, maar ik ben het eigenlijk heel erg eens met de gedeputeerde over het stukje dat we dan alles van de ruimte in kaart moeten brengen: circulariteit, veiligheids- en afstandsnormen. Ik denk dat dat het juist heel goed is. Maar mijn vraag is dan wel ook: kunnen we in die hele afweging en inventarisatie dan ook niet het energieaspect meenemen?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Kocken, kan dat?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik begrijp geloof ik niet helemaal wat u bedoelt. Volgens mij hebben wij nu in ons stuk Regie op de Ruimte aandacht gevraagd voor de ruimte die ook voor energieopwek nodig zal zijn. Dat is denk ik, in welke variant we kiezen, sowieso nodig. En het kan inderdaad zijn dat de keuze voor het ene boven het ander een ander ruimtelijk beslag zal hebben. En daar moet u zich denk ik rekenschap van geven als u hier bepaalde voorkeuren uitspreekt. Dus het lijkt me zeker zinnig dat u dat ook meeweegt in de keuzes die u maakt. Maar het lijkt me andersom niet zo dat we nu in elke ruimtelijke vraag steeds moeten kijken wat dat voor energieopwek doet, als ik u daarmee goed parafraseer.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg met een vervolgvraag.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, op dit moment is het gewoon zo dat we als Staten op zich dat hele handige overzichttje hebben gekregen in dat ruimtelijk voorstel. Die spreekt over de ruimtelijke impact van woningbouw, van windturbines, van zonnepanelen. En ik denk gewoon dat het goed is als we als Staten een overzicht krijgen van wat al die verschillende technieken nou voor ruimtebeslag met zich meebrengen en dat we het vervolgens met elkaar erover kunnen hebben: wat doen we daarmee; voor welke techniek kiezen we; houden we genoeg ruimte over? Op die manier bedoel ik het.

De **VOORZITTER**: Een laatste reactie op dit punt door gedeputeerde Kocken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, nou ja, nogmaals, dat is volgens mij al eerder opgemerkt door anderen. Maar voor dit ruimtelijk voorstel is dit volgens mij nu helemaal niet een nuttig of een handig instrument. Dat dat op termijn een beslissing kan rechtvaardigen die u volgens mij in een heel ander verband moet maken, namelijk ‘hoe gaan wij aan onze duurzame energietaak tegemoetkomen’, daar kan ik me voorstellen dat ook dit element in die afweging betrokken wordt. Of als u de keuze maakt ‘er mogen niet meer van dit, maar er moet van dat’- Dus of dat

nou gaat om: wij willen hier geen biomassacentrales. Nou, oké, dat kun je vinden. Wat wilt u dan wel? Ik denk dat het heel zinnig is dat je de vraag bij elkaar brengt en niet overal gewoon maar 'nee' op zegt. Dat u daarin ook betrekt: wat is het ruimtelijk beslag? Nou, dat is prima. Daar heb ik helemaal niks tegen. Maar de motie die u nu indient, die verbetert het stuk Regie op de Ruimte volgens mij niet. Dus ik ontraad deze motie in dit kader.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Even kijken. Ja, dan doe ik eerst even de motie van de Partij voor de Dieren, motie M86. En u presenteerde het naar mijn smaak een beetje alsof ik eigenlijk niet anders kan dan het nu omarmen, want u heeft het ambtelijk al afgetikt. De ambtelijke check gaat volgens mij over uitvoerbaarheid. En wat ik ervan terug heb gekregen – en ik hoop dat u dat met mij eens bent; anders leven wij in twee gespleten werkelijkheden – is dat er nog geen Basiskwaliteit Natuur is vastgesteld door het ministerie. En het is denk ik wel nuttig dat wij dat afwachten. En als die er is, dat lijkt me een goed moment dat u dan met elkaar hier kijkt of u vindt, voor zover we dan de vrijheid hebben om dat wel of niet te volgen, dat we er dan mee aan de slag gaan. Dus om nou het concept- Want dat is er wel. Dus er is een begin van denken gemaakt. Om dat nu meteen te incorporeren, dat vind ik eerlijk gezegd voorbarig. Ik zou willen afwachten tot er gewoon een definitief stuk ligt vanuit het Rijk. En dan kunt u bezien- En dan is het denk ik op zich wel voor de hand liggend dat wij dat ook als uitgangspunt meenemen. Maar dat zou ik een vraag vinden als het stuk er ligt. Dus die zou ik op dit moment aan uw Staten willen laten. Ik vind nu het concept opnemen niet verstandig. Dan zou ik zeggen: opnemen zodra er een stuk ligt. En daarvan denk ik dat u dat niet zou moeten willen, omdat u niet weet wat er straks ligt.

De **VOORZITTER**: En daarover komt een vraag van de heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. En ook dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Duidelijk. Ik vraag me alleen wel af, omdat het ruimtelijk voorstel ook erkent dat er over het geheel van Noord-Holland een gestage afname van veel verschillende soorten zichtbaar is en dat het nodig is om buiten bestaande natuurgebieden in te zetten op systeemherstel en een basiskwaliteit te realiseren, welke stappen kunnen we dan nu al nemen om te zorgen dat we niet wachten, wachten, wachten?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou ja, volgens mij hebben wij sowieso natuurdoelen na te streven. Daar hebben we het net ook al even over gehad. En dat is geen vrijblijvendheid. Dat vloeit voort bijvoorbeeld uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Er zijn doelstellingen voor Natura 2000. We hebben een verplichting opgelegd gekregen om een NNN af te ronden. Dus daar zijn naar mijn idee een heleboel maatstaven die we nu al hanteren. En daar hebben we geen Basiskwaliteit Natuur voor nodig. Maar daarbuiten kijken we bijvoorbeeld ook naar groenblauwe dooradering om te zien hoe dat buiten bijvoorbeeld zo'n Natura 2000-gebied wel de natuurkwaliteit kan bevorderen. Dus wij zijn daar ook mee aan de slag mijns inziens. We doen buiten alleen de aangewezen natuurgebieden. Ook bijvoorbeeld de Bossenstrategie helpt daar ook bij. Dus we hoeven niet hier heel per se op te wachten om iets te doen. We doen al dingen. En dit zou er best op termijn een toevoeging op kunnen zijn die ons verder helpt. Maar ik zou dat af willen wachten.

Dan tenslotte amendement A21 en dat is denk ik een beetje een heet hangijzer. Althans, zo heb ik het inmiddels wel meegekregen. Dat gaat over de tekst van water en bodem sturend en hoe wij die hebben verduidelijkt. Want, zo zei ik in de commissie: nee, deze tekst is een verduidelijking. Volgens mij bleek dat voor de een fijn, want het gaat toch niet zo ver en voor de ander balen, want wat gaat dat ver. Daarmee moet ik vaststellen dat kennelijk de onderliggende tekst voor twee interpretaties vatbaar was. En daarom is denk ik een verduidelijking wel op zijn plaats, omdat het volgens mij heel ongelukkig is als iedereen erin kan lezen wat hij wil lezen, maar de helft van de zaal eigenlijk maar bediend wordt. Dus het lijkt me goed om de verwarring die er kennelijk was, op te helderen. Nou, ik hoop dat ik dat doe door u het volgende voor te houden.

Wij hebben in de startversie van het PPLG de water en bodem sturend-brief omarmd en het is in die zin dus ook al in ons beleid vastgelegd. En het Rijk heeft hiermee aangegeven dat het sturende van water en bodem sturend gezien kan worden als zwaarwegend meewegend. Er kan wel van worden afgeweken van het sturende principe, maar dan vraagt het Rijk heel expliciet,

uitlegbaar en toetsbaar, dat de doelen nog steeds gehaald worden. Dus dat is het principe van comply or explain. Dat is wat wij doen. Als dat niet duidelijk uit het stuk blijkt, dan denk ik dat het nuttig is dat we dat verduidelijken. Ik denk niet dat het zinnig is om deze zin weg te strepen, zoals u voorstelt, want daarmee zijn we volgens mij weer terug bij af bij de verwarring. Maar ik heb daarom een tekstvoorstel voor u waarvan ik denk 'nou, als u het dan vervangt voor dit', misschien kunt u daar in meerderheid wel mee leven. Ik zou daar wel mee kunnen leven. En dat is de volgende tekst. En als het goed is, heeft die u ook al bereikt. Dat zou zijn: "water en bodem sturend zal ook in Noord-Holland zwaarwegend meewegen als bedoeld in de water en bodem sturend-brief van het Rijk. Wanneer na een integrale afweging andere opgaven prioritair zijn, zal er uitlegbaar worden afgeweken en worden gemotiveerd." Ik geef u in overweging om uw amendement in die zin aan te passen. En ik wil u echt afraden om nu de zin weg te strepen, zodat eigenlijk de onduidelijkheid herleeft, want dat lijkt me in niemands belang.

De **VOORZITTER**: En dat roept nog een aantal reacties op en de eerste reactie laat ik even aan mevrouw Berkvens van D66 omdat het haar amendement betreft.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ik ga even in beraad of we inderdaad op deze manier het amendement zullen aanpassen. Ik had wel ook nog even een vraag aan de gedeputeerde en dat is namelijk of de waterschappen nou zijn meegenomen in deze toevoeging van de zin.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, in zoverre zijn meegenomen, we hebben een concept neergelegd en daarna zijn er zienswijzen ingediend. En dit komt volgens mij voort uit de zienswijze waaruit gebleken is dat er dus verschillende interpretaties zijn. Eigenlijk zoals u ze ook had kennelijk. De een dacht 'het is heel zwaarwegend', de ander dacht 'nou, er zit nog ruimte in'. Daarom hebben we ervoor gekozen om het te willen verduidelijken. En dan zeg ik het eigenlijk maar zo, en dat doet u hopelijk allebei enigszins plezier: het is zwaarwegend, maar er zit ook ruimte in. En dat is waar we uiteindelijk op uitgekomen zijn met deze zin. En dat is ook aan de waterschappen uitgelegd. Moet ik u wel toegeven dat het volgens mij wat waterschappen betreft, er niet genoeg nadruk kan worden gelegd op 'zwaarwegend'. En wat anderen dan weer betreft er ook wel wat nadruk mag worden gelegd op 'maar er is ook ruimte'.

De **VOORZITTER**: Nog één vraag van mevrouw Berkvens op dit onderwerp.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dan inderdaad toch heel even de vraag of deze zin letterlijk dan inderdaad met het waterschap is gedeeld en of zij deze ook hebben omarmd als 'dit is de verduidelijking die wij ook zochten'.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, dat zou ik na moeten vragen of de zin letterlijk gedeeld is en of zij daar wel of niet de zegen over hebben gegeven. Dat moet ik u schuldig blijven, maar ik wil het best voor u navragen.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Dan heeft de heer Van den Berg ook een vraag. Bij deze.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde net wel beginnen over de Wieringerhoek, maar vervolgens hoorde ik niet het antwoord daarop. Zou ik daar nog het antwoord op mogen krijgen van de gedeputeerde?

De **VOORZITTER**: Kunt u dan eerst even de vraag specificeren?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): De vraag heb ik net gesteld in mijn bijdrage, voorzitter, en die gaat over het bericht van de Telegraaf dat er op het ministerie is besloten te stoppen met dit project. En mijn vraag aan de gedeputeerde was of dat inderdaad klopt, zodat we weten of dit ruimtelijk voorstel nog actueel is.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Kocken, volgens mij heb ik het antwoord gehoord van u, maar bij deze alsnog.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik heb die vraag beantwoord. Ik zou kunnen zeggen ‘u leest de notulen er maar op na’, maar ik wil het best herhalen. Kort gezegd komt het erop neer dat wat in de krant staat ongeveer zo'n beetje wel hoog over klopt. Namelijk er was een DG-overleg. Ik was daarbij aanwezig. Daarbij hebben de DG‘s aangegeven dat het Rijk voornemens is dit project niet verder te gaan onderzoeken en heb ik vervolgens aangegeven dat vanuit Noord-Hollands perspectief te betreuren, omdat wij graag hadden willen onderzoeken of dit kansrijk was. Vervolgens wachten wij nu op de schriftelijke bevestiging van wat daar is aangekondigd. Die heb ik nog niet gezien. Ik wacht op een bestuurlijk besluit. Ik neem aan dat KGG dat naar mij toe gaat sturen, naar ons toe gaat sturen. En daar zal dan ook een onderbouwing in zitten. En de onderbouwing die ik in de krant las, die herinner ik mij uit dat overleg iets anders. Ik hoorde daar andere zwaartepunten in. Maar grosso modo, als u wil weten: gaat het Rijk nou door met dit plan? Op dit moment heeft het er de schijn van dat dat niet zo is. Vervolgens wilde u volgens mij ook weten: moet je dat dan niet uit dit ruimtelijk voorstel schrappen? Nou, dat lijkt me een beetje prematuur. We moeten eerst maar eens even kijken wat er in die brief staat en ook wat voor gevolgen dat verder heeft. En schrappen kan altijd nog, zou ik zeggen. Dus dat is niet zo dat het hele ruimtelijke voorstel nu achterhaald is omdat er mogelijk een streep door een van de elementen daarvan gaat en die misschien in de toekomst inderdaad niet doorgaan.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Ik wilde eigenlijk geen discussie over dit specifieke project gaan voeren, maar puur op het ruimtelijk voorstel. Dus de vraag is wat mij betreft beantwoord. Een nader gesprek volgt als we een brief-

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik dank de gedeputeerde voor haar antwoorden.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. Dan kijken we naar collega-gedeputeerde Beemsterboer, die op een aantal punten gaat reageren.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat ga ik doen, voorzitter, op een tweetal punten. Ten eerste het mooie pleidooi van de PVV over de wenselijkheid van meer woningbouw. De vraag die daarbij gesteld werd, is: hoeveel woningen hebben we nou dit jaar gebouwd en liggen we daarmee een beetje op schema? De eerste helft van dit jaar hebben we zo'n 8600 woningen gebouwd. Dat is nieuwbouw en overige toevoegingen. In de eerste 2,5 jaar van de doelstelling om uiteindelijk die bijgestelde 191.000 woningen te bouwen, zijn bijna 43.000 woningen gebouwd. Daarmee liggen we nog niet op schema, maar zitten we daar wel behoorlijk in de buurt. Het wijkt zo’n twintig procent af. En wij hopen dat we- Nou ja, nee, we zullen gewoon nog iets meer dan dit moeten doen om ervoor te zorgen dat we de doelstelling halen. Dank.

Dan in reactie op de motie voor de landbouwvisie van het CDA, JA21 en Volt. In eerste instantie is het natuurlijk best een brede motie. Vanmorgen hebben we daar pas kennis van kunnen nemen. Dus dat maakt het wat lastig. Maar de motie wordt wat ons betreft ontraden, omdat die niet uitvoerbaar is. En dat moet ik wat toelichten denk ik. Landbouw is een volwaardig onderdeel van het ruimtelijk voorstel. Het ruimtelijk voorstel wordt na de keuzes van de Staten verwerkt in onze Omgevingsvisie. De Omgevingswet gaat uit van één visie: de Omgevingsvisie. Dus het lostrekken van landbouw doet geen recht aan de integraliteit enerzijds, die de Omgevingswet wel van een Omgevingsvisie verwacht, en mogelijk ook geen recht aan landbouw daarbinnen, omdat het dan geen onderdeel meer is van de integrale afweging. Dus ons advies is om inbreng van landbouw echt onderdeel te laten zijn van de inbreng die u heeft op het ruimtelijk voorstel en daar bijvoorbeeld in de commissievergadering voor het volgende stuk verder over te spreken. En daarmee ontraden we dus deze motie.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw reactie. Dit roept een vraag op bij mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, misschien interpreteert u dan het woord ‘visie’ in dit opzicht niet helemaal goed. Wij bedoelen gewoon dat er een document komt te liggen waarin wordt aangegeven wat de landbouw in Noord-Holland nodig heeft om toekomstperspectief te hebben. Want dat verandert natuurlijk ook door allerlei dingen en transities en allerlei nieuwe doelen en alles wat er verandert in de landbouwwereld en in de regelgeving. Dus je moet gewoon wel helder als provincie inzicht hebben in wat heeft die landbouw naar de toekomst toe nodig in onze provincie? Het is gewoon een achterliggend document dat je gewoon als provincie zelf hebt, op basis waarvan je die ruimtelijke keuzes kunt maken, waarbij landbouw niet als een restpost

gezien wordt binnen de ruimtevraag. Want dat is nog steeds zo. Dat als er ergens bos komt, moet het bijna altijd op landbouwgrond.

De **VOORZITTER**: Komt u tot een afronding van uw vraag.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dus snapt u wat ik bedoel? Dus het woord 'visie' zouden we dan anders moeten verwoorden. Misschien landbouwdocument van, wat is er nodig?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Beemsterboer, een reactie.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik begrijp deze reactie en denk ik ook dat het goed is om dat gesprek te voeren. Maar eerlijk gezegd blijf ik dan toch wel bij het advies om hierover – want er wordt nog vaker over het ruimtelijk voorstel gesproken natuurlijk – in een komende commissievergadering eens echt goed met elkaar door te spreken: wat willen we dan dat onderdeel is van het ruimtelijk voorstel? En dan reageer ik toch nu sec even op de tekst van de motie en daar kan ik toch niet anders dan hem ontraden. Wat u natuurlijk niet in de weg staat om er later nog weer een verdiepend gesprek over te voeren, zodat landbouw, zoals uw Staten willen, onderdeel wordt van het ruimtelijk voorstel.

De **VOORZITTER**: Dank voor die beantwoording. En dan kijken we naar gedeputeerde Olthof voor beantwoording op enkele punten voor zover het uw domein betreft.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Dat is motie M81 van JA21. Die motie ontraden we. Maar niet omdat we het niet met elkaar eens zijn. Omdat namelijk ook in de commissie door JA21, maar ook door de VVD, heel nadrukkelijk om die mobiliteit gevraagd is. En we hebben daar ook intern met elkaar over gesproken: moet je dan een mobiliteitsparagraaf toepassen? Of moet je dat op een andere manier zien? En wij hebben er uiteindelijk wel voor gekozen om het niet als een aparte paragraaf te zien. En dat heeft er niet mee te maken dat het niet belangrijk genoeg is, maar juist omdat het zo integraal is, is hij veel meer randvoorwaardelijk genoemd bij alle ontwikkelingen die er zijn dat uiteindelijk die mobiliteit zo belangrijk is. Daarom komt mobiliteit namelijk niet alleen terug als een aparte paragraaf, maar is hij onderdeel van het economische hoofdstuk, is die onderdeel van steden, dorpen, is het een onderdeel van. En zelfs bij natuur komt een stukje mobiliteit terug. Dus op die manier, om hem heel erg te koppelen aan alle ruimtelijke ontwikkelingen en uiteindelijk mobiliteit, bereikbaarheid, daar een absoluut belangrijke voorwaarde is, hebben we op die manier als eigenlijk een satéprikker door al dat beleid heen gestuurd en is het juist bij al die verschillende onderdelen benoemd. Op het moment dat je een aparte paragraaf ervan maakt, vereng je het tot sec mobiliteit, terwijl het juist randvoorwaardelijk is bij alles wat we de komende jaren in het ruimtelijk domein aan het doen zijn. En op die manier hebben we het een plek gegeven. Dus daarmee absoluut niet gezegd dat hij minder belangrijk is, maar juist als randvoorwaarde misschien wel veel belangrijker gemaakt dan sec een losliggende paragraaf. Daarom ontraden we deze motie.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw reactie. En daarmee hebben we ook alle reacties vanuit de diverse portefeuillehouders uit het college gehoord.

Dat brengt ons bij de tweede termijn van de Staten, waarbij ik heb vastgesteld dat we op alle zeven ingediende moties en amendementen reacties hebben gehad en volgens mij de vragen zijn beantwoord. Dus ik wil u vragen of u in uw tweede termijn kort kunt zijn over uw eventuele aanvullende reflectie, ook met het oog op het restant van de agenda van vandaag. En ik ga in dezelfde volgorde terug als dat we begonnen waren, in de tweede termijn. Dus ik vraag eerst aan de heer De Moel of hij gebruik wil maken van zijn tweede termijn. Dat is niet het geval. De heer Vonk? De heer Van Gilse? Mevrouw Bouhlel? De heer Van den Berg? Bij deze aan u het woord.

Tweede termijn Provinciale Staten

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. En ook dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording. Laat ik beginnen bij de mobiliteitsparagraaf. Ja, dank voor het antwoord en ik ben blij dat er aandacht is voor die mobiliteit, ook in het ruimtelijk arrangement wat we hier in de provincie hebben. Dus die motie zal ik bij deze intrekken. En dan kijk ik nog wel even naar het

CDA of we daar in de toekomst nog een vervolg op kunnen geven op een andere wijze. Dat er wel aandacht voor blijft bestaan.

Motie 81 'Mobiliteitsparagraaf opnemen in Ruimtelijk Voorstel' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): En dan als tweede eigenlijk de energiebenchmark. Ja, ik heb het antwoord van de gedeputeerde gehoord en ik denk eigenlijk dat we elkaar best wel goed snappen, dat zoiets best wel van toegevoegde waarde kan zijn. Maar volgens mij hoor ik er ook uit dat nu het ruimtelijk voorstel niet het juiste moment en de juiste plaats is. Dus dan maar even de open vragen aan de gedeputeerde: ja, waar zou deze energiebenchmark volgens de gedeputeerde dan wel het beste passen, zodat we hier wel een vervolg aan kunnen geven? En ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor die vraag. Wij gaan door naar mevrouw Berkvens van D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, er zitten veel schakeringen tussen wat water en bodem sturend is en hoe je dat precies interpreteert. We kunnen ons op zichzelf vinden in het voorstel van de gedeputeerde. Dus ik zal het amendement daarop aanpassen. Dank u wel.

Amendement 21 'Water en bodem sturend' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Amendement 22-30 september 2024
Water en bodem sturend 2.0

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Besluit:

- *In het ruimtelijk voorstel op pagina 14 de volgende zin te schrappen:*
  "Het betekent niet automatisch dat bodem en water prioritair zijn ten opzichte van andere factoren, maar wel dat ze een volwaardig onderdeel zullen zijn in de integrale afweging in de doorontwikkeling van Noord-Holland" (pagina 14).
- *En te vervangen door:*
  "Water en bodem sturend zal ook in Noord-Holland zwaarwegend meewegen als bedoeld in de Water Bodem Sturend brief van het Rijk. Wanneer na een integrale afweging, andere opgaven prioritair zijn, zal er binnen de mogelijkheden van de Water en Bodem Sturend brief uitlegbaar worden afgeweken en gemotiveerd."

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Laurien Berkvens (D66) en Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

Toelichting
Het Rijk heeft met de brief water en bodem sturend in ruimtelijke keuzes aangegeven dat bodem- en water structurerende opgaven zijn voor de ruimtelijke ordening. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. Het intensieve gebruik van de grond in combinatie met klimaatverandering stelt Noord-Holland voor grote uitdagingen op onder meer verzilting, drinkwatervoorziening en waterveiligheid. Bij ontwikkelingen in de ruimte moeten water en bodem geborgd zijn. Dit betekent niet dat in kwetsbare gebieden niets meer kan, met innovatie, slimme combinaties en integraal gebiedsbeheer zijn veel oplossingen mogelijk. Het betekent wel dat water en bodem een structurerende functie hebben waaruit de mogelijkheden en oplossingen volgen. De term "volwaardig onderdeel" dekt de lading niet van de urgentie van de problematiek en de leidende rol die water en bodem moet spelen in de ruimtelijke ordening.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En we zien het nieuwe amendement graag verschijnen in de mailbox. Dan maakt hij onderdeel uit van de beraadslaging alsdan. Dan gaan we naar mevrouw Koning desgewenst. Niet het geval. Statenlid De Weerdt? Ja, bij deze.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik wil graag gedeputeerde Rommel bedanken voor de toezegging dat het burgerberaad wordt meegenomen als optie in het participatieplan.

En meer een algemene opmerking. Volgens mij refereerde de gedeputeerde naar een eerdere toezegging of woorden in een commissie. Maar als ik de notulen van de commissie en de lijst van toezeggingen erop nasla op dit onderwerp, dan maak ik er niet uit op dat een burgerberaad als optie wordt meegenomen in het participatieplan. Dus dan hoop ik ook dat de Staten en GS begrijpen dat mijn fractie zich genoodzaakt voelt om toch te grijpen naar het instrument van een motie. Want ik denk dat we allemaal willen voorkomen dat we gesprekken en debatten in commissievergaderingen over gaan doen in de Statenvergadering. Dus daarom ook een oproep aan PS, aan onszelf, maar ook aan Gedeputeerde Staten om scherp te zijn op de woorden die we kiezen voor toezeggingen, zodat we die ook gewoon goed terug kunnen lezen in de notulen. Al met al kijken we uit naar de bespreking van het participatieplan voor het ruimtelijk voorstel en daarom houden we de motie M85 aan.

Motie 85 'Burgerberaad in ruimtelijk voorstel' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En overigens kunt u allen de notulen van commissievergaderingen altijd toetsen en daar opmerkingen over maken. Dus voelt u zich daar ook vrij toe.

Dan gaan wij door naar de heer Dessing. Als er enige stilte in de zaal betracht wordt. De heer Dessing voor zijn inbreng. Hij ziet daarvan af. Enige stilte in de zaal. Dank u wel. Mevrouw Den Boer, BBB? Niet het geval. De heer Hollebeek? Bij deze aan u het woord.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ook dank aan gedeputeerde voor de beantwoording over motie M86. Inderdaad, op zich positief natuurlijk dat de gedeputeerde positief tegen de kern van de motie staat. Ik wil wel zeggen dat de motie natuurlijk niet oproept om dit nu meteen te gaan doorvoeren. De motie riep op om de Basiskwaliteit Natuur te betrekken bij te maken keuzes. Dus in het vervolg van het traject. En het ministerie van LNV zegt het ook: het is een concept, maar het blijft in ontwikkeling. Dus het is nooit af. En het ministerie zegt ook in haar eigen rapport dat, hoewel het concept nog verder ontwikkeld wordt, er niet gewacht hoeft te worden met de volledige uitwerking. Er zijn partijen gequote die al aan de slag zijn gegaan en het lijkt een beetje alsof GS daarmee hiertegen adviseert. Dat vind ik jammer. Nou ja, dat is even mijn reactie voor dit moment. Ik denk dat ik het daarbij laat.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. En dan gaan wij kijken of de heer Klein nog gebruik wenst te maken van zijn mogelijkheid. Dat wil hij niet. De heer Stulemeijer? Ook niet. En Statenlid Freeman? Ook niet. Dan was dat de tweede termijn van PS. Er zijn nog een aantal opmerkingen slash vragen gesteld, waar wellicht het college nog een korte reactie op kan geven. Onder meer over de energiebenchmark, wat daar dan wel de goede plek voor zou zijn om dat een vervolg te geven. En wellicht nog een reflectie op het burgerberaad. [...] Wij kijken met spanning naar het college of zij nog wenst te reageren op die punten of dat dat niet het geval is. [...] Ja, dank. Mevrouw Rommel, aan u het woord.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Naar u toe, ik heb echt het idee, maar ik zat zelf even te zoeken van wanneer ik dat dan gezegd heb, want ik heb wel het idee dat ik daarover, dat beraad, een keer wat gezegd heb. Maar nogmaals, ik geef aan, van dat burgerberaad, wat ik al heb gezegd: we nemen dat mee bij het participatieplan en we kijken bij de afwegingen waar we het wel of niet toe kunnen passen.

De **VOORZITTER**: Dank voor die reactie. En dan kijk ik of gedeputeerde Kocken nog een reactie wil geven op de energiebenchmark en dan denk ik dat we daarna rond zijn.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, de energiebenchmark. Ja, dat lijkt mij dus een instrument wat je vooral betrekt bij de afwegingen die u hier maakt over: wat voor bronnen van energie willen wij benutten? Dus dat is een energievraagstuk en dat hoort bij een energiediscussie wat mij betreft. Dus die kunt u zelf opstarten door een discussienota in de commissie volgens mij te voeren. En dan kun je daar wel of niet iets mee. Dat ligt eraan of daar draagvlak voor is. Maar volgens mij ging het er mij nu om dat gewoon dit stuk wat we nu hebben,

daar hoort het gewoon niet in. Daar is het niet voor nodig. De afweging moet u namelijk ook niet alleen maar ruimtelijk willen maken. De afwegingen moet u volgens mij integraal maken over: wat vinden wij goede instrumenten of wat vinden wij goede manieren van energieopwek? En daar is ruimtebeslag maar één element in.

Volgens mij was er verder, Partij voor de Dieren, die nog even zei van, maar is GS nou negatief over dat het ministerie zegt: je kunt er toch eigenlijk nu al mee aan de slag? Nee hoor, zo heb ik dat niet bedoeld. Ik vind het wel iets prematuur om het op te nemen. Als u zegt 'ik bedoel met 'betrekken', gewoon heel luchtig van, nou, we weten alvast dat dit bestaat en neem het mee', dan laat ik het verder aan uw Staten of u vindt met elkaar dat we dat inderdaad al doen en ben ik daar in ieder geval niet tegen.

En van D66 zie ik dan het aangepaste amendement, waar ik dan volgens mij ook niet meer tegen ben.

De **VOORZITTER**: Heel goed. Fijn om dat vast te kunnen stellen. En de heer Van den Berg heeft nog een vraag denk ik, over het momentum voor de energiebenchmark.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik doe nog een laatste poging dan. U zei: het zou het beste passen bij iets wat over energievraagstukken gaat. Zou het dan niet een geschikt moment zijn om hem even om te katten voor de Noord-Hollandse Klimaataanpak?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Kocken, bij deze een reactie.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, dat is aan u of u het daarbij wilt indienen. Ik vind hem daar in ieder geval beter bij passen dan bij het stuk wat nu voorligt, want dit gaat volgens mij over wat er ruimtelijk allemaal moet gebeuren. En hoe je de klimaataanpak opvat, wat mij betreft hoeft hij daar ook niet per se in. Maar u kunt wel naar aanleiding volgens mij van wat we daar aan het doen zijn, wat de provincie überhaupt doet en de keuzes die u maakt, hier meer informatie over willen hebben. Dus wat dan het juiste moment is? Ja, dat is uiteindelijk aan u. Ik ontraad hem in dit kader. In dat kader zou ik daar misschien wel anders over denken. Daar moet ik even over nadenken.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw reactie en dat gaan we dan merken bij de bespreking van dat agendapunt.

En dan zie ik mevrouw Rommel nog even naar het spreekgestoelte komen om toch nog een reactie te geven op een punt. Nou, bij deze het woord.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, heel kort. Dank u wel. Ik heb even nog nagekeken, maar op de commissievergadering van 12 september heeft u het burgerberaad naar voren gebracht, waarin ik heb aangegeven dat alles meegenomen zal worden in het participatieplan. Dus ik kan het naar u doorsturen, maar misschien kunt u dat nog even nakijken.

De **VOORZITTER**: Dank voor die aanvulling. Dan hebben we in ieder geval gezien dat notulen gelezen worden en zijn functie hebben.

Wij komen tot een afronding van dit agendapunt. Als er nog fracties zijn die een motie of amendement willen indienen, dan is dit het moment. En als niemand zich daartoe beweegt, dan sluiten we ook de beraadslaging bij deze af en zullen we later stemmen over de voordracht en de ingediende amendementen en moties.

De discussie wordt gesloten.

10. Actieagenda Wonen 2024-2028 (VD-50).

De **VOORZITTER**: En gaan wij nu door, snel uiteraard, naar agendapunt 10. Dat betreft de Actieagenda Wonen 2024-2028, voordracht 50. Het doel van deze actieagenda is het snel helpen

terugdringen van de woningnood in Noord-Holland. De agenda bevat de acties waarmee de provincie dit wil bereiken. U heeft daar al in diverse commissies inhoudelijk uw bedenkingen en wensen bij kunnen geven en toevoegen. Vandaag wordt gevraagd in te stemmen met de actieagenda en ook de motie M166 uit 2023 als afgedaan te beschouwen. En ik zou u willen vragen om ook vooral uw standpunt vandaag te bepalen, daar waar u eerder al uw wensen en bedenkingen heeft kunnen meegeven.

Wij gaan dit onderwerp aanvangen met de volgende sprekerslijst in eerste termijn. Dat is de heer Heijnen van het CDA, mevrouw De Boer van de Partij van de Arbeid, de heer Van Gilse van de VVD, de heer Van den Berg van JA21, de heer Korzelius van GroenLinks, mevrouw Berkvens van D66, Statenlid De Weerdt van Volt, de heer Nijkamp van de BBB, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, de heer Klein van de ChristenUnie en de heer Stulemeijer van 50PLUS. Helemaal goed. Dan gaan we aanvangen met de inbreng van de heer Heijnen van het CDA.

Eerste termijn Provinciale Staten

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, het CDA is enthousiast over dit Actieplan Wonen en we juichen de inzet van GS toe om zo snel mogelijk zoveel mogelijk betaalbare en gepaste woningen te realiseren. Het CDA pleit al jaren voor een extra inzet van de provinciale overheid en het is goed te zien dat het college hier gehoor aan geeft.

Er is nog wel één punt waar wij wat kritisch op zijn en dat is dat de focus vooral ligt op het binnenstedelijk realiseren van woningen. We maken ons zorgen over de leefbaarheid van de steden, die nu al vaak grote uitdagingen hebben. Het binnenstedelijk groen is van groot belang voor het gebied waar baksteen en asfalt de overhand hebben. Minder groen in steden zorgt voor meer hittestress in de zomers en minder opname van het regenwater in de bodem, wat ook voor veel overlast kan zorgen. En daar komt ook nog bij dat het wegennet, ov en nutsvoorzieningen verder onder druk komen te staan. Terwijl in de wat minder dichtbevolkte gebieden in het noorden van onze provincie nog ruimte zat is en ook een grote behoefte is aan woningen. In deze gebieden ligt de grondprijs ook nog een stuk lager, waardoor de huizenprijzen lager zullen uitvallen. En dat sluit weer meer mooi aan bij de ambitie van GS om flink in te zetten op betaalbare woningen. Voorzitter, laat duidelijk zijn: het CDA is niet per se tegen het binnenstedelijk bouwen van woningen, want veel projecten, zoals bijvoorbeeld in het stationsgebied in Alkmaar of in het Amstelgebied in Amsterdam, dragen wat ons betreft juist bij aan de leefbaarheid. Maar wij zouden wel graag wat meer balans zien tussen binnen- en buitenstedelijk bouwen van woningen. En om dat kracht bij te zetten dienen wij een motie in met het volgende dictum: “wij verzoeken GS een betere balans te vinden in de kansen van binnen- en buitenstedelijk bouwen van woningen en daarvoor een quickscan uit te voeren naar mogelijke grootschalige buitenstedelijke woningbouwlocaties, zogenaamde uitleglocaties, en de resultaten hiervan niet later dan in de eerste helft van 2025 met PS te bespreken”.

Motie 87-30 september 2024
Betere balans binnen- en buitenstedelijk bouwen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *In de ‘Actieagenda Wonen’ doelstellingen worden bepaald voor het versnellen van woningbouw in Noord-Holland, waarbij voornamelijk de keuze wordt gemaakt voor binnenstedelijk bouwen;*
- *Zowel het huidige kabinet als het voorgaande kabinet meer regie wil over woningbouw en de daarmee verbonden ruimtelijke ordening en daarom grootschalige buiten stedelijke uitbreidinglocaties wil aanwijzen;*
- *Grootschalige woningbouwlocaties/uitbreidingslocaties in het provinciebeleid nog nauwelijks een rol spelen;*
- *Grootschalige woningbouwlocaties een onnodige versnippering van bouwinitiatieven en ruimte kan tegengaan.*

Overwegende dat:

- *Binnenstedelijk bouwen negatieve gevolgen heeft voor de leefbaarheid van de stad en niet altijd past in de wens klimaat adaptief te bouwen.*

- *Toenemende hittestress en minder opname van regenwater in de bodem is het gevolg van minder binnenstedelijk groen;*
- *Ov-verbindingen, wegennet en nutsvoorzieningen niet altijd zijn voorbereid op verdere verdichting;*
- *In steden verdringing plaatsvindt van stedelijke functies als maakindustrie en retail ten behoeve van wonen.*

- *De grondprijs in buitengebieden lager ligt dan binnenstedelijk, en daardoor de huizenprijzen ook een lager zullen uitvallen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een betere balans te vinden in de kansen van binnen- en buiten stedelijk bouwen van woningen;*
- *Een quick scan uit te voeren naar mogelijke grootschalige buitenstedelijke woningbouwlocaties "uitleglocaties" en de resultaten niet later dan in de eerste helft van 2025 met Provinciale Staten te bespreken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Dennis Heijnen (CDA).

De heer **HEIJNEN** (CDA): Tot slot heb ik ook nog een vraag aan de gedeputeerde. Het CDA is tevreden met de toezegging van gedeputeerde Beemsterboer om de term 'betaalbare woning' ter discussie te stellen naar aanleiding van onze opmerkingen in de commissie. En we zagen dat ook in het stuk. Heeft de gedeputeerde inmiddels contact gehad met het Rijk over de term 'betaalbare woningen'? En wat was de reactie? Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng. En dan kijk ik naar mevrouw De Boer van de Partij van de Arbeid voor haar inbreng.

Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Ja, voorzitter, dank. Ja, ik zal het kort houden. We hebben er in de commissie uitgebreid over gesproken en ook de Partij van de Arbeid is enthousiast over dit initiatief, de aanjagersfunctie en de verbinder. Wij vinden het wel van belang om nogmaals te onderstrepen dat het vooral moet gaan om bouwen voor ouderen, starters en jongeren en dat we ook moeten kijken naar verschillende soorten woningbouw. Denk ook aan de tiny houses of kangoeroewoningen voor meerdere generaties. En denk ook na over optoppen of omkatten van kantoren. We zullen samen met GroenLinks een motie indienen over bestaande woningen.

In tegenstelling tot het CDA willen wij wel graag dat er binnenstedelijk zoveel mogelijk wordt gebouwd. En volgens mij is het een beetje een karikatuur om te denken dat we al het groen gaan bebouwen. Dus daar hebben we niet zo veel zorgen over.

Tot slot, het is van belang dat het geld goed wordt uitgegeven en dat we nauwkeurig ook kunnen controleren of het geld ook leidt tot echt meer woningen. Dus ik wil graag de gedeputeerden nogmaals oproepen om een soort nulmeting – dat kan volgens mij wel, want u heeft net de aantallen genoemd die er tot nu toe gebouwd zijn – zodat we later kunnen zien: dit heeft het opgeleverd. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng. En dan kijk ik naar de heer Van Gilse van de VVD voor zijn inbreng.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, dank u wel. Ook wij zijn zeer enthousiast over dit stuk, maar met name over alle acties die GS doet om te zorgen dat we die woningmarkt in beweging krijgen, dat we die opgave van die 191.000 woningen gaan halen. En dat doen we zowel binnenstedelijk als buitenstedelijk. Als ik kijk naar wat we aan stukken hebben gehad, wat er aan belofte ligt voor maatwerk, wat we met de Omgevingsverordening hebben gedaan, dan denk ik dat het college op een heel goede manier bezig is. En als we het hebben over betaalbaarheid van woningen, de beste oplossing om woningen betaalbaar te hebben, is het oplossen van die schaarste. Dat is marktwerking. En laten we ook vooral niet vergeten dat we niet alleen moeten reguleren. Op dit moment, iedere woning die we bouwen, daar is vraag naar. En ook duurdere woningen zorgen voor doorstroming, zorgen dat er een aantal verhuisbewegingen komen. Dus als de markt bereid is om dat soort woningen te bouwen, dan zijn we gek als we zeggen: ja, maar

die woningen willen we niet. Wij zorgen dat die woningmarkt in beweging komt, dat er doorstroming is. Wij zijn zeer blij met het stuk wat voorligt. En we zouden zeggen: aan de slag. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het verzoek is of u nog even wil blijven staan, meneer Van Gilze, want de heer Dessing heeft een vraag aan u. Bij deze.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, dank. Een verhelderende vraag aan de VVD, want ik snap uw pleidooi over de marktwerking als het gaat over betaalbaarheid van woningen. Maar hoe kijkt de VVD aan tegen het feit dat de de circulariteitseisen en de stikstofeisen, die toch kostenverhogend zijn voor het bouwen van woningen, wat uiteraard wordt doorgevoerd in uiteindelijk de, ja, kosten voor koop dan wel huur- Hoe kijkt de VVD aan tegen dat probleem? Is dat alleen met marktwerking op te lossen?

De **VOORZITTER**: Meneer Van Gilse, hoe ziet u dat?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Nee, voorzitter, dat is duidelijk dat het niet zo is. Er zijn landelijk allerlei zaken die zorgen dat we op deze manier verduurzamen. Waar wij voor willen waken, is dat er in de provincie een extra kop op wordt gezet, want dat is wat we niet moeten doen. We moeten één woningmarkt hebben.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw betoog. Dan gaan we door naar de heer Van den Berg voor het zijne.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, beste inwoners, geachte voorzitter en leden van Provinciale Staten, vandaag wil ik de aandacht vragen voor een belangrijk onderwerp dat rechtstreeks invloed heeft op de mobiliteit en bereikbaarheid van onze provincie, en dat zijn de voorstellen in de Actieagenda Wonen 2024-2028 met betrekking tot het verminderen van autoverkeer, het verlagen van parkeernormen en de invoering van het STOMP-principe. De provincie Noord-Holland heeft de ambitie uitgesproken om ongelijk te investeren in verschillende vormen van mobiliteit. Met het STOMP-principe wordt de focus gelegd op stappen. Dus dat is voor voetgangers, trappen, fietsers, openbaar vervoer en mobility as a service, zoals deelconcepten. Pas als laatste worden privéauto's gefaciliteerd. Daarnaast wordt sterk ingezet op het verminderen van autoverkeer en het ondersteunen van gemeenten bij het verlagen van parkeernormen. Hoewel het stimuleren van duurzame mobiliteitsvormen een nobel streven is, moeten we realistisch zijn en erkennen dat deze voorstellen in de praktijk tot problemen zullen leiden. Onze provincie is divers en bestaat niet alleen uit stedelijke gebieden met goed openbaar vervoer, maar ook uit landelijke gebieden waar mensen de auto hard nodig hebben. In veel delen van Noord-Holland is het openbaar geen volwaardig alternatief voor de auto en voor veel inwoners is de auto geen luxe, maar een noodzaak. Ze gebruiken de auto om naar hun werk te gaan, om naar school te gaan, om familie en vrienden te bezoeken. En door het autogebruik te ontmoedigen zonder goede alternatieven te bieden, beperken we niet alleen de mobiliteit van onze inwoners, maar ook de kwaliteit van leven. Bovendien zijn onze lokale en regionale economieën sterk afhankelijk van goede bereikbaarheid per auto. Ondernemers rekenen op klanten die met de auto komen, werknemers die op tijd op hun werk verschijnen en leveranciers die hun goederen zonder problemen kunnen afleveren. Kortom, een te eenzijdige focus op het verminderen van autoverkeer zal onze economie schaden. En daarnaast kan het verlagen van parkeernormen leiden tot problemen zoals parkeeroverlast in woonwijken en omliggende gebieden. Dat zorgt niet alleen voor frustratie bij bewoners en bezoekers, maar het kan ook de veiligheid in de buurten negatief beïnvloeden. Tijdens het verjaardagsfeest van de kleine meid in huis staat het woonerf immers vol met auto's op straat, omdat er te weinig parkeerruimte is. En we zijn van mening dat een gebalanceerde investeringsstrategie noodzakelijk is voor een goed functionerende economie en een leefbare provincie. Een strategie die rekening houdt met de realiteit en de behoeften van alle burgers, niet alleen in stedelijke gebieden met uitgebreide ov-voorzieningen. En daarom dien ik namens JA21 de volgende moties in.

Ten eerste vragen we het college van Gedeputeerde Staten om de passages in de Actieagenda Wonen die gaan over het verlagen van parkeernormen en het verminderen van autoverkeer, te schrappen. Ten tweede verzoeken we om het STOMP-principe uit de Actieagenda Wonen te verwijderen en in plaats daarvan een investeringsstrategie te hanteren die voetgangers, fietsers,

openbaar vervoer en automobilisten op gelijke voet behandelt. Dat betekent niet dat we duurzaamheid niet belangrijk vinden, maar dat we streven naar een gebalanceerde aanpak die rekening houdt met de verschillende behoeften van onze inwoners. Laten we daarom dus wél investeren in beter openbaar vervoer en infrastructuur in gebieden die nu moeilijk bereikbaar zijn, voordat we maatregelen nemen die het autogebruik ontmoedigen. Ik hoop op uw steun voor deze moties, en ik dank u wel voor uw aandacht. Ik zal de dictums aan u voorlezen.

Motie Biedt ruimte aan de automobilist. "Verzoekt Gedeputeerde Staten de passages van de Actieagenda Wonen waar gesproken wordt over verlaging van parkeernormen en vermindering van autoverkeer, te schrappen, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie 88-30 september 2024
Biedt ruimte aan de automobilist

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland met de 'Actieagenda Wonen 2024-2028' wil inzetten op het verminderen van autoverkeer;*
- *De provincie gemeente wil ondersteunen met het verlagen parkeernormen;*
- *Economische ontwikkeling en lokale bedrijven afhankelijk zijn van goede bereikbaarheid per auto;*
- *De auto voor veel inwoners van Noord-Holland een essentieel vervoermiddel is voor werk, onderwijs en sociale activiteiten.*

Overwegende dat:

- *In veel gebieden het openbaar vervoer geen volwaardig alternatief biedt voor de auto;*
- *Het ontmoedigen van autogebruik zonder adequate alternatieven de mobiliteit en levenskwaliteit van inwoners beperkt;*
- *Een eenzijdige focus op vermindering van autoverkeer niet aansluit bij de diverse mobiliteitsbehoeften van alle inwoners.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De passages van de Actieagenda Wonen, waar gesproken wordt over verlaging van parkeernormen en vermindering van autoverkeer, te schrappen.*

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): En de tweede motie 'Stoppen met het STOMP-principe'. "Verzoekt Gedeputeerde Staten het STOMP-principe uit de Actieagenda Wonen te verwijderen en daarvoor in de plaats een investeringsstrategie te hanteren die fietser, voetganger, openbaar vervoer en de automobilist op gelijke voet behandelt, en gaan over tot de orde van de dag."

Motie 89-30 september 2024
Stoppen met het STOMP-principe

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland met de 'Actieagenda Wonen 2024-2028' ongelijk wil investeren in verschillende mobiliteitsvormen;*
- *De provincie eerst wil kijken naar 'duurzame' mobiliteitsvormen Stappen (voetgangers), Trappen (fietsers), Openbaar vervoer, Mobility as a service (deelconcepten zoals de deelfiets, -scooter of -auto) en pas als laatste de privéauto's worden gefaciliteerd;*
- *Er in de huidige infrastructuur onvoldoende rekening wordt gehouden met de behoeften van automobilisten;*
- *De economie van Noord-Holland afhankelijk is van efficiënte vervoersmogelijkheden, inclusief het gebruik van privéauto's.*

Overwegende dat:

- *De automobilist met name de dupe wordt van deze ongelijke investering;*
- *Er nog steeds veel locaties in Noord-Holland zijn die niet goed aangesloten zijn op ov-knooppunten;*
- *Het stimuleren van enkel duurzame mobiliteitsvormen zonder adequaat alternatief kan leiden tot verminderde bereikbaarheid en economische activiteit;*

- *Bereikbaarheid voor bewoners in deze locaties dus in zijn algemeenheid achteruit zal gaan, omdat de provincie het enige alternatief (de auto) bij deze mensen wil gaan ontmoedigen.*

Van mening zijnde dat:

- *Een gebalanceerde investeringsstrategie noodzakelijk is voor een goed functionerende samenleving;*
- *De provincie moet streven naar een mobiliteitsbeleid dat aansluit bij de realiteit en behoeften van álle burgers;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Het STOMP-principe uit de Actieagenda Wonen te verwijderen en daarvoor in de plaats een investeringsstrategie te hanteren die fietser, voetganger, openbaar vervoer en de automobilist op gelijke voet behandelt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De **VOORZITTER**: Dank voor het indienen van beide moties en die maken bij deze ook onderdeel uit van de beraadslaging. En dat was uw betoog daarmee. Ja, waarvoor dank.

En dan gaan wij door naar de heer Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Voorzitter, dank u wel. Ik heb in de commissievergadering Ruimte, waar we de actieagenda hebben besproken, gezegd dat het een ommekeer is in de rol van de provincie waar het gaat om de volkshuisvesting. Want voor zover ik heb kunnen nagaan, is dit de rol die de provincie zelf oppakt. En daar is natuurlijk ook de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting een belangrijk onderdeel van, maar het is wel de provincie die dat oppakt. En sinds de invoering van de Woningwet van 1901 is die rol van de provincie nog nooit zo sterk geweest. Nogmaals, dat ligt aan de wet, maar dat ligt ook aan het initiatief van dit college, waarvoor onze complimenten. In de vorige periode is het Masterplan Wonen besproken. Nou, daar was onze fractie best enthousiast over. Maar ik heb begrepen dat daar toen niet of niet voldoende geld voor was. En nu hebben we 76,4 miljoen beschikbaar voor de versnelling van woningbouwprojecten voor integrale gebiedsontwikkeling en voor innovatie. We zijn dus erg gelukkig ook met de vaart die het college wil inzetten om iedereen betaalbaar en passend onderdak te geven. En we zijn buitengewoon tevreden ook dat juist de nadruk ligt op, wat ons betreft, de binnenstedelijke ruimte.

Op één punt, voorzitter, zijn wij wat minder tevreden en dat betreft de aandacht voor de bestaande woningvoorraad. Noord-Holland telt op dit moment haast 101,4 miljoen woningen. En als we de ambities van deze agenda halen, dan worden daar 191.000 woningen aan toegevoegd. Maar het is maar 13,6 procent van de totale voorraad. Anders gezegd, de bestaande voorraad is van cruciaal belang om de inwoners van onze provincie te huisvesten. En we vinden de paragraaf, en die heet dan 'beter benutten en verduurzamen van bestaande bouw' wat magertjes. En ik zeg dat ook, omdat 81 procent van de woningen, van de bestaande woningvoorraad, gebouwd is voor 2000 en hoognodig verduurzaamd moet worden. En voor alle duidelijkheid, het bedrag wat uitgetrokken is voor deze agenda moet niet direct aan duurzaamheid besteed worden. Maar we vinden wel dat bij het opstellen van de lokale en regionale volkshuisvestingprogramma's de ambities waar het gaat om het verduurzamen van bestaande voorraad, niet mag ontbreken. En op zich zal het in de praktijk niet zo moeilijk zijn, omdat in vele gemeenten, nou, best ambitieuze afspraken zijn gemaakt tussen woningcorporaties en gemeenten. En als ze niet zijn gemaakt, kan de inbreng van de provincie juist een stimulans zijn. En als je in de lokale en regionale volkshuisvestingsprogramma's niet alleen aandacht besteed aan de nieuw te bouwen woning, maar ook dan de bestaande voorraad, krijg je een compleet beeld en dat is van belang, voorzitter, voor het huisvesten van de inwoners van onze provincie. Ik wil daarom, mede namens de Partij van de Arbeid, D66 en de Partij voor de Dieren, een motie indienen en die heeft het volgende dictum: "Verzoeken Gedeputeerde Staten om bij de regionale en lokale volkshuisvestingsprogramma's ook de gemaakte en te maken afspraken tussen gemeenten en woningcorporaties over de verbetering en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad op te nemen". Voorzitter, ik heb de motie ingestuurd en ik heb bevestiging gekregen dat die ingediend is. Dank u wel.

Motie 90-30 september 2024
Verduurzaming bestaande woningvoorraad in volkshuisvestingsprogramma's

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Overwegende dat:

- *Noord-Holland op dit moment haast 1,4 miljoen1 woningen telt;*
- *Wanneer de ambitie van de Actieagenda wonen wordt gerealiseerd er 191.000 woningen worden toegevoegd aan de voorraad waarmee de totale woningvoorraad met ongeveer 13,6% toeneemt;*
- *De bestaande woningvoorraad dus van cruciaal belang blijft voor de huisvesting van onze inwoners;*
- *81% van de bestaande woningvoorraad dateert van voor 2000;*
- *In veel gevallen op lokaal en/of regionaal niveau met de woningcorporaties afspraken zijn gemaakt of binnenkort worden gemaakt over de verduurzaming van de huurwoningvoorraad;*

Van mening zijnde dat:

- *Verduurzaming van de woningen die voor 2000 zijn gerealiseerd noodzakelijk is omdat dat bijdraagt aan beperking van het energiegebruik, de woonlasten kan verminderen en het woongenot kan verhogen*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Om bij de regionale en lokale volkshuisvestingsprogramma's ook de gemaakte en te maken afspraken tussen gemeenten en woningcorporaties over de verbetering en de verduurzaming van de bestaande huurwoningvoorraad op te nemen.*

En gaan over tot de orde van the dag.

Ondertekening: Peter Korzelius (GroenLinks), Gery de Boer (PvdA), Laurien Berkvens (D66) en Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Fantastisch! Dan maakt hij bij deze onderdeel uit van de beraadslaging, waarvoor dank.

En dan gaan we door naar mevrouw Berkvens van D66 voor haar betoog.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): En dank u wel, voorzitter. De woningbouwopgave in Noord-Holland is groot. Veel mensen kunnen geen geschikte en betaalbare woning vinden. Van senioren die een gelijkvloerse woning nodig hebben tot jongeren die het huis uit willen, tot gescheiden ouders die gedwongen lang samen in hetzelfde huis blijven. Het is dan ook goed dat er nu een Actieagenda Wonen ligt. En de D66-fractie is over het algemeen positief over de actieagenda en de regie die de provincie hier gaat voeren.

Mijn fractie is wel heel kritisch op de plannen om te gaan bouwen in het groen. In de actieagenda staat ook letterlijk dat het niet nodig is voor de woningbouwopgave. Het PBL heeft ook weer laten zien dat het hele concept van 'straatje erbij' vooral slimme marketing is en eigenlijk weinig woningen oplevert. Als het nodig is voor de leefbaarheid of vitaliteit van een dorp, dan kan het wat ons betreft het beste met maatwerk gebeuren in plaats van dat we de deur openzetten voor afbraak van het beschermde landschap. We zullen hier dan ook bij de Omgevingsverordening op terugkomen.

Toekomstbestendig bouwen draagt eraan bij dat mensen in een prettige, gezonde en veilige leefomgeving kunnen wonen, waarbij bijvoorbeeld rekening wordt gehouden met hittestress en afwatering. De provincie heeft zich dan ook aan het convenant Toekomstbestendige Woningbouw gecommitteerd, maar nog niet of het daarin een koploper zal zijn. Daarom een motie met het volgende dictum: "Verzoekt het college in de afspraken met gemeenten over nieuwbouw en grote transformatieprojecten aan te sluiten bij het toetsingskader van het ambitieniveau Goud uit het Convenant Toekomstbestendige Woningbouw en over de toepassing daarvan jaarlijks terug te koppelen aan PS". Deze motie wordt mede-ingediend namens de Partij voor de Dieren. En als het goed is, is het gelukt, voorzitter, maar graag uw bevestiging van het indienen.

Motie 91-30 september 2024
Toekomstbestendig bouwen als uitgangspunt

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Overwegende dat:

- *Toekomstbestendige bouw, waarbij gebouwd wordt op basis van circulariteit, energieneutraal, natuurinclusief, klimaatadaptatief, met duurzame mobiliteit en in een gezonde leefomgeving, eraan bijdraagt dat nieuwe wijken comfortabel, gezond en veilig zijn en daarmee fijne plekken zijn voor de inwoners van Noord-Holland om te wonen en te leven;*
- *De provincie Noord-Holland zich heeft gecommitteerd om de CO2-uitstoot in 2030 met 55% te reduceren in 2030 en om volledig circulair te zijn in 2050 en toekomstbestendige bouw daaraan bijdraagt;*
- *De provincie Noord-Holland ook de nationale agenda natuurinclusief, de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving onderschrijft;*
- *De provincie Noord-Holland onderdeel is van het convenant toekomstbestendige woningbouw waarin drie verschillende ambitieniveaus worden onderscheiden om aan de slag te gaan met toekomstbestendige woningbouw, namelijk brons, zilver en goud;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In de afspraken met gemeenten over nieuwbouw en grote transformatieprojecten aan te sluiten bij het toetsingskader van het ambitieniveau 'goud' uit het convenant toekomstbestendig woningbouw en over de toepassing daarvan jaarlijks terug te koppelen aan PS.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Laurien Berkvens (D66) en Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Bij deze maakt die onderdeel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Nou, super. Dan ben ik ook aan het einde gekomen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mooi, waarvoor dank.

En dan is het woord aan Statenlid De Weerdt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Onze fractie staat voor een solidaire, inclusieve samenleving waarbij iedereen gelijke kansen heeft. En dat is nu niet het geval. Voor jonge Noord-Hollanders zijn huizen niet alleen een rem op het leven, maar wil het ook nog wel eens leiden tot onveilige situaties met huisbazen. En ja, we zijn blij dat Gedeputeerde Staten actie wil ondernemen voor jonge Noord-Hollanders, maar wat dat betekent is nog niet duidelijk. Onze fractie staat op actie op basis van feiten. En feit is dat de woonwensen van jonge Noord-Hollanders gewoon niet bekend zijn. Dit gaat veel verder dan alleen over betaalbaarheid. Dit gaat over studentenhuizen, over studio's, appartementen, gezinswoningen, et cetera. Deze woonwensen zijn simpelweg nog onduidelijk. En om dit te achterhalen, dienen wij samen met D66, CDA en ChristenUnie een motie in: "Provinciale Staten vragen Gedeputeerde Staten om een onderzoek naar de woonwensen van jonge Noord-Hollanders in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid te starten en bevindingen mee te nemen in de (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma's NHN en NHZ."

Motie 92-30 september 2024
Woonwensen van jonge Noord-Hollanders

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *Provincie Noord-Holland een kennis-, coördinerende- en stimulerende rol heeft in woningbouw;*
- *GS voornemens is om (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma' s NHN en NHZ op te stellen;*
- *Commissie ruimte 9 sept jl. brede steun uitsprak voor aandacht jonge Noord-Hollanders in provinciaal woningbouwbeleid;*

- *Jonge Noord-Hollanders specifieke woonwensen hebben;*
- *Jonge Noord-Hollanders door onder meer een laag inkomen, beperkt aanbod en hoge prijzen veel moeite heeft om een passende woning te vinden.*

Overwegende dat:

- *Het gebrek aan passende huisvesting ingrijpende gevolgen voor jonge Noord-Hollanders heeft, zoals hoge huurprijzen en onveilige situaties, toenemende ongelijke kansen op een woning en belangrijke levensbeslissingen uitstellen.*
- *Het aantal jonge Noord-Hollanders specifiek in NH Zuid naar verwachting zal toenemen;*
- *Betaalbare koopwoningen met een prijs van €390k niet toegankelijk zijn voor jonge Noord-Hollanders;*
- *Nieuwbouwbeleid vaak niet goed aansluit op nieuwbouwbehoefte, specifiek voor jonge doorstromers;*
- *Er geen duidelijk inzicht is in woonwensen (typologieën) van jonge Noord-Hollanders.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een onderzoek naar de woonwensen van jonge Noord-Hollanders in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid te starten;*
- *Bevindingen mee te nemen in de (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma's NHN en NHZ.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Maik de Weerdt (Volt), Laurien Berkvens (D66), Dennis Heijnen (CDA) en Michel Klein (ChristenUnie).

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Onze fractie wil goede beleidskeuzes maken. En precies daar is het onderzoek voor. Wel goed om op te merken dat het absoluut niet de bedoeling is dat we hiermee de regionale volkshuisvesting programma's gaan vertragen. Nee, wat mij betreft kunnen die prima naast elkaar bestaan. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja, goed. Waarvoor dank. En uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslaging.

Wij kijken naar de heer Nijkamp voor het doen van zijn betoog.

De heer **NIJKAMP** (BBB): Oké, dank, voorzitter, college en collega-raadsleden. Als BBB zijn wij positief over de Actieagenda 2024-2028, waarvoor dank aan de ambtelijke organisatie en ook de gedeputeerde. Niet in deze coalitieperiode afgesproken, maar in de voorgaande coalitieperiode, zal het uitgangspunt van deze overeenkomst zijn dat tussen het ministerie en de provincie, dus tot en met 2030, 191.000 woningen gebouwd gaan worden. Wat wij als zeer positief ervaren is de regierol die de provincie op zich wil nemen. Vanuit onze kant zeggen we: doe dat en pak die rol ook daadwerkelijk.

Op grond van de verantwoordelijkheid die de provincie verder wil oppakken in het woningbouwtraject, zien we ook dat er verdere invulling gegeven gaat worden waar er gebouwd gaat worden. Binnenstedelijk, maar ook buitenstedelijk als dit kan of moet, zoals afgesproken in het coalitieakkoord Verbindend Vooruit!.

Opvallend, op een goede manier, is de inhoud van de provinciale actieagenda en de tekst van het regeerakkoord hoofdstuk 3.a. Daarin zijn overeenkomstige doelen benoemd en zorgt dat dus voor een beter gesprek met het ministerie. Dat de provincie zijn verantwoordelijkheid pakt, is goed, en daar helpt het toegekende bedrag, groot 73,4 miljoen vanuit het Rijk, vast ook in mee. Dus zoals in de actieagenda staat genoemd, wij, de provincie, moeten onszelf en onze samenwerkingspartners constant blijven uitdagen om nieuwe manieren te zoeken om de woningbouw te versnellen.

Op het ogenblik wordt er veel gebouwd in Noord-Holland en als voorbeeld te noemen: Heemskerk. Daar worden in 28 dagen 28 woningen neergezet. Kant en klare prefabwoningen. Is dit mogelijk een start van toekomstbestendige woningbouw in Noord-Holland? Vraag. Versnellen is precies de bedoeling van deze actieagenda. De acties zijn gericht op het verkorten van woningbouwprocedures, inzet van deskundigen en stimuleren van toekomstbestendig bouwen.

De aanvullende afspraken die gemaakt worden met gemeenten over de te bouwen woningen, de doelgroepen voor deze woningen en de betaalbaarheid zijn zeer belangrijk, omdat bij diverse gesprekken aan ons duidelijk is geworden dat bij oplevering van nieuwbouw geen sociale huur wordt opgeleverd. En daarmee loop je de kans dat doelgroepen buitenspel worden gezet. En daarmee, door dat eventueel buitenspel zetten, kun je dus die regierol als provincie juist goed oppakken om die uitkomsten te voorkomen. Als woningmarktregisseur ben je niet de uitvoerder, maar de ondersteuner. Graag horen we meer verduidelijking over de ondersteunende rol in de voorbereiding en uitvoering.

In de actieagenda lezen we een uitgangspunt voor volkshuisvestingsprogramma's: dat ze realistisch zijn en eventuele vertraging kunnen opvangen. Hierbij is het ook van belang dat gemeenten voldoende harde en zachte plancapaciteit beschikbaar hebben en deze blijven aanvullen. Graag zien wij dat Provinciale Staten hierover worden geïnformeerd op grond van het kopje Informeren, waar duidelijk wordt gezegd dat provincie actuele informatie over de Noord-Hollandse woningbouwopgave ter beschikking stelt aan onze partners in de provincie. In de commissie Ruimte is de toezegging gedaan dat Provinciale Staten geïnformeerd gaan worden. En wij zijn blij met de toezegging in het kader van de informatieverstrekking.

De **VOORZITTER**: Dit leidt tot een vraag van de heer Hollebeek van Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Toch een vraag aan de heer Nijkamp. U heeft het over de harde en de zachte plancapaciteit en dat er gezocht moet worden dat er voldoende van aanwezig is en blijft. Maar is het niet zo dat die harde plancapaciteit al best wel heel veel aanwezig is en dat het juist zaak is om nou daadwerkelijk meters te gaan maken in plaats van nog verder te gaan kijken? Eerst nu eens te gaan benutten wat we al hebben?

De heer **NIJKAMP** (BBB): Ik heb ook bewust gezegd van, u zegt, wij moeten als provincie gaan kijken. Ik snap de vraag. Alleen, ik heb heel duidelijk gezegd dat het van belang is dat gemeenten – die zijn in principe verantwoordelijk voor de woningbouw – voldoende harde en zachte plancapaciteit beschikbaar hebben en die blijven aanvullen. Dus-

Ik was bij het informatiestukje gebleven. Nou, we krijgen die informatie. Dus daar zijn we blij mee. Want het helpt ons ook- En dat past dan eventueel wel of niet in de nulmeting, zoals de PvdA die net benoemde. Want dat past ook in het verhaal dat we staan met het oog op onze doelen en om gezamenlijk de juiste keuzes te kunnen maken. En ook kunnen we aan de hand daarvan, als het nodig is, eventueel bijsturen. Tegelijkertijd met de Actieagenda stellen we een Strategische Evaluatie Onderzoeksagenda Wonen vast. Daarin worden de evaluatie gepland, onderzoeken, monitoren, waaronder datgene wat voortkomt uit deze actieagenda.

Dan tot slot vanuit ons nogmaals de complimenten voor de actieagenda en de regierol die de provincie pakt. Ga met deze voorstellen aan de slag voor versnellen woningbouw, zodat er voor iedere Noord-Hollander een woning zal zijn.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw betoog.

En dan gaan we door naar de volgende en dat is de heer Hollenbeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Fijn. Ja, dan kan ik eigenlijk meteen mooi doorgaan op de voorgaande bijdrage. Want afgelopen vrijdag – opa vertelt uit eigen werk, zou ik zeggen – was ik met mijn voormalige studiegenoten van de UvA, allemaal planologen, op onze jaarlijkse borrel en dan hoor je toch wel wat verhalen vanuit het veld. En, ja, dan vraag je dus aan mensen die wat dieper in de materie zitten dan dat je zelf zit, ondanks dat je je altijd zo goed mogelijk voorbereidt: hoe zien jullie dat nou? En ze zeggen: "Ja, hartstikke goed, de regierol van de provincie. Mooi. Maar we vragen vooral dat de provincie zegt: waar moeten we nou aan de slag? Jullie gaan over het waar." Ik zeg: ja, maar er is toch best wel veel geld beschikbaar? Ja, en dan komt het punt: ja, dat geld, dat is allemaal hartstikke mooi, maar dan krijgen we bijvoorbeeld weer geld omdat we weer extra mensen dan aan ons kunnen binden om ons te helpen. Maar dat hebben wij niet nodig. Wij hebben- En dat gaat niet over elke gemeente en dat zeg ik eerlijk, het is complexer dan dit. Wij hebben voldoende plekken waar gebouwd kan

worden; er moet alleen ook eens een keer aan de slag worden gegaan. En sommige ontwikkelaars, dDie nemen dat heel erg ter harte en die bouwen. Maar anderen laten soms ook nog eventjes de markt zijn werk doen om te gaan kijken van, nou, misschien is een andere plek op dit moment interessanter. En dan kijk ik even naar de heer Nijkamp inderdaad, of we eerst nog andere gronden gaan verwerven. En de vraag is: in welke mate hebben wij daar als provincie invloed op en in welke mate zouden we dat ook moeten hebben? Maar ik merk heel erg vanuit die gemeenten, en dit ging allemaal om randgemeenten van Amsterdam, in de MRA, waar ze echt wel van plan zijn om snel meters te gaan maken van, ja, waar hebben wij nou eigenlijk behoefte aan? Niet aan een bouwambassadeur die zegt van, nou, jongens, ik kom koffiedrinken en ik kom vertellen 'er is een zak geld'. Dus wat ik zou willen vragen – en ik ga niet met moties wapperen, dan hadden we dat in de commissie allang moeten doen – is ook, laten we nou echt met die gemeenten in gesprek blijven van, waar zitten nou echt die bottlenecks? En nogmaals, daar zal ongetwijfeld geld voor nodig zijn, maar het is niet een zaligmakend iets dat, als we zakken met geld beschikbaar hebben, dat er daardoor ook altijd meer gebouwd gaat worden. Nou, ik wilde eigenlijk op de moties en amendementen ingaan, maar dat kan ik mijn fractiegenoten niet aandoen die straks ook nog een bijdrage hebben bij andere dingen. In ieder geval doen wij mee en we sluiten ons ook helemaal aan bij de bijdrage van D66. En voor de rest? Ja, dan denk ik, helaas schiet de tijd mij te kort om daar langer bij stil te staan. Dus ik laat het hierbij.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank.

En dan kijken we naar uw collega de heer Klein van de ChristenUnie voor zijn betoog.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Wij kunnen instemmen, als ChristenUnie, met het grootste deel van de actieagenda. We hebben al eerder gezegd: we zijn het niet eens met het schrappen van verbod op kleinschalige woningbouw in het landelijk gebied. Dus daar zullen we straks ook een aantekening voor vragen bij de stemming. Want we denken dat er voldoende ruimte is en dat de bestaande manier om via regionale afspraken mogelijkheden te creëren, beter is. En dit zal wildgroei van allerlei plannen voorkomen, die nauwelijks bijdragen aan de oplossing van de woningnood.

We zijn blij dat de gedeputeerde in de commissie heeft toegezegd dat hergebruik van regenwater een expliciet onderdeel is van toekomstbestendig bouwen. En ik zou aan de gedeputeerde willen vragen of hij kan toezeggen dat ook in de evaluatie straks van de actieagenda, waar hij nog aan werkt, dit onderwerp expliciet aan de orde komt.

In de commissie leefde brede ergernis over de term 'betaalbaar', omdat het eigenlijk als misleidend werd ervaren. Het CDA vroeg het ook al. De gedeputeerde heeft toegezegd hiervoor te gaan pleiten in het overleg met de minister. Dus ook vanuit ons de vraag: heeft u al een update?

En dan ten slotte, we denken dat de inzet van de provincie op het gebruik van natuurlijke bouwmaterialen in de bouw en het stimuleren van de vraag naar biobased bouwmaterialen te weinig is. U zegt alleen dat u aan wil sluiten bij bestaande initiatieven. Maar gezien de grote agrarische sector die we in onze provincie hebben, en ook de enorm hoge bouwopgave, denken wij dat de provincie hier juist koploper in zou moeten zijn. Deelt u die ambitie, mijnheer de gedeputeerde? En zo ja, hoe gaat u die ambitie dan realiseren? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Yes, waarvoor dank.

En dan kijken wij, last but not least, naar de heer Stulemeijer voor zijn inbreng op dit punt.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Voorzitter, dank u wel. 50PLUS is van mening dat de voorliggende actieagenda weinig concreet is en vraagt zich af hoe de provincie gaat zorgdragen voor voldoende ondersteuning vanuit de gemeente.

Net als het CDA maken wij ons zorgen over het leefklimaat bij binnenstedelijk bouwen. De hittestress ligt overal op de loer en we zouden het toch heel belangrijk vinden als daar meer en meer aandacht voor is.

Hoe gaat de provincie zorgen voor een goede balans tussen grote en kleine projecten?

Graag willen we meer duidelijkheid over de uitwerking van betaalbare woonruimte. Er is al eerder hier en daar een opmerking over gemaakt. Voor woonruimte onder de 275.000 euro – ik durf het haast niet eens te zeggen – is er slechts een aanbod van 420 woningen in die prijsklasse. En dan moet je nog maar afvragen wat voor woningen.

De uitdaging is ambitieus, maar moeilijk haalbaar. Welk instrumentarium gaat de provincie meenemen in de plannen voor specifieke doelgroepen?

Mevrouw De Boer van de PvdA, dacht ik, zit in mijn wijk te vissen. Dat vind ik niet erg, hoor, mevrouw De Boer. Ik was daar zeer blij mee. U noemt tenminste de ouderen en dat is heel belangrijk. Ook van D66 krijgen we een positief geluid. De senioren. Dat klinkt ook nog sympathieker. Het is jammer dat Volt, Statenlid De Weerdt, slechts niet verder kan komen dan jongeren, maar ook dat vindt 50PLUS heel belangrijk. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng, meneer Stulemeijer. En dan zijn er, als ik even goed heb geteld, zes moties ingediend en een aantal complimenten uitgedeeld, maar ook een aantal vragen gesteld aan het college. De vraag is of het college gelijk tot beantwoording en reactie kan overgaan. En dat lijkt het geval. Bij deze de heer Beemsterboer.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, zullen we dat maar doen, voorzitter? Want ik heb het idee dat iedereen toe is aan het diner. Maar misschien praat ik een beetje vanuit mijn eigen gevoel.

Oké. Om te beginnen: Actieagenda Wonen. Een mooi moment om even bij stil te staan. En dat hebben veel van jullie fracties ook gedaan, met de complimenten voor dit document en met de complimenten ook voor het beleid. Dank daarvoor. Er zitten een aantal mensen van onze afdeling op de tribune hier. Alle complimenten gaan natuurlijk die kant op. Ik merk een enorm enthousiasme in onze organisatie om ook te zorgen dat die 191.000 woningen daadwerkelijk gebouwd worden. Dank voor die complimenten. En ik merk ook dat de Staten het belang van woningbouw breed ondersteunt en onderstreept. Ook daarvoor dank. Ik voel een brede oproep om aan de slag te gaan. Dat waren we al en dat blijven we doen. En waar mogelijk zetten we er een tandje bij.

Ik heb een aantal vragen gekregen die niet gelinkt waren aan de moties. Daar probeer ik even op in te gaan. Ik merk dat ik er voor eentje even mijn telefoon moet pakken straks. Even kijken, hoor. Het CDA vroeg of de gedeputeerde- Nee, een aantal partijen vroegen of de gedeputeerde al contact heeft gehad met het Rijk over de term 'betaalbaar'. Een beetje. Ik heb de persoonlijk medewerker van de minister gesproken die ook over deze term- En om te kijken of we daar niet wat in aan zouden kunnen passen. En ik zag het ook in mijn annotatie inmiddels terugkomen voor het gesprek met de minister op 10 oktober. Dus daar zal ik het ook meenemen. Ik ben u niet vergeten.

Dan vroeg de Partij van de Arbeid naar die nulmeting. En ik heb gevraagd om een lijstje van alle metingen die we doen. Die staan ook in het stuk. Dat gaat onder andere over de kennis en data space wonen, over de monitor plancapaciteit, monitor woningbouw, de woondealafspraken, dashboard wonen, de openbare online Plan Viewer, de woonzorgwijzer en dan hebben we het denk ik wel- O ja, en elke twee à drie jaar brengen we de actuele en toekomstige woonbehoefte in kaart. En nou, dat is het wel ongeveer. Dus we doen echt best wel veel aan monitoring. En in de commissie had ik natuurlijk ook aangegeven, als we hier nu een nulmeting doen, dan wekken we de suggestie dat, ondanks dat het een groot bedrag is, onze inbreng doorslaggevend zal zijn. En dat is naar mijn mening niet het geval. Onze inbreng gaat zeker effect hebben, daar is het ook absoluut op gericht, maar we doen al die andere partijen in de woningmarkt te kort als we de suggestie wekken dat onze inbreng een groot en zichtbaar verschil gaat maken in alles wat er al gebeurt in de woningmarkt.

De **VOORZITTER**: En daar is dan een punt en daar komt de vraag van mevrouw De Boer van de Partij van de Arbeid. Ik vermoed over de nulmeting.

Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Ja, dank u wel. Ja, wij geven bijna tachtig miljoen uit aan versnelling van de woningbouw. Dan vind ik dat we dat ook moeten verantwoorden. Dan moeten we ook kijken: levert dat tien woningen op of duizend? Dus dat is wat ik u vraag om ons daarover te informeren. Het lijkt me geen onlogische vraag.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Nee, dank u wel, voorzitter. Ik ben het eigenlijk gewoon met u eens. Hier ben ik het wel mee eens. Dus die nulmeting, daar kreeg ik grijze haren van, eerlijk gezegd. Dat ik dacht: hoe moeten we dat nou organiseren? Maar verantwoording over hoe we het geld hebben uitgegeven en wat het effect is van die uitgaven, dat is prima. Laten we dat gewoon doen. Dan begrijp ik u. Ja. Mooi. Oké. Nou, het kan snel gaan.

Even kijken hoor. De BBB vroeg naar die 28 woningen die prefab gebouwd zijn in Heemskerk in de woondeals, waar dit beleid natuurlijk ook naar verwijst. Er zijn ook uitgebreide afspraken gemaakt over flexwoningen en de bouw van flexwoningen en die worden dus ook gerealiseerd, zoals deze 28. Het is niet een begin, maar het is een stap in de bouw van flexwoningen en die bouwen we op veel meer plekken.

En dan de vraag die u stelde om PS te informeren over harde en zachte plannen. Die staan in de Monitor Plancapaciteit. Daar zijn alle plannen die bij ons bekend zijn, publiek beschikbaar gemaakt op. Volgens mij is het ook Monitorplancapaciteit.nl.

Dan de ChristenUnie vroeg of de opvang van regenwater ook in de evaluatie komt. Nou kijk ik heel even de zaal in of er überhaupt een evaluatie komt. Zie ik iemand knikken? Ja, ik zie- Ja, er komt een evaluatie. Toekomstbestendig bouwen is onderdeel van de evaluatie. En omdat opvang van regenwater onderdeel is van toekomstbestendig bouwen, is dat ook onderdeel van de evaluatie. Het zal een klein onderdeel zijn, denk ik, maar het is wel een onderdeel.

Dan vroeg 50PLUS nog of we voldoende steun geven aan gemeenten en onder andere ons onderzoek om ambtelijke capaciteit aan te vullen waar dat nodig is. Bij gemeenten is een van de stappen die we doen om daarop in te spelen. Dank.

Dan de moties. Even kijken. Ik heb ‘betere balans voor binnen- en buitenstedelijk bouwen van het CDA’. Dat was nummer M87. Met die zijn wij een beetje mee aan het puzzelen. De zoektocht is een beetje: het allerlaatste wat we willen is vertraging in die woningmarkt. Dus als we een andere balans moeten vinden, zou dat kunnen suggereren dat we bestaande plannen schrappen en nieuwe plannen invoeren. En dat is volgens mij ook niet de bedoeling van de motie. Maar zo zou ik het in elk geval niet willen lezen. En die quickscan uitvoeren, daar heb ik ook wat zorgen bij, want dat vraagt vooral tijd. En heel veel gemeenten hebben echt goed in beeld waar ze zouden kunnen en willen bouwen. Dus wat we op dit moment doen is, de regio's waar onvoldoende plancapaciteit blijkt te zijn uit de cijfers van de gemeenten, daar moedigen we gemeenten aan om die plancapaciteit aan te vullen tot op zijn minst 130 procent. West-Friesland is een voorbeeld daarvan. Die zijn ook op zoek naar nieuwe planlocaties. Die zullen voor een deel binnen bestaand bebouwd gebied liggen en voor een deel daarbuiten. Want zoals u weet, hebben we al veel binnen bestaand bebouwd gebied gerealiseerd. We hebben, om dat wat scherper te krijgen in alle regio's, nu ook een lijn uitgezet dat we de 46 grootste projecten tegen het licht houden, zowel met de gemeenten als met de ontwikkelende partijen, om te toetsen op realiteitszin en haalbaarheid van de plannen, zodat we ook sneller kunnen nagaan of of er onder die 130 procent plancapaciteit gezakt wordt. Dus zo doen we dit eigenlijk al. En daarmee zou ik, ook vanwege de kanttekeningen die te plaatsen zijn bij de tekst van de motie, willen zeggen dat die eigenlijk overbodig is, omdat we wel in de geest van deze motie handelen. Althans, de geest zoals ik denk dat u hem bedoeld.

De **VOORZITTER**: Daar gaan we nu achter komen, want de heer Heijnen heeft een vraag.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik puzzel graag even mee met de heer Beemsterboer. Kijk, helemaal mee eens: we willen absoluut niet vertragen en ook eens met de uitleg die u al gaf over wat er nu al gebeurt. Dus alle steun daarvoor. Waar het hier eigenlijk om gaat, is dat je ziet dat het Rijk nu ook zoekt naar echt grotere uitleglocaties, naar grotere wijken die gebouwd kunnen worden. Hebben we dat nu- We horen van andere provincies dat ze dat in beeld hebben, maar dat zien we eigenlijk in Noord-Holland nog niet. En daar ging deze quickscan eigenlijk meer over, op die die

grootschalige uitleglocaties. Nemen we dat ook mee of zit dat ergens in de plannen? En daar roepen we eigenlijk toe op.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik had de motie echt wel anders gelezen. Een groot deel van onze bestaande harde en zachte plannen zijn al uitleglocaties. Volgens mij is het iets van een derde. Dus in de basis is dat op dit moment ook al onderdeel van onze plancapaciteit. De grootste snelheid kunnen we maken door bestaande plannen voort te jagen. Bij nieuwe plannen realiseren start je altijd toch weer vanaf nul. Wat niet wil zeggen dat je het niet moet doen, maar in ieder geval, de focus ligt voor een groot deel op die bestaande plannen. Het lijkt erop dat de bestaande plannen in grote delen van Noord-Holland voldoende zijn, in sommige gevallen zelfs al ruim voldoende zijn. Wij roepen, nou, al minimaal een jaar ook echt actief op aan gemeenten in elk overleg dat we hebben, om te zorgen dat de cijfers actueel zijn en dat ze, zodra er twijfel over projecten is over ofwel de haalbaarheid voor 2030 ofwel de haalbaarheid überhaupt, dat verwerkt wordt in de Monitor Plancapaciteit, zodat dat we daar echt actueel zijn. De bestaande plannen voeren wij ook op in onze gesprekken met het Rijk. En het lijkt er vooralsnog dus op – maar niet voor niks zijn we die 46 grootste projecten tegen het licht aan het houden – dat alleen de regio West-Friesland extra plannen zou moeten toevoegen. En we zijn natuurlijk ook in gesprek met het Rijk om te zorgen dat onze plannen ook op ondersteuning van het Rijk, bijvoorbeeld bij infrastructuur, kunnen rekenen als dat noodzakelijk is. En er zijn wel een aantal plannen die dat echt nodig hebben om gerealiseerd te kunnen worden. Dank. Dus volgens mij denken we hetzelfde.

De **VOORZITTER**: Goed. Vervolgt u uw reactie.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Nummertje M88 van JA21 voor ruimte aan de automobilist. Deze zou ik willen ontraden. En dat heeft de volgende reden. A, kan het vertragen om nu dit beleid om te gooien en niet gemeenten te wijzen op de- Want dat is het enige wat we doen. We onderstrepen richting de gemeenten dat ook parkeernormen een mogelijkheid zijn om ervoor te zorgen dat projecten toch wel door kunnen gaan. Dus dat kan vertragen en kan ook de aantallen verlagen. Want meer parkeren betekent automatisch minder woningen in de plannen. En het verschilt natuurlijk ook enorm per kern of er hier gebruik van gemaakt zal worden. Dus het enige dat wij doen, is, we maken het gesprek los bij gemeenten om ook hiernaar te kunnen kijken. En dat zal enorm verschillen of een plan dan in de buurt van een station ligt of ergens op het platteland; bijvoorbeeld in het dorp waar ik woon. Vandaar nu ontraden.

Dan motie nummer M88. Ach, het gaat nooit wat worden hoor. Ja, kijk, M89. Sowieso zou ik gedeputeerde Olthof straks ook even willen vragen, want die weet hier natuurlijk helemaal alles van. Maar in grote lijnen dan toch even eerst de reactie. Dat STOMP-principe is onderdeel van ons mobiliteitsbeleid en geeft gemeenten duidelijkheid over hoe wij hierin zitten. Het gaat er niet vanuit dat we geen personenauto's meer willen, maar het gaat ervan uit, zoals ik eigenlijk in de commissievergadering ook heb aangegeven, dat je eerst kijkt naar wandelen en fietsen. Ik heb toen ook aangegeven dat veel wijken op uitleglocaties – ik kijk het CDA geven aan – bijvoorbeeld het wandelen en fietsen in de richting van de dorpskern of de stadskern realiseren en de ontsluiting met de auto het dorp of de stad uit, zodat mensen aangemoedigd worden om, zeker voor kleine afstanden, de fiets te gebruiken of te wandelen. Daarnaast, als we ov kunnen toepassen is het natuurlijk ook gewoon de moeite waard om het ov te toe te passen. Dus het is helemaal niet zo'n rare redenering om dit gewoon toe te passen. Het is ook onderdeel van ons beleid. En daar nog weer naast, hoe meer parkeerplaatsen er in een wijk – ik herhaal even het punt van de vorige motie – hoe minder woningen er gerealiseerd kunnen worden. Dus het is ook wel in het belang van het oplossen van de woningnood om zo efficiënt mogelijk met die ruimte voor mobiliteit om te gaan. Dus ja, auto's blijven nog steeds onderdeel van veel woningbouwprojecten, maar om dan hier deze motie aan te nemen, dat zouden we willen ontraden.

Dan nummertje M90. Dat gaat over het betrekken van verduurzaming van de bestaande woningvoorraad bij de volkshuisvestingsprogramma's. De advisering hierover was eenvoudig, want staat gewoon in de wet dat we dit moeten doen. Het is denk ik ook terecht dat er aandacht voor dit onderdeel gevraagd wordt. Er worden inderdaad prestatieafspraken tussen gemeenten en corporaties gemaakt over deze verduurzaming. In veel gevallen zijn die ook al gemaakt en het

lijkt ons prima om die gewoon te verwerken. Dus wij zouden adviseren deze motie over te nemen en laten het dus aan de Staten.

Even kijken. Het is een hele administratie. Nummer M91. Dat gaat over toekomstbestendig bouwen als uitgangspunt. Die zouden we willen ontraden. De motie druist in tegen de geest van het Convenant Toekomstbestendige Woningbouw en zorgt voor extra regeldruk. Het convenant heeft als doelstelling om een level playing field te creëren waarbij marktpartijen eenvoudiger productinnovaties kunnen doen en niet bij iedere gemeente verrast worden met ander beleid. Niveau brons is daarbij het uitgangspunt. Niveau zilver en goud zijn bedoeld voor marktpartijen en gemeenten die op één of meer indicatoren excellent willen scoren. Partijen doen dit op basis van vrijwilligheid en zou daarom niet passend zijn als de provincie niveau goud op zou leggen aan gemeenten. Daarnaast is een inhoudelijke reden: niveau goud is op dit moment te hoog om als uitgangspunt te nemen en nog niet rendabel. We kennen weinig projecten die een indicator op het niveau goud weten in te vullen. En daarbij kan ik aangeven dat veel woningcorporaties aangeven dat zelfs het niveau brons lastig is om überhaupt nog sociale huur te realiseren. Dus we ontraden hem niet voor niks. Dit gaat echt wel gevolgen hebben in de woningmarkt als u deze motie zou aannemen.

Dan motie nummer M92 van Volt. D66, CDA en de ChristenUnie over het woonwensenonderzoek van jonge Noord-Hollanders. De vraag is wel even of dat alleen voor jonge Noord-Hollanders zou moeten gelden. Wij doen in elk geval in de MRA op dit moment een kwalitatief woonwensenonderzoek, met de mooie naam WiMRA, Wonen in de MRA. En we zijn van plan om ook voor Noord-Holland Noord onderzoek te doen. Wat hierbij nog wel een puzzel is, en eigenlijk werd dat in de inbreng van Volt natuurlijk ook al aangegeven, is dat die bevindingen meenemen in de regionale volkshuisvestingprogramma's natuurlijk wel kan, zodra die bevindingen zijn. Maar het laatste wat ik zou willen, is dat we via deze motie uiteindelijk met die regionale volkshuisvestingsprogramma's wachten tot de bevindingen zijn. Dus als we het daarover eens zijn, dan. Da kan ik u een heel stuk tegemoetkomen, denk ik. En het lijkt dus wenselijk- Maar goed, daar kunnen we misschien ook nog wel even op terugkomen naar aanleiding van de motie, om dit ook te verbreden naar de kwalitatieve woonwensen van alle Noord-Hollanders. Dus als u daar in een mogelijke tweede termijn – ik hoop na het diner – op terug kunt komen, dan- Nee, dat is flauw, voorzitter. Als u daar in een mogelijk tweede termijn op terug kunt komen, dan kunnen we even kijken of we elkaar kunnen vinden. Dank.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw beantwoording, en een vriendelijke suggestie; doch, wij zullen de vergadering hervatten. Maar eerst zal de heer Olthof reageren op het mobiliteitsaspect.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Je zal toch wel honger hebben, hè, collega? Nee, ik zal het kort proberen te houden.

Toch vond ik het wel even nodig om toch, in aanvulling op collega Beemsterboer, even te reageren op de inbreng van JA21. Want kijk, er wordt een beetje een beeld geschetst alsof die auto helemaal niet in die plannen wordt meegenomen. Kijk, we hebben met elkaar het Perspectief Mobiliteit vastgesteld. Dat gaat over verminderen. Dat doen we samen, ook met de werkgeversaanpak om te kijken: kunnen we mensen stimuleren om thuis te werken; kunnen we spreiden? Vervolgens hebben we het over veranderen. Probeer je uiteindelijk mensen te stimuleren en te verleiden om meer met de fiets te gaan, minder met de auto te gaan. Dus andere vervoersmiddelen te gebruiken. En het verminderen en het veranderen doe je namelijk ook om ruimte te creëren voor al die mensen die die infrastructuur echt nodig hebben. Dus de logistiek, dan hebben we het over de zzp'er, hebben we het over de mensen die echt 's avonds laat in het havengebied moeten zijn omdat ze daar hun werk moeten doen. Dus dat zijn allemaal elementen die dat doen. En we hebben het ook over het verbeteren van de bestaande infrastructuur. Want als u het iMPI ziet, dan zijn er een heleboel projecten bij die gewoon over het verbeteren van de bestaande infrastructuur gaan. En het beeld dat geschetst wordt alsof die auto daar niet in voorkomt, dat doet geen recht aan wat we aan het doen zijn. Want ik heb al vaker gezegd, met name in het landelijk gebied, daar hebben we al die verschillende modaliteiten nodig. In Amsterdam Centrum wil je geen auto hebben. Maar als je in Opmeer woont of in Tuitjenhorn, dan is zo'n auto een welkome aanvulling om wel bereikbaar te zijn. Dus we proberen al die modaliteiten te gebruiken. En het feit dat er een beetje een beeld wordt geschetst dat die auto

daarin niet voorkomt, is niet terecht: ja, die heeft daar ook een plek in. Dan uiteraard wel het liefst een elektrische auto.

De **VOORZITTER**: Daar is de punt. En zonder een discussie over bereikbaarheid te willen uitlokken, sta ik een vraag toe van de heer Van den Berg op dit punt.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, zeker, voorzitter. Waar ik wel wil reageren is- Ik hoorde net zeggen: auto's in het centrum van Amsterdam, dat willen we niet. Ik denk dat we dat wel willen, want juist die ondernemers moeten daar ook gewoon zijn om hun klussen te kunnen uitvoeren. En ik wil wel afstand nemen van- Ja, ik ben het ook met u eens. Tuurlijk, er wordt geïnvesteerd in mobiliteit, en in automobiliteit. Oké. Maar moeten we ons als provincie ons gaan bemoeien, ja, door met werkgevers te gaan spreken over of ze niet beter thuis kunnen werken. Ik bedoel, ik werk zelf ook in de logistiek, maar ik denk dat het met hoongelach zou worden ontvangen als de provincie bij ons op het werk komt om te zeggen van, kunnen die mensen niet wat meer thuiswerken? En daar, voor die mensen, moeten we ook gewoon klaarstaan dat we daar ook voldoende in blijven investeren.

De **VOORZITTER**: Ik wil erop wijzen dat we in november ook over het mobiliteitsbeleid gaan praten in deze zaal. Maar ik sta een korte reactie toe van de gedeputeerde en dan laten we het hierbij.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Kijk, of we ons ermee gaan bemoeien- Wij zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor een goed bereikbaar Noord-Holland. En om Noord-Holland bereikbaar te houden, moet je ook met die werkgevers het gesprek aangaan hoe we dat het beste kunnen doen. En de logistiek, daar heb je juist die ruimte voor nodig. Maar dat betekent ook dat andere mensen, die op kantoor zitten en uiteindelijk of met het openbaar vervoer kunnen gaan of thuis kunnen werken, daar ga je wel met elkaar het gesprek aan hoe je dat het beste kan ondersteunen om uiteindelijk die mensen te verleiden of te spreiden of op sommige dagen thuis te werken. En er staan een heleboel werkgevers zeker open voor het gesprek, want er zijn inmiddels ook in de MRA, maar ook in Noord-Holland Noord inmiddels, goede resultaten mee geboekt. Dus dat is niet een verhaal waar we dichte deuren treffen. Nee, we worden daar met open armen ontvangen om dat gesprek met elkaar te voeren. Maar ik wil u alleen aangeven, en daar reageerde ik op, dat we juist zeggen: we hebben al die modaliteiten nodig en we kijken welke modaliteit het beste past bij de ruimtelijke opgave die daar ligt. En daar zijn we volop mee bezig. En dat doen we niet alleen, dat doen we samen met alle gemeenten.

De **VOORZITTER**: Dank voor die reactie. Daar wou ik het bij laten op dit onderwerp. En dan wil ik nog voor het diner, ondanks suggesties anderzijds, kijken of er behoefte is aan een tweede termijn in de Staten. En daarvoor pak ik de lijst van de eerste inbreng er weer bij. En het woord is aan de heer Heijnen, zie ik, want hij komt al deze kant op. Bij deze.

Tweede termijn Provinciale Staten
De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. En ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Mooi dat hij op 10 oktober met de minister spreekt over de term ‘betaalbaar’. Wat betreft onze eigen motie, nummer M87: wij blijven voorstander van die grootschalige uitleglocaties, ook in het buitengebied, maar willen dat eigenlijk nu niet vertragen en waren ook wel tevreden met de inzet die de gedeputeerde nu al pleegt. Dus we willen deze motie voor dit moment aanhouden. Komen er wellicht later, als er weer nieuwe plannen nodig zijn om nog meer woningen te bouwen, op terug.

Motie 87 ‘Betere balans binnen- en buitenstedelijk bouwen’ maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Had ik nog een vraag over de advisering van motie M90, want ik hoorde de gedeputeerde zeggen: het staat al in de wet en ik laat het aan de Staten. Maar als het al in de wet staat, dan zijn moties in de regel toch overbodig? Kan hij nog eens even uitleggen waarom dat dan in dit geval niet zo zou zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Die vraag pakken we mee in de tweede termijn van het college. Maar eerst gaan we kijken of PS nog verdere inbreng heeft. Mevrouw De Boer? Dat is niet het geval. De heer Van Gilse? Niet het geval. De heer Van den Berg? Niet het geval. De heer Korzelius? Ook niet. Statenlid- Nee. Excuus. Mevrouw Berkvens? Ook niet. Statenlid de Weerdt? Ja, komt u maar. Bij deze.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Vooropgesteld roept onze fractie op niet op om te vertragen in de volkshuisvestingsprogramma's. Integendeel. Wij willen graag de volkshuisvestingsprogramma's versterken met onderzoek. Mooi om te horen dat er een WiMRA-onderzoek loopt over woonwensen en verhuisbewegingen binnen de MRA. Wij staan ook achter het idee om dit uit te voeren voor Noord-Holland Noord. Dus hopelijk kunt u toezeggen dat u een woonwensenonderzoek NHN gaat uitvoeren? En hopelijk kunt u ook toezeggen dat u uit gaat leggen aan de commissie hoe u volkshuisvestingsbeleid op basis van de resultaten van deze onderzoeken wil versterken? En tot slot staat het u volledig vrij om de doelgroepen te verruimen. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Yes. Waarvoor dank. En dan kijk ik op de lijst verder naar de heer Nijkamp voor een eventuele tweede inbreng? Dat is niet het geval. De heer Hollebeek? Ook niet het geval. De heer Klein? Ook niet het geval. En de heer Stulemeijer? Dat is ook niet het geval.

En dan komt dat aan op een tweede termijn van het college op het punt van in ieder geval de reactie op een van de moties.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank. Nou heb ik een beetje het probleem dat twee partijen volgens mij een goed punt hebben. Enerzijds het CDA. Goed punt dat, als iets in de wet staat, dat het dan overbodig is om er een motie over aan te nemen. En anderzijds vond ik dat GroenLinks een punt heeft dat dit onderdeel, hoewel het in de wet staat, eigenlijk wel onderbelicht was in dit beleid. De klimaatbestendigheid en eigenlijk de verduurzaming van de bestaande voorraad is echt een heel grote opgave die ook in de volkshuisvestingsprogramma's terugkomt. Als wij dan een Actieagenda Wonen, waar het over de volle breedte van de onderwerpen gaat, dit onderwerp eigenlijk onderbelichten, vind ik het ook weer een beetje flauw om een partij die dat herkent, om daarvan dan aan te geven: ja, het staat in de wet. Want het had ook gewoon in deze agenda thuisgehoord. Dus ik vond het netjes om te adviseren om hem over te nemen omdat GroenLinks ook een punt had.

Even kijken, hoor. En dan Volt. Niet vertragen. Fijn. Dat zijn we met elkaar eens. Komen we wel uit. Toezeggingen voor dat woonwensenonderzoek Noord-Holland Noord. Ik zou eigenlijk willen vragen of wij er even op terug kunnen komen, zodat ook ambtelijk daar even op gereflecteerd kan worden hoe we uitvoering kunnen geven aan deze motie op zo'n efficiënt mogelijke manier. Vanuit een positieve invalshoek natuurlijk, afhangende of uw Staten besluiten om hem aan te nemen, want ik laat het aan de Staten. Maar dat wij even nagaan hoe we hier zo goed mogelijk invulling aan kunnen geven en daar even op terugkomen bij u. Ik denk bij uw Statencommissie in een volgende keer. Niet de eerstvolgende, maar die keer daarna waarschijnlijk. Dank u.

De **VOORZITTER**: Hartstikke bedankt daarvoor. En daarmee kijk ik nog even rond in de zaal of er nog een wens is om moties dan wel amendementen in te dienen op dit onderwerp van de Woonagenda. En als dat niet zo is, dan ronden we de beraadslagingen op dit onderwerp af.

Het is nu iets over 18.15 uur. O, er is initiatief opeens in de zaal.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dat klopt. Het is mij nou niet helemaal duidelijk wat nu de situatie is rondom het advies van de motie en het lijkt me goed dat we daar even duidelijkheid over krijgen voordat we de beraadslagingen helemaal afsluiten.

De **VOORZITTER**: Nou, gedeputeerde Beemsterboer, dan alsnog over de status van de motie. Wellicht kunt u daar een poging toe doen, maar wellicht is het ook nuttig als dan een explicietere vraag op tafel komt waar dan de onduidelijkheid op zit.

De heer **KLEIN** (CU): Nou, de heer Beemsterboer gaf aan dat hij er graag in de commissie op terugkomt, maar betekent dat hij zegt: ik adviseer de motie positief in de zin dat ik in de commissie terug ga komen op hoe we dat onderzoek gaan vormgeven? Of zegt hij: dien hem vooral niet in, want ik kom er in de commissie op terug.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de gedeputeerde om daarop te reflecteren.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dit zijn wel twee extremen. Wat ik eigenlijk heb gezegd, is, als u hem aanneemt – en ik laat hem aan de Staten – dan komen wij er even op terug hoe wij op zo'n goed mogelijke manier hier uitvoering aan kunnen geven. Vanuit de positieve invalshoek, hoor. Maar goed, het is wel aan uw Staten om te bepalen of u dit onderzoek wenst. Ja.

De **VOORZITTER**: Als u een vraag aan de gedeputeerde heeft, mag u naar voren komen en een interruptie doen. Ik weet niet wat u verder van plan bent.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik ben voornemens om de motie in stemming te brengen en akkoord met deze manier van werken.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte.

Dan zie ik ook nog de heer Van Gilse staan. Het wordt steeds leuker. Komt u maar voor een interruptie.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik hoorde de gedeputeerde zeggen in eerste instantie, dat hij zegt 'één specifieke doelgroep, ik wil het breed trekken'. Een breed onderzoek. Dan kunnen we hem volgen. Als Inderdaad de motie blijft zoals hij nu is, op één onderdeel een onderzoek en ouderen en alleenstaanden en noem het allemaal maar, overslaan, dan kunnen wij deze motie niet steunen. En ik kan me ook niet voorstellen dat u dan voor deze motie bent.

De **VOORZITTER**: Toch nog enige reflectie van de gedeputeerde op de breedte van deze toepassing.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: In de beantwoording in de eerste termijn heb ik dat aangegeven, dat ik het dan breder zou willen trekken. En in de tweede termijn heeft de indiener aangegeven dat het natuurlijk aan GS is om het breder te trekken desgewenst. Dus ja, als het gaat gebeuren, afhankelijk van uw stemming, opteren wij ervoor om alle doelgroepen daarbij te betrekken.

De **VOORZITTER**: Goed. Dan sluiten we nu dan toch echt deze beraadslaging over dit onderwerp af met het net gezegde over de motie.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dan is het inmiddels 18.20 uur. Dan wil ik u aankondigen dat wij zo naar het diner zullen gaan en dat wij om 19.15 uur verder gaan in deze zaal. Dan zullen wij eerst stemmingen houden over het tot dusver behandelde. Dat wil zeggen: alles wat betrekking heeft op de actualiteit, de moties ingediend; de voordracht Ruimtelijk Voorstel, moties en amendementen; en de Actieagenda Wonen, moties en amendementen. En dat we daarna verder zullen gaan met de behandeling van agendapunt 7. Dus gebruikt u uw dinerpauze goed om ook binnen uw fractie af te stemmen over uw gewenste stemgedrag. Dat gezegd hebbende, wens ik u een goed diner. Tot 19.15 uur.

Schorsing van 18.20 tot 19.19 uur.

De **VOORZITTER**: Goed. Wij hebben vastgesteld dat we compleet terug zouden moeten zijn van het diner. Daarom wil ik de leden verzoeken om op hun plaats te gaan zitten, zodat wij de eerste stemronde kunnen aanvangen. Deze stemronde heeft betrekking op de onderwerpen: actualiteit, agendapunt 3 was dat; agendapunt 9, Ruimtelijk voorstel; en agendapunt 10, Wonen.

[Deel 1 van de stemming na diner is opgenomen bij punt 17 bij de gebundelde stemming.]

De **VOORZITTER**: Goed, dit was dan even onze tussenronde qua stemmingen.

12. Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (VD-48).

De **VOORZITTER**: Wij gaan nu verder met onze inhoudelijke beraadslagingen en dat doen wij met agendapunt 12. Die hebben wij gewisseld immers eerder vandaag met agendapunt 11. Dus wij gaan het nu hebben over het vaststellen van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied en dat is voordracht nummer 48. De samenwerkende partijen hebben samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied opgesteld. Provinciale Staten wordt gevraagd om het ontwikkel perspectief Noordzeekanaalgebied als leidraad voor toekomstig beleid voor het gebied vast te stellen en daarnaast wordt tevens gevraagd om de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 uit 2023 in te trekken. U heeft in de commissie al meermaals over dit onderwerp gesproken en uw wensen en bedenkingen kunnen meegeven en u wordt gevraagd om daadwerkelijk het document als leidraad vast te stellen.

Wij hebben een lijst van sprekers mogen ontvangen. Dat zijn de volgende Statenleden: Statenlid Korzelius van GroenLinks, de heer Vonk van de Partij van de Arbeid, de heer van Gilse van de VVD, mevrouw Berkvens van D66, mevrouw Koning van het CDA, Statenlid De Weerdt van Volt, mevrouw Den Boer van de BBB, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren en mevrouw Van der Helm van 50PLUS. Mevrouw Den Boer van de BBB heeft een opmerking.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Dit gaat toch over de leefomgeving, dit onderwerp?

De **VOORZITTER**: Dit gaat over het vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Dan hebt u helemaal gelijk. Sorry, excuus.

De **VOORZITTER**: Mooi. En dan gaan we het met deze lijst aan mensen doen. Maar ik wil beginnen met de heer Vonk van de Partij van de Arbeid, zodat hij in de gelegenheid is om als eerste te spreken.

Eerste termijn Provinciale Staten

De heer **VONK** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter, en als eerste in de gelegenheid om wat te zeggen. Ik heb niet zo heel veel woorden, want voor ons ligt een honderd procent-versie van het document over het Noordzeekanaalgebied. En eerder hebben we de negentig procent-versie daarvan besproken. Dus veel is er dan ook niet gewijzigd. We lezen dat de passage over de Houtrakpolder nu aangepast is aan het coalitieakkoord. Daar zijn we blij mee. Wij kunnen instemmen met het document.

Tegelijk zijn we ons er nog van bewust dat er nog veel discussies en debatten zullen volgen, want extra waterberging en economische ontwikkeling in de haven en ook nog eens extra woongebieden, allemaal op dezelfde kleine oppervlakte, dat zal nog gaan leiden tot het maken van moeilijke keuzes en daar komen we later vast over te spreken. En daar wil ik voor dit moment bij laten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan wil ik het woord graag geven aan Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Als het gaat om de aanpassingen kunnen we ons daarin vinden. Voor de Houtrakpolder, want dat is het belangrijkste punt, geldt nu nog een reservering voor havenbekken. Maar de claims op deze polder, die zijn nog aanzienlijk. We hebben het over recreatie, we hebben het over natuur, grootschalige waterberging, havenbekken, en de vestigingsplaats van een transformatorstation in het kader van de energietransitie. En wij willen graag, als fractie van GroenLinks, wel heel graag op zeer korte termijn inzicht hebben hoe, in welke mate, die combinaties die er zijn of die gewenst zijn, mogelijkheden bieden. Met name

is van belang daar de waterberging ten zuiden van het Noordzeekanaal. Weliswaar zijn er ook nog mogelijkheden om ten noorden van het Noordzeekanaal waterberging te realiseren. Maar aan de zuidkant is het toch dringend nodig om die waterberging te organiseren. Omdat met name ook die waterberging aan de noordzijde onvoldoende soelaas biedt en dringen wij daar ook erg aan op een overleg met waterschappen en de gemeente. En wij vinden eigenlijk dat in ieder geval ruim voor de herziening van dit ontwikkelperspectief helderheid moet zijn, duidelijkheid moet zijn, hoe de gewenste combinaties gecombineerd kunnen worden. En dat alles in het kader van de toekomst van de Houtrakpolder. Een motie daarover zal door D66 mede namens ons worden ingediend. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: En daar kijken wij dan naar uit in een latere bijdrage. Het woord is nu aan de heer Van Gilse van de VVD.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Dank, voorzitter. De VVD gaf al eerder aan het ontwikkelingsperspectief een redelijk evenwichtig stuk te vinden waarin alle thema's goed met elkaar in balans worden gebracht. Voorzitter, ik blijf dat herhalen. Wij vinden het belangrijk dat we bedrijven, bestaande bedrijven, ook een goed perspectief geven voor de transitie, want die transitie naar de circulaire economie is niet alleen nieuwe bedrijvigheid. We zullen juist moeten kijken dat we bestaande bedrijven op een goede, bedrijfseconomisch verantwoorde manier kunnen meenemen in die transitie.

Voorzitter, de VVD vindt het belangrijk om voor de Houtrakpolder nu geen onomkeerbare keuzes te maken die de reservering tenietdoen. De Tweede Kamer, ministeries van I&W en van EZ, denken er net zo over. En het Planbureau voor de Leefomgeving geeft aan dat we tot veertig procent meer ruimte nodig zullen hebben voor die transitie naar de circulaire economie. En daarnaast staat de bedrijvigheid ook nog onder druk door oprukkende woningbouw.

Voorzitter, deze visie neigt in de richting van een waterberging in de Houtrakpolder. U geeft elders in het stuk ook aan dat we vanwege de schaarse ruimte moeten zoeken naar combinatiefuncties. Dus waarom niet een combinatie van havenbekken met waterberging zoals we dat in Antwerpen zien?

Voorzitter, wij kunnen ons dan ook vinden in de motie die door de heer Korzelius al is aangekondigd, om onderzoek te doen naar de verschillende combinaties van functies die mogelijk zijn, waarbij wij dan natuurlijk kijken met name naar die functie van havenbekken met de noodzakelijke waterberging. Over die noodzakelijke waterberging wil ik wel de gedeputeerde dan nog vragen om voorafgaand heel duidelijk te onderzoeken wat nou echt de noodzaak is. Hoeveel waterberging hebben we nodig, op welke schaal en hoe is dat geografisch gespreid? Dus graag hoor ik van de gedeputeerde of ze bereid is om hiervoor te zorgen.

Tot slot voorzitter, het staat ook later nog op de agenda, een kort woord van waardering voor GS dat ze hebben gezorgd dat er rond Damen Shiprepair eerst een goede oplossing gevonden moet gaan worden voor zowel woningbouw als het behoud van deze strategische bedrijfsfuncties. We hebben ook bij Ketjen gezien dat de gemeente Amsterdam in haar focus op de overigens zeer noodzakelijke woningbouw, de andere belangen soms wat uit het oog verliest. Dus goed te zien dat de provincie, gesteund door drie ministeries hier de balans bewaakt. Tot zover. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng. En dan komen we nu eindelijk bij de al aangekondigde motie aan, want mevrouw Berkvens van D66 krijgt het woord.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): En dank u wel, voorzitter. Door klimaatverandering krijgen we steeds meer te maken met zowel wateroverlast als watertekort. We moeten daarom in Noord-Holland hierop ons goed voorbereiden door ruimte te reserveren voor waterberging. In het Noordzeekanaalgebied is dat aan de zuidkant in principe mogelijk in de Houtrakpolder. Op de Houtrakpolder ligt ook een havenreservering en het is pas over vier jaar duidelijk of aan de voorwaarden wordt voldaan om die op te heffen of dat deze blijft bestaan. Als de havenreservering blijft staan, dan is het vooral ook de vraag of een combinatie mogelijk is van waterberging, energietransitie met een transformatorstation en dus de haven, of dat er een alternatief moet komen. Daarom een motie met het volgende dictum. “Verzoekt het college te onderzoeken of het gewenste combineren van functies zoals natuur en recreatie,

piekwaterberging, energietransitie, inclusief transformatorstation, en havenbekken, zoals gesteld in het coalitieakkoord 2023-2027 mogelijk is. In kaart te brengen welke locaties naast de Houtrakpolder in aanmerking zouden komen voor de waterbergingsfunctie in het Noordzeekanaalgebied, alsmede een indicatie van de termijn waarin dat nodig zou zijn en dat in vergelijkend perspectief te zetten met de Houtrakpolder. Hierover af te stemmen met betrokken gemeenten en waterschappen en de uitkomsten hiervan te betrekken bij de actualisatie van het ontwikkelperspectief." En deze is dus mede-ingediend door GroenLinks. Dank u wel.

Motie 93-30 september 2024
Onderzoek waterberging

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *In het Coalitieakkoord 2023-2027 wordt gesteld dat specifiek voor de Houtrakpolder wordt gekeken naar (een combinatie van) de volgende functies: natuur en recreatie, piekwaterberging, energietransitie en havenbekken;*
- *Op de Houtrakpolder een strategische reservering voor een havenbekken ligt, waarbij pas bij de actualisatie van het voorliggende ontwikkelperspectief in 2027 duidelijk wordt of aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan om deze reservering los te laten;*
- *Het voor de energietransitie van belang is dat er ruimte is voor een transformatiestation in het gebied;*
- *Het voorliggende ontwikkelperspectief stelt dat grootschalige waterberging op termijn nodig zal zijn zowel aan de noordzijde als aan de zuidzijde van het kanaal en dat het belangrijk is om daar nu vast ruimte voor te reserveren;*
- *Het voorliggende ontwikkelperspectief tevens stelt dat aan de zuidzijde van het Noordzeekanaalgebied de Houtrakpolder de enige polder is waarin grootschalige waterberging gerealiseerd kan worden zonder ingrijpende investeringen en maatregelen, en dat indien de reservering voor een havenbekken niet wordt opgeheven er binnen het Noordzeekanaal- en Amsterdam-Rijnkanaalgebied gezocht moet worden naar alternatieve grootschalige waterberging.*

Van mening zijnde dat:

- *Het voor de toekomstbestendigheid van Noord-Holland om zowel wateroverlast als watertekort te kunnen opvangen van groot belang is om ruimte te reserveren voor waterberging.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te onderzoeken of het gewenste combineren van functies zoals natuur en recreatie, piekwaterberging, energietransitie (inclusief transformatiestation) en havenbekken zoals gesteld in het coalitieakkoord mogelijk is;*
- *In kaart te brengen welke locaties naast de Houtrakpolder in aanmerking zouden komen voor de waterbergingsfunctie in het Noordzeekanaalgebied alsmede een indicatie van de termijn waarin dat nodig zou zijn en dat in vergelijkend perspectief te zeten met de Houtrakpolder;*
- *Hierover af te stemmen met betrokken gemeenten en waterschappen;*
- *De uitkomsten hiervan te betrekken bij de actualisatie van het ontwikkelperspectief*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Laurien Berkvens (D66) en Peter Korzelius (GroenLinks).

De **VOORZITTER**: Goed. En deze motie maakt nu dus ook onderdeel uit van de beraadslaging. En wij gaan door met die beraadslaging met mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, voorzitter, het CDA is blij en verheugd dat we diverse dingen zien gebeuren waar wij al jaren voor pleiten. Een van de items is dat Damen Shipyards kan blijven bestaan in de haven van Amsterdam. Amsterdam en de havens horen bij elkaar. Die havens en de bedrijven daar kun je niet zomaar verplaatsen. Wel betekent dat dat de woningen op een andere plek gebouwd moeten worden. Wij pleiten ook al jaren voor meer woningbouw in de kop van Noord-Holland en makkelijker bouwen buiten bestaand bebouwd gebied. Wij willen bij dit NZKG-document nogmaals pleiten om geen onstabiele regimes zoals China eigenaar te laten worden van kaderuimtes en cruciale locaties in de havens. Wij moeten zelf grip houden op onze

infrastructuur. Wij weten dat GS hier niet over gaat, maar wil de gedeputeerde zich hiervoor wel inzetten en lobbyen om ernstige problemen te voorkomen. En last but not least wil het CDA er ook bij dit document voor pleiten dat voorkomen wordt dat door het nieuwe toverwoord 'water en bodem sturend' er allerlei ontwikkelingen tegengehouden gaan worden in het NZKG-gebied. Grote delen van Nederland zouden onder water verdwijnen als we het water echt sturend laten worden. Voorzitter, partijen die water en bodem prioritair sturend willen laten zijn, die zouden geen huis meer moeten willen bouwen in Noord-Holland onder de zeespiegel, maar alle ontwikkelingen plaats moeten laten vinden in hooggelegen delen van Nederland. Wij kunnen ons niet voorstellen dat dat is wat bijvoorbeeld D66 wil. Het CDA ziet water en bodem sturend, dus niet als toverwoord voor de toekomst van Nederland. Dus graag nuancering, ook bij dit document op dit punt.

De **VOORZITTER**: Daar heeft u een vraag over van de heer Hollebeek van Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik vraag mij even af of het CDA opgelet heeft bij de vorige agendapunten, want volgens mij is toch duidelijk naar voren gekomen dat water en bodem sturend niet hoeft te betekenen dat er überhaupt niet gebouwd kan worden in lagergelegen gebieden. Dus bent u misschien eventjes weggeweest of zo? Ik vind het nogal een vreemde constatering die u hier neerlegt. Sorry.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning, kunt u reflecteren op het voorgaande debat?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, wij zijn heel blij ook met de nuancering die tot heden al is gegeven, maar ook in dit document komt het wel weer terug. Dus daarom willen wij die nuancering ook hier en dat het ook echt doorgetrokken wordt in de uitvoering.

De **VOORZITTER**: En dan heeft mevrouw Berkvens daar ook een vraag over.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, dan toch even, want u slaat het nu wel heel erg plat, hoor. Het is alsof er dan helemaal niks mogelijk is. Volgens mij hebben we inderdaad juist in het vorige debat laten zien dat water en bodem sturend niet betekent dat er niks mogelijk is, maar dat je kijkt wat er wel mogelijk is, rekening houdend met de grote opgave van water en bodem. Dus ik vind het een beetje makkelijk. Dus die wilde ik even positioneren. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Daar mag u op reageren, mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Ik snap dat u dat zo vindt.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Dank voor uw inbreng. En dan gaan we door naar Statenlid De Weerdt voor de inbreng namens de partij Volt. En hij ziet af van die inbreng. Dan kijk ik naar mevrouw Den Boer van de BBB.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. BBB vindt het mooi om te lezen dat zoveel mensen en organisaties betrokken zijn bij het Ontwikkelperspectief NZKG. In de commissie is uitvoerig hierover gesproken. Dubbel, of het liefst meervoudig gebruik van de ruimte is geen optie, maar een noodzaak om te komen voor een oplossing tot ruimtetekort in onze provincie. Ook hierin kijken we naar de Houtrakpolder. De haven vraagt meer ruimte tijdens de energietransitie. Hierin zou de Houtrakpolder een functie kunnen krijgen. Verder stimuleren we vervoer over water. Dus is haven capaciteit nu nog geen optie om op te geven voor BBB.

Het belang van de A8-A9 wil ik hierin ook nog onderstrepen. In het ontwikkelperspectief wordt aangegeven dat het een belangrijk punt is voor de ontsluiting in dit gebied en, zoals gezien in het iNHi, voor de leefbaarheid van Krommenie en omstreken. Belangrijk is dus dat we hier prioriteit aan gaan zetten om de ontsluiting in dit gebied drastisch te verbeteren. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan kijk ik naar de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Voorzitter, gezien alle vorige inbreng sla ik over.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. En dan kijk ik tot slot naar mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u, voorzitter. Kleine inbreng. We hebben aandacht gevraagd voor de economische ontwikkeling, hoe die zich verhoudt tot de gezondheidseffecten. Maar vooral maken we ons ook een klein beetje zorgen over de Houtrakpolder. Net als met GroenLinks hebben we een beetje zorgen hoe we die groen gaan houden. We snappen wel de functie om daar de waterberging te realiseren en ook de haven te ontwikkelen. Maar als partijen, en dan bedoel ik GS en de gemeente Haarlemmermeer, het erover eens zijn geworden of gaan worden om een verkenning plaats te laten vinden, dan zullen wij dat afwachten. Daar wil ik het bij laten.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng. En dat was dan de inbreng vanuit uw Staten in eerste termijn. Dan heb ik in ieder geval gehoord over één motie in het kader van wat onderzoeken, verkenningen en een vraag over hoe gaan we om met buitenlandse inmenging. En op die twee punten in ieder geval graag een reactie vanuit het college in eerste termijn. Dan denk ik dat ik mevrouw Rommel mag aankijken.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Het is al vele malen voorbijgekomen, maar ook hier weer dank voor de toelichtingen die u gegeven heeft. En ik zie ook nog steeds natuurlijk dat de Houtrakpolder iedereen bezighoudt. En ja, GroenLinks, u zegt het ook al: de claims op de Houtrakpolder zijn aanzienlijk. Maar in de uitvoeringsagenda die nu gaat komen voor de NOVEX zullen we dus samen met het Rijk en dus eigenlijk al onze partners, de gemeenten, de waterschappen, gaan kijken wat we hier gaan doen. En dat zullen we ook betrekken bij de volgende herziening van het ontwikkelingsperspectief.

VVD, u vraagt onderzoek naar de omvang van de waterberging. Nou, ook hier geldt dat wij dus bezig zijn met de uitvoeringsagenda. En daarin zijn we ook voornemens om samen met de partners in het Deltaprogramma Centraal Holland te gaan kijken met de waterschappen, de gemeente, de provincie Utrecht, een onderzoek starten naar de benodigde omvang. Dus dat kan ik u dus aangeven wat we hiermee gaan doen.

De **VOORZITTER**: En dat leidt tot een vraag van de heer van Gilse van de VVD.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. Naast de omvang had ik ook gevraagd over de noodzaak van de spreiding van wat we aan waterberging nodig hebben. Wat moet er aan de noordzijde? Wat moet er aan de zuidzijde? Dat we echt ook geografisch in beeld hebben wat er waar nodig is.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat er geografisch wordt bekeken waar dat kan, dat wordt zeker ook meegenomen, omdat je natuurlijk ook wel die gebieden wilt gebruiken waar we de beste opbrengsten en de beste mogelijkheden hebben. Dus dat wordt ook meegenomen in volgende onderzoeken.

Voor het CDA. U vraagt om die lobby en ik weet hoe belangrijk u dat vindt om geen Chinese bedrijven toe te staan. En zoals u ook zegt: wij gaan daar niet over. Maar u weet ook wel dat ook in het nieuws en overal wordt er ook wel veel over gesproken. Wij kunnen daar geen echte lobby op inzetten, maar ik hoop dat u dat ook wel begrijpt. Maar ik neem aan dat ook wel iedereen ervan doordrongen is om hier goed naar te kijken, behalve dan dat wij dat zouden doen.

U zegt: grote delen van Nederland zouden onder water komen te staan vanwege WBS (water en bodem sturend). Kunt u de tekst aanpassen? Ja, de teksten kunnen niet meer worden aangepast. Maar naar onze mening kan er – nou ja, dat werd ook net ook al gezegd – echt nog wel gebouwd worden en gewoond worden in Noord-Holland. Maar wat ik ook al eerder aangaf, moeten bij de RO en de ruimtelijke inrichting en de keuzes die we ook straks in het vorige stuk, het ruimtelijk voorstel, ook gaan maken, echt wel gewoon goed moeten kijken naar waar we dat gaan doen en wat voor risico's daar wel of niet aan zitten. Want u ziet ook wel de laatste tijd dat er heel wat

huizen onder water komen te staan. En ja, dat wil je ook niet. Dus daar moet je wel goed rekening mee houden. En dat zullen we ook doen in ons eigen beleid bij het opstellen van onze eigen omgevingsvisie straks.

Er was ook 50PLUS, die zegt: zorgen over de Houtrakpolder en hoe we die groen houden. Nou ja, ook dat zullen we betrekken bij het onderzoek naar de functiecombinaties in de Houtrakpolder. Want dan kom ik bij de motie M93. Daarvan kan ik zeggen, ja, we gaan sowieso dat al oppakken. Dat eerste verzoek van, kijk naar de functiecombinatie van de Houtrakpolder. We pakken dat in het kader van de Uitvoeringsagenda NOVEX sowieso aan het oppakken met onze partners. En het tweede verzoek, ook daar gaan we afspraken maken in de uitvoeringsagenda. Dus bij deze kan ik deze motie dan ook positief adviseren. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En dan kijk ik even rond in de Staten.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb gezegd dat het motie M93 was, ja, toch?

De **VOORZITTER**: Motie M93, bij deze nogmaals onderstreept, in ieder geval voor het geval dat. Waarvoor dank.

Ik kijk de Statenleden een voor een aan of zij behoefte hebben aan een volgende inbreng in tweede termijn. De heer Vonk? De heer Korzelius? De heer Van Gilse? Mevrouw Berkvens? Mevrouw Koning? Statenlid De Weerdt? Mevrouw Den Boer? De heer Hollebeek? En mevrouw Van der Helm? Niet het geval. En dan, met uw goedvinden, slaan we ook de tweede termijn van het college over.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: En gaan wij door naar het volgende agendapunt, maar niet voordat we hebben gewisseld van voorzitter. Dus ik nodig graag collega-vicevoorzitter de heer Hollebeek uit om het stokje van mij over te nemen.

Voorzitter: de heer Hollebeek

11. Noord-Hollandse Klimaataanpak (VD-49).

De **VOORZITTER**: Ja, Statenleden, we gaan zo snel mogelijk door. Normaal nemen we altijd even vijf minuten om te wisselen, maar gezien de lengte van de agenda en het tijdstip gaan we direct door met agendapunt 11 die, zoals u zult begrijpen, na 12 komt, zoals de heer De Wit al heeft uitgelegd. En dat is voordracht 49, De Noord-Hollandse Klimaataanpak. De provincie Noord-Holland heeft zich gecommitteerd om in 2030 55 procent minder broeikasgassen uit te stoten ten opzichte van 1990 en in 2050 klimaatneutraal te zijn. De Noord-Hollandse Klimaataanpak is een overkoepelende strategie waarin al het klimaatbeleid van de provincie samenkomt. Ik ga even kijken welke sprekers zich vanmiddag hebben aangemeld. Dat lijstje zie ik nu voor het eerst. Dat zijn de heer De Wit. Nou, u mag meteen- U wordt geen moment van recuperatie gegund, meneer De Wit. de heer Heijnen van het CDA, de heer Van den Berg van JA21, de heer Kanik van D66, Mevrouw Schneemann van Volt, de heer Van Tiggelen van de PVV. de heer Teeuwen van BBB, de heer Klein van de ChristenUnie, Dd heer Karar van de PvdA, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, Statenlid Laport van GroenLinks, mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren. En dan kijk ik even rond of ik wellicht nog iemand mis die nog wenst aan te sluiten. Dat is niet het geval. Nou, dan geef ik – ja, heeft u voldoende tijd gehad – het woord aan de heer De Wit van de VVD. Dan heb je het ook maar gehad.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **DE WIT** (VVD): Zo is het.

Ja, voorzitter, waarvoor dank. En laat ik beginnen met te duiden dat de Europese, en daarmee ook de Nederlandse economie, onder druk staat. En hoewel Nederland een van de meest welvarende landen ter wereld is met sterke bedrijven, grote werkgelegenheid en relatief hoge koopkracht, is dat niet vanzelfsprekend voor de komende decennia. De VVD maakt zich daar zorgen over en wil

dat overheden en bedrijfsleven nadenken over hoe we over twintig jaar ons geld verdienen in Nederland en Noord-Holland. En die transitie van de economie valt uiteen in drie thema's, waar uiteindelijk wat ons betreft energie en klimaat een rode draad door zijn. Dat gaat namelijk allereerst over de concurrentiekracht van de economie, als tweede over de veiligheid van ons land en Europa in de geopolitieke onrust, en ons klimaatbeleid. Laat ik beginnen met dat eerste.

Drie weken geleden heeft oud ECB-voorzitter Mario Draghi een belangwekkend rapport gepubliceerd over de concurrentiekracht van de Europese economie. In de afgelopen twintig jaar zijn de Verenigde Staten zestig procent gegroeid economisch gezien, terwijl Europa bleef hangen op dertig procent. Een immens verschil. En dan kun je zeggen: ach, economische groei, wat is dat nou? Dat is dus gewoon banen, koopkracht, innovatie. En dit verschil kan groeien in de komende tien jaar, bijvoorbeeld vanwege de veel hogere energiekosten in Europa ten opzichte van landen als China en de Verenigde Staten. Dit verschil kan oplopen tot twee tot drie keer. Dat raakt dus direct de Nederlandse klimaataanpak.

Daarnaast, als tweede, heeft defensieminister Brekelmans vier weken geleden zijn Defensienota gepubliceerd. Wat is hier de boodschap? Vanwege schuivende machtsblokken op het wereldtoneel verandert de positie van Europa sterk. Zo worden we geconfronteerd met toenemende spanningen en agressiviteit van Rusland en China. Het vredesdividend na de val van de Muur is op. We moeten weer meer investeren in onze eigen veiligheid. En hoe moeten we dat doen? Door een sterke economie, want uiteindelijk moeten we dat betalen. En wat is dan een van de grootste bedreigingen daarvoor? Dat is dat we niet goed weten hoe we onze economie moeten vergroenen en wat dat betekent voor onze concurrentiekracht.

En dat brengt me uiteindelijk, als derde punt, bij de voorliggende klimaataanpak voor Noord-Holland. Dit is ons antwoord op het landelijk Klimaatakkoord. Hoe zorgen we ervoor dat we in 2050 een CO_2-neutrale economie hebben? We staan dus voor de grootste verduurzamingsoperatie sinds de Tweede Wereldoorlog. Laten we ervoor zorgen dat ons klimaatbeleid een bron van groei zal zijn en voorkomen dat we bedrijven ermee afschrikken.

De VVD vindt het goed dat de provincie haar bijdrage aan deze operatie levert en dat sectoren evenredig moeten bijdragen. Wel hebben wij zorgen over de effectiviteit en de impact van ons klimaatbeleid, mede gezien onze beperkte financiële middelen. We hebben vooral een stimulerende rol en kunnen slechts op onderdelen eigen beleid maken. En overigens, waar we dat eigen beleid maken, moeten we ook steeds de afweging maken: hoe vergroenen we met behoud of versterking van onze concurrentiepositie?

Veel van onze zorgen hebben we eerder in de commissievergaderingen geuit. Vandaag wil ik namens de VVD daarom focussen op drie punten. Allereerst, u welbekend, de netcongestie. Want het zijn onze bedrijven die hun processen van fossiel naar elektrisch moeten aanpassen en daarvoor moeten investeren. In veel van hun plannen worden zij nu belemmerd door het volle stroomnet en dat zal in de komende jaren niet minder worden. We beseffen goed dat dat niet van vandaag op morgen is opgelost, maar we vinden het daarom essentieel dat we juist als provincie blijven inzetten om alles wat we kunnen doen mogelijk te maken om slimme oplossingen – wat kan er nu wel – toch van de grond te krijgen. Wat ons betreft mag daar dus brede focus voor zijn in onze klimaataanpak.

Tweede punt: kernenergie. In de energiemix kijkt de VVD naar duurzaamheid, betaalbaarheid en leveringszekerheid van energie. In deze balans worden we te kwetsbaar van landen zoals Rusland. Wat ons betreft is kernenergie een noodzakelijk onderdeel van de energiemix. We willen verkennen wat hier de potentie voor is in Noord-Holland. Vandaar dat wij het volgende amendement willen indienen, mede ingediend door een aantal andere partijen, zijnde Volt, BBB, CDA, B21 en 50PLUS. En de tekst van het amendement gaat over een toevoeging op pagina 33 met de volgende bullet: naast zonne en windenergie zien we kansen voor alternatieve energiebronnen zoals aardwarmte en aquathermie. De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en Small Modular Reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen. In de klimaatplannen heeft het Rijk hiervoor een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. Voor deze middelen dienen we een aanvraag in. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een verkenning. In deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor een nieuwe kernenergiecentrale genomen.

Einde amendement. En dit amendement is ook gemaild naar de griffie op het daarvoor bestemde mailadres.

Kernenergie in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:
Besluit:

- *Onderdeel van het hoofdstuk 'De transitie paden', de opsomming op pagina 33, beginnende met: "We werken aan:"*
  aan te vullen met een extra bullet bestaande uit de volgende tekst:
  "Naast zonne- en windenergie zien we kansen voor alternatieve energiebronnen, zoals aardwarmte en aquathermie. De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en small modular reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen. In de klimaatplannen heeft het Rijk hiervoor een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. Voor deze middelen dienen we een aanvraag in. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een verkenning. In deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor een nieuwe kernenergiecentrale genomen."

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Bas de Wit (VVD), Julia Schneemann (Volt), Pieter Teeuwen (BBB), Dennis Heijnen (CDA), Daniël van den Berg (JA21) en Hein Stulemeijer (50PLUS).

Toelichting
Het landelijke klimaatakkoord en de daarbij horende afspraak om de CO_2-uitstoot voor 2030 met 55% te verlagen ten opzichte van 1990, wordt door de provincie onderschreven. Deze klimaatdoelen zijn omgezet in vijf transitiepaden, waaronder Energie-infrastructuur inclusief CO_2-neutrale energieopwekking. In het coalitieakkoord "Verbindend Vooruit" is opgenomen dat we als provincie, naast de inzet voor energieopwekking uit zon en wind, ook onderzoek doen naar de potentie van andere innovatieve technieken. Dit amendement dient ertoe om deze inzet op te nemen in de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

De heer **DE WIT** (VVD): En dat brengt mij tot mijn laatste en derde punt, en dat is focus. Focus in de uitvoering. De VVD roept op tot focus, zodat we met de beperkte middelen die we hebben ook zoveel mogelijk impact kunnen maken.

De **VOORZITTER**: En dan hoor ik een punt. Dus een mooie gelegenheid voor de heer Kanik voor een interruptie.

De heer **KANIK** (D66): Op zich vinden wij van dit een mooi amendement. Alleen, in uw toelichting heeft u het over dat wij ons committeren aan de doelen van 2030 en dan noemt u Small Modular Reactors en thorium. Ik hoop dat de VVD ook met mij eens is dat dit oplossingen van richting 2050 zijn en niet richting 2030.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, dat ben ik geheel met de collega eens. Ik heb niet de ambitie en ook niet de illusie dat wij voor 2030 met dergelijke technieken al een substantiële bijdrage kunnen leveren. Maar we hopen wel dat er potentie is voor de periode daarna, want die verduurzamingsoperatie gaat immers door daarna. Dus op die tijdshorizon focust ons amendement.

De **VOORZITTER**: Graag via de voorzitter, meneer De Wit, dat zou u moeten weten. Maar vervolgt u uw betoog.

De heer **DE WIT** (VVD): Dan merk je toch dat je even moet schakelen tussen je petten en dan kun je op een andere manier mensen aanspreken.

Voorzitter, ik zal mijn betoog vervolgen in het kader van die focus waar ik het over had. Als u mij toestaat- Doe ik dat niet.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat ik dat niet doe, meneer De Wit, want ondertussen is de heer Van den Berg bij de interruptiemicrofoon. De heer Van den Berg, JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank. Ik zit toch wel met interesse te luisteren naar het betoog van de VVD over een sterke economie, betaalbare energie en dat onze concurrentiekracht in stand moet blijven. Tegelijkertijd was deze maand de duurste maand voor het betalen van energie in Nederland, en dat zet ons onder andere op achterstand ten opzichte van de Verenigde Staten. Nou heeft u een hele hoop ambities, maar hoe rijmt u die ambities, dus het klimaatakkoord, nou met die betaalbaarheid en concurrentiekracht van onze bedrijven?

De **VOORZITTER**: Meneer De Wit, hoe rijmt u dat?

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, dit is nou precies de kern van het probleem. Want het kwetsbare punt, een van de kwetsbaarste punten in onze economie op dit moment, en met 'we' bedoel ik Europa, zijn dus die energiekosten. Dus als we daar niks aan doen de komende tien jaar, dan hebben we een ontzettend groot probleem en zijn wij zeer bezorgd over of wij wel bijvoorbeeld die defensie-uitgaven kunnen financieren, maar ook andere publieke voorzieningen waar we in willen investeren. Daar zullen we die sterke economie voor nodig hebben. En dus moeten we die randvoorwaarden van betaalbare en beschikbare energie op orde moeten hebben.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, u heeft een vervolgvraag?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, het beantwoordt voor mij niet de vraag hoe we nou met de ingezette aanpak van de VVD ook dan toch gaan zorgen voor die sterke concurrentiekracht. Want wat ik vooral zie is dat er bij heel veel bedrijven een toenemende regeldruk is. Een voorbeeld is dat we nu kilometers moeten gaan bijhouden van medewerkers en dat moet allemaal weer administratief in orde worden gemaakt. Ja, ik constateer toch, u blijft op die weg doorgaan. U gaat verder met de doelstellingen uit het klimaatakkoord. Dan komen we uit bij het scenario wat u schetst en dan komen we daar niet.

De **VOORZITTER**: En uw vraag is?

[...]

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, ik zal daar kort op reflecteren en dat is volgens mij: ja, er zijn ook andere problemen voor onze concurrentiekracht, zoals regeldruk. Maar volgens mij hebben we in Europa de gelegenheid gehad ongeveer tot 2021 om bij wijze van spreken verslaafd te zijn aan goedkoop Russisch gas. En die verslaving, nou, die is hopelijk nu wel voorbij. Maar dat betekent niet dat we ons probleem hebben opgelost van, hoe komen we aan betaalbare energie voor onze industrie? En dat is nou precies het probleem wat wij vinden dat onderdeel moet zijn van onze klimaataanpak, juist ook in die duurzame energiemix. Want als we dat punt veronachtzamen, zijn wij bezorgd over de staat van de economie over tien jaar. En volgens mij vraagt dat juist om een doortastende klimaataanpak op dit punt.

Dan vervolg ik mijn betoog nu, voorzitter, over dat punt van die focus, die focus op die uitvoering. Want wij plaatsen wel vraagtekens bij enkele aspecten die in het klimaatplan zijn opgenomen voor Noord-Holland over de nut en noodzaak daarvan en de effectiviteit ook van sommige maatregelen. Bijvoorbeeld buitenlandse projecten stimuleren, subsidies verstrekken voor systeem veranderende projecten en een fonds voor het overnemen van financiële risico's voor energiecoöperaties. Wij zijn hier kritisch op, we zullen dat ook blijven bij de behandeling van de financiële kaders voor deze klimaataanpak. En zeker gezien de relatief bescheiden positie van de provincie met ongeveer veertien miljoen budget per jaar voor klimaatmaatregelen en die grote verduurzamingsoperatie op een economie van duizend miljard in Nederland is de VVD voorstander van focus op concrete projecten die het verschil kunnen maken voor het bedrijfsleven in Noord-Holland. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Wit. Dan geef ik het woord aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Voorzitter, het CDA steunt de klimaatambitie van dit college. En we zien dat we in onze provincie al veel doen om klimaatneutraal te worden. Maar toch blijkt dat onvoldoende om het doel van klimaatneutraliteit in 2050 en ook het tussendoel in 2030 te halen. We waren dan ook blij toen we maanden geleden te horen kregen dat GS met een Noord-Hollandse klimaataanpak zou komen. Inmiddels is deze klimaataanpak gereed en bespreken we deze hier. Maar dan moeten we helaas wel concluderen dat deze klimaataanpak niet is wat het CDA had verwacht. Zoals GS zelf schrijft in de voordracht, en ik citeer “omvat deze klimaataanpak geen nieuw beleid, maar beschrijft de huidige inzet en een aantal voorliggende strategische keuzes”. Einde citaat. En in de commissie gaf de gedeputeerde aan dat deze strategische keuzes slechts een overzicht zijn van mogelijke keuzes die gemaakt kunnen worden. Voorzitter, het is een menukaart, maar het is volstrekt onduidelijk wat we gaan eten. En wat het CDA betreft is deze klimaataanpak daarmee onbetekenend. Het beschrijft slechts wat we al doen en daarnaast geeft het mogelijke keuzes die GS eventueel wil gaan maken.

Voorzitter, GS stelt dat er meer inzet nodig is om die klimaatdoelen te halen en dat de tijd dringt. Waarom worden er in dit stuk dan geen echte strategische keuzes gemaakt? Waarom komt GS slechts met mogelijke opties? En wanneer wil GS die keuzes wel gaan maken? En we roepen dan ook met de motie die D66 zal indienen, GS daartoe op.

Maar voorzitter, waar stemmen we straks dan eigenlijk voor? Want een menukaart is niemand tegen, maar sommige gerechten zijn lekkerder dan andere. Mevrouw De Sain wil graag een stukje vlees, terwijl de heer Hollebeek liever een vegaburger eet. Dat maakt nogal uit. En het CDA vreest dat we onder het mom van ‘het zijn slechts mogelijke keuzes’ straks instemmen met iets waarvan GS later gaat zeggen dat we dergelijke keuzes toch al hebben gemaakt, want ze stonden in de aanpak.

Voorzitter, het CDA steunt de doelen van GS, maar we verwachten echt meer van een klimaataanpak. We verwachten een echte aanpak. Daarom moeten we helaas tot de conclusie komen dat wij niet voor een lijstje met slechts mogelijke keuzes gaan stemmen. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Heijnen. Dan geef ik het woord aan de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik herken de observaties die het CDA zojuist deelde eigenlijk net zo. En de VVD, die had er ook al een aantal woorden over. Ik zal er niet heel veel over zeggen, voorzitter, maar wat wij vooral zien in deze klimaataanpak is inderdaad een opsomming van een aantal doelstellingen die ons moeten brengen naar een klimaatneutraal Noord-Holland. En wat wij ook zien in het stuk is dat het tegelijkertijd de doelstellingen zijn waar wij als provincie nou weer net niet het gezag over hebben. En een voorbeeld daarvan is bijvoorbeeld de isolatie-opgave. Een voorbeeld daarvan is de plicht tot warmtepompen. Kortom, zelfs als we deze doelstellingen niet gaan halen, ja, dan kunnen we eigenlijk als provincie alleen maar erbij staan en ernaar kijken en er vervolgens niks aan doen. En dat is toch een wat onbevredigende aanpak.

In aanvulling, de VVD heeft zojuist het amendement ingediend voor het toevoegen van de passage uit het coalitieakkoord aan de klimaataanpak. Wij ondersteunen dat, maar tegelijkertijd blijft onze vraag wel bestaan van, wanneer gaan we nou eens een keer echt aan de slag met deze zaken? En dan haal ik nog maar eens een keer op dat vorig jaar bij de bespreking van het coalitieakkoord wij met de VVD een rapport hebben gedeeld van de Nuclear Research Group, in mei 2023 uitgebracht. En die inventariseert al deze technieken en die kunnen we allemaal tot ons nemen om het daar vervolgens over te hebben in deze Staten. Maar door een soort van onbegrijpelijke reden gebeurt dat tot op heden niet. En wat ik daarbij ook constateer is dat er een aanvraag ingediend moet worden voor het onderzoeksbudget vanuit het Rijk. Tot op heden zijn ook daar nog geen aanstalten voor gemaakt. Dat baart ons toch wel zorgen. Want ja, we zijn het eens met de VVD dat kernenergie toch echt wel the way to go is en het zal ons op de langere termijn een schone economie opleveren, maar die vooral ook zijn concurrentiekracht kan behouden in Europa en op wereldwijd niveau. Maar als wij in Noord-Holland maar achter blijven met onze één na hoogste energievraag van heel het land, ja, beste mensen, dan gaan we er niet

komen, hoe graag we dit misschien ook wel willen. Dus daarom doe ik bij deze nog een oproep aan deze Staten voor een stukje realisme. Als je dan klimaatverandering belangrijk genoeg vindt, ja, neem dan ook kernenergie serieus en gebruik het als een voordeel in plaats van als een onderwerp waar je mee kan vertragen.

Nou, ik zal er niet veel woorden aan vuil maken, maar de energiebenchmark, die dienen we bij dit agendapunt in, met het volgende dictum: “Verzoekt Gedeputeerde Staten een energiebenchmark op te stellen waarin alle beschikbare energietechnieken worden vergeleken en geïnventariseerd op basis van ten eerste benodigde ruimte voor de opwekking van energie en ten tweede energieopbrengst per oppervlakte eenheid, en gaan over tot de orde van de dag”.

Motie 94-30 september 2024
Realisatie van een energiebenchmark

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *Het Ruimtelijk Voorstel en de Startnotitie "Regie op de Ruimte" richting geven aan de ruimtelijke ordening van de provincie, inclusief de ruimtelijke impact van energieopwekking;*
- *Er op dit moment 27% meer opgaven zijn voor de ruimte dan er daadwerkelijk ruimte beschikbaar is in Noord-Holland, wat de noodzaak voor efficiënte ruimtelijke keuzes extra urgent maakt;*
- *Er momenteel geen overzicht beschikbaar is van het ruimtebeslag van verschillende conventionele, hernieuwbare en duurzame energieopwekkingstechnieken;*
- *De energievraag in Noord-Holland de op twee na hoogste van Nederland is;*
- *Noord-Holland een dichtbevolkte provincie is.*

Overwegende dat:

- *Ruimte schaars is in onze provincie, wegens uitdagingen op meerdere beleidsterreinen, zoals woningbouw, infrastructuur, natuur & opwekking van (duurzame en hernieuwbare) energie;*
- *De keuze voor energietechnieken binnen het Ruimtelijk Voorstel gebaseerd kunnen worden op realistische overwegingen, vooral gezien de grote ruimtelijke uitdagingen waar Noord-Holland voor staat;*
- *Een energiebenchmark, die de ruimtebehoefte en energieopbrengst van verschillende energietechnieken vergelijkt, Provinciale Staten in staat stelt om beter onderbouwde keuzes te maken die passen bij de ruimtelijke beperkingen van Noord-Holland.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een energiebenchmark op te stellen, waarin alle beschikbare energietechnieken worden vergeleken en geïnventariseerd op basis van:*
  - *Benodigde ruimte voor de opwekking van energie;*
  - *Energieopbrengst per oppervlakte-eenheid,*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik zal er geen doekjes om winden, maar ik denk dat als we als Staten zo'n onderzoek zouden uitvoeren, ja, dan zou daar inderdaad uitkomen dat kernenergie het minste ruimte neemt in deze provincie en daar zou uitkomen dat kernenergie by far het meest schone middel is. En er zou ook uitkomen, als dat wordt meegenomen in de onderzoeksvraag, dat er geen energiebron is die zo weinig doden oplevert door middel van luchtvervuiling of door de winning van materialen als kernenergie. Dus dat wil ik nog even meegeven.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van den Berg, voor uw bijdrage. Dan wil ik het woord geven aan de heer Kanik van D66.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, de impact van klimaatverandering is nu al voelbaar in onze provincie. De zomerstorm Poly in 2023 was de sterkste zomerstorm in ruim vijftig jaar die enorme schade veroorzaakte, vorige winter stroomde het Markermeer door aanhoudende

regenval zo de Volendamse kelders in en afwisselende, langdurige droogte en regenval zorgden voor de afgelopen jaren voor verloren oogsten in de landbouw. Het nemen van extra CO_2-reducerende maatregelen kan dus volgens D66 niet langer wachten. En klimaatverandering is daarbij niet de enige reden, want de economische redenen om klimaatverandering tegen te gaan zijn net zo belangrijk. Ik heb niet zo'n enorm betoog wat de VVD had over de economie, maar investeren in hernieuwbare energie en groene technologie stimuleert innovatie en werkgelegenheid. Bovendien maakt een goed duurzaamheidsbeleid onze provincie aantrekkelijker voor investeerders, waardoor onze regionale economie versterkt wordt.

Voorzitter, maar of we er met deze Noord-Hollandse klimaataanpak echt een tandje bij gaan zetten, wordt voor onze fractie niet echt duidelijk. Zoals ik al in de commissievergadering zei, stelt deze aanpak alleen een methode voor hoe Gedeputeerde Staten deze bestuursperiode gaat rapporteren over de voortgang van het klimaatbeleid in onze provincie. De Noord-Hollandse Klimaataanpak brengt alleen per transitiepad in kaart hoe groot de reductie opgave is en biedt nog geen duidelijkheid hoe dat gedaan moet worden. Er worden wel wat maatregelen geschetst onder het kopje strategische keuzes om de doelen te behalen, maar ook na de commissievergadering is het niet duidelijk geworden of dit een lijst met voorbeelden is of daadwerkelijke strategische keuzes. Het CDA refereerde daar net ook al aan. Dit vinden wij een gemiste kans omdat Provinciale Staten zo haar controlerende en kaderstellende rol niet uit kan oefenen. Daarom heeft D66 samen met het CDA en Volt een motie opgesteld om GS op te roepen dat in het vervolg beter te doen. Daarvan luidt het dictum: “Verzoeken het college in het vervolgproces, tussen haakjes, na de provinciale Klimaat Energie Verkenning per transitiepad onder verantwoordelijkheid van de betreffende gedeputeerde concrete meetbare doelen en keuzes aan Provinciale Staten voor te leggen, waarbij duidelijk is wat de rol van de provincie is, en gaan over tot de orde van de dag”.

Motie 95-30 september 2024
Meetbare en concrete doelen in het vervolgproces

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *In de Noord-Hollandse klimaataanpak vooral onder de kopjes strategische keuzes om de doelen te behalen het niet duidelijk is of de keuzes die genoemd zijn daadwerkelijk keuzes zijn of een lijst met voorbeelden;*
- *In de commissievergadering leefomgeving van 16 september j.l. na de uitleg van Gedeputeerde Staten dit nog steeds niet duidelijk is;*
- *Provinciale Staten daarom niet goed weet wat de status is van het vaststellen van De Noord-Hollandse Klimaataanpak ten opzichte van de strategische keuzes om de doelen te behalen;*
- *Daardoor Provinciale Staten op dit moment niet goed haar kader stellende en controlerende rol kan vervullen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In het vervolgproces (na de provinciale klimaat en energieverkenning (pKEV)) per transitiepad onder verantwoordelijkheid van de betreffende gedeputeerde concrete, meetbare doelen en keuzes aan Provinciale Staten voor te leggen, waarbij het duidelijk is wat de rol van de provincie is.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Emre Kanik (D66), Dennis Heijnen (CDA) en Julia Schneemann (Volt).

De **VOORZITTER**: Ik kijk even naar de griffie. Ja, die is binnen. Gaat u verder.

De heer **KANIK** (D66): Oké. Voorzitter, dan wil ik nog iets zeggen over die strategische keuzes om de doelen te halen. Ik wil daar toch een doel aan toevoegen, omdat ik er nog toch steeds niet echt helemaal zeker van ben dat het maar een lijst van voorbeelden is. Voorzitter, het zal u niet verbazen dat D66 graag wil dat Noord-Hollanders van hun fossiele autoverslaving afkomen. Dat kunnen wij alleen bewerkstelligen door de alternatieven daarvoor aantrekkelijker en goedkoper te maken. Daarom dienen wij samen met de Partij voor de Dieren en Volt een amendement in dat het onderdeel van het hoofdstuk De transitiepaden, de opsomming op pagina 44 beginnende met

"Om de opgaven, doelen en beoogde resultaten te behalen, lichten we de strategische keuzes toe die ook gecombineerd moeten worden" aan te vullen met een extra bullit bestaande uit de volgende tekst: "We onderzoeken op welke manier het verhogen van de opcenten kan helpen het fossiele autoverbruik binnen de provincie te verminderen en zo een bijdrage kan leveren aan het reduceren van de CO_2-uitstoot. Het verhogen van de opcenten kan als sturingsinstrument gebruikt worden om inwoners voor elektrische varianten voor het openbaar vervoer of, tussen haakjes, elektrische fiets te laten kiezen. Het geld dat daarmee wordt opgehaald, valt eerst in de algemene middelen, maar kan daarna besteed worden om in alternatieven voor fossiel autogebruik te investeren, zodat het voor onze inwoners nog gebruiksvriendelijker en goedkoper wordt om deze te gebruiken."

Amendement 24-30 september 2024
Rol opcenten in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Besluit:

- *Om de behandelde Noord-Hollandse Klimaataanpak als volgt te wijzigen:*
  Onderdeel van het hoofdstuk 'De transitie paden', de opsomming op pagina 44, beginnende met: "Om de opgave, doelen en beoogde resultaten te behalen lichten we strategische keuzes toe die ook gecombineerd moeten worden:"
  Aan te vullen met een extra bullet bestaande uit de volgende tekst:
  "We onderzoeken op welke manier het verhogen van de opcenten kan helpen het fossiele autoverbruik binnen de provincie te verminderen en zo een bijdrage kan leveren aan het reduceren van de CO_2-uitstoot."

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Emre Kanik (D66), Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren) en Julia Schneemann (Volt).

Toelichting
Het verhogen van de opcenten kan als sturingsinstrument gebruikt worden om inwoners voor elektrische varianten, voor het openbaar vervoer of de (elektrische) fiets te laten kiezen. Het geld dat daarmee wordt opgehaald valt eerst in de algemene middelen, maar kan daarna besteed worden om in de alternatieven voor fossiel autogebruik te investeren, zodat het voor onze inwoners nog gebruiksvriendelijker en goedkoper wordt om deze te gebruiken. De CO_2-impactanalyse die Berenschot voor de provincie heeft uitgevoerd stelt dat het verhogen van de opcenten voor fossiele en zware voertuigen een CO2-reductie kan betekenen.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, tenslotte wil ik Gedeputeerde Staten helpen de klimaataanpak aan te passen op het stopzetten van het NPLG. Deze klimaataanpak was al klaar en lag al bij PS voordat wij dit slechte nieuws kregen. Onze fractie begrijpt dat GS het dan niet meer aan kan passen. Een doel in deze klimaataanpak is bij landbouw het mogelijk maken van grootschalige mestvergisters en stikstofstrippers in het buitengebied. Wij hadden een discussie bij ons in de fractie hierover om deze er helemaal uit te halen. Wellicht kent u D66 een beetje en genuanceerde meningen, want we kwamen op een compromis uit dat we alleen kleinschalige mestvergisters wilden toelaten. Daarvoor had ik een heel mooi amendement geschreven, maar volgens het ambtelijk advies was deze onuitvoerbaar. Frappant was daarbij de laatste zin uit het advies die ik zal citeren. Overigens, bij het amendement dat ik zo indien staat deze in zijn geheel, maar daar kom ik zo op. Ik citeer: "Gezien het ontbreken van duidelijkheid over de Rijksinzet op het NPLG is het voorbarig om nu al een specifieke inzet op mestvergisting als maatregel te beschouwen om de klimaatdoelstellingen te realiseren". Einde citaat. Voorzitter, dit advies geldt dan net zo goed voor de grootschalige mestvergisters die in de klimaataanpak staan. Want ook voor grote mestvergisters geldt de stopzetting van het NPLG en dus is het nu voorbarig om nu al een specifieke inzet op mestvergisting als maatregel te beschouwen om de klimaatdoelen te realiseren. Daarom dient onze D66-fractie samen met Partij voor de Dieren een amendement in om de mestvergisters er helemaal uit te halen en zo GS te helpen om de klimaataanpak aan te passen aan de ontstane situatie. Deze luidt als volgt, het amendement: "Besluiten om de tekst op pagina 59 Landbouw, 'het doel is dertig procent mestvergisting tot 2030. Daarvoor moeten wij grootschalige collectieve mestvergisters en stikstofstrippers in het

buitengebied mogelijk maken. Individuele agrarische bedrijven beschikken vaak niet over voldoende hoeveelheden mest om kostenefficiënt te kunnen vergisten. Dat kan in clusters gebeuren, bijvoorbeeld op de terreinen van stoppende melkveebedrijven. Op dit moment is dat nog lastig en concurreren boeren om plekken op dure bedrijventerreinen' in zijn geheel te laten vervallen." Omdat de klimaataanpak stelt dat doelen uitvoerbaar moeten zijn en dat deze dat op dit moment niet zijn, verwacht ik dat GS dit amendement zal steunen. Tot zover mijn eerste termijn, voorzitter.

Amendement 25-30 september 2024
Mestvergisters uit de Noord-Hollandse klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Besluit:

- *Om de tekst op pagina 59*
  "Landbouw: het doel is 30 procent mestvergisting tot 2030. Daarvoor moeten wij grootschalige collectieve mestvergisters en stikstofstrippers in het buitengebied mogelijk maken. Individuele agrarische bedrijven beschikken vaak niet over voldoende hoeveelheden mest om kostenefficiënt te kunnen vergisten. Dat kan in clusters gebeuren, bijvoorbeeld op de terreinen van stoppende melkveebedrijven. Op dit moment is dat nog lastig en concurreren boeren om plekken op dure bedrijventerreinen."
  in zijn geheel te laten vervallen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Emre Kanik (D66) en Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren).

Toelichting
De Noord-Hollandse klimaataanpak bevat doelen en werkwijzen. De sectorale uitvoering vindt plaats in de transitiepaden onder verantwoordelijkheid van de betreffende gedeputeerde. De doelstelling voor mestvergisting is opgenomen vooruitlopend op de vaststelling van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG), maar hierover is nog geen definitief besluit genomen. De klimaatdoelen voor het transitiepad landbouw en landgebruik zijn afkomstig uit het NPLG-startprogramma en de handreiking voor de NPLG-gebiedsprogramma's. Er bestaat echter nog onduidelijkheid over de precieze kaders van het NPLG, waarop de maatregelen van het PPLG mede zijn gebaseerd. Samen met andere provincies streven we naar meer duidelijkheid vanuit het rijk om de beleidsvoering rondom landbouw verder te concretiseren. Dit is extra belangrijk omdat de klimaatdoelstellingen voor het transitiepad landbouw en landgebruik, gebaseerd op Nederlandse en Europese klimaatwetgeving, onverminderd van kracht blijven. Gezien het ontbreken van duidelijkheid over de rijksinzet op het NPLG, is het voorbarig om nu al een specifieke inzet op mestvergisting als maatregel te beschouwen om de klimaatdoelstellingen te realiseren. In de provincie Noord-Holland zullen wij de kaders voor het PPLG nog bespreken en nader vaststellen door PS.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Kanik. Ik kijk nog even naar de griffie, want het zijn twee amendementen en een motie. Gelukt? Ja. ja, die zijn er. Komt er nog een interruptie aan? Ja, u bent net op tijd. Meneer Teeuwen van de BBB.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik kom toch even terug op die mestvergisters. Wat is nou eigenlijk het grote bezwaar volgens u voor de toepassing van mestvergisting in de land- en tuinbouw?

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, wij hadden bezwaar tegen de grote mestvergisters. Volgens ons moeten we over op een kringlooplandbouw. En als kleine mestvergisters het doel kunnen versnellen of erbij kunnen helpen, hadden we daar geen problemen mee. Maar wij kregen een ambtelijk advies dat het onuitvoerbaar was, dat er überhaupt niet ingezet kan worden op mestvergisters op dit moment omdat het NPLG is vervallen. Vandaar dat wij een ander amendement hebben geschreven om ze er helemaal uit te halen.

De **VOORZITTER**: U heeft een vervolgvraag, meneer Teeuwen? Dan is het woord aan u.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ik heb ook een vervolgvraag. Maar ik hoor nog steeds niet wat nou het feitelijke is, wat u zo tegen die vergisting heeft, of dat nou kleinschalig of grootschalig is, het proces blijft hetzelfde.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, het is niet duurzaam te doen. Het is heel moeilijk duurzaam te doen. En op kleinschalige manier zou je dat nog evenwel kunnen doen, maar op grootschalige manier verlies je ontzettend veel energie om dat goed te kunnen doen. Plus, wat nog het belangrijkste is, is dat we naar minder dieren moeten en minder mest. En daarom is het niet goed om met grootschalige mestvergisters te gaan werken, want dan blijf je hangen in hetzelfde systeem.

De **VOORZITTER**: U heeft nog een vraag? Een andere vraag, hoop ik.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Om toch even meer verdieping te zoeken in wat de vergisting doet. Kort gezegd is het eigenlijk de vijfde maag van de koe. Nutriënten worden beter omgezet zodat ze beter recyclebaar zijn. Het is niet een oplossing voor het mestprobleem, maar het is wel een oplossing voor het nutriëntenprobleem. En ik wil u graag uitnodigen om eens te komen gaan kijken bij zulke installaties.

De **VOORZITTER**: Ik zou u willen voorstellen dit soort dingen voor uw bijdrage te houden als u geen vraag heeft, meneer Teeuwen. Ik geef het woord aan de heer Van den Berg. Hij heeft ook een vraag.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, wat ik nou gewoon oprecht niet snap is dat D66 een scala aan ambities heeft wat er allemaal moet gebeuren met klimaat, maar tegelijkertijd wordt de innovatie, wordt de efficiënte mestverwerking, dat wordt aan de kant geschoven. En ik hoor u ook telkens maar over dat we van onze autoverslaving af moeten. Ik haalde het net al even aan, maar onze economie, die draait hier gewoon nog op. Dus kortom, hoe gaat u al die ambities betalen als u met al deze maatregelen onze provincie alleen maar verder op slot wil zetten?

De **VOORZITTER**: Meneer Kanik, hoe gaat u dat doen?

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, ik heb in mijn amendement gezet hoe ik dat ging betalen: door de opcenten te verhogen en doordat we vervolgens naar een ander systeem gaan. We gaan proberen om openbaar vervoer en elektrisch fietsen meer te stimuleren. Dus dat is de oplossing die wij bieden daarin.

De **VOORZITTER**: Meneer Van den Berg, u heeft geen antwoord op uw vraag?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, het is iets anders, maar dat is nou typerend voor D66: enkel de opcenten verhogen en dan kunnen wij, dus D66, het doen. Maar dat is niet hoe onze economie in de provincie draait. Als u alleen maar met die maatregelen alleen maar obstructie en beperking op beperking gaat aanbrengen in onze provincie, dan kunnen wij als provincie zo meteen onze economie niet meer laten draaien en dan zou ook die geldstroom ophouden te bestaan. Dus hoe kijkt u daarnaar?

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, ik begrijp de obstructie niet helemaal. We maken een manier om duurzamer te gaan reizen, zodat er minder auto's op de weg komen, waardoor mensen die hem echt nodig hebben en bedrijven die echt door moeten rijden minder in de file gaan staan en waardoor de doorstroming verbetert, waardoor de economie verbetert, omdat die mensen makkelijker kunnen komen waar ze moeten zijn. Dus ik begrijp de hele redenatie niet van de heer Van den Berg.

De **VOORZITTER**: Ja, ik wil u wel op het hart drukken: stel een vraag of een korte opmerking. En anders graag in uw bijdrage, gezien de lengte van de agenda. Maar u gaat over uw eigen woorden.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): De vraag dan, ik wil alleen weten, als we nou allemaal elektrisch gaan rijden, is het volgens D66 dan wel oké? Of moeten we dan alsnog van de auto af?

De heer **KANIK** (D66): Ja, voorzitter, we zijn er zeker niet van om de hele auto in de ban te doen, maar we kunnen met z'n allen wel minder gaan rijden en meer gebruik maken van andere vervoersmodaliteiten. Maar daar moeten we dan wel in kunnen investeren, want dat moeten we aantrekkelijker maken en dat moeten we uitbreiden. En dat is wat wij voorstaan.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder. U bent klaar. Oké, dank u wel daarvoor.

Dan wil ik het woord nu geven aan mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Dank, voorzitter. Vandaag is de toekomststoel gepresenteerd en helaas is deze alweer uit onze zaal verdwenen en schijnt het zelfs dat hij in de wachtkamer staat. Maar Volt houdt deze uiteraard in gedachten, want de klimaataanpak gaat niet over alleen hoe de provincie er vandaag of morgen uitziet, maar over het leefbaar houden van onze provincie in de komende decennia. En Volt is eigenlijk wel tevreden dat er een stuk ligt en tegelijkertijd zien we nog wat haken en ogen.

Ten eerste wat betreft participatie. Uit vele onderzoeken blijkt dat draagvlak essentieel is in de klimaataanpak. Inwonersparticipatie is daarom van cruciaal belang voor een succesvolle uitwerking van dit plan. We zien daarom uit naar de analyse van de participatiemogelijkheden en vragen de gedeputeerde toe te zeggen dat dit ter besluitvorming naar PS wordt gestuurd.

Daarnaast zien we het risico dat dit wel een te vrijblijvend stuk is, zeker na de discussie in de commissie. Er wordt namelijk veel uitbesteed aan andere portefeuilles, zonder dat daar al concrete plannen voor zijn. En tegelijkertijd is de nood hoog en kunnen we niet te lang wachten met acties nemen. We willen daarom een aantal concrete punten naar voren brengen die we graag terug willen zien in deze uitwerking.

Eerst wat betreft de energie. We hopen dat er in de uitwerking veel aandacht gaat zijn voor energiearmoede. Essentieel hiervoor is de beschikbaarheid van groene energie. Daarom willen we als provincie blijven werken aan een brede energiemix. Wat ons betreft hoort kernenergie daar ook bij. En daarom zijn we vandaag ook mede-indiener van de motie van de VVD hierover.

Daarnaast sluiten we ons graag aan bij de oproep van D66 om af te komen van onze autoverslaving. Want een gezonde mix van wandelen, fietsen, openbaar vervoer en, als het echt niet anders kan, de auto, daar moeten we wat Volt betreft naar toe. En dat betekent dus ook nog meer inzetten op mobiliteitshubs en andere innovatieve oplossingen.

Tot slot het landelijk gebied. Het is onvermijdelijk dat hier een transitie plaats gaat vinden, want ook hier moet een gezonde samenwerking tussen natuur en landbouw leiden tot een gezonde natuur, maar ook een gezond klimaat.

Tot slot hebben we ons aangesloten bij het amendement van D66, omdat er ook verdere uitwerking nodig is van de plannen voor de echte klimaataanpak. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Schneemann.

Ik kijk even rond. De heer Van Tiggelen is al onderweg, van de PVV. U was voorbereid. Het woord is aan u, meneer Van Tiggelen.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, eerst even twee opmerkingen vooraf. Het klimaat verandert. Dat heeft het al 4,6 miljard jaar gedaan op deze planeet, omdat iets anders onmogelijk is. Emissie en absorptie van CO_2 is niet in evenwicht, niet in balans. Dat is het ook nooit geweest. Een beetje geoloog weet dat.

Voorzitter, voor ons ligt een document dat een uitvloeisel is van iets dat sinds eind jaren tachtig van de vorige eeuw gaande is. Ik doel hier op een verschijnsel dat al enige tijd onder wetenschappers bekend staat onder de noemer klimaatzwendel. De vertaling van het Engelse

climate scam. De slachtoffers van deze zwendel staan bekend als klimaatalarmisten. In deze ruimte ook vandaag weer talrijk aanwezig. Staat u mij toe, voorzitter, om Voltaire enigszins kort samengevat te citeren: “Wanneer je mensen in absurditeiten kan laten geloven, kun je ze de meest verschrikkelijke dingen laten doen”. Dat is precies hetgeen hier gaande is. Vervuiling van het milieu, vernieling van landschap en natuur en als klap op de vuurpijl het om zeep helpen van de economie. Dat alles onder het mom van het redden van de planeet. Men dicht zich daarmee een ware heldenrol toe. We snappen dat dit aantrekkelijk is. Ondergetekende en vele partijgenoten en ook anderen zien dit al jaren met lede ogen aan. Het probleem met klimaatalarmisten is niet zozeer dat ze zo weinig weten, maar eerder dat ze zoveel weten dat niet waar is. Ik noem u enkele voorbeelden.

Er zou te veel CO_2 in de atmosfeer zitten. In werkelijkheid is er op dit moment nog steeds sprake van een tekort en zitten we dicht bij het laagste niveau ooit. In de glastuinbouw vult men dit tekort aan tot ongeveer het drievoudige. Dat doet men niet zonder reden. Tijdens het geologische tijdperk, bekend onder de naam Cambrium, was het niveau vijftien maal zo groot als het huidige. Er was toen geen sprake van opwarming die uit de hand liep en dus ook geen zogenaamd tipping point dat werd overschreden. Er was wel sprake van een planeet die barstte van het leven en een enorme biodiversiteit. Sindsdien is door natuurlijke processen steeds meer CO_2 uit de atmosfeer verdwenen, met name in de periodes Krijt en Carboon. Koolstofatomen in calciumcarbonaat en steenkool zaten oorspronkelijk in de lucht.

Meer CO_2 zou zorgen voor opwarming en meer extreem weer, en het zou komen door de uitstoot van de mens. Hierover zou onder wetenschappers consensus bestaan. Voorzitter, in mijn laatste twee zinnen heb ik zojuist vier misvattingen benoemd, hardnekkige misvattingen zelfs. Dwars tegen diverse adviezen in, om hier geen energie in te steken, ga ik het toch weer doen, eigenwijs als ik ben. Het was u misschien al eens opgevallen.

De mogelijkheden om met CO_2 te zorgen voor opwarming zijn beperkt vanwege het onder natuurkundigen met relevante kennis van zaken bekende verzadigingseffect. De mogelijke opwarming neemt logaritmisch af. De mogelijkheden om met CO_2 de planeet op te warmen zijn met het huidige niveau ongeveer opgesoupeerd.

De eigenschappen van de diverse broeikasgassen zijn tot op de draad nauwkeurig bekend. Zelfs het feitelijk niet in de atmosfeer aanwezige methaangas van bijvoorbeeld koeien dat op natuurlijke wijze wordt afgebroken. De gedachte dat deze prachtige dieren invloed zouden hebben op het weer is volkomen bespottelijk.

De uitstoot door de mens stelt op het grote geheel weinig voor: ongeveer vijf procent. Elke winter op het noordelijk halfrond wordt dat steeds opnieuw bewezen. Op onze helft van de planeet wonen de meeste mensen, omdat daar nu eenmaal meer landmassa is. In de winter gebruiken we bovengemiddeld meer energie vanwege de benodigde verlichting en verwarming. Tegelijkertijd daalt iedere winter weer opnieuw het CO_2-gehalte van de atmosfeer. De mensheid stoot meer uit en het CO_2-gehalte gaat omlaag, elk jaar weer opnieuw, zoals gemeten sinds 1958. Vandaar ook dat de grafiek van de metingen een zigzaglijn vertoont. Dat is het bewijs dat er een veel sterkere invloed is dan de menselijke uitstoot, als je een beetje logisch nadenkt tenminste. Er is geen sprake van meer extreem weer. Dat wordt steeds beweerd, maar er is gewoon geen sprake van. En we hebben al diverse malen in de commissie erop gewezen waar de IPCC daar melding van maakt. In hoofdstuk twaalf, daar staat het gewoon vermeld. We hebben u een hoop werk bespaard: het staat op pagina 1856. Dat hebben jullie natuurlijk allemaal opgezocht, maar niks mee gedaan; of misschien niet naar gekeken, dat zou ook kunnen. De vereniging van klimaatalarmisten en de IPCC geeft het ook toe. Recente meldingen van flinke regenval is koren op de molen van de crisisroepers. Zij zijn kennelijk niet op de hoogte van de uitbarsting van de onderwatervulkaan Hunga Tonga, waarbij 160 miljoen ton waterdamp in de atmosfeer is geslingerd. Waarschijnlijk niet meegekregen, dat bericht. De NPO maakt daar ook geen melding van hoor, maar dat is een ander probleem. Wat je omhoog gooit komt nu eenmaal ook weer naar beneden. Iets met zwaartekracht.

Als vierde en laatste voorzitter de vermeende consensus waar ook de gedeputeerde mee schermt, die is er niet. Bij lange na niet. Wij dagen de gedeputeerde uit om aan te geven wat de bron is van

deze bewering. En alsjeblieft niet aan komen zetten met de Cook Survey, want die is al zo vaak en langdurig weerlegd dat het jaren geleden al saai begon te worden.

Voorzitter, wij weten ook niet alles. Zo weten wij bijvoorbeeld niet hoe je massahysterie moet aanpakken. We weten niet eens of het wel mogelijk is. De vraag die ons bezighoudt is hoe en wanneer gaat er een einde komen aan deze vreselijke dwaling? Laat ik een voorspelling doen. De economische gevolgen, al dan niet versterkt door de terugkeer van strenge winters, gaat onze werkgever, de stemgerechtigden in deze provincie, bewegen tot ander stemgedrag uit pure overlevingsdrang.

Tenslotte nog even iets kort over het amendement van de PVV aangaande kernenergie. 'VVD' moet ik zeggen. Die twee v'tjes. Verrassend, hoor. Aangezien de autonome groei in de energievraag totaal niet kan worden bijgehouden door wat ten onrechte hernieuwbare energie wordt genoemd, is kernenergie onontkoombaar. Onze voorkeur gaat daarbij uit naar thoriumcentrales, omdat deze honderd procent veilig zijn en bovendien kernafval van eerdere generaties centrales kan worden hergebruikt. Dat is nog circulair ook. Hartstikke mooi. De overwegingen in het amendement deugen niet, maar hetgeen men wil toevoegen wel. Vandaar toch onze steun.

Wanneer men het over reductie heeft, bedoelt men steeds reductie van uitstoot en nadrukkelijk niet reductie van het CO_2-gehalte van de atmosfeer. Daar kijken we niet naar. Het CO_2-gehalte in de atmosfeer zou het probleem zijn, maar niemand heeft daar aandacht voor. Helemaal niemand. Men kijkt alleen maar naar reductie van de uitstoot, terwijl in werkelijkheid, in de echte wereld, van reductie geen sprake is. Sterker nog, er is sprake van toename. Hetgeen volkomen logisch is, want hogere temperaturen zorgen voor meer uitstoot door de natuur. De megatonnen, waar men het over heeft in dit stuk, stellen niets voor. Zo ademt de mens bijvoorbeeld 6,4 megaton uit per dag. Niet per jaar, maar per dag. Zelfs de 42 gigaton per jaar die de mensheid uitstoot stelt niets voor, zoals reeds eerder aangetoond. Het is nog sterker, voorzitter, de 768 gigaton die de natuur uitstoot per jaar, oftewel 24.000 ton per seconde, slaat geen deuk in een pak boter. De atmosfeer heeft immers een massa van 5,3 miljoen gigaton, 5,3 miljoen miljard ton. Dat is heavy, hoor. Dat is ook de verklaring voor het feit dat er bijna geen CO_2 in de atmosfeer zit. Slechts ongeveer één molecuul per 2,5 duizend. Zoals Nobelprijswinnaar in de fysica Ivar Giaever in zijn lezing in Lienz al zei: "We cannot warm the planet with CO_2, because there's not enough of it"; je kan de planeet niet verwarmen met CO_2, want er is gewoon te weinig van.

Als toegift, voorzitter, een citaat van Socrates: "Onwetendheid is de bron van alle kwaad". Dank u wel.

En tot zover mijn zoveelste maidenspeech, want interrupties en vragen stellen, dat durven ze weer niet. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Tiggelen. En toch ook altijd weer vertrouwd om met Socrates af te sluiten. Dank u wel.

Ik kijk even rond. Het woord is aan de heer Teeuwen van de BoerBurgerBeweging. Ja, toch? De heer Teeuwen.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dank u wel, voorzitter. De BBB-fractie wil hierbij haar steun uitspreken voor het amendement met betrekking tot onderzoek naar kernenergie. Het wordt specifiek genoemd in ons coalitieakkoord. BBB wil de VVD als initiatiefnemer hartelijk danken voor deze zaak. En in het amendement wordt ook aardwarmte genoemd. En onze provincie heeft de afgelopen jaren een subsidie beschikbaar gesteld voor aardwarmte, ook voor onderzoek ernaar. Bovendien nemen wij als provincie deel in de Stuurgroep Versnelling Aardwarmte in MRA-verband. Het lijkt BBB een goed voorstel als GS ons over de stand van zaken en Plan van Aanpak zou willen bijpraten in de komende maanden in de commissie Leefomgeving. Dit staat niet specifiek genoemd in het amendement, maar BBB hecht er wel waarde aan. We kunnen alle alternatieve energievormen goed gebruiken om zo netcongestie op te kunnen lossen. Bovendien, alle verbruikte energie eindigt in een vorm van warmte. Zover dit stukje.

En ik wil ook nog even reageren, als het mag, voorzitter, op de inbreng van het CDA en JA21.

De **VOORZITTER**: Uiteraard, meneer Teeuwen, daar bent u hier voor.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ja, en die geven aan dat ze wat meer inhoud wilden. We hebben in de commissie ook al veel energie gestoken in dit onderwerp. En wat volgens mij duidelijk aangegeven is door GS, dat dit document vooral is bedoeld om aan te geven wat we gaan doen in de komende tijd, en hoe we dat gaan doen komt terug in de commissies en komt er daardoor veel meer duidelijkheid over wat de definitieve plan van aanpak is. En daarom kunnen we ook voorstemmen voor dit document zoals het nu voorligt. Ik dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Teeuwen. Dan gaan we verder. U heeft op de valreep nog een interruptie van Statenlid Laport van GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GL): Ja, want het is niet de heer Teeuwens maidenspeech, dus ik interrumpeer hem graag. Wij van GroenLinks, wij schrokken vorige week van een interview met uw partijgenoot Henk Vermeer, die zei dat in alle provincies windmolens op land onwenselijk zijn. Terwijl in ons coalitieakkoord toch duidelijk staat dat windmolens op land onder voorwaarden wel degelijk, ja, mogelijk zijn. Dus ik neem aan dat u daar afstand van neemt en dat de heer Vermeer niet spreekt voor BBB Noord-Holland en dat BBB Noord-Holland gewoon nog steeds achter het coalitieakkoord staat.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Nou, dank u wel voor uw vraag en fijn dat u de BBB zo volgt. Dat is altijd goed om te horen. Dat doen wij zelf ook. En u geeft al een deel van het antwoord. Wij staan zeker achter ons coalitieakkoord en dat voeren wij ook uit. En wij reageren niet op krantenartikelen en wij reageren ook niet direct op wat er allemaal gezegd wordt in die artikelen. Wij concentreren ons liever op waar het om gaat in dit huis, en dat is de Noord-Hollandse politiek. Daar willen we ons graag op concentreren.

De **VOORZITTER**: Statenlid Laport, u had een vervolgvraag?

Statenlid **LAPORT** (GL): Nou, bedankt voor dit duidelijke antwoord. Dat stelt ons gerust in ieder geval.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Graag gedaan.

De **VOORZITTER**: U was klaar, meneer Teeuwen?

De heer **TEEUWEN** (BBB): Ja.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Dan was inderdaad de heer Klein de volgende die ik pardoes iets te vroeg al aankondigde.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Een iets ander geluid. Het eerste woord van de Noord-Hollandse klimaataanpak is ‘hoop’. Ja, en daar kunnen wij als ChristenUnie natuurlijk van harte bij aansluiten. Want ja, de opgave is heel groot en we moeten nog heel veel doen om klimaatverandering te stoppen, maar tegelijkertijd staan we er inderdaad anders voor dan tien jaar geleden. Tien jaar geleden was het voor veel mensen nog een vraag of klimaatverandering serieus en ernstig genoeg was om actie te ondernemen. En destijds haalden we vrijwel al onze energie uit fossiele bronnen. Maar inmiddels is bijna iedereen het erover eens dat klimaatverandering vraagt om ons in te zetten om dat tegen te gaan. En in het afgelopen jaar haalden we meer dan de helft van de elektriciteit uit duurzame bronnen. Dat geeft inderdaad hoop.

Maar, mijnheer de voorzitter, u neemt het mij vast niet kwalijk dat wij als ChristenUnie vanuit onze overtuiging daar ook nog even aan toe willen voegen dat onze diepste hoop ligt in het geloof dat deze wereld niet afhankelijk is van ons, maar in Gods handen ligt. En dat betekent natuurlijk niet dat wij niks hoeven doen, want wij worden gevraagd om onze verantwoordelijkheid te nemen om goed te zorgen voor deze aarde. En we zijn heel blij dat de

provincie met deze klimaataanpak die verantwoordelijkheid neemt. We zijn vooral tevreden over twee aspecten van de aanpak.

Ten eerste is dat een zorgvuldige en datagedreven procedure, gebaseerd op onder andere een tweejaarlijkse provinciale Klimaat en Energieverkenning. Op deze manier weten we precies wat er nog nodig is om onze doelen te bereiken. En het tweede is de borging van deze aanpak in de begrotings- en klimaatbeleidcyclus, want zo zijn er regelmatig reflectiemomenten waarop we kunnen afwegen of het beleid voldoende is of dat extra inspanning geleverd moet worden. Er zijn echter twee onderdelen waarop we graag een aanpassing zien van deze aanpak.

Ten eerste gaat het over de aandacht voor de verandering van ons gedrag wat nodig is om tot een duurzame provincie te komen. Diep weg in het document wordt het zeker benoemd, want bijvoorbeeld in het hoofdstuk over werkwijzen staat dat een diepgaande verandering nodig is in ons gedrag, onze relaties en onze perspectieven. Maar over het algemeen schetst de Noord-Hollandse klimaataanpak een technisch beeld. En dat geeft de indruk dat het tegengaan van klimaatverandering een maakbare, technische uitdaging is. Wij willen daarom voorstellen om in de inleiding een paragraaf toe te voegen waardoor dit aspect duidelijker zichtbaar wordt. En daarom dienen we samen met de Partij voor de Dieren en Volt een amendement in met als titel ‘Klimaataanpak vraagt inzet van iedereen’ met het volgende dictum: “Provinciale Staten besluit om aan het ontwerpbesluit in de voordracht de volgende tekst toe te voegen, waarbij de laatste paragraaf op pagina acht van de Noord-Hollandse klimaataanpak wordt gewijzigd naar – en nu ga ik dus de nieuwe paragraaf voorlezen – de weg naar een klimaatneutrale samenleving raakt aan het dagelijks leven. Technische oplossingen alleen volstaan niet. Het gaat ook om andere economische structuren en een andere manier van leven. We zullen anders moeten consumeren, reizen en anders moeten omgaan met onze natuurlijke leefomgeving. De focus van de economie zal moeten verschuiven van meer, meer, meer naar kwalitatieve groei, gericht op het vergroten van welzijn van mensen. En daarbij willen we de lusten en lasten van een duurzame manier van leven eerlijk verdelen, zodat niet mensen in kwetsbare situaties de hoogste prijs betalen.”

Amendement 26-30 september 2024
Klimaataanpak vraagt inzet van iedereen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Besluit:

- *Om aan het ontwerpbesluit in de Voordracht de volgende tekst toe te voegen:*
  “Waarbij de laatste paragraaf op pagina 8 van Noord-Hollandse Klimaataanpak wordt gewijzigd van:
  De weg naar een klimaatneutrale samenleving raakt aan het dagelijks leven. Vanuit een breed perspectief op klimaatbeleid houden we rekening met verschillende maatschappelijke uitdagingen. Dat helpt ons om maatregelen effectiever en efficiënter te maken en tegenstrijdige investeringen te voorkomen. Dat draagt weer bij aan voldoende draagvlak in de provincie.

  Naar:

  De weg naar een klimaatneutrale samenleving raakt aan het dagelijks leven. Technische oplossingen alleen volstaan niet. Het vraagt ook om andere economisch structuren en een andere manier van leven. We zullen anders moeten consumeren, reizen en omgaan met onze natuurlijke leefomgeving. De focus van de economie zal moeten verschuiven van “meer-meer-meer” naar kwalitatieve groei, gericht op het vergroten van het welzijn van mensen. Daarbij willen we de lusten en lasten van een duurzamere manier van leven eerlijker verdelen, zodat niet mensen in kwetsbare situaties de hoogste prijs betalen. Vanuit een breed perspectief op klimaatbeleid houden we rekening met verschillende maatschappelijke uitdagingen. Dat helpt ons om maatregelen effectiever en efficiënter te maken en tegenstrijdige investeringen te voorkomen. Dat draagt weer bij aan voldoende draagvlak in de provincie.”

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren) en Julia Schneemann (Volt).

Toelichting
De Noord-Hollandse klimaataanpak heeft een hoog technisch gehalte. Daarmee lijkt het tegengaan van de klimaatverandering een maakbare, technisch uitdaging. Tegelijk wordt, zeker in de het hoofdstuk over Werkwijzen, terecht aangegeven dat "een diepgaande verandering nodig is in ons gedrag, onze relaties en onze perspectieven". In de inleiding ontbreekt dat aspect. Door deze paragraaf toe te voegen, wordt krijgt dit aspect duidelijker zichtbaar.

De **VOORZITTER**: Dat brengt u bij een punt en dan is er ruimte voor een interruptie van de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik zit aandachtig te luisteren naar de heer Klein en ik denk dat ik een hele hoop zaken hoorde waar wij elkaar helemaal in herkennen. Maar ik denk dat ik mij niet herken in het scenario wat u nu schetst in uw motie, of in het amendement, want ik hoor daarin een degrowth-scenario. Of hoor ik dat verkeerd?

De **VOORZITTER**: Meneer Klein, hoort hij dat verkeerd?

De heer **KLEIN** (CU): Ik heb het scenario 'kwalitatieve groei' genoemd. En dat betekent dat we ons niet moeten blindstaren op groei in cijfers van de economie, groei in cijfers van het Bruto Nationaal Product, maar groei die ten goede komt aan mensen in de maatschappij.

De **VOORZITTER**: Een vervolgvraag van de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik hoorde er zaken in als dat u zegt dat we een andere manier van leven moeten gaan hanteren waarin we niet alleen maar meer willen, en dat dat een van de drijfveren moet zijn voor de nieuwe manier van leven. Dat klinkt, nogmaals, als een degrowth-scenario. En dan denk ik bij mezelf, dat is juist een uitkomst die niet leidt tot voorspoed bij mensen, want dat lijkt economische groei, maar dat zal alleen maar leiden tot meer armoede. Of zie ik dat verkeerd?

De heer **KLEIN** (CU): Dat ziet u verkeerd. Ik kan u een heel interessante-

De **VOORZITTER**: Via de voorzitter, alstublieft.

De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ja, volgens mij ziet de heer Van den Berg dat verkeerd. Ik kan hem een heel leuk boekje aanraden: er is leven na de groei van Paul Schendeling. En die legt helemaal uit hoe je niet voor een degrowth-scenario hoeft te gaan, maar hoe je wel de focus kunt verleggen van het gericht alleen maar zijn op de pure economische groei-indicatoren en juist gaan voor een verbetering van de het welzijn van mensen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dan sluit ik af dat ik dat boekje graag tegemoet zie. En dan ga ik hem ook een boekje teruggeven. Dat heet Ecomodernisme en dan kunnen we allebei wat opsteken.

De **VOORZITTER**: Oké, fijn, dank u. Meneer Klein, gaat u verder met uw betoog.

De heer **KLEIN** (CU): Heel mooi, we gaan boeken uitwisselen, de heer Van den Berg en ik. En hopelijk worden we er beiden wijzer van.

Onze tweede voorgestelde aanpassing gaat over wat er gebeurt wanneer blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen te halen.

Ja, sorry, meneer de voorzitter. Ik kijk een beetje. Ik hoor een heleboel gerommel en ik zie mensen wijzen. Is er iets mis of gaat alles gewoon-

De **VOORZITTER**: Wat mij betreft kunt u gewoon verder gaan met uw betoog, zoals ik zojuist zei, maar ik kijk even rond. Mocht er iemand- Nee? Dan wil ik wel graag eventjes de orde in de zaal, zodat de heer Klein in alle rust zijn betoog kan vervolgen. Dank u wel.

De heer **KLEIN** (CU): Onze tweede voorgestelde aanpassing gaat over wat er gebeurt wanneer blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen te halen. Daarover is ook in de commissie gesproken. En nu staat er in de klimaataanpak dat dit gerapporteerd wordt aan PS en dat dit de mogelijkheid biedt tot debat en eventueel het nemen van extra maatregelen. Nou, dat vinden wij erg zwak. Wij denken dat het de verantwoordelijkheid van het College van Gedeputeerde Staten is om in dat geval voorstellen te doen om het beleid aan te scherpen. En vervolgens kunnen we dan in PS daarover debatteren en daarover ook een besluit nemen. Daarom dienen we samen met Volt een amendement in met als titel 'GS doet voorstellen bij tekortschieten beleid'. Het dictum daarvan luidt als volgt: "We besluiten om aan het ontwerpbesluit in de voordracht de volgende tekst toe te voegen: de vierde en vijfde zin van de laatste paragraaf, pagina tachtig van de Noord-Hollandse klimaataanpak, wordt gewijzigd naar – en er komt een nieuwe zin, een nieuwe set zinnen – als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan de Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten zullen voorstellen doen voor extra maatregelen conform het coalitieakkoord en de doelen van deze klimaataanpak. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en het nemen van besluiten door Provinciale Staten."

Amendement 27-30 september 2024
GS doet voorstellen bij tekortschieten beleid

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Besluit:

- *Om aan het ontwerpbesluit in de Voordracht de volgende tekst toe te voegen: "Waarbij de vierde en vijfde zin van de laatste paragraaf op pagina 80 van Noord-Hollandse Klimaataanpak wordt gewijzigd van:*

  Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en eventueel het nemen van extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de klimaatbeleidscyclus.

  Naar:

  Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten zullen voorstellen doen voor extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de doelen van deze Klimaataanpak. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en het nemen van besluiten door de Provinciale Staten."

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Julia Schneemann (Volt).

Toelichting
In de voorgestelde klimaatbeleidscyclus is het onduidelijk wie actie onderneemt wanneer blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen te halen. Dit amendement zorgt ervoor dat GS de opdracht krijgt om aanvullend beleid in beeld te brengen en als keuze voor te leggen aan de Provinciale Staten.

De heer **KLEIN** (CU): Wij denken, mijnheer de voorzitter, dat de aanpak met deze aanpassingen nog beter zal worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Klein.

Dan is de heer Karar van de Partij van de Arbeid de volgende spreker.

Statenlid **JORNA** (PvdD): Ik had een heel klein puntje van orde eigenlijk, want ik zag dat de tijd van de heer Klein alweer liep toen u nog de zaal tot de orde aan het roepen was. En als hij nou straks te weinig tijd over blijkt te hebben, dan wou ik dat toch even gemeld hebben.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik zal, als de heer Klein aan het einde van zijn spreektijd mocht komen, daarin enige coulance betrachten.

Het woord is aan de heer Karar van de Partij van de Arbeid.

De heer **KARAR** (PvdA): Dank, voorzitter. Dank voor het woord. Ik kan relatief kort zijn. Veel punten zijn al behandeld, uitgebreid behandeld, in de commissie. Dus aan mij nu om nog enkele punten uit te lichten en te reflecteren op wat er vandaag gezegd is.

Ten eerste wil ik beginnen met het feit dat de doelen die voor de energietransitie gesteld zijn niet uit de lucht komen vallen. Er is een klimaatcrisis en deze crisis hebben wij te bestrijden. En om deze crisis te bestrijden hebben we die doelen gesteld. En die opgave staat vast en daarmee ook onze weg. De PvdA is erg blij met deze Noord-Hollandse klimaataanpak. Het is een overzichtelijk document dat de provincie de juiste instrumenten geeft om aan de slag te gaan. Er worden, zoals wij het lazen, strategische keuzes voorgelegd waarmee wij de komende tijd aan de slag kunnen gaan en gaan. Zodoende zijn we bijvoorbeeld blij met een subsidieregeling voor duurzaamheidsinitiatieven en met de pot geld voor het Landelijk Ontwikkel Fonds. We zijn heel blij met het feit dat er onderzocht wordt naar de provinciale mogelijkheden om warmtenetten in Noord-Holland te bevorderen. Want zoals de BBB al zei, dit gaat een ontzettend belangrijke factor zijn in de transitie. En we zijn verheugd met het feit dat er ingezet wordt op het verduurzamen van de toekomstige en bestaande woningvoorraad. Dat is een ontzettend belangrijke manier om energiearmoede te bestrijden. En als PvdA zullen we aandacht blijven vragen en mogelijkheden blijven zoeken om deze groep Noord-Hollanders tegemoet te komen. Want zoals u vandaag al gevoeld heeft in deze zaal: de kou komt eraan. En dat betekent dat een groot deel van onze provincie straks weer in de kou thuis zit met alle sociale, fysieke en mentale gevolgen van dien. Dit blijkt ook overigens uit een economisch onderzoek. Elke geïnvesteerde euro heeft 2,5 maal zijn waarde.

Dan nog even terugkomend op de autodiscussie van zo-even. Vorige week is er een rapport gepubliceerd waaruit blijkt dat ongeveer een kwart van de mensen geen auto bezit. En dat zijn dan vooral de lage inkomensgroepen, jongeren en ouderen. En als er dan nog verder ingezoomd wordt op de data, dan kan men zien dat van de mensen van de laagste inkomensgroep ongeveer zestig procent geen auto autobezit. Het bereikbaar maken van onze provincie op een duurzame manier is in die zin geen luxe. De mensen met de laagste inkomens zijn namelijk vaak nou ook juist de mensen die niet, zoals veel van ons, wel gewoon thuis kunnen werken. Zij moeten daadwerkelijk in fysieke gesteldheid naar een baan gaan. Zij moeten geholpen worden bij dat vervoer. En die auto is te duur, dat blijkt uit deze cijfers. Het is dan wederom een bewijs dat crises leiden tot sociale ongelijkheid.

De **VOORZITTER**: U mag uw zin altijd afmaken, meneer Karar. Meneer Kanik, u had een vraag voor de heer Karar?

De heer **KANIK** (D66): Ik hoor een voorzichtige, positieve, ondersteuning van mijn amendement over opcenten om in te zetten om het ov beter bereikbaar te maken en meer richting ov te gaan als wij naar een duurzame transitie gaan. Klopt dat? Ziet de PvdA daar steun in?

De **VOORZITTER**: Klopt dat, is de vraag.

De heer **KARAR** (PvdA): Bent u aan het wijzen naar uw opcenten? Naar welk amendement bent u aan het verwijzen?

De heer **KANIK** (D66): Ja, het opcenten-amendement waarmee we dan vervolgens het ov kunnen verbeteren, juist ook voor deze groep.

De heer **KARAR** (PvdA): Ja, geweldig. Nee, we zijn het natuurlijk eens over de ambities en er staan heel mooie instrumenten in het plan om deze aanpak, om die weg te behalen. Wij vinden niet dat opcenten nu daarin een rol speelt, maar de ambities om mensen op een duurzame en betaalbare manier naar hun werk te kunnen krijgen, die moet zeker op tafel liggen, maar we denken dat de klimaataanpak die hier ligt, daar een heel mooie weg voor is.

De **VOORZITTER**: En zo te zien neemt de heer Kanik daar genoegen mee voor nu. En dan heeft u nog een interruptie van de heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Zo is het, voorzitter. Waarvoor dank. Ja, want ik was aandachtig luisteraar van het pleidooi en ik meende zelfs toe te werken naar de conclusie dat u wel open zou staan voor eventuele verlaging van de opcenten. Maar daarom even de checkvraag of u in ieder geval het amendement van D66 en anderen niet steunt in het kader van juist verhogen van de opcenten.

De heer **KARAR** (PvdA): Nee, dat zou natuurlijk niet de bedoeling zijn. En ik denk ook, het verlagen van opcenten, ik heb ook niet de illusie dat het verlagen van de opcenten in één keer die zestig procent, die laagste twintig procent, gaat verleiden om in één keer wel die auto aan te schaffen. Dus ik denk niet dat wij als provincie met die opcenten daarin voor die mensen het verschil gaan maken. Dat kunnen we misschien wel doen door hen, zoals in deze aanpak staat, een mooie weg naar hun werk te bieden.

Ik ga door.

De **VOORZITTER**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **KARAR** (PvdA): Nou, het is nog redelijk kort eigenlijk. Het is goed dat deze aanpak er ligt, want er moet nog heel veel gebeuren. We hebben vorige week een technische briefing gehad waarin ons weer duidelijk werd gemaakt dat de ruimte voor marges nagenoeg nul is. Alle projecten die nu in de pijpleiding zitten, die moeten doorgaan om ervoor te zorgen dat we die doelen halen, dat we die klimaatcrisis daadwerkelijk kunnen bestrijden als Noord-Holland. Dus daarom zijn we blij met de aanpak die er ligt. En we denken dat we er mooie stappen mee kunnen zetten. Moedig voorwaarts.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Karar.

En dan is de beurt aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS. Ik keek al even uw kant op zojuist.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Had ik uw blik gemist, voorzitter? Excuus.

We beginnen even niet populair als 50PLUS, want in de commissie is er een kanttekening geplaatst om de auto uit te bannen. Wij zijn daar niet in meegegaan, vooral in het licht van de geplande bouw van 191.000 woningen, wat ongeveer 400.000 extra mensen kan betekenen. Het is onrealistisch om te verwachten dat de auto volledig verdwijnt, zeker gezien de huidige prijzen van het openbaar vervoer. Je komt duurder uit als je met meerdere personen moet reizen. Maar stappen we als vijftigplusser in de toekomst in de auto, dan moet het natuurlijk een elektrische auto zijn. En het helpt als het ov wordt verbeterd, ook voor ouderen. We hebben daar eerder al aandacht voor gevraagd. Vooral voor de ouderen met een kleine beurs.

50PLUS vindt de weg naar klimaatneutraliteit belangrijk, maar plaatst vraagtekens bij het gestelde percentage van dertig procent CO_2-reductie bij ongewijzigd beleid. Al deze percentages zijn even niet relevant. Maar wij willen er ook aan werken om te zorgen dat wij inderdaad klimaatneutraler worden. We wijzen erop dat de luchtvaart, ook zo'n impopulair vervoersmiddel, verantwoordelijk is voor veel uitstoot. De binnenvaart wordt ook niet meegerekend. De luchtvaart blijft relevant en speelt een grote rol, zeker in Noord-Holland met Schiphol, in onze provincie. Mogelijk dat de vergroening van de luchtvaart een oplossingsrichting kan zijn. Nou, daar is in de commissie uitgebreid over gesproken. En ik wil dus vragen aan de gedeputeerde of ze in gesprek wil blijven gaan over energiedragers en de hele infrastructuur rond dit verhaal.

Bij de uitwerking van verschillende energiebronnen in de klimaataanpak merken we op dat de focus vooral ligt op wind- en zonne-energie, terwijl alternatieve bronnen, zoals geothermie en waterkracht, slechts zijdelings worden genoemd en niet verder worden uitgewerkt. Nou, daar hebben we in de commissie ook vragen over gesteld en we blijven aandacht hiervoor vragen, net als voor de ontwikkeling van warmtenetten.

Particuliere zonnepanelen worden verdrongen door zonneweides en windmolens. Daar worden dus grote partijen met grote afnemerscontracten gehonoreerd. En dat is ook iets waar wij nog aandacht voor willen vragen. Hoe kijkt GS hier tegenaan? En hoe kunnen dan die particulieren ondersteund worden? Zo zijn een aantal zaken als thuisbatterijen, die zijn nu niet populair, in België wat meer. Hoe kunnen we dat doorbreken? Hoe pakken we dat op?

En dan is er een laatste vraag. In de commissie heeft 50PLUS gevraagd over de RES 3, de energiestrategieën. Daar hebben we niet goed antwoord gekregen van de gedeputeerde over geothermie en waterkracht. Geothermie werd vier jaar geleden nog gezien als een goede oplossing, maar daar hoor je niets meer van. En daar wil ik graag een antwoord op. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik heb een drietal vragen inderdaad opgeschreven. Dank u wel, mevrouw Van der Helm. Die nemen we mee.

Statenlid Laport, GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GL): Dank u, voorzitter. De klimaatdoelstellingen, zoals die door Europa en ook door Nederland zijn opgesteld, zijn voor iedereen duidelijk. In 2030 een reductie van 55 procent uitstoot en in 2050 geheel klimaatneutraal. Dat zijn stevige en heldere doelstellingen waar we ons als Nederland, en dus ook als Noord-Holland, aan gecommitteerd hebben. Het is verstandig dat GS ervoor gekozen heeft een klimaataanpak op te stellen. Die aanpak is tenslotte het pad dat ertoe moet leiden dat de geschetste doelstellingen ook behaald worden. Ter ondersteuning kijken wij terug, back casting genoemd, en kijken we vooruit forecasting. Goed ook om dat allebei te doen, want zo kunnen we bepalen wat goed en wat niet goed heeft gewerkt in het verleden. En door vooruit te kijken is het mogelijk om vroegtijdig te anticiperen op eventuele tegenvallers.

Om te kunnen bijsturen is daarnaast gekozen voor vijf transitiepaden. Eigenlijk vijf verschillende beleidsterreinen. En GroenLinks vindt ook dat verstandig. Er kan immers per transitiepad gemonitord worden of we op koers zitten en per transitiepad kan ook bijgestuurd worden. Het zorgt daarnaast voor een gedeelde verantwoordelijkheid, want per transitiepad zijn andere actoren en vaak ook een andere gedeputeerde betrokken en verantwoordelijk. En zij kunnen op hun beurt weer invloed uitoefenen.

Wat wij verder goed vinden van de voorgestelde klimaataanpak is dat er verschillende evaluatiemomenten zijn. Jaarlijks een update, tweejaarlijks een klimaat- en energieverkenning, een zogenaamde KEV, en om de vier jaar een nieuwe doorrekening. Ook dat geeft extra handvatten om bij te sturen. En we zullen, zoveel is wel zeker, regelmatig moeten bijsturen om de gestelde doelen te behalen.

Om de doelen te behalen is het verder essentieel om voldoende draagvlak te creëren en te behouden. En daarom is de aandacht voor lokale betrokkenheid en klimaatrechtvaardigheid een slimme keuze. Ook is het in dat opzicht goed dat wij als organisatie, als provincie, zelf het goede voorbeeld geven en al wel goed op weg zijn om voor 2050 klimaatneutraal te zijn.

GroenLinks is, kortom tevreden over deze klimaataanpak.

Is er dan niks kritisch te melden? Jazeker wel. Dat is het feit dat we achterlopen op de doelstellingen. Tijdens de technische sessie over de herijking van de RES'en werd al uitgelegd dat externe factoren daar vaak debet aan zijn. Projecten vertragen of gaan helemaal niet door vanwege gewijzigde plannen of veranderde regelgeving, bezwaarmakers of door nieuwe inzichten. Het zorgt er bijvoorbeeld voor dat het transitiepad duurzame energieopwekking fikse vertraging dreigt op te lopen. Een zorgelijke zaak, want dat is een belangrijke pijler onder de klimaataanpak.

En dan nog een ander aandachtspunt. Tata Steel neemt een extreem groot aandeel van de CO_2-uitstoot voor haar rekening bij het transitiepad industrie. Vergroening, verduurzaming van Tata, is daarom voorwaarde om dit transitiepad succesvol te laten zijn. Daar moeten we met zijn allen op gespitst blijven.

In het stuk wordt helder uitgelegd waarom we de doelstellingen moeten behalen. Het is essentieel voor onze leefomgeving, en daarmee onze gezondheid, en het is daarnaast essentieel voor het behoud van onze biodiversiteit, voor het behoud van onze waardevolle natuur. En we weten, en ook ik citeer “alles van waarde is weerloos”, en daarom heeft het onze bescherming nodig. Om de doelstellingen te behalen, moeten we met zijn allen de schouders eronder zetten. GroenLinks is van mening dat deze klimaataanpak daar in ieder geval een goede aanzet toegeeft. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, Statenlid Laport.

Dan is het woord aan mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ik ga het proberen, maar ik ben erg schor.

Dank u wel, voorzitter. Opzij, opzij, opzij, maak plaats, maak plaats, maak plaats. We hebben ongelofelijke haast. Voor ons ligt de Noord-Hollandse klimaataanpak. Een lovenswaardig initiatief, maar helaas koerst GS met deze aanpak nog steeds op 26 procent CO_2-reductie in plaats van de noodzakelijke 55 procent. De Partij voor de Dieren maakt zich zorgen over het gebrek aan urgentie, tempo en het lef om pijnlijke keuzes te maken. Onze fractie vraagt PS en GS graag aandacht voor de volgende vier zaken.

1, in te zetten op versnelling, want er is geen tijd te verliezen. De CO_2-impactanalyse van Berenschot ligt al meer dan twee jaar op de plank en er is nog steeds geen duidelijk nieuw beleid, terwijl dit rapport toch duidelijke aanbevelingen bevat: systeemverandering als provincie, de regie voeren en een integrale benadering. Zo is het wel mogelijk om de doelstelling van 55 procent CO_2-reductie te halen.

Ten tweede zijn de procedure en de status van de maatregelen van deze Noord-Hollandse klimaattop onduidelijk. Gezien het amendement van D66 en CDA wordt deze constatering breder gedragen. Zijn de strategische keuzes een uitputtende of juist geen uitputtende lijst? We vinden tegenstrijdige uitspraken hierover in de beantwoording van onze vragen. Maken we vandaag die strategische keuzes als maatregel om de 55 procent CO_2-reductie te behalen? Zo ja, gaan de portefeuillehouders hier dan direct invulling aan geven? Zo nee, wanneer kiezen we dan wel voor de strategische keuzes en aanscherping van het beleid? En wat is de status van de aanvullende maatregelen van Berenschot? Zie bijlage één. Behoren die ook tot de strategische keuzes? Dit zijn vragen waar we graag een antwoord op hebben.

Ten derde verzoeken wij GS om zich als provincie uit te spreken over de noodzaak en urgentie van deze klimaataanpak. Al zo lang horen, lezen en zien we alarmerende berichten in de media over natuurrampen, zowel in Europa als elders op de wereld. Laten we er geen doekjes om winden en duidelijk maken dat het ons menens is.

En tot slot is de Partij voor de Dieren bezorgd dat de huidige aparte verantwoordelijkheid van de portefeuillehouders haaks lijkt te staan op de noodzakelijke integrale aanpak en oplossing van de problemen. GS schrijft bijvoorbeeld zelf in de Voedselvisie op pagina twee dat zij zich inzet voor meer productie en consumptie van plantaardige producten, het verkorten van de ketens en het voorkomen van voedselverspilling. Deze transitie kunnen wij alleen in gezamenlijkheid aanpakken, maar de Noord-Hollandse klimaataanpak bevat geen integrale uitwerking van deze gezamenlijke aanpak, noch hoe zij deze transitie kan stimuleren, ondersteunen, en dus versnellen en realiseren. Een volledige uitwerking van de Voedselvisie in de volgende versie van het klimaataanpak zou wat onze fractie betreft een noodzakelijke stap zijn voor dit proces. Zo wordt de integrale aanpak die met het transitiepad landbouw bedoeld is, echt realiteit. En dat betekent dus dat er ook geen plaats is voor mestvergisters in Noord-Holland. Vandaar dat wij het amendement van D66 ‘Mestvergisters uit de klimaataanpak’ mede-indienen.

De **VOORZITTER**: Neemt u anders eerst nog even een slokje, mevrouw Van Aesch.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ja, het gaat echt heel slecht. Ja sorry, hoor. Jullie kunnen me ook helemaal niet verstaan, of wel? Ik voel me echt een beetje zielig. Maar goed.

De **VOORZITTER**: Aan uw papier te zien, gaat u het redden. Dus hou moed.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Anders leest u het maar na. Altijd leuk.

Oké, ik ga het nu heel kort houden, want het gaat echt niet meer.

We dienen graag samen met de ChristenUnie het amendement in dat de klimaataanpak inzet vraagt van iedereen. Daar sluiten we ons bij aan. En we zijn het eens met D66 natuurlijk, dat we het autogebruik in de provincie moeten terugdringen.

Dat gaat lekker zo.

O ja, en uiteraard gaan we tegen het amendement stemmen voor kernenergie, want daar is de Partij voor de Dieren tegen.

Kortom, we kunnen niet langer blijven staan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van Aesch. Ik heb, als het goed is, ik kijk nog even, twee vragen. Wel of niet uitputtend is het aantal maatregelen, en of die strategische keuzes nu of later gemaakt worden. Dat zijn de vragen. [..] U had nog een derde.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): De eerste vraag is: uitputtend, niet uitputtend. De tweede vraag is: maken we vandaag die strategische keuzes al om de 55 reductie te halen? Zo ja, gaan de portefeuillehouders hier dan direct invulling aan geven?

De **VOORZITTER**: Het gaat me alleen om de vragen.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): En de laatste was wat de status is van de aanvullende maatregelen.

De **VOORZITTER**: Oké, dank u wel daarvoor. Dan is het even voor de gedeputeerde ook, ondanks uw schorre stem, in ieder geval geland. Dank u wel.

Dan kijk ik meteen die kant op. Ik wil het woord geven aan gedeputeerde Kocken. Bent u zover of heeft u nog even nodig? Pijnlijk gezicht. En een lach. [...] De gedeputeerde is even aan het kijken of ze alles binnen heeft. Ja. [...] Zou u vijf minuten schorsing- Zullen we dat dan doen? Dan gaan we over vijf minuten verder. Dus dan is het, nou ja, laten we zeggen 21.20 uur. Ietsje later nog, maar zeker geen 21.25 uur.

Schorsing van 21.15 tot 21.21 uur.

De **VOORZITTER**: Goed, Statenleden, ik zie dat niet iedereen er is, maar we hebben twee keer gebeld en ik wil toch echt- Ik kijk even. De meeste woordvoerders zitten in de zaal. Dus, ja, ik wil echt het woord geven aan gedeputeerde Kocken, want we gaan anders echt heel erg in tijdnood komen. Dus. Goed, even, ja, het woord is aan gedeputeerde Kocken. Begint u maar alvast, want voordat iedereen zit-

Gedeputeerde **KOCKEN**: O, ja, dat maakt niet uit? Ja, het gaat de helft toch niets aan.

De **VOORZITTER**: U mag van mij-

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dan begin ik wel gewoon.

De **VOORZITTER**: Ik zie de woordvoerders op één na volgens mij al op hun plek. Dus ik zou zeggen, daar kunnen we niet op wachten. Ja, het woord is aan u, gedeputeerde Kocken.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dank u wel, voorzitter. En ik sta zelf een beetje met een uitdaging van en papier en drie schermen, dus ik hoop dat alles goed komt.

Ja, nou, natuurlijk eerst even een beetje een algemeen verhaal. Ik was aangenaam verrast dat vanuit voor mij enigszins onverwachte hoek toch vooral de oproep komt om zo snel mogelijk met echt klimaatbeleid te komen, omdat dit toch eigenlijk maar gewoon een beetje een leeg stuk is. Nou, dat neem ik ter harte en ik zal zo snel mogelijk bij u terugkomen met echt klimaatbeleid. Ik hoop dat u dan net zo enthousiast bent als u dat nu lijkt te zijn. Ik heb geprobeerd u een stuk voor te leggen op basis waarvan we dat kunnen maken en we ook met elkaar een gesprek kunnen voeren over: welke keuzes maak je? En, nou, dan kun je zeggen: ja, maar wat gaan we dan echt doen? Nou, dat is uiteindelijk mijns inziens nog steeds een kwestie die niet alleen bij mij ligt, maar die in alle transitiepaden, en dus ook in alle portefeuilles, moet landen. En dat vraagt op een heleboel vlakken gesprekken in de betreffende commissie en niet per se alleen maar met mij. Dus ik heb mijn collega's daarbij nodig. We leggen daar nu, vind ik althans, de basis voor.

Ik ga proberen om in de volgorde van wat u allemaal heeft aangedragen daar ook op te reageren. En dan begin ik eventjes met het amendement over kernenergie van de VVD en een aantal anderen. Nou ja, daar kan ik eigenlijk op zeggen, dat is de letterlijke tekst uit het coalitieakkoord. Dus, ja, daar kan ik verder niet per se tegen zijn. Dat ben ik ook niet. Ik weet niet of het per se in dit stuk hoeft, want wat mij betreft, ja, ga ik dit sowieso doen, want ik heb dat coalitieakkoord meegenomen als opdracht. We zijn daar ook al mee bezig. Ik hoorde meneer Van den Berg – die misschien even moet luisteren, want nu adresseer ik wat hij naar voren bracht en anders moet ik dat straks een tweede keer doen; dat neemt zoveel tijd – in ieder geval bracht hij naar voren: de aanvragen vanuit dat fonds zijn nog niet eens gedaan. Nou, dat is niet helemaal juist. Of althans, het klopt dat ie niet gedaan is. Dat fonds is er namelijk ook niet. Die regeling heeft het Rijk bij nader inzien helemaal niet opengesteld. Het Rijk heeft gezegd: wij nemen zelf de lead, want we zien dat hier kansen liggen. Dus het Rijk doet zelf dat onderzoek en wij hebben in IPO-verband met alle andere provincies aangegeven wat wij in dat onderzoek naar kernenergie graag wijzer willen worden. Dus het onderzoek daartoe wordt ter hand genomen door het Rijk en wij zijn daarbij aangehaakt. Dus het is niet zo dat wij daar allemaal maar helemaal niks aan doen. Dat is allemaal gewoon al in gang gezet. Dat onderzoek dat loopt en dat wordt door het Rijk uitgevoerd.

De **VOORZITTER**: Ik wacht op een punt.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Punt.

De **VOORZITTER**: Want de heer Heijnen stond al een tijdje klaar voor een interruptie.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, ik heb alle tijd, net als de gedeputeerde dus blijkbaar met klimaat. Want ik wil toch even aan u vragen: hoe tevreden bent u nou eigenlijk zelf over uw eerste jaar als klimaatgedeputeerde? En dan na dit stuk, ja, waar toch in die echte aanpak, die echte acties ontbreken. Wat is nu uw tijdspad om daarmee te komen, vraag ik dan maar even. Dus twee vragen.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, hoe tevreden ben ik nou eigenlijk? Nou ja, ik ben nu een jaar inderdaad aan de slag. Ik had liever alle problemen al opgelost gehad. Dat is niet gelukt, dat moet ik erkennen. Maar ik zit hier ook gewoon vier jaar. Tenminste, daar ga ik gevoeglijk maar van uit. En ik zie dit als het stuk op basis waarvan wij de komende tijd met elkaar keuzes gaan maken. En dat is – volgens mij gaf meneer Klein wel een aardige samenvatting – datagedreven en dat is cyclisch. En daar komen we dus met een ritme wat met de begroting gelijk loopt, steeds op terug. Volgens mij gaan wij met elkaar dat gesprek dus hier heel snel voeren. En ik denk dat u over twee of drie jaar misschien zegt: moet dat allemaal zo snel? En dan zal ik u nog eens herinneren aan wat u mij nu vraagt.

De **VOORZITTER**: Een vervolgvraag van de heer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, die cynische ondertoon bevalt mij minder, want ik wil namelijk dolgraag dat gesprek aangaan met u, maar dan over de daadwerkelijke maatregelen. Want we hebben allemaal gezegd, u, net als ik: die klimaatdoelen van Parijs, die ondersteunen we. En de weg hoe we dat exact gaan doen, daarover wil ik graag met u praten. En eigenlijk, dat is waar ik de hele tijd op wacht: wanneer gaan we dat gesprek nu voeren? In plaats van: waarom is dit belangrijk en wat zijn mogelijke keuzes die we kunnen maken?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nogmaals, wij zijn dan met elkaar eens dat we het gesprek niet meer hoeven voeren. Dat is overigens niet helemaal zaalbreed, maar ik constateer dat er een ruime meerderheid is van aanwezigen die inmiddels zegt: wij moeten klimaatmaatregelen nemen en we hebben ons gecommitteerd aan een reductiedoel. Nou, dat vind ik echt een prima ding om vast te stellen. Dat hebben we gedaan, dat hadden we ook al gedaan en dat doe ik nu nog een keer met u. En daarna gaan wij kijken hoe we dat gaan doen. En dat doen we volgens mij beter datagedreven. En dat doen we op een manier waarop we aanhaken bij landelijke instrumenten. Volgens mij is dat waardevol. Dan kunnen we vergelijken. Dan kunnen we zien wat we aan het doen zijn. Dan komen we volgens mij minder in discussies over 'volgens mij werkt dit beter; nee, volgens mij werkt dit beter'. Dan kan u gewoon een afweging maken welke maatregelen u vindt dat we zouden moeten nemen. En de maatregelen waar voldoende draagvlak voor is, die gaan we nemen. En de enige voorwaarde die ik daarbij heb, is als het maar optelt tot ons reductiedoel. En als dat met methode A moet, dan doen we het met A. En als u in meerderheid kiest voor methode B, dan is het B. En dat is mij in principe om het even. Mijn doelstelling op dit dossier is, wij hebben een reductiedoelstelling en die horen we te halen. En op dit moment ligt dat er nog niet positief voor, want we koersen aan op dertig procent en we hebben afgesproken 55 procent. Dus volgens mij stellen we met elkaar vast dat dat nog niet genoeg is en dat er dus een tandje bij zal moeten.

De **VOORZITTER**: Meneer Heijnen, heeft u een andere vraag?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Nou, voorzitter, ik vind het toch lastig om tegen een GroenLinks-gedeputeerde te zegen: Maar die doelen zijn uit 2015. Dus we zijn negen jaar verder. Ja, daar zijn we het over eens. Daar is de meerderheid van de politieke partijen het al negen jaar over eens. En ik hoop echt dat we nu het debat gaan voeren nog meer over hoe we dat gaan doen, want daar is nog voldoende over te debatteren, gok ik zo maar.

De **VOORZITTER**: Dat is een constatering, geen vraag. Dus ik laat de gedeputeerde vrij of zij wil beantwoorden of de rest van de beantwoording wil vervolgen.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Daar wil ik best kort op antwoorden. Ik vind het prachtig dat ik inderdaad als GroenLinks-gedeputeerde wordt aangesproken door een CDA-Statenlid dat we toch eens voort moeten maken. En zoals ik u al zei, we spreken elkaar bij de volgende ronde en dan kijken we welke keuzes u maakt.

Nou, ik was eigenlijk midden in het amendement over kernenergie waarvan ik zei: nou ja, moet dat er nou in? Wat mij betreft moet u dat zelf maar bepalen. Het kan erin. Het kan geen kwaad of u het erin zet of niet. We doen het. Dus ik ga dit gewoon netjes uitvoeren, want het staat in het akkoord. Het er niet in zetten, dan ga ik het ook doen. Dus ik wens u veel wijsheid daarvoor.

Waar het gaat- O nee, wacht, nu ga ik wel heel snel meteen alle amendementen afdraaien. Dat is misschien ook niet helemaal redelijk.

Nou ja, meneer Heijnen heeft net al even de vloer genomen. Hij vindt het allemaal onbetekenend en 'dit is een menukaart'. Het woord 'menukaart' komt zo direct nog even terug. Ik hoop dat het u dan wel bevalt.

Meneer Van den Berg, eigenlijk een beetje vergelijkbaar met CDA, maar die vindt dat we er vervolgens ook nog eens niet over gaan en dat we hier in Noord-Holland maar achterblijven. Nou, ja, ik prijs mezelf maar gelukkig met zoveel enthousiasme voor klimaatbeleid. En nogmaals, ik voer het gesprek graag met u.

U heeft aangegeven dat u uw motie die u eerder indiende, ombuigt naar een benchmark hier, die eigenlijk, als ik u goed- O, u bent er niet. Nou ja, als ik meneer Van den Berg goed heb beluisterd, want dat zei hij, eigenlijk gaat het dan natuurlijk over kernenergie, want dat pakt ruimtelijk heel goed uit. Ik zou u wel willen zeggen: zo'n motie lijkt me weinig waardevol als we al weten wat er uitkomt. Ik denk dat u een reëel onderzoek moet willen doen of een reële vergelijking zou moeten willen hebben. En daarbij moet je dan misschien ook goed met elkaar gaan bedenken: wat wil je dan allemaal weten? Want, om maar iets te noemen, voor kernenergie heb je een heel

ander netwerk nodig. Kerncentrales kun je niet zomaar uitzetten. Dus u wilt dan wellicht nog een heleboel 380 KV-hoogspanningsmasten door de provincie trekken. Nemen we die dan ook mee in uw ruimtelijke beslag? Want dat zorgt dan ook weer voor een beperking qua woningbouw en allerlei andere dingen. Misschien bent u daarvoor. Misschien bent u daar niet voor. Ik heb daar eigenlijk op dit moment niet eens een idee bij. Dus ik ben het in zoverre met u eens dat het best interessant is om te kijken: wat is nou eigenlijk de ruimtelijke implicatie? Maar daar zeg ik wel bij: dat is nog best ingewikkeld, omdat het dus de vraag is wat je daar allemaal bij betrekt. En ook hoe weeg je dan bijvoorbeeld dubbel ruimtegebruik? En hoe ga je dan om met veiligheidscontouren? Hoe ga je om met vervoersbewegingen? Er zijn een heleboel haken en ogen aan. Dus ik heb u net misschien gezegd dat ik in dit kader deze motie anders zou kunnen bekijken. Dat doe ik slechts ten dele. Ik denk nog steeds dat het waardevol kan zijn om ook het ruimtebeslag te betrekken in de afweging die u gaat maken over welke opwek van energie vinden wij de meest aangewezene? Maar ik zou u toch willen voorstellen om dat niet op basis van deze motie nu dit te gaan uitvoeren. Dat is heel eenzijdig en dan hebben we straks iets wat uw beslissingen eigenlijk niet veel beter maakt. Misschien is het handig als wij eerst eens een inventarisatie maken, want er zijn hier best al veel onderzoeken naar gedaan. En dat ik u in ieder geval presenteer wat daar op landelijke schaal momenteel de standaard voor is. Maar goed, ik-

De **VOORZITTER**: Voor de duidelijkheid, het ging om motie M94.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Inderdaad.

De **VOORZITTER**: U ontraadt deze, gok ik.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, die ontraad ik. Maar ik doe dus nog wel een aanbod om daar met een ander overzicht te komen wat wellicht ook verhelderend kan zijn. En dan kunt u misschien daarna kijken of we nader onderzoek of een andere- Het woord 'benchmark' is wat dat betreft misschien ook wat misleidend. Maar of u daar nog meer over zou willen weten.

Dan kom ik bij de inbreng van de heer Kanik. Hij heeft een motie en twee amendementen ingediend. Even zien. Allereerst het amendement over de rol van de opcenten. Die wil ik ontraden. Er is, waar het gaat over mobiliteit, al een hele – meneer Heijnen – menukaart met duurzame mobiliteit opgesteld. Die kunt u ook vinden op de website van de provincie. Daar zijn echt ontzettend veel verschillende mogelijkheden om de mobiliteit te verduurzamen, ook op gemeenteniveau zelfs toegespitst. Daar zitten al zoveel keuzemogelijkheden in. Dat aan de ene kant. En als je aan de andere kant bedenkt dat de incentive van een opcentenverhoging überhaupt weinig bij de burger zal doen, want het Rijk int de belasting. Ons deel daarvan blijft weliswaar hetzelfde, maar het wordt altijd geïndexeerd, want het onderste deel wordt wel geïndexeerd. Dus het wiebelt daar toch al. De burger zal daar niet direct in zien dat als u de opcenten iets omhoog doet, dat er dan wel van alles gebeurt, omdat de opcentenverhoging bij een gemiddelde auto ook niet zodanig hoog is dat we daar heel grote gevolgen van hoeven te verwachten. Dus ik zou u, omdat het ook nog wel een vrij uitgebreid en daarmee intensief onderzoek vraagt, willen afraden om dat onderzoek nu te doen. Ik zou u aanraden om met mijn collega Olthof vooral te kijken wat in de duurzame mobiliteit de beste keuzes zijn en u dan daarna wellicht hier nog eens over te beraden. Maar op dit moment ontraad ik deze motie. Dit amendement. Excuses.

De **VOORZITTER**: Dat brengt ons bij een interruptie van de heer Kanik van D66.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, is de gedeputeerde ervan overtuigd dat al die maatregelen die u nu noemt op mobiliteit, ervoor gaan zorgen dat we de doelen gaan halen op mobiliteit? Is het genoeg?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, volgens mij ligt dat eraan welke keuzes u maakt.

De **VOORZITTER**: Dat brengt de heer Kanik tot een vervolgvraag.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, dat is juist de reden waarom ik er een extra keuze bij leg om daar meer geld aan te kunnen spenderen. Ik snap dat u zegt misschien dat er aan de kostenkant bij de burgers niet zoveel gebeurt, maar aan de opbrengstenkant kunnen we nog veel meer extra doen op mobiliteit als we dat geld daaraan spenderen. Bent u dat met mij eens?

De **VOORZITTER**: Bent u dat met de heer Kanik eens, gedeputeerde Kocken?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou ja, in algemeenheid kun je natuurlijk overal waar je meer geld aan besteedt, meer doen. Dus daar kan ik het mee eens zijn, maar daar hoeft u geen onderzoek voor te doen.

De **VOORZITTER**: Geen andere vraag van de heer Kanik. Vervolgt u uw beantwoording, gedeputeerde Kocken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Goed. Ja, dan is het volgende amendement ook van u. Dat ga ik ook ontraden. Dat zijn de mestvergisters. Daar geldt eigenlijk een beetje het omgekeerde van de kernenergie misschien wel. Wij hebben in in ieder geval de startversie van het PPLG mestvergisters opgenomen. Op dit moment is er onduidelijkheid over waar het Rijk daarmee naartoe wil. Dat haalt u zelf ook aan. Ik zie daar juist geen aanleiding in om het nu hieruit te schrappen. Volgens mij kan het er prima in blijven staan. En als er op termijn een andere keuze wordt gemaakt, kan het er altijd uit. Maar om het er nu op voorhand uit te halen, terwijl daar eigenlijk geen aanleiding voor is- Er zijn mestvergisters. Er is nog geen beslissing genomen dat we die absoluut niet zouden moeten willen hebben. Het Rijk heeft niet gezegd dat dat geen goed idee is. Dus ik ontraad dat amendement.

De **VOORZITTER**: Wat de heer Kanik van D66 weer tot een vraag noopt.

De heer **KANIK** (D66): Ja, voorzitter, Gedeputeerde Staten stelt zelf in haar stuk dat de doelen haalbaar moeten zijn. Nu is dit doel niet meer haalbaar omdat de NPLG is gestopt. Dus ik vraag me af wat er dan overblijft van die bewering dat de doelen haalbaar, concreet en al die zaken moeten zijn als er dit soort zaken in staan die door een verandering op rijksniveau niet meer haalbaar zijn. Dan zouden we toch dat moeten kunnen aanpassen?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik volg u geloof ik niet in uw lezing dat het niet meer haalbaar is. Nog even daargelaten of ik vind dat alles haalbaar moet zijn om het überhaupt nog als doel te erkennen. Dat wil ik eventjes geparkeerd hebben. Maar u zegt" het Rijk vindt het niet haalbaar en dus mogen wij er niet meer mee aan de slag. Begrijp ik u dan goed?

De **VOORZITTER**: Begrijpt de gedeputeerde u goed, meneer Kanik?

De heer **KANIK** (D66): Nee, voorzitter. Het advies van de ambtenaren was dat wij mestvergisters niet kunnen opnemen in de klimaataanpak te doen omdat het NPLG is gestopt. En daardoor is het opnemen van mestvergisters niet haalbaar om de doelen te halen. Want het is heel onduidelijk wat er met die mestvergisters gaat gebeuren, of we dat nog wel kunnen inzetten of daar geld voor is omdat het NPLG gestopt is. Dus dan betekent het dat we deze maatregel niet meer kunnen doen, omdat in uw stuk staat dat doelen, of zeg maar maatregelen, haalbaar, betaalbaar en nog een aantal zaken moeten zijn. Dan voldoet het toch daar niet aan?

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde, voldoet het aan de haalbaarheid?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, nogmaals, haalbaar, betaalbaar. We hebben volgens mij doelen. Die moeten wij halen. Daar hebben we ons aan gecommitteerd. Dat het NPLG van de baan is, betekent op dit moment vooral onduidelijkheid en onzekerheid. Ik begrijp dat daarvoor iets terug gaat komen. De minister komt met haar eigen reductieplannen. Plannen, ik weet niet wat ik daar allemaal mag verwachten, maar op dit moment- U keert het om. U doet eigenlijk net alsof, nu het NPLG er niet is, dat alles wat daarin stond nu verboden is. Dat is natuurlijk niet waar. We hebben alleen even geen idee wat het Rijk nu van ons verwacht en wat het Rijk zelf gaat doen. Ik zou zeggen, als er een verbod komt op mestvergisting, ja, dan zullen we dat hier moeten schrappen, want dan is het niet meer haalbaar om in onze provincie nog mestvergisters neer te zetten in een

land waar dat verboden is. Dat is niet meer haalbaar. Maar op dit moment is dat helemaal niet aan de orde. Op dit moment hebben we alleen geen NPLG en zitten we wat dat betreft wel echt te wachten op – of ik in ieder geval – wat komt daarvoor in de plaats? Nou, daar kan van alles over mestvergisters in staan. En als dat niet zo is, dan blijf ik nog steeds van oordeel dat wij hier, zolang het niet verboden is, met elkaar kunnen bekijken of wij dat wel of niet een goede methode vinden en het dus op dit moment helemaal niet aan de orde is om het al te schrappen. Maar goed, ik begrijp dat u zegt van nou, ik zou liever een klimaatmaatregel nemen zonder mestvergisters. Dat mag natuurlijk. Maar ik zie daar geen reden in om te zeggen: dat zou je inderdaad niet in een klimaataanpak moeten willen opnemen.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even de zaal in of er nog een andere vraag van de heer Kanik hierop komt of een verduidelijking hierop. Maar ik denk dat we anders in hetzelfde kringetje blijven draaien. Dus het is het beste om er dan een andere invalshoek aan te geven.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, dan nog een verduidelijkende vraag. Is er geld van het Rijk nodig om die mestvergisters mogelijk te maken voor de provincie? Of kunnen we dat zelf?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Is er geld? Ik hoor dat ik daar mijn collega zo het woord over mag geven, die meer weet van mestvergisters. Sowieso zal u dus te zijner tijd met alle vakgedeputeerden zogezegd moeten discussiëren over wat de juiste klimaatmaatregelen zijn. Maar ik begrijp dat collega Beemsterboer u zo direct nog iets meer gaat vertellen over mestvergisters.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik wel voor dat u eerst uw hele verhaal afmaakt.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dat is wel zo handig inderdaad. Dat zou ik zelf ook wel prettig vinden. Dank u wel.

Goed. Even kijken. Dan kom ik bij Volt. Daar is gevraagd volgens mij om participatie en draagvlak en krijgen wij de analyse? De analyse gaat, als het goed is, voor de kerst naar de Staten toe. De participatie vindt over het algemeen plaats binnen de transitiepaden zelf of heeft daar al plaatsgevonden, zoals bijvoorbeeld binnen de RES. Voor de participatie over de klimaataanpak en waar dat de inwoners in de omgeving raakt, sluiten we zoveel mogelijk aan bij het participatietraject wat loopt bij Regie in de Ruimte.

De **VOORZITTER**: Ik zie dat dat een vraag oproept bij mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank, voorzitter. Ten eerste, goed om te weten dat hij vertraagd is, want in de commissie is ons toegezegd dat hij eind oktober zou komen. Dan de vraag: komt er dan alleen een analyse of ligt er nog iets ter besluitvorming voor? Ligt er nog iets van een keuze of is het alleen een verslag van wat er is gedaan?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, u vraagt mij: komt de analyse naar ons toe? Er is kennelijk gezegd dat dat eind oktober zou zijn. Ik zeg u dat het voor de kerst komt. Ik kan u nu niet zeggen wanneer dat precies komt. De analyse komt uw kant op. En u wil nu weten of u dan nog een beslispunt voorgelegd krijgt? Nou, daar zal ik op terugkomen, want dat weet ik nu niet.

Verder vroeg u iets over energiearmoede en de beschikbaarheid van groene energie. O, daar hoef ik denk niet op te reageren. Dat was gewoon wat u ervan vindt. Nou, dat zou best eens waar kunnen zijn.

Even kijken. Even zien. Heeft u volgens mij nog een aantal suggesties gedaan.

Meneer Van Tiggelen, met bijval, althans gesuggereerde bijval, van Voltaire en Socrates over ons aller onwetendheid. Nou ja, goed, ik weet niet- Ik denk, meneer Van Tiggelen, dat u niet van mij verwacht dat ik daar dan weer mijn visie op geef, want die is altijd contrair aan die van u. En Voltaire zei kennelijk ook een grap. Bewijst niets. Dus, ja, zo kunnen we elkaar met citaten van reeds lang geleden levende mensen een beetje de maat nemen. Maar voor mij is in ieder geval duidelijk dat klimaatbeleid op dit moment in ieder geval wetenschappelijk veel draagvlak kan vinden. U zei: onder wetenschappers staat dat bekend als klimaatzwendel. Ja, er zijn vast ook

wetenschappers die daar dan weer op gepromoveerd zijn. Maar volgens mij is op dit moment de stand van de wetenschap en van het IPCC en ook de wetenschappelijke Klimaatraad dat er toch een grote consensus is. En of dat nou 97 procent of iets meer of iets minder is, maar dat menselijke activiteit dus kan worden aangewezen als bijdrage aan de groei van de klimaatverandering. Daar zullen u en ik het denk ik gewoon niet over eens worden. Maar ik wilde u niet helemaal negeren. Ik heb u gehoord, en ik stel u ongetwijfeld niet tevreden hiermee.

Dan volgens mij meneer Teeuwen, hij vroeg of er over aardwarmte een update kan komen in de commissie Leefomgeving. Dat lijkt me prima. Dat doen we graag.

Volgens mij meneer Klein was blij met de hoop en wees ons op dat we uiteindelijk in Gods handen zijn. Dat is wellicht zo, maar laten wij doorgaan. Daar was u het volgens mij ook mee eens.

En u gaf twee amendementen mee en die zou ik eigenlijk allebei aan uw Staten willen laten. Dat gaat over ons eigen gedrag aanpassen, dat dit een nieuwe paragraaf in het stuk zou moeten zijn, omdat wij zelf ook daartoe actie kunnen ondernemen. Nou, ik zie geen reden om te zeggen: dat kan niet. Maar dat vindt u misschien allemaal zelf iets van.

En het tweede voorstel dat u deed, dat gaat over wat er gebeurt als we niet op koers liggen. Dat wil ik eigenlijk ook aan u laten. Wij hebben zelf daarover gezegd op pagina 24 in het stuk: “We werken met een comply or explain principe. Dus dat betekent pas toe of leg uit. Dat betekent dat we verwachten dat we de doelen halen. Maar als dat niet zo is, is er ruimte voor uitleg, inclusief een geloofwaardig alternatief richting 2050. Uiteindelijk overwegen we dan los daarvan om de uitstootreductie die we niet halen te compenseren.” Nou, die motie is dan dus ook aan uw Staten.

De **VOORZITTER**: Dat levert een interruptie op van de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, fijn dat u op zich dat aan de Staten wilt laten. Maar nog even om goed te begrijpen wat u dan op pagina 24 zegt. ‘Comply or explain’, is dat iedere twee jaar, als we het opnieuw evalueren, of is dat in 2030? Hoe bedoelde u dat?

De **VOORZITTER**: Hoe bedoelde u dat, gedeputeerde, Kocken?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou ja, volgens mij hebben wij te zorgen dat we die maatregelen bij elkaar leggen waarvan de verwachting is dat dat het reductiedoel haalt. Als er om wat voor reden dan ook niet voor die maatregelen gekozen kan worden, dan zullen we daartoe een uitleg moeten geven. Dus dat is ook al eerder. Dat is niet pas in 2030, terugkijkend leggen we uit dat het niet gelukt is, want dat is volgens mij nou net het mooie aan dit stuk. Omdat we straks voldoende data hebben om, nou, laten we zeggen, een meer dan een educated guess te doen, kunnen we straks zeggen: we nemen deze maatregelen bij elkaar. En dan kunt u misschien tot de conclusie komen dat u in een bepaald transitiepad zegt: de prijs van deze maatregelen is zodanig hoog, daar is geen draagvlak voor. Nou, dan heeft u uit te leggen hoe u het doel dan gaat halen. Dat is wat ik met de ‘comply or explain’ bedoel.

De **VOORZITTER**: Daar heeft u een vervolgvraag over.

De heer **KLEIN** (CU): Nou, wat dit amendement beoogt, is dat inderdaad die geloofwaardige alternatieven worden geboden. En dat u dan niet kijkt naar PS van, ja ja, het lukt niet en nu moeten jullie maar erover debatteren. Maar dat er actief vanuit GS voorstellen worden gedaan voor geloofwaardige alternatieven. En ik denk dat we elkaar daarin vinden. Dus daarmee lijkt mij dat het amendement een zeg maar precisering is van wat u wellicht al in uw hoofd heeft.

De **VOORZITTER**: Is dat inderdaad zo, gedeputeerde Kocken?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, dat kan in bepaalde gevallen zo zijn. Ik denk dat u inderdaad mag verwachten dat GS met voorstellen komt, zeker als we niet op koers lijken te liggen.

De **VOORZITTER**: Beantwoordt dat uw vraag?

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dat beantwoordt de vraag en dat is precies wat het amendement beoogt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Vervolgt u uw verhaal.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dank u wel. De vraag van meneer Karar, daar gaat meneer Olthof volgens mij iets over zeggen zo meteen. Althans, dat staat erachter, dus dat laat ik graag aan hem.

Dan is er vanuit 50PLUS onder andere gevraagd, nou, eerst hadden we het over geothermie en daar hoor je nooit meer wat van. Geothermie is inzichtelijk gemaakt in de Regionale Structuur Warmte. Dat is onderdeel van de RES. En deze bronnen zijn in verschillende lokale transitievisies warmte benoemd als mogelijke toekomstige bron. Waar het gaat over waterkracht is nu dat slechts als een innovatie benoemd in de herijking van de RES. Dus ik hoop dat u daarmee in ieder geval geüpdatet bent. Maar het is niet zo dat we geothermie en waterkracht inmiddels achter ons hebben gelaten. Dat zijn nog steeds bronnen waar we, geothermie, een beroep op doen en waterkracht mogelijk in de toekomst een beroep op kunnen doen.

Even kijken. Volgens mij dan nog een aantal suggesties van de Partij voor de Dieren. Complimenten van GroenLinks. Dank. Die zal ik zeker doorgeven.

Even zien. Inzetten op versnelling, zegt de Partij voor de Dieren. Nou, dat heb ik al eerder gezegd. Dit heb ik meer mensen horen zeggen en dat zet mij alleen maar aan om snel bij u terug te komen met hoe we op die 55 procent reductie komen. En dan zie ik uit naar het gesprek wat we daarover hebben. We hebben in de tussentijd overigens- Want die suggestie deed u eigenlijk een beetje van, nou, deze doelen zijn toch niet vandaag pas tot ons gekomen? Dat is ook zeker zo. En we hebben ook niet stilgezeten. Er is op alle transitiepaden ook al gewerkt aan verduurzaming. Anders zaten we nu ook niet op de dertig procent reductie. Het is nog niet genoeg, maar er zijn natuurlijk wel al maatregelen genomen.

Even kijken. Dan heeft u nog aangegeven over het rapport van Berenschot. Wij stellen de doelen en hanteren een cyclisch en een adaptief beleid. En daarmee is het mogelijk om op de doelen te sturen. En op dit moment hebben we dus nog geen nieuw beleid voor de transitiepaden gemaakt. De verschillende doorgerekend maatregelen worden gepresenteerd na de introductie van de provinciale KEV en die krijgt u dan in Q2 van 2025. Dus dat is volgens mij ook een beetje een antwoord nog op de enige motie die ik niet heb.

De **VOORZITTER**: Er stond inderdaad nog motie M95 open.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, precies. Is dat deze? Ja. Nee. Sorry. Een moment. Te veel papier. Waar is die motie nou? Ja, sorry. ‘Meetbare en concrete doelen in het vervolgproces.’ Nou, die zie ik eigenlijk als een soort- Dit is precies wat we dus van plan zijn te gaan doen. U legt nu de basis. We gaan de provinciale KEV maken. En per transitiepad kunt u zien wat de keuzes zijn en welke keuzes we hebben gemaakt en moeten gaan maken. En dat ligt dan bij u voor. Dus volgens mij is wat u hier voorstelt, wat ik eigenlijk ook graag zou willen doen. Dus, ja, in die zin zou je kunnen zeggen, is deze motie niet nodig, want dit gaan we sowieso doen. Maar ik kan hem ook best omarmen en zeggen dat ik het zie als een aanmoediging om daar voortvarend mee aan de slag te gaan. Dus die motie van CDA, D66 en Volt, die laat ik dan aan uw Staten of die is positief.

Even kijken. Dan nog de extra vraag van Volt waarvan ik net zei dat ik daar nog op terug zou komen. Of er ook een beslispunt aan de hand van de analyse komt. En daarbij is het korte antwoord: nee, daar zitten geen verder beslispunten in. U krijgt alleen de analyse van ons.

Volgens mij heb ik dan zo'n beetje de vragen en opmerkingen geadresseerd.

De **VOORZITTER**: Ik heb even mee zitten schrijven. En ik heb volgens mij nog een vraag van de fractie 50PLUS over ondersteuning van particulieren. Klopt dat, mevrouw Van der Helm? U hoeft alleen te knikken. Oké, die staat nog open.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Gaat dat over de privé-zonnepanelen?

De **VOORZITTER**: Inderdaad.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, die worden gedwongen door grote zonnepaneelvelden en hoe GS daarnaar kijkt.

De **VOORZITTER**: Ja, die staat bij mij nog open.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou ja, hoe GS daarnaar kijkt. Ik weet niet- Misschien dat ik er daarom geen antwoord op heb gegeven. Misschien dat ik uw vraag niet zo goed begrijp. Kijk, in principe gaan wij als provincie natuurlijk niet over hoe de netbeheerders en hoe de regering kijkt naar zonne-opwek. En u vraagt wat wij ervan vinden. Nou, ik vind het in algemeenheid heel ongelukkig, laat ik het zo zeggen, dat we eerst mensen stimuleren om zonnepanelen aan te schaffen en dat ook stimuleren met subsidieregelingen en dat eindelijk een heleboel mensen, dat heeft echt een vlucht genomen, doen dat. Dat die vervolgens nu uiteindelijk daar soms helemaal niet de verdiensten mee binnenhalen die ze hadden verwacht, dus dat dat niet het rendement heeft wat voorgespiegeld was, ja, dat is heel ongelukkig, want dan hebben we eindelijk mensen die ervoor gaan en dan krijgen ze de deksel op de neus. Dus in die zin vind ik dat vervelend. Tegelijkertijd, ja, netcongestie plaatst ons voor allerlei heel vervelende, ingewikkelde problemen. En wat daarbij de juiste oplossingen zijn, ja, dat kunnen we hier als provincie ook niet helemaal eigenstandig bedenken en organiseren. Dus ik weet niet of dat de bespiegeling is die u zocht. Maar ik zie geen mogelijkheid dat wij daar als provincie op ingrijpen om dat anders te doen lopen.

De **VOORZITTER**: En als u dan denkt dat u er helemaal doorheen bent, dan krijgt u op de valreep toch nog een vraag van mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wist niet of u al klaar was met het beantwoorden van mijn vragen, maar u heeft nog geen antwoord gegeven op de vraag of de strategische keuzes een uitputtende of onuitputtelijke lijst zijn. En ik heb ook nog geen antwoord gekregen op de vraag of we vandaag die strategische keuzes maken of dat het op een later tijdstip is.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nee, volgens mij is dat helemaal geen uitputtende opsomming. Sowieso zullen we steeds voortgaan en tot nieuwe inzichten komen. En al die nieuwe inzichten, lijkt me heel verstandig, dat we die steeds meenemen. Dus op het moment dat u hier van welke hoek dan ook een goed idee heeft, dan kunt u dat volgens mij prima inbrengen. Het is wel handig als u echt een heel goed idee heeft, dat u dat dan doet voordat wij die keuze maken. Dat lijkt me het meest praktisch. Maar het is niet zo dat dit nu alle keuzes zijn en dat daarbuiten niks kan bestaan. Dus dit is wat we nu in beeld gebracht hebben, bijvoorbeeld aangereikt door Berenschot, wat we uit allerlei verplichtingen moeten overwegen te doen of tot op zekere hoogte moeten doen. Dat staat hier allemaal in opgesomd. En u kunt daar dan keuzes in maken, maar die kunnen ook daarbuiten vallen. Dus als u betere of andere maatregelen weet, dan zijn die volgens mij net zo bespreekbaar als de voorgestelde maatregelen.

De **VOORZITTER**: Ja, en dan denk ik dat uw antwoord zojuist op mevrouw Van der Helm nog niet helemaal het meest bevredigende antwoord is.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Nee hoor, dat was een goede.

De **VOORZITTER**: U heeft een andere vraag, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Maar ik had nog twee vragen. De ene was over de luchtvaart en de vergroening van de luchtvaart en misschien vraag ik naar een bespiegeling. Maar hoe zit dat met al die energiedragers eromheen en de infrastructuur? En wat doet u vanuit GS en als portefeuillehouder om in gesprek te blijven met de markt om dit voor elkaar te krijgen? Zal ik eerst deze vraag stellen en dan straks de andere?

De **VOORZITTER**: Ja, laten we het zo doen dat de gedeputeerde deze vraag eerst beantwoordt.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, ik denk dat het korte antwoord is dat we natuurlijk graag in gesprek blijven over die energiedragers en dat we zowel waar het luchtvaart als binnenvaart betreft, in gesprek blijven met de sector, al dan niet in IPO-verband. Maar uiteraard, want dit heeft ook een effect en ook in Noord-Holland willen we daar graag reductie. Dus dat gesprek, dat wordt voortgezet. En dat is denk ik ook wel precies waar we- Op het een heb je meer invloed dan op het ander. En wij kunnen hier niet helemaal bepalen hoe de Nederlandse binnenvaart of de internationale binnenvaart zich ontwikkelt. De internationale vaart. Dus daar zijn we ook afhankelijk van andere actoren. Maar dat gesprek voeren we.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Helm, heeft u hier een vervolgvraag op of is het de andere vraag die u nu wilt stellen?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Nee, een heel korte vervolgvraag hierop. Zijn er geen terugkerende gesprekken hierover gaande met de luchtvaart?

De **VOORZITTER**: Zijn er gesprekken gaande, gedeputeerde?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, de gedeputeerde luchtvaart, kijk ik even naar opzij, wil daar misschien iets op toelichten. Twee mensen, kijken nu. Kunnen dat allebei doen. Bij mijn weten wordt daar ook over verduurzaming gesproken. Ik weet niet wie van u beiden daar misschien nog iets op wil toelichten, of dat dat gewoon een 'ja, dat zijn ongoing-' De heer Olthof licht dat nog even toe.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor dat u dan anders eerst die andere vraag beantwoordt die mevrouw Van der Helm nog heeft en dat we dan de andere gedeputeerde even- Er was nog- U had twee vragen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, over de warmtenetten. Ik weet dat het niet rendabel is en zo. Weet u of dat nog verder uitgerold wordt of onderzocht? Ik kon dat zo gauw niet in het stuk verder vinden.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Over warmtenetten. Ja, we hebben een provinciaal onderzoek laten doen naar wat gemeenten nodig hebben – dat is nu in de afrondende fase – om hier meer stappen te zetten dan ze tot nu toe doen. En een van de factoren daarbij is inderdaad dat het moeilijk is om een warmtenet rendabel te maken. Dat heeft ook te maken met de komende Warmtewet, die voorschrijft dat vijftig procent van een warmtenet in publieke handen moet zijn. Dat maakt het op zich allemaal vrij complex om dat ook daadwerkelijk te bewerkstelligen. Tegelijkertijd is warmte een heel belangrijk onderdeel van de transitie. Dus dat is iets waar we in ieder geval provinciaal aandacht voor zullen blijven hebben, omdat het in ieder geval nu nog rendabel zou zijn om op veel plekken warmtenetten te maken in plaats van overal de elektrificatie met warmtepompen te laten plaatsvinden, om het zo te zeggen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ja? Beantwoording naar tevredenheid.

Dan kijk ik nog even naar de bankjes waar de andere gedeputeerden- O, en ja mevrouw Kocken, u denkt dat u klaar bent, maar iedere keer roept het toch weer een andere vraag op. Deze keer de heer Karar van de Partij van de Arbeid. Zou u hem zo kort mogelijk willen stellen, want het wordt wel een flinke lange exercitie zo.

De heer **KARAR** (PvdA): Er was nog een kleine vervolgvraag op de warmtenetten, voorzitter. De gedeputeerde zei net, is aan het inventariseren wat de gemeentes nodig hebben. En ik vroeg me af of ook deel van het onderzoek is wat dan de provincie kan gaan doen. Dat bepaalde besluitpunten meegegeven worden.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou ja, het onderzoek, wat wij hebben uitgevraagd is te onderzoeken bij gemeenten wat hen tegenhoudt en wat de provincie voor hen kan betekenen. Dus dat is een van de elementen. Maar het is niet zo dat wij- Bijvoorbeeld waar het gaat over de niet rendabele netten, daar zullen wij dat niet in één keer kunnen dichtlopen zogezegd. Dus daar zal ook hulp van andere kant, bijvoorbeeld vanuit het Rijk, nodig zijn, ofwel over de regelgeving of voor de financiering. Dus dat is niet iets wat we provinciaal helemaal kunnen oplossen. Maar dat is wel een onderdeel van het onderzoek. Dus daar wordt gekeken naar wat wij kunnen doen, ja.

Oké, en dan krijgt u volgens mij voor uw mobiliteitsvraag van meneer Olthof een antwoord. En dan komt meneer Olthof ook op uw luchtvaartvraag nog terug. En dan ben ik denk ik klaar.

De **VOORZITTER**: Dan denk ik dat we dan kijken- Er waren nog meer gedeputeerden volgens mij die aan het wachten waren. Ik kijk even naar de heer Beemsterboer. U had volgens mij al eerder- Dan is het woord aan gedeputeerde Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik mocht kort iets zeggen over de mestvergisters. Collega Kocken had al keurig aangegeven waarom het amendement wordt ontraden, maar de vraag die nog overbleef was: hoe zit het nou met die business case voor die mestvergisters? Nou, die hangt natuurlijk in eerste instantie heel erg af van de mestprijzen, de kunstmestprijzen, waar de aardgasprijzen heel belangrijk voor zijn. Energieprijzen. Dus dat hangt gewoon van de situatie af. Maar het is ook mogelijk om SDE+-subsidie of '++', moet je inmiddels zeggen, aan te vragen op mestvergisters vanuit het duurzame energiespoor. Vanuit het regeerakkoord worden innovatiemiddelen zowel op mestverwerking ingezet als op innovatie in mest en ammoniakopwekking. Hoe dat exact vorm wordt gegeven, is nog onbekend. Maar goed, dit programma gaat nog langer lopen. En collega Kocken gaat mij aankijken als de landbouw onvoldoende CO_2-reductie realiseert. Dus ik vind het fijn als er zoveel mogelijk instrumenten voor mogelijk zijn. Mochten al die publieke middelen nou niet baten en toch op een of andere manier nog middelen nodig zijn, dan hebben Rabobank en FrieslandCampina ook aangekondigd om financieel in te willen zetten op mestvergisting. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, gedeputeerde Beemsterboer. Dan kijk ik naar gedeputeerde Olthof voor de vragen rondom mobiliteit, onder andere. Het woord is aan gedeputeerde Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Twee vragen. De eerste vraag van de Partij van de Arbeid. En dat is dan een terechte vraag, denk ik. Als het gaat over de klimaat ontwikkelingen, wat heeft dat uiteindelijk ook met vervoersarmoede te maken? Dat is even de essentie, denk ik. Ik denk uiteindelijk niet dat daar een directe link ligt, klimaat en vervoersarmoede. Waar we ons wel bewust van moeten zijn, en dat is natuurlijk wel een terechte opmerking waar we ons terdege rekenschap van moeten geven: de maatregelen die we gaan nemen om het klimaat- In ieder geval de klimaatmaatregelen die we nemen, moeten we ons wel bewust zijn, als dat over beprijzing gaat of dat soort dingen, dat het ook een groep mensen gaat raken die wellicht afhankelijk zijn van een bepaald vervoersmiddel. Dus in de keuzes die we gaan maken om bepaalde maatregelen in te zetten, moeten we ook na gaan denken wat die maatregel voor effect heeft, met name als het gaat over vervoersarmoede. En ik kom ook binnenkort bij u terug. Want even los van deze discussie en ook los van de discussie die afgelopen week over het openbaar vervoer was, zijn we bezig, hebben we in ieder geval een verkenning gedaan als het gaat over vervoersarmoede. Dus dat komt naar u toe en daar gaan we het met elkaar breed over hebben. Maar ik denk een terechte opmerking waar we ons wel bewust van moeten zijn.

Dan over ontwikkelingen in de luchtvaart. Daar wil ik een aantal dingen even over noemen. Er gebeurt ontzettend veel in de luchtvaart en op verschillende niveaus. We zijn zelf ook als bevoegd gezag voor de regionale luchthavens in gesprek met de kleinere luchthavens over de verduurzaming van die luchthavens, de elektrificatie, zowel op de grond als de vliegtuigen zelf. Daar zie je langzaam wat kleine stappen ontstaan. Met name de kleinere vliegtuigen, daar zijn al de eerste elektrische modellen. Dat zal zich de komende jaren verder gaan ontwikkelen. Gaat het over de grotere vliegtuigen, dan hebben we het echt over de grote lijndiensten, de grote vliegtuigen van de KLM en andere grote vliegtuigmaatschappijen, die zijn ook druk bezig. Alleen, daar zal de elektrificatie wat langer op zich laten wachten. Maar die zijn wel bezig met duurzame brandstoffen, met het vermengen daarvan, onderzoek op het gebied van waterstof. Dus daar zijn al onderzoeken gaande. Daar worden stappen in gezet. Alleen, dat zal echt wel veel langer gaan

duren om daar echt die grote slag te gaan maken. Maar op al die fronten, zie je ook in de luchtvaart, wordt volop onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om ook de luchtvaart te verduurzamen.

De **VOORZITTER**: En dat levert u een interruptie op van de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Nou, een aanvulling. Ja, elektrificatie van de grote luchtvaart is zeer onwaarschijnlijk. Natuurlijk wordt er wel gewerkt aan duurzame brandstoffen, maar heel grote vliegtuigen op batterijen, dat gaat natuurkundig gewoon heel moeilijk worden.

De **VOORZITTER**: U wilt daar nog op reageren?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nou ja, nee, ik denk dat de heer Klein het terecht aanvult. Maar er zijn wel onderzoeken gedaan: hoe kunnen we uiteindelijk ook die grotere vliegtuigen verduurzamen? Daar zal een batterij niet zo waarschijnlijk zijn, zeker op de korte termijn niet. Maar mogelijkheden met waterstof, hybride vormen, dat je alleen bij het stijgen en het landen gebruikmaakt van een bepaalde elektromotor en dan vervolgens overgaat op een andere, daar zijn wel kansen. Maar dan praten we nog steeds over Niet binnen een paar jaar. Dan gaat het echt over een langere termijn. Dus dat wil ik even meegeven.

De **VOORZITTER**: Oké, dan kijk ik even rond en volgens mij zijn we dan aan het einde gekomen van de beantwoording in eerste termijn. En dan hoop ik dat die ruime beantwoording niet al te veel aanleiding geeft tot een lange tweede termijn. Is er überhaupt iemand die nog het woord wil in de tweede termijn? Ik ga gewoon het lijstje heel snel af. Dan zijn we bij de heer De Wit. Daar zijn we begonnen. Die is weg. Oké. Nou, de heer Heijnen. Nee. En Van den Berg heeft het pand ook verlaten. De heer Kanik? Oké. U heeft nog even overleg. Meneer Kanik, u wilt een bijdrage leveren?

De heer **KANIK** (D66): Nee, ik wil een heel korte schorsing.

De **VOORZITTER**: Een heel korte schorsing.

De heer **KANIK** (D66): Ik moet een amendement aanpassen.

De **VOORZITTER**: Een aanpassing van een amendement. Dan geef ik u vijf minuten maximaal.

De heer **KANIK** (D66): Dank u wel.

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter, even een klein punt van orde.

De **VOORZITTER**: Meneer Dessing.

De heer **DESSING** (FvD): Ik zag in de agenda staan dat wij tot 22.00 uur zouden vergaderen. Ik zie nog een behoorlijk aantal punten staan. Kunt u een inschatting geven hoe we dat gaan doen? Of dat we bepaalde punten gaan laten schrappen? Want ik heb er weinig fiducie in dat we hier met zijn allen tot 00.00 uur ‘s nachts willen gaan zitten.

De **VOORZITTER**: Ik ga deze schorsing ook even gebruiken om daarover met de griffie te overleggen, meneer Dessing. Ja.

Schorsing van 22.06 tot 22.12 uur.

De **VOORZITTER**: Goed. Ik wil iedereen verzoeken om zo snel mogelijk weer zijn plaats in te nemen, of haar of diens plaats in te nemen in de Statenzaal, want we hebben nog wat te doen en het is al best laat.

Het voorstel was inderdaad om te kijken of we konden stoppen. We hebben natuurlijk een probleem: voor de begroting moet het iMPI worden vastgesteld, op 11 november, en voor het iMPI moet het NIKG worden vastgesteld. In overleg met de gedeputeerden zijn we dan toch wel

tot de conclusie gekomen dat het NIKG daarom echt wel vandaag moet. Dus die moeten we doen. We kunnen de Gedragscode politieke ambtsdragers opschuiven naar 18 november. Ik ga ervan uit dat iedereen daar akkoord mee kan gaan. Zo niet, dan hoor ik dat nu meteen.

Verder het vragenuur van de SP. Nou ja, een korte vraag. En dan hebben we alleen nog de moties Vreemd. Dus ik wil er echt naar streven om dit binnen een uur te kunnen doen. En daar heb ik uw hulp allemaal bij nodig om ook te zorgen dat iedereen op tijd weer naar huis kan.

We zijn nog niet aan het einde van het agendapunt gekomen waar we mee bezig waren. De tweede termijn staat nog. Dus ik ga toch dat lijstje- Die ben ik heel snel afgegaan, of daar was ik mee bezig. En ik was gebleven bij de heer Kanik en hij had volgens mij een aanpassing van een amendement. Dus het woord is aan u, meneer Kanik. En correct me if I'm wrong, maar dat was volgens mij wat u kwam doen in tweede termijn.

Tweede termijn Provinciale Staten
De heer **KANIK** (D66): Ja, voorzitter, bijna helemaal goed. Amendement A25 trekken wij in. Die was samen met de Partij voor de Dieren.

Amendement 25 'Mestvergisters uit de Noord-Hollandse klimaataanpak' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De heer **KANIK** (D66): En apart, alleen D66, dient een nieuw amendement in. Want ik ben blij om te horen dat er toch mogelijkheden zijn voor mestvergisters. Dus dan kan ik mijn originele amendement, wat ik eerder had geschreven, toch indienen. En dat ga ik dus nu doen. Dan zal ik de tekst nu opnoemen zoals die nu staat. Op pagina 59 Landbouw: "Het doel is om dertig procent mestvergisting tot 2030. Daarvoor moeten wij grootschalige collectieve mestvergisting en stikstofstrippers in het buitengebied mogelijk maken. Individuele agrarische bedrijven beschikken vaak niet over voldoende hoeveelheden mest om kostenefficiënt te kunnen vergisten. Dat kan in clusters gebeuren, bijvoorbeeld op de terreinen van stoppende melkveebedrijven. Op dit moment is dat nog lastig en concurreren boeren om plekken op dure bedrijventerreinen." En dat als volgt te wijzigen: Landbouw: het uitgangspunt is kringlooplandbouw. Daarom willen wij mestvergisters en stikstofstrippers alleen op kleine schaal mogelijk maken en alleen als ze bijdragen aan de transitie naar kringlooplandbouw." En de toelichting daarop is: "Een centrale mestvergisting is per definitie niet duurzaam. Als gevolg van gekoelde opslag, vervoer en herverwarming zal er altijd sprake zijn van een negatieve energiebalans. Tevens is er geen sprake van een onuitputtelijke bron mest, is het restproduct digestaat minder voedzaam dan mest en zal subsidie nodig zijn om een centrale mestvergister draaiende te kunnen houden. Ook is inmiddels duidelijk dat de veestapel in Nederland zal moeten krimpen, waarmee de toekomstige aanvoer van voldoende mest onzeker is geworden." Tot zover, voorzitter.

Amendement 28-30 september 2024
Mestvergisters in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Besluit:

- *Om de tekst op pagina 59 Landbouw: het doel is 30 procent mestvergisting tot 2030. Daarvoor moeten wij grootschalige collectieve mestvergisters en stikstofstrippers in het buitengebied mogelijk maken. Individuele agrarische bedrijven beschikken vaak niet over voldoende hoeveelheden mest om kostenefficiënt te kunnen vergisten. Dat kan in clusters gebeuren, bijvoorbeeld op de terreinen van stoppende melkveebedrijven. Op dit moment is dat nog lastig en concurreren boeren om plekken op dure bedrijventerreinen.*

  Als volgt te wijzigen:

  Landbouw: het uitgangspunt is kringlooplandbouw. Daarom willen wij mestvergisters en stikstofstrippers alleen op kleine schaal mogelijk maken en alleen als ze bijdrage aan de transitie naar kringlooplandbouw.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Emre Kanik (D66)

Toelichting
Een centrale mestvergister is per definitie niet duurzaam. Als gevolg van gekoelde opslag, vervoer en herverwarming zal altijd sprake zijn van een negatieve energiebalans. Tevens is geen sprake van een onuitputtelijke bron mest, is het restproduct 'digestaat' minder voedzaam dan mest en zal (veel) subsidie nodig zijn om een centrale mestvergister draaiende te kunnen houden. Ook is inmiddels duidelijk dat de veestapel in Nederland zal moeten krimpen, waarmee de toekomstige aanvoer van voldoende mest onzeker is geworden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Kanik. En ik kijk even naar de griffie. Is dat ondertussen ook echt binnen? Ja. Dam maakt dit vernieuwde amendement ook onderdeel uit van de beraadslaging. En dat is dan amendement A28 geworden.

En dan waren we gebleven bij mevrouw Schneemann. Nee. De heer Van Tiggelen. U heeft nog wel een bijdrage. Het woord is aan de heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Wij zijn nieuwsgierig en willen graag wat vragen in de groep gooien. Dat hoeft niet hier ter plekke beantwoord te worden. Dat mag schriftelijk. Mensen die denken dat ze klimaatverandering kunnen stoppen, daar hebben we een paar vragen voor. De afstand tussen de zon en de aarde varieert met gevolgen voor het klimaat. Hoe denkt u dat te gaan stoppen? De activiteit van de zon varieert met gevolgen voor het klimaat. Hoe denkt u dat te gaan stoppen? Ik zou mijn vingers daar niet aan willen branden. Ik heb een interruptie, voorzitter.

Statenlid **GIELEN** (GL): Nou, een punt van orde, voorzitter. Het is vrij laat. Dit wijkt erg ver af van waar we het op dit moment over hebben in deze agenda. Dus ik zou u eigenlijk willen vragen of de heer Van Tiggelen zijn bijdrage wat beperkt kan houden, want volgens mij voegt dit niet veel toe aan de besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Ja, de heer Van Tiggelen gaat over zijn eigen woorden, dus wat dat betreft is hij vrij om u te vragen. Ik kan me wel voorstellen dat de reactie van u- U bent niet verplicht om te reageren daarop, maar hij mag de vragen stellen.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Ja, voorzitter, ik ben me ervan bewust dat het vervelende vragen zijn, hoor, maar dat doe ik expres.

De **VOORZITTER**: Nou, meneer Van Tiggelen, daar gaat het mij niet om. Het gaat me vooral om het tijdstip en dat u dit ook functioneel wil afronden.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Het tijdstip heb ik geen problemen mee.

De stand van de aardas ten opzichte van de baan om de zon van onze planeet varieert. Daar kunnen wij ook geen invloed op uitoefenen. Wolkenvorming onder invloed van variërende, kosmische straling heeft ook invloed op de gemiddelde oppervlaktetemperatuur van deze planeet. Daar kunnen wij niets aan doen. Wij kunnen klimaatverandering niet stoppen. En één ding wil ik toch wel even benoemen en dat gaat over mijn opmerking aangaande onwetendheid. Kijk, dat mensen iets niet weten, dat kan gebeuren, maar dat je het niet wil weten, dat is een ander verhaal. We hebben in het verleden een motie ingediend om ten aanzien van dit onderwerp te luisteren naar wetenschappers met relevante kennis van zaken, waaronder natuurkundigen, kosmologen, geologen, noem maar op. En die motie werd door de overgrote meerderheid weggestemd. Men weet dingen niet en men wil het niet weten. En op de onwetendheid wordt beleid gebaseerd en daar blijf ik mij tegen uitspreken, op welk tijdstip dan ook. En of mensen het leuk vinden of niet, ik blijf dat doen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel daarvoor, meneer Van Tiggelen. Ik kijk meteen heel snel verder. De heer Teeuwen van de BBB. Ja, u wil nog. Het was niet mijn bedoeling om u op te jagen. Excuses daarvoor, meneer Teeuwen.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Ik wil het graag toch nog even hebben over die vergisters. Boeren rijden veel op trekkers en wat ze dan doen, is goed opletten wat ze doen. Maar ze denken ook heel veel na over hoe ze hun bedrijf kunnen verbeteren. En een van die dingen is vergisting. Vergisting –dat heb ik net al even uitgelegd – is verdere vertering van organisch materiaal en daardoor kunnen de nutriënten makkelijker opgenomen worden door nieuwe apparatuur. Dus ik begrijp echt niet waar D66 naar toe wil. Dit is juist een verbetering voor de land- en tuinbouw. Dit zou een oplossing kunnen zijn voor het mestprobleem en dan gaat D66 helemaal de andere kant op. Ik denk dat het duidelijk is wat mijn advies is over hoe om te gaan met dit punt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Daar heeft u een interruptie op van mevrouw Haas. Ik moet u daarbij meedelen dat zij dat mag doen volgens het reglement als plaatsvervangend fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): De enige oplossing voor het overschot van mest is stoppen met het houden van landbouwhuisdieren. Wat denkt u daarvan?

De **VOORZITTER**: Wat denkt u daarvan, meneer Teeuwen?

De heer **TEEUWEN** (BBB): Dat zou een oplossing kunnen zijn, maar die ligt niet echt voor de hand. We hebben geen mestprobleem, maar een nutriëntenprobleem. Dat heb ik net al uitgelegd. Een gemiddelde boer moet zijn nutriëntenbehoefte, die hij nodig heeft voor het groeien van zijn gewassen, per wet invullen met kunstmest, wat heel duur is – dat is al ter sprake geweest – en met organische mest. Als we het percentage kunstmest verlagen en laten invullen door organische mest, wat de boer al op zijn bedrijf heeft, is het mestprobleem voor een heel groot gedeelte opgelost. Is dat een antwoord op uw vraag, mevrouw De Haas. [...] U bent het er niet mee eens.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even rond. U was verder aan het einde gekomen, meneer Teeuwen? Dank u wel.

Dan gaan wij verder. De heer Klein? Nee. Meneer Karar ook niet. Mevrouw Van der Helm ook niet. Statenlid Laport slaat ook over. En mevrouw Van Aesch is dan de laatste. En zij heeft nog een korte bijdrage in tweede termijn. Ik kijk u even aan. Mevrouw Van Aesch, het woord is aan u.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij stemmen niet in en we tekenen niet mee met het amendement van D66, omdat de kleine mestvergisters ook nog niet zijn besproken in het PPLG en wij het niet eens zijn met deze vorm van kringlooplandbouw. Dus dat is dan ook de reden dat we op deze manier niet met de voordracht kunnen meestemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Oké, dank u wel. Dan denk ik dat we hiermee aan het einde zijn gekomen van de tweede termijn van de Staten.

En dan kijk ik nog even naar de gedeputeerde of dit nog noopt tot beantwoording. In ieder geval een nieuw amendement. Dus dat sowieso. Ik geef het woord aan gedeputeerde Beemsterboer, ik neem aan in beantwoording op het amendement.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, even kort over het amendement. Bij een mestvergister- Er staan er toevallig twee als je bij mij de hoek om rijdt. Dat is zo'n grote ronde koepel met zo'n ding eromheen. Ik denk, ik ga toch maar even uitleggen waar we het over hebben, want ik kreeg uit het amendement niet helemaal mee dat dat bij iedereen bekend is. Daar gaat mest in. Er komt elektriciteit, groene elektriciteit of groen gas uit. Er komt stikstof in de vorm van ammoniak uit. Er komt methaan uit, mest uit en er komt een mestresidu uit die soms ook nog omgezet kan worden met een stikstofkraker of met een mestkraker in andere nutriëntenstromen. En u geeft aan, het uitgangspunt is kringlooplandbouw. De basis van kringlooplandbouw is dat er zo min mogelijk externe input nodig is, zoals bijvoorbeeld aardgas om kunstmest te maken, en er zo min mogelijk emissie plaatsvindt. Beiden worden gerealiseerd, zowel door kleine als grote mestvergisters. En u geeft aan dat er subsidie nodig zal zijn voor

grote mestvergisters. Ik begrijp niet zo goed hoe dat zit. Maar wat ik wel kan aangeven, is dat over het algemeen de kleinere agrariërs gebaat zijn bij grotere centrale mestvergisters, omdat grotere agrariërs over het algemeen hun eigen mest kunnen vergisten in een kleinere of in het geval – maar er zijn niet zo heel veel heel grote agrariërs in Noord-Holland – van heel grote agrariërs met een grote, eigen mestvergister. Dus juist de kleine agrariërs helpen we met kleine mestvergisters. Wij zouden deze motie willen ontraden, omdat uiteindelijk de realisatie van het doel om 0,3 megaton aan CO_2-equivalenten via de landbouw te beperken, verder weg brengt. Het haalt een van de instrumenten om dat doel te bereiken weg. En we hebben ons toch gecommitteerd aan de Parijs-doelstellingen, waar dit weliswaar een klein onderdeel van is. Maar goed, laten we zo veel mogelijk inzetten om dat doel dan ook daadwerkelijk te halen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, gedeputeerde Beemsterboer. Volgens mij stond er verder geen vraag meer open. Ik kijk even rond. Zo dat het geval is, gaan we nu de beraadslagingen over dit agendapunt afronden. Er kunnen na deze afronding geen nieuwe moties of aangepaste moties of amendementen worden ingediend. Dus als u dat wilt doen, dan kunt u dat nu nog doen. Dat is ook niet het geval. Dan zijn de beraadslaging over agendapunt 11 nu afgerond en de stemming zal straks plaatsvinden aan het einde van deze agenda.

De discussie wordt gesloten.

13. Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024- 2028 (VD-47).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we heel snel door naar agendapunt 13, de vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen. Zoals gezegd, moet die vandaag behandeld worden, omdat die voor het iMPI moet worden vastgesteld. De nota NIKG geeft weer hoe de provincie de bestaande en toekomstige provinciale infrastructuur in stand houdt en wat hier financieel voor nodig is. De uitgangspunten worden meegenomen in de programmering, die vervolgens in het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur, het iMPI, wordt weergegeven.

Er hebben zich een aantal sprekers volgens mijn lijstje aangemeld. Dat zijn de heer Vonk van de Partij van de Arbeid, de heer Van den Berg van JA21, de heer Boer van de VVD, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Kanik van D66, Statenlid De Weerdt van Volt en mevrouw Den Boer van de BBB. En ik zou heel snel het woord willen geven aan de- Mevrouw Van der Helm, u had een punt van orde?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik trek mijn woordvoerderschap in.

De **VOORZITTER**: Dan strepen wij u door. Ik kijk even naar de heer Vonk, maar die zie ik niet. Die is er niet. De heer Van den Berg zie ik wel. Dus hem kan ik- U heeft een punt van orde?

De heer **KANIK** (D66): Ik heb ook geen bijdrage.

De **VOORZITTER**: U heeft ook geen bijdrage. De heer Van den Berg is dan de eerste op rij in de rij. Het woord is aan de heer Van den Berg van JA21.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik zal waar mogelijk mijn spreektijd even proberen in te korten, want volgens mij is iedereen wel toe aan zijn aan zijn bedrust.

Maar goed, beste inwoners, goedenavond, en geachte voorzitter en leden van de Staten. Vandaag wil ik afrondend nog de aandacht leggen op de kerntaak van onze provinciale verantwoordelijkheid en dat is de instandhouding en uitbreiding van onze wegeninfrastructuur, waaronder de bruggen en de sluizen. En uit de voorliggende Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen, het NIKG, blijkt dat er een sterke nadruk ligt op de verschillende duurzaamheidsambities. En hoewel duurzaamheid zonder meer belangrijk is, constateren wij dat er te weinig aandacht wordt gegeven aan de instandhouding en de uitbreiding van onze wegen. Feiten liegen niet. Ruim de helft van onze provinciale wegen en kunstwerken die zijn voor 1980 aangelegd of voor het laatst vervangen. En net als de boomergeneratie die en masse met pensioen gaat, staan we nu voor de boomer-infrastructuur. Voor zowel kunstwerken als wegen

staat ons een groot aantal vervangingen te wachten met een piek in de uitgaven na 2030. En tegen die tijd zullen we strategische keuzes moeten maken over het wel of niet vervangen van ons areaal. Momenteel wordt onderzocht door de gedeputeerde en zijn team hoe dit opgevangen kan worden binnen de huidige middelen. Het baart mij zorgen. Een goede instandhouding en verzorging van met name onze N-wegen is een provinciale kerntaak. Goed onderhouden wegen zijn essentieel voor de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en de economische ontwikkeling van onze regio. Het is daarom van groot belang dat we proactief anticiperen op de toekomstige piek in de onderhouds- en vervangingskosten vanwege kunstwerken. Beste Staten, laten we ons daarom focussen en ons niet laten afleiden met onbetaalbare duurzaamheidsambities. Onze huidige middelen lijken gewoon simpelweg niet toereikend te zijn om de noodzakelijke vervangingen en uitbreidingen tijdig uit te voeren. En dat kan leiden tot achterstallig onderhoud, onveilige situaties en uiteindelijk hogere kosten op de lange termijn. Dus daarom dienen wij de volgende motie in. En dat is de motie Instandhouding van wegen en infrastructuur, waaronder bruggen en sluizen. En even kijken. Die heeft het volgende dictum. “Verzoekt Gedeputeerde Staten in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen meer focus aan te brengen op de instandhouding en uitbreiding van wegen, voordat bovenwettelijke duurzaamheidsambities ruimte krijgen. Een concreet plan op te stellen voor de financiering van het noodzakelijke onderhoud, vervanging en uitbreiding van provinciale wegen en kunstwerken, rekening houdend met de verwachte piek in uitgaven na 2030, en dit voor te leggen aan Provinciale Staten. En te onderzoeken welke aanvullende middelen en strategieën nodig zijn om onze infrastructuur op peil te houden en tijdig te vernieuwen, inclusief opties voor levensverlengend onderhoud en efficiëntere aanbestedingsprocedures.”

Motie 96-30 september 2024
Instandhouding van wegen en infrastructuur waaronder bruggen en sluizen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024.
Constaterende dat:

- *De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) een grote nadruk legt op verschillende duurzaamheidsambities;*
- *Er (te) weinig aandacht wordt gegeven aan de instandhouding en uitbreiding van wegen;*
- *Ruim de helft van de provinciale wegen en kunstwerken is voor 1980 aangelegd of voor het laatst vervangen;*
- *Voor kunstwerken en wegen een groot aantal vervangingen te doen is, met een piek in de uitgaven na 2030;*
- *Tegen die tijd strategische keuzes nodig zijn over het wel of niet vervangen van areaal, en momenteel wordt onderzocht of en hoe dit opgevangen kan worden binnen de huidige middelen.*

Overwegende dat:

- *Een goede instandhouding en verzorging van, met name N-wegen, een provinciale kerntaak is;*
- *Goed onderhouden wegen essentieel zijn voor de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en economische ontwikkeling van de regio;*
- *Het belangrijk is om proactief te anticiperen op de toekomstige piek in onderhouds- en vervangingskosten van wegen en kunstwerken;*
- *De huidige middelen mogelijk niet toereikend zijn om de noodzakelijke vervangingen en uitbreidingen tijdig uit te voeren.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen meer focus aan te brengen op de instandhouding van wegen, voordat (bovenwettelijke) duurzaamheidsambities ruimte krijgen;*
- *Een concreet plan op te stellen voor de financiering van het noodzakelijke onderhoud, vervanging en uitbreiding van provinciale wegen en kunstwerken, rekening houdend met de verwachte piek in uitgaven na 2030, en dit voor te leggen aan Provinciale Staten;*
- *Te onderzoeken welke aanvullende middelen en strategieën nodig zijn om de infrastructuur op peil te houden en tijdig te vernieuwen, inclusief opties voor levensverlengend onderhoud en efficiëntere aanbestedingsprocedures.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Daniël van den Berg (JA21).

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Kortom in ieder geval, het is onze verantwoordelijkheid, beste Statenleden, om te zorgen voor onze infrastructuur en dat we ook niet alleen nu, maar ook in de toekomst voldoen aan de behoeften van onze inwoners en bedrijven. En daarom is nu actie nodig. Ik reken op uw steun voor deze motie.

De **VOORZITTER**: U heeft nog tien seconden, meneer Van den Berg. U bent klaar? Fantastisch. Goed getimed.

Dan kijk ik even heel snel verder. Statenlid De Weerdt ziet ervan af. En dan hebben we- O, de heer Boer van de VVD was eerst nog. Excuses, meneer Boer, dat ik de verkeerde volgorde hanteer.

De heer **BOER** (VVD): Ja, beste collega's, van mestvergisters naar de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen: een kleine stap voor mij, een grote stap voor de mensheid.

De VVD vindt het een kerntaak van de provincie om ervoor te zorgen dat we de bereikbaarheid in deze provincie verbeteren en verkeersveiliger maken. En daar is wel voor nodig dat we onze provinciale wegen, fietspaden, bruggen, viaducten en sluizen goed onderhouden. De druk op het onderhoud neemt toe. En des te belangrijker is het dat we in deze periode voldoende budget voor dit onderhoud hebben vrijgemaakt, en daar zijn we dan ook heel erg blij en trots op. Want onze infrastructuur zorgt er niet alleen voor dat we snel en veilig van A naar B kunnen, maar deze infrastructuur is ook van economisch belang. En ik haal één punt er eventjes uit en dat is het onderhoud aan de bruggen.

Beste gedeputeerde, te vaak lezen we of zien we dat onze bruggen niet goed functioneren en dat is een grote ergernis voor onze bewoners en bedrijven. Het levert grote vertragingen op, omrijden en het kost ook nog eens veel geld. En de VVD Noord-Holland vindt het dus belangrijk dat die aanpak van de storingen meer aandacht krijgt. Het aantal storingen moet echt naar beneden. De toenemende uitval van bruggen moet gekeerd worden en dat vereist meer inzet. Dus is het goed om te lezen dat de provincie voornemens is om een permanent functieherstelteam te maken. Maar zoals ik al in de commissie zei: er is meer nodig. En de gedeputeerde deelde onze zorgen en zegde toe dat we dieper op deze kwestie zullen ingaan en zou daar een met een datum voor komen. Die datum heb ik helaas nog niet ontvangen. Dus ik zou graag de gedeputeerde willen vragen om daar straks eventjes meer informatie over te geven. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel meneer Boer.

Dan kijk ik even naar mevrouw Den Boer van de BoerBurgerBeweging. En zij is reeds onderweg.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij houden het ook kort vanavond. De verdeling van de contracten is voor BBB een punt in dit stuk. In plaats van gebiedsgebonden werken gaan we naar asset gebonden werken. Dit is een goede ontwikkeling volgens BBB. Schoenmaker, blijf bij je leest, doe wat je moet doen. Kanttekening is wel dat we oog moeten houden voor de overeenstemming in de gebieden, dat er gedacht wordt aan alternatieven voor fietsers, auto's, vrachtverkeer en scheepvaart. De doorstroming moet blijven, zoals meneer De Boer al net voor me zei. Dat het zo min mogelijk impact heeft op de doorstroming. GS gaf aan dat hier een gebiedsmanager voor komt om dit goed in de gaten te houden. Goed dat GS hier oog voor heeft. Wordt deze nieuwe aanpak ook geëvalueerd. En wat zijn dan de belangrijkste evaluatiepunten, zou ik graag willen weten van de gedeputeerde. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Den Boer, over de evaluatie van de gebiedsmanagers. Ik kijk, denk ik, nu naar de heer Olthof voor de beantwoording in eerste termijn. Of niet? Ja. Het woord is aan gedeputeerde Olthof.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. In reactie op de opmerkingen van JA21, VVD en de BBB wil ik bij de VVD beginnen. Ik deel uw zorg als het gaat over storingen bij bruggen en sluizen, met name de laatste tijd. We hebben daar veel geluiden over gehoord. Dat heb ik al een

tijdje geleden opgepakt en heb gezegd: ik wil een onderzoek hebben van waar komt dit nu vandaan? Wat zien we voor trends en wat zouden we er mee kunnen doen? Dat onderzoek is nagenoeg afgerond. Ik krijg op heel korte termijn zelf de uitkomsten daarvan en dan zal ik dat zo snel mogelijk met u delen. Dus ik verwacht nog wel dat het in oktober, eind oktober, naar u toe komt en dan moeten we even kijken wanneer het geprogrammeerd kan worden in de commissievergadering. En dan zullen we ook een aanbod doen voor een technische briefing naar aanleiding van het onderzoek wat er is. Dus dat komt naar u toe. Dus ik hoop het zo snel mogelijk ook in GS te kunnen hebben, zodat u er kennis van kunt nemen. Dat is één.

Als het gaat over de opmerkingen van de BBB, twee dingen. We hebben sowieso dat alle werkzaamheden – vervanging en onderhoud aan bruggen, sluizen, wegen – in regioregie vindt er afstemming plaats. En dat zijn dus alle wegbeheerders van gemeenten, Rijkswaterstaat, provincie en hoogheemraadschap. Die zitten bij elkaar en die stemmen met elkaar af wanneer en waar welke werkzaamheden plaats. Dus daar vindt die afstemming plaats. Maar als wij overgaan van gebiedsmanager-contracten naar assetmanagement, dan moet er wel tussen al die verschillende werkzaamheden binnen zo'n gebied ook afstemming plaatsvinden van de provincie. Daar hebben we ook het gebiedsmanagement voor. Dat zullen we ook verder vorm gaan geven. En ja, we zullen uiteraard na één of twee jaar eens gaan kijken van, hoe loopt dat? Dat neemt overigens niet weg, op het moment dat er in de tussentijd noodzaak is om bij te sturen, zullen we dat zeker doen. Want ik vind het ook wel spannend: hoe zorgen we dat in ieder geval daar geen onderwerpen tussen wal en het schip vallen, om het maar even bij onderhoud te houden. Dus ja, een terechte opmerking. Daar zullen we kritisch op zijn. En ik ga er ook van uit dat we met een jaar of twee dat ook bij u terug zullen brengen wat de ervaringen daarvan zijn.

Dan naar JA21. Ik heb daar wel een beetje moeite mee. Laat ik beginnen met het positieve: ik deel uw zorg als het gaat over de focus op het onderhoud en de vervanging en de grote opgave die we hebben om Noord-Holland ook bereikbaar te houden. Die deel ik, die zorg. Maar u weet altijd wel, vind ik, er een bepaalde draai aan te geven en een bepaalde toon alsof u de eerste bent die hier focus voor vraagt. Want met name denk ik dat het NIKG hét document is waar we juist met u het gesprek aangaan om die focus aan te brengen. Dat we met elkaar een iNHi hoop ik straks gaan vaststellen, waar we juist iets extra toevoegen aan juist als het gaat over die focus aanbrengen, en met name als het gaat over onze eigen infrastructuur. Dat we met elkaar een iMPI hebben afgesproken waar we één keer per jaar met elkaar al die werkzaamheden met elkaar kunnen bespreken. Dus als er één onderwerp is waar we die focus zeker hebben aangebracht, dan is het denk ik op het gebied van mobiliteit. En dan vind ik het jammer dat u het een beetje brengt alsof die focus ontbreekt en dat het nu JA21 is die die focus vraagt. Want als ik dan ga kijken naar het document van NIKG, en u zegt van, dat gaat vooral over duurzaamheid: het woord 'duurzaam', 'duurzaamheid' komt elf keer voor. Daarentegen komt 'onderhoud' 107 keer voor, 'wegen' komt 43 keer voor, 'vervanging' 61 keer. Volgens mij gaat het niet over duurzaamheid. Het gaat over uiteindelijk de focus op de kwaliteit, het beheer en onderhoud van onze infrastructuur. Waar mogelijk doen we dat op een duurzame manier. En de kosten van de duurzaamheidsambities die we hebben, zijn ongeveer gemiddeld drie procent.

De **VOORZITTER**: Ik wil u toch even onderbreken, gedeputeerde Olthof, want de heer Van den Berg staat te popelen voor een interruptie.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank. Laat ik allereerst even beginnen door dat wel even aan te geven dat wij er anders in staan dan u het net schetst. Want wij hebben bovenal gewoon heel veel vertrouwen in u als gedeputeerde dat u deze portefeuille goed oppakt. Dus eigenlijk een groot compliment voor u. En het is denk ik ook niet, wij zijn niet degene die dit nu aan de kaak stellen, want u bent al heel erg op de goede weg en dat zien we ook in de programma's. Daarbovenop, ook de technische briefings en de sessies die we hierover hebben gehad in de Staten, daar waren wij ook bij, en ook heel complimenteus over hoe dat nou wordt opgepakt. Beter zelfs als een bedrijf, zeiden wij eigenlijk. Dus dat gezegd hebbende. Maar wij willen wel- Dus als wij op de langere termijn die boomer-infrastructuur aan zien komen, om het zo maar te zeggen, dan willen wij daar wel alle mogelijke middelen die daarvoor zijn, voor kunnen inzetten. En wij vrezen ervoor dat, wanneer wij op bepaalde vlakken misschien zij het enkele procenten toch afwijken, op de lange termijn areaal niet in stand gehouden kan worden.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, dank u wel. Ik waardeer ook absoluut de betrokkenheid. En dat vind ik het mooie van deze hele Staten: die betrokkenheid op dit dossier is groot. Daar spreek ik zeker absoluut de waardering voor uit. Maar ik wil u ook meegeven, en dan u toch enigszins geruststellen: wij komen met het iMPI juist met die meerjarige strategie. Dan gaat het over studie, planfase en realisatiefase. Dat we bij de coalitieonderhandelingen extra middelen beschikbaar hebben gesteld om juist ook voor de langere termijn die kosten te kunnen dekken. Dat ziet u ook in het NIKG, in de kosten, ziet u ook dat er extra middelen beschikbaar zijn gesteld. Dus voor de komende acht jaar zijn op basis van die inschatting die kosten allemaal geregeld. Nogmaals, op het moment dat we met twintig procent verhoging te maken gaan krijgen, kan elke inschatting wat dat betreft naar de prullenbak. Maar ik denk juist dat we in deze coalitie bij de coalitieonderhandelingen extra middelen vrij hebben gemaakt, dat we een structuur met elkaar hebben vastgesteld waar we juist denk ik met elkaar elk jaar de goede discussie kunnen voeren. En ook als het nodig is met elkaar het gesprek kunnen voeren als er bijgestuurd moet gaan worden, omdat we uiteindelijk zien over de langere termijn dat we ergens vast gaan lopen. Dus ik denk dat we met elkaar dat goed voor elkaar hebben. En uw motie, die u heeft ingediend, nogmaals, ik waardeer de goede intenties, maar volgens mij wat u hier vraagt, dat is juist die nota kapitaalgoederen, dat we die middelen al geregeld hebben, dat we het overzicht hebben wat op langere termijn ook de grote opgave is die op ons afkomt. Dus met andere woorden, datgene wat u vraagt, dat doen we al met elkaar. Dus ik ontraad deze motie. Dank u wel, voorzitter.

Voor mevrouw Bouhlel: dat is motie M96.

De **VOORZITTER**: Ik wilde het net zeggen, gedeputeerde Olthof. Goed. Oké.

Dan ga ik even kijken of er behoefte is aan een tweede termijn. Heel snel. Ik ga niet alle namen langs, maar in ieder geval de sprekers van de eerste termijn. De heer Van den Berg? Uw tijd is op.

Tweede termijn Provinciale Staten
De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, volgens mij had ik nog zes seconden. Ik wil alleen zeggen dat wij de motie graag aanhouden en dat wij die graag verder bespreken bij het iMPI en wat er op de lange termijn gaat gebeuren.

Motie 96 'Instandhouding van wegen en infrastructuur waaronder bruggen en sluizen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dan zijn die zes seconden u gegund en bij deze wel voorbij. Dus dan kijken wij verder. Nog de heer Boer? U was al klaar. En mevrouw Den Boer? Ook niet.

Dan ga ik mijn bladzijde omslaan en kunnen we de beraadslagingen van dit agendapunt afronden. Er kunnen dus nu ook geen nieuwe moties of amendementen meer worden ingediend, tenzij u dat nu nog wil doen. Ik neem aan dat dat niet het geval is. En dan zijn de beraadslagingen van agendapunt 13 hierbij afgerond.

De discussie wordt gesloten.

14. Vaststellen Gedragscode politieke ambtsdragers Noord-Holland (VD-57) – aangehouden.

De **VOORZITTER**: Agendapunt 14 hebben wij dus uitgesteld naar 18 november.

Dit agendapunt is aangehouden tot de Provinciale Statenvergadering van 18 november 2024.

De **VOORZITTER**: De Tweede Begrotingswijziging gaat ook niet door.

15. Vragenuur.

De **VOORZITTER**: En dan zijn we aangekomen bij het vragenuur. Aan de orde is het vragenuur. Voor alle duidelijkheid wil ik erop wijzen dat conform het gestelde in artikel 46 in het Reglement van Orde tijdens het vragenuur geen interrupties zijn toegestaan en geen moties kunnen worden ingediend. De spreektijd is als volgt: drie minuten voor de vraagsteller en ook drie minuten voor GS; tweede termijn beiden één minuut; en eventueel aanvullende vragenstellers krijgen ook één minuut in de tweede termijn.

Fractie SP heeft mondelinge vraag ingediend inzake Damen Shipdock, aangewezen als industrieterrein van provinciaal belang. Ik geef het woord aan mevrouw Alberts voor het stellen van deze vragen.

Mondelinge vragen inzake Streep door ontwikkelen van de bouw 9600 woningen in Amsterdam, ingediend door de SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Onlangs werd duidelijk dat de provincie Noord-Holland op verzoek van het Rijk de scheepswerf van Damen Shipyards heeft aangemerkt als industriegebied van provinciaal belang. Rechtstreeks effect van deze daad is dat er een streep gaat door het ontwikkelen van de bouw van 9600 woningen, woningen waar Amsterdam schreeuwend behoefte aan heeft. Daarover de volgende vragen.

Nou wordt er al jaren, echt jaren, overleg gevoerd over de toekomst van dat gebied en er zijn ook afspraken gemaakt. Namelijk, pas over twee jaar zouden die afspraken geconcretiseerd worden. Waarom dan nu dit besluit?

Tweede vraag, welke verklaring kan de gedeputeerde geven dat het besluit zonder de verantwoordelijk wethouder van Amsterdam is genomen, terwijl er al langere tijd overleg is geweest met de wethouder, dan wel zijn voorganger?

Drie, de aanwijzing is tijdelijk en voor twee jaar. Maar waarom, als toch al duidelijk was dat de gemeente pas over twee jaar concrete stappen zou gaan zetten?

Vier, heeft GS bij het nemen van het aanwijzingsbesluit afgewogen wat het effect op de woningbouw zou zijn? En wat was die afweging?

En tot slot, is er al een uitnodiging de deur uit om het overleg met de wethouder opnieuw op te starten. En wanneer zal dit overleg plaatsvinden?

Dank u.

De **VOORZITTER**: Fijn, dank u wel. Ik wil het woord geven aan gedeputeerde Rommel, denk ik, voor de beantwoording van deze vragen. Gedeputeerde Rommel, het woord is aan u voor de beantwoording.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, ik neem even een paar vragen bij elkaar. Ja, één, twee en drie. Het klopt dat we al geruime tijd in gesprek zijn over deze locatie. En ik moet zeggen dat juist in deze periode afgelopen jaar zo'n beetje, hebben we meerdere keren ook bestuurlijke overleggen gevoerd. Daar is best wel wat concreter geworden. Ik moet zeggen dat het Rijk behoorlijk goed aangehaakt is ook. Het Rijk heeft ook verschillende keren aangegeven dat de scheepsdok op deze locatie een derde van de Nederlandse capaciteit van grote scheepsdokken vormen en dat het van nationaal belang is dat de dokkencapaciteit op orde blijft. Door de provincie is in het gesprek met Amsterdam ook de mogelijkheid van aanwijzing van het gebied als industrieterrein van provinciaal belang opgebracht. Daar hebben we, niet alleen ik, maar ook met de heer Olthof samen, gesprekken ook over gevoerd. Tijdens de gesprekken heeft het Rijk ook aan Amsterdam gevraagd om de woningbouw pas te starten op het moment dat de capaciteit van de dokken geborgd is. En in maart 2024 hebben we, Zowel wij als ook het Rijk, formeel verzocht aan de gemeente Amsterdam – in hun zienswijze hebben we dat gedaan – voor de voorgenomen woningbouw in dit gebied. Amsterdam heeft vervolgens aangegeven open te staan voor een gezamenlijk onderzoek voor de komende twee jaar. Maar ook is door de gemeente aangegeven dat ze de woningbouw daarna sowieso door wil zetten, ook als er geen oplossing is voor de dokken. En daarmee ontstaat het risico dat de huidige dokken uit bedrijf

worden genomen voordat er een structurele oplossing is gevonden. En om dat te voorkomen heeft het Rijk de provincie gevraagd om de dokken nu reeds aan te wijzen als industrieterrein van provinciaal belang en de huidige ruimtelijke situatie dus te bevriezen. Met de aanwijzing van dit gebied als industrieterrein van provinciaal belang borgen wij dus de nationale belangen. Maar het is wat ons betreft van tijdelijke aard, omdat wij het ook heel erg belangrijk vinden dat die woningen daar komen. En wij willen dus, en hebben nog steeds, het gesprek met het Rijk en met de gemeente. En zodra er ook een oplossing gevonden is in die twee jaar, die we hebben genomen om gezamenlijk in overleg te kijken of we een oplossing kunnen vinden, kan daarna dus ook, als we die oplossing hebben, zullen we dat ook intrekken, de aanwijzing, en kan de bestemmingsverandering naar woningbouw alsnog in gang worden gezet. Dus ja, wij zijn nog steeds in overleg en we gaan nog steeds dat gezamenlijk onderzoek doen om te kijken naar een oplossing.

U zegt ook van, ja, heeft u daar dat eenzijdig dat besluit genomen zonder de verantwoordelijke wethouder? Nee. De heer Olthof en ik hebben een gesprek gehad met wethouder van Buren. De heer Van Dantzig was er op dat moment door privéomstandigheden niet bij aanwezig, maar we hebben dat overleg wel constant gevoerd. Alleen, wij zijn wel het bevoegde gezag die dat besluit kan opnemen in de Omgevingsverordening die ook nu voorligt om aangepast te worden per 1 januari.

De **VOORZITTER**: Komt u tot een afronding, gedeputeerde? Uw drie minuten zijn al verstreken.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, maar ik wil nog wel even- Nou goed, ik maak het even wat korter. Ik wil ook wel aangeven dat de kunstmestfabriek van ICL ook in dat gebied is gevestigd en die blijft daar. Die heeft een vergunning van erfpachtovereenkomst tot 2040. Dus zolang die geurcontour ook niet is opgelost, daar moeten we het ook over hebben, kan je daar ook niet aan woningbouw beginnen.

En dan als laatste, voorzitter, de dialoog met de gemeente Amsterdam heeft nooit stilgelegen en ligt ook nog steeds niet stil. Het Rijk heeft gezegd, bij EZK, wat ik van de ambtenaren van Amsterdam heb begrepen, dat in vier weken tijd – en dat is volgende week, is de laatste tijd – dat er een procesvoorstel komt en dat er ook al ondertussen een kwartiermaker is aangesteld.

Dat zijn mijn antwoorden, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Nou, fijn, dank u wel, gedeputeerde Rommel. Ik kijk even naar de vragensteller. Wenst u nog nadere vragen te stellen? Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dat is misschien een detailvraag, maar er loopt een huurcontract wat heel erg kort is. Is dat in de besluitvorming ook meegenomen? En wat is de ondertoon bij het verhaal over de shipdock als het gaat om defensiecapaciteit?

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik eerst even in de zaal of er nog andere Statenleden met betrekking tot dit onderwerp een vervolgvraag hebben of een andere vraag. Zo nee, dan geef ik het woord weer aan gedeputeerde Rommel voor de beantwoording in tweede termijn.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Om even aan te geven, want u zei van het huurcontract. Ja, daar gaan wij niet over. Wat ik begrijp is dat tot 2028- Wij hebben wel natuurlijk aangegeven- Want het gaat om de werf die daar is. Daar heeft het Rijk voor gevraagd, en ook juist Defensie, die heeft er heel stevig op ingezet dat in het havengebied, dat zij daar graag- Omdat een derde van de capaciteit van die werf is, van wat voor Nederland dus van nationaal belang is. Heeft Defensie aangegeven dat zij in dat havengebied een werf willen hebben, zeker gelet op de ontwikkelingen van de laatste jaren. Daarom is Defensie daar ook stevig bij betrokken geraakt. En ja, het gaat om een werf. Oké, dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, gedeputeerde. En dan is het volgens mij nu tijd om door te gaan naar het volgende agendaonderwerp.

16. Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

De **VOORZITTER**: En dat is het advies van GS over de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Ik heb ze hier op een rijtje. Allereerst gaat dat om motie M75 over de stortplaats Groenwoud. Ik denk dat ik daarvoor bij gedeputeerde Kocken moet zijn voor het advies. Gedeputeerde Kocken, aan u de eer.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Statenleden, even de aandacht nog even erbij houden. Vervolgt u, gedeputeerde.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u.

Ja, ik wil eigenlijk niet op alle constateringen en overwegingen ingaan. Ik concentreer me maar even zelf op het dictum. Ja, enerzijds denk ik, ja, waar ziet u ons voor aan? Want u mag ervan uitgaan dat wij altijd gezondheid meewegen en geen dingen doen die de gezondheid in gevaar brengen. Dat doen we niet alleen als u dat vraagt, dat mag u gewoon veronderstellen. Dus in die zin vind ik dit helemaal niet nodig. Ik ga dit sowieso doen. Of u die motie indient en of u ervoor stemt of tegenstemt. Natuurlijk gaan wij zorgvuldig daarmee om. Dus dat moet me wel even van het hart. Voor het overige kan ik nog zeggen, er is helemaal niet zo lang geleden een onderzoek gedaan en daaruit is gebleken dat er op dit moment geen noodzaak is om in te grijpen. Dat we wel de komende tijd moeten monitoren of er ontwikkelingen zijn. Nou, dat is volgens mij de stand van zaken op dit moment. Dat stelt niet iedereen gerust en daar valt misschien ook best iets voor te zeggen. Ik zal binnenkort ook in GS een stuk voorleggen over een saneringsvoorstel, want dat heb ik ook al in antwoord op gestelde vragen aangegeven. Dat ook als je hier de geplande NNN wilt gaan realiseren, dan zul je ook in enige mate moeten gaan saneren. Dus dat komt sowieso. Dus in die zin, dit dossier heeft al veel langer aandacht van GS. En volgens mij doen wij dat zorgvuldig, met of zonder motie.

De **VOORZITTER**: Fijn. Dan kunnen we- Ik denk dat u kunt blijven staan, maar dan moet ik even rondkijken, want we hebben het dan over motie M74 over de wateroverlast van JA21. En daar kunt u dan direct ook op reageren.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dank u wel, voorzitter. Die motie wil ik ontraden. Er is geen juridische grondslag voor GS om de veiligheidsregio's bijeen te roepen. Ook vanuit waterbeleid is dat er niet. En als het gaat om het voorkomen van water in een kelder, of dat is door het waterdicht maken of door het eventueel pompen, dan wijs ik er toch nog een keer op dat dat de verantwoordelijkheid is van de eigenaar van de kelder. En indien daarbij afvoer nodig is van water, dan is er afstemming nodig met gemeente en, of waterschap, afhankelijk van de route en de lokale vereisten. Dus ja, deze motie kan ik niet anders dan ontraden.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, gedeputeerde Kocken.

Dan rest ons nog het advies over motie nummer M76. En daarvoor geef ik het woord aan onze Commissaris van de Koning, de heer Van Dijk.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ik was enigszins verrast, moet ik u heel eerlijk zeggen, en daarom ben ik ook teruggekomen om deze motie zelf te ontraden; want dat ga ik u alvast maar verklappen. Vanochtend in het Presidium hebben we gesproken over de motie Vreemd en toen is hij uiteindelijk niet ingediend. Dat was misschien wel een bijzondere plek geweest om daar te bespreken. Ik denk een gemiste kans, want de spanningen en de gespannen situatie in het Midden-Oosten laten zich volgens mij lastig vangen in een eenzijdige en zelfs polariserende motie. Daags na de verschrikkelijke aanslag op 7 oktober, waarbij ongeveer twaalfhonderd doden vielen, tweehonderd mensen werden gegijzeld, heb ik toen besloten om in navolging van het ministerie van Algemene Zaken ook bij ons de Israëlische vlag te hijsen. Ik heb daar achteraf zeer gemengde gevoelens over. Het heeft tot veel begrijpelijke emoties geleid, binnen, maar ook buiten onze organisatie en ook in uw Staten. Het onophoudelijke geweld in de regio raakt overal onschuldige burgers. Het roept sterke gevoelens op, ook in onze provincie. Ook in uw Staten, ook in onze organisatie. En ik voel daarin mee met

die gevoelens. De hartverscheurende beelden dagelijks maken ook op mij diepe indruk. Ook ik maak mij ernstige zorgen over de situatie in het Midden-Oosten. Ee hebben de afgelopen tijd daar ook met veel medewerkers intern over gesproken, omdat dat best ingewikkeld is voor mensen om daarmee om te gaan. En voorzitter, daar waar mogelijk zouden we ons ook moeten inzetten om dit geweld te laten stoppen. Maar als overheid komt daar nog een opgave bij. Wij moeten ons ook inzetten op het voorkomen van maatschappelijke spanningen en polarisatie. Naar mijn mening helpt deze motie daar niet bij. Integendeel.

Door de gesprekken die ik heb gevoerd de afgelopen tijd heb ik mijn leergeld betaald. Samen met Gedeputeerde Staten hebben we dan ook besloten om in voorkomende gevallen het formele rijksprotocol te volgen. Dat voorziet zeker niet in uitvoering van deze motie. Sterker nog, de minister-president heeft bij de Algemene Beschouwingen onlangs laten weten juist geen oproep te doen om de Israëlische vlag te hijsen op overheidsgebouwen. Dus dat is volgens mij helder.

Maar los daarvan, ik vind het een eenzijdige motie en dusdanig polariserend dat ik hem ten zeerste ontraad.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Fijn. Dank, de commissaris van de Koning voor zijn advies. Voor het feit dat hij in ieder geval hiernaartoe is gekomen om zijn licht hierover te laten schijnen.

17. Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten – deel 1. *[na diner]*

Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: En wij beginnen bij agendapunt 3. Dat was de actualiteit en daar zijn naar mijn weten vier moties actueel. Daarover gaan wij stemmen. Wij gaan als eerste kijken naar motie M77. Dan wil ik eerst vragen of er nog behoefte is aan een hoofdelijke stemming over motie M77, dan wel een stemverklaring of aantekening. En als dat niet het geval is, dan gaat de stemming nu open voor motie M77. Ik zie nog even een hand.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Mijn fractiegenoot moet zich nog melden. Dus misschien een kleine pas op de plaats?

De **VOORZITTER**: Ja, heel goed, dan gaan we even wachten.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Goed nieuws: we kunnen.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we opnieuw stemmen. Ik heb net al gevraagd voor hoofdelijke stemming, aantekening of – wat is het andere – toelichting. Dus we gaan de stemming openen. Bij deze. Motie M77. Ja, dan hebben wij 52 stemmen. Daarmee is de stemming gesloten en is deze motie verworpen.

Motie 77 'Natuurdoelen 'Verbindend Vooruit' bespreekbaar maken', ingediend door JA21 en CDA. Motie 77 is met 19 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: BBB, JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we door met motie nummer M78 en ook daar de vraag of daar behoefte is aan een hoofdelijke stemming, een aantekening, dan wel een stemverklaring. En als dat niet het geval is, dan open ik nu de stemming voor- Ho, toch een hand omhoog. De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik wilde graag een stemverklaring geven. Dat is namelijk dat wij een heel belangrijke rol zien voor het ANBL, maar het lijkt ons niet verstandig om nu al te besluiten dat het hele budget dat we krijgen specifiek daarvoor ingezet moet worden.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Zijn er nog anderen die behoefte hebben aan een stemverklaring? Zo niet, dan gaan we de stemming opnieuw openen voor motie M78. Ja, er zijn 52 stemmen binnen.

Motie 78 ‘‘Geen knaken geen taken’, Koppel toegezegde 500 miljoen aan ANLb’, ingediend door JA21 en CDA.
Motie 78 is met 19 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: BBB, JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu motie M79 in stemming met ook daar de vraag of daar behoefte is aan een hoofdelijke stemming, dan wel een aantekening, dan wel een stemverklaring. Dat is niet het geval. Daarmee open ik de stemming voor motie M79. En we hebben 52 stemmen binnen. Dat betekent dat de stemming is gesloten.

Motie 79 ‘Doelen in lijn met nieuwe doelen Rijk’, ingediend door CDA en JA21.
Motie 79 is met 19 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: BBB, JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: En dan breng ik nu in stemming motie nummer M80 met de vraag of daar behoefte is aan een hoofdelijke stemming, aantekening, dan wel een stemverklaring. Dat is allemaal niet het geval en daarmee open ik de stemming voor motie nummer M80. [...] We wachten nog op twee stemmen. Nog één. En dat was hem. De stemming is gesloten.

Motie 80 ‘PPLG voor het einde van 2024’, ingediend door D66, Volt, Partij voor de Dieren, CDA, 50PLUS en JA21.
Motie 80 is met 40 stemmen voor en 12 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: En dat waren dan de stemmingen behorende bij agendapunt drie, de actualiteit.

Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (VD-51).

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij door nu naar agendapunt 9. Dat heeft betrekking op het ruimtelijk voorstel. Dan breng ik als eerst amendement A22 in stemming met de vraag of er behoefte is aan een hoofdelijke stemming over amendement A22, dan wel aantekening, dan wel een stemverklaring. Ja, ik zie mevrouw den Boer van de BBB.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): De BBB vindt water en bodem sturend ook belangrijk, maar door het op deze manier te veranderen in de tekst, dan zou water en bodem sturend eigenlijk vooral belangrijk zijn, en we vinden dat alle andere aspecten ook meespelen. Dus wij zullen tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Zijn er nog anderen met een stemverklaring? Dat is niet het geval. Dan open ik nu de stemming op amendement nummer A22. En de stemming is gesloten met 52 uitgebrachte stemmen. De motie is verworpen.

Amendement 22 ‘Water en bodem sturend’, ingediend door D66 en Partij voor de Dieren.
Amendement 22 is met 25 stemmen voor en 27 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: GroenLinks, PvdA, D66, Partij voor de Dieren, Volt, SP en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming motie nummer M82 met de vraag of daar behoefte is aan een hoofdelijke stemming, aantekening, dan wel een stemverklaring. Dat is niet het geval. Daarmee open ik de stemming voor motie nummer M82.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, wellicht was dat niet helemaal goed overgekomen, maar na het interruptiedebatje met de gedeputeerde hebben we deze motie omgekat naar de klimaataanpak.

De **VOORZITTER**: Juist. Dan is deze stemming verder niet relevant en aan de orde en zullen de resultaten niet maatgevend zijn voor de rest van deze vergadering. En dan gaan we wel motie nummer M83 in stemming brengen met de vraag aan eenieder of die behoefte heeft aan een hoofdelijke stemming, dan wel aantekening wenst te maken, dan wel stemverklaring wenst te geven. Dat is niet het geval. Daarmee breng ik motie M83 in stemming. En de stemming is gesloten.

Motie 83 'PS betrokken bij ruimtelijk arrangement', ingediend door D66, ChristenUnie, Partij voor de Dieren, Volt en JA21.
Motie 83 is met 18 stemmen voor en 34 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, JA21, Volt, CDA, SP en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming motie nummer M84 met de vraag of daar behoefte is aan een hoofdelijke stemming, aantekening, dan wel stemverklaring. Dat is niet het geval. Daarom open ik nu de stemming voor motie nummer M84. En de stemming is gesloten met 52 stemmen uitgebracht.

Motie 84 'Landbouwvisie voor Noord-Holland', ingediend door CDA, JA21 en Volt.
Motie 84 is met 11 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV, Volt en CDA.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu motie M86 in stemming. Daar zie ik een hand omhooggaan van de heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, gezien de beantwoording in tweede termijn van gedeputeerde Kocken heb ik er toch vertrouwen in dat het betrekken van de basiskwaliteit natuur in het vervolg van het traject zijn weg zal vinden. En dan lijkt me deze motie overbodig. Dus ik hou hem aan.

Motie 86 'Basiskwaliteit Natuur betrekken bij het traject Regie op de Ruimte' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Dan brengen we hem ook niet in stemming.

En dan gaan we over naar de stemming over de voordracht. Dat is voordracht 51, met de vraag of iemand behoefte heeft aan een hoofdelijke stemming, dan wel aantekening wenst te maken, dan wel een stemverklaring wenst af te geven. Ja, de heer Van den Berg met een stemverklaring.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Wij zullen instemmen met het ruimtelijk voorstel. Wel met de aantekening dat er is gezegd in de commissie dat dit stuk geen juridische basis heeft en dat het ook in de toekomst nog verder zal ontwikkelen en meer een inventarisatie is van staand beleid.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Zijn er anderen die behoefte hebben aan een stemverklaring? Dat is niet het geval. Daarmee open ik de stemming voor voordracht nummer 51. En daarmee zijn we weer compleet: 52 stemmen uitgebracht.

Voordracht Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (VD-51).
Voordracht 51 is met 50 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: Forum voor Democratie.

Actieagenda Wonen 2024-2028 (VD-50).

De **VOORZITTER**: Dat brengt ons bij de stemming over agendapunt 10, Actieplan Wonen. En daarmee breng ik als eerst motie nummer M88 in stemming. Wenst iemand daar hoofdelijke stemming over, dan wel aantekening, dan wel een stemverklaring? Dan open ik de stemming voor motie M88. Ja, en daarmee zijn er 52 stemmen uitgebracht.

Motie 88 'Biedt ruimte aan de automobilist', ingediend door JA21.

Motie 88 is met 11 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we door naar de stemming voor motie nummer M89. Wenst iemand daar hoofdelijke stemming over? Aantekening, stemverklaring? Dat is niet het geval. Daarmee open ik de stemming voor motie M89. Ja, en met 52 uitgebrachte stemmen is de stemming gesloten.

Motie 89 'Stoppen met het STOMP-principe', ingediend door JA21.
Motie 89 is met 9 stemmen voor en 43 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Ik breng nu motie M90 in stemming met de vraag of iemand daar hoofdelijke stemming over wenst, aantekening wenst te maken, dan wel een stemverklaring wil afgeven. Dat is niet het geval. Daarmee open ik de stemming voor motie M90. En met 52 uitgebrachte stemmen is de stemming gesloten.

Motie 90 'Verduurzaming bestaande woningvoorraad in volkshuisvestingsprogramma's', ingediend door GroenLinks, D66, PvdA en Partij voor de Dieren.
Motie 90 is met 45 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Ik breng nu de motie M91 in stemming. Wenst iemand daar een hoofdelijke stemming over, dan wel aantekening te maken, dan wel een stemverklaring af te geven? Dat is niet het geval. Daarmee open ik de stemming voor motie M91. En daarmee zijn er 52 stemmen uitgebracht.

Motie 91 'Toekomstbestendig bouwen als uitgangspunt', ingediend door fractienaam.
Motie 91 is met 14 stemmen voor en 38 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: PvdA (1 zetel), D66, Partij voor de Dieren, Volt, SP en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik motie M92 in stemming. Wenst iemand daar een hoofdelijke stemming over? Heel veel mensen zelfs. Nee, toch niet. Wenst iemand aantekening te maken, dan wel een stemverklaring af te geven? Daar komen ze. Het woord is aan de heer Nijkamp van de BBB.

De heer **NIJKAMP** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Wij als BBB zullen voorstemmen in het kader van de toezegging, ook op grond van de informatie die de gedeputeerde gegeven heeft in het kader van het bredere onderzoek dat plaats gaat vinden.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. De heer Van Gilse had ook een stemverklaring.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, daar sluit ik mij bij aan. Dezelfde reden.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Statenlid De Weerdt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ook onze fractie wil benadrukken dat we achter het breder trekken van het onderzoek staan van de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. De heer Korzelius.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Gelet op de mededeling van de fractie van Volt stemmen wij voor.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Mevrouw Bouhlel.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, dank u wel. Ja, gedeputeerde had stiekem in mijn aantekeningen gekeken wat betreft het brede doelgroepensegment. Want als je dat breder trekt, dan is alleen sociale huur mogelijk, of zou je moeten bouwen. En daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. En we gaan naar uw buurvrouw, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, wij willen het breder trekken dan alleen maar een bepaalde doelgroep. Wij gaan tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: En daarmee heb ik alle stemverklaringen gehad en open ik de stemming voor motie M92. [...] Ik zie u, mevrouw Van der Helm, maar ik maak even de stemming af. Ik maak even de stemming af bij voorkeur. Ik kom zo bij u. We wachten op twee stemmen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dat zijn wij.

De **VOORZITTER**: Mooi. Ook de twee resterende stemmen zijn binnen. Daarmee is de stemming gesloten.

Motie 92 'Woonwensen van jonge Noord-Hollanders', ingediend door Volt, D66, CDA en ChristenUnie.
Motie 92 is met 43 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV, Forum voor Democratie en SP.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Helm, u wilt nog iets duiden over uw stemgedrag?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, ik had de verkeerde motie voor. Dus dat wilde ik eerst corrigeren voordat ik zou gaan stemmen. Maar achteraf zeggen is ook goed.

De **VOORZITTER**: Gelukkig maar.

Dan resteert onze stemming over voordracht 50 met de vraag of er behoefte is aan een hoofdelijke stemming, dan wel een aantekening. Ja, de heer Klein wenst een aantekening te maken.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik wil graag een aantekening maken dat wij het niet eens zijn met het schrappen van het verbod op kleinschalige woningbouw in het landelijk gebied, maar met de rest van de agenda kunnen we instemmen.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Andere aantekeningen? Ja, mevrouw Berkvens.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Kortheidshalve sluit ik me aan bij de ChristenUnie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Daar sluit ik mij dan ook bij aan.

De **VOORZITTER**: Mooi. De heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hebben lopen twijfelen wat wij met deze voordracht willen doen, omdat wij woningbouw heel erg belangrijk vinden, maar aan de andere kant zien dat de klimaatagenda en de stikstofrem die op het hele woningbouw gebeuren zit, het helemaal onbetaalbaar maakt. Dus wij zijn in principe tegen die systematiek waardoor wonen onbetaalbaar wordt, maar beter iets dan niets. Dus alles afwegende zullen we toch voor deze voordracht stemmen, omdat we woningbouw belangrijk vinden.

De **VOORZITTER**: Waarvoor dank. En inmiddels zijn we dus bij de stemverklaringen aangekomen. Mijn vraag is of er nog andere partijen zijn met een stemverklaring. En als dat niet het geval is, dan open ik de stemming voor voordracht nummer 50. En dan zijn er 52 stemmen uitgebracht en is deze voordracht unaniem aangenomen.

Voordracht Actieagenda Wonen 2024-2028 (VD-50).

Voordracht 50 is unaniem aangenomen.

17. Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten – deel 2. *[einde vergadering]*

De **VOORZITTER**: En dan zijn we nu aangekomen bij de gebundelde stemming van niet- Er staat op mijn lijstje 'alle moties', maar we hebben natuurlijk al een venster gehad. Dus gelukkig kunnen we hem iets korter doen. Het gaat om de moties Vreemd en de moties en amendementen bij de agendapunten 11, 12 en 13. Dat is het volgens mij.

Moties Vreemd aan de Orde van de Dag

De **VOORZITTER**: En dan denk ik dat we meteen kunnen gaan beginnen met de stemming over de motie Vreemd nummer M74. Dat is de motie over de wateroverlast. Excuseert u mij dat ik even mijn eigen stemmingssheet erbij pak.

We beginnen met de stemming over motie M74. De motie Vreemd aan de Orde van de Dag van JA21 over de wateroverlast. Is er iemand die over hierover hoofdelijke stemming wenst of een stemverklaring wenst af te leggen? Ik zie mevrouw Sijbenga van de BBB.

Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. De BBB stemt wel tegen, maar we willen dit onderwerp toch wel graag in de commissie bespreken.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Verlangt iemand aantekening? Nee. Dan gaan we over tot de stemming voor motie M74. Als de griffier naast mij goed geteld heeft, dan moeten er vijftig stemmen worden uitgebracht. Daar zie ik er nu van 48 van. 49. En dan zijn wij er.

Motie 74 'Betrek veiligheidsregio's bij aanpak wateroverlast', ingediend door JA21.
Motie 74 is met 11 stemmen voor en 39 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV, Forum voor Democratie, SP en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan vervolgen wij met de stemming voor motie M75. Dat is de motie over de Stortplaats Groenewoud van de indiener BBB. Verlangt er iemand daarover hoofdelijke stemming of wenst er iemand een stemverklaring af te leggen? Ik zie daar links de heer Wallaart van de Partij van de Arbeid.

De heer **WALLAART** (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Mijn fractie heeft problemen met een aantal van de overwegingen, waarin het over het weglekken van schadelijke stoffen gaat in het grondwater zonder dat daar enige aanleiding toe is. Maar desalniettemin vinden we dat er een oplossing moet komen voor de vuilstort en zullen we de motie steunen.

De **VOORZITTER**: Dan verder de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, wij willen aansluiten bij die stemverklaring. De overwegingen kunnen we ons niet in vinden, maar het is natuurlijk vanzelfsprekend dat we zorgen dat er geen gif gaat lekken.

De **VOORZITTER**: Dan zie ik nog Statenlid Van Wijnen van GroenLinks.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Aansluitend bij de vorige stemverklaringen.

De **VOORZITTER**: En volgens mij zal ik mevrouw Berkvens nog, van D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ik sluit me ook aan bij vorige stemverklaringen en bovendien vinden we eigenlijk de urgentie van het saneren ook niet voldoende hier aan bod komen. Maar gezien de opmerkingen van de gedeputeerde kunnen we daar toch wel in meegaan.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik nog even rond. Verlangt er iemand aantekening? Zo nee, dan breng ik nu motie M75 in stemming. En dan gaan we weer tot vijftig tellen. En ik mis er nog één, volgens mij.

Motie 75 'Stortplaats Groenwoud', ingediend door BBB, PVV, VVD en 50PLUS.
Motie 75 is met 46 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: Partij voor de Dieren.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de stemming over motie M76 van JA21 over 7 oktober. Is er iemand die daarover hoofdelijke stemming wenst? Is er iemand die een stemverklaring wenst af te leggen? Dan begin ik nu even aan deze kant bij Statenlid Jorna van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **JORNA** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had origineel een hele tekst, maar die laat ik nu even voor wat het is. Ik ben heel blij met de woorden zojuist van de Commissaris van de Koning en heel dankbaar ook daarvoor. En ik sluit me daar volledig bij aan.

De **VOORZITTER**: De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, het conflict in Israël en Palestina is langdurig, historisch complex en zeer gevoelig. Wij betreuren alle slachtoffers van deze oorlog. Dit conflict heeft veel nodig om tot een oplossing te komen en het geweld te stoppen. En polarisatie hoort daar absoluut niet bij, zeker niet van een overheid die daar niet over gaat. Wij stemmen tegen.

De **VOORZITTER**: Ik kijk verder naar de heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Ook ik had een hele tekst voorbereid, maar ben net stil gekregen door de tekst van de commissaris, waar ik mij volledig bij aansluit. Die had alle facetten die ik ook had opgeschreven.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had natuurlijk aan het begin van deze vergadering gezegd dat ik het erg op prijs zou stellen als de motie niet zou worden ingediend. JA21 heeft daarin volhard. Ik vind dus dat ze zich daarmee schuldig maken aan polarisatie. En de commissaris, die vertelde het misschien nog veel mooier dan ik het nu doe. Maar wij stemmen hier natuurlijk vierkant tegen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw De Sain van de BBB.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): De fractie van de BBB staat stil bij alle slachtoffers. Wij geven geen steun aan deze motie. En BBB is van mening dat een vlagvertoon pas aan de orde kan zijn als een oorlog beëindigd is.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal, VVD.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, dank, voorzitter. Ook de VVD-fractie zal tegen deze motie stemmen onder verwijzing naar de wijze woorden van de commissaris. En onder het mom van 'beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald', doe ik nogmaals een klemmende oproep aan JA21 om de motie in te trekken.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Ik zie dat mevrouw Van der Helm ook alsnog een stemverklaring af wil te leggen, van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, ik ga dezelfde oproep doen. Ik word in een situatie gebracht om te stemmen. Ik ben het er niet mee eens. Dan ga ik tegenstemmen. En ik wil iets doen wat ik niet wil, namelijk hier dan een signaal afgeven dan aan een andere groep

die betrokken is in de oorlog, inwoners van onze provincie. Dus nogmaals, JA21, doe ons allen een genoegen: trek deze motie in.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik even verder aan de andere kant van de zaal. Dan begin ik nog een keer achteraan. Statenlid De Weerdt, Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ja, Volt veroordeelt elke vorm van terreur en niet alleen die tegen het Joodse volk. Deze motie doet er echt geen recht aan. Maar erger, wij veroordelen deze vorm van politiek bedrijven. De indieners weten dat het debat zwaar gepolariseerd is. Indieners weten dat dit thema bij collega-Statenleden gevoelig ligt. Indieners weten dat met dit instrument geen ruimte is voor debat. Wij roepen indieners op om afstand te nemen van deze manier van politiek bedrijven. Onze fractie doet dat zeker. Wij betreuren het enorm dat JA21 deze motie niet intrekt.

De **VOORZITTER**: Statenlid De Weerdt, ik wil u er wel op wijzen dat een stemverklaring een korte verklaring is.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Wij stemmen tegen.

De **VOORZITTER**: Oké. De heer Klein, ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): De ChristenUnie zal ook tegenstemmen en ik verwijs naar de goede verklaring van de commissaris.

De **VOORZITTER**: Statenlid Gielen, GroenLinks.

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, ook GroenLinks zal tegenstemmen. De huidige situatie in Gaza is verschrikkelijk en inhumaan. En natuurlijk veroordelen ook wij de aanslagen van 7 oktober. Maar de reactie daarop van Israël is totaal buiten elke proportie en de Israëlische regering maakt zich herhaaldelijk en veelvuldig schuldig aan oorlogsmisdaden. Daar mogen wij niet van wegkijken.

De **VOORZITTER**: Ik wil u ook wijzen op het feit dat het een korte verklaring is.

Statenlid **GIELEN** (GL): Natuurlijk gaan we hier dus niet [...]. Daarom stemmen wij tegen.

De **VOORZITTER**: De heer Wagelaar, Partij van de Arbeid.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Voorzitter, door zich alleen te richten op de verschrikkelijke aanval op Israël zet JA21 groepen tegen elkaar op. Ja, de Joodse gemeenschap lijdt, maar ook in Gaza sterven duizenden een verschrikkelijke dood, vooral vrouwen en kinderen. We zouden moeten erkennen dat elke vorm van lijden telt, maar door slechts één kant te belichten vergroot JA21 de verdeeldheid en polarisatie. En dat vinden wij bijzonder kwalijk. Kortom, deze motie steunen wij zo absoluut niet.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk nog even verder rond. Iemand die aantekening wenst? Zo nee, dan wil ik bij deze motie- Nou, ik wil het niet, maar ik word geacht om motie M76 nu in stemming te brengen. De stemming is open. We hebben 49 stemmen. 48. We hebben nu 49 stemmen. Mevrouw Van der Helm heeft de zaal namelijk verlaten.

Motie 76 ‘Herdenken 7 oktober’, ingediend door JA21 en PVV.
Motie 76 is met 5 stemmen voor, 44 stemmen tegen en één onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: JA21 en PVV.

Noord-Hollandse Klimaataanpak (VD-49).

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij verder naar de stemmingen die horen bij agendapunt 11, de Klimaataanpak. En ik ga even de bril pakken, want ik moet mijn stemmingssheet er ook weer bij pakken. We beginnen altijd met de amendementen. Ik wil beginnen met de stemming voor amendement A23 van de VVD. Ook hier de vraag of er iemand hoofdelijke stemming wenst of

wellicht een stemverklaring wenst af te leggen. En dan zie ik wel een paar handen. Ik begin bij de heer Karar van de Partij van de Arbeid.

De heer **KARAR** (PvdA): Dank, voorzitter. Aangezien de passage reeds in het coalitieakkoord vermeld staat en we daarachter staan, vinden we dit amendement overbodig en daarom zullen we dus tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Het Statenlid Laport van GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GL): Ja, voorzitter, daar kan ik mij bij aansluiten. Eigenlijk staat het argument inderdaad in het amendement zelf: “in deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor nieuwe kernenergiecentrales genomen”. Dat staat al in het coalitieakkoord. Wij vinden dit geen toevoeging.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even rond. Niemand verder. Ja, de heer Klein van de ChristenUnie nog.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, wij vinden het ook geen toevoeging, maar aan de andere kant ook geen kwaad. Dus wij zullen voorstemmen.

De **VOORZITTER**: En dan zie ik geen handen meer.

De heer **KLEIN** (CU): Als ik mijn zin zo nog even compleet kan afmaken.

De **VOORZITTER**: Sorry, excuses.

De heer **KLEIN** (CU): Omdat wij wel zien dat kernenergie wereldwijd een onderdeel kan zijn van de energiemix in de komende jaren.

De **VOORZITTER**: Nogmaals excuses en dank u wel. Dan kijk ik even rond. Is er iemand die aantekening verlangt? Nee. Dan gaan wij amendement A23 in stemming brengen. Dan moeten er inderdaad nu weer vijftig stemmen zijn en daar zijn we nu al.

Amendement 23 ‘Kernenergie in de Noord-Hollandse Klimaataanpak’, ingediend door VVD, Volt, BBB, CDA, JA21 en 50PLUS.
Amendement 23 is met 33 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren en SP.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu naar de stemming over amendement A24 van D66 over de rol van de opcenten in de Noord-Hollandse klimaataanpak. Dan kijk ik, is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Stemverklaring wenst af te leggen? Dat is de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, opcenten zijn voor ons een dekkingsmiddel, geen stuurmiddel. We zijn wel bereid met D66 mee te denken over andere manieren om de verduurzaming van de mobiliteit te bewerkstelligen. En misschien zouden we een subsidie kunnen doen voor de wegenbelasting te compenseren nu de Rijksoverheid het laat afweten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Verder iemand aantekening? Zo nee, dan breng ik amendement A24 nu in stemming. En dan zijn we er.

Amendement 24 ‘Rol opcenten in de Noord-Hollandse Klimaataanpak’, ingediend door D66, Partij voor de Dieren en Volt.
Amendement 24 is met 10 stemmen voor en 40 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren en Volt.

De **VOORZITTER**: A25, die is ingetrokken.

Dan gaan we naar amendement A26 van de ChristenUnie over de inzet van iedereen bij de klimaat aanpak. Ook hier de vraag of iemand hoofdelijke stemming wenst of iemand een

stemverklaring wenst af te leggen. Zo dat niet het geval is, nog iemand aantekeningen verlangt? San kunnen wij heel snel amendement nummer A26 in stemming brengen. We zijn bij vijftig.

Amendement 26 'Klimaataanpak vraagt inzet van iedereen', ingediend door ChristenUnie, Partij voor de Dieren en Volt.
Amendement 26 is met 24 stemmen voor en 26 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: GroenLinks, PvdA, D66, Partij voor de Dieren, Volt, SP en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we direct door naar amendement A27, ook van de ChristenUnie, over GS voorstellen bij het tekortschieten van beleid. Ook daar de vraag: hoofdelijke stemming, wenst iemand dat? Of een stemverklaring? Ook die niet. Verlangt iemand aantekening? Hier ook niet. Dan kunnen wij volgens mij nu heel snel nummer 27 in stemming brengen. En dan moet ik zelf even kijken. En dan zijn we er alweer.

Amendement 27 'GS doet voorstellen bij tekortschieten beleid', ingediend door ChristenUnie en Volt.
Amendement 27 is met 28 stemmen voor en 22 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, VVD, JA21, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan hebben wij nog amendement A28. Dat is het laatste amendement bij dit agendapunt. Het amendement van D66 over mestvergisters uit de klimaataanpak. Klopt dat? Ja. Hetzelfde verhaal. Nee. Ik hoor geroezemoes. Nee?

De heer **KANIK** (D66): Volgens mij hadden we deze ingetrokken en was het toch een nieuwe geworden? Ik weet niet welk nummer die andere heeft gekregen.

De **VOORZITTER**: Dit is de nieuwe. A25 was ingetrokken. A28 is de nieuwe.

De heer **KANIK** (D66): Oké, prima.

De **VOORZITTER**: De titel is misschien veranderd. Ja, dan moet u me excuseren. Maar het is nummer A28. Oké. Goed. Verlangt er iemand daarover hoofdelijke stemming? Het zijn de mestvergisters in dit geval. Dus voor de duidelijkheid. Ja, iemand een stemverklaring? Ja, mevrouw Bouhlel van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, wij zien helemaal geen heil in mestvergisters. Wij zien liever dat de veestapel gewoon kleiner wordt. Geen poep. Hoef je het ook niet te verwerken. Wij zullen dus tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Ik kijk nog even rond. Verlangt er iemand aantekening? Zo nee, dan brengen wij – graag even nog de aandacht erbij, we zijn er bijna doorheen, Statenleden – amendement A28 – u brengt mij van mijn à propos – in stemming. En zijn we er al? Ja, we zijn er.

Amendement 28 'Mestvergisters in de Noord-Hollandse Klimaataanpak', ingediend door D66.
Amendement 28 is met 6 stemmen voor en 44 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66 en Volt.

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij aangekomen bij de moties. Volgens mij zijn er nog twee moties die wij hierbij in stemming moeten brengen. De eerste is motie M94 van JA21 over de realisatie van een energiebenchmark. Ik kijk even rond. Wenst er iemand hoofdelijke stemming hierover? Een stemverklaring afleggen? Ook niet. Dat gaat snel. Verlangt iemand aantekening? Nee. Dan breng ik nu motie M94 in stemming. En daar zijn we al. Tot vijftig is makkelijk tellen, dus dat valt wel mee vandaag.

Motie 94 'Realisatie van een energiebenchmark', ingediend door JA21.
Motie 94 is met 9 stemmen voor en 41 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan komen we bij de laatste motie over de klimaataanpak. Dat is motie M95 over meetbare en concrete doelen in het vervolgproces. Van D66. Is daarbij iemand die hoofdelijke stemming verlangt, een stemverklaring af wil leggen? Ook niet. Iemand aantekening? Dan gaan we heel snel door met het stemmen voor motie M95. Ik breng die nu in stemming. En dan missen we er nog één. En dan zijn we er.

Motie 95 'Meetbare en concrete doelen in het vervolgproces', ingediend door D66, CDA en Volt.
Motie 95 is met 41 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV, Forum voor Democratie en SP.

De **VOORZITTER**: Dan rest ons bij de klimaataanpak alleen nog het stemmen over de voordracht zelf. Dat is voordracht 49. Is er daar iemand die hoofdelijke stemming wenst of een stemverklaring wenst af te leggen? Ook niet. Verlangt iemand- Een stemverklaring van de heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Wij gaan het klimaat niet aanpakken. Het klimaat gaat ons aanpakken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Verlangt er iemand aantekening? Graag nog heel even. We zijn er bijna. Ik weet dat het een hele lange dag is geweest, maar hoe rustiger we zijn, hoe sneller we er doorheen zijn. Ja, ik breng nu in stemming voordracht 49, de klimaataanpak. Ik mis er nog één. Ja, daar is die.

Voordracht Noord-Hollandse Klimaataanpak (VD-49).
Voordracht 49 is, met inachtneming van de daarin als gevolg van aanneming van in de amendementen A23-2024 en A27-2024 aangebrachte wijzigingen, met 37 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, JA21, PVV, CDA en Forum voor Democratie.

Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (VD-48).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu over naar de stemmingen bij agendapunt 12. Dat is de ontwikkelingsvisie van het Noordzeekanaalgebied. We hebben volgens mij maar één motie. Ik scroll even door. Dat is de motie Onderzoek waterberging Gouderakpolder. Motie M93, ingediend door de fractie van D66. Is er iemand die daarover hoofdelijke stemming verlangt? Of is er iemand die een stemverklaring anders wenst af te leggen? Ik zie mevrouw Den Boer van de BBB.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel. Wij vinden de Houtrakpolder ontzettend belangrijk om mogelijk te maken, onder andere de transitie van de energie en belangrijk om dat als havenfunctie te blijven behouden. Dus wij zullen wel voor deze motie stemmen.

De **VOORZITTER**: Oké. Verlangt er iemand aantekening? Nee. Dan brengen we nu motie M93 in stemming. Ik mis er nog twee. Nog één. Ja, dan zijn we er.

Motie 93 'Onderzoek waterberging', ingediend door D66 en GroenLinks.
Motie 93 is met 43 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan kunnen we meteen door naar het stemmen over de voordracht. En dat is in dit geval dan voordracht 48. Ook daar is natuurlijk de vraag of iemand hoofdelijke stemming wenst of anders een stemverklaring wenst af te leggen. Dat zie ik niet. Of iemand aantekening verlangt? Dan kunnen wij meteen door naar het in stemming brengen van voordracht 48 Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied. Ik breng die nu in stemming. Ja, en dan zijn we er.

Voordracht Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied (VD-48).
Voordracht 48 is met 43 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.

Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024- 2028 (VD-47).

De **VOORZITTER**: Wat ons brengt bij de stemmingen over agendapunt 13. en we gaan er lekker snel doorheen. De Nota Kapitaalgoederen. Ja, ik zie, de motie is ingetrokken inderdaad. Ja, klopt dat? Ik kijk even naar de heer Van den Berg. Ja. Oké, even van vergewissen. Dan hoeven wij alleen maar te stemmen over de voordracht. Verlangt er iemand hoofdelijke stemming over deze voordracht? Dan hebben we het over voordracht 47. Of is er iemand die een stemverklaring daarbij wenst af te leggen? Zo niet- [...] Ja, dat zou altijd kunnen, meneer Mülder. Geen aantekening ook, neem ik dan aan. Dan kunnen wij nu voordracht 47 in stemming brengen, de Nota Kapitaalgoederen. Ik mis nu nog twee stemmen. Nu nog één. En dan zijn we er.

Voordracht Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024- 2028 (VD-47). Voordracht 47 is met 48 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen verworpen. Tegen heeft gestemd: Forum voor Democratie.

18. Sluiting.

De **VOORZITTER**: Dan moet ik eventjes heel snel doorgaan, want volgens mij zijn we hiermee aan het einde gekomen. Ik heb nog heel veel papiertjes, maar ik geloof niet dat die van heel veel belang zijn, dus ik wil eigenlijk zo snel mogelijk deze vergadering sluiten. Rest mij nog wel even te vertellen dat, u mag misschien heel graag naar huis willen na al het harde werk, maar mocht u interesse of dorst of anderzijds zin hebben, dan staat er een borrel in de Johan Remkeszaal op u te wachten.

Sluiting om 23.19 uur.

Provincie Noord-Holland

Agenda PS-vergadering -gewijzigd-

Datum	30 september 2024
Tijd	Aanvang 13:00 uur
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	A.Th.H. van Dijk
Toelichting	Live volgen of terugkijken kan via: https://noord-holland.stateninformatie.nl

Punten 8a-2 en 14 zijn uitgesteld naar de volgende vergadering.

Onthulling toekomststoel in de Statenzaal om 13.00 uur.

1 **Opening en mededelingen.**

2 **Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.**

2.a **Beëdiging en installatie duo-commissielid fractie PvdA.**

3 **Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).**
Het Statenlid dat een verzoek tot het houden van een actualiteit wil doen, dient dit verzoek in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 12.00 uur.

4 **Lijst geheimhouding PS.**

5 **Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergaderingen van 8, 15 juli 2024 en 9 september 2024.**

6 **Vaststelling lijst ingekomen stukken.**

7 **Vaststelling voortgangslijst van moties.**

8 **Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.**
Indien de commissie of het presidium besluit dat het een hamerstuk is, dan wordt het punt bij de hamerstukken gevoegd.

8.a-1 **Aanwijzen lid Algemeen Bestuur Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds.**
Voordracht 45-2024

8.a-2 ***UITGESTELD NAAR VOLGENDE VERGADERING:***
Aanwijzen lid MRA Raadtafel.
Voordracht 58-2024

8.b **Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019.**
Voordracht 46-2024

8.c	**Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek.** Voordracht 56-2024
8.d	**Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond.** Voordracht 55-2024
8.e	**Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG,** Voordracht 54-2024
8.f	**Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) 2024-2028.** Voordracht 53-2024
8.g	**Tweede Begrotingswijziging 2024.** Voordracht 52-2024
9	**Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte".** Voordracht 51-2024
10	**Actieagenda Wonen 2024-2028.** Voordracht 50-2024
11	**Noord-Hollandse Klimaataanpak.** Voordracht 49-2024
12	**Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied.** Voordracht 48-2024
13	**Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024- 2028.** Voordracht 47-2024
14	***UITGESTELD NAAR VOLGENDE VERGADERING:*** ***Vaststellen Gedragscode politieke ambtsdragers Noord-Holland.*** *Voordracht 57-2024*
15	**Vragenuur.** Het Statenlid dat tijdens het vragenuur mondelinge vragen wil stellen, dient deze vragen in bij de griffie, uiterlijk op vrijdag voorafgaand aan de vergadering om 12.00 uur.
16	**Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.**
17	**Gebundelde stemming van alle motie(s) amendement(en) en voordrachten.**
18	**Sluiting.**

Spreektijdverdeling Statenvergadering van 30 september 2024

Het presidium heeft besloten de spreektijdverdeling voor de vergadering PS 30 september a.s. te baseren op 6 uren vergaderen. Houd u rekening met doorvergaderen na het diner.

Voor de vergadering van 30 september wordt de volgende verdeling gehanteerd:

Fractie	Spreektijd PS
BBB	23 min.
VVD	23 min.
GroenLinks	22 min.
PvdA	22 min.
D66	17 min.
PvdD	17 min.
JA21	16 min.
PVV	16 min.
Volt	14 min.
CDA	14 min.
FvD	14 min.
SP	14 min.
50PLUS	14 min.
ChristenUnie	13 min.
Totaal PS	*239 min.*
Spreektijd GS	80 min.
Technische tijd	41 min.
Totaal	**360 min.**

Vlekkenplan Vergaderzaal
PS Noord-Holland

PNH240479

M75 / PS 30-09-2024
AANGENOMEN

MOTIE VREEMD AAN DE ORDE VAN DE DAG: STORTPLAATS GROENWOUD

Ingediend door: Ingrid de Sain, BBB
Daniël de Moel, PVV
Gerda Bakker, VVD
Anneke van de Helm, 50+

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024

Constaterende dat:

- In de laatste commissievergadering Landelijk Gebied een schriftelijke inspraakreactie zat van inrichtingsplan polder Kortenhoef Oost,
- In deze polder de voormalige afvalstortplaats Groenwoud zit, waar veel verontreinigende stoffen zijn gestort met als gevolg dat er nu zware metalen en PAK's lekken naar het grondwater,
- Er op de vuilstort een paar keer brand gewoed heeft, waardoor deze belt tot 12 meter diep is uitgegraven,
- De vuilstort en de percelen daaromheen de bestemming NNN hebben en er nu plannen in ontwikkeling zijn om over te gaan tot inrichting.

Overwegende dat:

- De provincie samen met Afvalzorg, de gemeente Wijdemeren en Natuurmonumenten gewerkt heeft aan een plan voor sanering van de afvalstortplaats.(zie bijlage)
- De gemeente oproept tot sanering.(zie bijlage)
- Er een lopend provinciaal onderzoek gaande is naar de verspreiding van giftige stoffen uit de afvalstortplaats, die tot gevolg kan hebben dat sanering noodzakelijk is. (zie bijlage.)
- De vuilstort volgens gegeven informatie niet is ingepakt of afgesloten en "gewoon" open is.
- Provinciale Staten zorgen heeft over het effect op de gezondheid van de omwonenden met de uitspoeling van de zware metalen of andere gevaarlijke stoffen. in het grondwater.
- Niet uit te sluiten valt dat werkzaamheden aan de inrichting rond de afvalstortplaats verandering in het verspreidingsrisico veroorzaken.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Te wachten met de inrichting rond de afvalstortplaats, totdat er zekerheid is dat de gezondheid niet in het geding komt en de situatie veilig is voor omwonenden en de omgeving.
- Bij inrichting van nabijgelegen percelen van tevoren zeker te stellen dat er geen sprake is van ontoelaatbaar risico voor de volksgezondheid.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ingediend door:

……..
Ingrid de Sain
BBB

Bijlagen:

- https://www.afvalzorg.nl/projecten/plan-groenewoud/#:~:text=Afvalzorg%20heeft%20afgelopen%20jaren%20met,tot%20agrarisch%2C%20recreatief%20en%20natuurgebied
- https://www.nhnieuws.nl/nieuws/322816/gemeente-wijdemeren-dringt-aan-op-sanering-voormalige-stortplaats-groenewoud
- https://www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2024/Maart_2024/Provincie_onderzoekt_saneringsmogelijkheden_Groenewoud_en_bijbehorende_kosten

M74 / PS 30-09-2024
VERWORPEN

Motie:

Betrek veiligheidsregio's bij aanpak wateroverlast

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024,
te Haarlem, ter behandeling van agendapunt moties vreemd aan de orde van de dag;

Constaterende dat:

- De grondwaterstand in het gehele duingebied van Noord-Holland (extreem) hoog is
- Zware neerslag / extreme regenval daar een grote invloed op heeft
- Vernattingsbeleid, klimaatverandering en het stopzetten van drinkwatervoorziening(en) daar ook invloed op heeft
- Er in Noord-Holland-Noord reeds sprake is van een vruchtbare samenwerking tussen brandweer/veiligheidsregio en het waterschap HHNK aangaande (extreme) wateroverlast[1]

Overwegende dat:

- De herfst op 21 september begonnen is
- Er tijdens de herfst (grotere) kans op veel neerslag is
- Er door veel inwoners wederom voor (grote) schade aan hun woning gevreesd wordt indien kelders (wederom) onderlopen

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- Op zo kort mogelijke termijn, doch voor eind oktober, de veiligheidsregio's van Noord-Holland bij elkaar te roepen voor een crisisoverleg
- Tijdens het crisisoverleg een aanvraag en inventarisatie te maken aangaande (extra) ondersteuning van pompinstallatie's
- Deze pompinstallaties met voorrang beschikbaar te stellen voor inwoners uit het duingebied van de provincie Noord-Holland die door de (extreem) hoge grondwaterstand te maken hebben met ondergelopen kelders
- Provinciale-Staten op zo kort mogelijke termijn op de hoogte te houden van de afspraken die zijn gemaakt tijdens het crisisoverleg, en daar aan de commissie Landelijk Gebied over te rapporteren
- Voor het kerstreces in de commissie Landelijk Gebied een evaluatie te houden over de genomen maatregelen en de voortgang daarvan;

En gaan over tot de orde van de dag

Ingediend door:

I.J.M. Mantel

JA21

[1] https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/alkmaar/extreme-wateroverlast-risico-op-overstroming-brandweer-gaat-waterschap-voortaan-helpen-bij-crises-en-calamiteiten-in-noord-holland-noord/14014482.html

M76 / PS 30-09-2024

VERWORPEN

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Daniël de Moel
Statenlid PVV

Motie vreemd aan de orde van de dag:
‘Herdenken 7 oktober’

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag, 30 september 2024, te Haarlem, ter behandeling van de motie vreemd aan de orde van de dag: “ Herdenken van 7 oktober”

Constaterende dat:

- de terroristische aanslag van Hamas op onschuldige Israëliërs inmiddels bijna een jaar geleden is;
- meerdere lokale/regionale overheden zich toentertijd daar tegen hebben uitgesproken, waaronder de Provincie Noord-Holland, d.m.v. het hijsen van de Israelische vlag;
- de provincie Noord-Holland zich ook uitgesproken heeft tegen de onrechtmatige invasie van Oekraïne door Rusland.

Overwegende dat:

- deze terreurdaad niet alleen veel emotionele schade heeft aangebracht bij het Israëlische volk, maar ook bij de Nederlandse Joodse gemeenschap;
- het een mooi gebaar zou zijn als de provincie Noord-Holland een jaar na dato van de terreuraanval van Hamas wederom deze onrechtmatige daad zou herdenken.

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- ter herdenking van de aanslag op het Joodse/Israëlische volk, Paviljoen Welgelegen op 7 oktober te verlichten in de kleuren van de Staat Israël;

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Provincie Noord-Holland

ACTUALITEIT*

* Actualiteiten kunnen tot uiterlijk vrijdag voorafgaand aan de Statenvergadering om 12.00 uur schriftelijk worden ingediend bij de griffie. (statengriffie@noord-holland.nl). Zie verder artikel 48 van het Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten en Statencommissies van Noord-Holland 2015.

Voor de Statenvergadering van 30-09-2024

Onderwerp:
Kabinet voornemens om streep te zetten door NPLG.

Toelichting: **
Bronnen melden aan de NOS dat het kabinet voornemens is om het Nationaal Programma Landelijk gebied (NPLG) af te schaffen. Hieronder vallen de doelstellingen m.b.t. natuurherstel en de stikstofaanpak.

** De in te vullen kaders zijn beperkt tot het blauwe vlak. Indien er meer tekst nodig is bij de toelichting en/of de reden van spoedeisendheid, kunt u dat in een word-document als bijlage toevoegen.

Reden van spoedeisendheid: **
Het National programma Landelijk Gebied is in leven gebracht om Provincies een eigen, samenhangend plan op te laten stellen om zodoende diverse millieudoelen te behalen. Nu dit programma lijkt weg te vallen, heeft dit niet alleen grote implicaties voor het natuurbeleid van de Provincie, maar ook voor de begroting en diverse andere middelen die de Provincie Noord-Holland opzij heeft gezet voor dit programma. JA21, CDA en D66 willen daarom zo snel mogelijk met de Staten en GS in gesprek over hoe de Provincie nu verder moet.

Indieners (naam/namen invullen)
I. Mantel (JA21)
II. S. Mulder (D66)
III. W. Koning-Hoeve (CDA)
IV. A. van der Helm-Chandansingh

M80 / PS 30-09-2024

AANGENOMEN

D66 noord-holland Volt Partij voor de Dieren Statenfractie Noord-Holland CDA 50PLUS JA21

Motie PPLG voor het einde van 2024

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024, gehoord hebbende de beraadslaging over de Actualiteit,

constateren dat:

- de provincie al geruime tijd werkt aan een plan voor de opgave op de volgende onderwerpen water & bodem, natuur, klimaat, landbouw, recreatie en landschap en erfgoed;

overwegen dat:

- er een nieuwe situatie is ontstaan met het wegvallen van het NPLG;
- de provincie perspectief wil bieden aan al onze partners die ons helpen bij het realiseren van onze opgaves;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- in de PS vergadering van 16 december 2024 een definitief voorstel ter besluit voor te leggen aan welke opgaves gewerkt wordt en hoe deze worden behaald;

en gaan over tot de orde van de dag.

Sijmen Mülder, D66
Julia Schneemann, Volt
Ilona Haas, PvdD
Willemien Koning, CDA
Anneke van der Helm-Chandansingh, 50PLUS
Ivo Mantel, JA21

M77 / PS 30-09-2024
VERWORPEN

Motie:

Natuurdoelen ‘Verbindend Vooruit’ bespreekbaar maken

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024,
te Haarlem, ter behandeling van de actualiteit NPLG / PPLG.

Constaterende dat:

- **Door het wegvallen van het NPLG de Noord-Hollandse PPLG doelen onhaalbaar zijn geworden**[1]
- **Het nieuwe kabinet voornemens is om niet de Kritische depositie waarden leidend te laten zijn, maar de daadwerkelijke staat van de natuur**

Overwegende dat:

- **Het de vraag is of het gerechtvaardigd is hoeveel geld en moeite we willen stoppen in het bereiken van doelen die onrealistisch blijken**
- **De Provincie meer keuzevrijheid heeft wanneer het NPLG zou komen te vervallen**

Roept Provinciale-Staten op:

- Uit te spreken dat de natuurdoelen zoals omschreven in het coalitieakkoord ‘Verbindend Vooruit!’ flexibel en bespreekbaar zijn;

En gaan over tot de orde van de dag,

Ingediend door:

I.J.M. Mantel W. Koning-Hoeve

[1] https://www.rd.nl/artikel/1077442-noord-holland-natuurdoelen-kabinet-niet-haalbaar-met-dit-plan

M 78 / PS30-09-2024

VERWORPEN

Motie:

‘Geen knaken geen taken’
Koppel toegezegde 500 miljoen aan ANBL

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024,
te Haarlem, ter behandeling van actualiteit NPLG / PPLG;

Constaterende dat:

- **Door het wegvallen van het NPLG de Noord-Hollandse PPLG doelen onhaalbaar zijn geworden [1]**
- **Er in het regeerprogramma van het nieuwe kabinet 500 miljoen euro is toegezegd voor agrarisch natuurbeheer, alwaar de Tweede Kamer nog dit jaar over wordt geïnformeerd**
- **Er geen (financiële) zekerheid is dat nieuwe en/of huidige gebiedsprocessen succesvol kunnen worden afgerond**

Overwegende dat:

- **ANLB ook belangrijk is om biodiversiteit te stimuleren;**
- **ANLB belangrijk is om agrariërs perspectief te geven voor de toekomst;**
- **ANLB een belangrijk onderdeel kan zijn van een gebiedsproces;**
- **Deze afspraken over ANLB worden vastgelegd in meerjarige contracten tussen landeigenaren, beheerders en overheid via de collectieven;**

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- **Er bij het Rijk op aan te dringen om de toegezegde 500 miljoen euro te koppelen aan het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB) ;**
- **Met de huidige gebruikers van het ANLB en de collectieven in gesprek te gaan over de mogelijkheden om de toegezegde gelden zo effectief mogelijk in te kunnen zetten;**

En gaan over tot de orde van de dag;

Ingediend door:

I.J.M. Mantel

W. Koning-Hoeve

[1] https://www.rd.nl/artikel/1077442-noord-holland-natuurdoelen-kabinet-niet-haalbaar-met-dit-plan

M 79 / PS30-09-2024

VERWORPEN

Motie: Doelen in lijn met nieuwe doelen Rijk

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024, ter behandeling van agendapunt 3, Actualiteit inzake Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Constaterende dat:

- De minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) heeft geschrapt;

Overwegende dat:

- Het tot heden onduidelijk is wat het schrappen van het NPLG voor consequenties heeft voor het PPLG;
- Er onvoldoende financiële middelen lijken te zijn voor het behalen van de doelstellingen die zouden moeten landen in het PPLG;
- Er duidelijkheid moet komen over te behalen doelen.

Verzoekt GS om:

- Zodra het Rijk de doelen behorend bij het eerder zogenoemde NPLG aanpast, ervoor te zorgen dat de provincie die doelen ook aanpast.

En gaan over tot de orde van de dag.

Willemien Koning	Ivo Mantel
CDA	JA21

Lijst geheime stukken PS 30 september 2024

Lijst opgelegde geheimhouding na wetswijziging 1 april 2023:

ID-nr	**Besluitdatum opleggen geheim-houding** (GS of PS)	**Onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 84 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 en 5.2 Wet Open Overheid.*	**Verwachte einddatum geheimhouding**	**PS-besluitnr. en datum opheffing geheimhouding**
2024-02	GS 04-06-2024	WOO stukken inzake project Zon-op-water Wieringerhoek. Geheimhouding op alle passages die in het kader van het eerdere WOO verzoek op inhoudelijke gronden zijn geweigerd. (2259597/2261516 geheimhoudingsbrief en 2255233/2253408 en 2214306 WOO stukken).	Bedrijfsgevoelige informatie en het goed functioneren van de provincie dat in het gedrang komt als persoonlijke beleidsopvattingen openbaar worden gemaakt. Duur geheimhouding: totdat een definitief besluit is genomen over het project.	In 2028 opnieuw bezien of geheimhouding opgeheven kan worden.	
2024-01	PS 04-03-2024 (Voordracht 10-2024)	- geheim verslag en het behandelde in besloten vergadering presidium 22 januari 2020; - geheim verslag en het behandelde in besloten vergadering presidium 3 februari 2020; - geheim verslag en het behandelde in besloten vergadering presidium 30 mei 2023; - geheim document presidium 12 juni 2023, Achtergrond Randstedelijke Rekenkamer; - geheim verslag en het behandelde in besloten vergadering presidium 12 juni 2023.	Het presidium is en kan geen commissie zijn in de zin van de Provinciewet. Voor stukken en beraadslagingen waar in het verleden is beoogd in het Presidium geheimhouding op te leggen en waar op dit moment formele geheimhouding nog steeds gewenst is o.b.v. artikel 5.1 eerste en tweede lid van de Wet open overheid (WOO) is dit achteraf gerepareerd met besluit van Provinciale Staten om geheimhouding op te laten leggen.	In 2035 opnieuw bezien of geheimhouding opgeheven kan worden.	

Lijst opgelegde geheimhouding voor wetswijziging 1 april 2023:

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
2022-47	Geheimhouding op: - het overzicht van potentiële locaties voor tijdelijke woningen van spoedzoekers (nr. 1787332/1854893) - het memo van de taskforce (nr. 1787332/1854984) - de brief gericht aan PS (nr. 1787332/1855019)	Zolang niet over deze locaties is besloten zal openbaarmaking tot veel onrust leiden en de werkzaamheden van de taskforce ernstig hinderen. Ook grondspeculatie is niet uit te sluiten. Geheimhouding totdat de gemeenten een besluit hebben genomen over deze locaties.	In 2028 opnieuw bezien	21-06-2022	04-07-2022	
2020-10 *(nr. PS-besluit)*	Geheimhouding opgelegd op de rapporten van Integis en Tauw betreffende de aansturing bij PWN. (1363522/1363523)	De informatie is privacygevoelig. De desbetreffende personen zullen daardoor onevenredig worden geschaad. Ook bevat de informatie bedrijfsgegevens. De geheimhouding is voor onbepaalde tijd opgelegd.	In 2035 opnieuw bezien.	17-02-2020	09-03-2020	
2019-84	De voorlopige geheimhouding zoals die	Het gaat om documenten met hoofdzakelijk persoonlijke	In 2028 opnieuw bezien.	5-11-2019	11-11-2019	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
(nr. PS-besluit)	door Gedeputeerde Staten is opgelegd (nr. 1256089/1310882) op onderdelen uit documenten betreffende mogelijke aanpassingen en verbouwingen op en rond circuit Zandvoort (onderdelen die op grond van de Wet openbaarheid van bestuur niet openbaar gemaakt zijn met het besluit van Gedeputeerde Staten van 15 oktober 2019 – kenmerk 1256089/1278981) te bekrachtigen en voort te laten duren tot 5 november 2029.	beleidsopvattingen, bestemd voor intern beraad. Gezien de aard van de stukken (bedoeld voor interne beraadslaging) zal gaandeweg het belang van de geheimhouding minder zwaar komen te wegen. De geheimhouding is voor 10 jaar opgelegd.				
2018-05	Businesscase SolaRoad (nummer 1083815/1155048)	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie en kan niet openbaar worden gemaakt zolang SolaRoad B.V. bestaat. Geheimhouding gedurende bestaan van SolaRoad B.V.	In 2028 opnieuw bezien.	04-12-2018	10-12-2018	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
2018-04	Businesscase Pallas (versie 3.1) en de analyse daarop van Strategy& (1083186/1083817).	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie. Het stuk kan pas openbaar worden als de exploitatie van de Pallas-reactor wordt beëindigd. Geheimhouding gedurende exploitatie Pallasreactor. Elke 10 jaar beoordelen; 1e beoordeling in 2028.	In 2028 opnieuw bezien.	29-05-2018	11-06-2018	
2018-01	Rapportage van PWC, behorende bij de openbare Statenvoordracht nr. 03-PS12-02-2018, inzake aandeelhouderslening voor SADC (905620/1033755).	Bevat vertrouwelijke bedrijfsgegevens. De geheimhouding duurt voort gedurende de looptijd van de te verstrekken lening, maximaal 9 jaar. Geheimhouding gedurende looptijd lening (tot 2027)	In 2028 opnieuw bezien.	09-01-2018	12-02-2018	
2017-07	Offerte Connexxion m.b.t. OV-concessie Noord-Holland Noord (714608-1018469).	Het document bevat concurrentiegevoelige informatie en is niet openbaar op grond van de Aanbestedingswet en de Woo. De concessie loopt tot medio september 2028.	In 2028 opnieuw bezien.	28-11-2017	18-12-2017	
2017-06	Verslag vergadering van Stuurgroep Verbinding A8-A9 van 24 maart 2017 (94721/947211).	Geheimhouding duurt voort totdat het project is afgerond. Vroegtijdige openbaarmaking kan onderhandelingen schaden. Het gaat verder om een intern	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar*	16-05-2017	29-05-2017	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
		document, openbaarmaking zou er tevens toe kunnen leiden dat de deelnemers van de stuurgroep geen stelling nemen. Geheimhouding verlengen omdat het project nog steeds loopt.	*2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*			
2015-05	Besluit, voordracht en alle onderliggende stukken m.b.t. de Toekomst RON/Hoogtij (702724/681248).	De stukken bevatten informatie waarvan openbaarmaking de economische en financiële belangen van HoogTij kunnen schaden. Geheimhouding is opgelegd tot het einde van de exploitatie van HoogTij, voorzien in 2035.	In 2028 opnieuw bezien	29-09-2015	09-11-2015	
2015-04	Consultatie Pallas (verseonnr. 648323/666397).	Vroegtijdige openbaarmaking van deze informatie zou het project ernstig kunnen belemmeren en een vertekend beeld kunnen opleveren. Het is wenselijk dat de geheimhouding voortduurt totdat onderhandelingen met partijen ten behoeve van de bouw en exploitatie zijn afgerond. Geheimhouding verlengen totdat onderhandelingen met partijen t.b.v. de bouw en exploitatie zijn	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	15-09-2015	28-09-2015	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
		afgerond. Hierover zijn afspraken gemaakt met het Rijk.				
2015-02	Aanvullend rapport second opinion (Zaanstad) inzake de RON (375176/537299).	Het rapport bevat bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan tevens de onderhandelingspositie van de provincie schaden. De geheimhouding is opgelegd tot aan het moment van definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij, naar verwachting niet vóór 2035.	In 2028 opnieuw bezien.	03-02-2015	02-03-2015	
2015-01	GS brief d.d. 15 december 2014, inzake de Second Opinion RON/Hoogtij (375176/522583).	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie en informatie waarvan openbaarmaking de financiële en economische belangen van RON/Hoogtij kan schaden. De geheimhouding is opgelegd totdat definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij heeft plaatsgevonden, naar verwachting niet vóór 2035.	In 2028 opnieuw bezien.	25-11-2014	02-02-2015	
2014-06	2 Bijlagen bij voordracht 94-2014 inzake herbenoeming	De documenten bevatten privacygevoelige informatie, de	In 2035 opnieuw bezien	n.v.t.	*Bekrachtiging PS n.v.t. Er is wel door PS geheimhouding*	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
	bestuurder/directeur Randstedelijke Rekenkamer.	desbetreffende persoon is nog in leven (en ook nog in functie).			*op de bijlagen gelegd op 15-12-2014.*	
2014-04	Brief seniorenconvent provincie Flevoland d.d. 28 mei 2014 (kenmerk 1620294) m.b.t. Randstedelijke Rekenkamer.	De brief bevat privacy gevoelige gegevens over de bestuurder-directeur van de Randstedelijke Rekenkamer.	In 2035 opnieuw bezien	Geheimhouding opgelegd door CdK op 05-06-2014	23-06-2014	
2012-12	Bijlagen over Pallas Kernreactor: - Businessplan Pallas, versie 2.0 - Assesment Booz & Co 5 juni 2012 (2012-23938).	De documenten bevatten bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan financiële en economische belangen van de provincie en van derden schaden. Geheimhouding verlengen, hierover zijn ook afspraken gemaakt met het Rijk.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	12-06-2012	25-06-2012	
2011-3	• aandeelhoudersovereenkomst Provincie NH, gem. Amsterdam en gem. Zaanstad inzake Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor	De documenten bevatten bedrijfsgevoelige informatie en informatie waarvan openbaarmaking de economische en financiële belangen van de provincie en van derden zou kunnen schaden. De geheimhouding is opgelegd totdat definitieve besluitvorming	In 2028 opnieuw bezien	31-05-2011	27-06-2011	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
	Noordzeekanaalgebied (RON); • Ondernemingsplan RON; • Samenvatting Businesscase RON; • Term sheet Hoogtij.	inzake de toekomst van RON/Hoogtij heeft plaatsgevonden, naar verwachting niet vóór 2035				
2010-9	Bijlage 5 “werkplan en begroting Pallas” behorende bij de openbare voordracht “behoud onderzoeksreactor Pallas te Petten en verzoek NRG verstrekken van een financiële bijdrage”.	De stukken bevatten bedrijfsgevoelige informatie. Tevens kan openbaarmaking de financiële en economische belangen van de provincie en van derden schaden. Geheimhouding verlengen, hierover zijn afspraken gemaakt met het Rijk.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	25-05-2010	27-09-2010	
2010-5	Notitie over Eikenrode (kenmerk besluit GS 2010-15795). Agendering van deze notitie op 26-04-2010 t.b.v. cie FEPO.	Wegens bescherming persoonlijke levenssfeer van betrokkenen is openbaarmaking niet gewenst. Omdat de privacy ook over langere tijd nog in het geding is dient de geheimhouding langer voort te duren.	In 2035 opnieuw bezien	16-03-2010	12-04-2010	
2009-13	Achtergrondnotitie vaststellingsovereenkomst in relatie tot de N201 en de	Openbaarmaking kan de onderhandelingspositie van de provincie schaden. Er lopen nog juridische procedures.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding*	24-11-2009	07-12-2009	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
	vaststellingsovereenkomst m.b.t. de overeenkomst tussen de provincie en de Chipshol-groep.	Geheimhouding is voor onbepaalde tijd opgelegd. In de vaststellingsovereenkomst is geheimhouding overeengekomen. Geheimhouding voort laten duren.	*verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*			
2009-10	Businesscase SADC.	Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan concurrentiepositie van derden schaden. Geheimhouding verlengen totdat de rechtspersoon is opgeheven.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	22-09-2009	28-09-2009	
2009-7	Toelichting bij het besluit van GS inzake Landgoed Eikenrode (kenmerk GS 2009-47179).	Wegens bescherming persoonlijke levenssfeer van betrokkenen is openbaarmaking niet gewenst. Omdat de privacy ook over langere tijd nog in het geding is dient de geheimhouding langer voort te duren.	In 2035 opnieuw bezien	18-8-2009	28-09-2009	
2009-4	Brief BJZ d.d. 21-01-2009 (2009-5959) en de adviezen van PricewaterhouseCoopers en PelsRijcken (2009-17776) behorende bij het besluit over de	In deze stukken komt het functioneren van individuele medewerkers aan de orde. Openbaarmaking van deze stukken schaadt de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. Anonimisering voorkomt niet dat de informatie te herleiden is tot de desbetreffende	In 2035 opnieuw bezien	14-04-2009	15-06-2009	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
	kosten overdracht Lokaal jeugdbeleid.	medewerkers. Omdat de privacy ook over vijf jaar nog aan de orde zal zijn wordt de geheimhouding voor langere tijd vastgelegd.				
2009-3	Onderzoekscommissie: 1)Brieven van GS aan de onderzoekscommissie met daarbij verstrekte documenten onder het opleggen van geheimhouding door GS, waaronder afschriften van geheime besluitenlijsten van GS en het werkplan en voortgangsverslag van de treasurer over 2007. 2)De uitnodigingsbrieven van de onderzoekscommissie aan de geïnterviewden voor vertrouwelijke informatieve voorgesprekken, tenzij betrokkenen instemt met openbaarmaking. 3)De verslagen van de vertrouwelijke informatieve	De documenten bevatten privacy gevoelige informatie. Omdat de privacy ook over vijf jaar nog aan de orde zal zijn wordt de geheimhouding voor langere tijd vastgelegd.	In 2035 opnieuw bezien	Door onderzoeks-commissie: 13-11-2008 15-06-2008	15-06-2009	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
	voorgesprekken evenals de geluidsbestanden, tenzij betrokkene instemt met openbaarmaking. 4)De opdrachtverleningen aan derden en correspondentie met de treasurer, tenzij betrokkene instemt met openbaarmaking.					
2009-1	Aantal geheime bijlagen bij Statenvoordracht 14-2009, Life Science Fund (2008-53600).	De documenten bevatten bedrijfsgevoelige informatie en informatie waarvan openbaarmaking de financiële en economische belangen van derden kan schaden. Het fonds is nog actief, de participaties daaruit ook. Zolang deze niet verkocht zijn is geheimhouding wenselijk. Geheimhouding verlengen totdat het fonds wordt opgeheven. Het dossier is actueel.	31-12-2028 *(PS 19-12-2022 geheimhouding verlengd naar 2028. Aangepast via Amendement A68-2022 naar 31-12-2028)*	03-02-2009	16-03-2009	
2008-4	Aanbesteding openbaar vervoer Noord-Holland (2008-46377).	Het gaat om stukken die in het kader van een aanbestedingsprocedure door inschrijvers aan GS zijn	In 2028 opnieuw bezien.		22-09-2008	

PS-besluit-nummer *(t/m 2018 ID-nr.)*	**Betreft onderwerp en zaaknummer**	**Motivering GS** *Artikel 55 Provinciewet in samenhang met artikel 5.1 Wet open overheid (voorheen artikel 10 Wob) en artikel 5.2 Wet open overheid (voorheen artikel 11 Wob) Vanaf 1 april 2023 vervalt art. 55 Provinciewet.*	**Voorstel GS tot wanneer geheimhouding** *(of in welk jaar opnieuw bezien)*	**Besluitdatum GS geheimhouding**	**Besluitdatum PS Bekrachtiging** *(tot 1 april 2023)*	**Datum PS opheffing geheimhouding en PS-besluitnr.**
		aangeboden. Deze stukken zijn per definitie vertrouwelijk gelet op de Aanbestedingswet. Openbaarmaking schaadt de concurrentiepositie van de desbetreffende inschrijvers.				

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

▪ ▪ ▪ ▪ ▪

Datum vergadering	:	**8 en 15 juli 2024**
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Vicevoorzitter	:	dhr. J.P. Hollebeek
Griffier	:	dhr. M.J.E.M. van Dam
Vergaderstukken	:	online beschikbaar PS 08-07-2024 en PS 15-07-2024

Besluitenlijst PS-vergadering 8 juli 2024.

1. Opening en mededelingen.

Afwezig is Statenlid Laport (GroenLinks)
Mw. Koning (CDA) arriveert later.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.

Totaal aanwezig bij stemming: 53 leden.
Mw. Koning (CDA) en Statenlid Laport (GroenLinks) zijn afwezig.

- Er zijn geen actualiteiten ingediend.
- Het initiatievoorstel nr 43-2024 tot opheffen geheimhouding wordt op 15 juli behandeld als punt 18b.
- PS heeft bij acclamatie ingestemd met het houden van een interpellatie op verzoek van de fractie JA21 over “Project Wieringerhoek”. Dit punt wordt in samenhang met het initiatiefvoorstel opheffing geheimhouding op 15 juli 2024 behandeld als punt 18c.
- PS stemt niet in met het ordevoorstel van fractie Volt om punt 12 vanwege onvoldoende informatie uit te stellen tot na het zomerreces. Het punt blijft op deze agenda.
- Er zijn 3-sets mondelinge vragen ingediend voor het Vragenuur door:
  - fractie CDA over “Verwijderen van Jacobskruiskruid”;
  - fracties JA21 en BBB inzake “Gewasschade door de houtduif”;
  - fractie SP inzake “ICL”.

  De mondelinge vragen worden op 15 juli behandeld.
- Er zijn 2 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend:
  - **M47-2024** door fracties PvdD, JA21,ChristenUnie, SP, D66, 50PLUS en Volt inzake “Positieve houding naar motie Teunissen”;
  - **M48-2024** door fracties BBB, CDA, VVD en JA21 inzake “Jacobskruiskruid bestrijding”.

  De stemming over deze moties is uitgewerkt bij punt 16.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2a. Het initiatiefvoorstel is doorgeschoven naar PS 15 juli 2024.
2b. Het interpellatieverzoek is doorgeschoven naar PS 15 juli 2024.

3. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming PS).
Er is geen actualiteit ingediend.

4. Lijst geheimhouding PS.
De lijst wordt voor kennisgeving aangenomen.

5. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 10 juni 2024.
De notulen en de besluitenlijst van de Statenvergadering van 10 juni 2024 zijn ongewijzigd vastgesteld.

6. Vaststelling Strategische Statenagenda.
De strategische Statenagenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

Het presidium van 8 juli 2024 heeft besloten dat de Strategische Statenagenda niet meer ter vaststelling op de agenda van PS komt te staan en alleen nog ter informatie aan de commissies wordt gezonden.

7. Vaststelling lijst ingekomen stukken.
De lijst ingekomen stukken wordt vastgesteld.

8. Voortgangslijst van moties.
De lijst moties wordt vastgesteld.

9. Hamerstukken.
Totaal aanwezig bij vaststelling van dit punt: 53 leden.
Mw. Koning (CDA) en Statenlid Laport (GroenLinks) zijn afwezig.

9a. Vergaderschema PS en commissies 2025.
Voordracht 33-2024

9b. Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied; Zienswijze PS op begrotingswijziging 2024, ontwerpbegroting 2025 en jaarstukken 2023.
Voordracht 38-2024

9c. Omgevingsdienst Noord-Holland Noord; Zienswijze PS op conceptbegroting 2025 en jaarstukken 2023
Voordracht 39-2024

9d. **Omgevingsdienst IJmond; Zienswijze PS op begrotingswijziging 2024, ontwerpbegroting 2025 en jaarstukken 2023.**
Voordracht 41-2024

9e. **Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek; Zienswijze PS op 3de begrotingswijziging 2024 en conceptbegroting 2025.**
Voordracht 42-2024

De besluiten behorende bij punten 9a t/m 9e zijn aangenomen en zijn bij de hamerstukken van deze vergadering op de website gepubliceerd.

10. **Jaarstukken 2023**

Voordracht 34-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 54 leden.
Statenlid Laport (GroenLinks is afwezig.

Er is 1 motie ingediend en verworpen:

- **M49-2024** door fractie FvD inzake “Provinciale uitgaven structureel in lijn met inkomsten!” is verworpen.
  Voor 8 en tegen 46 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV en FvD.

Voordracht 34-2024 “Jaarstukken 2023” is unaniem aangenomen.
Het besluit 34-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 10 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

11. **Kaderbrief 2025.**

Voordracht 35-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 54 leden.
Statenlid Laport (GroenLinks is afwezig.

Er zijn 5 amendementen ingediend, waarvan er 2 zijn verworpen en 3 zijn aangenomen:

- **A14-2024 door fracties PvdD, ChristenUnie en GroenLinks inzake “Schrap besparing op Groen Kapitaal” is aangenomen.**
  Voor 44 en tegen 10 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PVV, CDA en FvD.
  Dictum:
  PS besluit:
  om de tekst in besluit 5 van het ontwerpbesluit in de Voordracht:
  "In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling"
  te vervangen door de tekst:
  "In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling, met inachtneming van de volgende wijziging:
  -'Maatregel 2.I - Doelgerichte uitvoering programma groen kapitaal' te schrappen.".

- **A15-2024 door fracties CDA, D66 en BBB inzake "Continuering sterke betrokkenheid provincie bij toerisme" is aangenomen.**
  Voor 45 en tegen 9 stemmen. Tegen stemmen de fracties PVV, Volt, FvD en 50PLUS.
  Dictum:
  PS amendeert de Kaderbrief door:
  - maatregel 3.1 op pagina 15 uit de Kaderbrief te schrappen:
    "Maatregel 3.1- Focus aanbrengen binnen aanpak recreatie en toerisme Recreatie is een kerntaak van de provincie, toerisme is dat niet. Door minder focus te leggen op toerisme kan deze begrotingspost worden afgeschaald door of te zien van de verhoging uit het coalitieakkoord.";
  - maatregel 3.1 te schrappen uit tabel 4.3 op pagina 16.

- **A18-2024 door fracties VVD, BBB en CDA inzake "Investeer in veiligere wegen en betere fietspaden in provincie en in leefbaarheid in Broek in Waterland" is aangenomen.**
  Voor 52 en tegen 2 stemmen. Tegen stemt de fractie SP.
  Dictum:
  PS besluit in de voordracht bij de Kaderbrief 2025 de tekst in besluit 5 van het ontwerpbesluit luidend:
  "In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling."
  te vervangen door de volgende tekst:
  - "In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling, met inachtneming van de volgende wijziging: Besparingsmaatregel 1.1 *Sparen incidentele investering infrastructuur* op pagina 16 van de Kaderbrief 2025 structureel met 2 miljoen euro te verlagen en dit vrijgekomen bedrag voor de helft aan te wenden voor de subsidieregeling kleine infrastructuur en voor de andere helft aan te wenden voor de realisatie van de onderdoorgang van de N247 in Broek in Waterland."
    - Stemverklaring fractie SP: stemt tegen amendement A18, hoewel de fractie het begin van de onderdoorgang Broek in Waterland heeft meegemaakt en de wens van de bewoners ook heeft gehoord, ziet de fractie dat dit project zo langzaam maar zeker een onbetaalbaar project wordt wat het knelpunt niet gaat oplossen omdat bij Het Schouw het werkelijke knelpunt ligt; vindt het zonde van het geld om nog voor die onderdoorgang te gaan en is afgestapt van dit plan.
    - Stemverklaring fractie PvdD: stemt voor amendement A18 en ziet inderdaad dat er bij Het Schouw ook werk aan de winkel is, maar dat gaat ook gebeuren in de komende jaren; ziet toch een meerwaarde voor de bewoners van Broek in Waterland ook al was de fractie wel wat kritisch over de verbinding tussen het dorp zelf, maar stemt toch voor met de uitleg gedeputeerde dat er nog ruimte zit om hier verder over in te gaan.

- **A16-2024** door fracties ChristenUnie en Volt inzake "Extra geld voor OV handhaven" is verworpen. Voor 15 en tegen 39 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, Volt, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

- **A17-2024** door fractie ChristenUnie inzake “Stimuleren biobased bouwen” is verworpen. Voor 17 en tegen 37 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, Volt, CDA, SP, 50PLUS en ChristenUnie.
    - Stemverklaring fractie ChristenUnie: dit amendement ziet op het toevoegen van dit geld bij de Kaderbrief; mocht het amendement onverhoopt niet aangenomen worden, dan zegt dat natuurlijk niks over wat we bij eventuele vervolgmomenten gaan doen met extra geld voor biobased bouwen.

Er zijn 17 moties ingediend, waarvan er 9 zijn ingetrokken/aangehouden, 4 zijn verworpen en 4 zijn aangenomen:

- **M55-2024 door fracties JA21 en PVV inzake “Zero-based-budgetting toepassen bij begroting 2026” is aangenomen.**
  Voor 41 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdA, PvdD en Volt.
  Dictum:
  PS verzoekt Gedeputeerde Staten:
  Voor het einde van 2O24 een expertmeeting te organiseren omtrent zero based budgetting om mogelijkheden, valkuilen en succesfactoren te kunnen herkennen.

- **M58-2024 door fracties CDA, D66 en Volt inzake “Verduurzamen maatschappelijk vastgoed is en blijft belangrijk” is aangenomen.**
  Voor 38 en tegen 16 stemmen. Tegen stemmen de fracties VVD, JA21, PVV en FvD.
  Dictum
  PS verzoekt het college van Gedeputeerde Staten:
  - in de begroting een aanvullende €1,5 miljoen te reserveren voor het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed;
  - een subsidieregeling op te stellen vergelijkbaar met de regeling uit het herstel- en duurzaamheidsfonds;
  - dit te financieren met (een gedeelte van) het positieve saldo van pagina 16 uit de kaderbrief.
    - Stemverklaring Fractie JA21: stemt tegen motie M58, vindt het ontzettend belangrijk dat ook sportverenigingen vitaal blijven, maar ziet dit toch niet als een provinciale taak zeker ook wanneer de gelden uit de reserves worden getrokken; wil het er nog een keer over hebben indien de begroting op orde is.

- **M66-2024 door fracties PvdA en GroenLinks inzake “Lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering natuur” is aangenomen.**
  Voor 47 en tegen 7 stemmen. Tegen stemmen de fracties PVV, FvD en 50PLUS.
  Dictum:
  PS roept GS op om:
  - voorstellen uit te werken voor een substantiële voortzetting van SKNL na 2O24;
  - hierover de Staten voor het einde van 2024 te informeren.

- **M67-2024 door fracties GroenLinks, PvdA, D66, SP, PvdD, Volt, 50PLUS en ChristenUnie inzake “Voortzetting ARO, juist nu!” is aangenomen.**
  Voor 44 en tegen 10 stemmen. Tegen stemmen de fracties JA21, PVV, CDA en FvD.

Dictum:
PS verzoekt GS om:

- af te zien van de bezuiniging op de ARO: de voorgestelde structurele taakstelling op Advisering Ruimtelijke ontwikkelingen in de Kaderbrief 2025 te schrappen, en daarbij:
- voorafgaand aan de vaststelling van de begroting van 2025 een plan op te stellen voor de ARO, waarbij:
  - ingezet wordt op een meer diverse samenstelling van de ARO
  - in principe per initiatief voor een project wordt ingezet op eenmalige advisering bij de ARO waarna ambtelijke afstemming volgt. Desgewenst kan de initiatiefnemer gebruik maken van vervolgadvisering voor het project bij de ARO.
    - Stemverklaring fractie BBB: stemt voor motie M67, is tegen regeldruk maar nu de ARO een andere samenstelling krijgt met meer expertise en nog maar één keer advies over een project geeft en gevolgd door een evaluatie, vindt de fractie het ARO niet meer vertragend werken op de ontwikkeling van de woningbouw en zal daarom meestemmen in deze motie.

- **M52-2024** door fracties D66, Volt en PvdD inzake “Geld voor transitie en natuur, nog steeds de laagste opcenten” is verworpen. Voor 12 en tegen 42 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, Volt, ChristenUnie en 1 lid van JA21 stemt voor *(dhr. Mantel).*
- **M56-2024** door fracties JA21, D66 en SP inzake “Actieve houding ten aanzien van TK-motie onafhankelijk meten TSN” is verworpen. Voor 17 en tegen 37 stemmen. Voor stemmen de fracties D66, PvdD, JA21, Volt, SP en 50PLUS.
- **M59-2024** door fractie CDA inzake “Zorg voor voldoende beheervergoeding” is verworpen. Voor 8 en tegen 46 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV en CDA.
  - Stemverklaring fractie BBB: stemt tegen motie M59, begrijpt de motie, omdat er budget nodig is om de aanwezige natuur te onderhouden; meldt dat in het hoofdlijnenakkoord is 500 miljoen beschikbaar is gesteld voor Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer, afgekort ANLB en wil graag de uitwerking en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden voor natuurbeheer eerst afwachten en vindt deze motie dus te vroeg.
  - Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt tegen motie M59; is een groot voorstander van het zorgen voor voldoende vergoeding voor alle beheertypen en ondersteunt het eerste deel van de motie volledig, maar de alternatieve oplossing die het CDA voorstelt voor het geval er niet voldoende geld is, namelijk het aanpassen van de doelen, vindt de fractie geen goede optie en stemt daarom tegen.
  - Stemverklaring fractie Volt: stemt tegen motie M59 en sluit zich aan bij de redenatie van de ChristenUnie.

- **Hoofdelijke stemming:**
  M64-2024 door fractie 50PLUS inzake “Gratis openbaar vervoer tijdens daluren voor 67-plussers met een krappe beurs” is verworpen met 6 stemmen voor en 48 tegen:

Mevrouw JANSEN (D66): Tegen.
De heer WAGELAAR (PvdA): Tegen.
De heer KARAR (PvdA): Tegen.
De heer ROOSENDAAL (VVD): Tegen.
De heer HANOU (PvdD): Tegen.
Statenlid VAN DER WAART (GL): Tegen.
De heer NIJKAMP (BBB): Tegen.
De heer VALK (BBB): Tegen.
Statenlid BWEFAR (GL): Tegen.
De heer BECKER (BBB): Tegen.
Statenlid KORZELIUS (GL): Tegen.
Mevrouw DEN BOER (BBB): Tegen.
De heer DE WIT (VVD): Tegen.
De heer VAN GILSE (VVD): Tegen.
Mevrouw DE BOER (PvdA): Tegen.
Mevrouw TEN HAM (PvdA): Tegen.
De heer BOER (VVD): Tegen.
Mevrouw SIJBENGA (BBB): Tegen.
Statenlid VAN WIJNEN (GL): Tegen.
De heer DEKKER (FvD): Voor.
Statenlid FREEMAN (GL): Tegen.
De heer VENDRIG (BBB): Tegen.
Mevrouw OUDERKERKEN (VVD): Tegen.
De heer STULEMEIJER (50PLUS): Voor.
De heer MANTEL (JA21): Tegen.
De heer DESSING (FvD): Tegen.
Mevrouw ALBERTS-OOSTERBAAN (SP): Voor.
Statenlid DE WEERDT (Volt): Tegen.
Statenlid GIELEN (GL): Tegen.
De heer TERWAL (VVD): Tegen.
De heer LEERINK (PvdA): Tegen.
De heer HOLLEBEEK (PvdD): Tegen.
De heer HEIJNEN (CDA): Tegen.
Mevrouw DE SAIN (BBB): Tegen.
Mevrouw VAN DER HELM-CHANDANSINGH (50PLUS): Voor.
De heer DE MOEL (PVV): Voor.
De heer KLEIN (CU): Tegen.
Mevrouw POOT (VVD): Tegen.
De heer MÜLDER (D66): Tegen.
De heer VAN DEN BERG (JA21): Tegen.
De heer TEEUWEN (BBB): Tegen.
Mevrouw KONING-HOEVE (CDA): Tegen.
Mevrouw BEZAAN (PVV): Tegen.
Mevrouw OULAD HADJ (PvdA): Tegen.
De heer VAN TIGGELEN (PVV): Tegen.
Mevrouw HAAS (PvdD): Tegen.
Mevrouw BERKVENS (D66): Tegen.
Mevrouw UITERWIJK (JA21): Tegen.

Mevrouw VAN AESCH (PvdD): Tegen.
De heer KANIK (D66): Tegen.
De heer VONK (PvdA): Tegen.
Mevrouw BOUHLEL-LASCARIS (SP): Voor.
Mevrouw BAKKER (VVD): Tegen.
Mevrouw SCHNEEMANN (Volt): Tegen.

- Stemverklaring dhr. Van Tiggelen (PVV): stemt tegen motie M64, vindt dit symptoombestrijding en geeft aan dat heel makkelijk voor ouderen meer centjes bezorgd kan worden door bijvoorbeeld die energiebelasting eraf te halen.
- Stemverklaring mw. Den Boer (BBB): stemt tegen motie M64, vindt het een sympathieke motie, maar vindt de kosten hoog: minimaal één miljoen volgens de pilot van Utrecht; vindt het voldoende dat GS heeft toegezegd de gemeenten te ondersteunen bij mensen met een lager inkomen die met OV moeten reizen.
- Stemverklaring dhr. Hollebeek (PvdD): stemt tegen motie M64, vindt armoede een groot probleem en zou er eigenlijk voor willen pleiten om bij moties als deze de leeftijd te verlagen van 67 naar nul; vindt het verhaal dat de gedeputeerde vertelde genoeg.
- Stemverklaring dhr. Mülder (D66): stemt tegen motie M64, vindt het een sympathieke motie maar vindt het belangrijk om als provincie in algemeenheid een minimumbeleid voeren op openbaar vervoer en is gerustgesteld door de gedeputeerde.
- Stemverklaring dhr. Klein (ChristenUnie): stemt tegen motie M64 en sluit zich aan bij de fracties PvdD en D66.
- Stemverklaring mw. Van der Helm (50PLUS): stemt voor motie M64 en vindt het leuk dat PS de motie sympathiek vindt en dat iedereen best wat minder aan het OV hoeft te besteden; geeft aan dat het hier over een specifieke groep gaat, de ouderen en het is niet iets nieuws en dat is ook in een provincie nota bene uitgerold en bij een aantal gemeenten hier in de provincie.
- Stemverklaring dhr. Stulemeijer (50PLUS): stemt voor motie M64, geeft aan dat er een groot misverstand is bij een paar fracties door mensen onder de twaalf jaar te noemen, omdat de jeugd tot twaalf jaar al vrij openbaar vervoer heeft.

Ingetrokken/aangehouden moties:

- **M50-2024** door fracties D66 en JA21 inzake “Waterrecreatie, graag wel veilig” is ingetrokken.
- **M51-2024** door fracties D66, CDA en SP inzake “Sterke retail, meer woningen” is ingetrokken.
- **M53-2024** door fracties D66, SP, CDA, Volt en PvdD inzake “Versterking bestuurskracht door journalistieke controle” is ingetrokken.
- **M57-2024** door fracties Volt, ChristenUnie, 50PLUS, SP en PvdD inzake “Plan om NNN te voltooien” is aangehouden.
- **M60-2024** door fractie CDA inzake “Stel bandbreedtes in per doelbereik” is aangehouden.
- **M61-2024** door fractie CDA inzake “Externe werking (kleine) percelen natuurgrond” is aangehouden.

- **M62-2024** door fractie CDA inzake “Onderzoek grondwaterstand laagveen” is ingetrokken.
- **M63-2024** door fractie SP inzake “Meervoudig ruimtegebruik industrieterreinen” is aangehouden.
- **M65-2024** door fracties ChristenUnie en Volt inzake “Voorstel voor impuls OV landelijk gebied” is ingetrokken.

Voordracht 35-2024 “Kaderbrief 2025” is geamendeerd aangenomen.
Voor 40 en tegen 14 stemmen. Tegen stemmen de fracties D66, JA21, PVV, FvD en SP. Het geamendeerde besluit 35-2024, alsmede de aangenomen amendementen A14-, A15- en A18-2024, behorende bij de voordracht, is bij agendapunt 11 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Stemverklaring fractie SP: stemt tegen voordracht 35, meldt in de woordvoering al aan te hebben gegeven wat de fractie mis vindt bij deze voordracht en stemt om die reden tegen.
- Stemverklaring fractie FvD: stemt tegen voordracht 35, geeft aan dat doordat er diverse moties en amendementen bij deze Kaderbrief zijn aangenomen, er toch veel meer geld uitgegeven wordt dan eigenlijk het plan was en dat baart de fractie zorgen en stemt daarom met nog meer overtuiging tegen deze Kaderbrief.
- Stemverklaring fractie PVV: stemt tegen voordracht 35 en sluit zich aan bij fractie FvD.
- Stemverklaring fractie D66: stemt tegen voordracht 35, vindt deze Kaderbrief financieel fragiel en het is niet de keuze van de fractie dat incidentele uitgaven worden gedekt uit bestemmingsreserves, is daarnaast teleurgesteld dat deze Kaderbrief te weinig geld heeft bestemd voor de doelen die de fractie belangrijk vindt zoals de transitie in het landelijk gebied.
- Stemverklaring fractie JA21: stemt tegen voordracht 35, vindt de financiële positie in de Kaderbrief onvoldoende stabiel; vindt daarnaast ook dat er te weinig gewerkt wordt aan de doelen die de fractie belangrijk vindt, dat zijn dan wel weer heel andere doelen dan fractie D66 bedoelt.

12. Nota Reserves 2024.

Voordracht 37-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 54 leden.
Statenlid Laport (GroenLinks is afwezig.

Er is 1 motie ingediend en verworpen:

- **M68-2024** door fracties FvD, PVV en JA21 inzake “Onttrekking Algemene Reserve pas na goedkeuring Provinciale Staten!” is verworpen. Voor 12 en tegen 42 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV, CDA, FvD en 50PLUS.

Voordracht 37-2024 "Nota Reserves 2024" is aangenomen.
Voor 41 en tegen 13 stemmen. Tegen stemmen de fracties D66, Volt, CDA, SP, 50PLUS en ChristenUnie. Het besluit 37-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 12 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Stemverklaring fractie CDA: stemt tegen voordracht 67 op basis van het debat, maar heeft inmiddels via via wel wat extra uitleg gekregen en ziet uit naar verdere behandeling in de Rekeningencommissie.
- Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt tegen voordracht 67 en sluit zich aan bij fractie CDA.

13. **Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid.**

Voordracht 32-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 54 leden.
Statenlid Laport (GroenLinks is afwezig.

Er is 1 amendement ingediend en ingetrokken:

- **A19-2024** door fractie ChristenUnie, D66 en SP "Geen extra subsidie naar bouwen in BPL" is ingetrokken en gewijzigd ingediend als motie M70-2024

Er zijn 2 moties ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken en 1 is aangenomen:

- **M69-2024 door Volt, GroenLinks, CDA, VVD, PvdA, BBB en ChristenUnie inzake "Provinciaal bouwbreekijzer" is aangenomen.**
  Voor 47 en tegen 7 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD en PVV.
  Dictum:
  PS vraagt Gedeputeerde Staten om:
  - te onderzoeken hoe een provinciaal projectbureau kan helpen om gebrek aan gemeentelijke ambtelijke capaciteit op te lossen;
  - hierbij het bevoegd gezag van gemeenten onaangeraakt te laten;
  - daarvoor dekking in het investeringskader wonen te zoeken;
  - daarover vóór de begroting 2025 aan PS terug te koppelen.
    - Stemverklaring fractie JA21: stemt voor motie M69, is over deze motie flink het debat aangegaan, maar met de toezegging die de gedeputeerde heeft gedaan gaat de fractie mee in deze motie.
    - Stemverklaring fractie D66: stemt voor motie M69, sluit zich aan bij fractie JA21 en vindt de motie sympathiek; onderzoek hiernaar lijkt de fractie goed en met de toezeggingen van de gedeputeerde kan de fractie voorstemmen.

- **M70-2024** door fracties ChristenUnie, D66, SP en PvdD inzake "Advies PS voor subsidie woningbouwprojecten in BPL" is ingetrokken.

Voordracht 32-2024 "Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid" is unaniem aangenomen.
Het besluit 32-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 13 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

14. Eerste termijn: Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen.

Voordracht 31-2024

De eerste termijn is gehouden in de vergadering van 8 juli 2024.

PS stemt niet in met het ordevoorstel van SP om het vervolg van punt 14 van de agenda te halen en GS te verzoeken na het reces met een nieuwe voordracht te komen. De tweede termijn schuift door naar 15 juli 2024 en wordt als eerste behandeld onder punt 18a.

15. Advies GS moties Vreemd aan de Orde van de Dag.

GS heeft advies gegeven op de 2 moties Vreemd aan de Orde van de Dag die bij punt 2 zijn ingediend.

16. Gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.

Totaal aanwezig bij stemming: 54 leden.
Statenlid Laport (GroenLinks is afwezig.

De stemmingen met betrekking tot de punten 10 t/m 13 zijn uitgewerkt bij de betreffende agendapunten.

Stemmingen moties Vreemd aan de Orde van de Dag:

Er zijn 2 moties Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend, waarvan er 1 is ingetrokken en 1 is aangenomen:

- **M47-2024 door fracties PvdD, JA21,ChristenUnie, SP, D66, 50PLUS en Volt inzake "Positieve houding naar motie Teunissen" is aangenomen.**
  Voor 34 en tegen 20 stemmen. Tegen stemmen de fracties BBB, VVD, CDA en FvD.
  Dictum:
  PS spreekt uit:
  - een positieve houding te hebben over de motie Teunissen c.s. over zo snel mogelijk zorgen voor onafhankelijk, continue en fijnmazig meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel;
  - het belangrijk te vinden dat het Rijk daar werk van maakt.

- **M48-2024** door fracties BBB, CDA, VVD en JA21 inzake "Jacobskruiskruid bestrijding" is ingetrokken.

17. Schorsing naar 15 juli 2024.

De voorzitter schorst de vergadering tot 15 juli 2024.

Besluitenlijst PS-uitloopvergadering 15 juli 2024.

18. Heropening en mededelingen.

Afwezig zijn mw. Berkvens (D66) en dhr. Dekker (FvD)
Mw. Poot (VVD) arriveert later. Mw. Den Boer (BBB) en mw. Haas (PvdD) vertrekken eerder.

Er zijn 3 punten vanuit het eerste deel van de vergadering op 8 juli die behandeld worden bij punt 18:

- de tweede termijn van punt 14 over het Delegatiebesluit Omgevingsverordening voor geitenhouderijen (18a);
- het initiatiefvoorstel opheffing geheimhouding (18b);
- het interpellatieverzoek over de Wieringerhoek (18c).

18a. Tweede termijn: Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen.

Voordracht 31-2024 *(voorheen punt 14)*
Totaal aanwezig bij stemming: 51 leden.
Mw. Berkvens (D66), mw. Den Boer (BBB), dhr. Dekker (FvD) en mw. Haas (PvdD) zijn afwezig.

PS stemt in met een ordevoorstel van fractie BBB om na het indienen van amendement A20-2024 en motie M71-2024, GS eerst de gelegenheid te geven te reageren. Daarna volgt de 2e termijn.

Er is 1 amendement ingediend en aangehouden:

- **A20-2024** door fracties ChristenUnie, CDA, D66 en Volt inzake “Mogelijkheid tot Statenvergadering over opheffing geitenstop” is ingetrokken.

Er zijn 2 moties ingediend, die zijn aangehouden/ingetrokken:

- **M71-2024** door fracties ChristenUnie en CDA inzake “Versnelde procedure aanpassing OV NH2022 n.a.v. VGO-onderzoek” is aangehouden.
- **M72-2024** door fractie PvdD inzake “Beslissingen over toepassen voorzorgbeginsel niet delegeren” is ingetrokken.

Voordracht 31-2024 “Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen” is aangenomen.
Voor 42 en tegen 9 stemmen. Tegen stemmen de fracties PvdD, Volt, SP en 50PLUS. Het besluit 31-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 18a van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Stemverklaring fractie D66: stemt voor voordracht 31, wil met dit debat en de toezeggingen van de gedeputeerde, ook complimenten voor de constructieve houding daarin, toch mee gaan stemmen.
- Stemverklaring fractie ChristenUnie: stemt voor voordracht 31 vanuit het belang van agrariërs die wachten op duidelijkheid, maar vindt de procedure niet fijn gelopen.

- Stemverklaring fractie SP: stemt tegen voordracht 31, vindt onder het motto ‘haastige spoed is zelden goed’ dat er gewoon gewacht had kunnen worden.
- Stemverklaring fractie Volt: stemt tegen voordracht 31 en sluit zich aan bij de woorden van fractie SP.
- Stemverklaring fractie 50PLUS: stemt tegen voordracht 31 en sluit zich aan bij fractie SP; neemt de taken van PS ter harte en wil dat heel zorgvuldig doen; kan de tijdswinst van een halfjaar niet billijken.

18b. Initiatiefvoorstel JA21: opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek.
Nummer 43-2024 *(voorheen punt 2a)*
Totaal aanwezig bij stemming: 51 leden.
Mw. Berkvens (D66), dhr. Dekker (FvD) en dhr. Dessing (FvD) zijn afwezig.
Mw. Sijbenga (BBB) onthoudt zich van stemmen bij dit punt.

Er zijn geen moties of amendementen ingediend.

Initiatiefvoorstel 43-2024 “Opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek.” is verworpen.
Voor 8 en tegen 43 stemmen. Voor stemmen de fracties JA21, PVV en 50PLUS.
De geheimhouding op de betreffende passage blijft derhalve gehandhaafd.

18c. Verzoek tot interpellatie inzake “Project Wieringerhoek”.
(voorheen punt 2b)
De door fractie JA21 aangevraagde interpellatie inzake “Ontstane situatie-communicatie rond project Wieringerhoek en rol gedeputeerde Kocken” is behandeld. Gedeputeerde Kocken en dhr. Van Dijk hebben de gestelde vragen beantwoord.
Er zijn geen moties ingediend.

19. Startnotitie Gezonde Leefomgeving.
Voordracht 40-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 51 leden.
Mw. Berkvens (D66), mw. Den Boer (BBB), dhr. Dekker (FvD) en mw. Haas (PvdD) zijn afwezig.

Er is 1 motie ingediend en aangenomen:

- **M73-2024 door fracties PvdD, Volt, GroenLinks, VVD, D66, SP en ChristenUnie inzake “Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving” is unaniem aangenomen**.

Dictum:
PS roept GS op:
in het Plan van Aanpak Gezonde Leefomgeving verbinding te maken met andere programma's waarin groen in relatie tot leefomgeving een rol speelt.

Voordracht 40-2024 “Startnotitie Gezonde Leefomgeving” is aangenomen.
Voor 50 stemmen en tegen 1 stem. Tegen stemt de fractie FvD. Het besluit 40-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 19 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

20. Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen.
Voordracht 36-2024
Totaal aanwezig bij stemming: 51 leden.
Mw. Berkvens (D66), mw. Den Boer (BBB), dhr. Dekker (FvD) en mw. Haas (PvdD) zijn afwezig.

Er zijn geen moties/amendementen ingediend.

Voordracht 36-2024 “Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen” is aangenomen.
Voor 40 en tegen 11 stemmen. Tegen stemmen de fracties D66, PvdD, Volt, SP en ChristenUnie. Het besluit 36-2024 behorende bij de voordracht is bij agendapunt 20 van deze vergadering op de website gepubliceerd.

- Stemverklaring fractie PvdD: stemt tegen voordracht 36, heeft ook in het Presidium gemeld zeer teleurgesteld te zijn dat PS te laat in de gelegenheid is gesteld om de vragen tot zich te nemen en moties en amendementen te kunnen indienen; kan principieel niet voor deze voordracht stemmen, hoewel dat de fractie best pijn doet.

21. Vragenuur.
- De mondelinge vragen ingediend door fractie CDA over “Verwijderen van Jacobskruiskruid” zijn door gedeputeerde Olthof beantwoord.
- De mondelinge vragen ingediend door fracties JA21 en BBB inzake “Gewasschade door de houtduif” zijn door gedeputeerde Beemsterboer beantwoord.
- De mondelinge vragen ingediend door fractie SP inzake “ICL” zijn door gedeputeerde Olthof beantwoord.

22. Gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten.
Totaal aanwezig bij stemming: 51 leden.
Mw. Berkvens (D66), mw. Den Boer (BBB), dhr. Dekker (FvD) en mw. Haas (PvdD) zijn afwezig.

De stemmingen met betrekking tot de punten 18a, alsmede punten 19 en 20 zijn uitgewerkt bij de betreffende agendapunten.

23. Sluiting
De voorzitter sluit de Statenvergaderingen van 8 en 15 juli 2024.

Notulen - concept -

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	8 juli 2024
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Plaatsvervangend voorzitter	:	dhr. J.P. Hollebeek
Griffier	:	dhr. M.J.E.M. van Dam
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. M. van Aesch (PvdD), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. L.C.M. Berkvens (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. M.A. Hanou (PvdD), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. K.M.A. Jansen (D66), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid P.P. Korzelius (GL), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. D. de Moel (PVV), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. R. Nijkamp (BBB), mw. L.G.Y. Ouderkerken (VVD), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), Statenlid M. de Weerdt (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: Statenlid P.J. Laport (GL)

Agenda		Paginanummer:
1.	Opening en mededelingen.	(3)
2.	Vastelling agenda en regeling van werkzaamheden.	(3)
2.a	Initiatiefvoorstel JA21: opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek (VD-43).	(7)
2.b	Verzoek tot interpellatie inzake Project Wieringerhoek (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	(7)
3.	Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	(7)
4.	Lijst geheimhouding PS.	(7)
5.	Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 13 mei 2024.	(7)
6.	Vaststelling Strategische Statenagenda.	(7)
7.	Vaststelling lijst ingekomen stukken.	(7)
8.	Vaststelling voortgangslijst van moties.	(7)
9.	Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.	(8)
9.a	Vergaderschema PS en commissies 2025.	(8)
9.b	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied; Zienswijze PS op begrotingswijziging 2024, ontwerpbegroting 2025 en jaarstukken 2023 (VD-38).	(8)
9.c	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord; Zienswijze PS op conceptbegroting 2025 en jaarstukken 2023 (VD-39).	(8)
9.d	Omgevingsdienst IJmond; Zienswijze PS op begrotingswijziging 2024, ontwerpbegroting 2025 en jaarstukken 2023 (VD-41).	(8)
9.e	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek; Zienswijze PS op 3e begrotingswijziging 2024 en conceptbegroting 2025 (VD-42).	(8)
10.	Jaarstukken 2023 Provincie Noord-Holland (VD-34).	(8)
11.	Kaderbrief 2025 (VD-35).	(17)
12.	Nota reserves 2024 (VD-37).	(82)
13.	Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid (VD-32).	(87)

14.	Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen (VD-31).	(108)
15.	Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.	(117)
16.	Gebundelde stemming van alle motie(s).	(118)
17.	Schorsing tot 15 juli 2024.	(127)

Opening om 10.34 uur.

1. Opening en mededelingen.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik open de vergadering. Zoals ik u net al zei, ik wil u verzoeken om de mobiele telefoons op stil te zetten. Welkom aan u natuurlijk, als Statenleden, leden van Gedeputeerde Staten, onze ambtelijke ondersteuning, natuurlijk de belangstellenden en de pers op de publieke tribune en de mensen die ons wellicht online volgen.

Ik kan u mededelen dat er berichten van verhindering zijn, eigenlijk van twee leden. Dat is Statenlid Laport van GroenLinks. Hij zal later komen. Ook mevrouw Koning van het CDA zal later aanschuiven.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

De **VOORZITTER**: Gaan we als eerste bij de regeling van onze werkzaamheden de primus vaststellen. Dat is het Statenlid waar we gaan beginnen op het moment dat er sprake zal zijn van een hoofdelijke stemming. Dat is lid nummer dertien. Mevrouw Jansen van D66. [...] Ja, ik heb een geluksgetal dertien, denk ik.

Dan heeft het Presidium van 10 juni ingestemd met het invoeren van een extra stemronde voorafgaand aan het diner, als dat nodig is. We gaan kijken of het lukt vandaag om tot aan het diner te vergaderen. Zoals u weet, hebben we volgende week maandag de uitloopvergadering van deze Statenvergadering.

De fractie van JA21 heeft een initiatiefvoorstel ingediend voor het opheffen van geheimhouding met betrekking tot een passage in een document van het project Zon-op-water Wieringerhoek. Dit is opgenomen als agendapunt 2.a, maar vanochtend heeft het Presidium besloten om het op 15 juli te gaan behandelen en dat in samenhang met het interpellatieverzoek wat ook is ingediend. En de fractie JA21 heeft het interpellatieverzoek ingediend conform ons Reglement van Orde, over die ontstane situatie en de communicatie rondom het project Wieringerhoek en de rol van gedeputeerde Kocken. Dat is opgenomen als agendapunt 2.b. Het Presidium heeft vanochtend afgesproken om zonder stemming dit interpellatiedebat te houden op 15 juli. Dat zal dan zijn als agendapunt 21.a. Verlangt iemand hier het woord over? Zo niet, dan wordt het interpellatiedebat gehouden conform het voorstel van het Presidium op 15 juli en dan, nogmaals, als agendapunt 21.a.
Er is geen actualiteiten aangekondigd. Er zijn wel mondelinge vragen ingediend, drie sets, door de fractie van het CDA over het verwijderen van het Jacobskruiskruid, door de fracties van JA21 en de BBB over de gewasschade door de houtduif. En er zijn ook vragen, mondelinge vragen, door de fractie van de SP. Die zijn tijdig bij de griffie binnengekomen, maar die waren per abuis niet bij de stukken gepubliceerd. Dat is vanochtend alsnog gedaan. Maar ze waren zeker tijdig ontvangen. En het gaat om de mondelinge vragen over ICL. Die zullen tijdens het vragenuur op 15 juli aan de orde komen.

Dan de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. Er is er een tweetal ingediend. De fractie van de Partij voor de Dieren, JA21, ChristenUnie, SP en D66, met als titel Positieve houding naar de motie Teunissen. En ik stel nu de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren in de gelegenheid om deze motie toe te lichten.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. En dan wil ik er ook meteen even bij stellen dat ondertussen de fracties van 50PLUS en Volt deze motie ook mede indienen.

Dank u wel. Ja, vandaag precies vijf jaar geleden stond ik ook hier een motie Vreemd in te dienen. Dat is niet iets wat ik vaak doe. Ik sta hier heel graag, dat weet u allemaal. Maar moties Vreemd zijn niet zo mijn ding. Toen was er voormalig gedeputeerde Tekin die mijn motie omarmde en zei: gaan we doen. En dat was ook mede omdat hij unaniem was aangenomen. Dus ik hoop dat ik dat nog een keer voor elkaar krijg. Ik denk het eigenlijk niet. Maar goed, wie weet. Misschien de gunfactor. Maar goed, u weet dus ook dat het vijf jaar geleden was. Dus u kunt ook raden hoe oud ik vandaag geworden ben.

Goed. De motie Teunissen is aangenomen in de Tweede Kamer. Die motie die vraagt om onafhankelijke metingen bij Tata Steel. En nogmaals, ik ben niet zo van de moties Vreemd, maar dit is toch iets waar wij het signaal richting de Tweede Kamer willen geven vanuit Provinciale Staten, dat wij in ieder geval die motie omarmen en daar positief tegenover staan. Waarmee ik niet wil zeggen dat wij gedeputeerde Olthof op pad willen sturen met een opdracht om dit ter hand te nemen en hier geld en capaciteit meteen aan te besteden, maar meer vanuit ons als PS

om hem mee te kunnen geven onder zijn arm in de gesprekken met de minister en staatssecretaris van: wij als PS omarmen in ieder geval het idee, wij hebben een positieve houding tegenover het idee dat er onafhankelijk gemeten moet worden en dat hij daarmee het Rijk kan vragen om dit ook op te pakken. Dus daar hebben wij een motie voor. En zoals gezegd, samen met JA21, ChristenUnie, SP, D66, vijftig Plus en Volt. Het dictum van die motie luidt, en dan gaat het dus over PS: spreken uit een positieve houding te hebben over de motie Teunissen c.s. over zo snel mogelijk zorgen voor onafhankelijk, continu en fijnmazig meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel en het belangrijk te vinden dat het Rijk daar werk van maakt, en gaat over tot de orde van de dag. Ik dank u wel allemaal.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 47-8 juli 2024
Positieve houding naar motie Teunissen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De Tweede Kamer de motie Teunissen c.s.1 met 112 stemmen heeft aangenomen (voor stemden: PVV, GL-PvdA, NSC, D66, BBB, SP, CU, PvdD, Volt, JA21);*
- *Deze motie de regering verzoekt om zo snel mogelijk te zorgen voor onafhankelijk, continu en fijnmazig meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel, inclusief het voor handhaving benodigde cameratoezicht en deze data zo veel mogelijk openbaar beschikbaar te maken.*

Overwegende dat:

- *Deze aangenomen motie in lijn is met waar omwonenden van Tata Steel al jarenlang om vragen en een kans biedt om onafhankelijke metingen bij Tata Steel te realiseren;*
- *De motie Teunissen in lijn is met de oproepen van PS in de afgelopen jaren.*

Spreken uit:

- *Een positieve houding te hebben over de motie Teunissen c.s. over zo snel mogelijk zorgen voor onafhankelijk, continu en fijnmazig meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel;*
- *Het belangrijk te vinden dat het Rijk daar werk van maakt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren), Kelly Uiterwijk (JA21), Michel Klein (ChristenUnie), Remine Alberts (SP), Krista Jansen (D66), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Julie Schneemann (Volt).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De motie is ingediend en maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Ik kijk niet meer naar de ondertekening, zoals u weet. Dat is afgesproken in het Presidium. Eenvoud. U kunt hem enkelvoudig indienen en uiteraard publiceren via iBabs.

Ik kijk even of er nog meer partijen zijn voor een motie Vreemd. Mevrouw De Sain van de BBB, is er een motie Vreemd? Mag ik u uitnodigen? Dat gaat over jacobskruiskruid. Dat is mevrouw Sijbenga.

Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, een notie Vreemd Jacobskruiskruid onkruidbestrijding. Jacobskruiskruid is een giftig onkruid dat in de zomerperiode vaak voorkomt in weiden, akkers en bermen. De plant is voornamelijk giftig voor runderen en paarden en kan bij langdurige opname de lever beschadigen. Voor melkvee is extra waakzaamheid geboden, omdat de toxische stoffen ook via de melk worden uitgescheiden, wat ook gevaarlijk is voor de mens. Onlangs hebben we ook een bericht gekregen van een agrarische ondernemer in de Noordkop. Die heeft drie paarden verloren. Sorry, vier paarden verloren en drie paarden moesten aan de Prednison. En het is allemaal maar net goed afgelopen met die drie paarden.

Jacobskruiskruid verplaatst zich ook razendsnel en kan ook heel snel vermeerderen en kan wel vijftig tot tweehonderdduizend zaden per plant- En dan gaat de plant woekeren en het zal ook niet vanzelf verdwijnen. Het feit is ook dat Jacobskruiskruid – wat een woord – voorkomt in diverse bermen van provinciale wegen en snelheid is geboden bij de bestrijding om vermeerdering te voorkomen. Wij zijn dan ook van mening dat gecoördineerde aanpak en samenwerking tussen provincie, terreinbeheerders, natuurorganisaties en relevante belanghebbenden essentieel zijn voor een succesvolle bestrijding.

Dan lees ik nu even het dictum voor. Wij verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om een plan van aanpak op te stellen voor de bestrijding van Jacobskruiskruid. Daar waar nog geen beleid voor is om te onderzoeken welke andere plantensoorten dusdanig schade kunnen veroorzaken dat deze beheerd moeten worden. Te denken valt aan akkerdistel, speerdistel, bermkruiskruid. En dit meenemen in bovenstaand plan. De terreinbeheerders en agrariërs te betrekken bij het opstellen van het plan en bij PS terug te komen in Q4-Q1 met een uitgewerkt plan, en gaat over tot de orde van de dag.

Motie Vreemd aan de Orde van de Dag 48-8 juli 2024
Jacobskruiskruid bestrijding

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *Jakobskruiskruid dodelijk is voor mens en dier in gedroogde vorm.*
- *Jakobskruiskruid lastig is voor hooilandbeheer, dat ten dienste staat van de natuur, bij het verkrijgen van kruidenrijke- en faunarijke graslanden.*
- *Aanwezigheid van dit kruid maakt dat het kuilgras of hooi ongeschikt is als voer;*
- *Er een risico is dat Jakobskruiskruid zich uitbreidt naar aanliggende gronden die worden gebruikt voor beweiding of hooibouw;*
- *Naast het Jakobskruiskruid er meerdere plantensoorten zíjn die schadelijk zijn voor de ínheemse flora en fauna.*
- *Feit dat Jacobskruiskruid voorkomt in diverse bermen van provinciale wegen en dat snelheid geboden is bij de bestrijding om vermeerdering te voorkomen.*

Overwegende dat:

- *Jacobskruiskruid zich razendsnel vermeerdert en 50 tot 200.000 zaden per plant heeft en dat de plant gaat woekeren en niet vanzelf zal verdwijnen.*
- *Het om vergiftigingen te voorkomen zaak is, om Jacobskruiskruid gericht te bestrijden, direct wanneer de plant zich aandient;*
- *Dit uiteindelijk zal resulteren in vermindering van de onkruiddruk en hiermee het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen.*

Van mening zijnde dat:

- *Gecoördineerde aanpak en samenwerking tussen provincie, terreinbeheerders, natuurorganisaties en relevante belanghebbenden essentieel zijn voor een succesvolle bestrijding;*
- *Een gedegen plan van aanpak van onderop komt, door kennis en ervaringen te benutten en draagvlak te creëren voor de bestrijding van Jakobskruiskruid.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een plan van aanpak op te stellen voor de bestrijding van Jakobskruiskruid;*
- *Daar waar nog geen beleid voor is, te onderzoeken welke andere plantensoorten dusdanige schade veroorzaken dat deze beheerd moeten worden (te denken valt aan akkerdistel, speerdistel, bermkruiskruid) en dit mee te nemen in bovenstaand plan;*
- *De terreinbeheerders en agrariërs te betrekken bij het opstellen van dit plan;*
- *Bij PS terug te komen in Q4 Q1 met een uitgewerkt plan.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Dorien Sijbenga (BBB), Willemien Koning-Hoeve (CDA), Gerda Bakker (VVD) en Ivo Mantel (JA21).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ook deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Zijn er nog andere fracties die een motie Vreemd willen indienen?

Zo niet, wenst iemand nog over deze agenda het woord? Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Over agendapunt 12, de Nota reserves. Dat gaat over een andere manier om om te gaan of begroten van publiek geld. Mijn fractie heeft onvoldoende informatie om hier een goed besluit over te kunnen nemen en daarom stel ik ook aan de vergadering voor om dit besluit over de zomer heen te tillen en een onafhankelijke second

opinion aan te vragen om ons beter te laten informeren. Wij vinden het heel belangrijk dat we een goed besluit kunnen nemen over voorliggende agendapunten. Daarom mijn oproep aan iedereen die dit ook zo voelt, om in te stemmen met mijn voorstel.

De **VOORZITTER**: De heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Voorzitter, punt van de orde. Misschien denkt Statenlid De Weerdt 'driemaal is scheepsrecht', maar hier is over gestemd in de commissie, hier is zonet nog over gestemd in het Presidium. Ja, ik vind het een bijzondere gang van zaken. Maar voor de derde maal: VVD is voor het op de agenda houden van deze Nota reserve.

De **VOORZITTER**: Ik zag nog een hand van mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik ga me aansluiten bij wat de VVD zegt. We zijn ook bij motie Vreemd. Dus ik begrijp dit niet zo goed.

De **VOORZITTER**: Het klopt inderdaad dat er in het Presidium een gewogen stemming is geweest. Daar is het uiteindelijk op de agenda gebleven. Ik kijk toch even naar Statenlid De Weerdt. U wilt hier een stemming over?

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik wil het graag in stemming brengen.

De **VOORZITTER**: Dan ga ik de stemming openen. Als u vóór het voorstel van Statenlid De Weerdt stemt, dus als u vóór stemt, dan gaat het agendapunt van- Dames en heren. Dames en heren. Beste Statenleden, even goed luisteren. Als u vóór het voorstel stemt, dan gaat die van de agenda af. Als u tegen het voorstel stemt, dan blijft die op de agenda staan. Dus nogmaals, als u vóór het voorstel van Statenlid De Weerdt van Volt stemt, gaat hij van de agenda af. Als u tegenstemt, dan blijft het op de agenda staan. Statenlid De Weerdt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Voor de scherpte. Mijn voorstel was om het over de zomer heen te tillen.

De **VOORZITTER**: Nee, ik ga nu niet de discussie overdoen die we net in het Presidium hebben gehad en in de commissie. Nogmaals, als u vóór het voorstel stemt, gaat die van de agenda af. Als u tegenstemt, blijft die op de agenda staan. Ik vraag aan de griffier om de stemming te openen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Mag ik een stemverklaring geven?

De **VOORZITTER**: U heeft gelijk. U mag een stemverklaring geven. Het is goed dat u me even scherp houdt. [...] Laat hem maar open staan. Uw stemverklaring?

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, ik heb een stemverklaring. Ik vind het altijd heel erg goed dat wij als PS zo goed mogelijk geïnformeerd zijn. Ik ben het er ook niet mee eens dat het 'drie keer is scheepsrecht' is, want het voorstel in de commissie was wel totaal anders. Maar het is wel zo dat dit vanmorgen al in het Presidium is besproken. Daar is tegengestemd. En hoezeer ik het Statenlid De Weerdt ook gun, denk ik dat we ons daar wel aan moeten houden, want anders kunnen we dit rondje elke keer blijven opvoeren. Dus met pijn in het hart zullen wij toch tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? De stemming is geopend. [...] Als het goed is, kunnen er 53 stemmen worden uitgebracht. We hebben er 52. Wie mist daar? [...] De heer Laport. Ja, hij zou afwezig zijn. Twee. Wie is dan nummer drie? We hebben er 53. Ah. 53. De stemming is gesloten. 40 stemmen tegen, dertien vóór. Is het voorstel verworpen. Voor hebben gestemd: D66, JA21, Volt, CDA en de SP en de ChristenUnie. Het voorstel is verworpen. Het agendapunt blijft op de agenda staan.

Iemand anders nog het woord over deze agenda? Zo niet, dan is de agenda verder conform het voorstel van het Presidium vastgesteld.

2.a Initiatiefvoorstel JA21: opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek (VD-43).
2.b Verzoek tot interpellatie inzake Project Wieringerhoek (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: Dan ben ik bij agendapunt 2.a, het initiatiefvoorstel van JA21 wordt dus op 15 juli behandeld. 2.b, het verzoek tot interpellatie gaat ook naar 15 juli.

De agendapunten 2.a en 2.b zijn aangehouden en worden geagendeerd voor de Provinciale Statenvergadering op 15 juli 2024.

3. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: Dan ben ik bij agendapunt 3, de actualiteit. Er is geen actualiteit ingediend.

Voorafgaand aan de vergadering zijn geen actualiteiten ingediend.

4. Lijst geheimhouding PS.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar agendapunt 4, de Lijst geheimhouding Provinciale Staten. Er zijn tot op heden van de griffie geen opmerkingen ontvangen. Wenst iemand daar nog het woord over? Zo niet, dan stel ik voor dat ter kennisgeving aan te nemen.

De lijst geheimhouding PS is ter kennisgeving aangenomen.

5. Vaststelling notulen en besluitenlijst van de Statenvergadering van 10 juni 2024.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar agendapunt 5, vaststelling van de notulen en de besluitenlijst van de vergadering van 10 juni. Er zijn ook geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand daar het woord over? Zo niet, dan kunnen ze ongewijzigd worden vastgesteld.

De notulen en de besluitenlijst van de Provinciale Statenvergadering van 10 juni 2024 zijn ongewijzigd vastgesteld.

6. Vaststelling Strategische Statenagenda.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar agendapunt 6, de Strategische Statenagenda? Wenst iemand daar het woord over? Zo niet, dan is die ook vastgesteld.

De Strategische Statenagenda is ongewijzigd vastgesteld.

7. Vaststelling lijst ingekomen stukken.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar 7. Dat is de Lijst van ingekomen stukken, het vaststellen daarvan. We hebben tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand het woord daarover? Zo niet, dan is conform afdoening van het Presidium deze afgedaan.

De lijst ingekomen stukken is conform het voorstel van het Presidium vastgesteld.

8. Vaststelling voortgangslijst van moties.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar 8, Voortgangslijst van de moties. Er zijn ook geen opmerkingen over deze lijst ontvangen. Verlangt iemand het woord over deze lijst? Dan stel ik voor de lijst vast te stellen.

De voortgangslijst van moties is ongewijzigd vastgesteld.

9. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk.
9.a Vergaderschema PS en commissies 2025.
9.b Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied; Zienswijze PS op begrotingswijziging 2024, ontwerpbegroting 2025 en jaarstukken 2023 (VD-38).
9.c Omgevingsdienst Noord-Holland Noord; Zienswijze PS op conceptbegroting 2025 en jaarstukken 2023 (VD-39).
9.d Omgevingsdienst IJmond; Zienswijze PS op begrotingswijziging 2024, ontwerpbegroting 2025 en jaarstukken 2023 (VD-41).
9.e Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek; Zienswijze PS op 3e begrotingswijziging 2024 en conceptbegroting 2025 (VD-42).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de hamerstukken, agendapunt 9. Het Presidium adviseert om in te stemmen met de volgende door mij op te noemen voordrachten als hamerstuk te behandelen. Dat is 9.a, voordracht 33, het vergaderschema van Provinciale Staten en de commissies voor 2025. Agendapunt 9.b, de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, Zienswijze Provinciale Staten op de begrotingswijziging 2024, de ontwerpbegroting 2025 en de jaarstukken van 2023. Voordracht 33. Agendapunt 9.c. Dat is de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, Zienswijze van Provinciale Staten op de conceptbegroting 2025 en de jaarstukken 2023. Voordracht 39. Agendapunt 9.d, dat is de Omgevingsdienst IJmond. Ook de zienswijze van Provinciale Staten op de begrotingswijziging 2024, de ontwerpbegroting 2025 en de jaarstukken 2023. Voordracht 41. En dan gaan we naar 9.e, dat is de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek. Een zienswijze ook van Provinciale Staten op de derde begrotingswijziging 2024 en de conceptbegroting 2025. Voordracht 42. Verlangt iemand hoofdelijke stemming of een stemverklaring? Aantekening? Zo niet, dan zijn de besluiten behorende bij de punten 9.a tot en met 9.e aangenomen.

10. Jaarstukken 2023 Provincie Noord-Holland (VD-34).

De **VOORZITTER**: En dan zijn we aangekomen bij agendapunt 10, de Jaarstukken 2023, voordracht 34. In deze jaarstukken legt Gedeputeerde Staten verantwoording af over het gevoerde beleid over het jaar 2023 en de provinciale baten en lasten in 2023, hoe die zich ontwikkeld hebben. De accountant heeft de accountantsverklaring afgegeven en die is ook bij de stukken gevoegd.

De volgende sprekers hebben zich bij mij gemeld. Dat is mevrouw Bezaan van de PVV, mevrouw Uiterwijk van JA21, mevrouw Schneemann van Volt, de heer Roosendaal van de VVD, de heer Valk van de BBB, Statenlid Korzelius van GroenLinks, mevrouw Ten Ham van de PvdA, de heer Dessing van Forum voor Democratie, de heer Heijnen van het CDA, mevrouw Chandansingh van 50PLUS en de heer Klein. Mevrouw Van der Helm, ik ben zelf ook eventjes- Ze schrijven het hier voor mij op. Iemand vergeten? Nee, zo niet, dan geef ik in de eerste termijn het woord aan mevrouw Bezaan van de PVV.

Eerste termijn Provinciale Staten
Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Meneer de voorzitter, allereerst willen wij onze dank uitspreken aan het college, de ambtelijke organisatie en natuurlijk de accountant voor het gedegen werk dat is verricht bij het samenstellen van de jaarstukken 2023.

Voorzitter, het moge geen verrassing zijn dat de PVV andere politieke keuzes had gemaakt. Wij hebben onze bedenkingen gehad bij een aantal beleidsbeslissingen en hebben dit ook meermaals kenbaar gemaakt. Echter, wij erkennen het belang van een sluitende jaarrekening en de noodzaak om transparantie en verantwoording af te leggen over de financiële gang van zaken binnen onze provincie. Ondanks onze politieke verschillen en kritische kanttekeningen zien wij in de uiteindelijk gepresenteerde jaarstukken een zorgvuldig en integer proces van financiële verantwoording.

Voorzitter, ik zal hier niet herhalen wat wij in de commissie allemaal over de jaarstukken hebben besproken. Dat lijkt me overbodig. Desalniettemin wil ik de gedeputeerde danken voor de schriftelijke beantwoording van onze gestelde vragen inzake GO! Noord-Holland. Wij zien de resultaten van de evaluatie van groei en voortgang van de deelnemende bedrijven vol verwachting tegemoet.

Voorzitter, de PVV zal akkoord gaan met de jaarstukken, met dien verstande dat wij ervan uitgaan dat er in de toekomst de nodige aandacht blijft worden besteed aan de breed levende zorg omtrent de onderbesteding en dat de 25%-norm op de Algemene Reserves wordt gehandhaafd.

Voorzitter, ik dank u voor uw tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil graag beginnen met een bedankje aan de ambtenaren die aan onze jaarstukken gewerkt hebben. De jaarstukken geven veel informatie en zijn financieel transparant, waardoor wij onze controlerende taak goed kunnen uitvoeren. Het enige wat nog beter in beeld gebracht kan worden wat ons betreft, is wat er niet is bereikt. Dat is soms nog een puzzel en met een onderbesteding is het wel prettig om te zien waar de doelen niet gehaald worden.

Financieel gezien geven deze jaarstukken wat ons betreft een vrij verontrustend beeld. Er is een onderbesteding op de begroting van tien procent. Dit was vorig jaar nog vijf procent en is dus verdubbeld. Dat houdt in dat veel zaken niet uitgevoerd zijn. Wij kunnen ons voorstellen dat met name de coalitiepartijen dat wat minder leuk vinden. Je kan je ook afvragen of eigenlijk alles wel nodig is. Ik bedoel, als je tien procent onderbesteding hebt en niemand het eigenlijk echt merkt, misschien moeten we dan gewoon een beetje snijden in onze begroting.

Ondanks deze onderbesteding van tien procent zien we dat we nog altijd meer hebben uitgegeven dan dat er binnenkomt. Het saldo voor onttrekking aan onze reserves is 25 miljoen euro negatief. In totaal wordt er dan 69 miljoen uit de reserves onttrokken, waardoor het resultaat uiteindelijk 44 miljoen positief wordt. Dit positieve saldo moet echter niet te veel bejubeld worden, want dit komt enkel en alleen doordat we structureel onze spaarpotten aan het plunderen zijn. Moet u zich voorstellen hoe onze spaarpotten eruit hadden gezien als we geen tien procent onderbesteding hadden gehad het afgelopen jaar. Als Provinciale Staten hebben wij afgesproken dat onze Algemene Reserve 25 procent van de structurele algemene dekkingsmiddelen moet bedragen. Dat komt uit op een bedrag van 111 miljoen euro. De stand van de Algemene Reserve is eind 2023 nog maar 119 miljoen, waardoor er een serieus risico ontstaat dat wij volgend jaar niet meer voldoen aan deze 25 procentnorm voor de Algemene Reserve. Dit getuigt wat JA21 betreft niet van solide financieel beleid. Wij gaan ervan uit dat er meer partijen zijn in deze Staten die staan voor een prudent financieel beleid en die vinden dat er een omslag nodig is. De afgelopen jaren is er stelselmatig meer geld uit onze reserve gegaan dan erin, en dat is niet houdbaar. Daarom is JA21 er ook sterk voorstander van om, naast de veelal boekhoudkundige bezuinigingen die zijn aangekondigd door het college, over te gaan tot een kerntakendiscussie. En wij verwachten ook van deze Staten dat wij eigenlijk gezamenlijk uitspreken dat wij van de gedeputeerden verwachten dat we niet onder die 25 procentnorm gaan. Met andere woorden, we gaan niet de norm aanpassen aan de situatie, maar we gaan de situatie aanpassen aan de norm. Om dat te kunnen doen en de onderbesteding aan te pakken, stellen wij voor om bij het opstellen van de begroting van 2026, wat tevens het ravijnjaar is, gebruik te maken van de methode van zero-based budgeting. Bij zero-based budgeting wordt de begroting opnieuw opgebouwd en wordt er niet langer uitgegaan van bestaande budgetten. Het is een beproefde methode om de onderbesteding en de lucht uit een begroting te halen en geeft tevens handvatten aan PS om bij te sturen in de financieel zware jaren die met het ravijnjaar op ons afkomen. Daarvoor dienen wij bij de Kaderbrief dan ook een motie in om tot een expertmeeting daarover te komen.

Voorzitter, zoals u al van ons begreep, hoeft onderbesteding op onze begroting niet altijd een probleem te zijn. Wat ons betreft doet de provincie immers veel zaken die niet tot de kerntaken behoren en dan ook niet nodig zijn. We hebben zorgvuldig alles geanalyseerd. Het betreurt ons dat er een vertraging in het Masterplan Wonen zit, er een onderbesteding zit op mobiliteit en er fors minder is besteed aan het beheren van infrastructuur en vaarwegen. Als je dan vervolgens bekijkt wat er wel gelukt is, dan benoem ik even het project Van Stinzenplanten tot Börgblomkes, waarbij we achttien particuliere Stinzenflora biotopen in kaart hebben gebracht, de campagne Zet de Groene Wereld Aan, de gezamenlijke aanpak van zero emissie zones in gemeenten en het

mede organiseren van de Landschapstriënnale 2023 waar de klimaatrisico's voor erfgoed in beeld zijn gebracht. Ja voorzitter, dat alles geanalyseerd hebbende, denken wij dat de onderbesteding toch wat beter op andere plekken terecht had kunnen komen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank, voorzitter. De uitdagingen waar we als provincie voor staan – de wooncrisis, de klimaatcrisis, de natuurcrisis, et cetera – vragen om actie. Volt is dan ook teleurgesteld dat we continu onderbesteding op deze begroting hebben. Een mooi voorbeeld hiervan is het geld voor het NNN. Want hoewel er steeds wordt gepraat over dat de doelstellingen niet gehaald gaan worden omdat er geen geld is, voelt het ook wrang dat het geld dat er wel is vorig jaar niet is opgemaakt. En we begrijpen dat er altijd iets kan vertragen in een planning, maar het is toch heel erg dubbel en we hopen dan ook dat we in de toekomst beter onderbouwde plannen gaan hebben, zodat we ook echt actie kunnen gaan ondernemen om deze problemen van nu en in de toekomst op te lossen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Voorzitter, de VVD heeft kennisgenomen van de jaarstukken 2023 en bedankt iedereen die aan dit proces heeft meegewerkt. Het is de verantwoordelijkheid van de Staten om toezicht uit te oefenen op het proces van financiële verslaggeving, zo wordt ons wel twee keer na elkaar op bladzijde vijf van de controleverklaring van de accountant duidelijk gemaakt. Het financiële verslaggevingsproces komt voor het jaar 2023 vandaag tot een einde. Rest ons nog de vraag aan het college of er sinds de controleverklaring door de accountant op 14 juni nog aanvullende zaken of risico's aan het licht zijn gekomen met betrekking tot de getrouwheid van de stukken waarover zij ons moeten informeren. Als dat niet zo is, dan kunnen we instemmen met de voorliggende jaarstukken en de voordracht resultaatsbestemming en de overige voorstellen overeenkomstig het ontwerpbesluit.

We hebben kennisgenomen van de aangeleverde stukken door het college, het verslag van bevindingen en de controleverklaring door de accountant en de adviezen van de Statencommissies. De provincie staat er financieel gezond voor en kan tegen een stootje. Wij verwachten van onze gedeputeerde dat dat zo zal blijven en dat de planning en uitvoering van beleid zal worden aangescherpt, zodat het patroon van onderbesteding gekeerd zal worden en er nog beter kan worden gestuurd in de keuzes die we met elkaar moeten maken om het evenwicht tussen beleidsuitvoering en gezonde provinciale financiën te bewaken. Want het zou toch zonde zijn, voorzitter, als we geld gaan lenen volgend jaar, terwijl er vanwege onderbesteding geld op de plank blijft liggen waarover we geen rente krijgen.

Als laatste nog twee punten van aandacht vanuit onze kant. Schrap het woord ‘revolverend’ uit het beleid. Want hoge risico's die niet door de markt worden gedragen, leiden altijd tot uitstroom van middelen. Zelfs met goed risicobeheer komt niet alle geld met rente terug en door inflatie zal de koopkracht, en dus de effectiviteit, afnemen. Laten we blijven nadenken over welke rol wij willen vervullen als provinciale overheid bij het aanjagen van marktontwikkelingen door actieve risicodragende interventies. Immers, de ruimte in de opcenten zijn geen verzekeringspremie voor tegenvallende investeringen. We hebben een opdracht om ervoor te zorgen dat investeringsrisico's en actieve transitiedadendrang niet ten koste gaan van onze kerntaken, zoals bijdragen aan afdoende en goed onderhouden infrastructuur op het gebied van waterstof en elektriciteit, wegen, vaarwegen en fietspaden, en beter functionerende omgevingsdiensten die de gezondheid van onze burgers moeten helpen beschermen. Dat zijn brede welvaartsonderwerpen waar wij als provincie wel een directe rol in hebben te vervullen.

En ten tweede, onder verwijzing naar het geredigeerde verslag van bevindingen door de accountant. In het kader van de jaarrekeningcontrole verwacht de VVD dat de IT-controles op korte termijn worden versterkt om het risico op fraude te verkleinen en de controlekosten van de accountant te verminderen. Dat er al sinds 2019 door de accountant wordt geconcludeerd dat de IT-omgeving onvoldoende betrouwbaar is voor jaarrekeningdoeleinden, kan eigenlijk niet. Op het gebied van IT-beveiliging in brede zin zou het streven moeten zijn om zo snel mogelijk te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid uit 2020. Als robuuste en betrouwbare overheid, als voorbeeld voor onze inwoners en bedrijven, moeten we de IT-veiligheid grondig en

met spoed oppakken. We zien met de oorlog in Oekraïne en de waarschuwingen van overheidsdiensten over ondermijning door buitenlandse mogendheden en criminele organisaties dat IT en informatiebeveiliging superbelangrijk zijn. Zolang we de Baseline Informatiebeveiliging Overheid niet voldoende hebben geïmplementeerd, moeten we dat adequaat toelichten en er hard aan werken om onze IT-veiligheid als provincie op het gewenste niveau te krijgen. We hopen dat het college dat met ons eens is en hier een prioriteit van maakt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Valk van de BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dank u, voorzitter. Ook BBB bedankt uiteraard ook de ambtenaren en GS voor het opstellen van de stukken. Het is helder, duidelijk en zestig pagina's minder dan vorig jaar. Daar zijn we altijd weer blij mee.

De BBB maakt zich wel zorgen over de negen procent onderbesteding. Het blijkt ook elk jaar iets meer te worden. Dat is in de commissie Bestuur uitgebreid besproken en BBB heeft er dan ook vertrouwen in dat GS dit volgend jaar goed blijft monitoren en ons op tijd zal informeren.

Het verslag van de bevindingen van de accountant is duidelijk. Er is een goede samenwerking met de organisatie. Natuurlijk zijn er hier en daar ook kritische klanken, maar overall een beeld wat positief is . BBB gaat dan ook akkoord met het jaarverslag 2023.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Dank u wel, voorzitter. Zowel in de Rekeningcommissie als de commissie Bestuur is al uitgebreid gesproken over de jaarstukken 2023. Ik ga onze inbreng in die commissies dan ook niet herhalen, maar ik vind het wel dat de jaarstukken alle aandacht verdienen, juist ook in de Statenvergadering. Ik wil het college complimenteren, en uiteraard ook de organisatie, voor deze jaarstukken. Ze geven een goed beeld van alle geleverde, maar ook niet-geleverde prestaties en de financiële positie van onze provincie. Waardering ook, want dat is wel nieuw in deze jaarrekening, waarop voor de eerste maal de rechtmatigheidsverantwoording is opgepakt.

In het Rapport van Bevindingen van de accountant worden toch een paar harde noten gekraakt. Dat is net ook aan de orde geweest. De onderbesteding, dat lijkt een punt te zijn wat steeds weer terugkomt en soms ook in hevige mate. En de aanbesteding, dat blijft ook nog een zaak die steeds weer opmerkingen van de accountant oproept. Het is voor de eerste keer het proces van de jaarrekening, wat nou niet bepaald soepel is verlopen. De gedeputeerde heeft aangegeven zich op deze punten te zullen inspannen om daar verbetering in te brengen. Ik heb daar vertrouwen in.

Voorzitter, de Jaarrekening 2023 lijkt een positief beeld te geven met een voordelig rekeningresultaat van ruim 44 miljoen. Dat is 13,4 miljoen meer dan bij de laatste begrotingswijziging is voorzien. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen, en dat is ook al door mevrouw Uiterwijk gezegd, dat we eigenlijk 69,5 miljoen meer onttrokken hebben aan de reserves dan toegevoegd, zodat er feitelijk een negatief resultaat is van 25,4 miljoen. Voorzitter, in de Rekeningcommissie heb ik nadrukkelijk gevraagd hoe de accountant nu de financiële positie van de provincie beschouwt. Hij is van mening dat de provincie solide is, voldoende reserves heeft om tegenvallers op te kunnen vangen. En ik heb hem ook gevraagd, want stel nu dat de Algemene Reserve beneden die 25 procent komt, zoals in de Financiële Verordening is opgenomen, dan nog, zegt de accountant, is er sprake van een financieel solide positie van onze provincie. En we vinden dat een belangrijke conclusie. Dat is mede gebaseerd ook op paragraaf 4.1 uit de jaarstukken waar het gaat over het weerstandsvermogen en de risicobeheersing.

Voorzitter, de financiële positie van de provincie maakt het onzes inziens mogelijk om ook bij een strenge winter de voorzieningen op peil te houden en het coalitieakkoord uit te voeren. En dat, voorzitter, wekt vertrouwen voor de toekomst. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Geef ik nu het woord aan mevrouw Ten Ham van de PvdA. Uw maidenspeech.

Mevrouw **TEN HAM** (PvdA): Dank. Ja. 1 december 1989, de Berlijnse Muur was net gevallen, maar een ruime tienduizend kilometer hiervandaan was er voor een nieuw hoopvol tijdperk nog geen sprake. Twee jaar daarvoor was in Zimbabwe dictator Mugabe aan de macht gekomen. Een tweeling werd geboren in Harare, de hoofdstad van Zimbabwe. Dochters van twee heel idealistische ouders uit Utrecht, die in het onderwijs en in het ziekenhuis werkten. De tweeling werd geboren met een Shona-naam: Tariro en Tendai. Tariro betekent hoopvol, verwachtingsvol. Want het idealistische stel wilde al lang ouder worden en die lang gekoesterde wens kwam in vervulling. De jongste van de tweeling- Twee minuten verschil, maar dat is bij een tweeling wel een detail wat belangrijk is om vernoemd te worden. De jongste van de twee krijgt de naam Tendai, wat je kunt vertalen als 'dank je wel' of 'dankbaar voor hetgeen mij gegeven is door God'. Tendai, dat was ik. De tweeling groeide op in een land met een complexe geschiedenis. Voortdurend geconfronteerd met onrecht. Dat staat symbool voor Zimbabwe. Komende uit dat warme en liefdevolle gezin zal ik mijzelf altijd de vraag moeten blijven stellen waarom wij daar waren. In alle eerlijkheid moet ik concluderen dat we daar niet hadden moeten zijn. Toch volgden vijf heel gelukkige jaren, samen met een buurjongen met de mooist denkbare naam: Innocent. Samen opgroeien maakt dat je veel met elkaar speelt, deelt en van elkaar leert. Het maakte ook dat wij na vijf jaar leerden hoe willekeur, onrechtvaardigheid en privilege eruitziet. Toen het onveilig werd in Zimbabwe, in een land diep getekend door de geschiedenis, konden wij, doordat we een Nederlands paspoort hadden, in het vliegtuig stappen. We vertrokken naar Nederland. We verhuisden naar het idyllische Harmelen, een klein dorpje in de buurt van Utrecht, waar mijn moeder na een aantal jaar een zorgboerderij startte en mijn vader verder ging werken in de gezondheidszorg. Jaren later gingen we enkele weken terug naar Zimbabwe. We zagen Peggy, die vele jaren voor ons had gezorgd, van wie ik ontzettend veel ben gaan houden. En niet veel later bleek zij te zijn overleden aan de gevolgen van tbc. En Innocent, die zagen wij toen ook nog. En met Innocent gaat het goed. Hij studeert inmiddels in Zuid-Afrika.

Pas toen zag ik bewust hoe vernietigend de gevolgen zijn van een land wanneer het democratisch proces niet eerlijk en transparant verloopt. Verkiezingen waarbij er over de schouder wordt meegekeken en er meer voorkeursstemmen zijn voor een kandidaat dan stemgerechtigden. Toen wij vorig jaar mochten stemmen voor de Eerste Kamer in een prachtig afgelakt antiek stemhokje, emotioneerde mij dat. Ik heb hier vaak aan teruggedacht. Wat we hier mogen doen is niet vanzelfsprekend, uiterst kwetsbaar en een immens grote verantwoordelijkheid die we met elkaar moeten beschermen.

Ook terug in Nederland, waar ik ging studeren, werd mij het belang duidelijk van een rechtvaardige, veilige samenleving. In die periode, die ik ten volle heb benut met een breed scala aan bijbaantjes en in alle opzichten van die periode heb genoten. Achter de bar, een korte journalistieke verkenning met wisselend succes, ik werkte in de kinderopvang en het mooie beroep van beveiliger, waar ik nog altijd heel erg trots op ben. Maar er was ook een worsteling. Bij U.V.S.V. in Utrecht sloot ik vriendschappen voor het leven. U.V.S.V. is het meisjescorps in Utrecht, ter verduidelijking. Maar ook heel veel jaren een sluier van schaamte en angst om me heen. Ik was bang. Een heel bang meisje dat niet durft te vertellen dat ze heel erg verliefd was geworden op het leukste en het mooiste meisje van de stad. Ik had daarvoor een weinig constructieve oplossing bedacht. Ik ging namelijk naar elk gala met een andere jongen. Heel sympathieke jongens. En hoopte dat dat steeds complexer wordende dubbelleven zichzelf zou oplossen. Helaas niet het geval. Met veel geduld en liefde van ontzettend veel lieve mensen om mij heen had ik het geluk dat ik de ruimte kreeg om mijzelf te leren kennen en ontdekken. Ik durfde eindelijk met trots hand in hand ontzettend verliefd de stad te betreden. Vanaf toen ontdekte ik helaas dat we ook in Nederland nog niet in alle veiligheid samenleven. Het is die keer dat we in de snackbar aten en er eten over ons uitgesmeerd werd. Het aanbellen van een buurman met de mededeling dat mensen zoals wij niet in de straat thuishoren. De twijfel om haar hand vast te houden in de tram. De vulgaire attributen die een collega op mijn bureau achterliet. Je komt niet één keer uit de kast, maar bijna wekelijks. En altijd is er de angst die je ongewild met je meedraagt. En daar is de Regenbooggemeenschap waar ik onderdeel van mag worden, zich elke dag van bewust. Wat ik toen nog niet realiseerde, is dat ik door kennis te maken met deze gemeenschap, soms met een gedeelde agenda, maar ook rijk en kleurrijk, in verscheidenheid en met onvoorstelbaar veel dappere activisten, die daar niet zelden de hoogste prijs voor hebben moeten betalen, van ver zijn gekomen. Vele stemmen die ongehoord zijn gebleven, nu nog steeds niet de stem en ruimte hebben die ze verdienen. Het is mijn diepste motivatie om hiervoor te strijden. Gelijkwaardige toegang tot de meest basale voorzieningen als

gezondheidszorg, een veilige kleedkamer, ook in Noord-Holland, een oudedagsvoorziening waar je niet terug de kast in hoeft, veilig en zichtbaar jezelf kunnen zijn. Het is niet vanzelfsprekend, zo leren we nu ook weer. Een uiterst kwetsbare wens.

Tijdens mijn studententijd kreeg ik een college van de Nationale Ombudsman. Heel erg dankbaar voor dit college. Ik kreeg een college van de Nationale Ombudsman over lokale democratie. Ik was meteen enthousiast. Ik had vrij weinig enthousiasme op kunnen brengen voor de collegebanken, maar dit college heeft alles veranderd. Ik besloot met een groep vrienden een lokale partij op te richten in Amsterdam-West. Een fantastisch avontuur waarbij we onze buurt, de bijzondere bewoners en haar problemen beter leerden kennen. Zoals nu ook nog weleens het geval is, hanteerde ik destijds toen ook een heel flexibele stijl in het hanteren van mijn mailbox. En ik had een mailtje over het aanpassen van de naam van onze nieuwe partij over het hoofd gezien. Zo kwam het dat we de verkiezingen ingingen met een partij onder de naam Lijst 31. Het was namelijk de volgorde van de lijst die we hadden gekregen. Geen ideale startpositie, maar we gingen er samen met het grootst mogelijke enthousiasme tegenaan. We haalden helaas net niet genoeg stemmen en we mochten niet deelnemen aan de stadsdeelcommissie, maar er kwam iets moois voor in de plaats. In de regenachtige dagen op markten, tijdens debatten, bij het flyeren, maakte ik kennis met de PvdA. In vaak wat smoezelig verkleurde rode regenjasjes waren ze overal. Betrokken en ook vol enthousiasme en interesse. Ze waren geïnteresseerd in ons project, geïnteresseerd in ons en waarom we daar waren. En ze gaven aan dat, mocht het niet lukken – toen nog heel hoopvol, maar goed – waren we meer dan welkom. Zo gebeurde het dat ik niet veel later besloot het partijprogramma te bestuderen. Ik leerde sociaaldemocratie kennen en ik sloot me aan bij de PvdA. Het gaat pas goed met ons als het met iedereen goed gaat. Ongelijk investeren in gelijke kansen, een leefbaar loon. Zeker als beveiliger heb ik ervaren hoe belangrijk dat is. Bij elke cao-onderhandeling ging mijn leven er een beetje op vooruit. Zorgen dat iedereen mee kan groeien naar een groene toekomst en de ziel van onze stad en provincie blijven beschermen. Het zijn maar enkele elementen waarom ik zo van de sociaaldemocratie ben gaan houden; en al die roodgroene vrienden, die inmiddels als een familie zijn gaan voelen. Kort erna kreeg ik via Project 20 – Gert-Jan was toen begeleider; we leerden elkaar al vroeg kennen – de kans om een eigen droom te verwezenlijken en die droom was om Nederland mooier te maken. Zo begonnen we. Ik ging ook op pad. Ik mocht meedoen. Ik was net lid van de partij. Ik leerde eindeloos veel inspirerende mensen kennen. Ik mocht een jaar lang door het land trekken om slachtoffers van anti-LHBTIQA+-geweld en discriminatie te interviewen. Naïef als ik was, dacht ik dat het een leerzaam, handzaam rapport zou worden. Het zou eindigen met wat aanbevelingen. Ik zou het overhandigen en de wereld zou veiliger zijn. Probleem opgelost. Dat bleek een veel complexere route. Een route die je samen aflegt. Die ik ook hier in de Staten afleg. Met fantastische, strijdlustige collega's. Ik kijk ze even aan: heel veel dank daarvoor. En belangenorganisaties. Zeker hen. Dappere activisten. Politici. Ook van andere partijen. Want ik geloof erin dat de regenboogvlag ons in staat stelt soms partijkleuren te doen overstijgen en we er samen voor zorgen dat iedereen mag liefhebben, houden van en veilig en zichtbaar zijn in deze provincie. Zijn wie je bent. Ik geloof wel dat we harder moeten werken, nog meer samenwerken om te zorgen dat kinderen, op zoek naar hun identiteit, weten dat er van ze gehouden wordt, dat ze veilig zijn en mogen zijn wie ze zijn, alles willen zien van hen en naast elkaar blijven staan. Dat zijn, haar, diens toekomst veilig en hoopvol is, opgroeien met trots en alle kansen om het leven hoopvol en gelijkwaardig vorm te geven. We moeten nog harder werken om onze democratie nog beter te beschermen. Het eerlijke verhaal blijven vertellen. Ik heb de afgelopen jaren ook jullie beter mogen leren kennen. Dat is het voordeel als je heel lang wacht met je maidenspeech, dan heb je dat geluk. En ik ben dankbaar dat ik jullie beter heb mogen leren kennen. Jullie dromen, jullie zorgen. Partners, kinderen die leren fietsen. En de route hoe jullie op deze plek zijn gekomen. Ik ben er dus ongelooflijk dankbaar voor. Het heeft me ontzettend veel geleerd en ik hoop dat we samen verder gaan op weg naar onze dromen. En ik zou graag willen afsluiten met de woorden van de opa van Natascha van Weezel. Zij sprak die uit bij de Willem Arondéuslezing. Zij zei het volgende: “Zie ieder mens als een individu en niet als onderdeel van een groep”. En de woorden van haar vader, Max van Weezel: “Houd je hart zacht. Haat beantwoord je niet met haat. Een zacht hart is veel sterker.” Laten we elkaar blijven zien als individu, allen die wij mogen vertegenwoordigen, en elkaar tegemoet treden met een zacht hart.

Dan komt nu de meest merkwaardige overgang die je je kan voorstellen. We gaan namelijk van een land met ongekende inflatie en totale afwezigheid van transparantie naar onderbesteding. En ik vervolg daar in het betoog van Jan Stam en ook Jorrit Carton al in 2022, namelijk de zorgen

over de onderbesteding. Een trend die, ondanks alle zorgen die al vele jaren zijn geuit, helaas alleen maar is toegenomen en niet afgenomen. Naast de financiële terugkoppeling wil ik nogmaals de wens benadrukken voor een inhoudelijke jaarlijkse terugkoppeling, zodat we meer inzicht krijgen en waarin we onszelf de vraag kunnen stellen hoe we dit kunnen voorkomen, waarom resultaten wel en niet behaald zijn en we bijtijds bij kunnen sturen. Dank u.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ik geef even mee aan de griffie dat de tijd van de maidenspeech niet afgaat van de spreektijd, want de klok bleef lopen. En dat geldt nog voor de andere maidenspeech die wij vandaag ook krijgen.

Ik geef het woord aan de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. We bespreken vandaag de jaarstukken en er is hard aan gewerkt. Er is een cosmetisch positief resultaat te lezen in deze jaarstukken. Maar ik wil toch even deze cosmetische, ja, niet-realiteit doorprikken en kijken wat er nu eigenlijk staat. Want als je kijkt naar de tabel op pagina zes van de jaarrekening, dan komt daar toch een totaal ander beeld uit. Want eigenlijk, door de onderbesteding die we hebben gehad, die inderdaad fors groter is dan de vorige jaren, die onderbesteding van 64 miljoen, als we die onderbesteding niet gehad zouden hebben, dan zouden we een tekort hebben gehad van meer dan honderd miljoen euro. En om de huidige tekorten te kunnen dekken, hebben we zeventig miljoen uit die Algemene Reserve moeten halen om uiteindelijk dat positieve resultaat te bereiken. Ja, zo kan ik het ook. Dat is natuurlijk niet helemaal de bedoeling. Dat is een verdoezeling van een beeld wat ons eigenlijk enorm veel zorgen baart. Als je terugkijkt naar de vorige jaren, dan is dat een trend wat eigenlijk de hele tijd doorspeelt. We hebben eigenlijk vanaf 2020 al een totaal tekort wat ergens tussen de vijftig en dit jaar dus zelfs naar honderd miljoen euro gaat. En als je dan even terugkijkt naar waar we nu staan, want we hebben natuurlijk enorm veel potjes waar heel veel geld in zit wat allemaal gealloceerd of geoormerkt is, dan hebben we als deze provincie ruim één miljard op de bank staan om allerlei dingen te doen die we zouden moeten doen. Maar op deze manier interen op de reserve, dan gaat het wel enorm snel. En die aandelen Nuon die we in 2009 hebben verkocht en die toen 940 miljoen opbrachten, dat was een hele mooie uitgangspositie, maar het is een erfenis waar we zuinig op moeten zijn. Ik zal straks bij de kaderbrief verder zeggen hoe wij kijken naar de financiële toekomst van deze provincie, maar u zult begrijpen dat dat ons enorm zorgen baart en dat we eigenlijk naar een prudente begroting zouden moeten waar die inkomsten en die uitgaven gewoon meer met elkaar in lijn zijn. En ik denk, om dat te bekrachtigen, hebben wij een motie die we willen indienen. En die motie, die heet heel toepasselijk Provinciale uitgaven, structureel in lijn met de inkomsten. Laten we even kijken hoe het in deze provincie, in deze Staten, gesteld is en dat even peilen. En het dictum van deze motie luidt: verzoekt Gedeputeerde Staten om de uitgaven structureel in lijn te brengen met de inkomsten, niet langer structureel beroep te doen op de reserves en in dat verband kritisch te kijken naar het huidige ambitieniveau van de provincie, en gaat over tot de orde van de dag.

Motie 49-8 juli 2024
Provinciale uitgaven structureel in lijn met inkomsten!

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *In ieder geval de afgelopen vier jaar de uitgaven van de Provincie niet in lijn waren met de inkomsten;*
- *Daarbij bovendien sprake was van onderbesteding bij het realiseren van gestelde ambities;*
- *Desondanks steeds een beroep diende te worden gedaan op de bestaande reserves.*

Overwegende dat:

- *De beschikbare reserves eindig zijn;*
- *Een beroep op de reserves niet op de huidige voet kan doorgaan wil van prudent financieel beleid sprake zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Uitgaven structureel in lijn te brengen met de inkomsten;*

- *Niet langer structureel en beroep te doen op de reserves;*
- *In dat verband kritisch te kijken naar het huidige ambitieniveau van de provincie.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Johan Dessing (Forum voor Democratie).

De **VOORZITTER**: Deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

De heer **DESSING** (FvD): Dank u wel, voorzitter. Dus in dat opzicht sluiten onze fractie aan bij het betoog van JA21 die het had over zero budgeting en over het ambitieniveau. Daar ga ik straks nog iets over zeggen bij de kadernota, maar dat komt straks. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, dank aan eenieder die heeft bijgedragen aan het opstellen van deze jaarstukken. De accountant was aanvankelijk zeer kritisch op de eerste versie van die stukken. Er waren dit jaar dan ook veel correcties nodig. Dat baart zorgen, zeker nu GS vanaf dit jaar verantwoordelijk is voor die rechtmatigheidsverantwoording. De accountant maakte ook flink wat opmerkingen over de interne ICT-omgeving en bijbehorende procedures. Ik vraag ook hier – ik heb dat op andere plekken ook al gedaan – aan GS dat spoedig op orde te brengen en hoor graag wat de plannen van de gedeputeerde zijn.

En een ander terugkerend probleem – het is er al veel over gegaan – is die onderbesteding. Daar hebben we in de commissie ook al uitgebreid over gesproken. Het is afzonderlijk allemaal wel uit te leggen. Maar ja, zoals al vele jaren herhalen we ook maar hier de oproep dat GS hier echt werk van moet maken. GS is structureel te ambitieus ten opzichte van wat ze kan leveren en volgens ons heeft de provincie ook een te beperkte uitvoeringskracht voor de taken waarvoor wij gesteld staan. En dat leidt dan tot gemiste kansen en daardoor onderbesteding.

Voorzitter, dat gezegd hebbende, zijn wij akkoord met de jaarstukken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Natuurlijk ook de complimenten van 50PLUS aan de gedeputeerde en ambtenaren, en natuurlijk de accountant die dit proces heel goed begeleid heeft.

Eerst over het proces. De jaarstukken zijn met moeite voor de bespreking in de Rekeningcommissie en commissievergaderingen naar ons toegekomen. Er is een actualisatie daarop gekomen. We willen dus ook graag van de gedeputeerde weten wat ze gaat doen met het commentaar van de accountant dat een aantal zaken op orde moet zijn. Het is door collega's al benoemd. Ik ga het niet nog eens benoemen.

Verder klinkt het mooi – dat is ook al gezegd door de collega's – dat er een voordelig saldo is op de jaarrekening. Tien procent. Maar ja, dat is veelal werk wat niet door is gegaan. En onderbesteding, daar word ik niet zo blij van, want we zitten hier natuurlijk in de provincie om het verschil te maken. Daar hebben we goed over nagedacht. Het college heeft een begroting voorgelegd. Dat hebben we met zijn z'n allen goedgekeurd. En dan zie je dat er in de programma's Ruimte en Water, Bereikbaarheid, Economie, Cultuur, Welzijn en ook op de bedrijfsvoering zaken zijn blijven liggen. Daar hebben we zelf geld gereserveerd uit de bestemmingsreserve. En ja, deze doelen zijn niet gehaald. Het jlinkt fijn dat we geld overhouden, vooral omdat het uit de reserve komt. Maar, ja, ik heb het ook al benoemd, het is een beetje een kruideniersmentaliteit van het college: PS een worst voorhouden en die gewoon een jaar later intrekken. Met name op het beleidsterrein bereikbaarheid maken we ons zorgen. Dus we zullen bij de kaderbrief daar wat meer op sturen aan de hand van een motie. Het heeft geen zaak meer om terug te kijken. Dat is door collega's ook al gezegd. Wij gaan er niet moeilijk over doen, maar we vragen van dit college wel wat voortvarendheid. Want, goed, dat het een verkiezingsjaar was vorig jaar, dat drie van de nieuwe gedeputeerden terug zijn gekomen, misschien op een andere portefeuille, wil ik ook wel billijken, maar we willen wel wat voortvarendheid hebben. Samen met

Volt en andere partijen maken we ons zorgen op het verhaal van de NNN. Daarom hebben we daar ook een motie mede ingediend. En ja, ik zeg het nogmaals, er was één lichtpuntje in de jaarstukken en dat was de presentatie van de kredietstaat. Ondanks alle kritische noten zullen wij voor de jaarstukken stemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Wij willen het college en alle mensen die aan deze jaarstukken gewerkt hebben hartelijk danken voor het heldere verslag. Er is veel werk verzet en de accountant heeft een goedkeurende verklaring afgegeven. En daarmee kan de ChristenUnie uiteraard akkoord gaan met de jaarstukken.

Maar onze grootste zorg, en dat hebben we ook al eerder geuit in de commissie, betreft de onderbesteding. De trend naar beneden die we in de afgelopen jaren hebben gezien, is helaas gestopt. We roepen GS op om beter grip te ontwikkelen. De ChristenUnie maakt zich wat dat betreft wel zorgen over de nieuwe systematiek, de financiële systematiek die GS nu voorstelt in de kaderbrief, waarbij de reserves voor een groot deel vervangen gaan worden door structurele uitgaven in de begroting. Wij denken dat dit zal leiden, wij zijn bang dat dit zal leiden tot extra onrust in de begroting, omdat er ieder jaar weer bijramingen en kasschuiven nodig zullen zijn. Maar wij laten ons natuurlijk graag door de gedeputeerde overtuigen van het tegendeel. We zien dus uit naar een lager percentage onderbesteding in de komende jaarrekening. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat waren de aangemelde sprekers vanuit de Staten. Dan kijk ik naar de gedeputeerde, mevrouw Rommel. Het woord is aan u in reactie in eerste termijn namens het college.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Nou, het is altijd wel weer een bijzondere dag als we het over de financiën hebben.

Ik heb één vraag gehoord van de VVD of er tot dit moment geen materiële zaken bekend zijn waardoor de jaarrekening niet door u vastgesteld zou kunnen worden. Nou, tot op heden zijn er dus geen andere zaken die materieel gevolgen hebben voor de jaarrekening. Dus wat dat aangaat kan ik u dan daarmee geruststellen.

Naar 50PLUS, u vraagt wat we met de opmerkingen van de accountant gaan doen. We hebben een heel overzicht met wat we ermee gaan doen en we zullen daar natuurlijk ook hard aan werken om dat ze zo spoedig mogelijk, de opmerkingen die de accountant gemaakt heeft, ook te verbeteren. Nu zullen er een aantal zaken zijn die wat langer gaan duren, maar ja, dat is inherent aan de zaak waar dat mee te maken heeft. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank. Ik kijk of er nog andere- De heer Beemsterboer in het kader van de ICT, de vragen die gesteld zijn.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Zowel door de VVD als het CDA zijn vragen gesteld naar aanleiding van het accountantsadvies met betrekking tot ICT. Daar kan ik twee dingen over aangeven. Ten eerste is er een programma gestart om verouderde bedrijfsvoeringsystemen – SAP, voor de specialisten; SAP – te vervangen door een nieuwe met IT-controls, zodat de accountant daarop kan steunen en de controle efficiënter kan uitvoeren. En verder werken we ook met prioriteit aan invoering van NIS2, de Europese Richtlijn Network Information Security. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

In tweede termijn mevrouw Bezaan van de PVV? Nee. Mevrouw Uiterwijk, JA21? De heer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, een punt van orde. Gedeputeerden hebben de vragen beantwoord, maar er is door bijna alle fracties aandacht gevraagd voor onderbesteding. Men zou

verwachten dat daar ook vanuit GS op gereflecteerd wordt, voordat we dat nu allemaal weer moeten vragen in tweede termijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: We gaan kijken of dat in tweede termijn kan. Ik was bij mevrouw Uiterwijk. Zij heeft geen nadere vraag. Mevrouw Schneemann? De heer Roosendaal? Nee. De heer Valk? De heer Korzelius? Ook niet. Mevrouw Ten Ham? Ook niet. De heer Dessing? De heer Heijnen? Hij heeft wel een vraag. Mevrouw Van der Helm? Ook niet. De heer Kleijn?

Dan wil ik vragen of het college in tweede termijn nog kan antwoorden op de vraag over de onderbesteding.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Zeker kan ik daar op antwoorden. Ik had eigenlijk eerder verwacht dat die discussie nog zou volgen ook bij de kadernota dus. Dus, ja, zoals u zegt, ik maak me ook zorgen over de onderbestedingen die er zijn. U heeft daar in de commissie ook regelmatig aandacht voor gevraagd. Ik wil daar graag verder met u op reflecteren, zoals ik dat al eerder ook heb aangegeven, bij de begrotingswijziging in een van de commissies, om te kijken hoe u meer grip kunt krijgen op die onderbesteding. Dat betekent dus ook – ik zeg het even algemeen, ook voor mijn collega's – dat op alle beleidsterreinen goed gekeken moet worden door de organisatie waar die onderbesteding in zit en waar dat toe leidt. Er werd ook al gezegd: misschien betekent het ook wel, behalve dan dat wij dat optimistisch ingeregeld hebben, dat je sommige dingen tegen het licht moet houden en ook tegen u moet zeggen: ja, misschien zijn dat taken die we niet meer moeten doen of anders moeten doen. Maar daar wil ik graag in het najaar met u op reflecteren. Ook op welk moment u het beste ingelicht kan worden over de onderbesteding en hoe daarmee om te gaan. Dus dat is even een proces waar we nu in zitten, maar ik heb daar graag in het najaar het gesprek met u over.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we nu de beraadslagingen over dit agendapunt afronden. Er kunnen geen aangepaste of nieuwe moties of amendementen nog worden ingediend. Die zijn er ook niet. Daar is geen behoefte aan. Dan zijn nu de beraadslagingen over agendapunt 10 afgerond en de stemming aan het eind van deze dag. Als dat nodig is, doen we dat nog voor het diner, als we daarna nog door moeten vergaderen. En anders zal dat aan het eind van deze vergadering plaatsvinden.

De discussie is gesloten.

11 Kaderbrief 2025 (VD-35).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we door met agendapunt 11. Dat is de Kaderbrief 2025. De kaderbrief is, dat zou je kunnen zeggen, het startpunt van de jaarlijkse begrotingscyclus. In deze brief schetst het college relevante maatschappelijke en financiële ontwikkelingen en doet ook voorstellen voor de kaders waaraan de begroting moet voldoen. Nadat u, Provinciale Staten, de kaderbrief heeft vastgesteld, werkt het college deze kaders uit in de begroting voor 2025. Die zal dan door uw Staten worden behandeld in november dit jaar.

Er is een vaste sprekersvolgorde – dat is gebruikelijk – van alle fracties. Oppositie eerst in volgorde van grootte. Aangemeld is de heer Mülder van D66, dan mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren, mevrouw Uiterwijk van JA21, mevrouw Bezaan van de PVV, Statenlid De Weerdt van Volt, de heer Heijnen van het CDA, de heer Dessing van Forum voor Democratie, mevrouw Alberts van de SP, mevrouw Van der Helm van 50PLUS, de heer Klein van de ChristenUnie. En daarna de coalitiepartijen: de heer Valk van de BBB, de heer Terwal van de VVD, Statenlid Korzelius van GroenLinks en mevrouw Oulad Hadj van de PvdA. Ik denk dat ik iedereen heb genoemd. Dus dan ga ik nu in eerste termijn het woord geven aan de heer Mülder van D66.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel, meneer de voorzitter. Geachte voorzitter, leden van de Staten, vandaag bespreken wij de kaderbrief met de financiële voorstellen voor de komende periode. Namens D66 wil ik enkele zorgen uiten over de trends van het afgelopen jaar. Maar eerst wil ik de coalitie feliciteren met hun eenjarig bestaan. Een coalitie die ik ooit 'zonder liefde' noemde, maar heeft het verstandshuwelijk toch al een jaar volgehouden. Waar velen, waaronder

ikzelf, van dachten dat dat mogelijk niet zou gebeuren. Maar blijkbaar zonder liefde kan je het lang met elkaar uithouden. U heeft het niet makkelijk gehad. Ik denk dat er zelden zulke onvoorspelbare tijden waren in de landelijke politiek en dat heeft u ook herhaaldelijk als antwoord gegeven op al onze vragen.

D66 maakt zich vooral zorgen over de transitie van het landelijk gebied. Sinds de BBB aan het roer is gekomen in Noord-Holland en nu ook in de landelijke politiek, lijkt het voor menig agrariër niet per se makkelijker of duidelijker te worden. Wat wel duidelijk is, zijn de wettelijke opgaven die wij nog steeds moeten gaan realiseren in onze provincie. En met een coalitie van het midden, PvdA en GroenLinks, kan ik er hopelijk van uitgaan dat het blikje toch niet weer vooruit wordt geschopt. Door het uitblijven van gelden uit het Rijk kunnen wij niet blijven stilzitten. De gedeputeerde riep laatst al dat, als we willen dat die doelen worden behaald, er geld nodig is en dat wij zelf over onze begroting gaan. D66 wil graag, samen met de Partij van de Dieren en Volt, gehoor geven aan deze wens. Dat doen wij middels een motie die als volgt luidt: dragen het college op de opcenten te verhogen van 77,4 naar 81,9 en alle daarmee extra verkregen middelen naar de Reserve PPLG te laten vloeien, en gaan over tot de orde van de dag. Zo blijven wij nog steeds de laagste, maar delen we de rode lantaarn met de provincie Utrecht, zeg ik even uit mijn hoofd. We maken geld vrij. Dat zal nooit voldoende zijn om al onze opgaves volledig te financieren. Maar het is een begin. Dus laten we daar iets mee gaan doen.

Motie 52-8 juli 2024
Geld voor transitie en natuur, nog steeds de laagste opcenten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland het landelijk gebied in transitie wil brengen middels het PPLG om zo opgaves te verwezenlijken op gebied van Natuur, Water en Bodem, Klimaat, Landbouw, Landschap en erfgoed, Recreatie;*
- *De provincie Noord-Holland de laagste opcenten heeft (77,4).*
- *De provincie Utrecht het op één na laagste tarief heeft (81,9).*

Overwegende dat:

- *Er een groot te kort is aan geld in het PPLG om alle opgaves te verwezenlijken;*
- *Beloofde gelden van het rijk mogelijk nooit naar de provinciekas zullen vloeien.*
- *Het niet mogelijk is de doelen verder naar beneden bij te stellen omdat we wettelijke kaders hebben op het gebied van natuur, waterkwaliteit en uitstootreductie.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De opcenten te verhogen van 77 ,4 naar 81,9;*
- *Alle daarmee extra verkregen middelen aan de reserve PPLG vloeien.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Sijmen Mülder (D66), Maik de Weerdt (Volt) en Ilona Haas (Partij voor de Dieren).

De heer **MÜLDER** (D66): Moet ik hem nu ook meteen overdragen? Ik kan ze ook straks allemaal aan het einde doen. Doe ik ze in één pakketje.

De **VOORZITTER**: Nou ja, als u een heel pakketje heeft, dan kunt u dat doen.

De heer **MÜLDER** (D66): Daarnaast zien wij met lede ogen aan het beleid van het college op het gebied van buitenstedelijk bouwen. Als we onzuinig met onze ruimte omgaan, zetten wij ons in de toekomst klem. De energietransitie, de landbouwtransitie en de klimaatadaptatie vragen allemaal veel ruimte. En die ruimte kunnen we echt maar één keer uitgeven. Tot overmaat van ramp las mijn fractie dat onze onafhankelijke adviesorganen voor buitenstedelijk bouwen worden afgeschaft. Dit hopen wij te voorkomen en daarom hopen wij dat- Volgens mij, ik weet het niet zeker. Ja, het was goed. Dat wij meegaan met een motie van GroenLinks om de ARO toch te behouden. D66 vindt de buitenstedelijke ambities bijzonder kwalijk, vooral omdat uit vrijwel alle onderzoeken blijkt dat onze opgaves binnenstedelijk gewoon zijn op te lossen. De instrumenten om binnenstedelijk woningen te realiseren, zijn ook nog lang niet allemaal benut. Tot drie keer toe ben ik benaderd door lokale bestuurders met de vraag waarom de subsidie voor wonen in plaats van winkels niet is doorgezet. Ook de retailsector kwam op de radar en is zeer gebaat bij

een dergelijke regeling, zoals zij ook aangaven laatst bij de commissievergadering. Wonen boven winkels en wonen voor winkels draagt bovendien bij aan de ambitie voor sterke kernen, die wij ook in de deze coalitie terugzagen. Daarom dienen wij samen met het CDA en de SP de volgende motie in. Dragen het college op een nieuw programma op te zetten om transformatie en wonen boven winkels te stimuleren, hiervoor vanaf 2025 de komende drie jaar 450.000 euro per jaar te reserveren en na drie jaar dit te evalueren, en dit te dekken uit de gelden van het Investeringskader versnelling woningbouw, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 51-8 juli 2024
Sterke retail, meer woningen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De provincie Noord-Holland economisch beleid heeft op wonen voor winkels ten aanzien van de detailhandel;*
- *De vitaliteit van winkelgebieden kan worden verbeterd, de leefbaarheid van kernen kan worden versterkt én het woningaanbod kan worden verruimd door het stimuleren van transformatie van winkelpand naar woning. Dat is win-win;*
- *Bij dit beleid een uitvoeringsregeling bestond, namelijk H IRB+ toekomstbestendige winkelgebieden die positief geëvalueerd is, maar dat deze niet meer bestaat door opname in een andere regeling.*

Overwegende dat:

- *Het rapport van wonen voor winkels laat zien dat er voor Noord-Holland bij transformatie van winkelpanden een potentieel is van zeker 9.000 tot L0.000 woningen, en bij de verwachte verdere groei van de leegstand zelfs oplopend van 2I-.000 tot 27.000 woningen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een nieuwe regeling op te zetten om transformatie van winkelpanden en wonen boven winkels te stimuleren. Hiervoor vanaf 2025 voor de komende 3 jaar €450.000 per jaar te reserveren en na 3 jaar dit te evalueren;*
- *Dit te dekken uit het investeringskader versnellen woningbouw.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Sijmen Mülder (D66), Dennis Heijnen (CDA) en Heidi Bouhlel-Lascaris (SP).

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, het is een heel pakketje.
In dezelfde lijn sluiten wij ons ook aan bij de- Ja, sorry, ja, ik ben als eerste; ik moet ook wel noemen dat ik met je meega. In dezelfde lijn sluiten wij ons aan bij het CDA om het volledig schrappen van de toeristische taak terug te draaien. Toerisme biedt nog steeds veel kansen voor Noord-Holland Noord en draagt ook bij aan de transitie van het landelijk gebied in het licht van de koppelkansen met recreatie.

Over recreatie gesproken, als issue owner moet ik het daar toch wederom ook even over hebben. Wij willen graag aandacht vragen voor de toenemende druk op recreatiegebieden, met name op het water. Steeds meer mensen zoeken verkoeling in het water, vooral bij de oplopende temperaturen. Het aantal botenbezitters neemt toe en andere vormen van watersport zoals suppen, surfen, kiten zijn enorm in opkomst. Dit zorgt voor een enorme druk en onveilige situaties in de recreatiegebieden, vaak gelegen in natuurgebieden die hierdoor extra belast worden. Wij pleiten daarom voor ondersteuning van gemeenten die verantwoordelijk zijn voor de handhaving op dat water, zodat de recreatie in betere banen kan worden geleid. Daarom dienen wij de volgende motie in, en dat doen wij samen met JA21: dragen het college op bij de uitwerking van de begroting 2025 300.000 euro vrij te maken voor de subsidie voor gemeenten en terrein beherende organisaties om toezicht op waterrecreatie in de provincie Noord-Holland. Dit bedrag te dekken uit de Reserve waterrecreatie.

Motie 50-8 juli 2024
Waterrecreatie, graag wel veilig

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.

Constaterende dat:
- *Onder de belangrijkste bevindingen van het Belevingsonderzoek RecreatievaarI2022 vallen ontevredenheid over het gedrag van medevaarweggebruikers en het gebrek aan handhaving op de vaarwegen (bron: website PNH):*
- *Natuurorganisaties aangeven dat sinds de coronaperiode de druk op de natuurgebieden hoger is geworden en het naleven van de regels op het water steeds minder goed gedaan wordt. Dit leidt tot onnodige schade aan de natuur;*
- *Als het drukker is op het water de kans op ongelukken groter is.*

Overwegende dat:
- *Waterrecreatie aantrekkelijk moet blijven voor iedereen en veilig moet kunnen plaatsvinden;*
- *De reserve waterrecreatie is ingesteld om recreatie op water te stimuleren;*
- *De vaarregels ook door de provincie helder gecommuniceerd kunnen worden (voorbeeld PZH);*
- *Handhaving van de vaarregels door waterbeheerders moet gebeuren, maar daar vaak geen aandacht en geld voor is bij gemeente;*
- *Politie te water niet voldoende capaciteit heeft en niet gehandhaafd op alle overtredingen.*

Zijn van mening dat:
- *Een impuls voor handhaving in recreatie- en natuurgebieden nodig is.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Bij de uitwerking van de begroting2025 €300.000 vrij te maken voor een subsidie voor gemeenten en terrein beherende organisaties om toezicht op waterrecreatie in de Provincie Noord-Holland. Dit bedrag te dekken uit de reserve waterrecreatie.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Sijmen Mülder (D66) en Kelly Uiterwijk (JA21).

De heer **MÜLDER** (D66): Als laatste wil ik een belangrijk punt aanhalen. Het zijn gure tijden voor de journalistiek. Steeds meer lokale media staan onder druk. Media maken steeds vaker ook commerciële keuzes die zorgen dat hun rol als controleur van de macht verder onder druk staat. Wij pleiten daarom voor meer middelen voor de journalistiek en de lokale media. Wij willen geld vrijmaken om onze eigen controle en de externe controle beter op orde te krijgen. Hiervoor dienen wij een motie in die voor de oprichting pleit van een journalistiek fonds. Dit fonds, dat op afstand zal worden beheerd, zal zich richten op het subsidiëren van onderzoeksjournalistiek naar het openbaar bestuur van Noord-Holland. Dit helpt niet alleen de transparantie en de verantwoording te verbeteren, maar versterkt ook onze democratie. In Utrecht bestaat al een dergelijk fonds en de ervaringen daar zijn zeer positief. Daarom dienen wij met een groot aantal partijen – ik zal ze straks nog even noemen, maar dat komt goed – de volgende motie in: in de begroting van 2025 en verder 300.000 euro te reserveren voor de oprichting van zo'n fonds op afstand, dit te dekken uit het programma 1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's, en gaan over tot de orde van de dag. Tot zover mijn bijdrage.

Motie 53-8 juli 2024
Versterking bestuurskracht door journalistieke controle

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:
- *Journalistieke media de afgelopen jaren veel hebben moeten bezuinigen op hun regionale afdelingen;*
- *Lokale en provinciale politiek gebaat is bij de waakhondfunctie van de journalistiek;*

Overwegende dat:
- *Het mediafonds in Utrecht een onafhankelijk fonds is dat gefinancierd wordt met provinciaal geld;*
- *Het opzetten van een onafhankelijk fonds de journalistieke onafhankelijkheid garandeert.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *In de Begroting 2025 en verder €300.000 te reserveren voor de oprichting van zo'n fonds op afstand;*
- *Dit te dekken uit programma 1.2 werken aan gemeenten en sterke regio's.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Sijmen Mülder, (D66), Remine Alberts (SP), Dennis Heijnen (CDA), Maik de Weerdt (Volt) en Ilona Haas (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dan gaat u nu de moties indienen.

De heer **MÜLDER** (D66): Dat klopt.

De **VOORZITTER**: Een hele administratie. Ze zijn dubbel ingediend, maar al uw moties maken onderdeel uit- Ik dacht, er zijn er nog meer. Maar dank je wel. Ze maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan geef ik het woord aan mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Goedemorgen Staten. Vanuit de gedachte dat de mens de plicht heeft te zorgen voor een betrouwbare, gezonde en rechtvaardige toekomst, en daarmee dus de zorg voor de aarde, sta ik namens de Partij voor de Dieren hier om de Kaderbrief 2025 daarop bij te sturen. De ecosystemen van de natuur, ook voor de mens het waardevolste wat er bestaat, staat onder druk. En we vrezen dat de Begroting 2025, die eraan komt, niet voldoende in zich heeft om de vele crises te doen kantelen. Daarom stelt de Partij voor de Dieren enkele keuzes voor bij de invulling van de bezuinigingstaakstelling en het benutten van de reserves voor deze structurele taakstellingen. Opmerkingen over de onderbestedingen zijn al gemaakt.

Voordat ik het voorstel doe, wil ik eerst de aandacht vestigen op een zin in de inleiding van de Kaderbrief 2025 en die luidt, ik citeer: “Als middenbestuur is de provincie bij de uitvoering van beleid immers sterk afhankelijk van het Rijk en gemeenten”. Einde citaat. Niet alleen democratisch, maar ook vanuit de belofte naar kiezers toe, vind ik dit toch wel een erg bescheiden houding van ons college van Gedeputeerde Staten. We kunnen als provinciale laag van het bestuur in Nederland wel degelijk op veel vlakken effectief zijn. Juist deze houding baart de Partij voor de Dieren zorgen. Niet het handelingskader dat wij hebben als provincie. Ik had van een college, waarin BBB als nieuwe veelbelovende en breedsprakige partij van vernieuwing met de mond vol van hoe belangrijk zij natuur vinden, echt wel meer daadkracht en lef verwacht. Maar we helpen graag een handje. Dat doen we vaker. We doen daar ook zo een voorstel voor. Want van deze kaderbrief hoeven we het niet te hebben nu. Geen extra bedrag om de oorspronkelijke doelstelling van natuur te halen. Het natuurnetwerk wordt teruggebracht tot minimale strookjes groen op een kaart, zonder de mogelijkheid van robuuste, zichzelf in stand houdende sterke ecosystemen. Zeer zorgelijk en bovendien onnodig. We zullen dan ook na het reces werken aan voorstellen om GS bij te staan in hun rol als middenbestuur. We zullen daartoe ook moties ondersteunen en ondertekenen. Bijvoorbeeld voor het in stand houden van de doelstellingen van het NNN. De Partij voor de Dieren verwacht dat de Strategische Agenda snel gevuld zal zijn met debatten over dat NNN, de waterkwaliteit, biologische landbouw bevorderen, biobased bouwen, klimaatadaptatie en natuurinclusief wonen.

Wat de Partij voor de Dieren opvalt zijn de beperkte vorderingen die afgelopen jaar zijn gemaakt in visie en het maken van echte keuzes en opvallende constructieve omvorming binnen de gebiedsprocessen die kenmerkend zijn voor de start van de transitie. Niet nu, maar na het reces zullen we hier zeker verder over doorpraten en zo nodig verdere voorstellen doen. Er zijn wel degelijk dingen die een middenbestuur kan doen namelijk. Dat is opstaan. Opstaan, de mouwen opstropen, creatief zijn, durven kiezen voor de lange termijn. Bijvoorbeeld de opcenten verhogen juist in deze tijd wel doen. We tekenen dat ook mee. En juist dat soort daadkracht zien we niet terug in deze kaderbrief voor 2025. We voelen dat ook als weer een verloren jaar verdere teloorgang van onze mooie provincie. De crisissen steeds verder uitgebreid. Goede voorbeelden vinden gelukkig wel navolging. Dus ga ervoor, GS, zou ik willen roepen. Ga ervoor en laat je ambities en visie niet vertroebelen doordat je jezelf als middenbestuur als een Calimero zonder kracht neerzet. Er zijn wel degelijk middelen.

Over goede voorbeelden gesproken: groen kapitaal. De bijdrage groen kapitaal wegstrepen is dan natuurlijk zo'n instrument dat we juist wel moeten houden. Een prachtige mogelijkheid om laagdrempelig groen te doen. Soms zit het begin van een transitie in een klein hoekje. Een

pionier of een initiatief die een rimpeling in het wateroppervlak wordt. Dat kan groen kapitaal zijn. En die mogelijkheid, met een relatief kleine investering, laten we dus liever niet onbenut. Een onderbesteding lijkt me eenvoudig opgelost. Dus in deze tijd van nood aan groen, een bezuiniging daarop voorstellen, is niet gepast. En daarom dienen we met GroenLinks en ChristenUnie het amendement Schrap besparing op groen kapitaal in, met de wijziging die luidt: in het ontwerpbesluit in de voordracht besluit vijf in te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling. Deze tekst te vervangen door: in te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling met inachtneming van de volgende wijziging: maatregel 2.1 doelgerichte uitvoering Programma groen kapitaal te schrappen.

Amendement 14-8 juli 2024
Schrap besparing op Groen Kapitaal

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Besluit:
Om de tekst in besluit 5 van het ontwerpbesluit in de Voordracht:
"In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling"

Te vervangen door de tekst:

"In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling, met inachtneming van de volgende wijziging:

- *'Maatregel 2.1- Doelgerichte uitvoering programma groen kapitaal' te schrappen.*

Toelichting
GS erkent in de Kaderbrief dat Groen Kapitaal mooi werk verricht: "Via de aanpak Groen Kapitaal laten we als provincie samen met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden zien dat combinaties van natuur met wonen, werken en landbouw de normaalste zaak van de wereld zijn. De stip aan de horizon van een natuurinclusieve samenleving wordt steeds breder gedeeld en goede voorbeelden vinden navolging." Toch wil zij € 50.000 besparen op dit onderdeel van de provincie. Maar juist op de daadkrachtige aanpak van een kleine groep doeners binnen de provincie moet dit college niet bezuinigen. Groen Kapitaal is een netwerkplatform voor initiatieven die de biodiversiteit stimuleren, zoals het netwerk groenblauwe gemeenten. Met een beperkt aantal mensen zetten zij veel en mooie projecten in gang. En laten zij mede - met die initiatiefnemers - die groene stip op de horizon zien, zoals natuurspeelpleinen, een regeneratieve tuinderij met consumenten direct als afnemers, klimaatbestendige bedrijventerreinen, biologische landbouw, gezonde groene buurten en natuurinclusief bouwen. Wanneer de concrete acties van Groen Kapitaal worden gekoppeld aan het procesmatige en stagnerende PPLG en aanpak van de wateropgave, verzandt dit. Terwijl er nog zoveel te doen is aan het bereiken van een natuurinclusieve samenleving. We vragen GS de besparing op Groen Kapitaal te schrappen en de dekking terug te brengen naar de Structurele taakstelling van de provincie.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ilona Haas (Partij voor de Dieren), Michel Klein (ChristenUnie) en Tessa van Wijnen (GroenLinks).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dit amendement maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Tenslotte maakt de Partij voor de Dieren zich zorgen over de continuïteit van het voortbestaan van het zeer noodzakelijke werk van de wildopvangorganisaties in onze provincie. Terwijl de natuur, de natuurlijke habitat, steeds verder achteruit gaat en de biodiversiteit zwaar onder druk, is de wildopvang ondersteunen het minste dat we als mens en als instituut dat verantwoordelijk is voor natuur, kunnen doen. De Partij voor de Dieren is heel blij met de mededeling van de gedeputeerde dat er gesprekken gaande zijn met de wildopvangcentragemeenten. De toezegging dat voor de begrotingsbehandeling 2025 duidelijkheid zal zijn over de ondersteuning van de provincie nemen we ter harte. Goed te zien dat u de hazen van Noord-Holland afgelopen jaar ook wel bent gaan waarderen. Het blijkt ook

wel dat vertrouwen in de coalitie moet groeien. Mijn partner in dit dossier, GroenLinks, leert daar ook nog elke dag in bij. Wij zullen daar ook graag verder bij ondersteunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. In de kaderbrief zien we een invulling van de bezuinigingstaakstellingen, die dit college zichzelf opgelegd heeft. De voornaamste manier waarop GS voornemens is om dit te gaan doen ten opzichte van de bestemmingsreserve, is door het principe structureel in plaats van incidenteel toe te passen. Beleid wat nu nog incidenteel gedekt wordt vanuit de bestemmingsreserves wordt structureel opgenomen in de begroting en daarmee kunnen de kunnen de bestemmingsreserves komen te vervallen. Voorzitter, dit is een boekhoudkundige truc en uiteindelijk is het een budgetneutrale wijziging. Het wordt echter verkocht aan de Staten alsof dit de manier is om te bezuinigen en er verder geen activiteiten afgeschaald hoeven te worden.

Voorzitter, jaar op jaar hebben wij tientallen miljoenen uit onze bestemmingsreserves nodig om de begroting dicht te timmeren. Als we zaken niet meer gaan dekken uit de bestemmingsreserves en we blijven dezelfde taken uitvoeren dan gaan we in de min. Ik wil dan ook nogmaals GS oproepen om inzichtelijk te maken wat we minder gaan doen om onze bezuinigingsdoelstellingen te halen. Want dit klinkt natuurlijk heel leuk, maar uiteindelijk zullen we volgend jaar vanzelf gaan merken dat dit totaal niet haalbaar is.

Ook is er bij onze fractie nog onduidelijkheid over LeasePlan en het effect hiervan op de uitkering uit het Provinciefonds. Graag zouden wij eens uitgebreid bijgepraat worden over wat de effecten van meer ontvangen opcenten zijn op de verlaging van de uitkering van het Provinciefonds. Volgens ons kan het niet zo zijn dat dat eigenlijk een-op-een leidt tot een dusdanige lagere uitkering van het Provinciefonds dat het niks oplevert. Dus daar zouden we graag eens bij is over bijgepraat worden, want in de commissie kwamen we daar ook niet helemaal goed uit.

Ja, voorzitter, dan wil ik het financiële plaatje wel weer besproken. Daarin is is onze lijn ook eigenlijk vrij duidelijk. We zouden het enorm leuk vinden als een begroting eens een keer gewoon sluitend is, zonder dat we geld uit de reserves trekken. We denken dat het een leuk nieuw idee zou kunnen zijn om ook vernieuwing in deze Staten te brengen, dat je dan gewoon een sluitende begroting oplevert en van de reserves afblijft. Dat lijkt ons nou een heel leuk en vernieuwend idee. En voorzitter, daar kondigden we natuurlijk ook al even een motie voor aan. Want ik zei net al even bij de jaarstukken: wij denken dat dat ook prima mogelijk is en ook zeker moet richting het ravijnjaar. En daarom stellen wij voor om de begroting eens van onderaf aan op te gaan bouwen via zero-based budgeting, waarbij we dus gewoon eens aan de afdelingen vragen: hoeveel geld heeft u nou daadwerkelijk nodig om de doelen te kunnen bereiken? Dit geeft PS veel inzicht en is een beproefde methode om de lucht uit een begroting te halen en de onderbestedingen tegen te gaan. En daarom dienen wij ook een motie in over zero-based budgeting. Het dictum daarvan luidt als volgt: om voor het einde van 2024 een expertmeeting te organiseren omtrent zero-based budgeting om mogelijkheden, valkuilen en succesfactoren te kunnen herkennen. En deze motie dienen wij samen in met de PVV. We denken dat het een leuk begin zou kunnen zijn om ooit eens tot een sluitende begroting te komen.

Motie 55-8 juli 2024
Zero-based budgeting toepassen bij Begroting 2026

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *In het ravijnjaar 2026 de bijdrage vanuit het provinciefonds voor de provincie Noord-Holland afneemt met circa 6,4 miljoen ten opzichte van 2025;*
- *Momenteel de nieuwe, vast te stellen, begroting van de provincie Noord-Holland hoofdzakelijk gebaseerd wordt op de budgetposten zoals opgenomen in de begroting van het voorgaande jaar;*
- *Bij zero-based budgeting het budget vanaf 'nul' wordt opgebouwd en alle programma's gevraagd worden om alle activiteiten opnieuw te budgetteren;*

Overwegende dat:

- *De jaarrekeningen in de afgelopen jaren structureel een flinke onderbesteding hebben laten zien ten opzichte van de begroting;*
- *De begroting in de komende jaren dan ook mogelijk een vertekenend beeld geeft nu er mogelijk budgetten in de begroting worden opgenomen die (structureel) niet volledig worden benut;*
- *Er momenteel mogelijk op inefficiënte wijze invulling wordt gegeven aan de politieke ambities en/of bestuurlijke opgaven van de provincie Noord-Holland;*
- *Er mogelijk in de toekomst bezuinigd moet worden door de provincie Noord-Holland teneinde in de toekomst (structureel) een sluitende begroting te kunnen opleveren en dat het in dit kader gewenst kan zijn alle mogelijke bezuinigingen binnen de individuele programma's in kaart te brengen,*
- *Zero-based budgeting een oplossing kan zijn voor bovengenoemde uitdagingen en vraagstukken.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Voor het einde van 2024 een expertmeeting te organiseren omtrent zero-based budgeting om mogelijkheden, valkuilen en succesfactoren te kunnen herkennen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21) en Ilse Bezaan (PVV).

De **VOORZITTER**: En deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Dat is heel fijn, voorzitter.

Nou, voorzitter, ook Tata Steel wordt weer genoemd in de meerjarenraming. Het dossier Tata Steel blijft natuurlijk heel moeilijk te voorspellen. Daarom zien we ook dat we niet voor de lange termijn daar al gelden voor beschikbaar kunnen stellen. En vandaag dienen wij, gezien de actuele ontwikkelingen, ook een motie in. En de motie gaat over een actievere houding van GS richting het Rijk over het uitvoeren van de in de Tweede Kamer aangenomen motie Teunissen. De motie Teunissen roept op om onafhankelijke metingen te gaan doen rond Tata Steel. In de commissie hoorden wij van de gedeputeerde dat hij zegt: Ik wacht even af wat het Rijk gaat doen; misschien legt het kabinet de motie wel naast zich neer, dan hoeven we helemaal niks te doen. Maar volgens mij is de kernvraag die hier vandaag op tafel ligt: willen wij onafhankelijk meten rond Tata Steel? Voor ons is dat antwoord 'ja'. Ik hoop dat dat voor Gedeputeerde Staten ook zo is. En dan denk ik dat we deze motie, die in de Tweede Kamer is aangenomen, moeten zien als een handreiking. Want jarenlang hebben we hier gezeten en hebben we gehoord: het Rijk wil niet meebewegen en daarom kunnen we niks. Maar nu beweegt het Rijk en willen wij niks. En daarom denk ik dat het heel goed zou zijn als de gedeputeerde een proactieve houding inneemt en richting het ministerie gaat-

De heer **TERWAL** (VVD): Dank u wel, voorzitter. U mag uw zin nog anders wel even vervolgen, want volgens mij ging het nog over stukje waar ik op aansloeg.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Daarom willen we dat de gedeputeerde naar het ministerie gaat om daar te vragen wat er nodig is en wat we zelf kunnen bijdragen.

De heer **TERWAL** (VVD): Prima. Dank u, voorzitter. Maar is mevrouw Uiterwijk van JA21 het dan ook met mij eens dat, als er inderdaad onafhankelijk gemeten moet worden door de provincie, dat er dan ook geld vanuit het Rijk naar diezelfde provincie moet. Aangezien u net een punt maakte, een belangrijk punt, over een sluitende begroting. Dit zal aanzienlijk meer middelen van de provincie vragen. Dan zal het Rijk – maar dat vraag ik aan u – dus ook haar bijdrage moeten leveren.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, absoluut, voorzitter. En daarom luidt de tweede zin van het dictum ook om bij het ministerie aan te geven welke acties, wetgeving en of middelen er vanuit het Rijk nodig zijn om de onafhankelijke metingen bij TSN zo snel mogelijk te realiseren. Dus ik verwacht dat onze gedeputeerde naar het ministerie toe gaat, daar aangeeft dat we zien dat de Tweede Kamer die motie heeft aangenomen. Wij zien het als een kans, want wij willen ook die onafhankelijke metingen. We zien ook dat die motie eigenlijk iets vraagt aan het Rijk, maar er

mogelijk inzet van de provincie nodig is. Wij willen proactief meewerken. Dit is wat wij kunnen bieden en dit is wat wij nodig hebben. En daarbij zijn middelen uiteraard, net zoals capaciteit, een onderdeel.

Nou ja, voorzitter, dus wij zien graag die proactieve houding, omdat wij echt denken dat deze motie een kans biedt vanuit het Rijk om eindelijk proactief op te gaan treden. En daar zou een proactieve houding van onze gedeputeerde, waarbij we inderdaad iets vragen aan het Rijk, maar ook iets bieden aan het Rijk, wat ons betreft echt gepast zijn. En daarom dienen we ook deze motie aan met het volgende dictum: verzoekt Gedeputeerde Staten om zo snel mogelijk in contact te treden met het ministerie van I&W, dat belast is met de uitvoering van de motie Teunissen, over op welke manier de provincie kan bijdragen aan het spoedig uitvoeren van deze motie, Bij het ministerie aan te geven welke acties, wetgeving en of middelen er vanuit het Rijk nodig zijn om de onafhankelijke metingen bij TSN zo snel mogelijk te realiseren, met de OMDAT NZKG in kaart te brengen welke diensten zij kunnen bijdragen en welke expertise of capaciteit ontbreekt om deze onafhankelijke metingen bij TSN te realiseren en in Q3 2024 een terugkoppeling te geven aan Provinciale Staten over de stand van zaken. En deze motie wordt mede ingediend door D66 en SP.

Motie 56-8 juli 2024
Actieve houding ten aanzien van TK-motie onafhankelijk meten TSN

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De Tweede Kamer de motie Teunissen c.s. over zo snel mogelijk zorgen voor onafhankelijk, continu en fijnmazig meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel met 112 stemmen heeft aangenomen;*
- *Deze motie de regering verzoekt om zo snel mogelijk te zorgen voor onafhankelijk, continu en fijnmazig meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel, inclusief het voor handhaving benodigde cameratoezicht en deze data zo veel mogelijk openbaar beschikbaar te maken;*
- *Gedeputeerde Staten in de commissie Leefomgeving van l juli jl. het navolgende als reactie heeft gegeven op de motie: "Ik ben ook benieuwd wat het nieuwe kabinet met deze motie gaat doen, gaan ze hem overnemen, gaan ze hem uitvoeren. En als ze dat gaan doen, stel dat ze dat netjes gaan doen, dan betekent dat nog wel wat. Niet automatisch dat ik een motie die aan de Tweede Kamer gericht is kan gaan uitvoeren. Dan zal uiteindelijk wel het nieuwe kabinet daar beleid op moeten gaan maken. Het vraagt een stelselwijziging en er zal ook financiën tegenover moeten gaan staan." en "Ik ben niet van plan hier een andere actie op te ondernemen, dan afwachten wat er in Den Haag gebeurt.*

Overwegende dat:

- *De houding van Gedeputeerde Staten erg afwachtend is;*
- *Er behoefte is aan onafhankelijke metingen bij TSN en deze aangenomen motie in de Tweede Kamer de kans biedt om dit ook daadwerkelijk te realiseren;*
- *De kastje-muur systematiek, waarbij overheidslagen naar elkaar blijven wijzen moet worden omgevormd naar een besef van gezamenlijke actie en verantwoordelijkheid.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Zo snel mogelijk in contact te treden met het ministerie van I&W, dat belast is met de uitvoering van de motie Teunissen, over op welke manier de provincie kan bijdragen aan het spoedig uitvoeren van deze motie;*
- *Bij het ministerie aan te geven welke acties, wetgeving en/of middelen er vanuit het Rijk nodig zijn om de onafhankelijke metingen bij TSN zo snel mogelijk te realiseren;*
- *Met de OD NZKG in kaart te brengen welke diensten zij kunnen bijdragen en welke expertise/capaciteit ontbreekt om deze onafhankelijke metingen bij TSN te realiseren;*
- *In Q3 2024 een terugkoppeling te geven aan Provinciale Staten over de stand van zaken.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Kelly Uiterwijk (JA21), Krista Jansen (D66) en Heidi Bouhlel-Lascaris (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ook deze motie maakt onderdeel van onze beraadslagingen.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. De kaderbrief is ook altijd het moment om aan te geven wat wij van de provincie verwachten. Dat zullen wij nog even kort en op hoofdlijnen doen. Wij zien graag een realistische provincie die zich richt op daadwerkelijk uitvoerbare plannen, met wat minder regiefunctie en adviesfunctie en allerlei doelen waarvan we denken van nou, is dit nou onderdeel van de kerntaken? Wij zien graag inzet op het oplossen van de netcongestie, op het aanjagen van woningbouw – en dan bij voorkeur niet gedwongen van bamboe met olifantsgras, maar gewoon normale woningbouw die ook gewoon betaalbaar is – goede wegen met sterk asfalt, het stimuleren van de economie. En al met al het belangrijkste: om daarbij ondertussen gemeenten niet in de weg te zitten, want uiteindelijk zijn wij ervoor dat het lokale bestuur over de lokale zaken gaat en de provincie alleen over het gedeelte waar wij over gaan. En dat allemaal binnen financiën die rond zijn zonder in de reserves te graaien. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Bezaan van de PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, vandaag bespreken we – het is al een aantal keer eerder gezegd – de kaderbrief die als basis moet gaan dienen voor de Programmabegroting 2025, die later dit jaar wordt besproken.

Meneer de voorzitter, veel beleid van de provincie komt natuurlijk uit Den Haag en Brussel. Kijkende naar het hoofdlijnenakkoord van onze nieuwe regering is er op allerlei vlakken een koerswijziging zichtbaar. Bijvoorbeeld op het gebied van stikstof, energie en migratie. Een koerswijziging die binnenkort verder zal zijn uitgekristalliseerd in een regeerprogramma. In de voorliggende kaderbrief is daar dus nog niet zo heel erg veel van te zien, hoewel wordt erkend dat er inhoudelijk een andere koers kan worden bewandeld door het nieuwe kabinet en dat er financiële consequenties kunnen zijn op dossiers. Wel stelt GS dat wij het ons niet kunnen veroorloven om een pas op de plaats te maken inzake onder andere de energietransitie en ontwikkelingen in het landelijk gebied. Want, en daar komt het, onze inwoners verwachten niet anders. De PVV heeft het gevoel dat dit college nog niet helemaal doordrongen is van het feit dat er in de samenleving een politieke aardverschuiving heeft plaatsgevonden. Opmerkelijk is dat in de kaderbrief de suggestie lijkt te worden gewekt dat beleidsonzekerheden, onder andere die door een andere politieke realiteit worden veroorzaakt, negatief zijn voor het vertrouwen in de samenleving, in politiek en overheid. De PVV ziet dit anders. Juist als er niets gedaan wordt met de politieke aardverschuiving in ons land, zal het vertrouwen in de politiek en overheid een enorme knauw krijgen. De PVV gaat er dan ook van uit dat dit college zich constructief gaat opstellen richting het nieuwe kabinet.

Voorzitter, kijkende naar de kaderbrief zijn er zaken waar de PVV moeite mee heeft. Zo wordt het voorstel gedaan om aan de huidige standaardparagrafen in de begroting een klimaatparagraaf toe te voegen als standaardonderdeel van de begroting. Wat onze fractie betreft hoeft deze paragraaf niet te worden opgenomen, maar komt er juist een standaardparagraaf inzake de impact van provinciaal beleid op de voedselzekerheid. Veel beleid raakt het landelijk gebied en heeft grote impact op onze waardevolle boeren. Zij zijn niet alleen van essentieel belang voor onze voedselzekerheid, maar hebben ook grote economische en sociaal-culturele waarde in gebieden. Staat de gedeputeerde open om een dergelijke paragraaf uit te werken en op te nemen? Graag een beargumenteerd antwoord van de gedeputeerde.

Voorzitter, waar nog altijd de ambities zijn inzake onder andere de energietransitie in het landelijk gebied, zou de provincie wat de PVV betreft juist een pas op de plaats moeten maken en zich nog meer moeten richten op onder druk staande kerntaken, zoals bijvoorbeeld de verkeersveiligheid. Op dat vlak is nog een wereld te winnen. In 2023 zijn circa vijftien verkeersveiligheidsprojecten geweigerd vanwege de overvraging van het subsidiebudget door gemeenten. GS komt nu met het voorstel om het effectief beschikbare budget voor verkeersveiligheidssubsidies op peil te houden en met ingang van 2025 mee te laten groeien met de inflatie. Echter, op onze vraag of het op peil houden van het effectief beschikbare budget en dit laten meegroeien met de inflatie, afdoende gaat zijn om eerder afgewezen verkeersveiligheidsprojecten alsnog uit te voeren, kwam het teleurstellende antwoord dat dit niet het geval is. Voorzitter, ik moet u zeggen dat de PVV dit nogal een karig antwoord vindt. En wij zouden de gedeputeerde dan ook willen vragen waar nog eventuele mogelijkheden liggen om projecten uit deze voornoemde groep van vijftien op te pakken.

De heer **TERWAL** (VVD): Voorzitter, dank. Allereerst moest ik eerst even wennen aan het feit dat hier een PVV-vertegenwoordiger staat die met complimenten over het kabinet spreekt. Dat is ook heel goed om een keer te zien. Maar mijn vraag, ik volg het betoog van mevrouw Bezaan helemaal. Weet dat er een amendement aankomt vanuit de VVD-fractie waarin we daar meer geld proberen vrij te spelen voor die verkeersveiligheid die u noemt. Dus ik hoop dan ook op steun van de PVV-fractie. Dank u wel, voorzitter.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Nou, meneer Terwal, hartelijk dank voor uw interruptie. Ik zal eerst een en ander moeten bekijken voordat wij daar al dan niet mee instemmen. Maar dank in ieder geval.

In de beantwoording op schriftelijke vragen van collega Terwal inzake het hoofdlijnenakkoord valt te lezen dat de provincie ambtelijk en bestuurlijk gaat lobbyen bij het Rijk om onderwerpen onder de aandacht te brengen. Wat de PVV betreft wordt gekeken of daar ook kansen liggen voor de voornoemde verkeersveiligheidsprojecten. Is de gedeputeerde daartoe bereid? Graag een reactie.

Voorzitter, tot slot nog een drietal vragen aan de gedeputeerden. Ten eerste, de PVV zou graag van de gedeputeerde horen wat voor wat volgens het college nou precies de flexibele delen, ofwel de beïnvloedbare delen, van de begroting zijn. Ten tweede, waar zou het college binnen deze flexibele delen ruimte zien om voornoemde projecten alsnog doorgang te laten vinden? En als laatste, is dit überhaupt onderzocht? Graag een uitgebreide reflectie van de gedeputeerde, en met name op de eerste vraag.

Voorzitter, de PVV wacht de beantwoording van de door haar gestelde vragen af alvorens met een definitief oordeel over de kaderbrief te komen. Ik dank u voor uw tijd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Voorzitter, we draaien de klok twee jaar terug. De problemen werden toen minder vooruitgeschoven. Met de Green Deal van Europa en de snelle verduurzaming in Nederland ging het ook met de provincie de goede kant op. De vorige coalitie in Noord-Holland zette een goede beweging in gang. De overgang naar een circulaire economie, een sterk klimaatprogramma en verbetering van de natuur. Problemen werden niet meer doorgeschoven, maar werden opgelost met oog op de toekomstige generaties. En nu, 1,5 jaar nadat we zijn verkozen, twijfelen we aan de koers die de huidige coalitie inzet. In de inwonersraadpleging van het PPLG gaven Noord-Hollanders duidelijk hun prioriteiten aan: meer planten en bossen planten, ruimte geven aan water en ruimte voor agrariërs die duurzaam willen werken. Het baart ons dan ook zorgen dat het college juist de Natuurnetwerk Nederlanddoelen vooruitschuift, de kwaliteit van het water achterblijft en een transitie naar duurzame agrarisch ondernemen ook achterblijft.

Voorzitter, ‘Verbindend vooruit!’ kopte het coalitieakkoord. Vooruit? Ja, waar naartoe dan? Dit jaar kenmerkt zich door de Tweede Kamerverkiezingen en een nieuw kabinet. En waar kiest het college voor? Ze kiest ervoor om pas op de plaats te maken. Ze kiest voor bezuinigen en problemen naar de Tweede Kamer te schuiven; of nog erger: vooruit te schuiven. Dit college lijkt te kiezen voor verbindend vooruitschuiven. Onze fractie maakt daar echt een andere keuze. Wij willen onze bestuurlijke bevoegdheden pakken en problemen aanpakken. En voorzitter, degenen die de politiek het beste kunnen adviseren over welke problemen niet meer vooruit te schuiven, zijn onze inwoners zelf. En daarom zijn we blij dat de coalitiepartijen middelen voor inwonersparticipatie hebben vrijgemaakt.

Een van de problemen die naar de volgende generatie vooruit worden geschoven, is het versterken van natuur. Een sterk Natuurnetwerk Nederland helpt bij klimaatadaptatie, bij water- en bodem sturend beleid en bovenal, natuur is goed voor de gezondheid van onze inwoners en onze nog niet geboren inwoners. Niet gek dat de Noord-Hollanders de kwaliteit van natuur vaak een van de belangrijkste thema's vinden waar de provincie iets aan kan en iets aan moet doen. En daarom spreekt onze fractie in de commissie vaker onze teleurstelling uit dat de doelen van het NNN vooruit worden geschoven. 2027 is inmiddels zo ver opgeschoven dat het college de plannen in 2050 pas afgerond wil hebben. Een probleem voor de volgende generaties. En dat

vinden wij veel te laat. Wij zien een groot risico dat NNN helemaal uit het zicht verdwijnt. En daarom dienen wij een motie in met de ChristenUnie, 50PLUS, de SP en Partij voor de Dieren: Provinciale Staten vraagt Gedeputeerde Staten om een heldere doelstelling te formuleren om het restant van de NNN-gebieden af te ronden en voor het eind van 2024 daar duidelijkheid over te geven aan PS en daar een bijbehorende planning voor aan te leveren, inclusief de mogelijkheden voor financiële dekking voor langere termijn. Ik zal zo de motie indienen bij u, voorzitter.

Motie 57-8 juli 2024
Plan om NNN te voltooien

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De doelstelling om het restant van 4400 hectare Natuur Netwerk Nederland te voltooien in 2027 al eerder is opgeschoven naar 2029.*
- *Het college PS heeft geïnformeerd dat ook de doelstelling van 2029 niet haalbaar is.*
- *Het restant van het te realiseren NNN verdeeld is in de categorieën 'focus-gebied' en 'niet focus-gebied'.*
- *Het voor de categorie 'niet-focus gebied' onduidelijk is wanneer dit gerealiseerd wordt.*

Overwegende dat:

- *Zonder duidelijke doelstelling het doel onhaalbaar blijkt.*
- *Het vooruitschuiven van de doelstelling ertoe kan leiden dat deze uit zicht verdwijnt en niet meer gehaald zal worden.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een heldere doelstelling te formuleren om het restant van de NNN-gebieden af te ronden, en voor het eind van 2024 daar duidelijkheid over te geven aan PS.*
- *Daar een bijbehorende planning voor aan te leveren, inclusief mogelijkheden voor financiële dekking voor de langere termijn.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Julia Schneemann (Volt), Michel Klein (ChristenUnie), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS), Remine Alberts (SP) en Ilona Haas (Partij voor de Dieren).

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Wij maken ons ook zorgen over de veiligheid van onze toekomstige generaties, de verkeersveiligheid, want de staat van de veiligheid neemt af. Wij vinden het onacceptabel dat er projecten geweigerd worden, omdat het subsidieplafond voor verkeersveiligheidsprojecten is behaald. Dit is juist een van de thema's waar geen sprake is van onderbesteding. Daarom zijn we voorstander om hier middelen voor vrij te maken.

Voorzitter, het laatste onderwerp. We waren erg geschrokken dat Gedeputeerde Staten voorstelde om het PARK en het ARO stop te zetten. En juist nu, wanneer belangrijke keuzes op ons afkomen. Daarom steunen wij plannen om onafhankelijk advies in stand te houden. Juist in het onafhankelijk advies vinden wij het ontzettend belangrijk dat ook de belangen van toekomstige generaties meegewogen worden.

Al met al concludeert onze fractie dat deze coalitie andere keuzes maakt dan die wij zouden doen. Wij zien dat zij vooruitschuiven en wij willen vooruitgaan. We blijven ons inzetten voor de toekomstige Noord-Hollanders. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: De motie, die maakt ook onderdeel uit van onze beraadslagingen. En dan geef ik het woord aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank. En die is ontzettend blij dat zijn collega mevrouw Koning net binnenkomt, precies op het goede moment.

Voorzitter, dank. Voorzitter. Helaas moet ik constateren dat we, in mijn ogen, toch een wat onhandige kaderbrief behandelen vandaag. Dat komt met name door de verwerking van de taakstellingen. Met name de zin dat de taakstelling geen gevolgen had voor het beleid van de provincie, zorgde voor veel verwarring. Ook is het onhandig dat pas in de kaderbrief wordt uitgelegd dat GS de overgang maakt van het dekken via de reserves naar de dekking via

structurele budgetten, terwijl dit de facto al was geregeld bij de Begroting 2024. En ook de naam taakstelling uit de bestemmingsreserves is onhandig, aangezien het eigenlijk gaat om een technische bijstelling van incidentele dekking naar structurele dekking. En voor wat betreft de structurele taakstellingen geldt ook dat in sommige gevallen sprake is van een technische bijstelling.

In de commissie betoogde de gedeputeerde in antwoord op vragen uitgebreid dat de ARO en de PARK geen rol meer hebben in de nieuwe Omgevingswet. Dit past niet langer bij de rol van de provincie en het CDA is het hiermee eens. Al moet ik eerlijk zeggen dat wij nooit voorstander waren van deze ruimtelijke adviseurs. Maar als beide functies wettelijk niet langer nodig zijn, dan is dat dus een technische bijstelling en geen politieke keuze. Echter, zo is het wel opgeschreven, met allerlei politiek debat tot gevolg. Wederom onhandig.

Verder snappen wij de invulling van de structurele taakstelling ook niet. Er wordt voor gekozen om veel meer te bezuinigen dan noodzakelijk. Dat komt door minder incidenteel te sparen voor het verbeteren van provinciale infrastructuur. Onhandig en onverstandig, want je hebt nooit genoeg geld voor infra. Er zijn nog voldoende toekomstige projecten die op steun van de provincie kunnen rekenen, zeker daar waar het gaat om het verbeteren van de verkeersveiligheid. Wij dienen daarom samen met de VVD ook een amendement in om minder te bezuinigen op die infrastructuur.

Wat wij inhoudelijk echt onhandig vinden is de taakstelling van twee ton op toerisme, die GS toelicht met de zin dat toerisme niet langer een kerntaak van de provincie is. Voorzitter, toerisme is bij uitstek een thema waar de provincie meerwaarde kan bieden en partijen bij elkaar kan brengen. En dus in onze ogen een kerntaak. In ieder geval een belangrijke taak. Wethouders en burgemeesters uit de regio vinden deze keuze dan ook onbegrijpelijk. Spreiding van toerisme ontlast Amsterdam en helpt de economie in de andere regio's, en geeft daarnaast een grote impuls aan het in stand houden van traditie, kunst, cultuur en historische monumenten. Succesvolle programma's als Holland boven Amsterdam draaien dankzij een betrokken provincie. Het CDA wil dat de provincie deze taak blijft behouden en komt daarom met het volgende amendement, samen met D66 en BBB: amendeert de kaderbrief door maatregel 3.1 op pagina vijftien uit de kaderbrief te schrappen. Maatregel 3.1 luidt: focus aanbrengen binnen aanpak recreatie en toerisme. Recreatie is een kerntaak van de provincie. Toerisme is dat niet. Door middel van minder focus te leggen op toerisme kan deze begrotingspost worden afgeschaald door af te zien van een verhoging van het coalitieakkoord. En vervolgens, voorzitter, ook maatregel 3.1 te schrappen uit tabel 4.3 op pagina zestien, en gaat over tot de orde van de dag.

Amendement 15-8 juli 2024
Continuering sterke betrokkenheid provincie bij toerisme

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *Er in de kaderbrief 2025 in maatregel 3.1. wordt gesproken over het aanbrengen van focus binnen de aanpak recreatie en toerisme;*
- *Er wordt gesteld dat recreatie een kerntaak van de provincie is, maar toerisme niet;*
- *De provincie in het verleden juist een belangrijke rol speelde in het spreiden van toerisme over de provincie.*

Overwegende dat:

- *Toerismespreiding van grote meerwaarde is;*
- *Door toerisme spreiding (te) drukke gebieden (zoals Amsterdam) worden ontlast, terwijl andere regio's in Noord-Holland (zoals West-Friesland en de Kop) een economische impuls krijgen;*
- *De provincie hiervoor bijdraagt aan programma's zoals 'Holland boven Amsterdam';*
- *De toeristische sector in heel Noord-Holland bijdraagt aan het in stand houden van tradities, kunst en cultuur;*
- *De vele historische monumenten in Noord-Holland beter in stand gehouden kunnen worden door middel van toerisme en spreiding over de hele provincie;*
- *De provincie als regionale overheid hiervoor van grote meerwaarde kan zijn door partijen bijeen te brengen en (beperkte) financiële ondersteuning te bieden.*

- *Uit tabel 4.3 uit de Kaderbrief blijkt dat het schrappen van maatregel 3.L nog steeds leidt tot een (meerjarig) voordelig saldo op de voorgestelde besparingen.*
- *Er derhalve financiële ruimte is maatregel 3.1 te schrappen.*

Besluit:

Maatregel 3.1 op pagina 15 uit de kaderbrief te schrappen:

- *"Maatregel 3.1 - Focus aanbrengen binnen aanpak recreatie en toerisme Recreatie is een kerntaak van de provincie, toerisme is dat niet. Door minder focus te leggen op toerisme kan deze begrotingspost worden afgeschaald door af te zien van de verhoging uit het coalitieakkoord."*
- *Maatregel 3.1 te schrappen uit tabel 4.3 op pagina 16.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Dennis Heijnen (CDA), Sijmen Mülder (D66) en Vincent Valk (BBB).

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, als er dan toch extra wordt bezuinigd dan strikt noodzakelijk, ziet het CDA opnieuw een kans om aandacht te vragen voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Wij hebben dat vaker geprobeerd, omdat we echt vinden dat de provincie hier laaghangend fruit laat hangen. We versterken het verenigingsleven, zoals sportverenigingen, culturele voorzieningen en dorpshuizen en werken aan verduurzaming. Het is echt winwin. En voorzitter, het is ook echt nodig. Op 24 juni stond er een artikel in Het Parool met de kop 'Om te kunnen overleven moeten sportverenigingen verduurzamen, maar het subsidiepotje daarvoor is leeg'. De urgentie is nu. De provincie kan een belangrijke rol spelen in aanvulling op landelijke en gemeentelijke regelingen. Wij hebben daarom de volgende motie samen met D66 en Volt: verzoeken het college van Gedeputeerde Staten in de begroting een aanvullende 1,5 miljoen te reserveren voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed, een subsidieregeling op te stellen, vergelijkbaar met de regeling uit het Herstel- en duurzaamheidsfonds, dit te financieren met een gedeelte van het positieve saldo van pagina zestien uit de Kaderbrief, en gaat over tot de orde van de dag.

Motie 58-8 juli 2024
Verduurzamen maatschappelijk vastgoed is en blijft belangrijk

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.

Constaterende dat:

- *Er vanuit het coalitieakkoord 'verbindend vooruit' vanaf 2O24 structureel €1,5 miljoen per jaar beschikbaar is voor het samen met gemeenten opstellen van voorzieningenakkoorden, sport en dorpshuizen;*
- *De Provincie het Ontzorgingsprogramma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed wil inzetten voor het verduurzamen van sport, culturele voorzieningen en dorpshuizen.*
- *Er in de Kaderbrief een positief saldo aanwezig is op pagina l-6 door de getroffen besparingen en de ingevulde taakstelling.*

Overwegende dat:

- *De provincie hoge ambities heeft voor het verduurzamen en ontzorgen van maatschappelijk vastgoed en zo een belangrijke bijdrage levert aan de klimaatdoelen;*
- *Sportverenigingen, culturele voorzieningen en dorpshuizen nog steeds worstelen met hoge (energie)kosten en lage reserves.*
- *Verduurzamen van sportverenigingen van levensbelang is geworden om de contributie betaalbaar te houden;*
- *Het fonds voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed het meest populaire was in het herstel- en duurzaamheidsfonds;*
- *Het aantal aanvragen van sport-, cultuurverenigingen, dorpshuizen en andere maatschappelijke instellingen veel groter was dan de beschikbare subsidie;*
- *Het positieve saldo op pagina 16 van de Kaderbrief deels ingezet kan worden voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *In de begroting een aanvullende €L,5 miljoen te reserveren voor het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed;*
- *Een subsidieregeling op te stellen vergelijkbaar met de regeling uit het herstel- en duurzaamheidsfonds;*

- *Dit te financieren met (een gedeelte van) het positieve saldo van pagina 16 uit de kaderbrief.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Dennis Heijnen (CDA), Sijmen Mülder (066), Maik de Weerdt (Volt).

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dan, voorzitter, naar aanleiding van de kaderbrief nog iets heel anders. De kaderbrief bevat veel onzekerheden, omdat we niet goed weten met welk financieel kader het nieuwe kabinet komt. En die onzekerheden komen voor een groot deel samen in het Noord-Hollands PPLG. Om om te gaan met die onzekerheden heeft mijn collega Willemien Koning in de commissie Landelijk Gebied tien kaders meegegeven voor aanpassing van het PPLG. Een paar daarvan hebben wij omgezet in moties.

Onze belangrijkste zorg zit in het feit dat de landelijke coalitie circa 20 miljard voor stikstofreductie, gebiedsprocessen en transities heeft geschrapt, maar een groot deel van de taken ondertussen overeind blijft in Noord-Holland. Dat stelt onder andere de agrarische sector voor een onmogelijke opgave. De fractievoorzitter van de grootste partij in deze Staten heeft in een agrarisch blad over het PPLG een column geschreven met de titel 'Geen knaken, geen taken'. Maar voorzitter, het tegendeel lijkt waar: weinig knaken en nog wel heel veel taken. We willen daarom dat het PPLG wordt aangepast naar de financiële mogelijkheden en hebben daarvoor de volgende motie: verzoeken GS om bij de volgende versie van het PPLG te zorgen voor voldoende vergoeding om beheertypen die aangewezen worden ook daadwerkelijk mogelijk te maken, de uitwerking van het PPLG aan te passen aan de beschikbare financiën, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 59-8 juli 2024
Zorg voor voldoende beheervergoeding

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *Gebiedsprocessen niet goed uitgevoerd kunnen worden door gebrek aan langjarige vergoeding voor het beheer dat nodig is voor het bereiken van de doeltypen.*

Overwegende dat:

- *De hoogte van de financiële bijdrage vanuit het Rijk voor langjarig natuurbeheer onzeker is;*
- *Er op dit moment voor het gehele PPLG nog een grote onzekerheid heerst in taken, doelstellingen en geldstromen;*
- *Ook de financiële vergoeding vanuit het Rijk voor de ecoregelingen in het GLB-NSP op dit moment een tekort laat zien;*
- *Bedrijven die hun agrarische functie aanpassen of opgeven om natuurdoelen te realiseren op hun gronden, daarbij ook de zekerheid moeten hebben dat er langjarig een beheervergoeding beschikbaar is.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Bij de volgende versie van het PPLG te zorgen voor voldoende vergoeding om beheertypen die aangewezen worden ook daadwerkelijk mogelijk te maken;*
- *De uitwerking van het PPLG aan te passen aan de beschikbare financiën.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel. Ja, wat mijn angst voornamelijk was toen ik de motie zag, is dat er inderdaad vooral doelen worden geschrapt. Omdat u zegt: nee, de middelen zijn belangrijker en dan gaan we kijken naar de doelen. Maar wordt het dan niet ook een politieke keuze welke doelen u wilt gaan schrappen? En kunt u een voorbeeld noemen van welke doelen u allemaal wil schrappen uit het PPLG?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, wij zouden dat graag in die gebiedsprocessen zien. Wat onze grootste zorg is, is dat je in die gebiedsprocessen ziet dat men doorgaat met praten, maar geen enkele financiële dekking meer kan geven voor de doelen die gegeven worden. 'Geen enkele' is wel heel absoluut gesteld, maar weinig financiële dekking kan geven voor de doelen. Dus wij zouden veel liever zien dat je ook in die gebiedsprocessen helder bent over waar nu wel en geen

geld voor is en vervolgens ook in de gebiedsprocessen komt met wat je wel en niet zou willen uitvoeren. Er zijn gebiedsprocessen die nog steeds ook redelijk goed lopen, omdat men zelf heeft gezien: wij willen een aantal stappen nemen. Maar er zijn ook gebiedsprocessen die eigenlijk helemaal niet meer lopen. Ja, dan zeggen wij echt: neem een pas op de plaats, ga eerst eens even goed kijken naar die doelen, want je hebt wel de middelen nodig. Maar zoals het nu gaat, zorgt het voor heel veel onrust.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel. Dat betekent dat u de gebiedsprocessen belangrijker vindt dan de doelen. Voor de kijkers thuis; zoveel zijn het er niet, maar toch even leuk om te weten. Ik wil graag van u weten welke doelen u niet belangrijk vindt.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, daar ga ik hier niet zo gedetailleerd op in, omdat je dat niet kan zeggen in algemene zin, omdat je echt naar de gebiedsprocessen moet kijken. Mijn boodschap is wel, want we zijn begonnen met het PPLG met allerlei doelen: je kan niet die doelen blijven voortzetten zonder financiële middelen erbij. Dus als er meer financiële middelen zijn, zouden wij ook andere doelen willen uitvoeren.

De heer **MÜLDER** (D66): Kan ik er dan van uitgaan dat ik steun heb voor mijn motie over het verhogen van de opcenten en dat naar het PPLG laten vloeien?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Nee, daar kunt u niet van uitgaan, omdat wij zien dat de middelen uit het Rijk moeten komen en niet door de provincie zelf opgehoest moeten worden. Voorzitter, dank u wel. Toch altijd goed geprobeerd.

Voorzitter, in het aanpassen van het PPLG is het belangrijk dat er goede deel doelen worden neergezet per gebiedsproces, met dus die bijbehorende financiële middelen. En daarover de volgende motie: verzoeken GS om voor de volgende versie van het PPLG te bekijken welke doelen voor welke gebieden mogelijk zijn en prioritair zijn in overleg met de stakeholders. Bij de volgende versie van het PPLG bandbreedtes per doelbereik in te stellen voor de verschillende gebiedsprocessen die nog doorgaan, zodat er meer flexibiliteit is om de opgaves te realiseren. Per gebiedsproces tussenstappen te nemen in de te behalen doelen, waarbij alle stakeholders meegenomen worden als er doelen worden gesteld. Daarbij tevens te zorgen voor voldoende financiële middelen voor het behalen van die doelstellingen, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 60-8 juli 2024
Stel bandbreedtes in per doelbereik

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *Er nog veel onduidelijk is over het PPLG-beleid en de gebiedsprocessen;*
- *Het onduidelijk is hoeveel geld er beschikbaar is voor de uitwerking van het PPLG;*
- *Stakeholders in gebiedsprocessen niet weten waar ze naar toe moeten werken.*

Overwegende dat:

- *Niet in elk gebiedsproces alle gestelde doelen mogelijk zijn;*
- *Stakeholders bij de gebiedsprocessen welwillend zijn om doelen te behalen;*
- *De landbouw en recreatie dringend perspectief nodig hebben;*
- *Er langjarige zekerheid moet zijn over financiële vergoedingen voor het beheer waarmee de doelen behaald kunnen worden.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Voor de volgende versie van het PPLG te bekijken welke doelen voor welke gebieden mogelijk en prioritair zijn in overleg met de stakeholders;*
- *Bij de volgende versie van het PPLG bandbreedtes per doelbereik in te stellen voor de verschillende gebiedsprocessen die nog doorgaan, zodat er meer flexibiliteit is om de opgaves te realiseren;*
- *Per gebiedsproces tussenstappen te nemen in te behalen doelen, waarbij alle stakeholders meegenomen worden;*
- *Als er doelen gesteld worden daarbij tevens te zorgen voor voldoende financiële middelen voor het behalen van die doelstellingen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning-Hoeve (CDA).

De heer **HEIJNEN** (CDA): En voorzitter, als we doorgaan zonder voldoende financiële middelen voor het totaalpakket, is er een groot risico dat er in gebieden slechts kleine onderdelen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door middel van kleine stukjes natuur te realiseren. En zonder een integraal perspectief kan dit negatieve gevolgen hebben voor agrarische bedrijven. Daarom hebben wij ook de volgende motie: verzoeken GS om te onderzoeken wat de gevolgen zijn als een gebiedsproces niet integraal wordt opgepakt, maar er wel natuur wordt gerealiseerd nabij landbouwgronden. Te onderzoeken wat de externe werking van deze kleine natuurpercelen is en met welke beperkingen de omliggende landbouwbedrijven te maken krijgen, ook op lange termijn. Te onderzoeken welke doeltypen passend zijn voor natuur in de nabijheid van landbouwgrond. Dit onderzoek op korte termijn uit te voeren, indien nodig een compensatieregeling in te stellen voor de omliggende bedrijven of een andere locatie te zoeken voor de aanleg van nieuwe natuur en dit mee te nemen bij de verdere uitwerking van het PPLG en de financiële paragraaf richting de begroting, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 61-8 juli 2024
Externe werking (kleine) percelen natuurgrond

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *Er onvoldoende geld beschikbaar is voor het realiseren van het PPLG en de gebiedsprocessen;*
- *Veel gebiedsprocessen hierdoor niet meer integraal kunnen worden opgepakt.*
- *Er wel nog geld beschikbaar is bij de provincie en bij het Rijk voor het realiseren van natuur en dit soms kleine percelen natuurgrond kunnen worden.*

Overwegende dat:

- *Als een gebiedsproces niet integraal wordt opgepakt maar er wel natuur wordt gerealiseerd dit toch veel gevolgen heeft voor het gehele gebied.*
- *Realisatie van natuur zonder de ontwikkeling en transitie van de landbouw gaat leiden tot een externe werking van de natuur op deze landbouwgronden en landbouwbedrijven;*
- *De landbouwbedrijven rond de nieuwe percelen natuurgrond hierdoor bepaalde beperkingen opgelegd kunnen krijgen;*
- *Dit effect ook aan de orde is bij het realiseren van kleine percelen natuurgrond.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te onderzoeken wat de gevolgen zijn als een gebiedsproces niet integraal wordt opgepakt maar er wel natuur wordt gerealiseerd nabij landbouwgronden;*
- *Te onderzoeken wat de externe werking van deze (kleine) natuurpercelen is en met welke beperkingen de omliggende landbouwbedrijven te maken krijgen ook op de langere termijn;*
- *Te onderzoeken welke doeltypen passend zijn voor natuur in de nabijheid van landbouwgrond;*
- *Dit onderzoek op korte termijn uit te voeren;*
- *Indien nodig een compensatieregeling in te stellen voor de omliggende bedrijven of een andere locatie te zoeken voor de aanleg van nieuwe natuur;*
- *Dit mee te nemen bij de verdere uitwerking van PPLG en de financiële paragraaf richting de begroting.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning-Hoeve (CDA).

De heer **HEIJNEN** (CDA): En voorzitter, als doelstellingen voor het laagveen staat nu in het PPLG ‘bewegen naar een grondwaterstand van twintig tot veertig centimeter onder maaiveld’. En het CDA zet daar grote vraagtekens bij. Hoe realistisch is dat? We moeten rekening houden met natte jaren, zoals dit jaar. Met deze doelstellingen zetten we mogelijk heel veel land onder water. Deze doelstelling lijkt voor nu te kort door de bocht. Er is meer onderzoek nodig. In Friesland is de streefstand bijvoorbeeld niet hoger dan veertig centimeter onder maaiveld. En verder is er in Friesland een compensatieregeling uitgewerkt voor het compenseren van boeren die in het

veenweidegebied te maken krijgen met een hoger waterpeil. Wij willen dat Noord-Holland ook een soortgelijke compensatieregeling opstelt en daarom de volgende motie: verzoeken GS om de na te streven grondwaterstanden bij laagveen te heroverwegen en hiertoe ook extra onderzoek te laten doen naar de gevolgen van het verhogen van de grondwaterstand in perioden met veel regenval. Dit onderzoek te laten doen door bijvoorbeeld het Veenweide Innovatiecentrum te Zegveld. In Noord-Holland ook een compensatiesystematiek veenweide in te stellen en dit onderdeel te laten zijn van de volgende versie van het PPLG, en gaan over tot de orde van de dag.

Motie 62-8 juli 2024
Onderzoek grondwaterstand laagveen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *In de kaderbrief ook de uitwerking van het PPLG is meegenomen.*
- *In de eerste conceptversie van het PPLG de doelstelling genoemd wordt om voor de grondwaterstand van het laagveen te streven naar een stand van 20 tot 40 centimeter onder het maaiveld.*

Overwegende dat:

- *Een grondwaterstand van 20 tot 40 cm onder het maaiveld erg hoog is;*
- *In andere provincies andere streefstanden gelden;*
- *Er ook rekening gehouden moet worden met natte jaren zoals dit jaar 2024 en de grote gevolgen hiervan;*
- *De vernatting van laagveen ertoe kan leiden dat in periodes met veel regenval de waterstanden te hoog worden, wat tot extreme wateroverlast kan leiden;*
- *Hierdoor bedrijfsvoering op laagveen nagenoeg onmogelijk wordt gemaakt;*
- *Er ook in de omgeving wateroverlast kan ontstaan;*
- *In Friesland een compensatieplan is opgesteld voor boeren in veenweidegebieden genaamd Compensatie Systematiek Veenweiden (CSV). Dit betreft compensatie voor schade door het verhogen van de grondwaterstanden.*
- *In Friesland daarbij drie soorten schade worden onderscheiden:*
- *Vermogensschade: Landbouwgrond die natter wordt gemaakt, levert in de meeste gevallen een verminderde grasoogst op en gebruiksbeperkingen. Dat heeft effect op de waarde van die grond.*
- *Inkomensschade: Door het natte land zijn de opbrengsten van bijvoorbeeld gewassen en melk een stuk lager.*
- *Bijkomende schade: Dit is een verzamelterm voor kosten die iemand voor de kiezen kan krijgen onder het CSV-proces.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *De na te streven grondwaterstanden bij laagveen te heroverwegen en hiertoe ook extra onderzoek te laten doen naar de gevolgen van verhogen van grondwaterstand in perioden met veel regenval. Dit onderzoek te laten doen door bijvoorbeeld het Veenweide Innovatie Centrum (VIC) te Zegveld.*
- *In Noord-Holland ook een Compensatie Systematiek Veenweiden op te stellen.*
- *Dit onderdeel te laten zijn van de volgende versie van het PPLG.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Willemien Koning-Hoeve (CDA).

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. En dank dat het CDA dat veenweidegebied in relatie tot de grondwaterpeilstand noemt. Want daar hebben, pleiten wij al heel lang voor dat dat een krankzinnig idee is om het grondwaterpeil te verhogen. Maar is het CDA het met ons eens dat niet alleen dat veenweidegebied, maar dat ook andere gebieden, zoals de duinen inderdaad waar ook enorme problemen met water zijn- We hebben de inspraak van mevrouw Bloemendaal gehad die aangaf dat er enorme problemen zijn. Ik ben zelf ter plekke geweest trouwens en ik heb dat gezien. Ik heb zelfs mezelf in dat water begeven om te laten zien hoe erg dat is. Misschien is dat nog op beeld zelfs terug te kijken. Maar is het CDA het met ons eens dat we dat eigenlijk ook moeten benoemen in het kader van dat hele onzinnige plan van grondwaterpeilverhoging?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, het feit dat u in het water bent geweest, heb ik zeker gezien en dat komt misschien ook niet snel meer van mijn netvlies af. Maar goed dat u op zo'n goede manier zelf onderzoek heeft gedaan. En voor de rest van de Statenleden: kijk dat zeker terug, zou ik zeggen. Nee, ik ben dat met u eens. Ik bedoel, dat we weten dat er meer water valt, dat het natter wordt, dat is duidelijk. Dat dat ook leidt tot discussies over verhogen van waterstanden op sommige plekken, dat snappen wij ook. Maar je zult heel goed moeten kijken per gebied wat er mogelijk is. En vooral, als het dan toch moet- Want ik ben het met u eens: in de Waterleidingduinen is ook een zeer groot probleem. Je zou dat daar eigenlijk niet moeten doen, ook op agrarische gebieden. In uitzonderlijke gevallen, dat je het wellicht toch moet doen, dan moet je ook een compensatiesysteem hanteren, want op deze manier maak je eigenlijk te veel land onbruikbaar en dat is niet goed.

Voorzitter, tot zover. We zijn er bijna. Er zijn natuurlijk nog tal van andere thema's waar het CDA aandacht voor zou willen vragen. Thema's waar de provincie wel de juiste route is ingeslagen, thema's waar de provincie niet de juiste route in is geslagen. Maar de totale beschouwing daarvan bewaren wij graag voor de Algemene Beschouwingen van dit jaar. Dus zover. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: En dan gaat u nu over tot het indienen van de moties en één amendement. Ja, vijf moties. Die maken allen, inclusief het amendement, onderdeel uit van de beraadslagingen.

Dan geef ik het woord aan de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik heb het net al even aangekondigd bij de behandeling van de jaarstukken. Ik heb teruggekeken en gezien dat we eigenlijk structureel jarenlang enorm aan het interen zijn, dat we enorme tekorten hebben en dat we die cosmetisch aan het vullen zijn met grepen uit onze kas, uit onze reserve. En dat kan natuurlijk niet zo doorgaan. Want ja, ik zie in deze kaderbrief inderdaad een college wat zegt van nou, misschien moeten we toch weleens een beetje wat voorzichtiger aandoen. Laten we dan dat zogenaamde positieve, maar eigenlijk cosmetische, positieve resultaat dan toch maar eventjes niet aan iets leuks besteden, maar toch maar in de reserves doen. En dan gaan we toch maar even kijken naar wat andere bezuinigingen. Dan moet ik zeggen dat de manier zoals het college daarnaar kijkt veel te, ja, eigenlijk kruidenierig is, zou ik willen zeggen, want het gaat om veel grotere ingrepen die nodig zijn om te voorkomen dat we de komende rampjaren eigenlijk financieel met elkaar in de afgrond hier gaan in de provincie. En zo sterk wil ik het zeggen, want als doelstelling is om 3,5 miljoen te bezuinigen en je krijgt daar in 2024 een half miljoen voor bij elkaar, nou dan is dat wel heel weinig op dat totale tekort van de begroting als alles besteed zou worden; wat meer dan 100 miljoen is. En als ik naar mijn eigen boekje kijk, mijn eigen huishoudboekje, dan moet ik toch ook die afweging maken van inkomsten versus uitgaven. En dan kun je, dan moet je eigenlijk naar allebei de posten kijken. En ik hoor hier heel veel Statenleden net name praten over van, nou ja, dan kijken we toch of het Rijk gaat bijspringen. Dan kijken we of we ergens wat geld vandaan kunnen halen. Ah, dan pakken we die opcenten erbij, want die zijn toch lekker laag. 109 miljoen euro. Als je dat met opcenten sluitend wil maken, zeg ik tegen jullie, collega's, dan moet je de opcenten op een manier verhogen waarop ze bijna vijftig procent hoger zijn dan dat ze nu zijn. En dan zijn we niet de laagste van Nederland. Nee, dan zijn we de hoogste van Nederland. En dan hebben we het net sluitend gemaakt. Dat is niet de richting die wij als Forum voor Democratie kiezen. Want je moet, als je echt daadwerkelijk naar je begroting kijkt, kritisch durven zijn op je doelstellingen en ook je financiële ambities die je doet. En als ik kijk naar het coalitieakkoord, dan zie ik dat daar 136 miljoen voor allerlei fantastische ambities met Verbindend vooruit! en we gaan dit doen en we gaan dat doen. En duurzaam dit en klimaat dat en whatever. Ik snap het allemaal. Ambities is prima. Het is goed om ambities te hebben. Maar als die ambities financieel niet haalbaar zijn, dan moet je goed kijken wat je doet. Want met veel passen, meten en schrapen hebben we van die 136 miljoen 96 miljoen op dit moment beschikbaar kunnen maken. Maar dan resteert er nog steeds veertig miljoen tekort en weer moeten we een greep doen. Ach, die reserves. We hebben die pot van Nuon nog; laten we toch maar weer eventjes in die kas grijpen. Beste mensen, beste Statenleden, dat is niet de manier om financieel gezond beleid te voeren. En dat moet echt anders. We moeten durven kijken naar onze kerntaken, want als je echt rigoureus moet schrappen, dan moet je gaan kijken: wat zou er nou echt af moeten kunnen? In plaats van een half miljoentje hier of een twee ton daar en dat soort zaken.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, collega Dessing, reserves, dat moet toch geen doel op zichzelf zijn? Het is heel goed dat je reserves hebt voor onvoorziene dingen. Maar als de reserve genoeg biedt om zaken voor onze inwoners te realiseren, bent u met mij eens dat die ook ingezet kunnen worden? Of niet?

De heer **DESSING** (FvD): Nou ja, waar ik naar kijk – en daar is deze provincie natuurlijk heel goed in geweest – is dat we, ik geloof, 140 potjes hebben. Als je dat afzet tegen andere provincies, dan hebben we een enorm aantal potjes die we hebben kunnen vullen met in totaal dat miljard aan euro. Ongeveer. Maar waardoor we inderdaad die riante posities hebben, als je veronderstelt dat we daar wat mee kunnen doen, dat je daar een greep uit kunt halen. Of in de Algemene Reserve. Ik zal even mijn zin afmaken. Maar als je kijkt met name naar de post mobiliteit, dan komen er enorm grote uitgaves aan. En we moeten met elkaar inderdaad die roze bril af durven te zetten en te kijken van, ja, er zit toch wel genoeg in die potjes. Nee, want die reserves gaan op deze manier heel erg leeg. We hebben een Provinciefonds wat eraan zit te komen, wat in de komende jaren waarschijnlijk minder inkomsten gaat opleveren. Dus we zullen echt kritisch moeten kijken naar de manier waarop we met onze uitgaven omgaan.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, ik had zelf niet zoveel potjes met reserves in mijn hoofd. Dus ik ben al verbaasd. Maar misschien kan meneer Dessing me daarbij helpen. Maar nog steeds, ik herhaal de vraag. Het is niet een doel om potjes te vullen met geld, maar om te zorgen dat we jaarlijks waar nodig voor onze inwoners zaken gaan realiseren. En ik hoor het betoog van meneer Dessing en hij is het dus met mij eens, begrijp ik.

De heer **DESSING** (FvD): Ik ben het met 50PLUS eens dat de kerntaken van de provincie moeten worden uitgevoerd en dat de dingen die nodig zijn voor de inwoners van Noord-Holland, dat we die zeker moeten financieren. Maar mijn betoog is dat je goed moet kijken naar: wat zijn nou eigenlijk daadwerkelijk de kerntaken die overblijven als we zouden moeten bezuinigen. Want wat we nu aan het doen zijn en waar we nu zaken aan aan het uitgeven zijn, dat is niet altijd nodig. Dus je zou ook goed moeten kunnen kijken naar van, wat is nou eigenlijk de bare minimum? Wat zijn onze grondwettelijke grondtaken? Wat zijn onze provinciale kerntaken? En alle ambitieniveaus die je daarbij wat voor coalitieakkoord overheen legt, dat is allemaal nice als je dat kunt betalen, als je het geld hebt. Maar als je het geld niet hebt, is mijn betoog, dan moet je het ook niet willen en dan moet je durven je ambitieniveau aan te passen.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel voor het woord. Ik wou eerst eventjes de heer Dessing geruststellen: er is gelukkig geen enkele partij die hier voorstelt om de opcenten met vijftig procent te verhogen. We zullen zeker niet met de opcentenverhoging alle bedragen kunnen dekken, maar dat heb ik volgens mij al genoemd in mijn bijdrage. Daar had u het kunnen horen. Een belangrijk punt, want u zegt: de kerntaken gaan mij aan het hart. Vind ik ook belangrijk. Wat zijn nou die kerntaken? En dan noemt u, eigenlijk heel interessant, eigenlijk heel veel dingen uit het PPLG. Daar zitten heel veel wettelijke taken in. Wilt u die dan ook schrappen?

De heer **DESSING** (FvD): Nou, het mooie is, we zijn heel volgzaam in deze provincie om uit te voeren wat er vanuit allerlei wetten en vanuit allerlei opdrachten vanuit het Rijk of uit Europa komt. En daar vind ik dat wij als provincie heel erg dociel en volgzaam mee omgaan. En op zich, uiteraard, wetten die er op ons afkomen, daar kun je natuurlijk wat van vinden. Maar we hebben ook een Klimaatwet waarin, wat onze fractie betreft, dingen staan die zo onzinnig zijn en zo eigenlijk niet noodzakelijk om het doel wat in die Klimaatwet staat, te bereiken, dat je jezelf de vraag zou moeten kunnen stellen als dat kleine Gallische dorpje, als die politieke wil er is, om te zeggen van, we hebben het geld niet, het gaat niet werken. Dus doelmatigheid van zaken en uitgaven in relatie tot elkaar, ga daar nou eens met elkaar naar kijken. Onderzoek dat nou eens een keer.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, en daar was ik al bang voor dat dat het antwoord zou zijn. Want inderdaad, als u dan begint over die kerntaken, maar als ik het aan u ga vragen van goh, dit is toch een kerntaak? Dan zegt u: ja, maar die dan niet, want die komt mij niet uit. Daarmee ondergraaft u uw hele eigen verhaal alweer. En u heeft zelf ook regelmatig dingen, waarvan ik denk, nou, volgens mij hebben we daar geen geld voor en is het zelfs niet eens een taak. En dan moet het opeens wel worden gedaan. Dus ja, ik vind het toch een beetje grootdoenerij, terwijl u zich er misschien zelf nog vaker debet aan maakt dan anderen hier.

De heer **DESSING** (FvD): Oké, ik ben blij dat we nu eindelijk de discussie aan het openen zijn, want hier gaat het om. Hier gaat het nou echt om. Waar gaan we nou ons geld aan uitgeven? Welke keuzes durven we nu met elkaar te maken? Want er zullen keuzes gemaakt moeten worden. En het feit dat we zeggen van, nou ja, laten we dit maar doen, laten we dit maar doen, laten we hier maar bezuinigen, laten we kijken of we daar wat geld vandaan kunnen krijgen. Het is veel te veel hapsnap. We hebben het totale overzicht niet. We weten niet eens wat onze kerntaken in detail zijn. Hoe is dat uitgesplitst? Hoe zit dat met urgentie volgordes? Laten we daar nou eens met elkaar naar kijken. Wij hebben een initiatiefvoorstel in voorbereiding. Daar hebben we het met elkaar in het Presidium over gehad. Er is een behoorlijke grote groep in deze Staten die vinden dat we het inzicht in die getallen, los van de politieke duiding die je eraan geeft- Want dat ben ik met D66 eens, dat je inderdaad per partij daar natuurlijk creatief in kan gaan shoppen. De een wil liever dit en de ander wil liever dat. Maar laten we nou eens met elkaar gaan kijken: wat is nou eigenlijk dat hele pakket aan taken? Gewoon los van de politiek. Wat zijn feitelijk gezien die verschillende onderdelen? Laten we dat nou eens met elkaar in kaart brengen. Want we weten het niet. En als we dat in kaart hebben, dan kunnen we met elkaar het politieke debat en de politieke discussie aangaan over hoe we daar prioritering in aan zouden willen brengen. En dat is waarom ik inderdaad de boel een beetje op scherp zet. Maar deze discussie, ik hoop dat we die discussie eindelijk een keer met elkaar kunnen gaan voeren, want dat is echt noodzakelijk om het financiële rampjaar, wat er aan zit te komen in deze provincie, te voorkomen. Punt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dat was een punt. Mevrouw Alberts, SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ja, en dan nu heel iets anders. Wanneer wij de 0,3 procent allerrijkste Nederlanders, namelijk degenen met een vermogen van meer dan vijf miljoen vijf procent belasting opleggen, dan oogsten wij 12,7 miljard euro. En als we nou met zijn allen hier in deze provincie pleiten voor die miljonairsbelasting, hoeven wij niet na te denken over bezuinigingen. Ik moest het even kwijt.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, dank, voorzitter. Dat past natuurlijk wel weer helemaal in het beeld-

De **VOORZITTER**: U hoort tot die 0,3 procent.

De heer **TERWAL** (VVD): -dat ik naar voren stap. Overigens, ik voel me niet geroepen. Ik kom nog onder die grens van vijf miljoen. Maar toch nog even refererend aan het betoog van de heer Dessing over kerntaken. Volgens mij is het niet een kerntaak dat wij over de belastinginning gaan van miljonairs of minder fortuinlijke mensen.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dat klopt, voorzitter. Ik zeg dat wij met z'n allen moeten lobbyen bij het Rijk om die miljonairsbelasting in te voeren. Dan hebben we wat meer geld over. Dat lijkt me een goed plan. Ja. Daar heeft u ook baat bij natuurlijk, hè? En daar kunt u gewoon aan meedoen.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, dit is weer zo'n 'we sturen een briefje naar Den Haag'. Ik denk dat het als provincie – en ik vraag aan mevrouw Alberts of ze dat met ons eens is – heel goed is dat deze provincie bij het Rijk lobbyt, maar dat we echt wel andere lobbyboodschap hebben. Laten we in ieder geval beginnen om meer middelen vrij te krijgen bij het Rijk voor alle mooie projecten die in ons PPLG staan beschreven. Moeten we daar niet wat meer capaciteit op zetten in plaats van te pleiten voor een vijf miljoen miljonairsbelasting?

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Wat leuk! Wat u nu zegt, is: wij moeten lobbyen bij het Rijk zodat we meer geld deze kant op krijgen. Ik geef al meteen wat u dan mee kan sturen. Dat is niet een briefje. Dat is mee lobbyen van, Rijk, wij weten ook waar je het kunt halen. We gaan natuurlijk bot krijgen, ik weet het al, want die roepen dezelfde bezuinigingen daar in Den Haag. En het gaat erom: je moet het geld halen waar het zit en niet gaan kijken of je kan beknibbelen op: we hebben een pleidooi gehouden gehoord over verkeersveiligheid. Niet gaan beknibbelen op: we hebben een pleidooi gehouden over het behoud van de natuur. Niet gaan beknibbelen op: noem maar op. Er is geld in dit land. Een miljonairsbelasting- Ik heb het echt niet over hele

gewone mensen. Mensen met meer dan vijf miljoen vermogen. Dat is echt heel veel. Maar goed, ik ga toch nog een verhaaltje vertellen over wat we hier- Ja, ik hoor dat hele verhaal zo aan en ik denk, ik moet het even kwijt.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, we zien eigenlijk dat GS hier moeite heeft met het echt sturen in deze provincie. Geen substantiële keuzes. Ook een beetje klein maken. We hebben daar net ook van de Partij voor de Dieren gehoord van ja, eigenlijk zijn we maar een middenbestuur. Wat zijn we nou eigenlijk? Je kunt je heel klein maken. En we zien dat er ook geen fundamentele, geen substantiële keuzes worden gemaakt. En ik ga daar een voorbeeld van noemen. De rol die de provincie speelt in de ruimtelijke ordening. Dat is ons oude instituut, wat de provincie toch is. Die legt zich al hele lange tijd de verplichting op om een rol te spelen in onze mooie provincie. En dan, om dan die ruimtelijke ordening mooi te houden. Daar zijn we een beetje gedwarsboomd, want we hebben de Omgevingswet gekregen, waardoor heel veel dingen anders terecht zijn gekomen dan wat we eerst deden. Maar wat doet die Omgevingswet? Die legt heel veel ook bij bedrijven neer. Die moeten eigen verantwoordelijkheid dragen en dat soort dingen meer. Maar dat vindt de provincie eigenlijk nog niet genoeg.

Oh jee, doekje. Om die reden mogen we dus niet drinken in de zaal. Goed. Sorry.

De **VOORZITTER**: Er is een nieuwe regel van mevrouw Alberts. Gaat u verder, mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Neemt u me niet kwalijk. Zo af en toe val ik ook uit mijn rol.

Kijk, wat nou het aller, aller, aller allerbelangrijkste zou zijn en waar je je als GS echt druk om zou moeten maken, dat is over het herstellen van de natuur of over een heel goed openbaar vervoer. Dat is nou echt iets waar je als provincie helemaal je stempel kan drukken. Maar nee, het wordt afgeschoven, nog meer, naar de bedrijven. Die moeten het regelen. En tot overmaat van ramp zien we dan ook dat de onafhankelijke adviesorganen ARO en PARK worden afgeschaft als het aan GS ligt. Wij zullen dan ook alle voorstellen, die in de richting gaan om dat in stand te houden, mee in. Verder zien we ook dat er met de Bikkergelden wordt, ja, gerommeld. Er komt geld vanuit het Rijk voor het openbaar vervoer, maar we halen dan een even groot bedrag weer bij het ov weg. Nou, dan moet je nou maar durven in deze provincie. Als je zegt dat openbaar vervoer belangrijk is, dan moet je namelijk je eigen uitgaven in stand houden en je krijgt nu geld extra. Mooier kan je het niet hebben. Verder zien we ook veel te weinig voor die biobased gelden die binnen zijn gekomen. We steunen dan ook de voorstellen die dat in stand houden dan wel uitbreiden.

Nou, om dan toch nog iets positiefs te noemen: we zijn blij met de inzet die de provincie wil plegen om gemeenten te helpen met de woningbouwopgave. We gaan het wel goed volgen, het proces. Straks wordt er ook nog in het volgende agendapunt op teruggekomen. Maar wij blijven dus wel op openstaan en hopen dat de gedeputeerde open blijft staan voor onze inbreng daarop.

Een mooi punt ook van D66, wat we van harte steunen. Een flink aantal jaren geleden is de SP al met het idee gekomen, maar er zijn wat ontwikkelingen en dat gaat over het Fonds van de Journalistiek. Dat heeft, ik geloof twee Statenperioden terug, geleid tot een rondetafelconferentie waar iedereen het inhoudelijk wel met elkaar eens was, maar uiteindelijk de gelden er niet waren. Nu komt er een voorstel. Daarom steunen we dat ook. We hebben het samen met D66 ingediend om tot zo'n fonds te komen in navolging van de provincie Utrecht.

En wij hebben zelf ook een voorstel. We vinden namelijk dat we onze schaarse ruimte goed moeten gebruiken en we komen met een voorstel om de bedrijventerreinen zo te vergroenen dat er ook nog dubbel gebruik is. En ik ga nu onze motie daarvoor oplezen. Wij roepen GS op het onderstaande – dus wat ik hierna ga noemen – op te nemen in de volgende versie van de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie, namelijk onder in paragraaf 4 Ruimte voor toekomstbestendige, duurzame en circulaire bedrijven en meer duurzame bedrijventerreinen, de toevoeging van een paragraaf over waar lege ruimtes ontstaan op bestaande industrieterreinen of met het inplannen van nieuwe industrieterreinen, onderzoeken we de mogelijkheid tot het

aanplanten van groen en de recreatiemogelijkheden. Indien haalbaar voeren we die ook uit. Bijvoorbeeld als er groen aangeplant wordt, een mountainbikeroute tegelijkertijd aanleggen of een hondenlosloopgebied. Dan hoeft dat niet in andere delen van de natuur. Dat laatste is weer een toevoeging en staat niet in de motie. Maar we gaan wel over tot de orde van de dag. Dank u wel.

Motie 63-8 juli 2024
Meervoudig ruimtegebruik industrieterreinen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De recreatie vraag in de Provincie steeds groter wordt;*
- *De ruimte in de Provincie erg schaars is;*
- *Er een gebrek is aan geschikte gebieden is voor het herplanten van bomen vanuit de Bossenstrategie;*
- *Het college heeft aangegeven dat we ruimte meervoudig moeten gaan gebruiken;*
- *Een gezonde leefomgeving hoog op de lijst met prioriteiten staat;*
- *Een groene omgeving veel positieve invloeden heeft op het welbevinden en gezondheid van mensen.*

Van mening zijnde dat:

- *Recreatie niet per se in de natuur hoeft;*
- *Bomen en groen een positieve werkinvloed geeft;*
- *Natuur extra beschermd moet worden tegen de recreatiedruk;*
- *Industrieterreinen een grijze bedoening zijn;*
- *Honden uitlaten in de natuur de natuur onwijs verstoort mede door een gebrek aan toezicht;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Het onderstaande op te nemen in de volgende versie van de "Uitvoeringsagenda Duurzame en Círculaire Economie":*
- *Onder 54 "Ruimte voor toekomstbestendige duurzame en circulaire bedrijven en meer duurzame bedrijfsterreinen". De toevoeging van een paragraaf over daar waar lege ruimten ontstaan op bestaande industrieterreinen. of met het inplannen van nieuwe industrieterreinen, onderzoeken we de mogelijkheden tot het aanplanten van groen en de recreatie mogelíjkheden. Indien haalbaar voeren wij deze ook uit. Bijvoorbeeld een bosje met mountainbikeroute, of een hondenlosloopgebied.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Remine Alberts-Oosterbaan (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En deze motie maakt ook onderdeel uit van onze beraadslagingen. En dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Helm van 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u, voorzitter. De kaderbrief is de start van de begrotingscyclus van 2025. Voor mogelijke kijkers thuis, wil ik duiden dat het college voorstellen doet en dat wij daar ook onze eigen voorstellen kunnen inbrengen. In november komt deze begroting hier weer ter sprake. Ik heb bij de Jaarstukken 2023 aangegeven dat GS niet alleen op de winkel moet passen. De portemonnee. Ze moeten ook durven. Dus alleen maar bezuinigen is niet zaken voor onze inwoners regelen. Ik wil durf zien in 2025, en dus ook in de begroting. En dat hoeft niet altijd geld te kosten. Dat is afwegingen maken in ambities. Collega Dessing gaf het al aan en ik ben het met hem eens. Ambitieniveau aanpassen kan. Ook wettelijke taken. Dat is ook al benoem door de collega. De onzekerheid niet te weten wat landelijk uitgewerkt gaat worden na het hoofdlijnenakkoord, hangt nog boven deze begroting en die van de komende jaren. Dat maakt de ambitie klein op weg naar de Begroting 2025.

Een voorbeeld om GS bij de les te houden is de motie over NNN. Die dienen we ook mede in. Door collega's Volt wordt die ingebracht. Als het college ons geen duidelijkheid geeft over hoe zaken de komende jaren worden uitgewerkt, dan vragen we dat middels deze motie.

Ook de motie Positieve houding, Teunissen, Tweede Kamer, door Partij voor de Dieren ingediend, daar gaan we in mee. We zijn mede-indiener.

Voor een onafhankelijk meten van gevaarlijke stoffen bij Tata Steel, dat blijft onze aandacht vragen. Nu is dat landelijk aangenomen, maar ik denk dat er hier in dit huis continue aandacht voor moet zijn.

Ook de motie van GroenLinks over de ARO, daar gaan we in mee. Het was een echte spraakverwarring tussen het college en Statenleden in de commissie waar ik mocht voorzitten. En ja, bij onduidelijkheid en verwarring niet meegaan. Dus wat mij betreft niet afschaffen, tenzij het college ons kan overtuigen. Maar dat kon in de commissie al niet.

Dan de opbrengst opcenten. Ja, 50PLUS schaart zich achter het collegeakkoord. En de collega's van D66 willen de opcenten verhogen. Daar kunnen we niet in meegaan.

We willen wel voor het openbaar vervoer voor ouderen wat realiseren. Maar dat kan, want er is een meevaller. Want we zijn voor alle generaties, laat dat voorop staan. Maar er is wel een vergeten generatie in dit huis, namelijk de ouderen. Daarom willen we via een motie een pilot starten voor gratis openbaar vervoer tijdens daluren. En we hebben gezegd: 67plus of ouder. Waarom 67? Er zijn ouderen die tot hun 67e werken. We willen dit namelijk voor de ouderen met een krappe beurs inzetten, omdat door gebrek aan financiële middelen zij niet altijd goed gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer. Ik hoef u niet uit te leggen dat ze dan in een sociaal isolement dreigen te raken en dat kan negatieve effecten hebben op hun gezin, gezondheid, hun welzijn. En dat krijgen wij natuurlijk als provincie weer gepresenteerd. In ieder geval landelijk. Er zijn al goede resultaten gehaald. Kijk naar de provincie Utrecht waar al zoiets bestaat. En we vragen het college om deze pilot nauwkeurig te monitoren en te evalueren. Ik hoop dat ik collega's toch kan overtuigen dat dit een heel goede zaak is. De dekking heb ik al gezegd, had ik niet in de motie gezet, halen we uit de meevaller van 1,1 miljoen. Om hoeveel mensen gaat het? Dat hebben we ook een beetje nagekeken bij het CBS. 15.500 personen. Nou, dat moet te doen zijn.

En dan nog iets over de vorm van dit debat.

Ik zal ook even de motie indienen. Dat is wel handig.

Motie 64-8 juli 2024
Gratis Openbaar Vervoer tijdens daluren voor 67-plussers met een Krappe Beurs
Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *67-plussers met een krappe beurs afgezonderd kunnen raken door gebrek aan financiële middelen om gebruik te maken van het openbaar vervoer;*
- *Een sociaal isolement negatieve effecten kan hebben op de gezondheid en het welzijn van 67-plussers;*
- *Er in de Provincie Utrecht goede resultaten zijn behaald met een pilot voor gratis openbaar vervoer voor 66-plussers met een krappe beurs.*

Overwegende dat:

- *Het onze zorgplicht is om 67-plussers te ondersteunen en sociaal isolement te voorkomen;*
- *Toegang tot gratis openbaar vervoer 67-plussers meer vrijheid geeft om deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten, familie te bezoeken en medische afspraken na te komen;*
- *Het voorbeeld van Utrecht aantoont dat dergelijke pilots succesvol kunnen zijn en bij kunnen dragen aan het welzijn van 67-plussers.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een pilot te starten voor gratis openbaar vervoer voor 67-plussers tijdens daluren met een krappe beurs, naar het voorbeeld van de Provincie Utrecht;*
- *De resultaten van deze pilot nauwkeurig te monitoren en te evalueren, met speciale aandacht voor de impact op het welzijn en de mobiliteit van de deelnemende 67-plussers;*
- *De Provinciale Staten periodiek te informeren over de voortgang en bevindingen van de pilot.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dan afsluitend over de vorm van dit debat. Dat oppositiepartijen in volgorde van grootte eerst spreken en daarna de coalitiepartijen, ja, dat vind ik niet echt dualisme. Dus ik vind het prima dat het in grootte gaat, van groot naar minder groot. Maar dan wel om en om, zodat wij ook al kunnen weten hoe collegepartijen erin staan. Los van dat ze natuurlijk in de Gedeputeerde Staten vertegenwoordigd zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Geef ik het woord aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, meneer de voorzitter, collega's, stelt u zich eens voor, je bent vader van een jonge dochter en je wilt haar leren om verantwoord met geld om te gaan. Als ze zes jaar oud is, geef je haar zakgeld, 2,50 euro per maand ofzo, en zij stopt dit grotendeels netjes in haar spaarpot. Een aantal jaren later krijgt ze een eigen spaarrekening. Ze krijgt af en toe wat geld van opa's en oma's op verjaardagen en ze spaart het tot een bedrag van een paar 100 euro. Ze is apetrots. Wat veel geld. Wat kan je daar wel niet mee doen? En als ze elf jaar is, droomt ze over een eigen telefoon. Een iPhone gaat natuurlijk niet lukken, maar een mooie Samsung ligt toch wel binnen haar bereik. Maar op een ochtend zegt haar vader: we hebben een plan, we willen een boot kopen. De dochter kijkt verwachtingsvol naar haar vader. “Ja, dat kost wel veel geld”, zegt de vader, “maar het is slechts incidenteel.” “En hoe komen we dan aan dat geld?”, vraagt de dochter. “Nou, dat komt mede van jouw spaarrekening. En dat is geen enkel probleem, want voortaan verhogen wij je zakgeld structureel. En als je wat wilt kopen, dan kun je dat gewoon van je zakgeld doen.” Nou, meneer de voorzitter, wat ik zojuist geschetst heb, is precies wat-

De **VOORZITTER**: De heer Mülder wil nog een tip voor zijn kinderen.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik wou nog heel even een kleine interruptie. Excuus. Maar een kleine toevoeging. Volgens mij is de heer Klein degene die hier heeft gepleit voor ICT-middelen die vooral duurzaam zijn en noemde daar zelf altijd de Fair Phone. Dus ik zou die toch ook graag in dit verhaal verwerkt willen zien de volgende keer, in plaats van minder duurzame merken als de Samsung en de iPhone.

De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel voor uw suggestie. Ik zal het voortaan doen, maar dan had misschien het zakgeld niet meer uitgekomen.

Meneer de voorzitter, wat ik zojuist heb geschetst is precies wat het college nu voorstelt in de Kaderbrief 2025. Vrijwel al het geld wat de afgelopen jaren verzameld is in reserves wordt nu besteed aan eenmalige uitgaven. En die toekomstige uitgaven worden dan voortaan gedekt uit structurele middelen. En inderdaad, rekenkundig klopt het, maar dit is natuurlijk een noodgreep die je slechts eenmalig kunt doen en die misschien ook wel wat wenkbrauwen doet fronsen. De consequenties ervan op bijvoorbeeld onderbestedingen en het doen van grote uitgaven in de toekomst hebben we niet goed in beeld. De ChristenUnie is daarom nog niet ervan overtuigd dat dit een verstandige keuze is en we horen graag van GS hoe ze aankijken tegen de risico's van dit nieuwe beleid.

De ChristenUnie zet ook grote vraagtekens bij de keuzes die GS maakt voor de structurele bezuinigingen. In het coalitieakkoord is er een taakstelling opgenomen van 3,5 miljoen euro vanaf 2025. En met de keuze voor structurele bijdrage aan investeringen in infrastructuur, maatregel 1.1, is al 6,5 miljoen gerealiseerd. Dus 3,5 miljoen meer dan de taakstelling was. Er is dus geen enkele financiële noodzaak om extra te bezuinigen, maar toch kiest het college ervoor om te bezuinigen op een heel aantal gebieden. Bijvoorbeeld op het programma Groen Kapitaal. Wat is het doel van het programma? Het doel van het programma is het laten zien dat natuur met andere functies heel goed gecombineerd kan worden. Dat het vanzelfsprekend is. En juist op dat thema wil GS gaan bezuinigen op communicatie. De logica ontgaat ons volledig. Wij dienen daarom samen met de Partij voor de Dieren het amendement in om niet te bezuinigen op groen kapitaal.

Ook kiest ons college voor een bezuiniging op ruimtelijke kwaliteit. En opnieuw vinden we dat onbegrijpelijk nu we voor zo'n enorme uitdaging staan die bijvoorbeeld blijkt uit het ruimtelijk voorstel wat we in de afgelopen maanden hebben besproken. De ChristenUnie vindt deze bezuiniging voortijdig en we dienen daarom samen met GroenLinks en de PvdA een motie in om de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkelingen nog niet op te heffen.

En dan over de inhoudelijke voorstellen. Het college stelt voor om 2,5 miljoen structureel vrij te laten vallen in de begroting, omdat de provincie extra geld heeft ontvangen naar aanleiding van de motie Bikker. En als gevolg van deze motie ontvangt de provincie namelijk jaarlijks een extra vergoeding van 7,7 miljoen voor het openbaar vervoer. Daarvan is 4 miljoen bedoeld om de prijzen niet te laten stijgen, maar 3,6 miljoen is beschikbaar voor een impuls aan het regionaal ov; letterlijk citaat uit de brief van de staatssecretaris. Dit college wil dit geld nu grotendeels laten vrijvallen met als argument van ja, we hebben in het verleden wat extra geld ter beschikking gesteld, dus dit geld hebben we nu niet meer nodig. Maar meneer de voorzitter, de intentie van die extra rijksgelden is om het openbaar vervoer in het landelijk gebied een impuls te geven. En die impuls wordt natuurlijk niet bereikt als we gelijktijdig de gelden die we zelf beschikbaar hadden gesteld voor het in stand houden, terugtrekken. Het is bovendien in tegenspraak met het coalitieakkoord, waarin staat dat dit college wil inzetten op beter en betaalbaar openbaar vervoer, onder andere in de kleine kernen. We dienen daarom allereerst een amendement in dat ervoor zorgt dat die extra rijksgelden daadwerkelijk beschikbaar blijven voor een impuls aan het regionaal ov. En het dictum is als volgt: PS besluiten om de volgende tekst in besluit 4 van het ontwerpbesluit in de voordracht – namelijk, in te stemmen met de voorgestelde beleidsontwikkeling in deze kaderbrief – te vervangen door de tekst: in te stemmen met de voorgestelde beleidsontwikkelingen die in deze kaderbrief zijn opgenomen, met inachtneming van de volgende wijziging: de in regel M beschreven 2,5 miljoen voor compensatie achterblijvende reizigersaantallen vanuit het Rijk voor de jaren 2024 tot 2028 wordt niet opgenomen als financiële bijstelling in de begroting, maar als storting in de reserve Ov-fonds, inclusief ov-knooppunten.

Amendement 16-8 juli 2024
Extra geld voor ov handhaven

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Besluit:
Om de volgende tekst in besluit 4 van het ontwerpbesluit in de Voordracht
"In te stemmen met de voorgestelde beleidsontwikkelingen die in deze kaderbrief zijn opgenomen."

Te vervangen door de tekst:

"In te stemmen met de voorgestelde beleidsontwikkelingen die in deze kaderbrief zijn opgenomen, met inachtneming van de volgende wijziging:

- *De in regel M (ov: Structurele financiering ov-studentenkaart) beschreven € 2,5 miljoen "Compensatie achterblijvende reizigersaantallen vanuit het Rijk (Motie Bikker)" voor de jaren 2024 tot 2028 wordt niet opgenomen ols financiële bijstelling van de begroting, maar ols storting in de "Reserve Ov-fonds inclusief ov-knooppunten".*

Toelichting
Als gevolg van de motie Bikker ontvangt de provincie jaarlijks een extra vergoeding van ongeveer €7,7 mln. voor het openbaar vervoer. Daarvan is ongeveer € 4,1 mln. bedoeld om vervoerders te compenseren voor het jaarlijks structureel niet doorvoeren van de tariefstijging van ruim 11% vanaf 2023 en ongeveer € 3,6 mln. is structureel jaarlijks beschikbaar voor "een impuls aan het regionaal ov". Het college stelt nu voor om € 2,5 mln. daarvan structureel vrij te laten vallen in de begroting, met als argument dat dit bedrag in het verleden door de provincie is extra beschikbaar is gesteld. De intentie van de extra Rijksgelden is om het openbaar vervoer in het landelijk gebied een impuls te geven. Deze impuls wordt niet bereikt als gelijktijdig de gelden die de provincie zelf beschikbaar had gesteld voor het in standhouden van het openbaar vervoer in het landelijk gebied worden teruggetrokken. Dit amendement zorgt er voor de extra Rijksgelden daadwerkelijk beschikbaar zijn voor een impuls aan het regionaal ov.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie) en Maik de Weerdt (Volt).

De **VOORZITTER**: En dit amendement maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, en we dienen dit amendement samen in met Volt.

Maar daarnaast willen we ook nog een motie indienen over hetzelfde onderwerp, waarin we GS vragen om een onderzoek te doen naar mogelijke manieren om het regionale ov daadwerkelijk te versterken met dit geld. Wij zien een heleboel opties. Denk bijvoorbeeld aan het toevoegen van extra ritten aan buslijnen. We hebben het eerder gehad over buslijn 134, waarvan de laatste bus om 6.00 uur vertrekt vanuit Hoorn. Dat is voor veel scholieren veel te vroeg. Door te zorgen dat Velsen-Noord ontsloten wordt door bussen. Daar komen nu in het geheel geen bussen anders dan op de Traverse. Bijvoorbeeld door het uitbreiden van goede fietsenstallingen in de Kop van Noord-Holland. Op veel haltes is namelijk een gebrek aan stallingsruimte. Door te investeren in projecten die bijdragen aan een betere doorstroming van bussen in het landelijk gebied. Door het beter ondersteunen van buurtbussen, bijvoorbeeld de Hugo Hopper in Heerhugowaard. Deze zou bijvoorbeeld in de app 9292 moeten worden opgenomen. Door bijvoorbeeld bij te dragen aan de buslijn Huissen- Utrecht. Of door ov-initiatieven die inzetten op de last mile in het regionaal gebied te versterken. Wij dienen daarom, opnieuw samen met Volt, een motie in met het volgende dictum: PS verzoekt het college van Gedeputeerde Staten om mede op basis van de net voorgelezen overwegingen een lijst te maken van een aantal kansrijke projecten die het ov in het landelijk gebied in Noord-Holland daadwerkelijk versterken, inclusief de bijbehorende kosten en PS een keuze voor te leggen hoe de 2,5 miljoen euro die structureel beschikbaar is, te besteden aan deze projecten.

Motie 65-8 juli 2024
Voorstel voor impuls ov landelijk gebied

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De Rijksoverheid een extra bijdrage van structureel ongeveer €7,7 mln. ter beschikking heeft gesteld n.a.v. de motie Bikker, o.a. ten behoeve van een "impuls aan het regionaal ov";*
- *Structureel € 2,5 mln. per jaar nog geen bestemming heeft;*
- *In de Kaderbrief 2025 wordt voorgesteld dit bedrag vrij te laten vallen;*

Overwegende dat:

- *Het laten vrijvallen van dit geld niet zorgt voor een impuls aan het regionaal ov;*
- *Er verschillende mogelijkheden zijn om het regionaal ov te versterken, bijvoorbeeld:*
  - *Door extra ritten toe te voegen aan buslijnen, zoals bijv. lijn 134 Hoorn Station Badweg Wieringerwerf; vanaf Hoorn vertrekt de laatste bus om 17:59 vanaf het station, dat is voor veel scholieren te vroeg;*
  - *Door Velsen-Noord op te nemen in het busnetwerk;*
  - *Door uitbreiding van goede fietsenstallingen haltes Kop-van-Noord-Holland (op veel haltes is een gebrek aan stallingsruimte);*
  - *Door te investeren in projecten die bijdragen aan een goede doorstroming van de bussen in het landelijk gebied;*
  - *Door het beter ondersteunen van buurtbussen, bijv. De Hugohopper in Heerhugowaard; deze zou bijv. in de app 9292 kunnen worden opgenomen;*
  - *Door bij te dragen aan de buslijn 200 Huizen - Utrecht zodat deze in stand gehouden kan worden;*
  - *Door extra inzet voor ov-initiatieven op de last mile, bijv. deelfietsen bij regionale ov-knooppunten;*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Mede op basis van bovenstaande overwegingen een lijst te maken van aantal kansrijke projecten die het OV in het landelijk gebied in Noord-Holland versterken, inclusief de bijbehorende kosten;*

- *PS een keuze voor te leggen hoe de 2,5 mln. die structureel beschikbaar te besteden aan deze projecten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie) en Maik de Weerdt (Volt).

De **VOORZITTER**: Voordat ik mevrouw Van der Helm het woord geef, ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Interruptie, mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Ja, het is toch wel spijtig om te constateren dat met name de ChristenUnie ook de vergeten groep ouderen in alle mogelijkheden om het geld wat overblijft, mee te nemen. Dus ik ben erg benieuwd hoe u daartegenaan kijkt en onze motie om vooral ouderen die een kleine beurs hebben toch de mogelijkheid te geven met het ov te reizen.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel. Ik denk dat het een van de opties is die we kunnen meewegen en dan zullen we een afweging moeten maken op welke manier die gelden het best besteed kunnen worden en het meest tot zijn recht komen. We hebben inmiddels al gratis vervoer voor kinderen in de provincie. Daar ben ik erg blij mee. En ik waardeer het heel erg dat u uw motie niet inzet op alle ouderen, maar juist ouderen met een krappe beurs.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u voor de beantwoording en de waardering. Wij zijn voor alle generaties, dus we zijn er ook natuurlijk voor de kinderen of kleinkinderen. Daarom is het zo spijtig, want niet alleen GS vergeet hierbij de generatie ouderen, maar ook de ChristenUnie. Dat vind ik erg jammer. Dus ik hoop dat u die motie nog aanvult. Dank u wel.

De heer **KLEIN** (CU): Waarvan akte. Het was niet de intentie om een doelgroep over het hoofd te zien. Dank u wel.

Tenslotte wil de ChristenUnie graag extra geld beschikbaar stellen voor het stimuleren van biobased bouwen en de productie van biobased materialen. In het coalitieakkoord wordt dit ook genoemd als een van de ambities om de transitie te versnellen. Er zijn heel mooie voorbeelden in het land waarbij agrarische ondernemers gewassen verbouwen die gebruikt kunnen worden voor biobased materialen en die dan vervolgens weer gebruikt kunnen worden in regionale bouwprojecten. Dat bleek bijvoorbeeld uit een werkbezoek in Friesland wat de ChristenUnie heeft afgelegd dit voorjaar. Maar we zien dat dit soort projecten tot nu toe vaak heel kleinschalig zijn. En in de praktijk komt het ook lastig van de grond, omdat er allerlei nieuwe samenwerkingen nodig zijn. Ook zijn er soms afnamegaranties of financiële garanties nodig om ondernemers de mogelijkheid te geven om daadwerkelijk in te stappen. In de eerste concept-Uitvoeringsagenda Duurzame Circulaire Economie, die we laatst besproken hebben met de commissie, wordt het opschalen van biobased bouwen en de ontwikkeling van biobased bouwmaterialen ook genoemd als belangrijk punt. Het kan zelfs ook een bijdrage leveren aan het PPLG. Maar we zien ook dat er maar heel beperkt geld beschikbaar is. Wij dienen daarom een amendement in waarmee het mogelijk wordt om daadkrachtig uitvoering te geven aan de ambities in het coalitieakkoord en ook de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie. En het amendement luidt als volgt, het dictum- Het gaat over het vervangen van de tekst in het vierde ontwerpbesluit, namelijk met de volgende wijziging wordt dat vierde ontwerpbesluit dan in acht genomen: er wordt voor de jaren 2025 tot en met 2027 jaarlijks 2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor beleidsdoel 2.14 bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie ten behoeve van het opschalen van biobased bouwen en de productie van biobased materialen door het stimuleren van ketensamenwerkingen tussen onder andere agrarische ondernemers en bouwbedrijven.

Amendement 17-8 juli 2024
Stimuleren biobased bouwen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Besluit:
Om de volgende tekst in besluit 4 van het ontwerpbesluit in de Voordracht:

"In te stemmen met de voorgestelde beleidsontwikkelingen die in deze kaderbrief zijn opgenomen."

Te vervangen door de tekst:

"In te stemmen met de voorgestelde beleidsontwikkelingen die in deze kaderbrief zijn opgenomen, met inachtneming van de volgende wijziging:

- *Er wordt voor de jaren 2025 tot en met 2027 jaarlijks € 2.000.000 beschikbaar gesteld voor beleidsdoel 2.7.4 'Bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie' ten behoeve van het opschalen van biobased bouwen en de productie van biobased materialen door het stimuleren van ketensamenwerkingen tussen onder andere agrarische ondernemers en bouwbedrijven.*

Toelichting
In het coalitieakkoord is het stimuleren van biobased bouwen één van de ambities voor het versnellen van de transitie. Er zijn goede voorbeelden in het land van projecten waar agrarische ondernemers gewassen verbouwen die gebruikt kunnen worden voor de productie van biobased materialen, waarbij de materialen gebruikt kunnen worden in regionale bouwprojecten. Dit soort projecten zijn tot nu toe vaak kleinschalig. In de praktijk komen ze lastig van de grond en vereisen samenwerkingen tussen verschillende partijen. Ook zijn soms (financiële) garanties nodig om ondernemers de mogelijkheid te geven in te stappen. In de eerste concept Uitvoeringsagenda duurzame en circulaire economie 2025-2028 die door GS is vastgesteld op 21-mei 2024 wordt het opschalen van biobased bouwen en de ontwikkeling van biobased bouwmaterialen genoemd als belangrijk punt. Er is echter maar beperkt geld beschikbaar. Met dit amendement wordt het mogelijk om een daadkrachtig uitvoering te geven aan de ambities in het coalitieakkoord en de Uitvoeringsagenda duurzame en circulaire economie.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ook dit amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, en dan voor de goede orde: de dekking voor dit initiatief komt uit het positief resultaat van de kaderbrief. Ik heb al eerder laten zien dat er drie miljoen extra beschikbaar is, alleen al door het structureel voor incidenteel-principe rondom infrastructuur en het totale voordelige saldo van de kaderbrief is in de meerjarenraming tot 2027 ruim voldoende voor het bieden van deze impuls. Dus wij hopen dat PS en GS dit voorstel vanuit de Staten voor een extra impuls aan haar eigen beleid serieus wil bekijken en dan zelfs van harte zal ondersteunen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Er zijn nog vier partijen te gaan. Ik stel voor dat we dat in eerste termijn afmaken en daarna gaan we lunchen, waarop het college zich kan voorbereiden op haar reactie in eerste termijn. Dan geef ik het woord aan de heer Valk van de BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dank u, voorzitter. De kadernota, deze is overzichtelijk en duidelijk. En de complimenten aan de werkorganisatie en GS. In alle commissies is de kaderbrief besproken. BBB staat voor een financieel verantwoordelijk beleid. Binnen deze mogelijkheden kijkt BBB onder andere hoe onze voedselzekerheid veilig te stellen en perspectief te bieden aan de boeren en ook de woningbouw te blijven ondersteunen. Want mensen moeten ook wonen. BBB begrijpt dat er heel veel onzekerheden zijn vanuit Den Haag. En daarom is het ook goed om terughoudend te zijn. En dat zien we dus terug in de kaderbrief.

Dank aan het CDA voor het initiatief voor het amendement Toerisme als kerntaak. BBB vindt het ook belangrijk dat toeristen over de gehele provincie worden verspreid en in het bijzonder de Kop van Noord-Holland. BBB is blij, omdat er binnen de mogelijkheden geld voor gevonden is.

En zoals de heer Terwal al heeft aangegeven, komt VVD nog met een voorstel over de verkeersveiligheid. En BBB vindt dat ook een belangrijk punt. Zeker ook voor het langzaam verkeer in de parallelwegen.

BBB kan zich dus prima vinden in de kaderbrief.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dessing op het randje met een interruptie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik dacht dat er nog wat achteraan zou komen, aan het verhaal van BBB, maar ik moest even snel rennen nu. Ik vraag me af, ik hoor een aantal detailpunten waarop BBB zegt van, nou ja, puntje hier, puntje daar, maar over het algemeen tevreden. Allemaal sluitend. Maar hoe kijkt de BBB aan tegen het verhaal wat ik in mijn bijdrage heb gedaan, waarin we toch, als we echt kritisch naar die bare minimum van die begroting kijken, dat we misschien daar veel minder goed voorstaan dan dat we denken? Hoe denkt BBB daar in de toekomst financieel prudent beleid op te kunnen voeren? En is deze kaderbrief daar dan het goede middel voor?

De heer **VALK** (BBB): Ja, ik vind deze kaderbrief duidelijk en goed. En het feit dat we één miljard hebben in de reserves, moet dat geld ook wel gebruikt worden. Reserves zijn geen doel op zich om dat maar te laten staan. Dat geld is voor de inwoners van Noord-Holland en daar moeten we dus ook af en toe een keer gebruik van kunnen maken.

De heer **DESSING** (FvD): Dus BBB zegt eigenlijk dat we op die potjes en dat geld, wat we in al die jaren hebben opgebouwd, nu structureel kunnen gaan interen en dat we eigenlijk wel zien in de toekomst hoe we dat verder financieel gaan bolwerken?

De heer **VALK** (BBB): Nee, dan legt u mijn woorden verkeerd uit. Kijk, we zeggen gewoon: als het af en toe nodig is om de reserve aan te spreken, dan moet dat kunnen.

De heer **DESSING** (FvD): Maar mijn betoog ging juist over het feit dat er een structureel probleem is met deze begroting, omdat we niet alleen dit jaar, maar ook de afgelopen jaren en ook in de kaderbrief dat beleid wordt voortgezet, dat we op deze manier structureel die pot leegroven. Dus blijft BBB dan volhouden dat we dat eenmalig incidenteel doen, in die potjes graaien, of is er een ander middel nodig?

De heer **VALK** (BBB): Nee, we kijken gewoon per jaar wat er nodig is en wat er binnenkomt en wat eruit moet gaan en wat we moeten doen voor de inwoners.

De heer **DESSING** (FvD): Après nous, le déluge (na ons, de zondvloed). Dank u wel.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Nou, ik ben blij dat de BBB het met 50PLUS eens is dat het oppotten van geld niet een doel moet zijn. Eén miljard is veel. Maar ik wil heel graag van de BBB horen hoe ze dan van dit miljard met de bespreking van deze kaderbrief kijkt naar de bezuinigingen die de komende twee jaar, het rampjaar, crisisjaar, hoe je het noemen wil, hoe ze denken dat de reserve ons kan helpen, want dat hoor ik niet.

De heer **VALK** (BBB): Kijk, dat rampjaar of dat ravijnjaar, waar iedereen het over heeft, daarvan heeft de Tweede Kamer in de voorjaarsnota al aangegeven dat ze 2024 gaan compenseren. En voor ‘25 en ‘26 komt er ook compensatie aan. Daar wordt naar gekeken. Dus dat is wel heel erg in de toekomst kijken van ja, als dit, als dat, als zus. Ja, als morgen de hemel valt, hebben we allemaal een blauwe hoed.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, vooruitkijken is regeren, of hoe je het zeggen wil. Maar ik hoor nog steeds niet van de BBB, laten we het bij de Begroting 2025 houden, er zijn heel veel bezuinigingen aangekondigd, hoe de BBB vindt dat reserves opbouwen geen middel is. Hoe zij een deel van die reserve willen inzetten voor onze inwoners? Dat hoor ik niet. Dat wil ik heel graag horen.

De heer **VALK** (BBB): Het gaat ook te ver om nu hier bedragen te gaan noemen en allerlei projecten te gaan noemen. We hebben net al gezegd van, als het nodig is, moet je er gebruik van kunnen maken.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Afrondend. Ik wil geen bedragen horen. Ik wil gewoon van de BBB horen wat zij vinden dat er ingezet kan worden. Wat zijn hun plannen? Waar gaan zij mee komen op weg naar de begroting? Dat hoor ik niet. Ik laat het hierbij, voorzitter.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, is de BBB het met ons eens dat de Algemene Reserve moet blijven voldoen aan de 25 procentnorm?

De heer **VALK** (BBB): Ja, want dat staat in onze verordening.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): En hoe rijmt dat met uw betoog om eigenlijk de spaarpotjes maar een beetje als het uitkomt dan leger te halen?

De heer **VALK** (BBB): Zolang je zorgt dat je niet onder die 25 procent komt, is er niks aan de hand.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Dus u bent het met JA21 eens dat de ruimte bijna op is?

De heer **VALK** (BBB): Zolang er nog een miljard in reserve zit, ben ik dat niet met u eens. Nee.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **VALK** (BBB): Ik ben klaar.

De **VOORZITTER**: U bent klaar. De heer Terwal, VVD.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. Allereerst gaat natuurlijk dank uit naar Gedeputeerde Staten en de ambtelijke ondersteuning voor het aanleveren van de heldere brief Kaderbrief 2025 en het beantwoorden van alle technische vragen over deze brief. Het waren toch weer 108 vragen, die allemaal netjes van een antwoord zijn voorzien, dus dank daarvoor.

Waren voorgaande kaderbrieven omgeven door onzekerheden over het verloop van de coronapandemie, de geopolitieke spanningen en de energiecrisis, ditmaal was het de kabinetsformatie die voor de nodige onzekerheid zorgde voor het financieel kader van onze provincie. Waar de voorjaarsnota van het vorige kabinet nog zorgde voor twee mooie meevallers op het gebied van het Provinciefonds en de opcenten, is het nog ongewis hoe de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord in een regeerprogramma door het nieuwe kabinet uitpakt voor de provinciale financiën. Als voorbeelden noem ik het laten vervallen van het Transitiefonds en de uitbouw van de Regio Deals tot strategische investeringsagenda's. Ik ben dan ook blij dat met de antwoorden op mijn schriftelijke vragen over de gevolgen van het hoofdlijnenakkoord voor onze provincie de toezegging is gedaan dat, zodra het regeerprogramma gepresenteerd is, een nadere analyse volgt.

Voorzitter, dan inzoomend op de kaderbrief ziet de VVD met tevredenheid een sluitende meerjarenraming over de jaren 2025 tot en met 2028 met een robuust begrotingsbeleid waarvan een van de algemene uitgangspunten geen belastingverhoging is. En dat is meteen ook de appreciatie van de VVD op de motie van D66 om maar weer de opcenten te verhogen. Misschien is de heer Mülder issue owner op waterrecreatie, laten wij ons dan issue owner verklaren op het prudent omgaan met geld en niet zomaar grijpen naar de opcenten om bepaalde wensen te volbrengen.

Als we dan kijken naar de bezuinigingstaakstellingen, dan doet het ons deugd dat met deze taakstellingen nu de dekking geregeld is voor het forse bedrag-

De **VOORZITTER**: Meneer Terwal, ik denk dat de interruptie nog over uw vorige opmerking gaat.

De heer **TERWAL** (VVD): Ik vermoedde hem al, voorzitter.

De heer **MÜLDER** (D66): Nee hoor, over de hele bijdrage. Nee, u zei zowaar dat u blij bent dat er een analyse wordt gedaan van het akkoord wat straks wordt gepresenteerd na de zomer. Maar, nou, ik heb goed nieuws. Uw partij doet landelijk mee. Dit is ook natuurlijk het moment dat we ook nog eventjes in de zomer aan de bel kunnen trekken van, goh, jongens, doe daar nou wat mee, want wij willen die doelen nog steeds halen. Ik ga ervan uit dat u ook nog steeds die doelen wil halen, alle doelen van het PPLG. En wat gaat u doen om toch eens eventjes aan de touwtjes te trekken in Den Haag? Uw lijntjes zijn het kortst hier, volgens mij.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, dank, voorzitter. Klopt. De VVD voelt zich uiteraard nog steeds gecommitteerd aan de doelen zoals benoemd in ons coalitieakkoord. Daar waar wij zien dat die doelen niet gehaald kunnen worden doordat het Rijk daar geen financiën voor levert, terwijl die wel zijn toegezegd, zullen wij zeker onze lijntjes benutten om dat geld deze kant op te krijgen. Dat maakt ook onder andere dat wij de motie hebben ingediend om onze ontevredenheid te uiten richting de Rijksoverheid voor het niet verlenen van geld aan de koploperprojecten.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **TERWAL** (VVD): Dank, voorzitter. Dan vervolg ik mijn betoog inderdaad. Als we dan kijken naar de bezuinigingstaakstelling, dan doet het ons deugd dat met deze taakstellingen nu de dekking is geregeld voor het forse bedrag van 79,5 miljoen euro voor wonen en ruimtelijke ordening. Hiervan gaat het merendeel, 76,4 miljoen euro naar het Investeringskader Versnellen Woningbouw, waar mijn fractiegenoot Joost van Gilse straks wat mooie woorden aan zal wijden. Samen met het nieuwe beleid eer ruimte voor wonen, zorgen deze middelen ervoor dat we een aantal zeer noodzakelijke, en daarmee mooie stappen kunnen zetten in het bouwen van meer woningen en zo onze inwoners – want daar draait het uiteindelijk allemaal om – weer perspectief geven om een woning te kunnen kopen of te huren die bij hun wensen past.

Een besparingsmaatregel waar de VVD minder gelukkig mee is, is die op het sparen voor incidentele investeringen en infrastructuur. Uit de Brede Basismonitor Noord-Holland blijkt dat in onze provincie na een jarenlange daling het aantal fatale verkeersongevallen sinds 2013 weer toeneemt. Mevrouw Bezaan van de PVV refereerde er ook al even aan. Hiermee wordt het moeilijker om de provinciale ambitie te halen van nul verkeersslachtoffers in 2050, zoals opgenomen in de Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030. Gelukkig ondersteunt de provincie, naast andere maatregelen om de verkeersveiligheid te verbeteren, gemeenten met de Subsidieregeling Kleine Infrastructuur om zo lokale verkeersprojecten, die zorgen voor veilige wegen en betere fietspaden, mogelijk te maken. Helaas zijn er gemeenten die hier geen gebruik van kunnen maken, omdat of het budget in een jaar volledig bevraagd is, dus overtekend is, of het percentage van gemeentelijke cofinanciering te hoog is. En dat is natuurlijk zonde. Daarom vindt mijn fractie het nodig dat hier meer middelen voor worden vrijgemaakt. En voorzitter, daarnaast is een onderdoorgang van de N247 in Broek in Waterland een langgekoesterde wens van de inwoners en de regio met als doel de regionale bereikbaarheid, de verkeersveiligheid op deze provinciale weg en de leefbaarheid in het dorp te verbeteren. In het coalitieakkoord Verbindend Vooruit! is daarom opgenomen dat de voorkeur uitgaat naar de door inwoners gewenste verlengde variant. Dat is met een mooi co-creatieproces tot stand gekomen. Ik kijk ook even naar de voorzitter van de werkgroep Bewonersparticipatie. Dat is nou waarlijke participatie, die we als VVD graag zien, in plaats van dat je dat via een ja-nee-stelling doet volgens een referendum. Maar goed, ander onderwerp. Maar we hebben daar wel een komma achter gezet en daarbij gezegd: die onderdoorgang, die verlengde variant, kan plaatsvinden voor zover er zicht is op financiering. Om de financiering van dit project en het opvangen van eventuele tegenvallers – want ik ken geen infrastructuurproject die op tijd is opgeleverd en zonder tegenvallers wordt gerealiseerd – hebben wij gezegd: als je dat als provincie wil kunnen dragen, dan vinden wij het als VVD ook wenselijk dat hier meer middelen voor worden vrijgespeeld. Om voor beide wensen financiële dekking te vinden, dient mijn fractie het volgende amendement in, met de titel Investeer in veilige wegen en betere fietspaden in provincie en in leefbaarheid in Broek en Waterland, waarin wij de Staten vragen te besluiten in de voordracht bij de Kaderbrief 2025 – en nu wordt het heel technisch – de tekst in besluit vijf van het ontwerpbesluit en die luidt: in te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling, om die te vervangen door

de volgende tekst: in te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling met inachtneming van de volgende wijziging: besparingsmaatregel 1.1 Sparen Incidentele Investering Infrastructuur, op pagina zestien van de Kaderbrief ’25, structureel met twee miljoen euro te verlagen en dit vrijgekomen bedrag voor de helft aan te wenden voor de Subsidieregeling Kleine Infrastructuur en voor de andere helft aan te wenden voor de realisatie van de onderdoorgang van de N247 in Broek in Waterland. En dit amendement wordt mede ingediend door vrienden van de BBB. Ik kijk ook even naar de heer Mülder: dat huwelijk, dat bevalt. Met iedereen, ja. En ook mede ingediend door de zeer gewaardeerde collega van het CDA, de heer Heijnen. Voorzitter, dat was hem. Dank u wel.

Amendement 18-8 juli 2024
Investeer in veiligere wegen en betere fietspaden in provincie en in leefbaarheid in Broek in Waterland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Besluit:
In de voordracht bij de kaderbrief 2025 de tekst in besluit 5 van het ontwerpbesluit luidend: 'In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling.'

Te vervangen door de volgende tekst
'In te stemmen met de voorgestelde invulling van de structurele taakstelling, met inachtneming van de volgende wijziging: Besparingsmaatregel 1.1 Sparen incidentele investering infrastructuur op pagina 16 van de kaderbrief 2025 structureel met 2 miljoen euro te verlagen en dit vrijgekomen bedrag voor de helft aan te wenden voor de subsidieregeling kleine infrastructuur en voor de andere helft aan te wenden voor de realisatie van de onderdoorgang van de N247 in Broek in Waterland.

Met als toelichting:
Uit de Brede Basismonitor Noord-Holland blijkt dat in onze provincie na een jarenlange daling het aantal fatale verkeersongevallen sinds 2013 weer toeneemt. Hiermee wordt het moeilijker om de provinciale ambitie te halen van nul verkeersslachtoffers in 2050, zoals opgenomen in de Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030. Gelukkig ondersteunt de provincie, naast andere maatregelen om de verkeersveiligheid te verbeteren, gemeenten met de subsidieregeling kleine infrastructuur om zo lokale verkeersprojecten die zorgen voor veiligere wegen en betere fietspaden mogelijk te maken. Helaas zijn er gemeenten die hier geen gebruik van kunnen maken, omdat of het budget in een jaar volledig bevraagd is of het percentage van gemeentelijke cofinanciering te hoog is. Daarom is het nodig dat met dit amendement hier meer middelen voor worden vrijgemaakt.

Een onderdoorgang van de N247 in Broek in Waterland is een lang gekoesterde wens van de inwoners en de regio met als doel de regionale bereikbaarheid, de verkeersveiligheid op deze provinciale weg en de leefbaarheid in het dorp te verbeteren. In het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit!' is daarom opgenomen dat de voorkeur uitgaat naar de door inwoners gewenste verlengde variant, voor zover daarbij zicht is op financiering. Om de financiering van dit project en het opvangen van eventuele tegenvallers als provincie te kunnen dragen is het wenselijk met dit amendement hier meer middelen voor vrij te spelen. En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Klaas-Jeroen Terwal (VVD), Vincent Valk (BBB), Dennis Heijnen (CDA).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. U gaat het amendement indienen en dat maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen. Dan geef ik het woord aan Statenlid Korzelius van GroenLinks. Nog even volhouden, dames en heren, dan gaat u naar de lunch.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Op de eerste plaats mijn complimenten voor het stuk, voor de Kaderbrief 2025. Ik vind het een helder en goed doorwrocht stuk. En belangrijk is dat de kaderbrief ook een financieel sluitend beeld geeft, waar incidenteel nog enige ruimte is. En naar mijn mening tast de kaderbrief op geen enkele wijze de soliditeit, de financiële soliditeit, van de provincie aan. Want af en toe heb ik het idee, voorzitter, dat ik andere stukken lees dan anderen, dan dezelfde Statenleden. Want als ik meneer Dessing hoor, dan krijg ik de indruk dat

wij op de rand van het financiële afgrond staan en dat is toch bepaald niet het geval. We hebben een Algemene Reserve van 119 miljoen. We hebben ook nog bestemmingsreserves van 820 miljoen. En in totaal 939 miljoen. Als ik de accountant hoor zeggen dat, zelfs als de Algemene Reserve beneden de 25 procent daalt, dat er nog steeds sprake is van een solide provincie, dan begrijp ik die opmerkingen niet dat we op de rand van het financiële debacle zitten. Als je kijkt naar de risico paragraaf en het weerstandsvermogen, dan blijkt daaruit dat we een weerstandsvermogen hebben van 4.1. Wat minimaal nodig is, is één. Dus we zitten daar ruim boven. Kortom, voorzitter, nou ja, ik sluit me graag aan bij de woorden van mevrouw Van der Helm, die zegt dat geld geen doel op zich is, maar een middel om doeleinden, om ambities te verwezenlijken, om voorzieningen te treffen, om voorzieningen voor de inwoners van onze provincie te realiseren. En wat de kerntaken betreft, meneer Dessing, ja, die discussie in deze Statenzaal heb ik al in de jaren tachtig gevoerd onder de bezielende leiding van de opa van Statenlid Gielen. En na een jaar discussiëren kwamen wij tot de conclusie dat de kerntaken eigenlijk- Wat zijn de kerntaken? De kerntaken zijn de taken van de provincie waartoe Provinciale Staten besluiten. Zo eenvoudig ligt dat. Voorzitter, maar dit als richting de heer Dessing.

Voorzitter, want bovendien is het zo dat de Kaderbrief ook laat zien dat er een aantal meevallers in het verschiet liggen, zoals het definitief schrappen van de opschalingskorting op het Provinciefonds en de compensatie voor de inkomsten van de motorrijtuigenbelasting als het gaat om de hybride en de elektrische auto's die later belast worden dan aanvankelijk de bedoeling was. Het college wil deze voordelen of verwachte voordelen terughoudend inzetten. Ik denk dat dat terecht is, want er zijn best wel een aantal onzekerheden waar het gaat om het rijksbeleid. Zeker met deze regering.

Voorzitter, we zijn verheugd dat in de nieuwe begroting, nu Begroting 2025, een klimaatparagraaf wordt opgenomen. Met name, omdat het ook standaard onderdeel wordt van de begroting.

Voorzitter, ik heb nog drie punten. Op de eerste plaats waar het gaat om de taakstelling van de bestemmingsreserve en de structurele taakstelling. Daar stemmen we mee in. In totaal levert dat 38,2 miljoen op en daar wordt 1,8 miljoen nog uit het begrotingssaldo van 2024 toegerekend. Het is een beetje lastig om eigenlijk al vooruit te lopen op het resultaat van 2024, maar ik denk dat de verhoging van het coalitieakkoord met veertig miljoen heel terecht is, want er zijn nogal wat ambities die gerealiseerd moeten worden en daar moeten wel voldoende middelen beschikbaar voor zijn.

Voorzitter, we hebben nog een paar punten waar wij wat aarzelingen bij hebben. Als het gaat om de structurele taakstelling gaat het om 3,5 miljoen, terwijl het voorstel is om structureel besparingen van 7,8 miljoen te treffen. Nou, er is al een eerdere opmerking over gemaakt. Dat heeft weliswaar een positief effect op de Begroting 2025 in de latere jaren, maar wij twijfelen toch aan nut en noodzaak van die, naar onze mening, niet noodzakelijke bezuinigingen. Want we hebben op twee punten bezwaar. Op de eerste plaats betreft dat de advisering ruimtelijke ordening door de ARO. En het schrappen van deze externe advisering, voorzitter, die vinden wij niet verstandig. GroenLinks hecht eraan dat vroeg in het planproces een onafhankelijke adviescommissie advies gevraagd kan worden over de ruimtelijke kwaliteit van de plannen. Met de invoering van de Omgevingswet is dat niet meer verplicht voor provincies, maar met de toegenomen druk op ons Noord-Hollandse landschap vinden wij het van belang dat deze onafhankelijke commissie met een diverse samenstelling advies kan blijven uitbrengen om initiatieven beter in te passen. We vinden het van belang dat de plannen beter worden en dat er geen vertraging optreedt. En daarom dienen wij een motie in, waarvan dit dictum als volgt luidt: verzoekt GS af te zien van de bezuiniging op de ARO, de voorgestelde structurele taakstelling op advisering ruimtelijke ontwikkeling in de Kaderbrief te schrappen en daarbij voorafgaand aan de vaststelling van de Begroting 2025 een plan op te stellen voor de ARO, waarbij ingezet wordt op een meer diverse samenstelling van de ARO. In principe per initiatief voor een project wordt ingezet op eenmalige advisering bij de ARO, waarna ambtelijke afstemming volgt. Desgewenst kan de initiatiefnemer gebruikmaken van de vervolgadvisering voor het project bij de ARO. Deze motie, voorzitter, wordt ingediend door GroenLinks, Partij van de Arbeid, D66, SP, Partij voor de Dieren, Volt, 50PLUS en ChristenUnie. Dus behoorlijk breed. Ik zal u deze motie vast geven.

Motie 67-8 juli 2024
Voortzetting ARO, juist nu!

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De provinciale adviescommissie voor Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO) een onafhankelijke adviescommissie is die vroeg in het planproces om advies wordt gevraagd over de ruimtelijke kwaliteit van plannen;*
- *De ARO meedenkt over hoe een plan waarde kan toevoegen aan het Noord-Hollandse landschap vanuit een integrale benadering;*
- *Een dergelijke adviescommissie met de invoering van de Omgevìngswet (1-1-2024) niet meer verplicht is voor provincies, maar gemeenten deze rol vaak niet kunnen of willen invullen met hetzelfde kwaliteitsniveau;*
- *De ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied steeds mee onder druk is komen te staan, en dit juist nu in toenemende mate aan de hand is door de toenemende druk op de ruimte met erkende urgentie voor de woningbouwopgave en de energietransitie;*
- *Impact van de plannen op het landschap onvermijdelijk zal zijn en in goede banen geleid moet worden met aandacht voor ruimtelijke, landschappelijk, natuurlijke en cultuurhistorische waarden.*

Overwegende dat:

- *Zwaarwegende advisering hiervoor het beste kan geschieden door een onafhankelijke en deskundige commissie die alleen met dit doel bijeen is geroepen, deze commissie breed samengesteld dient te zijn met meerder disciplines, met naast landschapsarchitecten, stedenbouwkundigen, en cultuurhistorici bijvoorbeeld ook ecologen, behandeling van plannen die bij de ARO voor advisering worden ingebracht in de regel niet tot vertraging moeten leiden, maar wel tot verbetering van het plan in de omgeving.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Af te zien van de bezuiniging op de ARO: de voorgestelde structurele taakstelling op Advisering Ruimtelijke ontwikkelingen in de Kaderbrief 2025 te schrappen, en daarbij:*
- *Voorafgaand aan de vaststelling van de begroting van 2025 een plan op te stellen voor de ARO, waarbij:*
    - *Ingezet wordt op een meer diverse samenstelling van de ARO;*
    - *In principe per initiatief voor een project wordt ingezet op eenmalige advisering bij de ARO waarna ambtelijke afstemming volgt. Desgewenst kan de initiatiefnemer gebruik maken van vervolgadvisering voor het project bij de ARO.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Nicole van der Waart (GroenLinks), Peter Korzelius (GroenLinks), Gery de Boer (PvdA), Laurien Berkvens (D66), Heidi Bouhlel-Lascaris (SP), Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren), Maik de Weerdt (Volt), Anneke van der Helm-Chandansingh (50PLUS) en Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ook deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Het tweede punt waar wij wat bezwaar tegen hebben, voorzitter, is de bezuiniging op Groen Kapitaal. De provincie organiseert al vele jaren vanuit Groen Kapitaal diverse projecten, waaronder bijvoorbeeld Groenblauwe Netwerken, een samenwerking van diverse organisaties en overheden om praktisch invulling te geven aan het verbeteren van de biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatbestendigheid en de kennis daarover met elkaar ook te delen. Door de onzekerheid rondom het PPLG is de financiering van deze projecten nu onzeker geworden en daarom dreigen we die groene faciliteiten, die een belangrijke bijdrage leveren aan de prettige leefomgeving in onze provincie, te verliezen. En wij steunen dus, en we hebben mee ingediend, het amendement van de Partij voor de Dieren.

Voorzitter, dan nog een laatste puntje. Kijk, lastig blijven de opbrengsten uit de opcenten in relatie met de korting op het Provinciefonds. Uit de beantwoording van de technische vragen en de bespreking begrijp ik dat de extra opbrengsten uit de motorrijtuigenbelasting en de korting op het Provinciefonds per saldo een positief effect hebben. Maar, voorzitter, dat blijkt nog steeds niet uit de stukken die wij in de kaderbrief lezen. Ik begrijp dat het allemaal wat technisch is,

maar het is wel bestuurlijk van belang om te weten hoe dat nou precies in elkaar zit. En de gedeputeerde, die heeft mij uitgenodigd om op de koffie langs te komen om dat uit te leggen. Nou vind ik dat heel gezellig, maar ik denk dat die behoefte – en dan kijk ik even naar mevrouw Uiterwijk – veel breder is. Dus een technische briefing lijkt mij zeer voor de hand te liggen. Ik hoop dat die toegezegd kan worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan geef ik nu het woord aan mevrouw Oulad Hadj van de PvdA.

Mevrouw **OULAD HADJ** (PvdA): Ja, dank u, voorzitter, en dank aan allen die hebben meegewerkt aan onze kadernota. Echter, we maken ons zorgen over natuur en landschap. Maar ik begin nu met landschap en natuur volgt zo.

Over landschap wil ik graag een opmerking maken over de incidentele taakstelling van veertig miljoen euro. Veertig miljoen euro wordt ingevuld. GS heeft ervoor gekozen om dit bedrag te vinden door reserves waarvoor geen concrete bestemming is, te schrappen. Onze fractie vindt dat een praktische en verstandige keuze. Toch maakt het ons wel bezorgd over het landschap. Meer dan zeven miljoen euro komt namelijk uit een reserve die bedoeld was voor het landschap. Met de nieuwe Omgevingswet, de aanpassing in de infrastructuur en het schrappen van deze reserves vragen wij ons af of het landschap de komende jaren wel goed beschermd blijft. Daarom ondersteunt onze fractie het amendement van GroenLinks om de bezuinigingen op de ARO, of Adviesraad Ruimtelijke Ordening, terug te draaien. Zo kunnen we ervoor zorgen dat ons landschap de nodige aandacht krijgt die het verdient.

En nu over onze natuur. Ik moet even scrollen naar beneden. Dus een moment alstublieft. Voorzitter, mijn fractie maakt zich zorgen over onze natuurkwaliteit. In onze coalitieakkoord Verbindend Vooruit! beschouwt goede natuurkwaliteit een goed natuurbeheer als essentieel. Uit het Natuurbeheerplan 2024 blijkt dat de Uitvoeringsregeling Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap Noord-Holland – oftewel SKNL, voor de kijkers thuis – een belangrijk instrument is voor natuurverbetering, naast agrarisch natuurbeheer. Echter, na 2025 ontbreekt het budget voor de SKNL en is er grote onzekerheid over de bijdrage van het Rijk vanwege het hoofdlijnenakkoord en het nieuwe kabinet. In Provinciale Staten is er breed draagvlak om zorg te besteden aan de kwaliteit van de natuur. De SKNL wordt gezien als een belangrijke aanvulling op reguliere subsidies voor natuur en landschap, zoals voor de aanleg en het onderhoud van oevers, aanlegsteigers en windmolentjes. Gezien de onzekerheden vanuit het Rijk is het wenselijk om maximaal te blijven inzetten op het verbeteren van de bestaande natuur in Noord-Holland. Voorzitter, daarom dienen wij samen met GroenLinks onze motie in inzake lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering natuur. Het dictum luidt als volgt: roept GS op om voorstellen uit te werken voor een substantiële voortzetting van de SKNL na 2024 en hierover de Staten voor het einde van 2024 te informeren. Punt. En gaat over tot de orde van de dag. Ik geef u hier onze motie.

Motie 66-8 juli 2024
Lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering natuur

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *Het coalitieakkoord 'verbindend vooruit' het streven naar een goede kwaliteit van onze natuur uitspreekt en goed natuurbeheer daarvoor 'onmisbaar' acht;*
- *Uit het Natuurbeheerplan 2024 blijkt dat de Uitvoeringsregeling Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap Noord-Holland (SKNL) naast agrarisch natuurbeheer één van de instrumenten is om de kwaliteit van de natuur te verbeteren;*
- *Uit het Programma Natuurnetwerk2O24 blijkt dat er na 2025 geen budget meer is voor SKNL;*
- *Er grote onzekerheid bestaat over de bijdrage vanuit het Rijk voor PPLG-doelen, als gevolg van het Hoofdlijnenakkoord en de installatie van een nieuwe kabinet.*

Overwegende dat:

- *In Provinciale Staten breed draagvlak is om zorg te besteden aan de kwaliteit van de natuur;*

- *SKNL een belangrijke aanvulling is op reguliere subsidies voor natuur en landschap, onder andere voor aanleg en onderhoud van oevers, aanlegsteigers en windmolentjes;*
- *Het gezien alle onzekerheden vanuit het Rijk wenselijk is om maximaal te blijven inzetten op het verbeteren van de bestaande natuur in Noord-Holland.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Voorstellen uit te werken voor een substantiële voortzetting van SKNL na 2024;*
- *Hierover de Staten voor het einde van 2O24 te informeren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Fatima Oulad Hadj (PvdA) en Tessa van Wijnen (GroenLinks).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En ook deze motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Mevrouw **OULAD HADJ** (PvdA): Dat was mijn inbreng. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het is nu 13.25 uur. Ik stel voor te schorsen tot 14.30 uur. U kunt lunchen en gebruikt u ook gelijk de tijd om even afstemming te zoeken met uw eigen fractie over de ingediende moties. Dan hoeven wij straks waarschijnlijk wat minder te schorsen. Ik schors nu de vergadering tot 14.30 uur.

Schorsing 13.25 tot 14.35 uur.

De **VOORZITTER**: Geachte Statenleden, mag ik u verzoeken weer te gaan zitten? Dan heropen ik het overleg. Mag ik de Statenleden en de gedeputeerde verzoeken te gaan zitten? Voor de kijkers thuis, wij zijn bij agendapunt 11, de bespreking van de Kaderbrief 2025. Zojuist, voor de lunchpauze, hebben wij de eerste termijn van de Provinciale Staten afgerond. Dus we zijn nu aan de reactie toegekomen voor de beantwoording van de eerste termijn van het college en ik geef als eerste het woord aan gedeputeerde Rommel.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, ik moet zeggen, ik sta hier een beetje dubbel, in de zin van, als ik kijk naar de financiën, de uitdagingen die we hebben, de uitdagingen die we krijgen. U las dat ook in de kadernota. Ik heb u daar vandaag niet echt over gehoord, behalve over onze onderbesteding. Maar ik maak me wel zorgen nog over wat er straks gaat gebeuren. Er komt nu een regeerakkoord. Het kabinet gaat doorwerken. We hebben gelukkig wel, en dat moet ik zeggen, dat valt wel weer mee, dat er wat tegemoetkomingen zijn geweest – BBB heeft het al even genoemd – in het kader van dat er voor elektrische auto's toch langer geen motorrijtuigenbelasting betaald hoeft te worden. Maar ik wil toch even wel de waarschuwing geven: we zijn er niet. Wij zullen als GS ook zeker in het najaar weer moeten kijken naar alles wat er uitgegeven wordt en wat begroot is. JA21 zei het ook al: wat doen jullie niet? In de kadernota die er nu is, hebben we al aangegeven wat we niet doen. Er wordt nu met diverse amendementen en moties voorstellen ook wel weer aan gesnoept. Dat is ook uw goed recht. Maar ik wil toch graag even mijn zorg met u delen. Wij komen daar wel op terug, maar ik vind wel dat ik dat hier ook moet doen. En daar komt ook bij- Kijk, Als GS hebben we het afgelopen jaar diverse rondes gesprekken gehad, met elkaar bekeken van, hoe kunnen we toch een totaalbeeld schetsen en opvangen wat we denken dat er komt, maar ook niet wetende wat er komt. In dat kader zijn er nog een aantal vragen wel gesteld, maar ook wat opmerkingen waar ik nog eventjes op in wil gaan. En dan kom ik natuurlijk bij de moties en amendementen.

Ja, bij JA21, om maar bij u te beginnen, maar ook door GroenLinks werd dat gevraagd. Overigens wil ik wel complimenten ook geven aan GroenLinks. Die heeft aangegeven eigenlijk precies zoals het zit met die reserves, dat we Algemene Reserves hebben en bestemmingsreserves en hoe we daar in deze Staten altijd mee omgegaan zijn. Dus complimenten daarvoor, want u kwam wel als bijna een van de laatsten, maar om duidelijk te maken hoe dat werkt met de reserves had u misschien wel beter wat eerder aan het woord kunnen komen.

U gaf ook aan dat u ook wel een technische briefing zou willen in het kader van de opcenten. Ik kom daar straks nog wel eventjes meer op terug. Dat hebben GroenLinks en JA21 gevraagd en dat bied ik natuurlijk graag aan. Dus laten we dat ook organiseren. Kijk, want per saldo, als je de

opcenten verhoogt, krijg je per saldo wel meer geld. En dat heb ik ook gezegd in deze kadernota, zag je daar ook wel- Nou, net niet heel duidelijk, omdat wij altijd een inschatting moeten maken hoeveel auto's er aan onze opcenten meebetalen. En dat weten wij gewoon niet. We hebben daar geen inzicht in. Als er dan een leasemaatschappij deze kant op komt, weten we ook nog niet precies over hoeveel auto's het gaat. Dus je maakt een inschatting en als daar wat anders uitkomt, dan kan het lijken alsof we minder geld overhouden. Maar om een beetje globaal aan te geven: voor elk extra voertuig hebben wij dus een percentage van 77,4 procent, ons huidige percentage, en er wordt dan 65,9 procent bij dit percentage gekort.

Dan, er werd ook gezegd van ja, we trekken heel veel geld uit de reserves. Nou, daar kom ik nog even dan bij u terug. Wij hebben die bestemmingsreserves en daar halen we het geld uit. Dat hebben we veranderd in deze periode voor de bestemming die er is. Dus als je daar geld hebt, is het niet dat wij onze reserves leegtrekken. Nee, dat is nou juist omdat we het in gaan zetten en gaan betalen aan de bestemming waar we het voor gemaakt hebben. Nu hebben we dus ook gezegd, we hebben gezien dat er een heel stuk structureel met incidenteel geld betaald werd. En daarvan hebben wij gezegd, als GS, in het coalitieprogramma ook: wij gaan dat gewoon structureel dekken. Dus niet meer zo uit de reserves, maar structureel.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik hoor de gedeputeerde net zeggen dat het gaat om geld wat uit de bestemmingsreserves komt. Maar bent u het met ons eens dat er bij de Jaarstukken 2023 voornamelijk is ingeteerd op de Algemene Reserve?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Niet met voornamelijk, maar ik heb in zijn algemeenheid gezegd dat die reserves die wij gebruiken, de bestemmingsreserves, dat we daar geld uit halen. We hebben nu een deel uit de Algemene Reserves, tenminste van het overschot wat er was, ingezet. Dat klopt.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik wil toch nog even een verheldering hebben over uw opmerking dat de bestemmingsreserves gebruikt worden voor het doel waarvoor ze bedoeld zijn. Dat klopt volgens mij niet, want u gaat een heleboel bestemmingsreserves nu opheffen, omdat u structureel van geld gaat voorzien. En die totale veertig miljoen is nodig om alle incidentele uitgaven, bijvoorbeeld voor woningbouw, wat we straks gaan bespreken, om die te financieren. Maar het is niet zo dat het geld uit die bestemmingsreserves nu gebruikt gaat worden voor het doel waarvoor ze destijds bestemd zijn.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee, maar dat is de andere systematiek die wij nu voeren met betrekking tot hoe wij maar onze reserves gaan bestemmen. Wij hebben dus gezegd: alles wat eigenlijk structureel was, dat we incidenteel financierden, dat maken we structureel. En dat maakt dus dat we de reserves die er waren, zoals die inderdaad in de kadernota staan, op kunnen heffen, want die gaan we daar niet meer voor bestemmen, omdat het structureel gedekt is.

De heer **KLEIN** (CU): Nou, dan begrijp ik dat goed. Dan begrijpen we elkaar. En dan gaat dat dus naar een andere bestemming nu toe. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou goed, dat is helder. Dat is fijn. Even kijken, hoor. Wat had ik nog meer? Wat dingen wat ik had. Nou ja, we komen straks natuurlijk op de moties en dergelijke, maar dat zal ik u straks ook nog wel vertellen over de ARO.

En ja, de PVV, u vroeg: hoe zit dat met de flexibele delen? Kunt u die benoemen en waar is dan de ruimte voor de doorgang? En is dat ook onderzocht? Ja, wat flexibel is, dat is ook wel relatief, dat begrijpt u ook wel. Maar als je bereid bent om drastische maatregelen te nemen- En sommige partijen heb ik dat ook horen zeggen van, kijk nou eens goed van wat we doen, moeten we dat blijven doen? Ja dan kunt u als Staten heel veel flexibel maken. Alleen, je moet wel zorgen dat je natuurlijk geen brokken maakt door projecten op te heffen waar je mee bezig bent. En in ieder begrotingshoofdstuk zit wel een soort van een flexibel deel, dat dus met de politieke- U in de Staten zou kunnen aanpassen.

Ja, dan denk ik dat ik zo- Ja, ga ik even over tot de moties, want ik had geen- Ja, ik moet zeggen, bij de jaarrekening was nog een motie van Forum en die heb ik niet behandeld. Dus die die doe ik

nu ook eventjes. Ik moet even de stukken erbij pakken. Dat ging over de provinciale uitgaven structureel in lijn met de inkomsten. En daarvan kan ik zeggen: ja, dat doen we ook al. Dus deze motie is ook overbodig. U geeft aan, de randvoorwaarden structureel in lijn te brengen met de inkomsten. Dat doen we en dat ziet u ook in ons coalitieprogramma waarin we dat gedaan hebben. Dus ja, fijn dat u dat ondersteunt. We doen een beroep op de reserves voor de incidentele uitgaven. En de volgende is, ja, het kritisch kijken naar het huidige ambitieniveau. En ja, dat is ook zeker wat we wat we doen en wat we nu ook het afgelopen jaar gedaan hebben en wat ze zullen moeten doen, omdat, u heeft zelf ook al aangegeven met de onderbesteding die er is: wij zijn wel wat, ja, ambitieus of noem het maar optimistisch. En ja, we hebben wel geleerd nu ook, het afgelopen jaar zeker, dat we kritischer moeten zijn naar dat optimisme. Maar ja, dat kritisch kijken, ik ben blij dat u ons daar ook bij ondersteunt om dat te blijven doen.

Ik zie beweging.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Maar betekent dat dat u de motie dan oordeel Staten laat?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee, zoals ik al zei, ik ontraad hem omdat die overbodig is. Wij doen dat allemaal al.

De heer **DESSING** (FvD): Maar is deze motie dan niet juist een bevestiging van het feit dat we dit zeker weten dat we dit met elkaar ook gaan doen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik ben blij dat u dat ook zegt. En dat zeg ik ook van, sympathiek, maar hij is overbodig, want we doen dat al. Dus ik ontraad hem.

Dan de motie Waterrecreatie. Ja, de waterrecreatie. Vooropgesteld, en dat weet u ook, veiligheid staat natuurlijk altijd voorop. Maar de rol van de provincie in het nautisch beheer van bevaarbaar water is niet die van handhaving, maar het aanwijzen van vaarwegbeheerders. En dan gaat het dus om de bevoegdheid tot het treffen van verkeersmaatregelen en het onderhoud van de vaarweg. Het is wel zo, en dat zie ik wel, dat de Noord-Hollandse wateren, dat het toezicht en het beheer best wel versnipperd is. Maar ja, daar hebben we het mee te doen. En de reserve in de waterrecreatie, ja, die is gebaseerd op het Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie 2021-2025. Die heeft ingezet op vier thema's, namelijk de verbetering van het vaarnetwerk voor de kleine pleziervaart, zwemplaatsen inrichten, kleine voorzieningen en diensten, en duurzaamheid en innovatie. Dus daarmee moet ik toch deze motie ontraden.

Dan gaan we naar zero-based budgeting toepassen bij de Begroting 2026. U geeft daarbij aan zo'n expertmeeting om dat-

[...]

Oh sorry. Heel goed. De eerste was M49, de tweede is motie M50 en nu ga ik naar motie M55.

De **VOORZITTER**: De eerste was volgens mij motie M50, Waterrecreatie, graag wel veilig.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, voor deze was het M50.

De **VOORZITTER**: Maar de tweede, Zero-based Budgetting toepassen is motie M55.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja. Van JA21. U vraagt daar om een expertmeeting te organiseren. Dat kunnen wij doen. Dus ik wil deze bij uw Staten in stemming brengen. Ja, dat doe ik altijd natuurlijk, maar ik bedoel dat ik zeg dat GS dat kan regelen voor u.

Dan amendement A15, Continuering sterke betrokkenheid van de provincie bij het toerisme. Ja, hier zit ik dan dus toch met die dubbele pet, moet ik eerlijk zeggen, want ik heb uw verhaal gehoord en ik weet ook dat u dat, A15, ook heel belangrijk vindt. Ik vind het zelf, als gedeputeerde Financiën, een lastige, omdat wij ja toch die afweging hebben gemaakt van waar kunnen we nog wat doen en waar zeggen we van nou, dat hoeven we eigenlijk niet meer te

financieren. Maar ik heb u ook gehoord hoe belangrijk dat is. We beschrijven het wel en ook die verspreiding, maar die zit ook al in andere kerntaken en dit is niet echt een kerntaak. Maar ja, als gedeputeerde toerisme, waarin ik dus zeg dat ik dat onderschrijf, die spreiding, zeg ik dan toch maar dat ik het aan de Staten overlaat.

Dan motie M63. Dat is meervoudig ruimtegebruik op industrieterreinen. Mooi dat daar weer aandacht voor wordt gevraagd. Deze motie sluit aan bij de in november ingebrachte en aangenomen motie van Volt. Hij is dus ook overbodig, dus ik moet hem ontraden, want we doen hier al heel veel voor. En ik zou ook zeggen, om dat bij de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie goed in de gaten te houden hoe het erin komt te staan. En dan hoor ik ook graag wat u ervan vindt wat wij doen. Maar we hebben heel veel subsidies, subsidieregelingen, ook voor de toekomstige bedrijventerreinen, waar we dit ook doen. Waar ik zelf op werkbezoek ben geweest, dat is op Schiphol-Rijk. Dat ziet er fantastisch uit. Waar je heel mooie rondjes kan wandelen. En ik ben het ook zeker met u eens dat juist die bedrijventerreinen, die veelal in het weekend leeg staan, dat je daar best wel wat moois kan maken voor recreatie.

Dan het amendement Stimuleren biobased bouwen van de ChristenUnie. Dat is A17. U weet, u geeft het zelf ook aan, dat wij daar goede voorbeelden hebben, ook hebben laten zien. We zijn er ook wel mee bezig. Ik heb zelf ook wel mooie voorbeelden gezien, maar ik wil u toch zeggen om dit mee te nemen bij de Uitvoeringsagenda Duurzame en Circulaire Economie. En ik wil deze dus nu ontraden, ook uit financieel oogpunt, maar ook vanuit, ja, het feit dat de uitvoeringsagenda veertig procentversie behandeld is en ik graag dat zou willen doorlopen zodat we goed kunnen zien: wat is er nou eigenlijk nodig? En niet zo van nou, laten we dat aan geld inzetten. Ik maak me gewoon nog steeds zorgen over het geld, maar u weet zelf dat ik hier wel achter sta en dat ook stimuleer.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, u stelt voor om te wachten op de uitvoeringsagenda. Maar met de uitvoeringsagenda komt u toch niet met een budgetvoorstel? Of zie ik dat verkeerd? Komt u dan wel met een budgetvoorstel?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nee, daar komen we niet met een budgetvoorstel, maar ik vind dat wel de plek om te kijken van wat is er nou nodig en wat kan er en ook daar meer in te verdiepen. U geeft zelf aan: ik heb daar mooie voorbeelden gezien. Daar zie ik zelf ook meer over. En ik wil dat heel graag delen met de voorbeelden die ik ook ken. Ook helaas dingen die niet gelukt zijn. Maar daar wil ik het eerst goed over hebben om dat te kaderen, zodat we uiteindelijk kunnen kijken of er geld nodig is en waar dat geld vandaan kan komen.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik snap dat dat volgordelijk goed is om pas iets te gaan doen als je weet wat wel en niet goed werkt. Maar tegelijkertijd is de kaderbrief het moment dat wij als Staten input mee kunnen geven over de begroting voor 2025. Dit is de uitvoeringsagenda voor 2025. Ik ben heel erg bang dat we straks een uitvoeringsagenda hebben, waarin allerlei mooie doelen zijn opgeschreven, maar waarvoor de middelen maar beperkt beschikbaar zijn. Dus hoe gaan we dat dan met elkaar oplossen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, ik vind het goed om dat juist bij die uitvoeringsagenda eerst vast te gaan stellen. Er worden daar geen nieuwe kaders in gesteld, maar ik wil zelf wel weten: wat zijn dan de vragen die er achterweg komen en waar gaan we het geld vandaan halen? Wanneer die uitvoeringsagenda behandeld wordt, weten we ook meer van hoe de nou de stand van het land is en kunnen we ook gericht gaan kijken: zijn er middelen voor? En ook, wat net ook al werd gezegd, om te zien of we andere ambities misschien moeten afschalen ten gunste van dit. Maar ik wil wel graag met u samen die hele afweging gelijk maken.

De heer **KLEIN** (CU): De laatste vraag hierover. Is dat op tijd voor de activiteiten die we in 2025 willen gaan uitvoeren? Want uw ambitie is om al in januari die uitvoeringsagenda af te hebben.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Op dit moment moeten we het doen met de middelen die we hebben. Dus daar moeten we naar kijken.

De heer **KLEIN** (CU): Daar doe ik dus nu een voorstel voor om dat extra te maken. Dus het voelt wel wat ingewikkeld dat u aan de ene kant zegt 'wacht nou eventjes', maar het moment wat we nu hebben om middelen beschikbaar te stellen, dat omarmt u niet.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik zou het heel graag willen omarmen als ik niet het verhaal verteld had waar ik mee begonnen ben. Alleen dan nog wil ik graag zien: wat is hiervoor nodig en wat willen we gaan doen? Want er zit wel meer in die uitvoeringsagenda waar u misschien straks van zegt: daar willen we dat daar extra geld voor komt. En dan zullen we samen moeten kijken hoe we dat zouden kunnen gaan doen.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, en ik vraag me dan namens de Partij voor de Dieren af of we geen mogelijkheid hebben om een bepaalde prioritering aan te brengen nog voordat de begroting op de agenda staat. Ten behoeve van biobased bouwen en de uitvoeringsagenda.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Kunt u even uitleggen wat u bedoelt met een prioritering? Want in de uitvoeringsagenda, daar heeft u nu een grove schets gezien, die al best wel uitvoerig leek, maar dat is het niet. Dan worden daar allerlei punten die u ingebracht heeft weer in behandeld, maar ook wat anderen hebben behandeld. Dus kunt u misschien zeggen wat u met die prioritering bedoelt?

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, zodat wij daar voor de Begroting 2025 een oordeel over kunnen vellen en kunnen beoordelen of we daar iets mee moeten doen nog alsnog.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik stel voor dat we gewoon bij de uitvoeringsagenda bespreken wat daar dan nodig is en hoe we dat dan gaan doen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Dan kijk ik naar gedeputeerde Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik had twee opmerkingen van D66 en eentje van de PVV. Eén over buitenstedelijk bouwen, hoorde ik D66 zeggen dat energie, klimaat, landbouw, de landbouwtransitie natuurlijk veel ruimte vragen. En ik hoop dat D66 het er dan ook mee eens is dat er ook een beetje ruimte nodig is voor de leefbaarheid en het voorzieningenniveau bij kernen die niet binnenstedelijk kunnen ontwikkelen.

En de vraag werd gesteld, waar ook een motie aan gekoppeld is, waarom die subsidie voor wonen boven winkels niet is doorgezet. Nou, die motie zal ik ontraden. Primair is het de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Bij de commissiebehandeling heb ik ook aangegeven dat de evaluatie die eerder is gedaan, naar de Staten komt. Uit die evaluatie bleek in eerste aanleg geen hulpvraag vanuit de gemeenten om dit te continueren. En verder hebben we voor het toekomstbestendig maken van winkelgebieden voldoende middelen in de OTW-regeling.

De **VOORZITTER**: Meneer Beemsterboer, kunt u even het nummer noemen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: O, sorry, ja. Nummer M51.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, dank u wel. Zou Gedeputeerde Staten erop willen letten dat ze gewoon de motienummers noemen en niet dat we er steeds om hoeven te vragen? Dank u wel.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik ga mijn best doen, voorzitter.

Dat is de ondersteuning toekomstige werklocaties. En daarnaast zijn er ook rijksmiddelen voor de ontzorging van het MKB.

De heer **MÜLDER** (D66): Er werd mij een vraag gesteld, of ik het belangrijk vind, het voorzieningenniveau in kleine kernen die niet buitenstedelijk kunnen bouwen. Ja, natuurlijk vind ik het belangrijk dat de voorzieningen er goed bij blijven. Ik denk dat het ook goed is dat we zoveel mogelijk binnenstedelijk bouwen. En daar hoeft volgens mij niet altijd buitenstedelijk te

worden gebouwd. Dat even terzijde. En dat is ook interessant, want het is niet per se de provincietaak dat wij werken aan voorzieningen in kleine kernen. Dat is een keuze van u. Ik vind het goed dat u die maakt. Hetzelfde als met winkels. Uw antwoord 'het is niet per se onze verantwoordelijkheid, dat is die van de gemeente', ben ik ook met u eens. Maar het is een gedeelde verantwoordelijkheid. Daarom subsidiepot.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat laatste, ik ben natuurlijk blij met dat de heer Mülder het eens is ten aanzien van dat voorzieningenniveau in de kleine kernen, dat het mooi is dat we daar een taak nemen. Waar mijn puzzel een beetje zit ten aanzien van die evaluatie voor dat wonen boven winkels- Kijk, het is natuurlijk mogelijk om wonen boven winkels mogelijk te maken. Dat hebben we ook langjarig gestimuleerd bij gemeenten. Dat is ook effectief geweest. En de vraag is nu: is dit dan het moment om daar geld voor uit te trekken nog voordat we die evaluatie hebben behandeld? En dat geld trekken we ook uit andere mogelijkheden voor wonen, dat misschien wel veel efficiënter besteed kan worden. Want over het algemeen is een locatie boven een winkel natuurlijk best wel een interessante locatie om te mogen ontwikkelen. Dat zijn niet de goedkoopste plekken waar je woningen kunt realiseren. Dus het lijkt me gewoon zinvol om daar eerst een gesprek over die evaluatie te hebben, voordat we daar de portemonnee voor trekken. Maar daar kan D66 natuurlijk anders over denken.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel. Ja, ik vind het heel goed dat er wordt geëvalueerd. Het liefst had ik hem natuurlijk al gezien, want hij is er al een tijdje niet meer. Er zijn meerdere wethouders en andere politici op lokaal niveau geweest die hebben gevraagd: joh, hij is helemaal leeg, wat gaan we ermee doen? Nou, daar had u geen antwoord op. Ik heb daar nu wel een antwoord op. Als u zegt 'goh, we willen graag aan het antwoord werken', dan sta ik daar zeker voor open. Weet wel dat ik het interessant zou vinden als daar totaal een ander beeld uit komt dan alle andere evaluaties die er in andere provincies en door het Rijk zijn gevoerd. U loopt een beetje vooruit op die evaluatie, want volgens mij is mij ook al een keertje verteld dat het antwoord van GS een beetje was van ja, dat zou heel negatief zijn geweest. Zo is die in ieder geval in de commissie geweest. Of dat het niet zo'n heel goede regeling was geweest of dat er geen vraag naar zou zijn. Daar loopt u op vooruit. Maar hoe kunt u dat doen als de evaluatie nog niet is behandeld?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, Voorzitter, nee, dat is volgens mij niet het geval. Ik herinner me in ieder geval die regeling als dat die best positief is ontvangen door gemeenten. De vraag is of die nog steeds nodig is en de vraag is of er een onrendabele top in business cases wordt gedekt, of dat het vooral een aanjagende rol van de provincie bijvoorbeeld zou zijn om te zorgen dat gemeenten het volhouden om zoveel mogelijk lege ruimtes boven winkels te blijven vullen met woningen. En het lijkt me gewoon goed om dat gesprek eens met elkaar te voeren.

Dan de PVV. Die vroeg naar aanleiding van die klimaatparagraaf: is het ook niet mogelijk om een voedselzekerheidsparagraaf te maken. En op zich is er wel iets voor te zeggen natuurlijk dat voedselzekerheid een belangrijk onderwerp is. Zeker als je nu langs alle landerijen rijdt waar heel veel gewassen beschadigd zijn door de hevige weersomstandigheden dit jaar bijvoorbeeld. Maar om nou voor elk doel een aparte paragraaf in de begroting op te gaan nemen, dat gaat wel weer heel erg ver. Dus ik denk dat het voldoende is om met elkaar vast te stellen dat het een belangrijk onderwerp is. Overigens is destijds het opnemen van de klimaatparagraaf naar aanleiding van, ik neem aan, een motie van de Staten toegevoegd aan de begroting. Dus het is niet per se de behoefte van het college om allerlei aparte paragrafen te gaan toevoegen aan de begrotingscyclus om daarmee te onderstrepen dat iets een belangrijk onderwerp is. Er zijn heel veel mogelijkheden om belangrijke onderwerpen met elkaar te bespreken hier in de Staten. Dat.

En dan heb ik, even kijken, nog een motie van D66, Volt en de Partij voor de Dieren met betrekking tot het verhogen van de opcenten.

De **VOORZITTER**: Even het nummer noemen alstublieft.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat was ik bijna vergeten, voorzitter. Dit is nummer M52. Ja, het is niet te geloven hè? Ja. Nummer M52. Die zal ik ontraden. We gaan er nog steeds van uit dat het Rijk de taken financiert die zij aan ons opdraagt. En wij hebben ook in de coalitie de afspraak gemaakt om de opcenten niet verder te verhogen. En wij blijven, zoals eerder ook aangegeven,

bij de PPLG-ambities, maar het tempo waarbij we dat kunnen halen, is heel erg afhankelijk van het beschikbaar komen van middelen van het Rijk.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel. Dat klinkt wat afwachtend: we blijven hopen dat we het geld van het Rijk krijgen. Ik heb het nog niet zoveel gezien in de plannen die er liggen. Eigenlijk ook de vraag voor u, die ik ook aan de VVD stelde. U heeft korte lijntjes met het kabinet en nog beter, ik mag u feliciteren met uw nieuwe functie. U bent voorzitter geworden van de Tafel van het PPLG. Ook daarmee heeft u enigszins kracht om iets te gaan doen. Wat gaat u doen om in deze zomer nog wat voor elkaar te boksen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, u spreekt mij aan als gedeputeerde natuurlijk. Ik ben voorzitter geworden van de Bestuurlijke Adviescommissie Landelijk Gebied. Dat is niet per se de PPLG-tafel. En wij blijven natuurlijk ook met het nieuwe kabinet dat nu net is aangesteld, in gesprek over de benodigde middelen die wij in algemene zin nodig hebben om alle taken die de provincie heeft, uit te kunnen voeren. En dat doen we a, vanuit IPO0verband, vanuit de gezamenlijke provincies en b, ook in direct contact met de ministersploeg, met het kabinet. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Kocken. Ah, een nabrander van gedeputeerde Rommel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, spijtoptant. Motie M67, die lag nog op mijn bureau, over de ARO. Ik moet zeggen, ik heb goed naar u geluisterd en ik heb ook wel begrepen dat u daar veel vertrouwen in heeft. Dus ook met dat we hem zeker nog gaan evalueren over een tijdje, maar kunnen we zeggen dat we motie M67 aan de Staten laten.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Het antwoord verbaast mij wel een beetje van de gedeputeerde. Zij gaf terecht aan: nou, we moeten oppassen met alle financiële uitdagingen waarvoor we staan, wat we nog wel kunnen toezeggen. En in de commissie was u nog overtuigd van het feit dat de ARO echt niet nodig was, want er was gewoon geen wettelijke grondslag meer voor en de provincie kon het zelf, beter eigenlijk nog. Ik was dat van harte met u eens. Wat is er nu veranderd in uw oordeel over de ARO sinds de commissievergadering?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou, ik ben er nog steeds van overtuigd dat wij het in huis hebben en beter kunnen. Alleen, ik heb gehoord in de commissievergadering dat er heel veel behoefte is aan de ARO en vandaar dat wij dus ook zeggen vanuit GS: we laten dit aan de Staten, omdat we dus ook een technische briefing hebben gehad. Dus, nou ja, we gaan even kijken wat de Staten er nu van vinden, of zij ook vinden dat onze mensen dat beter kunnen dan de ARO. En met wat hier in staat, ziet u wel een wijziging. Het is niet meer ongebreideld advies. Want wat in deze motie staat, wat ik wel kan onderschrijven, is dat het niet zo is dat je iedere keer weer terug moet naar de ARO, ook al is het niet verplicht; maar dat het eenmalig is. En ja, dan gaat het weer naar onze eigen afdeling.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, ik ben het eens met de gedeputeerde dat die inperking inderdaad al enige winst is. Maar hoor ik u nu eigenlijk zeggen: nou, van mij hoeft het niet, maar ik ga er ook niet voorliggen. En eigenlijk durft u dan het woord ‘ontraden’ niet in de mond te nemen, maar als het aan u had gelegen, was deze motie niet nodig geweest.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat is correct. Voor mij persoonlijk dan. En voor GS, ja, dat is GS. Maar in ieder geval, wij hebben gezegd, samen, dat wij dit aan de Staten overlaten, gehoord hebbende de discussie en hoe belangrijk ze dat vinden. En ook met wat ons voorstaat, het maatwerk, wat eraan komt. En ook die 25 woningen kan ik me voorstellen dat daar de Staten comfort bij hebben. En ja, dan laten we het aan de Staten.

De heer **MÜLDER** (D66): Er viel me toch even iets op. Want u zei volgens mij: voor mij niet, maar voor de rest van GS wel. En nou hebben wij donderdag een geweldig debat mogen zien op landelijk niveau. Ik wou u er even aan helpen herinneren dat u met één mond praat.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat klopt. Dat klopt. En daarom zei ik ook eerst: voor mij niet. En toen dacht ik: o nee, ik praat met één mond. Dus inderdaad, voor ons gaan wij toch die ARO aan u overlaten. En dat zeggen we met zijn allen.

De **VOORZITTER**: Dat is een carnavalskraker.

Mevrouw Kocken. En vergeet de nummers niet te noemen van de moties. Anders krijg ik mevrouw Bouhlel op mijn nek.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Goed, dank u wel, voorzitter. Ik heb volgens mij, even kijken, zes moties en één amendement. Ik zal beginnen met het amendement. Dat is A14. Dat gaat over Schrap besparing op Groen Kapitaal. Nou, terecht haalt u op zich in uw toelichting aan dat het college erkent dat Groen Kapitaal mooi werk verricht. Daar staan wij ook zeker achter. Ik heb wel moeten constateren dat deze bezuiniging ook gedaan is met het oog op het niet uitgeven van dit bedrag het afgelopen jaar en het jaar daarvoor. En u bent heel kritisch op onderbesteding, dat denk ik ook terecht is. Dus ik laat dit aan u. En dan, mocht u zeggen 'nee, die bezuiniging, die moet u niet doorvoeren', dan zal ik in ieder geval op deze post ervoor zorgen dat hij zeker wordt uitgegeven. Dat durf ik niet voor al mijn taken te zeggen, want het is natuurlijk niet echt overal een kwestie van willen, maar hier zal ik in ieder geval bovenop zitten.

Dan ga ik naar de eerste motie. Dat was motie M57 over het plan om het NNN te voltooien. Ja, ik hoop eigenlijk dat u daar genoegen wilt nemen met een toezegging. Ik denk namelijk dat het beter is als we die discussie met elkaar voeren over wat een nieuwe deadline zou moeten zijn. Ik ben met u eens dat die er hoort te zijn. Er was een deadline. Die stond op 2027. Dan is het een beetje willekeurig om vast te stellen waar die moet komen. In die zin had uw motie ook een jaar eerder of een jaar later of twee jaar eerder, twee jaar later kunnen zijn. En het lijkt mij wel zo netjes dat u dat met elkaar in een goed gesprek gaat vaststellen. En dat hoort wat mij betreft ook te landen in het PNN wat in het PPLG zit. Dus ik zou u eigenlijk willen voorstellen: ik zal het meenemen in het PPLG en u voert dan naar aanleiding daarvan eventueel nog een discussie over wat het juiste jaartal daarbij is.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik dacht, ik wacht eventjes tot ik het woord krijg. Dank u wel. Weet u zeker dat we het over de juiste motie hebben? Want we vragen aan u om een heldere doelstelling te formuleren. Dus niet een discussie aan te wakkeren, maar we vragen u om een heldere doelstelling te formuleren.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Neem me niet kwalijk. Ja, u heeft gelijk. U heeft hem iets aangepast. U had een jaar genoemd. In de eerdere motie die u volgens mij had aangekondigd, stond 2032. Dat leek mij in die zin willekeurig. Een doelstelling komt dan in het PPLG terecht. Dus volgens mij is dat ook gewoon wat u van mij mag verwachten. Dus in die zin, als daar een doelstelling in staat, hoort daar verder ook een plan bij hoe je daar terecht kan komen. Dus in zoverre vraagt u volgens mij iets ja, wat al gewoon bij het PPLG hoort. Dus volgens mij nemen we dit gewoon mee in het PPLG. Heb ik eerder ook gezegd dat- Iemand suggereerde in de commissie namelijk dat de nieuwe doelstelling of de nieuwe deadline 2050 zou zijn. Dat is helemaal niet de bedoeling. Dat stond ook nergens. Dat is een soort leesmisverstand. Maar er is nu nog geen concrete deadline. En ik denk dat het inderdaad verstandig is dat wij er wel eentje stellen, want we hadden een deadline, namelijk 2027. Dus uiteraard moet er dan een nieuw moment komen om naartoe te werken.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel. Het is volgens mij in de commissievergadering hier ook regelmatig over gegaan: over NNN, de doelen, wanneer, hoe en wat. En daar is ook wel regelmatig uitgesproken van, het is misschien iets te moeilijk om dat helemaal in het PPLG te behandelen, omdat er bij het PPLG zoveel op de kaart staat, dat we maar één agendapunt hebben waar we het graag over willen hebben. Dus wil ik even vertellen dat wij ook bezig zijn met een discussienota om het gewoon even alleen over NNN te hebben. En ik hoop dat u daar uw doelstelling dan kan presenteren die u net heeft toegezegd.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik ben heel benieuwd naar de discussienota. Wat mij betreft hadden we in de vorige commissievergadering, waar het PPLG met een aantal aandachtspunten stond, daar aandacht aan kunnen besteden. Maar ik ben het, denk ik, met u eens dat daar eigenlijk in de

commissie niet heel ruim gebruik van is gemaakt. En dit is een onderwerp wat dat zeker verdient. Dus ik kan daar alleen maar naar uitkijken.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik zou graag nog even de toezegging wat scherp krijgen. U zegt de doelstellingen op te nemen in het PPLG. De motie vroeg om dat dan voor eind 2024 aan de Staten te communiceren. Gaat dat lukken in de planning van het PPLG? Dus het gaat niet over de realisatie, maar de realisatie van uw toezegging. En is dat dan ook inclusief een schets van de financiële consequenties?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, ik ga ervan uit dat de realisatie van de toezegging in het najaar moet lukken. Ja. Dus in die zin is dat zo scherp toegezegd, want dan hebben wij het weer met elkaar over het PPLG en dan hoort dit daar wat mij betreft bij. De financiële planning, of überhaupt de planning die daarbij hoort, die zal, dat moet u wel begrijpen, dan wel op hoofdlijnen zijn. Wij zijn op dit moment juist heel erg bezig om überhaupt te kijken: waar leggen we de prioriteiten met de focusgebieden? Nou, zoals ik u daarover heb bericht en we ook al met elkaar over van gedachten hebben gewisseld. Dus er zal dan niet bij dat voorstel direct een heel gedetailleerde planning liggen. Maar het blijft natuurlijk overeind dat het realiseren van de doelstelling die we eerst hadden op 2027, als je die in tijd schuift, dan moet die aan te passen zijn naar wat dat dan voor consequenties heeft voor het te voeren beleid en ook voor welke middelen daar in de komende jaren bij zullen horen. En dan komt er daarna wel de keuze aan u ook waar die middelen vandaan moeten komen. Want ik bedoel, dat heb ik vorige keer ook gezegd, ik laat me niet op pad sturen met ‘zoekt u nog even ergens twee miljard’, en ook niet als u het nu afzwakt naar een half miljard. Dan ziet u mij nog steeds voor te veel aan. Dat is natuurlijk niet een taak die ik helemaal in mijn eentje kan dragen. Ook niet met alle monden namens wie ik spreek.

De heer **KLEIN** (CU): Nee, hoor, dat snap ik. Maar dan laten we dat gewoon lekker over aan de heer Beemsterboer, die op een andere stoel zit, hebben we net begrepen.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ja, ik wil u bedanken dat u met uw toezegging eigenlijk het hele dictum van de motie omarmt. Dus dank u wel daarvoor.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dan komen we nu wel in de wat minder ‘we doen het gewoon’-modus. Namelijk motie M59 van het CDA, Zorg voor voldoende beheervergoeding. Op zich begrijp ik die behoefte. Dat is ook al een aantal keer volgens mij in de commissie aan de orde gekomen, maar daar heb ik denk ik ook telkens wel op geantwoord dat dit een landelijk geregeld en robuust systeem is waar bij het Natuurpact is afgesproken dat het Rijk en de provincies gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het gerealiseerde en nog te realiseren NNN. Wij zijn op zich al in gesprek en blijven in gesprek met het Rijk over of er mogelijkheden zijn om daar langer dan zesjarige termijnen aan te koppelen. Want nu duren zowel de beheercontracten, als de subsidies doorgaans zes jaar. Dat dat in een aantal gevallen onvoldoende zekerheid biedt, dat erken ik wel. Maar dat betekent niet, want dat doet u volgens mij, dat u het eigenlijk hier omdraait: als die zekerheid er niet is, dan moet je ook helemaal niet meer aan natuur willen werken. De uitwerking aan te passen aan de beschikbare financiën, dat lijkt mij een verkeerde conclusie. Dus ik ontraad die motie op deze manier.

Dan is er motie M60, ook van uw hand. Ik denk eerlijk gezegd dat wat u opschrijft, dat dat niet is wat u zelf wilt. Althans, u heeft mij eerder gezegd en opdracht gegeven om met alle stakeholders een proces aan te gaan en ons te baseren ook op fatsoenlijke informatie. Daar zijn we mee bezig. Er lopen een aantal onderzoeken, er lopen gesprekken, er lopen gebiedsprocessen. In sommige processen gaat dat wat sneller dan in andere. Maar het gaat volgens mij onmogelijk worden om, als je dat wilt eerbiedigen, dus ook de lopende processen wilt eerbiedigen met de stakeholders, nu al in alle gebieden alle doelen vast te stellen. Dat we dat uiteindelijk zullen moeten vaststellen, dat staat buiten kijf. Maar dat we dat op de termijn moeten doen die u nu voor ogen heeft, dat lijkt mij onverstandig, want dat betekent dat we ongeveer met een halfjaar alle beslissingen genomen hebben. En dat impliceert, denk ik, dat we dat dan verder hier op eigen houtje zouden doen, en ik denk dat dat juist niet is wat u wilt. Dus deze motie ontraad ik, maar ik kan er wel bij zeggen dat bijvoorbeeld voor de Eilandspolder, want volgens mij is daar ook een brief van onder andere Water, Land en Dijken ook naar de commissie gestuurd, en ook met de tbo’s, met het voorstel om daar bandbreedtes te stellen zodat er concreter gewerkt kan worden. En voor de

Eilandspolder hebben wij wel het voornemen om dat in het kader van een pilot daar te gaan doen. En ik denk dat dat ook de verstandige weg is om daar te gaan kijken hoe dat werkt en of dat werkt, daarvan te leren. En dat dan vervolgens naar de andere processen misschien wel door te leggen. Maar niet nu te zeggen: wat een goed idee, we doen het overal en dan zien we daarna wel of dat nou een goed idee was. Dat vind ik echt onverstandig. Dus de motie in zijn geheel ontraad ik.

Dan is er motie M61, ook van het CDA. En ook die ontraad ik. In dit geval eigenlijk vooral omdat die overbodig is. Want u gaat ervan uit kennelijk dat er NNN is wat externe werking heeft. En dat is niet zo. Het NNN heeft dat niet, alleen Natura 2000 heeft externe werking. Dus dat betekent volgens mij dat alle gevolgen, die dat dan volgens u hebben, er in principe helemaal niet zijn, want er is geen sprake van externe werking. Dus dan hoeven we ook niks te doen om de externe werkingsgevolgen in te dammen of op te lossen. Dus die ontraad ik ook.

Dan heeft u nog een vierde motie. Dat is M62, Onderzoek grondwaterstand laagveen. Die motie loopt eigenlijk, wat mij betreft, ver vooruit op een aantal lopende onderzoeken, Dus die ontraad ik u ook. Ik denk dat we uiteindelijk deze keuzes zullen moeten maken, maar op dit moment loopt er nog een studie Gevolgen peilopzet veenweide, een onderzoek samen met de provincie Utrecht en Zuid-Holland en alle betrokken waterschappen. Er loopt een studie naar de bovenregionale stresstesten extreme wateroverlast, een studie hydrologisch systeemherstel Laag Holland en een onderzoek naar het toepassen van de compensatiesystematiek in het natte westen van Nederland. En ik zou u echt willen afraden om die onderzoeken verder terzijde te schuiven en wat daar allemaal uitkomt en nu alvast op basis wat van wat u er misschien van vindt of wat we op basis van oude kennis hebben, alvast maar te bepalen wat we er mee gaan doen. We zijn juist met al die onderzoeken begonnen, zodat we weloverwogen en goede keuzes kunnen maken. Dus ik begrijp uw behoefte aan voortgang en aan haast. Ik zou het ook het liefst allemaal al willen weten en dan de doelen stellen, maar dat lukt op dit moment volgens mij niet. Dus die ontraad ik.

En dan is er nog motie M66. Motie Lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering Natuur. Even kijken. Het plafond voor het SKNL wordt in principe-

De heer **DESSING** (FvD): Ja voorzitter, even wat late reactie op de vorige motie inderdaad, het ontraden van het grondwaterpeilverhogen, als ik het even goed samenvat. En wat ik de gedeputeerde hoor zeggen is van, laten we nou eerst die onderzoeken afwachten en dan pas in actie komen. Maar is het niet zo dat het grondwaterpeil nu al omhoog is? En hadden we dan niet moeten wachten met het verhogen van het grondpeil ook totdat die onderzoeksresultaten duidelijk zijn?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Volgens mij doen wij onderzoek naar allerlei effecten van dat grondwaterpeil. En dat heeft effect op hoe je het land kunt gebruiken, het heeft effect op de CO_2-uitstoot, het heeft effect op de waterberging in een gebied. En dat wil je allemaal bij elkaar nemen om te kijken op welke plekken peilverhoging wel en op welke plekken dat niet aan de orde is. En we hebben al jaren peilbeheer. Dus het is niet zo dat we nu opeens weten: je kunt iets met het peil en dat doen we een keer. Dat is al nou, ik denk, eeuwen. Kijk even naar de voorzitter of ik misschien iets overdrijf. Maar in ieder geval, er is al erg lang peilbeheer. En dat wij daar goed naar kijken wat nou de verstandige keuzes zijn, dat is waar ik voor pleit. U denkt misschien: het is gewoon allemaal helemaal niet nodig. Dat denk ik niet. Ik denk niet dat we nu kunnen zeggen 'je hoeft het peil niet op te zetten', omdat bijvoorbeeld ook dat veen inklinkt, komt er heel veel CO_2 vrij en je moet een afweging maken op welke plekken je dat wel en niet acceptabel vindt. En er zullen plekken zijn waar je zegt nou, hier nemen we dat op de koop toe, want het is heel belangrijk dat je hier bijvoorbeeld de landbouw voorrang geeft en er zullen ook plekken zijn waar dat wellicht andersom is. En die keuzes wil je volgens mij altijd goed geïnformeerd maken. Dat is wat ik u probeer mee te geven.

De heer **DESSING** (FvD): En daar kan ik, los van het politieke besluitvorming, wat je daar politiek al dan niet van vindt, kan ik daarin meegaan. Maar dan is het toch juist de bedoeling dat je eerst die integrale onderzoeken doet en dan pas aan dat grondwaterpeil gaat sleutelen?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Volgens mij gaat het over voortschrijdend inzicht en kun je niet met elke beslissing eindeloos wachten tot je alles helemaal uitgekristalliseerd hebt, maar kun je wel, als je een aantal onderzoeken hebt opgezet, wachten op wat daar uitkomt. Want dan moet ik wel zeggen: ook nadat deze vier onderzoeken zijn gedaan, zal het vast niet zo zijn dat alle wijsheid in de wereld ontsloten is voor ons. Dus dan zal er misschien toch nog wel weer eens een nieuw onderzoek ergens voor nodig zijn. En dat betrek je dan volgens mij weer bij een weer nader te nemen beslissing. Maar wij hebben deze beslissingen afhankelijk gesteld van deze onderzoeken en ik raad u aan om dat gewoon bij elkaar te houden. En niet nu te zeggen: nou, die onderzoeken, dat hoeft niet; we kunnen nu de beslissing al nemen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank. Ik vraag me wel af of de gedeputeerde de motie heeft gelezen, want die vraagt om onderzoeken. Maar goed, een van die onderzoeken waar wij naar vragen is die compensatieregeling. Heb ik u nu goed begrepen dat dat onderdeel is van die vier onderzoeken waar u naar verwijst? Of zit dat daar nu niet in?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Een van de vier onderzoeken gaat inderdaad over compensatiesystematiek. Dus dat nemen we ook zeker mee. Want dat is ook iets, als je de keuze uiteindelijk maakt om het grondwaterpeil wel te verhogen, dan zul je hier ook oplossingen voor moeten zoeken en dan moet je ook kijken naar compensatie. Dus dat is onderdeel van waar we nu onderzoek naar doen. En ik heb dan misschien de motie in die zin niet goed opgevat als u zegt van, ik vraag gewoon om onderzoek en als u dat al doet, dan is dat heel mooi. Dan is die in die zin misschien overbodig, omdat we het al doen. Als u dat prettiger vindt dan dat ik zeg ‘ik ontraad het’, ik ben meer geneigd te kijken naar dat u vindt dat wij al volgens mij een beetje vooruit moeten lopen daarop. En ik wil echt heel graag wachten tot we de kennis, die we nu proberen te vergaren, ook daadwerkelijk hebben.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, dat is goed dat we die discussie dan natuurlijk hebben. Een van de redenen waarom wij zeggen ‘wacht niet te lang’, is dat we natuurlijk zien dat in de provincie Friesland al wel maatregelen genomen zijn. Dus wellicht kunt u dan nog eens duiden wat nou het verschil is waarom men in Friesland wel wat van die maatregelen, waaronder compensatie, kan nemen en we daar in Noord-Holland in afwachting zijn van die onderzoeken. Waarbij ik ook wel zeg: het is nooit verkeerd om onderzoeken af te wachten. Maar als je ziet dat in andere provincies al stappen genomen worden, daar zat eigenlijk onze vraag.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, nou ja, kijk, in algemeenheid kan ik daar dan wel van zeggen dat de toestand van het veen of het type veen tussen Friesland en Noord-Holland ook nog wel behoorlijk uiteenloopt. Dus er is al een paar keer aangekaart over het omdraaien bijvoorbeeld. Als je de kleilaag nou op het veen legt, dat doen ze in Friesland ook, dus laten we dat gewoon doen. Om maar een voorbeeld te noemen. Dat is in Friesland best wel reëel, want daar is de veenlaag zo'n vijftig centimeter, als ik het goed heb. En bij ons is het ongeveer zes meter. Dat wordt wel ingewikkeld om zes meter af te graven en dan nog een aantal meters daaronder, om het om te keren. Dus wat ergens een oplossing is, in Friesland kennelijk, is niet per definitie bij ons ook een oplossing. Dus daarom wacht ik onze onderzoeken daarvoor toch echt graag af.

Even kijken. De laatste zou ik aan u overlaten. Even kijken. Heb ik daar al genoeg over gezegd? Weet ik eigenlijk niet. Even zien.

De **VOORZITTER**: Nummer?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nummer M66 was dat. O ja, over de langetermijndoelen met SKNL. Ja, ik begrijp de behoefte die u daar voelt. En als u dat aan mij mee wil geven, dan moet u dat doen. Zo zeg ik het dan maar. Dus dat laat ik aan uw Staten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Ik ga direct maar met de motie en alle amendementen beginnen en dan zal ik daar ook nog wel wat aanvullende opmerkingen bij maken.

Ik begin met motie M38. Die is van CDA, D66 en Volt. Daar stond het college wel- [...] Sorry.

De **VOORZITTER**: Het is motie M58.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Het is motie M58. Dan bewaar ik die nog even, voorzitter. Jullie mogen hem allemaal zien, ik heb een bril op. Daar kom ik straks op.

Dan ga ik beginnen met motie M56. Motie 56 van JA21, D66 en de SP over een actieve houding ten aanzien van de Tweede Kamermotie onafhankelijk meten Tata Steel. Voorzitter, daar hebben we vorige keer in de commissie over gesproken. En de opmerking van 'het Rijk wil wel en nu wil GS niet', daar is absoluut geen sprake van. Ik heb u de vorige keer alleen aangegeven dat wij niet een motie van de Tweede Kamer gaan uitvoeren, dat ik graag wil weten hoe de het Rijk, en de minister in dit geval, deze motie interpreteren en wat ze ermee gaan doen, omdat de impact van die motie wel heel erg groot is. Deze motie, die raad ik af, maar ik ga u wel een toezegging doen, want ik heb in ieder geval om een afspraak gevraagd met de staatssecretaris van I&W en de minister van, tegenwoordig heet dat Groene Toekomst volgens mij. Ik weet niet eens. Ik moet nog een beetje wennen aan de groene groei. Daar wordt een afspraak gemaakt. En dan wil ik ook uiteraard vragen wat de stand van deze motie is. Want ik wil u er wel op wijzen – en dat geldt straks ook voor de motie die door de Partij voor de Dieren onder andere is ingediend, en een heleboel anderen – dat de impact van deze vraag wel heel erg groot is. Als we dit willen doen, dan gaat het niet alleen over Tata Steel. Dat betekent dat het voor heel veel andere bedrijven ook zal gelden. En dat betekent ook dat er een wetswijziging zal moeten zijn, omdat je dus op een andere manier gaat meten. Dat betekent dat er veel capaciteit beschikbaar moet zijn, mensen, kennis, wat we, waar we zelf willen meten, niet eens in huis hebben en dat uit het buitenland moeten halen, maar dat er ook gewoon financiën tegenover moeten staan. Dus het beeld van dit is 'even een wijziging, die voeren we even door en dat gaan we mooi zelf meten', die impact is enorm en vraagt veel meer. Dus in die zin doe ik u een toezegging. Volgens mij is het ook in de geest met deze motie. Is dat: ja, ik maak een afspraak met de staatssecretaris en met de minister; ja, ik ga vragen wat hij met deze motie gaat doen; ja, ik ben bereid om de informatie en alles wat hij nodig heeft om advies te krijgen over deze motie ook beschikbaar te stellen. Dus in die zin, om nu vooraf al die informatie op te zoeken en wat er allemaal nodig is, dat doe ik dan even niet. Maar ik ga wel dat gesprek aan.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik begrijp eerlijk gezegd niet zo goed de reactie van de gedeputeerde, want ik hoor u zeggen van, ik wil best wel veel ook wel doen. En volgens mij vraagt deze motie juist om in kaart te brengen hoe de provincie kan bijdragen en om bij het Rijk aan te geven wat we van het Rijk nodig hebben. En ik zie deze motie, die aangenomen is in de Tweede Kamer, juist als een soort wijziging van het beleid in Den Haag, waarbij ze een proactieve houding innemen voor het eerst op dit vlak van onafhankelijk meten. Ziet u geen mogelijkheid om deze motie te omarmen en daar proactief bij aan te sluiten om daadwerkelijk tot snelle resultaten te komen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Maar, voorzitter, volgens mij doe ik een toezegging die eigenlijk al die punten doet. Waar ik uiteindelijk niet met deze motie akkoord ga, althans niet mee kan instemmen, is dat u uiteindelijk vraagt om aan de voorkant al die informatie te verzamelen. Bij bullet twee en drie vraagt u vooraf. En ik wil graag eerst het gesprek hebben met de staatssecretaris en de minister. Vraag ook hoe zij uiteindelijk met de uitvoering van deze motie omgaan. En op basis van dat gesprek uiteindelijk ook aangeven dat ik bereid ben de informatie die ze nodig hebben ook beschikbaar te stellen. Dus waar u aan de voorkant vraagt 'zorg dat die informatie beschikbaar is', vraag ik eerst aan de minister en de staatssecretaris hoe ze met deze motie omgaan. En dan achteraf ben ik uiteraard bereid medewerking te verlenen aan de uitvoering van de vragen die ze hebben. Maar ik vind het wel belangrijk dat het Rijk zich uitspreekt over hoe zij met deze motie omgaan, omdat de impact veel verder gaat dan alleen het op een aantal plekken bij Tata Steel zelf meten. Daar zit ook wel een stelselwijziging aan vast. Maar laat ik ook duidelijk zijn dat ook dit college en deze Staten uiteindelijk graag wil dat er geen enkele discussie over de meetgegevens is en dat wij ook willen dat er onafhankelijk, objectief en transparant gemeten wordt. Dus met andere woorden, over het doel verschillen we niet van mening. Het is nu even, denk ik, aan het Rijk om aan te geven wat ze daarmee willen. Dus in die zin doe ik een toezegging die volgens mij negentig procent van deze motie overneemt. Alleen, ik ga niet aan de voorkant al die informatie bij elkaar zoeken. Dat is het enige verschil, denk ik.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Wij denken juist dat dat weer vertragend kan gaan werken en dat eigenlijk die samenwerking opgezocht moet worden tussen die verschillende overheidslagen. Dus als het Rijk dan inventariseert wat zij moeten brengen en nodig hebben en u inventariseert wat u kunt brengen en nodig heeft, dan kunnen we toch veel sneller tot die onafhankelijke metingen overgaan? Bent u het met ons eens?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Nee, dat ben ik niet met u eens, want ik heb ook duidelijk aangegeven dat er veel meer aan vastzit dan alleen maar informatie verzamelen. Daar zullen fundamenteel middelen beschikbaar moeten komen, er zal capaciteit beschikbaar moeten komen. Het betekent wat voor het stelsel. Want waar we nu nog uitgaan van dat het bedrijf zelf informatie moet aanleveren, er is door de OVV ook aangegeven dat daar een verantwoordelijkheid ligt, zal er nu een keuze gemaakt moeten worden dat dat gaat veranderen. En niet alleen voor Tata. Ik heb toevallig van de week met mijn collega uit Zeeland gesproken en uit Zuid-Holland. Dat zal ook voor Chemours zijn, dat zal voor al die andere bedrijven gaan gelden. Dus de impact van deze motie gaat veel verder dan Tata Steel. En ik denk dat het gerechtvaardigd is om eerst aan de staatssecretaris en de minister vragen wat ze met deze motie gaan doen en dan direct ook aan te geven dat wij bereid zijn om die informatie die ze nodig hebben ook beschikbaar te stellen. Ik zou gewoon ook die toezegging omarmen en niet een spel maken van deze motie, want volgens mij doe ik precies datgene wat deze Staten graag willen: het gesprek aangaan en kijken ook om zo snel mogelijk tot uitvoering te komen.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, ik ben het met u eens dat het meer is dan het ophalen van informatie. Ik vind het wel een beetje flauw dat u nu zegt: we maken een spel van deze motie. Alles rondom Tata Steel is geen spel. En ik denk dat je pas een gesprek inhoudelijk kan aangaan als je van beide kanten de behoeften aan informatie hebt. En dat is wat deze motie vraagt. Ik vind het jammer dat u daar een wat meer afwachtende houding in heeft.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, voorzitter, ik heb gezegd wat ik wil zeggen. Dus nogmaals, ik ontraad deze motie. Maar ik doe volgens mij een heel duidelijke toezegging.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, dank u wel. Dan ga ik naar motie M58. Geen misverstanden, niet M38, maar motie M58. En zoals ik al begon, stonden we als college eigenlijk best wel positief tegenover deze motie. Maar ik begin wel te twijfelen na de uitspraak van de indiener, de heer Heijnen, dat hij eigenlijk wel zorgen had over de financiën en of dat geld wel beschikbaar was. Maar ik ga niet flauw doen. Wij zullen deze motie, omdat we ook zien dat deze behoefte bij heel veel maatschappelijke organisaties er is, aan de Staten overlaten. Ik wil daar wel één kanttekening bij maken en ik hoop dat u die begrijpt. Het nieuwe kabinet is ook bezig met nieuw beleid. En ik hoop wel dat u begrijpt dat op het moment dat er wat gaat veranderen met verduurzaming en als er zonnepanelen zijn en vervolgens een vereniging daar alleen maar slechter van gaat worden, dat we dan wel naar de effecten van deze motie gaan kijken. Dus in de basis laten we deze motie aan de Staten over, maar ik wil u wel meegeven dat we wel kritisch gaan kijken naar wat uiteindelijk het regeringsbeleid voor impact op deze motie gaat hebben.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, die laatste opmerking snap ik toch helemaal niet. Bedoelt u nu dat de salderingsregeling misschien afgeschaft gaat worden? En waarom is dat dan iets waar de provincie zich mee zou moeten bemoeien? Dat is toch dan gewoon aan de organisatie zelf om te bepalen of het de moeite waard is om zonnepanelen neer te leggen of een verduurzamingsactie uit te voeren? U hoeft toch niet een rechts beleid, wat het klimaatbeleid weg wil gooien, uit te voeren omdat er toevallig nu een andere regering is?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Nou, deze opmerking begrijp ik niet. Ik wil alleen meegeven, er wordt een motie ingediend om 1,5 miljoen beschikbaar te stellen voor een subsidieregeling voor verenigingen. Daar staan we als college positief tegenover, dus ik laat hem aan de Staten. Ik wil u alleen meegeven dat we bij de uitvoering van deze motie willen gaan kijken wat het effect van het landelijk beleid gaat worden. Want als het een salderingsregeling gaat worden en het plaatsen van zonnepanelen heeft geen of nauwelijks nog effect voor die

verenigingen, dan moet je je afvragen of je dan alleen die zonnepanelen of dat je op een andere manier moet kijken. Dus nogmaals, ik geef alleen even de kanttekening mee dat we ook gaan kijken naar het effect van het landelijk beleid op de resultaten van deze motie. Maar dat heeft niets te maken met het uitvoeren van welk beleid dan ook.

De heer **KLEIN** (CU): Nou ja, ik zou u dan in ieder geval willen oproepen om te kijken of het bijdraagt aan verduurzaming, want dat is het doel waar de motie toe oproept. En of het nu financieel uit kan, minder of meer vanwege kabinetsbeleid lijkt mij eerlijk gezegd minder relevant.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, een beetje rustig. De heer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, ook hier heb ik volgens mij gezegd wat ik wilde zeggen en laat ik nog steeds, ondanks die interruptie, ook deze motie over aan de Staten.

Dan gaan we naar motie M64 van 50PLUS. Ik hoop dat u begrijpt dat we deze motie ontraden. Wij hebben op 10 juni met elkaar gesproken over het concept tarievenvisie, waarin onder andere twee belangrijke elementen zitten. Dat is dat aan de ene kant de ouderenkorting komt te vallen, maar dat we wel bezig met een dalproduct voor ouderen buiten de spits. Dus dat zit ook in die tarievenvisie. Dus daar zijn we mee bezig om te kijken voor ouderen met een dalproduct, buiten die visie. En eigenlijk als onderdeel van die visie zeiden we ook van: als het over minimabeleid gaat, dan is het niet aan de provincie, maar dan willen we graag meewerken met gemeenten, want wij hebben die informatie niet. Dus we moeten dat bij de gemeenten ophalen. En twee, als het over minimabeleid gaat, dan geldt dat wat ons betreft niet op basis van een leeftijdsgrens, maar dan zul je dat breder moeten inzetten. Dus deze motie ontraden we.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, er wordt wel nagedacht voor ouderen over in de daluren of dalproductie tegemoet te komen, maar er kan niet meegedacht worden om ouderen, die het dus niet op kunnen brengen, tegemoet te komen om ze helemaal vrij te stellen. Dus dat vind ik een heel merkwaardige. En natuurlijk moet het met de gemeenten gaan en natuurlijk moet u daar de informatie ophalen, zoals u bij vele andere zaken doet. Dus ik begrijp het probleem niet zo goed. Wij vragen ook om een pilot. Dus haal de informatie op. Voer die pilot uit. En dan kunnen we zien wat het kost, wat het opbrengt. En dan hebben we een meevaller. We hebben een nog grotere meevaller, als ik het goed beluister, wat mijn collega van ChristenUnie met zijn motie net aangaf.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, voorzitter, wij vinden het ingewikkeld om uit te leggen dat iemand van 67 wel gratis mag reizen in de daluren en iemand van 55 niet, die het misschien veel harder nog nodig heeft. En twee, ik denk ook niet dat er naast de senioren heel veel andere mensen financieel het heel zwaar hebben. Dus wat dat betreft denk ik dat we met de gemeenten moeten kijken, als er een minimabeleid moet gaan komen, dan doen we dat integraal in overleg met de gemeenten en niet op basis van alleen maar de 67-plusser.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, er worden op leeftijdscategorie ook al andere reisproducten ingezet. We denken aan jongeren. Of althans, tot twaalf jaar, die hoeven niks te betalen. Dat is misschien landelijk vastgesteld, dat voeren we uit. Maar wij nemen heus wel op doelgroepen en op leeftijd genoeg maatregelen. Dus ik snap nog steeds niet de uitleg waarom in dit geval niet- En 67 is gekozen omdat dat de pensioenleeftijd is en dan vallen mensen, ook ouderen die werken, in een nog groter gat en kunnen dan – ik heb dat ook geschetst –in een isolement terechtkomen. Dat zou u toch niet willen? We kunnen besparen op andere beleidsterreinen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Maar volgens mij hoort u mij ook niet zeggen dat wij positief staan tegenover beleid voor minima om te kijken van wat zou je daarmee kunnen doen? Sterker nog, dat zit ook in de tarievenvisie die we met elkaar besproken hebben. Het grote punt zit erin: waarom moet dat alleen voor een 67-plusser gelden, terwijl veel mensen in die categorie het inmiddels financieel vele malen beter hebben dan vele jaren geleden. En dat daarbuiten om heel veel mensen het ook heel hard nodig hebben. En als het gaat over de jongeren tot twaalf jaar, die kunnen alleen onder begeleiding, dus als gezin, gratis meereizen, omdat we zien dat voor

gezinnen, of je nou minima bent of niet, of je hebt een laag inkomen, het openbaar vervoer heel erg lastig is.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik wil de gedeputeerde helpen. Hij moet mijn motie goed lezen. 67 jaar en de mensen die het niet kunnen opbrengen. Dus minima en 67, omdat je ergens een grens moet stellen. Dat had ook 65 kunnen zijn. Maar we stellen overal grenzen, met leeftijd, met inkomen en met minima. Dus u kunt schermen met 67. Dat hebben wij bewust gekozen in plaats van 65, omdat er ook werkenden tot 67 zijn. Daarom hebben we voor 67 gekozen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Maar nogmaals, ik begrijp heel goed dat u met deze motie komt. U vraagt alleen een reactie en we zijn met elkaar in gesprek over de tarievenvisie. Daar zijn we over in gesprek. Daar zit een product in voor een korting voor ouderen in de daluren. Dus dat zit erin. Daar praten we met elkaar over. Dus dat hoeft u niet in een motie te zoeken. Daar praten we met elkaar over. En als het gaat over minimabeleid hebben wij alleen gezegd: dat doen we in overleg met gemeenten. En dat doen we dan niet alleen voor de 67-plusser of 65-plusser; dan moet je het breder met elkaar bekijken. Dat is waarom wij deze motie ontraden.

Voorzitter, dan ga ik naar motie M65 en eigenlijk daaraan gekoppeld ook amendement A16. Dat debat hebben we ook gehad in de commissie. Dat gaat over de Bikker-gelden. En dan wil ik eigenlijk toch even de toelichting bij het amendement erbij halen, want volgens mij, of we hebben een misverstand of het staat er, nou ja, misschien wat ongelukkig geschreven. Nee, ik ga het even schetsen. Wij hebben in een periode dat er heel veel onduidelijkheid was over de tarieven, het personeels-, chauffeurstekort, omdat het Rijk geen besluit nam en we steeds in gesprek waren buiten het Rijk, als college toen besloten om 2,5 miljoen beschikbaar te stellen, vooruitlopend op wellicht een maatregel vanuit het Rijk. Uiteindelijk heeft het Rijk zelf besloten van wij gaan die tegemoetkoming doen, de Bikker-gelden, om die 7,7 miljoen tegemoet te komen. Daarvan heeft het college gezegd: maar oké, dat betekent in principe vooruitlopend op die zaak, die 2,5 miljoen vanuit het college, die hoeft dan niet betaald te worden, want vanuit die Bikker-gelden, die zijn daarvoor bedoeld. Die betalen we. Daarbovenop, dat is 4,1 miljoen, geeft u terecht aan, daarboven zit nog 3,6 miljoen. U schrijft hier alsof die 2,5 miljoen van die 3,6 miljoen afgaat. Dat is niet het geval. Die 3,6 miljoen, daar zijn we op dit moment over in gesprek met de gemeenten, gedeeld over drie regio's – Gooi en Vechtstreek, Noord-Holland Noord en Haarlem IJmond. Daar is per regio 1,2 miljoen beschikbaar. En we zijn daar met de gemeenten aan het kijken: hoe gaan we die Bikker-gelden structureel inzetten ter verbetering van het ov? Daar zit bijvoorbeeld voor het Gooi die lijn 200 in. Daar hebben we het vorige keer ook over gehad. Dan gaat het over haltes, dan gaat het over hubs, dan gaat het over aanvullende lijnen. Dus met andere woorden, die 2,5 miljoen gaat niet van de Bikker-gelden af. Het is uiteindelijk een correctie van iets waar we, vooruitlopend op een mogelijk besluit van het Rijk, die 2,5 miljoen hebben voorgeschoten. Maar nu het Rijk het zelf betaalt, doen we dat niet. Dus die Bikker-gelden blijven gewoon volledig beschikbaar. 4,1 miljoen ter compensatie van het chauffeurstekort en 3,6 miljoen blijft gewoon beschikbaar voor de regio's om daar samen te kijken hoe die ingezet gaan worden. Dus daar zijn we mee bezig en daarom ontraden wij de motie en het amendement.

Voorzitter, dan ga ik naar de laatste en dat is het amendement van VVD, BBB en CDA. En eigenlijk ook, want PVV heeft daar ook wat over gezegd, over die verkeersveiligheid. Ja, we hebben daar een speerpunt van gemaakt. We vinden het met elkaar belangrijk. En het feit dat de afname van het aantal verkeersongevallen niet verder doorzet, sterker nog, dat er zelfs een lichte stijging te zien was, dat betreuren we en daar moeten we met elkaar wat aan doen. Daarom ben ik ook blij met in ieder geval de extra middelen die naar de Subsidie Kleine Infra gaat. Want we zijn samen met die gemeenten aan het kijken hoe we dat geld beter kunnen inzetten. Tot 2020 overigens, moet u weten, was er steeds een onderbesteding. Dat het geld niet benut werd. De afgelopen tijd, door de samenwerking met de gemeenten, wordt er meer gevraagd. Sterker nog, was er vorig jaar 8,6 miljoen overvraagd. Dus dat geld is nodig. Maar we zijn ook- En dat is een andere vraag: hoe gaan we dit oplossen? Nou, ik ben blij met de extra middelen. Maar we zijn ook met de gemeenten op dit moment in gesprek om die subsidieregeling aan te passen om samen veel meer naar meerjarig, projectmatig te kijken en te kijken naar die ingrepen die ook het meeste effect hebben. Want nu zou je uiteindelijk, als je een kantmarkering aanbrengt op een fietspad,

gebruik kunnen maken van een subsidieregeling, terwijl je je moet afvragen of dat de maatregelen zijn die het meeste effect hebben op de verkeersveiligheid. Dus samen met de gemeenten zijn we aan het kijken of we die subsidieregeling gaan aanpassen. En daar hoop ik u aan het einde van het jaar, begin volgend jaar over te kunnen informeren. Dus u zult begrijpen dat we dit amendement aan de Staten laten.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Er is nog één motie ingediend door D66 die nog van advies moet worden voorzien. Dat zal ik doen. Dus ik zal heel even vragen of de heer Hollebeek het voorzitterschap wil overnemen.

Voorzitter: de heer Hollebeek

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan de Commissaris van de Koning voor de beantwoording in eerste termijn.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Motie M53, ingediend door D66, SP, CDA, Volt en de Partij voor de Dieren met als titel Versterking bestuurskracht door journalistieke controle. Het klopt, een aantal oudgedienden wisten nog te melden dat het in 2017, '18 ook speelde, nog ten tijde van mijn voorganger. Er heeft toen ook een gesprek plaatsgevonden, rondetafelgesprek, ook met experts en uiteindelijk is toen besloten dat een fonds niet de oplossing was. Het klopt dat inderdaad Zuid-Holland en Utrecht nu ook zo'n fonds hebben. Navraag bij Zuid-Holland, daar is het voortgekomen uit het feit dat ze op een andere manier van aanbesteden geld overhielden en dat in een soort van fonds hebben gezet. Daar zit geen verdere doelredenering achter. In Utrecht is dat wel het geval, maar die moeten nog evalueren. Dus het succes van dat fonds is nog niet bewezen. En daarnaast moet ik u wel zeggen, want ik ga deze motie zoals die hier ligt, ontraden, omdat er vrij veel pretentie in zit, zeker als het gaat om de onafhankelijkheid van de journalistiek. Ik denk wel dat ik met u deel dat, als ik kijk naar het culturele medialandschap op dit moment in Nederland, dat er grote gaten zijn. Dat gaan we met drie ton niet oplossen. Ik wil wel graag met u het gesprek aangaan over hoe we en waar we op welke manier een rol zouden kunnen hebben. En de tweede reden waarom ik wil ontraden: de bekostiging ziet u uit het programma 1.2. En dat vind ik wel bezwaarlijk, want dat is niet zo'n heel groot programma. Daar zitten veel personeelslasten in. En dat betekent dat we dus dingen niet moeten gaan doen. En als nou één punt op dit moment extra aandacht verdient, dan is het wel de bestuurskracht van onze gemeenten. En daar is op dit moment veel te doen. Daar kom ik later op het jaar nog bij u over terug om daar met u over te praten, over de invulling van de portefeuille Bestuur, bestuurskracht en de autonomie van onze 44 prachtige gemeenten. Dus ik wil deze motie ontraden, maar ik wil u wel toezeggen dat ik graag in de commissie met u het gesprek aanga over wat we nu precies willen bereiken en hoe we dat willen doen. Want zo'n fonds instellen, dat betekent ook een onafhankelijke commissie, bezwaar en beroep. Dus daar komt nog heel veel bij kijken. En dan is het over alle lokale media over heel Noord-Holland verdeeld natuurlijk maar een druppel op de gloeiende plaat als wij gaten willen vullen. U weet, we hebben veel lokale media op heel veel gebieden. Maar ik zeg u wel toe dat ik graag met u dat gesprek erover aan wil gaan, want ik voel wel met u mee hoe belangrijk deze functie, ook binnen onze provincie, is.

De **VOORZITTER**: En met het constateren van deze toezegging wil ik het woord aan de heer Mülder van D66 geven voor een interruptie.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel voor het woord. En meneer de commissaris, ik dank u in ieder geval voor deze toezegging. Ik zou alleen enigszins nog willen kijken of we nog enigszins iets verder kunnen gaan, want om het er later over te gaan hebben, vind ik leuk. Wil ik ook zeker doen. Zou u er meer mee kunnen leven als ik hem nog omschrijf naar een onderzoeksmotie om toch te kijken naar zo'n fonds?

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nou ja, kijk, ik vind het heel belangrijk om uiteindelijk te weten wat deze Staten precies zouden willen bereiken met dat fonds. Als u begrippen als 'onafhankelijkheid garanderen van de journalistiek', dat vind ik een vrij groot begrip en dat vind ik nogal vrij lastig omdat met een fonds van onder andere drie ton te doen. Wat je nu ziet, bijvoorbeeld in Utrecht, is dat er specifieke projecten worden gefinancierd. Dus dat gaat niet over een algemeenheid of kerndoelen, maar dat er specifieke projecten worden gefinancierd. Ja, als

dat uw bedoeling is, dan moeten we het daar met elkaar specifiek over hebben. Maar nogmaals, de bekostiging zoals u hem nu voorstelt, daar zou ik het dan ook nog wel graag over willen hebben, want dat betekent dat we op een andere plek dingen dus niet meer gaan doen. Daar zou ik wel graag met u heel goed over willen spreken. Want ja, dat betekent dan toch dat we bijvoorbeeld op het gebied van de MRA of bij bestuurskracht- En nogmaals, ik zou in ieder geval daar graag met u het gesprek over willen aangaan. Dus wat mij betreft is mijn toezegging om het met u samen te gaan bespreken, op zoek te gaan wat we nou precies zouden willen bereiken. En als wij een paar projecten willen financieren, dat is heel wat anders dan dat wij de onafhankelijkheid van de lokale journalistiek willen gaan garanderen vanuit de provincie.

De **VOORZITTER**: Meneer Van Dijk, ik ga u toch even onderbreken voor een vervolginterruptie.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank. Want volgens mij heeft u de motie enigszins anders gelezen dan dat ik hem heb bedoeld. De bedoeling was niet om de onafhankelijkheid van de journalistiek volledig te gaan garanderen met subsidies. De bedoeling was om deze gelden onafhankelijk weg te geven. Dus een soort van, de commissie bepaalt waar er onderzoek naar wordt gedaan. Maar in grote lijnen is puur en alleen het geld bedoeld voor de onderzoeksprojecten die worden gedaan naar het openbaar bestuur in Noord-Holland.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, daarmee zou je bijna de bestaande journalistiek degraderen, dat ze dat op dit moment niet zouden doen. Die signalen heb ik overigens niet. Dat het wellicht hier en daar knijpt bij heel veel lokale media, dat voel ik natuurlijk wel met u mee. Dat zie ik wel. Dus, nou ja, het feit dat wij al samen deze discussie hebben, is het misschien echt wel de moeite waard om daar in een commissievergadering met elkaar dieper op in te gaan en te kijken waar uiteindelijk dan het schip strandt, zoals dat heet.

De **VOORZITTER**: En daar neemt de heer Mülder genoegen mee. En dan was u ook aan het einde gekomen van uw beantwoording. Dan denk ik dat we door kunnen gaan naar de tweede termijn. Even vijf minuten om te wisselen dat iedereen even naar het toilet kan? Want het is best een lange zit. Zullen we dan zeggen dat we om 15.55 uur weer allemaal hier zijn en dat iedereen weer op zijn plek zit? Dus om 15.55 uur gaan we echt weer beginnen.

Schorsing 15.48 tot 15.58 uur.

Voorzitter: commissaris van de Koning, de heer Van Dijk

De **VOORZITTER**: Mag ik iedereen verzoeken weer te gaan zitten? Geachte Statenleden, en voor de kijkers thuis, we zijn aanbeland bij de bespreking van de Kaderbrief 2025. Ik kan u nog steeds horen hier aan deze kant van de zaal. Ik hoop dat u mij ook hoort. Ik heropen de vergadering. Geachte Statenleden, de vergadering is reeds heropend. Dus u bent weer live in beeld. We zijn aangekomen bij de tweede termijn van de bespreking van de Kaderbrief 2025. Ik ga even kijken of daar behoefte aan is. En ik begin bij de heer Mülder van D66.

Tweede termijn Provinciale Staten

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, er is behoefte aan. Dank u wel, meneer de voorzitter, voor het woord. Ja, de tweede termijn. Gedeputeerde Rommel begon haar betoog met dat ze het jammer vond dat wij het in deze Staten eigenlijk nauwelijks hebben gehad over alle andere uitdagingen waar wij met onze Staten voor staan. Dan wil ik haar toch wel eventjes verwijzen naar het eerste gedeelte waarin ik toch enorm inging op onze grote angst: de transitie van het landelijk gebied en hoe we daar mee omgaan. Gecombineerd met het antwoord wat gedeputeerde Beemsterboer gaf over wat zij gaan doen in deze zomer om toch nog wel gelden voor die transitie beschikbaar te maken, stemt dat mij niet helemaal gerust. Ik zal daarom ook mijn motie over het PPLG-geld, wat wij willen halen uit het verhogen van de opcenten, zeker nog niet intrekken.

Wat mij ook verbaasde, en dat verbaast me toch wel echt zeker, is vooral de tekst die gedeputeerde Rommel sprak over: nou, dat lijkt me helder. Nee, het is niet helder. Ik moet ook wel zeggen dat het mij enigszins verbaasd dat hier alsnog een antwoord wordt gegeven wat volgens mij niet klopt, over de bestemmingsreserves en dat die wordt ingezet voor de bestemmingen. Dat is niet meer het geval. En ook in de commissievergadering bleef dat altijd een soort van op tafel liggen of het nou wel of niet zo was. En wij hadden het verkeerd begrepen. O

nee, ik had het verkeerd begrepen. Ik vind dat toch eigenlijk niet meer kunnen. Dus graag inderdaad een wat helderder beeld vanuit GS als het gaat om de financiën.

Nou ben ik blij met een aantal toezeggingen of adviseringen. Laten we beginnen met dat ik ook heb gehoord dat eigenlijk al onze punten die we hebben aangedragen over bijvoorbeeld recreatie, dat ik daar openingen zie. Dat men ziet dat daar inderdaad ook een punt is dat men ziet dat daar druk op staat en wat we daarvoor kunnen doen. Misschien niet nu om dat te behandelen. Dus laten we vooral daarop terugkomen, want JA21 besprak al met mij dat ze daar ook graag op zouden terugkomen in een discussienota. Dus dat gaan we ook doen. Dan hopen we voor onze begroting daar een keertje een ei over te leggen wat we daarmee willen.

En hetzelfde voor wonen boven winkels, want die advisering, ja, ik snap het wel. Er zijn allemaal regelingen geweest. Er is blijkbaar nog een evaluatie die we moeten afwachten. Laten we dan, zodra we die evaluatie hebben, daar met elkaar over spreken wat we daar wel voor kunnen doen. Want wonen boven winkels en wonen voor winkels blijft voor ons een potentieel mooie oplossing voor een woonprobleem, die ook nog recht doet aan de problemen waar de sector mee speelt.

Als laatste ben ik heel blij dat de ARO op dit moment wordt geadviseerd om dat mogelijk toch te behouden of in ieder geval aan de Staten te laten. Hoewel dat wat schoorvoetend ging en er bijna verdeeldheid leek in het vak hier naast ons, ben ik toch blij dat we dat hopelijk straks kunnen instemmen met elkaar.

En ook de verrassing, het maatschappelijk vastgoed. Ik ben blij dat er nu eindelijk, na lang vragen, toch eindelijk waarschijnlijk gevolg aan kan worden gegeven. Daar wil ik u voor danken.

De **VOORZITTER**: Meneer Mülder, u sprak in het begin even over twee moties: motie M50 en motie M51. Die blijven nog gewoon in stemming?

De heer **MÜLDER** (D66): Ja.

De **VOORZITTER**: Dan heb ik dat goed begrepen. Dank u wel.

Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Haas van Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. We zijn blij dat de gedeputeerde het amendement om Groen Kapitaal te behouden zo enthousiast wil gaan uitvoeren en we verwachten dat daar ook passende communicatie voor zal worden ingezet. We zijn er ook gerust op dat de mogelijkheid de NNN te realiseren verder vormgegeven kan worden met elkaar in de commissie ook straks. Ik zou dit ook zeker in relatie tot de nodige transitie willen zien en zullen daar na het reces natuurlijk ook verder op ingaan.

Dan het amendement van de VVD voor de ondertunneling met de verlengde versie van het ontwerp van de weg in Broek in Waterland. We vinden het sympathiek. Toch hebben we wat vragen bij de plannen die er nu zijn en waarvoor financiering wordt gevraagd. Die dragen naar ons idee toch nog wel onvoldoende bij aan het verbinden van de twee delen van de kern. Natuurlijk zal de tunnel bijdragen aan de verkeersveiligheid, maar we zouden graag meer aandacht zien in het ontwerp voor ook de sociale verbinding. Dus ook het gebruik van fietsers en wandelaars en de toegankelijkheid ervan. De voordelen moeten natuurlijk wel opwegen tegen de kosten. Dus zien jullie ruimte voor bijvoorbeeld het inzetten van een natuurinclusief ruimtelijk ontwerp, om dat er ook in mee te nemen, zodat we het kunnen steunen?

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, dank. Ik ben niet gewend dat de Partij voor de Dieren genegen is om een VVD-amendement te steunen, dus nu ga ik hem ook proberen binnen te halen. Het antwoord op de vraag over natuurinclusiviteit. VVD vindt dat belangrijk, maar dan verwijs ik toch even naar de gedeputeerde. Die kan die vraag goed beantwoorden. En wat u zei over de sociale verbinding tussen de beide kanten van het dorp: ik denk dat het juist bij uitstek zorgt voor die sociale verbinding, want het maakt het dorp, wat nu in tweeën is gekliefd door die N247, weer tot één geheel. En zoals ik de laatste ontwerpen heb gezien, zie je ook dat er een soort, ja, plein wordt gerealiseerd boven de onderdoorgang, waardoor die bewoners ook makkelijk de oversteek naar de andere kant kunnen maken. Voor zover je nog van de andere kant

kan spreken, omdat het dorp nu aaneen gesmeed wordt. Dus ik hoop dat ik u, en straks ook met het antwoord van de gedeputeerde, kan overtuigen om toch een keer een VVD-amendement te steunen. Dank u wel.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, we zijn natuurlijk dan ook benieuwd om dat ontwerp straks verder te kunnen bespreken met elkaar. En ook benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde daarin. Het gaat wat ons betreft ook duidelijk niet alleen om autowegen, maar ook de verbinding voor fietsers en wandelaars mogelijk te maken.

En dan, wat betreft de Partij voor de Dieren, een motie om positief te staan tegenover motie Teunissen. Ik maak toch even van de gelegenheid gebruik, want dat deed de gedeputeerde ook. We vragen louter om een positieve grondhouding van GS jegens die motie. Mijn collega Hollebeek heeft dat in zijn betoog ook duidelijk gezegd. In tegenstelling tot de motie van JA21 vragen wij geen directe actie van GS en geen direct geld van GS. Ik hoop dat de Staten dit verschil in overweging nemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Uiterwijk. Mevrouw Uiterwijk, heeft u nog behoefte aan een tweede termijn?

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Gedeputeerde Rommel begon eigenlijk haar betoog met de zorgen uit te spreken over de financiële positie van de provincie. En die gaf ook aan dat ze daar nog op terug gaan komen. En wij delen die zorg ook, dus wij zijn blij dat de gedeputeerde dat uitgesproken heeft en hopen dat daar ook realistisch financieel op teruggekomen gaat worden.

Dan de technische briefing over de opcenten, waar ook de heer Korzelius van GroenLinks om gevraagd had. Die kan er komen. Daar zijn we blij om, want daar zouden we graag wat meer inzicht in willen krijgen. Dus we denken dat het daar een goed middel voor is.

De motie die we hadden ingediend over een expertmeeting over zero-based budgeting, die heeft oordeel Staten gekregen. We hebben van de gedeputeerde gehoord dat dat ook geregeld zou kunnen worden. Dus ook daar zijn we content mee. En we hopen dat er in deze staten voldoende draagvlak is om via een expertmeeting eens te verdiepen in deze methode van het opstellen van een begroting, mogelijk ook om de lucht uit de begroting te krijgen.

Er was nog één motie waar we op wilden reageren. Dat is de motie van D66 over sterke retail, meer woningen. Wij zien eigenlijk doordat je het dekt uit het Investeringskader Versnellen Woningbouw dat je de focus enigszins van landelijk gebied naar binnenstedelijk bouwen brengt. En wat ons betreft mag dat ook allebei. Wel willen wij de focus houden op grootschalige klappers in het landelijk gebied. Het enige wat wij niet willen is dwang richting gemeenten en eigenaren. Maar stimuleren vinden wij, met name boven winkels, wel zeker prima. En wij hoorden de gedeputeerde zeggen dat er geen vraag is vanuit de gemeenten. Dus daar hadden wij nog wel een vraag over: ja, hoe gewenst is dit dan? Op zich vinden wij het initiatief van woningen boven winkels realiseren wel heel waardevol.

Dan nog even de motie over Tata Steel. In tegenstelling tot wat de Partij voor de Dieren zojuist beweerde over onze motie, vragen wij ook geen geld aan GS. Wij vragen inderdaad wel actie, want wij denken dat het tijdperk van ‘uitspreken dat’ wel een beetje achter ons ligt in dit dossier. En wij zien de motie van de Tweede Kamer, waarin er echt een proactieve houding bij het Rijk is ontstaan, juist als een enorme kans. En wij hopen ook dat Gedeputeerde Staten die kans aangrijpt. En ja, de heer Olthof deed zojuist een toezegging en dat is natuurlijk prachtig mooi. Maar het was een beetje zo van ‘kind, hier heb je een lolly en nou je mond houden’, want daarna betichtte hij mij ervan dat we een spel maakten van die motie. Dat is me eigenlijk nogal verkeerd geschoten. Ik ben al jaren en jaren bezig met dat Tata-dossier en de gezondheid van omwonenden. Het is heel moeilijk geweest om dat op de agenda te krijgen. Vervolgens hebben wij een motie die vraagt om een gesprek aan te gaan met wat achtergrond, zodat je ook ergens over kan praten. Want gewoon ergens heen gaan zonder dat je voorbereidend onderzoek hebt gedaan, ja, dat kan ik ook, maar dat zijn toch vooral een beetje de keukentafelgesprekken die je dan voert. En om dan op zo'n manier te zeggen dat wij er een spelletje van maken... Nou, voorzitter, u kunt zich voorstellen, dat is bij ons ernstig in het verkeerde keelgat geschoten, en

bij mij persoonlijk al helemaal. Wij denken dat de motie juist handvatten geeft om een serieus gesprek aan te gaan met het Rijk. Wij brengen in kaart wat wij kunnen brengen. Wij brengen in kaart wat wij nodig hebben van het Rijk. En dan kan er daadwerkelijk actie komen. En nu weer in gesprek gaan zonder dat er enige achtergrond is, dat doen we nu al jaren en dat werkt blijkbaar niet, want die onafhankelijke metingen, die zijn er nog steeds niet.

Dus voorzitter, wij zullen beide moties die wij ingediend hebben, gewoon in stemming brengen en wij hopen op steun van deze Statenzaal. Ik heb veel fracties van u horen zeggen dat u onafhankelijke metingen rond Tata Steel belangrijk vindt. Geld vanuit de provincie is grotendeels het argument geweest om dat niet te doen. Het Rijk geeft een opening. Pak hem dan ook met beide handen aan, zou ik zeggen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bezaan, PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen. Ik mis nog een antwoord op onze vraag of de gedeputeerde bereid is om te lobbyen bij het Rijk voor wat betreft de verkeersveiligheidsprojecten waar ik het over had in mijn eerdere bijdrage.

Verder sluit ik me aan bij het verzoek van de heer Mülder, namelijk een helderder beeld van GS voor wat betreft de financiën. Daarom zie ik graag dat gedeputeerde Rommel toch nog wat dieper ingaat op de vraag inzake de flexibele delen van de begroting. Ik zou graag een overzicht van haar ontvangen. Met andere woorden, een specificatie wat die delen nou precies zijn. Zoals bijvoorbeeld het hoe, wat, waar. Dit zou ook schriftelijk kunnen. Graag zelfs.

Nou, dat was het, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Allereerst de afdronk van Volt van het debat. We zijn er nog steeds niet gerust op dat het college problemen aanpakt en niet vooruit schuift. Wij zien echt heel graag dat Gedeputeerde Staten stopt met schermen dat het Rijk geen middelen beschikbaar heeft, want onze fractie zou het echt anders aanpakken. Wij zouden kijken naar wat wel kan. Wij zouden politieke dilemma's hier in het publieke debat op tafel leggen en kijken hoe we het beste op kunnen lossen om Noord-Holland verder te brengen, zodat we de beste besluiten kunnen nemen voor deze Noord-Hollanders en de toekomstige. En we roepen Gedeputeerde Staten op om dit ook te doen.

Over onze motie Plan voor NNN, motie nummertje M57. Ik had een nieuwe uitgedraaid omdat D66 ook had aangegeven mee te willen tekenen. Dank daarvoor. Mijn fractie is ontzettend blij dat het brede signaal vanuit de Staten bij Gedeputeerde Staten is aangekomen. Daarom ook blij met de toezegging van gedeputeerde Kocken. Daarom houden we de motie aan en we zien de discussie over de doelen en plannen van GS met vertrouwen tegemoet.

Motie 57 'Plan om NNN te voltooien' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Verder over verkeersveiligheid. De gedeputeerde gaf aan dat er inmiddels 8,6 miljoen euro overvraging voor de subsidieregeling is. Mooi succes voor een instrument wat goed werkt. Wij streven ernaar om terug te gaan naar het oorspronkelijke budget voor verkeersveiligheid. En dat was veertien miljoen. Het amendement van de VVD is een goede eerste stap en we roepen de staten breed op om nog terug te gaan naar het oorspronkelijke budget van veertien miljoen euro.

Over de ARO. Fijn dat GS het oordeel aan de Staten overlaat. Daarom vinden we het ook belangrijk dat in de samenstelling van een commissie ook de belangen van de toekomstige generaties daarin mee worden gewogen. Dus daarom mijn vraag aan het gedeputeerde: kunt u toezeggen dat, indien de motie wordt aangenomen, u ook het belang van de toekomstige generaties gaat borgen door bijvoorbeeld een sociologisch perspectief of iets dergelijks aan de ARO toe te voegen?

Tot slot het betoog over Tata Steel van mevrouw Uiterwijk. Die raakte mij. Want wij, onze fractie, willen ook onafhankelijke metingen. Dus aan iedereen in dit huis, die echt pal achter de gezonde leefomgeving staat: alstublieft, stem voor deze motie. Die van ons heeft u. Dank je wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank. En voorzitter, hier staat een ontzettend blij Statenlid, omdat na jaren vragen we weer geld hebben voor die verduurzaming van dat maatschappelijk vastgoed. En niet alleen blij voor mijzelf, maar vooral voor al die verenigingen, die stichtingen, die sportclubs, die aan het struggelen zijn te overleven, nu, nou ja, ook de provincie helpt om inderdaad te verduurzamen, de kosten naar beneden te brengen en een toekomst te bieden. Juist op die plekken, en daarom strijd ik er zo voor, waar mensen elkaar ontmoeten en er verbinding kan ontstaan tussen mensen. Dus ontzettend blij dat de gedeputeerde daar het oordeel aan de Staten laat. En ik reken op u allen om die motie ook over de streep te trekken en dat te gaan doen, dat maatschappelijk vastgoed te verduurzamen.

Ik ben ook blij met die taak van twee ton voor toerisme die behouden blijft. Alle vertrouwen in de gedeputeerde dat ze daar een goede bestemming voor weet te vinden. En anders in onze wethouders en burgemeesters die ongetwijfeld ook nog wel ideeën hebben hoe ze daar de spreiding van toerisme in onze provincie voor kunnen versterken. En mooi dat we, geachte collega's, zei de heer Terwal volgens mij, ik wil best wel zeggen ‘vrienden’, het amendement van verkeersveiligheid ook hebben doorgebracht.

Dus, voorzitter, eigenlijk alle reden om ontzettend blij te zijn. Ook omdat we nog verder spreken over die woningen boven winkels en het Mediafonds.

Nou, dan nu toch maar terug in mijn oude rol: wat is er dan niet goed? Nee hoor, gekkigheid. Nee, ontzettend blij. Maar misschien wel goed om nog even terug te komen ook op die PPLG-moties, want dat is natuurlijk ook belangrijk.

Motie M59, die beheervergoeding. Ja, wij vinden het gewoon belangrijk dat die zekerheid geboden wordt in al die gebiedsprocessen. Dus die motie brengen wij wel graag in stemming.

Motie M60. De gedeputeerde gehoord en blij met die pilot over de bandbreedte wat in de Eilandspolder is. Dus die motie houden wij aan.

Motie 60 ‘Stel bandbreedtes in per doelbereik’ maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Motie M61. Ja, daar zegt de gedeputeerde, dat staat ook op de website van de provincie, dat er geen externe werking van NNN is. Wij vragen ons dat wel echt af. Als je natuur ergens aanlegt, dan heeft dat gevolgen. Niet per se ruimtelijk, maar wel in wat daar ook aan flora en fauna op afkomt. Dus om nou absoluut te zeggen dat er geen externe werking is, wij vragen ons dat af. Maar goed, we onderstrepen het hier. Mocht het toch wel zo blijken, dan komen we er wel weer op terug. Dus we houden deze motie aan.

Motie 61 ‘Externe werking (kleine) percelen natuurgrond’ maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Ja, dank u wel. Ik ben blij dat u de motie aanhoudt. Maar toch vraag ik me wel af, wat is erop tegen dat natuur, flora en fauna aantrekt? Daar is het toch voor bedoeld? En wat houdt het tegen voor de agrariërs om natuurinclusieve landbouw te bedrijven?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Nou, zeker, daar is het ook voor bedoeld. Maar het probleem is, op het moment dat je bijvoorbeeld een waterpoel aanlegt, dan komen daar ganzen op af. En dat betekent dus dat er voor de agrariërs daaromheen ganzenoverlast is. Dat is externe werking. Dat kan oké zijn als je ook maar rekening hebt gehouden met wat de gevolgen van die ganzen voor de agrariërs zijn. En waar onze motie over gaat, is dat je zegt, ja, als je kleine stukjes natuur aanbrengt, maar je hebt alleen maar geld voor de natuur en niet voor de gevolgen in de gebieden

daaromheen, dan is dat onverstandig. Dus ik wil niet zeggen dat je dat nooit zou moeten doen, maar met zo'n poel en de ganzen betekent dus wel degelijk externe werking en betekent dus ook dat je rekening moet houden met de gevolgen daarvan. En dank voor die vraag, want dat gaf mij ook de gelegenheid om buiten mijn spreektijd om nog enige toelichting te geven.

Dan voorzitter, motie M62 over dat laagveen. Nog even toch een concretere vraag. Kijk, het gaat ons om die streefstand van die twintig tot veertig centimeter. En is die streefstand nu expliciet onderdeel van die onderzoeken, vraag ik de gedeputeerde. Want als dat zo is, is inderdaad die motie overbodig. Is dat niet zo, dan dienen we die motie gewoon in en schrappen we wel de laatste bullet, want we snappen ook wel dat die onderzoeken in oktober nog niet gereed zijn.

Tot slot, voorzitter, motie M66 over het SKNL. Klopt het inderdaad dat die vergoeding ophoudt? Want dat was ons eigenlijk niet bekend. En kan de gedeputeerde nog iets vertellen over die SKNL: is dat nou alleen voor aanleg of ook voor onderhoud? Want het is misschien niet handig om wel geld voor het inrichten van natuur te regelen, maar niet voor het beheer. Dus graag nog wat meer duiding van de gedeputeerde over die motie. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Dank aan de gedeputeerde voor de duiding van onze motie. En daar heb ik dan meteen, om daar maar even met de deur in huis te vallen, toch wel een vraag over. Want aan de ene kant zegt de gedeputeerde van, ja, deze motie wordt ontraden, omdat we het al doen. En de motie, de titel van de motie, die luidt letterlijk 'uitgaven structureel in lijn met de inkomsten'. En als ik dan eventjes naar de jaarstukken van 2023 kijk, dan staat er 611 miljoen aan lasten en 586 miljoen aan baten. Volgens mij is dat een negatief verschil, dus wordt er niet voldaan aan die motie, dus doen we het nog niet. Dus ik wil graag jullie als Statenleden meegeven dat het wat dat betreft misschien handig is om met die bril naar deze motie te kijken en dat we toch even met elkaar eerlijk gaan kijken: wat willen we nu eigenlijk doen met onze begroting en hoe kritisch willen we daarnaar kijken? Want mijn afdronk van dit debat is dat we toch wel heel erg met allerlei, ja, goedbedoelde en leuke moties en dingen aankomen, waardoor we eigenlijk die besparing die we juist een beetje aan het doen zijn, omdat er wel de tendens is om toch te kijken naar 'misschien moeten we naar de toekomst toch wel kijken om dat een beetje minder te doen', dat die door deze moties en amendementen toch wel enorm wordt bijgesteld weer naar de andere kant. Er wordt heel veel weer tenietgedaan van die besparing. Dat vindt onze fractie heel erg jammer. Wij als fractie zullen daarom weinig moties steunen die om dat soort extra uitgaven vragen. De enigste uitzondering willen wij maken voor het amendement van de VVD, waarin de verkeersveiligheid aan bod is, omdat we dat wel van belang vinden.

En dan nog even misschien als aanvulling op de interruptie die ik had met BBB, waarin ik eindigde met de term 'après nous, le déluge'. Dan misschien toch even de duiding: na ons, de zondvloed. Want beste mensen, laten we nou toch kijken dat we het probleem wat er aan zit te komen, niet voor ons uitschuiven want het gaat een keer mis. En laten we daar nu met elkaar alsjeblieft goed naar kijken. Dank jullie wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts, SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Die maakt geen gebruik van de spreektijd, maar kondigt alleen aan motie M63 aan te houden.

Motie 63 'Meervoudig ruimtegebruik industrieterreinen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank, voorzitter. Dank aan het college voor alle antwoorden. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat PS snoept aan de voorstellen van GS. Mag ik GS attenderen dat PS het hoogste orgaan is en dat de meerderheid, wij, de grote lijnen uitzetten? Dat wil ik toch even kwijt.

Uiteraard kan ik mijn teleurstelling niet voor me houden, dat de gedeputeerde geen brood ziet in onze pilot en met allerlei drogredenen komt voor het vervoer van 67-plussers met een krappe beurs. En dan werd er heel erg geschermd over de leeftijd. Nou, ik moet zeggen, in de gemeente Diemen in Amsterdam, daar zijn ze een stuk verder, en in de provincie Utrecht, want daar zeggen ze gewoon: de AOW-uitkering of ze noemen gewoon het beestje bij zijn naam. Wij zullen het daar natuurlijk niet bij laten. We brengen gewoon deze motie in stemming. Laat hier in de provincie zien wie er nou is voor de ouderen, de mensen, die generatie, die ervoor heeft gezorgd dat u allen hier zit. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, mijnheer de voorzitter. GS, dank voor zijn reactie. Wij zijn blij – maar niet zo blij als de heer Heijnen, want dat kunnen we niet overtoppen – dat GS zich extra wil inzetten voor het programma Groen Kapitaal. En we hopen dat de Staten de motie zullen steunen, want dat was de voorwaarde die de gedeputeerde had verbonden aan haar extra inzet.

Ons voorstel rondom biobased bouwen, ja, wij vinden het wat moeilijk te begrijpen dat het college vanwege de financiële situatie nu niet kan toezeggen om twee miljoen euro ter beschikking te stellen, terwijl het dan voor de verkeersveiligheid en de tunnel in Broek in Waterland – dn dat zijn overigens twee doelen die de ChristenUnie van harte ondersteunt – wel kan. Dus kan het college met één mond of misschien met meerdere monden waar hetzelfde uitkomt, uitleggen hoe het kan dat het ene wel kan en het ander niet?

En dan over ons voorstel om extra geld voor het ov ter beschikking te stellen. Dank aan de gedeputeerde voor de uitleg, dat die bijdrage vanuit de provincie bedoeld was als een oplossing vooruitlopend op het rijksgeld. Feit is natuurlijk dat GS nu geld terugtrekt wat structureel in de begroting was opgenomen. Want ik heb nog even gekeken in de kaderbrief van 2024, dus die we vorig jaar hebben behandeld. Daar was het voor in ieder geval vijf jaar opgenomen. Dus er is in principe meer geld. Wij houden het amendement dan ook graag in stand, omdat we denken dat we nog voldoende te doen hebben om het ov te versterken.

Wel mooi om te horen dat u met gemeenten in gesprek bent over het versterken van het ov voor de 3,6 die in ieder geval beschikbaar is. Ik wil dan graag wat betreft onze motie aan de gedeputeerde vragen of hij kan toezeggen om de suggesties die wij in die motie hebben opgeschreven, ook mee kan nemen in de overleggen en de afwegingen. En als dat zo is, dan zullen wij die motie intrekken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Graag het woord aan de heer Valk van de BBB. Nee? De heer Terwal van de VVD.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, heel kort, voorzitter. In de tweede termijn nog even inzoomend, niet op alle moties en amendementen, maar even twee moties en een amendement waar we zeker voor gaan stemmen. Ik zal de nummers noemen, anders ben ik bang dat mevrouw Bouhlel met dingen gaat smijten richting het katheder.

Allereerst motie M55 van JA21 over zero-based budgeting, om daar een expertmeeting over te organiseren. Dat heeft zeker onze warme steun. Dus we zien ook uit naar het organiseren van zo'n expertmeeting, om inderdaad te kijken van ja, hoe bouw je nou zo'n begroting van scratch op? Om even in de Engelse termen te blijven. Dus steun daarvoor.

Dan amendement nummer A15 van het CDA om de bezuiniging van twee ton op het toerisme in Noord-Holland Noord ongedaan te maken. Nou ja, ik kan als Amsterdammer zeggen dat het soms best druk is in de stad en dat het best fijn is dat sommige mensen ook de weg richting het noorden vinden. Dan moet je wel een beetje kunnen doorrijden op de wegen, waaronder op de N247. Dus dank wederom aan het CDA, en waarschijnlijk vele andere partijen, voor het amendement om de doorstroming in Broek in Waterland te verbeteren.

En tot slot, voorzitter, motie M67 van GroenLinks over de voortzetting van de ARO. Van GroenLinks, maar ook van veel andere partijen. Ik moet eerlijk zeggen, daar hebben we best even mee geworsteld binnen de fractie, want ons bereikten wel veel signalen van wethouders die zei

van ja, het zorgt voor vertraging. Maar het grappige is, dan vraag je even door en dan zeggen heel veel wethouders: Eerlijk? Het plan is er wel beter van geworden. En zeker nu met – althans, ik moet GS aankijken met de toezeggingen – dat er gekeken wordt naar een meer gedifferentieerde samenstelling van de ARO – dus niet alleen landschapsarchitecten, maar ook stedenbouwkundigen, zelfs een ecoloog, begrijp ik – maar ook dat we toewerken naar één advies van de ARO en dat wanneer een initiatief een extra advies nodig heeft, dat dat zeker mogelijk is, maar dat in principe één advies afdoende zou moeten zijn en dat er een evaluatiemoment komt vanuit GS, kunnen wij deze motie steunen. Dank, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank. Dan Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Voorzitter, dank u wel. Ik begrijp dat het er nu om gaat of je blij bent of niet. Nou, ik ben wel blij. Ik ben blij met de beantwoording door de gedeputeerde en de commissaris natuurlijk. Blij ook met het compliment van gedeputeerde Rommel in mijn richting. Ja, ze zegt van, waarom had dat niet eerder gekund? Maar ik begrijp, en daar ben ik wat minder blij om, dat er een afspraak is in dit huis dat eerst de oppositie aan het woord komt en dan de coalitie. Ja, dan kom ik als één na laatste pas aan het woord dus. Maar goed, daar hebben we het misschien nog wel over.

Ik ben ook blij met de toezegging voor de technische briefing over de opcenten. Dan wordt het geen onderonsje tussen de gedeputeerde en mij, maar dan gaan we dat breder organiseren, en dat lijkt me heel verstandig.

De onderbesteding is een belangrijk punt geweest in deze discussies. Wat dat betreft ben ik ook blij met de motie van JA21 over die zero-based budgeting. Aanvankelijk stond erin dat dat eigenlijk al in 2025 een aanvang zou moeten nemen. Dat lijkt me toch wel een beetje te vroeg. Maar ik ben zeer geïnteresseerd of dat een oplossing biedt voor de onderbesteding waar we nu mee geconfronteerd worden.

Motie M55 van D66 over de waterrecreatie. Ja, ik ben het eens dat dat een probleem is en dat er iets aan moet gebeuren. Maar alleen, aan de ene kant wordt door de Staten gevraagd 'laten we nou die kerntakendiscussie voeren', terwijl ja, dit geen taak is van de provincie, naar mijn oordeel. Dus wat dat betreft zullen wij die motie niet steunen.

We zijn ook blij met de motie van het CDA, D66 en Volt over de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed, met name ook bijvoorbeeld de wijk- en buurtcentra, ook de sportaccommodaties. Op 20 januari vorig jaar was de pot al leeg. Dus iedereen die na 20 januari vorig jaar kwam, die kreeg nul op het rekest. Dus in die zin heel blij met deze motie.

Datzelfde geldt ook voor de motie over het toerisme. We hebben bij de MRA-Agenda al gesproken dat het toch heel wenselijk is om niet meer toerisme te concentreren in Amsterdam en directe omgeving, maar juist ook boven het MRA-gebied zelf, in de Noordkop. En daar sluit deze motie prima op aan.

Nou, veilig verkeer, veiliger wegen is al omarmd door GS; en dat zullen wij ook doen.

En motie M66 over de zekerheid van de kwaliteitsverbetering van de natuur, die hebben we mee ondertekend. Dus die zullen we natuurlijk ook steunen. Voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Oulad Hadj.

Dan kijk ik naar het college. Ik denk dat ik begin met gedeputeerde Rommel.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ja, nou, meneer Korzelius, het was niet zo dat ik het niet begreep hoor, maar dat het wel fijn was geweest als u eerder was gegaan. Dat was wat ik zou zeggen. Het was helaas niet zo.

Ja, er is veel gevraagd en dan begin ik maar even toch ook met het laatste, het een na laatste, van de heer Klein, dat u zegt: hoe kan het nou dat het ene wel uit kan en het andere niet? Wat ik heb

aangegeven in de beantwoording is dat met de uitvoeringsagenda en het biobased bouwen, daar komt u op die twee miljoen. En ik zou graag zien in een gesprek om te kijken: wat gaan we dan doen, hoe gaan we het doen en wat gaat dat dan kosten? Als je kijkt naar de veiligheid. U ziet ook in de kadernota een heel stuk dat er gewoon bezuinigd is op die veiligheid en dat als we zo doorgaan, dat er een verdubbeling komt van het aantal verkeersongelukken. Vandaar dat uit die 6,5 miljoen, ja, dat sluit dan wel aan bij een concreet voorbeeld in het kader van die veiligheid. Vandaar dat wij zeggen als GS dat dit wel uit kan en het andere, dat we het daar graag over hebben.

Dan kijk ik naar- Ja, de PVV. Ik begrijp dat u ook zegt van, dat flexibeler, om dat aan te geven. Maar ja, u kunt zelf dus in ieder hoofdstuk, zo leveren we dat ook aan, bij de jaarrekening en de begroting, kijken wat u niet meer wilt en kijken of u daar draagvlak voor heeft zonder dat er brokken gemaakt worden. Maar om nou een heel diepgravende analyse te doen? Ja, sorry, maar dat zou ik heel jammer vinden om daar nu de mensen ook op in te zetten, die we echt gewoon ook nodig hebben op andere fronten. Dus ik hoop dat u daar ook begrip voor heeft.

Dan ga ik naar D66. U zegt van, ja, kom nou eens een keertje- Want u zegt iedere keer wat anders. Wat ik zeg, is, kijk, een bestemmingsreserve is altijd wel bedoeld voor de bestemming die het heeft. En de heer Klijn heeft het in deze vandaag goed verwoord. Bij de kadernota hebben wij dus een aantal structurele uitgaven. Gaan we niet meer met incidenteel geld betalen, maar met structurele middelen. Vandaar dat die bestemmingsreserves, dat hele lijstje, overbodig zijn en die dus wel komen te vervallen. Zoals de heer Klein ook aangaf, die worden daar dan niet meer aan besteed.

Dan Volt. U geeft aan bij de ARO. Er staat ook in de motie: kunt u dan kijken dat de ARO wat breder wordt getrokken? Er worden daar een aantal voorbeelden genoemd. Als de motie wordt aangenomen, dan zullen we dat ook bij de actualisatie in gedachten ook meenemen en kijken wat we daarmee kunnen doen. Ik moet wel zeggen, op het moment zijn er vacante posities binnen de ARO waar we al in 2020 en 2021 hebben gezegd: we willen het verbreden, die ARO. En dat is nog niet gelukt, want we kunnen nog niet eens alle vacatures opvullen. Maar als de motie wordt aangenomen, dan willen we dat wel meenemen.

Dan. Even kijken. Ja, van natuurlijk meneer Dessing. Het is zo dat het in lijn brengen van de structurele uitgaven en inkomsten, dat is gewoon niet in één dag geregeld. En in 2023, want daar gaat uw motie over, over de jaarrekening, was natuurlijk ook nog een jaar met oud beleid. Ik hoop dat u ook heeft gezien en ook ziet dat wij het afgelopen jaar heel hard werken en heel hard gewerkt hebben om het inzichtelijker voor u te maken en ook om dat plaatje rond te krijgen. En ik hoop daar snel aan te voldoen.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, dank u wel, voorzitter. Het is ook zeker geen kritiek op het harde werken en het inzichtelijk maken, want ik heb ook gezegd dat juist zo'n in één-oogopslagtabel ons enorm helpt. Maar het gaat er juist om dat we van deze Staten de uitspraak willen hebben dat we de intentie om de inkomsten en de uitgaven inderdaad in balans te brengen, dat ik daar graag een uitspraak van de Staten over zou willen. En dat een advies over, het verwerpen daarvan omdat we het al zouden doen, dat dat het vragen van dat advies aan de Staten niet helpt.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Helder. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dan, gedeputeerde Kocken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Volgens mij waren er een paar opmerkingen en vragen van het CDA nog in mijn richting. En allereerst dan even de opheldering over wat dan externe werking is. Ik had dat misschien iets als in de trant van ruimtelijke ordening opgevat: Natura 2000 heeft externe werking en als je dus iets wil doen in de nabijheid daarvan, dan heb je daar rekening mee te houden. Dat is in ruimtelijk ordeningsopzicht met NNN niet zo. Op zich is het denk ik wel zo dat alles in de wereld externe werking heeft. Uw aanwezigheid ergens, het bouwen van een huis ergens, het hebben van een onderneming ergens en ook het maken van natuur ergens, heeft altijd een effect op de omgeving. Ik denk dat we, wat u voorstelt, die kant niet op zouden moeten. Volgens mij hebben we een taak om natuur te realiseren, omdat wij daar inderdaad ook een externe werking van verwachten, namelijk dat daardoor de biodiversiteit in

stand wordt gehouden. Daar gaan we dus ook niet voor de nabijheid dan heffingen voor opleggen en zouden we ook niet meteen vooruit moeten lopen op mogelijke beperkingen die dat aan omwonenden oplevert. Want het gaat niet alleen over agrarische bedrijven, het gaat ook over mensen die bijvoorbeeld naast natuur wonen. Ja, die hebben dan misschien wel een keertje muggen in de zomer. Moeten ze daar dan ook voor gecompenseerd worden? Volgens mij willen we dit echt allemaal niet met elkaar. Dus ik raad dat, nogmaals, af.

U heeft een motie aangepast. Althans, u zei: dan laat ik de laatste bullet van het dictum vervallen. Dat gaat over motie M62. Nou ja, vorige keer begon ik volgens mij met: dit lijkt me prematuur, want die onderzoeken lopen; dus we kunnen daar nu niet op vooruitlopen. Als u nu zegt 'dan vraag ik u nu alleen om onderzoeken', ja, dan is hij gewoon nog steeds overbodig, want die onderzoeken zijn er al. Die lopen. Dus dat heeft dan volgens mij weinig zin, die eerste bullet. En de tweede, een compensatiesystematiek opstellen, dat dat op enig moment aan de orde zal zijn, dat lijkt mij evident. Dat is volgens mij iets wat gewoon in het PPLG mee zal gaan, omdat het onderdeel wordt van de keuzes die je dan maakt en ten koste waarvan dat mag gaan, en hoe je dat vervolgens op een eerlijke manier door iedereen laat dragen. En daar hoort dan ook compensatie bij. Dus ik blijf erbij dat deze motie overbodig is.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank. En ik dank de gedeputeerde voor haar beantwoording, maar niet precies op de vragen die ik had gesteld; hoewel het wel interessant was natuurlijk. Even over die externe werking. U zegt 'wat wij willen'. Wij willen eigenlijk helemaal niets. Wij zouden willen dat daar eens wat meer onderzoek naar gedaan wordt, omdat je ziet dat er in dat PPLG wellicht dan voor natuur wel geld is, maar niet voor die integrale aanpak, mogelijk, in zo'n gebiedsproces. Want dat is juist die integrale aanpak. Je legt ergens natuur aan en wat is dan het effect op de omgeving? Wat ga je daarmee doen? Als nu blijkt dat er voor natuur wel geld is, maar voor de rest niet, dan is er dus geen sprake van een integrale aanpak. En wat is dan de externe werking? Wij trekken nog geen conclusies. Wij vragen om onderzoeken in de motie. Dus ik onderstreep dat nog maar eventjes, want dat is de achtergrond van waar we vandaan komen.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik krijg bijna de indruk dat wij in twee totaal parallelle werelden leven, want u gaat ervan uit dat er nergens geld voor is, behalve voor natuur. Ik zou bijna van het omgekeerde uit willen gaan. Ik heb de indruk dat er voor van alles geld is, maar dat het voor natuur ontzettend moeilijk wordt. En dat we gelukkig zelf nog flinke reserves hebben en dat we er als provincie al langer mee bezig zijn en dus nog wel even door kunnen, maar dat we verder niet hoeven te rekenen op dat er nou overvloedig veel geld voor de natuur is. Dus die veronderstelling, u zegt dat: dan is er alleen maar geld voor natuur. Ik zie helemaal nergens alleen maar geld voor natuur. Dus die zorg deel ik niet. Bij de integrale benadering gaat dat over de integrale benadering van alle opgaven die we hebben. Dus dat gaat zowel over natuur, dat gaat over water, dat gaat over klimaat, dat gaat over recreatie en dat gaat over erfgoed. Ik vergeet vast iets. Ik vergeet de landbouw. Daar is ook geld voor. En voor dat alles bij elkaar moeten we een goede afweging maken. Volgens mij heeft het helemaal geen meerwaarde om nu te gaan uitzoeken of er eigenlijk ergens in die mix misschien nog wel meer nadelen aan natuur kunnen zitten. Ik zie gewoon niet zo goed wat we ermee opschieten met dat vastleggen. Alles heeft in de werking die u aan externe werking toekent, externe werking. En volgens mij is dit echt een onderzoek waar we niks mee op gaan schieten. Dus ik blijf erbij dat ik uw motie ontraad.

En u had nog twee andere vragen. Die wilde ik ook nog beantwoorden, maar u bent misschien nog niet tevreden.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik constateer dat we wellicht blij zijn in onze eigen parallelle werkelijkheden en dat we misschien op een later moment nog eens moeten zoeken om die wat dichter bij elkaar te brengen. Ik had ook nog over die streefstand wat vragen, maar u wilde ook nog iets anders zeggen, volgens mij.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik zou liever in uw werkelijkheid leven dan in de mijne, want bij u is er kennelijk overvloedig veel geld voor natuur. En u volgens mij juist liever in de mijne. Maar goed, misschien bereiken we elkaar nog weleens. Maar de vragen die ik nog wilde beantwoorden waren de vragen die u volgens mij bij motie M66 had gesteld. Namelijk, is SKNL eindig? En ook, kun je dat voor aanleg of ook voor beheer benutten?

Hij steekt zijn vinger op.

De **VOORZITTER**: Ja, u wilt een interruptie, maar ik dacht dat u een vraag aan het beantwoorden was.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Kunt u op motie M62 terugkomen, voordat we alweer naar voren schieten?

De **VOORZITTER**: Even voor alle duidelijkheid. Motie M62 wordt nu behandeld.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, en over dat geld, die twintig miljard. Nou, goed, die parallelle werkelijkheid, daar gaan we het later over hebben.

Dat laagveen. Ik heb gezegd: voor ons gaat het om die streefstand. Is dat nu onderdeel van die onderzoeken? Dat wilde ik eigenlijk nog even vragen. Want als dat zo is, die streefstand van veertig centimeter, dan zien wij inderdaad dat die motie overbodig is.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik heb u volgens mij vier onderzoeken voorgehouden die nog lopen. Wel, in elk onderzoek komt dat terug, maar dat is wel een van de dingen die we onderzoeken, omdat we daar natuurlijk iets van moeten gaan vinden: wat zou nou de juiste streefstand zijn? Dus dat antwoord op die vraag.

En dan de andere vragen, denk ik.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dan zeg ik dat wij motie M62 intrekken, voorzitter. Dank u wel.

Motie 62 'Onderzoek grondwaterstand laagveen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Nog een antwoord, geloof ik.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Twee zelfs. Namelijk, of het SKNL ophoudt. Nou, zo is het op zich niet, maar elk jaar wordt opnieuw het subsidieplafond vastgesteld. We gaan er op dit moment wel van uit dat, zoals we dat tot nu toe gewoon zijn, we zowel rijks- als provinciale bijdragen hebben. Dat dat onveranderd blijft. En dat wij dus ook op een bijdrage uit het Rijk mogen blijven rekenen. En dat is maar goed ook, want onze Reserve Groen loopt wel terug. Dus we zullen wel moeten zien waar het vandaan moet komen. Maar in principe is het niet nu al besloten dat het er straks helemaal niet meer is. Het is wel zo dat het alleen over de inrichting en de afwaardering van groen gaat en niet over het onderhoud daarvan. Dat was het, denk ik.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Een paar punten waar ik op terug wil komen, die gesteld zijn. In de eerste plaats, de heer Klein van de ChristenUnie. Daar kom ik zo misschien nog wel even op terug.

Dan het andere punt over de sociale verbinding, amendement A18, de vraag eigenlijk van de Partij voor de Dieren. Ja, ik denk juist dat in eerste aanleg het de bedoeling was van de initiatiefnemers om juist die verbinding weer te maken. En daar staat in het oorspronkelijke stuk, als je terugkijkt naar hoe het ooit tot stand is gekomen, die fietsverbinding ook in. Dus ik denk dat met name, en daarom kiezen we ook voor een tunnel, dat je uiteindelijk die sociale verbinding- Alleen de inrichting daarvan, moet ik ook eerlijk wezen, die ligt bij de gemeente. Dus de gemeente moet in ieder geval de verbinding en de inrichting daarbovenop doen. Wij zorgen voor de verbinding mobiliteit. Dat is de eerste.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel. Kunnen wij als provincie niet iets van een zienswijze of ons mee bemoeien met zo'n ruimtelijke inrichting? Volgens mij hebben we daar wel mogelijkheden toe.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, kijk, we zijn altijd vrij om daar wat van te vinden. Maar volgens mij zijn er ook al regelmatig opmerkingen geweest dat de gemeente over zijn eigen verantwoordelijkheden gaat. Dus dat is ook waar. Nee, maar kijk, zover zijn we nog niet. We moeten eerst het geld in het project hebben dat die verbinding, die tunnel, er gaat komen. En dat we dan uiteindelijk meedenken als het gaat over gezonde leefomgeving, daar vindt u wel wat van: ja, daar vinden we wat van. En dat zorgt voor goede fietsverbindingen. Ja, daar vinden we ook wat van. Dus dat zullen we zeker meegeven. Maar uiteindelijk is het de gemeente die uiteindelijk over de inrichting gaat.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Misschien kunt u de tip meegeven dat we een ARO hebben om mee te denken.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat zal ik zeker doen.

Dan de motie. Even kijken. Hij is er nog steeds niet.

Dan verkeersveiligheid. Ja, ik kan u toezeggen dat wij ons ook in IPO-verband zorgen maken over de verkeersveiligheid. Dus dit zal ook absoluut een onderwerp zijn wat we ook met het Rijk bespreken. Maar goed, zo hebben we wel een aantal wensen die we met het Rijk bespreken en dit is er een van. Ja? Dus dat is dat.

Dan ga ik toch even naar de ChristenUnie, want ik wil eigenlijk de laatste twee als laatste bewaren. Dat is logisch. Maar dan de ChristenUnie. Motie M65. Ja, ik vind het lastig om die suggesties mee te nemen. En niet omdat ik het niet wil, want er zitten een aantal elementen in die we doen. Maar wij hebben uiteindelijk samen met de gemeenten, en de gemeenten hebben eigenlijk input gegeven, welke onderwerpen we gaan- Die hebben een shortlist gemaakt van tien onderwerpen die ze graag willen bespreken en willen onderzoeken of die uiteindelijk gefinancierd kunnen worden uit die Bikker-gelden. Maar ik beloof, ik zeg in ieder geval toe, dat het lijstje wat is doorgegeven, dat zullen we zeker ook wel meenemen, maar ik ga niet zeggen dat ze allemaal verder onderzocht worden, want daar zijn de gemeenten ook zelf aan zet om dat ook te bepalen.

Dan gaan we naar motie M47, Partij voor de Dieren. Mijn reactie was vooral gericht op motie M56, want uw motie is Vreemd aan de Orde van de Dag. Dus daar heb ik nog niet op gereageerd.

Dan, wat mij wel raakt, en dat is inderdaad ook de reactie toch van JA21. Op geen enkele wijze, laat ik daar duidelijk over zijn, om u op die manier weg te willen zetten en die indruk te wekken. Dat spijt me ook als dat zo over is gekomen. Want als er één iemand is waar ik heel veel bewondering voor heb als het gaat over het Tata-dossier en ook respecteer daarin, omdat u altijd een heel duidelijke, standvastige houding heeft en een standpunt heeft, bent u het wel. Dus daar, ook aan de buitenwereld, draag ik dat heel vaak uit. Dus ik vind het vervelend als u dat zo heeft geïnterpreteerd. Dat is absoluut niet de bedoeling geweest en het spijt me ook. Ik hoop dat u dat ook van me aanneemt. Wat ik heb willen aangeven, want zo meteen wordt het een en ander ingevuld, alsof we als college dit niet belangrijk vinden. Ik heb direct bij het aantreden van het nieuwe kabinet gevraagd om een afspraak, juist om het Tata-dossier te bespreken met de minister en de staatssecretaris. En daar is dit een onderdeel van. Want ook dit college, en ik denk een grote meerderheid in deze Staten, wil dat er uiteindelijk gewoon onafhankelijk en transparant gemeten wordt en dat er geen discussie meer over ontstaat. Het enige wat ik heb willen meegeven, dat ik zo snel mogelijk aan tafel wil zitten om te weten wat de minister en de staatssecretaris van me nodig hebben, omdat er wel een groot verschil zit of de staatssecretaris wil meten op het terrein, of dat hij de metingen van Tata over wil nemen en dat de overheid dat moet doen. Want dat betekent dat we moeten gaan interveniëren in de bedrijfsprocessen. Want een heleboel metingen vinden in het bedrijf zelf plaats, in de fabrieken. Dat vraagt echt financieel en qua capaciteit en qua techniek en wetgeving iets anders dan dat we zeggen: we willen een aantal camera's of e-noses of andere zaken op het terrein plaatsen. Daar zit echt een heel groot verschil in. Daarom heb ik gezegd: ik wil zo snel mogelijk om de tafel te zitten en weten wat men uiteindelijk met deze motie gaat doen. Niet om het voor me uit te schuiven, maar om snel duidelijkheid te hebben, want dat is wat we allemaal willen. Dat bedoelde ik ook met de motie. Laten we het niet alleen over de teksten hebben, maar laten we gewoon zo snel mogelijk aan de

slag gaan. En deze toezegging doe ik, omdat ik namelijk die twee bullets niet aan de voorkant kan invullen, omdat ik niet weet wat de financiële consequenties zijn als ik niet weet wat ze precies willen doen met deze motie. En dat is uiteindelijk mijn enige kritische noot geweest op uw motie. Verder zijn we het volgens mij helemaal met elkaar eens. Dus daar wil ik in ieder geval op reageren. Want uw opmerkingen, dat vind ik vervelend, omdat dat op geen enkele wijze de bedoeling is geweest om u daarmee weg te zetten. Want nogmaals, heel veel bewondering en respect voor hoe u omgaat met het Tata-dossier en de betrokkenheid vanaf de eerste keer dat we elkaar spraken bij de IJmondraad, ooit, digitaal, in een Coronaverleden. En dat wil ik u in ieder geval wel even meegeven. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Van de kant van het college zijn volgens mij alle openstaande vragen beantwoord. Dan gaan we nu de beraadslagingen over de kadernota afronden. Als ik hem zo heb afgerond, kunnen er geen gewijzigde moties of amendementen meer worden ingediend of aangepast. Ik kijk even goed of er nog behoefte is. Zo niet- Ja, mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank, voorzitter. Ik ga niks aanpassen, maar ik wil graag de motie van 50PLUS, en dan kijk ik naar- Even ben ik hem kwijt moment. Die wil ik hoofdelijk in stemming brengen.

De **VOORZITTER**: Daar kunt u straks voor opteren als het zover is. Als we bij de moties zijn, dan zal ik daar om vragen, zoals ik dat bij iedere motie doe. Dus ik zie dat er verder geen aanpassingen gevraagd worden. De heer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, even stilte.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Wellicht een overzicht over welke moties er nu zijn aangehouden dan wel ingetrokken.

De **VOORZITTER**: Ik heb geprobeerd mee te schrijven.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik vertrouw uw administratie meer dan de mijne.

De **VOORZITTER**: Dank je wel. Ik weet niet of dat zo verstandig is. Maar we hebben een aantal amendementen. Amendement A14, A15, A16, A17 en A18. Die zijn ingediend. En we hebben motie M50, die is er nog. Motie M51, motie M52, motie M53, motie M55, motie M56, motie M57 is ingetrokken, motie M58, motie M59 en we hebben motie M60. Motie M61 en motie M62 zijn ingetrokken of aangehouden. Motie M63 is aangehouden. En dan hebben we nog motie M64, M65, M66 en M67. Statenlid De Weerdt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Voor de goede orde: motie M57 is aangehouden en niet ingetrokken.

De **VOORZITTER**: De status ervan is hetzelfde, maar het maakt niet uit. Ja, de heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): U heeft voorspellende gaven, want u zei net dat mijn motie over het Mediafonds al was ingetrokken. M53 hoor ik net naast mij. Dat klopt dat ik die inderdaad was vergeten te behandelen tijdens mijn bijdrage. Ik wil hem inderdaad intrekken. Dank u wel voor de toezegging. Ik ga hem toch enigszins een beetje naar me toetrekken. Ook daarmee zal ik met een discussienota naar de commissie Bestuur komen.

Motie 53 'Versterking bestuurskracht door journalistieke controle' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Fijn, dat scheelt mij weer wat werk. Dank u wel. Ik heb me dan versproken, maar de vader van de gedachte was mij vooruitgesneld. De heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Er wordt hier naast mij gezegd dat de motie opcentenverhoging voor het PPLG zou zijn ingetrokken. Die was niet ingetrokken.

De **VOORZITTER**: Welk nummer.

De heer **MÜLDER** (D66): Ter verduidelijking.

De **VOORZITTER**: Welk nummer?

De heer **MÜLDER** (D66): Motie M52.

De **VOORZITTER**: Daarvan heb ik ook niet gezegd dat die ingetrokken is. Nee, hoor. De heer Klein. Even centraal, alstublieft.

De heer **KLEIN** (CU): Wij zullen motie M65 intrekken. En ik hoor graag van u, dat is een ordevraag, wanneer u precies het stemmen wil gaan doen.

De **VOORZITTER**: Het stemmen, in principe, als wij het niet redden voor het eten, dan stemmen wij nog voor het eten, als wij daarna nog verder moeten vergaderen. En anders aan het eind van deze vergaderdag. Zoals u weet zal dan de vergadering geschorst worden en gaan we volgende week maandag verder. Ik koers er nog op dat wij voor het diner proberen alles af te ronden en te stemmen. Dus dat zou kunnen zijn dat we iets later eten. Aan de andere kant, als dat niet lukt, en ik zal zo nog even overleggen met de griffier wat de tijden zijn voor het diner. Maar we hebben wat later geluncht. Dus misschien kunnen we ook iets later aan het diner gaan. Maar dat is het idee. Dus als we, want dat is wat er is afgesproken in het Presidium, gaan dineren, stemmen we eerst nog de stukken die we hebben behandeld voor het diner.

Anderen nog? Zo niet, dan zijn nu de beraadslagingen rond de kadernota afgerond. Dat was agendapunt 11.

De discussie is gesloten.

12. Nota reserves 2024 (VD-37).

De **VOORZITTER**: En dan gaan we verder met het volgende agendapunt: agendapunt 12, Nota reserves 2024, voordracht 37. Die Nota reserves dient te worden geactualiseerd. In de voorgestelde nota is daar een aanscherping van de spelregels voor de instelling en de beheersing van onze reserves opgenomen. Zo is bijvoorbeeld het voorstel om het aantal typen reserves te verminderen en is ook het afwegingskader om het vormen van reserves geactualiseerd.

Ik heb een aantal sprekers. Dat is mevrouw Uiterwijk van JA21. Statenlid Korzelius van GroenLinks, mevrouw Oulad Hadj van de PvdA, de heer Dekker van Forum voor Democratie, Statenlid De Weerdt van Volt, de heer Heijnen van het CDA en de heer Kleijn van de ChristenUnie. Heb ik iedereen? En de heer Mülder van D66. Verder niet? Dan geef ik als eerste het woord aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

Eerste termijn Provinciale Staten
Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij vinden de Nota reserves en voorzieningen een solide en goed onderbouwd stuk. Over het algemeen denken wij dat deze methodiek PS voldoende inzicht gaat geven in de reserves. Wel hebben wij onze vraagtekens bij de noodzaak om doelgerichte en budgetgerichte bestemmingsreserves in te richten. In onze optiek zijn deze bestemmingsreserves vrijwel gelijk aan elkaar. In de kern wil je in beide gevallen een doel bereiken en als het doel niet bereikt is binnen het budget, dan kan je ervoor kiezen om geld erbij te storten. Om de transparantie te vergroten zien wij liever zo min mogelijk verschillende reserves. Daarom hadden wij graag gezien dat deze twee bestemmingsreserves waren samengevoegd tot één soort bestemmingsreserve. Helaas proefden wij hiervoor in de commissie te weinig draagvlak. Met deze kanttekening stemmen wij dan ook wel in met de Nota reserves.

En er komt straks nog een heel leuke motie van Forum voor Democratie en die dienen we van harte mede in. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord aan Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Voorzitter, dank u wel. Ik heb een beetje hetzelfde punt als met mevrouw Uiterwijk. Ik vind het streven in deze nota om het aantal reserves, soorten reserves, te verminderen, heel belangrijk. Dat leidt tot een betere transparantie van de financiële huishouding van de provincie. De kapitaallastenreserve wordt afgeschaft.

Ik had hetzelfde punt waar het gaat om die bestemmingsreserve. Het is doelgericht en budgetgericht. Uiteindelijk, als je tekortkomt, kan je altijd bijramen. Maar goed.

Voorzitter, ik denk, er is lang over gediscussieerd. Ik ben van mening: laten we gewoon, the proof of the pudding is eating it; laten we kijken hoe dat werkt. En laten we bij de volgende herziening nog eens kijken of dat inderdaad gewerkt heeft: twee soorten bestemmingsreserves. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Oulad Hadj van de PvdA.

Mevrouw **OULAD HADJ** (PvdA): Dank u, voorzitter. Ik denk dat GroenLinks een en ander al heeft benoemd, maar ik zal ook even mijn punten inbrengen.

Wij kunnen prima instemmen met deze nota. Een van de belangrijkste dingen die opvalt in deze nota is dat we anders omgaan met het gebruik van reserves als financieel instrument. Wij steunen deze ontwikkeling. Maar deze nieuwe manier van werken vraagt natuurlijk wel om scherpe monitoring. Ik heb dus een vraag aan onze GS: kan de gedeputeerde aangeven hoe ze PS hier denkt mee te kunnen nemen? Tot zover mijn inbreng. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Dekker van Forum voor Democratie.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik realiseerde me, toen ik hiernaar aan het kijken was, dat wij in het verleden als provincie Noord-Holland de trotse eigenaar waren van een energiemaatschappij en zelf de elektriciteit verzorgden voor onze inwoners. Dat is niet eens zo lang geleden. Dat is toch wel een heel groot bezit, moet je je voorstellen. Dat hebben we uiteindelijk in, ja, de privatisering ronde, die toen modieus was, via allerlei stapjes verkocht aan wat nu Nuon heet. Wij worden vaak rechts genoemd, maar ik ben helemaal niet voor dat soort privatisering eigenlijk. In ieder geval, toen hebben wij als provincie in één klap 940 miljoen euro geïncasseerd. Ik weet niet precies hoe dat gegaan is. Misschien dat de heer Korzelius het nog weet, of misschien mevrouw Bezaan. Maar in ieder geval, ik stel me zo voor dat die 940 miljoen indertijd toch voor een groot deel in de Algemene Reserves= terechtgekomen is. Misschien niet helemaal, maar wel een beetje.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Ja, voorzitter, dank u wel. Die discussie kan ik me nog heel goed herinneren. We hadden een prachtig elektriciteitsbedrijf in Noord-Holland, gevestigd in Bloemendaal, met een duidelijke reservefactor. Er waren nooit storingen en er was altijd voldoende capaciteit beschikbaar en ook het net kon het allemaal prima aan. Alleen toen, inderdaad wat u zegt, kwamen de privatiseringsgolven en werd het eerst overgedragen aan UNA van Utrecht, Noord-Holland en Amsterdam. Dat ging om het productiedeel. En het distributiedeel is inderdaad verkocht aan Nuon. Ik betreur dit nog steeds in grote mate, omdat, als ik kijk naar de elektriciteitsvoorziening in ons land en in onze provincie, is mijn stelling dat wanneer de energiesector in handen was gebleven van de overheid, dat niet gebeurd was.

De **VOORZITTER**: Dit was volgens mij niet echt een interruptie, maar meer een bevestiging van.

De heer **DEKKER** (FvD): Nee, voorzitter, maar wel een heel belangrijke markering.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Nee, voorzitter, het was een reactie op de vraag van-

De **VOORZITTER**: Dat snap ik. Gaat u verder, meneer Dekker.

De heer **DEKKER** (FvD): Nee, voorzitter, Statenlid Korzelius en ik zijn allebei oud PSP'ers. Dus er zit toch wat gemeenschappelijkheid in.

Maar dit brengt mij op het belang van de Algemene Reserve, want ik stel mij zo voor dat toch een belangrijk deel van die 940 miljoen in de Algemene Reserve terechtkwam in eerste instantie. Dat zullen uiteindelijk bestemmingsreserves geworden zijn wellicht. Maar ik stel vast dat wij sinds die tijd – dat is 2009, dus dat is vijftien jaar geleden – nu een Algemene Reserve hebben van 1 19 miljoen, als ik het goed heb. En dan zitten we acht miljoen af van de grens van 25 procent van, ja, de jaarlijkse besteding die we volgens de BVV moeten aanhouden. En ik kijk dan toch van ja, volgens mij is een belangrijk deel van die 940 miljoen in de loop der tijd, zoals we dat vroeger noemden, verjubeld. En dat is toch jammer.

Als ik dan kijk naar de Nota reserves, ook wij zijn zeer tevreden over die nota. Ook wij zijn tevreden over het onderscheid wat er gemaakt wordt en het iets minder fijnmazig maken van al die bestemmingsreserves. Het punt wat de heer Heijnen maakte, onderschrijf ik wel. Dat hoe, ja, breder die posten zijn, hoe meer schuifmogelijkheden er zijn. Dat is waar. Maar daar staat tegenover, het wordt een soort schijnnauwkeurigheid om al die kleine potjes bij te houden en vervolgens toch weer te corrigeren. Dus ik denk dat het de overzichtelijkheid ten goede zou kunnen komen.

Het punt wat ik nog overhoud, is: hoe beschermen we nou bij die wat flexibeler wordende potjesstructuur op een adequate wijze dat die Algemene Reserve wel echt een Algemene Reserve blijft? Dat is toch een punt van zorg. En daar heb ik een motie over gemaakt en die wordt ondersteund door mevrouw Bezaan van de PVV en mevrouw Uiterwijk van JA21. Met als dictum: dragen Gedeputeerde Staten op om een drempel op te werpen tegen het onttrekken van middelen aan de Algemene Reserve door iedere onttrekking uit de Algemene Reserve verplicht vooraf te laten gaan door expliciete goedkeuring van Provinciale Staten, en gaat over tot de orde van de dag. En dat is mijn betoog. Voorzitter, dank u wel.

Motie 68-8 juli 2024
Onttrekking Algemene Reserve pas na goedkeuring Provinciale Staten!

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De Algemene Reserve de buffer blijft om onverwachte financiële tegenslagen op te vangen.*
- *De opzet van financiële reserves binnen de Provincie Noord-Holland wordt opgefrist, waarbij het aantal typen reservepotjes zal worden beperkt.*

Overwegende dat:

- *De Provincie Noord-Holland per saldo inteert op haar reserves en dat het van belang is om dit fenomeen een halt toe te roepen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Een drempel op te werpen tegen het onttrekken van middelen aan de Algemene Reserve door iedere onttrekking uit de Algemene Reserve verplicht vooraf te laten gaan door expliciete goedkeuring van Provinciale Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Ralf Dekker (Forum voor Democratie), Ilse Bezaan (PVV) en Kelly Uiterwijk (JA21).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaat u deze vast indienen. Ja, eentje. Eentje is tegenwoordig genoeg. En daarmee maakt deze motie ook onderdeel uit van onze beraadslagingen.

En dan geef ik het woord aan Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u voor het woord, voorzitter. Volt hecht aan behoorlijk bestuur. Transparant. Integer. Verantwoord. Provinciale Staten zijn een lekenbestuur en moeten genoeg informatie hebben om besluiten over gemeenschapsgeld en hoe daarmee om te gaan, te

kunnen nemen. En dat betekent een transparante, duidelijke en navolgbare begrotingssystematiek. Dit raakt de kern van dit onderwerp. Het raakt het budgetrecht van Provinciale Staten. Het is onze fractie niet duidelijk wat de voor- en nadelen zijn van sturen op beleidsdoel in plaats van operationeel doel ten aanzien van de financieel-inhoudelijke informatiepositie van PS en de rol van de reserves daarin. Als bij zo'n groot onderwerp bij een groot deel van de Staten behoefte is aan een second opinion, dan vind ik het echt jammer dat daar niet voldoende steun voor was. En het maakt onze fractie ook, heel eerlijk gezegd, erg lastig om hier een oordeel over te kunnen vellen. Dat was hem.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank. Eerder vandaag was ik nog heel erg blij. Dat is hier, nou ja, iets minder, omdat ik, nou ja, toch een beetje ergernis heb over hoe dit in de commissie verliep. Want het werd al gememoreerd door Forum voor Democratie. Kijk, in die nota wordt voorgesteld om het aantal reserves te verminderen. Operationele reserves worden samengevoegd naar beleidsreserves. Maar dat zijn wel reserves op een hoger doel. En dat betekent in mijn optiek dus ook minder grip voor PS en meer overdracht van taken van PS naar GS. Want binnen een beleidsdoel kan er immers weer geld van het ene potje naar het andere potje gaan voor die uitvoering van die operationele doelen zonder dat PS een expliciet besluit neemt. En dat, terwijl sturen op reserves een van de belangrijkste budgetrechten is van PS. Mijn ergernis in die commissie zat, dat ik de gedeputeerde tot drie keer toe heb gevraagd of dat klopt en hoe zij ervoor zorgt dat PS haar grip niet verliest en wel gedetailleerd kan blijven sturen op die uitgaves in reserves. En het enige antwoord wat ik kreeg van de gedeputeerde was: PS krijgt meer grip. Punt. Zonder een verdere toelichting. En voorzitter, ik wil graag de gedeputeerde vandaag nog een kans geven om dit toe te lichten op die vragen, want anders zie ik mij wel, ja, genoodzaakt tegen te stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie. Die is er niet. Ah, die is- Het is ongelooflijk.

De heer **KLEIN** (CU): Ik zie af van mijn bijdrage, omdat de inhoud goed gecoverd is door de bijdrage van Statenlid De Weerdt en de heer Heijnen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel voor het woord. Ik weet nog in mijn vorige periode dat ik het opvallend vond dat, als wij dan een Statenvergadering hadden en we hadden een commissievergadering gehad, dat eigenlijk een herhaling van zetten was waar alleen nog maar de politieke puntjes nog een keer voor de bühne, omdat hier mensen meer naar kijken dan naar de commissievergaderingen. En meestal waren alle onduidelijkheden helder. En zoals ik eigenlijk daarnet ook aangaf bij de kaderbrief zijn gewoon nog steeds dingen absoluut niet helder. In de commissievergadering zijn best wel veel gaten geschoten in het stuk wat nu voorligt. Daar zijn geen antwoorden op gekomen. Voor D66 liggen er nog steeds gewoon vragen voor die niet konden worden beantwoord. Ik vind het ook jammer dat de Staten niet heeft kunnen inzien dat een aantal fracties echt vragen heeft waar een second opinion belangrijk voor zou zijn geweest. Die hebben we niet gekregen. Voor mij is er nu te weinig om vóór te kunnen stemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan gedeputeerde Rommel. Mevrouw Rommel. Dat was anders een heel korte bijdrage geweest. Het gaat sneller dan u denkt.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dank u, voorzitter. Nou, om even terug te halen waar dit over gaat. Kijk, de Kadernota reserves, dat is juist een van de instrumenten van PS om hun budgetrecht uit te oefenen. En u gaat dan expliciet besluiten over het wel, niet instellen van reserves, het storten en het onttrekken. Daar hebben we al een paar keer over gesproken in deze Staten. Niet deze Staten, maar in de Staten. Dus in 2014 is er al een keer gesproken over het terugbrengen van het aantal reserves. En in ‘18 is ook gezegd van nou, we gaan ook kijken naar het principe van het koppelen van de reserves aan één doel. En in 2024 heeft u besloten om doelgericht de reserve te nemen in plaats van operationeel. Daarnaast staan in deze Kadernota reserves ook de richtlijnen

van hoe om te gaan met deze reserves en de kaders waarop u wilt sturen voor GS. Dat zijn die budgetgerichte reserves en die doelgerichte reserves. Dat is wat hier voorligt en wat hierin staat. Ik vind het dan wel jammer en vervelend ook om te horen – het was geen vraag van u, Statenlid De Weerdt – dat u zegt van, ja, ik begrijp het niet helemaal en ik wilde een second opinion. Wat ik wel zou kunnen doen en willen doen- Kijk, met deze kadernota gaan we meer ook in op hoe u beter kunt monitoren wat er gebeurt? Ik wil u best wel aanbieden natuurlijk om, ook met de accountant, een technische briefing te gaan doen om u mee te nemen in wat hier nou voorligt. Want dat is gewoon wat het is. Het is ook niet anders dan dat.

Dan zegt PvdA: ja, die scherpe monitoring. Ja, daar is dit nou juist voor bedoeld. We stellen de kaders van die reserves vast en daar gaan we op monitoren. En dat krijgt u dus bij de begroting te zien. Het is ook een methodiek waarvan wij dan ook denken dat we ook met die onderbesteding er beter mee weg kunnen.

De motie, ik heb hem nog niet gezien, over de algemene reserve. U heeft het over, Forum, u heeft het over Nuon. Die zijn niet allemaal in de Algemene Reserve terechtgekomen, maar juist ook in de bestemmingsreserves. En ja, de ene provincie heeft dat op die manier gedaan en de andere, zoals wij, op deze manier. Dus we hadden omvangrijke bestemmingsreserves en echt heel grote, en we hebben ook wel gezien dat dat ook niet heel makkelijk stuurbaar is. Ik noem maar even, waar ik zelf nog wel ooit in de Staten mee had gewerkt, zoals de UNA en de TWIN-H en ga zo maar door. U komt met- Even kijken, hoor. Ja, de motie, die had ik nog niet helemaal gelezen, maar ik hoorde dat het dictum- Nou ja, dus eigenlijk, dat wat u zegt van ja, die Algemene Reserve, we willen daar expliciet goedkeuring hebben van de Staten. Maar voor alle reserves geldt dat u daarover gaat. Dat ligt ook namelijk vast in de regels die wij hanteren voor onze begroting en verantwoording. Dus eigenlijk is deze motie dan ook overbodig.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, het idee om een expliciete goedkeuring te vragen, dus wellicht zelfs ten overvloede bij het grijpen in de Algemene Reserve, heeft als bedoeling om een extra, laat ik zeggen, psychologische drempel op te werpen om de Algemene Reserve aan te spreken. En dat is ook in zekere zin logisch, omdat, wat de heer Heijnen terecht opmerkt, er iets meer schuifmogelijkheden ontstaan voor GS binnen de bestemmingsreserves. Want het worden er minder en die worden iets minder specifiek. Dat is de achtergrond ervan.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Maar de reserves zijn vastgesteld door u. Dus wij kunnen daar niet zomaar in schuiven. U gaat daarover.

De heer **DEKKER** (FvD): Nou ja, voorzitter, aan het eind van de rit wordt er uiteindelijk gezegd van ja, we zijn helaas, alle reserves overziende, tekortgekomen, en dat gaat dus ten laste van de Algemene Reserve. Dat zou dan niet moeten gebeuren. Dat zou dan ten laste van allerlei bestemmingsreserves moeten worden gedaan. Dan zou er dus een een puzzel moeten worden gemaakt door GS alvorens de beslissing wordt genomen om de Algemene Reserve aan te spreken. Dat is de gedachte.

Gedeputeerde **ROMMEL**: De systematiek is, tenminste, zoals ik hem ook hanteer als gedeputeerde Financiën in de portefeuille, dat als iemand wat tekortkomt in een reserve, dan moet er gekeken worden binnen de eigen portefeuille en dan wordt daar een voorstel voor gedaan. Als het uit de Algemene Reserve moet komen, dan moet daar een voorstel worden gedaan naar de Staten toe om te zeggen: daar zijn we mee akkoord uiteindelijk.

De heer **DEKKER** (FvD): Ja, voorzitter, ik heb in het verleden niet gezien dat er een expliciete goedkeuring gevraagd werd voor het aanspreken van de Algemene Reserve. Wel een overzicht van de reserves, maar niet een expliciete goedkeuring. Ik zou er dus een heel specifieke subprocedure van willen maken. Dat is mijn voorstel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Maar bij de begroting en bij de kadernota leggen wij u dat voor als er wijzigingen zijn, net zoals als vandaag ook. En ja, u gaat erover om dat al dan niet goed te keuren. Dus ik zou niet weten hoe ik dit moet doen, want dit gebeurt ook al. Dus daarmee overbodig.

Volt, u zegt, de discussie over de beleidsdoelen ten opzichte ten opzichte van de operationele doelen. En het CDA vroeg daar ook wel naar, want die zei van ja, hoe kan ik nou dan dat abstractieniveau- Of eigenlijk, hoe kan ik nou daarop sturen en hoe kan ik dat nou zien? Ik wil daar natuurlijk nog wel een keer met u ook in de Rekeningcommissie over praten. Want ja, u heeft dat voorgesteld en u zegt: we hebben er dan weinig grip op. Maar ja, dat zit hem naar mijn idee niet in het abstractieniveau van de reserve. Maar ik wil er graag nog een keer over spreken. Want we kunnen ook bijvoorbeeld afspreken dat we de onttrekkingen meer motiveren, als dat geruststelt. Maar misschien kunnen we het daar ook in de Rekeningcommissie toch nog een keer over hebben als u denkt dat u daar te weinig grip op heeft. Dit zijn de punten, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even of er behoefte is nog aan een tweede termijn. Mevrouw Uiterwijk? Nee. Statenlid Korzelius?

Tweede termijn Provinciale Staten

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Wel, voorzitter, ik begrijp dat de heer Dekker en ik een gemeenschappelijke politieke achtergrond hebben. Daar ben ik blij om. Alleen hij is wel een beetje ver afgedreven van dat gedachtegoed van de oorsprong. Maar, nee, die opmerking wil ik wel maken, want hij doet het voorkomen alsof de reserves als sneeuw voor de zon zijn verdwenen. Daar zijn in de afgelopen perioden heel nuttige dingen mee gebeurd. En ik wil er nog even op wijzen dat we niet alleen een Algemene Reserve hebben van 190 miljoen, maar dat we ook nog bestemmingsreserves hebben van 820 miljoen. Nou, u raadt het niet: totaal is dat 939 miljoen. Dus dat wijkt niet veel af van die oorspronkelijke reserves waar u het over had.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Oulad Hadj? Nee. De heer Dekker nog tweede termijn? Nee. Statenlid De Weerdt? De heer Heijnen? De heer Klein? De heer Mülder? Dan zijn er verder geen vragen meer. Er is één motie ingediend. Dan zijn we aan het eind van de beraadslagingen voor agendapunt 12. Ik kijk nog even rond of er behoefte is om moties te wijzigen, nog in te dienen. Zo niet, dan sluit ik de beraadslagingen over agendapunt 12. De stemming over de motie en over de voordracht zelf of na afloop van dit deel van de vergadering of voor het diner.

De discussie is gesloten.

13. Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid (VD-32).

De **VOORZITTER**: Ik denk dat, gelet op de tijd, we nog wel een onderwerpje verder kunnen gaan. Dus dan zijn we bij agendapunt 13. Dat het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid, voordracht 32. In het coalitieakkoord is een investeringskader aangekondigd waarmee een extra impuls wordt gegeven aan projecten en gebiedsontwikkelingen die onder andere nodig zijn om de woningbouwopgave in Noord-Holland te realiseren en te bespoedigen. Daar is ruim 76 miljoen euro voor beschikbaar. Het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid bevat een voorstel en de wijze hoe deze middelen worden ingezet en ook onder welke voorwaarden.

Een aantal sprekers hebben zich gemeld. De heer Nijkamp van de BBB, mevrouw Berkvens van D66, de heer Vonk van de PvdA, mevrouw Bouhlel van de SP, Statenlid Van der Waart van GroenLinks, de heer Van Gilse van de VVD, Statenlid De Weerdt van Volt, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, mevrouw Koning van het CDA, de heer Stulemeijer van 50PLUS, de heer De Moel van de PVV en de heer Klein van de ChristenUnie en de heer Van den Berg van JA21. En dan geef ik de heer Nijkamp van de BBB het woord.

De heer **DEKKER** (FvD): Voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ja, de heer Dekker.

De heer **DEKKER** (FvD): Ik wil ook graag een korte bijdrage.

De **VOORZITTER**: Ja. Dan geef ik het woord aan de heer Nijkamp.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter, ik weet niet of u eraan gedacht heeft, maar het is Rob zijn maidenspeech.

De **VOORZITTER**: Ga uw gang, meneer Nijkamp. Veel succes. We gaan ingespannen naar u luisteren.

Eerste termijn Provinciale Staten
De heer **NIJKAMP** (BBB): Dank u wel, meneer de voorzitter, collega Statenleden. Ja, daar sta je dan als Statenlid. Geboren in Amsterdam, opgegroeid in Amstelveen en van kleins af aan al heel erg geïnteresseerd in politiek; met dank aan mijn opa. En sinds 21 juni ben ik zelf ook opa van een prachtige kleindochter, wat verplichtingen schept voor de toekomst. Hobby's zijn fietsen, voetbal, kijkend, wandelen en ik ben geïnteresseerd in geschiedenis. Lang werkzaam geweest in de sociale zekerheid bij UWV en rechtsvoorgangers en laatstelijk tot mijn vervroegd uittreden bij FNV. Terug naar het voorstel waar wij als provincie Noord-Holland aan de gang kunnen om woningbouw mogelijk te maken. Want er ligt een duidelijke afspraak met het Rijk, zoals is afgesproken in 2022. En vanaf 2 juli is Mona Keijzer minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening namens BBB en is ook de Wet betaalbare huur van kracht. Wij als BBB vinden dat iedereen, jong of oud, recht heeft op een eigen huis, thuis. Voor de jongeren vragen we aandacht in onze provincie voor 1828. Die biedt betaalbare woningen speciaal voor jongeren in die leeftijdsgroep. Verder kan dit zijn een betaalbare koopwoning en, of huur, stedelijk, landelijk. Iedereen moet in de eigen omgeving zelfstandig kunnen wonen. Woningen inpasbaar in het landschap met een goede bereikbaarheid, dat wil toch iedereen in deze provincie? De financiële middelen hiervoor van 76,4 miljoen geeft dit een beste bouwboost? Een andere BBB, maar hij staat wel.

Tot slot, onze dank voor het harde werken en gegeven informatie van de ambtenaren en ook een oproep van ons aan het college: ga aan de slag nu met dit investeringskader. Niet alleen wij kijken halsreikend uit naar het resultaat, maar vooral de vele mensen die dringend op zoek zijn naar een woning zullen hiermee geholpen zijn. Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Mevrouw Berkvens, D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, dank u wel. Wonen en duurzame mobiliteit zijn sterk met elkaar verbonden en hebben in Noord-Holland een impuls nodig om sneller van de grond te komen. We zijn dan ook over het algemeen positief over het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid waarmee subsidie wordt gegeven aan het versnellen van kansrijke projecten op woningbouw en voor ov-knooppunten die nodig zijn voor meer woningen.

D66 denkt echter wel heel anders dan GS over het loslaten van de bescherming van het Bijzonder Provinciaal Landschap. Dat zet de deur open voor afbraak van Noord-Hollands landschap, terwijl we al ruim voldoende plancapaciteit hebben om aan de woningbouwopgave te voldoen. En het zet ook nog eens geen zoden aan de dijk, want het zou maar iets van een half procent van die woningbouwopgave überhaupt dekken. Wat ons betreft moet de provincie het dan ook nog niet eens extra gaan stimuleren door subsidie voor bouwen in BPL te verstrekken en zou dat specifiek moeten worden opgenomen in het investeringskader dat dat niet mogelijk is. Daarom dienen we het amendement van de ChristenUnie hier mede op in. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Vonk van de PvdA.

De heer **VONK** (PvdA): Ja, voorzitter. Voorzitter, dank u wel. 184.000 woningen, nieuwbouw bijbouwen, in de komende jaren. Dat is het getal dat wij kennen, omdat het zo vaak en zoveel herhaald wordt. Maar het tempo waarin de woningbouw plaatsvindt, is nu echter zo laag dat de vraag naar woningen sneller groeit dan er gebouwd wordt. Dus inmiddels is het streven 191.000 woningen te bouwen, zevenduizend extra, en dat gereed te hebben in 2030. Dat is al over zes jaar. In bouwtermen is dat overmorgen. Bouwen gaat niet snel. Dus het is een zeer ambitieuze doelstelling. Het is daarom een goed voorstel om zoveel mogelijk instrumenten te activeren om de bouw en vooral de planningsprocessen te versnellen, ondersteuning van de gemeenten die het werk moeten doen in kennis en capaciteit, coördinatie en regie.

De nadruk op woningbouw bij ov-knooppunten wordt door de Partij van de Arbeid van harte ondersteund. Bij het realiseren van de nieuwe woningen komt immers ook extra mobiliteit. En dat willen we het liefst op een zo duurzaam mogelijke manier kunnen opvangen.

Uiteraard is het voor de Partij van de Arbeid ook bijzonder belangrijk om minimaal dertig procent sociale huur en daarnaast ook betaalbare koopwoningen te realiseren, zoals in het investeringskader staat beschreven.

En met deze gedachten zijn wij voor het instellen van het voorgestelde Investeringskader Versnellen woningbouw. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Bouhlel van de SP. Mevrouw Bouhlel van de SP. Ja, ik zeg het nog maar één keer. Net als met het nummer van een motie.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Excuus, voorzitter, ik had niet in de gaten dat ik al aan de beurt was. Ja, de hele ochtend gaat het zo traag als- En nu ineens gaan we hartstikke snel.

De **VOORZITTER**: Ja, uw spreektijd zit erop.

Nee, gaat uw gang.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Het is goed dat GS komt met een voorstel om gemeenten te helpen met versnelling van woningbouw. Er gaat subsidie naar projecten die het nodig hebben om een financiële impuls te krijgen. Dus naar voor de projecten die het prima zonder subsidie kunnen. Daar hoort dus ook bij BPL onzes inziens. De ChristenUnie zal daar straks een amendement voor indienen en deze zullen wij dus ook mede-indienen. Daar komt de heer Klein straks verder over te spreken.

En ik wil nog maar benoemen dat wij sowieso geen voorstander zijn voor dat straatje erbij. We zijn op aarde om de winsten van snelle projectontwikkelaars te spekken. En voor de subsidie is het ook goed dat de provincie eisen stelt aan het programma van de woningbouw. Sociale huur, extra aandacht voor kwetsbare groepen, die moeilijk elders een woning kunnen vinden, mogen daarbij niet vergeten worden.

Vanochtend konden we bijvoorbeeld zien of lezen bij NH Nieuws dat er nu statushouders opgevangen worden in een oude school in Castricum. Nou goed, 21 personen komen daar te zitten. Ze mogen geen gebruik maken van extra elektra. Dus een telefoon kunnen ze niet op opladen. Ze hebben doorschijnende douchecabines, terwijl daar toch wel vrouwen en mannen door mekaar zitten. Er is geen verwarming. En ik hoop dus ook dat de gedeputeerde hier ook aandacht voor gaat- 'Het college' moet ik zeggen, want het is misschien wel uw portefeuille, meneer de commissaris. Dat ook hier aandacht aan besteed gaat worden of in de gaten wordt gehouden.

Ook is het wel goed dat we de gemeenten dus gaan helpen met mensen en kennis, zoals projectmanagers en planeconomen, die kennis van de provincie hebben en die we dus delen met de gemeenten, maar wel zonder – ik benoem het nog maar even – de inbreng van gedeputeerden. De gemeenten moeten wel de regie in eigen handen blijven houden. Er zijn voldoende woningbouwlocaties. En alleen met meer regie vanuit provincie en gemeenten kunnen we haast maken met de woningbouw. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Van der Waart van GroenLinks.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Het versnellen van de woningbouw en duurzame bereikbaarheid, het was een van de grootste punten uit het coalitieakkoord. Zeker als we kijken naar het budget. Dat is fors. En het is ook belangrijk dat dit op de juiste plek belandt. Maar het is ook nodig, want in onze provincie kunnen te veel mensen geen huis vinden en hun leven inrichten zoals ze willen, op de plek waar je je thuis voelt en waar je je kan ontwikkelen en een volgende levensfase kan starten. Dat moeten we echt samen aanpakken. En hier past een regierol van de provincie. We zijn dan ook blij met het investeringskader, waarbij vooral wordt

ingezet op het versnellen van de grotere volumes, zoals bij de ov-knooppunten. De drie hoofddoelstellingen waaraan aanvragen worden getoetst, zijn wat GroenLinks betreft de goede doelstellingen. Er is een versnelling, het aantal woningen neemt toe, juist ook betaalbaar, en er wordt nabijheid gecreëerd; aangevuld met de overige doelstellingen van het woningbouwprogramma en ruimtelijke kwaliteit.

Er gebeurt ook al heel veel. We horen bij de gemeenten dat de extra inzet om te versnellen, bijvoorbeeld door de inzet op ambtelijke capaciteit, wordt gewaardeerd en ook broodnodig is. Om hier nog een verdere versnelling in te onderzoeken, dienen we samen met voorbeeld de motie in. Dat hoort u zo dadelijk. De actieve betrokkenheid van de provincie vinden we van groot belang. En we denken dat het ov-knooppuntenbeleid ook echt die versnelling nodig heeft. In de commissiebehandeling kon de gedeputeerde ons ook verzekeren dat de focus ligt op de bestaande plannen en dat de besteding van het geld naar plannen in BPL in principe mogelijk is, maar wel uitzonderlijk. Het werd 'theoretisch' genoemd. Dit lijkt voor GroenLinks nu voldoende, maar u kunt van ons verwachten dat er bij de verdere informatievoorziening aan PS over de aanvragen en bij de jaarlijkse informatie op voortgang op werkwijze, voorwaarden en doelstellingen hier alert op zullen zijn.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Vindt GroenLinks het dan niet ook gewoon beter om het van tevoren al uit te sluiten? Want als ik u zo hoor, zegt u: wij willen eigenlijk ook niet dat de subsidie naar projecten in BPL gaat. Gelukkig is de kans natuurlijk klein. Inderdaad, het is vooral bedoeld voor meer grootschalige projecten, maar het is niet uitgesloten. Waarom doen we dat niet gewoon aan de voorkant in plaats van dat we dat achteraf moeten gaan repareren?

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ja, dank u wel. Ja, nou ja, er staan al best wel wat regels in. En om het juist wat overzichtelijk te houden, kunnen wij best instemmen met het investeringskader zoals het nu voorligt. Wij zijn het wel met u eens dat het niet de bedoeling is om heel veel in dat buitengebied te gaan bouwen. Maar als je het bijvoorbeeld hebt over de BPL-gebieden waar we binnendorps kunnen gaan bouwen, dan zien we daar toch wel mogelijkheden toe. Dus dan willen we dat niet helemaal uitsluiten. Maar goed, wat ik aangaf, het is wel iets waar we alert op willen zijn.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): En wat mogen wij dan van GroenLinks verwachten als er inderdaad projecten, wel subsidie, komen in BPL?

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Dat gaat u dan meemaken. Ik ga ervanuit dat dat heel weinig zal zijn. Ja. Nee. Ik denk dat de gedeputeerde daar dadelijk ook op in zal gaan. Maar in de commissievergadering weet u dat dit juist een punt was waar GroenLinks zich zorgen over maakte, waar we vragen over hebben gesteld en die voor ons naar tevredenheid zijn beantwoord. Maar u dient nu een motie in. En ik ben ook benieuwd wat daar de reactie op zal zijn.

Goed. Nou, nog één slotzin dan. We kijken uit naar de aanvragen van de gemeenten en de evaluaties en naar de versnelling van woningbouw met duurzame bereikbaarheid. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Van Gilse van de VVD.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Voorzitter, dank u wel. Het versnellen van de woningbouw was de belangrijkste verkiezingswinst van de VVD. We kennen allemaal in onze omgeving wel voorbeelden van jongeren die noodgedwongen langer bij hun ouders moeten blijven wonen, van starters die geen koophuis kunnen vinden en van ouderen die niet door kunnen stromen naar een geschikte woning. De VVD wil dat zoveel mogelijk mensen een huis kunnen vinden wat bij hen past. Het investeringskader woningbouw is, naast de verruiming van de bouwmogelijkheden in de Omgevingsverordening, een belangrijke stap om dit voor elkaar te krijgen. Bijna tachtig miljoen euro voor de woningbouwopgave is enorm veel geld, maar wat de VVD betreft een heel goede en hoognodige investering. Want sinds de crisis van 2008 is er helaas te weinig bijgebouwd. De heer Vonk zei het al. De bevolking groeit en we hebben ook te maken nog met allerlei andere hindernissen zoals de rentestand, stikstof, netcongestie, bouwkosten, arbeidstekorten. We moeten dus alles op alles zetten om zo ver mogelijk richting die 191.000 woningen te komen. Het kader biedt een mooie mix aan maatregelen en voldoende flexibiliteit om bij te sturen. Het college schrijft in het kader: ook zoeken we naar meer mogelijkheden om

gemeenten te helpen die ambtelijke capaciteit tekortkomen. En wat dat betreft wordt u op uw wenken bediend. Voorzitter, want Volt zal mede ook namens de VVD een motie indienen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik denk dat de VVD en ook JA21 eigenlijk heel blij is met het investeringskader voor meer woningbouw. Maar ik ben wel benieuwd of de VVD er nu in gelooft dat we met deze plannen ook echt de doelstelling gaan halen van 191.000 woningen.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, ik heb in de commissie al gezegd: het is een heel ambitieuze doelstelling en het is ook een doelstelling afgesproken met het kabinet met een aantal randvoorwaarden. Die kent u ook. Dus dat betekent dat het niet te garanderen is dat we er komen. We zitten redelijk op schema, wat ik begreep van de gedeputeerde, maar we zullen alles op alles moeten zetten. En daar geeft dit kader heel veel instrumenten voor. We gaan nog meer doen dan wat we al deden. Instrumenten die succesvol zijn. We gaan ook nieuwe dingen proberen, pilots. En ik denk dat dat hard nodig is.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, mooi. Dan ben ik wel benieuwd wat dan volgens u nog meer nodig zou zijn om sneller bij dit doel te kunnen komen. Er ligt een bedrag van zeventig miljoen. Ja, waarom zeventig miljoen? Had het niet honderd miljoen kunnen zijn of nog meer? Wat is er volgens u nodig om veel dichterbij die doelstelling te komen dan dat we nu zitten?

De heer **VAN GILSE** (VVD): Ja, voorzitter, dit is een getal en dat is er in de coalitieonderhandelingen uitgekomen. Wij zijn er heel tevreden over. Het is echt een substantieel bedrag. Het is het grootste bedrag voor een onderwerp wat we in het coalitieakkoord overeengekomen zijn. En natuurlijk moet er veel meer gebeuren. Dat betekent dat ook de regie op de netcongestie, waar de gedeputeerde ook mee bezig is, al dat soort zaken zijn van belang. Maar we zien een aantal instrumenten die kunnen helpen om gemeenten ook in capaciteit verlichting te geven. Al dat soort zaken. We zien dat er projecten zijn waar net een duwtje nodig is. Al dat soort zaken kunnen we met dit budget gaan doen. En dat is heel belangrijk.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Dank u wel. Ja, voorzitter, we zetten in het investeringskader volop in op binnenstedelijke en met name ov-locaties. In de commissie Ruimte gaf ik al aan dat we het zogenaamde STOMP-principe hiervoor ondersteunen, maar dat dit niet moet leiden tot het onderschatten van de noodzaak om ook de autobereikbaarheid op orde te hebben. De cijfers leren dat we niet zonder kunnen. De VVD vindt keuzevrijheid in mobiliteit ook heel erg belangrijk. We zijn dan ook blij met het realisme van Gedeputeerde Staten hierover in de commissie.

Voorzitter, we hebben in de commissie ook aangekaart dat er in het investeringskader nieuwe extra voorwaarden zijn opgenomen die niet in eerdere afspraken voorkomen en in feite een kop zetten op het landelijk beleid. De gedeputeerde gaf aan dat dit voortkomt uit het anticiperen op de concept-Wet versterking regie Volkshuisvesting. We zijn blij met de toezegging van het college dat, als deze wet niet of gewijzigd wordt aangenomen, deze extra voorwaarden zullen worden teruggedraaid. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Beste mensen, in de brede basismonitor van onze provincie kleuren betaalbaar wonen en woningtekort donker- en donkerrood. De gemiddelde woningprijs in onze provincie is gestegen tot 536.000 euro. En tegelijkertijd noemen wij een betaalbare woning van 395.000 euro betaalbaar. Voor de jonge huurders onder ons, om daar een hypotheek voor te krijgen moet je inmiddels 83.000 euro per jaar verdienen. Maar wat betekent dit dan concreet? De jonge Noord-Hollanders gaan later uit huis. Dat jonge Noord-Hollanders zonder jaren werkervaring twee keer modaal moeten verdienen om een woning te kunnen kopen. En dat jonge moeders en vaders bij de eerste schooldag van hun kindje al stress hebben of zij later wel een betaalbaar huis kunnen vinden. De rode vlakjes zijn als een donkere wolk boven de hoofden van deze generatie en de volgende. En wij zijn ontzettend blij dat het college de woningbouw wil

versnellen, maar door een tekort aan ambtelijke capaciteit dreigen twintigduizend woningen niet gebouwd te kunnen worden. En daarom sta ik hier met een pleidooi voor een provinciaal bouwbreekijzer. En zie het als een soort vliegende brigade die gemeenten helpt om projecten sneller te starten en procedures sneller te doorlopen. Dit past bij een provincie die helpt en een provincie die faciliteert. We werken tenslotte als één overheid om die problemen op te lossen. En wij vinden het heel belangrijk dat in het provinciale bouwbreekijzer wij de gemeenten gaan helpen zonder de bestuurlijke bevoegdheden van gemeenten en provincie aan te passen. Dus wij roepen Gedeputeerde Staten op aan de slag te gaan met een provinciaal bouwbreekijzer.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik denk een sympathieke motie. We hebben er ook naar gekeken. Maar ik kan nog niet goed duiden wat nou precies het verschil is tussen de flexibele teams die we nu al hebben om de gemeenten te ondersteunen en precies ook deze projectteams. Hoe kijkt u daarnaar?

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ja, zoals ik het heb begrepen zijn de flexibele schil voornamelijk ingehuurde krachten. En een voordeel van een provinciaal bouwbreekijzer is dat, als je capaciteit in huis haalt, dat je daarmee de kennis vanuit de provincie meeneemt en dat daarmee ook de doorlooptijd tot het regelen van de inhuur en dergelijke kan verkorten; en dus nog sneller gemeenten helpt om aan de slag te gaan.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Oké, duidelijk. Als laatste miste ik wel een financiële post hierin. Het wordt wel gedekt vanuit het investeringskader, maar wat moet het precies gaan kosten, volgens u?

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Goh, daar durf ik nu nog geen antwoord op te geven. De motie roept op om te onderzoeken hoe zo'n provinciaal projectbureau zou kunnen helpen. Dus ik hoop daarna een afweging te kunnen maken als het onderzoek klaar is.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dan wil ik als laatste nog toevoegen dat wij op zich best mee willen gaan wel met de motie, maar dan kijk ik ook even naar de gedeputeerde, dat wij na zo'n onderzoek nog wel zouden willen spreken over de financiële invulling daarvan alvorens we verdergaan. Dat lijkt me dan een goede stap. Dat wil ik nog meegeven.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, misschien in navolging van de vragen van JA21. Wij vinden het ook een sympathiek plan. Maar het probleem is wel, de flexibele schil hebben we. Dus in feite, dan doen we het bij de gemeenten zelf. Nu wordt er een soort provinciaal team opgezet. De motie zegt heel duidelijk: we willen niet gaan tornen aan de bevoegdheid tussen de gemeenten en de provincie. Maar ik zie nog niet helemaal hoe dat dan in de praktijk ook daadwerkelijk mogelijk gaat zijn. Dus kunt u dat nog even toelichten?

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik ben een Statenlid. Ik doe een voorstel of roep op om een onderzoek te starten hoe een provinciaal projectbureau zou kunnen helpen. Dit lijken me heel goede dilemma's om in dit onderzoek naar voren te laten komen.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dan vraag ik op deze manier aan de gedeputeerde om dat in zijn reflectie op de motie ook mee te nemen, dat hij dit mee kan nemen in het onderzoek daarnaar. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, Statenlid De Weerdt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel. Over de motie. Die ga ik indienen met GroenLinks, het CDA, VVD, Partij van de Arbeid, BBB en de ChristenUnie. We roepen Gedeputeerde Staten op om te onderzoeken hoe een provinciaal projectbureau kan helpen om gebrek aan ambtelijke capaciteit op te lossen, hierbij het bevoegd gezag van gemeenten onaangeraakt te laten, daarvoor dekking in het investeringskader wonen te zoeken en daarover voor de Begroting 2025 aan Provinciale Staten terug te koppelen.

Motie 69-8 juli 2024
Provinciaal bouwbreekijzer

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Constaterende dat:

- *De provincie, Rijk en gemeenten tot en met 2030 samen 191.000 woningen willen bouwen;*
- *De coalitiepartij en in 'Verbindend Vooruitl' hebben afgesproken gemeenten te willen ondersteunen om de woningbouw te versnellen;*
- *In het investeringskader hiervoor middelen zijn vrijgemaakt;*
- *Tekort aan ambtelijke capaciteit bij gemeenten voor 20.100 woningen een knelpunt is.*

Overwegende dat:

- *Het woningtekort en betaalbare woningen in heel Noord-Holland een groot probleem blijft;*
- *Er geen signalen zíjn dat het gebrek aan ambtelijke capaciteit op korte termijn opgelost wordt;*
- *Provincie en gemeenten op woningbouw eigen verantwoordelijkheden hebben en bevoegd gezag zijn.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Te onderzoeken hoe een provinciaal projectbureau kan helpen om gebrek aan gemeentelijke ambtelijke capaciteit op te lossen;*
- *Hierbij het bevoegd gezag van gemeenten onaangeraakt te laten;*
- *Daarvoor dekking in het investeringskader wonen te zoeken;*
- *Daarover vóór de begroting '25 aan PS terug te koppelen.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Maik de Weerdt (Volt), Nicole van der Waart (GroenLinks), Dennis Heijnen (CDA), Joost van Gilse (VVD), Gery de Boer (PvdA), Rob Nijkamp (BBB), Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik het woord- Bent u klaar? U bent nog niet klaar.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik ben echt heel erg blij met de brede steun voor deze motie, want ik vind echt dat wij als één overheid alles op alles moeten zetten om het woningtekort op te lossen. En ik zie deze brede steun ook als een sterk politiek signaal dat de provincie de schouders eronder wil zetten en dat wij klaarstaan om gemeenten te helpen. Laten we gezamenlijk deze uitdaging aangaan en ervoor zorgen dat wonen in Noord-Holland weer haalbaar en betaalbaar wordt voor iedereen. En dat we hopelijk over een paar jaar terug naar de Brede Basismonitor kunnen grijpen en dat die vlakjes toch ietsje groener zijn geworden. Dank je wel.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wilde het heel kort houden, maar ja, dan komen er moties en amendementen en dan voel je je toch weer verplicht om daar iets over te zeggen. Dus dat zal ik ook even doen. Ik wil wel beginnen te stellen dat wat mij betreft GS kunnen rekenen op onze steun. Dus dan hebben we die alvast afgekaart.

We hadden wel een tweetal zorgen. Die zijn in de commissie ook kort voorbijgekomen. De eerste gaat over die vertragende factoren. Want ja, hoeveel miljoen je ook hier tegenaan gooit, stikstof, netcongestie en personeelstekorten in de bouw, blijven denk ik een probleem en ik denk dat we het wel in samenhang moeten gaan bekijken. Dus die wil ik wel even meegeven. Ook blijft het voor ons een zorg dat we niet willen dat versnellen gaat zorgen of gaat leiden tot grijze blokkendozen zonder afdoende groen voor de bewoners en ook een eventuele bijdrage aan de o zo belangrijke basiskwaliteit natuur.

Maar goed, even over de amendementen en de motie. Blij dat ik laat mag spreken. Het voelt altijd een beetje raar dat mensen aan het begin op moties gaan reageren die nog niet ingediend zijn. Misschien een tip dat we dat moeten gaan omvormen. Dat mensen die moties en amendementen aankondigen misschien eerst gaan spreken. Maar goed, ik heb daar dus nu geen last van.

We zijn niet per se tegen het bouwen voor de leefbaarheid, ook niet als dat is in de BPL. Hoewel we de oude systematiek, maar daar komen we op terug bij de Omgevingsverordening, afdoende vonden. Maar we vinden dus eigenlijk niet dat dit investeringskader daarvoor moet dienen. Dat moet dienen voor de grote klappers wat ons betreft. En daarom zullen wij het amendement van de ChristenUnie wel steunen.

De motie van Volt, daar staan we positief tegenover. We neigen om daarvoor te stemmen, maar we hadden wel dezelfde bedenkingen als JA21 en D66. Dus we willen wel eventjes de reactie van de gedeputeerde afwachten voor we definitief de knoop doorhakken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, de woningnood is hoog. We moeten iets doen. Het CDA is blij dat dit college deze visie deelt en er tot 2030 191.000 woningen gebouwd kunnen worden. Wij zijn blij met het investeringskader van ruim 76 miljoen. En we zullen goed volgen of dit het gewenste resultaat gaat opleveren.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Stulemeijer, 50PLUS.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Het versnellen van het investeringskader woningbouw. Er is door de voorgangers al heel veel over gezegd. In veel zaken kunnen wij ons ook vinden. Het investeringskader woningbouw heeft een basis van drie bouwstenen: de woningbouwopgave, de duurzame bereikbaarheid, de ov-knooppunten. Tot 2030 is de opgave 191.000. Dat is al tien keer gezegd, geloof ik. Wij betwijfelen of dat gaat lukken: bijna 34.000 woningen per jaar bij het huidige arbeidspotentieel. Maar we vinden alleen het streven in combinatie met de bouwstenen reeds schoon. Gemeenten hebben een cruciale rol. En wij, de provincie, stellen 76 miljoen ter beschikking, hetgeen de gemeenten waarschijnlijk goed kan gaan helpen. Het verbaast ons alleen dat juist nu – er is ook al heel veel over gezegd en het hoort eigenlijk niet bij dit onderwerp, maar toch – het college besluit tot opheffing van de ARO. Maar dat terzijde. De uitgaven passen binnen het coalitieakkoord en de doelstelling van het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid zijn doelen die wij onderschrijven. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer De Moel van de PVV en dat is uw maidenspeech. Ik was u net voor mevrouw Bezaan.

De heer **DE MOEL** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Nou, ik zal dingen voor de elfde keer gaan zeggen. Vandaag bespreken we het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid. De provincie Noord-Holland staat voor een immense uitdaging. Tegen 2030 moeten er maar liefst 191.000 woningen worden gerealiseerd, waarvan twee derde betaalbaar moet zijn. De PVV heeft zorgen over de haalbaarheid van de bouw van deze woningen en benadrukt het cruciale belang dat deze doelstellingen worden gehaald. We moeten ervoor zorgen dat betaalbare woningen beschikbaar zijn voor iedereen, zodat iedereen een kans krijgt op een stabiel en veilig thuis. Het kan niet zo zijn dat er geen gezinnen worden gesticht door woningnood. Het kan niet zo zijn dat kinderen na hun dertigste nog bij hun ouders moeten wonen, ook door woningnood. Het kan niet zo zijn dat je een scheiding uitstelt door woningnood. Dat zijn onacceptabele situaties. Stel je een toekomst voor waar elke jongere na zijn studie direct een eigen betaalbare woning kan vinden. Een toekomst waarin scheidingen niet worden uitgesteld wegens woningnood. Een toekomst waarin gezinnen worden gesticht zonder angst. Het vinden van een geschikte woning, dat is een toekomst die we moeten creëren. Een toekomst waar iedereen een plek kan vinden om te wonen, ongeacht zijn of haar situatie.

De huidige woningbouwopgave heeft echter ook een keerzijde. Steden worden steeds drukker, wat leidt tot verstopping op de wegen, overvolle ov-knooppunten en een overbelast openbaar vervoersysteem. Dit vraagt om een brede blik op de oplossingen die wij bieden. De PVV wil benadrukken dat het bouwen buiten stedelijk gebied, zoals bijvoorbeeld het aanleggen van een straatje erbij in de dorpen, ook een belangrijke optie moet zijn. Dit biedt niet alleen een oplossing voor woningnood, maar kan ook helpen de druk op de stedelijke infrastructuur te verlichten. Ook wil de PVV benadrukken dat seniorenwoningen, zelfstandige bejaardenwoningen, mantelzorgwoningen zullen bijdragen aan de doorstroming op de huizenmarkt. Deze

woningtypen kunnen ervoor zorgen dat ouderen en mantelzorgers passende woonruimte hebben, wat op zijn beurt weer doorstroming en beschikbaarheid van andere woningen creëert.

Daarnaast is het van cruciaal belang dat we mobiliteit in de provincie verbeteren. Het bouwen van woningen in de nabijheid van ov-knooppunten is een stap in de juiste richting. Maar we moeten ervoor zorgen dat deze plannen ook echt haalbaar zijn. Het mag niet het doel zijn om de automobilist uit de auto te krijgen. De provincie moet bijdragen aan de verbetering aan het verbeteren van het ov, zodat dit een aantrekkelijk alternatief wordt voor mensen die zelf de keuze voor bijvoorbeeld de trein kunnen maken. Een goed functionerend openbaar vervoersysteem, dat een betrouwbaar en efficiënt alternatief biedt, is essentieel om de mobiliteit te waarborgen. Laten we er wat cijfers bij pakken. Zeventig procent van de forensen gaat met de auto, slechts tien procent met de trein. Wat als we tien procent van de automobilisten kunnen overtuigen om de trein te nemen? Dat zou voor de NS een stijging van zeventig procent aan reizigers betekenen. Dit heeft grote implicaties voor de capaciteit en de kwaliteit van het openbaar vervoer. Daarom is het belangrijk dat naast de investeringen vanuit de provincie, het college ook het gesprek aan moet gaan met de vervoerders binnen het ov. Samenwerken met de vervoersbedrijven is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat de infrastructuur en de dienstverlening van het openbaar vervoer kunnen inspelen op de verwachte groei van de reizigersaantallen.

Met het voorgestelde investeringskader van ruim € 76,4 miljoen is er een flinke impuls beschikbaar voor zowel grote als kleine woningbouwprojecten. De PVV benadrukt het belang van de nauwgezette en transparante toewijzing van deze middelen, zodat elke euro bijdraagt aan een versnelling van de woningbouw en een verbetering van de bereikbaarheid. Echter, de PVV vindt of vraagt zich af of tien miljoen euro voor categorie twee, bestaande uit kleine woningbouwprojecten, uit een totaalbudget van € 76,5 miljoen wel genoeg is en in verhouding staat tot deze grote opgave.

Voorzitter, wij roepen dan ook op tot een integrale benadering van deze woningbouwopgave. Het is niet alleen een kwestie van meer huizen bouwen, maar ook van het ontwikkelen en behouden van een leefbare, goed bereikbare en betaalbare woonomgeving. Alleen dan kunnen we de toekomst van de provincie veiligstellen en zorgen dat iedereen een passende woonplek kan vinden. Ons motto moet zijn: bouwen aan een betere toekomst voor iedereen. Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Meneer de voorzitter, de ChristenUnie is blij met het investeringskader. Bij de verkiezingscampagne van maart 2023 bleek het tekort aan vooral betaalbare woonruimte het belangrijkste onderwerp dat leefde onder onze inwoners. Het is daarom goed dat dit college gehoor heeft gegeven aan breed levende wens in de Staten om te doen wat we kunnen om de woningbouw te versnellen. En dat is natuurlijk niet gemakkelijk, want we gaan er niet alleen over en er zijn allerlei factoren die een belemmering vormen. Het is niet zozeer het gebrek aan locaties, want we hebben voldoende plancapaciteit, maar onvoldoende ambtelijke capaciteit, ingewikkelde procedures, een tekort aan personeel, stikstofregels en niet te vergeten speculanten, zitten een snelle woningbouw in de weg. Nou, de motie van Volt gaat in op het eerste probleem. Dus die dienen we graag mede in.

We zijn heel tevreden dat het grootste deel van het geld ter beschikking wordt gesteld voor bouwen op grootschalige locaties nabij ov-knooppunten. En een kleiner deel is bedoeld voor kleinschalige projecten van regionaal belang. Dat is op zich prima, want ook regionaal kunnen er soms knelpunten zijn. Maar waar we echter wel voor willen waken, is dat er zomaar gebouwd gaat worden in BPL. We weten dat het college dat mogelijk wil maken, want we hebben een omgevingsverordeningswijziging waar we in het najaar verder over zullen spreken. Maar ook daarin zegt het college dat binnenstedelijk het uitgangspunt moet blijven. In de huidige opzet van het investeringskader wordt echter niet uitgesloten dat subsidie vanuit dit investeringskader gaat naar bouwprojecten in het BPL. Maar omdat binnenstedelijke locaties nog steeds de voorkeur hebben boven bouwen in BPL, zouden onze instrumenten er dus niet op gericht moeten zijn om bouwen in het BPL aan te moedigen, wat we doen met subsidies. Daarom dienen wij het

reeds vaak aangekondigde amendement, samen met D66 en SP, in met als dictum: we vervangen de tekst van het huidige besluit één in de voordracht met een aanvulling waarin de volgende wijziging staat: in de voorwaarden van het investeringskader wordt opgenomen dat de subsidie niet verstrekt zal worden aan bouwprojecten in het Bijzonder Provinciaal Landschap, tussen haakjes 'of vergelijkbare opvolgende regimes'. En daarmee ben ik aan het einde van mijn bijdrage. Dank u wel.

Amendement 19-8 juli 2024
Geen extra subsidie naar bouwen in BPL

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 8 juli 2024.
Besluit:
Om de volgende tekst in besluit L van het ontwerpbesluit in de Voordracht:

"Het Investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid vast te stellen."

Te vervangen door de tekst:

"Het Investeringskader Versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid vast te stellen, met inachtneming van de volgende wijziging:

In de voorwaarden van het investeringskader wordt opgenomen dot de subsidie niet verstrekt zal worden aan bouwprojecten in het Bijzonder Provinciaal Landschop (of vergelijkbare opvolgende regimes)."

Toelichting
Het college is voornemens om in de omgevingsverordening de mogelijkheden voor bouwen in Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) te verruimen en de bevoegdheid daarvoor aan gemeenten te laten, maar houdt binnenstedelijk wel als uitgangspunt. Met het nieuwe investeringskader wonen wordt EUR 76,4 mln. subsidie beschikbaar gesteld voor gemeenten om woningbouw te versnellen. Met de huidige opzet wordt niet uitgesloten dat de subsidie vanuit het investeringskader naar bouwprojecten in BPL zal gaan. Bouwen in binnenstedelijke locaties heeft de voorkeur boven bouwen in BPL en het instrumentarium van de Provincie zou er niet op gericht moeten zijn om bouwen in BPL aan te moedigen. Daarom regelt dit amendement dat in de voorwaarden van het investeringskader wordt opgenomen dat de subsidie niet verstrekt zal worden voor bouwprojecten in BPL.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Laurien Berkvens (D66), Heidi Bouhlel-Lascaris (SP).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dit amendement maakt ook onderdeel uit van onze beraadslagingen. En dan ga ik naar de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, beste inwoners, als JA21 kijken we overwegend positief naar het investeringskader dat vandaag voor ons ligt. De woningopgave is voor Nederland, en specifiek voor de provincie Noord-Holland, een urgente zaak. Jongeren en starters, de pijlers van onze toekomstige samenleving, worden belemmerd in hun levensopbouw door het woningtekort. Het gebrek aan voldoende woningen belemmert ook de ontplooiing van jonge gezinnen. Het werd net al even gezegd. Recente cijfers tonen aan dat in regio's waar de huizenprijzen sterk zijn gestegen, zoals Groot-Amsterdam, het geboortecijfer juist daalt en in dit geval met 25 procent. Dit bevestigt dat wonen en het starten van een gezin onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. We moeten aan de bak. En hard ook. Het is dan ook broodnodig dat Gedeputeerde Staten het doel hebben gesteld om in 2030 191.000 nieuwe woningen te hebben gebouwd. Ik zeg wel, over een ruime week is het een jaar geleden dat wij tegenover de VVD stonden en bij het bespreken van het coalitieakkoord constateerden dat het glas halfvol is. Mooie winst op woningbouw, dat is één ding wat zeker is.

We zien echter wel een aantal punten die onze wenkbrauwen doen fronsen en volgens mij leven diezelfde zorgen bij dezelfde VVD. Dat viel ons – tenminste, dat denk ik – wel op bij de laatste

commissievergadering. En ik doel op de, en ik zeg toch wel, behoorlijke lijst aan punten aan voorwaarden die Gedeputeerde Staten erop nahoudt. En heeft de VVD daar ook genoeg vertrouwen in dat we het met deze lijst ook voor elkaar gaan boksen om al die woningen te bouwen? Zeven is een mooi volmaakt getal wel. En ik noem ze even op. Betaalbaarheid van woon- en werkruimten, beschikbaarheid van energie – dat is ook een dingetje tegenwoordig – bereikbaarheid, leefbaarheid, vitaliteit van dorpen en kernen, nabijheid van voorzieningen en tenslotte gezondheid en klimaatadaptiviteit. Daarom mijn vraag aan de gedeputeerde: is de gedeputeerde het met JA21 eens dat, gezien de urgentie van de woningbouwopgave, dit wel heel veel eisen zijn om aan te moeten voldoen en dat ze ook niet allemaal even urgent zijn. Dan doel ik met name op de eisen omtrent klimaat. Die lijken ons minder dringend op dit moment dan de urgentie van de woningnood. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Dessing van Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. En eigenlijk aansluitend op het betoog van JA21. Er zijn veel voorwaarden inderdaad die worden gesteld aan die nieuwbouw. Er is een enorme noodzaak tot bouwen. Dat is onze fractie absoluut eens met het voorliggende voorstel. Inderdaad, die woningbouwopgave is urgent. De marktwerking faalt. En wat eigenlijk ook tegenwerkt – en dat heb ik nog niet een andere partij horen benoemen – is de Wet betaalbare huur. Die lijkt een heel sociale wet te zijn die ervoor zorgt dat die huur betaalbaar blijft. Maar dat is eigenlijk een sociale paradox, want juist door die Wet betaalbare huur wordt het investeringskader voor mensen die dus uiteindelijk die woningen moeten bouwen, heel veel moeilijker, waardoor heel veel huurwoningen uit de markt gehaald zullen worden, waardoor de huurprijzen juist zullen gaan stijgen. En dat is een extra probleem om die ambitie die we met elkaar hebben, om die uiteindelijk te kunnen bereiken. Dus dat is wat ik toch ook deze Staten wil voorhouden, dat dat iets is waar we echt op zullen moeten letten. En ook richting het college wil ik dat meegeven, dat dat in de gesprekken hierover absoluut ter sprake zal moeten komen.

Investeringskader Versnellen Woningbouw. Ja, dus die urgentie, die zien wij. De voorwaarden die worden gesteld aan met name die categorie één woningen, die vinden wij ook wel behoorlijk streng, waarbij inderdaad de koppeling aan de ov-knooppunten en het STOMP-principe- Ja, dit STOMP-principe vinden wij toch eigenlijk wel een beetje stom, moet ik heel eerlijk zeggen. Ik kan me voorstellen dat het op deze manier wordt neergezet, maar het heeft niet onze voorkeur. Maar de noodzaak tot woningbouw die er is, om inderdaad onze kinderen die ook straks een woning willen hebben, om die van een woning te kunnen voorzien, die zal er al met al toch voor zorgen dat wij, alles afwegende, voor dit voorstel zullen stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan gedeputeerde Beemsterboer voor een reactie in eerste termijn namens het college van Gedeputeerde Staten.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Staten, dank u wel. Ik heb ontzettend veel complimenten gehoord voor dit beleid en ook breed. Ik durf zelfs te hopen op unaniem draagvlak. En die complimenten geef ik natuurlijk in eerste instantie door aan onze ambtelijke organisatie. Maar ik moest ook even denken aan woningzoekenden in onze provincie. Dat zullen ze niet allemaal zijn, denk ik, maar stel dat er een aantal zijn die dit debat toch meekijken, dan denk ik dat ze heel blij zijn met de inbreng van alle Statenleden hier. En dat ben ik in elk geval ook. Dank daarvoor. Want we hebben nogal wat woningzoekenden.

Ik loop even een aantal punten langs en dan zal ik op de moties ingaan. Aandacht voor de groep 1828 vroeg BBB. Dat hebben we zeker. Daar hebben we ook goed overleg mee. En een oproep om aan de slag te gaan vanwege de noodzaak. Nou, die wordt breed gedragen volgens mij.

D66. Ik ga straks nog even in over het bouwen in BPL.

SP was wel wat bezorgd of we niet de winsten van snelle projectontwikkelaars zouden gaan spekken. Ik ben daar ook in de commissievergadering wat uitgebreider op ingegaan, want dat is zeker niet de bedoeling. Dit beleid bedoelt juist om de publieke kant van de investeringen wat meer mogelijk te maken: wegen, groen, biodiversiteit, water. Dat zijn soms eisen die projecten

wat duurder maken, maar ook wel mooier maken. En vooral ook het kunnen realiseren van meer sociale woningen is ook een eis die de exploitatie van een project wat spannender maakt, maar een project wel beter maakt. Dus daar zien wij juist meer mogelijkheden om de publieke kant en het publieke belang wat meer te dienen. Ik hoop dat u dat ook zo ziet.

GroenLinks. Inderdaad, de focus ligt op bestaande plannen. Verreweg de meeste bestaande plannen zijn binnenstedelijk.

De VVD herhaalde nog even, of herinnerde mij nog even aan de toezegging uit de commissievergadering in relatie tot het eventuele scenario als de Wet regie op de volkshuisvesting niet wordt vastgesteld. Die was ik niet vergeten. Goed dat u me daaraan herinnert. En die zal ik bij deze herhalen in deze vergadering, zodat u die nog eens bevestigd heeft.

Volt, het bouwbreekijzer, daar ga ik straks ook wat aan het eind wat nader op in.

Partij voor de Dieren haalde andere vertragende randvoorwaarden aan. Dat werd hier en daar ook wat vaker genoemd in het debatje met de VVD en JA21, volgens mij. Zoals Stikstof, wat trouwens nu één bouwproject in onze provincie tegenhoudt. Netcongestie en bereikbaarheid, dat zijn inderdaad ook wel zaken waar wij van het Rijk verwachten dat zij ook hun kant van de woondeals nakomen. Dat zien we in veel gevallen ook gebeuren, maar daar is echt veel nodig en dat gaat onze budgetten ver te boven, want netcongestie krijgen wij met onze provinciale budgetten helaas niet opgelost. Dus daar zal ook iets van het Rijk nodig zijn. En dat geldt voor bereikbaarheid van projecten trouwens ook.

Partij voor de Dieren geeft eigenlijk aan dat bouwen voor die leefbaarheid in BPL, dat kunnen we nog wel zien, maar is het nou logisch om dat ook te financieren? Ik probeer even wat scenario's naar boven te halen om u misschien toch te overtuigen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik hoorde net de gedeputeerde zeggen dat er één project op dit moment stilligt vanwege stikstof. Dat klopt, hè?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Daar heeft u een brief over ontvangen, voorzitter. Dat is Heiloo.

De **VOORZITTER**: Meneer Beemsterboer, via de voorzitter, graag.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Sorry. Voorzitter, daar hebben we de Staten een brief over verzonden. Dat gaat om de Zandzoom bij Heiloo.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Uitstekend. Die heb ik niet gelezen, moet ik toegeven. Maar is er manier om dat dan bijvoorbeeld weer op te lossen met de stikstofbank die we nu hebben opgezet? En zo ja, wanneer?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Jazeker, voorzitter. Dat zou mogelijk zijn. En daarvoor zoeken we natuurlijk vulling van die stikstof bank. Daar werken wij elke dag aan. En dat is niet eenvoudig. Wat ook weer niet wil zeggen dat het onmogelijk is.

Wat scenario's voor de Partij voor de Dieren. Kijk, dat werd net al even aangehaald. Er zijn ook binnendorpse BPL-locaties of BPL-locaties die in een lint zitten, waar bijvoorbeeld een oude garage heeft gestaan, ken ik een geval van, die dan omgevormd wordt naar een aantal woningen waar eigenlijk de ruimtelijke kwaliteit ook best wel van toeneemt. Dat is ook een BPL-locatie. Dat kunnen ook wat grotere locaties zijn eventueel. Maar goed, daar heb ik geen concreet voorbeeld van. Het kan ook zijn dat een plan voor een heel klein deel in het BPL ligt. Het kan ook zijn dat een plan extra natuur-, extra groen- of extra waterambities heeft waarvoor een provinciale bijdrage kan zijn. Het kan ook zijn dat een plan extra sociale bijdrage vraagt. Het kan best – nu komen we in de wat extremere scenario's, hoor – zijn dat een plan een verlegging van het spoor of een weg vraagt? Het kan ook een binnenstedelijk plan zijn en dat kan voor een deel ook nog, ook al is het maar één vierkante meter, door BPL gaan. Het kan ook zijn dat er een kruispunt wat verder dan een plan moet worden aangepast om een plan toch mogelijk te kunnen maken, zodat het aantal woningen kan toenemen. En dat kruispunt zal net overlappen met een deeltje BPL,

waardoor een generieke regeling dat nou net onmogelijk heeft gemaakt. Daarom zal ik straks bij het antwoord op de motie pleiten om hier geen generieke lijn in te kiezen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik ben een beetje verbaasd, want de gedeputeerde probeert mij te overtuigen, maar volgens mij heb ik juist aangegeven dat ik niet ben tegen bouwen in BPL per definitie, maar dat ik vind dat het geld uit het investeringskader bij voorkeur terecht moet komen bij de grote klappers. Dus er zijn denk ik andere partijen die dit hebben ingebracht. Maar u richt zich tot mij en dat vind ik heel fijn op mijn verjaardag, maar volgens mij bent u daar niet aan het juiste adres.

De **VOORZITTER**: Ja, dames en heren, de heer Hollebeek is jarig vandaag.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: En ik geef nu het woord aan de heer Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank. Ik had de heer Hollebeek al gefeliciteerd, maar is het goed dat hij ons nog even- Nee, het ging natuurlijk allemaal om casuïstiek, waarbij bepaalde vraagstukken een woningbouwproject, binnenstedelijk of buitenstedelijk voor extra financiering zou vragen of een complexe businesscase zouden geven, waar je mogelijk toch in een scenario terecht zou komen dat je zou zeggen: hier zien we een aanvraag voor die middelen toch als een redelijke aanvraag, want we helpen daar het woningbouwvraagstuk mee. Dus het gaat om inderdaad, als er toch middelen zijn, die leefbaarheid en die woningbouwvraagstukken daar ook mogelijk te maken. Nou, goed. Dank in elk geval.

De **VOORZITTER**: Interruptie van mevrouw Berkvens.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik heb het uitgelokt natuurlijk.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, dan toch even de vraag. Kijk, ik denk, we verschillen hierover van mening. Maar hoor ik hier dan wel de toezegging dat het voor grotere projecten, want dat kan ook in BPL, aangezien er ook maatwerkprojecten zijn aangekondigd, dat daarvoor het investeringskader sowieso niet zal gelden richting BPL?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik begrijp deze vraag ook niet zo goed. Stel nou dat het dan echt een beter project wordt of dat er bijvoorbeeld meer sociaal mogelijk is, wilt u dan de slechtere variant van dat project?

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ik vind het een slecht idee om projecten in BPL, zeker grootschalige projecten, mogelijk te maken met de subsidie vanuit de provincie op deze manier. Deze projecten hebben dat over het algemeen dan ook niet nodig, want grootschalige projecten kunnen juist ook op andere plekken beter plaatsvinden. Dus mijn vraag is: bent u van mening dat het daar sowieso dus niet mogelijk hoeft te zijn en daarmee kunt u toezeggen dat dat niet zal gebeuren?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, ik hoor hier scenario's in de zaal waar ik in elk geval niet zomaar op vooruit zou durven te lopen. Ik kan me veel gevallen voorstellen waarbij projecten echt significant beter worden. Ik haalde al aan, bijvoorbeeld doordat er meer sociaal mogelijk is, meer groen, meer duurzaamheid, meer water, dan in een aanvraag die ook aan de eisen zou voldoen waarvoor een beroep op de provincie gedaan zou kunnen worden. En dan denk ik dat u de kwaliteit van projecten mogelijk tekortdoet door dat van tevoren uit te sluiten. Waarbij ik aan zou willen geven: er komt natuurlijk nog een wegingsmoment van al die projecten. Dus daarop vooruitlopen lijkt me gewoon nu niet verstandig. Dat zou ik ook niet adviseren. Maar het kan zijn dat we daarover van mening verschillen.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dan misschien nog het laatste. Er komt een wegingsmoment van al die projecten. Betekent dat dat die projecten ook nog langs ons komen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, er staat in het beleid dat dat wegingsmoment bij GS ligt.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Kunt u dan toezeggen dat als het projecten zijn deels in BPL, dat u dat wel aan de Staten zal voorleggen?

De **VOORZITTER**: De heer Beemsterboer, het blijft via de voorzitter. U heeft de neiging om mij er tussenuit te knippen, maar voor de luisteraars die ook meekijken, die willen graag weten wie er aan het woord is. Vandaar dat ik dat elke keer keurig zeg. Ik heb nu het woord gegeven aan de heer Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank. Nee, dat kan ik niet toezeggen. Bovenaan de titel van dit document staat het woord 'versnellen'. Dus ik hoop dat er enig vertrouwen is dat wij in overleg van het college dit soort aanvragen zullen beoordelen met onze ambtelijke organisatie.

Dan ga ik verder met de PVV. U geeft eigenlijk heel mooi aan, dat stichten van gezinnen, na je dertigste nog bij de ouders, dat uitstellen van scheidingen. Daarom is dat bouwen van die 191.000 woningen belangrijk. Dat is echt complex. Maar het is wel van cruciaal belang dat we het doen. En daarom gaan wij ook als provincie, ook met deze middelen, ons uiterste best doen om dat mogelijk te maken.

En u vraagt zich af of tien miljoen voor kleine projecten wel genoeg is? Ik weet het echt niet. Ik heb de inschatting van wel. Maar laten we gewoon beginnen en dan merken we het vanzelf. Dit is in elk geval wat wij daar nu voor beschikbaar zouden willen stellen, zouden kunnen stellen.

Even kijken hoor. Ja. ChristenUnie. Ga ik straks ook even op de motie in.

Dan ga ik eerst nog even naar JA21, die aangeeft dat er wel heel veel eisen zijn. Eigenlijk geeft Forum voor Democratie dat ook aan. Dat klopt. Dat geldt in algemene zin natuurlijk ook voor onze bouw. Wij bouwen echt heel goede, kwalitatieve wijken, gemengde wijken, duurzame wijken. We houden er rekening met mee dat de weersomstandigheden kunnen veranderen, waardoor we toch nog steeds heel goede wijken willen bouwen. En ja, daar hebben we een behoorlijk pakket aan eisen voor. Maar we denken wel dat het mogelijk is om, ondanks dat pakket aan eisen, toch al die woningen te realiseren en dit geld op een goede, efficiënte en duurzame manier weg te kunnen zetten, zodat er meer woningen gerealiseerd worden en meer bereikbaarheid mogelijk wordt gemaakt.

Dan de- Ja, zijn het alle twee amendementen? Het amendement en de motie. Het amendement in eerste instantie, van de ChristenUnie en D66, gaat over dat niet subsidiëren van bouwen in BPL. Die zouden we willen ontraden, omdat het een generieke beperking betreft. We hebben duidelijke randvoorwaarden voor bouwen aan de randen opgenomen in ons coalitieakkoord. Dat hebben we ook opgenomen in beleid dat u van ons gezien hebt op dit gebied, onder andere ook in dit beleid. Dus wij hopen op het vertrouwen dat wij daar de juiste afwegingen in zullen maken als er toch aanvragen zouden komen.

Dan met betrekking tot de motie Provinciaal bouwbreekijzer. Dank daarvoor. Het voelt als een flinke steun in de rug. Ik zou die ook willen- Ja, 'overnemen' kan ik niet zeggen, volgens mij. 'Adviseren voor te stemmen' mag ik ook al niet zeggen, dacht ik. Maar in elk geval, laten we aan de Staten.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, ik hoop even een beetje op opheldering. U geeft aan dat u het amendement of de motie ontraadt.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: U heeft het nu over het amendement, denk ik, van de ChristenUnie.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, sorry, amendement. Ik zei het wel goed. Omdat het al goed beschreven zou zijn en het vertrouwen, want er zijn al kaders. Maar gemeenten kunnen straks toch al beginnen met bouwen en dan wordt er toch achteraf pas getoetst?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, gemeenten kunnen op het moment dat ze voldoen aan alle eisen die wij in ons beleid hebben gesteld, beginnen met bouwen. Hetzelfde als met de wet. Als de gemeente voldoet aan de wet, dan mogen zij een bouwplan – de Wet ruimtelijke ordening bijvoorbeeld –doorvoeren, in procedure brengen, uiteindelijk ook bouwen. Dat geldt ook voor onze regels. Wij gaan ervan uit dat de gemeenten zich houden aan onze regels en dat toetsen. En als dat niet- Ja, u heeft geen vertrouwen in gemeenten kennelijk, maar, voorzitter, dat hebben wij wel. En die gemeenten, als zij zich niet houden aan ons beleid, dan zullen we een zienswijze indienen en zullen we daarmee verder gaan. Maar volgens mij voert u nu de discussie die we binnenkort met elkaar voeren over het beleid met betrekking tot BPL.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ik weet dat we hem later ook nog zullen voeren, maar ik vind deze beantwoording wel heel essentieel vanwege het amendement.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Oké, dank u wel, voorzitter. Dan toch weer even terug op die motie over het bouwbreekijzer. Dit voelt dus als een flinke steun in de rug. Ik zou wel enige flexibiliteit slash creativiteit gunnen aan onze ambtelijke organisatie om hier zo goed mogelijk invulling aan te geven. Want er wordt nu bijvoorbeeld aan gedacht om dat geleidelijk op te schalen vanuit onze gebiedsontwikkelaars bijvoorbeeld. En u stelt een deadline op voor de begroting van 2025. Daar krijg ik hier wel wat zuchtende mensen over, die vinden het niet heel erg dat die blijft staan. Maar het zou dus kunnen zijn dat we dan een tussenresultaat melden over hoe ver we op dat moment zijn met die plannen rond uw bouwbreekijzer. Wij zien wel gelegenheid om daar verder onderzoek naar te doen. We hebben natuurlijk ook innovatiebudgetten in dit beleid opgenomen en daarin aangegeven dat we dat projectbureau zouden willen onderzoeken. Dus wij zien gelegenheid om dat vorm te geven. Er werd vanuit D66 nog gevraagd naar aanleiding van uw motie hoe dat eruit zou kunnen zien. Je merkt nu dat die flexibele schil natuurlijk allemaal externe inhuur is. Er komen veel externe mensen in die organisatie van de gemeente om te helpen. Dat vraagt steeds ook weer dat je die externe inhuur ook weer op vlieghoogte brengt in die ambtelijke organisatie. In de ideale wereld signaleer je wanneer de verschillende disciplines- Dat kan een gebiedsontwikkelaar zijn, dat kan misschien ook een planeconoom zijn of een rioolspecialist of bedenk maar wat er allemaal nodig is voor een woningbouwplan. Als daarop bij verschillende gemeenten hiaten zijn en we kunnen invliegen met vaste capaciteit, dan ontstaat daar ook een bepaalde kennisbasis die wij in onze provincie weer kunnen benutten, eventueel zelfs als gemeenten zoveel capaciteit tekortschieten.

De **VOORZITTER**: Komt er nog een punt, meneer Beemsterboer?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Bijna. Even de komma. Eventueel zelfs-

De **VOORZITTER**: Ik ga toch een interruptie toestaan van de heer Van den Berg, want ik heb het idee dat u een paar keer hetzelfde vertelt. Meneer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik volg het nu even niet meer. Maar wat ik vooral nog wil weten na het debatje net met Statenlid De Weerdt, wat nou het verschil is tussen de flexibele teams die we nu hebben en die projectteams die Volt voorstelt? Wat is daar het verschil tussen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Kijk, we gaan dat nog onderzoeken natuurlijk, dus dat is niet helemaal bekend. Maar de richting van het onderzoek is dat de flexibele schil, het gaat om het financieren van de helft van de kosten van externe inhuur vanuit bureaus, die ondergebracht worden bij de gemeenten. Hier zou het over een team gaan binnen de provincie dat ofwel hiaten kan opvullen bij de gemeenten op hun verzoek. Daar zullen we deels waarschijnlijk ook wel financiële afspraken met de gemeente over moeten gaan maken, want uiteindelijk komt dat in plaats van een vacatureruimte waar ook kosten voor vrijvallen bij een gemeente. En wij krijgen zelfs veel signalen, dat hebben we hier eerder ook met elkaar besproken, dat er gemeenten zijn die zo weinig capaciteit op een ruimtelijke afdeling nog hebben, dat ze hele projecten niet door kunnen zetten die ze wel door zouden willen zetten. En als je een team hebt, zou je dat in het geheel mogelijk in kunnen zetten om daarmee te helpen dus. En in de vaste kennisbasis, ook wel een beetje in de kosten natuurlijk ten opzichte van externe inhuur en in de breedte van de

mogelijkheden die je aan zou kunnen bieden, verwachten we dat het verschil zou kunnen maken. Maar dat is nog onderdeel van onderzoek.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel. Dan snapt u natuurlijk dat JA21 er niet op zit te wachten dat we zo meteen een projectbureau krijgen met duurbetaalde medewerkers die dat hele investeringskader zullen opsnoepen. En daarom stelde ik net ook de vraag over wat dat moet gaan kosten. Dus die zou ik ook nog wel concreet willen zien. En ook nog dat, wanneer die kosten bekend zijn, we daarover wel met de Staten in gesprek gaan.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat lijkt me wijs om de financiële kant hier ook- Uiteindelijk zou het mooi zijn als we een groot deel, of misschien wel het geheel, van wat u dan projectbureau noemt en wat we misschien ook wel op die manier gaan krijgen, kunnen financieren vanuit de normale inkomstenbronnen die een gemeente ook heeft op dit soort projecten via anterieure overeenkomst, via bouwleges of via dan vacatureruimte die daar ontstaat. Maar dat is allemaal nog nader te onderzoeken. Het is niet per se zo dat we voornemens zijn om extra geld te bieden, want geld lijkt op dit moment, ondanks het hele ravijnjaar en de algemene financiële discussie voor dit vraagstuk, bij gemeenten niet het probleem.

De **VOORZITTER**: Meer vragen? Laatste vraag, de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Rest mij nog één vraag en die gaat dan over het bevoegd gezag. Het werd ook in de motie aangegeven. Ja, daar sta ik ook kritisch tegenover wie dat- Ja, als wij ambtenaren hier in dienst hebben en die gaan dat werk doen voor de gemeenten, ja, wie is er dan uiteindelijk verantwoordelijk? Dat is wel belangrijk.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank. Dat is ook onderdeel van het onderzoek. Maar de gesprekken die ik hier tot nu toe met wethouders over heb gehad, over dit idee, dat natuurlijk ook naar aanleiding van het beleid en de voortoets van het beleid is besproken, is dat de uiteindelijke besluitvorming blijft liggen bij B&W en de gemeenteraad en dat dat die gemeenten voldoende vertrouwen geeft dat ze ook de provincie in huis zouden willen halen om te helpen. Want daar zit natuurlijk altijd wel wat spanning, omdat we ook eigen beslissingsbevoegdheid hebben. Dus dat ziet u denk ik goed. Het is onderdeel van het onderzoek. Wat daar exact uitkomt, ik weet het nog niet. In elk geval laten we de motie aan de Staten en danken we de indieners voor de steun in de rug.

De **VOORZITTER**: Dat was de reactie van het college in eerste termijn. Ik ga kijken of er nog behoefte is aan een tweede termijn. De heer Nijkamp.

De heer **KLEIN** (CU): Meneer de voorzitter, een punt van orde. Ik zou graag heel kort willen schorsen om even overleg te hebben met de mede-indieners van het amendement.

De **VOORZITTER**: Heeft u aan vijf minuten genoeg? Vijf minuten schorsing?

Schorsing van 18.19 tot 18.32 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, wilt u gaan zitten alstublieft? Even voor de agenda. Ik heb net met de griffier overlegt. Wij stellen voor dat we dit punt afmaken. Dan zal ondertussen het eten klaar staan. En we hebben natuurlijk afgesproken om een extra stemronde in te lassen, maar het lijkt wellicht verstandig, omdat we nog maar één punt na het diner hebben, om dat dan te doen en daarna in één keer alles weg te stemmen. Stemt u daarmee in? Ja, ik ben pas net begonnen, dus ik verspreek mezelf nog weleens. Ja, ik bedoel, al die moties en al die voordrachten weg te stemmen. Ja, maar aan het gelach te horen, meen ik aan te kunnen nemen dat u daarmee kunt instemmen.

Dan gaan heropen ik weer deze vergadering. We waren aangekomen, we hebben net geluisterd naar gedeputeerde Beemsterboer als een reactie in de eerste termijn namens het college. We hebben het over het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid. En dan gaan we verder met de tweede termijn. Ik was aan het kijken naar de heer Nijkamp, maar

volgens mij had hij geen bijdrage meer. Mevrouw Berkvens? Nee. De heer Vonk? Mevrouw Bouhlel? Heeft u nog een bijdrage in de tweede termijn? Statenlid Van der Waart? De heer van Gilse? Statenlid De Weerdt? Ja.

Tweede termijn Provinciale Staten

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank voor het woord, voorzitter. Allereerst een reactie op het amendement Geen subsidie naar bouwen in het BPL van de ChristenUnie, D66 en SP. Ik vond dat ze een sterk argument gaven. Namelijk, als de provincie zich uitspreekt om voorkeur te hebben voor binnenstedelijk bouwen, dan vind ik echt niet dat we instrumenten moeten optuigen die buitenstedelijk bouwen aanmoedigen. Want ja, je kan elke euro maar één keer uitgeven en we willen dat die euro wordt besteed aan de beste projecten. En daarom stemmen wij voor deze motie.

Nog even over de motie van provinciaal bouwbreekijzer. Ik ben ontzettend blij dat Gedeputeerde Staten het idee omarmen, want volgens mij streven we naar hetzelfde. Ik vind het belangrijk dat we politieke steun uitspreken, dat de provincie klaar staat om gemeenten te helpen en ik vind het belangrijk dat we hier grondig werk van maken. Ik begrijp van de gedeputeerde dat de eerste stappen tot een provinciaal bouwbreekijzer al worden gezet. Even over de tussenrapportage, zoals ik het de gedeputeerde hoorde zeggen. Kan de gedeputeerde toezeggen dat dit plan slash tussenrapportage op zijn minst duidelijk maakt in welke fase bouwplannen door gebrek aan ambtelijke capaciteit bij de gemeenten het meeste speelt? 2, hoe het bouwbreekijzer dit op kan lossen? En 3, in ieder geval aan de commissie terug kan koppelen, of de Staten, terug kan koppelen welke politieke dilemma's over specifiek bestuurlijke bevoegdheden met het breekijzer opdoemen. Dank je wel.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek, Partij voor de Dieren? Nee? Mevrouw Koning, CDA? De heer Stulemeijer? De heer De Moel van de PVV? Nee. De heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel voor het woord. En ook dank voor de mogelijkheid om even te schorsen om overleg te hebben. We hebben als indieners van het amendement even overlegd naar aanleiding van de reactie van GS en we zijn op zich gevoelig voor het argument dat projecten beter zouden kunnen worden door de subsidie, ook als ze in het BPL liggen, terwijl we dat eigenlijk niet zouden willen. Tegelijkertijd blijven wij vinden dat we dat bouwen in BPL niet moeten gaan faciliteren. We hebben even overlegd. We zoeken eigenlijk naar een manier om te voorkomen dat subsidiegeld ingezet gaat worden om projecten te realiseren in BPL, die dat anders niet hadden gedaan. Terwijl we tegelijkertijd de mogelijkheid openhouden dat projecten die net met een hoekje of een randje of zo erin zitten, beter worden door de subsidie. Dus daarom trekken we het amendement in en dienen we een motie in. En de motie heet- Nou, ik ga meteen het dictum voorlezen, want de overwegingen hebben we kort gehouden vanwege de beperkte tijd om de motie op te stellen. Het dictum van de motie luidt: PS verzoeken het college van Gedeputeerde Staten om subsidies, die worden aangevraagd in het kader van het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid voor woningbouwprojecten die vallen binnen het BPL of vergelijkbare opvolgende regimes ter advies voor te leggen aan PS. Wat we daarmee dus vragen, is wat we eerder bij een vorige gedeputeerde groots en meeslepend en klein en venijnig hebben genoemd. Als er nu projecten zijn waarvoor gelden beschikbaar worden gesteld, waarvan het zou kunnen raken aan die BPL, waar we het belangrijk vinden, dat u dan eerst bij PS komt om ons om advies daarover te vragen. Dank u wel.

Amendement 19 'Geen extra subsidie naar bouwen in BPL' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

Motie 70-15 juli 2024
Advies PS voor subsidie woningbouwprojecten in BPL

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 15 juli 2024.
Constaterende dat:

- *Het de voorkeur van de provincie is om binnenstedelijke te bouwen.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Subsidies die worden aangevraagd in het kader van het "Investeringskader versnellen Woningbouw en Duurzame Bereikbaarheid" voor woningbouwprojecten die vallen binnen BPL of vergelijkbare opvolgende regimes, ter advíes voor te leggen aan PS.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Laurien Berkvens (D66), Heidi Bouhlel-Lascaris (SP) en Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: En deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. En zoals is aangegeven, het amendement, en dat was amendement genummerd A19, is ingetrokken. Er is een nieuwe motie ingediend.

De heer Van den Berg, JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank u wel en ook aan de gedeputeerde voor de zorgvuldige beantwoording. Wij willen dit voorstel van harte ondersteunen. Rest mij nog wel één vraag. Ik wil echt heel graag dat wij heel snel al die woningen gaan bouwen en zeker ook die deadline van 2030 ook echt gaan halen. Mijn vraag dan ook aan de gedeputeerde: is er nog landelijk beleid of is er nog een kop op landelijk beleid wat in dit investeringskader verwerkt zit? En dan bijvoorbeeld specifiek op klimaat? En zo ja, zouden we ook nog zaken kunnen reduceren, dus eigenlijk regelgeving reduceren, zodat we nog sneller bij die gestelde doelen zouden kunnen komen? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer Dessing, Forum voor Democratie? Nee. Dan geef ik het woord aan de heer Beemsterboer in tweede termijn.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dank u wel, voorzitter. Drie vragen. Volt, die toezeggingen over het proces om te komen tot zo'n bouwbreekijzer. Dat zou ik eigenlijk niet willen doen, omdat ik een beetje voorzichtig wil zijn met het inkaderen van het proces. Dus ik heb er vertrouwen in dat onze ambtelijke organisatie volop aan de slag gaat om dit vorm te geven. En als ik dan nu door toe te zeggen dat voor de begroting we dan wel alvast kunnen aangeven wat het meeste speelt of die politieke dilemma's op tafel, misschien zijn er wel andere dingen die eerder onderzocht- Ik gun onze organisatie gewoon om dat proces zorgvuldig en goed te doorlopen en snelheid te maken waar dat kan. En daarin gewoon hun eigen proces vorm te geven. Ik heb net in de eerste termijn ook enige creativiteit gevraagd voor onze ambtelijke organisatie om hier handen en voeten aan te geven.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Ja, het gaat me specifiek om dat er een grondige analyse aan ten grondslag ligt van, wat zijn nou de problemen bij gemeentelijke capaciteit bij de gemeente? En dat we ook de politieke dilemma's als het gaat over bestuurlijke besluitvorming, dat we die gewoon langs de Staten zien komen. Dus mijn vraag is of u in ieder geval die twee punten kunt toezeggen, om die langs de Staten te sturen als ze zich voordoen.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Ja, waar ik op reageerde was de deadline die u daaraan koppelde. Want u gaf in uw termijn aan dat dat onderdeel zou moeten zijn van de tussenrapportage die dan voor de begroting zou zijn. Kijk, als dit opgezet gaat worden, komen we daar sowieso nog wel mee terug bij de Staten. Dus dan is de breedte van het vraagstuk: hoe denken we zo'n projectbureau, bouwbreekijzer, vorm te geven? Dit zal dan met de Staten, in elk geval met de Statencommissie, maar ik verwacht ook met de Staten, in de volle breedte besproken moeten worden. En daar zullen deze zaken ook onderdeel van uitmaken. Wanneer dat exact komt, weet ik niet. Daar vraag ik de gelegenheid om ook creativiteit te hanteren, ook in het proces.

ChristenUnie. De motie. Het amendement is ingetrokken. Daar ben ik blij mee. De motie zou ik ontraden, omdat die in mijn ogen overbodig is, in onze ogen overbodig is. De maatwerklocaties gaan al via de Provinciale Staten vanwege groots en meeslepend. Dus daar, ja, is het overbodig, gebeurt het eigenlijk al. En voor het overige hebben we heel duidelijke afspraken met elkaar gemaakt. Ik kan nog wel aangeven dat ik me geen scenario kan voorstellen waarin dat soort

projecten en in BPL gerealiseerd gaan worden en ook nog gebruik zullen maken van de subsidie. Ik kan het niet helemaal uitsluiten. Ik wil het ook niet helemaal uitsluiten. Maar ik heb nu geen beeld waarbij dat zou kunnen gaan gebeuren.

Dan met betrekking tot JA21.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, dank u wel. Ik snap de kwalificatie overbodig dan toch niet helemaal. U zegt, de grote projecten komen langs PS. Voor de kleinere projecten is dat dus niet het geval. Dus wat mij betreft is hier wel degelijk sprake van de mogelijkheid dat projecten mogelijk worden gemaakt met subsidiëring. Is het wel degelijk mogelijk dat het uiteindelijk kan leiden tot het feit dat een project mogelijk wordt gemaakt in BPL op basis van deze subsidies. In een eerdere termijn zei de gedeputeerde dat het een vrij theoretische mogelijkheid is. Nou, dat is natuurlijk heel mooi, maar dat betekent dat het ook maar een heel klein aantal projecten in principe zou vergen. Het is dus niet overbodig, want ze gaan op dit moment niet langs PS. Wij vragen om dat wel langs PS te laten gaan. Waarom kan dat niet?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, alles kan natuurlijk, maar wij ontraden het. Uw hele Staten roept mij, roept het college op om snelheid te maken in die woningbouwprojecten. En nu gaan we extra generieke regels toch weer opleggen of een extra beleidstoets opleggen om dan toch via PS te gaan in dit soort gevallen. Volgens mij is het beleid gewoon duidelijk en hebben we voor de grootse en meeslepende projecten, waar het u volgens mij vooral om gaat, al de lijn dat het bij u langs komt. Dus dat maakt het dan overbodig.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Natuurlijk goed dat de grote projecten sowieso langs ons komen, maar die kleine maar venijnige kunnen ook wel degelijk van belang zijn. Het is daarmee dus niet overbodig, want ze gaan nu niet langs PS. U zegt, het is een vrij- Of zeg ik tegen u, de voorzitter. Het gaat maar over een aantal projecten, eventueel vrij theoretisch. Dan is er toch niks op tegen dat die wel langs PS gaan?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, kijk, we zijn nu voor toch wel vrij extreme scenario's afspraken met elkaar aan het maken, waar ik alleen maar meer belemmeringen in zie voor die broodnodige woningbouw. Want dit gaat ook allemaal weer af van de capaciteit die we sowieso in onze projecten moeten steken. Dus ik blijf bij het advies om het te ontraden.

En dan wil ik antwoord geven op JA21, of er een kop is op landelijk klimaatbeleid. Wij hebben natuurlijk heel veel ambities op het gebied van klimaat, van duurzaamheid, van groen, van water.

De **VOORZITTER**: Misschien even wachten, want er is nog een interruptie van de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik schrok een beetje. Zegt de gedeputeerde nu dat hij de tussenkomst of de bemoeienis of de rol van PS als een belemmering ziet bij extreme situaties?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik kan me niet herinneren dat ik dat zo gezegd heb, maar dat heb ik niet zo bedoeld in ieder geval.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik sluit toch een beetje aan op die vertraging waar u bang voor bent. Kijk, woningbouwprojecten duren jaren. Natuurlijk willen we versnellen, maar het zal toch niet zo zijn dat die ene maand, waarop u met een briefje naar de Staten kan komen 'jongens, dit zijn we van plan en kunnen jullie je daarin vinden' en we zetten het op de B-agenda van de commissie, dat dat gaat zorgen dat we een vertraging gaan oplopen in het realiseren van die woningbouw?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik heb hier eerder gehoord dat er heel korte aanlevertermijnen zijn voor de stukken van de Staten tegenwoordig. In mijn beleving is dat wat langer dan een maand. Maar los van of het nou om twee of drie maanden gaat, we proberen de termijnen van bouwprojecten inderdaad naar beneden te krijgen. Maar, kijk, als er nu echt situaties zijn – want we zijn nu echt extreme scenario's aan het bedenken met elkaar – waarbij GS dan toch tot het standpunt komt dat dit een verstandige koers is om die twee zaken aan elkaar te

koppelen en we hebben het idee ‘ja, dit is echt iets waar gewoon breed draagvlak voor zou zijn’, het is zo overduidelijk of zo'n klein bedrag of wat dan ook, dan hebben we toch weer een generieke lijn met elkaar afgesproken dat het dan via de Staten moet. Terwijl we in kleine en venijnige projecten, waar het sowieso al pijn doet, al bij de Staten terug moeten komen. Dus dan, ja, wat zijn we dan nu nog aan het oplossen met elkaar, voorzitter?

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik snap niet- Misschien hebben we nu gewoon een spraakverwarring. U zegt: we moeten sowieso terugkomen voor klein en venijnig. Nee, dat heeft u volgens mij net niet gezegd. U komt terug bij ons voor de grote maatwerkprojecten. Maar nu gaat het vooral over dat klein en venijnig. En zoals ik tot nu toe de discussie heb begrepen, is daar geen terugkoppeling voor. En dat is precies wat we in deze motie vragen.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, het is misschien goed om dat toch- Volgens mij ligt er al de afspraak dat we terugkomen als het kleine projecten zijn die, om wat voor reden dan ook, heel politiek gevoelig kunnen zijn. Maar dat wil niet zeggen dat dat alle BPL-projecten zijn.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Nee, helaas, u mag nog niet door. Ik snap niet zo goed waar meneer Beemsterboer bang voor is. Als het dan niet zo vaak voorkomt, dan hoeft u hoeft u daar al niet over na te denken. Maar als het nou wel voorkomt, is het toch beter als we het vooraf gekaderd hebben?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, waar ik mijn zorgen over heb, is dat wij in een aantal van onze beleidsstukken echt heel goed nadenken over allerlei randvoorwaarden en criteria om ervoor te zorgen dat we goede afwegingen met elkaar maken. En hier is die extra loop in de besluitvorming volgens ons gewoon overbodig. Dus ik vraag me af waar uw zorg dan zit.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Nou, wij zouden het gewoon vooraf willen inzien voordat u het besluit erover neemt. En zo moeilijk hoeft dat toch niet te zijn? De heer Klein gaf het net al aan: een briefje is voldoende.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik maak me toch wel een beetje zorgen dat de gedeputeerde nu zegt: wij maken dan wel de politieke inschatting en vertrouw daarop. Wij willen zelf graag die politieke inschatting kunnen maken. Op deze manier worden we toch weer als PS een beetje buitenspel gezet. En dat vind ik een heel zorgwekkende ontwikkeling die we wel vaker hier zien. Dus wat is erop tegen om voor die paar theoretische projecten, waar de heer Beemsterboer het over heeft – als hij zegt ‘het is theoretisch’, dan geloof ik hem daarin – om dat wel langs PS te laten gaan met een briefje. Dat kan binnen een paar maanden worden afgerond.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, waar mijn zorg dan vooral zit, is dat we zijn nu scenario's met elkaar aan het bedenken voor wat er misschien in de toekomst zou kunnen gebeuren. Daar spreken we dan procedures over af, als die motie zou worden aangenomen, waardoor we mogelijk straks in situaties komen die politiek totaal niet gevoelig zijn, maar waar we dan, omdat we nu ergens in de vergadering een scenario met elkaar hebben afgesproken, toch een politieke discussie over willen voeren. En waar wilt u dan uiteindelijk geen politieke discussie meer over voeren, denk ik?

Mevrouw **BERKVENS** (D66): In dat geval komt het gewoon op de C-agenda, zijn we geïnformeerd en zal er in principe dan geen debat over hoeven plaats te vinden. Maar we willen wel graag het langs ons krijgen, zodat we zelf die afweging kunnen maken in plaats van dat GS die afwegingen maakt.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, geïnformeerd worden en een afweging maken is volgens mij iets anders.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter, op dit moment, als ik het goed begrijp, als u zegt – de heer Beemsterboer via u, de voorzitter – het komt wel langs PS voordat wij de subsidie gaan geven, dan hebben we geen discussie meer. Maar dat is niet wat ik u hoor zeggen. Dan informeert u ons toch niet op dat moment? Dan kunnen wij achteraf toch niks meer doen?

De **VOORZITTER**: De heer Beemsterboer. En ik denk eerlijk gezegd dat we in een cirkeltje aan het redeneren zijn. De heer Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat idee heb ik ook. Over heel veel van dit soort aanvragen zult u sowieso geïnformeerd worden. Alleen de vraag is dus even of wij op uw oordeel over die informatieverstrekking moeten wachten voordat we tot besluitvorming overgaan. En ja, dat is niet bevorderlijk voor het proces.

De **VOORZITTER**: Heeft u een andere vraag? Ja, op het hetzelfde onderwerp, begrijp ik.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, dan heel even kort nog. U zegt, de gedeputeerde zegt: u wordt sowieso geïnformeerd. Worden wij vooraf de subsidieverlening geïnformeerd of achteraf?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat zal per casus verschillen. Dat weet ik niet.

De **VOORZITTER**: Wat was uw antwoord?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dat dat vooraf nog niet bekend is, voorzitter.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Meneer Beemsterboer, heeft u ook een positief bericht voor ons? Want ik word een beetje mismoedig van al deze verhalen hier. Ik woon zelf in BPL. Mijn kinderen kunnen niet bij ons in de buurt wonen. We zitten smachtend te wachten op woningen in BPL, omdat er gewoon nu niks mogelijk is. Hoeveel mensen kunt u helpen als we gewoon netjes volgens de kaders die we met elkaar afgesproken hebben, woningen kunnen bouwen in BPL?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. Kijk, die discussie over BPL, die komt volgens mij volgende week. Maar wij hopen, en daar was ik ook zo blij mee in de eerste termijn, 191.000 woningen te bouwen voor alle woningzoekenden in onze provincie. Er wonen gemiddeld twee mensen in een woning, ruim. Dus we hopen 400.000 inwoners van Noord-Holland te helpen aan een woning, onder andere door dit beleid. En ik zou er heel mee blij zijn als dat inderdaad Statenbreed wordt aangenomen.

Ik had nog één vraag openstaan voor JA21. We hebben inderdaad wel een aantal zaken waar wij verder gaan dan het landelijk beleid. En we hebben natuurlijk bijvoorbeeld voor klimaatadaptief en circulair bouwen ook in onze vorige periode, in de vorige collegeperiode, al beleid gehad, stimulerend beleid, waarbij we constateerden dat dat niet tot vertraging of kostenstijgingen in de bouw heeft geleid. En daarom hebben we dat nu in ons coalitieakkoord ook weer opgenomen. Om een voorbeeld te noemen. Dank u wel.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, sorry. Dank u wel, voorzitter. Ik hecht er toch wel even waarde aan dat er in de feitelijke vraag is gezegd dat het bouwen in BPL ongeveer vijfhonderd tot duizend woningen zal opleveren. Dat betekent dus ongeveer een half procent van de opgave. Dus dat wil ik wel eventjes hier rechtzetten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Meneer Beemsterboer. U heeft geen antwoord. [...] Nee, u heeft geen vraag.

Goed, dat was de reactie van het college in tweede termijn. Zijn er nog partijen die iets willen aanpassen aan moties of dat soort zaken meer? Nee? Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging over agendapunt 13. Die zijn dus nu afgerond.

De discussie is gesloten.

De **VOORZITTER**: We hebben zojuist afgesproken dat we na behandeling van agendapunt 14 erover zullen gaan stemmen. Dan gaan wij nu schorsen tot 20.00 uur. U kunt van het diner genieten in de Johan Remkeszaal. Dan schorsen wij tot 20.00 uur.

Schorsing van 18.52 tot 20.04 uur.

13. Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid (VD-32) [Heropening].

De **VOORZITTER**: Ik heropen de Statenvergadering en we waren bijna toe aan agendapunt 14, maar ik heb ook de dinerpauze even gebruikt om goed te luisteren en nog wat gesprekken te voeren met ook een aantal Statenleden. Ik ben tot de conclusie gekomen dat er toch hier en daar wellicht wat spraakverwarring was, met name als het gaat om de motie. Die betreft het BPL. En bij hoge uitzondering wil ik u toestemming vragen om alsnog de gedeputeerde in de gelegenheid te stellen om daar wat over op te merken. Heeft u daar bezwaar tegen? Ik zie heel duidelijk uit sommige hoeken 'nee' schudden. Dus geen bezwaar. Dan heropen ik kort de beraadslagingen op agendapunt dertien, niet om het debat te heropenen, maar om de gedeputeerde nog even in de gelegenheid te stellen om iets te verduidelijken. Gaat uw gang.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel voor de gelegenheid. Ik heb ook van de dinerpauze gebruik gemaakt om nog even hier en daar mijn oor te luisteren te leggen, met iets meer rust dan in mijn tweede termijn. En in eerste instantie wil ik toch nog even zeggen dat we voornemens zijn om een besluit te nemen, ik hoop unaniem, om 76,4 miljoen euro beschikbaar te stellen om heel veel woningzoekenden in onze provincie te gaan helpen. We hadden de lijn en we hebben dus de lijn om grootse en meeslepende en kleine en venijnige GS-besluiten ter informatie aan de Staten toe te sturen. En in dit geval zal het dan gaan om een GS-subsidiebesluit of een subsidievoornemen. Wij zullen dan natuurlijk, op het moment dat we constateren dat het – in dit geval gaat het dan om klein en venijnig of groot- Nou, dat als het om een van die twee scenario's gaat, dat wij natuurlijk zorgen dat dat besluit nog niet onherroepelijk is voordat we weten of u besluit om dat te gaan behandelen. Dat wilde ik nog even aangeven, omdat ik hoop dat we dan dit agendapunt afsluiten in de gedachte van die 76,4 miljoen voor de woningzoekenden.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dus als ik het goed begrijp, zegt u toe, naar aanleiding van de motie die we hebben ingediend, dat als er een subsidiebesluit komt voor een project wat bouwen in BPL behelst, dat u dat interpreteert als klein en venijnig en daarmee zal voorleggen aan de Staten via een brief.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dan heeft u me goed geïnterpreteerd.

De heer **KLEIN** (CU): Dat is helder. En ik denk dat ik namens de mede-indieners spreek dat we blij zijn met die toezegging en dat we daarmee de motie intrekken.

Motie 70 'Advies PS voor subsidie woningbouwprojecten in BPL' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: En voor mevrouw Bouhlel, het nummer was? [...] M70. Oké.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, we hadden de motie nog niet gehad, maar ik gok zomaar motie M70.

De **VOORZITTER**: Dank. Daarmee sluiten we nu wel agendapunt 13.

De discussie is gesloten.

14. Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen (VD-31).

De **VOORZITTER**: En gaan we gauw verder met agendapunt 14 en dat is de vaststelling van de wijziging. Delegatiebesluit Omgevingsverordening Noord-Holland 2022 voor geitenhouderijen. Gedeputeerde Staten stellen aan Provinciale Staten voor een wijziging in dat delegatiebesluit Omgevingsverordening 2022 en dat houdt in dat Provinciale Staten aan. Gedeputeerde Staten de bevoegdheid delegeren om een wijziging in de instructieregel met betrekking tot geitenhouderijen vast te stellen. Er is ook vanuit Gedeputeerde Staten een processchema

toegevoegd hoe een delegatiebesluit de heroverweging van de geitenstop in Noord-Holland kan versnellen. En dat alles naar aanleiding van binnenkort bekend wordende rapportages.

De sprekers die zich hebben aangemeld, zijn: mevrouw Den Boer van de BBB, mevrouw Koning van het CDA, mevrouw Berkvens van D66, Statenlid Freeman van GroenLinks, de heer Mantel van JA21, de heer Hollebeek van de Partij voor de Dieren, de heer Stulemeijer van 50PLUS en de heer Klein van de ChristenUnie. En ik moet u er zo aan het eind van deze vergadering wel op wijzen dat een aantal partijen al aardig door hun spreektijd heen zijn. Als eerste geef ik het woord aan mevrouw Den Boer van de BBB.

Eerste termijn Provinciale Staten

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Franklin Roosevelt zei, vrij vertaald: Het enige dat onze verwezenlijking van morgen beperkt, zijn onze twijfels van vandaag. Dus voor goed ondernemerschap vraagt het keuzes durven maken. Dit vraagt wel om duidelijkheid en betrouwbaarheid vanuit de politiek. Ondernemers hebben duidelijkheid nodig om keuzes te kunnen maken voor hun bedrijfsvoering. Ze willen een stip aan de horizon zetten en hier naartoe kunnen werken. Zoals we hebben kunnen lezen in de ingezonden brief door een geitenhouder, willen de geitenhouders graag duidelijkheid. Deze geitenhouder wil verduurzamen. Die wil zijn bedrijf eventueel verplaatsen, die wil ontwikkelen. Jonge boeren willen duidelijkheid of ze de boerderij kunnen overnemen. Maar dat kan alleen als er duidelijkheid is. BBB vindt het belangrijk dat deze ondernemers zo snel mogelijk duidelijkheid kunnen krijgen, zodat ze weer toekomstplannen kunnen maken. Verwezenlijken van hun dromen. Wellicht met twijfels, maar niet door een onduidelijk beleid vanuit de politiek. Door de beslissing over de geitenstop ter verantwoording bij GS te leggen, scheelt dit voor de geitenhouders een halfjaar dat ze eerder weten waar ze aan toe zijn. Duidelijkheid, wat deze ondernemers keihard nodig hebben.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik vraag me toch af wat dan de onduidelijkheid is. Het is toch juist heel erg duidelijk dat er een geitenstop is?

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Dat klopt: op dit moment is er een geitenstop. Maar we weten ook dat er uitslagen komen van onderzoeken straks die dat wel zouden kunnen veranderen. En dat maakt wel dat ze een rem hebben in hun bedrijfsvoering.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dank u wel. Ja, haalt u dan de begrippen ‘duidelijkheid’ en ‘snelheid’ niet door elkaar hier?

Mevrouw **DEN BOER** BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Volgens mij gebruik ik die begrippen juist naast elkaar. De geitenhouders willen snel duidelijkheid. De geitenhouders willen snel de mogelijkheid krijgen om te verduurzamen. Dat zou de Partij voor de Dieren toch moeten aanspreken?

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Nou, het gaat mij er vooral om dat wij hier als PS – u mag daarop reageren – volgens mij het hoogste orgaan zijn. Ik zal daar in mijn bijdrage op terugkomen. En dat geeft mij volgens mij veel meer duidelijkheid dan heel snel dingen willen veranderen.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik sloeg ook aan op ‘er is duidelijkheid’, er is gewoon een geitenstop, punt, op dit moment. En er is ook duidelijkheid over de risico's. Op dit moment is het zo dat omwonenden een dertig procent hogere kans hebben op longontstekingen. Het RIVM doet nu onderzoek naar het waarom. Maar de risico's, die zijn al bekend. Met andere woorden, we hebben hier een probleem. Dus welke duidelijkheid geeft u straks onze inwoners dat zij op hun gezondheid kunnen rekenen?

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Nou, volgens mij loopt u dan op het onderzoek vooruit. Dus laten we eerst even de uitslagen van het RIVM afwachten.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Juist, die kunnen we gewoon afwachten. Daarna kunnen we het rustig behandelen om te kijken of de gezondheidsrisico's wel of niet aanvaardbaar zijn. In plaats van dat we dat nu met stoom en kokend water gaan delegeren aan GS zonder noodzaak daartoe. De duidelijkheid is er.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder. Er was geen vraag.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Dank u wel, voorzitter. Misschien dat dit D66 iets geruststelt, de volgende zin. Fijn dat het nog wel even in consultatie in de commissie Ruimte komt. Kortom, BBB staat achter dit voorstel, om gelijk maar even de duidelijkheid te geven. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, laat helder zijn dat het CDA wil dat de geitenstop zo snel mogelijk kan worden opgeheven als de resultaten van het onderzoek bekend zijn en er geen belemmering meer is. De geitenhouders worstelen immers al zo lang met deze beperking. Maar onze vraag blijft: waarom mag het instellen van een geitenstop wel binnen twee weken gebeuren en waarom mag het opheffen daarvan niet binnen twee weken? U gaat waarschijnlijk antwoorden: omdat het is opgenomen in de Omgevingsverordening. Maar kunnen wij dan nooit op korte termijn iets uit die Omgevingsverordening veranderen? Of zouden we de geitenstop misschien nu alvast weer uit de Omgevingsverordening kunnen halen en als apart besluit kunnen zien; en dan wel sneller handelen als PS als het moment daar is. We horen dat graag.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Berkvens van D66.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Mensen in de buurt van een geitenboerderij hebben een significant grotere kans op longontsteking. We weten nog niet waarom. Daarom heeft Noord-Holland terecht uit voorzorg uitbreiding en nieuwe vestiging van geitenboerderijen voorlopig verboden. Het RIVM is bezig met een onderzoek dat in principe einde van dit jaar klaar is. Nu wil GS dat we alvast toestemming geven om weer nieuwe geitenboerderijen te plaatsen, indien dat aanvaardbaar is op basis van het RIVM-onderzoek, voor welgeteld een halfjaar tijdswinst. Ik sluit me aan bij de vraag van het CDA: kunnen we dat echt niet sneller regelen?

Het risico is eigenlijk al bekend, namelijk ongeveer dertig procent meer kans op longontstekingen bij mensen die tot anderhalve kilometer van een geitenboerderij wonen. Het RIVM onderzoekt vooral het waarom. Waarom lopen deze mensen nou een hogere kans? Misschien dat er vervolgens dan maatregelen mogelijk zijn om die kans te mitigeren. Maar zelfs dan is het overigens uitermate onwaarschijnlijk dat dit binnen een paar weken tot oplossingen zou leiden.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Als er dertig procent meer kans is op longontsteking en dat dat al helemaal vaststaat en allemaal gedaan is, waarom hebben we dan in hemelsnaam het RIVM die dan een onderzoek doet? Waarom zouden dan toch niet de uitslagen anders kunnen zijn dan wat u nu suggereert?

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dat onderzoek is al gedaan. Dat kunt u zien op de website onder andere van het RIVM. Deze onderzoeken zijn al langer lopend. Er is al heel lang lopend onderzoek naar de kans op longontstekingen in de buurt van geitenboerderijen. Waar het nu dus nieuw is, is dat er dieper wordt gekeken naar het waarom. Is het nou een bepaalde ziekteverwekker die het veroorzaakt? Dat weten we dus niet. Wat we wel weten is dat het bijvoorbeeld niet door de Q-koorts komt. Er wordt ook gekeken of er differentiaties zijn. Zijn het geitenboerderijen met meer geiten die dan meer risico lopen? Dus we weten dan absoluut meer. Dat is waar. Alleen we weten al wel dat er een significant risico is. Dat neemt het niet weg. Vervolgens is dus van het RIVM de vraag: is het dan mogelijk om maatregelen te gaan nemen om het de kans te verminderen? En daar ben ik heel erg benieuwd naar of dat mogelijk is. Maar ook dat gaat tijd kosten.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Maar als die maatregelen om te verminderen nou helemaal niet noodzakelijk blijken te zijn uit het RIVM, dan moeten we toch die mensen de kans geven om te kunnen ontwikkelen zoals ze dat willen?

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Daar heb ik persoonlijk een hard hoofd in, omdat we dus nu al weten dat er dertig procent meer kans is op longontsteking. Maar ook dan is het een vraag: wat is

aanvaardbaar? En daar zal ik zo mijn bijdrage op terugkomen. Ik vind dat die vraag ‘wat is aanvaardbaar’ niet bij GS ligt, maar bij PS, omdat dit een risicoafweging en een belangenafweging is.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, daar wilde ik eigenlijk net op komen. De term ‘aanvaardbaar’ is nogal breed uitlegbaar. Het is gezien de aard van het onderzoek nogal onwaarschijnlijk dat het RIVM een simpel ja-nee-antwoord gaat geven of het verantwoord is om weer geitenhouderijen op te starten. Het blijft dan een risicoinschatting op basis waarvan vervolgens een keuze gemaakt moet worden en wat dan dus aanvaardbaar is. Daarmee is dit een politieke keuze, die wat mij betreft thuishoort in de volksvertegenwoordiging. Bestaande boerderijen mogen nog gewoon doorgaan met hun bedrijfsvoering. Voor nieuwe geitenboerderijen kunnen we de besluitvorming zo snel mogelijk in gang zetten. Maar wel echt alleen als het veilig kan en daar geen twijfel over is. In Gelderland en Brabant, waar de sector overigens veel groter is, bestaat ook een moratorium. We lopen straks het risico dat we dus ook hun geiten en gezondheidsrisico's daarvan richting Noord-Holland krijgen. Wat de D66-fractie betreft kunnen we dit dus niet overhaast gaan doen, moeten we hier rustig het debat over gaan voeren als het RIVM-rapport er ligt. De gezondheid van onze inwoners gaat voorop. D66 zal dus ook tegen het voorstel stemmen.

De **VOORZITTER**: Statenlid Freeman van GroenLinks.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Dank voor het woord, voorzitter. Voorzitter, het ging vandaag al even over onze kerntaken hier in deze vergadering en de vraag waar we ons als Staten mee bezig moeten houden. Dat deed me denken aan een taak waar de provincie zich blijkbaar veertig jaar geleden mee bezig hield. Namelijk, de Bokkenverordening. Volgens die Bokkenverordening mocht je alleen bokken houden als je lid was van een erkende geitenfokvereniging. Maar goed, dat was toen. Vandaag bespreken we de Omgevingsverordening en dan in het bijzonder het delegatiebesluit met betrekking tot de geitenstop. Dat is de maatregel waardoor er sinds 2018 geen nieuwe geitenhouderijen zijn toegestaan en bestaande geitenhouderijen niet mogen uitbreiden, en of die geitenstop dus mogelijk kan worden versoepeld of niet. In december wordt naar verwachting een onderzoek van het RIVM afgerond, waarmee we meer te weten komen over de oorzaak van de verhoogde kans op een longontsteking bij mensen die in de buurt van een geitenhouderij wonen. De vraag die voorligt is of we de bevoegdheid om de geitenstop sneller te kunnen wijzigen, willen delegeren aan Gedeputeerde Staten. Wat voor GroenLinks belangrijk is, is de mogelijkheid om een eventuele wijziging van de geitenstop in deze zaal met elkaar te bespreken alvorens deze wijziging intreedt. Ja, dat kan als we de bevoegdheid bij Provinciale Staten laten. Een gevolg daarvan is dat deze wijziging dan per 1 januari 2026 intreedt. Als we besluiten deze bevoegdheid te delegeren aan Gedeputeerde Staten, kan het een halfjaar eerder. Volgens het processchema dat we hebben ontvangen, is ook in dat geval mogelijk om de commissie Ruimte te consulteren. Wat we hiermee bereiken is dat we onszelf als Provinciale Staten de mogelijkheid geven om de geitenstop sneller aan te passen als de gezondheidseffecten van geitenhouderijen dat toelaten. En zo niet, dan blijft de geitenstop natuurlijk bestaan.

Over het scenario waarbij deze bevoegdheid aan Gedeputeerde Staten wordt gedelegeerd, heb ik de volgende vraag.

De **VOORZITTER**: Ik dacht dat u even twijfelde.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Ja, ik dacht, ik laat even de zin afmaken. Ik sla toch even aan op de vraag van GroenLinks. De commissie wordt geconsulteerd, dus alles komt goed, we kunnen meepraten. Maar dat is toch echt wat anders dan of wij erover besluiten of niet en er hierover stemmen in de Statenzaal. Is GroenLinks het met D66 eens dat het betekent dat we dus wel degelijk gewoon GS delegeren en zelf hier veel minder invloed op gaan hebben?

Statenlid **FREEMAN** (GL): Sta me toe mijn volgende zin uit te spreken, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat dacht ik al.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Over het scenario waarbij deze bevoegdheid aan Gedeputeerde Staten wordt gedelegeerd, heb ik de volgende vraag. Als blijkt dat er in de commissie Ruimte gerede twijfel bestaat over een eventuele wijziging van de geitenstop, is het dan mogelijk om de geitenstop alsnog tijdens een Statenvergadering te bespreken? Als die mogelijkheid bestaat, hebben we in principe dezelfde situatie als wat we beoogden tijdens de commissie, maar met de mogelijkheid om een halfjaar eerder de geitenstop te wijzigen of in stand te laten nadat we de resultaten van het onderzoek hebben gezien.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Hartelijk dank. Dat beantwoordt inderdaad een deel van mijn vraag. Dank u wel, via de voorzitter. Dan wil ik even vragen. Gerede twijfel. Ziet GroenLinks het dan voor zich dat één partij genoeg is of moet er een soort van advies met een meerderheid van zetels worden gegeven?

Statenlid **FREEMAN** (GL): Het lijkt me niet per se de meest nuttige besteding van onze tijd om hier precies de harde grens van wat nou gerede twijfel is en wat niet, te gaan bediscussiëren. Want dan roep ik iets en dan zegt u weer misschien weer wat anders. Voorzitter, ik denk dat we het beste eerst het antwoord van Gedeputeerde Staten kunnen afwachten. En als dan blijkt dat er gerede twijfel is- Ik denk dat niemand zal ontkennen dat er gerede twijfel is als die er daadwerkelijk is. Zie de vorige commissie Ruimte als voorbeeld. En dan zouden we dat dus op dat moment kunnen bespreken. Maar ik ben benieuwd naar de antwoorden van de gedeputeerde en stel voor dat we dan niet op premature wijze, ja, met elkaar gaan filosoferen over 'wat als-scenario's' en wat dan al dan niet gerede twijfel zou zijn. Ik denk dat iedereen dat wel weet.

De **VOORZITTER**: De heer Mantel, JA21.

De heer **MANTEL** (JA21): Voorzitter, ik zie af van mijn bijdrage.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek, Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter. En u verwacht natuurlijk van de Partij voor de Dieren dat ze een heel verhaal over de geitenhouderij inhoudelijk gaan vertellen. Dat wilde ik vandaag niet doen. Want de eerste woorden die mij te binnen schoten toen ik dit voorstel zag, was eigenlijk: ziende blind en horende doof. Want de discussie in dit huis is al een halfjaar gaande, zowel in het Presidium als hier in de Statenzaal, over de marginale rol die de Provinciale Staten hier is gaan spelen gedurende deze periode. Dat is al meerdere malen in de diverse gremia te berde gebracht – niet alleen door mij, ook door de heer Mülder, de heer Van den Berg en de heer Klein – dat we een babbelclub aan het worden zijn. En wat gebeurt er? Tot grote verbazing. We krijgen eerst ook nog eens een keer een verwonderingensessie – daar wil ik verder niet te veel op ingaan – die eigenlijk naadloos aansluit bij de constateringen die wij al hebben gedaan. En wat gebeurt hier nu? Er komt een delegatiebesluit. Er gaan weer dingen bij PS worden weggehaald. En GroenLinks zegt eigenlijk gewoon van nou, dat vinden we eigenlijk wel goed. Ja, echt, mijn mond valt echt open. Dus ik geef Statenlid Freeman de gelegenheid om even naar de microfoon te lopen.

De **VOORZITTER**: Dat is heel netjes van u. Het woord is aan Statenlid Freeman.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Meneer Hollebeek, dat heb ik helemaal niet gezegd en dat weet u ook wel, zeg ik via de voorzitter. Het enige dat ik heb gevraagd is of het mogelijk is, als er dus gerede twijfel in de commissie ontstaat, om het alsnog in Provinciale Staten te gaan bespreken. Ik heb helemaal niet gezegd dat ik het zo prima vind. Anders heeft u een hele andere bijdrage gehoord dan ik bedoelde te geven.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan heb ik een vervolgvraag aan u. Is het dan niet beter om het gewoon sowieso te doen als u het alsnog mogelijk wil maken?

Statenlid **FREEMAN** (GL): Voorzitter, ik wacht graag het antwoord van de gedeputeerde af alvorens ik daartoe overga. En dan zie ik in tweede termijn wat daar uiteindelijk het standpunt van is.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik ga inderdaad verder. Ik zie wat hier gebeurt. We hebben het er in de commissie over gehad. De gedeputeerde komt dan met een verhaal van, ja, de sector en de sector dit en de sector dat, het is allemaal best wel sneu en- Maar luister, tijdens de geitenstop is het aantal geiten in Noord-Holland gewoon toegenomen. En dat heeft te maken met het opvullen van de onbenutte ruimte. In 2021 is het zelfs met vijftien procent toegenomen. En bovendien, we hebben het hierover inderdaad een sector, maar dit is een sector, melkgeiten, dat zijn iets meer dan veertig bedrijven, volgens mij, in Noord-Holland, terwijl we iets meer dan vierhonderdduizend bedrijven hebben. Dus we hebben het hier over één tienduizendste deel en daar moeten we allemaal in de pas voor springen en onze delegatie als PS voor gaan weggeven om die nou eventjes, in goed Nederlands gezegd, te gaan pleasen. Ja, ik zie dat niet. Goed. Gaan we dat namelijk dan ook voor dat andere 9999e deel van de bedrijven doen? Want wat is er nu belangrijker: dat we dit gaan doen, dat we elke sector op zich gaan pamperen? Of zorgen we hier dat we die discussie, die hier al zo lang gaande is, dat we die rol van PS – en ik kijk niet eens meer naar GS, ik kijk naar de zaal – dat wij als PS staan voor onze rol.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Dank u wel voorzitter. Volgens mij, zitten wij hier in de Staten namens alle Noord-Hollanders, dus ook die geitenhouderijen. Dus u kunt wel zeggen: nou, daar hoeven we niet voor klaar te staan. Volgens mij moeten we voor iedereen klaar staan en iedereen zijn verhaal terug kunnen horen. Dus als u nu een groep uitsluit vind ik wel behoorlijk zwaar.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan heeft u mij verkeerd begrepen. Ik sluit niemand uit. Ik zeg alleen: moeten we dan dit soort regels voor al die tienduizend evenredige sectoren, bedrijven, ook gaan doen? Want dan kunnen wij als PS gewoon naar huis gaan en dan kunnen we alles wat we hier doen, schriftelijk af gaan doen. En daar waak ik voor. En dan kunnen we zeggen van, ja, er komt een consultatie via een Bij-stuk, ook wel babbelstuk genoemd. Dat wil ik niet. Het gaat ons erom dat wij onze rol nou eens een keertje pakken. We zien met lede ogen aan dat we steeds meer van onze bevoegdheden weg laten sijpelen. Waar besluiten we nou nog over? Die paar besluiten die we nu krijgen, dat is nu een besluit, daar wordt eigenlijk gezegd van, we besluiten dat we minder gaan besluiten. Nou, daar wil ik voor waken.

Statenlid **GIELEN** (GL): Ja, voorzitter, ik voel me dan toch genoodzaakt om hier wel wat over te zeggen, omdat het veel breder gaat dan die geitenstop. Volgens mij bespraken we hier vandaag nog de kaderbrief. Voeren we daar als PS heel goed onze bevoegdheden uit, worden er allerlei moties en amendementen ingediend waar gewoon een debat over wordt gevoerd met GS. Dus ik vind het vrij kwalijk als de heer Hollebeek ons nu gaat reduceren tot een babbelclub. Dat zijn wij niet. We hadden hier vandaag nog een mooi debat dat dat volgens mij laat zien.

De **VOORZITTER**: Nou, ik wil even, voordat we verder gaan in de zaal, verzoeken niet het woord te nemen als u niet het woord heeft. Hier wordt het debat gevoerd en zo wil ik het graag houden. Ik geef het woord terug aan de heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Nee, hoor, maar, voorzitter, ik vind het op zich wel hartstikke goed, want ik wilde daar ook juist komen wat Statenlid Gielen net inbracht. Ik heb vandaag gezien, dus u was waarschijnlijk iets te vroeg met uw interruptie, dat er vanuit GS op een andere manier gehandeld is. En ik denk ook wel dat dat een beetje een resultante is – maar ja, dat kan ik alleen maar zelf bevroeden – van de discussies die de afgelopen tijd zijn gevoerd. En inderdaad, Statenlid Gielen, u heeft gelijk: we hebben vandaag een stuk constructievere medewerking, niet alleen vandaag, ook het weekend richting deze Statenvergadering toe, een stuk meer coöperatieve houding, laat ik het zo zeggen, gezien. En ik ben het met u eens dat ik dat een mooi voorbeeld vind. Maar dat neemt niet weg dat ik juist dit ene voorbeeld daardoor niet wil weg laten lopen. Want ik vind echt dat wij als PS ons onze bevoegdheden niet af moeten laten nemen. En vooral in een tijd waarin er steeds meer zorgen zijn over onze democratie en hoe die onder druk staat. En dan vind ik dit gewoon onhandig, onverstandig en bovendien vind ik het, en dat is misschien best wel een groot woord, ook ongepast. En ik vertrouw er dus eigenlijk op dat wij ons als PS niet meer nog meer bevoegdheden af laten nemen.

En ik wil eigenlijk, nou ja, zeggen- Duidelijkheid, daar hebben we het al over gehad. Dus ik wil het eigenlijk hierbij laten voor nu, voor deze eerste termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we naar de heer Stulemeijer van 50PLUS.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Ik had in mijn stoutste dromen niet kunnen vermoeden dat ik ooit nog eens wat over de geitenhouderij zou vertellen. Maar goed, daarom heel kort. De heer Hollebeek heeft net een zodanig verhaal gehouden dat ik dat bijna zou kunnen dubbelen. En dat doe ik maar niet. Artikel 6.44 van de Omgevingsverordening Noord-Holland 2022, wijzigen of intrekken indien uit het VGO-onderzoekspanel van het RIVM volgt dat bij deze wijzigingen, intrekking, gelet op het voorzorgsbeginsel, aanvaardbaar is. Dat wil zeggen, als iets aanvaardbaar is, hoeft u dat nog niet te doen. En wij raden het u af. Als vijftigplus zijn wij er niet voor dat PS de bevoegdheid aan GS delegeert. Maar ook gelet op het voorzorgsbeginsel is deze delegatie niet aanvaardbaar. De bevoegdheden van de Staten willen wij bij voorkeur niet laten inperken door GS. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik kan GS wel hier horen overleggen trouwens. Het laatste woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel. We hebben veel begrip voor de situatie waarin geitenhouders zitten en wij ondersteunen de wens van het college om op korte termijn de geitenstop op te heffen indien uit onderzoek blijkt dat er geen onaanvaardbaar risico is voor omwonenden. Maar de vraag of de risico's wel of niet aanvaardbaar zijn en welke consequenties daaraan verbonden moeten worden, is nou eenmaal een politieke afweging. En wij vinden dat die per definitie door Provinciale Staten genomen moet worden. Wij roepen daarom GS op om een procedure te bedenken waarbij we én die snelheid kunnen realiseren, maar de politieke besluitvorming in stand houden en laten waar die hoort bij PS.

En het viel ons eerlijk gezegd tegen dat we een brief hebben gekregen over een processchema, maar zonder antwoord op de belangrijkste vraag, namelijk, waarom kan het niet sneller? Vanuit de Staten kan ik in ieder geval zeggen dat wij alle bereidheid hebben om mee te werken aan een spoedprocedure, ook als daarvoor een extra vergadering noodzakelijk is. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En u bent ook door uw spreektijd heen. Dan geef ik nu in eerste termijn het woord aan gedeputeerde Rommel. Beemsterboer. Ja, ik wilde even kijken of u allen nog wakker was.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Het is gelukt, voorzitter.

Dank voor alle inbreng. Inderdaad, de brief van de inzender waar mevrouw Den Boer van BBB naar verwees, die geeft al aan hoe zeer dit leeft onder de geitenhouders die al best wel lang hun bedrijf stil zien liggen. We hebben inderdaad een praktische procedure gezocht om, als dat RIVM-onderzoek positief uitpakt, dan snel medewerking te kunnen verlenen. En eigenlijk is de enige vraag die die mij gesteld is van GroenLinks, en dat is, als nou blijkt dat er in die commissie Ruimte, als die erover spreekt, toch twijfel is, kan dan PS, de ChristenUnie gaf zelfs aan ‘in een spoedprocedure’ daar mogelijk nog voor bijeenkomen. Ja, en dat is mogelijk. Dus als u besluit om daar een spoedprocedure voor te doorlopen, dan kan vlak na die commissievergadering bijvoorbeeld de Statenvergadering bijeenkomen en dan hebben we alsnog bijna dat halfjaar gewonnen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Vraagje. Want de gedeputeerde zegt nu dat die bedrijven stilliggen, maar het is toch alleen zo dat er niet meer geiten mogen komen nu? Dus de rest van de bedrijfsvoering gaat toch gewoon door?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat is juist. En in sommige gevallen leidt dat best wel tot pijnlijke situaties, omdat voorgenomen en reeds gefinancierde verhuizingen bijvoorbeeld nog niet geëffectueerd zijn.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel, voorzitter. Kan de heer Beemsterboer bevestigen dat het RIVM-rapport inderdaad naar het waarom kijkt? Dat de risico's in feite al bekend zijn, namelijk

dertig procent meer longontstekingen. Dat als er een positieve uitkomst komt, in zoverre, dat er mitigatiemaatregelen nodig zijn, dat het sowieso tijd gaat kosten. Met andere woorden, dat die snelheid eigenlijk sowieso in het geding is?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik ben een iets optimistischer mens, denk ik. Maar het RIVM doet inderdaad onderzoek naar hoe het kan dat er een verhoogd risico op longontsteking rond geitenhouderijen is. Wat het resultaat van het onderzoek is, dat zullen we met elkaar moeten gaan beoordelen zodra het resultaat beschikbaar is.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Maar dan begrijp ik de heer Beemsterboer ook wel dat juist het hele feit dat het RIVM sowieso niet met een zwart-witscenario komt, er zullen altijd risico's zijn, dat dat een politieke vraag is die gewoon hier thuishoort. Met andere woorden, ik ben er sowieso op tegen, maar als we dan zo'n constructie gaan invoeren met dat het in de commissie wordt besproken, mag ik ervan uitgaan dat, als er ook maar bij één partij twijfel is, we gewoon een PS-vergadering gaan doen waarin moties en amendementen en tegen gestemd kan worden?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat is natuurlijk uiteindelijk aan de Staten of u zo'n spoedvergadering wil beleggen en hoe u daar dan mee omgaat. Maar ik ga niet in uw vergaderschema treden.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Berkvens, nog één vraag? Anders ga ik naar meneer Klein.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dan hoor ik hierbij de toezegging dat er sowieso bij ook maar enige twijfel bij ook maar één partij er gewoon een normale gang van zaken is waarin we het volledige traject gaan afleggen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dat heb ik niet helemaal gehoord, mevrouw Berkvens, Maar dan moet u wellicht die vraag nog een keer stellen, want anders komt het verkeerd in de notulen. U heeft nu iets in de mond van de gedeputeerde gelegd wat ik ook niet heb gehoord. Dat moet ik toch even corrigeren.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): In dat geval, als er ook maar bij één partij twijfel is in de commissievergadering, dan komen wij bijeen in PS en kunnen we ook gewoon tegen het uit de Omgevingsverordening halen, stemmen.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, daar kan ik geen antwoord op geven denk ik, want volgens mij is dat aan het Presidium of de Agendacommissie.

De heer **KLEIN** (CU): Nou, daar wilde ik graag even op doorgaan, want ik ben dan benieuwd hoe u dat voor zich ziet, dat er een extra vergadering kan komen. Tot nu toe is het ons als Staten nooit gelukt om over een stuk in de PS-vergadering te spreken waar geen voordracht voorlag vanuit PS. Nu hebben we van de griffier gehoord dat we misschien onszelf te kort hebben gedaan daarin, maar ik denk wel dat het goed is dat we dan op dit moment goed met elkaar afspreken hoe we dat gaan inrichten. En wat mij betreft zou het dan beter andersom kunnen zijn: we plannen nu een procedure waarbij er een voordracht komt; en als dan in de commissie blijkt dat iedereen zegt, unaniem, dit is een prachtverhaal, we kunnen die donderdagavond wel beter besteden, dan kunnen we altijd een vergadering annuleren.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat is in het kader van de snelheid ook gewoon mogelijk, want wij krijgen ook een voordracht in GS. Dus daar zit niet zo'n heel groot verschil tussen en dus ook niet zoveel procedure-tijdverlies.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dan zou ik toch aan GS willen vragen of zij dan met een aangepast procedurevoorstel kunnen komen, waarin dat is opgenomen, zodat wij weten dat inderdaad die beslissingsbevoegdheid niet bij PS wordt weggehaald en we tegelijkertijd die snelheid kunnen realiseren.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, nu ben ik toch een klein beetje in verwarring, want ik hoorde de heer Klein net zeggen: als het nodig is, kunnen we zelfs een spoedvergadering

bijeen bijeenbrengen, dat kunnen we dan beoordelen. En nu zegt hij: nee, u moet vooraf alvast een spoedvergadering bijeenbrengen. Ik zou u toch adviseren dat u dat eerst beoordeelt.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik denk dat ik nu toch behoefte heb aan ondersteuning van de griffie om te snappen hoe we dit gaan organiseren. Ja, misschien moeten we dan zo even schorsen om daar advies over te vragen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Berkvens, heeft u nog een andere interruptie? Nee? Dan schors ik even voor vijf minuutjes.

Schorsing 20.38 tot 20.53 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, mag ik u verzoeken te gaan zitten? We hadden een speciaal onderonsje op de verjaardag van de heer Hollebeek. We hebben even kort overleg gehad en als ik goed ben geïnformeerd, zou er in ieder geval een brede steun zijn om de tweede termijn van dit debat volgende week te voeren, zodat partijen nog de mogelijkheid hebben om wellicht na te denken over al dan niet moties of amendementen, tenzij iemand daar nu bezwaar tegen heeft. Want het is eigenlijk, zou je kunnen zeggen, een ordevoorstel om dit stuk, de tweede termijn hiervan, een week te verplaatsen. Mevrouw Uiterwijk, JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter, wij hebben daar geen bezwaar tegen. Alleen, wij zien wel steeds meer agendapunten gepropt worden in een vergadering van vier uur voor komende week. Dus we vragen ons even af hoe daar dan mee omgegaan wordt.

De **VOORZITTER**: Dan moet u of heel snel vergaderen of we moeten de vergadertijd en de spreektijd daarop aanpassen, want dat zullen we natuurlijk herberekenen. Het mag niet zo zijn dat u volgende week daardoor gekort wordt in spreektijd. Dus kijk heel aardig naar de griffie. Maar wij zullen een herberekening maken van de spreektijd voor volgende week. We beginnen dan om 13.00 uur en daarna hebben wij een gezellig samenzijn met een barbecue. Als we daar een half uurtje later aan beginnen, is dat niet erg.

De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, ik heb het vanmorgen in het Presidium al geopperd. Toen werd gezegd: er is rekening gehouden met het interpellatiedebat die verschuift. Het gaat mij niet zozeer om de spreektijd, het gaat mij om de fysieke vergadertijd. Ik zou er toch wel heel veel waarde aan hechten dat we wellicht toch een uurtje eerder zouden kunnen beginnen, want er komt nu weer een punt bij. Ik denk dat het nu wel gerechtvaardigd is om het wel te doen. Maar dat is misschien ook aan de Staten om daar een uitspraak over te doen.

De **VOORZITTER**: Laat ik met u afspreken dat ik, voordat ik deze vergadering schors tot volgende week, daar nog even op terugkom. Dan kan de griffie daar even over nadenken.

Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik had toch niet het idee dat datgene wat ik opperde, dat dat helemaal goed landde bij alles en iedereen. Het is een heel praktische oplossing, namelijk, GS neemt de voordracht terug, schrijft hem zo op als nu in het debat naar buiten is gekomen. Namelijk wel de snelheid, maar niet de beslissing bij PS weghalen. En komt na het reces met een nieuwe voordracht. Dat is dan bij wijze van spreken een hamerstuk. Ik wil het nog maar eventjes in de groep gooien, want dit wordt echt broddelwerk, met alle mogelijkheden van dien. Want elke keer, we gaan het ter inzage leggen, krijgen we discussie over de ter inzagelegging. En elk besluit wat wordt voorgelegd, wordt aanleiding tot discussie. Lijkt me niet handig. Laten we het nou praktisch aanpakken: neem terug, kom na het reces met een goede voordracht; en GS kan er nog even over overleggen.

De **VOORZITTER**: Ik wil het toch houden bij het voorstel wat ik net heb gedaan. Daar heb ik een meerderheid van de Staten net over gehoord. En broddelwerk, ja, dat is uw kwalificatie. Volgens mij willen partijen overwegen om nog een mogelijkheid te hebben om een gedegen amendement

te kunnen maken en dat volgende week zo nodig in de tweede termijn te kunnen indienen, waarna wij volgende week daarover kunnen stemmen met elkaar. Dat gezegd hebbende, schors ik dus nu het stuk, de verdere behandeling van agendapunt veertien. Daar gaan we dus de vijftiende mee verder, met inachtneming van het feit dat we een- U heeft de microfoon nog aanstaan, mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Nee, want ik stak mijn hand op om-

De **VOORZITTER**: Ja, maar was nog aan het woord. Dus als u hem even uitzet, dan geef ik u het woord als ik uitgesproken ben. Met inachtneming van het feit dat ik net heb toegezegd om de griffie nog even te laten kijken naar de spreektijden en wellicht dat we iets eerder kunnen beginnen.

Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb keurig op mijn beurt gewacht uiteindelijk. Maar dit was een ordevoorstel wat ik deed en dat moet even in stemming worden gebracht.

De **VOORZITTER**: U wilt het ordevoorstel in stemming brengen. Dat doen wij terstond, zoals u weet. Het voorstel van mevrouw Alberts is dat het college het stuk gaat intrekken. We kunnen niet een ordevoorstel met een ordevoorstel gaan doen.

De heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ik zou wel willen opmerken dat het dan relevant is dat alle informatie op tafel ligt en dat, als het ordevoorstel aangenomen wordt, de versnelde procedure niet meer mogelijk is, want dat hebben we net met elkaar in het onderonsje uitgevogeld.

De **VOORZITTER**: Ja, maar dat dat is aan u of u wel of niet meegaat met het ordevoorstel van mevrouw Alberts. Mevrouw Alberts wil dat we dat nu in stemming brengen. Dat ga ik nu doen. Het voorstel van mevrouw Alberts is dat het college het stuk van de agenda zou halen; of althans, dat u het stuk van de agenda haalt, want uiteindelijk gaat u over de agenda als Provinciale Staten en niet het college. Dus als u voorstemt, dan bent u voor het ordevoorstel dat het van de agenda gaat. Bent u tegen, dan is, zoals we net hebben afgesproken, de verdere behandeling van dit agendapunt volgende week. Dus ‘voor’ gaat het van de agenda af en dan komt het pas terug op het moment dat het college het wederom inbrengt. Bent u tegen, dan komt het volgende week terug voor een tweede termijn en de mogelijkheid tot het indienen van een amendement. Ik open de stemming. Er zijn volgens mij 54 geldige stemmen uit te brengen vandaag.

Dan zijn er 54 geldige stemmen uitgebracht. Met 42 stemmen tegen en twaalf voor is het ordevoorstel verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, SP en 50PLUS. Daarmee gaan wij dus op 15 mei over tot behandeling van de tweede termijn van dit stuk.

En dan sluit ik nu, althans, ik moet zeggen, schors ik eigenlijk de behandeling van agendapunt 14 tot volgende week.

De tweede termijn wordt geagendeerd voor de Provinciale Statenvergadering van 15 juli 2024.

15. Indien aan de orde: advies GS op motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

De **VOORZITTER**: En komen wij bij de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. En daar hebben wij er een tweetal van ontvangen. Die zullen nu van advies worden voorzien door gedeputeerde Olthof.

Dames en heren, even centraal alstublieft. Toelichting- Dames en heren, ik weet het niet, maar we hebben nog steeds een Statenvergadering. Ik wil u nu toch even verzoeken, het is 21.00 uur en ik wilde met u nu graag verder gaan. De heer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Twee moties Vreemd. De eerste is motie M47. Die is niet zozeer aan GS, maar die is aan de Staten zelf. Ik wil daar verwijzen naar de toelichting die ik heb gegeven op de motie van JA21 net, die ook ging over de motie Teunissen. Ik begrijp dat u hier zelf een uitspraak wil doen over de ondersteuning van die motie. Die laat ik ook aan u. Ik ga er ook geen preadvies op geven. Dus ik laat het verder aan u wat u daarmee doet. Ik zal in ieder geval de uitkomsten daarvan meenemen in het gesprek wat ik met de staatssecretaris en de minister ga voeren over deze motie.

Dan, voorzitter, een andere motie Vreemd, de Jacobskruiskruid bestrijding.

De **VOORZITTER**: Motie M48.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Motie M48. Voorzitter, we zijn bekend met de nadelen van de genoemde soorten. Tegelijkertijd, en dat wil ik toch ook wel meegeven, maken jacobskruiskruid en ook andere soorten, zoals de akkerdistel, de bermkruiskruid, speerdistel – heb ik niet zelf verzonnen, heb ik meegekregen als annotatie – die maken wel een onderdeel uit van de biodiversiteit. Ze vervullen ook een belangrijke rol in dat ecosysteem. Maar daarom is een generieke bestrijding in de provincie en de gehele provincie dan ook niet aan de orde. Maar om de nadelen aan te pakken, is er wel een handelingskader beschikbaar wat we ook gebruiken voor de gerichte bestrijding op die plekken waar de genoemde soorten een gevaar kunnen opleveren voor vee of extensief beheerd grasland van aangrenzende percelen. Het beheer van ons areaal zal ook volgens dat kader worden uitgevoerd. Het uitgangspunt is hierbij dat de eigenaar verantwoordelijk is voor een goed beheer van zijn eigendommen en voorkomt ook overlast. Bij melding – en ik zal ook zorgen dat op de website even extra verwezen wordt naar dat meldpunt – van jacobskruiskruid of andere soorten kan contact worden opgenomen met de provincie en zullen wij de betreffende locatie beoordelen en maaien als dat nodig is. Er wordt een melding gedaan via het servicepunt waarna de aannemer dit oppakt.

En dan nog een laatste punt hierover. De provincie zelf handelt actief bij het beheer van haar bermen. Wij maaiden de planten weg op de plekken waar deze grenst of te dichtbij staat bij percelen die gebruikt worden voor kuilgras of als hooiland. En voor pachters van provinciale gronden is er een informatieblad beschikbaar waar is omschreven op welke wijze er met de distels omgegaan moet worden. Dus, ik denk, er ligt een plan van aanpak. We zijn er actief mee bezig. Ik zal op de website nog extra verwijzen naar het servicepunt. Daarmee is denk ik deze motie overbodig. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

16. Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordrachten van Provinciale Staten 8 juli 2024.

Moties Vreemd aan de Orde van de Dag

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij agendapunt 16. Dat is de gebundelde stemming van alle moties, amendementen en voordrachten. Nogmaals, 54 stemmen kunnen er vanavond worden uitgebracht.

Als eerste ga ik in stemming brengen de motie Vreemd aan de Orde van de Dag, motie M47. Ah, mevrouw De Sain.

Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Voorzitter, naar aanleiding van de toezeggingen van de heer Olthof trekken wij de motie jacobskruiskruid bestrijding in.

Motie 48 'Jacobskruiskruid bestrijding' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Goed, dan gaan we terug naar motie M47. Dat is de positieve houding naar motie Teunissen, ingediend door de Partij voor de Dieren, JA21, ChristenUnie, SP, D66, 50PLUS en Volt. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst of een stemverklaring? Aantekening? Dan open ik nu de stemming voor motie M47. De stemming is gesloten.

Motie 47 ‘Positieve houding naar motie Teunissen’, ingediend door Partij voor de Dieren, JA21, ChristenUnie, SP, D66, 50PLUS en Volt.
Motie 47 is met 34 stemmen voor en 20 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: BBB, VVD, CDA en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Motie M48 is ingetrokken.

Jaarstukken 2023 Provincie Noord-Holland (VD-34)

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de stemming over de Jaarstukken 2023, voordracht 34. Als eerste- Even kijken. We hebben maar één motie op de jaarstukken. Dat is motie M49, ingediend door Forum voor Democratie: provinciale uitgaven structureel in lijn met inkomsten. Ik open de stemming voor motie M49. 54 Stemmen zijn uitgebracht. De stemming is gesloten.

Motie 49 ‘Provinciale uitgaven structureel in lijn met inkomsten!’, ingediend door Forum voor Democratie.
Motie 49 is met 8 stemmen voor en 46 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming voordracht 34, de Jaarstukken 2023. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Aantekening. Dan open ik nu de stemming voor voordracht 34, de Jaarstukken 2023. De stemming is gesloten.

Voordracht Jaarstukken 2023 Provincie Noord-Holland (VD-34).
Voordracht 34 is unaniem aangenomen.

Kaderbrief 2025 (VD-35)

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu over tot de stemming van voordracht 35. Dat is de Kaderbrief 2025. Er zijn een aantal amendementen ingediend. Die zullen wij eerst in stemming brengen en vervolgens de moties en daarna de voordracht zelf. De griffier en ik heb even gekeken naar de volgorde van de amendementen, maar die kunnen in volgorde dat ze zijn ingediend in stemming worden gebracht. Het eerste is amendement nummer A14, ingediend door de Partij voor de Dieren, ChristenUnie en GroenLinks, Schrap besparing op groen kapitaal. Iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring? Met aantekening? Dan open ik de stemming voor amendement nummer A14. 54 stemmen uitgebracht.

Amendement 14 ‘Schrap besparing op Groen Kapitaal’, ingediend door Partij voor de Dieren, ChristenUnie en GroenLinks.
Amendement 14 is met 44 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV, CDA en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik je in stemming amendement A15, ingediend door het CDA, D66 en de PVV, Continuering sterke betrokkenheid provincie bij toerisme. Iemand die hoofdelijke stemming, stemverklaring, aantekening wenst? Dan open ik de stemming voor amendement A15. 54 stemmen zijn uitgebracht.

Amendement 15 ‘Continuering sterke betrokkenheid provincie bij toerisme’, ingediend door CDA, D66 en BBB.
Amendement 15 is met 45 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV, Volt, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Amendement A16, ingediend door de ChristenUnie en Volt, Extra gelden voor de ov handhaven. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil? Iemand stemverklaring of een aantekening? Open ik de stemming voor amendement A16. 54 stemmen zijn uitgebracht.

Amendement 16 ‘Extra geld voor ov handhaven’, ingediend door ChristenUnie en Volt.
Amendement 16 is met 15 stemmen voor en 39 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, Volt, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: In stemming breng ik nu amendement nummer A17, ingediend door de ChristenUnie, Stimuleren biobased bouwen. De stemming is geopend. Is er iemand die hoofdelijke stemming- Excuses. Stemverklaring of aantekening? De heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Mijn stemverklaring is dat dit amendement ziet op het toevoegen van dit geld bij de kaderbrief. Mocht het amendement onverhoopt niet aangenomen worden, dan zegt dat natuurlijk niks over wat we bij eventuele vervolgmomenten gaan doen met extra geld voor biobased bouwen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog een stemverklaring? Excuses dat ik iets te snel was. Opnieuw zullen we stemmen over amendement A17. 54 geldige stemmen uitgebracht.

Amendement 17 'Stimuleren biobased bouwen', ingediend door ChristenUnie.
Amendement 17 is met 17 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, Volt, CDA, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Komen we bij amendement A18, ingediend door de VVD, de BBB en het CDA, Investeren in veiligere wegen en betere fietspaden in de provincie en leefbaarheid in Broek in Waterland. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? Ja, mevrouw Aalberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Dank u wel, voorzitter. Hoewel wij het begin van de onderdoorgang Broek in Waterland hebben meegemaakt en de wens van de bewoners ook gehoord hebben, zien wij dat dit project zo langzaam, maar zeker een onbetaalbaar project wordt wat het knelpunt niet gaat oplossen, omdat bij Het Schouw het werkelijke knelpunt ligt. En dan vinden we het zonde van het geld om nog voor die onderdoorgang te gaan. Wij zijn af gegaan van dit plan.

De **VOORZITTER**: Anderen nog een stemverklaring? De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Wij zien inderdaad dat er bij Het Schouw ook werk aan de winkel is, maar dat gaat ook gebeuren in de komende jaren. We zien toch een meerwaarde voor de bewoners van Broek in Waterland. We waren wel wat kritisch over de de verbinding tussen het dorp zelf, maar zowel de fractie van de VVD als de gedeputeerde hebben duidelijk gemaakt dat er nog ruimte zit om hier verder over in te gaan. Dus we zullen voorstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Open ik de stemming voor amendement A18. 54 Stemmen binnen, de stemming is gesloten.

Amendement 18 'Investeer in veiligere wegen en betere fietspaden in provincie en in leefbaarheid in Broek in Waterland', ingediend door VVD, BBB en CDA.
Amendement 18 is met 52 stemmen voor en 2 stemmen tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: SP.

De **VOORZITTER**: Komen we nu bij de moties die ingediend zijn bij agendapunt 11, de voordracht Kaderbrief 2025. De eerste motie die ik in stemming ga brengen, is motie M50, ingediend door D66 en JA21, Waterrecreatie graag wel veilig. Iemand hoofdelijke stemming? Stemverklaring? De heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik had deze motie ingetrokken.

Motie 50 'Waterrecreatie, graag wel veilig' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Dank. Dat gaat snel. Zullen we M51 proberen dan? Motie M51. Heeft u ook ingetrokken?

De heer **MÜLDER** (D66): Ik had die motie ingetrokken.

Motie 51 'Sterke retail, meer woningen' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Nu krijgen we er snelheid in. M52 dan. Ja, dank u wel. Motie M52, ingediend door D66, Volt, Partij voor de Dieren. De titel is Geld voor transitie en natuur, nog steeds de laagste opcenten. Iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring? Iemand aantekening? Dan open ik de stemming van motie M52. 54 Stemmen binnen. Stemming is gesloten.

Motie 52 'Geld voor transitie en natuur, nog steeds de laagste opcenten', ingediend door D66, Volt en Partij voor de Dieren.
Motie 52 is met 12 stemmen voor en 42 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, JA21, Volt en ChristenUnie.

De **VOORZITTER**: Motie M53 is ingetrokken. Dan ben ik nu bij motie M55, ingediend door JA21 en de Partij voor de Vrijheid, Zero-based-budgeting toepassen bij de Begroting 2026. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil? Iemand stemverklaring of aantekening? Graag even centraal nog. Zo niet, dan open ik de stemming voor motie M55. 54 Stemmen binnen.

Motie 55 'Zero-based budgeting toepassen bij Begroting 2026', ingediend door JA21 en PVV.
Motie 55 is met 41 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PvdA, Partij voor de Dieren en Volt.

De **VOORZITTER**: Motie M56, ingediend door JA21, D66 en de SP, Actieve houding ten aanzien van de Tweede Kamermotie Onafhankelijk meten Tata Steel Nederland. Iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring? Iemand aantekening? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie M56. 54 stemmen uitgebracht.

Motie 56 'Actieve houding ten aanzien van TK-motie onafhankelijk meten TSN', ingediend door JA21, D66 en SP.
Motie 56 is met 17 stemmen voor en 37 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, JA21, Volt, SP en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Motie M57 is ingetrokken. Dan breng ik in stemming motie M58, ingediend door het CDA, D66 en Volt. Titel: Verduurzamen maatschappelijk vastgoed is en blijft belangrijk. Iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring. De heer Van den Berg, JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u, voorzitter. Hoewel wij het ontzettend belangrijk vinden dat ook sportverenigingen vitaal blijven, zien wij dit toch niet als een provinciale taak zeker ook wanneer de gelden uit de reserves worden getrokken. Dus begroting op orde? Dan willen we het hier nog eens een keer over hebben.

De **VOORZITTER**: Anderen nog stemverklaring? Aantekening? Zo niet, dan open ik de stemming voor motie M58. En de 54 stemmen zijn uitgebracht.

Motie 58 'Verduurzamen maatschappelijk vastgoed is en blijft belangrijk', ingediend door CDA, D66 en Volt.
Motie 58 is met 38 stemmen voor en 16 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: VVD, JA21, PVV en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Motie M59, ingediend door CDA. Titel": Zorg voor voldoende beheervergoeding. Iemand een hoofdelijke stemming of een stemverklaring? Dat is de heer Vendrig van de BBB.

De heer **VENDRIG** (BBB): Ja, het betreft een stemverklaring, voorzitter. We begrijpen de motie. Er is namelijk budget nodig om de aanwezige natuur te onderhouden. In het hoofdlijnenakkoord is 500 miljoen beschikbaar gesteld voor Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer, afgekort ANLb. Wij willen graag de uitwerking en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden voor natuurbeheer eerst afwachten en vinden deze motie dus te vroeg. Daarom zullen we niet voor deze motie stemmen.

De **VOORZITTER**: De heer Klein, ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, wij zijn een groot voorstander van het zorgen voor voldoende vergoeding voor alle beheertypen. Dus het eerste deel van de motie ondersteunen wij volledig. Maar de alternatieve oplossing die het CDA voorstelt voor het geval er niet voldoende geld is, namelijk het aanpassen van de doelen, dat vinden we geen goede optie. Daarom zullen we tegenstemmen. Maar als het CDA hem op had gesplitst in twee moties hadden we één keer voor kunnen stemmen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Schneemann, Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, wij sluiten ons aan bij de ChristenUnie, want we hebben dezelfde redenatie.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie M59. Stemming is gesloten. 54 stemmen uitgebracht.

Motie 59 'Zorg voor voldoende beheervergoeding', ingediend door CDA.
Motie 59 is met 8 stemmen voor en 46 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV en CDA.

De **VOORZITTER**: Motie M60 is ingetrokken. Motie M61 is ingetrokken. Motie M62 is ingetrokken. Motie M63 is ingetrokken.

En dan zijn we bij motie M64, ingediend door 50PLUS, Gratis openbaar vervoer tijdens daluren voor 67-plussers met een krappe beurs. Iemand hoofdelijke stemming?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik zie geen hand, maar ik hoor wel wat. Maar dat is mevrouw Van der Helm van 50PLUS. Zij vraagt om een hoofdelijke stemming.

De heer Van Tiggelen van PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Een stemverklaring, voorzitter. Dit is symptoombestrijding. Je kan heel makkelijk ouderen meer centjes bezorgen door die energiebelasting eraf te halen bijvoorbeeld.

De **VOORZITTER**: We gaan overigens eerst even kijken of er nog meer stemverklaringen zijn.

Mevrouw Den Boer.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. BBB vindt het een sympathieke motie, maar de kosten zijn hoog: minimaal één miljoen volgens de pilot van Utrecht. GS heeft toegezegd de gemeenten te ondersteunen bij mensen met een lager inkomen die met ov moeten reizen. Dit is volgens BBB voldoende. Daarom kunnen wij deze motie niet steunen.

De **VOORZITTER**: De heer Hollebeek, Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Ja, wij vinden armoede een groot probleem en we zouden er dus eigenlijk voor willen pleiten om bij moties als deze de leeftijd te verlagen van 67 naar nul. Dus eigenlijk vinden we het verhaal wat de gedeputeerde vertelde, genoeg, en we zullen dus tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: De heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Ook wij vinden het een sympathieke motie, maar wij vinden het belangrijk dat we als provincie in algemeenheid een minimumbeleid voeren op openbaar vervoer. En we zijn gerustgesteld door de gedeputeerde. Dus wij zullen ook tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Nog anderen een stemverklaring? Ja, de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik sluit me aan bij de laatste twee stemverklaringen.

De **VOORZITTER**: Andere stemverklaringen nog? Mevrouw Van der Helm, u wil een stemverklaring?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Uiteraard, voorzitter. Ja, ik vind het leuk, hoor, dat u het allemaal sympathiek vindt en dat iedereen best wat minder aan het ov hoeft te besteden. We hebben het hier over een specifieke groep: de ouderen. Het is niet iets wat nieuw is. Dat is ook in een provincie nota bene uitgerold. Dat is ook in een aantal gemeenten hier in de provincie. Maar goed, laat het duidelijk zijn dat partijen in dit huis niet voor de ouderen zijn. 50PLUS wel. Wij gaan voorstemmen.

De **VOORZITTER**: Anderen nog die een stemverklaring willen? Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Geen stemverklaring, voorzitter, maar het is een soort toch van de orde. Ik vind het heel bijzonder dat er namens fracties een stemverklaring wordt afgegeven, terwijl er een hoofdelijke stemming is gevraagd. Ik vind dat een bijzondere fiets om op te zitten.

De **VOORZITTER**: Terecht. Als er mensen zijn in fracties die nu alsnog een stemverklaring willen uitbrengen, dan mag dat ook, want het zou zelfs kunnen zijn dat binnen fracties verdeeld wordt gestemd, als u daar behoefte aan heeft. Maar u bent mij voor, want dat zou mijn laatste vraag geweest zijn. Dat als er nog anderen zijn die een stemverklaring willen afleggen, anders dan woordvoerders of fractievoorzitters, dan mag dat bij een hoofdelijke stemming. Maar om niet de stemming- Graag even luisteren, want anders moet ik het straks herhalen voor een aantal mensen die nu met elkaar aan het praten zijn. Om de stemming wat vlotjes te laten verlopen, hebben we afgesproken om die vraag nu te stellen. Dus als er nog mensen zijn die een stemverklaring willen afleggen, wilt u dat dan nu doen? Zodat we straks bij het opnoemen van de namen snel door de hoofdelijke stemming heen kunnen gaan. Dus als u wil, mag u dat alsnog doen. Zijn er nog Statenleden die een stemverklaring willen afleggen? Ja, de heer Stulemeijer.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Voorzitter, mijn stemverklaring luidt als volgt. Er is een groot misverstand bij Statenlid De Weerdt en meneer Hollebeek, zelfs op zijn verjaardag, door mensen onder de twaalf jaar te noemen in hun stemverklaring. Want de jeugd tot twaalf jaar heeft vrij openbaar vervoer. Wij vinden het ongepast dat in dit geval de-

De **VOORZITTER**: Meneer Stulemeijer, een stemverklaring is kort en krachtig. Volgens mij heeft u uw punt duidelijk gemaakt. Ik ga over tot de stemming, dames en heren. Statenlid De Weerdt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ik voel me toch genoodzaakt wat recht te zetten.

De **VOORZITTER**: Nee, nee. Nee, dames en heren, kijk, even voor de duidelijkheid. Even voor de duidelijkheid. Dames en heren, volgens mij was ik best gul met stemverklaringen vanavond, maar u weet, ons reglement schrijft eigenlijk voor dat ze kort en krachtig moeten zijn en we gaan niet het debat overdoen. Dus ik ga nu over tot de hoofdelijke stemming. We hebben de primus bepaald aan het begin van de vergadering. We hebben de primus bepaald aan het begin van de vergadering, en dat weet u vast nog wel: dat was nummer dertien. En daar gaan we ook beginnen. Het gaat als volgt. De griffier zal de namen noemen. Als u uw naam hoort, dan roept u ‘voor’ of ‘tegen’. En als het goed is, schrijven de griffiemedewerkers mee. En dan horen we daarna, na afloop, de uitkomst. De stemming gaat nu beginnen. Graag even centraal, ook aan de rechterhand. Mag ik u vragen om gewoon even serieus deze vergadering af te maken, alstublieft? Dank u wel. De hoofdelijke stemming gaat nu beginnen.

Hoofdelijke stemming
Mevrouw **JANSEN** (D66): Tegen.

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Tegen.

De heer **KARAR** (PvdA): Tegen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Tegen.

De heer **HANOU** (PvdD): Tegen.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Tegen.

De heer **NIJKAMP** (BBB): Tegen.

De heer **VALK** (BBB): Tegen.

Statenlid **BWEFAR** (GL): Tegen.

De heer **BECKER** (BBB): Tegen.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Tegen.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Tegen.

De heer **DE WIT** (VVD): Tegen.

De heer **VAN GILSE** (VVD): Tegen.

Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **TEN HAM** (PvdA): Tegen.

De heer **BOER** (VVD): Tegen.

Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Tegen.

Statenlid **VAN WIJNEN** (GL): Tegen.

De heer **DEKKER** (FvD): Voor.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Tegen.

De heer **VENDRIG** (BBB): Tegen.

Mevrouw **OUDERKERKEN** (VVD): Tegen.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Voor.

De heer **MANTEL** (JA21): Tegen.

De heer **DESSING** (FvD): Tegen.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Voor.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Tegen.

Statenlid **GIELEN** (GL): Tegen.

De heer **TERWAL** (VVD): Tegen.

De heer **LEERINK** (PvdA): Tegen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Tegen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Tegen.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Tegen.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Voor.

De heer **DE MOEL** (PVV): Voor.

De heer **KLEIN** (CU): Tegen.

Mevrouw **POOT** (VVD): Tegen.

De heer **MÜLDER** (D66): Tegen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Tegen.

De heer **TEEUWEN** (BBB): Tegen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Tegen.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Tegen.

Mevrouw **OULAD HADJ** (PvdA): Tegen.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Tegen.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Tegen.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Tegen.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Tegen.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Tegen.

De heer **KANIK** (D66): Tegen.

De heer **VONK** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Voor.

Mevrouw **BAKKER** (VVD): Tegen.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Tegen.

Motie 64 ‘Gratis Openbaar Vervoer tijdens daluren voor 67-plussers met een Krappe Beurs’, ingediend door 50PLUS.
Motie 64 is met 6 stemmen voor en 48 stemmen tegen verworpen.

De **VOORZITTER**: Motie M65 is ingetrokken.

Dan kom ik bij motie M66, ingediend door de Partij van de Arbeid en GroenLinks. De titel is Lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering natuur. Iemand die hoofdelijke stemming

wenst? Iemand stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming van motie M66. 54 stemmen uitgebracht.

Motie 66 'Lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering natuur', ingediend door PvdA en GroenLinks.
Motie 66 is met 47 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar motie M67, ingediend door GroenLinks, PvdA, D66, SP, Partij voor de Dieren, Volt, 50PLUS en de ChristenUnie, Voortzetting ARO, juist nu! Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Iemand stemverklaring? Ja, dat is heer Valk.

De heer **VALK** (BBB): De BBB is tegen regeldruk, maar nu de ARO een andere samenstelling krijgt met meer expertise en nog maar één keer advies over een project geeft en gevolgd door een evaluatie, werkt het ARO niet meer vertragend op de ontwikkeling van de woningbouw. BBB zal dus meestemmen in deze motie.

De **VOORZITTER**: Anderen nog een stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming voor motie M67.

Motie 67 'Voortzetting ARO, juist nu!', ingediend door GroenLinks, PvdA, D66, SP, Partij voor de Dieren, Volt, 50PLUS en ChristenUnie.
Motie 67 is met 44 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: JA21, PVV, CDA en Forum voor Democratie.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij voordracht 35, de Kaderbrief 2025. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Iemand stemverklaring? Ja, mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): In mijn bijdrage daarnet, spreektekst, heb ik aangegeven wat wij mis vinden bij deze voordracht en om die reden zullen we dus ook tegenstemmen. Dat is consequent. Dank u.

De **VOORZITTER**: De heer Dessing, Forum voor Democratie.

De heer **DESSING** (FvD): Ja, voorzitter, dank u wel. Diverse moties en amendementen bij deze kaderbrief zijn aangenomen, waardoor er toch veel meer geld uitgegeven wordt dan dat we eigenlijk van plan waren en dat ook deze voordracht was. Dat baart ons zorgen. Wij waren al tegen deze kaderbrief, maar we zullen met nog meer overtuiging tegen deze kaderbrief stemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog stemverklaring? Ja, de heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Wij vinden deze kaderbrief financieel fragiel. Incidentele uitgaven worden gedekt uit bestemmingsreserves en dat is niet onze keuze. Daarnaast is D66 teleurgesteld dat deze kaderbrief te weinig geld heeft bestemd voor de doelen die wij belangrijk vinden, zoals de transitie in het landelijk gebied. Wij zullen daarom tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bezaan.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. De PVV wil zich aansluiten bij de stemverklaring van Forum voor Democratie. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Uiterwijk, JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, voorzitter. Wij zullen ook tegenstemmen, omdat wij de financiële positie in de kaderbrief onvoldoende stabiel vinden. Daarnaast vinden wij ook dat er te weinig gewerkt wordt aan de doelen die onze partij belangrijk vindt. En dat zijn dan weer heel andere doelen dan dat de heer Mülder bedoelt.

De **VOORZITTER**: Anderen nog die een stemverklaring willen afleggen? Zo niet, dan open ik de stemming voor voordracht 35, de Kaderbrief 2025. De stemming is gesloten. 54 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Kaderbrief 2025 (VD-35).
Voordracht 35 is, met inachtneming van de daarin als gevolg van aanneming van in het amendementen A14, A15 en A18 aangebrachte wijzigingen, met 40 stemmen voor en 14 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: D66, JA21, PVV, Forum voor Democratie en SP.

Nota reserves 2024 (VD-37)

De **VOORZITTER**: Het volgende agendapunt wat we in stemming gaan brengen is motie M68, behorende bij voordracht 37, Nota reserves 2024. Motie M68 is ingediend door Forum voor Democratie, Partij voor de Vrijheid en JA21. Daar staat Onttrekking Algemene Reserve pas na goedkeuring Provinciale Staten. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Iemand stemverklaring? Aantekening? Dan open ik de stemming van motie M68. Stemming is gesloten.

Motie 68 'Onttrekking Algemene Reserve pas na goedkeuring Provinciale Staten!', ingediend door Forum voor Democratie, PVV en JA21.
Motie 68 is met 12 stemmen voor en 42 stemmen tegen verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV, CDA, Forum voor Democratie en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming voordracht 37, de Nota reserves 2024. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Iemand stemverklaring? Ja, de heer Heijnen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank. Op basis van het debat stemmen wij tegen deze voordracht. Inmiddels hebben wij via via wel wat extra uitleg en we zien uit naar verdere behandeling in de Rekeningcommissie.

De **VOORZITTER**: Anderen nog met stemverklaring? Aantekening? Ja, sorry.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, de ChristenUnie sluit zich aan bij die stemverklaring.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Zo niet, aantekening iemand? Niet? Dan open ik de stemming voor de Nota reserves 2024, voordracht 37. De stemming is gesloten. De griffier en ik kijken allebei: waar blijft die laatste stem?

Voordracht Nota reserves 2024 (VD-37).
Voordracht 37 is met 41 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: D66, Volt, CDA, SP, 50PLUS en ChristenUnie.

Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid (VD-32).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de stemming over punt 13. Dat is het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid. Amendement A19 is ingetrokken. Dan blijft nog over motie M69 behorende bij voordracht 32, het Investeringskader versnellen woningbouw. Die motie is ingediend door Volt, GroenLinks, CDA, VVD en de PvdA, BBB en de ChristenUnie, Provinciaal bouwbreekijzer. Is er iemand die hoofdelijke stemming wenst? Iemand stemverklaring? Ja, de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, onze fractie is net over deze motie flink het debat aangegaan, maar wel met die toezegging die de gedeputeerde heeft gedaan gaan wij mee in deze motie.

De **VOORZITTER**: Anderen nog stemverklaring? Ja. Mevrouw Berkvens.

Mevrouw **BERKVENS** (D66): Dank u wel. Voor D66 geldt hetzelfde. We vinden het sympathiek. Onderzoek hiernaar lijkt ons goed. Maar inderdaad, met de toezeggingen ook van de gedeputeerde kunnen we hier voorstemmen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Anderen nog? Aantekening? Dan open ik nu de stemming voor motie M69. 54 stemmen zijn uitgebracht.

Motie 69 'Provinciaal bouwbreekijzer', ingediend door Volt, GroenLinks, CDA, VVD, PvdA, BBB en ChristenUnie.
Motie 69 is met 47 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren en PVV.

De **VOORZITTER**: Motie M70 is ingetrokken.

Dus dan kan ik nu in stemming brengen voordracht 32, het Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid. Is er iemand die hoofdelijk stemming wenst? Iemand stemverklaring? Aantekening? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 32.

Voordracht Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid (VD32).
Voordracht 32 is unaniem aangenomen.

De **VOORZITTER**: Gefeliciteerd.

[Tafelgeroffel]

17. Schorsing tot 15 juli 2024.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan zijn we bijna aangekomen, bijna tot de schorsing van deze vergadering tot volgende week maandag 15 juli. We hebben even overleg gehad. Wij kunnen een halfuur eerder beginnen. Dus we beginnen om 12.30 uur op maandag 15 juli. Dan zullen we verder gaan met deze vergadering. Dan hebben we in ieder geval met elkaar af te maken het agendapunt wat we vandaag niet hebben afgemaakt. Dat was agendapunt 14. Gaan we de tweede termijn doen. We hebben een initiatiefvoorstel, interpellatiedebat en nog één stuk te bespreken. Daarna nog wat te stemmen. Hopelijk daarna gaan we genieten van samen de zomer in. Voor vanavond schors ik de vergadering. Ik wens u allen fijne thuiskomst en dank voor uw inzet. En dank de griffie natuurlijk.

Schorsing om 21.35 uur.

Notulen - vastgesteld -

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	15 juli 2024
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Plaatsvervangend voorzitter	:	dhr. J.P. Hollebeek
Griffier	:	dhr. M.J.E.M. van Dam
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. M. van Aesch (PvdD), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), dhr. J. Boer (VVD), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. M.A. Hanou (PvdD), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. K.M.A. Jansen (D66), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid P.P. Korzelius (GL), Statenlid P.J. Laport (GL),
dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. D. de Moel (PVV), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. R. Nijkamp (BBB), mw. L.G.Y. Ouderkerken (VVD), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), Statenlid N.M. van der Waart (GL), dhr. T. Wagelaar (PvdA), Statenlid M. de Weerdt (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: mw. L.C.M. Berkvens (D66), dhr. R.J. Dekker (FvD).

Agenda		Paginanummer:
18.	Heropening en mededelingen.	(2)
18.a	Tweede termijn: Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen (VD-31).	(3)
18.b	Initiatiefvoorstel JA21: opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek (VD-43).	(14)
18.c	Verzoek tot interpellatie inzake Project Wieringerhoek (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).	(20)
19.	Startnotitie Gezonde Leefomgeving (VD-40).	(40)
20.	Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen (VD-36).	(58)
21.	Vragenuur.	(69)
22.	Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordrachten van Provinciale Staten 15 juli 2024.	(73)
23.	Sluiting.	(75)

Heropening om 12.40 uur.

18. Heropening vergadering en mededelingen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de aanwezigen verzoeken plaats te nemen in de Statenbankjes? Want dan heropen ik de vergadering. En verzoek ik u allen om uw mobiele telefoons op stil te zetten.

Welkom aan alle Statenleden, de leden van Gedeputeerde Staten, onze ambtelijke ondersteuning, de mensen van de pers en de mensen op de publieke tribune of de mensen die ons volgen via de onlineverbinding.

Vandaag is afwezig mevrouw Berkvens van D66. En de heer Van Tiggelen is jarig. Gefeliciteerd!

[Applaus]

De heer **DESSING** (FvD): Voorzitter?

De **VOORZITTER**: De heer Dessing.

De heer **DESSING** (FvD): De heer Dekker is vandaag ook afwezig.

De **VOORZITTER**: Ik zag al een lege stoel. Dus dan hebben we twee afwezigen. Dus dan zijn we met 53 Statenleden.

Voordat we verder gaan, wil ik even uw aandacht vragen voor een aantal zaken, met name een aantal mensen die ons gaan verlaten op korte termijn. En dan begin ik met de heer Hanou van de Partij voor de Dieren. U heeft besloten ons te gaan verlaten, maar in stilte. Nou, helemaal in stilte wilde ik dat ook niet zo voorbij laten gaan. Ik heb ook uw brief ontvangen ondertussen, waarin u uzelf heeft ontslagen om het zo maar te zeggen en verder gaat met een mooie carrière. Maar ik wil u wel namens de Staten bedanken voor uw bijdrage als duo-commissielid van 20 mei 2023 tot 5 februari 2024, maar natuurlijk ook als Statenlid sinds 5 februari. U vond het zeer interessante, maar soms saaie debatten, las ik in uw brief. Maar we gaan u heel veel succes wensen in uw nieuwe baan. Hopelijk straks bij de barbecue dat er toch nog even gelegenheid is voor de collega's om op een gepaste wijze afscheid van u te nemen. Dank!

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Maar het is ook de laatste vergadering van ons Statenlid de heer Leerink, maar van hem gaan we 9 september officieel afscheid nemen. Maar we zullen natuurlijk ook even de barbecue straks aan het eind van de dag gebruiken om samen met u daar nog even bij stil te staan.

Maar er is nog iemand die vandaag voor het laatst is. Ja, ik weet niet of ze dat zelf ook wel beseft, maar we gaan afscheid nemen van Carla. Ze is een van onze griffiemedewerkers en bij de Statenvergaderingen de bewaker van uw spreektijd. Ja, Carla, je hebt bijna je hele werkzame leven voor de provincie gewerkt, al van je achttiende levensjaar. Dus bijna 46 jaar. Dat doet de huidige generatie jou niet meer na. Je begon je loopbaan bij de provincie bij de afdeling Post en via de afdeling Archief en Registratie kwam je uiteindelijk bij de griffie terecht. Je hebt heel veel politieke talenten voorbij zien komen, de nodige commissarissen overleefd. En ja, deze week ga jij afscheid nemen van de provincie en ook van je collega's om van je pensioen te gaan genieten. Carla, ik denk dat ik namens iedereen ontzettend veel dank wil uitspreken voor al die jaren trouwe dienst natuurlijk, maar ook denk ik voor jouw bijzondere bijdrage aan de Statenvergaderingen de afgelopen jaren. Ik heb begrepen dat je ook maatschappelijk straks als vrijwilliger wellicht bij een politieke partij nog wat werk wil gaan verzetten. Dus het zou zomaar kunnen zijn, Carla, dat we jou weer op een andere manier tegenkomen. Maar ik wilde je nu in ieder geval bedanken en dat doe ik ook met een bosje bloemen.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: En ook straks bij de barbecue, Carla, kunnen we van jou afscheid nemen.

Nou, bericht van verhindering hadden we net al behandeld. Dat betekent dus dat we met 53 Statenleden zijn als we gaan stemmen.

Er zijn bij de vorige vergadering, want dit is een heropening van de vergadering die vorige week al is gestart, een drietal punten doorgeschoven. Dat is het vervolg van punt 14 over het

Delegatiebesluit Omgevingsverordening voor geitenhouderijen, het initiatiefvoorstel opheffing geheimhouding en het interpellatieverzoek over de Wieringerhoek. Die doorgeschoven punten zijn opgenomen bij punt 18.

18.a Tweede termijn: Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen (VD-31).

De **VOORZITTER**: Dan kom ik nu bij 18a. Dat is de tweede termijn van de voortzetting van de Provinciale Statenvergadering van 8 juli, het Delegatiebesluit Omgevingsverordening Noord-Holland 2022 voor de geitenhouderijen. We zijn daar geschorst en dat was op basis van een voorstel van de heer Klein van de ChristenUnie. Dus ik geef u graag eerst even het woord.

Tweede termijn Provinciale Staten
De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel, meneer de voorzitter. Ja, wij hebben in de eerste termijn aangegeven dat de afwegingen over de manier waarop het RIVM VGO-onderzoek vertaald moet worden in nieuwe regels rondom de geitenhouderijen een politieke afweging is, waarvoor de Provinciale Staten, ja, eigenlijk aan zet zijn en zijn input zou moeten geven. Tegelijkertijd hechten wij er als ChristenUnie ook aan dat deze nieuwe regels er snel kunnen komen vanwege de agrariërs die hiermee te maken hebben. In de eerste termijn hebben we daarom besproken: het zou goed zijn als PS, als er nou echt veel rumoer is, een mogelijkheid heeft om daarover te spreken. Het was wat ingewikkeld hoe we dat technisch zouden kunnen organiseren, maar met hulp van de ambtelijke bijstand en de griffier hebben we een amendement gemaakt wat dat regelt. En het amendement wil ik samen indienen met het CDA, D66 en Volt. En het luidt als volgt: Provinciale Staten besluiten om de voordracht als volgt te wijzigen. Artikel 6.11 Geitenhouderijen, zoals opgenomen in bijlage twee bij de voordracht, komt als volgt te luiden. En dan lees ik alleen het nieuw toegevoegde artikel voor. Dat is lid 2. Provinciale Staten worden in de gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen indien tijdens de behandeling in de betreffende Statencommissie daartoe verzocht wordt door commissieleden die tezamen ten minste één derde deel van het aantal Statenleden vertegenwoordigen. In dit geval nemen Gedeputeerde Staten geen besluit dan nadat de voorgestelde wijziging in Provinciale Staten is besproken.

Amendement 20-15 juli 2024
Mogelijkheid tot Statenvergadering over opheffing geitenstop

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 15 juli 2024.

Besluit:
Artikel 6.11 Geitenhouderijen, zoals opgenomen in bijlage 1 bij de voordracht komt als volgt te luiden:

Artikel 6.11 Geitenhouderijen
1. Gedeputeerde Staten kunnen, gehoord de betreffende Statencommissie, artikel 6.44 van de Omgevingsverordening NH2022 wijzigen of intrekken indien uit het VGO-onderzoek van het RIVM volgt dat deze wijziging of intrekking gelet op het voorzorgbeginsel, aanvaardbaar is.
2. Provinciale Staten worden in gelegenheid gesteld om wensen en bedenkingen ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen, indien tijdens de behandeling in de betreffende Statencommissie daartoe wordt verzocht door commissieleden die tezamen ten minste 1/3 deel van het aantal Statenleden vertegenwoordigen. In dit geval nemen Gedeputeerde Staten geen besluit dan nadat de voorgestelde wijziging in Provinciale Staten is besproken.

Toelichting:
Het college van GS vraagt PS om de bevoegdheid aan GS te delegeren om onder voorwaarden de OV NH2022 te wijzigen ten aanzien van de geitenstop. Door deze delegatie kan de geitenstop wanneer dat uit het VGO-onderzoek van het RIVM volgt dat deze wijziging of intrekking aanvaardbaar is waarschijnlijk een half jaar eerder gepubliceerd worden. Omdat de vraag of de wijziging of intrekking aanvaarbaard is, een politieke vraag is, vinden PS het belangrijk om het besluit indien gewenst GS wensen en bedenkingen mee te geven. In de oorspronkelijke voordracht was die mogelijkheid niet voorzien. Door dit amendement wordt het mogelijk om het onderwerp

in een (extra)vergadering van Provinciale Staten te bespreken binnen de voorgestelde versnelde tijdsplanning.

De behandeling in PS vindt plaats als in de commissievergadering een gewogen minderheid van ten minste 1/3van PS (d.w.z. fracties die gezamenlijk ten minste 19 leden vertegenwoordigen) daarom vragen. Daarbij is geregeld dat GS geen besluit nemen dan nadat deze (extra) vergadering van PS heeft plaatsgevonden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie), Willemien Koning (CDA), Laurien Berkvens (D66) en Maik de Weerdt (Volt).

De **VOORZITTER**: En dit amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): Ja. Daarnaast, omdat wij er nog niet van overtuigd zijn of zeker weten – maar ja, dat zijn we allemaal niet, hè – of een delegatiebesluit een meerderheid haalt, hebben we ook samen met het CDA een motie. En in deze motie dragen we GS op om, als dat nodig is voor de snelheid, wanneer het delegatiebesluit niet door zou gaan, af te stappen van de gewoonte om wijzigingen in de Omgevingsverordening te bundelen, maar de wijziging rondom deze geitenregels apart te verwerken zodat we alsnog de ingangsdatum van 1 juli 2025 kunnen halen.

Motie 71-15 juli 2024
Versnelde procedure aanpassing OV NH2022 naar aanleiding van VGO-onderzoek

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 15 juli 2024.
Constaterende dat:
- *Sinds 2018 in Noord-Holland een verbod geldt op de uitbreiding en nieuwvestiging van geitenhouderijen (geitenstop) vanwege mogelijke effect op de volksgezondheid;*
- *De verwachting is dat de onderzoeksprojecten Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO) onder coördinatie van het RIVM bekend zijn in december 2024;*
- *Deze resultaten kunnen leiden tot een situatie waarin de geitenstop kan komen te vervallen of kan worden vervangen door andere regels.*

Overwegende dat:
- *De reguliere systematiek van het bundelen van wijzigingsvoorstellen voor de aanpassing van de OV NH2O22 leidt tot een inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2026;*
- *Agrarische ondernemers gebaat zijn bij snelle invoering van aangepaste regels.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *Voor de aanpassing van de OV NH2O22 ten behoeve van de eventuele opheffing van de geitenstop naar aanleiding van VGO onderzoeken niet de reguliere systematiek te volgen, maar een versnelde procedure, zodat inwerkingtreding mogelijk is per 1 juli 2025.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Michel Klein (ChristenUnie) en Willemien Koning (CDA).

De **VOORZITTER**: En ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU): Daarmee ben ik aan het einde gekomen van mijn tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Den Boer.

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, voorzitter, ik zou graag even een ordevoorstel willen doen. De rest van de vergadering was vorige week. En ik zou het eigenlijk wel heel fijn vinden om heel even kort van de gedeputeerde te horen wat zijn reflectie is op het amendement en de motie voordat we de tweede termijn in gaan, om ook dit vergaderpunt niet nog langer te rekken.

De **VOORZITTER**: Ik kijk rond in de zaal en ik zie een aantal knikkende hoofden. Mag ik daaruit concluderen dat u kunt instemmen met dit ordevoorstel? De heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, ik kan ook instemmen met het ordevoorstel, maar dan wil ik wel dat de gedeputeerde de moties en amendementen in ieder geval voor zich heeft, zodat hij goed weet waar het over gaat en de discussie niet gaat over een wellicht eerder verspreid stukje tekst.

De **VOORZITTER**: Oké. De heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik zit hier eventjes met het punt dat, stel dat er nou nog andere moties zouden worden ingediend in deze termijn, hoe gaan we daar dan mee om?

De **VOORZITTER**: Zoals we omgaan met alle moties die worden ingediend. Als in de tweede termijn moties worden ingediend, dan zal er een derde termijn nodig zijn om in ieder geval een reactie te krijgen van de gedeputeerde. Dus in die zin, als er nog meer moties zijn, dan, ja, zullen die natuurlijk worden voorzien van commentaar door het college.

De heer **MÜLDER** (D66): Dus dan gaan we deze een andere behandeling geven dan de andere moties die in de tweede termijn worden ingediend? Ja, kan. Ik zou dan zeggen: voeg een derde termijn toe. Maar, ja, wat jullie willen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, wij vragen ons af wat ertegen is om gewoon de tweede termijn af te maken.

De **VOORZITTER**: Er is een ordevoorstel door mevrouw Den Boer ingediend. Gaan we dat in stemming brengen? Dan gaan we dat in stemming brengen. Het ordevoorstel door mevrouw Den Boer ingediend. Als u voor bent, dan zal ik vijf minuten schorsen en de gelegenheid geven aan de gedeputeerde om zich voor te bereiden op de reactie op het amendement. Als u tegen bent, gaan we verder met de tweede termijn. En als dat nodig is, komt er nog een derde termijn. Dus als u voor bent, dan zullen we eerst de reactie van de gedeputeerde krijgen op het amendement. Als u tegen bent, gaan we gewoon verder met de lijst zoals die hier ligt. Ik hoop dat iedereen mij gevolgd heeft. Dan gaat de stemming starten. Nogmaals, er kunnen 53 stemmen worden uitgebracht. [...] Ja, nog één stem.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, mevrouw Poot komt wat later. Althans, die had er al moet zijn.

De **VOORZITTER**: Dan kunnen we 52 stemmen uitbrengen. Daarmee is de stemming nu gesloten. Met 45 stemmen voor en 7 tegen. Tegen hebben gestemd: de PVV, het CDA en de SP. Daarmee is het ordevoorstel aangenomen.

Ik kijk even naar de gedeputeerde of hij nog schorsing nodig heeft. [...] Dan schors ik nu tot 13.55 uur.

De heer **KLEIN** (CU): Meneer de voorzitter, dat dat was een onderdeel van uw ordevoorstel, die schorsing.

De **VOORZITTER**: Zeker, dat heb ik net afgesproken, want het commentaar was dat anders de gedeputeerde nog niet naar het nieuwe amendement zou kunnen kijken. Dus, prima. Ik schors de vergadering tot 13.55 uur.

Schorsing van 12.52 tot 12.57 uur.

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken weer te gaan zitten? Even voor de duidelijkheid, de heer Dessing heeft, ik dacht voor anderhalf uur de vergadering verlaten. Dus we zijn, mocht er gestemd moeten worden, met 51 Statenleden.

Het woord is aan gedeputeerde Beemsterboer aan het begin van de tweede termijn over de vaststelling van het delegatiebesluit.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. Er is natuurlijk veel over de geitenhouderijen te doen geweest en ook over dit voorstel. Wij hebben gezien ook dat het de Staten bezighoudt. We hebben natuurlijk eerder gemeend om aan de Staten voor te leggen, om via deze mandatering zo snel mogelijk duidelijkheid te kunnen geven voor de geitenhouderijen. Dat is uiteindelijk waarom we dit gedaan hebben. Dus verder is het wat ons betreft ook aan de Staten hoe ze daarmee omgaan.

In elk geval, in reactie op het amendement zouden wij een toezegging willen doen. Er zijn eigenlijk drie scenario's naar aanleiding van het RIVM-onderzoek straks, ervan uitgaande dat dat inderdaad aan het eind van het jaar komt. Ofwel die longontstekingen zijn duidelijk herleidbaar naar de geitenhouderij, ofwel die zijn duidelijk niet herleidbaar naar de geitenhouderij, ofwel het is onduidelijk of er is vervolgonderzoek nodig. Wij willen de toezegging doen dat, als het niet duidelijk herleidbaar of duidelijk niet-herleidbaar is, dat we het dan, naast wat we sowieso zullen doen, het voorleggen aan de commissie, ook voor zullen leggen voor wensen en bedenkingen aan Provinciale Staten; en dat we geen besluit nemen dan nadat het besproken is in ofwel de commissie ofwel in dat derde scenario, Provinciale Staten. Dat voor wat betreft het amendement.

En dan de motie. Die is uitvoerbaar. We hebben wel de interne afspraak: om te voorkomen dat we heel veel dingen ter inzage leggen en allerlei partijen daarop moeten reageren, dat we dat in principe bundelen. Maar het is, als de Staten dit willen, uitvoerbaar. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Er is een reactie van de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel voor de toezegging over het amendement. Ik probeer nog even goed te begrijpen wat dat dus inhoudt. Dus u zegt, er zijn drie scenario's. Als er duidelijkheid is dat geiten wel effect hebben op de volksgezondheid, als het duidelijk is dat het geen effect heeft of als het niet duidelijk is. In welke van de gevallen wilt u het nu voorleggen aan Provinciale Staten?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dank u wel, voorzitter. Dit zouden we oefenen.

De **VOORZITTER**: Even voor de duidelijkheid. Ik had de heer Beemsterboer aangesproken op zijn microfoongedrag. Dus ik denk, dan wacht ik een seconde; kijken of het werkt.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Het is dit keer gelukt. Ik hoop dat ik dat blijf kunnen.

Waar het om gaat, is dat als het duidelijk is, als het RIVM-rapport duidelijk is – en dat kan twee kanten op gaan: of herleidbaar of niet-herleidbaar – dan kunnen we zo snel mogelijk een besluit nemen. Ik denk ook niet, verwacht ook niet, dat daar dan heel veel discussie over zal ontstaan. De discussie gaat ontstaan als er geen duidelijkheid is. Dus alle tussenliggende gevallen. Dan zullen we het in die beide gevallen, dus duidelijk of niet duidelijk, wel voorleggen aan de commissie, niet aan PS, voor wensen en bedenkingen. Als het onduidelijk is of als er twijfel over is of als er vervolgonderzoek zal zijn, dan leggen we het ook voor aan PS voor wensen en bedenkingen. Dat is de toezegging die we willen doen.

De heer **KLEIN** (CU): Dat is een heldere toezegging. Mocht het nu duidelijk zijn dat er inderdaad een negatief effect is op de volksgezondheid, wat is GS dan van plan te gaan doen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dan zijn we voornemens om het beleid in stand te houden.

De heer **KLEIN** (CU): Helder. Het laatste punt voor helderheid is, wij gaan in principe zelf over onze agendering, maar u zegt toe als GS dat u een voordracht zal maken die PS de mogelijkheid geeft om wensen en bedenkingen mee te geven over dit onderwerp.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: In het scenario dat er geen expliciete duidelijkheid is. Ja.

De heer **KLEIN** (CU): Dus dan constateer ik eigenlijk dat u meer toezegt dan wat er in het amendement staat, want u zegt nu eigenlijk: ik ga dit sowieso doen als er een afweging gemaakt dient te worden.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja.

De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, nog even een kleine vervolgvraag. Is het ook zonder het amendement voor u juridisch goed mogelijk om het dan tijdig op de agenda te hebben, dat besluit, als er onduidelijkheid is?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dank u wel. In antwoord op de heer Klein: ja, dat gaat inderdaad naar onze beleving ook verder dan het amendement.

En in antwoord op mevrouw Koning. Wat was de vraag ook al weer? Sorry.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Of dus zonder het amendement, het voorstel wordt dus niet gewijzigd, het voor u dan wel juridisch goed mogelijk is om het tijdig op de agenda te krijgen mocht dat nodig zijn.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, het antwoord is ja. Dat is ook juridisch nog even nagegaan. Wij kunnen die wensen en bedenkingenprocedure voorleggen aan Provinciale Staten.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel voor het woord. Twee punten. 1, volgens mij waren we geschorst voor een reactie op het amendement wat was ingediend. Ik ben heel blij. Een leuke, goede toezegging, denk ik. Daar ga ik straks nog even op in. Maar ik heb nog geen reactie gehoord op het amendement.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, daar heeft u wel een punt. Wij zeggen naar aanleiding van het amendement toe dat we dit willen doen en daarmee is het amendement volgens ons overbodig.

De heer **MÜLDER** (D66): Oké, top. Dan had ik nog een andere vraag. Want er is nog iets wat mij enigszins steekt. Bij de voordracht die nu voorligt, hebben we het nu de hele tijd over het RIVM-rapport. We hebben inderdaad deze conclusies, u heeft de drie scenario's geschetst die er zijn: positief, negatief of onduidelijk, dan doen we dit. Maar op het moment dat we voor dit besluit stemmen, dan geven we dit mandaat voor langer dan alleen naar dat RIVM-rapport. Is het ook zo dat we na het RIVM-rapport, stel dat het uitkomt, ook weer de bevoegdheid terugkrijgen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dat is wel een goeie vraag. Dat vond u zelf ook, zie ik. In de basis geeft u ons het mandaat. Daar zijn wel termijnen aan gekoppeld natuurlijk en dat is ook duidelijk gekoppeld aan het RIVM-rapport. Maar ik ga even na of dat ook eindigt als daar niet aan voldaan wordt.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik wou even doorgeven dat ik dat wel nodig heb om voor of tegen te kunnen stemmen.

De **VOORZITTER**: Dat kan straks nog in reactie in de tweede termijn. De discussie gaat nog steeds over het amendement, want anders ga ik verder met de tweede termijn en dan krijgt de heer Beemsterboer straks nog reactiemogelijkheden. Dus ik geef nu het woord aan mevrouw Den Boer van de BBB.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Punt van orde.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, nu willen wij graag heel even schorsen voordat we de tweede termijn ingaan.

De **VOORZITTER**: U weet, u mag altijd om een schorsing vragen. Vijf minuutjes?

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja.

De **VOORZITTER**: Vijf minuten. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

Schorsing van 13.05 tot 13.11 uur.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen de vergadering. Mevrouw Koning, u had om een schorsing gevraagd.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u wel. Wij willen nu de tweede termijn wel doen wat ons betreft.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik het woord aan mevrouw Den Boer van de BBB.

Tweede termijn Provinciale Staten (vervolg)

Mevrouw **DEN BOER** (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. BBB heeft alle reacties vorige week gehoord. BBB vindt, net als alle partijen, gezondheid belangrijk. Dus we wachten vol spanning de uitkomst van het RIVM-onderzoek af. Voor BBB is de toezegging van de gedeputeerde voldoende om voor te stemmen met de voordracht. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Koning van het CDA.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Voorzitter, het CDA is, zoals vorige week ook aangegeven, voorstander van het zo snel mogelijk opheffen van de geitenstop zodra de uitkomsten van het onderzoek beschikbaar zijn en dit mogelijk maken. De agrarische bedrijven hebben behoefte aan snelle besluitvorming, maar wij vinden het wel belangrijk dat PS haar bevoegdheden behoudt en haar mening over dergelijke zaken kan geven en ook wensen en bedenkingen aan GS mee kan geven. In de oorspronkelijke voordracht was die mogelijkheid niet voorzien. Maar met de toezegging van de gedeputeerde is hier nu wel in voorzien. Dus wat ons betreft wordt het amendement nu ingetrokken.

Wat betreft de motie, die zullen wij aanhouden, want principieel willen we nog wel een keer de discussie voeren over de bundeling van alle stemmingen in de Omgevingsverordening. Maar dat kan dus ook op een later moment.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Meneer de voorzitter, dank u wel voor het woord. Vervanging voor mevrouw Berkvens. Zij is helaas ziek, dus ik mag het even overnemen. Dat is ook wel handig, want ik heb het eerste gedeelte van het debat vanaf daar mogen bekijken en daar wond ik me een beetje over op.

Laten we beginnen met dat, wat D66 betreft, deze regeling niet per se nodig is. Wij zien in ieder geval de correlatie tussen gezondheidsklachten nog steeds en de versnelde procedure is wat ons betreft niet nodig. We hopen ook niet dat elke ondernemersgroep hier straks een versnelde procedure gaat krijgen en een mandaatverschuiving van PS naar GS. Laat dat even in ieder geval voorop staan.

En dan mijn verwondering van in ieder geval de eerste termijn. We zitten inmiddels in de tweede termijn. Of is het een derde termijn? Ik weet het ook allemaal niet meer. Het loopt wat rommelig. Ik vind eigenlijk ook wel het debat van een vrij laag niveau, want als er wordt geschermd met ‘we moeten het zo snel mogelijk regelen’ en er wordt een motie ingediend om het dan anders te regelen, ja, ik moet zeggen, dit gaat toch weer allemaal erg lastig. Ik moet zeggen dat ik al net mijn vraag heb kunnen stellen, dat het voor mij heel belangrijk is dat, stel dat je inderdaad die haast wil maken – want dat lijkt het belangrijkste punt – nou, kan ik er dan ook van uitgaan dat ik

op een gegeven moment dat mandaat weer terugkrijg als PS? Als ik daar antwoord op heb, dan wil ik nog overwegen om mee te kunnen stemmen. Tot zover mijn bijdrage.

De **VOORZITTER**: Statenlid Freeman, GroenLinks.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Het is wat onwennig om een week later een tweede termijn te gaan doen. Maar goed. Gelukkig hebben we door het punt van de orde zojuist de mogelijkheid gehad om van de gedeputeerde te horen hoe hij tegen het ingediende amendement en de motie aankijkt. We hebben ook een toezegging gekregen die iets verder ging dan het amendement. Dus in die zin denk ik dat, wat GroenLinks betreft, de kous daarmee af is.

Ah, kijk eens aan.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, een vraag aan Statenlid Freeman. Statenlid Freeman, u wilde een mechanisme hebben om PS sowieso toch te betrekken en ook de snelheid te kunnen garanderen. Met de motie die zojuist door de ChristenUnie en het CDA is ingediend, is daaraan voldaan zonder de delegatie weg te geven. Is dat dan niet genoeg voor GroenLinks?

Statenlid **FREEMAN** (GL): De motie moet ik nog eventjes goed gaan bekijken voordat ik daar inderdaad een zeker antwoord op kan geven. Maar datgene wat voor GroenLinks belangrijk is, is dat op het moment dat er dus gerede twijfel is, zoals ik vorige week heb gezegd, de commissie in ieder geval geraadpleegd wordt en dat we de mogelijkheid hebben om het ook in PS te bespreken om datgene wat we uiteindelijk besluiten met elkaar te bekrachtigen in deze zaal.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel. Ik heb net een voorwaarde gegeven dat ik zeg 'ik kan alleen maar voorstemmen als ik ook weet dat ik het terugkrijg'. Is dat voor u ook een belangrijk punt? Of zegt u: nee, dat maakt mij niet zoveel uit.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Voorzitter, als ik wat precies terugkrijg?

De heer **MÜLDER** (D66): Het mandaat wat wij hier gaan weggeven aan GS.

Statenlid **FREEMAN** (GL): Volgens mij is datgene wat we willen bereiken zorgvuldige besluitvorming. In mijn eerste termijn – dat is voor u misschien ook even lang geleden als voor mij, heb ik aangegeven dat we, wat ons betreft, het resultaat van het onderzoek afwachten. Het processchema gaf al aan dat het naar de commissie kwam. Zojuist heeft de gedeputeerde gezegd dat die ook nog naar PS toe kan. In die zin denk ik dus dat datgene wat we willen bereiken, in feite hetzelfde is. En de weg daar naartoe dat maakt me wat minder uit. Om het in de woorden van het Statenlid van de PvdA te zeggen, denk ik dat we nu voldoende geitenpaadje hebben om datgene te bereiken wat we allebei willen.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik vind het interessant dat Statenlid Freeman begint over mijn eerste termijn. Als u net had opgelet, had ik gezegd dat ik vervanger was van mijn collega. Ik heb geen eerste termijn gehad. Maar ik kan ervan uitgaan dat het antwoord dus 'nee' is.

Statenlid **FREEMAN** (GL): De heer Mülder heeft gehoord wat ik heb gezegd.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan nog één vraag. Ik wil er niet te lang op ingaan. Ik begrijp wat u bedoelt. U wilt inderdaad die zorgvuldigheid en die snelheid met elkaar kunnen combineren. Nou, het bleek dus dat dat niet mogelijk zou zijn. Zojuist heeft de gedeputeerde volgens mij aangegeven dat het onder de huidige regel of de huidige werkwijze wel mogelijk is, dat het uitvoerbaar is om dit bij PS nog eens een keer ter inzage te leggen. Dan is dat toch, zoals we nu met elkaar werken, geborgd en dan kunnen we toch alles laten zoals het is?

Statenlid **FREEMAN** (GL): Ik zal het zelf nog een keer goed moeten bekijken straks, want er gebeuren nu heel veel dingen door elkaar en we hebben net ook de toezegging gehad. Maar wat mij betreft kunnen we hoe dan ook datgene bereiken wat we willen. Namelijk dat, nadat het onderzoek er is, als er dan gerede twijfel bestaat, we het met elkaar in de commissie bespreken

en dat het ook mogelijk is om het in PS te bespreken. ‘In Provinciale Staten’ moet ik eigenlijk zeggen. Dus wat dat betreft denk ik dat we nu een modus hebben gevonden die werkt voor GroenLinks.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Eén echt laatste vraag dan. Is het dan niet zo dat we wel dan allerlei dingen kunnen gaan veranderen die in principe niets aan de kern gaan veranderen? Waarvoor doen we dit dan?

Statenlid **FREEMAN** (GL): Voorzitter, deze ken ik. Dat is, geloof ik, het hellend vlak: als we dit doen, dan kunnen we alles wel gaan doen. Ik geloof niet dat dat het geval is, omdat we het nu specifiek hebben over een delegatiebesluit binnen de Omgevingsverordening die slaat op de geitenstop. Wat we nu bespreken, is niet zozeer of de geitenstop er wel of niet af moet, maar datgene wat we nu bespreken is: willen wij de mogelijkheid hebben om de geitenstop, als we hem eraf zouden halen of zouden wijzigen op een andere manier of in stand willen laten, dat het dan eerder ingaat, zodat er een wijziging zou zijn. En ik denk dat de gedeputeerde eigenlijk heeft gezegd dat hij inderdaad bereid is om gewoon met de Staten mee te denken en die ruimte te geven om het met elkaar daarover te hebben, als er die twijfel is. Dat lijkt me voldoende. En ik denk dat we ook, wat dat betreft, in de samenwerking met elkaar af en toe ook best een beetje mogen vertrouwen dat het gewoon goed gaat en dat, als we dingen uitspreken naar elkaar, we daarop mogen bouwen.

De **VOORZITTER**: Dat was uw bijdrage?

Statenlid **FREEMAN** (GL): Ik zie niemand anders opstaan. Dus ik geloof dat dit mijn bijdrage was, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik heb even één vraag aan het CDA, maar dat is ook voor het verdere debat. Ik hoorde u net zeggen dat de motie die was ingediend, werd aangehouden. Klopt dat? Want net in het debat kwam die weer even terug. Maar ik wil voor de duidelijkheid even weten of dat zo is en of dat ook instemming heeft van de ChristenUnie. De heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, wij hebben dit afgesproken, omdat wij even de vergaderorde hadden bekeken en niet zagen dat er nog een derde termijn zou komen. Dus inderdaad, die is aangehouden. Maar als u het mij straks gunt om daar nog een opmerking over te maken, dan doe ik dat graag.

Motie 71 ‘Versnelde procedure aanpassing OV NH2022 naar aanleiding van VGO-onderzoek’ maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**: Er ligt ook nog een amendement. Dus sowieso moet u daar misschien nog wat over zeggen, want die heeft u ingediend.

Dan geef ik nu het woord aan de heer Mantel van JA21. Nee? Dan gaan we naar de heer Holebeek van de Partij voor de Dieren.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ja, ik denk ik ga niet nog een vierde keer opstaan. Dat maakt het ook nodeloos ingewikkeld. Maar, Statenlid Freeman, het ging mij niet specifiek om de geiten stop, het ging mij over het delegeren van bevoegdheden. Dus die wilde ik nog wel even bij u neerleggen.

En als we toch bezig zijn, wil ik ook nog eventjes mijn excuses uitspreken naar de heer Heijnen, omdat ik vorige week een aantal Statenleden heb genoemd die zich bezighouden met de rol van PS, ook in relatie tot GS, maar helemaal met ‘hoe kunnen wij in onze kracht staan’. En ik was vergeten zijn naam erbij te noemen. Dus bij deze mijn verontschuldigingen aan de heer Heijnen.

Als ik toch bezig ben, ik heb vorige week wat kritiek geuit en die was niet richting GS, maar die was naar onszelf, richting Provinciale Staten, dat wij onze eigen rol niet altijd even goed bevechten. En ik heb alleen gezegd dat, op het moment dat deze voordracht naar de commissie

kwam, ik hem onhandig en misschien ook wel een beetje ongepast vond. Daarmee heb ik niks gezegd over de verdere handelswijze. Nou, dat wil ik even gezegd hebben.

Ik wilde ingaan op het amendement en op de motie. Die zijn ingetrokken. Wat mij betreft is dat jammer, want ik had ze allebei willen steunen. Ik vind altijd, het amendement, beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. En de motie deed volgens mij prima recht aan hoe we hier met elkaar zouden moeten werken. Het gaat dus niet door. Jammer. Dat heeft mij er wel toe gebracht om eventjes snel zelf een motie op te tuigen. Dus die heb ik helaas niet kunnen delen. Excuses daarvoor. Die wil ik dan toch indienen bij deze. En het dictum van de motie ga ik, zo gauw ik mijn bril op heb, aan u voorlezen. Spreken uit beslissingen over het toepassen van het voorzorgsbeginsel met betrekking tot gezondheidsrisico's voortaan – dus na vandaag – niet verder te delegeren aan Gedeputeerde Staten, en gaan over tot de orde van de dag. En met dat 'verder' bedoel ik natuurlijk niet dat we allerlei dingen gaan terugnemen, maar dat we voortaan, als het gaat over het voorzorgsbeginsel met betrekking tot gezondheid, de vinger aan de pols blijven houden. En ik denk dat ik daarmee aan het einde ben gekomen van mijn betoog. Dank u wel.

Motie 72-15 juli 2024
Beslissingen over toepassen voorzorgsbeginsel niet delegeren

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 15 juli 2024.
Constaterende dat:

- *;*

Overwegende dat:

- *Het voorzorgsbeginsel het beginsel is dat inhoudt dat bedrijven en overheden maatregelen nemen wanneer er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben voor het milieu of de gezondheid. Het gaat om activiteiten waarbij de beschikbare wetenschappelijke gegevens wel indicaties geven voor een risico, maar nog onvoldoende wetenschappelijk bewijs beschikbaar is over de aard of omvang van een risico;*
- *GS in de onderhavige voorgestelde wijziging van het delegatiebesluit (VD-31) de bevoegdheid van PS naar GS wil delegeren over, gelet op het voorzorgsbeginsel, de 'aanvaardbaarheid' van het intrekken van de geitenstop;*
- *Een beslissing over die 'aanvaardbaarheid' van risico's niet voor niets bij PS is gelegd, als politiek besluit over een gezonde leefomgeving;*
- *Deze motie in lijn is met de uitgangspunten van de Startnotitie Gezonde Leefomgeving van GS, waarin gezondheid centraal staat.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *Beslissingen over het toepassen van het voorzorgsbeginsel met betrekking tot gezondheidsrisico's voortaan niet verder te delegeren aan Gedeputeerde Staten.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Jaap Hollebeek (Partij voor de Dieren).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Uw motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Dan geef ik het woord aan de heer Stulemeijer van 50PLUS.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Voorzitter, dank u zeer. Gezondheid is voor 50PLUS zeer belangrijk en zal altijd leidend zijn, ook de gezondheid van de agrariërs. 50PLUS blijft echter bij zijn standpunt en wil geen beperking van de bevoegdheden van Provinciale Staten. Met alle respect voor de motie en het amendement van de heer Klein zullen wij bij ons standpunt blijven. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw De Boer van de PvdA.

Mevrouw **DE BOER** (PvdA): Dank u, voorzitter. Heel kort. De Partij van de Arbeid is blij met de antwoorden van de heer Beemsterboer en ziet daarom geen reden om het amendement te steunen. Ik wil wel gezegd hebben dat het een beetje rommelig was en dat het niet verstandig is om voortaan met voorstellen te komen die de bevoegdheden van PS indammen.

De **VOORZITTER**: Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Wij hebben geen eerste termijn gehad, maar we voelden ons, gelet op wat er allemaal gebeurde, toch genoodzaakt om van de tweede termijn gebruik te maken. Want even terug naar de onderliggende principes: dit gaat over 'wie besluit over een gezonde leefomgeving'. Dus zodra er iets in de leefomgeving gebeurt dat mogelijk ten nadele is van inwoners, dan vindt onze fractie het aan ons, de volksvertegenwoordigers, om deze signalen bij ons dagelijks bestuur kenbaar te maken. Onze fractie voelt zich verantwoordelijk voor die rol en wil die rol graag zelf uit blijven voeren. Daarom willen wij dat PS deze bevoegdheid blijft houden. Begrijp me niet verkeerd, we zijn blij met de toezegging van Gedeputeerde Staten, maar de voordracht om bevoegdheden aan GS te delegeren, blijft ongewijzigd. Daarom overwegen wij nog steeds om tegen te stemmen.

Even over de motie van Partij voor de Dieren. We kunnen ons in eerste instantie vinden in de gedachte, maar we moeten de tekst nog even goed lezen voordat we voor of tegen kunnen stemmen. Dank je wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Als u mij toestaat, wil ik de heer Klein van de ChristenUnie nog even het woord geven om duidelijkheid te scheppen over de stand van zaken rondom het amendement. De motie is aangehouden. De heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Het is inderdaad zo dat de motie is aangehouden, omdat we later graag dit gesprek nog over het bundelen van voorstellen in de wijzigingen van de Omgevingsordening met elkaar voeren. Het amendement zullen we ook aanhouden naar aanleiding van de toezegging van de gedeputeerde.

Amendement 20 'Mogelijkheid tot Statenvergadering over opheffing geitenstop' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De heer **KLEIN** (CU): Er moet me nog wel even van het hart dat het mij wat verbaasde dat er nu zo snel duidelijkheid was over de uitvoerbaarheid van deze motie, omdat we volgens mij deze vraag ook in de commissie hebben gesteld: kunnen we niet gewoon die bundeling eenmalig loslaten? Daar heb ik geen duidelijk antwoord op gehad. Ook vorige week is die vraag op tafel geweest. Daar is ook geen duidelijk antwoord op gekomen. Dus als dat er wel was geweest, dan hadden we wellicht een ander verloop van de vergadering gehad. Maar goed, dat is terugkijken. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even of er nog behoefte is bij de heer Beemsterboer om in tweede termijn wat te zeggen. De heer Beemsterboer.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten (vervolg)
Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, wij hebben even behoefte om te schorsen, omdat de motie van de Partij voor de Dieren mogelijk vrij verstrekkend zou kunnen zijn.

De **VOORZITTER**: Vijf minuten.

Schorsing van 13.27 tot 13.32 uur.

De **VOORZITTER**: We zijn in de tweede termijn van het Delegatiebesluit Omgevingsverordening voor geitenhouderijen en de reactie komt vanuit het college door gedeputeerde Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dank u wel. In eerste instantie wil ik graag de indieners van het amendement dat nu is ingetrokken, danken voor de bereidheid om mee te denken hierin, en ook naar aanleiding van onze toezegging. Want inderdaad, zoals mevrouw Koning aangaf, is het doel het zo snel mogelijk opheffen van de geitenstop als blijkt dat dat kan vanuit het RIVM-rapport.

D66 vroeg terecht: hoe zit het nou met die delegatie over het mandaat op het moment dat uit het VGO-onderzoek uitstel bijvoorbeeld of dat er pas later een besluit wordt genomen, geldt er een einddatum? En daarom, vanwege die vraag, zou ik nog een toezegging willen doen. En dat is namelijk dat bij de eerstvolgende herziening, volgend jaar dus, van de Omgevingsverordening het mandaat in principe terugkomt naar de Staten, tenzij we reden hebben om hem in stand te laten en dan zullen we dat motiveren.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, hoewel de toezegging niet aan mij was gedaan, denk ik wel dat een heel mooie toezegging is. Dat brengt mij wel op de vraag, en misschien bent u niet de juiste om die te beantwoorden, is er een helder overzicht van welke mandaten PS allemaal aan GS heeft gegeven?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Voorzitter, dat is mij niet bekend, maar ik ga ervan uit van wel. [...] Voorzitter, ik werd even gesouffleerd, maar het staat in het Mandaatbesluit.

De heer **KLEIN** (CU): Goed. Dan ga ik even na deze vergadering proberen dat Mandaatbesluit op te zoeken. En als dat aanleiding geeft voor nieuwe vragen, dan zal ik pas na de zomer, kan ik u geruststellen, bij u terugkomen.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel. Dank u wel ook voor de toezegging. U heeft heel leuk net bij uw toezegging een aantal scenario's besproken. Toch nog heel eventjes ook deze scenario's aftikken voor een toezegging, dat ik die ook scherp heb. Ik ga ervan uit dat als het RIVM-rapport positief is over de geitenhouderijen, u gewoon een besluit neemt en dat het daarna ook weer terugkeert bij ons. Maar ja, wat keert er dan terug? Als het negatief is, dat het in stand blijft en dat we hem daarna ook weer terugkrijgen. Als er uitstel van onderzoek is, dat vind ik een gerede twijfel, dat u het mandaat houdt. Maar als er een nieuw onderzoek gaat komen, dat we het dan weer terugkrijgen. Kunt u dat toezeggen?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, dan ga ik toezeggingen doen die tegenstrijdig kunnen zijn met elkaar, dus daar ben ik voorzichtig mee. Kijk in het voorstel staat een verwijzing naar dat VGO-onderzoek. Wij waren net even aan het overleggen met elkaar en wij kwamen tot de conclusie dat het VGO-onderzoek zich niet beperkt tot- Dit is volgens mij dan het tweede VGO-onderzoek. Er zou in theorie nog een derde of een vierde kunnen komen als dat uitgesteld zou zijn. Dus daarom hebben we geprobeerd aan te geven: die delegatie blijft in de basis in stand tot de herziening van de Omgevingsverordening van volgend jaar.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Dank u wel. Dan heb ik alleen nog de motie van de Partij voor de Dieren. Die zullen wij ontraden, omdat het volgens ons heel verstrekkend kan zijn, omdat alle VTH-taken uit de Omgevingswet in de basis hieraan onderhavig zouden kunnen zijn. Dus de gevolgen kunnen we in elk geval nu nog niet overzien. Dank u wel.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, misschien zouden we de motie dan aan kunnen passen met een uitzondering daarvoor? Is dat een optie?

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, als u de motie aanpast, zullen wij weer reageren op de aanpassing, want ik vermoed dat we dan weer overleg nodig hebben.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, ik heb nog één toevoeging voor de gedeputeerde en eigenlijk ook voor meneer Klein, welke bevoegdheden wij nou aan Gedeputeerde Staten hebben gegeven. Volgens mij staat dat allemaal netjes beschreven in het Delegatiebesluit. Dat klopt toch?

De **VOORZITTER**: Volgens mij gaf de heer Van den Berg het antwoord zelf al.

We zijn aan het eind gekomen van de tweede termijn. De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Zou ik nog in de gelegenheid kunnen zijn om die motie aan te passen naar aanleiding van beantwoording?

De **VOORZITTER**: U vraagt om een schorsing.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Nou oké, ik laat het voor vandaag.

De **VOORZITTER**: Het is niet aan mij om dat te beslissen. Als u een schorsing wil om de motie aan te passen, moet u dat doen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik laat het hierbij. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Even dan voor mijn duidelijkheid: houdt u de motie wel in stand, meneer Hollebeek? Ja, u houdt de motie wel in stand.

Dan zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn. Er staan verder geen vragen meer open. Dus ik neem aan dat we de beraadslagingen over dit stuk kunnen afsluiten. Ik kijk nog even rond of er dan toch nog een andere partij is die iets wil wijzigen of niet. Het amendement en de motie zijn ingetrokken, en de Partij voor de Dieren heeft een motie ingediend. Dan zijn nu de beraadslagingen afgerond.

De discussie wordt gesloten.

18.b Initiatiefvoorstel JA21: opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek (VD-43).

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij verder met agendapunt 18.b. Dat is het initiatiefvoorstel van JA21, Opheffen geheimhouding passage in document. Ik zal plaatsnemen in de GS-bankjes en ik vraag aan de vicevoorzitter, de heer Hollebeek om het van mij over te nemen.

Voorzitter: de heer Hollebeek.

De **VOORZITTER**: Nou, dat ging toch vrij snel, Statenleden. Goed, aan de orde is nu het initiatiefvoorstel ingediend door de heer Van den Berg van JA21 voor het opheffen van de geheimhouding op de bijlage bij beantwoording Woo-verzoek inzake het project Wieringerhoek, deel twee, pagina 234, document 0085. Ja, een mondvol. We gaan het initiatiefvoorstel in openbaarheid behandelen. De griffier heeft dit per mail met de fractievoorzitters afgestemd. En ik wil u er voor de zekerheid nog op wijzen om geen uitspraken te doen over de passages waarop nu geheimhouding rust. De discussie over geheimhoudingsgronden Woo in relatie tot de Provinciewet kan worden gevoerd zonder in te gaan op de inhoud van de passage.

Ik wilde de heer Van den Berg uitnodigen om plaats te nemen om zijn initiatiefvoorstel toe te lichten, maar ik zie dat hij al plaats heeft genomen. Als u klaar bent, dan mag u naast mij plaatsnemen. Het woord is aan de heer Van den Berg.

Eerste termijn Provinciale Staten

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk, ik loop vast naar voren om tijd te besparen. Voorzitter, beste Statenleden, JA21 hecht veel waarde aan een integer en transparant bestuur. Het is dan ook met die hoofdgedachte dat wij dit initiatiefvoorstel hebben ingediend om de geheime stukken van het dossier Wieringerhoek openbaar te maken. Er heerst veel onduidelijkheid en verwarring over dit onderwerp, waar ik op zal voortborduren in het interpellatiedebat dat hierna op de agenda staat. Maar voor nu zou het een mooi gebaar zijn als we de geheimhouding van deze stukken kunnen opheffen. We snappen dat persoonlijke beleidsopvattingen van ambtenaren gevoelige informatie zijn en dat we die niet zomaar kunnen delen en dat we daar ook zorgvuldig mee moeten omgaan. En de Woo-ambtenaren hanteren een verregaande vorm van transparantie. Dat wordt door onze fractie dan ook zeer gewaardeerd. Maar dat geldt echter niet voor de andere informatie die erin staat, die wel openbaar gemaakt kan worden zonder dat deze beleidsopvattingen openbaar worden. Als het dan zo is dat Provinciale Staten hét orgaan zijn om te bepalen wat wel of niet geheim is, dan lijkt het onze fractie een uitstekende kans om hier volledig transparant te zijn over hoe provinciale besluitvorming tot stand komt. Ik vraag de Staten dan ook om dit te ondersteunen. Ik dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: De sprekers die zich hebben aangemeld- Een interruptie van de heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, waarvoor dank. Ik werd getriggerd door het laatste woord in de laatste zin, namelijk besluitvorming van Provinciale Staten. Kan de heer Van den Berg, voorzitter, toelichten welke besluitvorming hij bedoelt, vandaag of op een later moment?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel voor de vraag, meneer De Wit, via de voorzitter. Jazeker, het gaat om de besluitvorming om de geheimhouding op deze specifieke passages op te heffen. Dat is een recht wat wij hebben vanuit de Provinciewet, die ons ook de bevoegdheid geeft om, wanneer geheime stukken geheim zijn gemaakt door Gedeputeerde Staten dan wel door ons of door de commissaris, openbaar te kunnen maken. En daar is deze Staten voor nodig. Wij zijn ook het orgaan om dat specifieke besluit te kunnen maken. En ik wilde vragen 'verheldert dat uw vraag', maar ik vermoed van niet.

De **VOORZITTER**: De heer De Wit was al onderweg, dus ik denk dat u dat laatste bij het juiste eind heeft. Meneer De Wit.

De heer **DE WIT** (VVD): Voorzitter, waarvoor dank. Ja, ik bedoel uiteraard niet de besluitvorming over de geheimhouding wel of niet, maar ik meende te herleiden dat u refereert aan andere besluitvorming waar het openbaren van bepaalde informatie wel of niet belangrijk voor zou zijn. Heb ik dat verkeerd begrepen of is er nog een besluitvorming hierna waar u op doelt?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Ik heb het hier vandaag echt over de besluitvorming om de geheime passages, die wij allemaal hebben kunnen inzien, openbaar te maken. Specifiek dan de documenten waar ik aan heb gerefereerd. En niet meer dan dat. Voor de rest ben ik zeer zorgvuldig in mijn woorden, want ik wil mij verre houden van de inhoud van die specifieke documenten. Dus ik hoop dat dat uw vraag beantwoord. Anders laat ik het erbij.

De **VOORZITTER**: Als daar verder niemand is, dan wil ik eigenlijk naar de sprekers gaan die zich volgens mijn lijstje voor dit punt hebben aangemeld. Dat zijn achtereenvolgens de heer Karar, Statenlid Van der Waart, de heer De Wit, mevrouw Van der Helm, de heer Heijnen en mevrouw Bezaan. En dan kijk ik nog even rond. Statenlid De Weerdt zie ik daar nog. Mevrouw Haas. Wie nog meer? Zag ik nog een hand? De heer Becker. Even kijken. De Weerdt, mevrouw Haas, de heer Becker. Dan zijn we rond? Dan laten we het vooralsnog daarbij en geef ik het woord in eerste termijn aan de heer Karar van de Partij van de Arbeid.

De heer **KARAR** (PvdA): Dank voor het woord, voorzitter. Er is vandaag een verzoek gedaan tot het openbaar maken van enkele passages. JA21 gaf hiervoor de volgende reden aan. In dit specifieke geval betreffen het objectieve feiten en beleidsdocumenten die essentieel zijn voor een transparante besluitvorming en daarom openbaar zouden moeten zijn. De passages in kwestie gaan over concrete beleidsbeslissingen, namelijk democratisch genomen besluiten door de Raad van Hollands Kroon, de impact daarvan en niet over persoonlijke meningen van de ambtenaren die deze prognose hebben opgesteld. Echter, wanneer deze teksten geanalyseerd worden, valt op dat het wel degelijk gaat om persoonlijke uitingen en niet over concrete beleidsbeslissingen. Dat er uitspraken worden gedaan over concrete beleidsbeslissingen, feiten en beleidsdocumenten, zoals JA21 stelt, betekent niet dat de opmerkingen dat zelf ook zijn. Deze claim wordt dan ook niet grondig onderbouwd door JA21 in hun verzoek. Het argument dat de politiek een hand heeft in een selectie van de gelakte stukken tekst is daarnaast niet overtuigend. In het kader van de Provinciewet worden zo min mogelijk teksten gelakt. Daarom moet er met precisie en gevoel voor context gekeken worden naar het lakken van de communicatie stukken. En dat is totaal iets anders dan structurele politieke inmenging in een ambtelijk proces.

Tot slot, het opheffingsverzoek gaat in tegen de Provinciewet. Een wet die goed bestuur juist ondersteunt en ambtenaren de vrijheid geeft om hun werk op een normale, constructieve wijze uit te voeren. We delen de ambitie om een transparant en goed functionerend bestuur te verwezenlijken, maar daar draagt dit verzoek helaas niet aan bij.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Karar. Dan geef ik nu het woord aan Statenlid Van der Waart van GroenLinks.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik ben eigenlijk wel blij dat ik na de heer Karar mocht spreken, want hij heeft heel veel al op een goede manier benoemd. Dus rest mij eigenlijk niets anders dan te zeggen dat voor ons de beantwoording, de brief, eigenlijk heel duidelijk was. Goed in lijn met transparant en integer bestuur. Voor ons is dat het verzoek tot opheffen van geheimhouding wat ons betreft niet ingewilligd wordt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer De Wit van de VVD. Het woord is aan u.

De heer **DE WIT** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Ja, volgens de VVD staan hier twee waarden centraal in dit dilemma. Namelijk, de wil en wens tot transparantie en een veilige werkomgeving, ook voor onze ambtenaren; om het even in mijn eigen woorden zo te duiden. Wat de VVD betreft, gaat de doorslaggevende stem richting het beschermen en het waarborgen van de veilige werkomgeving voor onze ambtenaren, te meer omdat wij de analyse delen van de collega van de Partij van de Arbeid inzake de betreffende passages en de al dan niet aanwezige argumenten daartegen om die toch te openbaren. Wij gaan mee in die overwegingen, zoals daarnet gedeeld. We zien dus ook niets in het openbaren van de informatie.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer De Wit. Dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Helm-Chandansingh van de fractie 50PLUS. En u was al onderweg, mevrouw Van der Helm. Het woord is aan u.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u, voorzitter. Het is duidelijk dat er twee wetten hier tegenover elkaar staan: de Wet open Overheid en de Provinciewet. En ja, er zijn ook twee conflicten, zoals ik het dan voel. Namelijk, de bevoegdheden van Statenleden en de bescherming van ambtenaren. En er wordt ook wel gezegd denk ik in beide wetten, dat er een afwegingskader moet zijn. Hoe kan ik een afwegingskader maken als ik elke keer een stuk op het laatste moment kan inzien, niet eens krijg, en hoe kan je het debat voeren waar ook mensen in de provincie wat aan hebben als alles beveiligd wordt en beschermd? Daar worstelt 50PLUS ook mee. Dat is ook de reden waarom we hebben gezegd: joh, hef de geheimhouding op. Ik weet wel dat er zaken zijn waarom geheimhouding niet opgeheven kan worden in de tijd of als het om geld gaat. Maar ik vind in deze, over de passage op pagina 234, document 85, vond ik het wel vergezocht om dat geheim te houden. Dat wil ik er even over kwijt.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik naar dezelfde kant van de zaal, naar de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, het CDA ziet inhoudelijk geen probleem om die geheimhouding op te heffen, maar is wel gevoelig voor het argument wat door GS wordt aangedragen om ambtenaren te beschermen en hun de ruimte te geven persoonlijke beleidsopvattingen te uiten. Wij volgen daarin de interne afweging die in de provincie is gemaakt en zullen daarom tegen het initiatiefvoorstel stemmen. Het is wel een goede zaak dat PS-leden de gelakte stukken hebben kunnen inzien, zodat er straks sprake kan zijn van volledige informatie bij het houden van het interpellatiedebat. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Heijnen. Dan geef ik het woord aan mevrouw Bezaan van de PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank voor het woord. Vandaag bespreken we, het moge inmiddels wel duidelijk zijn, het initiatiefvoorstel van JA21 inzake de geheimhouding rondom het Wieringerhoekproject. De PVV staat als fractie voor volledige transparantie en steunt daarom de lijn van dit voorstel. Het publiek en Provinciale Staten verdienen toegang tot alle relevante informatie om weloverwogen beslissingen te kunnen nemen en vertrouwen te behouden in het openbaar bestuur. Nogmaals, de PVV zal dit initiatiefvoorstel steunen, zodat wij als Provinciale Staten onze controlerende taak naar behoren kunnen uitoefenen. Voorzitter, ik dank u voor het woord.

De **VOORZITTER**: En ik dank u, mevrouw Bezaan. Dan gaan we naar Statenlid de Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Dank u wel, voorzitter. Ook onze fractie hecht aan een integer en transparant bestuur. Met deze geheimhouding op de specifieke passages vindt onze fractie dat we integer en transparant bestuur voeren. Onze fractie is daarom tegen het verzoek tot opheffing van de geheimhouding.

Nog wel een vraag aan de indiener: welke impact heeft uw initiatiefvoorstel volgens u op de veilige werkomgeving, dus vrij vertaald, van ambtenaren? Ik ben heel benieuwd naar uw reflectie.

De **VOORZITTER**: Een duidelijke vraag vanuit Volt. Dan kijk ik naar mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Ook de Partij voor de Dieren schaart zich achter mijn voorgangers, behalve die van de PVV. De ambtelijke organisatie moet in alle veiligheid en vrijheid de kans krijgen om de betreffende taken uit te kunnen voeren. Daarbij hebben ze ook nog een ambtseed uitgevoerd en daar stellen wij ons vertrouwen in. Dus wij gaan mee in het advies van GS hierin.

De **VOORZITTER**: Dan is het woord als laatste vooralsnog aan de heer Becker van BBB. En ik zie nog een hand van de heer Klein. Ik schrijf u bij het lijstje. Ik kijk nog even rond. Verder niet. Oké, meneer Becker, het woord is aan u. Ga uw gang.

De heer **BECKER** (BBB): Dank, voorzitter. BBB heeft, net als alle andere partijen, de gelegenheid gekregen en benut om in geheimhouding en onder toezicht van de griffie de beschikbare documenten betreffende het project Zon op Water Wieringerhoek in te zien, waarbij ons, naast de afgelakte namen van betrokken ambtenaren – 'aflakken' is niet altijd verbergen, maar ook beschermen – verder geen bijzonderheden zijn opgevallen en vinden verdere opheffing van de geheimhouding met de kennis van nu overbodig. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Becker. De heer Klein was al onderweg. Fijn. Jaren ervaring. Meneer Klein, het woord is aan u.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Ook de ChristenUnie kan zich vinden in het advies dat door GS wordt gegeven. Informatie in de passages waar de discussie over gaat, is grotendeels bekend en wij vinden een veilige omgeving voor ambtenaren om beleidsopvattingen te kunnen delen, van groot belang. Wij zullen daarom tegen opheffing van geheimhouding stemmen.

De **VOORZITTER**: Als er verder geen fracties zijn die nog het woord willen voeren, dan kijk ik naar mijn rechterkant voor een reactie vanuit het college in eerste termijn. Ik geef het woord aan de heer Van Dijk.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Dank, meneer de voorzitter. Ik denk dat hier toch ook sprake is van een klein misverstand, in die zin dat de Provinciewet en de Wet open overheid door elkaar worden gehaald. Zoals u weet, op basis van de Wet open overheid, als wij documenten publiceren, zullen wij zeer terughoudend zijn met lakken. En als wij lakken, doen we dat onder andere om persoonlijke beleidsopvattingen of iets dergelijks, zoals u heeft kunnen lezen, dan te lakken, ook ter bescherming uiteraard, zodat het vrije gesprek van ambtenaren mogelijk moet zijn. Dat is als er door derden stukken worden opgevraagd. De geheimhouding, waar de link mee wordt gelegd door de indiener van het initiatiefvoorstel, is de geheimhouding van de Provinciewet. En die zegt inderdaad dat u in staat bent om, daar waar geheimhouding is opgelegd, het ook weer ervan af te halen. Dat is natuurlijk logisch. Dat recht heeft u. Maar zoals de PVV zegt, heeft dat niets te maken met uw controlerende taak als het gaat om de Woo, want dat is een van de redenen waarom wij u de stukken ongelakt onder geheimhouding hebben laten inzien. Want het zou natuurlijk heel vreemd zijn dat, als wij onder de Woo, de Wet open overheid, iets weglakken omdat wij een interne beraadslaging van een ambtenaar niet willen publiceren of we lakken namen weg, dan via een omweg een soort van beroepsmogelijkheid voor PS zou ontstaan om die bevoegdheid te doorkruisen. En daarom hebben wij op basis van de Provinciewet

geheimhouding opgelegd op het stuk, zodat u het wel kunt inzien, met name voor die controlerende taak, want die heeft u natuurlijk altijd. Daar mag geen strobreed voor in de weg worden gelegd.

Voor een derde die bij ons een Woo-verzoek indient en vindt dat er te veel is weggelakt, daar staan alle bezwaar- en beroepszaken open. Dat betekent dat hij ons kan aanspreken als overheid om zo nodig de rechter te laten beslissen als hij of zij vindt dat wij niet transparant genoeg zijn. Dus de combinatie die nu wordt gelegd om de geheimhouding op te heffen onder de Provinciewet, dat is eigenlijk ingrijpen in een bevoegdheid van GS die wij hebben, waar wij stukken die naar buiten gaan en door derden worden ontvangen, daar waar nodig intern beraad en beraadslagingen van onze ambtenaren weg kunnen lakken. Maar zoals u al heeft kunnen lezen in de brief gaan wij daar zeer terughoudend mee om. En dit is een wat technisch juridisch verhaal, maar dat is denk ik wel de twee werelden die we uit elkaar moeten halen en niet moeten verwarren. Dus het is niet zo dat wij met dit Woo-verzoek uw controlerende taak hebben willen beperken. Het tegendeel is waar. We hebben door het leggen van geheimhouding u juist de gelegenheid gegeven om ook kennis te kunnen nemen van de weggelakte stukken. En dat is denk ik, meneer de voorzitter, het verhaal. En ja, ik denk dat terecht op een aantal plekken dus- Maar ik wil dat toch wel even zeggen, omdat anders de indruk gewekt zou kunnen worden dat wij uw controlerende taak niet serieus nemen. En dat is natuurlijk geenszins het geval.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. En dan hoor ik nu de vraag of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Maar ik neem aan dat de heer Van den Berg daarvoor graag het woord wil nemen.

Tweede termijn Provinciale Staten

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank en ook dank aan alle Statenleden die een inbreng hebben gedaan op dit punt. Laat ik beginnen met te zeggen dat ik jullie zorgen begrijp. Statenlid De Weerdt vroeg het al, hoe wij aankijken tegen de veiligheid van ambtenaren en dat zij dus vrij kunnen discussiëren. Ik denk dat wij elkaar volledig begrijpen. Wij onderstrepen dat net zo goed als de rest van de fracties hier in deze Staten. Maar tegelijkertijd zien wij wel in de brief staan en ik citeer even, dat “ambtenaren zouden zich door de openbaarmaking van deze passages in grote mate belemmerd voelen zich in alle vrijheid te uiten over onderhavige dossiers”. Nou ja, dat is een vraag ook wel aan de commissaris of dat is getoetst. Maar ik snap zeker wel dat dat natuurlijk zou kunnen. Daar willen we ook respect voor opbrengen. Maar wat ik er wel bij wil zeggen, is het volgende. Het staat in de brief ook verwoordt dat juist deze passage – ik zoek even naar mijn woorden zonder er wat geheims over te zeggen – schuurt met feitelijkheden, gecombineerd met persoonlijke beleidsopvattingen. Wat ons betreft zijn de zaken die we hebben gelezen dan ook feiten die iets zeggen over het beleid wat wordt gevoerd. En dan, om ook specifiek in te gaan op de commissaris met wat de commissaris zegt over de beroepsgronden die hierin mogelijk zijn. Ja, dat is inderdaad mogelijk om dat door middel van de indienen van het Woo-verzoek te doen. En tegelijkertijd wil ik toch wel aangeven dat ook Provinciale Staten in eerste instantie het orgaan is om geheimhouding op te heffen waar die is opgelegd door Gedeputeerde Staten dan wel de commissaris van de Koning. Dus ja, het had door middel van een beroep gekund, maar ja, wij zijn hier als Staten, als autonome bestuurslaag, toch wel degelijk bevoegd om dit te kunnen doen wanneer wij dit nodig achten. En heb ik toch nog wat vragen aan de commissaris, of het nou, stel dat wij vandaag wel vóór zouden stemmen, ook gewoon mogelijk is om deze geheimhouding op te heffen, rekening houdend met alle nuances die u heeft gegeven.

Ik denk dat er al veel is gezegd, maar nog even als reactie op de andere partijen. De veiligheid van de ambtenaren was het belangrijkste punt wat ik daarin terug hoorde. Maar nog even op de BBB. Ik hoorde de BBB spreken over het aflakken van namen, maar dat is niet het punt wat wij vandaag maken. Wij hebben het niet over de namen die zijn gelakt in de stukken. Dat is volledig terecht en dat beschermt ook de privacy van de betreffende ambtenaren of stakeholders. Het gaat hier echt puur over de feitelijke stukken waarin wordt gesproken over beleid. Dus dat wilde ik nog even verduidelijken naar de heer Becker.

En dan denk ik dat ik het hierbij laat.

De **VOORZITTER**: Ik zie dat de heer Becker onderweg is. Die laat hem deze interruptie niet ontnemen. De heer Becker, het woord is aan u.

De heer **BECKER** (BBB): Een kleine toevoeging. Kijk, u heeft over de namen, u heeft het over het aflakken van vertrouwelijke stukken. Wij hebben allemaal de gelegenheid gekregen om boven bij de griffie alles in te in te zien en wij hebben verder helemaal geen onregelmatigheden of enge dingen gezien. Dus vandaar dit standpunt.

De **VOORZITTER**: Wat was uw vraag daarbij, meneer Becker?

De heer **BECKER** (BBB): Ik reageer op de opmerking van JA21.

De **VOORZITTER**: Dat had u in uw termijn kunnen doen, maar dank u wel.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nee, dank voor de opmerking van de heer Becker. Maar goed, dat is inderdaad uw eigen invulling. Maar hoe wij ernaar hebben gekeken is dit onderdeel van het totale beleidspakket wat is gevoerd door de provincie en in die zin is het relevant. Maar we zoemen wel in op deze specifieke passage en vragen niet om openbaarmaking van de rest van de stukken die gelakt zijn. Ook dat lijkt ons verre van verre van verstandig. Daar wil ik het eigenlijk graag bij laten. Dank u wel voor de reactie.

De **VOORZITTER**: Goed, dan kijk ik of er nog meer mensen zijn voor de tweede termijn. Ik ga het rijtje gewoon af. De heer Karar? Nee. Statenlid Van der Waart? Ook niets. De heer De Wit? Mevrouw Van der Helm? Het gaat snel zo. De heer Heijnen? Ook niet. Mevrouw Bezaan? Mevrouw Bezaan wel.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, dank u wel. Waarom ik net zei wat ik zei, dat heeft ermee te maken dat op het moment dat wij de kans hadden om die stukken in te zien, wij als Staten geen notities mogen maken, geen foto's mogen nemen. Met andere woorden- Goed, in dit geval was het een heel klein stukje, dus dat kun je wel onthouden. Maar op het moment dat het dus over heel veelomvattende stukken gaat, vind ik dat ons werk daardoor bemoeilijkt wordt. Dus vandaar dat ik zei wat ik zojuist zei.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte. Dan kijk ik naar Statenlid De Weerdt van Volt? Nee, ook niet meer. Mevrouw Haas? De heer Becker? U heeft het met een interruptie af kunnen doen. Dank u wel. En dan hebben we nog de heer Klein. Ook niet meer. Goed. Even kijken. Meneer Van Dijk, wilt u nog een reactie geven op wat er in de tweede termijn voorbij is gekomen?

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Ja, meneer de voorzitter, want er werd in algemene zin- Ik wil toch nog even wijzen op de twee regimes waar we hierover spreken: de Wet open overheid, de Woo, en het Provincierecht. En als u de Woo er goed op naslaat, dan ziet u dat die niet voorziet in een rol voor PS om de Woo als zodanig te overrulen. Dat is een discretionaire bevoegdheid van Gedeputeerde Staten om bij het delen van stukken aan derden, die een beroep doen op de Wet open overheid, de passages die ook nader in de brief genoemd zijn, weg te lakken ter bescherming van- Dan ga ik mezelf herhalen. Maar daar is het voor bedoeld. Dus ik ga ‘nee’ zeggen op het antwoord om nu die geheimhouding op te heffen, want die hebben we erop gelegd om juist uw controlerende taak op basis van de Provinciewet te kunnen garanderen. Daarom heeft u het onder geheimhouding kunnen inzien, zodat u bij uw controlerende taak of de besluiten die u gaat nemen als Staten van Noord-Holland van alle zaken kennis kan nemen. Maar dat kan niet zo zijn dat u dan onbedoeld – ik zeg niet dat u dat zou doen – maar dat u een onbedoeld beroepsinstantie gaat worden daar waar de Woo een eigen lijn kent, waar een derde bezwaar en beroep kan maken, en op die manier tegen een weglakking van de provincie bezwaar zou kunnen maken. Dus het antwoord op de vraag is: nee, ik ben niet voor openbaarmaking, want daar voorziet de Woo niet in. Dit zijn niet de stukken waar u geheimhouding op heeft gelegd als PS of GS, maar dit zijn weglakkingen onder een discretionaire bevoegdheid van de Woo.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik naar de indiener naast mij. Wilt u nog een reactie geven, meneer Van den Berg? Nee, u voelt zich niet geroepen. Dan wil ik u vragen weer terug te gaan naar uw

eigen plaats. Ik dank u voor het indienen van dit initiatiefvoorstel. We gaan nu de beraadslagingen over dit agendapunt afronden.

De discussie wordt gesloten.

Initiatiefvoorstel JA21: opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek (VD-43).

De **VOORZITTER**: We gaan ook meteen stemmen over het initiatiefvoorstel, nummer 43, het opheffen van de geheimhouding. Dan moet ik eventjes kijken, want als je hier zit is het toch altijd net iets anders. Dus ik geef iedereen de gelegenheid inderdaad om eventjes te recupereren en te laten landen dat er nu gestemd moet gaan worden.

Ja, aan de orde is nu de stemming over het initiatiefvoorstel, voordracht nummer 43. Is er iemand die hoofdelijke stemming hier wil aanvragen? Nee. Wenst iemand een stemverklaring af te leggen? Of een aantekening? Ja, ik zie daar mevrouw Sijbenga van BBB.

Mevrouw **SIJBENGA** (BBB): Ik onthoud me van stemming, omdat ik hier indirect bij betrokken ben.

De **VOORZITTER**: Ja, dank u. Waarvan akte. Dan kijk ik ondertussen op de schermen of u de stemming al voor u heeft. Ja, is dat zo? [...] Oké, de stemming is geopend. U kunt nu elektronisch stemmen door op plus of min te drukken. [,...] Ik mag ook stemmen. En u ziet op de schermen- [...] Ja, we zijn er dan toch? Nee, eentje nog. Ja, ik mis nog één stem als het goed is. Eén onthouding. Die hebben we meegenomen, toch? Nee. Oké. Dan is het inderdaad nu klaar.

Voordracht Initiatiefvoorstel JA21: opheffen geheimhouding passage in document project Zon-op-water Wieringerhoek (VD-43).
Voordracht 43 is met 8 stemmen voor, 43 stemmen tegen en 1 onthouding van stemming verworpen. Voor hebben gestemd: JA21, PVV en 50PLUS.

De **VOORZITTER**: Dat betekent dat de geheimhouding op de bijlage bij beantwoording Woo-verzoek Inzage Project Wieringerhoek deel twee, pagina 234, document 0085 gehandhaafd is, omdat het initiatiefvoorstel verworpen is.

En dan ga ik nu weer naar mijn eigen plek in de Statenzaal en zal de voorzitter de vergadering weer van mij overnemen.

Voorzitter: de heer Van Dijk, commissaris van de Koning

De **VOORZITTER**: De vorige voorzitter heeft al mijn stukken meegenomen. Gelukkig heb ik een griffier die ook nog wat heeft. Kijk, zie je wel. Dank je wel.

18.c Verzoek tot interpellatie inzake Project Wieringerhoek (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

De **VOORZITTER**: Dan zijn we aanbeland bij agendapunt 18.c, verzoek tot interpellatie over de ontstane situatie en communicatie rondom het project Wieringerhoek en de rol van gedeputeerde Kocken daarbinnen. Het valt niet onder de reguliere spreektijd, het interpellatiedebat. De volgende volgorde gaat net als bij het vragenuur gehanteerd worden. Ik vermeld het nog even. We gaan ongeveer uit van een uur. Ik zal zo aangeven welke sprekers zich hebben gemeld, naast de indiener van het interpellatieverzoek. Ik zal als eerste het woord geven aan de interpellant. Vervolgens zal Gedeputeerde Staten daarop reageren. Vervolgens krijgt de interpellant weer het woord en is er mogelijkheid ook voor andere fracties om, daar waar nodig, te reageren of te interrumperen. En uiteindelijk ronden we het dan af. Ik zal nu het woord geven aan de heer Van den Berg van JA21, de interpellant.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Statenleden, de laatste tijd is er veel verwarring ontstaan over het Zon op Waterproject Wieringerhoek. Wij hebben daarom een interpellatieverzoek ingediend met belangrijke vragen die daarin ook allemaal terug te lezen zijn. JA21 heeft voor nu aan de gedeputeerde ook mondeling de volgende drie vragen.

1, heeft de gedeputeerde Provinciale Staten tot zover tijdig, juist en volledig geïnformeerd met betrekking tot dit dossier? En 2, de Raad van Hollands Kroon heeft per motie besloten om zich terug te trekken uit het Zon op Waterproject uit de Regionale Energiestrategie. Heeft het college op welke manier dan ook, de gemeente ondersteund in het al dan niet uitvoeren van de motie die op 21 september 2023 in de Raad is aangenomen, die hiertoe oproept? Zo ja, welke vorm had die steun? En hoe heeft zij precies bijgedragen aan de uitvoering van deze motie? Denk hierbij concreet aan advies per mail, telefoon, tot het actief ondersteunen met de uitvoering van de motie. En 3, wat belet de gemeente Hollands Kroon om zich nu volledig terug te trekken uit het project Wieringerhoek, rekening houdend met de raadsbesluiten? Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Kocken voor de beantwoording van de in het verzoek gestelde vragen.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Ik ben een klein beetje in verwarring, want ik had volgens mij een negental vragen van u gekregen en u licht er nu drie uit, waarvan ik niet helemaal weet of ik nu meteen de goede aanstreep. Maar volgens mij wilt u weten of u, en vooral ook al uw mede-Statenleden, wel goed door mij zijn geïnformeerd.

De **VOORZITTER**: De heer Van den Berg. Ja, ik moest al mijn spullen nog even terugbrengen. Gaat u gang.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Om dat aan de gedeputeerde even te verduidelijken, maar het gaat om de elf vragen die zijn ingediend met het interpellatieverzoek en ik heb hierbij zojuist ook drie vragen mondeling toegevoegd, die wat ons betreft ook de kern zijn van dit verzoek.

De **VOORZITTER**: Dus u kunt alle elf vragen beantwoorden.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dan hou ik me bij wat u mij aanvankelijk heeft gestuurd en volgens mij zit daar namelijk wat u net zei eigenlijk alweer in. Nou goed, het is mij niet helemaal duidelijk wat de kern van de zaak is, maar misschien blijkt dat, als ik alle antwoorden heb gegeven, uit een nadere vraag of een nadere duiding.

U wilt weten vanaf welk moment ik op de hoogte was van die motie? Dat was openbare informatie en er is vervolgens op mijn Staf, en dat was – dat moet u even noteren – 2 oktober 2023 geweest, dat dat ook nog mondeling aan mij is meegegeven. Ik wist dat toen al en de ambtenaren hebben dat ook al eerder vernomen, maar toen is dat even met mij besproken. En een maand later, 2 november 2023, hebben wij een brief ontvangen, of ik eigenlijk, van de wethouder uit Hollands Kroon die ons daarvan op de hoogte bracht.

Dan vraagt u of wij kunnen verklaren waarom de Staten niet actief zijn geïnformeerd en u vraagt daarna namelijk of wij het met u eens zijn dat er een actieve informatieplicht is. Het misschien goed om even met dat laatste te beginnen. Ja, die is er, die ligt ook vast in de Provinciewet. Het zou wel heel vreemd zijn als ik dat hier zou ontkennen. Ik ben daar ook van op de hoogte. En dan zeg ik er wel bij, want ik krijg eerlijk gezegd enigszins de indruk dat u daar dan niet van op de hoogte bent, dat die informatieplicht niet zodanig is dat ik u van elk denkbaar nieuwsfeit op de hoogte moet brengen. Ik stel u op de hoogte van de besluiten die wij nemen of informatie die u van ons hoort te krijgen. En volgens mij hebben wij dat ook gedaan. U heeft daar ook een overzicht van gekregen, volgens mij. Namelijk, een brief op 14 juni 2023. Dat gaat over de update OER. Daar komt Wieringerhoek in te pas. Verder heeft u zelf een aantal keer vragen hierover gesteld en die zijn ook steeds beantwoord. En dan is er nog een brief aan PS van 10 juni geweest, waarin de integrale verkenning Wieringerhoek nog een keer met u is gedeeld. Daarin is ook nog opgenomen welke overleggen de afgelopen tijd hebben plaatsgevonden. Dus ik denk dat ik u inderdaad adequaat heb geïnformeerd. Dat is dan dus ook meteen vraag drie.

Dan vraagt u bij vraag vier: hoe ziet Gedeputeerde Staten de toekomstige communicatie en besluitvorming in het algemeen voor zich om miscommunicatie te voorkomen? Ik denk dat de miscommunicatie niet zozeer door ons veroorzaakt is, maar door u geïnterpreteerd is. Ik heb stellig de indruk dat wij u netjes hebben geïnformeerd en dat wij dat ook op deze manier moeten

blijven doen. En zodra zich op dit vlak een besluit voordoet, dan hoort u dat zeker van mij en mijn college. Dus ik stel voor dat ik dat op dezelfde manier blijf doen.

Bij vraag vijf vraagt u hoe Gedeputeerde Staten de gemeenten heeft ondersteund om een raadsmotie uit te voeren. Nou ja, dat is eigenlijk niet helemaal zoals het werkt. Als er in een gemeenteraad een motie wordt aangenomen, dan heeft het college die uit te voeren. Net zo goed als dat u hier een motie aanneemt, dan komt het ministerie ook niet invliegen om die uit te voeren. Dus dat doet het college van B&W en daar hebben wij eigenlijk geen bemoeienis mee. Wij hebben wel in antwoord op de brief die het college aan mijn college heeft gestuurd, geantwoord – dat weet u overigens ook, want dat heb ik met u gedeeld – dat wij van hen, net als van andere partijen, verwachten dat zij de eerder gemaakte afspraken nakomen en dat ze die dus niet eenzijdig opzeggen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Als ik het goed begrijp, dan hoor ik de gedeputeerde zeggen dat u op 2 oktober 2023 bent geïnformeerd over de stand van zaken bij Project Wieringerhoek. Klopt dat?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik heb tegen u zojuist gezegd dat ik op de Staf van 2 oktober 2023, dat zal een maandag zijn geweest, want dan heb ik Staf, van mijn ambtenaren heb vernomen dat deze motie in de Raad van Hollands Kroon is aangenomen. Dat klopt.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, dan heb ik het toch over die actieve informatieplicht, en daarom hebben wij het ook gevraagd. Is dat, hoe het dan zo kan zijn dat wij tot op het moment dat wij schriftelijke vragen stellen, dan wel mondelinge vragen in deze vergadering stellen, dan wel een verzoek indienen om de geheime stukken in te dienen, geen informatie krijgen van Gedeputeerde Staten over dat de motie is aangenomen. En tegelijkertijd, daar kom ik zo nog op, over de ondersteuning die is gegeven richting Hollands Kroon. Hoe kijkt u daarnaar?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou ja, ik kijk daar als volgt naar. Er zijn 44 gemeenten in deze provincie. Die vergaderen elke maand en die nemen, vermoed ik – maar dat weet ik niet, want ik zit daar niet bovenop en onze ambtenaren ook niet per se – allerlei moties aan. En het is echt niet aan GS om u vervolgens van al die moties op de hoogte te brengen, zeker niet als dat openbare informatie is. Als er nou nog iets geheim is wat direct invloed heeft op een beslissing die wij moeten nemen, wellicht, maar in dit geval is het gewoon een motie uit gewoon een gemeenteraad waar wij mee om te gaan hebben en die ook tot u gekomen is en die tot mij gekomen is en waar wij vervolgens allemaal kennis van hebben kunnen nemen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, dan wil ik hier toch wel het punt maken, dat dit beeld, wat hier nu uit ontstaat, dat geeft eigenlijk een, wat mij betreft, vrij laconieke houding aan vanuit de provincie naar wat gemeenten doen. Maar tegelijkertijd zien we toch wel degelijk in de stukken dat vanaf het moment dat de motie wordt aangenomen, de provincie een sturende rol aanneemt en juridische teksten formuleert richting gemeente Hollands Kroon ter voorbereiding op een raadsvergadering. En dat daarin toch wel heel duidelijk wordt gestuurd op het niet uitvoeren van die motie. Plus dat u nog eens een keer in oktober vele bestuurlijke overleggen heeft gevoerd met mede-wethouders en daarover ook niet communiceert naar de Staten. Hoe kan dat dan?

Gedeputeerde **KOCKEN**: In zoverre, ik heb een openbare agenda. Volgens mij kunt u, als u dat zou willen, best wel redelijk in de gaten houden waar ik de hele week uithang. Ook dat daar bestuurlijke overleggen zijn en met wie dat dan allemaal is en wie daarbij aanwezig zijn en waar het over gaat. Daar is verder niks geheims aan. Dit gaat over een motie over hoe een van de deelnemers in een veel groter proces van mening verandert, laten we het zo zeggen. Zij zijn bij ons gekomen met het verzoek 'breng dit naar Den Haag', samen met hun buurgemeenten. Dat heeft de provincie gedaan. Dit heb ik u ook allemaal, volgens mij, al een paar keer voorgehouden. Maar dat hebben wij gedaan. En daar houd ik ze voorlopig aan. Dat is het enige wat er aan de hand is. Het gaat helemaal niet over of ik stiekem dit wel wil, terwijl ik zeg dat dat niet zo is, of andersom. Het gaat er gewoon over: we hebben met elkaar afgesproken 'wij willen graag een integrale verkenning', dus dat verzoek leg ik in Den Haag neer. Dat proces komt op gang. Dan hecht ik eraan dat wij als provincie met gemeenten die dat verzoek doen, dat proces ook gewoon netjes uitlopen met het Rijk. Dat is waar dit over gaat. En dat is wat ik met u en met hen

gecommuniceerd heb. Ik hou hen eraan dat wij die afspraak hebben gemaakt en zij hebben dan daarna te kijken hoe ze daarmee omgaan. Dat is niet aan mij, dat is aan hen. En daar gaat de provincie niet in ondersteunen en ook niet in sturen. Dit is wat het is.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, ik probeer te begrijpen wat de gedeputeerde zegt, maar het klopt gewoon niet. Want u zegt van, ja, wat de gemeente doet, dat is aan de gemeente. Maar ik zie ook in de stukken staan dat u op 11 oktober een bestuurlijk overleg heeft met uw collega-wethouders uit Noord-Holland-Noord en dat daar wordt uitgegaan van een objectieve en gelijkwaardige informatievoorziening. En tegelijkertijd zien we ook dat er wordt aangestuurd dat u eerst strategisch afstemt met de wethouder van Hollands Kroon en Medemblik om daar een gezamenlijk standpunt te bepalen en dat vervolgens dan ook, die voorgekooktheid die dan plaatsvindt, schrapt uit die overleggen. En dat is wat ons betreft niet in het kader van transparant bestuur naar mede-collega's in de gemeenten, maar het is ook een heel ander verhaal dan wat u hier net ophoudt over dat het aan de gemeenten zelf is.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik weet niet precies wat u nu aan elkaar rijgt, waar ik wel of niet ben geweest, met welke informatie. Wat ik u net heb gezegd, dat is zoals het gegaan is. Ik heb– net als u, op enig moment kennisgenomen van deze motie. En natuurlijk hebben we dat hier besproken en daar krijg ik adviezen over. En vervolgens heb ik inderdaad, zowel met de wethouder van Medemblik als de wethouder van Hollands Kroon, daarover gesproken, ook in gezamenlijkheid. Ook denk ik een-op-een nog weleens wat over gezegd, omdat dit nogal wat is. Ik heb u ook mijn chagrijn daarover meegegeven. Ik baal ervan dat ik naar de minister word gestuurd en daar heb ik dan de gelegenheid om een paar dingen voor te leggen. Dan leg ik dit project daar neer en ik ben er eigenlijk nog niet weg of een van de mensen zegt: o, maar trouwens, wij willen niet meer. Ja, daar baal ik van. Dan had ik misschien liever daar iets anders voorgelegd. Dus dat is wat ik u heb gezegd. En dat is ook wat ik de wethouder in Hollands Kroon heb gezegd. Dat is wat er is. Meer is er niet.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dan laat ik het bij deze vraag. Maar wat ik gewoon niet snap, is als u zegt van nou, het is een lobbypositie geweest vanuit de rol en u bent daarover gefrustreerd, maar het is een feit, en ik zie het in alle stukken staan, dat vanaf het moment dat die motie wordt aangenomen, de juridische teksten vanuit de provincie worden gemaakt, die overigens feitelijk onjuist zijn. Die worden naar de gemeente doorgeduwd. En op de achtergrond, en dat zie ik ook in uw Stafnota staan, wordt er aangestuurd op dat u afstemt met deze collega's? En mijn vraag is dan ook: waarom gebeurt dat, als in die overleggen ook is afgesproken dat dat afstemmen en die objectieve en gelijkwaardige informatievoorziening te allen tijde in stand moet blijven?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik herken gewoon helemaal niet het beeld wat u schetst. Echt helemaal niet. Wat ik u net heb uitgelegd, is volgens mij nog steeds wat er aan de orde was. Er is een initiatief genomen lokaal. Daar is vervolgens naar de provincie toe een initiatief gekomen van goh, wij hebben hier een heel mooi plan, misschien is dit kansrijk. Zouden we dit kunnen gaan onderzoeken? Wil je dit naar het Rijk brengen? En dat is wat de provincie tot nu toe ermee heeft gedaan. En de provincie heeft ook nog helemaal niet eens besloten van, dit willen wij per se. Dan had u het namelijk wel geweten, dan hadden we dat denk ik hier ook nog wel even langs kunnen laten gaan als we al zonder enige informatie zo'n enorm project gaan doen. Dat is niet zo gegaan, natuurlijk. Maar we hebben wel gezegd: nou, dat zou potentieel best iets moois kunnen zijn. Dus wij zien daar ook wel iets in. We hebben een grote opgave voor ons wat duurzame energieopwek betreft. Dus laten we inderdaad onderzoeken of dit haalbaar is. Dat is wat wij naar Den Haag hebben gebracht. De minister van EZK heeft daar ingestemd, is die inventarisatie met ons aangegaan. En toen veranderde er iets. En dan betekent het niet dat, als er in de gemeente Hollands Kroon een ander besluit wordt genomen, alles meteen piepend tot stilstand moet komen. Want dat is wat u kennelijk verwacht, dat omdat de gemeenteraad daar van kleur verschiet en eerst ‘ja’ zei, maar nu ‘nee’ zei, dat dan verder iedereen meteen vol in de ankers moet. Ja, wat moet ik dan tegen de gemeenteraad van Medemblik zeggen of tegen uw Staten? Ik heb hier ook niet een volmondige ‘nee’, waardoor ik niet meer mag handelen. Ik heb gewoon alleen maar de opdracht gekregen- Of nou, niet eens de opdracht gekregen. Maar wij hebben de opdracht opgepakt op verzoek van twee gemeenten om in beweging te komen. Dat hebben we gedaan. En daar zitten we middenin en dat maken we netjes af.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, ik sla even aan dat u zegt dat niet alles piepend tot stilstand moet komen omdat één gemeente eruit stapt. En ik snap dat u veel werk heeft gedaan richting het Rijk, enzovoorts. Maar ik zit een beetje met dat, op het moment dat u een officiële brief op 2 november krijgt en wij pas op 14 juni worden geïnformeerd, het misschien voor de Staten wat prettiger was geweest om in dit hele verhaal uw standpunt te kunnen volgen en wat u verder wil. En dat is het enige waar ik me in dit verhaal een beetje aan stoor. En wat is nu het vervolg? Dus het komt niet piepend tot stilstand. Wat gaat er nu gebeuren?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u, voorzitter. Nou ja, het vervolg is, zoals ik u dat ook hier in de commissie al heb geschetst: er komt een bestuurlijk overleg. Dat zal na de zomer plaatsvinden. Daar heeft meneer van den Berg ook al naar geïnformeerd, of daar al een datum voor was. Bij mijn weten is die datum er nog niet. Dat zal zijn met een aantal hoge ambtenaren van verschillende ministeries en met de betrokken wethouders onder andere, om te kijken of we de integrale verkenning nu wel of niet zullen voortzetten. Dat is wat er nu aan de orde is. Daar zal het standpunt van de provincie zijn, zoals ook aan u meegedeeld is, dat wij de integrale verkenning graag voortzetten, omdat we graag willen weten of het mogelijk is en wat de eventuele plussen en minnen van het hele project zouden zijn. Dus dat is wat het nu is.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u wel voor de beantwoording, maar ik heb niet alle antwoorden. U heeft op een gegeven moment officieel in november een brief gekregen en vervolgens worden we ergens, geloof ik, in juni geïnformeerd. Wat heeft gemaakt dat u in die tussentijd vond dat de Staten dit niet hoefden te weten? Ja, we hebben het uit de publiciteit moeten halen. Waarom was u op het standpunt dat dit niet eerder besproken kon worden?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Dank u wel, voorzitter. Ik krijg nog allemaal antwoorden. Ik denk eigenlijk dat ik het ook wel weet, maar dank u. Even kijken. Ja, dat kan ik allemaal zo snel niet bijlezen. Even kijken.

De Staten zijn eerder geïnformeerd naar aanleiding van vragen van JA21 en daar is het standpunt van Hollands Kroon ook aan de orde geweest. En het standpunt, dat is op 4 maart en op 30 mei geweest. Dank je wel. Maar goed, dat is dus, mevrouw Van der Helm, het antwoord op uw vraag. Er zijn naar aanleiding van die motie vragen ingediend en daar zijn vragen beantwoord. Dus daar had u, als u daar aandacht aan besteed had, toen kennis van kunnen nemen. En dat is niet pas in juni gebeurd.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, daar wringt wat ons betreft nou net de schoen ook, dat wij zelf moeten vragen om informatievoorziening. En dat is nou juist waar die actieve informatieplicht van u naar ons had moeten komen. En wat ik ook gezegd wil hebben, u heeft in oktober meerdere overleggen gevoerd met deze wethouders en strategisch afgestemd en wat dan ook. En dan volgt op 2 november een briefje vanuit Hollands Kroon die zegt: we willen u informeren dat wij die motie hebben aangenomen en wat is uw standpunt? En gevolgd door een brief van de provincie Noord-Holland die zegt: ja, dat vinden wij vervelend. En daaruit blijkt niks, en ook echt dan helemaal niks, dat u daarvoor al die overleggen heeft gevoerd. Wat is uw antwoord daarop?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, mijn antwoord is dat ik naar aanleiding van deze motie contact heb gehad, zowel met de wethouder van Hollands Kroon als de wethouder van Medemblik. De een, omdat die er inderdaad graag mee wilde stoppen, de ander omdat hij graag wil dat ik de ander eraan houd dat er doorgegaan wordt. Dat heb ik allemaal aangehoord. Dat hebben we met elkaar besproken hoe iedereen daar in zit. Ik heb ook aangegeven dat, wat de provincie betreft, er geen reden is om nu de stekker er zomaar uit te trekken. Vervolgens heeft de wethouder van Hollands Kroon besloten dat zij een officiële brief heeft willen sturen. Die heb ik ontvangen en daar heb ik op geantwoord. Dat is wat er is gebeurd.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Waarom is deze informatie dan niet met de Staten gedeeld?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, omdat er hier best wel veel brieven en overleggen zijn waar ik u inderdaad allemaal niet van op de hoogte houd. Dat valt echt niet onder mijn actieve

informatieplicht. Ik informeer u over de dingen die u nodig hebt om uw standpunt te bepalen. En er is op dit moment voor de provincie eigenlijk helemaal geen standpunt om te bepalen, want we zitten middenin een verkenning en wat ons betreft verkennen we totdat we weten wat we er allemaal aan voor- en nadelen in hebben. Dan komen we richting iets van een beslissing. En dat is nu helemaal niet aan de orde. En als dat besluit dan eenmaal genomen is, dan informeer ik u daarover. Dat is wat mijn actieve informatieplicht volgens mij inhoudt.

Zal ik verder-

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik denk dat ik ongeveer bij vraag 7 was. Nee, vraag 6 nog. Nou, daar heb ik eigenlijk wel antwoord op gegeven, denk ik. Namelijk, of ik vind dat wij hier nu mee moeten stoppen omdat er in de Raad van Hollands Kroon geen draagvlak meer is. Het antwoord op die vraag is 'nee'. Wij vinden dat de integrale verkenning gewoon moet worden afgemaakt.

Dan vroeg u mijn verklaring in de media. Ja, daar ben ik wel blij mee, want dan kan ik in ieder geval even zeggen: ik heb De Telegraaf nooit te woord gestaan. Ik zag de quotes ook. Ik weet niet precies hoe die krant werkt. Ik zag net ook al een nieuwsbericht over vandaag. Dus die publiceren nogal wat. Maar ze hebben mij in ieder geval daar niet over gesproken. Dus daar kan ik verder geen antwoord op geven.

En als het gaat over hoe dat nou met dat Woo-verzoek wel en niet zit, dan verwijs ik u naar onze commissaris, want dat valt onder zijn bevoegdheid en niet de mijne.

Dan vraag 8, welke specifieke besluiten heb ik genomen? Geen enkel.

Dan 9, de tijdlijn van de communicatie. In juni 2024 bent u bij brief volgens mij over de tijdlijn geïnformeerd en ik weet eigenlijk niet zo goed wat daar nog aan ontbreekt. Ik kan het oplepelen, maar die brief heeft u, denk ik, allemaal wel ongeveer gezien. Daar staat dus in dat er op 16 november – ik ga het nu gewoon maar voorlezen – de Stuurgroep Noord-Hollandse IJsselmeerkust is geweest. O, dat is 22. Dan op 8 maart '23 een bestuurlijk overleg zonneatollen, op 15 juni 2023 een bestuurlijk overleg zonneatollen, 9 oktober een-op-een tussen mij en de wethouder van Medemblik en dezelfde dag een telefonisch gesprek. Tenminste, ik meen dat het telefonisch was, maar daar wil ik eigenlijk van af zijn. Het kan ook best fysiek zijn geweest of via teams. Met de wethouder van Hollands Kroon. Dan twee dagen later een bestuurlijk overleg over de zonneatollen. En dan 27 juni wederom een bestuurlijk overleg daarover. En ik zie hier – nou, kijk eens aan – dat er inmiddels wel een datum is – dat had ik nog even gemist; excuses daarvoor – voor dat overleg met die DG's waar ik het net over had. 'Na de zomer', had ik gezegd en dat blijkt op 26 september te zijn gepland. Ik weet niet welke tussenliggende dingen u nog van mij wilt vernemen, maar dit is wel ongeveer, denk ik, ja, wat het is. Dus, nou, dan moet u nog maar even naar voren komen als dit toch niet voldoende is, want ik kan u verder niet beter bedienen dan zo.

Dan vraagt u nog bij vraag 10, wat de rol van de provincie en haar ambtenaren is geweest in de besluitvorming en de communicatie. Nou ja, EZK is de trekker van dit project. Wij communiceren in principe alleen als daar aanleiding toe is. En als wij dat doen, dan doen we dat in afstemming met de andere publieke partners die op dit moment betrokken zijn bij dit traject. Dus dat is wat ik daarover kan zeggen.

En dan vraagt u nog: wat belet Hollands Kroon om zich volledig terug te trekken uit het project? Dat lijkt me een vraag die u in de gemeenteraad van Hollands Kroon moet stellen en niet aan mij, want ik weet niet wat hen belet. Dat is aan hen hoe zij hier verder mee omgaan. Ze kennen het provinciestandpunt.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Voorzitter, valt dit project nou wel of niet onder de Regionale Energiestrategie?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Het project is meegenomen in de Regionale Energiestrategie. Is aangewezen als zoekgebied.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Maar bent u het met mij eens dat alleen het zoekgebied is opgenomen en niet het project zelf en de opgewekte energie in de Regionale Energiestrategie?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nee, ik ben het niet met u eens, want ik weet waar u heen wilt. Volgens mij bedoelt u dat de terawatts niet meetellen en dat we ze dus ook wel weg kunnen strepen. Zo werkt dat alleen niet. Dat heb ik u hier in de commissie, volgens mij, ook al eerder uitgelegd. Er zijn in de RES'en een heleboel projecten opgenomen en een heleboel zoekgebieden. En niet elk zoekgebied is voor de volle potentie in ons bod opgenomen om juist te voorkomen dat een zoekgebied per definitie een vindgebied moet zijn. We gaan kijken: waar kan er wat? En daarmee is een reëel bod gedaan, is gekeken naar wat haalbaar zou zijn. Een aantal projecten waren bijvoorbeeld al heel vergevorderd of al bijna gerealiseerd. Die zijn allemaal opgenomen. Er zijn ook een aantal projecten die nog zodanig onzeker zijn of zoekgebieden waarvan het nog heel onduidelijk is hoe haalbaar en hoe groot dat kan zijn. Daar is dan ofwel met natte vinger een getal voor opgenomen of zekerheidshalve niks voor opgenomen. En dit project is natuurlijk dusdanig groot dat, als je dit opneemt, dan moet je het door laten gaan. Want dan is het zo groot, dan kan je, als je deze terawatts wegstreept op land bijna niet compenseren. Dus die zijn daar toen niet meteen volledig in meegenomen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, u haalt het nu weer dat we dan, als we dit niet doen, meer windturbines krijgen. En dat is dus niet zo. U bent eerder, ook in uw Stafnota's, op de hoogte gebracht en u weet dit, dat dit niet onder de RES valt. En juist dat punt is ingebracht bij Hollands Kroon, dat dit onder de RES valt en dat ze zich niet zomaar kunnen terugtrekken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nee, ze kunnen zich niet terugtrekken uit een verkenning als wij samen afspreken: kom, we gaan naar het Rijk en we vragen of zij voor ons een verkenning willen doen. Dan kun je je niet uit die verkenning zomaar in je eentje terugtrekken. Of dit project er wel of niet moet komen, is een heel andere vraag. Daar heeft de provincie, en ik ook, zich helemaal niet over uitgelaten richting Hollands Kroon. We hadden het over de verkenning. En u zegt- Want ik heb het toevallig net gelezen, dat is dan kennelijk uw denklijn: dat de RES betekent 'hij móet er komen en het valt er niet in en iemand heeft dat al eerder gezegd'. Ik heb – dat heb ik net gelezen, dus dat neem ik dan maar aan – net in De Telegraaf gelezen dat ik in maart heb gezegd dat, als je dit project doet, dat dan een heleboel windmolens zou schelen. Dat lijkt me evident, want we hebben een bod gedaan. Dat bod moeten wij halen. Dat is gewoon de afspraak die er is. En die mogen we halen met zon of met wind of een combinatie. Het maakt uiteindelijk niet precies uit hoe die verhouding is op dit moment, als we het bod maar halen. En dat betekent dus ook dat, als je ergens een flinke klapper maakt, je met heel andere ogen naar andere projecten kunt kijken. Dus u vindt dat dan onzin. En u zegt: nou, ze hebben in september al gezegd dat wat u in maart gaat zeggen niet waar is. Dat is niet zo. Wat niet waar is, is dat wij per se dit moeten doen, omdat er anders 1,1 terawatt bij komt. Dat heb ik ook niet gezegd. Wat wel waar is, is als je dit doet, dan haal je je opgave gewoon veel makkelijker en zal je dus niet ontzettend veel moeite hoeven doen om die opgave op andere plekken te vinden. Het wordt gewoon makkelijker. Dat is het hele verhaal.

De **VOORZITTER**: U heeft nu geantwoord op de vragen die zijn gesteld. Als u nu doorgaat met vragen, dan bent u wel in uw tweede interpellatietermijn bezig, want in feite is dit geen interruptie meer, maar bent u eigenlijk aanvullende vragen aan het stellen. Daar wil ik u wel even op wijzen. Dus of we gaan het spel nu spelen zoals we hebben afgesproken, en dat betekent dat dit klaar is. En dan krijgt u nog één kans om aanvullende vragen te stellen, maar eigenlijk bent u dat al aan het doen.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik heb nog één vraag.

De **VOORZITTER**: Eén vraag.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik vind dat de gedeputeerde zichzelf volledig tegenspreekt, want u zegt: het valt niet onder het bod. En tegelijkertijd zegt u: als we dit doen, dan wordt het bod eerder gehaald. En die twee dingen, het kan niet allebei waar zijn.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Oké. Nou, als u mij toestaat. Wij hebben twee RES'en.

De **VOORZITTER**: U hoeft het niet allemaal te herhalen, maar misschien kunt u er korte zinnen van maken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ik zal proberen het kort te doen, maar het komt blijkbaar niet helder over. Die RES'en zijn vanuit onderop in noord en zuid gedaan en er is gekeken door alle gemeenten: wat zouden wij nou waar kunnen realiseren? Dat is allemaal bij elkaar gelegd. Vervolgens is daar een bod uit gekomen. Zoals ik net zei, is er toen niet gezegd: elk zoekgebied, wat kan dat maximaal opleveren, en dat is ons bod. Dat moet je ook niet willen, want dan is het dus geen zoekgebied. Je hebt allemaal gebieden opgenomen. Je gaat kijken: wat is haalbaar, wat is niet haalbaar, wat past er binnen onze regels als provincie? Dat is allemaal een proces. Dat loopt nu nog. Bij al die zoekgebieden is ook Wieringerhoek ingetekend. Eén van de zoekgebieden. Dat zoekgebied zou potentieel een enorme opwek kunnen hebben. Als je die dus van begin af aan vol meetelt, dan zet jezelf wel een beetje klem. Want als je die dan niet door laat gaan, dan moet je wel heel veel extra doen om dat op land nog te doen. Dus we hebben, denk ik, een reëel bod gedaan vanuit de RES'en. Dat bod, daar worden wij aan gehouden. Dat kunnen we dus invullen. Dat zouden we ook kunnen invullen door een heel ander project nog, wat nu nog niet eens in zicht is. Als dat zoveel opwekt als wij hebben toegezegd, dan hebben we gedaan wat van ons verwacht wordt. Dus het hoort bij de RES. Het is een zoekgebied. En het is niet zo dat we verplicht zijn om dit na te komen of dat ons bod hoger wordt als we dit niet doen of wel doen. De suggestie die u doet, ik zeg niks raars. Het hoort bij de RES'en. En het kan daar zeker een mooie bijdrage aan leveren.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk nog even naar de heer Van den Berg of u nog aanvullende vragen heeft. En anders wil ik de andere aangemelde sprekers in de gelegenheid stellen om nog een vraag aan te vullen. Kort graag, want u heeft al aardig wat tijd gebruikt.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ik zal het kort houden, maar ik citeer maar even uit de interne communicatie vanuit de provincie Noord-Holland, en dat er staat: "De kans neemt toe dat er op land meer windturbines in de plaats moeten komen. En snappen die raadsleden dat? Dat klopt namelijk niet." En er is ook bewust voor gekozen om het bod niet te laten meetellen om deze exacte reden. Dus wat de gedeputeerde hier net verklaart over dat het in het bod zit, klopt niet. En daardoor is het ook niet een project wat onderhevig is aan het coalitieakkoord, waar partijen zich hebben gecommitteerd aan de Regionale Energiestrategie.

Verder is inderdaad net- Ik zie dat er ook een artikel is gepubliceerd van De Telegraaf en daar wordt dit ook weer bevestigd. Net zoals een aangenomen raadsbesluit van vorige week door de gemeente Hollands Kroon dat het inderdaad niet in de RES'en valt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Een aantal sprekers hebben zich aangemeld. De heer Kanik, D66.

De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, als D66-fractie weten wij nog niet of het project Wieringerhoek een goed idee is. Ten eerste ligt er nog geen besluit voor dat wij moeten beoordelen. Ten tweede vinden wij het belangrijk dat NNN-gebieden en onze drinkwaterwinning goed beschermd worden en kunnen wij niet beoordelen of dit plan hierin wel past. We zullen er dus pas over oordelen als het plan van Wieringerhoek daadwerkelijk voorligt bij Provinciale Staten.

Voorzitter, dat gezegd hebbende, vindt D66 dat we moeten kijken naar de mogelijkheden van het opwekken van duurzame energie en ons niet meteen laten afremmen door de onmogelijkheden. De ruimte is schaars en daarom moeten we elke plek waar opwekking eventueel gewenst en mogelijk is, goed onderzoeken. We zien in onze provincie te vaak dat door de politiek meteen de handdoek in de ring wordt gegooid als het even moeilijk wordt. En daarom wil onze fractie gedeputeerde Kocken met betrekking tot Project Wieringerhoek een compliment maken. D66 had een grote vrees dat door het coalitieakkoord, dat stelt dat duurzame energieprojecten langs een afwegingskader met inachtneming van draagvlak in de gemeenteraad zouden moeten, duurzame energieprojecten niet van de grond zullen komen. Dat zou namelijk betekenen dat als een gemeenteraad niet wil meewerken, het meteen einde oefening voor het project en invloed van de provincie zou zijn. Maar nu is er toch een gemeenteraad tegen het plan Wieringerhoek en gelukkig zet de gedeputeerde toch door. Voldoende draagvlak betekent voor deze coalitie

gelukkig iets anders dan alleen een stemming in één gemeenteraad. En we zijn blij dat de gedeputeerde ook eigenstandig een afweging maakt.

Voorzitter, als D66 dit beleid van Gedeputeerde Staten zo mag doortrekken, dan zien we dat er ook andere gemeenten zijn met wind- of zonneprojecten waarvan de gemeenteraad ook tegen bepaalde duurzame energieprojecten binnen hun gemeente zijn. Dan gaat het voornamelijk om wind op land, zoals bijvoorbeeld onlangs in Hoorn, waar de gemeenteraad geen verder onderzoek meer wil naar windmolens bij Hoorn 80. Daarom ook de vraag of D66 erop kan rekenen dat gedeputeerde Kocken dan ook met dezelfde voortvarendheid toch doorzet om zo onze RES-doelen te halen. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Karar van de PvdA.

De heer **KARAR** (PvdA): Dank voor het woord, voorzitter. Wat betreft de voortgang van het project Wieringerhoek is er nu nog niets te melden, omdat, zoals al vaker gezegd vandaag, de verkenning dus nog loopt. Dus wanneer de uitkomsten bekend zijn, zullen we hierover het gesprek aangaan. En hiermee is eigenlijk de belangrijkste inhoudelijke vraag van het interpellatiedebat van vandaag beantwoord. Desalniettemin worden er ook insinuaties gemaakt over de rol van de gedeputeerde en het proces. Het stellen van vragen om meer inzicht te krijgen in het bestuur van deze provincie staat natuurlijk allen vrij dat. Laat dat duidelijk zijn. En wanneer het transparant en betrouwbaar bestuur ten goede komt, moedigt de PvdA dat van harte aan. Maar daar is in dit geval helaas geen sprake van.

Ten eerste omdat de toon waarop dit debat is ingestoken niet bevorderlijk is voor een betrouwbaar bestuur. Dat komt doordat een feitelijke onderbouwing mist, waardoor het debat voornamelijk op speculatie berust in plaats van op feiten, waarbij de discussie over de kalender van zojuist, de kalender van de gedeputeerde, een zeer goed voorbeeld was. Ten tweede is het instrument van interpellatie zwaar overtrokken in deze situatie. Het instrument wordt namelijk gezien als een wijze om een bestuurder tot verantwoording te roepen om diens optreden en acties met spoed te onderbreken. En zoals eerder gezegd, de onderbouwing voor een dergelijke interventie is zo summier, dat het middel interpellatie vandaag helaas niet passend lijkt. Vragen stellen is goed, net als een kritische Provinciale Staten, maar het instrument is vandaag buiten proportie. En wanneer er te pas en te onpas wordt omgegaan met een dergelijk instrument, beschadigt dat de geloofwaardigheid van deze middelen en ons als Provinciale Staten.

Daarom wil ik eindigen met de opmerking dat daden en woorden ertoe doen. Wanneer iets eenmaal in de openbaarheid wordt geslingerd, dan is het heel lastig dat terug te nemen. Ook wanneer dat datgene wordt weerlegd of nog wordt ingetrokken. Dat kan schadelijk zijn, zeer schadelijk, voor zowel personen, de overheid, als politiek. Sommigen zijn tegen de energietransitie, die mening is aan hen, maar voer daar dan het debat over. Dat is de kern van de zaak. En doe geen insinuaties over alles en iedereen. Daar heeft niemand iets aan en is schadelijk.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Van der Waart, GroenLinks.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ja, het is al gezegd: het Plan Buitendijks ligt nu bij het Rijk voor een integrale verkenning. Maar het is natuurlijk logisch dat er over gesproken is op ambtelijk en bestuurlijk niveau in onze provincie. Ook met Medemblik en Hollands Kroon, die ook het initiatief voor het plan vier jaar geleden naar voren brachten. GroenLinks kijkt uit naar de resultaten van deze verkenning. Maar dat is niet de reden waarom we nu bij elkaar zitten.

In de beantwoording van de vragen in eerste termijn en ook in het voorgaande agendapunt ziet GroenLinks geen gek beeld ontstaan. Er is integer gehandeld vanuit de diverse rollen die hier betrokken zijn. Wij zien de aangevraagde interpellatie als misplaatst. Dit is niet het juiste middel om deze vragen te behandelen. Met een nieuwe versie van het stuk dat JA21 voorlegt, lees ik dat de eerdere insinuaties ook wel echt te ver gingen, dat ze dat zelf ook wel inzagen. Maar er blijft echt een stevige ondertoon van wantrouwen zitten in de vragen, in de interrupties zojuist en ook wel weer in de uitspraken van JA21 in de berichtgeving vandaag in de media. Ik sluit me dan ook graag aan bij de vorige spreker. Vragen stellen is goed, maar een dergelijke interpellatie is

schadelijk. Ik wil hierbij graag nogmaals uitspreken dat de fractie van GroenLinks het volste vertrouwen heeft in het handelen van het college en de gedeputeerde op dit dossier. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: De heer De Wit van de VVD.

De heer **DE WIT** (VVD): Ja, voorzitter, waarvoor dank. Laat ik vandaag beginnen met te zeggen dat de VVD-fractie heel goed op de hoogte is van een aantal gevoeligheden, specifiek in de gemeente Hollands Kroon – niet alleen in hun gemeenteraad, maar ook bij hun inwoners – over grotere ontwikkelingen in de ruimte in die gemeente. En dan heb ik het bijvoorbeeld over de plaatsing van windmolens de afgelopen jaren, maar ook de plaatsing van datacenters. En ik kan me heel goed ook de beleving voorstellen van een aantal mensen in die gemeente, een flink aantal mensen in die gemeente, over het Project Wieringerhoek en de zorgen die daarbij komen, onder andere op het gebied van waterkwaliteit, wat dat doet voor agrariërs in dat gebied, voor de natuur en recreatie. Ik denk dat het allemaal valide punten zijn. Vandaag ligt dat echter niet voor. Ik steun in die zin de woorden van de gedeputeerde om vooral door te gaan met de verkenning. En ik zou ook zeker Hollands Kroon willen aanmoedigen om daar ook onderdeel van te blijven zijn op een bepaalde manier, om die verkenning uit te lopen en het gesprek te voeren over daadwerkelijk de uitkomsten daarvan. Het wegen van belangen, voor- en nadelen, dat is immers onze taak als politiek. En dat doet niets af aan de vragen die vandaag gesteld zijn. Dat staat JA21 uiteraard vrij. Wij hebben als VVD niet erg veel nieuwe informatie tot ons gekregen uit het interpellatiedebat tot op heden, tussen het college en JA21. Dus in die zin is de informatiewaarde van vandaag wat mij betreft vrij beperkt. Maar dat laat ik verder aan eenieder om daar eigen waarde uit vandaan te halen. Voor mij en voor de VVD-fractie is de belangrijkste les in dit traject: hoe gaan we nou, als er meerdere overheden betrokken zijn in een project, een betrouwbaar en doortastend bestuur naar inwoners, maar ook naar initiatiefnemers, in zijn. En dat is wellicht een les die we, als we wat verder zijn in dit traject en de verkenning, met elkaar eens kunnen leren waar we ook naar andere projecten kunnen kijken hoe we als medeoverheden nou tot een werkwijze komen waar onze inwoners van op aan kunnen en waar initiatiefnemers van weten waar ze aan toe zijn. Dank, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van der Helm, 50PLUS.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Even kijken, voorzitter. Het gaat om een interpellatiedebat. Een zwaar middel. En het ging om de ontstane situatie en communicatie rondom het Project Wieringerhoek en de rol van de gedeputeerde. Het is jammer dat de collega's dat niet even vasthouden en daar wat over zeggen. 50PLUS is ook voor duurzaamheid, laat het helder zijn. We hebben in onze vragen even aan de gedeputeerde gevraagd van goh, op het moment dat u het wist, 2 november, tot op het moment dat we er echt over spraken in juni, heeft u gemeend ons te informeren? Nou, ik moet zeggen, ik vond de manier waarop de gedeputeerde dat terugzegt: u had het moeten weten, want er is op 4 maart een motie ingediend. Dat weet ik heel goed, maar dat is niet door u aangekaart. Dat is door JA21 aangekaart. En dat u er antwoorden op geeft, neemt niet weg, de vraag die ik u stelde, dat u die niet gewoon beantwoordt en zelfs een beetje dat snerend aan mij teruggaf. Ik krijg een interruptie.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ja, dank u wel. Ja, bent u van mening dat alles wat er in de gemeenteraad besproken wordt, hier weer op tafel moet komen te liggen?

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Als het van belang is. Het gaat om een integrale verkenning. We zijn nog niet helemaal geïnformeerd, dat kan. Maar er gebeurt iets daadwerkelijk. We krijgen soms ook brieven. Mogelijk is deze brief van november aan mijn aandacht ontsnapt. Maar als ik dat vraag, in veel dingen die belangrijk zijn en die nog in ontwikkeling is, vind ik van wel. Want het is een groot project. Bent u het met mij eens?

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ik ben het zeker met u eens dat het een groot project is, maar ik hoor u ook een beetje zeggen dat u dus eigenlijk wel alle moties van alle gemeenten hier zou willen behandelen, want ze zijn allemaal denk ik toch wel belangrijk.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dat heeft u mij niet horen zeggen. Dat vult u in.

Mag ik verder met mijn bijdrage?

De **VOORZITTER**: Gaat uw gang.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Goed. Vanmorgen in het Presidium hadden we een heel leuk stuk die na het reces komt: Code politieke ambtsdrager. Ik hoop dat ook de gedeputeerden zich daaraan gaan houden. Want ik vind, als we in dit huis wat vragen, dan kan ik gewoon antwoord krijgen zonder dat ik geschoffeerd word. Want zo voelt het wel. Dat wou ik even kwijt.

Er is ook veel gezegd over de heer Van den Berg. Ik heb al aangegeven, voor 50PLUS was het middel misschien zwaar. We zijn niet tegen duurzaamheid. Dus we gaan dit verhaal ook volgen. Maar ik vind wel dat het college een informatieplicht heeft naar PS – dit is er weer zo eentje – en dat daarin, in dit verhaal, de gedeputeerde tekortschiet. Daar wil ik het bij laten.

De **VOORZITTER**: De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel, meneer de voorzitter. De ChristenUnie ziet geen enkele reden voor dit interpellatiedebat. Het project Wieringerhoek komt voort uit inwoners die zich zorgen maken over andere plannen om duurzame energie in de regio op te wekken. En daar zijn natuurlijk verschillende meningen over. En in de politieke arena van de gemeente Hollands Kroon is daar veel over gesproken en zijn er ook consequenties uit getrokken. Wij snappen dan ook niet goed wat JA21 met dit debat beoogt. Door dit debat en ook door de discussie over de geheimhouding hiervoor, heb ik toch een beetje het gevoel dat ik beland ben in de grote Daniël van den Berg Show. En ik zou eerlijk gezegd heel graag zelf bepalen of ik daar kaartjes voor koop. En hoe gevat de heer Van den Berg ook vaak kan zijn, ik denk toch dat ik ervoor gekozen had om mijn tijd anders te besteden. Wat ons betreft is er geen enkele zorg over de rol die ons eigen college heeft gespeeld.

Dat gezegd hebbende, de ChristenUnie is op zich gecharmeerd van het idee om op een zorgvuldige manier het IJsselmeer deels te gebruiken om zonnestroom op te wekken. En voor zover dit gebeurt onder de bevoegdheid en met betrokkenheid van de provincie, willen wij GS dan ook oproepen om de zorgen die er zijn in de gemeente Hollands Kroon en bij omwonenden goed te adresseren. Dan hebben we het bijvoorbeeld over het effect op de beschikbaarheid van zoetwater, de mogelijke problemen met verhoging van het zoutgehalte, de negatieve effecten zoals muggen en ganzen die worden verwacht en eventuele overlast van graafwerkzaamheden. Maar de ChristenUnie denkt dat het goed mogelijk moet zijn om deze problemen op te lossen en te komen tot een breed gedragen plan. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan de heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. Dankzij een ijverig Statenlid spreken wij nu over het besluitvormingsproces om het Plan Buitendijks, die natuur eilanden, zonneatollen, te realiseren op het IJsselmeer. En dat is op zichzelf niet verkeerd, want zulke plannen met grote impact op inwoners en omgeving moeten inderdaad een open en transparante besluitvorming kennen. En het is goed te zien dat de gedeputeerde daarover ook zeer helder tekst en uitleg heeft gegeven. Wij willen eigenlijk niet ingaan op de positie van de gemeente Hollands Kroon, want dat is echt iets voor de gemeenteraad aldaar. En voor wat betreft de Noord-Hollandse gedeputeerde, want daar gaat dit interpellatiedebat uiteindelijk over, ligt dat natuurlijk anders. En na het inzien van enkele stukken en de beantwoording van zojuist, constateren wij dat er allemaal niet zoveel aan de hand is. Al zien wij wel dat het beter is om in de voorbereiding van gesprekken, zowel door gedeputeerde als ambtelijk, niet op te nemen hoe je slimme interpretaties van moties kan toepassen. Dat zou misschien een les kunnen zijn.

Dan heb ik nog wel één concrete vraag. In het artikel in De Telegraaf op 23 mei – de gedeputeerde zei daarnet al iets over –daar werd aangegeven, als het gaat om het weglakken van die passages, en dat is een quote toegeschreven aan gedeputeerde Kocken, dat daar een fout is gemaakt: “Deze passages hadden niet weggelakt mogen worden. Het is een interpretatie van een betrokken ambtenaar”, volgens haar. Dat staat dan in de krant. En, nou ja, graag daar nog even

een toelichting op, want in alle gevallen zijn volgens ons zowel de gedeputeerde, of misschien in dit geval de commissaris van de Koning als het gaat om de Woo, verantwoordelijk voor het handelen van ambtenaren. En moeten we absoluut niet de suggestie wekken dat we in de krant ambtenaren de schuld geven van iets. Die suggestie is hier wel gewekt. Dus daar graag nog een toelichting op vanuit het college van GS.

En tot slot, voorzitter, inhoudelijk. Het CDA is voorstander van het afronden van de verkenning die is gestart rond dit project op het IJsselmeer en zullen daarna ons oordeel geven. Ik dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Bezaan van de PVV.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, voorzitter, nogmaals dank voor het woord. De heer Van den Berg van JA21 heeft een aantal vragen schriftelijk ingebracht. Wij hadden naar aanleiding daarvan eigenlijk nog drie vragen. Te weten, of de gedeputeerde ons allen juist, tijdig en volledig heeft geïnformeerd. Die vraag heeft de heer Van den Berg zelf ook gesteld en daar is redelijk antwoord op gekomen.

Daarnaast hadden wij, of hebben wij, moet ik eigenlijk zeggen, nog de volgende bemerkingen slash vragen inzake de Woo-stukken. Een privé e-mailadres, dat eindigt op @planet.nl lijkt veel kennis van en invloed te hebben op de agenda's van bestuurlijke overleggen met mede-wethouders. Dit kunt u allen gewoon lezen. Waarom heeft iemand van buiten de overheidslagen zoveel invloed op bestuurlijke overleggen, terwijl op dat moment PS nog niet geïnformeerd waren? Ter info voor u allen, mocht u dit allemaal niet gelezen hebben: er zijn zeventien vermeldingen van deze persoon in de stukken terug te vinden.

Vervolgens, uit de Woo-stukken blijkt verder dat wethouders van Hollands Kroon en Medemblik zijn bevoordeeld voor wat betreft hun informatiepositie ten opzichte van wethouders van andere betrokken gemeenten, aangezien er met Hollands Kroon en Medemblik strategisch overleggen hebben plaatsgevonden en met de overige betrokken gemeenten niet. Dit is in strijd met de afgesproken gelijke basis van informatie voor alle betrokken gemeenten slash deelnemers. Was de gedeputeerde hiervan op de hoogte? En zo ja, waarom heeft de gedeputeerde dit terzijde geschoven? Graag een reflectie hierop van de gedeputeerde, maar ook van de heer Van den Berg.

Vervolgens hebben wij nog het punt dat uit de Woo-stukken blijkt dat er stevig ingezet wordt op consortium Meerlicht als gewenste partij voor dit project. Is de gedeputeerde ervan op de hoogte dat onderhands aanbesteden, waar het nu sterk de schijn van heeft, de risico's op belangenverstrengeling vergroot en dat het Rijk dit onwenselijk acht? Zo ja, waarom dit dan op deze manier doorzetten? Graag op deze punten een reflectie van de gedeputeerde en ook van de heer Van den Berg.

En dan als laatste: waarom heeft de gedeputeerde achter de schermen zo duidelijk ingezet op een bepaalde uitkomst van het project, terwijl de gedeputeerde zojuist en in de afgelopen maanden beweerd heeft van niet. Gedurende de Statenvergadering van 4 maart jongstleden zei de gedeputeerde: “Dat is wat mij betreft een aangelegenheid voor Hollands Kroon zelf. Die moeten daar met elkaar conclusies aan verbinden. Ik blokkeer helemaal niets.” Maar nu blijkt dat zij zelf wel degelijk dit project een bepaalde kant op heeft gestuurd achter de schermen. Graag een reflectie van de gedeputeerde en als het mogelijk is ook nog van de heer Van den Berg.

En als laatste zou ik aan de gedeputeerde willen meegeven: C’est la ton, qui fait la musique.

De **VOORZITTER**: Ja, en u bent ook door uw spreektijd. Maar u krijgt nog één interruptie van Statenlid Van de Waart.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ja, ik geef u de gelegenheid om nog even door te gaan, want u zei van, terwijl zo duidelijk blijkt dat de gedeputeerde dit een bepaalde kant op wil sturen. En ik vroeg me af waar u dat uit afleidt, want ik heb natuurlijk ook die Woo-stukken gelezen. Nou, ik moet zeggen, niet woordelijk, eerlijk gezegd, maar ik heb het daar niet uit kunnen halen.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Fijn dat u het vraagt. Ik heb het natuurlijk wel gelezen. En wat mij betreft, komt dit uit de stukken en dan kunt u ze er zo meteen op naslaan als u dat wilt: 0098, en dan 0270 en 00880239, pagina vier, ad vier en vijf. Bent u zo voldoende geïnformeerd?

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Dank u wel. Nee, zeker niet, want u begrijpt dat dit voor mij geen beantwoording is waar u uit afleidt dat de gedeputeerde hier een en ander in een bepaalde richting aan het sturen is.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Nou ja, weet u, ik ben altijd gewend om mijn stukken te lezen van tevoren. Als mevrouw dat niet gedaan heeft, kan ik daar niks aan doen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: De heer Becker van de BBB.

De heer **BECKER** (BBB): Dank, voorzitter. Ook BBB gaat akkoord met de beantwoording van de gedeputeerde. Wij nemen aan dat dat gewoon naar eer en geweten beantwoord is allemaal. Zoals u ook weet, is BBB altijd voor eerst zonnepanelen op daken. Maar wij wachten met heel veel interesse het onderzoek af. Het is ook inderdaad een verkenning waar we het over hebben. En die wachten we graag af, die verkenning, en zullen daarna oordelen over het project. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan gedeputeerde Kocken.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Een punt van orde. Mag mijn fractie nog een bijdrage doen?

De **VOORZITTER**: Heb ik u overgeslagen? U stond niet op mijn lijstje, maar u mag wat mij betreft naar voren komen. U stond niet aangemeld bij mij.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Ja, ik zal voortaan mijn hand nog iets hoger in de lucht steken, zodat ik op de lijst kom te staan.

Vooropgesteld van onze fractie dat gedeputeerde Kocken de situatie goed heeft uitgelegd. Naar onze mening is PS goed geïnformeerd. We hebben GS haar handelen goed kunnen volgen en we zagen geen aanleiding tot het debat en waren ook tegen dit interpellatiedebat.

En voorzitter, ik maak me ook echt zorgen over dit publieke debat. We hadden net een gesprek over integer en transparant bestuur. En wij, Statenleden, hebben daar een belangrijke rol in. Wees je bewust van je positie als volksvertegenwoordiger. Statenleden hebben allemaal het recht om een interpellatiedebat te voeren, maar hebben ook een plicht om daar verantwoordelijk mee om te gaan. En sterker nog, onze fractie vindt dat PS niet verantwoordelijk met het instrument om is gegaan. Want met dit debat ontstaat er een beeld naar buiten alsof GS onjuist heeft gehandeld. Zodra de interpellant de gedeputeerde aanvalt met woorden als voorgekookt afstemmen, strategische afstemming met gemeente Medemblik en de juridische teksten worden doorgeduwd, creëert u een beeld alsof er allerlei in uw woorden voorgekookte dingen gebeuren. Dit snijdt geen hout en is geen weergave van de werkelijkheid. En dat raakt voor ons de kern van vertrouwen in de politiek. Want, beste mensen, collega-Statenleden, het vertrouwen tussen inwoner, politiek en overheid komt te voet en gaat te paard. Onze fractie is van mening dat met het interpellatiedebat het vertrouwen meer kwaad dan goed heeft gedaan.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we nu het woord geven aan gedeputeerde Kocken. U krijgt daarna nog een kans, maar dat is dan de laatste keer.

Ik zal overigens op vraag zeven, uit mijn hoofd, van het interpellatiedebat zo even antwoord op geven. Dus dan kijk ik heel vriendelijk naar de heer Hollebeek of hij dan even kort het voorzitterschap overneemt. Maar eerst is het woord aan gedeputeerde Kocken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dank u wel, voorzitter. Een laatste poging om meneer Van den Berg uit te leggen wat ik aan de meeste van u denk ik al heb overgebracht. De RES is een aantal zoekgebieden, en niet elk zoekgebied is volledig in het bod meegenomen. Wij hebben een bod gedaan, daar zijn wij aan gehouden en dat kunnen we realiseren in de verschillende

zoekgebieden, zelfs eventueel in een nieuw zoekgebied. En dit is een van de zoekgebieden. Dat betekent dat als we deze gaan realiseren, dat we in minder zoekgebieden druk hebben om het bod te halen. We zullen het bod ook niet precies op de laatste komma wel of niet halen, maar we koersen op dat bod. Dat is wat we deze jaren aan het doen zijn. En dit project zou daar natuurlijk bij helpen, omdat het zo ontzettend veel bijdraagt. Dat is wat ik er tot nu toe volgens mij over heb gezegd. En volgens mij zit het ook gewoon zo in elkaar.

Ja, ik was een beetje verbaasd over de beantwoording dat dat uit twee stukken komt. Ik weet eerlijk gezegd van de duizend pagina's die ter inzage liggen, niet precies naar welke u verwijst, mevrouw Bezaan, waaruit dan blijkt dat ik toch eigenlijk achter de schermen heel anders stuur dan ik u steeds hier heb meegegeven. En ik zou u toch wel willen vragen of u dan gewoon geheimhouding aanvraagt en dan maar letterlijk voorleest waar dat uit blijkt. Want ik ben ervan overtuigd dat, als daar iets staat waar u dat uit concludeert, dat dat een interpretatie-ding moet zijn. Ik heb op geen enkele manier in welk overleg dan ook een andere insteek gekozen dan die ik u hier steeds heb voorgehouden.

U heeft ook gezegd dat wij sommige gemeenten bevoordelen boven andere gemeenten. Ik weet niet welke gemeenten u denkt die hier benadeeld zijn. Dit is een initiatief van twee gemeenten, Medemblik en Hollands Kroon. Die hebben ons gevraagd samen op te trekken naar het Rijk. En dat doen wij. Dat hebben we gedaan. Dat wilden we blijven doen. Dat willen we blijven doen. En dan is het denk ik ook voor de hand liggend dat ik met deze twee, met dat wij gedrieën overleggen hoe wij dat voor ons zien. En ik weet niet wie u daar meent door mij benadeeld te zien.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb hier uit de stukken- Even kijken. Datum 10-05-2023. “Hoi-“ Nou ja, ‘zwart’ zal ik maar zeggen. “Ik heb geen aanvullingen. Ook eens met *zwart* en al heel veel info. Een klein dingetje. Doel van bijlage twee is gelijke informatiebasis voor de deelnemers van het-“ Ik heb een bril op, maar ik kan het amper lezen. “-tachtig-memo, ingebracht door PNH en afgestemd met Hollands Kroon en Medemblik en Rijkspartners. Die heb ik als het goed is al ingevoerd. Groet”. En dan staat er weer de code, zal ik maar zeggen. Dat is volgens mij hetgeen- Of dat is hetgeen waar ik op doel. En graag uw reactie daarop.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, mevrouw Bezaan, ik weet niet of dat zo mag, voorzitter, maar misschien moet u blijven staan, want ik begrijp er werkelijk niets van. Welke gemeente heb ik nou benadeeld door dit overleg met deze twee initiatiefnemers dan, of de afstemming met deze initiatiefnemers? Ik weet niet welke gemeenten u meent dat wij als provincie te kort hebben gedaan.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog een aanvullende vraag, mevrouw Bezaan?

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Nee.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, mevrouw Kocken.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, dan werp ik die suggestie in ieder geval graag ver van mij, want het is gewoon niet aan de orde.

Even denken. Ja, mevrouw Van der Helm, het was niet mijn bedoeling u te schofferen. Dat moet u maar van mij aannemen. Maar het is wel zo dat u echt wel eerder dan in juni de gelegenheid hebt gehad om hier kennis van te nemen. Namelijk, uw collega, meneer Van den Berg, heeft, voordat ik überhaupt iets kón communiceren, zou ik bijna zeggen, u allemaal geïnformeerd over deze motie door er vragen over te stellen. Dat zijn vragen van 16 oktober. Ik heb net zelf nog even zitten opzoeken. Op 16 oktober heeft meneer Van den Berg u zelfs een screenshot gestuurd van de stemming om u toch allemaal goed te overtuigen hoe de vlag in Hollands Kroon erbij hangt, en onze reactie daarop gevraagd. Ik heb die vragen beantwoord en die zijn 7 november met de hele Staten gedeeld. Vanaf dat moment was u dus op de hoogte. En het is gewoon niet gebruikelijk dat GS, als er verder geen informatie is, nog extra brieven gaat sturen met dingen die u al weet. Dus u wist van die motie, want er is aandacht aan besteed. Vanaf 7 november, of eigenlijk vanaf 16 oktober, was u allemaal geïnformeerd.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, voorzitter, ik heb de vraag gesteld aan de gedeputeerde in het kader van om ons te informeren. Dat ik geïnformeerd was, heb ik ook gezegd in mijn bijdrage. Want ik lees ook de krant en ik krijg ook een motie van een collega. Dus ik was wel op de hoogte. Maar het ging mij om uw rol. Ik vroeg u: heeft u nooit naar aanleiding van dit verhaal, en zeker door wat JA21 inbracht, de behoefte gehad om ons te informeren? En dat was niet veel eerder. Daar sloeg ik op aan. En dat u dan zegt: u had geïnformeerd kunnen worden. Ja, ik ben geïnformeerd, maar niet door u.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, nou, de actieve informatieplicht vat ik in ieder geval zo op dat, als ik vermoed dat u niet op de hoogte bent van iets waar u wel van op de hoogte zou moeten zijn, omdat het uw positie kan bepalen of omdat dat nuttig is om uw positie te bepalen, dan ga ik u daarover informeren. Op het moment dat ik weet dat u het weet, zogezegd – dus in dit geval, meneer Van den Berg stuurt schriftelijke vragen in, ik beantwoord die schriftelijke vragen; daar is dit onderwerp van de vragen geweest – zie ik geen aanleiding, en overigens hebben wij dat hier volgens mij nog nooit gedaan, om dan separaat nog een brief te sturen waarin dezelfde informatie nog een keer aan u wordt toegezonden. Dat is gewoon niet gebruikelijk. Dus als het gaat over de motie, was u daar vanaf dat moment over geïnformeerd, vind ik. En ik hoop dat u dat met mij vindt, want anders komt er een heel nieuwe stukkenstroom op gang. Over mijn handelen, ja, er is dus niet zo heel veel handelen. Ik heb elke keer als daarnaar gevraagd is, of in de commissie of in de Staten, daar antwoord op gegeven. En ik heb u naar aanleiding van alle tumult wel nog het GS-standpunt meegedeeld bij brief van 14 juni. Dus, ja, ik meen toch echt dat ik vrij adequaat heb geïnformeerd. Meer kan ik daar eigenlijk niet van maken, vrees ik.

Even kijken. Er was nog een vraag. O ja, dat was ook een vraag van mevrouw Bezaan. Kom ik dan nog even op terug. Dat er iemand met een bepaald e-mailadres zich in de discussie mengt. Ja, ik heb de stukken hier niet. Op basis daarvan weet ik niet op wie u nu duidt. Wie dat dan is en welk aandeel die persoon daarin heeft. Ja, ik weet dat het op @planet eindigt, maar dat zegt mij niet zoveel. Dus ik kan daar geen antwoord op geven.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Ik begrijp dat u daar geen antwoord op kunt geven, want dat is iets wat weggelakt is. Maar gezien het feit dat u aan die correspondentie heeft deelgenomen, lijkt het me toch heel bijzonder dat u niet weet over wie dat gaat. En ten tweede, mijn vraag was waarom iemand van buiten de overheidslagen zoveel invloed op bestuurlijke overleggen heeft. En die heeft u nog niet beantwoord.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik kan alleen maar gissen wie dat dan geweest kan zijn. Dat lijkt me niet verstandig. Daarna kan ik bedenken waarom die persoon wel of niet een aantal keer in de mails zit. Ik denk dat u zelf eigenlijk ook zou kunnen gissen wat voor mensen zich met dit soort processen bezighouden. En als u hier heel concreet wil weten waarom deze ene persoon überhaupt in deze mailwisseling terugkomt, dan kom ik daar graag schriftelijk – ik denk overigens wel geheim; ik weet niet, het lijkt me niet dat we dat dan weer openbaar maken – bij u op terug, als u daar echt aan hecht. Ik weet gewoon niet waar u naar zoekt.

Dat was het, denk ik.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bezaan nog één keer.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Nogmaals, mevrouw Kocken, het gaat mij niet om de persoon. Daar ben ik inmiddels door het lezen van de stukken zelf al achter gekomen. Het gaat mij erom dat ik graag wil weten waarom iemand van buiten de overheidslagen, zoals ik net ook al zei, zoveel invloed heeft op de bestuurlijke overleggen. Het is niet een melding. Dit e-mailadres, laat ik het dan zo maar zeggen, van deze persoon komt minimaal zeventien keer voor in de stukken. Dat is niet heel weinig of incidenteel, lijkt me.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou ja, nee, mevrouw Bezaan, ik weet het niet. Ja, ik kan hier niet zoveel op zeggen. Ik wil dat best, als u daar echt aan hecht, nog even schriftelijk, maar dan dus wel denk ik vertrouwelijk, terugkoppelen. Want er ontstaat hier nu weer zo'n sfeer alsof er weer een geheim, iets, iemand niet in de goede positie of juist te veel positie- Ik ben mij van geen kwaad bewust in dit dossier. Volgens mij is er niets aan de hand. Als u wil weten waarom een bepaalde

persoon een aantal keer heeft mogen e-mailen of zelfs e-mails van ons heeft ontvangen, dan zal ik dat voor u laten nazoeken.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik vraag me alleen af: wie heeft er nou invloed op de agenda van de bestuurlijke overleggen?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Nou, dat is denk ik een veelheid aan mensen. Dat ligt eraan waar het over gaat. In dit geval zijn dat verschillende bestuurders die misschien behoefte hebben aan een overleg. Dat kunnen ambtenaren zijn die dat verstandig vinden. Dat kunnen ingeschakelde derden zijn die misschien wel om advies worden gevraagd. Dat kunnen belanghebbenden zijn die misschien ook om hun mening is gevraagd. Dat kan een initiatiefnemer zijn die graag op de hoogte wil blijven van de ontwikkelingen. Nou ja, in principe kan dat de hele wereld zijn. En bestuurlijke overleggen worden ingepland al naar gelang daar behoefte aan is. En daar is verder niets niet transparant of geheim of vreemd aan. Ik denk dat u daar eigenlijk ook blij om moet zijn, dat de overheid ook nog communiceert met de rest van de wereld in sommige gevallen. Want dat is volgens mij precies wat u mij de hele tijd opdraagt, dat wij vooral ook met de burgers moeten praten en met de belanghebbenden in contact moeten zijn. En als dat hier dan mogelijkerwijze een keer gebeurd is, vind ik het vreemd dat u nou net vindt dat dat dus niet aan de orde mag zijn, maar dat de overheid eigenstandig moet opereren.

De **VOORZITTER**: Ik geef nu even het voorzitterschap aan de heer Hollebeek. Dan zal ik vraag zeven nog even beantwoorden, over de fout.

Dat is vast niet voor mij bedoeld, meneer Kanik.

De heer **KANIK** (D66): Nee, mijn vraag is nog helemaal niet beantwoord, over of dit beleid ook bij andere projecten zo doorgetrokken gaat worden.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Kocken. Er ligt nog een vraag van D66. Ik snap, door de commotie-

Gedeputeerde **KOCKEN**: En dan heb ik ook nog niet opgelet.

De **VOORZITTER**: Specifiek was de vraag, ik heb hem opgeschreven, hoor. U heeft helemaal gelijk. Of u ook in andere gevallen het op dezelfde manier zou willen doorzetten. Namelijk, dat als u begint aan zo'n traject of u het ook wil afmaken? Excuus.

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, ik denk op zich dat het een fatsoenlijke manier van handelen is als je samen een afspraak maakt, dat je samen die afspraak nakomt. Zeker in zo'n geval waar het een verkenning betreft. Dat betekent, ik zeg het nog maar een keer, niet dat je daarna elkaar vast moet houden en zeggen: maar we hebben hier een onderzoek gedaan en nou zit je er ook aan vast; nu moet je alles wat ik wil, ook willen. Het kan heel goed zijn dat we uiteindelijk na zo'n inventarisatie op verschillende belangen stuiten. En misschien zijn er wel provinciale belangen die zich hiertegen verzetten en gemeentelijke belangen die heel erg positief zijn. En dan kom je misschien wel op verschillende standpunten uit. Misschien ook niet. Ik denk dat het altijd goed is, als je met elkaar aan iets begint, je het met elkaar probeert af te maken.

De **VOORZITTER**: Toch nog een interruptie van de heer Kanik.

De heer **KANIK** (D66): Ja, voorzitter, er zijn binnen het RES-proces nu verschillende gemeenten die met die herijking bezig zijn, daar onderzoeksgebieden laten vervallen. Maar hoe reflecteert u daarop? Denkt u dat u nu een andere stap moet maken? Dat u wat steviger erin moet zitten? Wat meer coördinerend? Of denkt u dat u op dezelfde voet in gezamenlijkheid verder kan gaan in de rest van de RES?

Gedeputeerde **KOCKEN**: Ja, dat is wel een goede vraag en ook wel iets waar ik wel een beetje over na zit te denken, omdat ik dat eigenlijk heel ingewikkeld vind. Want aan de ene kant hebben wij met elkaar, heeft u hier gezegd en hebben wij gevonden, dat het van onderop moet komen, omdat we de gemeenten de gelegenheid willen geven om niet door de provincie overruled te

worden met ‘nou, hier komt dit en daar komt dat’. Daar hebben wij, u, nou, ik nog met u, maar daar had u allemaal, heeft u denk ik ook nog steeds, hecht u daar veel waarde aan. Dat hebben we aan de ene kant. Aan de andere kant is het ook zo dat wij met elkaar een bepaald doel hebben gesteld in die RES’en. Dat is in die gemeenteraden bekrachtigd. Dat is hier bekrachtigd. En dan wordt het wel ingewikkeld als uiteindelijk het doel uit zicht raakt en sommige gemeenten dan eigenlijk hopen dat de provincie het overneemt, want dan gebeurt het wel, maar dan hoeven ze het zelf niet meer te verdedigen eigenlijk. Dan is het: ja, de provincie neemt nu over, het komt ervan. En er zijn gemeenten die denken: nee, nee, het gaat ons heus wel lukken, wij moeten hier gewoon voor gaan. En dat is een ingewikkeld evenwicht. Op dit moment laat ik het nog heel graag in de samenspraak die we begonnen zijn. En ik zie in die zin ook nog wel met enig vertrouwen de herijking tegemoet. Er gaan niet alleen zoekgebieden af, er komen ook zoekgebieden bij. Het beeld wat er nu in ieder geval lijkt te ontstaan, is dat het doel ook nog steeds haalbaar is. En ik denk dat, zolang het haalbaar lijkt, het goed is om het proces te eerbiedigen. Maar zodra dat in gevaar komt, zou dat anders moeten zijn.

De **VOORZITTER**: Ik vind deze discussie heel interessant, maar we zijn nu met een interpellatiedebat bezig. Als u het goed vindt, is deze discussie voor het vervolg van de RES’en daar verder. Uw vraag heeft u terecht gesteld en ik vind de beantwoording ook terecht. Maar ik denk dat hier in de komende tijd nog de nodige discussie over moet gaan plaatsvinden. En anders verbreedt dit interpellatiedebat zich ook over de RES’en. Dus dan vraag ik toch aan de heer Hollebeek om mij even te vervangen zodat ik antwoord kan geven op vraag zeven.

Voorzitter: de heer Hollebeek

De **VOORZITTER**: Nou, dat had wat mij betreft ook vanaf deze plek gekund, maar laten we het officieel doen dan. Ik geef het woord aan de heer Van Dijk voor de beantwoording van vraag zeven.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Dank u wel, meneer de voorzitter. Ja, de vraag zeven die gesteld was in het interpellatiedebat, dat had over de verklaring in de media te maken, waarin is aangegeven dat er een fout is gemaakt en het is ook een menselijke fout. Twee vrijwel identieke documenten zijn per abuis niet in dezelfde vorm openbaar gemaakt. Dat is een fout. Dat is een menselijke fout. In het ene document zijn de passages wel en in het andere niet weggelakt. Daarom is er woordvoering geweest. In eerste instantie was er toen even onduidelijkheid over of het wel of niet weggelakt had moeten worden. Maar zoals u heeft kunnen lezen in de brieven zijn wij van mening dat er terecht is weggelakt en in het andere document is er dus een menselijke fout gemaakt. Dat is helaas gebeurd. Maar het heeft voor ons verder geen wijzigingen doen aanbrengen in hetgeen wij hebben gepubliceerd. Dus daarmee blijven wij vinden dat we voldaan hebben aan onze plicht om in het kader van de Woo te publiceren.

De **VOORZITTER**: En dat lokt een interruptie uit bij de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, kunnen wij hieruit begrijpen dat dus de slimme interpretatie zoals die in de stukken staat, ook wel daadwerkelijk het geval was?

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: U heeft gevraagd of er sprake is van een fout. U gaat nu over een interpretatie van hetgeen is weggelakt. Daar heb ik zelf geen bemoeienis mee gehad. Dat is ambtelijk beoordeeld. En de ambtenaren hebben dus abusievelijk in die duizend documenten die er lagen, het ene document wel en het andere niet weggelakt. En daar is dus een menselijke fout gemaakt. Niet meer en niet minder. Er zit verder geen enkele gedachte achter. Dat is wat er is gebeurd. Ja, en ik kan, als het over de inhoud gaat, daar heeft u net het interpellatiedebat gehad. Daar ga ik niet over. Dat is de inhoud van het stuk. Wat ik u wel kan zeggen is dat in het kader van de Woo wij van mening zijn dat, als wij ons werk goed hadden gedaan – hier is dus, nogmaals, een menselijke fout gemaakt – dan hadden beide documenten weggelakt geweest.

De **VOORZITTER**: Heeft u daar een vervolgvraag over, meneer Van den Berg?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dat brengt mij tot de vraag dan, als u zegt dat het inderdaad een fout is geweest dat het niet weggelakt is, dan zou het dus onder een persoonlijke beleidsopvatting moeten vallen. Dat begrijp ik dan toch goed? En dan zou het dus ver van de waarheid staan. Begrijp ik dat dan ook goed?

De **VOORZITTER**: En daarmee bent u aan het einde van uw spreektijd gekomen. Ik geef het woord aan de heer Van Dijk.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nee, ik vind niet dat het aan mij is nu om hier inhoudelijk de discussie aan te gaan hoe u dit stuk interpreteert. Het was aanleiding voor de ambtenaren om het als een persoonlijke beleidsopvatting te zien en weg te lakken. En in het tweede document is dat dus per ongeluk niet gebeurd. Dat had wel moeten gebeuren.

De **VOORZITTER**: Ik zie de heer Heijnen al een tijdje staan. Ik geef u het woord.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dank. Ik had in mijn bijdrage vragen gesteld, of aan gedeputeerde Kocken of aan de commissaris, over de berichtgeving in De Telegraaf van 23 mei. Daarin werd ook gezegd: het is een fout van een ambtenaar. Woorden van dergelijke strekking. En ik zou daar graag een reflectie op willen, want ik vind dat eigenlijk niet juist.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nee, en daar sluit ik me ook niet bij aan. Het is een menselijke fout. Het is een fout die er is ingeslopen, maar het is zeker geen bewuste fout en het is ook niet om af te schuiven. Maar als u wil weten 'wat is hier gebeurd', dan is er bij de interpretatie een menselijke fout gemaakt. En er is niet, althans niet door ons, bedoeld te zeggen dat er een ambtenaar een fout heeft gemaakt. Er is niemand berispt. Dit is helaas mensenwerk. Het wordt allemaal beoordeeld op allerlei uitgangspunten. Dus als dit in de krant zo heeft gestaan, zou dat zeker niet mijn bericht geweest zijn. Maar ja, dat is tussen wat de krant schrijft en hoe ik het u hier nu vertel.

De heer **HEIJNEN** (CDA): De reden dat ik erop doorvraag, is dat het wel in de krant als een quote staat van gedeputeerde Kocken. Dus ik zou dan graag willen weten: is die quote inderdaad afgegeven? En nou, dat is misschien de eerste vraag. En de vervolgvraag zou dan kunnen zijn aan de commissaris: bent u het met mij eens dat ambtenaren zowel hier, als in de media nooit fouten maken? Bestuurders zijn verantwoordelijk voor het handelen van de ambtenaren, en die nemen ook als zodanig de verantwoordelijkheid op zich, ook in de krant.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Maar dat is the proof of the pudding in the eating. Ik ben heel blij met uw laatste opmerking, want zo zitten wij er precies hetzelfde in. En wij zijn dus ook helemaal niet blij met hoe dat in de krant is gekomen. Ik heb gedeputeerde Kocken ook horen zeggen dat dat niet haar quote is. Dus in die zin is de interpretatie zoals die in de krant is terechtgekomen, niet juist. Het blijft wel een menselijke fout bij de beoordeling van de stukken. Maar u heeft helemaal gelijk: uiteindelijk is, wat hier zit, het college verantwoordelijk voor hetgeen plaatsvindt. Daarom geef ik hier ook ruiterlijk toe dat er een menselijke fout is gemaakt.

De **VOORZITTER**: Wilde gedeputeerde Kocken daar zelf nog op reageren eventueel? Nee, u voelt niet de behoefte.

Dan denk ik dat ik deze stoel weer af ga staan aan de voorzitter. Dank voor de beantwoording.

Voorzitter: de heer Van Dijk, commissaris van de Koning

De **VOORZITTER**: Voordat we dit interpellatiedebat gaan afsluiten, geef ik nog het woord aan de heer Van den Berg van JA21.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, dank, ook aan alle anderen met hun specifieke bijdrages. Ik wil toch wel even kort gezegd hebben dat wij alles hebben gebaseerd op feiten, die allemaal, echt allemaal, terug te lezen zijn in de Woo-stukken. En ik denk, als hier wordt gezegd dat het niet zo is, dan kan ik enkel concluderen dat die stukken dan niet goed zijn gelezen, want ik wil verre wegblijven van een of andere subjectieve aantijging richting de gedeputeerde. Dat

past ons niet en daar neem ik afstand van. Dus het gaat hier ons enkel om de feiten en dat hebben wij zorgvuldig op basis van stukken voorbereid.

Dat gezegd hebbende, ik wil nog reageren op de vraag van de PVV voordat ik een interruptie krijg.

De heer **KARAR** (PvdA): Ja, dank voor het woord, voorzitter. Ik vroeg me af wat JA21 als feit verstaat en wat als interpretatie van een ambtenaar?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik mag hopen dat als onze gedeputeerden een Stafnota krijgen over te nemen beleid en die ook wordt geaccordeerd door een gedeputeerde, dat dat feiten zijn. En daar heb ik het over.

De heer **KARAR** (PvdA): Via de voorzitter, dat snap ik niet helemaal wat u zegt. Kunt u er iets meer woorden aan vuil maken?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Nou, ik zei eerder 'ik ga niet de vuile was buiten hangen'. Het gaat hier om dat de gedeputeerde met haar staf overleggen voert over voor te nemen beleid. Hierin wordt duidelijk ingezet op het strategisch afstemmen van provincie Noord-Holland met de gemeente Hollands Kroon en de gemeente Medemblik. En dit staat ook in andere stukken, in memo's van haar ambtenaren, dat alle wethouders in Noord-Holland Noord tegelijkertijd moeten uitgaan van gelijkwaardige en objectieve informatie. Dus dat zij niet voorgetrokken mogen worden ten opzichte van andere wethouders. En dat is hier wel gebeurd bij deze twee wethouders van Hollands Kroon en Medemblik. En nogmaals, dit zijn niet mijn woorden, maar dit haal ik uit de stukken.

De heer **KARAR** (PvdA): Ja, ik kan toch niet anders concluderen dan dat we anders kijken naar feiten en meningen, wat het gesprek wel lastig maakt. Ik geloof dat er interpretaties van ambtenaren staan. Er staan geen uitspraken over specifieke beleidskeuzes. En ik heb misschien dan toch de vraag aan meneer Van den Berg. U heeft vorige maand een initiatiefnota ingediend. Die heeft u ingetrokken. Terecht, want die was nogal vrijpostig, dachten wij. Maar u heeft toch nog dit interpellatiedebat ingediend. Veel partijen hebben vandaag aangegeven dat dit debat het vertrouwen in de politiek en ook in de Staten eigenlijk best wel geschaad heeft. Hoe reflecteert u daarop?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik wil allereerst reageren op de reden van het uitstel van het debat, want volgens mij bent u zelf niet goed op de hoogte. Dat debat is toen uitgesteld, omdat ik bij de Statengriffie heb opgevraagd hoeveel Statenleden en duo-commissieleden hier hun stukken hebben gelezen. En dan heb ik het over de geheime stukken. Er bleken er op die betreffende dag zeven te zijn, waarvan vier van de fractie van JA21. Dus er hadden drie anderen op dat moment de stukken gelezen. Nou, dat vond ik bijzonder kwalijk. Dat heeft mij ook gebracht van, als we op deze manier het debat aangaan, ja, dan kan dat enkel schade opleveren omdat mensen dan niet goed zijn geïnformeerd over de stukken en dat is niet goed voor het vertrouwen in het bestuur. Dus juist met die zorgvuldige overweging hebben wij dat gedaan. Dat is ook in het Presidium afgestemd. Daarentegen denk ik ook simpelweg, kijk, u zegt het vertrouwen in het openbaar bestuur, dat wordt op deze manier geschaad. Hoe reflecteer ik daarop? Kijk, ik denk niet anders dan dat ik hier gewoon simpelweg mijn werk doen. We zijn met z'n allen Statenleden. Ik kijk naar iedereen hier. En wij zijn in het leven geroepen om Gedeputeerde Staten te controleren op het beleid wat zij voeren. Nou, ik denk dat ik dat heb gedaan. Ik denk dat wij zorgvuldig de stukken hebben doorgelezen om ons ook te vergewissen dat er geen, en dan ook geen enkele, aanname gedaan zou worden die de gedeputeerde wellicht zou kunnen schaden, omdat het subjectief is.

De **VOORZITTER**: U bent door uw spreektijd heen, meneer Karar. Volgens mij is iedereen zo'n beetje door zijn spreektijd heen. Dus ik geef het woord terug aan de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Dank voor de verduidelijkende vragen. Ik hoop dat ik hem zo beantwoord heb en anders spreken we er zo meteen nog over.

De vraag van de PVV van mevrouw Bezaan was als volgt: Volgens de Woo-stukken zijn Hollands Kroon en Medemblik voorgetrokken in die informatiepositie ten opzichte van mede-wethouders door middel van strategische overleggen. Dat is in strijd met een gelijke basis van informatie van alle gemeenten en deelnemers. Of de gedeputeerde daarvan op de hoogte was? Ja, ik denk inderdaad dat het klopt. Ik noemde het net al even naar de heer Karar. Maar er vinden zo nu en dan bestuurlijke overleggen plaats en daar is met alle wethouders in Noord-Holland Noord afgesproken: de informatie die wij met elkaar delen, die is gelijkwaardig en zo kunnen we met elkaar collegiaal besturen. Maar wat hier gebeurt, is dat er op 9 oktober en op 11 oktober, vlak voor zo'n overleg door de staf en door de gedeputeerde wordt aangestuurd: laten we dit even met elkaar afstemmen. En dat gaat precies in tegen die beginselen van dat overleg. En dat vind ik een bezwaar.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ja, dank u wel. Ja, ik vraag me werkelijk af of ik dit nou goed begrijp. Want zegt u nu dat alles met alle wethouders besproken moet worden en dat er geen ruimte zou moeten zijn om specifieke onderwerpen op bestuurlijk niveau met elkaar te kunnen bespreken? Ik begrijp gewoon niet zo goed waar u dit keer naartoe wil.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, voorzitter, het zijn niet mijn standpunten en overleggen, maar het zijn die van de gedeputeerden en de wethouders. En die maken die afspraken met elkaar dat zij op een gelijkwaardige manier met elkaar in overleg gaan over de voortgang van de energiestrategie. En hier wordt die motie aangenomen. Dan zien we in de stukken dat er een conceptmemo komt die zegt: nou, we moeten die voortgang van Wieringerhoek bespreken. Maar dat wordt er dan uitgefilterd onder het mom van, dat is niet handig, daar willen we niet over hebben. In de GS-nota van de Staf wordt ook aangestuurd: stem nou met elkaar strategisch af en kom met een gezamenlijk standpunt wanneer er vragen bij ons terugkomen. Dat gaat in tegen die beginselen.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Dank u wel. Ja, ik heb eigenlijk geen vragen meer, maar ik wil wel even meegeven dat dit wat mij betreft weer interpretaties zijn van de heer Van den Berg, die ik in de stukken die ik toch echt gelezen heb, niet herken.

De **VOORZITTER**: We gaan verder. De heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, dank, voorzitter. Ja, ik kan hoog of laag springen, maar het staat wel degelijk in de stukken en ik kan het zo meteen allemaal even netjes aan u overhandigen om het samen even door te lezen als u het niet zou geloven. En anders zie ik de interruptie graag tegemoet.

Nou goed, nogmaals, wat ik zeg, in de stukken staat dus ook letterlijk genoemd door een ambtenaar van de provincie en die zegt: nou, de doelgroep- Ik heb het over het bestuurlijk overleg. Dat zijn dus de deelnemers daarvan. Dat zijn RES-bestuurders van de RES-regio. Het zijn wethouders, bestuurders van de waterschappen, de gedeputeerden. Het doel van die memo is objectieve, gelijke informatie over dit stukje beleid wat ze voeren. En ik denk niet dat daaraan is voldaan. En ik vraag ook of de gedeputeerde daarop kan reflecteren. De tweede vraag die ik kreeg van mevrouw Bezaan-

De **VOORZITTER**: Even voor de duidelijkheid: dit is een afronding van het interpellatiedebat. Er komt geen reactie meer van GS. Dus ik wil u ook verzoeken om het afrondend te gaan maken. U mag nog reageren natuurlijk op de vragen die gesteld zijn door mede-Statenleden, maar er gaat geen reactie meer komen van GS.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ja, helemaal goed. Dank u wel, voorzitter.

De tweede vraag is dat er in de Woo-stukken duidelijk werd ingezet op het consortium Meerlicht als gewenste partij voor dit project en of de gedeputeerde ervan op de hoogte was dat deze onderhandse aanbesteding, waar het nu sterk de schijn van heeft, de risico's op belangenverstrengeling vergroot. Nogmaals, het zijn niet mijn woorden, maar dit zien we ook in de stukken terugkomen. Er wordt hier letterlijk gezegd: op het moment dat er te close wordt samengewerkt met consortium Meerlicht kan de schijn van belangenverstrengeling ontstaan en hieraan kleven uiteraard politieke risico's. Daarbij kan de aanbestedingsprocedure eventueel tot

uitsluiting van het consortium leiden. En uiteraard kan openbare informatie gedeeld worden, maar deze wordt ook gedeeld met andere partners. Kortom, het is niet mijn wens van dit project, maar het lijkt mij dat juist, als je een voorstander bent van dit project, dat als je het op deze manier aanvliegt, dat dat tot weerstand leidt bij de bestuurlijke partners. En het is ook dat het Rijk expliciet heeft aangegeven dat dit een ongewenste weg is om dus die schijn van belangenverstrengeling te voorkomen. En het zou ook een reden zijn voor het Rijk om zich terug te trekken uit het project. Ook dit staat in de stukken. Dus ik hoop dat ik die vraag daarmee heb beantwoord.

De laatste weet ik even niet meer zo goed of ik daarop moest ingaan. Dat ging over die over die planet-adressen. Maar u vroeg het net ook aan de gedeputeerde. Ik vind het bijzonder dat als dit soort agenda's bepaald worden, waar wij dus als Statenleden achter moeten komen door middel van Woo-stukken, dat tegelijkertijd wel, ja, inwoners lijkt het, met privéadressen, invloed lijken te hebben op dit soort bestuurlijke overleggen. Dat fronst mijn wenkbrauwen. En ja, het zou mij dan niks verbazen als we dan even een briefje van de gedeputeerde hadden gekregen over de gang van zaken.

Dan heb ik overal op geantwoord. Als ik een kort afrondend woord mag houden. Ik wil alleen zeggen dat, waar ik mee begon, wij dit gedaan hebben op basis van objectieve info. Wij hebben de stukken gelezen. Alles wat vandaag is gezegd, daar zit geen enkele vorm van subjectiviteit in. En onze intentie is geweest om het bestuur te controleren. Dat is onze taak van ons allemaal, als Statenleden. En dat kan best wel schuren, maar daar zijn wij wel voor bedoeld en wij zijn er niet voor bedoeld om alleen maar 'ja' te knikken wanneer Gedeputeerde Staten iets naar ons toe laat komen. En zeker wanneer wij geen informatie krijgen, dan is het ook onze taak en onze plicht om daar actief om te vragen bij Gedeputeerde Staten om dit daadwerkelijk te doen.

Statenlid **VAN DER WAART** (GL): Ja, toch nog één laatste keer, hoor. Want bent u het met mij eens dat er een verschil is tussen ja-knikken en dit soort circussen op te tuigen, waarbij allerlei insinuaties worden gedaan die gewoon niet gestoeld zijn op feitelijke onderbouwingen?

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik begrijp werkelijk waar de vraag niet, welke insinuatie ik heb gedaan die niet gestoeld is op feitelijkheden. Dat mag u mij dan aantonen waar ik dat- Heb ik ver van de waarheid gestaan? Nee, ik heb de stukken gelezen. Ik heb ze hier allemaal bij mij ook. Dus nogmaals, dat is op geen enkele manier gebeurd. En het is aan de gedeputeerde om daar verantwoording af te leggen en uw recht om daar iets over te zeggen.

Goed, ik denk dat ik hier voldoende over heb gezegd. Ik bedank in ieder geval de gedeputeerde voor het beantwoorden van de vragen. Mij rest wel de vraag, eigenlijk ook aan bijvoorbeeld de BBB of VVD of de rest van de coalitiepartijen, hoe zij nou tegen dit project aan kijken, en ik kijk eigenlijk ook naar de heer Kanik, voor het vervolg van de RES. Wat mij betreft zit het niet in de RES. Dat blijkt ook uit de stukken. Het valt ook niet binnen de kaders van het coalitieakkoord. En ik ben heel benieuwd hoe dit project zijn gevolg gaat vinden als het daar zo duidelijk niet in genoemd staat. En ik dank de voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank. Daarmee zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen van het interpellatiedebat. En die zijn ook nu afgerond.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Voordat wij verder gaan met agendapunt 19, de Startnotitie Gezonde Leefomgeving, stel ik voor dat wij even kort een kwartiertje pauze nemen, zodat iedereen even de neus kan poederen. Gaan wij rond 15.55 uur verder. Ik schors de vergadering.

Schorsing van 15.39 tot 15.58 uur.

19. Startnotitie Gezonde Leefomgeving (VD-40).

De **VOORZITTER**: Mag ik de Statenleden verzoeken te gaan zitten? Als u een aantal Statenleden mist, klopt dat. De Vertrouwenscommissie heeft even een kort overleg, maar dat kan, gelet op de aangemelde sprekers bij de Startnotitie Gezonde Leefomgeving, voordracht 40. Die is nu aan de

orde. Is het beginpunt van een beleidsontwikkeling proces op weg naar een gezonde, veilige fysieke leefomgeving. Gedeputeerde Staten hebben uitgangspunten geformuleerd en toegelicht waarom deze het meest recht doen aan de opgave in Noord-Holland. En de notitie gaat ook in op de rol, de verantwoordelijkheden en de invloed die de provincie kan uitoefenen om de leefomgeving gezonder en veiliger te maken.

De volgende sprekers hebben zich aangemeld: mevrouw Van Aesch, mevrouw Bouhlel, de heer Stulemeijer, mevrouw Uiterwijk, mevrouw Jansen, de heer Klein, de heer Heijnen, mevrouw Schneemann, de heer Roosendaal, de heer Van Tiggelen, Statenlid Laport en mevrouw Den Boer van de BBB en de heer Wagelaar van de PvdA. En dan geef ik het-

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Voorzitter?

De **VOORZITTER**: Ja.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): U noemt per abuis de verkeerde naam op. Ik doe de inbreng voor de BBB.

De **VOORZITTER**: Ja. Dan geef ik als eerste het woord-

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Voorzitter?

De **VOORZITTER**: Ja, de heer Stulemeijer.

De heer **STULEMEIJER** (50PLUS): Ik trek me terug.

De **VOORZITTER**: Dat mag altijd. Als u maar wel bij de barbecue bent straks. Dan ga ik als eerste het woord geven aan mevrouw Van Aesch van de Partij voor de Dieren. En dat is uw maidenspeech. Ja. Succes.

Eerste termijn Provinciale Staten

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Geachte voorzitter, beste Statenleden, ieder jaar opnieuw was de eerste week van januari in mijn jeugd een van de raarste momenten. Massaal werden kerstbomen na zo'n drie weken afgedankt. De meeste van die sparren en dennen waren enkele weken eerder, in december, al dood verkocht. Zonder wortels of met een minimale kluit. Met duizenden tegelijk. Vaak tevergeefs struinde ik langs het afval om een kerstboom met kluit te vinden die ik een tweede leven kon geven. Ook al waren het er niet veel, de tuin van mijn ouderlijk huis liep al snel vol. Bomen, dieren en natuur waren toen al heel belangrijk voor mij. Gelukkig is dat nooit veranderd en ben ik nog steeds een beetje dat kind van vroeger. Ook nu ik in Amsterdam woon, blijf ik mij inzetten voor de schaarse bomen en het groen in stadsdeel West. Toen vijftien bomen moesten wijken voor zogenaamde ecobungalows, raakte ik onvermoed verstrikt in een juridische strijd om de vijftien bomen in de openbare groenstrook te behouden. Met een jarenlange lastige en langslepende procedure wist ik toch enkele van de vijftien bomen te sparen. Mijn lievelingsboom staat er nog, maar toch voelt het als een pyrrusoverwinning. Als niet juridisch geschoold persoon was het voor mij lastig om de bestuursrechtelijke en civielrechtelijke procedures te begrijpen. Daarom besloot ik om een aantal vakken rechtsgeleerdheid op de universiteit te gaan volgen, zodat ik beter geïnformeerd en sterker in mijn schoenen zou staan bij juridische kwesties. Want ondanks dat de Partij voor de Dieren weinig opheeft met jacht, jaag ik graag mijn idealen na voor dieren, bomen en de natuur met alle benodigde middelen.

Vandaag maak ik gebruik van mijn spreekrecht in dit huis om de natuur, de bomen en het groen, dat zo belangrijk is voor het welzijn van mens en dier, een stem te geven. In de commissie is gesproken over het belang van zaken die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de gezondheid en het welzijn van al onze inwoners. Meer aandacht voor de groene leefomgeving, meer bomen, een betere basiskwaliteit natuur. Gewoon om de hoek bij iedereen. Want vele onderzoeken wijzen uit dat groen in de omgeving, zoals in de straat, buurt, nabij ziekenhuizen, scholen en op de werkplek een positieve uitwerking heeft op de mentale en fysieke gezondheid. Voor mensen met lagere inkomens die vaak geen tuin of een groen dakterras hebben, is openbaar groen zelfs vaak de enige plek waar ze de heilzame werking van de natuur dichtbij huis

kunnen ervaren. Daarom dien ik een motie in, samen met de fracties GroenLinks, Volt, VVD, D66, SP en CU. Roepen GS op in het Plan van Aanpak Gezonde Leefomgeving verbinding te maken met andere programma's waarin groen in relatie tot leefomgeving een rol speelt. Moet ik hem nu geven?

De **VOORZITTER**: U mag het dictum voorlezen.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Het dictum. Dat heb ik al gedaan.

De **VOORZITTER**: Dan mag u hem inleveren.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Sorry, het gaat een beetje stuntelig. Alstublieft.

Motie 73-15 juli 2024
Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 15 juli 2024.
Constaterende dat:
- *De provincie een gezonde leefomgeving centraal stelt in de Startnotitie Gezond Leefomgeving;*
- *Er daarbij echter alleen aandacht is voor reductie van schadelijke stoffen, terugdringen van geluidshinder en stankoverlast;*
- *De Startnotitie Gezonde Leefomgeving het kader vormt voor de uitwerking van het beleid.*

Overwegende dat:
- *Een gezonde, fysieke en duurzame leefomgeving breder is dan het terugdringen van het negatieve: schadelijke stoffen, geluidshinder en stankoverlast;*
- *In de commissie is uitgesproken dat het belangrijk is om het positieve te versterken;*
- *Onderzoeken uitwijzen dat groen in de nabije leefomgeving (zoals straat, buurt, werkplek) een positieve uitwerking heeft op de mentale en fysieke gezondheid van al onze inwoners;*
- *Groen daarnaast bijdraagt aan het voorkomen van hittestress, fijnstof opvangt en helpt bij het opvangen van water bij extreme weersomstandigheden;*
- *Juist ook voor mensen met een lager inkomen en voor mensen zonder eigen tuin zorgt toegang tot groen in de openbare ruimte tot minder gezondheidsklachten.*

Verzoeken Gedeputeerde Staten:
- *In het Plan van Aanpak Gezonde Leefomgeving verbinding te maken met andere programma's waarin groen in relatie tot leefomgeving een rol speelt.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening: Marieke van Aesch (Partij voor de Dieren), Julia Schneemann (Volt), Paul Laport (GroenLinks), Nick Roosendaal (VVD), Krista Jansen (D66), Heidi Bouhlel-Lascaris (SP) en Michel Klein (ChristenUnie).

De **VOORZITTER**: Nee hoor, helemaal niet. En de motie maakt onderdeel uit van onze beraadslagingen.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Afgelopen woensdag werd de openstelling van Park De Wielewaal in Eindhoven gewaardeerd op 3,8 miljoen euro aan jaarlijkse gezondheidswinst. Bomen en groen dragen bij aan het voorkomen van hittestress, vangen fijnstof op en helpen bij het opvangen van water. Het gebrek aan bomen in mijn eigen leefomgeving merk ik dagelijks. Zeker in de zomer. Sinds de bomen, waar ik net over sprak, zijn gekapt en vervangen door steen, stroomt mijn tuin vol water en kan ik in de zomer niet meer in mijn tuin zitten vanwege de hitte. Het ruisen van de bladeren, de geluiddempende werking van de bomen en het gefluit van de vogels die in de bomen woonden, is verdwenen. Het heeft plaatsgemaakt voor het weerkaatsen van alle geluiden van de bewoners, want de bungalows fungeren als een klankkast.

Niet alleen door de veranderingen in mijn directe leefomgeving maak ik mij veel zorgen over de gezondheid van Noord-Hollanders. Met grote regelmaat wordt bericht over het lozen van vervuild afvalwater op open water. We spreken bijna iedere commissie Leefomgeving over de uitstoot van

zeer schadelijke stoffen door bijvoorbeeld Tata Steel. En verspreid over de hele provincie Noord-Holland worden bestrijdingsmiddelen in het grondwater aangetroffen. Ook drinkwaterbedrijven maken zich hier grote zorgen over. De maatschappelijke kosten voor het schoon en veilig krijgen van ons drinkwater rijzen de pan uit. Daarom vraagt de Partij voor de Dieren zich af welke acties de provincie op dit moment onderneemt om onze grondwaterbeschermingsgebieden te beschermen tegen schadelijke stoffen. Zijn de bronnen van bijvoorbeeld PFAS-houdende schadelijke stoffen in beeld? Of is er zicht op een termijn waarop dit wel het geval is? En hoe zit dat met de gronden die wij als provincie in pacht uitgeven? Deze liggen vaak aan randen van beschermde natuurgebieden en aan de randen van woonkernen. Meerdere insprekers in zowel de commissie Landelijk Gebied als Leefomgeving hebben ons gewezen op gezondheidsrisico's die bestrijdingsmiddelen met zich meebrengen. We hopen dan ook dat we samen met de gedeputeerde kunnen zorgen voor een schone, gezonde en veilige leefomgeving in ons landelijk gebied.

Over 164 dagen is het Kerstmis. Ik wens u allen veel wijsheid toe. En dan heb ik het niet alleen over het aanschaffen van een stukje groen in huis, maar zeker ook daarbuiten. Dank u wel.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: En dan geef ik het woord aan mevrouw Bouhlel van de SP.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Dank u wel, voorzitter. Een land vol gevaarlijke industrie heeft een milieuwaakhond nodig. Die kan bijten waar nodig. Vanochtend hebben we kunnen lezen dat de jaarstukken van de omgevingsdiensten laten zien dat ze veel te kort hebben aan personeel, met name op vergunningverleners, juristen en toezichthouders. Mijn vraag aan GS is dan ook: wat kan GS doen of gaat GS doen om ervoor te zorgen dat er toch gehandhaafd gaat worden op uitstoot van gevaarlijke stoffen? Een Tata Steel, een ICL. En ben ik heel erg benieuwd wat de definitie voor GS betekent van gezonde leefomgeving. Geldt dit alleen voor personen of geldt dit ook voor de dieren, de natuur en het bodemleven? Eigenlijk wil ik het hier even bij laten. Ik heb heel veel gezegd in de commissie. Ik hoef dat niet te herhalen. Dus ik wacht de antwoorden af.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan mevrouw Uiterwijk van JA21.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik wil Partij voor de Dieren ook complimenteren met de maidenspeech. Ik moet zeggen dat ikzelf persoonlijk dol ben op kerstbomen. Die staan dan wel weer bij mij thuis ongeveer tot medio mei. En in mijn omgeving zijn ze überhaupt al heel blij als ik geïnteresseerd ben in een boom. Dus ik hoop dat u het mij kunt vergeven dat er ook dit jaar gewoon weer een kerstboom gaat komen in huize Uiterwijk.

Dan, voorzitter, in de commissie hebben wij heel duidelijk aangegeven welke punten wij goed vinden aan de notitie en ook waar onze zorgen zitten. In een notendop zien wij winst in scherper vergunnen, betere inzet van de VTH-instrumenten, beschikbare milieuruimte niet vanzelfsprekend weer opnieuw opvullen, vergunningen gerichter actualiseren en grenzen aan cumulatie en piekbelasting. Onze zorgen zijn er vooral ten aanzien van de actie om actiever te worden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Wij vinden het belangrijk dat de provincie zich geen extra bevoegdheden toe-eigent of gemeenten dwars gaat zitten bij de vele opgaven die op hun pad komen. In de commissie zijn we hierover voldoende gerustgesteld door de gedeputeerde en we zien dan ook uit naar de uitwerking van de startnotitie naar een Programma Gezonde Leefomgeving.

Wel willen wij nog voor één ding specifiek de aandacht vragen en dat gaat om bronnen die LFG veroorzaken. Dat is laagfrequent geluid. We hebben het vaak over transformatorstations, maar ook windturbines. Het is duidelijk dat voor een bepaald deel van de bevolking die trilling van laagfrequent geluid serieuze gezondheidseffecten heeft. Wij zien geluid wel breder benoemd in deze nota, maar nog geen specifieke aandacht voor LFG. En wij zien ook graag bij de verdere inrichting van een gezonde leefomgeving dat LFG en de effecten daarvan worden meegenomen. En misschien kan een gedeputeerde hier nog een toezegging over doen of in ieder geval anders laten weten of hij dit mee wil nemen in de verdere uitwerking van het Programma Gezonde Leefomgeving. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Jansen van D66.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, dank je wel, voorzitter. D66 heeft een positieve grondhouding ten aanzien van deze startnotitie. De opgaven in Noord-Holland zijn groot en het is duidelijk dat de noodzaak voor een gezonde leefomgeving deze coalitie verbindt. Alleen met een integrale visie op ruimtelijke ontwikkeling kunnen we uitdagingen als wonen, industrie, energie en gezondheid het hoofd bieden. En deze notitie spreekt ambitie uit, maar de fundamenten lijken ook wat wankel. De uitgangspunten in de notitie zijn gebaseerd op doelen die reeds onder druk staan. Zo moeten we nog maar bezien of we de Kaderrichtlijn Waterdoelen behalen in 2027 en het behalen van de recente WHO-normen is ook een fikse uitdaging. En ook factoren als geluidshinder is met de vele vluchten van Schiphol echt moeilijk beheersbaar. Allen doelen, waarvan de D66-fractie graag zou zien dat ze gerealiseerd worden. Nu ook deze notitie gestoeld is op deze doelen, kunnen we dan ook aannemen en erop rekenen dat de doelen zoals KRW, de Kaderrichtlijn Water, in 2027 ook daadwerkelijk gehaald gaan worden?

Industriële bedrijven zijn vaak vervuilend en hebben een grote invloed op onze leefomgeving. Met name in dichtbevolkte gebieden staan wonen en industrie op gespannen voet met elkaar. Het gericht inzetten van toezichts- en handhavingstaken en scherper vergunnen kan deze spanning zeker verminderen. Echter, om aan deze taken te voldoen heeft de Omgevingsdienst specialistische kennis en voldoende medewerkers nodig. Deze ochtend bracht het NH Nieuws en het NOS Nieuws nog ons het zorgelijke bericht dat er minder milieucontroles kunnen worden uitgevoerd door personeelstekorten. Een bericht wat ons niet onbekend is. De deskundigen ontbreken. Maar wel erg zorgelijk. En wat gaat de gedeputeerde hieraan doen om te zorgen dat de omgevingsdienst wel op voldoende sterkte komt? En hoe gaat Gedeputeerde Staten borgen dat de juiste kennis aanwezig is bij de Omgevingsdienst? Essentiële voorwaarden voor de realisatie van de ambities in deze notitie. Want kunnen we de beleidscyclus wel waarmaken wanneer de Omgevingsdienst zo'n tekort heeft? Wij kijken uit naar de beantwoording.

Tenslotte, inwonersparticipatie. In het Plan van Aanpak dat we ontvangen na het zomerreces, wordt duidelijk hoe inwonersparticipatie in de beleidsontwikkeling wordt vormgegeven. Onze fractie hecht eraan dat dit vanaf de start ingeregeld wordt. Gezien de complexiteit van deze opgave en de vele belangen die ermee gemoeid zijn, moeten inwoners van Noord-Holland vanaf de start betrokken zijn. Ze dragen informatie aan die zeer nuttig is vanuit bewonersperspectief en dat bevordert op dit gebied echt de verbondenheid en vertrouwen in onze samenleving. Graag vernemen we of Gedeputeerde Staten het belang van inwonersparticipatie inregelen aan de voorkant met ons deelt. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Dank u wel, meneer de voorzitter, voor het woord. De ChristenUnie kan zich goed vinden in de Startnotitie Gezonde Leefomgeving. Er worden concrete suggesties gedaan om beleid te ontwikkelen om de gezondheid van onze inwoners meer centraal te stellen. En dat zullen niet alleen maar mooie woorden zijn, maar echt een andere manier van denken. De woorden in de notitie “een insteek op een echt andere aanpak, niet meer economisch belang voorop, maar leefomgeving wordt volwaardig meegenomen in ruimtelijke keuzes”, hebben wij ook in de commissie onderstreept. Dat is natuurlijk best spannend, want we zullen met elkaar in de komende tijd het gesprek aan moeten gaan wat wij acceptabel vinden. En wij hopen dat GS ons daarin een aantal concrete keuzes naar aanleiding van concrete casussen gaat voorleggen, zodat we daar met PS het gesprek over kunnen voeren en ook een besluit over nemen. De oproep van de Partij voor de Dieren om groen mee te nemen in de gezonde leefomgeving, die ondersteunen we van harte. En tenslotte sluiten we ons ook aan bij de vragen gesteld door D66 over de tekorten bij de omgevingsdiensten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank. De heer Heijnen van het CDA.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ja, voorzitter, dank u wel. En inderdaad, zoals al gezegd, een startnotitie op het proces. Nou ja, vervolgens ook zaken die in de verdere uitwerking meegenomen kunnen worden. Wij hebben er daar in de commissie ook een aantal van genoemd. Allereerst hebben wij gezegd: ja, wij vinden het niet meer dan terecht dat we inderdaad extra stappen moeten zetten in

het bereiken van die gezonde leefomgeving. Dus eigenlijk grote steun van het CDA voor de inzet van GS. En in de volgende versie zouden we graag de volgende elementen terug willen komen.

We hebben gepleit voor die gebalanceerde benadering. In de inleiding staat dat er de afgelopen jaar te veel is ingezet op economie en te weinig op gezondheid. En dat zien wij inderdaad ook. En tegelijkertijd is het voor het vervolg wel belangrijk om zaken met elkaar in balans te laten komen. Het meest gezond is nog altijd om alle bedrijven weg te halen, maar dat is natuurlijk niet realistisch en ook niet wenselijk. En daarnaast moeten we ook trots zijn op de banen die we in Noord-Holland hebben. Dus gezondheid en economie, hand in hand. Dat geven wij nog mee.

Ook hebben wij zorgen geuit over de rechtszekerheid voor bedrijven in onze provincie. Nou, de gedeputeerde heeft daar ook in de commissie een goede uitleg op gegeven, maar ik denk dat het goed is om ook dat juridische kader in vervolgversies nog nadrukkelijker te benoemen. Want het is belangrijk dat bedrijven, maar ook inwoners, weten waar ze aan toe zijn op het moment dat de provincie toch op gezondheid de duimschroeven wat gaat aandraaien.

En tenslotte zien wij ook wel een belangrijke link met de ruimtelijke keuzes die worden gemaakt. Daar hebben we natuurlijk onlangs de Op weg naar-notitie voor vastgesteld. Ik zou de gedeputeerde nog willen vragen hoe beide stukken op elkaar gaan ingrijpen. Tot zover, voorzitter, voor nu. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Schneemann van Volt.

Mevrouw **SCHNEEMANN** (Volt): Ja, dank u wel, voorzitter. Belangrijk onderwerp. Volt staat helemaal achter dat we hier een startnotitie voor indienen. En zoals in de commissie aangegeven, het mag wat Volt betreft nog wel wat meer gezondheid zijn. Gezondheid moet prevaleren bij het beleid dat we in de provincie maken. We zijn dan ook blij met de koppeling met bijvoorbeeld de WHO-doelen die wordt gemaakt. Maar we zouden ook wel iets ambitieuzer willen zijn en deze richtlijn in 2040 al willen behalen. We maken ons ook wel zorgen om de uitvoering van de doelstellingen, zeker gezien de capaciteit van de omgevingsdiensten en de berichtgeving vandaag opnieuw in de media. We vragen ons ook af hoe de gedeputeerde dit voor zich ziet.

Voorzitter, in de commissie werd door een aantal partijen gesuggereerd dat er gekozen moet worden tussen economie en gezondheid. Maar wat Volt betreft is dit een valse tegenstelling, want gezondheid en economie zijn nauw met elkaar verbonden. Een aantal weken geleden bleek bijvoorbeeld dat omwonenden van Tata Steel twaalf procent meer geld betalen aan zorgkosten dan inwoners in de rest van het land. Verder staat de zorg natuurlijk enorm onder druk en rijzen de kosten voor de zorg de pan uit. En dat lijkt misschien een landelijk thema, maar wat Volt betreft moeten we als provincie doen wat we wel kunnen doen. En dat is zorgen voor een gezonde leefomgeving voor de inwoners van Noord-Holland. Niet alleen voor de huidige generatie, maar ook voor de toekomstige generatie.

Daarnaast is Volt voorstander van het toewerken naar de industrie van de toekomst. En die toekomst ziet er, wat Volt betreft, gezond, schoon en duurzaam uit. Deze startnotitie draagt hieraan bij en we hopen dan ook dat dit in de uitwerking hiervan goed wordt meegenomen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Roosendaal van de VVD.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Uitgangspunt van de Notitie Gezonde Leefomgeving is het vinden van balans tussen ruimte voor bedrijven om te ondernemen en de gezondheid van onze inwoners. Dat ondersteunen wij van harte. De focus ligt op de vermindering van de stapeling van geluid en stofuitstoot. We willen stappen maken, daar waar de gezondheidswinst het grootste is. En waar is dat dan? De startnotitie is duidelijk: in de IJmond, de Zaanstreek en de regio Schiphol. Vooral in Amsterdam en het Amstelland lijkt de combinatie van uitstoot van schadelijke stoffen en geluid schrikbarend. In het zuidelijke en dichtstbevolkte gedeelte van onze provincie botsen de belangen van industrie en gezondheid dus het hardste. We zien uit naar concrete actiepunten die de meeste bijdrage leveren aan versterking van de volksgezondheid.

De volgende vier dingen hebben voor ons prioriteit. De aanleg van de waterstofinfrastructuur, een betere werking van de omgevingsdiensten, de aanpak van stapeling van geluid en uitstoot rondom Schiphol en betere recreatieve verbindingen. Laat ik daarop doorpakken.

Allereerst willen wij een snelle realisatie van de verduurzamingsstrategie van Tata Steel Nederland en een krachtige rol van de overheid in het stellen van normen en handhaven van milieu- en gezondheidsregels. Er moet op korte termijn werk worden gemaakt van de aanleg van een waterstofnetwerk. De Gasunie heeft aangegeven dat bestaande gasleidingen daarvoor kunnen worden gebruikt, maar ons zijn geen concrete plannen bekend of en wanneer dit wordt gerealiseerd. Het vertragen of mogelijk afstellen van een waterstofnetwerk tussen de Rijnmond, Limburg en Noordrijn-Westfalen is een zorgelijk teken, maar biedt wellicht het momentum voor Noord-Holland om dé voorbeeldprovincie te worden in het realiseren van zo'n netwerk, zodat IJmuiden en Den Helder de draaischijven voor de waterstofeconomie kunnen worden en de industrie in Noord-Holland afscheid kan nemen van steenkolen en olie, geheel in lijn met de ambities van de haven van Amsterdam. Door werk te maken van een vernieuwde waterstofstrategie, die aansluit op die van Noordrijn-Westfalen, kunnen we samen met de Nederlandse en Duitse centrale en decentrale overheden dromen over waterstof omzetten in werkelijke realisatie. Dat moet topprioriteit hebben om de uitstoot door de industrie te verminderen en de industrie toekomst te geven. Deelt GS deze mening? De VVD wil nog dit jaar de actualisatie van de waterstofstrategie agenderen.

Nou, wat is voor ons nog meer belangrijk voor de vermindering van de uitstoot van schadelijke stoffen? Zoals in de commissie aangeven willen we dat de rol van de omgevingsdiensten wordt versterkt. Daarvoor is een verdergaande specialisatie nodig en een intensieve samenwerking of fusie. De OD's zijn momenteel niet altijd voldoende uitgerust voor hun taken. Ze komen geld en kennis te kort en moeten investeren in meetpunten en kunstmatige intelligentie. Het is al eerder vermeld net. De NOS heeft hier ook over bericht op basis van onderzoek van regionale journalisten. En wij herkennen het beeld. Een goede invulling van onze vergunning-s en toezichtstaken is van groot belang, want zonder kraakheldere duidelijkheid over vergunningen en een langetermijnperspectief om te ondernemen in Noord-Holland komen bedrijven niet voldoende in beweging om te investeren in de duurzame toekomst.

Mevrouw **UITERWIJK** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik was even geïnteresseerd in het pleidooi wat u hield over de fusie van de omgevingsdiensten. Ik was even benieuwd op welk niveau u dat voor zich zag. En ook of u misschien voornemens bent om daar zelf met een initiatiefnota of iets dergelijks over te komen om dat een keer te bespreken in PS.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ja, dank u wel, meneer de voorzitter. Dat heb ik in de commissie ook aangegeven. Er zijn volgens mij twee stappen die we met elkaar moeten ondernemen. De eerste is verdergaande specialisatie. Het is natuurlijk van de gekke dat ik lees, en u heeft het ook gelezen, maar we hebben het zelf in de jaarstukken ook kunnen lezen, dat de omgevingsdiensten eigenlijk jaar op jaar zich beklagen dat ze qua kennis achterblijven en zich niet genoeg kunnen specialiseren. Nou, de duidelijke conclusie lijkt me dan, conform wat ook met ziekenhuizen is gebeurd, dat je specialistische OD's krijgt die het voortouw nemen in heel Nederland om bepaalde bedrijven te controleren. En ik denk daarbij bijvoorbeeld aan Tata en de chemische industrie in Limburg en de petrochemische industrie in Rotterdam. Nou, ik ben heel benieuwd of dat kan worden opgepakt. En ten tweede, dat heeft ook te maken met de kosten. Ik vind het, ja, van de zotte eigenlijk dat we nog vier omgevingsdiensten hebben met een eigen directie, met een eigen jaarverslag, met eigen accountantscontrolekosten. Dat geld zouden we liever besteden aan meer personeel en personeel wat voldoende geschoold is om hun taken aan te kunnen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel. Eens even kijken. Ja, sorry. Zonder adequate metingen van de werkelijke uitstoot, een ander punt, blijven we leunen op modellen. Dat is niet in het belang van onze burgers. Dus dat sluit denk ik aan bij wat er net gezegd werd. Ik vind ook echt dat er geïnvesteerd moet worden in kunstmatige intelligentie en actuele metingen. Vanaf het begin dat ik hier zit heb ik me verzet tegen het te veel leunen op modellen.

Ten derde, het derde punt, we zien graag een overzicht van GS wat zij denken te kunnen bijdragen aan meer balans in de positie van de luchtvaart en de vele omwonenden wier gezondheid door stapeling van fijnstof en geluid wordt geschaad. Uit de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen blijkt dat met name in Amstelveen, Aalsmeer en Uithoorn veel geluidshinder wordt ervaren van het vliegverkeer. Het gaat in die drie Amstellandgemeenten al om meer dan veertigduizend volwassenen van de in totaal honderdvijftigduizend inwoners die ernstige geluidshinder ervaren. Een groot deel van die overlast is vermijdbaar. In 2023 is opnieuw de geluidsgrenswaarde rondom de Aalsmeerbaan met twintig procent overtreden en doet de inspectie ILT en ook onze provinciale overheid hier niets aan, omdat het gedoogbeleid is verlengd. Er moet een gebalanceerde oplossing komen, en wel snel. Het moet niet zo zijn dat wij als provincie pas in beweging komen als er rechtszaken worden aangespannen door burgers of ondernemingen. Wat denkt GS bij te kunnen dragen aan de bescherming van omwonenden van Schiphol en aan een gebalanceerde oplossing om tot vermindering van geluid en geluidsfrequentie te komen, terwijl het economisch belang van goede luchtvaartverbindingen gewaarborgd blijft?

Nou, wat is er nog meer van urgent belang? Dat is dat we niet alleen maar kijken naar de vermindering van gezondheidsschade, maar dat we ook nadenken hoe we door meer recreatief groen te realiseren, kunnen bijdragen aan preventie van gezondheidsschade en aan meer welbevinden van de inwoners in verstedelijkte gebieden. De roodgroene balans moet worden hersteld. Gemeenten moeten al landelijk voldoen aan gemiddeld 75 vierkante meter groen per woning en daarnaast moet er op korte afstand van verstedelijkte gemeenten voldoende ruimte zijn om te recreëren in het groen. In plaats van mensen te beperken om te ontspannen door steeds vaker recreatief groen af te sluiten, pleiten wij voor meer ruimte voor mens en hond. Want niets helpt beter om meer te bewegen dan een hond. De provincie kan er aan meer toegankelijk groen bijdragen. Want meer recreatief groen en een gezonde stedelijke leefomgeving zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat wisten we al bij de aanleg van het bosplan en onze recreatiegebieden in de twintigste eeuw. En zeker nu we de afgelopen vier jaar meer dan honderdvijftigduizend nieuwe inwoners in deze provincie hebben verwelkomd, moeten we ervoor blijven zorgen dat er voldoende ruimte is om te ontspannen in het groen. En daarom tekenen wij mee op de motie van de Partij voor de Dieren.

Ook met betrekking tot de provinciale taken voor voldoende recreatiemogelijkheden willen we prioriteiten stellen. Goede groene, recreatieve verbindingen tussen de Amsterdamse scheggen zijn een welkom begin. Ziet GS hierin ook kansen voor onze inwoners?

Concluderend, wij kunnen instemmen met de Notitie Gezonde Leefomgeving en wachten met smart op de concrete actieplannen en vooral de realisatie. Aan de slag. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank. De heer Van Tiggelen van de PVV.

De heer **VAN TIGGELEN** (PVV): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, onze leefomgeving delen wij met het overige leven op deze planeet. Buitengewoon veel soorten aan flora en fauna. Van al deze soorten is er helaas één die op grote schaal ernstige schade kan toebrengen aan de leefomgeving van alles en iedereen: de mens. Als natuurliefhebber doet het mij persoonlijk pijn te moeten vaststellen dat dit ook grootschalig gebeurt. Wat het nog frustrerender maakt, is het feit dat men hier niet van af is te brengen met feiten en argumenten. Men is daar immuun voor, zo lijkt het. Wat voor planeet laten we achter voor onze kinderen en kleinkinderen? Die vraag houdt ons allemaal bezig. De meningen over hetgeen ons te doen staat, verschillen nogal sterk. De PVV is van mening dat we moeten stoppen met vervuilen van het milieu en vernielen van landschap en natuur. Ik geef u enkele voorbeelden.

In de dynamo van een windturbine zit een enorme magneet, gemaakt van neodymium. Bij de productie hiervan worden er honderden tonnen chemisch afval geloosd in de natuur. Per magneet. Dit gebeurt weliswaar niet in onze provincie, maar zoals vaak terecht opgemerkt, we hebben geen reserve planeet. There is no planet B.

Bij plaatsing op zee wordt het zeeleven ernstig verstoord, met onder andere duizenden dode zeezoogdieren tot gevolg. De snelheid waarmee de uiteinden van de wieken zich voortbewegen heeft geen enkele vogel verweer tegen. Onder water worden metalen op de natuur losgelaten met

de zogenaamde opofferingsanode, een anti-corrosiemaatregel. Boven land hebben, naast vogels, vleermuizen en insecten, ook mensen last van deze ondingen. Weliswaar niet langzaam of snel dodelijk, maar toch. Immers, zo'n geluid, beter omschreven als drukgolven, zorgen voor slaap- en hartritmestoornissen. Eventuele slagschaduw komt daar dan nog bij. Het materiaal van de wieken erodeert door de enorme snelheid en komt als fijnstof in de natuur terecht, inclusief het giftige Bisfenol A. Na alle ellende veroorzaakt tijdens productie en ingebruikname, zitten we aan het einde van de levenscyclus van deze dingen ook nog met een berg niet-recyclebaar afval. Dit geldt ook voor zonnepanelen.

Naast het in de gaten houden van Tata zouden we ook eens naar onszelf kunnen kijken. Waarom doen we dit eigenlijk allemaal? Klimaatverandering stoppen door op zee met windturbines luchtlagen met elkaar te mengen, zijn we zelf eerder de oorzaak dan de oplossing voor het niet-bestaande probleem, aldus het KNMI. Voltaire schreef reeds: wanneer je mensen in absurditeiten kan laten geloven, kun je ze de meest verschrikkelijke dingen laten doen. Vrije vertaling, hoor. De oorspronkelijke tekst in het Frans is een stuk langer. Een wijdverbreide absurditeit waarin men gelooft, is de invloed van de mens op het klimaat middels uitstoot van CO_2. Het simpele feit dat het vermeende probleem niet reageert op het beleid wil maar niet doordringen. Immuniteit voor feiten heb ik al eerder in mijn betoog benoemd. Falend onderwijs, erbarmelijk kennisniveau en niet aflatende propaganda liggen aan de basis van deze hardnekkige absurditeit. Ergens in de toekomst zullen de fundamenten van windturbines nog vele jaren herinneren aan deze dwaling, net als de betonnen bunkers bij mij in de buurt in de duinen die er al een jaar of tachtig liggen. Het duurt een poosje voor dat weg is, hoor.

Gelukkig leven we steeds langer en gezonder. De lucht is veel schoner dan voorheen, onder andere door veel schonere verbrandingsmotoren. Iets hogere temperaturen en een afnemend CO_2-tekort zorgen voor een groenere planeet met licht toenemende biodiversiteit. Dat is goed nieuws. Dat biedt echter geen garantie voor de toekomst. De volgende periode van global cooling en later de volgende ijstijd kunnen we niet voorkomen. Tegen die tijd zal ook de reeds 540 miljoen jaar dalende trend aan CO_2-gehalte worden voortgezet en uiteindelijk een einde maken aan het leven op deze planeet, in ieder geval op land. Dan hebben we geen leefomgeving meer, maar alleen nog omgeving. Vooralsnog leven we in een politiek, in een omgekeerde wereld, waarin onze vrienden onze vermeende vijanden zijn. Dat kan alleen in een omgeving waarin elementaire kennis over natuurkunde, biologie en geologie ontbreekt.

Tenslotte, voorzitter, ben ik van mening dat koeien niet schadelijk zijn voor wat of wie dan ook. En dat durf ik over onwetende politici niet te zeggen. Tot zover, voorzitter. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid Laport, GroenLinks.

Statenlid **LAPORT** (GL): Ja, dank u, voorzitter. Deze startnotitie is het beginpunt voor verdere beleidsontwikkeling, zo staat geschreven in de inleiding. Het is daarom van evident belang dat de juiste uitgangspunten worden gehanteerd. Tijdens de commissievergadering heb ik al aangegeven dat GroenLinks vindt dat men daar behoorlijk goed in is geslaagd, dat er onzes inziens een stevig fundament is gelegd om verder op door te bouwen. Het is bijvoorbeeld goed dat in deze startnotitie klip en klaar staat dat milieuruimtes niet altijd volledig vergund hoeven te worden. Dat het economisch belang dus niet moet prevaleren, maar dat het vaak verstandiger is om ruimte te maken voor zaken als woningbouw of andere niet-industriële voorzieningen.

Deze startnotitie richt zich verder sterk op het beperken van overlast. In de commissie heb ik al aangegeven dat daarbinnen een belangrijk onderdeel mist, namelijk lichtvervuiling. Ik denk dat velen van u wel herkennen dat je in minder bewoonde regio's vaak dieper en beter slaapt dan hier in Noord-Holland. Dat heeft onder andere te maken met het feit dat het op veel plekken in onze provincie nooit echt helemaal donker wordt. En dan kunnen wij als mens nog oplossingen bedenken, zoals verduisteringsgordijnen of slaapmasker, voor dieren en planten is dat niet haalbaar. Die hebben maar te dealen met het vele licht in de nacht. De gedeputeerde heeft aangegeven dat hij het aspect lichtvervuiling zal meenemen in de verdere beleidsontwikkeling. GroenLinks onderstreept dit belang graag.

In de commissie sloot ik mijn bijdrage af met de woorden: een gezondere leefomgeving bereik je niet alleen door het negatieve te begrenzen, maar ook door het positieve te optimaliseren. En

daarvoor had ik al betoogd dat mensen gelukkiger worden en zich gezonder voelen in een groene omgeving. Ik gaf in de commissie aan dat jongeren daarbij niet vergeten moeten worden. Denk dus ook aan uitdagende natuur, speelplaatsen, groene schoolpleinen. Want juist jongeren kunnen op die manier al vroeg bewust worden van het belang van een gezonde leefomgeving. De gedeputeerde gaf aan dat deze aspecten in andere programma's meer aandacht zullen krijgen. En precies hierop is de motie, die we samen met de Partij van de Dieren en andere partijen indienen, gericht: leg de verbinding tussen deze startnotitie en andere programma's. Ik roep u daarom allen op deze motie te steunen en daarmee collega Van Aesch gelijk een prachtige start in de Staten te geven.

Ten slotte wil ik nogmaals benadrukken dat GroenLinks positief is over deze startnotitie. Het is altijd een puzzel om onze altijd beperkte leefomgeving zo goed mogelijk vorm te geven. Zeer uiteenlopende groepen maken er namelijk gebruik van en hebben zo hun eigen wensen. En dan vindt GroenLinks het prijzenswaardig en een echt mooie stap vooruit dat we volgens deze notitie een gezonde leefomgeving voortaan boven het zo groot mogelijk economische belang plaatsen. Kortom, zo vlak voor het reces geef ik namens GroenLinks graag nog wat lof aan gedeputeerde Olthof. Tot zover.

De **VOORZITTER**: Dank. Mevrouw De Sain, BBB.

Mevrouw **DE SAIN** (BBB): Beste aanwezigen, voorzitter, de Startnotitie Gezonde Leefomgeving. De insteek bij deze startnotitie diende natuurlijk mens en dier. Inwoners van Noord-Holland moeten dan ook middels participatietrajecten tijdig betrokken worden. Een gezonde leefomgeving is natuurlijk belangrijk, maar er is ook een algemeen belang en dat is betaalbare voedselzekerheid voor iedereen. Het groene logo van de BBB straalt uit dat dat in een duurzame, haalbare, betaalbare en binnen de wettelijke kaderstelling zal geschieden.

We staan echter ook voor grote opgaves en hebben voor 2030 de ambitie om 191.000 woningen te bouwen, daarnaast het energienet uit te breiden, de luchtkwaliteit te verbeteren, het klimaat te verbeteren en oog te houden voor de toekomstige hoogkwalitatieve landbouw met natuur in een goede staat van instandhouding. Dit vraagt allemaal om scherpe keuzes. Keuzes die vaak impact hebben op de directe leefomgeving van de inwoners. En daarbij denken we ook aan droge voeten en aan de huizen die we ook droog willen houden. BBB heeft die oog voor en kijkt graag samen met onze inwoners met realisme en optimisme naar deze opgave, maar wel met de mogelijkheid tot ondernemerschap, waarbij soms geduld ook belangrijk is om eerst een onderzoek af te wachten voordat we een eventuele nieuwe gaan optuigen. En horende hier het debat, wat ook in de commissie plaatsgevonden heeft, kan BBB instemmen met deze voordracht. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Wagelaar van de Partij van de Arbeid

De heer **WAGELAAR** (PvdA): Ja, voorzitter, als PvdA zijn we heel blij met de startnotitie die nu voorligt. We vinden het heel goed dat we actief gaan proberen om de balans te herstellen tussen gezondheid enerzijds en economische belangen anderzijds. En we vinden het goed dat de provincie een actieve rol wil gaan spelen om uitstoot en hinder te beperken. En dat is des te belangrijker omdat we zien dat de ziekmakers niet gelijk verdeeld zijn. Een recent onderzoek van alle aankomende woningbouwplannen liet bijvoorbeeld zien dat het vooral de sociale huurwoningen zijn die dicht langs wegen gebouwd gaan worden. Dus we vinden het heel goed dat we actief gaan proberen om dat soort situaties te voorkomen. En uiteraard is gezondheid meer dan alleen het beperken van uitstoot en hinder. Het gaat ook over positieve zaken, zoals groenvoorzieningen en een beweegvriendelijke omgeving. En daarover gaan we graag verder in gesprek na de zomer, ook naar aanleiding van onze eigen discussienota over gezondheidsverschillen. We kijken ernaar uit om dat verder te brengen met Provinciale Staten. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan kijk ik naar gedeputeerde Olthof of hij zover is om in eerste termijn te gaan antwoorden namens het college. En ik zie een instemmende knik.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Ik heb de motie nog niet, dus ik weet nog niet wat-

De **VOORZITTER**: Ik weet niet waar die blijft, die motie.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik kan me voorstellen dat iedereen verlangt naar de vakantie en naar de barbecue, dus laat ik het gewoon maar gaan proberen.

Voorzitter, dank u wel allen voor uw bijdrage en vooral ook de positieve geluiden die we hebben gehoord. We kunnen ook zeggen dat dit ook voor de organisatie best een pittige bevalling is geweest, waar iedereen hard aan gewerkt heeft in een omgeving waar heel veel gebeurt. Maar ik ben ook blij dat deze startnotitie er ligt, want dit is straks wel het document waar we nieuw beleid, ander beleid, op gaan baseren. Dus daarom is het ook belangrijk dat u als Staten daar vandaag een oordeel over kunt vellen.

Laat ik direct beginnen met de motie van GroenLinks- Of van de Partij voor de Dieren, gesteund door GroenLinks en andere partijen. Ik moet het goed zeggen, mevrouw Van Aesch. Ja, het is absoluut een feit – dat heb ik ook in de commissie gezegd – dat uiteindelijk ook een positieve benadering, groen in de stad, een goede waterberging en al dat soort zaken, absoluut belangrijk is voor een gezonde leefomgeving. Daarom ben ik ook positief over uw motie en laat ik die ook graag aan de Staten over. Niet om in deze notitie weer een aparte groenparagraaf op te nemen, maar juist wel in deze notitie en in de verdere uitwerking de verbinding te leggen tussen juist al die andere documenten waar dit wel gebeurt. Want er gebeurt een heleboel als het gaat over het woondossier, als het gaat over mobiliteit, als het gaat over de ontsnippering van onze infrastructuur, als het gaat over onze natuuragenda, dat gebeurt op een heleboel plekken. Het lijkt me goed om in de verdere uitwerking juist die verbinding te leggen tussen al dat beleid waar we al in ieder geval wat over hebben gezegd en waar al besluiten over zijn genomen. Dus in dat opzicht kan ik deze motie ook vol vertrouwen aan de Staten overlaten.

Als het gaat over de PFAS, ja, ik denk dat PFAS- we hebben ook zeer zorgwekkende stoffen. Het is ook een onderwerp in deze notitie, deze startnotitie. En deze notitie beperkt zich niet alleen, laat ik daar ook duidelijk over zijn, tot het Noordzeekanaalgebied en de industrieën die er zijn. Het gaat over zeer zorgwekkende stoffen die zich in heel de provincie bevinden. En ook de gewasbeschermingsmiddelen waar PFAS in zit, zullen we ook daarin bekijken. Maar we zullen er ook in mee moeten nemen, wat ook landelijk bepaald wordt, welke middelen wel en niet gebruikt mogen worden. En daarom hebben we ook met elkaar gezegd: laten we daar in de toekomst even verder over praten. Is er volgens mij ook door mijn collega een benen op tafeloverleg afgesproken om daar eens verder naar te kijken. Wat er wel gebeurt, als het gaat over het drinkwater en de grondwaterbeschermingsgebieden, als het gaat over drinkwater, dan hebben we wel afgesproken dat daar in ieder geval geen middelen gebruikt mogen worden. Dus ter bescherming juist van het drinkwater hebben we wel aparte afspraken gemaakt. Dus daar wil ik wel duidelijk over zijn. Maar het lijkt me goed om met elkaar een goede discussie te voeren over de ZZS in de rest van Nederland en ook ZZS mogelijk aanwezig in de gewasbeschermingsmiddelen. Maar daar moeten we denk ik met elkaar een goed gesprek over voeren. Dus ook die ondersteuning om dat gesprek met elkaar te voeren.

De motie. Het was trouwens motie M73. Dus die heb ik ook gehad. Ja, vorige keer kregen we een hele discussie: welke motie was het nu? Het is er maar één nu. Maar goed. Het was motie M73, mevrouw Bouhlel, voor de administratie.

Nou kom ik toch bij mevrouw Bouhlel uit. Zij heeft een aantal belangrijke vragen gesteld. Het is niet verrassend natuurlijk dat een aantal van u er wat over hebben gezegd: het personeelstekort. En laten we ook duidelijk zijn, we hebben natuurlijk vaak met elkaar gesproken over de druk op de capaciteit binnen de omgevingsdiensten. En niet alleen de druk op het aantal mensen, maar ook op de kennis die daar aanwezig is. Dat is een punt waar we al vaak aandacht aan besteed hebben. Dat het niet ligt aan de middelen, maar juist wel: zijn de middelen, de mensen, beschikbaar. Dus dat betekent dat de omgevingsdiensten volop inzetten om mensen te werven, mensen zelf op te leiden. Maar dat doen we ook door samen te werken met andere omgevingsdiensten. Want waarom moet je heel specifieke kennis op bepaalde stoffen, op bepaalde industrieën, niet allemaal zelf willen hebben, maar moet je gaan samenwerken met de

DCMR, moet je gaan samenwerken op die dossiers met onze omgevingsdiensten in de rest van Noord-Holland? Dus daar proberen we die samenwerking te doen om efficiënt met de kennis en de capaciteit om te gaan. Dat betekent ook dat we moeten gaan investeren in nieuwe technieken. Artificial Intelligence. Als het gaat over cameratoezicht. Nieuwe technieken, hoe kunnen we daarmee omgaan? Dus ik denk dat we verplicht zijn- Nee, we zijn verplicht om met elkaar breed te kijken om te zorgen dat wij gewoon naar volle tevredenheid ook die VTH-taken kunnen blijven uitvoeren, zodat de mensen op ons kunnen blijven rekenen. Daarin wil ik nog één ding toevoegen. Is dat wij daar nu op dit moment – en dat staat ook in het stuk: wij zullen met elkaar keuzes moeten maken. Dat betekent ook van, waar gaan we op dit moment, welke projecten, welke trajecten, extra, nou ja, prioriteit aan geven en welke even wat minder. Want daar zullen we, denk ik, ook op dit moment onze beperkte capaciteit en inzet op moeten gebruiken.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ja, dank u wel, voorzitter. En dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording van het personeelstekort bij de OD. Het is een ontzettend moeilijk probleem. Wij denken, denk ik, vanuit Provinciale Staten gewoon heel graag mee met u: hoe kunnen we dit met zijn allen oplossen? Het probleem wordt alleen maar groter en urgenter, zo lezen we. Dus wat we nu doen, is blijkbaar niet genoeg. Dus mijn vraag is: wat kunnen we nog meer doen? Goed te horen dat u overlegt als coördinatie met de andere omgevingsdiensten in Noord-Holland. Heeft u hier ook overleg met andere gedeputeerden wellicht van de andere provinciën? Kunnen we daar ook gezamenlijk een oplossing vinden? En tenslotte, kunt u ons misschien ook meenemen in een tijdspad hoe u een plan van aanpak, hoe u dit probleem wel gaat oplossen? En kunnen wij dat verwachten als Staten en daarin meegenomen worden? Heel veel vragen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel. En u noemt eigenlijk al die punten waar we mee bezig zijn. Dit is in IPO-verband, maar ik heb ook direct contact, met name met collega's in Zuid-Holland, in Zeeland, in Brabant, waar ook de grotere industrieën zitten. Hoe gaan we die kennis delen? Hoe gaan we daarop inzetten? En ik kan wel met een plan van aanpak komen, maar uiteindelijk is dit een continu proces. Ik verwacht niet dat dit binnen een jaar opgelost gaat worden. Wij zullen continu moeten gaan investeren in kennis, in het aantal mensen, maar ook in andere technieken. En dat doe ik niet alleen. Dat doen we uiteindelijk met alle omgevingsdiensten en alle collega's die daarvoor zijn. Maar uiteraard sta ik ook gewoon open voor goede en nieuwe suggesties die u vanuit de Staten kunt aandragen om die ook mee te nemen. Dus daar sta ik altijd voor open. En ook, niet alleen voor u, maar ook voor anderen.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Ik begrijp dat het niet binnen een jaar is opgelost. Dat neemt niet weg de noodzaak voor wel een plan van aanpak, denk ik. Volgens mij moet je heel strategisch kijken en stapsgewijs, een meerjarenplan wellicht, met elkaar: hoe gaan we dit aanpakken? Want continu aandacht vragen hiervoor, dat gaat het niet oplossen. Volgens mij moeten we een start- en een eindpunt bepalen en daartussenin een aantal stappen definiëren met elkaar: hoe gaan we dit doen?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, ik denk dat u ons tekort doet als u zegt van, alleen maar het benoemen en er verder niks mee doen. Ik bedoel, dat is volgens mij niet wat het geval is. We zijn er elke dag mee bezig. De omgevingsdienst is er elke dag mee bezig. Wij schrijven ook in dit stuk dat we uiteindelijk prioriteiten moeten gaan stellen. En dat doen we dan op die industrieën die de grootste impact hebben op de leefomgeving. En dit is ook een continu proces wat we ook constant met onze collega's, mijn collega's in andere provincies, bespreken. En de omgevingsdienst met ODNL zijn ook hierover met elkaar in gesprek. Dus ik wil u met alle liefde meenemen in wat daar gebeurt. Laten we dat ook misschien koppelen aan als we het over de omgevingsdienst hebben, want daar hoort het denk ik ook absoluut thuis. Maar om daar nu een apart plan van aanpak voor te maken? Ja, ik twijfel daar een beetje over, omdat ik dan denk: we stoppen er heel veel tijd in terwijl het een best wel een complex proces is waar heel veel partijen bij betrokken zijn. Maar ik onderschat het absoluut niet, laat ik daar even duidelijk over zijn, want we zijn er vandaag, gister en morgen zullen we er ook absoluut mee bezig zijn.

De **VOORZITTER**: Nog één vraag, mevrouw Jansen.

Mevrouw **JANSEN** (D66): Nee, ik onderschat het ook niet en ik respecteer ook de aandacht die u eraan geeft. Dus dat wil ik ook niet op die manier afdoen als ‘een beetje aandacht geven’. Ik weet

dat u zich inspant. Heel fijn als u ons wel op de hoogte in ieder geval wilt houden van die processen. Dank u wel.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. In aansluiting op hetgeen hiervoor werd gezegd. U gaf net aan dat u bent voor samenwerking binnen de OD's binnen Noord-Holland. Hoe staat u tegenover samenwerking op specialistisch gebied over de grenzen van de provincie heen? Want we gaan het niet oplossen, denk ik, met samenwerking binnen alleen Noord-Holland. Dat hebben de afgelopen jaren in ieder geval wel uitgewezen. Hoe staat u daartegenover? En hoe staat u tegenover het fundamenteel anders inrichten van de OD's? Heeft u ook een samenwerking met andere provincies? Zou het niet veel meer een provinciale taak moeten worden in plaats van een samenwerking met heel veel gemeenten die overal wat van moeten vinden, waar we elke keer overeenstemming moeten vinden over de budgetten. Een aantal jaren na de Commissie Van Aartsen kan ik in ieder geval constateren dat de problemen nog steeds niet zijn opgelost. Dus wat dat betreft maken wij ons wel zorgen dat er niet voldoende voortgang wordt gemaakt.

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Olthof. Misschien kunnen we de interrupties ietsje verkleinen door de vraag te stellen.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. De heer Roosendaal heeft een terecht punt. En volgens mij heb ik dat ook net wel in mijn bijdrage genoemd. De samenwerking met bijvoorbeeld een DCMR. Dat is de Omgevingsdienst in de Rijnmond. Maar ook samenwerking met andere provincies, andere collega's binnen ODNL en met name ook de BRZO-omgevingsdiensten. Dat zijn er zes in Nederland. Die werken nauw samen, juist als het gaat over het bundelen van kennis en die gezamenlijk ook inzetten, maar ook als het gaat over ontwikkelen van nieuwe technieken. En als het gaat over de Commissie Van Aartsen, daar wordt nog steeds hard aan gewerkt als het gaat over een hele stelselwijziging wat de rol van de gemeenten of de provincie is. U moet niet onderschatten dat een gemeente, als het gaat over bouwvergunningen als het gaat over grondproblematiek, al die taken liggen bij de gemeenten. Dat is ook een verantwoordelijkheid van de gemeenten. Ik denk dat we moeten oppassen dat we die niet naar de provincie toe gaan halen, want dan gaan we echt een heel fundamentele discussie voeren. Dus dat we kritisch kijken en de Commissie Van Aartsen en de aanbevelingen die daarin zitten als het gaat over het volume, de robuustheid van de omgevingsdiensten, de financiering daarvan, om juist de toekomst van die omgevingsdiensten te waarborgen, dat ben ik helemaal met u eens. En er wordt ook wat dat betreft hard aan gewerkt. Het mag van mij ook op een aantal vlakken wat sneller gaan, laat ik daar ook geen misverstand over hebben. Maar daar waar we zelf aan het stuur zitten, zoeken we die samenwerking ook volop op om uiteindelijk dit probleem het hoofd te kunnen bieden.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ja, naar aanleiding daarvan dan nog één opmerking; of één vraag, moet ik zeggen. U geeft zelf aan: we moeten oppassen dat we die zaken niet naar ons toe trekken. Maar dat doen we toch op dit moment met vergunningsverlening en woningbouw? Daar gaan we de gemeenten ondersteunen, omdat ze dat zelf niet aankunnen. Als we toch tot die conclusie komen, is het dan niet ook zaak om door te pakken op de OD's om te zeggen: dat wordt een provinciale dienst? Dat pakken wij dan op en dan maken we eindelijk eens snelheid. Want we blijven praten.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dat ben ik niet met u eens, maar ik voer graag dat gesprek, ook samen met collega Beemsterboer, een keer in een andere setting. Maar u moet niet vergeten: dat gaat niet alleen over de bouwprojecten waar we proberen samen met de gemeenten die te versnellen, maar dan gaat het ook over de bouwvergunning van aanbouwtjes en van alles wat daarmee zit. Er zijn veel meer taken van een gemeente, wat echt het gemeentelijk domein is, die uiteindelijk op dit moment bij de omgevingsdienst liggen dan alleen maar datgene waar wij met elkaar over praten.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, dank u wel. U gaf net aan dat er keuzes gemaakt moeten gaan worden, omdat er minder capaciteit is. Moeten we het dan zo zien? Er komt nu een vergunning binnen, er is geen capaciteit, dat hij dan maar gehonoreerd wordt, of juist niet?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dat heb ik op geen enkele wijze gezegd. Want uiteindelijk mag je ervan uitgaan dat een vergunningaanvraag gewoon ook goed beoordeeld wordt. Maar als het gaat over

juist deze Startnotitie Gezonde Leefomgeving, we hebben het gezien met Tata, waar nou buitenproportioneel heel veel aandacht naartoe gaat, dat kunnen we niet bij elk bedrijf doen. Daar zal je keuzes in moeten maken. En daar hebben we met elkaar gezegd: dat doen we vooral bij die bedrijven die uiteindelijk ook de grootste impact hebben op die leefomgeving. Dus daar zullen we met elkaar keuzes in moeten maken. Dus dat probeer ik mee te geven. Dus dat we juist die inzet op een slimme manier proberen te verdelen.

Mevrouw **BOUHLEL-LASCARIS** (SP): Ja, ik zei ook niet dat u dat gezegd heeft. Mijn vraag was: hoe moet ik het interpreteren? Maar nou is er bij Sandevoorde een vergunning aangevraagd om daar af te graven, in dat duingebied. Dat is archeologisch duingebied. In 2015 heeft de provincie gezegd: er mag niet meer gegraven worden; wat er nu al gerealiseerd is, is eigenlijk al te veel. Hoe gaat daar dan nu mee omgegaan worden als er geen capaciteit is om dat te checken?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, wat ik ingewikkeld vind- Die vraag heeft u al eens eerder gesteld. Ik weet niet of deze vergunning niet beoordeeld wordt, want dat is eigenlijk de aanname, dat u zegt: deze vergunning wordt dus niet beoordeeld. Dat weet ik niet. Ik bedoel, als u me nu vraagt of deze vergunning gewoon beoordeeld wordt en hoe- Als u zegt van, deze vergunning wordt niet beoordeeld door de provincie of door de omgevingsdienst, dan hoor ik dat graag van u. Maar die aanname kan ik nu niet doen. Dus ik heb niet de aanleiding om nu te zeggen: hier gaat nu iets fout. Als u die wel heeft, dan hoor ik het graag van u. Dan ben ik graag bereid om dat voor u uit te zoeken, als naar aanleiding van capaciteitsproblemen deze vergunning niet beoordeeld wordt.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Dan had mevrouw Bouhlel nog een andere opmerking over de definitie gezonde leefomgeving. Ik denk dat dat een terecht punt is, maar dat is ook volgens mij iets wat we expliciet hier in dit stuk benoemen. Maar dat is ook iets wat we eerder gevraagd hebben, ook naar aanleiding van het Tata-dossier: wat is uiteindelijk gezond genoeg? Zijn dat inderdaad de gezondheidskundige waarden? Is dat uiteindelijk de WHO-advieswaarde? Is dat uiteindelijk gezond genoeg? In ons achterhoofd dat die al twee of drie keer zijn aangepast, die ook constant in beweging zijn. Dit is wel iets wat we uiteindelijk met elkaar in een vervolgtraject meer handen en voeten moeten gaan geven, want ik denk dat dat een terechte opmerking is. Dat we uiteindelijk ook met elkaar gaan kijken van, wat is gezond genoeg? En hoe definiëren we dat? Dus dat hebben we hier niet in zitten. Maar het is wel een terechte vraag die we ook als vraag hierin benoemd hebben van, daar moeten we met elkaar een antwoord op gaan vinden. En niet alleen wij, maar ook het Rijk. Dus dat is absoluut een opgave die we hebben. Deze startnotitie gaat met name over een gezonde leefomgeving, vooral voor de mens. Ik bedoel, we zoeken uiteindelijk naar een gezonde leefomgeving daarvoor. Dat neemt natuurlijk niet weg dat we op een aantal andere dossiers, juist als het gaat over dieren, als het gaat over de natuur, dat absoluut ook benoemd hebben. Dat we, als wij investeren in een gezonde leefomgeving die van positieve invloed is op de mensen, dat het uiteraard ook een positieve invloed heeft op alles wat er omheen zit: van dieren, van natuur, van alles wat daarmee samenhangt. Dus ja, het is absoluut een punt van aandacht. Daarom ook denk ik, voor de Partij voor de Dieren, de motie die is ingediend, het ook elkaar versterken. Maar ik moet ook heel eerlijk zijn: er zit hier niet een aparte paragraaf in die alleen over dieren gaat. Dit is met name gericht op een gezonde fysieke leefomgeving voor mensen. Maar uiteraard hebben we wel oog voor die andere zaken.

Dan gaan we naar JA21. Nou, in de commissie heeft u al een aantal positieve punten benoemd. Daar heb ik u ook voor bedankt. Maar er zijn ook zorgen die u heeft. Die wil ik hier nog wel een keer benadrukken. Voor een aantal punten in de gezonde leefomgeving zullen wij ook in gesprek zijn met de gemeenten. Maar wij zullen op basis van deze notitie niet in de plaats treden van die gemeenten, behalve op die plekken waar het gemeentelijk beleid in strijd is met het provinciaal beleid. Maar dat neemt niet weg dat, als een gemeente met allerlei bouwplannen of met andere ontwikkelingen bezig is, we wel de vrijheid nemen om daar met de gemeenten in gesprek te gaan. Maar deze verlegt niet, een gevoelig woord, het mandaat naar de provincie.

En dan een terecht punt over het geluid. Geluid is natuurlijk een grote bron van hinder. We hebben het al in eerdere notities benoemd. Je ziet een verschuiving niet alleen naar stoffen, maar ook naar hinder. En dat gaat over geluid. Het gaat over geur. En met name dat laagfrequent

geluid is een lastige. Er zijn op dit moment geen normeringen voor. Maar het is absoluut een punt dat steeds vaker terugkomt bij de transformatorstations, bij windmolens wordt het steeds vaker benoemd. Dus we zullen het in het nieuwe beleid ook zeker gaan meenemen als een punt van aandacht. Dus dat dat kan ik u zeker daarin toezeggen.

Dan D66, de WHO-normen? Ik wil nog één keer zeggen: het zijn geen WHO-normen, het zijn uiteindelijk WHO-richtlijnen. Het is nog geen beleid. Ja, maar er wordt wel heel vaak gezegd: gaat u zich houden aan de WHO-normen? En daar moeten we even heel duidelijk en eerlijk over wezen: het is op dit moment geen wet- en regelgeving. Het is eigenlijk wel een ambitie, en die onderschrijven we wel, om in 2040 naar die WHO-richtwaarden toe te groeien. En dan zal het uiteindelijk aan het Rijk zijn om daar in die tussentijd wel of geen beleid van te maken. Maar die impact is ontzettend groot.

Ik zag ook een aantal, dat zag ik ook bij de VVD, Schiphol noemen, de Westeinder scheggen. Een aantal heel concrete voorbeelden. Ik zou willen voorstellen die ook te bespreken in de commissie waar dat aan de orde komt. Want het is uiteindelijk mijn collega Rommel, die met de BRS, juist als het gaat over de omwonenden bij Schiphol, daar voorzitter van is. Dus het lijkt me goed om daar inhoudelijk die gesprekken te voeren.

Even kijken. Ja, en dat is wel een terecht punt van D66. Je ziet natuurlijk wel dat een aantal ambities, die de afgelopen jaren geformuleerd zijn, onder druk komen te staan. Dat kan uiteindelijk door de financiën komen. Dat kan zijn dat doelen verder uit het zicht raken of omdat de tijd te kort wordt om ze te realiseren. Dat is absoluut iets waar we ons bewust van zijn. Maar dat neemt niet weg dat deze startnotitie in ieder geval wel een belangrijke bijdrage kan leveren aan die gezonde fysieke leefomgeving waar we mee te maken hebben. En dat ontslaat ons niet van de plicht om, als provincie in ieder geval, onze verantwoordelijkheid te nemen en niet weg te kijken en te zeggen: nou, het is nu eenmaal zo. Dit zullen we met elkaar op moeten pakken.

Specifieke kennis betrekken van de bewoners. Participatie. Dat is in dit stuk vooral gebaseerd ook op de kennis en ook de ervaring met bewoners van de afgelopen jaren, ook in het Tata-dossier en andere dossiers die we hebben. We zullen inderdaad in het vervolgtraject, daar waar het kan, want we vinden ook als GS, die burgerparticipatie ontzettend belangrijk. En we zien ook de behoefte om ook te kijken naar nieuwe vormen van burgerparticipatie. Dus we zullen ook bij welk onderdeel – want nogmaals, dit is niet één onderdeel; dit zal uiteindelijk straks leiden tot meerder beleid wat gaat komen – uiteraard elke keer de vraag stellen op welke manier we stakeholders, bewoners, bedrijven en andere kunnen meenemen in het vormgeven van het beleid. Dus ik kan u toezeggen dat we in ieder geval voor participatie bij de verdere uitwerking van nieuwe beleidsstukken ook blijven kijken hoe we dat zo goed mogelijk vorm kunnen gaan geven.

Dan de ChristenUnie, concrete casussen. Ik beloof u, u gaat veel sneller concrete casussen op u af zien komen dan u wenst. En dan hoop ik dat u ook blij bent dat we deze startnotitie hebben vastgesteld, want het geeft in ieder geval houvast hoe we daarmee omgaan. En dat is, denk ik, heel erg belangrijk.

Dan het CDA, de gebalanceerde benadering. Ik denk een terecht punt. Ik wil het toch nog een keer benadrukken. Dit is niet een notitie tegen woningbouw, tegen bedrijven. Uiteindelijk hebben we al die verschillende vormen nodig. Dat staat ook in onze notitie, het document Op weg naar een ruimtelijk voorstel. Waar we wel mee te maken hebben, is dat je gaat kijken van, hoe zorg je in ieder geval met al die opgaven die er zijn, dat die leefomgeving van die mensen wel gezond blijft, van de inwoners wel gezond blijft. Dat kan soms zijn dat op een bedrijventerrein, waar wat zwaardere milieucategorieën zitten, we uiteindelijk daar zeggen nou, daar moet je misschien in je woningbouwopgave toch meer rekening mee houden en wat meer afstand benaderen. Dus dat zou uiteindelijk wel spanning kunnen opleveren met woningbouwplannen die er zijn. Dat wil niet zeggen dat we tegen die woningbouwplannen zijn, maar je zal daar rekenschap van moeten nemen dat dat kan gebeuren. De andere kant is ook dat, als wij van plan zijn woningen te bouwen, je niet een vergunning gaat afgeven om daar, nou ja, op een korte afstand, wat binnen de milieucontouren past, maar niet gezond is, een bedrijventerrein te gaan situeren. Maar meneer Van Tiggelen had een terecht punt: we moeten ook naar onszelf kijken. Wat betekent dit beleid straks voor ons beleid als het gaat over geluid langs onze provinciale wegen en als het

gaat over de gezonde leefomgeving? Dus het gaat onszelf straks ook raken. Dus dat zullen we ook zelf mee moeten nemen. Dus die gebalanceerde afweging, dat ben ik absoluut helemaal met u eens, maar ik wilde toch wel benadrukken dat het niet tegen bedrijven is of tegen woningbouw. Het enige wat we zeggen: laten we alsjeblieft zorgen, als we wat doen, dat we uiteindelijk die gezonde leefomgeving actief meenemen en ons ook rekenschap geven naar onze inwoners toe dat, als we die keuze maken, waarom we hier op deze manier voor kiezen en dat we dus ook weten dat dit speelt.

Dan, even kijken, juridisch kader duidelijk maken. Ik denk dat het terecht punt is, ook naar bedrijven. We hebben straks nog een rondvraag over een bedrijf bijvoorbeeld. Dat je uiteindelijk wel het juridisch speelveld meegeeft. En dat bedrijven ook weten dat we op sommige onderdelen ook wel veel scherper gaan vergunnen. Dat is sowieso het beleid, maar bij een aantal bedrijven die een grotere impact hebben op onze leefomgeving, dan zal dat wat sneller gaan in het handhaven dan we dat bij andere bedrijven misschien ook zouden willen, maar nog niet kunnen waarmaken. En dat heeft uiteraard, ik heb het al gezegd, ook in het ruimtelijk voorstel Op weg naar een ruimtelijk voorstel, staat die gezonde leefomgeving heel erg centraal. Dus daar zullen we die afweging ook moeten maken.

Volgens mij, Volt, kiezen tussen economie en gezondheid. Ik heb hem denk ik net daarin ook proberen te beschrijven.

De WHO-normen heb ik volgens mij benoemd, want volgens mij is de ambitie ook die wij hebben, om die in 2040 ook te halen zonder dat het nu- Ja, ik zeg zelf ook weer WHO-normen. Het zijn WHO-richtwaarden en geen normen nog. En de industrie van de toekomst. Volgens mij hebben we het zelf ook, en het staat ook volgens mij heel expliciet wel in het coalitieakkoord, dat we uiteindelijk wel voor bedrijven, industrie, gaan die groen en schoon zijn. Daar willen we ons ook voor inzetten en die willen we ook graag ondersteunen. Maar dat is uiteindelijk wel de richting die we opgaan.

Dan de VVD. Ik heb het al gezegd de Amstelscheg, Schiphol, die stel ik voor om bij de desbetreffende programma's te benoemen. Twee punten wil ik wel naar voren halen. Nou, de rol van de omgevingsdienst, die hebben we net volgens mij met elkaar besproken. Maar daar heeft u een terecht punt. Die spelen een belangrijke rol. Maar ook dat waterstofnetwerk. Ik denk dat een belangrijke voorwaarde is, die vergroening, die verduurzaming, voor elkaar te krijgen. Dan is die energietransitie hard nodig. Dan is de inzet op een waterstofnetwerk in samenwerking met andere provincies, in samenwerking met andere Europese landen, hard nodig. Maar juist ook, denk ik, op basis van deze startnotitie moeten we ons ook rekenschap geven van het feit dat een waterstofnetwerk ook met andere veiligheidscontouren te maken heeft. Dus met andere woorden, waar we juist inzetten op die verduurzaming, moeten we ons ook bewust zijn wat het uiteindelijk voor die gezonde leefomgeving doet. En daar kan ik u wel zeggen, daar gaat wellicht straks de eerste spanning ontstaan. Dus ja, u heeft een terecht punt. Aan de andere kant wil ik hem in deze gezonde leefomgeving ook benoemen als toch iets waar misschien onze ambities allebei misschien een beetje met elkaar gaan schuren.

Dan de heer Van Tiggelen, de PVV. Ja, uw bijdrage, en ik wil daar graag toch hier ook in die zin wat over zeggen. Over het klimaat zullen we het misschien niet altijd eens zijn, maar ik denk dat we op basis van de gezonde leefomgeving niet van mening met elkaar verschillen. Want volgens mij vindt iedereen dat de gezonde leefomgeving van mensen centraal moet staan. En dat is volgens mij met deze notitie- Die gaat niet over klimaat. Die gaat met name over hoe we zorgen dat de mensen- In alle opgaven die we hebben hier in Nederland, in Noord-Holland, dat we uiteindelijk zorgen dat die gezonde leefomgeving van onze inwoners centraal staat en dat we daar heel bewust mee aan de slag gaan als wij bepaalde ruimtelijke keuzes maken. Dus in dat opzicht waardeer ik uw bijdrage. We zijn het misschien op klimaat niet altijd eens, maar ik denk met gezonde leefomgeving kunnen we het volgens mij prima met elkaar eens zijn. Te meer ook, u een terecht punt noemde – en die heb ik al gezegd – dat we ook naar onszelf moeten kijken als het gaat over keuzes die we maken: wat betekent dat voor de gezonde leefomgeving? En daar moeten we ons bewust van zijn. Maar dat is ook wel inherent aan dit beleid wat we maken, wat ons zelf ook gaat raken.

Dan GroenLinks, de lichtvervuiling. Nou, volgens mij heb ik daar vorige keer ook wat over gezegd. Daar zijn we ook mee bezig. Als het gaat over onze provinciale wegen met ledverlichting: wat voor soort licht doen we dan? Moet je overal licht hebben of doe je het op een bepaalde trajecten niet? Dus dat is een actief beleid waar we mee bezig zijn.

Niet alleen het negatieve benoemen, maar ook het positieve benadrukken. Nou, dat heb ik volgens mij omarmd met de motie van de Partij voor de Dieren, die door meer van u is ingediend. Ik heb ze hier allemaal staan. Heel veel. Een meerderheid, denk ik. Schat ik in.

Dan de BBB. Grote opgave. Een terecht punt. En ik heb hem ook benoemd. Er liggen grote opgaven bij ons. En we zullen dat moeten doen op basis van feiten: wat is er aan de hand? Maar dat betekent ook dat we op basis van die feiten nog steeds heel lastige keuzes moeten maken. En dan hebben we wonen, dan hebben we bedrijven, dan hebben wij de energietransitie en dan hebben we betaalbaar voedsel. Eén ding hebben we wel geleerd: dat het allemaal op dezelfde vierkante kilometer kan, haat niet lukken. Dus we zullen met elkaar soms een afweging moeten maken, soms in het belang van de bedrijven en soms in het belang van wonen. Soms in het belang van- Eén ding: zorg wel, als we keuzes maken, dat het een bewuste, transparante keuze is waar we in ieder geval de gezondheid van onze inwoners serieus hebben meegenomen.

Dan de Partij van de Arbeid als afsluiting. Dank voor uw bijdrage. Ik vind het wel belangrijk, en ik dank u ook daarvoor dat wij met elkaar ook wel de discipline hebben genomen om ons vooral nu te richten op dit stuk en dat u het later ook met elkaar nog gaat hebben over: wat draagt nog veel meer bij aan een gezonde leefomgeving> Maar dat stuk wordt volgens mij ook na de zomer verder met elkaar bediscussieerd, dus dat zie ik ook met belangstelling tegemoet.

Voorzitter, volgens mij ben ik erdoorheen.

De **VOORZITTER**: Volgens mij een zeer uitvoerige beantwoording. Dus ik kijk of er nog behoefte is aan een tweede termijn. Anderen nog? Zo niet, dan geeft ik de heer Roosendaal van de VVD het woord.

Tweede termijn Provinciale Staten

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Gedeputeerde Staten, ook bedankt voor de beantwoording. Er blijven bij mij twee dingen hangen. Dat is in ieder geval dat de opmerkingen die werden gemaakt over de OD, namelijk dat ze gaan over dakkapellen en ze gaan over Tata, misschien een indicatie is dat we moeten nadenken over of we het iets handiger kunnen organiseren en bepaalde dingen kunnen terugduwen naar de gemeenten. Want de kracht van dit stuk vond ik nu juist dat de hoofdproblemen worden benoemd – de stapeling van geluid en uitstoot – en laten we ons dan ook daarop gaan richten. In dat kader maak ik me ook een beetje zorgen over de opmerking over provinciale wegen. Omdat we dat wel kunnen beïnvloeden, gaan we ons daarop richten. Maar als we praten over 'waar is de meeste gezondheidswinst te bereiken', dan is de olifant in de kamer natuurlijk wel Schiphol en dan kunt u dat verwijzen naar een andere commissie, dat vind ik ook prima, maar ook vanuit de ondernemers maak ik mij zorgen dat als dat nu een heel groot probleem is qua uitstoot en geluid, dat er geen ruimte overblijft voor ondernemingen die willen uitbreiden in de buurt van Schiphol. En juist die ondernemingen zijn van grote toegevoegde waarde, ook voor onze economie, en daarmee voor welvaart en welzijn voor onze inwoners in de regio. Die leveren ook direct werk op. En ik snap dat het een ingewikkeld probleem is, maar juist daarom zitten we hier bij elkaar. En juist daarom moeten we kijken hoe we dit soort dilemma's met elkaar kunnen verenigen.

Over de omgevingsdiensten, de vraag is, zoveel jaar na Van Aartsen, wilt u het zelf agenderen om te kijken wat we er nu mee gaan doen? En dan praat ik over wat radicalere ingrepen dan maar te blijven kijken naar de jaarrekeningen waarin wordt gesteld 'we hebben te weinig mensen, we hebben te weinig geld', maar echt te kijken naar hoe we dat fundamenteel anders kunnen aanpakken in de verhouding gemeenten, provincies en ook tussen provincies. Dat was mijn eerste vraag.

De andere is de waterstoftransitie. Waar ik me echt zorgen over maak, is dat 25 procent van de uitstoot van CO_2 van de industrie komt. De waterstof leiding tussen Rotterdam en Noordrijn-Westfalen en Limburg is op de lange baan geschoven. Dat zal niet voor 2032 zijn. Nou, voordat

wij dan aan de beurt zijn, zijn we weer zoveel jaar verder. U gaf zelf aan: in 2040 wil ik een groot deel van dit probleem hebben opgelost. Maar als we dan nog geen waterstofleidingen hebben, dan hebben we ook geen waterstof die de industrie kan gebruiken. En dan zal dus die uitstoot van de industrie niet minder worden. Dus volgens mij moeten we over die waterstofstrategie, dat heb ik al aangegeven, ook een fundamentele discussie met elkaar hebben waar we daar de grote slagen kunnen maken. En daarom willen we dat ook agenderen in dit najaar na afloop van het werkbezoek dat we zullen hebben aan Duitsland en België ten aanzien van de verduurzaming van de staalindustrie in West-Europa. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik heb geen verzoeken gezien van andere partijen voor een tweede termijn. Dat is zo gebleven. Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Olthof.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Terugkomend op die OD. Volgens mij is dat een traject waar hard aan gewerkt wordt. Ook vanuit de commissie Van Aartsen zijn een aantal punten benoemd waaraan gewerkt wordt. Daar werken de omgevingsdiensten ook aan. Wat ik heb willen meegeven, is dat die omgevingsdiensten veel meer doen dan de Tata Steels. En als u zegt van nou, misschien moeten we ze opknippen, dan gaan we weer vervolgens dat opknippen. Het gaat er volgens mij om: hoe gaan we uiteindelijk zorgen- En daarom is ook de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, wat overigens eigenlijk Amsterdam, Haarlemmermeer en nog een paar gemeenten- Maar die is vooral gericht op de grotere opgaven. Hoe gaan we die versterken in hun kracht op basis van de inhoud? Dat de fundamentele discussie over 'hoe werken de omgevingsdiensten samen', wordt dat een fusie of niet? Ja, daar kunnen we wat van vinden. Maar uiteindelijk zijn er gemeenten die bij een aantal andere omgevingsdiensten een meerderheid hebben. Wij zijn niet in een de positie om te zeggen: u moet het zo doen. Dat neemt niet weg dat ik ook samen met collega Beemsterboer deze discussie wil aanjagen om met elkaar die stappen te gaan zetten. Dus daar lopen we niet voor weg. Maar het is niet zo dat wij in de positie zijn om te bepalen wat er wel of wat er niet gebeurt.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): En daarom wil ik u vragen of u wilt meedenken over echt een stelselwijziging willen we een beter onderscheid maken tussen die provinciale taken en die gemeentelijke taken. We zien het ook bij recreatieschappen. Alles staat op afstand. We kunnen moeilijk invloed uitoefenen, we hebben geen meerderheden. We moeten wel betalen. En de resultaten blijven achter. Dat vraagt soms om niet te denken binnen de kaders, maar juist buiten de kaders, met elkaar, constructief. En hoe staat u daartegenover om echt te bekijken: moeten provinciale diensten per se worden beperkt tot de provincie? Moeten ze worden beperkt tot Noord-Holland als het gaat over die specialisatie? Moet het worden beperkt tot- We moeten nu eenmaal samenwerken.

De **VOORZITTER**: Wilt u tot een vraag komen, meneer Roosendaal?

Gedeputeerde **OLTHOF**: Voorzitter, ik begrijp het punt van de heer Roosendaal. En dat we die discussie moeten voeren, lijkt me prima. Alleen, ik denk niet dat deze startnotitie het moment is en de plek is om deze discussie te voeren, want we kunnen inderdaad alles eraan gaan hangen. Ik bedoel, dat begrijp ik ook wel. Ik bedoel, alles raakt er ook aan. Maar dan lijkt het me goed om daar een keer een andere discussie met elkaar, een ander moment, voor te kiezen om deze discussie ook in aanwezigheid van collega Beemsterboer met elkaar over de toekomst van die omgevingsdiensten te praten. Want het gaat echt om een stelselwijziging die veel verder gaat. En de vraag is: willen we dat op onze nek halen om- Want we zijn ooit bij een provinciale milieudienst weggekomen om tot een omgevingsdienst te komen, juist om kennis te bundelen. En ik zou graag daar een keer een andere, op een ander moment, discussie over willen voeren, maar niet nu.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Wij constateren nu in ieder geval dat het onvoldoende goed werkt. En de omgevingsdiensten constateerden dat zelf ook. Dus het lijkt me juist zaak om daar wel over na te denken. Dus ik wil u uitnodigen om dat ook te doen.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder, meneer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Ja, dank u wel, voorzitter. Dan over Schiphol. Laten we daar ook niet voor weglopen. Net als Tata Steel en als ICL en als andere bedrijven, is Schiphol natuurlijk wel van een enorme impact op de omgeving, op de gezonde leefomgeving. En dat kan impact hebben op woningbouw. Dat kan impact hebben op de aanwezigheid van bedrijven. Daar lopen we ook absoluut niet voor weg. Maar ik denk juist dat deze Startnotitie Gezonde Leefomgeving ons misschien wel meer houvast gaat bieden van, hoe gaan we uiteindelijk om met de aanwezigheid van zo'n groot bedrijf? Hoe gaan we daarmee om? En dat zou best kunnen betekenen dat soms bedrijven wel de ruimte krijgen op basis van die gezonde leefomgeving en sommige woningbouwplannen onder druk komen te staan. Of dat er aanvullende eisen gaan komen. Dat is volgens mij wat we met deze startnotitie beogen. Volgens mij heeft u een waterstofstrategie aangekondigd, vooral om hem te agenderen. Maar het is ook, denk ik, nu niet de plek om hier verder met elkaar over te praten.

Ik wil, voorzitter, nog wel even één ding benadrukken, dat er geen misverstand over ontstaat. Over D66, de participatie. Participatie is belangrijk. Dat heb ik ook benadrukt. We gaan er ook zeker naar kijken, maar ik wil daar niet de verwachting wekken – en daarom wil ik het zorgvuldig doen – dat wij overal die participatie gaan doen. We gaan per onderdeel kijken welke vorm en of er participatie mogelijk is. Ik kan me voorstellen dat sommige beleidsdocumenten daar minder geschikt voor zijn dan andere, maar we zullen zeker die afweging elke keer maken. En we zullen ook onderbouwen waarom we het wel of niet doen en welke vorm we gekozen hebben. Dus we nemen hem zeker mee, maar ik ga niet toezeggen dat we overal de uitgebreide participatie vorm gaan geven. Dat hangt van het onderwerp af. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over de Startnotitie Gezonde Leefomgeving. Er is één motie ingediend: motie M73. Ik kijk even rond of daar nog behoefte is om iets te wijzigen of wat dan ook. Ik zie dat dat niet het geval is. Dan gaan we daar straks aan het eind van de vergadering over stemmen.

De discussie wordt gesloten.

20. Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen (VD-36).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we gauw verder met agendapunt 20. En dat is Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen, voordracht 36. Als Noord-Holland zijn we deelnemer aan de recreatieschappen Spaarnwoude, Alkmaarder- en Uitgeestermeer, Twiske Waterland, Groengebied Amstelland en het Plassenschap Loosdrecht. Conform de Gemeenschappelijke Regeling worden die financiële stukken jaarlijks aan de Staten voorgelegd.

De volgende sprekers hebben zich aangemeld: mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren, de heer Valk van de BBB, de heer Mülder van D66, de heer Klein van de ChristenUnie en Statenlid Korzelius van GroenLinks. Dan geef ik het woord aan mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren.

Eerste termijn Provinciale Staten
Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Dat de provincie een eigen systematiek hanteert voor-

De **VOORZITTER**: U wilt ook het woord, denk ik? [...] Mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ik had me aangemeld en ik dacht u ook, van de SP. Ik weet niet wie. Maar wij werden niet genoemd.

De **VOORZITTER**: Ja, het is goed. U staat op het lijstje. Gaat u verder, mevrouw Haas.

Mevrouw **HAAS** (PvdD): Dat de provincie een eigen systematiek hanteert voor indexering en daardoor een zienswijze nodig is om dit te corrigeren naar de recreatieschappen, bevreemdt ons, omdat dit toch niet nieuw is voor de besturen, zoals wij denken. Bovendien zijn er allerlei afspraken gemaakt waar de provincie nu als enige partner vanaf lijkt te wijken. We maken ons dan ook wel ernstige zorgen over de continuïteit en de kwaliteit van het beheer en de natuurlijke omgeving met haar biodiversiteit en ecosysteem van de recreatiegebieden. Vervolgens, omdat de

begrotingen niet rondkomen, zijn de recreatieschappen steeds meer gedwongen commerciële activiteiten te ontplooien die juist nog verder ten koste gaan van die ecosystemen en de kwaliteit van natuur. Neem nou Twiske Poort. Gigantische nieuwe bouwwerken die alleen maar meer mensen aantrekken, maar minder van de natuurlijke omgeving heel houden. En dat bij, in of direct naast beschermde natuur.

Verder maken we ons wel zorgen over de beperkingen die Plassenschap Loosdrecht en omgeving krijgt te verduren, doordat de deelnemersbijdrage niet wordt verhoogd, terwijl daar specifiek om is gevraagd. Al eerder in de commissie Bestuur heeft de Partij voor de Dieren gevraagd wat de gevolgen hiervan zullen zijn. In de zienswijze wordt gezegd dat er dan maar prioriteiten gesteld moeten worden, dat zaken uitgesteld moeten worden of geschrapt. Niet duidelijk is gemaakt hoe het plassenschap dit dan gaat invullen en wat de gevolgen zullen zijn voor de natuurwaarden en landschappelijke kenmerken. Daarom willen we dit specifiek weten en zullen we dit opnieuw aan GS vragen te beantwoorden.

En dit brengt ons verder ook nog op een laatste punt. In de commissie Bestuur liet we al weten dat het de Partij voor de Dieren was opgevallen dat de jaarverslagen van elk recreatieschap opvallend nadrukkelijk benoemen dat de beheerkosten extreem zijn gestegen de afgelopen jaren als gevolg van de extremen door klimaatverandering. Aangezien de meesten van ons hier nog steeds vliegen en elke dag vlees op hun bord eten, zie ik niet gebeuren dat de gevolgen van klimaatverandering ineens gekeerd worden. Dus dit lijkt me het juiste moment om in het PPLG, waar ook recreatie in het landelijk gebied in is opgenomen, een visie te vormen op klimaatadaptatie van de recreatiegebieden en het recreatielandschap in relatie tot de andere ruimtelijke opgaven. Vechten tegen natuurlijke eigenschappen van het landschap hebben we als Hollanders altijd gedaan, maar daar lijken we steeds meer de grenzen van te bereiken. Dus zullen we nu nieuwe manieren moeten ontdekken om toch van het landschap gebruik te kunnen maken, niet alleen in onze Voedselvisie, maar ook in de inrichting van onze recreatiegebieden. Ik hoor graag welke stappen GS daartoe nu zal ondernemen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Mevrouw Van der Helm, 50PLUS. Ja, voordat u zegt dat ik u straks niet netjes heb behandeld. Maar als wij hier foutjes maken, dan moet ik dat ook even rechtzetten. Dus alle aandacht nu voor mevrouw Van der Helm van 50PLUS alstublieft.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Dank u, voorzitter. Ja, ik had ook rustig op mijn beurt willen wachten, want ik stond achterin.

Maar nou, zoals gezegd in uw inleiding, de provincie is deelnemer in vijf recreatieschappen. Dat vinden we van 50PLUS een goede zaak, omdat het ook dichtbij stedelijke bebouwing is en dat het dus een mogelijkheid is om laagdrempelig te recreëren. We gaan niet zo ver als bijvoorbeeld Partij voor de Dieren het heeft gezegd. Die halen dan het hele vliegverhaal erbij, om zo te zorgen dat mensen wat minder gaan vliegen. Maar we vinden het wel leuk om dat te stimuleren, omdat het in Nederland best bij mooi weer, als het mooi weer is, goed recreëren is. En een gezellige dag in het groen met gezin, familie of vrienden, dat juichen we toe. De barbecue kan aangestoken worden, als het mag. Dat vinden sommige fracties best wel aardig, dat het kan. En misschien uit oogpunt van veiligheid dan toch liever de picknickmand mee. Kortom, alle generaties bij elkaar met hun huisdieren, dat hoorde ik van de VVD, dat moet kunnen.

Dan nu de jaarstukken. Ja, het is een beetje inleiding op een saai gedeelte, de jaarstukken en wat gaan we in 2025 doen? Ja, ik vind, in het kader van bezuinigingen die in dit huis worden doorgevoerd, dat wat GS nu voorstelt een goede zaak om aan te geven aan de recreatieschappen dat niet alles kan, dat ook daar men moet kijken naar een aantal zaken. Ik vind het wel lastig om te zorgen toch rond te komen, de recreatieschappen, te proberen dan toch wel middelen te vinden om het recreatieschap gezond te houden. Dat is dan de afweging die ik lastig vind. Exploiteren tegenover toch wel een taak vanuit de provincie dat mensen kunnen recreëren. Dus dat spanningsveld, ja, dat gaan wij bewaken. Maar daar hebben we op zich geen verdere vragen over. We zullen hiermee instemmen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Valk van de BBB.

De heer **VALK** (BBB): Dank u, voorzitter. BBB heeft tijdens de commissievergadering niks ingebracht, omdat BBB het eens is met de voordracht. Echter, horende de discussie wil BBB haar zienswijze wel even verduidelijken. Er is een discussie over of de indexering 2,6 procent of 3,7 procent moet zijn. Het is niet zo dat er vaste percentages afgesproken zijn, maar er is een rekenmethode afgesproken. Noord-Holland heeft in de recreatieschappen een belang. En daarom is Noord-Holland ook financieel aan de recreatieschappen verbonden. Noord-Holland is medeverantwoordelijk voor het geld. Kaderbrieven en begrotingen geven aan wat de ambitie van elk recreatieschap is. En vaak zitten er in die begrotingen meerjarenprojecten die van tevoren onderzocht zijn wat het een en ander moet gaan kosten, maar als projecten meerdere jaren lopen, dan heb je ook last van inflatie, en die laat zich altijd slecht begroten. En ook lonen stijgen. Vandaar dat er sprake is van indexering. En om het niet al te ingewikkeld te maken, wordt het meeste over de totale bijdrage van de provincie berekend. Dus niet per project. En de indexering is bedoeld om de inflatie op te vangen en niet om extra financiële middelen te verkrijgen. Waar het momenteel schuurt, is dat de rekenmodule die gehanteerd wordt door de recreatieschappen, een veel hoger percentage berekent dan als je de rekenmethode gebruikt die gebruik maakt van meer recente cijfers, zoals GS dat nu doet. De rekenmethode van de recreatieschappen neemt het gemiddelde inflatiecijfer van de eerste zes maanden van 2023. GS neemt het gemiddelde van de laatste twaalf maanden. De rekenmethode van de recreatieschappen is wel erg ver terug in de tijd en doet dan ook geen recht aan het huidige inflatiecijfer. En BBB begrijpt de gedachtelijn van GS. Aan de andere kant hebben de recreatieschappen hun begroting berekend op deze rekenmethode. BBB zou graag van de gedeputeerde horen of het misschien mogelijk is om in gesprek te gaan met de recreatieschappen om tot een soort vergelijk te komen en voor de toekomst afspraken te maken over de indexering die recht doet aan de inflatie, bijvoorbeeld het CBS-cijfer. Nogmaals, de indexering mag geen verkapte extra budgetten geven. We horen graag hoe GS hierover denkt. Dank u voor de aandacht.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De heer Mülder van D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel voor het woord. Zoals mijn voorganger zei inderdaad: wat kan er nog gedaan worden? Dat is eigenlijk ook de eerste vraag die bij mij opkomt. Want als ik het een beetje heb gevolgd van mensen die ik ken, zijn de meeste vergaderingen over de begroting al lang geweest in de recreatieschappen en is er al volgens mij, op één na, de hele tijd door deze provincie in lijn met deze zienswijzen al overal tegengestemd. Dat vind ik best jammer om dat nu al te horen omdat wij nu pas de vergadering hebben, dat ik verneem dat er al vanuit de provincie overal het geluid heeft geklonken bij de vergaderingen van, wij gaan dit niet zo doen. En dat is jammer. Dus mijn vraag ook aan de gedeputeerde is: waarom? Waarom nu pas, terwijl de vergaderingen al zijn geweest? Dat vind ik jammer. En hoe gaan we dat oplossen? Want er kan nog anders worden gestemd, volgens mij. En ik hoop ook dat we dat doen.

Want allereerst, voor D66 is het heel belangrijk dat er in recreatie wordt geïnvesteerd. We hebben een enorme opgave liggen. We gaan heel veel investeren in de woningbouw om die vlot te trekken, om enorm veel woningen te bouwen. Maar daarmee verhoogt ook de druk op de recreatie. Juist nu wij ook zeggen: goh, ga de hoogte in. Dat soort plannen. Dus we hebben schaarse ruimte te verdelen. Maar dat betekent ook dat er meer druk komt op recreatie. En dan vinden wij het toch jammer dat er uit dit college weinig investeringen in recreatie komt. Nog beter, eigenlijk door het terugdraaien van deze afspraak, die in 2003 gemaakt zou zijn, lijkt het alsof er eigenlijk zelfs een bezuiniging wordt doorgevoerd. En dan snap ik dat er misschien sommige mensen zeggen: ja, goh, wij zouden op deze manier- Je kan het anders berekenen. Tuurlijk, je kan op allemaal andere wijzen iets berekenen. Maar er is in 2023 een afspraak gemaakt. En ik vind het ook wat jammer dat er sinds de commissievergadering nog steeds geen duidelijkheid is over hoe dat heeft plaatsgevonden, wanneer dat heeft plaatsgevonden en of er kan worden uitgesloten dat daar een afspraak over is gemaakt. Dus eigenlijk, de twee belangrijke vragen voor ons zijn: waarom is hier al op gehandeld, op deze zienswijze? En vooral de belangrijke vraag: hoe kan het nou toch zijn dat er hier een afspraak over is gemaakt? En u moet toch wel ook even weten welk politiek krediet u inzet, want er zitten ook nog allemaal andere gemeenten in als Haarlem, als Velsen, die wel allemaal deze investeringen willen doorvoeren. En waarom gaan wij dan tegen de stroom in zwemmen zonder dat ook een soort van eerlijk te zeggen tegen ze? Dat vind ik echt jammer.

De heer **VALK** (BBB): Ja, dank u wel. Maar zegt u nou in feite dat de indexering een soort investering moet zijn?

De heer **MÜLDER** (D66): Nee, ik zeg dat het niet indexeren een bezuiniging is.

De heer **VALK** (BBB): Maar er wordt wel geïndexeerd, alleen minder dan in het eerste rekenmodel. En dat rekenmodel is gebaseerd op de eerste zes maanden van een jaar, terwijl we statistisch weten dat die maanden altijd de duurste zijn. En waarom is het niet over twaalf maanden gedaan? Want, kijk, begrotingen en kaderbrieven gaan ook altijd over twaalf maanden, ook altijd over een jaar.

De heer **MÜLDER** (D66): Dat is hier de regel. Ik weet in ieder geval dat er in 2003 is afgesproken om het met deze rekenmethode te doen. Dat spreken wij af met partners. We zitten daar niet alleen in. Op het moment dat wij dan nu eigenhandig die afspraak terugdraaien, is het een bezuiniging in het beeld, in ieder geval van al onze partners en van die recreatieschappen.

De heer **VALK** (BBB): Dat de recreatieschappen daarmee gerekend hebben, dat begrijp ik en dat heb ik ook in mijn bijdrage gezegd. Maar is het dan niet beter om voor de toekomst duidelijkere afspraken te maken door met een CBS-cijfer te gaan werken?

De heer **MÜLDER** (D66): De vraag is, volgens mij zijn er heel duidelijke afspraken gemaakt. U vraagt nu: ja, ik wil duidelijkere afspraken, want ik wil nu iets anders. Er zijn destijds afspraken gemaakt. Die zijn toch duidelijk? Waarom kunnen we ons daar niet aan houden? Als het u nu niet uitkomt, wilt u andere afspraken maken, dan moet u dat ook gewoon zeggen. Zeg dan gewoon: ik wil gewoon niet zoveel eraan bijdragen; recreatie is voor de BBB iets minder belangrijk. Dat kan. Dat mag je zeggen.

De heer **VALK** (BBB): Nee, daar gaat het niet om. Maar het inflatiecijfer wat nu berekend wordt, wordt eigenlijk een beetje gebruikt om extra budgetten te krijgen. Daar is de BBB het niet mee eens.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik hoorde geen vraag.

De **VOORZITTER**: U mag wel verder gaan.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik was klaar met mijn bijdrage. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Oké, dank u wel. De heer Klein van de ChristenUnie.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, meneer de voorzitter, dank u wel. De ChristenUnie maakt zich al langer zorgen over het beperkte budget van de recreatieschappen in verhouding tot hun grote taken. Wij zien namelijk het belang van recreatie, van het uitvoeren van de afspraken rondom natuurbeheer en ook de afspraken rondom handhaving. Want ook dat is heel belangrijk. En dat vraagt nu eenmaal geld. En de inflatie in de afgelopen jaren hebben ertoe geleid dat de kosten een stuk hoger zijn geworden. Wij vinden het niet meer dan redelijk dat wij als partner in de recreatieschappen deze extra kosten vergoeden. En we zouden daarom akkoord willen gaan met de voorgestelde begrotingen. De extra last die dat meebrengt in onze begroting vinden wij, gezien het belang van deze taak, verantwoord en is bovendien heel goed in te passen als we kijken naar de bespreking van bijvoorbeeld de kaderbrief vorige week.

De zienswijze dat wij niet instemmen met de indexatie van 6,2 procent vinden we dan ook moeilijk uit te leggen. Bovendien – dat is al eerder door D66 aangegeven – is het ook heel ingewikkeld uit te leggen naar onze partners toe. Graag hoor ik van GS of deze ramkoers de benefit van 2,5 ton besparing waard is. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Statenlid Korzelius van GroenLinks.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Voorzitter, dank u wel. Het gaat om de indexering inderdaad. GS willen maximaal 3,7 procent indexeren en niet 6,2 procent. Ik moet u eerlijk zeggen dat wij bij de

commissievergadering, toen bij de voorbereiding, daar geneigd waren mee in te stemmen. Met name ook omdat de bijdrage van de provincie beslist substantieel is en de belangrijkste recreatieschappen als Spaarnwoude, Alkmaarder- en Uitgeestermeer en Twiske Waterland dragen wij meer bij dan vijftig procent. En de bomen groeien niet helemaal tot in de hemel. Wij vinden ook recreatie belangrijk, maar we vinden wel dat een pas op de plaats had gekund. Maar, voorzitter, in de discussie in de commissie Bestuur leek het dat er in ieder geval in het verleden afspraken zijn gemaakt over die indexering. En ja, wij willen niet als provincie, ja, terugkomen op eerder gemaakte afspraken, we willen een betrouwbare overheid zijn. Dus ik ben erg benieuwd van de gedeputeerde te horen waarop die afspraken zijn gebaseerd en of die ook op feiten berusten. Als de inkomsten van de recreatieschappen lager zullen zijn dan begroot, wat betekent dat voor de ambities van de recreatieschappen? Waar ligt dan wat dat betreft het zwaartepunt van GS?

Voorzitter, in de afgelopen week zijn de begrotingen in de recreatieschappen besproken. Ik zou graag van de gedeputeerde horen wat haar standpuntbepaling was namens de provincie en ook hoe de besluitvorming heeft plaatsgevonden ten aanzien van deze indexering.

Tot slot nog een laatste vraag, voorzitter. Ziet de gedeputeerde ook enige mogelijkheid om tot een vergelijk te komen met de recreatieschappen en in het najaar nog eens te kijken of een hogere indexatie, afhankelijk van de ontwikkeling van het prijsindexcijfer, mogelijk is, dan wel op basis van een meevallende uitkering uit het Provinciefonds als gevolg van de septembercirculaire.

Voorzitter, het is duidelijk dat er grote behoefte is aan recreatie. Dus wat dat betreft, de plannen van de recreatieschappen waar het gaat om betere waterkwaliteit, sluiten ook prima aan op onze wensen.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel voor het woord. Ja, ik zie of hoor dat u ook in ieder geval heeft meegekregen dat er al door de provincie is gehandeld en dat dat eigenlijk best gek is als we het hier nog behandelen. Mag ik weten wat GroenLinks vindt van deze handelswijze?

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Ik hoor graag, meneer Mülder- Voorzitter, als ik even mag antwoorden. Ik hoor graag van de gedeputeerde hoe de discussies zijn geweest, hoe de besluitvorming is geweest. En vandaar dat ik ook gevraagd heb: wat is nou precies de standpuntbepaling van de provincie Noord-Holland geweest?

De **VOORZITTER**: U mag zeker antwoorden, maar via de voorzitter. Ik wilde u niet afbreken. Maar dan geef ik zo weer het woord aan de heer Mülder.

De heer **MÜLDER** (D66): Meneer de voorzitter, of er nou voor of tegen is gestemd, zou de heer Korzelius mij kunnen vertellen of dat uitmaakt voor zijn mening over het al handelen voordat we dit hebben behandeld.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Ik hoor graag van de- Voorzitter, mag ik? Ik hoor graag van de gedeputeerde hoe de besluitvorming en ook hoe de discussie binnen de recreatieschappen is verlopen. En pas dan kan ik daar iets over zeggen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Bouhlel of mevrouw Alberts? Mevrouw Alberts, SP.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Wij hebben het al herhaalde malen gezegd en ik ga het hier weer zeggen. Wij zitten met dit probleem over het onderhoud van deze gebieden als gevolg van de gedachtegang van ooit bestuurder de heer Bleker, die zei: die schappen, die moeten maar de eigen broek ophouden. En ‘de eigen broek ophouden’ betekent dat je inkomsten gaat genereren. En hoe doe je dat dan? Dan zoek je de inkomsten die het meeste geld opleveren. Maar dan hebben we tegelijkertijd het knelpunt, ook al aangehaald, vaker ook door de Partij voor de Dieren: in zo'n schap heb je niet alleen maar recreatie, daar heb je ook natuur. En als je geld gaat ophalen, wat schadelijk is voor de natuur, dan hebben we dus een groot probleem met beheer en onderhoud; en misschien zelfs wel met het kapotmaken van de natuur, waar we niet omheen kunnen, want daar hebben we een plicht voor. Een groot gedeelte is namelijk ook nog eens een keertje Natura 2000 en dat is opgelegd door de wetgever dat wij ons daarmee moeten bezighouden. Maar nee, we hebben het hier over indexeringen en over weet ik

veel wat allemaal. Ik vind dat allemaal eigenlijk microscopisch geneuzel, want die recreatieschappen moeten in de lucht gehouden worden. Nou hebben we gezien dat het voorstel van GS is om eigenlijk het bedrag wat nodig is en wat gevraagd is, niet aan te vullen. Nou had ik daar wel een voorstel voor willen indienen, maar ja, wanneer doe je dat dan weer? Er is al over besloten in de schappen. We hebben de kaderbrief ook al gehad. Dus ik kom er bij de begroting maar op terug, dat we dan eens gaan kijken of we in ieder geval niet in het gedeelte wat gaat over recreatie het geld gaan vinden, maar bij natuur, want daar hebben we ook nog een pot met geld voor om dat te onderhouden. Want juist dat natuur intensieve beheer, daar moeten we inderdaad heel erg zuinig op zijn. En wat weg is, is weg. Ik heb al eens eerder de tekst uit het liedje Yellow Cab geciteerd, in het Nederlands dan: je weet pas wat je mist, als je het kwijt bent. En daar moeten we ontzettend mee oppassen. Wij zijn niet van plan om het geheel wat nu voorligt te steunen.

De **VOORZITTER**: Dank. En dan kijk ik naar gedeputeerde Rommel. De heer Roosendaal.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Ja, om een tweede termijn te voorkomen, kan ik nog een korte inbreng geven?

De **VOORZITTER**: Nou ja, u wil een tweede termijn voorkomen, maar waarschijnlijk zijn er nog anderen die dat misschien ook willen.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Nou ja, dat is wat anders, maar ik zou graag nog een inbreng willen geven in eerste termijn dan en dan kan ik het daar denk ik wel bij laten.

De **VOORZITTER**: Maar ik ga toch eerst het woord geven aan gedeputeerde Rommel nu.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Nou, laten we wel vooropstellen, de recreatieschappen zijn natuurlijk erg belangrijk voor onze inwoners en dat hebben we ook in de Coronatijd gezien. Waar het nu om gaat is, is dat de schappen, zoals u ook constateert, het best wel moeilijk hebben. Wij betalen als provincie goed mee in de schappen. Er werd net ook al aan gerefereerd. Soms ook vele malen meer dan onze participatie. En dat geeft ook niet. Alleen, waar het om gaat, is dat we ook in de schappen afgesproken hebben om de basis op orde te hebben. Waar het nu om gaat is, ja, de indexatie – de heer Valk zei het ook al – is een indicatie van de inflatie. En zoals D66 aangaf, bij sommige schappen hebben we vorig jaar in mei 2023, omdat we dachten dat de inflatie enorm zou zijn, besloten om het eerste halfjaar als indexatie te nemen. En zo kom je op 6,2 procent uit. In februari en maart was er een enorme inflatie van acht en zeven procent. We hebben geconstateerd dat bij de kadernota vorig jaar geen visie of zienswijze is ingediend en dat hebben we dus nu pas gedaan, omdat wij ook voorzagen dat wij dat bedrag ook niet begroot hadden. En D66, u zegt van, is dit niet mosterd na de maaltijd? En waarom doet u dat nu? Dat komt, omdat op 15 juli alle begrotingen ingeleverd moeten worden van de recreatieschapen. Of eigenlijk meer: ook de jaarrekeningen. En wij krijgen ook best wel heel laat de stukken aangeleverd. De zienswijze had vorige week al in de Staten behandeld kunnen worden. Hoe ben ik met de zienswijze omgegaan? Er is aangegeven dat- Ja, u kunt wel lachen. Prima. Ik heb aangegeven in de recreatieschappen dat wij dus dat bedrag niet begroot hebben. De zienswijze lag daar, wetende – dat wisten alle recreatieschappen – dat u daar nog geen uitspraak over heeft gedaan. Maar ik heb het wel aangegrepen om dat mee te nemen, omdat wij dat niet in de kaderbrief hebben meegenomen en – nou ja, straks misschien in de begroting natuurlijk, maar die is nog niet geweest – heb ik dus ook aangegeven dat wij dat niet gedekt hebben. Daar hebben wij het gesprek over gehad in alle recreatieschappen. Daar werd in die zin op gereageerd dat wij dus na het reces rustig met elkaar gaan overleggen hoe wij die enorme fluctuaties van die indexatie met elkaar te lijf kunnen gaan, omdat ook de gemeenten die naar het ravijnjaar gaan, hier echt last van hebben.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik begin met vraag één. Dank u wel nog voor het woord. U zegt net: ja, kijk, dit gebeurt en we krijgen die stukken laat en u had het al eerder kunnen behandelen. Ik had graag geweten in de commissiebehandeling dat deze gesprekken al voor de behandeling in de Staten zouden zijn. Had u dat in ieder geval kunnen melden bij de commissievergadering? Waarom vond u dat niet opportuun?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Die begrijp ik niet helemaal, want de begroting vaststellen, dat is altijd na onze commissievergadering en na die Statenvergadering. Dus wat had u gewild dat ik zou melden?

De heer **MÜLDER** (D66): Nou, u heeft gesprekken gehad waar u al met een bepaalde lijn in bent gegaan, volgens deze zienswijze die we nog niet hadden vastgesteld. Dat punt wisten wij niet toen wij dit behandelden in de commissievergadering, dat u die gesprekken daarna nog zou hebben.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Maar de zienswijze is door uw commissie in de commissievergadering behandeld en de afspraken over de vaststelling van de begroting waren afgelopen week en de week daarvoor. Dus dat is na de commissievergadering gewoon standaard dat die begroting wordt vastgesteld. Dus ik begrijp niet wat ik dan had moeten melden.

De heer **MÜLDER** (D66): Het gaat om de vaststelling van die begroting van de recreatieschappen. Daar bent u naartoe gegaan met een bepaald verhaal. En dat verhaal heeft u gebaseerd op de zienswijze die nu pas voorligt, waar we nu over gaan stemmen. Dat betekent dat u in de commissievergadering best even erbij had kunnen vertellen: hé, ik ga binnenkort een paar gesprekken in, we hebben er dan nog niet over gestemd, maar ik ga alvast dit uitdragen.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Maar de zienswijzen die u in de commissievergadering behandeld heeft, die zagen op de begroting en op de jaarstukken die wij daarna in de vergaderingen van de recreatieschappen zouden behandelen. Dus u wist in welke lijn ik ook moest denken, omdat we gewoon geen dekking hadden. U heeft een zienswijze die- Nou, die hebben wij dus ingediend. Zo van nou, dat kan vastgesteld worden op deze manier door de Staten. Maar ik voorzag wel, en daar moest ik de winstwaarschuwing voor afgeven, dat ik van u nog geen dekking heb gekregen voor de gevolgen van die 6,2 procent. Dat kan oplopen tot vijf ton per jaar. En de SP heeft net al aangekondigd: wij gaan in ieder geval kijken of u daar een dekking voor vindt of dat u het ons voorlegt bij de begroting. Is dat niet voldoende of niet goed genoeg, dan komen we daarop terug. En in het najaar heb ik daar met de recreatieschappen- Want die hebben dat allemaal- Die zeiden van, ja, wij moeten daar goed over spreken. Die hebben gezegd ‘wij gaan daarnaar kijken’, omdat zij ook zeggen ‘ja, het is een indexatie van de inflatie’, dat heeft RNH ook gezegd. Het is zo dat nu blijkt dat de inflatie lager is dan de indexatie. Dat betekent dat wij gewoon geld over gaan houden. Dus het is geen bezuinigingen, maar je betaalt minder dan dat je verwacht had voor de uitvoering van het werk.

De heer **MÜLDER** (D66): Als ik zo de gedeputeerde hoor, dan gaat het allemaal heel erg voor de wind bij de recreatieschappen. Ik krijg andere geluiden. En dat had ik eigenlijk ook op een ander punt. Want u zegt net: ik doe dit niet alleen voor de provincie, ik doe dit ook voor de gemeenten, want er komt een ravijnjaar aan. Nou, dat vind ik hartstikke nobel. Maar toch, tot nu toe alle andere bestuurders die ik heb gesproken – dus wethouders die ook met u in het bestuur zitten van de recreatieschappen – die zeggen: ja, de provincie is de enige die tegenstemt en wij willen juist meer investeren, want wij zien het belang van die recreatie wel.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, dan haalt u toch twee dingen door elkaar. De gemeenten zouden graag meer investeren in sommige recreatieschappen. Sommigen staan er wat beter voor, zoals Het Twiske. Daar zouden ze wat meer kunnen investeren, omdat daar ook meer vet op de botten zit. In Spaarnwoude zouden ze ook graag meer doen, maar de inflatie, of eigenlijk de indexatie, gaat niet over meer investeren. De indexatie gaat over de inflatie en dat zijn kosten, zoals de heer Valk ook al zei, die je begroot hebt. En het gaat over de personeelskosten en de uitvoerende werkzaamheden van wat je inhuurt. Daarvan zeg je bijvoorbeeld van, nou ja, ik wil daar wat bosjes aanplanten, daar heb je zoveel personeel voor nodig, dat kost zoveel. Maar je ziet ineens dat die arbeidskrachten wat duurder zijn. Dus door de inflatie. Alleen wij hebben het geïndexeerd op 6,2 procent en het lijkt 3,7 te zijn, of misschien zelfs nog iets minder. Maar daar stuurt RNH op. Dus het zijn echt twee heel verschillende dingen.

De heer **MÜLDER** (D66): Ik denk dat ik de vraag iets simpeler moet stellen. Zijn alle andere wethouders, die betrokken zijn bij de recreatieschappen, inderdaad zo blij met dat u van 6,2, 6,3 naar 3,7 gaat? Zijn ze daar blij mee? Want dat zei u net.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik zei niet dat ze er blij mee waren. U moet niet mijn woorden veranderen. Ik heb u uitgelegd waar de indexatie op zit en wat ze graag als investering willen. Wat je ziet bij de wethouders, en dat is echt compleet verschillend in de verschillende schappen- Bijvoorbeeld bij Het Twiske hebben ze gezegd van nou, wij vinden het prima om die verhoging van de indexatie van 3,7 naar 6,2 alvast uit de reserve te halen, want dan komt het toch vanzelf terug. Je hebt ook bijvoorbeeld bij RAUM, waar het echt heel penibel is, dat ze zeggen we moeten echt goed gaan kijken naar onze eigen recreatieschap van, hoe gaan we hier de toekomst mee in, want we maken ons serieus zorgen? Dus ja, blij zijn? Nee. Uiteindelijk hebben ze gezegd, allemaal, alle schappen, wij gaan in het najaar met elkaar kijken naar die indexatie en gaan we kijken hoe we die gewoon beter met elkaar vast kunnen stellen. Want ja, dat is wel heel snel gegaan in mei 2023.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Voorzitter, dank u wel. Als ik het goed begrepen heb, maar misschien kunt u dat bevestigen, of u bij de behandeling van de begroting ook gemeld heeft dat de definitieve zienswijzen nog door de Staten moeten worden vastgesteld.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Zeker. En dat stond er ook bij dat dat op 15 juli nog door de Staten behandeld moest worden. Dus vandaar dat ik ook heb aangegeven waarom wij dit hebben gedaan en dat ik dus geen ruimte heb, financiële ruimte, voor die indexatie. En dat daar gewoon dat voorbehoud moet maken, maar dat ik wel blij ben met alle recreatieschappen, met de toezegging dat we in het najaar hier nog eens goed met elkaar over gaan praten.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Dus in die zin is er een voorbehoud gemaakt waar het gaat om de definitieve standpuntbepaling van de provincie Noord-Holland?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Zeker. Ik heb in alle schappen gezegd- En het staat er ook bij. Dus bij de bij de zienswijzen, als dat behandeld wordt, staat er ook bij ‘onder voorbehoud van behandeling in de Staten van 15 juli’. Ja.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dank u, voorzitter. Ik ga even kijken dat ik alles meeneem. Ja, Partij voor de Dieren. Kijk, waar het om gaat, bij Loosdrecht is het wel iets anders, bij het plassenschap. Ja, ik moet u aankijken. Bij het plassenschap is het wel anders, want daar hanteren ze een ander soort van indexatie ook, maar daar is ook wel dat we daar gaan kijken van- Nou ja, het bestuursvoorstel gaat daar ook komen. Om te kijken van, ja, waar gaat het dan over en wat kunnen we dan nog wel of niet? Dus dat is echt een heel ander schap dan de anderen, want die worden beheerd door RNH. U geeft ook aan, de jaarverslagen. Ik zie een vraag.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. Ja, mijn collega vroeg eigenlijk iets concreter: wat zijn nou de directe gevolgen van het niet verhogen van de bijdrage aan het Plassenschap Loosdrecht?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dat is wat ik aan probeer te geven. Dat we dus met een bestuursvoorstel kunnen gaan komen waarin we dus keuzes ook voorleggen over welke projecten gespreid of vertraagd of iets anders moeten worden. En daar is dus nu nog geen antwoord op te geven. Maar dat wordt dan nu ook straks uitgewerkt.

De vraag werd ook gesteld over het PPLG. Daar is recreatie ook in meegenomen. Dat zien we als een koppelkans bij de overige opgaven. Er wordt dus nu ook gekeken naar waar dat van toepassing is. En dan kijken we ook bijvoorbeeld naar de bijdrage van de Bossenstrategie en de Veenweidestrategie, hoe dat meegenomen kan worden in het PPLG. Dus en de recreatie en de andere strategieën die ik zojuist genoemd heb.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan heb ik daar toch een vraag over, want er werd ook expliciet gevraagd naar de rol die klimaatadaptatie daar inneemt. Want ook klimaatverandering leidt tot hogere beheerkosten.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ja, maar dat is het PPLG en dat ligt ook bij gedeputeerde Kocken. Maar wat ik aangeef, is dat we natuurlijk in het PPLG in de recreatie- Dus er wordt integraal gekeken naar de kansen die daar ook zitten bij de overige opgaven wat betreft ook natuurlijk de klimaatverandering, wat we daar kunnen doen. En vandaar dat ik noemde de Bossenstrategie en de Veenweidestrategie die daar ook in valt.

Dan, even kijken, hoor. Ja. Die heb ik ook beantwoord. ChristenUnie, u geeft aan: beperkte middelen bij de uitvoering, dat dat één keer 250.000 euro- Maar misschien heb ik u verkeerd begrepen. Want dat werkt natuurlijk door omdat het cumuleert. Dus je ziet dus dat in 2027, waarbij deze indexatie al op één miljoen extra bijdrage zit door de indexatie. En als je nu met 3,7, dat dat bedrag pas in 2028, '29 wordt gehaald, die miljoen. Dus de verhoging werkt door in de toekomst. Maar ja, daar zullen we een voorstel ook voor doen.

Dat heb ik beantwoord, van GroenLinks.

U zegt ook, als de ambities de middelen overstijgen, waar ligt dan de provincie? Nou ja, dat is met name voor de nieuwe projecten die zich aan zullen dienen. Ik heb deze week ook nog gesprekken met de recreatieschappen om te kijken: hoe nu de toekomst in? Want we zitten met beheer en onderhoud, dat is de basis. Maar wat voor projecten zouden er dan nog gedaan worden? Maar de provincie heeft prioriteit bij het in stand houden van de gebieden. En waar de middelen voor beschikbaar zijn, daar doet de provincie ook meer. Wij doen bijvoorbeeld vijftien miljoen voor recreatie meer dan alleen maar de schappen.

Dan, even kijken, ben ik er, denk ik. Ja, ik heb de vragen beantwoord. Dank u, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Gaan we naar de tweede termijn. De heer Roosendaal van de VVD.

Tweede termijn Provinciale Staten

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Een korte bijdrage. Ik wil graag de visie horen van de gedeputeerde, ook als het gaat over de verbindingen tussen de recreatiegebieden waar ik het eerder over had. Of u daar nog wat over kunt zeggen. Maar belangrijker is, ik hoor u twee dingen zeggen. De zeggenschap en de bijdrage die wij leveren liggen niet in verhouding met elkaar. Misschien kunt u daar iets dieper op ingaan. Want het principe 'wie betaalt, bepaalt' lijkt me toch ook wel vrij logisch. Als dat scheefligt, dan zou ik zeggen: laten we daar eens een keer naar kijken met elkaar.

En voor de VVD misschien wel het belangrijkste. Daar sluit ik aan bij de bijdrage van 50PLUS. Wij geloven heel erg in de verbinding tussen bevolkingsgroepen dichtbij de stad in de recreatiegebieden. Daar zijn ze voor opgericht. Ik wil echt geen verhalen meer horen over dat recreatiegebieden te druk zijn. Dan moeten we daaraan gaan werken. Maar ze afsluiten omdat het te druk wordt, omdat mensen precies dat doen wat we graag willen dat ze doen, namelijk recreëren in recreatiegebieden, dat is iets anders. Dan praten we over Natura 2000-stukken of we praten over duingebieden die ecologisch onder druk komen te staan. Maar het Amsterdamse Bos, waar we niet over gaan, en de recreatiegebieden, waar we wel over gaan, steeds verder zoneren, steeds verder inperken voor mensen om daar dat te doen waar ze voor zijn opgericht, dat is de verkeerde beweging. En we willen graag dat de gedeputeerde daar ook op let.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel voor het woord. Ja, ik ben het helemaal met u eens. Niet te ver inperken. Inderdaad, die druk is hoog, dat weet u. Volgens mij hebben we in de vorige periode daar best nog wel wat grote rapporten over gezien. Daar moet dus inderdaad wat aan gebeuren. Maar kunnen we dan ook verwachten dat de VVD ook pleit voor meer investeringen om dat op te lossen? Want zonder geld kan ze niks op dit punt.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel. Ik denk dat de gedeputeerde ook net een heel mooi onderscheid maakte tussen enerzijds het onderhoud en de indexatie en dat hele verhaal wat ze daarover heeft gehouden. Dat begrijpen wij en dat kan ik ook volgen. Iets anders is dat je misschien met honderdvijftigduizend nieuwe inwoners in de provincie in de afgelopen vier jaar ook meer moet investeren in recreatiegebieden. En volgens mij heeft de SP net een aanzet gegeven om na te denken hoe we daar als Provinciale Staten misschien een impuls aan kunnen geven. Dus ik vind dat heel interessant om dat verder uit te gaan werken. Maar we praten hier

vandaag over de jaarrekeningen. Het verhaal van de gedeputeerde kunnen we volgen. En ik denk dat het heel goed is om ook na te denken – ik denk graag met u mee; ik denk graag mee met de SP en ook met alle andere partijen, waaronder 50PLUS – om te bezien hoe we die recreatiegebieden toegankelijk kunnen houden voor mens en hond.

De heer **MÜLDER** (D66): Daar zou dus ook geld bij kunnen zitten?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dat dat lijkt me nogal logisch als we tot de conclusie komen dat, als de bevolking stijgt en er meer behoefte is aan recreatiegebieden, we ook ons best gaan doen om te kijken hoe we het in ieder geval makkelijker kunnen maken om, als mensen willen recreëren, ze daarin te stimuleren en ze niet af te remmen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dank u wel, voorzitter. En dank u wel, meneer Roosendaal, ook voor uw betoog. U zegt zojuist eigenlijk dat u een verschil ziet tussen recreatiegebieden en Natura 2000-gebieden. Hoe we daarmee omgaan bijvoorbeeld. Nu zijn wij in de omstandigheid dat we ook gebieden hebben die beide zijn. Vindt de VVD dan dat we in die gebieden toch iets anders moeten gaan kijken naar de recreatie dan in de gebieden die louter recreatiegebied zijn?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Volgens mij doen we dat al. We maken groot onderscheid tussen enerzijds bijvoorbeeld Het Twiske en anderzijds Spaarndam. In Spaarndam kunnen er veel meer evenementen worden gehouden, waardoor ze ook veel meer kunnen voorzien in hun eigen inkomsten. Dus daar valt ook zeker nog naar te kijken. Het gaat niet alleen maar over investeren vanuit de provincie door de begroting te laten toenemen, maar ook om te kijken hoe het verdienvermogen van Spaarnwoude, het recreatieschap, kan worden versterkt. En dat zou alleen maar mooi zijn, want er is grote behoefte aan festivals en mensen gaan er graag heen. En daar kan het geen kwaad. Maar grootschalige festivals in Het Twiske, volgens mij is dat nooit ter sprake gekomen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Laat ik de vraag dan anders stellen. Is de heer Roosendaal ook met mij van mening dat we dat ook in de toekomst moeten blijven doen, dat onderscheid maken?

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Horses for courses. Dus het ene recreatiegebied is het andere niet. Er kunnen in Het Twiske ook wel dingen worden georganiseerd, maar niet in de omvang die je in Spaarnwoude kunt. En volgens mij is dat nooit anders geweest.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik kijk even of er nog behoefte is bij de andere partijen voor een tweede termijn. Ja, de heer Mülder, D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel. Zijn we nou veel wijzer geworden? Althans, ik en mijn fractie niet. Ik heb nog steeds eigenlijk geen direct normaal antwoord gekregen op de vraag: wordt er nou afgeweken van een eerder gemaakte afspraak? Dat is een ja-nee-antwoord. Dat kan niet heel moeilijk zijn.

Een andere is: was u nou de enige die heeft tegengestemd in deze vergaderingen? Dat wil ik ook heel graag weten.

En ik ben op zich heel blij met de woorden van de VVD die daarnet werden gesproken over die spreiding, dat die zo van belang is en omdat er inderdaad ook inderdaad zoveel meer mensen bij komen. Maar dan moeten we dus zorgen dat die kwaliteit op peil blijft. En ik weet dat er genoeg geluiden zijn van andere partners in deze recreatieschappen, die zeggen: die kwaliteit, die staat ontzettend onder druk.

De heer **ROOSENDAAL** (VVD): Dank u wel, meneer de voorzitter. Dan heb ik nog een tegenvraag aan u. Ik heb eerder aangegeven dat wij het belangrijk vinden dat er ook wordt geïnvesteerd in de recreatieve verbindingen, dus tussen de recreatiegebieden en tussen de scheggen van Amsterdam, en dat dat een provinciale taak zou kunnen zijn. Bent u dat met mij me eens? En moeten we niet eerst daarin investeren, voordat we de recreatiegebieden zelf weer groter gaan maken?

De heer **MÜLDER** (D66): Ik denk dat die verbindingen zeker een pluspunt zullen zijn, maar ik denk dat het verbeteren van de kwaliteit van wat we nu hebben, de prioriteit heeft.

De **VOORZITTER**: U was aan het woord.

Ik zag geen andere handen voor een- Ah, de heer Korzelius. Gaat uw gang.

Statenlid **KORZELIUS** (GL): Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp van de gedeputeerde heel nadrukkelijk dat er op die vergaderingen een voorbehoud is gemaakt over deze besluitvorming waar het gaat om de definitieve standpuntbepaling van de provincie Noord-Holland.

Ik had, voorzitter, ook nog een vraag gesteld of de gedeputeerde aanleiding ziet om in het najaar nog eens te kijken om tot een vergelijk te komen met de recreatieschappen op grond van een andere indexering dan wel op basis van toch meevallende inkomsten uit de uitkering van het Provinciefonds als gevolg van de septembercirculaire. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik nu het woord aan gedeputeerde Rommel voor haar reactie in tweede termijn.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **ROMMEL**: Om even met het laatste te beginnen. Ik dacht dat ik heel duidelijk had gezegd dat we in het najaar bij alle schappen, dat ze gezegd hebben dat we hier dus over gaan praten en dat we dus gaan kijken of die indexering op een andere manier kan, zodat je niet die fluctuaties zal krijgen.

En dan kom ik even bij D66. Ja, wij schijnen elkaar niet te kunnen verstaan, maar ik zal het dan wel even zo duidelijk zeggen. Ik heb aangegeven dat we in mei 2023 in een deel van de schappen hebben afgesproken dat we een andere manier van indexatie hebben. En die heb ik nu gevraagd, want je kan met een vooruitziende blik zeggen: ik wil daar graag over spreken, want ik denk dat het niet de juiste systematiek is. Dus ja, er is een afwijking gemaakt. Dat heb ik ook gezegd. Vanwege die enorme inflatie die in februari en maart bleek. Dat we hebben gezegd: we moeten de schappen in ieder geval het comfort geven dat het allemaal wel goed komt. Alleen het blijkt dus nu dat die inflatie niet zo hoog is. Dus dat klopt.

Is de provincie de enige tegenstemmer in de AB's? Ja, dat klopt, onder voorbehoud van besluitvorming door PS. Dus ik heb dat voorbehoud moeten maken, dat ik dat heb moeten zeggen, omdat wij de begroting niet rond hebben.

De heer **MÜLDER** (D66): Bent u zich er dan bewust van dat u heel veel politiek krediet inzet als u afspraken inderdaad niet nakomt en niet met ze in gesprek gaat, maar dat u tegen een begroting stemt en dat andere mensen allemaal voorstemmen? Dus dan waren ze het dus niet met u eens.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Ik heb niet geconstateerd dat er een krediet verspeeld werd. Ik heb wel geconstateerd dat alle bestuurders begrip hadden voor de situatie van de provincie en dat ook echt wel goed vonden om in het najaar hierover te spreken.

De heer **MÜLDER** (D66): Gaat u die gesprekken zelf doen of laat u zich afvaardigen?

Gedeputeerde **ROMMEL**: Excuus?

De heer **MÜLDER** (D66): Nee, sorry. Het lijkt me een soort van dat ik denk goh, dan moet je er inderdaad wel goed bij aanwezig zijn om dat inderdaad recht te breien. Ik krijg andere verhalen. En ik denk dat als iedereen voorstemt en u stem tegen, dan is er wat aan de hand.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Nou, sorry, hoor, maar nu insinueert u echt iets waar het gewoon helemaal niet om gaat. Ik ben bij de recreatieschappen gewoon aanwezig en we gaan gewoon in het najaar met de bestuurders om tafel om hierover te spreken. En als u hoort dat er iemand iets

zegt dat ze zich- Nou ja, ik weet niet. Ja, dat is hear say. Laat ze me dan bellen. Ik bedoel, ik ben altijd aanwezig en betrokken en ik denk altijd mee. En zo ga ik dat hele gesprek ook aan.

De heer **MÜLDER** (D66): Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gaat u verder.

Gedeputeerde **ROMMEL**: Dan de VVD, de verbinding tussen de recreatieschappen. U weet zelf ook dat ik in de vorige periode al begonnen ben met de Westeinderscheg, wat ik een heel belangrijke vind als negende groene long. Maar de verbinding tussen de recreatieschappen: de recreatieschappen op zich zijn losse organen. En waar de gedeputeerde Natuur natuurlijk ook naar kijkt, maar daar hebben we ook wel eerder gesprekken over gehad, zijn de verbindingen ook door het NNN en ook dat je daar de routes- Dat gaat ook om fietsroutes en dergelijke. Dat je de verbindingen tussen de schappen kan maken, zodat je makkelijker van de ene naar de andere plek komt. Dat is niet aan de schappen, want de schappen staan echt op zich. Maar daar wordt natuurlijk wel naar gekeken.

De verhouding van de zeggenschap en de bijdrage. Ja, u kunt zien bij de verbonden partijen die we hebben, dat wij inderdaad gewoon soms weleens, waar we een zeggenschap hebben van een derde – en ik weet niet alle precieze verschillen – dat we 56 procent of zo betalen. Daar hebben we wel in de afgelopen jaren meerdere malen over gesproken. Maar ja, de provincie heeft een minderheid in de schappen. Dus wij worden daarin overruled. En u zult wel begrijpen waarom.

U zegt: die recreatieschappen zijn bedoeld voor de recreatie, terwijl ze steeds verder begrenzen. Maar door de zonering van gebieden wordt de druk en het gebruik wel gereguleerd, maar daar hebben wij dus meer inzet van GS niet nodig. Het is natuur en het wordt gebruikt voor recreatie. En in de recreatieschappen heeft de recreatie daar de ruimte ook voor. Daarom is het ook een recreatieschap.

Dan, ja, nou ja, nogmaals ook naar D66 toe. We zijn echt als provincie wel voorstander om de middelen in te zetten voor beheer en onderhoud, en dan op een andere manier naar nieuwe projecten te gaan kijken.

Dat, ja, zijn alle vragen, voorzitter. Dank u.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Er zijn verder geen moties of wat dan ook ingediend. Ik kijk even. Er is ook geen behoefte aan. Dan rond ik de beraadslagingen over dit punt af en zullen we straks gaan stemmen aan het eind van de vergadering.

De discussie wordt gesloten.

21. Vragenuur.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we gauw door met agendapunt 21, het vragenuur. Er zijn drie sets ingediend. U kent de spelregels. Drie minuten voor de indieners, drie minuten voor GS en eventueel nog een minuutje. Dat betekent dat als er twee indieners zijn, dat die samen drie minuten hebben. Dus niet beide drie minuten. Maar dat u even met elkaar moet afspreken wie van de indieners het woord neemt. Of allebei anderhalve minuut. Dat zou ook nog kunnen.

Mondelinge vragen inzake verwijderen jacobskruiskruid, ingediend door CDA en BBB.

De **VOORZITTER**: De eerste set vragen is ingediend door de fractie van het CDA en de BBB over het verwijderen van het jacobskruiskruid. Ik spreek het in één keer goed uit. Die zijn door mevrouw Koning en mevrouw Sijbenga ingediend. U heeft samen drie minuten. Geef ik mevrouw Koning het woord of mevrouw Sijbenga? Mevrouw Koning? U kunt uw vraag stellen.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Ja, dank u, voorzitter. Ik spreek ook namens mevrouw Sijbenga van de BBB.

In de bermen langs provinciale wegen in Noord-Holland lijkt op diverse plekken jacobskruiskruid te gaan groeien. Dit lijkt onder andere het geval te zijn in de bermen van de N244 in de Beemster. Wij ontvingen daarover een melding. Ook in veel andere bermen van N-wegen, zoals de N245, lijkt jacobskruiskruid te gaan groeien, ontdekten wij uit eigen waarneming. Naar aanleiding van de motie Vreemd in PS van 8 juli heeft de gedeputeerde al het een en ander gezegd over jacobskruiskruid, maar wij hebben toch nog vragen.

De plant is zeer giftig voor schapen, koeien en paarden en ook voor de mens. Als de plant niet uit de berm wordt verwijderd, gaat hij zaaien en komen ook de bermen en weilanden in de omgeving vol met zaad van deze giftige plant. Omdat de plant nu in bloei staat, is snelle verwijdering noodzakelijk. Wij hebben het idee dat veel inwoners van Noord-Holland niet weten dat zij de aanwezigheid van deze giftige plant kunnen melden bij de provincie, zodat de plant kan worden verwijderd. En daarom hebben wij de volgende vragen.

1, hoe gaat de gedeputeerde er op korte termijn voor zorgen dat het bij de inwoners van Noord-Holland beter bekend wordt dat zij de aanwezigheid van deze giftige plant kunnen melden?

2, binnen hoeveel dagen na een melding gaat de provincie het jacobskruiskruid uit de bermen verwijderen?

3, kan de provincie ervoor zorgen dat de plant definitief wordt verwijderd uit de bermen langs o.a. de N244 en de andere plaatsen waar jacobskruiskruid aanwezig is in de nabijheid van weilanden waar paarden, koeien en schapen grazen.

En 4, kan de provincie de bermen van haar wegen de komende jaren ook zelf gaan monitoren op de aanwezigheid van jacobskruiskruid en de bestrijding van deze plant meer prioriteit geven? Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Ik geef het woord aan gedeputeerde Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Vraag 1. Ik ga de vragen niet herhalen, maar direct antwoord geven. Meldingen kunnen via de website en telefonisch gemeld worden. Ik heb vorige keer ook toegezegd: het staat er nog niet op, maar ik ga er wel op toezien dat het zo snel mogelijk op de website apart ook even vermeld wordt, zodat mensen het makkelijker kunnen vinden. We maken een nieuwe factsheet voor op de website en andere nieuwskanalen. En via deze kanalen geven we extra aandacht aan de bestrijding van deze plant. En ook de akkerdistel en akkermelk, want dat zijn ook twee gevaarlijke soorten.

Vraag 2. Voor die gebieden, de bermen waar dit gevaar zich voordoet, wordt inmiddels actief beheer uitgevoerd. Daarnaast is het zo dat het maaien van wegbermen gebonden is aan eisen en randvoorwaarden. Dus het snel kunnen doen, is best lastig omdat we uiteindelijk ook met werken aan de weg ook gewoon met allerlei voorzorgsmaatregelen te maken hebben. Dit kan inhouden dat niet direct wordt gemaaid, maar wel op zeer korte termijn. Dus we geven die opdracht en binnen twee weken, maximaal twee weken, wordt er gemaaid, als het zich op basis van de melding voordoet.

Vraag 3. Over het definitief verwijderen, dat is niet uitvoerbaar; met actief beheer wel beheersbaar. Dus het actief uitvoeren om ze helemaal te verwijderen, lukt niet. Het is wel uiteindelijk met actief beheer wel beheersbaar. Het definitief verwijderen van dit kruid uit de bermen is vrijwel niet te doen, omdat er altijd middels overwaaien van zaad kansen aanwezig zijn dat dit kruid elders opnieuw tot groei komt.

En de laatste vraag over zelf gaan monitoren. Ja, dat gebeurt al – dat heb ik de vorige keer ook verteld – met actief beheer. Dat gebeurt nu ook als onderdeel van onze inheemse biodiversiteit. We kunnen niet overgaan tot generieke bestrijding van deze soorten in al onze bermen. Wel zullen we vraaggericht ingrijpen in lokale situaties, bijvoorbeeld aangrenzend aan hooilanden. Dus daar waar het gevaarlijk is, doen we het zelf actief. En uiteindelijk ook een melding aangrenzend, zullen we het ook zeker doen. Maar generiek verwijderen lukt niet.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Zijn er nog aanvullende vragen bij de vragensteller? Dan is het woord aan mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING-HOEVE** (CDA): Dank u wel. Ja, nog één vraag dan. Want waarom is dat generiek bestrijden nou niet mogelijk? Want al laat je die plant ergens staan, dan gaat het weer zaaien en wordt het weer verspreid. En dan loop je steeds opnieuw achter de feiten aan.

De **VOORZITTER**: Zijn er nog andere Statenleden die vragen willen stellen? Zo niet, dan is het woord aan de heer Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Daar zijn twee redenen daarvoor. De eerste is dat deze plant ook onderdeel is van de biodiversiteit. Dat heb ik ook toegelicht, dat we dat niet algemeen gaan bestrijden. En u kunt zich voorstellen dat, als wij dit uiteindelijk generiek gaan bestrijden in alle natuur die we hebben, dat is een onmogelijke opgave. Ik hoop dat u dat begrijpt. Dus daar waar het uiteindelijk een bedreiging vormt voor hooilanden en agrarische grond, zullen we het actief bestrijden. En daar waar een melding komt, zullen we het ook doen. Maar generiek dit voorkomen, is ondoenlijk. En ook niet wenselijk, gelet op ons natuurbeleid.

Mondelinge vragen inzake Gewasschade houtdief, ingediend door JA21 en BBB.

De **VOORZITTER**: Dan zijn er mondelinge vragen ingediend door de fracties van JA21 en de BBB over de gewasschade door de houtduif. De heer Mantel van JA21 en mevrouw Sijbenga van de BBB. Ik zie de heer Mantel al opstaan voor het stellen van de vraag. Dames en heren, nog even een beetje rustig. Dan maken we de vergadering snel af. Het woord is aan de heer Mantel.

De heer **MANTEL** (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, op 12 juni 2024 stond er op de website van NH Nieuws een alarmerend artikel aangaande de gewasschade van kolentelers door toedoen van de houtduif. En ook telers van andere soorten kool, zoals bloemkool en broccoli, ondervinden meer vraatschade door toedoen van de houtduif sinds de Raad van State oordeelde dat zowel landelijk als de provinciale vrijstellingen in het faunabeheerplan van de provincie onvoldoende zijn onderbouwd. En daarom namens de fracties van JA21 en namens de BBB de zes vragen. Omwille van de tijd zal ik ze niet alle zes opnoemen, want ze staan in de bijlage. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Nou, meneer Beemsterboer, dan is het aan u om ook voor de kijkers en luisteraars duidelijk te maken op welke vragen u antwoord geeft.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wilde voor de beantwoording ook gewoon naar de bijlage verwijzen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dan gaan we verder met de volgende set. Ik zie iedereen hongerig naar de voorzitter kijken. Dus gaat u verder.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ik vrees dat ik toch even antwoord moet geven, ondanks dat ik besef dat ik tussen u en de barbecue sta.

Het schadebedrag dat de provincie de afgelopen jaren heeft uitgekeerd voor de houtduiven. Het is inderdaad een toenemend probleem, zeker na het onderuit gaan van het plan. In 2023 was dat 1,7 miljoen. De verwachting is dat het dit jaar fors hoger zal uitvallen.

Dan wanneer wij verwachten met het nieuwe faunabeheerplan te komen. Dit is een langer antwoord. Het bestuur van de Faunabeheereenheid besluit om een faunabeheerplan op te stellen. Ons college heeft vervolgens de taak om dat te toetsen aan wet- en regelgeving. Om een faunabeheerplan op te stellen is er onderbouwing nodig die voldoet aan alle eisen in de wet. Die ziet op drie belangrijke punten: er moet sprake zijn van schade, er zijn geen alternatieve manieren om de schade te voorkomen en de staat van instandhouding van de soort die de schade veroorzaakt mag niet in gevaar komen. Op het moment dat deze informatie volledig beschikbaar is, kan de Faunabeheereenheid besluiten een nieuw faunabeheerplan op te gaan stellen. Op dit moment ziet de FBE nog onvoldoende inhoudelijke informatie om een wettelijk goede

onderbouwing voor een faunabeheerplan op te stellen. Voorlopig blijft houtduivenschade door de provincie vergoed worden conform ons beleid. Wat hier nog speelt, het ministerie had een vrijstellingsbesluit voor die algemene soorten. Daar maken de twaalf provincies gebruik van. Die van ons is aangevochten, onderuitgegaan, en het oude vrijstellingsbesluit is wel in stand gebleven bij het ministerie nog. Dus een nieuw vrijstellingsbesluit is voor ons nog spannend, omdat die bij die andere elf provincies nog wel gebruikt wordt. Dat speelt hier op de achtergrond nog mee. Misschien iets te veel in detail.

Volgende vraag. Opnieuw afgeven van een vrijstelling voor afschot van de houtduif kan een maatregel zijn om de groeiende populatie te beheren. Het klopt dat de schade op dit moment is aangetoond, is het antwoord. Maar wij kunnen in de huidige omstandigheden niet besluiten tot een vrijstelling, onder meer omdat de onderbouwing nog niet volledig is. We zijn in nauw overleg met het ministerie, kennisinstellingen en andere provincies om meer inzicht te krijgen in de staat van instandhouding van de houtduif.

Is Gedeputeerde Staten, is de volgende vraag, op de hoogte van het feit dat telers extra kosten moeten maken door bijvoorbeeld netten te spannen over hun gewas? Ja, preventieve maatregelen zijn belangrijk om te nemen en we zien dat telers dat doen. En ze doen ook wat ze kunnen hiervoor.

De volgende vraag is, door het spannen van netten over het gewas hebben weidevogels minder plek om te nestelen. Is GS het met JA21 en BBB eens dat dit een ongewild neveneffect is? Antwoord: er is geen duidelijkheid over het effect op de weidevogels op dit moment. Het grootste deel van de weidevogels komt echter op grasland voor en zal daardoor niet gehinderd worden door de netten. Houtduiven veroorzaken namelijk vooral schade op kool- en slagewassen.

De laatste vraag: is GS zich er bewust van dat Noord-Holland de vollegronds groentetuin van Nederland is en dat de voedselzekerheid en betaalbaarheid in het geding komt als een gewasschade niet adequaat bestreden kan worden? Wij zien zeker de impact van deze ontwikkelingen en hebben onze zorgen ook gedeeld met het ministerie. Tegelijkertijd zijn we gebonden aan de wet en de juridische uitspraken hierover. In hoeverre de voedselzekerheid in geding komt, is ons nog niet bekend. Desalniettemin snappen we de ernst van het probleem en dat wat we eraan kunnen doen, dat doen we ook, maar wel binnen de kaders van de wet. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Mantel. Nog aanvullende vragen? Niet. Andere fracties? Ja. De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik zie hier een paar waardevolle tips misschien in de vorm van mondelinge vragen. Maar ik vraag me wel af, is GS dan van zins bij het nieuwe faunabeheerplan om een aantal enkele praktijkvoorbeelden als basis te gaan hanteren? Of gaan we ook weer, zoals we gewoon zijn of willen, gedegen onderzoek en advies van meerdere experts hierbij te betrekken, zoals bijvoorbeeld bij de expertmeeting die laatst is gegeven door de RDA. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Beemsterboer.

Gedeputeerde **BEEMSTERBOER**: Ja, voorzitter, ik herhaalde al wat ik zojuist heb gezegd over de kennisbasis op basis waarvan de Faunabeheereenheid nu bezig is met het faunabeheerplan; of voornemens is te gaan werken – want ik had net aangegeven dat voorlopig de kennisbasis nog opgebouwd moet worden – aan het faunabeheerplan voor de houtduif. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel.

Mondelingen vragen inzake ICL Fertilizers, ingediend door SP.

De **VOORZITTER**: De laatste set mondelinge vragen ingediend door de fractie van de SP over ICL. Ik geef graag het woord aan mevrouw Alberts voor het stellen van de vragen.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Op 24 juni vond een informatiebijeenkomst voor bewoners plaats rond het Amsterdamse kunstmestbedrijf ICL. Dit na een groot aantal klachten van omwonenden over stank. En de woordvoerder van de gemeente erkende zich dood te schamen om op deze bijeenkomst te staan, omdat er al twintig jaar niets gebeurt met de uitstoot van dit bedrijf. Bijzonder was dat ICL zelf zei dat er pas sinds 2019 klachten binnenkomen, terwijl dat in het geheel niet het geval is. En naar aanleiding van dit alles de volgende vragen.

1, voelt de provincie dezelfde schaamte als de gemeente Amsterdam?

2, inmiddels loopt het nieuwe vergunningentraject. Hoe worden de best beschikbare technieken hierin verwerkt? En wordt daarbij dan de EU-lijst uit 2007 gehanteerd of kijkt men ook naar de technieken die er sinds die tijd bij zijn gekomen?

3, volgens de aangenomen motie van SP en GroenLinks zal er onderzocht worden welke schadelijke stoffen worden uitgestoten en geloosd. De GGD adviseert om ook hinder in het onderzoek mee te nemen, omdat hinder stress kan veroorzaken, wat weer effect heeft op de gezondheid. Gaat dat gebeuren?

4, ook zou cumulatie van stoffen moeten worden meegenomen in het onderzoek. Gaat dat gebeuren?

5, de voorlaatste vraag: in hoeverre worden bewoners betrokken bij het onderzoek? Wordt er bijvoorbeeld een werkgroep in het leven geroepen?

En als laatste, RTL wist donderdag te melden dat provincies gezondheid rond industrie laten onderzoeken, omdat eerder dataonderzoek liet zien dat in de omgeving van industrie mensen gemiddeld 145 euro meer kwijt zijn aan dokters, ziekenhuizen en medicijnen. Doet Noord-Holland daar ook aan mee? Want dat stond niet in het bericht. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Het woord is aan gedeputeerde Olthof.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, rondom RCL hebben we al vaker gesproken en we delen absoluut de zorgen van de bewoners in die omgeving. Ik vind het ook belangrijk, en dat vind ik eigenlijk veel belangrijker, om nu met elkaar, ook op basis van de kennis die we op dit moment hebben opgedaan, ons te richten op het beleid en de focus van de provincie de afgelopen jaren om uiteindelijk de overlast en de hinder waar de bewoners mee te maken hebben zo snel mogelijk op te pakken en op te lossen. Dus het lijkt me niet gepast om in woorden van schaamte of excuus of spijt of dat soort dingen te spreken.

Het vergunningentraject loopt en op basis daarvan lopen twee trajecten. Op basis daarvan zullen wij ons formeel op de lijst van 2007 moeten beroepen. Het staat natuurlijk vrij aan ICL om met nieuwe technieken te komen die beter zijn en die zullen we uiteindelijk beoordelen of dat uiteindelijk ook meer rendement – en dan bedoel ik rendement niet in geld, maar wel in gezondheidswinst – zal opleveren. Dus formeel hebben wij de lijn 2007. Die zullen we op basis van de wet moeten volgen. Maar uiteraard staan we open voor nieuwe technieken die toegepast kunnen worden en uiteindelijk een hoger rendement zullen hebben.

Als het gaat over de geurhinder en de stress, het lijkt me logisch dat, daar waar de klachten vooral over geur gaan, we die geurhinder meenemen in dit onderzoek. Dat is volgens mij ook de essentie geweest van de motie, want het gaat over de e-noses en dat gaan we uitbreiden. Dus ja, dat wordt meegenomen in dit onderzoek.

En over de cumulatie, daar hebben wij op dit moment nog geen concreet plan voor, maar uiteraard gaan we wel kijken of het mogelijk en zinvol is. En dat zullen we met de GGD Amsterdam ook bespreken en ook advies daarop vragen.

Dan vraag vijf, het betrekken van de bewoners. We hebben contact met het bewonersinitiatief Adem Vrij aan het IJ. Daarnaast hebben de aanwezigen hun informatie, hun gegevens, kunnen delen met ons. We gaan dus kijken in hoeverre die bewoners betrokken kunnen worden. En er

zou een werkgroep tot de mogelijkheden behoren, maar er wordt ook een afspraak gemaakt met de bewoners, het bewonersinitiatief. Dus dan willen we dat ook gaan bespreken met ze.

Dan de laatste vraag. We hebben ook kennisgenomen inderdaad van het voornemen van een aantal provincies. Daar hebben we ook contacten mee. Wij hebben op dit moment geen voornemen om datzelfde onderzoek te doen. Dus het klopt dat we niet in die informatie stonden. We hebben op dit moment al veel onderzoeken, gezondheidsonderzoeken, lopen in het Noordzeekanaalgebied, in de IJmond. Dus dat voeren we op dit moment uit. Verder is er op dit moment niets in de planning, maar we kijken wel mee en dat nemen we mee, zeker als overweging, in het kader van de Startnotitie Gezonde Leefomgeving en de verdere uitwerking. Dus daar nemen we het mee. Op dit moment doen we niet mee aan het aanvullende onderzoek.

De **VOORZITTER**: Heeft u nog aanvullende vragen, mevrouw Alberts? Andere vragen nog van andere fractieleden? Zo niet, dan ronden we deze vragenronde af.

22. Gebundelde stemming van alle motie(s), amendement(en) en voordrachten van Provinciale Staten 15 juli 2024.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we bij de stemmingen gekomen. Daar wil ik heel even kijken wie er allemaal afwezig is. Mevrouw Berkvens is ziek. De heer Dekker is niet aanwezig. Mevrouw Haas van Partij voor de Dieren is niet aanwezig. Mevrouw Den Boer van de BBB is afwezig. Klopt dat? Dus dan zijn er vier afwezigen. Er kunnen 51 geldige stemmen worden uitgebracht. De heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, misschien iets te vroeg, voorzitter, maar voordat ik het vergeet: ik wil graag motie M72 intrekken. Ik heb er begrip voor dat er uitzonderingen zijn. Er was wat onduidelijkheid waar het mij ging om louter om nieuwe toekomstige delegatiebesluiten. Dus ik wil eigenlijk hierop terugkomen met een discussienota, waarschijnlijk in de commissie Bestuur. Dank u wel.

Motie 72 'Beslissingen over toepassen voorzorgsbeginsel niet delegeren' maakt geen deel meer uit van de beraadslagingen c.q. besluitvorming.

De **VOORZITTER**:

Tweede termijn: Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen (VD-31).

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat betekent dat er verder nog één motie straks in stemming gebracht wordt. Dat is motie M73 bij agendapunt 19, als we daarover gaan stemmen.

Ik kijk even of er nog andere mededelingen zijn. Zo niet, dan gaan we- Graag even centraal, alstublieft. Tenzij u een schorsing wilt, omdat u nog even wil afstemmen. Dat zou ook kunnen. Ik heb alle tijd. Nee, u wil gaan stemmen.

We gaan als eerste in stemming brengen, dat is punt 18.a, wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening voor geitenhouderijen, voordracht 31. Er was een amendement ingediend, die is aangehouden. Er was een motie M71, een motie M72. Die zijn alle drie aangehouden of ingetrokken. Dus eigenlijk hetzelfde. Dus daarmee kunnen we nu voordracht 31, Delegatiebesluit Omgevingsverordening voor geitenhouderijen in stemming brengen. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil? Stemverklaring? Ja. De heer Mülder, D66.

De heer **MÜLDER** (D66): Ja, dank u wel. Met dit debat en de toezeggingen van de gedeputeerde, ook complimenten voor de constructieve houding daarin, willen wij toch mee gaan stemmen.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Alberts.

Mevrouw **ALBERTS-OOSTERBAAN** (SP): Ja, onder het motto ‘haastige spoed is zelden goed’ vinden wij dat er gewoon gewacht had kunnen worden en stemmen wij tegen dit voorstel.

De **VOORZITTER**: Anderen nog? Ja, dat is de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ja, vanuit het belang van agrariërs die wachten op duidelijkheid zullen wij voor stemmen. Wij vinden de procedure niet fijn gelopen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Statenlid De Weerdt van Volt.

Statenlid **DE WEERDT** (Volt): Wij sluiten ons aan bij de woorden van SP. Daarom stemmen we tegen dit voorstel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat waren de stemverklaringen en de aantekeningen. Mevrouw Van der Helm.

Mevrouw **VAN DER HELM-CHANDANSINGH** (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Eigenlijk een beetje wat de SP zegt: haastige spoed is zelden goed. En ook dat wij de taken van PS ter harte nemen en dat willen we heel zorgvuldig doen. De tijdswinst van een halfjaar, ja, dat kan ik niet billijken. Dus wij zullen tegenstemmen.

De **VOORZITTER**: Dan ga ik nu de stemming openen voor voordracht 31, Delegatiebesluit. De stemming is geopend. Nogmaals, 51 geldige stemmen kunnen worden uitgebracht. 51 stemmen zijn uitgebracht.

Voordracht Vaststelling wijziging Delegatiebesluit Omgevingsverordening NH2022 voor geitenhouderijen (VD-31).
Voordracht 31 is met 42 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: Partij voor de Dieren, Volt, SP en 50PLUS.

Startnotitie Gezonde Leefomgeving (VD-40).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de volgende stemming. Dat is de stemming over motie M73, behorende bij voordracht 40, Startnotitie Gezonde Leefomgeving. Motie M73 is ingediend door de Partij voor de Dieren, Volt, GroenLinks, VVD, D66, SP en ChristenUnie. Ik kijk even of iemand hoofdelijke stemming, iemand stemverklaring? Iemand aantekening? Dan open ik nu de stemming voor motie M73. De stemming is gesloten.

Motie 73 ‘naammotie’, ingediend door Partij voor de Dieren, Volt, GroenLinks, VVD, D66, SP en ChristenUnie.
Motie 73 is unaniem aangenomen.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Dan breng ik nu in stemming de voordracht zelf. Dat is voordracht 40, Startnotitie Gezonde Leefomgeving. Is er iemand die hoofdelijke stemming wil. Stemverklaring? Iemand aantekening? Dan open ik nu de stemming voor voordracht 40. [...] Iemand heeft een vinger die niet helemaal doet wat er zou moeten gebeuren. Ja, nu wel. De stemming is gesloten.

Voordracht Startnotitie Gezonde Leefomgeving (VD-40).
Voordracht 40 is met 50 stemmen voor en 1 stem tegen aangenomen. Tegen heeft gestemd: Forum voor Democratie.

Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen (VD-36).

De **VOORZITTER**: Dan gaan we naar de stemming over voordracht 36. Dat zijn de financiële stukken recreatieschap voor zienswijzen. Iemand hoofdelijke stemming? Iemand stemverklaring? Ja, dat is heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ja, wellicht ten overvloede, we hebben het in het Presidium ook al aangegeven vorige week. We waren zeer teleurgesteld dat we te laat in de gelegenheid waren om de vragen tot ons te nemen en moties en amendementen te kunnen indienen. En later waren ze nog steeds niet beantwoord. Dus we hebben gezegd dat we principieel niet voor deze voordracht kunnen stemmen, hoewel dat ons best pijn doet.

De **VOORZITTER**: Andere fracties nog een stemverklaring? Wenst iemand aantekening? Nee? Dan opening ik nu de stemming voor voordracht 36, Financiële stukken recreatieschappen. De stemming is geopend. 51 Stemmen zijn binnen. De stemming is gesloten.

Voordracht Financiële stukken recreatieschappen voor zienswijzen (VD-36).
Voordracht 36 is met 40 stemmen voor en 11 stemmen tegen aangenomen. Tegen hebben gestemd: D66, Partij voor de Dieren, Volt, SP en ChristenUnie.

23. Sluiting.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, deze uitloop vergadering van de PS-vergadering die vorige week is begonnen, hebben wij zojuist afgerond. We hebben afscheid genomen van een paar mensen: de heer Hanou, Carla. O, Carla is al weg. Zij staat al buiten waarschijnlijk. Ik kreeg al een paar appjes van mensen, die zeiden: waar blijven jullie? Ik ga u vanaf deze plek een ontzettend fijne zomer toewensen. Ik wil mede namens u – u mag daar best een applaus voor geven – de ambtenaren, maar vooral onze griffie, bedanken voor het vele werk.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: Ik hoop u straks allemaal buiten te zien. Er was een klein buitje aangekondigd, maar ik heb gevraagd bij het KNMI of ze die over ons heen willen laten gaan, maar dan droog. Dank u wel. De vergadering is gesloten.

Sluiting om 18.28 uur.

■ **Provinciale Staten**

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS -vastgesteld-

■ ■ ■ ■ ■

Datum vergadering	:	**9 september 2024**
Vicevoorzitter	:	dhr. J.P. Hollebeek
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	dhr. M.J.E.M. van Dam
Vergaderstukken	:	online beschikbaar PS 09-09-2024

1/1a. Opening en mededelingen.
Afwezig zijn dhr. Boer (VVD), dhr. Dekker (FvD), Statenleden Freeman en Van der Waart (GroenLinks).
Mw. Haas (PvdA) arriveert later.

2. Vaststelling agenda.
De agenda wordt vastgesteld.

2a. Beëdiging en installatie Statenleden fracties PvdA en PvdD.
Dhr. Leerink (PvdA) en dhr. Hanou (PvdD) hebben hun Statenlidmaatschap opgezegd en worden vandaag opgevolgd.
Dhr. Wallaart (PvdA) en mw. Van Aesch (PvdD) worden voorgedragen en benoemd tot Statenlid van de Provincie Noord-Holland. Zij hebben in handen van de vicevoorzitter de verklaring en belofte afgelegd.

3/3a. (besloten deel) Aanbeveling herbenoeming commissaris van de Koning.
Dit punt is in beslotenheid besproken.

4/4a. Bekendmaking besluit PS inzake agendapunt 3a.
PS besluiten de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan te bevelen de heer A.Th.H. van Dijk bij Zijne Majesteit de Koning voor te dragen voor herbenoeming tot commissaris van de Koning in de provincie Noord-Holland.

5. Afscheid Statenlid fractie PvdA.
PS heeft in de vergadering afscheid genomen van dhr. Leerink (PvdA).

6. Sluiting
De voorzitter sluit de Statenvergadering van 9 september 2024.

Notulen -vastgesteld-

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum Statenvergadering	:	9 september 2024
Plaatsvervangend voorzitter	:	dhr. J.P. Hollebeek
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	dhr. M.J.E.M. van Dam
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig:
mw. M. van Aesch (PvdD), mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. G. Bakker (VVD), dhr. M. Becker (BBB), dhr. D.J. van den Berg (JA21), mw. L.C.M. Berkvens (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. G.W. de Boer (PvdA), mw. A. den Boer (BBB), mw. Bouhlel-Lascaris (SP), Statenlid R.I. Bwefar (GL), dhr. J. Dessing (FvD), Statenlid A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mevrouw. I.M. Haas (PvdD), mw. M.C.T. ten Ham (PvdA), dhr. D.G. Heijnen (CDA), mw. M.P. van der Helm-Chandansingh (50PLUS), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), mw. K.M.A. Jansen (D66), dhr. E.B. Kanik (D66), dhr. A. Karar (PvdA), dhr. M.C.A. Klein (ChristenUnie), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Statenlid P.P. Korzelius (GL), Statenlid P.J. Laport (GL), dhr. I.J.M. Mantel (JA21), dhr. D. de Moel (PVV), dhr. H.S. Mülder (D66), dhr. R. Nijkamp (BBB), mw. L.G.Y. Ouderkerken (VVD), mw. F. Oulad Hadj (PvdA), mw. M.C.G. Poot (VVD), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. G.M. de Sain (BBB), mw. J.M. Schneemann (Volt), mw. I.D. Sijbenga (BBB), dhr. H.J.F.X.P. Stulemeijer (50PLUS), dhr. P.G. Teeuwen (BBB), dhr. K.J. Terwal (VVD), dhr. R. van Tiggelen (PVV), mw. K. Uiterwijk (JA21), dhr. V.H. Valk (BBB), dhr. G.J. Vendrig (BBB), dhr. C.H. Vonk (PvdA), dhr. T. Wagelaar (PvdA), T. Wallaart (PvdA), Statenlid M. de Weerdt (Volt), Statenlid T.K. van Wijnen (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD).

Afwezig: dhr. J. Boer (VVD), dhr. R.J. Dekker (FvD), Statenlid W.J. Freeman (GL), Statenlid N.M. van der Waart (GL)

Agenda		Paginanummer:
1.	(Openbaar gedeelte)	()
1.a	Opening en mededelingen.	()
2.	Vaststellen agenda.	()
2.a	Beëdiging en installatie Statenleden fracties PvdA en Partij voor de Dieren.	()
3.	(Besloten gedeelte)	()
3.a	Aanbeveling herbenoeming commissaris van de Koning.	()
4.	(Openbaar gedeelte)	()
4.a	Bekendmaking besluit PS inzake agendapunt 3.a	()
5.	Afscheid Statenlid fractie PvdA.	()
6.	Sluiting.	()

Opening om 10.10 uur.

Voorzitter: de heer Hollebeek (1e vicevoorzitter)

1. (Openbaar gedeelte)
1.a Opening en mededelingen.

De **VOORZITTER**: Geachte Statenleden, we willen beginnen. We zijn al iets later. Het is toch altijd weer een mooi gezicht als iedereen daar weer zit.

Geachte Statenleden, ik open de vergadering en ik verzoek u allen om uw mobiele telefoons tijdens deze vergadering minimaal voor ons nu nog op stil te zetten. In het besloten deel gaan we hem helemaal uitzetten. Dus die aankondiging doe ik alvast. Dus welkom aan jullie allen hier in deze Statenzaal. Ik wil even meedelen dat er een bericht van verhindering is ontvangen van de Statenleden Freeman en Van der Waart van GroenLinks, van de heer Dekker van Forum voor Democratie, en dat mevrouw Haas van de Partij voor de Dieren later zal komen en hopelijk nog voordat het besloten deel aan zal vangen. En anders staat zij voor een gesloten deur.

De heer Terwal.

De heer **TERWAL** (VVD): Ja, voorzitter, de heer Boer is ook verhinderd. Die hangt op dit moment hoog in de lucht vanuit New York naar Amsterdam.

De **VOORZITTER**: Dan maken we daar ook een notitie van. De heer Boer is er ook niet. Dat zorgt er dus voor- Dan zijn we dus nu met vijftig, en als mevrouw Haas nog op tijd komt, met 51 Statenleden.

We starten deze vergadering in openbaarheid voor het installeren van de nieuwe Statenleden. Na afloop van deze vergadering zal er gelegenheid zijn voor felicitaties van de nieuwe leden. Dat doen we omwille van de tijd, want we hebben best wel iets te doen vandaag. Dus ik wil eigenlijk meteen doorgaan hierna naar het besloten gedeelte. Dus mocht u de nieuwe Statenleden willen feliciteren, dan aan het einde van deze vergadering. Dat dat duidelijk is. En dan bedoel ik dus, nou ja, helemaal aan het einde en niet aan het einde van dit agendapunt.

Na afronding van het besloten gedeelte straks wordt de vergadering weer openbaar gemaakt en dan zijn alle belangstellenden weer welkom in de zijzalen. En de voorzitter, de voorzitter, de eigenlijke voorzitter, zal na agendapunt 4.a het stokje weer van mij overnemen.

2. Vaststellen agenda.

De **VOORZITTER**: Dan zou ik graag willen beginnen met het vaststellen van de agenda. Voor deze vergadering wordt deze keer geen primus bepaald, omdat er schriftelijk gestemd zal worden over het besloten deel van de vergadering.

Is er iemand die het woord wenst over de agenda? Zo nee, dan is de agenda bij deze vastgesteld.

2.a Beëdiging en installatie Statenleden fracties PvdA en Partij voor de Dieren.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we meteen beginnen met de beëdiging en de installatie van de Statenleden van de fracties Partij van de Arbeid en Partij voor de Dieren. Dan ga ik het zelf ook bijna verkeerd zeggen.

Overeenkomstig artikel tien van het Reglement van Orde heb ik tot lid van de Commissie van Onderzoek Geloofsbrieven benoemd de heer Mülder van D66, mevrouw Poot van de VVD en de heer Van Tiggelen van de PVV. De voorzitter is de heer Mülder en die wil ik hierbij graag het woord geven.

De heer **MÜLDER** (D66): Voorzitter, ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden, die de benoemd verklaarde leden mevrouw Van Aesch van de fractie Partij voor de Dieren, zoals u net zei, de heer Wallaart van de fractie Partij van de Arbeid aan uw vergadering hebben toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het ingevolge artikel zeven tweede lid Kieswet aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het Centraal Stembureau voor de verkiezingen van leden van PS van Noord-Holland van 9 september 2024 tot lid van PS benoemd zijn verklaard mevrouw Van Aesch en de heer Wallaart. Wij stellen u dan ook voor hen als lid van Provinciale Staten van Noord-Holland toe te laten. Verder heeft de commissie kennisgenomen van de nevenfuncties van

de kandidaten. De combinatie van het Statenlidmaatschap met een nevenfunctie is altijd een punt van aandacht. Het is de verantwoordelijkheid van de Statenleden zelf om de integriteit te bewaken.

De **VOORZITTER**: De Commissie adviseert Provinciale Staten te besluiten mevrouw Van Aesch en de heer Wallaart toe te laten als lid van uw Staten. Verlangt iemand hierover het woord? Zo nee, dan is unaniem door u besloten mevrouw Van Aesch en de heer Wallaart als lid van Provinciale Staten toe te laten. Ik ontbind de Commissie van Onderzoek Geloofsbrieven en dank de leden voor de verrichte werkzaamheden.

Aan de orde is nu de beëdiging van mevrouw Van Aesch en de heer Wallaart van respectievelijk de Partij voor de Dieren en Partij van de Arbeid.

De heer Hanou van de Partij voor de Dieren en de heer Leerink van de Partij van de Arbeid hebben de voorzitter van PS verzocht hun ontslag te verlenen conform artikel X2, tweede lid van de Kieswet. Hij heeft dat ontslag inmiddels verleend. Hun lidmaatschap wordt opgevolgd door mevrouw Van Aesch van de PvdD en de heer Wallaart van de PvdA. Hun installatie is nu aan de orde en ik verzoek dan ook mevrouw Van Aesch en de heer Wallaart naar voren te komen in het midden van de zaal.

Ik verzoek u allen – maar u bent mij al voor – te gaan staan, voor zover u natuurlijk daartoe in de gelegenheid bent.

Provinciale Staten hebben zojuist besloten om u toe te laten als lid van Provinciale Staten. Ik stel u thans in de gelegenheid om de verklaring en belofte in mijn handen af te leggen. Ik verzoek u, als ik straks uw naam noem, dit uit te spreken: dat verklaar en beloof ik. Ik zal u eerst de formule van deze verklaring en belofte voorlezen.

Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel dan ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw Van Aesch.

Mevrouw **VAN AESCH** (PvdD): Dat verklaar en beloof ik

De **VOORZITTER**: De heer Wallaart.

De heer **WALLAART** (PvdA): Dat verklaar en beloof ik

De **VOORZITTER**: Ik wens u alle geluk met uw Statenlidmaatschap.

Zoals ik al eerder heb aangegeven, kunt u na afloop van deze vergadering de nieuwe leden feliciteren. Ik ga nu echter wel zelf – dat is het privilege van de voorzitter – gebruikmaken van deze gelegenheid om jullie te feliciteren.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Goed. Statenleden, voordat ik kort schors om even over te gaan naar het besloten deel van de vergadering vraag ik alle mensen op de publieke tribune en de medewerkers in de zijzalen om nu de zaal te verlaten. Dus ook de zijzalen. Alleen de leden van PS blijven, alsmede de griffier, bodes, medewerker techniek en enkele griffiemedewerkers. Straks in het gehele besloten gedeelte zijn de deuren gesloten en is het niet toegestaan de zaal te verlaten of te betreden. Indien u snel nog iets buiten deze zaal moet doen, doet u dat dan alstublieft nu en blijft u verder, als dat niet nodig is, zoveel mogelijk op uw plek, zodat we zo snel mogelijk verder kunnen gaan. En er is altijd iemand die daar gebruik van wenst te maken.

Ik schors de vergadering kort zodat de techniek op besloten vergadering kan worden ingesteld. En iedereen die niet aanwezig mag zijn, nogmaals, de zaal kan verlaten.

Schorsing om 10.20 uur

3. (Besloten gedeelte)
3.a Aanbeveling herbenoeming commissaris van de Koning.

Heropening openbaar gedeelte om 12.11 uur.

4. (Openbaar gedeelte)
4.a Bekendmaking besluit PS inzake agendapunt 3.a

De **VOORZITTER**: Goed, Statenleden en andere belangstellenden en toeschouwers, neemt u allen weer plaats.

Goed. Neem plaats, want dan is het nu tijd om het openbare gedeelte van deze vergadering weer te heropenen. En dat is dus de vergadering van Provinciale Staten van 9 september 2024, voor de goede orde. En op dit moment wordt, als het goed is, de commissaris van de Koning opgehaald uit zijn werkkamer. Ik kijk even rond. Ik zie hem nog niet. Dus blijft u allemaal even rustig.

[...]

Geachte heer Van Dijk, ik ben verheugd u te kunnen mededelen dat de Provinciale Staten zojuist hebben besloten om u met grote waardering bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor te dragen voor herbenoeming als commissaris van de Koning van de provincie Noord-Holland.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Dank u wel.

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Namens Provinciale Staten van Noord-Holland feliciteer ik u alvast van harte. Ik overhandig u zo de bloemen en zal u daarna het woord geven hier bij het spreekgestoelte. En voor de anderen: na sluiting van de vergadering kunt u de heer Van Dijk feliciteren, evenals mevrouw Van Aesch en de heer Wallaart.

De **COMMISSARIS VAN DE KONING**: Nou, dit voelt alweer een stuk rustiger, achter het spreekgestoelte.

Ja, geachte aanwezigen, leden van de Provinciale Staten, gedeputeerden, collega's, geïnteresseerden. Ja, met een groot gevoel van dankbaarheid en verantwoordelijkheid sta ik hier vandaag voor u. En uiteraard aanvaard ik uw voordracht tot herbenoeming met volle overtuiging. Ik dank u voor het vertrouwen dat u opnieuw in mij heeft gesteld. Dit moment bevestigt, eigenlijk zou je kunnen zeggen, het werk dat we de afgelopen jaren samen hebben verricht. En dat biedt ook vertrouwen voor de toekomst. In de afgelopen jaren heb ik mij intensief ingezet om een brug te slaan tussen de verschillende lagen van onze samenleving, oog te hebben voor de diversiteit in onze provincie, maar ook om te luisteren naar wat er leeft onder de mensen. In mijn optiek is commissaris zijn niet iets wat je bent, maar het is vooral iets wat anderen van je maken. En elke dag werk ik aan het gezag dat bij deze functie hoort. Want commissaris zijn is geen vrijblijvende verantwoordelijkheid.

Zes jaar geleden begon ik aan deze uitdagende baan en vanaf dag één wist ik niet zeker of ik een goede commissaris zou zijn. Eerlijk gezegd weet ik dat nog steeds niet, want er is namelijk geen handboek hoe je commissaris wordt. Maar het feit dat u mij vandaag vraagt verder te gaan, is voor mij wel een bevestiging dat ik op de goede weg zit.

Daarom betitel ik ook wel eens het werk van een commissaris als het beklimmen van een berg. En ik heb zeker nog niet het idee op de top te zijn. Sterker nog, ik geloof dat we stevig in het basiskamp zitten en dat er nog een uitdagende weg omhoog voor ons ligt.

Want de wereld is sinds mijn benoeming sterk veranderd. Los van het feit dat we provinciale, gemeentelijke, landelijke en Europese verkiezingen hebben gehad, is er ook veel in de wereld aan de hand. Hier in Europa, maar ook in de rest van de wereld. En dat vormt onze provincie dagelijks. Mijn rol is om te luisteren, te bemiddelen en samen met al onze bestuurders ervoor te zorgen dat het goed gaat in onze provincie. Ik was per slot van rekening door u voorgedragen omdat er gezocht werd naar een, ik citeer, een gezaghebbend en integer bestuurder die de inwoners van alle regio's begrijpt, een ruimdenkend en communicatief sterk persoon.

Dat 'ruim denken' heb ik vertaald naar het benoemen van zaken die soms gevoelig liggen. U kunt zich nog wel herinneren de excuses die we als provincie Noord-Holland hebben gemaakt voor het slavernijverleden of het aandringen bij alle gemeenten op voldoende opvangplekken voor erkende vluchtelingen en asielzoekers, maar ook bijvoorbeeld een opmerking over het vuurwerkverbod omdat onze politiemedewerkers en hulpverleners hun werk niet meer veilig kunnen uitvoeren. Soms gevoelige onderwerpen die toch misschien soms even aangeraakt of besproken moeten worden. En niet iedereen is het altijd eens. En uiteraard is het aan de politiek, aan u, om het debat te leiden, maar dat begint naar mijn optiek met goed luisteren naar elkaar, praten en uiteindelijk ook beslissen.

Maar waar het uiteindelijk om draait, is natuurlijk vertrouwen. U, als de volksvertegenwoordigers van onze provincie, geeft mij uw vertrouwen, en ik geef Noord-Holland het mijne.

Veel van mijn werk gebeurt achter de schermen. Bijvoorbeeld zoals een burgemeester in een Gordiaanse knoop terechtkomt met zijn of haar bestuur. En ik probeer dan mee te denken, oplossingen te vinden. Want ik wil er ook voor alle burgemeesters zijn als een betrouwbaar aanspreekpunt. En zelfs als ik een probleem niet direct kan oplossen, wil ik het toch geprobeerd hebben.

Onze mooie provincie Noord-Holland is een provincie vol wensen en ambities. We willen ruimte voor natuur, voor boeren, voor ondernemers, voor nieuwe woningen en ook voor goede infrastructuur. En dat is uitdagend met bijna 2,9 miljoen inwoners. Dat betekent dat we continu keuzes moeten maken, samen met u, onze gekozen volksvertegenwoordigers. En volgens mij is dat de kern van onze democratie. Samen met u is het onze taak om aan de bewoners uit te leggen wat onze dilemma's zijn, onze afwegingen. Maar ook wat onze grenzen zijn aan wat we kunnen bereiken,

In onze democratie verandert elke vier jaar de samenstelling in deze zaal door de verkiezingen. Grote beslissingen uit het verleden zijn belangrijk geweest voor de beslissingen die we nu kunnen nemen. Een mooi voorbeeld vind ik, 150 jaar geleden werd het Noordzeekanaal met de hand gegraven. Dat was toentertijd een ingrijpende beslissing, maar ook een ingrijpende verbetering van onze infrastructuur. Laatst heb ik daar nog prachtig mooie kleurenlitho's van gezien. En uiteraard, hoe dat toen ging en hoe men toen misschien met de arbeiders omging, zullen wij nu niet meer doen. Maar het feit dat men toen de bestuurlijke moed had om een dergelijk besluit te nemen, dat werkt tot de dag van vandaag door. En dat is vaak wat wij hier ook doen: besluiten nemen die gevolgen hebben, ook voor generaties na ons. Dus de uitdaging is niet alleen om ons op het heden te focussen, maar het is juist ook op de toekomst.

Onze democratie is stevig verankerd in onze Grondwet. En gelukkig maar. Maar het onderhoud daarvan, dat ligt in onze handen. Wij als bestuurders en gekozenen dragen die verantwoordelijkheid. En naar mijn idee is dat onderhoud continue nodig. Mijn ambitie is helder. Ik wil Noord-Holland klaarstomen voor de uitdagingen van nu, maar ook voor die van de toekomst, waarbij we ons richten op toekomstige ontwikkelingen, innovatie en sociale rechtvaardigheid. Maar bovenal wil ik ervoor zorgen dat niemand achterblijft. De toekomst moet voor iedere Noord-Hollander toegankelijk zijn. En ik ben ervan overtuigd dat dit alleen kan als we goed samenwerken en luisteren naar elkaar.

Ik heb het wel eens vaker gezegd in mijn vorige termijn, kan ik nu bijna zeggen, was mijn missie luisteren, praten en beslissen. Maar daar wil ik iets aan toevoegen. Het gaat niet zomaar om luisteren, praten en beslissen. Ik wil nog meer luisteren en praten met mensen die zichzelf niet zomaar laten horen. Ik wil ook de beelden laten zien van zaken die we soms niet willen of kunnen

zien. Het oog neemt veel waar, maar ziet niet alles. Soms creëren we onze eigen wereld. De kunst is om te zien waar je soms van wegkijkt. Laten we ervoor zorgen dat ieders stem gehoord blijft worden. In ieder geval wil ik samen met u blijven bouwen aan een provincie waar iedereen trots op kan zijn, waar het goed wonen, goed werken en goed leven is.

Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Van Dijk, voor uw mooie woorden.

[Tafelgeroffel]

De **VOORZITTER**: En voor het volgende agendapunt draag ik het voorzitterschap graag weer aan u over en zal ik mijn bescheiden plek in de Statenbanken weer innemen. Succes.

Voorzitter: de commissaris van de Koning, de heer Van Dijk.

De **VOORZITTER**: Ja, geachte Statenleden, ik blijf nog even hier staan, want wat mij nog rest is uiteraard het voorzitterschap weer overnemen. Dank aan de heer Hollebeek voor het waarnemen in de besloten vergadering.

5. Afscheid Statenlid fractie PvdA.

De **VOORZITTER**: Wij zijn toegekomen aan agendapunt 5. Dat is het afscheid van een Statenlid van de fractie van de PvdA. En niet zomaar een, want vandaag neemt de heer Leerink van de fractie van de PvdA afscheid. En hij is al vanochtend opgevolgd, maar hij is hier. Ik verzoek de heer Leerink om naar het midden van de zaal te komen.

Ja, dan voel jij ook eens wat het is om daar te staan. Ik kan uit eigen ervaring zeggen dat het best bekeken voelt, maar vandaag wel op een hele goede reden. En heel fijn dat je dat je hier bij ons bent, Gert-Jan.

Ja, het is voor mij natuurlijk een gedenkwaardige dag, maar ook voor jou, want je gaat vandaag officieel afscheid nemen van de provincie Noord-Holland. En je hebt voor het zomerreces al het fractievoorzitterschap aan Tim Wagelaar overgedragen. En daarmee heb je in ieder geval gezorgd voor de continuïteit van jouw fractie.

Gert-Jan, je hebt aangegeven dat het voor jou het tijd is om je politieke loopbaan bij de provincie te gaan afronden. Maar wat sommige mensen misschien niet allemaal weten, is dat je al heel lang politiek betrokken bent. Je begon in 2019 als Statenlid en werd na twee jaar ook fractievoorzitter van de partij. Maar je was al veel langer politiek actief. Je was raadslid in Zwolle sinds 1990. Dat is al 34 jaar. En je werd zelfs al op je achttiende lid van de Partij van de Arbeid.

In al die jaren ben je actief en constructief bouwend bezig geweest, onder andere in de commissie Landelijk Gebied. Het provincielandschap is voor jou een van jouw speerpunten, als ik het zo mag zeggen. Het was de reden dat je ook voor de Provinciale Staten koos, want je maakte je zorgen. Vanuit het treinraampje onderweg naar je werk zag je dat er stukken natuur verdwenen, opgingen aan wonen, bedrijven, en dat ging je aan je hart. En ja, ik hoop dat je, ondanks de berichtgeving uit Den Haag van vorige week, toch met vertrouwen terugkijkt. Want ook mede dankzij jouw bijdrage ligt er toch maar in Noord-Holland een startnotitie – en ik zeg het maar even – van het PPLG, waar ik zeker trots op ben, het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Daar heb je zeker een bijdrage aan geleverd.

En misschien was ook wel een van jouw hoogtepunten bij de provincie vorig jaar op 6 juli, toen je samen met de andere fractievoorzitters het coalitieakkoord presenteerde. Want daar staat in "voor een vitaal en leefbaar landelijk gebied, het economisch toekomstperspectief in de natuur en landbouw met elkaar in balans moet zijn om te kunnen wonen, werken en recreëren in onze provincie". Een lange zin, maar het is wel een zin die volgens mij uit jouw hart komt.

En volgens mij probeer jij zelf ook dat evenwicht na te streven. Wonend in een woonark in Alkmaar, treinend of fietsend naar je werk of naar de kust toe gaan. Of zorgend – en dat is denk

ik ook een van jouw hobby's – voor de Waddeneilanden. In je rol, en ik las dat je niet alleen geïnteresseerd bent in onze Waddeneilanden, maar in alle Waddeneilanden. En dat zijn er volgens mij vijftig. Als ik goed ben geïnformeerd, heb je er zeventien bezocht. Dus je hebt nog even wat te gaan. Ik weet niet of ze allemaal toegankelijk zijn.

Kijk, in de regio Alkmaar, waar je woonde, was natuurlijk veel natuur, maar waar je nu naartoe verhuist, heb je misschien nog iets veel mooiers. Namelijk, je zit nog dichter tegen die Wadden en dat is – en dan moet ik het- – Bavvelt, als ik het uitspreek op zijn Gronings, maar Baflo is het volgens mij in het Nederlands. Tweeduizend inwoners. Het is onderdeel van de gemeente Het Hogeland. Ik las in Wikipedia dat ze het aantal inwoners niet meer tellen, want jullie tellen voor het CBS op de een of andere manier niet meer mee. Ja, dat is dan heel frappant dat je dat dan terugleest. Maar volgens mij wel een plek waar je gaat genieten van alles wat jij mooi vindt.

Gert-Jan, ontzettend veel dank voor jouw inzet. Je hebt je in de vorige periode ook met participatiebeleid beziggehouden en ook daar ging je vol overtuiging in en heb je dat volgens mij afgesloten en heb je ook iets nagelaten waar wij tot op de dag van vandaag veel plezier van hebben.

Mede namens iedereen hier wil ik je ontzettend veel bedanken voor alles wat je hebt gedaan voor de provincie Noord-Holland. Wij wensen jou natuurlijk en eenieder die jou lief is veel succes en gezondheid toe. En ja, wat jij allemaal nog gaat doen in de toekomst weet ik niet. In ieder geval misschien de overige Waddeneilanden bezoeken? Maar ontzettend veel dank en heel veel geluk. Dank je wel!

[Applaus]

De **VOORZITTER**: Daar past natuurlijk ook een prachtige bos bloemen bij en ik denk nog een cadeau. Dat hebben we ook nog.

6. Sluiting.

De **VOORZITTER**: Ik doe het maar even vanaf deze plek, dames en heren, maar ik ga hierbij de vergadering sluiten. De eerstvolgende reguliere Statenvergadering zal plaatsvinden op 30 september. Dan zie ik u graag weer terug. Er staat nu in de Johan Remkeszaal een lunch voor u klaar. En om 13.00u – ja, het werk gaat ook gewoon door – zal de commissievergadering starten met een expertmeeting en een technische briefing in deze zaal. Er is nu gelegenheid voor felicitaties en afscheid en dank. De vergadering is gesloten.

Sluiting om 12.27 uur.

Provincie Noord-Holland

Lijst ingekomen stukken augustus PS van 30 september 2024

1	**Natuur: Ingekomen brief de natuur wordt overwoekerd door bramen en brandnetels (C-agenda cie Landelijk Gebied 9-9-2024)**
2	**OD: Aanbiedingsbrief reactie op zienswijzen begroting 2025 en begrotingswijziging 2024 Omgevingsdienst IJmond (Cie Leefomgeving 16-09-2024**
3	**Ruimte: Bezwaren laatst geopenbaarde versie locatie-onderzoek AZC Velsen (C-agenda cie Ruimte 09-09-2024)**
4	**Klimaat: Noord-Hollandse Klimaataanpak (A-agenda Leefomgeving 16-09-2024)** De provincie Noord-Holland heeft zich gecommitteerd om in 2030 55 procent minder broeikasgassen uit te stoten ten opzichte van 1990, en in 2050 klimaatneutraal te zijn. Om hier invulling aan te geven bieden Gedeputeerde Staten de Noord-Hollandse Klimaataanpak aan de Provinciale Staten aan. De Noord-Hollandse Klimaataanpak is een overkoepelende strategie waarin al het klimaatbeleid van de provincie samenkomt.
5	**Mobiliteit: Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (A-agenda Ruimte 09-09-2024)** De investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) geeft inzicht in het presteren van de provinciale wegen en fietspaden en signaleert knelpunten. Het helpt Provinciale Staten om een afweging te maken tussen politieke ambities, de prestaties van de provinciale infrastructuur en de beschikbare middelen om te komen tot investeringen die bijdragen aan een veilig, gezond en bereikbaar netwerk voor de toekomst. Deze knelpunten worden opgenomen in het integraal Meerjaren programma Infrastructuur 2025 (iMPI) of leiden tot beleidsontwikkelingen.
6	**PPLG - evaluatie koplopersaanvraag (C-agenda cie Landelijk Gebied 9-9-2024)** Het Rijk heeft de provincie in juni 2023 gevraagd koplopersaanvragen in te dienen voor 1 juli 2023. Noord-Holland heeft een zevental projecten ingediend. De tegenvallende toekenning van middelen is aanleiding geweest voor het uitvoeren van een evaluatie van het aanvraagproces.
7	**Ruimte: Brief Omgevingsverordening NH en Heemskerkerduingebied (C-agenda Ruimte 09-09-2024)**

8	**Ruimte: Vaststellen gewijzigde Statenvoordracht mbt besluit over startnotitie "Regie op de Ruimte" (A-agenda Ruimte 12-09-2024)** Op 2 juli 2024 hebben GS de startnotitie "Regie op de Ruimte" vastgesteld en doorgestuurd naar PS. In het ontwerpbesluit stonden twee beslispunten. Het eerste beslispunt betrof het vaststellen van het Ruimtelijk Voorstel. Het tweede beslispunt betrof het vaststellen van de kaders uit hoofdstuk vier van de startnotitie voor het vervolg op het Ruimtelijk Voorstel, Regie op de Ruimte. De agendacommissie van PS heeft bij brief van 16 juli 2024 het college van GS verzocht het tweede besluit aan te passen. Reden hiervoor is dat PS de volledige startnotitie wensen vast te stellen. Daarom hebben GS besloten tot een gewijzigde tekst van het ontwerpbesluit van PS.
9	**Water en Natuur: PWN Jaargids Natuurbeheer 2023 (C-agenda Landelijk Gebied 09-09-2024)**
10	**Energie: Informatiebrief over 380kV-netuitbreiding Noord-Holland Noord (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)**
11	**Financiën: Begroting 2025 (A-agenda alle commissies 14 en 21 oktober 2024)** In de begroting wordt vastgelegd wat de provincie in 2025 wil bereiken, wat de provincie hiervoor gaat doen en hoeveel dit mag kosten.
12	**IPO: IPO wil samen met minister LVVN vervolgonderzoek naar rekenkundige ondergrens (C-agenda Bestuur 16-09 en Landelijk Gebied 09-09-2024)**
13	**Mobiliteit: Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024- 2028 (NIKG) (A-agenda 09-09-2024)** De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028 (NIKG) geeft weer hoe we de bestaande en toekomstige provinciale infrastructuur in stand houden en wat hiervoor gemiddeld financieel nodig is. Provinciale Staten bepaalt welke instandhoudingsniveaus (uitgedrukt in beeldkwaliteitsniveaus) minimaal gewenst zijn per areaaltype en neemt kennis van de belangrijkste ontwikkelingen die invloed hebben op de instandhoudingsstrategie en de risico's die zijn verbonden aan de uitvoering. De uitgangspunten worden meegenomen in de programmering die vervolgens in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) wordt weergegeven. De NIKG 2024-2028 wordt voorgelegd ter besluitvorming aan Provinciale Staten.
14	**Omgevingsdiensten: Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond (A-agenda Leefomgeving 16-09-2024)** De begrotingswijziging 2025 van de Omgevingsdienst IJmond wordt aan PS toegezonden zodat PS een zienswijze op het stuk kunnen geven. Aangezien er

	geen inhoudelijke opmerkingen bij dit document zijn, is het voorstel aan PS om geen zienswijze te uiten.
15	**Omgevingsdiensten: Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG (A-agenda Leefomgeving 16-09-2024)** Alle gemeenschappelijke regelingen in Nederland moeten voldoen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen. Provinciale Staten zijn in mei 2024 in staat gesteld hun zienswijze op het ontwerp van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied naar voren te brengen. Het college van Gedeputeerde Staten vraagt Provinciale Staten thans om toestemming voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.
16	**Pallas: Positief staatssteunbesluit van de Europese Commissie over het PALLAS-project (C-agenda Cie bestuur 16-09-2024)** Conform de afspraken met Provinciale Staten informeren wij Provinciale Staten over de ontwikkelingen bij het PALLAS-project. Daarom sturen wij aan Provinciale Staten ter informatie de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de voorzitter van de Tweede Kamer van 29 juli 2024.
17	**Recreatieschappen: GGA bestuursmededeling juli 2024 (C-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)**

Provincie Noord-Holland

Lijst ingekomen stukken juli voor PS van 30 september 2024

Nummer	Omschrijving
1	**Dierenwelzijn: Ingekomen nieuwsbrief RDA (C-agenda Landelijk Gebied 09-09-2024)**
2	**Energie: Informatiebrief TenneT over de voortgang van de 380 kV-netuitbreiding Noord-Holland Noord (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)**
3	**Gezondheid en Milieu: Voortgang van de jaarrapportages luchtmeetnetten Provincie Noord-Holland 2023 (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)** De provincie rapporteert elk jaar over de resultaten van de drie provinciale luchtmeetnetten (Haarlemmermeer, Westpoort en IJmond). Met een brief worden PS geïnformeerd dat de rapportages na het zomerreces worden opgeleverd en na vaststelling door GS worden gepubliceerd.
4	**Water: Resultaten PFAS concentraties bij aangewezen zwemlocaties (C-agenda Landelijk Gebied 09-09-2024)** Medio april 2024 heeft de provincie in samenwerking met de drie waterschappen onderzoek laten uitvoeren naar de PFAS-concentraties bij 46 van de 151 aangewezen zwemwaterlocaties. Op geen van deze locaties is een overschrijding van de gezondheidskundige advieswaarde voor PFAS in zwemwater. Inwoners en belanghebbenden zijn door de provincie hiervan op de hoogte gesteld via een persbericht en een bericht op de website van de provincie.
5	**Cultureel Erfgoed: Ingekomen brief gemeenten Texel, Hollands Kroon en Den Helder inzake Reddingsplan voor de historische scheepwrakken in de Waddenzee (C-agenda Landelijk Gebied 09-09-2024)**
6	**RO: Aanvullend processchema wijziging delegatiebesluit Omgevingsverordening NH 2022 voor geitenhouderijen (Betrekken bij agendapunt 14 PS 8-7-2024)** In Noord-Hollland is in 2018 een geitenstop ingevoerd, in afwachting van uitkomsten van onderzoek. Eind 2024 worden landelijke, langlopende onderzoeken afgerond. De onderzoeksresultaten kunnen aanleiding zijn om de geitenstop aan te passen. Gedeputeerde Staten (GS) hebben aan Provinciale Staten (PS) voorgesteld om de bevoegdheid tot wijziging de Omgevingsverordening NH 2022 m.b.t. geitenhouderijen aan GS te delegeren. GS informeren PS met een processchema hoe een delegatiebesluit de heroverweging van de geitenstop in Noord-Holland kan versnellen.

7	**RO: Ingekomen brief inzake Omgevingsverordeing NH2022 (C-agenda cie Ruimte 9-9-2024)**
8	**RO: Schriftelijke reactie inwoner NH Delegatiebesluit omgevingsverordening voor geitenhouderijen (Betrekken bij agendapunt 14 PS 8-7-2024)**
9	**Energie: Monitor Wind op Land 2023 (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)** Gedeputeerde Staten brengen Provinciale staten op de hoogte van de in mei gepubliceerde monitor Wind op Land van het RVO. Hierin komt onder meer tot uitdrukking dat het opgestelde vermogen in Noord-Holland iets is afgenomen vanwege het na-ijlen van het strenge plaatsingsbeleid uit 2015-2019 (o.a. 2 oude voor 1 nieuwe, minimaal 6 in lijnopstelling) en stagnatie in nieuwe plaatsing vanwege onder andere een uitspraak van de Raad van State in 2023 en lange levertijden van nieuwe turbines.
10	**Algemeen: Ingekomen nieuwsbrief omgevingsdienst NHN (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)**
11	**Brede Welvaart: Rli publicatie 'Waardevol regeren: sturen op brede welvaart' | 9 juli 2024 (C-agenda cie Bestuur 16-09-2024)**
12	**MRA: Editie 84 - 'MRA Raads- en Statenleden Bericht' (maandelijks) - 9 juli 2024 (C-agenda alle commissies september)**
13	**Ruimte: Bezwaarbrief # 1 - laatst geopenbaarde versie van het locatieonderzoek voor een AZC in Santpoort-Zuid (C-agenda cie Ruimte 9-9-2024)**
14	**IPO: Hoofdlijnen-inzet van de gezamenlijke provincies (C-agenda cie Bestuur 16-09-2024)**
15	**Arbeidsmarkt en onderwijs: Uitvoeringsregeling subsidie versterking en verduurzaming van regionale techniek en technologiecampussen Noord-Holland 2024 (C-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)** De provincie stelt €1.800.000 subsidie beschikbaar voor de versterking en verduurzaming van regionale techniek- en technologiecampussen in Noord-Holland. Campussen zijn belangrijk voor een duurzame en veerkrachtige Noord-Hollands arbeidsmarkt. De regeling bouwt voort op de vergelijkbare regeling uit 2023.

16	**Economie en leefbaarheid: Brede Basismonitor 2024 (C-agenda Cie Bestuur (leidend) en Cie Leefomgeving 16-09-2024)** De Brede Basismonitor 2024 geeft weer hoe in de provincie Noord-Holland de welvaart zich in de brede zin van het woord (economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk) ontwikkelt. Dit is de vierde versie van de Brede Basismonitor. link naar de brede basis monitor 2024
17	**Economie: Jaarverslag Adviescommissie Detailhandel Noord-Holland 2023 (C-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)** Nieuwe plannen voor detailhandel en regionale visies worden door de Adviescommissie Detailhandel Noord-Holland bovenregionaal afgestemd en getoetst aan provinciaal beleid. Gemeenten kunnen het advies van de commissie gebruiken bij het maken van weloverwogen keuzes ten aanzien van nieuwe detailhandelsontwikkelingen, en het voorkomen van uitbreidingen die een potentieel negatief effect hebben op de detailhandelsstructuur. Daarnaast vervult de commissie een rol op het gebied van kennisdeling. De commissie legt haar activiteiten vast in een jaarverslag.
18	**Energie: GS reactie op Initiatiefvoorstel JA21 opheffen geheimhouding inzake project Wieringerhoek (te betrekken bij PS 15-07-2024)** De fractie JA21 in Provinciale Staten heeft een initiatiefvoorstel “opheffen geheimhouding inzake project Wieringerhoek” ingediend. Ten behoeve van de behandeling in Provinciale Staten geven Gedeputeerde Staten hun reactie op het initiatiefvoorstel.
19	**Financien: Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16-09-2024, Bestuur leidend)** In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de begroting 2024. Begrotingswijzigingen worden voorafgaand aan de vaststelling in PS behandeld in de Statencommissies. Elke commissie bespreekt deze vanuit de vakinhoudelijke invalshoek. De bespreking vanuit financiële invalshoek vindt voornamelijk plaats in de commissie Bestuur. *PS heeft een gecorrigeerde versie van de tweede begrotingswijziging ontvangen. Donderdag 12 september heeft GS een tweede correctie doorgevoerd op de Tweede begrotingswijziging 2024 en toegestuurd aan PS. De gecorrigeerde versie en brief aan PS zijn toegevoegd aan de agenda.*

20	**Landbouw: Gebiedsakkoord Alton Addendum 2024 (C-agenda cie. Landelijk Gebied 9 september 2024)** De provincie Noord-Holland, gemeente Dijk en Waard, N.V. HVC; Ondernemersvereniging Alton (OVAL), Rabobank Alkmaar e.o., Stichting Greenport Noord-Holland Noord en het Ontwikkelingsbedrijf Noord Holland Noord B.V. hebben gezamenlijk een addendum opgesteld waarmee het bestaande gebiedsakkoord uit 2019 wordt geactualiseerd. Het gebiedsakkoord en addendum hebben betrekking op verduurzaming en ontwikkeling van het (glastuinbouw-)gebied Alton in Dijk & Waard en loopt tot en met 2030.
21	**Mobiliteit: Plan van Aanpak Robuuste oplossing Verbinding A8-A9 (C-agenda Ruimte 09-09-2024)** De provincie en haar partners werken aan een robuuste oplossing voor de overlast van de N203 bij Krommenie en Assendelft. Hiervoor is nu een plan van aanpak gemaakt. Er worden vijf stappen doorlopen en aan het eind (in 2027) besluiten GS of een van de onderzochte varianten een robuuste oplossing kan vormen.
22	**Mobiliteit: Verslag werkbezoek Baden-Württemberg (C-agenda Ruimte 09-09-2024)** Op 16 en 17 mei 2024 bracht gedeputeerde Olthof een werkbezoek aan de deelstaat Baden-Württemberg in Duitsland. Dit bezoek stond in het teken van kennisdeling op het gebied van mobiliteit én het verkennen van mogelijke onderwerpen waarop Baden-Württemberg en de Provincie Noord-Holland kunnen samenwerken. Het verslag van deze reis wordt aan PS aangeboden.
23	**Ruimte: Vaststellen Ontwikkelperspectief NZKG (A-agenda Ruimte 09-09-2024)** Voor het Noordzeekanaalgebied (NZKG) hebben de samenwerkende partijen binnen het Bestuursplatform NZKG, waaronder de provincie Noord-Holland, samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een Ontwikkelingsperspectief Noordzeekanaalgebied opgesteld. Provinciale Staten worden gevraagd om het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied als leidraad voor toekomstig beleid voor het gebied vast te stellen.
24	**Verhogen subsidieplafond uitvoeringsregeling Ondersteuning Toekomstbestendige Werklocaties** De uitvoeringsregeling Ondersteuning Toekomstbestendige Werklocaties geeft gemeenten, ondernemers en organisaties voor het beheer van bedrijventerreinen of winkelgebieden de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor proces- en onderzoekskosten die bijdragen aan toekomstbestendige werklocaties, bijvoorbeeld voor het opzetten van een samenwerkingsverband of het initiëren van duurzame maatregelen. Gezien het grote aantal aanvragen, wordt het

	subsidieplafond verhoogd met €200.000 voor bedrijventerreinen en met €100.000 voor winkelgebieden.
25	**Netcongestie: Nieuwsbrief TenneT --> Link in omschrijving (C-agenda cie Leefomgeving 16-09-2024)** Nieuwsbrief Netcongestie | Juli 2024 - Nieuwsbrief Netcongestie | Juli 2024 (tennet.eu)
26	**Ruimte: Zienswijze Ontwerp derde herziening Omgevingsverordening NH2022 (C-agenda cie Ruimte 9-9-2024)**
27	**Faunabeheer: Ingekomen brief Van Straaten Research inzake 105 vragen aan BIJ12 over werkwijze BIJ12 en Taxatiebureaus Attema Footprint en Overheul Agro B.V. (C-agenda Landelijk Gebied 09-09-2024)**
28	**Cultuur: Adhesieverklaring Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028 (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)** Het ministerie van OCW stelt in de periode 2025-2028 jaarlijks budget voor de provincie Noord-Holland ter beschikking in het kader van de landelijke matchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Met als voorwaarde dat eenzelfde bedrag wordt gematcht door provincie en gemeenten. GS stellen voor de periode 2025-2028 hiervoor jaarlijks € 750.000,- ter beschikking voor het provinciaal programma, uitgevoerd door stichting Plein C.
29	**Gezondheid en Milieu: Brief OD NHN aan raden en staten over 'Ontwikkeling Omgevingsdienst Noord-Holland Noord i.v.m. het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH' (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)**
30	**Luchtvaart / Schiphol: BRS zienswijze aanvullende raadpleging Balanced Approach Schiphol (C-agenda Ruimte 09-09-2024)** We informeren PS over de vastgestelde zienswijze van de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS), waarvan mevrouw E. Rommel de voorzitter is. Aanleiding is de consultatie die het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft georganiseerd op het aangepaste pakket maatregelen om de geluidhinder in de omgeving van Schiphol terug te dringen. De zienswijze is op 22 juni jl. ingediend bij de minister
31	**Mobiliteit: Informeren PS over brieven minister Infrastructuur en Waterstaat (C-agenda Ruimte 09-09-2024)** Recent hebben de minister en staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat twee brieven naar de Tweede Kamer gestuurd: een "MIRT verzamelbrief" en een

	brief over het Basiskwaliteitsniveau Spoor. Beide brieven bevatten onderwerpen die ook voor de Provincie Noord-Holland van belang zijn. Daarom worden Provinciale Staten geïnformeerd over beide brieven.
32	**Bestuur: Jaarverslag Hoor- en adviescommissie 2023 (C-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)** Op grond van artikel 12 van de Verordening op de behandeling van bezwaar- en klaagschriften Noord-Holland 2014 brengt de HAC jaarlijks verslag van haar werkzaamheden uit aan Gedeputeerde staten en Provinciale staten.
33	**Economie/RRK: Onderzoeksopzet Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen - Randstedelijke Rekenkamer (c-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)** In het onderzoeksprogramma 2024 is een onderzoek naar Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) opgenomen. Op basis van een orientatie in een odnerzoeksopzet gemaakt.
34	**Economie: Regionale detailhandelsvisie West-Friesland (C-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)** Met het oog op de versterking van de huidige detailhandelsstructuur in Noord-Holland zijn regio's volgens de Omgevingsverordening NH 2022 verplicht een regionale detailhandelsvisie op te stellen. De adviescommissie detailhandel Noord-Holland brengt over de visie een advies uit aan GS. De regio West-Friesland heeft een regionale detailhandelsvisie opgesteld en de adviescommissie heeft daar in december 2023 positief over geadviseerd.
35	**Havens/Economie: Besluit verlengen Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (C-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)** Met de Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland werkt de provincie met de samenwerkende partners samen om de brede welvaart in het gebied te stimuleren. Dit gebeurt door de uitvoering van een groot aantal projecten onder de noemers innovatieve maritieme technologieën, waterstoftoepassing en energietransitie. Een paar projecten hebben iets meer tijd nodig om succesvol te kunnen worden uitgevoerd en daarom wordt de looptijd van de Regiodeal verlengd.
36	**MRA: Brief reactie wensen opvattingen 80% versie MRA Agenda (C-agenda Cie. Bestuur 16-09-2024)**
37	**Natuur: Jaargids natuurbeheer 2023 PWN Natuur & Beleving (C-agenda Landelijk Gebied 09-09-2024)**

38	**Omgevingsdienst: Ingekomen nieuwsbrief Omgevingsdienst IJmond (C-agenda Leefomgeving 16-09-2024)**
39	**Omgevingsdiensten: Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (A-agenda Leefomgeving 16-09-2024)** De resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is door het dagelijks bestuur verzonden aan de raden en staten van deelnemers in de gemeenschappelijke regeling. Provinciale Staten kunnen een zienswijze naar voren brengen op deze stukken. De jaarrekening 2023 is ter kennisname meegestuurd.
40	**Recreatie: Recreatie Noord Holland Jaarverslag 2023 (C-agenda Cie. bestuur 16-09-2024)**
41	**Water: Nieuwsbrief investeringskader waddenfonds - juli 2024 (C-agenda Landelijk Gebied 09-09-2024)**
42	**Natuur: Aangaan samenwerkingsovereenkomst innovatieprogramma KIEM met provincies Zuid-Holland, Friesland en Groningen (C-agenda cie. Landelijk Gebied 9 september 2024)** In 2024 is het Veenweiden innovatiecentrum in Zegveld gestart met een nieuw innovatieprogramma, dat zich richt op innovatiemogelijkheden met een perspectief op 10 á 15 jaar. Doel is om uitgaande van de veranderende omstandigheden van boeren op veen, nieuwe mogelijkheden te ontwikkelen om op het veen een economisch haalbaar bedrijfsvoering te realiseren. Primair ligt de aandacht op systemische veranderingen. Er wordt dus niet alleen gekeken naar de boer, maar naar alle omstandigheden en betrokken partijen/overheden (keten, wetgeving, financiering, etc.) die daarvoor nodig zijn. Het programma bestaat uit drie onderdelen: KIEM, JUMP en BASE. KIEM richt zich op de voorbereiding en enkel daarvoor wordt nu een samenwerkingsovereenkomst gesloten.
43	**Natuur: Openstelling Uitvoeringsregeling subsidie programma natuur Noord-Holland 2022 (C-agenda cie. Landelijk Gebied 9 september 2024)**
44	**Mobiliteit: aanhoudende overlast showracers Hilversumseweg/N525 Laren(C-agenda cie Ruimte 09-09-2024)**
45	**Mobiliteit: Intentieovereenkomst Verbetering N231 Zuid (C-agenda Ruimte 09-09-2024)**

	De provincie Noord-Holland gaat samen met de gemeente Aalsmeer en de Vervoerregio Amsterdam onderzoeken hoe de doorstroming op de kruispunten van de N231 met de Bachlaan en de Mijnsherenweg in Aalsmeer verbeterd kan worden. De kruisingen worden tijdens het groot onderhoud in 2025 aangepakt. Deze intentieovereenkomst waarborgt een aantal samenwerkings- en financiële afspraken om de reconstructie gezamenlijk verder technisch uit te werken.
46	**Mobiliteit: Provinciale bijdrage Weg om de Zuid, Hoofddorp (C-agenda Ruimte 09-09-2024)** De provincie werkt in het project 'Weg om de Zuid' samen met de gemeente Haarlemmermeer en Vervoerregio Amsterdam aan het verbeteren van de Nieuwe Bennebroekerweg. Deze weg tussen Hoofddorp en Nieuw-Vennep is belangrijk voor de ontsluiting van nieuwe woon- en werkgebieden in de regio. De provincie is van plan haar bijdrage aan Weg om de Zuid te verhogen van € 55 naar € 58 miljoen.
47	**Natuur: Kaart pact-NNN in aanvraag Programma Natuur fase 2 (C-agenda cie. Landelijk Gebied 9 september 2024)** Voor de aanvraag rijksregeling Programma Natuur is een kaart aangeleverd met hierop de hectares uit het NNN van de Rijksopgave uit het natuurpact van 2013. Hiermee kan het rijk beoordelen of zij niet tweemaal geld uitkeert voor de versterking van natuur.
48	**PPLG: Reactie GS en het initiatiefvoorstel PvdD transitiedenken PPLG (A-agenda cie. Landelijk Gebied oktober 2024)** De Partij voor de Dieren heeft een initiatiefvoorstel ingediend over het bevorderen van transitiedenken in het PPLG-proces. Conform het reglement van orde van PS is GS om advies gevraagd alvorens PS over het voorstel besluiten.
49	**Recreatieschap: Bestuursmededeling voor Raden en Staten na AB Twiske-Waterland op 4 juli 2024 (C-agenda cie bestuur 16-09-2024)**
50	**Recreatieschap: Jaarrekening 2023, Begroting 2025 en Nota van Antwoord Plassenschap Loosdrecht (C-agenda cie Bestuur 16-09-2024)**
51	**RRK: Vastgestelde begroting 2025 Randstedelijke Rekenkamer (C-agenda Cie. bestuur 16-09-2024)**
52	**Ruimte: Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord (C-agenda cie Ruimte 09-09-2024)**

	Provincie Noord-Holland is een traject gestart om samen met de 17 gemeenten in Noord-Holland Noord en het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een Ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord op te stellen. Voor dit Ontwikkelperspectief is een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld.
53	**Ruimte: Voortgang implementatie Omgevingswet (C-agenda cie Ruimte 09-09-2024)** Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Gedeputeerde Staten informeren Provinciale Staten over de voortgang van de implementatie van de Omgevingswet in het eerste half jaar van 2024.
54	**Wonen: Actieagenda Wonen 2024-2028 (A-agenda Ruimte 09-09-2024)** Het college van GS heeft de Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024-2028 opgesteld en legt deze besluitvorming voor aan Provinciale Staten. Het doel van deze actieagenda is het snel helpen terugdringen van de woningnood in Noord-Holland, de agenda bevat de acties waarmee de provincie dit wil bereiken. De provincie wil de woningbouw versnellen met kortere procedures, extra deskundigen en subsidies. Ook worden op basis van deze agenda en in uitwerking op de bestaande woondeals met gemeenten aanvullende overeenkomsten gesloten over het aantal te bouwen woningen, de doelgroepen voor deze woningen en de betaalbaarheid.
55	**Ruimte: Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (A-agenda Ruimte 12-09-2024)** Update 23-7-2024: De agendacommissie heeft aangegeven dat PS de gehele startnotitie wil vaststellen en niet alleen hoofdstuk 4. GS heeft hierover een brief ontvangen. Toelichting: Op 6 februari jl. hebben GS het concept Ruimtelijk Voorstel "Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel" vrijgegeven voor consultatie. Op basis van de binnengekomen reacties zijn aanpassingen doorgevoerd. Het Ruimtelijk Voorstel beschrijft de ruimtelijke vraagstukken die ontstaan als alle ruimteclaims bij elkaar worden gelegd. Met deze vraagstukken gaan we aan de slag in het vervolgtraject "Regie op de Ruimte". De wijzigingen in ons beleid die daaruit volgen, verwerken we in een actualisatie van de Omgevingsvisie. De startnotitie "Regie op de Ruimte" bevat de kaders voor het vervolgtraject en is de basis voor de bestuurlijke opdracht hiervoor.

56	Bestuur: Financiële Verordening Plassenschap Loosdrecht e.o. 2024 (C-agenda cie Bestuur 16-09-2024)
57	Natuur: Brief inwoner over Bloeiende bermen langs provinciale wegen (C-agenda cie Landelijk Gebied 09-09-2024)
58	Ruimte: Ingekomen brief inwoner verbeteren infrastructuur in Den Helder (C-agenda cie Ruimte 09-09-2024)

Provincie Noord-Holland

Aan
Provinciale Staten

Uw contactpersoon
mw V. Mulder
AD/STG

Telefoonnummer 0235143001
statengriffie@noord-holland.nl

Bijlage: overzicht openstaande moties

Betreft: lijst moties PS 30 september 2024

Memo

20 september 2024

Inleiding:
Bijgevoegd treft u aan een gewijzigd overzicht van alle openstaande moties.

Alle moties en amendementen zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs.
In de kolom “Voorstel voor PS/Presidium” op bijgevoegde lijst wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS en/of commissie is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Voorstel: in te stemmen met de afdoeningsvoorstellen bij de volgende motie:

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp	Opmerking voor PS/Presidium
M135-2022	04-7-2022	Evenredige reductie Schiphol. (ChristenUnie)	In september is er een actualisatie vanuit GS en vanuit commissie Ruimte bij deze motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie Ruimte van 12-09-2024 stemt in met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.

Instemmen leidt tot opschoning van de lijst moties na vaststelling in PS van 30 september 2024.

1

Lijst openstaande moties voor PS van 30 september 2024

De lijst wordt 4 keer per jaar door GS geactualiseerd voor PS van maart, juni, september en december 2024. Tussentijds worden op de website actualisaties vanuit de commissies en vanuit de GS-besluitenlijst bij de moties gepubliceerd. Als er een actualisatie is gedaan, wordt dat genoteerd in de kolom "Voorstel voor PS/Presidium".

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	**Datum PS**	**Onderwerp motie en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M73-2024	15-07-2024	Groen in Startnotitie Gezonde Leefomgeving (PvdD, Volt, GroenLinks, VVD, D66, SP, ChristenUnie)	
M69-2024	08-07-2024	Provinciaal bouwbreekijzer (Volt, GroenLinks, CDA, VVD, PvdA, BBB, ChristenUnie)	
M67-2024	08-07-2024	Voortzetting ARO, juist nu! (GroenLinks, PvdA, D66, SP, PvdD, Volt, 50Plus, ChristenUnie)	
M66-2024	08-07-2024	Lange termijn zekerheid voor kwaliteitsverbetering natuur (PvdA, GroenLinks)	

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp motie en fractie	Voorstel voor PS/Presidium
M58-2024	08-07-2024	Verduurzamen maatschappelijk vastgoed is en blijft belangrijk (CDA, D66, Volt)	
M55-2024	08-07-2024	Zero-based-budgettering toepassen bij begroting 2026 (JA21, PVV)	
M47-2024	08-07-2024	Positieve houding naar motie Teunissen (PvdD, JA21, ChristenUnie, SP, d66, 50plus, Volt)	
M40-2024	10-06-2024	Onderzoek instandhouding buslijn 200. (CDA, JA21, ChristenUnie, PvdD, 50PLUS, PVV, D66, VVD, Volt, SP)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M32-2024	13-05-2024	Eerdere sluiting kooksgasfabriek 2 in maatwerkafspraak Tata Steel. (PvdD, JA21, ChristenUnie, D66)	
M22-2024	4-3-2024	Specificeren projecten PPLG. (Volt, PvdD, D66, ChristenUnie)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M20-2024	4-3-2024	Kwetsbare doelgroepen in het OV. (D66, PvdD, CDA, ChristenUnie)	
M17-2024	4-3-2024	Vastleggen sluiting kooksgasfabriek 2 Tata Steel 2029. (BBB, VVD, GroenLinks, PvdA)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp motie en fractie	Voorstel voor PS/Presidium
M16-2024	4-3-2024	Technische briefing juridische (on)mogelijkheden Omgevingsdienst rondom toezicht Tata Steel. (GroenLinks, PvdA, VVD, PvdD, BBB, JA21, Volt)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M10-2024	4-3-2024	Tata Steel: rapport Expertgroep Gezondheid betrekken in beoordeling op concept-NRD. (PvdD, JA21, SP, 50PLUS, ChristenUnie, Volt)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M9-2024	4-3-2024	Inventariseren weidevogelgebieden waar de vos geweerd mag worden. (VVD, BBB)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M3-2024	5-2-2024	Betrek MVO Nederland bij herziening van Economisch beleid. (ChristenUnie, PvdD)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M202-2023	11-12-2023	Nieuw Noord-Hollands Volkslied. (CDA, GroenLinks, 50Plus, ChristenUnie)	
M182-2023	6-11-2023	Provinciale Regierol Energiecongestie. (VVD, JA21, CDA, BBB)	In juli en in september is er een actualisatie vanuit cie Leefomgeving en GS bij de motie gepubliceerd.
M181-2023	6-11-2023	Kosten Natuurbeheer verwerken in Kaderbrief 2025. (ChristenUnie, Volt, CDA)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M179-2023	6-11-2023	Onderzoek subsidieregeling Circulaire Initiatieven. (ChristenUnie, PvdD, Volt)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp motie en fractie	Voorstel voor PS/Presidium
M169-2023	6-11-2023	Autonoom Vervoer in en op de kaart in Noord-Holland. (Volt)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M167-2023	6-11-2023	Steun aan gemeenten voor versnellen woningbouw. (Volt)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M166-2023	6-11-2023	Aandacht voor wonen voor jonge Noord-Hollanders. (Volt, D66, ChristenUnie, CDA, PvdD, JA21)	In september is er een actualisatie vanuit GS en vanuit cie Ruimte bij deze motie gepubliceerd.
M165-2023	6-11-2023	Meer Europees geld voor circulaire economie. (Volt, ChristenUnie, PvdD)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M164-2023	6-11-2023	Europese subsidiestromen inzichtelijk maken. (Volt, PvdD, JA21)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M157-2023	6-11-2023	Natuur inclusievere bedrijventerreinen. (PvdD, Volt)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M144-2023	6-11-2023	Doden van dieren geen voorwaarde stellen voor schadevergoeding. (PvdD, Volt, D66, GroenLinks)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M142-2023	6-11-2023	Deelmobiliteit in beleid. (D66)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M133-2023	02-10-2023	Circulair, laat maar zien. (PvdD)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M132-2023	02-10-2023	Vooruitkijken. (PvdD, ChristenUnie)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp motie en fractie	Voorstel voor PS/Presidium
M131-2023	02-10-2023	Sociaal fundament. (GroenLinks, PvdA, Volt, SP, CDA, PvdD, ChristenUnie)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M130-2023	02-10-2023	Staten betrekken bij keuzes actualisatie economisch beleid. (ChristenUnie)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M129-2023	02-10-2023	Afbouw lineaire economie onderdeel economisch beleid. (ChristenUnie, PvdD, D66)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M100-2023	10-07-2023	Gebruik kennis van dierenwelzijnsexperts (PvdD)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M99-2023	10-07-2023	Ook bij OD NHN scherp aan de wind varen voor welzijn inwoners. (PvdD)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M79-2023	10-07-2023	IPO visie verslechteringsverbod. (D66, PvdD, Volt)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M42-2023	30-05-2023	Borging maatwerkafspraken EZK-TSN in vergunningen. (JA21, PvdD, CDA, D66, GroenLinks, ChristenUnie)	
M256-2022	19-12-2022	Reclameafspraken aanpassen aan provinciaal duurzaamheidsbeleid. (PvdA, GroenLinks)	
M238-2022	21-11-2022	Regionale Veenweidestrategie (RVS) zo snel mogelijk concreet! (GroenLinks, PvdA, D66, SP, PvdD, ChristenUnie)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	**Datum PS**	**Onderwerp motie en fractie**	**Voorstel voor PS/Presidium**
M230-2022	14-11-2022	RES versnelling. (D66, GroenLinks, CDA, PvdA, ChristenUnie)	
M203-2022	14-11-2022	Toekomst van Noord-Hollandse wildopvangcentra borgen. (PvdD, GroenLinks)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M175-2022	19-09-2022	Vluchtelingenopvang (GroenLinks, D66, DENK, PvdA, PvdD)	
M170-2022	19-09-2022	Haalbaarheid Planning Groen Staal (VVD, D66, GroenLinks, PvdA, ChristenUnie, PvdD, CDA, DENK, JA21)	
M138-2022	04-7-2022	Sociaal economische impactanalyse gebiedsprocessen. (CDA)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M135-2022	04-7-2022	Evenredige reductie Schiphol. (ChristenUnie)	In september is er een actualisatie vanuit GS en vanuit commissie Ruimte bij deze motie gepubliceerd. **Voorstel Presidium:** Commissie Ruimte van 12-09-2024 stemt in met het afdoen van deze motie. Voorstel: motie afdoen.
M61-2022	23-05-2022	Natte weilanden bij de Oeverlanden in NNN opnemen. (SP, D66, PvdD)	
M53-2022	23-05-2022	Meerdere pilots verruiming Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). (PvdD, SP)	

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp motie en fractie	Voorstel voor PS/Presidium
M37-2022	07-03-2022	Verkenning bouwteam, kostentafel en risicotafel als standaardprocedure bij grote infrastructurele projecten. (VVD, CDA, PvdA, D66, JA21)	
M23-2022	07-03-2022	Zicht op verbetering leefomgeving. (D66, PvdA, GroenLinks, VVD)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M7-2022	31-01-2022	Innovatieve mogelijkheden ter beperking van overlast. (JA21, Liberaal N-H, 50PLUS/PvdO, VVD)	
M127-2021	05-07-2021	Windturbines en gemeentegrenzen. (VVD, D66, PVDA, DENK, SP, JA21)	
M108-2021	05-07-2021	Gesprekken tussen buurgemeenten. (DENK, PvdD)	
M106-2021	05-07-2021	RES: Bescherm natuur en cultuurhistorie in het IJmeer. (PvdD, PVDA, GL, D66, DENK)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M104-2021	05-07-2021	RES: Meer initiërende rol provincie. (PvdD, PVDA, DENK)	
M24-2021	08-03-2021	Betrek buurgemeenten óók bij het meten van draagvlak over het plaatsen van windturbines. (DENK, JA21)	
M187-2020	16-11-2020	Optimaal onderhouden snelfietsroutes (D66, GroenLinks, ChristenUnie, PvdA, PvdD)	
M185-2020	16-11-2020	Varende fietspaden . (D66, GroenLinks, ChristenUnie, PvdA)	

Overzicht met links naar alle openstaande moties.
Alle moties en amendementen inclusief actualisaties zijn digitaal terug te vinden op de website en in iBabs. Via onderstaande hyperlinks naar de afzonderlijke moties kunt u online de actuele stand van zaken GS en commissies raadplegen. In de kolom "Voorstel voor PS/Presidium" wordt aangegeven wanneer er een nieuwe actualisatie vanuit GS is gepubliceerd en wanneer er een afdoeningsvoorstel ligt.

Nummer (hyperlink)	Datum PS	Onderwerp motie en fractie	Voorstel voor PS/Presidium
M148-2020	22-10-2020	Heroverweging Zijpe -en Hazepolder. (PvdA, D66, ChristenUnie, GroenLinks)	
M135-2020	05-10-2020	Motie bij concept-RESsen over burgerparticipatie. (D66, PvdA, VVD)	
M125-2020	05-10-2020	Koppel biodiversiteit aan de energietransitie. (PvdD)	
M116-2020	05-10-2020	Leidraad Weidevogels. (GroenLinks, PvdD)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.
M115-2020	05-10-2020	Weidevogels Zijpe. (GroenLinks, PvdA)	
M41-2020	18-05-2020	Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur. (PvdA, VVD, D66, SP, GroenLinks, ChristenUnie, CDA)	In september is er een actualisatie vanuit GS bij deze motie gepubliceerd.

Provincie Noord-Holland

2024 | 45

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 30 september 2024

Onderwerp: Aanwijzen lid Algemeen Bestuur GR Waddenfonds

Bijlagen: Ontwerpbesluit

1. Inleiding

Het Waddenfonds verstrekt subsidies voor extra investeringen in het Waddengebied. Hiermee wordt een duurzame bescherming en de ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap beoogd. Tegelijkertijd is het Waddenfonds er ook om een duurzame economische ontwikkeling te stimuleren. De verantwoordelijkheid voor het Waddenfonds is per 1 januari 2012 overgedragen van de rijksoverheid aan de Waddenprovincies. De voorwaarden voor deze overdracht zijn vastgelegd in een bestuursakkoord dat op 14 september 2011 is ondertekend door de Minister van Infrastructuur en Milieu en de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Met dit bestuursakkoord is het beheer en de besteding van de middelen van het Waddenfonds een autonome en ondeelbare taak geworden van de Waddenprovincies. De Waddenprovincies hebben voor de uitvoering van deze taak het openbaar lichaam Waddenfonds opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het openbaar lichaam Waddenfonds is op 9 juni 2012 door middel van de vaststelling van de Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds (GR) ingesteld. In de GR staat welke belangen er behartigd worden en welke bevoegdheden Provinciale Staten overdragen aan het Algemeen Bestuur van de GR. Het fonds bestaat uit de inkomsten van het Rijk en de daarop verkregen rente. De provincies hebben de taak om in de jaren tot 2026 circa € 570 miljoen euro te besteden. Vanaf 1 oktober 2012 zijn subsidieaanvragen in behandeling genomen. De subsidieaanvragen worden beoordeeld op basis van de subsidieverordening Waddenfonds en de jaarprogramma's.

2. Toelichting

De gemeenschappelijke regeling kent een Algemeen en een Dagelijks bestuur. Het Algemeen bestuur (AB) kent 9 leden die evenredig over de drie waddenprovincies zijn verdeeld. In artikel 10 van de regeling is opgenomen dat Provinciale Staten elk drie leden en plaatsvervangende leden aanwijzen voor het Algemeen bestuur. Onder deze leden is ook de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft.

3. Voordracht

Met het vertrek van Statenlid G.J. Leerink ontstaan een vacature voor het lidmaatschap van het AB Waddenfonds dat door Provinciale Staten wordt ingevuld. Door het presidium wordt voorgesteld om huidig plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur Waddenfonds, Statenlid R.I. Bwefar aan te wijzen als vast lid voor het restant van de Statenperiode 2023-2027.

4. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Het presidium van Provinciale Staten Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

E. Krijgsman, griffier

Ontwerpbesluit

Nr. 45-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van het presidium van 30 september 2024;

gelet op artikel 10 lid 2 Gemeenschappelijke regeling Waddenfonds,

besluiten:

- Statenlid R.I. Bwefar als lid van het algemeen bestuur gemeenschappelijke regeling Waddenfonds aan te wijzen voor het restant van de Statenperiode 2023-2027.

Haarlem, 30 september 2024

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
R. de Haan
CZ/MWO

Telefoonnummer +31235145051
shabakr@noord-holland.nl

Verzenddatum
19 JUNI 2024

Kenmerk
2244639/2268129

Uw kenmerk

Betreft: Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende wijzigingsbesluit, over de aanpassing van de verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlage: Voordracht met wijzigingsbesluit

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 18 juni 2024

Onderwerp: Aanpassing verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019

Kenmerk: 2244639/2244648

Bijlagen:
Wijzigingsbesluit

1. Inleiding

In de huidige verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019 zijn regels opgenomen inzake o.a. buitenlandse dienstreizen van leden van Gedeputeerde Staten. Voorgesteld wordt om één bepaling inzake buitenlandse dienstreizen te actualiseren en te verduidelijken.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Aanpassing van één artikel in de huidige verordening, om zodoende de in de praktijk benodigde duidelijkheid inzake buitenlandse dienstreizen te vergroten.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

De wijzigingen zijn budgettair neutraal.

4. Proces en procedure

Na besluitvorming door PS wordt de verordening gepubliceerd in het digitale Provinciaal Blad op www.overheid.nl. Met de inwerkingtreding van de aangepaste verordening wordt de huidige Verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019 ingetrokken. De verordening behoeft goedkeuring van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties. Na vaststelling door uw Staten wordt de verordening ter goedkeuring voorgelegd.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande wijzigingsbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerp-besluit

nr. 46-2024

**Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland tot
wijziging van de Verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019**

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 18 juni 2024;

Overwegende dat het wenselijk is om het artikel inzake buitenlandse dienstreizen van leden van Gedeputeerde Staten te actualiseren en verduidelijken;

Gelet op artikel 143 Provinciewet, de artikelen 2.1.1 lid 4, 2.1.3 lid 1, 2.1.4 lid 1, 2.1.9 lid 1, 2.2.10 leden 1 en 5, 2.3.3 lid 2, 2.3.5, 2.4.2 en 2.4.4 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de artikelen 2.1 lid 5 en 2.6 lid 5 van de Rechtspositieregeling decentrale politieke ambtsdragers;

Besluiten vast te stellen:

Artikel I
De Verordening rechtspositie politieke ambtsdragers provincie Noord-Holland 2019 wordt als volgt gewijzigd:

A

Onder vernummering van de hierna volgende artikelen, wordt aan hoofdstuk 3 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 7a Reis- en verblijfkosten buitenlandse dienstreis

1. Een buitenlandse dienstreis is een reis die de commissaris van de Koning buiten Nederland maakt ten behoeve van de uitoefening van het ambt, uitgezonderd

dienstreizen naar een Europese instelling, dienstreizen die direct voortkomen uit een activiteit van de Europese Unie waar een vergoeding vanuit de Europese Unie tegenover staat en dienstreizen ten behoeve van een Europees netwerk waar de provincie Noord-Holland lid van is.

2. De commissaris van de Koning informeert Provinciale Staten over de buitenlandse dienstreis.
3. Reis- en verblijfkosten voor een buitenlandse dienstreis worden vergoed, indien voor deze reis vooraf toestemming van Gedeputeerde Staten is verkregen.
4. Voor een dienstreis worden de noodzakelijke en redelijkerwijs gemaakte reis- en verblijfkosten volledig vergoed.
5. Onder de noodzakelijke en redelijkerwijs gemaakte reis- en verblijfkosten bedoeld in het vierde lid wordt voor vliegreizen verstaan:
    a. bij reizen binnen Europa: de kosten voor reizen in economyclass, tenzij er redelijke gronden bestaan om businessclass te reizen;
    b. bij reizen buiten Europa: de kosten voor reizen in businessclass.
6. Voor alle dienstreizen naar het buitenland geldt dat deze op de lijst van openbare optredens worden gezet. Provinciale Staten ontvangen hiernaast achteraf een verslag van de reis.

B

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt als volgt te luiden:

1. Een buitenlandse dienstreis is een reis die een gedeputeerde buiten Nederland maakt ten behoeve van de uitoefening van het ambt, uitgezonderd dienstreizen naar een Europese instelling, dienstreizen die direct voortkomen uit een activiteit van de Europese Unie waar een vergoeding vanuit de Europese Unie tegenover staat en dienstreizen ten behoeve van een Europees netwerk waar de provincie Noord-Holland lid van is.

2. Er wordt een zesde lid toegevoegd, luidende:

6. Voor alle dienstreizen naar het buitenland geldt dat deze op de lijst van openbare optredens worden gezet. Provinciale Staten ontvangen hiernaast achteraf een verslag van de reis.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, 30 september 2024

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	16217
Extern Zaak ID	2281935
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 september 2024
Agendapunt	7.b
Titel	Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	**16 september 2024**

Toelichting

De resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is door het dagelijks bestuur verzonden aan de raden en staten van deelnemers in de gemeenschappelijke regeling. Provinciale Staten kunnen een zienswijze naar voren brengen op deze stukken. De jaarrekening 2023 is ter kennisname meegestuurd.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
M.W. Vos
CZ/FIN/SKA

Telefoonnummer +31235145010
vosm@noord-holland.nl

Verzenddatum

17 JULI 2024

Kenmerk
2281935/2281976

Uw kenmerk

Betreft: Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek. Het advies is om geen zienswijze in te dienen. Het resultaat komt ten goede aan de realisatie van het plan van aanpak om een robuuste omgevingsdienst te worden volgens de eisen uit het Interbestuurlijkpogramma Vergunningen, Toezicht en Handhaving.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris
H.J. Schartman

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

bijlage(n)

1. Voordracht zienswijze PS resultaatbestemming 2023 OFGV
2. Voorstel resultaatbestemming 2023 OFGV
3. Jaarrekening 2023 OFGV
4. Controleverklaring 2023 OFGV

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

OMGEVINGSDIENST
FLEVOLAND & GOOI EN VECHTSTREEK

Datum 28 juni 2024

Kenmerk

Van Dagelijks Bestuur

Aan Algemeen Bestuur

Bijlagen
- AB-voorstel jaarstukken 2023
- Jaarstukken 2023
- Brief raden en Staten jaarstukken en resultaatbestemming
- Accountantsverklaring
- Verslag van bevindingen

Betreft
Jaarstukken en resultaatbestemming 2023

Beslispunt

1	Beslispunt	De jaarstukken 2023 vast te stellen.
	Argument	De OFGV legt in de jaarstukken 2023 verantwoording af aan de deelnemers over de behaalde resultaten, uitgevoerde activiteiten en uitgegeven middelen.
	Argument	De accountant heeft de controle uitgevoerd. Naar aanleiding van deze controle zijn twee onrechtmatige verlengingen van Europees aanbestede inhuurcontracten gevonden. Dit is vermeld in de rechtmatigheidsverantwoording van het DB. De accountant heeft een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven.
	Kanttekening	Het jaarrekeningresultaat is gewijzigd ten opzichte van de voorlopige jaarrekening die in maart aan de raden en Staten is gestuurd vanwege de btw correctie op de opleidingen. In maart is een voorlopig jaarrekeningresultaat van € 1,4 mln gecommuniceerd. Het jaarrekeningresultaat plus de vrijval van de bestemmingsreserve Weesp komt nu uit op € 1,3 mln.
2	Beslispunt	Aan de raden en Staten voor te stellen het jaarrekeningresultaat over 2023 dat is opgebouwd uit € 835.569 behaald vanuit de reguliere bedrijfsvoering en € 334.310 behaald vanuit extra opbrengsten als volgt te bestemmen: Het volledige jaarrekeningresultaat van € 1.169.879 en de vrijval van de Bestemmingsreserve uittreding Weesp uit de GR OFGV van € 160.756 via de Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling aan te wenden voor: a. de incidentele kosten van het ontwikkelplan; b. de incidentele kosten van innovatieprojecten; c. de incidentele kosten van de aanbesteding en implementatie van ICT en VTH systemen.
	Argument	De resterende middelen uit de Bestemmingsreserve uittreding Weesp uit de GR OFGV van € 160.756 kunnen vrijvallen. De afkoopsom van de gemeente Amsterdam is niet geheel aangewend omdat de OFGV weinig frictiekosten van vertrekkend personeel heeft gehad. Medewerkers die werkzaamheden voor Weesp uitvoerden, doen dat nu voor de andere deelnemers.

	Argument a.	Op 27 maart 2024 stelde uw bestuur het ontwikkelplan OFGV vast. In het ontwikkelplan zijn de verbeterpunten opgenomen die voortkomen uit het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel, de visitaties en de vraag van het bestuur om te streven naar een toekomstbestendige organisatie. Door het jaarrekeningresultaat hiervoor aan te wenden, is geen claim richting de deelnemers nodig voor de benodigde incidentele middelen van in totaal € 980.000.
	Argument b.	Naar aanleiding van de bespreking van de Kadernota 2025 stelde uw bestuur voor het jaarlijkse innovatiebudget (€ 400.000) voor de helft door de deelnemers en de andere helft vanuit de bestemmingsreserve te financieren, mits de reserve daarvoor toereikend is. Deze financiering is verwerkt in de ontwerpbegroting 2025.
	Argument c.	In de ontwerpbegroting 2025 is de implementatie van opnieuw aanbestede ICT en VTH systemen voorzien. De eenmalige aanbestedings- en implementatiekosten zijn geraamd op € 1 mln. De OFGV wenst de aanbesteding op een later tijdstip te doen dan nu voorzien omdat er eisen aan ICT-systemen worden verwacht uit de IBP-VTH pijlers, tijd nodig is voor Omgevingswet-aanpassingen en het ontwikkelplan voorziet in een aantal data-kwaliteitsverbeteringen die eerst doorgevoerd moet worden. Een latere ingangsdatum van het nieuwe contract helpt om meer de tijd te nemen voor aanbesteding en implementatie. Naast een aantal zaken op orde brengen zoals data, locatiebestand en werkprocessen, geeft dit ook de ruimte om een aantal noodzakelijke ICT-technische onderdelen beter en tijdiger (in) te regelen.
	Kanttekening	Uit het onderstaande verloopoverzicht van de bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling blijkt dat de reserve niet toereikend is voor het gehele bedrag. De algemene reserve van de OFGV dient als achtervang voor deze kosten. Daarnaast onderzoekt de OFGV of het mogelijk is de aanbesteding en implementatie van de VTH systemen met twee jaar uit te stellen.
3	Beslispunt	De raden en Staten met bijgaande brief in staat te stellen zienswijzen in te dienen inzake de resultaatbestemming 2023.
	Argument	Conform artikel 25 lid 6 en 7 van de Gemeenschappelijke Regeling stuurt uw DB een voorstel tot resultaatbestemming aan de raden en Staten. De raden en Staten worden in de gelegenheid gesteld hun zienswijzen in te dienen, waarna het Algemeen Bestuur in haar vergadering van 20 november 2024 de definitieve resultaatbestemming 2023 vaststelt.

Geraamd verloopoverzicht Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling

OMGEVINGSDIENST
FLEVOLAND & GOOI EN VECHTSTREEK

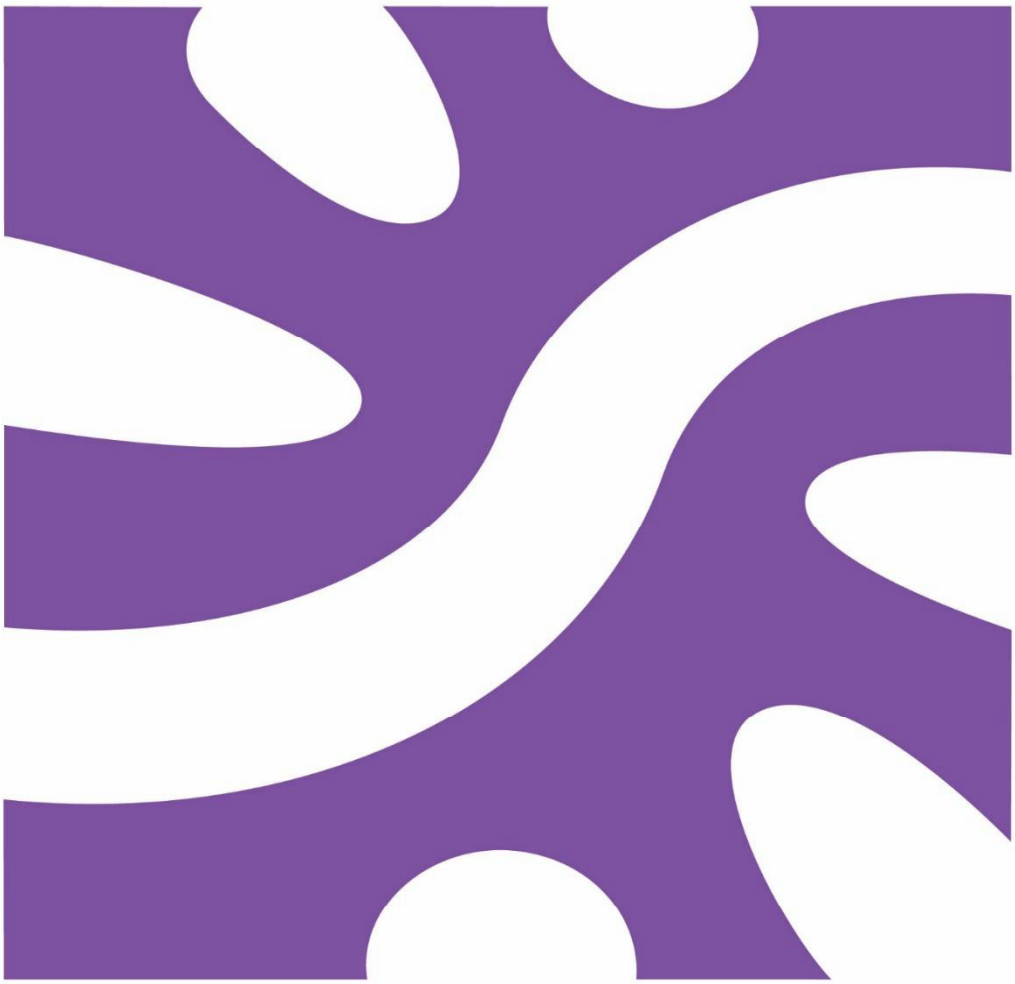
Saldo bestemmingsreserve I&O		
31-12-2023		**€ 1.003.129**
2023 bestemming rekeningresultaat	€ 1.169.879	
2023 vrijval reserve Weesp	€ 160.756	
2024 innovatieprojecten	€ -383.000	
2024 implementatie Omgevingswet	€ -211.374	
2024 ontwikkelplan	€ -350.000	
31-12-2024		**€ 1.389.390**
2025 innovatieprojecten	€ -200.000	
2025 ontwikkelplan	€ -375.000	
2025 implementatie ICT & VTH	€ -1.000.000	
31-12-2025		**-€ 185.610**
2026 innovatieprojecten	€ -200.000	
2026 ontwikkelplan	€ -255.000	
31-12-2026		**-€ 640.610**

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 5 juni 2024 kenmerk
312021004.24.298

ValidSigned door A. Booij RA
op 05-06-2024

OMGEVINGSDIENST
FLEVOLAND & GOOI EN VECHTSTREEK

Jaarstukken 2023

Colofon

Auteur: **Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek**
Botter 14-15
Postbus 2341
8203 AH LELYSTAD
T. 088-6333 000
E. info@ofgv.nl
W. www.ofgv.nl

Opdracht: Jaarstukken OFGV 2023

Versie: Ter agendering AB
Datum: 28 juni 2024

OMGEVINGSDIENST
FLEVOLAND & GOOI EN VECHTSTREEK

Inhoudsopgave

Voorwoord 4
A. Jaarverslag 2023 6
A.1. Programmaverantwoording 2023 milieu en leefomgeving 6
A.1.1 Doelstellingen 6
A.1.2 Activiteiten 7
A.1.4 Algemene dekkingsmiddelen 19
A.1.5 Overzicht overhead 19
A.1.6 Bedrag heffing vennootschapsbelasting 19
A.1.7 Onvoorzien 20
A.2 Paragrafen 21
A.2.1 Lokale heffingen 21
A.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 21
A.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen 29
A.2.4 Financiering 29
A.2.5 Bedrijfsvoering 31
A.2.6 Verbonden partijen 32
A.2.7 Grondbeleid 32
A.2.8 Rechtmatigheid 33
A.2.9 Openbaarheid Woo 34
B. Jaarrekening 2023 35
B.1 Balans 35
B.2 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar 37
B.3 Toelichtingen 39
B.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 39
B.3.2 Toelichting op de balans per 31 december 40
B.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2023 47
B.3.4 WNT 54
B.3.5 Overzicht van incidentele baten en lasten 56
B.3.6 Overzicht per taakveld 56
B.3.7 EMU-saldo 56
B.4 Overige gegevens 57
B.4.1 Bijlage verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen 57
B.4.2 Rechtmatigheidsverklaring van het Dagelijks Bestuur 58
B.4.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 59

OMGEVINGSDIENST
FLEVOLAND & GOOI EN VECHTSTREEK

Voorwoord

Leeswijzer
Voor u liggen de jaarstukken 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). De jaarstukken zijn ingericht volgens het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) en de financiële verordening van de OFGV. Dit betekent dat de opzet van de jaarstukken aansluit op de programmabegroting 2023.

Jaarverslag en jaarrekening
In het jaarverslag wordt door de OFGV integraal verantwoording afgelegd over wat er in 2023 is gedaan, wat er is bereikt (doelen en prestaties) en wat dat heeft gekost. Ook wordt ingegaan op de risico's en het weerstandsvermogen. De jaarrekening bevat de balans, het overzicht baten en lasten en de toelichtingen.

Taakuitvoering
In 2023 heeft de OFGV bijgedragen aan het beschermen van de fysieke leefomgeving. De aantallen verleende vergunningen, behandelde meldingen, uitgevoerde controles en verstrekte adviezen zijn in dit jaarverslag genoemd. Onder het kopje doelstellingen is benoemd hoe de werkzaamheden van de OFGV bijdragen aan uw doelstellingen op het gebied van de fysieke leefomgeving, zoals het verbeteren van de bodemkwaliteit en het voorkomen van milieu- en gezondheidsschade.

Opvallend is dat de OFGV in de laatste drie maanden van 2023 nog 23 vergunningaanvragen en 81 meldingen Activiteitenbesluit heeft ontvangen. Deze worden nog onder het oude recht in plaats van onder de Omgevingswet, dus zonder leges, afgehandeld in 2024.

Het naleefgedrag bij milieucontroles blijft hoog, gemiddeld heeft 82% van de bedrijven de zaken op orde waardoor daar geen hercontrole nodig is. We hebben als OFGV zicht op de branches waarbij het naleefpercentage onder of boven het gemiddelde ligt en dat is interessante informatie voor een risicogerichte aanpak. Het betekent voor ons ook dat het structureel toezicht houden en uniform optreden effect heeft.

Door ervaringen met en registraties van de aard van de overtredingen in de diverse branches te gebruiken, kan risicogestuurd en informatiegestuurd toezicht effectiever plaatsvinden. De OFGV voert administratieve controles en themacontroles uit op die milieubelastende activiteiten waarbij het risico voor de leefomgeving het grootst is en/of waarbij vaak overtredingen worden geconstateerd. Zo worden de branches tankstations, industrie en afval volgens het VTH-uitvoeringskader vaak gecontroleerd. In nagenoeg elke branche is een veel voorkomende overtreding dat de stookinstallatie niet tijdig is gekeurd. Het periodiek keuren van de stookinstallatie en (gas)leidingen voorkomt brand- en explosiegevaar en beperkt de kans op emissies van schadelijke gassen. In 2023 heeft de OFGV bedrijven aangeschreven die volgens verschillende databases een niet-gekeurde stookinstallatie hadden. Dit is een efficiënte manier van toezichthouden.

Om illegale asbestsaneringen op te sporen is vanuit verschillende bronnen informatie verzameld waar asbest wordt verwijderd. In 2023 heeft de OFGV (naast de reguliere asbestcontroles) 40 adressen gecontroleerd waarvandaan asbest is vervoerd. In 60% van de gevallen was deze asbestsanering niet juist geïnventariseerd en gesaneerd. De OFGV heeft veelal strafrechtelijk opgetreden tegen de saneerder of eigenaar van het pand.

Bedrijfsvoering
In overeenstemming met de uitkomsten van het onderzoek naar plaatsonafhankelijk werken heeft de OFGV in 2023 Arbo technische thuiswerkmiddelen verstrekt aan de medewerkers. Ook is het huurcontract getekend met de provincie Flevoland waarbij de OFGV van vier naar twee verdiepingen is teruggegaan. Het OFGV-kantoor is verbouwd tot een locatie waarin alle wensen zijn verwerkt, waaronder ruimte voor verbinden en ontmoeten, voldoende werkplekken voor medewerkers die niet kunnen of willen thuiswerken en mogelijkheden voor hybride overleggen.

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is een norm voor informatiebeveiliging binnen de overheid. De OFGV heeft als doel in 2024 volledig te voldoen aan de BIO. In 2023 heeft de OFGV een zelfevaluatie uitgevoerd, het projectplan hiervoor opgesteld en is de OFGV begonnen aan de realisatie daarvan.

Conclusie
Het OFGV-bestuur constateert dat 2023 een goed jaar is geweest voor de OFGV. We sluiten ook dit jaar af met een positief rekeningresultaat, maar dat betekent dat we niet alles voor de deelnemers hebben gedaan wat we hadden kunnen doen. Het geeft het OFGV-bestuur in ieder geval wel het vertrouwen dat we klaar zijn voor de verwachte versterking van het VTH-stelsel, de Omgevingswet en alle andere ontwikkelingen die ongetwijfeld onze kant op komen.

Lelystad, 28 juni 2024

De Voorzitter | De Secretaris

A. Jaarverslag 2023

A.1. Programmaverantwoording 2023 milieu en leefomgeving

A.1.1 Doelstellingen

Vergunningverlening
De OFGV verleent vergunningen en beoordeelt meldingen binnen de wettelijk gestelde termijnen.

- In 2023 heeft de OFGV 98% van de producten met een wettelijke termijn binnen die termijn afgerond; er zijn 1.988 producten binnen de termijn en 45 producten buiten de termijn afgerond.
- Bij 23 vergunningen, maatwerkvoorschriften en M.e.r.-beoordelingsbesluiten zijn aanvullende gegevens opgevraagd en is de overschrijding van de termijn afgestemd met de aanvrager.
- 21 asbestmeldingen en één bodemmelding zijn enkele dagen te laat beantwoord. De termijn voor deze meldingen is vijf werkdagen.

Door het voeren van vooroverleg, het actueel houden van vergunningen en het behandelen van meldingen heeft de OFGV aan aanvragers duidelijk gemaakt aan welke milieuregels zij zich moeten houden. Hiermee heeft de OFGV bijgedragen aan een schone, veilige en gezonde leefomgeving.

Expertise
De OFGV verstrekt adequaat en kwalitatief advies aan de deelnemers over het ontwikkelen, inrichten en beheren van een duurzame fysieke leefomgeving. In 2023 zijn meer adviezen verstrekt aan de deelnemers dan in de prognose was opgenomen. Het betreffen onder andere adviezen over bodem en PFAS, het uitvoeren van een milieutoets bij bouwaanvragen, geluidsadviezen en adviezen over bestemmingsplannen. De adviezen zijn naar tevredenheid van de deelnemers verstrekt.

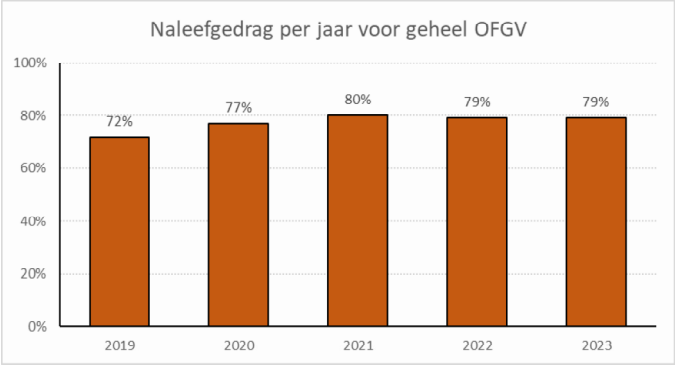
In 2023 heeft de OFGV plannen en evaluatieverslagen van bodemsaneringen beoordeeld. De (grondwater)saneringen van diverse spoedlocaties zijn in 2023 afgerond. Hiermee heeft de OFGV bijgedragen aan het verbeteren van de bodemkwaliteit en het beperken van illegale en schadelijke handelingen.

De OFGV heeft zich in 2023 finaal voorbereid op het werken met de Omgevingswet. Er liggen samenwerkingsafspraken die in beide regio's zijn gemaakt, de technische verbindingen via het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de samenwerkingsfunctionaliteit zijn getest en de OFGV heeft samen met de deelnemers geoefend. Daarnaast is de Regionale Uitvoerings- en Handhavingsstrategie door de deelnemers vastgesteld. Hiermee heeft de OFGV bijgedragen aan de kwaliteit en effectiviteit van de samenwerking en de uitvoeringstaken.

Via de regeling Versterkte Uitvoering Energiebesparing zijn 166 bedrijven in de periode 2022-2023 gestimuleerd om energiebesparende maatregelen toe te passen. De specifieke uitkering Energiebesparing van het Rijk is aangewend om regulier toezicht en handhaving van de

energiebesparingsplicht, informatieplicht en onderzoeksplicht bij bedrijven te bevorderen. Voor alle gemeenten zijn bedrijvenlijsten opgesteld om de bedrijven in beeld te krijgen die aan de genoemde plichten moeten voldoen. Energiebesparing levert een positieve bijdrage aan het beperken van de klimaatverandering.

Toezicht en Handhaving
De inzet van de OFGV is gericht op een zodanige naleving van wet- en regelgeving, dat de kwaliteit van de leefomgeving (veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid) wordt bevorderd. In 2023 zijn 1.731 initiële milieucontroles en 729 themacontroles afgerond. Samen is dit 97% van de jaaropdracht. In 2023 zijn minder hercontroles nodig gebleken dan in de raming was opgenomen als gevolg van een hoog naleefpercentage. Ingediende milieuklachten zijn binnen de afgesproken termijnen afgehandeld.

Bij de milieucontroles is het beeld dat de meeste bedrijven in 2023 hebben voldaan aan wet- en regelgeving. Het naleefpercentage voor bedrijven onder het bevoegd gezag van de deelnemers is met 79% gelijk aan 2022. Dit betekent dat bij 79% van de bedrijven bij de eerste milieucontrole geen overtredingen zijn geconstateerd. Hoe meer bedrijven zich houden aan de milieuregels, hoe minder vervuiling en schade wordt veroorzaakt. De OFGV heeft door hercontroles en handhaving bereikt dat de milieuovertredingen ongedaan zijn gemaakt.

De OFGV heeft in 2023 voor alle gemeenten asbestcontroles uitgevoerd. Door het behandelen van meldingen en het uitvoeren van toezicht en handhaving heeft de OFGV bijgedragen aan het voorkomen van milieu- en gezondheidsschade als gevolg van asbest.

De toezichthouders van de OFGV hebben diverse controles uitgevoerd in Flevoland om toezicht te houden op natuur, bodem, grondwater en ontgrondingen. Door toezicht en handhaving heeft zo min mogelijk verstoring en vervuiling van de watervoerende pakketten, de bodem en de natuur plaatsgevonden.

A.1.2 Activiteiten

A.1.2.1 Vergunningverlening en expertise

Milieuvergunningen
In 2023 is het aantal verleende milieuvergunningen gedaald naar 75 ten opzichte van 77 in 2022. Voor het grootste deel waren dit milieu neutrale veranderingsvergunningen. Bedrijven zijn terughoudend om wijzigingen door te voeren in hun bedrijfsvoering die mogelijk kunnen leiden tot meer stikstofuitstoot. Opvallend is dat in de laatste drie maanden van 2023 nog 23 vergunningaanvragen zijn ontvangen. Wellicht hebben bedrijven besloten om toch nog onder de oude wetgeving vergunningaanvragen in te dienen in plaats van onder de Omgevingswet

in 2024. De ontvangen aanvragen worden volgens de Wabo-wetgeving behandeld en zijn niet legesplichtig. De OFGV heeft meer nadruk gelegd op het voeren van vooroverleg met bedrijven alvorens zij een vergunningaanvraag indienen. Er zijn in 2023 73 vooroverleggen gevoerd.

Een vergunning dient voorschriften te bevatten die de fysieke leefomgeving voldoende beschermen en die controleerbaar en handhaafbaar zijn. Daarom heeft de OFGV enkele vergunningen geactualiseerd. Actualisatie is verplicht bij wetswijzigingen en bij ontwikkelingen op het gebied van de technische mogelijkheden tot bescherming van het milieu (BBT, best beschikbare technieken). Op 31-12-2023 moeten in ieder geval nog negen vergunningen worden aangepast op de meest recente wet- en regelgeving en worden vier vergunningen daarop nog getoetst.

- Drie vergunningen van veehouderijen voldoen niet aan de emissienormen voor de huisvesting van dieren. Hiervan is één vergunning in procedure en wordt één vergunning ingetrokken. De derde veehouderij is gevraagd een revisievergunningaanvraag in te dienen.
- Zes vergunningen van afvalbedrijven moeten nog geactualiseerd worden op de best beschikbare technieken voor afvalbehandeling. Hiervan zijn twee vergunningen in procedure en heeft één bedrijf bezwaar aangetekend tegen de actualisatie. De andere vier bedrijven is gevraagd een revisievergunningaanvraag in te dienen. Daarnaast wordt één vergunning nog getoetst of deze voldoet.
- Één vergunning is niet actueel voor de best beschikbare technieken voor oppervlaktebehandeling met organische oplosmiddelen. De actualisatie is afgebroken omdat het bedrijf failliet is gegaan.
- Drie vergunningen worden getoetst aan de best beschikbare technieken voor voedingsmiddelen.

Daarnaast kan het bevoegd gezag ervoor kiezen bepaalde vergunningen te actualiseren, bijvoorbeeld als vanuit toezicht wordt aangegeven dat een vergunning geen actuele voorschriften meer bevat en de activiteit daardoor een risico vormt voor de fysieke leefomgeving of als de vergunning slecht handhaafbaar is. Het bedrijf wordt dan verzocht om bij een verandering direct een revisievergunning aan te vragen. Op 31-12-2023 ging het om negen vergunningen waarvan er vier in procedure zijn.

Meldingen Activiteitenbesluit
Het totaal aantal meldingen Activiteitenbesluit daalde van 442 in 2022 naar 402 in 2023. Dit aantal meldingen is lager dan in de prognoses in de uitvoeringsprogramma's was opgenomen. Opvallend is dat in de laatste drie maanden van 2023 nog 81 meldingen Activiteitenbesluit zijn ontvangen. Wellicht hebben bedrijven besloten om toch nog onder de oude wetgeving de meldingen in te dienen in plaats van onder de Omgevingswet in 2024.

Asbest
De OFGV voerde in 2023 voor alle gemeenten met uitzondering van Blaricum, Laren, Huizen en Wijdemeren de advisering over en afhandeling van asbestsloopmeldingen uit. Het aantal meldingen steeg flink van 1.213 in 2022 naar 1.545 in 2023.

Gesloten bodemenergiesystemen (GBES)

In 2023 zijn meer meldingen voor de aanleg van gesloten bodemenergiesystemen behandeld dan in de prognose was opgenomen. Deze stijging kan verklaard worden door de hoge energie- en gasprijzen waardoor huizenbezitters sneller overwegen om van gas af te gaan. Daarnaast is een mogelijke verklaring het verplicht gasloos bouwen van nieuwbouwwoningen.

De OFGV heeft gesignaleerd dat steeds omvangrijkere en complexere GBES worden aangelegd die een teleurstellende opbrengst blijken te hebben. Daarom heeft de OFGV de deelnemers geadviseerd om bodemenergiebeleid op te stellen waarin een minimale opbrengst voor GBES wordt vastgelegd. Dit geeft de OFGV een weigeringsgrond voor aanvragen waarbij de ondergrond niet doelmatig ingezet wordt. De gemeente Almere heeft in 2023 in de stadskern een interferentiegebied vast laten stellen waar GBES een relatief hoog minimaal rendement moeten behalen. De gemeente Urk is bezig met beleidsontwikkeling hierover.

Omgevingsveiligheid
De OFGV is in 2023 samen met de gemeenten gestart met de activiteiten die nodig zijn voor de overgang van het risicoregister gevaarlijke stoffen (RRGS) naar het register externe veiligheid (REV). Het REV moet vóór 1-1-2025 gereed zijn. Ten opzichte van het RRGS worden aan het REV 'kleine' milieubelastende activiteiten (mba's) toegevoegd zoals kleine propaantanks en gasdrukmeetregeltations. De OFGV volgt hierin de projecten van het Rijk, onder andere met luchtfoto's van de kleine mba's. Aan de mba's die al in het RRGS waren opgenomen, wordt informatie toegevoegd. Dit zijn bijvoorbeeld de leidingen en opstelplaats van grote propaantanks. Daarnaast is in 2023 ervaren dat de energietransitie vernieuwde technologieën met zich meebrengt. De (veiligheids)risico's van bijvoorbeeld grote energie opslagsystemen moeten nog nadrukkelijker in beeld worden gebracht.

Bodemsaneringen
De spoedlocaties bodemsanering moeten vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn beschikt (vergunning gegeven om te saneren) en/of de risico's moeten beheersbaar zijn. Dit is afgesproken in het bodemconvenant voor de bodemsaneringslocaties in Flevoland en Noord-Holland. Begin 2023 waren dat drie locaties in Flevoland en negen locaties in Gooi en Vechtstreek. Dit zijn hoofdzakelijk langlopende grondwatersaneringen. Eind 2023 resteren nog drie locaties in Flevoland en acht locaties in Gooi en Vechtstreek, waarbij opgemerkt wordt dat de risico's voor de meeste locaties in de praktijk al beheerst zijn.

Warme overdracht bodemtaken
De OFGV heeft de gegevens uit het Bodeminformatiesysteem (BIS) gescreend en geactualiseerd. Per locatie is vastgelegd of de locatie op basis van onderzoek, sanering of beschikkingen onder het overgangsrecht valt en daarmee onder de Wet bodembescherming blijft vallen. Voor de situaties die onder het overgangsrecht vallen voert de OFGV de reguliere taken voor de provincies uit. Voor de overige locaties die niet onder het overgangsrecht vallen, heeft warme overdracht van bodeminformatie en -kennis naar de gemeenten plaatsgevonden.

Juridische ondersteuning
In 2023 is, net als in 2022, weinig bestuurlijke handhaving toegepast. Dit komt vooral door het hoge naleefpercentage bij de milieucontroles. Wanneer er wel overtredingen waren geconstateerd, waren deze door de ondernemers vaak voor de hercontrole ongedaan gemaakt.

In totaal is 68 keer een voornemen tot last onder dwangsom verstuurd. Het daadwerkelijk opgelegde aantal dwangsommen bedraagt 46. In 2023 zijn meer complexe juridische procedures afgehandeld dan in de prognose was opgenomen. De OFGV heeft een groot aantal bezwaar- en beroepszaken, handhavingsverzoeken en Woo-verzoeken behandeld. Deze stijgende lijn laat zich al enkele jaren zien.

Energiebesparing bij bedrijven
Nederland staat voor de opgave om 55% minder CO_2 uitstoot te realiseren in 2030. Daarom zijn bedrijven die per jaar meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m^3 gas verbruiken sinds 2019 verplicht hun energieverbruik te rapporteren en energiebesparende maatregelen te treffen.
In de periode 2022-2023 zijn via de Versterkte Uitvoering Energiebesparing 166 bedrijven gestimuleerd energiebesparende maatregelen toe te passen. De OFGV heeft de aanvraag namens de gemeenten verzorgd en heeft de lijsten samengesteld van bedrijven die gecontroleerd zijn. Voor de VUE zal er een losse rapportage volgen zodra alle informatie is verzameld.

Het Rijk heeft de specifieke uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparing 2022-2026 (SPUK THE) beschikbaar gesteld aan Omgevingsdiensten. De SPUK THE heeft tot doel om meerjarig additionele capaciteit en kennis op het gebied van toezicht en handhaving van de energiebesparingsplicht, informatieplicht en onderzoeksplicht bij toezichthoudende instanties op te bouwen. Hiermee moet het uitvoeren van energiebesparende maatregelen bij bedrijven en instellingen die onder deze verplichtingen vallen bevorderd worden. In 2023 heeft de OFGV voor alle gemeenten bedrijvenlijsten opgesteld, waarbij is gefocust op de bedrijven in beeld krijgen waarvan wordt aangenomen dat deze moeten voldoen aan de informatie-, onderzoeks- en energiebesparingsplicht. Dit heeft gezorgd dat er nu meer inzicht is ten behoeve van het uitvoeren van effectieve energiecontroles. Onderdeel van die effectiviteit is het inzetten van handhaving wanneer een bedrijf niet voldoet aan de genoemde plichten.

Omgevingswet
De beoogde inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet is uitgesteld tot 1 januari 2024. De OFGV heeft de extra tijd gebruikt voor de uitloop van projecten, extra oefenen en het testen van het DSO.

Samen met de Flevolandse deelnemers zijn afspraken gemaakt en vastgelegd in de Bestuurlijke Samenwerkingsovereenkomst Omgevingswet. Onder deze samenwerkingsovereenkomst liggen ambtelijk vastgelegde werkafspraken voor omgevingstafels en vergunningen en voor toezicht en handhaving onder de Omgevingswet, die in 2023 regionaal zijn geoefend.

Vanuit het programmamanagersoverleg Omgevingswet Gooi en Vechtstreek zijn in 2023 de werkafspraken Vergunningen en Omgevingstafels onder de Omgevingswet ambtelijk vastgesteld. Er zijn voor Gooi en Vechtstreek vanuit dit overleg nog geen werkafspraken vastgesteld voor Toezicht en Handhaving onder de Omgevingswet.

De verwachting en bedoeling van de wet is dat omgevingsdiensten betrokken worden bij het opstellen van omgevingsplannen. Met gegevens uit de praktijk en gebiedskennis heeft de OFGV

belangrijke informatie om uitvoerbaar beleid op te stellen. De OFGV is in 2023 gevraagd te adviseren over de bruidsschatregels. Binnen de OFGV zijn enkele medewerkers aangewezen die dergelijke integrale adviestrajecten begeleiden.

In de omgevingswetweken van 21 november tot en met 5 december 2023 heeft de OFGV alle kennis en het oefenen van het DSO nogmaals met de medewerkers doorgenomen. De OFGV-medewerkers bezitten de kennis en kunde om de Omgevingswet uit te voeren.

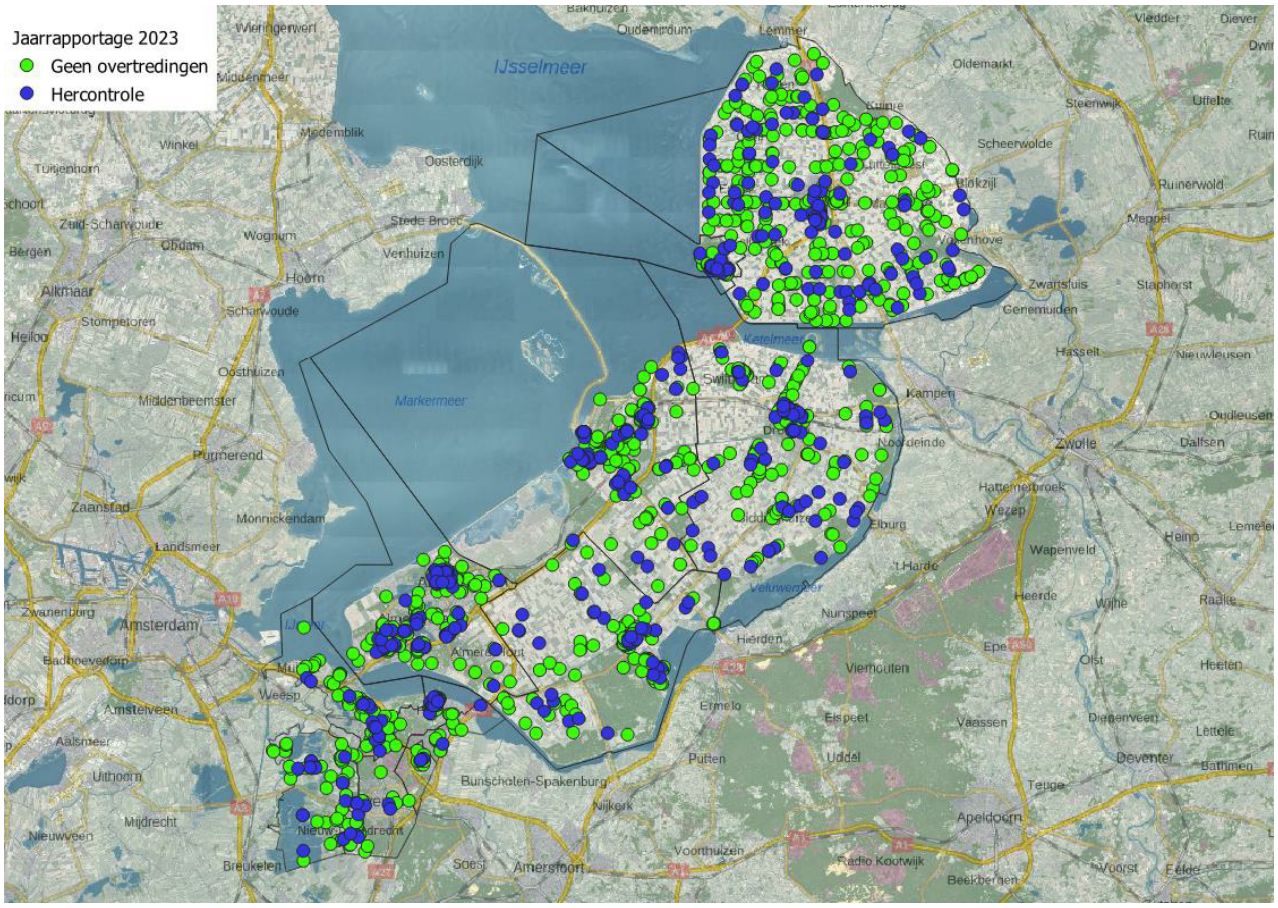
Opleidingen
Met ingang van 2023 worden de opleiding Circulaire Economie en diverse opleidingen op het gebied van de energietransitie aangeboden. Daarnaast is veel aandacht uitgegaan naar het opfrissen van de kennis over de Omgevingswet.

Regionale samenwerking
Het voeren van het secretariaat van het Ambtelijke en Bestuurlijk Omgevingsoverleg (AOO en BOO) is een taak die door de Flevolandse deelnemers bij de OFGV is belegd. Aan het AOO nemen de 14 OFGV deelnemers, de politie, Rijkswaterstaat, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, Waterschap Zuiderzeeland, justitie en de veiligheidsregio deel. Aan het BOO nemen de Noord-Hollandse deelnemers niet deel, dit overleg bestaat alleen voor Flevoland. De overleggen worden veelal gebruikt om kennis en ervaringen uit te wisselen. In 2023 heeft tweemaal een AOO plaatsgevonden. Hierin is voornamelijk de voorbereiding op de Omgevingswet besproken. In 2023 heeft geen BOO plaatsgevonden.

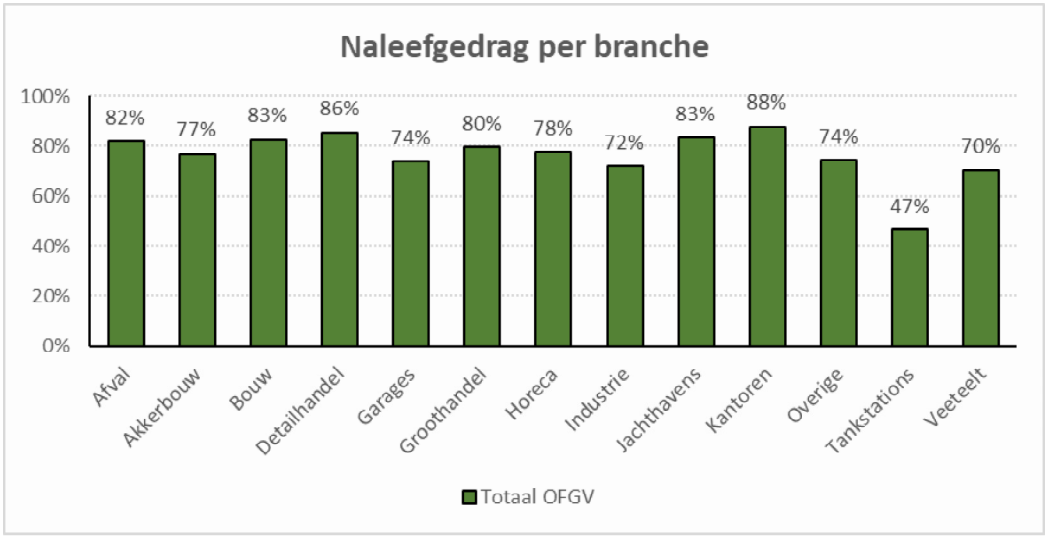
In het verleden werd door de OFGV jaarlijks een handhavingsestafette georganiseerd. Gedurende deze week werden een aantal projecten gezamenlijk uitgevoerd. In de praktijk bleek deze methoude niet werkbaar omdat verschillende netwerkpartners een week lang overal tegelijk moesten aanhaken en hiervoor onvoldoende capaciteit hadden. In 2023 is geëxperimenteerd door deze gezamenlijke controles over het jaar te verspreiden. Deze integrale controles kunnen door iedere deelnemer worden georganiseerd. De OFGV heeft deelgenomen aan deze integrale controles en heeft een aantal controles zelf georganiseerd. In iedere gemeente en provincie heeft ten minste één integrale controle plaatsgevonden. Deze controles waren vaak gericht op bepaalde thema's zoals ondermijning, afval, natuur, horeca en de branche garages.

A.1.2.2 Toezicht en handhaving

Milieucontroles
In 2023 heeft de OFGV 1.731 initiële milieucontroles uitgevoerd. Daarnaast zijn 729 themacontroles uitgevoerd. Er zijn in 2023 511 hercontroles en 31 dwangsomcontroles uitgevoerd. Op de kaart op de volgende bladzijde zijn de afgeronde controles in 2023 weergegeven.

Het gemiddelde naleefpercentage van de in 2023 gecontroleerde bedrijven bedraagt 79%. In onderstaande grafiek zijn de naleefpercentages per branche weergegeven. De branches met de laagste naleefpercentages zijn Tankstations (47%), Veeteelt (70%), Industrie (72%) en Garages (74%).

De branches Tankstations en Industrie worden in overeenstemming met het risicoprofiel in de RUHS vaak gecontroleerd. Overtredingen bij tankstations betroffen onder andere een afgekeurd maar niet gerepareerd dampretoursysteem, ontbrekende registraties van periodiek onderhoud en onjuiste financiële zekerheden voor de aansprakelijkheid van bodemverontreinigingen bij ondergrondse brandstoftanks. Overtredingen bij industriële bedrijven betroffen onder andere de keuring van stookinstallaties, de lekdichtheid van tankinstallaties en de onjuiste opslag van gevaarlijke stoffen.

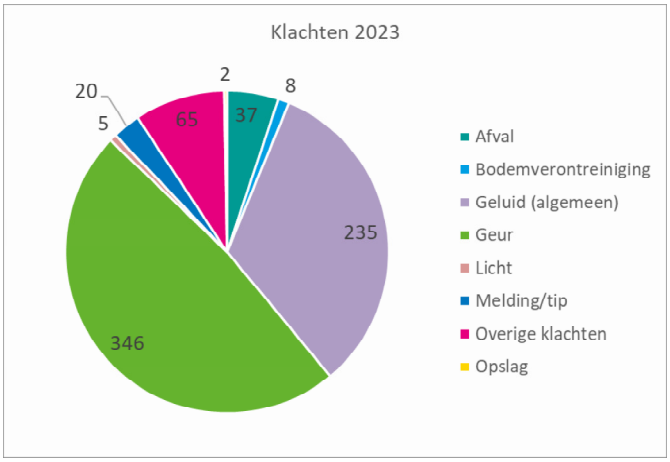
Bij veehouderijen valt op dat wanneer er overtredingen zijn, dit er direct ook meerdere zijn per bedrijf. De overtredingen betroffen onder andere de keuringen van dieselopslagtanks, ammoniakkoelinstallaties en stookinstallaties, een onjuiste opslag van reinigingsmiddelen en het niet aanvragen van een vergunning voor het houden van dieren en de aanleg van een mestbassin.

Bij de branche Garages zijn diverse ondermijningscontroles uitgevoerd. De focus van de OFGV lag tijdens deze controles op de afvoer van afvalstoffen zoals afgewerkte olie. Bij de bedrijven waar nog oude afvalstoffen aanwezig waren en de bedrijven niet konden aantonen waarnaartoe en hoe zij hun afvalstoffen afvoerden, heeft de OFGV een hersteltermijn opgelegd. Na hercontrole zijn de overtredingen niet meer aangetroffen.

Risicogestuurd toezicht
Door ervaringen met en registraties van de aard van de overtredingen in de diverse branches te gebruiken, kan risicogestuurd en informatiegestuurd toezicht effectiever plaatsvinden. De OFGV voert administratieve controles en themacontroles uit op milieubelastende activiteiten waarbij het risico voor de leefomgeving het grootst is en/of waarbij vaak overtredingen worden geconstateerd.

In nagenoeg elke branche is een veel voorkomende overtreding dat de stookinstallatie niet tijdig is gekeurd. Het periodiek keuren van de stookinstallatie en (gas)leidingen voorkomt brand- en explosiegevaar en beperkt de kans op emissies van schadelijke gassen. In 2023 heeft de OFGV bedrijven aangeschreven die volgens verschillende databases een niet-gekeurde stookinstallatie hadden. Dit is een efficiënte manier van toezichthouden.

Klachten
De OFGV heeft in 2023 744 milieuklachten afgehandeld, een daling ten opzichte van 2022 toen 989 milieuklachten zijn afgehandeld. Het merendeel van de klachten had betrekking op geur en geluid. In de categorie "overige klachten" vallen onder andere klachten over stof en rook en gecombineerde klachten zoals geur én geluid.

De meeste geluidklachten hadden betrekking op koel-en stookinstallaties en overlast van horecabedrijven. Waar mogelijk heeft de

OFGV extra geluidscontroles uitgevoerd en bedrijven aangesproken op de veroorzaakte geluidsoverlast. Naar aanleiding van deze acties zijn de klachten in nagenoeg alle gevallen afgenomen.

De meeste geurklachten hadden betrekking op afvalbedrijven. De meeste afvalbedrijven voldeden in 2023 aan de geurnormen in de omgevingsvergunningen. Dat neemt niet weg dat omwonenden klaagden over de geur afkomstig van afvalbedrijven. Het betrof in de meeste gevallen dezelfde afvalbedrijven waar in 2022 ook de meeste klachten over binnenkwamen. De OFGV heeft in 2023 bij een afvalbedrijf in Lelystad een dwangsom opgelegd om geuroverlast te beperken. Over dit bedrijf zijn daarna significant minder geurklachten binnengekomen dan in voorgaande jaren. De OFGV blijft in gesprek met de provincie Flevoland als bevoegd gezag en de omwonenden.

Asbest
In 2023 heeft de OFGV 1.088 administratieve en 614 fysieke asbestcontroles uitgevoerd. Daarbij zijn verschillende saneringen stilgelegd. De asbestsloop was niet gemeld, er was geen asbestinventarisatie uitgevoerd en/of het asbest werd niet door een gecertificeerde saneerder verwijderd en afgevoerd. Diverse bouwbedrijven en eigenaren hebben hiervoor bestuurlijke boetes gekregen en zijn verplicht gesteld op de juiste wijze te saneren en af te voeren.

Om illegale asbestsaneringen op te sporen is vanuit verschillende bronnen informatie verzameld waar asbest wordt verwijderd. In 2023 heeft de OFGV 40 adressen gecontroleerd waarvandaan asbest is vervoerd. In 60% van de gevallen was deze asbestsanering niet juist geïnventariseerd en gesaneerd. De OFGV heeft veelal strafrechtelijk opgetreden tegen de saneerder of eigenaar van het pand.

De OFGV heeft in 2023 vijf tussenopslagen van asbestsaneerders bezocht. Het melden van het transport van asbest van saneringslocatie naar tussenopslag bleek regelmatig onvoldoende. Na goede advisering en bestuursrechtelijke aanschrijving is dit door de tussenopslagen goed opgepakt.

Bodem
De OFGV voert fysieke controles uit op de naleving van wet- en regelgeving bij bodemsaneringen en toepassing van grond en bouwstoffen. Bodem is een van de risicovolle thema's volgend uit de landelijke dreigingsbeelden voor milieucriminaliteit. De OFGV is gestart met een methode van toezicht die meer aandacht besteedt aan mogelijke locaties waar onregelmatigheden kunnen voorkomen. Bij 74% van de controles zijn overtredingen geconstateerd. Dit betreft vooral het tijdelijk opslaan van partijen grond wat niet wordt gemeld.

Grondwater
Het drinkwater onder Almere en Zeewolde wordt door een kleilaag beschermd tegen vervuiling. Het toezicht in de boringsvrije zone richt zich op zo min mogelijk verstoring van de kleilaag die het drinkwater beschermt. De toezichthouders controleren op het niet trekken, duwen en wrikken van heipalen in de kleilaag, funderingen en heipalen van te verwijderen windmolens afzagen onder het maaiveld, het gebruik van de juiste schone heipalen en het opvullen van sondeergaten in de kleilaag.

Door het intensieve toezicht in de afgelopen jaren merkt de OFGV dat boorbedrijven meer vooraf contact opnemen met de OFGV en in de praktijk minder overtredingen in het veld plegen. De meest voorkomende overtreding was het heien van heipalen door immobilisaat (verontreinigde grond gemengd met cement). Op de plaatsen waar geheid moet worden, moet het immobilisaat weg worden gehaald om zo verontreiniging van het grondwater te voorkomen. De toezichthouders van de OFGV hebben geconstateerd dat het gebruik van immobilisaat toeneemt. Onder de Omgevingswet is er een meldingsplicht voor het gebruik van immobilisaat, evenals voor het verwijderen van heipalen. Onder de in 2023 nog geldende wetgeving was dit er niet. De OFGV heeft bedrijven vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet geïnformeerd over de nieuwe wetgeving van de boringsvrije zone.

Zwemwaterkwaliteit
Als er voor een zwemplek een waarschuwing geldt, wil dat zeggen dat zwemmen op die plek slecht kan zijn voor de gezondheid. Er mag nog steeds gezwommen worden, maar zwemmers wordt aangeraden daarna goed te douchen. De OFGV heeft 18 waarschuwingen afgegeven in 2023. Bij een negatief zwemadvies is zwemmen op die plek slecht voor de gezondheid. Zwemmen wordt iedereen afgeraden. In 2023 heeft de OFGV zes keer een negatief zwemadvies afgegeven. Twee stranden hadden het hele jaar door een negatief zwemadvies, op andere stranden is vier keer een negatief zwemadvies ingesteld vanwege blauwalg.

Natuur
In 2023 heeft de OFGV controles uitgevoerd in de Natura 2000 gebieden in Flevoland. In de zomerperiode heeft de OFGV onder andere recreanten met motorboten in de gesloten gebieden aangetroffen en kanoërs en suppers die zich niet bewust waren van het betreden van verboden gebieden. De OFGV probeert zoveel mogelijk voorlichting te geven omdat men zich vaak niet bewust is van de verstoring die dit teweeg brengt. Daarnaast zijn illegale activiteiten zoals kampvuren stilgelegd.

Kitesurfen
Gelet op het toekomstbeeld kitesurfen IJsselmeergebied is in 2023 nadrukkelijk de focus gelegd op illegaal kitesurfen op het IJsselmeer en Markermeer. Voornamelijk in het broedseizoen heeft de OFGV extra aandacht besteed aan kitesurfers in het gehele IJsselmeergebied. Er zijn een aantal overtredingen geconstateerd. Diverse malen is een kitesurfer geverbaliseerd in verboden gebied.

De OFGV werkt hierin samen met de Nederlandse kitesurfvereniging (NKV) om bewustwording te vergroten. De NKV gaf voorlichtingscampagnes om kitesurfers bewust te maken van de regels en risico's die gepaard gaan met de sport. Dit kan helpen om ongepaste gedragingen te verminderen en ervoor zorgen dat kitesurfers zich verantwoordelijk en respectvol gedragen ten opzichte van het milieu en andere gebruikers van het gebied.

Buitengebied
De OFGV heeft in 2023 toezicht uitgevoerd in het buitengebied van Flevoland, hierbij is samengewerkt met ketenpartners zoals de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA, o.a. voor toezicht op visserij), natuurbeheerders zoals Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en het Flevolandschap, gemeenten, Waterschap Zuiderzeeland, sportvisserij Nederland,

etcetera. In 2023 is in samenwerking met de ketenpartners het handhavingsplan Buitengebied 2023-2028 opgesteld. In dit plan is een risicomodule opgenomen. Naar aanleiding hiervan heeft de OFGV in 2023 het toezicht in Flevoland gecoördineerd. In totaal is iedere maand een grootschalige integrale controle uitgevoerd op verschillende risico's. Daarnaast zijn er diverse projecten gestart zoals 'meer grip op afvaldump'. In dit project is met behulp van data een hotspot naar voren gekomen waar, in overeenstemming met de Officier van Justitie, een camera is opgehangen. Dit resulteerde in zestien overtredingen met betrekking tot het dumpen van afval in vier weken tijd. Elf van de zestien overtreders konden worden achterhaald en hebben een proces-verbaal ontvangen.

Ook is in 2023 opgetreden tegen het verbranden van (bedrijfs)afval in het buitengebied. Hierop zijn meerdere processen-verbalen uitgeschreven. Op een dijklichaam is een lekkende jerrycan met een chemisch middel aangetroffen. Deze jerrycan is verwijderd door een gespecialiseerd bedrijf voor het vervoeren van chemisch afval. Van de substanties zijn monsters genomen waarvan de uitslag onbekend is. Mogelijk betrof het hier synthetisch drugsafval.

Net als in eerdere jaren heeft de OFGV meerdere illegale hennepplantages aangetroffen in het buitengebied. De plantages zijn gemeld aan de politie voor nader onderzoek en het ruimen van deze plantages.

Er zijn verspreid over het jaar tijdens surveillancediensten kadavers van dieren aangetroffen op dijklichamen, weilanden en bosgebieden. Eind 2023 ging het veel om schapen met blauwtong die langer dan 24 uur dood in weiland lagen. Deze zaken zijn in samenwerking met de NVWA opgepakt. In een aantal gevallen bleek het te gaan om verwaarlozing van dieren.

Stikstof
De OFGV heeft in 2023 een lijst samengesteld met locaties in Flevoland waar vermoedelijk stikstofrelevante activiteiten plaatsvinden. Na gevelbezoeken en een omgevingsanalyse is de lijst aangevuld tot in totaal 58 vergunningplichtige locaties. Hiervan zijn in 2023 acht vergunningen gecontroleerd, daarbij zijn geen overtredingen geconstateerd. Naast de vergunningplichtige locaties zijn er 309 locaties waarvan de juridische status met betrekking tot stikstof onduidelijk is. Deze vermoedelijk stikstofrelevante locaties worden bezocht om de juridische situatie te verhelderen.

A.1.3 Baten en lasten programma Milieu en Leefomgeving

Overzicht baten en lasten 2023	Baten	Lasten	Saldo
Programma Milieu en Leefomgeving	17.231.898	10.759.195	6.472.704
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Overhead	-	5.750.584	-5.750.584
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Onvoorzien	-	5.341	-5.341
Saldo van baten en lasten	**17.231.898**	**16.515.120**	**716.779**
Onttrekkingen reserves	453.100	-	453.100
Toevoegingen reserves	-	-	-
Resultaat	**17.684.998**	**16.515.120**	**1.169.879**

De baten zijn in 2023 € 334.310 hoger dan geraamd. Er zijn meer meerwerkopdrachten voor de deelnemende partijen uitgevoerd dan verwacht. Daarnaast heeft de OFGV opleidingen verzorgd voor de eigen medewerkers en voor medewerkers van andere overheden. Ook zijn er positieve afwikkelingsverschillen uit vorige jaren en hogere rentebaten. De partnerbijdrage van de gemeente Weesp is gedekt door een onttrekking aan de reserve Weesp uittreding uit de GR OFGV.

De lasten zijn in 2023 € 835.569 lager dan geraamd. Dit resultaat is de som van restanten op de budgetten salarissen, flexibele schil, algemene personeelskosten, opleidingskosten, afschrijvingen, informatiemanagement, huur en incidentele lasten.

In de onderstaande tabel zijn bij de baten en lasten ook de voorschotbedragen van overheden opgenomen. Dit zijn de bijdragen van deelnemende partijen voor directe productiekosten en meerjarige meerwerkopdrachten en subsidies van het Rijk voor het interbestuurlijk programma en energiebesparing. De verschillen tussen realisatie en begroting aan zowel de baten- als de lastenkant hebben geen effect op het resultaat.

	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
Totaal baten	€ 17.231.898	€ 17.060.487	€ 14.515.146	€ 171.411	€ 15.863.137
Totaal lasten exclusief overhead en onvoorzien	€ 10.759.195	€ 11.874.572	€ 10.469.741	€ -1.115.377	€ 10.316.073
Totaal overhead	€ 5.750.584	€ 5.991.703	€ 4.843.282	€ -241.119	€ 4.634.255
Totaal onvoorzien	€ 5.341	€ 56.827	€ 56.827	€ -51.486	€ -
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**€ 716.779**	**€ -862.614**	**€ -854.704**	**€ 1.579.393**	**€ 912.809**
Onttrekkingen reserves	€ 453.100	€ 862.614	€ 854.704	€ -409.514	€ 480.570
Toevoegingen reserves	€ -	€ -	€ -		€ 469.489
Cumulatief resultaat	**€ 1.169.879**	**€ -0**	**€ -0**	**€ 1.169.879**	**€ 923.890**

In de volgende tabellen is een beknopte verschillenanalyse van baten en lasten weergegeven. Daarin zijn opgenomen de verschillen op de reguliere en incidentele baten en lasten, directe productiekosten, subsidies en reserves.

Verschillenanalyse baten	2023	Korte toelichting
Hogere omzet opleidingscentrum	134.183	De ODNL Academie heeft meer opleidingen verzorgd voor andere omgevingsdiensten dan geraamd.
Hogere overige inkomsten	200.127	De OFGV heeft meer inkomsten dan geraamd behaald met meerwerkopdrachten, rentebaten en afwikkelingsverschillen.
Totaal	**€ 334.310**	**Verschil ten opzichte van de begroting**

Verschillenanalyse lasten	2023	Korte toelichting
Lagere salarissen	128.635	De interne uren van personeel zijn gedekt door de subsidies SPUK IBP en SPUK THE en innovatieprojecten.
Lagere flexibele schil personeel	282.525	De inhuurcontracten zijn voorzichtigheidshalve ruim begroot terwijl aan het eind van het jaar niet alle uren gemaakt waren.
Lagere algemene personeelskosten	94.889	De verbindende bijeenkomsten van personeel zijn in 2023 zoveel mogelijk in het vernieuwde pand georganiseerd. Daardoor zijn de kosten voor externe bijeenkomsten en bijbehorende belastingheffing voor de werkkostenregeling lager uitgevallen.
Lagere opleidingskosten	152.093	De cursussen en opleidingen zijn in 2023 kostenefficiënt georganiseerd door de ODNL Academie.
Lagere afschrijvingen	50.631	In 2023 is minder geïnvesteerd in ICT hardware dan voorzien, de OFGV heeft langer gebruik gemaakt van de bestaande telefoons, laptops en ipads. De investeringen schuiven door naar 2024.
Lagere kosten informatiemanagement	129.165	De informatiemanagementkosten vallen incidenteel lager uit dan het beschikbaar budget door een zorgvuldige voorbereiding op de Baseline Informatiebeheer Overheden en datagericht werken. Deze kosten schuiven door naar 2024.
Lagere besteding uit de post onvoorzien	51.486	De post onvoorzien is in 2023 slechts beperkt gebruikt voor juridische ondersteuning van het Dagelijks Bestuur.
Hogere incidentele lasten	-223.359	De OFGV bleek voor opleidingen de verplichting te hebben om btw-vrij te factureren. De inkoop btw is onterecht afgetrokken en wordt in overleg met de Belastingdienst over de periode 2019-2023 gecorrigeerd inclusief heffingsrente.
Lagere overige lasten	169.503	Op de overige budgetten resteert een incidenteel overschot met als belangrijkste reden de huurverlaging als gevolg van het teruggaan van vier naar twee verdiepingen en lagere kantoorkosten vanwege plaatsonafhankelijk werken.
Totaal	**€ 835.569**	**Verschil ten opzichte van de begroting**

Verschillenanalyse directe productiekosten	2023	Korte toelichting
Lagere directe productiekosten Flevoland	112.579	Het saldo op de directe productiekosten van Flevoland wordt veroorzaakt door hogere legesopbrengsten, lagere kosten voor beheer grondwatermeetnet en lagere kosten voor groene handhaving.
Lagere directe productiekosten Gooise Meren	13.014	In 2023 zijn geen kosten gemaakt in het kader van dit budget.
Lagere directe productiekosten Noord-Holland	7.838	In 2023 waren de advertentie- en kadasterkosten voor de bodemtaak lager dan het beschikbare budget.
Lagere baten directe productiekosten	-133.431	De niet uitgegeven middelen worden als voorschotbedrag op de balans gezet. De betreffende partner beslist wat er met dit voorschot gebeurt.
Totaal	**€ -**	**Verschil ten opzichte van de begroting**

Verschillenanalyse subsidies	2023	Korte toelichting
Lagere lasten subsidies	8.634	In 2023 zijn minder uren ten laste van de subsidies SPUK IBP en SPUK THE gemaakt dan geraamd. De ontvangen en niet uitgegeven subsidiebedragen worden als voorschotbedrag op de balans gezet.
Lagere inkomsten subsidies	-8.634	
Totaal	**€ -**	**Verschil ten opzichte van de begroting**

Verschillenanalyse reserves	2023	Korte toelichting
Lagere innovatieprojecten	133.732	De uren voor diverse innovatieprojecten zijn lager dan geraamd.
Lagere frictiekosten Weesp	160.755	De OFGV had in 2023 geen frictiekosten als gevolg van de uittreding van Weesp.
Lagere implementatiekosten Omgevingswet	115.027	De opleidingsuren van personeel zijn ten laste van de subsidie SPUK IBP gebracht.
Lagere mutatie reserves	-409.514	Door de lagere uitgaven wordt er minder aan de bestemmingsreserves onttrokken.
Totaal	**€ -**	**Verschil ten opzichte van de begroting**

Een nadere analyse van de verschillen is opgenomen onder B.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2023.

A.1.4 Algemene dekkingsmiddelen

De uitgaven van de OFGV worden gedekt door de bijdragen van 14 deelnemende partijen. In 2023 zijn daarnaast extra inkomsten ontvangen. Het gaat om bijdragen aan de OFGV voor georganiseerde opleidingen, opbrengsten van meerwerkopdrachten voor de deelnemers, afwikkelingsverschillen en rentebaten. Daarnaast hebben in 2023 onttrekkingen aan de bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling voor innovatieve projecten en implementatiekosten van de Omgevingswet plaatsgevonden. Aan de bestemmingsreserve uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV is in 2023 € 76.313 onttrokken voor de begrote bijdrage van de gemeente Weesp. De volledige baten staan in onderstaand schema.

BATEN		Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1	BIJDRAGEN DEELNEMERS	€ 15.329.797	€ 15.463.227	€ 13.974.936	€ -133.430	€ 13.805.553
2	ANDERE BIJDRAGEN	€ 1.922.936	€ 1.597.261	€ 540.210	€ 325.676	€ 2.057.585
3	MUTATIE RESERVES	€ 453.100	€ 862.614	€ 854.704	€ -409.514	€ 950.059
Totaal baten		**€ 17.705.833**	**€ 17.923.101**	**€ 15.369.850**	**€ -217.268**	**€ 16.813.197**

De OFGV kent geen algemene uitkering of overige uitkeringen. De rentebaten van de uitzettingen in 's Rijksschatkist zijn verantwoord onder de andere bijdragen. De OFGV is BTW ondernemer en kent geen BTW Compensatie Fonds. Alle baten en lasten zijn exclusief BTW verantwoord.

A.1.5 Overzicht overhead

De specificatie van de overhead is als volgt:

Specificatie overhead	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
Personele lasten overhead personeel	2.723.679	2.365.365	2.116.382	358.314	1.878.241
Overige personeelskosten	1.643.731	1.930.346	1.017.961	-286.615	1.245.404
Afschrijvingen	172.580	223.211	203.212	-50.631	177.464
Facilitair	605.352	734.855	823.854	-129.503	566.842
ICT	571.196	703.513	653.460	-132.317	739.338
Financiën	34.045	34.413	28.413	-368	26.966
Totaal	**5.750.584**	**5.991.703**	**4.843.282**	**241.119-**	**4.634.255**

Percentage personele overhead	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
Personele lasten overhead personeel	2.723.679	2.365.365	2.116.382		1.878.241
Personele lasten direct personeel	9.282.735	10.073.045	9.024.276		9.395.091
% personele overhead	**22,7%**	**19,0%**	**19,0%**		**16,7%**

Ten opzichte van 2022 en de begroting is de notitie overhead strakker gevolgd bij het bepalen van de personele lasten overhead personeel. Alle leidinggevenden zijn volledig als overhead gerekend, waar dat in 2022 nog 50% overhead en 50% productief was. De personele overhead mag maximaal 24% bedragen. De OFGV blijft hier onder.

A.1.6 Bedrag heffing vennootschapsbelasting

De OFGV heeft met de Belastingdienst afspraken gemaakt over de Vennootschapsbelasting voor overheden (Vpb). Het resultaat hiervan is dat bijna alle taken vrijgesteld zijn van Vpb en dat omgevingsdiensten mogelijkheden hebben om hun "commerciële winst" te beperken.
Alvorens het rekeningresultaat te bepalen, vond een controle plaats op de opbrengsten en kosten van niet-wettelijke taken in het kader van de Vennootschapsbelasting.
De activiteiten die eventueel in aanmerking kunnen komen in 2023 bij de OFGV zijn opleidingen en detacheringsopbrengsten. De inkomsten gegenereerd met het verzorgen van opleidingen voor derden (uitsluitend overheidsorganisaties) bedragen € 864.183. De uitgaven bedragen

€ 673.483 en zijn exclusief de uren van het interne personeel. Het positief verschil tussen kosten en opbrengsten bedraagt € 190.700 en is te beschouwen als een bijdrage ter dekking van de uren van het interne personeel.

In 2023 heeft de OFGV geen winst behaald met de activiteiten die eventueel als "commercieel" kunnen worden aangemerkt. Hierdoor hoeft er geen Vpb aangifte te worden gedaan.

A.1.7 Onvoorzien

De begrotingspost onvoorzien was bedoeld om onvoorziene uitgaven op het gebied van bedrijfsvoering te dekken. In 2023 heeft het Dagelijks Bestuur € 5.341 gebruikt voor ondersteuning bij het werven van de nieuwe directeur. Hierdoor resteert € 51.486.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
5	**ONVOORZIEN**					
5.1	Onvoorzien	€ 5.341	€ 56.827	€ 56.827	€ 51.486	€ -

A.2 Paragrafen

A.2.1 Lokale heffingen

De OFGV is niet bevoegd om lokale belastingen, zoals grondwaterheffing of nazorgheffing op te leggen. Deze bevoegdheid ligt bij de gemeenten en provincies.
De OFGV heeft leges opgelegd voor grondwater- en ontgrondingenvergunningen binnen de provincie Flevoland. Het legestarief is bepaald door de Provinciale Staten van Flevoland. De totale legesopbrengst in 2023 bedroeg € 188.528. Deze is gesaldeerd verwerkt in de directe productiekosten Flevoland.

A.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is enerzijds de relatie tussen de risico's waarvoor geen specifieke maatregelen zijn getroffen en anderzijds de capaciteit van middelen en mogelijkheden (weerstandscapaciteit) die de organisatie heeft om niet begrote kosten op te vangen. Het beleid over het weerstandsvermogen is door het AB vastgesteld met de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement. Het beleid bevat het risicoprofiel van de OFGV, het doel en de hoogte van de Algemene Reserve en overig weerstandsvermogen en de methode voor het kwantificeren van risico's. In 2019 is het beleid voor het laatst geactualiseerd.

Risicobeleid

Risicoprofiel

Het risicoprofiel bestaat uit de hoeveelheid risico's die een organisatie kan of wenst te accepteren. Bij de actualisatie van de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement in november 2019 heeft het AB besloten om de variabele ratio (norm) tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit te hanteren met een bandbreedte van 0,8 tot 1,2. Variabele ratio leidt tot minder schommelingen in de mutatie van de reserves. De gekwantificeerde risico's mogen samen niet hoger zijn dan de beschikbare middelen in de weerstandscapaciteit. Bij de daling van een feitelijk ratio onder 0,8 wordt tijdig gekeken naar mogelijkheden om weer richting de bandbreedte te komen.

Weerstandsvermogen

Tot de weerstandscapaciteit worden de volgende bestanddelen gerekend:

Bestanddeel	Incidentele Weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene Reserve	X	
Bestemmingsreserves (voor zover niet bestemd)	X	
Onvoorzien		X
Begrotingsruimte		X
Stille reserves	X	
Kostenreductie (bezuinigingen)	X	

De Algemene Reserve is specifiek bedoeld als buffer om fluctuaties in de exploitatie en onverwachte tegenvallers in de toekomst op te kunnen vangen. Het rekeningresultaat wordt

met de Algemene Reserve verrekend. Wanneer de maximale hoogte van 5% van het begrotingstotaal wordt overschreden, wordt in het voorstel tot resultaatbestemming een voorstel gedaan tot bestemming van dat meerdere.

Bestemmingsreserves en voorzieningen dienen ter dekking van substantiële risico's respectievelijk voorziene uitgaven die verstorend werken op het begrotingsevenwicht. Een bestemmingsreserve of voorziening heeft een concreet doel. Het gaat om bestedingen voor niet-reguliere taken. Zodra het doel is gerealiseerd wordt de reserve of voorziening opgeheven. Het instellen van een bestemmingsreserve of voorziening gaat gepaard met spelregels over het bestedingsdoel, de verwachte looptijd en een boven- en ondergrens van de hoogte van de reserve of voorziening.

De begrotingspost onvoorzien is bedoeld om onvoorziene uitgaven op het gebied van bedrijfsvoering te dekken. Samen met ruimte in de begroting zijn dit structurele (jaarlijks terugkomende) onderdelen van de weerstandscapaciteit.

Soorten risico's
De OFGV onderscheidt operationele, tactische en strategische risico's. Operationele risico's zijn risico's in de financiële bedrijfsvoering die binnen de AO/IC van beheersmaatregelen zijn voorzien. Tactische risico's zijn risico's in de operationele processen zoals imagoschade, informatiebeveiliging en aansprakelijkheid. Beheersmaatregelen hiervoor zijn onder andere het uitvoeren van integriteitsbeleid, informatiebeveiligingsbeleid en het afsluiten van verzekeringen.

Kenmerkend aan strategische risico's is dat er sprake is van niet of nauwelijks beïnvloedbare (externe) risico's. Meestal is de kans dat het risico zich voordoet klein, terwijl de financiële gevolgen groot kunnen zijn. De OFGV verstaat onder strategische risico's onder meer:

a. Exploitatieverlies door:
    i. kostenstijging;
    ii. invoering digitale stelsel n.a.v. Omgevingswet;
    iii. omscholing n.a.v. Omgevingswet;
    iv. ontwikkelingen op arbeidsmarkt.
b. Exploitatieverlies door opbrengstendaling;
c. Schaalnadeel door:
    i. vermindering van taken;
    ii. taakverandering n.a.v. Omgevingswet.
d. Productiviteitsverlies door ziekteverzuim;
e. Productiviteitsverlies door inefficiëntie.

Risicokwantificatie
De risico's met een ingeschatte waarde van € 50.000 en hoger worden benoemd en opgenomen in een risicoregister. Kleinere risico's worden geacht onderdeel te zijn van reguliere bedrijfsvoering. Per risico worden de beheersmaatregelen geformuleerd en uitgevoerd. Dit zodat de kans op het risico (hoe vaak komt het voor) en de impact van het risico (welk bedrag er mee gemoeid is) worden verkleind. De vermenigvuldiging van de wegingsfactoren voor kans en impact levert de kwantificatie van het risico op. Dit is het

benodigd weerstandsvermogen voor het risico. De tabel risico's en benodigd weerstandsvermogen bevat het totaaloverzicht van alle risico's met hun wegingsfactoren voor kans en impact. De tabel bevat de optelsom van de benodigde weerstandscapaciteit.

Stand benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit 31-12-2023 inclusief verloop
De weerstandscapaciteit van de OFGV bestaat uit de algemene reserve, overige doelreserves en het budget onvoorzien. De algemene reserve en het budget onvoorzien vormen samen de zogenoemde vrije weerstandscapaciteit. De bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling en de bestemmingsreserve uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV behoren tot de zogenaamde niet vrije weerstandscapaciteit. Van deze reserves is het doel van tevoren vastgesteld.

De bestemmingsreserve uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV is in 2022 gevoed vanuit de eenmalige afkoopsom van € 469.489 die betaald is door de gemeente Amsterdam. Uit de reserve is de resterende begrote partnerbijdrage 2023 van de gemeente Weesp gedekt. Er was geen sprake van frictiekosten van personeel samenhangend met het terugtrekken van taken. Het saldo van deze bestemmingsreserve is op 31-12-2023 € 160.756. Aan het AB wordt voorgesteld de bestemmingsreserve op te heffen.

De bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling wordt gevoed vanuit rekeningresultaten van boekjaren waarin meer inkomsten zijn ontvangen dan nodig om de taakstelling te compenseren. Met betrekking tot deze bestemmingsreserve heeft het AB in juni 2017 de volgende spelregels vastgesteld: "de reserve wordt aangevuld vanuit het overschot op de overige inkomsten. Hierbij wordt een plafond van maximaal € 300.000 gehanteerd met als peildatum 31 december om te monitoren of dat plafond al dan niet wordt overschreden. Als op 31 december blijkt dat daarmee het plafond van € 300.000 wordt overschreden, dan wordt het meerdere alsnog direct uitbetaald aan de deelnemers."
In februari 2020 heeft het AB de spelregels van deze bestemmingsreserve verder geëxpliciteerd door nog eens vast te stellen dat het plafond van € 300.000 betrekking heeft op onbestemde middelen. Dat betekent dat er op 31-12 een bedrag hoger dan € 300.000 kan resteren in de reserves en er dus geen teruggave aan de deelnemers plaatsvindt als de middelen al zijn bestemd. De uitgaven worden dan in de volgende boekjaren gedaan.

Op 31-12-2023 is het saldo van de bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling € 1.003.129. In hoofdstuk B.3.3 is inhoudelijke informatie te vinden over de door het bestuur goedgekeurde innovatieprojecten.

Aanwezige weerstandscapaciteit		Saldo 2023
Vrije weerstandscapaciteit		
Algemene Reserve		€ 839.372
Onvoorzien		€ 55.988
Totaal vrije weerstandscapaciteit		**€ 895.360**
Niet vrije weerstandscapaciteit		
Beginsaldo Bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling	€ 725.893	
Bij: doteren vanuit resultaatbestemming 2022	€ 654.023	
Af: uitgaven innovatieprojecten en implementatiekosten Omgevingswet 2023	-€ 376.787	
Eindsaldo Bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling		€ 1.003.129
Beginsaldo Bestemmingsreserve uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV	€ 237.069	
Af: bijdrage Weesp 2023	-€ 76.313	
Eindsaldo Bestemmingsreserve uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV		€ 160.756
Totaal niet vrije weerstandscapaciteit		**€ 1.163.885**

De vrij beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 895.360. De benodigde weerstandscapaciteit komt uit op € 972.500. De verhouding tussen het vrije beschikbare en benodigde weerstandsvermogen is 0,92 en valt binnen de afgesproken bandbreedte van 0,8 tot 1,2.

Tabel risico's en benodigd weerstandsvermogen

In deze jaarstukken is het model voor risicobeoordeling en -kwantificering aanbevolen door het Ministerie
hiervoor de Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2019. In deze Nota zijn de strategische risi
Op de volgende pagina's is de stand van zaken weergegeven.

	Omschrijving risico	Effect	Beheersmaatregel	Financieel	Klasse Impact	Wegingsfactor Impact
1	Indexering	Exploitatieverlies kosten	Kostenbesparing inkoop Vacatures niet of later invullen	€ 348.468	4	€ 625.000
2	Implementatiekosten ICT & VTH systemen		Rekeningresultaat 2023 hiervoor aanwenden	€ 1.000.000	4	€ 625.000
3	Datagericht werken		Programma van eisen aanbesteding VTH systemen	€ 200.000	3	€ 175.000
4	Functiewaardering		Structurele ophoging van het salarisbudget	€ 350.000	4	€ 625.000
5	Ontwikkelingen op arbeidsmarkt		Arbeidsmarktcommunicatie Werving en selectie	€ 100.000	2	€ 75.000
6	Overige opbrengsten	Exploitatieverlies opbrengsten	Inzicht uitvoering takenpakket Wet- en regelgeving volgen	€ 389.000	4	€ 625.000
7	Eisen aan de taakuitvoering	Productiviteitsverlies	Uniforme uitvoering in PDC Uniforme U&H strategie	€ 0	3	€ 0
8	Ziekteverzuim		Verzuimbeleid Flexibele schil	€ 136.278	3	€ 175.000
	Totaal benodigde weerstandscapaciteit					

Klasse/ Impact	Financieel	Wegingsfactor
1	< 50.000	€ 25.000
2	50.001 – 100.000	€ 75.000
3	100.001 – 250.000	€ 175.000
4	250.001 – 1.000.000	€ 625.000
5	> 1.000.000	€ 1.000.000

Klasse/ Frequentie	Kans	Wegingsfactor
1	1 keer per 10 jaar of minder	0,10
2	1 keer per 5-10 jaar	0,20
3	1 keer per 2-5 jaar	0,50
4	1 keer per 1-2 jaar	0,75
5	1 keer per jaar of meer	1,00

Classificatie	Weerstandsve
A	>2
B	1,4>x<
C	1,0>x<
D	0,8>x<
E	0,6>x<
F	<0,

1. Indexering
In de Gemeenschappelijke Regeling heeft het AB afspraken gemaakt rondom de indexering van de OFGV begroting. Volgens de Gemeenschappelijke Regeling wordt jaarlijks bij het vaststellen van de begroting voor 80% van de begroting een indexering toegepast gebaseerd op de Loonvoet sector overheid en voor 20% van de begroting een indexering gebaseerd op de Prijs overheidsconsumptie, netto materieel uit de "Septembercirculaire gemeentefonds" van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Desondanks blijft de OFGV, als gemeenschappelijke regeling, financieel afhankelijk van de deelnemende partijen en beperkt in het mogen aanhouden van reserves. Dat maakt de organisatie extra kwetsbaar als de werkelijke kostenstijging hoger uitvalt dan in de begroting voorzien en loopt de OFGV risico.

Stand van zaken 31-12-2023
De kans dat de indexering van de budgetten in 2024 en 2025 onvoldoende is om de kosten te dekken blijft aanwezig. Het salarisbudget is in 2024 met 4,8% geïndexeerd terwijl het akkoord van de cao-onderhandelingen leidt tot een salarisverhoging van in totaal 6%. De materiële budgetten zijn in 2024 met 2,4% geïndexeerd terwijl diverse leveranciers hun tarieven met ongeveer 5% hebben verhoogd. De OFGV heeft het risico van een te lage indexering berekend als 2% van de lasten. Door kostenbesparing op de inkoop en het langer openstaan van diverse vacatures is de kans ten opzichte van de jaarrekening 2022 verlaagd.

2. Implementatie ICT en VTH-systemen
In 2025 vinden aanbestedingen plaats voor de ICT-infrastructuur en VTH-systemen. De implementatiekosten van de nieuwe systemen worden geschat op € 1.000.000. Idealiter worden deze incidentele kosten uit incidentele middelen zoals een positief rekeningresultaat betaald.

Stand van zaken 31-12-2023
De OFGV zal voorstellen de incidentele implementatiekosten te dekken uit het rekeningresultaat 2023. Wanneer het rekeningresultaat 2023 aan de bestemmingsreserve wordt toegevoegd, is deze toereikend voor zowel de implementatiekosten van ICT en VTH-systemen als voor de incidentele kosten voortvloeiend uit het ontwikkelplan. Het AB besluit over de bestemming van het rekeningresultaat in november 2024. Daarom is de kans op het risico gemiddeld.

3. Datagericht werken
Er is een toenemende vraag naar informatie over de effecten van de werkzaamheden van de OFGV en het beleid van de deelnemers. Daarnaast biedt het gebruik van data over bijvoorbeeld milieubelastende activiteiten en het combineren van die data met gegevens over vastgoed, bedrijven en topografie de mogelijkheid voor effectievere en efficiëntere taakuitvoering. Dat vraagt om meer specialisatie en differentiatie in de gebruikte informatiesystemen en meer aandacht voor afspraken over dataverzameling, datakwaliteit en datamodellering. Tegelijkertijd dient de data beschermd te worden volgens de Baseline Informatiebeveiliging Overheden. Het risico bestaat dat het beschikbare budget niet toereikend is voor deze kwaliteitsverbetering.

Stand van zaken 31-12-2023
De OFGV heeft het risico berekend op € 200.000 voor het inrichten van een eigen datawarehouse en het upgraden van beveiligingscertificaten. De eisen en wensen over

datakwaliteit en het combineren daarvan met andere databases worden verwerkt in het programma van eisen van de aanbestedingen ICT en VTH-systemen. Daarom is de kans op het risico gemiddeld.

4. Functiewaardering
Sinds de start van de OFGV in 2013 hebben er veranderingen plaatsgevonden in de werkzaamheden van medewerkers terwijl die niet (volledig) zijn verwerkt in de functieomschrijvingen. In 2024 onderzoekt de OFGV of de werkzaamheden nog aansluiten bij de functiewaardering volgens het functieboek HR21. Het risico bestaat dat functies hoger ingeschaald zullen worden.

Stand van zaken 31-12-2023
De OFGV acht de kans reëel dat 35 functies hoger ingeschaald worden tegen een gemiddelde van € 10.000 per functie. Daarmee is het risico berekend op € 350.000. De kans op het risico is gemiddeld.

5. Ontwikkelingen op arbeidsmarkt
Als gevolg van de aantrekkende economie is het voor de specialistische functies uiterst moeilijk personeel te werven. Ook het behouden van het huidige personeel bij de huidige arbeidsmarkt vraagt meer aandacht en inzet dan voorheen. De groeiende krapte op de arbeidsmarkt heeft als reëel gevolg dat voor specialistische functies een hogere inschaling nodig is.

Stand van zaken 31-12-2023
De genoemde risico's blijven aanwezig, zowel op het vinden en behouden van personeel als op de 'concurrentiestrijd' ingezet door hogere waardering in functies of arbeidsmarkttoelages. Het risico is geraamd op het plaatsen van 10 functies in een hogere schaal, waarmee het risico is berekend op € 100.000.

5. Overige opbrengsten
De begroting van de OFGV bevat de post overige opbrengsten, die jaarlijks door de OFGV wordt ingevuld met het behalen van de overige inkomsten. Deze opbrengsten worden gegenereerd door meer taken voor de deelnemers uit te voeren en door het organiseren van opleidingen voor andere overheden. Het risico is dat de OFGV deze extra opbrengsten niet kan behalen.

Stand van zaken 31-12-2023
Ondanks het vertrek van de ODNL Academie waardoor de OFGV geen opbrengsten meer zal genereren door het organiseren van opleidingen, verwacht de OFGV ook in komende jaren voldoende extra inkomsten te genereren door het uitvoeren van meerwerkopdrachten voor de deelnemende partijen. Daarom is de kans op het risico laag.

7. Eisen aan de taakuitvoering
De begroting is gebaseerd op een uniforme VTH-procesgang. Afwijkende situaties per deelnemer (zoals het niet digitaal aanleveren van dossiers of het stellen van afwijkende eisen) zetten de efficiencydoelstellingen onder druk.

Stand van zaken 31-12-2023
In de Producten- en Dienstencatalogus (PDC) zijn standaard producten en diensten aangeboden die voor alle deelnemers gelijk zijn. Afwijkende eisen zijn toegestaan, maar worden apart geprijsd. Door het vaststellen van de Regionale Uitvoerings- en Handhavingsstrategie 2024-2027 gaat de OFGV uit van uniforme taakuitvoering voor de deelnemers. Daarom is het risico op nihil gezet.

8. Ziekteverzuim
In de begroting is een budget opgenomen van 1% van de salarissom voor inhuur ter vervanging van langdurig zieken. In geval van een hoger ziekteverzuim is er sprake van productiviteitsverlies.

Stand van zaken 31-12-2023
Het risicobedrag is bepaald op 2% van de salarissom minus het beschikbare inhuurbudget. De OFGV blijft aandacht besteden aan verzuimpreventie door middel van gesprekken, trainingen, het verstrekken van informatie over gezondheid en vitaliteit en het focussen op wat de medewerker nog wél kan bij ziekte. Dit alles om het risico zo veel mogelijk te beperken en laag houden.

Kengetallen
De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat vijf financiële kengetallen. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Mede op basis van deze kengetallen dient de paragraaf een analyse te geven van de financiële positie van de organisatie. De indicatoren zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een organisatie.

	Indicatoren OFGV		
Kengetallen	**Realisatie 2022**	**Begroting 2023**	**Realisatie 2023**
Netto schuld quote	-13%	1%	-9%
Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle leningen	-13%	1%	-9%
Solvabiliteitsratio	31%	11%	41%
Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt
Structurele exploitatieruimte	1%	0%	4%
Belastingcapaciteit	nvt	nvt	nvt

Netto schuld quote en netto schuld quote gecorrigeerd voor alle leningen
De netto schuld quote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de OFGV ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De tabel presenteert hiernaast ook de schuldquote gecorrigeerd voor de leningen die de OFGV heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug). Omdat bij de OFGV de bezittingen groter zijn dan de schuldenlast, ontstaat een negatieve schuld quote. Op beide indicatoren scoort de OFGV goed, omdat de OFGV geen leningen heeft en dus ook geen rente en aflossingen betaalt.

Solvabiliteit
De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen). Dit geeft inzicht in de mate waarin de OFGV in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De OFGV scoort voor 2023 44% op deze indicator.

Volgens de VNG-norm is 50% een gezonde indicator, dat wil zeggen dat de helft van de balans uit eigen middelen bestaat. De OFGV scoort lager omdat de OFGV volgens het door het AB vastgestelde risicobeleid beperkt is in het aanhouden van reserves.

Grondexploitatie
Het financiële kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Deze indicator is niet van toepassing omdat de OFGV geen grondposities heeft.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting en jaarrekening wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de partnerbijdragen. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten en kapitaallasten. Wanneer de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten, dan is de organisatie meer flexibel dan wanneer deze gelijk zijn. De indicator 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte is. Dit laat zien in hoeverre de OFGV in staat is om structurele tegenvallers op te vangen. Volgens de VNG-norm is 0,6% een gezonde indicator, dat wil zeggen dat er structureel 'geld over' is. De OFGV scoort hier normaliter onder omdat structurele lasten gedekt worden uit incidentele inkomsten zoals meerwerkopdrachten, subsidies en reserves. In 2023 is de indicator 4% door lagere lasten.

Belastingcapaciteit
Het financiële kengetal 'belastingcapaciteit' geeft aan hoe belastingtarieven zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. Deze indicator is niet van toepassing omdat de OFGV geen belastingen heft.

A.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen bevat op grond van het BBV in ieder geval de volgende kapitaalgoederen: wegen, riolering, water, groen en gebouwen. Voor de OFGV is geen van deze onderdelen van toepassing. Het gebouw waarin de OFGV is gevestigd, is gehuurd. In de toelichting op de balans in paragraaf B.3.2 is een overzicht van de investeringen opgenomen. Het betreffen investeringen met economisch nut in meubilair/inventaris, ICT, de verbouwingskosten van het gehuurde pand en investeringen in handhavingsschepen. Voor deze investeringen is een onderhoudsplan opgesteld.

A.2.4 Financiering

In de financieringsparagraaf worden volgens de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden) de ontwikkelingen weergegeven met betrekking tot de kasgeldlimiet, de renterisiconorm, de toe- en/of afname van geldleningen of uitzettingen en het verdere beleid ten aanzien van treasury.

Treasurystatuut
De randvoorwaarden waarbinnen de treasury zich kan en mag bewegen zijn geformuleerd in het treasurystatuut. Het treasurystatuut voldoet aan wettelijke kaders zoals gesteld door de

Wet FIDO en RUDDO (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) en het wettelijk verplichte schatkistbankieren.

Risicobeheer financieringsportefeuille
In de onderstaande tabel zijn zowel de risico's van de financieringsportefeuille weergegeven als de realisatie in 2023.

Risico	Omschrijving	Realisatie
Koersrisico	Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen.	De OFGV bezit geen derivaten, daardoor is er geen sprake van koersrisico.
Valutarisico	Het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat op een bepaald moment de waarde van de vreemde valutastromen, uitgedrukt in eigen valuta, afwijkt van hetgeen verwacht werd op het beslissingsmoment.	De OFGV bezit geen vreemde valuta, daardoor is er geen sprake van valutarisico.
Rente risiconorm	Het beperken van de financiering met langlopende geldleningen tot een maximum van 20% van het begrotingstotaal.	De OFGV heeft geen langlopende leningen, daardoor is er geen sprake van renterisico.
Kasgeldlimiet	Het beperken van de financiering met (duurdere) kortlopende geldleningen tot een maximum van 8,2% van het begrotingstotaal.	De OFGV heeft geen kortlopende leningen, daardoor wordt de kasgeldlimiet niet overschreden.

Financieringssystematiek
De bijdragen van de deelnemende partijen voor het jaar 2023 zijn berekend op basis van de Kostenverdeelsystematiek 2021-2023 (KVS). Met de KVS wordt de kostenverdeling tussen de deelnemende partijen in overeenstemming gebracht met de werkzaamheden die voor de verschillende partijen zijn uitgevoerd.

De afspraken rondom facturatie zijn niet gewijzigd. De OFGV heeft in 2023 de vastgestelde bijdrage van zijn deelnemers volgens KVS per kwartaal gefactureerd via voorschotnota's. Deze voorschotnota's zijn steeds een maand voor aanvang van het kwartaal aan de deelnemers verzonden.

Renteresultaat
In 2023 heeft de uitzetting in 's Rijksschatkist een renteresultaat van € 199.534 opgeleverd.

A.2.5 Bedrijfsvoering

De toelichtingen die in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording en de Kadernota rechtmatigheid 2023 verplicht zijn, zijn opgenomen in paragraaf A.2.8 Rechtmatigheid.

Bij bedrijfsvoering gaat het vooral om interne dienstverlening. Interne dienstverlening omvat de activiteiten op het gebied van HRM, Communicatie, Informatiemanagement, Facilitaire zaken en Control. Voor het jaar 2023 zijn de volgende bijzonderheden te melden:

In overeenstemming met de uitkomsten van het onderzoek naar plaatsonafhankelijk werken heeft de OFGV in 2023 Arbo technische thuiswerkmiddelen verstrekt aan de medewerkers. Ook is het huurcontract getekend met de provincie Flevoland waarbij de OFGV van vier naar twee verdiepingen is teruggegaan. Het OFGV-kantoor is verbouwd tot een locatie waarin alle wensen zijn verwerkt, waaronder ruimte voor verbinden en ontmoeten, voldoende werkplekken voor medewerkers die niet kunnen of willen thuiswerken en mogelijkheden voor hybride overleggen.

De OFGV heeft structureel aandacht voor verbinding en fysiek en digitaal samenwerken, gelet op optimale efficiency, werkgeluk en ziekteverzuim. Deze onderwerpen komen ook terug in het Managementdashboard, in de uitkomsten van visitaties en EFQM-evaluaties, in de strategische personeelsplanning en in medewerkerstevredenheidsonderzoeken. Er zijn in de afgelopen tijd meerdere fysieke bijeenkomsten in het nieuwe kantoor geweest om de verbinding te versterken.

Met de huidige krapte op de arbeidsmarkt zijn diverse vacatures voor toezichthouders, vergunningverleners en leidinggevenden nog steeds moeilijk in te vullen. De OFGV heeft ingezet op een sterkere positionering op de arbeidsmarkt. Met ingang van 2023 worden nieuwe instrumenten ingezet zoals het zelf benaderen van potentiële kandidaten en het plaatsen van vacatures op LinkedIn. Ook profileert de OFGV zich samen met andere omgevingsdiensten op bedrijvenmarkten en bij scholen. De OFGV monitort welke instrumenten succesvol zijn zodat hiermee een lange termijnvisie opgesteld kan worden. In het laatste trimester heeft de OFGV diverse vacatures kunnen invullen.
Door de vele vacatures en het niet vinden van geschikte kandidaten heeft de OFGV er bewust voor gekozen om op vacatures voor langere tijd in te huren. Dit is nodig voor de afname van werkdruk bij het zittend personeel over een langere periode. Daarnaast heeft langer inhuren als voordeel dat de opgedane kennis en ervaring van de inhuurkracht langer benut kan worden.

De accountant heeft geadviseerd om financiële mutaties meer geautomatiseerd te verwerken en bij de interne controle te steunen op systeeminrichting. Op die manier wordt de financiële administratie minder foutgevoelig en zijn minder handmatige controles nodig. In 2023 zijn stappen gezet om de processen bij financiën meer geautomatiseerd te laten verlopen. Daarnaast zijn het handboek Administratieve Organisatie en het Interne Controle Plan geüpdatet in overeenstemming met de aanbevelingen van de accountant.

De OFGV is de eerste overheidsorganisatie die volgens de EFQM-methode werkt. Dit is de opvolger van het INK-model en wordt als Europese kwaliteitsmanagementstandaard beschouwd. De OFGV toetst nieuwe ontwikkelingen altijd aan het kwaliteitsbeleid om te bepalen in hoeverre de ontwikkeling past bij de missie, visie en doelstellingen van de OFGV.

De uitkomsten van de in 2022 uitgevoerde visitaties worden opgenomen in het ontwikkelplan. Dit betreft onder andere het samen met deelnemers ontwikkelen van beleidsadvies.

Het VTH-beleidskader 2019-2023, waarin de deelnemers aangeven hoe de OFGV de taken op een uniforme manier in het werkgebied kan uitvoeren, is geactualiseerd tot Regionale Uitvoering en Handhaving Strategie 2024-2027 (RUHS). De OFGV heeft de teksten aangepast naar de Omgevingswet en nieuwe ontwikkelingen zoals circulaire economie opgenomen in het kader. De branchegerichte risicoanalyses zijn gebaseerd op de milieubelastende activiteiten in het BAL en BKL. In 2023 heeft de OFGV diverse raden bezocht zodat zij hun input konden geven op de RUHS. De RUHS is tot stand gekomen in samenwerking met de deelnemers en bevat concrete doelstellingen en indicatoren waar de OFGV de komende jaren weer mee vooruit kan.

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is een op ISO 27002 gebaseerde norm voor informatiebeveiliging binnen de overheid. De OFGV heeft als doel in 2024 volledig te voldoen aan de BIO. In 2023 heeft de OFGV een zelfevaluatie uitgevoerd, het projectplan hiervoor opgesteld en is de OFGV begonnen aan de realisatie daarvan.

De OFGV heeft, als inclusieve organisatie, wederom haar website laten toetsen op de eisen voor de toegankelijkheid. De audit is succesvol afgerond met het maximaal aantal punten. Dat wil zeggen dat de website voldoet aan alle moderne eisen zodat écht iedereen deze naar wens kan gebruiken.

De OFGV heeft in 2023 drie klachten ontvangen van burgers of bedrijven die ontevreden zijn over de dienstverlening van de OFGV. Deze klachten zijn volgens de klachtenprocedure van de OFGV door het Dagelijks Bestuur afgehandeld. In alle drie gevallen betrof het de bejegening door toezichthouders die milieuklachten van burgers over bedrijven niet naar tevredenheid van de burgers konden afhandelen. Bij twee klachten heeft er een gesprek plaatsgevonden waarbij één klacht informeel kon worden afgehandeld. Bij de andere klacht heeft een hoorgesprek plaatsgevonden en op de klacht is schriftelijk gereageerd. De indiener van de derde klacht wilde niet in gesprek, om die reden is schriftelijk op de klacht gereageerd en heeft geen hoorgesprek plaatsgevonden. De OFGV wil sneller op klachten kunnen reageren, daarom wordt in 2024 de klachtenregeling aangepast en het interne proces met betrekking tot deze klachten verbeterd.

A.2.6 Verbonden partijen

De gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Almere, Blaricum, Dronten, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Wijdemeren en Zeewolde, de provincie Flevoland en de provincie Noord-Holland. De OFGV had in 2023 geen verbonden partijen.

A.2.7 Grondbeleid

Het grondbeleid omvat het gehele instrumentarium dat een gemeente of provincie ter beschikking staat om de vastgestelde ruimtelijke en deels ook economische doelstellingen te realiseren. De OFGV is niet bevoegd om een (eigen) grondbeleid op te stellen.

A.2.8 Rechtmatigheid

In februari heeft het Dagelijks Bestuur een frauderisicoanalyse aan het Algemeen Bestuur voorgelegd. Het DB monitort met deze frauderisicoanalyse de frauderisico's en evalueert periodiek of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om de risico's naar een acceptabel en geaccepteerd niveau te verlagen. Voor drie frauderisico's heeft het DB extra beheersmaatregelen ingesteld. Hiermee zijn de frauderisico's verlaagd bij leverancierselectie, bij leges en dwangsommen en bij het beheer van vertrouwelijke informatie. De leden van het AB hebben met belangstelling kennis genomen van de frauderisicoanalyse en hebben onder andere het belang van soft controls, een open cultuur en integriteitsgesprekken met de medewerkers aangekaart bij het voorkomen van fraude.

Bij de interim-controle in 2023 heeft de accountant wederom opgemerkt dat de interne beheersing van een hoog niveau is en dat de eventuele aanwezige risico's tijdig worden opgemerkt en ondervangen. Op advies van de accountant zijn de batchbetalingen gecontroleerd met de integriteitsgetallen in de financiële administratie in plaats van met de betaallijst.

Met ingang van de jaarrekening 2023 geeft het DB een rechtmatigheidsverklaring af. Dit betreft voornamelijk de naleving van wet- en regelgeving en het niet overschrijden van de geautoriseerde begroting.

Geautoriseerde begroting

In de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2023 is ingegaan op de verschillen tussen de realisatie en de begrotingscijfers voor en na wijziging. Hieruit blijkt dat in één geval het beschikbare budget overschreden is en dat in één geval incidentele lasten zijn geboekt waar geen budget voor beschikbaar was. Het gaat om overschrijdingen waarbij het DB bij het doen van de uitgaven binnen het door de AB uitgezette beleid is gebleven. Het geraamde lastentotaal is daarmee niet overschreden.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1.1b	Samenwerking bedrijfsvoering	€ 111.613	€ 100.000	€ -	€ -11.613	€ 109.753

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
5.2	Incidentele lasten	€ 223.359	€ -	€ -	€ -223.359	€ -

Afwijkingen inkoopbeleid

Alle afwijkingen van het inkoopbeleid en de gids proportionaliteit zijn door het DB besloten. Dit is gedocumenteerd in de DB-verslagen die met het AB zijn gedeeld. De accountant constateerde twee onrechtmatige verlengingen van Europees aanbestede inhuurcontracten voor toezichthouders. Deze contracten zijn vaker verlengd dan volgens de oorspronkelijke uitvraag was toegestaan. De OFGV zal voortaan de maximale verlengingsopties opnemen in de inhuuropdrachten zodat deze niet meer worden overschreden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

De OFGV heeft geen overkoepelend M&O beleid. Er zijn geen externe regelingen waarbij belanghebbenden gegevens moeten verstrekken om financiële middelen van de OFGV te verkrijgen. Op alle interne regelingen op grond waarvan medewerkers van de OFGV

aanspraak kunnen maken op financiële middelen, zoals piketvergoedingen of declaraties, zijn interne controles uitgevoerd. Hierbij zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd.

A.2.9 Openbaarheid Woo

In de jaarstukken neemt de OFGV net als alle gemeenten en provincies een verantwoording op over de uitvoering van de Wet open overheid (Woo).
Omdat de OFGV geen archiefhouder is, wordt een Woo-verzoek altijd doorgestuurd naar het betreffende bevoegd gezag. De OFGV levert de meest recente documentatie aan zodat het bevoegd gezag het Woo-verzoek kan beantwoorden. Het bevoegd gezag draagt zorg voor de passieve openbaarmaking van de documentatie. De OFGV maakt de agenda's en verslagen van vergaderingen van het Algemeen Bestuur actief openbaar via de website: Agenda's en verslagen Algemeen Bestuur.

In 2023 zijn 21 Woo-verzoeken afgehandeld. Dit is een stijgende lijn ten opzichte van 2022 toen vijftien WOB-verzoeken zijn afgehandeld. De Woo-verzoeken zijn voornamelijk ingediend door omwonenden die klachten hebben over specifieke bedrijven. Zij vragen dan alle informatie op over het bedrijf, zoals de vigerende vergunningen, verslagen van uitgevoerde controles, handhavingszaken, klachten en overige correspondentie. In enkele gevallen hebben milieuorganisaties vragen ingediend over specifieke bedrijven.

B. Jaarrekening 2023

B.1 Balans

ACTIVA		31-12-2023		31-12-2022
Investeringen met een economisch nut	1.792.794		594.060	
MATERIËLE VASTE ACTIVA		**1.792.794**		**594.060**
TOTAAL VASTE ACTIVA		**1.792.794**		**594.060**
Vorderingen op openbare lichamen	1.073.493		485.739	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	4.261.680		6.356.898	
Overige vorderingen	38.297		7.611	
UITZETTINGEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR		**5.373.469**		**6.850.248**
Banksaldi	500.000		500.380	
LIQUIDE MIDDELEN		**500.000**		**500.380**
De van overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	7.795		-	
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	192.338		169.936	
OVERLOPENDE ACTIVA		**200.133**		**169.936**
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		**6.073.602**		**7.520.564**
TOTAAL ACTIVA		**7.866.396**		**8.114.624**

PASSIVA		31-12-2023		31-12-2022
Algemene reserve	839.372		668.600	
Bestemmingsreserves	1.163.885		962.965	
Resultaat reguliere budgetten	835.569		141.299	
Overig resultaat	334.310		782.591	
Cumulatief resultaat	1.169.879		923.890	
EIGEN VERMOGEN		**3.173.135**		**2.555.453**
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	90.276		23.271	
VOORZIENINGEN		**90.276**		**23.271**
TOTAAL VASTE PASSIVA		**3.263.411**		**€ 2.578.724**
Overige schulden	1.512.360		1.054.562	
NETTO-VLOTTENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR		**1.512.360**		**1.054.562**
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	1.396.173		1.002.332	
De van het Rijk ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	524.737		342.268	
De van overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	834.998		294.267	
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	334.718		2.842.470	
OVERLOPENDE PASSIVA		**3.090.625**		**4.481.337**
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA		**4.602.985**		**€ 5.535.899**
TOTAAL PASSIVA		**7.866.396**		**€ 8.114.623**

B.2 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over het begrotingsjaar

a. Reguliere budget

	BATEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1	**BIJDRAGEN DEELNEMERS**					
1.1	Almere	€ 1.824.523	€ 1.824.523	€ 1.727.673	€ -	€ 1.728.547
1.2	Lelystad	€ 1.525.262	€ 1.525.262	€ 1.454.747	€ -	€ 1.455.483
1.3	Zeewolde	€ 713.190	€ 713.190	€ 646.068	€ -	€ 646.395
1.4	Flevoland	€ 4.400.364	€ 4.400.364	€ 3.696.756	€ -	€ 3.698.627
1.5	Urk	€ 379.916	€ 379.916	€ 362.352	€ -	€ 362.535
1.6	Dronten	€ 1.291.275	€ 1.291.275	€ 1.231.577	€ -	€ 1.232.200
1.7	Noordoostpolder	€ 1.642.039	€ 1.642.039	€ 1.376.405	€ -	€ 1.377.101
1.8	Noord Holland	€ 605.705	€ 605.705	€ 577.702	€ -	€ 577.994
1.9	Gooise Meren	€ 969.775	€ 969.775	€ 924.941	€ -	€ 925.409
1.10	Hilversum	€ 633.915	€ 633.915	€ 604.609	€ -	€ 604.914
1.11	Weesp	€ 76.313	€ 76.313	€ 72.784	€ -	€ -
1.12	Huizen	€ 262.257	€ 262.257	€ 240.726	€ -	€ 240.848
1.13	Wijdemeren	€ 572.704	€ 572.704	€ 546.227	€ -	€ 546.503
1.14	Blaricum	€ 136.950	€ 136.950	€ 130.618	€ -	€ 130.685
1.15	Laren	€ 127.128	€ 127.128	€ 121.251	€ -	€ 121.312
	Subtotaal reguliere bijdrage deelnemers	**€ 15.161.316**	**€ 15.161.315**	**€ 13.714.437**	**€ -**	**€ 13.648.553**
2	**ANDERE BIJDRAGEN**					
2.6	Overige opbrengsten	€ 1.421.010	€ 1.086.701	€ 340.210	€ -334.310	€ 1.385.696
	Totaal reguliere baten	**€ 16.582.326**	**€ 16.248.016**	**€ 14.054.647**	**€ -334.310**	**€ 15.034.249**

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1	**PERSONEEL**					
1.1a	Salarissen	€ 10,307,193	€ 10,435,828	€ 10,992,166	€ 128,635	€ 9,338,263
1.1b	Samenwerking bedrijfsvoering	€ 111.613	€ 100.000	€ -	€ -11.613	€ 109.753
1.1c	Flexibele schil	€ 1.378.384	€ 1.653.871	€ 36.636	€ 275.487	€ 1.795.608
1.1d	Inhuur bij ziekte	€ 230.061	€ 248.712	€ 111.856	€ 18.651	€ 29.709
	Subtotaal personeelskosten	**€ 12,027,249**	**€ 12,438,410**	**€ 11,140,658**	**€ 411,161**	**€ 11,273,332**
1.2	Opleidingskosten	€ 965.702	€ 1.117.795	€ 404.140	€ 152.093	€ 706.306
1.3	Algemene personeelskosten	€ 494.788	€ 589.677	€ 539.947	€ 94.889	€ 434.361
3	**KAPITAALLASTEN**					
3.1	Afschrijving ICT	€ 95.666	€ 137.745	€ 122.745	€ 42.079	€ 93.274
3.2	Afschrijving Meubilair	€ 32.398	€ 39.097	€ 34.097	€ 6.699	€ 44.371
3.3	Afschrijving Verbouwing	€ 44.516	€ 46.369	€ 46.369	€ 1.853	€ 39.819
4	**INDIRECTE KOSTEN**					
4.1	Huisvesting (pandgebonden)	€ 253.229	€ 301.644	€ 346.644	€ 48.415	€ 321.902
4.2	Huisvesting (niet-pandgebonden)	€ 105.821	€ 147.749	€ 147.749	€ 41.928	€ 53.489
4.3	Informatiemanagement	€ 700.789	€ 829.954	€ 783.722	€ 129.165	€ 891.614
4.4	Wagenpark	€ 72.785	€ 85.020	€ 125.020	€ 12.235	€ 67.061
4.5	Diverse kosten	€ 173.517	€ 200.442	€ 204.442	€ 26.925	€ 124.390
4.6	Accountant	€ 34.045	€ 34.413	€ 28.413	€ 368	€ 26.966
4.7	HRM	€ 183.241	€ 222.874	€ 73.874	€ 39.633	€ 104.737
5	**ONVOORZIEN**					
5.1	Onvoorzien	€ 5.341	€ 56.827	€ 56.827	€ 51.486	€ -
5.2	Incidentele lasten	€ 223.359	€ -	€ -	€ -223.359	€ -
	Totaal reguliere lasten	**€ 15.412.447**	**€ 16.248.016**	**€ 14.054.647**	**€ 835.569**	**€ 14.181.623**

b. Directe productiekosten

	DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
6	**BATEN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN**					
6.1	Directe productiekosten Flevoland	€ 166.206	€ 278.785	€ 237.372	€ 112.578	€ 155.671
6.2	Directe productiekosten Almere	€ 1.348	€ 1.348	€ 1.348	€ -	€ 1.329
6.3	Directe productiekosten Gooise Meren	€ -	€ 13.014	€ 13.014	€ 13.014	€ -
6.4	Directe productiekosten Noord-Holland	€ 927	€ 8.765	€ 8.765	€ 7.838	€ -
	Totaal baten directe productiekosten	**€ 168.481**	**€ 301.912**	**€ 260.499**	**€ 133.430**	**€ 157.000**
6	**LASTEN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN**					
6.1	Directe productiekosten Flevoland	€ 166.206	€ 278.785	€ 237.372	€ 112.578	€ 155.671
6.2	Directe productiekosten Almere	€ 1.348	€ 1.348	€ 1.348	€ -	€ 1.329
6.3	Directe productiekosten Gooise Meren	€ -	€ 13.014	€ 13.014	€ 13.014	€ -
6.4	Directe productiekosten Noord-Holland	€ 927	€ 8,765	€ 8,765	€ 7,838	€ -
	Totaal lasten directe productiekosten	**€ 168.481**	**€ 301.912**	**€ 260.499**	**€ 133.430**	**€ 157.000**

c. Subsidies

	SUBSIDIES	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
2	**ANDERE BIJDRAGEN - BATEN SUBSIDIES**					
2.7	Diverse subsidies	€ 481.091	€ 510.560	€ 200.000	€ 29.469	€ 202.400
	Totaal baten subsidies	**€ 481.091**	**€ 510.560**	**€ 200.000**	**€ 29.469**	**€ 202.400**
7	**OVERIGE KOSTEN - LASTEN SUBSIDIES**					
7.5	Diverse subsidies	€ 481.091	€ 510.560	€ 200.000	€ 29.469	€ 202.400
	Totaal lasten subsidies	**€ 481.091**	**€ 510.560**	**€ 200.000**	**€ 29.469**	**€ 202.400**

d. Reserves

	Mutaties bestemmingsreserves	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
2	**ANDERE BIJDRAGEN - BATEN RESERVES**					
2.2	Onttrekking bestemmingsreserve I&O	€ 376.787	€ 625.546	€ 617.636	€ 248.759	€ 248.150
2.3	Bijdrage gemeente Amsterdam	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 469.489
2.4	Onttrekking Bestemmingsreserve Weesp	€ 76.313	€ 237.068	€ 237.068	€ 160.755	€ 232.420
	Totaal baten reserves	**€ 453.100**	**€ 862.614**	**€ 854.704**	**€ 409.514**	**€ 950.059**
7	**OVERIGE KOSTEN TEN LASTE VAN RESERVES**					
7.7	Invoeringskosten Omgevingswet	€ 78.848	€ 193.875	€ 347.636	€ 115.027	€ 121.287
7.8	Diverse innovatieprojecten	€ 297.939	€ 431.671	€ 270.000	€ 133.732	€ 126.863
7.9	Uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV	€ 76.313	€ 237.068	€ 237.068	€ 160.755	€ 161.155
7.11	Toevoeging bestemmingsreserve Weesp	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 469.489
	Totaal lasten reserves	**€ 453.100**	**€ 862.614**	**€ 854.704**	**€ 409.514**	**€ 878.794**

e. Totaaloverzicht

	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
Totaal baten	€ 17.231.898	€ 17.060.487	€ 14.515.146	€ 171.411	€ 15.863.137
Totaal lasten exclusief overhead en onvoorzien	€ 10.759.195	€ 11.874.572	€ 10.469.741	€ -1.115.377	€ 10.316.073
Totaal overhead	€ 5.750.584	€ 5.991.703	€ 4.843.282	€ -241.119	€ 4.634.255
Totaal onvoorzien	€ 5.341	€ 56.827	€ 56.827	€ -51.486	€ -
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**€ 716.779**	**€ -862.614**	**€ -854.704**	**€ 1.579.393**	**€ 912.809**
Onttrekkingen reserves	€ 453.100	€ 862.614	€ 854.704	€ -409.514	€ 480.570
Toevoegingen reserves	€ -	€ -	€ -		€ 469.489
Cumulatief resultaat	**€ 1.169.879**	**€ -0**	**€ -0**	**€ 1.169.879**	**€ 923.890**

B.3 Toelichtingen

B.3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het betreffende balanshoofd anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten zijn slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans
De materiële vaste activa betreffen overige investeringen met economisch nut. Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden zijn op de desbetreffende investering in mindering gebracht. In die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen zijn vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, als deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Vervoermiddelen:
- Kleine handhavingsschepen 15 jaar
- Grote handhavingsschepen 30 jaar

Machines, apparaten en installaties:
- Geluidsmeetsysteem 10 jaar

Overige materiële vaste activa:
- Verbouwingskosten 10 jaar
- Meubilair 10 jaar
- Audiovisuele apparatuur 5 jaar
- ICT-hardware 2-3 jaar

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

De liquide middelen, overlopende activa en overlopende posten zijn opgenomen tegen nominale waarde.

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Grondslagen voor de rechtmatigheidsverantwoording

De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de kaders zoals besloten in de financiële verordening en op basis van de kadernota rechtmatigheid. Dat betekent dat:

- De rechtmatigheidsverantwoording toeziet op de financiële rechtmatigheid van baten, lasten, balansmutaties, alsmede de baten en lasten inzake de specifieke uitkeringen op grond van art. 17 Financiële-verhoudingswet;
- De financiële rechtmatigheid waaronder het voorwaardencriterium, het begrotingscriterium en het misbruik & oneigenlijk gebruik criterium omvat:
    - Voor het voorwaardencriterium bestaat de norm uit het normenkader zoals op 21 november 2023 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld;
    - Voor het begrotingscriterium geldt dat alle overschrijdingen van lasten en investeringskredieten onrechtmatig zijn, waarbij voor een aantal scenario's in de financiële verordening is beschreven wanneer deze overschrijdingen acceptabel zijn. Voor over- en onderschrijdingen van baten, onderschrijdingen van lasten en onderschrijdingen van investeringskredieten geldt dat deze als onrechtmatig zijn aangemerkt indien ze niet tijdig aan het algemeen bestuur zijn gemeld;
    - Ten aanzien van het M&O criterium geldt dat alleen bij misbruik sprake is van een onrechtmatigheid en daarom eventuele gevallen van misbruik (mits cumulatief met andere fouten of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens) opgenomen worden in de rechtmatigheidsverantwoording.
- De rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld binnen de kaders van de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV alsmede onze eigen financiële verordening. Dit betekent dat:
    - Een verantwoordingsgrens van 1 % (zijnde € 165.000) is gehanteerd waarboven cumulatieve fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen;
    - Een rapporteringstolerantie van € 60.000 is gehanteerd waarboven rechtmatigheidsbevindingen in de paragraaf bedrijfsvoering worden opgenomen. Voor afwijkingen van het begrotingscriterium wordt een rapporteringstolerantie van € 25.000 gehanteerd.

B.3.2 Toelichting op de balans per 31 december

Activa

Vaste activa

De materiële vaste activa betreffen de kapitaaluitgaven waar tegenover een actief staat met een nuttigheidsduur over meerdere jaren. Er wordt onderscheid gemaakt in investeringen met economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut. Investeringen met economisch nut zijn alle investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of verhandelbaar zijn. Investeringen met maatschappelijk nut zijn investeringen die geen middelen genereren, maar wel duidelijk een publieke taak vervullen zoals wegen. De OFGV heeft geen activa met maatschappelijk nut.

In onderstaand schema is het verloopoverzicht weergegeven van investeringen met economisch nut.

Overige investeringen met een economisch nut	Boekwaarde 1-1-2023	Investe-ringen	Des-investe-ringen	Afschrij-vingen	Bijdrage van derden	Afwaar-dering	Boekwaarde 31-12-2023
Vervoermiddelen	469.157	23.500	-	21.857	-	4	€ 470.796
Machines, apparaten en installaties	-	-	-	-	-	-	€ -
Overige materiële vaste activa:	-		-				€ -
Verbouwing	3.184	799.058	-	44.516	-	-2	€ 757.728
Inventaris	12.897	469.163	-	32.398	-	-184	€ 449.846
Hardware ICT	108.822	101.272	-	95.666	-	4	€ 114.424
Totaal	**€ 594.060**	**€ 1.392.993**	**€ -**	**€ 194.437**	**€ -**	**€ -178**	**€ 1.792.794**

In 2023 is € 23.500 geïnvesteerd in een klein handhavingsschip ten behoeve van de groene handhaving voor de provincie Flevoland. Het oude schip dat volledig was afgeschreven is verkocht voor € 8.000. De afschrijvingen van de handhavingsschepen en de verkoopopbrengst komen voor rekening van de provincie Flevoland via de directe productiekosten budgetten.

In 2023 is het kantoorpand passend ingericht met hergebruik van meubels en materialen en het toepassen van duurzame materialen waar geen hergebruik kon plaatsvinden. De investering in inventaris betreft de Arbo technische thuiswerkmiddelen, kantoormeubilair en audiovisuele apparatuur. De investering in ICT-middelen betreffen thuiswerkmiddelen en de aanschaf van extra laptops voor medewerkers.

Alle investeringskredieten zijn door het AB beschikbaar gesteld. Er hebben zich geen waardeverminderingen voorgedaan. De afwaarderingen betreffen afrondingsverschillen tussen de activastaat en de balans.

Vlottende activa

In het volgende schema is het overzicht van de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar weergegeven.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Boekwaarde 31-12-2023	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	1.073.493	-	1.073.493	485.739
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	4.261.680	-	4.261.680	6.356.898
Overige vorderingen	38.297	-	38.297	7.611
Totaal	**€ 5.373.469**	**€ -**	**€ 5.373.469**	**€ 6.850.248**

De vorderingen op openbare lichamen zijn de aan de deelnemers gefactureerde meerwerkopdrachten en leges, de btw op vooruit gefactureerde omzet en de aan andere omgevingsdiensten gefactureerde opleidingskosten. Het saldo per 31-12-2023 aan vorderingen op openbare lichamen is hoger dan in het voorgaande jaar vanwege meer btw op vooruit gefactureerde omzet. Het saldo van de uitzettingen in 's Rijksschatkist is lager dan in 2022 door de gedane investeringen en de nog niet ontvangen bijdragen van deelnemers voor het 1e kwartaal 2024.

Het drempelbedrag voor middelen die buiten 's Rijksschatkist mogen worden gehouden is € 1.000.000. De rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten roomt dagelijks de middelen boven een limiet af. In 2023 was die limiet € 500.000. Alle liquide middelen boven de limiet zijn aangehouden bij 's Rijksschatkist. Er zijn geen andere uitzettingen geweest.

Drempelbedrag schatkistbankieren	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Op dagbasis buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	500.000	500.000	500.000	500.000
Drempelbedrag	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Ruimte onder drempelbedrag	500.000	500.000	500.000	500.000
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Onderstaand schema betreft de liquide middelen.

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
BNG bank lopende rekening	500.000	500.380
BNG bank schatkistbankieren	-	-
Totaal	**€ 500.000**	**€ 500.380**

Het banksaldo betreft het saldo in rekening-courant bij de Bank Nederlandse Gemeenten. De BNG schatkistbankieren rekening is een tussenrekening, bedoeld voor het overboeken van saldi van en naar de rekening bij het Ministerie.

Het volgende schema betreft het verloopoverzicht van de voorschotbedragen van overige Nederlandse overheden. Voor de gemeente Huizen zijn in 2023 controles op de energiebesparingsplicht uitgevoerd terwijl de bijdrage hiervoor nog niet is ontvangen. Deze meerjarige meerwerkopdracht loopt van 2023 tot en met 2025.

De van overige Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	Saldo 1-1-2023	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2023
Energiebesparing meerwerk Huizen	-	7.795	-	7.795
Totaal	**-**	**7.795**	**-**	**7.795**

Onderstaand schema bevat de nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen.

Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Huur en services	6.678	6.466
Rente	59.594	16.233
Verzekeringen	39.586	41.068
Opleidingen	0	55.833
Overig	86.480	50.336
Totaal	**€ 192.338**	**€ 169.936**

Het saldo is hoger dan op 31-12-2022. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de renteopbrengst van het 4e kwartaal 2023.

Passiva

Vaste passiva

Het in de balans opgenomen "eigen vermogen" bestaat uit de reserves en het resultaat voor bestemming.

Eigen vermogen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserve	839.372	668.600
Overige bestemmingsreserves	1.163.885	962.965
Resultaat voor bestemming	1.169.879	923.890
Totaal	**€ 3.173.135**	**€ 2.555.454**

De OFGV heeft op 31-12-2023 drie reserves. Alle mutaties van de reserves zijn incidenteel. De realisatie is in overeenstemming met de door het AB vastgestelde geraamde toevoegingen en onttrekkingen.

		Mutaties uit hoofde van de bestemming van het resultaat van het voorgaande boekjaar		Mutaties via de resultaatbestemming bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening		
Verloop reserves	Saldo 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	668.600	170.772	-	-	-	839.372
Bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling	725.893	654.023	-	-	376.787	1.003.129
Bestemmingsreserve uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV	237.069	-	-	-	76.313	160.756
Totaal	**€ 1.631.562**	**€ 824.795**	**€ -**	**€ -**	**€ 453.100**	**2.003.256**

De algemene reserve is ingesteld ter dekking van fluctuaties in de exploitatie en het opvangen van tegenvallers in de toekomst. Deze maakt deel uit van het weerstandsvermogen van de OFGV. Er wordt geen rente toegevoegd aan de reserve. Het maximale saldo van de reserve bedraagt 5% van het begrotingstotaal. Vanuit het rekeningresultaat 2022 is € 170.772 toegevoegd aan de Algemene Reserve. Het huidig saldo van de algemene reserve bedraagt € 839.372.

De bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling is ingesteld voor het bekostigen van innovatieve projecten waarmee extra inkomsten, resultaats- en/of kwaliteitsverbetering kunnen worden behaald. In 2023 heeft vanuit het rekeningresultaat 2022 een aanvulling van € 654.023 aan de bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling plaatsgevonden. Voor de diverse innovatieprojecten en de implementatiekosten van de Omgevingswet is € 376.787 onttrokken. Op 31 december 2023 is het saldo van de bestemmingsreserve innovatie en ontwikkeling € 1.003.129.

De bestemmingsreserve uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV is in 2022 gevoed vanuit de eenmalige afkoopsom van € 469.489 die betaald is door de gemeente Amsterdam. De reserve is bestemd voor de begrote partnerbijdrage 2022 en 2023 van de gemeente Weesp en eventuele frictiekosten van personeel samenhangend met het terugtrekken van taken. In 2023 is alleen de begrote partnerbijdrage van € 76.313 onttrokken aan de reserve, er waren geen frictiekosten. Het saldo van deze bestemmingsreserve is op 31-12-2023 € 160.756. Aan het Algemeen Bestuur zal worden voorgesteld deze reserve op te heffen.

Het rekeningresultaat over 2023 bedraagt € 1.169.879. Een voorstel tot resultaatbestemming wordt na vaststelling van deze jaarstukken voorgelegd aan raden en Staten. Nadat zij zienswijzen hebben kunnen indienen, stelt het AB in november 2024 de resultaatbestemming vast.

De in de balans opgenomen voorziening betreft de voorziening voor verlofsparen. Met ingang van 2022 mogen medewerkers bovenwettelijke vakantie-uren en verlof uit

overwerkvergoeding sparen zonder dat dit verlof verjaart. Bij verlofsparen is sprake van arbeidskostengerelateerde verplichtingen die een onvoorspelbare opbouw en afbouw kennen. Daarom is hiervoor een voorziening gevormd. De toevoeging in 2023 betreft het aantal uur geboekt spaarverlof maal het uurloon inclusief IKB van de betreffende medewerker in 2024.

Voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2023	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2023
Voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Voorziening verlofsparen	23.271	67.005	-	-	90.276
Totaal	**€ 23.271**	**€ 67.005**	**€ -**	**€ -**	**€ 90.276**

Vlottende passiva

In onderstaand schema is het overzicht van de schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar weergegeven.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Schulden aan openbare lichamen	878.423	860.403
Overige schulden	633.937	194.159
Totaal	**€ 1.512.360**	**€ 1.054.562**

Het saldo is hoger dan op 31-12-2022. Dit wordt vooral veroorzaakt door hogere kosten aan het eind van het jaar voor inhuur, opleidingen en informatiemanagement.

Het saldo van de schulden aan openbare lichamen is als volgt:

Schulden aan openbare lichamen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Gemeente Lelystad samenwerking bedrijfsvoering	25.410	10.872
Belastingdienst loonheffing	707.022	678.421
Overige publiekrechtelijke crediteuren	145.991	171.110
Totaal	**€ 878.423**	**€ 860.403**

De overige schulden betreffen diverse leveranciers. Het saldo is als volgt:

Overige schulden aan crediteuren	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
Flexibele schil	246.357	56.959
Groene handhavingkosten	-	3.441
Opleidingen	133.698	92.398
Informatiemanagement	139.887	7.437
Overige privaatrechtelijke crediteuren	113.995	33.925
Totaal	**€ 633.937**	**€ 194.159**

In de volgende tabel zijn de verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in 2024 tot betaling komen opgenomen. Dit met uitzondering van de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume.

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2022
BTW	821.912	625.028
Terugbetaling rekeningresultaat	99.096	-
Inhuur externe deskundigheid	76.492	55.083
Accountantskosten	10.215	13.090
ICT en telefonie	25.743	102.421
Lonen en sociale lasten	-	374
Overige transitoria	362.715	206.337
Totaal	**€ 1.396.172**	**€ 1.002.332**

Het saldo van de te betalen BTW is hoger dan op 31-12-2022. Dit komt doordat meer meerwerkopdrachten en opleidingen zijn gefactureerd. In de suppletie omzetbelasting is rekening gehouden met een lagere aftrek van btw op de ingekochte opleidingen.
De terugbetaling van het rekeningresultaat van 2022 was op balansdatum nog niet uitgevoerd.

Het volgende schema betreft het verloopoverzicht van de voorschotbedragen van het Rijk.

De van het Rijk ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	Saldo 1-1-2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Saldo 31-12-2023
Specifieke Uitkering Interbestuurlijk Programma	23.485	300.000	283.288	40.197
Specifieke Uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparing	318.783	363.560	197.803	484.540
Totaal	**€ 342.268**	**€ 663.560**	**€ 481.091**	**€ 524.737**

De specifieke uitkering Interbestuurlijk Programma (SPUK-IBP) van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat loopt van 2022 tot en met 2024. De specifieke uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparing van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland loopt van 2022 tot en met 2026. De ontvangen bedragen zijn hoger dan de kosten in 2023. Niet uitgegeven middelen schuiven door naar volgende jaren.

Het volgende schema betreft het verloopoverzicht van de voorschotbedragen van overige Nederlandse overheden.

De van overige Nederlandse overheden ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	Saldo 1-1-2023	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Saldo 31-12-2023
Directe productiekosten Flevoland	142.493	286.785	175.486	253.792
Directe productiekosten Almere	-	1.348	1.348	-
Directe productiekosten Gooise Meren	12.822	13.014	12.822	13.014
Directe productiekosten Noord-Holland	8.635	7.838	8.635	7.838
Energiebesparing meerwerk Lelystad	130.317	390.000	92.100	428.217
Energiebesparing meerwerk Almere	-	110.750	25.822	84.928
Energiebesparing meerwerk Gooise Meren	-	58.310	11.101	47.209
Totaal	**€ 294.267**	**€ 868.045**	**€ 327.314**	**€ 834.998**

De directe productiekosten van de provincie Flevoland en Noord-Holland en de gemeenten Almere en Gooise Meren zijn verantwoord als voorschotbedrag. Zij besluiten over het resterende saldo per 31-12-2023.

De meerwerkopdracht energiebesparing bij bedrijven van de gemeente Lelystad loopt van 2022 tot en met 2025. De meerwerkopdracht voor de gemeente Almere loopt in 2023 en 2024. De meerwerkopdracht voor de gemeente Gooise Meren loopt van 2022 tot en met 2025. De ontvangen bedragen zijn hoger dan de kosten in 2023. Niet uitgegeven middelen schuiven door naar volgende jaren.

Gebeurtenissen na balansdatum
Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum 31-12-2023 die nadere informatie geven over de situatie op balansdatum.

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen
Een aantal overeenkomsten uit 2023 loopt door naar het jaar 2024. De grootste meerjarige verplichtingen betreffen de huur van het pand, ICT-beheer, VTH-software, opleidingen en de personeels- en salarisadministratie.

Aard van de opdracht	Contractduur	Bedrag per jaar
Huur vleugel provinciehuis inclusief servicekosten	Huurovereenkomst t/m 2028, optie verlenging t/m 2033	173.000
Lease voertuigen	Looptijd t/m 2024, optie verlenging t/m 2028	95.000
ICT beheercontract	Looptijd t/m 2025	545.000
VTH software	Looptijd t/m 2026	115.600
Onderwijs	Looptijd t/m 2024	732.000
Personeels- en salarisadministratie	Looptijd t/m 2026	120.000

B.3.3 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening over 2023

Hieronder is per budget de afwijking tussen raming en realisatie weergegeven. In de programmaverantwoording onder A.1.3 is een verschillenanalyse op hoofdlijnen weergegeven. De afwijkingen van de begroting zijn incidenteel, tenzij anders vermeld.

a. Baten regulier budget

	BATEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1	**BIJDRAGEN DEELNEMERS**					
1.1	Almere	€ 1.824.523	€ 1.824.523	€ 1.727.673	€ -	€ 1.728.547
1.2	Lelystad	€ 1.525.262	€ 1.525.262	€ 1.454.747	€ -	€ 1.455.483
1.3	Zeewolde	€ 713.190	€ 713.190	€ 646.068	€ -	€ 646.395
1.4	Flevoland	€ 4.400.364	€ 4.400.364	€ 3.696.756	€ -	€ 3.698.627
1.5	Urk	€ 379.916	€ 379.916	€ 362.352	€ -	€ 362.535
1.6	Dronten	€ 1.291.275	€ 1.291.275	€ 1.231.577	€ -	€ 1.232.200
1.7	Noordoostpolder	€ 1.642.039	€ 1.642.039	€ 1.376.405	€ -	€ 1.377.101
1.8	Noord Holland	€ 605.705	€ 605.705	€ 577.702	€ -	€ 577.994
1.9	Gooise Meren	€ 969.775	€ 969.775	€ 924.941	€ -	€ 925.409
1.10	Hilversum	€ 633.915	€ 633.915	€ 604.609	€ -	€ 604.914
1.11	Weesp	€ 76.313	€ 76.313	€ 72.784	€ -	€ -
1.12	Huizen	€ 262.257	€ 262.257	€ 240.726	€ -	€ 240.848
1.13	Wijdemeren	€ 572.704	€ 572.704	€ 546.227	€ -	€ 546.503
1.14	Blaricum	€ 136.950	€ 136.950	€ 130.618	€ -	€ 130.685
1.15	Laren	€ 127.128	€ 127.128	€ 121.251	€ -	€ 121.312
	Subtotaal reguliere bijdrage deelnemers	**€ 15.161.316**	**€ 15.161.315**	**€ 13.714.437**	**€ -**	**€ 13.648.553**

De bijdragen van de deelnemende partijen zijn in 2023 berekend op basis van de Kostenverdeelsystematiek 2021-2023. Daarnaast zijn de bijdragen van de deelnemende partijen in 2023 gewijzigd vanwege:

- structurele verhoging van de bijdrage van Flevoland in verband met de uitvoering van het toezicht buitengebied;
- de structurele verhoging van de bijdrage van Almere in verband met de behandeling van bezwaar- en beroepszaken;
- de structurele verhoging van de bijdrage van Huizen in verband met de behandeling van meldingen lozingen buiten inrichtingen;
- de structurele verhoging van de bijdrage van Zeewolde in verband met de behandeling van asbestmeldingen;
- de structurele verhoging van de bijdrage van Flevoland in verband met de uitvoering van het toezicht op stikstof;
- De structurele verhoging van de bijdrage van Noordoostpolder in verband met de behandeling van asbestmeldingen;
- De structurele verhoging van de bijdragen van alle deelnemers als gevolg van de cao-indexering van salarissen.

	BATEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
2	**ANDERE BIJDRAGEN**					
2.6	Overige opbrengsten	€ 1.421.010	€ 1.086.701	€ 340.210	€ -334.310	€ 1.385.696
	Totaal reguliere baten	**€ 16.582.326**	**€ 16.248.016**	**€ 14.054.647**	**€ -334.310**	**€ 15.034.249**

De baten zijn in 2023 € 334.310 hoger dan geraamd. De OFGV heeft ten opzichte van de begroting en ten opzichte van 2022 meer meerwerkopdrachten voor de deelnemende partijen uitgevoerd. Daarnaast heeft de OFGV opleidingen verzorgd voor de eigen medewerkers en voor medewerkers van andere overheden. Ook zijn er positieve afwikkelingsverschillen van voorgaande jaren en renteopbrengsten.

a. Lasten regulier budget

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1	**PERSONEEL**					
1.1a	Salarissen	€ 10.307.193	€ 10.435.828	€ 10.992.166	€ 128.635	€ 9.338.263
1.1b	Samenwerking bedrijfsvoering	€ 111.613	€ 100.000	€ -	€ -11.613	€ 109.753
1.1c	Flexibele schil	€ 1.378.384	€ 1.653.871	€ 36.636	€ 275.487	€ 1.795.608
1.1d	Inhuur bij ziekte	€ 230.061	€ 248.712	€ 111.856	€ 18.651	€ 29.709
	Subtotaal personeelskosten	**€ 12.027.249**	**€ 12.438.410**	**€ 11.140.658**	**€ 411.161**	**€ 11.273.332**

In 2023 was de formatie van de OFGV 165 fte. Op 31-12-2023 was de bezetting met medewerkers in dienst 140,74 fte. De loonkosten van deze bezetting bedroegen € 10,3 mln. De reguliere loonkosten waren hoger dan in 2022. Dit komt door een hogere bezetting en de loonsverhoging van de cao SGO. De hogere bezetting zorgt voor hogere kosten dan geraamd bij de personeels- en salarisadministratie die in het kader van samenwerking bedrijfsvoering wordt afgenomen van de gemeente Lelystad.
De inzet van de flexibele schil is in 2023 lager dan in 2022. Door de krapte op de arbeidsmarkt is het lastig om vacatures van toezichthouders en teamleiders in te vullen. Daardoor is nog steeds veel inhuur van personeel nodig geweest, maar ook die inhuur was lastig te vinden. De inhuur bij ziekte past binnen het beschikbare budget door een laag kortdurend verzuim. Veelal zijn taken van ziek personeel opgevangen door collega's.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1.2	Opleidingskosten	€ 965.702	€ 1.117.795	€ 404.140	€ 152.093	€ 706.306

Bij de lasten van het reguliere opleidingsbudget zijn de lasten van het opleidingscentrum opgeteld. De kosten ad € 673.483 zijn volledig gedekt door de opbrengsten van het opleidingscentrum ad € 864.183. Deze opbrengsten zijn verantwoord aan de batenkant bij de overige inkomsten. Het verschil tussen kosten en opbrengsten van het opleidingscentrum is € 190.700 positief en is te beschouwen als een bijdrage ter dekking van de uren van het interne personeel. Het opleidingscentrum heeft meer opleidingen verzorgd voor de OFGV en andere omgevingsdiensten dan in 2022. De opleidingskosten zijn lager dan geraamd doordat de cursussen en opleidingen voor het eigen personeel kostenefficiënt zijn georganiseerd.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
1.3	Algemene personeelskosten	€ 494.788	€ 589.677	€ 539.947	€ 94.889	€ 434.361

Onder het budget algemene personeelskosten vallen de budgetten voor piket en overwerk, belastingheffing werkkostenregeling, vergoeding reiskosten, werkkleding en overige kosten. De totale uitgaven op de personeelskosten vallen in 2023 hoger uit dan in 2022 door het gestegen aantal personeelsleden. De kosten zijn lager dan geraamd door een lagere heffing voor de werkkostenregeling in verband met samenkomsten van personeel in het vernieuwde kantoor en lagere reiskosten door het plaats onafhankelijk werken.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
3	**KAPITAALLASTEN**					
3.1	Afschrijving ICT	€ 95.666	€ 137.745	€ 122.745	€ 42.079	€ 93.274
3.2	Afschrijving Meubilair	€ 32.398	€ 39.097	€ 34.097	€ 6.699	€ 44.371
3.3	Afschrijving Verbouwing	€ 44.516	€ 46.369	€ 46.369	€ 1.853	€ 39.819

De afschrijvingen passen binnen de beschikbare budgetten. In 2023 is minder geïnvesteerd in ICT-hardware dan voorzien, de OFGV heeft langer gebruik gemaakt van de bestaande

telefoons, laptops en iPads. De investeringen schuiven door naar 2024.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
4	**INDIRECTE KOSTEN**					
4.1	Huisvesting (pandgebonden)	€ 253.229	€ 301.644	€ 346.644	€ 48.415	€ 321.902
4.2	Huisvesting (niet-pandgebonden)	€ 105.821	€ 147.749	€ 147.749	€ 41.928	€ 53.489

De huisvestingskosten zijn lager dan de beschikbare budgetten door de teruggang van vier naar twee verdiepingen in de loop van 2023.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
4.3	Informatiemanagement	€ 700.789	€ 829.954	€ 783.722	€ 129.165	€ 891.614

De kosten voor informatiemanagement vallen lager uit dan begroot. In de raming was rekening gehouden met kosten voor de Baseline Informatiebeheer Overheden en datagericht werken. De OFGV heeft zich hierop in 2023 zorgvuldig voorbereid, de kosten schuiven door naar 2024. Het bedrag voor 2022 was incidenteel hoger vanwege de overgang naar de modern workplace.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
4.4	Wagenpark	€ 72.785	€ 85.020	€ 125.020	€ 12.235	€ 67.061

De kosten voor het wagenpark zijn nagenoeg gelijk aan de begroting en de realisatie in 2022.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
4.5	Diverse kosten	€ 173.517	€ 200.442	€ 204.442	€ 26.925	€ 124.390

De diverse kosten betreffen verzekeringen, kantoorartikelen, communicatie- en frankeerkosten, lidmaatschappen, abonnementen en geluidsmeters. De kosten zijn binnen het daarvoor beschikbaar budget gebleven. Ten opzichte van 2022 zijn meer communicatiekosten gemaakt.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
4.6	Accountant	€ 34.045	€ 34.413	€ 28.413	€ 368	€ 26.966

De kosten voor de accountantscontrole zijn nagenoeg gelijk aan de begroting en de realisatie in 2022.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
4.7	HRM	€ 183.241	€ 222.874	€ 73.874	€ 39.633	€ 104.737

Onder de HRM-kosten vallen kosten voor Arbo, functiewaardering en werving- en selectie. In 2023 zijn de kosten hoger dan in 2022 doordat de OFGV heeft ingezet op werving en selectie via een mediacampagne, advertenties op externe websites en het inschakelen van werving- en selectiebureaus.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
5	**ONVOORZIEN**					
5.1	Onvoorzien	€ 5.341	€ 56.827	€ 56.827	€ 51.486	€ -
	Totaal reguliere lasten	**€ 15.143.368**	**€ 16.248.016**	**€ 14.054.647**	**€ 1.104.648**	**€ 14.181.623**

Het budget onvoorzien dient ter dekking van de incidentele financiële risico's. In 2023 is het budget aangewend door het Dagelijks Bestuur voor ondersteuning bij het werven van de nieuwe directeur.

	LASTEN REGULIERE BUDGET	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
5.2	Incidentele lasten	€ 223.359	€ -	€ -	€ -223.359	€ -

In 2023 is geconstateerd dat de OFGV voor opleidingen de verplichting had om btw-vrij te factureren. De inkoop btw is onterecht afgetrokken en wordt in overleg met de Belastingdienst over de periode 2019-2023 gecorrigeerd inclusief heffingsrente.

b. Directe productiekosten

	DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
6	**BATEN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN**					
6.1	Directe productiekosten Flevoland	€ 166.206	€ 278.785	€ 237.372	€ 112.578	€ 155.671
6.2	Directe productiekosten Almere	€ 1.348	€ 1.348	€ 1.348	€ -	€ 1.329
6.3	Directe productiekosten Gooise Meren	€ -	€ 13.014	€ 13.014	€ 13.014	€ -
6.4	Directe productiekosten Noord-Holland	€ 927	€ 8.765	€ 8.765	€ 7.838	€ -
	Totaal baten directe productiekosten	**€ 168.481**	**€ 301.912**	**€ 260.499**	**€ 133.430**	**€ 157.000**
6	**LASTEN DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN**					
6.1	Directe productiekosten Flevoland	€ 166.206	€ 278.785	€ 237.372	€ 112.578	€ 155.671
6.2	Directe productiekosten Almere	€ 1.348	€ 1.348	€ 1.348	€ -	€ 1.329
6.3	Directe productiekosten Gooise Meren	€ -	€ 13.014	€ 13.014	€ 13.014	€ -
6.4	Directe productiekosten Noord-Holland	€ 927	€ 8.765	€ 8.765	€ 7.838	€ -
	Totaal lasten directe productiekosten	**€ 168.481**	**€ 301.912**	**€ 260.499**	**€ 133.430**	**€ 157.000**

De bijdragen van vier deelnemers voor directe productiekosten zijn verantwoord als voorschotbedragen. Lagere uitgaven leiden tot terug te betalen bedragen die opgenomen zijn onder de overlopende passiva.

Het budget directe productiekosten van de provincie Flevoland bevat zowel inkomsten als uitgaven. Het verschil bestaat uit de volgende onderdelen:

	DIRECTE PRODUCTIEKOSTEN PROVINCIE FLEVOLAND	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Verschil realisatie en begroting
Lasten	Groene handhaving kapitaallasten vaartuigen	€ 21.857	€ 33.707	€ 11.850
	Groene handhaving vaartuigen	€ 67.247	€ 61.570	€ -5.677
	Groene handhaving steunpunten	€ 63.993	€ 96.468	€ 32.475
	Advertenties milieuwetten	€ 40.222	€ 39.325	€ -897
	Extern advies vergunningverlening	€ 37.250	€ 20.111	€ -17.139
	Extern advies handhaving	€ 18.290	€ 20.111	€ 1.821
	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden	€ 7.564	€ 22.471	€ 14.907
	Beheer grondwatermeetnet	€ 98.312	136.701	€ 38.389
	Subtotaal	**€ 354.734**	**€ 430.464**	**€ 75.730**
Baten	Legesheffing vergunningen	€ -188.528	€ -146.061	€ 42.467
	Vergoeding groene handhaving randmeren	€ -	€ -5.618	€ -5.618
	Totaal Provincie Flevoland	**€ 166.206**	**€ 278.785**	**€ 112.579**

De directe bijdrage van gemeente Almere bestond uit een bijdrage voor een geluidsmeter en is in 2023 net zoals in de voorafgaande jaren volledig voor dit doel aangewend.

Het directe productiekostenbudget Gooise Meren is bedoeld voor de externe deskundigheid en specifieke inhuur voor de gemeente Gooise Meren. In 2023 zijn geen kosten gemaakt in het kader van dit budget.

Het directe productiekosten Noord-Holland budget is bedoeld voor de advertentie-, onderzoek- en kadasterkosten voor de bodemtaken van de provincie Noord-Holland. In 2023 zijn weinig kosten gemaakt in het kader van dit budget.

c. Subsidies

	SUBSIDIES	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
2	**ANDERE BIJDRAGEN - BATEN SUBSIDIES**					
2.7	Diverse subsidies	€ 481.091	€ 510.560	€ 200.000	€ 29.469	€ 202.400
	Totaal baten subsidies	**€ 481.091**	**€ 510.560**	**€ 200.000**	**€ 29.469**	**€ 202.400**
7	**OVERIGE KOSTEN - LASTEN SUBSIDIES**					
7.5	Diverse subsidies	€ 481.091	€ 510.560	€ 200.000	€ 29.469	€ 202.400
	Totaal lasten subsidies	**€ 481.091**	**€ 510.560**	**€ 200.000**	**€ 29.469**	**€ 202.400**

In 2023 zijn twee subsidies ontvangen. De specifieke uitkering Interbestuurlijk Programma (SPUK-IBP) van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat loopt van 2022 tot en met 2024. Deze bedraagt in totaal € 450.000 en is bestemd voor diverse verbeterprojecten bij omgevingsdiensten waaronder opleiding van medewerkers, het opstellen van een handhavings- en uitvoeringsplan (RUHS) en het uitvoeren van visitaties. In 2023 is hieraan € 283.228 besteed.

De specifieke uitkering Toezicht en Handhaving Energiebesparing van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland loopt van 2022 tot en met 2026. Deze bedraagt in totaal € 1.710.739 en is bestemd voor het uitvoeren van klassiek toezicht op energiebesparing en ondersteunende werkzaamheden zoals het onderzoeken welke bedrijven bezocht moeten worden. In 2023 is hieraan € 197.803 besteed.

d. Reserves

	Mutaties bestemmingsreserves	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Verschil realisatie en begroting	Realisatie 2022
2	**ANDERE BIJDRAGEN - BATEN RESERVES**					
2.2	Onttrekking bestemmingsreserve I&O	€ 376.787	€ 625.546	€ 617.636	€ 248.759	€ 248.150
2.3	Bijdrage gemeente Amsterdam	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 469.489
2.4	Onttrekking Bestemmingsreserve Weesp	€ 76.313	€ 237.068	€ 237.068	€ 160.755	€ 232.420
	Totaal baten reserves	**€ 453.100**	**€ 862.614**	**€ 854.704**	**€ 409.514**	**€ 950.059**
7	**OVERIGE KOSTEN TEN LASTE VAN RESERVES**					
7.7	Invoeringskosten Omgevingswet	€ 78.848	€ 193.875	€ 347.636	€ 115.027	€ 121.287
7.8	Diverse innovatieprojecten	€ 297.939	€ 431.671	€ 270.000	€ 133.732	€ 126.863
7.9	Uittreden gemeente Weesp uit de GR OFGV	€ 76.313	€ 237.068	€ 237.068	€ 160.755	€ 161.155
7.11	Toevoeging bestemmingsreserve Weesp	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 469.489
	Totaal lasten reserves	**€ 453.100**	**€ 862.614**	**€ 854.704**	**€ 409.514**	**€ 878.794**

Aan de bestemmingsreserve Innovatie en Ontwikkeling zijn in 2023 de invoeringskosten van de Omgevingswet en de kosten van innovatieprojecten onttrokken (2.2, 7.7 en 7.8).
Aan de bestemmingsreserve uittreden Weesp uit de GR OFGV is in 2023 de begrote bijdrage van de gemeente Weesp onttrokken (2.4 en 7.9).

Voorbereiding op de Omgevingswet

De kosten van tijdsbesteding van OFGV-medewerkers voor de Omgevingswet bedragen in 2023 € 78.848. Hierin zijn de uren van leidinggevenden, directie en bedrijfsvoering niet meegenomen. De opleidingsuren voor voorbereiding op de Omgevingswet zijn ten laste van de subsidie SPUK-IBP gebracht. De inhoudelijke aspecten van de uitgevoerde activiteiten zijn toegelicht in paragraaf A.1.2 Activiteiten.

Innovatieprojecten

Met de innovatieprojecten worden kwaliteitsverbeteringen, efficiencyvoordelen en/of kostenbesparingen nagestreefd. In de onderstaande tabel zijn de kosten en de financiële begroting van de innovatieprojecten gespecificeerd per project.

Innovatieprojecten	Projectraming	Akkoord DB	Restant 31-12-2022	Raming 2023	Realisatie 2023	Restant 2023
1. Automatisering Bodeminformatie	€ 150.424	18 oktober 2017	€ 29.179	€ 29.179	€ 29.179	€ 0
2. Projectleider innovatieprojecten	€ 140.000	18 april 2018	€ 42.432	€ 42.432	€ 0	€ 42.432
3. Circulaire Economie	€ 150.000	6 januari 2021	€ 46.607	€ 46.607	€ 46.607	€ 0
4. Versterkte Uitvoering 3	€ 180.000	27 oktober 2021	€ 173.790	€ 80.000	€ 61.200	€ 112.590
5. App boringsvrije zone	€ 15.000	27 oktober 2021	€ 60	€ 60	€ 60	€ 0
6. Omgevingslab	€ 210.000	27 oktober 2021	€ 172.601	€ 100.000	€ 50.000	€ 122.601
7. Zelfcontrole bedrijven	€ 150.000	27 oktober 2021	€ 150.000	€ 0	€ 0	€ 150.000
8. Circulaire Economie vervolg	€ 360.000	2 november 2022	€ 360.000	€ 133.393	€ 110.893	€ 249.107
Totaal innovatieprojecten	**€ 1.355.424**		**€ 974.669**	**€ 431.671**	**€ 297.939**	**€ 676.730**

De realisatie van de innovatieprojecten valt in 2023 € 133.732 lager uit dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt door lagere kosten voor de projecten Versterkte Uitvoering 3 (VUE3), Omgevingslab en Circulaire Economie en het niet inzetten van middelen voor een projectleider innovatieprojecten. Aan de reserves worden alleen de werkelijke gemaakte kosten binnen één kalenderjaar onttrokken. Door de lagere uitgaven wordt er minder aan de reserves onttrokken. Deze kosten hebben daarom geen invloed op het rekeningresultaat.

De innovatieprojecten die in 2023 liepen, zijn hieronder toegelicht.

1. Automatisering bodeminformatie

Doel:

- Via een website of Geo-viewer bodemonderzoeken en besluiten digitaal beschikbaar stellen;
- Bodeminformatieverzoeken digitaal afhandelen;
- Onderzoeken of leges voor bodeminformatieverzoeken direct digitaal kan worden betaald aan de betreffende gemeente wanneer deze wordt opgevraagd.

Wat levert het op (financieel/efficiëntie, effectiviteit en/of kwaliteit):

Efficiëntie bij het afhandelen van bodeminformatieverzoeken door de OFGV en legesinning door de gemeenten.

Voortgang 2023:

De uitwisseling van informatie vanuit de huidige VTH-systemen voldoet niet aan de landelijke standaarden. De OFGV heeft de opzet van een eigen datawarehouse onderzocht en is in gesprek met een andere leverancier van een bodeminformatiesysteem.

3. en 8. Circulaire economie

Doel:

- Inzicht in afvalstromen en het gebruik van primaire grondstoffen bij bedrijven;
- Ontwikkelen van een analyse-instrument om bedrijven te classificeren en op die manier een dialoog aan te gaan met bedrijven;
- Normstelling via vergunningverlening binnen de wettelijke kaders;
- Ontwikkelen van stimulerend toezicht voor circulaire economie (bedrijfseconomisch voordeel van circulair werken inzichtelijk maken via een tool);
- Ontwikkelen van een opleiding Circulaire Economie.

Wat levert het op (financieel/efficiëntie, effectiviteit en/of kwaliteit):

Kwaliteitsverbetering op een relatief nieuw kennisgebied. Meer deskundigheid bij vergunningverleners en toezichthouders. Concreet maken wat vanuit het VTH-spoor gedaan kan worden om de CE-ambities te verwezenlijken.

Voortgang 2023:
De OFGV heeft in 2023 gesprekken gevoerd met deelnemers over wat er speelt op het gebied van circulaire economie en hoe een eventuele samenwerking kan worden vormgegeven. De uitkomsten van deze gesprekken zijn in een gezamenlijke bijeenkomst gedeeld. Meerdere deelnemers hebben aangegeven geïnteresseerd te zijn in het opnemen van circulaire voorschriften in vergunningen. Binnen de OFGV hebben juristen en vergunningverleners onderzocht wat de mogelijkheden zijn om circulaire voorschriften op te nemen in vergunningen. De OFGV heeft contact gezocht met andere omgevingsdiensten die hiermee de eerste ervaringen hebben opgedaan. De OFGV neemt deel aan structurele overleggen over circulaire economie van Omgevingsdienst NL en van het IPO. Daarnaast bespreekt de OFGV casussen met de drie Noord-Hollandse omgevingsdiensten.

Met ingang van 2023 biedt de OFGV de opleiding Circulaire Economie aan. Meerdere medewerkers van de OFGV en van andere omgevingsdiensten hebben deelgenomen aan de opleiding, waardoor de beschikbare kennis verbreed en verdiept is.

4. Versterkte Uitvoering 3
Stimulerend toezicht energiebesparing wordt vanuit het Rijk met de regeling Versterkte Uitvoering 3 (VUE3) rechtstreeks bij marktpartijen belegd.
Doel:

- Bepalen van te bezoeken bedrijven;
- Inzet van de techniek en informatie volgens de methodiek van Stimulerend Toezicht;
- Vastleggen van informatie over energieverbruik, meldplicht en informatieplicht van bedrijven die door de marktpartij zijn bezocht;
- Behouden van de informatiepositie waardoor energiebesparingen bij bedrijven zichtbaar kunnen worden gemaakt.

Wat levert het op (financieel/efficiëntie, effectiviteit en/of kwaliteit)?
Efficiënte en effectieve inzet van capaciteit, kwalitatieve rapportages over bereikte energiebesparing.

Voortgang 2023:
Een marktpartij heeft in 2023 in overleg met de OFGV diverse bedrijven bezocht. De VUE3 is eind 2023 afgerond. De OFGV heeft gegevens over energieverbruik, meldplicht en informatieplicht vastgelegd. Wanneer bedrijven hebben gekozen voor Stimulerend Toezicht ligt de informatie vast in een energiebesparingssysteem waar de OFGV ook toegang toe heeft. Deze bedrijven hebben drie jaar de tijd om energiebesparende maatregelen uit te voeren en worden in de tussentijd niet bezocht door de OFGV. Wanneer bedrijven hebben gekozen voor klassiek toezicht, voert de OFGV in de komende jaren hercontroles en waar nodig handhaving uit om te bereiken dat de bedrijven hun energiebesparende maatregelen uitvoeren.

5. App boringsvrije zone
Doel:

- Ontsluiten van informatie over dieptebeperkingen in de boringsvrije zone aan bedrijven en toezichthouders.

Wat levert het op (financieel/efficiëntie, effectiviteit en/of kwaliteit)?

Sneller en adequater toezicht, proactieve informatie voor bedrijven die boringen verrichten en met de app weten hoe diep ze mogen boren in plaats van reactieve handhaving op overtredingen.
Voortgang 2023:
De app is gereed en getest door de toezichthouders. Dit levert informatie op in het veld waardoor een toezichthouder direct weet hoe diep op de betreffende locatie geboord mag worden.

6. Omgevingslab
Doel:

- Opwerken en visualiseren van data ten behoeve van verschillende beleidsdoeleinden met betrekking tot de fysieke leefomgeving.

Wat levert het op (financieel/efficiëntie, effectiviteit en/of kwaliteit)?
Door het visualiseren van beleidsvoornemens kan beleidsontwikkeling gerichter en kostenefficiënter worden ingezet.

Voortgang 2023:
De OFGV beschikt over een programma waarin 3D en 4D (factor tijd) simulaties kunnen worden weergegeven van beleidsvoornemens, denk bijvoorbeeld aan slagschaduw van windmolens versus een te bouwen woonwijk. Er is een toenemende vraag naar informatie over de effecten van de werkzaamheden van de OFGV en het beleid van de deelnemers. Daarnaast biedt het gebruik van data over bijvoorbeeld milieubelastende activiteiten en het combineren van die data met gegevens over vastgoed, bedrijven en topografie de mogelijkheid voor effectievere en efficiëntere taakuitvoering. Dat vraagt om meer specialisatie en differentiatie in de gebruikte informatiesystemen en meer aandacht voor afspraken over dataverzameling, datakwaliteit en datamodellering. Tegelijkertijd dient de data beschermd te worden volgens de Baseline Informatiebeveiliging Overheden. In 2023 heeft de OFGV onderzocht hoe het programma op een beveiligde server kan werken met de bestaande data. Hiertoe dient eerst een eigen datawarehouse ingericht te worden en dienen beveiligingscertificaten geüpgraded te worden.

B.3.4 WNT

In de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) zijn de beloningen van bestuurders en andere topfunctionarissen wettelijk genormeerd. De WNT is van toepassing op de OFGV. Het voor de OFGV toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 223.000. Vanuit de WNT is het verplicht van iedere topfunctionaris gegevens te vermelden in het financieel verslaggevingsdocument. Bij de OFGV is de directeur gekwalificeerd als topfunctionaris. De directeur blijft, net als alle overige medewerkers, onder de WNT-norm. In 2023 is de zittend directeur op 6 april met pensioen gegaan. De nieuwe directeur is op 1 september gestart. In de tussenliggende periode heeft de teamleider Bedrijfsvoering als waarnemend directeur gefungeerd. Voor alle drie personen is hieronder de WNT-tabel weergegeven met het voor hen toepasselijke bezoldigingsmaximum.

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	**P.M.R. Schuurmans**
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 – 06/04
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 36.028
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 5.789
Subtotaal	*€ 41.817*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 58.652
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 41.817**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2022	
bedragen x € 1	**P.M.R. Schuurmans**
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 125.720
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.008
Subtotaal	*€ 147.728*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	**P.H. Stam**
Functiegegevens	Waarnemend Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/04 – 30/09
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 47.962
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 7.256
Subtotaal	*€ 55.218*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 111.805
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 55.218**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	**A.J. Klijn**
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/09 – 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 39.881
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 6.697
Subtotaal	*€ 46.578*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 74.537
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**€ 46.578**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Bij een Gemeenschappelijke Regeling zijn leden van het AB en DB ook als topfunctionarissen gekwalificeerd. Voor alle bestuursleden geldt dat zij geen bezoldiging van de OFGV ontvangen en de functie slechts uitvoeren uit hoofde van hun functie als wethouder of gedeputeerde van de deelnemende overheid.
Door de Provinciale Staten verkiezingen in 2023 zijn de bestuurders vanuit de provincies Flevoland en Noord-Holland in het OFGV-bestuur nieuw aangetreden. De voorzittershamer is overgenomen door de gemeente Almere.

Naam Bestuurslid	Partner	Functie OFGV	periode 2023	Bezoldiging
mw. G. van Gaal	Provincie Flevoland	Voorzitter Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	01-01 tm 29-06	€ 0
dhr. A.Y. Sprong	Gemeente Almere	Voorzitter Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	29-06 tm 31-12	€ 0
dhr. A.Y. Sprong	Gemeente Almere	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	01-01 tm 29-06	€ 0
dhr. W. Foppen	Gemeente Urk	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
dhr. H.M. Bellaart	Gemeente Gooise Meren	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
dhr. H.J. Hofstra	Provincie Flevoland	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	08-12 tm 31-12	€ 0
dhr. J. van den Berg	Provincie Flevoland	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	29-06 tm 03-10	€ 0
dhr. M.W. Hoelscher	Gemeente Wijdemeren	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	01-01 tm 23-05	€ 0
dhr. F.C. Cornelis	Gemeente Blaricum	Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur	25-05 tm 31-12	€ 0
dhr. H.J. Hofstra	Provincie Flevoland	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 08-12	€ 0
mw. L.L. Hillebregt	Gemeente Dronten	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
dhr. E.P. Stigter	Provincie Noord-Holland	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 21-07	€ 0
dhr. J.C. J. Beemsterboer	Provincie Noord-Holland	Lid Algemeen Bestuur	21-07 tm 31-12	€ 0
dhr. H.L. Hermans	Gemeente Zeewolde	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
mw. E.L. Kruijt	Gemeente Wijdemeren	Lid Algemeen Bestuur	06-06 tm 31-12	€ 0
mw. S. Werkman	Gemeente Noordoostpolder	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
dhr. F.C. Cornelis	Gemeente Blaricum	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
mw. K. van Hunnik	Gemeente Hilversum	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
dhr. F.K de Groot	Gemeente Laren	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
dhr. N. Meijer	Gemeente Huizen	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0
dhr. D.A. Grimbergen	Gemeente Lelystad	Lid Algemeen Bestuur	01-01 tm 31-12	€ 0

B.3.5 Overzicht van incidentele baten en lasten

Door het zuiveren van de incidentele lasten en baten en de mutaties in de reserves, ontstaat het beeld in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting.
Alle in de initiële begroting opgenomen baten en lasten van de OFGV zijn structureel van aard. In 2023 zijn de volgende incidentele baten en lasten geboekt:

INCIDENTELE BATEN	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Realisatie 2022
Omgevingswet	€ 78.848	€ 193.875	€ 347.636	€ 413.100
Overige opbrengsten:				
Opbrengsten Kenniscentrum	€ 864.183	€ 730.000	€ -	€ 522.351
Opbrengsten meerwerkopdrachten	€ 335.401	€ 356.701	€ 340.210	€ 470.848
Afkoopsom gemeente Amsterdam				€ 469.489
Afwikkelingsverschillen	€ 21.892	€ -	€ -	€ 59.393
Rentebaten	€ 199.534	€ -	€ -	€ 18.098
Mutatie reserves	€ 453.100	€ 862.614	€ 854.704	€ 480.570
Totaal incidentele baten	**€ 1.952.958**	**€ 2.143.190**	**€ 1.542.550**	**€ 2.433.849**

INCIDENTELE LASTEN	Realisatie 2023	Begroting na wijziging	Begroting voor wijziging	Realisatie 2022
Omgevingswet	€ 78.848	€ 193.875	€ 347.636	€ 459.422
Opleidingskosten (kosten Kenniscentrum)	€ 673.483	€ 673.483	€ 56.517	€ 332.585
Informatiemanagement	€ 30.389	€ 30.389	€ -	€ 90.309
Diverse innovatieprojecten	€ 297.939	€ 431.671	€ 270.000	€ 126.863
Uittreden gemeente Weesp	€ 76.313	€ 237.068	€ 237.068	€ 161.155
Toevoegingen reserves	€ -	€ -	€ -	€ 469.489
Onvoorzien	€ 5.341	€ 56.827	€ 56.827	€ -
Totaal incidentele lasten	**€ 1.162.313**	**€ 1.623.313**	**€ 968.048**	**€ 1.639.824**

De opbrengsten van meerwerkopdrachten zijn meegenomen voor zover zij de raming overschrijden. De kosten van informatiemanagement zijn meegenomen voor zover het eenmalige (aansluitings-) kosten betreffen. Het verschil tussen de totale incidentele lasten en baten bedraagt in 2023 € 790.645 voordelig. Dit betekent dat structurele lasten van de OFGV zoals salarissen worden gedekt door incidentele baten zoals subsidies, meerwerkopdrachten en innovatieprojecten.

B.3.6 Overzicht per taakveld

Het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld ziet als volgt uit:

	Gewijzigde begroting 2023			Realisatie 2023		
Programma Milieu en Leefomgeving	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
Taakveld 7.4 Milieubeheer	€ 17.060.487	€ 11.874.572	€ 5.185.916	€ 17.032.364	€ 10.759.195	€ 6.273.170
Taakveld 0.4 Overhead	€ -	€ 5.991.703	€ -5.991.703	€ -	€ 5.750.584	€ -5.750.584
Taakveld 0.5 Treasury	€ -	€ -	€ -	€ 199.534		€ 199.534
Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	€ -	€ 56.827	€ -56.827	€ -	€ 5.341	€ -5.341
Taakveld 0.10 Mutaties reserves	€ 862.614	€ -	€ 862.614	€ 453.100	€ -	€ 453.100
Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.169.879	€ -1.169.879
Totaal	**€ 17.923.101**	**€ 17.923.101**	**€ -**	**€ 17.684.998**	**€ 17.684.998**	**€ -**

B.3.7 EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Dit cijfer is het totaal van inkomsten minus uitgaven. Volgens het Europese stabiliteits- en groeipact is de macronorm voor lidstaat Nederland een maximaal EMU-saldo van -0,5% van het bruto binnenlands product. Decentrale overheden moeten inzicht geven in de berekening van hun aandeel in dit EMU-saldo. Alle gemeenten, provincies en waterschappen moeten deze informatie aanleveren bij het CBS. Bij gemeenschappelijke regelingen vindt een steekproef plaats wanneer deze een exploitatie van € 20 mln. of meer hebben. De OFGV valt hier buiten.

B.4 Overige gegevens

B.4.1 Bijlage verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger		Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
IenW	E93	**Regeling specifieke uitkering Interbestuurlijk programma VTH**		Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E93/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E93/02*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E93/03*		
				€ 283.288	€ 409.803	Nee		
				Naam activiteit *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E93/04*	Besteding (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E93/05*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E93/06*		
			1	Deelname aan werk- en projectgroepen	€ 4.066	€ 4.066		
			2	Aanleveren van data	€ 12.730	€ 15.740		
			3	Scholing en opleiding	€ 219.640	€ 281.940		
			4	Inzicht bekostiging				
			5	Implementatie landelijke handhavingsstrategie				
			6	Uniforme indeling BRZO				
			7	Openbaar maken handhavingsbeschikkingen				
			8	Arbeidsmarktcampagne				
			9	Transitieopgaven				
			10	Ontwikkelen risicoanalyse en uitvoerings- en handhavingsplan				
			11	Implementeren risicoanalyse en uitvoerings- en handhavingsplan	€ 31.654	€ 47.999		
			12	Onderzoek mandaten	€ 5.168	€ 5.168		
			13	Visitaties	€ 1.330	€ 17.815		
			14	Onderzoeken ILT				
			15	Materiële kosten	€ 8.700	€ 37.075		
EZK	F21	**Eenmalige specifieke uitkeringen ten behoeve van extra ondersteuning voor toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht**		Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: F21/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F21/02*	Wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 6, tweede lid van de Regeling (ja/nee) *Aard controle R* *Indicator: F21/03*	Wordt voldaan aan het bepaalde in artikel 6, zesde lid, van de Regeling (ja/nee) *Aard controle D2* *Indicator: F21/04*	Eindverant
				197.803	215.189	Ja	Ja	Nee

B.4.2 Rechtmatigheidsverklaring van het Dagelijks Bestuur

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het Dagelijks Bestuur toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door het Algemeen Bestuur vastgestelde kaders zoals de begroting, verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door het algemeen bestuur op 21 november 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door het Algemeen Bestuur bepaald en bedraagt 1 % van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 165.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV van november 2023.

Bevinding
Het Dagelijks Bestuur is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

- Onrechtmatige verlenging van twee Europees aanbestede inhuurcontracten van toezichthouders voor een totaalbedrag van € 205.000.

In de paragraaf A.2.8 rechtmatigheid is op basis van de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV en op basis van de afspraken met het Algemeen Bestuur aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het Dagelijks Bestuur ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

B.4.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Publieke Sector Accountants B.V.
Arcadialaan 20 E
1813 KN Alkmaar
www.publiekesectoraccountants.nl
info@psa-ra.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek te Lelystad gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2023 en van het vermogen van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek op 31 december 2023 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2023;
- De balans per 31 december 2023;
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2023;
- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Programma van Eisen accountantscontrole zoals vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 februari 2021 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

PUBLIEKE SECTOR ACCOUNTANTS

Op alle opdrachten verricht door Publieke Sector Accountants B.V. zijn de 'Algemene Voorwaarden Publieke Sector Accountants', gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 69411409, van toepassing.
Publieke Sector Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 69411409.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 165.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 60.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 58. Het dagelijks bestuur heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 205.000, ligt boven de door het algemeen bestuur vastgestelde verantwoordingsgrens. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Inhoudsopgave;
- Voorwoord; en
- Jaarverslag 2023, waaronder de programmaverantwoording 2023 milieu en leefomgeving en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

VERKLARING BETREFFENDE OVERIGE DOOR WET- OF REGELGEVING GESTELDE VEREISTEN

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de SiSa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2023 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling Informatieverstrekking SiSa.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling Informatieverstrekking SiSa. In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Bado en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2023, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering SiSa-verantwoordingsinformatie 2023 in bijlage 2 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa. Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;

- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen

zoals opgenomen in het door het algemeen bestuur op 22 november 2023 vastgestelde normenkader voor de financiële rechtmatigheid en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Programma van Eisen accountantscontrole zoals vastgesteld door het algemeen bestuur op 3 februari 2021, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;

- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeenschappelijke regeling;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Alkmaar, 5 juni 2024

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Booij RA

ValidSigned door A. Booij RA
op 05-06-2024

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 16 juli 2024

Onderwerp: Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst OFGV

Kenmerk: 2281935/2281977

Bijlagen:
- Jaarrekening 2023
- Controle verklaring 2023
- Resultaatbestemming 2023

1. Inleiding

Op xx juli 2024 is de door het dagelijks bestuur (DB) van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) de resultaatbestemming 2023 ter zienswijze aangeboden aan de raden en staten van de deelnemers. De jaarrekening 2023 en de controle verklaring zijn ter informatie meegestuurd. Hierdoor heeft u Provinciale Staten (PS) de mogelijkheid om een zienswijze kenbaar te maken aan de OFGV met betrekking tot de resultaatbestemming 2023.

2. Jaarekening en resultaatbestemming 2023

De OFGV heeft in 2023 een positief resultaat geboekt van in totaal € 1.330.635 Verdeeld over € 835.569 op de reguliere bedrijfsvoering, €334.310 op de overige inkomsten en € 160.756 dankzij het vrijvallen van de bestemmingsreserve Uittreding Weesp. Het resultaat op de bedrijfsvoering is opvallend hoog en komt door lagere salariskosten, minder inzet van de flexibele schil, algemene personeelskosten, opleidingskosten, afschrijvingen, informatiemanagement, huur en incidentele lasten. Sinds het derde kwartaal van 2023 heeft de OFGV een groot deel van openstaande vacatures weten te vervullen, wat positief is gezien de krappe arbeidsmarkt.
Het voorstel is om het resultaat in te zetten voor het dekken van:

1. Incidentele kosten van het ontwikkelplan (robuustheid, IBP), € 980.000;
2. Incidentele kosten van innovatieprojecten, € 200.000;
3. Incidentele kosten van de aanbesteding en implementatie van ICT en VTH-systemen, € 150.635.

Deze posten bestaan uit kosten die de OFGV sowieso gaat maken de komende jaren en welke lasten anders via een begroting(swijziging) bij de deelnemers terecht komen. De voorgestelde plannen dragen bij aan voldoen aan de robuustheidscriteria uit het Interbestuurlijk programma Vergunningen, Toezicht en Handhaving door de OFGV op de korte en lange termijn. De criteria worden door het Rijk gehanteerd als harde eis waaraan alle OD's in Nederland aan moeten voldoen

De verwachting is dat eind 2026 de OFGV nog € 640.610 tekortkomt voor de uitvoering van innovatieprojecten en het ontwikkelplan (IBP). Hoewel er de afgelopen jaren steeds een positief resultaat is geboekt, is het niet zeker dat deze bedragen in de toekomst ook middels de

resultaatbestemming gedekt kunnen worden. Mocht dat niet lukken dan zorgt dit voor een incidentele ophoging van de deelnemersbijdrage.

Het advies is om geen zienswijze in te dienen op de resultaatbestemming 2023 van de OFGV.

3. Proces en procedure

Nadat OFGV alle zienswijze van de deelnemers heeft ontvangen zal het dagelijks bestuur deze van een reactie voorzien (die wordt ter kennisname met uw Staten gedeeld) en wordt de resultaatbestemming tijdens de vergadering van het algemeen bestuur op 20 november 2024 vastgesteld.

4. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 56-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 16 juli 2024;

gelet op gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek artikel 25, lid 7,

besluiten:

1. Geen gebruik te maken van de mogelijkheid voor het indienen van een zienswijze op de resultaatbestemming van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek.

Haarlem, 30 september 2024

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Leefomgeving	
Datum commissievergadering	**16-09-2024**

Onderwerp:
Voordracht Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31235144628
boheemenm@noord-holland.nl

20 september 2024

De commissie Leefomgeving adviseert:

De Voordracht Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek als hamerstuk door te geleiden naar de Statenvergadering van maandag 30 september 2024.

Uittreksel concept-verslag commissie Leefomgeving 16-09-2024:

7 A-agenda Gezondheid en Milieu: Omgevingsdiensten
7.b Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek

Toelichting:
De resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is door het dagelijks bestuur verzonden aan de raden en staten van deelnemers in de gemeenschappelijke regeling. Provinciale Staten kunnen een zienswijze naar voren brengen op deze stukken. Het advies van GS is om geen zienswijze in te dienen. De jaarrekening 2023 is ter kennisname meegestuurd.
De commissieleden kunnen met elkaar en gedeputeerde bijgaande stukken bespreken.
De commissie wordt gevraagd aan te geven of de voordracht als bespreekstuk of als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de PS-vergadering van 30 september 2024.

De **voorzitter** concludeert dat er geen inbreng is vanuit de commissie op dit agendapunt. De Zienswijze Provinciale Staten op de resultaatbestemming 2023 van de Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek zal als hamerstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 30 september 2024.

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	16279
Extern Zaak ID	805610
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 september 2024
Agendapunt	7.c
Titel	Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	16 september 2024

Toelichting

De begrotingswijziging 2025 van de Omgevingsdienst IJmond wordt aan PS toegezonden zodat PS een zienswijze op het stuk kunnen geven. Aangezien er geen inhoudelijke opmerkingen bij dit document zijn, is het voorstel aan PS om geen zienswijze te uiten.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. A.W. Voordenhout
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235143137
voordenhouta@noord-holland.nl

Verzenddatum
28 AUG. 2024

Kenmerk
805610/2301980

Uw kenmerk

Betreft: Omgevingsdienst IJmond

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de begrotingswijziging 2025 van de Omgevingsdienst IJmond.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen:

- Voordracht
- Begrotingswijziging 2025
- Begeleidende brief ODIJ

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Concept begrotingswijziging 2025

Omgevingsdienst IJmond

Inhoud

1 Inleiding 3
1.1 KERN (samenvatting) 5

2 Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten 6
2.1 (Externe) ontwikkelingen Omgevingsdienst IJmond 7
2.2 Aanleiding begrotingswijziging 8
2.3 Nadere onderbouwing begrotingswijziging 2025 9
2.3.1 Toelichting op aangevraagde financiële middelen 12
2.4 Bestuurlijke keuzes voor korte en lange termijn 13
2.4.1 Korte termijn 13
2.4.2 Lange termijn 14
2.5 Planning & control cyclus Omgevingsdienst IJmond 15
2.6 Financiële uitwerkingen 16

3 Financieel kader 26
3.1 Wijze van financiering 27
3.1.1 Tarief 27
3.1.2 Wijze van kostennormering 27
3.1.3 Financieel beleid 27

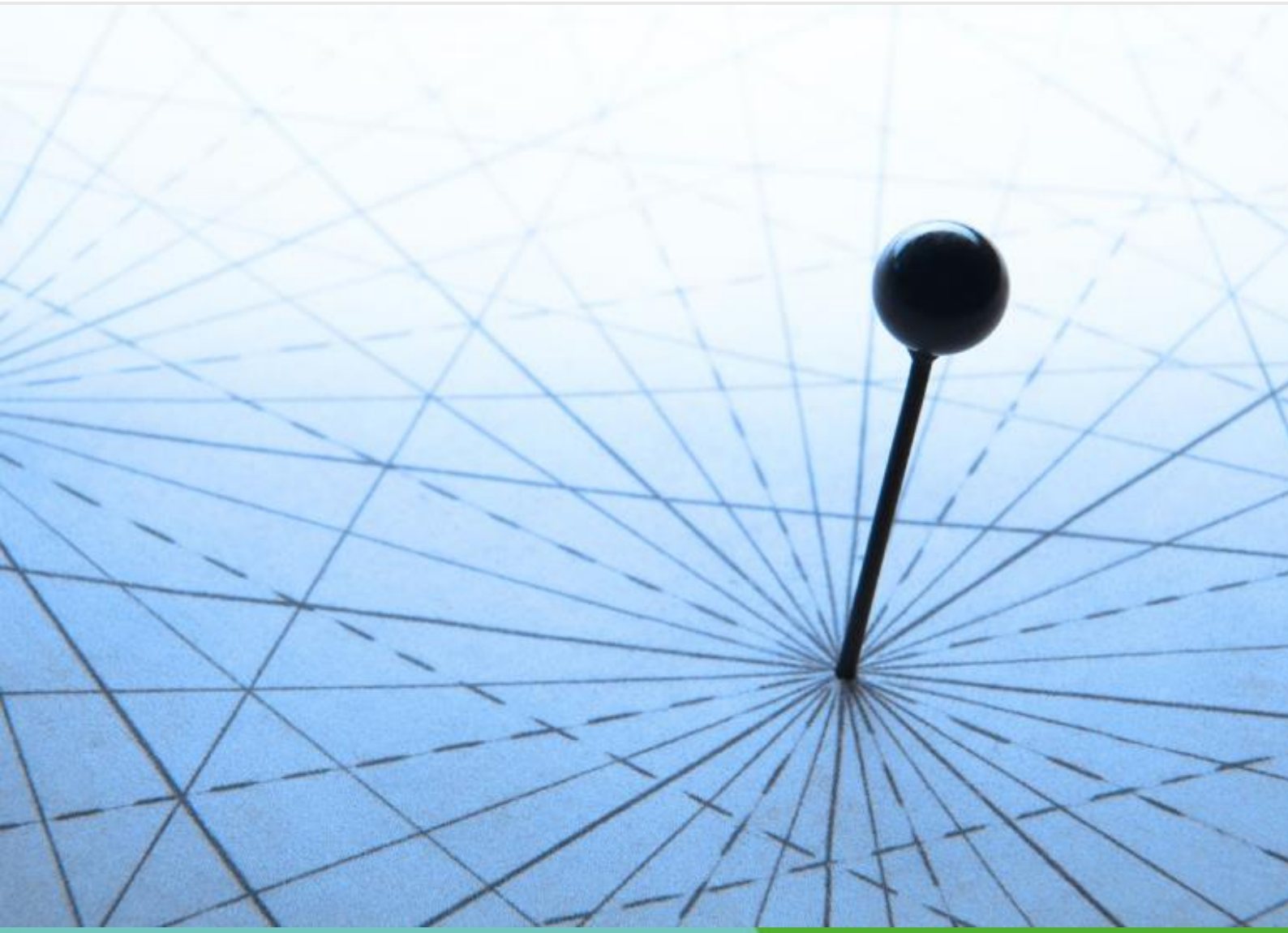
4 Gewijzigde paragrafen 28
4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 29
4.2 Financiële kengetallen 29

5 Financiële begroting (inclusief overhead) 31
5.1 Overzicht baten en lasten 32
5.2 Toelichting op de baten 32
5.3 Totalen 34
5.4 Incidentele baten en lasten 34
5.5 Specificatie naar taakvelden 34

6 Meerjarenraming 35
6.1 Meerjarenraming 2026 – 2028 36

7 Bijlagen 39
7.1 Bijlage 40
7.1 Formatieoverzicht 41
7.2 Specificatie overhead 41
7.3 Stemverhoudingen 42
7.4 Verdeelsleutel 43
7.5 Incidentele bijdrage 2025 44
7.5.1 Incidentele bijdrage per deelnemer 44
7.6 Overzicht van dienstverleningsovereenkomsten en projectbijdragen per deelnemer 45

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

1 Inleiding

In dit document is de begrotingswijzing 2025 van Omgevingsdienst IJmond (ODIJmond) uitgewerkt. Wij kondigden de begrotingswijziging aan in de kadernota 2025. Met de brief 'Kadernota 2025 Omgevingsdienst IJmond' informeerde het bestuur de colleges, raden en Provinciale Staten binnen ons werkgebied. In de maanden maart en april van dit jaar vonden regionale raadsinformatieavonden plaats, waarin wij raden informeerden over actuele ontwikkelingen die aanleiding vormden voor deze begrotingswijziging.

Aanleiding begrotingswijziging

In de brief en de bijeenkomsten stonden twee signalen centraal. De opdracht die ODIJmond uitvoert en de beschikbare middelen die zij daarvoor ontvangt is al meerjarig niet meer in balans. Dit leidt in de praktijk tot achterstanden in de uitvoering van de wettelijke taken. In het kader van het beschermen van de kwaliteit van de leefomgeving is dit een onwenselijke ontwikkeling. Daarnaast steunt de organisatie te sterk op incidentele middelen. Het effect van deze twee ontwikkelingen op de organisatie, deelnemers en de buitenwereld, maar ook de noodzaak om hierin een aantal stappen te zetten en op welke wijze wij dat doen lichten we toe in deze begrotingswijziging.

Verdiepende analyses

Deze signalen, evenals een aantal andere belangrijke signalen die wij in deze begrotingswijziging bespreken, kwamen naar voren gekomen in diverse verdiepende analyses die afgelopen maanden zijn uitgevoerd. Zo is ODIJmond eind 2023 extern gevisiteerd door andere omgevingsdiensten in het kader van het landelijke Interbestuurlijk Programma Versterking VTH (IBP-VTH), waar omgevingsdiensten getoetst worden op nieuwe – binnen het IBP vastgestelde – (kwaliteits)criteria. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur verdiepende analyses laten uitvoeren door twee externe bureaus.

Route naar toekomstbestendig

Vanuit de analyses en de aanbevelingen die daaruit voortkwamen, stelde ons bestuur een Plan van Aanpak IBP-VTH. Hierin beschrijft ons bestuur de ambitie om Omgevingsdienst IJmond door te ontwikkelen richting een toekomstbestendige organisatie. Het Plan van Aanpak is onderdeel van het landelijke Interbestuurlijk Programma Versterking VTH (IBP-VTH). Binnen dit programma zijn (kwaliteits)criteria ontwikkeld waaraan omgevingsdiensten in 2026 dienen te voldoen. Voldoen aan deze criteria betekent dat een dienst in staat is de opgedragen taken zo uit te voeren dat ze bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving (bescherming bewoners), het voorkomen van (vermijdbare) milieuschade en het aanpakken van de (milieu)problemen. Ook is een dienst in staat zijn rol te (kunnen) pakken in de grote transitie opgaven waar Nederland voor staat.

Om verder beeld te geven bij de aanleiding van deze begrotingswijziging starten we hoofdstuk 2 met een beschrijving van de ontwikkelingen binnen het speelveld van omgevingsdiensten in Nederland, het IBP-VTH, de daarbij geldende (kwaliteits)criteria, de uitkomsten van de externe visitatie (2023) en de noodzakelijke stappen richting een zelfstandig toekomstbestendige ODIJmond.

1.1 KERN (samenvatting)

Veranderend speelveld & landelijke ontwikkelen

De opgave voor omgevingsdiensten verandert sterk. Er ontstaat meer zich op de impact van menselijk handelen op milieu en gezondheid. Hierdoor ontstaan nieuwe thema's. Met de komst van de Omgevingswet verandert voor omgevingsdiensten het wettelijk kader onder vrijwel alle taken. Om naar de toekomst toe de keten van vergunningverlening, toezicht en handhaving te versterken, wordt op landelijk niveau sinds 2022 gewerkt aan criteria om het functioneren van omgevingsdiensten te objectiveren. Gezien deze criteria is Omgevingsdienst IJmond in de huidige vorm niet robuust en heeft niet de omvang alle nieuwe taakvelden zelfstandig op te pakken.

Verdiepende analyse

Bij het vaststellen van de kadernota en gezien de verscherpte, landelijke criteria voor omgevingsdiensten, was het voor het bestuur zichtbaar dat er een stap gezet moest worden. Om te komen tot een goed totaal inzicht in waar de organisatie staat met de uitvoering van haar opdracht en als organisatie en wat er nodig is om vanuit de huidige situatie door te ontwikkelen richting een toekomstbestendige organisatie verzocht ons bestuur om verdiepende analyses op te stellen. Hierbij zijn wij ondersteund door twee externe partijen. Vanuit deze analyse is het beeld ontstaat dat de organisatie te sterk steunt op incidentele middelen, het juridisch kader inclusief de financieringsstructuur op belangrijke onderdelen niet meer aansluit op de huidige situatie.
De opdracht en middelen zijn uit balans, waardoor de organisatie qua middelen en capaciteit niet in staat is om de gehele opdracht uit te voeren. Dit effect is er al over meerdere jaren waardoor er een achterstand is ontstaan in de uitvoering van de primaire- en wettelijke taken. De huidige wijze waarop managementtaken en centrale sturing zijn geborgd is onvoldoende om de medewerkers goed te ondersteunen bij het uitvoeren van de opdracht.

Oplossingsrichting (korte- en lange termijn)

Onze opdrachtgevers zijn tevreden over de kwaliteit, flexibiliteit en mate van klantgerichtheid waarmee de dienst opereert. Echter is er onvoldoende zicht op de totale opdracht en de werkzaamheden die de dienst niet uitvoert of kan uitvoeren. De deelnemers hebben aangegeven de huidige situatie te willen aanpakken maar ook kritisch te kijken wat de beste oplossingsrichting is voor de lange termijn. Gezien de veranderende opgaven, context en stappen die de organisatie moet zetten richting de toekomst willen de deelnemers vanuit inzicht keuzes maken;

- Korte termijn: Gericht op het uitvoeren van beheersmaatregelen op de achterstanden op de uitvoering van wettelijke taken. Verbeteren van de centrale sturing op de opgaven. Het actualiseren van de GR, DVO en financieringsstructuur. Het extern laten ontwikkelen van scenario's richting de toekomst.
- Lange termijn: Maken van bestuurlijke keuzes op lange termijn, op basis van inzicht in de opgaven en kosten, zodat de uitvoering van de taken naar de toekomst toe geborgd zijn.

Met deze begrotingswijziging zijn wij in staat om de eerste, noodzakelijke stappen te zetten op onderdelen voor de korte termijn.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

2 Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

2.1 (Externe) ontwikkelingen Omgevingsdienst IJmond

Speelveld omgevingsdiensten verandert

De context waarin omgevingsdiensten acteren verandert snel. Maatschappelijk gezien neemt de aandacht voor milieu en gezondheid sterk toe. Het gaat steeds vaker over de leefomgeving. Het voor de toekomst beschermen en verbeteren van de kwaliteit van die leefomgeving is een speerpunt die diverse beleidsvelden raakt. De kennis over de impact van het menselijke handelen op de leefomgeving neemt snel toe, hierdoor wordt het werkveld complexer, ontstaan nieuwe thema's en vragen bestaande thema's een verdieping, met als voorbeelden ondermijning, de energietransitie, stikstof en (nieuwe opkomende) zeer zorgwekkende stoffen.

Versterking VTH

Omgevingsdiensten hebben een belangrijke positie in het beschermen en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Daarmee is er momenteel veel aandacht voor het functioneren van omgevingsdiensten en het versterken van de keten vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). In het rapport; 'Om de leefomgeving, Omgevingsdiensten als gangmaker voor het bestuur'[1] van de Commissie Van Aartsen staat een aantal stevige aanbevelingen die moeten bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving (bescherming bewoners), het voorkomen van (vermijdbare) milieuschade en het aanpakken van de (milieu)problemen. Om uitvoering te geven aan de aanbevelingen vanuit dat rapport startte het ministerie van I&W het Interbestuurlijk Programma Versterking-VTH (IBP-VTH). In dit landelijke programma werken verschillende partners samen met de 28 Nederlandse omgevingsdiensten aan het versterken van de keten en het doorontwikkelen van de diensten.

Bestuurlijk toekomstbeeld Omgevingsdienst IJmond

Binnen het IBP-VTH zijn landelijke (kwaliteit)criteria opgesteld waaraan omgevingsdiensten in Nederland moeten gaan voldoen. Voldoen aan deze criteria betekent dat een dienst in staat is de opgedragen taken zo uit te voeren dat ze bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving (bescherming bewoners), het voorkomen van (vermijdbare) milieuschade en het aanpakken van de (milieu)problemen. Ook is een dienst in staat zijn rol te (kunnen) pakken in de grote transitie opgaven waar Nederland voor staat. Momenteel voldoet nagenoeg geen enkele omgevingsdienst aan de onder het IBP opgestelde eisen voor robuustheid en ligt er landelijk een forse opgave. Voor Omgevingsdienst IJmond geld dat zij als kleine dienst in de huidige situatie aan meerdere eisen niet voldoet. Via een Plan van Aanpak beschreef elke omgevingsdienst de noodzakelijke stappen om aan deze criteria te kunnen gaan voldoen. Ook het bestuur van ODIJmond stelde een Plan van Aanpak op waarin zij de ambitie uitspreekt te komen tot een toekomstbestendige organisatie. Een organisatie die niet alleen nu, maar ook op lange termijn in staat is de opdracht van haar deelnemers uit te voeren met oog voor continuïteit en kwaliteit.

[1] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/04/rapport-om-de-leefomgeving-omgevingsdiensten-als-gangmaker-voor-het-bestuur

2.2 Aanleiding begrotingswijziging

In het kader van het opstellen van het Plan van Aanpak IBP-VTH haalden we in 2023 en dit jaar het beeld op van waar wij staan ten opzichte van andere omgevingsdiensten, waar onze organisatie staat met het uitvoeren van de opdracht van onze deelnemers en het beeld bij de staat van de interne organisatie. Hiervoor is, in het kader van het IBP-VTH, gebruik gemaakt van de externe visitatie, een zelfevaluatie op basis van een landelijk toetsingskader en een nadere analyse naar het huidige functioneren van onze organisatie.

Alle informatie uit dit traject geeft het beeld van een dienst die gewaardeerd wordt doordat ze nabij haar deelnemers acteert, flexibel is en een goed kennisniveau heeft en dat de dienst met beperkte capaciteit flexibel en klantgericht opereert.
Tegelijk is ook een aantal stevige signalen uit de analyses naar voren gekomen, die vragen om een aantal noodzakelijke stappen om toe te kunnen werken naar het gewenste eindbeeld van een toekomstbestendig ODIJmond. Zo komt uit de analyses naar voren dat de beschikbare middelen en de opdracht in de afgelopen jaren steeds verder uit elkaar is gegroeid. Hierdoor is een achterstand in de uitvoering van onze primaire- en wettelijke taak ontstaan. Het capaciteitstekort zorgt daarnaast voor een hoge werkdruk binnen onze organisatie.

Ook de financiële positie van de organisatie vraagt op korte termijn aandacht. Zo steunt de organisatie te sterk op incidentele middelen en het positieve resultaat over de afgelopen jaren blijkt in belangrijke mate te zijn ontstaan omdat niet de gehele opdracht is uitgevoerd en erop een onjuiste wijze rendement ontstond op projecten en meerwerk opdrachten. Daarmee ligt er momenteel een aantal stevige uitdagingen voor.

Concreet betekent dit dat onze organisatie, in de huidige vorm, enkele noodzakelijke stappen moet zetten om door te ontwikkelen naar zelfstandig en toekomstbestendig volgens de criteria van het IBP-VTH. De stappen zijn vertaald in vijf ontwikkellijnen en beschreven in het Plan van Aanpak IBP-VTH:

1. Het herijken van de bestaande taken en formatie.
2. Het onderzoeken van een verbreding van het huidige takenpakket.
3. Het vereenvoudigen van de Gemeenschappelijke Regeling (GR)
4. Het vormgeven van een structurele provincie brede samenwerking.
5. De doorontwikkeling van de interne organisatie.

Vervolgstappen begrotingswijziging 2025

Op basis van deze vijf ontwikkellijnen besloot het bestuur tot het opstellen van een begrotingswijziging 2025. In deze gewijzigde begroting zijn alleen de paragrafen opgenomen die betrekking hebben op de wijziging.

Het proces ziet er daarbij als volgt uit:

- De begrotingswijziging 2025 wordt voor in juli 2024 aangeboden aan de raden van onze gemeenten en de Provinciale Staten. Hiermee stellen wij hen in de gelegenheid zienswijzen in te dienen.
- In november 2024 stelt het algemeen bestuur de eerste gewijzigde begroting 2025 vast.
- Wij bieden deze aan bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

2.3 Nadere onderbouwing begrotingswijziging 2025

In het vorige hoofdstuk bespraken we een aantal signalen dat uit de analyses van onze organisatie naar voren kwam en de noodzaak om via een begrotingswijziging hierop stappen te nemen. Belangrijk, omdat de huidige situatie bij ODIJmond niet langer houdbaar is. In dit hoofdstuk gaan we nader in op de diverse signalen en noodzakelijke stappen.

Aansluiting opdracht & middelen

Vanuit analyses door een extern bureau komt naar voren dat het evenwicht tussen de uit te voeren opdracht en de beschikbare capaciteit al meerjarig uit balans is. De financiering is tussentijds niet herijkt. Hierdoor is de organisatie niet in staat de volledige opdracht van haar deelnemers uit te voeren en was ook in de afgelopen jaren onvoldoende in staat om dat te doen. Daarnaast zijn de eerder beschreven externe ontwikkelingen inhoudelijk wel gevolgd, maar zijn deze niet altijd goed operationeel vertaald naar de eigen organisatie. Dit betekent concreet dat de organisatie niet op alle onderdelen is voorbereid om deze opgaven te kunnen oppakken. Verder is er sprake van een groot verdringingseffect. Een situatie waarbij de ene taak de andere taak verdringt, doordat er onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn om beide taken uit te voeren. Met de komst van de Omgevingswet neemt het grote ‘verdringingseffect’ nu substantieel toe. Mede hierdoor zijn achterstanden ontstaan.

Dit leidde afgelopen jaren tot een situatie waarbij:

- Er momenteel geen volledig en actueel beeld is van de bedrijven die milieubelastende activiteiten uitvoeren. Hierdoor is voor onze deelnemers geen actueel en volledig beeld van potentiële risico’s.
- Het gelijke speelveld niet aanwezig is doordat niet alle soortgelijke bedrijven op eenzelfde wijze en met eenzelfde frequente worden gecontroleerd. Daarmee is er ook geen totaaloverzicht van overtredingen en mogelijke inhoudelijke risico’s. Belangrijk daarbij is dat minder toezicht leidt tot een lager naleefgedrag van regelgeving.
- Een aantal bedrijven niet beschikt over een actuele vergunning, waarbij de kans bestaat dat de werkelijke situatie niet overeenkomt met wat bij de bedrijven vergund is. Door gebrek aan capaciteit om vergunningen te actualiseren zal dit aantal de komende jaren sterk kunnen oplopen.

Uit de analyse naar waar de organisatie momenteel staat zijn onze zeven belangrijkste productgroepen in beeld gebracht; toezicht & handhaving milieu, vergunningverlening milieu, juridische advisering, advies, bouw- en woning toezicht & vergunningverlening, projecten en data-analyse. Per productgroep zijn beschikbare uren en formatie en de waarschijnlijk benodigde uren en formatie berekend. Daaruit blijkt dat het eerder beschreven verdringingseffect over de volle breedte van de organisatie speelt en dat dit zich over meerdere jaren heeft opgebouwd. Opgemerkt moet worden dat er tussen de productgroepen verschillen zijn ten aanzien van kwaliteit en/of de mate waarin de opdracht gedeeltelijk of volledig wordt uitgevoerd. Een analyse over de zeven productgroepen maakt zichtbaar dat de organisatie 17-21 FTE te kort komt in het primaire proces om de gehele opdracht van de deelnemers met borging van kwaliteit en continuïteit te kunnen borgen. Een actualisatie van het inrichtingenbestand is noodzakelijk om volledig beeld te krijgen op de uitvoering van de gecontracteerde opdracht.

Juridisch kader moet worden geactualiseerd

Een ander belangrijke aanbeveling uit de analyses is dat het juridisch kader, onze Gemeenschappelijke Regeling (GR), dienstverleningsovereenkomsten (DVO) en financieringsstructuur meerjarig onvoldoende zijn geactualiseerd. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van onze organisatie en onze deelnemers. Gebrek aan een actueel kader zorgt voor onduidelijkheid tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. In de praktijk is dit ook merkbaar; er is onvoldoende rolscherpte naar elkaar toe en het is onduidelijk wat er precies wordt geleverd voor de beschikbaar gestelde middelen.

Meer inzicht nodig om te kunnen sturen op de opdracht

Een laatste belangrijke aanbeveling is dat de Planning & Control-cyclus moet worden verbeterd. Omgevingsdiensten zijn er voor de leefomgeving. Hierbij dienen ze vanuit de landelijke wetgeving, provinciale Uitvoering & Handhavingsstrategie en regionale- en lokale beleidskaders toezicht te houden en waar nodig handhavend op te treden. Hierbij ontstaat automatisch spanning tussen de regionale opgaven en de lokaal beschikbaar gestelde middelen. Dit goed organiseren en hierop kunnen verantwoorden vraagt een goede sturingssystematiek en een duidelijk afwegingskader om tot de juiste inzet te komen. De huidige organisatievorm ondersteunt dit onvoldoende en maakt dat de planning & control cyclus onvoldoende concreet is voor deelnemers en organisatie om op te kunnen sturen.

Managementtaken & sturing

Een tweede conclusie uit de analyse is dat de huidige organisatievorm onvoldoende is geïmplementeerd en financieel vertaald om de medewerkers, die belast zijn met het uitvoeren van de primaire VTH-taken, te faciliteren. Vastgesteld moet worden dat het percentage overhead zeer laag is. Op basis van de jaarlijkse benchmark van omgevingsdiensten, al meerjarig de laagste van Nederland. De conclusie daarbij is wel dat de overhead zo laag is omdat de sturing en interne organisatie niet op niveau zijn. Hierdoor is er onvoldoende sturing om de werkzaamheden effectief en efficiënt te kunnen uitvoeren en ontbreekt centrale sturingsinformatie een grip.

Financiële positie en beschikbare middelen

Ook de financiële positie van de organisatie vraagt op korte termijn aandacht. Afgelopen jaren presenteerden wij een stabiel financieel resultaat, maar door het meerjarig uit balans raken van de opdracht versus de beschikbare middelen gaat het hier om een kunstmatig resultaat. Een conclusie uit de analyse is dat er cijfermatig wordt toegerekend naar wat is toegezegd in het Uitvoeringsprogramma aan de deelnemers, echter er wordt maar beperkt gekeken naar werkelijke productie, gekoppeld aan de opdracht.

Daarnaast is onze begroting momenteel niet structureel in evenwicht. Dit wordt gecorrigeerd via incidentele baten. Uit de externe visitatie die is uitgevoerd blijkt dat dit niet toekomstbestendig is. De in het verleden positieve behaalde resultaten zijn gerealiseerd door extra taken uit te voeren zonder hiervoor extra medewerkers aan te trekken. Dit heeft geleid tot een verdringingseffect van de gecontracteerde opdracht.

Mogelijke risico's voor de leefomgeving

Gezien de aansluiting van de opdracht op de middelen en de huidige situatie van de financiering en de staat van de organisatie is er binnen de huidige organisatievorm een (te) beperkt inzicht is op de omvang en de specifieke problematiek van milieu-issues. Dat biedt ruimte aan mogelijk milieuschadelijke activiteiten. Om te voorkomen dat schadelijke activiteiten leiden tot lozingen, verontreinigingen, uitstoot en het onjuist gebruik of de opslag van gevaarlijke stoffen is het noodzakelijk om op korte termijn vervolgstappen te nemen om de organisatie en specifiek de VTH-taken te versterken.

Perspectief

Het kennisniveau van de medewerkers is hoog, evenals de betrokkenheid bij het werk en de regio. Zij borgen de nabijheid, flexibiliteit en kwaliteit die voor de tevredenheid bij de deelnemers zorgt. De organisatie wordt landelijke gezien als een vooruitstrevende en innovatieve omgevingsdienst. Op het vlak van ICT zijn wij richtinggevend in de branche, we jagen nieuwe ontwikkelingen aan en hebben een moderne en toekomstbestendige ICT-infrastructuur. Vooral het kennisniveau en de kwaliteit van de huidige medewerkers geeft perspectief naar de toekomst. Deze groep mensen is in staat om nieuwe collega's op te leiden en de kennis van het werkgebied over te dragen. Echter is het gezien de demografische opbouw van de organisatie essentieel om hier nu mee te starten.

Conclusies

Dat de dienst vanuit de oorsprong beleidsrijk is heeft de dienst kennisintensief gemaakt. Ten aanzien van de veranderende context van omgevingsdiensten geeft dit de organisatie een goed vertrekpunt. Het kennisniveau en de ervaring van de medewerkers zorgt ervoor dat de producten die gemaakt worden van een goede kwaliteit zijn. Bestuurders voelen zich over het algemeen goed bediend om dat de organisatie flexibel en nabij haar deelnemers acteert. Tegelijkertijd constateren wij dat het evenwicht tussen de opdracht en de beschikbare middelen niet meer in balans is en dat de organisatie te sterk steunt op incidentele middelen. Hoewel de financiële situatie van de organisatie op orde lijkt, is dit niet het geval. De omvang van de incidentele middelen is verhoudingsgewijs te groot. Evenals het aantal vaste contracten dat gefinancierd wordt uit incidentele middelen. Het positieve resultaat over voorgaande jaren is gerealiseerd door werkzaamheden niet uit te voeren en oneigenlijk rendement te maken. Als je dit normaliseert is het resultaat direct negatief.

Daarnaast is er is sprake van 'taakverwaarlozing', ook in de wettelijke taken, doordat over meerdere jaren maar een gedeelte van de opdracht is uitgevoerd. Effectief betekent dit dat er geen goed zicht is op de werkelijke situatie buiten. De bestuurlijke ambitie ten aanzien van preventieve controles is meerdere jaren niet gehaald, wat heeft geresulteerd in achterstand. Dit effect wordt veroorzaakt door een gebrek aan sturing, een te lage productiviteit en het niet goed koppelen van de opdracht aan middelen. Zonder versterking van de VTH-taken via een formatie-uitbreiding is het niet mogelijk om achterstanden binnen de VTH-taken in te lopen en zodoende milieurisico's te beperken en voorkomen.

De financiële investering die noodzakelijk is om de organisatie en de sturing daarop op het gewenste niveau te krijgen, is substantieel. Daarnaast vraagt het uitvoeren van de huidige opdracht op het afgesproken ambitieniveau een forse formatie-uitbreiding in het primaire proces. Hierin zijn mogelijk nog bestuurlijke keuzes te maken waarmee de financiële impact gedempt wordt.

Met deze begrotingswijziging kunnen wij invulling geven aan een aantal noodzakelijke stappen op korte termijn. treffen de eerste beheersmaatregelen om de potentiële risico's op omgevingsveiligheid af te dekken en zorgen dat de organisatie kan toegroeien naar een situatie waarin zij instaat is haar wettelijke- en primaire taak uit te voeren. Deze stappen werken wij nader uit in het vervolg van deze begrotingswijziging.

2.3.1 Toelichting op aangevraagde financiële middelen

Met deze begrotingswijziging 2025 vragen wij middelen aan voor de hierboven beschreven (herstel)maatregelen op korte termijn. Deze stap moet gezien worden als een eerste noodzakelijke stap, waarop een tweede stap (langere termijn) volgt. Echter ontstaat hiermee wel de tijd en ruimte om zorgvuldige bestuurlijke afwegingen te maken richting de toekomst. Hiermee geven we uitvoering aan de ontwikkellijnen 1, 2 en 3 uit ons Plan van Aanpak IBP-VTH.

Voor de andere twee ontwikkellijnen (4 & 5) geldt dat wij ons in de doorontwikkeling van de interne organisatie in eerste instantie richten op de acties die wij kunnen oppakken binnen onze bestaande begroting. Voor het verder vormgeven van een structurele provincie brede samenwerking hebben we middelen opgevraagd bij het landelijke IBP-VTH.

2.4 Bestuurlijke keuzes voor korte en lange termijn

De uitdagingen die voorliggen zijn stevig en vragen om noodzakelijke stappen door de gehele organisatie heen. Deze uitdagingen doen zich voor op een moment dat de gemeentelijke financiën landelijk zwaar onder druk staan. Het bestuur van ODIJmond realiseert zich dat dit de situatie complex maakt en een extra aanleiding geeft om kritisch te kijken naar wat de beste keuzes voor de lange termijn zijn. Daarom heeft het bestuur bewust gekozen voor een aanpak met een duidelijk onderscheid voor de korte- en lange termijn, om hiermee het bestuur en de gemeenteraden in positie te brengen om bestuurlijke keuzes te kunnen maken.

2.4.1 Korte termijn

De korte termijn richt zich op de periode tot 1 januari 2027. In deze periode zetten wij van een aantal noodzakelijke stappen om de financiële positie van de dienst op orde te houden.

Inlopen achterstand

Het gaat hier om achterstanden die zijn ontstaan in de uitvoering van de primaire VTH-taken als gevolg van het verdringingseffect waar ook de voorbereiding van de implementatie Omgevingswet aan bijdroeg. Het gaat hier om een inhaalslag op zowel de taak vergunningverlening als toezicht en handhaving. In eerste instantie richten wij ons op ondernemingen met een potentieel hoger risico op omgevingsveiligheid. Daarmee gaat het hier om een beheersmaatregel. Daarbij zetten wij op een aantal kritische posities een noodzakelijke eerste stap om de uitvoerende capaciteit uit te breiden. Uit de externe analyse blijkt dat deze posities momenteel onderbezet zijn.

Verbeteren P&C-cyclus

Daarnaast zullen wij met deze begrotingswijziging investeren in overhead om de planning & control cyclus (het sturingsmechanisme) te verbeteren, zodat wij de beschikbare capaciteit beter kunnen sturen. Hiermee gaan we toewerken naar een betere prioriteitstelling, verbeteren wij de centrale sturing op het realiseren van de opdracht en verbeteren wij het inzicht en verantwoording richting onze deelnemers. Dit is een proces waarbij zowel instrumentarium, administratie en cultuur zullen moeten worden aangepakt, wat een langere periode gaat duren.

Actualiseren GR, DVO en financieringsstructuur

De belangrijkste stap op korte termijn is zicht krijgen in wat er nodig is voor de lange termijn en het starten van een gezamenlijk programma met onze deelnemers om de GR, DVO's en financieringsstructuur te actualiseren. In dit proces verscherpen wij het zicht op de gecontracteerde opdracht, vernieuwen wij het inzicht in de benodigde middelen om de huidige opdracht, tegen het huidige bestuurlijke ambitieniveau, met borging van kwaliteit en continuïteit, te kunnen uitvoeren. Ook stellen we nieuwe spelregels op tussen opdrachtgever en opdrachtnemer om de verdeling opdracht versus capaciteit naar de toekomst toe in balans te houden en brengen we rolscherpte terug tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

Als onderdeel van het uitwerken van de DVO, stellen wij een producten- en dienstencatalogus op waardoor er een gezamenlijk inzicht ontstaat tussen opdrachtgever en opdrachtnemer van normen en kengetallen per product of dienst. Dit verscherpt het beeld vanuit de opdrachtgever over wat er mag worden verwacht van een specifieke dienst en de middelen die daarvoor nodig zijn.

2.4.2 Lange termijn

De lange termijn richt zich op de periode vanaf 1 januari 2027. IJkpunt daarvoor is medio 2025, wanneer ons bestuur inzicht heeft in welke middelen er structureel nodig zijn om de opdracht tegen het huidige ambitieniveau uit te voeren, met borging van kwaliteit en continuïteit. In dit proces kan ons bestuur, Provinciale Staten en de gemeenteraden op basis van de juiste informatie bestuurlijke keuzes richting de toekomst maken. De benodigde informatie komt daarvoor uit twee sporen:

Spoor 1. Programma actualiseren GR, DVO en financieringsstructuur

In dit programma actualiseren wij samen met onze deelnemers het juridisch kader. Hierdoor ontstaan voor het bestuur de volgende inzichten:

- Duidelijkheid tussen opdrachtgever/opdrachtnemer over welke taken bij ODIJmond zijn belegd en op welke wijze en tegen welke voorwaarden en kwantitatieve en kwalitatieve afspraken deze worden uitgevoerd.
- Inzicht in welke middelen er nodig zijn om de gehele opdracht uit te voeren, op basis van de huidige afspraken en het bestuurlijk afgesproken ambitieniveau.
- Inzicht in welke normen, kengetallen en productie ODIJmond hanteert om te komen tot de kosten voor specifieke dienstverlening.
- Een model waarmee het bestuur bestuurlijke keuzes op o.a. het gebied van kwaliteit en ambitieniveau kan doorrekenen, zodat er inzicht ontstaat in het financiële effect van bepaalde keuzes.
- Herstel van gelijkwaardigheid tussen de deelnemers. Eventuele scheefgroei, situaties waarbij de deelnemers voor elkaar betalen, wordt hersteld.

Spoor 2. Extern onderzoek naar toekomstscenario’s

Binnen dit spoor geeft ons bestuur een extern adviesbureau de opdracht om toekomstscenario’s uit te werken. Deze scenario's worden opgebouwd vanuit waar de dienst nu staat en afgezet tegen de toekomstige opgaven en eisen waaraan omgevingsdiensten moeten voldoen. Hierbij wordt expliciet gevraagd om scenario’s in de volle breedte te ontwikkelen, zodat het bestuur goed zicht krijgt welke mogelijke opties er zijn. Hierdoor ontstaat voor het bestuur de volgende inzichten:

- Inzicht welke scenario’s er zijn om de dienst zelfstandig, in samenwerking of door fusie toekomstbestendig te maken en te borgen dat de toekomstige opgaven die op de deelnemers afkomen kunnen worden uitgevoerd.
- Inzicht in de knoppen waaraan het bestuur kan draaien om de kostenstijging op te vangen die zal ontstaan door het herstellen van de balans tussen de opdracht en middelen.

2.5 Planning & control cyclus Omgevingsdienst IJmond

ODIJmond werkt in opdracht van het openbare bestuur. Dat vraagt om een transparante werkwijze en dat wij inzicht geven in de voortgang van de uitvoering van onze opdracht. Wij maken daarbij gebruik van een Planning & Controle (P&C) kalender.

Uitvoeringsprogramma

Ons uitvoeringsprogramma vormt het hart van onze P&C-cyclus. Wij stellen jaarlijks een uitvoeringsprogramma op, dat bestuurlijk wordt vastgesteld door onze deelnemers.
Ons uitvoeringsprogramma bevat:

- Activiteiten die worden uitgevoerd voor vergunningen, toezicht en handhaving. Leidend hierbij zijn de prioriteiten die onze opdrachtgevers vastlegden in ons Beleidskader VTH-milieu 2023-2026[2].
- Een beschrijving van de wijze waarop dit bijdraagt aan de doelstellingen van het strategisch beleidskader.
- Concrete operationele afspraken met andere (keten)partners.
- Overige uitvoeringstaken bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid en energie.

Rapportages & evaluatie

Gedurende het jaar stellen wij viermaandelijks een rapportage op. Het gaat hierbij om twee tussentijdse rapportages en een jaarverslag, inclusief inzicht in de financiële voortgang. Hierin rapporteren wij over de voortgang van ons werk en de afwijkingen ten opzichte van onze begroting en uitvoeringsprogramma van dat jaar. De tussentijdse rapportages biedt ons bestuur de ruimte om bij te sturen of opnieuw te prioriteren naar aanleiding van lokale ontwikkelingen. Het jaarverslag geeft een beeld van onze uitvoering over het gehele jaar en geldt als evaluatie richting het opstellen van het nieuwe Uitvoeringsprogramma.

Jaarrekening

Daarnaast ontvangt het bestuur een keer per jaar de jaarrekening inclusief verklaring van de accountant van het vorige jaar. We stellen onze jaarrekening op in het eerste kwartaal volgend op het begrotingsjaar, in overeenstemming met de bepalingen van het Besluit begroting en verantwoording (BBV)[3]. Onze jaarrekening wordt door de accountant gecontroleerd. Wij sturen onze jaarrekening, samen met de begroting voor het daaropvolgende jaar én de begrotingswijziging van het huidige jaar, aan onze deelnemende gemeenten en provincie Noord-Holland. Daarna worden deze stukken definitief worden vastgesteld door ons Algemeen Bestuur.

[2] https://www.odijmond.nl/over-ons/rapportages/
[3] https://vng.nl/artikelen/wettelijke-regels-begroting-bbv

2.6 Financiële uitwerkingen

Inzet begrotingswijziging

Zoals in hoofdstuk 2.4 beschreven maken wij, alsook ons bestuur, in onze aanpak onderscheid tussen de korte en lange termijn. Deze begrotingswijzing richt zich op de korte termijn, meer specifiek op de periode tot 1 januari 2026. De begrotingswijziging beperkt zich tot wat strikt noodzakelijk is om voor de deelnemers de volgende punten te realiseren:

1. Vernieuwen GR, DVO en financieringsstructuur en actualiseren bedrijvenbestand.
2. Organiseren van/borgen van:
    a. tijdelijke capaciteit voor de eerste stap in het herstellen van de centrale sturing op de opdracht van de deelnemers
    b. capaciteit en expertise om invulling te geven aan het programma en de projecten waarmee punt 1 wordt opgepakt.
    c. Enkele minimale aspecten die medewerkers mogen verwachten vanuit goed werkgeverschap.

Hiermee richten wij de beschikbare capaciteit van de dienst op de belangrijkste opgaven. Dit vraagt zowel aanpassing van het instrumentarium, als het versterken van managementtaken, als het aanpakken van cultuuraspecten. De opgevraagde middelen zijn gericht op een eerste stap.

3. Organiseren van een minimale stap in het tijdelijk uitbreiden van formatie op kritieke posities, gerelateerd aan de uitvoering van onze wettelijke taken.
    a. Hiermee zijn wij in staat om de door het bestuur voorgestelde beheersmaatregelen uit te voeren op de achterstand bij bedrijven met een potentieel hoger risico op omgevingsveiligheid, door bijvoorbeeld brand- of explosiegevaar.
    b. Met de voorgestelde beheersmaatregelen zullen er meerdere jaren nodig zijn om dit risico te mitigeren.

Met deze begrotingswijziging zetten wij daarmee in op het tijdelijk verstevigen van zowel de kritische posities, gerelateerd aan de uitvoering van onze wettelijke taken, als de strategische capaciteit om uitvoering te kunnen geven aan de realisatie van bovenstaande punten. Het realiseren van programma’s en projecten om tot verbetering te komen vraagt sturing en gerichte expertise. De organisatie kan dit niet binnen de bestaande formatie oplossen. Aangezien er geen managementcapaciteit in de organisatie zit, zou dit ten laste gaan van capaciteit in het primaire proces.

Het niet beschikbare stellen van deze middelen resulteert in dat de huidige situatie ongewijzigd blijft, de organisatie en het bestuur hebben geen goed inzicht van de risico’s in de leefomgeving en accepteren de achterstanden in het primaire en wettelijke proces. De achterstanden zullen verder oplopen en de organisatie is niet instaat de eerste stappen te zetten voor herstel van de huidige situatie.

Financiële uitwerkingen

Hieronder beschrijven wij de financiële uitwerkingen van bovenstaande stappen. We beschrijven wat we gaan doen, maar ook wat de noodzakelijke investering de deelnemers concreet oplevert; de return on investment. Ook beschrijven we, in hoofdlijnen, de risico's of nadelen als de huidige situatie in stand blijft.

De uitwerking van de financiële bijdragen per deelnemer staat uitgewerkt in de bijlage van deze begrotingswijziging in hoofdstuk 7.5, waarbij wij ook hier de deelnemersbijdrage splitsen in een overzicht over 2025 en over 2026.

Totaaloverzicht financiële uitwerkingen

Financiële bijdragen		**Totale bijdrage per deelnemer in euro's**
1.	Vernieuwen GR, DVO en financieringsstructuur	374.000
2.	Organisatieontwikkeling	606.000
Eenmalige bijdrage 2025		*980.000*
2.	Inzet op capaciteit ten behoeve versterken centrale sturing en borgen managementstaken	500.000
3.	Inzet op capaciteit voor het versterken van de kritische posities t.b.v. uitvoering wettelijke taken	525.000
Bijdrage 2025 t.b.v. eerste noodzakelijke stap korte termijn		*1.025.000*
Totaal 2025		**2.005.000**

1. Vernieuwen GR, DVO en financieringsstructuur

Ontwikkellijnen 1 & 3 van het Plan van Aanpak IBP-VTH

Voor het vernieuwen van de GR, DVO's en de financieringsstructuur richten wij een programmaorganisatie in. Einddoel is een toekomstbestendige juridische en financiële basis.
In dit programma werken wij samen met onze deelnemers. De begroting van dit programma bestaat uit het programmamanagement en de actualisatie van het inrichtingenbestand. In de begrotingswijziging 2025 zijn de lasten voor de externe projectkosten verhoogd met € 374.000. De specificatie van de bijdrage per deelnemer is in de bijlage opgenomen. Wij ronden dit programma naar verwachting af op 1 januari 2026.

Wat levert dit de deelnemers op:

- Overzicht van kwantitatieve en kwalitatieve afspraken tussen beide partijen over onder meer welke taken er zijn ingebracht, op welke wijze en tegen welke voorwaarden.
- Inzicht in welke middelen er nodig zijn om de gehele opdracht uit te voeren, op basis van de huidige afspraken en het bestuurlijk afgesproken ambitieniveau.
- Inzicht in welke normen, kengetallen en productie er gehanteerd worden om te komen tot de kosten voor specifieke dienstverlening.
- Een model waarmee het bestuur keuzes kan maken én kan doorrekenen op o.a. het gebied van kwaliteit en ambitieniveau, zodat er inzicht ontstaat in het financiële effect van bepaalde keuzes.
- Herstel van gelijkwaardigheid tussen de deelnemers, waarbij eventuele scheefgroei – situaties waarin deelnemers voor elkaar betalen - wordt hersteld.

Vernieuwen van de GR, DVO's en de financieringsstructuur	2025
Externe projectkosten programmamanagement	€ 145.000
Actualisatie inrichtingenbestand	€ 195.000
Totaal eenmalige bijdrage	€ 374.000

Return on investment
Vernieuwen GR, DVO en financieringsstructuur
Wij starten met het actualiseren van onze GR, DVO en financieringsstructuur. We werken hierin intensief samen met onze deelnemers. De actualisatie levert concreet de volgende resultaten op voor onze deelnemers:
• Wij actualiseren onze Gemeenschappelijke Regeling (GR), zodat deze aansluit op de huidige opgaven. Daarmee ontwikkelen we een GR waarin de deelnemers op gelijke voet participeren voor taken die op structurele basis bij ons zijn ondergebracht. Dit zorgt voor gelijke behandeling tussen de deelnemers in de wijze waarop zij taken inbrengen bij ons en gelijke voorwaarden waaronder wij deze taken uitvoeren.

- Wij passen de systematiek aan van de GR en DVO's. Hierdoor sluiten de GR, DVO's en de producten- en dienstencatalogus op elkaar aan. Dit maakt concreet welke deelnemer welke taak inbrengt, wat de deelnemers mogen verwachten van de uitvoering van de taak en welke normen hiervoor worden gehanteerd. Dit is een belangrijke voorwaarde die bijdraagt aan rolscherpte tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

- Wij realiseren duidelijkheid over de gecontracteerde opdracht met de deelnemers op collectief en individueel niveau. Ook actualiseren wij het inrichtingenbestand (bedrijvenbestand) en maken wij inzichtelijk op welke wijze wij dit actueel houden. Dit geeft ons een basis om de P&C-cyclus te verbeteren, waardoor ons Uitvoeringsprogramma en de verantwoordingsrapportages concreet en meetbaar worden en onze deelnemers grip krijgen op de voortgang van de uitvoering van onze opdracht.

- Na de actualisatie van de GR, DVO en financieringsstructuur sluit de opdracht van de deelnemer weer aan op de bijdrage van elke deelnemer. Met het herstellen van deze balans worden wij in staat gesteld om de capaciteit te organiseren die nodig is om de opdracht te kunnen uitvoeren. Dit gebeurt ook op het niveau van individuele deelnemer.

- Met een actuele financieringssystematiek is het mogelijk om scenario's of (bestuurlijke)keuze voor de toekomst door te rekenen naar in het financiële effect.

Risico & nadelen van continueren van de huidige situatie

- Primair lopen de achterstanden in de uitvoering van de (wettelijke) taken door een capaciteitstekort verder op. Door deze achterstand verslechtert het inzicht op de werkelijke situatie buiten en nemen het risico op onveilige of onwenselijke situaties toe.
- De discussie tussen onze organisatie en onze deelnemers over de kwantiteit en kwaliteit van de uitvoering neemt toe, waarbij bevestigd wordt dat zowel de afspraken als de bijbehorende (financiële)kaders niet toereikend zijn om dit op te lossen.
- De deelnemers participeren niet op gelijkwaardige wijze in de GR, waardoor het toenemende risico en de eventuele latere kosten voor herstel niet op gelijk voet zullen landen bij de deelnemers.

2. Organisatieontwikkeling, inzet op centrale sturing en borgen managementtaken

Ontwikkellijn 5 van het Plan van Aanpak IBP-VTH

Het inzetten van het werkkapitaal voor de overheadsversterking zorgt voor een herstel van sturing op inhoud en proces van de taakuitvoering. Daarnaast vraagt goed werkgeverschap om de vitaliteit van de medewerkers te borgen binnen de organisatie.

Bijdrage voor inzet op centrale sturing en borgen managementtaken

Een belangrijke externe ontwikkeling vraagt om versterking van de overhead. Met het IBP-VTH zijn er landelijke kritieke prestatie indicatoren (KPI's) vastgesteld. Alle omgevingsdiensten dienen aan deze KPI's te voldoen, zodat de prestaties van de diensten verbetert. De KPI's zijn gericht op:

- het verbeteren van de implementatie van beleid
- het sturen van de organisatie
- het verhogen van transparantie en verantwoording
- het verbeteren van interne processen.

Binnen onze huidige capaciteit is er onvoldoende ruimte om dit zorgvuldig te borgen. Dit heeft als risico dat er onvoldoende inzichten zijn om de uitvoering op een adequate wijze, gedurende het jaar, bij te sturen. Voor onze organisatie een belangrijk aandachtspunt, omdat uit de externe visitatie naar voren kwam dat de uitvoering van de planning & control cyclus (big8)[4] onvoldoende adequaat is geborgd in overeenstemming met de eisen van een omgevingsdienst.

Naast de in deze begrotingswijziging beschreven (herstel)maatregelen voor de korte termijn, werken wij in opdracht van en in samenwerking met onze deelnemers scenario's uit de organisatie op langere termijn te kunnen doorontwikkelen tot een toekomstbestendige omgevingsdienst. Omdat de uitwerking van deze scenario's nog niet kwantificeerbaar zijn, is in opdracht van het dagelijks bestuur besloten om een in te zetten op capaciteit ten behoeve van de versterking van de centrale sturing en borging van managementtaken, zodat de dienst tot 1 januari 2027 in staat wordt gesteld om de scenario's uit te werken.

Inzet op centrale sturing en borgen managementtaken	2025
Totaal bijdrage	€ 500.000

De verwachting is dat uitwerking van deze scenario's impact hebben op de lange termijn. De specificatie van de bijdrage van dit werkkapitaal per deelnemer is in de bijlage opgenomen.

Eenmalige bijdrage voor organisatieontwikkeling

In 2018/2019 is de huidige organisatievorm geïmplementeerd. Sinds dat moment werkt onze organisatie volgens de principes van zelforganisatie. Aanleiding om te werken volgens de principes van zelforganisatie was om de organisatie wendbaar en flexibel te maken en daarmee toekomstbestendig. De toenmalige overheadsformatie in de vorm van eerstelijns management brachten wij terug naar het primaire proces. Diverse managementverantwoordelijkheden plaatsen we daarmee lager in de organisatie; werving en selectie van nieuwe medewerkers, functioneren & beoordelen, opleiden & ontwikkelen, arbo & verzuim, bezetting, werktijden & verlof, financiën en kwaliteitsbewaking. Zoals eerder beschreven is de nieuwe organisatievorm onvoldoende

[4] https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/vergunningverlening-toezicht-handhaving/procescriteria-beleidscyclus-vth-taken/

geïmplementeerd. Terwijl een organisatievorm als zelforganisatie juist in de beginfase een zorgvuldige implementatie vraagt en daarna continue begeleiding. Niet alleen voor nieuwe collega's, maar ook de collega's die al langer in dienst zijn. Hierdoor hebben management-verantwoordelijkheden onvoldoende invulling gekregen en ontbreekt het bij collega's aan duidelijke kaders (verantwoordelijkheden, rolinvulling, bevoegdheden, mandaten, tijd) en sturingsinformatie. Dit is afgelopen jaar ten koste gegaan van de uitvoering van onze taak, met als risico van uitstroom van medewerkers in de toekomst.

Door bij het implementeren van de organisatievorm in 2018 niet de productiviteitsnormering aan te passen, maar wel de overheadsformatie te verlagen ontbreekt het momenteel aan middelen om dit te verbeteren. In de opzet van de nieuwe financieringssystematiek wordt dit wel geborgd.

In de begrotingswijziging 2025 zijn de lasten voor organisatie- en ontwikkelingskosten verhoogd met € 606.000 De specificatie van de bijdrage per deelnemer is in de bijlage opgenomen.

Organisatieontwikkeling	2025
Totaal eenmalige bijdrage	€ 606.000

Return on investment
Inzet op capaciteit t.b.v. de centrale sturing, borging managementtaken en organisatieontwikkeling
Uit de verdiepende analyses in het kader van ons Plan van Aanpak IBP-VTH komt naar voren dat de huidige organisatiestructuur de uitvoering onvoldoende ondersteunt en faciliteert. Het stapsgewijs versterken van de overhead en herstellen van de centrale sturing levert voor onze deelnemers de volgende resultaten op voor onze deelnemers:
• Wij herstellen de centrale sturing. Door inzet op en aandacht voor managementtaken werken wij toe naar een centraal overzichtsniveau waarmee wij in staat zijn richting te bepalen, bewaken en te prioriteren. Hierdoor zijn wij blijvend in staat om de beschikbare capaciteit efficiënt en effectief in te zetten om de gecontracteerde en wettelijke opdracht uit te voeren. • Wij versterken onze organisatie met de benodigde bedrijfsmatige kennis en kennis en ervaring van leiderschap, passend bij de omvang van onze organisatie. Speerpunt hierbij is het verkleinen van de afhankelijkheid van de directeur, zoals dat ook werd aanbevolen in het rapport van Twynstra & Gudde (2019). • Wij verbeteren onze P&C-cyclus. Daarbij staan inzicht en transparantie centraal. We werken toe naar heldere sturingsinformatie en controlemechanismen. Hierbij maken we een concrete vertaling van de door onze deelnemers vastgestelde opdracht en beleidsdoelen naar een Uitvoeringsprogramma en verantwoordingcyclus. Om dit te herstellen is niet alleen geld maar ook capaciteit nodig. De kennis die nodig is om de P&C cyclus te verbeteren en

een sturingsmechanismes op te bouwen moet worden aangetrokken maar bouwen wij bij voorkeur, met oog op continuïteit, intern op.

- Om de P&C-cyclus verder te verbeteren, actualiseren en optimaliseren wij de basisprocessen van een gezonde bedrijfsvoering, zoals een goede personeelsadministratie, capaciteitsplanning en strategische personeelsplanning. Betrouwbaarheid van deze processen staat daarbij centraal.

- Door sturing op het juist en volledig gebruiken van onze systemen en processen verbeteren wij de betrouwbaarheid van onze datakwaliteit. Het verder automatiseren van de deze processen levert ons efficiëntiewinst op.

- Belangrijke elementen van effectief leiderschap zijn diversiteit, kennis, ervaring en een goede balans tussen interne- en externe gerichtheid. Naar de toekomst toe herstellen we deze balans. We verschuiven onze focus van intern naar extern, zodat we oog hebben en houden voor het objectieve beeld van waar onze organisatie staat. Het aansluiten van de organisatiecultuur kan hierbij versterkend werken. Daarbij kijken wij naar de scenario's om onze organisatie op kritische posities te versterken of waar nodig te reorganiseren.

- Het verscherpen van de gecontracteerde opdracht van onze deelnemers zal er ook aan bijdragen dat intern, door al onze collega's, een duidelijke, gezamenlijke richting wordt herkend. Deze duidelijke richting versterken wij door transparante besluitvorming en duidelijk aanspreekpunten voor escalatie bij problemen, het maken van (lastige) keuzes) en het stellen van prioriteiten. Ook zal dit bijdragen aan het verbeteren van rechtmatigheid door het sturen op toepassen van beleid en interne regelingen. Maar ook gewoonweg persoonlijke aandacht voor zaken die ze liever niet in het eigen team delen.

Risico's en nadelen van continueren van de huidige situatie

Uit de nadere analyses van onze huidige organisatiestructuur komt duidelijk naar voren dat er veel onduidelijkheid is onder de medewerkers over de richting, het werken volgens de principes van zelforganisatie en het begeleiden van nieuwe collega's. De steeds smaller wordende laag zeer ervaren collega's, die haar kennis en ervaring overdraagt, komt steeds minder aan het feitelijke werk toe. Het al zeer hoge aantal plusuren en verlofsaldo met het bijbehorende vitaliteitsrisico zal verder toenemen. In de huidige arbeidsmarkt is de kans op uitstroom groot en is het lastig om collega's met benodigde expertise aan te trekken. De noodzakelijke verbeterstappen komen, zonder dat onze overhead wordt versterkt, terecht bij collega's die juist hard nodig zijn in de uitvoering van onze primaire taken.

3. Versterken van de kritische posities

Ontwikkellijn 5, Plan van Aanpak IBP-VTH

Eerder in deze begrotingswijziging beschreven wij op welke wijze het speelveld van omgevingsdiensten in beweging is en wat dat betekent voor de uitvoering van onze taken en de benodigde expertise. Over de breedte van onze gehele uitvoering, maar zeker ook voor de uitvoering van onze taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Uit de verdiepende analyse, die we lieten uitvoeren als onderdeel van het Plan van Aanpak IBP-VTH, kwam naar voren dat de formatie op dit moment niet toereikend is om de hele opdracht uit te voeren. In hoofdstuk 2.3 schrijven we hierover en concludeerden we dat een stevige formatie-uitbreiding noodzakelijk is om de huidige gecontracteerde opdracht met dezelfde kwaliteit uit te blijven voeren. Het gaat hier om een uitbreiding van 17-21 FTE. Daarnaast blijkt uit onze jaarrekening dat het saldo van de verloftegoeden aan de medewerkers groeit. In het accountantsverslag vraagt de accountant aandacht te hebben voor de beheersing van dit saldo.

De komende periode werken wij, in samenwerking met onze deelnemers, scenario's uit om te komen tot een toekomstbestendige omgevingsdienst. Omdat de uitwerkingen hiervan nog niet volledig kwantificeerbaar zijn, is in opdracht van het dagelijks bestuur besloten om met deze begrotingswijziging in eerste instantie middelen op te vragen voor het versterken van enkel de kritische posities. In tweede instantie, vanaf 2026, zullen wij middelen opvragen om ook overige posities te versterken, zoals advisering en toezicht en handhaving bouw. Het versterken van deze posities samen, geldt maar als een beperkt deel is van de 17-21 formatieplaatsen die op basis van het Plan van Aanpak IBP-VTH nodig zijn om te komen tot een zelfstandig, toekomstbestendige organisatie.

De versterking heeft betrekking op de volgende kritische posities:

Toezicht en handhaving

Uit een verdiepende analyse naar de zeven belangrijkste productgroepen blijkt dat het noodzakelijk is om de formatie van toezicht en handhaving met twee formatieplaatsen uit te breiden. Hiermee zetten wij een eerste stap om achterstanden in te halen die zijn ontstaan in de uitvoering, zoals wij beschreven in hoofdstuk 2.2.2.

Vergunningverlening

De actualisatieplicht voor vergunningen houdt in dat het bevoegd gezag regelmatig moet beoordelen of de voorschriften van een vergunning nog toereikend zijn. Dit gezien de ontwikkelingen op het gebied van de technische mogelijkheden ter bescherming van het milieu en de ontwikkelingen die de kwaliteit van het milieu verbeteren. Uit de verdiepende analyse naar de belangrijkste productgroepen blijkt dat de formatie op vergunningverlening ontoereikend is om vergunningen te actualiseren. De komende jaren neemt het aantal vergunningen dat moet worden geactualiseerd, naar verwachting toe. Om aan deze plicht te kunnen voldoen is het nodig het team van vergunningverlening met twee medewerkers te versterken.

Data-analyse

Data-analyse is een van de zes criteria van een robuuste omgevingsdienst volgens het IBP-VTH

Op het gebied van data-analyse kent onze organisatie in de huidige situatie een zeer beperkte basis. De eisen die vanuit het IBP-VTH worden gesteld aan de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken neemt toe, daarom is het nodig om een ervaren data-analist in te zetten. Voor datasturing en data-analyse onderzoeken wij de mogelijkheid van samenwerking met andere omgevingsdiensten.

Versterking kritische posities in het primaire proces	**2025**
Toezicht & handhaving milieu	€ 210.000
Vergunningverlening milieu	€ 210.000
Data-analyse	€ 105.000
Uitbreiding formatie primaire proces	**€ 525.000**

De specificatie van de bijdrage per deelnemer is opgenomen in de bijlage.

Return on investment
Werkkapitaal op kritische posities
Deze maatregel moet in de juiste context worden geplaatst. De nadere analyses die wij lieten uitvoeren in het kader van ons Plan van Aanpak IBP-VTH laten zien dat onze organisatie 17-21 FTE tekortkomt om de huidige opdracht te kunnen uitvoeren. Het werkelijke gat in de capaciteit is groter omdat de formatie die er wel is ook management- en staftaken uitvoert, omdat die vanuit het principe van zelforganisatie niet centraal of onvoldoende georganiseerd zijn. De belangrijkste resultaten voor onze deelnemers:
• Wij voorkomen dat de achterstand in milieucontroles bij bedrijven met een potentieel hoger risicoprofiel niet verder toeneemt. Wij zetten een noodzakelijke stap in het actualiseren van milieuvergunningen, waar momenteel ook een achterstand is ontstaan. Met het inlopen van de achterstand in onze totale VTH-taak ontstaat een actueel en totaal beeld van de huidige situatie binnen onze werkgebied. Dit draagt bij aan het verlagen van de kans op calamiteiten en daarmee potentiële milieurisico's als gevolg van handelen van bedrijven binnen ons werkgebied. Door frequent toezicht bij bedrijven dragen wij eraan bij dat het naleefgedrag van bedrijven in ons werkgebied verbetert. • Met het herstellen van de balans tussen de gecontracteerde opdracht en de benodigde middelen door het tijdelijk en beperkt te versterken van diverse kritische posities bieden wij onze collega's een beter perspectief. Wij voorkomen hiermee uitval of vertrek van eigen medewerkers op posities waar de werkdruk al over meerdere jaren hoog is en wordt ervaren. • Het herkennen van de huidige situatie en het erkennen van de noodzakelijke stappen om te komen tot een toekomstbestendige organisatie die voldoet aan de landelijke criteria die zijn gesteld vanuit het IBP-VTH biedt ons de ruimte en tijd om te kijken op welke wijze we

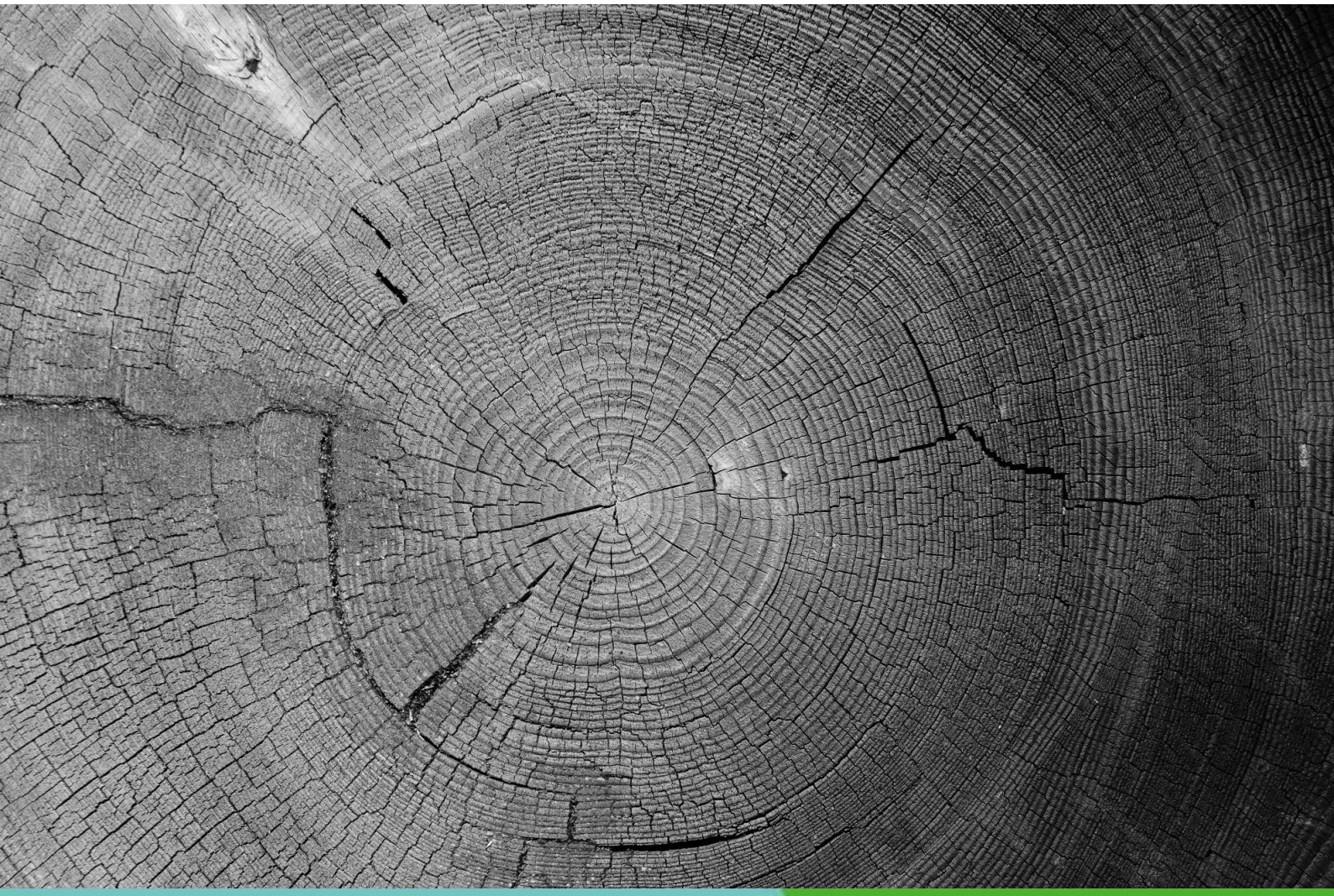
kunnen toewerken naar structurele oplossingen. Wij zien hierbij kansen in het doorontwikkelen van interne medewerkers. Wij overwegen daarbij ook de noodzaak van een reorganisatie.

- Wij verbeteren onze data-kwaliteit op milieutoezicht. Hierdoor verbeteren het inzicht en ontstaat sturingsinformatie om de beschikbare capaciteit efficiënt en effectief in te kunnen blijven zetten. Afgelopen jaar investeerden wij in datagericht toezicht. Nu moeten wij, met extra capaciteit/kennis, de stap zetten om dit operationeel te krijgen.

Risico's en nadelen van continueren van de huidige situatie

De organisatie is aantoonbaar niet in staat de volledige opdracht van haar deelnemers uit te voeren. Dit oplossen vraagt een zorgvuldige proces om inzicht en scenario's voor de langere termijn te krijgen. Het niet invullen van deze kritische posities geeft niet de rust en noodzakelijke capaciteit om beheersmaatregelen te nemen om de risico's te verminderen en achterstanden te verkleinen.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

3 Financieel kader

3.1 Wijze van financiering

Onze financiële exploitatie is gebaseerd op de bijdragen van onze deelnemers. Die kent op dit moment de vorm van inputfinanciering. Jaarlijks stellen wij een begroting op basis van de gegarandeerde, gecontracteerde uren die voor onbepaalde tijd, per gemeente, zijn vastgelegd in de GR en DVO's. De begroting is zo tenminste budgettair neutraal. Structureel is onze begroting niet in evenwicht, dit wordt gecorrigeerd door de incidentele baten. Er worden in de komende jaren stappen gezet om dit evenwicht meerjarig te herstellen. Een aantal gemeenten participeert in de verdeelsleutel.

Looptijd van huidige verdeelsleutel fixeren tot aan herijking

De looptijd van de huidige, vastgestelde verdeelsleutel is 2019-2023. In de periode 2024-2026 wordt de financieringsstructuur herijkt, deze begroting is opgesteld op basis van de huidige verdeelsleutel deze is tot aan de herijking gefixeerd.

Uitbreiding van het basistakenpakket door in werking treden van de Omgevingswet

Onze deelnemers hebben alle basistaken ingebracht met uitzondering van een deelnemer. Dit gaat over de taken die onder de omgevingswet vallen onder het basistakenpakket. Aangezien voor sommige deelnemers de inschatting van de afname van de uitbreiding taken nog niet goed is te kwantificeren, moet er rekening mee gehouden worden dat de bijdrage nog kan veranderen.

3.1.1 Tarief

De bijdrage voor de uitwerkingen van de ontwikkellijnen uit het Plan van Aanpak IBP-VTH, waarvoor deze begrotingswijziging is opgesteld, worden incidenteel opgevraagd bij onze deelnemers en zijn niet verwerkt in het uurtarief.
Het basistarief van onze diensten bedraagt voor 2025 € 104,50 (In de oorspronkelijke begroting 2024 was dat: € 97,25 en na de gewijzigde begroting € 99,12).

3.1.2 Wijze van kostennormering

Tot aan de herijking van de financiering is het huidig financieel kader gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Als productiviteitsnorm wordt in deze begroting uitgegaan van 1.340 uur.

3.1.3 Financieel beleid

De begrotingswijziging 2025 is niet structureel in evenwicht, de totale begroting is wel in evenwicht door de dekking van incidentele baten. Dit betekent dat wij structurele lasten dekken uit incidentele baten. De oorzaak hiervan is de toenemende trend van financiering voor projecten korter dan vijf jaar en de binnen vijf jaar aflopende DVO's. Wij hebben het streven om dit beter in balans te brengen door het vernieuwen van onze financieringsstructuur. Wanneer onder andere de structurele begroting in evenwicht is, is het laagste niveau van financieel toezicht van het ministerie van Binnenlandse Zaken van toepassing. Wanneer dit evenwicht niet in de meerjarenraming kan worden hersteld kan dit leiden tot een aanscherping van het financiële toezicht door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

4 Gewijzigde paragrafen

Alleen de gewijzigde paragrafen zijn toegelicht in de deze begrotingswijziging, de ongewijzigde paragrafen uit de begroting 2025 zijn hierin niet meegenomen.

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het huidige weerstandsvermogen bedraagt € 467.000 en is voor de laatste keer in 2020 geactualiseerd. Het vernieuwen van de financieringsstructuur en de dienstverleningsovereenkomsten heeft impact op de berekening van ons weerstandsvermogen. Daarnaast is het mogelijk dat voor de inhaalslag op toezicht & handhaving, specifiek op de hoog-risico bedrijven, het weerstandsvermogen in 2024 wordt aangesproken. Het weerstandsvermogen/ratio, is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. Omdat het benodigde weerstandsvermogen moet opnieuw worden berekend uitgaande van de vernieuwde financieringsstructuur. Omdat het berekende weerstandsvermogen nu niet actueel is, geeft het uitdrukken in een ratio en percentage niet voldoende inzicht.

4.2 Financiële kengetallen

Kengetallen geven de verhouding weer tussen onderdelen van resultatenrekening en/of balans en helpen bij de beoordeling van onze financiële positie. Deze kengetallen geven inzicht in hoeveel (financiële) ruimte wij hebben om structurele en incidentele lasten te dekken. De verplichte op te nemen kengetallen in de jaarrekening staan in artikel 113 van het BBV en worden in onderstaande tabel berekend en toegelicht.

Kengetallen	Begroting	Gewijzigde begroting
	2025	2025
	%	%
Netto schuldquote	-18,32	-16,31
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	-18,39	-16,37
Solvabiliteitsratio	4,49	4,49
Structurele exploitatieruimte	-17,88	-15,97

Netto schuldquote, al dan niet gecorrigeerd voor alle leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto-schuldquote. De schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van rentelasten en aflossingen op de exploitatie. De langlopende lening van ODIJmond is aflossingsvrij. Er is geen sprake van rentelasten bij onze kortlopende schulden, grotendeels nog aan te wenden en vooruit ontvangen specifieke uitkeringen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen (EV) als percentage van het balanstotaal. Het EV van een gemeente bestaat volgens Artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Structurele exploitatieruimte

Om te zien hoe groot de structurele exploitatieruimte is, kijken wij naar de structurele baten en lasten en vergelijken deze met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Grondexploitatie en belastingcapaciteit zijn niet bij ons van toepassing.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

5 Financiële begroting (inclusief overhead)

5.1 Overzicht baten en lasten

Baten (incl. overhead)

	Begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025
GR-bijdragen	€	€
Gemeente Beverwijk	1.289.824	1.289.824
Gemeente Bloemendaal	160.979	160.979
Gemeente Edam-Volendam	293.493	293.493
Gemeente Haarlem	1.881.296	1.881.296
Gemeente Heemskerk	727.454	727.454
Gemeente Heemstede	158.571	158.571
Gemeente Landsmeer	164.728	164.728
Provincie Noord-Holland bodemtoezichttaken	333.875	333.875
Provincie Noord-Holland VTH plustaken	140.029	140.029
Gemeente Oostzaan	142.353	142.353
Gemeente Purmerend	435.838	435.838
Gemeente Uitgeest	312.643	312.643
Gemeente Velsen	2.339.299	2.339.299
Gemeente Waterland	190.250	190.250
Gemeente Wormerland	205.239	205.239
Gemeente Zandvoort	183.606	183.606
GR-bijdragen deelnemers	**8.959.479**	**8.959.479**
Overeenkomsten en (subsidie)projecten	**7.296.366**	**9.301.366**
Overige baten	**27.000**	**27.000**
TOTAAL BATEN	**16.282.845**	**18.287.845**

5.2 Toelichting op de baten

De kosten in verband met de decentralisatie van de bodembijdrage zijn net als in oorspronkelijke begroting opgenomen in de bijdrage gemeenschappelijke regeling. (GR bijdrage deelnemers)

In de begroting is een incidentele bijdrage opgenomen voor het uitwijken van de ontwikkellijnen 1 en 3 zoals is beschreven in hoofdstuk 2. Deze bijdrage is verwerkt onder de overeenkomsten en bijdragen in plaats van de gr-bijdrage deelnemers. Deze kosten zijn apart opgenomen in de begroting om duidelijkheid te scheppen over de financiële verantwoordelijkheden en uitgaven. Voor de specificatie van de overeenkomsten en overige (subsidie) projecten verwijzen wij naar de bijlage.

Lasten (incl. overhead)

	Begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025
Personele lasten	€	€
Salarissen en sociale lasten	12.830.760	12.830.760
Werving & personeelsbeleid	74.000	74.000
Inhuur derden	200.000	200.000
Scholing & employability	335.255	335.255
Overige personeelslasten	214.620	214.620
Subtotaal personele lasten	**13.654.635**	**13.654.635**
Kapitaalslasten		
Afschrijvingslast Gebouw	65.300	65.300
Afschrijvingslast Verbouwing & inventaris	102.200	102.200
Afschrijvingslast Vervoermiddelen	5.146	5.146
Afschrijvingslast ICT	155.831	155.831
Rentelast vaste schuld (aanschaf pand)	14.430	14.430
Subtotaal kapitaalslasten	**342.907**	**342.907**
Overige bedrijfslasten		
PZ-zaken/ salarisadministratie	48.474	48.474
Organisatieontwikkeling	26.189	632.189
Accountants- en advieskosten	40.880	40.880
Huisvestingskosten	273.896	273.896
Facilitaire kosten	26.572	26.572
ICT-kosten	424.130	424.130
Handhavingskosten	39.858	39.858
Algemene kosten	384.642	384.642
Bankkosten	1.226	1.226
Subtotaal overige bedrijfslasten	**1.265.868**	**1.871.868**
Externe projectkosten	1.034.045	2.433.045
TOTAAL LASTEN	**16.297.455**	**18.302.455**

In de begroting is een incidentele bijdrage opgenomen voor het uitwijken van de ontwikkellijnen 1 en 3 zoals is beschreven in hoofdstuk 2. De lasten van deze bijdrage zijn als externe projectkosten met uitzondering van de organisatieontwikkelingskosten. Deze kosten zijn apart opgenomen in de begroting om duidelijkheid te scheppen over de financiële verantwoordelijkheden en uitgaven.

5.3 Totalen

Programma milieu	Begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025
	€	€
Totaal baten	16.282.846	18.287.845
Totaal directe lasten	12.611.811	13.136.811
Overhead	3.685.643	5.165.644
Saldo van baten en lasten	**14.609-**	**14.609-**
Toevoeging aan reserves	-	-
Onttrekking aan reserves	14.609	14.609
Resultaat	**0**	**0**

5.4 Incidentele baten en lasten

	Begroting 2025	Gewijzigde begroting 2025
	€	€
Totaal incidentele baten	4.021.995	6.026.995
Totaal incidentele lasten	1.116.045	3.121.045

5.5 Specificatie naar taakvelden

Taakveld		Baten	Lasten	Mutaties reserves	Saldo
		€	€	€	€
8.3	Wonen en bouwen	2.900.701	2.152.354		748.347
7.4	Milieubeheer	15.179.871	10.817.687		4.362.184
0.4	Overhead*	56.160	5.165.644		5.165.644
4.1	Openbaar basisonderwijs	151.114	151.114		-
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)				-
0.5	Treasury		15.656		15.656-
	Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**18.287.845**	**18.302.455**	**-**	**14.609-**
0.10	Mutaties reserves			**14.609**	14.609
0.11	**Resultaat van de rekening van baten en lasten**				**-**

*De specificatie van de overhead is opgenomen in de bijlage

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

6 Meerjarenraming

6.1 Meerjarenraming 2026 – 2028

Belangrijkste uitgangspunt voor deze begrotingswijziging 2025 en de meerjarenraming 2026-2028, is dat deze sluitend is. Het actualiseren van onze GR, DVO's en financieringsstructuur in het eerste kwartaal van 2025 voorziet in maatregelen die ook op langere termijn een sluitende begroting waarborgen. Een sluitende begroting vereist een evenwicht tussen de baten en de lasten. Daarnaast hebben de verdere uitwerkingen van het Plan van Aanpak IBP-VTH richting een toekomstbestendige omgevingsdienst invloed op de meerjarenraming. Niet alle effecten hiervan zijn nog te kwantificeren en daarom niet verwerkt in de meerjarenraming. In deze meerjarenraming gaan we uit van het verlengen van de overeenkomsten wanneer deze van rechtswege aflopen.

Baten	**Meerjarenraming**		
	2026	**2027**	**2028**
GR-bijdragen	€	€	€
Gemeente Beverwijk	1.322.070	1.355.121	1.388.999
Gemeente Bloemendaal	165.004	169.129	173.357
Gemeente Edam-Volendam	300.830	308.351	316.060
Gemeente Haarlem	1.928.328	1.976.537	2.025.950
Gemeente Heemskerk	745.640	764.281	783.388
Gemeente Heemstede	162.536	166.599	170.764
Gemeente Landsmeer	168.847	173.068	177.395
Provincie Noord-Holland bodemtoezichttaken	342.222	350.778	359.547
Provincie Noord-Holland VTH plustaken	143.530	147.118	150.796
Gemeente Oostzaan	145.912	149.560	153.299
Gemeente Purmerend	446.734	457.902	469.350
Gemeente Uitgeest	320.459	328.471	336.683
Gemeente Velsen	2.397.782	2.457.726	2.519.169
Gemeente Waterland	195.006	199.881	204.878
Gemeente Wormerland	210.370	215.629	221.020
Gemeente Zandvoort	188.196	192.901	197.724
GR-bijdragen deelnemers	**9.183.466**	**9.413.053**	**9.648.379**
Overeenkomsten en (subsidie)projecten	6.293.713	5.834.251	5.983.486
Overige baten	27.675	28.367	29.076
Nagekomen baten			
TOTAAL BATEN	**15.504.854**	**15.275.671**	**15.660.941**

Personele lasten	Meerjarenraming		
	2026	2027	2028
	€	€	€
Salarissen en sociale lasten	12.790.655	12.653.917	12.970.265
Werving & personeelsbeleid	75.850	77.746	79.690
Inhuur derden	205.000	210.125	215.378
Scholing & employability	343.636	352.227	361.033
Overige personeelslasten	219.986	225.485	231.122
Subtotaal personele lasten	**13.635.127**	**13.519.501**	**13.857.488**
Kapitaalslasten			
Afschrijvingslast Gebouw	66.933	68.606	70.321
Afschrijvingslast Verbouwing & inventaris	104.755	107.374	110.058
Afschrijvingslast Vervoermiddelen	5.274	5.406	5.541
Afschrijvingslast ICT	159.727	163.720	167.813
Rentelast vaste schuld (aanschaf pand)	14.791	15.161	15.540
Subtotaal kapitaalslasten	**351.480**	**360.267**	**369.273**
Overige bedrijfslasten			
PZ-zaken/ salarisadministratie	49.686	50.034	51.285
Organisatieontwikkeling	26.843	27.031	27.707
Accountants- en advieskosten	41.902	42.195	43.250
Huisvestingskosten	280.743	282.709	289.776
Facilitaire kosten	27.236	27.427	28.113
ICT-kosten	434.733	437.776	448.721
Handhavingskosten	40.854	41.140	42.169
Algemene kosten	394.258	397.018	406.943
Bankkosten	1.257	1.266	1.298
Subtotaal overige bedrijfslasten	**1.297.514**	**1.306.597**	**1.339.262**
Externe projectkosten	230.343	98.916	98.916
TOTAAL LASTEN	**15.514.464**	**15.285.280**	**15.664.939**

- De financiële effecten van de uitwerkingen van de vijf ontwikkellijnen zijn nog niet gekwantificeerd en daarom zijn deze niet verwerkt in de meerjarenraming van de lasten.

TOTALEN	Meerjarenraming		
	2026	2027	2028
	€	€	€
Totaal baten	15.504.854	15.275.671	15.660.941
Totaal directe lasten	11.696.754	11.444.303	11.819.142
Overhead	3.817.710	3.840.978	3.845.797
Saldo van baten en lasten	**9.609-**	**9.609-**	**3.999-**
Toevoeging aan reserves	-	-	
Onttrekking aan reserves	9.609	9.609	6.113
Resultaat	**0-**	**0-**	

- De financiële effecten van de uitwerkingen van de vijf ontwikkellijnen zijn nog niet gekwantificeerd en daarom zijn deze niet verwerkt in de totale meerjarenraming.

Incidentele baten en lasten	Meerjaren raming		
	2026	2027	2028
	€	€	€
Totaal incidentele baten	3.422.629	2.009.766	765.003
Totaal incidentele lasten	357.343	231.041	236.294

- De financiële effecten van de uitwerkingen van de vijf ontwikkellijnen zijn nog niet gekwantificeerd en daarom zijn deze niet verwerkt in de meerjarenraming van de incidentele baten en lasten.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

7 Bijlagen

7.1 Bijlage

1. Formatie overzicht.
2. Specificatie overhead.
3. Stemverhoudingen.
4. Verdeelsleutel.
5. Deelnemersbijdrage werkkapitaal 2025 en 2026 en eenmalige programmakosten.
6. Overzicht van dienstverleningsovereenkomsten en projectenbijdragen per deelnemer.

7.1 Formatieoverzicht

Formatie	Begroting	Gewijzigde begroting
	2025	2025
GR-formatie	63,4	63,4
Formatie overeenkomsten en (subsidie)projecten	43,8	43,8
Overheadformatie	30,3	30,3
Formatie Regeling Generatiepact	2	2
Totaal formatie	**139,5**	**139,5**

7.2 Specificatie overhead

In onderstaand overzicht de gewijzigde tabel voor de overheadslasten.

Specificatie overhead	Begroting	Gewijzigde begroting
	2025 €	2025 €
Personele lasten	2.451.742	2.451.742
Overige personele lasten	65.300	671.300
Afschrijvingen	163.988	163.988
Rentelasten	14.430	14.430
ICT	148.446	148.446
Overige bedrijfslasten	841.738	841.738
Externe projectkosten		874.000
Totaal	**€ 3.685.643**	**€ 5.165.644**

7.3 Stemverhoudingen

In overeenstemming met artikel 8 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Stemrecht is de stemverhouding, wanneer opgeroepen wordt tot gewogen stemmen, als volgt bepaald:

Vaststelling door het Algemeen Bestuur
Het Algemeen Bestuur stelt de verhouding van de stemmen vast aan de hand van de vastgestelde begroting voor het volgende jaar. Dit betekent dat de begroting niet alleen een financieel document is, maar ook direct invloed heeft op de stemverhoudingen binnen het bestuur.

Aanpassing bij wijziging van de begroting
Als de begroting gedurende een jaar wordt gewijzigd, stelt het Algemeen Bestuur de stemverhouding opnieuw vast. Deze aanpassing gebeurt direct met het besluit tot vaststelling van deze gewijzigde begroting. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de stemverhouding op basis van financiële inbreng van de GR.

Deelnemers		**GR 2025 x 1.000**
	%	**€**
Beverwijk	14,40	1.290
Bloemendaal	1,80	161
Haarlem	21,00	1.881
Heemskerk	8,12	727
Heemstede	1,77	159
Provincie Noord-Holland	5,29	474
Purmerend	4,86	436
Uitgeest	3,49	313
Velsen	26,11	2.339
Waterland	2,12	190
Zandvoort	2,05	184
Edam-Volendam	3,28	293
Landsmeer	1,84	165
Oostzaan	1,59	142
Wormerland	2,29	205
Totaal	**100%**	**8.959**

7.4 Verdeelsleutel

Bij het opstellen van de begroting 2025 en de verdeling van de deelnemersbijdrage voor de incidentele lasten, hielden wij rekening met de gezamenlijke verantwoordelijkheid die alle betrokken partijen dragen. Dit principe is leidend geweest bij het bepalen van de verdeelsleutel.

Verdeelsleutels voor incidentele lasten

Om de lasten eerlijk en transparant te verdelen, stellen wij voor om de volgende kaders te hanteren in het bepalen van de verdeelsleutel:

- *Basis van verdeling*
  De bijdrage per deelnemer voor de incidentele lasten is verdeeld op basis van de financiële inbreng van de ingebrachte taken van iedere deelnemers.

- *Referentiepunt*
  Als referentiepunt gebruiken wij de begroting 2025. Dit biedt een stabiele en actuele basis voor de berekeningen.

- *Inbegrepen bijdragen*
  In de berekeningen worden zowel de bijdragen van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) als de bijdragen via dienstverleningsovereenkomsten (exclusief dienstverleningsovereenkomsten voor nieuw ingebrachte taken per 2024) meegenomen. Deze aanpak zorgt ervoor dat alle vormen van financiële betrokkenheid worden meegenomen, waardoor een rechtvaardige verdeling wordt gegarandeerd.

- *Uitsluiting van projectbijdragen*
  Vanwege de vermenging van projectkosten en subsidies, sluiten wij de projectbijdragen uit van deze berekeningen. Dit voorkomt onduidelijkheden en zorgt ervoor dat de incidentele lasten zuiver worden berekend.

Door deze aanpak te hanteren, zorgen we voor een evenwichtige en eerlijke bijdrageverdeling, die recht doet aan de financiële betrokkenheid van elke deelnemer.

7.5 Incidentele bijdrage 2025

7.5.1 Incidentele bijdrage per deelnemer

Deelnemer	Totale bijdrage per deelnemer in euro's
Beverwijk	240.095
Bloemendaal	66.494
Edam - Volendam	45.852
Haarlem	279.011
Heemskerk	166.948
Heemstede	55.258
Landsmeer	73.023
Oostzaan	82.865
Provincie Noord-Holland	70.284
Purmerend	80.756
Uitgeest	82.680
Velsen	357.911
Waterland	78.290
Wormerland	122.493
Zandvoort	203.040
Eindtotaal	**2.005.000**

7.6 Overzicht van dienstverleningsovereenkomsten en projectbijdragen per deelnemer

Gemeenten	Omschrijving	Begroting 2025	Gewijzigde Begroting 2025
		€	€
Alkmaar	Uitvoering strategische nota Schiphol	12.749	12.749
Bergen	Uitvoering strategische nota Schiphol	12.749	12.749
Beverwijk	Bijdrage Natuur milieueducatie	75.557	75.557
Beverwijk	Verduurzaming bedrijven (Greenbiz)	25.657	25.657
Beverwijk	Energiebesparingsakkoord	30.522	30.522
Beverwijk/ PNH	Schone en slimme mobiliteit/ IJmond Bereikbaar	nnb	nnb
Beverwijk	Meetnet	25.000	25.000
Beverwijk	Bijdrage programma Gezondheid & Luchtkwaliteit (en gezondheid)	85.000	85.000
Beverwijk	Bijdrage uitvoering duurzaamheidslening	10.000	10.000
Beverwijk	Steunpunt JTF-IJmondregio	4.900	4.900
Beverwijk	Bijdrage personele dekking mobiliteitsfonds	6.667	6.667
Beverwijk	Uitvoering applicatiebeheer VTH-systeem Open Wave (nacalculatie)	pm	pm
Beverwijk	Doorberekening toelage overgangsecht overname personeel	pm	pm
Beverwijk	Doorberekening van constructeurslasten	pm	pm
Beverwijk	DVO Bouw- en woningtoezichtstaken	140.030	140.030
Beverwijk	DVO Bouw- en woning vergunningverlening niet complex	189.041	189.041
Bloemendaal	DVO DOR (Digitaal Opkopers Register)	6.270	6.270
Bloemendaal	DVO Volledige milieutakenpakket	249.755	249.755
Bloemendaal	Dienstverleningsovereenkomst Toezicht en Handhaving Drank en horecawetgeving	31.350	31.350
Bloemendaal	Energiebesparingsakkoord	11.906	11.906
Castricum	Uitvoering strategische nota Schiphol	12.749	12.749
Castricum	Steunpunt JTF-regio IJmond	4.200	4.200
Edam-Volendam	Dienstverleningsovereenkomst Milieu toezicht en handhaving	140.030	140.030
Edam-Volendam	Uitvoering Detachering ruimtelijk advies taken (nacalculatie)	pm	pm

Edam-Volendam	Uitvoering Toezicht en Handhaving Drank en horecawetgeving (nacalculatie)	pm	pm
Edam-Volendam	Uitvoering Bouw en Woningtoezicht taken (nacalculatie)	pm	pm
Edam-Volendam	Dienstverleningsovereenkomst activiteitenbesluit leefomgeving	15.675	15.675
Edam-Volendam	Energiebesparingsakkoord	6.927	6.927
Edam-Volendam	Uitvoering PVA Energietaken wet milieubeheer implementatie en administratief toezicht	43.890	43.890
Haarlem	Uitvoering strategische nota Schiphol	7.211	7.211
Haarlem	Uitvoering Zonebeheer industrieterrein Waarderpolder (nacalculatie)	pm	pm
Haarlem	Energiebesparingsakkoord	78.571	78.571
Heemskerk	Bijdrage Natuur milieueducatie	75.557	75.557
Heemskerk	Project inventarisatie glastuinbouwgebied Heemskerk	125.400	125.400
Heemskerk	Dienstverleningsovereenkomst Bouw- en woning vergunningverlening niet complex	287.375	287.375
Heemskerk	Bijdrage personele dekking mobiliteitsfonds	6.667	6.667
Heemskerk	Dienstverleningsovereenkomst Bouw- en woningtoezichtstaken	94.050	94.050
Heemskerk	Uitvoering Toezicht en handhaving Drank- en horecawetgeving (nacalculatie)	pm	pm
Heemskerk	Uitvoering applicatiebeheer VTH-systeem Open Wave (nacalculatie)	pm	pm
Heemskerk	Meetnet	14.000	14.000
Heemskerk	Bijdrage uitvoering duurzaamheidslening	10.000	10.000
Heemskerk	Versnelling van het verduurzamen van bedrijfsterreinen, de Trompet en de Houtwegen (Greenbiz)	50.000	50.000
Heemskerk	Bijdrage programma Gezondheid & Gezondheid (en gezondheid)	85.000	85.000
Heemskerk	Energiebesparingsakkoord	20.834	20.834
Heemskerk	Steunpunt JTF IJmondregio	4.550	4.550
Heemskerk	Doorbelasting Licentiekosten VTH applicatie Open Wave	16.805	16.805
Heemstede	Dienstverleningsovereenkomst - Toezicht en handhaving Drank- en horecawetgeving	31.350	31.350
Heemstede	Dienstverleningsovereenkomst DOR Digitaal Opkopers Register (nacalculatie)	pm	pm
Heemstede	Dienstverleningsovereenkomst - Volledig Milieu	182.666	182.666
Heemstede	Energiebesparingsakkoord	12.960	12.960
Heemstede	Advisering bestemmingsplannen - nacalculatie	pm	pm

Heiloo	Uitvoering strategische nota Schiphol	12.749	12.749
Landsmeer	Dienstverleningsovereenkomst volledig milieutakenpakket	266.893	266.893
Landsmeer	Dienstverleningsovereenkomst brandveiligheidstaken	28.111	28.111
Landsmeer	Dienstverleningsovereenkomst Alcoholwet	20.900	20.900
Landsmeer	Uitvoering applicatiebeheer VTH-systeem Open Wave (nacalculatie)	pm	pm
Landsmeer	Dienstverleningsovereenkomst bouwvergunningverlening	171.380	171.380
Landsmeer	Dienstverleningsovereenkomst bouw Juridische handhaving	140.030	140.030
Landsmeer	Dienstverleningsovereenkomst bouw en woningtoezicht	126.445	126.445
Landsmeer	Dienstverleningsovereenkomst bouw ondersteuning	28.111	28.111
Landsmeer	Doorbelasting Licentiekosten VTH applicatie Open Wave	11.741	11.741
Landsmeer	Energiebesparingsakkoord	3.137	3.137
Nog te bestede subsidie bedragen	Dekking ten behoeve van geluidsadviseur uit subsidie geluidsanering	85.000	85.000
Oostzaan	Dienstverleningsovereenkomst Volledig Milieutakenpakket	218.196	218.196
Oostzaan	Dienstverleningsovereenkomst Toezicht en handhaving Drank en horecawetgeving	20.900	20.900
Oostzaan	Dienstverleningsovereenkomst toezicht Ruimtelijke Ordening	20.900	20.900
Oostzaan	Dienstverleningsovereenkomst Brandveiligheidstaken (factureren aan veiligheidsregio)	57.684	57.684
Oostzaan	Energiebesparingsakkoord	4.909	4.909
Oostzaan	Dienstverleningsovereenkomst Bouw en woningtoezichttaken	89.870	89.870
Oostzaan	Doorbelasting Licentiekosten VTH applicatie Open Wave	8.835	8.835
Provincie Noord-Holland	Schone en slimme mobiliteit/ IJmond Bereikbaar	400.000	400.000
Provincie Noord-Holland	Bijdrage Indirecte Lozingen/ Hergebruik stedelijk waterafval	pm	pm
Provincie Noord-Holland	Steunpunt JTF IJmondregio	46.667	46.667
Provincie Noord-Holland	Uitvoering applicatiebeheer VTH-systeem Open Wave (nacalculatie)	pm	pm
Purmerend	Dienstverleningsovereenkomst volledig milieutakenpakket (deelgebied Beemster)	108.680	108.680

Purmerend	Energiebesparingsakkoord	15.198	15.198
Rijksoverheid	SPUK THE (2022-2026)	235.000	235.000
Uitgeest	Bijdrage uitvoering duurzaamheidsprogramma	90.000	90.000
Uitgeest	Dienstverleningsovereenkomst Brandveiligheidstaken	57.475	57.475
Uitgeest	Dienstverleningsovereenkomst Bouw- en woningtoezichtstaken	162.498	162.498
Uitgeest	Dienstverleningsovereenkomst Toezicht en handhaving Alcoholwet	24.871	24.871
Uitgeest	Bijdrage EBP 2023-2026	26.093	26.093
Uitgeest	Energiebesparingsakkoord	4.927	4.927
Uitgeest	Steunpunt JTF IJmondregio	1.633	1.633
Velsen	Dienstverleningsovereenkomst Havenverordening	74.000	74.000
Velsen	Verduurzaming bedrijven (GreenBiz)	60.000	60.000
Velsen	Meetnet	39.000	39.000
Velsen	Energiebesparingsakkoord	36.573	36.573
Velsen	Bijdrage programma Gezondheid en Luchtkwaliteit IJmondgemeenten	170.000	170.000
Velsen	Steunpunt JTF IJmondregio	8.050	8.050
Velsen	Bijdrage personele dekking mobiliteitsfonds	6.667	6.667
Waterland	Dienstverleningsovereenkomst Milieu specialistische regelgeving - Milieu evenementen - Milieu specialistische regelgeving - Ruimtelijke plannen en bouwplannen	105.232	105.232
Waterland	Energiebesparingsakkoord	6.736	6.736
Waterland	Dienstverleningsovereenkomst toezicht (volledig milieutakenpakket)	145.464	145.464
Waterland	Dienstverleningsovereenkomst Bouw- en woningtoezicht	86.944	86.944
Wormerland	Dienstverleningsovereenkomst - Bouw- en woningtoezicht	134.805	134.805
Wormerland	Dienstverleningsovereenkomst - Ruimtelijke Ordeningstoezicht	20.900	20.900
Wormerland	Dienstverleningsovereenkomst Brandveiligheidstaken	86.526	86.526
Wormerland	Dienstverleningsovereenkomst - Volledig milieutakenpakket	338.789	338.789
Wormerland	Dienstverleningsovereenkomst - Toezicht en handhaving Drank- en horecawetgeving	20.900	20.900
Wormerland	Energiebesparingsakkoord	7.363	7.363
Wormerland	Doorbelasting Licentiekosten VTH applicatie Open Wave	18.775	18.775
Zandvoort	Dienstverleningsovereenkomst Milieu (Volledige milieutakenpakket)	146.300	146.300

Zandvoort	Dienstverleningsovereenkomst Bouw- en woningtoezichtstaken	672.144	672.144
Zandvoort	Dienstverleningsovereenkomst Toeristische verhuur + APV	160.082	160.082
Zandvoort	Uitbreiding formatie (Bouw- en woningvergunning)	140.030	140.030
Zandvoort	Dienstverleningsovereenkomst Verlenging Formule1 2024-2025	66.880	66.880
Zandvoort	Energiebesparingsakkoord	11.751	11.751
Deelnemers specificatie	*Programma bijdrage voor vernieuwen financieringsstructuur*	-	*374.000*
Deelnemers specificatie	*Eenmalige bijdrage organisatie ontwikkelingslasten*	-	*606.000*
Deelnemers specificatie	*Capaciteitsuitbreiding verbeteren planning en controle cyclus*	-	*500.000*
Deelnemers specificatie	*Capaciteitsuitbreiding versterking kritische posities berekent per jaar tot en met 2026*	-	*525.000*
	Totaal	**7.296.366**	**9.301.366**

- N.B.: Overeenkomsten op basis van nacalculatie zijn in de begroting als PM opgenomen. Echter, in de bovenstaande tabel hebben deze de fictieve waarde van pm/1 euro meegekregen.

De schuin gearceerde bedragen zijn gewijzigd in deze begrotingswijzing het programma indirecte lozingen is nog niet verwerkt in deze gewijzigde begroting omdat het besluitvormingstraject per deelnemer aan dit programma nog nog niet is afgerond.

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Contactpersoon: Omgevingsdienst IJmond

Postbus 325
1940 AH Beverwijk
0251–263 863
info@odijmond.nl
www.odijmond.nl

3 juli 2024 |

odijmond
OMGEVINGSDIENST IJMOND

Aan: leden van de gemeenteraden/Provinciale Staten, leden van het college /Gedeputeerde Staten
Cc: ambtelijke contactpersonen

Datum : **3 juli 2024**

Betreft : concept begrotingswijziging 2025

Geachte leden van de gemeenteraad, leden van het college/de Gedeputeerde Staten,

Op 26 juni stemde ons dagelijks bestuur in met de concept begrotingswijziging 2025. Eerder dit jaar kondigde ons bestuur de begrotingswijziging al aan via de brief 'Kadernota 2025 Omgevingsdienst IJmond'. Wij bieden u dit document aan als bijlage van deze aanbiedingsbrief en informeren u over kort over aanleiding van de begrotingswijziging 2025 en de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze.

Aanleiding begrotingswijziging 2025

Zowel het speelveld waarbinnen omgevingsdiensten opereren, als de opgaven veranderen snel. Om grip en zicht te houden op het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving is vanuit het Landelijke Interbestuurlijke Programma Versterking-VTH gewerkt aan criteria om het functioneren van omgevingsdiensten te objectiveren. Ook wij hebben als omgevingsdienst stappen te zetten. Via verdiepende analyses, door externe partijen, is inzicht ontstaan in waar de organisatie staat met de uitvoering van haar opdracht en als organisatie en wat er nodig is om vanuit de huidige situatie door te ontwikkelen richting een toekomstbestendige organisatie.

Korte en lange termijnaanpak

De opgave om toe te werken richting een toekomstbestendige organisatie is stevig en vraagt om noodzakelijke stappen door de gehele organisatie heen. Deze uitdagingen doen zich voor op een moment dat de gemeentelijke financiën landelijk zwaar onder druk staan. Ons bestuur realiseert zich dat dit de situatie complex maakt en een extra aanleiding geeft om kritisch te kijken naar wat de beste keuzes voor de lange termijn zijn. Daarom heeft het bestuur bewust gekozen voor een aanpak met een duidelijk onderscheid voor de korte en lange termijn, om hiermee het bestuur en de gemeenteraden in positie te brengen om bestuurlijke keuzes te kunnen maken.

Noodzakelijke stappen

Deze begrotingswijzing richt zich op de korte termijn, meer specifiek op de periode tot 1 januari 2026. De begrotingswijziging beperkt zich daarmee tot wat strikt noodzakelijk is om voor de deelnemers de volgende punten te realiseren:

1. Vernieuwen GR, DVO en financieringsstructuur en actualiseren bedrijvenbestand.

BEZOEKADRES Stationsplein 48b, 1948 LC Beverwijk
BEZOEKADRES Koetserstraat 2A, 1531 NX Wormer
POSTADRES Postbus 325, 1940 AH Beverwijk
0251-263 863
info@odijmond.nl
www.odijmond.nl

2. Organiseren van/borgen van tijdelijke capaciteit voor de eerste stap in het herstellen van de centrale sturing en borgen van managementtaken.
3. Organiseren van een minimale stap in het tijdelijk uitbreiden van formatie op kritieke posities, gerelateerd aan de uitvoering van onze wettelijke taken.

Zienswijze

Voordat we onze concept begrotingswijziging 2025 ter vaststelling aanbieden aan ons algemeen bestuur, kunnen gemeenteraden en Provinciale Staten van de verbonden partijen hun zienswijzen kenbaar maken. Wanneer u hiervan gebruik wenst te maken, ontvangen wij deze graag uiterlijk 25 oktober 2024.

Meer informatie of vragen

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Heeft u nog vragen of wilt u meer informatie, neem dan contact op met Egon van Zon (ezon@odijmond.nl).

Met vriendelijke groet,
namens het dagelijks bestuur van Omgevingsdienst IJmond,

Just Zandhuis
directeur

Bijlage:

- *begrotingswijziging 2025*

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 27 augustus 2024

Onderwerp: Zienswijze op de begrotingswijziging 2025 van de Omgevingsdienst IJmond

Kenmerk: 805610/2301980

Bijlagen:

1. Begrotingswijziging 2025
2. Begeleidende brief OD IJmond

1. Inleiding

Het Dagelijks Bestuur (DB) van de Omgevingsdienst IJmond (hierna: ODIJ) heeft ingestemd met de begrotingswijziging 2025. Wij ontvingen het verzoek dit document door te zenden aan uw Staten voor eventuele zienswijzen.

Provinciale Staten hebben in de gemeenschappelijke regeling ODIJ een kaderstellende en controlerende rol. Vanuit die verantwoordelijkheid kunnen Provinciale Staten een zienswijze kenbaar maken aan het DB van de ODIJ. Op grond van artikel 59 van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 29 van de Gemeenschappelijke Regeling ODIJ worden de gemeenteraden en Provinciale Staten van de deelnemende gemeenten en provincie in de gelegenheid gesteld om hun zienswijze kenbaar te maken over de begrotingswijziging 2025 van de ODIJ.

De ontvangen zienswijzen worden in het DB besproken en van een reactie voorzien. Het DB biedt de (eventueel gewijzigde) stukken vervolgens ter vaststelling aan het Algemeen Bestuur van de ODIJ aan.

Begrotingswijziging 2025

Zoals eerder aangegeven in de voordracht 41-2024 bij de ontwerpbegroting 2025 voldoet de ODIJ op dit moment niet aan het robuustheidcriterium vanuit het interbestuurlijk programma. Het algemeen bestuur heeft in opdracht van de staatsecretaris een plan van aanpak opgesteld voor de doorontwikkeling naar een toekomstbestendige dienst. Het zelfstandig toekomst bestendig worden van de dienst gaat gepaard met een ontwikkelagenda met daarop een vijftal ontwikkellijnen. Deze bestuurlijk vastgestelde ontwikkellijnen zijn:

1. Het herijken van de bestaande taken en formatie

2. Het onderzoeken van een verbreding van het huidige takenpakket

3. Het vereenvoudigen van de GR

4. Het vormgeven van een structurele provincie-brede samenwerking

5. De doorontwikkeling van de interne organisatie

De financiële effecten van de uitwerkingen van deze vijf ontwikkellijnen waren nog niet gekwantificeerd en daarom nog niet verwerkt in de eerst begroting van 2025 en de meerjarenraming.

Het bestuur van de ODIJ realiseert zich dat de situatie complex is en een extra aanleiding geeft om kritisch te kijken naar wat de beste keuzes zijn voor de lange termijn. Daarom heeft het bestuur gekozen voor een aanpak met een duidelijk onderscheid tussen de korte en lange termijn. Hiermee is de ODIJ in staat om op korte termijn (herstel)maatregelen te treffen en de begroting 2025 te wijzigen. Ook worden het bestuur en de gemeenteraden/Provinciale Staten in positie gebracht om voor de lange termijn afgewogen bestuurlijke keuzes te kunnen maken.

Korte termijn

De korte termijn richt zich op de periode tot 1 januari 2027. In deze periode zet de ODIJ een aantal noodzakelijke stappen om de financiële positie van de dienst op orde te houden.

Beheersen achterstand

Het gaat hier om een inhaalslag op zowel de primaire taak vergunningverlening als toezicht en handhaving om zodoende achterstanden – die zijn ontstaan als gevolg van het verdringingseffect – weg te werken. In eerste instantie richt de ODIJ zich op bedrijven met een potentieel hoger risico op omgevingsveiligheid. Het gaat daarmee om een beheersmaatregel. Daarbij wordt op een aantal kritische posities een noodzakelijke eerste stap gezet om de uitvoerende capaciteit uit te breiden. Uit een externe analyse blijkt dat deze posities momenteel onderbezet zijn.

Versterken centrale sturing

Daarnaast zal de ODIJ met deze begrotingswijziging investeren in het versterken van de centrale sturing op het realiseren van de opdracht en het borgen van managementtaken. Het gaat daarbij onder meer om een verbeterslag van de planning & control cyclus (het sturingsmechanisme). Hiermee werkt de ODIJ toe naar een betere prioriteitstelling, verbetert zij het inzicht en verantwoording richting haar deelnemers en stelt zij haar deelnemers in staat de beschikbare capaciteit beter te sturen.

Actualiseren GR, DVO en financieringsstructuur

De belangrijkste stap op korte termijn is het starten van een gezamenlijk programma met de deelnemers om de Gemeenschappelijke Regeling (GR), dienstverleningsovereenkomsten (DVO) en financieringsstructuur te actualiseren. In dit proces verscherpen alle partijen het zicht op de gecontracteerde opdracht en vernieuwen zij het inzicht in de benodigde middelen om de huidige opdracht te kunnen blijven uitvoeren. Dit wordt gedaan tegen het huidige bestuurlijke ambitieniveau, met borging van kwaliteit en continuïteit. Ook stellen partijen gezamenlijk spelregels op tussen opdrachtgever en opdrachtnemer om de verdeling opdracht versus capaciteit naar de toekomst toe in balans te houden. Daarnaast brengen we rolscherpte terug tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. Al deze stappen bieden belangrijk inzicht om voor langere termijn bestuurlijke keuzes te kunnen maken.

Als onderdeel van het uitwerken van de DVO, stelt de ODIJ een producten- en dienstencatalogus op. Hierdoor ontstaat er een gezamenlijk inzicht tussen opdrachtgever en opdrachtnemer van normen en kengetallen per product of dienst. Dit verscherpt het beeld vanuit de opdrachtgever over wat er mag worden verwacht van een specifieke dienst en de middelen die daarvoor nodig zijn.

Lange termijn

Stappen voor de lange termijn vallen buiten deze begrotingswijziging. De lange termijn richt zich op de periode vanaf 1 januari 2027. Het ijkpunt daarvoor is medio 2025, wanneer het bestuur inzicht heeft in welke middelen er structureel nodig zijn om de opdracht tegen het huidige ambitieniveau uit te voeren, met borging van kwaliteit en continuïteit. In dit proces kunnen het bestuur, Provinciale Staten en de gemeenteraden op basis van de juiste informatie bestuurlijke keuzes richting de toekomst maken. Belangrijk daarbij is;

- Inzicht welke scenario's er zijn om de dienst zelfstandig, in samenwerking of door fusie toekomstbestendig te maken en te borgen dat de toekomstige opgaven die op de deelnemers afkomen kunnen worden uitgevoerd.
- Inzicht in de knoppen waaraan het bestuur kan draaien om de kostenstijging op te vangen die zal ontstaan door het herstellen van de balans tussen de opdracht en middelen.

Met deze begrotingswijziging 2025 vraagt de ODIJ middelen aan voor de hierboven beschreven (herstel)maatregelen op korte termijn. Deze stap moet gezien worden als een eerste noodzakelijke stap, waarop een tweede stap (langere termijn) volgt. Hierdoor ontstaat tijd en ruimte om zorgvuldige bestuurlijke afwegingen te maken richting de toekomst. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de ontwikkellijnen 1, 2 en 3 uit het Plan van Aanpak IBP-VTH.

Voor de andere twee ontwikkellijnen (4 & 5) geldt dat zij zich - in de doorontwikkeling van de interne organisatie - in eerste instantie richten op de acties die kunnen worden opgepakt binnen de bestaande begroting. Voor het verder vormgeven van een structurele provincie-brede samenwerking zijn middelen opgevraagd bij het landelijke IBP-VTH.

De bijdragen voor de uitwerkingen van de ontwikkellijnen uit het Plan van Aanpak IBP-VTH, waarvoor deze begrotingswijziging is opgesteld, worden incidenteel opgevraagd bij onze deelnemers en zijn niet verwerkt in het uurtarief. Het basistarief van de diensten van de ODIJ bedraagt voor 2025 € 104,50.

De financiële uitwerking van het vorenstaande is als volgt:

Financiële bijdragen		Totale bijdrage per deelnemer in euro's
1.	Vernieuwen GR, DVO en financieringsstructuur	374.000
2.	Organisatieontwikkeling	606.000
Eenmalige bijdrage 2025		*980.000*
2.	Inzet op capaciteit ten behoeve versterken centrale sturing en borgen managementstaken	500.000
3.	Inzet op capaciteit voor het versterken van de kritische posities t.b.v. uitvoering wettelijke taken	525.000
Bijdrage 2025 t.b.v. eerste noodzakelijke stap korte termijn		*1.025.000*
Totaal 2025		**2.005.000**

De bijdrage van de Provincie Noord-Holland aan dit totaalbedrag ad € 2.005.000 bedraagt € 70.284.

2. Zienswijze op de begrotingswijziging 2025

Aangezien er geen inhoudelijke opmerkingen zijn bij de begrotingswijziging 2025 stellen wij u voor om de ODIJ te berichten dat er geen zienswijze wordt ingediend.

3. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 55-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 27 augustus 2024;

besluiten:

1. geen gebruik te maken van de mogelijkheid om een zienswijze op de begrotingswijziging 2025 van de Omgevingsdienst IJmond in te dienen.

Haarlem, **30 september 2024**

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Leefomgeving	
Datum commissievergadering	**16-09-2024**

Onderwerp:
Voordracht **Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond**

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31235144628
boheemenm@noord-holland.nl

De commissie Leefomgeving adviseert:

De Voordracht Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond als hamerstuk door te geleiden naar de Statenvergadering van maandag 30 september 2024.

Uittreksel concept-verslag commissie Leefomgeving 16-09-2024:

7 A-agenda Gezondheid en Milieu: Omgevingsdiensten
7.c Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond
Toelichting:
De begrotingswijziging 2025 van de Omgevingsdienst IJmond wordt aan PS toegezonden zodat PS een zienswijze op het stuk kunnen geven. Aangezien er geen inhoudelijke opmerkingen bij dit document zijn, is het voorstel aan PS om geen zienswijze te uiten.
De commissieleden kunnen met elkaar en gedeputeerde bijgaande stukken bespreken.
De commissie wordt gevraagd aan te geven of de voordracht als bespreekstuk of als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de PS-vergadering van 30 september 2024.

Eerste termijn commissie
Mevrouw **Gordijn** (JA21) uit haar zorgen over de begrotingswijziging van de Omgevingsdienst IJmond. Uit de analyse blijkt dat de dienst niet alle wettelijke taken kon uitvoeren en dat er voornamelijk cijfermatig werd toegewerkt naar de toezeggingen in het uitvoeringsprogramma, zonder voldoende focus op de daadwerkelijke productie. Hierdoor is er volgens haar een misleidend beeld ontstaan voor de deelnemende gemeenten en de provincie. Gezien het groeiende belang van een gezonde leefomgeving, is het volgens mevrouw Gordijn essentieel dat de omgevingsdiensten naar behoren functioneren en hun taken goed uitvoeren.

De omgevingsdienst vraagt nu om een incidenteel budget voor de korte termijn, terwijl uit de analyse blijkt dat OD IJmond in het verleden al jaarrekeningen dichtte met incidenteel geld, terwijl er structurele inkomsten tekortschoten. Mevrouw Gordijn vraagt in hoeverre deze incidentele bijdrage daadwerkelijk bijdraagt aan een oplossing voor de problemen. Ze vreest dat er in de toekomst een hogere structurele

bijdrage nodig zal zijn en vraagt hoe Gedeputeerde Staten dit zien, en of er plannen zijn om het probleem structureel op te lossen.

Statenlid **Laport** (GL) geeft aan blij te zijn dat de Omgevingsdienst IJmond naar de toekomst kijkt, maar net als JA21, ook geschrokken te zijn van het feit dat de dienst te veel leunt op incidentele baten. Dit kan op de lange termijn problemen veroorzaken. Er wordt gekeken naar manieren om de organisatie robuuster te maken, onder andere door het aantrekken van meer medewerkers om structurele baten te genereren.

Statenlid Laport herinnert eraan dat voor het reces de VVD-woordvoerder, de heer Roosendaal, en hij het eens waren over het idee om de omgevingsdiensten nader te onderzoeken, bijvoorbeeld door het voorbereiden van een discussienota. Dit zou gericht zijn op hoe de gezamenlijke toekomst van de omgevingsdiensten robuuster kan worden gemaakt en hoe de kosten voor de provincie en andere deelnemers kunnen worden verlaagd. Door het reces is dit onderwerp blijven liggen, maar Statenlid Laport nodigt de heer Roosendaal opnieuw uit om dit gezamenlijk op te pakken, omdat hij dit belangrijk vindt voor de provincie en haar inwoners.

De heer **Wagelaar** (PvdA) uit zijn zorgen over de capaciteit van de Omgevingsdienst IJmond. Hij wijst erop dat de dienst zich nu voornamelijk richt op ondernemingen met een hoog risico op omgevingsveiligheid, omdat de uitvoerende capaciteit tekortschiet. De heer Wagelaar merkt op dat er geen duidelijk zicht is op hoeveel zaken momenteel blijven liggen, omdat de operationele sturingsdata niet valide en betrouwbaar zijn. Hoewel externe onderzoekers aangeven dat er op dit moment geen signalen zijn van grote inhoudelijke risico's, blijft hij het zorgwekkend vinden dat de capaciteit van de omgevingsdienst blijkbaar zo beperkt is. Hij vraagt de gedeputeerde hoe deze naar de situatie kijkt en hoe hij zich inzet in het bestuurlijke gesprek binnen de omgevingsdienst om deze problemen aan te pakken.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat hij de zorgen deelt die eerder door de sprekers zijn geuit over de situatie bij de Omgevingsdienst IJmond. Hij merkt op dat de huidige problemen niet onverwacht zijn, aangezien robuustheidsonderzoeken bij alle 35 omgevingsdiensten in Nederland hebben aangetoond dat slechts twee, waaronder de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, voldoen aan de criteria voor robuustheid. De overige omgevingsdiensten, waaronder IJmond, hebben dus nog werk te doen om hun taken naar behoren uit te voeren. Gedeputeerde Beemsterboer benadrukt dat alle omgevingsdiensten actief bezig zijn met verbeteringen, en dat dit ook geldt voor de Omgevingsdienst IJmond, zoals blijkt uit de huidige plannen.

Hij wijst erop dat het eigenaarschap van de omgevingsdiensten gedeeld wordt met de gemeenten, die in 2026 te maken krijgen met financiële problemen, het zogenaamde ‘ravijnjaar’. Hierdoor is er momenteel sprake van incidentele oplossingen voor de omgevingsdiensten, in plaats van structurele financiering, wat ook samenhangt met de gemeentelijke financiën. Gedeputeerde Beemsterboer benadrukt dat er intensieve gesprekken worden gevoerd binnen het dagelijks en algemeen bestuur van de Omgevingsdienst om deze problemen aan te pakken.
Wat de personele capaciteit betreft, stelt hij dat het provinciale deel van de bijdrage structureel is, zodat de omgevingsdienst zekerheid kan bieden aan personeel. Hij verwacht dat de vraag naar structurele financiering in de toekomst groter zal worden, niet alleen bij IJmond, maar ook bij andere omgevingsdiensten.

Gedeputeerde Beemsterboer reageert op het voorstel van GroenLinks om onderzoek te doen naar de robuustheid van de OD's en geeft aan dat er al onderzoek naar is gedaan. Hij benadrukt dat de provincie samenwerkt met gemeenten als gelijkwaardige partners in dit proces, omdat de provincie een andere rol heeft. In het huidige voorstel wordt gewerkt aan verschillende scenario's voor de toekomst, zoals samenwerking of fusie met andere omgevingsdiensten, zonder dat er al extra budget voor wordt gevraagd.

De **voorzitter** concludeert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en dat de Begrotingswijziging 2025 Omgevingsdienst IJmond als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 30 september 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	16280
Extern Zaak ID	805589
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 september 2024
Agendapunt	7.a
Titel	Wijziging gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst NZKG (A-agenda Leefomgeving 16-09-2024)
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	**16 september 2024**

Toelichting

Alle gemeenschappelijke regelingen in Nederland moeten voldoen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen. Provinciale Staten zijn in mei 2024 in staat gesteld hun zienswijze op het ontwerp van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied naar voren te brengen. Het college van Gedeputeerde Staten vraagt Provinciale Staten thans om toestemming voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr. A.W. Voordenhout
CZ/FIN/SKA

Telefoonnummer +31235143137
voordenhouta@noord-holland.nl

Verzenddatum

28 AUG. 2024

Kenmerk
805589/2302388

Uw kenmerk

Betreft: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht, met het bijbehorende ontwerpbesluit, over de voorgestelde wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

3 bijlagen:

- Voordracht
- wijziging GR OD NZKG
- begeleidende brief OD NZKG

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Gemeenschappelijke regeling

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021~~14~~

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, ~~Weesp~~ en Zaanstad en gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland, ieder voor zover het hun bevoegdheden betreft,

Overwegende dat

Omgevingswet artikel 18.21 bepaalt dat Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot een of meer regio's als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's of tot een kring van bij regeling van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister van Justitie en Veiligheid aangewezen gemeenten een omgevingsdienst instellen voor een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak voor die regio, regio's of kring;

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, Weesp en Zaanstad en gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied hebben ingesteld voor in ieder geval de uitvoering van de basistaken, zoals bedoeld in Omgevingsbesluit artikel 13.12;
~~het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in 2009 in een package deal, welke wettelijk is vastgelegd, afspraken hebben gemaakt over de uitvoering van een basistakenpakket door verscheidene omgevingsdiensten;~~

~~Gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Amsterdam, Haarlemmermeer en Zaanstad in december 2011 een bestuursopdracht hebben vastgesteld om te komen tot een voorstel voor de oprichting van een Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied;~~
~~het Rijk en het Interprovinciaal Overleg in maart en april 2012 afspraken hebben gemaakt over de wijze waarop~~
~~de taken voortvloeiend uit het Besluit risico's zware ongevallen 1999 door zogeheten landsdelige omgevingsdiensten worden uitgevoerd;~~

~~De gemeente Amsterdam en de gemeente Weesp per 24 maart 2022 naar verwachting zullen gaan fuseren op grond van het wetsvoorstel Herindeling van de gemeenten Amsterdam en Weesp;~~

~~In genoemd wetsvoorstel is vastgelegd dat wijzigingen in de indeling in regio's van de wettelijk geregelde samenwerkingsverbanden al per 1 januari 2022 ingaan;~~

~~Tot 24 maart 2022 Weesp een zelfstandige gemeente blijft en dat dit tot gevolg heeft dat Weesp wettelijk verplicht is om in de periode van 1 januari tot 24 maart 2022 deel dient te nemen aan de wettelijke geregelde samenwerkingsverbanden;~~

~~Naar aanleiding van~~ Diverse wetswijzigingen, waaronder de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet gemeenschappelijke regelingen, noodzaken tot een wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021~~2021 technische aanpassingen op de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2016 worden doorgevoerd~~;

Gelet op
de Wet gemeenschappelijke regelingen;
de toestemming van provinciale staten van Noord-Holland en de toestemmingen van de raden van Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, ~~Weesp~~, en Zaanstad ex artikel 1, ~~tweede~~vierde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluiten
tot wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied zodat deze als volgt komt te luiden:
de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied ~~2021~~2024

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

Artikel 1: Begripsbepalingen
In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:

a. algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 4;
b. ambtenaren: ambtenaren, als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet;
c. Amstellandgemeenten: de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn;
d. basistakenpakket: het basistakenpakket voor omgevingsdiensten, ~~versie 2.3 van 25 mei 2011, behorende bij de "package deal" gesloten door het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in 2009;~~zoals bedoeld in artikel 13.12 van het omgevingsbesluit op basis van artikel 18.22 lid 1 van de Omgevingswet;
e. Seveso-/RIE-4-~~BRZO~~-taken: de taken waaraan op basis van artikel 18.22 lid 2 van de Omgevingswet met uitsluiting van andere omgevingsdiensten de uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak is opgedragen voor activiteiten (a) met betrekking tot installaties als bedoeld in bijlage I, categorie 4, bij de richtlijn industriële emissies en (b) waarop de Seveso-richtlijn van toepassing is; ~~de taken waarover het Rijk en het Interprovinciaal Overleg in maart en april 2012 afspraken hebben gemaakt over de wijze waarop de taken voortvloeiend uit het Besluit risico's zware ongevallen 1999 door zogeheten landsdelige omgevingsdiensten worden uitgevoerd;~~
f. colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten en gedeputeerde staten van Noord-Holland;
g. dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 4;
h. directeur: de secretaris van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 26;
i. gemeenten: de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn en Zaanstad;
j Omgevingsdienst: het openbaar lichaam bedoeld in artikel 3;
k. provincie: de provincie Noord-Holland;
l. regeling: de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021, en
m. vertegenwoordigende organen: de raden van de gemeenten en provinciale staten van Noord-Holland.
n. plustaken; taken die niet behoren tot het basistakenpakket als gedefinieerd in artikel 1, sub d.

Artikel 2: Belang
De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de colleges bij de uitvoering van hun taken en bevoegdheden op het gebied van ~~het omgevingsrecht~~ fysieke leefomgeving in het algemeen en de ~~Wet algemene bepalingen omgevingsrecht~~ Omgevingswet in het bijzonder, alsmede de taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de ~~in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten~~ de Wet milieubeheer, de Waterwet, de Woningwet, de Wet luchtvaart en Besluit geluidproductie sportmotoren en de Elektriciteitswet.

~~Voorts wordt de regeling getroffen ter behartiging van de taken voortvloeiend uit het Besluit risico's zware ongevallen 1999.~~

Hoofdstuk 2: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Afdeling 1: Instelling en taken

Artikel 3: Instelling
1. Er is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam ingesteld genaamd Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.
2. De Omgevingsdienst is gevestigd te Zaandam.

Artikel 4: Bestuur
Het bestuur van de Omgevingsdienst bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

Afdeling 2: Algemeen bestuur

Artikel 5: Hoofdschap
Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de Omgevingsdienst.

Artikel 6: Samenstelling
1. De colleges wijzen uit hun midden ieder één lid van het algemeen bestuur aan, met dien verstande dat de colleges van Amsterdam, Haarlemmermeer en Noord-Holland ieder twee leden van het algemeen bestuur uit hun midden aanwijzen.
2. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege, zodra men ophoudt wethouder of burgemeester respectievelijk gedeputeerde of commissaris van de Koning te zijn.
3. Een lid van het algemeen bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Het lid blijft aan tot het college dat hem heeft aangewezen in zijn opvolging heeft voorzien.
4. De colleges wijzen uit hun midden ieder één plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan. Het plaatsvervangend lid vervangt het lid, bedoeld in het eerste lid, bij afwezigheid. Hetgeen in deze regeling bepaald is omtrent het lid van een algemeen bestuur, is van overeenkomstige toepassing op het plaatsvervangend lid.
5. Het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst IJmond kan uit zijn midden een vertegenwoordiger aanwijzen die een adviserende stem heeft in het algemeen bestuur.

Artikel 7: Meervoudig stemrecht
1. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland hebben ieder tien stemmen.
2. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam hebben ieder vijftien stemmen.
3. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmermeer hebben ieder acht stemmen.

4. Het lid van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad heeft negen stemmen.
5. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door de colleges van burgemeester en wethouders van de Amstellandgemeenten ieder vijf stemmen hebben.

Artikel 8: Reglement van orde
Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden een reglement van orde vast.

Artikel 9: Vergaderingen
1. Het algemeen bestuur vergadert jaarlijks tenminste tweemaal en voorts zo vaak als het daartoe besloten heeft.
2. Voorts vergadert het algemeen bestuur indien de voorzitter of het dagelijks bestuur het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden waaruit het algemeen bestuur bestaat schriftelijk, met opgaaf van redenen, daarom verzoekt.

Artikel 10: Oproeping
1. De voorzitter roept de leden schriftelijk tot de vergadering op.
2. Tegelijkertijd met de oproeping brengt de voorzitter dag, tijdstip en plaats van de vergadering ter openbare kennis. De agenda en de daarbij behorende voorstellen met uitzondering van de in artikel 23, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de oproeping en op een bij openbare kennisgeving aan te geven wijze ter inzage gelegd.

Artikel 11: Quorum
1. De vergadering van het algemeen bestuur wordt niet geopend voordat blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
2. Indien ingevolge het eerste lid de vergadering niet kan worden geopend, belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
3. Op de vergadering, bedoeld in het tweede lid, is het eerste lid niet van toepassing. Het algemeen bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het eerste lid niet geopende vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Artikel 12: Immuniteit
De leden van het bestuur van het openbaar lichaam en andere personen die deelnemen aan de beraadslaging kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor dan wel worden verplicht getuigenis af te leggen als bedoeld in artikel 165, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering over hetgeen zij in de vergadering van het algemeen bestuur hebben gezegd of aan het algemeen bestuur schriftelijk hebben overlegd.

Artikel 13: Vergaderorde
1. De voorzitter zorgt voor de handhaving van de orde in de vergadering en is bevoegd, wanneer die orde op enigerlei wijze door toehoorders wordt verstoord, deze en zo nodig andere toehoorders te doen vertrekken.
2. Hij is bevoegd toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren voor ten hoogste drie

maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.
3. Hij kan het algemeen bestuur voorstellen aan een lid dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid de vergadering onmiddellijk. Zo nodig doet de voorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van zijn gedrag kan het lid bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering worden ontzegd.

Artikel 14: Belangenverstrengeling
1. Onverminderd het bepaalde in artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht neemt een lid van het algemeen bestuur niet deel aan een stemming over:
a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
b. de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het deelnemen aan de stemming verstaan het inleveren van een stembriefje.
3. Een benoeming gaat iemand persoonlijk aan, wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.

Artikel 15: Stemming
1. Een stemming is alleen geldig, indien meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing:
a. ingeval opnieuw wordt gestemd over een voorstel of over een benoeming, voordracht of aanbeveling van een of meer personen ten aanzien van wie in een vorige vergadering een stemming op grond van dat lid niet geldig was;
b. in een vergadering als bedoeld in artikel 11, tweede lid, voor zover het betreft onderwerpen die in de daaraan voorafgaande, ingevolge artikel 11, eerste lid, niet geopende vergadering aan de orde waren gesteld.

Artikel 16: Besluitvorming
1. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht, met inachtneming van artikel 7.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het uitbrengen van een stem verstaan het inleveren van een behoorlijk ingevuld stembriefje.

Artikel 17: Stemwijze
1. De stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen geschiedt bij gesloten en ongetekende stembriefjes.
2. Indien de stemmen staken over personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt, wordt in dezelfde vergadering een herstemming gehouden.
3. Staken bij de stemming, bedoeld in het tweede lid, de stemmen opnieuw, dan beslist terstond het lot.
4. De overige stemmingen geschieden bij hoofdelijke oproeping, indien de voorzitter of een van de leden dat verlangt. In dat geval geschieden zij mondeling.
5. Bij hoofdelijke oproeping is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden verplicht zijn stem voor of tegen uit te brengen.

6. Indien over een voorstel geen stemming wordt gevraagd, is het aangenomen.
7. Tenzij de vergadering voltallig is, wordt bij staking van stemmen, behoudens bij stemming over personen, het nemen van een besluit uitgesteld tot een volgende vergadering, waarin de beraadslagingen kunnen worden heropend.
8. Indien de stemmen staken in een voltallige vergadering of in een ingevolge het zevende lid opnieuw belegde vergadering, is het voorstel niet aangenomen.
9. Onder een voltallige vergadering wordt verstaan een vergadering waarin alle leden waaruit het algemeen bestuur bestaat, of hun plaatsvervangers, voor zover zij zich niet van deelneming aan de stemming moesten onthouden, een stem hebben uitgebracht.

Artikel 18: Ambtelijke bijstand
Het algemeen bestuur regelt op welke wijze ambtelijke bijstand wordt verleend aan de leden van het algemeen bestuur.

Artikel 19: Openbaarheid vergaderingen
1. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. De deuren worden gesloten wanneer een vijfde gedeelte van de aanwezige leden daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd.
2. Van een vergadering met gesloten deuren wordt een afzonderlijk verslag opgemaakt, dat niet openbaar wordt gemaakt tenzij het algemeen bestuur anders beslist.

Artikel 20: Besluitvorming in besloten vergadering
1. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd, noch een besluit worden genomen, ter zake van de begroting, de wijzigingen daarvan en de jaarrekening.
2. In een besloten vergadering kan evenmin worden beraadslaagd, noch een besluit worden genomen, over het ontslag van leden van het dagelijks bestuur en de voorzitter.
3. In een besloten vergadering kan geen besluit worden genomen ter zake van:
a. het aangaan van geldleningen, het uitlenen van gelden en het aangaan van rekeningcourantovereenkomsten;
b. het kopen, ruilen, vervreemden, bezwaren en verpanden van eigendommen;
c. het doen van een uitgaaf voordat de begroting of de begrotingswijziging waarbij deze uitgaaf is geraamd, is goedgekeurd.
Artikel 21: Ontslag
De colleges kunnen ieder het door hen in het algemeen bestuur aangewezen lid te allen tijde ontslaan wanneer dit lid het vertrouwen van het betreffende college niet langer bezit.

Afdeling 3: Dagelijks bestuur

Artikel 22: Samenstelling
1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier andere door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen leden, waarbij de leden aangewezen door de colleges van Amsterdam, Haarlemmermeer, Zaanstad en een vertegenwoordiger namens de Amstellandgemeenten, alsmede het lid aangewezen door gedeputeerde staten van Noord-Holland in elk geval zitting hebben.
2. Degene die ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.
3. Indien tussentijds een plaats in het dagelijks bestuur vacant of beschikbaar komt, wijst het algemeen

bestuur zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid. Gaat het openvallen van een plaats in het dagelijks bestuur gepaard met het openvallen van een plaats in het algemeen bestuur, dan wordt het aanwijzen van een nieuw lid in het dagelijks bestuur uitgesteld totdat de opengevallen plaats in het algemeen bestuur is bezet.

Artikel 23: Vergaderingen
1. Het dagelijks bestuur vergadert zo vaak de voorzitter het nodig oordeelt of tenminste één lid daar de voorzitter om verzoekt.
2. De vergaderingen van het dagelijks bestuur zijn niet openbaar.
3. Ieder lid heeft één stem.
4. Het dagelijks bestuur besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen.
5. Het dagelijks bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast.

Artikel 24: Ontslag
Het algemeen bestuur kan besluiten een lid van het dagelijks bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.

Afdeling 4: Voorzitter

Artikel 25: Aanwijzing
1. De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur aangewezen.
2. Het algemeen bestuur kan de voorzitter ontslag verlenen, indien deze het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.
3. Uit de andere leden als bedoeld in artikel 22, eerste lid, wordt een plaatsvervangend voorzitter aangewezen door het algemeen bestuur. Het tweede lid is niet van toepassing op de plaatsvervangend voorzitter.

Afdeling 5: Secretaris
Artikel 26: Benoeming, schorsing en ontslag
1. De secretaris wordt door het dagelijks bestuur benoemd.
2. De bevoegdheid tot schorsing of ontslag van de secretaris berust bij het dagelijks bestuur.

Artikel 27: Taak
1. De secretaris staat het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter ter zijde bij de uitoefening van hun taak. Hij is aanwezig in de vergadering van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur. Hij ondertekent de stukken die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan, mede.
2. De secretaris staat, als directeur, aan het hoofd van de ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst.
3. Het dagelijks bestuur stelt in de organisatieverordening nadere regels vast betreffende de taak en de bevoegdheid van de secretaris.

Artikel 28: Vervanging
1. Het dagelijks bestuur regelt de vervanging van de secretaris.
2. Artikel 26, tweede lid, en artikel 27 zijn van overeenkomstige toepassing op degene die de secretaris vervangt.

Afdeling 6: Ombudsfunctie

Vervallen

~~Artikel 29: Ombudsfunctie~~

~~Onverminderd het bepaalde in artikel 1a van de Wet Nationale ombudsman is de Nationale ombudsman als bedoeld in artikel 2 van de Wet Nationale ombudsman bevoegd verzoekschriften als bedoeld in artikel 9:18 van de Algemene wet bestuursrecht te behandelen.~~

Afdeling 7: Bestuurscommissies

Artikel ~~30~~29: Instellen

Het algemeen bestuur is bevoegd een bestuurscommissie als bedoeld in artikel 25, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen in te stellen.

Hoofdstuk 3: Bevoegdheden van de Omgevingsdienst

Afdeling 1: Bevoegdheden van het bestuur

Artikel ~~31~~30: Overdracht bevoegdheden

Aan het bestuur van de Omgevingsdienst worden geen bevoegdheden overgedragen.

Artikel ~~32~~31: Mandaatverlening

1. De colleges kunnen aan het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de secretaris mandaat verlenen ter uitvoering van de bevoegdheden van het betreffende college, voor zover deze binnen het belang van deze regeling vallen. Onverminderd het bepaalde in artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht moet de secretaris instemmen met de mandaatverlening door het betreffende college.
2. Gedeputeerde staten van de provincie en de colleges van de gemeenten verplichten zich er voor zorg te dragen dat namens hun bestuur ten minste de bevoegdheden noodzakelijk voor de uitvoering van het basistakenpakket en de ~~VTH~~-uitvoerings- en handhavingstaken voor ~~BRZO~~ Seveso- en RIE4-bedrijven aan het dagelijks bestuur
onderscheidenlijk de secretaris in mandaat worden opgedragen.
3. De krachtens dit artikel genomen mandaatbesluiten worden overeenkomstig artikel 3:42, ~~tweede lid~~, van de Algemene wet bestuursrecht bekendgemaakt, onverminderd het bepaalde in artikel 10:5 van de Algemene wet bestuursrecht. Voorts worden de mandaatbesluiten opgenomen in een register.

Artikel ~~33~~32: Privaatrechtelijke bevoegdheden

1. De privaatrechtelijke bevoegdheden van de Omgevingsdienst worden ingekaderd door de begroting, en nader ingevuld in onder meer het directiereglement en het treasury statuut. Bij de ter inzagelegging van de ontwerpbegroting wordt melding gemaakt van voorgenomen rechtshandelingen die een bedrag van € 2,5 miljoen te boven gaan.
2. Het algemeen bestuur kan slechts bij vijf zesde meerderheid besluiten tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen.

Artikel ~~34~~33: Treffen gemeenschappelijke regeling

1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter zijn bevoegd een

gemeenschappelijke regeling te treffen met het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter van een ander openbaar lichaam in de zin van artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen voor zover dit binnen het belang van de regeling valt, als bedoeld in artikel 2.
2. Het dagelijks bestuur of de voorzitter gaat niet over tot het treffen van een gemeenschappelijke regeling dan na verkregen toestemming van het algemeen bestuur. De toestemming kan slechts onthouden worden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
3. Onder het treffen van een gemeenschappelijke regeling wordt in dit artikel mede verstaan het wijzigen van, het toetreden tot en het uittreden uit een gemeenschappelijke regeling.
4. Het algemeen bestuur neemt de besluiten als bedoeld in dit artikel in afwijking van artikel 16, eerste lid, met een vijf zesde meerderheid.

Artikel ~~35~~34: Dienstverleningshandvest
1. Het dagelijks bestuur stelt een dienstverleningshandvest vast, dat geldt als algemene voorwaarden voor de dienstverlening aan deelnemers en derden. In het dienstverleningshandvest worden in elk geval opgenomen:
a. de basistaken die voor elke deelnemer structureel door de Omgevingsdienst moeten worden uitgevoerd;
b. de voorwaarden voor wijziging van het onder a bedoelde takenpakket, alsmede voor uitoefening van andere incidentele taken;
c. de aansprakelijkheid, verzekering en geschillen met betrekking tot de taakuitoefening;
d. de jaarlijkse vaststelling van de productcatalogus, welke de kwaliteit van de op te leveren producten bevat, en
e. een voorziening in geval van niet voldoen aan de door de deelnemers gestelde eisen.
2. Het dagelijks bestuur stelt het dienstverleningshandvest, bedoeld in het eerste lid, niet vast dan nadat het algemeen bestuur de gelegenheid heeft gekregen zijn wensen en bedenkingen inzake het dienstverleningshandvest aan het dagelijks bestuur kenbaar te maken.

Artikel ~~36~~35: Uitvoeringsovereenkomst
De Omgevingsdienst zal meerjarige, jaarlijks te actualiseren, uitvoeringsovereenkomsten sluiten met de provincie en de gemeenten met betrekking tot de uit te voeren taken, zowel structurele als incidentele taken, de financiële vergoeding daarvoor en eventuele aanvullende afspraken daaromtrent. Bij de uitvoeringsovereenkomst kan niet worden afgeweken van het in artikel ~~34~~35 bedoelde dienstverleningshandvest, tenzij het dagelijks bestuur hier met vijf zesde meerderheid mee instemt.

Afdeling 2: Bevoegdheden algemeen bestuur

Artikel ~~37~~36: Algemene bevoegdheden
1. Onverminderd het bepaalde in artikel 57 van de Wet gemeenschappelijke regelingen berusten alle bevoegdheden tot regeling en bestuur van de Omgevingsdienst bij het algemeen bestuur, voor zover deze niet bij of krachtens de wet, algemene maatregel van bestuur of deze regeling zijn toegekend aan het dagelijks bestuur of de voorzitter.
2. Het algemeen bestuur is bevoegd tot het vaststellen van verordeningen binnen de bevoegdheden van de Omgevingsdienst.

Artikel ~~38~~37: Overdracht van bevoegdheden

1. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur of aan een bestuurscommissie als bedoeld in artikel ~~30~~29
bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen deze overdracht verzet.
2. Het algemeen bestuur kan in elk geval niet overdragen de bevoegdheid tot:
a. het vaststellen of wijzigen van de begroting;
b. het vaststellen van de jaarrekening;
c. het vaststellen van regels met betrekking tot de organisatie van de administratie en het beheer van vermogenswaarden van de Omgevingsdienst;
d. het vaststellen van regels met betrekking tot de controle op de administratie en het beheer van vermogenswaarden van de Omgevingsdienst; en
e. de bevoegdheden, bedoeld in artikel ~~30 en 33~~29 en 32, tweede lid.

Artikel ~~39~~38: Inlichtingen en verantwoording
1. Een lid van het algemeen bestuur geeft het college dat hem heeft aangewezen alle inlichtingen die door één of meer leden van dat college worden gevraagd.
2. Een lid van het algemeen bestuur kan door het college dat hem heeft aangewezen, ter verantwoording worden geroepen voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid.
3.Het algemeen bestuur geeft aan de vertegenwoordigende organen gevraagd en ongevraagd alle informatie die nodig is voor een juiste beoordeling van het door het Bestuur gevoerde en te voeren beleid. Deze informatie wordt mondeling of schriftelijk verstrekt.
~~3. Een verzoek om inlichtingen te verschaffen en/of verantwoording af te leggen kan uitsluitend worden geweigerd indien dit in strijd zal zijn met de belangen genoemd artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur.~~
~~3~~ 4. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de vertegenwoordigende organen.
5. Het Algemeen Bestuur maakt vergaderstukken en verslagen van het Algemeen Bestuur actief openbaar.

Afdeling 3: Bevoegdheden van het dagelijks bestuur

Artikel ~~40~~39: Bevoegdheid
1. Het dagelijks bestuur is bevoegd:
a. het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet of de regeling het algemeen bestuur hiermee is belast;
b. beslissingen van het algemeen bestuur voor te bereiden en uit te voeren;
c. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst;
d. ambtenaren in dienst te nemen, te schorsen en te ontslaan;
e. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de Omgevingsdienst te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel ~~33~~32, tweede lid;
f. de inkomsten, uitgaven en het vermogen van de Omgevingsdienst te beheren, en
g. te besluiten namens de Omgevingsdienst, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover het het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.
2. Het dagelijks bestuur neemt, ook alvorens is besloten tot het voeren van een rechtsgeding, alle conservatoire maatregelen en doet wat nodig is ter voorkoming van verjaring of verlies van recht of

bezit.

Artikel ~~41~~40: Mandaat en overdracht
1. Het dagelijks bestuur kan mandaat en volmacht, machtiging verlenen aan een of meer leden van het dagelijks bestuur.
2. Het dagelijks bestuur kan tevens mandaat, volmacht en machtiging verlenen aan de directeur, voor zover de aard van de bevoegdheid zich niet tegen mandatering verzet. Het dagelijks bestuur kan de directeur toestaan ondermandaat en ondervolmacht te verlenen.
3. Het algemeen bestuur kan, op voordracht van het dagelijks bestuur, bevoegdheden van het dagelijks bestuur overdragen aan een bestuurscommissie als bedoeld in artikel ~~30~~29.

Artikel ~~42~~41: Inlichtingen en verantwoording
1. De leden van het dagelijks bestuur zijn, tezamen en ieder afzonderlijk, aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.
2. Zij geven het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van het algemeen bestuur gevraagde inlichtingen voor zover het verstrekken daarvan niet in strijd is met het openbaar belang.
~~3. Het dagelijks bestuur geeft de vertegenwoordigende organen mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.~~
~~4.~~ 3. In aanvulling op het tweede ~~en derde~~ lid geeft het dagelijks bestuur het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
4. Het Dagelijks Bestuur maakt agenda's en besluitenlijsten van het Dagelijks Bestuur actief openbaar.
5. Het openbaar maken van de stukken, zoals genoemd onder lid 3 en lid 4, geschiedt zo spoedig mogelijk doch in ieder geval binnen twee weken na vaststelling of ontvangst van de informatie.

Afdeling 4: De taken en bevoegdheden van de voorzitter

Artikel ~~43~~42: Taken
1. De voorzitter bevordert een goede behartiging van de zaken van de Omgevingsdienst.
2. Hij heeft de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur.
3. Hij ondertekent alle stukken welke van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan.

Artikel ~~44~~43: Vertegenwoordigingsbevoegdheid
De voorzitter vertegenwoordigt de Omgevingsdienst in en buiten rechte. Indien de voorzitter aan een ander machtiging verleent tot vertegenwoordiging, behoeft deze machtiging de instemming van het dagelijks bestuur.

Artikel ~~45~~44: Inlichtingen en verantwoording
1. De voorzitter is aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.
2. Hij geeft het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van het algemeen bestuur gevraagde inlichtingen voor zover het verstrekken daarvan niet in strijd is met het openbaar belang.
3. De voorzitter geeft de vertegenwoordigende organen mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.

<u>Hoofdstuk 4: Financiën van de Omgevingsdienst</u>

Afdeling 1: Inleidende bepalingen

Artikel ~~46~~45: Kostentoerekening
De kosten over het lopende kalenderjaar worden bij de gemeenten onderscheidenlijk de provincies in rekening gebracht op basis van de door het algemeen bestuur voor het betreffende jaar, bij de begroting, vastgestelde uitgangspunten.

Artikel ~~47~~46: Inrichting
1. De begroting, de begrotingswijzigingen, de meerjarenraming, de jaarrekening en het jaarverslag worden ingericht overeenkomstig artikel 190 van de Provinciewet en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
2. Op de administratie en controle is hoofdstuk XIV van de Provinciewet van overeenkomstige toepassing.

Artikel ~~48~~47: Garantstelling
De gemeenten en de provincie zullen er steeds zorg voor dragen, overeenkomstig de systematiek voor kostentoedeling, dat de Omgevingsdienst te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen, onverminderd het bepaalde in artikel 1:1, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Afdeling 2: De begroting

Artikel ~~49~~48: Begroting
1. Voor alle aan de Omgevingsdienst opgedragen taken brengt het algemeen bestuur jaarlijks op de begroting de bedragen die het daarvoor beschikbaar stelt, alsmede de van de gemeenten of de provincies te ontvangen bijdragen en andere financiële middelen die naar verwachting kunnen worden aangewend.
2. De begroting bevat mede een bedrag voor onvoorziene uitgaven.
3. De begroting moet in evenwicht zijn. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal zijn gebracht.
4. Ten laste van de Omgevingsdienst kunnen slechts lasten en daarmee overeenstemmende balansmutaties worden genomen tot de bedragen die hiervoor op de begroting zijn gebracht.
5. Het begrotingsjaar is het kalenderjaar.

Artikel 4~~9~~8a: Kadernota
Het dagelijks bestuur zendt vóór ~~15~~ 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders ter informatie aan de vertegenwoordigende organen.

Artikel ~~50~~49: Ontwerpbegroting
1. Het dagelijks bestuur zendt de ontwerpbegroting uiterlijk 15 april en tenminste twaalf weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden toe aan de vertegenwoordigende organen.
2. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de colleges voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van kosten algemeen verkrijgbaar gesteld. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling geschiedt openbare kennisgeving.
3. De vertegenwoordigende organen kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze

zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze tijdig aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
4. Het dagelijks bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten en de staten van de deelnemende provincie schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, bedoeld in het derde lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
5. Het eerste en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met uitzondering van die wijzigingen waarbij geen verandering wordt gebracht in de bijdragen van de gemeenten onderscheidenlijk de provincie of waarbij de wijziging uitsluitend is gebaseerd op wijziging van een dienstverleningsovereenkomst als bedoeld in artikel ~~36~~35.

Artikel ~~51~~50: Vaststelling begroting
1. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient. In afwijking van artikel 16, eerste lid, wordt de begroting met vijf zesde meerderheid vastgesteld.
2. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór ~~1~~ ~~augustus~~ 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop de begroting betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
3. Het algemeen bestuur zendt, zo nodig, de begroting aan de vertegenwoordigende organen, die ter zake bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hun zienswijzen naar voren kunnen brengen.
4. Besluiten tot wijziging van de begroting kunnen tot uiterlijk het eind van het desbetreffende begrotingsjaar worden genomen.
5. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met inachtneming van het vierde lid. Het derde lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met uitzondering van die wijzigingen waarbij geen verandering wordt gebracht in de bijdragen van de gemeenten onderscheidenlijk de provincie of waarbij de wijziging uitsluitend is gebaseerd op wijziging van een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel ~~36~~35.

Afdeling 3: Jaarrekening

Artikel ~~51a~~50a: Voorlopige jaarrekening
Het dagelijks bestuur zendt vóór ~~15~~30 april van het jaar na afloop aan dat waarvoor de jaarrekening dient, de voorlopige jaarrekening ter informatie aan de vertegenwoordigende organen.

Artikel ~~52~~51: Jaarrekening en jaarverslag
1. Het dagelijks bestuur legt aan het algemeen bestuur over elk begrotingsjaar verantwoording af over het door hem gevoerde bestuur, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag.
2. De in het eerste lid bedoelde stukken liggen, zodra zij aan het algemeen bestuur zijn overgelegd, voor een ieder ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving.
3. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening en het jaarverslag vast in het jaar volgende op het jaar waarop ze betrekking hebben. De jaarrekening betreft alle baten en lasten van de Omgevingsdienst.
4. Indien het algemeen bestuur tot het standpunt komt dat onrechtmatige totstandkoming van in de jaarrekening opgenomen baten, lasten of balansmutaties aan de vaststelling van de jaarrekening in de weg staat, brengt hij dit terstond ter kennis van het dagelijks bestuur met vermelding van de gerezen

bedenkingen.
5. Het dagelijks bestuur zendt het algemeen bestuur binnen twee maanden na ontvangst van het standpunt, bedoeld in het vierde lid, een voorstel voor een indemniteitsbesluit, vergezeld van een reactie op de bij het algemeen bestuur gerezen bedenkingen.
6. Indien het dagelijks bestuur een voorstel voor een indemniteitsbesluit heeft gedaan, stelt het algemeen bestuur de jaarrekening niet vast dan nadat hij heeft besloten over het voorstel.
7. De leden van het dagelijks bestuur nemen niet deel aan stemmingen over besluiten als bedoeld in het derde, vierde en zesde lid. Hun plaatsvervangers zijn wel stemgerechtigd.
8. Behoudens later in rechte gebleken onregelmatigheden, ontlast de vaststelling van de jaarrekening de leden van het dagelijks bestuur ten aanzien van het daarin verantwoorde financieel beheer.
9. Het dagelijks bestuur zendt de jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hoofdstuk 5: Toetreding, uittreding, wijziging, opheffing

Artikel ~~53~~52 Toetreding
1. Een bestuursorgaan kan een verzoek tot toetreding ter kennis brengen van het algemeen bestuur.
2. Toetreding kan geschieden nadat ten minste ~~vijf zesde~~ twee derde van de colleges, alsmede het bestuursorgaan dat
wenst toe te treden hiertoe hebben besloten.
3. Een college kan pas instemming verlenen na verkregen toestemming van het vertegenwoordigend orgaan als bedoeld in artikel 51, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
4. Het toetredingsbesluit regelt wanneer de toetreding in werking treedt. Artikel ~~59~~58 is van overeenkomstige toepassing.

~~Artikel 54: Uittreding~~
~~1. Voor uittreding uit de regeling wordt een opzegtermijn van ten minste één jaar in acht genomen. Gedurende drie jaar na de datum van toetreding tot de regeling is uittreding niet mogelijk.~~
~~2. Artikel 53 is van overeenkomstige toepassing.~~
~~3. Het algemeen bestuur regelt de gevolgen van de uittreding, waarbij de kosten van de uittreding worden doorbelast naar de uittredende partij. Het besluit wordt met vijf zesde meerderheid vastgesteld.~~

Artikel 53. Uittreding en vermindering van taken
1. Een deelnemer kan geheel uit de regeling treden door een daartoe strekkend besluit van het betreffende college en na verkregen toestemming van de betreffende raad, respectievelijk Staten.
2. In het geval diensten, taken en bevoegdheden door alle colleges die de betreffende diensten, taken en bevoegdheden afnemen hebben gedelegeerd of gemandateerd met ingang van dezelfde datum niet langer worden afgenomen c.q. niet langer worden gedelegeerd of gemandateerd, stellen de colleges met elkaar een plan op waarin alle aspecten en gevolgen daarvan worden geregeld, zodat er geen sprake is van achterblijvende kosten en achterblijvend personeel.
3. Een college zendt het besluit tot uittreding aan het algemeen bestuur. De procedure voor uittreding vangt aan de dag nadat het algemeen bestuur het besluit heeft ontvangen.

4. Tenzij het algemeen bestuur een kortere termijn bepaalt, kan de uittreding niet eerder plaatsvinden dan tegen 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op de datum van de in het tweede lid bedoelde ontvangstdatum.
5. Voor het verminderen of stopzetten van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren geldt dat een uittredingplan wordt opgesteld zoals bedoeld in artikel 54. Vermindering of stopzetting van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren kan, tenzij het Algemeen Bestuur anders besluit, niet eerder plaatsvinden dan tegen 31 december van het jaar volgend op de datum van de in het tweede lid bedoelde ontvangstdatum.

Artikel 54. Uittredingsplan
1. Het Algemeen Bestuur stelt een uittredingsplan vast, tenzij de vermindering of het stopzetten van taken en opdrachten geen aanleiding geeft tot het opstellen van een uittredingsplan. Het Algemeen Bestuur beslist of het uittredingsplan benodigd is of niet. Het uittredingsplan regelt de gevolgen van de uittreding.
2. Onder de gevolgen van de uittreding, respectievelijk het verminderen of stopzetten van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren, worden verstaan de financiële -, juridische -, personele - en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
3. Het uittredingsplan bepaalt de systematiek voor berekening van de financiële gevolgen van de uittreding. De systematiek wordt gebaseerd op:
    a. Relevante regelgeving;
    b. Relevante jurisprudentie;
    c. Feiten en omstandigheden die bekend waren op het moment van de daadwerkelijke uittreding.

Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom.
4. De voorlopige respectievelijk de definitieve uittreedsom bestaat, met in achtneming van het derde lid, uitsluitend uit een vergoeding ter compensatie van frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten en de waarde van de formatie die de uittredende gemeente overneemt, als bedoeld in lid 5 en 6.
5. Onder frictiekosten worden verstaan alle incidentele kosten te maken door het openbaar lichaam die het directe gevolg van de beslissing tot uittreding van een deelnemer zijn.
6. Onder desintegratiekosten worden verstaan alle kosten direct dan wel toekomstig, te maken dan wel te dragen door het openbaar lichaam die samenhangen met de afbouw van overcapaciteit in personele en materiële sfeer en andere verplichtingen, de afbouw van risico's daarbij inbegrepen, ontstaan als direct gevolg van de uittreding.
7. Het openbaar lichaam brengt alle frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten en de waarde van de formatie die de uittredende deelnemer overneemt, als bedoeld in artikel 54, lid 4, in rekening bij de uittredende deelnemer. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom.
8. Kosten die de uittredende deelnemer maakt ter voorbereiding op of als gevolg van de beslissing tot uittreding komen voor rekening van de deelnemer.
9.Het openbaar lichaam alsmede de uittredende deelnemer is gehouden redelijkerwijs al het mogelijke te doen om de uittredingskosten zo laag mogelijk te houden. Het voorgaande behoeft niet te leiden tot wijziging van overeenkomsten met en verplichtingen jegens derden die zijn aangegaan respectievelijk bepaald voorafgaand aan het tijdstip van ontvangst door het Algemeen Bestuur van het besluit tot uittreding van de deelnemer.
10.Bij de berekening van de kosten voor uittreding zoals bedoeld in het vierde lid wordt een risico-opslag van tien procent toegepast om eventueel onvoorziene toekomstige kosten gerelateerd aan de uittreding te ondervangen.

11. Het uittredingsplan bevat een voorlopige berekening van de financiële gevolgen van de uittreding te betalen door de uittredende deelnemer, hierna te noemen de voorlopige uittreedsom.

Artikel 55. Externe deskundige
1.Met het oog op het bepalen van de inhoud van het uittredingsplan kan het Algemeen Bestuur een onafhankelijke externe deskundige aanwijzen die in opdracht van het Algemeen Bestuur het concept-uittredingsplan voorbereidt. De onafhankelijke deskundige kan, in overleg met het Algemeen Bestuur, voor specifieke onderdelen van het Uittredingsplan andere deskundigen inschakelen.
2.De kosten voor het inschakelen van de onafhankelijke externe deskundige en overige ingeschakelde deskundigen vallen onder de frictiekosten als bedoeld in artikel 54, lid 5.
3.Het Algemeen Bestuur wijst de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van een gezamenlijke voordracht van de uittredende deelnemer en het Dagelijks Bestuur. Indien geen overeenstemming kan worden bereikt over een gezamenlijke voordracht, wijst het Algemeen Bestuur de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van meerderheid van stemmen in het Algemeen Bestuur.

Artikel 56. Uittreedsom
1.Ten minste 12 maanden voorafgaand aan het moment van uittreding stelt het Algemeen Bestuur het uittredingsplan en de voorlopige uittreedsom vast. Het Algemeen Bestuur baseert de berekening van de voorlopige uittreedsom op de systematiek als bedoeld in artikel 55, derde lid en op de jaarrekening van het openbaar lichaam over het meest recent verstreken begrotingsjaar.
2. Uiterlijk 6 maanden na het moment van uittreding, respectievelijk het verminderen of stopzetten van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren, stelt het Algemeen Bestuur de definitieve uittreedsom vast. Het Algemeen Bestuur baseert de berekening van de definitieve uittreedsom op de systematiek als bedoeld in artikel 54, derde lid en op de jaarrekening van het begrotingsjaar direct voorafgaand aan het moment van uittreding.
3.Bij de voorbereiding van het concept uittredingsplan biedt het Algemeen Bestuur de uittredende deelnemer de keuze tussen een betaling van de uittreedsom in een aantal termijnen of voor betaling van de uittreedsom in een keer. In het uittredingsplan bepaalt het Algemeen Bestuur conform de voorkeur van de uittredende deelnemer of de uittredende deelnemer de uittreedsom in een daarbij te bepalen aantal termijnen of in een keer dient te betalen. Als de uittredende deelnemer kiest voor betaling in termijnen kan het Algemeen Bestuur een rentevergoeding in rekening brengen.

Artikel 57. Verplichtingen uittreder
1. De uittredende deelnemer, respectievelijk de deelnemer die taken en opdrachten vermindert of stopzet die niet tot het Basistakenpakket behoren, is gehouden zich in te spannen om de formatie van het openbaar lichaam die als gevolg van de uittreding boventallig is geworden met behoud van arbeidsvoorwaarden in dienst te nemen of anderszins in stand te doen houden. De waarde van de formatie die de uittredende deelnemer overneemt van het openbaar lichaam wordt gekapitaliseerd en in mindering gebracht op de uittreedsom.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op alle andere verplichtingen van het openbaar lichaam die als gevolg van de uittreding overtollig zijn geworden dan wel verminderd of beëindigd dienen te worden.

Artikel ~~55~~58: Wijziging
1. Het dagelijks bestuur en de colleges kunnen een voorstel tot wijziging van de regeling indienen bij het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur zendt het wijzigingsvoorstel aan de colleges.

3. Artikel 523 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5659: Opheffing en liquidatie
1. Het dagelijks bestuur en de colleges kunnen een voorstel tot opheffing van de regeling indienen bij het algemeen bestuur.
~~2. Het algemeen bestuur zendt het voorstel aan de colleges.~~
~~3. Artikel 53 en artikel 54, derde lid, zijn is van overeenkomstige toepassing~~.
2. Indien het algemeen bestuur opheffing van de regeling noodzakelijk acht, legt het een daartoe strekkend voorstel aan de deelnemers voor.
3. Het algemeen bestuur stelt een besluit tot opheffing vast, indien tenminste twee derde van het aantal deelnemers daartoe, gelet op de besluitvorming in de bestuursorganen die de regeling zijn aangegaan, heeft besloten.
4. In het geval van opheffing stelt het algemeen bestuur, na overleg met de deelnemers een liquidatieplan vast.
5. Het liquidatieplan omvat de verplichtingen van de deelnemers tot deelneming in de financiële consequenties van de opheffing en een regeling.
6. Voor zover het liquidatieplan niet anders bepaalt, geschiedt de vereffening van een nadelig saldo dan wel de verdeling van een voordelig saldo conform de op grond van de in de begroting vastgelegde verdeling van bijdragen.

Hoofdstuk 6: Archief

~~Artikel 57: Archief~~
~~1. Het bestuur van de Omgevingsdienst is verplicht de onder hem berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren, alsmede zorg te dragen voor de vernietiging van daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden.~~
~~2. Overeenkomstig een door het algemeen bestuur vast te stellen verordening draagt het dagelijks bestuur zorg voor de archiefbescheiden van het bestuur van de Omgevingsdienst.~~
~~3. De kosten, verbonden aan de uitoefening van de in het tweede lid bedoelde zorg, komen ten laste van de Omgevingsdienst.~~
~~4. Voor de bewaring van de op grond van artikel 12, eerste lid en artikel 13, eerste lid van de Archiefwet 1995, over te brengen archiefbescheiden van het bestuur van de Omgevingsdienst wijst het dagelijks bestuur een archiefbewaarplaats van een van de gemeenten of de provincie aan.~~
~~5. Ten aanzien van het beheer van de archiefbescheiden van het bestuur van de Omgevingsdienst, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats, is, onder de bevelen van het dagelijks bestuur, met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de Archiefwet 1995 belast de archivaris. Met betrekking tot dit toezicht stelt het algemeen bestuur een verordening vast.~~
~~6. De archivaris wordt door het dagelijks bestuur benoemd, geschorst en ontslagen.~~
~~7. In afwijking van het vorige lid kan het dagelijks bestuur ook de archivaris van de gemeente onderscheidenlijk de provincie als bedoeld in het vierde lid aanwijzen als archivaris van de Omgevingsdienst.~~

Artikel 60: Archiefzorg
Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam. De zorg voor archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken berust bij deze deelnemers.

Artikel 61: Archiefbeheer
1. De directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam en het beheer van het archief dat voortkomt wordt uit de gemandateerde taken, voor zover deze niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats van de Omgevingsdienst respectievelijk de archiefbewaarplaats van de deelnemers.
2. Het dagelijks bestuur stelt voorschriften vast voor het beheer van de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam, die nog niet naar de archiefbewaarplaats zijn overgebracht.

Artikel 62: Archiefbewaarplaats
Voor de bewaring van de op grond van artikel 12, eerste lid en artikel 13, eerste lid van de Archiefwet 1995, over te brengen archiefbescheiden van de Omgevingsdienst wijst het dagelijks bestuur de archiefbewaarplaats van de provincie aan.

Artikel 63: Toezicht op het niet-overgebrachte archief
1. De archivaris wordt aangewezen door het dagelijks bestuur.
2. Ten aanzien van het beheer van de archiefbescheiden van de Omgevingsdienst, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats, is met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de Archiefwet 1995 belast de archivaris.
3. Met betrekking tot dit toezicht stelt het algemeen bestuur een verordening vast.

Artikel 64: Terbeschikkingstelling
1. De deelnemers aan de regeling stellen tijdig aan het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam de archiefbescheiden beschikbaar, die nodig zijn voor de uitvoering van de taken.
2. In een verklaring van terbeschikkingstelling worden de periode van terbeschikkingstelling en het toezicht op het beheer van de ter beschikking gestelde archiefbescheiden vastgelegd.
3. In de verklaring kunnen nadere voorwaarden worden gesteld aan de terbeschikkingstelling.

Hoofdstuk 7: Slotbepalingen

Artikel ~~58~~ 65: Duur van de regeling
De regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd.

Artikel ~~59~~ 66: Inwerkingtreding
Deze regeling wordt bekend gemaakt in het publicatieblad van de provincie Noord-Holland en ~~werkt terug tot en met~~ treedt in werking per 1 ~~januari 2022~~ juli 2024.

Artikel 67: Evaluatie
1. Het algemeen bestuur besluit om de vier jaar over het evalueren van de regeling.
2. Het algemeen bestuur bepaalt voorafgaand aan de uitvoering van de evaluatie het doel, de reikwijdte en de wijze van evaluatie.

Artikel ~~60~~ 68: Citeerwijze
Deze regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 202~~1~~ 4.

~~Artikel 61: Overgangsbepaling~~
~~1. De volgende voor 1 januari 2016 door het algemeen bestuur genomen besluiten worden vanaf 1 januari 2016 geacht te zijn genomen door het dagelijks bestuur, overeenkomstig de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen:~~

~~a. benoeming van de secretaris, bedoeld in artikel 26, eerste lid;~~
~~b. instructie of bestuursreglement, bedoeld in artikel 27, derde lid;~~
~~c. de vervanging van de secretaris, bedoeld in artikel 28, eerste lid;~~
~~d. het dienstverleningshandvest, bedoeld in artikel 35;~~
~~e. de rechtspositionele regelingen en besluiten, bedoeld in artikel 37, tweede lid, en~~
~~f. de verordening omtrent de ambtelijke organisatie, bedoeld in artikel 37, derde lid.~~
~~2. De artikelen waarnaar in het eerste lid wordt verwezen, zijn de artikelen zoals deze luidden voor de wijziging van de gemeenschappelijke regeling op 1 januari 2016.~~
~~3. In afwijking van artikel 1 onder i van deze regeling wordt voor de duur van 1 januari 2022 tot 24 maart 2022 onder "gemeenten" ook gemeente Weesp verstaan. Vanaf 24 maart 2022 is de gemeente Weesp opgeheven, is het grondgebied van de gemeente Weesp toegevoegd aan Amsterdam en is de gemeente Amsterdam de rechtsopvolger van de gemeente Weesp. Hiermee komt de deelname van de gemeente Weesp aan deze regeling van rechtswege te vervallen.~~
~~4. In afwijking van artikel 7 van deze regeling geldt voor de periode van 1 januari 2022 tot 24 maart 2022, de volgende stemverhouding in het algemeen bestuur:~~
~~a. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland hebben ieder tien stemmen.~~
~~b. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam hebben ieder veertien stemmen.~~
~~c. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmermeer hebben ieder acht stemmen.~~
~~d. Het lid van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad heeft negen stemmen.~~
~~e. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door de colleges van burgemeester en wethouders van de Amstellandgemeenten ieder vijf stemmen hebben.~~
~~f. Het lid van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Weesp heeft één stem.~~

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Bezoekadres
Ebbehout 31
1507 EA Zaandam

www.odnzkg.nl

EBBEHOUT 31, 1507 EA ZAANDAM

Aan de colleges van de deelnemers
aan de gemeenschappelijke regeling (GR)
Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG)

Contactpersoon
Bert Veraa

E-mailadres
bert.veraa@odnzkg.nl

Doorkiesnummer
0638010833

Kenmerk

Bijlage(n)
4

Datum
12 juli 2024

Betreft: Instemmen met aangepaste GR OD NZKG ná zienswijzen

Geachte colleges,

Op 27 december 2023 heeft het Algemeen Bestuur van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied een ontwerpregeling gestuurd, met het verzoek aan uw raden en Staten om een mogelijke zienswijze op dit ontwerp mee te geven. In deze brief gaan wij in op de ontvangen zienswijzen en het vervolg van het proces om de wijziging van de gemeenschappelijke regeling af te ronden.

Verzoek

Het Algemeen Bestuur verzoekt uw college in te stemmen met de wijziging van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. Voorafgaand aan uw instemming is toestemming van uw raad of van uw Staten noodzakelijk. Wij verzoeken u om een afschrift van de beide besluiten aan ons te zenden voor 18 november, zodat wij in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 19 december kunnen concluderen dat aan alle voorwaarden voor wijziging is voldaan en de nieuwe regeling bekendgemaakt kan worden.

Zienswijze en aanpassing GR

Van de mogelijkheid tot het geven van een zienswijze hebben twee gemeenteraden gebruikt gemaakt, te weten de gemeenteraad van Amsterdam en de gemeenteraad van Haarlemmermeer. U treft de beide zienswijzen aan als bijlage bij deze brief.

De gemeenteraad van Amsterdam heeft verzocht om een aanpassing in het hoofdstuk Archief. De door de gemeente Amsterdam voorgestelde artikelen sluiten goed aan bij de archiefverordening en de huidige werkwijze van archiveren. De voorgestelde artikelen nemen wij over in de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2024.

De gemeenteraad van Haarlemmermeer heeft verzocht tot wijzigingen van artikel 54 tot en met 58 van de gemeenschappelijke regeling omdat deze artikelen het proces voor het tijdelijk inbrengen van plustaken zou kunnen

bemoeilijken. Het is voor het terugnemen van deze taken immers nodig om een uittredingsproces te volgen op grond van artikel 54, lid 5 GR.
In het geval van tijdelijke (extra) plustaken gaat het bestuur ervanuit dat hiervoor geen investeringen worden gedaan, contracten afgesloten langer dan de looptijd van de tijdelijke plustaak of vast personeel wordt aangetrokken door de OD NZKG. Dat betekent dat bij stopzetting van tijdelijke extra plustaken naar verwachting geen kosten voor de Omgevingsdienst resteren die niet aan de voorkant zijn afgesproken tussen opdrachtgever en opdrachtnemer, als gevolg waarvan de noodzaak vervalt om een procedure te doorlopen als weergegeven in artikel 54 en verder. Derhalve is ervoor gekozen om in art. 54, lid 1 GR te verduidelijken dat een uittredingsplan niet opgesteld hoeft te worden, indien het terugnemen of stopzetten van taken of opdrachten hiertoe geen aanleiding geeft. De keuze om wel of geen uittredingsplan op te stellen, is voorbehouden aan het Algemeen Bestuur.

Herhaald verzoek
Het Algemeen Bestuur verzoekt zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk 18 november, uw besluit tot instemming met het wijzigen van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied te vernemen.
Mocht U of uw raad of Staten een nadere toelichting wensen op de wijziging, dan kunt u contact opnemen met Bert Veraa.

Voorzitter,

T.R. Poppens

Secretaris,

L. de Maat

Bijlagen:
1. Zienswijze Haarlemmermeer
2. Zienswijze Amsterdam
3. Gemeenschappelijke regeling OD NZKG 2024 – schoon
4. Gemeenschappelijke regeling OD NZKG 2024 – wijzigingen zichtbaar

gemeente
Haarlemmermeer

Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
Het Dagelijks Bestuur
Postbus 209
1500 EE ZAANDAM

Postbus 250
2130 AG Hoofddorp

Bezoekadres:
Taurusavenue 100
Hoofddorp
Telefoon 0900 1852
Faxnummer 023 563 95 50

Verzenddatum
- 7 MRT 2024

Cluster	Veiligheid
Contactpersoon	Caroline Baarse
Telefoon	0900 1852
Uw brief	27 december 2023
Ons kenmerk	10346913
Bijlage(n)	Geen
Onderwerp	Zienswijze op de ontwerp gemeenschappelijke regeling

Geacht bestuur,

De gemeenteraad heeft op 29 februari 2024 besloten in te stemmen met de ontwerp gemeenschappelijke regeling OD NZKG met inachtneming van onderstaande zienswijze.

De wijzigingen van artikel 54 tot en met 58 van de gemeenschappelijke regeling lijken het proces voor het tijdelijk inbrengen van plustaken te bemoeilijken. Het is voor het terugnemen van deze taken immers nodig om een uittredingsproces te volgen op grond van artikel 54, lid 5 GR. Wij zien hierin een risico en willen u vragen deze tekst niet van toepassing te laten zijn op vermindering van tijdelijke extra plustaken.

Voor het overige stemmen wij in met de voorgestelde wijzigingen.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

de griffier,

J. van der Rhee, B.Ha,

de voorzitter,

M.H.F. Schuurmans-Wijdeven

Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Stadhuis, Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14020
www.amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam
Aan het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst
Noordzeekanaalgebied
Ebbehout 31
1507 EA ZAANDAM

Datum	13 februari 2024
Kenmerk	
Behandeld door	Hennie Toonen, h.toonen@amsterdam.nl
Onderwerp	Zienswijze op ontwerp Gemeenschappelijk regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2024

Geachte leden van het AB,

De gemeenteraad van Amsterdam heeft op 27 december 2023 j.l. de ontwerp gewijzigde Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2024 ontvangen van het Algemeen bestuur van de OD NZKG.

De termijn voor het inbrengen van een eventuele zienswijze door de gemeenteraad is vastgesteld op 4 maart 2024. Dit betreft een wettelijke termijn. Echter, de eerst volgende mogelijkheid waarop de gemeenteraad hierover een besluit kan nemen is 27 maart 2024. Het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam heeft de gemeenteraad inmiddels voorgesteld een zienswijze in te dienen. Deze zienswijze heeft betrekking op artikelen in hoofdstuk 6 van de nieuwe gemeenschappelijk regeling: archivering. Wij menen dat de bepalingen in de ontwerp gewijzigde Gemeenschappelijke regeling niet correct zijn en ook niet in overeenstemming zijn met de huidige werkwijze en de bestaande archiefverordening. Wij stellen dan ook voor om artikel 61 te vervangen door onderstaande artikelen.

Artikel 60: Archiefzorg
Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam. De zorg voor archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken berust bij deze deelnemers.

Artikel 61: Archiefbeheer
1. De directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam en het beheer van het archief dat voortkomt wordt uit de gemandateerde taken, voor zover deze niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats van de Omgevingsdienst respectievelijk de archiefbewaarplaats van de deelnemers.

2. Het dagelijks bestuur stelt voorschriften vast voor het beheer van de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam, die nog niet naar de archiefbewaarplaats zijn overgebracht.

Artikel 62: Archiefbewaarplaats
Voor de bewaring van de op grond van artikel 12, eerste lid en artikel 13, eerste lid van de Archiefwet 1995, over te brengen archiefbescheiden van de Omgevingsdienst wijst het dagelijks bestuur de archiefbewaarplaats van de provincie aan.

Artikel 63: Toezicht op het niet-overgebrachte archief
1. De archivaris wordt aangewezen door het dagelijks bestuur.
2. Ten aanzien van het beheer van de archiefbescheiden van de Omgevingsdienst, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats, is met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de Archiefwet 1995 belast de archivaris.
3. Met betrekking tot dit toezicht stelt het algemeen bestuur een verordening vast.

Artikel 64: Terbeschikkingstelling
1. De deelnemers aan de regeling stellen tijdig aan het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam de archiefbescheiden beschikbaar, die nodig zijn voor de uitvoering van de taken.
2. In een verklaring van terbeschikkingstelling worden de periode van terbeschikkingstelling en het toezicht op het beheer van de ter beschikking gestelde archiefbescheiden vastgelegd.
3. In de verklaring kunnen nadere voorwaarden worden gesteld aan de terbeschikkingstelling.

De nummering van de regeling dient vervolgens hierop aangepast te worden. Voor het overige hebben stemmen wij in met de voorgestelde wijzigingen.

Het college zendt u bij deze de zienswijze vanuit Amsterdam toe, onder het nadrukkelijke voorbehoud van goedkeuring door de gemeenteraad op 27 maart 2024.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Alexander Scholtes
Wethouder Deelnemingen

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Gemeenschappelijke regeling

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2024

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, en Zaanstad en gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland, ieder voor zover het hun bevoegdheden betreft,

Overwegende dat

- Omgevingswet artikel 18.21 bepaalt dat gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot een of meer regio's als bedoeld in artikel 8 van de Wet veiligheidsregio's of tot een kring van bij regeling van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister van Justitie en Veiligheid aangewezen gemeenten een omgevingsdienst instellen voor een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak voor die regio, regio's of kring;

- De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn en Zaanstad en gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied hebben ingesteld voor in ieder geval de uitvoering van de basistaken, zoals bedoeld in Omgevingsbesluit artikel 13.12;

- Diverse wetswijzigingen, waaronder de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet gemeenschappelijke regelingen, noodzaken tot een wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021;

Gelet op

- de Wet gemeenschappelijke regelingen;
- de toestemming van provinciale staten van Noord-Holland en de toestemmingen van de raden van Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn, en Zaanstad ex artikel 1, vierde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Besluiten

tot wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied zodat deze als volgt komt te luiden:

de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2024

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

Artikel 1: Begripsbepalingen

In deze gemeenschappelijke regeling wordt verstaan onder:

a. algemeen bestuur: het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 4;
b. ambtenaren: ambtenaren, als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet;
c. Amstellandgemeenten: de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel en Uithoorn;

d. basistakenpakket: het basistakenpakket voor omgevingsdiensten zoals bedoeld in artikel 13.12 van het omgevingsbesluit op basis van artikel 18.22 lid 1 van de Omgevingswet;
e. Seveso-/RIE-4 taken: de taken waaraan op basis van artikel 18.22 lid 2 van de Omgevingswet met uitsluiting van andere omgevingsdiensten de uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak is opgedragen voor activiteiten (a) met betrekking tot installaties als bedoeld in bijlage I, categorie 4, bij de richtlijn industriële emissies en (b) waarop de Seveso-richtlijn van toepassing is;
f. colleges: de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten en gedeputeerde staten van Noord-Holland;
g. dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 4;
h. directeur: de secretaris van de Omgevingsdienst, bedoeld in artikel 26;
i. gemeenten: de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Haarlemmermeer, Ouder-Amstel, Uithoorn en Zaanstad;
j Omgevingsdienst: het openbaar lichaam bedoeld in artikel 3;
k. provincie: de provincie Noord-Holland;
l. regeling: de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2021, en
m. vertegenwoordigende organen: de raden van de gemeenten en provinciale staten van Noord-Holland.
n. plustaken; taken die niet behoren tot het basistakenpakket als gedefinieerd in artikel 1, sub d.

Artikel 2: Belang
De regeling wordt getroffen ter ondersteuning van de colleges bij de uitvoering van hun taken en bevoegdheden op het gebied van fysieke leefomgeving in het algemeen en de Omgevingswet in het bijzonder, alsmede de taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de Wet milieubeheer, de Waterwet, de Woningwet, de Wet luchtvaart en Besluit geluidproductie sportmotoren en de Elektriciteitswet.

Hoofdstuk 2: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Afdeling 1: Instelling en taken

Artikel 3: Instelling
1. Er is een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam ingesteld genaamd Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.
2. De Omgevingsdienst is gevestigd te Zaandam.

Artikel 4: Bestuur
Het bestuur van de Omgevingsdienst bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

Afdeling 2: Algemeen bestuur

Artikel 5: Hoofdschap
Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de Omgevingsdienst.

Artikel 6: Samenstelling
1. De colleges wijzen uit hun midden ieder één lid van het algemeen bestuur aan, met dien verstande dat de colleges van Amsterdam, Haarlemmermeer en Noord-Holland ieder twee leden van het algemeen

bestuur uit hun midden aanwijzen.
2. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege, zodra men ophoudt wethouder of burgemeester respectievelijk gedeputeerde of commissaris van de Koning te zijn.
3. Een lid van het algemeen bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Het lid blijft aan tot het college dat hem heeft aangewezen in zijn opvolging heeft voorzien.
4. De colleges wijzen uit hun midden ieder één plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur aan. Het plaatsvervangend lid vervangt het lid, bedoeld in het eerste lid, bij afwezigheid. Hetgeen in deze regeling bepaald is omtrent het lid van een algemeen bestuur, is van overeenkomstige toepassing op het plaatsvervangend lid.
5. Het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst IJmond kan uit zijn midden een vertegenwoordiger aanwijzen die een adviserende stem heeft in het algemeen
bestuur.

Artikel 7: Meervoudig stemrecht
1. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland hebben ieder tien stemmen.
2. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam hebben ieder vijftien stemmen.
3. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Haarlemmermeer hebben ieder acht stemmen.
4. Het lid van het algemeen bestuur, aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van Zaanstad heeft negen stemmen.
5. De leden van het algemeen bestuur, aangewezen door de colleges van burgemeester en wethouders van de Amstellandgemeenten ieder vijf stemmen hebben.

Artikel 8: Reglement van orde
Het algemeen bestuur stelt voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden een reglement van orde vast.

Artikel 9: Vergaderingen
1. Het algemeen bestuur vergadert jaarlijks tenminste tweemaal en voorts zo vaak als het daartoe besloten heeft.
2. Voorts vergadert het algemeen bestuur indien de voorzitter of het dagelijks bestuur het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden waaruit het algemeen bestuur bestaat schriftelijk, met opgaaf van redenen, daarom verzoekt.

Artikel 10: Oproeping
1. De voorzitter roept de leden schriftelijk tot de vergadering op.
2. Tegelijkertijd met de oproeping brengt de voorzitter dag, tijdstip en plaats van de vergadering ter openbare kennis. De agenda en de daarbij behorende voorstellen met uitzondering van de in artikel 23, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen bedoelde stukken worden tegelijkertijd met de oproeping en op een bij openbare kennisgeving aan te geven wijze ter inzage gelegd.

Artikel 11: Quorum
1. De vergadering van het algemeen bestuur wordt niet geopend voordat blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

2. Indien ingevolge het eerste lid de vergadering niet kan worden geopend, belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
3. Op de vergadering, bedoeld in het tweede lid, is het eerste lid niet van toepassing. Het algemeen bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het eerste lid niet geopende vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Artikel 12: Immuniteit
De leden van het bestuur van het openbaar lichaam en andere personen die deelnemen aan de beraadslaging kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor dan wel worden verplicht getuigenis af te leggen als bedoeld in artikel 165, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering over hetgeen zij in de vergadering van het algemeen bestuur hebben gezegd of aan het algemeen bestuur schriftelijk hebben overlegd.

Artikel 13: Vergaderorde
1. De voorzitter zorgt voor de handhaving van de orde in de vergadering en is bevoegd, wanneer die orde op enigerlei wijze door toehoorders wordt verstoord, deze en zo nodig andere toehoorders te doen vertrekken.
2. Hij is bevoegd toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.
3. Hij kan het algemeen bestuur voorstellen aan een lid dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid de vergadering onmiddellijk. Zo nodig doet de voorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van zijn gedrag kan het lid bovendien voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering worden ontzegd.

Artikel 14: Belangenverstrengeling
1. Onverminderd het bepaalde in artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht neemt een lid van het algemeen bestuur niet deel aan een stemming over:
a. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
b. de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het deelnemen aan de stemming verstaan het inleveren van een stembriefje.
3. Een benoeming gaat iemand persoonlijk aan, wanneer hij behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.

Artikel 15: Stemming
1. Een stemming is alleen geldig, indien meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing:
a. ingeval opnieuw wordt gestemd over een voorstel of over een benoeming, voordracht of aanbeveling van een of meer personen ten aanzien van wie in een vorige vergadering een stemming op grond van dat lid niet geldig was;
b. in een vergadering als bedoeld in artikel 11, tweede lid, voor zover het betreft onderwerpen die in de

daaraan voorafgaande, ingevolge artikel 11, eerste lid, niet geopende vergadering aan de orde waren gesteld.

Artikel 16: Besluitvorming
1. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht, met inachtneming van artikel 7.
2. Bij een schriftelijke stemming wordt onder het uitbrengen van een stem verstaan het inleveren van een behoorlijk ingevuld stembriefje.

Artikel 17: Stemwijze
1. De stemming over personen voor het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen geschiedt bij gesloten en ongetekende stembriefjes.
2. Indien de stemmen staken over personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt, wordt in dezelfde vergadering een herstemming gehouden.
3. Staken bij de stemming, bedoeld in het tweede lid, de stemmen opnieuw, dan beslist terstond het lot.
4. De overige stemmingen geschieden bij hoofdelijke oproeping, indien de voorzitter of een van de leden dat verlangt. In dat geval geschieden zij mondeling.
5. Bij hoofdelijke oproeping is ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden verplicht zijn stem voor of tegen uit te brengen.
6. Indien over een voorstel geen stemming wordt gevraagd, is het aangenomen.
7. Tenzij de vergadering voltallig is, wordt bij staking van stemmen, behoudens bij stemming over personen, het nemen van een besluit uitgesteld tot een volgende vergadering, waarin de beraadslagingen kunnen worden heropend.
8. Indien de stemmen staken in een voltallige vergadering of in een ingevolge het zevende lid opnieuw belegde vergadering, is het voorstel niet aangenomen.
9. Onder een voltallige vergadering wordt verstaan een vergadering waarin alle leden waaruit het algemeen bestuur bestaat, of hun plaatsvervangers, voor zover zij zich niet van deelneming aan de stemming moesten onthouden, een stem hebben uitgebracht.

Artikel 18: Ambtelijke bijstand
Het algemeen bestuur regelt op welke wijze ambtelijke bijstand wordt verleend aan de leden van het algemeen bestuur.

Artikel 19: Openbaarheid vergaderingen
1. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar. De deuren worden gesloten wanneer een vijfde gedeelte van de aanwezige leden daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd.
2. Van een vergadering met gesloten deuren wordt een afzonderlijk verslag opgemaakt, dat niet openbaar wordt gemaakt tenzij het algemeen bestuur anders beslist.

Artikel 20: Besluitvorming in besloten vergadering
1. In een besloten vergadering kan niet worden beraadslaagd, noch een besluit worden genomen, ter zake van de begroting, de wijzigingen daarvan en de jaarrekening.
2. In een besloten vergadering kan evenmin worden beraadslaagd, noch een besluit worden genomen, over het ontslag van leden van het dagelijks bestuur en de voorzitter.
3. In een besloten vergadering kan geen besluit worden genomen ter zake van:

a. het aangaan van geldleningen, het uitlenen van gelden en het aangaan van rekeningcourantovereenkomsten;
b. het kopen, ruilen, vervreemden, bezwaren en verpanden van eigendommen;
c. het doen van een uitgaaf voordat de begroting of de begrotingswijziging waarbij deze uitgaaf is geraamd, is goedgekeurd.

Artikel 21: Ontslag

De colleges kunnen ieder het door hen in het algemeen bestuur aangewezen lid te allen tijde ontslaan wanneer dit lid het vertrouwen van het betreffende college niet langer bezit.

Afdeling 3: Dagelijks bestuur

Artikel 22: Samenstelling

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vier andere door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen leden, waarbij de leden aangewezen door de colleges van Amsterdam, Haarlemmermeer, Zaanstad en een vertegenwoordiger namens de Amstellandgemeenten, alsmede het lid aangewezen door gedeputeerde staten van Noord-Holland in elk geval zitting hebben.
2. Degene die ophoudt lid van het algemeen bestuur te zijn, houdt tevens op lid van het dagelijks bestuur te zijn.
3. Indien tussentijds een plaats in het dagelijks bestuur vacant of beschikbaar komt, wijst het algemeen bestuur zo spoedig mogelijk een nieuw lid aan met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid. Gaat het openvallen van een plaats in het dagelijks bestuur gepaard met het openvallen van een plaats in het algemeen bestuur, dan wordt het aanwijzen van een nieuw lid in het dagelijks bestuur uitgesteld totdat de opengevallen plaats in het algemeen bestuur is bezet.

Artikel 23: Vergaderingen

1. Het dagelijks bestuur vergadert zo vaak de voorzitter het nodig oordeelt of tenminste één lid daar de voorzitter om verzoekt.
2. De vergaderingen van het dagelijks bestuur zijn niet openbaar.
3. Ieder lid heeft één stem.
4. Het dagelijks bestuur besluit bij volstrekte meerderheid van stemmen.
5. Het dagelijks bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast.

Artikel 24: Ontslag

Het algemeen bestuur kan besluiten een lid van het dagelijks bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.

Afdeling 4: Voorzitter

Artikel 25: Aanwijzing

1. De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur aangewezen.
2. Het algemeen bestuur kan de voorzitter ontslag verlenen, indien deze het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.
3. Uit de andere leden als bedoeld in artikel 22, eerste lid, wordt een plaatsvervangend voorzitter aangewezen door het algemeen bestuur. Het tweede lid is niet van toepassing op de plaatsvervangend voorzitter.

Afdeling 5: Secretaris

Artikel 26: Benoeming, schorsing en ontslag

1. De secretaris wordt door het dagelijks bestuur benoemd.
2. De bevoegdheid tot schorsing of ontslag van de secretaris berust bij het dagelijks bestuur.

Artikel 27: Taak

1. De secretaris staat het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter ter zijde bij de uitoefening van hun taak. Hij is aanwezig in de vergadering van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur. Hij ondertekent de stukken die van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan, mede.
2. De secretaris staat, als directeur, aan het hoofd van de ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst.
3. Het dagelijks bestuur stelt in de organisatieverordening nadere regels vast betreffende de taak en de bevoegdheid van de secretaris.

Artikel 28: Vervanging

1. Het dagelijks bestuur regelt de vervanging van de secretaris.
2. Artikel 26, tweede lid, en artikel 27 zijn van overeenkomstige toepassing op degene die de secretaris vervangt.

Afdeling 6: Ombudsfunctie

Vervallen

Afdeling 7: Bestuurscommissies

Artikel 29: Instellen

Het algemeen bestuur is bevoegd een bestuurscommissie als bedoeld in artikel 25, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen in te stellen.

Hoofdstuk 3: Bevoegdheden van de Omgevingsdienst

Afdeling 1: Bevoegdheden van het bestuur

Artikel 30: Overdracht bevoegdheden

Aan het bestuur van de Omgevingsdienst worden geen bevoegdheden overgedragen.

Artikel 31: Mandaatverlening

1. De colleges kunnen aan het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de secretaris mandaat verlenen ter uitvoering van de bevoegdheden van het betreffende college, voor zover deze binnen het belang van deze regeling vallen. Onverminderd het bepaalde in artikel 10:4 van de Algemene wet bestuursrecht moet de secretaris instemmen met de mandaatverlening door het betreffende college.
2. Gedeputeerde staten van de provincie en de colleges van de gemeenten verplichten zich er voor zorg te dragen dat namens hun bestuur ten minste de bevoegdheden noodzakelijk voor de uitvoering van het basistakenpakket en de uitvoerings- en handhavingstaken voor Seveso- en RIE4-bedrijven aan het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de secretaris in mandaat worden opgedragen.
3. De krachtens dit artikel genomen mandaatbesluiten worden overeenkomstig artikel 3:42, van de

Algemene wet bestuursrecht bekendgemaakt, onverminderd het bepaalde in artikel 10:5 van de Algemene wet bestuursrecht. Voorts worden de mandaatbesluiten opgenomen in een register.

Artikel 32: Privaatrechtelijke bevoegdheden
1. De privaatrechtelijke bevoegdheden van de Omgevingsdienst worden ingekaderd door de begroting, en nader ingevuld in onder meer het directiereglement en het treasury statuut. Bij de ter inzagelegging van de ontwerpbegroting wordt melding gemaakt van voorgenomen rechtshandelingen die een bedrag van € 2,5 miljoen te boven gaan.
2. Het algemeen bestuur kan slechts bij vijf zesde meerderheid besluiten tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen.

Artikel 33: Treffen gemeenschappelijke regeling
1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter zijn bevoegd een gemeenschappelijke regeling te treffen met het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter van een ander openbaar lichaam in de zin van artikel 8, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen voor zover dit binnen het belang van de regeling valt, als bedoeld in artikel 2.
2. Het dagelijks bestuur of de voorzitter gaat niet over tot het treffen van een gemeenschappelijke regeling dan na verkregen toestemming van het algemeen bestuur. De toestemming kan slechts onthouden worden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
3. Onder het treffen van een gemeenschappelijke regeling wordt in dit artikel mede verstaan het wijzigen van, het toetreden tot en het uittreden uit een gemeenschappelijke regeling.
4. Het algemeen bestuur neemt de besluiten als bedoeld in dit artikel in afwijking van artikel 16, eerste lid, met een vijf zesde meerderheid.

Artikel 34: Dienstverleningshandvest
1. Het dagelijks bestuur stelt een dienstverleningshandvest vast, dat geldt als algemene voorwaarden voor de dienstverlening aan deelnemers en derden. In het dienstverleningshandvest worden in elk geval opgenomen:
a. de basistaken die voor elke deelnemer structureel door de Omgevingsdienst moeten worden uitgevoerd;
b. de voorwaarden voor wijziging van het onder a bedoelde takenpakket, alsmede voor uitoefening van andere incidentele taken;
c. de aansprakelijkheid, verzekering en geschillen met betrekking tot de taakuitoefening;
d. de jaarlijkse vaststelling van de productcatalogus, welke de kwaliteit van de op te leveren producten bevat, en
e. een voorziening in geval van niet voldoen aan de door de deelnemers gestelde eisen.
2. Het dagelijks bestuur stelt het dienstverleningshandvest, bedoeld in het eerste lid, niet vast dan nadat het algemeen bestuur de gelegenheid heeft gekregen zijn wensen en bedenkingen inzake het dienstverleningshandvest aan het dagelijks bestuur kenbaar te maken.

Artikel 35: Uitvoeringsovereenkomst
De Omgevingsdienst zal meerjarige, jaarlijks te actualiseren, uitvoeringsovereenkomsten sluiten met de provincie en de gemeenten met betrekking tot de uit te voeren taken, zowel structurele als incidentele taken, de financiële vergoeding daarvoor en eventuele aanvullende afspraken daaromtrent. Bij de

uitvoeringsovereenkomst kan niet worden afgeweken van het in artikel 35 bedoelde dienstverleningshandvest, tenzij het dagelijks bestuur hier met vijf zesde meerderheid mee instemt.

Afdeling 2: Bevoegdheden algemeen bestuur

Artikel 36: Algemene bevoegdheden
1. Onverminderd het bepaalde in artikel 57 van de Wet gemeenschappelijke regelingen berusten alle bevoegdheden tot regeling en bestuur van de Omgevingsdienst bij het algemeen bestuur, voor zover deze niet bij of krachtens de wet, algemene maatregel van bestuur of deze regeling zijn toegekend aan het dagelijks bestuur of de voorzitter.
2. Het algemeen bestuur is bevoegd tot het vaststellen van verordeningen binnen de bevoegdheden van de Omgevingsdienst.

Artikel 37: Overdracht van bevoegdheden
1. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur of aan een bestuurscommissie als bedoeld in artikel 29 bevoegdheden van het algemeen bestuur overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen deze overdracht verzet.
2. Het algemeen bestuur kan in elk geval niet overdragen de bevoegdheid tot:
a. het vaststellen of wijzigen van de begroting;
b. het vaststellen van de jaarrekening;
c. het vaststellen van regels met betrekking tot de organisatie van de administratie en het beheer van vermogenswaarden van de Omgevingsdienst;
d. het vaststellen van regels met betrekking tot de controle op de administratie en het beheer van vermogenswaarden van de Omgevingsdienst; en
e. de bevoegdheden, bedoeld in artikel 29 en 32, tweede lid.

Artikel 38: Inlichtingen en verantwoording
1. Een lid van het algemeen bestuur geeft het college dat hem heeft aangewezen alle inlichtingen die door één of meer leden van dat college worden gevraagd.
2. Een lid van het algemeen bestuur kan door het college dat hem heeft aangewezen, ter verantwoording worden geroepen voor het door hem in het algemeen bestuur gevoerde beleid.
3.Het algemeen bestuur geeft aan de vertegenwoordigende organen gevraagd en ongevraagd alle informatie die nodig is voor een juiste beoordeling van het door het Bestuur gevoerde en te voeren beleid. Deze informatie wordt mondeling of schriftelijk verstrekt.
4. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de vertegenwoordigende organen.
5. Het Algemeen Bestuur maakt vergaderstukken en verslagen van het Algemeen Bestuur actief openbaar.

Afdeling 3: Bevoegdheden van het dagelijks bestuur

Artikel 39: Bevoegdheid
1. Het dagelijks bestuur is bevoegd:
a. het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet of de regeling het algemeen bestuur hiermee is belast;
b. beslissingen van het algemeen bestuur voor te bereiden en uit te voeren;

c. regels vast te stellen over de ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst;
d. ambtenaren in dienst te nemen, te schorsen en te ontslaan;
e. tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de Omgevingsdienst te besluiten, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 32, tweede lid;
f. de inkomsten, uitgaven en het vermogen van de Omgevingsdienst te beheren, en
g. te besluiten namens de Omgevingsdienst, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover het het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.
2. Het dagelijks bestuur neemt, ook alvorens is besloten tot het voeren van een rechtsgeding, alle conservatoire maatregelen en doet wat nodig is ter voorkoming van verjaring of verlies van recht of bezit.

Artikel 40: Mandaat en overdracht
1. Het dagelijks bestuur kan mandaat en volmacht, machtiging verlenen aan een of meer leden van het dagelijks bestuur.
2. Het dagelijks bestuur kan tevens mandaat, volmacht en machtiging verlenen aan de directeur, voor zover de aard van de bevoegdheid zich niet tegen mandatering verzet. Het dagelijks bestuur kan de directeur toestaan ondermandaat en ondervolmacht te verlenen.
3. Het algemeen bestuur kan, op voordracht van het dagelijks bestuur, bevoegdheden van het dagelijks bestuur overdragen aan een bestuurscommissie als bedoeld in artikel 29.

Artikel 41: Inlichtingen en verantwoording
1. De leden van het dagelijks bestuur zijn, tezamen en ieder afzonderlijk, aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.
2. Zij geven het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van het algemeen bestuur gevraagde inlichtingen voor zover het verstrekken daarvan niet in strijd is met het openbaar belang.
3. In aanvulling op het tweede lid geeft het dagelijks bestuur het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
4. Het Dagelijks Bestuur maakt agenda's en besluitenlijsten van het Dagelijks Bestuur actief openbaar.
5. Het openbaar maken van de stukken, zoals genoemd onder lid 3 en lid 4, geschiedt zo spoedig mogelijk doch in ieder geval binnen twee weken na vaststelling of ontvangst van de informatie.

Afdeling 4: De taken en bevoegdheden van de voorzitter

Artikel 42: Taken
1. De voorzitter bevordert een goede behartiging van de zaken van de Omgevingsdienst.
2. Hij heeft de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur.
3. Hij ondertekent alle stukken welke van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur uitgaan.

Artikel 43: Vertegenwoordigingsbevoegdheid
De voorzitter vertegenwoordigt de Omgevingsdienst in en buiten rechte. Indien de voorzitter aan een ander machtiging verleent tot vertegenwoordiging, behoeft deze machtiging de instemming van het dagelijks bestuur.

Artikel 44: Inlichtingen en verantwoording

1. De voorzitter is aan het algemeen bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.
2. Hij geeft het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van het algemeen bestuur gevraagde inlichtingen voor zover het verstrekken daarvan niet in strijd is met het openbaar belang.
3. De voorzitter geeft de vertegenwoordigende organen mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.

Hoofdstuk 4: Financiën van de Omgevingsdienst

Afdeling 1: Inleidende bepalingen

Artikel 45: Kostentoerekening
De kosten over het lopende kalenderjaar worden bij de gemeenten onderscheidenlijk de provincies in rekening gebracht op basis van de door het algemeen bestuur voor het betreffende jaar, bij de begroting, vastgestelde uitgangspunten.

Artikel 46: Inrichting
1. De begroting, de begrotingswijzigingen, de meerjarenraming, de jaarrekening en het jaarverslag worden ingericht overeenkomstig artikel 190 van de Provinciewet en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
2. Op de administratie en controle is hoofdstuk XIV van de Provinciewet van overeenkomstige toepassing.

Artikel 47: Garantstelling
De gemeenten en de provincie zullen er steeds zorg voor dragen, overeenkomstig de systematiek voor kostentoedeling, dat de Omgevingsdienst te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen, onverminderd het bepaalde in artikel 1:1, vierde lid, van de Algemene wet bestuursrecht.

Afdeling 2: De begroting

Artikel 48: Begroting
1. Voor alle aan de Omgevingsdienst opgedragen taken brengt het algemeen bestuur jaarlijks op de begroting de bedragen die het daarvoor beschikbaar stelt, alsmede de van de gemeenten of de provincies te ontvangen bijdragen en andere financiële middelen die naar verwachting kunnen worden aangewend.
2. De begroting bevat mede een bedrag voor onvoorziene uitgaven.
3. De begroting moet in evenwicht zijn. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal zijn gebracht.
4. Ten laste van de Omgevingsdienst kunnen slechts lasten en daarmee overeenstemmende balansmutaties worden genomen tot de bedragen die hiervoor op de begroting zijn gebracht.
5. Het begrotingsjaar is het kalenderjaar.

Artikel ~~49~~8a: Kadernota
Het dagelijks bestuur zendt vóór 15 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders ter informatie aan de vertegenwoordigende organen.

Artikel 49: Ontwerpbegroting
1. Het dagelijks bestuur zendt de ontwerpbegroting uiterlijk 15 april en tenminste twaalf weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden toe aan de vertegenwoordigende organen.
2. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de colleges voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van kosten algemeen verkrijgbaar gesteld. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling geschiedt openbare kennisgeving.
3. De vertegenwoordigende organen kunnen bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze tijdig aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
4. Het dagelijks bestuur stelt de raden van de deelnemende gemeenten en de staten van de deelnemende provincie schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, bedoeld in het derde lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
5. Het eerste en derde lid zijn van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met uitzondering van die wijzigingen waarbij geen verandering wordt gebracht in de bijdragen van de gemeenten onderscheidenlijk de provincie of waarbij de wijziging uitsluitend is gebaseerd op wijziging van een dienstverleningsovereenkomst als bedoeld in artikel 35.

Artikel 50: Vaststelling begroting
1. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient. In afwijking van artikel 16, eerste lid, wordt de begroting met vijf zesde meerderheid vastgesteld.
2. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop de begroting betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
3. Het algemeen bestuur zendt, zo nodig, de begroting aan de vertegenwoordigende organen, die ter zake bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hun zienswijzen naar voren kunnen brengen.
4. Besluiten tot wijziging van de begroting kunnen tot uiterlijk het eind van het desbetreffende begrotingsjaar worden genomen.
5. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met inachtneming van het vierde lid. Het derde lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, met uitzondering van die wijzigingen waarbij geen verandering wordt gebracht in de bijdragen van de gemeenten onderscheidenlijk de provincie of waarbij de wijziging uitsluitend is gebaseerd op wijziging van een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 35.

Afdeling 3: Jaarrekening

Artikel 50a: Voorlopige jaarrekening
Het dagelijks bestuur zendt vóór 30 april van het jaar na afloop aan dat waarvoor de jaarrekening dient, de voorlopige jaarrekening ter informatie aan de vertegenwoordigende organen.

Artikel 51: Jaarrekening en jaarverslag
1. Het dagelijks bestuur legt aan het algemeen bestuur over elk begrotingsjaar verantwoording af over het door hem gevoerde bestuur, onder overlegging van de jaarrekening en het jaarverslag.

2. De in het eerste lid bedoelde stukken liggen, zodra zij aan het algemeen bestuur zijn overgelegd, voor een ieder ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. Van de terinzagelegging en de verkrijgbaarstelling wordt openbaar kennis gegeven. Het algemeen bestuur beraadslaagt over de jaarrekening en het jaarverslag niet eerder dan twee weken na de openbare kennisgeving.
3. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening en het jaarverslag vast in het jaar volgende op het jaar waarop ze betrekking hebben. De jaarrekening betreft alle baten en lasten van de Omgevingsdienst.
4. Indien het algemeen bestuur tot het standpunt komt dat onrechtmatige totstandkoming van in de jaarrekening opgenomen baten, lasten of balansmutaties aan de vaststelling van de jaarrekening in de weg staat, brengt hij dit terstond ter kennis van het dagelijks bestuur met vermelding van de gerezen bedenkingen.
5. Het dagelijks bestuur zendt het algemeen bestuur binnen twee maanden na ontvangst van het standpunt, bedoeld in het vierde lid, een voorstel voor een indemniteitsbesluit, vergezeld van een reactie op de bij het algemeen bestuur gerezen bedenkingen.
6. Indien het dagelijks bestuur een voorstel voor een indemniteitsbesluit heeft gedaan, stelt het algemeen bestuur de jaarrekening niet vast dan nadat hij heeft besloten over het voorstel.
7. De leden van het dagelijks bestuur nemen niet deel aan stemmingen over besluiten als bedoeld in het derde, vierde en zesde lid. Hun plaatsvervangers zijn wel stemgerechtigd.
8. Behoudens later in rechte gebleken onregelmatigheden, ontlast de vaststelling van de jaarrekening de leden van het dagelijks bestuur ten aanzien van het daarin verantwoorde financieel beheer.
9. Het dagelijks bestuur zendt de jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hoofdstuk 5: Toetreding, uittreding, wijziging, opheffing

Artikel 52 Toetreding
1. Een bestuursorgaan kan een verzoek tot toetreding ter kennis brengen van het algemeen bestuur.
2. Toetreding kan geschieden nadat ten minste twee derde van de colleges, alsmede het bestuursorgaan dat wenst toe te treden hiertoe hebben besloten.
3. Een college kan pas instemming verlenen na verkregen toestemming van het vertegenwoordigend orgaan als bedoeld in artikel 51, tweede lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen.
4. Het toetredingsbesluit regelt wanneer de toetreding in werking treedt. Artikel 58 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 53. Uittreding en vermindering van taken
1. Een deelnemer kan geheel uit de regeling treden door een daartoe strekkend besluit van het betreffende college en na verkregen toestemming van de betreffende raad, respectievelijk Staten.
2. In het geval diensten, taken en bevoegdheden door alle colleges die de betreffende diensten, taken en bevoegdheden afnemen hebben gedelegeerd of gemandateerd met ingang van dezelfde datum niet langer worden afgenomen c.q. niet langer worden gedelegeerd of gemandateerd, stellen de colleges met elkaar een plan op waarin alle aspecten en gevolgen daarvan worden geregeld, zodat er geen sprake is van achterblijvende kosten en achterblijvend personeel.
3. Een college zendt het besluit tot uittreding aan het algemeen bestuur. De procedure voor uittreding vangt aan de dag nadat het algemeen bestuur het besluit heeft ontvangen.

4. Tenzij het algemeen bestuur een kortere termijn bepaalt, kan de uittreding niet eerder plaatsvinden dan tegen 31 december van het tweede kalenderjaar volgend op de datum van de in het tweede lid bedoelde ontvangstdatum.
5. Voor het verminderen of stopzetten van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren geldt dat een uittredingplan wordt opgesteld zoals bedoeld in artikel 54. Vermindering of stopzetting van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren kan, tenzij het Algemeen Bestuur anders besluit, niet eerder plaatsvinden dan tegen 31 december van het jaar volgend op de datum van de in het tweede lid bedoelde ontvangstdatum.

Artikel 54. Uittredingsplan
1. Het Algemeen Bestuur stelt een uittredingsplan vast, tenzij de vermindering of het stopzetten van taken en opdrachten geen aanleiding geeft tot het opstellen van een uittredingsplan. Het Algemeen Bestuur beslist of het uittredingsplan benodigd is of niet. Het uittredingsplan regelt de gevolgen van de uittreding.
2. Onder de gevolgen van de uittreding, respectievelijk het verminderen of stopzetten van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren, worden verstaan de financiële -, juridische -, personele - en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
3. Het uittredingsplan bepaalt de systematiek voor berekening van de financiële gevolgen van de uittreding. De systematiek wordt gebaseerd op:
    a. Relevante regelgeving;
    b. Relevante jurisprudentie;
    c. Feiten en omstandigheden die bekend waren op het moment van de daadwerkelijke uittreding.

Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom.
4. De voorlopige respectievelijk de definitieve uittreedsom bestaat, met in achtneming van het derde lid, uitsluitend uit een vergoeding ter compensatie van frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten en de waarde van de formatie die de uittredende gemeente overneemt, als bedoeld in lid 5 en 6.
5. Onder frictiekosten worden verstaan alle incidentele kosten te maken door het openbaar lichaam die het directe gevolg van de beslissing tot uittreding van een deelnemer zijn.
6. Onder desintegratiekosten worden verstaan alle kosten direct dan wel toekomstig, te maken dan wel te dragen door het openbaar lichaam die samenhangen met de afbouw van overcapaciteit in personele en materiële sfeer en andere verplichtingen, de afbouw van risico's daarbij inbegrepen, ontstaan als direct gevolg van de uittreding.
7. Het openbaar lichaam brengt alle frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten en de waarde van de formatie die de uittredende deelnemer overneemt, als bedoeld in artikel 54, lid 4, in rekening bij de uittredende deelnemer. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom.
8. Kosten die de uittredende deelnemer maakt ter voorbereiding op of als gevolg van de beslissing tot uittreding komen voor rekening van de deelnemer.
9.Het openbaar lichaam alsmede de uittredende deelnemer is gehouden redelijkerwijs al het mogelijke te doen om de uittredingskosten zo laag mogelijk te houden. Het voorgaande behoeft niet te leiden tot wijziging van overeenkomsten met en verplichtingen jegens derden die zijn aangegaan respectievelijk bepaald voorafgaand aan het tijdstip van ontvangst door het Algemeen Bestuur van het besluit tot uittreding van de deelnemer.
10.Bij de berekening van de kosten voor uittreding zoals bedoeld in het vierde lid wordt een risico-opslag van tien procent toegepast om eventueel onvoorziene toekomstige kosten gerelateerd aan de uittreding te ondervangen.

11. Het uittredingsplan bevat een voorlopige berekening van de financiële gevolgen van de uittreding te betalen door de uittredende deelnemer, hierna te noemen de voorlopige uittreedsom.

Artikel 55. Externe deskundige
1.Met het oog op het bepalen van de inhoud van het uittredingsplan kan het Algemeen Bestuur een onafhankelijke externe deskundige aanwijzen die in opdracht van het Algemeen Bestuur het concept-uittredingsplan voorbereidt. De onafhankelijke deskundige kan, in overleg met het Algemeen Bestuur, voor specifieke onderdelen van het Uittredingsplan andere deskundigen inschakelen.
2.De kosten voor het inschakelen van de onafhankelijke externe deskundige en overige ingeschakelde deskundigen vallen onder de frictiekosten als bedoeld in artikel 54, lid 5.
3.Het Algemeen Bestuur wijst de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van een gezamenlijke voordracht van de uittredende deelnemer en het Dagelijks Bestuur. Indien geen overeenstemming kan worden bereikt over een gezamenlijke voordracht, wijst het Algemeen Bestuur de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van meerderheid van stemmen in het Algemeen Bestuur.

Artikel 56. Uittreedsom
1.Ten minste 12 maanden voorafgaand aan het moment van uittreding stelt het Algemeen Bestuur het uittredingsplan en de voorlopige uittreedsom vast. Het Algemeen Bestuur baseert de berekening van de voorlopige uittreedsom op de systematiek als bedoeld in artikel 54, derde lid en op de jaarrekening van het openbaar lichaam over het meest recent verstreken begrotingsjaar.
2. Uiterlijk 6 maanden na het moment van uittreding, respectievelijk het verminderen of stopzetten van taken en opdrachten die niet tot het Basistakenpakket behoren, stelt het Algemeen Bestuur de definitieve uittreedsom vast. Het Algemeen Bestuur baseert de berekening van de definitieve uittreedsom op de systematiek als bedoeld in artikel 55, derde lid en op de jaarrekening van het begrotingsjaar direct voorafgaand aan het moment van uittreding.
3.Bij de voorbereiding van het concept uittredingsplan biedt het Algemeen Bestuur de uittredende deelnemer de keuze tussen een betaling van de uittreedsom in een aantal termijnen of voor betaling van de uittreedsom in een keer. In het uittredingsplan bepaalt het Algemeen Bestuur conform de voorkeur van de uittredende deelnemer of de uittredende deelnemer de uittreedsom in een daarbij te bepalen aantal termijnen of in een keer dient te betalen. Als de uittredende deelnemer kiest voor betaling in termijnen kan het Algemeen Bestuur een rentevergoeding in rekening brengen.

Artikel 57. Verplichtingen uittreder
1. De uittredende deelnemer, respectievelijk de deelnemer die taken en opdrachten vermindert of stopzet die niet tot het Basistakenpakket behoren, is gehouden zich in te spannen om de formatie van het openbaar lichaam die als gevolg van de uittreding boventallig is geworden met behoud van arbeidsvoorwaarden in dienst te nemen of anderszins in stand te doen houden. De waarde van de formatie die de uittredende deelnemer overneemt van het openbaar lichaam wordt gekapitaliseerd en in mindering gebracht op de uittreedsom.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op alle andere verplichtingen van het openbaar lichaam die als gevolg van de uittreding overtollig zijn geworden dan wel verminderd of beëindigd dienen te worden.

Artikel 58: Wijziging
1. Het dagelijks bestuur en de colleges kunnen een voorstel tot wijziging van de regeling indienen bij het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur zendt het wijzigingsvoorstel aan de colleges.

3. Artikel 52 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 59: Opheffing en liquidatie
1. Het dagelijks bestuur en de colleges kunnen een voorstel tot opheffing van de regeling indienen bij het algemeen bestuur.
2. Indien het algemeen bestuur opheffing van de regeling noodzakelijk acht, legt het een daartoe strekkend voorstel aan de deelnemers voor.
3. Het algemeen bestuur stelt een besluit tot opheffing vast, indien tenminste twee derde van het aantal deelnemers daartoe, gelet op de besluitvorming in de bestuursorganen die de regeling zijn aangegaan, heeft besloten.
4. In het geval van opheffing stelt het algemeen bestuur, na overleg met de deelnemers een liquidatieplan vast.
5. Het liquidatieplan omvat de verplichtingen van de deelnemers tot deelneming in de financiële consequenties van de opheffing en een regeling.
6. Voor zover het liquidatieplan niet anders bepaalt, geschiedt de vereffening van een nadelig saldo dan wel de verdeling van een voordelig saldo conform de op grond van de in de begroting vastgelegde verdeling van bijdragen.

Hoofdstuk 6: Archief
Artikel 60: Archiefzorg
Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam. De zorg voor archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken berust bij deze deelnemers.

Artikel 61: Archiefbeheer
1. De directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam en het beheer van het archief dat voortkomt wordt uit de gemandateerde taken, voor zover deze niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats van de Omgevingsdienst respectievelijk de archiefbewaarplaats van de deelnemers.
2. Het dagelijks bestuur stelt voorschriften vast voor het beheer van de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam, die nog niet naar de archiefbewaarplaats zijn overgebracht.

Artikel 62: Archiefbewaarplaats
Voor de bewaring van de op grond van artikel 12, eerste lid en artikel 13, eerste lid van de Archiefwet 1995, over te brengen archiefbescheiden van de Omgevingsdienst wijst het dagelijks bestuur de archiefbewaarplaats van de provincie aan.

Artikel 63: Toezicht op het niet-overgebrachte archief
1. De archivaris wordt aangewezen door het dagelijks bestuur.
2. Ten aanzien van het beheer van de archiefbescheiden van de Omgevingsdienst, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats, is met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de Archiefwet 1995 belast de archivaris.
3. Met betrekking tot dit toezicht stelt het algemeen bestuur een verordening vast.

Artikel 64: Terbeschikkingstelling
1. De deelnemers aan de regeling stellen tijdig aan het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam de archiefbescheiden beschikbaar, die nodig zijn voor de uitvoering van de taken.
2. In een verklaring van terbeschikkingstelling worden de periode van terbeschikkingstelling en het toezicht op het beheer van de ter beschikking gestelde archiefbescheiden vastgelegd.

In de verklaring kunnen nadere voorwaarden worden gesteld aan de terbeschikkingstelling.

Hoofdstuk 7: Slotbepalingen

Artikel 65: Duur van de regeling
De regeling wordt getroffen voor onbepaalde tijd.

Artikel 66: Inwerkingtreding
Deze regeling wordt bekend gemaakt in het publicatieblad van de provincie Noord-Holland en in werking per 1 juli 2024.

Artikel 67: Evaluatie
1. Het algemeen bestuur besluit om de vier jaar over het evalueren van de regeling.
2. Het algemeen bestuur bepaalt voorafgaand aan de uitvoering van de evaluatie het doel, de reikwijdte en de wijze van evaluatie.

Artikel 68: Citeerwijze
Deze regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2024.

Provincie Noord-Holland

2024 | 54

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 27 augustus 2024

Onderwerp: Wijziging van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Kenmerk: 805589/2302388

Bijlagen: 2

1. Wijzigingen in Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied;
2. Begeleidende brief Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

1. Inleiding

Op 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. De wijziging heeft als doel de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen (GR) te vergroten. Alle GR'en in Nederland moeten worden aangepast aan deze nieuwe wetgeving.

Het bestuur van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (hierna: OD NZKG) heeft een voorstel voor aanpassing van de Gemeenschappelijk regeling OD NZKG opgesteld.
In mei 2024 zijn uw Staten in staat gesteld een zienswijze naar voren te kunnen brengen op het ontwerp van de GR-wijziging. Mede op basis van de zienswijzen van de overige deelnemers is het thans voorliggende definitieve voorstel voor wijziging van de GR opgesteld, zie bijlage.

Met deze voordracht vragen wij uw toestemming voor het wijzigen van de GR OD NZKG.

2. Wijziging Gemeenschappelijke regeling OD Noordzeekanaalgebied

In de voordracht 19-2024 is aangegeven dat een deel van de wijzigingen in de Wgr rechtstreekse werking heeft en dat een ander deel dwingt tot aanpassing van de Gemeenschappelijke regeling zelf.

De belangrijkste artikelen die in de GR OD NZKG gewijzigd moeten worden zijn hieronder opgesomd:

a. Uittreding van deelnemers (art. 52 jo 9 lid 1 Wgr)

De artikelen 53 tot en met 57 van de voorgestelde GR OD NZKG regelen de te ondernemen stappen en gevolgen van een uittreding.

b. Wijziging planning- en controlcyclus (art. 58, 58b en 59 Wgr)

In de voorgestelde GR OD NZKG (o.a. de art. 49 en 50) zijn de nieuwe termijnen opgenomen.

c. Zienswijzenprocedure over besluiten (art. 52, lid 1 jo 10, lid 5 Wgr)

De mogelijkheid om zienswijzen in te dienen over de ontwerp begroting of het treffen van een regeling is al wettelijk vastgelegd. Onder treffen wordt ook toetreding, wijziging en uittreding verstaan. Voorgesteld wordt om geen extra mogelijkheden tot zienswijzen in de GR OD NZKG op te nemen. De GR hoeft daardoor op dit punt niet aangepast te worden.

d. Evaluatie (art. 52, lid 1 jo 11a Wgr)

In de GR OD NZKG moeten afspraken worden gemaakt over evaluatie van de gemeenschappelijke regeling.

Voorgesteld wordt elke vier jaar een evaluatie uit te laten voeren door het AB (art. 67).

e. Participatie (art. 52, lid 1 jo 10 lid 7 Wgr)

In de GR OD NZKG moet worden opgenomen hoe ingezetenen en belanghebbenden van deelnemende gemeenten en provincie betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid.
De OD NZKG zal geen gebruik maken van de participatiemogelijkheid, aangezien de OD NZKG een uitvoeringsinstantie is.

f. Actieve informatieplicht (art.52, lid 1 jo 17 lid 2 en 3 Wgr)

Het bestuur (AB, DB en voorzitter) moet de gemeenteraden en PS actief informeren wanneer zij de inschatting maakt dat de raden en PS die informatie nodig hebben voor de uitoefening van hun taken.

Hiervoor wordt art. 38 GR (Inlichtingen en verantwoording AB) op onderstaande manier gewijzigd en aangevuld:

> 3. Het algemeen bestuur geeft aan de vertegenwoordigende organen gevraagd en ongevraagd alle informatie die nodig is voor een juiste beoordeling van het door het Bestuur gevoerde en te voeren beleid. Deze informatie wordt mondeling of schriftelijk verstrekt.
>
> 4. Het bepaalde in het eerste en tweede lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de vertegenwoordigende organen.
>
> 5. Het Algemeen Bestuur maakt vergaderstukken en verslagen van het Algemeen Bestuur actief openbaar.

Daarnaast is een aantal technische wijzigingen doorgevoerd vanwege de invoering van de Omgevingswet.

Door de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer zijn zienswijzen ingediend over respectievelijk de archiefbepalingen en de uittreedregeling. De daarmee verband houdende aanpassingen zijn toegelicht in de begeleidende brief van de OD NZKG.

3. Proces en procedure

Het voorstel tot wijziging van de GR OD NZKG wordt aan alle deelnemers gestuurd en er wordt toestemming gevraagd aan PS en de deelnemende raden voor het wijzigen van de GR.
Na het besluit van PS kunnen GS de gewijzigde GR vaststellen.

4. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 54-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 27 augustus 2024;

gelet op artikel 51 van de Wet gemeenschappelijke regelingen,

besluiten:

1. Toestemming aan Gedeputeerde Staten te geven voor het treffen van de gewijzigde Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.

Haarlem, **30 september 2024**

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Leefomgeving	
Datum commissievergadering	**16-09-2024**

Onderwerp:
Voordracht **Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG**

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31235144628
boheemenm@noord-holland.nl

20 september 2024

De commissie Leefomgeving adviseert:

De Voordracht Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG als hamerstuk door te geleiden naar de Statenvergadering van maandag 30 september 2024.

Uittreksel concept-verslag commissie Leefomgeving 16-09-2024:

7 A-agenda Gezondheid en Milieu: Omgevingsdiensten
7.a Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG
Toelichting:
Alle gemeenschappelijke regelingen in Nederland moeten voldoen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen. Provinciale Staten zijn in mei 2024 in staat gesteld hun zienswijze op het ontwerp van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied naar voren te brengen. Het college van Gedeputeerde Staten vraagt Provinciale Staten thans om toestemming voor het wijzigen van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.
De commissieleden kunnen met elkaar en gedeputeerde bijgaande stukken bespreken.
De commissie wordt gevraagd aan te geven of de voordracht als bespreekstuk of als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de PS-vergadering van 30 september 2024.

De **voorzitter** concludeert dat er geen inbreng is vanuit de commissie op dit agendapunt. De Wijziging gemeenschappelijke regeling OD NZKG zal als hamerstuk worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 30 september 2024.

Provincie Noord-Holland

Commissie Ruimte

Dossiernummer	16263
Extern Zaak ID	2285747
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 september 2024
Agendapunt	7.b
Titel	Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (iNHi)
Organisatieonderdeel	BEL/MOB

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte	**9 september 2024**

Toelichting

De investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) geeft inzicht in het presteren van de provinciale wegen en fietspaden en signaleert knelpunten. Het helpt Provinciale Staten om een afweging te maken tussen politieke ambities, de prestaties van de provinciale infrastructuur en de beschikbare middelen om te komen tot investeringen die bijdragen aan een veilig, gezond en bereikbaar netwerk voor de toekomst. Deze knelpunten worden opgenomen in het integraal Meerjaren programma Infrastructuur 2025 (iMPI) of leiden tot beleidsontwikkelingen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
S. Uijtdehaage
BEL/MOB

Telefoonnummer +31(0)648137283
uijtdehaages@noord-holland.nl

Verzenddatum

21 AUG. 2024

Kenmerk
2285747/2285760

Uw kenmerk

Betreft: Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over 'investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028'.

De investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (iNHi) geeft inzicht in het presteren van de Noord-Hollandse infrastructuur van wegen en fietspaden. Het helpt Provinciale Staten om een afweging te maken tussen politieke ambities, de prestaties van de provinciale infrastructuur en de beschikbare middelen om te komen tot investeringsbeslissingen die bijdragen aan een veilig, gezond en bereikbaar netwerk voor de toekomst. De iNHi signaleert knelpunten op de infrastructuur. Deze knelpunten worden opgenomen in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) of leiden tot beleidsontwikkelingen. De iNHi 2024-2028 wordt ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen

1. Rapportage Investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028;
2. Statenvoordracht iNHi.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie
Noord-Holland

Een veilig, gezond en bereikbaar netwerk voor de toekomst

Investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur
iNHi 2024-2028

INVESTEER

INHOUD

3 **Voorwoord**
4 Leeswijzer

5 **Managementsamenvatting**

8 **Inleiding**
8 Wat is de iNHi?
9 Aanleiding
9 Scope: wat is de iNHi wel en wat niet?
13 Aanpak

14 **DEEL 1 – INVESTERINGSSTRATEGIE**

15 **1. Investeringsstrategie**
15 1.1. Totstandkoming strategie
16 1.2. Uitgangspunten iNHi
16 1.3. Afwegingskader iNHi

18 **2. Investeringsprioriteit**
18 2.1. Ambitielijst
18 2.2. Investeringsprioriteit

22 **3. Het resultaat**
24 3.1. Knelpunten waarmee we al aan de slag zijn
24 3.2. Knelpunten met nieuwe projecten
28 3.3. Al opgeloste en niet opgenomen knelpunten

29 **4. Aan de slag met de iNHi 2024-2028**
29 4.1. Programmeren en prioriteren in iMPI en met de regio
29 4.2. Investeren kost geld
30 4.3. Inspelen op de actualiteit: de iNHi als kader
30 4.4. Doorontwikkeling 2028

32 **DEEL 2 – MONITOR**

33 **5. Monitor**
33 5.1. Doel Monitor iNHi
33 5.2. Datastrategie
34 5.3. Verkeersveiligheid: verkeersveiligheid wegen
37 5.4. Verkeersveiligheid: verkeersveiligheid fietspaden
40 5.5. Leefbaarheid: Gezonde leefomgeving
43 5.6. Bereikbaarheid: Doorstroming wegverkeer
45 5.7. Bereikbaarheid: Doorstroming openbaar vervoer
47 5.8. Ontsnippering van de natuur
50 5.9. Beïnvloedingsindicator: Verstedelijking
52 5.10. Beïnvloedingsindicator: Stikstof

53 **BIJLAGEN**

54 **Bijlage 1 Beleidscontext**

59 **Bijlage 2 Wegtrajecten met locatie-aanduidingen**

62 **Bijlage 3 Ambitielijst**

66 **Bijlage 4 Ambitielijst incl. motivatie investeringsprioriteit**

71 **Bijlage 5 Basisgegevens indicatoren**

73 **Bijlage 6 Netwerklijsten Monitor**

85 **Bijlage 7 Verklarende woordenlijst**

VOORWOORD

Wanneer je kind de fiets pakt naar school of sport, of jij zelf in de auto stapt naar je werk of familie, wil je natuurlijk veilig en het liefst zo snel mogelijk op je plaats van bestemming aankomen. En als je met het openbaar vervoer reist, sta je liever niet alsnog in de file. Woon je langs een provinciale weg, dan heb je daar liefst zo min mogelijk overlast van. Dat geldt voor nu en in de toekomst.

Daarom besteden we als provincie een belangrijk deel van ons geld aan het goed onderhouden van onze (vaar)wegen, fietspaden, bruggen en andere onderdelen van onze infrastructuur. Ondanks dat zien we dat er plekken op onze wegen en fietspaden zijn waar de verkeersveiligheid niet goed genoeg is. Ook zijn er trajecten waar veel files staan en waar bovenal de overlast door het vele verkeer voor de omgeving te groot is. Op die plekken is vaak een grotere investering nodig om het probleem, of soms meerdere problemen, op te lossen. Maar net als iedereen, kunnen we ons geld maar één keer uitgeven. We kunnen niet overal tegelijk investeren en moeten dus keuzes maken.

Voor u ligt de investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse Infrastructuur (iNHi). Hierin staat wat de provincie deze bestuursperiode belangrijk vindt bij het maken van die keuzes. Alle 130 wegtrajecten zijn op basis van diverse data beoordeeld op het gebied van onder andere verkeersveiligheid voor de auto en de fiets, gezonde leefomgeving en doorstroming van het ov en de auto. Deze data geven ons inzicht en ook houvast bij investeringsbeslissingen. Wij vinden als college verkeersveiligheid en de leefbaarheid langs onze provinciale wegen met stip de belangrijkste criteria om ergens te investeren. Daarbij zien wij ook de noodzaak om Noord-Holland bereikbaar te houden.

Op basis van de data én onze politieke ambities ligt er nu een lijst met trajecten waar we zien dat er iets moet gebeuren. Het goede nieuws is dat we op veel van deze trajecten al aan de slag zijn of binnenkort gaan. Toch zien we trajecten waarmee we nog aan de slag willen. Aan de ene kant trajecten waar we relatief eenvoudig enorme sprongen kunnen maken ten behoeve van bijvoorbeeld de verkeersveiligheid. Aan de andere kant trajecten waar de problemen complexer zijn en er meer studie nodig is om tot goede oplossingen te komen, zoals trajecten die te maken hebben met de gezonde leefomgeving of woningbouw.

De iNHi helpt ons ook om bij actualiteiten, zoals klachten of initiatieven uit de samenleving, besluiten te nemen. Met de iNHi in de hand kunnen we beargumenteerde keuzes maken of we daar aan de slag gaan en we dat grootschalig of snel kunnen doen. Doordat we keuzes moeten maken, kunnen we niet altijd alles gelijk helemaal oplossen.

Ik ben trots dat we de iNHi kunnen gaan gebruiken om de provinciale wegen en fietspaden te verbeteren op de plekken waar dat het hardst nodig is. Op naar een veilig, gezond en bereikbaar netwerk voor de toekomst.

Jeroen Olthof

Gedeputeerde Mobiliteit en Bereikbaarheid
Leefbaarheid, Gezondheid en Milieu
(regionale) Luchtvaart, OV-knooppunten
Voorzieningen, Cultuur & Sport
Sponsoring en Evenementen

Leeswijzer

De rapportage bestaat uit twee delen.

Deel 1 is de investeringsstrategie. In hoofdstuk 1 en 2 behandelen we de uitgangspunten en afwegingen en leggen we uit op welke van de 130 wegtrajecten we de prioriteit leggen. Hoofdstuk 3 is het resultaat waar de provincie de ambitie heeft om aan de slag te gaan. Hoofdstuk 4 gaat over het vervolg. Hierin leggen we uit hoe we aan de slag gaan en welke doorontwikkelingen er zijn.

In **Deel 2** staat de Monitor centraal en wordt er ingegaan op de werking hiervan. Elk hoofdstuk behandelt een individuele (beïnvloedings-)indicator.

De rapportage wordt afgesloten met de bijlagen. Deze zijn bedoeld als achtergrondinformatie en verantwoording van de genomen stappen om te komen tot de investeringsstrategie.

MANAGEMENTSAMENVATTING

iNHi 2024-2028
Iedere dag zijn er in Noord-Holland mensen en goederen onderweg. De provincie vindt het belangrijk dat ook in de toekomst mensen en goederen hun bestemming veilig en op tijd bereiken. Hierbij is het van belang dat er zo min mogelijk overlast is voor de omgeving. We zorgen daarom voor goede wegen en fietspaden, maar ook voor een ov-systeem dat ervoor zorgt dat iedereen van a naar b kan komen. Kortom, als provincie willen we inzetten op duurzame mobiliteit, veiligheid op alle wegen en een gezonde leefomgeving.

Toch zijn er plekken op de infrastructuur van Noord-Holland waar op dit moment de verkeersveiligheid onder druk staat, de kwaliteit van leven langs de wegen achteruit gaat, waar vaak file staat of het openbaar vervoer vertraging oploopt. Als we kijken naar de toekomstige woningbouwprojecten dan wordt een aantal van die knelpunten groter of komen er zelfs nieuwe knelpunten bij.

De provincie kan vanwege schaarste in mensen, grondstoffen, ruimte en financiën niet in één keer alle knelpunten oplossen. Er moeten keuzes gemaakt worden. Dat gebeurt in de **investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi)**.

Wat is de iNHi?
De investeringsstrategie helpt Provinciale Staten bij het maken van investeringsbeslissingen voor het verbeteren van het huidige provinciale netwerk van wegen en fietspaden. Het gaat hier dus om nieuwe projecten. De iNHi is een kader die de afweging laat zien tussen de politieke ambities, beschikbare middelen en data. De iNHi wordt aan het begin van de nieuwe bestuursperiode opgesteld op basis van de ambities van de nieuwe coalitie en beantwoordt de vraag: **Waar kunnen we als provincie het beste investeren?**

De Monitor
De basis van de iNHi is de Monitor. De Monitor geeft een actueel inzicht van het presteren van de Noord-Hollandse infrastructuur. De Monitor bestaat uit zes indicatoren en twee beïnvloedingsindicatoren. De data van de Monitor wordt continu geactualiseerd als er nieuwe gegevens zijn. In de Monitor wordt elk van de 130 wegtrajecten die de Noord-Hollandse infrastructuur kent gescoord op zes indicatoren. Daarnaast zijn er twee beïnvloedingsindicatoren die gekoppeld zijn aan een beleidsdoel. De indicatoren zeggen iets over de huidige prestatie en het gebruik van de infrastructuur. De beïnvloedingsindicatoren zeggen iets over de toekomstige ontwikkelingen die invloed hebben op het gebruik van de infrastructuur.

Indicatoren:
1. **Verkeersveiligheid wegen.** Het veiligheidsrisico wordt in kaart gebracht op basis van een aantal risicofactoren, namelijk: de inrichting van de weg, de gereden snelheid ten opzichte van de maximumsnelheid en het geregistreerde aantal verkeersslachtoffers op de weg.
2. **Verkeersveiligheid fiets.** Het veiligheidsrisico wordt in kaart gebracht op basis van risicofactoren, zoals wegbreedte, markering, verlichting, erfaansluitingen en een inschatting van de fietsdrukte. Daarbij wordt er een onderscheid gemaakt tussen regionale- en doorfietsroutes, waarbij de laatste aan extra hoge eisen moeten voldoen.
3. **Doorstroming wegverkeer.** We brengen in kaart wat de gemiddelde vertraging is van wegverkeer tijdens de spits.
4. **Doorstroming openbaar vervoer.** Er wordt in kaart gebracht hoe groot de vertraging van de bus is door te kijken naar de vertraging in de spits.
5. **Gezonde leefomgeving.** Het gebruik van de provinciale infrastructuur op het gebied van gezondheidsbelasting wordt in inzichtelijk gemaakt door luchtverontreinig en geluidsbelasting in kaart te brengen.
6. **Ontsnippering van natuur.** We brengen in kaart waar ontsnipperingsmaatregelen op de infrastructuur (denk aan faunapassages) het meeste bijdragen aan de faunaleefgebieden.

Beïnvloedingsindicatoren

1. **Verstedelijking.** We brengen plannen voor woningbouw in kaart en vergelijken deze met de provinciale infrastructuur.
2. **Stikstof.** Deze indicator brengt in kaart op welke trajecten mobiliteitsmaatregelen kunnen leiden tot een afname van stikstofdepositie in nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

We hebben de afgelopen jaren meer en betere data verzameld over onze infrastructuur. De Monitor is echter geen allesomvattend systeem, maar wel zodaning opgebouwd dat we de uitkomsten kunnen gebruiken voor het bepalen van prioriteiten op de infrastructuur. Meer informatie over de Monitor is te lezen in hoofdstuk 5.

Aanpak iNHi

De aanpak van de iNHi start na de Provinciale Statenverkiezingen met de vaststelling van het coalitie-akkoord. Zo kunnen we de iNHi afstemmen op veranderende politieke wensen en maatschappelijke trends. Daarnaast geeft de aanpak ook ruimte om te schakelen op actualiteiten, zoals urgentie kwesties van een verkeersongeval, klachten of initiatieven uit de samenleving. Om tot een afweging te komen waar de grootste ambities liggen op de 130 wegtrajecten, worden de volgende stappen doorlopen:

Stap 1: Politiek kader (zie voor meer informatie over de afweging en de strategie hoofdstuk 2)

Allereerst wordt antwoord gegeven op de vraag, wat is de ambitie van de provincie en wat vindt zij belangrijk? Weegt verkeersveiligheid zwaarder dan doorstroming? Of vinden we juist dat doorstroming leidend moet zijn bij de keuze om ergens te investeren? En op welke manier willen we als provincie knelpunten oplossen? Voor deze bestuursperiode gelden de volgende uitgangspunten voor de iNHi:

1. De provincie kenmerkt verkeersveiligheid op de weg en voor de fiets als zeer belangrijk. Hiermee houden we de basis op orde.
2. De provincie vindt het belang van de gezonde leefomgeving groot. De nadelige effecten van het verkeer op de omgeving moet omlaag.
3. Bereikbaarheid van woningen, werk en voorzieningen zijn essentieel. De provincie ziet dat er verschillen zijn in de bereikbaarheid tussen de verschillende regio's. Het verschil zit hier vooral in de beschikbare alternatieven voor het openbaar vervoer.
4. De provincie ziet dat provinciale wegen natuur versnipperen en daardoor een negatief effect hebben op populaties van diersoorten. Daarnaast is er een direct belang bij het voorkomen van wildaanrijdingen in het kader van de verkeersveiligheid voor mens en dier.

Stap 2: Draaien aan de knoppen (zie voor meer informatie over de knelpunten hoofdstuk 3)

Alle 130 wegtrajecten van de provincie zijn op basis van data onder de loep genomen in de Monitor. De wegdelen zijn beoordeeld op het gebied van de zes indicatoren verkeersveiligheid wegen, verkeersveiligheid fiets, doorstroming wegverkeer, doorstroming openbaar vervoer, gezonde leefomgeving en ontsnippering van natuur. Deze wegdelen zijn vervolgens ‘gewogen’ op basis van het politieke kader. Op basis hiervan draaien we aan de knoppen: hoe zwaar wegen de indicatoren mee? Hierdoor ontstaat het volgende afwegingskader voor de 130 wegtrajecten:

AFWEGINGSKADER					
	Noord-Holland-Noord			Noord-Holland-Zuid	
	Verkeersveiligheid weg	25%		Verkeersveiligheid weg	25%
	Verkeersveiligheid fiets	25%		Verkeersveiligheid fiets	25%
	Gezonde leefomgeving	25%		Gezonde leefomgeving	25%
	Doorstroming weg	25%		Doorstroming ov	25%
	Ontsnippering randvoorwaardelijk			Ontsnippering randvoorwaardelijk	

Het resultaat

Na deze draai aan de knoppen, ontstaat een geprioriteerde lijst van de 130 wegtrajecten, dit heet de ambitielijst. Hierin staan wegtrajecten met knelpunten. Het resultaat van de iNHi bestaat uit twee delen: knelpunten waarmee we al aan de slag zijn en knelpunten waarmee we als nieuw project mee aan de slag willen.

Met een deel van deze knelpunten zijn we al aan de slag. Deze staan geprogrammeerd in het iMPI. Voorbeelden van deze knelpunten zijn:
- *N250-1 Den Helder:* Maritiem Cluster en Bereikbaarheid Den Helder.
- *N232-2 Schipholweg Badhoevedorp:* overdrachtsgesprekken met de gemeente Haarlemmermeer en de bijbehorende herinrichting.
- *N203-1 Krommenie:* project A8A9 en de kortetermijnmaatregelen om de huidige leefbaarheid te verbeteren.
- *N200-1 Zeeweg Haarlem-Zandvoort:* reeds een project bij de provincie.
- *N247-5 Oosthuizen:* hier vindt onderhoud plaats, maar de scope moet gezien de hoge score op verkeersveiligheid worden uitgebreid.
- *N236-1 Driemond:* lopend project verkeersveiligheid en kantmarkering.

De Investeringsprioriteit geeft daarnaast een aantal knelpunten aan waarmee we aan de slag willen. Deze staan niet als project in het iMPI. Hierbij is ook gekeken naar een aantal randvoorwaarden, namelijk: ontsnippering, woningbouwontwikkelingen en meekoppelkansen voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. We zien bij sommige trajecten dat ze dezelfde soort problematiek bevatten. Deze zijn daarom geclusterd in onderstaande knelpuntpakketten:

	Bestaande projecten:	Nieuwe projecten:
Fietstrajecten:	N236-1 Driemond N245-3 Dirkshorn-Schagen N247-5 Oosthuizen-A7 N524-1 Bussum-Hilversum	N515-2 Leeghwaterweg tussen Zaanse Schans en Zuiderweg N231- 1 Legmeerdijk tussen Aalsmeer en De Kwakel N522-1 Amstelveen-Amsterdam
Smalle wegen:	N203-2 Uitgeest-Castricum	N246-2 Nauerna- Westzaan N240-3 Medemblik- Wieringerwerf N520-1 en -2 Hoofdweg Haarlemmermeer N247-4 Edam-Oosthuizen
Duinrandwegen:	N200-1 Zeeweg Haarlem-Zandvoort	N511-1 Egmond-Bergen N512-2 Castricum-Egmond N502-1-2-3 Petten-Julianadorp
Gezonde leefomgeving:	N250-1 Den Helder N203-1 Krommenie	N208-1/-2/-3 Haarlem
Doorstroming ov:	N247-2 Onderdoorgang Broek in Waterland N232-3 Schipholweg-Badhoevedorp N232-4 Schiphol Oost-Oude Meer	N231-2 Bosrandweg en Legmeerdijk bij Amstelveen.
Bereikbaarheid verstedelijking:	N241-1 Opmeer-Wognum	N242-1/-4, N245-1, N508-1 en Rijksweg N9
Bereikbaarheid economisch centrum:	N240-6 WFO-terrein	

Stap 3: iNHi 2024-2028 gereed (zie voor meer informatie over de gevolgen van de iNHi hoofdstuk 4)
De wegtrajecten die uit stap 2 volgen worden opgenomen in het iMPI.

Inspelen op de actualiteit
Na vaststelling is de iNHi 2024-2028 het kader waaraan actualiteiten worden getoetst. De iNHi kan door Gedeputeerde en Provinciale Staten worden gebruikt om een politiek besluit te onderbouwen: is het opportuun om wel of niet, groot of klein te investeren op die specifieke actualiteit van een ongeval, klacht of initiatief uit de samenleving?

Stap 4: Doorontwikkeling iNHi
Dit is de start voor de continue actualisatie van de data in de Monitor. En de start voor de doorontwikkeling naar de iNHi voor de volgende collegeperiode van 2027-2031.

INLEIDING

Iedere dag zijn in Noord-Holland mensen en goederen op weg naar hun bestemming. De provincie vindt het belangrijk dat ze die bestemming veilig en op de afgesproken tijd bereiken en dat hierbij zo min mogelijk overlast is voor de omgeving. We zorgen voor schone en veilige wegen en fietspaden en voor voldoende en kwalitatief openbaar vervoer. We ontwikkelen, testen en gebruiken de allernieuwste technologieën om klaar te zijn voor de toekomst. We maken het makkelijker om te kiezen om te wandelen, te fietsen, het openbaar vervoer te gebruiken of om te kiezen voor deelconcepten zoals deelfietsen, deelscooters of deelauto's.

Vanuit die gedachte investeert de provincie in het verbeteren van haar infrastructuur. De ambitie is een veilig, gezond en bereikbaar netwerk met de blik op de toekomst. Daarbij is het noodzakelijk om keuzes te maken. In welke wegen en fietspaden investeren we als eerst? De investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (iNHi) helpt Provinciale Staten bij het maken van deze keuzes voor de huidige bestuursperiode. Daarbij weten we dat mobiliteitsprojecten meestal langer duren dan een bestuursperiode van vier jaar. Een infrastructureel project van start verkenning tot oplevering van de weg duurt meestal vijf tot soms wel vijftien jaar, afhankelijk van de complexiteit. Soms zelfs langer.

Daarnaast hebben we rekening te houden met trends en ontwikkelingen in de mobiliteit, zoals prijsstijgingen van materiaal, materieel en mensen en het effect op de financiële zekerheid en planbaarheid. Andere zaken zijn het tekort aan uitvoeringskracht in de eigen organisatie en in de markt met effect op de snelheid waarmee geprogrammeerde ontwikkelingen tot resultaat komen. Er is een gebrek aan ruimte om te bouwen. Denk hierbij aan de fysieke ruimte, stikstofruimte en gezondheidseffecten. Dit vraagt om het maken van keuzes.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op wat de iNHi precies is.

Wat is de iNHi?

De iNHi geeft antwoord op de vraag: **waar kunnen we als provincie het beste investeren?** De iNHi geeft inzicht in het presteren van de Noord-Hollandse infrastructuur en helpt om een afweging te maken tussen politieke ambities, de prestaties van de provinciale infrastructuur en de beschikbare middelen om te komen tot **investeringsbeslissingen**. De iNHi identificeert knelpunten en ontwikkelingen die worden geprogrammeerd in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI).

De iNHi heeft drie onderdelen: de **Monitor**, het **afwegingskader** en de **Investeringsprioriteit**. In dit rapport beschrijven we deze drie onderdelen en daarmee komen we tot het antwoord: **daarom investeert de provincie daar op de provinciale infrastructuur.** Deze rapportage is de uitwerking van de **Aanpak** en Monitor iNHi[1] die in 2023 is vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

De Monitor is de basis van de iNHi. Het doel van de Monitor is om actueel inzicht te geven in het presteren van de Noord-Hollandse infrastructuur. Oftewel, hoe goed doet de weg of het fietspad het op specifieke onderwerpen zoals verkeersveiligheid? Maar ook hoe groot is het effect van de weg op de gezonde leefomgeving. De Monitor wordt continu geactualiseerd als er nieuwe gegevens zijn. De volgende afbeelding geeft een overzicht van de indicatoren die zijn uitgewerkt in de Monitor.

1 De geactualiseerde Monitor iNHi is opgenomen in Deel 2 van deze rapportage.

Het gaat om zes **indicatoren**. Deze indicatoren zijn direct te relateren aan beleidsdoelen. Het uitgangspunt is dat de provinciale infrastructuur bijdraagt aan integrale opgaven, ook buiten het mobiliteitsveld. Daarom kijken we voor wegverkeer, fietsverkeer en openbaar vervoer naar doorstroming en verkeersveiligheid, maar ook naar de impact op de leefomgeving. Zo geeft de Monitor inzicht op de impact van het gebruik van de infrastructuur op de gezonde leefomgeving (luchtverontreiniging en geluidsbelasting) en op kansen voor ontsnippering van natuur.

We kijken daarnaast naar twee **beïnvloedingsindicatoren**. Dat zijn indicatoren die iets zeggen over (toekomstige) ontwikkelingen die invloed hebben op hoe infrastructuur wordt gebruikt: 1. Verstedelijking: de plannen voor woningbouw zijn bekend, wat onvermijdelijke extra mobiliteitsvragen met zich meebrengen. Verstedelijking heeft invloed op de drukte op de weg, fietspaden en in het openbaar vervoer. Extra verkeer heeft ook effect op verkeersveiligheid, geluidsbelasting en luchtverontreiniging. 2. Stikstof: hierbij wordt gekeken naar de stikstofdepositie in natuurgebieden als gevolg van het gebruik van provinciale wegen.

Aanleiding

De huidige iNHi dateert uit 2014. Naast dat de data over de provinciale infrastructuur geactualiseerd moet blijven, zijn we ook anders gaan denken over mobiliteit. Dit nieuwe denken is vastgelegd in het Perspectief Mobiliteit, dat in 2021 is vastgesteld door Provinciale Staten en is bevestigd in het coalitieakkoord 2023-2027 Verbindend Vooruit. De iNHi is hiervan de uitwerking voor de provinciale infrastructuur. In het Perspectief Mobiliteit is vastgesteld dat de provincie zich richt op de mobiliteitstransitie met de 3V's van het verminderen, verbeteren en veranderen van mobiliteit. Dit is om de tien belangrijkste opgaven voor de mobiliteit het hoofd te bieden[2]. De iNHi geeft inzicht in de opgaven voor bereikbare woningen en bedrijven en goede dagelijkse deur- tot deurreizen. Met een opgave voor lopen, fietsen, de ketenreis en het voorkomen van de negatieve effecten van mobiliteit.

De provincie heeft behoefte aan een strategie die aansluit op de bestuurlijke periode van vier jaar. En zo een uitwerking geeft aan nieuwe bestuurlijke ambities en maatschappelijke ontwikkelingen. De investeringsstrategie is bovendien het kader om gedurende de bestuursperiode te kunnen reageren op ontwikkelingen en de actualiteit.

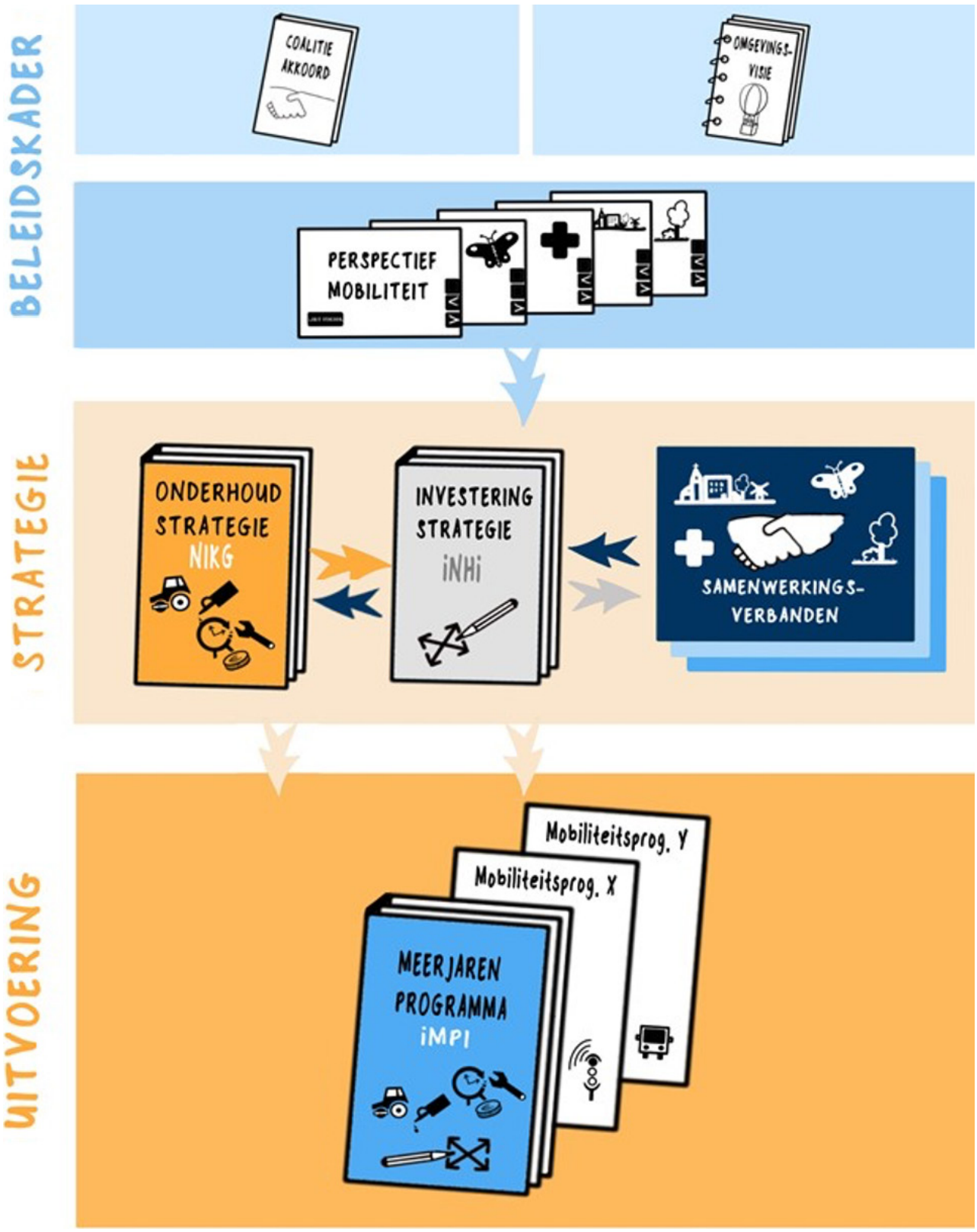
Sinds 2014 is er meer kennis en data opgebouwd over het presteren van onze infrastructuur. Inmiddels beschikken we ook over data van het presteren van de fietsinfrastructuur en hebben we inzicht in kansen voor ontsnippering van de natuur. Daarnaast zijn de data en de verwerking van de data over de doorstroming, verkeersveiligheid en de gezonde leefomgeving flink verbeterd.

Scope: wat is de iNHi wel en wat niet?

Het coalitieakkoord en het Perspectief mobiliteit geven de provinciale prioriteiten en ambities voor de regionale mobiliteit. Dit is nog niet concreet genoeg om te weten waar we onze provinciale infrastructuur moeten aanpakken. Daarom stellen we iedere vier jaar een iNHi op, waarin is uitgewerkt welke infrastructuur moet worden verbeterd of uitgebreid. Ook stellen we elke vier jaar de **Nota infrastructurele Kapitaalgoederen** (**NIKG**) op om uit te werken op welke wijze deze infrastructuur onderhouden of vervangen moet worden. Bij beide strategieën gaat het om dezelfde provinciale infrastructuur en zijn daarom nauw verbonden. Uit beide strategieën komen projecten voort die worden geprogrammeerd in het integraal **Meerjarenprogramma Infrastructuur** (**iMPI**).

De relatie van de iNHi met de beleidskaders van de provincie, de NIKG en samenwerking met de regio en de uiteindelijke uitvoering staat schematisch weergegeven in de volgende figuur.

2 Bijlage 1 Beleidscontext: De tien opgaven voor mobiliteit volgen uit het Perspectief Mobiliteit (Noord-Holland september 2021) en zijn gevisualiseerd in bijlage 1: Beleidscontext.

Figuur 1: Beleidscontext iNHi (illustratie: Sylvia Beliën).

Verschil en overeenkomst Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG): de NIKG beschrijft hoe het bestaande areaal in stand wordt gehouden, terwijl de iNHi gaat over investeringen die iets aan de infrastructuur toevoegen of de functie ervan verbeteren. Deze twee documenten vormen de basis voor de vervangings-, verbeter-, en uitbreidingsprojecten op de provinciale infrastructuur. Beide documenten vormen de afwegingskaders voor de noodzaak van infrastructurele projecten. Wanneer besloten wordt dat er infrastructurele aanpassingen nodig zijn, worden deze in het iMPI opgenomen. De verschillen tussen beide documenten, en hun focus, kunnen worden uitgelegd aan de hand van een metafoor over een huis. Bij instandhouding (NIKG) valt dan te denken aan het schoonhouden van de ramen (dagelijks onderhoud), het schilderen van de kozijnen (onderhoud), het vervangen van dragende onderdelen of de fundering (renovatie) of het bij 'einde levensduur' slopen en opnieuw opbouwen van het huis (vervanging). Onder uitbreidingen en functieveranderingen (iNHi) moet gedacht worden aan een nieuwe uitbouw (uitbreiding) of een slaapkamer ombouwen tot studeerkamer (functieverandering).

Huidig provinciaal netwerk van wegen en fietspaden: de iNHi heeft alleen betrekking op investeringsbeslissingen voor het beter presteren van het provinciaal netwerk van wegen en fietspaden. Met het bepalen van de investeringsprioriteiten wordt niet gekeken naar prognoses voor de toekomstige woningbouw en de trends en ontwikkelingen in de infrasector. Deze data is nog niet goed gevalideerd beschikbaar. Investeringen in bestaande provinciale vaarwegen, (H)OV-banen en voetpaden zijn geen onderdeel van de iNHi 2024-2028. Hier ontbrak betrouwbare informatie gedurende de totstandkoming van de Monitor. Nieuwe verbindingen (en dus nieuwe wegen) vallen buiten de scope van de iNHi.

Opdeling trajecten: (zie figuur volgende pagina).

- Het provinciale wegennetwerk is door middel van een verkeerskundige indeling onderverdeeld in 130 trajecten. Een traject bestaat uit meerdere wegvakken, van kruispunt tot kruispunt. We verzamelen informatie over het presteren van de infrastructuur op het niveau van trajecten. Dit is een passend detailniveau om te prioriteren tussen knelpunten.
- De trajecten opgedeeld in Noord-Holland-Noord en Noord-Holland-Zuid om zo een betere invulling te kunnen geven aan de mobilitietsbehoeftes in de verschillende regio's. Dit wordt in hoofdstuk 1.1. verder uitgelegd. Hierin zijn de bestuurlijke regio's gevolgd. In enkele gevallen zijn uitzonderingen gemaakt. Deze worden uitgelegd in bijlage 2 Wegtrajecten met locatie-aanduidingen.
- Het fietsnetwerk is opgedeeld in 293 fietstrajecten, waarbij is gekeken naar het type fietsvoorziening. De 293 fietstrajecten zijn in dit geval omgerekend naar de 130 **wegtrajecten**.
  NB: de wegtrajectindeling en benamingen zijn niet gelijk aan de trajectindeling in het iMPI en de NIKG..

Figuur 2. Kaart trajectindeling iNHi.

Aanpak

Er wordt doorlopend gewerkt aan het actueel houden en verbeteren van de Monitor. Elke vier jaar wordt er een nieuwe iNHi vastgesteld. De iNHi bestaat uit de meest recente inzichten uit de Monitor en de door de politiek bepaalde Investeringsprioriteit. Om tot een afweging te komen waar de grootste ambities liggen op de 130 weg- en fietstrajecten, worden de volgende stappen doorlopen die zijn weergegeven in onderstaande figuur:

Stap 1:
Politiek kader

Mijlpaal: totstandkoming afwegingskader
Het coalitieakkoord vormt het startschot voor een nieuwe iNHi-cyclus. Het coalitie-akkoord met nieuwe ambities biedt, naast ontwikkelingen in beleidskaders, het inhoudelijke, politiek kader voor de investeringsstrategie. Dat geeft invulling aan de uitgangspunten en het afwegingskader van de iNHi. Dit geeft antwoord op de vraag: waarom willen we waar investeren op de provinciale infrastructuur?

Stap 2:
Draaien aan de knoppen

Mijlpaal: totstandkoming Investeringsprioriteit
Met het afwegingskader draaien we aan de knoppen: hoe zwaar wegen de indicatoren mee. Hieruit volgt een geprioriteerde lijst van alle weg- en fietstrajecten waar een oplossing gevonden moet worden voor één of meerdere knelpunten. Dit is de Investeringsprioriteit.

Stap 3:
iNHi gereed

Mijlpaal: vaststelling iNHi 2024-2028 met programmering iMPI en de iNHi als kader
De wegtrajecten met knelpunten uit stap 2 worden geprogrammeerd in het iMPI. Na vaststelling is de iNHi het kader waaraan actualiteiten worden getoetst: is het opportuun om hier wel of niet, groot of klein te investeren. De iNHi wordt gebruikt om dit politieke besluit te onderbouwen.

Stap 4:
Doorontwikkeling iNHi

Continue actualiseren en doorontwikkelen van de iNHi en de Monitor.
De data in de Monitor wordt continue geactualiseerd en verbeterd. Ook wordt er in deze stap gewerkt aan eventuele doorontwikkelingen voor de volgende collegeperiode.

DEEL 1 – INVESTERINGSSTRATEGIE

We stellen een investeringsstrategie op voor de provinciale infrastructuur. waarmee we zorgen voor een veilig, gezond en bereikbaar netwerk voor de toekomst. In Deel 1 wordt uiteengezet op welke infrastructuur we deze bestuursperiode gaan investeren en welk kader we hanteren wanneer zich incidenten voordoen of verzoeken worden gedaan.

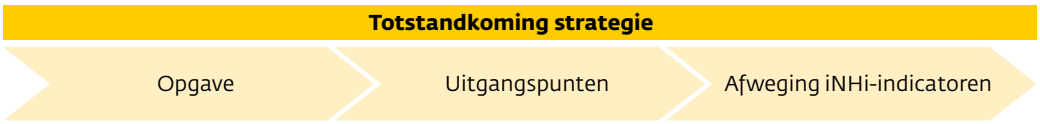

1 INVESTERINGSSTRATEGIE

1.1. Totstandkoming strategie

Met het coalitieakkoord is er extra investeringsruimte beschikbaar gesteld voor verbetering en uitbreiding van de provinciale infrastructuur. In de iNHi maken we keuzes waar we deze investeringen het meest effectief kunnen inzetten. Naast scherpe keuzes gaat het ook om slimme keuzes, waarin opgaven zo veel mogelijk gecombineerd worden voor een zo groot mogelijk maatschappelijk effect. Scherpe en slimme keuzes maken willen we allemaal. Maar wat houdt dat in voor de provinciale infrastructuur de komende jaren? Dat vraagt om een strategie. Met de **investeringsstrategie**, die in dit hoofdstuk wordt toegelicht, geven we antwoord op deze vraag.

We stellen een investeringsstrategie op voor de provinciale infrastructuur. Daarin wordt beantwoord op welke infrastructuur we deze bestuursperiode gaan investeren en welk kader we hanteren wanneer zich incidenten voordoen of (ad-hoc) verzoeken worden gedaan. De strategie vormt zich vanuit de opgaven die we zien. Op basis hiervan wordt een afweging gemaakt.

De provincie staat voor een grote **opgave** om de mobiliteit op onze wegen en fietspaden te verbeteren hieronder staan vijf opgaven beschreven die veel invloed hebben op de iNHi:

A. **Verkeersveiligheid:** elk slachtoffer is er één te veel. De afgelopen tien jaar zien we dat het aantal ongevallen op de Noord-Hollandse wegen toeneemt. Daarnaast is fietsen een steeds belangrijkere vorm van mobiliteit. Ondanks alle inspanningen voor verkeersveiligheid op onze provinciale infrastructuur blijft de verkeersveiligheid voor fietsers achter bij die van andere verkeersdeelnemers.
B. **Schaarste:** de woningbouwopgave leidt tot onvermijdelijke groei van de mobiliteit. De belasting van de infrastructuur neemt daarmee toe. Alles is nodig om de groei te kunnen opvangen, zoals ook staat beschreven in het Perspectief Mobiliteit: de mobiliteitstransitie naar fiets, bus, trein en deelmobiliteit, maar ook nog steeds de auto. Dit vraagt om brede oplossingen. Schaarste is er in de fysieke ruimte, maar ook in de milieuruimte (stikstof, ontsnippering van natuurgebieden, kwaliteit van lucht en geluid), arbeidsmarkt en financiële middelen door in te zetten op de mobiliteitstransitie kan het infrastructuurnetwerk efficiënter worden ingericht (denk o.a. aan Smart Mobility). Is het belangrijk om het gebruik te spreiden, (zoals werkgevers- en onderwijsaanpak) en het dempen van automobiliteit vanuit nieuwe woningbouwontwikkelingen.
C. **Verschillen tussen de regio's:** de opgaven in de regio's Noord-Holland-Noord (NHN) zijn anders dan in Noord-Holland-Zuid (NHZ). Hierbij zien we verschil in de noodzaak van de stedelijke en regionale autobereikbaarheid, mede in het kader van mobiliteitsrechtvaardigheid[3]. In de meer stedelijke regio's in NHZ is een goed ov-alternatief beschikbaar. In de meer landelijke regio's in NHN is dit alternatief minder goed beschikbaar. We zetten wel stevig in op fijnmazig openbaar vervoer en publieke mobiliteit in NHN. Uitzonderingen op het ov-alternatief in NHN zijn de gemeentes Hoorn en Alkmaar. Deze gemeentes zijn scharnierpunten voor de autobereikbaarheid tussen Noord en Zuid. Daarom vallen deze gemeentes onder de NHN-regio met meer aandacht voor de autobereikbaarheid.
D. **Vervangingsopgave:** er is sprake van een grote vervangingsopgave op ons bestaande infrastructuurnetwerk. Hier zijn schaarse financiële middelen en personeel voor nodig werk met werk maken met de verbeter- en uitbreidingsprojecten biedt kansen.

3 Mobiliteitsrechtvaardigheid houdt voor de provincie Noord-Holland in dat alle bewoners volwaardig mee kunnen doen aan de maatschappij dankzij het vervoerssysteem.

E. **Gezonde leefomgeving**[4]**:** Met de vaststelling van de Startnotitie Gezonde leefomgeving is het belang van een gezonde leefomgeving door de provincie benadrukt. Dat betekent dat een gezonde leefomgeving een hoge prioriteit krijgt in de aanpak van knelpunten.

1.2. Uitgangspunten iNHi

We zien dat we te maken hebben met grote opgaven, ambities, trends en ontwikkelingen die iets betekenen voor de infrastructuur van de provincie (zie voor een nadere uitwerking bijlage 1. Beleidscontext). Tegelijkertijd zien we vanuit de Monitor knelpunten op de infrastructuur. De vraag is hoe we de politieke ambities kunnen koppelen aan deze knelpunten. Dat leidt tot het tweede deel van de strategie, namelijk uitgangspunten en het **afwegingskader**. De uitgangspunten zijn opgesteld in lijn met het coalitieakkoord en het Perspectief Mobiliteit. In een vroeg stadium zijn Gedeputeerde Staten en de Statencommissie Ruimte uitgenodigd hierover mee te denken. Het resultaat zijn deze drie uitgangspunten:

1. **Verbeteren verkeersveiligheid:** De provincie wil vol inzetten op een verdere daling van het aantal verkeersslachtoffers. Daarom gaan we de verkeersveiligheid op de weg en voor de fiets verbeteren. Hiermee willen we de basis op orde houden.
2. **Verminderen nadelige effecten voor de gezondheid leefomgeving:** De provincie vindt het belang van de gezonde leefomgeving groot. De nadelige effecten van het verkeer op de omgeving moeten omlaag.
3. **Bereikbaarheid Noord en Zuid:** Bereikbaarheid van woningen, werk en voorzieningen is essentieel. De provincie ziet dat er verschillen zijn in de bereikbaarheid tussen de regio's Noord-Holland-Noord (NHN) en Noord-Holland-Zuid (NHZ). In NHZ zijn er goede alternatieven voor de autobereikbaarheid met o.a. het openbaar vervoer. Als de doorstroming voor het openbaar vervoer op provinciale wegen onder druk staat, moet hier extra aandacht voor zijn. In NHN is het ov-alternatief op dit moment nog onvoldoende beschikbaar voor de bereikbaarheid[5]. In NHN vraagt de autobereikbaarheid om extra aandacht. De scheidingslijn tussen NHN en NHZ behoeft nog wel enige nuance. Alkmaar is bijvoorbeeld een grensgebied, aangezien dit een stedelijk gebied is in NHN. Echter, Alkmaar functioneert als scharnierfunctie voor de regio waarin de auto nog dominant is. De oplossing voor doorstroming kan zijn in ov of aanpassingen aan de infrastructuur.
4. **Verminderen ontsnippering van natuur door wegen:** De provincie ziet dat provinciale wegen natuur versnipperen en daardoor een negatief effect hebben op populaties van diersoorten. Daarnaast is er een direct belang bij het voorkomen van wildaanrijdingen in het kader van de verkeersveiligheid voor mens en dier.

1.3. Afwegingskader iNHi

De bovenstaande uitgangspunten zijn vertaald naar onderstaande afweging van de iNHi-indicatoren:

AFWEGINGSKADER					
	Noord-Holland-Noord			Noord-Holland-Zuid	
	Verkeersveiligheid weg	25%		Verkeersveiligheid weg	25%
	Verkeersveiligheid fiets	25%		Verkeersveiligheid fiets	25%
	Gezonde leefomgeving	25%		Gezonde leefomgeving	25%
	Doorstroming weg	25%		Doorstroming ov	25%
	Ontsnippering randvoorwaardelijk			Ontsnippering randvoorwaardelijk	

In de tabel wordt het stevigst aan de knoppen gedraaid van de indicatoren verkeersveiligheid weg en fiets en gezonde leefomgeving. Samen vormen zij 75% van de afweging. Daarnaast is doorstroming van belang, maar dat verschilt voor Noord-Holland-Noord en Noord-Holland-Zuid. In NHN zijn de alternatieven voor de auto nog minder. Met de inzet van onder andere het Perspectief Mobiliteit en Visie Publieke Mobiliteit wordt hieraan gewerkt. Maar voor de huidige knelpunten is er soms nog geen oplossing. In NHZ willen we het alternatief voor de auto extra stimuleren.

4 Startnotitie Gezonde Leefomgeving: vaststelling Gedeputeerde Staten in mei 2024.

5 Het Ontwikkelperspectief Openbaar Vervoer Noord-Holland-Noord (2024) en de Visie Publieke Mobiliteit Noord-Holland (2024), mede t.b.v. de aanstaande ov-concessie Noord-West-Noord-Holland van 2028, geeft invulling aan het verbeteren van het openbaar vervoeraanbod in Noord-Holland-Noord. De stellingname is: niet meer, maar beter ov. Dit is geen onderdeel van de iNHi.

Door het 'draaien aan de knoppen' van de indicatoren worden alle 130 wegtrajecten geprioriteerd in de **ambitielijst**. Het wegtraject met de grootste gecombineerde knelpunten scoort hoogst. Hier is de ambitie het grootst om aan de slag te gaan. Het wegtraject met het kleinste enkele knelpunt scoort het laagst en is navenant de ambitie het kleinst. De ambitielijst zal in het volgende hoofdstuk verder worden toegelicht.
Naar aanleiding van bovenstaande afweging zijn er nog vier belangrijke punten waarmee rekening wordt gehouden bij het bestuderen van de iNHi-knelpunten die hoog scoren:

- **Ontsnippering:** ontsnippering wordt altijd meegenomen in de infraprojecten en is daarmee als indicator niet sturend in de programmering. Ontsnippering wordt bij alle iNHi-knelpunten namelijk standaard in de projectscope meegenomen[6]. Als de ontsnippering ontstaat of verergerd bij werkzaamheden aan de infrastructuur volgend uit de iNHi, dan wordt dit bekostigd uit het budget voor de infrastructuur. De veroorzaker betaalt. In het geval van beheer en onderhoud en vervangingsinvesteringen worden ontsnippermaatregelen meegewogen op technische inpasbaarheid en financiële haalbaarheid uit het budget voor Natuur en Landelijk gebied.
- **Woningbouw:** woningbouwontwikkelingen hebben ook invloed op het infrastructuurnetwerk. Meer woningen betekent meer bewegingen op het netwerk. Dit kan ervoor zorgen dat sommige netwerken in de toekomst (verder) overbelast raken. Bij het analyseren van de knelpunten wordt daarom gekeken naar de **plancapaciteit** tot en met 2030.
- **Meekoppelkansen groot onderhoud en vervanging:** er wordt gekeken of de iNHi-knelpunten gekoppeld kunnen worden aan groot onderhoud en/of vervangingsinvesteringen.
- **Stikstoftrajecten:** de indicator stikstof brengt in kaart op welke trajecten mobiliteitsmaatregelen kunnen leiden tot een reductie van stikstofdepositie in nabijgelegen Natura 2000-gebieden. We houden hiermee rekening bij de analyse van de wegtrajecten rekening hiermee.

6 Conform besluit door Gedeputeerde Staten dd. 7 december 2021.

2 INVESTERINGSPRIORITEIT

In dit hoofdstuk worden alle processtappen doorlopen van de uitkomsten van het afwegingskader. Nadat er is gedraaid aan de knoppen (zie 1.2 en 1.3) beschikken we over een geprioriteerde lijst met scores per wegtraject. Dit is de ambitielijst. Vervolgens hebben we de resultaten geduid en context gegeven. Deze verrijking is de Investeringsprioriteit, want we gaan niet zomaar met de top-10 aan de slag. Er is meer inzicht nodig.

2.1. Ambitielijst

De ambitielijst geeft inzicht in welke wegtrajecten de grootste knelpunten kennen en dus prioriteit krijgen bij het doen van investeringen. Hiermee is per wegtraject inzichtelijk hoe deze relatief scoort ten opzichte van andere wegtrajecten.

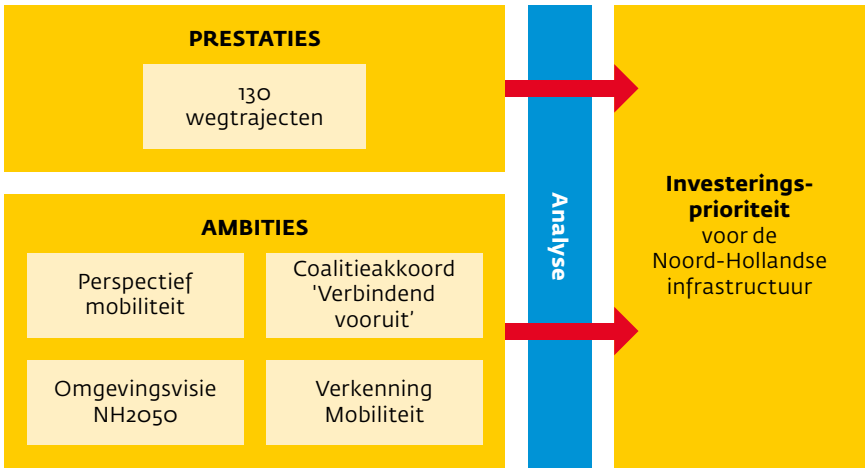
De praktijk laat zich helaas niet in zijn geheel vangen in een model. De uitkomsten zijn niet allesbepalend. Ze geven wel een goed inzicht waar op de provinciale infrastructuur de urgentie het grootst is. De ambitielijst is het startpunt om te komen tot de belangrijkste knelpunten die de provincie wil aanpakken.

De volledige ambitielijst inclusief alle scores per wegtraject is terug te vinden in bijlage 3. De wegtrajectcodes hebben allemaal ook een locatie-aanduiding. Deze is beschikbaar in bijlage 2.

2.2. Investeringsprioriteit

De ambitielijst leidt niet direct tot de Investeringsprioriteit, maar is wel een belangrijk ingrediënt. Om de Investeringsprioriteit te bepalen zijn de prestaties van de provinciale infrastructuur geanalyseerd met behulp van de Monitor en de beleidsambities in gedachten. Kennis van regioadviseurs en experts is benut om de knelpunten en de data per wegtraject te interpreteren de geprioriteerde lijst is hierin leidend geweest. Expert judgement is toegepast om het knelpunt te kunnen duiden en om meer context te geven. Dit leidt tot investeringsbeslissingen en opname in het iMPI.

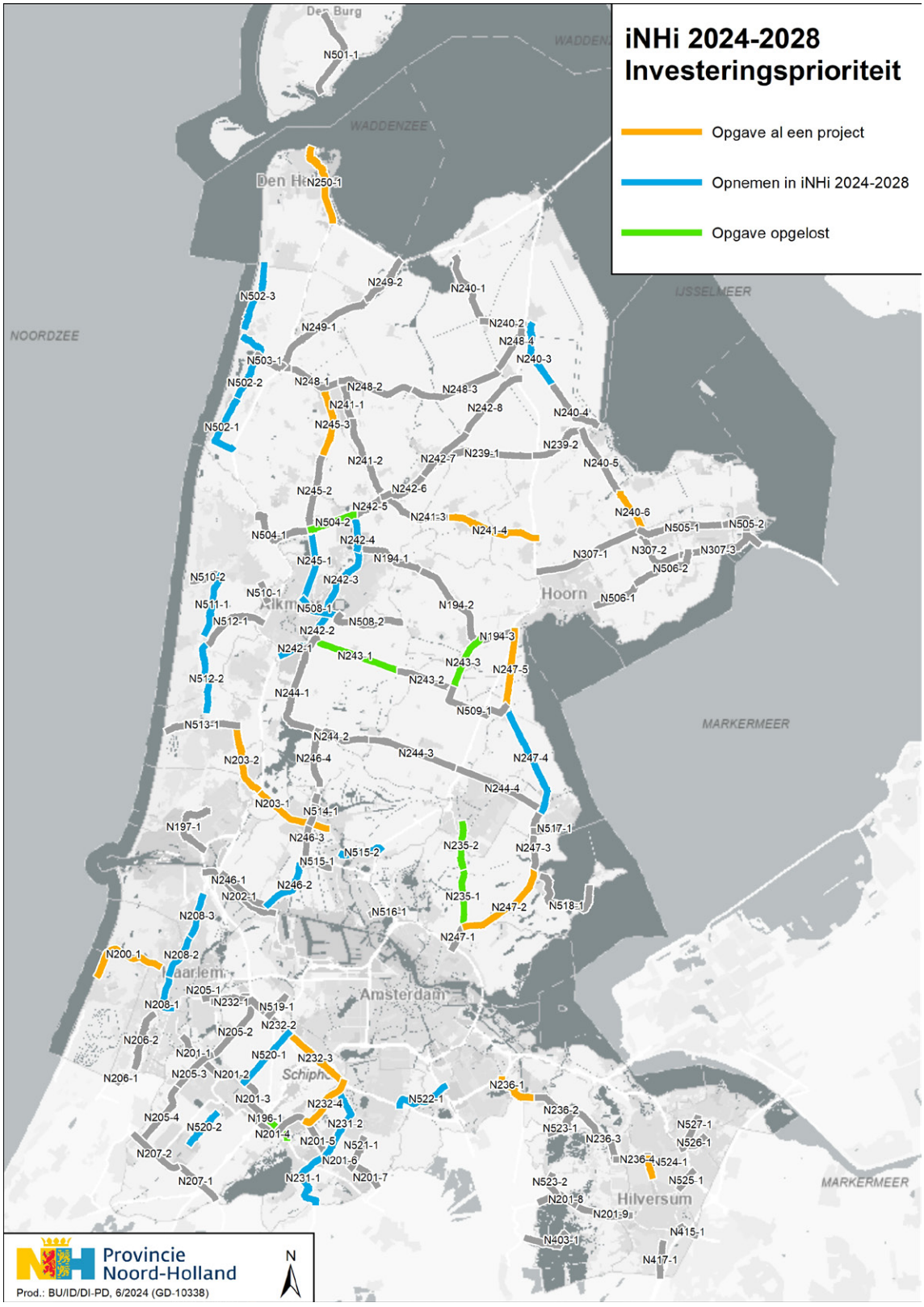
Dit is schematisch weergegeven in de volgende figuur.

Figuur 3: Bepalen van de Investeringsprioriteit vanuit prestaties en ambities.

Een uitsnede van de ambitielijst met beknopte motivatie voor de Investeringsprioriteit is weergegeven in de volgende kaart en tabel. De volledige tabel met alle 130 wegtrajecten en meer uitgebreide motivatie is terug te vinden in bijlage 4. De volgende uitsnede bevat alle trajecten die opgenomen worden in de iNHi 2024-2028 om te programmeren in het iMPI, inclusief motivatie. Daarnaast laat het de grote opgaven zien die al worden uitgewerkt tot project.

We kijken breder dan alleen naar de top 10. Er is bij de analyse gekeken naar de top-25 van de ambitielijst en de top-10 van de individuele indicatoren verkeersveiligheid weg en fiets en gezonde leefomgeving, omdat we deze het meest belangrijk vinden op ons netwerk. Uit de analyse van de ambitielijst blijkt dat de hoogst geprioriteerde wegtrajecten in veel gevallen projecten zijn waar we al bezig zijn de knelpunten op te lossen (oranje in de tabel). Daarnaast signaleren we opgaven voor een veilig, gezond en bereikbaar netwerk waar we nog niet aan de slag zijn. Dit zijn nieuwe knelpunten die opgenomen worden in de iNHi 2024-2028 (blauw in de tabel). Op overige wegtrajecten is de score dusdanig laag dat is deze niet op te nemen (wit in de tabel). Of dit zijn wegtrajecten waar we kortgeleden een project hebben opgeleverd waarmee het knelpunt (deels) is opgelost. Deze data was nog niet verwerkt (groen in de tabel).

Figuur 4. Kaart Investeringsprioriteit.

Classificatie	Wegtraject	Regio		Motivatie	Ontsnipper-opgave
1	N250-1	NHN	Opgave is al een project	De slechts scorende weg van Noord-Holland heeft de grootste opgave op gezonde leef-omgeving. Deze problematiek is geprogrammeerd in iMPI-project alg-41 en worden meegenomen in het Maritiem Cluster.	
2	N247-2	NHZ	Opgave is al een project	Dit wordt opgepakt als het project Onderdoorgang Broek in Waterland (iMPI-project N247-22), onderdeel van 'Bereikbaarheid Waterland'.	
3	N232-3	NHZ	Opgave is al een project	Gemeente Haarlemmermeer wil de Schipholweg bij Badhoevedorp overnemen tbv de ruimtelijke ontwikkelingen. Er loopt een gezamenlijke studie, iMPI-project o.a. N232-15.	
4	N242-3	NHN	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op doorstroming door o.a. een smal spoorviaduct. Reeds onderdeel van iMPI-project N242-29. De verkenning zit in de Regionale investeringsagenda Alkmaar. De scope vraagt verbreding met meer inzicht op een breder netwerkniveau. Dit wegtraject is onderdeel van de Ring Alkmaar met directe relatie tot de grote woningbouwopgave in NHN. Integrale inzet op 3V's is essentieel. Bezien in combinatie met de N242-1 (57), -2 (117), -4 (59), N245-1 (101), N508-1 (57) en de Rijksweg N9 (-).	Geen
5	N522-1	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op de inrichting van de fietspaden. Datacorrectie voor score doorstroming OV na oplevering van het project Brug Ouderkerk a/d Amstel.	Klein
6	N231-2	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	We gaan op zoek naar doorstromingsmaatregelen voor het OV met de grote woning-bouwopgave in de omgeving. Dit wegtraject is onderdeel van de studie Bosrandweg - Fokkerweg (iMPI-project N232-14/-16).	Minimaal
7	N247-4	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid door relatie smalle wegprofielen en bruggen. Pragmatische maatregelen op kruispunten, incl. de bushaltes.	Middel-groot
8	N196-1	NHZ	Opgave opgelost	Opgave opgelost met afgerond project HOVASZ, data nog niet verwerkt. Datacorrectie nodig op eigendom fietspad (Haarlemmermeer).	
9	N203-1	NHZ	Opgave is al een project	De huidige problematiek wordt opgepakt in het project A8A9 en in de kortetermijn-maatregelen Krommenie om de huidige leefbaarheid te verbeteren. [iMPI-project N203-01 en -16]	
10	N243-3	NHN	Opgave opgelost	Opgave opgelost met afgerond iMPI-project N243-06, data nog niet verwerkt.	
11	N208-2	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op gezonde leefomgeving en de verkeersveiligheid doordat deze provinciale weg een binnenstedelijke weg is door Haarlem met veel kruisend fietsverkeer. Dit geldt voor de gehele route van de N208 van Haarlem Zuid tot Velserbroek.	Geen
12	N243-1	NHN	Opgave opgelost	Opgave opgelost met afgerond iMPI-project N243-06, data nog niet verwerkt.	
12	N512-2	NHN	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort relatief hoog op verkeersveiligheid door een onduidelijk wegbeeld met een hoge gemiddeld gereden snelheid en veel recreatief verkeer. Deze lokale verkeersveiligheids-knelpunten pragmatisch aanpakken en een aanpak uitwerken voor de hele route van de N511-N512. Tevens een stikstoftraject.	Groot
14	N203-2	NHZ	Opgave is al een project	Dit is reeds de trajectstudie N203c gedeelte A9 N513. (iMPI-project N203-17)	
15	N501-1	NHN	Opgave niet opnemen	Opgave niet opnemen obv expert opinion. Knelpunt ontstaat door wachtrijen richting de pont. Hiervoor worden pragmatische verkeersmaatregelen ingezet.	
16	N504-2	NHN	Opgave opgelost	Opgave opgelost met iMPI-project N504-09, data nog niet verwerkt.	
17	N520-2	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid en meer ruimte voor de fiets, maar een beperkte rol in het provinciale autonetwerk.	Geen
17	N527-1	NHZ	Opgave niet opnemen	Opgave niet opnemen obv expert judgement. Is eerder al een verkenning geweest met andere wegbeheerders. Doorstroming OV verbetert alleen met grootschalige ingreep bij snelwegaansluiting. Nu geen maatregelen voorzien.	
19	N206-2	NHZ	Opgave niet opnemen	Opgave niet opnemen obv expert judgement. Er zijn in iMPI-project N206-05 eerder vier varianten onderzocht om de verkeersveiligheid te verbeteren. De varianten zijn zeer ingrijpend en niet haalbaar. In de studie Bereikbaarheid kust wordt de fietsverbinding verder verkend.	
19	N236-1	NHZ	Opgave is al een project	Dit traject zit in het iMPI-project Kantmarkering fietspaden iMPI-code alg-45.	
19	N240-3	NHN	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid vanwege de hoge gemiddeld gereden snelheid op een smalle weg. Pragmatisch aanpakken met een aanpak voor smalle wegen.	Geen
20	N206-2		Opgave niet opnemen o.b.v. expert judgement	Scoort hoog op verkeersveiligheid. Er zijn in iMPI-project N206-05 eerder vier varianten onderzocht om de verkeersveiligheid te verbeteren. De varianten zijn zeer ingrijpend en niet haalbaar. Daarnaast loopt de studie Bereikbaarheid kust waarin de fietsverbinding verder wordt verkend.	
22	N520-1	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid met hoge intensiteiten en meer ruimte voor de fiets, maar een beperkte rol in het provinciale autonetwerk.	Geen
23	N515-2	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Huidige kwaliteit past niet bij doorfietsroute. Dit wordt gekoppeld aan de iMPI-projecten naar het fietspad en de bushalte Zaanse Schans, iMPI-project N515-07/-09.	Minimaal
24	N231-1	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Deze lokale knelpunten pragmatisch aanpakken.	Geen
26	N511-1	NHN	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort relatief hoog op verkeersveiligheid door vergelijkbare situatie als de N512-2 (13). Koppelen aan de voorgestelde aanpak voor de hele route N511-N512.	Klein
27	N208-1	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de gehele route N208 van Haarlem Zuid tot Velserbroek. Zie N208-2 (12).	Geen

Classificatie	Wegtraject	Regio		Motivatie	Ontsnipper-opgave
28	N241-4	NHN	Opgave is al een project	Opgave niet opnemen, provincie sluit wel aan bij een externe studie van gemeente Medemblik. De provincie zal dit wegtraject niet zelf opstarten vanwege de lage scores. De woningbouwontwikkelingen langs de A.C. de Graafweg N241-3 en -4 leiden wel tot een cumulatieve verzwaring van de intensiteiten.	
29	N201-1	NHZ	Opgave niet opnemen	Geen top-score.	
29	N235-1	NHZ	Opgave opgelost	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt. De N235 is afgerond als project in het programma Bereikbaarheid Waterland.	
32	N521-1	NHZ	Opgave niet opnemen	Scoort hoog op doorstroming OV. Echter met de aanstaande gebiedsgerichte verkenning Bereikbaarsheidsagenda Zuidlob met de VRA en de gemeentes Amstelveen, Aalsmeer, Uithoorn en Ouder-Amstel is dit nu geen project.	
35	N502-3	NHN	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid wegen. Smalle weg met veel recreatief verkeer en wens tot verbeteren fietsgebruik. Oppakken als één N502-route in het reeds geprogrammeerde iMPI-project N502-05.	Minimaal
37	N525-1	NHZ	Opgave niet opnemen	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Dit traject zit in het iMPI-project Kantmarkering fietspaden iMPI-project alg-45.	
38	N244-2	NHN	Opgave niet opnemen	Opgave niet opnemen obv expert judgement. Er zijn geen pragmatische verbeteropties voor de verkeersveiligheid fiets aanwezig.	
39	N524-1	NHZ	Opgave is al een project	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Dit is reeds het iMPI-project N524-01.	
44	N249-1	NHN	Opgave niet opnemen	Opgave niet opnemen en datacorrectie nodig: geen provinciaal areaal.	
46	N246-2	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid. Lokale verkeersveiligheidsknelpunten pragmatisch aanpakken. Smalle weg met relatief veel erfaansluitingen en hoge gemiddeld gereden snelheid. Dit is tevens een stikstof-traject.	Minimaal
46	N247-5	NHN	Opgave is al een project	Scoort hoog op verkeersveiligheid bij twee bruggen met omliggende oversteken. Te combineren met de aanstaande vervangingsinvesteringen van twee bruggen volgend uit de trajectbenadering iMPI-project N247-17.	
49	N519-1	NHZ	Opgave niet opnemen	Opgave niet opnemen obv expert judgement: geen doorfietsroute-ambitie.	
51	N200-1	NHZ	Opgave is al een project	Scoort het hoogst op verkeersveiligheid. Dit is onderdeel van de trajectstudie Zeeweg (iMPi-project N200-05) en Bereikbaarheid kust.	
51	N235-2	NHZ	Opgave opgelost	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt. De N235 is afgerond als project in het programma Bereikbaarheid Waterland.	
76	N502-1	NHN	Opnemen in iNHi 2024-2028	Onderdeel van één N502-route obv wegtraject N502-3 (36). Reeds onderdeel van project N502-05.	Groot
77	N240-6	NHN	Opgave is al een project	Ondanks dat dit wegtraject bij het WFO-terrein niet hoog scoort, start hier wel een project obv expert judgement. Kortetermijnmaatregelen (iMPI-project N240-17) worden ingezet om de huidige problematiek te verminderen en tijd te maken voor langetermijnmaatregelen voor het WFO-terrein.	
78	N245-3	NHN	Opgave is al een project	Geen top-score. Er is vanuit de regionale benadering behoefte aan een fietspad langs de N245. Dit is het iMPI-project N245-14.	
80	N232-4	NHZ	Opgave is al een project	Scoort hoog op doorstroming OV. Er lopen meerdere initiatieven uit de studie Bosrandweg-Fokkerweg. iMPI-project: N232-14/-17/-18/-19.	
89	N208-3	NHZ	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de gehele route N208 van Haarlem Zuid tot Velserbroek. Zie N208-2 (12).	Geen
93	N502-2	NHN	Opnemen in iNHi 2024-2028	Onderdeel van één N502-route obv wegtraject N502-3 (36). Reeds onderdeel van iMPI-project N502-05.	Groot

Tabel: Uitsnede Investeringsprioriteit.

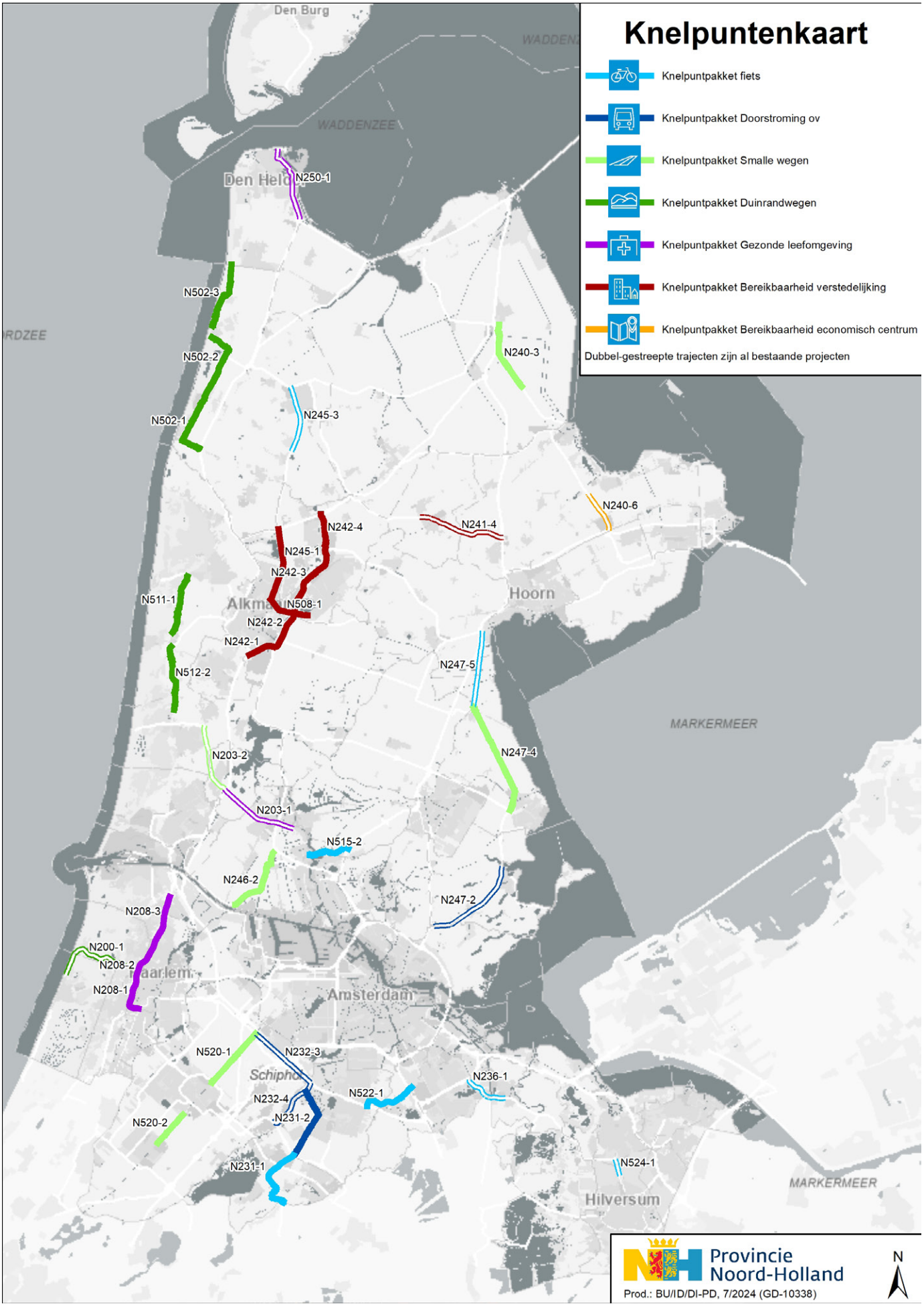
3 HET RESULTAAT

Uit de ambitielijst wordt duidelijk welke trajecten hoog scoren op de indicatoren en in de Investeringsprioriteit wordt duidelijk met welke de provincie aan de slag wil. Uit de analyse blijkt dat de provincie met een goed deel van die trajecten al aan de slag is of binnenkort gaat. Dan blijven de trajecten over waar de provincie nieuwe ambitie heeft om de knelpunten op te lossen. Dit heeft geleid tot de Investeringsprioriteit van iNHi-knelpunten waarmee we als nieuw project aan de slag willen.

In totaal gaat het om 26 trajecten waar de ambitie groot is om de knelpunten op te lossen. Hier wil de provincie aan de slag. Op 13 trajecten zijn we al aan de slag. Dit zijn onder andere de grootste knelpunten. Deze worden verduidelijkt in paragraaf 3.1. Bij de sommige nieuwe trajecten zien we dat deze dezelfde soort knelpunten en opgaven bevatten. Deze zijn voor het overzicht geclusterd in knelpuntpakketten. In paragraaf 3.2 'Knelpunten met nieuwe projecten' wordt uitgelegd wat de knelpuntpakketten inhouden. De nieuwe wegtrajecten worden opgenomen in het iMPI. Hierin volgen ze het reguliere projectproces van initiatief-studie-planfase-realisatie. In de volgende tabel en knelpuntenkaart worden de wegtrajecten en knelpuntpakketten inzichtelijk gemaakt.

	Bestaande projecten:	**Nieuwe projecten:**
Fietstrajecten:	N236-1 Driemond N245-3 Dirkshorn-Schagen N247-5 Oosthuizen-A7 N524-1 Bussum-Hilversum	N515-2 Leeghwaterweg tussen Zaanse Schans en Zuiderweg N231- 1 Legmeerdijk tussen Aalsmeer en De Kwakel N522-1 Amstelveen-Amsterdam
Smalle wegen:	N203-2 Uitgeest-Castricum	N246-2 Nauerna- Westzaan N240-3 Medemblik- Wieringerwerf N520-1 en -2 Hoofdweg Haarlemmermeer N247-4 Edam-Oosthuizen
Duinrandwegen:	N200-1 Zeeweg Haarlem-Zandvoort	N511-1 Egmond-Bergen N512-2 Castricum-Egmond N502-1-2-3 Petten-Julianadorp
Gezonde leefomgeving:	N250-1 Den Helder N203-1 Krommenie	N208-1/-2/-3 Haarlem
Doorstroming ov:	N247-2 Onderdoorgang Broek in Waterland N232-3 Schipholweg-Badhoevedorp N232-4 Schiphol Oost-Oude Meer	N231-2 Bosrandweg en Legmeerdijk bij Amstelveen
Bereikbaarheid verstedelijking:	N241-1 Opmeer-Wognum	N242-1/-4, N245-1, N508-1 en Rijksweg N9
Bereikbaarheid economisch centrum:	N240-6 WFO-terrein	

Figuur 5: Overzicht van locaties in Noord-Holland die onderdeel zijn van de Investeringsprioriteit.

3.1. Knelpunten waarmee we al aan de slag zijn

Knelpunten die al een project zijn

De grootste knelpunten hebben veelal grote complexe knelpunten op basis van meerdere indicatoren. Dit zijn de belangrijke locaties voor de provincie om op te blijven investeren.

In de top-10 staan vijf van deze grootste knelpunten die reeds een project zijn:

- **N250-1 Den Helder:** Een zeer grote opgave op de gezonde leefomgeving door het gebruik van de provinciale infrastructuur is onderdeel van het Maritiem Cluster en Bereikbaarheid Den Helder;
- **N247-2 Onderdoorgang Broek in Waterland:** Een zeer grote opgave op de doorstroming van het ov en opgave op de gezonde leefomgeving is onderdeel van de lopende studie;
- **N232-2 Schipholweg Badhoevedorp:** De grootste opgave voor de doorstroming van het ov en de bijbehorende problematiek is opgenomen in de gesprekken over de overdracht van de weg naar de gemeente Haarlemmermeer en de bijbehorende herinrichting van de weg;
- **N203-1 Krommenie:** Een van de grootste opgaven op de gezonde leefomgeving door het gebruik van de provinciale infrastructuur is onderdeel van het project A8A9 en de kortetermijnmaatregelen om de huidige leefbaarheid te verbeteren;
- **N242-3 Alkmaar:** De N242 met een zeer grote opgave op de doorstroming is onderdeel van de Ring Alkmaar die een scharnierfunctie heeft voor Noord-Holland-Noord. Daarbij is de totale woningbouwopgave in de regio zeer groot. Die zal effect hebben op de mobiliteit en de scharnierfunctie van de Ring Alkmaar. Deze opgave is reeds onderdeel van verschillende studies. We zoeken ook de samenwerking met het Rijk voor de N9 als volwaardig onderdeel van de Ring.

Enkele andere wegtrajecten waar de provincie op dit al mee bezig is, lichten we eruit, omdat deze erg hoog scoren op één van de individuele indicatoren:

- **N200-1 Zeeweg Haarlem – Zandvoort:** De weg met een zeer grote opgave voor de verkeersveiligheid is reeds een project;
- **N240-6 WFO-terrein:** De weg heeft een lokaal knelpunt op de doorstroming van het wegverkeer bij het bedrijventerrein WFO. Dit wordt in participatie met de regio en bedrijven opgepakt met korte- en langetermijn-maatregelen;
- **N247-5 Oosthuizen:** Hier vindt vervangingsonderhoud plaats. De iNHi signaleert zeer grote verkeersveiligheids-opgaven. Verkeersveiligheid zit niet in de scope van het lopende project. De scope wordt daarom uitgebreid. De scope-uitbreiding is reeds in voorbereiding;
- **N236-1 Driemond:** Het fietspad heeft een zeer grote opgave op de verkeersveiligheid. Hier wordt al op pragmatische wijze de verkeersveiligheid verbeterd in het lopende kantmarkeringsproject.

3.2. Knelpunten met nieuwe projecten

De nieuwe opgaven zijn veelal lokale enkelvoudige knelpunten op wegtrajecten. Deze zijn te relateren aan één enkele (zeer) hoog scorende indicator. Doordat andere indicatoren ook relatief hoog scoren, eindigen deze wegtrajecten hoog in de ambitielijst. Het betreft lokale fietsknelpunten, verkeersveiligheidsopgaven en een opgave voor het openbaar vervoer. De verkeersveiligheidsopgaven gaan over zogenaamde ‘grijze wegen’ waar vaak veel te hard wordt gereden met relatief veel erfaansluitingen en fietspaden, een kanaal of bomen dicht op de weg. Ook zien we in het kader van verkeersveiligheid wegen naar voren komen die in een duingebied liggen. Opgaven voor gezonde leefomgeving en de bereikbaarheid zijn een uitzondering op de gesignaleerde lokale enkelvoudige knelpunten. Deze knelpunten zijn relatief complex en oplossingen vragen om inzicht in mogelijke netwerkeffecten.

3.2.1. Fietstrajecten

Dit knelpuntpakket is de bundeling van de wegtrajecten met hoge scores op verkeersveiligheid fietspaden en vergelijkbare knelpunten en mogelijke maatregelen.

Knelpuntpakket 1: Fietstrajecten

Context
- We willen fietsgebruik bevorderen als gezonde, duurzame, ruimte-efficiënte vervoerswijze. Het biedt alternatief voor auto (op korte en middellange afstand) en in combinatie met ov (op lange afstand).
- Fietspaden langs provinciale wegen zijn belangrijk onderdeel van fietsnetwerk binnen provincie. Dit netwerk van doorfietsroutes en regionale routes moet aantrekkelijk en veilig zijn.
- Het fietsnetwerk moet aantrekkelijk en veilig zijn.
- Verschillende fietspaden langs provinciale wegen voldoen niet aan de eisen met oog op verkeersveiligheid, functie in netwerk en beoogd gebruik.
- Op deze fietstrajecten zijn de intensiteiten of is de potentie dusdanig hoog dat opname in de iNHi nodig is.

Doel
- Met pragmatische maatregelen fietsnetwerk langs provinciale wegen klaarmaken voor toekomst als drager voor provinciale fietsnetwerk.

Trajecten
- N515-2 Leeghwaterweg tussen Zaanse Schans en Zuiderweg (onderdeel doorfietsroute Zaanstad Purmerend).
- N231-1 Legmeerdijk tussen Aalsmeer en De Kwakel (onderdeel regionale fietsroute).
- N522-1 Amstelveen – Amsterdam (op gedeelten die nog niet zijn opgewaardeerd bij vervanging brug Ouderkerk a/d Amstel).
- Andere fietstrajecten zijn onderdeel van meer integrale projecten zoals fietsroutes in de Duinrand en de N231-2 waar ook opgave voor openbaar vervoer en geluid spelen.

Bestaande projecten:
- N236-1 Driemond
- N247-5 Oosthuizen - A7
- N245-3 Dirkshorn - Schagen
- N524-1 Bussum - Hilversum

3.2.2. Smalle wegen

Dit knelpuntpakket is de bundeling van wegtrajecten met hoge scores op verkeersveiligheid wegen en vergelijkbare knelpunten en mogelijke maatregelen. Deze komen voort uit het historisch ontwerp van dit type wegen, waarbij door veranderend gebruik en nieuwe inzichten het ontwerp niet meer volledig voldoet. Deze wegen zijn niet onveilig.

Knelpuntpakket 2: Smalle wegen

Context
- De provincie heeft diverse smalle wegen in beheer. Deze zijn ooit ontworpen en aangelegd met de toen geldende richtlijnen voor wegen in plattelandsgebieden: de RONA VI-wegen (Richtlijnen Ontwerp Niet-Autosnelwegen). Sinds de jaren negentig gelden de richtlijnen van Duurzaam Veilig.
- Deze wegen voldoen niet aan huidige gewenste inrichting van een verkeersveilige weg (door de kleine obstakelvrije afstand, bomenrijen langs de weg en/of doordat de weg direct aan een kanaal ligt). Dit zorgt voor verkeersonveiligheid.
- Landelijk wordt, onder andere met een CROW-werkgroep, nagedacht over de kenmerken voor gebiedsontsluitingsweg 60 km/h (GOW60)[7]. Dit vraagt een beleidsontwikkeling binnen de provincie Noord-Holland.

Doel
- De inrichting van smalle wegen aanpassen om de verkeersveiligheid te bevorderen.
- In één knelpuntpakket kunnen we de samenhang in de aanpak voor de infrastructuur met de ontwikkeling inrichting GOW60 en de niet-infrastructurele maatregelen borgen.

Trajecten
- N247-4 Edam – Oosthuizen
- N246-2 Nauerna – Westzaan
- N240-3 Medeblik – Wieringerwerf
- N520-1 en -2 Hoofdweg Haarlemmermeer

Bestaande projecten:
- N203-2 Uitgeest - Castricum

7 CROW: Het kennisplatform CROW ontwikkelt en verspreidt richtlijnen, normen en kennis voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, met als doel de kwaliteit en (verkeers)veiligheid te verbeteren. CROW staat voor: Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek. GOW60 staat voor Gebiedsontsluitingsweg met een maximum snelheid van 60 km/u. Dit is een wegcategorie uit de wegontwerpcriteria van Duurzaam Veilig. Dit type weg is een typische provinciale weg met meestal gelijkvloerse aansluitingen.

3.2.3. Duinrandwegen

Dit knelpuntpakket is de bundeling van wegtrajecten met hoge scores op verkeersveiligheid wegen en vergelijkbare knelpunten en mogelijke maatregelen.

Knelpuntpakket 3: Duinrandwegen

Context
- Wegen liggend langs de rand van de duinen. Veelal bochtige wegen met smalle zij- en tussenbermen en met smalle fietspaden.
- Veel recreatief verkeer (fiets en auto) op deze wegen en hoeveelheid fietsers groeit. Tegelijkertijd wordt het ook als doorgaande weg gebruikt. Daarmee is de verkeersveiligheid op de weg en voor de fiets in geding.
- Veelal "grijze wegen": vaak smalle wegen die qua gebruik en vormgeving niet altijd duidelijk zijn voor de weggebruiker. Hierdoor scoren deze wegen relatief onveilig.
- Weginrichting die rekening houdt met lagere snelheid, waar belangen fietsers voorop staan, met aandacht voor natuur en recreatie is hier passend. Duidelijke visie op de duinrandroute en de bereikbaarheid van de kust in samenhang met ruimtelijke kwaliteit, natuurwaarde en recreatieve beleving van de routes ontbreekt nog.

Doel
- Wegen aanpassen zodat de vormgeving past bij de functie en het gebruik van de weg en zo de veiligheid verbeteren.
- Bereikbaarheid kust behouden, ruimte geven aan recreatie, natuur en de verkeersveiligheid verbeteren.
- Weginrichting die rekening houdt met lagere snelheid, waar belangen fietsers voorop staan, met aandacht voor natuur en recreatie is hier passend. Duidelijke visie op de duinrandroute in samenhang met ruimtelijke kwaliteit, natuurwaarde en recreatieve beleving van de routes ontbreekt nog.

Trajecten
- N511-1 en N512-2 Van Castricum naar Bergen
- N502-1, -2 en -3 van Petten naar Julianadorp

Bestaande projecten:
- N200-1 Zeeweg Haarlem - Zandvoort

3.2.4. Doorstroming ov

Dit knelpuntpakket bevat een wegtraject dat hoog scoort op doorstroming voor het openbaar vervoer in Noord-Holland-Zuid.

Knelpuntpakket 4: Doorstroming ov

Context
- Ketenreis is een van de hoofdopgaven uit het Perspectief Mobiliteit; ov is hier belangrijk onderdeel van.
- Congestie autoverkeer leidt tot vertraging voor de met het verkeermeerijdende bus waar geen aparte busstroken of –banen zijn.
- Dit leidt tot onbetrouwbaarheid van de dienstregeling, minder aantrekkelijk ov en hogere kosten voor de dienstverlening.
- Aantrekkelijk ov biedt een alternatief voor de auto in het algemeen en in het bijzonder bij woningbouwontwikkelingen.

Doel
- Grootste knelpunten in doorstroming ov op provinciale wegen verkleinen.
- Pragmatisch de doorstroming van het ov verbeteren om de woningbouwopgave ook met het ov te faciliteren.

Trajecten
- N231-2 Bosrandweg en Legmeerdijk bij Amstelveen (bredere opgave, maar ov doorstroming belangrijke trigger voor prioritering).
- In andere pakketten zoals het mobiliteits- en woningbouwknelpunt Ring Alkmaar speelt doorstroming ov ook een belangrijke rol.
- Andere trajecten met slechte scores op de doorstroming ov: lopen projecten of zijn projecten al uitgevoerd.

Bestaande projecten:
- N232-3 Schipholweg - Badhoevedorp
- N232-4 Schiphol Oost - Oude Meer

3.2.5. Gezonde leefomgeving

Dit knelpuntpakket is de bundeling van de gehele N208. Deze wegtrajecten scoren hoog op het effect op de gezonde leefomgeving door het gebruik van de provinciale infrastructuur. Verkeersveiligheid is onderdeel van de projectscope.

Knelpuntpakket 5: Gezonde leefomgeving

Context
- Een gezonde leefomgeving is essentieel in en voor de provincie. Geluidhinder speelt een belangrijke rol in de knelpunten op dat gebied.
- De N208 is een weg in stedelijke context met aan beide zijden van de weg woningen en andere bestemmingen, zoals het belang van de bereikbaarheid van de kust.
- De capaciteit van de verkeerslichten op de kruispunten van de N208 zitten aan zijn taks. Hierdoor bestaat het risico dat grote groepen fietsers niet allemaal meer veilig kunnen oversteken. Dit heeft ook effect op de doorstroming.
- Voor de N208 is de verbetering van de gezonde leefomgeving, samen met verbetering van de verkeersveiligheid en fietskwaliteit bij de oversteken een gecombineerde doelstelling. Daarbij moet er rekening gehouden worden met ongewenste netwerkeffecten bij bepaalde maatregelen zoals snelheidsverlaging.

Doel
- Verbeteren van gezonde leefomgeving.
- Vergroten verkeersveiligheid en fietskwaliteit.
- Inzicht in de netwerkeffecten.

Trajecten
- N208-1, -2 en -3 van Haarlem naar Velserbroek.

Bestaande projecten:
- N250-1 Den Helder
- N203-1 Krommenie

3.2.6. Bereikbaarheid verstedelijking

Dit knelpuntpakket bevat provinciale wegen met knelpunten met een directe relatie tot de grote woningbouwopgave in de directie omgeving en regio.

Knelpuntpakket 6: Bereikbaarheid verstedelijking

Context
- De woningbouwopgave leidt per definitie tot meer automobiliteit, ook al wordt gestuurd op de mobiliteitstransitie met de 3V's. Er zijn twee trajecten waar dit knelpunt zichtbaar is met deze expliciete relatie: Opmeer-Wognum en de ring Alkmaar.
- Een goed functionerende ring Alkmaar is nodig om de woningbouwambities van 20.000 woningen tot 2031 in de regio mogelijk te maken. De ring Alkmaar heeft een scharnierfunctie voor de regio Noord-Holland-Noord. De gehele ring Alkmaar van provinciale wegen en de Rijksweg N9 en het totale netwerk van grotere gemeentelijke wegen is met elkaar verbonden en moet als één systeem worden beschouwd.
- De provinciale weg N242 bij Heerhugowaard is het grootste knelpunt voor de doorstroming op het provinciale netwerk. De overgang naar de A9 naar de N242 is een verkeersveiligheidsknelpunt. De gezamenlijke partijen in de regio werken samen aan een multimodaal maatregelpakket Regionale Investeringsagenda Alkmaar.
- De A.C. de Graafweg N241 van Opmeer naar Wognum/A7 zal door meerdere woningbouwontwikkelingen en economische ontwikkelingen zwaarder belast worden. Het huidige knelpunt op de rotonde bij Wognum (Medemblik) zal daardoor mogelijk groter worden. De gemeente Medemblik start een verkeerskundig onderzoek waar de provincie in zal participeren.

Doel
- Verbeteren van gezonde leefomgeving, verkeersveiligheid en doorstroming.
- Faciliteren mobiliteitstransitie met inzet op o.a. multimodaal reizen en een hubstrategie.
- Inzicht op breder netwerkniveau.

Trajecten
- N242-1/-4, N245-1, N508-1 en Rijksweg N9

Bestaande projecten:
- N241-4 Opmeer - Wognum

3.2.7. Bereikbaarheid Economisch centrum

Dit knelpuntpakket bestaat uit **wegtrajecten** die voor de indicator doorstroming wegverkeer een hoge score hebben nabij of ten gevolge van een economisch centrum. Dit knelpuntpakket bevat geen nieuwe wegtrajecten.

Knelpuntpakket 7: Bereikbaarheid Economisch centrum

Context
- Economische centra zijn als het ware de pieken in het economisch landschap van de provincie. Deze pieken staan op een basis van MKB, bedrijven tot multinationals en onderwijs- en onderzoekinstellingen.
- Dit zijn werklocaties met een bepaalde mobiliteitsvraag voor werknemers en in veel gevallen ook logistiek.
- De Monitor van de iNHi 2024-2028 kan nog geen inzicht bieden in de betekenis van de verbinding tussen, van en naar de economische centra in Noord-Holland. Dit is een doorontwikkeling.
- Uit de Monitor blijkt dat de rotonde in de N240 bij Zwaagdijk / WFO-terrein zwaar wordt belast. Dit heeft regionale en economische effecten. Hier is reeds een studie naar kortetermijn- en langetermijnmaatregelen gestart.

Doel
- Verbeteren van de doorstroming op de rotonde N240 WFO-terrein.
- Faciliteren mobiliteitstransitie van werknemers WFO-terrein.
- Actieve samenwerking tussen bedrijven, regio en provincie.

Bestaande projecten:
- N240-6 WFO-terrein

3.3. Al opgeloste en niet opgenomen knelpunten

Er zijn verschillende wegtrajecten met opgaven die niet worden opgenomen. Dit is bepaald op basis van expert opinion van de regioadviseurs en betrokken experts. Hierbij is de afweging gemaakt of de classificatie en de bijbehorende scores reden zijn om de opgave al dan niet op te nemen in de Investeringsprioriteit. Het gaat bijvoorbeeld om wegtrajecten waar kortgeleden nog een project in **uitvoering** was. Niet in alle gevallen is de data van de nieuwe situatie geactualiseerd in de Monitor. Als de scope van het project ook de opgaven uit de Monitor bevatte, dan stellen we dat de opgave is opgelost. Er zal bij de volgende actualisatie een traceerbare datacorrectie toegepast worden.

Het gaat onder andere om wegtrajecten waar locatiespecifieke zaken spelen. Denk aan het doorstromingsknelpunt Bij de pont op de **N501-1 op Texel**. Hier worden al pragmatische verkeersmaatregelen toegepast. In het geval van de **N527-1 bij Crailo**, met een doorstromingsknelpunt voor het ov, zijn al meerdere studies uitgevoerd. Er zijn alleen grootschalige impactvolle ingrepen mogelijk. Deze zijn niet haalbaar. De situatie blijft in beeld bij de iNHi. Ditzelfde geldt voor de **N206-2 Vogelenzangseweg** waar het gaat om een verkeersveiligheidsknelpunt, waar reeds kleinere maatregelen zijn toegepast.

4 AAN DE SLAG MET DE INHI 2024-2028

Na vaststelling van de investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur voor 2024-2028 start het vervolg met de aanpak van de gesignaleerde knelpunten. Daarnaast is de iNHi 2024-2028 een kader voor actualiteiten, een dataproject voor de doorontwikkeling van de indicatoren en een opzet voor de iNHi voor de volgende bestuursperiode.

4.1. Programmeren en prioriteren in iMPI en met de regio

We hebben vastgesteld dat veel van de grootste knelpunten op de provinciale infrastructuur al geprogrammeerd staan in het iMPI. De nieuwe knelpunten komen erbij. Deze projecten worden opgenomen in het iMPI. Daarin wordt geprioriteerd met de mogelijkheid om mee te koppelen aan groot onderhoud of vervangingsinvesteringen. Ook wordt gekeken naar de verwachte grootte van het project, de beschikbare middelen en capaciteit van de interne organisatie. Daarnaast wordt er gekeken of de projecten als Klein Werk opgepakt kunnen worden. Deze Kleine Werken zijn pragmatisch van aard, zodat ze snel uitgevoerd kunnen worden. Dit leidt tot programmering in het iMPI. De geprogrammeerde knelpunten doorlopen hierna het reguliere projectproces van initiatief-studie-planfase-realisatie. Daarnaast wordt er tijdens de initiatieffase van het project ook gekeken of het knelpunt opgelost kan worden met niet-infrastructurele maatregelen. Denk hierbij aan Smart Mobility, gedragsbeïnvloeding of andere maatregelen. Voor de knelpuntpakketten Smalle wegen en Duinrandwegen worden eerst algemene beleidsverkenningen gestart. Het doel is om een visie te bepalen op dit type wegen en eventuele maatregelen hierop te baseren. Er wordt periodiek gemonitord wat de status is van deze knelpunten.

Alles wat hierboven staat beschreven is de inzet voor de gesprekken met en in de regio. Het resultaat landt in de Regionale Agenda Mobiliteit (RAM) per regio en, wanneer nodig, in specifiekere samenwerkingsverbanden zoals Regionale investeringsagenda's (RIA) en Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB).

4.2. Investeren kost geld

In het coalitieakkoord is extra investeringsruimte beschikbaar gesteld. voor verbetering en uitbreiding van de provinciale infrastructuur. Naar verwachting is er genoeg ruimte om de nieuw gevonden knelpunten uit te voeren.

Infrastructurele knelpunten kunnen ook (deels) opgelost worden met **niet-infrastructurele maatregelen**. Denk hierbij onder andere aan Smart Mobility-oplossingen om het verkeer anders te sturen, gedragsbeïnvloedingscampagnes om de verkeersveiligheid op fietspaden te verbeteren of een werkgevers- en onderwijsaanpak om werknemers en scholieren minder in de spits te laten reizen. Deze niet-infrastructurele maatregelen kosten ook geld. Als deze direct gerelateerd zijn aan het oplossen van knelpunten op specifieke wegtrajecten knelpunten op wegtrajecten geldt het principe dat deze de infrastructurele knelpunten voorkomen of de noodzaak en grootte ervan verminderen. Daarom worden de kosten voor deze niet-infrastructurele maatregelen ook bekostigd uit het budget voor investeringen in de infrastructuur.

Ontsnippering wordt altijd meegenomen in de projecten en is daarmee als indicator niet sturend in de programmering. Als de ontsnippering ontstaat of verergerd bij werkzaamheden aan de infrastructuur volgend uit de iNHi, dan wordt dit bekostigd uit het budget voor de infrastructuur. De veroorzaker betaalt. In het geval van beheer en onderhoud en vervangingsinvesteringen worden ontsnippermaatregelen meegewogen op technische inpasbaarheid en financiële haalbaarheid uit het budget voor Natuur en Landelijk gebied.

4.3. Inspelen op de actualiteit: de iNHi als kader

De iNHi 2024-2028 identificeert nieuwe projecten op basis van de knelpunten waar de ambitie het hoogst is. Daarnaast willen we met de iNHi ook kunnen inspelen op de dagelijkse actualiteit. Er kan vanuit een gemeente, inspreker, motie van Provinciale Staten, media-aandacht of ambtelijk voorstel een wegtraject met een opgave ingebracht worden om op te investeren. Dit geldt ook voor een parallelle beleidsontwikkeling die later met een eigen geprioriteerde lijst van opgaven komt. Deze actualiteit moet op zijn belang gewaardeerd kunnen worden. De ambitielijst van de iNHi is hiervoor het rationele kader. Waarna er een politiek besluit kan worden genomen om de actualiteit al dan niet te prioriteren en programmeren.

De iNHi als kader
Het kan gaan om ad hoc-gebeurtenissen, zoals geïllustreerd in onderstaande tabel. De tabel illustreert voor beide voorbeelden hoe de iNHi kan helpen om inzicht te krijgen in de impact van veranderende prioriteiten.

Denkbare ontwikkeling	Werking iNHi
Een aantal verkeersongelukken leidt tot maatschappelijke betrokkenheid om grootschalig te investeren in verkeersveiligheid op een traject dat buiten de uitvoeringsopdracht van iNHi valt.	De Monitor en de ambitielijst bieden actueel inzicht in knelpunten in de verkeersveiligheid. Dat kan helpen om te toetsen of investeren op die locatie de meest effectieve oplossing biedt of dat elders effectiever geïnvesteerd kan worden. Ook helpt het de afweging om het nieuwe knelpunt grootschalig of pragmatisch op te lossen.
Het Rijk besluit om extra budget beschikbaar te stellen voor provincies om te investeren in ecologische verbindingen langs provinciale infrastructuur.	De Monitor en de ambitielijst bieden het inzicht bieden in welke trajecten logische combinaties mogelijk zijn tussen Rijks- en provinciale ambities.

4.4. Doorontwikkeling 2028

Aan de hand van deze rapportage zijn verschillende trends, ontwikkelingen en de noodzaak voor nadere informatie gesignaleerd die om doorontwikkeling vragen. Deze zijn ter voorbereiding op de nieuwe iNHi voor de volgende bestuursperiode.

- **Multimodale netwerkbeschouwing**: deze netwerkbeschouwing is nodig om inzicht te krijgen in de toekomstige knelpunten op de provinciale infrastructuur. Denk hierbij o.a. aan de ruimtelijke en economische effecten van de grote woningbouwopgave en de inzet van de mobiliteitstransitie met o.a. een instrument als het STOMP-principe[8]. De effecten weten we nog niet. Het is de aanbeveling om hierop door te ontwikkelen.
- (**Economisch**) **Belang van de weg:** het economische belang van de weg in het netwerk willen we meer inzichtelijk krijgen. Welke wegen hebben een groter belang in het netwerk voor o.a. de logistiek? Dit hangt samen met een visie op de functie van wegen in het provinciale infrastructuurnetwerk en de noodzaak om wegen te behouden voor calamiteitenroutes of juist over te dragen aan gemeenten wanneer wegen een groter binnenstedelijk karakter krijgen door woningbouwontwikkelingen. Deze doorontwikkeling heeft een directe relatie tot de multimodale netwerkbeschouwing.
- **Beleidsontwikkeling Vaarwegen:** we willen met een volgende iNHi graag vaarwegen toevoegen als nieuw trajecttype, naast weg, ov en fiets. Vaarwegen worden dan ook meegenomen in de investeringsprioriteit. Het voornemen is om het netwerk van vaarwegen goed uitgewerkt te kunnen borgen in de iNHi 2028-2032.
- **Openbaar en interactief beschikbaar stellen Monitor:** alle data is digitaal beschikbaar en willen we openbaar toegankelijk maken. Dit vraagt om een vertaling van de data naar begrijpelijke informatie.

8 Het STOMP-principe staat voor Stappen, Trappen (fietsen), Openbaar vervoer, MaaS (deelmobiliteit zoals deelfietsen en -auto's) en Privé auto. Dit is een ontwerpprincipe zodat bij ruimtelijke ontwikkelingen de mobiliteitsoplossingen eerst gezocht worden voor voetgangers, dan voor fietsers enz.. Dit stimuleert de mobiliteitstransitie.

- **Continue actualisatie Monitor en doorontwikkeling indicatoren:** voor alle indicatoren wordt de data continue gemonitord of actualisatie nodig is. Voor alle indicatoren zijn gewenste doorontwikkelingen opgenomen (zie hiervoor Deel 2. Monitor). Deze worden waar mogelijk opgepakt. Wanneer door beleidsontwikkelingen, veranderde wetgeving, kennisverrijking of nieuwe inzichten methoden aangepast moeten worden, worden de effecten verwerkt.
- **Doorontwikkeling iNHi en NIKG:** de iNHi en NIKG zijn twee strategieën voor dezelfde provinciale infrastructuur. Het is onze ambitie om deze tot één strategie te ontwikkelen voor 2028-2032.

DEEL 2 – MONITOR

In de Monitor wordt elk wegtraject gescoord op verschillende indicatoren. Per indicator is er een netwerkkaart beschikbaar, waarop verschillende kleuren worden getoond die aangeven of een traject beter of slechter scoort ten opzichte van andere trajecten. Het gaat om een relatieve score, waarbij alle trajecten onderling vergeleken worden.

5 MONITOR

5.1. Doel Monitor iNHi

Doel van de Monitor is actueel inzicht geven in het presteren van de Noord-Hollandse infrastructuur. De Monitor wordt geactualiseerd als er nieuwe gegevens zijn. Doorstroming van wegverkeer wordt bijvoorbeeld jaarlijks geactualiseerd, terwijl het onderzoek naar ontsnippering van natuur op aanvraag kan worden herhaald als er zich bijvoorbeeld nieuwe diersoorten vestigen in Noord-Holland.

De volgende afbeelding geeft een overzicht van de indicatoren die zijn uitgewerkt in de Monitor. Het gaat om zes indicatoren. Deze indicatoren zijn direct te relateren aan beleidsdoelen. Het uitgangspunt is dat de provinciale infrastructuur bijdraagt aan integrale opgaven, ook buiten het mobiliteitsveld. Daarom kijken we voor wegverkeer, fietsverkeer en openbaar vervoer naar doorstroming en verkeersveiligheid, maar ook naar de impact van op de leefomgeving. Zo geeft de Monitor inzicht op de impact van het gebruik van de infrastructuur op de gezonde leefomgeving (luchtverontreiniging en geluidsbelasting) en op kansen voor ontsnippering van natuur.

Per indicator geven we inzicht in de methode en tonen we de resultaten in een **netwerkkaart**. De netwerkkaart laat in verschillende kleuren zien hoe alle 130 wegtrajecten presteren ten opzichte van elkaar. In bijlage 6 vindt u per indicator dezelfde ordening in de **netwerklijsten**. Het gaat steeds om een **relatieve score**, waarbij alle trajecten onderling vergeleken worden. Het gaat dus niet om een absolute score op bijvoorbeeld verkeersveiligheid die stelt dat de weg of het fietspad pertinent onveilig is. We mogen er vanuit gaan dat het netwerk van provinciale wegen en fietspaden voldoende op orde is. De indicatoren laten zien waar het beter kan.

INDICATOREN

- Verkeersveiligheid wegen
- Verkeersveiligheid fietspaden
- Gezonde leefomgeving
- Doorstroming wegverkeer
- Doorstroming OV
- Ontsnippering van natuur

BEÏNVLOEDINGS-INDICATOREN

- Verstedelijking
- Stikstof

We kijken daarnaast naar twee beïnvloedingsindicatoren. Dat zijn indicatoren die iets zeggen over (toekomstige) ontwikkelingen die invloed hebben op hoe infrastructuur wordt gebruikt:

1. Verstedelijking: de plannen voor woningbouw zijn bekend, wat onvermijdelijke extra mobiliteitsvragen met zich meebrengen. Verstedelijking heeft invloed op de drukte op de weg, fietspaden en in het openbaar vervoer. Extra verkeer heeft ook effect op verkeersveiligheid, geluidsbelasting en luchtverontreiniging.
2. Stikstof: hierbij wordt er gekeken naar de stikstofdepositie in natuurgebieden als gevolg van het gebruik van provinciale wegen.

5.2. Datastrategie

De voorliggende Monitor is een actualisatie van de Monitor die in februari 2023 is vastgesteld in GS. Deze Monitor is op zijn beurt de hoognodige actualisatie en uitbreiding van de indicatoren die benut werden voor de iNHi uit 2014. Deze actualisatie was inhoudelijk noodzakelijk, omdat het toenmalige afwegingsmodel onvoldoende meer aansloot bij de provinciale visie over mobiliteit.

Met de opzet van de Monitor is allereerst de basis op orde gebracht als het gaat om data en informatie. Elk van de indicatoren is relevant voor het prioriteren van toekomstige investeringen in de provinciale infrastructuur. En elke indicator kent een eigen onderliggende methodiek en data. De benutte data en de manier van analyseren beschrijven we beknopt in dit hoofdstuk.

Per indicator wordt er niet alleen inzicht gegeven in de onderbouwing, maar wordt er ook een netwerkkaart getoond. De netwerkkaart laat zien hoe verschillende trajecten presteren ten opzichte van elkaar. In de bijlage staat ook per indicator dezelfde ordening van alle 130 wegtrajecten in de netwerklijsten.

Geen feilloos, allesbepalend en allesomvattend systeem
We stellen geenszins dat de Monitor een feilloos, allesbepalend en allesomvattend systeem is. We zijn ons bewust van de aanwezigheid van mogelijke onvolkomenheden in de data en de methodiek. De wereld is simpelweg niet een-op-een te vatten in een model. Wel kunnen we met vertrouwen de uitkomsten gebruiken voor het bepalen van prioriteiten op het gekozen schaalniveau van de iNHi. Meten is nooit geheel waardevrij. De data en analysemethodes zijn altijd een vertaling waar keuzes aan ten grondslag liggen. Deze keuzes zijn gemaakt door de experts van de provincie en waar mogelijk afgestemd met externe partijen, zoals kennisinstellingen.

De Monitor is nooit af: op basis van nieuwe inzichten uit onderzoek of van experts wordt de Monitor, de data en analyses doorontwikkeld. In dit deel van de iNHi geven we een weergave van de stand van zaken en de methodieken die zijn benut per indicator op het moment van inzetten van de strategie met het **afwegingskader**. Latere actualisaties hebben per indicator een eigen ritme: voor ontsnippering zal alleen geactualiseerd worden bij nieuwe diersoorten, bij doorstroming zal dagelijks geactualiseerd kunnen worden. De resultaten van deze actualisaties zijn dan per direct beschikbaar voor de stand van zaken van een wegtraject. Pas bij de totstandkoming van een nieuwe iNHi (2028-2032) worden de nieuwe resultaten effect hebben op de Investeringsprioriteit.

De provincie Noord-Holland beheert een viewer met kaartmateriaal, data(bronnen) en achterliggende methodieken en analyses. Die maken we bewust toegankelijk. Zodat iedereen de gebruikte data, analyses en achterliggende keuzes met resultaten kan inzien. Deze vertaling is in ontwikkeling. Als deze gereed is, wordt de viewer openbaar gemaakt.

5.3. Verkeersveiligheid: verkeersveiligheid wegen

De afgelopen tien jaar zien we dat het aantal ongevallen op de Noord-Hollandse wegen toeneemt, na decennia van een sterke toename in verkeersveiligheid. Omdat elk slachtoffer er één te veel is, geven Rijk, provincies, gemeenten en maatschappelijke partijen een impuls aan de verkeersveiligheid. Dat doen wij gezamenlijk vanuit het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV2030). Hierbij hebben we recent met onze partners in de regio het Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030 vastgesteld. Het gezamenlijke doel is nul verkeersslachtoffers in 2050. Met als tussendoel het ombuigen van de stijgende trend naar een dalende trend aan verkeersslachtoffers in 2030. De Noord-Hollandse verkeersveiligheidsaanpak is uitgewerkt in de Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030 en Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Noord-Holland 2020-2024. Als wegbeheerder kan de provincie Noord-Holland het risico op verkeersongevallen met maatregelen op het eigen provinciale netwerk verkleinen en daarmee bijdragen aan het verminderen van het aantal verkeerslachtoffers in Noord-Holland.

Doel. Door het veiligheidsrisico te bepalen per traject kunnen we prioriteren waar de opgave voor verkeersveiligheid het grootst is.

Methode. We hanteren hierbij de risico gestuurde benadering uit het SPV2030, waarbij we kijken naar gegevens uit drie **deelindicatoren** met eigen **deelscores**, waaronder het geregistreerde aantal verkeersslachtoffers. Daarnaast kijken we naar twee cruciale risicofactoren: een veilige inrichting van de infrastructuur en de gereden snelheid t.o.v. het snelheidsregime. Deze deelscores vormen samen een **eindscore**, waarbij de deelscore Veilige infrastructuur dubbel meetelt. Veilige infrastructuur is immers een randvoorwaarde voor de verkeersveiligheid, en de provincie heeft hier als wegbeheerder een centrale verantwoordelijkheid.

Veilige infrastructuur
De deelscore infrastructuur is gebaseerd op het onderzoek dat de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) in opdracht van de provincie heeft verricht naar de verkeersveiligheid van de provinciale wegen (2021). Resultaat daarvan is detailinformatie over de mate waarin wegvakken en kruisingen veilig zijn ingericht volgens de landelijke definities van het Kennisnetwerk SPV.

Gereden snelheid
De deelscore snelheid geeft een relatieve score gebaseerd op de gereden snelheid in het meest recente volledige jaar (2023). Hoe hoger de snelheid, hoe groter de kans op verkeersongevallen en hoe ernstiger de afloop van die ongevallen. Bij het berekenen van de deze indicator is gebruikgemaakt van de landelijk veelgebruikte indicator V85. Dat is de gemiddeld gereden snelheid dat op een traject onder normale weersomstandigheden door 85 procent van de automobilisten niet

wordt overschreden. De V85-regel weerspiegelt de snelheid die een ruime meerderheid van automobilisten op die weg als redelijk en veilig ervaart. Ligt de V85 boven de geldende maximumsnelheid, dan stijgt het ongevalsrisico. Voor deze deelindicator is gebruikgemaakt van gegevens uit navigatiesystemen. Op trajecten waar de V85 aanzienlijk hoger ligt dan de geldende maximumsnelheid, heeft deze een hoge deelscore snelheid.

Verkeersslachtoffers
De deelscore Verkeersslachtoffers geeft een relatieve score gebaseerd op het aantal door de politie geregistreerde verkeersslachtoffers per wegkilometer in de laatste zeven jaar (2017-2022) In de regel worden drukke trajecten hoger scoren op deze indicator. Daarom is verkeersdrukte ook niet als aparte factor meegerekend. Met verkeersslachtoffers bedoelen we zowel verkeersdoden als verkeersgewonden. Het werkelijke aantal verkeersslachtoffers ligt hoger dan uit deze cijfers blijkt, omdat de politie niet alle verkeersslachtoffers registreert.

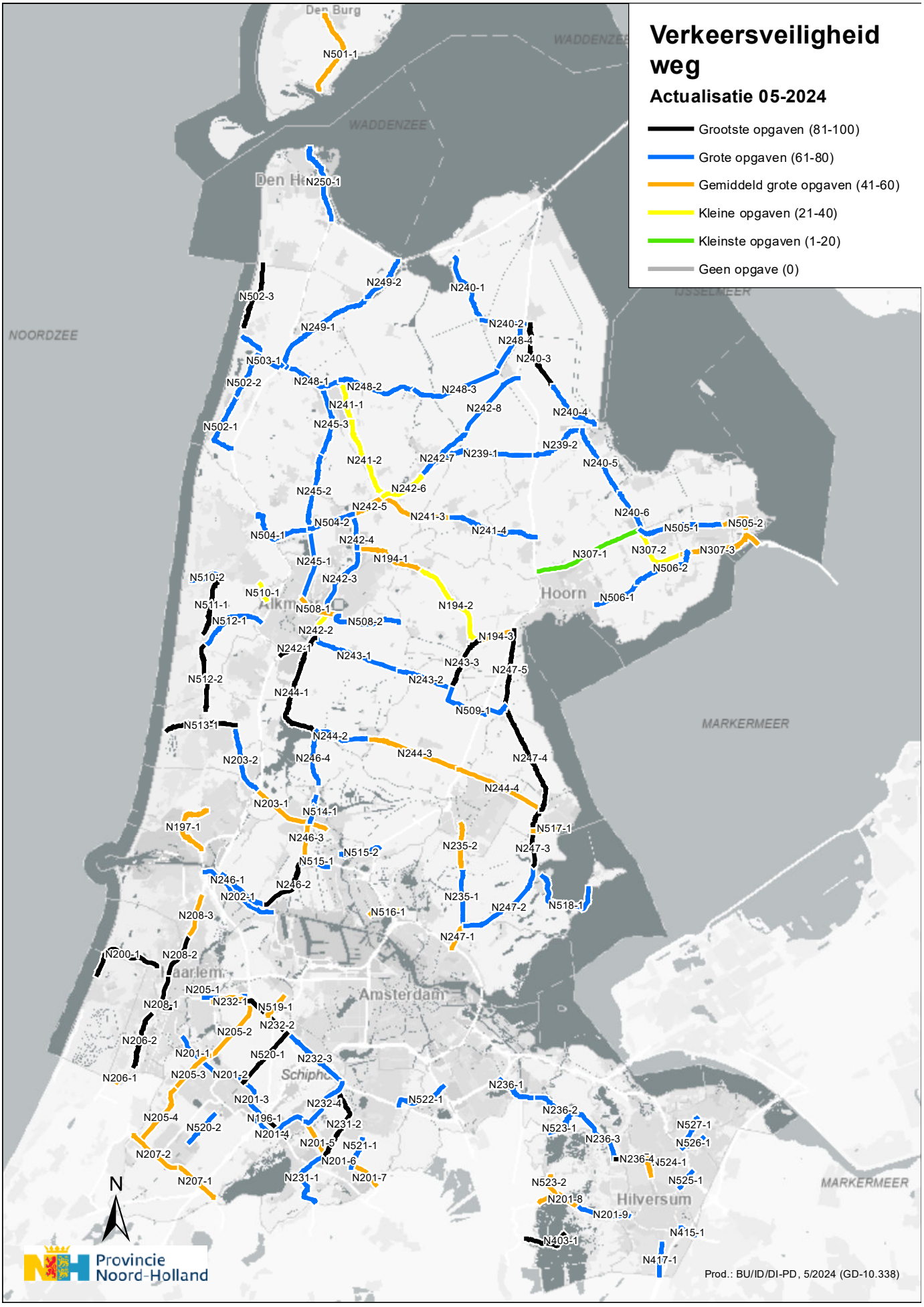
Resultaat. De resulterende scores per traject zijn op de netwerkkaart weergegeven. In onderstaande tabel staan de tien trajecten met de grootste opgaven op de indicator Verkeersveiligheid wegen. Op deze trajecten is de verkeersveiligheidsopgave van de weginfrastructuur het hoogst. Ook geeft de tabel informatie waarom de trajecten hoog scoren. Belangrijk om op te merken is dat het gaat om een relatieve score (0-100): we kijken hoe trajecten scoren ten opzichte van elkaar.

Traject		Regio	Eindscore (0-100)	Deelscore: Infrastructuur	Deelscore: Snelheid	Deelscore: Slachtoffers per kilometer	Deelscore: Slachtoffers per voertuig
1.	N512-2	Regio Alkmaar	**100**	98	65	39	25
2.	N200-1	Zuid-Kennemerland en IJmond	**100**	74	50	100	1
3.	N240-3	Kop van Noord-Holland	**93**	96	68	22	1
4.	N242-1	Regio Alkmaar	**91**	53	100	70	2
5.	N502-3	Kop van Noord-Holland	**90**	85	100	5	1
6.	N246-2	Zaanstreek-Waterland	**90**	95	50	34	5
7.	N247-4	Zaanstreek-Waterland	**88**	98	58	15	25
8.	N520-1	Amstelland-Meerlanden	**87**	94	50	29	9
9.	N247-5	Zaanstreek-Waterland	**87**	100	47	20	7
10.	N196-1 N243-3 N208-2	Amstelland-Meerlanden Westfriesland Zuid-Kennemerland	**86** **86** **86**	61 98 71	83 58 58	61 10 66	0 18 90

Top-10 Verkeersveiligheid wegen.

Doorontwikkeling. In deze analyse zijn alleen de hoofdrijbanen beschouwd. In een volgende versie van deze indicator worden de parallelwegen ook betrokken bij de analyse. Daarnaast wordt er op landelijk niveau continu gewerkt aan het verbeteren van de gegevens over verkeersongevallen. Op die manier krijgen we een nauwkeuriger beeld van het aantal verkeerslachtoffers op de provinciale trajecten.

Figuur 6. Opgaven verkeersveiligheid weg.

5.4. Verkeersveiligheid: verkeersveiligheid fietspaden

Fietsen is een steeds belangrijkere vorm van mobiliteit vanuit het oogpunt van klimaat, gezondheid en doorstroming. Ondanks alle inspanningen voor verkeersveiligheid op onze provinciale infrastructuur blijft de verkeersveiligheid voor fietsers achter bij die van andere verkeersdeelnemers. Fietsers zijn namelijk steeds vaker slachtoffer in het verkeer. Bovendien zijn de gevolgen van een ongeval voor fietsers vanwege hun kwetsbaarheid in het verkeer vaak ernstiger dan bijvoorbeeld voor een automobilist. Doelstelling van de provincie is dat de fietsinfrastructuur veilig kan worden gebruikt door verkeersdeelnemers van alle leeftijden, fysieke vaardigheden en type fietsen.

Daarnaast streeft de provincie Noord-Holland ernaar dat mensen vaker de fiets nemen, ook voor regionale afstanden. De aanpak hiervoor is vastgesteld in de Actieagenda actieve mobiliteit, waarbij het realiseren van doorfietsroutes prioriteit krijgt. Doorfietsroutes verbinden belangrijke regionale bestemmingen met elkaar. Een doorfietsroute biedt voldoende ruimte aan alle typen fietsen en is zo ontworpen dat je ongestoord kunt doorfietsen. Doorfietsroutes zijn fietspaden, maar ook parallelwegen waar gefietst mag worden. Deze kunnen zowel op gemeentelijke als provinciale grond liggen. Hier hebben we alleen de fietsinfrastructuur beschouwd die beheerd wordt door de provincie.

Doel. Door het veiligheidsrisico te bepalen per fietstraject kunnen we prioriteren op welke provinciale fietsvoorzieningen de opgave voor verkeersveiligheid het grootst is. Daarnaast beschrijft deze indicator de mate waarin de doorfietsroutes voldoen aan de juiste kenmerken volgens de Actieagenda actieve mobiliteit.

Methode. Bij het ontwikkelen van de iNHi hebben wij vastgesteld dat de fietspaden moeilijk aan de auto trajecten te koppelen zijn. Langs autotrajecten liggen vaak verschillende typen fietspaden (twee richtingen, éénrichting, parallelweg) die allemaal aan andere eisen moeten voldoen. Het uitmiddelen van de beoordeling van deze fietstrajecten tot één eindscore, zodat deze kan worden meegewogen in de iNHi brengt het risico met zich mee dat knelpunten verwateren in een gemiddelde. Daarnaast is de inschatting dat verbeteringen op de fietspaden ook als zelfstandige projecten kunnen worden uitgevoerd, zonder dat aan het autotraject gewerkt hoeft te worden. Een vrijliggend fietspad op de juiste breedte brengen hoeft immers niet altijd van invloed te zijn op de auto infrastructuur. Om deze twee redenen hebben wij ervoor gekozen om provinciale fietspaden in een aparte analyse in kaart te brengen, en de fietsknelpunten als een zelfstandige opgave te beschouwen. En dat voor zowel de beleidsdoelstellingen op verkeersveiligheid als op doorfietsroutes.

Verkeersveiligheid fiets

Verkeersveiligheid van de provinciale fietspadinfra wordt op basis van de risicogestuurde benadering vanuit het SPV 2030 gescoord. Er wordt daarbij gekeken naar wegkenmerken (breedte fietspad, de obstakelvrije zone, markering, verlichting en obstakels op het fietspad), uitwegen die op het fietspad uitkomen en het aantal kruisingen op het fietspad. Ook wordt de drukte op het fietspad meegewogen. Ongevallen zijn niet meegewogen; ongevallen op de fietspaden zijn er relatief veel (vooral de fiets-onder geregistreerde fietsongevallen en de eenzijdige ongevallen) en vaak ontbreekt er locatiedata. Deze kenmerken hebben wij in kaart gebracht voor alle typen infrastructuur waarop gefietst kan en mag worden. Voor het overgrote deel gaat het om fietspaden, daarnaast om enkele parallelwegen en fietsstroken langs hoofdrijbanen. Alle 130 wegtrajecten zijn opgedeeld naar 293 fietstrajecten, afhankelijk van het type fietsvoorziening. Deze zijn beoordeeld op vijf criteria met een weging afhankelijk van het belang van het criterium voor verkeersveiligheid, zoals weergegeven in onderstaande tabel. Deze fietstrajecten zijn daarna weer omgerekend naar de 130 wegtrajecten.

Alle provinciale kruispunten zijn door de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) beoordeeld op verkeersveiligheid. Van alle trajecten met fietsvoorzieningen zijn de **trajectgemiddelde** kruispuntscores van de SWOV overgenomen. Alle trajecten waar niet kan worden gefietst hebben de score 0 gekregen. Hier ligt immers geen verkeersveiligheidsopgave voor de fiets. Uiteraard zijn trajecten waar veel gefietst wordt belangrijker om aan te pakken dan rustige trajecten. Per traject is daarom een inschatting gemaakt van de huidige fietsdrukte, waar beschikbaar is dat gedaan op basis van verkeerstellingen. Trajecten waar veel gefietst wordt, hebben daarom een zwaarder gewicht gekregen.

Doorfietsroutes

Voor doorfietsroutes wordt dezelfde methode gebruikt, maar gelden andere minimumeisen en streefwaarden. Met name voor de breedte worden de doorfietsroutes tegen hogere waarden aangelegd. Een fietspad van drie meter breed wordt met een hogere gewenste breedte vergeleken als het een doorfietsroute is en krijgt een hogere risicoscore dan wanneer een fietspad geen doorfietsroute zou zijn.

De uitkomsten van de analyse voor verkeersveiligheid op fietspaden hebben wij geanalyseerd. Hieruit zijn enkele projecten voortgevloeid die als specifieke fietsprojecten worden geprioriteerd in de programmering. Op enkele trajecten blijkt het ontwikkelperspectief gering. Daar is wel gekeken of de verkeersveiligheid verbeterd kan worden door kantmarkering aan te brengen op het fietspad. Er loopt momenteel een apart project, om op ruim 200 kilometer provinciale fietspaden kantmarkering toe te voegen.

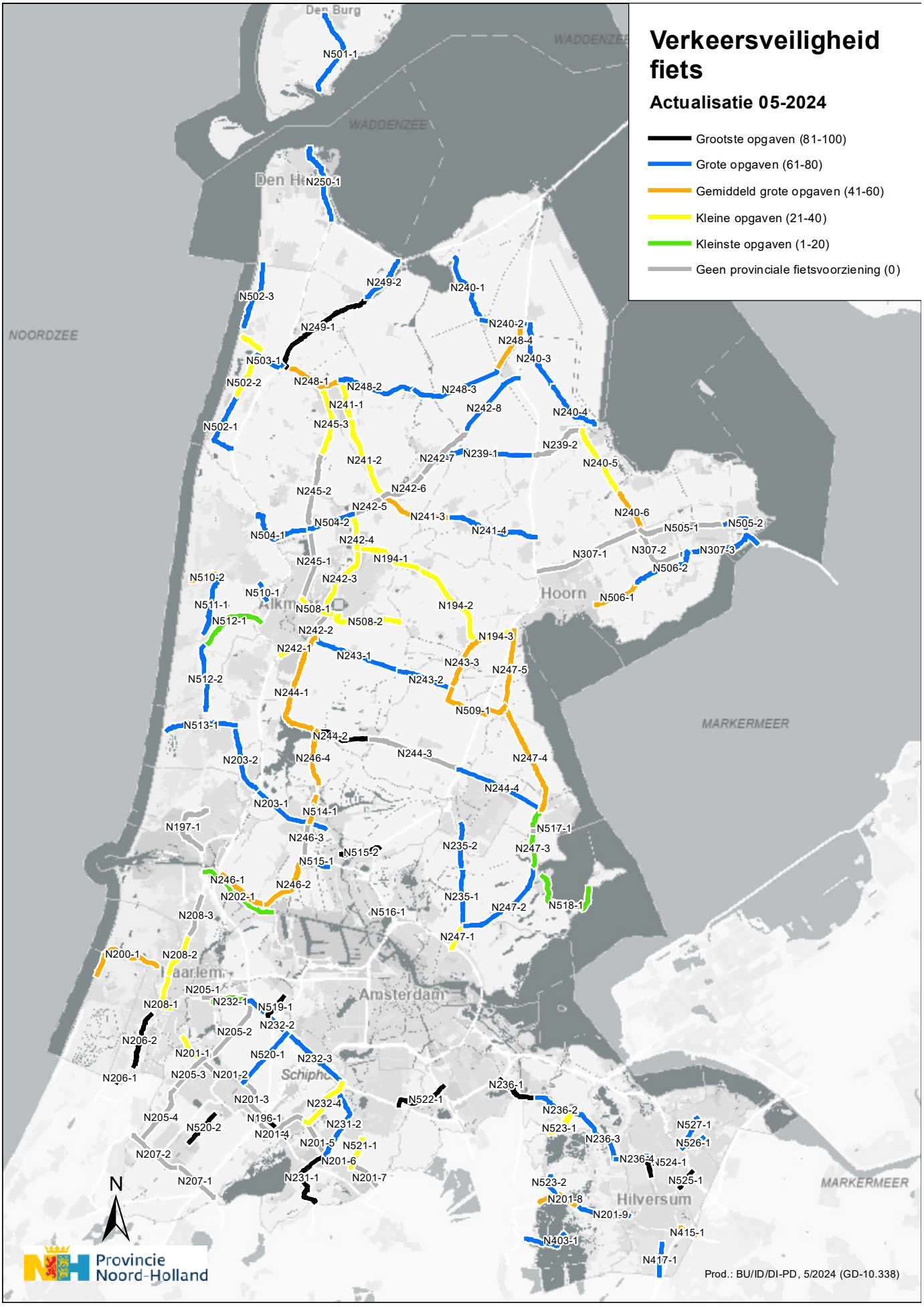
Resultaat. Onderstaande tabel laat de tien trajecten zien met de grootste opgaven op de indicator Fiets.

Traject		Regio	Eindscore (0-100)	Deelscore: Percentage streefwaarde breedte fietspad	Deelscore: Trajectlengte fietspad	Type fietsroute
1.	N196-1	Amstelland-Meerlanden	**100**	0,56	2,79	Doorfietsroute
2.	N244-2	Regio Alkmaar	**90**	1	1,78	Regionale route
3.	N524-1	Gooi- en Vechtstreek	**90**	0,43	2,78	Doorfietsroute
4.	N515-2	Zaanstreek-Waterland	**89**	0,56	6,34	Doorfietsroute
5.	N519-1	Amstelland-Meerlanden	**87**	0,53	1,85	Regionale fietsroute
6.	N522-1	Amstelland-Meerlanden	**85**	0,54	8,9	Doorfietsroute
7.	N206-2 N231-1 N249-1	Zuid-Kennemerland en IJmond Amstelland-Meerlanden Kop van Noord-Holland	**84** **84** **84**	0,67 0,65 1	6,74 5,94 3,29	Regionale fietsroute Regionale fietsroute Regionale fietsroute
10.	N520-2 N206-1	Amstelland-Meerlanden Zuid-Kennemerland en IJmond	**82** **82**	0,6 1	6 0,9	Doorfietsroute Regionale fietsroute

Top-10 Fiets.

Doorontwikkeling. De minimum- en streefwaardes gebruikt in deze indicator worden waarschijnlijk nog aangescherpt middels de herziening van de ERBI. Ook zijn steeds meer van de gebruikte databronnen landelijk beschikbaar via het NDW, zoals breedte en intensiteit. Dit betekent dat we een aantal berekeningen in een volgende versie gelijk op het NDW-netwerk kunnen uitvoeren, in plaats van een eigen data-analyse uit te voeren op OSM/Fietsersbond fietspadkaarten.

Figuur 7. Opgaven verkeersveiligheid fiets.

5.5. Leefbaarheid: Gezonde leefomgeving

Gebruik van de infrastructuur leidt tot luchtverontreiniging en geluidsbelasting. Blootstelling aan geluid kan leiden tot slaapverstoring en cognitieve effecten, zoals vermindering van leerprestaties bij kinderen en concentratieverlies. Luchtverontreiniging is verantwoordelijk voor 3,5 procent van de gezondheidslast in Nederland. Na roken (9,4%) behoort luchtverontreiniging, met name fijnstof, en geluid vanwege wegverkeer tot de belangrijkste risicofactoren voor de gezondheid. Daarentegen weegt de geluidsbelasting tegenover het gebruik van de provinciale wegen meer dan 90% bij aan de gezondheidslast in de omgeving.

Het is belangrijk te beseffen dat de elektrificatie van het verkeer niet leidt tot minder gezondheidslast. Deze voertuigen zijn namelijk zwaarder en hebben bredere banden, waardoor het bandengeluid zwaarder wordt. Op provinciale wegen is per definitie het bandengeluid harder dan het motorgeluid, omdat het omslagpunt tussen de 50-60km/u ligt. Het verminderen van het verkeer (30% minder = min 1dB), snelheidsverlaging (80 naar 60km/u = min 1dB) en stil asfalt en stillere banden (bij 100% inzet = min 3dB) zijn maatregelen waaraan gedacht kan worden.

Doel. Doel van de indicator Gezonde leefomgeving is om de gezondheidslast van het gebruik van provinciale infrastructuur in de omgeving inzichtelijk te maken, om zo de trajecten met de grootste opgave in beeld te krijgen.

Methode. De indicator vertaalt het gezondheidseffect van luchtverontreiniging en geluidsbelasting van het wegverkeer naar één getal (eindscore) met behulp van **Milieu GezondheidsRisico**. De MGR-maat is ontwikkeld door het **RIVM**. Voor deze indicator is gebruik gemaakt van databestanden met modelberekeningen. We kijken naar de gezondheidsimpact op het niveau van woonadressen en volgen daarbij de advieswaarden van de **Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)**. De WHO-advieswaarden zijn ingegeven vanuit een gezondheidskundig oogpunt; overschrijding van deze waarden duiden we in deze analyse daarom als 'ongezond'. Ook bij waarden onder deze grenzen is echter sprake van gezondheidslast, maar wel in een mate die vanuit gezondheidskundig oogpunt aanvaardbaar is. De gezondheidslast is alleen berekend voor woonadressen die in gebieden liggen waar de last boven de WHO-advieswaarden ligt. Alleen de gezondheidslast boven de advieswaarden die veroorzaakt wordt door wegverkeer over provinciale wegen is toegekend aan het meest nabijgelegen provinciale wegtraject.

Voor lucht is het effect van fijnstof (PM_{10}) en stikstof (NO_2) berekend met de **AERIUS Lucht Rekentool** van het RIVM voor het rekenjaar 2018.[9] Voor geluid analyseren we de 24-uurs geluidsbelasting (L_{den}) en de geluidsbelasting 's nachts (L_{night}) op basis van de **EU-geluidsbelastingskaarten**. Elke vijf jaar worden deze data geactualiseerd. Let wel, we kijken naar geluidsbelasting, niet naar subjectief ervaren geluids*overlast*. In dit geval zijn het de geluidberekeningen over 2021, maar daarbij is uitgegaan van de verkeersintensiteiten uit het jaar 2019. Vanwege de effecten van de COVID-19-maatregelen waren de verkeersintensiteiten over 2020 en 2021 niet voldoende representatief om te gebruiken.

Resultaat. De trajecten zijn geprioriteerd op basis van het opgestelde ongezonde gezondheidseffect (MGR-maat) van wegverkeer over de wegtrajecten op de woonomgeving. Als een traject een hoge eindscore heeft, betekent dit dat het gebruik van de weg voor relatief veel gezondheidslast boven de WHO-advieswaarden in de omgeving zorgt. Een traject met veel verkeer in een dichtbevolkt gebied scoort daarmee slechter dan een traject met dezelfde verkeersdrukte in een dunbevolkt gebied.

Het overgrote deel van de gezondheidslast afkomstig van het wegverkeer over de trajecten wordt veroorzaakt door geluidsbelasting. Dat is ook zichtbaar in de onderstaande tabel. De meeste provinciale trajecten liggen namelijk niet in een gebied waar de WHO-advieswaarden voor fijnstof (PM10) en stikstofdioxide (NO2) worden overschreden.

9 Het is gebleken dat de AERIUS Lucht Rekentool niet meer gebruikt kan worden voor onze analyse. Het rekenmodel is door het RIVM dusdanig aangepast dat berekeningen voor de gehele provincie niet meer mogelijk zijn. Dit betekent dat we geen herberekening en actualisatie kunnen doen wat betreft fijnstof (PM_{10}) en stikstof (NO_2). Er zal in het kader van de MGR een nieuwe methode ontwikkeld worden.

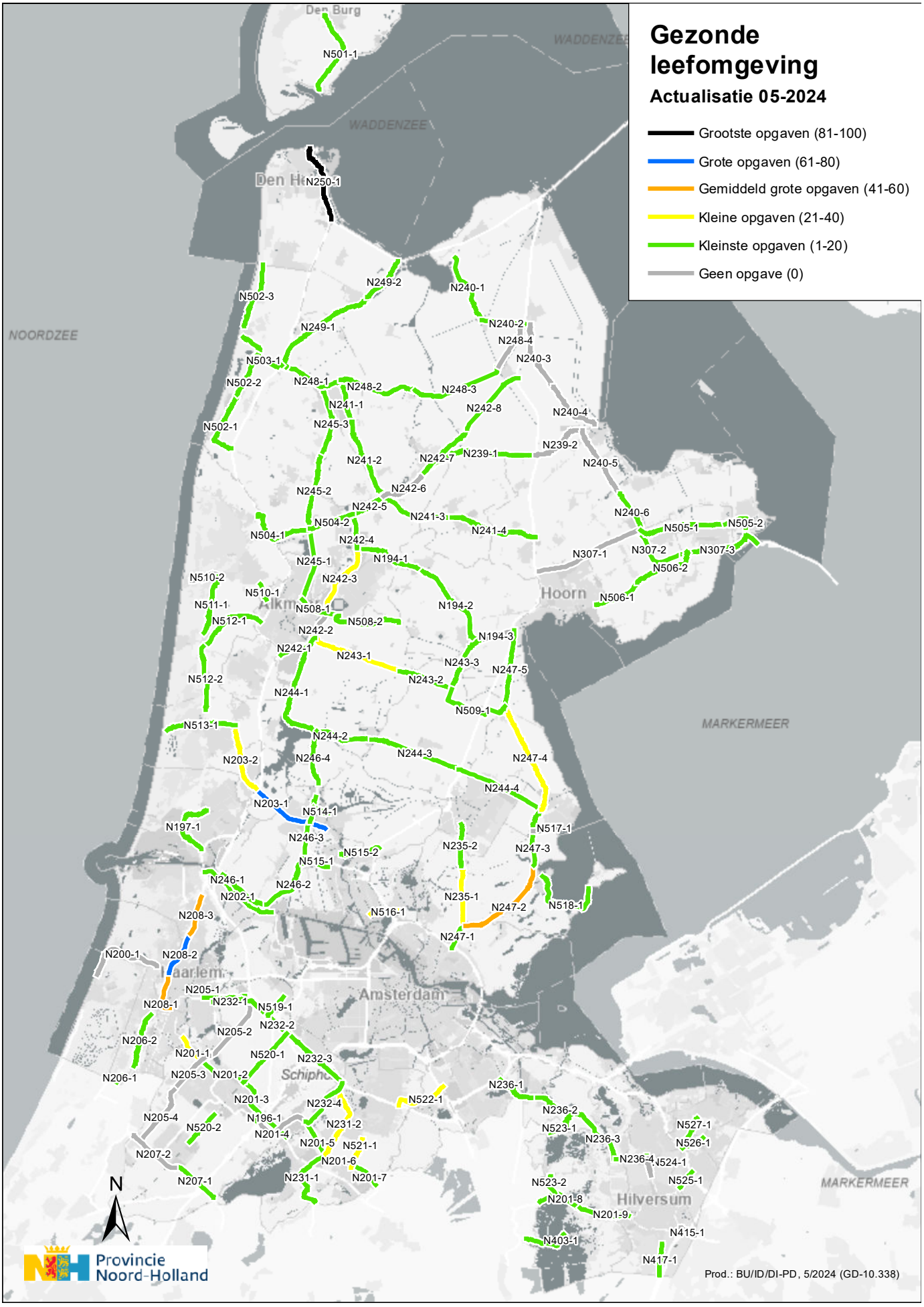
Traject		Regio	Eindscore (0-100)	Deelscore: Geluid	Deelscore: Lucht
1.	N250-1	Kop van Noord-Holland	**100**	100	0
2.	N203-1	Zaanstreek-Waterland	**63**	60	87
3.	N208-2	Zuid-Kennemerland en IJmond	**61**	61	3
4.	N208-1	Zuid-Kennemerland en IJmond	**55**	55	3
5.	N208-3	Zuid-Kennemerland en IJmond	**54**	54	0
6.	N247-2	Zaanstreek-Waterland	**42**	42	0
7.	N516-1	Zaanstreek-Waterland	**36**	36	10
8.	N203-2	Regio Alkmaar	**34**	34	0
9.	N235-1	Zaanstreek-Waterland	**29**	29	0
10.	N242-3	Regio Alkmaar	**28**	28	0

Top-10 Gezonde Leefomgeving.

Doorontwikkeling. Eind 2022 zijn nieuwe EU-Geluidsbelastingskaarten voor Noord-Holland opgeleverd. Dit is de basis voor het op te stellen Actieplan geluid 2024-2028. In 2024 verkennen we verschillende geluidmaatregelenscenario's, waarvan een gezonde leefomgeving scenario waarbij zal worden nagegaan wat de gevolgen zijn van het streven naar de advieswaarde voor geluid wegverkeer van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Er moet nog besluitvorming plaatsvinden voor het vaststellen van de eindvariant voor het Actieplan geluid 2024-2028. Dit is niet gereed voor opleveren van de iNHi 2024-2028. Zosnel er nieuwe data en methodes beschikbaar zijn, wordt dit verwerkt worden in de Monitor.

Voor de deelscore lucht wordt een nieuwe methode ontwikkeld, passend bij de MGR-mehodiek. We gaan hiervoor in gesprek met het RIVM.

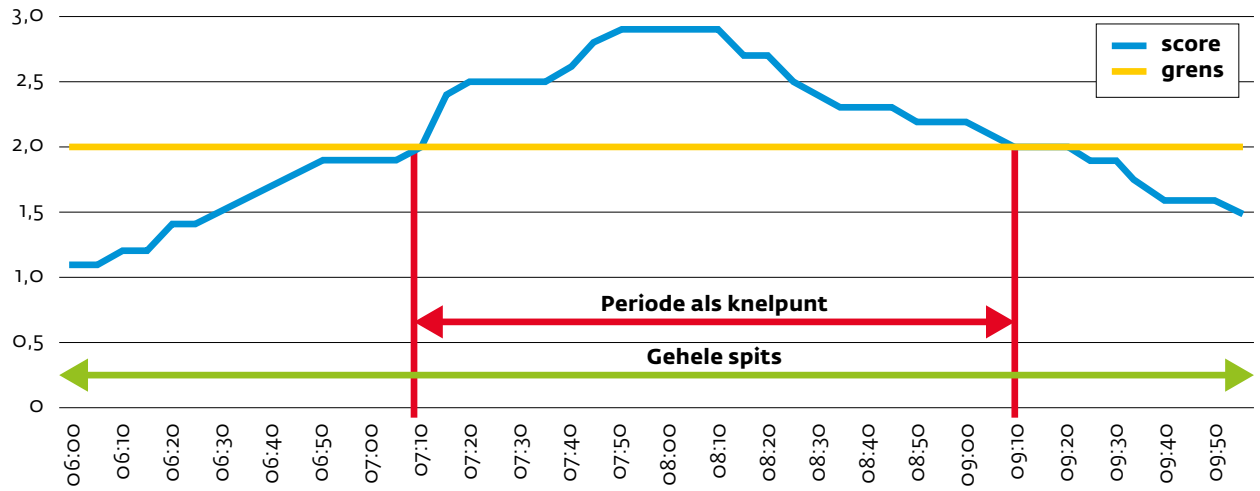
Figuur 8. Opgaven gezonde leefomgeving.

5.6. Bereikbaarheid: Doorstroming wegverkeer

Filevorming vermindert de bereikbaarheid van Noord-Holland per auto. Als wegbeheerder is de provincie Noord-Holland verantwoordelijk voor het functioneren van het netwerk van provinciale wegen. In het Perspectief Mobiliteit wordt gesteld dat de provincie geen netwerken meer wil en kan bouwen op piekcapaciteit. Daarmee accepteert de provincie dus dat soms vertraging optreedt – binnen de grenzen van verkeersveiligheid. De focus voor doorstroming van wegverkeer ligt op die plekken waar geen goede alternatieven zijn voor het gebruik van de auto.

Doel. Doel van de indicator Doorstroming wegverkeer is om de gemiddelde vertraging van wegverkeer tijdens de gehele dag inzichtelijk te maken, zodat we wegtrajecten kunnen prioriteren op het onderwerp doorstroming. De data worden uitgedrukt in de mate van de lengte van de periode waarbinnen vertraging plaatsvindt. Dus een file verdeeld over een lange periode wordt hoger gescoord dan een file die kort en hevig piekt.

Methode. Binnen de provincie worden reistijden en snelheden gemeten. Voor de iNHi is van belang wat de capaciteit van wegvakken en trajecten is. We kijken naar de verhouding tussen de huidige gemiddelde reistijd tijdens de ochtend- en avondspits (met een duur van vier uur) en de situatie waarin verkeer ongehinderd kan doorrijden ('free flow'), dit noemen we reistijdverhouding. Een waarde onder de 2 vinden we acceptabel. In de onderstaande figuur is weergegeven wat hiermee wordt bedoeld. Voor een wegvak is in de periode tussen 06:00-07:10 uur en in de periode tussen 09:10-10:00 uur nog ruimte om de spits af te laten vlakken, terwijl tussen 07:10-09:10 er geen capaciteit op het wegvak meer is. Oftewel, als automobilisten om 08:00 in de file staan, hebben ze de mogelijkheid om eerder of later te vertrekken. Dan staan ze niet of minder in de file. Des te langer de reistijdverhouding 2 of hoger is tijdens de spits, des te slechter het wegtraject scoort in de iNHi.

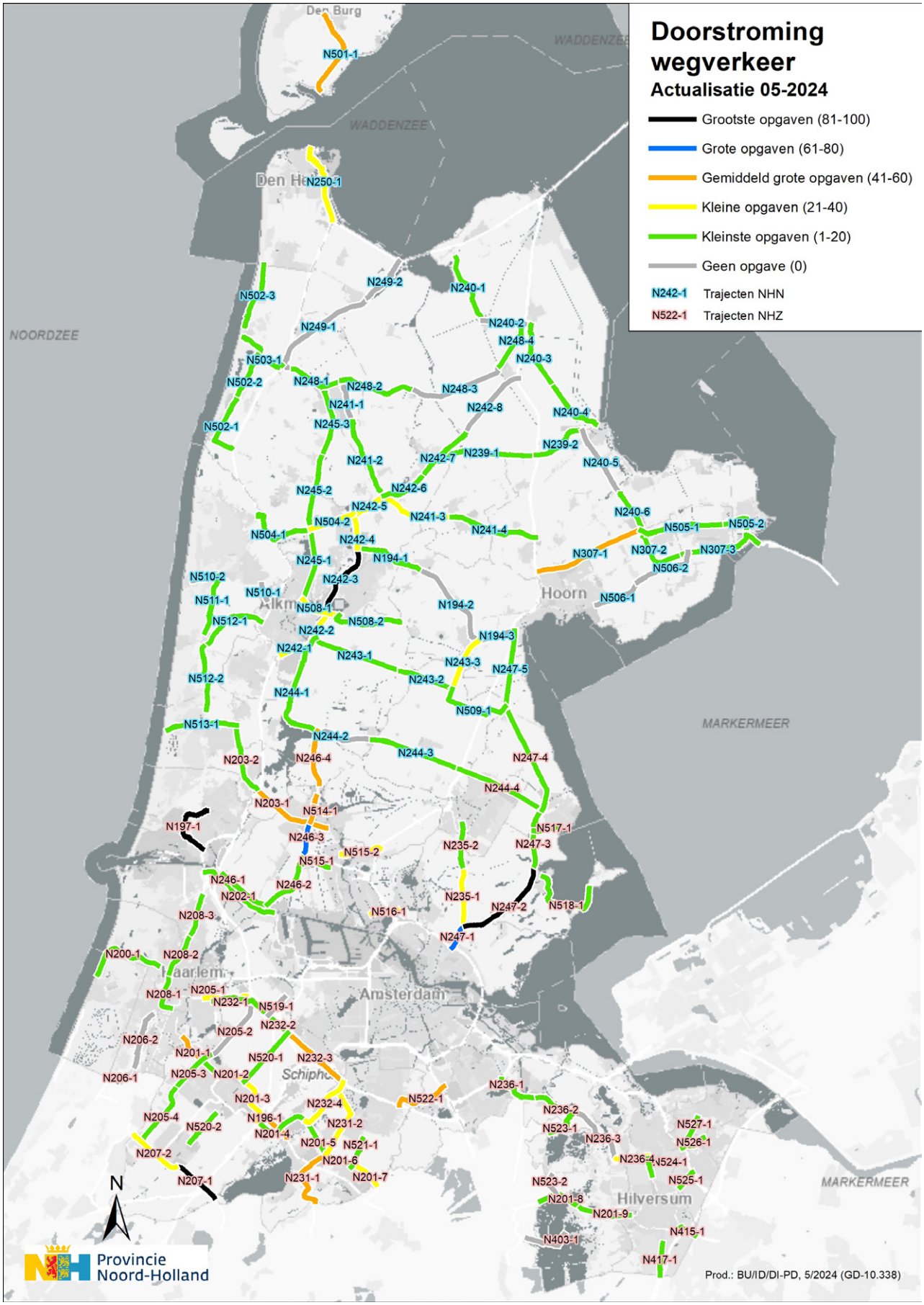
Figuur 9: Uitleg reistijdverhouding.

Resultaat. Onderstaande tabel geeft de tien trajecten met de grootste opgaven op de indicator Doorstroming wegverkeer. Buiten de top-10 hebben alle trajecten een vertragingsfactor die lager ligt dan 1,5. Een vertragingsfactor van 1,5 betekent dat je met de auto in de spits gemiddeld 1,5 keer zo lang onderweg bent.

Traject		Regio	Eindscore (0-100)	Deelscore: Grootste vertragingsfactor
1.	N242-3	Regio Alkmaar	**100**	0,470
2.	N247-2	Zaanstreek-Waterland	**89**	0,420
3.	N207-1	Amstelland-Meerlanden	**85**	0,400
4.	N197-1	Zuid-Kennemerland en IJmond	**81**	0,380
5.	N247-1	Zaanstreek-Waterland	**66**	0,310
6.	N246-3	Zaanstreek-Waterland	**62**	0,290
7.	N522-1	Amstelland-Meerlanden	**57**	0,270
8.	N196-1	Amstelland-Meerlanden	**55**	0,260
9.	N231-1	Amstelland-Meerlanden	**55**	0,230
10.	N307-1 N514-1 N203-1	Westfriesland Zaanstreek-Waterland Zaanstreek-Waterland	**49** **49** **49**	0,230 0,230 0,203

Top-10 Doorstroming wegverkeer.

Doorontwikkeling. We blijven de ontwikkelingen in de datavergaring en -analyse voor doorstroming volgen en passen waar nodig de methode hierop aan. Het doel is om in de iNHi voor de volgende bestuursperiode van 2027-2031 concreet inzicht te hebben in de toekomstige doorstromingsknelpunten.

Figuur 10. Opgaven doorstroming wegverkeer.

5.7. Bereikbaarheid: Doorstroming openbaar vervoer

Openbaar vervoer speelt een belangrijke rol in duurzame bereikbaarheid binnen de provincie. De provincie is verantwoordelijk voor bus-ov, met uitzondering van het gebied van de Vervoerregio Amsterdam. Om te zorgen dat het ov een aantrekkelijk alternatief is voor de auto, is inzicht in de doorstroming op bus routes belangrijk. Zo kunnen we sturen op zo min mogelijk oponthoud voor busreizigers.

Doel. Voor de iNHi 2024-2028 is ervoor gekozen om de vertraging die bussen ondervinden op provinciale wegen in beeld te brengen. Als er voor het reguliere wegverkeer een doorstromingsknelpunt is én er staat een bus tussen, dan willen we dat weten. Waar bussen een eigen doelgroepenstrook hebben of over solitaire hoogwaardig openbaarvervoer banen (HOV-banen) rijden is de doorstroming optimaal. Deze wegvakken en de HOV-banen zijn daarom niet meegenomen in de analyse.

Methode. Bus routes maken gebruik van in totaal 82 van de 130 wegtrajecten. Voor deze trajecten wordt het gemiddelde aantal lijnbussen tijdens het drukste uur van de ochtend- en avondspits meegenomen.

Ook is nagegaan of er aparte bus infrastructuur aanwezig is, zoals een vrij liggende busbaan of een aparte opstelstrook bij verkeerslichten. Indien businfrastructuur ontbreekt is de vertraging gelijk aan die van het overige wegverkeer, want de bus staat in dezelfde file. In die gevallen is de individuele verliestijd van al het wegverkeer vermenigvuldigd met het gemiddelde aantal lijnbussen tijdens het drukste uur. De individuele verliestijd is de extra tijd die het kost om een traject tijdens de spits af te leggen ten opzichte van de situatie zonder oponthoud (‘free flow’).

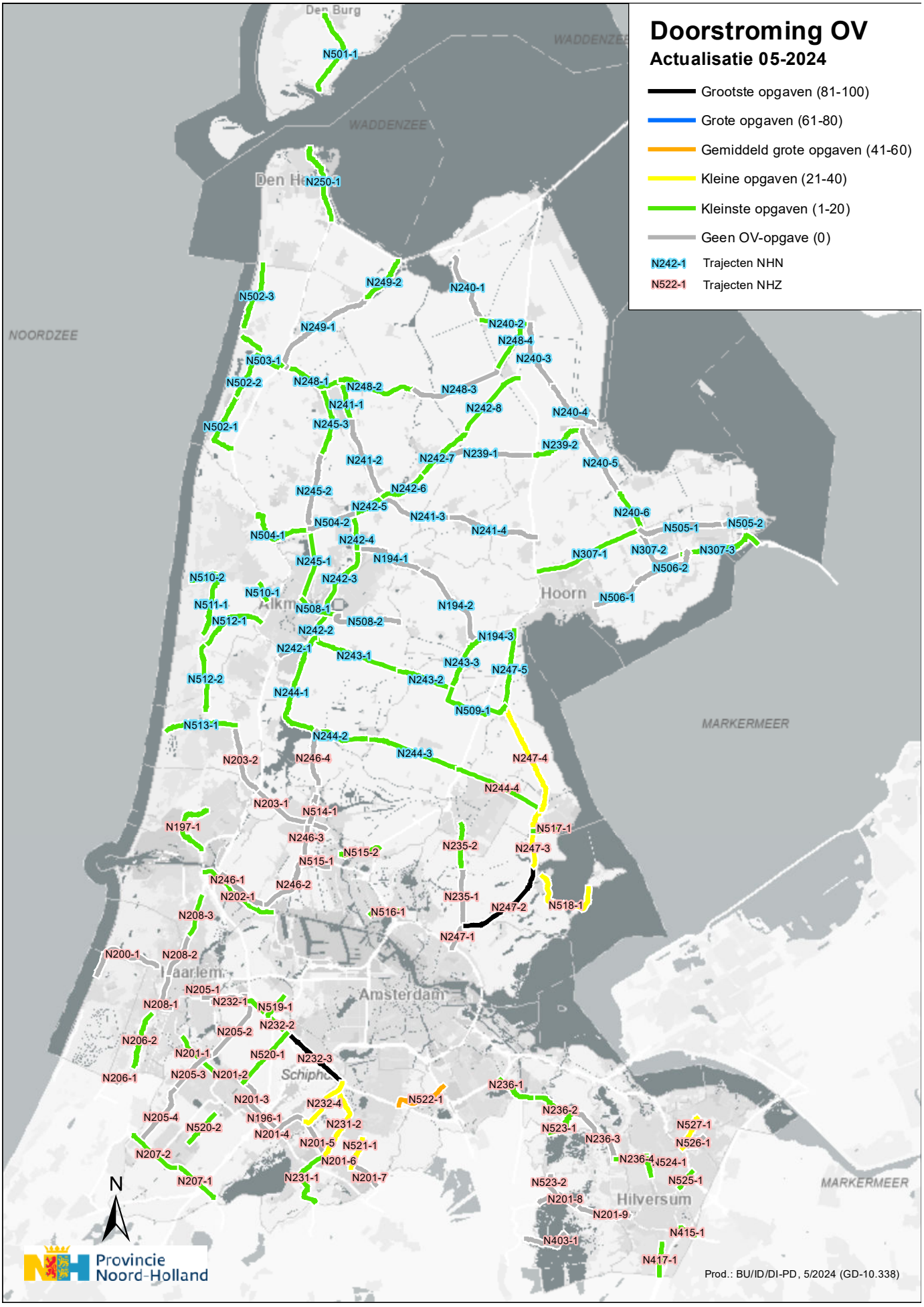
Voor de 82 trajecten waar wel sprake is van gescheiden businfrastructuur is de individuele verliestijd afzonderlijk bepaald, en daarna is de verliestijd vermenigvuldigd met het aantal lijnbussen dat deze vertraging ondervindt. Een traject waar veel lijnbussen oponthoud ondervinden eindigt zodoende hoger in de prioritering dan een traject waar minder lijnbussen oponthoud ondervinden. Anders dan bij de indicator Doorstroming wegverkeer zijn alle trajecten hier gelijk behandeld.

Traject		Regio	Eindscore (0-100)	Deelscore: Vertraging bus in minuten
1.	N232-3	Amstelland-Meerlanden	**100**	70,8
2.	N247-2	Zaanstreek-Waterland	**82**	58,4
3.	N522-1	Amstelland-Meerlanden	**51**	36,1
4.	N247-4	Zaanstreek-Waterland	**36**	25,3
5.	N521-1	Amstelland-Meerlanden	**30**	21,3
6.	N231-2	Amstelland-Meerlanden	**29**	20,5
7.	N527-1	Gooi en Vechtstreek	**27**	19,1
8.	N232-4	Amstelland-Meerlanden	**23**	16,1
9.	N247-3 N518-1	Zaanstreek-Waterland Zaanstreek-Waterland	**22** **22**	15,7 15,6

Top-10 Doorstroming Openbaar Vervoer.

Doorontwikkeling. De in ontwikkeling zijnde Visie Publieke Mobiliteit introduceert andere vormen van openbaar vervoer dan de ‘standaard’ bus. Er wordt, na vaststelling van de Visie Publieke Mobiliteit, onderzoek gedaan of en hoe dit vraagt om doorontwikkeling van deze indicator.

Figuur 11. Opgaven doorstroming ov.

5.8. Ontsnippering van de natuur

De provincie werkt aan goede verbindingen tussen natuurgebieden in Noord-Holland. De provinciale wegen versnipperen op verschillende locaties natuur, en dat heeft een negatief effect op populaties van diersoorten. Met faunavoorzieningen zoals natuurbruggen en faunatunneltjes kan de barrièrewerking van provinciale wegen voor wilde diersoorten worden weggenomen, en verminderen we de kans op wildaanrijdingen. Daarmee verbeterd de verkeersveiligheid op de provinciale wegen en fietspaden voor mens én dier.
De ontwikkeling van deze indicator is voor Gedeputeerde Staten reden geweest om 7 december 2021 te besluiten dat ontsnippering standaard wordt meegenomen in infrastructurele projecten.

Doel. Deze indicator maakt inzichtelijk op welke trajecten nieuwe faunavoorzieningen het meeste gaan bijdragen aan herstel of versterking van populaties wilde diersoorten in Noord-Holland en het verminderen van het aantal wildaanrijdingen.

Methode. Aan de basis van deze indicator ligt het onderzoek dat de Wageningen Universiteit in opdracht van de provincie heeft uitgevoerd. Het onderzoek spitst zich toe op twintig geselecteerde soorten, die model staan voor een soortengroep. Wegen vormen voor deze soorten barrières in hun leefgebied, en beïnvloeden hun overlevingskans. De soorten verschillen echter van elkaar in de afstanden die ze kunnen afleggen en de omvang van hun territorium.

Figuur 4: Twintig onderzochte soorten.

Voor elk van de twintig soorten is onderzocht welke gebieden in de provincie geschikt zijn voor de soort om te overleven, en welke fysieke barrières voor deze soort in het landschap aanwezig zijn. Met deze informatie kan het **informatiesysteem LARCH** van de Wageningen Universiteit simuleren of de ecologische netwerken van de soort van voldoende kwaliteit zijn. Met LARCH zijn voor elk van de twintig soorten twee scenario's met elkaar vergeleken: de kwaliteit van ecologische netwerken mét en zonder provinciale wegen. Op die manier wordt duidelijk bij welke wegtrajecten de kwaliteit van de ecologische netwerken na ontsnippering (sterk) verbetert. Die verbetering noemen we **'faunawinst'**. Ook is bekeken of de faunawinst op korte of op lange termijn kan worden bereikt. Als de soort nog niet in de omgeving voorkomt zal de faunawinst pas op lange termijn worden gerealiseerd, namelijk pas wanneer de soort in de omgeving wordt geïntroduceerd.

Daarnaast heeft de Wageningen Universiteit in kaart gebracht op welke trajecten de twintig geselecteerde soorten met regelmaat worden aangereden. Dat noemen we 'faunahotspots'. Deze inventarisatie is verricht door ecologen met kennis van de gebieden, aangevuld met gegevens uit de Databank Faunaslachtoffers. Ook bevat het onderzoek per traject aanbevelingen voor de te realiseren faunavoorzieningen om te zorgen voor optimale ontsnippering. In de analyse is rekening gehouden met reeds bestaande faunapassages.

Met behulp van de gegevens uit het onderzoek van de Wageningen Universiteit zijn trajectscores berekend, waarbij een aantal beslisregels is gedefinieerd. Zo tellen alle soorten even zwaar mee, en weegt faunawinst op korte termijn zwaarder mee dan faunawinst op langere termijn. Verder geldt: hoe groter de potentiële faunawinst, hoe zwaarder deze meetelt. Tot slot weegt faunawinst zwaarder dan een faunahotspot: we wegen het aantal soorten waarvoor faunawinst te behalen valt zwaarder dan het aantal soorten waarvoor een traject nu een faunahotspot is.

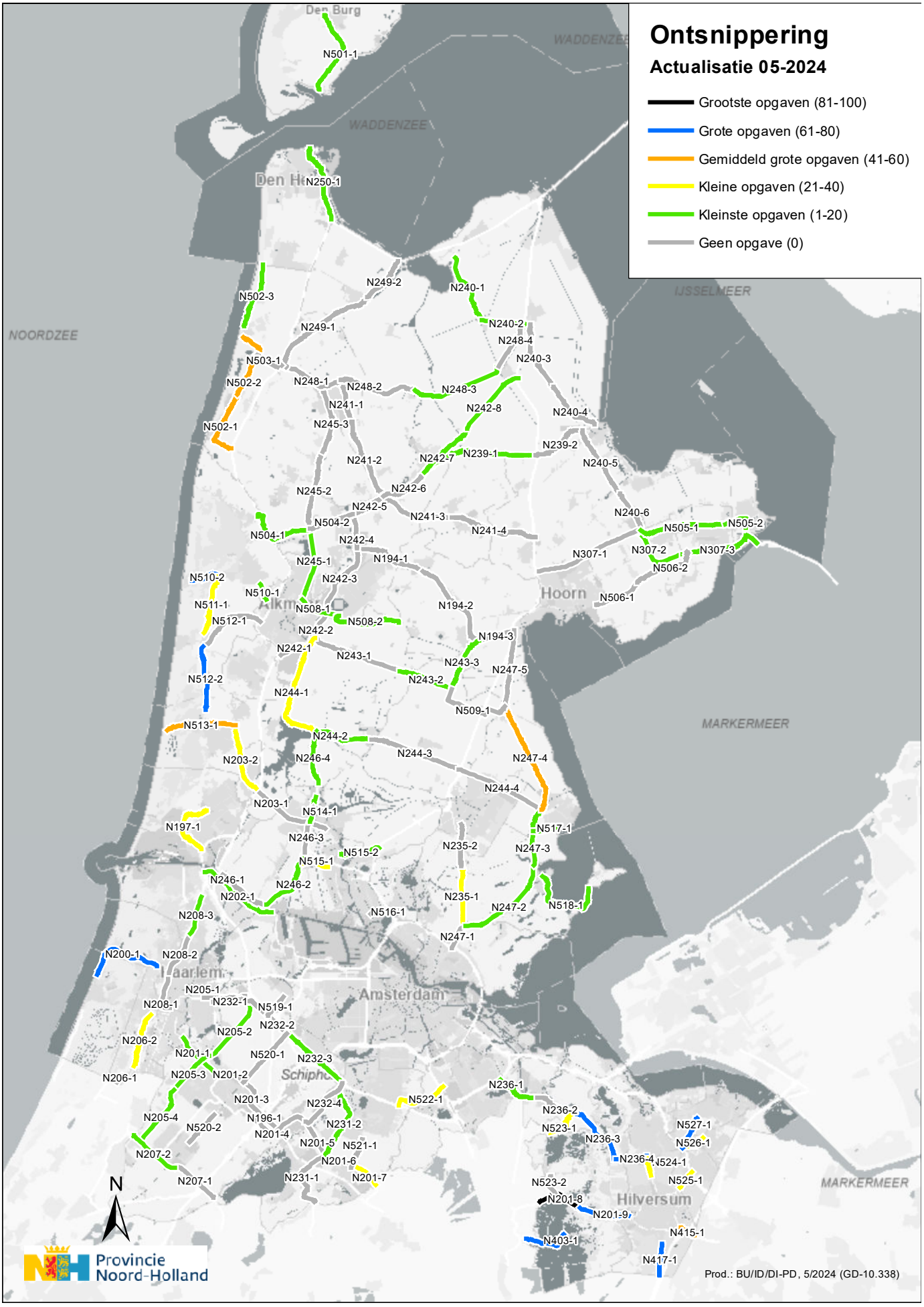
Resultaat. In de onderstaande tabel staan de tien trajecten met de grootste opgaven op de indicator Ontsnippering van natuur. Uit de achterliggende analyse volgt dat voor de N201-8 op korte termijn grote faunawinst te behalen valt voor een relatief groot aantal soorten. De N403-1 presteert op de indicator echter slecht vanwege het relatief hoge aantal wildaanrijdingen (faunahotspot). In het onderzoeksrapport **Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland** van de Wageningen Universiteit wordt voor alle trajecten onder meer beschreven om welke soorten het precies gaat. Het rapport is te vinden op de website van de provincie Noord-Holland.

Traject		Regio	Eindscore (0-100)	Faunawinst korte termijn			Faunawinst lange termijn			Fauna-hotspot
				Matig	Groot	Zeer groot	Matig	Groot	Zeer groot	
1.	N201-8	Gooi en Vechtstreek	**100**	1	4	0	0	0	0	6
2.	N403-1	Gooi en Vechtstreek	**80**	0	2	1	0	0	0	6
3.	N236-4	Gooi- en Vechtstreek	**78**	3	0	1	1	0	1	9
4.	N527-1	Gooi- en Vechtstreek	**76**	2	0	1	0	0	1	11
5.	N510-2	Regio Alkmaar	**76**	0	1	1	0	0	1	6
6.	N200-1	Zuid-Kennemerland en IJmond	**72**	1	0	1	0	0	1	7
7.	N201-9	Gooi en Vechtstreek	**64**	1	1	0	0	0	1	6
	N512-2	Regio Alkmaar	**64**	3	0	1	3	1	0	5
	N417-1	Gooi en Vechtstreek	**64**	1	0	2	0	0	0	7
	N236-3	Gooi en Vechtstreek	**64**	4	0	1	0	0	0	10

Top-10 Ontsnippering.

Doorontwikkeling. Voor deze indicator zijn geen inhoudelijke verbeteringen nodig. Indien van meerwaarde kan nieuwe ecologische kennis over diersoorten in de toekomst mogelijk worden toegevoegd aan de analyse. Daarnaast kan de barrièrewerking van andere typen infrastructuur—bijvoorbeeld aan vaarwegen, spoorwegen of gemeentelijke wegen—worden meegenomen.

Figuur 12. Opgaven ontsnippering.

5.9. Beïnvloedingsindicator: Verstedelijking

Doel. Verstedelijking heeft invloed op regionale mobiliteit voor alle modaliteiten: op doorstroming, veiligheid en een gezonde leefomgeving. Het doel van deze indicator is om de plancapaciteit inzichtelijk te maken en te relateren aan de provinciale infrastructuur.

Het Perspectief Mobiliteit stelt dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen eerst gekeken wordt naar de 'trits van de 3 V's', zoals benoemd in het coalitieakkoord 2023-2027. Het gaat om de vermindering, verandering en verbetering van de mobiliteit, voordat de mobiliteit gefaciliteerd wordt middels meer infrastructuur. Dit is de Trias Mobilica. Daarbij levert de grote woningbouwopgave per definitie een groei van de mobiliteit met invloed op het presenteren van de infrastructuur. Daarbij geeft de provincie Noord-Holland zichzelf de opdracht om de onvermijdelijke groei van de automobiliteit te dempen, zonder de versnelling van de woningbouw te vertragen.

Methode. De plancapaciteit tot en met 2030 is scherp in beeld, in combinatie met waar de belangrijkste ov-knooppunten liggen. De precieze impact van verstedelijking op toekomstige mobiliteit is niet exact te voorspellen en te kwantificeren op project- en locatieniveau. Dit kan wel op hoofdlijnen en gebiedsniveau, omdat er wel duidelijk is waar en wanneer verstedelijking tot realisatie komt.

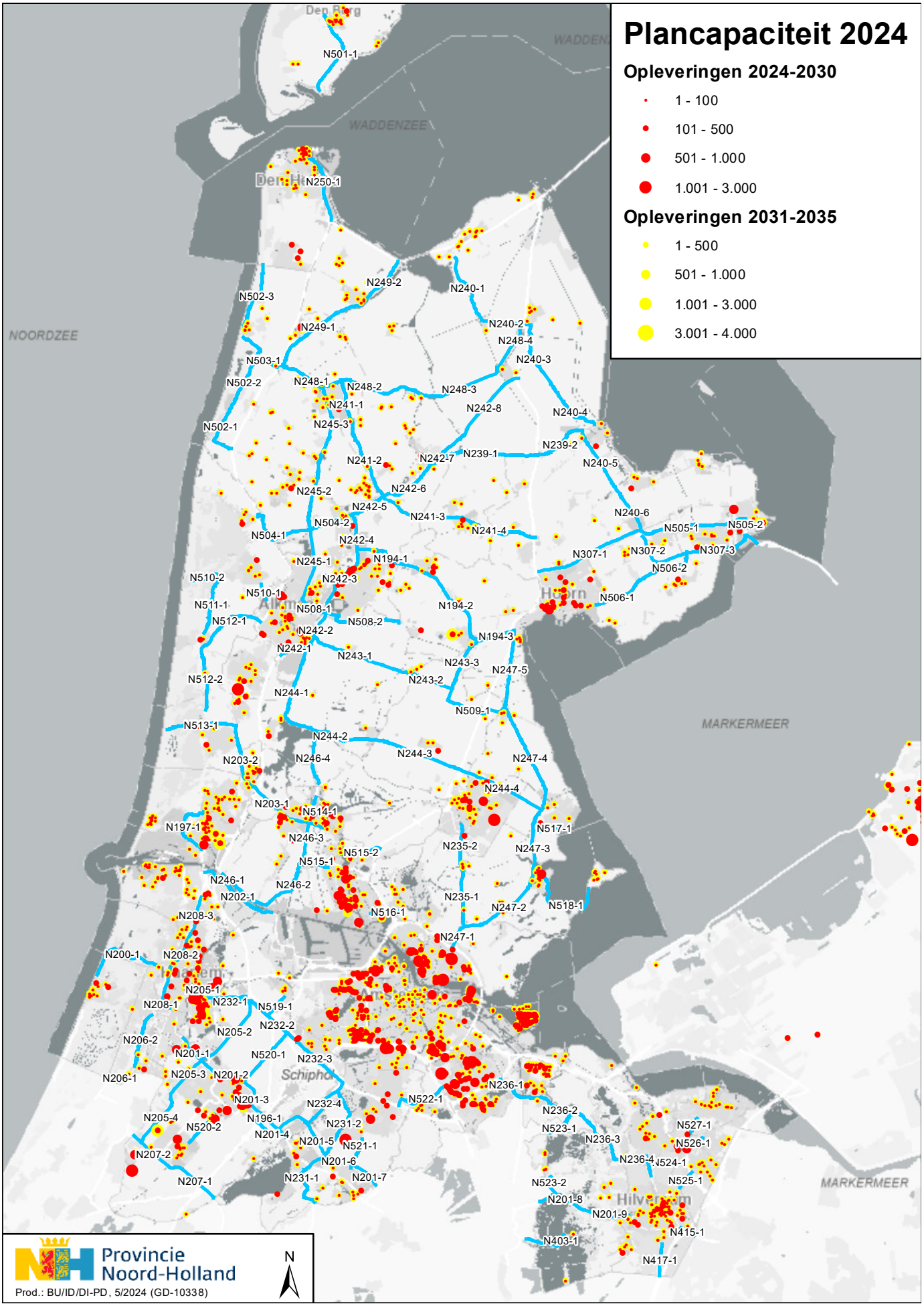
De woningbouwopgaven zijn gecategoriseerd: alle voorziene nieuwbouwwoningen (plancapaciteit t/m 2030) in een grote straal rond de weg met een mogelijke relatie tot de provinciale weg zijn meegenomen. Hierbij is rekening gehouden met de aanwezigheid van ov-knooppunten.

0-500 woningen	Klasse 0
500-1000 woningen	Klasse 1
1000-3000 woningen	Klasse 2
Meer dan 3000 woningen	Klasse 3

Verdeling klassen.

Resultaat. Het resultaat van deze beïnvloedingsindicator is dat de plancapaciteit in combinatie met ov-knooppunten (trein en bus) langs de 130 wegtrajecten van de iNHi zijn gelegd. Door middel van ambtelijk handwerk is er gekeken naar welke projecten het grootste effect hebben op de provinciale wegen.

Figuur 13. Plancapaciteit provincie Noord-Holland.

5.10. Beïnvloedingsindicator: Stikstof

Doel. Gebruik van de infrastructuur leidt tot stikstofemissie en depositie, ook in nabijgelegen Natura 2000-gebieden. In veel van deze gebieden komt te veel stikstof neer, wat een negatieve impact heeft op de natuur. Met maatregelen kan de emissie en depositie van stikstof worden teruggebracht. Deze indicator brengt in kaart op welke trajecten mobiliteitsmaatregelen kunnen leiden tot een reductie van stikstofdepositie in nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

Methode. Wat betreft de snelheidsverlaging zijn er twee externe onderzoeken uitgevoerd. Het eerste onderzoek, uitgevoerd door ingenieursbureau Antea Group in 2020, heeft in kaart gebracht op welke provinciale wegen een snelheidsverlaging tot significante reductie van stikstofdepositie leidt en op welke van deze trajecten een herinrichting op verkeersveilige manier kan plaatsvinden. De vijf trajecten die hieruit naar voren kwamen zijn middels een tweede onderzoek, uitgevoerd door ingenieursbureau Royal HaskoningDHV in 2023, onderzocht op mogelijke omrijdeffecten als gevolg van de snelheidsverlaging. Ook is in dit onderzoek gekeken naar mogelijke wegontwerpen die passen bij de verlaagde snelheden.

Naast de externe onderzoeken naar snelheidsverlaging is intern een bredere verkenning uitgevoerd naar andersoortige maatregelen die mogelijk kunnen bijdragen aan een reductie van stikstofemissie dan wel depositie. Hierin is onder andere gekeken naar de stappen die andere provincies op dit gebied hebben gezet, naar maatregelen die vooralsnog primair op CO_2-reductie zijn gericht en naar niet eerder verkende maatregelen.

Resultaat. Uit het tweede onderzoek naar het effect van snelheidsverlaging komt per onderzocht traject een aparte conclusie naar voren. Op twee van de vijf trajecten heeft snelheidsverlaging volgens het onderzoek geen impact op stikstofdepositie in nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Dat op deze trajecten in het eerste onderzoek wel een effect is berekend heeft te maken met een correctie op de manier van rekenen. Op twee andere trajecten leidt snelheidsverlaging wel tot een verlaging van de stikstofdepositie in de nabijheid van het desbetreffende traject, maar zorgen omrijdeffecten voor een toename van stikstofdepositie elders. Hiermee zou een nieuwe opgave ontstaan om die toenames te voorkomen, hetgeen de maatregel extra complex zou maken. Op de volgende trajecten zijn géén maatregelen mogelijk:

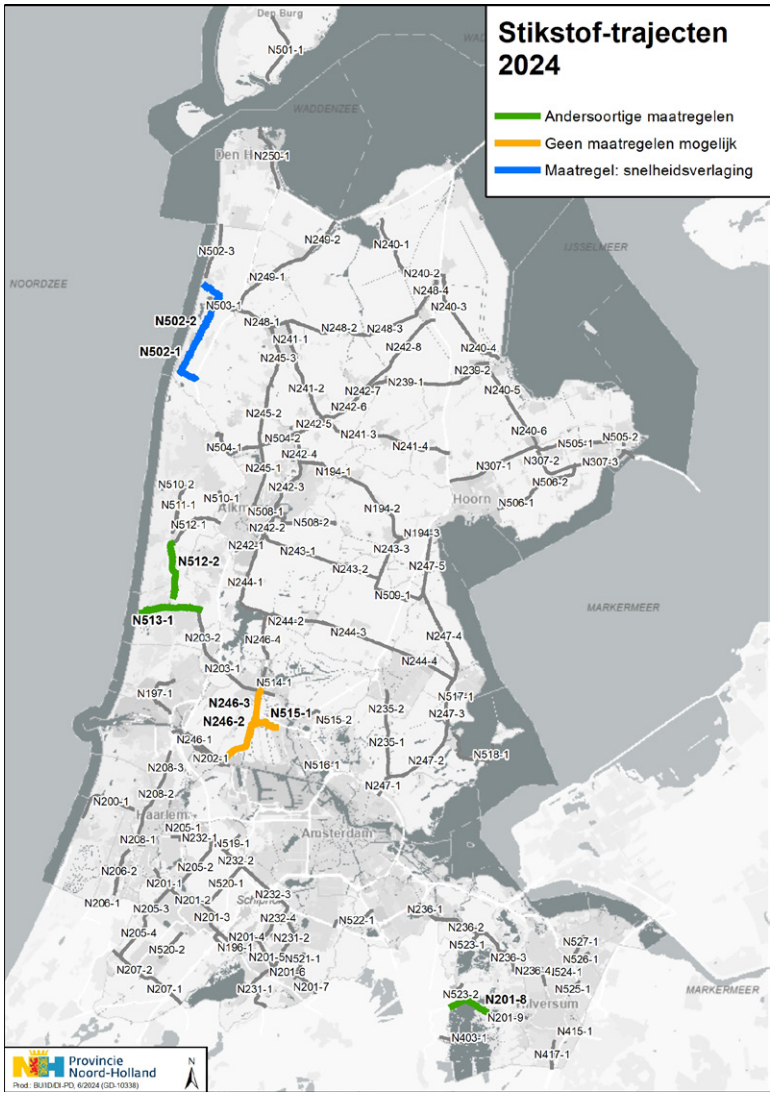
- N515-1 Westzaan
- N246-2 (vanaf aansluiting N515-1 naar noorden) en N246-3

Op slechts één aangesloten traject leidt snelheidsverlaging tot enkel een afname van stikstofdepositie. De maximaal berekende afname bedraagt hier -2,78 mol/ha/j:

- N502-1 en N502-2 tussen Petten en Callantsoog

De verkenning naar andersoortige maatregelen die intern is uitgevoerd heeft geleid tot twee aanvullende maatregelen die de depositie van stikstof vanuit de mobiliteitssector kunnen terugdringen: milieu- en zero-emissiezones en stikstofschermen. Milieu- en zero-emissiezones weren vervuilende voertuigen gebaseerd op emissieklasse of motortype. Stikstofschermen stuwen luchtstromen, incl. stikstof, op waardoor stikstof afkomstig uit voertuigen minder geconcentreerd neerdaalt. Op onderstaande wegen zijn deze maatregelen doorgerekend en hebben zij in meer of mindere mate effect.

- N201-8 Oostelijke Vechtplassen
- N512-2 Egmond aan den Hoef - Bakkum
- N513-1 Castricum aan Zee

Figuur 14. Opgaven stikstof.

BIJLAGEN

1. Beleidscontext
2. Wegtrajecten met locatie-aanduidingen
3. Ambitielijst
4. Ambitielijst incl. motivatie investeringsprioriteit
5. Basisgegevens indicatoren
6. Netwerklijsten Monitor
7. Verklarende woordenlijst

BIJLAGE 1 BELEIDSCONTEXT

In de deze bijlage geven we de beleidscontext weer waar de iNHi op is gebaseerd. Dit is vanzelfsprekend het coalitieakkoord Verbinden vooruit van het huidige college en het langjarig Perspectief Mobiliteit. Ook is rekening gehouden met vele trends en ontwikkelingen. De analyse over deze informatie heeft tot resultaat dat onderwerpen zijn toegedeeld aan de iNHi en/of de NIKG.

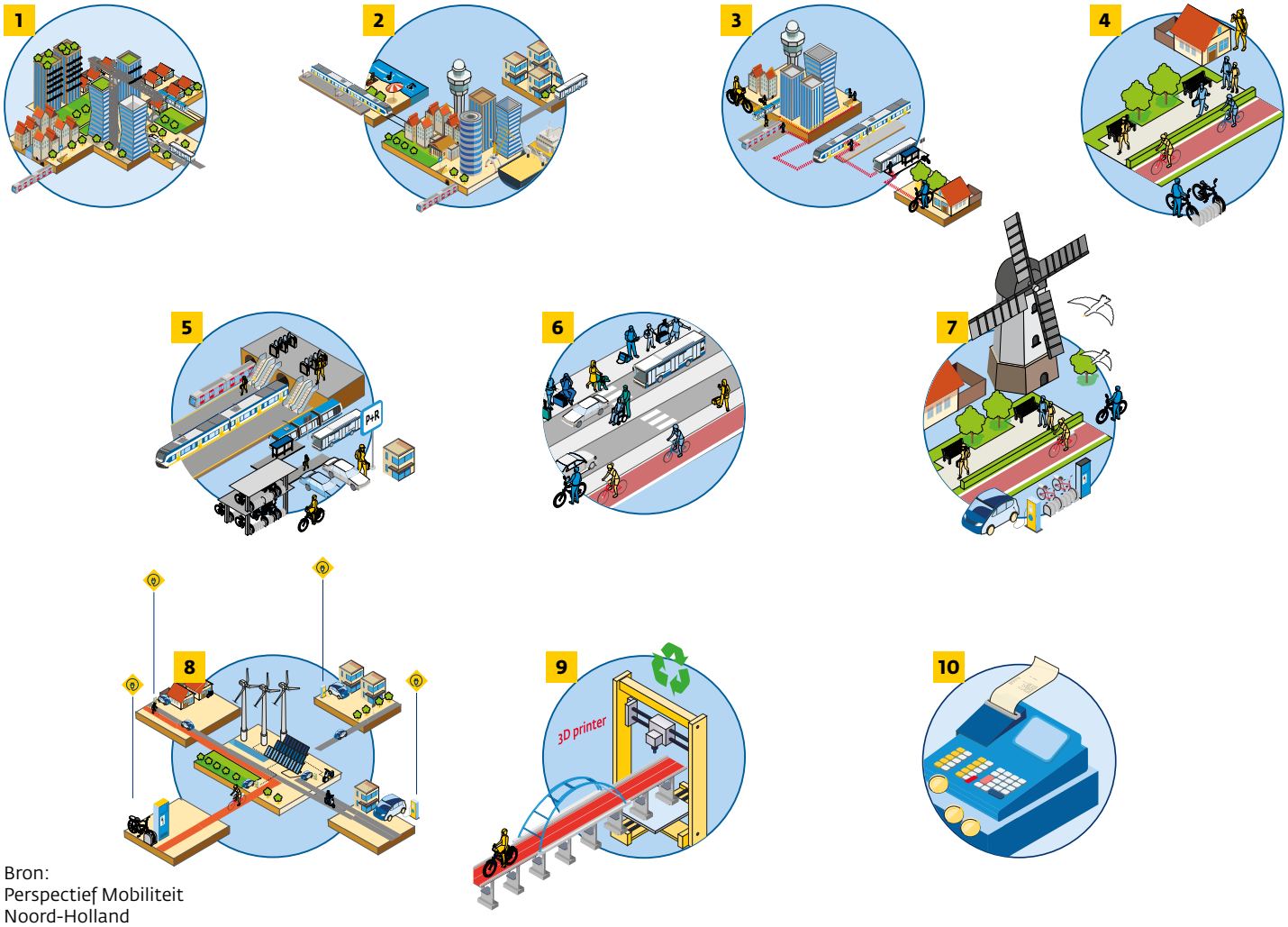
De basis
Vanuit het coalitieakkoord zijn er meer middelen gekomen voor mobiliteit, maar tegelijkertijd zien we ook prijsopdrijvende trends. Desalniettemin zijn de financiële middelen voor mobiliteit gestegen, terwijl de middelen op het gebied van uitvoeringskracht meer prioriteit verdienen. Het beschikbare budget zal besteed moeten worden, maar de personele invulling hiervan wordt voor de aankomende vier jaar nog een grote uitdaging. Uitvoeringskracht is een onderdeel van onze middelen en daarom net zo belangrijk.

Coalitieakkoord 2023-2027: Verbindend vooruit
In het nieuwe coalitieakkoord staat hoe het nieuwe college met de opgaven om wil gaan op grote maatschappelijke thema's: de bouw van 191.000 woningen tot 2030, uitbreiding van het energienet, versterking van de natuur, verbetering van de luchtkwaliteit, stimuleren van de circulaire economie, tegengaan van de klimaatcrisis (inclusief reductie CO_2) en oog houden voor een toekomstbestendige landbouw. Daarnaast spelen het verbeteren van de bereikbaarheid, leefbaarheid en economie hierin ook een grote rol. In het coalitieakkoord wordt er onder andere een directe relatie gelegd tussen de grote woningbouwopgave en de doorstroming. Een concreet beleidsdoel in het coalitieakkoord is op het gebied van verkeersveiligheid, namelijk dat de missie 0 verkeersslachtoffers blijft. Ook wordt er op verschillende manier aandacht gegeven aan de regio, waarbij stad én platteland goed bereikbaar moeten zijn.

In het coalitieakkoord wordt meer financiële armslag gegeven voor infrastructuur om de staat van het areaal op orde te brengen en te houden. Daarnaast wordt ruimte gegeven aan het toekomstgericht maken van de infrastructuur. De ambitieuze doelstelling voor woningbouw heeft consequenties voor mobiliteit, aangezien meer woningen leiden tot een groei van de mobiliteitsstromen. Een belangrijke passage uit het coalitieakkoord is: ‘Noord-Holland bereikbaar houden en om nieuwe woningbouwlocaties te ontsluiten. Hierdoor investeren we in verschillende modaliteiten die passen bij het gebied, zowel landelijk als stedelijk.’ Ook wordt in het coalitieakkoord veel aandacht besteed aan het slimmer organiseren en investeren in infrastructuur op het gebied van ov en doorfietsroutes. Het college wil in 2030 energieneutraal zijn voor de eigen operatie en wil energie opwekken langs/met infrastructuur. Ten slotte omarmt het coalitieakkoord de klimaatdoelstellingen waardoor er 55% reductie CO_2 moet worden gerealiseerd in 2030. Dit geldt voor alle sectoren dus ook mobiliteit. De doelen die hierboven zijn beschreven zijn ook meegenomen in de strategie. De dikgedrukte woorden komen daarin direct voor.

Perspectief Mobiliteit
In het Perspectief Mobiliteit[10] staan de principes uitgewerkt voor duurzame verstedelijking en bereikbaarheid. Dit heeft raakvlakken met de opgaven van klimaat- en energietransitie, leefbaarheid, economie en vitaal landelijk gebied. De bereikbaarheid komt steeds verder onder druk te staan door de groei van het aantal inwoners en de toename van de werkgelegenheid. Daarnaast vraagt de mobiliteit steeds meer energie en ruimte. Binnen de mobiliteit zijn grootschalige veranderingen nodig om bij te dragen aan het terugdringen van de negatieve effecten van klimaatsverandering. Dit leidt tot de tien hoofdopgaven voor de mobiliteit, overzichtelijk gevisualiseerd als uitsnede uit het Perspectief Mobiliteit. De iNHi geeft actief invulling aan deze hoofdopgaven. Waar dit niet het geval is, is dit expliciet een doorontwikkeling richting de nieuwe iNHi voor de bestuursperiode van 2027-2031 of onderdeel van een andere beleidsontwikkeling.

10 Het Perspectief Mobiliteit is vastgesteld in Provinciale Staten dd. 13 september 2021.

Bron:
Perspectief Mobiliteit
Noord-Holland

1 Bereikbare woningen
Het bereikbaar maken van de urgente woningbouwopgave in de MRA en Noord-Holland-Noord zodanig dat een aantrekkelijk, vraaggericht woningaanbod wordt gerealiseerd op bereikbare en leefbare locaties met behoud van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van kleine kernen.

2 Bereikbare economische toplocaties/ bereikbare bedrijven
De huidige en toekomstige economische toplocaties in Noord-Holland bereikbaar krijgen en houden op een manier die past bij de huidige en toekomstige functies en gebruikers van deze locaties (werknemers en logistiek), met beperking van negatieve effecten van hinder en vertraging.

3 Goede dagelijkse deur- tot-deur reis
Het zorgen voor een goed functionerend, multimodaal Daily Urban System van de MRA met aandacht voor reistijd, betrouwbaarheid en beleving, met een goede aansluiting van Noord-Holland-Noord op de MRA, mede om een mogelijke overloop van de woningbouwopgave naar Noord-Holland-Noord te faciliteren.

4 Lopen en fietsen
Het inzetten op vormen van actieve mobiliteit (lopen en fietsen) om gezond gedrag te stimuleren.

5 De ketenreis
Het mogelijk en aantrekkelijk maken van ketenreizen binnen een multimodaal mobiliteitsnetwerk om enerzijds stedelijke gebieden goed bereikbaar te houden en anderzijds het bereik van hoogwaardige OV-lijnen te vergroten.

6 Veilig en toegankelijk reizen
Het zorgen voor een aantrekkelijk, veilig en voor iedereen toegankelijk mobiliteitsnetwerk, zowel door de inrichting van de infrastructuurnetwerken als ook door het beïnvloeden van het gedrag van verkeersdeelnemers.

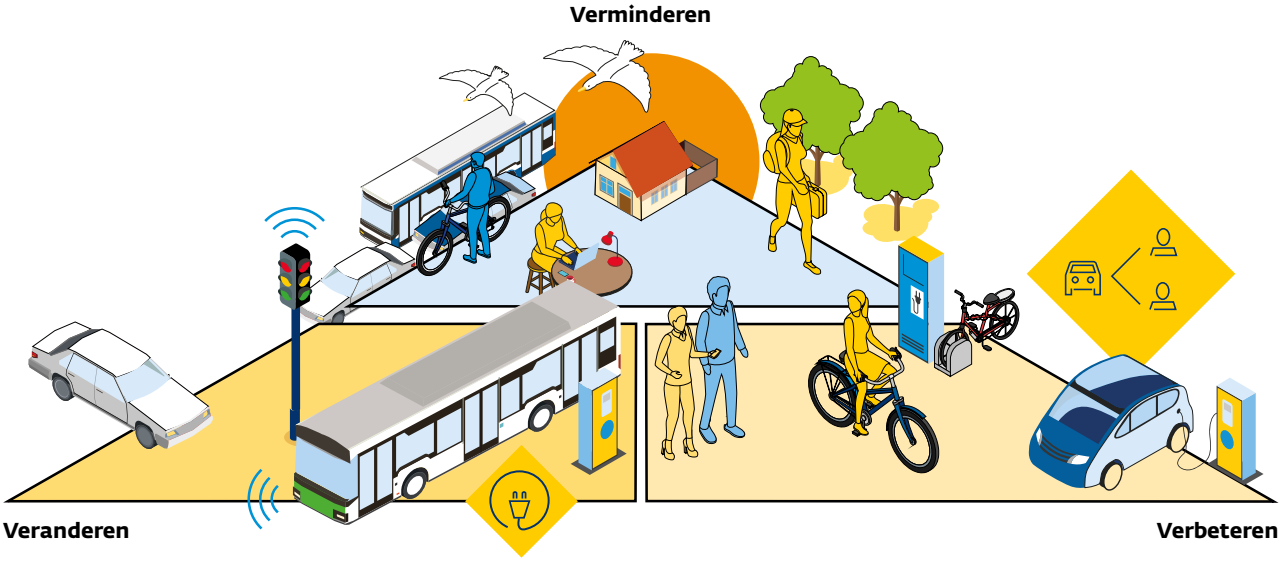
7 Voorkomen negatieve effecten van mobiliteit
Het voorkomen en verhelpen van negatieve effecten van (de groei van) mobiliteit op leefbaarheid, gezondheid, landschap, biodiversiteit en klimaat.

8 Het realiseren van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen
Het coördineren van een energie-infrastructuur en het realiseren van laadinfrastructuur die de verduurzaming van vervoermiddelen mogelijk maakt. Gebruiksvriendelijk en toegankelijk.

9 Duurzame aanleg en beheer van infrastructuur
Door werk met werk te maken, circulaire inkoop en gebruik van duurzame en gebiedseigen grondstoffen kunnen we energie- en klimaatneutraal bouwen en onderhouden.

10 Kostenbesparing en efficiëntie op structurele lasten en dekking voor nieuwe ambities.

De kern van het Perspectief Mobiliteit is om de mobiliteitstransitie te realiseren door mobiliteit te verminderen, veranderen en verbeteren (3V's).

Figuur 5: 3V's uit het Perspectief Mobiliteit Noord-Holland.

De nadruk van het Perspectief Mobiliteit ligt op een betere benutting van de bestaande infrastructuur en op actieve mobiliteit, openbaar vervoer en deelmobiliteit. Dit betekent een zwaardere belasting van de bestaande infrastructuur en nieuwe investeringen die vooral gericht zijn op fietspaden, openbaar vervoer en mobiliteitshubs. De nadruk ligt dus minder op de doorstroming voor het autoverkeer. Daarnaast is het van belang om bij te dragen aan de ontsnippering van de natuur, behoud van biodiversiteit en een gezonde leefomgeving. Binnen deze principes van het Perspectief Mobiliteit wordt er voor de projecten die volgen uit de iNHi rekening gehouden met het komen tot oplossingen.

Huidige effecten op de mobiliteit voor de provincie
Aan het einde van de vorige bestuursperiode is ambtelijk een doorkijk gegeven op de toekomst van de mobiliteit en de effecten voor de uitvoering hiervan. Dit zijn ambtelijke overwegingen over de opgaven die voor de komende bestuursperiode van groot belang zijn. Hierin worden de effecten benoemd van de globale en landelijke ontwikkelingen. In het geval van de iNHi en NIKG gaat het om een viertal zaken. 1) De prijsstijgingen van materiaal, materieel en mensen heeft effect op de financiële zekerheid en planbaarheid. 2) Het tekort aan uitvoeringskracht in de eigen organisatie en in de markt heeft effect op de snelheid waarmee geprogrammeerde ontwikkelingen tot resultaat komen. 3) Er is een gebrek aan ruimte om te kunnen en mogen bouwen. Denk hierbij aan de letterlijke ruimte, stikstofruimte en klimaateffecten. 4) Daarnaast moet rekening gehouden worden met de gevolgen van klimaatverandering op het functioneren van de infrastructuur.

Nota infrastructurele kapitaalgoederen (NIKG)
De NIKG en de iNHi vormen samen de kaders voor de programmering van de vervangings-, verbeter- en investeringsprojecten op de provinciale infrastructuur. De iNHi en NIKG volgen hetzelfde bestuurlijke proces om input te leveren voor het iMPI. De keuzes die volgen vanuit de iNHi en NIKG moeten congruent zijn. Wanneer vanuit de iNHi expliciet wordt ingezet op de verbetering van de verkeersveiligheid en verbreding van de fietspaden in lijn met de doorfietsroute-aanpak. Dan kan het niet zijn dat de NIKG vanuit bezuinigings-idealen of bij tekort aan mensen en middelen de kwaliteit van de fietspaden naar beneden bijstelt.

Het NIKG borgt het onderhoud en beheer van de bestaande infrastructuur, dit is wettelijk verplicht. De invulling van deze verplichting wordt in het NIKG beschreven. Daarnaast legt de NIKG de kaders vast voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen.

Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI)
De uitvoering van de projecten die voortkomen uit o.a. de NIKG en de iNHi organiseert de provincie via het Integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). Het iMPI geeft inzicht in de geprogrammeerde onderhouds- en vervangingsprojecten en projecten ter verbetering of uitbreiding van de provinciale infrastructuur. Het iMPI wordt tweemaal per jaar geactualiseerd.

Uit de iNHi kunnen ook niet-infrastructurele investeringen of inzet volgen. Daarmee kan de uitvoering ook landen in andere provinciale programma's zoals Programma Smart Mobility en Actieagenda actieve mobiliteit of nieuw op te zetten programma's en subsidieregelingen. De financiering van deze niet-infrastructurele maatregelen vraagt om aandacht.

Maatschappelijke trends en ontwikkelingen

Bepaalde maatschappelijke trends en ontwikkelingen hebben effect op de provinciale infrastructuur, op zowel de korte als de lange termijn. Belangrijke trends en ontwikkelingen specifiek voor de iNHi bespreken we hieronder. Deze zijn van belang om in ogenschouw te nemen bij het uitwerken van maatregelen en voor doorontwikkelingen. Vergelijkbare en zelfde trends en ontwikkelingen zijn opgenomen in de NIKG als ze effect hebben op het beheer- en onderhoudsregime voor de provinciale infrastructuur.

- **Woningbouw:** leidt tot extra verplaatsingen, waardoor de druk op de infrastructuur groeit.
  - *Effect voor de iNHi: De woningbouw moet niet vertraagd worden door te laat ingezette langdurige infastructuurprojecten.*
- **Stikstof:** de bouwruimte die door stikstofregelingen gegeven wordt, heeft effect op de veranderingen in de infrastructuur. Het komen tot projecten kan hierdoor vertraging oplopen. Daarnaast is het mogelijk om met snelheidsverlaging de stikstofdepositie door het gebruik van de weg te verminderen en tegelijk de verkeersveiligheid te verbeteren.
  - *Effect voor de iNHi: het heeft effect op de mogelijke (on)haalbaarheid van geïnitieerde maatregelen. Het geeft ook de mogelijkheid tot koppelkansen.*
- **Investeringsruimte:** stijgende prijzen hebben een effect op de vraag of er voldoende investeringsruimte is om de gewenste ambities waar te maken. In het coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit' is meer ruimte gegeven voor het op orde brengen van de staat van het netwerk. Dit heeft een positief effect voor de NIKG. Daarnaast is er ruimte voor extra investeringen in knelpunten op de infrastructuur.
  - *Effect voor de iNHi: er is investeringsruimte om knelpunten op de infrastructuur op te pakken.*
- **Verandering van klimaat en biodiversiteit:** vraagt om een prioritering in de iNHi voor klimaatvriendelijke modaliteiten zoals fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit.
  - *Effect voor de iNHi: inzet op mobiliteitstransitie is gevraagd. De iNHi gaat niet over het ontwerpen van duurzame infrastructuur of de duurzame uitvoering van projecten. Dit is onderdeel van de NIKG.*
- **Vaarwegen:** Wanneer vaarwegen eenzelfde verbinding maken tussen gebieden als een provinciale weg, kan dit een oplossend vermogen hebben voor het logistiek verkeer. Dit geldt ook voor bijvoorbeeld bouwverkeer. De provincie wil inzetten op vervoer over water. Hier loopt een beleidsverkenning.
  - *Effect voor de iNHi: inzetten op vervoer over water ten opzichte van de weg is een prioritering die de iNHi kan maken. Echter moet er nader onderzoek gedaan worden naar de geschikte vaarwegen. Dit is een doorontwikkeling voor de iNHi in nauwe samenwerking met de beleidsverkenning.*
- **Belang van economische centra en logistieke lijnen:** deze lijnen zijn binnen de provincie van economisch belang. De lijnen zijn onderverdeel in internationale, nationale en regionale centra. Deze lijnen moeten qua bereikbaarheid op orde zijn.
  - *Effect iNHi: op dit moment is er nog onvoldoende kwalitatief inzicht in de effecten van deze lijnen op het netwerk. In de doorontwikkeling van de iNHi wordt dit punt meegenomen.*
- **Brede welvaart en mobiliteitsrechtvaardigheid:** mobiliteit is een voorwaarde om volwaardig mee te kunnen doen aan de maatschappij. Met een brede welvaart en mobiliteitsrechtvaardigheid willen we dit voor elke inwoner van Noord-Holland garanderen, of dit met de auto, fiets of bus is en of dit vanuit het landelijk of stedelijk gebied is. Dit vereist mogelijk geen investeringen in harde infrastructuur, maar bijvoorbeeld in de informatievoorzieningen naar doelgroepen of in het vergroten van de mogelijkheden door extra prijsprikkels.
  - *Effect voor de iNHi: in de afweging van knelpunten kan extra aandacht geschonken worden aan breed beschikbare mobiliteitsvormen, zoals de fiets en ov.*
- **Ontwikkelingen voertuigen:** de toename van elektrisch vervoer kan invloed hebben op het areaal. Elektrische voertuigen en voertuigen voortgedreven op waterstof zijn schoner dan fossiel aangedreven voertuigen. Echter zijn ze ook zwaarder. Hierdoor zal de weg sneller degraderen. Zwaardere voertuigen maken ook meer bandengeluid. Bandengeluid is al vanaf ongeveer 60 km/u harder dan het geluid van een verbrandingsmotor.
  - *Effect voor de iNHi: de geluidsbelasting op de omgeving zal eerder hoger worden dan lager. Hier houdt de iNHi rekening mee in deindicator Gezonde Leefomgeving.*
- **Toenemend ruimtegebruik:** in het Ruimtelijk Voorstel staat dat de provincie ongeveer 25% ruimte tekort gaat komen om alle functies in de toekomst te kunnen uitvoeren. Dat vraagt om keuzes die effect hebben op de infrastructuur, waarbij er gekeken moet worden naar strategie en slimme keuzes maken.
  - *Effect voor de iNHi: het ruimtegebruik van de provinciale infrastructuur is hier onderdeel van. Er kan gekeken worden naar gedeeld ruimtegebruik, zoals wateropslag onder wegen. Dit is nog geen onderdeel van de NIKG en iNHi. Wel weten we dat er eigenlijk geen tot nauwelijks meer fysieke en milieuruimte beschikbaar is voor nieuwe infrastructuur.*

- **Visie Publieke Mobiliteit (deur-tot-deur reis):** de ambitie van de provincie Noord-Holland is om met de Visie Publieke Mobiliteit aantrekkelijke deur-tot-deur reisopties te bieden voor vervoerstromen van en naar bestemmingen waar niet altijd voldoende ruimte is voor de auto of waar de auto niet gewenst is of voor reizigers die niet van een eigen vervoermiddel (zoals auto of fiets) gebruik kunnen of willen maken.
  - *Effect voor de iNHi: de huidige iNHi heeft nog geen inzicht in de gevolgen van een nieuwe OV-concessie en de directe invulling van het STOMP-principe die volgt uit de Visie Publieke Mobiliteit. Deze twee punten leiden mogelijkerwijs tot nieuwe infrastructuur of aanpassingen.*
- **Energie-infrastructuur:** het netwerk aan boven- en ondergrondse energie-infrastructuur heeft zijn eigen knelpunten, waaronder netwerkcongestie. Dit netwerk maakt geen deel uit van de iNHi, maar hebben wel effect in het onderhoud en nieuwbouw van deze structuur langs, onder of over de provinciale weg, fietspad of vaarweg.
  - *Effect voor de iNHi: dit heeft een effect op de programmering van de projecten. Mogelijk kan meegekoppeld worden wanneer onderhoud moet worden uitgevoerd op de provinciale infrastructuur. Het leggen van de relaties gebeurt nadat een iMPI-project is gestart.*
- **Smart Mobility:** Smart Mobility wordt ingezet om techniek, gedragsverandering wet- en regelgeving in te bedden om o.a. multimodale en duurzame bereikbaarheid te faciliteren. Duurzame mobiliteitsplannen hebben effect op de bereikbaarheid van de regio's, het gebruik van de infrastructuur en multimodaal reizen.
  - *Effect voor de iNHi: de iNHi volgt deze ontwikkelingen en zet waar mogelijk de Smart Mobility maatregelen en concepten in. Smart Mobility zal een groot effect hebben op de mobiliteitsmix, behoefte en inrichting van de infrastructuur en netwerk.*
- **Betalen naar gebruik:** landelijk is er al tientallen jaren discussie over de invoering van rekeningrijden. Naar verwachting zal een vorm van betalen naar gebruik in de nabije toekomst worden ingevoerd. Dit zal een effect hebben op het gebruik van de infrastructuur. Verkeersstromen zullen veranderen.
  - *Effect voor de iNHi: op dit moment zijn de effecten van betalen naar gebruik niet van toepassing voor de iNHi. De iNHi kijkt naar huidige knelpunten op de huidige infrastructuur. Het kan wel betekenen dat er in de toekomst provinciale wegen anders worden gebruikt en sneller of juist minder snel degraderen. Dit is een effect in de NIKG.*
- **Verkeersmanagement as a Service (VMaaS):** monitoring van de provinciale wegen. Hierdoor kan verkeer actief worden beïnvloed. Ook kan er een onderscheid worden gemaakt tussen doelgroepen.
  - Effect op de iNHi: kan bijdragen aan het optimaliseren van knelpunten. Bij eenvoudige knelpunten kan het moment van groot onderhoud worden uitgesteld, bij complexe knelpunten kan de hinder worden verminderd.

BIJLAGE 2 WEGTRAJECTEN MET LOCATIE-AANDUIDINGEN

De onderverdeling van de wegtrajecten in NHN en NHZ volgt niet volledig de indeling van de bestuurlijke regio's. Hieronder zijn de nuances toegelicht. De gewijzigde wegtrajecten zijn aangeduid met een* bij de regio.

- N203-2 (van de A9 Uitgeest tot Castricum) in de regio Alkmaar heeft goede alternatieven geldend voor de regio NHZ. Daarom wordt deze omgezet naar NHZ.
- N243-2 en N243-2 (van Schermerhorn naar Avenhorn) in de regio Zaanstreek-Waterland liggen in het verlengde van de N243-1 in de regio Alkmaar en hebben een gelijkwaardige inrichting in het systeem. Daarmee worden deze omgezet naar de regio NHN.
- N244-1 (van de N242 Omval tot N246 West-Grafdijk) in de regio Alkmaar heeft geen acceptabel alternatief voor de autobereikbaarheid.
- N244-4 (van de A7 Purmerend Noord tot de N247 Edam/Volendam) in de regio Zaanstreek-Waterland maakt onderdeel uit van de ruit om Waterland: A7, N244, N247, A10, A8. Dit functioneert goed in NHZ en wijzigt niet.
- N246-4 (van de N203 Wormerveer naar de N244 West-Grafdijk) in de regio Zaanstreek-Waterland heeft geen acceptabel alternatief voor de autobereikbaarheid zonder OV en met een smal fietspad. Daarmee plaatsen we het in de regio NHN.
- N247-4 (van Edam/Volendam naar Oosthuizen) in de regio Zaanstreek-Waterland heeft een R-net-buslijn en doorfietsroute. Daarmee past het goed in de regio NHZ en wijzigt niet.
- N509-1 (van Oosthuizen naar Schermerhorn) in de regio Zaanstreek-Waterland heeft geen volwaardig alternatief om opgenomen te worden in de lijn die geldt voor NHZ. Daarom is de regio gewijzigd in NHN.

Wegtraject-code	locatie-aanduiding	Bestuurlijke regio	NHN/NHZ
N194-1	Heerhugowaard - Obdam	2. Regio Alkmaar	NHN
N194-2	Obdam - Avenhorn	3. Westfriesland	NHN
N194-3	Avenhorn - Scharwoude	3. Westfriesland	NHN
N196-1	Hoofddorp - Aalsmeer	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N197-1	Heemskerk - Beverwijk	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ
N200-1	Zandvoort - Overveen	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ
N201-1	Heemskerk - Cruquius	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N201-2	Cruquius - Hoofddorp Noord / Hoofdweg N520	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N201-3	Hoofddorp Noord / Hoofdweg N520 - Rozenburg	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N201-4	Rozenburg - Oude Meer N232	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N201-5	Oude Meer N232 - N231	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N201-6	Amstelveen N231 - N521 Uithoorn	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N201-7	N521 Uithoorn - Amstel	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N201-8	Vreeland - Kortenhoef	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N201-9	Kortenhoef - Hilversum	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N202-1	Velsen Zuid langs Noordzeekanaal	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ
N203-1	Wormerveer / Krommenie - A9	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N203-2	A9 Uitgeest - N513 Castricum	2. Regio Alkmaar	NHN*
N205-1	Haarlem - Vijfhuizen	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N205-2	Vijfhuizen - Cruquius	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N205-3	Cruquius - Zwaanshoek	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N205-4	Zwaanshoek - N207	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N206-1	Zuid-Holland - Vogelenzang	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ
N206-2	Vogelenzangse weg - Aerdenhout	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ

Wegtraject-code	locatie-aanduiding	Bestuurlijke regio	NHN/NHZ
N207-1	Leimuiderbrug - Nieuw-Vennep	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N207-2	Nieuw-Vennep - Lisserbroek	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N208-1	Wagenweg Haarlem - N200	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ
N208-2	N200 - Haarlem Delftwijk	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ
N208-3	Haarlem Delftwijk - Velserbroek	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	NHZ
N231-1	Vrouwenakker - N201 Aalsmeer	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N231-2	N201 - Amstelveen Bosrandbrug	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N232-1	Schipholweg: Haarlem - Vijfhuizen	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N232-2	Schipholweg: Vijfhuizen - N520 Hoofdweg	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N232-3	Schipholweg: Badhoevedorp - Schiphol Oost	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N232-4	Schipholdijk: Schiphol Oost - Oude Meer N201	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N235-1	Het Schouw - Ilpendam	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N235-2	Ilpendam - Purmerend	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N236-1	Amsterdam Nellestein - Driemond	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N236-2	Driemond - Fort Uitermeer N523	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N236-3	Fort Uitermeer N523 - 's Graveland	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N236-4	s Graveland - Bussum	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N239-1	Nieuwe Niedorp - Lambertschaag A7	3. Westfriesland	NHN
N239-2	Lambertschaag A7 - N240 Medemblik	3. Westfriesland	NHN
N240-1	Westerland N99 - Slootdorp	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N240-2	Slootdorp - Wieringerwerf A7	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N240-3	Wieringerwerf A7 - Tussenweg Middenmeer	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N240-4	Tussenweg Middenmeer - Medemblik	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N240-5	Medemblik - Wervershoof	3. Westfriesland	NHN
N240-6	Wervershoof - WFO-terrein N505 / N307	3. Westfriesland	NHN
N241-1	Schagen N248 - Schagen	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N241-2	Schagen - N242 Verlaat	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N241-3	A.C de Graafweg: N242 Verlaat - Opmeer Langereis	3. Westfriesland	NHN
N241-4	A.C. de Graafweg: Opmeer Langereis - Wognum A7	3. Westfriesland	NHN
N242-1	A9 Alkmaar Overdie - Alkmaar Oudorp	2. Regio Alkmaar	NHN
N242-2	Alkmaar Oudorp - Stad van de Zon	2. Regio Alkmaar	NHN
N242-3	Alkmaar Stad van de Zon - N194 Heerhugowaard	2. Regio Alkmaar	NHN
N242-4	N194 Heerhugowaard - N504 Oudkarspel	2. Regio Alkmaar	NHN
N242-5	N504 Oudkarspel - N241 Verlaat	2. Regio Alkmaar	NHN
N242-6	N241 Verlaat - N239 Nieuwe Niedorp	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N242-7	N239 Nieuwe Niedorp - Middenmeer Groetweg	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N242-8	Middenmeer Groetweg - Middenmeer A7	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N243-1	N242 Omval - Schermerhorn	2. Regio Alkmaar	NHN
N243-2	Schermerhorn - N509	5. Zaanstreek-Waterland	NHN*
N243-3	N509 - Avenhorn	5. Zaanstreek-Waterland	NHN*
N244-1	N242 Omval - N246 West-Grafdijk	2. Regio Alkmaar	NHN
N244-2	N246 West-Grafdijk - De Rijp	2. Regio Alkmaar	NHN
N244-3	De Rijp - A7 Purmerend Noord	5. Zaanstreek-Waterland	NHN
N244-4	A7 Purmerend Noord - N247 Edam / Volendam	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N245-1	Alkmaar De Mare N508 - N504 Noord-Scharwoude	2. Regio Alkmaar	NHN
N245-2	N504 Noord-Scharwoude - Dirkshorn	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N245-3	Dirkshorn - N248 Schagen	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N246-1	Velsen Noord langs Noordzeekanaal - Nauerna	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N246-2	Nauerna - N515 Westzaan	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N246-3	N515 Westzaan - N203 Wormerveer	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N246-4	N203 Wormerveer - N244 West-Grafdijk	5. Zaanstreek-Waterland	NHN*
N247-1	Amsterdam Buikslotermeer A10 - Het Schouw	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N247-2	Het Schouw - Monnickendam	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N247-3	Monnickendam - N244 Edam / Volendam	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ

Wegtraject-code	locatie-aanduiding	Bestuurlijke regio	NHN/NHZ
N247-4	N244 Edam / Volendam - Oosthuizen	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N247-5	Oosthuizen - Scharwoude A7	3. Westfriesland	NHN
N248-1	N9 Schagerbrug - N241 Schagen	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N248-2	N241 Schagen - Kolhorn	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N248-3	Kolhorn - Middenmeer	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N248-4	Middenmeer - A7 Wieringerwerf	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N249-1	N9 De Stolpen - Anna Paulowna	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N249-2	Anna Paulowna - N99 Breezand	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N250-1	Den Helder N99 De Kooij - Teso Veerhaven	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N307-1	Hoorn A7 - WFO-terrein N240 / N505	3. Westfriesland	NHN
N307-2	WFO-terrein N240 / N505 - Hoogkarspel N506	3. Westfriesland	NHN
N307-3	Hoogkarspel N506 - Enkhuizen Houtribdijk	3. Westfriesland	NHN
N403-1	Loosdrecht - Loenen	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N415-1	Hilversum richting Baarn	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N417-1	Hilversum richting Utrecht	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N501-1	Texel	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N502-1	N9 Burgervlotbrug - Sint Maartenszee	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N502-2	Sint Maartenszee - Callantsoog	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N502-3	Callantsoog - Julianadorp	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N503-1	N502 - N9 Schagerbrug	1. Kop van Noord-Holland	NHN
N504-1	N9 Schoorl - N245 Noord-Scharwoude	2. Regio Alkmaar	NHN
N504-2	N245 Noord-Scharwoude - N242 Oudkarspel	2. Regio Alkmaar	NHN
N505-1	WFO-terrein N307 / N240 - Bovenkarspel	3. Westfriesland	NHN
N505-2	Bovenkarspel - Enkhuizen Houtribdijk N307	3. Westfriesland	NHN
N506-1	Hoorn Kersenboogerd - Hem	3. Westfriesland	NHN
N506-2	Hem - Hoogkarspel N307	3. Westfriesland	NHN
N508-1	Alkmaar De Mare N245 - Stad van de Zon N242	2. Regio Alkmaar	NHN
N508-2	Alkmaar Stad van de Zon N242 - Ursem	2. Regio Alkmaar	NHN
N509-1	Oosthuizen N247 - Rotonde N243 Schermerhorn	5. Zaanstreek-Waterland	NHN*
N510-1	N9 Alkmaar - Bergen	2. Regio Alkmaar	NHN
N510-2	N511 Westdorp - Bergen aan Zee	2. Regio Alkmaar	NHN
N511-1	Egmond aan den Hoef - N510 Westdorp	2. Regio Alkmaar	NHN
N512-1	N9 Alkmaar De Hoef - Egmond aan den Hoef	2. Regio Alkmaar	NHN
N512-2	Egmond aan den Hoef - Bakkum	2. Regio Alkmaar	NHN
N513-1	N203 Castricum - Casticum aan Zee	2. Regio Alkmaar	NHN
N514-1	Ned Benedictweg Wormerveer	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N515-1	N246 Westzaan - Guisweg A8	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N515-2	De Zaan - A7 Zaandijk	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N516-1	Zaandam Zuid - Oostzaan	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N517-1	N247 - Volendam	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N518-1	Monnickendam - Marken	5. Zaanstreek-Waterland	NHZ
N519-1	N232 Boersingheliede - Zwanenburg	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N520-1	Hoofdweg: N232 Schipholweg - Hoofddorp Noord N201	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N520-2	Hoofdweg: Hoofddorp Toolenburg - Nieuw-Vennep	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N521-1	N201 Uithoorn - Amstelveen Legmeer	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N522-1	A9 Ouderkerk a/d Amstel - A2 Ouderkerk a/d Amstel	6. Amstelland-Meerlanden	NHZ
N523-1	Uitermeer N236 - Nederhorst den Berg	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N523-2	Overmeer - N201	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N524-1	N236 Bussum - Hilversum	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N525-1	Hilversum - Laren	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N526-1	Crailo - Blaricummer Heide	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ
N527-1	Crailo - Huizen	7. Gooi en Vechtstreek	NHZ

* gewijzigde regio's t.b.v. een effectieve onderverdeling in NHN en NHZ en de daarbij behorende inzet op Doorstroming Wegverkeer en Doorstroming ov.

BIJLAGE 3 AMBITIELIJST

Legenda ambitielijst:
In de ambitielijst is inzichtelijk wat het resultaat is van het afwegingskader. De wegtrajecten zijn geclassificeerd. van 1 t/m 130. Per wegtraject is zichtbaar wat de classificatie per indicator is van 1 t/m 130. De bestuurlijke regio's zijn aangeduid met hun afkortingen:

NHN Noord-Holland-Noord
Waaronder de regio's:
KOP Regio Kop van Noord-Holland
WF Regio West-Friesland
ALK Regio Alkmaar

NHZ Noord-Holland-Zuid
Waaronder de regio's:
ZW Regio Zaanstreek Waterland
ZKIJ Regio Zuid-Kennemerland IJmond
AML Regio Amstelland-Meerlanden
G&V Regio Gooi- en Vechtstreek

De woningbouwopgaven zijn gecategoriseerd: alle voorziene nieuwbouwwoningen (plancapaciteit t/m 2030) in een grote straal rond de weg met een mogelijke relatie tot de provinciale weg zijn meegenomen. Hierbij is rekening gehouden met de aanwezigheid van OV-knooppunten.

Verdeling klassen:

0-500 woningen	Klasse 0
500-1000 woningen	Klasse 1
1000-3000 woningen	Klasse 2
Meer dan 3000 woningen	Klasse 3

Classificatie	Wegtraject-code	Regio	NHN/NHZ	Verkeers-veiligheid wegen	Verkeers-veiligheid fietspaden	Gezonde leefomgeving	Doorstroming wegverkeer	Doorstroming OV	Ontsnippering	Verstede-lijking	Stikstof
1	N250-1	KOP	NHN	73	30	1	18	62	59	2	
2	N247-2	ZW	NHZ	40	53	6	2	2	34	1	
3	N232-3	AML	NHZ	58	45	23	14	1	34	1	
4	N242-3	ZW	NHN*	33	91	10	1	20	68	3	
5	N522-1	AML	NHZ	68	6	12	7	3	23	0	
6	N231-2	AML	NHZ	20	18	11	20	6	29	3	
7	N247-4	ZW	NHZ	7	73	12	48	4	12	1	
8	N196-1	AML	NHZ	10	1	45	8	78	68	1	
8	N246-4	ZW	NHN*	38	65	17	14	78	38	1	
10	N203-1	ZW	NHZ	94	36	2	9	78	68	2	
11	N243-3	ZW	NHN*	10	65	24	24	34	40	0	
12	N208-2	ZKIJ	NHZ	10	80	3	93	78	68	2	
13	N243-1	ALK	NHN	55	14	16	48	11	68	0	
13	N512-2	ALK	NHN	1	48	20	93	62	7	0	x
15	N203-2	ALK	NHZ*	33	36	8	61	78	16	0	

Classificatie	Wegtraject-code	Regio	NHN/NHZ	Verkeers-veiligheid wegen	Verkeers-veiligheid fietspaden	Gezonde leefomgeving	Doorstroming wegverkeer	Doorstroming OV	Ontsnippering	Verstede-lijking	Stikstof
16	N501-1	KOP	NHN	91	53	32	13	28	50	1	
17	N504-2	ALK	NHN	58	30	31	24	78	68	0	
18	N520-2	AML	NHZ	28	10	26	79	46	68	3	
18	N527-1	GV	NHZ	38	45	29	93	7	4	1	
20	N206-2	ZKIJ	NHZ	20	7	41	110	55	19	0	
20	N236-1	GV	NHZ	65	12	20	39	23	50	0	
20	N240-3	KOP	NHN	3	30	111	48	78	68	0	
23	N520-1	AML	NHZ	8	36	41	48	20	68	0	
24	N515-2	ZW	NHZ	40	4	85	33	27	59	0	
25	N231-1	AML	NHZ	65	7	47	9	18	68	1	
26	N513-1	ALK	NHN	18	21	85	48	62	11	1	x
27	N511-1	ALK	NHN	13	30	85	48	46	24	0	
28	N208-1	ZKIJ	NHZ	15	91	4	79	78	68	1	
29	N241-4	WF	NHN	26	48	26	48	78	68	1	
30	N201-1	AML	NHZ	23	79	12	14	11	29	2	
30	N235-1	ZW	NHZ	87	21	9	24	78	27	0	
30	N236-4	GV	NHZ	20	14	85	21	55	3	0	
33	N521-1	AML	NHZ	29	85	15	36	5	68	3	
34	N232-2	AML	NHZ	15	23	47	79	46	68	0	
35	N243-2	ZW	NHN*	29	48	47	41	19	40	0	
36	N403-1	GV	NHZ	14	23	56	110	78	2	0	
36	N502-3	KOP	NHN	5	53	85	66	55	40	0	
38	N525-1	GV	NHZ	51	12	56	44	39	25	0	
39	N244-2	ALK	NHN	79	2	56	110	55	40	3	
40	N239-1	WF	NHN	29	36	47	79	78	48	0	
40	N248-3	KOP	NHN	36	23	34	110	78	48	0	
40	N524-1	GV	NHZ	94	2	111	61	39	16	0	
43	N244-4	ZW	NHZ	112	14	19	79	30	68	0	
43	N504-1	ALK	NHN	40	30	56	61	55	29	0	
45	N249-1	KOP	NHN	68	7	69	110	78	68	0	
45	N506-2	WF	NHN	55	19	34	110	78	68	0	
47	N241-3	WF	NHN	91	70	56	21	78	68	0	
47	N246-2	ZW	NHZ	5	65	56	79	78	40	0	
47	N247-5	WF	NHN	8	70	47	79	16	68	0	
50	N519-1	AML	NHZ	101	5	69	110	62	68	0	
51	N200-1	ZKIJ	NHZ	1	74	111	93	78	6	0	
51	N235-2	ZW	NHZ	112	23	20	41	28	68	2	
51	N240-4	KOP	NHN	47	36	111	66	78	68	0	
54	N242-1	ALK	NHN	4	88	85	33	78	68	3	
54	N248-2	KOP	NHN	37	48	85	79	62	68	0	
56	N206-1	ZKIJ	NHZ	101	10	69	110	78	68	0	
56	N236-3	GV	NHZ	73	20	69	110	78	7	0	
56	N240-1	KOP	NHN	79	23	56	79	78	40	0	
59	N236-2	GV	NHZ	40	48	47	66	62	68	0	
59	N248-4	KOP	NHN	29	60	111	93	46	68	0	
61	N515-1	ZW	NHZ	79	45	26	44	78	19	0	
62	N509-1	ZW	NHN*	40	65	34	79	39	68	0	
63	N242-8	KOP	NHN	79	23	56	110	39	50	0	

Classificatie	Wegtraject-code	Regio	NHN/NHZ	Verkeers-veiligheid wegen	Verkeers-veiligheid fietspaden	Gezonde leefomgeving	Doorstroming wegverkeer	Doorstroming OV	Ontsnippering	Verstede-lijking	Stikstof
63	N248-1	KOP	NHN	47	61	69	66	46	68	0	
63	N417-1	GV	NHZ	68	30	85	93	62	7	0	
63	N506-1	WF	NHN	23	70	56	110	78	68	0	
67	N526-1	GV	NHZ	73	36	56	48	78	22	0	
68	N201-9	GV	NHZ	58	42	85	44	78	7	1	
68	N244-1	ALK	NHN	18	74	41	93	46	27	0	
68	N307-3	WF	NHN	94	23	69	93	62	59	2	
68	N503-1	KOP	NHN	79	53	69	61	62	68	0	
68	N508-1	ALK	NHN	94	85	47	17	39	59	1	
68	N523-2	GV	NHZ	105	14	85	110	78	68	0	
74	N242-4	ALK	NHN	51	91	34	24	34	68	1	
74	N505-2	WF	NHN	94	42	69	66	78	59	2	
76	N502-1	KOP	NHN	58	53	69	93	39	14	0	x
77	N240-6	WF	NHN	40	76	85	39	30	68	0	
78	N240-2	KOP	NHN	87	53	34	110	30	50	0	
78	N245-3	KOP	NHN	68	77	17	66	34	68	2	
80	N232-4	AML	NHZ	65	80	56	31	8	68	0	
80	N247-3	ZW	NHZ	15	97	56	36	9	34	0	
82	N249-2	KOP	NHN	73	53	85	110	62	68	0	
83	N415-1	GV	NHZ	58	62	111	93	62	12	0	
84	N202-1	ZKIJ	NHZ	23	97	47	48	13	34	0	
85	N518-1	ZW	NHZ	26	102	47	66	9	40	0	
86	N246-1	ZW	NHZ	79	65	69	93	78	68	0	
87	N510-2	ALK	NHN	79	62	111	110	62	4	0	
88	N201-8	GV	NHZ	103	62	85	93	78	1	0	x
89	N208-3	ZKIJ	NHZ	107	103	5	48	46	38	2	
90	N240-5	WF	NHN	47	77	111	110	78	68	0	
91	N523-1	GV	NHZ	40	85	85	93	62	16	0	
92	N516-1	ZW	NHZ	115	103	7	33	13	68	3	
93	N502-2	KOP	NHN	58	96	85	48	62	14	0	x
93	N510-1	ALK	NHN	123	42	85	110	55	50	0	
95	N508-2	ALK	NHN	79	88	85	66	78	59	1	
95	N512-1	ALK	NHN	55	97	45	66	30	68	0	
97	N201-2	AML	NHZ	51	103	41	79	17	50	2	
98	N514-1	ZW	NHZ	51	101	69	9	78	68	2	
99	N245-1	ALK	NHN	47	103	34	48	13	50	0	
100	N194-3	WF	NHN	111	80	111	110	78	68	0	
101	N242-5	ALK	NHN	105	103	85	28	39	68	0	
102	N239-2	WF	NHN	33	103	111	66	25	68	0	
103	N247-1	ZW	NHZ	112	88	85	5	78	68	0	
104	N232-1	AML	NHZ	94	97	85	66	78	68	0	
105	N245-2	KOP	NHN	78	103	85	44	78	68	0	
106	N194-1	ALK	NHN	121	84	85	93	78	68	2	
107	N194-2	WF	NHN	122	83	69	110	78	68	1	
107	N241-2	KOP	NHN	123	91	32	79	78	68	0	
109	N242-7	KOP	NHN	87	103	85	61	46	50	0	
110	N197-1	ZKIJ	NHZ	107	103	34	4	25	19	2	
111	N201-3	AML	NHZ	58	103	85	28	78	68	3	

Classificatie	Wegtraject-code	Regio	NHN/NHZ	Verkeers-veiligheid wegen	Verkeers-veiligheid fietspaden	Gezonde leefomgeving	Doorstroming wegverkeer	Doorstroming OV	Ontsnippering	Verstede-lijking	Stikstof
112	N205-1	AML	NHZ	68	103	69	31	78	68	3	
113	N201-4	AML	NHZ	73	103	111	66	78	68	1	
113	N505-1	WF	NHN	87	103	85	93	78	59	0	
115	N242-2	ALK	NHN	126	103	111	21	23	68	2	
116	N207-1	AML	NHZ	100	103	69	3	46	68	2	
116	N241-1	KOP	NHN	127	91	29	110	62	68	0	
118	N244-3	ZW	NHN	107	103	69	66	34	68	0	
118	N307-1	WF	NHN	129	103	111	9	62	68	0	
120	N205-4	AML	NHZ	91	103	111	41	78	29	3	
120	N207-2	AML	NHZ	103	103	111	18	34	59	3	
122	N517-1	ZW	NHZ	117	103	111	36	20	29	0	
123	N246-3	ZW	NHZ	120	103	25	6	78	68	0	
124	N205-3	AML	NHZ	110	103	111	93	78	40	2	
125	N201-5	AML	NHZ	119	103	56	79	78	68	0	
125	N205-2	AML	NHZ	115	103	111	110	78	50	0	
127	N201-7	AML	NHZ	117	103	85	30	78	25	0	
128	N242-6	KOP	NHN	125	103	111	79	55	68	0	
129	N307-2	WF	NHN	128	103	69	93	78	59	0	
130	N201-6	AML	NHZ	130	103	111	48	78	68	0	

* gewijzigde regio's t.b.v. een effectieve onderverdeling in NHN en NHZ en de daarbij behorende inzet op Doorstroming Wegverkeer en Doorstroming ov.

BIJLAGE 4
AMBITIELIJST INCL. MOTIVATIE INVESTERINGSPRIORITEIT

Classificatie	Wegtraject		Motivatie	Ontsnipper-opgave	iMPI-maatre-gelcode
1	N250-1	Opgave al een project	De slechts scorende weg van Noord-Holland heeft de grootste opgave op gezonde leefomgeving met een directe relatie met de hoeveelheden verkeer richting Texel en het Maritiem cluster. Deze problematiek is reeds geprogrammeerd in iMPI-project alg-41: Bereikbaarheid Den Helder. Maatregelen worden meegenomen in het Maritiem Cluster.		alg-41
2	N247-2	Opgave al een project	Dit wordt opgepakt als het project Onderdoorgang Broek in Waterland (iMPI N247-22), onderdeel van het programma Bereikbaarheid Waterland		N247-22
3	N232-3	Opgave al een project	Gemeente Haarlemmermeer wil een deel van de Schipholweg overnemen tbv de ruimtelijke ontwikkelingen in Badhoevedorp. De gemeente is bezig met een studie incl. de doorfietsroute. (iMPI o.a. N232-15)		o.a. N232-15
4	N242-3	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op doorstroming op de weg door o.a. een smal spoorviaduct. Verkenning naar verbreding N242 tussen Zuidtangent en Westtangent naar 2x2 is onderdeel van de Regionale investeringsagenda Alkmaar (RIA Alkmaar). De scope vraagt verbreding met meer inzicht op een breder netwerkniveau. Dit wegtraject is onderdeel van de Ring Alkmaar. Hieronder vallen de N242-1/-4, N245-1, N508-1 en de Rijksweg N9. Daarbij is het reeds onderdeel van het project N242-29 om maatregelen mee te koppelen.	Geen	N242-29
5	N522-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op de inrichting van de fietspaden. De score voor doorstroming OV moet gecorrigeerd worden na oplevering van het project Brug Ouderkerk aan de Amstel.	Klein	
6	N231-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op doorstroming OV en gezonde leefomgeving met een grote woningbouwopgave in de omgeving. Dit wegtraject is reeds onderdeel van het studie Bosrandweg - Fokkerweg (iMPI N232-14/-16). We gaan op zoek naar doorstromingsmaatregelen voor het OV met de grote woningbouwopgave.	Minimaal	N232-14/-16
7	N247-4	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveilighed door relatie smalle wegprofielen en bruggen. Pragmatisch aanpakken met maatregelen op kruispunten, incl. de bushaltes.	Middel-groot	
8	N196-1	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt en datacorrectie nodig	De verkeersveiligheidsrisico's zijn opgelost met het reeds uitgevoerde project HOVASZ. Het langs de parallelle Kruisweg liggende fietspad is reeds een project in samenwerking met VRA en Haarlemmermeer. Datacorrectie: fietspad is eigendom van Haarlemmermeer		
8	N246-4	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
10	N203-1	Opgave al een project	De huidige problematiek wordt opgepakt in het project A8A9 (iMPI N203-01) en in de kortetermijnmaatregelen Krommenie om de huidige leefbaarheid te verbeteren (iMPI N203-16).		N203-01/-16
11	N243-3	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt	De knelpunten zijn opgelost in het reeds afgeronde project N243-06. Nieuwe data nog niet verwerkt		N243-06
12	N208-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op gezonde leefomgeving en de verkeers-veiligheid doordat deze provinciale weg een binnen-stedelijke weg is door Haarlem met veel kruisend fietsverkeer. Dit vraagt om een verbetering van de gezonde leefomge-ving en een verbetering van de oversteekbaarheid ove de gehele route van de N208 van Haarlem Zuid tot Velserbroek.	Geen	

Classificatie	Wegtraject		Motivatie	Ontsnipper-opgave	iMPI-maatre-gelcode
13	N243-1	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt	De knelpunten zijn opgelost in het reeds afgeronde project N243-06. Nieuwe data nog niet verwerkt		N243-06
13	N512-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort relatief hoog op verkeersveiligheid door een onduidelijk wegbeeld met een hoge gemiddeld gereden snelheid en veel recreatief verkeer. Deze lokale verkeersveiligheidsknelpunten pragmatisch aanpakken en een aanpak uitwerken voor de hele route van de N511-N512 op basis van de recreatieve functie.	Groot	
15	N203-2	Opgave al een project	Dit is reeds de trajectstudie N203c gedeelte A9 N513 (iMPI N203-17)		N203-17
16	N501-1	Opgave niet opnemen en datacorrectie nodig	Niet opgenomen. Correctie op resultaat Doorstroming Wegen o.b.v. expert opinion. Knelpunt ontstaat door wachtrijen richting de pont. Hiervoor zijn pragmatische verkeersmaatregelen voor handen.		
17	N504-2	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt	Dit wegtraject is opgepakt in iMPI-project N504-09. Nieuwe data nog niet volledig doorgevoerd.		N504-09
18	N520-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid met hoge intensiteiten en meer ruimte voor de fiets, maar een beperkte rol in het provinciale autonetwerk.	Geen	
18	N527-1	Opgave niet opnemen o.b.v. expert judgement	Ondanks relatief hoge score op doorstroming OV wordt dit wegtraject niet opgepakt. Is eerder al een verkenning geweest met andere wegbeheerders. Kan alleen worden verbeterd met grootschalige ingreep bij snelwegaansluiting. Nu geen maatregelen voorzien.		
20	N206-2	Opgave niet opnemen o.b.v. expert judgement	Scoort hoog op verkeersveiligheid. Er zijn in iMPI-project N206-05 eerder vier varianten onderzocht om de verkeersveiligheid te verbeteren. De varianten zijn zeer ingrijpend en niet haalbaar. Daarnaast loopt de studie Bereikbaarheid kust waarin de fietsverbinding verder wordt verkend.		vm N206-05
20	N236-1	Opgave al een project	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Deze lokale knelpunten zijn alleen pragmatisch aan te pakken door ruimtegebrek. Dit traject zit in het iMPI-project Kantmarkering fietspaden alg-45.		alg-45
20	N240-3	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid vanwege de hoge gemiddeld gereden snelheid op een smalle weg. Pragmatisch aanpakken met een aanpak voor smalle wegen.	Geen	
23	N520-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid met hoge intensiteiten en meer ruimte voor de fiets, maar een beperkte rol in het provinciale autonetwerk.	Geen	
24	N515-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Huidige kwaliteit past niet bij doorfietsroute. Deze lokale knelpunten pragmatisch aanpakken voor de doorfietsroute. Dit wordt gekoppeld aan de iMPI-projecten naar het fietspad en de bushalte Zaanse Schans (N515-07/-09).	Minimaal	N515-07/-09
25	N231-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Deze lokale knelpunten pragmatisch aanpakken.	Geen	
26	N513-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
27	N511-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort relatief hoog op verkeersveiligheid door een onduidelijk wegbeeld met een hoge gemiddeld gereden snelheid en veel recreatief verkeer. Deze lokale verkeersveiligheidsknelpunten pragmatisch aanpakken en een aanpak uitwerken voor de hele route van de N511-N512 op basis van de recreatieve functie.	Klein	
28	N208-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de gehele route N208 van Haarlem Zuid tot Velserbroek. Deze route vraagt om een verbetering van de gezonde leefomgeving en een verbetering van de oversteekbaarheid.	Geen	
29	N241-4	Opgave niet opnemen, provincie sluit wel aan bij een externe studie.	De provincie zou dit wegtraject niet oppakken vanwege de lage scores. De woningbouwontwikkelingen langs de A.C. de Graafweg N241-3 en -4 leiden wel tot een cumulatieve verzwaring van de intensiteiten. De gemeente Medemblik start een integrale studie met de provincie, RWS en gemeente Opmeer.		
30	N201-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
30	N235-1	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt	De N235 is afgerond als project in het programma Bereikbaarheid Waterland.		
30	N236-4	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		

Classificatie	Wegtraject		Motivatie	Ontsnipper-opgave	iMPI-maatre-gelcode
33	N521-1	Opgave niet opnemen	Scoort hoog op doorstroming OV. Echter met de grote woningbouwopgave in Amstelveen en aanstaande gebiedsgerichte verkenning Bereikbaarsheidsagenda Zuidlob met de VRA en de gemeentes Amstelveen, Aalsmeer, Uithoorn en Ouder-Amstel is dit nu geen project.		
34	N232-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
35	N243-2	Opgave niet opnemen, data nog niet verwerkt	De knelpunten zijn opgelost in het reeds afgeronde project N243-06. Nieuwe data nog niet verwerkt		N243-06
36	N403-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
36	N502-3	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid wegen. Smalle weg met veel recreatief verkeer en wens tot verbeteren fietsgebruik. Oppakken als één N502-route in het reeds geprogrammeerde project N502-05: Verbeteren verkeersveiligheid en verminderen stikstofuitstoot N502.	Minimaal	N502-05
38	N525-1	Opgave niet opnemen	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Dit traject zit in het iMPI-project Kantmarkering fietspaden alg-45.		alg-45
39	N244-2	Opgave niet opnemen o.b.v. expert judgement	Ondanks hoge score verkeersveiligheid fiets wordt dit wegtraject niet opgepakt. Obv expert judgement zijn er geen pragmatische verbeteropties aanwezig.		
40	N239-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
40	N248-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
40	N524-1	Opgave al een project	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Dit is reeds het iMPI-project N524-01.		N524-01
43	N244-4	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
43	N504-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
45	N249-1	Opgave niet opnemen en datacorrectie nodig	De hoge score voor verkeersveiligheid fiets heeft een datacorrectie nodig. Het langsliggend fiespad is geen provinciaal areaal.		
45	N506-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
47	N241-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
47	N246-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid. Lokale verkeersveiligheidsknelpunten pragmatisch aanpakken. Smalle weg met relatief veel erfaansluitingen en hoge gemiddeld gereden snelheid.	Minimaal	
47	N247-5	Opgave al een project	Scoort hoog op verkeersveiligheid bij twee bruggen met omliggende oversteken. Lokale knelpunten pragmatisch aanpakken. Te combineren met de aanstaande vervangingsinvesteringen van twee bruggen volgend uit de trajectbenadering N247-17.		N247-17
50	N519-1	Opgave niet opnemen o.b.v. expert judgement	Scoort hoog op verkeersveiligheid fiets. Echter zijn de intensiteiten laag en is er geen doorfietsroute-ambitie.		
51	N200-1	Opgave al een project	Scoort het hoogst op verkeersveiligheid. Dit is onderdeel van de trajectstudie Zeeweg (iMPi-project N200-05) en Bereikbaarheid kust.		N200-05
51	N235-2	Opgave opgelost, data nog niet verwerkt	De N235 is afgerond als project in het programma Bereikbaarheid Waterland.		
51	N240-4	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
54	N242-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Scoort hoog op verkeersveiligheid vanwege de hoge gemiddeld gereden snelheid van en naar de Rijksweg A9. Dit is reeds het iMPI-project N242-16 Poortconstructie overgang A9-N242. Dit wegtraject is onderdeel van de Ring Alkmaar. Hieronder vallen de N242-1/-4, N245-1, N508-1 en de Rijkseg N9.	Geen	N242-16
54	N248-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
56	N206-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
56	N236-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
56	N240-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
59	N236-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		

Classificatie	Wegtraject		Motivatie	Ontsnipper-opgave	iMPI-maatre-gelcode
59	N248-4	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
61	N515-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
62	N509-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
63	N242-8	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
63	N248-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
63	N417-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
63	N506-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
67	N526-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
68	N201-9	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
68	N244-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
68	N307-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
68	N503-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
68	N508-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de Ring Alkmaar. Hieronder vallen de N242-1/-4, N245-1, N508-1 en de Rijkseg N9. Daarbij is het reeds onderdeel van het project N508-05 om maatregelen mee te koppelen.	Minimaal	N508-05
68	N523-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
74	N242-4	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de Ring Alkmaar. Hieronder vallen de N242-1/-4, N245-1, N508-1 en de Rijkseg N9. Daarbij is het reeds onderdeel van het project N242-29 om maatregelen mee te koppelen.	Geen	N242-29
74	N505-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
76	N502-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Onderdeel van één N502-route obvwegtraject N502-3. Reeds onderdeel van project N502-05.	Groot	N502-05
77	N240-6	Opgave al een project	Ondanks dat dit wegtraject niet hoog scoort, start hier wel een project obv expert judgement. Kortetermijnmaatregelen (iMPI N240-17) worden ingezet om de problematiek te verminderen en tijd te maken voor langetermijnmaatregelen.		N240-17
78	N240-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
78	N245-3	Opgave al een project	Geen top-score. Er is vanuit de regionale benadering behoefte aan een fietspad langs de N245. Dit is het iMPI-project N245-14.		N245-14
80	N232-4	Opgave al een project	Scoort hoog op doorstroming OV. Er lopen meerdere initiatieven uit de studie Bosrandweg-Fokkerweg (iMPI N232-14/-17/-18/-19)		N232-14/-17/-18/-19
80	N247-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
82	N249-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
83	N415-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
84	N202-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
85	N518-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
86	N246-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
87	N510-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
88	N201-8	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
89	N208-3	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de gehele route N208 van Haarlem Zuid tot Velserbroek. Deze route vraagt om een verbetering van de gezonde leefomgeving en een verbetering van de oversteekbaarheid.	Geen	
90	N240-5	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
91	N523-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
92	N516-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
93	N502-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Onderdeel van één N502-route obvwegtraject N502-3. Reeds onderdeel van project N502-05.	Groot	N502-05

Classificatie	Wegtraject		Motivatie	Ontsnipper-opgave	iMPI-maatre-gelcode
93	N510-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
95	N508-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
95	N512-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
97	N201-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
98	N514-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
99	N245-1	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de Ring Alkmaar. Hieronder vallen de N242-1/-4, N245-1, N508-1 en de Rijkseg N9.	Minimaal	
100	N194-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
101	N242-5	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
102	N239-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
103	N247-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
104	N232-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
105	N245-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
106	N194-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
107	N194-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
107	N241-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
109	N242-7	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
110	N197-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
111	N201-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
112	N205-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
113	N201-4	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
113	N505-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
115	N242-2	Opnemen in iNHi 2024-2028	Dit wegtraject is onderdeel van de Ring Alkmaar. Hieronder vallen de N242-1/-4, N245-1, N508-1 en de Rijksweg N9. Daarbij is het reeds onderdeel van het project N242-29 om maatregelen mee te koppelen.	Geen	N242-29
116	N207-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
116	N241-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
118	N244-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
118	N307-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
120	N205-4	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
120	N207-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
122	N517-1	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
123	N246-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
124	N205-3	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
125	N201-5	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
125	N205-2	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
127	N201-7	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
128	N242-6	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		
129	N307-2	Opgave niet opnemen	De infrastructuur is al voorbereid op de optionele grote woningbouwopgave van meer van 3500 woningen in en rondom Hoogkarspel Zuid (gemeente Drechterland) en de woningbouwontwikkelingen bij Enkhuizen en Stede Broec.		
130	N201-6	Opgave niet opnemen	Geen top-score.		

BIJLAGE 5
BASISGEGEVENS INDICATOREN

Verkeersveiligheid wegen	
Definitie	Het veiligheidsrisico per traject bepalen en prioriteren waar de opgave het grootst is. De risico-gestuurde benadering uit het SPV2030 wordt hiervoor gebruikt, met drie deelindicatoren: 1. Veilige infrastructuur (weging 2x): detailinformatie over de mate waarin wegvakken en kruisingen veilig zijn ingericht volgens de Verkeersveiligheid van provinciale wegen in Noord-Holland (swov.nl) van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid uit 2021. 2. Gereden snelheid (weging 1x): geeft een relatieve score weer gebaseerd op de gereden snelheid ten opzichte van de maximumsnelheid in de eerste helft van 2023. Bij het berekenen is gebruik gemaakt van de V85 (de gereden snelheid die door 15 procent van de automobilisten wordt overschreden). 3. Verkeerslachtoffers (weging 1x): geeft een relatieve score weer gebaseerd op het aantal door politie geregistreerde verkeersslachtoffers (letsel door verkeersongevallen) per wegkilometer in de laatste zeven jaar (2017-2022).
Brondata	• Deelscore veilige infrastructuur: verkeersveiligheidsmodel provinciale wegen NH (SWOV, 2021). • Deelscore gereden snelheid: Floating Car Data, BeMobile. • Deelscore Verkeersslachtoffers: BRON/STAR, Viastat.
Jaartal en updatefrequentie	• Deelscore veilige infrastructuur: data over 2021, actualisering eens per 5 jaar. • Deelscore gereden snelheid: data over eerste half jaar van 2023, actualisering jaarlijks. • Deelscore verkeersslachtoffers: data over 2016 t/m 2022, actualisering jaarlijks.
Doorontwikkeling	In de huidige iNHi zijn alleen de hoofdrijbanen beschouwd. In een volgende versie worden ook de parallelwegen betrokken bij de analyse. Daarnaast wordt er continue gewerkt aan het verbeteren van de gegevens over letsel door verkeersongevallen.

Verkeersveiligheid fietspaden	
Definitie	Het veiligheidsrisico wordt per fietstraject bepaald, waardoor er geprioriteerd kan worden waar de opgave op de provinciale fietsvoorzieningen het grootst zijn. Ook beschrijft de indicator de mate waarin de doorfietsroutes voldoen aan de juiste kenmerken volgens de Actieagenda actieve mobiliteit.
Brondata	• 2023.
Jaartal en updatefrequentie	• Actualisatie jaarlijks.
Doorontwikkeling	De minimum- en streefwaardes gebruikt in deze indicator worden aangescherpt zodra de eisen ten aanzien van de gewenste inrichting voor doorfietsroutes herzien worden voor de ERBI. Ook zijn steeds meer van de gebruikte databronnen landelijk beschikbaar via het NDW, zoals breedte en intensiteit. Dit betekent dat we een aantal berekeningen in een volgende versie gelijk op het NDW-netwerk kunnen uitvoeren, in plaats van een eigen data-analyse uit te voeren op eigen areaaldata en/of OSM/Fietsersbond fietspadkaarten.

Doorstroming wegverkeer	
Definitie	Er wordt gekeken naar de verhouding tussen de reistijd tijdens de ochtend- en avondspits en de situatie waarin verkeer ongehinderd kan doorrijden. Als de reistijd twee keer de ongehinderde reistijd is; is er een knelpunt en geen restcapaciteit. De deelscore drukt uit hoeveel restcapaciteit een traject nog heeft, traject zodat er geprioriteerd kan worden.
Brondata	Nationaal Dataportaal Wegverkeer.
Jaartal en updatefrequentie	Data over 2022 (van april 2022 tot en met maart 2023) zodat zo veel mogelijk aangesloten wordt op een verkeersbeeld post-corona. Actualisering is jaarlijks.
Doorontwikkeling	We blijven de ontwikkelingen in de datavergaring en -analyse voor doorstroming volgen en passen waar nodig de methode hierop aan. Het doel is om in de iNHi 2028-2032 concreet inzicht te hebben in de toekomstige doorstromingsknelpunten.

Doorstroming openbaar vervoer	
Definitie	De opgetelde verliestijd van lijnbussen in Noord-Holland (ongeacht concessieverlener of houder) in de spits, waarbij een gemiddelde wordt berekend van de jaargemiddelde ochtendspits (8:00-9:00) en de jaargemiddelde avondspits (17:00-18:00). Ook is er gekeken naar vrij liggende busbanen of een aparte opstelstrook bij verkeerslichten. Dit wordt uitgedrukt in de deelscore vertraging bus in minuten.
Brondata	Nationaal Dataportaal Wegverkeer.
Jaartal en updatefrequentie	Data over 2022 (van april 2022 tot en met maart 2023) zodat zo veel mogelijk aangesloten wordt op een verkeersbeeld post-corona. Actualisering is jaarlijks.
Doorontwikkeling	De in ontwikkeling zijnde Visie Publieke Mobiliteit introduceert andere vormen van openbaar vervoer dan de 'standaard' bus. Er wordt, na vaststelling van de Visie Publieke Mobiliteit, onderzoek gedaan of en hoe dit vraagt om doorontwikkeling van deze indicator.

Gezonde leefomgeving	
Definitie	De indicator vertaalt het gezondheidseffect van luchtverontreiniging en geluidsbelasting van het wegverkeer naar één getal (eindscore), op basis van het opgestelde ongezonde gezondheidseffect (MGR-maat) van wegverkeer over de wegtrajecten op de woonomgeving. Ook wordt er gekeken naar de WHO-advieswaarden voor de gezondheidsimpact.
Brondata	• Gevelwaarden geluid: EU Geluidsbelastingkaart (Provincie Noord-Holland). • Gevelwaarden lucht: AERIUS (RIVM).
Jaartal en updatefrequentie	• Geluid: data over 2021 (EU-geluidskaart), actualisering eens per zes jaar. • Lucht: data over 2018 (AERIUS), actualisering eens per vijf jaar (NB: zie doorontwikkeling).
Doorontwikkeling	Eind 2022 zijn nieuwe EU-Geluidsbelastingskaarten voor Noord-Holland opgeleverd. Dit is de basis voor het op te stellen Actieplan geluid 2024-2028. In 2024 verkennen we verschillende geluidmaatregelenscenario's, waarvan een gezonde leefomgeving scenario waarbij zal worden nagegaan wat de gevolgen zijn van het streven naar de advieswaarde voor geluid wegverkeer van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Er moet nog besluitvorming plaatsvinden voor het vaststellen van de eindvariant voor het Actieplan geluid 2024-2028. Dit is niet gereed voor opleveren van de iNHi 2024-2028. Zo snel er nieuwe data en methodes beschikbaar zijn, zal dit verwerkt worden in de Monitor. Voor de deelscore lucht zal en nieuwe methode ontwikkeld moeten worden.

Ontsnippering van natuur	
Definitie	De mate waarin trajecten ecologische netwerken van wilde diersoorten versnipperen en de mate waarin wildaanrijdingen (faunahotspots) voorkomen.
Brondata	Ontsnipperingsbeeld Noord-Holland, Wageningen Universiteit.
Jaartal en updatefrequentie	Data over 2020, geen actualisering gezien dit een eenmalige dataset is.
Doorontwikkeling	Er zijn geen inhoudelijke en rekenkundige wijzigingen voorzien. Indien van meerwaarde en bij nieuwe ecologische kennis kan op termijn verrijking met nieuwe soort(profielen) en effecten van ontsnippering op areaal van derden worden toegevoegd aan de analyse.

BIJLAGE 6
NETWERKLIJSTEN MONITOR

Verkeersveiligheid wegen

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
1	N512-2	2. Regio Alkmaar	100	5
1	N200-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	100	5
3	N240-3	1. Kop van Noord-Holland	93	5
4	N242-1	2. Regio Alkmaar	91	5
5	N246-2	5. Zaanstreek-Waterland	90	5
5	N502-3	1. Kop van Noord-Holland	90	5
7	N247-4	5. Zaanstreek-Waterland	88	5
8	N520-1	6. Amstelland-Meerlanden	87	5
8	N247-5	3. Westfriesland	87	5
10	N208-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	86	5
10	N243-3	5. Zaanstreek-Waterland	86	5
10	N196-1	6. Amstelland-Meerlanden	86	5
13	N511-1	2. Regio Alkmaar	85	5
14	N403-1	7. Gooi en Vechtstreek	84	5
15	N208-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	83	5
15	N232-2	6. Amstelland-Meerlanden	83	5
15	N247-3	5. Zaanstreek-Waterland	83	5
18	N244-1	2. Regio Alkmaar	82	5
18	N513-1	2. Regio Alkmaar	82	5
20	N231-2	6. Amstelland-Meerlanden	81	5
20	N206-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	81	5
20	N236-4	7. Gooi en Vechtstreek	81	5
23	N201-1	6. Amstelland-Meerlanden	80	4
23	N202-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	80	4
23	N506-1	3. Westfriesland	80	4
26	N241-4	3. Westfriesland	79	4
26	N518-1	5. Zaanstreek-Waterland	79	4
28	N520-2	6. Amstelland-Meerlanden	78	4
29	N521-1	6. Amstelland-Meerlanden	77	4
29	N243-2	5. Zaanstreek-Waterland	77	4
29	N239-1	3. Westfriesland	77	4
29	N248-4	1. Kop van Noord-Holland	77	4
33	N203-2	2. Regio Alkmaar	76	4
33	N242-3	2. Regio Alkmaar	76	4
33	N239-2	3. Westfriesland	76	4
36	N248-3	1. Kop van Noord-Holland	75	4
37	N248-2	1. Kop van Noord-Holland	74	4
38	N246-4	5. Zaanstreek-Waterland	72	4
38	N527-1	7. Gooi en Vechtstreek	72	4
40	N247-2	5. Zaanstreek-Waterland	71	4
40	N509-1	5. Zaanstreek-Waterland	71	4
40	N236-2	7. Gooi en Vechtstreek	71	4
40	N504-1	2. Regio Alkmaar	71	4
40	N515-2	5. Zaanstreek-Waterland	71	4
40	N240-6	3. Westfriesland	71	4
40	N523-1	7. Gooi en Vechtstreek	71	4
47	N245-1	2. Regio Alkmaar	70	4
47	N248-1	1. Kop van Noord-Holland	70	4
47	N240-4	1. Kop van Noord-Holland	70	4
47	N240-5	3. Westfriesland	70	4
51	N242-4	2. Regio Alkmaar	69	4
51	N201-2	6. Amstelland-Meerlanden	69	4
51	N525-1	7. Gooi en Vechtstreek	69	4
51	N514-1	5. Zaanstreek-Waterland	69	4
55	N243-1	2. Regio Alkmaar	68	4
55	N506-2	3. Westfriesland	68	4
55	N512-1	2. Regio Alkmaar	68	4
58	N232-3	6. Amstelland-Meerlanden	67	4
58	N504-2	2. Regio Alkmaar	67	4
58	N502-1	1. Kop van Noord-Holland	67	4
58	N502-2	1. Kop van Noord-Holland	67	4
58	N201-3	6. Amstelland-Meerlanden	67	4
58	N201-9	7. Gooi en Vechtstreek	67	4
58	N415-1	7. Gooi en Vechtstreek	67	4
65	N236-1	7. Gooi en Vechtstreek	66	4
65	N231-1	6. Amstelland-Meerlanden	66	4
65	N232-4	6. Amstelland-Meerlanden	66	4
68	N522-1	6. Amstelland-Meerlanden	65	4
68	N245-3	1. Kop van Noord-Holland	65	4
68	N205-1	6. Amstelland-Meerlanden	65	4
68	N249-1	1. Kop van Noord-Holland	65	4
68	N417-1	7. Gooi en Vechtstreek	65	4
73	N250-1	1. Kop van Noord-Holland	64	4
73	N526-1	7. Gooi en Vechtstreek	64	4
73	N236-3	7. Gooi en Vechtstreek	64	4
73	N249-2	1. Kop van Noord-Holland	64	4

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
73	N201-4	6. Amstelland-Meerlanden	64	4
78	N245-2	1. Kop van Noord-Holland	63	4
79	N515-1	5. Zaanstreek-Waterland	62	4
79	N242-8	1. Kop van Noord-Holland	62	4
79	N244-2	2. Regio Alkmaar	62	4
79	N240-1	1. Kop van Noord-Holland	62	4
79	N503-1	1. Kop van Noord-Holland	62	4
79	N246-1	5. Zaanstreek-Waterland	62	4
79	N508-2	2. Regio Alkmaar	62	4
79	N510-2	2. Regio Alkmaar	62	4
87	N235-1	5. Zaanstreek-Waterland	61	4
87	N240-2	1. Kop van Noord-Holland	61	4
87	N242-7	1. Kop van Noord-Holland	61	4
87	N505-1	3. Westfriesland	61	4
91	N501-1	1. Kop van Noord-Holland	60	3
91	N241-3	3. Westfriesland	60	3
91	N205-4	6. Amstelland-Meerlanden	60	3
94	N203-1	5. Zaanstreek-Waterland	59	3
94	N508-1	2. Regio Alkmaar	59	3
94	N307-3	3. Westfriesland	59	3
94	N505-2	3. Westfriesland	59	3
94	N232-1	6. Amstelland-Meerlanden	59	3
94	N524-1	7. Gooi en Vechtstreek	59	3
100	N207-1	6. Amstelland-Meerlanden	57	3
101	N519-1	6. Amstelland-Meerlanden	56	3
101	N206-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	56	3
103	N201-8	7. Gooi en Vechtstreek	55	3
103	N207-2	6. Amstelland-Meerlanden	55	3
105	N242-5	2. Regio Alkmaar	54	3
105	N523-2	7. Gooi en Vechtstreek	54	3
107	N208-3	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	53	3
107	N197-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	53	3
107	N244-3	5. Zaanstreek-Waterland	53	3
110	N205-3	6. Amstelland-Meerlanden	52	3
111	N194-3	3. Westfriesland	51	3
112	N244-4	5. Zaanstreek-Waterland	50	3
112	N235-2	5. Zaanstreek-Waterland	50	3
112	N247-1	5. Zaanstreek-Waterland	50	3
115	N516-1	5. Zaanstreek-Waterland	48	3
115	N205-2	6. Amstelland-Meerlanden	48	3
117	N201-7	6. Amstelland-Meerlanden	46	3
117	N517-1	5. Zaanstreek-Waterland	46	3
119	N201-5	6. Amstelland-Meerlanden	45	3
120	N246-3	5. Zaanstreek-Waterland	44	3
121	N194-1	2. Regio Alkmaar	41	3
122	N194-2	3. Westfriesland	38	2
123	N241-2	1. Kop van Noord-Holland	35	2
123	N510-1	2. Regio Alkmaar	35	2
125	N242-6	1. Kop van Noord-Holland	34	2
126	N242-2	2. Regio Alkmaar	31	2
127	N241-1	1. Kop van Noord-Holland	25	2
128	N307-2	3. Westfriesland	21	2
129	N307-1	3. Westfriesland	12	1
130	N201-6	6. Amstelland-Meerlanden	0	0

Verkeersveiligheid fietspaden

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
1	N196-1	6. Amstelland-Meerlanden	100	5
2	N244-2	2. Regio Alkmaar	90	5
2	N524-1	7. Gooi en Vechtstreek	90	5
4	N515-2	5. Zaanstreek-Waterland	89	5
5	N519-1	6. Amstelland-Meerlanden	87	5
6	N522-1	6. Amstelland-Meerlanden	85	5
7	N206-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	84	5
7	N231-1	6. Amstelland-Meerlanden	84	5
7	N249-1	1. Kop van Noord-Holland	84	5
10	N520-2	6. Amstelland-Meerlanden	82	5
10	N206-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	82	5
12	N525-1	7. Gooi en Vechtstreek	81	5
12	N236-1	7. Gooi en Vechtstreek	81	5
14	N236-4	7. Gooi en Vechtstreek	79	4
14	N243-1	2. Regio Alkmaar	79	4
14	N523-2	7. Gooi en Vechtstreek	79	4
14	N244-4	5. Zaanstreek-Waterland	79	4
18	N231-2	6. Amstelland-Meerlanden	77	4
19	N506-2	3. Westfriesland	76	4
20	N236-3	7. Gooi en Vechtstreek	74	4
21	N513-1	2. Regio Alkmaar	73	4
21	N235-1	5. Zaanstreek-Waterland	73	4
23	N403-1	7. Gooi en Vechtstreek	71	4
23	N232-2	6. Amstelland-Meerlanden	71	4
23	N248-3	1. Kop van Noord-Holland	71	4
23	N242-8	1. Kop van Noord-Holland	71	4
23	N240-1	1. Kop van Noord-Holland	71	4
23	N307-3	3. Westfriesland	71	4
23	N235-2	5. Zaanstreek-Waterland	71	4
30	N240-3	1. Kop van Noord-Holland	69	4
30	N511-1	2. Regio Alkmaar	69	4
30	N504-1	2. Regio Alkmaar	69	4
30	N504-2	2. Regio Alkmaar	69	4
30	N417-1	7. Gooi en Vechtstreek	69	4
30	N250-1	1. Kop van Noord-Holland	69	4
36	N520-1	6. Amstelland-Meerlanden	68	4
36	N239-1	3. Westfriesland	68	4
36	N203-2	2. Regio Alkmaar	68	4
36	N240-4	1. Kop van Noord-Holland	68	4
36	N526-1	7. Gooi en Vechtstreek	68	4
36	N203-1	5. Zaanstreek-Waterland	68	4
42	N201-9	7. Gooi en Vechtstreek	66	4
42	N505-2	3. Westfriesland	66	4
42	N510-1	2. Regio Alkmaar	66	4
45	N527-1	7. Gooi en Vechtstreek	65	4
45	N232-3	6. Amstelland-Meerlanden	65	4
45	N515-1	5. Zaanstreek-Waterland	65	4
48	N512-2	2. Regio Alkmaar	63	4
48	N241-4	3. Westfriesland	63	4
48	N243-2	5. Zaanstreek-Waterland	63	4
48	N248-2	1. Kop van Noord-Holland	63	4
48	N236-2	7. Gooi en Vechtstreek	63	4
53	N502-3	1. Kop van Noord-Holland	61	4
53	N247-2	5. Zaanstreek-Waterland	61	4
53	N502-1	1. Kop van Noord-Holland	61	4
53	N249-2	1. Kop van Noord-Holland	61	4
53	N503-1	1. Kop van Noord-Holland	61	4
53	N240-2	1. Kop van Noord-Holland	61	4
53	N501-1	1. Kop van Noord-Holland	61	4
60	N248-4	1. Kop van Noord-Holland	60	3
61	N248-1	1. Kop van Noord-Holland	58	3
62	N415-1	7. Gooi en Vechtstreek	56	3
62	N510-2	2. Regio Alkmaar	56	3
62	N201-8	7. Gooi en Vechtstreek	56	3
65	N246-2	5. Zaanstreek-Waterland	55	3
65	N243-3	5. Zaanstreek-Waterland	55	3
65	N246-4	5. Zaanstreek-Waterland	55	3
65	N509-1	5. Zaanstreek-Waterland	55	3
65	N246-1	5. Zaanstreek-Waterland	55	3
70	N247-5	3. Westfriesland	53	3
70	N506-1	3. Westfriesland	53	3
70	N241-3	3. Westfriesland	53	3
73	N247-4	5. Zaanstreek-Waterland	45	3
74	N200-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	44	3
74	N244-1	2. Regio Alkmaar	44	3
76	N240-6	3. Westfriesland	42	3
77	N240-5	3. Westfriesland	39	2
77	N245-3	1. Kop van Noord-Holland	39	2
79	N201-1	6. Amstelland-Meerlanden	37	2
80	N208-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	35	2
80	N232-4	6. Amstelland-Meerlanden	35	2
80	N194-3	3. Westfriesland	35	2
83	N194-2	3. Westfriesland	34	2
84	N194-1	2. Regio Alkmaar	32	2
85	N521-1	6. Amstelland-Meerlanden	31	2
85	N523-1	7. Gooi en Vechtstreek	31	2
85	N508-1	2. Regio Alkmaar	31	2
88	N242-1	2. Regio Alkmaar	29	2
88	N508-2	2. Regio Alkmaar	29	2
88	N247-1	5. Zaanstreek-Waterland	29	2

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
91	N208-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	27	2
91	N242-3	2. Regio Alkmaar	27	2
91	N242-4	2. Regio Alkmaar	27	2
91	N241-2	1. Kop van Noord-Holland	27	2
91	N241-1	1. Kop van Noord-Holland	27	2
96	N502-2	1. Kop van Noord-Holland	23	2
97	N247-3	5. Zaanstreek-Waterland	19	1
97	N202-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	19	1
97	N512-1	2. Regio Alkmaar	19	1
97	N232-1	6. Amstelland-Meerlanden	19	1
101	N514-1	5. Zaanstreek-Waterland	18	1
102	N518-1	5. Zaanstreek-Waterland	16	1
	N239-2	3. Westfriesland	0	0
	N245-1	2. Regio Alkmaar	0	0
	N201-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N201-3	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N205-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N201-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N245-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
	N242-7	1. Kop van Noord-Holland	0	0

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
	N505-1	3. Westfriesland	0	0
	N205-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N207-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N207-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N242-5	2. Regio Alkmaar	0	0
	N208-3	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
	N197-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
	N244-3	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
	N205-3	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N516-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
	N205-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N201-7	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N517-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
	N201-5	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
	N246-3	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
	N242-6	1. Kop van Noord-Holland	0	0
	N242-2	2. Regio Alkmaar	0	0
	N307-2	3. Westfriesland	0	0
	N307-1	3. Westfriesland	0	0
	N201-6	6. Amstelland-Meerlanden	0	0

Gezonde leefomgeving

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
1	N250-1	1. Kop van Noord-Holland	100	5
2	N203-1	5. Zaanstreek-Waterland	63	4
3	N208-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	61	4
4	N208-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	55	3
5	N208-3	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	54	3
6	N247-2	5. Zaanstreek-Waterland	42	3
7	N516-1	5. Zaanstreek-Waterland	36	2
8	N203-2	2. Regio Alkmaar	34	2
9	N235-1	5. Zaanstreek-Waterland	29	2
10	N242-3	2. Regio Alkmaar	28	2
11	N231-2	6. Amstelland-Meerlanden	27	2
12	N522-1	6. Amstelland-Meerlanden	26	2
12	N247-4	5. Zaanstreek-Waterland	26	2
12	N201-1	6. Amstelland-Meerlanden	26	2
15	N521-1	6. Amstelland-Meerlanden	24	2
16	N243-1	2. Regio Alkmaar	23	2
17	N245-3	1. Kop van Noord-Holland	19	1
17	N246-4	5. Zaanstreek-Waterland	19	1
19	N244-4	5. Zaanstreek-Waterland	17	1
20	N236-1	7. Gooi en Vechtstreek	16	1
20	N235-2	5. Zaanstreek-Waterland	16	1
20	N512-2	2. Regio Alkmaar	16	1
23	N232-3	6. Amstelland-Meerlanden	14	1
24	N243-3	5. Zaanstreek-Waterland	13	1
25	N246-3	5. Zaanstreek-Waterland	12	1
26	N520-2	6. Amstelland-Meerlanden	11	1
26	N515-1	5. Zaanstreek-Waterland	11	1
26	N241-4	3. Westfriesland	11	1
29	N527-1	7. Gooi en Vechtstreek	10	1
29	N241-1	1. Kop van Noord-Holland	10	1
31	N504-2	2. Regio Alkmaar	9	1
32	N501-1	1. Kop van Noord-Holland	8	1
32	N241-2	1. Kop van Noord-Holland	8	1
34	N245-1	2. Regio Alkmaar	7	1
34	N197-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	7	1
34	N240-2	1. Kop van Noord-Holland	7	1
34	N242-4	2. Regio Alkmaar	7	1
34	N509-1	5. Zaanstreek-Waterland	7	1
34	N248-3	1. Kop van Noord-Holland	7	1
34	N506-2	3. Westfriesland	7	1
41	N201-2	6. Amstelland-Meerlanden	6	1
41	N520-1	6. Amstelland-Meerlanden	6	1
41	N244-1	2. Regio Alkmaar	6	1
41	N206-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	6	1
45	N512-1	2. Regio Alkmaar	5	1
45	N196-1	6. Amstelland-Meerlanden	5	1

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
47	N518-1	5. Zaanstreek-Waterland	4	1
47	N202-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	4	1
47	N247-5	3. Westfriesland	4	1
47	N231-1	6. Amstelland-Meerlanden	4	1
47	N243-2	5. Zaanstreek-Waterland	4	1
47	N508-1	2. Regio Alkmaar	4	1
47	N232-2	6. Amstelland-Meerlanden	4	1
47	N236-2	7. Gooi en Vechtstreek	4	1
47	N239-1	3. Westfriesland	4	1
56	N232-4	6. Amstelland-Meerlanden	3	1
56	N247-3	5. Zaanstreek-Waterland	3	1
56	N525-1	7. Gooi en Vechtstreek	3	1
56	N242-8	1. Kop van Noord-Holland	3	1
56	N504-1	2. Regio Alkmaar	3	1
56	N244-2	2. Regio Alkmaar	3	1
56	N241-3	3. Westfriesland	3	1
56	N526-1	7. Gooi en Vechtstreek	3	1
56	N240-1	1. Kop van Noord-Holland	3	1
56	N246-2	5. Zaanstreek-Waterland	3	1
56	N201-5	6. Amstelland-Meerlanden	3	1
56	N403-1	7. Gooi en Vechtstreek	3	1
56	N506-1	3. Westfriesland	3	1
69	N244-3	5. Zaanstreek-Waterland	2	1
69	N502-1	1. Kop van Noord-Holland	2	1
69	N207-1	6. Amstelland-Meerlanden	2	1
69	N248-1	1. Kop van Noord-Holland	2	1
69	N503-1	1. Kop van Noord-Holland	2	1
69	N307-3	3. Westfriesland	2	1
69	N519-1	6. Amstelland-Meerlanden	2	1
69	N514-1	5. Zaanstreek-Waterland	2	1
69	N205-1	6. Amstelland-Meerlanden	2	1
69	N505-2	3. Westfriesland	2	1
69	N307-2	3. Westfriesland	2	1
69	N246-1	5. Zaanstreek-Waterland	2	1
69	N236-3	7. Gooi en Vechtstreek	2	1
69	N249-1	1. Kop van Noord-Holland	2	1
69	N206-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	2	1
69	N194-2	3. Westfriesland	2	1
85	N515-2	5. Zaanstreek-Waterland	1	1
85	N240-6	3. Westfriesland	1	1
85	N242-5	2. Regio Alkmaar	1	1
85	N511-1	2. Regio Alkmaar	1	1
85	N242-7	1. Kop van Noord-Holland	1	1
85	N236-4	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
85	N502-3	1. Kop van Noord-Holland	1	1
85	N510-1	2. Regio Alkmaar	1	1

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
85	N513-1	5. Zaanstreek-Waterland	1	1
85	N502-2	1. Kop van Noord-Holland	1	1
85	N248-2	1. Kop van Noord-Holland	1	1
85	N417-1	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
85	N523-1	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
85	N249-2	1. Kop van Noord-Holland	1	1
85	N247-1	5. Zaanstreek-Waterland	1	1
85	N201-3	6. Amstelland-Meerlanden	1	1
85	N201-7	6. Amstelland-Meerlanden	1	1
85	N242-1	2. Regio Alkmaar	1	1
85	N201-9	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
85	N245-2	1. Kop van Noord-Holland	1	1
85	N508-2	2. Regio Alkmaar	1	1
85	N232-1	6. Amstelland-Meerlanden	1	1
85	N201-8	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
85	N505-1	3. Westfriesland	1	1
85	N194-1	2. Regio Alkmaar	1	1
85	N523-2	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
111	N517-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
111	N242-2	2. Regio Alkmaar	0	0
111	N239-2	3. Westfriesland	0	0
111	N207-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
111	N524-1	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
111	N248-4	1. Kop van Noord-Holland	0	0
111	N242-6	1. Kop van Noord-Holland	0	0
111	N307-1	3. Westfriesland	0	0
111	N415-1	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
111	N510-2	2. Regio Alkmaar	0	0
111	N205-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
111	N240-3	1. Kop van Noord-Holland	0	0
111	N201-6	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
111	N240-4	1. Kop van Noord-Holland	0	0
111	N201-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
111	N200-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
111	N205-3	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
111	N205-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
111	N240-5	3. Westfriesland	0	0
111	N194-3	3. Westfriesland	0	0

Doorstroming weg

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
1	N242-3	2. Regio Alkmaar	100	5
2	N247-2	5. Zaanstreek-Waterland	89	5
3	N207-1	6. Amstelland-Meerlanden	85	5
4	N197-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	81	5
5	N247-1	5. Zaanstreek-Waterland	66	4
6	N246-3	5. Zaanstreek-Waterland	62	4
7	N522-1	6. Amstelland-Meerlanden	57	3
8	N196-1	6. Amstelland-Meerlanden	55	3
9	N231-1	6. Amstelland-Meerlanden	49	3
9	N307-1	3. Westfriesland	49	3
9	N203-1	5. Zaanstreek-Waterland	49	3
9	N514-1	5. Zaanstreek-Waterland	49	3
13	N501-1	1. Kop van Noord-Holland	47	3
14	N201-1	6. Amstelland-Meerlanden	45	3
14	N232-3	6. Amstelland-Meerlanden	45	3
14	N246-4	5. Zaanstreek-Waterland	45	3
17	N508-1	2. Regio Alkmaar	40	2
18	N207-2	6. Amstelland-Meerlanden	38	2
18	N250-1	1. Kop van Noord-Holland	38	2
20	N231-2	6. Amstelland-Meerlanden	36	2
21	N236-4	7. Gooi en Vechtstreek	32	2
21	N242-2	2. Regio Alkmaar	32	2
21	N241-3	3. Westfriesland	32	2
24	N235-1	5. Zaanstreek-Waterland	30	2
24	N243-3	5. Zaanstreek-Waterland	30	2
24	N242-4	2. Regio Alkmaar	30	2
24	N504-2	2. Regio Alkmaar	30	2
28	N242-5	2. Regio Alkmaar	28	2
28	N201-3	6. Amstelland-Meerlanden	28	2
30	N201-7	6. Amstelland-Meerlanden	26	2
31	N232-4	6. Amstelland-Meerlanden	23	2
31	N205-1	6. Amstelland-Meerlanden	23	2
33	N515-2	5. Zaanstreek-Waterland	21	2
33	N516-1	5. Zaanstreek-Waterland	21	2
33	N242-1	2. Regio Alkmaar	21	2
36	N517-1	5. Zaanstreek-Waterland	19	1
36	N247-3	5. Zaanstreek-Waterland	19	1
36	N521-1	6. Amstelland-Meerlanden	19	1
39	N236-1	7. Gooi en Vechtstreek	17	1
39	N240-6	3. Westfriesland	17	1
41	N205-4	6. Amstelland-Meerlanden	15	1
41	N243-2	5. Zaanstreek-Waterland	15	1
41	N235-2	5. Zaanstreek-Waterland	15	1
44	N201-9	7. Gooi en Vechtstreek	13	1
44	N515-1	5. Zaanstreek-Waterland	13	1
44	N525-1	7. Gooi en Vechtstreek	13	1
44	N245-2	1. Kop van Noord-Holland	13	1
48	N513-1	2. Regio Alkmaar	11	1
48	N247-4	5. Zaanstreek-Waterland	11	1
48	N502-2	1. Kop van Noord-Holland	11	1
48	N526-1	7. Gooi en Vechtstreek	11	1
48	N511-1	2. Regio Alkmaar	11	1
48	N202-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	11	1
48	N208-3	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	11	1
48	N245-1	2. Regio Alkmaar	11	1
48	N243-1	2. Regio Alkmaar	11	1
48	N520-1	6. Amstelland-Meerlanden	11	1
48	N240-3	1. Kop van Noord-Holland	11	1
48	N241-4	3. Westfriesland	11	1
48	N201-6	6. Amstelland-Meerlanden	11	1
61	N524-1	7. Gooi en Vechtstreek	9	1
61	N203-2	2. Regio Alkmaar	9	1
61	N504-1	2. Regio Alkmaar	9	1
61	N242-7	1. Kop van Noord-Holland	9	1
61	N503-1	1. Kop van Noord-Holland	9	1
66	N518-1	5. Zaanstreek-Waterland	6	1
66	N502-3	1. Kop van Noord-Holland	6	1
66	N505-2	3. Westfriesland	6	1
66	N508-2	2. Regio Alkmaar	6	1
66	N239-2	3. Westfriesland	6	1
66	N512-1	2. Regio Alkmaar	6	1
66	N245-3	1. Kop van Noord-Holland	6	1
66	N244-3	5. Zaanstreek-Waterland	6	1
66	N248-1	1. Kop van Noord-Holland	6	1
66	N236-2	7. Gooi en Vechtstreek	6	1
66	N240-4	1. Kop van Noord-Holland	6	1
66	N232-1	6. Amstelland-Meerlanden	6	1
66	N201-4	6. Amstelland-Meerlanden	6	1
79	N240-1	1. Kop van Noord-Holland	4	1
79	N246-2	5. Zaanstreek-Waterland	4	1
79	N239-1	3. Westfriesland	4	1
79	N201-2	6. Amstelland-Meerlanden	4	1
79	N247-5	3. Westfriesland	4	1
79	N244-4	5. Zaanstreek-Waterland	4	1
79	N509-1	5. Zaanstreek-Waterland	4	1
79	N520-2	6. Amstelland-Meerlanden	4	1
79	N232-2	6. Amstelland-Meerlanden	4	1
79	N242-6	1. Kop van Noord-Holland	4	1
79	N248-2	1. Kop van Noord-Holland	4	1
79	N208-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	4	1
79	N241-2	1. Kop van Noord-Holland	4	1
79	N201-5	6. Amstelland-Meerlanden	4	1

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
93	N201-8	7. Gooi en Vechtstreek	2	1
93	N527-1	7. Gooi en Vechtstreek	2	1
93	N200-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	2	1
93	N417-1	7. Gooi en Vechtstreek	2	1
93	N512-2	2. Regio Alkmaar	2	1
93	N415-1	7. Gooi en Vechtstreek	2	1
93	N502-1	1. Kop van Noord-Holland	2	1
93	N523-1	7. Gooi en Vechtstreek	2	1
93	N244-1	2. Regio Alkmaar	2	1
93	N205-3	6. Amstelland-Meerlanden	2	1
93	N307-3	3. Westfriesland	2	1
93	N505-1	3. Westfriesland	2	1
93	N307-2	3. Westfriesland	2	1
93	N248-4	1. Kop van Noord-Holland	2	1
93	N246-1	5. Zaanstreek-Waterland	2	1
93	N208-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	2	1
93	N194-1	2. Regio Alkmaar	2	1
110	N403-1	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
110	N510-2	2. Regio Alkmaar	0	0

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
110	N236-3	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
110	N206-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
110	N244-2	2. Regio Alkmaar	0	0
110	N248-3	1. Kop van Noord-Holland	0	0
110	N240-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
110	N242-8	1. Kop van Noord-Holland	0	0
110	N510-1	2. Regio Alkmaar	0	0
110	N205-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
110	N519-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
110	N249-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
110	N241-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
110	N249-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
110	N206-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
110	N523-2	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
110	N506-2	3. Westfriesland	0	0
110	N506-1	3. Westfriesland	0	0
110	N240-5	3. Westfriesland	0	0
110	N194-3	3. Westfriesland	0	0
110	N194-2	3. Westfriesland	0	0

Doorstroming openbaar vervoer

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
1	N232-3	6. Amstelland-Meerlanden	100	5
2	N247-2	5. Zaanstreek-Waterland	82	5
3	N522-1	6. Amstelland-Meerlanden	51	3
4	N247-4	5. Zaanstreek-Waterland	36	2
5	N521-1	6. Amstelland-Meerlanden	30	2
6	N231-2	6. Amstelland-Meerlanden	29	2
7	N527-1	7. Gooi en Vechtstreek	27	2
8	N232-4	6. Amstelland-Meerlanden	23	2
9	N247-3	5. Zaanstreek-Waterland	22	2
9	N518-1	5. Zaanstreek-Waterland	22	2
11	N201-1	6. Amstelland-Meerlanden	20	1
11	N243-1	2. Regio Alkmaar	20	1
13	N516-1	5. Zaanstreek-Waterland	19	1
13	N202-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	19	1
13	N245-1	2. Regio Alkmaar	19	1
16	N247-5	3. Westfriesland	18	1
17	N201-2	6. Amstelland-Meerlanden	16	1
18	N231-1	6. Amstelland-Meerlanden	14	1
19	N243-2	5. Zaanstreek-Waterland	12	1
20	N242-3	2. Regio Alkmaar	11	1
20	N517-1	5. Zaanstreek-Waterland	11	1
20	N520-1	6. Amstelland-Meerlanden	11	1
23	N242-2	2. Regio Alkmaar	10	1
23	N236-1	7. Gooi en Vechtstreek	10	1
25	N197-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	9	1
25	N239-2	3. Westfriesland	9	1
27	N515-2	5. Zaanstreek-Waterland	8	1
28	N501-1	1. Kop van Noord-Holland	7	1
28	N235-2	5. Zaanstreek-Waterland	7	1
30	N240-6	3. Westfriesland	6	1
30	N512-1	2. Regio Alkmaar	6	1
30	N244-4	5. Zaanstreek-Waterland	6	1
30	N240-2	1. Kop van Noord-Holland	6	1
34	N207-2	6. Amstelland-Meerlanden	5	1
34	N243-3	5. Zaanstreek-Waterland	5	1
34	N242-4	2. Regio Alkmaar	5	1
34	N245-3	1. Kop van Noord-Holland	5	1
34	N244-3	5. Zaanstreek-Waterland	5	1
39	N508-1	2. Regio Alkmaar	4	1
39	N242-5	2. Regio Alkmaar	4	1
39	N525-1	7. Gooi en Vechtstreek	4	1
39	N524-1	7. Gooi en Vechtstreek	4	1
39	N509-1	5. Zaanstreek-Waterland	4	1
39	N502-1	1. Kop van Noord-Holland	4	1
39	N242-8	1. Kop van Noord-Holland	4	1

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
46	N207-1	6. Amstelland-Meerlanden	3	1
46	N511-1	2. Regio Alkmaar	3	1
46	N208-3	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	3	1
46	N242-7	1. Kop van Noord-Holland	3	1
46	N248-1	1. Kop van Noord-Holland	3	1
46	N520-2	6. Amstelland-Meerlanden	3	1
46	N232-2	6. Amstelland-Meerlanden	3	1
46	N244-1	2. Regio Alkmaar	3	1
46	N248-4	1. Kop van Noord-Holland	3	1
55	N236-4	7. Gooi en Vechtstreek	2	1
55	N504-1	2. Regio Alkmaar	2	1
55	N502-3	1. Kop van Noord-Holland	2	1
55	N242-6	1. Kop van Noord-Holland	2	1
55	N206-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	2	1
55	N244-2	2. Regio Alkmaar	2	1
55	N510-1	2. Regio Alkmaar	2	1
62	N307-1	3. Westfriesland	1	1
62	N250-1	1. Kop van Noord-Holland	1	1
62	N513-1	2. Regio Alkmaar	1	1
62	N502-2	1. Kop van Noord-Holland	1	1
62	N503-1	1. Kop van Noord-Holland	1	1
62	N236-2	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
62	N248-2	1. Kop van Noord-Holland	1	1
62	N417-1	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
62	N512-2	2. Regio Alkmaar	1	1
62	N415-1	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
62	N523-1	7. Gooi en Vechtstreek	1	1
62	N307-3	3. Westfriesland	1	1
62	N510-2	2. Regio Alkmaar	1	1
62	N519-1	6. Amstelland-Meerlanden	1	1
62	N249-2	1. Kop van Noord-Holland	1	1
62	N241-1	1. Kop van Noord-Holland	1	1
78	N247-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N246-3	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N196-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N203-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N514-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N246-4	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N241-3	3. Westfriesland	0	0
78	N235-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N504-2	2. Regio Alkmaar	0	0
78	N201-3	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N201-7	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N205-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N242-1	2. Regio Alkmaar	0	0

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
78	N205-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N201-9	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
78	N515-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N245-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
78	N526-1	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
78	N240-3	1. Kop van Noord-Holland	0	0
78	N241-4	3. Westfriesland	0	0
78	N201-6	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N203-2	2. Regio Alkmaar	0	0
78	N505-2	3. Westfriesland	0	0
78	N508-2	2. Regio Alkmaar	0	0
78	N240-4	1. Kop van Noord-Holland	0	0
78	N232-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N201-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N240-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
78	N246-2	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N239-1	3. Westfriesland	0	0
78	N208-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
78	N241-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
78	N201-5	6. Amstelland-Meerlanden	0	0

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
78	N201-8	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
78	N200-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
78	N205-3	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N505-1	3. Westfriesland	0	0
78	N307-2	3. Westfriesland	0	0
78	N246-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
78	N208-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
78	N194-1	2. Regio Alkmaar	0	0
78	N403-1	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
78	N236-3	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
78	N248-3	1. Kop van Noord-Holland	0	0
78	N205-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
78	N249-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
78	N206-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
78	N523-2	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
78	N506-2	3. Westfriesland	0	0
78	N506-1	3. Westfriesland	0	0
78	N240-5	3. Westfriesland	0	0
78	N194-3	3. Westfriesland	0	0
78	N194-2	3. Westfriesland	0	0

Ontsnippering

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
1	N201-8	7. Gooi en Vechtstreek	100	5
2	N403-1	7. Gooi en Vechtstreek	80	4
3	N236-4	7. Gooi en Vechtstreek	78	4
4	N527-1	7. Gooi en Vechtstreek	76	4
4	N510-2	2. Regio Alkmaar	76	4
6	N200-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	72	4
7	N417-1	7. Gooi en Vechtstreek	64	4
7	N512-2	2. Regio Alkmaar	64	4
7	N236-3	7. Gooi en Vechtstreek	64	4
7	N201-9	7. Gooi en Vechtstreek	64	4
11	N513-1	2. Regio Alkmaar	56	3
12	N247-4	5. Zaanstreek-Waterland	48	3
12	N415-1	7. Gooi en Vechtstreek	48	3
14	N502-1	1. Kop van Noord-Holland	42	3
14	N502-2	1. Kop van Noord-Holland	42	3
16	N524-1	7. Gooi en Vechtstreek	40	2
16	N523-1	7. Gooi en Vechtstreek	40	2
16	N203-2	2. Regio Alkmaar	40	2
19	N197-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	36	2
19	N206-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	36	2
19	N515-1	5. Zaanstreek-Waterland	36	2
22	N526-1	7. Gooi en Vechtstreek	34	2
23	N522-1	6. Amstelland-Meerlanden	32	2
24	N511-1	2. Regio Alkmaar	30	2
25	N525-1	7. Gooi en Vechtstreek	28	2
25	N201-7	6. Amstelland-Meerlanden	28	2
27	N244-1	2. Regio Alkmaar	22	2
27	N235-1	5. Zaanstreek-Waterland	22	2
29	N231-2	6. Amstelland-Meerlanden	20	1
29	N201-1	6. Amstelland-Meerlanden	20	1
29	N517-1	5. Zaanstreek-Waterland	20	1
29	N504-1	2. Regio Alkmaar	20	1
29	N205-4	6. Amstelland-Meerlanden	20	1
34	N232-3	6. Amstelland-Meerlanden	16	1
34	N247-2	5. Zaanstreek-Waterland	16	1
34	N247-3	5. Zaanstreek-Waterland	16	1
34	N202-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	16	1
38	N208-3	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	12	1
38	N246-4	5. Zaanstreek-Waterland	12	1
40	N518-1	5. Zaanstreek-Waterland	8	1
40	N243-2	5. Zaanstreek-Waterland	8	1
40	N243-3	5. Zaanstreek-Waterland	8	1
40	N244-2	2. Regio Alkmaar	8	1
40	N502-3	1. Kop van Noord-Holland	8	1
40	N240-1	1. Kop van Noord-Holland	8	1
40	N246-2	5. Zaanstreek-Waterland	8	1
40	N205-3	6. Amstelland-Meerlanden	8	1
48	N248-3	1. Kop van Noord-Holland	6	1
48	N239-1	3. Westfriesland	6	1
50	N245-1	2. Regio Alkmaar	4	1
50	N201-2	6. Amstelland-Meerlanden	4	1
50	N236-1	7. Gooi en Vechtstreek	4	1
50	N501-1	1. Kop van Noord-Holland	4	1
50	N240-2	1. Kop van Noord-Holland	4	1
50	N242-8	1. Kop van Noord-Holland	4	1
50	N242-7	1. Kop van Noord-Holland	4	1
50	N510-1	2. Regio Alkmaar	4	1
50	N205-2	6. Amstelland-Meerlanden	4	1
59	N515-2	5. Zaanstreek-Waterland	2	1
59	N207-2	6. Amstelland-Meerlanden	2	1
59	N508-1	2. Regio Alkmaar	2	1
59	N307-3	3. Westfriesland	2	1
59	N250-1	1. Kop van Noord-Holland	2	1
59	N505-2	3. Westfriesland	2	1
59	N508-2	2. Regio Alkmaar	2	1
59	N505-1	3. Westfriesland	2	1
59	N307-2	3. Westfriesland	2	1
68	N521-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N232-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N243-1	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N516-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N247-5	3. Westfriesland	0	0
68	N231-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N520-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N242-3	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N242-2	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N239-2	3. Westfriesland	0	0
68	N235-2	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N244-4	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N240-6	3. Westfriesland	0	0
68	N512-1	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N245-3	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N242-4	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N244-3	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N509-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N242-5	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N520-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N232-2	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N248-4	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N248-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N207-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N242-6	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N519-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N248-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N236-2	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
68	N249-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N503-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N241-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N307-1	3. Westfriesland	0	0
68	N196-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
68	N249-1	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N206-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
68	N523-2	7. Gooi en Vechtstreek	0	0
68	N506-2	3. Westfriesland	0	0
68	N240-3	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N504-2	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N240-4	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N203-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N241-4	3. Westfriesland	0	0
68	N246-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N506-1	3. Westfriesland	0	0
68	N241-3	3. Westfriesland	0	0
68	N240-5	3. Westfriesland	0	0
68	N208-2	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
68	N194-3	3. Westfriesland	0	0

Rang	Traject	Regio	Eind-score (0-100)	Klasse
68	N194-2	3. Westfriesland	0	0
68	N194-1	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N242-1	2. Regio Alkmaar	0	0
68	N247-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N208-1	4. Zuid-Kennemerland en IJmond	0	0
68	N241-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N232-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N514-1	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N201-3	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N205-1	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N201-4	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N245-2	1. Kop van Noord-Holland	0	0
68	N201-5	6. Amstelland-Meerlanden	0	0
68	N246-3	5. Zaanstreek-Waterland	0	0
68	N201-6	6. Amstelland-Meerlanden	0	0

BIJLAGE 7
VERKLARENDE WOORDENLIJST

Trefwoord	Toelichting
Aanpak	De werkwijze door Gedeputeerde Staten om binnen vastgestelde beleidskaders prioriteiten te stellen voor investeringen in de verbetering van de Noord-Hollandse infrastructuur. Dit leidt tot de investeringsstrategie.
Afwegingskader	Is onderdeel van de investeringsstrategie. Het afwegingskader geeft aan hoe de indicatoren percentueel worden verdeeld.
Ambitielijst	Het resultaat van de strategie en afwegingskader, waarin alle wegtrajecten zijn geprioriteerd op basis van hun scores op de criteria uit het afwegingskader.
Beïnvloedingsindicator	De indicatoren die iets zeggen over (toekomstige) ontwikkelingen die invloed hebben op hoe de infrastructuur wordt gebruikt.
Deelindicator	Een indicator kan opgebouwd zijn uit verschillende onderwerpen die gezamenlijk het totaalbeeld laten zien. Wanneer dit van toepassing is, is dit beschreven bij de desbetreffende indicator.
Deelscore	De score van een wegtraject voor een deelindicator. De deelscores bij elkaar opgeteld met een bepaalde verhouding resulteren in de eindscore van de indicator. Wanneer dit van toepassing is, is dit beschreven bij de desbetreffende indicator.
Doorstroming Openbaar Vervoer (indicator)	De indicator die in kaart brengt wat de vertraging is op busroutes voor de buslijnen. Dit doen we tijdens de spits en we nemen daarin het aantal buslijnen mee.
Eindscore	Elk wegtraject heeft een eindscore voor een indicator. De relatieve eindscore wordt gebruikt in de Monitor om de 130 wegtrajecten ten opzichte van elkaar te bepalen. De absolute eindscore bepaald de mate van presteren van het specifieke wegtraject.
Gezonde leefomgeving (indicator)	De indicator die in kaart brengt wat de gezondheidsbelasting (luchtverontreiniging en geluidsbelasting) is door het gebruik van de infrastructuur.
Indicator	Een indicator kwantificeert de prestaties van wegtrajecten, zodat trajecten onderling kunnen worden vergeleken en geprioriteerd.
Investeringsbeslissing	Het besluit om op basis van de investeringsstrategie te investeren op een wegtraject. Deze investering is breder dan alleen financieel op de infrastructuur. Denk ook aan organisatiecapaciteit, regionale samenwerking etc.
Investeringsprioriteit	De politieke ambities worden op basis van de informatie uit de Monitor omgezet in een overzicht op kaart en in tabelvorm. Dit is de Investeringsprioriteit. Deze leidt tot investeringsbeslissingen. De Investeringsprioriteit wordt één keer per bestuurlijke cyclus vastgesteld.
Investeringsstrategie	Bepaalt waar de provincie in wil investeren met als doel om de provinciale ambities te bereiken.
Monitor	De actuele, datagedreven weergave van het presteren van de Noord-Hollandse infrastructuur. Per indicator komt dit in de vorm van een netwerkkaart en netwerklijsten gerangschikt naar het presteren van alle 130 afzonderlijke wegtrajecten van de Noord-Hollandse infrastructuur.
Netwerkkaart	Het kaartbeeld met wegtrajecten geprioriteerd op hun eindscore per indicator. Dit is de visualisatie van de netwerkkaart.
Netwerklijst	De lijst met wegtrajecten geprioriteerd op hun eindscore per indicator. Een netwerklijst is gevisualiseerd in een netwerkkaart.
Niet-infrastructurele maatregelen	Maatregelen zoals gedragsbeïnvloeding, Smart Mobility en stimulering STOMP-principe.
Ontsnippering van natuur (indicator)	De indicator die in kaart brengt waar ontsnipperende maatregelen (zoals faunapassages) op de infrastructuur het meeste bijdragen aan faunawinst in Noord-Hollandse natuurgebieden.
Opgave	Is onderdeel van de investeringsstrategie en geeft aan met welke opgaven de provinciale infrastructuur te maken heeft.
Plancapaciteit	De plancapaciteit geeft een actueel beeld wat de capaciteit in woningbouwplannen is. Het gaat hierbij om zowel harde (vastgestelde) als zachte woningbouwplannen (incl. potentiele locaties voor woningbouw). De plancapaciteit is dus hoger dan het uiteindelijk aantal gebouwde woningen. De iNHi gebruikt de plancapaciteit t/m 2030, in lijn met het provinciaal beleid. In sommige gevallen is slechts kennis beschikbaar t/m 2029. Dit is expliciet aangegeven.
Politiek kader	Bestuurlijk vastgestelde beleidsafspraken in het coalitieakkoord en later ambtelijk uitgewerkt.

Trefwoord	Toelichting
Relatieve score	Per indicator worden de wegtrajecten ten opzichte van elkaar gewogen. Een wegtraject met een hogere score presteert minder goed dan een wegtraject met een lagere score. Een hoge score betekent niet dat het wegtraject niet voldoet en bijvoorbeeld onveilig of ongezond is.
Stikstof (beïnvloedingsindicator)	De beïnvloedingsindicator die in kaart brengt waar (i) snelheidsverlaging leidt tot significante afname van stikstofdespositie in Natura 2000-gebieden en (ii) of het mogelijk is om de snelheidsverlaging veilig in te voeren.
Trajectgemiddelde	Er is in enkele gevallen data beschikbaar op een kleiner detailniveau dan op trajectniveau. Deze data worden geëxtrapoleerd naar trajectgemiddelde op trajectniveau. Dit is gedaan om de indicatoren met elkaar te kunnen vergelijken.
Uitvoering	De uitvoering van de investeringsstrategie middels programmering in mobiliteitsprogramma's, waaronder het iMPI.
Verkeersveiligheid fietspaden (indicator)	De indicator die in kaart brengt wat het veiligheidsrisico van fietsinfrastructuur is op basis van risicofactoren.
Verkeersveiligheid wegen (indicator)	De indicator die in kaart brengt wat het veiligheidsrisico is van geregistreerde ongevallen, de veilige inrichting van wegen, de gereden snelheid en de drukte op de weg.
Verstedelijking (beïnvloedingsindicator)	De beïnvloedingsindicator die in kaart brengt waar plancapaciteit te relateren is aan (toekomstige) knelpunten op de provinciale infrastructuur.
Wegtraject	Het provinciale wegennet is opgedeeld in 130 trajecten. Deze verkeerskundige indeling hangt samen met verkeersintensiteit. Een wegtraject bestaat uit meerdere wegvakken, van kruispunt tot kruispunt.

HAARLEM, JULI 2024

RAPPORT

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Sander Uijtdehaage, Fleur Jaspers, Christian Smit (APPM),

Fotografie
Concrete Bouw Fotografie, Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
The Creative Hub - Canon

Haarlem, juli 2024

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 20 augustus 2024

Onderwerp:
Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028

Kenmerk: **2285747/2285759**

Bijlagen: Rapportage ‘investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028’

1. Inleiding

Iedereen vindt het belangrijk dat we veilig en het liefst zo snel mogelijk op onze plaats van bestemming aankomen. Daar heeft de provinciale infrastructuur een belangrijke rol in. Ook willen we dat mensen die langs de provinciale weg wonen zo min mogelijk hinder ondervinden. We streven naar een veilig, gezond en bereikbaar netwerk voor nu en in de toekomst. Hier besteden we als provincie een belangrijk deel van onze financiën aan. Maar ook onze financiële middelen zijn niet oneindig, we moeten keuzes maken. Hoe bepaal je als provincie waar en wanneer we het beste kunnen investeren? Wij bieden u hierbij de investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (iNHi) aan.

De iNHi geeft inzicht in het presteren van de Noord-Hollandse infrastructuur van wegen en fietspaden. Oftewel, hoe goed doet de weg of het fietspad het op specifieke onderwerpen zoals verkeersveiligheid? De iNHi helpt Provinciale Staten om een afweging te maken tussen politieke ambities, de prestaties van de provinciale infrastructuur en de beschikbare middelen om te komen tot investeringsbeslissingen.

De provincie heeft hiervoor de Monitor ontwikkeld. Hierin worden de 130 weg- en fietstrajecten op basis van data onder de loep genomen voor de indicatoren verkeersveiligheid auto en fiets, doorstroming wegverkeer en openbaar vervoer, gezonde leefomgeving en ontsnippering van de natuur. Om vervolgens te kunnen bepalen op welke trajecten de provincie aan de slag gaat, heeft het college van Gedeputeerde Staten haar politieke ambities meegewogen. Verkeerveiligheid en de leefbaarheid langs provinciale wegen zijn de belangrijkste criteria om ergens te investeren met aandacht voor de bereikbaarheid in Noord-Holland.

Op basis hiervan signaleert de iNHi 26 weg- en fietstrajecten waar de ambitie het grootst is om te investeren. Het goede nieuws is dat we op 13 van deze trajecten al aan de slag zijn of binnenkort gaan. De overige trajecten worden opgenomen in het integraal Meerjaren-programma Infrastructuur 2025 (iMPI).

Daarnaast is de iNHi een kader waar actualiteiten zoals moties, verzoeken en media-aandacht, op basis van data gewaardeerd kunnen worden. Waarna er een besluit kan worden genomen om de actualiteit te prioriteren en programmeren.

Aanleiding

De huidige iNHi dateert uit 2014. Naast dat de data over de provinciale infrastructuur geactualiseerd moet blijven, is nieuw beleid vastgesteld in het Perspectief Mobiliteit (2021). De iNHi is hiervan de uitwerking voor de provinciale infrastructuur.

De provincie heeft behoefte aan een strategie die aansluit op de bestuurlijke periode van vier jaar. En zo een uitwerking geeft aan nieuwe bestuurlijke ambities en maatschappelijke ontwikkelingen. De investeringsstrategie is bovendien het nieuwe kader om gedurende de bestuursperiode te kunnen reageren op ontwikkelingen en de actualiteit. Sinds 2014 is er meer kennis en data opgebouwd over het presteren van onze infrastructuur. Inmiddels beschikken we ook over data van het presteren van de fietsinfrastructuur en hebben we inzicht in kansen voor ontsnippering van de natuur. Daarnaast zijn de data en de verwerking van de data over de doorstroming, verkeersveiligheid en de gezonde leefomgeving flink verbeterd.

2. Doelstellingen

De iNHi geeft antwoord op de vraag: waar kunnen we als provincie het beste investeren? De iNHi laat zien waar de grootste knelpunten liggen en dus waar de ambitie het grootst is. Daarnaast is de iNHi ondersteunend op het moment dat actualiteiten vragen om aanpassingen aan de provinciale infrastructuur.

De keuzes in de iNHi zijn gebaseerd op de Monitor. De Monitor heeft tot doel een actueel inzicht te geven in het presteren van de provinciale infrastructuur van wegen en fietspaden. Dit gebeurt op basis van zes indicatoren (verkeersveiligheid weg en fiets, doorstroming weg en ov, ontsnippering van de natuur en de gezonde leefomgeving).

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Financiering

De iNHi geeft de grootste knelpunten aan op de provinciale weg en fietspaden. Een groot deel van deze knelpunten zullen als projecten worden opgenomen. Bij deze verdere uitwerking van de projecten worden de financiële consequenties duidelijk en wordt er gekeken of dit financieel haalbaar is.

Voor de uitvoering van de infrastructurele knelpunten is uiteindelijk een investeringsvolume nodig. De knelpunten worden opgenomen in het iMPI als studiefaseproject. De studies starten niet allemaal tegelijk, gezien de personele capaciteit en de gewenste koppeling met groot- en vervangingsonderhoud. De financiering is pas aan de orde na de kredietaanvraag. Dit vindt na de iNHi plaats in het iMPI.

Communicatie

De vaststelling van de iNHi zal actief worden gecommuniceerd, omdat het gaat over knelpunten op de provinciale wegen en fietspaden die de inwoners van Noord-Holland raken. De iNHi leidt uiteindelijk tot investeringen om die knelpunten op te lossen. De communicatie heeft de focus op het ‘waarom’ en het ‘waar’. Het moet duidelijk zijn waarom de provincie bepaalde keuzes maakt op het gebied van onze infrastructuur en waar de provincie wil gaan investeren.

Inwonersparticipatie

Voor het maken van de iNHi is geen inwonersparticipatie of participatie met de regio toegepast. Bij het uitvoeren van de projecten waarin de knelpunten zitten, wordt er per project gekeken naar wat de juiste vorm van inwonersparticipatie en participatie met de regio is. Na vaststelling van de iNHi 2024-2028 is de iNHi het kader waarmee de gesprekken gevoerd worden in en met de regio om tot uitvoering te komen.

4. Proces en procedure

Voor de totstandkoming van de iNHi 2024-2028 is geborgd dat er een actueel beeld is van het presteren van de provinciale infrastructuur van 130 wegen en fietspaden. Dit is gevat in de Monitor. Aangevuld met de politieke ambities van de huidige Staten komen we tot de locaties waar de provincie wil investeren. Hiervoor is het volgende proces gevolgd:

Het coalitieakkoord en de beleidskaders (zoals het Perspectief Mobiliteit) zijn het politiek kader. Op basis hiervan zijn de uitgangspunten bepaald die voor een veilig, gezond en bereikbaar netwerk moeten zorgen. De uitgangspunten zijn het afwegingskader waarin ‘aan de knoppen van de zes indicatoren is gedraaid': hoe zwaar wegen de verschillende indicatoren mee? Dit leidt tot de investeringsprioriteit: deze laat zien op welke locaties wil de provincie aan de slag om de knelpunten op te lossen. Met regio-adviseurs en experts is bepaald welke van de 130 wegen en fietspaden dat zijn. Hieruit volgt dat op veel van de hoogst geprioriteerde wegen en fietspaden de provincie al projecten uitvoert. De andere hoog geprioriteerde wegen en fietspaden zijn geanalyseerd. Hieruit volgen zeven knelpuntpakketten die opgenomen worden in het iMPI. In deze pakketten zitten zowel trajecten waarmee we al aan de slag zijn, maar ook nieuwe trajecten.

De zeven knelpuntpakketten die in het iMPI worden opgenomen, zijn:

1. *Fietstrajecten*: met pragmatische maatregelen aan de slag om het fietsnetwerk langs provinciale wegen veilig te maken voor de toekomst.
2. *Smalle wegen*: verkeersveilige wegen inrichten die veelal langs een kanaal of bomenrij liggen.
3. *Duinrandwegen*: wegen langs de kust aan te pakken zodat de vormgeving van de weg past bij de functie en om de verkeersveiligheid te verbeteren. Hierdoor blijft de kust bereikbaar, wordt er ruimte gegeven aan recreatie en natuur en wordt de verkeersveiligheid verbeterd.
4. *Doorstroming ov*: richt zich op het verkleinen van het grootste knelpunt op doorstroming van het ov.
5. *Gezonde leefomgeving*: het doel is om de gezonde leefomgeving te verbeteren en om de veiligheid op de weg en fietskwaliteit te vergroten.
6. *Bereikbare verstedelijking*: grote woningbouwopgaven en de mobiliteit hebben een directe relatie. Specifieke knelpunten moeten in die relatie worden bezien.
7. *Bereikbaarheid economisch centrum*: bestaat uit wegtrajecten die op de indicator doorstroming weg hoog scoren in de buurt van een economisch centrum.

Uit het totale proces volgen doorontwikkelingen voor de iNHi van de volgende bestuursperiode van 2027-2031. Zo willen we inzetten op een multimodale netwerkbeschouwing zodat we ook de toekomstige effecten kunnen meewegen van onder andere de grote woningbouwopgave. De Monitor kijkt nu alleen naar de huidige prestatie. Ook willen we inzicht in het (economisch) belang van de wegen. Daarnaast wordt de Monitor continu geactualiseerd en wordt de Monitor voorbereid om openbaar en interactief opengesteld te worden voor iedereen.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit. Het ontwerpbesluit is door de Gedeputeerde Staten op 20 augustus 2024 vastgesteld.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 53-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 20 augustus 2024;

besluiten:

1. De investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 vast te stellen;

2. Gedeputeerde Staten opdracht te geven de dertien knelpunten op te nemen in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2025 (iMPI) en de doorontwikkelingen nader uit te werken en daarop te rapporteren.

Haarlem, 30 september 2024

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

20 september 2024

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Ruimte	
Datum commissievergadering	**09-09-2024**

Onderwerp: Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (iNHi)

De commissie Ruimte adviseert:

De voordracht Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse Infrastructuur 2024-2028 (iNHi) als hamerstuk te agenderen voor de Statenvergadering van maandag 30 september 2024

Uittreksel van het concept-verslag commissie Ruimte 9 september 2024:

7.b Vaststelling investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur 2024-2028 (iNHi)

De **voorzitter** geeft woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de eerste termijn.

De heer **Bonekamp** (Volt) waardeert de aanpak en ziet het stuk als een goede start voor het prioriteren van verkeersveiligheidsvraagstukken. Hij vraagt of er naast de genoemde dertien projecten nog andere zijn die GS vanwege de verkeersveiligheid onder de aandacht wil houden. Daarnaast spreekt hij zijn verbazing uit over het feit dat de N206 niet wordt geprioriteerd, terwijl deze weg op nummer twintig staat op de lijst van verkeersveiligheidsrisico's. Volt zal hier tijdens de behandeling van het iMPI op terug komen.

Mevrouw **Vroom** (D66) wijst erop dat uit het stuk blijkt dat elke factor even zwaar meetelt in het afwegingskader, maar dat er vooral nadruk ligt op de indicatoren verkeersveiligheid van weg en fiets en een gezonde leefomgeving. Ze is benieuwd naar de prioriteiten van de gedeputeerde en vraagt waarom er is gekozen om verkeersveiligheid te splitsen, terwijl dat niet het geval is bij de andere factoren. Ze wil ook weten welke rol de mobiliteitsladder speelt binnen het iNHi en waarom stikstofreductie niet als randvoorwaarde is opgenomen, zoals dat bij ontsnippering van de natuur wel is gedaan. Daarnaast vraagt mevrouw **Vroom** naar het hergebruik van materialen bij nieuwe projecten en hoe innovatie hierbij wordt ingezet. Ze mist in het stuk een duidelijke prioritering van de keuzes. D66 pleit ervoor om stikstofreductie zwaarder mee te laten wegen en om meer aandacht te geven aan innovatie en duurzame investeringen zoals ook in het NIKG.

De heer **Dijk** (CDA) vraagt aandacht voor het plan van de Westfriese Bedrijvengroep, dat gaat over de herinrichting van het gebied rondom de Houtribdijk tussen Enkhuizen en Lelystad. De belangrijkste infrastructurele aanpassing betreft het gedeeltelijk omleggen van de Houtribdijk. Hij vraagt of de portefeuillehouder bekend is met dit plan en indien dat het geval is, of hij het plan zou willen delen met de commissie zodat het op een later moment besproken kan worden. Verder vraagt de heer **Dijk** naar de stand van zaken rondom de kruising van de Wadweg en Waardpolderhoofdweg, waar een tragisch ongeval heeft plaatsgevonden. Hij wijst erop dat hierover niets is terug te vinden in het iNHi.

De heer **Vonk** (PvdA) kan instemmen met het stuk en waardeert de nieuwe prioriteiten die zijn opgenomen in het prioriteitenprogramma met een doorkijk naar de periode van 2028 tot 2031. Hij vraagt zich echter af of het college niet verder vooruit zou moeten kijken, bijvoorbeeld tot 2040 of 2050. Hij wil graag weten of de gedeputeerde zijn visie op deze langere termijn kan delen. De heer **Vonk** vraagt ook waarom in het coalitieakkoord onderscheid wordt maakt tussen Noord-Holland Noord (NHN), met een focus op autoverkeer en Noord-Holland Zuid (NHZ), met een focus op OV. Hij wil weten of het college hiermee het STOMP-principe loslaat. Daarnaast wijst de heer **Vonk** op de afwegingskaders, waaronder stikstof. Hoe reageert het college op de recente ontwikkelingen rondom stikstof in relatie tot het infrastructuurbeleid van de provincie? Ten slotte vraagt hij of het college binnen dit beleid aandacht heeft voor de leefomgeving, leefbaarheid en de overlast die het verkeer in woonwijken veroorzaakt.

De heer **Boer** (VVD) vraagt of de gedeputeerde een toelichting kan geven op het afwegingskader en de doorstroming van het autowegverkeer. Hij vraagt waarom de N197 in Zuid-Kennemerland en IJmond niet is opgenomen bij de nieuwe trajecten in het iNHi. Daarnaast stelt hij een vraag over de N307 (Enkhuizen-Houtribdijk) en de wens van ondernemers in Noord-Holland en het economisch forum om de aansluiting van dit traject te verbeteren. Hij vraagt de gedeputeerde om de status van dit traject toe te lichten.

Mevrouw **Buit** (ChristenUnie) benadrukt dat het goed is dat verkeersveiligheid hoog in het vaandel staat, maar onderschrijft ook de vraag van D66 over de focus en ondersteunt de inbreng van Volt over de N206.

De heer **Kes** (SP) vraagt hoe het afwegingskader precies wordt gevormd. Hij wil weten hoe GS tot de verdeling komt en hoe dit proces werkt.

Mevrouw **Den Boer** (BBB) vindt het belangrijk om te kijken naar de impact van de economische ambities op verschillende wegen en is positief over het feit dat de vaarwegen ook een plek krijgen in de plannen. Ze vraagt of PS hiervan op de hoogte kan worden gehouden.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat het iNHi is bedoeld om een analyse te maken van de locaties waar de grootste knelpunten zich voordoen. Wanneer een knelpunt hoog scoort in het iNHi, wordt het vervolgens opgenomen in het iMPI, zodat onderzocht kan worden op welke manier het knelpunt kan worden opgelost.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat de verkeersveiligheidsindicatoren een weerspiegeling zijn van de prioriteiten van dit college. Hij merkt op dat een andere coalitie wellicht andere accenten zou leggen. Verkeersveiligheid scoort hoog in de afwegingen, en deze keuzes zijn gemaakt tijdens gezamenlijke sessies waarin is bepaald wat PS belangrijk vindt.

Tijdens een interruptie vraagt de heer **Van den Berg** (JA21) aandacht voor het prioriteren van veiligheidsverbeteringen op de plekken waar dit het meest dringend nodig is. Gedeputeerde **Olthof** bevestigt dat hij er alles aan doet om het aantal verkeersslachtoffers in Noord-Holland te verminderen. Hij erkent echter dat, hoewel verkeersveiligheidsoplossingen in veel gevallen mogelijk zijn, er trajecten zijn waar nog geen oplossing voorhanden is zoals bij de N206. Daarnaast wijst de gedeputeerde op de impact van stikstofuitstoot bij de aanleg van wegen. Dit kan op sommige trajecten vertraging veroorzaken vanwege de stikstofproblematiek. De natuur is als randvoorwaarde meegenomen, waarbij wordt gekeken naar mogelijke meekoppelkansen, zoals de aanleg van faunapassages. Dit is onderdeel van het bestaande beleid. Gedeputeerde **Olthof** heeft op woensdag 18 september een overleg met ondernemers over de Houtribdijk. Dit overleg betreft een breed gebiedsplan. Hoewel er bij calamiteiten soms problemen ontstaan, wordt de Houtribdijk niet beschouwd als een knelpunt in de infrastructuur. Daarom is de Houtribdijk niet opgenomen in het iNHi, omdat deze niet voldoet aan de criteria die voor het iNHi zijn vastgesteld. Bij de situatie

rondom de Wadweg en de Waardpolderhoofdweg zijn er al enkele quick wins uitgevoerd. Momenteel worden de effecten daarvan gemonitord. Zodra de resultaten bekend zijn, zal de gedeputeerde deze met de commissie delen.

Aangaande de strategische visie voor 2040-2050, legt de gedeputeerde uit dat het huidige college keuzes maakt voor de huidige termijn, maar na de verkiezingen van 2027 wordt het nieuwe college de ruimte geboden om nieuwe afwegingen te maken voor de volgende termijn. Dit verklaart waarom de huidige tijdspanne korter is, hoewel er wel degelijk een langetermijnvisie bestaat.

In Noord-Holland Zuid (NHZ) maken meer mensen gebruik van het OV, terwijl in Noord-Holland Noord (NHN) meer mensen zijn aangewezen op de auto.

Gedeputeerde **Olthof** bevestigt dat de N197 in het verleden op de lijst stond voor verbetering van de doorstroming. De uiteindelijke score van een traject wordt bepaald door de optelsom van de scores op verschillende onderdelen, gebaseerd op de indicatoren. De combinatie van deze verschillende indicatoren bepaalt uiteindelijk de eindscore. De heer **Boer** (VVD) vraagt om een nadere uitleg over de N197 en de systematiek achter de scorebepaling. Hij verzoekt de gedeputeerde om een schriftelijke toelichting. Gedeputeerde **Olthof** stemt hiermee in. Wat betreft de verdere ontwikkeling van projecten, zegt gedeputeerde **Olthof** toe om Provinciale Staten op de hoogte te houden van toekomstige nieuwe trajecten.

De **voorzitter** concludeert dat dit punt als hamerstuk naar PS kan.

Provincie Noord-Holland

Commissie Bestuur

Dossiernummer	16060
Extern Zaak ID	2270407
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 september 2024
Agendapunt	7.a
Titel	Financien: Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16-09-2024, Bestuur leidend)
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Bestuur	16 september 2024

Toelichting

In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de begroting 2024.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Dhr. J. Zweers
CZ/FIN

Telefoonnummer +3123514 4964
Jeroen.zweers@noord-holland.nl

Verzenddatum

10 JULI 2024

Kenmerk
2270407/2270967

Uw kenmerk

Betreft: Tweede begrotingswijziging 2024

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de tweede begrotingswijziging 2024.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

3/4

provinciesecretaris

H.R van der Stelt

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

- Voordracht PS tweede begrotingswijziging 2024
- Tweede begrotingswijziging 2024

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Mevr. Ir. W. Cavens mba
CZ/FIN

Telefoonnummer +31235144215
cavensw@noord-holland.nl

Verzenddatum

27 AUG. 2024

Kenmerk
2270407/2304112

Uw kenmerk

Betreft: Correctie Tweede begrotingswijziging 2024

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming een gecorrigeerde versie van de tweede begrotingswijziging 2024.

Tijdens nadere interne controle is gebleken dat door een technische oorzaak de door uw Staten aangebrachte mutaties op de kaderbrief 2025 voor het begrotingsjaar 2024 niet in de financiële tabellen zijn opgenomen. Dat wordt hierbij hersteld. Het betreft alleen de geel gemarkeerde onderdelen (kolom "Tweede begrotingswijziging").

Wij verzoeken u deze versie in uw besluitvorming te betrekken en bieden onze excuses aan voor het eventueel ervaren ongemak.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

- Tweede begrotingswijziging 2024 gecorrigeerd

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Tweede begrotingswijziging 2024

Inhoudsopgave

1 Inleiding en leeswijzer 3
2 Financieel overzicht 4
2.1 Verloop begroting 2024 4
2.2 Tweede begrotingswijziging in één oogopslag 4
2.3 Samenvatting Tweede begrotingswijziging 5
3 Overzicht per programma 7
Programma 1 Bestuur 8
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur 10
1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's 11
1.3 Uitvoeren van rijksheertaken 11
1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau 11
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving 12
2.1 Bijdragen aan de energietransitie 15
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving 15
Programma 3 Ruimte en Wonen 17
3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening 20
3.2 Versnellen en programmeren woningbouw 20
3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie 21
Programma 4 Bereikbaarheid 22
4.1 Realiseren perspectief Mobiliteit 26
4.2 Openbaar vervoer waarborgen 27
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken 27
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden 28
Programma 5 Natuur en landelijk gebied 29
5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur 33
5.2 Beheren van natuur 34
5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen 35
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water 36
5.6 Versterken kansrijke landbouw 36
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur 37
6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie 39
6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed 40
6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen 41
Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie 42
7.1 Algemene dekkingsmiddelen 45
7.2 Organisatie 47
Capaciteitskosten programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie 48
4 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 49

1 Inleiding en leeswijzer

Inleiding

Voor u ligt de tweede begrotingswijziging 2024. De tweede begrotingswijziging 2024 is onderdeel van de Noord-Hollandse planning- en controlcyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken. In deze eerste begrotingswijziging worden de geraamde inkomsten en uitgaven bijgesteld op basis van recente ontwikkelingen. Daarnaast worden uw Staten verzocht om in te stemmen met een aantal uitgestelde intenties, waarmee middelen voor incidentele beleidsintenties die niet tot besteding zijn gekomen in het voorgaande jaar worden toegevoegd aan de begroting 2024.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een financieel overzicht waarin een samenvatting wordt weergegeven van alle relevante financiële ontwikkelingen die zijn opgenomen in de tweede begrotingswijziging 2024. Hoofdstuk 3 bevat per begrotingsprogramma een overzicht van de financiële wijzigingen. In dit hoofdstuk vindt u voor ieder begrotingsprogramma de financiële tabel waarop het budgetrecht van uw Staten van toepassing is. De financiële wijzigingen zijn onder de budgettabel toegelicht per beleidsdoel, eveneens het effect van de wijzigingen op het resultaat. Conform de Financiële verordening 2021 worden de financiële wijzigingen per beleidsdoel groter dan € 100.000, toegelicht.

De eventuele structurele gevolgen van bijstellingen worden meegenomen in de begroting 2025. Tot slot vindt u in hoofdstuk 4 de voorgestelde wijzigingen op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 2024.

Deze herziene versie van de tweede begrotingswijziging bevat een correctie in de tabellen bij de beleidsprogramma's. De inhoudelijk gewijzigde onderdelen zijn geel gemarkeerd. In de eerder toegezonden versie waren abusievelijk in de kolom "tweede begrotingswijziging" bij de programma's de mutaties uit de kaderbrief 2025 voor het boekjaar 2024 niet meegenomen door een technische inrichtingsfout in de software. De tabel onder het kopje "In een oogopslag" was wel juist. De betreffende kaderbriefmutaties horen in de mutatiekolom meegenomen te worden. Ze zijn door Provinciale Staten vastgesteld bij de kaderbrief en worden in de tweede begrotingswijziging zoals gebruikelijk administratief in de begroting verwerkt. Daarnaast is van de gelegenheid gebruik gemaakt om de lay-out van de toelichtende teksten leesbaarder te maken en is, in het licht van de lopende ontwikkelingen daarover, de tekst over positieve en negatieve bedragen verduidelijkt. Inhoudelijk zijn de toelichtende tabellen niet gewijzigd, deze tabellenzijn daarom niet geel gemarkeerd.

Financiële terminologie

In de eerste begrotingswijziging staan veel woorden die te maken hebben met de inrichting van de financiële administratie. Hieronder staan de definities van verschillende termen.

Lasten: de begrote kosten voor de provincie Noord-Holland.
Baten: de begrote opbrengsten van de provincie Noord-Holland.
Stortingen: toevoegen aan de reserves.
Onttrekkingen: opnemen van geld uit de reserves.
Incidenteel: als er een duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door PS, of het betreft geen budget voor doorlopend beleid.
Structureel: als er geen duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door PS, of het budget is onderdeel van doorlopend beleid.
Positief bedrag (+): Dit geeft aan dat het een door PS toegekend budget is dat uitgegeven mag worden voor het doel, of dat er sprake is van nadeel voor de provinciale exploitatie. Bijvoorbeeld: Lasten voor project XYZ € 35.000 N'. De 'N' staat voor Nadelig. dan betekent dit dat er € 35.000 aan uitgaven zijn geraamd voor project XYZ.
Negatief bedrag (-): Dit geeft aan dat het een te ontvangen bedrag is of dat er sprake is van voordeel. *Bijvoorbeeld: -€ 10.000 betekent dat er geraamd is dat € 10.000 wordt ontvangen of minder uitgegeven.*

2 Financieel overzicht

2.1 Verloop begroting 2024

Verloop begroting 2024 (x € 1.000 , min is voordelig)	Saldo
Begroting 2024	0
Eerste begrotingswijziging 2024	-3.104
Kaderbrief 2025	-6.734
Tweede begrotingswijziging 2024	17
Begroting totaal na tweede begrotingswijziging	**-9.821**

2.2 Tweede begrotingswijziging in één oogopslag

Saldo van lasten en baten per programma (x €1.000)

min is voordelig	Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
1 Bestuur	25.220	1.028	26.248
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	73.261	3.742	77.003
3 Ruimte en Wonen	26.262	-9	26.253
4 Bereikbaarheid	251.153	17.301	268.454
5 Natuur en landelijk gebied	167.581	-15.917	151.664
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	75.260	3.400	78.660
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-480.710	-32.049	-512.759
Totaal saldo van lasten en baten	**138.027**	**-22.504**	**115.523**
Stortingen	187.230	137.302	324.532
Onttrekkingen	-328.410	-121.515	-449.925
Totaal mutaties reserves	**-141.180**	**15.787**	**-125.393**
Begrotingsresultaat	**-3.104**	**-6.717**	**-9.821**

2.3 Samenvatting Tweede begrotingswijziging

Hieronder is het overzicht opgenomen van de mutaties in deze begrotingswijziging die een effect hebben op het begrotingsresultaat. In hoofdstuk 3 wordt op programma niveau een uitgebreidere specificatie gegeven van de voorgestelde wijzigingen in de begroting 2024.

Omschrijving	Financieel effect op het begrotingsresultaat (x € 1mln.)*	Voordelig (V) /Nadelig (N)
Begrotingsresultaat na Eerste begrotingswijziging 2024	**-3,1**	**V**
Kaderbrief 2025	-6,7	V
Begrotingsresultaat 2024 na Kaderbrief 2025	**9,8**	**V**
Financiële ontwikkelingen met impact groter dan € 200.000		
P1 Bestuur: Capaciteitskosten Statengriffie	0,2	N
P5 Natuur en landelijk gebied: Ophoging budget voor het Groenfonds ten behoeve van de convenantsleningen	0,3	N
P5 Natuur en landelijk gebied: Ophoging lasten voor grondwaterheffing	0,3	N
P6 Economie, leefbaarheid en cultuur: Verhoging baten door hogere inkomsten van Huis van Hilde	-0,3	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Verlaging provinciefonds	2,6	N
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Eindafrekening over 2023 naar aanleiding van de meicirculaire 2024.	-1,0	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Actualisatie renteresultaat	0,3	N
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Hogere baten uit huren	-1,6	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Afrekeningsverschillen	-0,5	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Toerekening capaciteit aan kredieten naar aanleiding van prijsindexatie	-0,6	V
Overige saldo mutaties <€ 200.000	0,3	N
Totaal effect tweede begrotingswijziging Niet budget neutrale wijzigingen	**0,0**	**N**
Begrotingsresultaat na Tweede begrotingswijziging 2024	**-9,8**	**V**

* Een negatief bedrag betekent een verlaging van de inzet van eigen middelen door hogere baten of lagere budgetten en leidt tot een voordeliger, positief begrotingsresultaat.

Begrotingsneutrale wijzigingen

Begrotingsneutrale wijzigingen zijn mutaties die geen effect hebben op het saldo van de begroting . Ze zijn opgeteld bij elkaar altijd 0. Omdat het totaal aan baten en het totaal aan lasten per programma wel wijzigt, is hierop het budgetrecht van uw Staten van toepassing. Daarom worden deze mutaties hierbij aan u voorgelegd. Het betreft vaak een verschuiving van lasten tussen twee begrotingsprogramma's en bijstellingen van specifieke baten (bijdragen van derden),

waar even hoge lasten tegenover staan. Begrotingsneutrale wijzigingen groter dan € 0,1 miljoen zijn toegelicht en worden aangeduid met het kenmerk 'BN'.

Reserves

Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. Omdat deze uitgaven gedekt worden vanuit de bestemmingsreserves hebben wijzigingen hierin geen effect hebben op het begrotingssaldo.

Op basis van een aantal geactualiseerde lasten, maar ook baten op grond van lagere/hogere verwachte uitgaven in 2024, zijn bij programma's de reserve uitgaven verlaagd/verhoogd. Daarnaast vinden er overhevelingen plaats tussen reserves. De laatste zijn technische mutaties. Mutaties in de uitgaven vanuit de reserves, de stortingen in de reserves en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat zijn in de toelichting aangeduid met het kenmerk 'RESV'.

Capaciteitskosten conform CAO-afspraken

Conform de nieuwe CAO zijn de totale capaciteitskosten van de provincie opgehoogd met € 6,9 miljoen. Daarnaast zijn ook de capaciteitskosten die toegerekend worden aan de investeringen verhoogd met € 0,5 miljoen. De stijging van de totale capaciteitskosten (€7,4 miljoen) als gevolg van deze nieuwe CAO zijn vooralsnog tezamen geraamd op beleidsdoel 7.2 In de laatste begrotingswijziging zullen deze lasten verdeeld worden over alle operationele doelen.

3 Overzicht per programma

Programma 1 Bestuur

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	10.946	1.310	12.256
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	8.826	50	8.876
1.3	Uitvoeren van rijksheertaken	656	12	668
1.4	Belangen van de provincie behartigen op landelijk en europees niveau	4.851	0	4.851
	Baten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	-59	-375	-434
1.3	Uitvoeren van rijksheertaken	0	-12	-12
	Saldo van baten en lasten	25.220	985	26.205
	Stortingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	1.243	0	1.243
	Onttrekkingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	-1.659	0	-1.659
	Totaal mutaties reserves	-416	0	-416
	Programma Resultaat	**24.804**	**985**	**25.789**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	10.946	1.310	12.256
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	8.876	50	8.926
1.3	Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	656	12	668
1.4	Belangen van de provincie behartigen op landelijk en europees niveau	4.851	43	4.851
	Baten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	-59	-375	-434
1.3	Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	0	-12	-12
	Saldo van baten en lasten	25.270	1.028	26.255
	Stortingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	1.243	-43	1.200
	Onttrekkingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	-1.659	0	-1.659
	Totaal mutaties reserves	-416	-43	-459
	Programma Resultaat	**24.854**	**985**	**25.839**

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Capaciteitskosten Statengriffie	NBN	223 N				223 N
Het budget voor Asielbeleid wordt overgeheveld van beleidsdoel 3.1 naar het Beleidsdoel 1.1. Omdat dit onderdeel uitmaakt van de Rijksheertaken van de cdK.	BN	450				450 N
Dit betreft de bekostiging van de provinciale regietafels asielbeleid waarvoor wij middelen van het Rijk ontvangen	BN	375 N	-375 V			-
Dit betreft het saldo van de volgende mutaties: - € 7.000,- Arondéuslezing - € 28.000 Bijdrage Randstedelijke Rekenkamer (autonome ontwikkeling) - € 75.000 Onderzoeksbudget interne integriteitsonderzoeken	NBN	110 N				110 N
Mutaties < € 100.000	BN	152 N				152 N

Extra toelichting

Capaciteitskosten Statengriffie

Naar aanleiding van het traject 'Statengriffie van de toekomst' wordt de formatie van de griffie bijgesteld. De griffie wordt structureel versterkt met 2 fte voor de functie van commissiesecretaris waar tegenover staat dat een senior positie niet meer wordt ingevuld. Eerder geaccordeerde overschrijdingen op de formatie worden bestendigd. Daarnaast zijn er voor 2024 incidenteel extra inhuurkosten begroot in verband met het vertrek van de Statengriffier en het traject griffie van de toekomst.

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Mutaties < € 100.000	BN	68 N				68 N
Mutaties < € 100.000	NBN	-18 V				-18 V

1.3 Uitvoeren van rijksheertaken

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Overige mutaties < € 100.000	BN	12 N	-12 V			0

1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Overige mutaties < € 100.000	BN	43 N			-43 V	

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	24.250	1.689	25.939
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	57.735	5.677	63.412
	Baten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	-347	-3.614	-3.961
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	-8.377	-10	-8.387
	Saldo van baten en lasten	73.261	3.742	77.003
	Stortingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	33	0	33
2.1	Reserve Warmte Transitie	1.137	0	1.137
2.1	Reserve Energietransitie	33	0	33
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	1.000	0	1.000
2.2	Reserve Bodemsanering	319	126	445
	Onttrekkingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	-850	850	0
2.1	Reserve Warmte Transitie	-6.407	1.055	-5.352
2.1	Reserve Subsidies Warmtetransitie	-770	0	-770
2.1	Reserve Energietransitie	-2.904	0	-2.904

2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	-2.667	1.500	-1.167
2.2	Reserve Bodemsanering	-1.039	-3.235	-4.274
	Totaal mutaties reserves	-12.114	296	-11.818
	Programma Resultaat	**61.147**	**4.038**	**65.185**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	24.250	3.114	27.364
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	57.735	5.677	63.412
	Baten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	-347	-5.039	-5.386
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	-8.377	-10	-8.387
	Saldo van baten en lasten	73.261	3.742	77.003
	Stortingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	33	0	33
2.1	Reserve Warmte Transitie	1.137	0	1.137
2.1	Reserve Energietransitie	33	0	33
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	1.000	0	1.000
2.2	Reserve Bodemsanering	319	126	445
	Onttrekkingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	-850	-3.479	-4.329
2.1	Reserve Warmte Transitie	-6.407	269	-6.138
2.1	Reserve Subsidies Warmtetransitie	-770	0	-770
2.1	Reserve Energietransitie	-2.904	-9.412	-12.316
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	-2.667	-4.916	-7.583
2.2	Reserve Bodemsanering	-1.039	-3.235	-4.274

Totaal mutaties reserves	-12.114	-20.647	-32.761
Programma Resultaat	**61.147**	**-16.905**	**44.242**

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Van het Rijk is een specifieke uitkering van € 2,2 miljoen ontvangen voor capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (SPUK CDOKE).	BN	2.235 N	-2.235 V			0
Van het Rijk heeft de provincie geld ontvangen voor het nationaal programma lokale warmtetransitie (SPUK C95).	BN	1.379 N	-1.379 V			0
Kaderbrief 2025 - taakstelling reserves. Vanuit de reserves voor energietransitie wordt € 14,5 miljoen ingezet t.b.v. de taakstelling coalitieakkoord 2023.	KB2025				-14.527 V	-14.527 V
Vanuit de reserves van programma Energietransitie was budget opgenomen voor het opdrachtenbudget voor verschillende onderwerpen bij Energietransitie. Dit kan nu betaald worden uit het structurele budget dat beschikbaar is gesteld bij het coalitieakkoord. Daarom wordt deze onttrekking uit de reserve teruggedraaid.	RESV	-1.905 V			1.905 N	0

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Indexatie: Er wordt prijsindexatie doorgevoerd met betrekking tot de Omgevingsdiensten. De lastenverhoging wordt gedekt uit de stelpost indexatie.	BN	1.896 N				1.896 N
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is aan de provincie een decentralisatie uitkering van € 2 miljoen toegekend voor 'Versterking vergunningverlening maatwerkaanpak'.	BN	2.036 N				2.036 N

Kaderbrief 2025 - taakstelling reserves. Vanuit de reserve Gezonde leefomgeving wordt € 6,4 miljoen ingezet tbv de taakstelling coalitieakkoord 2023.	KB2025				- 6.416 V	- 6.416 V
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is € 126.000 beschikbaar gesteld voor 'Bodembescherming'. Het bedrag wordt gestort in de reserve Bodemsanering.	BN			126 N		126 N
Gezonde leefomgeving: in de begroting was vanuit de reserve Gezonde leefomgeving € 2,6 miljoen opgenomen voor voortzetting van o.a. Hollandse luchten, Programma Tata Steel, Luchtmeetnetten, Scherp vergunnen en Enoses. Een groot deel van deze kosten kunnen gedekt worden uit het structurele budget dat beschikbaar is gesteld bij het coalitieakkoord, daarom wordt dit budget met € 1,5 miljoen verlaagd.	RESV	-1.500 V			1.500 N	0
Bodemsanering: de onttrekking uit de reserve Bodemsanering is verhoogd met € 3,2 miljoen ten behoeve van de hoger begrote lasten voor de subsidieregeling loodverontreiniging (€ 1 miljoen), de bodemtaken van Omgevingsdiensten (€ 640.000), Subsidie Gasfabriek Zaanstad (€ 800.000), BIO Masterplan 't Gooi (€ 350.000) en diverse kleinere projecten.	RESV	3.235 N			-3.235 V	0

Programma 3 Ruimte en Wonen

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	6.046	-699	5.347
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	19.750	2.699	22.449
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	10.578	-350	10.228
	Baten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	-170	0	-170
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	-6.672	-1.699	-8.371
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	-3.270	0	-3.270
	Saldo van baten en lasten	26.262	-49	26.213
	Stortingen			
3.2	Reserve Woningbouw	1.200	78.919	80.119
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-8.000	0	-8.000
	Onttrekkingen			
3.1	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-272	272	0
3.2	Reserve Woonbeleid	-750	0	-750
3.2	Reserve Woningbouw	-2.650	-1.000	-3.650
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-3.004	0	-3.004
3.2	Resv. subsidies OD 3.4.1	7.688	0	7.688

3.2	Resv. Woningbouw subsidies	-570	0	-570
3.3	Reserve Klimaatadaptatie	-1.000	350	-650
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-2.017	0	-2.017
3.3	Resv. Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-2.400	0	-2.400
	Totaal mutaties reserves	-11.775	78.541	66.766
	Programma Resultaat	**14.487**	**78.492**	**92.979**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	6.046	-699	5.347
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	19.750	2.739	22.449
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	10.578	-350	10.228
	Baten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	-170	0	-170
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	-6.672	-1.699	-8.371
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	-3.270	0	-3.270
	Saldo van baten en lasten	26.262	-9	26.213
	Stortingen			
3.2	Reserve Woningbouw	1.200	78.879	80.079
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-8.000	0	-8.000
	Onttrekkingen			

3.1	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-272	272	0
3.2	Reserve Woonbeleid	-750	-1.229	-1.979
3.2	Reserve Woningbouw	-2.650	-4.169	-6.819
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-3.004	0	-3.004
3.2	Resv. subsidies OD 3.4.1	7.688	0	7.688
3.2	Resv. Woningbouw subsidies	-570	0	-570
3.3	Reserve Klimaatadaptatie	-1.000	350	-650
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-2.017	0	-2.017
3.3	Resv. Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-2.400	0	-2.400
	Totaal mutaties reserves	-11.775	74.103	62.328
	Programma Resultaat	**14.487**	**74.094**	**88.581**

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Bate	Storting	Onttrekking	Resultaat
Vanuit dit budget wordt € 200.000 gestort in de reserve Mobiliteitsbeleid voor 'Bouwen aan Bereikbaarheid' SBAB.	RESV	-200 V				-200 V
Het budget voor Asielbeleid wordt overgeheveld naar Beleidsdoel 1.1	BN	-450 V				-450 V
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een decentralisatie uitkering ontvangen voor 'Uitvoeringskosten omgevingswet'. Het geld komt op dit beleidsdoel tot besteding. Deze lasten zijn neutraal met de ontvangst in het provinciefonds op beleidsdoel 7.1	BN	90N				90 N
In de decembercirculaire 2023 is een decentralisatie uitkering ontvangen voor de NOVEX van € 300.000. € 170.000 van dit budget wordt uitgegeven bij BD 3.1 en wordt daarom hiernaartoe overgeheveld.	BN	170 N				170 N
Overige mutaties < € 100.000	BN	-37 V				-37 V

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Overheveling vanuit reserve coalitieakkoord naar reserve woningbouw ten behoeve van het investeringskader (€76,42 miljoen), procesgelden (€1 miljoen) en het stadsmakersfonds (€1,5 miljoen).	RESV			78.919 N		78.919 N
Vanuit de reserve Woningbouw is € 1 miljoen opgenomen in de begroting voor de subsidie voor het stadsmakersfonds die staat op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.	RES	1.000 N			-1.000 V	0
Voor het Platform toekomst bestendig bouwen ontvangt de provincie van het Rijk en provincies een bijdrage.	BN	235 N	-235 V			0
De uitvoeringsregeling Flexibele schil wordt opgehoogd naar € 4,5 miljoen. € 1,5 miljoen ontvangen we van het Rijk. Het overige deel van de ophoging komt uit het huidige structurele budget.	BN	1.464 N	-1.464 V			0
Overige mutaties < € 100.000	BN	40 N		-40 V		

KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Woonbeleid wordt 1,2 mln. ingezet t.b.v. de taakstelling coalitieakkoord 2023					-1.229 V	-1.229 V
KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Woningbouw wordt 3,2 mln. ingezet tbv de taakstelling coalitieakkoord 2023					-3.169 V	-3.169 V

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Voor klimaatadaptatie was een budget opgenomen van € 1 miljoen. Dit wordt verlaagd met € 350.000. Door grote onzekerheid over het budget zijn er wat opdrachten on-hold gezet, waardoor deze uitgaven niet meer in 2024 plaats gaan vinden. Daarom wordt het restant van de reserve klimaatadaptatie verdeeld over 2024 en 2025. Beide jaren is de verwachting dat er € 650.000 uitgegeven gaat worden.	RESV	-350 V			350 N	0

Programma 4 Bereikbaarheid

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	34.527	3.973	38.500
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	66.380	5.479	71.859
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	39.416	1.787	41.203
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	120.968	11.754	132.722
	Baten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	-2.307	-2.037	-4.344
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	-1.753	0	-1.753
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	-6.078	-1.142	-7.220
	Saldo van baten en lasten	251.153	19.814	270.967
	Stortingen			
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	205	200	405
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	10.511	4.000	14.511
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	67	12.074	12.141
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	19.574	0	19.574
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	22.199	1.099	23.298
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	12.357	795	13.152
	Onttrekkingen			

4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	-1.287	-10	-1.297
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-26.308	3.430	-22.878
4.1	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	0	-5.156	-5.156
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	-3.039	-1.469	-4.508
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-641	0	-641
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-1.655	0	-1.655
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-2.081	-595	-2.676
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	-31.057	-7.024	-38.081
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	-11.375	-145	-11.520
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	-3.582	0	-3.582
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-285	0	-285
	Totaal mutaties reserves	-16.397	7.199	-9.198
	Programma Resultaat	**234.755**	**27.013**	**261.768**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	34.527	3.973	38.500
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	66.380	2.979	71.859
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	39.416	1.787	41.203
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	120.968	11.726	132.722
	Baten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	-2.307	-2.037	-4.344
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	-1.753	15	-1.753
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	-6.078	-1.142	-7.220
	Saldo van baten en lasten	251.153	17.301	270.967
	Stortingen			
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	205	200	405
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	10.511	4.000	14.511
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	67	12.074	12.141
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	12.357	795	13.152
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	19.574	0	19.574
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	22.199	1.069	23.268
	Onttrekkingen			
4.1	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	0	-5.156	-5.156
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	-1.287	-10	-1.297

4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-26.308	3.430	-22.878
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	-3.039	-1.469	-4.508
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-285	0	-285
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	-11.375	-145	-11.520
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	-3.582	0	-3.582
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-641	0	-641
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-1.655	0	-1.655
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-2.081	-595	-2.676
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	-31.057	-7.024	-38.081
	Totaal mutaties reserves	-16.397	7.169	-9.228
	Programma Resultaat	**234.755**	**24.470**	**259.225**

4.1 Realiseren perspectief Mobiliteit

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Vanuit beleidsdoel 3.1 wordt € 0,2 miljoen gestort in de reserve Mobiliteit voor 'samen bouwen aan bereikbaarheid' (SBAB).	RESV			200 N		200 N
Voor doorfietsroutes wordt € 4 mln. vanuit de reserve coalitieakkoord gestort in de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden. Dit bedrag wordt in 2024 ingezet via de uitvoeringsregeling kleine infrastructuur t.b.v. het stimuleren van doorfietsroutes.	RESV	4.000 N		4.000 N	-4.000 V	4.000 N
De uitgaven vanuit de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden worden met € 9,9 miljoen. naar beneden bijgesteld. Dit betreffen de uitgaven vanuit het Algemeen deelplafond UVR Kleine Infrastructurele projecten (KI) 2024	RESV	-9.900 V			9.900 N	0
€ 0,34 miljoen te ontvangen subsidie op de projecten Gooi Vecht en UVR KI 2022	RESV	-338 V			338 N	0
Er wordt € 10,5 miljoen extra onttrokken uit de reserve. Deze is als volg verdeeld: € 3,5 miljoen voor het project Verleende subsidies weg- en fietsinfrastructuur	RESV	3.516 N			-3.516 V	
De werkgeversaanpak voeren we samen uit met partners. PNH ontvangt € 2,0 mln. van derden en betaald zelf € 0,4 mln. gedekt vanuit de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden.	RESV	2.413 N	-2.037 V		-413 V	
€1,6 miljoen Verleende subsidies infra	RESV	1.640 N			-1.640 V	
Hogere lasten van € 1 miljoen lasten voor het project OV SAAL	RESV	1.000 N			-1.000 V	
€0,5 miljoen voor Veilige uitwegen	RESV	528 N			-528 V	
€0,4 miljoen voor GV Knooppunten	RESV	400 N			-400 V	
Hogere lasten van €0,5 miljoen de volgende projecten, waaronder: Fiets File vrij, Crow Kpvv, gedragsbeïnvloeding, Agriport/Coppershorn en overige kleine onttrekkingen	RESV	477 N			-477 V	

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een decentralisatie uitkering (DU) ontvangen in verband met ' OV-Voorkomen van tariefstijging' (motie Bikker/Grinwis). Het bedrag wordt gestort in de reserve OV.	BN			4.012 N		4.012 N
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een DU ontvangen in verband met 'OV-aanbod verbeteren en op peil houden' (motie Bikker/Grinwis). Het bedrag wordt gestort in de reserve OV.	BN			3.766 N		3.766 N
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een DU ontvangen in verband met 'Compensatie van de herijking studenten OV-reisproduct' (motie Krul). Het bedrag wordt gestort in de reserve OV.	BN			4.296 N		4.296 N
Proceskosten openbaar vervoer concessies	RESV	329 N			-329 V	
KB2025 Beleidsvoorstellen: Betreft de verwerking van regel M 'Structurele financiering OV-studentenkaart' uit de Kaderbrief 2025.	NBN	-2.500 V				-2.500 V
Hogere lasten van € 0,8 miljoen ten behoeve van de OV Projecten waaronder OV visie: Zero Emissie (ZE) investeringen laadinfrastructuur	RESV	810 N			- 810 V	
Hoger lasten van € 0,3 miljoen ten behoeve van UVR haltetoegankelijkheid 2023	RESV	330 N			-330 V	

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor gladheidsbestrijding, verkeersmanagement en elektriciteit verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	1.787 N				1.787 N
KB2025 technische bijstellingen: overige mutaties <€100.000	NBN		15N			15N

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Prijsindexatie. Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor onderhoud van de provinciale infrastructuur verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	2.698 N				2.698 N
Prijsindexatie. Vanwege prijsindexatie zijn de stortingen in de reserves groot onderhoud wegen (€ 1,1 miljoen) en vaarwegen (€ 0,8 miljoen.) verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN			1.894 N		1.894 N
Projecten voor derden. Vanwege indexatie van de bijdragen aan het project Zaanbrug van de gemeentes Wormerland en Zaanstad verhogen we de baten en de lasten met € 1,1 miljoen.	BN	1.142 N	1.142 V			0
Voor groot onderhoud aan wegen en vaarwegen wordt € 7,2 miljoen aan hogere uitgaven verwacht. Ter dekking wordt € 7,2 miljoen meer onttrokken aan de reserves groot onderhoud wegen (€ 7 miljoen) en vaarwegen (€ 0,1 miljoen).	RESV	7.169 N			-7.169 V	0
Ten laste van de reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid derden (BD 4.1) wordt € 150.000 aan lasten begroot voor de realisatie van het project N239-09 Tijdelijke maatregel kruispunt N239-Agriport/Coppershorn. Dit betreft het restantbudget van De Kop Werkt	RESV	150 N				150 N
Reserve OPI: Onttrekkingen ten laste van de reserve OPI verdeeld in de volgende projecten: • €0,1 miljoen extra voor het project Bereikbaarheid Gooi en Vechtstreek • €0,4 miljoen extra voor het project Studie & restant fietsknelpunten • €0,1 miljoen extra voor voorbereidingskosten van het project N203-16 KT Krommenie	RESV	595 N			-595 V	0
KB2025 technische bijstellingen: betreft de verwerking van regel H 'Areaaluitbreiding variabel onderhoud' uit de Kaderbrief 2025.	NBN			-30V		-30V
KB2025 technische bijstellingen: betreft de verwerking van regel H 'Areaaluitbreiding vast onderhoud' uit de Kaderbrief 2025.	NBN	-28V				-28V

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	87.882	-14.733	73.149
5.2	Beheren van natuur	51.872	260	52.132
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	24.354	7.596	31.950
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	8.033	79	8.112
5.5	Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	12.900	0	12.900
5.6	Versterken kansrijke landbouw	5.863	455	6.318
	Baten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	-13.058	-5.318	-18.376
5.2	Beheren van natuur	-898	-100	-998
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	-5.700	-5.300	-11.000
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	-3.667	50	-3.617
	Saldo van baten en lasten	167.581	-17.011	150.570
	Stortingen			
5.1	Reserve Groen	17.201	-495	16.706
5.1	Reserve Groene Uitweg	107	0	107
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058	0	4.058
5.3	Reserve Landschap	4.000	0	4.000

5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	854	0	854
5.4	Reserve Waterrecreatie	1.562	0	1.562
5.5	Reserve PPLG	10.900	0	10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.200	0	1.200
	Onttrekkingen			
5.1	Reserve Laag Holland	-714	0	-714
5.1	Reserve Groen	-64.306	10.466	-53.840
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-118	0	-118
5.1	Reserve Groene Uitweg	-4.830	95	-4.735
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	-6.403	4.186	-2.217
5.1	Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	-4.262	0	-4.262
5.3	Reserve Landschap	0	-140	-140
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-3.182	-2.156	-5.338
5.3	Resv. Subsidies Cofinanciering Waddenzee	-2.951	0	-2.951
5.4	Reserve Waterrecreatie	-3.053	181	-2.872
5.5	Reserve PPLG	-10.900	0	-10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	-2.505	-455	-2.960
	Totaal mutaties reserves	-63.342	11.682	-51.660
	Programma Resultaat	**104.239**	**-5.329**	**98.910**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	87.882	-13.671	73.149
5.2	Beheren van natuur	51.872	260	52.132
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	24.354	7.618	31.950
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	8.033	-1.361	6.662
5.5	Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	12.900	0	12.900
5.6	Versterken kansrijke landbouw	5.863	455	6.318
	Baten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	-13.058	-5.318	-18.376
5.2	Beheren van natuur	-898	-100	-998
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	-5.700	-5.300	-11.000
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	-3.667	1.500	-2.167
	Saldo van baten en lasten	167.581	-15.917	150.570
	Stortingen			
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058	0	4.058
5.1	Reserve Groen	17.201	-1.494	15.707
5.1	Reserve Groene Uitweg	107	-63	44
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	854	-22	832
5.3	Reserve Landschap	4.000	-4.000	0
5.4	Reserve Waterrecreatie	1.562	-10	1.552

5.5	Reserve PPLG	10.900	0	10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.200	0	1.200
	Onttrekkingen			
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	-6.403	4.186	-2.217
5.1	Reserve Laag Holland	-714	0	-714
5.1	Reserve Groen	-64.306	10.466	-53.840
5.1	Reserve Groene Uitweg	-4.830	95	-4.735
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-118	0	-118
5.1	Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	-4.262	0	-4.262
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-3.182	-2.156	-5.338
5.3	Reserve Landschap	0	-3.713	-3.713
5.3	Resv. Subsidies Cofinanciering Waddenzee	-2.951	0	-2.951
5.4	Reserve Waterrecreatie	-3.053	-1.147	-4.200
5.5	Reserve PPLG	-10.900	0	-10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	-2.505	-455	-2.960
	Totaal mutaties reserves	-63.342	1.687	-61.655
	Programma Resultaat	**104.239**	**-14.230**	**90.009**

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Lagere bijdrage van derden voor o.a. de kosten van het baggerproject dat gezamenlijk betaald wordt binnen het Gebiedsprogramma Oostelijke Vechtplassen (OVP) omdat het project baggeren fase 1 dit jaar afloopt.	RESV		682 N		-682 V	0
Lagere lasten en lagere onttrekking uit de reserve OVP, uitgaven zijn doorgeschoven naar volgende jaren.	RESV	-5.058 V			5.058 N	0
Verhoging van het budget voor de factuur van het Groenfonds ten behoeve van de convenants leningen. Zie onderstaande uitgebreidere toelichting.	NBN	256 N				-256
De verwachte uitgaven uit de reserve Groen is lager, de achterliggende gegevens hierover staan in het PNN 2025 (Programma Natuurnetwerk) dat eind 2024 aan uw Staten zal worden voorgelegd.	RESV	-16.256 V			16.256 N	0
De geraamde lasten en baten voor de middelen voor het Programma Natuur (SPUK L16) worden in 2024 verhoogd. Deze raming wordt ook opgenomen in het PNN 2025. Zie onderstaande toelichting.	BN	3.887 N	-3.887 V			0
We verwachten het gehele bedrag dat voor "Regeling specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (SPUK L25)" ontvangen is m.b.t. het voorstel "Integrale aanpak stikstof reductie Rondehoep" dit jaar uit te geven.	BN	939 N	-939 V			
Hogere baten en lasten voor Vitaal Platteland (SPUK L7) in verband met de subsidie die in 2023 verstrekt is aan Staatsbosbeheer (SBB) voor Waterland Oost fase 1. Omdat deze subsidie hoger was dan € 1,5 miljoen moeten de lasten aansluiten op de werkzaamheden en daarmee over de jaren 2024 en 2025 verdeeld worden.	BN	900 N	-900 V			
In 2023 is grond aangekocht voor NNN. De afwaardering is uitgekomen op € 12,1 miljoen, waarvan € 6 miljoen al eerder was begroot. Dit bedrag wordt van reserve Groen overgeheveld naar de reserve Waardevermindering grondaankopen groen.	RESV				-6.055 N	-6.055
Hogere bijdragen van derden door wijziging in fasering van projecten, zoals Diemerscheg en Schil Naardermeer. Betreft de reserve Groen.	RESV		-274 V		274 N	0
Door lagere verwachte uitgaven aan projecten Groene Uitweg zijn de lasten en de onttrekking aan de reserve Groene Uitweg verlaagd.	RESV	-95 V			95 N	0
Mutaties afzonderlijk < € 100.000	RESV	199 N			-199 V	0

Technische omzetting dekking capaciteitskosten van reserve naar exploitatie.	BN	1.557 N		-1.557 V		

Extra toelichting

Factuur Groenfonds

De voorlopige eindfactuur voor rente en aflossing van de zogenaamde convenantsleningen aan het Nationaal Groenfonds komt uit op een bedrag van € 317.000. Het beschikbare budget van € 61.000 (wat in 2024 nog beschikbaar is uit de technische bijstelling in de Kaderbrief 2023) zal met € 256.000 verhoogd moeten worden, hiervoor is geen ander budget binnen Programma 5 (Natuur en landelijk gebied) beschikbaar. Het Groenfonds geeft als verklaring van dit hogere bedrag aan dat eerdere schattingen m.b.t. de restantverplichting van provincie Noord-Holland aan het Groenfonds waren gebaseerd op de op dat moment beschikbare gegevens, waarbij de rentelasten nog niet exact konden worden berekend, omdat deze zijn gebaseerd op variabele tarieven. Naar nu blijkt zijn deze rentelasten hoger dan destijds (in 2021 en 2023) geraamd.

Programma Natuur SPUK L16

Deze wijziging wordt vnl. veroorzaakt doordat er in 2023 subsidies verstrekt zijn met een bedrag hoger dan € 1,5 miljoen waarvan volgens de BBV de last in het jaar van de werkelijke bestedingen genomen moet worden (dit valt grotendeels in 2024) en hiernaast worden er in 2024 nog enkele subsidies Buiten een uitvoeringsregeling verstrekt.

Technische omzetting dekking capaciteitskosten van reserve naar exploitatie.
Jaarlijks wordt circa € 1,5 mln. in de reserve groen en de reserve groene uitweg gestort en ook weer onttrokken ter dekking van capaciteitskosten voor de uitvoering van het PNN. Met deze omzetting loopt de geldstroom niet langer via de reserves maar worden de capaciteitskosten rechtstreeks vanuit de exploitatiebegroting gedekt.

5.2 Beheren van natuur

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Bate	Storting	Onttrekking	Resultaat
Hogere lasten en baten voor de bijdrage Ganzenplan omgeving Schiphol (SPUK E109). Zie onderstaande toelichting.	BN	100 N	-100 V			
Aanvalsplan Grutto: Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de algemene uitkering verhoogd met € 160.000. Dit bedrag is bestemd voor het Aanvalsplan Grutto.	BN	160 N				160 N

Extra toelichting

Middelen voor het Convenant 'Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol' worden middels een subsidie buiten UVR beschikt aan de Faunabeheereenheid Noord-Holland ten behoeve van het samen met de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht uit te voeren van het onderdeel 'Populatiespoor' dat in dit convenant is opgenomen.

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Hogere lasten en hogere onttrekking aan de reserve Landschap voor twee subsidies buiten UVR.	RESV	140 N			-140 V	0
Hogere baten en lasten op middelen Veenweide (SPUK L10). Zie onderstaande toelichting.	BN	5.300 N	-5.300 V			0
Hogere lasten en onttrekkingen uit de reserve Cofinanciering Waddenzee. Op basis van het geactualiseerde Bestedingsplan 2024 worden de uitgaven gelijkmatiger over de komende jaren verdeeld. Zie onderstaande toelichting.	RESV	2.156 N			-2.156 V	0
Overige mutaties < € 100.000	BN	22 N		-22 V		0
KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Landschap wordt € 7,6 miljoen ingezet voor de taakstelling coalitieakkoord 2023	KB 2025			-4.000 V	-3.573 V	-7.573 V

Extra toelichting

SPUK middelen Veenweide (L10).

Dit is een voorlopige raming omdat het streven is alle middelen uiterlijk 31-12-2025 te hebben ingezet. Er loopt echter momenteel een initiatief om als gezamenlijke zes Veenweide-provincies in IPO-verband verlenging aan te vragen. Als daartoe in de tweede helft van 2024 wordt besloten, wordt de raming daarop aangepast.

Reserve Cofinanciering Waddenzee.

De voornaamste oorzaak van deze verhoging is het verstrekken van een aantal extra subsidies buiten uitvoeringsregeling, o.a. voor de projecten 'Cultuurlandschappen' (€ 700.000) en 'Wad gaat om' - inzameling zwerfplastic (€ 600.000).

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Het verschil tussen de baten van de grondwaterheffing en de daaraan gerelateerde lasten, wordt met de voorziening grondwaterheffing afgerekend. Daarom zouden in de begroting de baten en lasten gelijk moeten zijn. De baten waren begroot op € 800.000 en de lasten op € 490.000. Met deze mutatie zijn zowel de baten als de lasten begroot op € 750.000.	NBN	260 N	50 N			310 N
Van het Rijk ontvangen we voor de subsidie op de lijst buiten uitvoeringsregeling PWN, ondergrondse drinkwaterberging € 1,5 miljoen. Omdat de last boven de € 1,5 miljoen is mogen de baten en lasten niet in 1 jaar genomen worden. In 2024 wordt € 50.000 als last genomen. Het resterende bedrag wordt nu naar beneden bijgesteld en wordt in komende jaren opgenomen.	BN	-1.450 V	1.450 N			0
Lagere lasten en onttrekking uit de reserve Waterrecreatie. Op verschillende projecten is het bestedingsplan gewijzigd, bijvoorbeeld voor de kosten SAIL 2025 waarvoor het gehele bedrag bij de Eerste Begrotingswijziging 2024 geraamd is, maar de kosten lopen deels door in 2025.	RESV	-181 V			181 N	0
Overige mutaties < € 100.000	BN	10 N		-10 V		0
KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Waterrecreatie wordt € 1,3 miljoen ingezet voor de taakstelling coalitieakkoord 2023.	KB2025				-1.328 V	-1.328 V

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
De lasten en de onttrekking aan de reserve cofinanciering Europese landbouwprojecten worden hoger conform het geactualiseerde bestedingsplan. De raming is aangepast aan de openstelling van GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) en LEADER projecten.	RESV	455 N			-455 V	0

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	32.174	9.260	41.434
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	22.213	-1.287	20.926
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	20.948	2.072	23.020
	Baten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	-75	-5.453	-5.528
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	0	-300	-300
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	0	-1.425	-1.425
	Saldo van baten en lasten	75.260	2.867	78.127
	Stortingen			
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	4.922	0	4.922
6.1	Reserve Circulaire Economie	1.180	0	1.180
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.079	0	4.079
	Onttrekkingen			
6.1	Reserve Circulaire Economie	-1.180	-228	-1.408
6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	0	-2.693	-2.693
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	0	-1.019	-1.019
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	-8.808	0	-8.808

6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	-10.444	0	-10.444
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	-5.350	1.350	-4.000
6.2	Resv. Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	-885	0	-885
	Totaal mutaties reserves	-16.486	-2.590	-19.076
	Programma Resultaat	**58.774**	**277**	**59.051**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	32.174	9.510	41.434
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	22.213	-1.004	20.926
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	20.948	647	21.595
	Baten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	-75	-5.453	-5.528
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	0	-300	-300
	Saldo van baten en lasten	75.260	3.400	78.127
	Stortingen			
6.1	Reserve Circulaire Economie	1.180	0	1.180
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	4.922	0	4.922
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.079	-258	3.821
	Onttrekkingen			

6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	0	-2.693	-2.693
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	0	-3.150	-3.150
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	-8.808	0	-8.808
6.1	Reserve Circulaire Economie	-1.180	-1.108	-2.288
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	-5.350	1.350	-4.000
6.2	Resv. Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	-885	0	-885
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	-10.444	0	-10.444
	Totaal mutaties reserves	-16.486	-5.859	-22.345
	Programma Resultaat	**58.774**	**-2.459**	**56.315**

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
In de decembercirculaire is een decentralisatieuitkering ontvangen voor de NOVEX van € 300.000. € 170.000 van dit budget wordt uitgegeven bij BD 3.1 en wordt daarom hiernaartoe overgeheveld.	BN	-170 V				-170 V
MKB We verwachten het bedrag dat beschikbaar is voor de "subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Regio en Topsectoren 2024" dit jaar uit te geven. De subsidiemodule MIT in titel 3.4 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies heeft als doel de innovatie te bevorderen bij het mkb en om het mkb beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de topsectoren en het MTIB.	BN	5.453 N	-5.453 V			0
Circulaire Economie Tijdens de taakstelling capaciteit is besloten om € 228.000 te dekken uit de reserve Circulaire Economie.	RESV	228 N			-228 V	0
Voor de afwikkeling van regelingen van Motie 42/EHDF zijn er middelen gereserveerd in de HIRB+ reserve. Het betreft de regelingen 'HIRB toekomstige winkelgebieden' en 'HIRB Duurzaamheid 2023'.	RESV	1.019 N			-1.019 V	0

Vanuit de reserve Havencomplexen wordt € 2,7 miljoen opgenomen in de begroting dit is voor 3 subsidies op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling namelijk: - Gemeente Velsen Binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade (€ 1 miljoen); - Gemeente Beverwijk Revitaliseren haven Beverwijk – Opstellen toekomstplan (€ 500.000); - Gemeente Beverwijk, Revitaliseren haven Beverwijk – Herstel Noorderkade en talud (€ 1 miljoen). Daarnaast is er nog € 140.000 opgenomen voor de Energiehaven IJmuiden en € 53.000 voor inzet personeel.	RESV	2.693 N			-2.693 V	0
KB2025- taakstelling reserves. Vanuit de reserve Circulaire economie en de reserve Herstructurering bedrijventerreinen wordt €3 miljoen ingezet tbv de taaakstelling Coalitieakkoord 2023.	KB2025				-3.011V	-3.011V
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel U 'Financiële correctie regionale economie' uit de Kaderbrief 2025	NBN	250 N				250 N

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Indexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor Huis van Hilde, Steunpunt Monumenten en UvR Rijksmonumenten verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	63 N				63 N
Inkomsten Huis van Hilde Baten raming Huis van Hilde op basis van nieuwe inzichten na 'inhousing' horeca en zaalverhuur 2024.	NBN		-300 V			-300 V
Vanuit de reserve Stelling van Amsterdam was € 1,2 miljoen opgenomen als onttrekking voor de lijst subsidie buiten uitvoering voor Ford Middenweg. Omdat deze subsidie is komen te vervallen, wordt de onttrekking nu teruggedraaid.	RESV	-1.200 V			1.200 N	0
Voor de lijst subsidie buiten uitvoering Stichting Uitermeer, restauratie plofhuisjes was € 250.000 opgenomen. Het bedrag is aangepast naar € 100.000.	RESV	-150 V			150 N	0
Uitvoeringskosten uitvoeringsregeling subsidie restauratie rijksmonumenten Noord-Holland	BN	258 N		-258 V		0

KB2025 technische bijstellingen: overige mutaties <€ 100.000. Neutraal met onttrekking bij Beleidsdoel 7.2 (Algemene reserve).	BN			25 N		25 N

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Van het Rijk heeft de provincie € 1,4 miljoen ontvangen voor het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed (SPUK C13/C86). De baten en lasten worden opgenomen in de begroting.	BN	1.425 N	-1.425 V			
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor Probiblio verhoogd ten laste van de stelpost indexatie. De ophoging omvat ook een correctie op 2023.	BN	234 N				
Overheveling sponsoring Vanuit het sport budget is besloten extra geld over te hevelen naar sponsoring. FP wacht op input van beleidsmedewerker	BN	-100 V				
UVR Herbeschikkingsbesluit / UVR Verduurz. Dorps-buurthuizen Vanuit motie 42 zijn er nog verplichtingen uit 2023 van deze twee UVR's die ten laste komen van de Algemene Reserve. Hiervoor is een kasraming opgenomen	NBN	513 N				513 N

Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	24.974	-22.027	2.947
7.2	Organisatie	92.251	9.468	101.719
	Baten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	-597.728	-13.249	-610.977
7.2	Organisatie	-207	0	-207
	Saldo van baten en lasten	-480.710	-25.808	-506.518
	Stortingen			
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	6.000	6.055	12.055
7.1	Reserve Coalitieakkoord	67.868	0	67.868
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	1.420	0	1.420
	Onttrekkingen			
7.1	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	-53.000	0	-53.000
7.1	Reserve Coalitieakkoord	-12.481	-82.920	-95.401
7.2	Algemene Reserve	-23.025	-513	-23.538
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	-6.650	-2.274	-8.924
7.2	Reserve Huisvesting	-782	0	-782
	Totaal mutaties reserves	-20.650	-79.652	-100.302

Programma Resultaat	-501.360	-105.460	-606.820

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	24.974	-12.406	2.947
7.2	Organisatie	92.251	9.468	101.719
	Baten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	-597.728	-29.111	-610.977
7.2	Organisatie	-207	0	-207
	Saldo van baten en lasten	-480.710	-32.049	-506.518
	Stortingen			
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	6.000	6.055	12.055
7.1	Reserve Coalitieakkoord	67.868	39.994	107.862
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	1.420	0	1.420
	Onttrekkingen			
7.1	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	-53.000	0	-53.000
7.1	Reserve Coalitieakkoord	-12.481	-82.919	-95.400
7.2	Algemene Reserve	-23.025	-1.479	-24.504
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	-6.650	-2.274	-8.924
7.2	Reserve Huisvesting	-782	0	-782
	Totaal mutaties reserves	-20.650	-40.623	-61.273
	Programma Resultaat	**-501.360**	**-72.672**	**-574.032**

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Uitwerking meicirculaire 2024 provinciefonds: op basis van de meicirculaire van het provinciefonds is de algemene uitkering met €2,6 miljoen verlaagd.	NBN		2.598N			2.598N
Uitwerking meicirculaire 2024: de eindafrekening over 2023 heeft plaatsgevonden in de meicirculaire. Dit zorgt voor een hogere uitkering van €978.000	NBN		-978V			-978V
Uitwerking meicirculaire 2024: via de algemene uitkering is een bedrag toegekend voor 'Aanvalsplan Grutto'. Het gaat om €160.000. Zie ook beleidsdoel 5.2	BN		-160V			-160V
Uitwerking meicirculaire 2024: via de algemene uitkering wordt een bedrag toegekend voor 'bodembescherming'. Dit bedrag wordt gestort in de reserve Bodemsanering (zie ook beleidsdoel 2.2)	RESV		-126V			-126V
Uitwerking meicirculaire 2024: in de meicirculaire zijn een aantal decentralisatie uitkering (DU's) toegekend. Het gaat hierbij om de volgende uitkeringen: • DU Uitvoeringskosten omgevingswet ad €90.000 (zie ook beleidsdoel 3.1); • DU OV-voorkoming tariefstijging ad €4 miljoen (zie ook beleidsdoel 4.2) • DU OV- aanbod verbeteren en op peil houden ad €3,8 miljoen (zie ook beleidsdoel 4.2); • DU OV- compensatie van de herijking studenten OV-reisproduct ad €4,3 miljoen (zie ook beleidsdoel 4.2) • DU Vergunningverlening maatwerkaanpak ad €2 miljoen (zie ook beleidsdoel 2.2).	BN		-14.200V			-14.200V
Dividend: in 2023 is de RON geliquideerd. Het nog te ontvangen dividend is in 2023 verrekend met het aandelenbelang. Omdat het dividend oorspronkelijk in 2024 was geraamd moet dat nog afgeboekt worden in 2024. Dit gaat om een bedrag van €168.000.	NBN		168N			168N
Renteresultaat: de rentelasten van het renteresultaat worden met €300.000 opgehoogd. Dit wordt veroorzaakt door het extra aantrekken van €40 miljoen aan vreemd vermogen in 2024.	NBN	300N				300N

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Doorschuif BTW : de BTW die gemeenschappelijke regelingen niet kunnen verrekenen wordt doorgeschoven naar de provincie. Deze doorschuif BTW was tot nu toe begroot als baten, maar moet begroot worden als negatieve kosten.	BN	- 2.150V	2.150N			0
Detachering provinciaal personeel : Provinciaal personeel wordt soms gedetacheerd buiten de provincie. De opbrengsten die hiermee gepaard gaan worden ingezet voor de kosten van vervangend personeel.	BN	1.113N	- 1.113V			0
Correctie capaciteit van beleidsdoel 7.2 naar beleidsdoel 7.1	BN	331N				331N
Stelpost indexering : verschillende budgetten in de begrotingsprogramma's zijn opgehoogd naar prijspeil 2024. Hiervoor is gebruik gemaakt van de in BD 7.1 opgenomen stelpost indexering.	BN	-21.621V				-21.621V
Vanuit de reserve coalitieakkoord wordt € 78,9 mln. overgeheveld naar de reserve woningbouw conform het bestedingsplan. Zie ook beleidsdoel 3.2	RESV				-78.920V	-78.920V
Vanuit de reserve coalitieakkoord wordt € 4 mln. overgeheveld naar de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden voor doorfietsroutes conform het bestedingsplan. Zie ook beleidsdoel 4.1	RESV				-4.000 V	-4.000 V
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel B.2 en B.3 'Provinciefonds' uit de Kaderbrief 2025.	NBN		2.772N			2.772N
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel C.1 'Opcenten motorrijtuigenbelasting' uit de Kaderbrief 2025.	NBN		-6.433V			-6.433V
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel E 'Dividendopbrengsten' uit de Kaderbrief 2025.	NBN		-11.368V			-11.368V
KB2025 technische bijstellingen: overige wijzigingen <€100.000.	NBN		-8V			-8V
KB2025 technische bijstellingen: Betreft de verwerking van regel D 'Indexeringen' uit de Kaderbrief 25	NBN	5.265N				5.265N
KB2025 technische bijstellingen: Betreft de verwerking van regel G 'Renteresultaat' uit de Kaderbrief 2025.	NBN	3.031N				3.031N
KB2025 beleidsvoorstellen: Betreft de verwerking van regel V 'Saldo invulling structurele taakstelling 2024' uit de Kaderbrief 2025.	KB2025	500N				500N

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
KB2025- taakstelling reserves. Een bedrag van €40 miljoen wordt gestort in de reserve Coalitieakkoord. De middelen zijn afkomstig uit vrijval van overige reserves.	KB2025			39.994N		39.994N
De inkomsten uit huren nemen verder toe dan eerder geraamd, vanwege de hogere pachtprijzen en toename areaal provinciaal bezit.	NBN		-753 V			-753 V
De inkomsten uit verpachten en huren nemen verder toe dan eerder geraamd, vanwege de hogere pachtprijzen en toename areaal provinciaal bezit.	NBN		-835 V			-835 V
In 2023 is 1.252.296 m2 grond aangekocht voor NNN. De aankoopwaarde was €13,3 miljoen. De restwaarde hiervan is €1,3 miljoen. Het af te waarderen bedrag is €12,1 miljoen, waarvan €6 miljoen al eerder was begroot. Dit wordt vanuit reserve groen overgeheveld naar reserve waardevermindering grondaankopen groen. Zie ook beleidsdoel 5.1	RESV			6.055 V		6.055 V

7.2 Organisatie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Afrekenverschillen voorgaande jaren : In de jaarrekening 2023 zijn voor een aantal posten kosten opgenomen op basis van een raming. In 2024 zijn facturen voor lagere bedragen binnen gekomen. Dit leidt tot een financieel voordeel in het huidige jaar.	NBN	-504V				-504V
Aanschaf ICT-apparatuur : De voor 2023 geplande vervanging van beeldschermen is in dat jaar niet doorgegaan en doorgeschoven naar 2024 (€ 984.000). Daarnaast worden in 2024 meer laptops vervangen. De uitgaven worden gedekt vanuit de reserve bedrijfsvoering.	RESV	1.175N			-1.175V	0
programma Bedrijfsvoerings-sytemen : in de periode t/m 2027 vervangt de provincie haar bedrijfsvoeringssystemen omdat de contracten hiervoor aflopen. Het programma BVS heeft de ambitie met moderne concepten en technieken efficiency en servicegerichtheid te vergroten. In 2024 worden hiervoor de eerste uitgaven gedaan die gedekt worden uit de reserve bedrijfsvoering.	RESV	1.143N			-1.143V	0
Prijsindexatie; Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor capaciteit verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	7.472N				7.472N

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor de materiële overhead verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	837N				837N
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor de voorziening verlofsparen verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	280N				280N
Correctie capaciteit van beleidsdoel 7.2 naar beleidsdoel 7.2	BN	-331V				-331V
Toerekening capaciteit aan kredieten. Het deel van de prijsindexatie ten aanzien van capaciteit dat betrekking heeft op investeringen wordt toegerekend aan de kredieten en niet aan de lasten.	NBN	-560V				-560V
Onttrekking aan de algemene reserve voor UVR Verduurzaming Dorps-buurthuizen. De onttrekking is neutraal met de lasten op beleidsdoel 6.3	NBN				-513V	-513V
KB2025- taakstelling reserves. Vanuit de algemene reserve wordt €941.000 ingezet tbv de taakstelling Coalitieakkoord 2023.	KB2025				-941V	-941V
KB2025 technische bijstellingen: overige mutaties <€100.000. Neutraal met lasten op beleidsdoel 6.2.	KB2025				-25V	-25V
Overige mutaties < € 100.000	RESV	-44 N			44 V	0

Extra toelichting

De verhoging van de lasten voor capaciteit hangt samen met de afgesloten CAO voor 2024. De stijging van de totale capaciteitskosten als gevolg van deze nieuwe CAO zijn vooralsnog tezamen geraamd op beleidsdoel 7.2, In de laatste begrotingswijziging zullen deze lasten verdeeld worden over alle operationele doelen.

Capaciteitskosten programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie

De totale capaciteitskosten van de provincie zijn opgehoogd met € 6,9 miljoen in verband met de nieuwe CAO. Dekking vindt plaats uit de stelpost indexering (BD 7.1). De hogere capaciteitskosten moeten nog worden toegerekend aan alle programma's.

4 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Bestuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
1.2	Amsterdam Smart City Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam Smart City	€ 100.000	
1.3	Gemeente Haarlemmermeer Invoering vergunningplicht op bedrijventerrein de Liede, ten behoeve van het tegengaan van georganiseerde criminaliteit.	€ 35.000	Nieuw
1.3	Gemeente Huizen: bestuurlijk Interventieteam fase 2 Toelichting: Gooi en Vechtstreek zet gezamenlijk in op versterking van de bestuurlijke weerbaarheid. Hiertoe zetten de gemeenten zich onder andere in op voortzetting en doorontwikkeling van het BIT naar een duurzaam samenwerkingsverband in de strijd tegen oneerlijk ondernemerschap en vóór een weerbaar openbaar bestuur. Het bestuurlijk interventieteam sluit aan bij de doelstellingen van de Agenda Weerbaar Noord-Holland; een bijdrage leveren aan de versterking van lokale weerbaarheid. In het bestuurlijk interventieteam werken meerdere gemeenten samen. Hierdoor wordt de lokale uitvoeringskracht vergroot, de informatiepositie versterkt en lokaal steviger opgetreden tegen de ondermijnende criminaliteit. Deze werkwijze past daarmee geheel binnen de opgave om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan vanuit een maatschappelijke opgave	€ 40.000	

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
2.1	Greenport Aalsmeer Energieconsultant Greenport	€ 150.000	
~~2.1~~	~~Gemeente Aalsmeer, warmteregisseur~~	~~€ 70.000~~	Verwijderd
~~2.1~~	~~OD IJmond, warmteregisseur~~	~~€ 70.000~~	Verwijderd
2.1	*Ontwikkelingsbedrijf NHN, Data Science Alkmaar*	€ 150.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
2.1	Natuur en milieufederatie Noord-Holland, Participatie coalitie, energieregio's	€ 150.000	
2.1	Vattenfall Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 300.000	
2.1	WP energiek BV, obstakel verlichting	€ 36.000	
2.1	ASR Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 192.000	
2.1	ECN Wind Energy Facilities B.V., obstakel verlichting	€ 94.800	
2.1	Stichting schooldakrevolutie	€ 129.650	Nieuw
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, sanering waterbodem in de Amstel nabij Cindu	€ 1.400.000	
2.2	Hoogheemraadschap Rijnland, Bodemsanering terrein voormalig AWZI Rijsenhout	€ 308.550	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, uitvoering waterbodemsaneringen	€ 2.860.000	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam)	€ 2.124.196	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam) en Cluster 2 (Kattenburg c.a. te Amsterdam)	€ 8.523.000	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Sanering waterbodem Amstel nabij Cindu deel 2	€1.582.680	
2.2	Energie Samen Noord-Holland, energie-initiatieven Energie Samen Noord-Holland is de koepelorganisatie van energiecoöperaties in Noord-Holland. Zij ondersteunen energie-initiatieven, gemeenten en maatschappelijke organisaties met kennis, begeleiding, uitvoeringskracht en participatie in de energietransitie. Als provincie kunnen we bijdragen in deze taken om zo lokaal eigendom en financiële participatie bij de energietransitie te ondersteunen en borgen.	€ 60.000	Nieuw

Programma 3 Ruimte en Wonen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
3.2	Alkmaar Noord, knooppuntontwikkeling fase 1	€ 1.200.000	
3.2	Gemeente Haarlem, knooppuntontwikkeling Haarlem Nieuw-Zuid	€ 8.000.000	
3.2	Heerhugowaard, ketenreismiddelen	€ 150.000	
3.2	Alkmaar, ketenreismiddelen	€ 50.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
3.2	Heiloo, ketenreismiddelen	€ 231.500	
3.2	Zaanstad. ketenreismiddelen	€ 70.000	
3.2	Heemskerk, ketenreismiddelen	€ 75.000	
3.2	Hoorn, ketenreismiddelen	€ 200.000	
3.2	Schagen, ketenreismiddelen	€ 75.000	
3.2	Uitgeest, ketenreismiddelen	€ 275.000	
3.2	MRA-ASRE opleiding & Primanedmonitor	€ 400.000	
3.2	MRA, huisvesting aandachtsgroepen	€ 200.000	
3.2	Stichting Stadmakersfonds, levendige en inclusieve stad Het Stadmakersfonds draagt bij aan een levendige en inclusieve stad door te investeren in initiatieven met maatschappelijke meerwaarde en redelijk economisch rendement. Het fonds is matchmaker tussen stadmakers en investeerders. Het helpt initiatieven hun vastgoed en grond aan te kopen, en de bouw te financieren. Daarnaast adviseert het fonds stadmakers over het opzetten van een haalbare businesscase.	€1.000.000	Nieuw
3.3	HHNK, programmaplan ruimtelijke adaptatie NK	€ 44.000	
3.3	Provincie Zuid-Holland, onderzoek naar de gevolgen peilopzet veenweidegebied Deze bijdrage uit de SPUK L10 Veenweide	€ 75.000	
3.3	Wageningen University & Research, WWW.veiligheidslandschappen (Waarderijke, Waterrijke en Waterveiligheidslandschappen)	€ 120.000	

Programma 4 Bereikbaarheid

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024
4.2	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer: Bijdrage 2024 Toelichting: Inhuur van een onafhankelijk voorzitter en secretaris	€ 50.000
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: herontwikkeling locatie fietsenstalling Toelichting Bijdrage aan herontwikkeling van locatie ten oosten van station Naarden-Bussum vanuit het Rijksbudget	€ 2.000.000

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
	OV SAAL. De provincie treedt op als beheerder van dit budget namens het Rijk		
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: stationsweg aanpassen Toelichting Bijdrage aan de herinrichting van de Stationsweg nabij station Naarden-Bussum	€500.000	
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: Regionale fietsroutes Toelichting Bijdrage aan ontwikkeling regionaal doorfietsroutenetwerk in regio Gooi -en Vechtstreek	€ 375.000	
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: fietsenstalling station Hilversum Toelichting Bijdrage aan realisatie ondergrondse fietsenstalling op Hilversum Centraal	€ 2.750.000	
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: Kleine Spoorbomen Toelichting Subsidie voor het verbeteren van de verkeersveiligheid/doorstroming van de gelijkvloerse spoorwegovergang ten westen van station Hilversum	€ 1.000.000	
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak Metropoolregio Amsterdam Toelichting Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 1.850.000	wijzigen
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak regio Noord-holland-Noord Toelichting Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 200.000	
4.1	Omgevingsdienst IJmond: Werkgeversaanpak IJmond Bereikbaar Toelichting Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 400.000	wijzigen
4.1	Gemeente Velsen: Pont Velsen Toelichting Bijdrage aan de aanschaf van een pont, met als doel de pontverbinding bij Velsen structureel te	~~€ 1.800.000~~	vervallen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
	voorzien van 2 ponten		
4.1	Greenport Aalsmeer: Stimuleren vervoer over water en versterkte logistieke samenwerking binnen de Greenport-partners Toelichting Bijdrage voor het opzetten van coalitie van partijen uit de Greenport Aalsmeer community om de ondernemers om ze beter in staat te stellen te aan te sluiten bij de programma's van Amsterdam Logistics die bijdragen aan betere doorstroming, modal shift en verduurzaming van het transport.	€ 49.999	wijzigen
4.1	Gemeente Gooise Meren: P+R Muiden Toelichting Subsidie voor verbetering ketenreisvoorzieningen nabij P+R muiden	€ 400.000	
4.1	Gemeente Zaanstad: Verbindingsweg Dorpsstraat - Communicatieweg Toelichting Aanleg van een verbindingsweg tussen de Communicatieweg en de Dorpsstraat in Assendelft aan te leggen. Deze verbindingsweg moet het verkeer op de Communicatieweg en de overlast die er mee gemoeid is verminderen, en de doorstroming te verbeteren.	1.300.000	
4.1	Stichting CROW: CROW-KpVV bijdrage 2025 Toelichting Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV).	€ 156.000	wijzigen
4.1	Gemeente Velsen: Velsertraverse fietsonderdoorgang Toelichting Subsidie voor het gemeentelijk deel van de aanleg van de fietsverbinding onder de Velsertraverse, tussen station Beverwijk en Velsen Noord	€ 1.300.000	
4.1	Gemeente Heiloo: Fietsverbinding Heilooërbos Toelichting Subsidie voor verbetering fietsverbinding Heilooërbos. Het gaat het om een provinciale cofinancieringsbijdrage aan een samenwerkingsproject van ProRail en gemeente. De realisatie van een doorgaande fietsverbinding tussen de Meerweg Alkmaar en de Westerweg in Heiloo.	2.238.000	Nieuw
4.1.	Gemeente Haarlem: Fietsfilevrij-stimuleren gebruik fietsroute F200 Toelichting	159.441	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
	Subsidie voor evaluatie, monitoring en/of fietsstimulering van de F200, de doorfietsroute tussen Haarlem en Amsterdam.		
4.1	Gemeente Bergen: Kustbus bijdrage 2024 Toelichting Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000	Nieuw
4.1	Gemeente Castricum: Kustbus bijdrage 2024 Toelichting Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000	Nieuw
4.1	Gemeente Schagen: Kustbus bijdrage 2024 Toelichting Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000	Nieuw
4.1	Gemeente Landsmeer: In stand houden veerpont Ilpendam Toelichting In 2021 zijn afspraken gemaakt met VRA en gemeenten Landsmeer en Waterland dat we gezamenlijk onderzoek doen naar een fietsbrug en in de tussentijd gezamenlijk zorg dragen dat de pont bij Ilpendam in stand blijft.	€ 386.437	Nieuw
4.1	Gemeente Schagen: Mobipunten Noord-Holland-Noord Toelichting Aaanpassen van de hubs in de landelijke huisstijl ten behoeve van de herkenbaarheid (i.e. gaat met name om aanbrengen uniforme stijl voor wat betreft bebording en bewegwijzering)	€ 36.000	Nieuw
4.1	Gemeente Den Helder: Hub Juliana dorp Toelichting inrichten van de hub, inclusief aanleg parkeerplaatsen voor auto en fiets en plaatsing abri's	€ 200.000	Nieuw
4.1	Gemeente Den Helder: Hun Nieuw Den helder Toelichting inrichten van de hub, inclusief realisatie fietsparkeerplaatsen	€ 45.000	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
4.1	Gemeente Den Helder: Nieuwe bushaltes Toelichting Aanleggen van nieuwe bushaltes in het kader van het nieuwe Vervoerplan 2024 van Connexxion	€ 135.000	Nieuw
4.1	Gemeente Den helder: Buurtbus Toelichting Buurtbus initiatief vanuit Julianadorp	€ 200.000	Nieuw
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Fietsenstalling bushalte Wieringerwerf Toelichting Uitbreiden van fietsenstalling bij de bushalte Wieringerwerf	€ 9.000	Nieuw
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Hub Middenmeer Toelichting Inrichten van de hub, inclusief plaatsing abri's en aanleg auto -en fietsparkeerplaatsen	€ 90.000	Nieuw
4.1	P.T.A Groot: Kosten sanering aanleggen uitweg N510 Toelichting Eigenaren hebben subsidie gekregen voor het aanpassen van hun uitweg. Tijdens de realisatie bleek dat er binnen het provinciaal areaal vervuilde grond aanwezig was. Voor deze verwerking zijn extra kosten gemaakt . 90% van die kosten worden door de provincie vergoed.	€ 4.500	Nieuw
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Renovatie Boerenverdrietbrug	€ 300.000	
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Verplaatsen jachthaven/museumhaven Willemsoord	€ 500.000	
4.4	Stichting CROW, Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI)	€ 95.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
5.1	WUR/Deltares, Living lab Koopmanspolder	€ 120.000	
5.1	HHNK, oplossen van het vismigratieknelpunt bij het Zaancomplex	€ 165.000	
5.1	Water, Land en Dijken, bodem- en vegetatieverbetering natuurgronden bij natuurboeren	€ 200.000	
5.1	Gebiedcoöperaties Noord Holland Zuid U.A., Integrale aanpak stikstofreductie Ronde Hoep	€ 938.562	
5.1	Gemeente Haarlemmermeer,Aanleg noodzakelijke natuurverbinding Groene As.	€ 591.220	
5.1	Recreatieschap Geestmerambacht, inrichten van 13ha moerasnatuur	€ 1.028.823	
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, duurzaam watersysteem in Park 21	€ 5.697.359	
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, recreatieve verbindingen	€ 2.070.000	
~~5.1~~	~~Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, Polderproces Noordelijke Vechtpolders~~	~~€ 235.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, polderproces Bovenkerkerpolder~~	~~€ 465.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Gooise Meren, aanlegplaatsen trekvaart Muiden	€ 280.000	
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren , biodiversiteit kernen~~	~~€ 70.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~LTO-projecten, boer actief in de Groene Uitweg~~	~~€ 80.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren, entree Muiden~~	~~€ 1.511.500~~	Verwijderen
5.1	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving	€ 63.910	
~~5.1~~	~~Staatsbosbeheer, klimaatbos Diemerscheg fase 2~~	~~€ 500.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Gooise Meren, Muiden Noord-West fase 2	€ 1.730.000	
~~5.1~~	~~Rijksmuseum Muiderslot, buitenruimte Muiderslot fase 2~~	~~€ 250.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren, natuurboulevard 2.0~~	~~€ 1.050.000~~	Verwijderen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
~~5.1~~	~~Stichting Monumentenbezit, recreatieve kwaliteit 's-Graveland~~	~~€ 1.800.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gemeente Amsterdam, Rondje Diemerscheg~~	~~€ 70.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Diemen, ecologische verbindingen Diemerscheg	€ 70.000	
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, vaarnetwerk	€ 142.500	
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren, Waterpoort Vecht~~	~~€ 265.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Rijksmuseum Muiderslot, buitenruimte Muiderslot fase 2~~	~~€ 707.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Diemen: Strandje tweede Diem	€ 65.000	
~~5.1~~	~~Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid Noordelijke Vechtpolders - Toekomstbestendig weidelandschap~~	~~€ 90.000~~	Verwijderen
5.1	Agrarisch Collectief NHZ, Agrarische erven. Toelichting: Korte omschrijving: het versterken van het weidelandschap, de ruimtelijke kwaliteit en de biodiversiteit door erfbeplanting met inheemse soorten.	€ 70.000	Nieuw
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, strategie veenweidegebied. Toelichting: opstellen van een strategie die leidraad vormt voor de diverse opgaven in het veengebied, zoals vitale landbouw, bodemdaling, natuurontwikkeling.	€ 80.000	Nieuw
5.1	ANV Water Land en Dijken, boerderijeducatie Laag Holland	€ 70.000	
~~5.1~~	~~Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken, Loket Veenweideboeren.~~	~~€ 300.000~~	Verwijderen
5.1	Stichting RAVON afdeling FLORON, Borging en versterking Botanisch Erfgoed Noord-Holland.	€ 330.000	
5.1	Natuurmonumenten, Aanpak Waterteunisbloem en peilverhoging.	€ 350.000	
5.1	Natuurmonumenten, natuurinrichtings- en herstelmaatregelen in het Hol.	€1.720.000	
5.1	Gemeente Koggenland, Realisatie Dorpsbos Ursem. Toelichting: Onderbouwing: Ten noorden van Ursem ligt een gebied van ca. 17 hectare. Het gebied ligt in de Ursemmer Polder. De gemeente is voornemens om hier een recreatiebos/waterberging te	€800.000	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	realiseren. Het initiatief voor dit project komt van de inwoners van de gemeente Ursem zelf, verenigd in een lokaal DOE-team. Het plan draagt bij aan PPLG doelen, en tevens wordt ca. 12 hectare bos aangeplant als compensatie voor gekapte bossen in Natura 2000-gebieden.		
5.1	De Natuurverdubbelaars, Toekomstversnellers Buitengewoon Noord-Holland. Toelichting: Het doel van Toekomstversnellers Buitengewoon Noord-Holland is om praktische en haalbare ideeën met sociaaleconomische impact in het landelijke gebied van de provincie Noord-Holland te versnellen en om op deze manier bij te dragen aan één of meerdere PPLG-thema's (Natuur, Water en Bodem, Klimaat, Landbouw, Landschap en Erfgoed, Recreatie). Dit doen we aan de hand van een prijsvraag, waarbij er ideeën voor het landelijk gebied kunnen worden ingediend. Een jury selecteert 5 Topideeën (! Per PPLG gebied), de winnende ideeën krijgen een financiële bijdrage, advies en coaching om het idee een stap verder te brengen. De subsidie bestaat uit de financiële bijdrage van €5000,- per top idee. De natuurverdubbelaars begeleiden het proces van advies en coaching en verzorgen dat de prijs naar de winnaars wordt overgemaakt.	€ 25.000	
5.1	Gemeente Gooise Meren, Ontsnippering 't Gooi (GV53)	€ 250.000	Nieuw
5.3	Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken, Loket Veenweideboeren	€ 1.300.000	
5.2	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000	
5.2	UvB, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000	
5.2	Natuurmonumenten, beheer vaarland vochtig en hellinghakhout. Toelichting: beheervergoeding voor 5-jaarlijks beheer van gebieden in de Oostvaardersplassen die alleen varend bereikt kunnen worden en waar beheertype 'vochtig en hellinghakhout (N17.06)' op ligt. In het gebiedsakkoord OVP is afgesproken dat de hakhoutbosjes intensiever beheerd worden. Beheerfrequentie is elke 5 tot 20 jaar afzetten. Hakhoutbosjes (en overige bostypen) worden niet jaarlijks beheerd, waardoor subsidie via de SVNL niet mogelijk is. De locatie van de beheergebieden wordt aangegeven op de vaarlandkaart van het Natuurbeheerplan.	€ 6.100	
5.2	Stichting Fietsplatform, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2024	€ 35.000	
5.2	Stichting Wandelnet, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2024	€ 47.605	
5.2	Recreatie Noord-Holland N.V.: boerenlandpaduitvoering/-beheer 2024	€ 150.000	
5.2	Gemeente Haarlemmermeer: recreatieve voorzieningen bij de via de UVR Boscompensatie 2023 gesubsidieerde bosparken.	€ 100.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
5.2	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de provincie Noord-Holland	€ 1.270.000	
5.2	Stichting RAVON afdeling FLORON, borging botanisch erfgoed Noord-Holland (fase 1)	€ 66.054	
5.2	Natuurcollectief Water Land en Dijken i.o. Provinciale bijdrage aan de oprichting van het natuurcollectief conform in IPO verband gemaakte afspraken.	€ 35.000	
5.2	Faunabeheereenheid NH, bestrijding van een exoot, Toelichting: bestrijding van een exoot - rosse stekelstaart voor een periode van vier jaar	€ 200.000	
5.2	Faunabeheereenheid NH, Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol Toelichting: Faunabeheereenheid Noord-Holland; Incidentele Specifieke Uitkering (rijksbijdrage) t.b.v. wettelijke en noodzakelijke vernieuwing Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol 2024-2030.	€ 100.000	
5.2	Recreatie Noord-Holland, transitie regeling boerenlandpaden	€ 65.000	
5.2	Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging De Lieuw, aanvulling organisatiekosten Toelichting: het betreft een incidentele aanvulling van de organisatiekosten van de Lieuw (Texel), ten behoeve van onvoorziene administratieve lasten.	€ 120.000	Nieuw
5.2	VU, Weidevogelgrasland- en zenderonderzoek. Toelichting: meer inzicht te krijgen in de knelpunten van het landbouwgebied voor Boerenlandvogels en in welke mate agrarisch graslandbeheer bijdraagt aan de overlevingskansen van de grutto.	€ 255.000	Nieuw
5.3	Landschap Noord-Holland, uitvoering programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000	
5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 160.789	
5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 166.530	
5.3	Gemeente Castricum, brugleuningen hoofdlocatie. Toelichting: voorheen St. Oer-IJ € 70.000	€ 40.000	
5.3	Gemeente Uitgeest, brugleuningen voetgangerslocaties. Toelichting: voorheen St. Oer-IJ € 70.000	€ 30.000	
5.3	FME, Green Shipping Beunschip	€ 180.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
5.3	Stichting Wageningen Research, Wijs met Wormen. Toelichting: maagdarmwormen worden doorgaans bestreden met synthetische anti-parasitaire middelen. Het gebruik van deze middelen staat om allerlei redenen ter discussie, waaronder resistentie en de belasting van het ecosysteem door residuen. Voor de beheersing van maagdarmwormen zal in toenemende mate gebruik gemaakt moeten worden van alternatieve beheersstrategieën. Een veranderend watermanagement, waarbij ingezet wordt op het verhogen van het grondwaterpeil, zal de biotoop waarin de tussengastheer van leverbot kan gedijen, vergroten.	€ 100.000	
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderprocessen van onderop, tegengaan broeikasgassen veenweide in een integrale aanpak om ook andere PPLG-doelen te realiseren. Toelichting:Om aan te sluiten bij de energie van de agrarisch ondernemers die bij willen dragen aan de PPLG-doelen in veenweidegebieden maken we voor processen in polders in de veenweidegebieden middelen vrij voor investeringen die bijdragen aan het tegengaan van broeikasgassen, mogelijk in combinatie met ondersteuning bij integrale processen.	€ 670.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 1: Broedfort Amstelmeer	€ 225.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 2: 2023-2026	€ 350.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 2: Vogelsand	€ 80.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Waakvogels	€ 200.000	Nieuw
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	€ 167.000	
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee, Gastheerschap	€ 563.000	Nieuw
~~5.3~~	~~Waddenbaai fase 2 (rondje)~~	~~€ 1.720.000~~	Verwijderen
5.3	HHNK, Ruim Baan voor Vissen II Toelichting: verbetering natte infrastructuur Noordkop	€ 930.000	Nieuw
5.3	Landschap Noord-Holland, programma cultuurlandschappen	€ 700.000	
5.3	Provincie Fryslân, Wad gaat om (inzameling plastic)	€ 600.000	Nieuw
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Uitvoering Toekomstvisie en intentieovereenkomst Bovenkerkerpolder. Toelichting: Om uitvoering te geven aan de intentieovereenkomst Bovenkerkerpolder, waarin overheden en agrariërs hebben aangegeven de doelen uit het toekomstbeeld van de agrariërs te willen gaan	€ 665.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	realiseren. Kern van het toekomstbeeld is dat de veehouders in de Bovenkerkerpolder deze prachtige groene oase in een grootstedelijke omgeving willen behouden en versterken met daarin een centrale rol voor de agrarische ondernemers. Tegelijkertijd willen ze inspelen op de urgente vraagstukken die nu en in de toekomst gaan spelen. Ze zien dit als een gezamenlijk belang en willen als polder samenwerken aan deze vraagstukken, mogelijk in coöperatief verband. Een kwartiermaker zal een uitvoeringsplan gaan maken en deze tot uitvoering brengen.		
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderproces Keverdijksepolder, tegengaan broeikasgassen veenweide en andere opgaven. Toelichting: In het gebied Keverdijkse Polder loopt een polderproces aangestuurd door de agrarisch ondernemers. Met dat proces willen de ondernemers komen tot het nemen van maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en tevens andere opgaven realiseren.	€ 435.000	
~~5.4~~	~~Acacia, Zoete Toekomst, fase 2~~	~~€ 310.000~~	~~Verwijderen~~
~~5.4~~	~~Acacia, Zoete Toekomst, fase 2~~	~~€ 206.250~~	~~Verwijderen~~
5.3	Acacia, Zoete Toekomst Texel	€ 65.000	Gewijzigd
5.4	PWN, ondergrondse drinkwaterberging	€ 1.500.000	
5.4	Sportvisserij Midwest Nederland, pilotproject loodvrij vissen	€ 22.500	
5.4	~~Gemeente Haarlemmermeer,Pontveer Aalsmeer - Rijsenhout.~~	~~€ 100.000~~	Verwijderen
5.4	stichting Verborgen Stad, Beleving Historische route trekvaart Leiden- Haarlem. Toelichting: Het beleefbaar maken van de historische trekvaart Leiden – Haarlem, door het toevoegen van een virtuele ervaring en informatieborden van het historisch landschap op een aantal aanlegplaatsen langs de trekvaart. In opvolging van een aantal soortgelijke aanlegplaatsen langs de trekvaart in Zuid-Holland.	€ 20.000	
5.4	Stichting SAIL Amsterdam Toelichting: T.b.v. SAILHero project inzake ondersteuning jongeren op het gebied van arbeidsmarkt & onderwijs.	€ 405.000	
5.4	Stichting SAIL Amsterdam Toelichting: T.b.v. verzamelen kennis, opdoen van ervaring en invoering van duurzame innovaties tijdens SAIL 2025 op het gebied van water, materiaal, energie, voedsel, mobiliteit, digitalisering en veiligheid.	€ 75.000	
5.4	PWN, Project WAAG (Water Aanvoer Aanvulling Gooi), onderzoek naar infiltratie en winning van water in het Gooi.	500.000	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	Met het project wordt invulling gegeven aan Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. De provincie participeert in onderzoek naar nieuwe winplaatsen voor drinkwatervoorziening.		
5.6	Greenport Aalsmeer/programmabureau Toelichting: Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer	€172.000	
5.6	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma Toelichting: Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw	€ 100.000	
5.6	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau Toelichting: samenwerkingsverband agrosector regio Noord-Holland Noord	€ 150.000	
5.6	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma Toelichting: projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	€ 100.000	
5.6	Greenports Nederland/programma Toelichting: landelijk samenwerkingsverband agrosector	~~€ 100.000~~ €115.000	Gewijzigd
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/programmabureau Toelichting: het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken	€ 125.000	
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/uitvoeringsagenda Toelichting: het stimuleren van regionale korte keten projecten	€ 150.000	
5.6	Stichting Foodvalley/programmabureau TPC Toelichting: het stimuleren van de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig	€ 20.000	
5.6	Aeres Hogeschool/lectoraat bodem Toelichting: het brengen en verbinden van bodemkennis naar de boerenpraktijk	€ 50.000	
5.6	Collectief Noord-Holland Zuid/project GreenBASE 2.0 Haarlemmermeer Toelichting: vergroening en verduurzaming van de Bermen, Akkers, Sloten en Erven in de Haarlemmermeer	€100.000	
5.6	Stichting Urgenda/project 1001 hectare Toelichting: het aanjagen met de agrarische sector van bloeiende akkerranden en kruidenrijk grasland in Noord-Holland	€50.000	

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
6.1	Stichting projectbureau Noordzeekanaalgebied, Novi gebied	€ 60.000	
6.1	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V. Toelichting: garantstelling voor de lening die nodig is voor de aanleg van het glasvezelnetwerk in Hollands Kroon.	€ 12.200.000	
6.1	Gemeente Den-Helder, regionale detailhandelsvisie Kop van NH Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Kop van NH.	€ 10.000	
6.1	Gemeente Alkmaar, regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar.	€ 10.000	
6.1	Gemeente Hilversum, regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek.	€ 10.000	
6.1	Gemeente Beverwijk, regionale detailhandelsvisie IJmond Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie IJmond.	€10.000	
6.1	Gemeente Haarlem, regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland.	€10.000	
6.1	Gemeente Hoorn, regionale detailhandelsvisie West-friesland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie West-Friesland	€10.000	
6.1	~~SADC, samenwerking en verduurzaming op bedrijventerreinen.~~ ~~Toelichting: Binnen SADC is het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) actief op het gebied van de kwaliteitsverbinding en verduurzaming van bestaande werklocaties in de Metropoolregio Amsterdam (MRA).~~	~~€250.000~~	~~Vervallen~~
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2023.	€ 1.700.000	
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2024.	€ 1.700.000	
6.1	Bouwmensen in samenwerking met Techlands, gemeenschappelijke restauratie opleiding van en met ROC's.	€ 267.000	
6.1	Hogeschool van Amsterdam, verduurzamingsfase mkb digitale circulaire werkplaats	€ 450.000	
6.1	RPA-NHN in samenwerking met Greenport-NHN, inclusieve leer- werklocaties en trajecten	€ 450.000	
6.1	Dudok XP, opzetten inclusieve circulaire bouwcampus NHN	€ 400.000	
6.1	Gemeente Velzen/ TIPC-fonds, duurzaamheid door innovatie en ontwikkelen human capital (JTF).	€ 500.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
6.1	Techport, opschalen en verduurzamen loopvermogen (ver)duurzamen haven- en maakindustrieketens (JTF-NGF)	€ 550.000	
6.1	Techport, doorontwikkeling SPT-IJmond-Zuid-Kennemerland. Bouwen aan de infrastructuur voor duurzame toeleiding naar de techniek (JTF), Techport	€ 250.000	
6.1	Techport, bijdragen in regio-campagne 'Work in Transition' Opzetten en uitvoeren doelgroepencampagne voor werken in de energietransitie, Techport (JTF)	€ 150.000	
6.1	Techport, Oriëntatiecentrum Werken in en aan een duurzaam en groene regio (JTF)	€ 350.000	
6.1	Techlands, ontwikkelen leer-werklocatie Poelenburg-Peldersveld, (regiodeal Zaan-IJ II)	€ 250.000	
6.1	Stichting InfraBindt, netwerk Weg en waterbouw en het nieuwe bouwen (Dudok XP)	€ 5.000	
6.1	Vakschool technische installaties, vergroten economische impact van de klimaatopgaven (NGF)	€ 500.000	
6.1	Greenport NHN/Aalsmeer, opschalen en verduurzamen loopvermogen duurzame agriketens (NGF)	€ 500.000	
6.1	Groene Chemie, Nieuwe Economie Toelichting: deelname provincie aan het netwerk Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) en financiële bijdrage aan het programma 2024-2026. Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame en circulaire transitie in de chemische maakindustrie.	€20.000	Nieuw
6.1	C-creators, uitvoeren activiteiten om circulair bouwen te stimuleren	€ 80.000	
6.1	Circular Plastics Alliance Toelichting: bijdrage voor de versterking van het circulaire ondernemersnetwerk en uitvoeren van activiteiten gericht op ketensamenwerking op gebied van plastics	€37.000	
6.1	Circulair West Toelichting: bijdrage van voor de versterking van het circulaire ondernemersnetwerk en het uitvoeren van circulaire ketenprojecten	€35.000	
6.1	Gemeente Velsen, binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade Toelichting: de Grote Hout is een havengebonden en deels kadegebonden bedrijventerrein in Velsen Noord met 2 kades: een zeekade en een binnenvaartkade. De binnenvaartkade is in slechte staat en buiten gebruik gesteld. De gemeente Velsen is voornemens de binnenvaartkade te vervangen door een zeekade zodat kan worden ingespeeld worden op de vraag naar kaderuimte voor het onderhouden van windparken op zee.	€ 1.000.000	
6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk opstellen toekomstplan	€ 500.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk is voornemens de haven van Beverwijk te revitaliseren. Hierbij wordt ook afgewogen of de gemeente de exploitatie en het beheer en onderhoud zelf blijft doen of dat dit wordt ondergebracht bij een andere partij. Met de bijdrage van de provincie Noord-Holland kan - samen met de havenbedrijven in de regio en de provincie - een toekomstplan worden opgesteld en kan dit traject meerjarige ambtelijk worden begeleid.		
6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk en herstel Noorderkade en talud De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk brengt momenteel de technische staat van de haven nader in kaart. Op dit moment is een deel van de Noorderkade al buiten gebruik gesteld. Ook vraagt een talud om herstel. De gemeente Beverwijk is voornemens om als eerste stap in het revitaliseren van de haven de Noorderkade en het talud te herstellen.	€ 1.000.000	
6.1	Port of Den Helder, Walstroomvoorziening Walstroomvoorzieningen in de haven van Den Helder om schepen aan de wal te voorzien van schone energie en de uitstoot drastisch omlaag te brengen.	€ 475.000	Nieuw
6.2	Regio Gooi- en Vechtstreek, nieuwe werken nieuwe Hollandse waterlinie Doelstelling is het bevorderen van de bekendheid en leesbaarheid van de late periode van de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en dit te verbinden aan recreatieve, cultuurhistorisch en ecologische doelstellingen	€ 490.000	
6.2	Gemeente Amsterdam, Schansen Doelstelling is het beter leesbaar maken en de recreatieve kwaliteit vergroten van belangrijke historische onderdelen van de vestingstad Weesp. Het gaat hierbij om het bastion Nieuw Agtkant en het realiseren van een coupure bij de Utrechtseweg als markering van de historische entree van Weesp	€ 510.000	
6.2	Recreatie Noord-Holland, Fort benoorden Spaarndam Voor restauratie en herontwikkeling van het Fort	€ 1.000.000	
6.2	Hoogheemraadschap Noorderkwartier, conserveren sluizen Starnmeer en Marken Binnen	€ 17.000	
6.2	Staatsbosbeheer, Fort bij Edam Het betreft een reservering van € 250.000 aan Staatsbosbeheer voor restauratie van de loods en mogelijk het fort om een nieuwe economische functie (waarschijnlijk horeca) mogelijk te maken	€ 250.000	
6.2	Stichting uiteraard Uitermeer, restauratie plofhuisjes Het betreft een reservering van € 250.000 aan de Stichting Uiteraard Uitermeer voor de restauratie van een aantal plofhuisjes op het terrein van het fort. Deze plofhuisjes worden onder andere gebruikt voor culturele activiteiten	€ 100.000 ~~€ 250.000~~	Gewijzigd
6.2	Fort Pampus, nieuw entreegebouw/paviljoen Pampus	€ 250.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	Een reservering van extra € 250.000 voor de bouw van een duurzaam nieuw entreegebouw van Pampus		
6.2	Landschap Noord-Holland, herstel van liniedijken Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van de recreatieve benutting van de liniedijken van LNH en Beverwijk	€ 400.000	
6.2	Recreatieschap Spaarnwoude, herstel van liniedijk bij Spaarndam Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van recreatieve benutting van de liniedijk bij Spaarndam en een verbetering van de entree aan het aan deze liniedijk gelegen Fort bezuiden Spaarndam	€ 600.000	
6.3	Plein C Toelichting: uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	€ 750.000	
6.3	Probiblio Toelichting: uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel	~~€ 3.875.000~~ €3.970.000	Gewijzigd
6.3	Molenfederatie Toelichting: projectsubsidie voor het organiseren van onder andere de Molencontactdag	€ 15.000	
6.3	Rijksmonument Artis-Aquarium Toelichting: ter uitvoering van Motie M187 Instandhouding en verduurzaming Artis, bijdragen in de opgave op voorwaarde van sluitende begroting	€ 12.700.000	
6.3	Noord-Hollands Archief / verhalenplatform Oneindig Noord-Holland. Toelichting: voor een breed publiek ontsluiten van cultuurhistorische verhalen uit Noord-Holland via verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.	€ 124.000	
6.3	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland Toelichting: De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenwerking.	€ 65.000	
6.3	NOC*NSF: challenges sport Toelichting: De provincie wil sportverenigingen stimuleren om de acceptatie van LHBTIQ bespreekbaar te maken binnen hun vereniging. Namens de provincie voert NOC*NSF een servicebudget uit om verenigingen tools te bieden om dit bespreekbaar te maken	€ 150.000	

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

W. Kegel

CZ/FIN/SKA

Telefoonnummer +31235143679

kegelw@noord-holland.nl

Verzenddatum

12 SEP. 2024

Kenmerk

2270407/2315044

Uw kenmerk

Betreft: Aanvullende correcties op tweede begrotingswijziging 2024

Geachte leden,

Hierbij informeren wij u over de aanvullende correcties in de tweede begrotingswijziging 2024.

Inleiding

Op 10 juli heeft u de tweede begrotingswijziging 2024 van ons ontvangen. Na verzending van deze stukken ontdekten wij dat hierin een aantal mutaties door een technische oorzaak niet waren verwerkt. Wij hebben daarom op 27 augustus een geactualiseerde versie van de tweede begrotingswijziging gestuurd.

Naar aanleiding van technische vragen over de tweede begrotingswijziging hebben wij moeten vaststellen dat de technische oorzaak slechts gedeeltelijk is hersteld, en dat een deel van optellingen niet zijn gecorrigeerd. Met bijgevoegde geactualiseerde versie wordt dat rechtgezet.

De fout is een indirect gevolg van het opnieuw programmeren van de begrotingssoftware om tabellen te kunnen genereren op het niveau van beleidsdoelen in plaats van operationele doelen. Voor toekomstige begrotingswijzingen is deze programmering inmiddels aangepast.

Dit bleek niet alleen effect te hebben op de kolom "tweede begrotingswijziging" waarin de mutaties vermeld staan, maar ook op de kolom "Begroot na tweede wijziging". Als gevolg hiervan zijn de lasten en baten uit kaderbriefmutaties niet meegerekend in het saldo van lasten op beleidsdoelniveau en het saldo van baten op beleidsdoelniveau. De getallen op programmaniveau zijn wel juist weergegeven.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Wij bedanken de Staten voor hun oplettendheid, bieden onze excuses aan voor het ervaren ongemak en verzoeken u de actuele versie te betrekken in de besluitvorming.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris voorzitter R.P.M. Kocken

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

M.J.H. van Kuijk

1 bijlage(n)

Tweede begrotingswijziging met aanvullende correcties

Tweede begrotingswijziging 2024

Inhoudsopgave

1 Inleiding en leeswijzer ... 3
2 Financieel overzicht ... 4
2.1 Verloop begroting 2024 ... 4
2.2 Tweede begrotingswijziging in één oogopslag ... 4
2.3 Samenvatting Tweede begrotingswijziging ... 5
3 Overzicht per programma ... 7
Programma 1 Bestuur ... 8
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur ... 10
1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's ... 11
1.3 Uitvoeren van rijksheertaken ... 11
1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau ... 11
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving ... 12
2.1 Bijdragen aan de energietransitie ... 15
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving ... 15
Programma 3 Ruimte en Wonen ... 17
3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening ... 20
3.2 Versnellen en programmeren woningbouw ... 20
3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie ... 21
Programma 4 Bereikbaarheid ... 22
4.1 Realiseren perspectief Mobiliteit ... 26
4.2 Openbaar vervoer waarborgen ... 27
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken ... 27
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden ... 28
Programma 5 Natuur en landelijk gebied ... 29
5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur ... 33
5.2 Beheren van natuur ... 34
5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen ... 35
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water ... 36
5.6 Versterken kansrijke landbouw ... 36
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur ... 37
6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie ... 39
6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed ... 40
6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen ... 41
Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie ... 42
7.1 Algemene dekkingsmiddelen ... 45
7.2 Organisatie ... 47
Capaciteitskosten programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie ... 48
4 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling ... 49

1 Inleiding en leeswijzer

Inleiding

Voor u ligt de tweede begrotingswijziging 2024. De tweede begrotingswijziging 2024 is onderdeel van de Noord-Hollandse planning- en controlcyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken. In deze eerste begrotingswijziging worden de geraamde inkomsten en uitgaven bijgesteld op basis van recente ontwikkelingen. Daarnaast worden uw Staten verzocht om in te stemmen met een aantal uitgestelde intenties, waarmee middelen voor incidentele beleidsintenties die niet tot besteding zijn gekomen in het voorgaande jaar worden toegevoegd aan de begroting 2024.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat een financieel overzicht waarin een samenvatting wordt weergegeven van alle relevante financiële ontwikkelingen die zijn opgenomen in de tweede begrotingswijziging 2024. Hoofdstuk 3 bevat per begrotingsprogramma een overzicht van de financiële wijzigingen. In dit hoofdstuk vindt u voor ieder begrotingsprogramma de financiële tabel waarop het budgetrecht van uw Staten van toepassing is. De financiële wijzigingen zijn onder de budgettabel toegelicht per beleidsdoel, eveneens het effect van de wijzigingen op het resultaat. Conform de Financiële verordening 2021 worden de financiële wijzigingen per beleidsdoel groter dan € 100.000, toegelicht.

De eventuele structurele gevolgen van bijstellingen worden meegenomen in de begroting 2025. Tot slot vindt u in hoofdstuk 4 de voorgestelde wijzigingen op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 2024.

De aanleiding voor deze herziene versie van de tweede begrotingswijziging is een correctie in de tabellen bij de beleidsprogramma's. De inhoudelijk gewijzigde onderdelen zijn geel gemarkeerd. In de eerder toegezonden versie waren abusievelijk in de kolom "tweede begrotingswijziging" bij de programma's de mutaties uit de kaderbrief 2025 voor het boekjaar 2024 niet meegenomen door een technische inrichtingsfout in de software. De kaderbriefmutaties zijn door Provinciale Staten vastgesteld bij de kaderbrief en worden in de tweede begrotingswijziging zoals gebruikelijk administratief in de begroting verwerkt. De tabel onder het kopje "In een oogopslag" was wel juist. Daarnaast is van de gelegenheid gebruik gemaakt om de lay-out van de toelichtende teksten leesbaarder te maken en is, in het licht van de lopende ontwikkelingen daarover, de tekst over positieve en negatieve bedragen verduidelijkt. Inhoudelijk zijn de toelichtende tabellen niet gewijzigd, deze tabellenzijn daarom niet geel gemarkeerd.

Door PS is geconstateerd, dat bij de programmatabellen "begroot voor tweede wijziging" plus "tweede wijziging" niet gelijk was aan "begroot na tweede wijziging". Uiteraard is dat onjuist. Helaas is dit over het hoofd gezien bij de eerste correctie. De oorzaak van de fout is dezelfde inrichtingsfout, ontstaan bij de omzetting van rapportages op operationele doelen naar beleidsdoelen. De in deze tweede ronde gecorrigeerde cijfers zijn oranje gemarkeerd. Op alle cijfers heeft een integrale controle plaatsgevonden aan de hand van de bronadministratie.

Financiële terminologie

In de eerste begrotingswijziging staan veel financiële woorden. Hieronder staan de definities van verschillende termen.

Lasten: De begrote kosten voor de provincie Noord-Holland. Meestal een positief bedrag (+): Dit geeft aan dat het een door PS toegekend budget is dat uitgegeven mag worden voor het doel, of dat er sprake is van nadeel voor de provinciale exploitatie. Bijvoorbeeld: Lasten voor project XYZ € 35.000 N', dan betekent dit dat er € 35.000 aan budget beschiklbaar voor project XYZ. De 'N' staat voor "Nadelig" ten opzichte van de beschikbare provinciale financien.
Baten: De begrote opbrengsten van de provincie Noord-Holland. Dit is een min-bedrag (V = Voordelig) omdat er minder ten laste van de provinciale middelen komt.
Stortingen: Toevoegingen aan de reserves ten laste van het rekeningresultaat.
Onttrekkingen: Onttrekkingen aan de reserves ten gunste van het rekeningresultaat.
Incidenteel: Budget met een duidelijke einddatum door PS, bedoeld voor een incidenteel doel
Structureel: Budget zonder einddatum bedoeld voor doorlopend beleid en structureel meerjarig in de begroting opgenomen.

2 Financieel overzicht

2.1 Verloop begroting 2024

Verloop begroting 2024 (x € 1.000 , min is voordelig)	Saldo
Begroting 2024	0
Eerste begrotingswijziging 2024	-3.104
Kaderbrief 2025	-6.734
Tweede begrotingswijziging 2024	17
Begroting totaal na tweede begrotingswijziging	**-9.821**

2.2 Tweede begrotingswijziging in één oogopslag

Saldo van lasten en baten per programma (x €1.000)

min is voordelig	Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
1 Bestuur	25.270	1.028	26.298
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	73.261	3.742	77.003
3 Ruimte en Wonen	26.262	-9	26.253
4 Bereikbaarheid	251.153	17.301	268.454
5 Natuur en landelijk gebied	167.581	-15.917	151.664
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	75.260	3.400	78.660
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-480.710	-32.049	-512.759
Totaal saldo van lasten en baten	**138.077**	**-22.504**	**115.573**
Stortingen	187.230	137.302	324.532
Onttrekkingen	-328.410	-121.515	-449.925
Totaal mutaties reserves	**-141.180**	**15.787**	**-125.393**
Begrotingsresultaat	**-3.104**	**-6.717**	**-9.821**

2.3 Samenvatting Tweede begrotingswijziging

Hieronder is het overzicht opgenomen van de mutaties in deze begrotingswijziging die een effect hebben op het begrotingsresultaat. In hoofdstuk 3 wordt op programma niveau een uitgebreidere specificatie gegeven van de voorgestelde wijzigingen in de begroting 2024.

Omschrijving	Financieel effect op het begrotingsresultaat (x € 1mln.)*	Voordelig (V) /Nadelig (N)
Begrotingsresultaat na Eerste begrotingswijziging 2024	**-3,1**	**V**
Kaderbrief 2025	-6,7	V
Begrotingsresultaat 2024 na Kaderbrief 2025	**-9,8**	**V**
Financiële ontwikkelingen met impact groter dan € 200.000		
P1 Bestuur: Capaciteitskosten Statengriffie	0,2	N
P5 Natuur en landelijk gebied: Ophoging budget voor het Groenfonds ten behoeve van de convenantsleningen	0,3	N
P5 Natuur en landelijk gebied: Ophoging lasten voor grondwaterheffing	0,3	N
P6 Economie, leefbaarheid en cultuur: Verhoging baten door hogere inkomsten van Huis van Hilde	-0,3	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Verlaging provinciefonds	2,6	N
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Eindafrekening over 2023 naar aanleiding van de meicirculaire 2024.	-1,0	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Actualisatie renteresultaat	0,3	N
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Hogere baten uit huren	-1,6	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Afrekeningsverschillen	-0,5	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Toerekening capaciteit aan kredieten naar aanleiding van prijsindexatie	-0,6	V
Overige saldo mutaties <€ 200.000	0,3	N
Totaal effect tweede begrotingswijziging Niet budget neutrale wijzigingen	**0,0**	**N**
Begrotingsresultaat na Tweede begrotingswijziging 2024	**-9,8**	**V**

* Een negatief bedrag betekent een verlaging van de inzet van eigen middelen door hogere baten of lagere budgetten en leidt tot een voordeliger, positief begrotingsresultaat.

Begrotingsneutrale wijzigingen

Begrotingsneutrale wijzigingen zijn mutaties die geen effect hebben op het saldo van de begroting . Ze zijn opgeteld bij elkaar altijd 0. Omdat het totaal aan baten en het totaal aan lasten per programma wel wijzigt, is hierop het budgetrecht van uw Staten van toepassing. Daarom worden deze mutaties hierbij aan u voorgelegd. Het betreft vaak een verschuiving van lasten tussen twee begrotingsprogramma's en bijstellingen van specifieke baten (bijdragen van derden),

waar even hoge lasten tegenover staan. Begrotingsneutrale wijzigingen groter dan € 0,1 miljoen zijn toegelicht en worden aangeduid met het kenmerk ‘BN’.

Reserves

Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. Omdat deze uitgaven gedekt worden vanuit de bestemmingsreserves hebben wijzigingen hierin geen effect hebben op het begrotingssaldo.

Op basis van een aantal geactualiseerde lasten, maar ook baten op grond van lagere/hogere verwachte uitgaven in 2024, zijn bij programma’s de reserve uitgaven verlaagd/verhoogd. Daarnaast vinden er overhevelingen plaats tussen reserves. De laatste zijn technische mutaties. Mutaties in de uitgaven vanuit de reserves, de stortingen in de reserves en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat zijn in de toelichting aangeduid met het kenmerk ‘RESV’.

Capaciteitskosten conform CAO-afspraken

Conform de nieuwe CAO zijn de totale capaciteitskosten van de provincie opgehoogd met € 6,9 miljoen. Daarnaast zijn ook de capaciteitskosten die toegerekend worden aan de investeringen verhoogd met € 0,5 miljoen. De stijging van de totale capaciteitskosten (€7,4 miljoen) als gevolg van deze nieuwe CAO zijn vooralsnog tezamen geraamd op beleidsdoel 7.2 In de laatste begrotingswijziging zullen deze lasten verdeeld worden over alle operationele doelen.

3 Overzicht per programma

Programma 1 Bestuur

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	10.946	1.310	12.256
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	8.826	50	8.876
1.3	Uitvoeren van rijksheertaken	656	12	668
1.4	Belangen van de provincie behartigen op landelijk en europees niveau	4.851	0	4.851
	Baten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	-59	-375	-434
1.3	Uitvoeren van rijksheertaken	0	-12	-12
	Saldo van baten en lasten	25.220	985	26.205
	Stortingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	1.243	0	1.243
	Onttrekkingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	-1.659	0	-1.659
	Totaal mutaties reserves	-416	0	-416
	Programma Resultaat	**24.804**	**985**	**25.789**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	10.946	1.310	12.256
1.2	Werken aan gemeenten en sterke regio's	8.876	50	8.926
1.3	Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	656	12	668
1.4	Belangen van de provincie behartigen op landelijk en europees niveau	4.851	43	4.894
	Baten			
1.1	Faciliteren van het provinciaal bestuur	-59	-375	-434
1.3	Verzekeren van Openbare orde en veiligheid	0	-12	-12
	Saldo van baten en lasten	25.270	1.028	26.298
	Stortingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	1.243	-43	1.200
	Onttrekkingen			
1.4	Reserve Cofinanciering Europese projecten	-1.659	0	-1.659
	Totaal mutaties reserves	-416	-43	-459
	Programma Resultaat	**24.854**	**985**	**25.839**

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Capaciteitskosten Statengriffie	NBN	223 N				223 N
Het budget voor Asielbeleid wordt overgeheveld van beleidsdoel 3.1 naar het Beleidsdoel 1.1. Omdat dit onderdeel uitmaakt van de Rijksheertaken van de cdK.	BN	450				450 N
Dit betreft de bekostiging van de provinciale regietafels asielbeleid waarvoor wij middelen van het Rijk ontvangen	BN	375 N	-375 V			-
Dit betreft het saldo van de volgende mutaties: - € 7.000,- Arondéuslezing - € 28.000 Bijdrage Randstedelijke Rekenkamer (autonome ontwikkeling) - € 75.000 Onderzoeksbudget interne integriteitsonderzoeken	NBN	110 N				110 N
Mutaties < € 100.000	BN	152 N				152 N

Extra toelichting

Capaciteitskosten Statengriffie

Naar aanleiding van het traject 'Statengriffie van de toekomst' wordt de formatie van de griffie bijgesteld. De griffie wordt structureel versterkt met 2 fte voor de functie van commissiesecretaris waar tegenover staat dat een senior positie niet meer wordt ingevuld. Eerder geaccordeerde overschrijdingen op de formatie worden bestendigd. Daarnaast zijn er voor 2024 incidenteel extra inhuurkosten begroot in verband met het vertrek van de Statengriffier en het traject griffie van de toekomst.

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Mutaties < € 100.000	**BN**	**68 N**				**68 N**
Mutaties < € 100.000	**NBN**	**-18 V**				**-18 V**

1.3 Uitvoeren van rijksheertaken

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Overige mutaties < € 100.000	**BN**	**12 N**	**-12 V**			**0**

1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Overige mutaties < € 100.000	BN	43 N			-43 V	

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	24.250	1.689	25.939
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	57.735	5.677	63.412
	Baten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	-347	-3.614	-3.961
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	-8.377	-10	-8.387
	Saldo van baten en lasten	73.261	3.742	77.003
	Stortingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	33	0	33
2.1	Reserve Warmte Transitie	1.137	0	1.137
2.1	Reserve Energietransitie	33	0	33
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	1.000	0	1.000
2.2	Reserve Bodemsanering	319	126	445
	Onttrekkingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	-850	850	0
2.1	Reserve Warmte Transitie	-6.407	1.055	-5.352
2.1	Reserve Subsidies Warmtetransitie	-770	0	-770
2.1	Reserve Energietransitie	-2.904	0	-2.904

2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	-2.667	1.500	-1.167
2.2	Reserve Bodemsanering	-1.039	-3.235	-4.274
	Totaal mutaties reserves	-12.114	296	-11.818
	Programma Resultaat	**61.147**	**4.038**	**65.185**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	24.250	3.114	27.364
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	57.735	5.677	63.412
	Baten			
2.1	Bijdragen aan de energietransitie	-347	-5.039	-5.386
2.2	Bevorderen gezonde leefomgeving	-8.377	-10	-8.387
	Saldo van baten en lasten	73.261	3.742	77.003
	Stortingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	33	0	33
2.1	Reserve Warmte Transitie	1.137	0	1.137
2.1	Reserve Energietransitie	33	0	33
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	1.000	0	1.000
2.2	Reserve Bodemsanering	319	126	445
	Onttrekkingen			
2.1	Reserve Duurzame Elektriciteit	-850	-3.479	-4.329
2.1	Reserve Warmte Transitie	-6.407	269	-6.138
2.1	Reserve Subsidies Warmtetransitie	-770	0	-770
2.1	Reserve Energietransitie	-2.904	-9.412	-12.316
2.2	Reserve Gezonde leefomgeving	-2.667	-4.916	-7.583
2.2	Reserve Bodemsanering	-1.039	-3.235	-4.274

Totaal mutaties reserves	-12.114	-20.647	-32.761
Programma Resultaat	**61.147**	**-16.905**	**44.242**

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Van het Rijk is een specifieke uitkering van € 2,2 miljoen ontvangen voor capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (SPUK CDOKE).	BN	2.235 N	-2.235 V			0
Van het Rijk heeft de provincie geld ontvangen voor het nationaal programma lokale warmtetransitie (SPUK C95).	BN	1.379 N	-1.379 V			0
Kaderbrief 2025 - taakstelling reserves. Vanuit de reserves voor energietransitie wordt € 14,5 miljoen ingezet t.b.v. de taakstelling coalitieakkoord 2023.	KB2025				-14.527 V	-14.527 V
Vanuit de reserves van programma Energietransitie was budget opgenomen voor het opdrachtenbudget voor verschillende onderwerpen bij Energietransitie. Dit kan nu betaald worden uit het structurele budget dat beschikbaar is gesteld bij het coalitieakkoord. Daarom wordt deze onttrekking uit de reserve teruggedraaid.	RESV	-1.905 V			1.905 N	0

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Indexatie: Er wordt prijsindexatie doorgevoerd met betrekking tot de Omgevingsdiensten. De lastenverhoging wordt gedekt uit de stelpost indexatie.	BN	1.896 N				1.896 N
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is aan de provincie een decentralisatie uitkering van € 2 miljoen toegekend voor 'Versterking vergunningverlening maatwerkaanpak'.	BN	2.036 N				2.036 N

Kaderbrief 2025 - taakstelling reserves. Vanuit de reserve Gezonde leefomgeving wordt € 6,4 miljoen ingezet tbv de taakstelling coalitieakkoord 2023.	KB2025				- 6.416 V	- 6.416 V
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is € 126.000 beschikbaar gesteld voor 'Bodembescherming'. Het bedrag wordt gestort in de reserve Bodemsanering.	BN			126 N		126 N
Gezonde leefomgeving: in de begroting was vanuit de reserve Gezonde leefomgeving € 2,6 miljoen opgenomen voor voortzetting van o.a. Hollandse luchten, Programma Tata Steel, Luchtmeetnetten, Scherp vergunnen en Enoses. Een groot deel van deze kosten kunnen gedekt worden uit het structurele budget dat beschikbaar is gesteld bij het coalitieakkoord, daarom wordt dit budget met € 1,5 miljoen verlaagd.	RESV	-1.500 V			1.500 N	0
Bodemsanering: de onttrekking uit de reserve Bodemsanering is verhoogd met € 3,2 miljoen ten behoeve van de hoger begrote lasten voor de subsidieregeling loodverontreiniging (€ 1 miljoen), de bodemtaken van Omgevingsdiensten (€ 640.000), Subsidie Gasfabriek Zaanstad (€ 800.000), BIO Masterplan 't Gooi (€ 350.000) en diverse kleinere projecten.	RESV	3.235 N			-3.235 V	0

Programma 3 Ruimte en Wonen

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	6.046	-699	5.347
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	19.750	2.699	22.449
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	10.578	-350	10.228
	Baten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	-170	0	-170
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	-6.672	-1.699	-8.371
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	-3.270	0	-3.270
	Saldo van baten en lasten	26.262	-49	26.213
	Stortingen			
3.2	Reserve Woningbouw	1.200	78.919	80.119
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-8.000	0	-8.000
	Onttrekkingen			
3.1	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-272	272	0
3.2	Reserve Woonbeleid	-750	0	-750
3.2	Reserve Woningbouw	-2.650	-1.000	-3.650
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-3.004	0	-3.004
3.2	Resv. subsidies OD 3.4.1	7.688	0	7.688

3.2	Resv. Woningbouw subsidies	-570	0	-570
3.3	Reserve Klimaatadaptatie	-1.000	350	-650
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-2.017	0	-2.017
3.3	Resv. Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-2.400	0	-2.400
	Totaal mutaties reserves	-11.775	78.541	66.766
	Programma Resultaat	**14.487**	**78.492**	**92.979**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	6.046	-699	5.347
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	19.750	2.739	22.489
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	10.578	-350	10.228
	Baten			
3.1	Regie voeren ruimtelijke ordening	-170	0	-170
3.2	Versnellen en programmeren woningbouw	-6.672	-1.699	-8.371
3.3	Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	-3.270	0	-3.270
	Saldo van baten en lasten	26.262	-9	26.253
	Stortingen			
3.2	Reserve Woningbouw	1.200	78.879	80.079
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-8.000	0	-8.000
	Onttrekkingen			

3.1	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-272	272	0
3.2	Reserve Woonbeleid	-750	-1.229	-1.979
3.2	Reserve Woningbouw	-2.650	-4.169	-6.819
3.2	Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-3.004	0	-3.004
3.2	Resv. subsidies OD 3.4.1	7.688	0	7.688
3.2	Resv. Woningbouw subsidies	-570	0	-570
3.3	Reserve Klimaatadaptatie	-1.000	350	-650
3.3	Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-2.017	0	-2.017
3.3	Resv. Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-2.400	0	-2.400
	Totaal mutaties reserves	-11.775	74.103	62.328
	Programma Resultaat	**14.487**	**74.094**	**88.581**

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Bate	Storting	Onttrekking	Resultaat
Vanuit dit budget wordt € 200.000 gestort in de reserve Mobiliteitsbeleid voor 'Bouwen aan Bereikbaarheid' SBAB.	RESV	-200 V				-200 V
Het budget voor Asielbeleid wordt overgeheveld naar Beleidsdoel 1.1	BN	-450 V				-450 V
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een decentralisatie uitkering ontvangen voor 'Uitvoeringskosten omgevingswet'. Het geld komt op dit beleidsdoel tot besteding. Deze lasten zijn neutraal met de ontvangst in het provinciefonds op beleidsdoel 7.1	BN	90N				90 N
In de decembercirculaire 2023 is een decentralisatie uitkering ontvangen voor de NOVEX van € 300.000. € 170.000 van dit budget wordt uitgegeven bij BD 3.1 en wordt daarom hiernaartoe overgeheveld.	BN	170 N				170 N
Overige mutaties < € 100.000	BN	-37 V				-37 V

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Overheveling vanuit reserve coalitieakkoord naar reserve woningbouw ten behoeve van het investeringskader (€76,42 miljoen), procesgelden (€1 miljoen) en het stadsmakersfonds (€1,5 miljoen).	RESV			78.919 N		78.919 N
Vanuit de reserve Woningbouw is € 1 miljoen opgenomen in de begroting voor de subsidie voor het stadsmakersfonds die staat op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.	RES	1.000 N			-1.000 V	0
Voor het Platform toekomst bestendig bouwen ontvangt de provincie van het Rijk en provincies een bijdrage.	BN	235 N	-235 V			0
De uitvoeringsregeling Flexibele schil wordt opgehoogd naar € 4,5 miljoen. € 1,5 miljoen ontvangen we van het Rijk. Het overige deel van de ophoging komt uit het huidige structurele budget.	BN	1.464 N	-1.464 V			0
Overige mutaties < € 100.000	BN	40 N		-40 V		

KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Woonbeleid wordt 1,2 mln. ingezet t.b.v. de taakstelling coalitieakkoord 2023					-1.229 V	-1.229 V
KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Woningbouw wordt 3,2 mln. ingezet tbv de taakstelling coalitieakkoord 2023					-3.169 V	-3.169 V

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Voor klimaatadaptatie was een budget opgenomen van € 1 miljoen. Dit wordt verlaagd met € 350.000. Door grote onzekerheid over het budget zijn er wat opdrachten on-hold gezet, waardoor deze uitgaven niet meer in 2024 plaats gaan vinden. Daarom wordt het restant van de reserve klimaatadaptatie verdeeld over 2024 en 2025. Beide jaren is de verwachting dat er € 650.000 uitgegeven gaat worden.	RESV	-350 V			350 N	0

Programma 4 Bereikbaarheid

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	34.527	3.973	38.500
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	66.380	5.479	71.859
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	39.416	1.787	41.203
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	120.968	11.754	132.722
	Baten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	-2.307	-2.037	-4.344
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	-1.753	0	-1.753
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	-6.078	-1.142	-7.220
	Saldo van baten en lasten	251.153	19.814	270.967
	Stortingen			
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	205	200	405
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	10.511	4.000	14.511
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	67	12.074	12.141
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	19.574	0	19.574
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	22.199	1.099	23.298
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	12.357	795	13.152
	Onttrekkingen			

4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	-1.287	-10	-1.297
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-26.308	3.430	-22.878
4.1	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	0	-5.156	-5.156
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	-3.039	-1.469	-4.508
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-641	0	-641
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-1.655	0	-1.655
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-2.081	-595	-2.676
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	-31.057	-7.024	-38.081
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	-11.375	-145	-11.520
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	-3.582	0	-3.582
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-285	0	-285
	Totaal mutaties reserves	-16.397	7.199	-9.198
	Programma Resultaat	**234.755**	**27.013**	**261.768**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	34.527	3.973	38.500
4.2	Openbaar vervoer waarborgen	66.380	2.979	69.359
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	39.416	1.787	41.203
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	120.968	11.726	132.694
	Baten			
4.1	Realiseren perspectief Mobiliteit	-2.307	-2.037	-4.344
4.3	Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	-1.753	15	-1.738
4.4	Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	-6.078	-1.142	-7.220
	Saldo van baten en lasten	251.153	17.301	268.454
	Stortingen			
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	205	200	405
4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	10.511	4.000	14.511
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	67	12.074	12.141
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	12.357	795	13.152
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	19.574	0	19.574
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	22.199	1.069	23.268
	Onttrekkingen			
4.1	Reserve verleende subsidies OD 4.1.2	0	-5.156	-5.156
4.1	Reserve Mobiliteitsbeleid	-1.287	-10	-1.297

4.1	Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-26.308	3.430	-22.878
4.2	Reserve Openbaar Vervoer Projecten	-3.039	-1.469	-4.508
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-285	0	-285
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	-11.375	-145	-11.520
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	-3.582	0	-3.582
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-641	0	-641
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-1.655	0	-1.655
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-2.081	-595	-2.676
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	-31.057	-7.024	-38.081
	Totaal mutaties reserves	-16.397	7.169	-9.228
	Programma Resultaat	**234.755**	**24.470**	**259.225**

4.1 Realiseren perspectief Mobiliteit

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Vanuit beleidsdoel 3.1 wordt € 0,2 miljoen gestort in de reserve Mobiliteit voor 'samen bouwen aan bereikbaarheid' (SBAB).	RESV			200 N		200 N
Voor doorfietsroutes wordt € 4 mln. vanuit de reserve coalitieakkoord gestort in de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden. Dit bedrag wordt in 2024 ingezet via de uitvoeringsregeling kleine infrastructuur t.b.v. het stimuleren van doorfietsroutes.	RESV	4.000 N		4.000 N	-4.000 V	4.000 N
De uitgaven vanuit de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden worden met € 9,9 miljoen. naar beneden bijgesteld. Dit betreffen de uitgaven vanuit het Algemeen deelplafond UVR Kleine Infrastructurele projecten (KI) 2024	RESV	-9.900 V			9.900 N	0
€ 0,34 miljoen te ontvangen subsidie op de projecten Gooi Vecht en UVR KI 2022	RESV	-338 V			338 N	0
Er wordt € 10,5 miljoen extra onttrokken uit de reserve. Deze is als volg verdeeld: € 3,5 miljoen voor het project Verleende subsidies weg- en fietsinfrastructuur	RESV	3.516 N			-3.516 V	
De werkgeversaanpak voeren we samen uit met partners. PNH ontvangt € 2,0 mln. van derden en betaald zelf € 0,4 mln. gedekt vanuit de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden.	RESV	2.413 N	-2.037 V		-413 V	
€1,6 miljoen Verleende subsidies infra	RESV	1.640 N			-1.640 V	
Hogere lasten van € 1 miljoen lasten voor het project OV SAAL	RESV	1.000 N			-1.000 V	
€0,5 miljoen voor Veilige uitwegen	RESV	528 N			-528 V	
€0,4 miljoen voor GV Knooppunten	RESV	400 N			-400 V	
Hogere lasten van €0,5 miljoen de volgende projecten, waaronder: Fiets File vrij, Crow Kpvv, gedragsbeïnvloeding, Agriport/Coppershorn en overige kleine onttrekkingen	RESV	477 N			-477 V	

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een decentralisatie uitkering (DU) ontvangen in verband met ' OV-Voorkomen van tariefstijging' (motie Bikker/Grinwis). Het bedrag wordt gestort in de reserve OV.	BN			4.012 N		4.012 N
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een DU ontvangen in verband met 'OV-aanbod verbeteren en op peil houden' (motie Bikker/Grinwis). Het bedrag wordt gestort in de reserve OV.	BN			3.766 N		3.766 N
In de meicirculaire 2024 van het provinciefonds is een DU ontvangen in verband met 'Compensatie van de herijking studenten OV-reisproduct' (motie Krul). Het bedrag wordt gestort in de reserve OV.	BN			4.296 N		4.296 N
Proceskosten openbaar vervoer concessies	RESV	329 N			-329 V	
KB2025 Beleidsvoorstellen: Betreft de verwerking van regel M 'Structurele financiering OV-studentenkaart' uit de Kaderbrief 2025.	NBN	-2.500 V				-2.500 V
Hogere lasten van € 0,8 miljoen ten behoeve van de OV Projecten waaronder OV visie: Zero Emissie (ZE) investeringen laadinfrastructuur	RESV	810 N			- 810 V	
Hoger lasten van € 0,3 miljoen ten behoeve van UVR haltetoegankelijkheid 2023	RESV	330 N			-330 V	

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor gladheidsbestrijding, verkeersmanagement en elektriciteit verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	1.787 N				1.787 N
KB2025 technische bijstellingen: overige mutaties <€100.000	NBN		15N			15N

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Prijsindexatie. Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor onderhoud van de provinciale infrastructuur verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	2.698 N				2.698 N
Prijsindexatie. Vanwege prijsindexatie zijn de stortingen in de reserves groot onderhoud wegen (€ 1,1 miljoen) en vaarwegen (€ 0,8 miljoen.) verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN			1.894 N		1.894 N
Projecten voor derden. Vanwege indexatie van de bijdragen aan het project Zaanbrug van de gemeentes Wormerland en Zaanstad verhogen we de baten en de lasten met € 1,1 miljoen.	BN	1.142 N	1.142 V			0
Voor groot onderhoud aan wegen en vaarwegen wordt € 7,2 miljoen aan hogere uitgaven verwacht. Ter dekking wordt € 7,2 miljoen meer onttrokken aan de reserves groot onderhoud wegen (€ 7 miljoen) en vaarwegen (€ 0,1 miljoen).	RESV	7.169 N			-7.169 V	0
Ten laste van de reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid derden (BD 4.1) wordt € 150.000 aan lasten begroot voor de realisatie van het project N239-09 Tijdelijke maatregel kruispunt N239-Agriport/Coppershorn. Dit betreft het restantbudget van De Kop Werkt	RESV	150 N				150 N
Reserve OPI: Onttrekkingen ten laste van de reserve OPI verdeeld in de volgende projecten: • €0,1 miljoen extra voor het project Bereikbaarheid Gooi en Vechtstreek • €0,4 miljoen extra voor het project Studie & restant fietsknelpunten • €0,1 miljoen extra voor voorbereidingskosten van het project N203-16 KT Krommenie	RESV	595 N			-595 V	0
KB2025 technische bijstellingen: betreft de verwerking van regel H 'Areaaluitbreiding variabel onderhoud' uit de Kaderbrief 2025.	NBN			-30V		-30V
KB2025 technische bijstellingen: betreft de verwerking van regel H 'Areaaluitbreiding vast onderhoud' uit de Kaderbrief 2025.	NBN	-28V				-28V

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	87.882	-14.733	73.149
5.2	Beheren van natuur	51.872	260	52.132
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	24.354	7.596	31.950
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	8.033	79	8.112
5.5	Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	12.900	0	12.900
5.6	Versterken kansrijke landbouw	5.863	455	6.318
	Baten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	-13.058	-5.318	-18.376
5.2	Beheren van natuur	-898	-100	-998
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	-5.700	-5.300	-11.000
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	-3.667	50	-3.617
	Saldo van baten en lasten	167.581	-17.011	150.570
	Stortingen			
5.1	Reserve Groen	17.201	-495	16.706
5.1	Reserve Groene Uitweg	107	0	107
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058	0	4.058
5.3	Reserve Landschap	4.000	0	4.000

5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	854	0	854
5.4	Reserve Waterrecreatie	1.562	0	1.562
5.5	Reserve PPLG	10.900	0	10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.200	0	1.200
	Onttrekkingen			
5.1	Reserve Laag Holland	-714	0	-714
5.1	Reserve Groen	-64.306	10.466	-53.840
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-118	0	-118
5.1	Reserve Groene Uitweg	-4.830	95	-4.735
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	-6.403	4.186	-2.217
5.1	Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	-4.262	0	-4.262
5.3	Reserve Landschap	0	-140	-140
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-3.182	-2.156	-5.338
5.3	Resv. Subsidies Cofinanciering Waddenzee	-2.951	0	-2.951
5.4	Reserve Waterrecreatie	-3.053	181	-2.872
5.5	Reserve PPLG	-10.900	0	-10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	-2.505	-455	-2.960
	Totaal mutaties reserves	-63.342	11.682	-51.660
	Programma Resultaat	**104.239**	**-5.329**	**98.910**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	87.882	-13.671	74.211
5.2	Beheren van natuur	51.872	260	52.132
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	24.354	7.618	31.972
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	8.033	-1.361	6.672
5.5	Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	12.900	0	12.900
5.6	Versterken kansrijke landbouw	5.863	455	6.318
	Baten			
5.1	Beschermen en ontwikkelen van natuur	-13.058	-5.318	-18.376
5.2	Beheren van natuur	-898	-100	-998
5.3	Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	-5.700	-5.300	-11.000
5.4	Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	-3.667	1.500	-2.167
	Saldo van baten en lasten	167.581	-15.917	151.664
	Stortingen			
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	4.058	0	4.058
5.1	Reserve Groen	17.201	-1.494	15.707
5.1	Reserve Groene Uitweg	107	-63	44
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	854	-22	832
5.3	Reserve Landschap	4.000	-4.000	0
5.4	Reserve Waterrecreatie	1.562	-10	1.552

5.5	Reserve PPLG	10.900	0	10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.200	0	1.200
	Onttrekkingen			
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	-6.403	4.186	-2.217
5.1	Reserve Laag Holland	-714	0	-714
5.1	Reserve Groen	-64.306	10.466	-53.840
5.1	Reserve Groene Uitweg	-4.830	95	-4.735
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-118	0	-118
5.1	Reserve verleende subsidies OD 5.1.1	-4.262	0	-4.262
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee	-3.182	-2.156	-5.338
5.3	Reserve Landschap	0	-3.713	-3.713
5.3	Resv. Subsidies Cofinanciering Waddenzee	-2.951	0	-2.951
5.4	Reserve Waterrecreatie	-3.053	-1.147	-4.200
5.5	Reserve PPLG	-10.900	0	-10.900
5.6	Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	-2.505	-455	-2.960
	Totaal mutaties reserves	-63.342	1.687	-61.655
	Programma Resultaat	**104.239**	**-14.230**	**90.009**

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Lagere bijdrage van derden voor o.a. de kosten van het baggerproject dat gezamenlijk betaald wordt binnen het Gebiedsprogramma Oostelijke Vechtplassen (OVP) omdat het project baggeren fase 1 dit jaar afloopt.	RESV		682 N		-682 V	0
Lagere lasten en lagere onttrekking uit de reserve OVP, uitgaven zijn doorgeschoven naar volgende jaren.	RESV	-5.058 V			5.058 N	0
Verhoging van het budget voor de factuur van het Groenfonds ten behoeve van de convenants leningen. Zie onderstaande uitgebreidere toelichting.	NBN	256 N				-256
De verwachte uitgaven uit de reserve Groen is lager, de achterliggende gegevens hierover staan in het PNN 2025 (Programma Natuurnetwerk) dat eind 2024 aan uw Staten zal worden voorgelegd.	RESV	-16.256 V			16.256 N	0
De geraamde lasten en baten voor de middelen voor het Programma Natuur (SPUK L16) worden in 2024 verhoogd. Deze raming wordt ook opgenomen in het PNN 2025. Zie onderstaande toelichting.	BN	3.887 N	-3.887 V			0
We verwachten het gehele bedrag dat voor "Regeling specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied (SPUK L25)" ontvangen is m.b.t. het voorstel "Integrale aanpak stikstof reductie Rondehoep" dit jaar uit te geven.	BN	939 N	-939 V			
Hogere baten en lasten voor Vitaal Platteland (SPUK L7) in verband met de subsidie die in 2023 verstrekt is aan Staatsbosbeheer (SBB) voor Waterland Oost fase 1. Omdat deze subsidie hoger was dan € 1,5 miljoen moeten de lasten aansluiten op de werkzaamheden en daarmee over de jaren 2024 en 2025 verdeeld worden.	BN	900 N	-900 V			
In 2023 is grond aangekocht voor NNN. De afwaardering is uitgekomen op € 12,1 miljoen, waarvan € 6 miljoen al eerder was begroot. Dit bedrag wordt van reserve Groen overgeheveld naar de reserve Waardevermindering grondaankopen groen.	RESV				-6.055 N	-6.055
Hogere bijdragen van derden door wijziging in fasering van projecten, zoals Diemerscheg en Schil Naardermeer. Betreft de reserve Groen.	RESV		-274 V		274 N	0
Door lagere verwachte uitgaven aan projecten Groene Uitweg zijn de lasten en de onttrekking aan de reserve Groene Uitweg verlaagd.	RESV	-95 V			95 N	0
Mutaties afzonderlijk < € 100.000	RESV	199 N			-199 V	0

Technische omzetting dekking capaciteitskosten van reserve naar exploitatie.	BN	1.557 N		-1.557 V		

Extra toelichting

Factuur Groenfonds

De voorlopige eindfactuur voor rente en aflossing van de zogenaamde convenantsleningen aan het Nationaal Groenfonds komt uit op een bedrag van € 317.000. Het beschikbare budget van € 61.000 (wat in 2024 nog beschikbaar is uit de technische bijstelling in de Kaderbrief 2023) zal met € 256.000 verhoogd moeten worden, hiervoor is geen ander budget binnen Programma 5 (Natuur en landelijk gebied) beschikbaar. Het Groenfonds geeft als verklaring van dit hogere bedrag aan dat eerdere schattingen m.b.t. de restantverplichting van provincie Noord-Holland aan het Groenfonds waren gebaseerd op de op dat moment beschikbare gegevens, waarbij de rentelasten nog niet exact konden worden berekend, omdat deze zijn gebaseerd op variabele tarieven. Naar nu blijkt zijn deze rentelasten hoger dan destijds (in 2021 en 2023) geraamd.

Programma Natuur SPUK L16

Deze wijziging wordt vnl. veroorzaakt doordat er in 2023 subsidies verstrekt zijn met een bedrag hoger dan € 1,5 miljoen waarvan volgens de BBV de last in het jaar van de werkelijke bestedingen genomen moet worden (dit valt grotendeels in 2024) en hiernaast worden er in 2024 nog enkele subsidies Buiten een uitvoeringsregeling verstrekt.

Technische omzetting dekking capaciteitskosten van reserve naar exploitatie.
Jaarlijks wordt circa € 1,5 mln. in de reserve groen en de reserve groene uitweg gestort en ook weer onttrokken ter dekking van capaciteitskosten voor de uitvoering van het PNN. Met deze omzetting loopt de geldstroom niet langer via de reserves maar worden de capaciteitskosten rechtstreeks vanuit de exploitatiebegroting gedekt.

5.2 Beheren van natuur

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Bate	Storting	Onttrekking	Resultaat
Hogere lasten en baten voor de bijdrage Ganzenplan omgeving Schiphol (SPUK E109). Zie onderstaande toelichting.	BN	100 N	-100 V			
Aanvalsplan Grutto: Op basis van de meicirculaire 2024 wordt de algemene uitkering verhoogd met € 160.000. Dit bedrag is bestemd voor het Aanvalsplan Grutto.	BN	160 N				160 N

Extra toelichting

Middelen voor het Convenant ‘Reduceren risico vogelaanvaringen Schiphol’ worden middels een subsidie buiten UVR beschikt aan de Faunabeheereenheid Noord-Holland ten behoeve van het samen met de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht uit te voeren van het onderdeel ‘Populatiespoor’ dat in dit convenant is opgenomen.

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Hogere lasten en hogere onttrekking aan de reserve Landschap voor twee subsidies buiten UVR.	RESV	140 N			-140 V	0
Hogere baten en lasten op middelen Veenweide (SPUK L10). Zie onderstaande toelichting.	BN	5.300 N	-5.300 V			0
Hogere lasten en onttrekkingen uit de reserve Cofinanciering Waddenzee. Op basis van het geactualiseerde Bestedingsplan 2024 worden de uitgaven gelijkmatiger over de komende jaren verdeeld. Zie onderstaande toelichting.	RESV	2.156 N			-2.156 V	0
Overige mutaties < € 100.000	BN	22 N		-22 V		0
KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Landschap wordt € 7,6 miljoen ingezet voor de taakstelling coalitieakkoord 2023	KB 2025			-4.000 V	-3.573 V	-7.573 V

Extra toelichting

SPUK middelen Veenweide (L10).

Dit is een voorlopige raming omdat het streven is alle middelen uiterlijk 31-12-2025 te hebben ingezet. Er loopt echter momenteel een initiatief om als gezamenlijke zes Veenweide-provincies in IPO-verband verlenging aan te vragen. Als daartoe in de tweede helft van 2024 wordt besloten, wordt de raming daarop aangepast.

Reserve Cofinanciering Waddenzee.

De voornaamste oorzaak van deze verhoging is het verstrekken van een aantal extra subsidies buiten uitvoeringsregeling, o.a. voor de projecten ‘Cultuurlandschappen’ (€ 700.000) en ‘Wad gaat om’ - inzameling zwerfplastic (€ 600.000).

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Het verschil tussen de baten van de grondwaterheffing en de daaraan gerelateerde lasten, wordt met de voorziening grondwaterheffing afgerekend. Daarom zouden in de begroting de baten en lasten gelijk moeten zijn. De baten waren begroot op € 800.000 en de lasten op € 490.000. Met deze mutatie zijn zowel de baten als de lasten begroot op € 750.000.	NBN	260 N	50 N			310 N
Van het Rijk ontvangen we voor de subsidie op de lijst buiten uitvoeringsregeling PWN, ondergrondse drinkwaterberging € 1,5 miljoen. Omdat de last boven de € 1,5 miljoen is mogen de baten en lasten niet in 1 jaar genomen worden. In 2024 wordt € 50.000 als last genomen. Het resterende bedrag wordt nu naar beneden bijgesteld en wordt in komende jaren opgenomen.	BN	-1.450 V	1.450 N			0
Lagere lasten en onttrekking uit de reserve Waterrecreatie. Op verschillende projecten is het bestedingsplan gewijzigd, bijvoorbeeld voor de kosten SAIL 2025 waarvoor het gehele bedrag bij de Eerste Begrotingswijziging 2024 geraamd is, maar de kosten lopen deels door in 2025.	RESV	-181 V			181 N	0
Overige mutaties < € 100.000	BN	10 N		-10 V		0
KB2025 - taakstelling reserves - Vanuit de reserve Waterrecreatie wordt € 1,3 miljoen ingezet voor de taakstelling coalitieakkoord 2023.	KB2025				-1.328 V	-1.328 V

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
De lasten en de onttrekking aan de reserve cofinanciering Europese landbouwprojecten worden hoger conform het geactualiseerde bestedingsplan. De raming is aangepast aan de openstelling van GLB (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) en LEADER projecten.	RESV	455 N			-455 V	0

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	32.174	9.260	41.434
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	22.213	-1.287	20.926
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	20.948	2.072	23.020
	Baten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	-75	-5.453	-5.528
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	0	-300	-300
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	0	-1.425	-1.425
	Saldo van baten en lasten	75.260	2.867	78.127
	Stortingen			
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	4.922	0	4.922
6.1	Reserve Circulaire Economie	1.180	0	1.180
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.079	0	4.079
	Onttrekkingen			
6.1	Reserve Circulaire Economie	-1.180	-228	-1.408
6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	0	-2.693	-2.693
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	0	-1.019	-1.019
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	-8.808	0	-8.808

6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	-10.444	0	-10.444
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	-5.350	1.350	-4.000
6.2	Resv. Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	-885	0	-885
	Totaal mutaties reserves	-16.486	-2.590	-19.076
	Programma Resultaat	**58.774**	**277**	**59.051**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	32.174	9.510	41.684
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	22.213	-1.004	21.209
6.3	Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	20.948	647	21.595
	Baten			
6.1	Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	-75	-5.453	-5.528
6.2	Behouden kwaliteit van erfgoed	0	-300	-300
	Saldo van baten en lasten	75.260	3.400	78.660
	Stortingen			
6.1	Reserve Circulaire Economie	1.180	0	1.180
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	4.922	0	4.922
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.079	-258	3.821
	Onttrekkingen			

6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	0	-2.693	-2.693
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	0	-3.150	-3.150
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	-8.808	0	-8.808
6.1	Reserve Circulaire Economie	-1.180	-1.108	-2.288
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	-5.350	1.350	-4.000
6.2	Resv. Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	-885	0	-885
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	-10.444	0	-10.444
	Totaal mutaties reserves	-16.486	-5.859	-22.345
	Programma Resultaat	**58.774**	**-2.459**	**56.315**

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
In de decembercirculaire is een decentralisatieuitkering ontvangen voor de NOVEX van € 300.000. € 170.000 van dit budget wordt uitgegeven bij BD 3.1 en wordt daarom hiernaartoe overgeheveld.	BN	-170 V				-170 V
MKB We verwachten het bedrag dat beschikbaar is voor de "subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Regio en Topsectoren 2024" dit jaar uit te geven. De subsidiemodule MIT in titel 3.4 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies heeft als doel de innovatie te bevorderen bij het mkb en om het mkb beter aan te laten sluiten bij de innovatie-agenda's van de topsectoren en het MTIB.	BN	5.453 N	-5.453 V			0
Circulaire Economie Tijdens de taakstelling capaciteit is besloten om € 228.000 te dekken uit de reserve Circulaire Economie.	RESV	228 N			-228 V	0
Voor de afwikkeling van regelingen van Motie 42/EHDF zijn er middelen gereserveerd in de HIRB+ reserve. Het betreft de regelingen 'HIRB toekomstige winkelgebieden' en 'HIRB Duurzaamheid 2023'.	RESV	1.019 N			-1.019 V	0

Vanuit de reserve Havencomplexen wordt € 2,7 miljoen opgenomen in de begroting dit is voor 3 subsidies op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling namelijk: - Gemeente Velsen Binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade (€ 1 miljoen); - Gemeente Beverwijk Revitaliseren haven Beverwijk – Opstellen toekomstplan (€ 500.000); - Gemeente Beverwijk, Revitaliseren haven Beverwijk – Herstel Noorderkade en talud (€ 1 miljoen). Daarnaast is er nog € 140.000 opgenomen voor de Energiehaven IJmuiden en € 53.000 voor inzet personeel.	RESV	2.693 N			-2.693 V	0
KB2025- taakstelling reserves. Vanuit de reserve Circulaire economie en de reserve Herstructurering bedrijventerreinen wordt €3 miljoen ingezet tbv de taaakstelling Coalitieakkoord 2023.	KB2025				-3.011V	-3.011V
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel U 'Financiële correctie regionale economie' uit de Kaderbrief 2025	NBN	250 N				250 N

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Indexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor Huis van Hilde, Steunpunt Monumenten en UvR Rijksmonumenten verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	63 N				63 N
Inkomsten Huis van Hilde Baten raming Huis van Hilde op basis van nieuwe inzichten na 'inhousing' horeca en zaalverhuur 2024.	NBN		-300 V			-300 V
Vanuit de reserve Stelling van Amsterdam was € 1,2 miljoen opgenomen als onttrekking voor de lijst subsidie buiten uitvoering voor Ford Middenweg. Omdat deze subsidie is komen te vervallen, wordt de onttrekking nu teruggedraaid.	RESV	-1.200 V			1.200 N	0
Voor de lijst subsidie buiten uitvoering Stichting Uitermeer, restauratie plofhuisjes was € 250.000 opgenomen. Het bedrag is aangepast naar € 100.000.	RESV	-150 V			150 N	0
Uitvoeringskosten uitvoeringsregeling subsidie restauratie rijksmonumenten Noord-Holland	BN	258 N		-258 V		0

KB2025 technische bijstellingen: overige mutaties <€ 100.000. Neutraal met onttrekking bij Beleidsdoel 7.2 (Algemene reserve).	BN			25 N		25 N

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Van het Rijk heeft de provincie € 1,4 miljoen ontvangen voor het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed (SPUK C13/C86). De baten en lasten worden opgenomen in de begroting.	BN	1.425 N	-1.425 V			
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor Probiblio verhoogd ten laste van de stelpost indexatie. De ophoging omvat ook een correctie op 2023.	BN	234 N				
Overheveling sponsoring Vanuit het sport budget is besloten extra geld over te hevelen naar sponsoring.	BN	-100 V				
UVR Herbeschikkingsbesluit / UVR Verduurz. Dorps-buurthuizen Vanuit motie 42 zijn er nog verplichtingen uit 2023 van deze twee UVR's die ten laste komen van de Algemene Reserve. Hiervoor is een kasraming opgenomen	NBN	513 N				513 N

Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie

Te corrigeren tabel uit eerder toegezonden versie

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor eerste wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	24.974	-22.027	2.947
7.2	Organisatie	92.251	9.468	101.719
	Baten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	-597.728	-13.249	-610.977
7.2	Organisatie	-207	0	-207
	Saldo van baten en lasten	-480.710	-25.808	-506.518
	Stortingen			
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	6.000	6.055	12.055
7.1	Reserve Coalitieakkoord	67.868	0	67.868
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	1.420	0	1.420
	Onttrekkingen			
7.1	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	-53.000	0	-53.000
7.1	Reserve Coalitieakkoord	-12.481	-82.920	-95.401
7.2	Algemene Reserve	-23.025	-513	-23.538
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	-6.650	-2.274	-8.924
7.2	Reserve Huisvesting	-782	0	-782
	Totaal mutaties reserves	-20.650	-79.652	-100.302

Programma Resultaat	**-501.360**	**-105.460**	**-606.820**

Juiste tabel

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

		Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
	Lasten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	24.974	-12.406	12.568
7.2	Organisatie	92.251	9.468	101.719
	Baten			
7.1	Algemene dekkingsmiddelen	-597.728	-29.111	-626.839
7.2	Organisatie	-207	0	-207
	Saldo van baten en lasten	-480.710	-32.049	-512.759
	Stortingen			
7.1	Reserve waardevermindering grond groen	6.000	6.055	12.055
7.1	Reserve Coalitieakkoord	67.868	39.994	107.862
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	1.420	0	1.420
	Onttrekkingen			
7.1	Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	-53.000	0	-53.000
7.1	Reserve Coalitieakkoord	-12.481	-82.919	-95.400
7.2	Algemene Reserve	-23.025	-1.479	-24.504
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	-6.650	-2.274	-8.924
7.2	Reserve Huisvesting	-782	0	-782
	Totaal mutaties reserves	-20.650	-40.623	-61.273
	Programma Resultaat	**-501.360**	**-72.672**	**-574.032**

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Uitwerking meicirculaire 2024 provinciefonds: op basis van de meicirculaire van het provinciefonds is de algemene uitkering met €2,6 miljoen verlaagd.	NBN		2.598N			2.598N
Uitwerking meicirculaire 2024: de eindafrekening over 2023 heeft plaatsgevonden in de meicirculaire. Dit zorgt voor een hogere uitkering van €978.000	NBN		-978V			-978V
Uitwerking meicirculaire 2024: via de algemene uitkering is een bedrag toegekend voor 'Aanvalsplan Grutto'. Het gaat om €160.000. Zie ook beleidsdoel 5.2	BN		-160V			-160V
Uitwerking meicirculaire 2024: via de algemene uitkering wordt een bedrag toegekend voor 'bodembescherming'. Dit bedrag wordt gestort in de reserve Bodemsanering (zie ook beleidsdoel 2.2)	RESV		-126V			-126V
Uitwerking meicirculaire 2024: in de meicirculaire zijn een aantal decentralisatie uitkering (DU's) toegekend. Het gaat hierbij om de volgende uitkeringen: • DU Uitvoeringskosten omgevingswet ad €90.000 (zie ook beleidsdoel 3.1); • DU OV-voorkoming tariefstijging ad €4 miljoen (zie ook beleidsdoel 4.2) • DU OV- aanbod verbeteren en op peil houden ad €3,8 miljoen (zie ook beleidsdoel 4.2); • DU OV- compensatie van de herijking studenten OV-reisproduct ad €4,3 miljoen (zie ook beleidsdoel 4.2) • DU Vergunningverlening maatwerkaanpak ad €2 miljoen (zie ook beleidsdoel 2.2).	BN		-14.200V			-14.200V
Dividend: in 2023 is de RON geliquideerd. Het nog te ontvangen dividend is in 2023 verrekend met het aandelenbelang. Omdat het dividend oorspronkelijk in 2024 was geraamd moet dat nog afgeboekt worden in 2024. Dit gaat om een bedrag van €168.000.	NBN		168N			168N
Renteresultaat: de rentelasten van het renteresultaat worden met €300.000 opgehoogd. Dit wordt veroorzaakt door het extra aantrekken van €40 miljoen aan vreemd vermogen in 2024.	NBN	300N				300N

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Doorschuif BTW : de BTW die gemeenschappelijke regelingen niet kunnen verrekenen wordt doorgeschoven naar de provincie. Deze doorschuif BTW was tot nu toe begroot als baten, maar moet begroot worden als negatieve kosten.	BN	- 2.150V	2.150N			0
Detachering provinciaal personeel : Provinciaal personeel wordt soms gedetacheerd buiten de provincie. De opbrengsten die hiermee gepaard gaan worden ingezet voor de kosten van vervangend personeel.	BN	1.113N	- 1.113V			0
Correctie capaciteit van beleidsdoel 7.2 naar beleidsdoel 7.1	BN	331N				331N
Stelpost indexering : verschillende budgetten in de begrotingsprogramma's zijn opgehoogd naar prijspeil 2024. Hiervoor is gebruik gemaakt van de in BD 7.1 opgenomen stelpost indexering.	BN	-21.621V				-21.621V
Vanuit de reserve coalitieakkoord wordt € 78,9 mln. overgeheveld naar de reserve woningbouw conform het bestedingsplan. Zie ook beleidsdoel 3.2	RESV				-78.920V	-78.920V
Vanuit de reserve coalitieakkoord wordt € 4 mln. overgeheveld naar de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden voor doorfietsroutes conform het bestedingsplan. Zie ook beleidsdoel 4.1	RESV				-4.000 V	-4.000 V
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel B.2 en B.3 'Provinciefonds' uit de Kaderbrief 2025.	NBN		2.772N			2.772N
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel C.1 'Opcenten motorrijtuigenbelasting' uit de Kaderbrief 2025.	NBN		-6.433V			-6.433V
KB2025 technische bijstelling: Betreft de verwerking van regel E 'Dividendopbrengsten' uit de Kaderbrief 2025.	NBN		-11.368V			-11.368V
KB2025 technische bijstellingen: overige wijzigingen <€100.000.	NBN		-8V			-8V
KB2025 technische bijstellingen: Betreft de verwerking van regel D 'Indexeringen' uit de Kaderbrief 25	NBN	5.265N				5.265N
KB2025 technische bijstellingen: Betreft de verwerking van regel G 'Renteresultaat' uit de Kaderbrief 2025.	NBN	3.031N				3.031N
KB2025 beleidsvoorstellen: Betreft de verwerking van regel V 'Saldo invulling structurele taakstelling 2024' uit de Kaderbrief 2025.	KB2025	500N				500N

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
KB2025- taakstelling reserves. Een bedrag van €40 miljoen wordt gestort in de reserve Coalitieakkoord. De middelen zijn afkomstig uit vrijval van overige reserves.	KB2025			39.994N		39.994N
De inkomsten uit huren nemen verder toe dan eerder geraamd, vanwege de hogere pachtprijzen en toename areaal provinciaal bezit.	NBN		-753 V			-753 V
De inkomsten uit verpachten en huren nemen verder toe dan eerder geraamd, vanwege de hogere pachtprijzen en toename areaal provinciaal bezit.	NBN		-835 V			-835 V
In 2023 is 1.252.296 m2 grond aangekocht voor NNN. De aankoopwaarde was €13,3 miljoen. De restwaarde hiervan is €1,3 miljoen. Het af te waarderen bedrag is €12,1 miljoen, waarvan €6 miljoen al eerder was begroot. Dit wordt vanuit reserve groen overgeheveld naar reserve waardevermindering grondaankopen groen. Zie ook beleidsdoel 5.1	RESV			6.055 V		6.055 V

7.2 Organisatie

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Afrekenverschillen voorgaande jaren : In de jaarrekening 2023 zijn voor een aantal posten kosten opgenomen op basis van een raming. In 2024 zijn facturen voor lagere bedragen binnen gekomen. Dit leidt tot een financieel voordeel in het huidige jaar.	NBN	-504V				-504V
Aanschaf ICT-apparatuur : De voor 2023 geplande vervanging van beeldschermen is in dat jaar niet doorgegaan en doorgeschoven naar 2024 (€ 984.000). Daarnaast worden in 2024 meer laptops vervangen. De uitgaven worden gedekt vanuit de reserve bedrijfsvoering.	RESV	1.175N			-1.175V	0
programma Bedrijfsvoerings-sytemen : in de periode t/m 2027 vervangt de provincie haar bedrijfsvoeringssystemen omdat de contracten hiervoor aflopen. Het programma BVS heeft de ambitie met moderne concepten en technieken efficiency en servicegerichtheid te vergroten. In 2024 worden hiervoor de eerste uitgaven gedaan die gedekt worden uit de reserve bedrijfsvoering.	RESV	1.143N			-1.143V	0
Prijsindexatie; Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor capaciteit verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	7.472N				7.472N

Financiële ontwikkeling	Mutatie	Lasten	Baten	Storting	Onttrekking	Resultaat
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor de materiële overhead verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	837N				837N
Prijsindexatie: Vanwege prijsindexatie zijn de lasten voor de voorziening verlofsparen verhoogd ten laste van de stelpost indexatie.	BN	280N				280N
Correctie capaciteit van beleidsdoel 7.2 naar beleidsdoel 7.2	BN	-331V				-331V
Toerekening capaciteit aan kredieten. Het deel van de prijsindexatie ten aanzien van capaciteit dat betrekking heeft op investeringen wordt toegerekend aan de kredieten en niet aan de lasten.	NBN	-560V				-560V
Onttrekking aan de algemene reserve voor UVR Verduurzaming Dorps-buurthuizen. De onttrekking is neutraal met de lasten op beleidsdoel 6.3	NBN				-513V	-513V
KB2025- taakstelling reserves. Vanuit de algemene reserve wordt €941.000 ingezet tbv de taakstelling Coalitieakkoord 2023.	KB2025				-941V	-941V
KB2025 technische bijstellingen: overige mutaties <€100.000. Neutraal met lasten op beleidsdoel 6.2.	KB2025				-25V	-25V
Overige mutaties < € 100.000	RESV	-44 N			44 V	0

Extra toelichting

De verhoging van de lasten voor capaciteit hangt samen met de afgesloten CAO voor 2024. De stijging van de totale capaciteitskosten als gevolg van deze nieuwe CAO zijn vooralsnog tezamen geraamd op beleidsdoel 7.2, In de laatste begrotingswijziging zullen deze lasten verdeeld worden over alle operationele doelen.

Capaciteitskosten programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie

De totale capaciteitskosten van de provincie zijn opgehoogd met € 6,9 miljoen in verband met de nieuwe CAO. Dekking vindt plaats uit de stelpost indexering (BD 7.1). De hogere capaciteitskosten moeten nog worden toegerekend aan alle programma's.

4 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Bestuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
1.2	Amsterdam Smart City Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam Smart City	€ 100.000	
1.3	Gemeente Haarlemmermeer Invoering vergunningplicht op bedrijventerrein de Liede, ten behoeve van het tegengaan van georganiseerde criminaliteit.	€ 35.000	Nieuw
1.3	Gemeente Huizen: bestuurlijk Interventieteam fase 2 Toelichting: Gooi en Vechtstreek zet gezamenlijk in op versterking van de bestuurlijke weerbaarheid. Hiertoe zetten de gemeenten zich onder andere in op voortzetting en doorontwikkeling van het BIT naar een duurzaam samenwerkingsverband in de strijd tegen oneerlijk ondernemerschap en vóór een weerbaar openbaar bestuur. Het bestuurlijk interventieteam sluit aan bij de doelstellingen van de Agenda Weerbaar Noord-Holland; een bijdrage leveren aan de versterking van lokale weerbaarheid. In het bestuurlijk interventieteam werken meerdere gemeenten samen. Hierdoor wordt de lokale uitvoeringskracht vergroot, de informatiepositie versterkt en lokaal steviger opgetreden tegen de ondermijnende criminaliteit. Deze werkwijze past daarmee geheel binnen de opgave om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan vanuit een maatschappelijke opgave	€ 40.000	

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
2.1	Greenport Aalsmeer Energieconsultant Greenport	€ 150.000	
~~2.1~~	~~Gemeente Aalsmeer, warmteregisseur~~	~~€ 70.000~~	Verwijderd
~~2.1~~	~~OD IJmond, warmteregisseur~~	~~€ 70.000~~	Verwijderd
2.1	*Ontwikkelingsbedrijf NHN, Data Science Alkmaar*	€ 150.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
2.1	Natuur en milieufederatie Noord-Holland, Participatie coalitie, energieregio's	€ 150.000	
2.1	Vattenfall Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 300.000	
2.1	WP energiek BV, obstakel verlichting	€ 36.000	
2.1	ASR Windpark Wieringermeer B.V., obstakel verlichting	€ 192.000	
2.1	ECN Wind Energy Facilities B.V., obstakel verlichting	€ 94.800	
2.1	Stichting schooldakrevolutie	€ 129.650	Nieuw
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, sanering waterbodem in de Amstel nabij Cindu	€ 1.400.000	
2.2	Hoogheemraadschap Rijnland, Bodemsanering terrein voormalig AWZI Rijsenhout	€ 308.550	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, uitvoering waterbodemsaneringen	€ 2.860.000	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam)	€ 2.124.196	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterbodemsaneringen Cluster 1 (Prinseneiland c.a. te Amsterdam) en Cluster 2 (Kattenburg c.a. te Amsterdam)	€ 8.523.000	
2.2	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Sanering waterbodem Amstel nabij Cindu deel 2	€1.582.680	
2.2	Energie Samen Noord-Holland, energie-initiatieven Energie Samen Noord-Holland is de koepelorganisatie van energiecoöperaties in Noord-Holland. Zij ondersteunen energie-initiatieven, gemeenten en maatschappelijke organisaties met kennis, begeleiding, uitvoeringskracht en participatie in de energietransitie. Als provincie kunnen we bijdragen in deze taken om zo lokaal eigendom en financiële participatie bij de energietransitie te ondersteunen en borgen.	€ 60.000	Nieuw

Programma 3 Ruimte en Wonen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
3.2	Alkmaar Noord, knooppuntontwikkeling fase 1	€ 1.200.000	
3.2	Gemeente Haarlem, knooppuntontwikkeling Haarlem Nieuw-Zuid	€ 8.000.000	
3.2	Heerhugowaard, ketenreismiddelen	€ 150.000	
3.2	Alkmaar, ketenreismiddelen	€ 50.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
3.2	Heiloo, ketenreismiddelen	€ 231.500	
3.2	Zaanstad. ketenreismiddelen	€ 70.000	
3.2	Heemskerk, ketenreismiddelen	€ 75.000	
3.2	Hoorn, ketenreismiddelen	€ 200.000	
3.2	Schagen, ketenreismiddelen	€ 75.000	
3.2	Uitgeest, ketenreismiddelen	€ 275.000	
3.2	MRA-ASRE opleiding & Primanedmonitor	€ 400.000	
3.2	MRA, huisvesting aandachtsgroepen	€ 200.000	
3.2	Stichting Stadmakersfonds, levendige en inclusieve stad Het Stadmakersfonds draagt bij aan een levendige en inclusieve stad door te investeren in initiatieven met maatschappelijke meerwaarde en redelijk economisch rendement. Het fonds is matchmaker tussen stadmakers en investeerders. Het helpt initiatieven hun vastgoed en grond aan te kopen, en de bouw te financieren. Daarnaast adviseert het fonds stadmakers over het opzetten van een haalbare businesscase.	€1.000.000	Nieuw
3.3	HHNK, programmaplan ruimtelijke adaptatie NK	€ 44.000	
3.3	Provincie Zuid-Holland, onderzoek naar de gevolgen peilopzet veenweidegebied Deze bijdrage uit de SPUK L10 Veenweide	€ 75.000	
3.3	Wageningen University & Research, WWW.veiligheidslandschappen (Waarderijke, Waterrijke en Waterveiligheidslandschappen)	€ 120.000	

Programma 4 Bereikbaarheid

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
4.2	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer: Bijdrage 2024 Toelichting: Inhuur van een onafhankelijk voorzitter en secretaris	€ 50.000	
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: herontwikkeling locatie fietsenstalling Toelichting Bijdrage aan herontwikkeling van locatie ten oosten van station Naarden-Bussum vanuit het Rijksbudget	€ 2.000.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
	OV SAAL. De provincie treedt op als beheerder van dit budget namens het Rijk		
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: stationsweg aanpassen Toelichting Bijdrage aan de herinrichting van de Stationsweg nabij station Naarden-Bussum	€500.000	
4.1	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden: Regionale fietsroutes Toelichting Bijdrage aan ontwikkeling regionaal doorfietsroutenetwerk in regio Gooi -en Vechtstreek	€ 375.000	
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: fietsenstalling station Hilversum Toelichting Bijdrage aan realisatie ondergrondse fietsenstalling op Hilversum Centraal	€ 2.750.000	
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: Kleine Spoorbomen Toelichting Subsidie voor het verbeteren van de verkeersveiligheid/doorstroming van de gelijkvloerse spoorwegovergang ten westen van station Hilversum	€ 1.000.000	
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak Metropoolregio Amsterdam Toelichting Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 1.850.000	wijzigen
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak regio Noord-holland-Noord Toelichting Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 200.000	
4.1	Omgevingsdienst IJmond: Werkgeversaanpak IJmond Bereikbaar Toelichting Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	€ 400.000	wijzigen
4.1	Gemeente Velsen: Pont Velsen Toelichting Bijdrage aan de aanschaf van een pont, met als doel de pontverbinding bij Velsen structureel te	~~€ 1.800.000~~	vervallen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
	voorzien van 2 ponten		
4.1	Greenport Aalsmeer: Stimuleren vervoer over water en versterkte logistieke samenwerking binnen de Greenport-partners Toelichting Bijdrage voor het opzetten van coalitie van partijen uit de Greenport Aalsmeer community om de ondernemers om ze beter in staat te stellen te aan te sluiten bij de programma's van Amsterdam Logistics die bijdragen aan betere doorstroming, modal shift en verduurzaming van het transport.	€ 49.999	wijzigen
4.1	Gemeente Gooise Meren: P+R Muiden Toelichting Subsidie voor verbetering ketenreisvoorzieningen nabij P+R muiden	€ 400.000	
4.1	Gemeente Zaanstad: Verbindingsweg Dorpsstraat – Communicatieweg Toelichting Aanleg van een verbindingsweg tussen de Communicatieweg en de Dorpsstraat in Assendelft aan te leggen. Deze verbindingsweg moet het verkeer op de Communicatieweg en de overlast die er mee gemoeid is verminderen, en de doorstroming te verbeteren.	1.300.000	
4.1	Stichting CROW: CROW-KpVV bijdrage 2025 Toelichting Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV).	€ 156.000	wijzigen
4.1	Gemeente Velsen: Velsertraverse fietsonderdoorgang Toelichting Subsidie voor het gemeentelijk deel van de aanleg van de fietsverbinding onder de Velsertraverse, tussen station Beverwijk en Velsen Noord	€ 1.300.000	
4.1	Gemeente Heiloo: Fietsverbinding Heilooërbos Toelichting Subsidie voor verbetering fietsverbinding Heilooërbos. Het gaat het om een provinciale cofinancieringsbijdrage aan een samenwerkingsproject van ProRail en gemeente. De realisatie van een doorgaande fietsverbinding tussen de Meerweg Alkmaar en de Westerweg in Heiloo.	2.238.000	Nieuw
4.1.	Gemeente Haarlem: Fietsfilevrij-stimuleren gebruik fietsroute F200 Toelichting	159.441	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
	Subsidie voor evaluatie, monitoring en/of fietsstimulering van de F200, de doorfietsroute tussen Haarlem en Amsterdam.		
4.1	Gemeente Bergen: Kustbus bijdrage 2024 Toelichting Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000	Nieuw
4.1	Gemeente Castricum: Kustbus bijdrage 2024 Toelichting Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000	Nieuw
4.1	Gemeente Schagen: Kustbus bijdrage 2024 Toelichting Subsidie aan gemeente voor het laten rijden van een touringcar naar de kust door gebrek aan personeel bij Connexxion	€ 40.000	Nieuw
4.1	Gemeente Landsmeer: In stand houden veerpont Ilpendam Toelichting In 2021 zijn afspraken gemaakt met VRA en gemeenten Landsmeer en Waterland dat we gezamenlijk onderzoek doen naar een fietsbrug en in de tussentijd gezamenlijk zorg dragen dat de pont bij Ilpendam in stand blijft.	€ 386.437	Nieuw
4.1	Gemeente Schagen: Mobipunten Noord-Holland-Noord Toelichting Aaanpassen van de hubs in de landelijke huisstijl ten behoeve van de herkenbaarheid (i.e. gaat met name om aanbrengen uniforme stijl voor wat betreft bebording en bewegwijzering)	€ 36.000	Nieuw
4.1	Gemeente Den Helder: Hub Juliana dorp Toelichting inrichten van de hub, inclusief aanleg parkeerplaatsen voor auto en fiets en plaatsing abri's	€ 200.000	Nieuw
4.1	Gemeente Den Helder: Hun Nieuw Den helder Toelichting inrichten van de hub, inclusief realisatie fietsparkeerplaatsen	€ 45.000	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	
4.1	Gemeente Den Helder: Nieuwe bushaltes Toelichting Aanleggen van nieuwe bushaltes in het kader van het nieuwe Vervoerplan 2024 van Connexxion	€ 135.000	Nieuw
4.1	Gemeente Den helder: Buurtbus Toelichting Buurtbus initiatief vanuit Julianadorp	€ 200.000	Nieuw
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Fietsenstalling bushalte Wieringerwerf Toelichting Uitbreiden van fietsenstalling bij de bushalte Wieringerwerf	€ 9.000	Nieuw
4.1	Gemeente Hollands Kroon: Hub Middenmeer Toelichting Inrichten van de hub, inclusief plaatsing abri's en aanleg auto -en fietsparkeerplaatsen	€ 90.000	Nieuw
4.1	P.T.A Groot: Kosten sanering aanleggen uitweg N510 Toelichting Eigenaren hebben subsidie gekregen voor het aanpassen van hun uitweg. Tijdens de realisatie bleek dat er binnen het provinciaal areaal vervuilde grond aanwezig was. Voor deze verwerking zijn extra kosten gemaakt . 90% van die kosten worden door de provincie vergoed.	€ 4.500	Nieuw
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Renovatie Boerenverdrietbrug	€ 300.000	
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Verplaatsen jachthaven/museumhaven Willemsoord	€ 500.000	
4.4	Stichting CROW, Kennisprogramma Beheer en Bouw Infrastructuur (KpBBI)	€ 95.000	

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
5.1	WUR/Deltares, Living lab Koopmanspolder	€ 120.000	
5.1	HHNK, oplossen van het vismigratieknelpunt bij het Zaancomplex	€ 165.000	
5.1	Water, Land en Dijken, bodem- en vegetatieverbetering natuurgronden bij natuurboeren	€ 200.000	
5.1	Gebiedcoöperaties Noord Holland Zuid U.A., Integrale aanpak stikstofreductie Ronde Hoep	€ 938.562	
5.1	Gemeente Haarlemmermeer,Aanleg noodzakelijke natuurverbinding Groene As.	€ 591.220	
5.1	Recreatieschap Geestmerambacht, inrichten van 13ha moerasnatuur	€ 1.028.823	
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, duurzaam watersysteem in Park 21	€ 5.697.359	
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, recreatieve verbindingen	€ 2.070.000	
~~5.1~~	~~Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, Polderproces Noordelijke Vechtpolders~~	~~€ 235.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, polderproces Bovenkerkerpolder~~	~~€ 465.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Gooise Meren, aanlegplaatsen trekvaart Muiden	€ 280.000	
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren , biodiversiteit kernen~~	~~€ 70.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~LTO-projecten, boer actief in de Groene Uitweg~~	~~€ 80.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren, entree Muiden~~	~~€ 1.511.500~~	Verwijderen
5.1	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving	€ 63.910	
~~5.1~~	~~Staatsbosbeheer, klimaatbos Diemerscheg fase 2~~	~~€ 500.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Gooise Meren, Muiden Noord-West fase 2	€ 1.730.000	
~~5.1~~	~~Rijksmuseum Muiderslot, buitenruimte Muiderslot fase 2~~	~~€ 250.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren, natuurboulevard 2.0~~	~~€ 1.050.000~~	Verwijderen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
~~5.1~~	~~Stichting Monumentenbezit, recreatieve kwaliteit 's-Graveland~~	~~€ 1.800.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Gemeente Amsterdam, Rondje Diemerscheg~~	~~€ 70.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Diemen, ecologische verbindingen Diemerscheg	€ 70.000	
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, vaarnetwerk	€ 142.500	
~~5.1~~	~~Gemeente Gooise Meren, Waterpoort Vecht~~	~~€ 265.000~~	Verwijderen
~~5.1~~	~~Rijksmuseum Muiderslot, buitenruimte Muiderslot fase 2~~	~~€ 707.000~~	Verwijderen
5.1	Gemeente Diemen: Strandje tweede Diem	€ 65.000	
~~5.1~~	~~Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid Noordelijke Vechtpolders – Toekomstbestendig weidelandschap~~	~~€ 90.000~~	Verwijderen
5.1	Agrarisch Collectief NHZ, Agrarische erven. Toelichting: Korte omschrijving: het versterken van het weidelandschap, de ruimtelijke kwaliteit en de biodiversiteit door erfbeplanting met inheemse soorten.	€ 70.000	Nieuw
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek~~,~~ strategie veenweidegebied~~.~~ Toelichting: opstellen van een strategie die leidraad vormt voor de diverse opgaven in het veengebied, zoals vitale landbouw, bodemdaling, natuurontwikkeling.	€ 80.000	Nieuw
5.1	ANV Water Land en Dijken, boerderijeducatie Laag Holland	€ 70.000	
~~5.1~~	~~Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken, Loket Veenweideboeren.~~	~~€ 300.000~~	Verwijderen
5.1	Stichting RAVON afdeling FLORON, Borging en versterking Botanisch Erfgoed Noord-Holland.	€ 330.000	
5.1	Natuurmonumenten, Aanpak Waterteunisbloem en peilverhoging.	€ 350.000	
5.1	Natuurmonumenten, natuurinrichtings- en herstelmaatregelen in het Hol.	€1.720.000	
5.1	Gemeente Koggenland, Realisatie Dorpsbos Ursem. Toelichting: Onderbouwing: Ten noorden van Ursem ligt een gebied van ca. 17 hectare. Het gebied ligt in de Ursemmer Polder. De gemeente is voornemens om hier een recreatiebos/waterberging te	€800.000	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	realiseren. Het initiatief voor dit project komt van de inwoners van de gemeente Ursem zelf, verenigd in een lokaal DOE-team. Het plan draagt bij aan PPLG doelen, en tevens wordt ca. 12 hectare bos aangeplant als compensatie voor gekapte bossen in Natura 2000-gebieden.		
5.1	De Natuurverdubbelaars, Toekomstversnellers Buitengewoon Noord-Holland. Toelichting: Het doel van Toekomstversnellers Buitengewoon Noord-Holland is om praktische en haalbare ideeën met sociaaleconomische impact in het landelijke gebied van de provincie Noord-Holland te versnellen en om op deze manier bij te dragen aan één of meerdere PPLG-thema's (Natuur, Water en Bodem, Klimaat, Landbouw, Landschap en Erfgoed, Recreatie). Dit doen we aan de hand van een prijsvraag, waarbij er ideeën voor het landelijk gebied kunnen worden ingediend. Een jury selecteert 5 Topideeën (! Per PPLG gebied), de winnende ideeën krijgen een financiële bijdrage, advies en coaching om het idee een stap verder te brengen. De subsidie bestaat uit de financiële bijdrage van €5000,- per top idee. De natuurverdubbelaars begeleiden het proces van advies en coaching en verzorgen dat de prijs naar de winnaars wordt overgemaakt.	€ 25.000	
5.1	Gemeente Gooise Meren, Ontsnippering 't Gooi (GV53)	€ 250.000	Nieuw
5.3	Agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken, Loket Veenweideboeren	€ 1.300.000	
5.2	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000	
5.2	UvB, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000	
5.2	Natuurmonumenten, beheer vaarland vochtig en hellinghakhout. Toelichting: beheervergoeding voor 5-jaarlijks beheer van gebieden in de Oostvaardersplassen die alleen varend bereikt kunnen worden en waar beheertype 'vochtig en hellinghakhout (N17.06)' op ligt. In het gebiedsakkoord OVP is afgesproken dat de hakhoutbosjes intensiever beheerd worden. Beheerfrequentie is elke 5 tot 20 jaar afzetten. Hakhoutbosjes (en overige bostypen) worden niet jaarlijks beheerd, waardoor subsidie via de SVNL niet mogelijk is. De locatie van de beheergebieden wordt aangegeven op de vaarlandkaart van het Natuurbeheerplan.	€ 6.100	
5.2	Stichting Fietsplatform, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2024	€ 35.000	
5.2	Stichting Wandelnet, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2024	€ 47.605	
5.2	Recreatie Noord-Holland N.V.: boerenlandpaduitvoering/-beheer 2024	€ 150.000	
5.2	Gemeente Haarlemmermeer: recreatieve voorzieningen bij de via de UVR Boscompensatie 2023 gesubsidieerde bosparken.	€ 100.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
5.2	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de provincie Noord-Holland	€ 1.270.000	
5.2	Stichting RAVON afdeling FLORON, borging botanisch erfgoed Noord-Holland (fase 1)	€ 66.054	
5.2	Natuurcollectief Water Land en Dijken i.o. Provinciale bijdrage aan de oprichting van het natuurcollectief conform in IPO verband gemaakte afspraken.	€ 35.000	
5.2	Faunabeheereenheid NH, bestrijding van een exoot, Toelichting: bestrijding van een exoot – rosse stekelstaart voor een periode van vier jaar	€ 200.000	
5.2	Faunabeheereenheid NH, Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol Toelichting: Faunabeheereenheid Noord-Holland; Incidentele Specifieke Uitkering (rijksbijdrage) t.b.v. wettelijke en noodzakelijke vernieuwing Ganzenbeheerplan Omgeving Schiphol 2024-2030.	€ 100.000	
5.2	Recreatie Noord-Holland, transitie regeling boerenlandpaden	€ 65.000	
5.2	Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging De Lieuw, aanvulling organisatiekosten Toelichting: het betreft een incidentele aanvulling van de organisatiekosten van de Lieuw (Texel), ten behoeve van onvoorziene administratieve lasten.	€ 120.000	Nieuw
5.2	VU, Weidevogelgrasland- en zenderonderzoek. Toelichting: meer inzicht te krijgen in de knelpunten van het landbouwgebied voor Boerenlandvogels en in welke mate agrarisch graslandbeheer bijdraagt aan de overlevingskansen van de grutto.	€ 255.000	Nieuw
5.3	Landschap Noord-Holland, uitvoering programma 'Betrekken bij Groen'	€ 608.000	
5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 160.789	
5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 166.530	
5.3	Gemeente Castricum, brugleuningen hoofdlocatie. Toelichting: voorheen St. Oer-IJ € 70.000	€ 40.000	
5.3	Gemeente Uitgeest, brugleuningen voetgangerslocaties. Toelichting: voorheen St. Oer-IJ € 70.000	€ 30.000	
5.3	FME, Green Shipping Beunschip	€ 180.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
5.3	Stichting Wageningen Research, Wijs met Wormen. Toelichting: maagdarmwormen worden doorgaans bestreden met synthetische anti-parasitaire middelen. Het gebruik van deze middelen staat om allerlei redenen ter discussie, waaronder resistentie en de belasting van het ecosysteem door residuen. Voor de beheersing van maagdarmwormen zal in toenemende mate gebruik gemaakt moeten worden van alternatieve beheersstrategieën. Een veranderend watermanagement, waarbij ingezet wordt op het verhogen van het grondwaterpeil, zal de biotoop waarin de tussengastheer van leverbot kan gedijen, vergroten.	€ 100.000	
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderprocessen van onderop, tegengaan broeikasgassen veenweide in een integrale aanpak om ook andere PPLG-doelen te realiseren. Toelichting:Om aan te sluiten bij de energie van de agrarisch ondernemers die bij willen dragen aan de PPLG-doelen in veenweidegebieden maken we voor processen in polders in de veenweidegebieden middelen vrij voor investeringen die bijdragen aan het tegengaan van broeikasgassen, mogelijk in combinatie met ondersteuning bij integrale processen.	€ 670.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 1: Broedfort Amstelmeer	€ 225.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 2: 2023-2026	€ 350.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 2: Vogelsand	€ 80.000	Nieuw
5.3	Vogelbescherming Nederland, Waakvogels	€ 200.000	Nieuw
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee	€ 167.000	
5.3	Visit Wadden, Vermarkten Werelderfgoed Waddenzee, Gastheerschap	€ 563.000	Nieuw
~~5.3~~	~~Waddenbaai fase 2 (rondje)~~	~~€ 1.720.000~~	Verwijderen
5.3	HHNK, Ruim Baan voor Vissen II Toelichting: verbetering natte infrastructuur Noordkop	€ 930.000	Nieuw
5.3	Landschap Noord-Holland, programma cultuurlandschappen	€ 700.000	
5.3	Provincie Fryslân, Wad gaat om (inzameling plastic)	€ 600.000	Nieuw
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Uitvoering Toekomstvisie en intentieovereenkomst Bovenkerkerpolder. Toelichting: Om uitvoering te geven aan de intentieovereenkomst Bovenkerkerpolder, waarin overheden en agrariërs hebben aangegeven de doelen uit het toekomstbeeld van de agrariërs te willen gaan	€ 665.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	realiseren. Kern van het toekomstbeeld is dat de veehouders in de Bovenkerkerpolder deze prachtige groene oase in een grootstedelijke omgeving willen behouden en versterken met daarin een centrale rol voor de agrarische ondernemers. Tegelijkertijd willen ze inspelen op de urgente vraagstukken die nu en in de toekomst gaan spelen. Ze zien dit als een gezamenlijk belang en willen als polder samenwerken aan deze vraagstukken, mogelijk in coöperatief verband. Een kwartiermaker zal een uitvoeringsplan gaan maken en deze tot uitvoering brengen.		
5.3	Agrarische Natuurvereniging Noord-Holland Zuid, Polderproces Keverdijksepolder, tegengaan broeikasgassen veenweide en andere opgaven. Toelichting: In het gebied Keverdijkse Polder loopt een polderproces aangestuurd door de agrarisch ondernemers. Met dat proces willen de ondernemers komen tot het nemen van maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en tevens andere opgaven realiseren.	€ 435.000	
~~5.4~~	~~Acacia, Zoete Toekomst, fase 2~~	~~€ 310.000~~	~~Verwijderen~~
~~5.4~~	~~Acacia, Zoete Toekomst, fase 2~~	~~€ 206.250~~	~~Verwijderen~~
5.3	Acacia, Zoete Toekomst Texel	€ 65.000	Gewijzigd
5.4	PWN, ondergrondse drinkwaterberging	€ 1.500.000	
5.4	Sportvisserij Midwest Nederland, pilotproject loodvrij vissen	€ 22.500	
5.4	~~Gemeente Haarlemmermeer,Pontveer Aalsmeer - Rijsenhout.~~	~~€ 100.000~~	Verwijderen
5.4	stichting Verborgen Stad, Beleving Historische route trekvaart Leiden- Haarlem. Toelichting: Het beleefbaar maken van de historische trekvaart Leiden – Haarlem, door het toevoegen van een virtuele ervaring en informatieborden van het historisch landschap op een aantal aanlegplaatsen langs de trekvaart. In opvolging van een aantal soortgelijke aanlegplaatsen langs de trekvaart in Zuid-Holland.	€ 20.000	
5.4	Stichting SAIL Amsterdam Toelichting: T.b.v. SAILHero project inzake ondersteuning jongeren op het gebied van arbeidsmarkt & onderwijs.	€ 405.000	
5.4	Stichting SAIL Amsterdam Toelichting: T.b.v. verzamelen kennis, opdoen van ervaring en invoering van duurzame innovaties tijdens SAIL 2025 op het gebied van water, materiaal, energie, voedsel, mobiliteit, digitalisering en veiligheid.	€ 75.000	
5.4	PWN, Project WAAG (Water Aanvoer Aanvulling Gooi), onderzoek naar infiltratie en winning van water in het Gooi.	500.000	Nieuw

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	Met het project wordt invulling gegeven aan Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. De provincie participeert in onderzoek naar nieuwe winplaatsen voor drinkwatervoorziening.		
5.6	Greenport Aalsmeer/programmabureau Toelichting: Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer	€172.000	
5.6	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma Toelichting: Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw	€ 100.000	
5.6	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau Toelichting: samenwerkingsverband agrosector regio Noord-Holland Noord	€ 150.000	
5.6	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma Toelichting: projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	€ 100.000	
5.6	Greenports Nederland/programma Toelichting: landelijk samenwerkingsverband agrosector	~~€ 100.000~~ €115.000	Gewijzigd
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/programmabureau Toelichting: het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken	€ 125.000	
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/uitvoeringsagenda Toelichting: het stimuleren van regionale korte keten projecten	€ 150.000	
5.6	Stichting Foodvalley/programmabureau TPC Toelichting: het stimuleren van de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig	€ 20.000	
5.6	Aeres Hogeschool/lectoraat bodem Toelichting: het brengen en verbinden van bodemkennis naar de boerenpraktijk	€ 50.000	
5.6	Collectief Noord-Holland Zuid/project GreenBASE 2.0 Haarlemmermeer Toelichting: vergroening en verduurzaming van de Bermen, Akkers, Sloten en Erven in de Haarlemmermeer	€100.000	
5.6	Stichting Urgenda/project 1001 hectare Toelichting: het aanjagen met de agrarische sector van bloeiende akkerranden en kruidenrijk grasland in Noord-Holland	€50.000	

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
6.1	Stichting projectbureau Noordzeekanaalgebied, Novi gebied	€ 60.000	
6.1	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V. Toelichting: garantstelling voor de lening die nodig is voor de aanleg van het glasvezelnetwerk in Hollands Kroon.	€ 12.200.000	
6.1	Gemeente Den-Helder, regionale detailhandelsvisie Kop van NH Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Kop van NH.	€ 10.000	
6.1	Gemeente Alkmaar, regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie omgeving Alkmaar.	€ 10.000	
6.1	Gemeente Hilversum, regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Gooi & Vechtstreek.	€ 10.000	
6.1	Gemeente Beverwijk, regionale detailhandelsvisie IJmond Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie IJmond.	€10.000	
6.1	Gemeente Haarlem, regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zuid-Kennemerland.	€10.000	
6.1	Gemeente Hoorn, regionale detailhandelsvisie West-friesland. Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie West-Friesland	€10.000	
6.1	~~SADC, samenwerking en verduurzaming op bedrijventerreinen.~~ ~~Toelichting: Binnen SADC is het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen (PHB) actief op het gebied van de kwaliteitsverbinding en verduurzaming van bestaande werklocaties in de Metropoolregio Amsterdam (MRA).~~	~~€250.000~~	~~Vervallen~~
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2023.	€ 1.700.000	
6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds 2024.	€ 1.700.000	
6.1	Bouwmensen in samenwerking met Techlands, gemeenschappelijke restauratie opleiding van en met ROC's.	€ 267.000	
6.1	Hogeschool van Amsterdam, verduurzamingsfase mkb digitale circulaire werkplaats	€ 450.000	
6.1	RPA-NHN in samenwerking met Greenport-NHN, inclusieve leer- werklocaties en trajecten	€ 450.000	
6.1	Dudok XP, opzetten inclusieve circulaire bouwcampus NHN	€ 400.000	
6.1	Gemeente Velzen/ TIPC-fonds, duurzaamheid door innovatie en ontwikkelen human capital (JTF).	€ 500.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
6.1	Techport, opschalen en verduurzamen loopvermogen (ver)duurzamen haven- en maakindustrieketens (JTF-NGF)	€ 550.000	
6.1	Techport, doorontwikkeling SPT-IJmond-Zuid-Kennemerland. Bouwen aan de infrastructuur voor duurzame toeleiding naar de techniek (JTF), Techport	€ 250.000	
6.1	Techport, bijdragen in regio-campagne 'Work in Transition' Opzetten en uitvoeren doelgroepencampagne voor werken in de energietransitie, Techport (JTF)	€ 150.000	
6.1	Techport, Oriëntatiecentrum Werken in en aan een duurzaam en groene regio (JTF)	€ 350.000	
6.1	Techlands, ontwikkelen leer-werklocatie Poelenburg-Peldersveld, (regiodeal Zaan-IJ II)	€ 250.000	
6.1	Stichting InfraBindt, netwerk Weg en waterbouw en het nieuwe bouwen (Dudok XP)	€ 5.000	
6.1	Vakschool technische installaties, vergroten economische impact van de klimaatopgaven (NGF)	€ 500.000	
6.1	Greenport NHN/Aalsmeer, opschalen en verduurzamen loopvermogen duurzame agriketens (NGF)	€ 500.000	
6.1	Groene Chemie, Nieuwe Economie Toelichting: deelname provincie aan het netwerk Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) en financiële bijdrage aan het programma 2024-2026. Het platform GCNE richt zich op het versnellen van de duurzame en circulaire transitie in de chemische maakindustrie.	€20.000	Nieuw
6.1	C-creators, uitvoeren activiteiten om circulair bouwen te stimuleren	€ 80.000	
6.1	Circular Plastics Alliance Toelichting: bijdrage voor de versterking van het circulaire ondernemersnetwerk en uitvoeren van activiteiten gericht op ketensamenwerking op gebied van plastics	€37.000	
6.1	Circulair West Toelichting: bijdrage van voor de versterking van het circulaire ondernemersnetwerk en het uitvoeren van circulaire ketenprojecten	€35.000	
6.1	Gemeente Velsen, binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade Toelichting: de Grote Hout is een havengebonden en deels kadegebonden bedrijventerrein in Velsen Noord met 2 kades: een zeekade en een binnenvaartkade. De binnenvaartkade is in slechte staat en buiten gebruik gesteld. De gemeente Velsen is voornemens de binnenvaartkade te vervangen door een zeekade zodat kan worden ingespeeld worden op de vraag naar kaderuimte voor het onderhouden van windparken op zee.	€ 1.000.000	
6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk opstellen toekomstplan	€ 500.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk is voornemens de haven van Beverwijk te revitaliseren. Hierbij wordt ook afgewogen of de gemeente de exploitatie en het beheer en onderhoud zelf blijft doen of dat dit wordt ondergebracht bij een andere partij. Met de bijdrage van de provincie Noord-Holland kan – samen met de havenbedrijven in de regio en de provincie – een toekomstplan worden opgesteld en kan dit traject meerjarige ambtelijk worden begeleid.		
6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk en herstel Noorderkade en talud De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk brengt momenteel de technische staat van de haven nader in kaart. Op dit moment is een deel van de Noorderkade al buiten gebruik gesteld. Ook vraagt een talud om herstel. De gemeente Beverwijk is voornemens om als eerste stap in het revitaliseren van de haven de Noorderkade en het talud te herstellen.	€ 1.000.000	
6.1	Port of Den Helder, Walstroomvoorziening Walstroomvoorzieningen in de haven van Den Helder om schepen aan de wal te voorzien van schone energie en de uitstoot drastisch omlaag te brengen.	€ 475.000	Nieuw
6.2	Regio Gooi- en Vechtstreek, nieuwe werken nieuwe Hollandse waterlinie Doelstelling is het bevorderen van de bekendheid en leesbaarheid van de late periode van de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en dit te verbinden aan recreatieve, cultuurhistorisch en ecologische doelstellingen	€ 490.000	
6.2	Gemeente Amsterdam, Schansen Doelstelling is het beter leesbaar maken en de recreatieve kwaliteit vergroten van belangrijke historische onderdelen van de vestingstad Weesp. Het gaat hierbij om het bastion Nieuw Agtkant en het realiseren van een coupure bij de Utrechtseweg als markering van de historische entree van Weesp	€ 510.000	
6.2	Recreatie Noord-Holland, Fort benoorden Spaarndam Voor restauratie en herontwikkeling van het Fort	€ 1.000.000	
6.2	Hoogheemraadschap Noorderkwartier, conserveren sluizen Starnmeer en Marken Binnen	€ 17.000	
6.2	Staatsbosbeheer, Fort bij Edam Het betreft een reservering van € 250.000 aan Staatsbosbeheer voor restauratie van de loods en mogelijk het fort om een nieuwe economische functie (waarschijnlijk horeca) mogelijk te maken	€ 250.000	
6.2	Stichting uiteraard Uitermeer, restauratie plofhuisjes Het betreft een reservering van € 250.000 aan de Stichting Uiteraard Uitermeer voor de restauratie van een aantal plofhuisjes op het terrein van het fort. Deze plofhuisjes worden onder andere gebruikt voor culturele activiteiten	€ 100.000 ~~€ 250.000~~	Gewijzigd
6.2	Fort Pampus, nieuw entreegebouw/paviljoen Pampus	€ 250.000	

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024	Gewijzigd
	Een reservering van extra € 250.000 voor de bouw van een duurzaam nieuw entreegebouw van Pampus		
6.2	Landschap Noord-Holland, herstel van liniedijken Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van de recreatieve benutting van de liniedijken van LNH en Beverwijk	€ 400.000	
6.2	Recreatieschap Spaarnwoude, herstel van liniedijk bij Spaarndam Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van recreatieve benutting van de liniedijk bij Spaarndam en een verbetering van de entree aan het aan deze liniedijk gelegen Fort bezuiden Spaarndam	€ 600.000	
6.3	Plein C Toelichting: uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	€ 750.000	
6.3	Probiblio Toelichting: uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel	~~€ 3.875.000~~ €3.970.000	Gewijzigd
6.3	Molenfederatie Toelichting: projectsubsidie voor het organiseren van onder andere de Molencontactdag	€ 15.000	
6.3	Rijksmonument Artis-Aquarium Toelichting: ter uitvoering van Motie M187 Instandhouding en verduurzaming Artis, bijdragen in de opgave op voorwaarde van sluitende begroting	€ 12.700.000	
6.3	Noord-Hollands Archief / verhalenplatform Oneindig Noord-Holland. Toelichting: voor een breed publiek ontsluiten van cultuurhistorische verhalen uit Noord-Holland via verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.	€ 124.000	
6.3	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland Toelichting: De provincie stimuleert de vitaliteit van gemeenschappen. Via Dorpswerk worden initiatieven ondersteund op het gebied van leefbaarheid en sociale samenwerking.	€ 65.000	
6.3	NOC*NSF: challenges sport Toelichting: De provincie wil sportverenigingen stimuleren om de acceptatie van LHBTIQ bespreekbaar te maken binnen hun vereniging. Namens de provincie voert NOC*NSF een servicebudget uit om verenigingen tools te bieden om dit bespreekbaar te maken	€ 150.000	

Provincie Noord-Holland

2024 | 52

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 9 juli 2024

Onderwerp: Tweede begrotingswijziging 2024

Kenmerk: 2270407/2270823

Bijlagen:

- Tweede begrotingswijziging 2024

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u de Tweede begrotingswijziging 2024 aan. De Tweede begrotingswijziging 2024 is onderdeel van de Noord-Hollandse P&C-cyclus en stelt Provinciale Staten in staat om het budgetrecht uit te oefenen. De P&C-cyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken.

In deze begrotingswijziging worden de geraamde inkomsten en uitgaven in de begroting 2024 bijgesteld op basis van een aantal autonome ontwikkelingen en de actuele verwachtingen. Deze begrotingswijziging bevat daarnaast de bijstellingen voor 2024 uit de kaderbrief 2025.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De laatste begrotingswijziging is een standaard onderdeel van de P&C-cyclus en stelt Provinciale Staten in staat om het budgetrecht uit te oefenen.

3. Toelichting

Financiële hoofdlijnen

Het Begrotingssaldo van 2024 vóór de tweede begrotingswijziging was € 3,1 miljoen voordelig. Het saldo wordt bij deze begrotingswijziging met € 6,7 miljoen voordelig bijgesteld waarna het begrotingssaldo € 9,8 miljoen voordelig bedraagt.

Saldo van lasten en baten per programma (x €1.000)

min is voordelig	Begroot 2024 voor tweede wijziging	Tweede begrotings-wijziging	Begroot 2024 na tweede wijziging
1 Bestuur	25.220	1.028	26.248
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	73.261	3.742	77.003
3 Ruimte en Wonen	26.262	-9	26.253
4 Bereikbaarheid	251.153	17.301	268.454
5 Natuur en landelijk gebied	167.581	-15.917	151.664
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	75.260	3.400	78.660
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-480.710	-32.049	-512.759
Totaal saldo van lasten en baten	**138.027**	**-22.504**	**115.523**
Stortingen	187.230	137.302	324.532
Onttrekkingen	-328.410	-121.515	-449.925
Totaal mutaties reserves	**-141.180**	**15.787**	**-125.393**
Begrotingsresultaat	**-3.104**	**-6.717**	**-9.821**

Hieronder is het overzicht opgenomen van de mutaties in deze begrotingswijziging die een effect hebben op het begrotingsresultaat. In hoofdstuk 3 wordt op programma niveau een uitgebreidere specificatie gegeven van de voorgestelde wijzigingen in de begroting 2024.

Omschrijving	Financieel effect op het begrotingsresultaat (x € 1mln.)	Voordelig (V) / Nadelig (N)
Begrotingsresultaat na Eerste begrotingswijziging 2024	**-3,1**	**V**
Kaderbrief 2025	-6,7	V
Begrotingsresultaat 2024 na Kaderbrief 2025	**9,8**	**V**
Financiële ontwikkelingen met impact groter dan € 200.000		
P1 Bestuur: Capaciteitskosten Statengriffie	0,2	N
P5 Natuur en landelijk gebied: Ophoging budget voor het Groenfonds ten behoeve van de convenantsleningen	0,3	N
P5 Natuur en landelijk gebied: Ophoging lasten voor grondwaterheffing	0,3	N
P6 Economie, leefbaarheid en cultuur: Verhoging baten door hogere inkomsten van Huis van Hilde	-0,3	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Verlaging provinciefonds	2,6	N
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Eindafrekening over 2023 naar aanleiding van de meicirculaire 2024.	-1,0	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Actualisatie renteresultaat	0,3	N
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Hogere baten uit huren	-1,6	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Afrekeningsverschillen	-0,5	V
P7 Overzicht algemene middelen en organisatie: Toerekening capaciteit aan kredieten naar aanleiding van prijsindexatie	-0,6	V
Overige saldo mutaties <€ 200.000	0,3	N
Totaal effect tweede begrotingswijziging Niet budget neutrale wijzigingen	**0,0**	**N**
Begrotingsresultaat na Tweede begrotingswijziging 2024	**-9,8**	**V**

* Een negatief bedrag betekent een positief resultaat

Begrotingsneutrale wijzigingen

Begrotingsneutrale wijzigingen zijn mutaties die geen effect hebben op het saldo van de begroting . Ze zijn opgeteld bij elkaar altijd 0. Omdat het totaal aan baten en het totaal aan lasten per programma wel wijzigt, is hierop het budgetrecht van uw Staten van toepassing. Daarom worden deze mutaties hierbij aan u voorgelegd. Het betreft vaak een verschuiving van lasten tussen twee begrotingsprogramma's en bijstellingen van specifieke baten (bijdragen van derden), waar even hoge lasten tegenover staan. Begrotingsneutrale wijzigingen groter dan € 0,1 miljoen zijn toegelicht en worden aangeduid met het kenmerk 'BN'.

Reserves
Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. Omdat deze uitgaven gedekt worden vanuit de bestemmingsreserves hebben wijzigingen hierin geen effect hebben op het begrotingssaldo. Op basis van een aantal geactualiseerde lasten, maar ook baten op grond van lagere/hogere verwachte uitgaven in 2024, zijn bij programma's de reserve uitgaven verlaagd/verhoogd. Daarnaast vinden er overhevelingen plaats tussen reserves. De laatste zijn technische mutaties. Mutaties in de uitgaven vanuit de reserves, de stortingen in de reserves en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat zijn in de toelichting aangeduid met het kenmerk 'RESV'.

Capaciteitskosten conform CAO-afspraken

Conform de nieuwe CAO zijn de totale capaciteitskosten van de provincie opgehoogd met € 6,9 miljoen. Daarnaast zijn ook de capaciteitskosten die toegerekend worden aan de investeringen verhoogd met € 0,5 miljoen. De stijging van de totale capaciteitskosten (€7,4 miljoen) als gevolg van deze nieuwe CAO zijn vooralsnog tezamen geraamd op beleidsdoel 7.2 In de laatste begrotingswijziging zullen deze lasten verdeeld worden over alle operationele doelen.

4. Kredietaanvraag

Kredietaanvraag voor vervanging dynamische reizigersinformatiesystemen (DRIS) € 6.000.000

Jaarlijks is in de Begroting € 600.000 gereserveerd voor de afschrijving (in 10 jaar) ten laste van begrotingspost 700148 Openbaar Vervoer projecten.

De dynamische reizigersinformatiesystemen (DRIS) bij de bushaltes, die onderdeel zijn van de OV-concessies, zijn einde levensduur en moeten worden vervangen. De vervanging start naar verwachting in 2024 en is in 2026 gereed. Jaar oplevering: 2026; afschrijvingstermijn: 10 jaar.

*Bij de Kaderbrief 2024 is geld gereserveerd voor de uit het krediet voortvloeiende kapitaallasten (10 * € 600.000).*

5. Instemmen met bestedingscriteria van de Reserve Coalitieakkoord en Reserve Woningbouw

In de begroting 2024 is de reserve Coalitieakkoord gevormd. In het coalitieakkoord is afgesproken € 136,1 miljoen aan incidentele middelen beschikbaar te stellen om de gewenste doelen te bereiken.

In deze tweede begrotingswijziging worden de volgende onttrekkingen vanuit de reserve Coalitieakkoord voorgesteld:

- Onttrekking t.b.v. het investeringskader versnellen woningbouw

€78,9 mln. op basis van het inmiddels door PS vastgestelde investeringskader versnellen woningbouw

- Onttrekking t.b.v. de uitvoering doorfietsroutes 2024

€ 4 mln. op basis van het bestedingsplan voor 2024.

Samen met de eerdere besluitvorming over onttrekkingen vanuit de reserve coalitieakkoord levert dit het volgende totaalbeeld op.

Overzicht stand van zaken reserve coalitieakkoord

Overzicht incidentele middelen coalitieakkoord Bedrag x €1.000	**Verdeling coalitieakkoord**	**Voorstel onttrekking TBW 2024**	**Uitname cumulatief**	**Restant**
Wonen (knelpuntenbudget, onderzoekskosten, investeringskader incl. ov-knooppunten en stadmakersfonds	79.500	78.919	79.500	0
Fietsbeleid	16.000	4.000	4.000	12.000
Innovatie en Slimme mobiliteit	1.600	-	0	1.600
Provinciaal programma landelijk gebied (PPLG)	35.000	-	10.900	24.100
Intensivering restauratie monumenten	4.000	-	1.000	3.000
Incidentele middelen coalitieakkoord	**136.100**	**82.919**	**95.400**	**40.700**

Investeringskader versnellen woningbouw

Voor wonen is in het coalitieakkoord € 79,5 mln. aan incidentele middelen beschikbaar gesteld. Eerder is besloten om € 0,6 mln. hiervan in te zetten voor de provinciale bijdrage aan de regiodeal Waddeneilanden ten behoeve van de woon doelstellingen.
Het restant van dit bedrag wordt ingezet op basis van het investeringskader versnellen woningbouw. Voor het volledige bestedingsplan voor deze € 78,9 mln. verwijzen we dan ook naar het investeringskader. De besteding van deze middelen zal plaatsvinden vanuit de reeds bestaande reserve Woningbouw. Hieronder is een financieel overzicht vanuit dit investeringskader opgenomen.

Onderzoekskosten		€ 1.500
Stadsmakersfonds		€ 1.000
Investeringskader:	Categorie 1 Grote gebiedsontwikkelingen	€ 55.000
	Categorie 2 Kleine(re) projecten	€ 10.000
	Nog te ontwikkelen instrumenten	€ 11.419
Totaal:		€ 78.919

Uitvoering doorfietsroutes 2024
De coalitie heeft 16 miljoen beschikbaar gesteld voor doorfietsroutes. Dit budget staat gealloceerd in de reserve coalitieakkoord. Zonder een bestedingsplan kan men geen gebruikmaken van dit budget. Daarom loopt er momenteel een proces om in samenwerking met de regio's de meest urgente projecten voor doorfietsroutes te bepalen. Voor 2024 wordt 4 miljoen voor de ophoging van de uvr kleine infra voor het onderdeel doorfietsroutes ingezet. De begrote middelen tussen 2025 en 2027 (12 miljoen totaal) zullen in lijn met de uitkomsten van dit proces worden geraamd. De spreiding over de 3 boekjaren (4 miljoen per jaar) zal alvorens de projecten in uitvoering komen aan PS doormiddel van een bestedingsplan worden geïnformeerd.

6. Instemmen met instellingsbesluit verlenging Reserve Gezonde leefomgeving, Reserve Klimaatadaptatie en Reserve Woningbouw.

Verzocht wordt om instemming met het herzien van het Instellingsbesluit van de Reserve Gezonde leefomgeving, klimaatadaptatie en woningbouw. Het verzoek is om de looptijd te verlengen:

Reserve Gezonde leefomgeving en Klimaatadaptatie met 1 jaar tot en met 2025, vanwege de afwikkeling

Reserve Woningbouw met 5 jaar conform het 'investeringskader versnellen woningbouw' en met 1 jaar vanwege de afwikkeling, totaal t/m 2031.

	Reserve Gezonde leefomgeving
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	~~t/m 2024~~ t/m 2025

	Reserve Klimaatadaptatie
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	-Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinanciering aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW,OV-knooppunten, etc.), - Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen), - Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven). - Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	~~t/m 2024~~ t/m 2025

	Reserve Woningbouw
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	~~t/m 2025~~ t/m 2031

7. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. M.J.H. Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 52-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 9 juli 2024;

besluiten

1. De tweede begrotingswijziging 2024 met een positief begrotingsresultaat van € 9,8 miljoen vast te stellen;
2. De bij deze tweede begrotingswijziging gewijzigde mutaties van de begroting 2024 vast te stellen;
3. Een krediet van € 6 miljoen voor vervanging dynamische reizigersinformatiesystemen (DRIS) beschikbaar te stellen;
4. In te stemmen met bestedingscriteria van de Reserve Coalitieakkoord en Reserve Woningbouw;
5. Instemmen met instellingsbesluit verlenging Reserve Gezonde leefomgeving, Reserve Klimaatadaptatie en Reserve Woningbouw;
6. De gewijzigde lijst met subsidies buiten uitvoeringsregeling vast te stellen.

Haarlem, 30 september 2024

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Uittreksel concept-verslag commissie Ruimte 9 september 2024 over de tweede begrotingswijziging 2024 t.b.v. PS 30 september 2024

4 A-agenda Financiën

4.a Tweede Begrotingswijziging 2024

In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de begroting 2024. Daarnaast bevat deze begrotingswijziging de bijstellingen voor 2024 uit de kaderbrief 2025. Begrotingswijzigingen worden voorafgaand aan de vaststelling in PS behandeld in de Statencommissies. Elke commissie bespreekt deze vanuit de vakinhoudelijke invalshoek. De bespreking vanuit financiële invalshoek vindt voornamelijk plaats in de commissie Bestuur.

Behandelvoorstel:
Provinciale Staten adviseren over de te nemen besluiten zoals beschreven in de Statenvoordracht. U bespreekt met de commissie de stukken die betrekking hebben op de portefeuille van de commissie Ruimte. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS vergadering van 30 september 2024.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Rommel voor een mededeling. Gedeputeerde **Rommel** informeert de commissie dat zij zojuist is gebriefd over een fout in de verwerking van de mutaties van de posten uit de kaderbrief. Door een bug in het systeem zijn de optellingen op het niveau van beleidsdoelen onjuist, de optellingen op programmaniveau zijn wel correct. De gedeputeerde wijst erop dat de besluiten die op de inhoud worden genomen door de commissie, rechtmatig zijn. De correcties zijn beschikbaar voor de commissie Bestuur van maandag 16 september. Het agendapunt wordt in de commissie Ruimte behandeld en commissieleden die behoefte hebben om aanwezig te zijn bij de Commissie Bestuur om aanvullende vragen te stellen, krijgen daartoe de mogelijkheid. Gedeputeerde Rommel zegt toe de herstelbrief te doen toekomen aan de commissie in de komende week.

Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt zich af waarom de keuze is gemaakt om bij klimaatadaptatie-projecten driehonderdvijftigduizend euro minder beschikbaar te stellen voor bescherming tegen overstromingen en dergelijke. Wateroverlast, zoals die het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden, leidt tot extra kosten. Zij wil weten waarom de bescherming tegen wateroverlast niet wordt versterkt door extra projecten.
De heer **Bonekamp** (Volt) is blij met de onttrekking van vier miljoen voor doorfietsroutes uit de reserves. Dit gebeurt door middel van subsidies voor gemeenten, hij vraagt of GS zicht heeft op de gemeenten die er gebruik van willen maken en welke van de in het coalitieakkoord genoemde routes gerealiseerd gaan worden.
Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat in het NIKG een taskforce wordt opgericht die de effecten van klimaatverandering op de infrastructuur gaat onderzoeken. Voor de klimaatbrede vraagstukken verwijst de gedeputeerde naar zijn collega gedeputeerde Kocken. De regeling ondersteunt gemeenten bij het uitvoeren van kleinere infrastructurele projecten door financiële middelen beschikbaar te stellen. Gedeputeerde **Olthof** heeft op dit moment geen lijst beschikbaar van gemeenten die hier gebruik van maken.

De **voorzitter** concludeert dat dit agendapunt namens de commissie Ruimte als hamerpunt kan worden afgehandeld. De commissie Bestuur is leidend.

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
C.J. Borst
AD/STG

Doorkiesnummer +31235143032
commissielandelijkgebied@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie landelijk gebied	
Datum commissievergadering	**09-09-2024**

20 september 2024

Onderwerp: Tweede Begrotingswijziging 2024

Advies commissie Landelijk Gebied:

Tweede Begrotingswijziging 2024 als hamerstuk door te geleiden naar PS van 30 september 2024.

Uittreksel van het concept-verslag Landelijk Gebied 9 september 2024:

4 A-agenda Algemeen

4.a Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16 september 2024, Bestuur leidend)

In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de Begroting 2024. Daarnaast bevat deze begrotingswijziging de bijstellingen voor 2024 uit de Kaderbrief 2025. Begrotingswijzigingen worden voorafgaand aan de vaststelling in PS behandeld in de Statencommissies. Elke commissie bespreekt deze vanuit de vakinhoudelijke invalshoek. De bespreking vanuit financiële invalshoek vindt voornamelijk plaats in de commissie Bestuur. Provinciale Staten adviseren over de te nemen besluiten zoals beschreven in de Statenvoordracht. De commissie bespreekt de stukken die betrekking hebben op de portefeuille van de commissie Landelijk Gebied. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS-vergadering van 30 september 2024.

Eerste termijn commissie

Mevrouw **Gordijn** (JA21) stelt twee korte vragen. Ten eerste vraagt ze waarom er een nadeel van drie ton is door de verhoging van de grondwaterheffing, terwijl ze ervan uitgaat dat deze heffing wordt doorberekend aan de gebruikers van grondwater. Ze vraagt zich af waarom dit bedrag als een negatief element in de begroting staat en waarom het de provincie geld kost.

Ten tweede vraagt mevrouw Gordijn waarvoor de 7,6 miljoen euro uit de reserve landschap precies wordt ingezet. Dit bedrag is namelijk gereserveerd voor de taakstelling van het coalitieakkoord, en ze wil weten welke specifieke taken hiermee worden uitgevoerd.

Mevrouw **Haas** (PvdD) merkt op dat er al het hele jaar wordt gesproken over grote tekorten voor natuurherstel en de voltooiing van het NNN (Natuurnetwerk Nederland). Ze constateert echter dat er nu een onderbesteding van €15 miljoen op dit programma wordt verwacht. Het lijkt erop dat een deel van het budget wordt weggenomen van een programma dat al onder druk staat. De fractie van de Partij voor de

Dieren vraagt daarom wat de reden hiervoor is en hoe het resterende bedrag dit jaar nog zal worden ingezet voor natuur, groen en natuurherstel.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) stelt vragen over het programma Natuur en Landelijk Gebied. Ze merkt op dat er een bijstelling van €16 miljoen is, waarbij €13 miljoen minder wordt uitgegeven aan het beschermen en ontwikkelen van natuur en er daarnaast een bezuiniging van €5,3 miljoen bij de baten plaatsvindt. Ze vraagt hoe dit kan, aangezien het belangrijk is om goed onderhoud aan de natuur te plegen als de provincie wil sturen op de staat van de natuur in plaats van op stikstof.

Daarnaast uit mevrouw Koning-Hoeve haar zorgen over de bezuiniging van €1,3 miljoen op het verbeteren van de waterkwaliteit. Ze wijst op het belang van deze middelen voor het behalen van de Kaderrichtlijn Water en stelt voor om dit geld in te zetten, bijvoorbeeld in samenwerking met gemeentes om riooloverstorten te beperken, wat veel watervervuiling veroorzaakt.

Tot slot vraagt ze om opheldering over een storting en onttrekking van €10,9 miljoen bij het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied). Ze vraagt zich af of dit nog nodig is nu het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) is geschrapt, of dat het PPLG-geld al is uitgegeven. Ze vraagt om een toelichting.

De heer **Wallaart** (PvdA) vraagt in hoeverre riooloverstorten een provinciale bevoegdheid is. Hij vraagt zich af of dit niet meer een verantwoordelijkheid is van de gemeenten om op te lossen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) verduidelijkt dat ze riooloverstorten als een voorbeeld noemde. Ze stelt voor dat, als er toch geld over is, de provincie samen met de gemeenten kan werken aan het verbeteren van de waterkwaliteit door dit probleem aan te pakken.

De heer **Wallaart** (PvdA) uit zijn frustratie over de herhaaldelijke begrotingswijzigingen waarbij telkens minder geld wordt uitgegeven aan natuur dan in de democratisch vastgestelde begroting is vastgelegd. Hij vergelijkt dit met de film "Groundhog Day", waarbij hij steeds dezelfde antwoorden van Gedeputeerde Staten verwacht: dat het proces meer tijd kost, moeizaam verloopt en er onzekerheid is vanuit het Rijk. De heer Wallaart benadrukt dat dit zorgelijk is, vooral omdat de PvdA vindt dat er geen tijd te verliezen is en dat er geïnvesteerd moet worden in de natuur, zeker gezien de problemen op landelijk niveau.

Hij wijst op verschillende projecten die vertraging oplopen, zoals Peereboom, Opperwoud, De Nes, PARK21 en Schil Naardermeer, en vraagt of deze projecten voor 2024 daadwerkelijk zullen worden uitgevoerd, aangezien ze voor €14 miljoen in de boeken staan.

Daarnaast stelt hij kritische vragen over de volgorde van de besluitvorming. Hij vraagt waarom de Provincie niet eerst de onderuitputting duidelijk maakt en het PNN (Programma Natuur en Natuurnetwerk) presenteert, voordat ze akkoord moeten gaan met €16 miljoen minder uitgaven. Volgens hem is het vreemd dat GS verwijst naar het PNN 2025, terwijl het nu om de begroting van dit jaar gaat.

De heer Wallaart wijst op de herhaalde onderuitputting en twijfelt aan de betrouwbaarheid van de begroting. Hij noemt als voorbeeld PARK21 in Haarlemmermeer, waar €8 miljoen voor is gereserveerd, ondanks dat de gemeenteraad in april 2023 al besloot geen grondonteigening te doen. Hij vraagt waarom

GS optimistisch bleef over dit bedrag. Ook bij andere projecten zoals Opperwoud en De Nes roept de vertraging vragen op, aangezien het definitieve ontwerp al af is.

De heer Wallaart sluit af met de vraag hoe GS ervoor zorgt dat de natuurbegroting betrouwbaar wordt en dat er niet opnieuw vertraging optreedt, zodat het geen herhaling van "Groundhog Day" wordt.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde Kocken erkent het "Groundhog Day" gevoel dat eerder werd genoemd, waarbij steeds dezelfde kwesties terugkomen. Ze legt uit dat dit deels eigen is aan haar portefeuille, omdat veel projecten afhankelijk zijn van andere partijen, zoals terreinbeherende organisaties, gemeentes en waterschappen. Deze partijen hebben eigen agenda's en kunnen niet altijd op hetzelfde moment handelen als de provincie, wat leidt tot vertragingen.

Als de provincie geld reserveert voor een project, zoals bij PARK21, en klaar is om door te gaan, kan het gebeuren dat andere betrokkenen nog niet zover zijn. Dit leidt ertoe dat projecten soms langer duren dan verwacht, ondanks dat de provincie haar deel van de financiering beschikbaar heeft gesteld. Het geld dat niet wordt besteed, gaat terug naar de geoormerkte reserve (in dit geval de reserve Groen) en blijft beschikbaar voor het project in het volgende jaar. Hierdoor wordt het project niet vervangen door andere zaken en blijft de focus behouden.

Gedeputeerde Kocken benadrukt dat de provincie de natuurdoelen niet minder serieus neemt, maar dat de uitvoering soms trager verloopt dan gehoopt, ondanks het beschikbare budget en de plannen. Ze erkent dat dit frustrerend kan zijn, maar ook dat het onvermijdelijk is in situaties waar meerdere partijen betrokken zijn.

Gedeputeerde Kocken geeft aan dat het idee om het PNN (Programma Natuur en Natuurnetwerk) eerder te presenteren begrijpelijk is, maar dat elk onderdeel zijn eigen ritme heeft. Het PNN gaat over plannen voor het volgende jaar (in dit geval 2025) en kijkt terug op wat er het voorgaande jaar is gebeurd, inclusief wat niet is gerealiseerd. Dit gedetailleerde overzicht hoort niet thuis bij een begrotingswijziging, die alleen financiële bijstellingen en globale toelichtingen bevat.

De gedeputeerde begrijpt de behoefte aan meer informatie, wat mogelijk inherent is aan de natuurportefeuille, en overweegt om bij toekomstige begrotingswijzigingen een wat uitgebreidere toelichting te geven voor deze portefeuille. Ze ziet dit als een manier om technische vragen, zoals de huidige, te behandelen en dit niet in de plaats te laten komen van het politieke debat. Ze wil hierover nadenken om in de toekomst misschien meer context te bieden bij begrotingswijzigingen.

Gedeputeerde Kocken beantwoordt vervolgens de vragen die in eerste termijn aan haar zijn gesteld. Ten eerste gaat ze in op de vraag waarom de grondwaterheffing dit jaar een negatief resultaat laat zien. Ze legt uit dat dit komt door incidentele kosten, specifiek een bijdrage aan een grootschalig landelijk onderzoek naar zoutintrusie. Hoewel de inkomsten uit de grondwaterheffing stabiel zijn, wordt de eenheidsprijs niet elk jaar aangepast. Door deze grote kostenpost pakt het saldo dit jaar negatief uit in plaats van het gebruikelijke positieve resultaat.

Wat betreft de reserve landschap van €7,6 miljoen legt gedeputeerde Kocken uit dat de opheffing van deze reserve meer een boekhoudkundige kwestie is. Het geld valt terug in de algemene middelen en krijgt niet

direct een nieuwe bestemming. Dit betekent dat het bedrag niet specifiek aan een ander project of doel wordt toegewezen, maar later wel een bestemming zal krijgen binnen de algemene middelen van de provincie.

In haar beantwoording over het PPLG en als er geen Transitiefonds is, verwijst ze naar het antwoord van collega Beemsterboer. Ze benadrukt dat de doelen van het PPLG overeind blijven staan, ondanks dat het Transitiefonds van het Rijk niet beschikbaar is. De gedeputeerde onderstreept dat de provincie nog steeds met dezelfde uitdagingen te maken heeft, vooral op het gebied van natuur, water en klimaat. Daarom vindt ze het belangrijk om de incidentele middelen, zoals de €35 miljoen voor de lokale transitie, goed te benutten. Hoewel het Rijk aanvankelijk verwacht werd te voorzien in financiële middelen, heeft gedeputeerde Kocken niet veel vertrouwen dat dit nog zal gebeuren op de schaal die eerder werd verwacht. Ze is daarom blij dat de provincie nog wat incidenteel budget heeft om belangrijke doelen te realiseren en vooruitgang te boeken, ondanks het ontbreken van de landelijke financiering.

Gedeputeerde Kocken reageert ook op de vraag of onderuitputting, oftewel het niet volledig besteden van de beschikbare middelen, te voorkomen is. Ze legt uit dat er hard wordt gewerkt aan het maken van realistische planningen. Als voorbeeld noemt de gedeputeerde de vergunningverlening waar de provincie zelf verantwoordelijkheid voor draagt. Toch geeft ze toe dat onderuitputting in bepaalde gevallen waarschijnlijk onvermijdelijk blijft. Dit komt vooral doordat er vaak meerdere partijen betrokken zijn bij projecten, zoals terreinbeherende organisaties en gemeentes, die soms niet in staat zijn om op hetzelfde moment als de provincie door te pakken. Ondanks de inspanningen om dit te verbeteren, blijft het een terugkerend probleem. Zowel gedeputeerde Kocken als de Statenleden zouden het liever anders zien, maar ze verwacht dat onderbesteding op het natuurdossier in zekere mate zal blijven voorkomen.

De heer **Dessing** (FvD) licht zijn vraag verder toe, die hij eerder aan gedeputeerde Beemsterboer stelde, en verwijst specifiek naar agendapunt 9.b. Dit betreft de openstelling van de subsidie voor de blauwe dooradering - NSP GLB, waarbij expliciet wordt vermeld dat dit in het kader van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied gebeurt. De subsidie bedraagt maximaal €5,3 miljoen. De heer Dessing vraagt waarom deze subsidie niet wordt gepauzeerd zolang er onduidelijkheid bestaat over het PPLG, aangezien het om een aanzienlijk bedrag gaat. Hij vraagt ook wat de Staten nog te zeggen hebben over deze kwestie en de besteding van deze subsidie.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat ze nog geen definitief antwoord heeft en voorzichtig moet zijn met haar reactie. Ze legt echter uit dat de regeling voor de groenblauwe dooradering waarschijnlijk neerkomt op het doorzetten van rijksmiddelen die uiteindelijk in de provincie terechtkomen. Deze regeling ondersteunt doelen die in het PPLG staan, en hoewel er onduidelijkheid is over de toekomst van het PPLG, blijven die doelen nog steeds van kracht, ook als ze niet meer onder de paraplu van het PPLG zouden vallen.

De gedeputeerde stelt dat het zonde zou zijn om de subsidie nu te stoppen, omdat de provincie op dit moment de kans heeft om deze rijksmiddelen door te geleiden naar subsidievragers. Dit betekent dat, door de regeling te pauzeren, de provincie mogelijk een kans zou missen om gebruik te maken van deze middelen, wat volgens haar onwenselijk zou zijn.

De heer **Dessing** (FvD) toont begrip voor het feit dat gedeputeerde Kocken haar antwoord voorzichtig formuleert, maar vraagt toch om een definitieve bevestiging. Hij geeft aan dat hij bereid is om die bevestiging schriftelijk te ontvangen, als dat nodig is, zodat er volledige duidelijkheid is over de kwestie.

Gedeputeerde **Kocken** geeft aan dat ze later tijdens de vergadering terug zal komen op de vraag van de heer Dessing. Mocht dat niet mogelijk zijn, dan zal er een schriftelijke reactie volgen om de gevraagde bevestiging te geven.

Tweede termijn commissie
De heer **Wallaart** (PvdA) bedankt gedeputeerde Kocken voor de heldere beantwoording en is blij dat zij het "Groundhog Day"-gevoel deelt. Hij waardeert de toezegging dat er in de toekomst mogelijk een globale toelichting komt op de achterliggende oorzaken van de onderuitputting. De heer Wallaart benadrukt echter dat hij de structurele onderuitputting op natuuruitgaven niet ziet als een louter technische kwestie, maar als een belangrijk politiek punt. Hij geeft aan dat hij graag het gesprek hierover wil voortzetten met het college, omdat het volgens hem cruciaal is om realistisch te begroten en ervoor te zorgen dat de noodzakelijke uitgaven voor de natuur daadwerkelijk worden uitgevoerd. Hij benadrukt dat Provinciale Staten hier bovenop moeten blijven zitten.

Statenlid **Van Wijnen** (GL) haakt in op de discussie over de structurele onderbesteding en geeft aan dat zij dit probleem inmiddels zo vaak heeft gezien dat het bijna normaal voor haar is geworden, wat zij als een trieste ontwikkeling beschouwt. Zij wijst erop dat als er elk jaar structureel onderbesteding plaatsvindt, de gestelde doelen ook elk jaar niet worden gehaald. Het lijkt haar onlogisch om dan te zeggen dat de doelen van dit jaar gewoon worden doorgeschoven naar volgend jaar, omdat dit alleen maar leidt tot een chronische opbouw van achterstand. Hoewel Statenlid Van Wijnen erkent dat dit misschien deels onvermijdelijk is, zou zij graag zien dat er in het verdere gesprek hierover ideeën worden besproken over hoe deze structurele onderuitputting kan worden verminderd of voorkomen. Zij vindt het belangrijk om samen met GS in gesprek te gaan over wat de beste aanpak is en welke maatregelen nuttig, nodig of wenselijk zijn om te zorgen dat de doelen wel worden gehaald.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Kocken** reageert op de opmerkingen van Statenlid Van Wijnen over onderbesteding. Ze is het niet helemaal eens met de stelling dat onderbesteding per definitie het probleem groter maakt door het doorschuiven van niet-uitgevoerde projecten. Als een project, zoals PARK21, volgend jaar wel wordt uitgevoerd, dan hoeft het niet steeds te worden doorgeschoven, en wordt het probleem dus niet automatisch groter. Ze legt uit dat de bedoeling is om realistisch te plannen, zodat zowel PARK21 als andere gereedstaande projecten in de planning passen en uitgevoerd kunnen worden.

Gedeputeerde Kocken staat open voor een gesprek over de vraag of het probleem van onderbesteding oplosbaar is en wat eraan gedaan kan worden. Ze stelt voor om dit gesprek te combineren met de bespreking van het PNN (Programma Natuur en Natuurnetwerk), omdat daar een overzicht van de stand van zaken in zit. Op die manier kan het gesprek met meer detail worden gevoerd zonder extra werk te doen voor een tussentijdse bespreking. Het PNN wordt aan het einde van het jaar verwacht, en gedeputeerde Kocken suggereert dat dit moment goed zou kunnen zijn om het gesprek te voeren, met extra aandacht

voor onderbesteding en hoe dit te voorkomen.

De voorzitter stelt vast dat de commissie instemt met dit voorstel en dat daarmee het agendapunt hiermee voldoende is besproken.

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31235144628
boheemenm@noord-holland.nl

20 september 2024

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Leefomgeving	
Datum commissievergadering	**16-09-2024**

Onderwerp:
Voordracht **Tweede Begrotingswijziging 2024**

De commissie Leefomgeving adviseert:

De Voordracht Tweede Begrotingswijziging 2024 als hamerstuk door te geleiden naar de Statenvergadering van maandag 30 september 2024.

Uittreksel concept-verslag commissie Leefomgeving 16-09-2024:

6 A-agenda Algemeen

6.a Financiën: Tweede Begrotingswijziging 2024 (alle commissies 9 en 16 september, Bestuur leidend)

Toelichting:
In de provinciale begroting wijzen Provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de begroting 2024. Daarnaast bevat deze begrotingswijziging de bijstellingen voor 2024 uit de kaderbrief 2025. Begrotingswijzigingen worden voorafgaand aan de vaststelling in PS behandeld in de Statencommissies. Elke commissie bespreekt deze vanuit de vakinhoudelijke invalshoek. De bespreking vanuit financiële invalshoek vindt voornamelijk plaats in de commissie Bestuur.
Er is een correctie ontvangen op de Tweede Begrotingswijziging. De vorige versie is vervangen door de gecorrigeerde tweede Begrotingswijziging.
Donderdag 12 september heeft GS een tweede correctie doorgevoerd op de Tweede begrotingswijziging 2024 en toegestuurd aan PS. De gecorrigeerde versie en brief aan PS zijn toegevoegd aan de agenda. Provinciale Staten adviseren over de te nemen besluiten zoals beschreven in de Statenvoordracht. De commissie en de gedeputeerde bespreken de stukken die betrekking hebben op de portefeuille van de commissie Leefomgeving. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS-vergadering van 30 september 2024.

Eerste termijn commissie
Mevrouw **Gordijn** (JA21) wijst erop dat er geld uit verschillende bestemmingsreserves, zoals de reserve voor de energietransitie en de reserve voor een gezonde leefomgeving, wordt overgeheveld naar de reserve coalitieakkoord. Dit betreft bedragen van respectievelijk 14,5 miljoen en 6,4 miljoen euro. Ze vraagt welke concrete doelen van deze reserves niet worden behaald door deze overheveling.

De heer **Heijnen** (CDA) vraagt waarom er in programma 6.3 €100.000 wordt overgeheveld van het sportbudget naar sponsoring. Hij wil weten waarom deze keuze is gemaakt en of dit gevolgen heeft voor Sportservice.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat de overheveling van geld vanuit de reserve Gezonde Leefomgeving geen consequenties heeft voor het behalen van de gestelde doelen. Alles wat gepland stond, blijft uitgevoerd worden.

Wat betreft de €100.000 die is overgeheveld van het sportbudget naar sponsoring, geeft de gedeputeerde aan dat dit bedoeld is als een pilot. Het doel is om sportverenigingen die geconfronteerd worden met internationale toernooien, zoals op Europees niveau, een financieel steuntje in de rug te geven. Het geld wordt dus nog steeds ingezet voor sport, maar specifiek voor sportsponsoring en evenementen.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat de overheveling vanuit de reserve Energietransitie verband houdt met de overgang van incidentele naar structurele middelen voor klimaat en energie. Omdat er nu structurele financiering beschikbaar is, is de reserve die eerder werd gebruikt niet langer nodig. Deze overheveling heeft daarom geen effect op het behalen van de gestelde doelen voor de energietransitie.

De **voorzitter** constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en concludeert dat de Tweede Begrotingswijziging 2024 als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 30 september 2024. Het verslag van deze bespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
J.Faber
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145778
jescafaber@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d **30-09-2024**
Commissie Bestuur
Datum commissievergadering **16-09-2024**

24 sept 2024

Onderwerp: Voordracht Tweede Begrotingswijziging 2024

Advies commissie Bestuur:

De **voorzitter** constateert dat het stuk als hamerstuk kan worden doorgeleid naar PS.

Uittreksel van het concept-verslag Bestuur 26 juni 2024:

7.a Financiën: Tweede Begrotingswijziging 2024 (Alle commissies 9 en 16-09-2024, Bestuur leidend)

De commissie wordt gevraagd om de Tweede Begrotingswijziging 2024 te bespreken.

Eerste termijn commissie

Statenlid **Korzelius** (GL) was er blij mee dat precies aangegeven is waar de wijzigingen zijn aangebracht. De bestemmingsreserves leiden echter niet altijd tot een transparant beeld over de financiële positie van PNH. GroenLinks ziet dat de onderbesteding een vraagstuk blijkt te zijn in de financiële huishouding van de provincie. Hier wordt in de begrotingswijziging niets over gemeld.

Mevrouw **Bezaan** (PVV) maakt zich zorgen over de manier waarop er in de afgelopen jaren met het belastinggeld is omgegaan. Er dient respect te zijn voor de belastingbetaler. In de tweede begrotingswijziging ziet de PVV opnieuw uitgaven die niet ten goede komen aan de belangen van de inwoners van Noord-Holland. Wordt er voldoende gekeken naar de druk die de uitgaven leggen op de begroting? De PVV dringt erop aan dat het college bij alle toekomstige beslissingen omtrent uitganeven kritisch blijft kijken naar de noodzaak ervan.

Mevrouw **Uiterwijk** (JA21) ziet in de begroting een onderbesteding van € 9,8 miljoen. Dit dient beter inzichtelijk te zijn, want het is een structureel probleem. Hetzelfde geldt voor de lijst met subsidies: de toelichting per subsidie ontbreekt vaak.

De heer **Heijnen** (CDA) sluit zich aan bij de woorden van GroenLinks.

De heer **Stam** (PvdA) stelt dat het prettig is als het college een beleidsmatige stand van zaken geeft die zich

financieel vertaalt. Daarnaast is het lastig om duidelijkheid te krijgen wanneer het Provinciefonds bij iedere begrotingswijziging verandert. Hij ziet een aantal indexatieverhogingen. Is het indexatiebeleid verkeer toegepast of is dit gewijzigd?

Mevrouw **Jorna** (PvdD) mist een aantal toelichtingen in de begrotingswijziging. Er wordt een fors bedrag afgehaald van Natuur en Landelijk Gebied, terwijl hier geen verklaring voor wordt gegeven.

Mevrouw **Poot** (VVD) merkt op dat er veel correcties zijn aangebracht in de begroting. Hoe worden deze stukken gecontroleerd voor deze naar PS gaan? In het programmaoverzicht Algemene Middelen en Organisatie staat verder dat in de meicirculaire een aantal decentralisatie-uitkeringen zijn toegekend tot een bedrag van € 14,2 miljoen. Wat is hier exact mee gemoeid? En kan de gedeputeerde iets zeggen over de toetsing van de bestemmingsreserves?

De heer **Kes** (SP) pleit ervoor om alerter te zijn op de onderbestedingen.

De heer **Klein** (ChristenUnie) gaat akkoord met de kredietaanvraag en het verlengen van de reserves.

Mevrouw **Van der Helm-Chandansigh** (50PLUS) sluit zich aan bij de woorden van GroenLinks.

De heer **Van der Heijden** (D66) wijst erop dat het punt een hamerstuk kan worden, omdat alle commissies reeds voor een hamerstuk hebben gekozen.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Rommel** roept de commissie op om aan de Griffie mee te geven wat de wensen zijn ten aanzien van de bestemmingsreserves. Voor het lezen van een tweede begrotingswijziging kan een technische briefing worden georganiseerd, zodat er meer duidelijk wordt over de onderbesteding en de uitgaven.

Zij reageert op de vraag van JA21 over de lijst met subsidies. De reden van het doorhalen van subsidies staat er niet bij. De gedeputeerde zegt toe in de begrotingswijzigingen te beargumenteren waarom een bepaalde subsidie is geschrapt of gewijzigd.

Het college denkt na over de wijze waarop de cyclus van de begrotingswijziging aangepast kan worden. Fluctuaties in het Provinciefonds zijn technisch van aard.

De heer **Stam** (PvdA) leest dat er ondanks het indexatiebeleid aanpassingen worden gedaan in de indexatie. De PvdA gaat ervan uit dat het indexatiebeleid wordt toegepast bij het opstellen van de begroting.

Gedeputeerde **Rommel** legt uit dat in het indexatiebeleid staat welke budgetten geïndexeerd worden. Bij wijziging van het type budget kunnen er wijzigingen in de indexaties worden aangebracht.

De mutaties telden op naar nul, waardoor er werd gedacht dat de derde verbetering die JA21 constateerde,

niet doorgevoerd was. Dit is een programmafout is geweest.

In de meicirculaire is een aantal decentralisatie-uitkeringen toegekend. Dit betreft bestaande taken waarvoor nu decentralisatie-uitkeringen zijn toegekend.

De vraag van de PvdD inzake de ontbrekende toelichting over de begrotingswijzigingen zal schriftelijk worden beantwoord.

De voorzitter constateert dat het stuk als hamerstuk kan worden doorgeleid naar PS.

Beantwoording GS van openstaande vraag Partij voor de Dieren, toelichting tweede begrotingswijziging 2024

Vraag
Er wordt een fors bedrag van natuur en landelijk gebied afgehaald. Wat is hiervoor de verklaring?

Voorzet antwoord
Dit betreft een optelsom van vele mutaties die terug te vinden zijn de tabellen 5.1 t/m 5.6 op pagina's 33 t/m 36.

Vraag
Er zijn grote tekorten voor NNN natuurherstel en NNN voltooien. We zien nu ook een onderbesteding aankomen van 15 miljoen. En nu lijkt er nog meer afgesnoept te worden van een programma dat al onder druk staat. Wat is de reden en op welke manier gaat het geld besteed worden voor natuurherstel.

Voorzet antwoord
Feitelijk is er geen sprake van onderbesteding, maar van het bijstellen van de geraamde inkomsten en uitgaven in de Begroting 2024. Hieraan liggen vele redenen ten grondslag, zoals vermeld in de tabellen 5.1 t/m 5.6 op pagina's 33 t/m 36. Bij de Tweede Begrotingswijziging 2024 worden geraamde inkomsten en uitgaven bijgesteld op basis van de actuele ontwikkelingen. Dat beteken niet persé dat er budget wordt 'afgesnoept'. Voor reserves (bijv. de Reserve Groen) en balansposten (bijv. SPUK's) betekent dit dat geraamde uitgaven worden bijgesteld. Daarbij blijven niet-benodigde middelen gewoon beschikbaar voor de jaren 2025 en verder. In het Programma Natuurnetwerk 2025, dat dit najaar ter behandeling aan Provinciale Staten wordt aangeboden, valt de planning t.a.v. verwerving en inrichting van het NNN voor de komende jaren terug te lezen.

Provincie Noord-Holland

Commissie Ruimte

Dossiernummer	16002
Extern Zaak ID	2272714
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	12 september 2024
Agendapunt	2.a
Titel	Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte"
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte	12 september 2024

Toelichting

Op 6 februari jl. hebben GS het concept Ruimtelijk Voorstel "Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel" vrijgegeven voor consultatie. Op basis van de binnengekomen reacties zijn aanpassingen doorgevoerd. Het Ruimtelijk Voorstel beschrijft de ruimtelijke vraagstukken die ontstaan als alle ruimteclaims bij elkaar worden gelegd. Met deze vraagstukken gaan we aan de slag in het vervolgtraject "Regie op de Ruimte". De wijzigingen in ons beleid die daaruit volgen, verwerken we in een actualisatie van de Omgevingsvisie. De startnotitie "Regie op de Ruimte" bevat de kaders voor het vervolgtraject en is de basis voor de bestuurlijke opdracht hiervoor.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
H.E. Wiersma
BEL/RSO

Telefoonnummer +31235143623
wiersmah@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 3 JULI 2024

Kenmerk
2272714 / 2272719

Uw kenmerk
nvt

Betreft: Ruimtelijk Voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte"

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over het Ruimtelijk Voorstel en de startnotitie "Regie op de Ruimte".

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

5 bijlagen

1. PS- voordracht; 2. Startnotitie "Regie op de Ruimte"; 3. Samenvatting reacties consultatie Ruimtelijk Voorstel; 4 Ruimtelijk Voorstel (opgemaakte versie); 5. Ruimtelijk Voorstel (tekstversie waarin de wijzigingen ten opzichte van de conceptversie zichtbaar zijn)

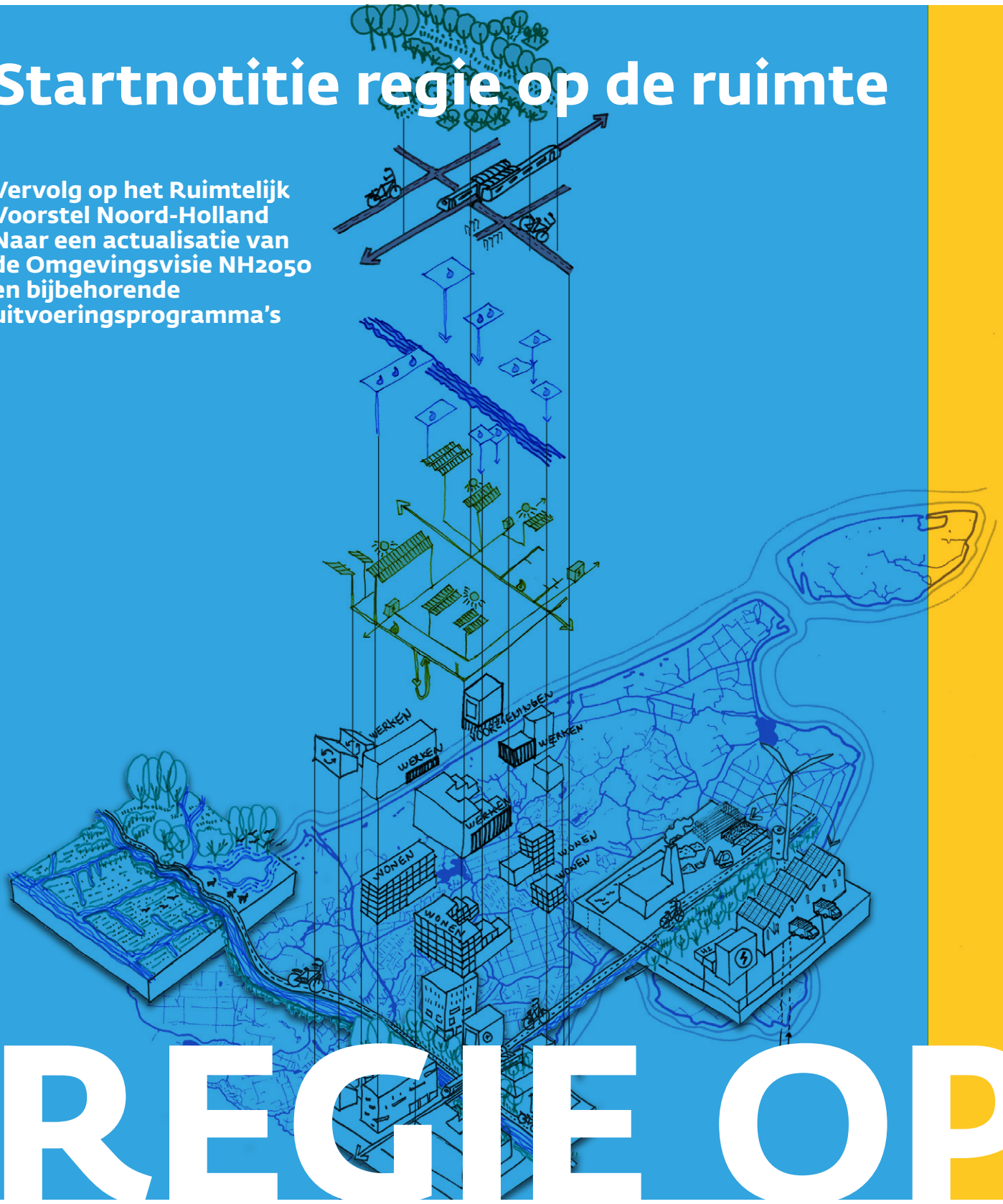
Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie
Noord-Holland

Startnotitie regie op de ruimte

Vervolg op het Ruimtelijk Voorstel Noord-Holland Naar een actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050 en bijbehorende uitvoeringsprogramma's

REGIE OP

INHOUD

1. DE STARTNOTITIE IN HET KORT 3
2. AANLEIDING VAN DE STARTNOTITIE 4
3. DOEL EN AFBAKENING “REGIE OP DE RUIMTE” 6
4. KADERS 8
5. FASERING EN PLANNING 9
6. VOORSCHOT PARTICIPATIE 13

1 DE STARTNOTITIE IN HET KORT

Uit het document “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel” komt duidelijk naar voren dat met alle ontwikkelingen en opgaven die op ons afkomen niet alles meer past en er ruimtelijk keuzes nodig zijn over welke ontwikkelingen we waar en onder welke voorwaarden willen laten plaatsvinden. We zien daardoor dat een actualisatie van ons omgevingsbeleid nodig is.

Deze startnotitie beschrijft het proces en (op hoofdlijnen) de activiteiten die de provincie Noord-Holland hiervoor de komende tweeëneenhalf jaar zal uitvoeren. We hebben dit traject “Regie op de Ruimte” genoemd. Binnen het traject “Regie op de Ruimte” werkt de provincie aan het maken van een aantal structurerende ruimtelijke keuzes. Deze keuzes zullen landen in een actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050 (hierna: Omgevingsvisie) en daaraan gekoppelde (bestaande) uitvoeringsprogramma's. Afgelopen tijd hebben we gewerkt aan het document “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel”. Hierin zijn de ruimtelijke vraagstukken en keuzes waar we aan gaan werken geagendeerd. Het is het inhoudelijke startpunt van het traject “Regie op de Ruimte” en ligt gelijktijdig met deze notitie voor aan GS en PS.

Deze startnotitie is de basis voor de bestuurlijke opdracht met het traject “Regie op de Ruimte” te starten. Aan PS vragen we de kaders in hoofdstuk 4 te onderschrijven.

De startnotitie valt in twee delen uiteen. De hoofdstukken 2, 3 en 4 omvatten de formele onderdelen. Ze beschrijven de aanleiding, het doel en de afbakening en de kaders waarbinnen we gaan werken. Hoofdstuk 5, 6 en 7 gaan vervolgens in op het proces, de manier waarop we het aan gaan pakken en uit gaan werken.

2 AANLEIDING VAN DE STARTNOTITIE

Schaarste in de ruimte
Binnen de provincie zijn er veel opgaven en doelstellingen, denk aan woningbouw, behoefte aan bedrijventerreinen, energietransitie of de transitie in de landbouw, die een claim leggen op de beschikbare ruimte. De uitvoering loopt juist door de stapeling van opgaven vast. Zowel op nationaal als op regionaal niveau is daardoor behoefte ontstaan aan meer regie op de ruimte. Welke claim waar landt, of als niet alles past, welke claim voorrang krijgt is een typisch vraagstuk voor ruimtelijke ordening. Ruimtelijke ordening is geen puzzel die je in elkaar legt, maar een continue afweging van belangen, ambities en kwaliteiten. Of zoals de Omgevingswet het zegt: een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

De Noord-Hollandse koers met een Ruimtelijk Voorstel
In juni 2023 kwam het coalitieakkoord “Verbindend Vooruit” uit, waarin onder het hoofdstuk ”Regie op de Ruimte” staat dat de provincie de ruimtelijke consequenties van alle ontwikkelingen naast elkaar legt om een beeld te krijgen waar het schuurt. Dit hebben we gedaan in het rapport “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel”. In de rest van dit document hebben we het kortweg over het Ruimtelijk Voorstel. Het Ruimtelijk Voorstel is een agenderend stuk, waarin we de ruimtelijke vraagstukken die ontstaan als alle ruimteclaims bij elkaar worden gelegd beschrijven. Het Ruimtelijk Voorstel is gebaseerd op het huidige beleid en de huidige beleidsvoornemens en maakt nog geen keuzes. Op 6 februari 2024 is het concept Ruimtelijk Voorstel met de titel “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel” vrijgegeven voor consultatie. De wijzigingen die voortkomen uit de reacties zijn nu verwerkt. De definitieve versie van het Ruimtelijk Voorstel nog steeds met de titel “Op weg naar een Ruimtelijk voorstel” wordt gelijktijdig met deze startnotitie voorgelegd aan GS en PS. Naar verwachting is dit begin juli in GS en september in PS.

Input voor de nota Ruimte en basis voor afspraken met het Rijk
Het ministerie van BZK werkt aan een nieuwe nota Ruimte. Formeel is dit een aanpassing van de nationale Omgevingsvisie (NOVI). Op 21 juni is het voorontwerp van de Nota Ruimte naar de Tweede Kamer gestuurd. Het Ruimtelijk Voorstel en de resultaten van het traject “Regie op de Ruimte” vormen de basis voor de Noord-Hollandse inbreng in dit traject. Met het ministerie werken we aan wederkerige afspraken tussen het Rijk en de provincie. Deze afspraken landen in een “ruimtelijk arrangement”. De wederkerige afspraken zijn onderdeel van een cyclisch traject, waarin we op regelmatige basis met het ministerie van BZK de afspraken nader concretiseren en herijken.

Uit het coalitieakkoord 2023-2027 Verbindend Vooruit
“De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter. Alle ontwikkelingen die spelen, zoals de geplande woningbouw, de aanleg van energie-infrastructuur, de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES’en), de belangen van bedrijvigheid, landbouw en natuur, en de eisen die samenhangen met de klimaatverandering, vragen om ruimte. Juist op provinciale schaal moet de afweging gemaakt worden over wat waar en op welke manier kan. We verwachten dan ook dat we de komende periode voor stevige keuzes komen te staan. Het is met recht een lastige puzzel, waarvan de uitkomsten bepalend voor de inrichting van Noord-Holland zijn. Komende tijd leggen we de ruimtelijke consequenties van alle ontwikkelingen naast elkaar om een beeld te krijgen van waar het schuurt. Een aantal keuzes zien we nu al aankomen. Het gaat daarbij om de keuze voor de locatie van aanlanding van wind op zee en het traject van de hoogspanningslijn (380 KV). De ruimte die we moeten bieden aan water (drinkwater, waterberging en het vasthouden van water) op de korte, maar vooral op de lange termijn. De afweging die we in het landelijk gebied moeten maken rondom landbouw, natuur, waterkwaliteit, woningbouw en de ontwikkeling van bedrijvigheid rondom energieknooppunten.”

Veelheid aan niet passende ruimteclaims vraagt om regie op de ruimte van Noord-Holland

De kernboodschap uit het Ruimtelijk Voorstel luidt dat niet alles overal meer past. Wanneer we alle sectorale ruimtelijke claims - voor zover nu bekend - los van elkaar bekijken, hebben we minimaal 27% meer Noord-Holland nodig. Daarom is het zaak te kijken wat echt nodig is, waar we functies kunnen combineren en onder welke voorwaarden een ontwikkeling plaats kan vinden. Dit is een groot ruimtelijk en maatschappelijk vraagstuk over onontkoombare veranderingen en hoe we daar als samenleving mee om gaan. Daar horen scherpe keuzes bij. De vraagstukken die in het Ruimtelijk Voorstel worden opgevoerd en de eerste contouren van een ontwikkelrichting in het slothoofdstuk, vormen de inhoudelijke start van het vervolgtraject "Regie op de Ruimte". In dit vervolgtraject worden de vraagstukken verder uitgewerkt en structurerende ruimtelijke hoofdkeuzes gemaakt. Dit vormt de basis voor het aanpassen van ons ruimtelijk beleid.

Van Ruimtelijk Voorstel naar geactualiseerde Omgevingsvisie en uitvoeringsprogramma's

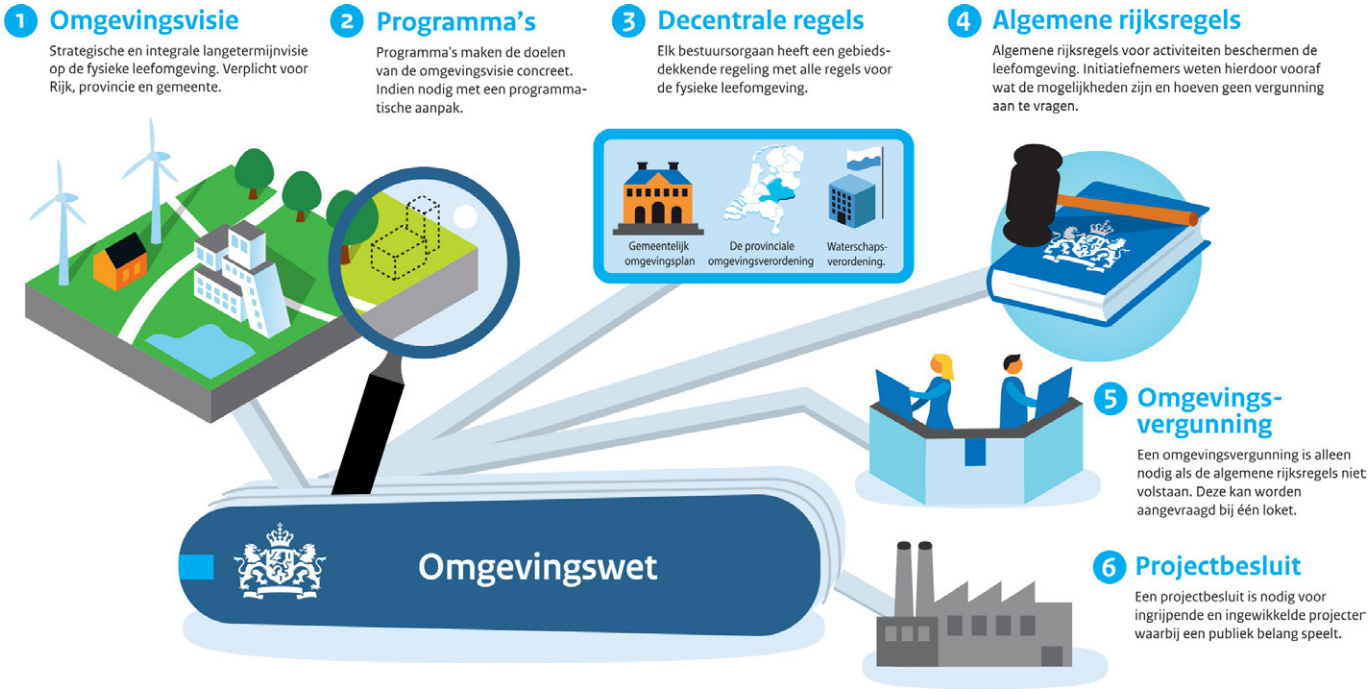
Het Ruimtelijk Voorstel heeft geen juridische status. Een Omgevingsvisie heeft dat wel. Dat is een in de Omgevingswet omschreven instrument (zie kader). Vandaar dat we ervoor kiezen de keuzes die gemaakt worden in het traject "Regie op de Ruimte" te laten landen in een actualisatie van de Omgevingsvisie. Ook werken we overeenkomstig de Omgevingswet aan (bestaande) uitvoeringsprogramma's waarin een verdere uitwerking van de Omgevingsvisie is opgenomen.

Uit de memorie van toelichting bij de Omgevingswet

De omgevingsvisie is een integrale visie met strategische hoofdkeuzen van beleid voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn. Deze visie wordt door het Rijk, door de provincies en waar gewenst door gemeenten voor hun huishouding en grondgebied vastgesteld. Het is een politiek-bestuurlijk document dat het beleid voor de fysieke leefomgeving integraal omschrijft. Integraal betekent dat de visie betrekking heeft op alle terreinen van de fysieke leefomgeving, aansluitend bij de reikwijdte van het wetsvoorstel (weergegeven in afdeling 1.2). Het gaat hier om een samenhangende visie op strategisch niveau, niet om een optelsom van beleidsvisies voor de diverse domeinen. Dat is ook de reden dat bestuursorganen slechts één omgevingsvisie vaststellen: één kenbaar en integraal beleidsdocument met het gehele strategische omgevingsbeleid van de visievaststellende overheid. Een omgevingsvisie biedt zo een samenhangende beleidsmatige basis voor inzet van juridische, financiële of andere instrumenten om de in de visie vastgelegde beleidsdoelen na te streven. Daarmee is de omgevingsvisie een belangrijk element in de paradigmawisseling zoals in paragraaf 1.4 van deze memorie van toelichting staat omschreven. Gelet op de reikwijdte en het integrale karakter is een omgevingsvisie voor waterschappen niet aan de orde.

(.....)

In programma's formuleert de overheid de maatregelen die leiden tot de gewenste kwaliteit van een onderdeel van de fysieke leefomgeving, een aspect of een gebied. Vaak zal het gaan om uitwerkingen van de omgevingsvisie, bijvoorbeeld een programma over de hoofdlijnen van de ontwikkeling van een gebied.

Afbeelding: 1. De instrumenten in de Omgevingswet (Bron: www.aandeslagmetdeomgevingswet.nl).

3 DOEL EN AFBAKENING "REGIE OP DE RUIMTE"

Doelstelling
De term "Regie op de Ruimte" geeft eigenlijk al aan wat het streven is van het traject: als provincie meer regie krijgen op de ruimte. Waarbij het ook nodig is dat het Rijk meer regie op de ruimte neemt en buiten kijf staat dat het er niet om gaat om als provincie bevoegdheden van gemeenten over te nemen. Het gaat er om bij de regionale c.q. provinciale opgaven - het niveau waar de provincie over gaat - te bepalen:

- waar welke ruimtelijke ingrepen onder welke voorwaarden voorrang krijgen,
- met wie we daaraan willen gaan werken en
- wat we nodig hebben om hier vorm aan te geven.

Een voorwaarde hierbij is dat er niet alleen ruimtelijke structurerende keuzes worden gemaakt. Maar dat ook de consequenties van die keuzes over de volle breedte in beeld zijn en onderdeel zijn van die keuze.

Meer concreet streven we met het traject "Regie op de Ruimte" de volgende doelen na:

- We werken toe naar het nemen van ruimtelijke structurerende keuzes.
- Bij het maken van deze keuzes brengen we de integrale consequenties in beeld.
- Deze keuzes betekenen dat we ons ruimtelijk beleid aanscherpen en verwerken in een actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050.
- Een stevig integraal toekomstperspectief is hier een belangrijk onderdeel van.
- We maken gebiedsgerichte uitwerking en geven een doorvertaling naar uitvoering in (bestaande) uitvoeringsprogramma's en zo nodig ook in onze Omgevingsverordening. Dit doen we in veel gevallen samen met onze regionale partners.
- We maken afspraken met het Rijk waar we hen nodig hebben om het (geactualiseerde) beleid van de provincie tot stand te brengen.

In een separaat spoor wordt ook een werkwijze die hierbij hoort uitgewerkt als onderdeel van het traject "Regie op de Ruimte". Deze startnotitie richt zich op het inhoudelijke deel.

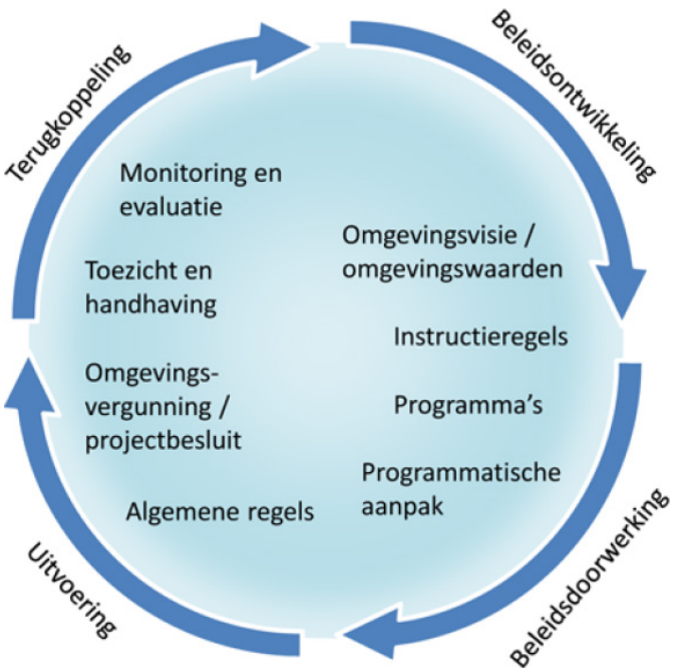
Afbakening
"Regie op de Ruimte" gaat over het navolgbaar integraal afwegen van de provinciale belangen in het ruimtelijk domein. Hierbij horen ook het maken van een integrale toekomstvisie, het uitwerken van toekomstverkenningen en het ontwikkelen van afwegingsmechanismen bij.

De beleidsontwikkeling, het bepalen van wat nodig is op een bepaald dossier valt hier niet onder. Ook het PPLG, de NOVEX-trajecten en gebiedsprocessen zoals het opstellen van het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord vallen niet onder "Regie op de Ruimte". Al deze trajecten doorlopen een eigen proces, volgen daarbij een eigen tijdlijn en leveren eigen producten op. Tegelijkertijd zijn het bouwstenen voor de structurerende ruimtelijke keuzes die wij maken binnen "Regie op de Ruimte". Andersom is het weer zo dat de geactualiseerde Omgevingsvisie sturend zal zijn voor al deze trajecten.

De winkel blijft open tijdens de verbouwing naar structurele regie op de ruimte
Het maken van afwegingen en het verwerken hiervan in een geactualiseerde Omgevingsvisie kost tijd. Het verdient een zorgvuldige procesgang waarin de verschillende stakeholders goed worden meegenomen. Tegelijkertijd is er een aantal opgaven en daarmee samenhangende besluiten die niet kunnen wachten totdat dit hele proces is afgerond. Dit kan ertoe leiden dat er tijdens het proces naar een geactualiseerde Omgevingsvisie een aantal voldongen feiten ontstaat. Uitgangspunt is dat eerder besluiten kunnen en moeten worden genomen, maar wel onder de randvoorwaarde dat er een integrale afweging aan die besluiten voorafgaat. De consequenties van de keuzes voor zowel de korte als lange termijn moeten goed in beeld worden gebracht. Daar kijken we niet voor weg. Dit is noodzakelijk om de ambitie om regionaal regie in de ruimte te nemen, te kunnen waarmaken. We bewegen weg van incidentsturing naar structurele regie op de ruimte. Daarbij hoort ook het nemen van besluiten met het bewust aanvaarden van consequenties van die besluiten voor andere opgaven.

Wat als het niet past?
In de loop van het traject kan blijken dat we niet alle landelijke opgaven niet kunnen accommoderen. Gewoonweg omdat het niet past of omdat bij de afweging andere opgaven voorrang krijgen. Is dat het geval, dan gaan we het gesprek aan met het Rijk. In de overleggen die we komende tijd voeren met het Rijk zullen we er op aandringen om hier een goed proces voor in te richten. Ook gezamenlijk met de andere provincies.

Transitiekarakter vraagt om adaptief vermogen, daarbij past een cyclisch proces
We hebben te maken met een aantal transities met een grote mate van onzekerheid over omvang, snelheid en verschijningsvorm. Of dat nu rond energie, de transitie in de landbouw, klimaatverandering of niet te vergeten gezonde leefomgeving is. Daarnaast zullen sommige functies nu niet te combineren zijn, maar gaandeweg door innovaties en veranderingen wel. Dat vraagt om de mogelijkheid om goed in te kunnen spelen op veranderingen en nieuwe ontwikkelingen. We verkennen daarom welke systematiek wenselijk is om het geheel van Omgevingsvisie en -programma actueel en levend te houden. Hier zal de beleidscyclus (afbeelding 2) onderdeel van zijn.

Afbeelding: 2. De beleidscyclus (bron Memorie van toelichting Omgevingswet).

Daarbij past ook een cyclisch proces waarbij in toenemende mate met het Rijk steeds stevigere en specifiekere afspraken worden gemaakt in het ruimtelijk arrangement op basis van de verdere uitwerkingen. In lijn met hoe het werkt voor het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) en BOL (Bestuurlijk Overleg Leefomgeving).

Rollen
Conform de Omgevingswet is de Omgevingsvisie beleid dat door Provinciale Staten wordt vastgesteld. Het bevat het beleid van de provincie voor de gehele fysieke leefomgeving. Er hoort ook een aantal andere wettelijke vereisten bij. Zo moeten we duidelijk maken hoe met participatie is omgegaan. Is een MER-procedure verplicht. Ook zal de Omgevingsvisie een formele terinzagelegging doorlopen.

Het is de bevoegdheid van GS om de uitvoeringsprogramma's vast te stellen. De bestuurlijke opdracht om te starten met het traject "Regie op de Ruimte" ligt bij GS. We vragen wel aan PS de kaders vast te stellen.

Betrokkenheid partners en inwoners
Betrokkenheid en input van de gemeenten, waterschappen, drinkwatermaatschappijen, omgevingsdiensten, energieleveranciers, belangenbehartigers, natuurbeheerders, bedrijven, buurprovincies, het Rijk en inwoners vinden we belangrijk. Het zal de Omgevingsvisie van de provincie worden en daarmee ligt de verantwoordelijkheid voor het opstellen en vaststellen bij de provincie. De betrokkenheid en input organiseren we zo dat het duidelijk en navolgbaar is wat de mogelijkheden zijn en wat er met de input gedaan wordt. Hiervoor stellen we een communicatie- en participatieplan op. Dit plan wordt vastgesteld door GS en ter informatie aan PS verstuurd.

We zijn ons bewust van de beperkte capaciteit bij met name gemeenten om uitgebreid te participeren in dit soort trajecten. Daar houden we rekening mee en we zullen zo veel als mogelijk gebruik maken van bestaande structuren en processen.

Aparte trajecten zoals de NOVEX-gebieden en het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord waarin we samen met partners werken zijn bouwstenen voor de Omgevingsvisie. Ook op die manier wordt de betrokkenheid van regionale partners geborgd.

4 KADERS

Bij het werken aan “Regie op de Ruimte” gaan we uit van de volgende kaders:

Inhoudelijke kaders

1. Het **Ruimtelijk Voorstel** en de daarin opgenomen vraagstukken zijn het **inhoudelijke startpunt**. Gezien de aard van de opgaven waar we voor staan, vinden we het belangrijk om wendbaar te blijven. We blijven open staan voor nieuwe inzichten.
2. Hoewel het voornamelijk om ruimtelijke vraagstukken gaat, kan de ruimtelijke inrichting niet los worden gezien van sociaal-economische aspecten. Het traject “Regie op de Ruimte” beperkt zich qua reikwijdte niet tot de **fysieke leefomgeving**, maar betrekt ook de **sociaal-economische aspecten erbij**.
3. De **tijdshorizon** waarmee gewerkt wordt, blijft **2050**. Op onderdelen wordt waar nodig een doorkijk gegeven naar een langere termijn. Denk bijvoorbeeld aan het watervraagstuk waar vaak al gekeken wordt naar 2100.
4. Het traject “Regie op de Ruimte” gaat over de hele provincie, maar bestrijkt daarbinnen **verschillende schaalniveaus**: Noord-Holland als geheel, (Noord-Holland Noord, Noord-Holland Zuid), deelregionaal, Nationaal en Europees. Het verbinden van deze schalen is een belangrijk onderdeel van het keuzeproces.
5. Een **stevig integraal toekomstperspectief** is een belangrijk onderdeel van de Omgevingsvisie.

Hoe werken we

6. De afwegingen en keuzes zijn een aanpassing van het **ruimtelijke langetermijnbeleid** van de provincie. Deze landen in een **actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050**.
7. We zorgen dat de afwegingen die we maken **transparant** en **navolgbaar** zijn.
8. De **financiële** consequenties per keuze worden zoveel mogelijk inzichtelijk gemaakt, zodat dit onderdeel kan zijn van de afweging.
9. We **evalueren** de huidige Omgevingsvisie en de uitkomst gebruiken we in de werkwijze en vormgeving van het traject “Regie op de Ruimte”. De **doorwerking** en borging vanuit de Omgevingsvisie naar de uitvoering vindt plaats in (bestaande) **uitvoeringsprogramma’s** en de **omgevingsverordening**.
10. Om goed te kunnen werken en adviseren, zorgen we dat ook **lastige vraagstukken** bespreekbaar zijn. Het is belangrijk dat het hele palet aan keuzes en consequenties in beeld worden gebracht. We creëren **tussenruimte** als plek voor meningsvorming en inzichtvorming om het brede spectrum aan oplossingen te **onderzoeken en te bespreken**.

Wettelijk en bestuurlijk kader

11. De **Omgevingswet** en de instrumenten die daar onder vallen vormen de onderlegger van het traject “Regie op de Ruimte”.
12. We sluiten aan bij het **Coalitieakkoord** “Verbindend vooruit”.
13. Indien nodig sorteren we voor op **ongewenste ontwikkelingen** door gericht inzetten van planologisch-juridische instrumenten, zoals **voorbereidingsbesluiten**.

Bevoegdheden

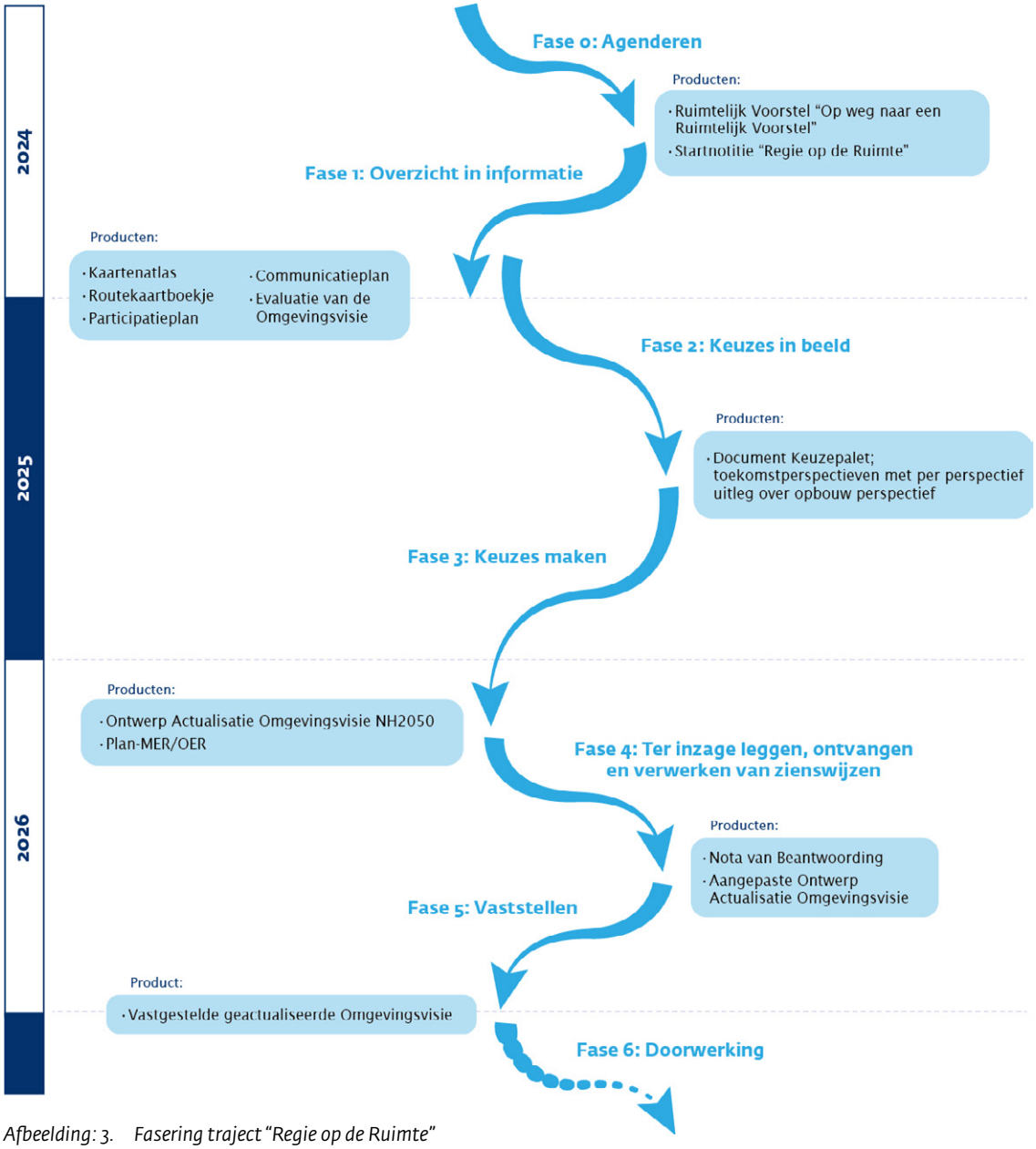
14. Het vaststellen van de actualisatie van de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening zijn de **bevoegdheid van PS**.
15. De **Commissie Ruimte** wordt betrokken gedurende het proces. Zie hiervoor hoofdstuk 5.
16. Het vaststellen van (bestaande) **uitvoeringsprogramma’s** is een bevoegdheid van **GS**.

Betrekken

17. We betrekken de omgeving bij het maken van ruimtelijke keuzes. In het traject “Regie op de Ruimte” is kennis en informatie vanuit de samenleving ontzettend waardevol. Bij deze verschillende doelgroepen en in de verschillende fasen van het traject passen verschillende participatievormen en -activiteiten. In een **participatie- en communicatieplan** wordt dit verder uitgewerkt.

5 FASERING EN PLANNING

We hebben voor het traject “Regie op de Ruimte” zes fasen voor ogen. Het startpunt, fase 0, is het vaststellen van deze notitie en het definitieve Ruimtelijke Voorstel. De planning is indicatief en afhankelijk van hoe het proces loopt.

Afbeelding: 3. Fasering traject “Regie op de Ruimte”

Fase 0: Agenderen

Vaststellen Ruimtelijk Voorstel en kaders vervolgtraject "Regie op de Ruimte" (juni-sept 2024)

Het Ruimtelijk Voorstel bevat de keuzevraagstukken waar een antwoord op moet komen en richting bij/voor moet worden gegeven. De keuzevraagstukken zijn tot stand gekomen op basis van bestaand beleid en bestaande beleidsvoornemens, beschikbare informatie en inhoudelijke analyses. Ze zijn besproken in een gezamenlijke Statencommissie. Er is een uitgebreide consultatieronde gehouden, zowel schriftelijk als met een aantal bestuurlijke overleggen. Het Ruimtelijk Voorstel is daarmee het inhoudelijke startpunt van het traject "Regie op de Ruimte". Het Ruimtelijk Voorstel vormt samen met deze startnotitie de start van het gesprek over het aanscherpen en actualiseren van ons omgevingsbeleid. Dat gesprek moet uiteindelijk leiden tot een geactualiseerde Omgevingsvisie NH2050 en uitvoeringsprogramma's. We vragen PS om de kaders in hoofdstuk 4 vast te stellen.

- **Producten:**
  - Ruimtelijk Voorstel "Op weg naar en Ruimtelijk Voorstel" en
  - startnotitie "Regie op de Ruimte"
- **Besluitvorming:**
  - GS juni 2024: vaststellen Ruimtelijk Voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte"
  - PS sept 2024: vaststellen Ruimtelijk Voorstel en kaders hoofdstuk 4 startnotitie "Regie op de Ruimte" als start van het vervolgtraject

Fase 1: Overzicht in informatie

Bij elkaar brengen, aanvullen en presenteren van benodigde informatie (juli - Q1 2025, deze fase overlapt deels met fase 2)

Als start zorgen we ervoor dat de benodigde informatie (data, onderzoeken) voor het maken van keuzes op orde is en dat die informatie overzichtelijk kan worden gepresenteerd. Binnen en buiten de provincie zijn veel gegevens beschikbaar die gebruikt kunnen worden als onderlegger voor keuzes of redeneerlijnen. We verzamelen voor alle relevante onderwerpen die in het Ruimtelijk Voorstel staan geagendeerd de beschikbare informatie (kennis en data). We inventariseren waar kennislacunes zijn, en gaan onderzoeken hoe we ze kunnen aanvullen. Deze informatie wordt gebundeld in een kaartenatlas van Noord-Holland. Deze wordt gebruikt en waar nodig geactualiseerd en aangevuld in de volgende fases. Daarnaast maken we een routekaartboekje met tijdlijnen van besluitvorming rond (sectorale) thema's met ruimtelijke consequenties. We werken aan een afwegingskader waarin we expliciet benoemen waar de beleidsdoelstellingen uit voortkomen en op welk wettelijk niveau ze zijn vastgesteld; provinciaal, Rijksniveau of Europees. We zorgen voor een uitgewerkt participatieplan, waarin we aangeven wanneer en hoe we de omgeving betrekken. We maken ook een communicatieplan, hoe we communiceren naar de omgeving. Verder evalueren we de Omgevingsvisie NH2050. De uitkomsten hiervan gebruiken we voor het vormgeven van het verdere proces. In deze fase geven we ook aan hoe we de samenhang met de omliggende provincies organiseren.

- **Producten:**
  - Kaartenatlas
  - Routekaartboekje
  - Participatieplan
  - Communicatieplan
  - Evaluatie van de Omgevingsvisie
- **Besluitvorming**:
  - GS: vaststellen Kaartenatlas, Routekaartboekje, Participatieplan, Communicatieplan
  - PS: we bespreken de producten in de commissie Ruimte. We leggen het participatieplan ter besluitvorming aan PS voor.

Fase 2: Keuzes in beeld

In beeld brengen keuzes en consequenties over de volle breedte (Q3 2024 - Q3 2025 deze fase overlapt deels met fase 1)

In het Ruimtelijk Voorstel wordt aangegeven dat er verschillende keuzevraagstukken zijn die in relatie tot elkaar moeten worden bezien. Een keuze binnen een opgave staat nooit op zichzelf, maar heeft altijd een of meerdere consequenties voor andere opgaves. Zo heeft de keuze voor het uitbreiden van energie-infrastructuur, bijvoorbeeld de bouw van een transformatorstation, effect op de mogelijkheden voor woningbouw en bedrijvigheid, maar ook op de omgevingskwaliteit.

Om goed onderbouwde keuzes te kunnen maken, worden in deze fase de mogelijke keuzes in beeld gebracht met de consequenties die deze keuzes met zich meebrengen. Daarbij worden beschikbare data ingezet als basis voor het gesprek. Er wordt onderscheid gemaakt in schaalniveaus zoals ook in het Ruimtelijk Voorstel staat aangegeven. De nationale schaal, provincieschaal en (deel)regionale schaal komen aan bod. Op nationale en provinciale schaal gaat het meestal over de keuzes die voorliggen op het gebied van de zogenaamde systeemlagen. Het gaat hier om het watersysteem, ecologische systeem, economisch systeem, energiesysteem en mobiliteitssysteem. Ook is het denkbaar dat het gaat over verdeelvraagstukken op nationaal niveau. Denk bijvoorbeeld aan hoe verschillende industrieclusters in Nederland aanvullend op elkaar kunnen zijn. Dit kan ertoe leiden dat je bepaalde functies wel of juist niet of minder wilt faciliteren omdat een andere locatie elders in Nederland geschikter is.

Gebiedsgerichte gesprekken over keuzes en consequenties

In de huidige Omgevingsvisie NH2050 ontbreekt de (deel) regionale schaal. In deze fase willen we het gesprek aangaan met regionale partners als gemeenten en waterschappen, maar ook andere belanghebbenden, zoals ondernemers- en natuurverenigingen, om invulling te geven aan de regionale schaal. Het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord, dat in coproductie met de regio wordt gemaakt, is een bouwsteen in dit traject. In het zuidelijk deel van de provincie organiseren we hier gebiedsgerichte gesprekken voor. Dit vindt in afstemming en samenwerking plaats met betrokken gemeenten. Daar waar al gebiedsgerichte trajecten lopen zoals in het NOVEX-gebied NZKG, binnen de NOVEX MRA of

in Gooi en Vechtstreek, maken we gebruik van de uitkomsten die er al liggen. De gebiedsgesprekken worden tevens afgestemd met de PPLG-gebiedsgesprekken die reeds gestart zijn. Voor de indeling van de gebieden sluiten we in eerste instantie aan op de gebiedsindelingen die in het analysedocument Noord-Holland Noord en in het Verstedelijkingsconcept MRA worden gehanteerd. Mocht er uit het proces een andere of aanvullende gebiedsindeling komen, dan passen we dat – geargumenteerd - aan.

Datagedreven, ontwerpend onderzoek en toekomstperspectieven
We werken binnen "Regie op de Ruimte" datagedreven (zie fase 1). We gebruiken de gegevens en informatie uit de kaartenatlas als onderlegger. Naast de beschikbare data maken we ook gebruik van beschikbaar scenariomateriaal en toekomstperspectieven. Zo zijn er reeds scenariostudies beschikbaar voor Nederland in 2050 (PBL, Ruimtelijke Verkenning), Deltascenario's voor 2050 en 2100 (Deltares), en landelijke scenario's voor het energiesysteem in 2050 (Netbeheerders, II3050). Daarnaast zijn er al verschillende toekomstperspectieven geschetst en in de maak op verschillende schaalniveaus zoals Toekomstbestendige Heuvelrug, Gooi en Vechtstreek (H+N+S), Centraal Holland (WUR/BNT/Deltares), energie- en klimaatperspectieven voor Noord-Holland (ontwerpteam NH), smart mobility-perspectieven en Nederland in 2100 (WUR).

We onderzoeken de mogelijkheden van het gebruiken van afwegingsmechanismes om te bepalen welke keuzes we maken in relatie tot de ontwikkelprincipes in de huidige Omgevingsvisie. We gebruiken ontwerpend onderzoek om mogelijke en wenselijke toekomstperspectieven te verkennen. De doelen voor 2050 zijn duidelijk, maar de weg ernaartoe en de ruimtelijke invulling ervan zijn nog grotendeels onbekend. Er zijn veel onzekerheden, en keuzes op korte termijn kunnen gewenste scenario's uitsluiten of tot onomkeerbare situaties leiden. Om de bandbreedte aan onzekerheden te ondervangen zullen we verschillende vormen van ontwerpend onderzoek zoals backcasting, forecasting, scenarioplanning gebruiken.

Uiteindelijk resulteert deze fase in een document waarin het keuzepalet zichtbaar is op basis waarvan Provinciale Staten (in de volgende fase) de discussie kunnen voeren over de te kiezen ontwikkelrichting van de provincie. Een document waarin we een aantal toekomstperspectieven schetsen. Elk toekomstperspectief bevat uitleg in de vorm van een redeneerlijn op schaal van Noord-Holland, en uitwerkingen op gebiedsniveau. Deze toekomstperspectieven geven aan wat voor Noord-Holland we zouden kunnen zijn. Ook wordt duidelijk wat de consequenties van keuzes zijn en welke doelstellingen we niet gaan halen of gaan aanpassen.

- **Product:** Document Keuzepalet; toekomstperspectieven met per perspectief uitleg over opbouw perspectief
- **Besluitvorming:**
  - GS: het document keuzepalet vrijgeven voor bespreken met PS, medeoverheden, belangenorganisaties en inwoners
  - PS: informeren over document keuzepalet met alle commissies

Fase 3: Keuzes maken
Het bepalen van de keuzerichting en dit verwerken in de Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie (Q3 2025- Q2 2026)
Deze fase bestaat uit een aantal stappen.

A. Bespreken van het document keuzepalet met Provinciale Staten
   In deze fase willen we het gesprek met PS voeren over de verschillende toekomstperspectieven en bijbehorende redeneerlijnen. Doel van de bespreking is om voorkeuren voor de aan te passen beleidsrichtingen in beeld te brengen.

B. Bespreken van het document keuzepalet met medeoverheden, belangenorganisaties en inwoners
   We willen vervolgens aan de hand van het document keuzepalet het gesprek met medeoverheden en belangenorganisaties aangaan. Doel van deze bijeenkomsten is om voorkeuren voor de aan te passen beleidsrichtingen in beeld te brengen. Zowel op generiek niveau op de schaal van de hele provincie, als op gebiedsniveau.

C. Uitvoeren van een plan MER
   Bij grote veranderingen in het omgevingsbeleid is het verplicht een Milieueffectrapportage op te stellen in de vorm van een zogenaamde Plan-MER. Om maximaal te profiteren van de uitkomsten van een Plan-MER, is het belangrijk dat deze op het juiste moment in het proces plaatsvindt. De keuze hiervoor wordt in de loop van het traject bepaald.

D. Analyse gesprekken en opstellen hoofdlijn Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie
   In deze stap worden alle opgehaalde opmerkingen geanalyseerd. Hieruit wordt de hoofdlijn voor de Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie gedistilleerd. De analyse over wat er in deze fase is opgehaald en de daaruit te trekken conclusies worden in GS besproken. Daarna wordt deze in PS besproken. Doel van deze stap is te peilen of er draagvlak is om op basis van de conclusies de ontwerp Omgevingsvisie uit te werken.

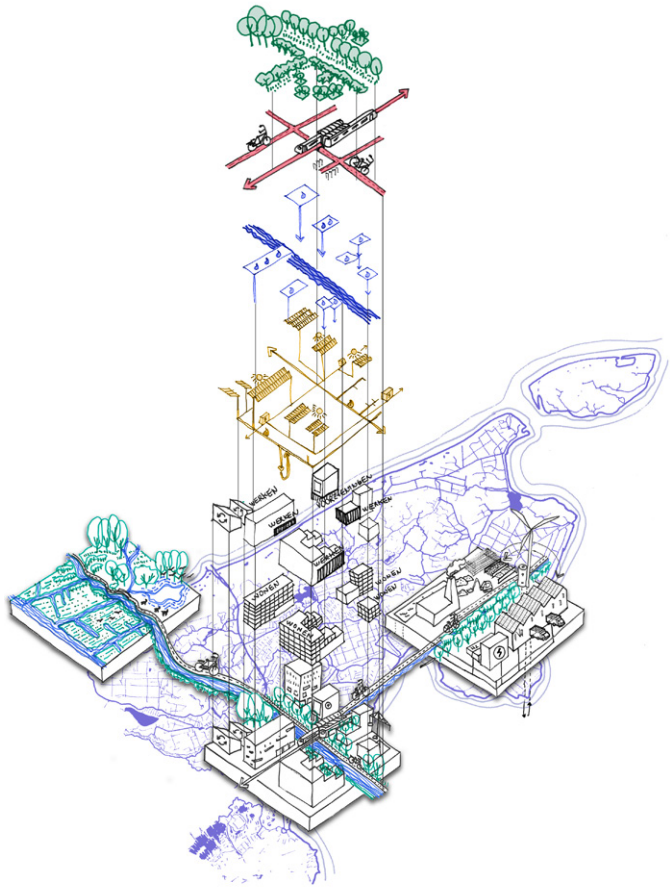
E. Opstellen Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie
   Op basis van de vorige stap wordt een Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie opgesteld. De ontwerp Omgevingsvisie wordt vervolgens aan GS voorgelegd om vrij te geven voor de terinzagelegging. Hierbij wordt expliciet voorgelegd op welke onderdelen de huidige Omgevingsvisie wordt geactualiseerd.

- **Product:**
  - Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie NH2050 en
  - plan-MER/OER
- **Besluitvorming:**
  - PS: in PS plenair bespreking hoofdlijn Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie
  - GS: Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie vrijgeven voor de terinzagelegging

Fase 4: Terinzageleggen, ontvangen en verwerken van zienswijzen

Terinzagelegging van de ontwerp actualisatie van de Omgevingsvisie (Q2 2026-Q3 2026)

Deze stap in het proces is de formele stap. Normaal gesproken hanteren we een terinzageperiode van 6 weken. In deze periode kunnen belanghebbenden zienswijzen indienen. De zienswijzen worden verzameld en van een reactie voorzien. Die reactie wordt gebundeld in een Nota van beantwoording. De zienswijzen kunnen aanleiding geven tot wijzigingen en aanvullingen op de ter inzage gelegde Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie. Deze aanvullingen en wijzigingen worden in tekst en kaartbeeld verwerkt. De aangepaste Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie wordt samen met de Nota van Beantwoording voorgelegd aan GS ter vaststelling en doorgeleid naar PS voor de definitieve vaststelling.

Afbeelding: 4. Ruimteclaims in Noord-Holland vragen om slimme combinaties en heldere keuzes

- **Product:**
  - Nota van Beantwoording en
  - Aangepast Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie NH2050
- **Besluitvorming:**
  - GS: akkoord te gaan met de Nota van beantwoording en de wijzigingen naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen. De aangepaste Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie vaststellen en voorleggen aan PS ter definitieve vaststelling

Fase 5: Vaststellen

Het vaststellen van de actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050 (Q4 2026)

In deze fase wordt de Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie via bespreking in de Statencommissie ter vaststelling voorgelegd aan PS. Bij de vaststelling in PS kunnen moties en amendementen worden ingediend. Na vaststelling van de geactualiseerde Omgevingsvisie worden de amendementen in de tekst en kaart verwerkt en wordt de geactualiseerde Omgevingsvisie gepubliceerd.

- **Product:** vastgestelde geactualiseerde Omgevingsvisie
- **Besluitvorming:**
  - PS: bespreken geactualiseerde Omgevingsvisie in commissie Ruimte en plenair vaststellen

Fase 6: Doorwerking

Het laten doorwerken van de keuzes in de geactualiseerde Omgevingsvisie in (bestaande) Uitvoeringsprogramma's en Omgevingsverordening

Hoe het traject naar het uitvoeringsprogramma er uit zal zien, gaan we nog verder uitwerken. Dit kan pas naar aanleiding van geactualiseerde omgevingsvisie. Of als we zicht hebben op de veranderingen op hoofdlijnen.

6 VOORSCHOT PARTICIPATIE

Participatie is een belangrijk onderdeel van "Regie op de Ruimte"
In het traject "Regie op de Ruimte" willen we gebruik maken van participatie. Kennis en informatie vanuit de samenleving is waardevol en zal bijdragen aan het goed maken van keuzes. Daarnaast is inwonersparticipatie een belangrijke provinciale ambitie die is opgenomen in het coalitieakkoord. Bovendien is participatie in de nieuwe Omgevingswet verplicht gesteld voor projectbesluiten met betrekking tot de fysieke leefomgeving. Voor de Omgevingsvisie geldt een motiveringsplicht. Dit betekent dat er moet worden aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken bij de voorbereiding, wat dit heeft opgeleverd en wat er met de resultaten is gedaan.

Verdere uitwerking in een participatie- en communicatieplan
In het participatieplan zullen we de participatieonderwerpen, -vormen en -activiteiten verder uitwerken. Ook zullen we de rol van PS in het participatieproces beschrijven. Naast het participatieplan stellen we een communicatieplan met een campagneplan op. Communicatie is bij ieder participatietraject cruciaal. Zo moet, om geen verkeerde verwachting te scheppen, duidelijk zijn wat de ruimte van invloed is en wat er gebeurt met de uitkomsten van de participatie. Ook is het belangrijk om te communiceren over de planning en het proces, wanneer kan waarover worden geparticipeerd en door wie? Om zoveel mogelijk inwoners te laten weten dat ze mee kunnen denken over de ruimtelijke opgaven in Noord-Holland, zetten we bij de inwonersparticipatie een campagne in.

Doel participatie en communicatie
De inwoners van Noord-Holland informeren over en betrekken bij het maken van de ruimtelijke keuzes.

- Ophalen van inhoudelijk kennis bij regionale partners en inwoners.
- Weten wat er speelt en inzicht in alle belangen.
- Begrip creëren voor de keuzes en bijbehorende consequenties bij regionale partners en inwoners.

Voorschot op de aanpak
De vraagstukken en keuzes die centraal staan in het traject 'Regie op de Ruimte' zijn zogenoemde ongestructureerde, ofwel 'meer ingewikkelde', vraagstukken. Dit zijn vraagstukken waarbij (nog) onvoldoende duidelijk is wat er moet gebeuren om tot oplossingen te komen. Bij dergelijke vraagstukken is exploratieve participatie passend. Vaak zijn er bij participanten nog grote verschillen in kennis over het onderwerpen en de mogelijke oplossingsrichtingen en is er sprake van belangentegenstellingen en soms zelfs substantiële verschillen in normen en waarden bij de participanten. Exploratieve participatie stelt het samen zoeken centraal en richt zich op het samen ontwikkelingen van probleemdefinities en oplossingsrichtingen waarbij ruimte is voor verschillende perspectieven.

In het traject "Regie op de Ruimte" passen we daarom exploratieve participatie toe, waarbij inwoners en stakeholders vroegtijdig worden betrokken bij het verder uitwerken van de vraagstukken en het formuleren van de keuzes en consequenties. Dat kan op vele manieren, waaronder fysieke bijeenkomsten, discussieavonden en gesprekstafels. Daarnaast maken we ook gebruik van digitale tools bijvoorbeeld via het platform Open Stad, een platform dat digitale participatietools aanbiedt, waarmee de participatie leuk, laagdrempelig en toegankelijk wordt voor alle inwoners van Noord-Holland. Voorbeelden van deze tools zijn de keuzewijzer waarin inwoners advies kunnen geven op een keuzevraagstuk of het uploaden van eigen ideeën en voorstellen door inwoners. Bij de verschillende doelgroepen en in de verschillende fasen van het traject passen verschillende participatievormen en -activiteiten.

Fasering en participatieactiviteiten

Fase 0: Agenderen
Vaststellen Ruimtelijk Voorstel en kaders vervolgtraject "Regie op de Ruimte"
In mei en juli hebben we bijeenkomst voor raadsleden, Statenleden en leden van het AB van de Waterschappen georganiseerd. Het doel van deze bijeenkomsten was om het gesprek te voeren over de geagendeerde vraagstukken in het Ruimtelijk

Voorstel. Daarnaast hebben we uitgevraagd hoe de genodigden in het vervolgtraject willen aanhaken. Deze input nemen we mee bij het opstellen van het participatieplan.

Fase 1: Overzicht in informatie

Bij elkaar brengen en presenteren van benodigde informatie
Juni 2024 – december 2024

In deze fase stellen we het participatie- en communicatieplan op, waarin we aangegeven wanneer en hoe de omgeving wordt betrokken en geïnformeerd. Het participatie- en communicatieplan worden vastgesteld door GS. Het communicatieplan wordt ter informatie gedeeld met PS. Het participatieplan wordt ter vaststelling aangeboden aan PS.

Fase 2: Keuzes in beeld

In beeld brengen keuzes en consequenties over de volle breedte
Oktober 2024 – Juli 2025

Om goed onderbouwde keuzes te kunnen maken, zullen we in deze fase de mogelijke keuzes en consequenties in beeld gebracht. Bij het bepalen van het keuzepalet en de toekomstperspectieven kunnen stakeholders en inwoners worden betrokken.

Participatie stakeholders

We gaan het gesprek aan met regionale partners als gemeenten en waterschappen, maar ook andere belanghebbenden, zoals ondernemers- en natuurverenigingen. Voor Noord-Holland Noord gebeurt dat in het traject van het Ontwikkelperspectief NHN. In het zuidelijke deel van de provincie organiseren we gebiedsgerichte gesprekken. Dit vindt in afstemming en samenwerking plaats met betrokken gemeenten. Daar waar al gebiedsgerichte trajecten lopen zoals in NOVEX-gebied NZKG of in de Gooi- en Vechtstreek, maken we gebruik van de uitkomsten die er al liggen.

Inwonersparticipatie

Met behulp van bijvoorbeeld een raadpleging of het platform Open Stad en de digitale tools die daarop worden aangeboden kunnen inwoners meedenken over de keuzes en consequenties van de ruimtelijke vraagstukken en inbreng leveren. Het perspectief en de suggesties van inwoners worden vervolgens meegenomen bij het opstellen van het keuzepallet.

Fase 3: Keuzes maken

Het bepalen van de keuzerichting en dit verwerken in de ontwerp actualisatie van de Omgevingsvisie September 2025 – april 2026

In deze fase voeren we op basis van het keuzepallet het gesprek met inwoners en stakeholders op fysieke bijeenkomsten en digitaal via bijvoorbeeld Open Stad. Doel van deze participatie is om voorkeuren voor de aan te passen beleidsrichtingen in beeld te brengen. Zijn de juiste keuzes geprioriteerd in het keuzepallet? De input van de inwoners en stakeholders nemen we vervolgens mee in het opstellen van de hoofdlijnen voor de omgevingsvisie.

Fase 4 t/m 6

In deze fase volgt de formele vorm van het betrekken van stakeholders via de terinzagelegging en de besluitvorming in GS en PS.

Afbeelding: 5. Participatiebijeenkomst voor de Omgevingsvisie NH2050

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Xxx

Fotografie/kaartmateriaal
Xxx

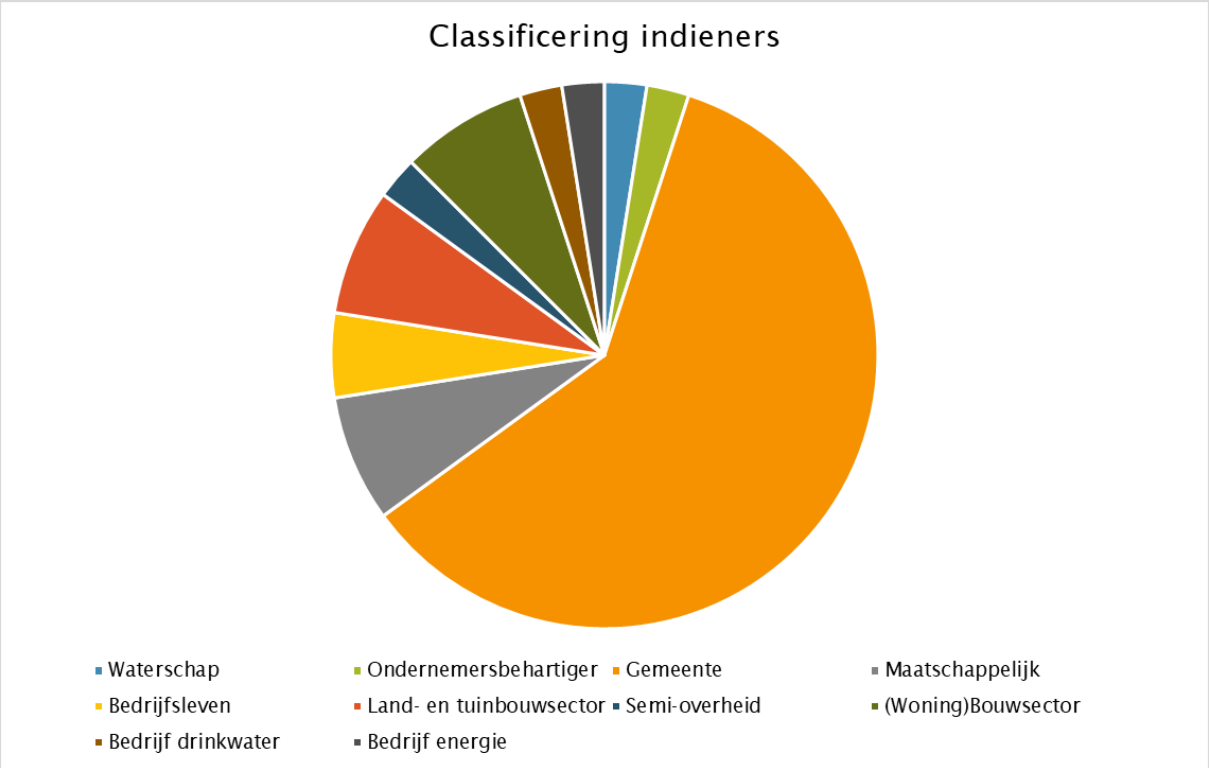
Grafische verzorging
The Creative Hub - Canon

Haarlem, juli 2024

Consultatiereacties samengevat

Op het Concept Ruimtelijk Voorstel heeft de provincie Noord-Holland in het kader van de consultatieronde van eind februari tot begin april 27[1] reacties ontvangen. Toevallig komt dit aantal overeen met het aantal geagendeerde ruimtelijke vraagstukken, waarover we gevraagd hebben of men deze herkent en of men aanvullingen heeft.

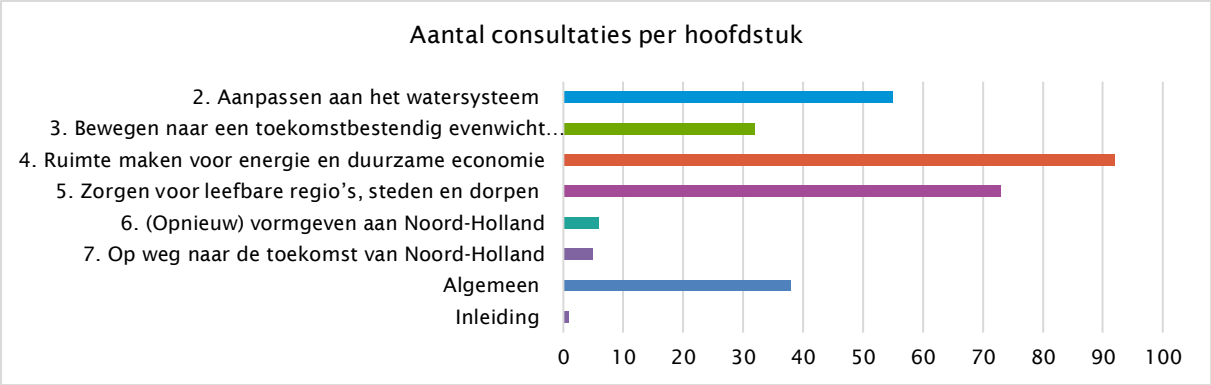
Van deze 27 reacties zijn er acht brieven van individuele gemeentebesturen, een brief namens de 17 gemeenten in Noord-Holland Noord en een ambtelijke reactie namens de gemeenten in Gooi en Vechtstreek. De drie waterschappen in Noord-Holland hebben gezamenlijk gereageerd, evenals de drinkwaterbedrijven. Vanuit de land- en tuinbouwsector hebben we enkele brieven ontvangen, als ook van andere economische sectoren, zoals de bouw- en de energiesector. In figuur 1 is de verdeling naar achtergrond van de indieners schematisch weergegeven.

Figuur 1: Aantal ingediende reacties in procenten t.o.v. het totaal per klasse

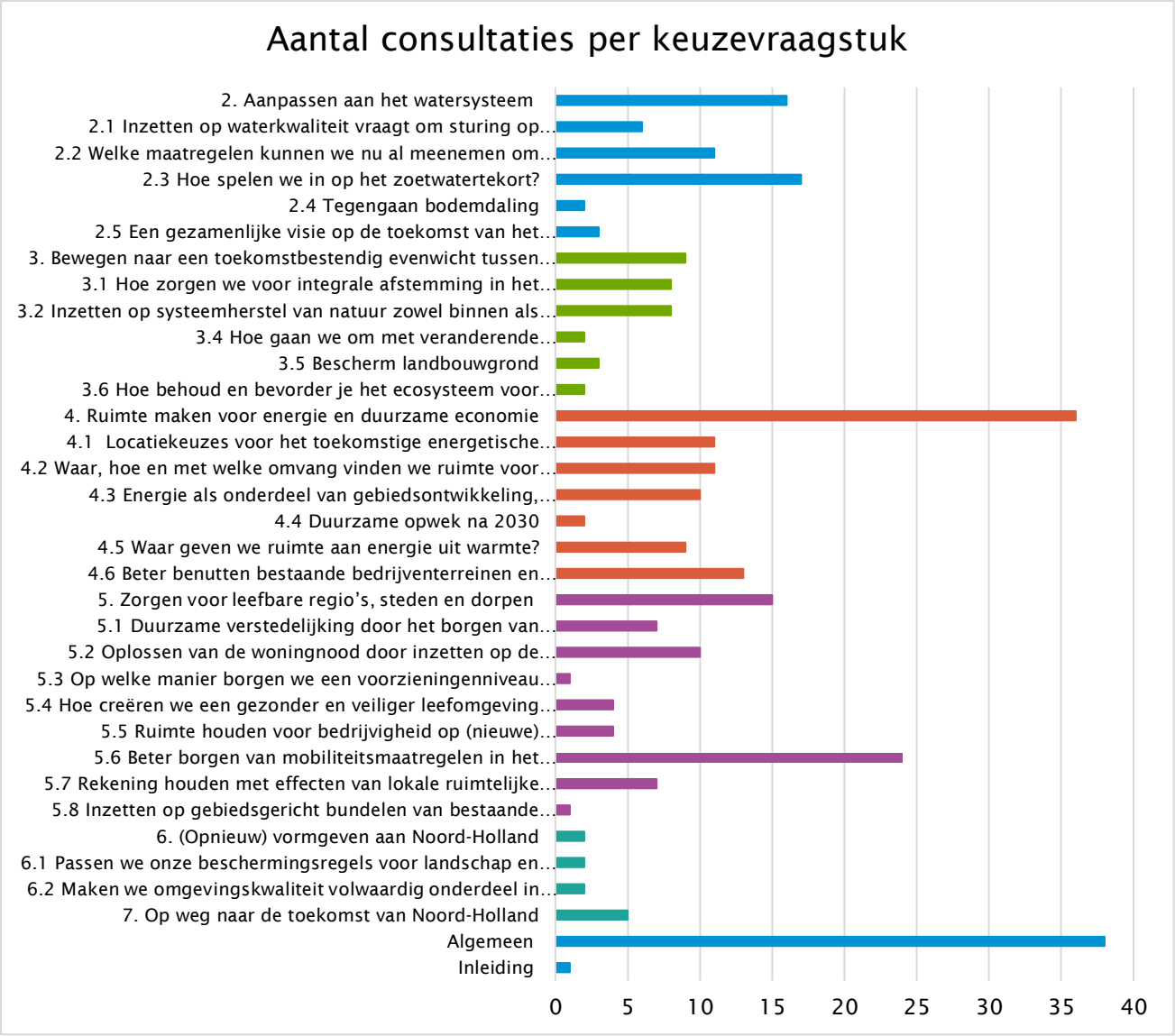
Veel reacties beginnen met complimenten voor het Concept Ruimtelijk Voorstel. We zijn blij dat men de vraagstukken herkent en, zoals sommigen aangeven, 'onder de indruk' is van de beschrijvingen van de samenhang tussen de thema's en de onderlinge vraagstukken.
In zo goed als elke ontvangen reactie zitten meerdere reactieonderdelen. Als we alle reactieonderdelen van alle indieners tezamen nemen, is goed te zien hoe de aandacht onder de verschillende hoofdstukken in het document zijn verdeeld. Zie de figuren 2 en 3.

[1] Een meegenomen reactie betreft eigenlijk een inspraakreactie van Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland, mede namens Landschap Noord-Holland en Vereniging Natuurmonumenten, in het kader van de behandeling door de Commissie Ruimte op 11 maart 2024 van het besluit van GS om het Concept Ruimtelijk Voorstel vrij te geven voor consultatie

Figuur 2: aantal opmerkingen per hoofdstuk

Bezien we de vier eerste en meest inhoudelijke hoofdstukken ('perspectieven' zoals genoemd in het Startpakket van het Rijk), dan valt op dat veruit de meeste reactieonderdelen zich richten op het hoofdstuk over energie en duurzame economie. Daarna volgt het hoofdstuk rond leefbare regio's, steden en dorpen, dan dat over het watersysteem en tot slot het hoofdstuk met landbouw en natuur. De in verhouding weinig reacties op de geagendeerde vraagstukken rond landbouw en natuur is in eerste instantie opvallend, gelet op de maatschappelijke aandacht voor deze thema's. Zoomen we in op de hoofdstukken, dan ontstaat een genuanceerder beeld (figuur 4). In de volgende paragraaf wordt dieper op de reacties ingegaan.

Figuur 4: reacties onderverdeeld naar paragrafen

Algemene reacties

Meerdere indieners willen graag met ons samenwerken in de uitwerking van de opgaven in het algemeen en die van bepaalde opgaven in het bijzonder. Wij zullen van dit aanbod zeker gebruik maken. We werken de komende tijd aan een participatie- en communicatieplan om te zorgen voor een duidelijk proces voor het betrekken van alle partijen bij het traject “Regie op de Ruimte”.
Er zijn opmerkingen gemaakt over het agenderende karakter van het Ruimtelijk Voorstel. Aan de ene kant hoopt men bijvoorbeeld op meer richtinggevende uitspraken. Aan de andere kant herkennen sommige indieners de agendering van vraagstukken, maar uit men juist kritiek op het feit dat het document juist wel al richtinggevende uitspraken doet.
Dat laatste klopt in die zin, dat bepaalde teksten het bestaande beleid verwoorden. Een voorbeeld daarvan is het principe van geclusterde ontwikkeling, dat een van de 21 ontwikkelprincipes uit de geldende provinciale Omgevingsvisie NH2050 is.
Sommige indieners vinden dat het Ruimtelijk Voorstel meer rekenschap mag geven van de relatie met de gebieden buiten onze provinciegrenzen. Los van het feit dat hieraan in bepaalde tekstonderdelen wel degelijk aandacht is gegeven, bijvoorbeeld in het kader van zoetwaterbeschikbaarheid, hebben we in het inleidende hoofdstuk hier nog aanvullende teksten over opgenomen, inclusief een kaartbeeld met provincie-overstijgende vraagstukken.

Op sommige punten zien we tussen de reacties aan de ene kant een groep die vindt dat een onderwerp te breed wordt uitgemeten, dat wil zeggen te dominant is, en aan de andere kant een groep die meent dat het nog scherper kan. Voorbeelden zijn water en bodem sturend en het BPL (Bijzonder Provinciaal Landschap).

Kijken we naar meer specifieke reacties, gericht op passages in een van de inhoudelijke hoofdstukken, dan kunnen we het volgende optekenen.

<u>Energie en duurzame economie</u>

De reacties over energie en duurzame economie (hoofdstuk 4) zijn voornamelijk gericht op de inleidende paragraaf van dat hoofdstuk. Dat betekent dat de opmerkingen vooral in algemene zin en minder op specifieke agenderende passages zijn gemaakt.
Sommige indieners wijzen op een disbalans tussen de opgaven voor energie en circulaire economie enerzijds en economische ontwikkeling in het algemeen anderzijds: aan de economie van de toekomst wordt volgens hen te weinig aandacht besteed.
Dit onderkennen wij en mede daarom is in hoofdstuk 4 onder het kopje ‘Wat is er aan de hand?’ het vraagstuk ‘Hoe faciliteren we een toekomstbestendige economische ontwikkeling’ toegevoegd.
Een aantal andere opmerkingen die met betrekking tot energietransitie zijn gemaakt, hebben ook geleid tot enkele aanvullingen en verbeteringen in de tekst.

<u>Leefbare regio’s, steden en dorpen</u>

De meeste opmerkingen over hoofdstuk 5 Leefbare regio’s, steden en dorpen zijn gemaakt over de paragraaf waarin het beter borgen van mobiliteitsmaatregelen in het ruimtelijk instrumentarium is geagendeerd. Denk hierbij aan zowel ondersteunende als kritische opmerkingen over het STOMP-principe en over de verkeersnetwerken van fiets tot auto in het algemeen.
Een van de ingebrachte punten is dat goederenvervoer in het geheel als onderwerp ontbreekt in het Concept Ruimtelijk Voorstel. Dat is een terecht punt, wat heeft geleid tot de toevoeging van een tekstpassage over goederenvervoer.
In algemene zin wordt mobiliteit door enkele indieners onvoldoende als zelfstandig onderwerp herkend. De verklaring daarvoor is dat mobiliteit impliciet onderdeel uitmaakt van dit hoofdstuk, als ook dat mobiliteit verbanden heeft met hoofdstuk 4 over duurzame economie.

Sommige indieners hebben kritiek op passages over aanvullende (nieuwe) of aan te passen randvoorwaarden, die daar zijn opgenomen waar meerdere tegelijk aan te pakken urgente opgaven spelen. Hoewel deze urgente opgaven worden herkend, zouden aanvullende voorwaarden als keerzijde, volgens de indieners, dan wel tot vertraging van het bouwtempo leiden. De focus op binnenstedelijk bouwen is zo’n punt waarvan sommigen vinden dat dat niet goed samengaat met de ambities rond gezonde leefomgeving en het bouwtempo. Aan de andere kant wordt gepleit voor steviger accenten, zoals het aanwijzen van woningbouwlocaties.

Evenwicht tussen landbouw en natuur

De agrarische organisaties kunnen zich over het algemeen vinden in de verwoorde opgaven, maar stellen hier en daar wel vraagtekens bij de gemaakte afwegingen. Een bredere onafhankelijke afweging waarbij alle relevante belangen worden betrokken, zou volgens hun beter zijn. Daarnaast en bovenal vragen deze organisaties om meer tijd en geld uit te trekken voor de benodigde transities in de sector.
Om aan deze geluiden tegemoet te komen, verwoordt de tekst nu nadrukkelijker dat water en bodem sturend een van de afwegingsfactoren bij gebiedsontwikkeling is, en niet de prioritaire factor.
Daarnaast is paragraaf 3.3 zodanig herschreven (inclusief gewijzigde titel) dat beter tot uitdrukking komt dat de doelstelling van 10% groenblauwe dooradering in 2050 vooral ten dienste staat van biodiversiteit, de klimaatopgave en schoon/gezond water, maar ook van een gezond en vitaal Noord-Holland.

Al met al hebben de reacties geleid tot

- Nuanceringen in formuleringen in zowel titels als tekstpassages
- Verbeteringen, zowel in tekstpassages als op bepaalde kaarten (waardoor ze duidelijker zijn en daardoor beter te begrijpen)
- Aanvullingen, zoals aanvullende agenderende ruimtelijke vraagstukken; daarmee komt het aantal vraagstukken in het Ruimtelijk Voorstel op 30.

Provincie
Noord-Holland

Vormgeven
aan de toekomst
van Noord-Holland

OP WEG NAAR EEN RUIMTELIJK VOORSTEL

Status: vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 2 juli 2024

RUIMTELI

VOORWOORD

Het leuke van oude kaarten bekijken is dat plotseling opvalt hoe sterk Noord-Holland veranderd is. Waar eerst een groot meer lag, ligt nu een internationaal concurrerend vliegveld. Kleine steden en dorpen zijn sterk gegroeid. En al die wegen die we erbij hebben gekregen. In het dagelijks leven vallen dit soort ontwikkelingen toch minder op. Natuurlijk zie je wel dat de omgeving niet hetzelfde blijft. Een uitzicht verandert door een nieuw gebouw. Een nieuw natuurgebied dat is ingericht. De zonnepanelen die nu al op heel veel daken liggen. Maar toch, ik denk dat het menseigen is om onze huidige omgeving als normaal te zien. En hoe het was voordat we dat met eigen ogen konden zien, is toch moeilijk te bevatten.

Pas bij terugkijken zie je hoe dingen veranderen. En daar put ik ook moed uit. Want als ik kijk naar de toekomst dan zie ik dat er heel wat op ons afkomt. Ik maak me serieus zorgen over onze drinkwatervoorziening. De energietransitie heeft behoorlijke impact op ons landschap. En de 191.000 woningen die we willen bouwen voor 2030 zijn er best veel. Er zijn natuurlijke ook kansen, door steeds meer elektrische auto's zal de luchtkwaliteit rondom wegen beter worden. En ik heb geen glazen bol, maar ik verwacht wel dat er de komende jaren allerlei innovaties zijn die ons helpen om de transities vorm te geven.

We willen dat Noord-Holland met al deze ontwikkelingen een fijne plek blijft om te leven. En als ik zie hoe we Noord-Holland de afgelopen 150 jaar vorm hebben gegeven, geeft dat het vertrouwen dat we dat kunnen. Dat vraagt wel iets van ons, van de provincie en van de politiek. We zullen in Noord-Holland geen plek meer hebben voor alles, ook niet als we slim gebruik maken van de ruimte die er is. En ook niet alles kan overal. We zullen dus moeten kiezen.

Dit rapport dat voor u ligt is een eerste stap op weg naar het maken van die keuzes. Het geeft aan waar de dilemma's liggen en wat er moet gebeuren, aan onderzoek, aan wetgeving, om de keuzes uiteindelijk te maken. Dat kan een keuze op hoog abstract niveau zijn of juist heel concreet in een gebiedsproces. Soms zal dat vrij simpel zijn, maar er zullen ook dilemma's uit voortvloeien in de klassieke zin, een keuze waaraan voordelen maar ook altijd nadelen kleven.

Het is ook een eerste stap om weer meer grip te krijgen als provincie op de ruimtelijke ordening. Dat betekent niet dat we overal de baas willen spelen. Het betekent wel simpelweg dat we daar waar we over gaan, de bovenlokale vraagstukken, richting geven en niet dingen zomaar laten gebeuren. Zodat we als we over dertig jaar terugkijken de lijnen kunnen zien die we in de komende periode hebben uitgezet.

De volgende stap die we zetten is dat we daadwerkelijk keuzes gaan maken. Daar gaan we de komende tijd mee aan de slag. Deze keuzes zullen we opnemen in een aanpassing van onze Omgevingsvisie NH2050. Dit rapport vormt daarvoor het inhoudelijke startpunt.

De uiteindelijke invulling van die lijnen en de keuzes die we als Noord-Holland maken is aan ons. We zullen daar de komende jaren met u over in gesprek gaan. Het is belangrijk dat we het samen doen. Het gaat namelijk ergens over.

Gedeputeerde Esther Rommel

Afbeelding: 1. Cover foto, Stationsgebied Amsterdam. *Bron: Theo Baart*
Afbeelding: 2. Cover foto, Landbouw gebied & energie landschap. *Bron: beeldbank*

INHOUD

VOORWOORD 3

1. ALS INLEIDING: WAAROM DIT RUIMTELIJK VOORSTEL? 6

ONS VERTREKPUNT: OMGEVINGSVISIE NH2050 16

2. AANPASSEN AAN HET WATERSYSTEEM 18

Wat is er aan de hand? 18
Waar komt het op neer? 20
Botsingen en kansen met andere opgaven 20
Betrokken programma's en visies 20
Welke vraagstukken agenderen we? 25

2.1 Inzetten op waterkwaliteit vraagt om sturing op bronaanpak en inrichtingsmaatregelen 25
2.2 Welke visie hebben we op het klimaatbestendig maken van Noord-Holland? 26
2.3 Hoe spelen we in op het zoetwatertekort? 32
2.4 Tegengaan bodemdaling 34
2.5 Een gezamenlijke visie op de toekomst van het watersysteem 36

3. BEWEGEN NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIG EVENWICHT TUSSEN LANDBOUW EN NATUUR 38

Wat is er aan de hand? 38
Waar komt het op neer? 40
Botsingen en kansen met andere opgaven 40
Betrokken programma's en visies 42
Welke vraagstukken agenderen we? 43

3.1 Hoe zorgen we voor integrale afstemming in het landelijk gebied? 43
3.2 Inzetten op systeemherstel van natuur zowel binnen als buiten natuurgebieden 44
3.3 Hoe kan een groene inbedding bijdragen aan een gezond en vitaal Noord-Holland? 46
3.4 Hoe gaan we om met veranderende wateromstandigheden en tot wanneer is er de tijd om ons aan te passen? 46
3.5 Bescherm landbouwgrond 48
3.6 Hoe behoud en bevorder je de wisselwerking voor agrarische bedrijven in Noord-Holland in (inter)nationale context? 50

4. RUIMTE MAKEN VOOR DUURZAME ECONOMIE EN ENERGIE 52

Wat is er aan de hand? 52
Waar komt het op neer? 57
Botsingen en kansen met andere opgaven 57
Betrokken programma's en visies 57
Welke vraagstukken agenderen we? 60

4.1 Hoe faciliteren we een toekomstbestendige economische ontwikkeling 60
4.2 Locatiekeuzes voor het toekomstige energetische systeem en de betekenis daarvan voor toekomstige ruimtelijk-economische ontwikkelingen 62
4.3 Waar, hoe en met welke omvang vinden we ruimte voor toekomstige netuitbreiding om netcongestie op te lossen? 67
4.4 Energie als onderdeel van gebiedsontwikkeling, aansluitend bij landschappelijke transformaties 68
4.5 Duurzame opwek na 2030 70
4.6 Waar geven we ruimte aan energie uit warmte? 72
4.7 Beter benutten bestaande bedrijventerreinen en werklocaties 74
4.8 Robuuste keuzes voor multi-modaal goederenvervoer 78

5. ZORGEN VOOR LEEFBARE REGIO'S, STEDEN EN DORPEN 80
Wat is er aan de hand? 81
Waar komt het op neer? 83
Botsingen en kansen met andere opgaven 83
Betrokken programma's en visies 84
Welke vraagstukken agenderen we? 88
5.1 Duurzame verstedelijking door het borgen van randvoorwaarden 88
5.2 Oplossen van de woningnood door inzetten op de (versnelde) uitvoering van bestaande plannen en locaties 90
5.3 Op welke manier borgen we een voorzieningenniveau dat dorpen leefbaar houdt? 91
5.4 Hoe creëren we een gezonder en veiliger leefomgeving in combinatie met behoud van ruimte voor (circulaire) economie? 92
5.5 Ruimte houden voor bedrijvigheid op (nieuwe) bedrijventerreinen en zorgen voor betaalbare bedrijfsruimte bij binnenstedelijke verdichting 96
5.6 Beter borgen van mobiliteitsmaatregelen in het ruimtelijk instrumentarium 97
5.7 Rekening houden met effecten van lokale ruimtelijke mobiliteitskeuzes op de regionale schaal 98
5.8 Logistiek in een leefbare stad 99
5.9 Inzetten op gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen 100

6. (OPNIEUW) VORMGEVEN AAN NOORD-HOLLAND 102
Wat is er aan de hand? 102
Waar komt het op neer? 103
Botsingen en kansen met andere opgaven 103
Betrokken programma's en visies 104
Wat agenderen we? 106
6.1 Passen we onze beschermingsregels voor landschap en cultuur aan vanwege transities? 106
6.2 Maken we omgevingskwaliteit volwaardig onderdeel in de besluitvorming bij alle programma's en projecten? 108

7. OP WEG NAAR DE TOEKOMST VAN NOORD-HOLLAND: WE KUNNEN DE GROTE OPGAVEN AAN DOOR KEUZES TE MAKEN MET LEF! 110

BIJLAGEN 114

1 ALS INLEIDING: WAAROM DIT RUIMTELIJK VOORSTEL?

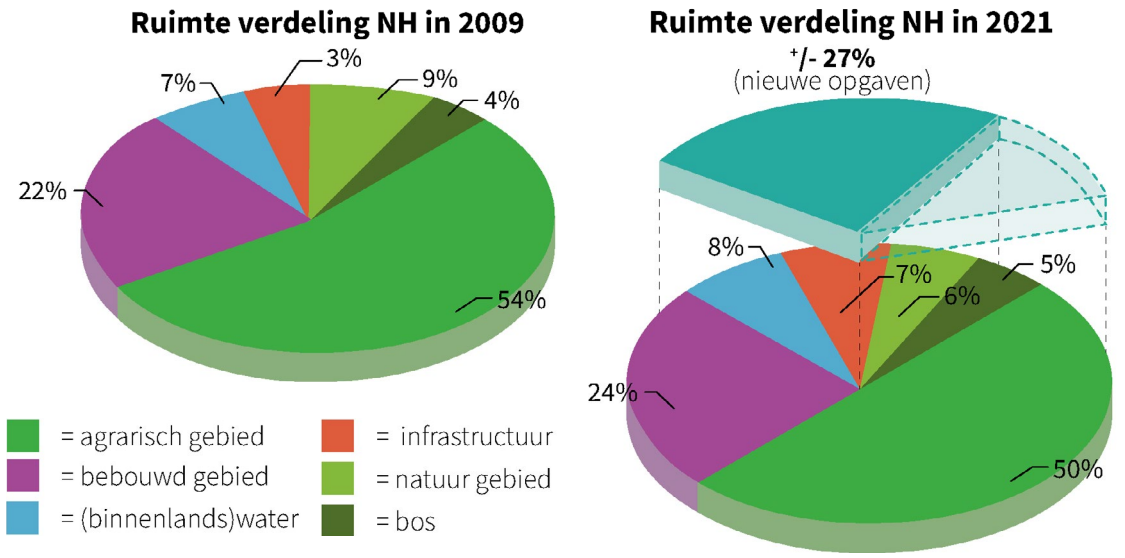
Onontkoombare veranderingen vragen om moedige keuzes en een wenkend perspectief
Wat voor Noord-Holland willen we in de toekomst zijn? We zien dat er veranderingen aankomen. De Noord-Hollandse bevolking blijft groeien en dat zorgt ervoor dat de vraag naar woningen nog verder oploopt. En voor al deze mensen willen we passende werkgelegenheid hebben. Andersom zoeken bedrijven naar voldoende en geschikte mensen, terwijl de beroepsbevolking afneemt. De huidige geopolitieke situatie vraagt meer aandacht en ruimte voor onze defensie. De druk op ons mobiliteitssysteem, ons energiesysteem en de zoetwatervoorziening neemt toe. Ook verandert het klimaat: het wordt warmer, droger, natter, zilter en de zeespiegel stijgt. De biodiversiteit neemt nog steeds af. Er is relatief grote ongelijkheid in brede welvaart tussen het noordelijke en het zuidelijke deel van de provincie. En juist daar waar de meeste mensen wonen, zijn de gezondheidsrisico's het grootst. Zo op een rij klinkt het als een negatief verhaal, maar met moedige keuzes en een wenkend perspectief kunnen we deze onontkoombare veranderingen het hoofd bieden. En zien we kansen om Noord-Holland mooier te maken.

Al deze opgaven zoeken ruimte in Noord-Holland. Wanneer we alle sectorale ruimtelijke claims (voor zover nu bekend) los van elkaar bekijken, hebben we minimaal 27% meer Noord-Holland nodig. Een groter Noord-Holland zit er voorlopig niet in, daarom is het zaak te kijken wat echt nodig is, waar we functies kunnen combineren en onder welke voorwaarden, waar en wanneer een ontwikkeling plaats kan vinden. Dit is geen puzzel die je even snel in elkaar legt, maar een groot ruimtelijk en maatschappelijk vraagstuk over onontkoombare veranderingen en hoe we daar als samenleving mee omgaan. Hoe ziet dat eruit? Wat moeten we daarvoor inleveren, maar vooral wat krijgen we ervoor terug? Daar horen scherpe keuzes bij. Keuzes die consequenties hebben. En ook niet kiezen is een keuze. Dan 'gebeuren' ontwikkelingen zonder duidelijke sturing.

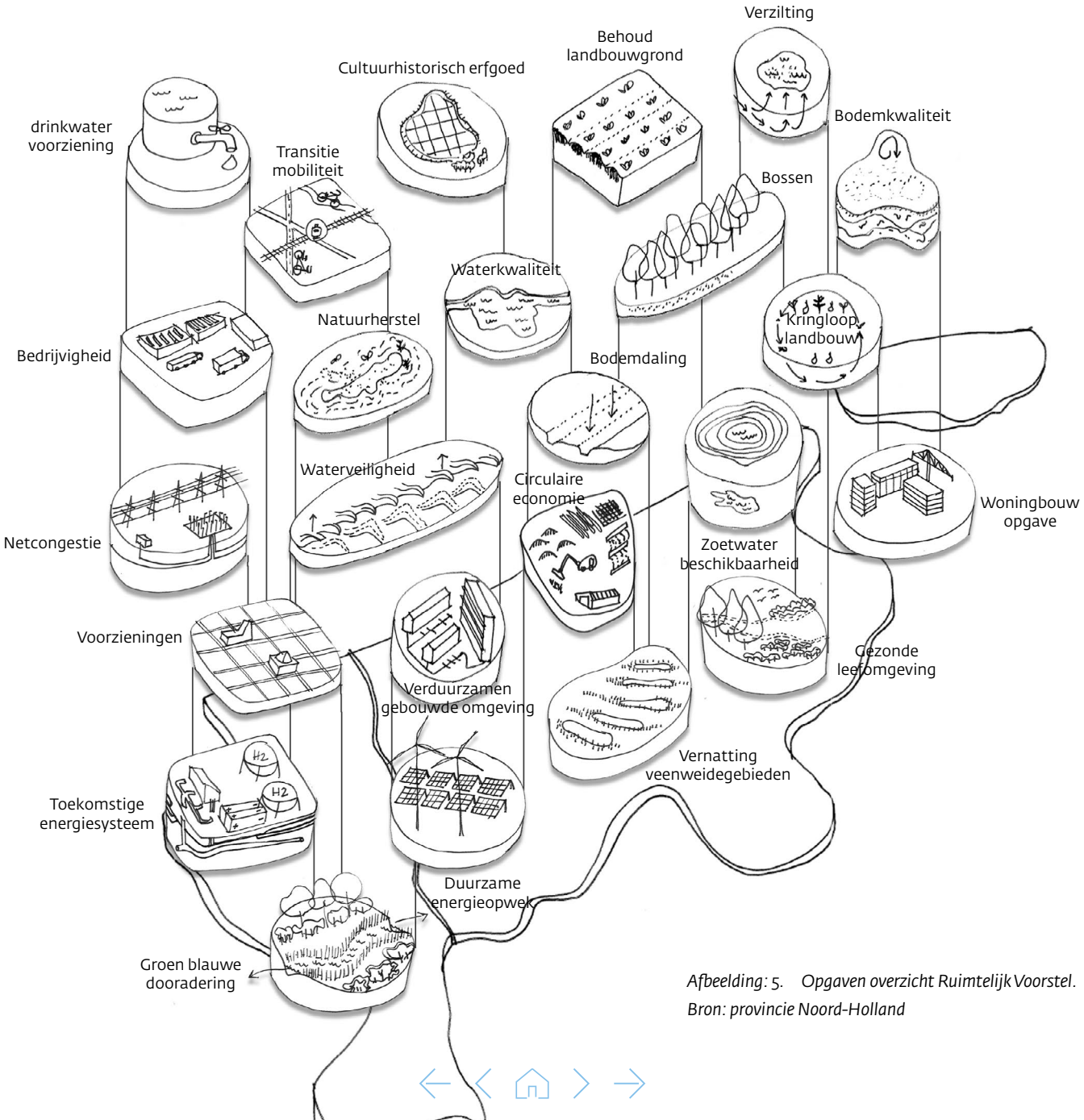
Opgave/doel	Ruimtegebruik hectares
10% piekwaterberging diepe polders	6600
vernatting (alle veenweidegebieden)	35000
uitbreiding van het watersysteem (boezemberging & noodoverloopgebieden)	...
voorraadberging / seizoensberging zoeter aan de randen van polders	...
toekomstige drinkwaterwinningen (& bijbehorende infrastructuur)	...
berscherming landbouwgronden	...
anticiperen op reserveren van toekomstige ruimtebehoefte rond keringen	...
bos binnen NNN	140
bos buiten NNN	1398
nog te realiseren natuur reeds beschermd via omgevingsverordening	4250
ruimte voor extensievering landbouw	...
nieuwe natuurverbindingen (huidig beleid, zijn indicatieve lijnen op de kaart)	340
6,4% groen/blauwe dooradering (3,6% reeds bestaand)	10000
14 windturbines NHN	1,5
19 windturbines NHZ (inschatting op basis van ambitie & cijfers NHN	2
zon op dak, geluidschermen, parkeerplaatsen en land in NHN	2485
zon op dak, geluidschermen, parkeerplaatsen en land in NHZ	3310
wieringerhoek zonnepark 1,1 TWh	3700
65 transformatorstations	235
46km nieuwe hoogspanningsleiding (bovengrond, tracebreedte 100m)	460
mogelijke aanlanding waterstof 2x & elektriciteit 2x (excl. evt. extra 380kV stations)	19
elektrolysters (nog onbekend hoeveel, inschatting 4 GW)	40
batterij-opslag < 200 MW	2
nieuwe bedrijventerreinen (uitgaande van hoogscenarios), waarvan 1117 in NHZ	1250
ruimte voor glastuinbouw	420
184000 nieuwe woningen, gemiddeld 50 won/ha	3680
ruimte voor recreatie - groen/blauwe netwerken in de steden en dorpen	5000
waterstofbackbone (ondergronds)	...
ruimte voor kenniseconomie	...
Voorlopig totaal	**78332,5**

Afbeelding: 3. De tabel ruimtegebruik betreft indicatieve inschattingen van de tot nu toe bekende ruimteclaims in Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

Status Ruimtelijk Voorstel: de eerste stap op weg naar de actualisatie van ons langetermijnbeleid in onze Omgevingsvisie
Dit Ruimtelijk Voorstel geeft vanuit ruimtelijk perspectief aan wat de bepalende vraagstukken zijn en welke ontwikkelingsrichting zich ontvouwt. We geven aan wat ons te doen staat en wat we nodig hebben van het Rijk om te voldoen aan onze ambities voor de ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Holland. We willen de welvaart en het welzijn in Noord-Holland in de toekomst voor iedereen bereikbaar maken en houden.

Afbeelding: 4. De ruimteclaims in Noord-Holland zijn erg groot. Daarom moeten we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. We doen dat door ruimte intensiever te gebruiken, bijvoorbeeld meer woningen bouwen per hectare. Door functies te integreren, bijvoorbeeld door combinaties van gebruik in een gebouw of gebied. Uiteindelijk past niet alles overal dus zijn er keuzes noodzakelijk die leiden tot functiewijziging.

Afbeelding: 5. Opgaven overzicht Ruimtelijk Voorstel.
Bron: provincie Noord-Holland

Het is nadrukkelijk een agenderend Ruimtelijk Voorstel. Het is bedoeld als een uitnodiging om met elkaar in gesprek te gaan over de toekomst van Noord-Holland. Daarmee is het de start van een langer traject om uiteindelijk tot keuzes te komen. Die zijn in dit Ruimtelijk Voorstel dan ook nog niet gemaakt. Het Ruimtelijk Voorstel heeft daarmee ook geen formele juridische status. Het geeft wel richting aan de besluitvorming en aan de onderzoeken en andere activiteiten die nog verricht moeten worden om de keuzes zorgvuldig en goed onderbouwd te kunnen maken. De vraagstukken komen voort uit staand beleid en beleidsvoornemens en staande doelstellingen. Aangezien beleid niet statisch is, maar altijd onderhevig is aan dynamiek, geldt dit ook voor het Ruimtelijk Voorstel. Het Ruimtelijk Voorstel neemt het op dat moment bestaande beleid als uitgangspunt voor het gesprek.

Het begint met het benoemen van de vraagstukken. Daarna is uitwerking en onderzoek nodig, zodat uiteindelijk besluiten kunnen worden genomen. Van de uiteindelijke keuzes hangt veel af: niet alleen *waar* tegemoet kan worden gekomen aan specifieke ruimteclaims, maar ook *wanneer*, *hoe* en zelfs *of* de betreffende claims in de provincie kunnen worden geaccommodeerd. En het blijft niet bij de fysieke ruimtelijke claims. We zullen daarbij ook belangrijke andere onderwerpen zoals bijvoorbeeld leefbaarheid, sociale cohesie, een gezonde leefomgeving en leefstijl of de arbeidsmarkt betrekken. Deze onderwerpen zijn niet altijd ruimtelijk te vertalen, maar hebben wel een ruimtelijke component. Hoe een omgeving is ingericht, kan bijvoorbeeld bijdragen aan gezonde levensstijl en het versterken van sociale structuren.

Daarbij hoort ook, de Omgevingswet indachtig, goed overleg en samenwerking met andere overheden en participatie van onze inwoners. Kortom het geeft 'huiswerk' mee voor onszelf en voor het Rijk. Uiteindelijk monden de gesprekken, onderzoeken en participatie uit in een actualisatie van onze Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is wel een wettelijk instrument uit de Omgevingswet. Het heeft doorwerking in andere instrumenten die de provincie heeft zoals de Omgevingsverordening en uitvoeringsprogramma's.

We pretenderen niet volledig te zijn met dit Ruimtelijk Voorstel. Veel afspraken zijn al gemaakt via aparte trajecten. Het gaat in het Ruimtelijke Voorstel om de aanvullende vraagstukken die boven komen als je alles naast elkaar legt.

Relatie met andere trajecten

Het uitgangspunt voor het Ruimtelijk Voorstel in Noord-Holland is nog steeds onze Omgevingsvisie NH2050 ('Balans tussen economische groei en leefbaarheid') uit 2018 en de uitwerking daarvan in onder meer de Omgevingsverordening NH2022 en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. De toen door Provinciale Staten vastgestelde ontwikkelprincipes zijn voor de volledigheid opgenomen in het kader met de titel *Ons vertrekpunt: Omgevingsvisie NH2050*. Sinds de Omgevingsvisie is vastgesteld heeft een aantal ontwikkelingen aan urgentie gewonnen. De Omgevingsvisie is daarmee ons vertrekpunt, maar kan uiteindelijk na uitwerking van de diverse vraagstukken op onderdelen aangepast worden. Dat zorgt gelijk voor de logische borging van de uitkomsten van het Ruimtelijk Voorstel in een geactualiseerde Omgevingsvisie.

Daarnaast wordt in Noord-Holland Noord, conform het coalitieakkoord, samen met de gemeenten en Hoogheemraadschap gewerkt aan een Ontwikkelperspectief. Het Analysedocument dat hiervoor is opgesteld, de eerste stap naar het Ontwikkelperspectief, is gebruikt als input voor het Ruimtelijk Voorstel. Ook zijn er door het Rijk in Noord-Holland vier NOVEX-gebieden[1] aangewezen, waarin de provincie samenwerkt met gemeenten, waterschap(pen), provincie(s) en Rijk. Dit zijn:

- Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Schipholregio
- Noordzeekanaalgebied
- Groene Hart

Voor de NOVEX MRA geldt het Verstedelijkingsconcept MRA dat in 2022 is vastgesteld als Ontwikkelperspectief. Daar wordt nu verder gewerkt aan een uitvoeringsprogramma en een regionale investeringsagenda. In het NOVEX-gebied Schipholregio is het Ontwikkelperspectief in juni 2023 afgerond en wordt nu gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. In de NOVEX-gebieden Groene Hart en Noordzeekanaalgebied zijn de ontwikkelperspectieven net afgerond. De ontwikkelperspectieven uit de NOVEX-gebieden en het Analysedocument Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord geven voeding aan het Ruimtelijk Voorstel. Omdat de ontwikkelingen in de NOVEX-gebieden en Noord-Holland Noord doorlopen en nieuwe informatie leveren, zorgen we ook in het vervolgtraject voor goede afstemming, zodat de uitkomsten en nieuwe inzichten goed kunnen worden meegenomen in het verder uitwerken van het Ruimtelijk Voorstel. In bijlage 1 zijn de uitkomsten en belangrijkste aandachtspunten uit de NOVEX-gebieden en Noord-Holland Noord opgenomen.

1 Dit zijn gebieden waar 'de nationale opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte ordening en prioritering van verschillende nationale opgaven noodzakelijk is om te kunnen komen tot de gewenste herbestemming en/of ingrijpende herinrichting' (beleidsbrief 'Programma's Uitvoering NOVEX en Mooi Nederland', minister voor VRO, 6 juli 2022). Hier hoort formeel ook de Lelylijn bij, waar bij bepaalde varianten ook Noord-Hollands grondgebied raken. Hier zijn we als provincie niet actief bij betrokken.

Afbeelding: 6. NOVEX-gebieden, Ontwikkelperspectief NH Noord & PPLG-gebieden.. Bron: provincie Noord-Holland, ESRI

Afbeelding: 7. Interprovinciale opgaven

Werken op verschillende schaalniveaus en denken in tijdschalen

Dit rapport geeft antwoord op de vraag van het Rijk[2] aan de provincies om een Ruimtelijk Voorstel op te stellen. Enerzijds om voeding te geven aan de nieuw op te stellen nota Ruimte, anderzijds als onderbouwing voor afspraken tussen Rijk en de provincie in het nog op te stellen 'ruimtelijk arrangement'. Voor de provincie helpt het Ruimtelijk Voorstel om op provinciaal niveau de regie in de ruimtelijke ordening te vergroten, zoals aangekondigd in het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit'.

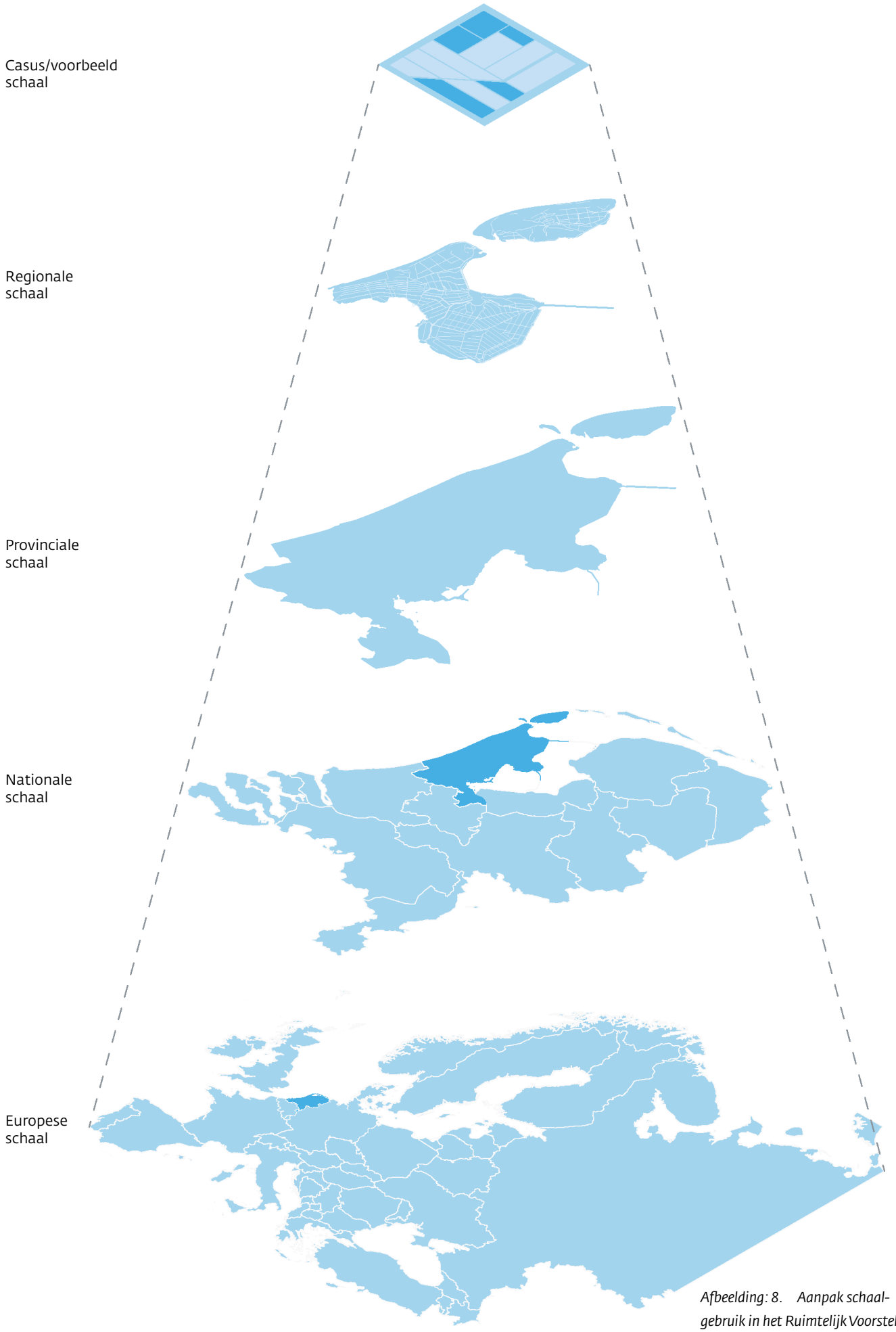
De ruimtelijke voorstellen van de 12 provincies vormen input voor het RO-beleid dat op nationale schaal wordt herzien in de Nota Ruimte. In oktober 2023 is de Contourennotitie Nota Ruimte verschenen. Hierin wordt de ambitie neergelegd om naar 2050 te bouwen aan 'een Nederland zonder grote verschillen in kwaliteit van leven of in ruimtelijke kwaliteit'. Dat betekent dat afscheid genomen wordt van het oude adagium 'sterker maken wat sterk is' en gewerkt wordt op basis van een visie die heel Nederland sterker maakt en heel Nederland benut. Het is daarom belangrijk om te kijken hoe provincies aanvullend kunnen zijn op elkaar. Sommige opgaven houden niet op bij de provinciegrenzen. Zo forenzen er veel inwoners uit de Leidse regio in Zuid-Holland of uit Flevoland naar het zuidelijk deel van onze provincie. Het IJsselmeer delen we met maar liefst 6 andere provincies voor onze zoetwaterbehoefte. En een probleem in de Schipholtunnel, levert direct problemen op in een groot deel van het landelijk spoornetwerk.

Ook wordt de Europese context waarbinnen we ons beleid opstellen bij het Ruimtelijk Voorstel betrokken. Europese Regels geven op veel vlakken de kaders waarbinnen we werken. Goed onderzoek naar de effecten van Europese regels is belangrijk, vooral omdat deze soms met elkaar in tegenspraak zijn. Een aantal opgaven kunnen we ook alleen maar in nationaal en internationaal verband oppakken. Dat geldt zeker voor internationale verbindingen, energie-infrastructuur, natuurontwikkeling, economische ontwikkeling, waterkwaliteit en de inrichting van het hoofdwatersysteem.

Aan de andere kant van het spectrum zijn de gebiedsprogramma's een belangrijke plek waar afwegingen plaatsvinden. Vaak kan pas op het niveau van een gebied bepaald worden wat op een bepaalde plek van belang is. Gebiedsprogramma's vanuit de provincie lopen nu onder andere al onder het PPLG, in de NOVEX-gebieden, maar ook op specifieke plekken zoals Den Helder, Gooi en Vechtstreek, de Westeinderscheg en de Amstelscheg. En uiteraard worden binnen gemeenten afwegingen gemaakt over ruimtelijk inrichting.

Regie op de ruimte vraagt dus om het schakelen tussen schaalniveaus. Omdat een keuze die op hoger abstractieniveau logisch lijkt, op lokaal niveau anders uit kan pakken en andersom. Daarbij hoort ook de factor tijd te worden beschouwd. Hoe prioriteren en faseren we ontwikkelingen in de tijd. Niet alles past overal, maar ook niet alles kan tegelijkertijd.

2 In de RO-brief van het Rijk, d.d. 12 december 2022, wordt de provincies gevraagd een ruimtelijk voorstel op te stellen.

Afbeelding: 8. Aanpak schaalgebruik in het Ruimtelijk Voorstel. Bron: provincie Noord-Holland

Vertrek vanuit een al bestaand Noord-Holland
Noord-Holland bestaat al heel lang. We hebben bestaande dorpen en steden, waterlopen, landbouw- en natuurgebieden en allerhande infrastructuur. We bouwen voort op wat er al is en waar we met elkaar aan hebben gewerkt. Naast ons langetermijnbeleid als vertrekpunt, starten we het Ruimtelijk Voorstel daarom natuurlijk ook vanuit een al bestaand Noord-Holland. Het Ruimtelijk Voorstel gaat op zoek naar die opgaven die iets aan het bestaande veranderen of erop aanvullen.

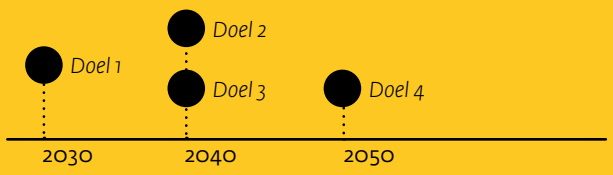
Hoe is het Ruimtelijk Voorstel opgebouwd
Ons Ruimtelijk Voorstel begint met een korte schets over het Noord-Holland dat we willen zijn. Deze teksten zijn (vrijwel) letterlijk overgenomen uit onze Omgevingsvisie NH2050. Ook tonen we bestaand Noord-Holland en de situatie van waaruit we starten met het Ruimtelijk Voorstel. Daarna volgen we de indeling uit het startpakket fysieke leefomgeving dat het Rijk in december 2022 aan de provincies heeft gestuurd. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde: Water en Bodem Sturend als overkoepelend principe, Landbouw en Natuur, Ordenende netwerken voor energie en (circulaire) economie, Leefbare steden en regio's. In elk van deze hoofdstukken wordt aangegeven wat er aan de hand is en worden de essentiële vraagstukken geagendeerd waar keuzes voorliggen over de toekomstige ontwikkelrichtingen. Daarbij geven we aan wat we zelf doen en wat we van het Rijk vragen. De vraagstukken zijn zodanig geformuleerd dat ze uitdagen tot gesprek en debat. Dat geldt ook voor de ontwikkelrichting die als kop boven elk hoofdstuk staat. We eindigen met aandacht voor het veranderend aanzien van Noord-Holland waar we vorm aan moeten geven. En met een conclusie met daarin de ontwikkelrichting die voor Noord-Holland gloort in dit Ruimtelijk Voorstel en de belangrijkste keuzes die voorliggen om deze provincie ook voor toekomstige generaties een prettige provincie te laten zijn om te leven, werken en recreëren. Dit is tevens de aanzet voor en een aankondiging van het gesprek over onze toekomst met inwoners, regionale partners en belangenorganisaties op weg naar een geactualiseerde Omgevingsvisie.

Leeswijzer & methodiek:

1. Wat is er aan de hand?
- Context
- Probleemstelling
- Vragen uit het Rijk
- Tijdlijn doelstellingen

2. Betrokken programma's & visies
- Omgevingsvisie NH2050, etc.

3. Wat agenderen we?
- Vraagstukken
- Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?
- Wat doen we zelf?
- Wat vragen we aan het Rijk?

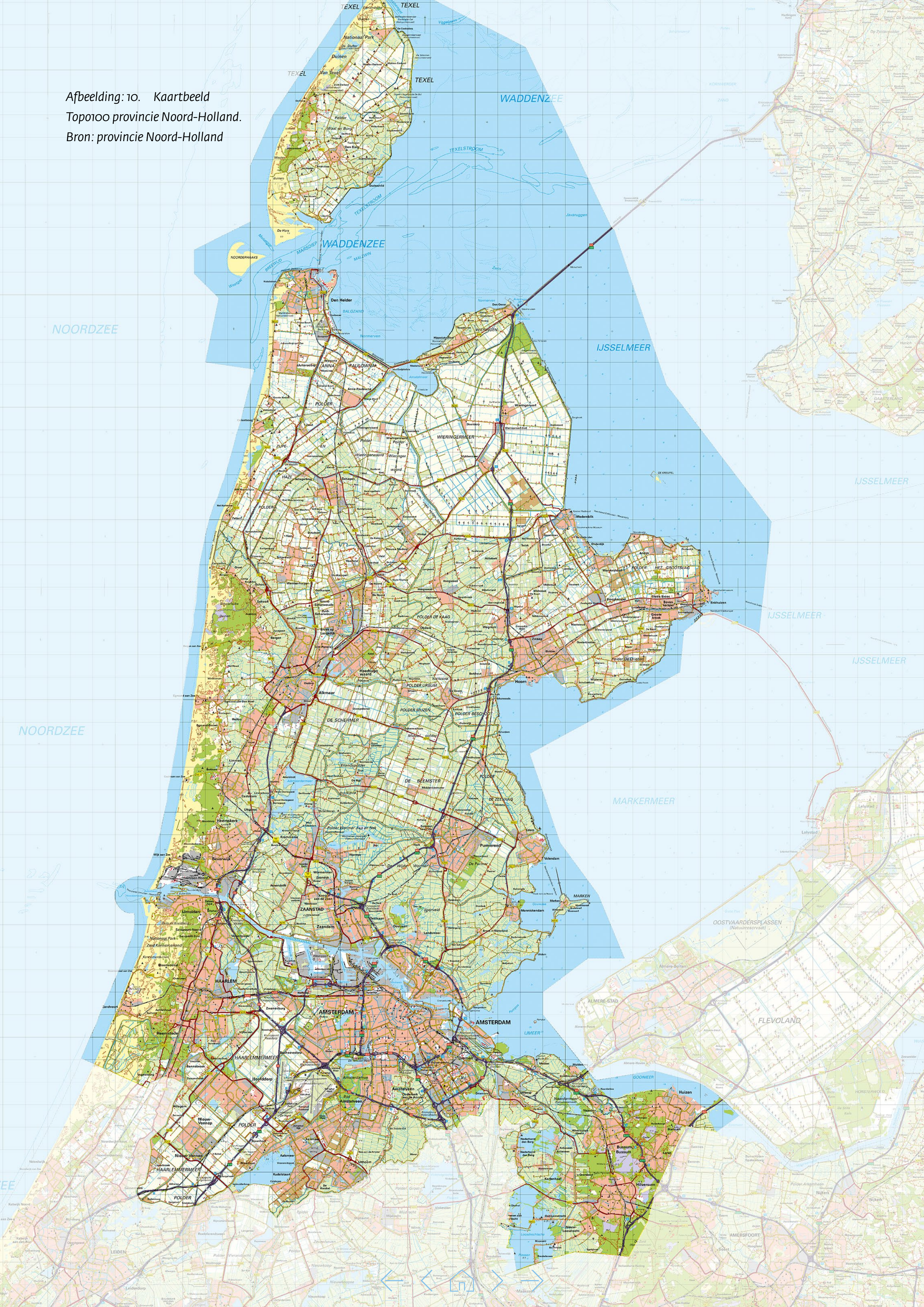
Overzicht betrokken programma's
omschrijvingen

overzichtskaarten

Ruimtelijk Voorbeeld:
voorbeeld omschrijving

afbeelding, diagram, grafiek, kaart(en)

Afbeelding: 9. (leeswijzer): Opbouw perspectief hoofstukken.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 10. Kaartbeeld Top100 provincie Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

ONS VERTREKPUNT: OMGEVINGSVISIE NH2050

De provincie Noord-Holland wil dat iedereen die hier woont, werkt en op bezoek komt een prettige leefomgeving aantreft. Nu, maar ook in de toekomst. In dit hoofdstuk staan de in 2018 door Provinciale Staten vastgestelde ontwikkelprincipes die houvast geven om onze provincie door te ontwikkelen naar de toekomst. Het gaat hier om de letterlijk uit onze Omgevingsvisie overgenomen teksten. Ze zijn daarbij de referentie van waaruit we bekijken op welke onderdelen ons langetermijnbeleid moet worden geactualiseerd. De verwachting is namelijk dat bij het verder uitwerken van de vraagstukken uiteindelijk wijzigingen van het provinciale beleid volgen. Die zullen dan verwerkt worden in een actualisatie van de Omgevingsvisie.

Op weg naar een economisch duurzame toekomst

De hoofdambitie zoals beschreven in de Omgevingsvisie NH2050 is een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid. Zo kunnen we voor toekomstige generaties het welvaarts- en welzijnsniveau in Noord-Holland op een hoog niveau houden. Dit betekent dat in Noord-Holland een basiskwaliteit van de leefomgeving wordt gegarandeerd; de ruimte voor economische ontwikkeling wordt altijd in samenhang met dit uitgangspunt beschouwd. Duurzame economische ontwikkeling is nodig voor de werkgelegenheid en daarmee voor de bestaanszekerheid van onze inwoners; de provincie Noord-Holland wil ook in de toekomst een provincie zijn voor iedereen om onze provincie sociaal-inclusief te houden. Maar ook om de grote investeringen op te brengen die nodig zijn voor onder meer de transitie naar een duurzame energiehuishouding, de overgang naar een circulaire economie, het behoud van ons karakteristieke landschap en een gezonde, veilige en klimaatadaptieve leefomgeving. In de wetenschap dat de wereld waarmee Noord-Holland is verbonden continu verandert, geeft de Omgevingsvisie enerzijds richting en daarmee houvast naar een onbekende toekomst, en anderzijds voldoende ruimte en handelingsperspectief om te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. De Omgevingsvisie is geen eindbeeld voor 2050. De visie laat in algemene zin zien wat de overkoepelende ontwikkelprincipes zijn voor de hele provincie om een hoge leefomgevingskwaliteit te bieden. In de Omgevingsvisie worden ook de kritische succesfactoren benoemd.

21 Ontwikkelprincipes

Leefomgevingskwaliteit

Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Daarmee doelen we op aspecten die de fysieke leefomgeving gezond en veilig maken. Denk aan luchtkwaliteit, geur, bodem en ondergrond, waterkwaliteit, geluid, omgevingsveiligheid (gevaarlijke stoffen, brand en explosiegevaar), waterveiligheid en verkeersveiligheid. Maar we doelen ook op aspecten die te maken hebben met het watersysteem, klimaatbestendigheid, ruimtelijke (landschappelijke) kwaliteit, erfgoed en natuur. Om een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving te borgen, hanteren we twee basisrandvoorwaarden:

- Overal wordt voldaan aan de wettelijke basiskwaliteit voor een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, plant en dier.
- Alle nieuwe ruimtelijke (her)ontwikkelingen doorlopen een klimaatstresstest.

Daarnaast gelden vier generieke ontwikkelprincipes:

1. Ontwikkelingen en beheer zijn passend bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen van het landschap.
2. Nieuwe ontwikkelingen zijn zoveel mogelijk natuurinclusief.
3. Nieuwe ruimtelijk-economische ontwikkelingen worden zoveel mogelijk ruimtelijk geclusterd op locaties nabij OV-, weg-, energie- en data-knooppunten.
4. Bij nieuwe ontwikkelingen worden de effecten op de ondergrond meegewogen.

Dynamisch Schiereiland

Noord-Holland is een unieke provincie, omdat zij als enige voor het grootste deel is omgeven door groot water. Deze positie van schiereiland biedt kansen in en aan de kusten: kansen voor energietransitie en economische ontwikkelingen, toeristische en recreatieve ontwikkeling én natuurontwikkeling. Door de aanwezige sterk verschillende landschappen, van duinen naar de polders aan de Noordzeekant, maar ook langs de oevers van de meren en de Waddenzee, zijn de kusten bij uitstek geschikt om deze kansen te benutten. Daarin staat kustverdediging voorop.

5. Bij nieuwe ontwikkelingen in de kustzone wordt aangesloten bij de verscheidenheid en karakteristieken van de kustlandschappen en aanliggende grote wateren.
6. Bij nieuwe ontwikkelingen in de wateren (Noordzee, Waddenzee, IJsselmeer, Markermeer, IJmeer en Gooimeer) wordt aangesloten op de karakteristieken van de kustlijnen.
7. Ecologische verbindingen worden behouden en aangevuld, met het oog op het robuuster maken van het ecologisch systeem in de kustgebieden, inclusief grote wateren.

Metropool in ontwikkeling

We vergroten de agglomeratiekracht door het ontwikkelen van een samenhangend internationaal concurrerend metropolitaan systeem. In Noord-Holland ontwikkelt zich een metropool rond Amsterdam: de MRA. Het gaat hier om een stedelijk systeem van grotere en kleinere kernen, met Amsterdam als hoogstedelijke kernstad, een landschap met hoge gebruiks- en belevingswaarde, (stads)landbouw, een multimodale bereikbaarheid, een havengebied met energietransitie en circulaire economie als dragers en Schiphol als internationale hub. De ontwikkeling komt tot uiting door een snelgroeiend aantal inwoners, arbeidsplaatsen en

bezoekers, leidend tot een tendens van clustering van economische functies. De kracht van de metropool zit hem in het feit dat kernen, regio's, gebieden en landschappen een sterke eigen identiteit behouden, terwijl het geheel in steeds sterkere mate als één daily urban system functioneert.

8. Wonen en werken worden zoveel mogelijk binnenstedelijk gerealiseerd en geconcentreerd.
9. Om de groei van het verkeer in de metropool in goede banen te leiden moet worden geïnvesteerd in alle verkeersnetwerken, het regionaal OV en fietsnetwerk en auto, waarbij de grotere behoefte aan ruimte voor regionaal verkeer boven interregionaal en doorgaand verkeer wordt gefaciliteerd.
10. Versterken van het landschap als onderdeel van het metropolitane systeem.
11. Bedrijvigheid in de metropool kan zich blijven ontwikkelen binnen de beschikbare milieuruimte, waarbij op een beperkt aantal plekken nieuwe woningbouw te maken kan krijgen met een grotere mate van geluidhinder, binnen de wettelijke grenzen.

Sterke kernen, sterke regio's

In het regionale netwerk zijn de verschillende typen kernen onderscheidend en complementair aan elkaar. Dat maakt ze tot sterke regio's. Goed voor de vitaliteit, de aantrekkingskracht en het vestigingsklimaat van stad en regio. Daarbij zijn krachtige centrumsteden van cruciale betekenis voor de leefbaarheid van de hele regio vanwege de regionale voorzieningen en de stedelijke woon- en werkmilieus die er te vinden zijn. Zij kunnen jonge mensen en bedrijven aantrekken, wat leidt tot dynamiek en gezonde regio's. Door de ontwikkeling van centrumgemeenten kan het voorzieningenniveau in de gehele regio vitaal blijven en behouden de kernen hun herkenbare identiteit.

12. Nieuwe ontwikkelingen van woningbouw en voorzieningen worden geconcentreerd in kernen, passend bij de rol van de kernen in het regionale netwerk, en voegen zich naar de vraag op basis van de meest actuele cijfers.
13. Om de bereikbaarheid van het noordelijk deel van de provincie te verbeteren, worden functies of bestemmingen zoveel mogelijk gebundeld nabij OV-, weg-, energie-, agri- en data-knooppunten, aangevuld met de ontwikkeling van vraaggestuurde vervoersconcepten.
14. Nieuwe energie

We willen in 2050 een klimaatneutrale en volledig circulaire provincie zijn, in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Dat betekent dat we ruimte bieden aan de energietransitie. De transitie naar opwekking en gebruik van duurzame energie heeft consequenties voor de energiehuishouding en de energie-infrastructuur. Elektriciteit zal op veel meer plekken dan we gewend zijn worden opgewekt. Daarnaast is ruimte nodig voor transport en opslag. Ook zijn er systemen nodig om in onze warmtebehoefte te voorzien. Naast een energietransitie is er ook een economische transitie gaande: een overgang naar een meer kennisintensieve en circulaire economie.

15. De regionale optimale energiemix voor opwekking van hernieuwbare energie in de ondergrond, op de bovengrond en in de bebouwde omgeving past bij de regionale landschappelijke en gebiedskwaliteiten en de economische kansen.
16. Vraag en aanbod van hernieuwbare energie worden zodanig gebundeld dat sprake is van efficiënte benutting van bestaande en nieuwe energie-infrastructuur en van restwarmte.
17. Ruimte wordt gereserveerd voor directe aanwending, opslag en doorvoer van door wind op zee opgewekte energie.
18. Op strategische locaties wordt ruimte gereserveerd voor opslag en verwerking van reststromen.
19. Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving

In Noord-Holland is er voor een natuurlijke en vitaal landelijke omgeving een goede balans nodig tussen de agrifoodsector en de natuur- en watersystemen. De landelijke omgeving in Noord-Holland is van oudsher bepaald door het watersysteem, het landbouwkundig gebruik en de natuurgebieden.

20. De agrifoodsector wordt gefaciliteerd bij de duurzame en economische ontwikkeling.
21. Natuurlijke processen zijn richtinggevend voor inrichting en beheer van nieuwe en bestaande natuurgebieden.
22. Om een robuust ecosysteem te realiseren worden verbindingen tussen natuurgebieden verbeterd en functies slim gepositioneerd.
23. Het landgebruik en de waterpeilen worden in balans gebracht met de draagkracht van het veenweidegebied.

Omgevingsvisie NH2050

Afbeelding: 11. Visiekaart Omgevingsvisie.
Bron: provincie Noord-Holland

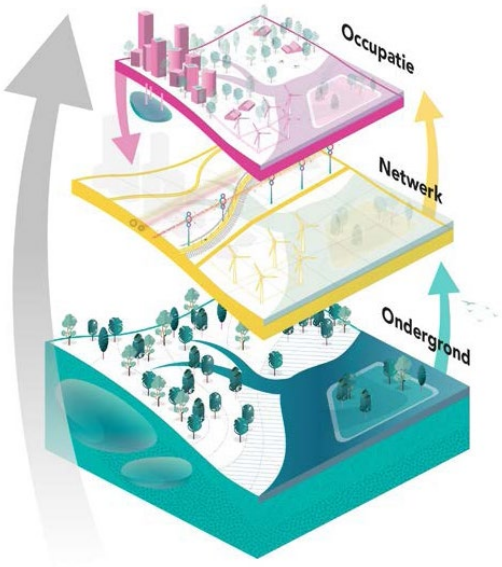
2 AANPASSEN AAN HET WATERSYSTEEM

Water en Bodem sturend: door de effecten van klimaatverandering moeten we de manier waarop we met water omgaan aanpassen. Dit is niet nieuw, maar hebben we door de eeuwen heen altijd moeten doen. Het betekent vooral dat het huidige landgebruik dat afhankelijk is van het water- en bodemsysteem kan veranderen en dat we de toekomstige inrichting van gebieden anders moeten gaan doen. Hoe, waar en wanneer dat moet, gaan we uitzoeken.

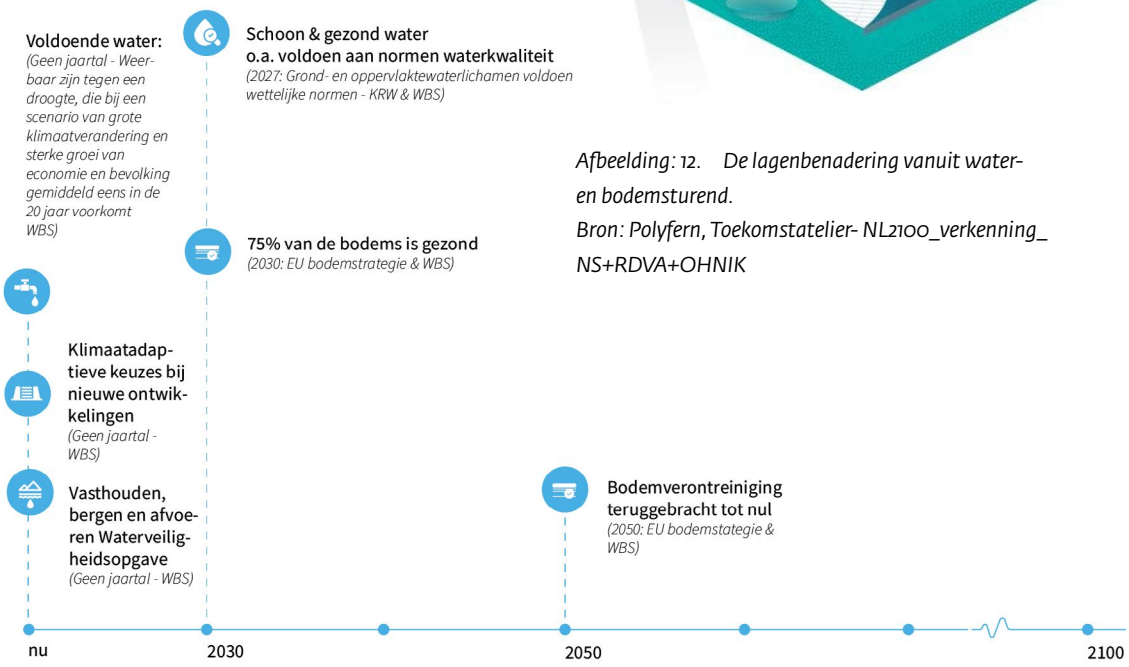
WAT IS ER AAN DE HAND?

Noord-Holland is aan drie kanten omgeven door water, ligt voor 80% onder zeeniveau en bestaat voor 80% uit zettingsgevoelige, slappe gronden. De ligging aan zee, in de delta van de grote rivieren, was door de eeuwen heen bepalend voor de bloei van Noord-Holland. De laaggelegen gronden waren ook toen al vruchtbaar, al was er veel voor nodig om ze droog te leggen en productief te maken. Eeuwenlang is het water- en bodemsysteem met technische maatregelen aangepast aan het gewenste ruimtegebruik.

Inmiddels zijn we aangelopen tegen de keerzijde daarvan. De bodem en het water hebben niet meer de veerkracht en de draagkracht om alle vormen van ruimtegebruik te bedienen. De kwaliteit van de bodem en het water voldoet niet aan de normen, met grote gevolgen voor de biodiversiteit en de gezondheid van de leefomgeving. Het veranderende klimaat zet alles op scherp en maakt ons extra kwetsbaar. Hoewel er al veel is bereikt, betekent doorgaan op dezelfde voet dat steeds vaker gereageerd moet worden op actuele (klimaat) dreigingen. Uiteindelijk kan dat tot veel overlast en meer schade leiden.

Afbeelding: 12. De lagenbenadering vanuit water- en bodemsturend.
Bron: Polyfern, Toekomstatelier- NL2100_verkenning_ NS+RDVA+OHNIK

Beleid 'Water en bodem sturend' heeft ruimtelijke impact

In het nationale beleid is daarom het beginsel 'Water en bodem sturend' opgenomen, verwoord in de gelijknamige beleidsbrief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (2022). Het doel is om weer een robuust en veerkrachtig water- en bodemsysteem te krijgen. Een systeem dat bijdraagt aan een veilige en gezonde leefomgeving en helpt bij het anticiperen op klimaatverandering. In het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) heeft de provincie aangegeven dit beleidsvoornemen te onderschrijven. Concreet betekent dit dat het water- en bodemsysteem meer sturend wordt voor het ruimtegebruik. Dit heeft twee kanten. Enerzijds wordt gekeken waar en op welke manier nieuwe vormen van ruimtegebruik, denk bijvoorbeeld aan een nieuw hoogspanningsstation, nieuwe industrie of nieuwe woonwijken, het best passen bij het bodem- en watersysteem. Anderzijds kan het zijn dat bestaande vormen van ruimtegebruik zich aanpassen aan het watersysteem. Denk bijvoorbeeld aan piekwaterbergingen, aangepaste vormen van landbouw of nieuwe soorten natuur op plekken waar het water verzilt. Het betekent niet automatisch dat water en bodem prioritair zijn ten opzichte van andere factoren, maar wel dat ze een volwaardig onderdeel zullen zijn in de integrale afweging bij de doorontwikkeling van Noord-Holland.

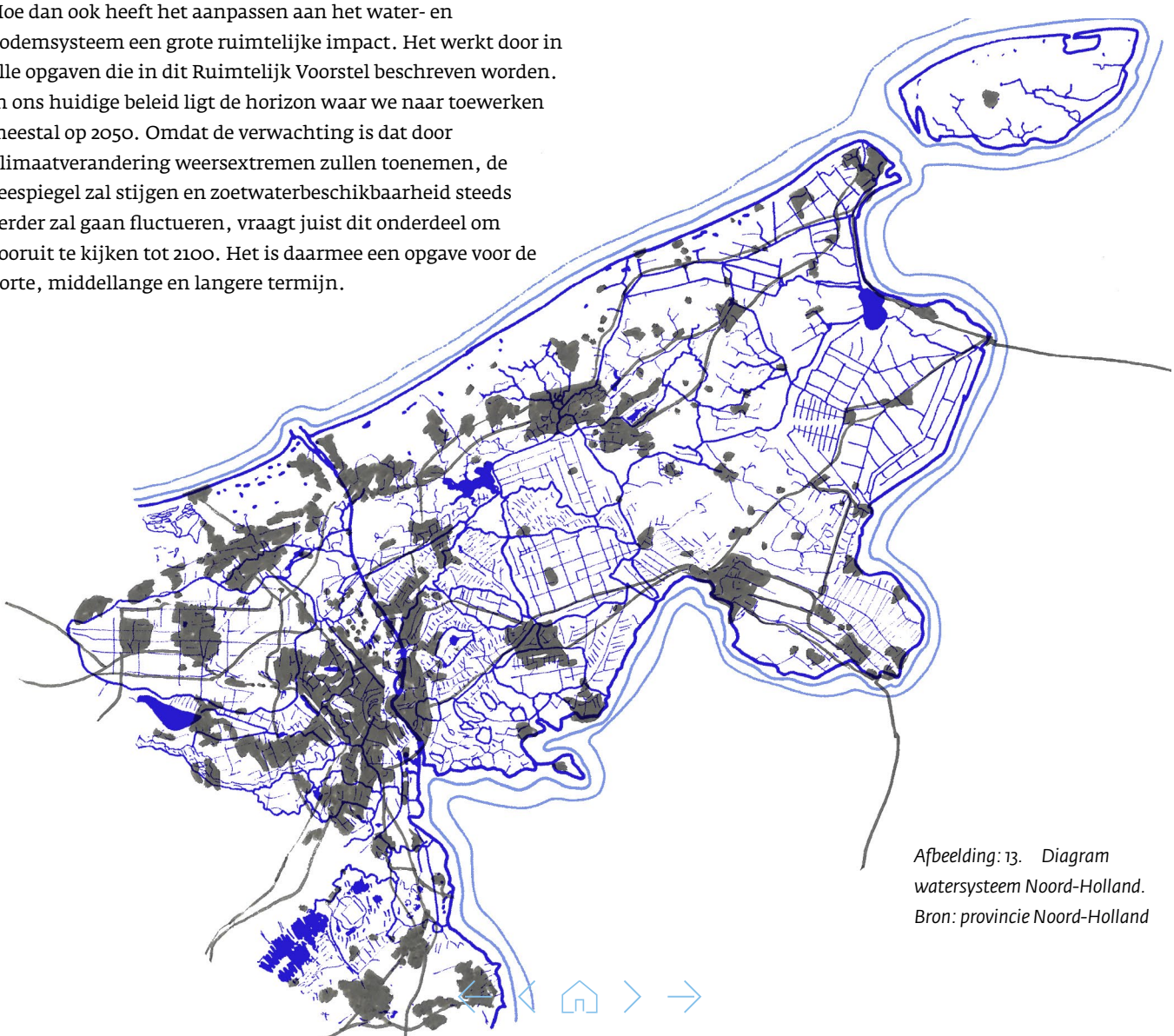
Hoe dan ook heeft het aanpassen aan het water- en bodemsysteem een grote ruimtelijke impact. Het werkt door in alle opgaven die in dit Ruimtelijk Voorstel beschreven worden. In ons huidige beleid ligt de horizon waar we naar toewerken meestal op 2050. Omdat de verwachting is dat door klimaatverandering weersextremen zullen toenemen, de zeespiegel zal stijgen en zoetwaterbeschikbaarheid steeds verder zal gaan fluctueren, vraagt juist dit onderdeel om vooruit te kijken tot 2100. Het is daarmee een opgave voor de korte, middellange en langere termijn.

Kwetsbaar systeem dat niet ophoudt bij de grenzen

Het water- en bodemsysteem is een samenhangend systeem en het houdt niet op bij provincie- of waterschaps- of landsgrenzen. Het is ook een kwetsbaar systeem doordat er weinig ruimte is voor flexibiliteit en door de grote onderlinge afhankelijkheid. Er is een nauwe relatie tussen de bodem en waterkwaliteit en - kwantiteit. Gezonde bodems kunnen door een betere sponswerking meer water opvangen en zijn zo beter bestand tegen droogte. Hierdoor dragen ze bij aan de biodiversiteit en waterkwaliteit. Omdat het om één samenhangend systeem gaat, zijn ook de maatregelen gekoppeld aan waterkwaliteit of -kwantiteit sterk met elkaar verbonden.

Als je kijkt naar Noord-Holland, als grotendeels laaggelegen en sterk verstedelijkt deltagebied, zijn er vanuit het water- en bodemsysteem zes opgaven te onderscheiden die consequenties hebben voor alle vormen van ruimtelijke ontwikkeling:

- Zorgen voor goede bodem- en waterkwaliteit (zie 2.1)
- Anticiperen op klimaatverandering en weersextremen (wateroverlast, droogte en hittestress) (zie 2.2)
- Het vergroten van de waterveiligheid (ook in 2.2)
- Zorgen voor zoetwaterbeschikbaarheid (zie 2.3)
- Omgaan met verzilting (zie 2.3)
- Tegengaan van bodemdaling (zie 2.4)

Afbeelding: 13. Diagram watersysteem Noord-Holland. Bron: provincie Noord-Holland

Waar komt het op neer?

Er moet echt iets veranderen in de manier waarop wordt omgegaan met het watersysteem in de ruimtelijke ordening. We weten nog niet precies hoe, maar doorgaan op de oude voet is een te groot risico. Op zich is dat ook weer niets nieuws, omdat Nederland van oudsher heeft leren leven met water. Om het water- en bodemsysteem echt meer sturend te laten zijn op het ruimtegebruik, is het nodig om de impact vanuit water en bodem op het ruimtegebruik te kunnen aangeven. Ook zijn op landelijk niveau keuzes nodig over de waterverdeling (hoofdwatersysteem in relatie tot nieuwe watervragers), het opzetten van het waterpeil (vernatting veenweide) en het aanpakken van bronnen van waterverontreiniging (bronaanpak verankeren in landelijk beleid en regelgeving). De deltabeslissingen die verwacht worden in 2026 helpen hierbij. Tot die tijd zijn al keuzes nodig die bepalend kunnen zijn voor de toekomstbestendigheid van het gebied. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van energie-infrastructuur en woningbouwlocaties in diepe polders, het waterverbruik voor (nieuwe) industrie en het tegengaan van bodemdaling. Duidelijk is ook dat niet alles technisch op te lossen valt. We zullen moeten leren leven met een dynamisch systeem.

Botsingen en kansen met andere opgaven

De keuzes die gemaakt worden in de beleidsbrief van water en bodem sturend hebben met name impact op de ontwikkelingsmogelijkheden van economie, landbouw, energie en industrie. Dit uit zich zowel in de beschikbaarheid van zoet water als in de plek waar iets wel of niet mogelijk is. Vooral de keuzes voor verdeling van zoet water zullen hier bepalend zijn. Daarnaast is het belangrijk dat de zorg om waterveiligheid nog meer wordt meegenomen bij beslissingen over het bouwen van woningen en ontwikkelen van economische functies in diepe polders en uiterwaarden. Het nemen van waterveiligheidsmaatregelen en het aanleggen van klimaatbuffers kunnen spanning geven met andere functies, omdat het ook ruimte vraagt.

Het biedt ook veel kansen voor synergie. Maatregelen voor waterberging gaan goed samen met natuurherstel. Hier zijn bijvoorbeeld in polder Zijpe al mooie voorbeelden van. Het kan uiteraard ook spanning geven als het leidt tot vermindering van bijvoorbeeld areaal of gewasgroei in de landbouw. In steden kan een klimaatadaptieve omgeving ruimte bieden voor recreatie en een gezonde leefomgeving. Groenblauwe dooradering kan bijdragen aan waterkwaliteit en waterbufferend vermogen.

Betrokken programma's en visies

Water en Bodem Sturend

Op 25 november 2022 heeft het ministerie van I&W de brief over Water en Bodem Sturend verstuurd aan de Tweede Kamer. De brief stelt dat het water- en bodemsysteem meer sturend moet worden voor de ruimtelijke ordening en geeft daarbij 33 structurerende keuzes die variëren van het opzetten van waterpeil in het veengebied tot het sturen op het verminderen van afdekking van bodems. Het Rijk heeft de provincies de opdracht gegeven om deze structurerende keuzes mee te nemen in de verschillende gebiedsprogramma's zoals het PPLG, de NOVEX-en en het Ruimtelijk Voorstel. In het vervolg op de Kamerbrief wordt, in overleg met de koepels, bekeken hoe die verder geborgd kunnen worden in een periode vanaf heden tot aan 2027 (o.a. gekoppeld aan de nieuwe Deltabeslissing en wettelijk vereiste waterprogramma's).

Kaderrichtlijn Water en EU-bodemstrategie

In 2027 moet de chemische en ecologische kwaliteit van alle oppervlaktewateren voldoen aan de normen van de Kaderrichtlijn Water. De Europese Unie kent sinds 2021 een Bodemstrategie met de doelstelling dat tegen 2030 75% van de bodem in de EU gezond is en dat in 2050 de bodemverontreiniging tot nul is teruggebracht. Volgens deze bodemstrategie zijn bodems gezond als ze in een goede chemische, biologische en fysische conditie zijn en zo in staat zijn om continu zoveel mogelijk ecosysteemdiensten te leveren. Deze jaartallen liggen verder weg dan die van de Kaderrichtlijn Water, maar bodemprocessen verlopen traag, waardoor tijdige maatregelen nodig zijn.

Deltaprogramma

Nederland is een laaggelegen land met veel water. In het nationaal Deltaprogramma staat de ambitie om Nederland te beschermen tegen hoogwater en overstromingen. Daarnaast zet het in op het zorgen voor voldoende zoet water en een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons land. Naast thematische onderwerpen wordt er in een aantal regionale programma's gewerkt aan de samenhangende gebiedsopgaven. Relevant voor Noord-Holland zijn de Deltaprogramma's Wadden, IJsselmeergebied, Kust, Centraal Holland, waterveiligheid, zoet water, ruimtelijke adaptatie en, i.v.m. de aanvoer van water, Deltaprogramma Rivierengebied.

Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem (KZH)

Noord-Holland is in droge tijden indirect afhankelijk van de aanvoer van zoet water vanuit het hoofdsysteem van de grote rivieren. Ten noorden van het Noordzeekanaal wordt Rijnwater gebruikt dat via de IJssel naar het IJsselmeer stroomt. Ten zuiden van het Noordzeekanaal wordt water uit de Lek gebruikt. Dat wordt aangevoerd via inlaten aan het Amsterdam-Rijnkanaal en de Hollandsche IJssel. We moeten dit water delen met negen provincies. Landelijk wordt nu gekeken hoe we die verdeling kunnen optimaliseren in het programma Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem (KZH).

Kennisprogramma Zeespiegelstijging

In het Kennisprogramma Zeespiegelstijging onderzoeken overheden, bedrijven, kennisinstellingen en

maatschappelijke organisaties wat de mogelijke gevolgen van de zeespiegelstijging zijn voor ons land. Ook bekijken ze verschillende scenario's voor de lange termijn en verkennen ze de maatregelen om ons voor te bereiden op de gevolgen. Het programma levert kennis op waarmee we op tijd keuzes kunnen maken voor de bescherming en inrichting van Nederland. In het najaar van 2023 is een overzicht verschenen van de tot dan toe verschenen onderzoeksresultaten en inzichten.

Nationale Adaptatie Strategie (NAS) en Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (NUP KA)
Met de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS) beoogt het Rijk de negatieve effecten van klimaatverandering voor Nederland te verkleinen of ten minste beheersbaar te houden. Het gaat om schade en overlast door extreem weer, ziekten, vroegtijdige sterfte en achteruitgang van milieukwaliteit en ecosystemen. De NAS omvat alle beleidsvelden die gevolgen ondervinden van klimaatverandering, waaronder de gebouwde omgeving, landbouw, natuur, gezondheid en cultureel erfgoed. Het Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (NUP A) helpt de uitvoering van de NAS te versnellen.

NOVEX Groene Hart Ontwikkelperspectief
Het Bestuurlijk Platvorm NOVEX-Groene Hart heeft het Ontwikkelperspectief 1.0 vastgesteld, met richtinggevende uitspraken voor de verdere beleidsontwikkeling binnen de deelnemende partijen. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 4.

Regionaal Waterprogramma
In het Regionaal Waterprogramma geeft de provincie aan hoe zij zich inzet voor een goede waterkwaliteit, het op peil houden van de watervoorraad, de bescherming tegen overstromingen en de bescherming van drinkwaterbronnen. In 2027 is er een nieuw regionaal waterprogramma voorzien.

Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG)
Het PPLG komt aan bod in het hoofdstuk Landbouw en Natuur. In het PPLG zit ook een aantal watergerelateerde doelen en keuzerichtingen. De doelen van het PPLG zijn allemaal sterk afhankelijk van of beïnvloed door deze water- en bodemaspecten.

MRA: Klimaatbestendige nieuwbouw: basisveiligheidsniveaus
In de MRA en Noord-Holland is met meer dan 50 partijen afgesproken klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen en inrichten als uitgangspunt te hanteren. Dit is bezegeld met de Intentieverklaring Klimaatbestendige Nieuwbouw in de MRA en Noord-Holland. Hierbij worden minimale 'basisveiligheidsniveaus' voor klimaatadaptief en natuurinclusief inrichten en bouwen gehanteerd. Deze basisveiligheidsniveaus vormen een ondergrens van klimaatadaptief ontwikkelen, met doelvoorschriften voor wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingen.

Salta, kenniscluster verzilting (bouwt voort op het zoet-zoutknooppunt/ kenniscluster verzilting)
Salta is een bundeling van kennisinstituten, overheden en onderwijs. Ze ontwikkelen oplossingen voor binnendijkse verziltingsgebieden langs de kust waar voedselproductie plaatsvindt.

GLB-NSP
Onder het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid-Nationaal Strategisch Plan is het agrarisch natuur- en waterbeheer verder uitgebreid en is tevens een systeem van ecodiensten ingevoerd. De eco-regeling heeft betrekking op biodiversiteit, bodem en lucht, klimaat, landschap en water.

Voorbeeld
Natuurherstel en klimaatmaatregelen in de duinen van Noord-Holland.

In de duinen van Noord-Holland richt het beheer zich vooral op het zoveel mogelijk ruimte scheppen voor natuurlijke processen zoals verstuiving, begrazing en wisselend waterpeil. Nadat de directe winning van duinwater voor drinkwater in het grootste deel van de Noord-Hollandse duinen in de jaren negentig is gestopt, is er een veel natuurlijker waterpeil ontstaan. Nu is er een goede waterbalans doordat er ongeveer net zoveel water in de duinen wordt geïnfiltreerd als er wordt onttrokken voor de drinkwaterwinning. Een lage waterstand in de zomer en een hoge in de winter hebben geleid tot een spectaculaire toename van het aantal bijzondere planten van natte duinvalleien. In de Amsterdamse waterleidingduinen wordt nog wel natuurlijk duinwater onttrokken.

In de binnenduinrand bij Heemskerk ligt de voormalige tuinbouwenclave 'de Vlotter'. Die is inmiddels omgevormd tot een natuur- en recreatiegebied met waterberging als nevenfunctie. Hier is te zien dat natuurbeheer en wateropvang goed samengaan. Toen Noord-Holland in juni 2021 een "klein Limburg" had in het gebied (140 mm neerslag in 24 uur), bleek het goed bestand te zijn tegen de gevolgen van extreme neerslag, terwijl functies in hetzelfde getroffen gebied, zoals de verstedelijkte omgeving van Alkmaar en een landbouwgebied meer naar het noorden, heel veel last hebben gehad van wateroverlast.

Ook in de droge zomers van de afgelopen zes jaar blijkt het duingebied goed bestand te zijn geweest tegen droogte. Het droogtegevoelige plantje "Parnassia" heeft het er afgelopen jaren uitstekend gedaan.

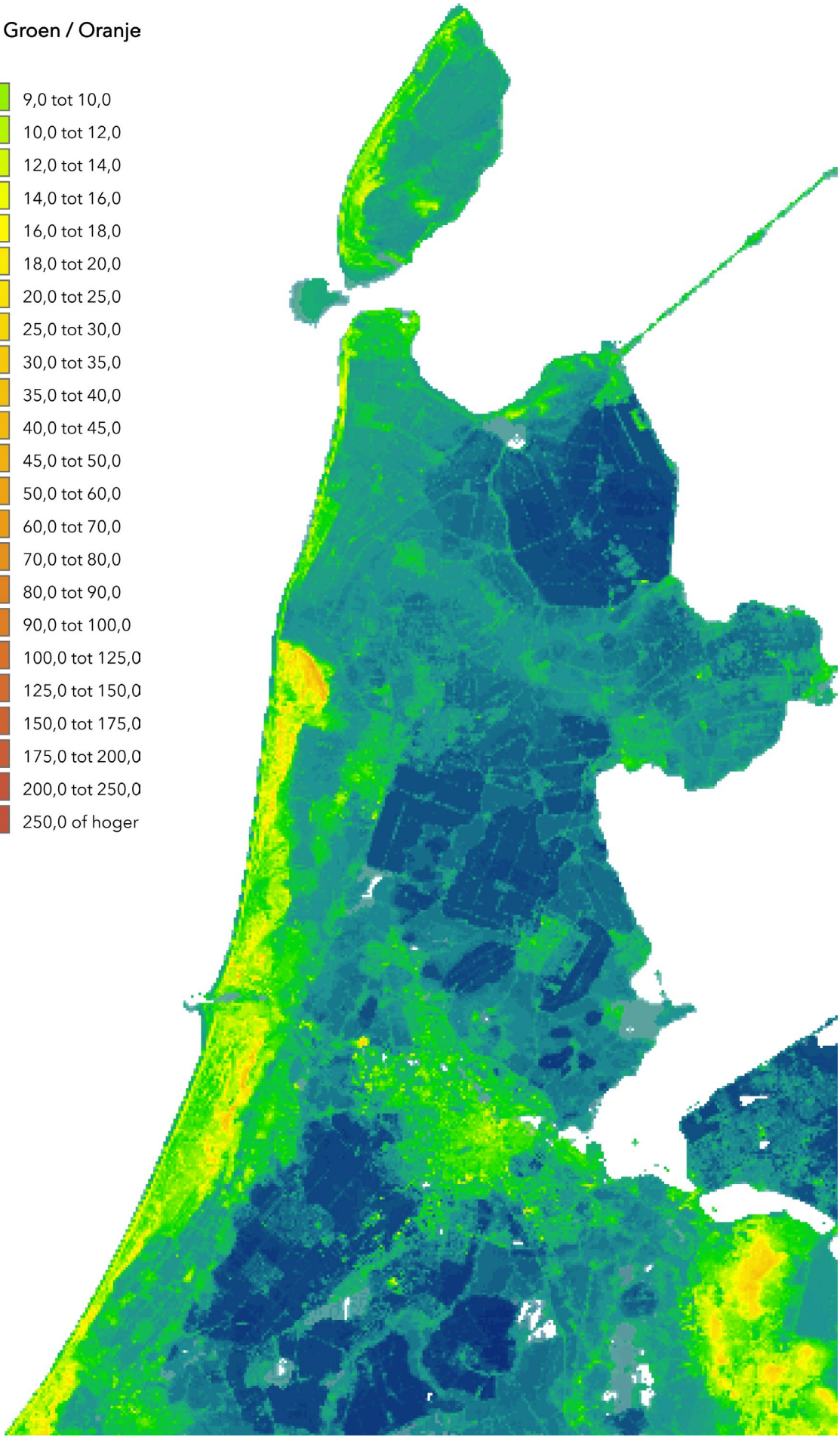

Afbeelding: 14. Duingebied.
Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

Legenda

AHN4 DSM - Blauw / Groen / Oranje (statische opmaak)

- Lager dan -6,0
- -6,0 tot -5,0
- -5,0 tot -4,0
- -4,0 tot -3,0
- -3,0 tot -2,5
- -2,5 tot -2,0
- -2,0 tot -1,5
- -1,5 tot -1,0
- -1,0 tot -0,5
- -0,5 tot 0,0
- 0,0 tot 0,5
- 0,5 tot 1,0
- 1,0 tot 1,5
- 1,5 tot 2,0
- 2,0 tot 2,5
- 2,5 tot 3,0
- 3,0 tot 3,5
- 3,5 tot 4,0
- 4,0 tot 4,5
- 4,5 tot 5,0
- 5,0 tot 6,0
- 6,0 tot 7,0
- 7,0 tot 8,0
- 8,0 tot 9,0
- 9,0 tot 10,0
- 10,0 tot 12,0
- 12,0 tot 14,0
- 14,0 tot 16,0
- 16,0 tot 18,0
- 18,0 tot 20,0
- 20,0 tot 25,0
- 25,0 tot 30,0
- 30,0 tot 35,0
- 35,0 tot 40,0
- 40,0 tot 45,0
- 45,0 tot 50,0
- 50,0 tot 60,0
- 60,0 tot 70,0
- 70,0 tot 80,0
- 80,0 tot 90,0
- 90,0 tot 100,0
- 100,0 tot 125,0
- 125,0 tot 150,0
- 150,0 tot 175,0
- 175,0 tot 200,0
- 200,0 tot 250,0
- 250,0 of hoger

Afbeelding: 15. Algemeen Hoogtebestand Nederland. Bron: AHN4

Welke vraagstukken agenderen we?

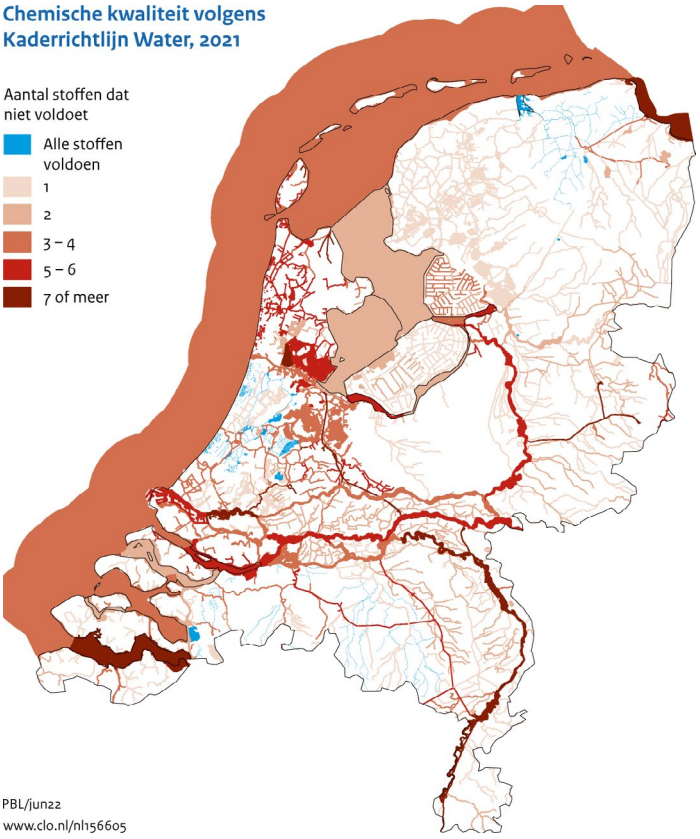
2.1 Inzetten op waterkwaliteit vraagt om sturing op bronaanpak en inrichtingsmaatregelen

Voldoende water van goede kwaliteit en een gezonde bodem zijn belangrijk voor de gezondheid, de natuur, de drinkwaterproductie, de (levensmiddelen)industrie en de landbouw. Hoewel al veel is bereikt, zijn de doelen die Noord-Holland in 2027 moet hebben gerealiseerd op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) nog niet gehaald. Op dit moment voldoen 89 oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland niet aan de KRW. De grondwaterlichamen voldoen allemaal aan de norm.

In eerste instantie lijkt dit niet direct een ruimtelijk vraagstuk. Toch kan de kwaliteit van water en bodem sturend zijn voor ruimtegebruik. Het kan zijn dat nieuwe vergunningen voor bepaalde ruimtelijke projecten niet kunnen worden afgegeven omdat die een verslechtering van de waterkwaliteit veroorzaken. Of dat initiatiefnemers aanvullende maatregelen moeten nemen om extra vervuiling te voorkomen, zoals bijvoorbeeld bij de bouw het grondwater zuiveren voordat het op het oppervlaktewater kan worden geloosd. Daarnaast hebben maatregelen die genomen worden om verdere achteruitgang van de water- en bodemkwaliteit tegen te gaan ook ruimtelijke consequenties. Denk hierbij aan het tegengaan van activiteiten die de water- en bodemkwaliteit bedreigen, zoals bijvoorbeeld bij landbouw, lozingen van bedrijven, waterrecreatie en riooloverstorten. Ook moeten drinkwaterbedrijven een steeds grotere zuiveringsinspanning leveren om het water tot drinkwater te zuiveren. De nieuwe productievoorzieningen die daarvoor nodig zijn vragen ook ruimte.

De inzet voor het verbeteren van de waterkwaliteit is gericht op het voorkomen van verdere achteruitgang en het toewerken naar verbetering. Maatregelen om verdere achteruitgang te voorkomen, zijn bronaanpak en aanpassing in het gebruik. Hierbij worden activiteiten of plekken die zorgen voor waterverontreiniging aangepakt. Negatieve invloeden zijn alleen niet altijd te voorkomen door o.a. historische verontreiniging en bodemsamenstelling. Voor het halen van de KRW-doelen en de ambities voor een gezonde bodem is aanscherping van de wet- en regelgeving noodzakelijk. Specifiek gaat het om landelijk generiek beleid op gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten, PFAS, exoten en mest. Ook moet er oog voor zijn dat bepaalde doelen in bepaalde gebieden niet of lastig te halen zijn.

Daarnaast zijn er binnen het PPLG kansen om met de groenblauwe dooradering extra te werken aan de verbetering van de waterkwaliteit. Het gaat dan met name om het toevoegen van natuurvriendelijke oevers en het creëren van bufferzones die zorgen voor een verbetering van de

Afbeelding: 16. Chemische waterkwaliteit KRW, 2021. Bron: IHW (waterschappen, RWS): bewerkt door PBL

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Koppel het werken aan het verbeteren van waterkwaliteit aan de opgave om te werken aan een gezonde leefomgeving. Hierbij kan groenblauwe dooradering als een belangrijk concept gebruikt worden. Zodat maatregelen die goed zijn voor de waterkwaliteit gekoppeld kunnen worden aan maatregelen die bijdragen aan mogelijkheden voor recreatie, het verbeteren van het leefklimaat en gezondheid. Op dit moment is hier geen financiering voor beschikbaar.

Wat doen we zelf?

- We maken inzichtelijk wat de ruimtelijke impact is van de KRW-maatregelen.
- We gaan door met het uitvoeren van het Regionale Waterprogramma voor de KRW. Hiervoor volgt in 2024 ook een herziening om afspraken te maken over inzet in de laatste fase van deze KRW-periode tot 2027.

Wat vragen we van het Rijk?

- De doelen van de KRW kunnen alleen gehaald worden als er ook landelijk generiek beleid op gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten, exoten en mest komt. We vragen dan ook om hier wet- en regelgeving op aan te passen.

grondwaterkwaliteit. Hier komen het werken aan een gezonde leefomgeving en het verbeteren van waterkwaliteit samen.

2.2 Welke visie hebben we op het klimaatbestendig maken van Noord-Holland?

Uit het nieuwe KNMI-scenario van 2023 blijkt dat het klimaat sneller en ingrijpender verandert dan gedacht. Omgaan met de gevolgen wordt daarom een steeds grotere ruimtelijke opgave. Hogere pieken in de aanvoer van rivierwater en een stijgende zeespiegel, leiden tot nieuwe vraagstukken rond wateroverlast en -veiligheid. Lange periodes met hoge temperaturen en weinig neerslag leiden tot droogte en hittestress. Buien worden intenser. Clusterbuien zoals die bij Alkmaar en Schagen van juni 2021, met 80 tot 100 millimeter regen in een uur tijd, zullen vaker voorkomen en voor wateroverlast zorgen. Op lange termijn spelen waterveiligheidsvraagstukken in verband met de stijgende zeespiegel.

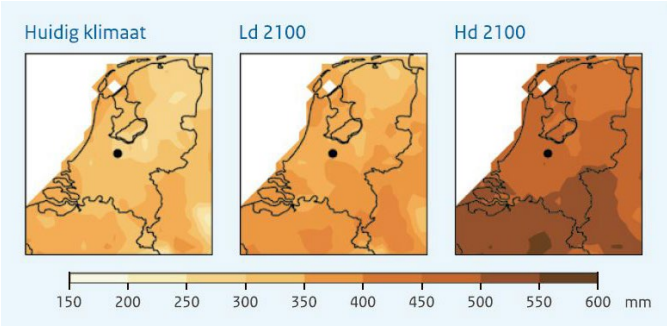
De provinciale ambitie is om in 2050 Noord-Holland klimaatbestendig te hebben ingericht. Dit kan door de veerkracht van het hoofdwatersysteem en regionale watersysteem te vergroten door een (her)inrichting van het watersysteem zodat dat voldoende ruimte biedt voor natuurlijke processen (natuurlijk peilbeheer, het aanleggen en beheren van natuurvriendelijke oevers, natuurlijke hydromorfologie als hermeandering, vispassages, etc.). Hierdoor kunnen weersextremen beter worden opgevangen. Zowel bij droogte als bij extreme neerslag en overstromingen. Ook hier liggen kansen om de opgaven te koppelen aan de doelen in het PPLG, zoals de groenblauwe dooradering.

Klimaatbestendigheid gaat niet alleen om het natuurlijke systeem. Ook gebouwen, gebieden, sectoren en functies moeten bestand zijn tegen weersextremen, zoals overstroming, zeer hoge temperaturen of aanhoudende droogte. De vraag is wat het perspectief van Noord-Holland is op de langere termijn en welke ruimtelijke consequenties dat perspectief gaat hebben. Hier liggen duidelijke kansen om het te combineren met het vergroenen van steden en dorpen.

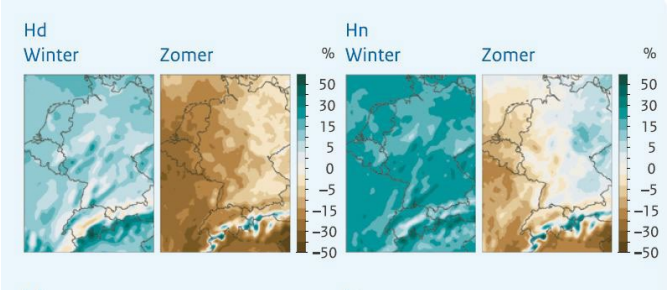
Om hier grip op te krijgen, ontwikkelen we een langetermijnvisie op de gevolgen van weersextremen (waterveiligheid en zeespiegelstijging, wateroverlast, watertekort en hitte) als onderlegger voor onze ruimtelijke ordening. Het ontwikkelen van deze visie is noodzakelijk om:

1. Richting te kunnen geven aan toekomstbestendige ruimtelijke keuzes. De visie moet inzicht geven in hoe de langetermijnklimaatveranderingen uitwerken op de keuzes van nu. Dit geeft beter inzicht in waar bijvoorbeeld toekomstige investeringen[3] hun waarde verliezen, met te grote veiligheidsrisico's (lock-ins) of met onvoldoende waterbeschikbaarheid te maken krijgen.

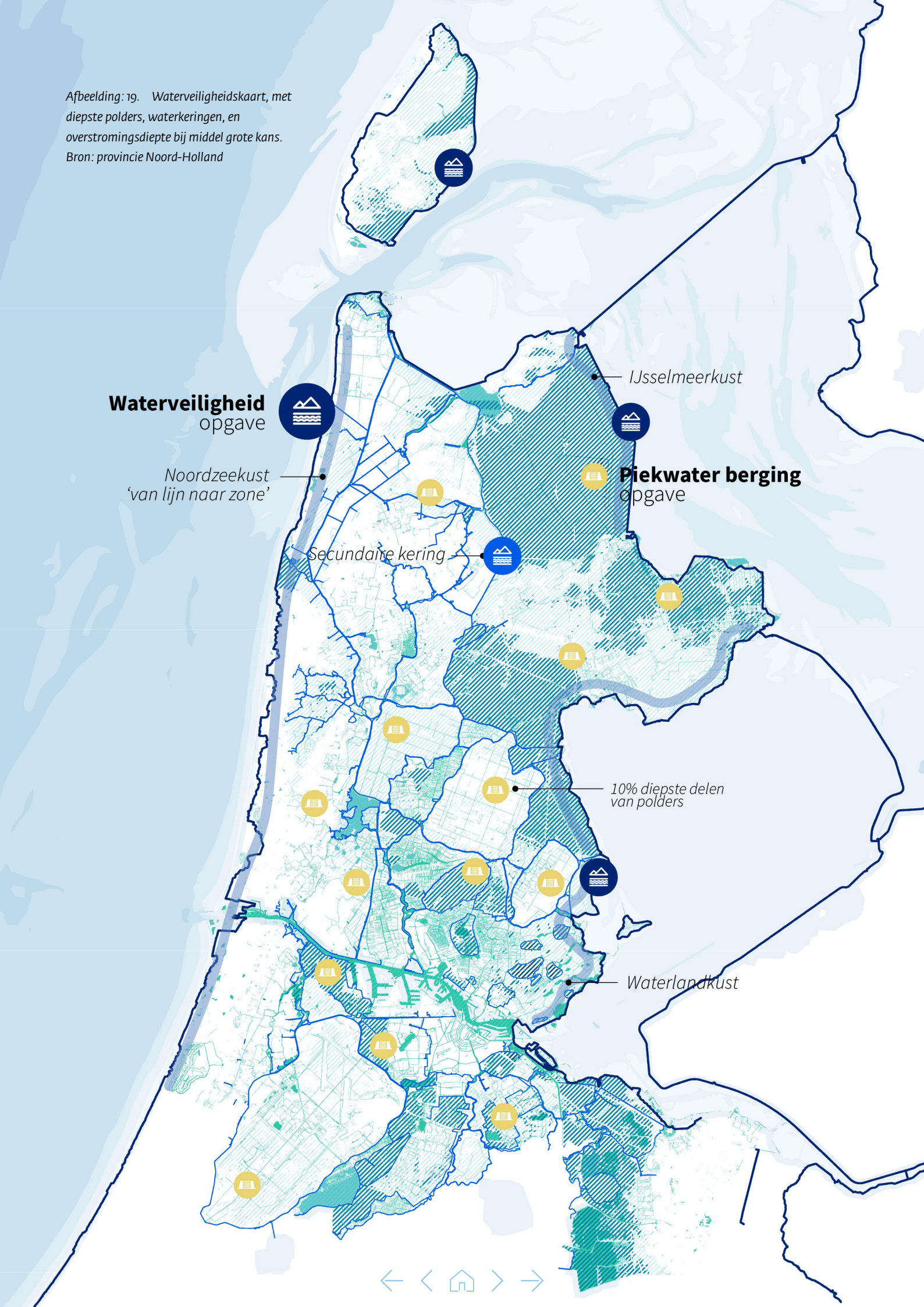

Afbeelding: 17. Maximaal neerslagtekort nu en rond 2100, Maximaal neerslagtekort neemt toe. (Het maximale neerslagtekort in de 5% droogste jaren in het huidige klimaat en in de twee droge KNMI'23-klimaatscenario's rond 2100)
Bron: KNMI klimaatscenarios 2023

Afbeelding: 18. Neerslagverandering in West-Europa. Meer neerslag in de winter, minder in de zomer.
Bron: KNMI klimaatscenarios 2023

3 Stapeling klimaatrisico's en financiële draagkracht woningmarkt - ABN AMRO Bank

Afbeelding: 19. Waterveiligheidskaart, met diepste polders, waterkeringen, en overstromingsdiepte bij middel grote kans. Bron: provincie Noord-Holland

2. Te weten waar ingezet moet worden op waterveiligheid en beperking van wateroverlast en welke ruimtelijke claims hierbij horen.

Vooruitlopend op de visie op het omgaan met weersextremen is er nu al een aantal vraagstukken dat speelt:

- Vanuit toekomstbestendigheid en volgend uit de 'Water en bodem sturend brief' wordt aangegeven dat er rekening gehouden moet worden met grotere peilfluctuaties en de optie om in het IJsselmeer en Markermeer het peil op te zetten met 20 tot 50 cm.
- Op dit moment wordt onderzocht waar in de Kop van Noord-Holland een 380 kV-station worden gerealiseerd. Eventueel in combinatie met de aanlanding van op zee geproduceerde wind. Een aantal van de zoeklocaties liggen nabij Agriport, in de Wieringermeerpolder (zie hiervoor ook het hoofdstuk 4.1 over sturende netwerken). De vraag is of de keringen (primair als regionaal) dan nog wel voldoen aan de waterveiligheidsnorm als de economische waarde van de polder toeneemt en ook het waterpeil van het IJsselmeer omhoog gaat. Is deze locatie wel geschikt voor vitale en kwetsbare infrastructuur, die er voor meer dan 50 jaar staat en die ook andere bedrijven kan aantrekken, terwijl de prognose is dat deze diepe polder steeds kwetsbaarder wordt als gevolg van de verregaande zeespiegelstijging (Tussenbalans kennisprogramma Zeespiegelstijging).

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef aan hoe bij de aanleg van energie-infrastructuur en –productie rekening wordt gehouden met water en bodem sturend, en met de effecten van de keuzes. Geef aan wat hierbij voorrang heeft, wat randvoorwaardelijk is en op welke manier deze randvoorwaarden geborgd worden.
- Ditzelfde geldt voor buitendijks bouwen in het IJsselmeer en Markermeer. Maak een keuze in wat voorrang heeft en laat de consequenties hiervan doorwerken in de mogelijkheden van doelbereik voor woningbouw en de energietransitie.

Wat doen we zelf?

- We ontwikkelen een langetermijnvisie op de gevolgen van weersextremen (waterveiligheid en zeespiegelstijging, wateroverlast, watertekort en hitte) als onderlegger voor onze ruimtelijke ordening.
- We gaan samen met de waterpartners verder met het ontwikkelen van de Signaalkaart Klimaatadaptatie als onderliggende signalerend instrument voor water en bodem sturend.
- We maken samen met de waterpartners bovenregionale watersysteemanalyses, stresstesten en impactanalyses. We kijken hierbij onder andere naar de gevolgen van extreme weersomstandigheden gelijk aan die van Limburg in 2021.
- We gaan verder met het opstellen van nieuw beleid voor Klimaatadaptatie met onder andere aandacht voor binnenstedelijke vraagstukken zoals hittestress. Waarbij ook het verankeren van klimaatadaptatie in de Omgevingsverordening een aandachtspunt is.
- We ontwikkelen het ruimtelijk concept Waterveiligheidslandschappen. Hierbij onderzoeken we hoe het versterken van de waterveiligheid door gebruik te maken van de eigenschappen en samenhang van het landschap kan bijdragen aan de leefbaarheid van Noord-Holland.
- We gaan verder met het ontwikkelen van toekomstperspectieven vanuit water voor Centraal Holland en spiegelen deze aan actuele ruimtelijke dilemma's en vraagstukken uit lopende ruimtelijke sporen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Zorg voor nauwe samenwerking op de nationale kennisprogramma's, zoals het Deltaprogramma Kennisprogramma Zeespiegelstijging, Waterveiligheidslandschappen et cetera (vooral de vraagstukken rondom de kusten) en regionale doorwerking daarvan.
- Het Rijk is verantwoordelijk voor het hoofdwatersysteem. Zorg dat deze is ingericht op de toekomstige klimaatverandering. Houdt hierbij ook rekening met de invloed die de verminderde aanvoer van zoet water heeft op de bereikbaarheid van havens.

Voorbeeld
Impact systeemkeuzes Amsterdam Rijnkanaal Noordzeekanaal

Het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal (ARK/NZK) en het hieraan aangetakte regionale watersysteem vormen één samenhangend systeem. De waterafvoer van dit systeem is bijna volledig afhankelijk van het spui- en gemaalcomplex in IJmuiden. De verwachting is dat door de stijgende zeespiegel de spuicapaciteit in de komende twee decennia sterk afneemt. Na 2050 zijn we naar verwachting volledig afhankelijk van pompen om water af te voeren. Dit maakt ons kwetsbaarder voor extreme neerslag met mogelijke schade aan woningen en bedrijven, gewassen, uitval van wegen en riolering tot gevolg. Een bovenregionale stresstest gaat inzicht geven in de gevolgen van grootschalige neerslag. Deze kwetsbaarheid is niet alleen binnen het watersysteem op te lossen. In toenemende mate beseffen waterbeheerders en 'ruimtelijke ordenaars' in Centraal Holland dat oplossingen in elkaars systemen moeten worden gezocht.

Ook is het ARK/NZK-systeem en omliggend gebied gevoelig voor droogte en verzilting. Het watersysteem is in droge perioden sterk afhankelijk van zoetwateraanvoer. Voldoende zoetwateraanvoer is noodzakelijk ten bate van landbouw, natuur en het op peil houden van het peil op de kanalen en het boezemsysteem. De combinatie van zeespiegelstijging, scheepvaartverkeer en het fluctueren van de aanvoer van zoetwater maakt dat het moeilijker wordt om de indringing van zout water vanuit de Noordzee tegen te gaan. Verzilting is onder andere een risico voor het innamepunt voor drinkwaterbereiding Nieuwersluis, maar ook voor natuur en landbouw in de regio. In 2022 werden vanwege verzilting en beperkte mogelijkheden tot zoetwateraanvoer al schutbeperkingen bij IJmuiden opgelegd om extra zouttoevoer vanuit zee zoveel mogelijk te beperken. Dit leidde tot serieuze economische gevolgen voor de scheepvaart en specifiek voor de haven van Amsterdam. Scenario's wijzen op afname van zoetwateraanvoer wat systeem/gebied extra gevoelig zal maken voor droogte en verzilting. Kortom het watersysteem van het ARK/NZK loopt tegen zijn fysieke grenzen aan.

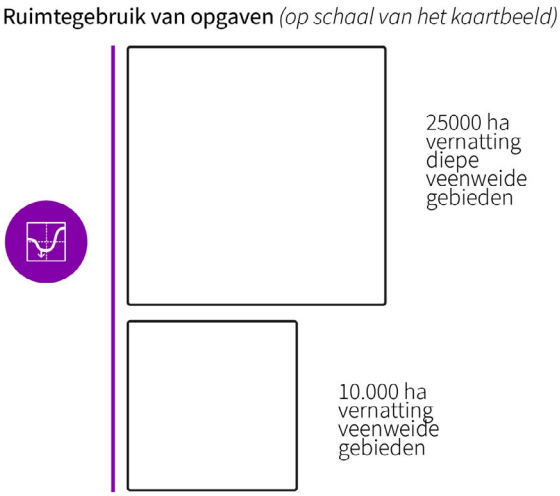
Voor een goed functionerend ARK/NZK-gebied moet worden ingezet op een viertal sporen: 1) technische maatregelen in het hoofdwatersysteem en samenhangende regionale watersystemen waar die noodzakelijk zijn. Het water heeft ook (2) meer ruimte nodig. Aanvullend zijn (3) randvoorwaarden nodig voor ruimtegebruik op basis van de (on)mogelijkheden die het water- en bodemsysteem biedt. Tot slot (4) draagt elke ontwikkeling en investering bij aan een vitaal water- en bodemsysteem

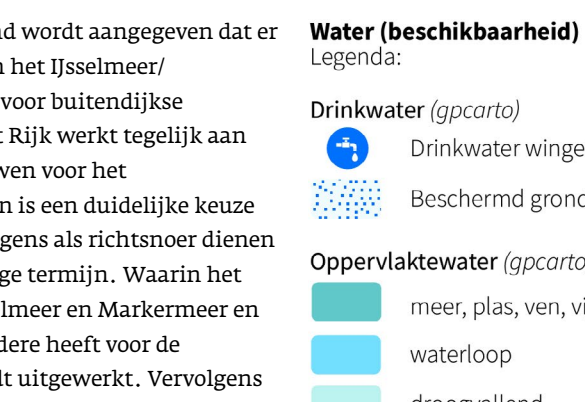

Afbeelding: 20. Houthavens Amsterdam
Bron: onbekend

Om een goede afweging te kunnen maken welke maatregelen genomen kunnen worden en op welke plek, gaan we onder de vlag van 'Centraal Holland' gezamenlijk met het Rijk, RWS, de waterschappen, de betrokken gemeenten en provincies een strategie ontwikkelen om uiteindelijk afspraken te kunnen maken, zowel in het kader van het nationaal deltaprogramma als om op te nemen in regionaal beleid en kaders.

- In de brief Water en bodem sturend wordt aangegeven dat er niet meer gebouwd kan worden in het IJsselmeer/ Markermeer. Een aantal plannen voor buitendijkse woningen is hiermee strijdig. Het Rijk werkt tegelijk aan een beleidskader buitendijks bouwen voor het IJsselmeergebied. Op korte termijn is een duidelijke keuze van het Rijk nodig. Dit kan vervolgens als richtsnoer dienen voor een perspectief op middellange termijn. Waarin het opzetten van het peil van het IJsselmeer en Markermeer en de consequenties die dit onder andere heeft voor de Noord-Hollandse kuststeden wordt uitgewerkt. Vervolgens is het van belang een gezamenlijk perspectief na 2100 te ontwikkelen wanneer de zeespiegelstijging vooral voor het oostelijke deel van de provincie een steeds grotere opgave is en op termijn mogelijk vraagt om een differentiatie in waterveiligheidsnormen met inzicht in de ruimtelijke consequenties.
- Waterstofproductie vraagt veel koelwater dat in droge zomers steeds minder beschikbaar is.

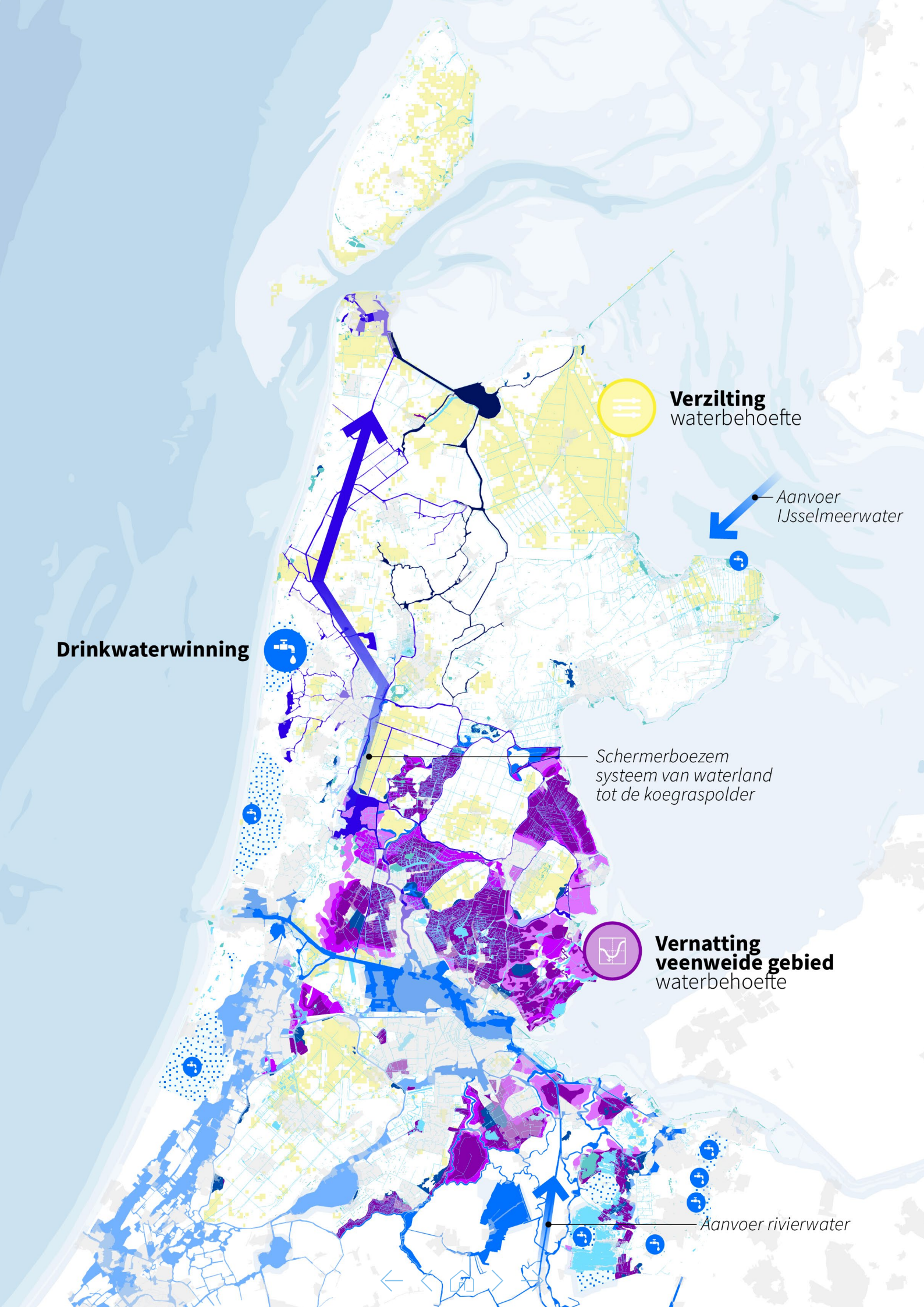

Afbeelding: 21. Zoetwaterbeschikbaarheidskaart, met zoetwaterwingebieden, waterboezemsysteem en richting, en veenweidegebieden die water nodig hebben.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 22. Watersysteem diagram. Bron: provincie Noord-Holland

Verzilting
waterbehoefte
Aanvoer
IJsselmeerwater
Drinkwaterwinning
Schermerboezem
systeem van waterland
tot de koegraspolder
Vernatting
veenweide gebied
waterbehoefte
Aanvoer rivierwater

2.3 Hoe spelen we in op het zoetwatertekort?

Zoetwaterbeschikbaarheid gaat in Noord-Holland een steeds urgenter vraagstuk worden. De behoefte aan zoet water blijft toenemen. In de landbouw en het natuurbeheer wordt zoet water gebruikt voor doorspoeling van sloten om verzilting tegen te gaan en gewassen te besproeien. Zoet water is daarnaast essentieel voor de drinkwaterproductie en als koelwater en proceswater voor de industrie. Bijvoorbeeld voor datacenters die geen gebruik maken van een gesloten koelsysteem en die in sommige gevallen gebruik maken van zoetwater om te koelen. Er komen ook nieuwe waterbehoeftes aan, bijvoorbeeld voor elektrolysers (waterstoffabrieken) en de vernatting van veengronden. Tegelijk neemt de aanvoer van zoet water in delen van het jaar af, door langere periodes van droogte en een sterker wisselende aanvoer via de grote rivieren. Dit juist in de periode dat er voor landbouw, natuur en koeling het meeste water nodig is. De gevolgen van onvoldoende zoetwaterbeschikbaarheid (langere periode van droogte en weinig aanvoer) als verzilting, droogte en schutbeperkingen hebben we afgelopen zomers jaren al meermaals ervaren. Noord-Holland is niet de enige provincie waar dit voor geldt.

Alle provincies hebben in hun Ruimtelijk Voorstel aangegeven zoetwaterbeschikbaarheid te zien als een groot nationaal vraagstuk. Dan gaat het niet alleen over hoe hier mee om te gaan of hoe het zoet water te verdelen over de verschillende functies. Maar ook over de verdeling tussen de verschillende provincies. Zo is bijvoorbeeld het noorden van onze provincie samen met zeven andere provincies afhankelijk van het IJsselmeer. Feitelijk is heel Nederland afhankelijk van de aanvoer via de Rijn en de Maas en de verdeling van dat water en daardoor van het bovenstrooms watergebruik van haar buurlanden Er zijn meerdere manieren om te reageren op de dreigende toename van het zoetwatertekort in delen van het jaar:

- Het beperken van het watergebruik
- Het vasthouden van water waar het valt
- Het hergebruiken van water
- Het aanpassen functies (ruimtegebruik) aan waterbeschikbaarheid
- Het beschermen van zoetwaterbronnen
- Het accepteren van de schade

Deze strategieën zijn allemaal nodig, maar daarbinnen zijn nog wezenlijke keuzes te maken. Die keuzes werken door in de vormen van ruimtegebruik die ergens mogelijk zijn, de ontwikkelingskansen op een bepaalde plek en in de omgang met het landschappelijke erfgoed. Zo kan het zoetwatergebruik door de landbouw, industrie en andere bedrijven worden beperkt, bijvoorbeeld door in te zetten op maximale zelfvoorzienendheid. Dit vraagt een andere vorm van bedrijfsvoering en om korte termijnbeleid hoe om te gaan met

VOORBEELD
Veenweide

Omdat de zoetwaterbeschikbaarheid minder zeker is en er meer vraag komt naar water zal de waterbeschikbaarheid en de keuzes die we maken over wat daarin voorrang heeft sterk bepalend zijn voor welke doelen behaald worden. De watervraag voor de veenweide in droge perioden zal gevolgen gaan hebben voor andere watervragende functies in Noord-Holland. Water dat ingezet wordt voor vernatting van het veen, om de uitstoot van broeikasgassen (CO_2-equivalenten) te reduceren en de daaraan verbonden bodemdaling te verminderen, is niet meer beschikbaar voor gebruik lager in de verdringingsreeks. Het kan om veel water gaan. Ter vergelijking: als het water voor een peilopzet tot 20 à 40 centimeter onder NAP in alle Nederlandse veenweidegebieden volledig uit het IJsselmeer zou worden gehaald, is daar een 'waterschijf' van 25 centimeter voor nodig.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Erken dat zoetwaterbeschikbaarheid een nationaal verdelingsvraagstuk is waar landelijke afspraken voor nodig zijn. Breng daarbij de consequenties en de samenhang tussen oorzaak en gevolg in beeld.
- Geef aan of er beperkingen worden gesteld aan het waterverbruik van nieuwe economische ontwikkelingen of uitbreiding ervan.

Wat doen we zelf?

- We zullen onderzoeken wat de toekomstige watervraag en de toekomstige waterbeschikbaarheid is in bepaalde gebieden en brengen in beeld waar dit tot keuzes of conflicterende vragen leidt.
- We nemen waterbeschikbaarheid als opgave mee in onze gebiedsprogramma's.
- Daar waar we een provinciale rol hebben, gaan we bekijken hoe we die beter kunnen inzetten om de opgave voor waterbeschikbaarheid zoals beschreven in de water en bodem sturend-brief beter te kunnen borgen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Zoetwaterbeschikbaarheid en zoetwaterverdeling zijn provincie-overstijgende (nationale) en internationale vraagstukken. Afspraken en regie zijn nodig op welke rol de verschillende provincies en waterschappen en onze buurlanden hebben in het vergroten van de zoetwatervoorraad en het voorkomen van tekorten op plekken aan het eind van het watersysteem.
- Onderzoek of de nationale verdringingsreeks nog past bij de nieuwe watervragers.

nieuwe watergebruikers. Verder onderzoek is nodig om deze keuzes goed te kunnen maken, onder andere naar:

- De trits zoet water besparen, vasthouden en opslaan. Dit gaat implicaties hebben voor functies en vraagt ook veel ruimte. Het is van belang om de consequenties van de trits in beeld brengen, zodat uiteindelijk ruimte kan worden gereserveerd.
- Gebiedsgericht uitwerken daar waar zoet water niet altijd meer kan worden gegarandeerd. Dit betekent dat op die plekken sprake is van tijdelijke en regionale verzilting. Hierop moet worden voorgesorteerd met de juiste functie op juiste plaats.
- O.a. uitwerken nationale zoetwaterverdeling en regionale consequenties (zoals opzet peil IJsselmeer en regionaal water bufferen) ook op functies als industrie en veenweide. Op het schaalniveau van West-Nederland, Centraal Holland en IJsselmeergebied wordt dit met de verschillende overheden opgepakt. Uitwerking en doorwerking hiervan is essentieel voor de gebiedsopgaven zoals de NOVEX-en en het PPLG.
- Bepalen wat nodig is voor het garanderen van (drink) waterbeschikbaarheid en hier tijdig maatregelen voor nemen.

2.4 Tegengaan bodemdaling

In de brief water en bodem sturend is aangegeven dat in veenweidegebieden wordt toebewogen naar een grondwaterstand van 20 tot 40 cm onder maaiveld. Dit zorgt voor een vermindering van CO_2-uitstoot en draagt bij aan het tegengaan van bodemdaling. In het coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit' is dit geconcretiseerd tot een provinciale opgave van 0,09 megaton CO_2 -equivalenten verdeeld over de programmagebieden uit het PPLG.

Tegelijkertijd zorgt het verhogen van de grondwaterstand voor een aantal extra opgaven. Het zal een aanzienlijk deel van het beschikbare zoet water vragen. Op bepaalde plekken leidt het tot wateroverlast. Het zorgt op de korte termijn voor een verslechtering van de waterkwaliteit door meer fosfaatuitstoot. Het zal consequenties hebben voor het onderhoud van wegen door snellere verzakkingen en spoorvorming in het asfalt. Ook zal het effect hebben op het huidige gebruik van het gebied (zie hiervoor ook het voorbeeld in hoofdstuk 4). Kortom de keuze voor peilopzet heeft enorme impact en raakt een complex systeem van in elkaar grijpende afhankelijkheden. Dit vraagt continu overleg met alle betrokken partijen.

Afbeelding: 23. Kaart Bodemsysteem met verschillende bodemsoorten. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?
De keuze voor peilopzet in veenweidegebieden die is gemaakt in de brief water en bodem sturend heeft enorme consequenties voor de mogelijkheden van gebruik en beheer van deze gebieden. Maak in de nota Ruimte duidelijk wat deze consequenties zijn, welke keuzes hierin worden gemaakt en hoe hiermee wordt omgegaan.

Vitale bodem
opgave
Zandige strandwal
Zeeklei
Veenweide

De provincie werkt hieraan op basis van de Regionale Veenweide Strategie 1.0 (RVS 1.0). Deze bevat een strategie voor het verminderen van broeikasgasemissies (CO_2) uit onze veenbodems en het daaraan gekoppelde afremmen en waar mogelijk stoppen van bodemdaling. We streven daarbij zoveel mogelijk naar een realistisch en haalbaar doel, met respect voor de rechten van eigenaren en gebruikers en aandacht voor wat het vraagt van de bewoners.

Het is van belang om op korte termijn in beeld te krijgen wat het toebewegen naar een ophoging van de grondwaterstand betekent. Het vraagt om een besluit over de toekomstige waterverdeling en aanpassingen in wet- en regelgeving, zoals het tijdelijk loslaten van bepaalde KRW-doelstellingen. Het vraagt tevens om een goede aansluiting van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid op de gestelde doelen. Op middellange termijn vraagt het om een kansrijk nieuw perspectief dat ook recht doet aan de water- en bodemopgaven. Blijven we de veenweide faciliteren, met alle ingrepen die daarvoor nodig zijn of moeten we toebewegen naar een meer natuurlijk veenlandschap met alle landschappelijke gevolgen van dien? Of bewegen we op de langere termijn toe naar een ander landschap, dat meer samengaat met het toekomstige waterveiligheidsvraagstuk?

Door de samenhang in het systeem werken maatregelen op de ene plek, zoals peilverhoging, door op andere plekken. Het vraagt dus samenwerking en afstemming tussen alle partijen.

Om als provincie 'Water en bodem sturend' te kunnen invullen, is het van essentieel belang om meer zicht te hebben op de nationale koers, vooral die voor de middellange (2050) en langere termijn (na 2100). Er lopen diverse onderzoeksprogramma's, met name onder de vlag van het Deltaprogramma, op basis waarvan in 2026 de Deltabeslissing herzien wordt. Dit is onder meer het Kennisprogramma Zeespiegelstijging en uitwerkingen onder het Deltaprogramma Zoetwater. Ook zullen de structurerende keuzes uit de brief Water en Bodem Sturend in 2026 verder uitgewerkt zijn.

De provincie gaat in de komende jaren de nationale opgaven vertalen naar een regionale uitwerking, in nauwe samenhang met de landelijke kennisagenda's, zodat regionale uitwerkingen en nationale opgaven met elkaar verbonden worden. Dit doen we samen met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners. Het is een integrale opgave die ook weer zijn uitwerking moet krijgen in de verschillende gebiedsopgaven van het PPLG en de NOVEX-en. Regionaal maatwerk is daarbij de sleutel, en het doen van eerste stappen vooral daar waar er nu energie zit of winst te behalen valt. Hierbij kunnen de noodzakelijk gebiedsopgaven wel doorgaan, maar moet er al wel ruimte worden ingebouwd voor toekomstige maatregelen en lock-ins worden voorkomen.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Gezien de nationale en internationale verwevenheid van het water- en bodemsysteem vragen we om een gezamenlijke landelijke langetermijnvisie op dit systeem met daarin de ruimte om lokaal maatwerk toe te passen. Geef daarbij als Rijk perspectief en geef aan waar prioriteit ligt. Geef duidelijk aan wat daarbij van de regio wordt verwacht. Werk gezamenlijk toe naar een fasering met keuzes en maatregelen die op korte termijn noodzakelijk zijn, richtinggevende uitspraken richting 2050 en een doorkijk naar 2100 en verder. Koppel deze ook aan een water- en bodemperspectief (nadere uitwerking brief Water Bodem Sturend).

Wat doen we zelf?

- Wij werken aan een vertaling van de landelijke keuzes naar provinciale schaal en naar de gebiedsprocessen. Daarbij brengen we conflicterende keuzes of conflicterend ruimtegebruik in beeld zodat daar besluitvorming over kan plaatsvinden.
- Wij zorgen voor inzicht in de samenhangende systemen en voeren waar nodig watersysteemstudies uit.
- In de ruimtelijke ontwikkelingen houden we meer ruimte vrij voor het vasthouden en bergen van.

2.5 Een gezamenlijke visie op de toekomst van het watersysteem

Het water- en bodemsysteem is een samenhangend systeem. Het houdt niet op bij provincie-, waterschaps- of landsgrenzen.

3 BEWEGEN NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIG EVENWICHT TUSSEN LANDBOUW EN NATUUR

Landbouw en Natuur: we hebben in Noord-Holland te maken met topnatuur en toplandbouw. Om topspelers te blijven, zal de landbouw zich blijven ontwikkelen naar kringlooplandbouw, geven we meer ruimte aan natuurlijke processen en wordt natuurbehoud een brede doelstelling die ook geldt buiten natuurgebieden. Zowel landbouw als natuur zullen rekening moeten houden met wat houdbaar is in veranderende klimaatomstandigheden. In het gebied tussen de topnatuurgebieden en de toplandbouwgebieden kan synergie gevonden worden door extensivering van landbouwactiviteiten in combinatie met natuurinclusief landgebruik, voedselproductie en de herinrichting met groenblauwe dooradering.

Wat is er aan de hand?

De startversie van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) is door Gedeputeerde Staten (GS) vastgesteld op 27 juni 2023. Het betreft de startversie met een bijbehorende financiële aanvraag bij het Rijk. De startversie wordt verder uitgewerkt in een ontwerp PPLG en uiteindelijk een definitief PPLG. Het is daarbij van groot belang wat de financiële bijdrage van het Rijk zal zijn. Het realiseren van doelen is afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen.

Het landelijk gebied in Noord-Holland omvat driekwart van de totale oppervlakte van Noord-Holland (exclusief buitenwateren). Ongeveer de helft daarvan wordt gebruikt voor land- en tuinbouw en circa 15 % is natuur- en/of recreatiegebied. Zowel de landbouw- als natuurgebieden zijn sterk verweven met het onderliggende water- en bodemsysteem. Er is een range aan natuurgebieden en landschappen, waarvan er vier ook op Europese schaal uitzonderlijk zijn: de Wadden, de veenweidegebieden, de duinen en de Vechtplassen. Qua landbouw is sprake van

Voorbeeld
Wieringerhoek

Wieringerhoek is het gedeelte van het IJsselmeer tussen Medemblik en Den Oever. Sinds eind 2022 werken het Rijk (de departementen van EZK, IenW en LNV, het Rijksvastgoedbedrijf en Rijkswaterstaat) en de decentrale overheden (gemeente Medemblik, gemeente Hollands Kroon en provincie Noord-Holland) samen aan de 'integrale verkenning Wieringerhoek'. Deze moet een antwoord opleveren op de vraag in hoeverre het binnen de geldende kaders mogelijk is in de Wieringerhoek zonnepanelen op water aan te leggen in combinatie met natuurontwikkeling en recreatie en wat de mogelijkheden en kansen zijn. De voorlopige inschatting is dat hier 1,6 TWh aan duurzame energie opgewekt kan worden. Het initiatief raakt vragen over de opbouw van het energiesysteem (hoe verhoudt het zich tot de strategie van clustering van vraag en aanbod en het efficiënt benutten van het netwerk) en belangen die voortkomen uit andere perspectieven, bijvoorbeeld de natuurwaarden van het IJsselmeer, oefenterrein van Defensie, voldoende water kunnen bergen ten behoeve van de zoetwatervoorziening, zonder obstructie water af te kunnen voeren ten tijde van extreem hoog IJsselmeerpeil en de landschappelijke effecten.

een schakering van akkerbouw, tuinbouw en veeteelt, bollenteelt en glastuinbouw (Greenports Noord-Holland Noord en Aalsmeer). Seed Valley in Noord-Holland Noord is van belang voor de wereldwijde voedselvoorziening met ontwikkeling van weerbare gewassen. Het noordelijk deel van Noord-Holland is één van de vijf meest productieve landbouwgebieden van het land. De landbouw in Noord-Holland is een vanouds krachtige innovatieve sector. Die innovatieve kracht wordt ook al aangewend om om te kunnen gaan met veranderende productieomstandigheden.

Transitie naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur

In het landelijk gebied is een transitie ingezet naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur waarbij water en bodem meer sturend zijn. De inzet is het afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2027 en het toewerken naar kringlooplandbouw[4] (zie kader) in 2040. Het doel is om uiteindelijk een robuust systeem te creëren waarin zowel de landbouw als de natuur in staat zijn om mee te bewegen met de effecten van klimaatverandering en de toenemende bevolkingsdruk en waarin de biodiversiteit zich herstelt. Door stikstofuitstoot te verminderen wordt de natuurkwaliteit versterkt en zal ruimte worden gecreëerd voor verdere ontwikkelingen zoals woningbouw. Aan biodiversiteit buiten de natuurgebieden wordt gewerkt door het aanleggen van 10% groenblauwe dooradering, meer bos (bossenstrategie) en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit draagt ook bij aan de ambities voor de algehele verbetering van de kwaliteit van bodem en water. Door de bevolkingsgroei is er steeds meer behoefte aan recreatie. Een belangrijke nevendoelstelling is dan ook het beleefbaar houden en maken van de natuur en het landelijk gebied door het toevoegen van recreatiemogelijkheden.

Oppakken opgaven landelijk gebied in samenhang in het PPLG

Om deze opgaven in het landelijk gebied in samenhang op te pakken werkt de provincie Noord-Holland aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Dit is de provinciale uitwerking van het Nationale Programma Landelijk Gebied en is bedoeld als samenhangend beleidskader voor de doelen die gerealiseerd moeten worden in het landelijke gebied. In juni 2023 is de startversie van het PPLG vastgesteld. In deze startversie is een uitwerking opgenomen van de nationale opgaven voor biodiversiteit, stikstof, water en bodem, klimaat en het perspectief voor de landbouw. Daarnaast bevat het een uitwerking van de provinciale doelstellingen voor het landeli

jk gebied op de thema's landschap, erfgoed en recreatie. De uitwerking van het PPLG vindt plaats in gebiedsprocessen en is complementair aan het generiek rijksbeleid voor het landelijk gebied. De thema's woningbouw, energievoorziening, infrastructuur en economie zijn niet uitgewerkt in het PPLG. De integrale afweging van majeure ruimtelijke ontwikkelingen vanuit het PPLG, in samenhang met de overige genoemde thema's zal plaatsvinden in de te actualiseren Omgevingsvisie. De ruimtelijke afweging tussen de belangen uit het PPLG en de overige belangen in dit Ruimtelijk Voorstel zullen komende jaren plaatsvinden. Het PPLG is daarmee een bouwsteen van het Ruimtelijk Voorstel. In de uitwerking is eveneens afstemming met NOVEX-gebieden en het Ontwikkelperspectief NHN nodig.

Nog geen landbouwakkoord

Voor het perspectief voor de landbouw zou een landbouwakkoord, waarin generieke, landelijke instrumenten zouden zijn uitgewerkt, een belangrijke stap zijn. Het landbouwakkoord is niet tot stand gekomen, maar op allerlei onderdelen wordt er verder gewerkt. Eén van de onderwerpen is bescherming van landbouwgrond. Het Rijk werkt met partners aan een afwegingskader dat ook impact zal hebben op Noord-Holland.

De ruimtelijke effecten van het PPLG

De uitwerking van al deze opgaven heeft een ruimtelijke impact. Soms heel direct doordat er grond nodig is voor bijvoorbeeld het aanleggen van bos in het kader van de

4 Extensivering landbouwactiviteiten: productie- en bemestingsvolume per ha verlagen, door minder vee op bedrijf en/of door meer land beschikbaar voor bedrijf

Kader kringlooplandbouw

De term kringlooplandbouw heeft een bredere betekenis dan alleen het sluiten van de plantaardige en dierlijke kringlopen op verschillende schalen: het gaat om het tegelijkertijd realiseren van een beter verdienvermogen voor boeren en tuinders, én minder schadelijke emissies naar bodem, lucht en water, én om vergroting van de biodiversiteit. In kringlooplandbouw kunnen dieren een dragende rol hebben en zij worden respectvol behandeld. Zo ontstaat een landbouwsysteem dat niet meer tegen de grenzen aanloopt, maar uitgaat van een vruchtbare bodem en gezonde gewassen en dieren. Voor boeren moet het mogelijk zijn op deze wijze rendabel te produceren. Voor kringlooplandbouw bestaat geen blauwdruk: geen ondernemer is hetzelfde en ook de omstandigheden waarin boeren ondernemen, verschillen van bedrijf tot bedrijf. Daarom is het cruciaal om ruimte te bieden aan de inventiviteit van ondernemers om resultaten te boeken die passen bij het karakter van het eigen bedrijf en de toekomstvisie daarop, maar ook de lokale omstandigheden.
(Bron: Toekomstvisie agrarische sector, brief van de minister van LNV aan de Tweede Kamer, 25 november 2022.)

Een ontwikkeling naar kringlooplandbouw in 2040 is onze hoofddoelstelling. Wij volgen de omschrijving die het Rijk hanteert. Kringlooplandbouw is landelijk uitgewerkt in zeven doelen: (1) het herstellen van biodiversiteit, (2) verbeteren van waterkwaliteit en -beheer, (3) bodemkwaliteit, (4) plant- en diergezondheid, (5) circulariteit, (6) het tegengaan van en omgaan met klimaatverandering en (7) het verbeteren van de sociaaleconomische positie van agrarische ondernemers.

Om agrarische ondernemers te helpen met de ontwikkeling naar kringlooplandbouw onderscheiden we zeven transitiepaden. De keuze voor het gewenste pad – of een combinatie van paden - is een keuze van de ondernemer zelf, die hij/zij zal laten afhangen van overtuiging, talent, persoonlijke omstandigheden, omgeving en perspectief.

Transitiepad 1: Hightech gesloten systemen; technische innovatie
Transitiepad 2: Hightech open systemen; technische innovatie
Transitiepad 3: Extensivering; landschappelijke innovatie
Transitiepad 4: Biologische landbouw
Transitiepad 5: Natuurbeheer en natuurontwikkeling
Transitiepad 6: Multifunctionele landbouw
Transitiepad 7: Stoppen

bossenstrategie. Soms meer indirect door structurerende keuzes die in het PPLG worden gemaakt over bijvoorbeeld het opzetten van het grondwaterpeil in veenweidegebieden omwille van de klimaatdoelen. In de startversie van het PPLG zijn ruimtelijke opgaven benoemd. De opgaven zijn vooral doelgericht en nog niet ruimtelijk vertaald, in die zin dat er nog geen locatie bekend is.

Waar komt het op neer?

Het doorontwikkelen naar kringlooplandbouw, het anticiperen op veranderingen in beschikbaarheid van zoet water en maatregelen voor meer biodiversiteit en klimaatbestendigheid vragen om een doorontwikkeling van de landbouw. Dit valt samen met de verwachting dat het landbouwareaal, weliswaar in geringe mate, verder zal afnemen door autonome ontwikkeling van stoppende agrariërs en de ruimteclaims van andere opgaven, zoals noodzakelijke waterberging, woningbouw, verzwaring van het energienetwerk en uitbreiding van bedrijventerreinen. Dit vraagt om een duidelijke visie op Rijks- en provinciaal niveau over hoe de landbouw zich verder kan ontwikkelen en hoeveel ruimte hiervoor nodig is (zie 3.6). De landbouw is een deel van de oplossing voor de grote opgaven. Hierbij is blijvende aandacht nodig voor het verdienvermogen van de agrarische ondernemer en voldoende ruimte en tijd voor de landbouwtransitie.

Botsingen en kansen met andere opgaven

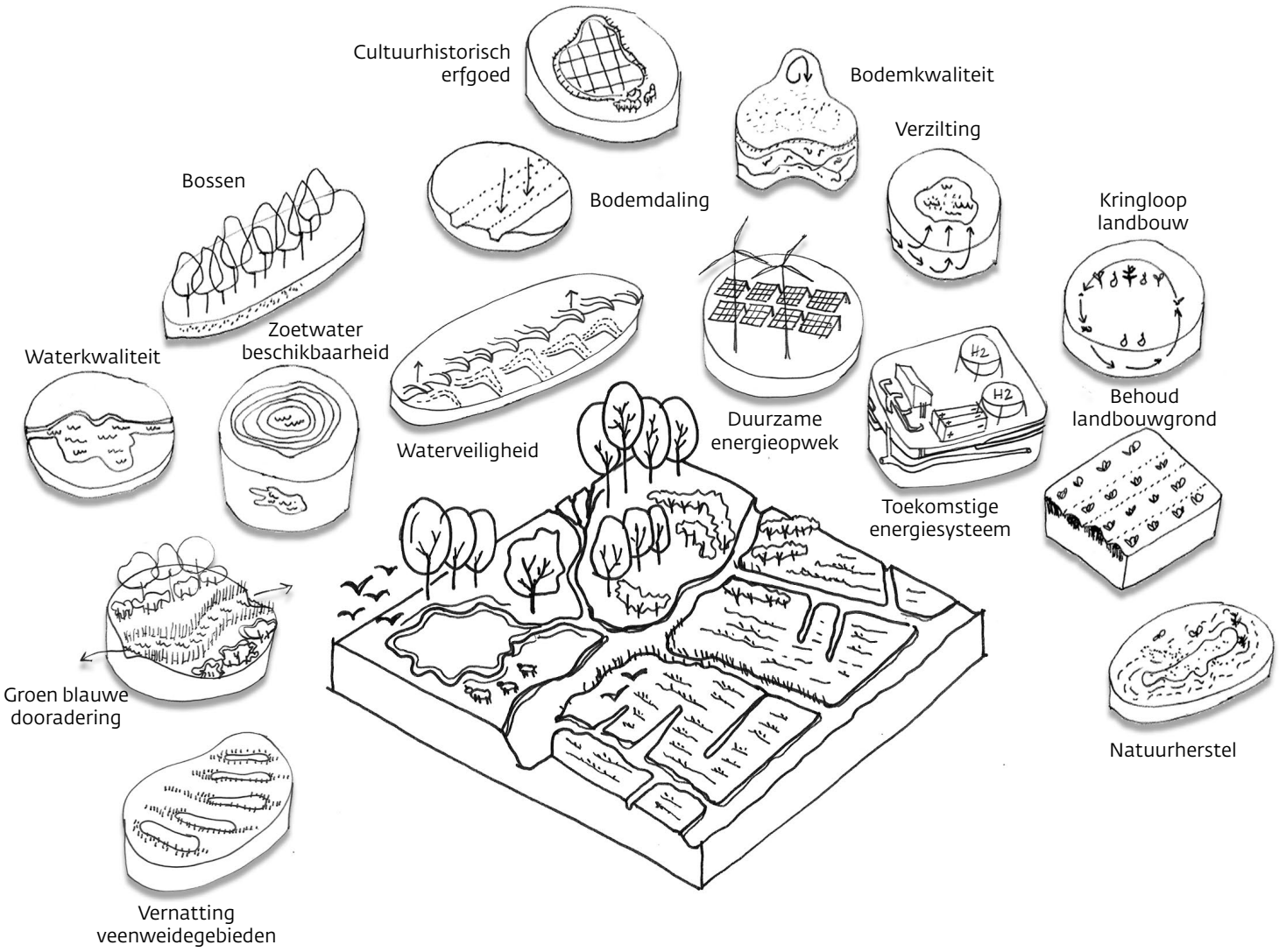
De ingezette doelstellingen voor natuur, landbouw, water en recreatie kunnen onderling botsen. Denk aan recreatiedruk en behoud van het historische cultuurlandschap versus natuurontwikkeling of dynamisch duinbeheer en recreatie. Of de opgave vanuit de bossenstrategie versus het behoud van goede landbouwgronden. De transitie naar kringlooplandbouw kan maken dat de landbouw in verschijningsvorm verandert, wat weer effect kan hebben op het landschap. Ruimte maken voor waterpeilverhoging leidend tot groot open water versus behoud van de weidevogels en behoud van agrarische productie. De groeiende bevolking en de daarbij horende groei van de woningvoorraad en werklocaties zorgt voor meer druk op het systeem en stijgende grondprijzen. Tegelijkertijd biedt het kansen voor natuur- en klimaat-inclusieve inrichting en combinaties van natuur, drinkwater, waterberging en recreatie. Uitbreiding van bedrijventerreinen zal waarschijnlijk ten koste gaan van landbouwgrond. De inzet is dan ook gericht op het zo efficiënt mogelijk omgaan met de ruimte die nodig is voor een duurzame economie. Hetzelfde geldt voor woningbouw. Die wordt zo veel mogelijk binnenstedelijk gerealiseerd.

Voorbeeld
Dynamisch Duinbeheer in relatie tot mobiliteit en recreatie

In de duinen willen we de natuur de ruimte geven door minder menselijke ingrepen. Dit heet dynamisch beheer van de duingebieden. Dit zorgt ervoor dat de duinen kalkrijker en daardoor minder stikstofgevoelig worden. Door de natuurlijke verplaatsing van zand stijgt het gebied mee met de zeespiegelstijging. Al met al nemen de biodiversiteit, de klimaatadaptatie en waterveiligheid toe in dit gebied.

Op een aantal plekken in de duinen vormt het instuivend zand een dikke laag over het fietspad waardoor het fietsverkeer wordt geblokkeerd. De verwachting is dat door toenemende dynamisering dit op meer plekken zal gaan plaatsvinden. Ook stuiten we op ingewikkelde wet- en regelgeving. Bijvoorbeeld bij het verplaatsen van een fietspad binnen een natuurgebied.

Tegelijkertijd neemt door het toenemend toerisme én de verstedelijking in de gebieden tegen de duinen aan (Haarlem, Alkmaar) de recreatiedruk op deze duinen behoorlijk toe. Om deze behoefte aan te kunnen en in balans met de natuur te kunnen laten functioneren is spreiding van recreatie nodig. Deze spreiding gaat over meer routes, maar ook over het maken van aantrekkelijke alternatieve groene gebieden, zodat er ook daadwerkelijk alternatieven zijn voor mensen om naar toe te gaan.

Afbeelding: 24. Diagram met opgaven en integratiekansen.
Bron: provincie Noord-Holland

Betrokken programma's en visies

Naast het PPLG zijn er binnen de provincie nog de volgende programma's en visies over het landelijk gebied.

Natuurherstelwet (nog niet van kracht): EU
Inspanningsverplichting om natuur te herstellen overal. Hangt ook samen met steden en regio's ook als het gaat over natuurinclusief benutten.

Voedselvisie Noord-Holland 2030 en uitvoeringsprogramma 2023-2024
Regeneratieve landbouw is één van de drie hoofdthema's van de Voedselvisie
De provincie zet in op de (innovatie)kracht van de ondernemers, no regret maatregelen en 'small wins'. Als regionale verbinder brengt de provincie kennis- en ketenpartijen samen. De provincie wil onder andere meewerken aan projecten en activiteiten die bijdragen aan een betere balans tussen voedselproductie en de zorg voor bodem, water en biodiversiteit. Daarnaast stimuleert de provincie een betere aansluiting van 'groen' onderwijs op de arbeidsmarkt en initiatieven die zorgen voor meer consumptie van regionale seizoensproducten. Om dat te bereiken wil de provincie onder andere bijdragen aan de uitvoeringsprogramma's van bijvoorbeeld Voedsel Verbindt, de Greenport en Seed Valley.

Natura 2000-beheerplannen Provincie Noord-Holland en natuurdoelanalyses
De Wet natuurbescherming bepaalt dat voor alle Natura 2000-gebieden[5] een beheerplan moet worden vastgesteld. Het beheerplan vertaalt de bescherming van de Natura 2000-doelen op nationaal niveau naar gebiedsniveau. Het doel van dit Natura 2000-beheerplan is tweeledig:

1. Het bevat een uitwerking van de Natura 2000-doelen in omvang, ruimte en tijd en beschrijft de maatregelen die genomen moeten worden om die doelen daadwerkelijk te bereiken.
2. Het geeft aan in hoeverre bestaande of nieuwe activiteiten in en om het gebied kunnen (blijven) plaatsvinden zonder dat de Natura 2000-doelen in gevaar komen.

Elk beheerplan wordt geëvalueerd op basis van monitoringgegevens. Voor de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden is dat in 2023 extra gebeurd door de natuurdoelanalyses. De uitkomsten van deze evaluaties en analyses worden verwerkt in geactualiseerde beheerplannen (eens per zes jaar).

SNS Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer
(SNL) In het kader van het SNL maakt de provincie jaarlijks een Natuurbeheerplan (NBP), waarin staat waar welk soort natuurbeheer wordt gevraagd (beheertypenkaart) of welke ontwikkeling gewenst is (ambitiekaart). Het SNL kent twee voor Natura 2000 belangrijke uitvoeringsregelingen. Op grond van de Uitvoeringsregeling Natuur en Landschapsbeheer (SVNL) kunnen agrariërs die landbouwgrond met natuurwaarden beheren en natuurbeheerders daar een vergoeding voor krijgen, conform de beheertypenkaart. Op grond van de Uitvoeringsregeling kwaliteitsimpuls natuur- en landschapsbeheer (SKNL) kan subsidie worden aangevraagd voor functieverandering en voor kwaliteitsverbeteringsmaatregelen conform de ambitiekaart.

Masterplan biodiversiteit
Het Masterplan biodiversiteit richt zich op het herstel en de versterking van de biodiversiteit. Er is geprobeerd om compleet te zijn in alle activiteiten, projecten en programma's die de provincie wil gaan uitvoeren of al uitvoert ter versterking van de biodiversiteit. Een van de thema's is het versterken van de biodiversiteit in de natuurgebieden. Hierbij is een aantal ambities vastgelegd, waaronder: optimalisatie van het beheer van natuurgebieden, verzachten van de effecten van een hoge recreatiedruk op bijzondere natuurgebieden en het vergroten van het bereiken van de doelen in Natura 2000-gebieden. Bij dit laatste is het bijvoorbeeld van belang dat de waterkwaliteit, waterkwantiteit en bodemkwaliteit verbeteren. Ook het bestrijden van invasieve exoten is nodig. Het Masterplan besteedt daarnaast aandacht aan monitoring. Het zet in op de optimalisatie van de werkwijze bij de monitoring voor het SNL en Natura 2000. De doelen van het Masterplan biodiversiteit maken onderdeel uit van het PPLG.

NOVEX Groene Hart Ontwikkelperspectief
Het Bestuurlijk Platvorm NOVEX-Groene Hart heeft het Ontwikkelperspectief 1.0 vastgesteld, met richtinggevende uitspraken voor de verdere beleidsontwikkeling binnen de deelnemende partijen. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 4.

Tien provinciale archeologiegebieden
De provincie Noord-Holland wordt gekenmerkt door een rijk bodemarchief, waarvan de bewaarcondities over het algemeen gunstig zijn. Dat maakt dat bijna de gehele provincie een potentiële archeologische verwachting heeft. Er zijn tien gebieden aangewezen die een bovenregionale archeologische waarde vertegenwoordigen. Deze gebieden bevatten waardevolle archeologische vindplaatsen en vertegenwoordigen in het algemeen een of enkele specifieke perioden en daarmee de kenmerkende bewoningsgeschiedenis van het gebied. Deze gebieden vormen tezamen een staalkaart van de bewoningsgeschiedenis van Noord-Holland, die ook vandaag de dag vaak nog af te lezen is in het landschap.

5 De twaalf Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige leefgebieden zijn de duingebieden Duinen en Lage Land Texel, Duinen Den Helder, Callantsoog, Zwanenwater & Pettemerduinen, Schoorlse Duinen, Noordhollands Duinreservaat, Kennemerland-Zuid (deels in Zuid-Holland) en de veenweidegebieden Eilandspolder, Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, Polder Westzaan en Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder, Naardermeer en Oostelijke Vechtplassen (deels in Utrecht).

Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
Noord-Holland is onderverdeeld in 20 gebieden, de zogenaamde ensembles, en 10 provinciale structuren, zoals de Westfriese Omringdijk, de Stelling van Amsterdam en (agrarische) erven. Elk ensemble en elke structuur biedt een beschrijving van de ontstaansgeschiedenis, van de dynamiek en van de belangrijkste drie kernwaarden: landschappelijke karakteristiek, openheid en ruimtebeleving, en ruimtelijke dragers.

Bij het inpassen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied moet rekening worden gehouden met de ambities en ontwikkelprincipes die staan beschreven bij de afzonderlijke ensembles en structuren.

Bijzonder Provinciaal Landschap
Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) is het regime voor bescherming en waar mogelijk versterking en ontwikkeling van gebieden in Noord-Holland die landschappelijk, aardkundig, ecologisch of cultuurhistorisch van bijzondere waarde zijn.

Overige programma's en visies
- Uitvoeringsagenda economie
- Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Noord-Holland Noord
- Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Aalsmeer
- IPO position paper landbouw en voedsel; hierin beschrijven provincies wat er nodig is om perspectief te bieden aan de landbouw
- Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid-Nationaal Strategisch Plan (GLB-NSP): kader voor maatregelen ten behoeve van landbouw, biodiversiteit, klimaat, bodem en water

Welke vraagstukken agenderen we?

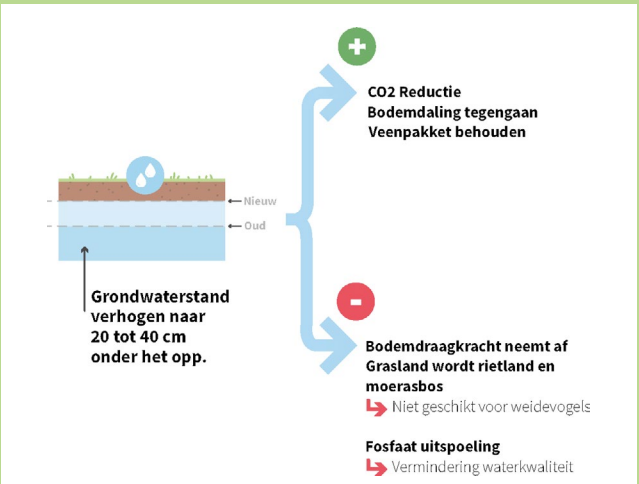
In het Ruimtelijk Voorstel agenderen we die onderwerpen die aanvullend zijn op het PPLG of te maken hebben met de integrale afweging die niet in het PPLG is opgenomen.

3.1 Hoe zorgen we voor integrale afstemming in het landelijk gebied?

Naast de opgaven die in het PPLG in samenhang worden beschreven (natuur/stikstof klimaat, water en bodem, landbouw, landschap, erfgoed, en recreatie) landen de effecten van andere (Rijks)opgaven deels ook in het landelijk gebied. Dit zal gaan om windmolens en zonneparken op land conform besluiten in de RESsen. Net als de aanleg van (energie-) infrastructuur, woningbouw en bedrijventerreinen. Bovendien moet de ruimtelijke toekomst van de greenportcluster ook in samenhang worden bezien. Eén van de grote vraagstukken is hoe al deze opgaven op het juiste schaalniveau, tijdstip en abstractieniveau kunnen worden meegenomen in de gebiedsprocessen. Het gaat ook om afstemming en samenhang tussen en binnen de verschillende opgaven. Er moet een integrale afweging worden gemaakt om vervolgens te besluiten welk onderdeel waar het zwaarste weegt. Dit vraagt om kennis van consequenties. Zowel direct als indirect. Direct doordat de keuze voor een vorm van ruimtegebruik automatisch betekent dat een andere vorm van ruimtegebruik wordt gestopt of afneemt. Indirect door de neveneffecten die een bepaalde vorm van ruimtegebruik heeft.

Voorbeeld 1.

Het voornemen is om in delen van veengebieden toe te gaan naar een peilverhoging richting grondwaterstand van 20 tot 40 cm onder maaiveld. Hiermee wordt uitstoot van CO_2 en verdere bodemdaling tegengegaan en daarmee het veenpakket behouden. Met een grondwaterstand van 20 cm beneden maaiveld neemt de draagkracht van de bodem af en is beheer gericht op grasland minder goed mogelijk. De consequentie van niet meer op die manier beheren betekent dat successie[6] kan plaatsvinden naar rietlanden en moerasbos. Hoewel dit ook een hoge ecologische potentie heeft, is zo'n gebied minder geschikt voor weidevogels. Daarnaast zal dit (naar verwachting tijdelijk) mogelijk zorgen voor meer fosfaatuitspoeling en daarmee verslechtering van de waterkwaliteit. De openheid van het landschap neemt af en archeologische resten zullen minder goed bewaard blijven dan onder grasland.

Afbeelding: 25. Gevolgen veenweidevernatting.
Bron: provincie Noord-Holland

6 Successie is de natuurlijke opeenvolging van verschillende typen natuur binnen een dynamisch ecosysteem, zoals het ontstaan van duingraslanden vanuit een stuifvlakte in de duinen.

3.2 Inzetten op systeemherstel van natuur zowel binnen als buiten natuurgebieden

We zien over het geheel van Noord-Holland een gestage afname van veel verschillende soorten. Factoren als recreatie, stikstofdepositie en waterkwaliteit hebben hier invloed op. Met andere woorden: maatregelen voor systeemherstel kunnen niet beperkt blijven tot de natuurgebieden zelf. Ook daarbuiten is het nodig om een 'basiskwaliteit' te realiseren. Dat is zowel in het belang van de natuur zelf, als van de voedsel- en drinkwaterproductie en gezondere leefomgeving. Zij zijn afhankelijk van een vruchtbare bodem, voldoende schoon, zoet water en natuurlijke processen.

Zoals in het PPLG staat, is natuurlijke dynamiek een belangrijk uitgangspunt om veerkrachtige ecosystemen te krijgen. Voorbeelden hiervan zijn verstuiving in de duinen, natuurlijke successie zoals veengroei en klimaatbossen, natuurlijk peilbeheer en rewilding[7]. Een ecosysteem waar ruimte is voor natuurlijke processen is ook beter in staat om met veranderingen in de leefomgeving om te gaan, zoals bijvoorbeeld de stijgende temperatuur, verzilting en een hoger grondwaterpeil. Ook water en bodem sturend impliceert het meebewegen met het natuurlijke water- en bodem. De positieve effecten hiervan gelden niet alleen voor natuur. Ook landbouw is gebaat bij een meer natuurlijk systeem, omdat het beschermt tegen extreem weer zoals droogte en overstroming. Het draagt ook bij aan de bodemvruchtbaarheid. Ook voor mensen is het belangrijk. Het beperkt de kans op overlast door overstroming en helpt bij het verminderen van overlast door hitte.

Kortom, voor het versterken van natuur is meer nodig dan alleen het in stand houden van natuurgebieden. Dit vraagt wel wat van de ruimtelijke inrichting buiten natuurgebieden. In steden gaat het om natuurinclusief bouwen en inrichten van de openbare ruimte. Bij de stads-en dorpsranden met recreatieve voorzieningen gaat het om natuurlijk inrichten van overgangszones. In het regulier landelijk gebied gaat het om het inrichten van groenblauwe netwerken en de overgangszones rond Natura 2000-gebieden. In natuurgebieden moet meer ruimte komen voor natuurlijke processen.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Positioneer systeemherstel als een leidend beginsel bij het werken aan het versterken van biodiversiteit. Geef hier een eenduidige definitie van het woord 'herstel'.

Wat doen we zelf?

- We voeren het Programma natuurherstelmaatregelen uit.

Wat vragen we van het Rijk?

- Om behoudsdoelstellingen van natuur te kunnen halen, moeten de middelen van het Rijk toereikend gemaakt worden en blijven.

Afbeelding: 26. Natuurnetwerken & -beschermingsgebiedenkaart.
Bron: provincie Noord-Holland

7 Rewilding is een vorm van natuurbescherming die erop is gericht om natuurlijke processen waar mogelijk te herstellen en de natuur zo veel mogelijk zijn eigen gang te laten gaan.

Natura2000
opgave
Wadden, kop van Noord-Holland, West Friesland
Noord-Kennemerland
NNN
opgave
Laag Holland
Gooi en Vechtstreek

3.3 Hoe kan een groene inbedding bijdragen aan een gezond en vitaal Noord-Holland?

Zowel in de Europese Biodiversiteitsstrategie voor 2030 als in het ontwerp NPLG en het PPLG is de doelstelling opgenomen in 2050 10% van het landelijk gebied weer te laten bestaan uit groenblauwe dooradering[8]. Dit verhoogt zowel de biodiversiteit als de landschappelijke kwaliteit en diversiteit van het Nederlandse landschap. Hiermee wordt ingezet op het leveren van bijdragen aan het halen van de Europese verplichtingen rondom biodiversiteit (vogel- en habitatrichtlijnen, VHR), de klimaatopgave (Parijs) en schoon water (Kaderrichtlijn Water, KRW).

Groenblauwe dooradering is een specifieke en nauwgezet omschreven opgave. Vanuit een breder meervoudig perspectief zou het groenblauw inrichten van gebieden ook kunnen bijgedragen aan doelen op het gebied van gezondheidsbevordering en recreatie en het versterken van stad-land relaties. Bijvoorbeeld door een netwerk aan recreatieve verbindingen te combineren met een groene inpassing van energie-infrastructuur, vaarwegen en infrastructuur of woningbouw.

Deze brede insteek kan een drager zijn voor het opnieuw vormgeven van een groen, gezond en vitaal Noord-Holland. Waarbij niet zo zeer wordt gekeken naar de inzet van landbouwgronden, maar juist ook wordt gekeken naar hoe koppelingen kunnen worden gemaakt met andere opgaven die hieraan bij kunnen dragen. In combinatie met de bossenstrategie geeft het ook vorm aan de vergroening van het landelijk gebied. Dit vraagt om een uitwerking van in een groene inbedding als ruimtelijk ordenend principe. Met als hoofddoel een gezonde leefomgeving te creëren.

Om een impuls te geven aan het brede palet aan doelstellingen, is niet alleen kwantiteit maar ook kwaliteit, connectiviteit en een duurzame inrichting en beheer noodzakelijk. Dit vraagt om langjarige investeringen.

3.4 Hoe gaan we om met veranderende wateromstandigheden en tot wanneer is er de tijd om ons aan te passen?

Veranderende wateromstandigheden vragen om aanpassingen van de landbouw en natuur. Zie het voorbeeld over de effecten van het opzetten van grondwaterpeil of verwachte toename van verzilting van landbouwgronden als gevolg van de zeespiegelstijging. Of de beperkte zoetwaterbeschikbaarheid om in de toekomst verzilte landbouwgronden door te spoelen. Het verziltingsprobleem speelt nu al in droge perioden en zal toenemen na 2030, vanwege de zeespiegelstijging en frequentere perioden van droogte en een grilliger aanbod van zoet water. Dat heeft mogelijk gevolgen voor de geschiktheid van grond voor de grondgebonden landbouw en ook zijn er gevolgen voor bepaalde natuurtypen. Dit kan betekenen dat in het ene gebied een bewuste keuze voor verzilting wordt gemaakt (met bijbehorende brakke natuurdoelstellingen en voor zover mogelijk meer zouttolerante teelten of juist een beroep op zelfvoorzienendheid) en meer zoet water in een ander gebied.

De toenemende fluctuatie van waterbeschikbaarheid vraagt om ruimte voor water om het op te vangen en vast te houden waar het valt. Het vraagt ook om het beperken van de watervraag door een beter watermanagement, innovatie en het voorkomen

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef een stevige impuls aan een groene inbedding bij het vormgeven van netwerken bij opgaven van recreatie, water, energie en woningbouw en positioneer het als een ruimtelijk principe dat bijdraagt aan meerdere doelen.
- Benoem groene inbedding van netwerken als instrument om in te zetten op gezonde leefomgeving doordat het kan bijdragen aan een prettige omgeving die uitnodigt tot bewegen. Zet in op het beter verbinden van stad en land en het toevoegen van kwaliteit aan stads- en dorpsranden in combinatie met recreatieve functies.
- Benoem dat een groene inbedding van netwerken een belangrijke bijdrage kan zijn in de geest van de Europese natuurherstelwet.
- Investeer hierbij in kwaliteit en een duurzame inrichting en beheer.

Wat doen we zelf?

- We analyseren hoe we een bijdrage kunnen leveren aan het combineren van doelen voor een gezonde en vitale leefomgeving en het beheer ervan en vertalen dit naar kansenkaarten. Dit gebeurt in nauwe samenhang met de signaalkaart van Water en Bodem Sturend, aanleg en onderhoud van recreatieve, vaar- en energienetwerken en bouw van woningen. Hiermee geven we ook invulling aan het principe uit de Omgevingsvisie NH2050 om ontwikkelingen zo veel mogelijk natuurinclusief te laten zijn.

Wat vragen we van het Rijk?

- Voor de realisatie van een groene inbedding is geld nodig. Wij verwachten een substantiële bijdrage vanuit het Rijk als het om meekoppelen van doelen gaat waar rijksinfrastructuur mee verbonden is. Zowel voor aanleg als voor
- Het doorzetten van het beleid op de doelen uit de Agenda natuurinclusief, in samenspraak met de provincies en gemeenten evenals met de sectoren die hieraan kunnen bijdragen.

8 Onder groenblauwe dooradering verstaan we kleine landschapselementen, zoals houtige elementen waaronder bomenrijen, houtwallen, heggen, hagen, knotbomen en hoogstamboomgaarden. Of natte elementen zoals slootkanten, natuurvriendelijke oevers en poelen. Ecologisch beheerde sloten kunnen ook tot groenblauwe dooradering worden gerekend, evenals keverbanken of kruidenrijke akkerranden.

dat afwenteling plaatsvindt door om te schakelen naar een andere zoetwaterbron.

Dat landbouw en natuur te maken krijgen met veranderende wateromstandigheden is een zekerheid. Maar één die zich nog niet vertaalt in een exact tijdstip. Het is belangrijk om te weten wanneer veranderingen zijn te verwachten, zodat daar in de bedrijfsvoering op geanticipeerd kan worden. Binnen de veranderende wateromstandigheden zal de van oudsher innovatieve kracht in de landbouwsector moeten worden aangewend om nieuwe kansen voor de landbouw vorm te geven.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef duidelijkheid over de termijnen waarop zoetwaterbeschikbaarheid een probleem wordt en op welke manier hierop geanticipeerd kan worden. Dit vraagt onderzoek en vertaling van nu al bekende scenario's naar werkbare termijnen. Neem hierin ook het strategische belang van voedselproductie mee en betrek hierbij het waterverdeelvraagstuk in een (inter)nationale context.

Wat doen we zelf?

- Wij dragen bij aan het project Zoetwaterboeren in Anna Paulowna. Dit project zet in op het ontwikkelen, onderzoeken en demonstreren van een duurzaam watersysteem in de volle breedte: van wateraanbod, -opslag, -vraag, -gift tot waterkwaliteit. Het project geeft agrariërs oplossingen en handvatten om in te spelen op (sterk) wisselende omstandigheden.
- Wij nemen deel aan het project Zoete Toekomst Texel. Binnen dit project wordt getest of regenwater vanaf het najaar in de grond kan worden opgeslagen. In de zomer kan het water dan op een zuinige en slimme manier worden gebruikt om de akkers te irrigeren. De oprichting van watercoöperaties voor het beheer en verdeling van de zoetwatervoorraden vormt samen met de opzet van financieringsarrangementen een belangrijk onderdeel van het project.
- De twee genoemde projecten zijn al vormen van aanpassen van de landbouw aan watertekort en verzilting. Wij moeten blijven inzetten op communicatie en stimuleren van waterbesparing. De provincie zet in op continuering en uitbreiding van het Landbouwportaal Noord-Holland. Dit is het digitale platform dat agrarische ondernemers in Noord-Holland ondersteunt in een toekomstgerichte en waterbestendige vorm van ondernemen en investeren. Hiervoor doen we een beroep op het Transitiefonds. We werken toe, samen met de waterschappen, naar verbreding van het Landbouwportaal met andere thema's zoals groenblauwe dooradering, klimaatmitigatie en zoetwaterbeschikbaarheid.
- Samen met de drinkwaterbedrijven zijn we in gesprek met de industrie om beter zicht te krijgen op het watergebruik en beperking van het gebruik te stimuleren.
- Wij geven inzicht in de hoeveelheid water die nodig is voor de peilverhoging in veen(weide) gebieden.
- We treffen maatregelen om de bodemdaling tegen te gaan (transitie van circa 7000 ha landbouwgebied). Om aan de reductieopgave te voldoen zijn o.a. benoemd (zie tabel startversie PPLG):
  1) Waterinfiltratie op 4.000 hectare in Laag-Holland, 500 hectare in Gooi & Vechtstreek en 300 hectare in Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden.
  2) Hoog peil. 500 hectare (in Laag-Holland). Om het verhogen van de grondwaterstanden mogelijk te maken is aanpassing aan de inlaten van de waterschappen nodig.
  3) Natte teelten. 200 hectare (gehele provincie).
  4) Klei-in-veenmaatregelen. 300 hectare (gehele provincie)
  5) Bodembeheermaatregelen (stromest in plaats van kunstmest en beweiding). 2.000 hectare (gehele provincie).

Wat vragen we van het Rijk? *(Zie ook 2.3)*

- Zet in op een optimale en flexibele waterverdeling over het hoofdwatersysteem. De onderzoeken naar de Klimaatbestendige zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem, Integraal Riviermanagement en het kennisprogramma Zeespiegelstijging leveren de informatie hiervoor
- Zet in op robuuste zoetwatervoorziening en het op peil houden van de waterbeschikbaarheid
- Ga externe verzilting zoveel mogelijk tegen bij de overgangen van zout naar zoet water, bij de sluizen en bij het schutten.

Wat doen we samen?

- We brengen in beeld in welke tijdsperiode de zoetwaterbeschikbaarheid aan zijn grenzen zit, afgezet tegen het huidige gebruik. We inventariseren mogelijke keuzes om zo veel mogelijk zoet water beschikbaar te houden en de daarbij behorende ruimteclaims en/of mogelijkheden binnen een ziltere productieomgeving. Deze verkenning dient landelijk te worden opgepakt gezien het feit dat de problematiek in meerdere provincies speelt.

3.5 Bescherm landbouwgrond

Vanwege verduurzaming heeft de landbouw ruimte nodig. Dit is onder andere voor extensivering daar waar het in Noord-Holland nodig is, regelgeving over een ruimere vruchtwisseling en minder mestgebruik en verplichtingen voor bufferstroken en teeltvrije zones. Ook bedrijventerreinen, woningbouw, energie-infrastructuur, natuur en water vragen om ruimte. De verwachting is dat het areaal landbouwgrond zal afnemen. Door functieverandering is het aandeel landbouw sinds 2000 met 4,7 % verminderd tot 47 % (156.700 ha) van het landgebruik in Noord-Holland. In de praktijk is er weinig sturing vanuit het agrarisch perspectief op de vraag welke gronden aan de landbouw onttrokken worden en welke voor de landbouw behouden blijven. In Noord-Holland hebben we een ruimtelijk beleid en regelgeving voor bollenteelt op zand, glastuinbouw en zaadveredeling. Daarnaast hebben we specifiek beleid voor de omvang van het agrarisch bouwperceel. Dit beleid is ingegeven vanuit omgevingskwaliteit, milieu, energie en logistiek. De vraag is of dit beleid voldoende is of dat we goede vruchtbare landbouwgronden (vanwege kwaliteit bodem, water, natuurlijke waterbeschikbaarheid en agro-economische betekenis) verder planologisch willen beschermen.

Afbeelding: 27. Landbouwactiviteiten, Landelijk Grondgebruik Nederland 2022.
Bron: (LGN2022), provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

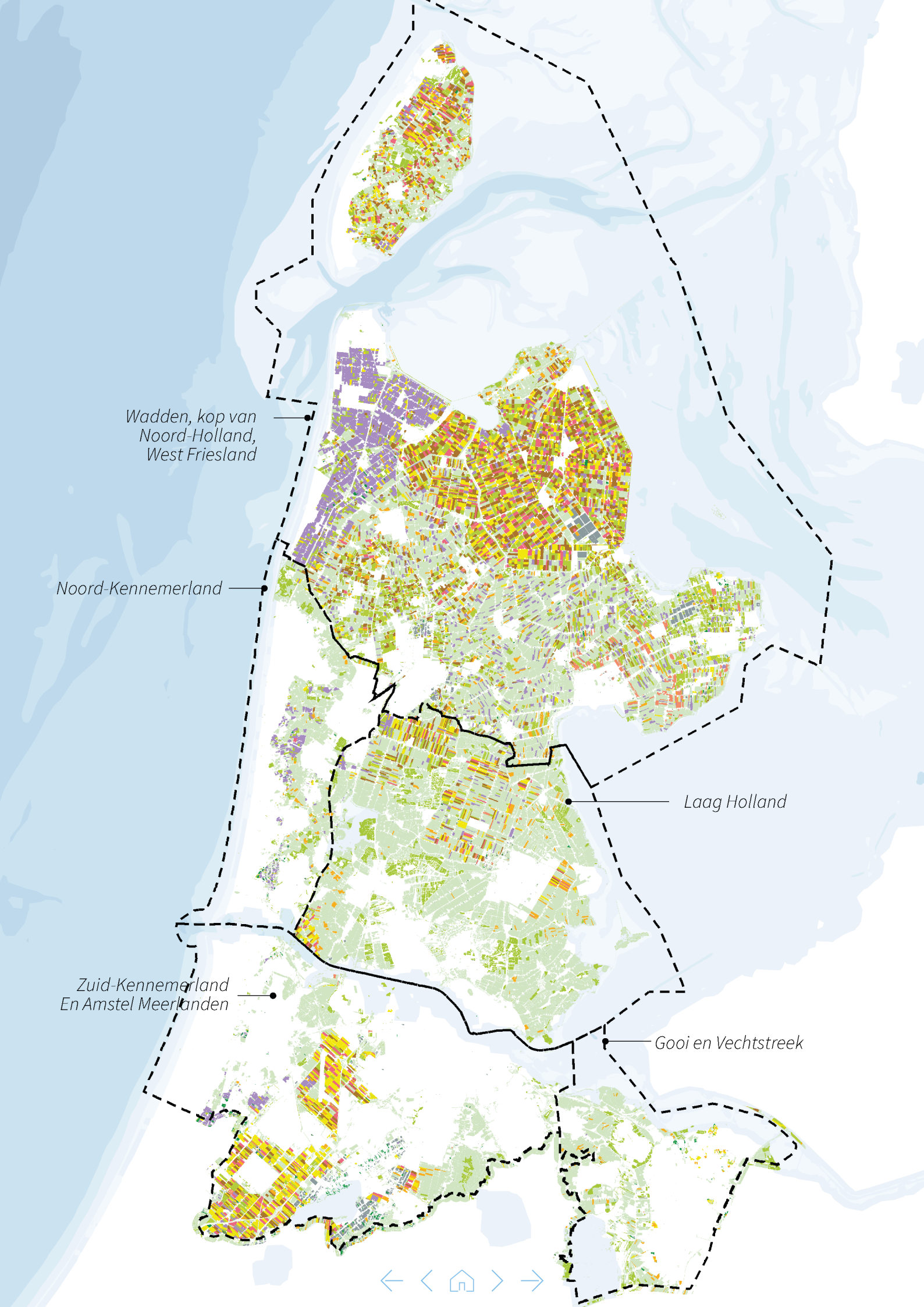
- Stuur aan op een afwegingskader voor ruimtelijke bescherming van landbouwgrond.

Wat doen we zelf?

- Als provincie werken wij zelf aan een (ruimtelijk) perspectief voor de landbouw voor:
  - De toonaangevende clusters glastuinbouw, zaadveredeling en de bollenteelt in het bijzonder op duinzandgronden, binnen de (milieu)regelgeving en zoetwaterbeschikbaarheid.
  - De extensieve veeteelt en natte teelten in veenweidegebieden.
  - De landbouw in de vruchtbare diepe zeekleipolders.

Wat vragen we van het Rijk?

- Maak een afwegingskader voor het beschermen van landbouwgronden. Het Rijk heeft een voorstel voor een afwegingskader voor de ruimtelijke bescherming van landbouwgrond gedaan. Dit wordt onderdeel van een actualisatie van de handreiking voor de gebiedsprogramma's (PPLG). Voor ons is een afwegingskader van belang. We vragen het Rijk ons in het verdere traject van vormgeven van het afwegingskader te betrekken. Een goed afwegingskader willen we graag onderbouwd zien door een agro-economische effectanalyse vanuit het Rijk op macroniveau die we kunnen benutten voor grootschalige ruimtereservering. Dit dient inzicht te geven in de nationale belangen. Op gebiedsniveau spelen afwegingen voor het perspectief van individuele bedrijven en de toegevoegde waarde van deze bedrijven aan de vitaliteit van het landelijk gebied en de brede welvaart van Nederland en Noord-Holland in het bijzonder. De toegevoegde waarde is gebiedsspecifiek en de optelsom van ecosysteemdiensten, landschap en cultuurhistorie en leefbaarheid als (verbreed) ondernemerschap en economie. Deze toegevoegde waarde heeft een ruimtelijke context en willen we herkennen in het afwegingskader.
- Onderzoek naar welke omvang van de landbouwsector, onderverdeeld in subsectoren, in Noord-Holland ideaal of wenselijk is. Met als uitgangspunt dat alle sectoren een succesvolle structurele verandering naar kringlooplandbouw doorlopen.
  - Hoe staat de ruimtebehoefte van de huidige land- en tuinbouw in verhouding tot de ruimtebehoefte van andere functies in het landelijk gebied?
  - Hoe verhoudt de ruimtebehoefte van de glastuinbouw zich tot bestaande glastuinbouwconcentratiegebieden enerzijds en geschikte locaties anderzijds? Een belangrijk middel hierin is het onderzoek in de Greenport Aalsmeer naar de mogelijkheden en opgaven die gekoppeld zijn aan enerzijds efficiënte concentratie van glastuinbouw, en anderzijds het opruimen en herbestemmen van de verrommelde glastuinbouwgebieden.
- Ontwikkel instrumentarium om grondspeculatie te voorkomen, waarbij er een mogelijkheid komt om te sturen op het gebruik van de grond. Bijvoorbeeld daar waar agrarische bedrijven stoppen vanwege stikstof, die gronden behouden en beschikbaar stellen aan de duurzame blijvers.
- Zet in op gebiedsfondsen waarbij gebundelde financiering mogelijk is. Dit in plaats van gescheiden subsidiestromen.

Wadden, kop van
Noord-Holland,
West Friesland
Noord-Kennemerland
Laag Holland
Zuid-Kennemerland
En Amstel Meerlanden
Gooi en Vechtstreek

3.6 Hoe behoud en bevorder je de wisselwerking voor agrarische bedrijven in Noord-Holland in (inter)nationale context?

Mede door de mondiale ontwikkelingen is voedsel internationaal meer en meer in beeld als een strategisch onderwerp. Nederland speelt daarin een belangrijke innovatieve rol. Agrarische bedrijven staan niet op zich maar vormen een dynamisch weefsel waarin uitwisseling plaatsvindt van grondstoffen, halfproducten, kennis en reststoffen. Glastuinbouw is bijvoorbeeld een voorloper in inzet van smart farming, teelt met biologische bestrijdingsmiddelen en natuurlijke plaagbestrijders. De akkerbouwsector zet onder andere in op duurzaam voedsel, biobased materialen, eiwittransitie, en groene energie. Noord-Holland Noord is uniek met vollegronds groenteteelt, aardappelteelt, glastuinbouw (Het Grootslag, Agriport, Alton bij Heerhugowaard). Seed Valley is een groep bedrijven in Noord-Holland die samen het wereldwijde centrum van plantenveredelings- en zaadtechnologie vormen. In Noord-Holland Noord vindt o.a. productie van uitgangsmateriaal plaats dat elders in Nederland als teeltmateriaal wordt geplant (voorbeeld in Het Grootslag bedrijven die jonge planten leveren aan vollegrondsgroentetelers en opkweekdiensten voor zaad- en veredelingsbedrijven). De Greenport Aalsmeer is het centrum van de sierteelt met internationale handel, research en development en productie die voor een deel ook naar andere werelddelen is verhuisd. Dit maakt dat de Noord-Hollandse agrarische sector niet op zich staat, maar een landelijke en internationale rol heeft.

Met de structurele veranderingen in de landbouw is het van belang deze wisselwerking van agrarische bedrijven te behouden en te bevorderen. Het is bijvoorbeeld van belang de expertise die in de glastuinbouw wordt opgedaan ingezet wordt voor open teelt akkerbouw/volle grondgroenteteelt. De vraag is wat het belang is van de Noord-Hollandse landbouw op schaal van Nederland en Europa en de wereld. Belangrijk is dan ook de verwevenheid van de agrarische sector op de schaal van Nederland in kaart te brengen om te bepalen welke ruimtevraag dit betekent voor grondgebonden en niet grondgebonden landbouw en wat daarin nodig is om te sturen en welke gebieden te beschermen.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Erken dat alleen voldoende areaal voor de landbouw niet voldoende is voor het behoud van de internationaal vooraanstaande positie die de sector inneemt. En dat mede door die positie de sector onder meer van cruciaal belang is voor de leefbaarheid op het platteland en de beoogde mate van (inter)nationale voedselzekerheid. Koppel hier (ruimtelijk) beleid aan dat is gericht op behoud en ontwikkeling.

Wat doen we zelf?

- We zetten in op sterke regionale Greenports waarin overheden, ondernemers, kennisinstellingen en onderwijs samenwerken aan sterke en duurzame land- en tuinbouw. Duurzame ruimtelijke economische ontwikkeling is één van de grote thema's in de Greenports. Met de Greenports werken we aan onder meer klimaatneutrale glastuinbouw en energievisies voor gebieden waarbij kansen voor regionale warmtenetten, benutten van aardwarmte en distributie van restwarmte naar de gebouwde omgeving worden verkend.
- We voeren de uitvoeringsagenda van de Voedselvisie uit.

Wat vragen we van het Rijk?

- Breng de verwevenheid van de primaire productie en sector van voedselverwerking, machinebouw, toeleveranciers en dienstverleners in kaart.
- Breng het strategische belang van Seed Valley, Greenports en voedselproductie in Nederland in kaart.
- Inventariseer de belemmeringen en kansen voor de verwerking van reststromen in de land- en tuinbouw en los de belemmeringen op. Herzie bijvoorbeeld complexe regelgeving op het gebied van afvalverwerking.
- Geef duidelijkheid over het landbouwakkoord. Geef de inhoud aan en wat de ruimtelijk relevante onderdelen zijn.
- Geef duidelijkheid en ondersteuning voor bedrijven die willen kiezen voor een transitiepad gericht op natuurinclusiviteit en medenatuurbeheer.
- Breng de bijdrage van het ecosysteem van de land- en tuinbouw en bollensector aan de economische kracht en verdienvermogen van Nederland in kaart.
- Agendeer het ontwikkelen van een Europese Voedselstrategie bij de EU.

Wat doen we samen?

- Onderzoek van de WUR naar agri-economische structuur: Noord-Holland biedt aan om als testgebied te fungeren.
- We willen in gesprek over de strategische kant van voedselzekerheid in de toekomst. Welke koers willen we hanteren en wat kan Noord-Holland hieraan bijdragen?

4 RUIMTE MAKEN VOOR DUURZAME ECONOMIE EN ENERGIE

Ordenende netwerken en (circulaire) economie: schaarste in ruimte, zoetwater, energie, huisvesting en arbeidspotentieel vraagt ons om na te denken welke economische ontwikkeling toekomstbestendig is. De randvoorwaarden om met die schaarste om te kunnen gaan, moeten we bepalen en zullen veranderen. Dit doen we op zodanige wijze dat er langjarig duidelijkheid wordt gecreëerd voor de kansrijke economische sectoren in onze provincie.

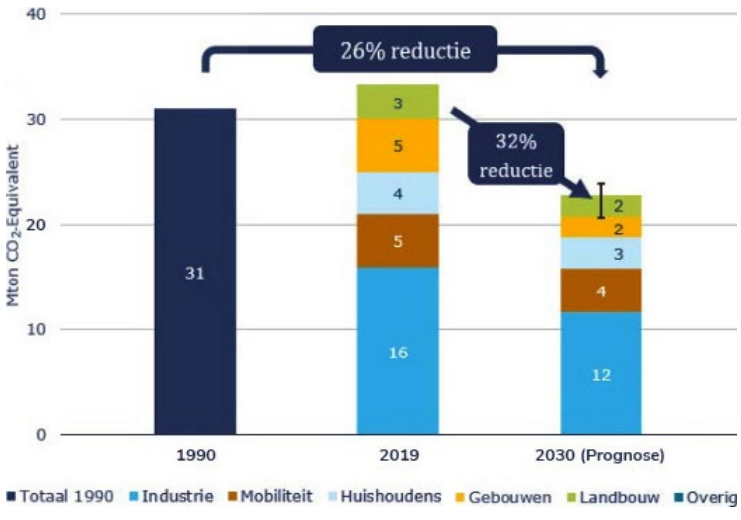
Vanuit zuinig ruimtegebruik, mogelijkheden voor synergie en efficiënte inzet van transport zetten we in op clustering. Dit gaat om industrie bij energieknooppunten en circulaire economie activiteiten op bedrijventerreinen. Van belang is dat het nabij stedelijk gebied is, met toegang tot mobiliteitsnetwerken en voldoende (milieu)ruimte. We geven ruimte aan de energietransitie. Hiervoor is tot 2030 duidelijk wat nodig is. Voor de periode na 2030 is de vraag hoe en aan welke vormen van energieopwek, transport, opslag en gebruik we na 2030 ruimte gaan geven. We zetten het instrumentarium van de energievisie, pMIEK, RES en de CES, in voor de periodieke herijking en actualisering van de benodigde condities en te maken keuzes. Deze ruimte voor energietransitie is wel onder voorwaarden. Het zal altijd moeten gaan om het meewegen van de omgevingskwaliteit. Een aantal industrieclusters is in of nabij stedelijk gebied gesitueerd. Wonen en (zware) industrie zijn vanuit een gezonde en veilige leefomgeving niet combineerbaar. Er moet een keuze worden gemaakt hoe en of deze functies zich nabij elkaar kunnen ontwikkelen.

Wat is er aan de hand?

Voorsorteren op een toekomstbestendige economische ontwikkeling

De over de jaren heen florerende Noord-Hollandse economie wordt in toenemende mate geconfronteerd met schaarste. Klimaatverandering, de veranderende geopolitieke situatie en demografische ontwikkelingen zijn daar debet aan. Dit vraagt ons om na te denken over welke economische ontwikkeling in Noord-Holland toekomstbestendig is.

Het gaat om schaarste in beschikbare hectares om te ondernemen en schaarste aan betaalbare ruimte. Beide mede veroorzaakt door gebiedstransformaties naar woningbouw. Sectoren die afhankelijk zijn van zoetwater, krijgen in de nabije toekomst te maken met een schaarser aanbod. Er is schaarste aan energie door netcongestie op het energienetwerk waardoor aanvragen voor nieuwe aansluitingen niet

Afbeelding: 28. Grafiek CO_2 emissies Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

altijd kunnen worden gehonoreerd. Dit terwijl de energievraag toeneemt. Er is ook schaarste op de arbeidsmarkt, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin is er een gebrek aan personeel in bijna alle sectoren. Ook hier is de verwachting dat dit in de nabije toekomst toeneemt. Voor de beroepsbevolking die naar onze provincie trekt om het tekort aan beroepsbevolking aan te vullen, is een tekort aan (betaalbare) huisvesting. Om een toekomstbestendige ontwikkeling van onze economie mogelijk te maken is het nodig om te zoeken naar een nieuwe balans. Want juist nu hebben we een krachtige economie met voldoende verdienvermogen nodig om de verschillende transities (circulair, klimaatadaptief, biodivers) te versnellen op weg naar een duurzame toekomst. Het goede nieuws is dat we verschillende voor de toekomst kansrijke economische sectoren binnen onze provincie hebben.

Op weg naar klimaatneutraal[9] en circulair werken

De provincie wil in 2050 een klimaatneutrale en volledig circulaire provincie zijn. Voor 2030 willen we 55% CO_2-eq reduceren ten opzichte van 1990. Dit is in lijn met de Klimaatwet en internationale afspraken om klimaatverandering tegen te gaan. De energietransitie en de transitie naar circulaire economie zijn belangrijke pijlers in het verminderen van de CO_2-uitstoot. Energienetwerken zijn randvoorwaardelijk voor deze transitie. De huidige ernstige congestie op de elektriciteitsnetwerken en noodzakelijke uitbreiding van de energie-infrastructuur voor de transitie zijn urgent en doen een grote claim op de ruimte. Ondertussen neemt het aandeel hernieuwbare energie in onze energievoorziening gestaag toe. In 2021 was dat in Noord-Holland 10,8%[10]. De omslag naar een circulaire economie moet de komende jaren van de grond komen. In 2020 bestond 13% van de ingezette grondstoffen in de Nederlandse economie uit hergebruikte materialen. Dit is gelijk aan 2014. Een vijfde van alle bedrijven van Nederland is gevestigd in Noord-Holland; 4,5% van deze bedrijven is circulair. Dit percentage ligt lager dan het landelijke gemiddelde van 6%.[11]Kortom, er is nog veel nodig om onze doelstellingen te halen.

Werken aan de Noord-Hollandse klimaataanpak

Met het huidige maatregelenpakket op CO_2-reductie koerst Noord-Holland af op een reductie van 30% in 2030.[12] Daarom werkt de provincie aan de actualisatie van het Actieprogramma Klimaat, de Noord-Hollandse Klimaataanpak. In de nieuwe klimaataanpak worden aanvullende maatregelen benoemd die bijdragen aan verdere vermindering van de CO_2 uitstoot. Wat dit ruimtelijk gaat betekenen gaat worden uitgezocht. Daarnaast ontwikkelen technieken zich op dit gebied ontzettend snel. Dat vraagt om een adaptieve ruimtelijke strategie die ook ruimte biedt om te experimenteren.

Sturende netwerken: netwerken voor energie, mobiliteit en circulaire economie zorgen voor clustering

De netwerken van energie, infrastructuur en (circulaire) economie zijn met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar wederzijds. Nieuwe ontwikkelingen leiden tot nieuwe infrastructuur en nieuwe infrastructuur trekt weer nieuwe vraag aan. Ze profiteren van elkaars nabijheid: door aanbod en vraag bij elkaar te concentreren worden ruimte en bestaande infrastructuur efficiënt gebruikt en wordt extra infrastructuur voorkomen. Niet voor niets is het bundelen van vraag en aanbod ook één van de principes uit zowel de provinciale als de nationale Omgevingsvisie. Dat beperkt de benodigde hoeveelheid energie- en mobiliteitsinfrastructuur en het verlies van energie door transport en biedt kansen voor het gebruik van reststromen. Andersom werkt het ook. Multimodale transportmogelijkheden en de beschikbaarheid van energie zijn randvoorwaardelijk voor industrie en bedrijven. Ruimtelijk zijn de energietransitie en de transitie naar circulaire economie verbonden, omdat zowel circulair-industriële bedrijven als nieuwe grootschalige energievoorzieningen milieuruimte nodig zullen hebben: ze brengen geluid, emissies en omgevingsrisico's met zich mee.

Een aantal plekken in Noord-Hollland is een belangrijke schakel in het nationale en internationale energienetwerk en de transitie naar circulaire economie, of heeft de potentie om dat te worden. Het gaat om het Noordzeekanaalgebied, de Boekelermeer, Den Helder en Agriport en Schiphol en omgeving inclusief Greenport Aalsmeer. In dit laatste gebied speelt clustering voor een toekomstbestendige Greenport, gekoppeld aan de opdracht om de leefomgeving in de omgeving van Schiphol te verbeteren. Bij de TNO locatie in Petten wordt onder andere onderzoek gedaan naar innovaties op het gebied van energietransitie. Maar ook voor deze locaties geldt dat we het moeten doen binnen de ruimte die er nu is. De ambities om een belangrijke schakel in het energienetwerk te zijn, moeten aansluiten op die beschikbare ruimte.

Een duurzame, toekomstbestendige energievoorziening vraagt ruimte

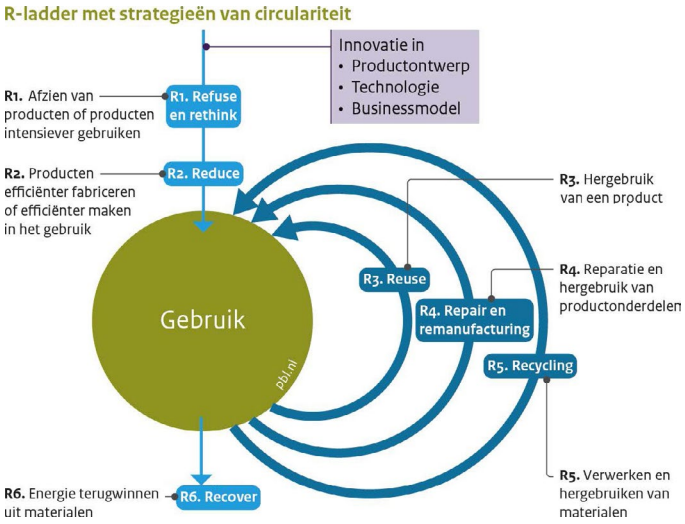
Hoe onze toekomstige energievoorziening en energiemix eruit gaat zien is nog onzeker. Het uitgangspunt in de energievisies is om alle besparingsmogelijkheden maximaal te benutten. De niet gebruikte energie is het meest groen[13], maar dan nog is er ruimte nodig. Tot 2030 is al veel duidelijk over wat het vraagt (zie kadertekst), voor de periode daarna is het meer onzeker. Duidelijk is wel dat energie een prominente factor wordt in het landschap van de toekomst én een sturende factor in de ruimtelijk-economische ontwikkeling.

9 Klimaatneutraal zijn wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgas niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dus nul
10 Dashboard energietransitie Noord-Holland - Noord-Holland (incijfers.nl)
11 Provinciale Circulaire Economie Rapportage (PCER-HN), 2023 - Provincie Noord-Holland
12 bron: Berenschot, 2023, update van 2022 onderzoek.
13 Energievisie Noord-Holland Noord (2023) & Energievisie Noord-Holland Zuid (2023)

De ruimtevraag van een duurzaam energiesysteem in Noord-Holland anno 2023

- Wind op zee met aanlandingslocaties. Er is en wordt flink geïnvesteerd in de opwek van schone elektriciteit. In de eerste plaats op zee. Windenergie van zee komt op verschillende plekken aan land in de vorm van elektriciteit. Er zijn nog locaties nodig om de toename van windenergie van zee in 2030-2050 aan land te kunnen brengen. In Noord-Holland komen locaties in de omgeving van het Noordzeekanaalgebied en de Kop van Noord-Holland in aanmerking voor aanlanding van elektriciteit en mogelijk waterstof. Deze worden onderzocht in het Rijksprogramma VAWOZ 2031-2040.
- Zonne-energie en wind op land. Via de RESsen Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid wordt gewerkt aan in totaal 6,3 TWh aan grootschalige duurzame opwek (zon en wind) op land in 2030. Dit is 18 % van het nationale doel voor 2030. Het grootste gedeelte van de RES-opgave (zo'n 65%) bestaat uit zon op dak. Voor zonneparken (25%) en windmolens (10%) zijn zoekgebieden vastgesteld. Daarbij volgen we de voorkeursvolgorde zon zoals opgenomen in de kamerbrief van 26-10-2023. Inmiddels hebben wij een Noord-Hollandse uitwerking van deze brief gemaakt, en hebben wij in kaart gebracht welke uitzonderingsgronden van toepassing zijn op de zoekgebieden.
- Uitbreiding en versterking van het stroomnet. Het stroomnet is nog niet berekend op de veranderingen in het aanbod van stroom (meer verspreid in de ruimte, meer wisselend in de tijd) en de verwachte toekomstige behoefte. Uitbreiding van het nationale en het regionale net is urgent; netcongestie is nu al een beperkende factor bij woningbouw, andere stedelijke en economische ontwikkelingen. Er is ruimte nodig voor nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbindingen (minimaal één van het bestaande hoogspanningsnet rondom Amsterdam naar Noord-Holland Noord en één tussen Diemen en Ens in de Noordoostpolder), transformatorstations (van ca 5000 extra transformatorhuisjes in woonbuurten tot enkele grote hoogspanningsstations met een omvang tot ruim 25 hectare) en netuitbreidingen met ondergrondse kabeltracés in de netwerken van TenneT en Liander.
- Opslag Batterijen. TenneT verwacht dat er tot 2030 minder dan 200 MW aan batterijcapaciteit nodig is in Noord-Holland.[14] Dat is gelijk aan circa 3 hectare. Omdat het verwachte overschot aan energie in Noord-Holland vrij laag is, is ook de behoefte aan batterijen tot aan 2030 laag. Waar deze batterijen moeten komen zodat ze zowel nettechnisch als ruimtelijk het beste bijdragen aan een duurzaam energiesysteem is nog niet bepaald.
- Waterstof. Duurzame (groene) waterstof is onmisbaar in het energiesysteem van de toekomst én een circulaire economie, vooral voor grote energieverbruikers. Het systeem is nog in ontwikkeling. Er zijn nog keuzes te maken in de wijze van productie, import, transport en conversie van waterstof en in de toepassingen. Noord-Holland is één van de zestig Europese regio's met de status van Hydrogen Valley. Het Noordzeekanaalgebied en Den Helder gaan hierin een belangrijke rol spelen. Een elektrolyser van 1GW heeft ca 10-20 ha nodig.
- Groen gas. Het Rijk heeft de provincies gevraagd om bij te dragen aan de ambitie van het klimaatakkoord om in 2030 in Nederland minimaal 2 miljard m3 (bcm) groen gas per jaar op te wekken. Voor Noord-Holland betekent dit doel dat er gezocht moet worden naar geschikte productielocaties voor circa 80 kleine, 6 middelgrote en 1 grote vergistingsinstallatie. Afhankelijk van de schaal kan dit plaatsvinden bij boeren op het erf of op specifieke bedrijventerreinen.
- Warmte. Duurzame warmtebronnen zijn bijvoorbeeld restwarmte, aquathermie en geothermie, afhankelijk van lokale potenties. Warmtenetten kunnen een alternatief vormen voor (all-electric) warmtepompen en daarmee de elektriciteitsnetten ontlasten.[15] Voorwaarde is wel dat het temperatuurniveau van de bron voldoende hoog is (> 70 oC). Hoe lager de brontemperatuur hoe groter de kans is dat een elektrische warmtepomp nodig is om de temperatuur te verhogen. Als onderdeel van de RESsen is een Regionale Structuur Warmte (RSW) opgesteld. Hierin wordt beschreven welke (boven) gemeentelijke warmtebronnen beschikbaar zijn en ingezet kunnen worden. Duurzame warmtebronnen en -transport vragen vooral ondergronds, maar ook bovengronds om ruimte.
- Naast waterstof en groen gas zijn synthethische brandstoffen belangrijke energiedragers in de transitie naar een klimaatneutrale samenleving. Met name de verduurzaming van de luchtvaartsector en de (internationale) scheepvaart gaat gepaard met grote volumes hernieuwbare brandstoffen. Voor het maken van synthetische brandstoffen zijn naast elektriciteit grondstoffen nodig zoals biomassa, CO_2 en water. Productie, opslag en overslag vragen om (milieu)ruimte en om capaciteit op het elektriciteitsnetwerk. Deze brandstoffen kunnen voor een deel in Noord-Holland gemaakt worden, maar import, inclusief de daarbij behorende infrastructuur lijkt onontkoombaar.[16]

14 TenneT's position on Battery Energy Storage Systems (BESS) (2023)
15 Netimpact van warmtealternatieven (netbeheernederland.nl)
16 Verkenning effecten duurzame energiedragers, Royal Haskoning DV, 2023).

Afbeelding: 29. R-ladder met strategieën van circulariteit
Bron: PBL

De energietransitie raakt alle provinciale dossiers
In de RESsen is afgesproken dat 65% van de opgave zal worden gerealiseerd door zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven in het bebouwd gebied. Maar voor een groot deel van de overige ruimte die nodig is voor de energietransitie wordt in de praktijk al snel gekeken naar het landelijk gebied. Dat gaat dan ten koste van landbouwgronden, maar ook doorkruisingen van Bijzondere Provinciale Landschappen en Unesco-werelderfgoed lijken onvermijdelijk. Grote energie-installaties kunnen van invloed zijn op de gezondheid en veiligheid van de leefomgeving. Elektrolysers (oftewel groene waterstoffabrieken) bijvoorbeeld zijn essentieel voor een waterstofeconomie, maar hebben een risicocontour vanwege ontploffingsgevaar en hebben veel schoon water en energie nodig.

Energievoorzieningen worden tot de kwetsbare en vitale functies gerekend, wat extra eisen stelt aan een klimaatbestendige inrichting en locatiekeuze.[17] Met name duurzame warmte vraagt ook ondergrondse ruimte. Dat kan gevolgen hebben voor de kwaliteit van de bodem en het grondwater. En door het steeds meer bij elkaar brengen van vraag en aanbod gaan ook traditionele economische vestigingsfactoren (zoals de arbeidsmarkt en de bereikbaarheid) een rol spelen bij keuzes in de opbouw van het energienet. Kortom, de energietransitie vraagt om integratie met de andere transities uit dit Ruimtelijk Voorstel.

Hierbij is de uitdaging om de energietransitie zodanig vorm te geven dat voldaan wordt aan de voorwaarden van een duurzaam, efficiënt en betrouwbaar energiesysteem. En tegelijkertijd de verbinding wordt gelegd met de andere opgaven in de provincie. Zodat we met de energietransitie bouwen aan een Noord-Holland dat in alle opzichten toekomstbestendig is.

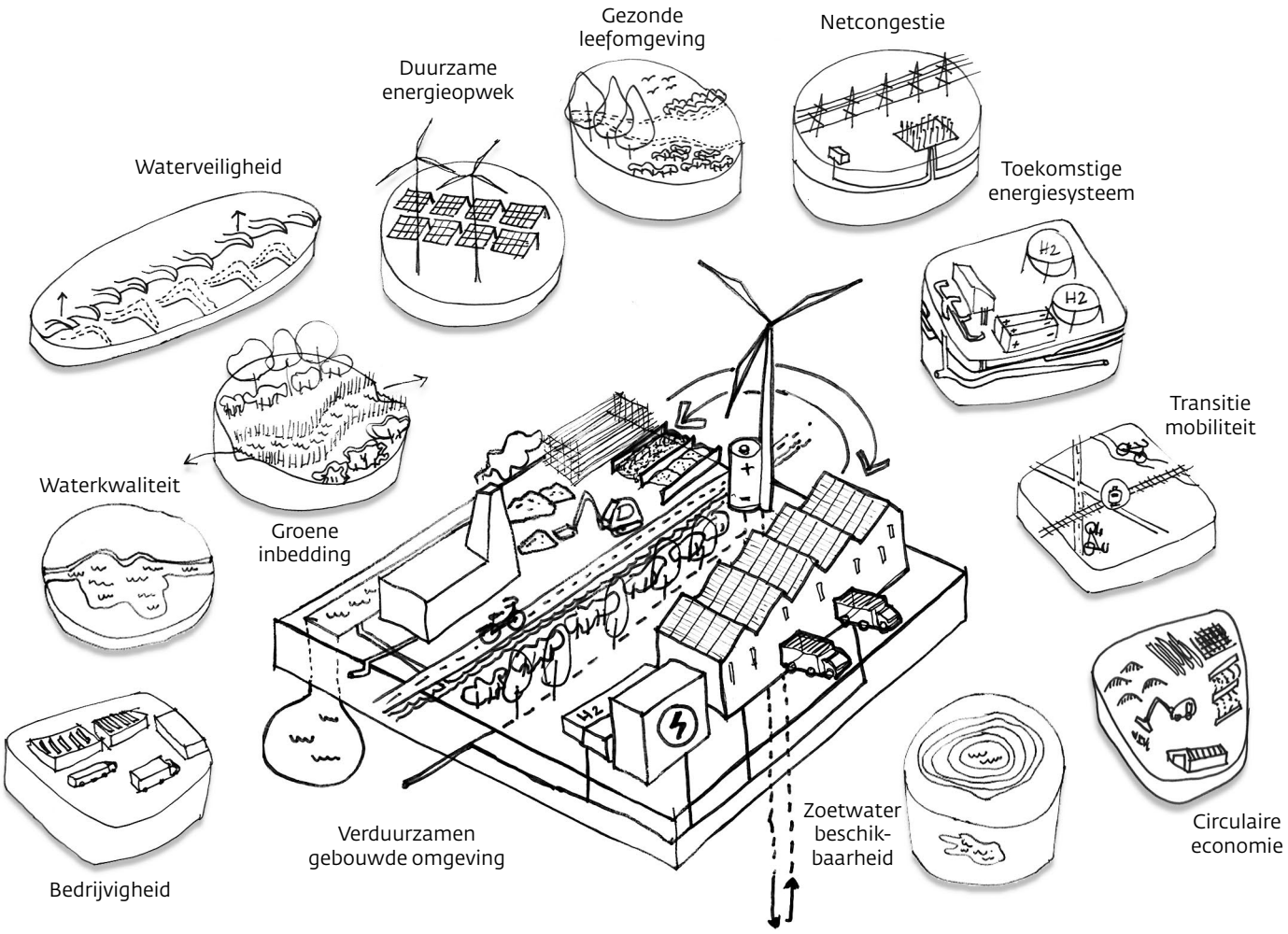
Tekort aan bedrijventerreinen, terwijl de ruimte die nodig is voor omslag naar circulaire economie onbekend is
In een circulaire economie worden spullen die nu nog als afval worden gezien, hergebruikt. Zo hebben we minder of geen

17 In de studie doelvoorschriften vitaal en kwetsbaar (SWECO, 2024), zijn concrete voorschriften voor nieuw te ontwikkelen vitale en kwetsbare functies uitgewerkt. De bedoeling is om dit te verankeren in onze omgevingsverordening.

nieuwe grondstoffen uit de aarde nodig. Het is nog onduidelijk wat de ruimtelijke gevolgen zijn van een circulaire economie.[18] Zeker is dat ook een circulaire economie ruimte nodig heeft. Dit gaat dan om zowel fysieke ruimte als milieuruimte. Het vervangen van lineaire door circulaire productieketens zal een fundamentele herschikking betekenen van transportstromen en locaties voor opslag en verwerking. Dit geldt zowel voor bedrijventerreinen waar ruimte nodig is voor maakindustrie en recycling als in dorpen en steden waar plek zal moeten zijn voor reparatie, verhuur of het leasen van producten. Doordat het maken en recyclen van producten gepaard kan gaan met stof, geluid en stank en invloed heeft op de omgevingsveiligheid, vraagt een circulaire economie ook om meer bedrijventerreinen met een hoge milieucategorie. Tegelijkertijd nemen logistieke stromen van en naar bedrijventerreinen toe. Dat vraagt om strategische plekken met multimodale transportmogelijkheden (bereikbaar via water, spoor en weg), en voldoende capaciteit op het verkeersnet. Zo kunnen we de aanleg van extra infrastructuur voorkomen.[19] Bijzondere aandacht is hier nodig om de verdere potentie van bedrijventerreinen gelegen aan vaarwater met binnenvaartmogelijkheden te benutten.

Bedrijventerreinen houden dus een belangrijke functie.[20] Dit is een aandachtspunt, omdat er een tekort dreigt aan droge bedrijventerreinen, vooral in de MRA. Tot 2030 is in Noord-Holland Zuid een tekort van 670 tot 1117 hectare. De prognose voor Noord-Holland Noord beweegt zich tussen een overschot van 81 hectare en een tekort van 133 hectare.[21] Onder druk van de woningbouwopgave worden veel binnenstedelijke bedrijventerreinen getransformeerd (zie ook hoofdstuk leefbare steden en regio's), waardoor ruimte voor de (circulaire) economie nog verder onder druk komt te staan en de vraag naar nieuwe ruimte voor bedrijvigheid toeneemt.

Afbeelding: 30. Kansen om meerdere opgaven te integreren bij de locaties voor energie en de circulaire economie.
Bron: provincie Noord-Holland

18 Onderzoek voor het Noordzeekanaalgebied wijst uit dat de circulaire economie niet noodzakelijk om meer ruimte vraagt dan de lineaire economie in vergelijkbare scenario's. Wel moeten we rekening houden met een tijdelijke dubbele ruimtebehoefte in de periode waarin circulaire economie in opbouw is, maar de lineaire productieprocessen nog niet zijn beëindigd. (Ecorys, 2023. Onderzoeksrapporten - Provincie Noord-Holland)
19 PBL, Ruimte voor Circulaire Economie, 2023
20 Op dit moment is 3% van Noord-Holland bedrijventerrein. Daarbinnen bevindt zich 9% van alle Noord-Hollandse bedrijven en 23% van alle Noord-Hollandse banen. Dashboard werklocaties Noord-Holland en Flevoland: bedrijventerreinen: 12.500 ha
21 Analysedocument Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

Ook defensie vraagt ruimte
Een bijzondere vermelding verdient de zoektocht naar ruimte voor defensie-activiteiten. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het ministerie van Defensie, wordt aangegeven waar ruimte wordt gezocht in Nederland. De geopolitieke situatie maakt dat er meer geïnvesteerd gaat worden in defensie en dat er ook meer ruimte nodig is om te oefenen. Dit zal op momenten van oefenen effect kunnen hebben op de leefomgeving. Met het Marinecluster in Den Helder is er een duidelijke locatie voor Defensie. Met de uitbreiding van activiteiten ontstaan er ook kansen voor werkgelegenheid. De nabijheid van en toegang tot energie(bronnen) lijkt hier een logische combinatie.

Waar komt het op neer?

De schaarste die er is op allerlei gebieden betekent dat we moeten nadenken over de randvoorwaarden die we willen stellen aan de economie van de toekomst. Waar willen we ruimte voor geven en wat kan niet meer. In ieder geval is duidelijk dat de energietransitie één van de belangrijkste grote opgaven is waar we ruimte voor moeten maken. Zeker op korte termijn is het vraagstuk van netcongestie zeer urgent. Het is belangrijk voor de woningbouw, de economie en het behalen van de klimaatopgaven. Maar we moeten de energietransitie wel op zo'n manier willen invullen dat het ook bijdraagt aan de andere opgaven en het niet moeilijker maakt ze te bereiken. Clustering van energie-intensieve bedrijvigheid en circulair gebruik van grondstoffen is hierbij een belangrijk principe, zodat we efficiënt om kunnen gaan met ruimte, stromen van energie, mensen en materialen, en synergie kunnen creëren tussen bedrijven en functies.

Botsingen en kansen met andere opgaven

De ruimte die nodig is voor de energietransitie en eventuele uitbreiding van industriële clusters gaat vrijwel onherroepelijk ten koste van het landelijk gebied, soms ook met erfgoedwaarden. Met energie infra, windmolens en zonneparken zijn er kansen om in te zetten op meervoudig ruimtegebruik. Bij grote industriële gebouwen zal het meer gaan om de inpassing en de inrichting van het terrein. Daarnaast zullen emissies en risico's gekoppeld aan installaties ten koste gaan van de gezonde leefomgeving. In het geval van de Greenport Aalsmeer wordt het toekomstbestendig ontwikkelen van de Greenport gekoppeld aan de kans om de leefomgeving in de directe omgeving van luchthaven Schiphol te verbeteren als onderdeel van NOVEX-gebied Schipholregio. Keuzes voor het behouden en uitbreiden van industriële clusters kan op sommige plaatsen botsen met de aanleg van woonwijken en waterbeschikbaarheid. Een mogelijk schuurpunt is ook het schoonhouden van grondwatervoorraden bij doorboringen voor geothermische bronnen en WKO's. Een toename van defensie-oefeningen en uitbreiding van ruimte hiervoor, kunnen botsen met een prettige leefomgeving.

Betrokken programma's en visies

Nationaal Plan Energiesysteem
Het Nationaal plan energiesysteem beschrijft hoe Nederland een energiesysteem ontwikkelt dat past bij een klimaatneutrale samenleving. In het Nationaal plan energiesysteem staat een langetermijnvisie op het energiesysteem in 2050. Er zijn vijf richtinggevende keuzes opgenomen voor de ontwikkeling van het energiesysteem: maximaal aanbod, energiebesparing, verdelen bij schaarste, internationale samenwerking en samen sturen.

Nationaal Programma Energiehoofdstructuur
Het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) laat zien welke nieuwe nationale energie-infrastructuur nodig is richting 2050 en waar deze slim geplaatst kunnen worden. Ook geeft het PEH nationale kaders om zorgvuldig om te gaan met de ruimte en met respect voor de natuur, cultureel erfgoed, en leefbaarheid.

Nationaal Programma RES: RES NHN en RES NHZ
In de Regionale Energiestrategie werken we aan het opwekken van duurzame energie op land en zoeken we naar duurzame warmtebronnen. Het Nationaal Programma ondersteunt de regio's bij het maken van de RES.

Via de RESsen Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid wordt tot 2030 gewerkt aan in totaal 6,3 TWh aan grootschalige duurzame opwek (zon en wind) op daken, parkeerplaatsen en land. Ook de Regionale Structuur Warmte (RSW) is onderdeel van de RES. De eerste provinciale RES-monitor is in het najaar van 2022 vastgesteld. Conclusie is dat de uitvoering versneld moet worden. De provincie heeft hiervoor een windkwartiermaker aangesteld en diverse regelingen ingesteld voor onder meer het stimuleren van zonnepanelen op grote daken en parkeerdaken, een zorgvuldige participatie, meervoudig ruimtegebruik en goede landschappelijke inpassing. Ook werken we met gemeente en waterschappen aan een herijking van de RES in 2024. Hier zullen mogelijk nieuwe zoekgebieden worden vastgesteld, omdat een aantal zoekgebieden bij de uitwerking geen mogelijkheden bleek te bieden. In samenwerking met LTO en NMF wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor het combineren van zonnepanelen met landbouw en natuur.

Nationaal Programma Circulaire Economie
Het kabinet wil dat de economie in 2050 volledig circulair is. Het Nationale Programma Circulaire Economie (NPCE) bevat maatregelen om de komende jaren zuiniger om te gaan met grondstoffen.

Nationaal Programma Ruimte voor Economie
Het Programma Ruimte voor Economie richt op de ruimte die bestemd is voor economische activiteiten. In het bestaande stedelijk gebied heeft de economie ruimte nodig voor retail, kantoren en bedrijventerreinen. Dit programma focust zich op bedrijventerreinen, de havengebieden en de campussen omdat hier de grootste knelpunten zijn en de transities naar een klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve economie voor de grootste opgave zorgen.

Nationaal Programma Verduurzaming Industrie: CES NZKG en CES6
Met het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie neemt het kabinet een sterkere regie op het verduurzamen van de industrie: schoon produceren en de negatieve impact op de leefomgeving verminderen. Het doel is versnellen door met overheid en bedrijven vraag en aanbod beter op elkaar aan te laten sluiten en besluiten te nemen binnen de hele keten. Het programma richt zich vooral op het op de juiste manier en in de juiste volgorde daadwerkelijk uitvoeren van plannen. De basis voor de plannen komt voort uit de cluster energiestrategieën (CES) die de regionale partners opstellen.

In de Cluster Energie Strategie van het Noordzeekanaalgebied (CES NZKG) staat de strategie beschreven waarmee de industrie en de betrokken overheden in het NZKG de industrie verduurzamen en de klimaatdoelen behalen. Er wordt elke 2 jaar een CES opgesteld, om te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen.

Voor de Noord-Hollandse bedrijven uit Cluster6 bestaat de behoefte aan inzicht in de transitieplannen en de benodigde energie-infrastructuur. De Provincie gaat aan de slag met een Provinciale Cluster Energie Strategie (PCES) om de verspreide bedrijven te benaderen.

Nationaal Programma Verbindingen Aanlandingen Wind op Zee (VAWOZ) 2031-2040
Het programma VAWOZ 2031-2040 onderzoekt hoe de opgewekte windenergie op de Noordzee het beste aan land kan worden gebracht in de vorm van waterstof of elektriciteit voor de periode 2031-2040. In Noord-Holland worden op dit moment mogelijke locaties in het Noordzeekanaalgebied en de Kop van Noord-Holland onderzocht voor aanlanding van waterstof en/of elektriciteit.

Notitie Reikwijdte en detailniveau ministerie van Defensie
Om te bepalen wat de beste plek of manier voor Defensie is om te bouwen, oefenen of vliegen moet eerst onderzoek worden gedaan. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) staat welke activiteiten van Defensie (reikwijdte) worden onderzocht en hoe dat onderzoek plaatsvindt (detailniveau).

NOVEX Noordzeekanaalgebied (NZKG) Ontwikkelperspectief
In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied worden de thema's gezonde Leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap en ecologie, woningbouw en water, in samenhang tegen elkaar afgewogen en wordt aangegeven hoe deze functies ruimtelijk kunnen worden ingepast in het Noordzeekanaalgebied. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 2.

Taskforce energie infrastructuur
Samen met de netbeheerders heeft de provincie eind 2020 de Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland opgericht voor de uitvoering van het Energie-infrastructuur beleid. De taskforce heeft drie werksporen: 1. Versnellen van geplande netuitbreidingen (spoor 1); 2. Regionaal programmeren toekomstig hybride integraal energiesysteem en PMIEK (spoor 2); 3. Slimme netoplossingen (spoor 3).

In het eerste spoor van de Taskforce wordt gewerkt aan versnelling van de netuitbreidingen van Tennet en Liander die tot 2028 gepland zijn. Het gaat om ca. 100 projecten in Noord-Holland, waarvan ca. de helft in Amsterdam. Om effectief samen te werken aan de versnelling van netuitbreidingen zijn tien energie-clusters opgericht. Elk energie-cluster beslaat een deelgebied van Noord-Holland, waarin de desbetreffende gemeenten, netbeheerders en provincie gericht werken aan de lokale netuitbreidingen.

PMIEK en energievisie NHN en NHZ
Binnen spoor 2 van de Taskforce energie infrastructuur wordt er gewerkt aan een langetermijnperspectief op de ontwikkeling van het energiesysteem en een programmering van de benodigde infrastructuur. In het voorjaar van 2023 hebben provincie, gemeenten, Liander, TenneT, Gasunie, EZK een eerste Energievisie en PMIEK voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid gepresenteerd. De Energievisie is een verkenning die overzicht geef van ontwikkelingen in energievraag, –aanbod en -infrastructuur, belangrijke algemene principes voor het toekomstige energiesysteem schetst en de structurerende keuzes voor het gebied inzichtelijk maakt. Het PMIEK geeft een selectie van de maatschappelijk belangrijkste (prioritaire) energie-infrastructuurprojecten in de provincie. Het doel is om in de zomer van 2024 een concept Energievisie 2.0 op te leveren en in februari 2025 de PMIEK 2.0, die input zal zijn voor het investeringsplan 2026 van de netbeheerders.

Handreikingen Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
De Leidraad Landschap en Cultuurhistorie bevat onder meer handreikingen voor de inpassing van windmolens, zonneparken en transformatorstations in het landelijk gebied. In de handreiking voor transformatorstations sturen we zo veel mogelijk op locaties op bedrijventerreinen of kassencomplexen. Dat beperkt de invloed op het landschap, maar kan ten koste gaan van de ruimte voor bedrijvigheid. Het vergroot dan de opgave om bedrijventerreinen te intensiveren en beter te benutten. Tegelijkertijd is de realiteit dat vanuit het technische perspectief de locaties op bedrijventerreinen vaak snel afvallen, en dan toch weer wordt gezocht in het landelijk gebied.

Datacenterstrategie
Alleen op bedrijventerreinen in Amsterdam, Haarlemmermeer en Hollands Kroon kunnen nog nieuwe datacenters worden gevestigd. Daarnaast is het via onze Omgevingsverordening verplicht dat de gemeenten waar datacenters zich nog kunnen vestigen met de provincie afspraken maken over de manier waarop de datacenters worden ingepast in het landschap en over het gebruik van energie, water en het benutten van restwarmte.

Verstedelijkingsconcept MRA
In het Verstedelijkingsconcept voor de MRA, door Rijk en regio samen opgesteld, is de verandering van het energiesysteem in de regio geagendeerd. Het Noordzeekanaalgebied is benoemd als belangrijke locatie voor energietransitie en circulaire economie activiteiten. In navolging van het Verstedelijkingsconcept MRA wordt een bedrijventerreinenstrategie voor de MRA uitgewerkt.

Bedrijventerreinenstrategie MRA
In het NOVEX-gebied MRA wordt gewerkt aan een bedrijventerreinenstrategie die inzet op zes lijnen: selectieve uitgifte huidig aanbod, bescherming bestaande voorraad, intensivering van het ruimtegebruik, toekomstbestendig maken voorraad, betere benutting stedelijk gebied, toevoegen van nieuwe plannen. Deze strategie is naar verwachting begin 2024 klaar.

Convenanten werklocaties NHN
In Noord-Holland Noord hebben provincie en gemeenten via de verschillende Convenanten Werklocaties (die zich richten op de periode tot 2030) regionaal afspraken gemaakt over hoe zij gezamenlijk voorzien in het realiseren en behouden van toekomstbestendige werklocaties.

Overige programma's en visies
- Uitvoeringsagenda economie 2023
- Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Noord-Holland Noord
- Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Aalsmeer

Welke vraagstukken agenderen we?

In het Ruimtelijk Voorstel agenderen we die onderwerpen die aanvullend zijn op het PMIEK, NOVEX-NZKG, de RES-en en de afspraken rondom bedrijventerreinen en die te maken hebben met de integrale ruimtelijke afweging die niet in deze documenten zijn genomen.

4.1 Hoe faciliteren we een toekomstbestendige economische ontwikkeling

Onze ruimte is schaars. Dit vraagt om inzicht in welke economische sectoren kansrijk zijn naar de toekomst toe. Waarbij een relatie wordt gelegd met de schaarser wordende middelen die er zijn als het gaat om zoetwaterbeschikbaarheid, energie, beroepsbevolking, milieuruimte en uitbreidingsmogelijkheden voor mobiliteit. Ook het toewerken naar gezondere leefomgeving hoort hierbij te worden betrokken. De toekomstige economie van Noord-Holland en in groter verband in Nederland zal zich aan deze omstandigheden van schaarste aan moeten passen. Aansluiting op waar we goed in zijn als Nederlandse en specifiek de Noord-Hollandse economie is het startpunt. Het gaat erom aan de ene kant rekening te houden met de schaarser wordende middelen, maar aan de andere kant om het creëren van zoveel mogelijk toegevoegde waarde (zowel in verdienvermogen als de bredere welvaart/welzijn).

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef aan waar ruimte wordt gevonden voor duurzame industrieclusters in Nederland en hoe deze elkaar aanvullen.
- Geef aan wat de vervoerscorridors in Nederland zijn en wat de economische profielen van deze corridors zijn. Geef daarbij ook aan hoe deze elkaar aanvullen.

Wat doen we zelf?

- We ontwikkelen samen met onze partners (overheden en anderen) een visie op een toekomstbestendige Noord-Hollandse economie die bijdraagt aan de brede welvaart in Noord-Holland en brengen daarbij de keuzes en randvoorwaarden die bij dit toekomstbeeld passen ook in beeld. Dit is een eerste stap in het maken van een (selectieve) vestigingsstrategie die moet leiden tot de juiste bedrijven op de juiste plek. Daarnaast wordt dit een bouwsteen voor ruimtelijke besluitvorming zoals de actualisering van de Omgevingsvisie.
- We hebben een taskforce energie (zie 4.2).
- We passen slim ruimtegebruik toe door clustering als principe bij grootschalige ontwikkelingen (zie 4.2 en 5.6).
- We zijn terughoudend in het bouwen van woningen in de buurt van bedrijvigheid met grote milieueffecten (zie 5.4).
- In MRA-verband voeren we een bedrijventerreinenstrategie uit, zie (5.5). In het verlengde daarvan gaat we met de regio een visie op het ruimtelijk economisch profiel van de regio's ontwikkelen. Hier maakt de regionale meerwaarde en verdienvermogen onderdeel van uit.

Wat vragen we van het Rijk?

- Geef aan wat het economisch toekomstperspectief voor de Nederlandse economie is en de industrieclusters in het bijzonder.

4.2 Locatiekeuzes voor het toekomstige energetische systeem en de betekenis daarvan voor toekomstige ruimtelijk-economische ontwikkelingen

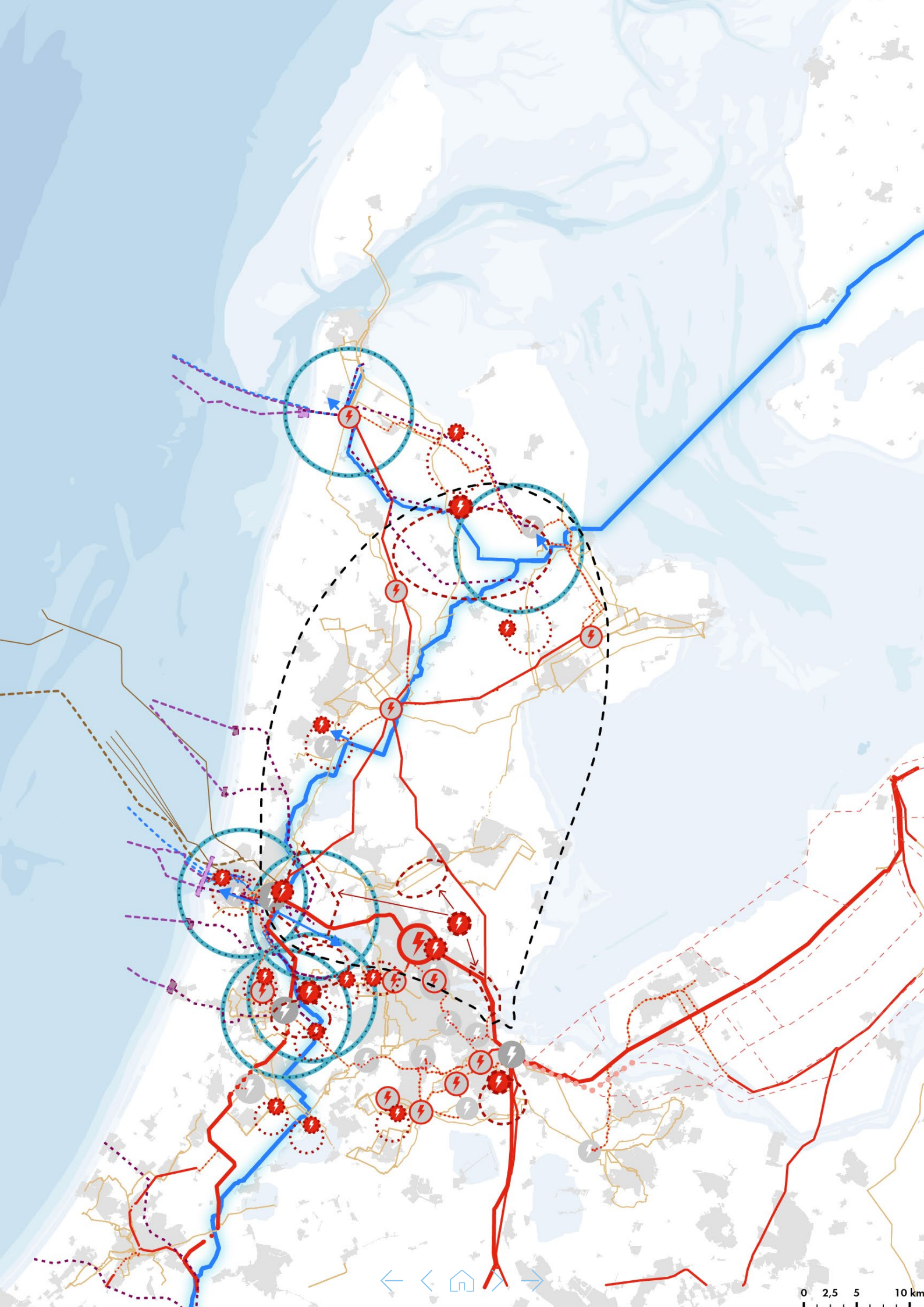
Met de uitbreiding van het nationale en regionale elektriciteitsnetwerk, de aanleg van een waterstofbackbone en het aanlanden van wind op zee leggen we niet alleen het energiesysteem van de toekomst aan. We geven ook sturing aan ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Dit kan je vergelijken met een snelwegafslag die logistieke bedrijven en fastfoodketens aantrekt of zoals een goed bereikbaar station aantrekkelijk is voor de vestiging van woningen, kantoren en voorzieningen. Op die manier zijn knooppunten van energie-infrastructuur met voldoende aanbod - zoals de plekken waar op zee geproduceerde wind aansluit op het landelijke elektriciteitsnetwerk en de waterstofbackbone - aantrekkelijke en logische locaties voor aan het energiesysteem gerelateerde functies zoals elektrolysers en voor energie-intensieve bedrijvigheid. Zeker wanneer netuitbreiding niet meer overal vanzelfsprekend is: met een dergelijke knooppuntenaanpak kan extra netuitbreiding worden voorkomen. Daarnaast biedt een meer geclusterde aanpak kansen voor het onderling uitwisselen van reststromen en voor collectieve investeringen. Het leidt tot nieuwe ruimtelijke vraagstukken. Wat zijn de plekken waar vraag en aanbod van elektriciteit en/of warmte toekomstbestendig bij elkaar kunnen komen? Doen we de goede dingen op de goede plek? Het vraagt om een andere strategie dan de huidige, die vooral op inpassing van energievoorzieningen is gericht.

Afbeelding: 31. Ruimtegebruik energie-opgaven, de visualisaties zijn op schaal van het bijbehorende kaartbeeld.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 32. Kaart energie-infrastructuur (elektriciteit), bestaande en geplande energie-infrastructuur (elektriciteit en waterstof).
Bron: provincie Noord-Holland

0 2,5 5 10 km

In de energievisies voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid zijn al enkele potentiële energie-knooppunten benoemd. Afhankelijk van de ruimtelijke keuzes in energie-infra en economische functies zullen deze plekken zich meer of minder ontwikkelen tot knooppunten waar energie en (circulaire) industrie samenkomen: het Noordzeekanaalgebied (nationaal), Den Helder (nationaal, en maat en schaal afhankelijk van aanlanding), Schiphol/ Haarlemmermeer, Amsterdam-Stad, Alkmaar (Boekelermeer-Alton glastuinbouwgebied), Westfriesland en Agriport. Met name bij de ontwikkeling van Agriport als toekomstig energetisch en economisch knooppunt zijn vraagtekens te plaatsen vanuit de bredere samenhang met de andere perspectieven uit dit Ruimtelijk Voorstel.

Ook glastuinbouw heeft een functie in het energetisch systeem en baat bij een geclusterde aanpak en collectieve investeringen in energie. Met het slimmer concentreren van glastuinbouw kan er ruimte vrij komen voor andere functies. Het gaat hier om de hightech landbouw die niet grondgebonden is en in gebouwen plaatsvindt. Naast de koppeling aan het energetisch systeem past de verschijningsvorm vaak beter op een bedrijventerrein en op gronden die minder geschikt zijn voor grondgebonden voedselproductie. Specifiek bij het sierteeltcluster in de Greenport Aalsmeer wordt de koppeling gemaakt met verbetering van de leefomgeving nabij luchthaven Schiphol.

Voorbeeld
Integrale afweging bij nationale energie-infrastructuur: Aanlanding Wind op Zee en een 380KV verbinding in Noord-Holland Noord

Het nationale programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2031-2040 noemt de Kop van Noord-Holland als kansrijke regio voor de aanlanding van energie afkomstig van windparken op de Noordzee. Tegelijkertijd is de RCR-procedure gestart voor de aanleg van een 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de Kop van Noord-Holland en het bestaande 380 kV-netwerk tussen Beverwijk en Diemen om netcongestie op te lossen en in te toekomst te voorkomen. De 380 kV-verbinding moet gaan bestaan uit twee circuits (één mast met twee sets draden), of vier circuits (twee masten) wanneer er windenergie aanlandt in de Kop van Noord-Holland in de vorm van elektronen.

Beide rijksprojecten worden procedureel los van elkaar uitgewerkt, maar hangen inhoudelijk met elkaar samen. Immers keuze voor aanlanding in Agriport of nabij Den Helder heeft gevolgen voor de 380 kV-verbinding. Sterker nog, zonder een 380 kV-station kan er geen aanlanding plaatsvinden in de Kop van Noord-Holland. Over deze onderlinge samenhang zijn Rijk en provincie continue met elkaar in gesprek.

Voor de 380 kV-netuitbreiding is een zoekgebied vastgelegd. Een gecombineerd 150/380 kV-station zo dicht mogelijk bij het reeds bestaande 150kV station op Agriport is vanuit het net bezien het meest effectief om het voorziene knelpunt op te lossen. De vraag zal overal toenemen, maar de grootste concentratie van elektriciteitsvraag in de Kop van Noord-Holland wordt verwacht nabij Agriport, afkomstig van datacenters en glastuinbouw. Gevolg van deze vraaggestuurde aanpak is dat Agriport vanuit het energienetwerk geredeneerd ook de meest logische plek wordt voor een aanlanding van op zee geproduceerde elektriciteit. Er spelen hier echter meer afwegingen dan enkel net-efficiëntie.

De aansluiting op de nationale energie-infrastructuur biedt kansen om economische activiteiten in de Kop te ontwikkelen, zeker activiteiten die veel energie nodig hebben. Die kunnen aansluiten op bestaande activiteiten (zoals de glastuinbouw, datacenters en grootschalige bedrijven in Agriport) of nieuw zijn en direct verbonden aan het energienet (zoals elektrolysers of circulaire bedrijvigheid). Die economische activiteiten hebben niet alleen ruimte nodig, maar ook personeel. En ze genereren mobiliteit.

In de Wieringermeerpolder botst de ontwikkeling van nieuwe energie-infrastructuur en mogelijke nieuwe functies die dit kan aantrekken met een aantal van de nationale structurerende keuzes rondom Water en Bodem Sturend. We moeten voorkomen we dat we nu keuzes maken, die onze kwetsbaarheid op termijn vergroten en dat betekent dat we voor een vitale en kwetsbare infrastructuur extra zorgvuldig moeten afwegen of een locatie ook voldoende toekomstbestendig is. Locaties die in de toekomst extra kwetsbaarder zullen zijn voor wateroverlast en overstromingen, zijn minder toekomstbestendig. Dit komt door de toenemende kans op grote hoeveelheden water tijdens extremen neerslag en de combinatie van de effecten van zeespiegelstijging met de voorgenomen peilopzet van het IJsselmeer. Ook gaat industrie en de energiesector veel zoetwater vragen. In droge zomers kan dit in een gebied als de Wieringermeer problemen gaan opleveren omdat het verder verwijderd is van het hoofdwatersysteem. Daarnaast is de Wieringermeer wegens de bodemcondities, geschikt

als landbouwgrond en behouden we daar dan ook graag een landbouwperspectief. Dit betekent dat als we ervoor kiezen dat de Wieringermeer een nieuwe energie-infrastructuur krijgt er in de toekomst kostbare mitigerende maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld het versterken van de dijken aan de IJsselmeerzijde, om hetzelfde beschermingsniveau te handhaven. Wat dus kosteneffectief is voor de netbeheerder, hoeft nog niet het meest kostenefficiënt te zijn voor de maatschappij als geheel.

Als provincie pleiten we voor een zo integraal mogelijke afweging van de verschillende belangen waarin het langetermijnperspectief voor de regio centraal staat. Dat betekent dat naast Agriport (en andere locaties binnen het zoekgebied) óók de ontwikkeling van een energieknooppunt nabij Den Helder onderzocht wordt. Dat sluit aan bij onze provinciale Omgevingsvisie en de ontwikkeling van het Maritiem Cluster Den Helder. Een brede evaluatie van varianten en het in beeld brengen van zowel de directe als de indirecte ruimtelijke effecten is nodig. Belangrijk onderdeel van de afweging is het effect op brede welvaart. Het streven is dat grootschalige energieontwikkelingen niet ten koste gaan van, maar juist een netto positieve impact hebben op o.a. economie, werk, bodem, water, natuur, landschap, gezondheid en welzijn/leefbaarheid. Dit vraagt om een andere werkwijze dan we gewend zijn. Binnen beide projecten zetten we hier met elkaar al stappen voorwaarts in.

VOORBEELD
glastuinbouw Schinkelpolder-Aalsmeer

De goedkopere grond en de beperkt beschikbare ruimte op bedrijventerreinen leiden ertoe dat bedrijven zich willen vestigen in glastuinbouwgebieden in plaats van op bedrijventerreinen. Een terrein als de Schinkelpolder nabij Aalsmeer is inmiddels verkleurd, van glastuinbouw naar een meer gemengd gebied met glastuinbouw en bedrijven. Collectieve voorzieningen voor energie/ circulair voor de overgebleven glastuinbouwbedrijven lijken niet meer haalbaar.

Slimmer ruimtegebruik is mogelijk. Met het concentreren en verplaatsen van bedrijven wordt klimaatneutrale glastuinbouw sneller gerealiseerd en wordt ruimte vrijgespeeld voor andere functies zoals wonen, bedrijventerreinen, groen en recreatie. Dit vergt een plan van aanpak, capaciteit, geld voor verplaatsingen (bedrijven op de juiste plek en collectieve energieaanpak) en het opruimen van oud glas.

Vraag is wat de toekomstige plekken zijn waar glastuinbouw zich kan clusteren: gekoppeld aan het energienetwerken als onderdeel van de balancering van het energienet. Waarbij ook rekening moet worden gehouden met bodem- en waterkwaliteiten. Vruchtbare landbouwgronden zijn minder geschikt voor niet-grondgebonden glastuinbouw, maar misschien past het wel in gebieden met sterke verzilting waar het huidige landgebruik onder druk staat.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- De sterke koppeling tussen energie en economie en de impact die dit voor lange tijd heeft op de ordening van ruimte vraagt om een ruimtelijk-economische visie die samenhangt met de visie op het toekomstige energiesysteem. Hierin worden de nationale knooppunten benoemd waar knooppunten van duurzame energie en ruimte voor circulaire economie/ industrie samen komen vanuit een perspectief op de lange termijn.

Wat doen we zelf?

- We willen een ruimtelijke strategie ontwikkelen voor economische en energetische knooppunten. Onderdelen daarvan zijn het verbinden van knooppunten in het elektriciteitsnetwerk en het waterstofnetwerk aan economische ontwikkeling in met name de hogere milieucategorieën en de ontwikkeling van grootschalige bedrijvigheid (niet grondgebonden landbouw, datacenters, grote distributiecentra/ grootschalige bedrijfsvestigingen en regionale grondstoffenhubs), afgestemd op beschikbare infrastructuur (energie, goederen) en synergie met andere bedrijven op het gebied van bijvoorbeeld energie, warmte en reststromen. De strategie zal handvatten bieden voor aanvullend ruimtelijk beleid op batterijen, elektrolyse (<100 MW) en warmte, en eventuele aanscherping van het datacenterbeleid en ruimtelijk beleid voor glastuinbouw en logistiek. De basis voor een dergelijke strategie vormen de kansen en belemmeringen vanuit het bodem en watersysteem. Eerste stappen hiervoor zullen worden gezet in de energievisie 2.0 en de actualisatie van de datacenterstrategie.
- We werken via het afgesloten samenwerkingsverband nauw samen met EZK en TenneT binnen het project netuitbreiding NHN, en brengen daar steeds zo vroeg mogelijk de andere regionale belangen in. Ook werken we intensief samen met het programma VAWOZ.
- We werken actief samen met de gemeenten in de Kop van Noord-Holland aan de vraag óf en zo ja waar, en hoe meer energie-intensieve industrie/bedrijvigheid in de regio past. Onderzoek laat zien dat een elektrische

aanlanding in de Kop van Noord-Holland een zeer grote impact kan hebben op de ruimte en op brede welvaart.[22] Alle inzichten zijn input voor een gezamenlijk regio-advies van provincie, gemeenten en waterschappen waarin we de verschillende nationale energie-infrastructuurprojecten in samenhang bekijken en tot voorkeurslocaties en tracés komen.

- We zorgen voor overzicht in de verschillende programma's die lopen en wat dit betekent voor het ruimteverbruik.
- Versterking van Greenport Aalsmeer wordt gekoppeld aan een bredere aanpak van de urgente vraagstukken in relatie tot de leefbaarheid van deze regio, die kaders en instrumenten biedt voor de nadere uitwerking binnen de betrokken gemeenten. In Greenport Aalsmeer onderzoeken we met een integrale regionale aanpak:
  - De ruimtelijk-planologische mogelijkheden en strategieën om glastuinbouwbedrijven efficiënt te concentreren in (de aangewezen) concentratiegebieden. Het concentreren van glastuinbouw levert ruimtewinst op waar glastuinbouw verhuist of wordt beëindigd, met kansen voor functies die beter aansluiten bij de omgeving en de leefbaarheid – mede gelet op de nabijheid van Schiphol – verhogen.
  - Kansen van concentratie van glastuinbouwbedrijven voor verdere verduurzaming en circulariteit (water, energie, warmte).
  - Hoe verouderde gebieden met voormalige glastuinbouwopstallen een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de lokale en regionale ruimtelijke kwaliteit. Waaronder landschappelijke en recreatieve structuurverbetering van de MRA, realisatie van de groenstructuur Westeinderscheg en stad-landverbindingen met de omringende kernen.

De focus ligt op het kerngebied Aalsmeer/Uithoorn, rondom de Westeinderscheg, gericht op concrete realistische gebiedsspecifieke uitwerkingen, strategieën en instrumenten.

Wat vragen we van het Rijk?

- Zorg dat de R van Ruimte onderdeel wordt van het MIEK-systeem, analoog aan de verbreding van het MIT naar het MIRT. Aan de verschillende departementen bij het Rijk (o.a. EZK, BZK en IenW) vragen we om te sturen op ruimtelijke projecten en procedures die zo integraal mogelijk afgewogen zijn, zodat we tot goed onderbouwde en toekomstgerichte besluiten komen. Om dat voor elkaar te krijgen is het nodig dat projecten in het MIEK tot stand komen door in de breedte te zoeken naar oplossingen voor het voorziene probleem in het energiesysteem. Het aanleggen van robuuste toekomstbestendige netuitbreidingen vanuit een breed maatschappelijk perspectief zou centraal moeten staan. En daarin ook met de regio samen te werken. Hier kunnen we leren van ervaringen met procedures rondom uitbreidingen van spoor- of weginfra en water, zoals bij de MIRT-systematiek. Dat vraagt om:
  - Helder schetsen van het probleem en gezamenlijk onderzoek naar de beste oplossingen.
  - Het als betrokken overheden gezamenlijk bepalen van de reikwijdte en detailniveau
  - Breed denken mogelijke alternatieven (o.a. groot zoekgebied, langere stukken ondergronds).
  - Eerst zorgvuldig afwegen, niet te snel trechteren en alternatieven afschrijven.
  - Beoordeling vanuit brede welvaartsaspecten. Waarin ook sociaal-(ruimtelijk)economische effecten, klimaatadaptatie en bodem en water worden meegenomen.
  - Aandacht voor cultuurhistorie en UNESCO.
  - Aandacht voor de factor tijd: een beoordeling van alternatieven op hun robuustheid in de tijd: deze nieuwe infra leggen we aan voor de komende 50/60 jaar. Ook daarna zal deze niet zomaar weggaan.
  - De ruimtelijke/planologische/financiële/technische aspecten van alle ondersteunende voorzieningen die nodig zijn bij de diverse tracés.
- Instrumentarium om speculatie tegen te gaan en financiële middelen voor verplaatsingen, clustering, verduurzaming en opruimen van verrommeld glas.

Wat doen we samen?

- Aandacht voor de locaties en de manier waarop vitale en kwetsbare functies (o.a. energietransitie) worden ontwikkeld in het licht van overstromingsrisico's en wateroverlast. Daarnaast beschermen van reeds bestaande vitale en kwetsbare functies.

22 Bron: Aanlanding energie-infrastructuur, Ruimtelijke impact en brede welvaart analyse, Rebel & Rho adviseurs, 2024

4.3 Waar, hoe en met welke omvang vinden we ruimte voor toekomstige netuitbreiding om netcongestie op te lossen?

Het tijdig en op de juiste plaats realiseren van adequate elektriciteitsnetten is de hoofdopgave om verduurzaming van bedrijven, de mobiliteitstransitie, de woningbouwopgave en duurzame energieproductie mogelijk te maken. De vraag naar en het aanbod van elektriciteit neemt snel toe, en daarmee de druk op het netwerk. Op dit moment zit het Noord-Hollandse netwerk op slot, en kunnen nieuwe grootverbruikers geen aansluiting krijgen, of bestaande verbruikers een aansluiting uitbreiden. Dit heeft enorme economische en maatschappelijke impact.

Op de korte termijn leidt dit tot de ruimtelijke opgave voor een forse uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk: toevoeging en uitbreiding van transformatorstations en wezenlijke keuzes over uitbreidingsinvesteringen ten behoeve van de regionale en nationale energie-infrastructuur. Er zitten grenzen aan de mate waarin het netwerk uit kan breiden. Dat betekent dat we daarnaast sterk in moeten zetten op het verder besparen, beter verdelen en intelligenter benutten van energie. En op selectiviteit: welke verbruikers hebben voorrang?

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- De grote urgentie van netcongestie kan ertoe leiden dat omwille van de snelheid andere doelen aan de kant worden geschoven. Zorgvuldige locatieafwegingen en ruimtelijke procedures zijn en blijven nodig. Positioneer het oplossen van netcongestie daarom in een bredere ruimtelijke context van het energiesysteem van de toekomst. En creëer mogelijkheden dat de omgeving van gekozen locaties niet alleen lasten, maar ook lusten (verbeteren brede welvaart) van de netuitbreiding kunnen ondervinden.

Wat doen we zelf?

- We zetten samen met Liander, TenneT en gemeenten in op het versnellen van procedures, het integraal programmeren van het toekomstige energiesysteem en op slimme netoplossingen via de taskforce energie-infra. Bij het integraal programmeren van het energiesysteem koppelen we ruimtelijk beleid en investeringen in energienetten. Daarmee beogen we dat investeringen in de netten meer vanuit maatschappelijke prioriteit worden gedaan.
- We sturen aan op zorgvuldige locatieafweging via de handreiking transformatorstations en de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO).

Wat vragen we van het Rijk?

- Doorpakken met nieuwe maatregelen netcongestie: sneller bouwen, beter benutten van het bestaande elektriciteitsnet, flexibel gebruik van het net, slim laden en slim verduurzamen van woningen.
- Zo snel mogelijk nieuwe energiewet in werking laten treden, waarin optimale benutting van de ruimte op het net centraal staat.
- Visie op het toekomstige energiesysteem, zodat wij als provincie daar vervolgens op door kunnen werken. Het concept Nationaal Plan Energiesysteem geeft richting, maar nog steeds blijven keuzes noodzakelijk. Bijvoorbeeld wat de inzet wordt voor zwaar wegverkeer: waterstof of elektriciteit.

Wat doen we samen?

- Ruimte voor energie meenemen in planontwikkeling en omgevingsplannen. Met name bij bedrijventerreinen (herstructurering/transformatie) en woningbouwontwikkeling, maar ook bij nieuwe zonne- en windenergie of ontwikkelingen in het landelijk gebied.
- Aansturen op integraliteit: energie-infra als kans om een impuls te geven aan o.a. biodiversiteit, natuur, klimaatadaptatie, brede welvaart. Ruimte voor landschappelijke inpassing (zie vraagstuk 4.3).
- Kennis/onderzoek naar: Clusteren van vraag en aanbod (zie vraagstuk 1) en van energie-infrastructuur in energiehubs: locaties waar verschillende soorten energie-infrastructuur, energieopslag (bijvoorbeeld batterijen elektrolyse), vraag en aanbod elkaar ontmoeten. Hoe zien deze eruit? Wat zijn de voor- en nadelen? Hoe kunnen we dit verder stimuleren, wat is er nodig en wat vraagt het van partijen?

4.4 Energie als onderdeel van gebiedsontwikkeling, aansluitend bij landschappelijke transformaties

Ruimte maken voor het energiesysteem van de toekomst is niet alleen een inpassingsopgave, maar vooral een gebiedsontwikkelingsopgave. In grote delen van Noord-Holland vindt de komende decennia een landschappelijke transformatie plaats, waarbij integraal gewerkt wordt aan opgaven voor bijvoorbeeld water, bodem, recreatie en toerisme, verbeteren van de leefbaarheid en landschappelijke verbindingen. Dat maakt het mogelijk om de energievoorzieningen (zowel opwek als infrastructuur) in een samenhangend ontwerp te integreren in een landschap dat zich daar qua schaal toe verhoudt. Dit bevordert het draagvlak voor de energievoorzieningen en vergroot de kansen om financiële middelen te bundelen. Energie wordt op die manier een onderdeel van de transitiegerichte benadering van omgevingskwaliteit die we voorstaan. Dat vraagt iets van alle partijen die daaraan werken: de verschillende overheden, netbeheerders als TenneT en Liander, maar ook natuur- en landbouworganisaties, enzovoort. Namelijk het gezamenlijk gebiedsgericht werken aan meerdere doelen.

Voorbeeld
150/380 kV-station Weesp en uitbreiding Diemen-Ens

Aan de oostkant van de MRA zijn twee grote energie-infra projecten voorzien: de ontwikkeling van een nieuw 150/380kV station en uitbreiding van het hoogspanningsnetwerk (380kV) tussen Diemen-Ens (Flevoland). Beide ontwikkelingen zijn provincie-overstijgend. Voor de nieuwe 150/380 kV-verbinding naar Flevoland worden nu verschillende varianten onderzocht. Sommigen met zeer veel impact op natuur, landschapskwaliteiten en bestaande woongebieden. Voor het 150/380 kV-station wordt ook in de provincie Utrecht gezocht naar een locatie. Daarnaast worden in dit gebied de mogelijkheden onderzocht voor energie-opwek langs de A1 en ligt er een zoekgebied voor windenergie. Al deze projecten staan nu los van elkaar, maar ze vragen om een aanpak op gebiedsniveau. Ze vinden plaats in de context van waardevolle (cultuur)landschappen en kwetsbare natuurgebieden: Het Groene Hart, de Vechtstreek, De UNESCO Waterlinies en de Diemerscheg, een van de groen Scheggen rond Amsterdam. Met de toenemende verstedelijking neemt het belang van dit gebied als groene uitloper en klimaatbuffer toe. In het verstedelijkingsconcept MRA is aangegeven dat een kwaliteitsverbetering op het vlak van recreatie, ecologie, landschap en cultuurhistorie nodig is. Het gebied is (deels) onderdeel van NOVEX Groene Hart en het PPLG. Daarin komen vraagstukken over bodem, water en natuurontwikkeling samen: bossenstrategie, realisatie van NNN en groenblauwe dooradering.

De vraag is hoe de noodzakelijke grote (nationale) energieprojecten een bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteitsverbetering van het gebied als geheel. Binnen de projecten worden inpassing en compensaties onderzocht. Ook dat wordt los van elkaar bekeken. Door het gebied en de opgaven die daar spelen centraal te stellen kan er werk met werk gemaakt worden, en kunnen mogelijke (extra) compensaties ook daadwerkelijk iets bijdragen aan het gebied als geheel. Het is daarvoor nodig dat het Rijk binnen deze projecten aanstuurt op kwaliteitsverbetering in de breedste zin van het woord. Dat gaat om de combinatie van netuitbreiding of duurzame opwek met andere doelen, aansluitend bij de ontwikkelprincipes uit de NOVI. Tot op heden beperkt de opdracht zich enkel tot het oplossen van een knelpunt in het energiesysteem.

Beide locaties stoppen niet bij de provinciegrenzen. Zowel met Utrecht als met Flevoland moeten we hier afstemming zoeken. Vooral omdat de belangen van locatiekeuzes soms tegengesteld zijn.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Neem de dubbeldoelstelling omgevingskwaliteit op bij alle programma's en projecten die onder de Nota Ruimte vallen.

Wat doen we zelf?

- Bij het integreren van energievoorzieningen in de transitie van het landelijk gebied, zoeken we zoveel mogelijk aansluiting bij de gebiedsprocessen die volgen uit het PPLG en lopende NOVEX-en.
- We gaan proactief en gebiedsgericht werken om opgaven bij elkaar te brengen en om vanuit brede afweging tot keuzes te komen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Vanuit de dubbele doelstelling energietransitie en omgevingskwaliteit kijken we met een brede blik naar de opgaven van aanlanding van wind op zee en grootschalige netuitbreiding. Dat verwachten we ook van het Rijk (EZK en BZK) in nationale programma's en RCR-projecten zoals de netuitbreiding naar Noord-Holland Noord, de nieuwe verbinding Diemen-Ens en de nieuwe 380 kV stations. Het Rijk heeft als bevoegd gezag de sturingsmogelijkheid om omgevingskwaliteit en het creëren van zoveel mogelijk maatschappelijke meerwaarde hierbij centraal te stellen. Het gaat om het combineren van doelen op het gebied van natuur, klimaatadaptatie, water, bodem,

leefbaarheid, gezonde leefomgeving en erfgoed. Dit vraagt om een andere aanpak en wijze van beoordeling dan we tot nu toe gewend zijn, namelijk gebiedsgericht en op basis van brede welvaart.
- We vragen van het Rijk (EZK, BZK en LNV) om in de nationale RCR-projecten aansluiting te zoeken bij de gebiedsprocessen die volgen uit het PPLG en het NPLG of NOVEXen. Hierin ontstaan mogelijk ook kansen om budgetten te koppelen, bijvoorbeeld in een gebiedsfonds.

Wat doen we samen?
- Daar waar grote netuitbreidingen spelen willen we starten met een gedeelde kennisbasis. Zowel vanuit het netwerk, in de vorm van inzicht in nut en noodzaak en technische eisen, als vanuit de ruimte in de vorm van een gebiedsverkenning. De gebiedsverkenning geeft overzicht in de opgaven die spelen en onderzoekt kansrijke oplossingsrichtingen.
- Waar Rijk en provincie op gaan samenwerken zoals bij de A9 Zuid en station Weesp moet omgevingskwaliteit als dubbeldoelstelling worden opgenomen.

4.5 Duurzame opwek na 2030

Via de RESsen zijn middels een zorgvuldig proces zoekgebieden vastgesteld voor de opwek van wind- en zonne-energie tot 2030. Het Rijk wil onderzoeken of voor 2030 op landelijk niveau meer dan 35TWh zon en wind gerealiseerd kan worden. Verder gaat het Rijk de komende maanden in gesprek met o.a. de provincies over een additionele opgave. Daarbij worden nu nog geen getallen genoemd. Het is dus nog onduidelijk hoe groot de ruimtevraag voor een volledig duurzaam energiesysteem gaat zijn en wat er na 2030 nog op land kan gebeuren. Er liggen vooral mogelijkheden in het stimuleren en toepassen van innovaties in het bebouwd gebied en binnen bestaande zoekgebieden zoals opwek via gevels, en efficiëntere zonnepanelen.

De enige mogelijkheid voor grootschalige opwek na 2030 die nu wordt onderzocht is de Wieringerhoek in het IJsselmeer.

Afbeelding: 33. Energieopwekkaart, Duurzame-energieopwek en RES-zoekgebieden.
Bron: provincie Noord-Holland

VOORBEELD
Wieringerhoek

Wieringerhoek is het gedeelte van het IJsselmeer tussen Medemblik en Den Oever. Sinds eind 2022 werken het Rijk (de departementen van EZK, IenW en LNV, het Rijksvastgoedbedrijf en Rijkswaterstaat) en de decentrale overheden (gemeente Medemblik, gemeente Hollands Kroon en provincie Noord-Holland) samen aan de 'integrale verkenning Wieringerhoek'. Deze moet een antwoord opleveren op de vraag in hoeverre het binnen de geldende kaders mogelijk is in de Wieringerhoek zonnepanelen op water aan te leggen in combinatie met natuurontwikkeling en recreatie en wat de mogelijkheden en kansen zijn. De voorlopige inschatting is dat hier 1,6 TWh aan duurzame energie opgewekt kan worden. Het initiatief raakt vragen over de opbouw van het energiesysteem (hoe verhoudt het zich tot de strategie van clustering van vraag en aanbod en het efficiënt benutten van het netwerk) en belangen die voortkomen uit andere perspectieven, bijvoorbeeld de natuurwaarden van het IJsselmeer, oefenterrein van Defensie, voldoende water kunnen bergen ten behoeve van de zoetwatervoorziening, zonder obstructie water af te kunnen voeren ten tijde van extreem hoog IJsselmeerpeil en de landschappelijke effecten.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

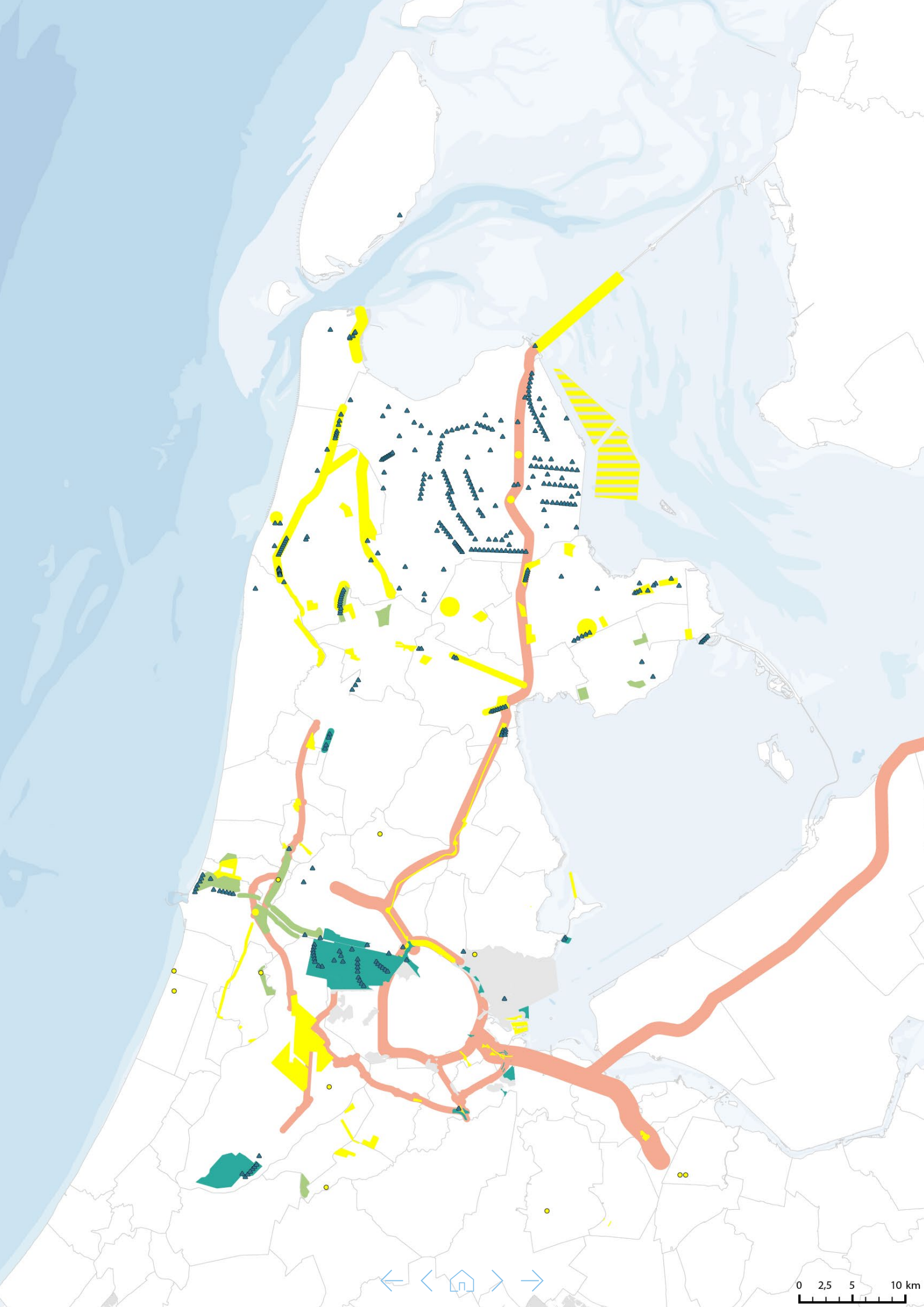
- Neem in de nota Ruimte nationale energielandschappen op die meerdere doelen dienen. De locaties komen voort uit de RES of uit aanvullende verkenningen en zijn passend in de opbouw van het toekomstige energiesysteem. Geef duidelijkheid over waar wel en waar ook géén ruimte wordt geboden aan duurzame opwek.

Wat doen we zelf?

- We zullen als Provincie een steviger verbinding moeten leggen tussen de lopende gebiedsprocessen in het landelijk gebied en eventuele kansen voor duurzame opwek van energie na 2030.
- Daarnaast blijven we maximale energieproductie in gebouwde omgeving (daken, gevels, boven parkeerplaatsen etc.) stimuleren. We gaan onderzoeken in hoeverre we via de omgevingsverordening steviger in kunnen zetten op meervoudig ruimtegebruik en duurzame opwek in de bebouwde omgeving kunnen afdwingen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Duidelijkheid over de ambities en doelen voor duurzame opwek op land na 2030.
- Aansturen op meenemen van energietransitie in het NPLG.
- Geen verandering van spelregels na een zorgvuldig RES-proces. Nieuwe/ aanvullende regelgeving, bijvoorbeeld verbod op zon op land, vanaf 2030.

0 2,5 5 10 km

4.6 Waar geven we ruimte aan energie uit warmte?

In het concept Nationaal Programma Energiesysteem is ervoor gekozen om voor het duurzaam verwarmen van de bestaande gebouwde omgeving en de glastuinbouw, de inzet van collectieve warmtenetten op te schalen en hierbij zoveel mogelijk gebruik te maken van lokale warmtebronnen. In Nederland, en ook in Noord-Holland, is een aanzienlijk potentieel aan duurzame lokale warmtebronnen, zoals geothermie, restwarmte en aquathermie, beschikbaar. Door deze bronnen te gebruiken, wordt de inzet van andere energiedragers zoals groen gas, waterstof en elektriciteit, verlaagd.

Warmtenetten, mits gevoed door een bron van voldoende hoge temperatuur (> 70 oC), hebben, een beperkte impact[23] op het elektriciteitsnet. Zo kunnen extra netuitbreidingen en duurzame opwek worden voorkomen. Zijn hoge temperatuurbronnen niet beschikbaar en dienen bronnen van een lagere temperatuur te worden ingezet, dan is een warmtepomp noodzakelijk. Het elektriciteitsverbruik van een warmtepomp neemt toe, en daarmee de belasting op het elektriciteitsnet, naarmate woningen ouder en minder goed geïsoleerd zijn en het verwarmingssysteem een hogere temperatuur nodig heeft om de woning behaaglijk te verwarmen.

Vijftig procent van de bestaande woningen in Noord-Holland is geschikt voor aansluiting op een warmtenet. Met de realisatie van één of enkele regionale warmtetransportleidingen in combinatie met lokale netwerken kunnen veel van deze woningen worden aangesloten op een warmtenet. In Noord-Holland Noord zou er een regionale leiding kunnen lopen van de regio Alkmaar richting Purmerend en van regio Alkmaar richting Beverwijk. In Noord-Holland Zuid zou het warmtenet van Amsterdam op termijn doorgetrokken kunnen worden naar warmtenetten in het westen zoals Haarlem. Ook is er al eens sprake geweest van het doortrekken van het regionale warmtetransportnet Warmtelinq dat nu vanuit Rotterdam wordt doorgetrokken naar Leiden. Maar de benodigde investeringen in deze netten zijn hoog. Zonder financiering van de onrendabele top komen warmtenetten, zowel lokaal als regionaal, niet van de grond.

De aanleg van warmte-infrastructuur legt een stevig beslag op de bodem en ondergrond. Er is voldoende ruimte voor de leidingen nodig in de ondergrond en ook bepaalde warmtebronnen vergen veel ruimte. Juist in bebouwd gebied, waar de ondergrond vaak al heel vol zit, knelt dit. Geothermie vraagt ruimte voor installaties en veiligheid, waar rekening moet worden gehouden met inpassing of verdeling van schaarse ruimte. Daarnaast mogen warmtenetten en drinkwaterleidingen in de ondergrond elkaar niet negatief beïnvloeden.

Om restwarmte zo veel mogelijk te benutten, met name bij nieuwe vestigingen van datacenters en elektrolysers, is het goed rekening te houden met een haalbare afstand om de warmte naar de gebouwde omgeving te transporteren.

Warmte-koudeopslagsystemen (WKO's) gebruiken grondwater om warmte en koude op te slaan. Bij iedere doorboring van afsluitende kleilagen neemt de kans op lekkage toe. Dit is in het bijzonder riskant in gebieden die nu al kampen met verzilting of nabij grondwaterbeschermingsgebieden. Het aantal doorboringen kan worden beperkt als provincies kunnen sturen op het aanleggen van lage temperatuur-warmtenetten, waarbij één WKO een hele wijk van duurzame warmte voorziet.

Ook voor geothermie boringen gelden deze risico's. Voor het winnen van geothermie op circa 2 kilometer diepte vinden diepe doorboringen van aardlagen plaats. Een nieuwe ontwikkeling is de hoge temperatuur opslag (HTO). Het is enigszins vergelijkbaar met een WKO, echter wordt warmte bij een hogere temperatuur (> 70°C) opgeslagen. HTO's worden o.a. gebruikt om het overschot aan warmte van een geothermiebron in de zomer, tijdelijk op te slaan in de bodem, om in de winter te worden benut als er extra warmtevraag is. In Noord-Holland is momenteel bij Agriport A7 een HTO actief.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Neem stelling en maak een landelijke keuze in doorboringen ondergrond, waar wel, waar niet en op welke schaal.
- Denk na over de vestigingslocatie van restwarmtebronnen in relatie tot de warmteafnemer.
- Geef daarnaast sturing aan waar de aanleg van regionale warmtenetten de voorkeur heeft.

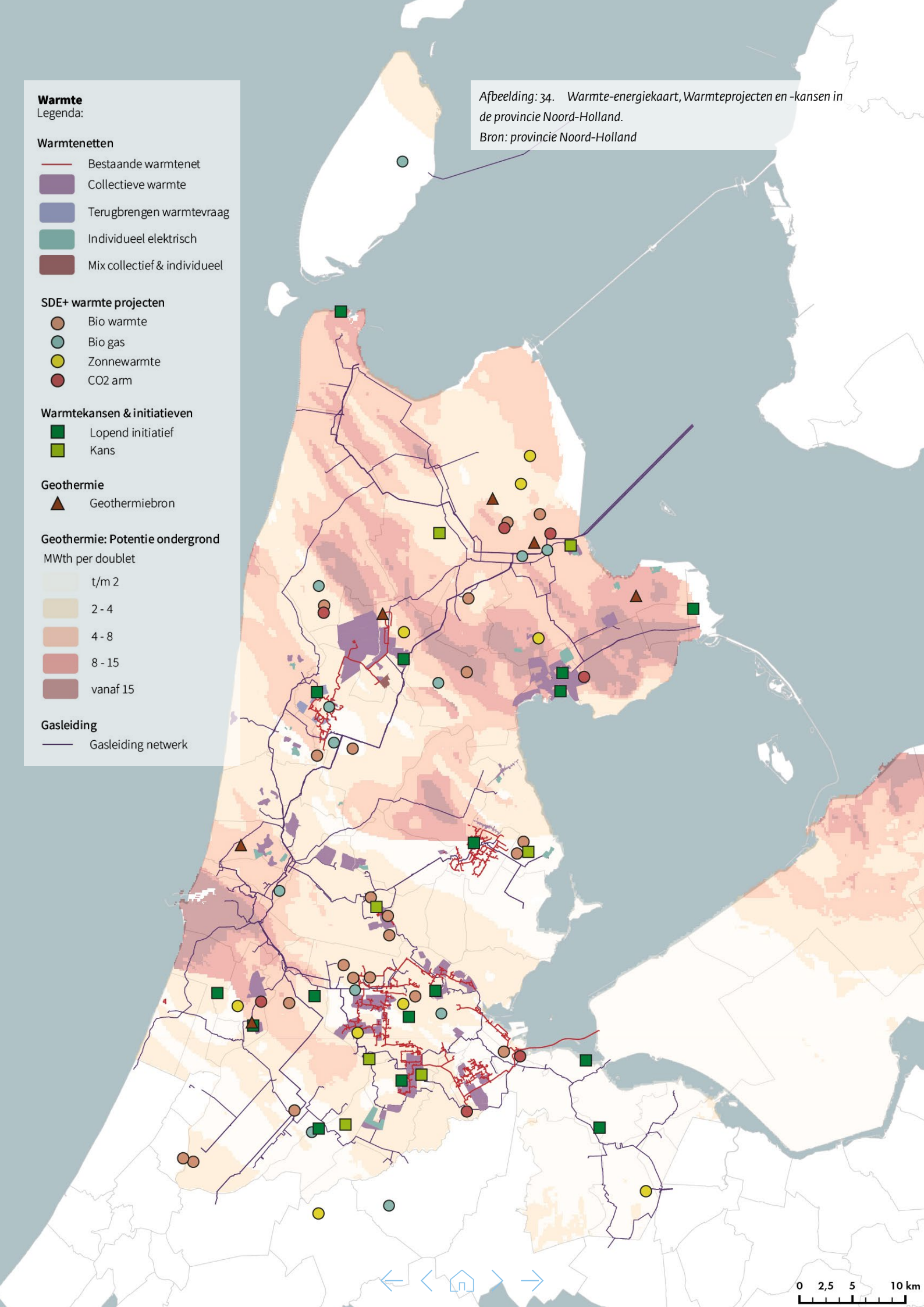
Wat doen we zelf?

- De provincie heeft alle potentiële duurzame warmtebronnen geïnventariseerd en houdt deze bij in het warmte dataregister (link: https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWeb/Viewer/?app=3f8f7b27db6a4bf1a41c04ofd8ca3f93).
- We gaan onderzoeken hoe de impact van warmtetransitie op netcongestie kan worden beperkt en omgekeerd en we gaan na met welk ruimtelijk instrumentarium we de oplossingen kunnen borgen.
- We nemen warmte mee in de ruimtelijke strategie voor economische en energetische knooppunten (zie vraagstuk 4.2).
- We doen onderzoek naar de potentie van kringlooplandbouw. Onderdeel hiervan is de economische haalbaarheid van mestvergisting op het boerenerf.

Wat vragen we van het Rijk?

- Zonder financiering onrendabele top komt het niet van de grond. Er is nu een stapeling van subsidies bij het Rijk nodig. Tekorten moeten gemeenten zelf bijleggen en dat geld hebben de meeste gemeenten niet. Stuur op goede subsidies voor warmtenetten, zodat ze wel van de grond kunnen komen.

23 Concept Nationaal Plan Energiesysteem

Afbeelding: 34. Warmte-energiekaart, Warmteprojecten en -kansen in de provincie Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

4.7 Beter benutten bestaande bedrijventerreinen en werklocaties

Op het schaalniveau van de provincie hebben bedrijventerreinen een spilfunctie in de transitie naar een circulaire economie. Er dreigt een tekort, maar de ruimtedruk in de provincie is groot – te groot om uitsluitend te kiezen voor de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen ten koste van het landelijk gebied om het tekort in te lopen.

Allereerst willen we bestaande bedrijventerreinen beter en intensiever benutten (zie ook 5.5). Dat heeft een kwantitatieve en een kwalitatieve component. Kwantitatief gaat het om intensivering van het ruimtegebruik, bijvoorbeeld door functies te combineren of te stapelen. Kwalitatief gaan ook bedrijventerreinen mee in de grote transities en staat meervoudig ruimtegebruik centraal. Bedrijventerreinen hebben niet alleen meer een functie als vestigingslocatie, maar ook voor de opwek, opslag en het transport van duurzame energie, klimaatadaptatie, ruimte voor water, biodiversiteit, en het sluiten van materiaalstromen. Op die manier leveren ze een veel grotere bijdrage aan de brede welvaart en omgevingskwaliteit. De intensivering van bestaande bedrijventerreinen zal dus samen moeten gaan met een grote kwaliteitsslag. Hierdoor is nog ruimtewinst te behalen, maar dat vraagt inzet van alle overheidslagen. Meervoudig en intensiever ruimtegebruik wordt nu belemmerd door regelgeving en gebrek aan financiële middelen.

Een ander vraagstuk dat samengaat met het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen is die van het juiste bedrijf op de juiste plek. Welke bedrijven krijgen waar ruimte en waarvoor? Welke bedrijven zijn aangewezen op bedrijventerreinen en welke niet? Welke bedrijven hebben een hoge energievraag en welke niet? Hoe kunnen we de potentie van aan vaarwater gelegen bedrijventerreinen beter benutten om goederen via water aan te voeren in plaats van over de weg?

De transitie naar een circulaire economie is een belangrijk criterium in afwegingen rond 'het juiste bedrijf op de juiste plek'. Er is ruimte nodig voor recycling van materialen, het sluiten van kringlopen en grondstoffenhubs dichtbij industrie én bij of in de stad. Ook voor de productie van groen gas of high tech (niet grondgebonden) voedsel wordt naar bedrijventerreinen gekeken. In de toekomst zullen we de bedrijventerreinen die strategisch liggen, dat betekent goed bereikbaar via weg, water en spoor en goed aangesloten op energienetwerken, hard nodig hebben.

'Het juiste bedrijf op de juiste plek' betekent ook dat bedrijventerreinen in de hoge milieucategorieën daadwerkelijk gebruikt worden door bedrijven die in die milieucategorie thuis horen. Dat is nu lang niet altijd het geval. Terreinen in de hogere milieucategorieën 4 en 5 zijn schaars in Noord-Holland. Gegeven die schaarste is het belangrijk om de beschikbare ruimte op terreinen in de hogere milieucategorieën in te zetten voor bedrijven die de circulaire economie ondersteunen en die deze hoge milieucategorie ook daadwerkelijk nodig hebben én voor de energievoorzieningen waar deze bedrijven van afhankelijk zijn. Bedrijven vragen bovendien nog wel eens meer milieuruimte aan dan ze feitelijk nodig hebben. Hierdoor blijft beschikbare milieuruimte onderbenut en is er onvoldoende beschikbaar voor nieuwe ontwikkelingen.

Bedrijven in een lage milieucategorie kunnen juist beter terecht in gemengd stedelijk gebied of worden meegenomen in nieuwe woningbouwplannen.

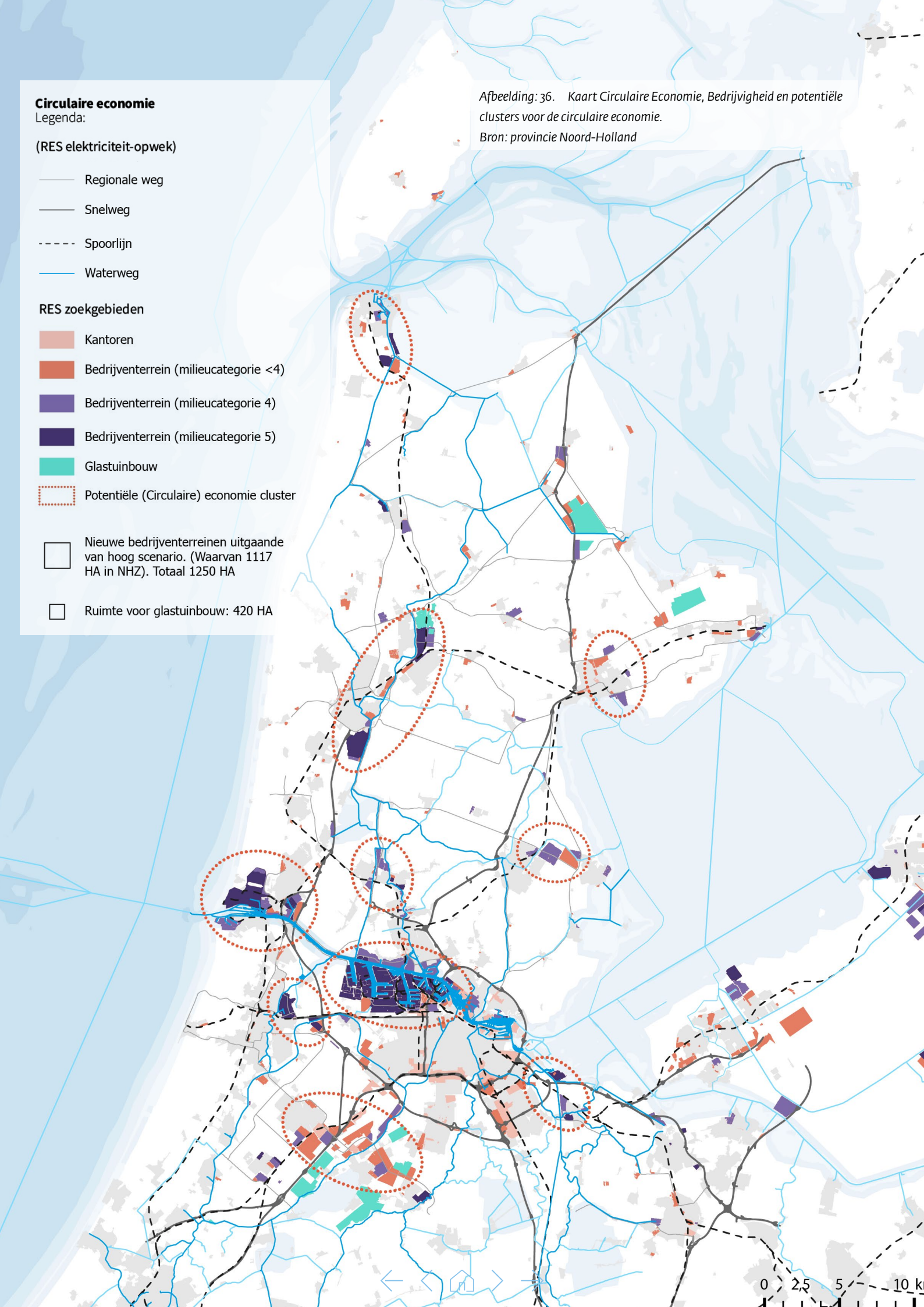
Voorbeeld
bedrijventerreinen Boekelermeer en Kanaalzone in Alkmaar

De hoogste milieucategorie 5 is maar op een beperkt aantal terreinen toegestaan waaronder op de Boekelermeer in Alkmaar. De Boekelermeer ontwikkelt zicht steeds meer als expertisecentrum voor vergassingtechnologieën, zoals biomassa en groen gas en andere energie-innovaties en heeft een belangrijke rol in de circulaire economie.

Daarnaast speelt de transformatie van een aantal bedrijventerreinen (Oudorp, Overdie) en kantoorlocaties in de Alkmaarse Kanaalzone. De ambitie is om wonen en werken hier dichter bij elkaar te brengen. Echter, de ruimte voor economische functies in de plinten van de woongebouwen dreigt te worden omgezet naar woonfuncties. Daarmee staat de ambitie om een gemengd milieu met voldoende ruimte voor werken en maakindustrie te ontwikkelen onder druk.

Afbeelding: 35. Bedrijventerrein Boekelermeer. Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

Afbeelding: 36. Kaart Circulaire Economie, Bedrijvigheid en potentiële clusters voor de circulaire economie.
Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Zet in op het beter benutten van de bestaande fysieke ruimte en milieuruimte voor werken.
- Provincies zouden geholpen zijn als er vanuit het Rijk in de nota Ruimte met zoekgebieden duidelijke uitspraken komen waar belangrijke circulaire functies zouden moeten landen en daarvoor de benodigde milieuruimte aangewezen wordt. (Zie vraagstuk 4.1: Landelijke samenhangende visie op wat waar). Voor de transitie naar een circulaire economie moeten we niet alleen zuinig zijn op bestaande milieuruimte (de hogere milieucategorieën) op bedrijventerreinen, maar het is zeker ook denkbaar dat er meer milieuruimte nodig is. Het aanwijzen van nieuwe milieuruimte is een aspect dat een NIMBY-reactie oproept.

Wat doen we zelf?

- We gaan onderzoeken hoe we via de provinciale Omgevingsverordening sterker kunnen sturen op meervoudig en intensiever ruimtegebruik en het beter benutten van bestaande fysieke ruimte en milieuruime: o.a. concentreren van hoge milieucategorie bedrijven op de daarvoor bestemde plekken, het beschermen van bedrijventerreinen met een strategische ligging.
- We gaan een ruimtelijke verkenning uitvoeren naar circulaire economie op werklocaties. Het gaat daarbij o.a. om het verkrijgen van meer inzicht in de verschijningsvormen van circulaire economie op bedrijventerreinen, de spreidingspatronen van sturende circulaire bedrijven in de provincie, en een overzicht van de kansrijkheid van Noord-Hollandse werklocaties voor circulaire economie. Deze verkenning gaan we gebruiken als bouwsteen voor een ruimtelijke strategie voor circulaire economie die we in 2025 willen oppakken.
- In het kader van 'Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen' voeren we de bestuurlijke afspraken uit om meer regie te krijgen op grootschalige (>5ha) verschijningsvormen van bedrijvigheid, o.a. samen met de regio's een visie op het ruimtelijk-economisch profiel van de regio te ontwikkelen, het principe van regionale meerwaarde te verankeren in vestigingsbeleid en het maken van regionale behoefteramingen en programmeringen. Daarbij wordt het inzetten van de provinciale omgevingsverordening als instrument ook verkend.

Wat vragen we van het Rijk?

- Er is financiële inzet van het Rijk nodig, aanvullend op de inzet van gemeenten, provincie en het bedrijfsleven, op de herstructurering van bestaande inefficiënt gebruikte bedrijventerreinen.
- Er is meer ruimte nodig in de regelgeving om functies te combineren. Dat gaat o.a. om makkelijker stapelen, meer de hoogte in en regelgeving rondom reststromen. Maar ook om ruimte voor energievoorzieningen op bedrijventerreinen en het onderbrengen van bedrijven in lage milieucategorieën in gemengde stedelijke milieus.
- Aanpassen regelgeving. Aan de ene kant is strakkere regelgeving nodig om het bestaand stedelijk gebied beter te benutten en profiteurs te weren (zoals projectontwikkelaars die goedkope grond oneigenlijk benutten). Aan de andere kant is ruimere regelgeving nodig om het combineren van functies beter mogelijk te maken (stapelen van functies waardoor intensiever ruimtegebruik mogelijk is) en belemmeringen voor bijvoorbeeld circulaire economie weg te nemen.

Bij o.a. grootschalige bedrijfsvestigingen en toekomstige grondstoffenhubs is landelijke afstemming wenselijk om een gelijk speelveld te creëren. Dit speelt onder meer rond de volgende onderwerpen:

- In regionale programmeringsafspraken hebben de meeste regio's in Noord-Holland Noord aangegeven geen grootschalige bedrijven te willen accommoderen.
- De helft van de vraag naar grootschalige bedrijvigheid in Noord-Holland Zuid (300 ha) wordt geaccommodeerd in bestaande ontwikkelingen. Sommige provincies (bijvoorbeeld Utrecht) hebben al aangegeven dergelijke bedrijven niet te accommoderen, waardoor er waterbedeffecten ontstaan.
- Er is nationale regie wenselijk op keuze en komst van grondstoffenhubs in Nederland (om te voorkomen dat elke provincie bijvoorbeeld ruimte voor bijvoorbeeld eigen plastichubs gaat reserveren).

Wat doen we samen?

- Kennisontwikkeling over intensiever ruimtegebruik
- Onderzoeken hoe we bedrijven milieuruimte naar behoefte kunnen geven in plaats van naar de mogelijkheid die de huidige regels bieden: 'een maatpak in plaats van oversized kleding'. Zodat we zuiniger en efficiënter omgaan met de beschikbare milieuruimte. Hierbij wordt rekening gehouden met verwachtingen die partijen met elkaar hebben naar de toekomst toe en daarbij behorende flexibiliteit.
- Onderzoeken wat er nodig is om (milieu)ruimte vrij te spelen op terreinen met hogere milieucategorieën door herschikking van bedrijven in lagere milieucategorieën. Onder andere door bedrijven in een lage milieucategorie meer te mengen in stedelijk gebied en mee te nemen in nieuwe woningbouwplannen (zie ook vraagstuk 5 in het volgende hoofdstuk).
- Verdere kennisontwikkeling over de ruimtelijke consequenties van de transitie naar een circulaire economie.
- Er is nog weinig bekend over de wijze waarop de circulaire economie zich zal organiseren, ook ruimtelijk. Er is behoefte aan ruimtelijk onderzoek naar de rol van bedrijventerreinen én het stedelijk gebied in de circulaire economie. Hoe gaat de circulaire economie werken? Wat betekent dit voor huidige bedrijventerreinen en hun rol in het systeem? Hoe verandert het stedelijk gebied? Op

welk schaalniveau en hoe groot is de behoefte aan grondstoffenhubs en wat vragen die aan ruimte?
- Onderzoeken van de verdere potentie van bedrijventerreinen om goederen via water aan te voeren in plaats van over de weg.
- Voor circulaire woningbouw zijn bijvoorbeeld circulaire bouwhubs nodig, waar bouwmaterialen worden verzameld, bewerkt en gedistribueerd. We weten nog niet waar die zouden moeten komen en wat hun omvang zou kunnen zijn. Dat willen we nader onderzoeken. Op regionaal niveau verkennen we welke rol de provincie in de toekomst gaat spelen en met welke strategie de ontwikkeling van bouwhubs optimaal de circulaire economie kan dienen. Ook hier is behoefte aan een gezamenlijke landelijke kennisbasis.
- Aanscherping van het vestigingsbeleid vanuit de schaarste aan ruimte, energie, water, milieuruimte en arbeidspotentieel. Bedrijven kunnen zich vestigen wanneer ze passen binnen omgevingsrandvoorwaarden en een (in)directe bijdrage aan de regionale economie leveren.

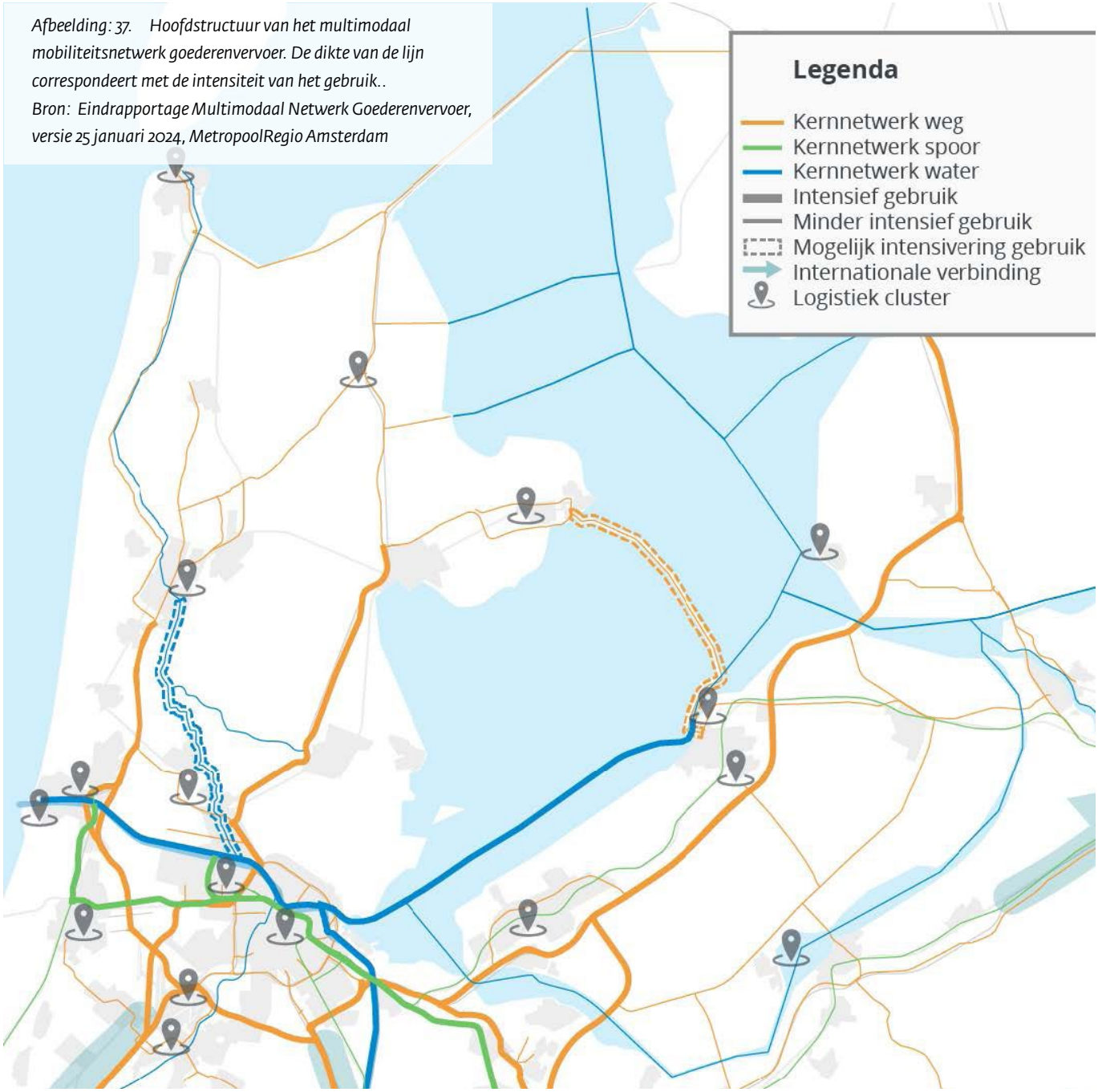
4.8 Robuuste keuzes voor multi-modaal goederenvervoer

Een groeiende economie en een grote groei van het aantal woningen in onze provincie vergroot de hoeveelheid goederenstromen die moeten worden getransporteerd. Deze stromen hebben zowel een regionaal als een (inter)nationaal karakter. De verwachting is dat het goederenvervoer zal groeien met ongeveer 30 tot 60%. Tegelijkertijd staan onze mobiliteitsnetwerken (weg, water en spoor) nu al vol. Bijkomend zijn er ambities voor de transitie naar duurzaam goederenvervoer, die extra uitdagingen met zich meebrengen. Elektrificatie vergroot de druk op het nu al overbelaste elektriciteitsnetwerk en brengt locatievraagstukken met zich mee rondom laadmogelijkheden voor zwaar verkeer. Bio-brandstoffen en synthetische brandstoffen hebben een ruimtevraag én milieuruimte nodig.

Om grip te houden op de groei van het goederenvervoer zetten we in op verminderen, veranderen en verbeteren. Concreet betekent dit: efficiënter vervoeren, vervoeren op een andere manier en de voertuigen die je inzet verduurzamen. Zo kunnen goederen efficiënter verpakt worden of gebundeld worden vervoerd. Ook kunnen ritten beter gepland worden door samenwerking in de goederenketens. Zo kunnen we lege ritten, nu nog 22% tot 28% van alle goederenritten, voorkomen.

Op dit moment wordt ongeveer 62% over de weg, 35% over het water, en 3% over het spoor vervoerd. Het verschuiven van vervoer over de weg naar bijvoorbeeld trein of binnenvaart is geen vanzelfsprekendheid. Elk van deze mobiliteitsnetwerken loopt tegen capaciteitsproblemen aan. Vanwege gebrek aan ruimte, klimaatverandering, stikstof en financiën is uitbreiding hiervan slechts beperkt mogelijk. Zo loopt het

Afbeelding: 37. Hoofdstructuur van het multimodaal mobiliteitsnetwerk goederenvervoer. De dikte van de lijn correspondeert met de intensiteit van het gebruik..
Bron: Eindrapportage Multimodaal Netwerk Goederenvervoer, versie 25 januari 2024, MetropoolRegio Amsterdam

watersysteem Amsterdam Rijnkanaal-Noordzeekanaal tegen zijn grenzen aan, met grote gevolgen voor het scheepvaart en de Amsterdamse haven. We ontkomen dan ook niet aan de vraag wat voor soort economische activiteiten en bijbehorende transportbewegingen nog passen in het dichtbevolkte Noord-Holland.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- In welke mate kunnen we op de lange termijn toegang blijven garanderen tot het havengebied van Amsterdam vanuit de Noordzee en Markermeer inclusief de daarbij horende infrastructuur benodigd voor goede afhandeling van de goederenstromen richting achterland? Het watersysteem zit aan zijn grenzen en zal steeds meer beperkingen opleggen op wat er mogelijk is. Groei van deze infrastructuur en het robuust basisnet gevaarlijke stoffen schuurt met onze ambities voor een gezonde leefomgeving: de veiligheidscontouren, geluid en reukoverlast zullen juist toenemen.
- Om conform de Europese doelstellingen het transport over het spoor te verviervoudigen is meer ruimte nodig op het bestaande spoor en spooruitbreidingen. Het is sterk de vraag of we deze ruimte kunnen creëren in delen van Noord-Holland.

Wat doen we zelf?

- Conform de Netwerkvisie Logistieke Hubs willen we dat logistieke (bouw)hubs grootschalig ingezet worden in Noord-Holland. Die moeten multimodaal ontsloten zijn, waar dat kan bij voorkeur eerst via water, spoor en anders de weg. Dit heeft echter grote ruimtelijke consequenties, denk hierbij aan overslaglocaties, netinfrastructuur en schaarse ruimte rond de steden (Meer over logistiek in de leefbare stad in 5.8).
- We werken aan het consistent maken van ons vaarwegenbeleid wat randvoorwaardelijk is voor het faciliteren van goederen over water te transporteren. Met de 'Kernnetstudie vaarwegen' herijken we ons vaarwegenbeleid. Dit alles om vervoer over water meer mogelijk te maken en de veiligheid van alle watergebruikers (incl. recreatief verkeer) te versterken. Dit biedt specifiek gekoppeld aan de woningbouwopgave grote kansen voor bouwlogistiek.
- De vaarwegen en kleine wateren moeten weer benut worden voor goederentransport, ook in de steden en buitenwijken. We zijn hier met het Metropolitaan Hubsysteem mee bezig. Met het modal-shitft programma van NoordWest Connect ondersteunen we ondernemers de stap te maken richting logistiek via spoor of water.

Wat vragen we van het Rijk?

- De mobiliteitsnetwerken staan vol of zitten tegen hun capaciteit aan. Dit zorgt voor files en economische schade. We vragen aan het Rijk om zich te beraden of het wenselijk is meer doelgroepenstroken te creëren voor vrachtvervoer al dan niet in combinatie met busvervoer. Hetzelfde geldt ook voor de vaar- en spoorwegen. Hierin moeten dan wel de gevolgen voor onder andere personenvervoer, gezondheid en veiligheidscontouren worden meegenomen.
- We vragen van het Rijk ondersteuning om de binnenvaart snel te verduurzamen. Het is een risico dat de binnenvaart te traag verduurzaamt en de kosten stijgen (CO_2-heffing). Hierdoor vindt vervolgens een reverse modal shift plaats. Dit zorgt ervoor dat investeringen teniet worden gedaan en de druk op de wegen verder toeneemt.
- Daarnaast vragen we om volop door te zetten op de transitie naar uitstootvrije mobiliteit. Dit zorgt voor duidelijkheid, helderheid en voorspelbaarheid. Hierop kunnen bedrijven maar ook overheden effectief investeringen gaan doen.
- Voor het stimuleren van modalshift naar spoor en water werken we graag samen om de bedieningsregimes van bruggen, sluizen te harmoniseren met onze infrastructuur. Over het spoor is de behoefte om meer flexibiliteit te kunnen bieden voor goederenpaden.

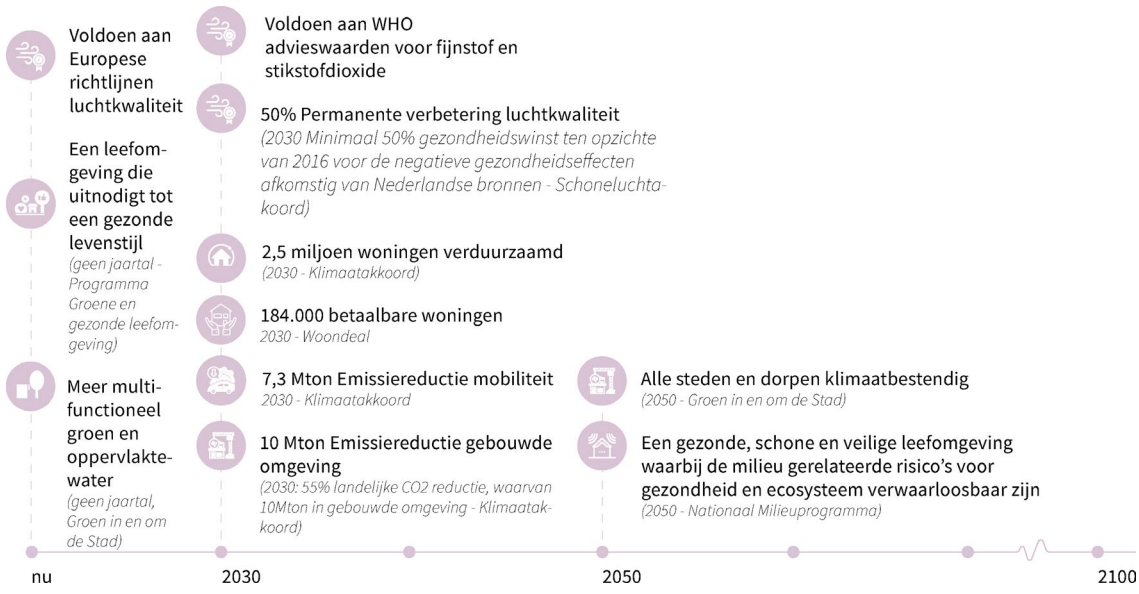
Wat doen we samen?

- Binnen Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) wordt gewerkt aan het uitwerken van het Multimodaal Netwerk Goederenvervoer (MNG). Het MNG zelf bevat de definitie van het benodigde multimodale netwerk wat nodig is passend bij de verwachte groei. Bijbehorend bevat dit ook een lijst van maatregelen die nodig zijn om dit netwerk te realiseren.
- Binnen de MIRT Goederenvervoercorridor Zuid werken we op basis van de ruimtelijk-economische ontwikkelingsplannen en het MNG voor het Knooppunt MRA aan het opbouwen van een overeenkomst (Realisatiepact) met maatregelen voor de duurzame bereikbaarheid van de logistieke knopen in de MRA.
- Uitwerken van de gezamenlijke ambitie om de bezettingsgraad van vrachtverkeer te vergroten en het aantal lege ritten terug te dringen door gebruikte maken van hubs en samenwerking tussen bedrijven. Dit kan grote impact maken op de hoeveelheid verkeer op alle mobiliteitsnetwerken.
- In het kader van de uitrol van de Alternative Fuel Infrastructuur Regulation en de modalshift naar spoor en water werken we samen met het Rijk aan de juiste voorzieningen langs de belangrijkste transportnetwerken. Naast tankstations zijn er ook extra aanlegplekken voor vrachtschepen; truckparkings voor vrachtwagens en rangeerterreinen voor treinen nodig. Aansluitend hieraan de juiste overslagfacilteiten zodat ook modal shift kan worden gefaciliteerd. Het is echter de vraag of hier genoeg ruimte voor gemaakt kan worden.

5 ZORGEN VOOR LEEFBARE REGIO'S, STEDEN EN DORPEN

Leefbaar Noord-Holland: we bouwen tot 2030 191.000 woningen. Er is in Noord-Holland nu een groot tekort aan woningen. Dit heeft een impact op mensen die nu geen geschikte woning kunnen vinden. Denk bijvoorbeeld aan kinderen die tot hun dertigste gedwongen bij hun ouders moeten blijven wonen of 'spoedzoekers' die door uiteenlopende omstandigheden onverwacht en op korte termijn een woning nodig hebben, maar deze in Noord-Holland niet kunnen vinden. Daarnaast staat de betaalbaarheid van het wonen onder druk, mede door het grote tekort.

Het bouwen van deze grote aantallen woningen kan niet zonder het invullen van de randvoorwaarden die nodig zijn om te kunnen bouwen. Ook is het noodzakelijk dat deze woningen op zo'n manier te ontwikkelen dat ze bijdragen aan een gezonde, bereikbare en fijne leefomgeving voor onze inwoners. Leefbaarheid en het hoog houden van voorzieningen heeft daarbij onze bijzondere aandacht. Het grootste deel van de woningen wordt binnenstedelijk gerealiseerd, waarbij de gedeeltelijke verdringing van bedrijven een aandachtspunt is. Daarnaast bieden we onder voorwaarden ruimte aan woningbouw in landelijk gebied. Omdat met name het zuidelijk deel van Noord-Holland één van de ongezondste regio's in Nederland is, is aandacht voor gezonde leefomgeving hier extra van belang. Hierbij zal op een gegeven moment de keuze worden gemaakt wat op een bepaalde plek voorrang heeft, gezondere leefomgeving, woningbouw of industrie en transport. Het mobiliteitssysteem is leidend voor de verstedelijking waarbij het STOMP-principe[24] wordt gehanteerd en mobiliteitshubs aan de randen van stedelijk gebied worden gecreëerd. Een schaalsprong in het openbaarvervoersysteem in de MRA is voor de lange termijn noodzakelijk. Het doortrekken van de Noordzuidlijn is daarin de eerste stap. De mogelijkheid voor gebiedsgerichte financiering is bij dit alles belangrijk voor een efficiënte inzet van middelen en om versnelling mogelijk te maken.

24 De mobiliteitstransitie kan gestalte krijgen via het STOMP ordeningsprincipe. Dit betekent dat bij elke fase van de planvorming voor gebiedsontwikkelingen vijf stappen worden doorlopen:
Stappen: hoe zorgen we voor een gebied met voorzieningen op loopafstand? En hoe zorgen we voor aantrekkelijke looproutes en verblijfsruimtes voor verschillende doelgroepen?
Trappen: hoe zorgen we ervoor dat voorzieningen bereikbaar zijn met de fiets? Hoe zorgen we voor directe en comfortabele fietsroutes?
Openbaar vervoer: hoe sluiten we het nieuwe gebied aan op het OV-netwerk? Kunnen we OV-voorzieningen en gebiedsfuncties combineren?
Mobility as a Service (MaaS): welke mobiliteitsdiensten bieden we aan? Komen er hubs, en waar? Welke vormen van MaaS bieden we aan?
Privéauto: moet het gebied bereikbaar zijn voor privéauto's? En op welke manier? Wat betekent dat voor parkeervoorzieningen?

Wat is er aan de hand?

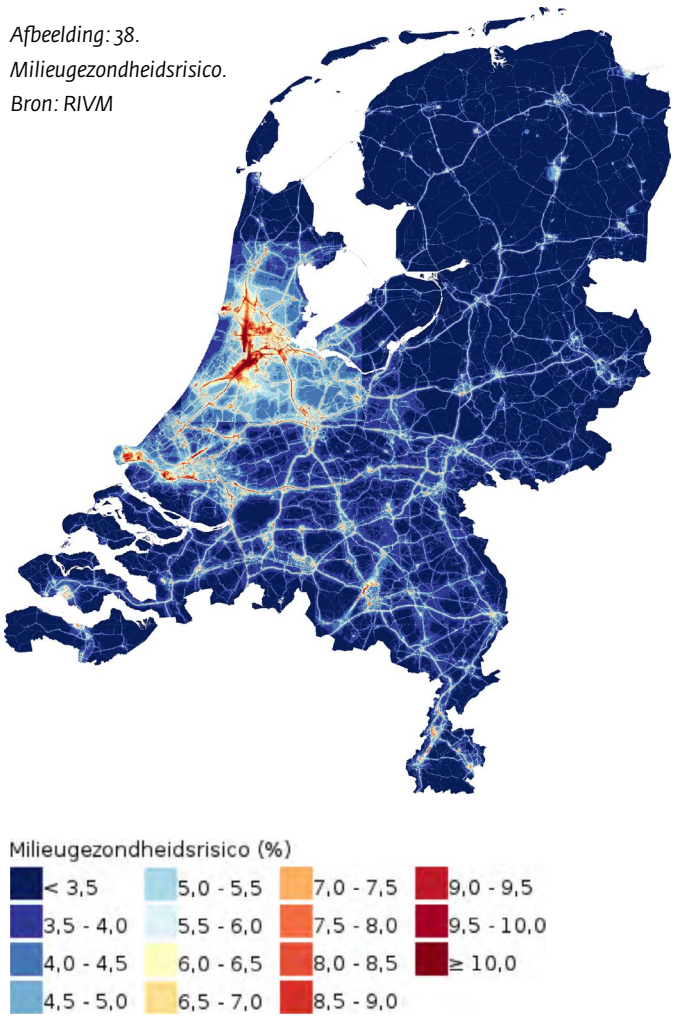
De bevolking en het aantal arbeidsplaatsen blijft toenemen de komende jaren

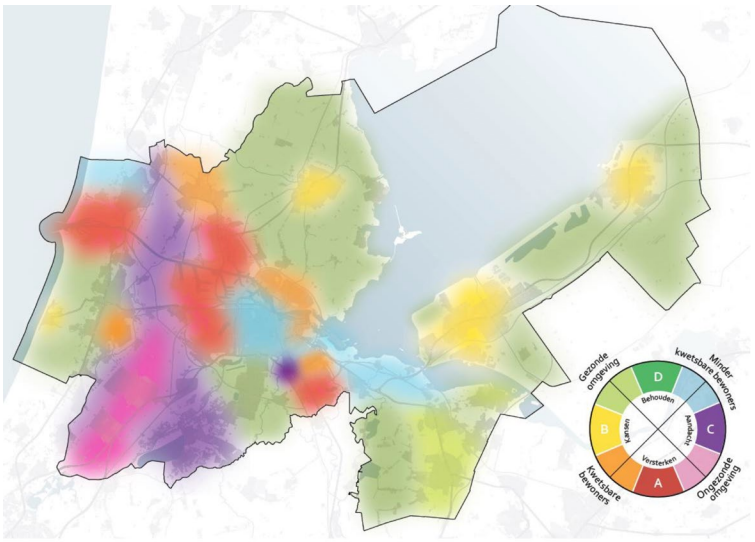
In Noord-Holland wonen ongeveer 2,9 miljoen mensen en er zijn circa 1,7 miljoen arbeidsplaatsen (bron: cijfers NH). De verwachting is dat de provincie doorgroeit naar minimaal 3,3 miljoen inwoners in 2050. Het zuidelijk deel van de provincie, de Metropoolregio Amsterdam (MRA), is het meest verstedelijkt: hier woont 77% van de inwoners en bevindt zich 83% van alle werkgelegenheid. Ook in het noordelijk deel woont en werkt een flink aantal mensen (circa 670.000 inwoners en 290.000 arbeidsplaatsen) waarvan een groot deel in de agglomeraties van Alkmaar, Hoorn en Den Helder (circa 330.000 inwoners en 160.000 arbeidsplaatsen). Om te voldoen aan de woningbouwbehoefte heeft de provincie met het Rijk in woondeals NHN en MRA afgesproken tot en met 2030 191.000 woningen te bouwen. In de periode daarna tot 2050 zijn in heel Noord-Holland naar schatting nog zeker 150.000 woningen extra nodig. Steeds meer asielzoekers zoeken een veilig onderkomen in Nederland. Onder leiding van de commissaris van de Koning werken de Noord-Hollandse regio's aan het realiseren van extra opvangplekken voor asielzoekers. Ook ziet de provincie erop toe dat gemeenten voldoende doen aan het huisvesten van statushouders.

Economisch gezien draagt de provincie bovengemiddeld bij aan de Nationale economie

In economische zin doet de provincie Noord-Holland het goed met de aanwezigheid van veel verschillende economische sectoren. Noord-Holland heeft inmiddels de grootste economie van alle provincies in Nederland (16% van Nederland: bron CBS). Ondanks dat is de werkloosheid net iets hoger dan het landelijk gemiddelde (3,9 om 3,7%). De economische aantrekkingskracht en daarmee samenhangend, de aantrekkelijkheid als provincie om te wonen is hoger dan het landelijk gemiddelde. De economische ontwikkeling heeft een grote autonome kracht waar door overheden niet tot nauwelijks op valt te sturen. De concentratie van de werkgelegenheid in Nederland is grofweg in een corridor van Schiphol en Amsterdam via Utrecht en Eindhoven zichtbaar. In dit gebied vinden vele Nederlanders hun werk en wordt een groot deel van het Bruto regionaal product (brp) verdiend (20,7% van het brp wordt in de MRA verdiend terwijl 14,7% van de Nederlandse bevolking er woont). In de afgelopen tien jaar is het aantal bedrijven in de MRA sterker gestegen dan in Nederland als geheel. En in alle sectoren zien we meer gestarte dan gestopte bedrijven in 2021.

Afbeelding: 38. Milieugezondheidsrisico. Bron: RIVM

	Situatie bewoners/ leefomgeving	Aanbeveling bij ruimtelijke plannen	Toelichting
A	Kwetsbare bewoners Ongezonde omgeving	**Versterken** (gezonde) leefomgeving	De kwaliteit van de leefomgeving moet worden versterkt om meer gezondheids-bescherming en bevordering te bieden, waarbij in de ruimtelijke inrichting de focus met name moet liggen op de behoeften en mogelijkheden van kwetsbare bewoners
B	Kwetsbare bewoners Gezonde omgeving	**Kansen** gezonde leefomgeving	De leefomgeving biedt kansen om gezondheid van met name kwetsbare bewoners te bevorderen en waar nodig beter te beschermen, met een ruimtelijke inrichting die past bij hun behoeften en mogelijkheden
C	Minder kwetsbare bewoners Ongezonde omgeving	**Aandacht** gezonde leefomgeving	De leefomgeving heeft aandacht nodig om meer gezondheidsbescherming en/of gezondheidsbevordering te bieden aan bewoners
D	Minder kwetsbare bewoners Gezonde omgeving	**Behouden** gezonde leefomgeving	De gezonde leefomgeving moet worden behouden om voldoende gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering te blijven bieden

Afbeelding: 39. Gezondheidscondities leefomgeving. Bron: RIVM

De keerzijde van de aantrekkingskracht
De aantrekkingskracht in met name het zuidelijke deel van Noord-Holland heeft ook een keerzijde. Het brengt ook een druk op de leefbaarheid met zich mee. Een gezonde leefomgeving is geen vanzelfsprekendheid en er is geen ruimte meer in het mobiliteitsnetwerk. Een passend huis bemachtigen wordt steeds moeilijker, de prijzen stijgen en laten groter wordende verschillen tussen regio's zien (bron: NVM). Afgemeten aan de criteria van brede welvaart, waaronder de aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen en passende woonruimte, worden de regionale verschillen groter. Dit kan soms leiden tot het toenemen van ongelijkheid. De recreatieve mogelijkheden in de provincie blijven achter bij de huidige omvang en de toekomstige groei van de bevolking[25], terwijl dit essentieel is voor een gezonde leefomgeving. Om die reden moet er overal in de provincie worden geïnvesteerd in extra recreatieve mogelijkheden voor onze bewoners in en om de woonplaats. Een logisch gevolg van de stijging van het aantal arbeidsplaatsen is de behoefte aan seizoenarbeiders. Goede huisvesting van deze seizoenarbeiders blijft een vraagstuk, zowel wat betreft de inpassing als de voorzieningen.

Gezonde leefomgeving staat onder druk
In de afgelopen eeuw is de milieukwaliteit aanzienlijk verbeterd en de huidige milieunormen worden in Noord-Holland vrijwel niet overschreden. Dit betekent niet dat overal in Noord-Holland sprake is van een gezonde leefomgeving. Op de landelijke kaart met gezondheidsrisico's op basis van geluid en luchtkwaliteit springt het zuidelijk deel van Noord-Holland eruit. Dat komt door de samenballing van zware industrie in het Noordzeekanaalgebied, de aanwezigheid van Schiphol en een dicht netwerk van (snel)wegen. Het is ook een dichtbevolkt gebied met wijken met relatief meer mensen die kwetsbaar zijn voor mentale en fysieke gezondheidsrisico's en wijken waarin dit niet zo is. Op basis hiervan heeft het RIVM in de MRA een inschatting gemaakt van gebieden waar mensen meer gezondheidsrisico's lopen dan in andere gebieden (zie afbeeldingen). Om meer zicht te krijgen op de gezondheidssituatie in de hele provincie wordt ditzelfde onderzoek nu ook voor Noord-Holland Noord uitgevoerd.

Het onderzoek van RIVM geeft aan dat alleen het voldoen aan de huidige wettelijke normen een te beperkte ambitie is om de leefomgeving voldoende gezond te maken. Ook bij een milieukwaliteit die binnen de normering blijft, kunnen negatieve gezondheidseffecten optreden. Het recente rapport 'Industrie en Omwonenden' van de Onderzoeksraad voor Veiligheid stelt dat zelfs de maximale inzet van het huidige stelsel van vergunning, toezicht en handhaving onvoldoende is om een gezonde leefomgeving te garanderen. Dat betekent dat er meer nodig is om de ambitie van een gezonde leefomgeving voor alle mensen in Noord-Holland te bereiken.

Geen ruimte meer op het mobiliteitsnetwerk
De huidige capaciteit van het mobiliteitsnetwerk is, zeker gezien de grote verstedelijkingsopgave[26], niet toereikend en de uitbreidingsmogelijkheden zijn beperkt beschikbaar. Inmiddels ligt er ruim 13.000 kilometer aan asfalt en zijn er 14.500 kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten). Dat brengt ook een steeds grotere onderhoudsbehoefte met zich mee. Het Rijk heeft bepaald dat er voor de Rijks(vaar)wegen een verschuiving zal plaatsvinden van aanleg van nieuwe infrastructuur (wegen, waterwegen) naar beheer en onderhoud van de infrastructuur, de verwachting is dat dit in 2024 ook gaat gebeuren bij het spoor.[27] Deze pas op de plaats betekent dat investeringen op dit moment naar het in stand houden van de huidige infrastructuur gaat. Het oplossen van infrastructuurknelpunten is hierdoor beperkt mogelijk. De aandacht ligt op het beter benutten van de huidige netwerken. En ook bij de provincie Noord-Holland ligt om dezelfde redenen een stevige nadruk op het onderhoud van de bestaande infrastructuur.

Om Noord-Holland bereikbaar te houden en tegelijkertijd ruimte te bieden aan woningen en bedrijven is ruimtelijk sturing nodig in het waar en hoe gebouwd gaat worden. Bouwen nabij multimodale mobiliteitsknooppunten met ruimte op het energienetwerk is essentieel. Ook het mengen van functies is belangrijk. Door de nabijheid van wonen, werken en voorzieningen worden lange verplaatsingen voorkomen en kunnen meer verplaatsingen met de fiets of lopend worden afgelegd. Daarnaast zijn er kansen voor het beter benutten van de huidige netwerken. Bijvoorbeeld een verschuiving van goederentransport over de weg naar water en spoor (bij bedrijventerreinen). Maar ook het spreiden van de verkeersdrukte door thuiswerken of gedragsmaatregelen bijvoorbeeld met hulp van de werkgeversaanpak bieden grote kansen om de druk op het mobiliteitsnetwerk te verlichten.

Kansen voor Noord-Holland Noord
In de Kop van Noord-Holland is, zoals ook in het Rli rapport 'Elke regio telt' valt te lezen, bovengemiddelde aandacht nodig om welvaart en welzijn in deze Noord-Hollandse regio in de toekomst te waarborgen. De potentie van nieuwe energieknooppunten en de grotere aandacht voor de defensie van ons land zijn aangrijpingspunten voor de groei van stuwende werkgelegenheid in Noord-Holland Noord. Maar ook hier weer onder de randvoorwaarden die ertoe leiden dat in het gebied gezonde leefomgeving, bereikbaarheid en woningbouw tegelijkertijd worden aangepakt. Het gaat om het versterken van de brede welvaart, waarvan economische ontwikkeling slechts één onderdeel is.

Voor de Metropoolregio Amsterdam hebben Rijk en regio al een richting ingezet
Het Rijk en de MRA-partners hebben een Verstedelijkingsstrategie opgesteld. Hierin wordt in samenhang beschreven hoe de regio zich naar de toekomst toe

25 Eindrapport Natuur- en recreatiegebieden, bovenregionale analyse, oktober 2022
26 Zie hiervoor met name het door Rijk en regio samen opgestelde Multimodaal Toekomstbeeld MRA (programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid)
27 Kamerbrief 13 november 2023 BO's MIRT

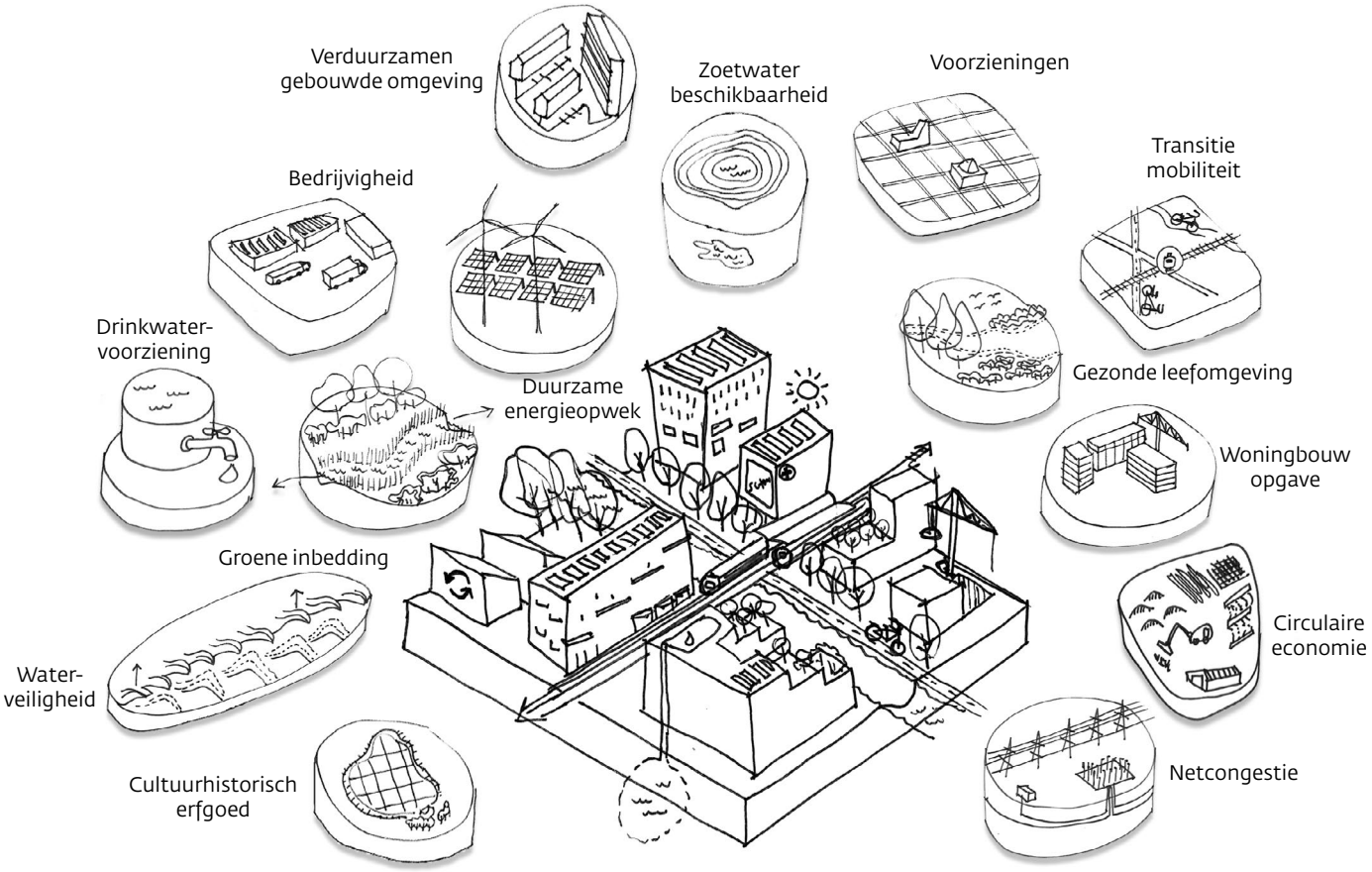
kan ontwikkelen tot een leefbare metropoolregio met voldoende ruimte voor de benodigde woningen. Hierbij wordt het nabijheidsprincipe dat ook in de contourennotitie van de Nota Ruimte wordt aangehaald, toegepast. Dit doen we doordat we de woningbouwlocaties dicht bij de grote concentraties van werkgelegenheid situeren met groene recreatieve gebieden in de nabijheid. Daarnaast worden de randvoorwaarden beschreven en geconcretiseerd om dit succesvolle economische gebied in de toekomst tot een leefbare metropoolregio te ontwikkelen. Dit zijn randvoorwaarden zoals een gezondere leefomgeving, voldoende woningen en een schaalsprong in het mobiliteitssysteem. Dit vraagt om forse investeringen om deze voor de nationale economie van belang zijnde regio verder te ontwikkelen.

Waar komt het op neer?

We moeten voldoende en betaalbare woningen bouwen in de komende periode en ruimte bieden aan de economie van de toekomst. Echter wel in een leefomgeving die gezonder wordt, bereikbaar en klimaatadaptief is, over voldoende energie beschikt en een acceptabel voorzieningenniveau kent. Dat vraagt om forse investeringen in mobiliteit om de schaalsprong mogelijk te maken. ook hoort daar het stevig verankeren van de verplichtingen voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie en duurzaamheid bij. Dit moet op Rijksniveau gebeuren, zodat er een gelijk speelveld ontstaat voor projectontwikkelaars, zodat zij weten waar ze aan toe zijn en het betaalbaar blijft.

Botsingen en kansen met andere opgaven

De urgentie voor het bouwen van (betaalbare) woningen en tegelijkertijd invulling geven aan de randvoorwaarden voor het creëren van een gezonde en fijne leefomgeving is moeilijk door beperkt beschikbare middelen, menskracht en tijdsdruk. Als prioriteit wordt gegeven aan het hoe dan ook door te gaan met woningen bouwen zonder de overige randvoorwaarden in voldoende mate in te vullen, kan dit wel sneller meer woningen opleveren. Op de lange termijn kan het consequenties hebben voor de leefbaarheid en toekomstbestendigheid van de betreffende woningen én wijken. De bereikbaarheid is nu al een knelpunt. Met nog meer woningen, zonder de benodigde investeringen in het mobiliteitsnetwerk, zal dit alleen maar toenemen. Zorgen voor een gezonde leefomgeving en tegelijkertijd binnenstedelijk verdichten in combinatie met het clusteren en borgen van industriële clusters die gekoppeld zijn aan energietransitie en circulaire economie kan haaks op elkaar staan. Dit kan op zijn minst invloed hebben op het ontwikkeltempo van een aantal binnenstedelijke locaties. Het vergroten van recreatieve gebieden in en om de stad en het vergroten van biodiversiteit en verbeteren van waterkwaliteit en aanbrengen van klimaatadaptieve maatregelen kunnen goed samengaan met groenblauwe dooradering en de bossenstrategie.

Afbeelding: 40. Een integrale aanpak als randvoorwaarde om een gezonde, bereikbare en fijne leefomgeving te ontwikkelen.
Bron: provincie Noord-Holland

De verstedelijking en inzet op mobiliteitstransitie leiden tot extra druk op het openbaar vervoer. Een stapsgewijze schaalsprong van het regionale openbaar vervoer (metro, HOV), met name van, naar en in de MRA, speelt ruimte vrij op het (inter) nationale spoornetwerk. Het versterkt de (inter)nationale concurrentiepositie en de agglomeratiekracht van de MRA. Ook zorgt het voor de ontsluiting van bestaande steden en nieuwe stedelijke ontwikkelgebieden. De beste manier om meer capaciteit te creëren in het openbaar vervoer en de betrouwbaarheid te verbeteren, is het zoveel mogelijk ontvlechten van lokale/regionale netwerken en het (inter) nationale netwerk. Het gaat hier om investeringen in het regionale metronetwerk vanuit cruciale netwerk-ingrepen of gekoppeld aan grootschalige woningbouwlocaties (doortrekken van de Noord/Zuidlijn tussen Amsterdam Zuid en Hoofddorp, het sluiten van de Amsterdamse metroring tussen Isolatorweg en Amsterdam Centraal en de aanleg van de IJmeerverbinding). Daarnaast gaat het om het uitbreiden en versterken van snel, frequent en filevrij busverkeer en mogelijk tram/lightrail (vooral HOV Haarlem-Schiphol-Amsterdam Zuid en HOV ZaanIJ). Op het hoofdrailnet gaat het om het ontvlechten van het spoor (Keuze voor Intercity of Sprinter in plaats van Intercity en Sprinter) om zo meer capaciteit te bieden. Met een dergelijke maatregel kan meer capaciteit worden geboden op het spoor en kunnen dus meer reizigers worden bediend.

Afbeelding: 41. Mobiliteitsvisie.
Bron: MRA Verstedelijkingsstrategie

Betrokken programma's en visies

Omgevingsvisie NH2050

Om met alle opgaven naar de toekomst toe verantwoord om te gaan en de druk op de leefbaarheid niet toe te laten nemen maar juist te verbeteren, hebben we een aantal principes afgesproken in onze Omgevingsvisie (zie het hoofdstuk Ons vertrekpunt: Omgevingsvisie NH2050).

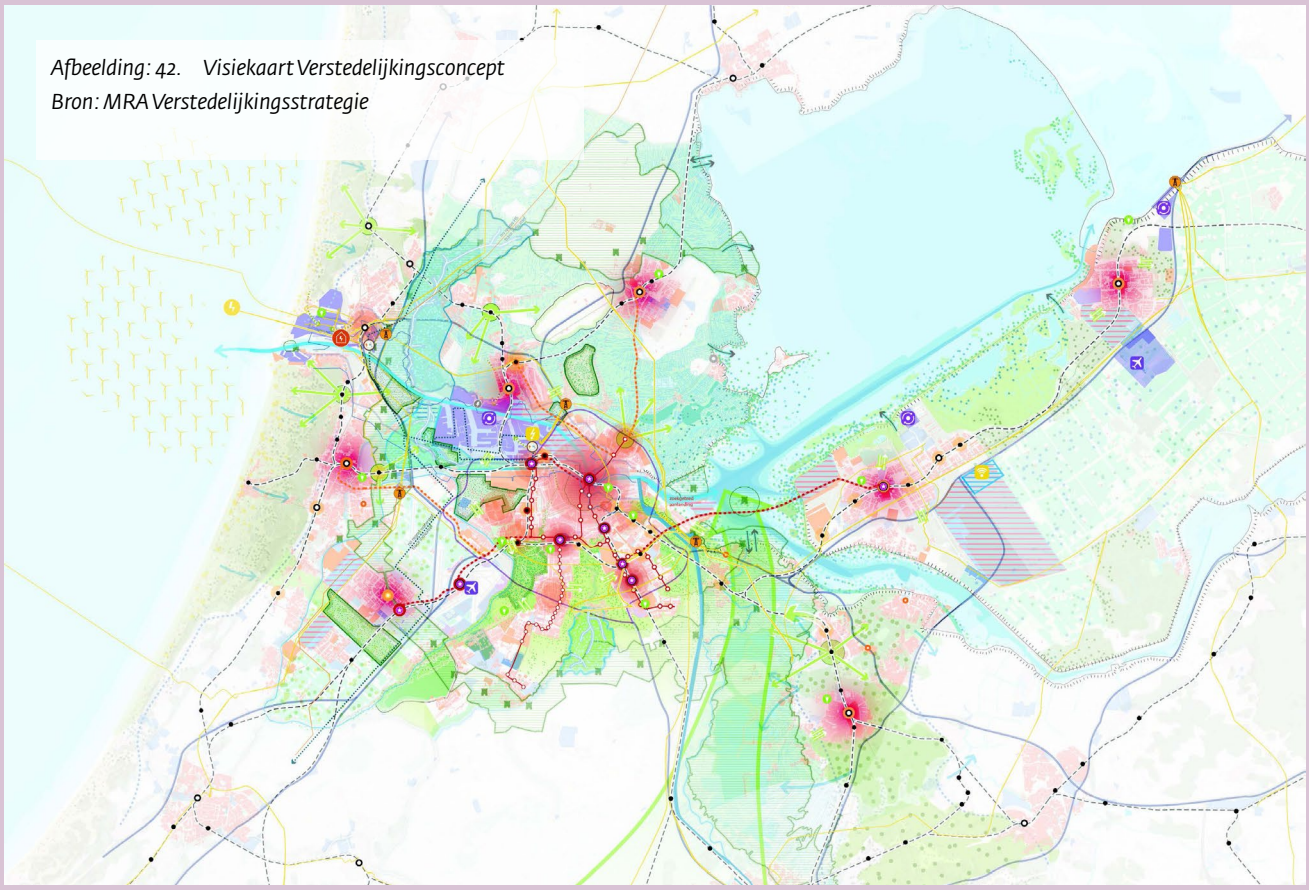
Verstedelijkingsconcept MRA

Rijk, provincies en gemeenten hebben als onderdeel van een Verstedelijkingsstrategie voor de MRA samen een Verstedelijkingsconcept gemaakt. Hierin is benoemd dat de toekomstige ontwikkeling van de Metropoolregio Amsterdam polycentrisch van opzet is. Alkmaar en Hoorn zijn hierbij ook benoemd als onderdeel van het daily urban system van de MRA. Ontwikkelingen vinden geclusterd plaats nabij logische (OV- en energie-) knooppunten om vervoersbewegingen te beperken en gezonde manieren van vervoer uit te lokken. De meeste woningbouw en werkgelegenheidsontwikkeling wordt binnenstedelijk opgelost. Groen in en om de stad is onlosmakelijk verbonden met de binnenstedelijke ontwikkelingen zodat recreatieve voorzieningen dichtbij te vinden zijn. Klimaatadaptieve maatregelen en toevoegen van biodiversiteit maken tevens onderdeel uit van het concept groen in en om de stad. Alles is gericht op een gezond, veilig en schoon leefmilieu voor nu en in de toekomst. Het adagium van het verstedelijkingsconcept MRA luidt: we bouwen niet alleen woningen maar complete steden en samenlevingen. Provinciale Staten van Noord-Holland, het Rijk en alle MRA-partners, hebben eind 2021 begin 2022 het Verstedelijkingsconcept als onderdeel van de Verstedelijkingsstrategie MRA voor de MRA onderschreven.

De MRA is door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied. Het Verstedelijkingsconcept is geaccepteerd als Ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied MRA. Op basis van het Verstedelijkingsconcept, wordt nu gewerkt aan een uitvoeringsprogramma en vervolgens investeringsagenda NOVEX MRA.

NOVEX Noordzeekanaalgebied (NZKG) Ontwikkelperspectief

In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied worden de thema's gezonde Leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap en ecologie, woningbouw en water, in samenhang tegen elkaar afgewogen en wordt aangegeven hoe deze functies ruimtelijk kunnen worden ingepast in het Noordzeekanaalgebied. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 2.

Afbeelding: 42. Visiekaart Verstedelijkingsconcept
Bron: MRA Verstedelijkingsstrategie

NOVEX Schipholregio Ontwikkelperspectief
De NOVEX Schipholregio richt zich op het vinden van een nieuwe balans tussen het belang van een internationale luchthaven voor Nederland en de kwaliteit van de leefomgeving rond luchthaven Schiphol, zie voor een uitgebreide toelichting bijlage 3.

Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord
Ook voor het noordelijk deel van de provincie wordt een ontwikkelperspectief opgesteld dat input is voor dit Ruimtelijk Voorstel. Het Analysedocument Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord is gereed. In 2024 zal het Ontwikkelperspectief samen met gemeenten, Hoogheemraadschap en belangenorganisaties worden vormgegeven. In navolging van het rapport 'Elke regio telt', heeft het Kabinet aangegeven om regionale verschillen te willen verkleinen door samen met partners hieraan te werken. Hiervoor wordt een toekomstagenda opgesteld voor de regio Kop van Noord-Holland. Het Rijk heeft aangegeven om betrokken te willen zijn bij het opstellen van Het Ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord.

Provinciale woningbouwafspraken Noord-Holland 2022-2030
In november 2022 hebben Rijk en provincie Noord-Holland een set aan afspraken gemaakt over het aantal te bouwen woningen en de randvoorwaarden waaronder dit mogelijk is. Noord-Holland zet zich in om in de periode 2022 tot en met 2030 191.000 in onze provincie te realiseren, zodat de woningvoorraad – na aftrek van sloop – met minimaal 162.000 woningen toeneemt. Een dergelijke hoge productie is uitsluitend mogelijk wanneer het Rijk helpt om tijdig in de juiste randvoorwaarden te voorzien en knelpunten weg te nemen. Het gaat daarbij onder andere over oplossingen voor stikstof, energiecongestie, geluidscumulatie, mobiliteit en betaalbaar en toekomstbestendig bouwen.

In de provincie wordt met deze afspraken ruim twintig procent van de nationale woningbouwopgave van 980.000 woningen gerealiseerd. In lijn met de doelstellingen van de Nationale Woon- en Bouwagenda wordt in het programma ingezet op twee derde betaalbare woningen, inclusief dertig procent sociale huur. Via regionale woondeals zijn en worden hierover nadere afspraken gemaakt met gemeenten en woningcorporaties. Dit vraagt daarnaast ook nauwe samenwerking met andere partijen, zoals ontwikkelaars, institutionele beleggers, waterschappen, nutsbedrijven en vertegenwoordigers van huurders.

Woondeal 2023 MRA
In de Woondeal 2023 MRA zijn met alle MRA-gemeenten en de twee provincies Noord-Holland en Flevoland met het Rijk afspraken gemaakt over de doorvertaling van de bouwafspraken die Rijk en provincies hebben gemaakt naar gemeente. Ook in de woondeal MRA is aangegeven en gespecificeerd per gemeente en bouwlocatie welke randvoorwaarden er spelen en moeten worden ingevuld om de hiervoor genoemde woningbouwaantallen tot en met 2030 te kunnen realiseren.

Woondeal 2.0 regio Noord-Holland Noord
In de Woondeal 2.0 zijn in Noord-Holland Noord afspraken gemaakt over de bouw van woningen tot 2030 met een totale omvang van 40.000 woningen[28]. Aantallen zijn per gemeente en per locatie aangegeven. Tevens zijn de kritische succesfactoren benoemd die moeten worden ingevuld om aan de aantallen uit de woondeal te komen.

Samen Bouwen aan bereikbaarheid (waaronder Bereikbare steden)
Het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) in de MRA is ingedeeld in een aantal programmalijnen. Het Multimodaal Toekomstbeeld, Zuidwest Amsterdam-Schiphol-Hoofddorp, Amsterdam Bay Area en Duurzaam Mobiliteitsgedrag richten zich op de ontwikkeling op de lange termijn. Samen met projecten als Rottepolderplein, en Verbinding A8-A9. De vier programmalijnen passen als tandwielen in elkaar. Programmalijn Duurzaam Mobiliteitsgedrag richt zich ook al op de korte termijn en bevat maatregelen die nú al verlichting moeten geven.

Multimodaal toekomstbeeld
Het Multimodaal Toekomstbeeld MRA (MTB) geeft de belangrijkste keuzes voor mobiliteit weer waar Rijk en regio tussen nu en 2040 voor aan de lat staan. Het gaat daarbij zowel om keuzes in beleid als keuzes voor wat betreft investeringen in infrastructuur. Keuzes waarmee we met het mobiliteitsbeleid bijdragen aan het verbeteren van de brede welvaart in de MRA en een mobiliteitssysteem dat mede de forse verstedelijking mogelijk maakt

Perspectief Mobiliteit - Provincie Noord-Holland
Het Perspectief Mobiliteit biedt een overzicht van het provinciale beleid op het gebied van mobiliteit. Het is daarmee een uitwerking van de Omgevingsvisie en het handelingsperspectief duurzame verstedelijking en mobiliteit. In het Perspectief Mobiliteit staat de Mobiliteitstransitie centraal, dat wordt ingevuld aan de hand van de begrippen verminderen, veranderen en verbeteren (van mobiliteit). Daarnaast baseert het Perspectief Mobiliteit zich op keuzes die samen met partners zijn en worden gemaakt in diverse samenwerkingsprogramma's. De vertaling naar de uitvoering vindt plaats in thematische en programmatische uitvoeringsprogramma's.

Programma OV-knooppunten
Stationsomgevingen leveren een belangrijke bijdrage aan een bereikbaar en leefbaar Noord-Holland. Het gaat hierbij om alle 60 treinstations en 4 grote busstations. De provincie wil dat er rondom deze openbaar vervoer-knooppunten (OV-knooppunten) woningen, bedrijven en voorzieningen zijn.

Mensen moeten hier prettig kunnen wonen en werken en comfortabel gebruik kunnen maken van diverse (duurzame) vervoermiddelen. Deze centrale en goed bereikbare locaties worden steeds belangrijker voor de woningbouwopgave en werkgelegenheid. Ze zorgen voor kortere reistijden, minder verkeersbewegingen en behoud van groen buiten de steden.

Langs verschillende corridors (spoortrajecten) wordt aan de knooppunten gewerkt. Ook werkt de provincie aan de ontwikkeling van Buitenpoorten. Dit zijn OV-knooppunten die vlakbij een bijzonder landschap, natuur- of recreatiegebied liggen.

Visie recreatie en toerisme
De visie beschrijft de belangrijkste kansen en uitdagingen op het gebied van recreatie en toerisme voor Noord-Holland op de middellange termijn (2030) en geeft richting aan de aanpak van de uitdagingen en de rol die we hierin vervullen.

Beleidskader Erfgoed en Cultuur
Noord-Holland heeft een hoogstaande en veelzijdige culturele infrastructuur, die bestaat uit podia, musea, beeldende kunstinstellingen, bibliotheken etc. Het diverse aanbod van deze instellingen draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving van Noord-Holland. In het beleidskader is het beleidsdoel 'een goed regionaal bereikbare en toegankelijke culturele infrastructuur met voldoende diversiteit' uitgewerkt. Daarbij wordt ingezet op:

1. Stimuleren van regionale samenwerking (een in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en een in de
2. cultuurregio Noord-Holland Noord (NHN))
3. Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk
4. Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs

28 NB In het BO Woondeal is door het Rijk gevraagd om de doelstelling voor NHN te verhogen naar 42.000 en hiervoor uiterlijk eind februari een bod te doen. Provincie en regio hebben dit bod momenteel in voorbereiding.

Welke vraagstukken agenderen we?

5.1 Duurzame verstedelijking door het borgen van randvoorwaarden

Voor de benodigde woningbouw zijn op provinciaal niveau ruim voldoende locaties beschikbaar. Wel baart het zorgen dat veel van deze plannen al lang in voorbereiding zijn. Het omzetten van deze plannen in woningen is alleen mogelijk als knelpunten op het vlak van stikstof, energiecongestie, geluidscumulatie, mobiliteit en betaalbaar en klimaat- en toekomstbestendig bouwen, alsmede natuurinclusief bouwen, een gezond, en veilig leefmilieu, luchtkwaliteit en erfgoed worden opgelost (bron woondeal NHN en MRA). Feitelijk gaat het om twee soorten randvoorwaarden. De eerste categorie betreft randvoorwaarden die moeten worden ingevuld om überhaupt te kunnen bouwen, zoals de basis op orde voor een gezonde fysieke leefomgeving (wegnemen milieubelemmeringen), voldoende energie, stikstofruimte en voldoende financiële mogelijkheden om in verschillende prijssegmenten te kunnen bouwen. De tweede categorie betreft randvoorwaarden die met onze wensen voor een goede toekomstbestendige leefomgeving van de woningen te maken hebben, zoals klimaatadaptieve maatregelen, mobiliteit, groen en recreatie.

Het realiseren van randvoorwaarden, zoals een gezonde leefomgeving, klimaatadaptieve maatregelen, natuurinclusief bouwen en voldoende ruimte voor recreatie willen we een verplicht onderdeel laten zijn van te ontwikkelen woonwijken. Het is van belang dat in heel Nederland op een zelfde manier eisen worden gesteld aan genoemde randvoorwaarden om een gelijk speelveld te hebben en duidelijkheid te creëren voor ontwikkelaars.

Afbeelding: 43. Groenblauwe netwerken in en om de stad. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

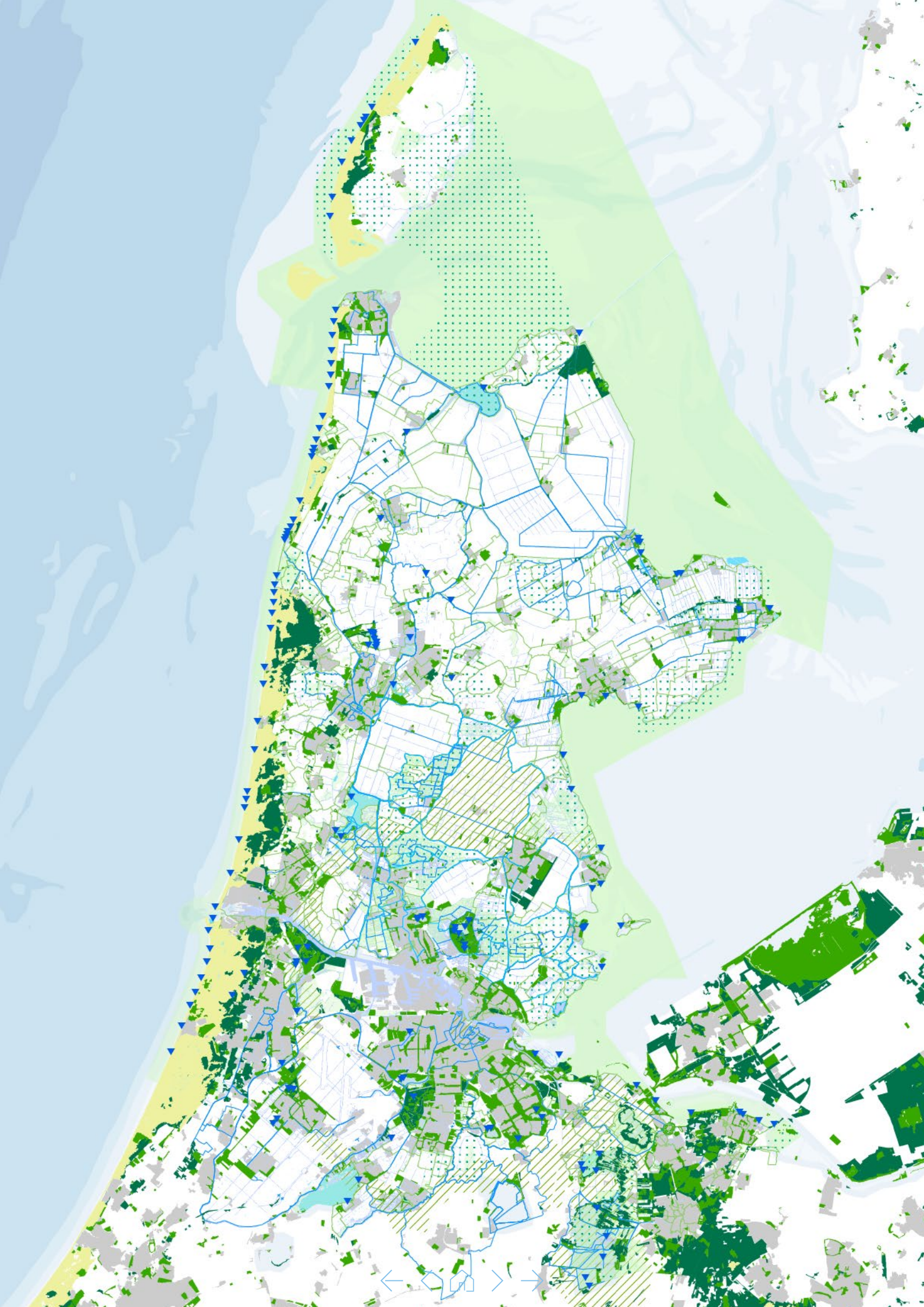
- Voor het bouwen van voldoende woningen is het belangrijk dat invulling van de randvoorwaarden wordt gegeven. Het is goed als dat in alle beleidsnota's terugkomt, ook in de Nota Ruimte. Maar het opschrijven heeft alleen zin als de voornemens ook worden geborgd in instrumentarium, zodanig dat het ook afdwingbare randvoorwaarden worden.
- Investeren in een stapsgewijze schaalsprong van het regionale openbaar vervoer is noodzakelijk. Met name van, naar en in de MRA, om ruimte vrij te spelen op het (inter)nationale spoornetwerk. Daarnaast draag het bij aan de versterking van de (inter)nationale concurrentiepositie en de agglomeratiekracht van de MRA. Tevens verbetert de ontsluiting van bestaande steden en nieuwe stedelijke ontwikkelgebieden. Het gaat onder andere om investeringen in metro en HOV, waaronder het doortrekken van de Noordzuidlijn naar Hoofddorp.

Wat doen we zelf?

- We verkennen of de Omgevingsverordening een instrument kan zijn om randvoorwaarden bij ruimtelijk economische ontwikkelingen af te dwingen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Het voorstel is om gezamenlijk met het Rijk te specificeren hoe en door wie een randvoorwaarde moet worden opgepakt en op welke manier het invullen van randvoorwaarden kan worden geborgd. Daar hoort ook de ongemakkelijke discussie bij over wat we als provincie en Rijk een aanvaardbaar niveau van leefbaarheid vinden voor onze inwoners. Het antwoord op deze laatste vraag heeft namelijk effect op het ambitieniveau van randvoorwaarden. We roepen op om in heel Nederland op een zelfde manier met de borging van randvoorwaarden om te gaan om een gelijk speelveld te creëren.
- We roepen het Rijk op om de randvoorwaarden voor een prettige leefomgeving uit te werken. Onderdeel hiervan is voldoende middelen voor zowel realisatie als beheer van het hiertoe benodigde groen. Maar ook voor culturele en maatschappelijke voorzieningen. Hiervoor kan een combinatie van regelgeving (landelijke normeringen) en financiële middelen worden ingezet.

5.2 Oplossen van de woningnood door inzetten op de (versnelde) uitvoering van bestaande plannen en locaties

Uit onze studies blijkt dat er op dit moment in Noord-Holland voldoende grote bouwlocaties zijn om de woningbouwopgave te kunnen realiseren. Bij het Rijk neemt de roep toe om nieuwe grootschalige bouwlocaties aan te wijzen en een oplossing te vinden door bouwlocaties te spreiden. Dit is een stevige discrepantie met onze ontwikkelprincipes én de recent met het Rijk gemaakte afspraken in woondeals en het Verstedelijkingsconcept MRA. Daarin zijn voor de korte termijn (woondealperiode t/m 2030) al voldoende grote bouwlocaties op ruimtelijk gewenste plekken opgenomen, zowel binnen- als buitenstedelijk. Met de al toenemende disbalans in woon- en werklocaties en de onvoldoende dekking voor de noodzakelijke mobiliteitsmaatregelen zijn besluiten over nieuwe grootschalige woonlocaties in landelijke gebied niet lichtvaardig te nemen.

Daarnaast zal de aandacht daarvoor zorgen voor afleiding van de werkelijke problemen, namelijk het voorzien in de benodigde randvoorwaarden en zorgen dat er daadwerkelijk gebouwd kan worden. Want ook voor eventuele nieuwe locaties zal gelden dat er oplossingen moeten komen voor stikstof, energie, geluid, mobiliteit en voldoende menskracht. De woningbouwlocaties zoals nu bekend blijven daarom het uitgangspunt van het beleid. De focus moet vooral worden gelegd op het opheffen van belemmeringen, zodat de bestaande plannen sneller tot uitvoering kunnen worden gebracht.

Voor het op gang blijven houden van de woningbouwopgave voor de langere termijn (na 2030) blijft het uiteraard belangrijk te blijven zoeken naar nieuwe woningbouwlocaties. De plancapaciteit is niet statisch, maar wordt aangevuld waar zich kansen voordoen. Daarnaast wordt naar maatwerkmogelijkheden gezocht voor locaties bij dorpen en andere kernen met te weinig mogelijkheden om hun bouwopgave te kunnen realiseren. Dit om de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau te versterken. In die delen van Noord-Holland waar de bestaande plancapaciteit tot en met 2030 iets krapper is, wordt door de provincie ook gekeken naar reserve locaties en het naar voren halen van locaties die nu ná 2030 zijn gepland.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Richt de Nota Ruimte voor de korte termijn vooral op het (helpen) creëren van de juiste randvoorwaarden waaronder de geplande woningbouw tijdig kan plaatsvinden, zowel randvoorwaarden voor de bouw zelf als de randvoorwaarden voor een goede leefomgeving. Dit leidt het snelst tot het bouwen van zo veel mogelijk woningen.

Wat doen we zelf?

- We verzorgen een coördinerende rol bij het regionaal afstemmen van woningbouwlocaties in kwantitatieve en kwalitatieve zin. Daarbij is oog voor maatwerk en indien nodig reserve locaties.
- Daarnaast helpen we gemeenten met een capaciteitsprobleem door het aanbieden van een zogenaamde ‘flexibele schil’ waardoor capaciteit kan worden aangevuld om plannen tot uitvoering te brengen.
- We bieden meer ruimte voor woningbouw aan de randen van kernen en dorpslinten door een verruiming van de regels in onze omgevingsverordening voor bouwen in het landelijke gebied van de MRA en bouwen in Beschermd Landschap (BL). In bijzondere gevallen gaan we het gesprek met gemeenten aan over maatwerkoplossingen.
- In de Woondeals NHN en MRA d.d. maart 2023 hebben partijen met elkaar afgesproken om een regionale versnellingstafel op te richten waaraan afspraken gemaakt moeten worden om de voortgang van de afspraken uit de Woondeals te bespreken, specifieke woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Naast het Rijk, de Provincie en gemeenten, sluiten ook marktpartijen, woningcorporaties en, afhankelijk van het vraagstuk, waterschappen, kennisinstellingen en bewonersorganisaties aan. Deze partijen gezamenlijk prioriteren de te bespreken gebiedsspecifieke thema’s. Per regio vinden de regionale versnellingstafels NHN en MRA elk 2x per jaar plaats. Hier bespreken wij de voortgang van de woningbouwopgave tot en met 2030, bespreken we mogelijke doorbraken, inventariseren we nieuwe locaties, doen we voorstellen voor de nationale versnellingstafel en stellen wij vast of wij op koers zijn. Daarnaast zijn deze overleggen bedoeld om eventuele knelpunten vroegtijdig te signaleren, zodat wij hier snel op kunnen acteren. In de Woondeals staan bouwlocaties opgenomen die cruciaal zijn voor de realisatie van de totale regionale opgave. Voor een groot deel van de projecten zijn we afhankelijk van het Rijk voor het invullen van de randvoorwaarden uit de Woondeals (energie-infra, water en bodem sturend, mobiliteit, geluid, stikstof, betaalbaarheid). Wanneer blijkt dat een bouwlocatie vertraging oploopt, kijken we samen naar de mogelijkheden van parallel schakelen en zogenoemde ‘reservelocaties’ waar woningen, met inachtneming van de mogelijkheden die ruimtelijke ordening biedt) snel en relatief makkelijk te realiseren zijn.

Wat vragen we van het Rijk?

- Maak werk van het invullen van de randvoorwaarden om de bouw van woningen op de beschikbare locaties op korte termijn vlot te trekken en om een prettige leefomgeving te garanderen op basis van de bestuurlijke afspraken woningbouw Rijk Provincie Noord-Holland 2022 en het overzicht uit het randvoorwaardelijk bod van de provincie Noord-Holland. Zorg dat de aandacht niet wordt afgeleid door het telkens opnieuw starten van een

zoektocht naar nieuwe grootschalige woningbouwlocaties, waarmee de woningbouw op de korte termijn niet wordt versterkt. Zorg dat de aandacht voor de zoektocht naar nieuwe grootschalige woningbouwlocaties voor de lange termijn, niet ten koste gaat van de uitvoering van de woningbouw op de korte termijn.

5.3 Op welke manier borgen we een voorzieningenniveau dat dorpen leefbaar houdt?

De grote transities veranderen gebieden ingrijpend. Lokale leefbaarheid, die in een aantal gebieden toch al onder druk staat, komt daarbij in het gedrang.

Noord-Holland kent aanzienlijke regionale verschillen. Die verschillen zijn er in landschappelijk en cultureel opzicht, maar ook als het gaat om kansen die mensen hebben om een passende baan te vinden, om onderwijs te volgen op een goed bereikbare locatie en om gezond oud te worden. Noord-Holland Noord heeft ten opzichte van Noord-Holland Zuid een lager gemiddeld inkomen en minder beschikbaarheid tot publieke voorzieningen zoals onderwijs, zorg en openbaar vervoer en werkgelegenheid. Ook de beschikbaarheid van culturele voorzieningen en ontmoetingsplekken is met name in de Kop van Noord-Holland beperkt.

Recent verscheen het rapport 'Elke regio telt van de Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur (Rli). Het Rli signaleerde dat essentiële voorzieningen in de bestudeerde regio's gelijktijdig afbrokkelen. Deze neerwaartse spiraal van verschraling heeft verstrekkende gevolgen voor het gemeenschapsleven in een regio. De leefbaarheid van dorpen en steden komt onder druk te staan en dit leidt in diverse regio's tot achterstanden. Uit het onderzoek komt naar voren dat de ondersteuning van regio's vanuit het Rijk niet toereikend is. Hier is volgens het Rli langdurig aandacht voor nodig terwijl de steunprogramma's van het Rijk een kortdurend, incidenteel en beperkt karakter hebben. Tegelijkertijd kan de achterstand de realisatie van allerlei nationale doelstellingen bemoeilijken, denk aan de noodzakelijke transities in onder meer het energiesysteem en landbouw.

Om de brede welvaart te versterken heeft Noord-Holland Noord de Regio Deal 'Samen Noord-Holland versterken' bij het Rijk ingediend. Het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit' stelt dat goede voorzieningen, zoals scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en toegang tot cultuur van cruciaal belang zijn voor vitale dorpen en steden. Juist in regio's waar lastige ruimtelijke keuzes nodig zijn, moet de leefbaarheid versterkt worden, bijvoorbeeld aan de hand van regionale voorzieningenakkoorden. Mobiliteitshubs kunnen overigens ook een rol spelen in het behoud van de vitaliteit van dorpen en steden door juist daar voorzieningen te clusteren. Zo wordt een hub niet alleen vervoersknooppunt, maar ook een sociaaleconomisch knooppunt van het dorp, wijk of regio. Daarnaast is werkgelegenheid een onmisbare drager voor de leefbaarheid. De landbouwtransitie zal hierop merkbare invloed hebben.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- In de Nota Ruimte verwachten we aandacht voor oplossingen voor het onder druk staande voorzieningenniveau in dorpen, wijken en regio's.

Wat doen we zelf?

- De Omgevingsvisie NH2050 (2018) stelt voor dat in regionaal verband keuzes worden gemaakt over welke dorpskernen als voorzieningencentra (blijven) fungeren.
- We verkennen hoe we met gemeenten tot regionale Voorzieningenakkoorden op gebied van Cultuur, Sport en Dorpshuizen kunnen komen.
- We zijn als partner betrokken bij het traject van 'Elke Regio Telt' dat door het ministerie van Binnenlandse Zaken is ingezet.
- We ondersteunen de regiodeal inhoudelijk en zoeken binnen de programmalijnen en projecten samen met de regio naar synergie.

Wat vragen we van het Rijk?

- Naast de betrokkenheid via de regiodeal te investeren in de relatie met de regio Noord-Holland Noord om zo maatwerk te kunnen leveren.
- Om vanuit het perspectief van brede welvaart breder te kijken naar de benodigde integrale aanpak van de problematiek in de regio en hiermee de verschillende ministeries te stimuleren om daar met elkaar het gesprek over te voeren.

5.4 Hoe creëren we een gezonder en veiliger leefomgeving in combinatie met behoud van ruimte voor (circulaire) economie?

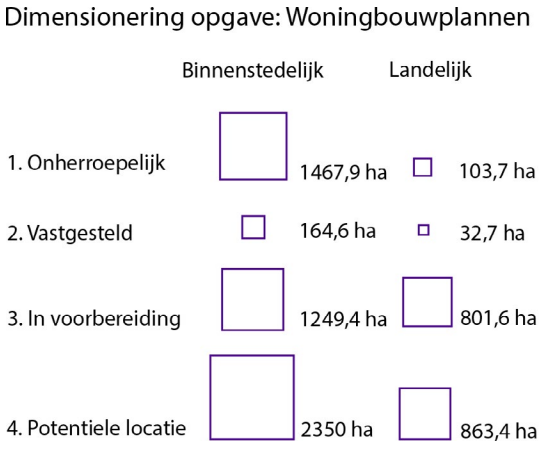
De verwachting is dat de bevolkingsdichtheid in het zuidelijk deel van de provincie nog verder zal toenemen, doordat in deze regio ook het grootste deel van de 184.000 woningen die voor 2030 in Noord-Holland moeten worden gebouwd, is gepland. En dat is ook logisch vanuit de gedachte wonen nabij werk te concentreren. Dit betekent echter wel dat in potentie meer inwoners worden blootgesteld aan gezondheidsrisico's.

De ambitie van de provincie is om alle inwoners een gezonde en veilige leefomgeving te bieden. Tegelijkertijd is de ambitie ook om Schiphol en de industrie, binnen grenzen en in balans met de leefomgeving, te behouden. Ze zijn van belang voor de economische vitaliteit van Noord-Holland. Het uitgangspunt is dan ook om de bestaande ruimte voor bedrijven en industrie te behouden, juist ook in de zware milieucategorieën. Terreinen met zware milieucategorieën zijn bovendien noodzakelijk voor de energietransitie en de omschakeling naar een circulaire economie. Met name het Noordzeekanaalgebied, Boekelermeer in Alkmaar en Kooypunt/Kooyhaven in Den Helder lijken daar een rol in te kunnen spelen. En juist de energietransitie kan ook weer bijdragen aan een gezondere leefomgeving, met name voor wat betreft verbetering van de luchtkwaliteit.

Het vraagstuk is dus hoe we in Noord-Holland ruimte kunnen blijven bieden aan mobiliteit, bedrijvigheid, energietransitie en transitie naar een circulaire economie en tegelijkertijd kunnen werken aan een gezondere leefomgeving voor onze inwoners. Met daarachter uiteraard de vraag wanneer een leefomgeving gezond genoeg is en of de gezondheidsverschillen tussen gebieden acceptabel zijn. In de Omgevingsvisie NH2050 is de keuze gemaakt te accepteren dat op een aantal plekken nieuwe woningbouw te maken kan krijgen met een grotere mate van geluidhinder, binnen de wettelijke grenzen. De vraag is of gezien de ontwikkelingen en het maatschappelijke debat hierover deze uitgangspunten ter discussie moeten worden gesteld. Hoe dan ook zal dit leiden tot het moeten maken van keuzes op die locaties waar woningbouw en industrie om ruimte vragen, op zijn minst wanneer en onder welke omstandigheden dat zal kunnen.

Hoe om te gaan met dit vraagstuk wordt al voor een deel beantwoord in de NOVEX-gebieden Schipholregio en Noordzeekanaalgebied. In de NOVEX Schipholregio wordt ingezet op afname van de overlast. Waarbij de milieuruimte die wordt gevonden door bijvoorbeeld stiller vliegen ten goede komt aan de bewoners en niet wordt ingezet om meer vluchten te kunnen laten vliegen. Voor Tata Steel is de afspraak dat uiterlijk in 2029 de eerste fase van groen staal gerealiseerd is. De Cokesgasfabriek 2 en een Hoogoven zullen zo snel mogelijk (uiterlijk 2029) sluiten. In het hele Noordzeekanaalgebied is het creëren van een gezonde leefomgeving het uitgangspunt om transities mogelijk te maken. Hierbij wordt ingezet op het aanscherpen van de milieunormen en tegelijkertijd het behouden en soms vergroten van de aanwezige milieuruimte voor de gewenste transities. Het gaat hier dus om maatwerk.

Afbeelding: 44. Woningbouwplannen (aantal) en werklocaties in Noord-Holland in relatie tot OV.
Bron: provincie Noord-Holland

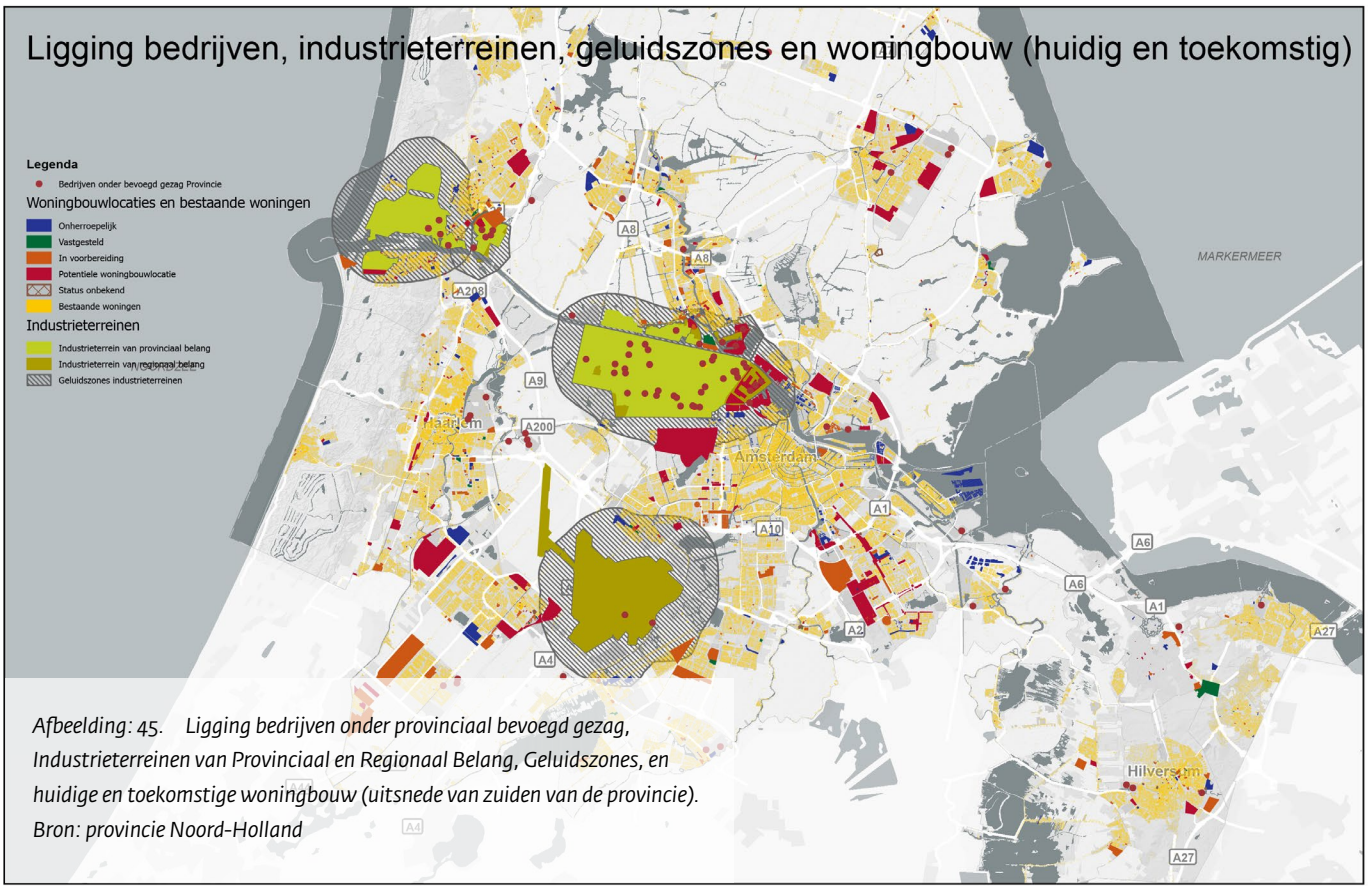

Voorbeeld
Gemeente Zaanstad, locatie Zuiderhout:

De locatie is in de provinciale Omgevingsverordening deels aangemerkt als industrieterrein van provinciaal belang. Tegelijkertijd ligt het dicht bij een ov-knooppunt en past het in het provinciale ov-knooppuntenbeleid om rondom het knooppunt in te zetten op woningbouwontwikkeling in combinatie met werkgelegenheid en voorzieningen. Het vraagstuk is of we accepteren dat er gezondheidsverschillen zijn (uiteraard binnen wettelijke kaders passend) en bouwen we woningen dicht bij industrie. Of accepteren we dit niet en perken e ofwel de (milieu)ruimte voor industriële en circulaire bedrijvigheid in. Of perken we de ruimte die benut kan worden voor wonen in?

Een aandachtspunt is daarbij dat zowel vanuit de bedrijvigheid als vanuit woningbouw de neiging is om tegen de norm aan te bouwen of de norm maximaal op te vullen. Dit heeft twee consequenties, enerzijds laat het geen schuifruimte over voor de transitie in de economie en energie die er aan komt. Anderzijds worden woningen gebouwd in een gebied dat weliswaar aan de huidige normen voldoet, maar een behoorlijke mate aan geluids- en geuroverlast heeft of meer fijnstof.

Via de bevoegdheden die de provincie heeft op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving wordt vooral ingezet op gezondheidsbescherming. Via het ruimtelijk spoor zet de provincie in op het beschermen van industriegebieden met een hogere milieucategorie. Aan gezondheidsbevordering wordt bijvoorbeeld gewerkt via de inzet op duurzame mobiliteit (bevorderen van lopen en fietsen door nabijheid van functies), groen in de stad, voorzieningen in dorpen die bijdragen aan ontmoeting, het creëren van meer recreatiemogelijkheden en de omslag naar duurzame energie.

Afbeelding: 45. Ligging bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag, Industrieterreinen van Provinciaal en Regionaal Belang, Geluidszones, en huidige en toekomstige woningbouw (uitsnede van zuiden van de provincie). Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Zet in op een gezondere leefomgeving door actief te blijven werken aan gezondheidsbescherming. Dit door het aanscherpen of creëren van normen en het verbeteren van milieukwaliteiten in de leefomgeving.
- Ook gezondheidsbevordering is een belangrijk aspect van een gezonde leefomgeving. Het gaat hierbij om het inrichten van je openbare ruimte waardoor het makkelijker wordt om op een gezonde manier te leven. Zorg als Rijk ook voor de connectie tussen het sociale domein en het ruimtelijke domein.

Wat doen we zelf?

- We werken aan een goede beleidsgrondslag voor te nemen maatregelen gericht op een gezondere leefomgeving, waarmee we aansluiting vinden bij de omgevingswet en invullen van tekorten in beleid. Deze beleidsontwikkeling brengt focus en prioritering aan in

waar de provincie aan werkt.

- We actualiseren de Beleidsnota Uitvoering en handhaving. Daarin wordt gekeken naar waar we onze instrumenten binnen de bestaande wet- en regelgeving nog verder kunnen ontwikkelen om een gezonde leefomgeving te borgen en te bevorderen. Om onze wettelijke beslissingsruimte zo goed mogelijk te benutten en tekorten in ons beleid weg te nemen.
- We zetten in op faseren van activiteiten. In NOVEX-gebied Noordzeekanaalgebied wordt om die reden voorgesteld om besluitvorming over de tweede fase van een aantal transformatieprojecten (voor woningbouw op huidige haven- en bedrijventerreinen) uit te stellen tot er meer zicht is op de behoefte aan milieuruimte vanuit de duurzame energie en de circulaire industrie. Ook wordt voorgesteld om inwaarts te zoneren, dat wil zeggen de meest belastende activiteiten niet direct langs de contour te situeren.
- Bij plannen voor woningbouw en andere gevoelige functies die industrieterrein van provinciaal belang raken zoals aangegeven in onze Omgevingsverordening, zullen we steeds beoordelen hoe dicht bij brongebieden het verantwoord is om te bouwen. Dit betekent dat we op een aantal plaatsen zullen kiezen tussen wat voorrang krijgt: woningbouw of het voortbestaan van ruimte voor bedrijvigheid.
- Het RIVM wordt gevraagd om ook in Noord-Holland Noord in kaart te brengen hoe het met de gezonde leefomgeving staat.
- Komend jaar gaan we werken aan een visie op geluidsplafonds voor mobiliteit.

Wat vragen we van het Rijk?

De provincie voert de VTH-taken onder meer uit binnen de nationale wettelijke kaders. Om tot een stevige en robuuste uitvoeringspraktijk te komen, is er aanscherping van die wettelijke kaders nodig. Die moeten bedrijven stimuleren om te zoeken naar schone technieken. Dat komt nadrukkelijk naar voren in het NOVEX-gebied Noordzeekanaalgebied, maar het kan ook andere hoog belaste gebieden ten goede komen. Het gaat met name om de volgende aanpassingen:

- Rekening houden met piekbelastingen. Veel normen zijn gebaseerd op jaargemiddelden, maar bewoners ervaren vooral de pieken als hinderlijk.
- Rekening houden met cumulatieve effecten. Per stof kan de emissie binnen de marges blijven, maar bij elkaar kunnen ze alsnog voor ernstige overlast zorgen.
- Een versnelde en strenge doorvoering in de nationale wetgeving van de Europese richtlijn industriële emissies, die naar verwachting binnenkort wordt aangescherpt, en een maximale inzet in Europa op strengere grenswaarden voor luchtkwaliteit in de toekomstige wijziging van de Europese richtlijn voor luchtkwaliteit. Met behulp van deze richtlijnen moet het ook mogelijk worden om de vergunningsvoorwaarden voor bestaande installaties aan te scherpen.
- Normen opstellen gebaseerd op wetenschappelijke en gezondheidskundige advieswaarden. Hetzelfde geldt voor verduurzaming industrie wat is geijkt op CO_2 besparing of de KRW, dit moet verbreed worden naar gezondheidsaspecten.

Voorbeeld
Tata Steel

Er zal aanvullend onderzoek worden gedaan naar de effecten op de gezondheid en de leefomgeving van maatregelen die Tata Steel neemt om de uitstoot van schadelijke stoffen te verminderen. Een snelle transitie van Tata Steel naar een productie via aardgas naar waterstof is cruciaal. Uiterlijk in 2029 moet de eerste fase van de transitie naar een productie van groen staal via aardgas naar waterstof naar groen staal gerealiseerd zijn. Om deze transitie snel in te zetten, zijn Rijk en Tata Steel in overleg over de afspraken. Voor de bouw van nieuwe installaties voor gas- en waterstofverbranding is mogelijk tijdelijke additionele geluidsruimte nodig. De huidige beschikbare geluidsruimte is vrijwel volledig benut. Tijdelijk meer geluidsoverlast leidt na de bouw tot een gezondere leefomgeving.

Afbeelding 46: Leefomgeving Tata-steel, Velsen. Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

5.5 Ruimte houden voor bedrijvigheid op (nieuwe) bedrijventerreinen en zorgen voor betaalbare bedrijfsruimte bij binnenstedelijke verdichting

Het beleid om zo veel mogelijk woningen binnenstedelijk te bouwen heeft naast veel voordelen als nabijheid van wonen en werken, vermeden verkeersbewegingen, sparen van groen en landschap in buitengebied, (kosten)efficiency bij aanleg van verschillende infrastructuur, ook nadelen. Bij binnenstedelijke verdichting worden vaak verouderde bedrijventerreinen getransformeerd. Daardoor worden bedrijven die op dergelijke terreinen zijn gevestigd, vaak naar andere locaties verdrongen omdat er geen betaalbare locaties meer in het stedelijk gebied te vinden zijn en/of ze niet gemengd kunnen worden met woonfuncties vanwege hinder. Niet zelden gaat het om bedrijven die een ondersteunende functie hebben in een stad. Dit levert een additionele ruimtevraag op bovenop de vraag naar ruimte voor nieuwe bedrijven. Er moet een keuze worden gemaakt hoe en waar deze bedrijven kunnen worden opgevangen. Daarnaast moet bepaald worden of ander instrumentarium, bijvoorbeeld in de uitgifte van gronden en de het hanteren voor langdurige prijsplafonds, kan worden ingezet om bedrijvigheid in stedelijk te behouden.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

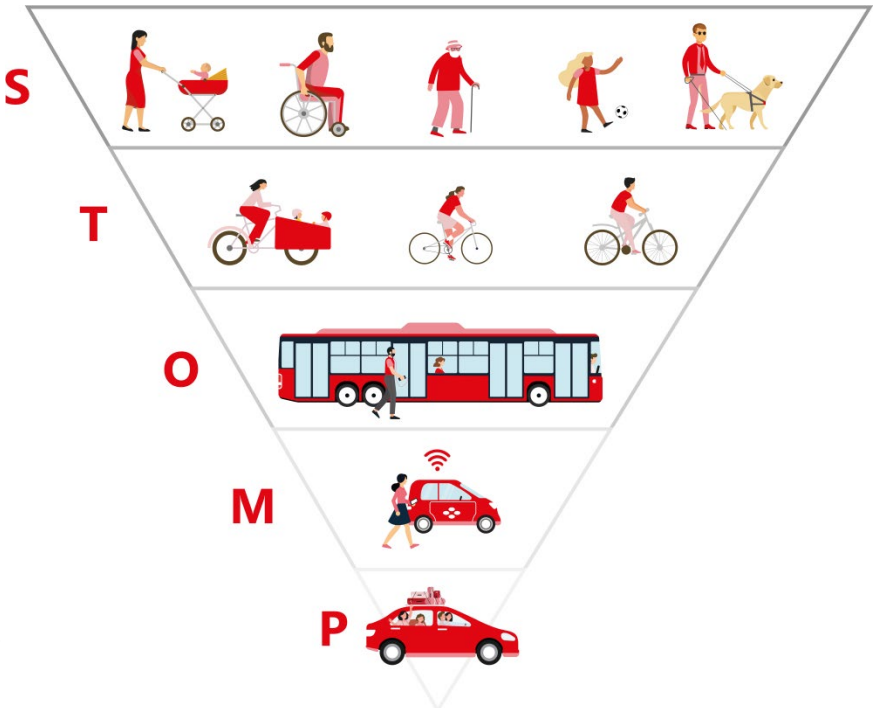
- Zet waar mogelijk in op gemengde stedelijke gebieden waarbij bedrijven meer in de stad kunnen blijven. Ontwikkel hier passend instrumentarium bij, zodanig dat langdurig betaalbare bedrijfsruimte beschikbaar is.

Wat doen we zelf?

- In het NOVEX-gebied MRA wordt gewerkt aan een bedrijventerreinenstrategie die inzet op zes lijnen:
  1. Selectieve uitgifte huidig aanbod
  2. Bescherming bestaande voorraad
  3. Intensivering van het ruimtegebruik
  4. Toekomstbestendig maken voorraad
  5. Betere benutting stedelijk gebied
  6. Toevoegen van nieuwe plannen
- Als onderdeel van de gezamenlijke MRA bedrijventerreinenstrategie zijn de volgende acties gepland: De gemeenten brengen in beeld welke bedrijventerreinen behouden blijven en tenminste tot 2035 niet in aanmerking komen voor transformatie, als basis voor een MRA totaaloverzicht in 2024.
- Daarnaast worden de huidige plannen voor transformatie van bedrijventerreinen (conform gemeentelijk besluiten) doorgenomen, om nieuwe kansen voor behoud van zittende bedrijven te identificeren.
- Verder wordt in MRA verband een transformatiekader bedrijventerreinen opgesteld, met aandacht voor o.a. omgang met de transformatielocatie en compensatiemogelijkheden binnen de deelregio.
- Gemeenten spannen zich in om bij transformatie zo veel mogelijk zittende bedrijven kansen te bieden zich te handhaven en waar dat niet lukt compensatiemogelijkheden voor (milieu)ruimte in eerste instantie binnen de eigen deelregio te vinden.

Wat vragen we van het Rijk?

- Samen verkennen welke (juridische en financiële) maatregelen het mengen van bedrijven in stedelijk gebied kunnen bevorderen.

Afbeelding: 46.
STOMP mobiliteitsprincipe.
Bron: Goudappel

5.6 Beter borgen van mobiliteitsmaatregelen in het ruimtelijk instrumentarium

De huidige mobiliteitsnetwerken zijn niet voldoende om de gewenste bereikbaarheid te leveren bij de geplande woningbouw. Er is daarom een mobiliteitstransitie noodzakelijk die is ingebed in een integrale ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij is het noodzakelijk dat wonen, werken en voorzieningen in elkaars nabijheid worden gerealiseerd. De mobiliteitstransitie is gericht op het voorkomen van verplaatsingen, op het veranderen naar schone en actieve vervoerwijzen zoals fiets, lopen en openbaar vervoer en op het bevorderen van schoner gebruik van de auto door het gebruik te delen en de elektrische auto te stimuleren. Concreet betekent dit dat grote woningbouwlocaties zoveel mogelijk nabij OV-knooppunten worden gerealiseerd waar nog capaciteit over is. En dat in de planontwikkeling van een gebied al vanaf het begin bij de inrichting rekening wordt gehouden met het zogenoemde STOMP-ordeningsprincipe waarbij *in volgorde* de mogelijkheden voor lopen (stappen), fietsen (trappen), openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en de privéauto worden meegenomen in het ontwerp. Het is van belang dat alle vervoersmiddelen conform dit principe worden overwogen bij de planontwikkeling, waarbij de resultaten van die afweging in gebieden met beperkt openbaar vervoer en grote afstanden naar voorzieningen naar alle waarschijnlijkheid anders is dan in gebieden met een hogere graad van verstedelijking. Het STOMP-principe is ook bruikbaar om ruimtegebruik van mobiliteit te verminderen.

Ook de Ladder van Verdaas voor afwegingen rond investeringen in infrastructuur is van toepassing. De aanleg van nieuwe infrastructuur komt volgens deze ladder pas in aanmerking als andere oplossingen onvoldoende soelaas bieden. In volgorde van voorkeur zijn dat:

- Mobiliteit beperken via een ruimtelijke visie en programma (het STOMP principe dient onderdeel te zijn van de Ruimtelijke Visie);
- Anders betalen voor mobiliteit (rekeningrijden);
- Mobiliteitsmanagement;
- Verbeteren/optimaliseren openbaar vervoer;
- Beter benutten bestaande infrastructuur;
- Aanpassen bestaande infrastructuur;
- Nieuwe infrastructuur.

De mogelijkheden voor de laatste twee stappen, investeren in nieuwe of bestaande infrastructuur, zijn in het licht van de eerder genoemde verschuiving van aanleg naar beheer en onderhoud nog maar beperkt mogelijk.

In stedelijk gebied vraagt de mobiliteitstransitie om een inrichting van de openbare ruimte die autogebruik en autobezit terugdringt. Dat vraagt enerzijds ruimte (voor o.a. fiets, lopen en OV), maar levert anderzijds ook ruimte op (minder parkeerplaatsen). Ruimte is nodig voor:

- Tankstations met verschillende brandstoffen met (snel) laadplekken voor elektrisch vervoer;
- Waterstoftankmogelijkheden voor zwaar vervoer, inclusief veiligheidsruimte;
- Toeleidende verkeersstromen van en naar de locatie;
- Bredere fietspaden, solitaire busbanen om bestaande stedelijke kernen te ontlasten.

Ook logistieke hubs en regionale en lokale openbaarvervoerhubs buiten de kernen spelen een rol bij de mobiliteitstransitie Hierbinnen kunnen op de langere termijn

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Voor mobiliteit is meer nodig dan alleen aandacht voor infrastructuur. Ook bij het aanleggen van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen moet aandacht zijn voor het inpassen van andere vormen van mobiliteit aan de hand van het STOMP principe.

Wat doen we zelf?

- Aan de hand van ons Perspectief Mobiliteit werken we aan de mobiliteitstransitie. Dit doen we oor het verminderen van de behoefte van reizen door nabijheid van wonen, werken en voorzieningen. Indien dan toch gereisd moet worden is dit idealiter middels een collectieve of actieve vorm zoals trein, openbaar vervoer of fiets. Dit zorgt dat ook de verduurzamingsopgave kleiner wordt doordat het aantal voer- en vaartuigen afneemt dat uitstootvrij moet worden. Het zorgt er ook voor dat voor diegenen die de auto echt nodig hebben voldoende capaciteit op de wegen beschikbaar blijft.
- Met de actieagenda fiets 2022-2027 werken we aan het aanleggen van doorfietsroutes tussen steden om zo een alternatief te bieden aan ritten voor korte en middellange afstanden tot ongeveer 15 kilometer.
- Met het Mobiliteit Plan van Eisen Logistiek geven we criteria mee voor het inrichten van nieuwe bedrijventerreinen. Met oog voor multimodale goederenstromen op plekken met ruimte op de netwerken.
- Programma OV-knooppunten in combinatie met woningbouw bij de OV-knooppunten. Het versterken van de OV-knooppunten en hierlangs de grootste woningbouwopgaves laten plaatsvinden. Bij volledige realisatie van deze plannen zou 60 % van het totale provinciale woningaanbod uit de Woondeal binnen 1.200 meter en bijna 100 % binnen 10 minuten fietsen van de OV-knooppunten worden gerealiseerd.

Wat vragen we van het Rijk?

- Woningbouw in sterke relatie blijven zien met mobiliteit. Dit laten zien door opvolging te geven aan de integrale woningbouw en mobiliteitsmiddelen in 2024 en verder.
- Inzetten op het uitbreiden van de gedragscampagne over het gebruik van mobiliteit, waaronder de werkgeversaanpak.

eventueel ook vertiports[29] voor eVTOL[30]-netwerken een plek krijgen. Deze ruimtevraag heeft een conflict met de overige ruimtevragen en is nu nog niet goed in beeld bij bijvoorbeeld de nieuwbouwopgave. Dit heeft niet alleen effect op een betere bereikbaarheid van de steden maar ook effect op de gezonde leefomgeving. Actieve mobiliteit draagt bij aan gezondere en vitalere mensen. Schone en emissieloze voertuigen stoten veel minder schadelijke stoffen uit. In steden betekent de introductie van zero-emissie zones voor schonere lucht en veiligere situaties.

5.7 Rekening houden met effecten van lokale ruimtelijke mobiliteitskeuzes op de regionale schaal

Ruimtelijke keuzes op een plek in de provincie hebben logischerwijs effect op de omliggende gebieden. Bij keuzes in het MRA-gebied moet rekening worden gehouden met het effect hiervan op Noord-Holland Noord en andersom, kortgezegd waterbedeffecten.

VOORBEELD:
Minder ruimte voor auto in de stad vereist corridorhubs

In de MRA is een gezonde leefomgeving creëren steeds belangrijker voor gebiedsontwikkeling. Autoluwe steden en duurzame vormen van mobiliteit stimuleren dit. Dit vertaalt zich naar minder ruimte voor de auto binnen de stadsgrenzen door minder parkeerplaatsen en door (de invoering van) betaald parkeren.

Het bovenstaande heeft consequenties voor de dagelijkse forenzen, onder andere vanuit Noord-Holland Noord richting de MRA. De toegankelijkheid van de stad voor mensen met lagere- en middeninkomens die dit niet kunnen of willen betalen kan hierbij in het geding komen. De beschikbaarheid van een parkeerplaats op de bestemming in de MRA is niet meer vanzelfsprekend. Vier tot zeven euro per uur zijn geen ongewone bedragen in de binnenstad van Amsterdam.

Om toch deze forenzen te faciliteren is het noodzakelijk dat goede multimodale overstapmogelijkheden beschikbaar zijn. Weggebruikers moeten eerder de mogelijkheid krijgen om over te stappen van de auto op ander vervoer verder de stad in. Daar kunnen corridorhubs (overstapplek nabij het landelijk en/of regionale wegennet, zoals een Rijksweg of provinciale weg) een rol in spelen. Op dergelijke hubs wordt autoverkeer dat richting de werkgebieden moet, vroegtijdig de mogelijkheid gegeven om via openbaar vervoer naar de werkgebieden te reizen. Deze hubs moeten niet alleen aan de randen van de MRA en de agglomeratie Amsterdam komen, maar ook dieper in Noord-Holland Noord (bijvoorbeeld in Hoorn of Alkmaar-Noord) juist om autoverkeer vroegtijdig mogelijkheden te geven om via OV verder te geleiden.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef inzicht in de waterbedeffecten van ruimtelijke keuzes in mobiliteit. Hoe werken keuzes in het ene gebied door op dat in andere gebieden.
- Pakketten van (ruimtelijke) maatregelen zijn nodig die in samenhang streven naar de brede welvaart doelen zoals in het Multimodaal Toekomstbeeld vastgelegd. De balans vinden tussen bijvoorbeeld bereikbare regio, aantrekkelijke leefomgeving, vitale economie die toegankelijk is voor iedereen.

Wat doen we zelf?

- We werken aan de uitvoering van de hubstrategie (2023) zowel binnen als buiten stedelijk gebied.
- We agenderen het onderwerp mobiliteitsarmoede en toegankelijkheid van mobiliteit in het Rijk/regio programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB).

Wat vragen we van het Rijk?

- Doorzetten (en uitbreiden) van bereikbaarheidsgelden. Mobiliteit is randvoorwaardelijk voor het realiseren en versnellen woningbouw. Gezien de opgaven die we hebben, kunnen we het niet alleen.
- Integrale blik om per regio integrale gebiedspakketten te gaan maken en deze voor BO-MIRT te agenderen. Daarvoor hebben we de medewerking van BZK en I&W nodig.

Wat doen we samen?

- Uitwerken van het principe regioniale hubs per corridor uit het MTB. Zoals afgesproken in BO-MIRT 2022 werken we binnen het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid samen aan de uitvoering van het Multimodaal Toekomstbeeld (MTB) en de daarin gezamenlijk vastgestelde sturingsprincipes met als doel de brede welvaartsdoelen op peil te houden. Dit heeft ook ruimtelijk consequenties (zie ook 5.6).

29 Vertiport: een stuk land of water dan wel een constructie waarop VTOL's, bijvoorbeeld drones, (kunnen) opstijgen en landen
30 VTOL: vertical take off and landing

5.8 Logistiek in een leefbare stad

De groei van het goederenvervoer (zoals besproken in 4.7) heeft samen met de keuzes voor een leefbare stad uit dit hoofdstuk ook effect op de logistieke stromen binnen de stad. Hoe kunnen goederen toch hun bestemming bereiken in een leefbare stad?

Een leefbare stad voor logistiek betekent bevoorraden met uitstootvrije voertuigen. In aanloop hiernaartoe gebeurt dit met emissieklasse 6/7 voertuigen (euro 6/7). Maar ook de omvang van de voertuigen moet passend zijn bij de straten in het dorp of de stad. Ter verbetering van de gezondheid en leefbaarheid in de steden is de inzet van logistieke hubs randvoorwaardelijk. Hier worden goederen overgeslagen van grote op kleine transporteenheden. Dit vraagt een veelvoud van de huidige hublocaties, veelal aan de randen van de stad.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Ruimte voor logistieke hubs. Uit onderzoek van gemeente Amsterdam blijkt bijvoorbeeld dat de vereiste ruimte voor logistieke hubs groeit vanwege de transitieperiode naar uitstootvrije voertuigen. Hierdoor is meer overslag nodig van goederen rond de steden. Op termijn zal dit naar verwachting weer afnemen. Het zorgt nu voor een groei van logistieke hubs rond de stad. Dit zal ook in andere steden zo zijn. Hoe passen we dit in de schaarse ruimte?

Wat doen we zelf?

- Vanuit de Netwerkvisie Logistieke Hubs willen we dat gemeenten en regio toebewegen naar stadsbrede logistieke platforms waardoor gebundelde belevering in de steden gemakkelijker of afgedwongen wordt.
- De vaarwegen moeten beter benut worden voor goederentransport, ook in de steden en buitenwijken. Concreet betekent dit dat we de bedienbesluiten voor bruggen daar op af moeten stemmen. Die zijn nu steeds meer in dienst van het autoverkeer, maar dat zal dan omgedraaid moeten worden.
- Met marktpartijen ontwikkelen we een Metropolitaan Hub Systeem. Een netwerk van binnenvaardiensten tot in de haarvaten van de vaarwegen, voor betrouwbare elektrische duwvaart in en tussen steden.

Wat vragen we van het Rijk?

- Harmoniseren van het beleid voor duurzame logistiek. Zorg voor een voorspelbaar groeipad en stimuleer de ondernemers die voorop willen lopen in verduurzamen van het transport van, naar en in de stad.

Wat doen we samen?

- Het uitvoeren van landelijke en regionale uitvoeringsagenda stadslogistiek.
- Het creëren van blauwe golven, het verbinden van de brugopeningen zodat schepen kunnen doorvaren. Vergelijkbaar met de groene golven, al kan dit ook met elkaar conflicteren.

5.9: Inzetten op gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen

Financiering van veel onderdelen gekoppeld aan een goede leefomgeving schiet tekort. De voorwaarden vanuit de grote investeringsfondsen laten geen ruimte voor integrale projecten. Omdat ruimte beperkt is, zullen veel doelstellingen gecombineerd moeten worden. Dit vraagt om grotere flexibiliteit bij het gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen.

Voorbeeld: In de MRA is een groenstructuur bekend onder de naam groene scheggen. Aan de oostkant van Schiphol ligt een scheg die nog moet worden ontwikkeld, de Westeinderscheg. Het doel van de ontwikkeling is om de leefomgeving in de directe omgeving van de luchthaven te verbeteren. Het gebied wordt overlapt door drie NOVEX-gebieden, te weten NOVEX Schipholregio, MRA en Groene Hart. Daarnaast zijn er ook kansen om bij te dragen aan het halen van de doelen uit het NPLG/PPLG. Het is op dit moment niet mogelijk om integraal doelen uit de verschillende programma's financieel te combineren in een gebiedsfonds. Het efficiënt bundelen van bestaande geldbronnen is daardoor niet mogelijk.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- In de Nota Ruimte verwachten we dat er wordt ingezet op integrale gebiedsontwikkelingen met daaraan gekoppeld de gecombineerde inzet van middelen. Verantwoording richting begroting vindt dan nog steeds plaats via de huidige verantwoordingslijnen. Het moet dus ook duidelijk worden gemaakt in de verantwoording welke doelen uit een bepaald programma worden gediend. Doel is om het geoormerkte geld efficiënter in te zetten waardoor voor hetzelfde geld meerdere doelen haalbaar worden gemaakt.

Wat doen we zelf?

- We zetten onze regierol in de afstemming rondom het Watersysteem, Taskforce energie, PPLG, Vervoersberaden, Woondeals, Regionale afstemming wonen en bedrijven en recreatieschappen voort. In lijn met het coalitieakkoord investeren we in water, recreatie en natuur, onder andere via het PPLG.
- We investeren in provinciale infrastructuur en beleidsmaatregelen zoals smart mobility, in woningbouw via de woondeals, het programma OV-knooppunten en nieuwe maatregelen zoals groen in en om de stad via ons programma Groen Kapitaal.

Wat vragen we van het Rijk?

- Grotere flexibiliteit bij het gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen. Maak het mogelijk deze middelen breed in te zetten op de eerder geschetste randvoorwaarden.
- Meer geld voor groen, recreatie en klimaatadaptatie gekoppeld aan woningbouw (nu zijn financiën gekoppeld aan woningbouw alleen bestemd voor mobiliteit).
- Een mogelijk steviger wetgeving voor het verplicht mee-investeren in mobiliteit, klimaatadaptatie, natuur en recreatie.

5.9 Inzetten op gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen

Financiering van veel onderdelen gekoppeld aan een goede leefomgeving schiet tekort. De voorwaarden vanuit de grote investeringsfondsen laten geen ruimte voor integrale projecten. Omdat ruimte beperkt is, zullen veel doelstellingen gecombineerd moeten worden. Dit vraagt om grotere flexibiliteit bij het gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen.

Voorbeeld:

In de MRA is een groenstructuur bekend onder de naam groene scheggen. Aan de oostkant van Schiphol ligt een scheg die nog moet worden ontwikkeld, de Westeinderscheg. Het doel van de ontwikkeling is om de leefomgeving in de directe omgeving van de luchthaven te verbeteren. Het gebied wordt overlapt door drie NOVEX-gebieden, te weten NOVEX Schipholregio, MRA en Groene Hart. Daarnaast zijn er ook kansen om bij te dragen aan het halen van de doelen uit het NPLG/PPLG. Het is op dit moment niet mogelijk om integraal doelen uit de verschillende programma's financieel te combineren in een gebiedsfonds. Het efficiënt bundelen van bestaande geldbronnen is daardoor niet mogelijk.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- In de Nota Ruimte verwachten we dat er wordt ingezet op integrale gebiedsontwikkelingen met daaraan gekoppeld de gecombineerde inzet van middelen. Verantwoording richting begroting vindt dan nog steeds plaats via de huidige verantwoordingslijnen. Het moet dus ook duidelijk worden gemaakt in de verantwoording welke doelen uit een bepaald programma worden gediend. Doel is om het geoormerkte geld efficiënter in te zetten waardoor voor hetzelfde geld meerdere doelen haalbaar worden gemaakt.

Wat doen we zelf?

- We zetten onze regierol in de afstemming rondom het Watersysteem, Taskforce energie, PPLG, Vervoersberaden, Woondeals, Regionale afstemming wonen en bedrijven en recreatieschappen voort. In lijn met het coalitieakkoord investeren we in water, recreatie en natuur, onder andere via het PPLG.
- We investeren in provinciale infrastructuur en beleidsmaatregelen zoals smart mobility, in woningbouw via de woondeals, het programma OV-knooppunten en nieuwe maatregelen zoals groen in en om de stad via ons programma Groen Kapitaal.

Wat vragen we van het Rijk?

- Grotere flexibiliteit bij het gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen. Maak het mogelijk deze middelen breed in te zetten op de eerder geschetste randvoorwaarden.
- Meer geld voor groen, recreatie en klimaatadaptatie gekoppeld aan woningbouw (nu zijn financiën gekoppeld aan woningbouw alleen bestemd voor mobiliteit).
- Een mogelijk steviger wetgeving voor het verplicht mee-investeren in mobiliteit, klimaatadaptatie, natuur en recreatie.

6 (OPNIEUW) VORMGEVEN AAN NOORD-HOLLAND

Omgevingskwaliteit: veel transities komen op ons af die leiden tot veranderingen. Dat is niet nieuw, Noord-Holland is altijd aan verandering onderhevig geweest. Ons huidig beleid is erg gericht op beschermen. Deze veranderingen vragen om opnieuw te definiëren wat we belangrijk vinden om te behouden en wat en hoe we samen veranderingen vorm kunnen geven waarbij waarden zichtbaar blijven.

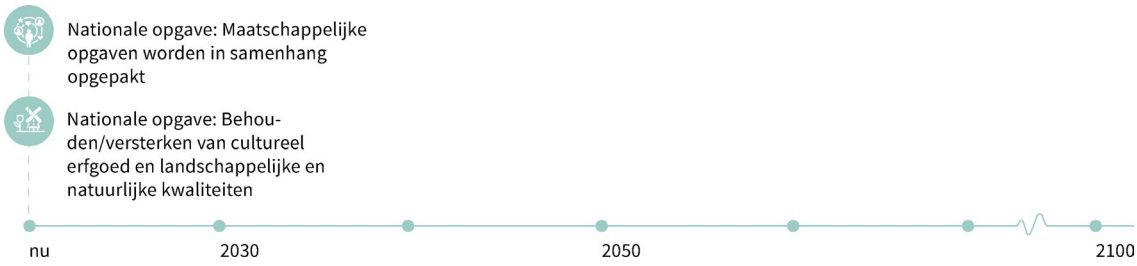
Wat is er aan de hand?

Noord-Holland is prachtig en divers. De cultuurlandschappen van Noord-Holland herbergen de geschiedenis en vormen een deel van de Noord-Hollandse identiteit. Die diversiteit van ons landschap komt mede doordat in Noord-Holland op een relatief klein oppervlak veel verschillende bodemtypen samenkomen. Daarbij is er bij de ingebruikname van het land steeds anders op de condities van bodem en water gereageerd. Dat kwam door culturele verschillen of bijvoorbeeld doordat gedurende de ontginning de financiële en technische mogelijkheden veranderden. Dat alles heeft geleid tot een afwisselend landschap met veel bijzondere plekken, dat hoog gewaardeerd wordt door inwoners en bezoekers.

De opgaven die op ons afkomen hebben een aantal dingen gemeen. Ze zijn urgent, hebben vaak een grote ruimtelijke impact, overstijgen veelal de lokale schaal en hebben het karakter van een transitie. Het stedelijk gebied verandert door verdichting van woningbouw, plaatsing van extra infrastructuur voor de energietransitie of transformatie van een werkgebied naar woningbouw. Ook in het landelijk gebied verwachten we grote effecten door alle opgaven. Voorbeelden hiervan zijn de impact van de energietransitie met windturbines, zonneparken, energie-infrastructuur en transformatorstations. Maar ook de vernatting van veenweidegebieden die kan leiden tot ander landgebruik en een andere verschijningsvorm, bijvoorbeeld moerasbos en rietlanden. Deze veranderingen beïnvloeden hoe Noord-Holland eruitziet en wat we daaraan waarderen.

In het (verre) verleden hervormden mensen het Noord-Hollandse landschap al door veenafgravingen, de aanleg van dijken en het droogmalen van meren tot polders. En ook minder lang geleden zijn er grote keuzes gemaakt in de ruimte. 150 jaar terug was er nog een Zuiderzee, bestond de Wieringermeerpolder nog niet en werd het Noordzeekanaal (grotendeels met de hand) gegraven. In de afgelopen 70 jaar is de verstedelijking in de provincie enorm versneld. Het aantal inwoners verdubbelde terwijl het aantal mensen per huishouden daalde. Het infrastructurele netwerk werd verbeterd, het aardgasnet werd uitgerold, Schiphol werd een van de grootste luchthavens van Europa en Amsterdam werd een groot internationaal internetknooppunt. Verandering van ons landschap is dan ook niet nieuw maar van alle tijden.

Hoe hoger de druk op de ruimte en op ons buitengebied was, hoe groter de behoefte werd de kwaliteit ervan te beschermen. Een mooi landschap, met cultuurhistorisch erfgoed en ruimte voor een groeiende recreatieve behoefte is onmisbaar als gezonde en fijne leefomgeving. Dit draagt bij aan het welzijn van onze inwoners en past ook bij de maatschappelijke tendens om meer oog te hebben voor brede welvaart. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat we onze natuurgebieden, cultuurlandschappen en erfgoed willen behouden en versterken en dat ontwikkeling

hierbinnen en het beheer ervan passend zijn bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen. Dit is in de Omgevingsverordening verder uitgewerkt met o.a. de beschermingsregimes Natuurnetwerk Nederland (NNN), Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL), UNESCO werelderfgoed, de bescherming van archeologisch en cultureel erfgoed en de verplichting om bij een ontwikkeling in het landelijk gebied rekening te houden met de principes van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. In eerste instantie hebben onze beschermingsregimes, zoals de naam al zegt, een beschermende werking. Reguliere ontwikkelingen zijn niet altijd mogelijk binnen deze gebieden en wat wel kan, moet voldoen aan bepaalde eisen. Op dit moment is de lijn dat 'ontwikkelingen van groot openbaar belang' doorgang vinden als er geen alternatieven zijn.

Zorgvuldig omgaan met de waarden van het landschap en de natuur is de onderliggende kernboodschap achter onze beschermingsregimes en ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten. Met de toenemende druk op het landschap door de noodzakelijke transities en grote opgaven waar we voor staan, neemt ook het belang van die zorgvuldigheid toe. Voorbeelden als de mogelijke aanleg van een 380 KV door UNESCO werelderfgoed gebied in de Beemster tonen echter aan dat bescherming soms niet langer mogelijk is, en er behoefte is aan een meer op transitie gerichte benadering. Hoewel we de precieze impact van de transities op Noord-Holland nog niet kennen, weten we al wel dat we niet alles zullen kunnen behouden zoals het is. Ons huidige beleid is niet voldoende toegerust op de transities. Daarom is het nodig om het huidige beleid aan te passen.

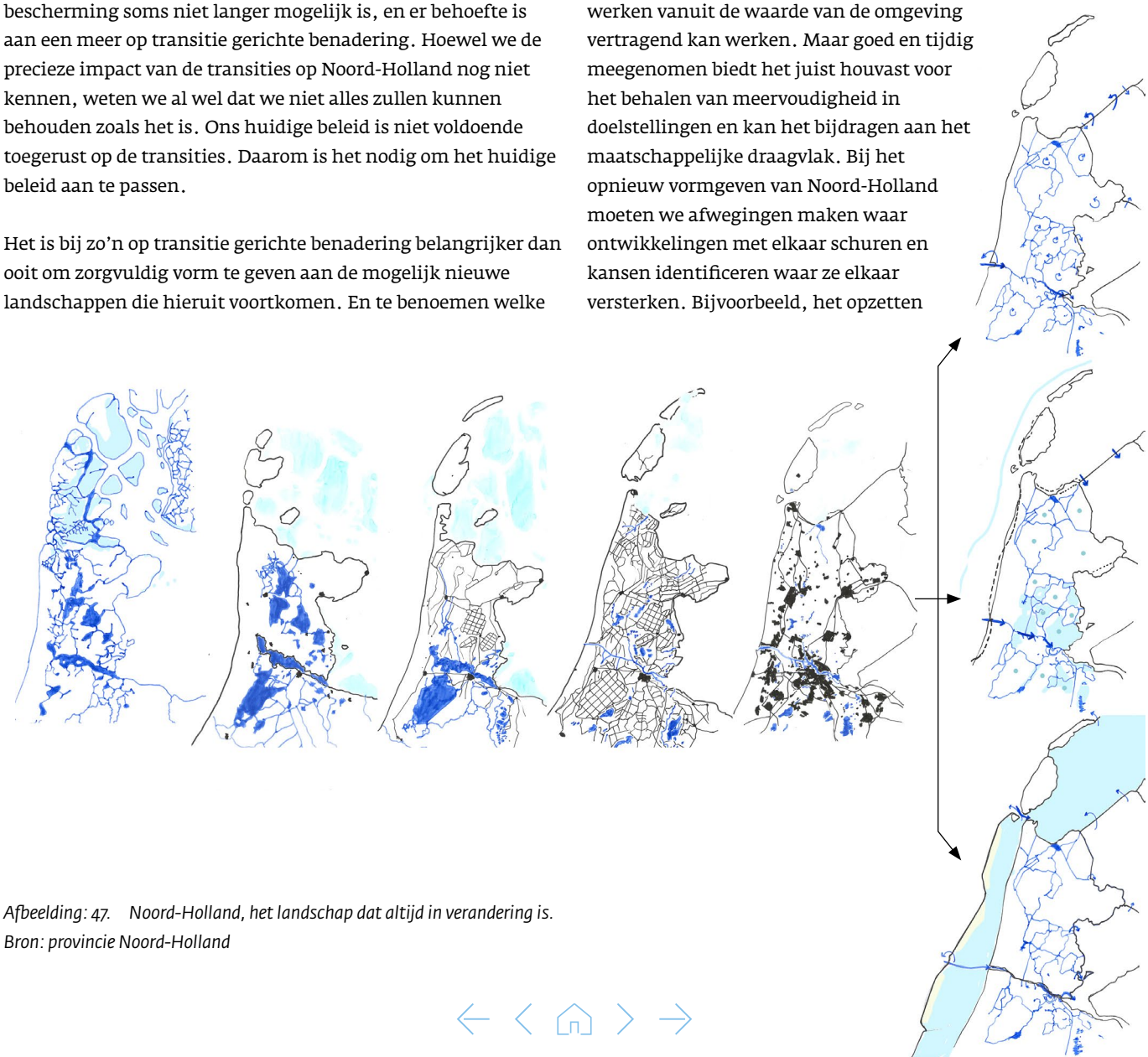
Het is bij zo'n op transitie gerichte benadering belangrijker dan ooit om zorgvuldig vorm te geven aan de mogelijk nieuwe landschappen die hieruit voortkomen. En te benoemen welke waarden we willen behouden. In een wereld die steeds sneller om zijn as lijkt te draaien, zoeken we plekken en dingen waaraan we ons vast kunnen houden, waarin we ons gezamenlijke verleden kunnen herkennen. Tegelijk willen we - of moeten we - ook het nieuwe omarmen. Een goede vormgeving daarvan, én een respectvolle inpassing in het bestaande landschap zijn voorwaardelijk voor maatschappelijke acceptatie van veranderingen. Juist ook met het oog op het belang van brede welvaart. We willen dat Noord-Holland zich blijft onderscheiden door een grote diversiteit aan verschillende landschappen, die onmiskenbaar zijn verbonden met het verleden en ruimte bieden aan de toekomst.

Waar komt het op neer?

Het (opnieuw) vormgeven van Noord-Holland lukt alleen als bij grote vormende projecten het verbeteren van de leefomgeving het uitgangspunt is. Dat vraagt om een stevige verankering van het creëren van omgevingskwaliteit als nevendoelstelling in wetgeving.

Botsingen en kansen met andere opgaven

Het lijkt soms alsof aandacht voor omgevingskwaliteit en het werken vanuit de waarde van de omgeving vertragend kan werken. Maar goed en tijdig meegenomen biedt het juist houvast voor het behalen van meervoudigheid in doelstellingen en kan het bijdragen aan het maatschappelijke draagvlak. Bij het opnieuw vormgeven van Noord-Holland moeten we afwegingen maken waar ontwikkelingen met elkaar schuren en kansen identificeren waar ze elkaar versterken. Bijvoorbeeld, het opzetten

Afbeelding: 47. Noord-Holland, het landschap dat altijd in verandering is.
Bron: provincie Noord-Holland

van het waterpeil kan zowel gunstig als ongunstig uitpakken voor het beschermen van archeologische waarden. De diepte waarop energie-infrastructuur wordt aangelegd door het gebied van het Oer-IJ maakt het verschil tussen het creëren van een kilometerslange opgraving (1 m diepte) of het in situ behoud (3 m diepte). Het inzetten op meer biodiversiteit buiten natuurgebieden door meer groenblauwe dooradering draagt bij aan het prettiger maken van het landschap. Tegelijkertijd vraagt de omzetting naar kringlooplandbouw ook ruimte voor extra bebouwing voor het verwerken van reststromen en het sluiten van kringlopen. Het werken vanuit waarden in een gebied en het creëren van waarden biedt kansen om de leefkwaliteit in een gebied te versterken. Denk bijvoorbeeld aan het openleggen van historische waterwegen voor waterafvoer of berging. Of het herstel van groen in historische binnensteden, het beschermen van dorpsgezichten, herbestemming van erfgoed tot woonbestemming of speciale windmolens die passen bij het karakter van de Beemster.

Betrokken programma's en visies

Als vertrekpunt voor het opnieuw vormgeven aan Noord-Holland zijn de volgende beleidskaders van belang.

Programma Mooi Nederland
In het programma 'Mooi Nederland' staat ruimtelijke kwaliteit centraal. Het programma werkt aan een gedeeld beeld van de toekomst van ons land en regelt nieuwe concepten voor de inrichting van gebieden.

Omgevingsvisie NH2050
Uit de Omgevingsvisie: "Noord-Holland beschikt over een unieke en rijke variatie aan (open) landschappen, ruimtelijke structuren, aardkundige en archeologische waarden, cultuurhistorie en gebouwd (wereld)erfgoed. De provincie onderscheidt zich door haar openheid, de grote afwisseling en de contrasten in het landschap. Deze karakteristieken reflecteren de rijke ontstaansgeschiedenis en maken het aantrekkelijk voor mensen om hier te wonen, voor bedrijven om zich hier te vestigen en voor recreanten en toeristen om hier te verblijven. Voor de leefomgevingskwaliteit is het essentieel deze waarden en karakteristieken van landschap en cultuurhistorie te benoemen, te behouden, waar nodig adequaat te herstellen en waar mogelijk te versterken en te ontwikkelen."

PPLG – Een beleefbaar landelijk gebied
Om de opgaven in het landelijk gebied in samenhang op te pakken zet de provincie Noord-Holland het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) op, in navolging van het Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het is bedoeld als samenhangend beleidskader voor het landelijk gebied. In het PPLG wordt een uitwerking opgenomen van de nationale opgaven voor biodiversiteit, stikstof, water en bodem, klimaat en het perspectief voor de landbouw. De thema's woningbouw, energievoorziening, infrastructuur en economie worden niet uitgewerkt in het PPLG en komen in dit Ruimtelijk Voorstel uitvoerig aan bod. Zoals in het PPLG is aangegeven, zal de ruimtelijke afweging tussen de belangen uit het PPLG en de overige belangen in dit Ruimtelijk Voorstel plaatsvinden. Het PPLG is daarmee een belangrijke bouwsteen van het Ruimtelijk Voorstel. Het PPLG bevat een uitwerking van de provinciale doelstellingen voor het landelijk gebied op de thema's landschap, erfgoed en recreatie (PPLG H2.7 Een beleefbaar landelijk gebied).

Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
De leidraad is een provinciale handreiking voor het inpassen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het landschap, zoals bebouwing, agrarische bedrijven, infrastructuur of vormen van energieopwekking. Daarnaast bieden de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en de handreikingen gemaakt voor inpassing energie-infrastructuren een duidelijke basis voor inpassing van projecten. De Leidraad geeft gebiedsgerichte én ontwikkelingsgerichte beschrijvingen en biedt zo toepasbare informatie over de manier waarop ruimtelijke ontwikkelingen kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving. De provincie beoogt met deze Leidraad om samen met bijvoorbeeld gemeenten, ontwikkelaars en initiatiefnemers te werken aan het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap en de cultuurhistorie.

Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)
Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) is het regime voor bescherming en waar mogelijk versterking en ontwikkeling van gebieden in Noord-Holland die landschappelijk, aardkundig, ecologisch of cultuurhistorisch van bijzondere waarde zijn. Het BPL is beschreven in kernkwaliteiten per deelgebied. De voormalige beschermingsregimes Bufferzones, Aardkundig Monument en Weidevogelleefgebied zijn geborgd in de kernkwaliteiten.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, gericht op de wezenlijke kenmerken en waarden van natuur en landschap) en Provinciale Monumenten hebben een eigen regime en vallen daarom buiten het BPL-regime.

Beleidskader Erfgoed & Cultuur
Erfgoed en cultuur dragen sterk bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Noord-Holland heeft veel culturele organisaties en initiatieven, monumenten, (wereld)erfgoed, bijzondere archeologische vindplaatsen en historische cultuurlandschappen. Dit levert een aantrekkelijk woon- en verblijfklimaat op. Dit is uitgewerkt in het Beleidskader Erfgoed & Cultuur. In het beleidskader zijn als opgaven benoemd:

1. transformatie van het cultuurlandschap
   Een van de speerpunten voor het beleid is dat cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen. We vertalen dat in het Ruimtelijk Voorstel in 'erfgoedinclusief ontwikkelen';
2. leegstand, herbestemming en verduurzaming
   De focus ligt op continuïteit in gebruik en duurzame exploitatie, waarbij sociaal-maatschappelijke waarden behouden blijven;
3. bereikbaarheid en toegankelijkheid van de culturele infrastructuur
   Het is zaak dat er voldoende en toegankelijke culturele voorzieningen blijven, ook als er vele duizenden woningen worden bijgebouwd.

Overige relevante programma's

- Noord-Holland Noord regioprofiel 2021 'Zee aan ruimte, land vol cultuur'
- MRA Regioprofiel 2019-2024 'Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed'
- Uitvoeringsprogramma Hollandse Waterlinies Noord-Holland 2022-2025
- Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken 2021-2025
- Ruimtelijk beleidsplan Stelling van Amsterdam
- Beeldkwaliteitsplan Stelling van Amsterdam

Afwegingskader energieopwekking Hollandse Waterlinies

Een eerste stap in de transitiegerichte benadering binnen de grenzen van Werelderfgoed Hollandse Waterlinies is gemaakt met het opstellen van het 'Afwegingskader energieopwekking Hollandse Waterlinies'. Dit stuk is een goed hulpmiddel bij eventuele ontwikkelingen en mogelijke aantasting van de kernkwaliteiten.

Wat agenderen we?

6.1 Passen we onze beschermingsregels voor landschap en cultuur aan vanwege transities?

Ons huidige beleid is veelal gericht op bescherming van de bestaande intrinsieke en toegekende waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Op circa 50% van het landelijk gebied ligt een beschermingsregime (N2000, NNN, BPL, Unesco-werelderfgoed, stiltegebieden, archeologisch en gebouwd en groen erfgoed). Nu al is echter duidelijk dat een deel van de transitie-opgaven ook zal landen binnen een of meerdere beschermingsregimes:

- Een aantal zoekgebieden voor zonne- en windenergie op land, aangewezen in de Regionale Energiestrategieën (RESsen), ligt bijvoorbeeld (deels) in beschermd gebied.
- In het zoekgebied van de 380kV-hoogspanningsleiding tussen het Noordzeekanaalgebied en Noord-Holland Noord liggen de werelderfgoederen van de Beemster en de Hollandse Waterlinies. Ook de uitbreiding van de 380kV-hoogspanningsleiding Diemen-Ens doorkruist de Waterlinies.
- Om CO_2-uitstoot en verdere bodemdaling tegen te gaan worden in het NPLG en PPLG verkend of en waar het peil opgezet moet worden in veengebieden. Peilopzetting kan positief uitpakken voor de bescherming en conservering van archeologische vindplaatsen. Maar als op deze plekken moerasbos of rietlanden mogen ontstaan die CO_2 op kunnen slaan, zal dat deze vindplaatsen mogelijk juist aantasten. Ook veranderen dan specifieke kernwaarden zoals openheid en de habitat voor weidevogels.
- Klimaatverandering (hitte, droogte, verzilting, wateroverlast en overstroming) heeft effect op ons erfgoed en beschermde landschappen.
- Aanlandingen wind op zee doorkruisen de Atlantikwall en ondergrondse bekabeling naar transformatorstations doorsnijden gebieden van archeologische waarden.
- De omslag naar kringlooplandbouw vraagt om aanpassingen, zoals extensivering, ruimte voor verbreding van activiteiten, het verwerken van reststromen en energie-opwekking op het erf. Dit vraagt om afwijkingen van het bouwvlak en past niet altijd binnen de regels van het BPL.

De aankomende veranderingen kunnen nopen tot het maken van keuzes in welke landschappen en welk erfgoed we willen behouden (en in welke omvang), en welke we niet kunnen of willen behouden. Op het moment dat bescherming niet langer mogelijk is, kiezen we voor een op transitiegerichte benadering. Dit betekent niet dat we geen waarde meer hechten aan het bestaande, maar dat dit het vertrekpunt vormt voor verdere ontwikkeling met kwaliteit. We kijken dan ook naar kansen die er liggen voor het landschap en het erfgoed. Er zijn immers ook plekken die niet beschermd, maar wel behoudenswaardig zijn in de ogen van bewoners. In een enkel geval betekent het zelfs dat een volledig nieuw landschap ontstaat met nieuwe waarden.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

Niet alles kan behouden worden zoals het is. Wees daar eerlijk over in de nota Ruimte en geef duidelijk aan welke consequenties het kiezen voor bepaalde ontwikkelingen heeft voor erfgoed, cultuur en landschap. Geef aan welke waarden vanuit landelijk perspectief absoluut behouden moeten blijven.

Wat doen we zelf?

- We sturen op de kwaliteit en diversiteit van onze Noord-Hollandse landschappen en onderzoeken of er invloed is van de opgaven die ruimte zoeken in onze landschappen.
- Als we verwachten dat er invloed is van de transities op de huidige landschappen en structuren uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie maken we inzichtelijk wat het betekent voor de kernwaarden, ambities en ontwikkelprincipes en passen daar de Leidraad op aan.
- We betrekken inwoners bij het bepalen van de gewenste omgevingskwaliteit en de lange termijn toekomst van Noord-Holland.
- We maken een afwegingskader hoe om te gaan met de gevolgen voor erfgoed bij klimaatverandering.
- We werken verder aan richtlijnen voor de omgang met waardevol erfgoed zoals behoudenswaardige stolpboerderijen zodat voor eenieder duidelijk is hoe we omgaan met beschermen van waardevol erfgoed en hoe we omgaan met transities in relatie tot waardevol erfgoed.
- We ontwikkelen een referentiekader voor culturele voorzieningen om daarmee beter te kunnen bepalen wat er nodig is voor een waardevolle leefomgeving en hoe er gebruik kan worden gemaakt van erfgoed.
- Binnen de NOVEX MRA onderzoeken we de mogelijkheden van landschaps- en natuurinclusief verstedelijken.

Wat vragen we van het Rijk?

Van het Rijk verwachten we een stevige inzet op omgevingskwaliteit. Naast het aanjagen en stimuleren (MOOI Nederland) vragen we:

- Een standpunt over hoe om te gaan met transities in en bij de Unesco werelderfgoederen.
- Een standpunt over hoe om te gaan met en de gevolgen voor het erfgoed in relatie tot het Verdrag van Malta bij grote fysieke transities.

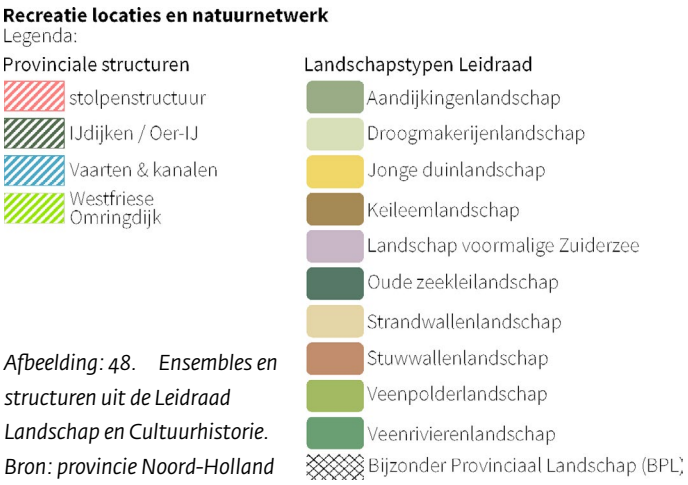
Een voorbeeld van ontwikkelen op basis van bestaande waarden is 'erfgoedinclusief ontwikkelen'. Uitgangspunt hiervan is: niet de bevriezing van het erfgoed, maar ontwikkelingsgericht meebewegen op basis van erfgoedwaarden en hierbij de tijdlagen in het landschap herkenbaar houden. Dit is gebeurd bij de Markermeerdijk, waar de nieuwe dijk de lijnen van de historische dijken volgt en deze zichtbaar laat in het landschap. Er is een tijdlaag toegevoegd.

Een ander voorbeeld speelt in Waterland. Dat bestaat uit lager liggende droogmakerijen in het hoger liggende, slotenrijke veengebied. Deze combinatie leidt tot een ruimtelijke variatie en schaal die – naast de openheid – gewaardeerd worden. Door de kwaliteiten van het landschap als onderlegger te nemen kan deze waarde behouden worden bij een veranderend waterpeil en grondgebruik. In een transformerend Waterland kunnen misschien niet alle weidevogelgebieden behouden blijven, maar kunnen wel nieuwe waarden in de vorm van hogere hooilanden en vernatte droogmakerijen (waterberging, natte teelten) worden toegevoegd. Dit heeft weliswaar een andere signatuur, maar de variatie en schaal van het landschap blijven.

6.2 Maken we omgevingskwaliteit volwaardig onderdeel in de besluitvorming bij alle programma's en projecten?

Het bereiken en in stand houden van een goede omgevingskwaliteit is een hoofddoel geworden van de Omgevingswet. Iedereen die iets verandert in de fysieke leefomgeving is verplicht de omgevingskwaliteit niet alleen te behoeden, maar zelfs te verbeteren. Het sturen op en creëren van omgevingskwaliteit vraagt om een verruiming van het begrip ruimtelijke kwaliteit naar een omgevingskwaliteit die gunstige condities schept voor brede welvaart en welzijn, waarbij verbetering van de ecologische en maatschappelijke meerwaarde uitgangspunt is. Belangrijk is hierbij dat het gaat om integrale omgevingskwaliteit[31], waarbij ruimtelijke kwaliteit, identiteit, economie, erfgoed, ecologie, cultuur en sociaal maatschappelijke factoren in samenhang worden meegenomen. Zo kan beter worden gestuurd op de kenmerken en behoeften van een specifieke locatie en meervoudig ruimtegebruik. Bovendien wordt erfgoed steeds meer een zaak van inwoners. Bij de ratificatie van het Verdrag van Faro zijn afspraken gemaakt over het democratiseren van erfgoed. Het draait erom dat gebruikers, omwonenden, kortom, iedereen, bepaalt wat van waarde is en welke waarde.

Omgevingskwaliteit zou als zelfstandig doel vanaf de start van de planvorming moeten worden meegenomen in integrale afwegingen. Dat vraagt vooraf duidelijke kaders en hardere afspraken tussen overheden en ontwikkelaars/ondernemers over het beschermen én creëren van omgevingskwaliteit. De afspraken dienen zowel te gaan over de gewenste verschijningsvorm en positieve impact op maatschappelijke doelen als over de daarbij horende investeringen. Dat dit goed kan uitpakken blijkt bijvoorbeeld uit het traject Ruimte voor de Rivier. Het project had een dubbeldoelstelling: het vergroten van de waterveiligheid én het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit. Projecten gericht op waterveiligheid werkten uiteindelijk positief uit op de landschappelijke en stedelijke kwaliteit, biodiversiteit, cultuurhistorie, beleving en recreatie. De gewenste omgevingskwaliteit en de daarvoor benodigde financiële inzet, zijn vanaf de start ingebracht en bewaakt. In veel andere voorbeelden zien we dat wanneer dit niet gebeurt, de omgevingskwaliteit het onderspit delft. Wij willen daarom dat werken vanuit omgevingskwaliteit een doel en uitgangspunt wordt in alle programma's, gebiedsprocessen en projecten vanaf het begin van de planvorming.

Afbeelding: 48. Ensembles en structuren uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef aan en maak inzichtelijk dat omgevingskwaliteit als gelijkwaardige doelstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen en werk dit nader uit. Daarbij hoort ook het borgen van ambities, zowel procesmatig, juridisch als financieel. Dit om vrijblijvendheid tegen te gaan en mooie ambities die in praktijk niet of nauwelijks gerealiseerd kunnen worden te voorkomen.

Wat doen we zelf?

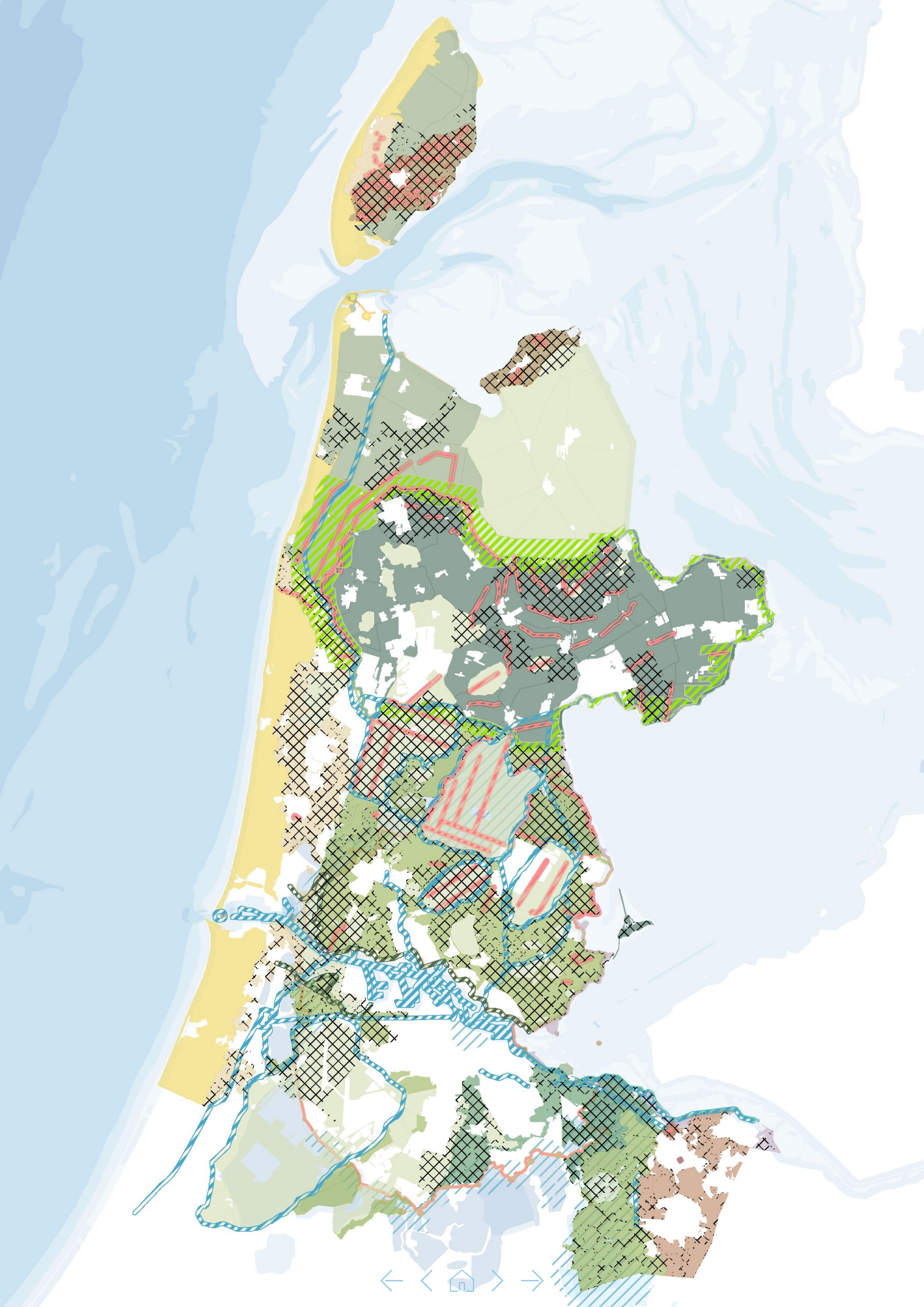
- We werken gebiedsgericht aan onze opgaven waarbij we het creëren van omgevingskwaliteit vanaf de start van de gebiedsprocessen inbrengen. Daarbij brengen we in kaart wat de gevolgen zijn van een voorgestelde verandering en wat de gevolgen zijn voor andere opgaven die tegelijkertijd in een gebied spelen.
- We onderzoeken waar aanpassingen en aanvullingen in ons huidig ruimtelijk instrumentarium nodig zijn om omgevingskwaliteit te borgen in de planvorming. We vertalen de resultaten door in ons omgevingsbeleid. Op het moment dat bescherming niet langer mogelijk is, stellen we nieuwe eisen om omgevingskwaliteit toe te voegen.

Wat vragen we van het Rijk?

Van het Rijk verwachten we een stevige inzet op omgevingskwaliteit. Naast het aanjagen en stimuleren (MOOI Nederland) vragen we:

- Omgevingskwaliteit (duidelijker) als randvoorwaarde te borgen bij nieuwe ontwikkelingen via juridisch afdwingbaar instrumentarium.
- Het goede voorbeeld te geven en omgevingskwaliteit te verankeren als gelijkwaardige doelstelling in alle ruimtelijke programma's en projecten waar het Rijk aan werkt.
- Te zorgen voor afstemming bij provincie-overstijgende ingrepen of gevolgen.

31 Onder 'omgevingskwaliteit' verstaan we het geheel aan kwaliteiten die de waarde van de fysieke leefomgeving bepalen. Vanuit ons bestaande beleid gaat het hier om een samenvoeging van ruimtelijke kwaliteit (belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde) en milieukwaliteit (gezondheid en veiligheid).

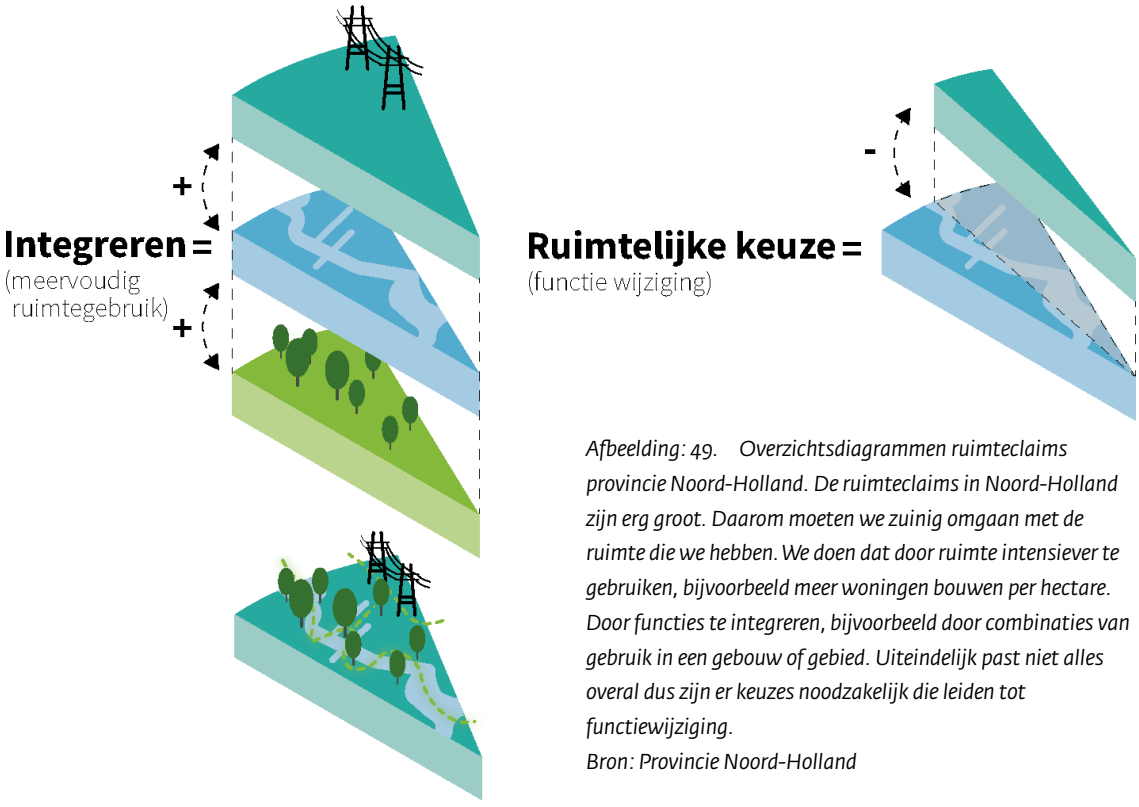

7 OP WEG NAAR DE TOEKOMST VAN NOORD-HOLLAND: WE KUNNEN DE GROTE OPGAVEN AAN DOOR KEUZES TE MAKEN MET LEF!

Op weg naar de toekomst van Noord-Holland
Dit Ruimtelijk Voorstel geeft aan wat de ruimtelijke vraagstukken zijn waar we de komende jaren aan willen werken. Het zijn vraagstukken die voortkomen uit autonome ontwikkelingen die op ons afkomen, zoals klimaatverandering, bevolkingsgroei en de achteruitgang van biodiversiteit. Hiertoe moeten we ons verhouden. We zijn ambitieus in hoe we met deze ontwikkelingen omgaan en op welke manier we ze willen oplossen. We bouwen hierbij voort op het Noord-Holland zoals het zich tot nu toe heeft ontwikkeld. We maken gebruik van de waarden, identiteiten en kracht die onze provincie heeft. Om de grote opgaven van vandaag en morgen op een goede manier een plek te geven, verwachten we dat het aanzien van Noord-Holland soms zal veranderen. Maar wel op zo'n manier dat we ervoor zorgen dat toekomstige generaties in Noord-Holland fijn kunnen blijven leven in onze dorpen en steden. Om dit voor elkaar te krijgen, zetten we een aantal beleidskeuzes uit het verleden door, maar zal er gedeeltelijk ook een koerswijziging nodig zijn. Dat vraagt wel een aantal keuzes met lef. Want niet alles past overal en niet alles kan worden gecombineerd. Dit Ruimtelijk Voorstel is het startsein voor de discussie over die keuzes.

Naar een actualisatie van de Omgevingsvisie
De vraagstukken die in dit Ruimtelijk Voorstel zijn beschreven zijn merendeels niet nieuw. Ze worden ook al beschreven in onze Omgevingsvisie NH2050. En een deel van ons langetermijnbeleid is hier dan ook al op toegesneden. Vanwege nieuwe inzichten die in de afgelopen 5 jaar zijn ontstaan en verbeterde informatie is aanpassing en aanvulling van ons beleid nodig. Het Ruimtelijk Voorstel is daarmee ook de opmaat voor een actualisatie van onze Omgevingsvisie NH2050.

Zuinig omgaan met ruimte
Bij elkaar opgeteld hebben alle ambities een aanvullende ruimtevraag van indicatief 27% van de provincie Noord-Holland bovenop het bestaande ruimtegebruik. De ontwikkelrichting die nu al in ons beleid vervat zit, en toekomstbestendig lijkt, is zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. Dat begint met besparen, het niet gebruiken van ruimte.

Afbeelding: 49. Overzichtsdiagrammen ruimteclaims provincie Noord-Holland. De ruimteclaims in Noord-Holland zijn erg groot. Daarom moeten we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. We doen dat door ruimte intensiever te gebruiken, bijvoorbeeld meer woningen bouwen per hectare. Door functies te integreren, bijvoorbeeld door combinaties van gebruik in een gebouw of gebied. Uiteindelijk past niet alles overal dus zijn er keuzes noodzakelijk die leiden tot functiewijziging.
Bron: Provincie Noord-Holland

Zuinig omgaan met ruimte: door te sturen op clustering
Door het sturen op nabijheid van wonen en werk, hoeven mensen minder ver naar hun werk te reizen. Daardoor is minder extra ruimte voor mobiliteit nodig. Door nabijheid van functies kan vervoer van grondstoffen beperkt worden. Door besparing op energie en het koppelen van opwek aan verbruik zetten we in op het beperken van opwek en transport van energie. Het sturen hierop doen we door het voortzetten en versterken van ons beleid op het clusteren van functies. Deze clustering is altijd gekoppeld aan onze netwerken. Het gaat dan om:

- industrieclusters bij energieknooppunten;
- circulaire economie op bedrijventerreinen bij stedelijk gebied;
- grootschalig wonen en werken bij OV-knooppunten.

Zuinig omgaan met ruimte: door te sturen op meervoudig en intensiever ruimtegebruik
Een tweede uitgangspunt dat we voort willen zetten, gericht op zuinig zijn met de ruimte, is het inzetten op meervoudig en intensiever ruimtegebruik. Daar waar we inzetten op nieuwe ontwikkelingen, denk aan nieuwe woningen, nieuwe bedrijventerreinen, of de aanleg van nieuwe energiesystemen, zal het zo veel mogelijk gericht moeten zijn op het behalen van meerdere doelstellingen. Dit draagt ook bij aan het efficiënter inzetten van middelen. Zeker in een tijd waarin middelen, qua financiën, grondstoffen en arbeidspotentieel schaars zijn. Dit vraagt om aandacht voor de randvoorwaarden waaronder deze ontwikkelingen zich kunnen voltrekken. Over die randvoorwaarden wordt al veel gesproken, het blijkt in praktijk weerbarstig om ze ook daadwerkelijk waar te maken. Daarom willen we randvoorwaarden afdwingbaar maken. Toekomstbestendig ontwikkelen staat daarin centraal. Denk hierbij aan klimaatadaptief en natuurinclusief ontwikkelen en betaalbaarheid van woon- en werkruimte.

Zuinig omgaan met ruimte: door selectief te zijn in wat wordt gefaciliteerd
Het derde waar we op willen sturen als het gaat om zuinig ruimtegebruik is dat we nog meer dan in het verleden, selectief moeten zijn over waar we ruimte voor willen maken en houden. Als ruimte beperkt is, moeten we ons afvragen welke vormen van ruimtegebruik en economische ontwikkeling bijdragen aan het Noord-Holland dat inwoners willen. Niet alles past overal. Dat gaat ook letterlijk over de juiste functies op de juiste plek, waarbij een brede integrale afweging moet worden gemaakt. Bijvoorbeeld grote energievragers dicht bij energieknooppunten plaatsen of het weren van bedrijven in een lage milieucategorie op industrieterreinen met een hoge milieucategorie.

Afbeelding 50: Overzichtsdiagrammen ruimteclaims provincie Noord-Holland. De ruimteclaims in Noord-Holland zijn erg groot. Daarom moeten we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. We doen dat door ruimte intensiever te gebruiken, bijvoorbeeld meer woningen bouwen per hectare. Door functies te integreren, bijvoorbeeld door combinaties van gebruik in een gebouw of gebied. Uiteindelijk past niet alles overal dus zijn er keuzes noodzakelijk die leiden tot functiewijziging. Bron: Provincie Noord-Holland

Ruimte houden voor een toekomstbestendig landelijk gebied en energietransitie
Veel gaat dus om het intensiever en zuinig gebruik van de ruimte die we hebben. Er zijn echter ook functies die ruimte nodig hebben en houden. Deze functies landen veelal in het landelijk gebied. Door zuinig om te gaan met de ruimte die we hebben, kunnen we aan deze broodnodige functies ook ruimte bieden. Hierdoor blijft en ontstaat er ruimte voor:

- de wateropgaven.
- de energietransitie.
- kringlooplandbouw (inclusief mogelijkheden voor extensivering waar nodig).
- natuurontwikkeling in combinatie met recreatie.
- mogelijkheden voor kleinschalige woningbouw bij kernen als bijdrage aan leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de dorpen.

Omgevingskwaliteit als uitgangspunt met ruimte voor transities en nieuwe kwaliteiten
Voor alle ruimtelijke opgaven geldt dat we ze op zo'n manier willen oppakken dat de omgevingskwaliteit, één van de redenen waarom Noord-Holland zo in trek is, minimaal gelijk blijft. We hebben als Noord-Holland al een sterkte traditie in het beschermen en aantrekkelijk houden van onze landschappen. Duidelijk is dat met de opgaven die er aan komen niet alles kan blijven zoals het is. Daarvoor zullen we ruimte moeten creëren in ons beleid voor het behouden van omgevingskwaliteit, rekening houdend met alle transities. Dit zullen we moeten doen door te definiëren wat we belangrijk vinden om te behouden en waar en hoe we veranderingen aan kunnen. Op zo'n manier dat waarden zichtbaar blijven en ook nieuwe kwaliteiten kunnen ontstaan. Maar we zullen soms ook afscheid moeten nemen van het Noord-Holland zoals we dat tot nu toe kennen.

Keuzes maken met lef
Als we deze lijn volgen dan kunnen we de grote opgaven in Noord-Holland aan. Dat vraagt wel om een aantal keuzes met lef. Op een aantal spannende punten zal het roer om moeten ten opzichte van ons huidige handelen en zullen we een standpunt moeten innemen. Dit gaat onder andere om de volgende vraagstukken:

- De manier waarop we het zoetwateraanbod in balans brengen met de zoetwatervraag.
- Het geven van ruimte aan water en de consequenties die dit kan hebben voor huidig en toekomstig landgebruik.
- Het type economische ontwikkeling dat we willen faciliteren en vormen van landgebruik waar we ruimte voor willen houden in Noord-Holland. Durven we selectief te zijn in welke bedrijven we waar willen faciliteren? Niet alles past meer. Durven we in te zetten op kwalitatieve in plaats van kwantitatieve groei van onze economie?
- Hoe we omgaan met de urgentie die komt kijken bij het

oplossen van energienetcongestie. Gaan we onvoorwaardelijk mee in het zo snel mogelijk ruimte creëren om de netcongestie op te lossen ongeacht de consequenties of wegen we andere opgaven mee, zoals bijvoorbeeld waterveiligheid, het toevoegen omgevingskwaliteit en ruimtelijk economische impact? En welke opgaven zijn daarbij meer of minder belangrijk in de afweging?
- Hoe en aan welke vormen van energieopwekking we na 2030 ruimte gaan geven?
- De manier waarop we omgaan met gezondheid. Maken we gezonde leefomgeving leidend en laten we industrie- en woonfuncties zich pas in elkaars nabijheid ontwikkelen als een gezondere leefomgeving geborgd is?
- Hoe we de woningnood oplossen en inzetten op het versnellen van de bouwproductie van al in voorbereiding zijnde plannen.
- Wat we een aanvaardbare leefomgeving vinden bij het ontwikkelen van nieuwe woningen. Welke randvoorwaarden vinden we het meest belangrijk? Wat is daarbij aanvaardbaar op onderwerpen als bereikbaarheid, klimaat- en toekomstbestendig bouwen, natuurinclusief bouwen luchtkwaliteit of erfgoed?
- De bereikbaarheid is in het geding met alle woningbouw en economische ontwikkelingen. Accepteren we deze ontwikkeling of gaan we sterker sturen op het STOMP-principe, de schaalsprong in het openbaar vervoer in de MRA en het beter benutten van de huidige mobiliteitsnetwerken?
- Hoe we omgaan met het faciliteren van goederenstromen in relatie tot een gezonde en prettige leefomgeving.
- Welke omgevingskwaliteit we willen behouden en waar willen we juist ruimte geven aan transities in combinatie met het ontwikkelen van nieuwe omgevingskwaliteit. Dit betekent soms afscheid nemen van bestaande kwaliteiten.

Integraal werken als noodzaak om keuzes te kunnen maken

Er is een aantal belangrijke opgaven en transities die elkaar in de weg zitten. Geen van die opgaven is van een overheersend belang. Dus we moeten een manier vinden om ze op de beste mogelijke manier te combineren. En dat gaat alleen als we echt integraal werken. De keuzes zijn situationeel, en ook hier zal vaak een transitiegerichte benadering nodig zijn: hoe ziet het eruit als we de belangrijkste dingen wel combineren. En daar sneuvelen altijd enkele zaken bij, ook zaken die al lang bestaan, of dat nu gaat om bedrijven, landschappen of andere belangrijke zaken. En dat is nu precies waar lef voor nodig is, integraliteit is geen rozige wereld waarin alles met een compromis kan worden opgelost.

Samenwerken en gebiedsgerichte uitwerkingen

Geen enkele overheid kan dit alleen aan. De opgaven liggen niet alleen op de laag van de provincie, maar ook bij de gemeenten, waterschappen, het Rijk en soms zelfs Europees schaalniveau. We hebben daarom in dit Ruimtelijk Voorstel aangegeven wat we zelf willen oppakken en wat duidelijk bij het Rijk ligt. Met gemeenten en waterschappen zullen we in een later stadium specifieke afspraken maken, mogelijk in gebiedsarrangementen. Met belangenorganisaties en initiatiefnemers in ruimtelijke ontwikkelingen alsmede met onze inwoners zullen we het gesprek aangaan over de toekomstige ontwikkelingen en de vraag wat voor Noord-Holland zij in de toekomst willen.

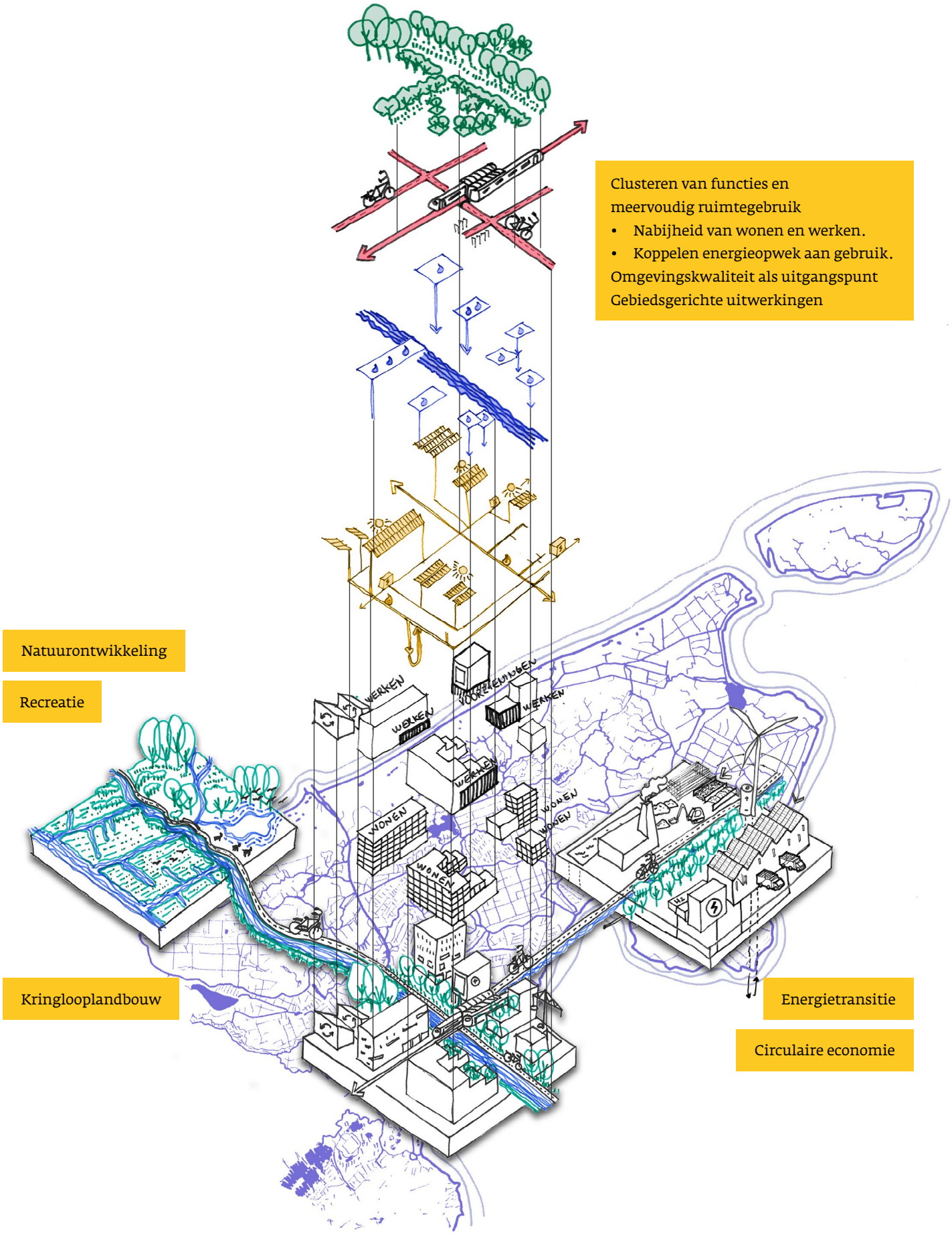
Op hoofdlijnen kunnen we beslissingen nemen voor Noord-Holland als geheel. De echte uitwerking en keuzes zullen echter voor een groot deel naar voren komen in deelgebieden. Daarom is nu al gestart met de uitwerking in de NOVEX-gebieden en maken we samen met onze partners een ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord met daarin aandacht voor specifieke gebiedsopgaven.

Het Rijk heeft hierbij een belangrijke rol: landelijke keuzes zijn nodig voor een gelijk speelveld en het voorkomen van afwenteling

Los van het schaalniveau is een gelijk speelveld ook een belangrijk argument om te vragen aan het Rijk om bepaalde ontwikkelingen landelijk op te pakken. Veel bedrijven en projectontwikkelaars zijn landelijk actief. Randvoorwaarden die overal gelijk zijn en ruimte bieden voor het aanpassen van bedrijfsvoering geven eenduidigheid in regels en dwingen innovatie af. In de ene provincie verplicht worden bij te dragen aan klimaatadaptieve maatregelen en in de andere niet, levert dat een ongelijk speelveld op. Een andere belangrijke reden om regelgeving landelijk te verankeren is het voorkomen van afwenteling of een waterbedeffect. Als in de ene provincie strenger wordt omgegaan met randvoorwaarden voor een gezonde leefomgeving dan in een andere provincie, bestaat de kans dat bedrijven zich op een andere plek vestigen waar de inwoners vervolgens met nadelige milieueffecten worden geconfronteerd. Kortom: het Rijk zal een belangrijke partner zijn bij het voor elkaar krijgen van de transities.

Start van een proces naar keuzes

Dit Ruimtelijk Voorstel is de start van een langer lopend proces op zoek naar oplossingen om onze provincie ook in de toekomst een prettige en gezonde leefomgeving te bieden. We zullen hiervoor de samenwerking zoeken met medeoverheden, kennisinstituten, belangenorganisaties. De inwoners van Noord-Holland zullen betrokken worden. Het zijn uiteindelijk zij en volgende generaties Noord-Hollanders die voorop staan bij het zoeken naar oplossingen voor de toekomstige ontwikkeling van de provincie.

Afbeelding: 50. Concept synthese van de drie perspectieven met water en bodem als ondergrond.
Bron: provincie Noord-Holland

BIJLAGEN

Afkortingen

Bijlage 1: NOVEX MRA

Bijlage 2: NOVEX Noordzeekanaalgebied

Bijlage 3: NOVEX Schipholregio

Bijlage 4: NOVEX-gebied Groene Hart: Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart 2050

Bijlage 5: Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

AFKORTINGEN

2BCM	2 Miljard Kubieke Meter Gas
ARK/NZK	Amsterdam Rijnkanaal Noordzeekanaal
ARO	Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling
BBES	Battery Energy Storage Systems
BO	Bestuurlijk Overleg
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
BPL	Bijzonder Provinciaal Landschap
BRP	Bruto Regionaal Product
BRS	Bestuurlijke Regie Schiphol
BZK	Binnenlandse Zaken
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CES	Cluster Energie Strategieën
CO_2	Koolstofdioxide
CO_2-eq	Koolstofdioxide equivalent
CRa	College van Rijksadviseurs
EU	Europese Unie
eVTOL	Electrical Vertical Take Off and Landing
EZK	Economische Zaken en Klimaat
GLB-NSP	Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid – Nationaal Strategisch Plan
GS	Gedeputeerde Staten
HA	Hectare
HTO	Hoge Temperatuur Opslag
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
IPO	Interprovinciaal Overleg
I&W	Infrastructuur en Waterstaat
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KRW	Kaderrichtlijn Water
KV	Kilovolt
KZH	Klimaatbestendig Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem
LNV	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MAAS	Mobility As A Service
MIEK	Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MRA	Metropoolregio Amsterdam
MTB	Multimodaal Toekomstbeeld
MW	Megawatt
N2000	Natura 2000
NAP	Nieuw Amsterdams Peil
NAS	Nationale Adaptatiestrategie

NIMBY	Not In My Backyard
NH	Noord-Holland
NHN	Noord-Holland Noord
NHZ	Noord-Holland Zuid
NMF	Natuur- en Milieufederatie
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NNTB	Nog Nader Te Bepalen
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra om uitvoeringskracht toe te voegen aan de Nationale Omgevingsvisie
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPCE	Nationaal Programma Circulaire Economie
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NUP KA	Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie
NVM	Nederlandse Vereniging van Makelaars
NZKG	Noordzeekanaalgebied
OER	Opwek Energie op Rijksgrond
OV	Openbaar Vervoer
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PCER-NH	Provinciale Circulaire Economie Rapportage Noord-Holland
PCES	Provinciale Cluster Energie Strategie
PEH	Programma Energie Hoofdstructuur
PMIEK	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PPLG	Provinciaal Programma Landelijk Gebied
PS	Provinciale Staten
RCR	Rijkscoördinatieregeling
RES	Regionale Energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RLI	Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur
RSW	Regionale Structuur Warmte
SBAB	Samen Bouwen Aan Bereikbaarheid
STOMP	Stappen Trappen Openbaar vervoer Mobility as a service Privé autovervoer
TWh	Terawattuur
UNESCO	United Nations Education Scientific and Cultural Organization
VAWOZ	Rijksprogramma Verkenning Aanlanding Wind Op Zee
VHR	Vogel- en habitatrichtlijnen
VTH	Vergunningverlening Toezicht en Handhaving
VTOL	Vertical Take Off and Landing
WBS	Water en Bodem Sturend
WKO	Warmte- en Koude Opslag
WOZ	Wind Op Zee
WUR	Wageningen University & Research

BIJLAGE 1: NOVEX MRA

Binnen het kader van NOVEX-MRA wordt gewerkt aan een Uitvoeringsagenda. Dit is de basis voor de uitvoering van het Verstedelijkingsconcept MRA (Ontwikkelperspectief NOVEX MRA). En zorgt voor onderbouwing van de ruimtelijke keuzes die de komende 4 tot 10 jaar gemaakt moeten worden. De opzet voor het Uitvoeringsprogramma sluit aan bij de drie hoofdopgaven uit het Ontwikkelperspectief MRA:

1. Meerkernige ontwikkeling met menselijke maat
2. Groenblauw netwerk in en om de stad
3. Ordenende netwerken: watersysteem, energie, circulaire economie

De Uitvoeringsagenda wordt de komende maanden nog nader ingevuld, met als streven die in het Bestuurlijk Overleg MIRT van 2024 voor te leggen. De Uitvoeringsagenda MRA bouwt voort op de afspraken die zijn gemaakt in het Verstedelijkingsconcept en laat de uitwerkingen die worden opgepakt in (met name) NOVEX NZKG en NOVEX Schipholregio ook daar.

Het landelijk gebied is een belangrijk onderdeel van het Ontwikkelperspectief, stad en land zijn nauw met elkaar verbonden en kunnen niet zonder elkaar, als twee kanten van dezelfde medaille. Het groenblauwe netwerk illustreert dat fraai, omdat het stad en land met elkaar verbindt. Net als de onderliggende systemen van mobiliteit, water en energie. Wat mobiliteit betreft, hebben Rijk en regio in de MRA gezamenlijk het Multi Modaal Toekomstbeeld opgesteld, waarin een aantal principes staat weergegeven die richting geven aan de (zeer grote) mobiliteitsopgave die de NOVEX MRA met zich meebrengt.

Wat nog ontbreekt (onder meer), en waar het Ruimtelijk Voorstel en de MRA met elkaar oplopen, is een watersysteemanalyse. Onderzoeken rond het watersysteem die in het kader van het Ruimtelijk Voorstel worden uitgevoerd, zullen dan ook aanvullend zijn op de studies die in het kader van onder meer de MRA-uitvoeringsagenda worden gedaan, en vice versa. Ook op het gebied van energie-infrastructuur en de koppeling aan ruimtelijk-economische ontwikkelingen komen er mogelijk aanvullende verkenningen.

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?
Zoals beschreven is het Ontwikkelperspectief MRA geheel in lijn met het Ruimtelijk Voorstel en vormt het een bouwsteen ervoor. Wel worden op het gebied van Water en Bodem Sturend en het energiesysteem in het kader van het Ruimtelijk Voorstel nadere uitwerkingen en studies gedaan, die invloed kunnen hebben op het Ontwikkelperspectief MRA. Deze aanvullingen en studies worden in gezamenlijkheid en/of afstemming gedaan. Vooralsnog liggen eventuele schuurpunten eerder richting uitvoering. Met name de in het ontwikkelperspectief benoemde randvoorwaarden om complete steden te kunnen realiseren, stuiten op problemen van met name financiële aard. Veel van de randvoorwaarden, zoals klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen als ook voldoende recreatieve mogelijkheden in en om stedelijk gebied, worden onvoldoende geborgd. Ook de benodigde middelen voor de Schaalsprong in het openbaar vervoer van de regio zin onvoldoende beschikbaar (zie ook hoofdstuk 5). Het wordt door alle partijen (zowel Rijk als regio) in teksten onderschreven, maar vindt vooralsnog geen navolging in het vrijmaken van de daarbij benodigde investeringen bij alle betrokken partijen.

BIJLAGE 2: NOVEX NOORDZEEKANAALGEBIED

Het Noordzeekanaal is sinds het is gegraven de economische drager van de regio Noordzeekanaalgebied. De regio bestaat uit drie deelgebieden met elk een eigen karakter: In de IJmond domineert de (offshore)industrie en visserij, in de Zaanstreek voedselindustrie, en de Amsterdamse haven is groot in import, opslag en vervoer van brandstoffen. In het Noordzeekanaalgebied speelt een aantal grote opgaven en dient een aantal transities van nationaal belang vorm te krijgen. Het gaat om onder meer:

- het vormgeven van de economische transitie naar groene brandstoffen, een snelle verduurzaming en circulaire economie,
- het realiseren van een groot aantal woningen in combinatie met het werken aan een gezondere leefomgeving,
- het anticiperen op klimaatverandering en de daarmee verbonden specifieke uitdagingen, zoals verzilting, watertekort en wateroverschot.

In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied worden de thema's gezonde Leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap en ecologie, woningbouw en water, in samenhang tegen elkaar afgewogen en wordt aangegeven hoe deze functies ruimtelijk kunnen worden ingepast in het Noordzeekanaalgebied. Het Noordzeekanaalgebied is een deelgebied van de Metropoolregio Amsterdam. In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is daarom aangesloten bij de in het Verstedelijkingsconcept MRA (inmiddels Ontwikkelperspectief NOVEX MRA; zie vorige paragraaf) geformuleerde kaders op het vlak van bijvoorbeeld woningbouw, energietransitie, landschap en economie. Vervolgens zijn deze nader uitgewerkt voor het Noordzeekanaalgebied. Daarnaast is aanvullende informatie betrokken die ten tijde van het Verstedelijkingsconcept MRA nog niet inzichtelijk was, bijvoorbeeld op het uitgangspunt Water en Bodem Sturend.

Het bieden van een gezonde Leefomgeving is één van de hoogste prioriteiten in het Noordzeekanaalgebied. De geformuleerde oplossingsrichting wordt herkend als de juiste richting. Maar om daadwerkelijk stappen te zetten op weg naar een gezonde leefomgeving zijn concrete maatregelen nodig. Waarbij bijvoorbeeld het instrumentarium voor het bevoegd gezag (provincie en gemeenten) volledig wordt benut en ook nationale wet- en regelgeving wordt aangescherpt. Het is zaak om deze zaken in de Uitvoeringsagenda NZKG te borgen. In 2024 wordt de Uitvoeringsagenda NOVEX-NZKG opgesteld. In 2027 wordt een nieuwe versie van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied opgeleverd. Dat geeft ook de mogelijkheid om eventuele ontwikkelingen vanuit het Ruimtelijk Voorstel (of elders) een plek te geven in een volgende versie.

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?
Evenals bij NOVEX MRA liggen het Ontwikkelperspectief NZKG en het Ruimtelijk Voorstel in elkaars verlengde. En ook hier geldt dat op het gebied van onder meer Water en Bodem Sturend en het energiesysteem het Ruimtelijk Voorstel mogelijk nadere uitwerkingen en studies formuleert, die invloed kunnen hebben op het Ontwikkelperspectief NZKG.

BIJLAGE 3: NOVEX SCHIPHOLREGIO

De NOVEX-Schipholregio richt zich op het vinden van een nieuwe balans tussen het belang van een internationale luchthaven voor Nederland en de kwaliteit van de leefomgeving rond luchthaven Schiphol. Met andere woorden, het richt zich op het verbinden tussen landzijdige en luchtzijdige opgaven. Inhoudelijk ligt de focus op het herstellen van de balans tussen de toegevoegde waarde van Schiphol aan de brede welvaart en de negatieve effecten op de leefomgeving.
Om de leefomgevingskwaliteit te verbeteren moeten er afspraken worden gemaakt over de reductie van emissies als geluid, stikstof en ultrafijnstof als ook over het ruimte bieden aan ontwikkelingen zoals natuurherstel, woningbouw, infrastructuur en de verbetering van het elektriciteitsnet. Het verminderen van het aantal vliegtuigbewegingen is een eerste stap en vormt het ijkpunt voor de toekomstige verdere verbetering van de leefomgevingskwaliteit.

De volgende acht opgaven worden in het Ontwikkelperspectief uitgewerkt:

1. Samenhang tussen de verbetering van de leefomgevings-kwaliteit en andere programma's en geografische mogelijk-heden rondom Schiphol
2. Ruimtelijke ontwikkeling, leefbaarheid en woningbouw
3. Toekomstbestendig maken van het landelijk gebied
4. Verduurzaming van de industrie
5. Versnellen van de versterking van het elektriciteitsnet
6. Aanpak van de geluidbelasting als gevolg van Schiphol
7. Aanpak van de luchtkwaliteit en ultrafijnstof
8. Aanpassingen van ruimtelijke beperkingen

Het Ontwikkelperspectief Schipholregio draagt bij aan de Ruimtelijke Voorstellen van de verschillende betrokken provincies, dus ook (en vooral) aan dat van Noord-Holland.

De focus van NOVEX Schipholregio ligt op de gezonde leefomgeving, dat wil zeggen op het verminderen tot verwaarloosbaar maken van gezondheidseffecten als gevolg van de luchtvaart. De inzet op de kwaliteit van de leefomgeving (leefbaarheid) gebeurt enerzijds door bescherming te bieden tegen geluidhinder en luchtvervuiling en anderzijds door maatregelen die bijdragen aan de gezonde leefomgeving te bevorderen. Emissievermindering kan door het aantal vluchten te verminderen en/of het gebruik van stillere en schonere vliegtuigen. Maatregelen als adaptief bouwen, natuurinclusief ontwikkelen, verbeteren van de kwaliteit van de gebouwde en onbebouwde omgeving (openbare ruimte) en van de bereikbaarheid helpen in de bevorderende sfeer.

Uiteindelijk moet deze NOVEX-aanpak tot gezondheidswinst leiden. NOVEX Schipholregio werkt aan verkenningen naar de systematiek om de gezondheid beter te beschermen. Daar horen ook aangescherpte normen bij.
Vooralsnog komt er dus geen ruimte vrij! De tendens is wel om 'tot op de rand' van wat wettelijk mogelijk is woningbouw te realiseren. Uit oogpunt van een gezonde leefomgeving wordt een explicietere afweging gevraagd.
Binnen de Schipholcontourensystematiek zet het ontwikkelperspectief in op een extra contour. Daarin gelden dan geen beperkingen maar moet er wél een scherpere afweging gemaakt worden, al dan niet met aanvullende maatregelen om de gezondheid te bevorderen.
In de Uitvoeringsagenda Schipholregio worden meerdere verkenningen opgenomen om aanvullende ruimtelijke keuzes in beeld te brengen. Naast een verkenning naar normering en het uitwerken van aandachtsgebieden gaat het om een toekomstverkenning voor 2050: wat is de rol van luchtvaart en luchthaven (vanuit mobiliteit, economie, duurzaamheid gezondheid) en wat zijn daarvan de ruimtelijke consequenties? Welke keuzes komen daar uit voort?
Voor deze verkenning(en) wordt afgestemd met het Ruimtelijke Voorstel en de lopende inhoudelijke programma's in het gebied.

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?
De focus van het Ontwikkelperspectief Schipholregio is geheel in lijn met de discussie die in het Ruimtelijk Voorstel wordt gevoerd over het vergroten van een gezonde leefomgeving. Ook hier ligt een mogelijk schuurpunt richting uitvoering. Het creëren van een gezondere leefomgeving rondom de luchthaven vraagt om een brede definitie van gezonde leefomgeving en van maatregelen die daar een bijdrage aan leveren en die, bij elkaar opgeteld, leiden tot een gezondere leefomgeving. Hier hoort ook investeringskracht bij om die maatregelen daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Een te enge definitie zal onvoldoende zijn om de ambities ook echt waar te maken.

In de uitvoeringsagenda wordt met name de discussie over normering en aandachtsgebieden bij meer dan alleen luchtvaart geagendeerd en gekoppeld aan het NMP (Nationaal Milieu Programma). Het gaat daarbij om inzicht in de totale situatie op (of het algehele beeld van) een locatie, in plaats van enkel een individuele bron. Dat sluit aan bij de sturingssystematiek in de Omgevingswet.

BIJLAGE 4: NOVEX GROENE HART

Het Bestuurlijk Platvorm NOVEX-Groene Hart heeft het Ontwikkelperspectief 1.0 vastgesteld, met richtinggevende uitspraken voor de verdere beleidsontwikkeling binnen de deelnemende partijen.

De in 2022 gesloten Bestuursovereenkomst Groene Hart vormt de basis voor het Ontwikkelperspectief. Daarin zijn klimaatverandering en verlies van biodiversiteit de grote opgaven, naast het werken aan de groene identiteit en het vernieuwen en versterken van het Groene Hart als zelfstandig woon-werk- en leefgebied.

Deze drie 'kenmerkende gebiedseigenschappen' zijn randvoorwaardelijk voor de ontwikkelopgaven in het Groene Hart

- Bodemgesteldheid: het stabiliseren van veenbodems (ter voorkoming van CO_2-uitstoot en om de bodemdaling te remmen) en het voorkomen van verzilting.
- Robuuste inrichting van het watersysteem.
- Landschappelijke kwaliteit: doorontwikkelen van waardevolle gebiedskenmerken.

Van daaruit is een aantal ontwikkelprincipes opgesteld, om meer richting te kunnen geven aan het oppakken van de opgaven. Water en bodem Sturend als principe wordt omarmd, zij het met bepaalde nuances; de landbouw moet ruimte houden en perspectief worden geboden.

Uit oogpunt van leefbaarheid en bevordering van de regionale economie zet het Groene Hart in op betere bereikbaarheid van het gebied en het mogelijk maken van duurzame-energieopwekking. Als het gaat om natuur en biodiversiteit is het streven om de wettelijke doelen voor VHR (Vogel- en Habitatrichtlijn) en KRW (Kader Richtlijn Water) te behalen. Dit past bij de ambities in dit Ruimtelijk Voorstel.

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?
Het Ontwikkelperspectief Groene Hart 1.0 sluit goed aan op het Ruimtelijk Voorstel als ook op de ambities van NOVEX Schipholregio en NOVEX MRA. Overstijgende keuzes rond met name het onderwerp Water en Bodem Sturend zijn wel richtinggevend voor de verdere ontwikkeling van het Groene Hart. NOVEX Groene Hart heeft duidelijkheid nodig over wat de betekenis van Water en Bodem Sturend is, mede, en niet in de laatste plaats, in relatie tot het Nationaal Programma en de Provinciale Programma's Landelijk Gebied (NPLG en PPLG's). Schuurpunten zijn in ieder geval te verwachten richting de uitvoering waarin wordt gestuit op sectoraal opgerichte financiering. De criteria in elk van de al aanwezige of nieuw op te richten fondsen staan in de weg om integraal en gebiedsgericht doelen en daarmee financiën te koppelen.

BIJLAGE 5: ONTWIKKELPERSPECTIEF NOORD-HOLLAND NOORD

Anders dan in de MRA ontbreekt er een integrale, bovenregionale ruimtelijke visie voor Noord-Holland Noord (de regio's Alkmaar, Westfriesland en de Kop van Noord-Holland). Deze is essentieel om alle grote nationale en bovenregionale ruimtelijke opgaven af te wegen en de juiste keuzes te maken welke ontwikkelingen waar kunnen plaatsvinden en waar het Rijk voor nodig is. Noord-Holland Noord bestaat voor een groot deel uit landelijk gebied, waarin grote veranderingen worden voorzien als gevolg van de bijvoorbeeld de opgaven om de biodiversiteit te vergroten, de landbouw te verduurzamen en te innoveren en de energie-infrastructuur uit te breiden (onder andere via de aanlanding van wind van zee en een nieuwe 380 kV leiding), waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met het principe van water en bodem sturend. Daarnaast zijn er ook opgaven ten aanzien van leefbare steden en regio's, met de noodzaak om tot 2030 40.000 woningen te bouwen en de steden en dorpen bereikbaar te houden, de inwoners voldoende recreatiemogelijkheden te bieden, te zorgen voor voldoende werkgelegenheid en inzet op het behouden en verbeteren van de brede welvaart. Wat dat laatste betreft heeft het rapport "Elke regio telt" aangetoond dat de ondersteuning van regio's vanuit het Rijk niet toereikend is geweest. Om de achterstanden op het gebied van onder meer gezondheid, onderwijs, bereikbaarheid en economische welvaart goed aan te pakken, is langdurige aandacht nodig.

Noord-Holland Noord is geen NOVEX-gebied. De grote opgaven die er spelen en de betrokkenheid van het Rijk daarbij rechtvaardigen evenwel een aanpak die vergelijkbaar is met de NOVEX-gebieden. Daarom is de provincie Noord-Holland een traject gestart om samen met gemeenten, hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en niet-overheden een ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord op te stellen.

Het ministerie van BZK heeft inmiddels toegezegd waar mogelijk hierbij aan te sluiten en de provincie Noord-Holland heeft in haar coalitieakkoord "Verbindend vooruit" opgenomen dat zij samen met de gemeenten in Noord-Holland blijven werken aan een langjarig perspectief voor de regio.

Om het Ruimtelijk Voorstel te kunnen voeden vanuit Noord-Holland Noord is een inventarisatie en analyse van de opgaven gemaakt binnen de perspectieven uit het startpakket van het Rijk (inclusief water en bodem sturend). Dat heeft geresulteerd in een Inventarisatie- en vervolgens een Analysedocument. Dat laatste doet feitelijk en agenderend verslag van de inventarisatie van 21 ruimtelijke opgaven in Noord-Holland Noord en benoemt de hoofdkeuzevraagstukken die daaruit naar voren komen. Het maakt nog geen keuzes; die volgen aan de hand van het op te stellen Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord. Het Analysedocument geeft input vanuit Noord-Holland Noord aan het Ruimtelijk Voorstel, met specifieke aandacht voor de volgende hoofdpunten waar het Rijk bij nodig is:

- Zoetwaterbeschikbaarheid en waterveiligheid
- Energienetwerken
- Transitie landelijk gebied
- Leefbare steden en regio's (woningbouw, mobiliteit, economie, gezonde leefomgeving, brede welvaart)

Zie voor verdere toelichting hierop het Analysedocument Noord-Holland Noord (PM link) (met name paragraaf 6.7). Het Analysedocument wordt vanaf begin 2024 uitgewerkt in een Ontwikkelperspectief NHN, in samenwerking met gemeenten en hoogheemraadschap, met betrokkenheid van het Rijk en niet-overheden.

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
The Creative Hub - Canon

Haarlem, juli 2024

Vormgeven aan de toekomst van Noord-Holland

OP WEG NAAR EEN RUIMTELIJK VOORSTEL:

Status: vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 2 juli 2024

CONCEPT

Voorwoord

Het leuke van oude kaarten bekijken is dat plotseling opvalt hoe sterk Noord-Holland veranderd is. Waar eerst een groot meer lag, ligt nu een internationaal concurrerend vliegveld. Kleine steden en dorpen zijn sterk gegroeid. En al die wegen die we erbij hebben gekregen. In het dagelijks leven vallen dit soort ontwikkelingen toch minder op. Natuurlijk zie je wel dat de omgeving niet hetzelfde blijft. Een uitzicht verandert door een nieuw gebouw. Een nieuw natuurgebied dat is ingericht. De zonnepanelen die nu al op heel veel daken liggen. Maar toch, ik denk dat het menseigen is om onze huidige omgeving als normaal te zien. En hoe het was voordat we dat met eigen ogen konden zien, is toch moeilijk te bevatten.

Pas bij terugkijken zie je hoe dingen veranderen. En daar put ik ook moed uit. Want als ik kijk naar de toekomst dan zie ik dat er heel wat op ons afkomt. Ik maak me serieus zorgen over onze drinkwatervoorziening. De energietransitie heeft behoorlijke impact op ons landschap. En de 191~~84~~.000 woningen die we willen bouwen voor 2030 zijn er best veel. Er zijn natuurlijke ook kansen, door steeds meer elektrische auto's zal de luchtkwaliteit rondom wegen beter worden. En ik heb geen glazen bol, maar ik verwacht wel dat er de komende jaren allerlei innovaties zijn die ons helpen om de transities vorm te geven.

We willen dat Noord-Holland met al deze ontwikkelingen een fijne plek blijft om te leven. En als ik zie hoe we Noord-Holland de afgelopen 150 jaar vorm hebben gegeven, geeft dat het vertrouwen dat we dat kunnen. Dat vraagt wel iets van ons, van de provincie en van de politiek. We zullen in Noord-Holland geen plek meer hebben voor alles, ook niet als we slim gebruik maken van de ruimte die er is. En ook niet alles kan overal. We zullen dus moeten kiezen.

Dit rapport dat voor u ligt is een eerste stap op weg naar het maken van die keuzes. Het geeft aan waar de dilemma's liggen en wat er moet gebeuren, aan onderzoek, aan wetgeving, om de keuzes uiteindelijk te maken. Dat kan een keuze op hoog abstract niveau zijn of juist heel concreet in een gebiedsproces. Soms zal dat vrij simpel zijn, maar er zullen ook dilemma's uit voortvloeien in de klassieke zin, een keuze waaraan voordelen maar ook altijd nadelen kleven.

Het is ook een eerste stap om weer meer grip te krijgen als provincie op de ruimtelijke ordening. Dat betekent niet dat we overal de baas willen spelen. Het betekent wel simpelweg dat we daar waar we over gaan, de bovenlokale vraagstukken, richting geven en niet dingen zomaar laten gebeuren. Zodat we als we over dertig jaar terugkijken de lijnen kunnen zien die we in de komende periode hebben uitgezet.

De volgende stap die we zetten is dat we daadwerkelijk keuzes gaan maken. Daar gaan we de komende tijd mee aan de slag. Deze keuzes zullen we opnemen in een aanpassing van onze Omgevingsvisie NH2050. Dit rapport vormt daarvoor het inhoudelijke startpunt.

De uiteindelijke invulling van die lijnen en de keuzes die we als Noord-Holland maken is aan ons. We zullen daar de komende jaren met u over in gesprek gaan. Het is belangrijk dat we het samen doen. Het gaat namelijk ergens over.

Gedeputeerde Esther Rommel

Cover afbeelding 1: Cover foto, Stationsgebied Amsterdam. Bron: Theo Baart

Cover afbeelding 2: Cover foto, Landbouw gebied & energie landschap Bron: beeldbank

CONCEPT

CONCEPT

Voorwoord 2
1. Als inleiding: waarom dit Ruimtelijk Voorstel? 7
2 Aanpassen aan het watersysteem 14
Wat is er aan de hand? 14
Waar komt het op neer? 15
Botsingen en kansen met andere opgaven 16
Betrokken programma's en visies 17
Welke vraagstukken ~~W~~agenderen we? 19
2.1: Inzetten op waterkwaliteit vraagt om sturing op bronaanpak en inrichtingsmaatregelen 19
2.2: Welke ~~maatregelen kunnen~~ visie hebben we ~~nu al nemen~~ op het klimaatbestendig maken van Noord-Holland ~~klimaatbestendig te maken~~? 21
2.3: Hoe spelen we in op het zoetwatertekort? 24
2.4: Tegengaan bodemdaling 26
2.5: Een gezamenlijke visie op de toekomst van het watersysteem 27
3 Bewegen naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur 28
Wat is er aan de hand? 28
Waar komt het op neer? 32
Botsingen en kansen met andere opgaven 32
Betrokken programma's en visies 32
~~Wat~~ Welke vraagstukken agenderen we? 35
3.1: Hoe zorgen we voor integrale afstemming in het landelijk gebied? 35
3.2: Inzetten op systeemherstel van natuur zowel binnen als buiten natuurgebieden 37
3.3: ~~Verbreden begrip groenblauwe dooradering naar een ruimtelijk concept~~Hoe kan een groene inbedding ~~combinatie van verschillende doelen~~ bijdragen aan een gezond en vitaal Noord-Holland? 38
3.4: Hoe gaan we om met veranderende wateromstandigheden en tot wanneer is er de tijd om ons aan te passen? 40
3.5: Bescherm landbouwgrond 42
3.6: Hoe behoud en bevorder je ~~het ecosysteem~~de wisselwerking voor agrarische bedrijven in Noord-Holland in (inter)nationale context? 44
4 Ruimte maken voor duurzame economie en energie ~~en duurzame economie~~ 46
Wat is er aan de hand? 46
Waar komt het op neer? 51
Betrokken programma's en visies 52
Welke vraagstukken ~~Wat~~ agenderen we? 55
4.1: Hoe faciliteren we een toekomstbestendige economische ontwikkeling 55

CONCEPT

4.2~~1~~ Locatiekeuzes voor het toekomstige energetische systeem en de betekenis daarvan voor toekomstige ruimtelijk-economische ontwikkelingen 56

4.3: Waar, hoe en met welke omvang vinden we ruimte voor toekomstige netuitbreiding om netcongestie op te lossen? 61

4.4: Energie als onderdeel van gebiedsontwikkeling, aansluitend bij landschappelijke transformaties. 63

4.5: Duurzame opwek na 2030 65

4.6: Waar geven we ruimte aan energie uit warmte? 67

4.7: Beter benutten bestaande bedrijventerreinen en werklocaties 69

5. Zorgen voor leefbare regio's, steden en dorpen 74

Wat is er aan de hand? 74

Waar komt het op neer? 78

Betrokken programma's en visies 79

~~Wat~~ Welke vraagstukken ~~-~~agenderen we? 82

5.1: Duurzame verstedelijking door het borgen van randvoorwaarden 82

5.2: Oplossen van de woningnood door inzetten op de (versnelde) uitvoering van bestaande plannen en locaties 84

5.3: Op welke manier borgen we een voorzieningenniveau dat dorpen leefbaar houdt? 86

5.4: Hoe creëren we een gezonder en veiliger leefomgeving in combinatie met behoud van ruimte voor (circulaire) economie? 88

5.5: Ruimte houden voor bedrijvigheid op (nieuwe) bedrijventerreinen en zorgen voor betaalbare bedrijfsruimte bij binnenstedelijke verdichting 91

5.6: Beter borgen van mobiliteitsmaatregelen in het ruimtelijk instrumentarium 92

5.7: Rekening houden met effecten van lokale ruimtelijke mobiliteitskeuzes op de regionale schaal 95

5.8: Logistiek in een leefbare stad 97

5.9: Inzetten op gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen 98

6 (Opnieuw) vormgeven aan Noord-Holland 99

Wat is er aan de hand? 99

Waar komt het op neer? 100

Botsingen en kansen met andere opgaven 100

Betrokken programma's en visies 101

Wat agenderen we? 103

6.1: Passen we onze beschermingsregels voor landschap en cultuur aan vanwege transities? 103

6.2: Maken we omgevingskwaliteit volwaardig onderdeel in de besluitvorming bij alle programma's en projecten? 105

7. Op weg naar de toekomst van Noord-Holland: we kunnen de grote opgaven aan door keuzes te maken met lef! 107

CONCEPT

Bijlage 1: NOVEX MRA 114

CONCEPT

1. Als inleiding: waarom dit Ruimtelijk Voorstel?

Onontkoombare veranderingen vragen om moedige keuzes en een wenkend perspectief

Wat voor Noord-Holland willen we in de toekomst zijn? We zien dat er veranderingen aankomen. De Noord-Hollandse bevolking blijft groeien en dat zorgt ervoor dat de vraag naar woningen nog verder oploopt. En voor al deze mensen willen we passende werkgelegenheid hebben. Andersom zoeken bedrijven naar voldoende en geschikte mensen, terwijl de beroepsbevolking afneemt. De huidige geopolitieke situatie vraagt meer aandacht en ruimte voor onze defensie. De druk op ons mobiliteitssysteem, ons energiesysteem en de zoetwatervoorziening neemt toe. Ook verandert het klimaat: het wordt warmer, droger, natter, zilter en de zeespiegel stijgt. De biodiversiteit neemt nog steeds af. Er is relatief grote ongelijkheid in brede welvaart tussen het noordelijke en het zuidelijke deel van de provincie. En juist daar waar de meeste mensen wonen, zijn de gezondheidsrisico's het grootst. Zo op een rij klinkt het als een negatief verhaal, maar met moedige keuzes en een wenkend perspectief kunnen we deze onontkoombare veranderingen het hoofd bieden. En zien we kansen om Noord-Holland mooier te maken.

Al deze opgaven zoeken ruimte in Noord-Holland. Wanneer we alle sectorale ruimtelijke claims (voor zover nu bekend) los van elkaar bekijken, hebben we minimaal 27% meer Noord-Holland nodig. Een groter Noord-Holland zit er voorlopig niet in, daarom is het zaak te kijken wat echt nodig is, waar we functies kunnen combineren en onder welke voorwaarden, waar en wanneer een ontwikkeling plaats kan vinden. Dit is geen puzzel die je even snel in elkaar legt, maar een groot ruimtelijk en maatschappelijk vraagstuk over onontkoombare veranderingen en hoe we daar als samenleving mee omgaan. Hoe ziet dat eruit? Wat moeten we daarvoor inleveren, maar vooral wat krijgen we ervoor terug? Daar horen scherpe keuzes bij. Keuzes die consequenties hebben. En ook niet kiezen is een keuze. Dan 'gebeuren' ontwikkelingen zonder duidelijke sturing.

Status Ruimtelijk Voorstel: de eerste stap op weg naar de actualisatie van ons langetermijnbeleid in onze Omgevingsvisie

Dit Ruimtelijk Voorstel geeft vanuit ruimtelijk perspectief aan wat de bepalende vraagstukken zijn en welke ontwikkelingsrichting zich ontvouwt. We geven aan wat ons te doen staat en wat we nodig hebben van het Rijk om te voldoen aan onze ambities voor de ruimtelijke ontwikkeling van Noord-Holland. We willen de welvaart en het welzijn in Noord-Holland in de toekomst voor iedereen bereikbaar maken en houden.

Het is nadrukkelijk een agenderend Ruimtelijk Voorstel. Het is bedoeld als een uitnodiging om met elkaar in gesprek te gaan over de toekomst van Noord-Holland. Daarmee is het de start van een langer traject om uiteindelijk tot keuzes te komen. Die zijn in dit Ruimtelijk Voorstel dan ook nog niet gemaakt. Het Ruimtelijk Voorstel heeft daarmee ook geen formele juridische status. Het geeft wel richting aan de besluitvorming en aan de onderzoeken en andere activiteiten die nog verricht moeten worden om de keuzes zorgvuldig en goed onderbouwd te kunnen maken. De vraagstukken komen voort uit staand beleid en beleidsvoornemens en staande doelstellingen. Aangezien beleid niet statisch is, maar altijd onderhevig is aan dynamiek, geldt dit ook voor het Ruimtelijk Voorstel. Het Ruimtelijk Voorstel neemt het op dat moment bestaande beleid als uitgangspunt voor het gesprek.

Het begint met het benoemen van de vraagstukken. Daarna is uitwerking en onderzoek nodig, zodat uiteindelijk besluiten kunnen worden genomen. Van de uiteindelijke keuzes hangt veel af: niet alleen *waar* tegemoet kan worden gekomen aan specifieke ruimteclaims, maar ook *wanneer*, *hoe* en zelfs *of*

CONCEPT

de betreffende claims in de provincie kunnen worden geaccommodeerd. En het blijft niet bij de fysieke ruimtelijke claims. We zullen daarbij ook belangrijke andere onderwerpen zoals bijvoorbeeld leefbaarheid, sociale cohesie, een gezonde leefomgeving en leefstijl of de arbeidsmarkt betrekken. Deze onderwerpen zijn niet altijd ruimtelijk te vertalen, maar hebben wel een ruimtelijke component. Hoe een omgeving is ingericht, kan bijvoorbeeld bijdragen aan gezonde levensstijl en het versterken van sociale structuren.

Toelichting op afbeelding 4: (schijfdiagrammen)

De ruimteclaims in Noord-Holland zijn erg groot. Daarom moeten we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. We doen dat door ruimte intensiever te gebruiken, bijvoorbeeld meer woningen bouwen per hectare. Door functies te integreren, bijvoorbeeld door combinaties van gebruik in een gebouw of gebied. Uiteindelijk past niet alles overal dus zijn er keuzes noodzakelijk die leiden tot functiewijziging.

Afbeelding 5: Opgaven overzicht Ruimtelijk Voorstel. Bron: provincie Noord-Holland

Daarbij hoort ook, de Omgevingswet indachtig, goed overleg en samenwerking met andere overheden en participatie van onze inwoners. Kortom het geeft 'huiswerk' mee voor onszelf en voor het Rijk. Uiteindelijk monden de gesprekken, onderzoeken en participatie uit in een actualisatie van onze Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is wel een wettelijk instrument uit de Omgevingswet. Het heeft doorwerking in andere instrumenten die de provincie heeft zoals de Omgevingsverordening en uitvoeringsprogramma's.

We pretenderen ~~hiermee~~ niet volledig te zijn met dit Ruimtelijk Voorstel. Veel afspraken zijn al gemaakt via aparte trajecten. Het gaat in het Ruimtelijke Voorstel om de aanvullende vraagstukken die boven komen als je alles naast elkaar legt.

Relatie met andere trajecten

Afbeelding 6: Overzichtskaart NOVEX-gebieden, Ontwikkelperspectieven & PPLG gebieden. Bron: provincie Noord-Holland, ESRI

Het uitgangspunt voor het Ruimtelijk Voorstel in Noord-Holland is nog steeds onze Omgevingsvisie NH2050 ('Balans tussen economische groei en leefbaarheid') uit 2018 en de uitwerking daarvan in onder meer de Omgevingsverordening NH2022 en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. De toen door Provinciale Staten vastgestelde ontwikkelprincipes zijn voor de volledigheid opgenomen in het kader met de titel *Ons vertrekpunt: Omgevingsvisie NH2050*. Sinds de Omgevingsvisie is vastgesteld heeft een aantal ontwikkelingen aan urgentie gewonnen. De Omgevingsvisie is daarmee ons vertrekpunt, maar kan uiteindelijk na uitwerking van de diverse vraagstukken op onderdelen aangepast worden. Dat zorgt gelijk voor de logische borging van de uitkomsten van het Ruimtelijk Voorstel in een geactualiseerde Omgevingsvisie.

Daarnaast wordt in Noord-Holland Noord, conform het coalitieakkoord, samen met de gemeenten en Hoogheemraadschap gewerkt aan een Ontwikkelperspectief. Het Analysedocument dat hiervoor is opgesteld, de eerste stap naar het Ontwikkelperspectief, is gebruikt als input voor het Ruimtelijk Voorstel. Ook zijn er door het Rijk in Noord-Holland vier NOVEX-gebieden[1] aangewezen, waarin de provincie samenwerkt met gemeenten, waterschap(pen), provincie(s) en Rijk. Dit zijn:

- Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Schipholregio
- Noordzeekanaalgebied

[1] Dit zijn gebieden waar 'de nationale opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte ordening en prioritering van verschillende nationale opgaven noodzakelijk is om te kunnen komen tot de gewenste herbestemming en/of ingrijpende herinrichting' (beleidsbrief 'Programma's Uitvoering NOVEX en Mooi Nederland', minister voor VRO, 6 juli 2022). Hier hoort formeel ook de Lelylijn bij, waar bij bepaalde varianten ook Noord-Hollands grondgebied raken. Hier zijn we als provincie niet actief bij betrokken.

- Groene Hart

Voor de NOVEX MRA geldt het Verstedelijkingsconcept MRA dat in 2022 is vastgesteld als Ontwikkelperspectief. Daar wordt nu verder gewerkt aan een uitvoeringsprogramma en een regionale investeringsagenda. In het NOVEX-gebied Schipholregio is het Ontwikkelperspectief in juni 2023 afgerond en wordt nu gewerkt aan een uitvoeringsprogramma. In de NOVEX-gebieden Groene Hart en Noordzeekanaalgebied zijn de ontwikkelperspectieven net afgerond ~~of in concept klaar~~. De ontwikkelperspectieven uit de NOVEX-gebieden en het Analysedocument Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord geven voeding aan het Ruimtelijk Voorstel. Omdat de ontwikkelingen in de NOVEX-gebieden en Noord-Holland Noord doorlopen en nieuwe informatie leveren, zorgen we ook in het vervolgtraject voor goede afstemming, zodat de uitkomsten en nieuwe inzichten goed kunnen worden meegenomen in het verder uitwerken van het Ruimtelijk Voorstel. In bijlage 1 zijn de uitkomsten en belangrijkste aandachtspunten uit de NOVEX-gebieden en Noord-Holland Noord opgenomen.

Werken op verschillende schaalniveaus en denken in tijdschalen
Dit rapport geeft antwoord op de vraag van het Rijk[2] aan de provincies om een Ruimtelijk Voorstel op te stellen. Enerzijds om voeding te geven aan de nieuw op te stellen nota Ruimte, anderzijds als onderbouwing voor afspraken tussen Rijk en de provincie in het nog op te stellen 'ruimtelijk arrangement'. Voor de provincie helpt het Ruimtelijk Voorstel om op provinciaal niveau de regie in de ruimtelijke ordening te vergroten, zoals aangekondigd in het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit'.

De ruimtelijke voorstellen van de 12 provincies vormen input voor het RO-beleid dat op nationale schaal wordt herzien in de Nota Ruimte. In oktober 2023 is de Contourennotitie Nota Ruimte verschenen. Hierin wordt de ambitie neergelegd om naar 2050 te bouwen aan 'een Nederland zonder grote verschillen in kwaliteit van leven of in ruimtelijke kwaliteit'. Dat betekent dat afscheid genomen wordt van het oude adagium 'sterker maken wat sterk is' en gewerkt wordt op basis van een visie die heel Nederland sterker maakt en heel Nederland benut. Het is daarom belangrijk om te kijken hoe provincies aanvullend kunnen zijn op elkaar. Sommige opgaven houden niet op bij de provinciegrenzen. Zo forenzen er veel inwoners uit de Leidse regio in Zuid-Holland of uit Flevoland naar het zuidelijk deel van onze provincie. Het IJsselmeer delen we met maar liefst 6 andere provincies voor onze zoetwaterbehoefte. En een probleem in de Schipholtunnel, levert direct problemen op in een groot deel van het landelijk spoornetwerk.

Afbeelding 7: Interprovinciale opgaven

Ook wordt de Europese context waarbinnen we ons beleid opstellen bij het Ruimtelijk Voorstel betrokken. Europese Regels geven op veel vlakken de kaders waarbinnen we werken. Goed onderzoek naar de effecten van Europese regels is belangrijk, vooral omdat deze soms met elkaar in tegenspraak zijn. Een aantal opgaven kunnen we ook alleen maar in nationaal en internationaal verband oppakken. Dat geldt zeker voor internationale verbindingen, energie-infrastructuur, natuurontwikkeling, economische ontwikkeling, waterkwaliteit en de inrichting van het hoofdwatersysteem.

Aan de andere kant van het spectrum zijn de gebiedsprogramma's een belangrijke plek waar afwegingen plaatsvinden. Vaak kan pas op het niveau van een gebied bepaald worden wat op een bepaalde plek van belang is. Gebiedsprogramma's vanuit de provincie lopen nu onder andere al onder het PPLG, in de NOVEX-gebieden, maar ook op specifieke plekken zoals Den Helder, Gooi en Vechtstreek, de Westeinderscheg en de Amstelscheg. En uiteraard worden binnen gemeenten afwegingen gemaakt over ruimtelijk inrichting.

[2] In de RO-brief van het Rijk, d.d. 12 december 2022, wordt de provincies gevraagd een ruimtelijk voorstel op te stellen.

Regie op de ruimte vraagt dus om het schakelen tussen schaalniveaus. Omdat een keuze die op hoger abstractieniveau logisch lijkt, op lokaal niveau anders uit kan pakken en andersom. Daarbij hoort ook de factor tijd te worden beschouwd. Hoe prioriteren en faseren we ontwikkelingen in de tijd. Niet alles past overal, maar ook niet alles kan tegelijkertijd.

Afbeelding 8: Aanpak schaalgebruik in het Ruimtelijk Voorstel. Bron: provincie Noord-Holland

Vertrek vanuit een al bestaand Noord-Holland
Noord-Holland bestaat al heel lang. We hebben bestaande dorpen en steden, waterlopen, landbouw- en natuurgebieden en allerhande infrastructuur. We bouwen voort op wat er al is en waar we met elkaar aan hebben gewerkt. Naast ons langetermijnbeleid als vertrekpunt, starten we het Ruimtelijk Voorstel daarom natuurlijk ook vanuit een al bestaand Noord-Holland. Het Ruimtelijk Voorstel gaat op zoek naar die opgaven die iets aan het bestaande veranderen of erop aanvullen.

Hoe is het Ruimtelijk Voorstel opgebouwd
Ons Ruimtelijk Voorstel begint met een korte schets over het Noord-Holland dat we willen zijn. Deze teksten zijn (vrijwel) letterlijk overgenomen uit onze Omgevingsvisie NH2050. Ook tonen we bestaand Noord-Holland en de situatie van waaruit we starten met het Ruimtelijk Voorstel. Daarna volgen we de indeling uit het startpakket fysieke leefomgeving dat het Rijk in december 2022 aan de provincies heeft gestuurd. Daarbij komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde: Water en Bodem Sturend als overkoepelend principe, Landbouw en Natuur, Ordenende netwerken voor energie en (circulaire) economie, Leefbare steden en regio's. In elk van deze hoofdstukken wordt aangegeven wat er aan de hand is en worden de essentiële vraagstukken geagendeerd waar keuzes voorliggen over de toekomstige ontwikkelrichtingen. Daarbij geven we aan wat we zelf doen en wat we van het Rijk vragen. De vraagstukken zijn zodanig geformuleerd dat ze uitdagen tot gesprek en debat. Dat geldt ook voor de ontwikkelrichting die als kop boven elk hoofdstuk staat. We eindigen met aandacht voor het veranderend aanzien van Noord-Holland waar we vorm aan moeten geven. En met een conclusie met daarin de ontwikkelrichting die voor Noord-Holland gloort in dit Ruimtelijk Voorstel en de belangrijkste keuzes die voorliggen om deze provincie ook voor toekomstige generaties een prettige provincie te laten zijn om te leven, werken en recreëren. Dit is tevens de aanzet voor en een aankondiging van het gesprek over onze toekomst met inwoners, regionale partners en belangenorganisaties op weg naar een geactualiseerde Omgevingsvisie.

Afbeelding 9 (leeswijzer): Opbouw perspectief hoofstukken. Bron: provincie Noord-Holland
Afbeelding 10: Kaartbeeld Topo100 provincie Noord-Holland. Bron: provincie Noord-Holland

CONCEPT

Ons vertrekpunt: Omgevingsvisie NH2050

De provincie Noord-Holland wil dat iedereen die hier woont, werkt en op bezoek komt een prettige leefomgeving aantreft. Nu, maar ook in de toekomst. In dit hoofdstuk staan de in 2018 door Provinciale Staten vastgestelde ontwikkelprincipes die houvast geven om onze provincie door te ontwikkelen naar de toekomst. Het gaat hier om de letterlijk uit onze Omgevingsvisie overgenomen teksten. Ze zijn daarbij de referentie van waaruit we bekijken op welke onderdelen ons langetermijnbeleid moet worden geactualiseerd. De verwachting is namelijk dat bij het verder uitwerken van de vraagstukken uiteindelijk wijzigingen van het provinciale beleid volgen. Die zullen dan verwerkt worden in een actualisatie van de Omgevingsvisie.

Op weg naar een economisch duurzame toekomst

De hoofdambitie zoals beschreven in de Omgevingsvisie NH2050 is een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid. Zo kunnen we voor toekomstige generaties het welvaarts- en welzijnsniveau in Noord-Holland op een hoog niveau houden. Dit betekent dat in Noord-Holland een basiskwaliteit van de leefomgeving wordt gegarandeerd; de ruimte voor economische ontwikkeling wordt altijd in samenhang met dit uitgangspunt beschouwd. Duurzame economische ontwikkeling is nodig voor de werkgelegenheid en daarmee voor de bestaanszekerheid van onze inwoners; de provincie Noord-Holland wil ook in de toekomst een provincie zijn voor iedereen om onze provincie sociaal-inclusief te houden. Maar ook om de grote investeringen op te brengen die nodig zijn voor onder meer de transitie naar een duurzame energiehuishouding, de overgang naar een circulaire economie, het behoud van ons karakteristieke landschap en een gezonde, veilige en klimaatadaptieve leefomgeving. In de wetenschap dat de wereld waarmee Noord-Holland is verbonden continu verandert, geeft de Omgevingsvisie enerzijds richting en daarmee houvast naar een onbekende toekomst, en anderzijds voldoende ruimte en handelingsperspectief om te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. De Omgevingsvisie is geen eindbeeld voor 2050. De visie laat in algemene zin zien wat de overkoepelende ontwikkelprincipes zijn voor de hele provincie om een hoge leefomgevingskwaliteit te bieden. In de Omgevingsvisie worden ook de kritische succesfactoren benoemd.

21 Ontwikkelprincipes

<u>Leefomgevingskwaliteit</u>
Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Daarmee doelen we op aspecten die de fysieke leefomgeving gezond en veilig maken. Denk aan luchtkwaliteit, geur, bodem en ondergrond, waterkwaliteit, geluid, omgevingsveiligheid (gevaarlijke stoffen, brand en explosiegevaar), waterveiligheid en verkeersveiligheid. Maar we doelen ook op aspecten die te maken hebben met het watersysteem, klimaatbestendigheid, ruimtelijke (landschappelijke) kwaliteit, erfgoed en natuur. Om een goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving te borgen, hanteren we twee basisrandvoorwaarden:

- Overal wordt voldaan aan de wettelijke basiskwaliteit voor een gezonde en veilige leefomgeving voor mens, plant en dier.
- Alle nieuwe ruimtelijke (her)ontwikkelingen doorlopen een klimaatstresstest.

Daarnaast gelden vier generieke ontwikkelprincipes:

1. Ontwikkelingen en beheer zijn passend bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen van het landschap.
2. Nieuwe ontwikkelingen zijn zoveel mogelijk natuurinclusief.
3. Nieuwe ruimtelijk-economische ontwikkelingen worden zoveel mogelijk ruimtelijk geclusterd op locaties nabij OV-, weg-, energie- en data-knooppunten.
4. Bij nieuwe ontwikkelingen worden de effecten op de ondergrond meegewogen.

Dynamisch Schiereiland

Noord-Holland is een unieke provincie, omdat zij als enige voor het grootste deel is omgeven door groot water. Deze positie van schiereiland biedt kansen in en aan de kusten: kansen voor energietransitie en economische ontwikkelingen, toeristische en recreatieve ontwikkeling én natuurontwikkeling. Door de aanwezige sterk verschillende landschappen, van duinen naar de polders aan de Noordzeekant, maar ook langs de oevers van de meren en de Waddenzee, zijn de kusten bij uitstek geschikt om deze kansen te benutten. Daarin staat kustverdediging voorop.

5. Bij nieuwe ontwikkelingen in de kustzone wordt aangesloten bij de verscheidenheid en karakteristieken van de kustlandschappen en aanliggende grote wateren.
6. Bij nieuwe ontwikkelingen in de wateren (Noordzee, Waddenzee, IJsselmeer, Markermeer, IJmeer en Gooimeer) wordt aangesloten op de karakteristieken van de kustlijnen.
7. Ecologische verbindingen worden behouden en aangevuld, met het oog op het robuuster maken van het ecologisch systeem in de kustgebieden, inclusief grote wateren.

Metropool in ontwikkeling

We vergroten de agglomeratiekracht door het ontwikkelen van een samenhangend internationaal concurrerend metropolitaan systeem. In Noord-Holland ontwikkelt zich een metropool rond Amsterdam: de MRA. Het gaat hier om een stedelijk systeem van grotere en kleinere kernen, met Amsterdam als hoogstedelijke kernstad, een landschap met hoge gebruiks- en belevingswaarde, (stads)landbouw, een multimodale bereikbaarheid, een havengebied met energietransitie en circulaire economie als dragers en Schiphol als internationale hub. De ontwikkeling komt tot uiting door een snelgroeiend aantal inwoners, arbeidsplaatsen en bezoekers, leidend tot een tendens van clustering van economische functies. De kracht van de metropool zit hem in het feit dat kernen, regio's, gebieden en landschappen een sterke eigen identiteit behouden, terwijl het geheel in steeds sterkere mate als één daily urban system functioneert.

8. Wonen en werken worden zoveel mogelijk binnenstedelijk gerealiseerd en geconcentreerd.
9. Om de groei van het verkeer in de metropool in goede banen te leiden moet worden geïnvesteerd in alle verkeersnetwerken, het regionaal OV en fietsnetwerk en auto, waarbij de grotere behoefte aan ruimte voor regionaal verkeer boven interregionaal en doorgaand verkeer wordt gefaciliteerd.
10. Versterken van het landschap als onderdeel van het metropolitane systeem.
11. Bedrijvigheid in de metropool kan zich blijven ontwikkelen binnen de beschikbare milieuruimte, waarbij op een beperkt aantal plekken nieuwe woningbouw te maken kan krijgen met een grotere mate van geluidhinder, binnen de wettelijke grenzen.

Sterke kernen, sterke regio's

In het regionale netwerk zijn de verschillende typen kernen onderscheidend en complementair aan elkaar. Dat maakt ze tot sterke regio's. Goed voor de vitaliteit, de aantrekkingskracht en het vestigingsklimaat van stad en regio. Daarbij zijn krachtige centrumsteden van cruciale betekenis voor de leefbaarheid van de hele regio vanwege de regionale voorzieningen en de stedelijke woon- en werkmilieus die er te vinden zijn. Zij kunnen jonge mensen en bedrijven aantrekken, wat leidt tot dynamiek en gezonde regio's. Door de ontwikkeling van centrumgemeenten kan het voorzieningenniveau in de gehele regio vitaal blijven en behouden de kernen hun herkenbare identiteit.

12. Nieuwe ontwikkelingen van woningbouw en voorzieningen worden geconcentreerd in kernen, passend bij de rol van de kernen in het regionale netwerk, en voegen zich naar de vraag op basis van de meest actuele cijfers.

CONCEPT

13. Om de bereikbaarheid van het noordelijk deel van de provincie te verbeteren, worden functies of bestemmingen zoveel mogelijk gebundeld nabij OV-, weg-, energie-, agri- en data-knooppunten, aangevuld met de ontwikkeling van vraaggestuurde vervoersconcepten.

Nieuwe energie

We willen in 2050 een klimaatneutrale en volledig circulaire provincie zijn, in lijn met de nationale doelstelling op dit gebied. Dat betekent dat we ruimte bieden aan de energietransitie. De transitie naar opwekking en gebruik van duurzame energie heeft consequenties voor de energiehuishouding en de energie-infrastructuur. Elektriciteit zal op veel meer plekken dan we gewend zijn worden opgewekt. Daarnaast is ruimte nodig voor transport en opslag. Ook zijn er systemen nodig om in onze warmtebehoefte te voorzien. Naast een energietransitie is er ook een economische transitie gaande: een overgang naar een meer kennisintensieve en circulaire economie.

14. De regionale optimale energiemix voor opwekking van hernieuwbare energie in de ondergrond, op de bovengrond en in de bebouwde omgeving past bij de regionale landschappelijke en gebiedskwaliteiten en de economische kansen.
15. Vraag en aanbod van hernieuwbare energie worden zodanig gebundeld dat sprake is van efficiënte benutting van bestaande en nieuwe energie-infrastructuur en van restwarmte.
16. Ruimte wordt gereserveerd voor directe aanwending, opslag en doorvoer van door wind op zee opgewekte energie.
17. Op strategische locaties wordt ruimte gereserveerd voor opslag en verwerking van reststromen.

Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving

In Noord-Holland is er voor een natuurlijke en vitaal landelijke omgeving een goede balans nodig tussen de agrifoodsector en de natuur- en watersystemen. De landelijke omgeving in Noord-Holland is van oudsher bepaald door het watersysteem, het landbouwkundig gebruik en de natuurgebieden.

18. De agrifoodsector wordt gefaciliteerd bij de duurzame en economische ontwikkeling.
19. Natuurlijke processen zijn richtinggevend voor inrichting en beheer van nieuwe en bestaande natuurgebieden.
20. Om een robuust ecosysteem te realiseren worden verbindingen tussen natuurgebieden verbeterd en functies slim gepositioneerd.
21. Het landgebruik en de waterpeilen worden in balans gebracht met de draagkracht van het veenweidegebied.

Afbeelding 11: Visiekaart Omgevingsvisie. Bron: provincie Noord-Holland

CONCEPT

2 Aanpassen aan het watersysteem

Water en Bodem sturend: door de effecten van klimaatverandering moeten we de manier waarop we met water omgaan aanpassen. Dit is niet nieuw, maar hebben we door de eeuwen heen altijd moeten doen. Het betekent vooral dat het huidige landgebruik dat afhankelijk is van het water- en bodemsysteem kan veranderen~~wijzigen~~ en dat we de toekomstige inrichting van gebieden anders moeten gaan doen. Hoe, waar en wanneer dat moet, gaan we uitzoeken.

Wat is er aan de hand?

Noord-Holland is aan drie kanten omgeven door water, ligt voor 80% onder zeeniveau en bestaat voor 80% uit zettingsgevoelige, slappe gronden. De ligging aan zee, in de delta van de grote rivieren, was door de eeuwen heen bepalend voor de bloei van Noord-Holland. De laaggelegen gronden waren ook toen al vruchtbaar, al was er veel voor nodig om ze droog te leggen en productief te maken. Eeuwenlang is het water- en bodemsysteem met technische maatregelen aangepast aan het gewenste ruimtegebruik.

Inmiddels zijn we aangelopen tegen de keerzijde daarvan. De bodem en het water hebben niet meer de veerkracht en de draagkracht om alle vormen van ruimtegebruik te bedienen. De kwaliteit van de bodem en het water voldoet niet aan de normen, met grote gevolgen voor de biodiversiteit en de gezondheid van de leefomgeving. Het veranderende klimaat zet alles op scherp en maakt ons extra kwetsbaar. Hoewel er al veel is bereikt, betekent doorgaan op dezelfde voet dat steeds vaker gereageerd moet worden op actuele (klimaat)dreigingen. Uiteindelijk kan dat tot veel overlast en meer schade leiden.

Beleid 'Water en bodem sturend' heeft ruimtelijke impact

In het nationale beleid is daarom het beginsel 'Water en bodem sturend' opgenomen, verwoord in de gelijknamige beleidsbrief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (2022). Het doel is om weer een robuust en veerkrachtig water- en bodemsysteem te krijgen. Een systeem dat bijdraagt aan een veilige en gezonde leefomgeving en helpt bij het anticiperen op klimaatverandering. In het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) heeft de provincie aangegeven dit beleidsvoornemen te onderschrijven. Concreet betekent dit dat het water- en bodemsysteem meer sturend wordt voor het ruimtegebruik. Dit heeft twee kanten. Enerzijds wordt gekeken waar en op welke manier nieuwe vormen van ruimtegebruik, denk bijvoorbeeld aan een nieuw hoogspanningsstation, nieuwe industrie of nieuwe woonwijken, het best passen bij het bodem- en watersysteem. Anderzijds kan het zijn dat bestaande vormen van ruimtegebruik zich aanpassen aan het watersysteem. Denk bijvoorbeeld aan piekwaterbergingen, aangepaste vormen van landbouw of nieuwe soorten natuur op plekken waar het water verzilt. Het betekent niet automatisch dat water en bodem prioritair zijn ten opzichte van andere factoren, maar wel dat ze een volwaardig onderdeel zullen zijn in de integrale afweging bij de doorontwikkeling van Noord-Holland.

Hoe dan ook heeft het aanpassen aan het water- en bodemsysteem een grote ruimtelijke impact. Het werkt door in alle opgaven die in dit Ruimtelijk Voorstel beschreven worden. In ons huidige beleid ligt de horizon waar we naar toewerken meestal op 2050. Omdat de verwachting is dat door klimaatverandering weersextremen zullen toenemen, de zeespiegel zal stijgen en zoetwaterbeschikbaarheid steeds verder zal gaan fluctueren, vraagt juist dit onderdeel om vooruit te kijken tot 2100. Het is daarmee een opgave voor de korte, middellange en langere termijn.

Afbeelding 12: De lagenbenadering vanuit water en bodem sturend. Bron: Polyfern, Toekomstatelier-NL2100_verkenning_NS+RDVA+OHNIK

Voorbeeld

CONCEPT

Natuurherstel en klimaatmaatregelen in de duinen van Noord-Holland.

In de duinen van Noord-Holland richt het beheer zich vooral op het zoveel mogelijk ruimte scheppen voor natuurlijke processen zoals verstuiving, ~~kudde~~begrazing en wisselend waterpeil. ~~Door het verminderen of zelfs helemaal stoppen van de drinkwaterwinning ontstaat er een veel natuurlijker waterpeil.~~ Nadat de directe winning van duinwater voor drinkwater in het grootste deel van de Noord-Hollandse duinen in de jaren negentig is gestopt, is er een veel natuurlijker waterpeil ontstaan. Nu is er een goede waterbalans doordat er ongeveer net zoveel water in de duinen wordt geïnfiltreerd als er wordt onttrokken voor de drinkwaterwinning. Een lage waterstand in de zomer en een hoge in de winter hebben geleid tot een spectaculaire toename van het aantal bijzondere planten van natte duinvalleien. In de Amsterdamse waterleidingduinen wordt nog wel natuurlijk duinwater onttrokken.
In de binnenduinrand bij Heemskerk ligt de voormalige tuinbouwenclave 'de Vlotter'. Die is inmiddels omgevormd tot een natuur- en recreatiegebied met waterberging als nevenfunctie. Hier is te zien dat natuurbeheer en wateropvang goed samengaan. Toen Noord-Holland in juni 2021 een "klein Limburg" had in het gebied (140 mm neerslag in 24 uur), bleek het goed bestand te zijn tegen de gevolgen van extreme neerslag, terwijl functies in hetzelfde getroffen gebied, zoals de verstedelijkte omgeving van Alkmaar en een landbouwgebied meer naar het noorden, heel veel last hebben gehad van wateroverlast.

Ook in de droge zomers van de afgelopen zes jaar blijkt het duingebied goed bestand te zijn geweest tegen droogte. Het droogtegevoelige plantje "Parnassia" heeft het er afgelopen jaren uitstekend gedaan. ~~De duinen hier lijken voorlopig goed bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering~~,

Afbeelding 14: Duingebied. Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

Kwetsbaar systeem dat niet ophoudt bij de grenzen
Het water- en bodemsysteem is een samenhangend systeem en het houdt niet op bij provincie- of waterschaps- of landsgrenzen. Het is ook een kwetsbaar systeem doordat er weinig ruimte is voor flexibiliteit en door de grote onderlinge afhankelijkheid. Er is een nauwe relatie tussen de bodem en waterkwaliteit en - kwantiteit. Gezonde bodems kunnen door een betere sponswerking meer water opvangen en zijn zo beter bestand tegen droogte. Hierdoor dragen ze bij aan de biodiversiteit en waterkwaliteit. Omdat het om één samenhangend systeem gaat, zijn ook de maatregelen gekoppeld aan waterkwaliteit of -kwantiteit sterk met elkaar verbonden.

Als je kijkt naar Noord-Holland, als grotendeels laaggelegen en sterk verstedelijkt deltagebied, zijn er vanuit het water- en bodemsysteem zes opgaven te onderscheiden die consequenties hebben voor alle vormen van ruimtelijke ontwikkeling:

- Zorgen voor goede bodem- en waterkwaliteit (zie 2.1)
- Anticiperen op klimaatverandering en weersextremen (wateroverlast, droogte en hittestress) (zie 2.2)
- Het vergroten van de waterveiligheid (ook in 2.2)
- Zorgen voor zoetwaterbeschikbaarheid (zie 2.3)
- Omgaan met verzilting (zie 2.3)
- Tegengaan van bodemdaling (zie 2.4)

Waar komt het op neer?

Er moet echt iets veranderen in de manier waarop wordt omgegaan met het watersysteem in de ruimtelijke ordening. We weten nog niet precies hoe, maar doorgaan op de oude voet is een te groot risico. Op zich is dat ook weer niets nieuws, omdat Nederland van oudsher heeft leren leven met

CONCEPT

water. Om het water- en bodemsysteem echt meer sturend te laten zijn op het ruimtegebruik, is het nodig om de impact vanuit water en bodem op het ruimtegebruik te kunnen aangeven. Ook zijn op landelijk niveau keuzes nodig over de waterverdeling (hoofdwatersysteem in relatie tot nieuwe watervragers), het opzetten van het waterpeil (vernatting veenweide) en het aanpakken van bronnen van waterverontreiniging (bronaanpak verankeren in landelijk beleid en regelgeving). De deltabeslissingen die verwacht worden in 2026 helpen hierbij. Tot die tijd zijn al keuzes nodig die bepalend kunnen zijn voor de toekomstbestendigheid van het gebied. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van energie-infrastructuur en woningbouwlocaties in diepe polders, het waterverbruik voor (nieuwe) industrie en het tegengaan van bodemdaling. Duidelijk is ook dat niet alles technisch op te lossen valt. We zullen moeten leren leven met een dynamisch systeem.

Afbeelding 13: Diagram watersysteem Noord-Holland. Bron: provincie Noord-Holland

Botsingen en kansen met andere opgaven

De keuzes die gemaakt worden in de beleidsbrief van ~~bodem- en~~ water en bodem sturend hebben met name impact op de ontwikkelingsmogelijkheden van economie, landbouw, energie en industrie. Dit uit zich zowel in de beschikbaarheid van zoet water als in de plek waar iets wel of niet mogelijk is. Vooral de keuzes voor verdeling van zoet water zullen hier bepalend zijn. Daarnaast is het belangrijk dat de zorg om waterveiligheid nog meer wordt meegenomen bij beslissingen over het bouwen van woningen en ontwikkelen van economische functies in diepe polders en uiterwaarden. Het nemen van waterveiligheidsmaatregelen en het aanleggen van klimaatbuffers kunnen spanning geven met andere functies, omdat het ook ruimte vraagt.

Het biedt ook veel kansen voor synergie. Maatregelen voor waterberging gaan goed samen met natuurherstel. Hier zijn bijvoorbeeld in polder Zijpe al mooie voorbeelden van. Het kan uiteraard ook spanning geven als het leidt tot vermindering van bijvoorbeeld areaal of gewasgroei in de landbouw. In steden kan een klimaatadaptieve omgeving ruimte bieden voor recreatie en een gezonde leefomgeving. Groenblauwe dooradering kan bijdragen aan waterkwaliteit en waterbufferend vermogen.

CONCEPT

Betrokken programma's en visies

Water en Bodem Sturend
Op 25 november 2022 heeft het ministerie van I&W de brief over Water en Bodem Sturend verstuurd aan de Tweede Kamer. De brief stelt dat het water- en bodemsysteem meer sturend moet worden voor de ruimtelijke ordening en geeft daarbij 33 structurerende keuzes die variëren van het opzetten van waterpeil in het veengebied tot het sturen op het verminderen van afdekking van bodems. Het Rijk heeft de provincies de opdracht gegeven om deze structurerende keuzes mee te nemen in de verschillende gebiedsprogramma's zoals het PPLG, de NOVEX-en en het Ruimtelijk Voorstel. In het vervolg op de Kamerbrief wordt, in overleg met de koepels, bekeken hoe die verder geborgd kunnen worden in een periode vanaf heden tot aan 2027 (o.a. gekoppeld aan de nieuwe Deltabeslissing en wettelijk vereiste waterprogramma's).

Kaderrichtlijn Water en EU-bodemstrategie
In 2027 moet de chemische en ecologische kwaliteit van alle oppervlaktewateren voldoen aan de normen van de Kaderrichtlijn Water. De Europese Unie kent sinds 2021 een Bodemstrategie met de doelstelling dat tegen 2030 75% van de bodem in de EU gezond is en dat in 2050 de bodemverontreiniging tot nul is teruggebracht. Volgens deze bodemstrategie zijn bodems gezond als ze in een goede chemische, biologische en fysische conditie zijn en zo in staat zijn om continu zoveel mogelijk ecosysteemdiensten te leveren. Deze jaartallen liggen verder weg dan die van de Kaderrichtlijn Water, maar bodemprocessen verlopen traag, waardoor tijdige maatregelen nodig zijn.

Deltaprogramma
Nederland is een laaggelegen land met veel water. In het nationaal Deltaprogramma staat de ambitie om Nederland te beschermen tegen hoogwater en overstromingen. Daarnaast zet het in op het zorgen voor voldoende zoet water en een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van ons land. Naast thematische onderwerpen wordt er in een aantal regionale programma's gewerkt aan de samenhangende gebiedsopgaven. Relevant voor Noord-Holland zijn de Deltaprogramma's Wadden, IJsselmeergebied, Kust, Centraal Holland, waterveiligheid, zoet water, ruimtelijke adaptatie en, i.v.m. de aanvoer van water, Deltaprogramma Rivierengebied.

Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem (KZH)
Noord-Holland is in droge tijden indirect afhankelijk van de aanvoer van zoet water vanuit het hoofdsysteem van de grote rivieren. Ten noorden van het Noordzeekanaal wordt Rijnwater gebruikt dat via de IJssel naar het IJsselmeer stroomt. Ten zuiden van het Noordzeekanaal wordt water uit de Lek gebruikt. Dat wordt aangevoerd via inlaten aan het Amsterdam-Rijnkanaal en de Hollandsche IJssel. We moeten dit water delen met negen provincies. Landelijk wordt nu gekeken hoe we die verdeling kunnen optimaliseren in het programma Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem (KZH).

Kennisprogramma Zeespiegelstijging
In het Kennisprogramma Zeespiegelstijging onderzoeken overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties wat de mogelijke gevolgen van de zeespiegelstijging zijn voor ons land. Ook bekijken ze verschillende scenario's voor de lange termijn en verkennen ze de maatregelen om ons voor te bereiden op de gevolgen. Het programma levert kennis op waarmee we op tijd keuzes kunnen maken voor de bescherming en inrichting van Nederland. In het najaar van 2023 is een overzicht verschenen van de tot dan toe verschenen onderzoeksresultaten en inzichten.

Nationale Adaptatie Strategie (NAS) en Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (NUP KA)
Met de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS) beoogt het Rijk de negatieve effecten van

CONCEPT

klimaatverandering voor Nederland te verkleinen of ten minste beheersbaar te houden. Het gaat om schade en overlast door extreem weer, ziekten, vroegtijdige sterfte en achteruitgang van milieukwaliteit en ecosystemen. De NAS omvat alle beleidsvelden die gevolgen ondervinden van klimaatverandering, waaronder de gebouwde omgeving, landbouw, natuur, gezondheid en cultureel erfgoed. Het Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (NUP KA) helpt de uitvoering van de NAS te versnellen.

NOVEX Groene Hart Ontwikkelperspectief
Het Bestuurlijk Platvorm NOVEX-Groene Hart heeft het Ontwikkelperspectief 1.0 vastgesteld, met richtinggevende uitspraken voor de verdere beleidsontwikkeling binnen de deelnemende partijen. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 4.

Regionaal Waterprogramma
In het Regionaal Waterprogramma geeft de provincie aan hoe zij zich inzet voor een goede waterkwaliteit, het op peil houden van de watervoorraad, de bescherming tegen overstromingen en de bescherming van drinkwaterbronnen. In 2027 is er een nieuw regionaal waterprogramma voorzien.

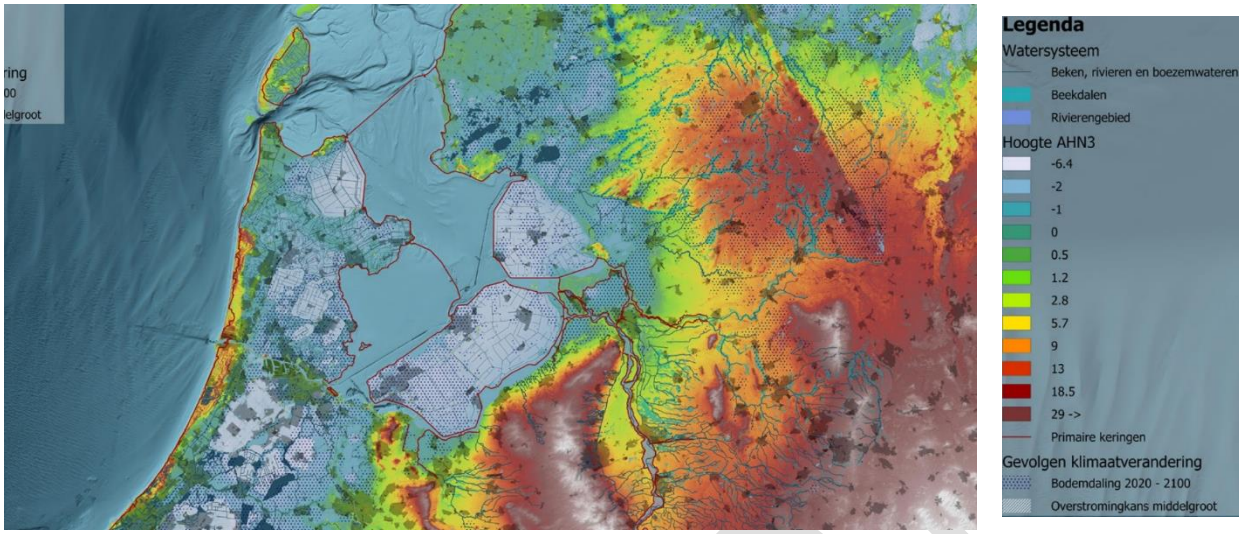
Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG)
Het PPLG komt aan bod in het hoofdstuk Landbouw en Natuur. In het PPLG zit ook een aantal watergerelateerde doelen en keuzerichtingen. ~~Zo krijgen in veenweidegebieden klimaatdoelen prioriteit boven waterkwaliteitsdoelen als beide strijdig zijn met elkaar. Negatieve invloeden op de waterkwaliteit zijn daarbij niet volledig te voorkomen.~~ De doelen van het PPLG zijn allemaal sterk afhankelijk van of beïnvloed door deze water- en bodemaspecten.

MRA: Klimaatbestendige nieuwbouw: basisveiligheidsniveaus
In de MRA en Noord-Holland is met meer dan 50 partijen afgesproken klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen en inrichten als uitgangspunt te hanteren. Dit is bezegeld met de Intentieverklaring Klimaatbestendige Nieuwbouw in de MRA en Noord-Holland. Hierbij worden minimale 'basisveiligheidsniveaus' voor klimaatadaptief en natuurinclusief inrichten en bouwen gehanteerd. Deze basisveiligheidsniveaus vormen een ondergrens van klimaatadaptief ontwikkelen, met doelvoorschriften voor wateroverlast, hittestress, droogte en overstromingen.

Salta, kenniscluster verzilting (bouwt voort op het zoet-zoutknooppunt/ kenniscluster verzilting)
Salta is een bundeling van kennisinstituten, overheden en onderwijs. Ze ontwikkelen oplossingen voor binnendijkse verziltingsgebieden langs de kust waar voedselproductie plaatsvindt.

GLB-NSP
Onder het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid-Nationaal Strategisch Plan is het agrarisch natuur- en waterbeheer verder uitgebreid en is tevens een systeem van ecodiensten ingevoerd. De eco-regeling heeft betrekking op biodiversiteit, bodem en lucht, klimaat, landschap en water.

Afbeelding 15: Algemeen Hoogtebestand Nederland. Bron: AHN4

Welke vraagstukken ~~W~~agenderen we?

2.1: Inzetten op waterkwaliteit vraagt om sturing op bronaanpak en inrichtingsmaatregelen

Voldoende water van goede kwaliteit en een gezonde bodem zijn belangrijk voor de gezondheid, de natuur, de drinkwaterproductie, de (levensmiddelen)industrie en de landbouw. Hoewel al veel is bereikt, zijn de doelen die Noord-Holland in 2027 moet hebben gerealiseerd op grond van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) nog niet gehaald. Op dit moment voldoen 89 oppervlaktewaterlichamen in Noord-Holland niet aan de KRW. De grondwaterlichamen voldoen allemaal aan de norm.

In eerste instantie lijkt dit niet direct een ruimtelijk vraagstuk. Toch kan de kwaliteit van water en bodem sturend zijn voor ruimtegebruik. ~~Zo moeten drinkwaterbedrijven een steeds grotere zuiveringsinspanning leveren om het water tot drinkwater te zuiveren. De nieuwe productievoorzieningen die daarvoor nodig zijn vragen ook ruimte.~~ Het kan zijn dat nieuwe vergunningen voor bepaalde ruimtelijke projecten niet kunnen worden afgegeven omdat die een verslechtering van de waterkwaliteit veroorzaken. Of dat initiatiefnemers aanvullende maatregelen moeten nemen om extra vervuiling te voorkomen, zoals bijvoorbeeld bij de bouw het grondwater zuiveren voordat het op het oppervlaktewater kan worden geloosd. Daarnaast hebben maatregelen die genomen worden om verdere achteruitgang van de water- en bodemkwaliteit tegen te gaan ook ruimtelijke consequenties. Denk hierbij aan het tegengaan van activiteiten die de water- en bodemkwaliteit bedreigen, zoals bijvoorbeeld bij landbouw, lozingen van bedrijven, waterrecreatie en riooloverstorten. Ook moeten drinkwaterbedrijven een steeds grotere zuiveringsinspanning leveren om het water tot drinkwater te zuiveren. De nieuwe productievoorzieningen die daarvoor nodig zijn vragen ook ruimte.

De inzet voor het verbeteren van de waterkwaliteit is gericht op het voorkomen van verdere achteruitgang en het toewerken naar verbetering. Maatregelen om verdere achteruitgang te voorkomen, zijn bronaanpak en aanpassing in het gebruik. Hierbij worden activiteiten of plekken die zorgen voor waterverontreiniging aangepakt. Negatieve invloeden zijn alleen niet altijd te voorkomen door o.a. historische verontreiniging en bodemsamenstelling. Voor het halen van de KRW-doelen en de ambities voor een gezonde bodem is aanscherping van de wet- en regelgeving noodzakelijk. Specifiek gaat het om landelijk generiek beleid op gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten, PFAS, exoten en mest. Ook moet er oog voor zijn dat bepaalde doelen in bepaalde gebieden niet of lastig te halen zijn.

CONCEPT

Daarnaast zijn er binnen het PPLG kansen om met de groenblauwe dooradering extra te werken aan de verbetering van de waterkwaliteit. Het gaat dan met name om het toevoegen van natuurvriendelijke oevers en het creëren van bufferzones die zorgen voor een verbetering van de grondwaterkwaliteit. Hier komen het werken aan een gezonde leefomgeving en het verbeteren van waterkwaliteit samen.

Afbeelding 16: Chemische waterkwaliteit KRW, 2021. Bron: IHW (waterschappen, RWS) bewerkt door PBL

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Koppel het werken aan het verbeteren van waterkwaliteit aan de opgave om te werken aan een gezonde leefomgeving. Hierbij kan groenblauwe dooradering als een belangrijk concept gebruikt worden. Zodat maatregelen die goed zijn voor de waterkwaliteit gekoppeld kunnen worden aan maatregelen die bijdragen aan mogelijkheden voor recreatie, het verbeteren van het leefklimaat en gezondheid. Op dit moment is hier geen financiering voor beschikbaar.

Wat doen we zelf?

- We maken inzichtelijk wat de ruimtelijke impact is van de KRW-maatregelen.
- We gaan door met het uitvoeren van het Regionale Waterprogramma voor de KRW. Hiervoor volgt in 2024 ook een herziening om afspraken te maken over inzet in de laatste fase van deze KRW-periode tot 2027.

Wat vragen we van het Rijk?

- De doelen van de KRW kunnen alleen gehaald worden als er ook landelijk generiek beleid op gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten, exoten en mest komt. We vragen dan ook om hier wet- en regelgeving op aan te passen.

CONCEPT

2.2: Welke ~~maatregelen kunnen~~ visie hebben we ~~nu al nemen~~ op het klimaatbestendig maken van Noord-Holland ~~klimaatbestendig te maken~~?

Uit het nieuwe KNMI-scenario van 2023 blijkt dat het klimaat sneller en ingrijpender verandert dan gedacht. Omgaan met de gevolgen wordt daarom een steeds grotere ruimtelijke opgave. Hogere pieken in de aanvoer van rivierwater en een stijgende zeespiegel, leiden tot nieuwe vraagstukken rond wateroverlast en -veiligheid. Lange periodes met hoge temperaturen en weinig neerslag leiden tot droogte en hittestress. Buien worden intenser. Clusterbuien zoals die bij Alkmaar en Schagen van juni 2021, met 80 tot 100 millimeter regen in een uur tijd, zullen vaker voorkomen en voor wateroverlast zorgen. Op lange termijn spelen waterveiligheidsvraagstukken in verband met de stijgende zeespiegel.

De provinciale ambitie is om in 2050 Noord-Holland klimaatbestendig te hebben ingericht. Dit kan door de veerkracht van het hoofdwatersysteem en regionale watersysteem te vergroten door een (her)inrichting van het watersysteem zodat dat voldoende ruimte biedt voor natuurlijke processen (natuurlijk peilbeheer, het aanleggen en beheren van natuurvriendelijke oevers, natuurlijke hydromorfologie als hermeandering, vispassages, etc.). Hierdoor kunnen weersextremen beter worden opgevangen. Zowel bij droogte als bij extreme neerslag en overstromingen. Ook hier liggen kansen om de opgaven te koppelen aan de doelen in het PPLG, zoals de groenblauwe dooradering.

Klimaatbestendigheid gaat niet alleen om het natuurlijke systeem. Ook gebouwen, gebieden, sectoren en functies moeten bestand zijn tegen weersextremen, zoals overstroming, zeer hoge temperaturen of aanhoudende droogte. De vraag is wat het perspectief van Noord-Holland is op de langere termijn en welke ruimtelijke consequenties dat perspectief gaat hebben. Hier liggen duidelijke kansen om het te combineren met het vergroenen van steden en dorpen.

Om hier grip op te krijgen, ontwikkelen we een langetermijnvisie op de gevolgen van weersextremen (waterveiligheid en zeespiegelstijging, wateroverlast, watertekort en hitte) als onderlegger voor onze ruimtelijke ordening. Het ontwikkelen van deze visie is noodzakelijk om:

1. Richting te kunnen geven aan toekomstbestendige ruimtelijke keuzes. De visie moet inzicht geven in hoe de langetermijnklimaatveranderingen uitwerken op de keuzes van nu. Dit geeft beter inzicht in waar bijvoorbeeld toekomstige investeringen[3] hun waarde verliezen, met te grote veiligheidsrisico's (lock-ins) of met onvoldoende waterbeschikbaarheid te maken krijgen.
2. Te weten waar ingezet moet worden op waterveiligheid en beperking van wateroverlast en welke ruimtelijke claims hierbij horen.

Afbeelding 17: Waterveiligheidskaart, met diepste polders, waterkeringen, en overstromingsdiepte bij middel grote kans. Bron: provincie Noord-Holland
Afbeelding 18: Maximaal neerslagtekort nu en rond 2100, Maximaal neerslagtekort neemt toe (het maximale neerslagtekort in de 5% droogste jaren in het huidige klimaat en in de twee droge KNMI'23-klimaatscenario's rond 2100). Bron: KNMI-klimaatscenario's 2023
Afbeelding 19: Neerslagverandering in West-Europa. Meer neerslag in de winter, minder in de zomer. Bron: KNMI-klimaatscenario's 2023

Vooruitlopend op de visie op het omgaan met weersextremen is er nu al een aantal vraagstukken dat speelt:

[3] Stapeling klimaatrisico's en financiële draagkracht woningmarkt - ABN AMRO Bank

CONCEPT

- Vanuit toekomstbestendigheid en volgend uit de 'Water en bodem sturend brief' wordt aangegeven dat er rekening gehouden moet worden met grotere peilfluctuaties en de optie om in het IJsselmeer en Markermeer het peil op te zetten met 20 tot 50 cm.
- Op dit moment wordt onderzocht waar in de Kop van Noord-Holland een 380 kV-station worden gerealiseerd. Eventueel in combinatie met de aanlanding van op zee geproduceerde wind. Een aantal van de zoeklocaties liggen nabij Agriport, ~~wordt gesproken over het plaatsen van een 380KV station in Middenmeer~~ in de Wieringermeerpolder (zie hiervoor ook het hoofdstuk 4.1 over sturende netwerken). De vraag is of de keringen (primair als regionaal) dan nog wel voldoen aan de waterveiligheidsnorm als de economische waarde van de polder toeneemt en ook het waterpeil van het IJsselmeer omhoog gaat. Is deze locatie wel geschikt voor vitale en kwetsbare infrastructuur, die er voor meer dan 50 jaar staat en die ook andere bedrijven kan aantrekken, terwijl de prognose is dat deze diepe polder steeds kwetsbaarder wordt als gevolg van de verregaande zeespiegelstijging (Tussenbalans kennisprogramma Zeespiegelstijging).
- In de brief Water en bodem sturend wordt aangegeven dat er niet meer gebouwd kan worden in het IJsselmeer/Markermeer. Een aantal plannen voor buitendijkse woningen is hiermee strijdig. Het Rijk werkt tegelijk aan een beleidskader buitendijks bouwen voor het IJsselmeergebied. Op korte termijn is een duidelijke keuze van het Rijk nodig. Dit kan vervolgens als richtsnoer dienen voor een perspectief op middellange termijn. Waarin het opzetten van het peil van het IJsselmeer en Markermeer en de consequenties die dit onder andere heeft voor de Noord-Hollandse kuststeden wordt uitgewerkt. Vervolgens is het van belang een gezamenlijk perspectief na 2100 te ontwikkelen wanneer de zeespiegelstijging vooral voor het oostelijke deel van de provincie een steeds grotere opgave is en op termijn mogelijk vraagt om een differentiatie in waterveiligheidsnormen met inzicht in de ruimtelijke consequenties.
- Waterstofproductie vraagt veel koelwater dat in droge zomers steeds minder beschikbaar is. ~~Inzetten op koeling met zeewater is de oplossing.~~

Voorbeeld impact systeemkeuzes Amsterdam Rijnkanaal Noordzeekanaal

Het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal (ARK/NZK) en het hieraan aangetakte regionale watersysteem vormen één samenhangend systeem. De waterafvoer van dit systeem is bijna volledig afhankelijk van het spui- en gemaalcomplex in IJmuiden. De verwachting is dat door de stijgende zeespiegel de spuicapaciteit in de komende twee decennia sterk afneemt. Na 2050 zijn we naar verwachting volledig afhankelijk van pompen om water af te voeren. Dit maakt ons kwetsbaarder voor extreme neerslag met mogelijke schade aan woningen en bedrijven, gewassen, uitval van wegen en riolering tot gevolg. Een bovenregionale stresstest gaat inzicht geven in de gevolgen van grootschalige neerslag. Deze kwetsbaarheid is niet alleen binnen het watersysteem op te lossen. In toenemende mate beseffen waterbeheerders en 'ruimtelijke ordenaars' in Centraal Holland dat oplossingen in elkaars systemen moeten worden gezocht.

Ook is het ARK/NZK-systeem en omliggend gebied gevoelig voor droogte en verzilting. Het watersysteem is in droge perioden sterk afhankelijk van zoetwateraanvoer. Voldoende zoetwateraanvoer is noodzakelijk ten bate van landbouw, natuur en het op peil houden van het peil op de kanalen en het boezemsysteem. De combinatie van zeespiegelstijging, scheepvaartverkeer en het fluctueren van de aanvoer van zoetwater maakt dat het moeilijker wordt om de indringing van zout water vanuit de Noordzee tegen te gaan. Verzilting is onder andere een risico voor het innamepunt voor drinkwaterbereiding Nieuwersluis, maar ook voor natuur en landbouw in de regio. In 2022 werden vanwege verzilting en beperkte mogelijkheden tot zoetwateraanvoer al schutbeperkingen bij IJmuiden opgelegd om extra zouttoevoer vanuit zee zoveel mogelijk te beperken. Dit leidde tot serieuze economische gevolgen voor de scheepvaart en specifiek voor de haven van Amsterdam. Scenario's wijzen op afname van zoetwateraanvoer wat systeem/gebied extra gevoelig zal maken voor droogte en verzilting. Kortom het watersysteem van het ARK/NZK loopt tegen zijn fysieke grenzen aan.

Voor een goed functionerend ARK/NZK-gebied moet worden ingezet op een viertal sporen: 1) technische maatregelen in het hoofdwatersysteem en samenhangende regionale watersystemen waar die noodzakelijk zijn. Het water heeft ook (2) meer ruimte nodig. Aanvullend zijn (3) randvoorwaarden nodig voor ruimtegebruik

op basis van de (on)mogelijkheden die het water- en bodemsysteem biedt. Tot slot (4) draagt elke ontwikkeling en investering bij aan een vitaal water- en bodemsysteem

Om een goede afweging te kunnen maken welke maatregelen genomen kunnen worden en op welke plek, gaan we onder de vlag van 'Centraal Holland' gezamenlijk met het Rijk, RWS, de waterschappen, de betrokken gemeenten en provincies een strategie ontwikkelen om uiteindelijk afspraken te kunnen maken, zowel in het kader van het nationaal deltaprogramma als om op te nemen in regionaal beleid en kaders.

Afbeelding 20: Houthavens Amsterdam. Bron: onbekend

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef aan hoe bij de aanleg van energie-infrastructuur en –productie rekening wordt gehouden met water en bodem sturend, en met de effecten van de keuzes. Geef aan wat hierbij voorrang heeft, wat randvoorwaardelijk is en op welke manier deze randvoorwaarden geborgd worden.
- Ditzelfde geldt voor buitendijks bouwen in het IJsselmeer en Markermeer. Maak een keuze in wat voorrang heeft en laat de consequenties hiervan doorwerken in de mogelijkheden van doelbereik voor woningbouw en de energietransitie.

Wat doen we zelf?

- We ontwikkelen een langetermijnvisie op de gevolgen van weersextremen (waterveiligheid en zeespiegelstijging, wateroverlast, watertekort en hitte) als onderlegger voor onze ruimtelijke ordening.
- We gaan samen met de ~~waterschappen en gemeenten~~ waterpartners verder met het ontwikkelen van de Signaalkaart Klimaatadaptatie als onderliggende signalerend instrument voor water en bodem sturend.
- We maken samen met de ~~waterschappen en gemeenten~~waterpartners bovenregionale watersysteemanalyses, stresstesten en impactanalyses. We kijken hierbij onder andere naar de gevolgen van extreme weersomstandigheden gelijk aan die van Limburg in 2021.
- We gaan verder met het opstellen van nieuw beleid voor Klimaatadaptatie met onder andere aandacht voor binnenstedelijke vraagstukken zoals hittestress. Waarbij ook het verankeren van klimaatadaptatie in de Omgevingsverordening een aandachtspunt is.
- We ontwikkelen het ruimtelijk concept Waterveiligheidslandschappen. Hierbij onderzoeken we hoe het versterken van de waterveiligheid door gebruik te maken van de eigenschappen en samenhang van het landschap kan bijdragen aan de leefbaarheid van Noord-Holland.
- We gaan verder met het ontwikkelen van toekomstperspectieven vanuit water voor Centraal Holland en spiegelen deze aan actuele ruimtelijke dilemma's en vraagstukken uit lopende ruimtelijke sporen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Zorg voor nauwe samenwerking op de nationale kennisprogramma's, zoals het Deltaprogramma Kennisprogramma Zeespiegelstijging, Waterveiligheidslandschappen et cetera (vooral de vraagstukken rondom de kusten) en regionale doorwerking daarvan.
- Het Rijk is verantwoordelijk voor het hoofdwatersysteem. Zorg dat deze is ingericht op de toekomstige klimaatverandering. Houdt hierbij ook rekening met de invloed die de verminderde aanvoer van zoet water heeft op de bereikbaarheid van havens.

CONCEPT

2.3: Hoe spelen we in op het zoetwatertekort?

Zoetwaterbeschikbaarheid gaat in Noord-Holland een steeds urgenter vraagstuk worden. De behoefte aan zoet water blijft toenemen. In de landbouw en het natuurbeheer wordt zoet water gebruikt voor doorspoeling van sloten om verzilting tegen te gaan en gewassen te besproeien. Zoet water is daarnaast essentieel voor de drinkwaterproductie en als koelwater en proceswater voor de industrie. Bijvoorbeeld voor datacenters die geen gebruik maken van een gesloten koelsysteem en die in sommige gevallen gebruik maken van zoetwater om te koelen. Er komen ook nieuwe waterbehoeftes aan, bijvoorbeeld voor elektrolysers (waterstoffabrieken) en de vernatting van veengronden. Tegelijk neemt de aanvoer van zoet water in delen van het jaar af, door langere periodes van droogte en een sterker wisselende aanvoer via de grote rivieren. Dit juist in de periode dat er voor landbouw, natuur en koeling het meeste water nodig is. De gevolgen van onvoldoende zoetwaterbeschikbaarheid (langere periode van droogte en weinig aanvoer) als verzilting, droogte en schutbeperkingen hebben we afgelopen zomers jaren al meermaals ervaren. Noord-Holland is niet de enige provincie waar dit voor geldt.

Afbeelding 21: Zoetwaterbeschikbaarheidskaart met zoetwaterwingebieden, waterboezemsysteem en veenweidegebieden die water nodig hebben. Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding 22: Watersysteemdiagram. Bron: provincie Noord-Holland

Alle provincies hebben in hun Ruimtelijk Voorstel aangegeven zoetwaterbeschikbaarheid te zien als een groot nationaal vraagstuk. Dan gaat het niet alleen over hoe hier mee om te gaan of hoe het zoet water te verdelen over de verschillende functies. Maar ook over de verdeling tussen de verschillende provincies. Zo is bijvoorbeeld het noorden van onze provincie samen met zeven andere provincies afhankelijk van het IJsselmeer. Feitelijk is heel Nederland afhankelijk van de aanvoer via de Rijn en de Maas en de verdeling van dat water en daardoor van het bovenstrooms watergebruik van haar buurlanden Er zijn meerdere manieren om te reageren op de dreigende toename van het zoetwatertekort in delen van het jaar:

- Het beperken van het watergebruik
- Het vasthouden van water waar het valt
- Het hergebruiken van water
- Het aanpassen functies (ruimtegebruik) aan waterbeschikbaarheid
- Het beschermen van zoetwaterbronnen
- Het accepteren van de schade

Deze strategieën zijn allemaal nodig, maar daarbinnen zijn nog wezenlijke keuzes te maken. Die keuzes werken door in de vormen van ruimtegebruik die ergens mogelijk zijn, de ontwikkelingskansen op een bepaalde plek en in de omgang met het landschappelijke erfgoed. Zo kan het zoetwatergebruik door de landbouw, industrie en andere bedrijven worden beperkt, bijvoorbeeld door in te zetten op maximale zelfvoorzienendheid. Dit vraagt een andere vorm van bedrijfsvoering en om korte termijnbeleid hoe om te gaan met nieuwe watergebruikers. Verder onderzoek is nodig om deze keuzes goed te kunnen maken, onder andere naar:

- De trits zoet water besparen, vasthouden en opslaan. Dit gaat implicaties hebben voor functies en vraagt ook veel ruimte. Het is van belang om de consequenties van de trits in beeld brengen, zodat uiteindelijk ruimte kan worden gereserveerd.
- Gebiedsgericht uitwerken daar waar zoet water niet altijd meer kan worden gegarandeerd. Dit betekent dat op die plekken sprake is van tijdelijke en regionale verzilting. Hierop moet worden voorgesorteerd met de juiste functie op juiste plaats.
- O.a. uitwerken nationale zoetwaterverdeling en regionale consequenties (zoals opzet peil IJsselmeer en regionaal water bufferen) ook op functies als industrie en veenweide. Op het schaalniveau van West-Nederland, Centraal Holland en IJsselmeergebied wordt dit met de

CONCEPT

verschillende overheden opgepakt. Uitwerking en doorwerking hiervan is essentieel voor de gebiedsopgaven zoals de NOVEX-en en het PPLG.
- Bepalen wat nodig is voor het garanderen van (drink)waterbeschikbaarheid en hier tijdig maatregelen voor nemen.

Voorbeeld Veenweide

Omdat de zoetwaterbeschikbaarheid minder zeker is en er meer vraag komt naar water zal de waterbeschikbaarheid en de keuzes die we maken over wat daarin voorrang heeft sterk bepalend zijn voor welke doelen behaald worden. De watervraag voor de veenweide in droge perioden zal gevolgen gaan hebben voor andere watervragende functies in Noord-Holland. Water dat ingezet wordt voor vernatting van het veen, om de uitstoot van broeikasgassen (CO_2-equivalenten) te reduceren en de daaraan verbonden bodemdaling te verminderen, is niet meer beschikbaar voor gebruik lager in de verdringingsreeks. Het kan om veel water gaan. Ter vergelijking: als het water voor een peilopzet tot 20 à 40 centimeter onder NAP in alle Nederlandse veenweidegebieden volledig uit het IJsselmeer zou worden gehaald, is daar een 'waterschijf' van 25 centimeter voor nodig.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?
- Erken dat zoetwaterbeschikbaarheid een nationaal verdelingsvraagstuk is waar landelijke afspraken voor nodig zijn. Breng daarbij de consequenties en de samenhang tussen oorzaak en gevolg in beeld.
- Geef aan of er beperkingen worden gesteld aan het waterverbruik van nieuwe economische ontwikkelingen of uitbreiding ervan.

Wat doen we zelf?
- We zullen onderzoeken wat de toekomstige watervraag en de toekomstige waterbeschikbaarheid is in bepaalde gebieden en brengen in beeld waar dit tot keuzes of conflicterende vragen leidt.
- We nemen waterbeschikbaarheid als opgave mee in onze gebiedsprogramma's.
- Daar waar we een provinciale rol hebben, gaan we bekijken hoe we die beter kunnen inzetten om de opgave voor waterbeschikbaarheid zoals beschreven in de water en bodem sturend-brief beter te kunnen borgen.

Wat vragen we van het Rijk?
- Zoetwaterbeschikbaarheid en zoetwaterverdeling zijn provincie-overstijgende (nationale) en internationale vraagstukken. Afspraken en regie zijn nodig op welke rol de verschillende provincies en waterschappen en onze buurlanden hebben in het vergroten van de zoetwatervoorraad en het voorkomen van tekorten op plekken aan het eind van het watersysteem.
- Onderzoek of de nationale verdringingsreeks nog past bij de nieuwe watervragers.

CONCEPT

2.4: Tegengaan bodemdaling

In de brief water en bodem sturend is aangegeven dat in veenweidegebieden wordt toebewogen naar een grondwaterstand van 20 tot 40 cm onder maaiveld. Dit zorgt voor een vermindering van CO_2-uitstoot en draagt bij aan het tegengaan van bodemdaling. In het coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit' is dit geconcretiseerd tot een provinciale opgave van 0,09 megaton CO_2 -equivalenten verdeeld over de programmagebieden uit het PPLG.

Tegelijkertijd zorgt het verhogen van de grondwaterstand voor een aantal extra opgaven. Het zal een aanzienlijk deel van het beschikbare zoet water vragen. Op bepaalde plekken leidt het tot wateroverlast. Het zorgt op de korte termijn voor een verslechtering van de waterkwaliteit door meer fosfaatuitstoot. Het zal consequenties hebben voor het onderhoud van wegen door snellere verzakkingen en spoorvorming in het asfalt. Ook zal het effect hebben op het huidige gebruik van het gebied (zie hiervoor ook het voorbeeld in hoofdstuk 4). Kortom de keuze voor peilopzet heeft enorme impact en raakt een complex systeem van in elkaar grijpende afhankelijkheden. Dit vraagt continu overleg met alle betrokken partijen.

De provincie werkt hieraan op basis van de Regionale Veenweide Strategie 1.0 (RVS 1.0). Deze bevat een strategie voor het verminderen van broeikasgasemissies (CO_2) uit onze veenbodems en het daaraan gekoppelde afremmen en waar mogelijk stoppen van bodemdaling. We streven daarbij zoveel mogelijk naar een realistisch en haalbaar doel, met respect voor de rechten van eigenaren en gebruikers en aandacht voor wat het vraagt van de bewoners.
Het is van belang om op korte termijn in beeld te krijgen wat het toebewegen naar een ophoging van de grondwaterstand betekent. Het vraagt om een besluit over de toekomstige waterverdeling en aanpassingen in wet- en regelgeving, zoals het tijdelijk loslaten van bepaalde KRW-doelstellingen. Het vraagt tevens om een goede aansluiting van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid op de gestelde doelen. Op middellange termijn vraagt het om een kansrijk nieuw perspectief dat ook recht doet aan de water- en bodemopgaven. Blijven we de veenweide faciliteren, met alle ingrepen die daarvoor nodig zijn of moeten we toebewegen naar een meer natuurlijk veenlandschap met alle landschappelijke gevolgen van dien? Of bewegen we op de langere termijn toe naar een ander landschap, dat meer samengaat met het toekomstige waterveiligheidsvraagstuk?

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?
De keuze voor peilopzet in veenweidegebieden die is gemaakt in de brief water en bodem sturend heeft enorme consequenties voor de mogelijkheden van gebruik en beheer van deze gebieden. Maak in de nota Ruimte duidelijk wat deze consequenties zijn, welke keuzes hierin worden gemaakt en hoe hiermee wordt omgegaan. ~~Geef aan wat deze consequenties zijn en hoe hiermee om wordt gegaan.~~

Afbeelding 23: Kaart Bodemsysteem met verschillende bodemsoorten. Bron: provincie Noord-Holland

CONCEPT

2.5: Een gezamenlijke visie op de toekomst van het watersysteem

Het water- en bodemsysteem is een samenhangend systeem. Het houdt niet op bij provincie-, waterschaps- of landsgrenzen. Door de samenhang in het systeem werken maatregelen op de ene plek, zoals peilverhoging, door op andere plekken. Het vraagt dus samenwerking en afstemming tussen alle partijen.

Om als provincie ~~Voor het geven van een provinciale invulling aan~~ 'Water en bodem sturend' te kunnen invullen, is het ~~voor de provincie~~ van essentieel belang om meer zicht te hebben op de nationale koers, vooral die voor de middellange (2050) en langere termijn (na 2100). Er lopen diverse onderzoeksprogramma's, met name onder de vlag van het Deltaprogramma, op basis waarvan in 2026 de Deltabeslissing herzien wordt. Dit is onder meer het Kennisprogramma Zeespiegelstijging en uitwerkingen onder het Deltaprogramma Zoetwater. Ook zullen de structurerende keuzes uit ~~al~~ de brief Water en Bodem Sturend ~~brief~~ in 2026 verder uitgewerkt zijn.

De provincie ~~Noord-Holland~~ gaat in de ~~aan~~komende jaren de nationale opgaven vertalen naar een regionale uitwerking, in nauwe samenhang met de landelijke kennisagenda's, zodat regionale uitwerkingen en nationale opgaven met elkaar verbonden worden. Dit doen we samen met gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners. Het is een integrale opgave die ook weer zijn uitwerking moet krijgen in de verschillende gebiedsopgaven van het PPLG en de NOVEX-en. Regionaal maatwerk is daarbij de sleutel, en het doen van eerste stappen vooral daar waar er nu energie zit of winst te behalen valt. Hierbij kunnen de noodzakelijk gebiedsopgaven wel doorgaan, maar moet er al wel ruimte worden ingebouwd voor toekomstige maatregelen en lock-ins worden voorkomen.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?
Gezien de nationale en internationale verwevenheid van het water- en bodemsysteem vragen we om een gezamenlijke landelijke langetermijnvisie op dit ~~het water- en bodem~~systeem met daarin de ruimte om lokaal maatwerk toe te passen. Geef daarbij als Rijk perspectief en geef aan waar prioriteit ligt. ~~Bijvoorbeeld of water en bodem sturende maatregelen onder het Transitiefonds Nationaal Programma Landelijk Gebied vallen.~~ Geef duidelijk aan wat daarbij van de regio wordt verwacht. Werk gezamenlijk toe naar een fasering met keuzes en maatregelen die op korte termijn noodzakelijk zijn, richtinggevende uitspraken richting 2050 en een doorkijk naar 2100 en verder. Koppel deze ook aan een water- en bodemperspectief (nadere uitwerking brief Water Bodem Sturend ~~Brief~~).

Wat doen we zelf?
- Wij werken aan een vertaling van de landelijke keuzes naar provinciale schaal en naar de gebiedsprocessen. Daarbij brengen we conflicterende keuzes of conflicterend ruimtegebruik in beeld zodat daar besluitvorming over kan plaatsvinden.
- Wij zorgen voor inzicht in de samenhangende systemen en voeren waar nodig watersysteemstudies uit.
- In de ruimtelijke ontwikkelingen houden we meer ruimte vrij voor het vasthouden en bergen van ~~in het~~ water~~systeem~~.

CONCEPT

3 Bewegen naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur

Landbouw en Natuur: we hebben in Noord-Holland te maken met topnatuur en toplandbouw. Om topspelers te blijven, zal de landbouw zich blijven ontwikkelen naar kringlooplandbouw, geven we meer ruimte aan natuurlijke processen en wordt natuurbehoud een brede doelstelling die ook geldt buiten natuurgebieden. Zowel landbouw als natuur zullen rekening moeten houden met wat houdbaar is in veranderende klimaatomstandigheden. In het gebied tussen de topnatuurgebieden en de toplandbouwgebieden kan synergie gevonden worden door extensivering[4] van landbouwactiviteiten in combinatie met natuurinclusief landgebruik, voedselproductie en de herinrichting met groenblauwe dooradering.

Wat is er aan de hand?

De startversie van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) is door Gedeputeerde Staten (GS) vastgesteld op 27 juni 2023. Het betreft de startversie met een bijbehorende financiële aanvraag bij het Rijk. De startversie wordt verder uitgewerkt in een ontwerp PPLG en uiteindelijk een definitief PPLG. Het is daarbij van groot belang wat de financiële bijdrage van het Rijk zal zijn. Het realiseren van doelen is afhankelijk van de beschikbaarheid van middelen.

Het landelijk gebied in Noord-Holland omvat driekwart van de totale oppervlakte van Noord-Holland (exclusief buitenwateren). Ongeveer de helft daarvan wordt gebruikt voor land- en tuinbouw en circa 15 % is natuur- en/of recreatiegebied. Zowel de landbouw- als natuurgebieden zijn sterk verweven met het onderliggende water- en bodemsysteem. Er is een range aan natuurgebieden en landschappen, waarvan er ~~drie~~ vier ook op Europese schaal uitzonderlijk zijn: de Wadden, de veenweidegebieden, de duinen en de Vechtplassen. Qua landbouw is sprake van een schakering van akkerbouw, tuinbouw en veeteelt, bollenteelt en glastuinbouw (Greenports Noord-Holland Noord en Aalsmeer). Seed Valley in Noord-Holland Noord is van belang voor de wereldwijde voedselvoorziening met ontwikkeling van weerbare gewassen. Het noordelijk deel van Noord-Holland is één van de vijf meest productieve landbouwgebieden van het land. De landbouw in Noord-Holland is een vanouds krachtige innovatieve sector. Die innovatieve kracht wordt ook al aangewend om om te kunnen gaan met veranderende productieomstandigheden.

Transitie naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur
In het landelijk gebied is een transitie ingezet naar een toekomstbestendig evenwicht tussen landbouw en natuur waarbij water en bodem meer sturend zijn. De inzet is het afronden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in 2027 en het toewerken naar kringlooplandbouw[5] (zie kader) in

[4] Extensivering landbouwactiviteiten: productie- en bemestingsvolume per ha verlagen, door minder vee op bedrijf en/of door meer land beschikbaar voor bedrijf

[5] ~~De term kringlooplandbouw heeft een bredere betekenis dan alleen het sluiten van de plantaardige en dierlijke kringlopen op verschillende schalen: het gaat om het tegelijkertijd realiseren van een beter verdienvermogen voor boeren en tuinders, én minder schadelijke emissies naar bodem, lucht en water, én om vergroting van de biodiversiteit. In kringlooplandbouw kunnen dieren een dragende rol hebben en zij worden respectvol behandeld. Zo ontstaat een landbouwsysteem dat niet meer tegen de grenzen aanloopt, maar uitgaat van een vruchtbare bodem en gezonde gewassen en dieren. Voor boeren moet het mogelijk zijn op deze wijze rendabel te produceren. Voor kringlooplandbouw bestaat geen blauwdruk: geen ondernemer is hetzelfde en ook de omstandigheden waarin boeren ondernemen, verschillen van bedrijf tot bedrijf. Daarom is het cruciaal om~~

2040. Het doel is om uiteindelijk een robuust systeem te creëren waarin zowel de landbouw als de natuur in staat zijn om mee te bewegen met de effecten van klimaatverandering en de toenemende bevolkingsdruk en waarin de biodiversiteit zich ~~toeneemt~~ herstelt. Door stikstofuitstoot te verminderen wordt de natuurkwaliteit versterkt en zal ~~zullen~~ ruimte worden gecreëerd voor verdere ontwikkelingen zoals woningbouw ~~wegvallen~~. Aan biodiversiteit buiten de natuurgebieden wordt gewerkt door het aanleggen van 10% groenblauwe dooradering, meer bos (bossenstrategie) en agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Dit draagt ook bij aan de ambities voor de algehele verbetering van de kwaliteit van bodem en water. Door de bevolkingsgroei is er steeds meer behoefte aan recreatie. Een belangrijke nevendoelstelling is dan ook het beleefbaar houden en maken van de natuur en het landelijk gebied door het toevoegen van recreatiemogelijkheden.

Kader kringlooplandbouw

De term kringlooplandbouw heeft een bredere betekenis dan alleen het sluiten van de plantaardige en dierlijke kringlopen op verschillende schalen: het gaat om het tegelijkertijd realiseren van een beter verdienvermogen voor boeren en tuinders, én minder schadelijke emissies naar bodem, lucht en water, én om vergroting van de biodiversiteit. In kringlooplandbouw kunnen dieren een dragende rol hebben en zij worden respectvol behandeld. Zo ontstaat een landbouwsysteem dat niet meer tegen de grenzen aanloopt, maar uitgaat van een vruchtbare bodem en gezonde gewassen en dieren. Voor boeren moet het mogelijk zijn op deze wijze rendabel te produceren. Voor kringlooplandbouw bestaat geen blauwdruk: geen ondernemer is hetzelfde en ook de omstandigheden waarin boeren ondernemen, verschillen van bedrijf tot bedrijf. Daarom is het cruciaal om ruimte te bieden aan de inventiviteit van ondernemers om resultaten te boeken die passen bij het karakter van het eigen bedrijf en de toekomstvisie daarop, maar ook de lokale omstandigheden.

(Bron: Toekomstvisie agrarische sector, brief van de minister van LNV aan de Tweede Kamer, 25 november 2022.)

Een ontwikkeling naar kringlooplandbouw in 2040 is onze hoofddoelstelling. Wij volgen de omschrijving die het Rijk hanteert. Kringlooplandbouw is landelijk uitgewerkt in zeven doelen: (1) het herstellen van biodiversiteit, (2) verbeteren van waterkwaliteit en -beheer, (3) bodemkwaliteit, (4) plant- en diergezondheid, (5) circulariteit, (6) het tegengaan van en omgaan met klimaatverandering en (7) het verbeteren van de sociaaleconomische positie van agrarische ondernemers.

Om agrarische ondernemers te helpen met de ontwikkeling naar kringlooplandbouw onderscheiden we zeven transitiepaden. De keuze voor het gewenste pad – of een combinatie van paden - is een keuze van de ondernemer zelf, die hij/zij zal laten afhangen van overtuiging, talent, persoonlijke omstandigheden, omgeving en perspectief.

Transitiepad 1: Hightech gesloten systemen; technische innovatie
Transitiepad 2: Hightech open systemen; technische innovatie
Transitiepad 3: Extensivering; landschappelijke innovatie
Transitiepad 4: Biologische landbouw

~~ruimte te bieden aan de inventiviteit van ondernemers om resultaten te boeken die passen bij het karakter van het eigen bedrijf en de toekomstvisie daarop, maar ook de lokale omstandigheden.~~

~~(Bron: Toekomstvisie agrarische sector, brief van de minister van LNV aan de Tweede Kamer, 25 november 2022.)~~

Transitiepad 5: Natuurbeheer en natuurontwikkeling
Transitiepad 6: Multifunctionele landbouw
Transitiepad 7: Stoppen

Voorbeeld dynamisch Duinbeheer in relatie tot mobiliteit en recreatie

In de duinen willen we de natuur de ruimte geven door minder menselijke ingrepen. Dit heet dynamisch beheer van de duingebieden. Dit zorgt ervoor dat de duinen kalkrijker en daardoor minder stikstofgevoelig worden. Door de natuurlijke verplaatsing van zand stijgt het gebied mee met de zeespiegelstijging. Al met al nemen~~neemt~~ de biodiversiteit, de klimaatadaptatie en waterveiligheid toe in dit gebied.

Op een aantal plekken in de duinen ~~zijn~~ vormt ~~voorbeelden waarbij~~ het instuivend zand een dikke laag over het fietspad ~~vormt en wel zodanig dat~~ waardoor het fietsverkeer wordt geblokkeerd. De verwachting is dat door toenemende dynamisering dit op meer plekken zal gaan plaatsvinden. Ook stuiten we op ingewikkelde wet- en regelgeving. Bijvoorbeeld bij het verplaatsen van een fietspad binnen een natuurgebied.

Tegelijkertijd neemt door het toenemend toerisme én de verstedelijking in de gebieden tegen de duinen aan (Haarlem, Alkmaar) de recreatiedruk op deze duinen behoorlijk toe. Om deze behoefte aan te kunnen en in balans met de natuur te kunnen laten functioneren is spreiding van recreatie nodig. Deze spreiding gaat over meer routes, maar ook over het maken van aantrekkelijke alternatieve groene gebieden, zodat er ook daadwerkelijk alternatieven zijn voor mensen om naar toe te gaan.

Oppakken opgaven landelijk gebied in samenhang in het PPLG
Om deze opgaven in het landelijk gebied in samenhang op te pakken werkt de provincie Noord-Holland aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Dit is de provinciale uitwerking van het Nationale Programma Landelijk Gebied en is bedoeld als samenhangend beleidskader voor de doelen die gerealiseerd moeten worden in het landelijke gebied. In juni 2023 is de startversie van het PPLG vastgesteld. In deze startversie is een uitwerking opgenomen van de nationale opgaven voor biodiversiteit, stikstof, water en bodem, klimaat en het perspectief voor de landbouw. Daarnaast bevat het een uitwerking van de provinciale doelstellingen voor het landelijk gebied op de thema's landschap, erfgoed en recreatie. De uitwerking van het PPLG vindt plaats in gebiedsprocessen en is complementair aan het generiek rijksbeleid voor het landelijk gebied. De thema's woningbouw, energievoorziening, infrastructuur en economie zijn niet uitgewerkt in het PPLG. De integrale afweging van majeure ruimtelijke ontwikkelingen vanuit het PPLG, in samenhang met de overige genoemde thema's zal plaatsvinden in de te actualiseren Omgevingsvisie. De ruimtelijke afweging tussen de belangen uit het PPLG en de overige belangen in dit Ruimtelijk Voorstel zullen komende jaren plaatsvinden. Het PPLG is daarmee een bouwsteen van het Ruimtelijk Voorstel. In de uitwerking is eveneens afstemming met NOVEX-gebieden en het Ontwikkelperspectief NHN nodig.

Nog geen landbouwakkoord
Voor het perspectief voor de landbouw zou een landbouwakkoord, waarin generieke, landelijke instrumenten zouden zijn uitgewerkt, een belangrijke stap zijn. Het landbouwakkoord is niet tot stand gekomen, maar op allerlei onderdelen wordt er verder gewerkt. Eén van de onderwerpen is bescherming van landbouwgrond. Het Rijk werkt met partners aan een afwegingskader dat ook impact zal hebben op Noord-Holland.

CONCEPT

De ruimtelijke effecten van het PPLG

De uitwerking van al deze opgaven heeft een ruimtelijke impact. Soms heel direct doordat er grond nodig is voor bijvoorbeeld het aanleggen van bos in het kader van de bossenstrategie. Soms meer indirect door structurerende keuzes die in het PPLG worden gemaakt over bijvoorbeeld het opzetten van het grondwaterpeil in veenweidegebieden omwille van de klimaatdoelen. In de startversie van het PPLG zijn ~~onderstaande~~ ruimtelijke opgaven benoemd ~~gedefinieerd~~. De opgaven zijn vooral doelgericht en nog niet ruimtelijk vertaald, in die zin dat er nog geen locatie bekend is. ~~De tabel "Ruimtevragen die volgen uit het PPLG" is gebaseerd op het PPLG waarin naast de gespecificeerde opgaven in het PPLG ook rekening is gehouden met andere in het PPLG genoemde ontwikkelingen die een ruimtelijke impact hebben:~~

~~Ruimtevragen die volgen uit het PPLG startversie 1 juli 2023~~	
~~Ruimtelijke opgave~~	~~Volgt uit~~
~~Natuurnetwerk Nederland~~ ~~Verschuiving van begrenzing van NNN naar binnenduinrand (300 ha) en natuurverbindingen (340 ha)~~	~~De verschuiving van ha NNN naar de binnenduinrand vloeit voort uit het NPLG (opgave voor robuust watersysteem, klimaat en Natura2000 doelen). De aanleg van natuurverbindingen is huidig beleid. De natuurverbindingen staan nu echter nog vaak op de kaart als indicatieve lijnen, in plaats van als concreet begrensde natuurgebieden. De benodigde ruimte en kwalitatieve invulling van de natuurgebieden voor de Vogel- en Habitatrichtlijndoelen wordt nader geanalyseerd in samenwerking met het Rijk. Er wordt vastgehouden aan het saldo-nul-principe waarbij de omvang van het totale NNN gelijk blijft.~~
~~Groenblauwe dooradering: 10 % van het areaal landelijk gebied in 2050. Eerste schattingen geven aan dat op dit moment al circa 5% aanwezig is.~~	~~NPLG~~
~~Bossenstrategie~~ ~~10% toename: dit gaat om totaal 1.538 ha bos, waarvan 1.478 ha nieuw en 60 ha als compensatie. Hiervan zal 140 ha binnen het NNN worden gerealiseerd en 1.398 ha daarbuiten. Waarvan 300 ha agroforestry en 50 ha nieuw voedselbos.~~	~~NPLG~~
~~Piekwaterberging diepe polders 5-10%~~	~~NPLG en de kabinetsbrief 'Water en bodem sturend'.~~
~~Voorraadberging / seizoensberging water~~	~~NPLG en de kabinetsbrief 'Water en bodem sturend'.~~
~~Actualisering reserveringszones rond waterkeringen~~	~~NPLG en de kabinetsbrief 'Water en bodem sturend'.~~
~~Toekomstige drinkwatervoorzieningen en bijbehorende infrastructuur~~	~~NPLG en de kabinetsbrief 'Water en bodem sturend'.~~
~~Bescherming landbouwgronden: n.n.t.b.~~	~~Verplichting die mogelijk voortvloeit uit toekomstige landelijke beleidsontwikkelingen voor de landbouw.~~
~~Het verhogen van de grondwaterstanden in veenweidegebieden met circa 20 cm, waardoor het grondwaterpeil variërend per polder stijgt tot circa 20 tot 40 cm onder het maaiveld.~~	~~Kabinetsbrief 'Water en bodem sturend'~~
~~Rekening houden met de ondergrond bij ruimtelijke ontwikkelingen~~	~~Kabinetsbrief 'Water en bodem sturend'~~
~~Transitie naar kringlooplandbouw in 2040~~	~~NPLG, Voedselvisie en Omgevingsvisie NH2050~~

CONCEPT

~~Agrarische structuurverbetering ter ondersteuning van de transitie en de inpassing van functieverandering in het landelijk gebied~~	~~PPLG~~
~~De extensivering door een lagere veebezetting via agrarische ondernemers die stoppen en daarmee vrijkomende gronden in te zetten voor de extensivering.~~	~~PPLG~~
~~Het creëren van nieuwe recreatievoorzieningen in samenhang met het aanvullen van recreatieve netwerk van fiets- en voetpaden.~~	

~~Afbeelding 24: De startversie van het PPLG zal nog worden uitgewerkt naar een definitieve versie. Voor het Ruimtelijk Voorstel is het geldende PPLG leidend. Dit betekent dat het kan zijn dat onderstaande cijfers kunnen wijzigen bij een volgende versie van het PPLG.~~

Waar komt het op neer?

Het doorontwikkelen naar kringlooplandbouw, het anticiperen op veranderingen in beschikbaarheid van zoet water en maatregelen voor meer biodiversiteit en klimaatbestendigheid vragen om een doorontwikkeling van de landbouw. Dit valt samen met de verwachting dat het landbouwareaal, weliswaar in geringe mate, verder zal afnemen door autonome ontwikkeling van stoppende agrariërs en de ruimteclaims van andere opgaven, zoals noodzakelijke waterberging, woningbouw, verzwaring van het energienetwerk en uitbreiding van bedrijventerreinen. Dit vraagt om een duidelijke visie op Rijks- en provinciaal niveau over hoe de landbouw zich verder kan ontwikkelen en hoeveel ruimte hiervoor nodig is (zie 3.6). De landbouw is een deel van de oplossing voor de grote opgaven. Hierbij is blijvende aandacht nodig voor het verdienvermogen van de agrarische ondernemer en voldoende ruimte en tijd voor de landbouwtransitie.

Botsingen en kansen met andere opgaven

De ingezette doelstellingen voor natuur, landbouw, water en recreatie kunnen onderling botsen. Denk aan recreatiedruk en behoud van het historische cultuurlandschap versus natuurontwikkeling of dynamisch duinbeheer en recreatie. Of de opgave vanuit de bossenstrategie versus het behoud van goede landbouwgronden. De transitie naar kringlooplandbouw kan maken dat de landbouw in verschijningsvorm verandert, wat weer effect kan hebben op het landschap. Ruimte maken voor waterpeilverhoging leidend tot groot open water versus behoud van de weidevogels en behoud van agrarische productie. De groeiende bevolking en de daarbij horende groei van de woningvoorraad en werklocaties ~~en stijgende grondprijzen~~ zorgt voor meer druk op het systeem en stijgende grondprijzen. Tegelijkertijd biedt het kansen voor natuur- en klimaat-inclusieve inrichting en combinaties van natuur, drinkwater, waterberging en recreatie. Uitbreiding van bedrijventerreinen zal waarschijnlijk ten koste gaan van landbouwgrond. De inzet is dan ook gericht op het zo ~~ruimte~~ efficiënt mogelijk omgaan met de ruimte die nodig is voor een duurzame economie. Hetzelfde geldt voor woningbouw. Die wordt zo veel mogelijk binnenstedelijk gerealiseerd.

Afbeelding 24: Diagram met opgaven en integratiekansen. Bron: provincie Noord-Holland

Betrokken programma's en visies

Naast het PPLG zijn er binnen de provincie nog de volgende programma's en visies over het landelijk gebied.

Natuurherstelwet (nog niet van kracht): EU
Inspanningsverplichting om natuur te herstellen overal. Hangt ook samen met steden en regio's ook als het gaat over natuurinclusief benutten.

Voedselvisie Noord-Holland 2030 en uitvoeringsprogramma 2023-2024
Regeneratieve landbouw is één van de drie hoofdthema's van de Voedselvisie

De provincie zet in op de (innovatie)kracht van de ondernemers, no regret maatregelen en 'small wins'. Als regionale verbinder brengt de provincie kennis- en ketenpartijen samen. De provincie wil onder andere meewerken aan projecten en activiteiten die bijdragen aan een betere balans tussen voedselproductie en de zorg voor bodem, water en biodiversiteit. Daarnaast stimuleert de provincie een betere aansluiting van 'groen' onderwijs op de arbeidsmarkt en initiatieven die zorgen voor meer consumptie van regionale seizoensproducten. Om dat te bereiken wil de provincie onder andere bijdragen aan de uitvoeringsprogramma's van bijvoorbeeld Voedsel Verbindt, de Greenport en Seed Valley.

Natura 2000-beheerplannen ~~2023-2029~~ Provincie Noord-Holland en natuurdoelanalyses
De Wet natuurbescherming bepaalt dat voor alle Natura 2000-gebieden[6] een beheerplan moet worden vastgesteld. Het beheerplan vertaalt de bescherming van de Natura 2000-doelen op nationaal niveau naar gebiedsniveau. Het doel van dit Natura 2000-beheerplan is tweeledig:

1. Het bevat een uitwerking van de Natura 2000-doelen in omvang, ruimte en tijd en beschrijft de maatregelen die genomen moeten worden om die doelen daadwerkelijk te bereiken.
2. Het geeft aan in hoeverre bestaande of nieuwe activiteiten in en om het gebied kunnen (blijven) plaatsvinden zonder dat de Natura 2000-doelen in gevaar komen.

Elk beheerplan wordt geëvalueerd op basis van monitoringgegevens. Voor de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden is dat in 2023 extra gebeurd door de natuurdoelanalyses. De uitkomsten van deze evaluaties en analyses worden verwerkt in geactualiseerde beheerplannen (eens per zes jaar).

SNS Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer
(SNL) In het kader van het SNL maakt de provincie jaarlijks een Natuurbeheerplan (NBP), waarin staat waar welk soort natuurbeheer wordt gevraagd (beheertypenkaart) of welke ontwikkeling gewenst is (ambitiekaart). Het SNL kent twee voor Natura 2000 belangrijke uitvoeringsregelingen. Op grond van de Uitvoeringsregeling Natuur en Landschapsbeheer (SVNL) kunnen agrariërs die landbouwgrond met natuurwaarden beheren en natuurbeheerders daar een vergoeding voor krijgen, conform de beheertypenkaart. Op grond van de Uitvoeringsregeling kwaliteitsimpuls natuur- en landschapsbeheer (SKNL) kan subsidie worden aangevraagd voor functieverandering en voor kwaliteitsverbeteringsmaatregelen conform de ambitiekaart.

Masterplan biodiversiteit
Het Masterplan biodiversiteit richt zich op het herstel en de versterking van de biodiversiteit. Er is geprobeerd om compleet te zijn in alle activiteiten, projecten en programma's die de provincie wil gaan uitvoeren of al uitvoert ter versterking van de biodiversiteit. Een van de thema's is het versterken van de biodiversiteit in de natuurgebieden. Hierbij is een aantal ambities vastgelegd, waaronder: optimalisatie van het beheer van natuurgebieden, verzachten van de effecten van een hoge recreatiedruk op bijzondere natuurgebieden en het vergroten van het bereiken van de doelen in Natura 2000-gebieden. Bij dit laatste is het bijvoorbeeld van belang dat de waterkwaliteit, waterkwantiteit en bodemkwaliteit verbeteren. Ook het bestrijden van invasieve exoten is nodig. Het Masterplan besteedt daarnaast aandacht aan monitoring. Het zet in op de optimalisatie van de werkwijze bij de monitoring voor het SNL en Natura 2000. De doelen van het Masterplan biodiversiteit maken onderdeel uit van het PPLG.

NOVEX Groene Hart Ontwikkelperspectief
Het Bestuurlijk Platvorm NOVEX-Groene Hart heeft het Ontwikkelperspectief 1.0 vastgesteld, met richtinggevende uitspraken voor de verdere beleidsontwikkeling binnen de deelnemende partijen. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 4.

[6] De twaalf Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige leefgebieden zijn de duingebieden Duinen en Lage Land Texel, Duinen Den Helder-Callantsoog, Zwanenwater & Pettemerduinen, Schoorlse Duinen, Noordhollands Duinreservaat, Kennemerland-Zuid (deels in Zuid-Holland) en de veenweidegebieden Eilandspolder, Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, Polder Westzaan en Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder, Naardermeer en Oostelijke Vechtplassen (deels in Utrecht).

Tien provinciale archeologiegebieden
De provincie Noord-Holland wordt gekenmerkt door een rijk bodemarchief, waarvan de bewaarcondities over het algemeen gunstig zijn. Dat maakt dat bijna de gehele provincie een potentiële archeologische verwachting heeft. Er zijn tien gebieden aangewezen die een bovenregionale archeologische waarde vertegenwoordigen. Deze gebieden bevatten waardevolle archeologische vindplaatsen en vertegenwoordigen in het algemeen een of enkele specifieke perioden en daarmee de kenmerkende bewoningsgeschiedenis van het gebied. Deze gebieden vormen tezamen een staalkaart van de bewoningsgeschiedenis van Noord-Holland, die ook vandaag de dag vaak nog af te lezen is in het landschap.

Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
Noord-Holland is onderverdeeld in 20 gebieden, de zogenaamde ensembles, en 10 provinciale structuren, zoals de Westfriese Omringdijk, de Stelling van Amsterdam en (agrarische) erven. Elk ensemble en elke structuur biedt een beschrijving van de ontstaansgeschiedenis, van de dynamiek en van de belangrijkste drie kernwaarden: landschappelijke karakteristiek, openheid en ruimtebeleving, en ruimtelijke dragers.
Bij het inpassen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het landelijk gebied moet rekening worden gehouden met de ambities en ontwikkelprincipes die staan beschreven bij de afzonderlijke ensembles en structuren.

Bijzonder Provinciaal Landschap
Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) is het regime voor bescherming en waar mogelijk versterking en ontwikkeling van gebieden in Noord-Holland die landschappelijk, aardkundig, ecologisch of cultuurhistorisch van bijzondere waarde zijn.

Overige programma's en visies
- Uitvoeringsagenda economie
- Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Noord-Holland Noord
- Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Aalsmeer
- IPO position paper landbouw en voedsel; hierin beschrijven provincies wat er nodig is om perspectief te bieden aan de landbouw
- Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid-Nationaal Strategisch Plan (GLB-NSP): kader voor maatregelen ten behoeve van landbouw, biodiversiteit, klimaat, bodem en water

CONCEPT

~~Wat~~ Welke vraagstukken agenderen we?

In het Ruimtelijk Voorstel agenderen we die onderwerpen die aanvullend zijn op het PPLG of te maken hebben met de integrale afweging die niet in het PPLG is opgenomen.

3.1: Hoe zorgen we voor integrale afstemming in het landelijk gebied?

Naast de opgaven die in het PPLG in samenhang worden beschreven (natuur/stikstof klimaat, water en bodem, landbouw, landschap, erfgoed, en recreatie) landen de effecten van andere (Rijks)opgaven deels ook in het landelijk gebied. Dit zal gaan om windmolens en zonneparken op land conform besluiten in de RESsen. Net als de aanleg van (energie-)infrastructuur, woningbouw en bedrijventerreinen. Bovendien moet de ruimtelijke toekomst van de greenportcluster ook in samenhang worden bezien. Eén van de grote vraagstukken is hoe al deze opgaven op het juiste schaalniveau, tijdstip en abstractieniveau kunnen worden meegenomen in de gebiedsprocessen. Het gaat ook om afstemming en samenhang tussen en binnen de verschillende opgaven. ~~Tevens~~ Er moet een integrale afweging worden gemaakt om vervolgens te besluiten welk onderdeel waar het zwaarste weegt. Dit vraagt om kennis van consequenties. Zowel direct als indirect. Direct doordat de keuze voor een vorm van ruimtegebruik automatisch betekent dat een andere vorm van ruimtegebruik wordt gestopt of afneemt. Indirect door de neveneffecten die een bepaalde vorm van ruimtegebruik heeft.

Voorbeeld 1.

Het voornemen is om in delen van veengebieden toe te gaan naar een peilverhoging richting grondwaterstand van 20 tot 40 cm onder maaiveld. Hiermee wordt uitstoot van CO_2 en verdere bodemdaling tegengegaan ~~en verdere bodemdaling tegengegaan~~ en daarmee het veenpakket behouden. Met een grondwaterstand van 20 cm beneden maaiveld neemt de draagkracht van de bodem af en is beheer gericht op grasland ~~niet meer of~~ minder goed mogelijk. De consequentie van niet meer op die manier beheren betekent dat successie[7] kan plaatsvinden naar rietlanden en moerasbos. Hoewel dit ook een hoge ecologische potentie heeft, is zo'n gebied ~~niet meer~~minder geschikt voor weidevogels. Daarnaast zal dit (naar verwachting tijdelijk) mogelijk zorgen voor meer fosfaatuitspoeling en daarmee verslechtering van de waterkwaliteit. De openheid van het landschap neemt af en archeologische resten zullen minder goed bewaard blijven dan onder grasland.

Afbeelding 25: Gevolgen veenweidevernatting. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef in de nota Ruimte een rangorde van internationale afspraken en nationale wetten en opgaven die onderling strijdig of concurrerend kunnen zijn als het gaat om het bestemmen van schaarse ruimte in het landelijk gebied.

Wat doen we zelf?

- We onderzoeken of we een afwegingskader kunnen ontwerpen als hulpmiddel om in gebiedsprocessen keuzes te maken over welke natuurgebieden behouden moeten blijven in de huidige staat of wanneer noodzakelijke adaptatie leidt tot ander beheer en instandhouding. We onderzoeken waar combinaties met andere opgaven (wateropgaven, energie, recreatie en landbouw) in een bepaalde vorm mogelijk is of andere ruimtelijke opgaven prioritair zijn.
- We zetten in op integrale afweging over alle thema's die spelen in het landelijk gebied op provinciaal niveau in de geactualiseerde Omgevingsvisie.

Wat vragen we van het Rijk?

[7] Successie is de natuurlijke opeenvolging van verschillende typen natuur binnen een dynamisch ecosysteem, zoals het ontstaan van duingraslanden vanuit een stuifvlakte in de duinen.

CONCEPT

- Geef ruimte aan integrale afweging in gebiedsprocessen om daar de afwegingen te kunnen maken over waar welke functie het beste kan komen. Dit betekent dat niet al op voorhand op perceelsniveau moet worden ingevuld welke functie waar landt. Bij een goed gebiedsproces hoort ruimte om met het gebied te bepalen hoe het gebied er uit gaat zien.
- Schep voorwaarden voor goed (agrarisch) natuurbeheer (voldoende financiering), alsook financiering van de benodigde herstelmaatregelen en generiek beleid op drukfactoren zoals stikstof~~aanpak~~ en ~~aanpak~~ exoten~~, en overige factoren~~.

CONCEPT

3.2: Inzetten op systeemherstel van natuur zowel binnen als buiten natuurgebieden

We zien over het geheel van Noord-Holland een gestage afname van veel verschillende soorten. Factoren als recreatie, stikstofdepositie en waterkwaliteit hebben hier invloed op. Met andere woorden: maatregelen voor systeemherstel kunnen niet beperkt blijven tot de natuurgebieden zelf. Ook daarbuiten is het nodig om een 'basiskwaliteit' te realiseren. Dat is zowel in het belang van de natuur zelf, als van de voedsel- en drinkwaterproductie en gezondere leefomgeving. Zij zijn afhankelijk van een vruchtbare bodem, voldoende schoon, zoet water en natuurlijke processen.

Zoals in het PPLG staat, is natuurlijke dynamiek een belangrijk uitgangspunt om veerkrachtige ecosystemen te krijgen. Voorbeelden hiervan zijn verstuiving in de duinen, natuurlijke successie zoals veengroei en klimaatbossen, natuurlijk peilbeheer en rewilding[8]. Een ecosysteem waar ruimte is voor natuurlijke processen is ook beter in staat om met veranderingen in de leefomgeving om te gaan, zoals bijvoorbeeld de stijgende temperatuur, verzilting en een hoger grondwaterpeil. Ook water en bodem sturend impliceert het meebewegen met het natuurlijke water- en bodem~~- en water~~systeem. De positieve effecten hiervan gelden niet alleen voor natuur. Ook landbouw is gebaat bij een meer natuurlijk systeem, omdat het beschermt tegen extreem weer zoals droogte en overstroming. Het draagt ook bij aan de bodemvruchtbaarheid. Ook voor mensen is het belangrijk. Het beperkt de kans op overlast door overstroming en helpt bij het verminderen van overlast door hitte.

Kortom, voor het versterken van natuur is meer nodig dan alleen het in stand houden van natuurgebieden. Dit vraagt wel wat van de ruimtelijke inrichting buiten natuurgebieden. In steden gaat het om natuurinclusief bouwen en inrichten van de openbare ruimte. Bij de stads-en dorpsranden met recreatieve voorzieningen gaat het om natuurlijk inrichten van overgangszones. In het regulier landelijk gebied gaat het om het inrichten van groenblauwe netwerken en de overgangszones rond Natura 2000-gebieden. In natuurgebieden moet meer ruimte komen voor natuurlijke processen.

Afbeelding 26: Natuurnetwerken & -beschermingsgebiedenkaart. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Positioneer systeemherstel als een leidend beginsel bij het werken aan het versterken van biodiversiteit. Geef hier een eenduidige definitie van het woord 'herstel'.

Wat doen we zelf?

- We voeren het Programma natuurherstelmaatregelen uit.

Wat vragen we van het Rijk?

- Om behoudsdoelstellingen van natuur te kunnen halen, moeten de middelen van het Rijk toereikend gemaakt worden en blijven.

[8] Rewilding is een vorm van natuurbescherming die erop is gericht om natuurlijke processen waar mogelijk te herstellen en de natuur zo veel mogelijk zijn eigen gang te laten gaan.

CONCEPT

3.3: ~~Verbreden begrip groenblauwe dooradering naar een ruimtelijk concept~~Hoe kan een groene inbedding ~~combinatie van verschillende doelen~~ bijdragen aan een gezond en vitaal Noord-Holland?

Zowel in de Europese Biodiversiteitsstrategie voor 2030 als in het ontwerp NPLG en het PPLG is de doelstelling opgenomen in 2050 10% van het landelijk gebied weer te laten bestaan uit groenblauwe dooradering[9]. Dit verhoogt zowel de biodiversiteit als de landschappelijke kwaliteit en diversiteit van het Nederlandse landschap. Hiermee wordt ingezet op het leveren van bijdragen aan het halen van de~~onze~~ Europese verplichtingen rondom biodiversiteit (vogel- en habitatrichtlijnen, VHR), de klimaatopgave (Parijs) en schoon water (Kaderrichtlijn Water, KRW).

Groenblauwe dooradering is een specifieke en nauwgezet omschreven opgave. Vanuit een ~~nog~~ breder meervoudig perspectief zou ~~kan naast in aanvulling op de groenblauwe dooradering ook worden~~het groenblauw inrichten van gebieden ook kunnen bijgedragen aan doelen op het gebied van gezondheidsbevordering en recreatie en het versterken van stad-land relaties. Bijvoorbeeld door ~~Dit kan door~~ een netwerk aan recreatieve verbindingen~~Groenblauwe dooradering kan bijvoorbeeld gecombineerd worden in combinatie~~ te combineren met een groene inpassing van energie-infrastructuur, ~~aanleg en onderhoud van~~ vaarwegen en infrastructuur of woningbouw ~~langs de randen van kernen~~. ~~We zien daarom een kans om groenblauwe dooradering deels in te vullen als een meer flexibel laagdrempelig concept dat zich richt op het vergroten van de totale waarde van biodiversiteit.~~

~~Een~~ Deze brede insteek ~~van de groenblauwe dooradering~~ kan een drager zijn voor het opnieuw vormgeven van een groen, gezond en vitaal Noord-Holland. Waarbij niet ~~alleen~~ zo zeer wordt gekeken naar de inzet van landbouwgronden, maar juist ook wordt gekeken naar hoe koppelingen kunnen worden gemaakt met andere opgaven die hieraan bij kunnen dragen. In combinatie met de bossenstrategie geeft het ook vorm aan de vergroening van het landelijk gebied. Dit vraagt om een uitwerking van ~~groenblauwe dooradering de gedachte om doelen te combineren~~ in een groene inbedding als ruimtelijk ordenend principe. Met als hoofddoel een gezonde leefomgeving te creëren. ~~ten behoeve van een gezonde leefomgeving~~.

Om een impuls te geven aan het brede palet aan doelstellingen ~~die samenhangen met de groenblauwe dooradering~~, is niet alleen kwantiteit maar ook kwaliteit, connectiviteit en een duurzame inrichting en beheer noodzakelijk. Dit vraagt om langjarige investeringen.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef een stevige impuls aan een groene inbedding ~~van gekoppelde doelen~~ bij het vormgeven van netwerken bij opgaven van recreatie, water, energie en woningbouw ~~de groenblauwe dooradering vanuit een meervoudig perspectief~~ en positioneer het als een ruimtelijk principe dat bijdraagt aan meerdere doelen.
- Benoem ~~de groenblauwe dooradering~~ groene inbedding van ~~de koppeling van doelen bij het vormgeven van~~ netwerken als instrument om in te zetten op gezonde leefomgeving doordat het kan bijdragen aan een prettige omgeving die uitnodigt tot bewegen. Zet in op het beter verbinden van stad en land en het toevoegen van kwaliteit aan stads- en dorpsranden in combinatie met recreatieve functies.

[9] Onder groenblauwe dooradering verstaan we kleine landschapselementen, zoals houtige elementen waaronder bomenrijen, houtwallen, heggen, hagen, knotbomen en hoogstamboomgaarden. Of natte elementen zoals slootkanten, natuurvriendelijke oevers en poelen. Ecologisch beheerde sloten kunnen ook tot groenblauwe dooradering worden gerekend, evenals keverbanken of kruidenrijke akkerranden.

CONCEPT

- Benoem dat een ~~Koppelen van meerdere doelen uit de nota Ruimte in een~~ groene inbedding van netwerken ~~kan~~ een belangrijke bijdrage kan zijn in de geest van de Europese natuurherstelwet.
- ~~Zorg daarbij dat het gekoppeld wordt aan andere opgaven met een ruimtelijke impact.~~
- Investeer hierbij in kwaliteit en een duurzame inrichting en beheer.

Wat doen we zelf?

- We analyseren hoe we een bijdrage kunnen leveren aan ~~de groenblauwe dooradering~~het combineren van doelen voor een gezonde en vitale leefomgeving en het beheer ervan en vertalen dit naar kansenkaarten. Dit gebeurt in nauwe samenhang met de signaalkaart van Water en Bodem Sturend, aanleg en onderhoud van recreatieve, vaar- en energienetwerken en bouw van woningen. Hiermee geven we ook invulling aan het principe uit de Omgevingsvisie NH2050 om ontwikkelingen zo veel mogelijk natuurinclusief te laten zijn.

Wat vragen we van het Rijk?

- ~~•~~ Voor de realisatie ~~van groenblauwe dooradering~~ van een groene inbedding ~~van gekoppelde doelen~~ is geld nodig. Wij verwachten een substantiële bijdrage vanuit het Rijk ~~om tot het gestelde doel te komen van 10% groenblauwe dooradering in 2050~~als het om meekoppelen van doelen gaat waar rijksinfrastructuur mee verbonden~~gemoeid~~ is. Zowel voor aanleg als voor beheer~~Het doorzetten van het beleid op de doelen uit de Agenda natuurinclusief, in samenspraak met de provincies en gemeenten evenals met de sectoren die hieraan kunnen bijdragen.bijvoorbeeld via de SNL.~~
- Het doorzetten van het beleid op de doelen uit de Agenda natuurinclusief, in samenspraak met de provincies en gemeenten evenals met de sectoren die hieraan kunnen bijdragen.

CONCEPT

3.4: Hoe gaan we om met veranderende wateromstandigheden en tot wanneer is er de tijd om ons aan te passen?

Veranderende wateromstandigheden vragen om aanpassingen van de landbouw en natuur. Zie het voorbeeld over de effecten van het opzetten van grondwaterpeil of verwachte toename van verzilting van landbouwgronden als gevolg van de zeespiegelstijging. Of de ~~Daarnaast kan de~~ beperkte zoetwaterbeschikbaarheid om in de toekomst verzilte landbouwgronden door te spoelen ~~met zoet water beperken~~. Het verziltingsprobleem speelt nu al in droge perioden en zal toenemen na 2030, vanwege de zeespiegelstijging en frequentere perioden van droogte en een grilliger aanbod van zoet water. Dat heeft mogelijk gevolgen voor de geschiktheid van ~~de~~ grond voor de grondgebonden landbouw en ook zijn er gevolgen voor bepaalde natuurtypen. Dit kan betekenen dat in het ene gebied~~polder~~ een bewuste keuze voor verzilting wordt gemaakt (met bijbehorende brakke natuurdoelstellingen en voor zover mogelijk meer zouttolerante teelten of juist een beroep ~~wordt gedaan~~ op zelfvoorzienendheid) en meer zoet water in een ander gebied ~~polder~~.
De toenemende fluctuatie van waterbeschikbaarheid vraagt om ruimte voor water om het op te vangen en vast te houden waar het valt. Het vraagt ook om het beperken van de watervraag door een beter watermanagement, innovatie en het voorkomen dat afwenteling plaatsvindt door om te schakelen naar een andere zoetwaterbron.

Dat landbouw en natuur te maken krijgen met veranderende wateromstandigheden is een zekerheid. Maar één die zich nog niet vertaalt in een exact tijdstip. Het is belangrijk om te weten wanneer veranderingen zijn te verwachten, zodat daar in de bedrijfsvoering op geanticipeerd kan worden. Binnen de veranderende wateromstandigheden zal de van oudsher innovatieve kracht in de landbouwsector moeten worden aangewend om nieuwe kansen voor de landbouw vorm te geven.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef duidelijkheid over de termijnen waarop zoetwaterbeschikbaarheid een probleem wordt en op welke manier hierop geanticipeerd kan worden. Dit vraagt onderzoek en vertaling van nu al bekende scenario's naar werkbare termijnen. Neem hierin ook het strategische belang van voedselproductie mee en betrek hierbij het waterverdeelvraagstuk in een (inter)nationale context.

Wat doen we zelf?

- Wij dragen bij aan het project Zoetwaterboeren in Anna Paulowna. Dit project zet in op het ontwikkelen, onderzoeken en demonstreren van een duurzaam watersysteem in de volle breedte: van wateraanbod, -opslag, -vraag, -gift tot waterkwaliteit. Het project geeft agrariërs oplossingen en handvatten om in te spelen op (sterk) wisselende omstandigheden.
- Wij nemen deel aan het project Zoete Toekomst Texel. Binnen dit project wordt getest of regenwater vanaf het najaar in de grond kan worden opgeslagen. In de zomer kan het water dan op een zuinige en slimme manier worden gebruikt om de akkers te irrigeren. De oprichting van watercoöperaties voor het beheer en verdeling van de zoetwatervoorraden vormt samen met de opzet van financieringsarrangementen een belangrijk onderdeel van het project.
- De~~ze~~ twee genoemde projecten zijn al vormen van aanpassen van de landbouw aan watertekort en verzilting. Wij moeten blijven inzetten op communicatie en stimuleren van waterbesparing. De provincie zet in op continuering en uitbreiding van het Landbouwportaal Noord-Holland. Dit is het digitale platform dat agrarische ondernemers in Noord-Holland ondersteunt in een toekomstgerichte en waterbestendige vorm van ondernemen en investeren. Hiervoor doen we een beroep op het Transitiefonds. We werken toe, samen met de waterschappen, naar verbreding van het Landbouwportaal met andere thema's zoals groenblauwe dooradering, klimaatmitigatie en zoetwaterbeschikbaarheid.

- Samen met de drinkwaterbedrijven zijn we in gesprek met de industrie om beter zicht te krijgen op het watergebruik en beperking van het gebruik te stimuleren.
- Wij geven inzicht in de hoeveelheid water die nodig is voor de peilverhoging in veen(weide) gebieden.
- We treffen maatregelen om de bodemdaling tegen te gaan (transitie van circa 7000 ha landbouwgebied). Om aan de reductieopgave te voldoen zijn o.a. benoemd (zie tabel startversie PPLG ~~rapport~~):
    1) Waterinfiltratie op 4.000 hectare in Laag-Holland, 500 hectare in Gooi & Vechtstreek en 300 hectare in Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden.
    2) Hoog peil. 500 hectare (in Laag-Holland). Om het verhogen van de grondwaterstanden mogelijk te maken is aanpassing aan de inlaten van de waterschappen nodig.
    3) Natte teelten. 200 hectare (gehele provincie).
    4) Klei-in-veenmaatregelen. 300 hectare (gehele provincie)
    5) Bodembeheermaatregelen (stromest in plaats van kunstmest en beweiding). 2.000 hectare (gehele provincie).

Wat vragen we van het Rijk?
(Zie ook 2.3)
- Zet in op een optimale en flexibele waterverdeling over het hoofdwatersysteem. De onderzoeken naar de Klimaatbestendige zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem, Integraal Riviermanagement en het kennisprogramma Zeespiegelstijging leveren de informatie hiervoor
- Zet in op robuuste zoetwatervoorziening en het op peil houden van de waterbeschikbaarheid
- Ga externe verzilting zoveel mogelijk tegen bij de overgangen van zout naar zoet water, bij de sluizen en bij het schutten.

Wat doen we samen?
- We brengen in beeld in welke tijdsperiode de zoetwaterbeschikbaarheid aan zijn grenzen zit, afgezet tegen het huidige gebruik. ~~Opties in beeld brengen van~~We inventariseren mogelijke keuzes om zo veel mogelijk zoet water beschikbaar te houden en de daarbij behorende ruimteclaims en/of mogelijkheden binnen een ziltere productieomgeving. Deze verkenning dient landelijk te worden opgepakt gezien het feit dat de problematiek in meerdere provincies speelt.

CONCEPT

3.5: Bescherm landbouwgrond

Vanwege verduurzaming heeft de landbouw ruimte nodig. Dit is onder andere voor extensivering daar waar het in Noord-Holland nodig is, regelgeving over een ruimere vruchtwisseling en minder mestgebruik en verplichtingen voor bufferstroken en teeltvrije zones. Ook bedrijventerreinen, woningbouw, energie-infrastructuur, natuur en water vragen om ruimte. De verwachting is dat het areaal landbouwgrond zal afnemen. Door functieverandering is het aandeel landbouw sinds 2000 met 4,7 % verminderd tot 47 % (156.700 ha) van het landgebruik in Noord-Holland. In de praktijk is er weinig sturing vanuit het agrarisch perspectief op de vraag welke gronden aan de landbouw onttrokken worden en welke voor de landbouw behouden blijven. In Noord-Holland hebben we een ruimtelijk beleid en regelgeving voor bollenteelt op zand, glastuinbouw en zaadveredeling. Daarnaast hebben we specifiek beleid voor de omvang van het agrarisch bouwperceel. Dit beleid is ingegeven vanuit omgevingskwaliteit, milieu, energie en logistiek. De vraag is of dit beleid voldoende is of dat we goede vruchtbare landbouwgronden (vanwege kwaliteit bodem, water, natuurlijke waterbeschikbaarheid en agro-economische betekenis) verder planologisch willen beschermen.

Afbeelding 27: Landbouwactiviteiten, Landelijk Grondgebruik Nederland 2022. Bron: (LGN2022), provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Stuur aan op een afwegingskader voor ruimtelijke bescherming van landbouwgrond.

Wat doen we zelf?

- Als provincie werken wij zelf aan een (ruimtelijk) perspectief voor de landbouw voor:
    - De toonaangevende clusters glastuinbouw, zaadveredeling en de bollenteelt in het bijzonder op duinzandgronden, binnen de (milieu)regelgeving en zoetwaterbeschikbaarheid.
    - De extensieve veeteelt en natte teelten in veenweidegebieden.
    - De landbouw in de vruchtbare diepe zeekleipolders.

Wat vragen we van het Rijk?

- Maak een afwegingskader voor het beschermen van landbouwgronden. Het Rijk heeft ~~aangekondigd om in januari 2024 te komen met~~ een voorstel voor een afwegingskader voor de ruimtelijke bescherming van landbouwgrond gedaan. Dit wordt onderdeel van een actualisatie van de handreiking voor de gebiedsprogramma's (PPLG). Voor ons is een afwegingskader van belang. We vragen het Rijk ons in het verdere traject van vormgeven van het afwegingskader te betrekken. Een goed afwegingskader willen we graag onderbouwd zien door een agro-economische effectanalyse vanuit het Rijk op macroniveau die we kunnen benutten voor grootschalige ruimtereservering. Dit dient inzicht te geven in de nationale belangen. Op gebiedsniveau spelen afwegingen voor het perspectief van individuele bedrijven en de toegevoegde waarde van deze bedrijven aan de vitaliteit van het landelijk gebied en de brede welvaart van Nederland en Noord-Holland in het bijzonder. De toegevoegde waarde is gebiedsspecifiek en de optelsom van ecosysteemdiensten, landschap en cultuurhistorie en leefbaarheid als (verbreed) ondernemerschap en economie. Deze toegevoegde waarde heeft een ruimtelijke context en willen we herkennen in het afwegingskader.
- Onderzoek naar welke omvang van de landbouwsector, onderverdeeld in subsectoren, in Noord-Holland ideaal of wenselijk is. Met als uitgangspunt dat alle sectoren een succesvolle structurele verandering naar kringlooplandbouw doorlopen.
    - Hoe staat de ruimtebehoefte van de huidige land- en tuinbouw in verhouding tot de ruimtebehoefte van andere functies in het landelijk gebied?

CONCEPT

    - Hoe verhoudt de ruimtebehoefte van de glastuinbouw zich tot bestaande glastuinbouwconcentratiegebieden enerzijds en geschikte locaties anderzijds? Een belangrijk middel hierin is het onderzoek in de Greenport Aalsmeer naar de mogelijkheden en opgaven die gekoppeld zijn aan enerzijds efficiënte concentratie van glastuinbouw, en anderzijds het opruimen en herbestemmen van de verrommelde glastuinbouwgebieden.
- Ontwikkel instrumentarium om grondspeculatie te voorkomen, waarbij er een mogelijkheid komt om te sturen op het gebruik van de grond. Bijvoorbeeld daar waar agrarische bedrijven stoppen vanwege stikstof, die gronden behouden en beschikbaar stellen aan de duurzame blijvers.
- Zet in op gebiedsfondsen waarbij gebundelde financiering mogelijk is. Dit in plaats van gescheiden subsidiestromen.

CONCEPT

3.6: Hoe behoud en bevorder je ~~het ecosysteem~~de wisselwerking voor agrarische bedrijven in Noord-Holland in (inter)nationale context?

Mede door de mondiale ontwikkelingen is voedsel internationaal meer en meer in beeld als een strategisch onderwerp. Nederland speelt daarin een belangrijke innovatieve rol. Agrarische bedrijven staan niet op zich maar vormen een dynamisch weefsel waarin uitwisseling plaatsvindt van grondstoffen, halfproducten, kennis en reststoffen. Glastuinbouw is bijvoorbeeld een voorloper in inzet van smart farming, teelt met biologische bestrijdingsmiddelen en natuurlijke plaagbestrijders. De akkerbouwsector zet onder andere in op duurzaam voedsel, biobased materialen, eiwittransitie, en groene energie. Noord-Holland Noord is uniek met vollegronds groenteteelt, aardappelteelt, glastuinbouw (Het Grootslag, Agriport, Alton bij Heerhugowaard). Seed Valley is een groep bedrijven in Noord-Holland die samen het wereldwijde centrum van plantenveredelings- en zaadtechnologie vormen. In Noord-Holland Noord vindt o.a. productie van uitgangsmateriaal plaats dat elders in Nederland als teeltmateriaal wordt geplant (voorbeeld in Het Grootslag bedrijven die jonge planten leveren aan vollegrondsgroentetelers en opkweekdiensten voor zaad- en veredelingsbedrijven). De Greenport Aalsmeer is het centrum van de sierteelt met internationale handel, research en development en productie die voor een deel ook naar andere werelddelen is verhuisd. Dit maakt dat de Noord-Hollandse agrarische sector niet op zich staat, maar een landelijke en internationale rol heeft.

Met de structurele veranderingen in de landbouw is het van belang ~~dit ecosysteem~~ deze wisselwerking van agrarische bedrijven te behouden en te bevorderen. Het is bijvoorbeeld van belang de expertise die in de glastuinbouw wordt opgedaan ingezet wordt voor open teelt akkerbouw/volle grondgroenteteelt. De vraag is wat het belang is van de Noord-Hollandse landbouw op schaal van Nederland en Europa en de wereld. Belangrijk is dan ook de verwevenheid van de agrarische sector op de schaal van Nederland in kaart te brengen om te bepalen welke ruimtevraag dit betekent voor grondgebonden en niet grondgebonden landbouw en wat daarin nodig is om te sturen en welke gebieden te beschermen.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Erken dat alleen voldoende areaal voor de landbouw niet voldoende is voor het behoud van de internationaal vooraanstaande positie die de sector inneemt. En dat mede door die positie de sector onder meer van cruciaal belang is voor de leefbaarheid op het platteland en de beoogde mate van (inter)nationale voedselzekerheid. Koppel hier (ruimtelijk) beleid aan dat is gericht op behoud en ontwikkeling.

Wat doen we zelf?

- We zetten in op sterke regionale Greenports waarin overheden, ondernemers, kennisinstellingen en onderwijs samenwerken aan sterke en duurzame land- en tuinbouw. Duurzame ruimtelijke economische ontwikkeling is één van de grote thema's in de Greenports. Met de Greenports werken we aan onder meer klimaatneutrale glastuinbouw en energievisies voor gebieden waarbij kansen voor regionale warmtenetten, benutten van aardwarmte en distributie van restwarmte naar de gebouwde omgeving worden verkend.
- We voeren de uitvoeringsagenda van de Voedselvisie uit.

Wat vragen we van het Rijk?

- Breng de verwevenheid van de primaire productie en sector van voedselverwerking, machinebouw, toeleveranciers en dienstverleners in kaart.
- Breng het strategische belang van Seed Valley, Greenports en voedselproductie in Nederland in kaart.

CONCEPT

- Inventariseer de belemmeringen en kansen voor de verwerking van reststromen in de land- en tuinbouw en los de belemmeringen op. Herzie bijvoorbeeld complexe regelgeving op het gebied van afvalverwerking.
- Geef duidelijkheid over het landbouwakkoord. Geef de inhoud aan en wat de ruimtelijk relevante onderdelen zijn.
- Geef duidelijkheid en ondersteuning voor bedrijven die willen kiezen voor een transitiepad gericht op natuurinclusiviteit en medenatuurbeheer.
- Breng de bijdrage van het ecosysteem van de land- en tuinbouw en bollensector aan de economische kracht en verdienvermogen van Nederland in kaart.
- Agendeer het ontwikkelen van een Europese Voedselstrategie bij de EU.

Wat doen we samen?
- Onderzoek van de WUR naar agri-economische structuur: Noord-Holland biedt aan om als testgebied te fungeren.
- We willen in gesprek over de strategische kant van voedselzekerheid in de toekomst. Welke koers willen we hanteren en wat kan Noord-Holland hieraan bijdragen?

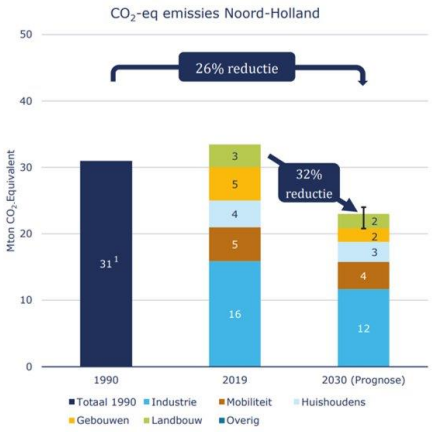
CONCEPT

4 Ruimte maken voor duurzame economie en energie ~~en duurzame economie~~

Ordenende netwerken en (circulaire) economie: schaarste in ruimte, zoetwater, energie, huisvesting en arbeidspotentieel vraagt ons om na te denken welke economische ontwikkeling toekomstbestendig is. De randvoorwaarden om met die schaarste om te kunnen gaan, moeten we bepalen en zullen veranderen. Dit doen we op zodanige wijze dat er langjarig duidelijkheid wordt gecreëerd voor de kansrijke economische sectoren in onze provincie.
Vanuit zuinig ruimtegebruik, mogelijkheden voor synergie en efficiënte inzet van transport zetten we in op clustering. Dit gaat om industrie bij energieknooppunten en circulaire economie activiteiten op bedrijventerreinen. Van belang is dat het nabij stedelijk gebied is, met toegang tot mobiliteitsnetwerken en voldoende (milieu)ruimte. We geven ruimte aan de energietransitie. Hiervoor is tot 2030 duidelijk wat nodig is. Voor de periode na 2030 is de vraag hoe en aan welke vormen van energieopwek, transport, opslag en gebruik we na 2030 ruimte gaan geven. We zetten het instrumentarium van de energievisie, pMIEK, RES en de CES, in voor de periodieke herijking en actualisering van de benodigde condities en te maken keuzes. Deze ruimte voor energietransitie is wel onder voorwaarden. Het zal altijd moeten gaan om het meewegen van de omgevingskwaliteit. Een aantal industrieclusters is in of nabij stedelijk gebied gesitueerd. Wonen en (zware) industrie zijn vanuit een gezonde en veilige leefomgeving niet combineerbaar. Er moet een keuze worden gemaakt hoe en of ~~nabij~~ deze functies zich ~~van~~ nabij elkaar kunnen ontwikkelen.

Afbeelding 28: grafiek CO2-emissies Noord-Holland. Bron: provincie Noord-Holland

Wat is er aan de hand?

Voorsorteren op een toekomstbestendige economische ontwikkeling
De over de jaren heen florerende Noord-Hollandse economie wordt in toenemende mate geconfronteerd met schaarste. Klimaatverandering, de veranderende geopolitieke situatie en demografische ontwikkelingen zijn daar debet aan. Dit vraagt ons om na te denken over welke economische ontwikkeling in Noord-Holland toekomstbestendig is.

Het gaat om schaarste in beschikbare hectares om te ondernemen en schaarste aan betaalbare ruimte. Beide mede veroorzaakt door gebiedstransformaties naar woningbouw. Sectoren die afhankelijk zijn van zoetwater, krijgen in de nabije toekomst te maken met een schaarser aanbod. Er is schaarste aan energie door netcongestie op het energienetwerk waardoor aanvragen voor nieuwe aansluitingen niet altijd kunnen worden gehonoreerd. Dit terwijl de energievraag toeneemt. Er is ook schaarste op de arbeidsmarkt, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin is er een gebrek aan personeel in bijna alle sectoren. Ook hier is de verwachting dat dit in de nabije toekomst toeneemt. Voor de beroepsbevolking die naar onze provincie trekt om het tekort aan beroepsbevolking aan te vullen, is een tekort aan (betaalbare) huisvesting. Om een toekomstbestendige ontwikkeling van onze economie mogelijk te maken is het nodig om te zoeken naar een nieuwe balans. Want juist nu hebben we een krachtige economie met voldoende verdienvermogen nodig om de verschillende transities (circulair, klimaatadaptief,

biodivers) te versnellen op weg naar een duurzame toekomst. Het goede nieuws is dat we verschillende voor de toekomst kansrijke economische sectoren binnen onze provincie hebben.

Op weg naar klimaatneutraal[10] en circulair werken
De provincie wil in 2050 een klimaatneutrale en volledig circulaire provincie zijn. Voor 2030 willen we 55% CO_2-eq reduceren ten opzichte van 1990. Dit is in lijn met de Klimaatwet en internationale afspraken om klimaatverandering tegen te gaan. De energietransitie en de transitie naar circulaire economie zijn belangrijke pijlers in het verminderen van de CO_2-uitstoot. Energienetwerken zijn randvoorwaardelijk voor deze transitie. De huidige ernstige congestie op de elektriciteitsnetwerken en noodzakelijke uitbreiding van de energie-infrastructuur voor de transitie zijn urgent en doen een grote claim op de ruimte. Ondertussen neemt het aandeel hernieuwbare energie in onze energievoorziening gestaag toe. In 2021 was dat in Noord-Holland 10,8%.[11] De omslag naar een circulaire economie moet de komende jaren van de grond komen. In 2020 bestond 13% van de ingezette grondstoffen in de Nederlandse economie uit hergebruikte materialen. Dit is gelijk aan 2014. Een vijfde van alle bedrijven van Nederland is gevestigd in Noord-Holland; 4,5% van deze bedrijven is circulair. Dit percentage ligt lager dan het landelijke gemiddelde van 6%.[12] Kortom, er is nog veel nodig om onze doelstellingen te halen.

Werken aan ~~een actieprogramma klimaat~~ de Noord-Hollandse klimaataanpak
Met het huidige maatregelenpakket op CO_2-reductie koerst Noord-Holland af op een reductie van 30% in 2030.[13] Daarom werkt de provincie aan de actualisatie van het Actieprogramma Klimaat, de Noord-Hollandse Klimaataanpak. In de nieuwe klimaataanpak worden aanvullende maatregelen benoemd die bijdragen aan verdere vermindering van de CO_2 uitstoot. Wat dit ruimtelijk gaat betekenen ~~is nog niet bekend~~ gaat worden uitgezocht. Daarnaast ontwikkelen technieken zich op dit gebied ontzettend snel. Dat vraagt om een adaptieve ruimtelijke strategie die ook ruimte biedt om te experimenteren.

CONCEPT

[10] Klimaatneutraal zijn wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgas niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dus nul
[11] Dashboard energietransitie Noord-Holland - Noord-Holland (incijfers.nl)
[12] Provinciale Circulaire Economie Rapportage (PCER-HN), 2023 - Provincie Noord-Holland
[13] bron: Berenschot, 2023, update van 2022 onderzoek.

Sturende netwerken: netwerken voor energie, mobiliteit en circulaire economie zorgen voor clustering
De netwerken van energie, infrastructuur en (circulaire) economie zijn met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar wederzijds. Nieuwe ontwikkelingen leiden tot nieuwe infrastructuur en nieuwe infrastructuur trekt weer nieuwe vraag aan. Ze profiteren van elkaars nabijheid: door aanbod en vraag bij elkaar te concentreren worden ruimte en bestaande infrastructuur efficiënt gebruikt en wordt extra infrastructuur voorkomen. Niet voor niets is het bundelen van vraag en aanbod ook één van de principes uit zowel de provinciale als de nationale Omgevingsvisie. Dat beperkt de benodigde hoeveelheid energie- en mobiliteitsinfrastructuur en het verlies van energie door transport en biedt kansen voor het gebruik van reststromen. Andersom werkt het ook. Multimodale transportmogelijkheden en de beschikbaarheid van energie zijn randvoorwaardelijk voor industrie en bedrijven. Ruimtelijk zijn de energietransitie en de transitie naar circulaire economie verbonden, omdat zowel circulair-industriële bedrijven als nieuwe grootschalige energievoorzieningen milieuruimte nodig zullen hebben: ze brengen geluid, emissies en omgevingsrisico's met zich mee.

Een aantal plekken in Noord-Hollland is een belangrijke schakel in het nationale en internationale energienetwerk en de transitie naar circulaire economie, of heeft de potentie om dat te worden. Het gaat om het Noordzeekanaalgebied, de Boekelermeer, Den Helder en Agriport en Schiphol en omgeving inclusief Greenport Aalsmeer. In dit laatste gebied speelt clustering voor een toekomstbestendige Greenport, gekoppeld aan de opdracht om de leefomgeving in de omgeving van Schiphol te verbeteren. Bij de TNO locatie in Petten wordt onder andere onderzoek gedaan naar innovaties op het gebied van energietransitie. Maar ook voor deze locaties geldt dat we het moeten doen binnen de ruimte die er nu is. De ambities om een belangrijke schakel in het energienetwerk te zijn, moeten aansluiten op die beschikbare ruimte.

Een duurzame, toekomstbestendige energievoorziening vraagt ruimte
Hoe onze toekomstige energievoorziening en energiemix eruit gaat zien is nog onzeker. Het uitgangspunt in de energievisies is om alle besparingsmogelijkheden maximaal te benutten. De niet gebruikte energie is het meest groen[14], maar dan nog is er ruimte nodig. Tot 2030 is al veel duidelijk over wat het vraagt (zie kadertekst), voor de periode daarna is het meer onzeker. Duidelijk is wel dat energie een prominente factor wordt in het landschap van de toekomst én een sturende factor in de ruimtelijk-economische ontwikkeling.

De ruimtevraag van een duurzaam energiesysteem in Noord-Holland anno 2023

- *Wind op zee met aanlandingslocaties.* Er is en wordt flink geïnvesteerd in de opwek van schone elektriciteit. In de eerste plaats op zee. Windenergie van zee komt op verschillende plekken aan land in de vorm van elektriciteit. Er zijn nog locaties nodig om de toename van windenergie van zee in 2030-2050 aan land te kunnen brengen. In Noord-Holland komen locaties in de omgeving van het Noordzeekanaalgebied en de Kop van Noord-Holland in aanmerking voor aanlanding van elektriciteit en mogelijk waterstof. Deze worden onderzocht in het Rijksprogramma VAWOZ 2031-2040.
- *Zonne-energie en wind op land.* Via de RESsen Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid wordt gewerkt aan in totaal 6,3 TWh aan grootschalige duurzame opwek (zon en wind) op land in 2030. Dit is 18 % van het nationale doel voor 2030. Het grootste gedeelte van de RES-opgave (zo'n 65%) bestaat uit zon op dak. Voor zonneparken (25%) en windmolens (10%) zijn zoekgebieden vastgesteld. Daarbij volgen we de voorkeursvolgorde zon zoals opgenomen in de kamerbrief van 26-10-2023. Inmiddels hebben wij een Noord-Hollandse uitwerking van deze brief gemaakt, en hebben wij in kaart gebracht welke uitzonderingsgronden van toepassing zijn op de zoekgebieden.
- *Uitbreiding en versterking van het stroomnet.* Het stroomnet is nog niet berekend op de veranderingen in het aanbod van stroom (meer verspreid in de ruimte, meer wisselend in de tijd) en de verwachte toekomstige behoefte. Uitbreiding van het nationale en het regionale net is urgent; netcongestie is nu al een beperkende factor bij woningbouw, andere stedelijke en economische ontwikkelingen. Er is ruimte nodig voor nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbindingen (minimaal één van het bestaande

[14] Energievisie Noord-Holland Noord (2023) & Energievisie Noord-Holland Zuid (2023)

CONCEPT

hoogspanningsnet rondom Amsterdam naar Noord-Holland Noord en één tussen Diemen en Ens in de Noordoostpolder), transformatorstations (van ca 5000 extra transformatorhuisjes in woonbuurten tot enkele grote hoogspanningsstations met een omvang tot ruim 250 hectare) en netuitbreidingen met ondergrondse kabeltracés in de netwerken van TenneT en Liander.~~in het regionale netwerk.~~

- *Opslag Batterijen*. TenneT verwacht dat er tot 2030 minder dan 200 MW aan batterijcapaciteit nodig is in Noord-Holland.[15] Dat is gelijk aan circa 3 hectare. Omdat het verwachte overschot aan energie in Noord-Holland vrij laag is, is ook de behoefte aan batterijen tot aan 2030 laag. Waar deze batterijen moeten komen zodat ze zowel nettechnisch als ruimtelijk het beste bijdragen aan een duurzaam energiesysteem is nog niet bepaald.
- *Waterstof.* Duurzame (groene) waterstof is onmisbaar in het energiesysteem van de toekomst én een circulaire economie, vooral voor grote energieverbruikers. Het systeem is nog in ontwikkeling. Er zijn nog keuzes te maken in de wijze van productie, import, transport en conversie van waterstof en in de toepassingen. Noord-Holland is één van de zestig Europese regio's met de status van Hydrogen Valley. Het Noordzeekanaalgebied en Den Helder gaan hierin een belangrijke rol spelen. Een elektrolyser van 1GW heeft ca 10-20 ha nodig.
- *Groen gas.* Het Rijk heeft de provincies gevraagd om bij te dragen aan de ambitie van het klimaatakkoord om in 2030 in Nederland minimaal 2 miljard m^3 (bcm) groen gas per jaar op te wekken. Voor Noord-Holland betekent dit doel dat er gezocht moet worden naar geschikte productielocaties voor circa 80 kleine, 6 middelgrote en 1 grote vergistingsinstallatie. Afhankelijk van de schaal kan dit plaatsvinden bij boeren op het erf of op specifieke bedrijventerreinen.
- *Warmte.* Duurzame warmtebronnen zijn bijvoorbeeld restwarmte, aquathermie en geothermie, afhankelijk van lokale potenties. Warmtenetten kunnen een alternatief vormen voor (all-electric) warmtepompen en daarmee de elektriciteitsnetten ontlasten.[16] Voorwaarde is wel dat het temperatuurniveau van de bron voldoende hoog is (> 70 °C). Hoe lager de brontemperatuur hoe groter de kans is dat een elektrische warmtepomp nodig is om de temperatuur te verhogen. Als onderdeel van de RESsen is een Regionale Structuur Warmte (RSW) opgesteld. Hierin wordt beschreven welke (boven)gemeentelijke warmtebronnen beschikbaar zijn en ingezet kunnen worden. Duurzame warmtebronnen en -transport vragen vooral ondergronds, maar ook bovengronds om ruimte.
- Naast waterstof en groen gas zijn synthethische brandstoffen belangrijke energiedragers in de transitie naar een klimaatneutrale samenleving. Met name de verduurzaming van de luchtvaartsector en de (internationale) scheepvaart gaat gepaard met grote volumes hernieuwbare brandstoffen. Voor het maken van synthetische brandstoffen zijn naast elektriciteit grondstoffen nodig zoals biomassa, CO2 en water. Productie, opslag en overslag vragen om (milieu)ruimte en om capaciteit op het elektriciteitsnetwerk. Deze brandstoffen kunnen voor een deel in Noord-Holland gemaakt worden, maar import, inclusief de daarbij behorende infrastructuur lijkt onontkoombaar.[17]

De energietransitie raakt alle provinciale dossiers

In de RESsen is afgesproken dat 65% van de opgave zal worden gerealiseerd door zonnepanelen op daken van woningen en bedrijven in het bebouwd gebied. Maar voor een groot deel van de overige ruimte die nodig is voor de energietransitie wordt in de praktijk al snel gekeken naar het landelijk gebied. Dat gaat dan ten koste van landbouwgronden, maar ook doorkruisingen van Bijzondere Provinciale Landschappen en Unesco-werelderfgoed lijken onvermijdelijk. Grote energie-installaties kunnen van invloed zijn op de gezondheid en veiligheid van de leefomgeving. Elektrolysers (oftewel groene waterstoffabrieken) bijvoorbeeld zijn essentieel voor een waterstofeconomie, maar hebben een risicocontour vanwege ontploffingsgevaar en hebben veel schoon water en energie nodig.

Energievoorzieningen worden tot de kwetsbare en vitale functies gerekend, wat extra eisen stelt aan een klimaatbestendige inrichting en locatiekeuze.[18] Met name duurzame warmte vraagt ook ondergrondse ruimte. Dat kan gevolgen hebben voor de kwaliteit van de bodem en het grondwater.

[15] TenneT's position on Battery Energy Storage Systems (BESS) (2023)

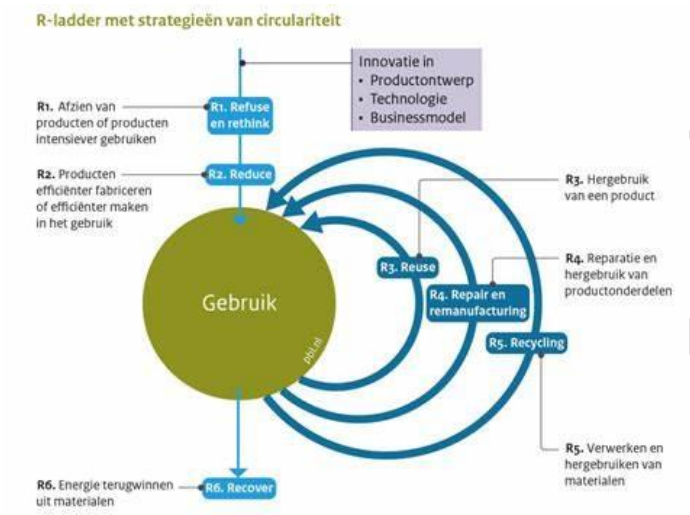
[16] Netimpact van warmtealternatieven (netbeheernederland.nl)

[17] Verkenning effecten duurzame energiedragers, Royal Haskoning DV, 2023).

[18] In de studie doelvoorschriften vitaal en kwetsbaar (SWECO, 2024), zijn concrete voorschriften voor nieuw te ontwikkelen vitale en kwetsbare functies uitgewerkt. De bedoeling is om dit te verankeren in onze omgevingsverordening.

En door het steeds meer bij elkaar brengen van vraag en aanbod gaan ook traditionele economische vestigingsfactoren (zoals de arbeidsmarkt en de bereikbaarheid) een rol spelen bij keuzes in de opbouw van het energienet. Kortom, de energietransitie vraagt om integratie met de andere transities uit dit Ruimtelijk Voorstel.

Hierbij is de uitdaging om de energietransitie zodanig vorm te geven dat voldaan wordt aan de voorwaarden van een duurzaam, efficiënt en betrouwbaar energiesysteem. En tegelijkertijd de verbinding wordt gelegd met de andere opgaven in de provincie. Zodat we met de energietransitie bouwen aan een Noord-Holland dat in alle opzichten toekomstbestendig is.

Afbeelding 29: R-ladder met strategieën van circulariteit. Bron: PBL

Tekort aan bedrijventerreinen, terwijl de ruimte die nodig is voor omslag naar circulaire economie onbekend is

In een circulaire economie worden spullen die nu nog als afval worden gezien, hergebruikt. Zo hebben we minder of geen nieuwe grondstoffen uit de aarde nodig. Het is nog onduidelijk wat de ruimtelijke gevolgen zijn van een circulaire economie.[19] Zeker is dat ook een circulaire economie ruimte nodig heeft. Dit gaat dan om zowel fysieke ruimte als milieuruimte. Het vervangen van lineaire door circulaire productieketens zal een fundamentele herschikking betekenen van transportstromen en locaties voor opslag en verwerking. Dit geldt zowel voor bedrijventerreinen waar ruimte nodig is voor maakindustrie en recycling als in dorpen en steden waar plek zal moeten zijn voor reparatie, verhuur of het leasen van producten. Doordat het maken en recyclen van producten gepaard kan gaan met stof, geluid en stank en invloed heeft op de omgevingsveiligheid, vraagt een circulaire economie ook om meer bedrijventerreinen met een hoge milieucategorie. Tegelijkertijd nemen logistieke stromen van en naar bedrijventerreinen toe. Dat vraagt om strategische plekken met multimodale transportmogelijkheden (bereikbaar via water, spoor en weg), en voldoende capaciteit op het verkeersnet. Zo kunnen we de aanleg van extra infrastructuur voorkomen.[20] Bijzondere aandacht is hier nodig om de verdere potentie van bedrijventerreinen gelegen aan vaarwater met binnenvaartmogelijkheden te benutten.

[19] Onderzoek voor het Noordzeekanaalgebied wijst uit dat de circulaire economie niet noodzakelijk om meer ruimte vraagt dan de lineaire economie in vergelijkbare scenario's. Wel moeten we rekening houden met een tijdelijke dubbele ruimtebehoefte in de periode waarin circulaire economie in opbouw is, maar de lineaire productieprocessen nog niet zijn beëindigd. (Ecorys, 2023. Onderzoeksrapporten - Provincie Noord-Holland)

[20] PBL, Ruimte voor Circulaire Economie, 2023

CONCEPT

Bedrijventerreinen houden dus een belangrijke functie.[21] Dit is een aandachtspunt, omdat er een tekort dreigt aan droge bedrijventerreinen, vooral in de MRA. Tot 2030 is in Noord-Holland Zuid een tekort van 670 tot 1117 hectare. De prognose voor Noord-Holland Noord beweegt zich tussen een overschot van 81 hectare en een tekort van 133 hectare.[22] Onder druk van de woningbouwopgave worden veel binnenstedelijke bedrijventerreinen getransformeerd (zie ook hoofdstuk leefbare steden en regio's), waardoor ruimte voor de (circulaire) economie nog verder onder druk komt te staan en de vraag naar nieuwe ruimte voor bedrijvigheid toeneemt.

Ook defensie vraagt ruimte
Een bijzondere vermelding verdient de zoektocht naar ruimte voor defensie-activiteiten. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het ministerie van Defensie, wordt aangegeven waar ruimte wordt gezocht in Nederland. De geopolitieke situatie maakt dat er meer geïnvesteerd gaat worden in defensie en dat er ook meer ruimte nodig is om te oefenen. Dit zal op momenten van oefenen effect kunnen hebben op de leefomgeving. Met het Marinecluster in Den Helder is er een duidelijke locatie voor Defensie. Met de uitbreiding van activiteiten ontstaan er ook kansen voor werkgelegenheid. De nabijheid van en toegang tot energie(bronnen) lijkt hier een logische combinatie.

Waar komt het op neer?

De schaarste die er is op allerlei gebieden betekent dat we moeten nadenken over de randvoorwaarden die we willen stellen aan de economie van de toekomst. Waar willen we ruimte voor geven en wat kan niet meer. In ieder geval is duidelijk dat de energietransitie één van de belangrijkste grote opgaven is waar we ruimte voor moeten maken. Zeker op korte termijn is het vraagstuk van netcongestie zeer urgent. Het is belangrijk voor de woningbouw, de economie en het behalen van de klimaatopgaven. Maar we moeten de energietransitie wel op zo'n manier willen invullen dat het ook bijdraagt aan de andere opgaven en het niet moeilijker maakt ze te bereiken. Clustering van energie-intensieve bedrijvigheid en circulair gebruik van grondstoffen is hierbij een belangrijk principe, zodat we efficiënt om kunnen gaan met ruimte, stromen van energie, mensen en materialen, en synergie kunnen creëren tussen bedrijven en functies.

Botsingen en kansen met andere opgaven

De ruimte die nodig is voor de energietransitie en eventuele uitbreiding van industriële clusters gaat vrijwel onherroepelijk ten koste van het landelijk gebied, soms ook met erfgoedwaarden. Met energie infra, windmolens en zonneparken zijn er kansen om in te zetten op meervoudig ruimtegebruik. Bij grote industriële gebouwen zal het meer gaan om de inpassing en de inrichting van het terrein. Daarnaast zullen emissies en risico's gekoppeld aan installaties ten koste gaan van de gezonde leefomgeving. In het geval van de Greenport Aalsmeer wordt het toekomstbestendig ontwikkelen van de Greenport gekoppeld aan de kans om de leefomgeving in de directe omgeving van luchthaven Schiphol te verbeteren als onderdeel van NOVEX-gebied Schipholregio. Keuzes voor het behouden en uitbreiden van industriële clusters kan op sommige plaatsen botsen met de aanleg van woonwijken en waterbeschikbaarheid. Een mogelijk schuurpunt is ook het schoonhouden van grondwatervoorraden bij doorboringen voor geothermische bronnen en WKO's. Een toename van defensie-oefeningen en uitbreiding van ruimte hiervoor, kunnen botsen met een prettige leefomgeving.

[21] Op dit moment is 3% van Noord-Holland bedrijventerrein. Daarbinnen bevindt zich 9% van alle Noord-Hollandse bedrijven en 23% van alle Noord-Hollandse banen. Dashboard werklocaties Noord-Holland en Flevoland: bedrijventerreinen: 12.500 ha
[22] Analysedocument Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

Afbeelding 30: Kansen om meerdere opgaven te integreren bij de locaties voor energie en de circulaire economie. Bron: provincie Noord-Holland

Betrokken programma's en visies

Nationaal Plan Energiesysteem
Het Nationaal plan energiesysteem beschrijft hoe Nederland een energiesysteem ontwikkelt dat past bij een klimaatneutrale samenleving. In het Nationaal plan energiesysteem staat een langetermijnvisie op het energiesysteem in 2050. Er zijn vijf richtinggevende keuzes opgenomen voor de ontwikkeling van het energiesysteem: maximaal aanbod, energiebesparing, verdelen bij schaarste, internationale samenwerking en samen sturen.

Nationaal Programma Energiehoofdstructuur
Het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) laat zien welke nieuwe nationale energie-infrastructuur nodig is richting 2050 en waar deze slim geplaatst kunnen worden. Ook geeft het PEH nationale kaders om zorgvuldig om te gaan met de ruimte en met respect voor de natuur, cultureel erfgoed, en leefbaarheid.

Nationaal Programma RES: RES NHN en RES NHZ
In de Regionale Energiestrategie werken we aan het opwekken van duurzame energie op land en zoeken we naar duurzame warmtebronnen. Het Nationaal Programma ondersteunt de regio's bij het maken van de RES.
Via de RESsen Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid wordt tot 2030 gewerkt aan in totaal 6,3 TWh aan grootschalige duurzame opwek (zon en wind) op daken, parkeerplaatsen en land. Ook de Regionale Structuur Warmte (RSW) is onderdeel van de RES. De eerste provinciale RES-monitor is in het najaar van 2022 vastgesteld. Conclusie is dat de uitvoering versneld moet worden. De provincie heeft hiervoor een windkwartiermaker aangesteld en diverse regelingen ingesteld voor onder meer het stimuleren van zonnepanelen op grote daken en parkeerdaken, een zorgvuldige participatie, meervoudig ruimtegebruik en goede landschappelijke inpassing. Ook werken we met gemeente en waterschappen aan een herijking van de RES in 2024. Hier zullen mogelijk nieuwe zoekgebieden worden vastgesteld, omdat een aantal zoekgebieden bij de uitwerking geen mogelijkheden bleek te bieden. In samenwerking met LTO en ~~M~~NMF wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor het combineren van zonnepanelen met landbouw en natuur.

Nationaal Programma Circulaire Economie
Het kabinet wil dat de economie in 2050 volledig circulair is. Het Nationale Programma Circulaire Economie (NPCE) bevat maatregelen om de komende jaren zuiniger om te gaan met grondstoffen.

Nationaal Programma Ruimte voor Economie
Het Programma Ruimte voor Economie richt op de ruimte die bestemd is voor economische activiteiten. In het bestaande stedelijk gebied heeft de economie ruimte nodig voor retail, kantoren en bedrijventerreinen. Dit programma focust zich op bedrijventerreinen, de havengebieden en de campussen omdat hier de grootste knelpunten zijn en de transities naar een klimaatneutrale, circulaire en natuurinclusieve economie voor de grootste opgave zorgen.

Nationaal Programma Verduurzaming Industrie: CES NZKG en CES6
Met het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie neemt het kabinet een sterkere regie op het verduurzamen van de industrie: schoon produceren en de negatieve impact op de leefomgeving verminderen. Het doel is versnellen door met overheid en bedrijven vraag en aanbod beter op elkaar aan te laten sluiten en besluiten te nemen binnen de hele keten. Het programma richt zich vooral op het op de juiste manier en in de juiste volgorde daadwerkelijk uitvoeren van plannen. De basis voor de plannen komt voort uit de cluster energiestrategieën (CES) die de regionale partners opstellen.

CONCEPT

In de Cluster Energie Strategie van het Noordzeekanaalgebied (CES NZKG) staat de strategie beschreven waarmee de industrie en de betrokken overheden in het NZKG de industrie verduurzamen en de klimaatdoelen behalen. Er wordt elke 2 jaar een CES opgesteld, om te kunnen anticiperen op nieuwe ontwikkelingen.
Voor de Noord-Hollandse bedrijven uit Cluster6 bestaat de behoefte aan inzicht in de transitieplannen en de benodigde energie-infrastructuur. De Provincie gaat aan de slag met een Provinciale Cluster Energie Strategie (PCES) om de verspreide bedrijven te benaderen.

Nationaal Programma Verbindingen Aanlandingen Wind op Zee (VAWOZ) 2031-2040
Het programma VAWOZ 2031-2040 onderzoekt hoe de opgewekte windenergie op de Noordzee het beste aan land kan worden gebracht in de vorm van waterstof of elektriciteit voor de periode 2031-2040. In Noord-Holland worden op dit moment mogelijke locaties in het Noordzeekanaalgebied en de Kop van Noord-Holland onderzocht voor aanlanding van waterstof en/of elektriciteit.

Notitie Reikwijdte en detailniveau ministerie van Defensie
Om te bepalen wat de beste plek of manier voor Defensie is om te bouwen, oefenen of vliegen moet eerst onderzoek worden gedaan. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) staat welke activiteiten van Defensie (reikwijdte) worden onderzocht en hoe dat onderzoek plaatsvindt (detailniveau).

NOVEX Noordzeekanaalgebied (NZKG) Ontwikkelperspectief
In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied worden de thema's gezonde Leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap en ecologie, woningbouw en water, in samenhang tegen elkaar afgewogen en wordt aangegeven hoe deze functies ruimtelijk kunnen worden ingepast in het Noordzeekanaalgebied. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 2.

Taskforce energie infrastructuur
Samen met de netbeheerders heeft de provincie eind 2020 de Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland opgericht voor de uitvoering van het Energie-infrastructuur beleid. De taskforce heeft drie werksporen: 1. Versnellen van geplande netuitbreidingen (spoor 1); 2. Regionaal programmeren toekomstig hybride integraal energiesysteem en PMIEK (spoor 2); 3. Slimme netoplossingen (spoor 3). In het eerste spoor van de Taskforce wordt gewerkt aan versnelling van de netuitbreidingen van Tennet en Liander die tot 2028 gepland zijn. Het gaat om ca. 100 projecten in Noord-Holland, waarvan ca. de helft in Amsterdam. Om effectief samen te werken aan de versnelling van netuitbreidingen zijn tien energie-clusters opgericht. Elk energie-cluster beslaat een deelgebied van Noord-Holland, waarin de desbetreffende gemeenten, netbeheerders en provincie gericht werken aan de lokale netuitbreidingen.

PMIEK en energievisie NHN en NHZ
Binnen spoor 2 van de Taskforce energie infrastructuur wordt er gewerkt aan een langetermijnperspectief op de ontwikkeling van het energiesysteem en een programmering van de benodigde infrastructuur. In het voorjaar van 2023 hebben provincie, gemeenten, Liander, TenneT, Gasunie, EZK een eerste Energievisie en PMIEK voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid gepresenteerd. De Energievisie is een verkenning die overzicht geef van ontwikkelingen in energievraag, –aanbod en -infrastructuur, belangrijke algemene principes voor het toekomstige energiesysteem schetst en de structurerende keuzes voor het gebied inzichtelijk maakt. Het PMIEK geeft een selectie van de maatschappelijk belangrijkste (prioritaire) energie-infrastructuurprojecten in de provincie. Het doel is om in de zomer van 2024 een concept Energievisie 2.0 op te leveren en in februari 2025 de PMIEK 2.0, die input zal zijn voor het investeringsplan 2026 van de netbeheerders.

CONCEPT

Handreikingen Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
De Leidraad Landschap en Cultuurhistorie bevat onder meer handreikingen voor de inpassing van windmolens, zonneparken en transformatorstations in het landelijk gebied. In de handreiking voor transformatorstations sturen we zo veel mogelijk op locaties op bedrijventerreinen of kassencomplexen. Dat beperkt de invloed op het landschap, maar kan ten koste gaan van de ruimte voor bedrijvigheid. Het vergroot dan de opgave om bedrijventerreinen te intensiveren en beter te benutten. Tegelijkertijd is de realiteit dat vanuit het technische perspectief de locaties op bedrijventerreinen vaak snel afvallen, en dan toch weer wordt gezocht in het landelijk gebied.

Datacenterstrategie
Alleen op bedrijventerreinen in Amsterdam, Haarlemmermeer en Hollands Kroon kunnen nog nieuwe datacenters worden gevestigd. Daarnaast is het via onze Omgevingsverordening verplicht dat de gemeenten waar datacenters zich nog kunnen vestigen met de provincie afspraken maken over de manier waarop de datacenters worden ingepast in het landschap en over het gebruik van energie, water en het benutten van restwarmte.

Verstedelijkingsconcept MRA
In het Verstedelijkingsconcept voor de MRA, door Rijk en regio samen opgesteld, is de verandering van het energiesysteem in de regio geagendeerd. Het Noordzeekanaalgebied is benoemd als belangrijke locatie voor energietransitie en circulaire economie activiteiten. In navolging van het Verstedelijkingsconcept MRA wordt een bedrijventerreinenstrategie voor de MRA uitgewerkt.

Bedrijventerreinenstrategie MRA
In het NOVEX-gebied MRA wordt gewerkt aan een bedrijventerreinenstrategie die inzet op zes lijnen: selectieve uitgifte huidig aanbod, bescherming bestaande voorraad, intensivering van het ruimtegebruik, toekomstbestendig maken voorraad, betere benutting stedelijk gebied, toevoegen van nieuwe plannen. Deze strategie is naar verwachting begin 2024 klaar.

Convenanten werklocaties NHN
In Noord-Holland Noord hebben provincie en gemeenten via de verschillende Convenanten Werklocaties (die zich richten op de periode tot 2030) regionaal afspraken gemaakt over hoe zij gezamenlijk voorzien in het realiseren en behouden van toekomstbestendige werklocaties.

Overige programma's en visies
Uitvoeringsagenda economie 2023
Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Noord-Holland Noord
Strategische visie en uitvoeringsprogramma Greenport Aalsmeer

CONCEPT

Welke vraagstukken ~~Wat~~ agenderen we?

In het Ruimtelijk Voorstel agenderen we die onderwerpen die aanvullend zijn op het PMIEK, NOVEX-NZKG, de RES-en en de afspraken rondom bedrijventerreinen en die te maken hebben met de integrale ruimtelijke afweging die niet in deze documenten zijn genomen.

4.1: Hoe faciliteren we een toekomstbestendige economische ontwikkeling

Onze ruimte is schaars. Dit vraagt om inzicht in welke economische sectoren kansrijk zijn naar de toekomst toe. Waarbij een relatie wordt gelegd met de schaarser wordende middelen die er zijn als het gaat om zoetwaterbeschikbaarheid, energie, beroepsbevolking, milieuruimte en uitbreidingsmogelijkheden voor mobiliteit. Ook het toewerken naar gezondere leefomgeving hoort hierbij te worden betrokken. De toekomstige economie van Noord-Holland en in groter verband in Nederland zal zich aan deze omstandigheden van schaarste aan moeten passen. Aansluiting op waar we goed in zijn als Nederlandse en specifiek de Noord-Hollandse economie is het startpunt. Het gaat erom aan de ene kant rekening te houden met de schaarser wordende middelen, maar aan de andere kant om het creëren van zoveel mogelijk toegevoegde waarde (zowel in verdienvermogen als de bredere welvaart/welzijn).

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef aan waar ruimte wordt gevonden voor duurzame industrieclusters in Nederland en hoe deze elkaar aanvullen.
- Geef aan wat de vervoerscorridors in Nederland zijn en wat de economische profielen van deze corridors zijn. Geef daarbij ook aan hoe deze elkaar aanvullen.

Wat doen we zelf?

- We ontwikkelen samen met onze partners (overheden en anderen) een visie op een toekomstbestendige Noord-Hollandse economie die bijdraagt aan de brede welvaart in Noord-Holland en brengen daarbij de keuzes en randvoorwaarden die bij dit toekomstbeeld passen ook in beeld. Dit is een eerste stap in het maken van een (selectieve) vestigingsstrategie die moet leiden tot de juiste bedrijven op de juiste plek. Daarnaast wordt dit een bouwsteen voor ruimtelijke besluitvorming zoals de actualisering van de Omgevingsvisie.
- We hebben een taskforce energie (zie 4.2).
- We passen slim ruimtegebruik toe door clustering als principe bij grootschalige ontwikkelingen (zie 4.2 en 5.6).
- We zijn terughoudend in het bouwen van woningen in de buurt van bedrijvigheid met grote milieueffecten (zie 5.4).
- In MRA-verband voeren we een bedrijventerreinenstrategie uit, zie (5.5). In het verlengde daarvan gaat we met de regio een visie op het ruimtelijk economisch profiel van de regio's ontwikkelen. Hier maakt de regionale meerwaarde en verdienvermogen onderdeel van uit.

Wat vragen we van het Rijk?

- Geef aan wat het economisch toekomstperspectief voor de Nederlandse economie is en de industrieclusters in het bijzonder.

4.2~~1~~ Locatiekeuzes voor het toekomstige energetische systeem en de betekenis daarvan voor toekomstige ruimtelijk-economische ontwikkelingen

Met de uitbreiding van het nationale en regionale elektriciteitsnetwerk, de aanleg van een waterstofbackbone en het aanlanden van wind op zee leggen we niet alleen het energiesysteem van de toekomst aan. We geven ook sturing aan ruimtelijk-economische ontwikkelingen. Dit kan je vergelijken met een snelwegafslag die logistieke bedrijven en fastfoodketens aantrekt of zoals een goed bereikbaar station aantrekkelijk is voor de vestiging van woningen, kantoren en voorzieningen. Op die manier zijn knooppunten van energie-infrastructuur met voldoende aanbod - zoals de plekken waar op zee geproduceerde wind aansluit op het landelijke elektriciteitsnetwerk en de waterstofbackbone - aantrekkelijke en logische locaties voor aan het energiesysteem gerelateerde functies zoals elektrolysers en voor energie-intensieve bedrijvigheid. Zeker wanneer netuitbreiding niet meer overal vanzelfsprekend is: met een dergelijke knooppuntenaanpak kan extra netuitbreiding worden voorkomen. Daarnaast biedt een meer geclusterde aanpak kansen voor het onderling uitwisselen van reststromen en voor collectieve investeringen. Het leidt tot nieuwe ruimtelijke vraagstukken. Wat zijn de plekken waar vraag en aanbod van elektriciteit en/of warmte toekomstbestendig bij elkaar kunnen komen? Doen we de goede dingen op de goede plek? Het vraagt om een andere strategie dan de huidige, die vooral op inpassing van energievoorzieningen is gericht.

In de energievisies voor Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid zijn al enkele potentiële energie-knooppunten benoemd. Afhankelijk van de ruimtelijke keuzes in energie-infra en economische functies zullen deze plekken zich meer of minder ontwikkelen tot knooppunten waar energie en (circulaire) industrie samenkomen: het Noordzeekanaalgebied (nationaal), Den Helder (nationaal, en maat en schaal afhankelijk van aanlanding), Schiphol/Haarlemmermeer, Amsterdam-Stad, Alkmaar (Boekelermeer-Alton glastuinbouwgebied), Westfriesland en Agriport. Met name bij de ontwikkeling van Agriport als toekomstig energetisch en economisch knooppunt zijn vraagtekens te plaatsen vanuit de bredere samenhang met de andere perspectieven uit dit Ruimtelijk Voorstel.

Afbeelding 31: Ruimtegebruik energie-opgaven, de visualisaties zijn op schaal van het bijbehorende kaartbeeld. Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding 32: Kaart energie-infrastructuur (elektriciteit), bestaande en geplande energie-infrastructuur (elektriciteit en waterstof). Bron: provincie Noord-Holland

Ook glastuinbouw heeft een functie in het energetisch systeem en baat bij een geclusterde aanpak en collectieve investeringen in energie. Met het slimmer concentreren van glastuinbouw kan er ruimte vrij komen voor andere functies. Het gaat hier om de hightech landbouw die niet grondgebonden is en in gebouwen plaatsvindt. Naast de koppeling aan het energetisch systeem past de verschijningsvorm vaak beter op een bedrijventerrein en op gronden die minder geschikt zijn voor grondgebonden voedselproductie. Specifiek bij het sierteeltcluster in de Greenport Aalsmeer wordt de koppeling gemaakt met verbetering van de leefomgeving nabij luchthaven Schiphol.

Voorbeeld Integrale afweging bij nationale energie-infrastructuur: Aanlanding Wind op Zee en een 380KV verbinding in Noord-Holland Noord

Het nationale programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2031-2040 noemt de Kop van Noord-Holland als kansrijke regio voor de aanlanding van energie afkomstig van windparken op de Noordzee. Tegelijkertijd is de RCR-procedure gestart voor de aanleg van een 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de Kop van Noord-Holland en het bestaande 380 kV-netwerk tussen Beverwijk en Diemen om netcongestie op te lossen en in te toekomst te voorkomen. ~~het netwerk toekomstbestendig te versterken.~~ De 380 kV-verbinding moet gaan bestaan uit twee circuits (één mast met twee sets draden), of vier circuits (twee masten) wanneer er windenergie aanlandt in de Kop van Noord-Holland in de vorm van elektronen.

Beide rijksprojecten worden procedureel los van elkaar uitgewerkt, maar hangen inhoudelijk ~~wel degelijk~~ met elkaar samen. Immers keuze voor aanlanding in Agriport of nabij Den Helder heeft gevolgen voor de 380 kV-verbinding. Sterker nog, zonder een 380 kV-station kan er geen aanlanding plaatsvinden in de Kop van Noord-Holland. Over deze onderlinge samenhang zijn Rijk en provincie continue met elkaar in gesprek.

Voor de 380 kV-netuitbreiding ~~verbinding~~ is een zoekgebied vastgelegd. Een gecombineerd 150/380 kV-station zo dicht mogelijk bij het reeds bestaande 150kV station op Agriport is vanuit het net bezien het meest effectief om het voorziene knelpunt op te lossen. ~~Een eindstation (380kV) in de omgeving van Agriport is het meest effectief om het voorziene knelpunt op te lossen.~~ De vraag zal overal ~~in de Kop van Noord-Holland~~ toenemen, maar de grootste concentratie van elektriciteitsvraag in de Kop van Noord-Holland wordt verwacht nabij Agriport, ~~op dit moment wordt de grootste vraag in Agriport verwacht: ongeveer ruim de helft van de elektriciteitsvraag in de Kop van Noord-Holland is,~~ afkomstig van datacenters en glastuinbouw. Gevolg van deze vraaggestuurde aanpak is dat Agriport vanuit het energienetwerk geredeneerd ook de meest logische plek wordt voor een aanlanding van op zee geproduceerde elektriciteit. Er spelen hier echter meer afwegingen dan enkel net-efficiëntie.

De aansluiting op de nationale energie-infrastructuur biedt kansen om economische activiteiten in de Kop te ontwikkelen, zeker activiteiten die veel energie nodig hebben. Die kunnen aansluiten op bestaande activiteiten (zoals de glastuinbouw, datacenters en grootschalige bedrijven in Agriport) of nieuw zijn en direct verbonden aan het energienet (zoals elektrolysers of circulaire bedrijvigheid). Die economische activiteiten hebben niet alleen ruimte nodig, maar ook personeel. En ze genereren mobiliteit.

In de Wieringermeerpolder botst de ontwikkeling van nieuwe energie-infrastructuur en mogelijke nieuwe functies die dit kan aantrekken met een aantal van de nationale structurerende keuzes rondom Water en Bodem Sturend. We moeten voorkomen we dat we nu keuzes maken, die onze kwetsbaarheid op termijn vergroten en dat betekent dat we voor een vitale en kwetsbare infrastructuur extra zorgvuldig moeten afwegen of een locatie ook voldoende toekomstbestendig is. Locaties die in de toekomst extra kwetsbaarder zullen zijn voor wateroverlast en overstromingen, zijn minder toekomstbestendig. Dit komt door de toenemende kans op grote hoeveelheden water tijdens extremen neerslag en de combinatie van de effecten van zeespiegelstijging met de voorgenomen peilopzet van het IJsselmeer. Ook gaat industrie en de energiesector veel zoetwater vragen. In droge zomers kan dit in een gebied als de Wieringermeer problemen gaan opleveren omdat het verder verwijderd is van het hoofdwatersysteem. Daarnaast is de Wieringermeer wegens de bodemcondities, geschikt als landbouwgrond en behouden we daar dan ook graag een landbouwperspectief. Dit betekent dat als we ervoor kiezen dat de Wieringermeer een nieuwe energie-infrastructuur krijgt er in de toekomst kostbare mitigerende maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld het versterken van de dijken aan de IJsselmeerzijde, om hetzelfde beschermingsniveau te handhaven. ~~Namelijk het voorkomen van nieuwbouw in diepe polders en het beperken van het gebruik van drinkwater en zoet water. Daarnaast is het juist een plek met goede vruchtbare landbouwgronden. op plekken met relatief grote risico's op overstromingen, wateroverlast en drinkwaterbeschikbaarheid en het behoud van vruchtbare landbouwgronden. Als gekozen wordt voor een diepe polder zal de kwetsbaarheid voor wateroverlast c.q. overstromingen toenemen. Dit komt door, zowel door de toenemende kans op grote hoeveelheden water tijdens zware regenval en de combinatie van de effecten van zeespiegelstijging met de voorgenomen peilopzet, de zeespiegelstijging, als de mogelijk toekomstige peilopzet van het IJsselmeer. Dit betekent dat nu of in de toekomst kostbare mitigerende maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld het versterken van de dijken aan de IJsselmeerzijde, om hetzelfde beschermingsniveau te handhaven.~~ Wat dus kosteneffectief is voor de netbeheerder, hoeft nog niet het meest kostenefficiënt te zijn voor de maatschappij als geheel.

Als provincie pleiten we voor een zo integraal mogelijke afweging van de verschillende belangen waarin het langetermijnperspectief voor de regio centraal staat. Dat betekent dat naast Agriport (en andere locaties binnen het zoekgebied) óók de ontwikkeling van een energieknooppunt nabij Den Helder onderzocht wordt. Dat sluit aan bij onze provinciale Omgevingsvisie en de ontwikkeling van het Maritiem Cluster Den Helder. Een brede evaluatie van varianten en het in beeld brengen van zowel de directe als de indirecte ruimtelijke effecten is nodig. Belangrijk onderdeel van de afweging is het effect op brede welvaart. Het streven is dat grootschalige energieontwikkelingen niet ten koste gaan van, maar juist een netto positieve impact hebben op o.a. economie, werk, bodem, water, natuur, landschap, gezondheid en welzijn/leefbaarheid. Dit vraagt om een andere werkwijze dan we gewend zijn. Binnen beide projecten zetten we hier met elkaar al stappen voorwaarts in.

Voorbeeld glastuinbouw Schinkelpolder-Aalsmeer

De goedkopere grond en de beperkt beschikbare ruimte op bedrijventerreinen leiden ertoe dat bedrijven zich willen vestigen in glastuinbouwgebieden in plaats van op bedrijventerreinen. Een terrein als de Schinkelpolder nabij Aalsmeer is inmiddels verkleurd, van glastuinbouw naar een meer gemengd gebied met glastuinbouw en bedrijven. Collectieve voorzieningen voor energie/ circulair voor de overgebleven glastuinbouwbedrijven lijken niet meer haalbaar.

Slimmer ruimtegebruik is mogelijk. Met het concentreren en verplaatsen van bedrijven wordt klimaatneutrale glastuinbouw sneller gerealiseerd en wordt ruimte vrijgespeeld voor andere functies zoals wonen, bedrijventerreinen, groen en recreatie. Dit vergt een plan van aanpak, capaciteit, geld voor verplaatsingen (bedrijven op de juiste plek en collectieve energieaanpak) en het opruimen van oud glas.

Vraag is wat de toekomstige plekken zijn waar glastuinbouw zich kan clusteren: gekoppeld aan het energienetwerken als onderdeel van de balancering van het energienet. Waarbij ook rekening moet worden gehouden met bodem- en waterkwaliteiten. Vruchtbare landbouwgronden zijn minder geschikt voor niet-grondgebonden glastuinbouw, maar misschien past het wel in gebieden met sterke verzilting waar het huidige landgebruik onder druk staat.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- De sterke koppeling tussen energie en economie en de impact die dit voor lange tijd heeft op de ordening van ruimte vraagt om een ruimtelijk-economische visie die samenhangt met de visie op het toekomstige energiesysteem. Hierin worden de nationale knooppunten benoemd waar knooppunten van duurzame energie en ruimte voor circulaire economie/industrie samen komen vanuit een perspectief op de lange termijn.

Wat doen we zelf?

- We willen een ruimtelijke strategie ontwikkelen voor economische en energetische knooppunten. Onderdelen daarvan zijn het verbinden van knooppunten in het elektriciteitsnetwerk en het waterstofnetwerk aan economische ontwikkeling in met name de hogere milieucategorieën en de ontwikkeling van grootschalige bedrijvigheid (niet grondgebonden landbouw, datacenters, grote distributiecentra/ grootschalige bedrijfsvestigingen en regionale grondstoffenhubs), afgestemd op beschikbare infrastructuur (energie, goederen) en synergie met andere bedrijven op het gebied van bijvoorbeeld energie, warmte en reststromen. De strategie zal handvatten bieden voor aanvullend ruimtelijk beleid op batterijen, elektrolyse (<100 MW) en warmte, en eventuele aanscherping van het datacenterbeleid en ruimtelijk beleid voor glastuinbouw en logistiek. De basis voor een dergelijke strategie vormen de kansen en belemmeringen vanuit het bodem en watersysteem. Eerste stappen hiervoor zullen worden gezet in de energievisie 2.0 en de actualisatie van de datacenterstrategie.
- We werken via het afgesloten samenwerkingsverband nauw samen met EZK en TenneT binnen het project netuitbreiding NHN, en brengen daar steeds zo vroeg mogelijk de andere regionale belangen in. Ook werken we intensief samen met het programma VAWOZ.
- We werken actief samen met de gemeenten in de Kop van Noord-Holland aan de vraag óf en zo ja waar, en hoe meer energie-intensieve industrie/bedrijvigheid in de regio past. Onderzoek laat zien dat een elektrische aanlanding in de Kop van Noord-Holland een zeer grote impact kan hebben op de ruimte en op brede welvaart. [23] Alle inzichten zijn input voor een gezamenlijk regio-advies van provincie, gemeenten en waterschappen waarin we de verschillende nationale energie-infrastructuurprojecten in samenhang bekijken en tot voorkeurslocaties en tracés komen.
- We zorgen voor overzicht in de verschillende programma's die lopen en wat dit betekent voor het ruimteverbruik.

[23] Bron: Aanlanding energie-infrastructuur, Ruimtelijke impact en brede welvaart analyse, Rebel & Rho adviseurs, 2024

CONCEPT

- Versterking van Greenport Aalsmeer wordt gekoppeld aan een bredere aanpak van de urgente vraagstukken in relatie tot de leefbaarheid van deze regio, die kaders en instrumenten biedt voor de nadere uitwerking binnen de betrokken gemeenten. In Greenport Aalsmeer onderzoeken we met een integrale regionale aanpak:
    - De ruimtelijk-planologische mogelijkheden en strategieën om glastuinbouwbedrijven efficiënt te concentreren in (de aangewezen) concentratiegebieden. Het concentreren van glastuinbouw levert ruimtewinst op waar glastuinbouw verhuist of wordt beëindigd, met kansen voor functies die beter aansluiten bij de omgeving en de leefbaarheid – mede gelet op de nabijheid van Schiphol – verhogen.
    - Kansen van concentratie van glastuinbouwbedrijven voor verdere verduurzaming en circulariteit (water, energie, warmte).
    - Hoe verouderde gebieden met voormalige glastuinbouwopstallen een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de lokale en regionale ruimtelijke kwaliteit. Waaronder landschappelijke en recreatieve structuurverbetering van de MRA, realisatie van de groenstructuur Westeinderscheg en stad-landverbindingen met de omringende kernen.

  De focus ligt op het kerngebied Aalsmeer/Uithoorn, rondom de Westeinderscheg, gericht op concrete realistische gebiedsspecifieke uitwerkingen, strategieën en instrumenten.

Wat vragen we van het Rijk?

- Zorg dat de R van Ruimte onderdeel wordt van het MIEK-systeem, analoog aan de verbreding van het MIT naar het MIRT. ~~Van het Rijk~~ Aan de verschillende departementen bij het Rijk (o.a. EZK, BZK en IenW) vragen we om te sturen op ruimtelijke projecten en procedures die zo integraal mogelijk afgewogen zijn, zodat we tot goed onderbouwde en toekomstgerichte besluiten komen. Om dat voor elkaar te krijgen is het nodig dat projecten in het MIEK tot stand komen door in de breedte te zoeken naar oplossingen voor het voorziene probleem in het energiesysteem~~de projecten voor nationale netuitbreiding die volgen uit het MIEK niet enkel vanuit de technische opgave worden bepaald en ingestoken~~. Het aanleggen van robuuste toekomstbestendige netuitbreidingen vanuit een breed maatschappelijk perspectief zou centraal moeten staan. En daarin ook met de regio samen te werken. Hier kunnen we leren van ervaringen met procedures rondom uitbreidingen van spoor- of weginfra en water, zoals bij de MIRT-systematiek. Dat vraagt om:
    - Helder schetsen van het probleem en gezamenlijk onderzoek naar de beste oplossingen.
    - Het als betrokken overheden gezamenlijk bepalen van de reikwijdte en detailniveau
    - Breed denken mogelijke alternatieven (o.a. groot zoekgebied, langere stukken ondergronds).
    - Eerst zorgvuldig afwegen, niet te snel trechteren en alternatieven afschrijven.
    - Beoordeling vanuit brede welvaartsaspecten. Waarin ook sociaal-(ruimtelijk)economische effecten, klimaatadaptatie en bodem en water worden meegenomen.
    - Aandacht voor cultuurhistorie en UNESCO.
    - Aandacht voor de factor tijd: een beoordeling van alternatieven op hun robuustheid in de tijd: deze nieuwe infra leggen we aan voor de komende 50/60 jaar. Ook daarna zal deze niet zomaar weggaan.
    - De ruimtelijke/planologische/financiële/technische aspecten van alle ondersteunende voorzieningen die nodig zijn bij de diverse tracés.
- Instrumentarium om speculatie tegen te gaan en financiële middelen voor verplaatsingen, clustering, verduurzaming en opruimen van verrommeld glas.

Wat doen we samen?

- Aandacht voor de locaties en de manier waarop vitale en kwetsbare functies (o.a. energietransitie) worden ontwikkeld in het licht van overstromingsrisico's en wateroverlast. Daarnaast beschermen van reeds bestaande vitale en kwetsbare functies.

CONCEPT

CONCEPT

4.3: Waar, hoe en met welke omvang vinden we ruimte voor toekomstige netuitbreiding om netcongestie op te lossen?

Het tijdig en op de juiste plaats realiseren van adequate elektriciteitsnetten is de hoofdopgave om verduurzaming van bedrijven, de mobiliteitstransitie, de woningbouwopgave en duurzame energieproductie mogelijk te maken. De vraag naar en het aanbod van elektriciteit neemt snel toe, en daarmee de druk op het netwerk. Op dit moment zit het Noord-Hollandse netwerk op slot, en kunnen nieuwe grootverbruikers geen aansluiting krijgen, of bestaande verbruikers een aansluiting uitbreiden. Dit heeft enorme economische en maatschappelijke impact.

Op de korte termijn leidt dit tot de ruimtelijke opgave voor een forse uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk: toevoeging en uitbreiding van transformatorstations en wezenlijke keuzes over uitbreidingsinvesteringen ten behoeve van de regionale en nationale energie-infrastructuur. Er zitten grenzen aan de mate waarin het netwerk uit kan breiden. Dat betekent dat we daarnaast sterk in moeten zetten op het verder besparen, beter verdelen en intelligenter benutten van energie. En op selectiviteit: welke verbruikers hebben voorrang?

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- De grote urgentie van netcongestie kan ertoe leiden dat omwille van de snelheid andere doelen aan de kant worden geschoven. Zorgvuldige locatieafwegingen en ruimtelijke procedures zijn en blijven nodig. Positioneer het oplossen van netcongestie daarom in een bredere ruimtelijke context van het energiesysteem van de toekomst. En creëer mogelijkheden dat de omgeving van gekozen locaties niet alleen lasten, maar ook lusten (verbeteren brede welvaart) van de netuitbreiding kunnen ondervinden.

Wat doen we zelf?

- We zetten samen met Liander, TenneT en gemeenten in op het versnellen van procedures, het integraal programmeren van het toekomstige energiesysteem en op slimme netoplossingen via de taskforce energie-infra. Bij het integraal programmeren van het energiesysteem koppelen we ruimtelijk beleid en investeringen in energienetten. Daarmee beogen we dat investeringen in de netten meer vanuit maatschappelijke prioriteit worden gedaan.
- We sturen aan op zorgvuldige locatieafweging via de handreiking transformatorstations en de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling (ARO).

Wat vragen we van het Rijk?

- Doorpakken met nieuwe maatregelen netcongestie: sneller bouwen, beter benutten van het bestaande elektriciteitsnet, flexibel gebruik van het net, slim laden en slim verduurzamen van woningen.
- Zo snel mogelijk nieuwe energiewet in werking laten treden, waarin optimale benutting van de ruimte op het net centraal staat.
- Visie op het toekomstige energiesysteem, zodat wij als provincie daar vervolgens op door kunnen werken. Het concept Nationaal Plan Energiesysteem geeft richting, maar nog steeds blijven keuzes noodzakelijk. Bijvoorbeeld wat de inzet wordt voor zwaar wegverkeer: waterstof of elektriciteit.

Wat doen we samen?

- Ruimte voor energie meenemen in planontwikkeling en omgevingsplannen. Met name bij bedrijventerreinen (herstructurering/transformatie) en woningbouwontwikkeling, maar ook bij nieuwe zonne- en windenergie of ontwikkelingen in het landelijk gebied.

CONCEPT

- Aansturen op integraliteit: energie-infra als kans om een impuls te geven aan o.a. biodiversiteit, natuur, klimaatadaptatie, brede welvaart. Ruimte voor landschappelijke inpassing (zie vraagstuk 4.3).
- Kennis/onderzoek naar: Clusteren van vraag en aanbod (zie vraagstuk 1) en van energie-infrastructuur in energiehubs: locaties waar verschillende soorten energie-infrastructuur, energieopslag (bijvoorbeeld batterijen elektrolyse), vraag en aanbod elkaar ontmoeten. Hoe zien deze eruit? Wat zijn de voor- en nadelen? Hoe kunnen we dit verder stimuleren, wat is er nodig en wat vraagt het van partijen?

CONCEPT

4.4: Energie als onderdeel van gebiedsontwikkeling, aansluitend bij landschappelijke transformaties.

Ruimte maken voor het energiesysteem van de toekomst is niet alleen een inpassingsopgave, maar vooral een gebiedsontwikkelingsopgave. In grote delen van Noord-Holland vindt de komende decennia een landschappelijke transformatie plaats, waarbij integraal gewerkt wordt aan opgaven voor bijvoorbeeld water, bodem, recreatie en toerisme, verbeteren van de leefbaarheid en landschappelijke verbindingen. Dat maakt het mogelijk om de energievoorzieningen (zowel opwek als infrastructuur) in een samenhangend ontwerp te integreren in een landschap dat zich daar qua schaal toe verhoudt. Dit bevordert het draagvlak voor de energievoorzieningen en vergroot de kansen om financiële middelen te bundelen. Energie wordt op die manier een onderdeel van de transitiegerichte benadering van omgevingskwaliteit die we voorstaan. Dat vraagt iets van alle partijen die daaraan werken: de verschillende overheden, netbeheerders als TenneT en Liander, maar ook natuur- en landbouworganisaties, enzovoort. Namelijk het gezamenlijk gebiedsgericht werken aan meerdere doelen.

Voorbeeld 150/380 kV-station Weesp en uitbreiding Diemen-Ens

Aan de oostkant van de MRA zijn twee grote energie-infra projecten voorzien: de ontwikkeling van een nieuw 150/380kV station en uitbreiding van het hoogspanningsnetwerk (380kV) tussen Diemen-Ens (Flevoland). Beide ontwikkelingen zijn provincie-overstijgend. Voor de nieuwe 150/380 kV-verbinding naar Flevoland worden nu verschillende varianten onderzocht. Sommigen met zeer veel impact op natuur, landschapskwaliteiten en bestaande woongebieden. Voor het 150/380 kV-station wordt ook in de provincie Utrecht gezocht naar een locatie. Daarnaast worden in dit gebied de mogelijkheden onderzocht voor energie-opwek langs de A1 en ligt er een zoekgebied voor windenergie. Al deze projecten staan nu los van elkaar, maar ze vragen om een aanpak op gebiedsniveau. Ze vinden plaats in de context van waardevolle (cultuur)landschappen en kwetsbare natuurgebieden: Het Groene Hart, de Vechtstreek, De UNESCO Waterlinies en de Diemerscheg, een van de groen Scheggen rond Amsterdam. Met de toenemende verstedelijking neemt het belang van dit gebied als groene uitloper en klimaatbuffer toe. In het verstedelijkingsconcept MRA is aangegeven dat een kwaliteitsverbetering op het vlak van recreatie, ecologie, landschap en cultuurhistorie nodig is. Het gebied is (deels) onderdeel van NOVEX Groene Hart en het PPLG. Daarin komen vraagstukken over bodem, water en natuurontwikkeling samen: bossenstrategie, realisatie van NNN en groenblauwe dooradering.

De vraag is hoe de noodzakelijke grote (nationale) energieprojecten een bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteitsverbetering van het gebied als geheel. Binnen de projecten worden inpassing en compensaties onderzocht. Ook dat wordt los van elkaar bekeken. Door het gebied en de opgaven die daar spelen centraal te stellen kan er werk met werk gemaakt worden, en kunnen mogelijke (extra) compensaties ook daadwerkelijk iets bijdragen aan het gebied als geheel. Het is daarvoor nodig dat het Rijk binnen deze projecten aanstuurt op kwaliteitsverbetering in de breedste zin van het woord. Dat gaat om de combinatie van netuitbreiding of duurzame opwek met andere doelen, aansluitend bij de ontwikkelprincipes uit de NOVI. Tot op heden beperkt de opdracht zich enkel tot het oplossen van een knelpunt in het energiesysteem.

Beide locaties stoppen niet bij de provinciegrenzen. Zowel met Utrecht als met Flevoland moeten we hier afstemming zoeken. Vooral omdat de belangen van locatiekeuzes soms tegengesteld zijn.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Neem de dubbeldoelstelling omgevingskwaliteit op bij alle programma's en projecten die onder de Nota Ruimte vallen.

CONCEPT

Wat doen we zelf?

- Bij het integreren van energievoorzieningen in de transitie van het landelijk gebied, zoeken we zoveel mogelijk aansluiting bij de gebiedsprocessen die volgen uit het PPLG en lopende NOVEX-en.
- We gaan proactief en gebiedsgericht werken om opgaven bij elkaar te brengen en om vanuit brede afweging tot keuzes te komen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Vanuit de dubbele doelstelling energietransitie en omgevingskwaliteit kijken we met een brede blik naar de opgaven van aanlanding van wind op zee en grootschalige netuitbreiding. Dat verwachten we ook van het Rijk (EZK en BZK) in nationale programma's en RCR-projecten zoals de netuitbreiding naar Noord-Holland Noord, de nieuwe verbinding Diemen-Ens en de nieuwe 380 kV stations. Het Rijk heeft als bevoegd gezag de sturingsmogelijkheid om omgevingskwaliteit en het creëren van zoveel mogelijk maatschappelijke meerwaarde hierbij centraal te stellen. Het gaat om het combineren van doelen op het gebied van natuur, klimaatadaptatie, water, bodem, leefbaarheid, gezonde leefomgeving en erfgoed. Dit vraagt om een andere aanpak en wijze van beoordeling dan we tot nu toe gewend zijn, namelijk gebiedsgericht en op basis van brede welvaart.
- We vragen van het Rijk (EZK, BZK en LNV) om in de nationale RCR-projecten aansluiting te zoeken bij de gebiedsprocessen die volgen uit het PPLG en het NPLG of NOVEXen. Hierin ontstaan mogelijk ook kansen om budgetten te koppelen, bijvoorbeeld in een gebiedsfonds.
- ~~Zorgdragen voor de afstemming tussen Noord-Holland, Utrecht en Flevoland. De belangen zijn hier tegengesteld.~~

Wat doen we samen?

- Daar waar grote netuitbreidingen spelen willen we starten met een gedeelde kennisbasis. Zowel vanuit het netwerk, in de vorm van inzicht in nut en noodzaak en technische eisen, als vanuit de ruimte in de vorm van een gebiedsverkenning. De gebiedsverkenning geeft overzicht in de opgaven die spelen en onderzoekt kansrijke oplossingsrichtingen.
- Waar Rijk en provincie op gaan samenwerken zoals bij de A9 Zuid en station Weesp moet omgevingskwaliteit als dubbeldoelstelling worden opgenomen.

CONCEPT

4.5: Duurzame opwek na 2030

Via de RESsen zijn middels een zorgvuldig proces zoekgebieden vastgesteld voor de opwek van wind- en zonne-energie tot 2030. Het Rijk wil onderzoeken of voor 2030 op landelijk niveau meer dan 35TWh zon en wind gerealiseerd kan worden. Verder gaat het Rijk de komende maanden in gesprek met o.a. de provincies over een additionele opgave. Daarbij worden nu nog geen getallen genoemd. Het is dus nog onduidelijk hoe groot de ruimtevraag voor een volledig duurzaam energiesysteem gaat zijn en wat er na 2030 nog op land kan gebeuren. Er liggen vooral mogelijkheden in het stimuleren en toepassen van innovaties in het bebouwd gebied en binnen bestaande zoekgebieden zoals opwek via gevels, en efficiëntere zonnepanelen.

De enige mogelijkheid voor grootschalige opwek na 2030 die nu wordt onderzocht is de Wieringerhoek in het IJsselmeer.

Wieringerhoek

Wieringerhoek is het gedeelte van het IJsselmeer tussen Medemblik en Den Oever. Sinds eind 2022 werken het Rijk (de departementen van EZK, IenW en LNV, het Rijksvastgoedbedrijf en Rijkswaterstaat) en de decentrale overheden (gemeente Medemblik, gemeente Hollands Kroon en provincie Noord-Holland) samen aan de 'integrale verkenning Wieringerhoek'. Deze moet een antwoord opleveren op de vraag in hoeverre het binnen de geldende kaders mogelijk is in de Wieringerhoek zonnepanelen op water aan te leggen in combinatie met natuurontwikkeling en recreatie en wat de mogelijkheden en kansen zijn. De voorlopige inschatting is dat hier 1,6 TWh aan duurzame energie opgewekt kan worden. Het initiatief raakt vragen over de opbouw van het energiesysteem (hoe verhoudt het zich tot de strategie van clustering van vraag en aanbod en het efficiënt benutten van het netwerk) en belangen die voortkomen uit andere perspectieven, bijvoorbeeld de natuurwaarden van het IJsselmeer, oefenterrein van Defensie, voldoende water kunnen bergen ten behoeve van de zoetwatervoorziening, zonder obstructie water af te kunnen voeren ten tijde van extreem hoog IJsselmeerpeil en de landschappelijke effecten.

Afbeelding 33: Energie-opwekkaart, Duurzame-energie-opwek en RES-zoekgebieden. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Neem in de nota Ruimte nationale energielandschappen op die meerdere doelen dienen. De locaties komen voort uit de RES of uit aanvullende verkenningen en zijn passend in de opbouw van het toekomstige energiesysteem. Geef duidelijkheid over waar wel en waar ook géén ruimte wordt geboden aan duurzame opwek.

Wat doen we zelf?

- We zullen als Provincie een steviger verbinding moeten leggen tussen de lopende gebiedsprocessen in het landelijk gebied en eventuele kansen voor duurzame opwek van energie na 2030.
- Daarnaast blijven we maximale energieproductie in gebouwde omgeving (daken, gevels, boven parkeerplaatsen etc.) stimuleren. We gaan onderzoeken in hoeverre we via de omgevingsverordening steviger in kunnen zetten op meervoudig ruimtegebruik en duurzame opwek in de bebouwde omgeving kunnen afdwingen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Duidelijkheid over de ambities en doelen voor duurzame opwek op land na 2030
- Aansturen op meenemen van energietransitie in het NPLG.
- Geen verandering van spelregels na een zorgvuldig RES-proces. Nieuwe/ aanvullende regelgeving, bijvoorbeeld verbod op zon op land, vanaf 2030.

CONCEPT

4.6: Waar geven we ruimte aan energie uit warmte?

In het concept Nationaal Programma Energiesysteem is ervoor gekozen om voor het duurzaam verwarmen van de bestaande gebouwde omgeving en de glastuinbouw, de inzet van collectieve warmtenetten op te schalen en hierbij zoveel mogelijk gebruik te maken van lokale warmtebronnen. In Nederland, en ook in Noord-Holland, is een aanzienlijk potentieel aan duurzame lokale warmtebronnen, zoals geothermie, restwarmte en aquathermie, beschikbaar. Door deze bronnen te gebruiken, wordt de inzet van andere energiedragers zoals groen gas, waterstof en elektriciteit, verlaagd.

Warmtenetten, mits gevoed door een bron van voldoende hoge temperatuur (> 70 °C), hebben, een beperkte impact[24] op het elektriciteitsnet. Zo kunnen extra netuitbreidingen en duurzame opwek worden voorkomen. Zijn hoge temperatuurbronnen niet beschikbaar en dienen bronnen van een lagere temperatuur te worden ingezet, dan is een warmtepomp noodzakelijk. Het elektriciteitsverbruik van een warmtepomp neemt toe, en daarmee de belasting op het elektriciteitsnet, naarmate woningen ouder en minder goed geïsoleerd zijn en het verwarmingssysteem een hogere temperatuur nodig heeft om de woning behaaglijk te verwarmen.

Vijftig procent van de bestaande woningen in Noord-Holland is geschikt voor aansluiting op een warmtenet. Met de realisatie van één of enkele regionale warmtetransportleidingen in combinatie met lokale netwerken kunnen veel van deze woningen worden aangesloten op een warmtenet. In Noord-Holland Noord zou er een regionale leiding kunnen lopen van de regio Alkmaar richting Purmerend en van regio Alkmaar richting Beverwijk. In Noord-Holland Zuid zou het warmtenet van Amsterdam op termijn doorgetrokken kunnen worden naar warmtenetten in het westen zoals Haarlem. Ook is er al eens sprake geweest van het doortrekken van het regionale warmtetransportnet Warmtelinq dat nu vanuit Rotterdam wordt doorgetrokken naar Leiden. Maar de benodigde investeringen in deze netten zijn hoog. Zonder financiering van de onrendabele top komen warmtenetten, zowel lokaal als regionaal, niet van de grond.

De aanleg van warmte-infrastructuur legt een stevig beslag op de bodem en ondergrond. Er is voldoende ruimte voor de leidingen nodig in de ondergrond en ook bepaalde warmtebronnen vergen veel ruimte. Juist in bebouwd gebied, waar de ondergrond vaak al heel vol zit, knelt dit. Geothermie vraagt ruimte voor installaties en veiligheid, waar rekening moet worden gehouden met inpassing of verdeling van schaarse ruimte. Daarnaast mogen warmtenetten en drinkwaterleidingen in de ondergrond elkaar niet negatief beïnvloeden.

Om restwarmte zo veel mogelijk te benutten, met name bij nieuwe vestigingen van datacenters en elektrolysers, is het goed rekening te houden met een haalbare afstand om de warmte naar de gebouwde omgeving te transporteren.

Warmte-koudeopslagsystemen (WKO's) gebruiken grondwater om warmte en koude op te slaan. Bij iedere doorboring van afsluitende kleilagen neemt de kans op lekkage toe. Dit is in het bijzonder riskant in gebieden die nu al kampen met verzilting of nabij grondwaterbeschermingsgebieden. Het aantal doorboringen kan worden beperkt als provincies kunnen sturen op het aanleggen van lage temperatuur-warmtenetten, waarbij één WKO een hele wijk van duurzame warmte voorziet.

Ook voor geothermie boringen gelden deze risico's. Voor het winnen van geothermie op circa 2 kilometer diepte vinden diepe doorboringen van aardlagen plaats. Een nieuwe ontwikkeling is de

[24] Concept Nationaal Plan Energiesysteem

hoge temperatuur opslag (HTO). Het is enigszins vergelijkbaar met een WKO, echter wordt warmte bij een hogere temperatuur (> 70 °C) opgeslagen. HTO's worden o.a. gebruikt om het overschot aan warmte van een geothermiebron in de zomer, tijdelijk op te slaan in de bodem, om in de winter te worden benut als er extra warmtevraag is. In Noord-Holland is momenteel bij Agriport A7 een HTO actief.

Afbeelding 34: Warmte-energiekaart, Warmteprojecten en -kansen in de provincie Noord-Holland. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Neem stelling en maak een landelijke keuze in doorboringen ondergrond, waar wel, waar niet en op welke schaal.
- Denk na over de vestigingslocatie van restwarmtebronnen in relatie tot de warmteafnemer.
- Geef daarnaast sturing aan waar de aanleg van regionale warmtenetten de voorkeur heeft.

Wat doen we zelf?

- De provincie heeft alle potentiële duurzame warmtebronnen geïnventariseerd en houdt deze bij in het warmte dataregister (link: https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWeb/Viewer/?app=3f8f7b27db6a4bf1a41c040fd8ca3f93).
- We gaan onderzoeken hoe de impact van warmtetransitie op netcongestie kan worden beperkt en omgekeerd en we gaan na met welk ruimtelijk instrumentarium we de oplossingen kunnen borgen.
- We nemen warmte mee in de ruimtelijke strategie voor economische en energetische knooppunten (zie vraagstuk 4.2).
- We doen onderzoek naar de potentie van kringlooplandbouw. Onderdeel hiervan is de economische haalbaarheid van mestvergisting op het boerenerf.

Wat vragen we van het Rijk?

- Zonder financiering onrendabele top komt het niet van de grond. Er is nu een stapeling van subsidies bij het Rijk nodig. Tekorten moeten gemeenten zelf bijleggen en dat geld hebben de meeste gemeenten niet. Stuur op goede subsidies voor warmtenetten, zodat ze wel van de grond kunnen komen.

CONCEPT

4.7: Beter benutten bestaande bedrijventerreinen en werklocaties

Op het schaalniveau van de provincie hebben bedrijventerreinen een spilfunctie in de transitie naar een circulaire economie. Er dreigt een tekort, maar de ruimtedruk in de provincie is groot – te groot om uitsluitend te kiezen voor de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen ten koste van het landelijk gebied om het tekort in te lopen.

Allereerst willen we bestaande bedrijventerreinen beter en intensiever benutten (zie ook 5.5). Dat heeft een kwantitatieve en een kwalitatieve component. Kwantitatief gaat het om intensivering van het ruimtegebruik, bijvoorbeeld door functies te combineren of te stapelen. Kwalitatief gaan ook bedrijventerreinen mee in de grote transities en staat meervoudig ruimtegebruik centraal. Bedrijventerreinen hebben niet alleen meer een functie als vestigingslocatie, maar ook voor de opwek, opslag en het transport van duurzame energie, klimaatadaptatie, ruimte voor water, biodiversiteit, en het sluiten van materiaalstromen. Op die manier leveren ze een veel grotere bijdrage aan de brede welvaart en omgevingskwaliteit. De intensivering van bestaande bedrijventerreinen zal dus samen moeten gaan met een grote kwaliteitsslag. Hierdoor is nog ruimtewinst te behalen, maar dat vraagt inzet van alle overheidslagen. Meervoudig en intensiever ruimtegebruik wordt nu belemmerd door regelgeving en gebrek aan financiële middelen.

Een ander vraagstuk dat samengaat met het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen is die van het juiste bedrijf op de juiste plek. Welke bedrijven krijgen waar ruimte en waarvoor? Welke bedrijven zijn aangewezen op bedrijventerreinen en welke niet? Welke bedrijven hebben een hoge energievraag en welke niet? Hoe kunnen we de potentie van aan vaarwater gelegen bedrijventerreinen beter benutten om goederen via water aan te voeren in plaats van over de weg?

De transitie naar een circulaire economie is een belangrijk criterium in afwegingen rond ‘het juiste bedrijf op de juiste plek’. Er is ruimte nodig voor recycling van materialen, het sluiten van kringlopen en grondstoffenhubs dichtbij industrie én bij of in de stad. Ook voor de productie van groen gas of high tech (niet grondgebonden) voedsel wordt naar bedrijventerreinen gekeken. In de toekomst zullen we de bedrijventerreinen die strategisch liggen, dat betekent goed bereikbaar via weg, water en spoor en goed aangesloten op energienetwerken, hard nodig hebben.
‘Het juiste bedrijf op de juiste plek’ betekent ook dat bedrijventerreinen in de hoge milieucategorieën daadwerkelijk gebruikt worden door bedrijven die in die milieucategorie thuis horen. Dat is nu lang niet altijd het geval. Terreinen in de hogere milieucategorieën 4 en 5 zijn schaars in Noord-Holland. Gegeven die schaarste is het belangrijk om de beschikbare ruimte op terreinen in de hogere milieucategorieën in te zetten voor bedrijven die de circulaire economie ondersteunen en die deze hoge milieucategorie ook daadwerkelijk nodig hebben én voor de energievoorzieningen waar deze bedrijven van afhankelijk zijn. Bedrijven vragen bovendien nog wel eens meer milieuruimte aan dan ze feitelijk nodig hebben. Hierdoor blijft beschikbare milieuruimte onderbenut en is er onvoldoende beschikbaar voor nieuwe ontwikkelingen.

Bedrijven in een lage milieucategorie kunnen juist beter terecht in gemengd stedelijk gebied of worden meegenomen in nieuwe woningbouwplannen.

Afbeelding 36: Kaart Circulaire Economie, Bedrijvigheid en potentiële clusters voor de circulaire economie. Bron: provincie Noord-Holland

CONCEPT

Voorbeeld bedrijventerreinen Boekelermeer en Kanaalzone in Alkmaar

De hoogste milieucategorie 5 is maar op een beperkt aantal terreinen toegestaan waaronder op de Boekelermeer in Alkmaar. De Boekelermeer ontwikkelt zicht steeds meer als expertisecentrum voor vergassingtechnologieën, zoals biomassa en groen gas en andere energie-innovaties en heeft een belangrijke rol in de circulaire economie. ~~Tegelijkertijd zijn hier bedrijven gevestigd die hier niet per se op aansluiten, waardoor de schaarse ruimte de beschikbaar is voor grootschalige circulaire ontwikkelingen bezet wordt gehouden.~~

Daarnaast speelt de transformatie van een aantal bedrijventerreinen (Oudorp, Overdie) en kantoorlocaties in de Alkmaarse Kanaalzone. De ambitie is om wonen en werken hier dichter bij elkaar te brengen. Echter, de ruimte voor economische functies in de plinten van de woongebouwen dreigt te worden omgezet naar woonfuncties. Daarmee staat de ambitie om een gemengd milieu met voldoende ruimte voor werken en maakindustrie te ontwikkelen onder druk.

Afbeelding 35: Bedrijventerrein Boekelermeer. Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Zet in op het beter benutten van de bestaande fysieke ruimte en milieuruimte voor werken.
- Provincies zouden geholpen zijn als er vanuit het Rijk in de nota Ruimte met zoekgebieden duidelijke uitspraken komen waar belangrijke circulaire functies zouden moeten landen en daarvoor de benodigde milieuruimte aangewezen wordt. (Zie vraagstuk 4.1: Landelijke samenhangende visie op wat waar). Voor de transitie naar een circulaire economie moeten we niet alleen zuinig zijn op bestaande milieuruimte (de hogere milieucategorieën) op bedrijventerreinen, maar het is zeker ook denkbaar dat er meer milieuruimte nodig is. Het aanwijzen van nieuwe milieuruimte is een aspect dat een NIMBY-reactie oproept.

Wat doen we zelf?

- We gaan onderzoeken hoe we via de provinciale Omgevingsverordening sterker kunnen sturen op meervoudig en intensiever ruimtegebruik en het beter benutten van bestaande fysieke ruimte en milieuruime: o.a. concentreren van hoge milieucategorie bedrijven op de daarvoor bestemde plekken, het beschermen van bedrijventerreinen met een strategische ligging.
- We gaan een ruimtelijke verkenning uitvoeren naar circulaire economie op werklocaties. Het gaat daarbij o.a. om het verkrijgen van meer inzicht in de verschijningsvormen van circulaire economie op bedrijventerreinen, de spreidingspatronen van sturende circulaire bedrijven in de provincie, en een overzicht van de kansrijkheid van Noord-Hollandse werklocaties voor circulaire economie. Deze verkenning gaan we gebruiken als bouwsteen voor een ruimtelijke strategie voor circulaire economie die we in 2025 willen oppakken.
- In het kader van ‘Grip op grootschalige bedrijfsvestigingen’ voeren we de bestuurlijke afspraken uit om meer regie te krijgen op grootschalige (>5ha) verschijningsvormen van bedrijvigheid, o.a. samen met de regio's een visie op het ruimtelijk-economisch profiel van de regio te ontwikkelen, het principe van regionale meerwaarde te verankeren in vestigingsbeleid en het maken van regionale behoefteramingen en programmeringen. Daarbij wordt het inzetten van de provinciale omgevingsverordening als instrument ook verkend.

Wat vragen we van het Rijk?

- Er is financiële inzet van het Rijk nodig, aanvullend op de inzet van gemeenten, provincie en het bedrijfsleven, op de herstructurering van bestaande inefficiënt gebruikte bedrijventerreinen.
- Er is meer ruimte nodig in de regelgeving om functies te combineren. Dat gaat o.a. om makkelijker stapelen, meer de hoogte in en regelgeving rondom reststromen. Maar ook om ruimte voor energievoorzieningen op bedrijventerreinen en het onderbrengen van bedrijven in lage milieucategorieën in gemengde stedelijke milieus.

CONCEPT

- Aanpassen regelgeving. Aan de ene kant is strakkere regelgeving nodig om het bestaand stedelijk gebied beter te benutten en profiteurs te weren (zoals projectontwikkelaars die goedkope grond oneigenlijk benutten). Aan de andere kant is ruimere regelgeving nodig om het combineren van functies beter mogelijk te maken (stapelen van functies waardoor intensiever ruimtegebruik mogelijk is) en belemmeringen voor bijvoorbeeld circulaire economie weg te nemen.

Bij o.a. grootschalige bedrijfsvestigingen en toekomstige grondstoffenhubs is landelijke afstemming wenselijk om een gelijk speelveld te creëren. Dit speelt onder meer rond de volgende onderwerpen:
- In regionale programmeringsafspraken hebben de meeste regio's in Noord-Holland Noord aangegeven geen grootschalige bedrijven te willen accommoderen.
- De helft van de vraag naar grootschalige bedrijvigheid in Noord-Holland Zuid (300 ha) wordt geaccommodeerd in bestaande ontwikkelingen. Sommige provincies (bijvoorbeeld Utrecht) hebben al aangegeven dergelijke bedrijven niet te accommoderen, waardoor er waterbedeffecten ontstaan.
- Er is nationale regie wenselijk op keuze en komst van grondstoffenhubs in Nederland (om te voorkomen dat elke provincie bijvoorbeeld ruimte voor bijvoorbeeld eigen plastichubs gaat reserveren).

Wat doen we samen?
- Kennisontwikkeling over intensiever ruimtegebruik
- Onderzoeken hoe we bedrijven milieuruimte naar behoefte kunnen geven in plaats van naar de mogelijkheid die de huidige regels bieden: ‘een maatpak in plaats van oversized kleding’. Zodat we zuiniger en efficiënter omgaan met de beschikbare milieuruimte. Hierbij wordt rekening gehouden met verwachtingen die partijen met elkaar hebben naar de toekomst toe en daarbij behorende flexibiliteit.
- Onderzoeken wat er nodig is om (milieu)ruimte vrij te spelen op terreinen met hogere milieucategorieën door herschikking van bedrijven in lagere milieucategorieën. Onder andere door bedrijven in een lage milieucategorie meer te mengen in stedelijk gebied en mee te nemen in nieuwe woningbouwplannen (zie ook vraagstuk 5 in het volgende hoofdstuk).
- Verdere kennisontwikkeling over de ruimtelijke consequenties van de transitie naar een circulaire economie.
- Er is nog weinig bekend over de wijze waarop de circulaire economie zich zal organiseren, ook ruimtelijk. Er is behoefte aan ruimtelijk onderzoek naar de rol van bedrijventerreinen én het stedelijk gebied in de circulaire economie. Hoe gaat de circulaire economie werken? Wat betekent dit voor huidige bedrijventerreinen en hun rol in het systeem? Hoe verandert het stedelijk gebied? Op welk schaalniveau en hoe groot is de behoefte aan grondstoffenhubs en wat vragen die aan ruimte?
- Onderzoeken van de verdere potentie van bedrijventerreinen om goederen via water aan te voeren in plaats van over de weg.
- Voor circulaire woningbouw zijn bijvoorbeeld circulaire bouwhubs nodig, waar bouwmaterialen worden verzameld, bewerkt en gedistribueerd. We weten nog niet waar die zouden moeten komen en wat hun omvang zou kunnen zijn. Dat willen we nader onderzoeken. Op regionaal niveau verkennen we welke rol de provincie in de toekomst gaat spelen en met welke strategie de ontwikkeling van bouwhubs optimaal de circulaire economie kan dienen. Ook hier is behoefte aan een gezamenlijke landelijke kennisbasis.
- Aanscherping van het vestigingsbeleid vanuit de schaarste aan ruimte, energie, water, milieuruimte en arbeidspotentieel. Bedrijven kunnen zich vestigen wanneer ze passen binnen omgevingsrandvoorwaarden en een (in)directe bijdrage aan de regionale economie leveren.

CONCEPT

4.8: Robuuste keuzes voor multi-modaal goederenvervoer

Een groeiende economie en een grote groei van het aantal woningen in onze provincie vergroot de hoeveelheid goederenstromen die moeten worden getransporteerd. Deze stromen hebben zowel een regionaal als een (inter)nationaal karakter. De verwachting is dat het goederenvervoer zal groeien met ongeveer 30 tot 60%. Tegelijkertijd staan onze mobiliteitsnetwerken (weg, water en spoor) nu al vol. Bijkomend zijn er ambities voor de transitie naar duurzaam goederenvervoer, die extra uitdagingen met zich meebrengen. Elektrificatie vergroot de druk op het nu al overbelaste elektriciteitsnetwerk en brengt locatievraagstukken met zich mee rondom laadmogelijkheden voor zwaar verkeer. Bio-brandstoffen en synthetische brandstoffen hebben een ruimtevraag én milieuruimte nodig.
Om grip te houden op de groei van het goederenvervoer zetten we in op verminderen, veranderen en verbeteren. Concreet betekent dit: efficiënter vervoeren, vervoeren op een andere manier en de voertuigen die je inzet verduurzamen. Zo kunnen goederen efficiënter verpakt worden of gebundeld worden vervoerd. Ook kunnen ritten beter gepland worden door samenwerking in de goederenketens. Zo kunnen we lege ritten, nu nog 22% tot 28% van alle goederenritten, voorkomen. Op dit moment wordt ongeveer 62% over de weg, 35% over het water, en 3% over het spoor vervoerd. Het verschuiven van vervoer over de weg naar bijvoorbeeld trein of binnenvaart is geen vanzelfsprekendheid. Elk van deze mobiliteitsnetwerken loopt tegen capaciteitsproblemen aan. Vanwege gebrek aan ruimte, klimaatverandering, stikstof en financiën is uitbreiding hiervan slechts beperkt mogelijk. Zo loopt het watersysteem Amsterdam Rijnkanaal-Noordzeekanaal tegen zijn grenzen aan, met grote gevolgen voor het scheepvaart en de Amsterdamse haven (zie voorbeeld op pagina xx (20 in dit worddocument)). We ontkomen dan ook niet aan de vraag wat voor soort economische activiteiten en bijbehorende transportbewegingen nog passen in het dichtbevolkte Noord-Holland.

Afbeelding 37: Hoofdstructuur van het multimodaal mobiliteitsnetwerk goederenvervoer. De dikte van de lijn correspondeert met de intensiteit van het gebruik.
Bron: Eindrapportage Multimodaal Netwerk Goederenvervoer, versie 25 januari 2024, MetropoolRegio Amsterdam

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- In welke mate kunnen we op de lange termijn toegang blijven garanderen tot het havengebied van Amsterdam vanuit de Noordzee en Markermeer inclusief de daarbij horende infrastructuur benodigd voor goede afhandeling van de goederenstromen richting achterland? Het watersysteem zit aan zijn grenzen en zal steeds meer beperkingen opleggen op wat er mogelijk is. Groei van deze infrastructuur en het robuust basisnet gevaarlijke stoffen schuurt met onze ambities voor een gezonde leefomgeving: de veiligheidscontouren, geluid en reukoverlast zullen juist toenemen.
- Om conform de Europese doelstellingen het transport over het spoor te verviervoudigen is meer ruimte nodig op het bestaande spoor en spooruitbreidingen. Het is sterk de vraag of we deze ruimte kunnen creëren in delen van Noord-Holland.

Wat doen we zelf?

- Conform de Netwerkvisie Logistieke Hubs willen we dat logistieke (bouw)hubs grootschalig ingezet worden in Noord-Holland. Die moeten multimodaal ontsloten zijn, waar dat kan bij voorkeur eerst via water, spoor en anders de weg. Dit heeft echter grote ruimtelijke consequenties, denk hierbij aan overslaglocaties, netinfrastructuur en schaarse ruimte rond de steden (Meer over logistiek in de leefbare stad in 5.8).
- We werken aan het consistent maken van ons vaarwegenbeleid wat randvoorwaardelijk is voor het faciliteren van goederen over water te transporteren. Met de ‘Kernnetstudie vaarwegen’ herijken we ons vaarwegenbeleid. Dit alles om vervoer over water meer mogelijk te maken en de

veiligheid van alle watergebruikers (incl. recreatief verkeer) te versterken. Dit biedt specifiek gekoppeld aan de woningbouwopgave grote kansen voor bouwlogistiek.
- De vaarwegen en kleine wateren moeten weer benut worden voor goederentransport, ook in de steden en buitenwijken. We zijn hier met het Metropolitaan Hubsysteem mee bezig. Met het modal-shitft programma van NoordWest Connect ondersteunen we ondernemers de stap te maken richting logistiek via spoor of water.

Wat vragen we van het Rijk?
- De mobiliteitsnetwerken staan vol of zitten tegen hun capaciteit aan. Dit zorgt voor files en economische schade. We vragen aan het Rijk om zich te beraden of het wenselijk is meer doelgroepenstroken te creëren voor vrachtvervoer al dan niet in combinatie met busvervoer. Hetzelfde geldt ook voor de vaar- en spoorwegen. Hierin moeten dan wel de gevolgen voor onder andere personenvervoer, gezondheid en veiligheidscontouren worden meegenomen.
- We vragen van het Rijk ondersteuning om de binnenvaart snel te verduurzamen. Het is een risico dat de binnenvaart te traag verduurzaamt en de kosten stijgen (CO2-heffing). Hierdoor vindt vervolgens een reverse modal shift plaats. Dit zorgt ervoor dat investeringen teniet worden gedaan en de druk op de wegen verder toeneemt.
- Daarnaast vragen we om volop door te zetten op de transitie naar uitstootvrije mobiliteit. Dit zorgt voor duidelijkheid, helderheid en voorspelbaarheid. Hierop kunnen bedrijven maar ook overheden effectief investeringen gaan doen.
- Voor het stimuleren van modalshift naar spoor en water werken we graag samen om de bedieningsregimes van bruggen, sluizen te harmoniseren met onze infrastructuur. Over het spoor is de behoefte om meer flexibiliteit te kunnen bieden voor goederenpaden.

Wat doen we samen?
- Binnen Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) wordt gewerkt aan het uitwerken van het Multimodaal Netwerk Goederenvervoer (MNG). Het MNG zelf bevat de definitie van het benodigde multimodale netwerk wat nodig is passend bij de verwachte groei. Bijbehorend bevat dit ook een lijst van maatregelen die nodig zijn om dit netwerk te realiseren.
- Binnen de MIRT Goederenvervoercorridor Zuid werken we op basis van de ruimtelijk-economische ontwikkelingsplannen en het MNG voor het Knooppunt MRA aan het opbouwen van een overeenkomst (Realisatiepact) met maatregelen voor de duurzame bereikbaarheid van de logistieke knopen in de MRA.
- Uitwerken van de gezamenlijke ambitie om de bezettingsgraad van vrachtverkeer te vergroten en het aantal lege ritten terug te dringen door gebruikte maken van hubs en samenwerking tussen bedrijven. Dit kan grote impact maken op de hoeveelheid verkeer op alle mobiliteitsnetwerken.
- In het kader van de uitrol van de Alternative Fuel Infrastructuur Regulation en de modalshift naar spoor en water werken we samen met het Rijk aan de juiste voorzieningen langs de belangrijkste transportnetwerken. Naast tankstations zijn er ook extra aanlegplekken voor vrachtschepen; truckparkings voor vrachtwagens en rangeerterreinen voor treinen nodig. Aansluitend hieraan de juiste overslagfacilteiten zodat ook modal shift kan worden gefaciliteerd. Het is echter de vraag of hier genoeg ruimte voor gemaakt kan worden.
- ~~Zorgen voor een sterk robuust basisnet gevaarlijke stoffen zodat de veiligheid van de inwoners en de ontwikkeling van de duurzame economie gegarandeerd is.~~

5. Zorgen voor leefbare regio's, steden en dorpen

Leefbaar Noord-Holland: we bouwen tot 2030 19184.000 woningen. Er is in Noord-Holland nu een groot tekort aan woningen. Dit heeft een impact op mensen die nu geen geschikte woning kunnen vinden. Denk bijvoorbeeld aan kinderen die tot hun dertigste gedwongen bij hun ouders moeten blijven wonen of 'spoedzoekers' die door uiteenlopende omstandigheden onverwacht en op korte termijn een woning nodig hebben, maar deze in Noord-Holland niet kunnen vinden. Daarnaast staat de betaalbaarheid van het wonen onder druk, mede door het grote tekort.

Het bouwen van deze grote aantallen woningen kan niet zonder het invullen van de randvoorwaarden die nodig zijn om te kunnen bouwen. Ook is het noodzakelijk dat deze woningen op zo'n manier te ontwikkelen dat ze bijdragen aan een gezonde, bereikbare en fijne leefomgeving voor onze inwoners. Leefbaarheid en het hoog houden van voorzieningen heeft daarbij onze bijzondere aandacht. Het grootste deel van de woningen wordt binnenstedelijk gerealiseerd, waarbij de gedeeltelijke verdringing van bedrijven een aandachtspunt is. Daarnaast bieden we onder voorwaarden ruimte aan woningbouw in landelijk gebied. Omdat met name het zuidelijk deel van Noord-Holland één van de ongezondste regio's in Nederland is, is aandacht voor gezonde leefomgeving hier extra van belang. Hierbij zal op een gegeven moment de keuze worden gemaakt wat op een bepaalde plek voorrang heeft, gezondere leefomgeving, woningbouw of industrie en transport. Het mobiliteitssysteem is leidend voor de verstedelijking waarbij het STOMP-principe[25] wordt gehanteerd en mobiliteitshubs aan de randen van stedelijk gebied worden gecreëerd. Een schaalsprong in het openbaarvervoersysteem in de MRA is voor de lange termijn noodzakelijk. Het doortrekken van de Noordzuidlijn is daarin de eerste stap. De mogelijkheid voor gebiedsgerichte financiering is bij dit alles belangrijk voor een efficiënte inzet van middelen en om versnelling mogelijk te maken.

Wat is er aan de hand?

De bevolking en het aantal arbeidsplaatsen blijft toenemen de komende jaren
In Noord-Holland wonen ongeveer 2,9 miljoen mensen en er zijn circa 1,7 miljoen arbeidsplaatsen (bron: cijfers NH). De verwachting is dat de provincie doorgroeit naar minimaal 3,3 miljoen inwoners in 2050. Het zuidelijk deel van de provincie, de Metropoolregio Amsterdam (MRA), is het meest verstedelijkt: hier woont 77% van de inwoners en bevindt zich 83% van alle werkgelegenheid. Ook in het noordelijk deel woont en werkt een flink aantal mensen (circa 670.000 inwoners en 290.000 arbeidsplaatsen) waarvan een groot deel in de agglomeraties van Alkmaar, Hoorn en Den Helder (circa 330.000 inwoners en 160.000 arbeidsplaatsen). Om te voldoen aan de woningbouwbehoefte heeft de provincie met het Rijk in woondeals NHN en MRA afgesproken tot en met 2030 19184.000 woningen te bouwen. In de periode daarna tot 2050 zijn in heel Noord-Holland naar schatting nog zeker 150.000 woningen extra nodig. Steeds meer asielzoekers zoeken een veilig onderkomen in Nederland. Onder leiding van de commissaris van de Koning werken de Noord-Hollandse regio's aan

[25] De mobiliteitstransitie kan gestalte krijgen via het STOMP ordeningsprincipe. Dit betekent dat bij elke fase van de planvorming voor gebiedsontwikkelingen vijf stappen worden doorlopen:
Stappen: hoe zorgen we voor een gebied met voorzieningen op loopafstand? En hoe zorgen we voor aantrekkelijke looproutes en verblijfsruimtes voor verschillende doelgroepen?
Trappen: hoe zorgen we ervoor dat voorzieningen bereikbaar zijn met de fiets? Hoe zorgen we voor directe en comfortabele fietsroutes?
Openbaar vervoer: hoe sluiten we het nieuwe gebied aan op het OV-netwerk? Kunnen we OV-voorzieningen en gebiedsfuncties combineren?
Mobility as a Service (MaaS): welke mobiliteitsdiensten bieden we aan? Komen er hubs, en waar? Welke vormen van MaaS bieden we aan?
Privéauto: moet het gebied bereikbaar zijn voor privéauto's? En op welke manier? Wat betekent dat voor parkeervoorzieningen?

CONCEPT

het realiseren van extra opvangplekken voor asielzoekers. Ook ziet de provincie erop toe dat gemeenten voldoende doen aan het huisvesten van statushouders.

Economisch gezien draagt de provincie bovengemiddeld bij aan de Nationale economie
In economische zin doet de provincie Noord-Holland het goed met de aanwezigheid van veel verschillende economische sectoren. Noord-Holland heeft inmiddels de grootste economie van alle provincies in Nederland (16% van Nederland: bron CBS). Ondanks dat is de werkloosheid net iets hoger dan het landelijk gemiddelde (3,9 om 3,7%). De economische aantrekkingskracht en daarmee samenhangend, de aantrekkelijkheid als provincie om te wonen is hoger dan het landelijk gemiddelde. De economische ontwikkeling heeft een grote autonome kracht waar door overheden niet tot nauwelijks op valt te sturen. De concentratie van de werkgelegenheid in Nederland is grofweg in een corridor van Schiphol en Amsterdam via Utrecht en Eindhoven zichtbaar. In dit gebied vinden vele Nederlanders hun werk en wordt een groot deel van het Bruto regionaal product (brp) verdiend (20,7% van het brp wordt in de MRA verdiend terwijl 14,7% van de Nederlandse bevolking er woont). In de afgelopen tien jaar is het aantal bedrijven in de MRA sterker gestegen dan in Nederland als geheel. En in alle sectoren zien we meer gestarte dan gestopte bedrijven in 2021.

De keerzijde van de aantrekkingskracht
De aantrekkingskracht in met name het zuidelijke deel van Noord-Holland heeft ook een keerzijde. Het brengt ook een druk op de leefbaarheid met zich mee. Een gezonde leefomgeving is geen vanzelfsprekendheid en er is geen ruimte meer in het mobiliteitsnetwerk. Een passend huis bemachtigen wordt steeds moeilijker, de prijzen stijgen en laten groter wordende verschillen tussen regio's zien (bron: NVM). Afgemeten aan de criteria van brede welvaart, waaronder de aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen en passende woonruimte, worden de regionale verschillen groter. Dit kan soms leiden tot het toenemen van ongelijkheid. De recreatieve mogelijkheden in de provincie blijven achter bij de huidige omvang en de toekomstige groei van de bevolking[26], terwijl dit essentieel is voor een gezonde leefomgeving. Om die reden moet er overal in de provincie ~~ook~~ worden geïnvesteerd in extra recreatieve mogelijkheden voor onze bewoners in en om de woonplaats. Een logisch gevolg van de stijging van het aantal arbeidsplaatsen is de behoefte aan seizoenarbeiders. Goede huisvesting van deze seizoenarbeiders blijft een vraagstuk, zowel wat betreft de inpassing als de voorzieningen.

Gezonde leefomgeving staat onder druk
In de afgelopen eeuw is de milieukwaliteit aanzienlijk verbeterd en de huidige milieunormen worden in Noord-Holland vrijwel niet overschreden. Dit betekent niet dat overal in Noord-Holland sprake is van een gezonde leefomgeving. Op de landelijke kaart met gezondheidsrisico's op basis van geluid en luchtkwaliteit springt het zuidelijk deel van Noord-Holland eruit. Dat komt door de samenballing van zware industrie in het Noordzeekanaalgebied, de aanwezigheid van Schiphol en een dicht netwerk van (snel)wegen. Het is ook een dichtbevolkt gebied met wijken met relatief meer mensen die kwetsbaar zijn voor mentale en fysieke gezondheidsrisico's en wijken waarin dit niet zo is. Op basis hiervan heeft het RIVM in de MRA een inschatting gemaakt van gebieden waar mensen meer gezondheidsrisico's lopen dan in andere gebieden (zie afbeeldingen). Om meer zicht te krijgen op de gezondheidssituatie in de hele provincie wordt ditzelfde onderzoek nu ook voor Noord-Holland Noord uitgevoerd.

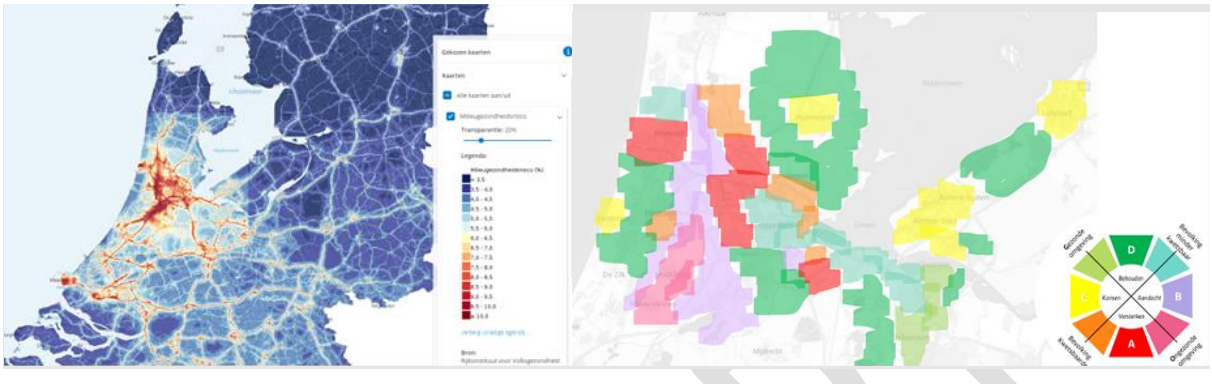
Het onderzoek van RIVM geeft aan dat alleen het voldoen aan de huidige wettelijke normen een te beperkte ambitie is om de leefomgeving voldoende gezond te maken. Ook bij een milieukwaliteit die binnen de normering blijft, kunnen negatieve gezondheidseffecten optreden. Het recente rapport 'Industrie en Omwonenden' van de Onderzoeksraad voor Veiligheid stelt dat zelfs de maximale inzet van het huidige stelsel van vergunning, toezicht en handhaving onvoldoende is om een gezonde

[26] Eindrapport Natuur- en recreatiegebieden, bovenregionale analyse, oktober 2022

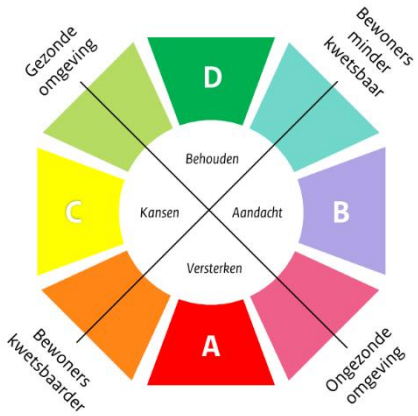
leefomgeving te garanderen. Dat betekent dat er meer nodig is om de ambitie van een gezonde leefomgeving voor alle mensen in Noord-Holland te bereiken.

Afbeelding 38: Milieugezondheidsrisico. Bron: RIVM

Afbeelding 39: Gezondheidscondities leefomgeving. Bron: RIVM

	Situatie bewoners & leefomgeving	Aanbeveling bij ruimtelijke plannen	Toelichting
A	Bewoners kwetsbaarder Ongezonde omgeving	**Versterken** (gezonde) leefomgeving	De kwaliteit van de leefomgeving moet worden versterkt om meer gezondheidsbescherming en bevordering te bieden, waarbij in de ruimtelijke inrichting de focus met name moet liggen op de behoeften en mogelijkheden van kwetsbare bewoners
C	Bewoners kwetsbaarder Gezonde omgeving	**Kansen** gezonde leefomgeving	De leefomgeving biedt kansen om gezondheid van met name kwetsbare bewoners te bevorderen en waar nodig beter te beschermen, met een ruimtelijke inrichting die past bij hun behoeften en mogelijkheden
B	Bewoners minder kwetsbaar Ongezonde omgeving	**Aandacht** gezonde leefomgeving	De leefomgeving heeft aandacht nodig om meer gezondheidsbescherming en/of gezondheidsbevordering te bieden aan bewoners
D	Bewoners minder kwetsbaar Gezonde omgeving	**Behouden** gezonde leefomgeving	De gezonde leefomgeving moet worden behouden om voldoende gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering te blijven bieden

Bron beide kaartbeelden: RIVM

Geen ruimte meer op het mobiliteitsnetwerk

De huidige capaciteit van het mobiliteitsnetwerk is, zeker gezien de grote verstedelijkingsopgave[27], niet toereikend en de uitbreidingsmogelijkheden zijn beperkt beschikbaar. Inmiddels ligt er ruim 13.000 kilometer aan asfalt en zijn er 14.500 kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten). Dat brengt ook een steeds grotere onderhoudsbehoefte met zich mee. Het Rijk heeft bepaald dat er voor de Rijks(vaar)wegen een verschuiving zal plaatsvinden van aanleg van nieuwe infrastructuur (wegen, waterwegen) naar beheer en onderhoud van de infrastructuur, de verwachting is dat dit in 2024 ook gaat gebeuren bij het spoor.[28] Deze pas op de plaats betekent dat investeringen op dit moment naar het in stand houden van de huidige infrastructuur gaat. Het oplossen van infrastructuurknelpunten is hierdoor beperkt mogelijk. De aandacht ligt op het beter benutten van de huidige netwerken. En ook bij de provincie Noord-Holland ligt om dezelfde redenen een stevige nadruk op het onderhoud van de bestaande infrastructuur.

Om Noord-Holland bereikbaar te houden en tegelijkertijd ruimte te bieden aan woningen en bedrijven is ruimtelijk sturing nodig in het waar en hoe gebouwd gaat worden. Bouwen nabij multimodale mobiliteitsknooppunten met ruimte op het energienetwerk is essentieel. Ook het mengen van functies is belangrijk. Door de nabijheid van wonen, werken en voorzieningen worden

[27] Zie hiervoor met name het door Rijk en regio samen opgestelde Multimodaal Toekomstbeeld MRA (programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid)

[28] Kamerbrief 13 november 2023 BO's MIRT

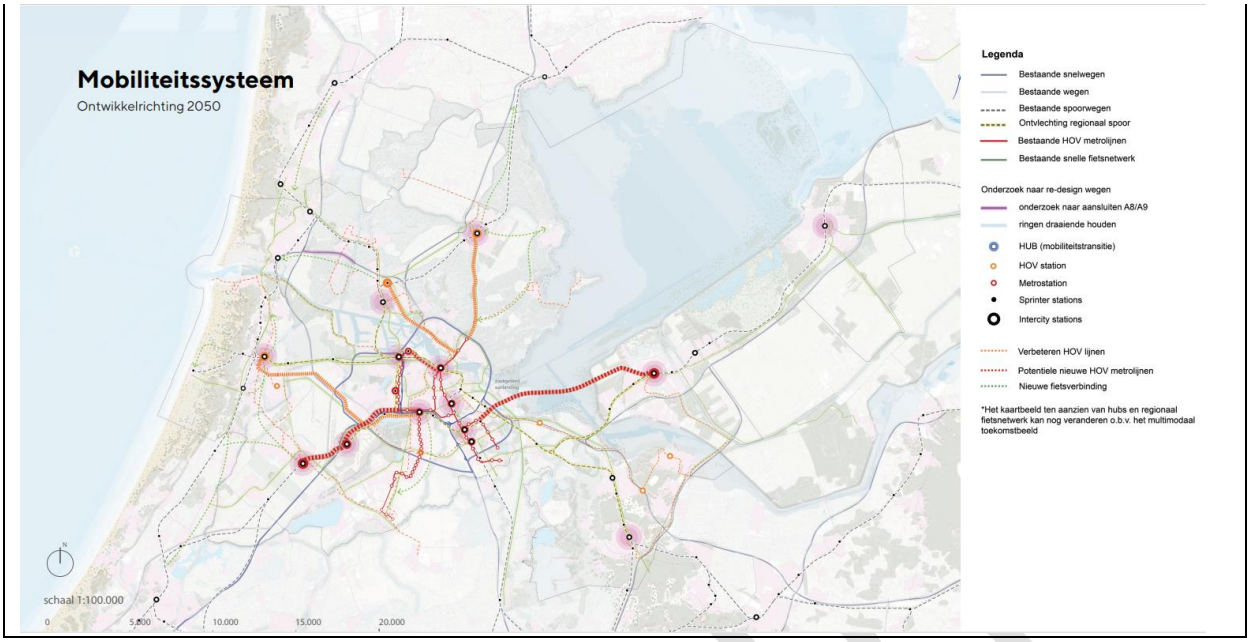
lange verplaatsingen voorkomen en kunnen meer verplaatsingen met de fiets of lopend worden afgelegd. Daarnaast zijn er kansen voor het beter benutten van de huidige netwerken. Bijvoorbeeld een verschuiving van goederentransport over de weg naar water en spoor (bij bedrijventerreinen). Maar ook het spreiden van de verkeersdrukte door thuiswerken of gedragsmaatregelen bijvoorbeeld met hulp van de werkgeversaanpak bieden grote kansen om de druk op het mobiliteitsnetwerk te verlichten.

Kansen voor Noord-Holland Noord
In de Kop van Noord-Holland is, zoals ook in het Rli rapport 'Elke regio telt' valt te lezen, bovengemiddelde aandacht nodig om welvaart en welzijn in deze Noord-Hollandse regio in de toekomst te waarborgen. De potentie van nieuwe energieknooppunten en de grotere aandacht voor de defensie van ons land zijn aangrijpingspunten voor de groei van stuwende werkgelegenheid in ~~het gebied~~Noord-Holland Noord. Maar ook hier weer onder de randvoorwaarden die ertoe leiden dat in het gebied gezonde leefomgeving, bereikbaarheid en woningbouw tegelijkertijd worden aangepakt. Het gaat om het versterken van de brede welvaart, waarvan economische ontwikkeling slechts één onderdeel is.

Voor de Metropoolregio Amsterdam hebben Rijk en regio al een richting ingezet
Het Rijk en de MRA-partners hebben een Verstedelijkingsstrategie opgesteld. Hierin wordt in samenhang beschreven hoe de regio zich naar de toekomst toe kan ontwikkelen tot een leefbare metropoolregio met voldoende ruimte voor de benodigde woningen. Hierbij wordt het nabijheidsprincipe dat ook in de contourennotitie van de Nota Ruimte wordt aangehaald, toegepast. Dit doen we doordat we de woningbouwlocaties dicht bij de grote concentraties van werkgelegenheid situeren met groene recreatieve gebieden in de nabijheid. Daarnaast worden de randvoorwaarden beschreven en geconcretiseerd om dit succesvolle economische gebied in de toekomst tot een leefbare metropoolregio te ontwikkelen. Dit zijn randvoorwaarden zoals een gezondere leefomgeving, voldoende woningen en een schaalsprong in het mobiliteitssysteem. Dit vraagt om forse investeringen om deze voor de nationale economie van belang zijnde regio verder te ontwikkelen.

De verstedelijking en inzet op mobiliteitstransitie leiden tot extra druk op het openbaar vervoer. Een stapsgewijze schaalsprong van het regionale openbaar vervoer (metro, HOV), met name van, naar en in de MRA, speelt ruimte vrij op het (inter) nationale spoornetwerk. Het versterkt de (inter)nationale concurrentiepositie en de agglomeratiekracht van de MRA. Ook zorgt het voor de ontsluiting van bestaande steden en nieuwe stedelijke ontwikkelgebieden. De beste manier om meer capaciteit te creëren in het openbaar vervoer en de betrouwbaarheid te verbeteren, is het zoveel mogelijk ontvlechten van lokale/regionale netwerken en het (inter) nationale netwerk. Het gaat hier om investeringen in het regionale metronetwerk vanuit cruciale netwerk-ingrepen of gekoppeld aan grootschalige woningbouwlocaties (doortrekken van de Noord/Zuidlijn tussen Amsterdam Zuid en Hoofddorp, het sluiten van de Amsterdamse metroring tussen Isolatorweg en Amsterdam Centraal en de aanleg van de IJmeerverbinding). Daarnaast gaat het om het uitbreiden en versterken van snel, frequent en filevrij busverkeer en mogelijk tram/lightrail (vooral HOV Haarlem-Schiphol-Amsterdam Zuid en HOV ZaanIJ). Op het hoofdrailnet gaat het om het ontvlechten van het spoor (Keuze voor Intercity of Sprinter in plaats van Intercity en Sprinter) om zo meer capaciteit te bieden. Met een dergelijke maatregel kan meer capaciteit worden geboden op het spoor en kunnen dus meer reizigers worden bediend.
Afbeelding 40: Mobiliteitsvisie. Bron: MRA Verstedelijkingstrategie

CONCEPT

Waar komt het op neer?

We moeten voldoende en betaalbare woningen bouwen in de komende periode en ruimte bieden aan de economie van de toekomst. Echter wel in een leefomgeving die gezonder wordt, bereikbaar en klimaatadaptief is, over voldoende energie beschikt en een acceptabel voorzieningenniveau kent. Dat vraagt om forse investeringen in mobiliteit om de schaalsprong mogelijk te maken. ook hoort daar het stevig verankeren van de verplichtingen voor bijvoorbeeld klimaatadaptatie en duurzaamheid bij. Dit moet op Rijksniveau gebeuren, zodat er een gelijk speelveld ontstaat voor projectontwikkelaars, zodat zij weten waar ze aan toe zijn en het betaalbaar blijft.

Afbeelding 41: Een integrale aanpak als randvoorwaarde om een gezonde, bereikbare en fijne leefomgeving te ontwikkelen. Bron: provincie Noord-Holland

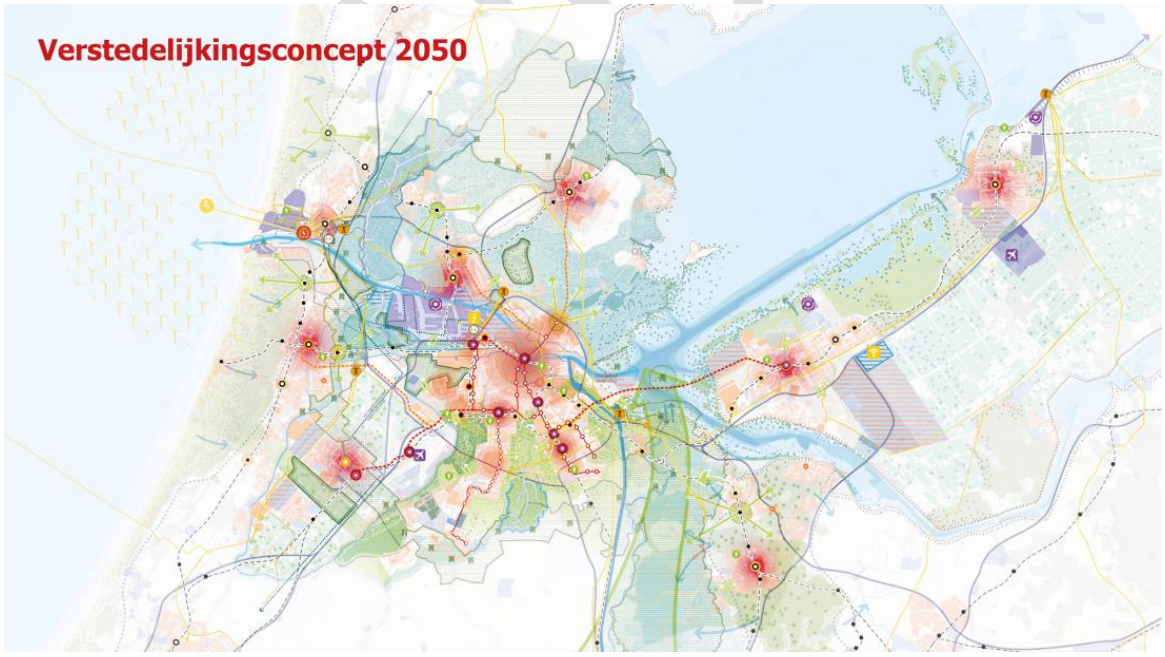
Botsingen en kansen met andere opgaven

De urgentie voor het bouwen van (betaalbare) woningen en tegelijkertijd invulling geven aan de randvoorwaarden voor het creëren van een gezonde en fijne leefomgeving is moeilijk door beperkt beschikbare middelen, menskracht en tijdsdruk. Als prioriteit wordt gegeven aan het hoe dan ook door te gaan met woningen bouwen zonder de overige randvoorwaarden in voldoende mate in te vullen, kan dit wel sneller meer woningen opleveren. Op de lange termijn kan het consequenties hebben voor de leefbaarheid en toekomstbestendigheid van de betreffende woningen én wijken. ~~op lange termijn. Op korte termijn kan dit wel sneller meer woningen opleveren.~~ De bereikbaarheid is nu al een knelpunt. Met nog meer woningen, zonder de benodigde investeringen in het mobiliteitsnetwerk, zal dit alleen maar toenemen. Zorgen voor een gezonde leefomgeving en tegelijkertijd binnenstedelijk verdichten in combinatie met het clusteren en borgen van industriële clusters die gekoppeld zijn aan energietransitie en circulaire economie kan haaks op elkaar staan. Dit kan op zijn minst invloed hebben op het ontwikkeltempo van een aantal binnenstedelijke locaties. Het vergroten van recreatieve gebieden in en om de stad en het vergroten van biodiversiteit en verbeteren van waterkwaliteit en aanbrengen van klimaatadaptieve maatregelen kunnen goed samengaan met groenblauwe dooradering en de bossenstrategie.

Betrokken programma's en visies

Omgevingsvisie NH2050
Om met alle opgaven naar de toekomst toe verantwoord om te gaan en de druk op de leefbaarheid niet toe te laten nemen maar juist te verbeteren, hebben we een aantal principes afgesproken in onze Omgevingsvisie (zie het hoofdstuk Ons vertrekpunt: Omgevingsvisie NH2050).

Verstedelijkingsconcept MRA
Rijk, provincies en gemeenten hebben als onderdeel van een Verstedelijkingsstrategie voor de MRA samen een Verstedelijkingsconcept gemaakt. Hierin is benoemd dat de toekomstige ontwikkeling van de Metropoolregio Amsterdam polycentrisch van opzet is. Alkmaar en Hoorn zijn hierbij ook benoemd als onderdeel van het daily urban system van de MRA. Ontwikkelingen vinden geclusterd plaats nabij logische (OV- en energie-) knooppunten om vervoersbewegingen te beperken en gezonde manieren van vervoer uit te lokken. De meeste woningbouw en werkgelegenheidsontwikkeling wordt binnenstedelijk opgelost. Groen in en om de stad is onlosmakelijk verbonden met de binnenstedelijke ontwikkelingen zodat recreatieve voorzieningen dichtbij te vinden zijn. Klimaatadaptieve maatregelen en toevoegen van biodiversiteit maken tevens onderdeel uit van het concept groen in en om de stad. Alles is gericht op een gezond, veilig en schoon leefmilieu voor nu en in de toekomst. Het adagium van het verstedelijkingsconcept MRA luidt: we bouwen niet alleen woningen maar complete steden en samenlevingen. Provinciale Staten van Noord-Holland, het Rijk en alle MRA-partners, hebben eind 2021 begin 2022 het Verstedelijkingsconcept als onderdeel van de Verstedelijkingsstrategie MRA voor de MRA onderschreven.
De MRA is door het Rijk aangewezen als NOVEX-gebied. Het Verstedelijkingsconcept is geaccepteerd als Ontwikkelperspectief voor het NOVEX-gebied MRA. Op basis van het Verstedelijkingsconcept, wordt nu gewerkt aan een uitvoeringsprogramma en vervolgens investeringsagenda NOVEX MRA.

Afbeelding 4: Visiekaart Verstedelijkingsconcept MRA
Bron: MRA Verstedelijkingstrategie Rijk-regio 2022

NOVEX Noordzeekanaalgebied (NZKG) Ontwikkelperspectief
In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied worden de thema's gezonde Leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap en ecologie, woningbouw en water,

in samenhang tegen elkaar afgewogen en wordt aangegeven hoe deze functies ruimtelijk kunnen worden ingepast in het Noordzeekanaalgebied. Voor een uitgebreide toelichting, zie bijlage 2.

NOVEX Schipholregio Ontwikkelperspectief
De NOVEX Schipholregio richt zich op het vinden van een nieuwe balans tussen het belang van een internationale luchthaven voor Nederland en de kwaliteit van de leefomgeving rond luchthaven Schiphol, zie voor een uitgebreide toelichting bijlage 3.

Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord
Ook voor het noordelijk deel van de provincie wordt een ontwikkelperspectief opgesteld dat input is voor dit Ruimtelijk Voorstel. Het Analysedocument Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord is gereed. In 2024 zal het Ontwikkelperspectief samen met gemeenten, Hoogheemraadschap en belangenorganisaties worden vormgegeven. In navolging van het rapport 'Elke regio telt', heeft het Kabinet aangegeven om regionale verschillen te willen verkleinen door samen met partners hieraan te werken. Hiervoor wordt een toekomstagenda opgesteld voor de regio Kop van Noord-Holland. Het Rijk heeft aangegeven om betrokken te willen zijn bij het opstellen van Het Ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord.

Provinciale woningbouwafspraken Noord-Holland 2022-2030
In november 2022 hebben Rijk en provincie Noord-Holland een set aan afspraken gemaakt over het aantal te bouwen woningen en de randvoorwaarden waaronder dit mogelijk is. Noord-Holland zet zich in om in de periode 2022 tot en met 2030 191~~84~~.000 in onze provincie te realiseren, zodat de woningvoorraad – na aftrek van sloop – met minimaal 162.000 woningen toeneemt. Een dergelijke hoge productie is uitsluitend mogelijk wanneer het Rijk helpt om tijdig in de juiste randvoorwaarden te voorzien en knelpunten weg te nemen. Het gaat daarbij onder andere over oplossingen voor stikstof, energiecongestie, geluidscumulatie, mobiliteit en betaalbaar en toekomstbestendig bouwen.

In de provincie wordt met deze afspraken ruim twintig procent van de nationale woningbouwopgave van 980.000 woningen gerealiseerd. In lijn met de doelstellingen van de Nationale Woon- en Bouwagenda wordt in het programma ingezet op twee derde betaalbare woningen, inclusief dertig procent sociale huur. Via regionale woondeals zijn en worden hierover nadere afspraken gemaakt met gemeenten en woningcorporaties. Dit vraagt daarnaast ook nauwe samenwerking met andere partijen, zoals ontwikkelaars, institutionele beleggers, waterschappen, nutsbedrijven en vertegenwoordigers van huurders.

Woondeal 2023 MRA
In de Woondeal 2023 MRA zijn met alle MRA-gemeenten en de twee provincies Noord-Holland en Flevoland met het Rijk afspraken gemaakt over de doorvertaling van de bouwafspraken die Rijk en provincies hebben gemaakt naar gemeente. Ook in de woondeal MRA is aangegeven en gespecificeerd per gemeente en bouwlocatie welke randvoorwaarden er spelen en moeten worden ingevuld om de hiervoor genoemde woningbouwaantallen tot en met 2030 te kunnen realiseren.

Woondeal 2.0 regio Noord-Holland Noord
In de Woondeal 2.0 zijn in Noord-Holland Noord afspraken gemaakt over de bouw van woningen tot 2030 met een totale omvang van 40.000 woningen[29]. Aantallen zijn per gemeente en per locatie aangegeven. Tevens zijn de kritische succesfactoren benoemd die moeten worden ingevuld om aan de aantallen uit de woondeal te komen.

Samen Bouwen aan bereikbaarheid (waaronder Bereikbare steden)

[29] NB In het BO Woondeal is door het Rijk gevraagd om de doelstelling voor NHN te verhogen naar 42.000 en hiervoor uiterlijk eind februari een bod te doen. Provincie en regio hebben dit bod momenteel in voorbereiding.

CONCEPT

Het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) in de MRA is ingedeeld in een aantal programmalijnen. Het Multimodaal Toekomstbeeld, Zuidwest Amsterdam-Schiphol-Hoofddorp, Amsterdam Bay Area en Duurzaam Mobiliteitsgedrag richten zich op de ontwikkeling op de lange termijn. Samen met projecten als Rottepolderplein, en Verbinding A8-A9. De vier programmalijnen passen als tandwielen in elkaar. Programmalijn Duurzaam Mobiliteitsgedrag richt zich ook al op de korte termijn en bevat maatregelen die nú al verlichting moeten geven.

Multimodaal toekomstbeeld
Het Multimodaal Toekomstbeeld MRA (MTB) geeft de belangrijkste keuzes voor mobiliteit weer waar Rijk en regio tussen nu en 2040 voor aan de lat staan. Het gaat daarbij zowel om keuzes in beleid als keuzes voor wat betreft investeringen in infrastructuur. Keuzes waarmee we met het mobiliteitsbeleid bijdragen aan het verbeteren van de brede welvaart in de MRA en een mobiliteitssysteem dat mede de forse verstedelijking mogelijk maakt

Perspectief Mobiliteit - Provincie Noord-Holland
Het Perspectief Mobiliteit biedt een overzicht van het provinciale beleid op het gebied van mobiliteit. Het is daarmee een uitwerking van de Omgevingsvisie en het handelingsperspectief duurzame verstedelijking en mobiliteit. In het Perspectief Mobiliteit staat de Mobiliteitstransitie centraal, dat wordt ingevuld aan de hand van de begrippen verminderen, veranderen en verbeteren (van mobiliteit). Daarnaast baseert het Perspectief Mobiliteit zich op keuzes die samen met partners zijn en worden gemaakt in diverse samenwerkingsprogramma's. De vertaling naar de uitvoering vindt plaats in thematische en programmatische uitvoeringsprogramma's.

Programma OV-knooppunten
Stationsomgevingen leveren een belangrijke bijdrage aan een bereikbaar en leefbaar Noord-Holland. Het gaat hierbij om alle 60 treinstations en 4 grote busstations. De provincie wil dat er rondom deze openbaar vervoer-knooppunten (OV-knooppunten) woningen, bedrijven en voorzieningen zijn. Mensen moeten hier prettig kunnen wonen en werken en comfortabel gebruik kunnen maken van diverse (duurzame) vervoermiddelen. Deze centrale en goed bereikbare locaties worden steeds belangrijker voor de woningbouwopgave en werkgelegenheid. Ze zorgen voor kortere reistijden, minder verkeersbewegingen en behoud van groen buiten de steden.
Langs verschillende corridors (spoortrajecten) wordt aan de knooppunten gewerkt. Ook werkt de provincie aan de ontwikkeling van Buitenpoorten. Dit zijn OV-knooppunten die vlakbij een bijzonder landschap, natuur- of recreatiegebied liggen.

Visie recreatie en toerisme
De visie beschrijft de belangrijkste kansen en uitdagingen op het gebied van recreatie en toerisme voor Noord-Holland op de middellange termijn (2030) en geeft richting aan de aanpak van de uitdagingen en de rol die we hierin vervullen.

Beleidskader Erfgoed en Cultuur
Noord-Holland heeft een hoogstaande en veelzijdige culturele infrastructuur, die bestaat uit podia, musea, beeldende kunstinstellingen, bibliotheken etc. Het diverse aanbod van deze instellingen draagt bij aan de kwaliteit van de woon- en leefomgeving van Noord-Holland. In het beleidskader is het beleidsdoel 'een goed regionaal bereikbare en toegankelijke culturele infrastructuur met voldoende diversiteit' uitgewerkt. Daarbij wordt ingezet op:
1. Stimuleren van regionale samenwerking (een in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en een in de cultuurregio Noord-Holland Noord (NHN))
2. Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk
3. Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het basisonderwijs

~~Wat~~ Welke vraagstukken ~~-~~agenderen we?

5.1: Duurzame verstedelijking door het borgen van randvoorwaarden

Voor de benodigde woningbouw zijn op provinciaal niveau ruim voldoende locaties beschikbaar. Wel baart het zorgen dat veel van deze plannen al lang in voorbereiding zijn. Het omzetten van deze plannen in woningen is alleen mogelijk als knelpunten op het vlak van stikstof, energiecongestie, geluidscumulatie, mobiliteit en betaalbaar en klimaat- en toekomstbestendig bouwen, alsmede natuurinclusief bouwen, een gezond, en veilig leefmilieu, luchtkwaliteit en erfgoed worden opgelost (bron woondeal NHN en MRA). Feitelijk gaat het om twee soorten randvoorwaarden. De eerste categorie betreft randvoorwaarden die moeten worden ingevuld om überhaupt te kunnen bouwen, zoals de basis op orde voor een gezonde fysieke leefomgeving (wegnemen milieubelemmeringen), voldoende energie, stikstofruimte en voldoende financiële mogelijkheden om in verschillende prijssegmenten te kunnen bouwen. De tweede categorie betreft randvoorwaarden die met onze wensen voor een goede toekomstbestendige leefomgeving van de woningen te maken hebben, zoals klimaatadaptieve maatregelen, mobiliteit, groen en recreatie.

Het realiseren van randvoorwaarden, zoals een gezonde leefomgeving, klimaatadaptieve maatregelen, natuurinclusief bouwen en voldoende ruimte voor recreatie willen we een verplicht onderdeel laten zijn van te ontwikkelen woonwijken. Het is van belang dat in heel Nederland op een zelfde manier eisen worden gesteld aan genoemde randvoorwaarden om een gelijk speelveld te hebben en duidelijkheid te creëren voor ontwikkelaars.

Afbeelding 43 Groenblauwe netwerken in en om de stad. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Voor het bouwen van voldoende woningen is het belangrijk dat invulling van de randvoorwaarden wordt gegeven. Het is goed als dat in alle beleidsnota's terugkomt, ook in de Nota Ruimte. Maar het opschrijven heeft alleen zin als de voornemens ook worden geborgd in instrumentarium, zodanig dat het ook afdwingbare randvoorwaarden worden.
- Investeren in een stapsgewijze schaalsprong van het regionale openbaar vervoer is noodzakelijk. Met name van, naar en in de MRA, om ruimte vrij te spelen op het (inter)nationale spoornetwerk. Daarnaast draag het bij aan de versterking van de (inter)nationale concurrentiepositie en de agglomeratiekracht van de MRA. Tevens verbetert de ontsluiting van bestaande steden en nieuwe stedelijke ontwikkelgebieden. Het gaat onder andere om investeringen in metro en HOV, waaronder het doortrekken van de Noordzuidlijn naar Hoofddorp.

Wat doen we zelf?

- We verkennen of de Omgevingsverordening een instrument kan zijn om randvoorwaarden bij ruimtelijk economische ontwikkelingen af te dwingen.

Wat vragen we van het Rijk?

- Het voorstel is om gezamenlijk met het Rijk te specificeren hoe en door wie een randvoorwaarde moet worden opgepakt en op welke manier het invullen van randvoorwaarden kan worden geborgd. Daar hoort ook de ongemakkelijke discussie bij over wat we als provincie en Rijk een aanvaardbaar niveau van leefbaarheid vinden voor onze inwoners. Het antwoord op deze laatste vraag heeft namelijk effect op het ambitieniveau van randvoorwaarden. We roepen op om in heel Nederland op een zelfde manier met de borging van randvoorwaarden om te gaan om een gelijk speelveld te creëren.

CONCEPT

- We roepen het Rijk op om de randvoorwaarden voor een prettige leefomgeving uit te werken. Onderdeel hiervan is voldoende middelen voor zowel realisatie als beheer van het hiertoe benodigde groen. Maar ook voor culturele en maatschappelijke voorzieningen. Hiervoor kan een combinatie van regelgeving (landelijke normeringen) en financiële middelen worden ingezet.

CONCEPT

5.2: Oplossen van de woningnood door inzetten op de (versnelde) uitvoering van bestaande plannen en locaties

Uit onze studies blijkt dat er op dit moment in Noord-Holland voldoende grote bouwlocaties zijn om de woningbouwopgave te kunnen realiseren. Bij het Rijk neemt de roep toe om nieuwe grootschalige bouwlocaties aan te wijzen en een oplossing te vinden door bouwlocaties te spreiden. Dit is een stevige discrepantie met onze ontwikkelprincipes én de recent met het Rijk gemaakte afspraken in woondeals en het Verstedelijkingsconcept MRA. Daarin zijn voor de korte termijn (woondealperiode t/m 2030) al voldoende grote bouwlocaties op ruimtelijk gewenste plekken opgenomen, zowel binnen- als buitenstedelijk. Met de al toenemende disbalans in woon- en werklocaties en de onvoldoende dekking voor de noodzakelijke mobiliteitsmaatregelen zijn besluiten over nieuwe grootschalige woonlocaties in landelijke gebied niet lichtvaardig te nemen.

Daarnaast zal de aandacht daarvoor zorgen voor afleiding van de werkelijke problemen, namelijk het voorzien in de benodigde randvoorwaarden en zorgen dat er daadwerkelijk gebouwd kan worden. Want ook voor eventuele nieuwe locaties zal gelden dat er oplossingen moeten komen voor stikstof, energie, geluid, mobiliteit en voldoende menskracht. De woningbouwlocaties zoals nu bekend blijven daarom het uitgangspunt van het beleid. De focus moet vooral worden gelegd op het opheffen van belemmeringen, zodat de bestaande plannen sneller tot uitvoering kunnen worden gebracht.

Voor het op gang blijven houden van de woningbouwopgave voor de langere termijn (na 2030) blijft het uiteraard belangrijk te blijven zoeken naar nieuwe woningbouwlocaties. De plancapaciteit is niet statisch, maar wordt aangevuld waar zich kansen voordoen. Daarnaast wordt naar maatwerkmogelijkheden gezocht voor ~~kleine~~ locaties bij dorpen en andere kernen met te weinig mogelijkheden om hun bouwopgave te kunnen realiseren. Dit om de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau te versterken. In die delen van Noord-Holland waar de bestaande plancapaciteit tot en met 2030 iets krapper is, wordt door de provincie ook gekeken naar reserve locaties en het naar voren halen van locaties die nu ná 2030 zijn gepland.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Richt de Nota Ruimte voor de korte termijn vooral op het (helpen) creëren van de juiste randvoorwaarden waaronder de geplande woningbouw tijdig kan plaatsvinden, zowel randvoorwaarden voor de bouw zelf als de randvoorwaarden voor een goede leefomgeving. Dit leidt het snelst tot het bouwen van zo veel mogelijk woningen.

Wat doen we zelf?

- We verzorgen een coördinerende rol bij het regionaal afstemmen van woningbouwlocaties in kwantitatieve en kwalitatieve zin. Daarbij is oog voor maatwerk en indien nodig reserve locaties.
- Daarnaast helpen we gemeenten met een capaciteitsprobleem door het aanbieden van een zogenaamde ‘flexibele schil’ waardoor capaciteit kan worden aangevuld om plannen tot uitvoering te brengen.
- We bieden meer ruimte voor woningbouw aan de randen van kernen en dorpslinten door een verruiming van de regels in onze omgevingsverordening voor bouwen in het landelijke gebied van de MRA en bouwen in Beschermd Landschap (BL). In bijzondere gevallen gaan we het gesprek met gemeenten aan over maatwerkoplossingen.
- In de Woondeals NHN en MRA d.d. maart 2023 hebben partijen met elkaar afgesproken om een regionale versnellingstafel op te richten waaraan afspraken gemaakt moeten worden om de voortgang van de afspraken uit de Woondeals te bespreken, specifieke woningbouwprojecten te versnellen en thematische knelpunten op te lossen. Naast het Rijk, de Provincie en gemeenten, sluiten ook marktpartijen, woningcorporaties en, afhankelijk van het vraagstuk, waterschappen,

CONCEPT

kennisinstellingen en bewonersorganisaties aan. Deze partijen gezamenlijk prioriteren de te bespreken gebiedsspecifieke thema's.
Per regio vinden de regionale versnellingstafels NHN en MRA elk 2x per jaar plaats. Hier bespreken wij de voortgang van de woningbouwopgave tot en met 2030, bespreken we mogelijke doorbraken, inventariseren we nieuwe locaties, doen we voorstellen voor de nationale versnellingstafel en stellen wij vast of wij op koers zijn. Daarnaast zijn deze overleggen bedoeld om eventuele knelpunten vroegtijdig te signaleren, zodat wij hier snel op kunnen acteren. In de Woondeals staan bouwlocaties opgenomen die cruciaal zijn voor de realisatie van de totale regionale opgave. Voor een groot deel van de projecten zijn we afhankelijk van het Rijk voor het invullen van de randvoorwaarden uit de Woondeals (energie-infra, water en bodem sturend, mobiliteit, geluid, stikstof, betaalbaarheid). Wanneer blijkt dat een bouwlocatie vertraging oploopt, kijken we samen naar de mogelijkheden van parallel schakelen en zogenoemde 'reservelocaties' waar woningen, met inachtneming van de mogelijkheden die ruimtelijke ordening biedt) snel en relatief makkelijk te realiseren zijn.

Wat vragen we van het Rijk?

~~Stop met het telkens opnieuw starten van een zoektocht naar nieuwe grootschalige woningbouwlocaties, waarvan we er zowel binnen- als buitenstedelijk al ruim voldoende van beschikbaar hebben.~~ Maak werk van het invullen van de randvoorwaarden om de bouw van woningen op de beschikbare locaties op korte termijn vlot te trekken en om een prettige leefomgeving te garanderen op basis van de bestuurlijke afspraken woningbouw Rijk Provincie Noord-Holland 2022 en het overzicht uit het randvoorwaardelijk bod van de provincie Noord-Holland. Zorg dat de aandacht niet wordt afgeleid door het telkens opnieuw starten van een zoektocht naar nieuwe grootschalige woningbouwlocaties, waarmee de woningbouw op de korte termijn niet wordt versterkt. Zorg dat de aandacht voor de zoektocht naar nieuwe grootschalige woningbouwlocaties voor de lange termijn, niet ten koste gaat van de uitvoering van de woningbouw op de korte termijn.

CONCEPT

5.3: Op welke manier borgen we een voorzieningenniveau dat dorpen leefbaar houdt?

De grote transities veranderen gebieden ingrijpend. Lokale leefbaarheid, die in een aantal gebieden toch al onder druk staat, komt daarbij in het gedrang.

Noord-Holland kent aanzienlijke regionale verschillen. Die verschillen zijn er in landschappelijk en cultureel opzicht, maar ook als het gaat om kansen die mensen hebben om een passende baan te vinden, om onderwijs te volgen op een goed bereikbare locatie en om gezond oud te worden. Noord-Holland Noord heeft ten opzichte van Noord-Holland Zuid een lager gemiddeld inkomen en minder beschikbaarheid tot publieke voorzieningen zoals onderwijs, zorg en openbaar vervoer en werkgelegenheid. Ook de beschikbaarheid van culturele voorzieningen en ontmoetingsplekken is met name in de Kop van Noord-Holland beperkt.

Recent verscheen het rapport 'Elke regio telt van de Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur (Rli). Het Rli signaleerde dat essentiële voorzieningen in de bestudeerde regio's gelijktijdig afbrokkelen. Deze neerwaartse spiraal van verschraling heeft verstrekkende gevolgen voor het gemeenschapsleven in een regio. De leefbaarheid van dorpen en steden komt onder druk te staan en dit leidt in diverse regio's tot achterstanden. Uit het onderzoek komt naar voren dat de ondersteuning van regio's vanuit het Rijk niet toereikend is. Hier is volgens het Rli langdurig aandacht voor nodig terwijl de steunprogramma's van het Rijk een kortdurend, incidenteel en beperkt karakter hebben. Tegelijkertijd kan de achterstand de realisatie van allerlei nationale doelstellingen bemoeilijken, denk aan de noodzakelijke transities in onder meer het energiesysteem en landbouw.

Om de brede welvaart te versterken heeft Noord-Holland Noord de Regio Deal 'Samen Noord-Holland versterken' bij het Rijk ingediend. Het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit' stelt dat goede voorzieningen, zoals scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en toegang tot cultuur van cruciaal belang zijn voor vitale dorpen en steden. Juist in regio's waar lastige ruimtelijke keuzes nodig zijn, moet de leefbaarheid versterkt worden, bijvoorbeeld aan de hand van regionale voorzieningenakkoorden. Mobiliteitshubs kunnen overigens ook een rol spelen in het behoud van de vitaliteit van dorpen en steden door juist daar voorzieningen te clusteren. Zo wordt een hub niet alleen vervoersknooppunt, maar ook een sociaaleconomisch knooppunt van het dorp, wijk of regio. Daarnaast is werkgelegenheid een onmisbare drager voor de leefbaarheid. De landbouwtransitie zal hierop merkbare invloed hebben.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- In de Nota Ruimte verwachten we aandacht voor oplossingen voor het onder druk staande voorzieningenniveau in dorpen, wijken en regio's.

Wat doen we zelf?

- De Omgevingsvisie NH2050 (2018) stelt voor dat in regionaal verband keuzes worden gemaakt over welke dorpskernen als voorzieningencentra (blijven) fungeren.
- We verkennen hoe we met gemeenten tot regionale Voorzieningenakkoorden op gebied van Cultuur, Sport en Dorpshuizen kunnen komen.
- We zijn als partner betrokken bij het traject van 'Elke Regio Telt' dat door het ministerie van Binnenlandse Zaken is ingezet.
- We ondersteunen de regiodeal inhoudelijk en zoeken binnen de programmalijnen en projecten samen met de regio naar synergie.

Wat vragen we van het Rijk?

- ~~Het onderschrijven van de regiodeal 'Samen Noord-Holland versterken'.~~

CONCEPT

- Naast de betrokkenheid via de regiodeal te investeren in de relatie met de regio Noord-Holland Noord om zo maatwerk te kunnen leveren.
- Om vanuit het perspectief van brede welvaart breder te kijken naar de benodigde integrale aanpak van de problematiek in de regio en hiermee de verschillende ministeries te stimuleren om daar met elkaar het gesprek over te voeren

CONCEPT

5.4: Hoe creëren we een gezonder en veiliger leefomgeving in combinatie met behoud van ruimte voor (circulaire) economie?

De verwachting is dat de bevolkingsdichtheid in het zuidelijk deel van de provincie nog verder zal toenemen, doordat in deze regio ook het grootste deel van de 184.000 woningen die voor 2030 in Noord-Holland moeten worden gebouwd, is gepland. En dat is ook logisch vanuit de gedachte wonen nabij werk te concentreren. Dit betekent echter wel dat in potentie meer inwoners worden blootgesteld aan gezondheidsrisico's.

De ambitie van de provincie is om alle inwoners een gezonde en veilige leefomgeving te bieden. Tegelijkertijd is de ambitie ook om Schiphol en de industrie, binnen grenzen en in balans met de leefomgeving, te behouden. Ze zijn van belang voor de economische vitaliteit van Noord-Holland. Het uitgangspunt is dan ook om de bestaande ruimte voor bedrijven en industrie te behouden, juist ook in de zware milieucategorieën. Terreinen met zware milieucategorieën zijn bovendien noodzakelijk voor de energietransitie en de omschakeling naar een circulaire economie. Met name het Noordzeekanaalgebied, Boekelermeer in Alkmaar en Kooypunt/Kooyhaven in Den Helder lijken daar een rol in te kunnen spelen. En juist de energietransitie kan ook weer bijdragen aan een gezondere leefomgeving, met name voor wat betreft verbetering van de luchtkwaliteit.

Het vraagstuk is dus hoe we in Noord-Holland ruimte kunnen blijven bieden aan mobiliteit, bedrijvigheid, energietransitie en transitie naar een circulaire economie en tegelijkertijd kunnen werken aan een gezondere leefomgeving voor onze inwoners. Met daarachter uiteraard de vraag wanneer een leefomgeving gezond genoeg is en of de gezondheidsverschillen tussen gebieden acceptabel zijn. In de Omgevingsvisie NH2050 is de keuze gemaakt te accepteren dat op een aantal plekken nieuwe woningbouw te maken kan krijgen met een grotere mate van geluidhinder, binnen de wettelijke grenzen. De vraag is of gezien de ontwikkelingen en het maatschappelijke debat hierover deze uitgangspunten ter discussie moeten worden gesteld. Hoe dan ook zal dit leiden tot het moeten maken van keuzes op die locaties waar woningbouw en industrie om ruimte vragen, op zijn minst wanneer en onder welke omstandigheden dat zal kunnen.

Hoe om te gaan met dit vraagstuk wordt al voor een deel beantwoord in de NOVEX-gebieden Schipholregio en Noordzeekanaalgebied. In de NOVEX Schipholregio wordt ingezet op afname van de overlast. Waarbij de milieuruimte die wordt gevonden door bijvoorbeeld stiller vliegen ten goede komt aan de bewoners en niet wordt ingezet om meer vluchten te kunnen laten vliegen. Voor Tata Steel is de afspraak dat uiterlijk in 2029 de eerste fase van groen staal gerealiseerd is. De Cokesgasfabriek 2 en een Hoogoven zullen zo snel mogelijk (uiterlijk 2029) sluiten. In het hele Noordzeekanaalgebied is het creëren van een gezonde leefomgeving het uitgangspunt om transities mogelijk te maken. Hierbij wordt ingezet op het aanscherpen van de milieunormen en tegelijkertijd het behouden en soms vergroten van de aanwezige milieuruimte voor de gewenste transities. Het gaat hier dus om maatwerk.

Een aandachtspunt is daarbij dat zowel vanuit de bedrijvigheid als vanuit woningbouw de neiging is om tegen de norm aan te bouwen of de norm maximaal op te vullen. Dit heeft twee consequenties, enerzijds laat het geen schuifruimte over voor de transitie in de economie en energie die er aan komt. Anderzijds worden woningen gebouwd in een gebied dat weliswaar aan de huidige normen voldoet, maar een behoorlijke mate aan geluids- en geuroverlast heeft of meer fijnstof.
Via de bevoegdheden die de provincie heeft op het gebied van vergunningen, toezicht en handhaving wordt vooral ingezet op gezondheidsbescherming. Via het ruimtelijk spoor zet de provincie in op het beschermen van industriegebieden met een hogere milieucategorie. Aan gezondheidsbevordering wordt bijvoorbeeld gewerkt via de inzet op duurzame mobiliteit (bevorderen van lopen en fietsen

CONCEPT

door nabijheid van functies), groen in de stad, voorzieningen in dorpen die bijdragen aan ontmoeting, het creëren van meer recreatiemogelijkheden en de omslag naar duurzame energie.

Gemeente Zaanstad, locatie Zuiderhout: De locatie is in de provinciale Omgevingsverordening deels aangemerkt als industrieterrein van provinciaal belang. Tegelijkertijd ligt het dicht bij een ov-knooppunt en past het in het provinciale ov-knooppuntenbeleid om rondom het knooppunt in te zetten op woningbouwontwikkeling in combinatie met werkgelegenheid en voorzieningen. Het vraagstuk is of we accepteren dat er gezondheidsverschillen zijn (uiteraard binnen wettelijke kaders passend) en bouwen we woningen dicht bij industrie. Of accepteren we dit niet en perken e ofwel de (milieu)ruimte voor industriële en circulaire bedrijvigheid in. Of perken we de ruimte die benut kan worden voor wonen in?

Afbeelding 44: Woningbouwplannen (aantal) en werklocaties in Noord-Holland in relatie tot OV. Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding 45: Ligging bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag, Industrieterreinen van Provinciaal en Regionaal Belang, Geluidszones, en huidige en toekomstige woningbouw (uitsnede van zuiden van de provincie). Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Zet in op een gezondere leefomgeving door actief te blijven werken aan gezondheidsbescherming. Dit door het aanscherpen of creëren van normen en het verbeteren van milieukwaliteiten in de leefomgeving.
- Ook gezondheidsbevordering is een belangrijk aspect van een gezonde leefomgeving. Het gaat hierbij om het inrichten van je openbare ruimte waardoor het makkelijker wordt om op een gezonde manier te leven. Zorg als Rijk ook voor de connectie tussen het sociale domein en het ruimtelijke domein.

Wat doen we zelf?

- We werken aan een goede beleidsgrondslag voor te nemen maatregelen gericht op een gezondere leefomgeving, waarmee we aansluiting vinden bij de omgevingswet en invullen van tekorten in beleid. Deze beleidsontwikkeling brengt focus en prioritering aan in waar de provincie aan werkt.
- We actualiseren de Beleidsnota Uitvoering en handhaving. Daarin wordt gekeken naar waar we onze instrumenten binnen de bestaande wet- en regelgeving nog verder kunnen ontwikkelen om een gezonde leefomgeving te borgen en te bevorderen. Om onze wettelijke beslissingsruimte zo goed mogelijk te benutten en tekorten in ons beleid weg te nemen.
- We zetten in op faseren van activiteiten. In NOVEX-gebied Noordzeekanaalgebied wordt om die reden voorgesteld om besluitvorming over de tweede fase van een aantal transformatieprojecten (voor woningbouw op huidige haven- en bedrijventerreinen) uit te stellen tot er meer zicht is op de behoefte aan milieuruimte vanuit de duurzame energie en de circulaire industrie. Ook wordt voorgesteld om inwaarts te zoneren, dat wil zeggen de meest belastende activiteiten niet direct langs de contour te situeren.
- Bij plannen voor woningbouw en andere gevoelige functies die industrieterrein van provinciaal belang raken zoals aangegeven in onze Omgevingsverordening, zullen we steeds beoordelen hoe dicht bij brongebieden het verantwoord is om te bouwen. Dit betekent dat we op een aantal plaatsen zullen kiezen tussen wat voorrang krijgt: woningbouw of het voortbestaan van ruimte voor bedrijvigheid.
- Het RIVM wordt gevraagd om ook in Noord-Holland Noord in kaart te brengen hoe het met de gezonde leefomgeving staat.
- Komend jaar gaan we werken aan een visie op geluidsplafonds voor mobiliteit.

CONCEPT

Wat vragen we van het Rijk?
De provincie voert de VTH-taken onder meer uit binnen de nationale wettelijke kaders. Om tot een stevige en robuuste uitvoeringspraktijk te komen, is er aanscherping van die wettelijke kaders nodig. Die moeten bedrijven stimuleren om te zoeken naar schone technieken. Dat komt nadrukkelijk naar voren in het NOVEX-gebied Noordzeekanaalgebied, maar het kan ook andere hoog belaste gebieden ten goede komen. Het gaat met name om de volgende aanpassingen:

- Rekening houden met piekbelastingen. Veel normen zijn gebaseerd op jaargemiddelden, maar bewoners ervaren vooral de pieken als hinderlijk.
- Rekening houden met cumulatieve effecten. Per stof kan de emissie binnen de marges blijven, maar bij elkaar kunnen ze alsnog voor ernstige overlast zorgen.
- Een versnelde en strenge doorvoering in de nationale wetgeving van de Europese richtlijn industriële emissies, die naar verwachting binnenkort wordt aangescherpt, en een maximale inzet in Europa op strengere grenswaarden voor luchtkwaliteit in de toekomstige wijziging van de Europese richtlijn voor luchtkwaliteit. Met behulp van deze richtlijnen moet het ook mogelijk worden om de vergunningsvoorwaarden voor bestaande installaties aan te scherpen.
- Normen opstellen gebaseerd op wetenschappelijke en gezondheidskundige advieswaarden. Hetzelfde geldt voor verduurzaming industrie wat is geijkt op CO_2 besparing of de KRW, dit moet verbreed worden naar gezondheidsaspecten.

~~Maatwerk~~ Tata Steel

Er zal aanvullend onderzoek worden gedaan naar de effecten op de gezondheid en de leefomgeving van maatregelen die Tata Steel neemt om de uitstoot van schadelijke stoffen te verminderen. Een snelle transitie van Tata Steel naar een productie via aardgas naar waterstof is cruciaal. Uiterlijk in 2029 moet de eerste fase van de transitie naar een productie van groen staal via aardgas naar waterstof naar groen staal gerealiseerd zijn. Om deze transitie snel in te zetten, zijn Rijk en Tata Steel in overleg over de ~~maatwerk~~afspraken. Voor de bouw van nieuwe installaties voor gas- en waterstofverbranding is mogelijk tijdelijke additionele geluidsruimte nodig. De huidige beschikbare geluidsruimte is vrijwel volledig benut. Tijdelijk meer geluidsoverlast leidt na de bouw tot een gezondere leefomgeving.

Afbeelding 46: Leefomgeving Tata-steel, Velsen. Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

CONCEPT

5.5: Ruimte houden voor bedrijvigheid op (nieuwe) bedrijventerreinen en zorgen voor betaalbare bedrijfsruimte bij binnenstedelijke verdichting

Het beleid om zo veel mogelijk woningen binnenstedelijk te bouwen heeft naast veel voordelen als nabijheid van wonen en werken, vermeden verkeersbewegingen, sparen van groen en landschap in buitengebied, (kosten)efficiency bij aanleg van verschillende infrastructuur, ook nadelen. Bij binnenstedelijke verdichting worden vaak verouderde bedrijventerreinen getransformeerd. Daardoor worden bedrijven die op dergelijke terreinen zijn gevestigd, vaak naar andere locaties verdrongen omdat er geen betaalbare locaties meer in het stedelijk gebied te vinden zijn en/of ze niet gemengd kunnen worden met woonfuncties vanwege hinder. Niet zelden gaat het om bedrijven die een ondersteunende functie hebben in een stad. Dit levert een additionele ruimtevraag op bovenop de vraag naar ruimte voor nieuwe bedrijven. Er moet een keuze worden gemaakt hoe en waar deze bedrijven kunnen worden opgevangen. Daarnaast moet bepaald worden of ander instrumentarium, bijvoorbeeld in de uitgifte van gronden en de het hanteren voor langdurige prijsplafonds, kan worden ingezet om bedrijvigheid in stedelijk te behouden.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Zet waar mogelijk in op gemengde stedelijke gebieden waarbij bedrijven meer in de stad kunnen blijven. Ontwikkel hier passend instrumentarium bij, zodanig dat langdurig betaalbare bedrijfsruimte beschikbaar is.

Wat doen we zelf?

- In het NOVEX-gebied MRA wordt gewerkt aan een bedrijventerreinenstrategie die inzet op zes lijnen:
  1. Selectieve uitgifte huidig aanbod
  2. Bescherming bestaande voorraad
  3. Intensivering van het ruimtegebruik
  4. Toekomstbestendig maken voorraad
  5. Betere benutting stedelijk gebied
  6. Toevoegen van nieuwe plannen

- Als onderdeel van de gezamenlijke MRA bedrijventerreinenstrategie zijn de volgende acties gepland: De gemeenten brengen in beeld welke bedrijventerreinen behouden blijven en tenminste tot 2035 niet in aanmerking komen voor transformatie, als basis voor een MRA totaaloverzicht in 2024.
- Daarnaast worden de huidige plannen voor transformatie van bedrijventerreinen (conform gemeentelijk besluiten) doorgenomen, om nieuwe kansen voor behoud van zittende bedrijven te identificeren.
- Verder wordt in MRA verband een transformatiekader bedrijventerreinen opgesteld, met aandacht voor o.a. omgang met de transformatielocatie en compensatiemogelijkheden binnen de deelregio.
- Gemeenten spannen zich in om bij transformatie zo veel mogelijk zittende bedrijven kansen te bieden zich te handhaven en waar dat niet lukt compensatiemogelijkheden voor (milieu)ruimte in eerste instantie binnen de eigen deelregio te vinden.

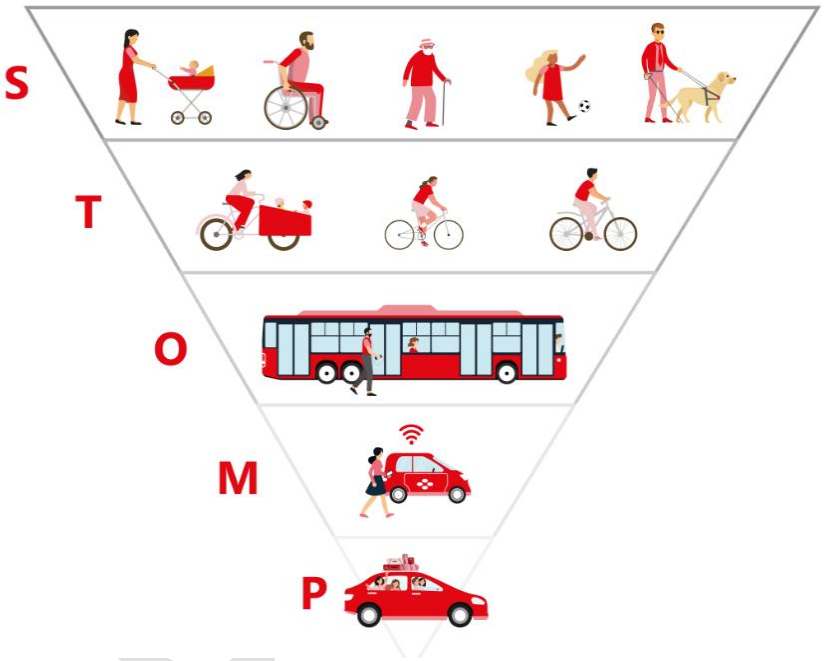
Wat vragen we van het Rijk?

- Samen verkennen welke (juridische en financiële) maatregelen het mengen van bedrijven in stedelijk gebied kunnen bevorderen.

CONCEPT

5.6: Beter borgen van mobiliteitsmaatregelen in het ruimtelijk instrumentarium

De huidige mobiliteitsnetwerken zijn niet voldoende om de gewenste bereikbaarheid te leveren bij de geplande woningbouw. Er is daarom een mobiliteitstransitie noodzakelijk die is ingebed in een integrale ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij is het noodzakelijk dat wonen, werken en voorzieningen in elkaars nabijheid worden gerealiseerd. De mobiliteitstransitie is gericht op het voorkomen van verplaatsingen, op het veranderen naar schone en actieve vervoerwijzen zoals fiets, lopen en openbaar vervoer en op het bevorderen van schoner gebruik van de auto door het gebruik te delen en de elektrische auto te stimuleren. Concreet betekent dit dat grote woningbouwlocaties zoveel mogelijk nabij OV-knooppunten worden gerealiseerd waar nog capaciteit over is. En dat in de planontwikkeling van een gebied al vanaf het begin bij de inrichting rekening wordt gehouden met het zogenoemde STOMP-ordeningsprincipe waarbij *in volgorde* de mogelijkheden voor lopen (stappen), fietsen (trappen), openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en de privéauto worden meegenomen in het ontwerp. Het is van belang dat alle vervoersmiddelen conform dit principe worden overwogen bij de planontwikkeling, waarbij de resultaten van die afweging in gebieden met beperkt openbaar vervoer en grote afstanden naar voorzieningen naar alle waarschijnlijkheid anders is dan in gebieden met een hogere graad van verstedelijking. Het STOMP-principe is ook bruikbaar om ruimtegebruik van mobiliteit te verminderen.

Afbeelding 47: STOMP mobiliteitsprincipe. Bron: Goudappel

Ook de Ladder van Verdaas voor afwegingen rond investeringen in infrastructuur is van toepassing. De aanleg van nieuwe infrastructuur komt volgens deze ladder pas in aanmerking als andere oplossingen onvoldoende soelaas bieden. In volgorde van voorkeur zijn dat:

- Mobiliteit beperken via een ruimtelijke visie en programma (het STOMP principe dient onderdeel te zijn van de Ruimtelijke Visie);
- Anders betalen voor mobiliteit (rekeningrijden);
- Mobiliteitsmanagement;
- Verbeteren/optimaliseren openbaar vervoer;
- Beter benutten bestaande infrastructuur;
- Aanpassen bestaande infrastructuur;

- Nieuwe infrastructuur.

De mogelijkheden voor de laatste twee stappen, investeren in nieuwe of bestaande infrastructuur, zijn in het licht van de eerder genoemde verschuiving van aanleg naar beheer en onderhoud nog maar beperkt mogelijk.

In stedelijk gebied vraagt de mobiliteitstransitie om een inrichting van de openbare ruimte die autogebruik en autobezit terugdringt. Dat vraagt enerzijds ruimte (voor o.a. fiets, lopen en OV), maar levert anderzijds ook ruimte op (minder parkeerplaatsen). Ruimte is nodig voor:

- Tankstations met verschillende brandstoffen met (snel)laadplekken voor elektrisch vervoer;
- Waterstoftankmogelijkheden voor zwaar vervoer, inclusief veiligheidsruimte;
- Toeleidende verkeersstromen van en naar de locatie;
- Bredere fietspaden, solitaire busbanen om bestaande stedelijke kernen te ontlasten.

Ook logistieke hubs en regionale en lokale openbaarvervoerhubs buiten de kernen spelen een rol bij de mobiliteitstransitie Hierbinnen kunnen op de langere termijn eventueel ook vertiports[30] voor eVTOL[31]-netwerken een plek krijgen. Deze ruimtevraag heeft een conflict met de overige ruimtevragen en is nu nog niet goed in beeld bij bijvoorbeeld de nieuwbouwopgave. Dit heeft niet alleen effect op een betere bereikbaarheid van de steden maar ook effect op de gezonde leefomgeving. Actieve mobiliteit draagt bij aan gezondere en vitalere mensen. Schone en emissieloze voertuigen stoten veel minder schadelijke stoffen uit. In steden betekent de introductie van zero-emissie zones voor schonere lucht en veiligere situaties.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Voor mobiliteit is meer nodig dan alleen aandacht voor infrastructuur. Ook bij het aanleggen van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen moet aandacht zijn voor het inpassen van andere vormen van mobiliteit aan de hand van het STOMP principe.

Wat doen we zelf?

- Aan de hand van ons Perspectief Mobiliteit werken we aan de mobiliteitstransitie. Dit doen we oor het verminderen van de behoefte van reizen door nabijheid van wonen, werken en voorzieningen. Indien dan toch gereisd moet worden is dit idealiter middels een collectieve of actieve vorm zoals trein, openbaar vervoer of fiets. Dit zorgt dat ook de verduurzamingsopgave kleiner wordt doordat het aantal voer- en vaartuigen afneemt dat uitstootvrij moet worden. Het zorgt er ook voor dat voor diegenen die de auto echt nodig hebben voldoende capaciteit op de wegen beschikbaar blijft.
- Met de actieagenda fiets 2022-2027 werken we aan het aanleggen van doorfietsroutes tussen steden om zo een alternatief te bieden aan ritten voor korte en middellange afstanden tot ongeveer 15 kilometer.
- Met het Mobiliteit Plan van Eisen Logistiek geven we criteria mee voor het inrichten van nieuwe bedrijventerreinen. Met oog voor multimodale goederenstromen op plekken met ruimte op de netwerken.
- Programma OV-knooppunten in combinatie met woningbouw bij de OV-knooppunten. Het versterken van de OV-knooppunten en hierlangs de grootste woningbouwopgaves laten plaatsvinden. Bij volledige realisatie van deze plannen zou 60 % van het totale provinciale woningaanbod uit de Woondeal binnen 1.200 meter en bijna 100 % binnen 10 minuten fietsen van de OV-knooppunten worden gerealiseerd.

[30] Vertiport: een stuk land of water dan wel een constructie waarop VTOL's, bijvoorbeeld drones, (kunnen) opstijgen en landen
[31] VTOL: vertical take off and landing

CONCEPT

Wat vragen we van het Rijk?

- Woningbouw in sterke relatie blijven zien met mobiliteit. Dit laten zien door opvolging te geven aan de integrale woningbouw en mobiliteitsmiddelen in 2024 en verder.
- Inzetten op het uitbreiden van de gedragscampagne over het gebruik van mobiliteit, waaronder de werkgeversaanpak.

Wat doen we samen?

- Inzetten op de uitvoering van het sturingsprincipe Afremmen en spreiden uit het Multimodaal Toekomstbeeld (MTB). Zoals afgesproken in BO-MIRT 2022 werken we binnen het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid samen aan de uitvoering van het MTB en de daarin gezamenlijk vastgestelde sturingsprincipes met als doel de brede welvaartsdoelen op peil te houden. Dit heeft ook ruimtelijk consequenties.

CONCEPT

5.7: Rekening houden met effecten van lokale ruimtelijke mobiliteitskeuzes op de regionale schaal

Ruimtelijke keuzes op een plek in de provincie hebben logischerwijs effect op de omliggende gebieden. Bij keuzes in het MRA-gebied moet rekening worden gehouden met het effect hiervan op Noord-Holland Noord en andersom, kortgezegd waterbedeffecten.

Voorbeeld: ~~Effect van parkeernormenbeleid in MRA~~ Minder ruimte voor auto in de stad vereist corridorhubs

In de MRA is een gezonde leefomgeving creëren steeds belangrijker voor gebiedsontwikkeling. Autoluwe steden en duurzame vormen van mobiliteit stimuleren dit. Dit vertaalt zich naar minder ruimte voor de auto binnen de stadsgrenzen door minder parkeerplaatsen en door (de invoering van) betaald parkeren.

Het bovenstaande heeft consequenties voor de dagelijkse forenzen, onder andere vanuit Noord-Holland Noord richting de MRA. De toegankelijkheid van de stad voor mensen met lagere- en middeninkomens die dit niet kunnen of willen betalen kan hierbij in het geding komen. De beschikbaarheid van een parkeerplaats op de bestemming in de MRA is niet meer vanzelfsprekend. Vier tot zeven euro per uur zijn geen ongewone bedragen in de binnenstad van Amsterdam.

Om toch deze forenzen te faciliteren is het noodzakelijk dat goede multimodale overstapmogelijkheden beschikbaar zijn. Weggebruikers moeten eerder de mogelijkheid krijgen om over te stappen van de auto op ander vervoer verder de stad in. Daar kunnen corridorhubs (overstapplek~~ken op belangrijke toegangswegen~~ nabij het landelijk en/of regionale wegennet, zoals een Rijksweg of provinciale weg) een rol in spelen. Op dergelijke hubs wordt autoverkeer dat richting de werkgebieden moet, vroegtijdig de mogelijkheid gegeven om via openbaar vervoer naar de werkgebieden te reizen. Deze hubs moeten niet alleen aan de randen van de MRA en de agglomeratie Amsterdam komen, maar ook dieper in Noord-Holland Noord (bijvoorbeeld in Hoorn of Alkmaar-Noord) juist om autoverkeer vroegtijdig mogelijkheden te geven om via OV verder te geleiden.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef inzicht in de waterbedeffecten van ruimtelijke keuzes in mobiliteit. Hoe werken keuzes in het ene gebied door op dat in andere gebieden.
- Pakketten van (ruimtelijke) maatregelen zijn nodig die in samenhang streven naar de brede welvaart doelen zoals in het Multimodaal Toekomstbeeld vastgelegd. De balans vinden tussen bijvoorbeeld bereikbare regio, aantrekkelijke leefomgeving, vitale economie die toegankelijk is voor iedereen.

Wat doen we zelf?

- We ~~stellen een~~ werken aan de uitvoering van de hubstrategie ~~op~~ (2023) zowel binnen ~~en~~als buiten stedelijk gebied.
- We agenderen het onderwerp mobiliteitsarmoede en toegankelijkheid van mobiliteit in het Rijk/regio programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB).

Wat vragen we van het Rijk?

- Doorzetten (en uitbreiden) van bereikbaarheidsgelden. Mobiliteit is randvoorwaardelijk voor het realiseren en versnellen woningbouw. Gezien de opgaven die we hebben, kunnen we het niet alleen.

CONCEPT

- Integrale blik om per regio integrale gebiedspakketten te gaan maken en deze voor BO-MIRT te agenderen. Daarvoor hebben we de medewerking van BZK en I&W nodig.

Wat doen we samen?

- Uitwerken van het principe regioniale hubs per corridor uit het MTB. Zoals afgesproken in BO-MIRT 2022 werken we binnen het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid samen aan de uitvoering van het Multimodaal Toekomstbeeld (MTB) en de daarin gezamenlijk vastgestelde sturingsprincipes met als doel de brede welvaartsdoelen op peil te houden. Dit heeft ook ruimtelijk consequenties (zie ook 5.6).

CONCEPT

5.8: Logistiek in een leefbare stad

De groei van het goederenvervoer (zoals besproken in 4.7) heeft samen met de keuzes voor een leefbare stad uit dit hoofdstuk ook effect op de logistieke stromen binnen de stad. Hoe kunnen goederen toch hun bestemming bereiken in een leefbare stad?

Een leefbare stad voor logistiek betekent bevoorraden met uitstootvrije voertuigen. In aanloop hiernaartoe gebeurt dit met emissieklasse 6/7 voertuigen (euro 6/7). Maar ook de omvang van de voertuigen moet passend zijn bij de straten in het dorp of de stad. Ter verbetering van de gezondheid en leefbaarheid in de steden is de inzet van logistieke hubs randvoorwaardelijk. Hier worden goederen overgeslagen van grote op kleine transporteenheden. Dit vraagt een veelvoud van de huidige hublocaties, veelal aan de randen van de stad.

Wat agenderen we voor de nota Ruimte?

- Ruimte voor logistieke hubs. Uit onderzoek van gemeente Amsterdam blijkt bijvoorbeeld dat de vereiste ruimte voor logistieke hubs groeit vanwege de transitieperiode naar uitstootvrije voertuigen. Hierdoor is meer overslag nodig van goederen rond de steden. Op termijn zal dit naar verwachting weer afnemen. Het zorgt nu voor een groei van logistieke hubs rond de stad. Dit zal ook in andere steden zo zijn. Hoe passen we dit in de schaarse ruimte?

Wat doen we zelf?

- Vanuit de Netwerkvisie Logistieke Hubs willen we dat gemeenten en regio toebewegen naar stadsbrede logistieke platforms waardoor gebundelde belevering in de steden gemakkelijker of afgedwongen wordt.
- De vaarwegen moeten beter benut worden voor goederentransport, ook in de steden en buitenwijken. Concreet betekent dit dat we de bedienbesluiten voor bruggen daar op af moeten stemmen. Die zijn nu steeds meer in dienst van het autoverkeer, maar dat zal dan omgedraaid moeten worden.
- Met marktpartijen ontwikkelen we een Metropolitaan Hub Systeem. Een netwerk van binnenvaardiensten tot in de haarvaten van de vaarwegen, voor betrouwbare elektrische duwvaart in en tussen steden.

Wat vragen we van het Rijk?

- Harmoniseren van het beleid voor duurzame logistiek. Zorg voor een voorspelbaar groeipad en stimuleer de ondernemers die voorop willen lopen in verduurzamen van het transport van, naar en in de stad.

Wat doen we samen?

- Het uitvoeren van landelijke en regionale uitvoeringsagenda stadslogistiek.
- Het creëren van blauwe golven, het verbinden van de brugopeningen zodat schepen kunnen doorvaren. Vergelijkbaar met de groene golven, al kan dit ook met elkaar conflicteren.

5.9: Inzetten op gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen

Financiering van veel onderdelen gekoppeld aan een goede leefomgeving schiet tekort. De voorwaarden vanuit de grote investeringsfondsen laten geen ruimte voor integrale projecten. Omdat ruimte beperkt is, zullen veel doelstellingen gecombineerd moeten worden. Dit vraagt om grotere flexibiliteit bij het gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen.

Voorbeeld: In de MRA is een groenstructuur bekend onder de naam groene scheggen. Aan de oostkant van Schiphol ligt een scheg die nog moet worden ontwikkeld, de Westeinderscheg. Het doel van de ontwikkeling is om de leefomgeving in de directe omgeving van de luchthaven te verbeteren. Het gebied wordt overlapt door drie NOVEX-gebieden, te weten NOVEX Schipholregio, MRA en Groene Hart. Daarnaast zijn er ook kansen om bij te dragen aan het halen van de doelen uit het NPLG/PPLG. Het is op dit moment niet mogelijk om integraal doelen uit de verschillende programma's financieel te combineren in een gebiedsfonds. Het efficiënt bundelen van bestaande geldbronnen is daardoor niet mogelijk.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- In de Nota Ruimte verwachten we dat er wordt ingezet op integrale gebiedsontwikkelingen met daaraan gekoppeld de gecombineerde inzet van middelen. Verantwoording richting begroting vindt dan nog steeds plaats via de huidige verantwoordingslijnen. Het moet dus ook duidelijk worden gemaakt in de verantwoording welke doelen uit een bepaald programma worden gediend. Doel is om het geoormerkte geld efficiënter in te zetten waardoor voor hetzelfde geld meerdere doelen haalbaar worden gemaakt.

Wat doen we zelf?

- We zetten onze regierol in de afstemming rondom het Watersysteem, Taskforce energie, PPLG, Vervoersberaden, Woondeals, Regionale afstemming wonen en bedrijven en recreatieschappen voort. In lijn met het coalitieakkoord investeren we in water, recreatie en natuur, onder andere via het PPLG.
- We investeren in provinciale infrastructuur en beleidsmaatregelen zoals smart mobility, in woningbouw via de woondeals, het programma OV-knooppunten en nieuwe maatregelen zoals groen in en om de stad via ons programma Groen Kapitaal.

Wat vragen we van het Rijk?

- Grotere flexibiliteit bij het gebiedsgericht bundelen van bestaande financieringsbronnen. Maak het mogelijk deze middelen breed in te zetten op de eerder geschetste randvoorwaarden.
- Meer geld voor groen, recreatie en klimaatadaptatie gekoppeld aan woningbouw (nu zijn financiën gekoppeld aan woningbouw alleen bestemd voor mobiliteit).
- Een mogelijk steviger wetgeving voor het verplicht mee-investeren in mobiliteit, klimaatadaptatie, natuur en recreatie.

CONCEPT

6 (Opnieuw) vormgeven aan Noord-Holland

Omgevingskwaliteit: veel transities komen op ons af die leiden tot veranderingen. Dat is niet nieuw, Noord-Holland is altijd aan verandering onderhevig geweest. Ons huidig beleid is erg gericht op beschermen. Deze veranderingen vragen om opnieuw te definiëren wat we belangrijk vinden om te behouden en wat en hoe we samen veranderingen vorm kunnen geven waarbij waarden zichtbaar blijven.

Wat is er aan de hand?

Noord-Holland is prachtig en divers. De cultuurlandschappen van Noord-Holland herbergen de geschiedenis en vormen een deel van de Noord-Hollandse identiteit. Die diversiteit van ons landschap komt mede doordat in Noord-Holland op een relatief klein oppervlak veel verschillende bodemtypen samenkomen. Daarbij is er bij de ingebruikname van het land steeds anders op de condities van bodem en water gereageerd. Dat kwam door culturele verschillen of bijvoorbeeld doordat gedurende de ontginning de financiële en technische mogelijkheden veranderden. Dat alles heeft geleid tot een afwisselend landschap met veel bijzondere plekken, dat hoog gewaardeerd wordt door inwoners en bezoekers.

De opgaven die op ons afkomen hebben een aantal dingen gemeen. Ze zijn urgent, hebben vaak een grote ruimtelijke impact, overstijgen veelal de lokale schaal en hebben het karakter van een transitie. Het stedelijk gebied verandert door verdichting van woningbouw, plaatsing van extra infrastructuur voor de energietransitie of transformatie van een werkgebied naar woningbouw. Ook in het landelijk gebied verwachten we grote effecten door alle opgaven. Voorbeelden hiervan zijn de impact van de energietransitie met windturbines, zonneparken, energie-infrastructuur en transformatorstations. Maar ook de vernatting van veenweidegebieden die kan leiden tot ander landgebruik en een andere verschijningsvorm, bijvoorbeeld moerasbos en rietlanden. Deze veranderingen beïnvloeden hoe Noord-Holland eruitziet en wat we daaraan waarderen.

In het (verre) verleden hervormden mensen het Noord-Hollandse landschap al door veenafgravingen, de aanleg van dijken en het droogmalen van meren tot polders. En ook minder lang geleden zijn er grote keuzes gemaakt in de ruimte. 150 jaar terug was er nog een Zuiderzee, bestond de Wieringermeerpolder nog niet en werd het Noordzeekanaal (grotendeels met de hand) gegraven. In de afgelopen 70 jaar is de verstedelijking in de provincie enorm versneld. Het aantal inwoners verdubbelde terwijl het aantal mensen per huishouden daalde. Het infrastructurele netwerk werd verbeterd, het aardgasnet werd uitgerold, Schiphol werd een van de grootste luchthavens van Europa en Amsterdam werd een groot internationaal internetknooppunt. Verandering van ons landschap is dan ook niet nieuw maar van alle tijden.

Hoe hoger de druk op de ruimte en op ons buitengebied was, hoe groter de behoefte werd de kwaliteit ervan te beschermen. Een mooi landschap, met cultuurhistorisch erfgoed en ruimte voor een groeiende recreatieve behoefte is onmisbaar als gezonde en fijne leefomgeving. Dit draagt bij aan het welzijn van onze inwoners en past ook bij de maatschappelijke tendens om meer oog te hebben voor brede welvaart. In de Omgevingsvisie is opgenomen dat we onze natuurgebieden, cultuurlandschappen en erfgoed willen behouden en versterken en dat ontwikkeling hierbinnen en het beheer ervan passend zijn bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen. Dit is in de Omgevingsverordening verder uitgewerkt met o.a. de beschermingsregimes Natuurnetwerk Nederland (NNN), Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL), UNESCO werelderfgoed, de bescherming van archeologisch en cultureel erfgoed en de verplichting om bij een ontwikkeling in het landelijk

CONCEPT

gebied rekening te houden met de principes van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. In eerste instantie hebben onze beschermingsregimes, zoals de naam al zegt, een beschermende werking. Reguliere ontwikkelingen zijn niet altijd mogelijk binnen deze gebieden en wat wel kan, moet voldoen aan bepaalde eisen. Op dit moment is de lijn dat 'ontwikkelingen van groot openbaar belang' doorgang vinden als er geen alternatieven zijn.

Zorgvuldig omgaan met de waarden van het landschap en de natuur is de onderliggende kernboodschap achter onze beschermingsregimes en ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten. Met de toenemende druk op het landschap door de noodzakelijke transities en grote opgaven waar we voor staan, neemt ook het belang van die zorgvuldigheid toe. Voorbeelden als de mogelijke aanleg van een 380 KV door UNESCO werelderfgoed gebied in de Beemster tonen echter aan dat bescherming soms niet langer mogelijk is, en er behoefte is aan een meer op transitie gerichte benadering. Hoewel we de precieze impact van de transities op Noord-Holland nog niet kennen, weten we al wel dat we niet alles zullen kunnen behouden zoals het is. Ons huidige beleid is niet voldoende toegerust op de transities. Daarom is het nodig om het huidige beleid aan te passen.

Het is bij zo'n op transitie gerichte benadering belangrijker dan ooit om zorgvuldig vorm te geven aan de mogelijk nieuwe landschappen die hieruit voortkomen. En te benoemen welke waarden we willen behouden. In een wereld die steeds sneller om zijn as lijkt te draaien, zoeken we plekken en dingen waaraan we ons vast kunnen houden, waarin we ons gezamenlijke verleden kunnen herkennen. Tegelijk willen we - of moeten we - ook het nieuwe omarmen. Een goede vormgeving daarvan, én een respectvolle inpassing in het bestaande landschap zijn voorwaardelijk voor maatschappelijke acceptatie van veranderingen. Juist ook met het oog op het belang van brede welvaart. We willen dat Noord-Holland zich blijft onderscheiden door een grote diversiteit aan verschillende landschappen, die onmiskenbaar zijn verbonden met het verleden en ruimte bieden aan de toekomst.

Waar komt het op neer?

Het (opnieuw) vormgeven van Noord-Holland lukt alleen als bij grote vormende projecten het verbeteren van de leefomgeving het uitgangspunt is. Dat vraagt om een stevige verankering van het creëren van omgevingskwaliteit als nevendoelstelling in wetgeving.
Afbeelding 48: Noord-Holland, het landschap dat altijd in verandering is. Bron: provincie Noord-Holland

Botsingen en kansen met andere opgaven

Het lijkt soms alsof aandacht voor omgevingskwaliteit en het werken vanuit de waarde van de omgeving vertragend kan werken. Maar goed en tijdig meegenomen biedt het juist houvast voor het behalen van meervoudigheid in doelstellingen en kan het bijdragen aan het maatschappelijke draagvlak. Bij het opnieuw vormgeven van Noord-Holland moeten we afwegingen maken waar ontwikkelingen met elkaar schuren en kansen identificeren waar ze elkaar versterken. Bijvoorbeeld, het opzetten van het waterpeil kan zowel gunstig als ongunstig uitpakken voor het beschermen van archeologische waarden. De diepte waarop energie-infrastructuur wordt aangelegd door het gebied van het Oer-IJ maakt het verschil tussen het creëren van een kilometerslange opgraving (1 m diepte) of het in situ behoud (3 m diepte). Het inzetten op meer biodiversiteit buiten natuurgebieden door meer groenblauwe dooradering draagt bij aan het prettiger maken van het landschap. Tegelijkertijd vraagt de omzetting naar kringlooplandbouw ook ruimte voor extra bebouwing voor het verwerken van reststromen en het sluiten van kringlopen. Het werken vanuit waarden in een gebied en het creëren van waarden biedt kansen om de leefkwaliteit in een gebied te versterken. Denk bijvoorbeeld aan het openleggen van historische waterwegen voor waterafvoer of berging. Of het herstel van groen in historische binnensteden, het beschermen van dorpsgezichten, herbestemming van erfgoed tot woonbestemming of speciale windmolens die passen bij het karakter van de Beemster.

CONCEPT

Betrokken programma's en visies

Als vertrekpunt voor het opnieuw vormgeven aan Noord-Holland zijn de volgende beleidskaders van belang.

Programma Mooi Nederland
In het programma 'Mooi Nederland' staat ruimtelijke kwaliteit centraal. Het programma werkt aan een gedeeld beeld van de toekomst van ons land en regelt nieuwe concepten voor de inrichting van gebieden.

Omgevingsvisie NH2050
Uit de Omgevingsvisie: "Noord-Holland beschikt over een unieke en rijke variatie aan (open) landschappen, ruimtelijke structuren, aardkundige en archeologische waarden, cultuurhistorie en gebouwd (wereld)erfgoed. De provincie onderscheidt zich door haar openheid, de grote afwisseling en de contrasten in het landschap. Deze karakteristieken reflecteren de rijke ontstaansgeschiedenis en maken het aantrekkelijk voor mensen om hier te wonen, voor bedrijven om zich hier te vestigen en voor recreanten en toeristen om hier te verblijven. Voor de leefomgevingskwaliteit is het essentieel deze waarden en karakteristieken van landschap en cultuurhistorie te benoemen, te behouden, waar nodig adequaat te herstellen en waar mogelijk te versterken en te ontwikkelen."

PPLG – Een beleefbaar landelijk gebied
Om de opgaven in het landelijk gebied in samenhang op te pakken zet de provincie Noord-Holland het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) op, in navolging van het Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het is bedoeld als samenhangend beleidskader voor het landelijk gebied. In het PPLG wordt een uitwerking opgenomen van de nationale opgaven voor biodiversiteit, stikstof, water en bodem, klimaat en het perspectief voor de landbouw. De thema's woningbouw, energievoorziening, infrastructuur en economie worden niet uitgewerkt in het PPLG en komen in dit Ruimtelijk Voorstel uitvoerig aan bod. Zoals in het PPLG is aangegeven, zal de ruimtelijke afweging tussen de belangen uit het PPLG en de overige belangen in dit Ruimtelijk Voorstel plaatsvinden. Het PPLG is daarmee een belangrijke bouwsteen van het Ruimtelijk Voorstel. Het PPLG bevat een uitwerking van de provinciale doelstellingen voor het landelijk gebied op de thema's landschap, erfgoed en recreatie (PPLG H2.7 Een beleefbaar landelijk gebied).

Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
De leidraad is een provinciale handreiking voor het inpassen van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in het landschap, zoals bebouwing, agrarische bedrijven, infrastructuur of vormen van energieopwekking. Daarnaast bieden de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en de handreikingen gemaakt voor inpassing energie-infrastructuren een duidelijke basis voor inpassing van projecten. De Leidraad geeft gebiedsgerichte én ontwikkelingsgerichte beschrijvingen en biedt zo toepasbare informatie over de manier waarop ruimtelijke ontwikkelingen kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving. De provincie beoogt met deze Leidraad om samen met bijvoorbeeld gemeenten, ontwikkelaars en initiatiefnemers te werken aan het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap en de cultuurhistorie.

Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL)
Het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) is het regime voor bescherming en waar mogelijk versterking en ontwikkeling van gebieden in Noord-Holland die landschappelijk, aardkundig, ecologisch of cultuurhistorisch van bijzondere waarde zijn. Het BPL is beschreven in kernkwaliteiten per deelgebied. De voormalige beschermingsregimes Bufferzones, Aardkundig Monument en Weidevogelleefgebied zijn geborgd in de kernkwaliteiten.

CONCEPT

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, gericht op de wezenlijke kenmerken en waarden van natuur en landschap) en Provinciale Monumenten hebben een eigen regime en vallen daarom buiten het BPL-regime.

Beleidskader Erfgoed & Cultuur
Erfgoed en cultuur dragen sterk bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Noord-Holland heeft veel culturele organisaties en initiatieven, monumenten, (wereld)erfgoed, bijzondere archeologische vindplaatsen en historische cultuurlandschappen. Dit levert een aantrekkelijk woon- en verblijfklimaat op. Dit is uitgewerkt in het Beleidskader Erfgoed & Cultuur. In het beleidskader zijn als opgaven benoemd:

1. transformatie van het cultuurlandschap
   Een van de speerpunten voor het beleid is dat cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen. We vertalen dat in het Ruimtelijk Voorstel in 'erfgoedinclusief ontwikkelen';
2. leegstand, herbestemming en verduurzaming
   De focus ligt op continuïteit in gebruik en duurzame exploitatie, waarbij sociaal-maatschappelijke waarden behouden blijven;
3. bereikbaarheid en toegankelijkheid van de culturele infrastructuur
   Het is zaak dat er voldoende en toegankelijke culturele voorzieningen blijven, ook als er vele duizenden woningen worden bijgebouwd.

Overige relevante programma's

- Noord-Holland Noord regioprofiel 2021 'Zee aan ruimte, land vol cultuur'
- MRA Regioprofiel 2019-2024 'Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed'
- Uitvoeringsprogramma Hollandse Waterlinies Noord-Holland 2022-2025
- Uitvoeringsprogramma Herstel Liniedijken 2021-2025
- Ruimtelijk beleidsplan Stelling van Amsterdam
- Beeldkwaliteitsplan Stelling van Amsterdam

Afwegingskader energieopwekking Hollandse Waterlinies
Een eerste stap in de transitiegerichte benadering binnen de grenzen van Werelderfgoed Hollandse Waterlinies is gemaakt met het opstellen van het 'Afwegingskader energieopwekking Hollandse Waterlinies'. Dit stuk is een goed hulpmiddel bij eventuele ontwikkelingen en mogelijke aantasting van de kernkwaliteiten.

CONCEPT

Wat agenderen we?

6.1: Passen we onze beschermingsregels voor landschap en cultuur aan vanwege transities?

Ons huidige beleid is veelal gericht op bescherming van de bestaande intrinsieke en toegekende waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Op circa 50% van het landelijk gebied ligt een beschermingsregime (N2000, NNN, BPL, Unesco-werelderfgoed, stiltegebieden, archeologisch en gebouwd en groen erfgoed). Nu al is echter duidelijk dat een deel van de transitie-opgaven ook zal landen binnen een of meerdere beschermingsregimes:

- Een aantal zoekgebieden voor zonne- en windenergie op land, aangewezen in de Regionale Energiestrategieën (RESsen), ligt bijvoorbeeld (deels) in beschermd gebied.
- In het zoekgebied van de 380kV-hoogspanningsleiding tussen het Noordzeekanaalgebied en Noord-Holland Noord liggen de werelderfgoederen van de Beemster en de Hollandse Waterlinies. Ook de uitbreiding van de 380kV-hoogspanningsleiding Diemen-Ens doorkruist de Waterlinies.
- Om CO_2-uitstoot en verdere bodemdaling tegen te gaan worden in het NPLG en PPLG verkend of en waar het peil opgezet moet worden in veengebieden. Peilopzetting kan positief uitpakken voor de bescherming en conservering van archeologische vindplaatsen. Maar als op deze plekken moerasbos of rietlanden mogen ontstaan die CO_2 op kunnen slaan, zal dat deze vindplaatsen mogelijk juist aantasten. Ook veranderen dan specifieke kernwaarden zoals openheid en de habitat voor weidevogels.
- Klimaatverandering (hitte, droogte, verzilting, wateroverlast en overstroming) heeft effect op ons erfgoed en beschermde landschappen.
- Aanlandingen wind op zee doorkruisen de Atlantikwall en ondergrondse bekabeling naar transformatorstations doorsnijden gebieden van archeologische waarden.
- De omslag naar kringlooplandbouw vraagt om aanpassingen, zoals extensivering, ruimte voor verbreding van activiteiten, het verwerken van reststromen en energie-opwekking op het erf. Dit vraagt om afwijkingen van het bouwvlak en past niet altijd binnen de regels van het BPL.

De aankomende veranderingen kunnen nopen tot het maken van keuzes in welke landschappen en welk erfgoed we willen behouden (en in welke omvang), en welke we niet kunnen of willen behouden. Op het moment dat bescherming niet langer mogelijk is, kiezen we voor een op transitiegerichte benadering. Dit betekent niet dat we geen waarde meer hechten aan het bestaande, maar dat dit het vertrekpunt vormt voor verdere ontwikkeling met kwaliteit. We kijken dan ook naar kansen die er liggen voor het landschap en het erfgoed. Er zijn immers ook plekken die niet beschermd, maar wel behoudenswaardig zijn in de ogen van bewoners. In een enkel geval betekent het zelfs dat een volledig nieuw landschap ontstaat met nieuwe waarden.

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Niet alles kan behouden worden zoals het is. Wees daar eerlijk over in de nota Ruimte en geef duidelijk aan welke consequenties het kiezen voor bepaalde ontwikkelingen heeft voor erfgoed, cultuur en landschap. Geef aan welke waarden vanuit landelijk perspectief absoluut behouden moeten blijven.

Wat doen we zelf?

- We sturen op de kwaliteit en diversiteit van onze Noord-Hollandse landschappen en onderzoeken of er invloed is van de opgaven die ruimte zoeken in onze landschappen.
- Als we verwachten dat er invloed is van de transities op de huidige landschappen en structuren uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie maken we inzichtelijk wat het betekent voor de kernwaarden, ambities en ontwikkelprincipes en passen daar de Leidraad op aan.
- We betrekken inwoners bij het bepalen van de gewenste omgevingskwaliteit en de lange termijn toekomst van Noord-Holland.

CONCEPT

- We maken een afwegingskader hoe om te gaan met de gevolgen voor erfgoed bij klimaatverandering.
- We werken verder aan richtlijnen voor de omgang met waardevol erfgoed zoals behoudenswaardige stolpboerderijen zodat voor eenieder duidelijk is hoe we omgaan met beschermen van waardevol erfgoed en hoe we omgaan met transities in relatie tot waardevol erfgoed.
- We ontwikkelen een referentiekader voor culturele voorzieningen om daarmee beter te kunnen bepalen wat er nodig is voor een waardevolle leefomgeving en hoe er gebruik kan worden gemaakt van erfgoed.
- Binnen de NOVEX MRA onderzoeken we de mogelijkheden van landschaps- en natuurinclusief verstedelijken.

Wat vragen we van het Rijk?
Van het Rijk verwachten we een stevige inzet op omgevingskwaliteit. Naast het aanjagen en stimuleren (MOOI Nederland) vragen we:
- Een standpunt over hoe om te gaan met transities in en bij de Unesco werelderfgoederen.
- Een standpunt over hoe om te gaan met en de gevolgen voor het erfgoed in relatie tot het Verdrag van Malta bij grote fysieke transities.

Een voorbeeld van ontwikkelen op basis van bestaande waarden is ‘erfgoedinclusief ontwikkelen’. Uitgangspunt hiervan is: niet de bevriezing van het erfgoed, maar ontwikkelingsgericht meebewegen op basis van erfgoedwaarden en hierbij de tijdlagen in het landschap herkenbaar houden. Dit is gebeurd bij de Markermeerdijk, waar de nieuwe dijk de lijnen van de historische dijken volgt en deze zichtbaar laat in het landschap. Er is een tijdlaag toegevoegd.
Een ander voorbeeld speelt in Waterland. Dat bestaat uit lager liggende droogmakerijen in het hoger liggende, slotenrijke veengebied. Deze combinatie leidt tot een ruimtelijke variatie en schaal die – naast de openheid – gewaardeerd worden. Door de kwaliteiten van het landschap als onderlegger te nemen kan deze waarde behouden worden bij een veranderend waterpeil en grondgebruik. In een transformerend Waterland kunnen misschien niet alle weidevogelgebieden behouden blijven, maar kunnen wel nieuwe waarden in de vorm van hogere hooilanden en vernatte droogmakerijen (waterberging, natte teelten) worden toegevoegd. Dit heeft weliswaar een andere signatuur, maar de variatie en schaal van het landschap blijven.

CONCEPT

6.2: Maken we omgevingskwaliteit volwaardig onderdeel in de besluitvorming bij alle programma's en projecten?

Het bereiken en in stand houden van een goede omgevingskwaliteit is een hoofddoel geworden van de Omgevingswet. Iedereen die iets verandert in de fysieke leefomgeving is verplicht de omgevingskwaliteit niet alleen te behoeden, maar zelfs te verbeteren. Het sturen op en creëren van omgevingskwaliteit vraagt om een verruiming van het begrip ruimtelijke kwaliteit naar een omgevingskwaliteit die gunstige condities schept voor brede welvaart en welzijn, waarbij verbetering van de ecologische en maatschappelijke meerwaarde uitgangspunt is. Belangrijk is hierbij dat het gaat om integrale omgevingskwaliteit[32], waarbij ruimtelijke kwaliteit, identiteit, economie, erfgoed, ecologie, cultuur en sociaal maatschappelijke factoren in samenhang worden meegenomen. Zo kan beter worden gestuurd op de kenmerken en behoeften van een specifieke locatie en meervoudig ruimtegebruik. Bovendien wordt erfgoed steeds meer een zaak van inwoners. Bij de ratificatie van het Verdrag van Faro zijn afspraken gemaakt over het democratiseren van erfgoed. Het draait erom dat gebruikers, omwonenden, kortom, iedereen, bepaalt wat van waarde is en welke waarde. Omgevingskwaliteit zou als zelfstandig doel vanaf de start van de planvorming moeten worden meegenomen in integrale afwegingen. Dat vraagt vooraf duidelijke kaders en hardere afspraken tussen overheden en ontwikkelaars/ondernemers over het beschermen én creëren van omgevingskwaliteit. De afspraken dienen zowel te gaan over de gewenste verschijningsvorm en positieve impact op maatschappelijke doelen als over de daarbij horende investeringen. Dat dit goed kan uitpakken blijkt bijvoorbeeld uit het traject Ruimte voor de Rivier. Het project had een dubbeldoelstelling: het vergroten van de waterveiligheid én het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit. Projecten gericht op waterveiligheid werkten uiteindelijk positief uit op de landschappelijke en stedelijke kwaliteit, biodiversiteit, cultuurhistorie, beleving en recreatie. De gewenste omgevingskwaliteit en de daarvoor benodigde financiële inzet, zijn vanaf de start ingebracht en bewaakt. In veel andere voorbeelden zien we dat wanneer dit niet gebeurt, de omgevingskwaliteit het onderspit delft. Wij willen daarom dat werken vanuit omgevingskwaliteit een doel en uitgangspunt wordt in alle programma's, gebiedsprocessen en projecten vanaf het begin van de planvorming.

Afbeelding 49: Ensembles en structuren uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. Bron: provincie Noord-Holland

Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?

- Geef aan en maak inzichtelijk dat omgevingskwaliteit als gelijkwaardige doelstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen en werk dit nader uit. Daarbij hoort ook het borgen van ambities, zowel procesmatig, juridisch als financieel. Dit om vrijblijvendheid tegen te gaan en mooie ambities die in praktijk niet of nauwelijks gerealiseerd kunnen worden te voorkomen.

Wat doen we zelf?

- We werken gebiedsgericht aan onze opgaven waarbij we het creëren van omgevingskwaliteit vanaf de start van de gebiedsprocessen inbrengen. Daarbij brengen we in kaart wat de gevolgen zijn van een voorgestelde verandering en wat de gevolgen zijn voor andere opgaven die tegelijkertijd in een gebied spelen.
- We onderzoeken waar aanpassingen en aanvullingen in ons huidig ruimtelijk instrumentarium nodig zijn om omgevingskwaliteit te borgen in de planvorming. We vertalen de resultaten door in ons omgevingsbeleid. Op het moment dat bescherming niet langer mogelijk is, stellen we nieuwe eisen om omgevingskwaliteit toe te voegen.

[32] Onder 'omgevingskwaliteit' verstaan we het geheel aan kwaliteiten die de waarde van de fysieke leefomgeving bepalen. Vanuit ons bestaande beleid gaat het hier om een samenvoeging van ruimtelijke kwaliteit (belevingswaarde, gebruikswaarde en toekomstwaarde) en milieukwaliteit (gezondheid en veiligheid).

CONCEPT

Wat vragen we van het Rijk?
Van het Rijk verwachten we een stevige inzet op omgevingskwaliteit. Naast het aanjagen en stimuleren (MOOI Nederland) vragen we:

- Omgevingskwaliteit (duidelijker) als randvoorwaarde te borgen bij nieuwe ontwikkelingen via juridisch afdwingbaar instrumentarium.
- Het goede voorbeeld te geven en omgevingskwaliteit te verankeren als gelijkwaardige doelstelling in alle ruimtelijke programma's en projecten waar het Rijk aan werkt.
- Te zorgen voor afstemming bij provincie-overstijgende ingrepen of gevolgen.

CONCEPT

7. Op weg naar de toekomst van Noord-Holland: we kunnen de grote opgaven aan door keuzes te maken met lef!

Op weg naar de toekomst van Noord-Holland
Dit Ruimtelijk Voorstel geeft aan wat de ruimtelijke vraagstukken zijn waar we de komende jaren aan willen werken. Het zijn vraagstukken die voortkomen uit autonome ontwikkelingen die op ons afkomen, zoals klimaatverandering, bevolkingsgroei en de achteruitgang van biodiversiteit. Hiertoe moeten we ons verhouden. We zijn ambitieus in hoe we met deze ontwikkelingen omgaan en op welke manier we ze willen oplossen. We bouwen hierbij voort op het Noord-Holland zoals het zich tot nu toe heeft ontwikkeld. We maken gebruik van de waarden, identiteiten en kracht die onze provincie heeft. Om de grote opgaven van vandaag en morgen op een goede manier een plek te geven, verwachten we dat het aanzien van Noord-Holland soms zal veranderen. Maar wel op zo'n manier dat we ervoor zorgen dat toekomstige generaties in Noord-Holland fijn kunnen blijven leven in onze dorpen en steden. Om dit voor elkaar te krijgen, zetten we een aantal beleidskeuzes uit het verleden door, maar zal er gedeeltelijk ook een koerswijziging nodig zijn. Dat vraagt wel een aantal keuzes met lef. Want niet alles past overal en niet alles kan worden gecombineerd. Dit Ruimtelijk Voorstel is het startsein voor de discussie over die keuzes.

Naar een actualisatie van de Omgevingsvisie
De vraagstukken die in dit Ruimtelijk Voorstel zijn beschreven zijn merendeels niet nieuw. Ze worden ook al beschreven in onze Omgevingsvisie NH2050. En een deel van ons langetermijnbeleid is hier dan ook al op toegesneden. Vanwege nieuwe inzichten die in de afgelopen 5 jaar zijn ontstaan en verbeterde informatie is aanpassing en aanvulling van ons beleid nodig. Het Ruimtelijk Voorstel is daarmee ook de opmaat voor een actualisatie van onze Omgevingsvisie NH2050.

Zuinig omgaan met ruimte
Bij elkaar opgeteld hebben alle ambities een aanvullende ruimtevraag van indicatief 27% van de provincie Noord-Holland bovenop het bestaande ruimtegebruik. De ontwikkelrichting die nu al in ons beleid vervat zit, en toekomstbestendig lijkt, is zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. Dat begint met besparen, het niet gebruiken van ruimte.

Zuinig omgaan met ruimte: door te sturen op clustering
Door het sturen op nabijheid van wonen en werk, hoeven mensen minder ver naar hun werk te reizen. Daardoor is minder extra ruimte voor mobiliteit nodig. Door nabijheid van functies kan vervoer van grondstoffen beperkt worden. Door besparing op energie en het koppelen van opwek aan verbruik zetten we in op het beperken van opwek en transport van energie. Het sturen hierop doen we door het voortzetten en versterken van ons beleid op het clusteren van functies. Deze clustering is altijd gekoppeld aan onze netwerken. Het gaat dan om:
- industrieclusters bij energieknooppunten;
- circulaire economie op bedrijventerreinen bij stedelijk gebied;
- grootschalig wonen en werken bij OV-knooppunten.

Zuinig omgaan met ruimte: door te sturen op meervoudig en intensiever ruimtegebruik
Een tweede uitgangspunt dat we voort willen zetten, gericht op zuinig zijn met de ruimte, is het inzetten op meervoudig en intensiever ruimtegebruik. Daar waar we inzetten op nieuwe ontwikkelingen, denk aan nieuwe woningen, nieuwe bedrijventerreinen, of de aanleg van nieuwe energiesystemen, zal het zo veel mogelijk gericht moeten zijn op het behalen van meerdere doelstellingen. Dit draagt ook bij aan het efficiënter inzetten van middelen. Zeker in een tijd waarin middelen, qua financiën, grondstoffen en arbeidspotentieel schaars zijn. Dit vraagt om aandacht voor de randvoorwaarden waaronder deze ontwikkelingen zich kunnen voltrekken. Over die

CONCEPT

randvoorwaarden wordt al veel gesproken, het blijkt in praktijk weerbarstig om ze ook daadwerkelijk waar te maken. Daarom willen we randvoorwaarden afdwingbaar maken. Toekomstbestendig ontwikkelen staat daarin centraal. Denk hierbij aan klimaatadaptief en natuurinclusief ontwikkelen en betaalbaarheid van woon- en werkruimte.

Zuinig omgaan met ruimte: door selectief te zijn in wat wordt gefaciliteerd
Het derde waar we op willen sturen als het gaat om zuinig ruimtegebruik is dat we nog meer dan in het verleden, selectief moeten zijn over waar we ruimte voor willen maken en houden. Als ruimte beperkt is, moeten we ons afvragen welke vormen van ruimtegebruik en economische ontwikkeling bijdragen aan het Noord-Holland dat inwoners willen. Niet alles past overal. Dat gaat ook letterlijk over de juiste functies op de juiste plek, waarbij een brede integrale afweging moet worden gemaakt. Bijvoorbeeld grote energievragers dicht bij energieknooppunten plaatsen of het weren van bedrijven in een lage milieucategorie op industrieterreinen met een hoge milieucategorie.

Afbeelding 50: Overzichtsdiagrammen ruimteclaims provincie Noord-Holland. De ruimteclaims in Noord-Holland zijn erg groot. Daarom moeten we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. We doen dat door ruimte intensiever te gebruiken, bijvoorbeeld meer woningen bouwen per hectare. Door functies te integreren, bijvoorbeeld door combinaties van gebruik in een gebouw of gebied. Uiteindelijk past niet alles overal dus zijn er keuzes noodzakelijk die leiden tot functiewijziging. Bron: Provincie Noord-Holland

Ruimte houden voor een toekomstbestendig landelijk gebied en energietransitie
Veel gaat dus om het intensiever en zuinig gebruik van de ruimte die we hebben. Er zijn echter ook functies die ruimte nodig hebben en houden. Deze functies landen veelal in het landelijk gebied. Door zuinig om te gaan met de ruimte die we hebben, kunnen we aan deze broodnodige functies ook ruimte bieden. Hierdoor blijft en ontstaat er ruimte voor:

- de wateropgaven.
- de energietransitie.
- kringlooplandbouw (inclusief mogelijkheden voor extensivering waar nodig).
- natuurontwikkeling in combinatie met recreatie.
- mogelijkheden voor kleinschalige woningbouw bij kernen als bijdrage aan leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de dorpen.

Omgevingskwaliteit als uitgangspunt met ruimte voor transities en nieuwe kwaliteiten
Voor alle ruimtelijke opgaven geldt dat we ze op zo'n manier willen oppakken dat de omgevingskwaliteit, één van de redenen waarom Noord-Holland zo in trek is, minimaal gelijk blijft. We hebben als Noord-Holland al een sterkte traditie in het beschermen en aantrekkelijk houden van onze landschappen. Duidelijk is dat met de opgaven die er aan komen niet alles kan blijven zoals het is. Daarvoor zullen we ruimte moeten creëren in ons beleid voor het behouden van omgevingskwaliteit, rekening houdend met alle transities. Dit zullen we moeten doen door te definiëren wat we belangrijk vinden om te behouden en waar en hoe we veranderingen aan kunnen. Op zo'n manier dat waarden zichtbaar blijven en ook nieuwe kwaliteiten kunnen ontstaan. Maar we zullen soms ook afscheid moeten nemen van het Noord-Holland zoals we dat tot nu toe kennen.

Keuzes maken met lef
Als we deze lijn volgen dan kunnen we de grote opgaven in Noord-Holland aan. Dat vraagt wel om een aantal keuzes met lef. Op een aantal spannende punten zal het roer om moeten ten opzichte van ons huidige handelen en zullen we een standpunt moeten innemen. Dit gaat onder andere om de volgende vraagstukken:

- De manier waarop we het zoetwateraanbod in balans brengen met de zoetwatervraag.
- Het geven van ruimte aan water en de consequenties die dit kan hebben voor huidig en toekomstig landgebruik.

CONCEPT

- Het type economische ontwikkeling dat we willen faciliteren en vormen van landgebruik waar we ruimte voor willen houden in Noord-Holland. Durven we selectief te zijn in welke bedrijven we waar willen faciliteren? Niet alles past meer. Durven we in te zetten op kwalitatieve in plaats van kwantitatieve groei van onze economie?
- Hoe we omgaan met de urgentie die komt kijken bij het oplossen van energienetcongestie. Gaan we onvoorwaardelijk mee in het zo snel mogelijk ruimte creëren om de netcongestie op te lossen ongeacht de consequenties of wegen we andere opgaven mee, zoals bijvoorbeeld waterveiligheid, het toevoegen omgevingskwaliteit en ruimtelijk economische impact? En welke opgaven zijn daarbij meer of minder belangrijk in de afweging?
- Hoe en aan welke vormen van energieopwekking we na 2030 ruimte gaan geven?
- De manier waarop we omgaan met gezondheid. Maken we gezonde leefomgeving leidend en laten we industrie- en woonfuncties zich pas in elkaars nabijheid ontwikkelen als een gezondere leefomgeving geborgd is?
- Hoe we de woningnood oplossen en inzetten op het versnellen van de bouwproductie van al in voorbereiding zijnde plannen.
- Wat we een aanvaardbare leefomgeving vinden bij het ontwikkelen van nieuwe woningen. Welke randvoorwaarden vinden we het meest belangrijk? Wat is daarbij aanvaardbaar op onderwerpen als bereikbaarheid, klimaat- en toekomstbestendig bouwen, natuurinclusief bouwen luchtkwaliteit of erfgoed?
- De bereikbaarheid is in het geding met alle woningbouw en economische ontwikkelingen. Accepteren we deze ontwikkeling of gaan we sterker sturen op het STOMP-principe, de schaalsprong in het openbaar vervoer in de MRA en het beter benutten van de huidige mobiliteitsnetwerken?
- Hoe we omgaan met het faciliteren van goederenstromen in relatie tot een gezonde en prettige leefomgeving.
- Welke omgevingskwaliteit we willen behouden en waar willen we juist ruimte geven aan transities in combinatie met het ontwikkelen van nieuwe omgevingskwaliteit. Dit betekent soms afscheid nemen van bestaande kwaliteiten.

Integraal werken als noodzaak om keuzes te kunnen maken
Er is een aantal belangrijke opgaven en transities die elkaar in de weg zitten. Geen van die opgaven is van een overheersend belang. Dus we moeten een manier vinden om ze op de beste mogelijke manier te combineren. En dat gaat alleen als we echt integraal werken. De keuzes zijn situationeel, en ook hier zal vaak een transitiegerichte benadering nodig zijn: hoe ziet het eruit als we de belangrijkste dingen wel combineren. En daar sneuvelen altijd enkele zaken bij, ook zaken die al lang bestaan, of dat nu gaat om bedrijven, landschappen of andere belangrijke zaken. En dat is nu precies waar lef voor nodig is, integraliteit is geen rozige wereld waarin alles met een compromis kan worden opgelost.

Samenwerken en gebiedsgerichte uitwerkingen
Geen enkele overheid kan dit alleen aan. De opgaven liggen niet alleen op de laag van de provincie, maar ook bij de gemeenten, waterschappen, het Rijk en soms zelfs Europees schaalniveau. We hebben daarom in dit Ruimtelijk Voorstel aangegeven wat we zelf willen oppakken en wat duidelijk bij het Rijk ligt. Met gemeenten en waterschappen zullen we in een later stadium specifieke afspraken maken, mogelijk in gebiedsarrangementen. Met belangenorganisaties en initiatiefnemers in ruimtelijke ontwikkelingen alsmede met onze inwoners zullen we het gesprek aangaan over de toekomstige ontwikkelingen en de vraag wat voor Noord-Holland zij in de toekomst willen.

Op hoofdlijnen kunnen we beslissingen nemen voor Noord-Holland als geheel. De echte uitwerking en keuzes zullen echter voor een groot deel naar voren komen in deelgebieden. Daarom is nu al gestart met de uitwerking in de NOVEX-gebieden en maken we samen met onze partners een

CONCEPT

ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord met daarin aandacht voor specifieke gebiedsopgaven.

Het Rijk heeft hierbij een belangrijke rol: landelijke keuzes zijn nodig voor een gelijk speelveld en het voorkomen van afwenteling
Los van het schaalniveau is een gelijk speelveld ook een belangrijk argument om te vragen aan het Rijk om bepaalde ontwikkelingen landelijk op te pakken. Veel bedrijven en projectontwikkelaars zijn landelijk actief. Randvoorwaarden die overal gelijk zijn en ruimte bieden voor het aanpassen van bedrijfsvoering geven eenduidigheid in regels en dwingen innovatie af. In de ene provincie verplicht worden bij te dragen aan klimaatadaptieve maatregelen en in de andere niet, levert dat een ongelijk speelveld op. Een andere belangrijke reden om regelgeving landelijk te verankeren is het voorkomen van afwenteling of een waterbedeffect. Als in de ene provincie strenger wordt omgegaan met randvoorwaarden voor een gezonde leefomgeving dan in een andere provincie, bestaat de kans dat bedrijven zich op een andere plek vestigen waar de inwoners vervolgens met nadelige milieueffecten worden geconfronteerd. Kortom: het Rijk zal een belangrijke partner zijn bij het voor elkaar krijgen van de transities.

Start van een proces naar keuzes
Dit Ruimtelijk Voorstel is de start van een langer lopend proces op zoek naar oplossingen om onze provincie ook in de toekomst een prettige en gezonde leefomgeving te bieden. We zullen hiervoor de samenwerking zoeken met medeoverheden, kennisinstituten, belangenorganisaties. De inwoners van Noord-Holland zullen betrokken worden. Het zijn uiteindelijk zij en volgende generaties Noord-Hollanders die voorop staan bij het zoeken naar oplossingen voor de toekomstige ontwikkeling van de provincie.

Afbeelding 51: Concept synthese van de drie perspectieven met water en bodem als ondergrond. Bron: provincie Noord-Holland

CONCEPT

Bijlagen

Afkortingen

Bijlage 1: NOVEX MRA

Bijlage 2: NOVEX Noordzeekanaalgebied

Bijlage 3: NOVEX Schipholregio

Bijlage 4: NOVEX-gebied Groene Hart: Ontwikkelperspectief 1.0 Groene Hart 2050

Bijlage 5: Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

CONCEPT

Afkortingen

2BCM	2 Miljard Kubieke Meter Gas
ARK/NZK	Amsterdam Rijnkanaal Noordzeekanaal
ARO	Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling
BBES	Battery Energy Storage Systems
BO	Bestuurlijk Overleg
BO-MIRT	Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
BPL	Bijzonder Provinciaal Landschap
BRP	Bruto Regionaal Product
BRS	Bestuurlijke Regie Schiphol
BZK	Binnenlandse Zaken
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CES	Cluster Energie Strategieën
CO_2	Koolstofdioxide
CO_2-eq	Koolstofdioxide equivalent
CRa	College van Rijksadviseurs
EU	Europese Unie
eVTOL	Electrical Vertical Take Off and Landing
EZK	Economische Zaken en Klimaat
GLB-NSP	Europese Gemeenschappelijke Landbouwbeleid – Nationaal Strategisch Plan
GS	Gedeputeerde Staten
HA	Hectare
HTO	Hoge Temperatuur Opslag
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
IPO	Interprovinciaal Overleg
I&W	Infrastructuur en Waterstaat
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KRW	Kaderrichtlijn Water
KV	Kilovolt
KZH	Klimaatbestendig Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem
LNV	Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MAAS	Mobility As A Service
MIEK	Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MRA	Metropoolregio Amsterdam
MTB	Multimodaal Toekomstbeeld
MW	Megawatt
N2000	Natura 2000
NAP	Nieuw Amsterdams Peil
NAS	Nationale Adaptatiestrategie
NIMBY	Not In My Backyard
NH	Noord-Holland
NHN	Noord-Holland Noord
NHZ	Noord-Holland Zuid
NMF	Natuur- en Milieufederatie

CONCEPT

NNN	Natuurnetwerk Nederland
NNTB	Nog Nader Te Bepalen
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra om uitvoeringskracht toe te voegen aan de Nationale Omgevingsvisie
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPCE	Nationaal Programma Circulaire Economie
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NUP KA	Nationaal Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie
NVM	Nederlandse Vereniging van Makelaars
NZKG	Noordzeekanaalgebied
OER	Opwek Energie op Rijksgrond
OV	Openbaar Vervoer
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PCER-NH	Provinciale Circulaire Economie Rapportage Noord-Holland
PCES	Provinciale Cluster Energie Strategie
PEH	Programma Energie Hoofdstructuur
PMIEK	Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PPLG	Provinciaal Programma Landelijk Gebied
PS	Provinciale Staten
RCR	Rijkscoördinatieregeling
RES	Regionale Energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RLI	Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur
RSW	Regionale Structuur Warmte
SBAB	Samen Bouwen Aan Bereikbaarheid
STOMP	Stappen Trappen Openbaar vervoer Mobility as a service Privé autovervoer
TWh	Terawattuur
UNESCO	United Nations Education Scientific and Cultural Organization
VAWOZ	Rijksprogramma Verkenning Aanlanding Wind Op Zee
VHR	Vogel- en habitatrichtlijnen
VTH	Vergunningverlening Toezicht en Handhaving
VTOL	Vertical Take Off and Landing
WBS	Water en Bodem Sturend
WKO	Warmte- en Koude Opslag
WOZ	Wind Op Zee
WUR	Wageningen University & Research

CONCEPT

Bijlage 1: NOVEX MRA

Binnen het kader van NOVEX-MRA wordt gewerkt aan een Uitvoeringsagenda. Dit is de basis voor de uitvoering van het Verstedelijkingsconcept MRA (Ontwikkelperspectief NOVEX MRA). En zorgt voor onderbouwing van de ruimtelijke keuzes die de komende 4 tot 10 jaar gemaakt moeten worden. De opzet voor het Uitvoeringsprogramma sluit aan bij de drie hoofdopgaven uit het Ontwikkelperspectief MRA:

1. Meerkernige ontwikkeling met menselijke maat
2. Groenblauw netwerk in en om de stad
3. Ordenende netwerken: watersysteem, energie, circulaire economie

De Uitvoeringsagenda wordt de komende maanden nog nader ingevuld, met als streven ~~een eerste versie~~ die in het Bestuurlijk Overleg ~~Leefomgeving~~ MIRT van 2024 voor te leggen. De Uitvoeringsagenda MRA bouwt voort op de afspraken die zijn gemaakt in het Verstedelijkingsconcept en laat de uitwerkingen die worden opgepakt in (met name) NOVEX NZKG en NOVEX Schipholregio ook daar.
Het landelijk gebied is een belangrijk onderdeel van het Ontwikkelperspectief, stad en land zijn nauw met elkaar verbonden en kunnen niet zonder elkaar, als twee kanten van dezelfde medaille. Het groenblauwe netwerk illustreert dat fraai, omdat het stad en land met elkaar verbindt. Net als de onderliggende systemen van mobiliteit, water en energie. Wat mobiliteit betreft, hebben Rijk en regio in de MRA gezamenlijk het Multi Modaal Toekomstbeeld opgesteld, waarin een aantal principes staat weergegeven die richting geven aan de (zeer grote) mobiliteitsopgave die de NOVEX MRA met zich meebrengt.

Wat nog ontbreekt (onder meer), en waar het Ruimtelijk Voorstel en de MRA met elkaar oplopen, is ~~het werken aan~~ een watersysteemanalyse. Onderzoeken rond het watersysteem die in het kader van het Ruimtelijk Voorstel worden uitgevoerd, zullen dan ook aanvullend zijn op de studies die in het kader van onder meer de MRA-uitvoeringsagenda worden gedaan, en vice versa. Ook op het gebied van energie-infrastructuur en de koppeling aan ruimtelijk-economische ontwikkelingen komen er mogelijk aanvullende verkenningen.

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?
Zoals beschreven is het Ontwikkelperspectief MRA geheel in lijn met het Ruimtelijk Voorstel en vormt het een bouwsteen ervoor. Wel worden op het gebied van Water en Bodem Sturend en het energiesysteem in het kader van het Ruimtelijk Voorstel nadere uitwerkingen en studies gedaan, die invloed kunnen hebben op het Ontwikkelperspectief MRA. Deze aanvullingen en studies worden in gezamenlijkheid en/of afstemming gedaan. Vooralsnog liggen eventuele schuurpunten eerder richting uitvoering. Met name de in het ontwikkelperspectief benoemde randvoorwaarden om complete steden te kunnen realiseren, stuiten op problemen van met name financiële aard. Veel van de randvoorwaarden, zoals klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen als ook voldoende recreatieve mogelijkheden in en om stedelijk gebied, worden onvoldoende geborgd. Ook de benodigde middelen voor de Schaalsprong in het openbaar vervoer van de regio zin onvoldoende beschikbaar (zie ook hoofdstuk 5). Het wordt door alle partijen (zowel Rijk als regio) in teksten onderschreven, maar vindt vooralsnog geen navolging in het vrijmaken van de daarbij benodigde investeringen bij alle betrokken partijen.

CONCEPT

Bijlage 2: NOVEX Noordzeekanaalgebied

Het Noordzeekanaal is sinds het is gegraven de economische drager van de regio Noordzeekanaalgebied. De regio bestaat uit drie deelgebieden met elk een eigen karakter: In de IJmond domineert de (offshore)industrie en visserij, in de Zaanstreek voedselindustrie, en de Amsterdamse haven is groot in import, opslag en vervoer van brandstoffen. In het Noordzeekanaalgebied speelt een aantal grote opgaven en dient een aantal transities van nationaal belang vorm te krijgen. Het gaat om onder meer:

- het vormgeven van de economische transitie naar groene brandstoffen, een snelle verduurzaming en circulaire economie,
- het realiseren van een groot aantal woningen in combinatie met het werken aan een gezondere leefomgeving,
- het anticiperen op klimaatverandering en de daarmee verbonden specifieke uitdagingen, zoals verzilting, watertekort en wateroverschot.

In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied worden de thema's gezonde Leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap en ecologie, woningbouw en water, in samenhang tegen elkaar afgewogen en wordt aangegeven hoe deze functies ruimtelijk kunnen worden ingepast in het Noordzeekanaalgebied. Het Noordzeekanaalgebied is een deelgebied van de Metropoolregio Amsterdam. In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is daarom aangesloten bij de in het Verstedelijkingsconcept MRA (inmiddels Ontwikkelperspectief NOVEX MRA; zie vorige paragraaf) geformuleerde kaders op het vlak van bijvoorbeeld woningbouw, energietransitie, landschap en economie. Vervolgens zijn deze nader uitgewerkt voor het Noordzeekanaalgebied. Daarnaast is aanvullende informatie betrokken die ten tijde van het Verstedelijkingsconcept MRA nog niet inzichtelijk was, bijvoorbeeld op het uitgangspunt Water en Bodem Sturend.

Het bieden van een gezonde Leefomgeving is één van de hoogste prioriteiten in het Noordzeekanaalgebied. De geformuleerde oplossingsrichting wordt herkend als de juiste richting. Maar om daadwerkelijk stappen te zetten op weg naar een gezonde leefomgeving zijn concrete maatregelen nodig. Waarbij bijvoorbeeld het instrumentarium voor het bevoegd gezag (provincie en gemeenten) volledig wordt benut en ook nationale wet- en regelgeving wordt aangescherpt. Het is zaak om deze zaken in de Uitvoeringsagenda NZKG te borgen. In 2024 wordt de Uitvoeringsagenda NOVEX-NZKG opgesteld. In 2027 wordt een nieuwe versie van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied opgeleverd. Dat geeft ook de mogelijkheid om eventuele ontwikkelingen vanuit het Ruimtelijk Voorstel (of elders) een plek te geven in een volgende versie.

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?

Evenals bij NOVEX MRA liggen het Ontwikkelperspectief NZKG en het Ruimtelijk Voorstel in elkaars verlengde. En ook hier geldt dat op het gebied van onder meer Water en Bodem Sturend en het energiesysteem het Ruimtelijk Voorstel mogelijk nadere uitwerkingen en studies formuleert, die invloed kunnen hebben op het Ontwikkelperspectief NZKG.

CONCEPT

Bijlage 3: NOVEX Schipholregio

De NOVEX-Schipholregio richt zich op het vinden van een nieuwe balans tussen het belang van een internationale luchthaven voor Nederland en de kwaliteit van de leefomgeving rond luchthaven Schiphol. Met andere woorden, het richt zich op het verbinden tussen landzijdige en luchtzijdige opgaven. Inhoudelijk ligt de focus op het herstellen van de balans tussen de toegevoegde waarde van Schiphol aan de brede welvaart en de negatieve effecten op de leefomgeving.
Om de leefomgevingskwaliteit te verbeteren moeten er afspraken worden gemaakt over de reductie van emissies als geluid, stikstof en ultrafijnstof als ook over het ruimte bieden aan ontwikkelingen zoals natuurherstel, woningbouw, infrastructuur en de verbetering van het elektriciteitsnet. Het verminderen van het aantal vliegtuigbewegingen is een eerste stap en vormt het ijkpunt voor de toekomstige verdere verbetering van de leefomgevingskwaliteit.
De volgende acht opgaven worden in het Ontwikkelperspectief uitgewerkt:

1. Samenhang tussen de verbetering van de leefomgevingskwaliteit en andere programma's en geografische mogelijkheden rondom Schiphol
2. Ruimtelijke ontwikkeling, leefbaarheid en woningbouw
3. Toekomstbestendig maken van het landelijk gebied
4. Verduurzaming van de industrie
5. Versnellen van de versterking van het elektriciteitsnet
6. Aanpak van de geluidbelasting als gevolg van Schiphol
7. Aanpak van de luchtkwaliteit en ultrafijnstof
8. Aanpassingen van ruimtelijke beperkingen

Het Ontwikkelperspectief Schipholregio draagt bij aan de Ruimtelijke Voorstellen van de verschillende betrokken provincies, dus ook (en vooral) aan dat van Noord-Holland.

De focus van NOVEX Schipholregio ligt op de gezonde leefomgeving, dat wil zeggen op het verminderen tot verwaarloosbaar maken van gezondheidseffecten als gevolg van de luchtvaart. De inzet op de kwaliteit van de leefomgeving (leefbaarheid) gebeurt enerzijds door bescherming te bieden tegen geluidhinder en luchtvervuiling en anderzijds door maatregelen die bijdragen aan de gezonde leefomgeving te bevorderen. Emissievermindering kan door het aantal vluchten te verminderen en/of het gebruik van stillere en schonere vliegtuigen. Maatregelen als adaptief bouwen, natuurinclusief ontwikkelen, verbeteren van de kwaliteit van de gebouwde en onbebouwde omgeving (openbare ruimte) en van de bereikbaarheid helpen in de bevorderende sfeer.

Uiteindelijk moet deze NOVEX-aanpak tot gezondheidswinst leiden. NOVEX Schipholregio werkt aan verkenningen naar de systematiek om de gezondheid beter te beschermen. Daar horen ook aangescherpte normen bij.
Vooralsnog komt er dus geen ruimte vrij! De tendens is wel om 'tot op de rand' van wat wettelijk mogelijk is woningbouw te realiseren. Uit oogpunt van een gezonde leefomgeving wordt een explicietere afweging gevraagd.
Binnen de Schipholcontourensystematiek zet het ontwikkelperspectief in op een extra contour. Daarin gelden dan geen beperkingen maar moet er wél een scherpere afweging gemaakt worden, al dan niet met aanvullende maatregelen om de gezondheid te bevorderen.
In de Uitvoeringsagenda Schipholregio worden meerdere verkenningen opgenomen om aanvullende ruimtelijke keuzes in beeld te brengen. Naast een verkenning naar normering en het uitwerken van aandachtsgebieden gaat het om een toekomstverkenning voor 2050: wat is de rol van luchtvaart en luchthaven (vanuit mobiliteit, economie, duurzaamheid gezondheid) en wat zijn daarvan de ruimtelijke consequenties? Welke keuzes komen daar uit voort?
Voor deze verkenning(en) wordt afgestemd met het Ruimtelijke Voorstel en de lopende inhoudelijke programma's in het gebied.

CONCEPT

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?
De focus van het Ontwikkelperspectief Schipholregio is geheel in lijn met de discussie die in het Ruimtelijk Voorstel wordt gevoerd over het vergroten van een gezonde leefomgeving. Ook hier ligt een mogelijk schuurpunt richting uitvoering. Het creëren van een gezondere leefomgeving rondom de luchthaven vraagt om een brede definitie van gezonde leefomgeving en van maatregelen die daar een bijdrage aan leveren en die, bij elkaar opgeteld, leiden tot een gezondere leefomgeving. Hier hoort ook investeringskracht bij om die maatregelen daadwerkelijk uit te kunnen voeren. Een te enge definitie zal onvoldoende zijn om de ambities ook echt waar te maken.

In de uitvoeringsagenda wordt met name de discussie over normering en aandachtsgebieden bij meer dan alleen luchtvaart geagendeerd en gekoppeld aan het NMP (Nationaal Milieu Programma). Het gaat daarbij om inzicht in de totale situatie op (of het algehele beeld van) een locatie, in plaats van enkel een individuele bron. Dat sluit aan bij de sturingssystematiek in de Omgevingswet.

CONCEPT

Bijlage 4: NOVEX Groene Hart

Het Bestuurlijk Platvorm NOVEX-Groene Hart heeft het Ontwikkelperspectief 1.0 vastgesteld, met richtinggevende uitspraken voor de verdere beleidsontwikkeling binnen de deelnemende partijen. De in 2022 gesloten Bestuursovereenkomst Groene Hart vormt de basis voor het Ontwikkelperspectief. Daarin zijn klimaatverandering en verlies van biodiversiteit de grote opgaven, naast het werken aan de groene identiteit en het vernieuwen en versterken van het Groene Hart als zelfstandig woon-werk- en leefgebied.

Deze drie 'kenmerkende gebiedseigenschappen' zijn randvoorwaardelijk voor de ontwikkelopgaven in het Groene Hart

- Bodemgesteldheid: het stabiliseren van veenbodems (ter voorkoming van CO_2-uitstoot en om de bodemdaling te remmen) en het voorkomen van verzilting.
- Robuuste inrichting van het watersysteem.
- Landschappelijke kwaliteit: doorontwikkelen van waardevolle gebiedskenmerken.

Van daaruit is een aantal ontwikkelprincipes opgesteld, om meer richting te kunnen geven aan het oppakken van de opgaven. Water en bodem Sturend als principe wordt omarmd, zij het met bepaalde nuances; de landbouw moet ruimte houden en perspectief worden geboden.

Uit oogpunt van leefbaarheid en bevordering van de regionale economie zet het Groene Hart in op betere bereikbaarheid van het gebied en het mogelijk maken van duurzame-energieopwekking. Als het gaat om natuur en biodiversiteit is het streven om de wettelijke doelen voor VHR (Vogel- en Habitatrichtlijn) en KRW (Kader Richtlijn Water) te behalen. Dit past bij de ambities in dit Ruimtelijk Voorstel.

Waar schuurt het met het Ruimtelijk Voorstel?

Het Ontwikkelperspectief Groene Hart 1.0 sluit goed aan op het Ruimtelijk Voorstel als ook op de ambities van NOVEX Schipholregio en NOVEX MRA. Overstijgende keuzes rond met name het onderwerp Water en Bodem Sturend zijn wel richtinggevend voor de verdere ontwikkeling van het Groene Hart. NOVEX Groene Hart heeft duidelijkheid nodig over wat de betekenis van Water en Bodem Sturend is, mede, en niet in de laatste plaats, in relatie tot het Nationaal Programma en de Provinciale Programma's Landelijk Gebied (NPLG en PPLG's). Schuurpunten zijn in ieder geval te verwachten richting de uitvoering waarin wordt gestuit op sectoraal opgerichte financiering. De criteria in elk van de al aanwezige of nieuw op te richten fondsen staan in de weg om integraal en gebiedsgericht doelen en daarmee financiën te koppelen.

CONCEPT

Bijlage 5: Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord

Anders dan in de MRA ontbreekt er een integrale, bovenregionale ruimtelijke visie voor Noord-Holland Noord (de regio's Alkmaar, Westfriesland en de Kop van Noord-Holland). Deze is essentieel om alle grote nationale en bovenregionale ruimtelijke opgaven af te wegen en de juiste keuzes te maken welke ontwikkelingen waar kunnen plaatsvinden en waar het Rijk voor nodig is. Noord-Holland Noord bestaat voor een groot deel uit landelijk gebied, waarin grote veranderingen worden voorzien als gevolg van de bijvoorbeeld de opgaven om de biodiversiteit te vergroten, de landbouw te verduurzamen en te innoveren en de energie-infrastructuur uit te breiden (onder andere via de aanlanding van wind van zee en een nieuwe 380 kV leiding), waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met het principe van water en bodem sturend. Daarnaast zijn er ook opgaven ten aanzien van leefbare steden en regio's, met de noodzaak om tot 2030 40.000 woningen te bouwen en de steden en dorpen bereikbaar te houden, de inwoners voldoende recreatiemogelijkheden te bieden, te zorgen voor voldoende werkgelegenheid en inzet op het behouden en verbeteren van de brede welvaart. Wat dat laatste betreft heeft het rapport “Elke regio telt” aangetoond dat de ondersteuning van regio’s vanuit het Rijk niet toereikend is geweest. Om de achterstanden op het gebied van onder meer gezondheid, onderwijs, bereikbaarheid en economische welvaart goed aan te pakken, is langdurige aandacht nodig.

Noord-Holland Noord is geen NOVEX-gebied. De grote opgaven die er spelen en de betrokkenheid van het Rijk daarbij rechtvaardigen evenwel een aanpak die vergelijkbaar is met de NOVEX-gebieden. Daarom is de provincie Noord-Holland een traject gestart om samen met gemeenten, hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en niet-overheden een ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord op te stellen. Het ministerie van BZK heeft inmiddels toegezegd waar mogelijk hierbij aan te sluiten en de provincie Noord-Holland heeft in haar coalitieakkoord "Verbindend vooruit” opgenomen dat zij samen met de gemeenten in Noord-Holland blijven werken aan een langjarig perspectief voor de regio.

Om het Ruimtelijk Voorstel te kunnen voeden vanuit Noord-Holland Noord is een inventarisatie en analyse van de opgaven gemaakt binnen de perspectieven uit het startpakket van het Rijk (inclusief water en bodem sturend). Dat heeft geresulteerd in een Inventarisatie- en vervolgens een Analysedocument. Dat laatste doet feitelijk en agenderend verslag van de inventarisatie van 21 ruimtelijke opgaven in Noord-Holland Noord en benoemt de hoofdkeuzevraagstukken die daaruit naar voren komen. Het maakt nog geen keuzes; die volgen aan de hand van het op te stellen Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord. Het Analysedocument geeft input vanuit Noord-Holland Noord aan het Ruimtelijk Voorstel, met specifieke aandacht voor de volgende hoofdpunten waar het Rijk bij nodig is:

- Zoetwaterbeschikbaarheid en waterveiligheid
- Energienetwerken
- Transitie landelijk gebied
- Leefbare steden en regio’s (woningbouw, mobiliteit, economie, gezonde leefomgeving, brede welvaart)

Zie voor verdere toelichting hierop het Analysedocument Noord-Holland Noord (PM link) (met name paragraaf 6.7). Het Analysedocument wordt vanaf begin 2024 uitgewerkt in een Ontwikkelperspectief NHN, in samenwerking met gemeenten en hoogheemraadschap, met betrokkenheid van het Rijk en niet-overheden.

CONCEPT

Vormgeven
aan de toekomst
van Noord-Holland

OP WEG NAAR EEN RUIMTELIJK VOORSTEL

Kaart- en beeldmateriaal
18 juni 2024

Afbeelding: 1. Cover foto, Stationsgebied Amsterdam. Bron: Theo Baart
Afbeelding: 2. Cover foto, Landbouw gebied & energie landschap. Bron: beeldbank

Naar aanleiding van de consultatie zijn de volgende aanpassingen aan afbeldingen gedaan:

Op pag. 4, afbeedling 5: drinkwatervoorziening toegevoegd.

Op pag. 7 is afbeedling 7 toegevoegd met een kaart van interproviciale opgaven.

Op pag. 12: de tijdlijn was verkeerd. Die is vervangen door de tijdlijn van water en bodem.

Op pag. 16-17, afbelding 17: legenda aangevuld met 10% diepe polders. Kleuren van secundaire keringen aangepast om de kaart leesbaarder te maken.

Op pag. 19-20, afbeelding 21: drinkwaterzoekgebieden eruitgehald en legenda aangepast.

Op pag. 23 zijn de stikstof doelen aangepast conform PPLG.

Op pag. 26-27, afbeelding 27: de kleuren van NNN en N2000 zijn aangepast bij de kaart en de legenda om ze meer onderscheidend te maken.

Op pag.32-33, afbeelding 33: de kaart is aangevuld met de mogelijke routes voor aanlanding uit het programma Vawoz 2031-2040 zoals gepubliceerd in het concept NRD uit 09-02-2024.

Op pag. 36, afbeelding 35: de kansen voor geothermie zijn aangepast met nieuwe informatie.

Op pag. 38, afbeelding 37: bedrijventerrein Purmer is aangepast naar milieucategorie 4.

Op pag. 39, afbeelding 38 toegevoegd: Hoofdstructuur van het multimodaal mobiliteitsnetwerk goederenvervoer.

Op pag. 41, afbeelding 42: drinkwatervoorziening toegevoegd en typefout zoetwaterbeschikbaarheid hersteld.

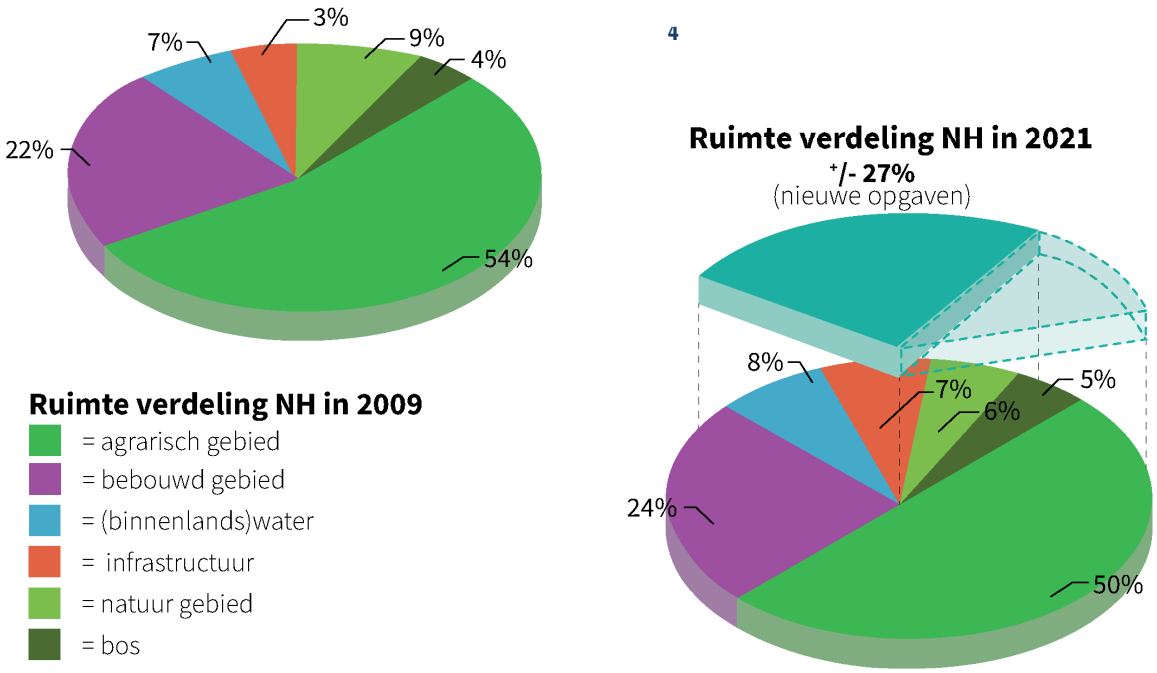
Op pag. 45-46, afbeelding 45: woningbouwlocatie Achtersluispolder aangepast (niet meer helemaal als woningbouw).

Op pag. 47, afbeelding 46 toegevoegd: Ligging bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag, Industrieterreinen van Provinciaal en Regionaal Belang, Geluidszones, en huidige en toekomstige woningbouw (uitsnede van zuiden van de provincie) Geluidszones, en huidige en toekomstige woningbouw (uitsnede van zuiden van de provincie).

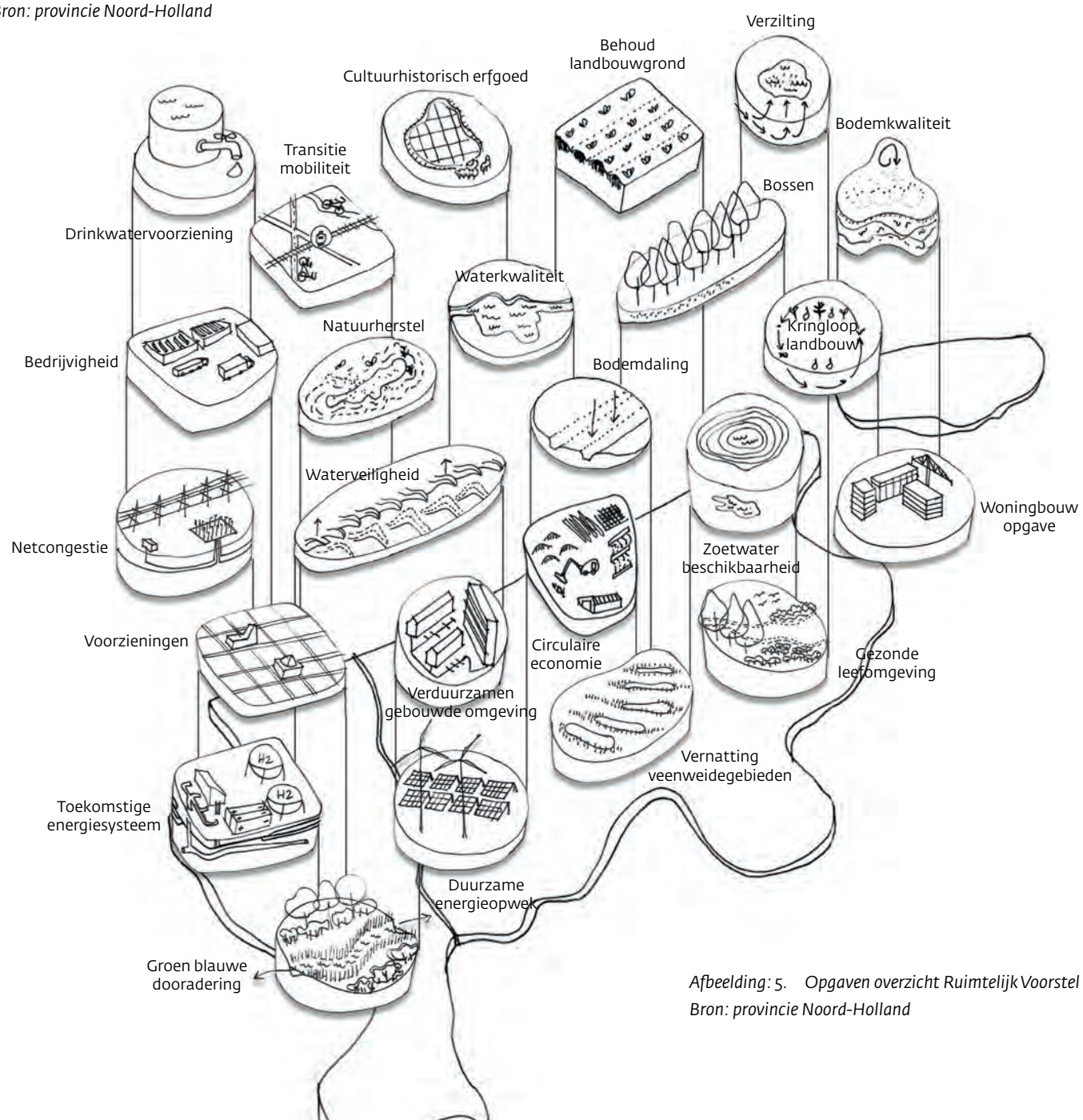
1. ALS INLEIDING: WAAROM DIT RUIMTELIJK VOORSTEL?

Opgave/doel	Ruimtegebruik hectares
10% piekwaterberging diepe polders	6600
vernatting (alle veenweidegebieden)	35000
uitbreiding van het watersysteem (boezemberging & noodoverloopgebieden)	...
voorraadberging / seizoensberging zoeter aan de randen van polders	...
toekomstige drinkwaterwinningen (& bijbehorende infrastructuur)	...
bescherming landbouwgronden	...
anticiperen op reserveren van toekomstige ruimtebehoefte rond keringen	...
bos binnen NNN	140
bos buiten NNN	1398
nog te realiseren natuur reeds beschermd via omgevingsverordening	4250
ruimte voor extensievering landbouw	...
nieuwe natuurverbindingen (huidig beleid, zijn indicatieve lijnen op de kaart)	340
6,4% groen/blauwe dooradering (3,6% reeds bestaand)	10000
14 windturbines NHN	1,5
19 windturbines NI IZ (inschatting op basis van ambitie & cijfers NI IN	2
zon op dak, geluidschermen, parkeerplaatsen en land in NI IN	2485
zon op dak, geluidschermen, parkeerplaatsen en land in NI IZ	3310
wieringerhoek zonnepark 1,1 TWh	3700
65 transformatorstations	235
46km nieuwe hoogspanningsleiding (bovengrond, tracebreedte 100m)	460
mogelijke aanlanding waterstof 2x & elektriciteit 2x (excl. evt. extra 380kV stations)	19
elektrolysers (nog onbekend hoeveel, inschatting 4 GW)	40
batterij-opslag < 200 MW	2
nieuwe bedrijventerreinen (uitgaande van hoogscenarios), waarvan 1117 in NHZ	1250
ruimte voor glastuinbouw	420
184000 nieuwe woningen, gemiddeld 50 won/ha	3680
ruimte voor recreatie - groen/blauwe netwerken in de steden en dorpen	5000
waterstofbackbone (ondergronds)	...
ruimte voor kenniseconomie	...
Voorlopig totaal	**78332,5**

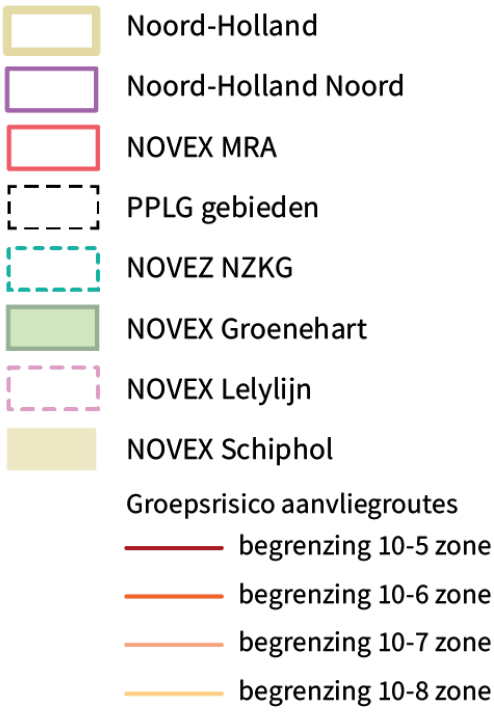
Afbeelding: 3. De tabel ruimtegebruik betreft indicatieve inschattingen van de tot nu toe bekende ruimteclaims in Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

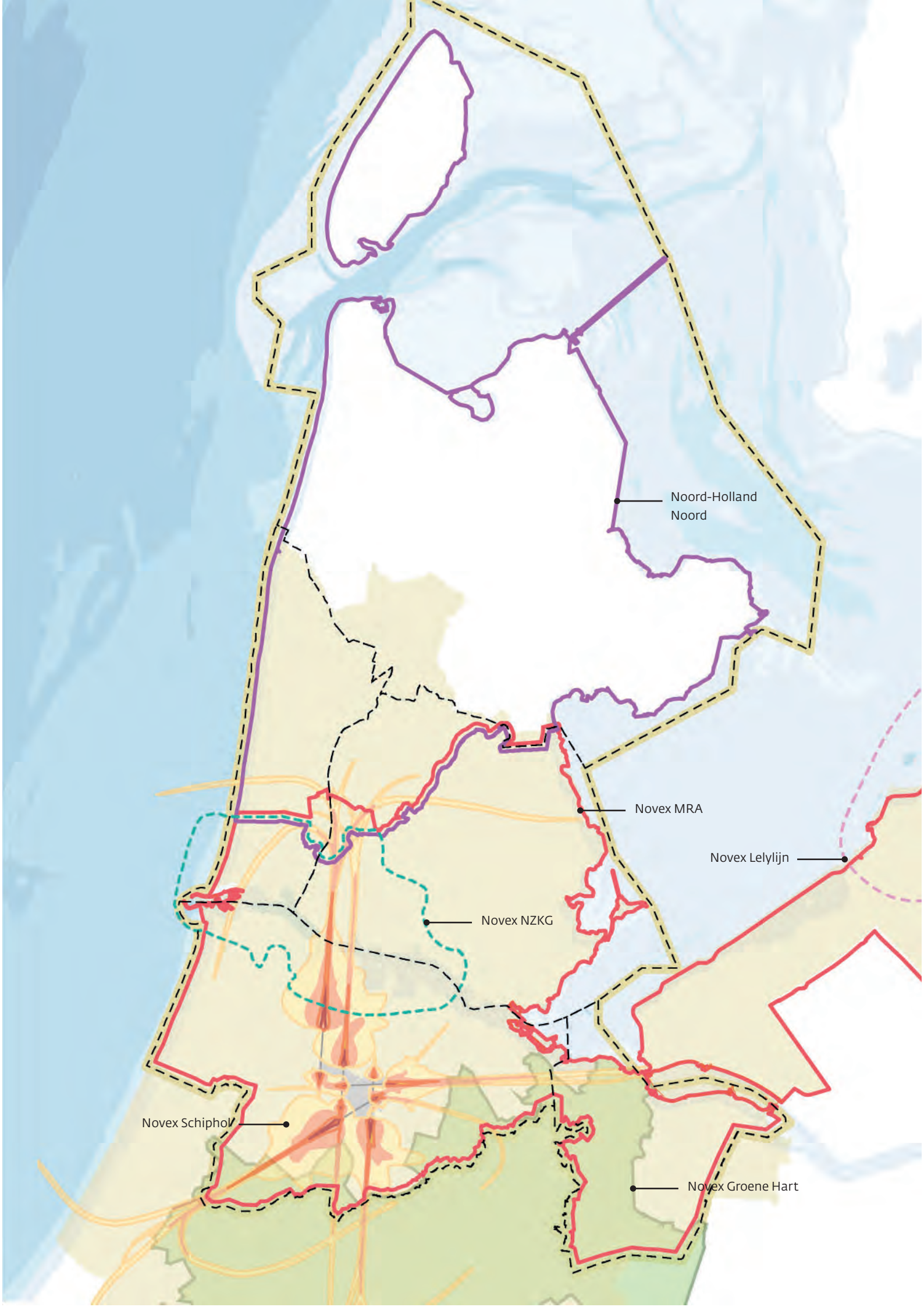
Afbeelding: 4. De ruimteclaims in Noord-Holland zijn erg groot. Daarom moeten we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. We doen dat door ruimte intensiever te gebruiken, bijvoorbeeld meer woningen bouwen per hectare. Door functies te integreren, bijvoorbeeld door combinaties van gebruik in een gebouw of gebied. Uiteindelijk past niet alles overal dus zijn er keuzes noodzakelijk die leiden tot functiewijziging.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 5. Opgaven overzicht Ruimtelijk Voorstel
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 6. Overzichtskaart NOVEX-gebieden, Ontwikkelperspectieven & PPLG gebieden.
Bron: provincie Noord-Holland, ESRI

Noord-Holland Noord
Novex MRA
Novex Lelylijn
Novex NZKG
Novex Schiphol
Novex Groene Hart

Afbeelding: 7. Interprovinciale opgaven.
Bron: provincie Noord-Holland

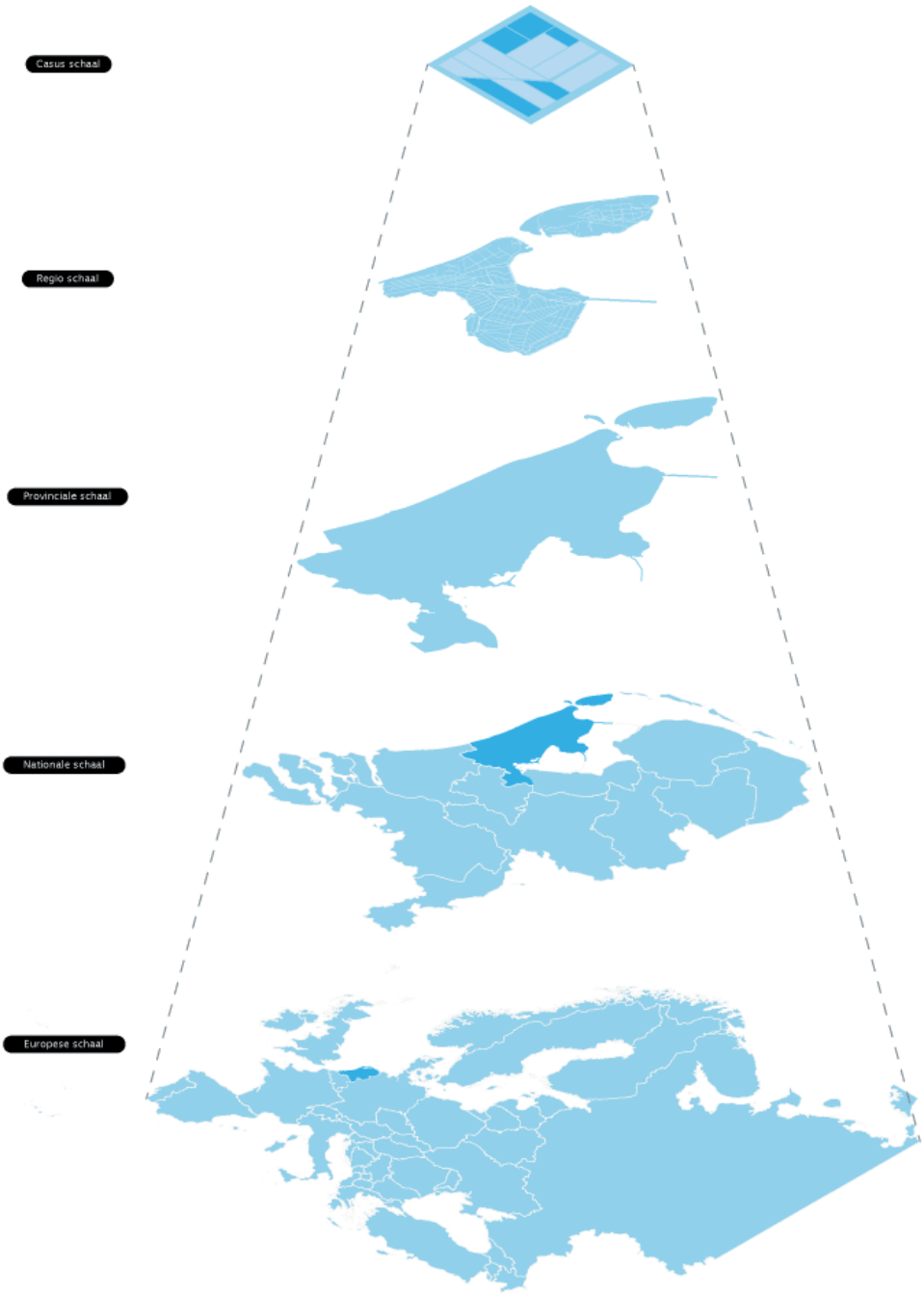
Casus/voorbeeld schaal

Regionale schaal

Provinciale schaal

Nationale schaal

Europese schaal

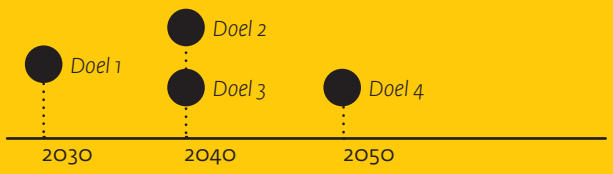
Afbeelding: 8. Aanpak schaalgebruik in het Ruimtelijk Voorstel. Bron: provincie Noord-Holland

Leeswijzer & methodiek:

1. Wat is er aan de hand?
- Context
- Probleemstelling
- Vragen uit het Rijk
- Tijdlijn doelstellingen

2. Betrokken programma's & visies
- Omgevingsvisie NH2050, etc.

3. Wat agenderen we?
- Vraagstukken
- Wat agenderen we voor de Nota Ruimte?
- Wat doen we zelf?
- Wat vragen we aan het Rijk?

Overzicht betrokken programma's
omschrijvingen

overzichtskaarten

Ruimtelijk Voorbeeld:
voorbeeld omschrijving

afbeelding, diagram, grafiek, kaart(en)

Afbeelding: 9. (leeswijzer): Opbouw perspectief hoofstukken.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 10. Kaartbeeld Top100 provincie Noord-Holland. Bron: provincie Noord-Holland

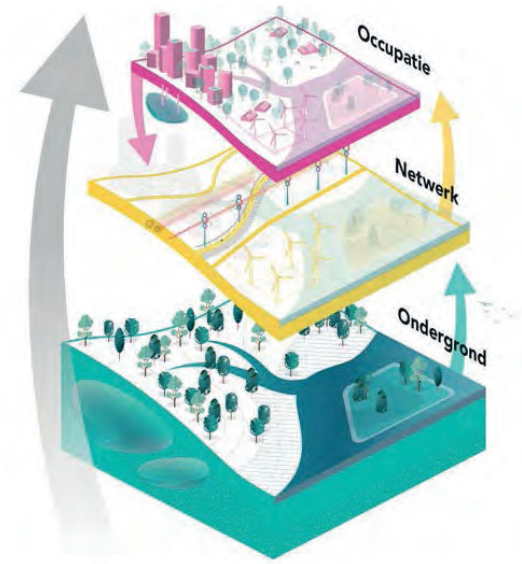
ONS VERTREKPUNT: OMGEVINGSVISIE NH2050

Omgevingsvisie NH2050

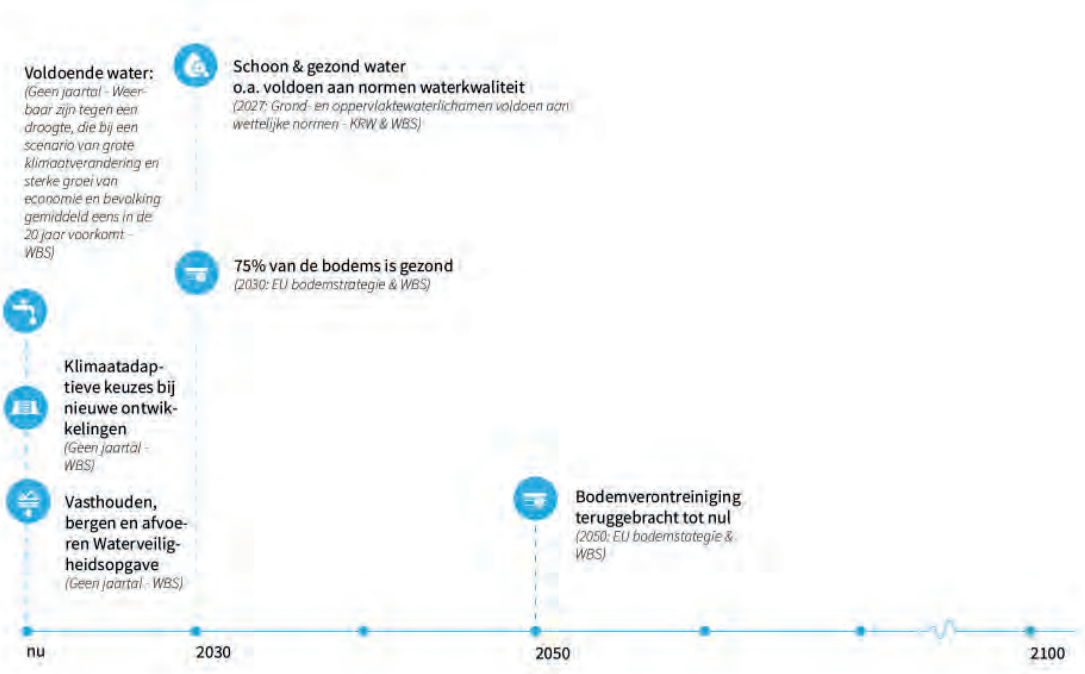

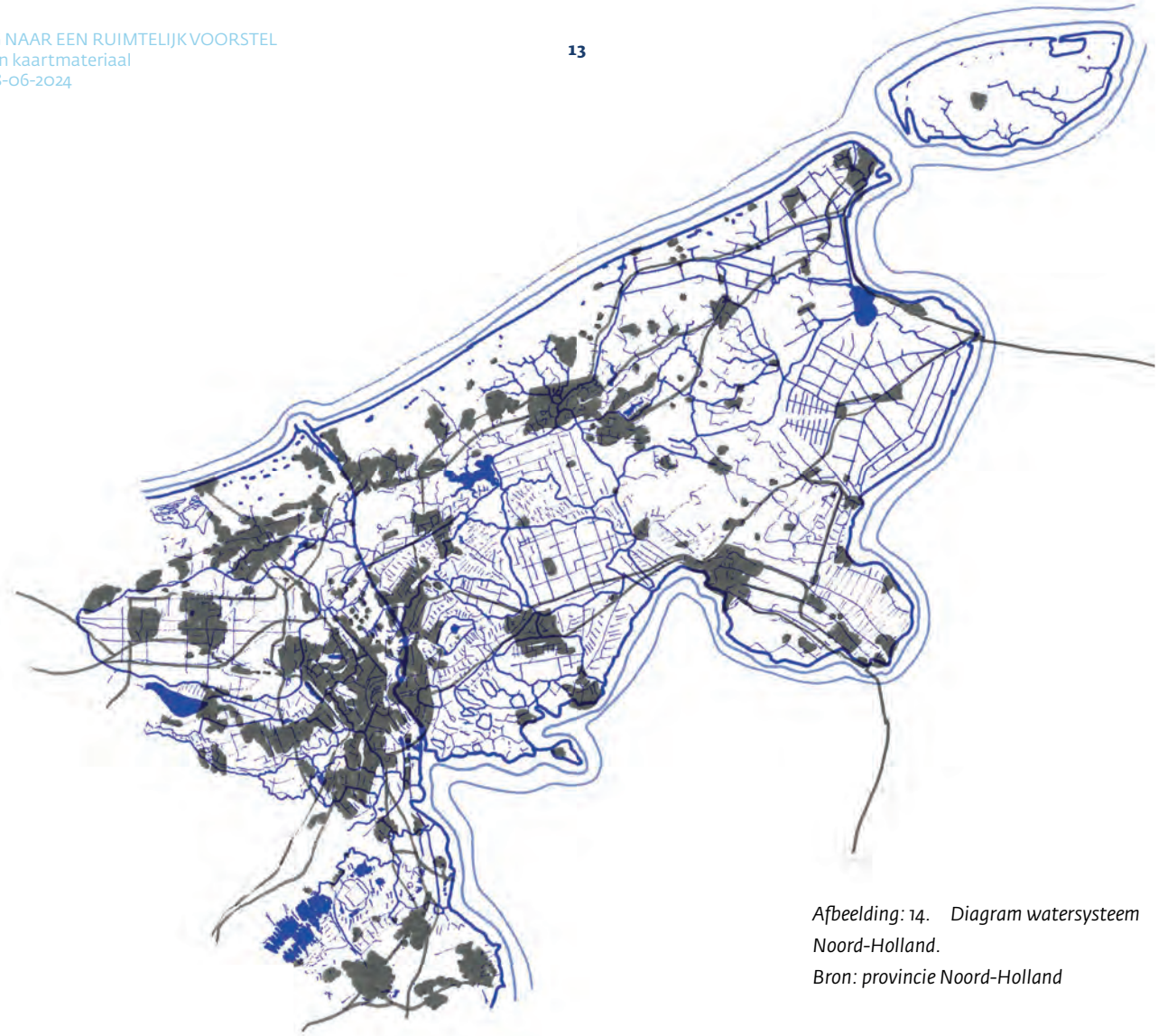
Afbeelding: 11. Visiekaart Omgevingsvisie.
Bron: provincie Noord-Holland

2. AANPASSEN AAN HET WATERSYSTEEM

Afbeelding: 12. De lagenbenadering vanuit water- en bodemsturend.
Bron: Polyfern, Toekomstatelier- NL2100_verkenning_NS+RDVA+OHNIK

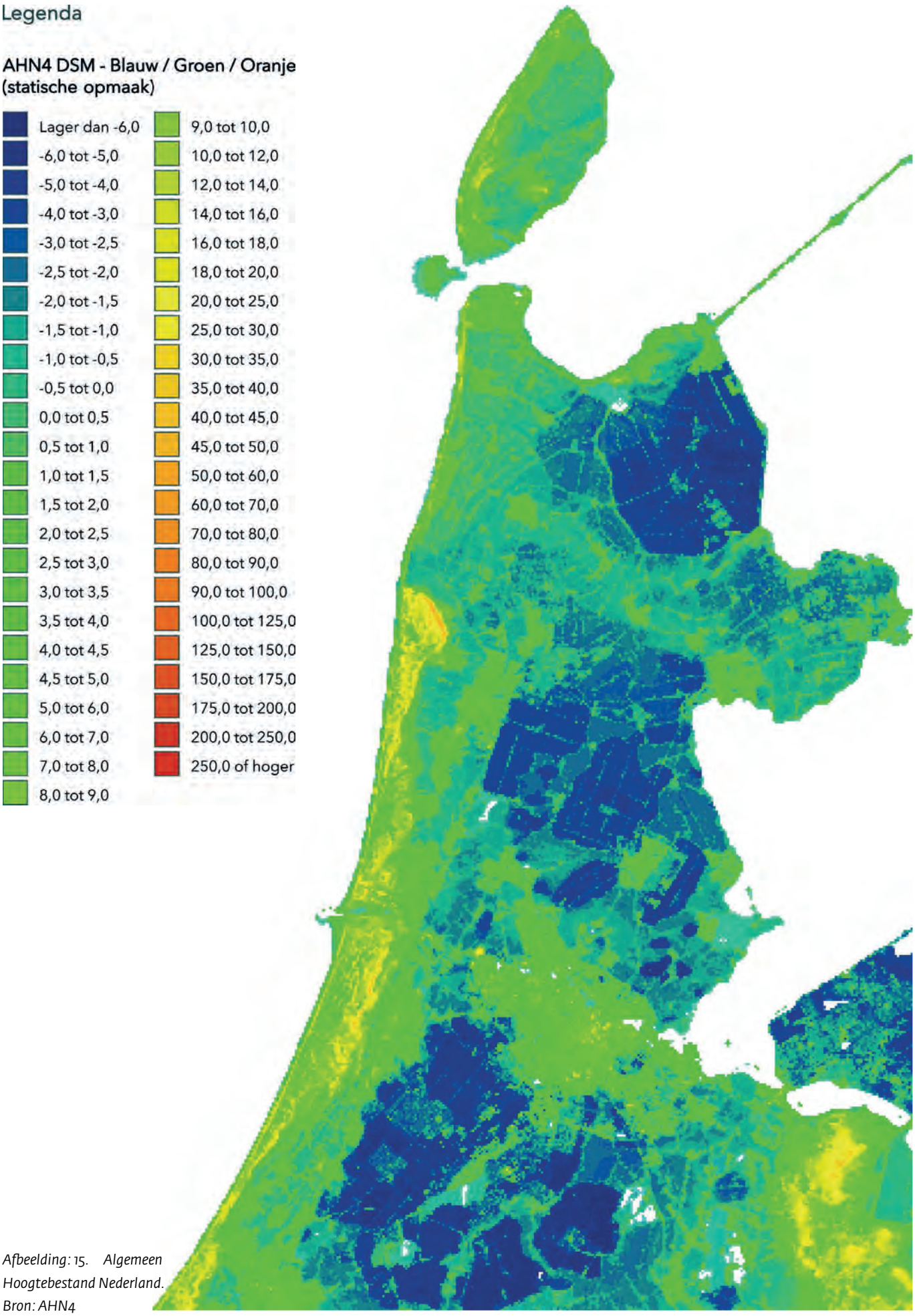

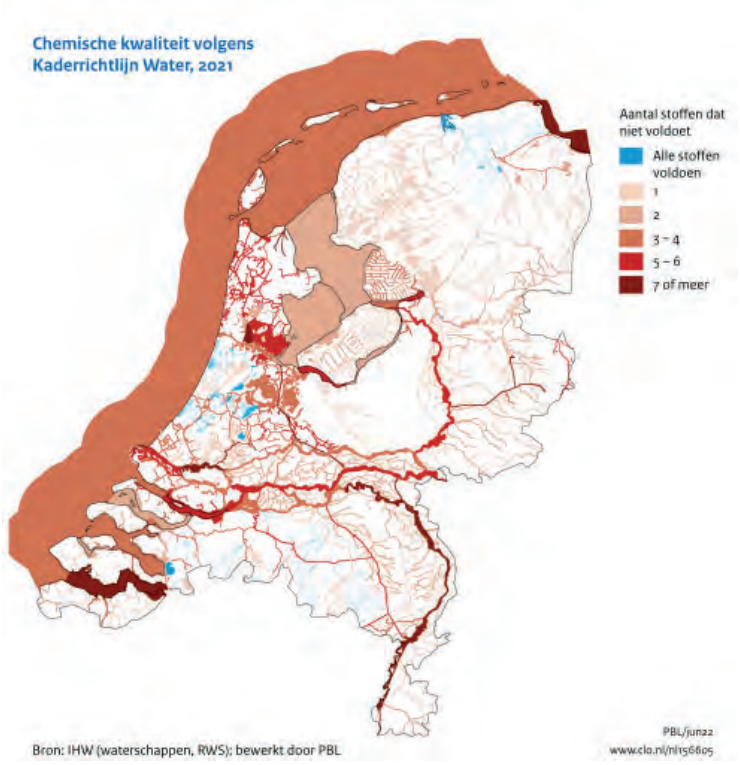
Afbeelding: 14. Diagram watersysteem Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

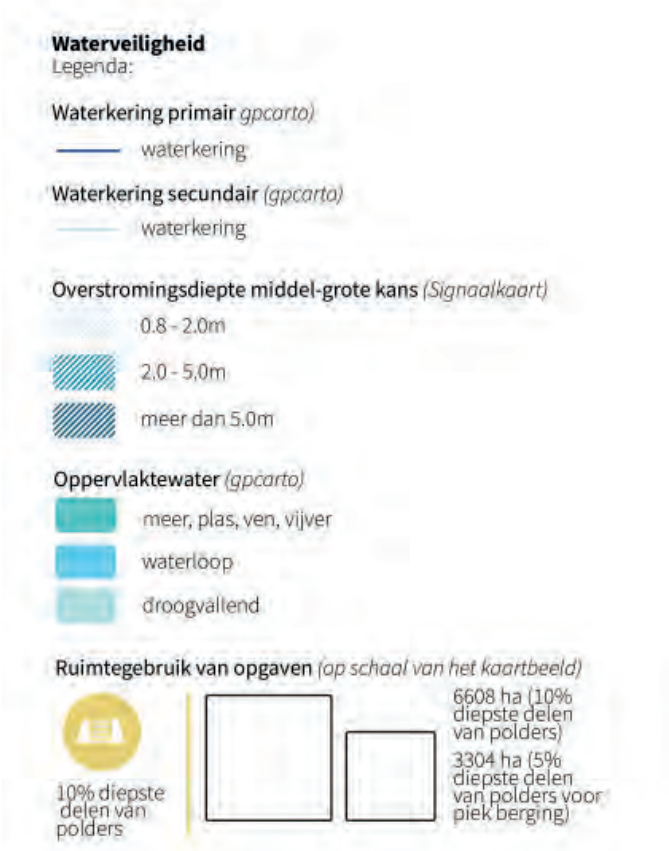
Afbeelding: 13. Duingebied.
Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

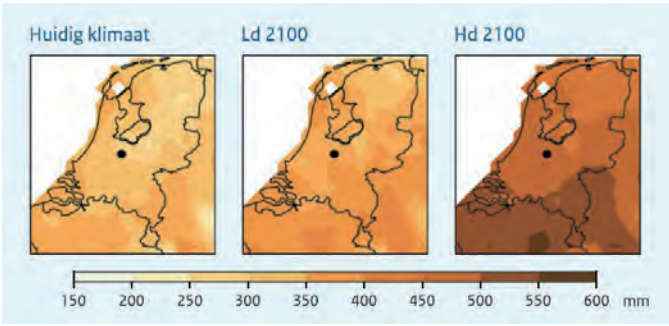
Afbeelding: 15. Algemeen Hoogtebestand Nederland. Bron: AHN4

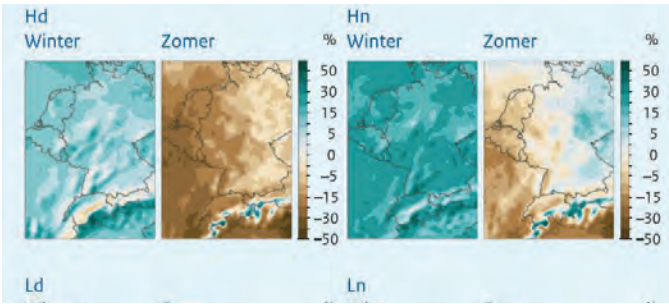
Afbeelding: 16. Chemische waterkwaliteit KRW, 2021.
Bron: IHW (waterschappen, RWS): bewerkt door PBL

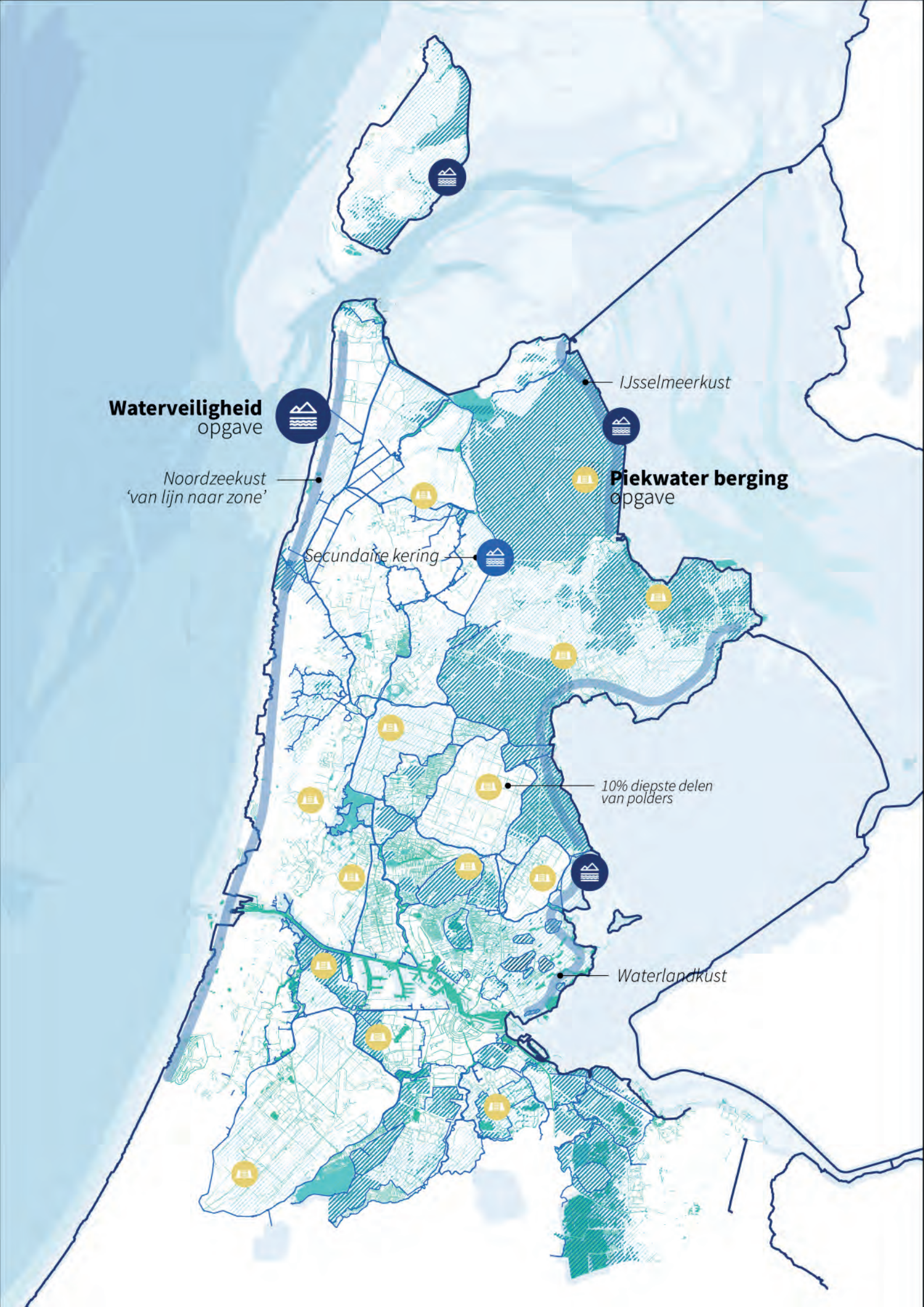
Afbeelding: 17. Waterveiligheidskaart, met diepste polders, waterkeringen, en overstromingsdiepte bij middel grote kans.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 18. Maximaal neerslagtekort nu en rond 2100, Maximaal neerslagtekort neemt toe. (het maximale neerslagtekort in de 5% droogste jaren in het huidige klimaat en in de twee droge KNMI'23-klimaatscenario's rond 2100)
Bron: KNMI klimaatscenarios 2023

Afbeelding: 19. Neerslagverandering in West-Europa. Meer neerslag in de winter, minder in de zomer.
Bron: KNMI klimaatscenarios 2023

Waterveiligheid opgave
Noordzeekust 'van lijn naar zone'
IJsselmeerkust
Piekwater berging opgave
Secundaire kering
10% diepste delen van polders
Waterlandkust

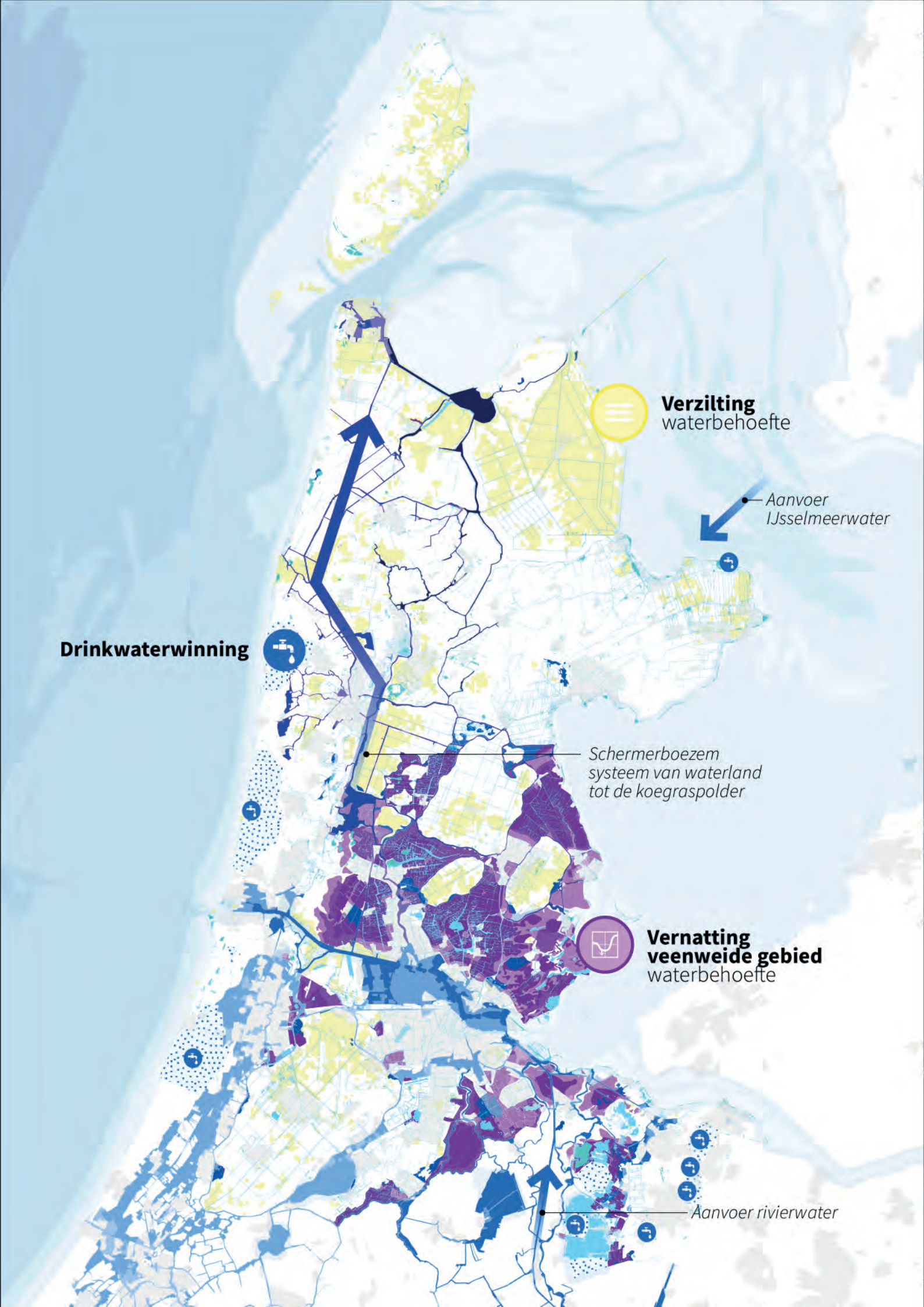
Afbeelding: 20. Houthavens Amsterdam
Bron: onbekend

Afbeelding: 21. Zoetwaterbeschikbaarheidskaart met zoetwater-wingebieden, waterboezemsysteem en veenweide gebieden die water nodig hebben.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 22. Watersysteem diagram. Bron: provincie Noord-Holland

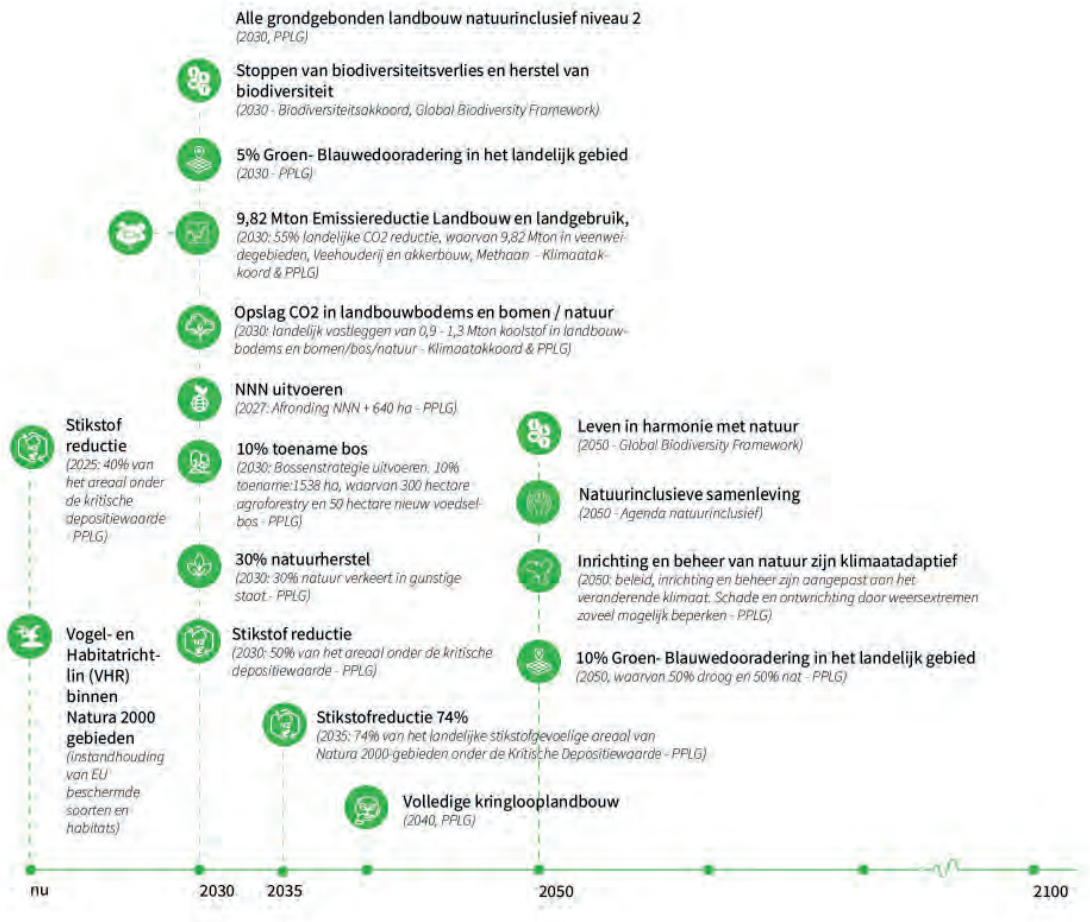

Verzilting
waterbehoefte
Aanvoer
IJsselmeerwater
Drinkwaterwinning
Schermerboezem
systeem van waterland
tot de koegraspolder
Vernatting
veenweide gebied
waterbehoefte
Aanvoer rivierwater

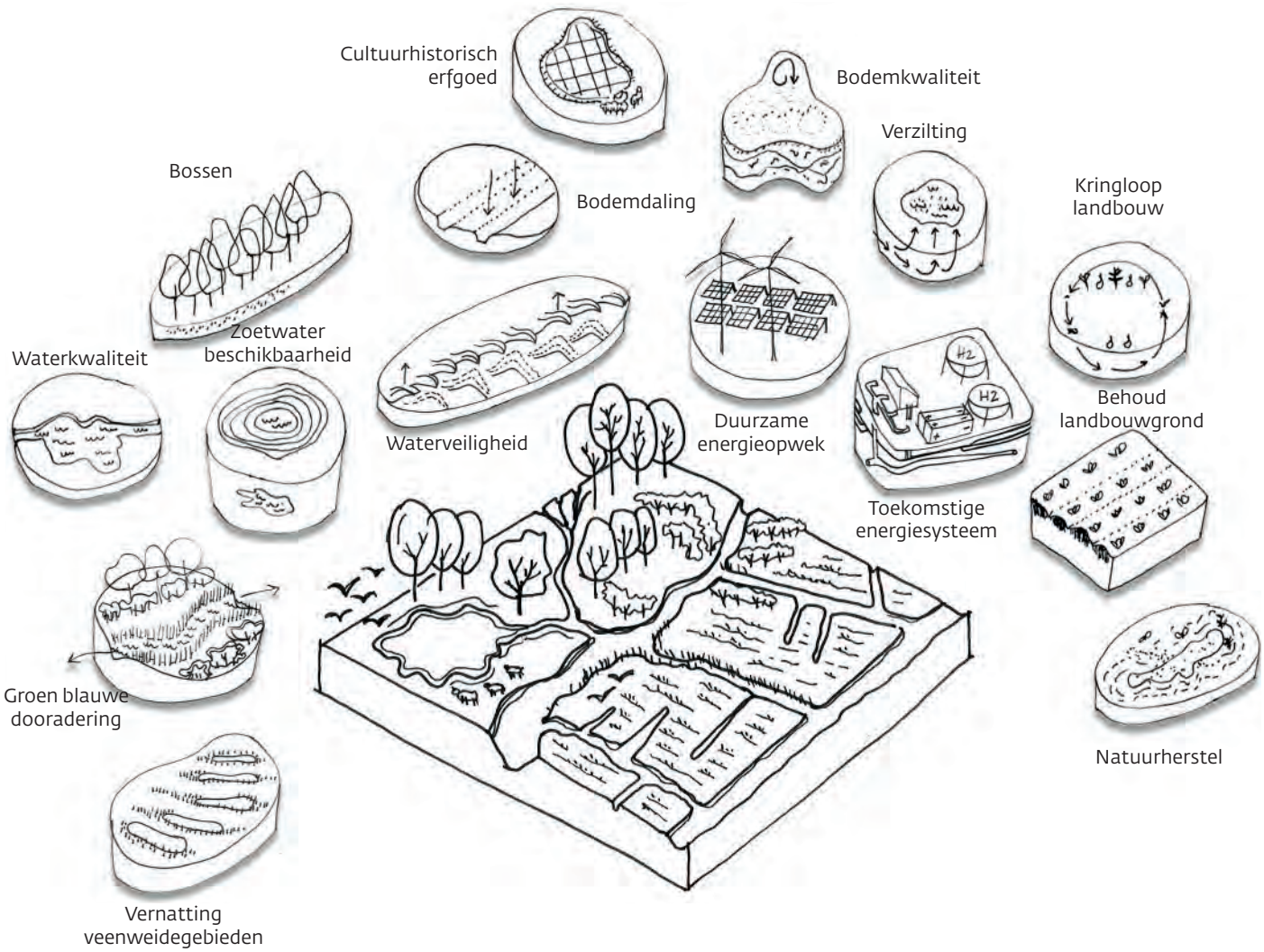

Afbeelding: 23. Kaart Bodemsysteem met verschillende bodemsoorten. Bron: provincie Noord-Holland

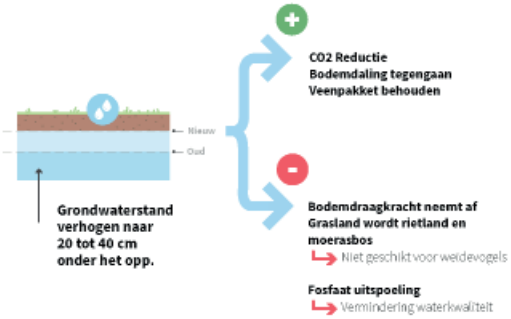

Vitale bodem
opgave
Zandige strandwal
Zeeklei
Veenweide

3. BEWEGEN NAAR EEN TOEKOMST-BESTENDIG EVENWICHT TUSSEN LANDBOUW EN NATUUR

Afbeelding: 24. Diagram met opgaven en integratiekansen.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 25. Gevolgen veenweidevernatting.
Bron: provincie Noord-Holland

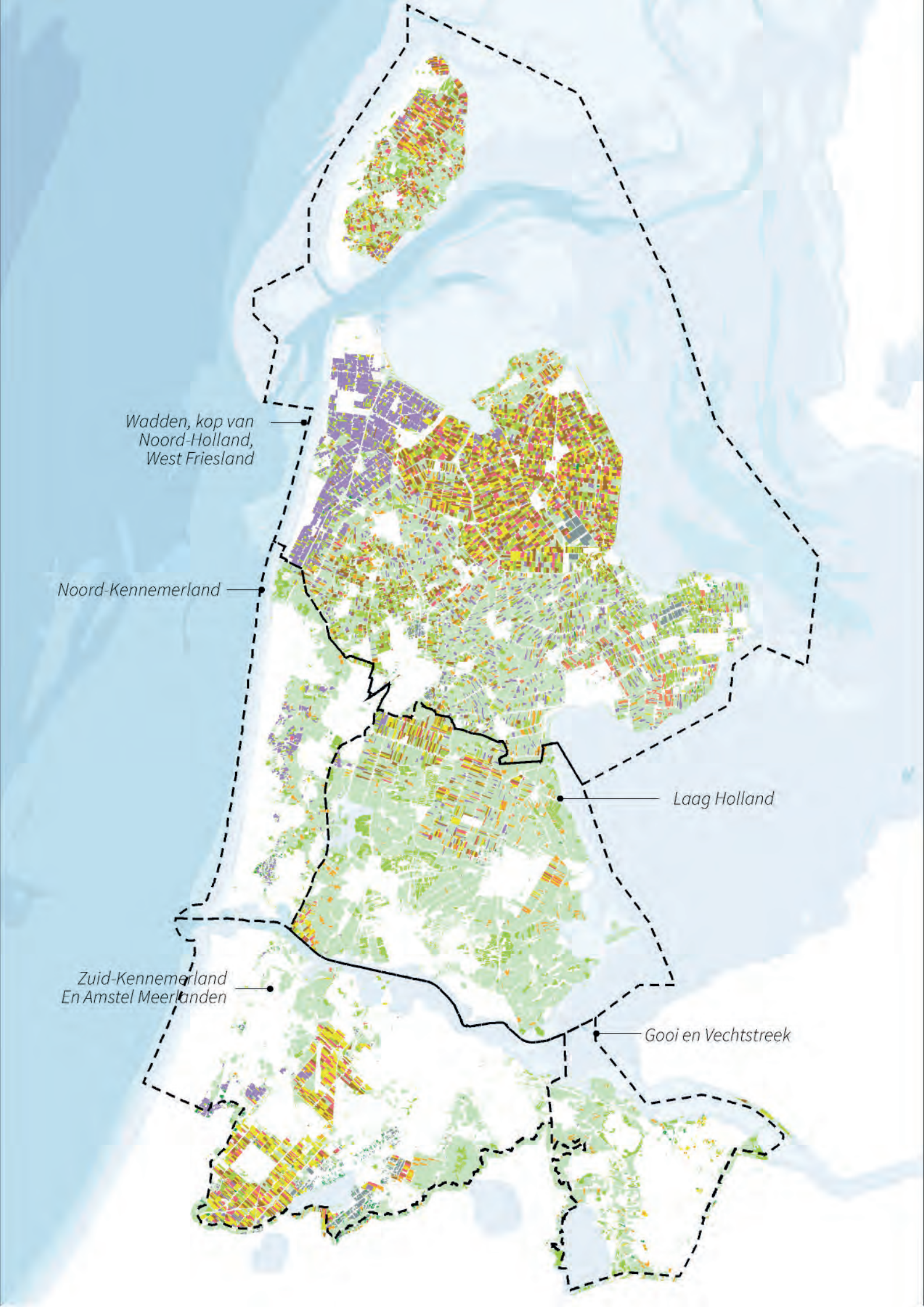

Afbeelding: 26. Natuurnetwerken & beschermingsgebieden kaart.
Bron: provincie Noord-Holland

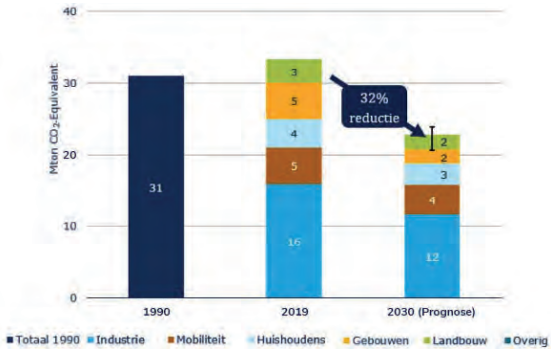

Natura2000 opgave
Wadden, kop van Noord-Holland, West Friesland
Noord-Kennemerland
NNN opgave
Laag Holland
Gooi en Vechtstreek

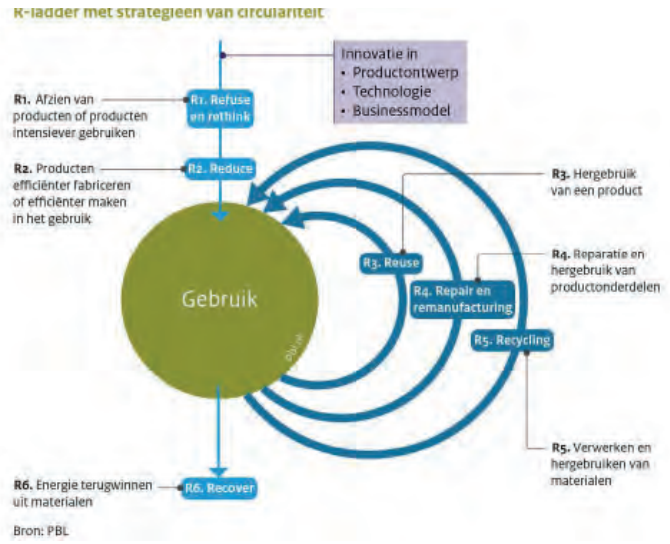
Afbeelding: 27. Landbouwactiviteiten, Landelijk Grondgebruik Nederland 2022.
Bron: (LGN2022), provincie Noord-Holland

Wadden, kop van Noord-Holland, West Friesland
Noord-Kennemerland
Laag Holland
Zuid-Kennemerland En Amstel Meerlanden
Gooi en Vechtstreek

4. RUIMTE MAKEN VOOR ENERGIE EN DUURZAME ECONOMIE

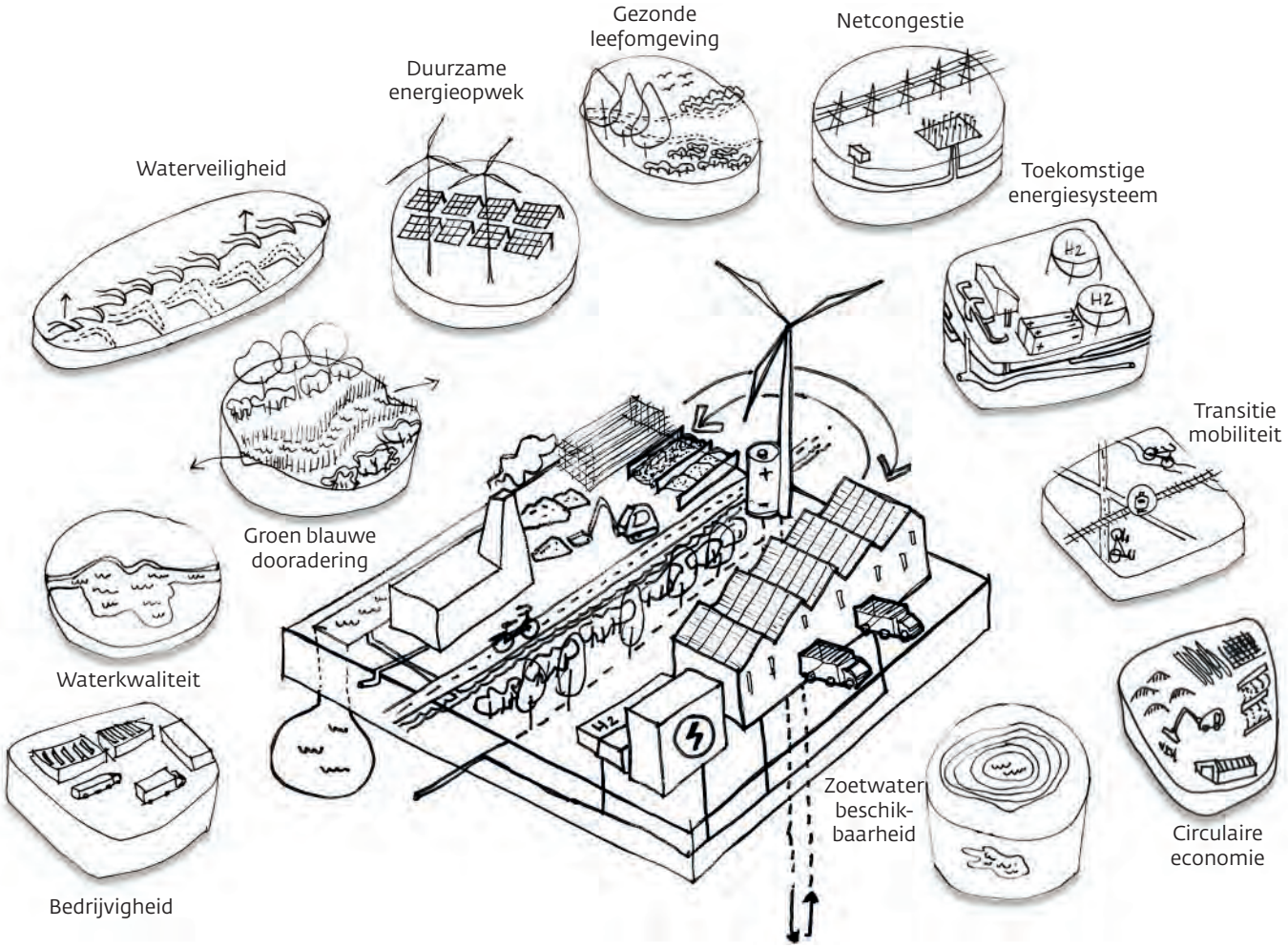

Afbeelding: 28. Grafiek CO_2 emissies Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 29. R-ladder met strategieën van circulariteit
Bron: PBL

Afbeelding: 30. Kansen om meerdere opgaven te integreren bij de locaties voor energie en de circulaire economie.
Bron:provincie Noord-Holland

Afbeelding: 31. Ruimtegebruik energie-opgaven, de visualisaties zijn op schaal van het bijbehorende kaartbeeld.
Bron: provincie Noord-Holland

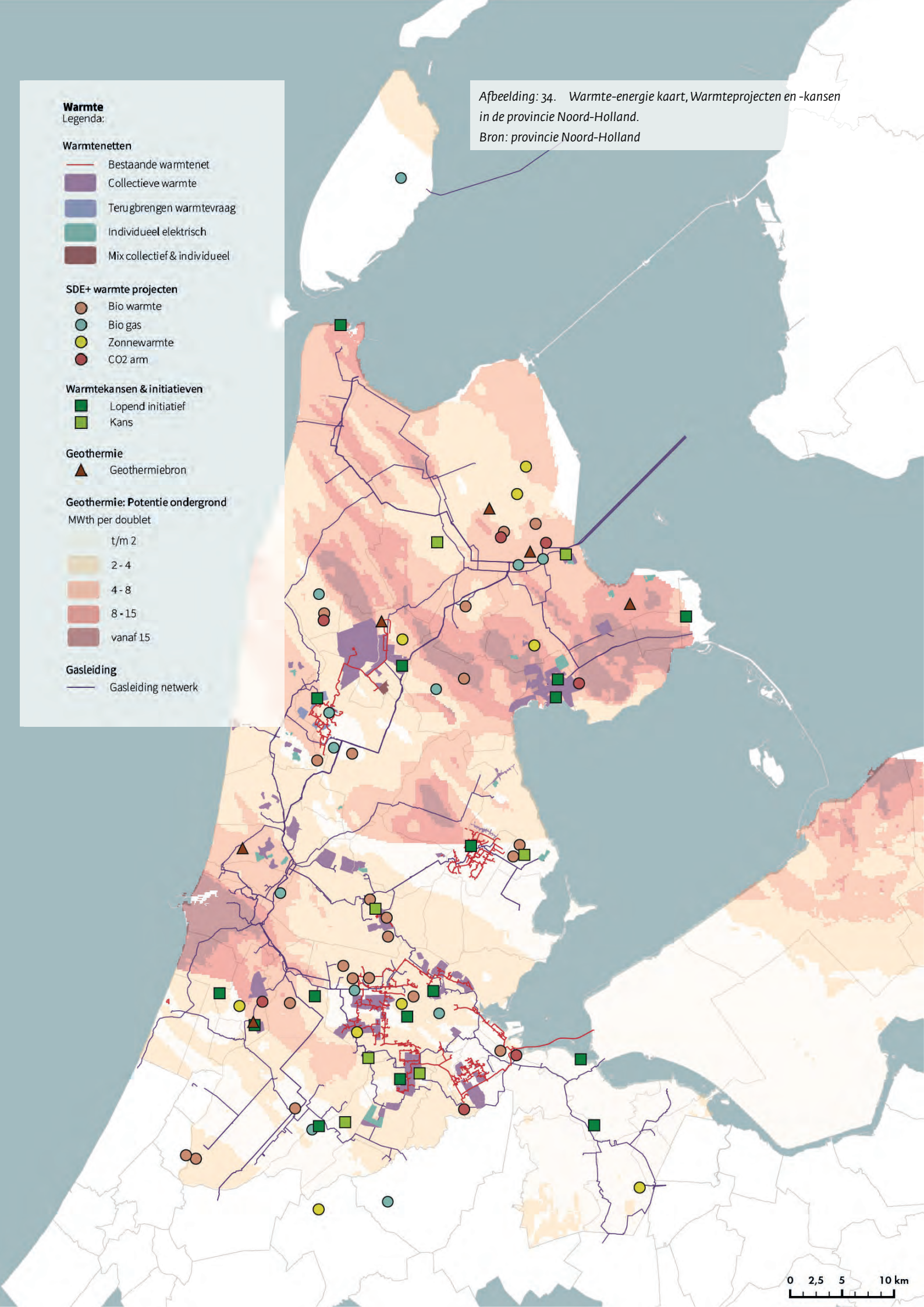
Afbeelding: 32. Kaart energie-infrastructuur (elektriciteit), bestaande en geplande energie-infrastructuur (elektriciteit en waterstof).
Bron: provincie Noord-Holland

0 2,5 5 10 km

Afbeelding: 33. Energie-opwekkaart, Duurzame-energie-opwek en RES-zoekgebieden.
Bron: provincie Noord-Holland

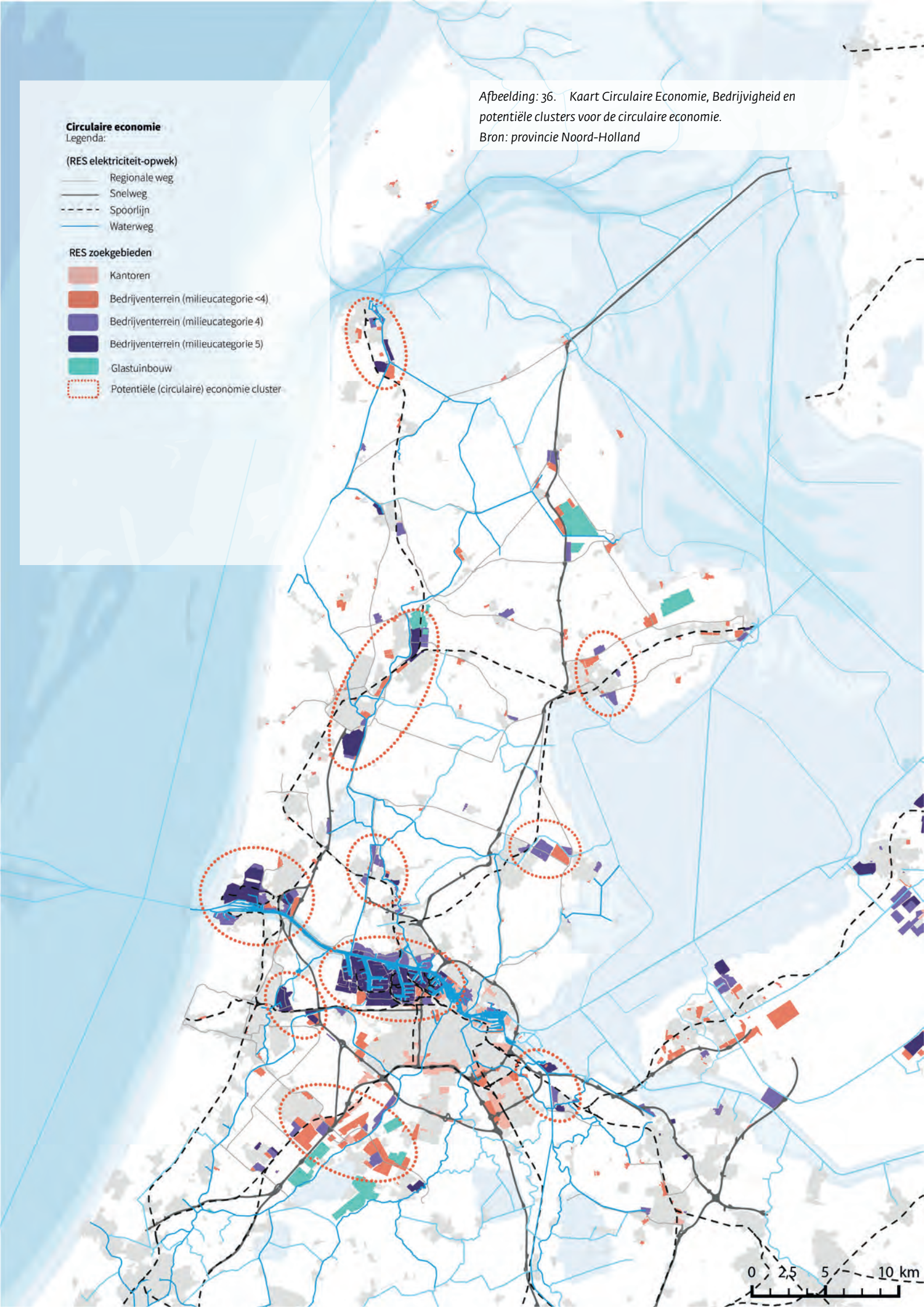

0 2,5 5 10 km

Afbeelding: 34. Warmte-energie kaart, Warmteprojecten en -kansen in de provincie Noord-Holland.
Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 35. Bedrijventerrein Boekelermeer.
Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

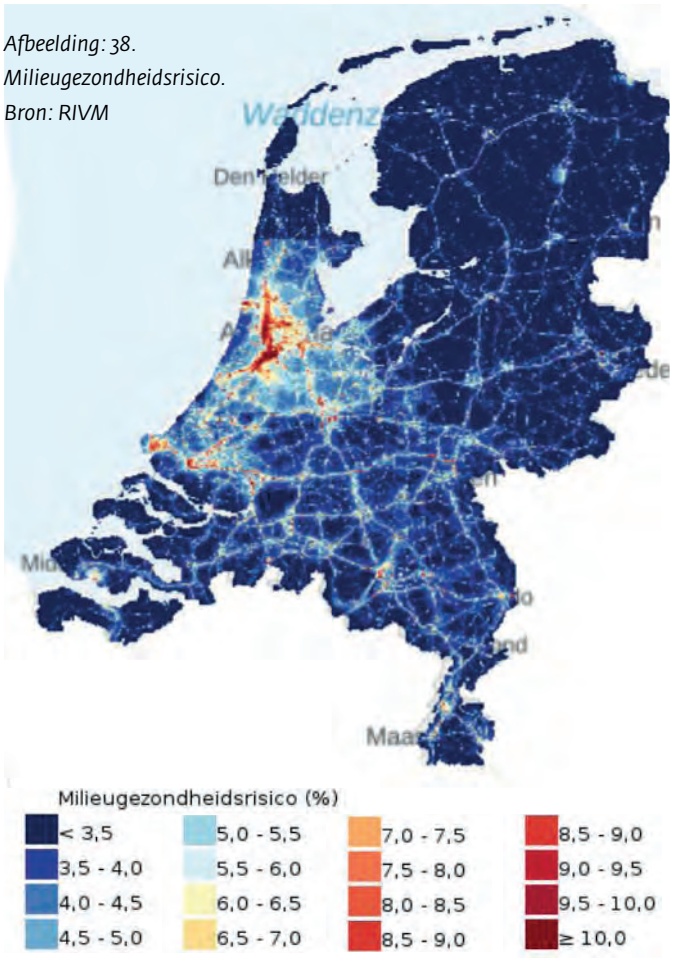
Afbeelding: 36. Kaart Circulaire Economie, Bedrijvigheid en potentiële clusters voor de circulaire economie.
Bron: provincie Noord-Holland

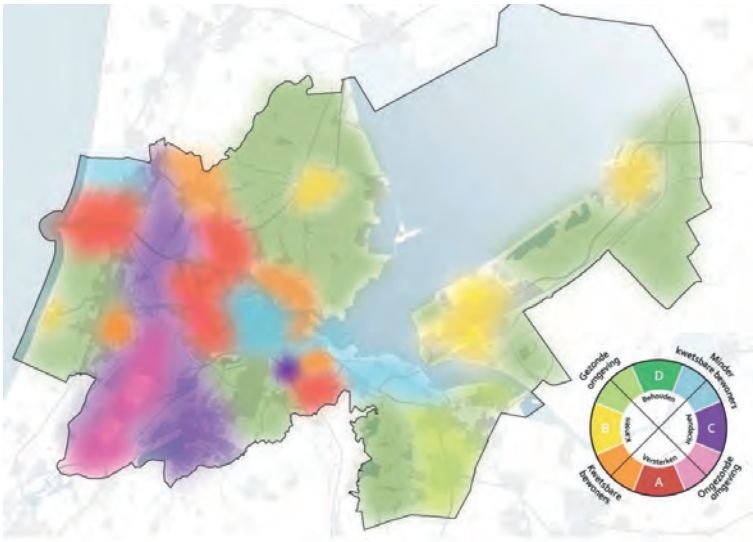
Afbeelding: 37. Hoofdstructuur van het multimodaal mobiliteitsnetwerk goederenvervoer. De dikte van de lijn correspondeert met de intensiteit van het gebruik.
Bron: Eindrapportage Multimodaal Netwerk Goederenvervoer, versie 25 januari 2024, MetropoolRegio Amsterdam

5. ZORGEN VOOR LEEFBARE REGIO'S, STEDEN EN DORPEN

Afbeelding: 38.
Milieugezondheidsrisico.
Bron: RIVM

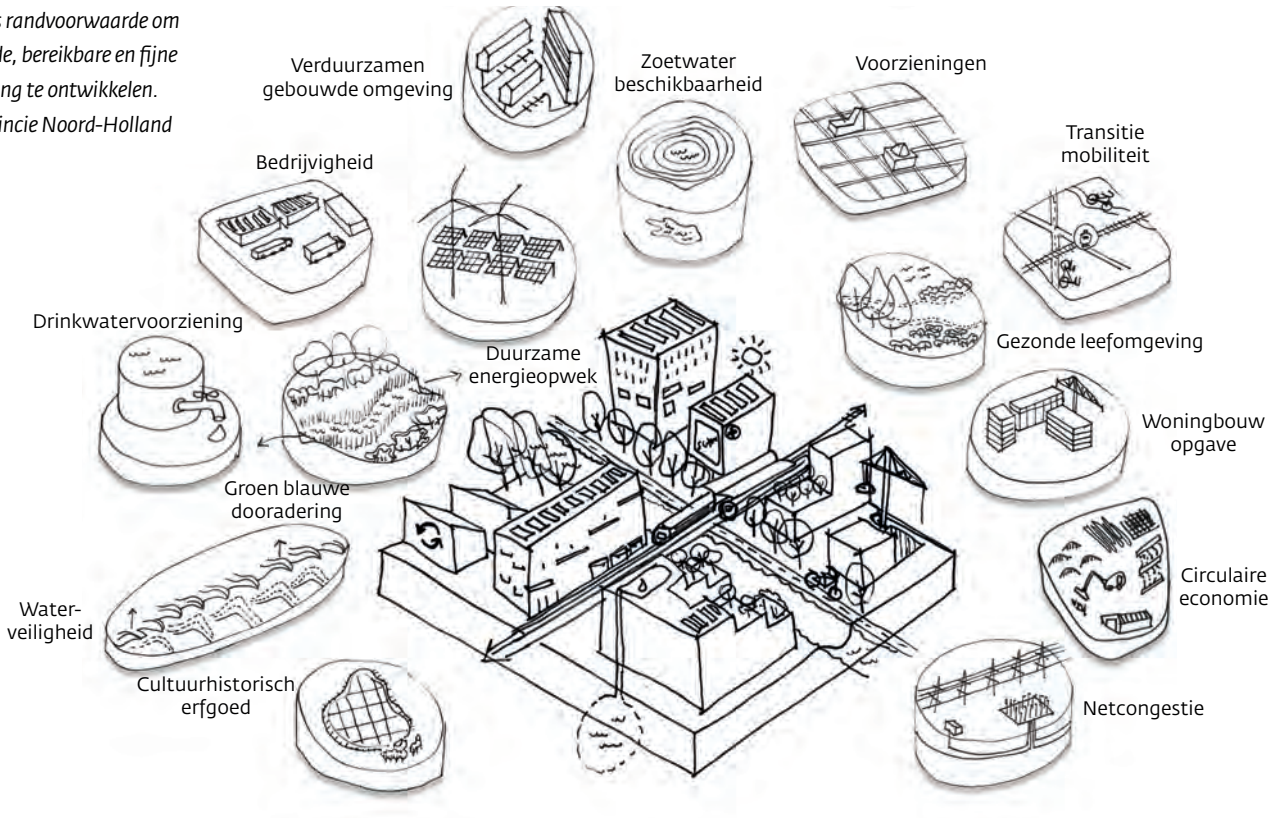

	Situatie bewoners/ leefomgeving	Aanbeveling bij ruimtelijke plannen	Toelichting
A	Kwetsbare bewoners Ongezonde omgeving	**Versterken** (gezonde) leefomgeving	De kwaliteit van de leefomgeving moet worden versterkt om meer gezondheidsbescherming en bevordering te bieden, waarbij in de ruimtelijke inrichting de focus met name moet liggen op de behoeften en mogelijkheden van kwetsbare bewoners
B	Kwetsbare bewoners Gezonde omgeving	**Kansen** gezonde leefomgeving	De leefomgeving biedt kansen om gezondheid van met name kwetsbare bewoners te bevorderen en waar nodig beter te beschermen, met een ruimtelijke inrichting die past bij hun behoeften en mogelijkheden
C	Minder kwetsbare bewoners Ongezonde omgeving	**Aandacht** gezonde leefomgeving	De leefomgeving heeft aandacht nodig om meer gezondheidsbescherming en/of gezondheidsbevordering te bieden aan bewoners
D	Minder kwetsbare bewoners Gezonde omgeving	**Behouden** gezonde leefomgeving	De gezonde leefomgeving moet worden behouden om voldoende gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering te blijven bieden

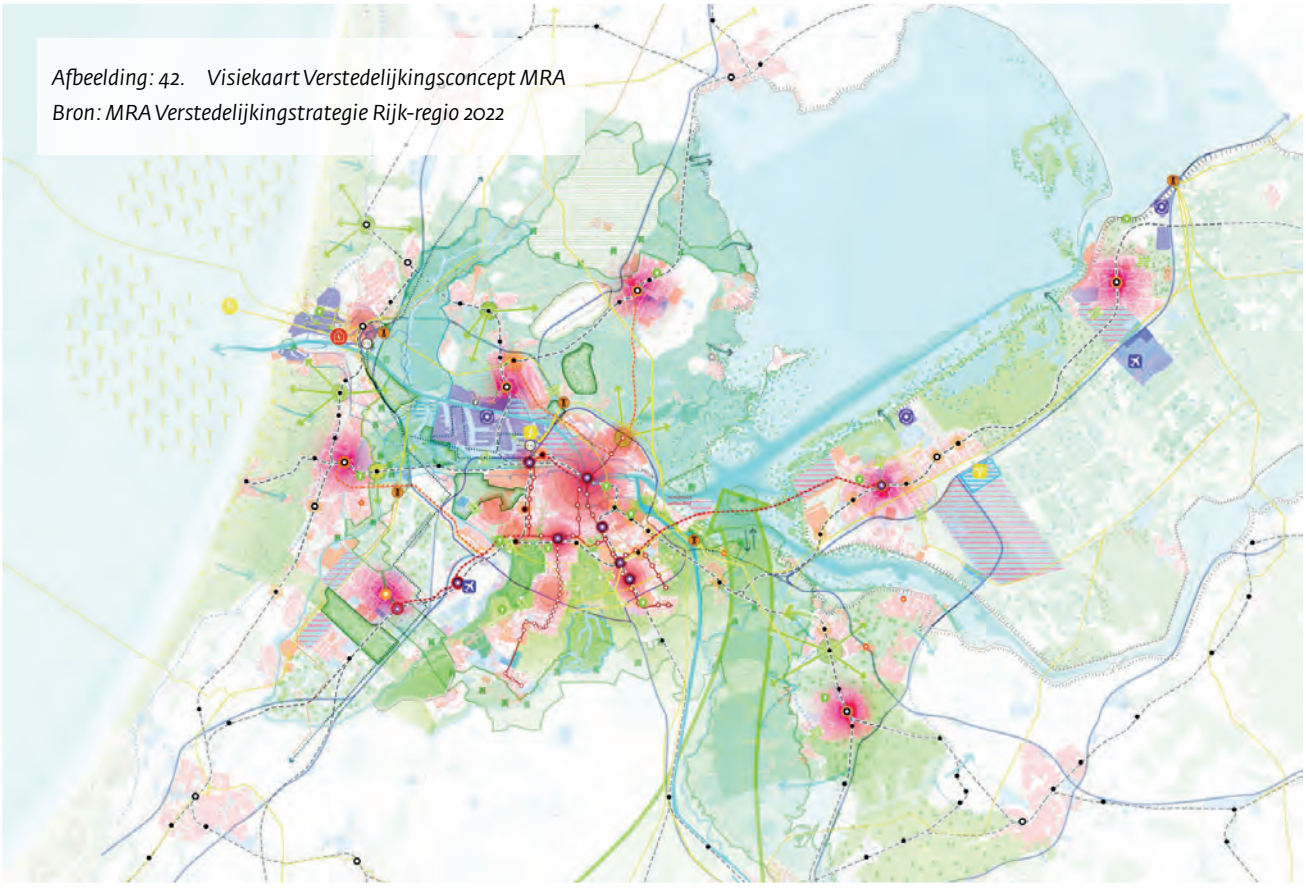
Afbeelding: 39. Gezondheidscondities leefomgeving. Bron: RIVM

Afbeelding: 40. Mobiliteitsvisie.
Bron: MRA Verstedelijkingstrategie

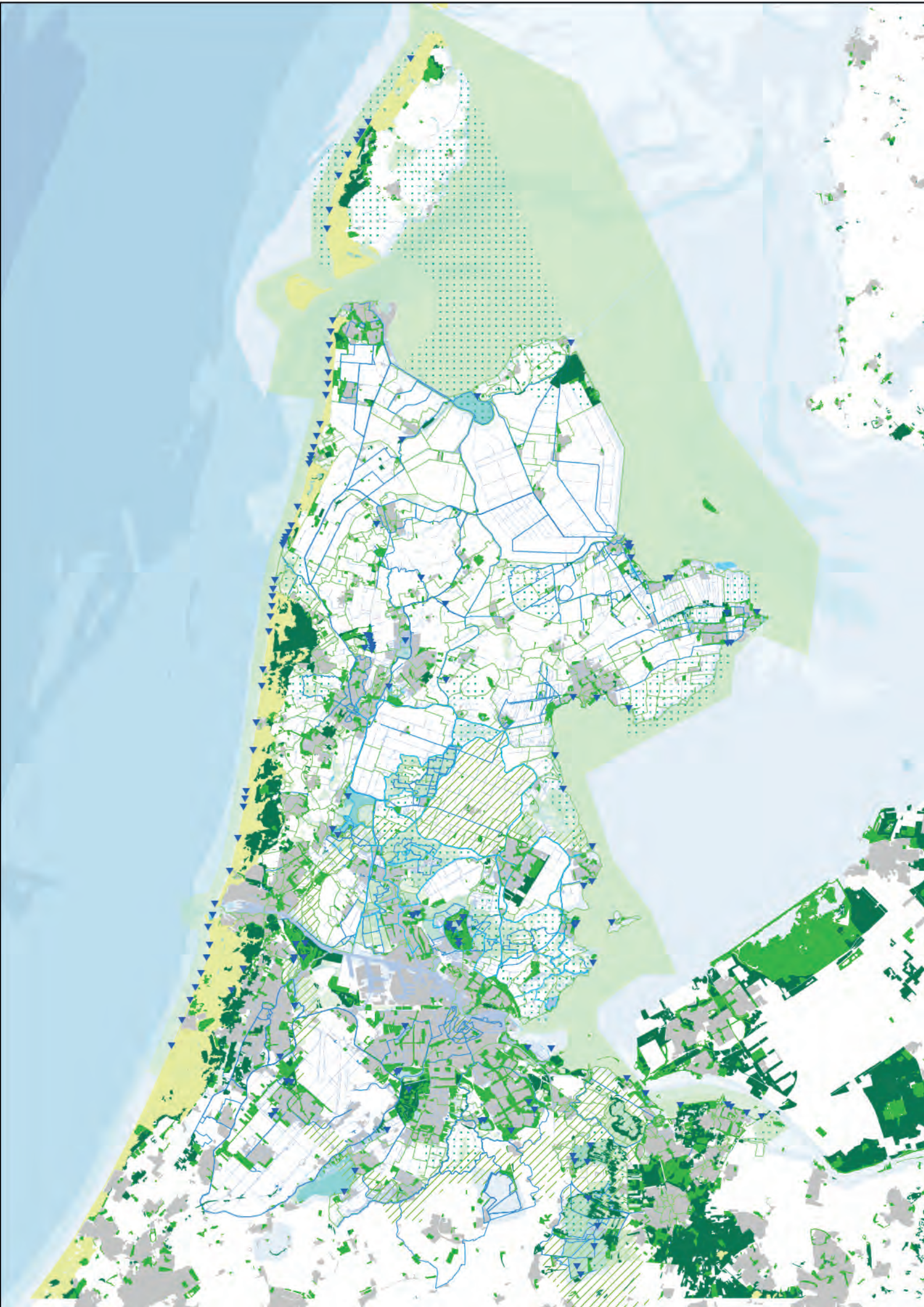
Afbeelding: 41. Een integrale aanpak als randvoorwaarde om een gezonde, bereikbare en fijne leefomgeving te ontwikkelen.
Bron: provincie Noord-Holland

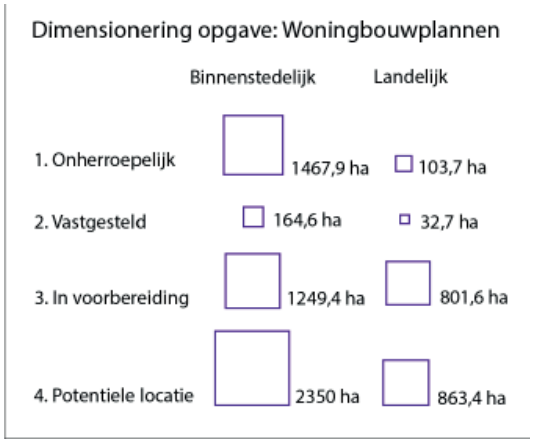
Afbeelding: 42. Visiekaart Verstedelijkingsconcept MRA
Bron: MRA Verstedelijkingstrategie Rijk-regio 2022

Afbeelding: 43. Groenblauwe netwerken in en om de stad.
Bron: provincie Noord-Holland

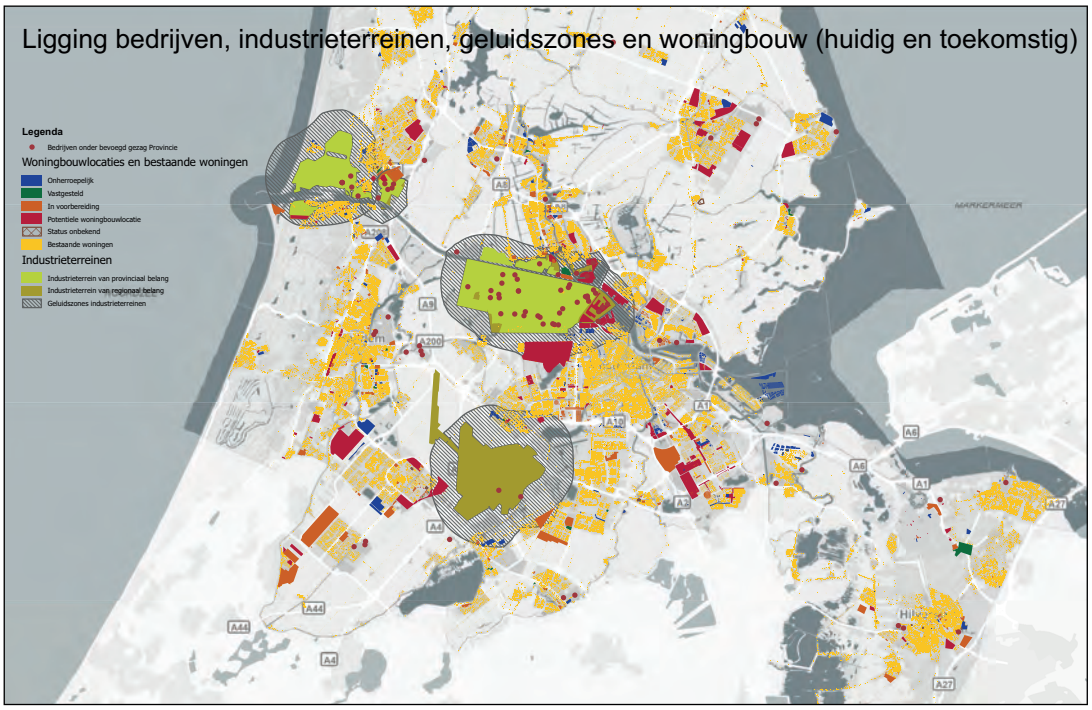

Afbeelding: 44. Woningbouwplannen (aantal) en werklocaties in Noord-Holland in relatie tot OV.
Bron: provincie Noord-Holland

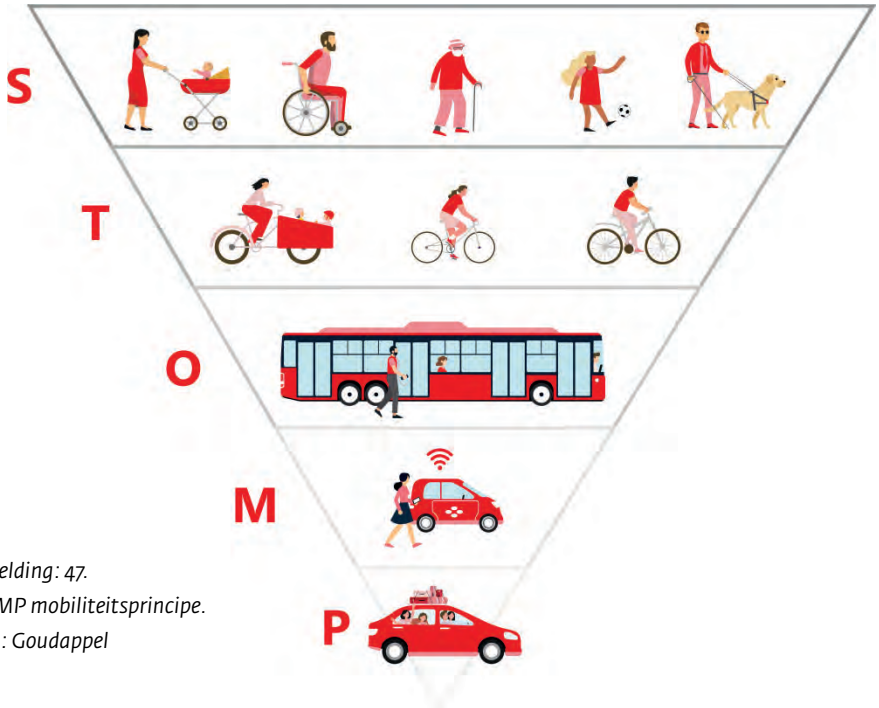

Afbeelding: 45. Ligging bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag, Industrieterreinen van Provinciaal en Regionaal Belang, Geluidszones, en huidige en toekomstige woningbouw (uitsnede van zuiden van de provincie) Geluidszones, en huidige en toekomstige woningbouw (uitsnede van zuiden van de provincie).
Bron: provincie Noord-Holland

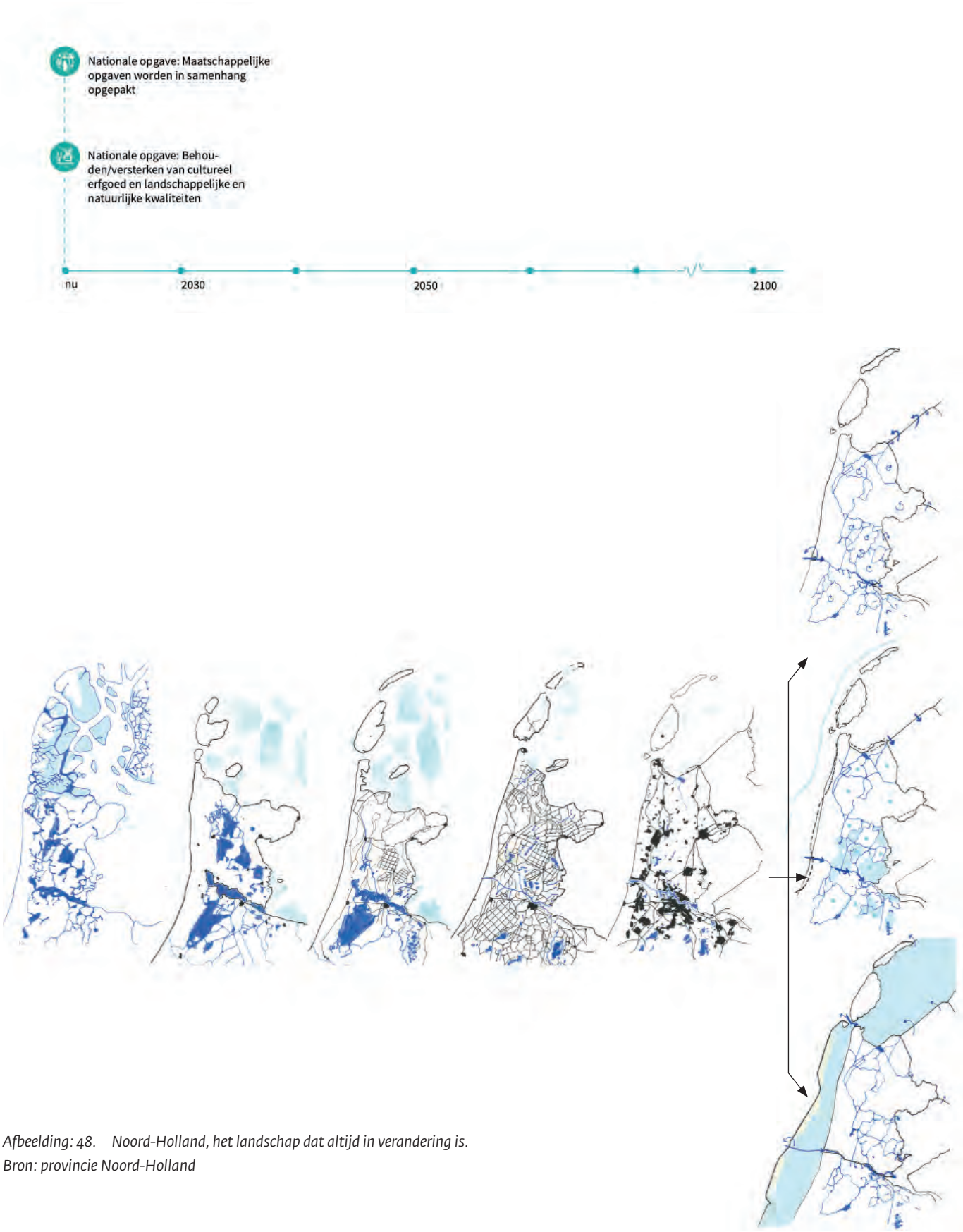

Afbeelding: 46. Leefomgeving Tata-steel, Velsen.
Bron: beeldbank provincie Noord-Holland

Afbeelding: 47.
STOMP mobiliteitsprincipe.
Bron: Goudappel

6. (OPNIEUW) VORMGEVEN AAN NOORD-HOLLAND

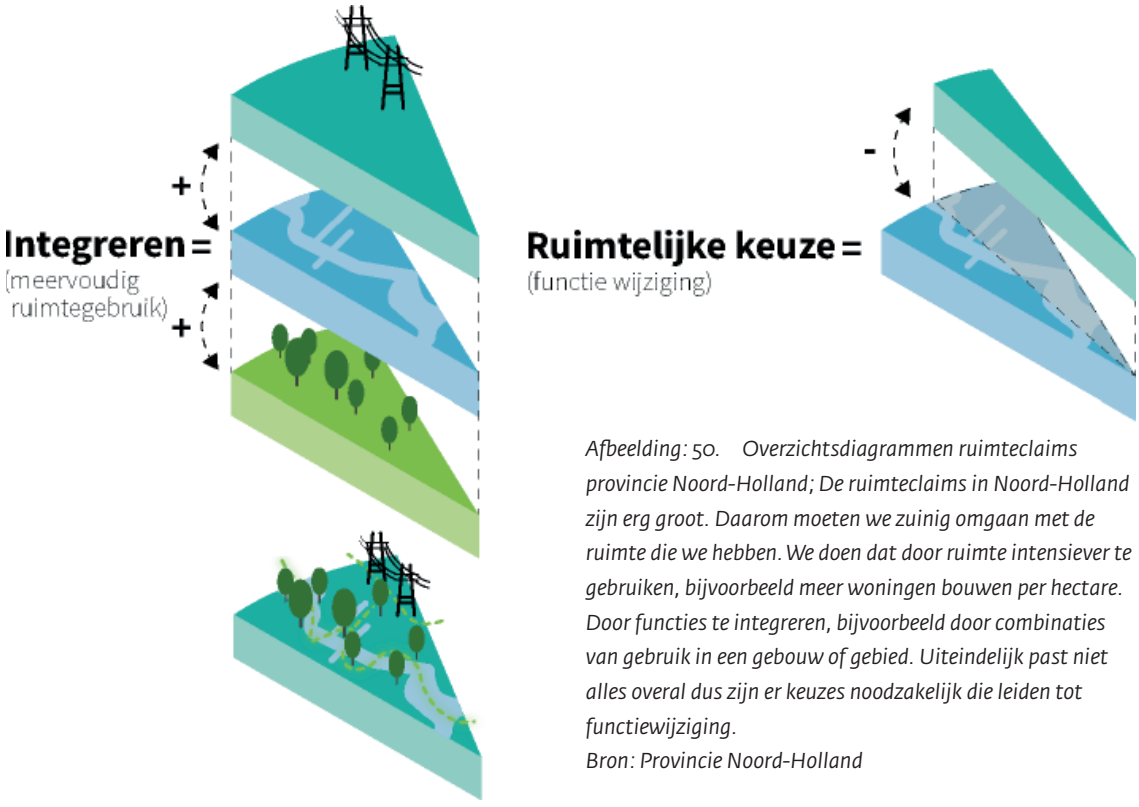

Afbeelding: 48. Noord-Holland, het landschap dat altijd in verandering is.
Bron: provincie Noord-Holland

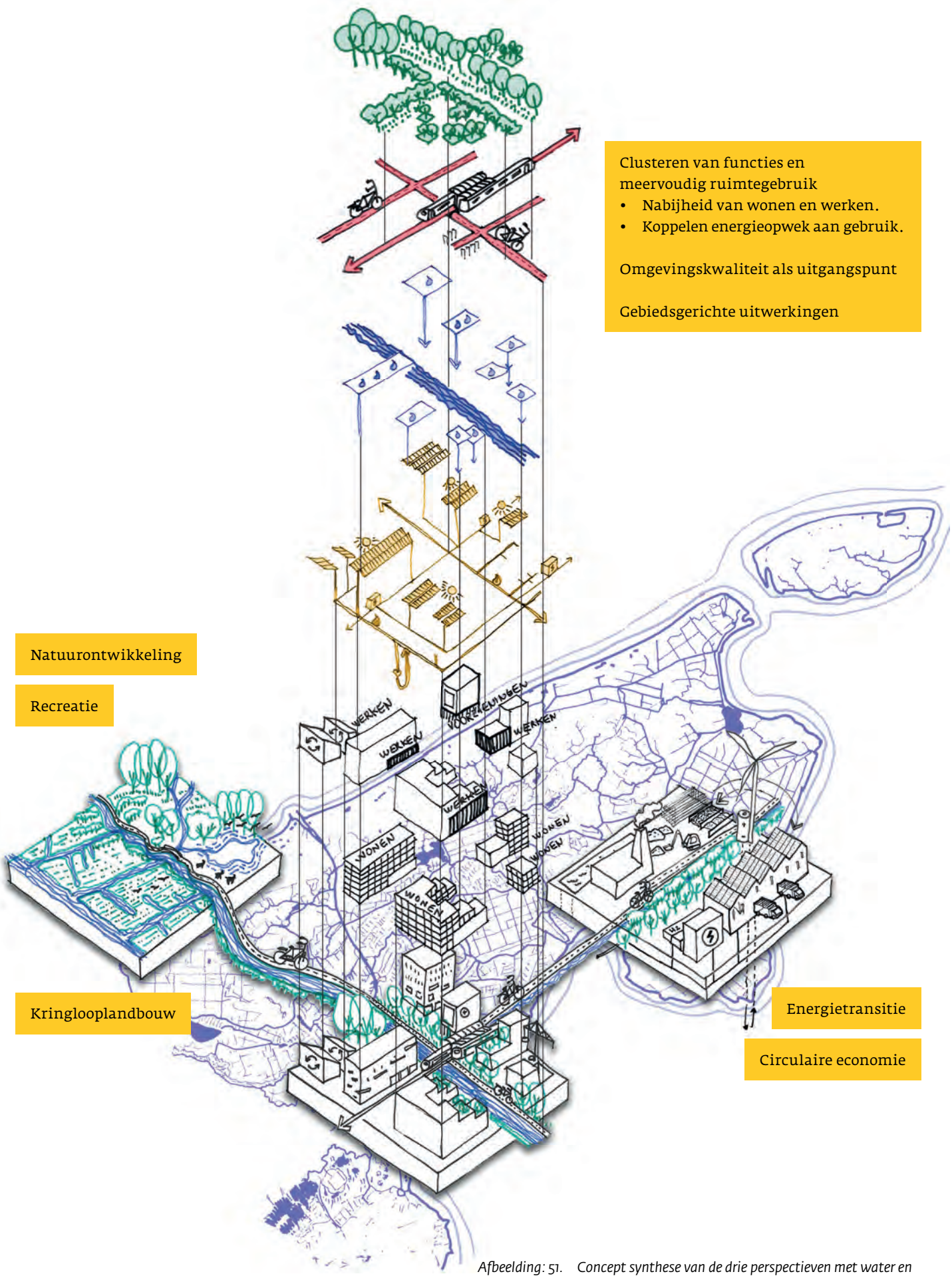

Afbeelding: 49. Ensembles en structuren uit de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. Bron: provincie Noord-Holland

Afbeelding: 50. Overzichtsdiagrammen ruimteclaims provincie Noord-Holland; De ruimteclaims in Noord-Holland zijn erg groot. Daarom moeten we zuinig omgaan met de ruimte die we hebben. We doen dat door ruimte intensiever te gebruiken, bijvoorbeeld meer woningen bouwen per hectare. Door functies te integreren, bijvoorbeeld door combinaties van gebruik in een gebouw of gebied. Uiteindelijk past niet alles overal dus zijn er keuzes noodzakelijk die leiden tot functiewijziging.
Bron: Provincie Noord-Holland

Afbeelding: 51. Concept synthese van de drie perspectieven met water en bodem als ondergrond.
Bron: provincie Noord-Holland

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
H.E. Wiersma
BEL/RSO

Telefoonnummer +31235143623
wiersmah@noord-holland.nl

Verzenddatum
21 AUG. 2024

Kenmerk
2272714/2302376

Uw kenmerk
22912169/2292174

Betreft: gewijzigde Statenvoordracht mbt besluit over startnotitie "Regie op de Ruimte"

Geachte leden,

Naar aanleiding van de brief van de agendacommissie PS met kenmerk 22912169/2292174 ontvangt u de gewijzigde Statenvoordracht met een aangepast ontwerpbesluit over de startnotitie "Regie op de Ruimte". Het tweede besluit in de bijgaande statenvoordracht is op uw verzoek gewijzigd, in plaats van de kaders wordt u gevraagd de hele startnotitie "Regie op de Ruimte" vast te stellen. De in de aangepaste voordracht genoemde bijlagen zijn eerder aan u beschikbaar gesteld.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlagen

1. gewijzigde PS- voordracht

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

2024 | 51

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 2 juli 2024

Onderwerp: Ruimtelijk Voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte"

Kenmerk: 2272714 / 2302377

Bijlagen:

Startnotitie "Regie op de Ruimte"

Samenvatting reacties consultatie Ruimtelijk Voorstel

Ruimtelijk Voorstel (opgemaakte versie)

Ruimtelijk Voorstel (tekstversie waarin de wijzigingen ten opzichte van de conceptversie zichtbaar zijn)

1. Inleiding

We zien dat met alle ontwikkelingen en opgaven die op ons afkomen, niet alles zonder meer past. Er zijn ruimtelijk keuzes nodig over welke ontwikkelingen we waar en onder welke voorwaarden willen laten plaatsvinden. Ons huidige ruimtelijke beleid, dat we hebben beschreven in de Omgevingsvisie NH2050, voldoet niet meer volledig en willen we daarom aanpassen.

De eerste stap hierin was het opstellen van het Ruimtelijk Voorstel. Het Ruimtelijk Voorstel is een agenderend stuk, waarin we de ruimtelijke vraagstukken beschrijven die ontstaan als alle ruimteclaims bij elkaar worden gelegd. Op 6 februari 2024 hebben we het concept Ruimtelijk Voorstel met als titel “Op weg naar een Ruimtelijk voorstel” vrijgegeven voor consultatie. De wijzigingen die voortkwamen uit de reacties en opmerkingen hebben we verwerkt. Op 2 juli hebben we het aangepaste Ruimtelijk Voorstel “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel” vastgesteld in ons college.

We vinden het belangrijk om hierbij nog een keer te benadrukken dat het Ruimtelijk Voorstel is gebaseerd op het huidige beleid en de huidige beleidsvoornemens en nog geen keuzes maakt. In uw commissievergadering van 15 april hebt u een aantal keer aangegeven deze keuzes te missen en hiernaartoe te willen werken.

Ons voorstel is om dit te doen in de volgende fase van het traject “Regie op de Ruimte”. Hierin willen we een aantal structurerende ruimtelijke keuzes maken en aan u voorleggen. Deze keuzes zullen landen in een actualisatie van de Omgevingsvisie en daaraan gekoppelde (bestaande) uitvoeringsprogramma’s. Het document “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel” is

het inhoudelijke startpunt van dit traject. Waarbij overigens nieuwe ontwikkelingen altijd nog kunnen worden toegevoegd in het vervolgtraject.

Aan uw Staten vragen wij het Ruimtelijk Voorstel “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel” vast te stellen als inhoudelijke basis van het vervolgtraject. In de startnotitie “Regie op de Ruimte”, die bij deze voordracht is gevoegd, hebben we beschreven hoe we het vervolgtraject vorm willen geven. Aan u vragen we de startnotitie “Regie op de Ruimte” vast te stellen. Zodat we kunnen starten met een gezamenlijke basis om toe te werken naar een actualisatie van onze Omgevingsvisie.

2. Resultaten consultatiefase

In totaal zijn er 27 reacties binnengekomen op het concept Ruimtelijk Voorstel. Daarnaast is het Ruimtelijk Voorstel in diverse bestuurlijke overleggen besproken en hebt u het Ruimtelijk Voorstel behandeld in uw commissievergadering van 15 april jl.

Op basis van de uitkomsten van de commissievergadering is duidelijk geworden dat u de urgentie van de opgaven herkent. Ook gaven diverse fracties aan wat hun voorkeur zou zijn, zou het op keuzes aankomen. Uw boodschap dat u er klaar voor bent om tot keuzes te komen, is overgekomen. Duidelijk is ook dat het maken van keuzes niet altijd makkelijk zal zijn. Er spelen veel verschillende, soms tegengestelde, belangen en de meningen over oplossingen lopen uiteen. We zien de bespreking van 15 april dan ook als een eerste oefening om tot keuzes te komen. Mede naar aanleiding van de bespreking is een aantal fouten en onduidelijkheden uit het rapport gehaald, is de arbeidsmarkt benoemd, zijn de vraagstukken over mobiliteit uitgebreid en is het proces verduidelijkt.

In bijlage 1 bij deze voordracht hebben we de samenvatting opgenomen hoe met de consultatiereacties is omgegaan. We hebben geen nota van beantwoording gemaakt, omdat het geen formele terinzagelegging was. Dit hebben we ook van tevoren zo aangegeven. We zijn blij met de reacties. Ze hebben bijgedragen aan het beter en completer maken van het Ruimtelijk voorstel.

Het College van Rijksadviseurs en het Planbureau voor de leefomgeving hebben op verzoek van het ministerie van BZK een reflectie gegeven op de Ruimtelijke Voorstellen van de provincies. Deze zijn hier te vinden:

- Provinciale voorstellen voor omgevingsbeleid in nationale samenhang | Planbureau voor de Leefomgeving (pbl.nl)
- Reflectie op provinciale voorstellen NOVEX | Publicatie | College van Rijksadviseurs

Beide reflecties zijn gericht aan het ministerie van BZK, maar geven ook voor ons handvatten die zeer bruikbaar zijn bij het inrichten van het vervolgtraject. Naast de inhoudelijke aandachtspunten hebben we onder andere de volgende inzichten meegenomen bij het opstellen van de startnotitie: het werken met langere tijdshorizonten, het toewerken naar een stevig toekomstperspectief en het inzetten op een voortdurend gezamenlijk leerproces.

Naast de complete opgemaakte versie van het Ruimtelijk Voorstel hebben we ook een niet opgemaakte versie toegevoegd, waarin is aangegeven welke wijzigingen zijn doorgevoerd ten opzichte van de conceptversie. Hierdoor kunt u zien wat veranderd is ten opzichte van de conceptversie. Het zijn met name kleinere wijzigingen die zijn doorgevoerd. Op een paar uitzonderingen na:

1. We hebben de groenblauwe dooradering anders gepositioneerd. Het gaat hierbij om een ruimtelijk concept om toe te werken naar groene inbedding van de grote opgaven. Dit is

losgekoppeld van de meer formele groenblauwe dooradering zoals is opgenomen in het PPLG.
2. Er is een vraagstuk toegevoegd over de economie van de toekomst.
3. Er zijn twee vraagstukken toegevoegd over mobiliteit.

3. Relatie met de nota Ruimte en Ruimtelijk Arrangement

Het Rijk werkt aan een Nota Ruimte, een aanpassing van de Nationale Omgevingsvisie. Voor de zomer is het voorontwerp van deze nota Ruimte gepubliceerd. We gebruiken het Ruimtelijk Voorstel en de inzichten en uitkomsten van het vervolgtraject voor onze reactie naar het Rijk over de Nota Ruimte. De opzet is ook om op basis van het Ruimtelijk Voorstel afspraken te maken met het Rijk in een Ruimtelijk Arrangement. De planning hiervoor is op dit moment dat deze afspraken in het eerste kwartaal van 2025 definitief worden gemaakt.

4. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Met het traject “Regie op de Ruimte” streven we de volgende doelen na:

- We werken toe naar het nemen van ruimtelijke structurerende keuzes.
- Bij het maken van deze keuzes brengen we de integrale consequenties in beeld. De financiële consequenties per keuze worden zoveel mogelijk inzichtelijk gemaakt, zodat dit onderdeel kan zijn van de afweging.
- Deze keuzes betekenen dat we ons ruimtelijk beleid aanscherpen en verwerken in een actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050.
- Een stevig integraal toekomstperspectief is hier een belangrijk onderdeel van.
- We maken gebiedsgerichte uitwerking en geven een doorvertaling naar uitvoering in (bestaande) uitvoeringsprogramma’s en zo nodig ook in onze Omgevingsverordening. Dit doen we in veel gevallen samen met onze regionale partners.
- We maken afspraken met het Rijk waar we hen nodig hebben om het (geactualiseerde) beleid van de provincie tot stand te brengen.

In fase 1 zal de huidige Omgevingsvisie NH2050 geëvalueerd worden. De uitkomsten hiervan worden meegenomen bij het vormgeven van de daaropvolgende fasen.

5. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Financiering zal voorlopig komen uit de reguliere budgetten. Zijn er aanvullende middelen nodig, dan zullen wij via de reguliere financiële cyclus hier een aanvraag voor doen.

We vinden het uiteraard belangrijk om onze partners, bedrijven, belangenbehartigers en inwoners in Noord-Holland goed te betrekken. Hiervoor zijn we bezig met het opstellen van een stevig communicatie- en participatieplan. In de startnotitie is al aangegeven welke lijn we hierin willen volgen. Het volledige communicatieplan zullen we naar verwachting in de loop van het najaar naar u toesturen ter informatie en het participatieplan ter vaststelling.

6. Proces en procedure

De opzet van het vervolgtraject met de indicatieve planning hebben we beschreven in hoofdstuk 5 van de startnotitie “Regie op de Ruimte”. We verwachten in ieder geval in:

- Q1 2025 de producten van de eerste fase (Kaartenatlas, Routekaartboekje, Participatieplan, Communicatieplan en Evaluatie van de Omgevingsvisie) met u te bespreken in de commissie Ruimte en het Participatieplan ter vaststelling aan u voor te leggen;

- Q3 2025 de uitkomsten van de tweede fase in de vorm van het Document Keuzepalet te bespreken met PS plenair;
- Q1 2026 de hoofdlijn voor de Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie te bespreken met PS plenair
- Q4 2026 de definitieve Actualisatie Omgevingsvisie ter vaststelling aan u voor te leggen.

Zoals ook in de startnotitie staat, de winkel blijft open tijdens de verbouwing. Er zullen de komende tijd projecten, opgaven en daarmee samenhangende besluiten spelen die niet kunnen wachten totdat dit hele proces is afgerond. Dit kan ertoe leiden dat er tijdens het proces naar een geactualiseerde Omgevingsvisie een aantal voldongen feiten ontstaat. Uitgangspunt is dat eerder besluiten kunnen en moeten worden genomen, maar wel onder de randvoorwaarde dat er een integrale afweging aan die besluiten voorafgaat. Onderstaande afbeelding geeft de samenhang aan van de te actualiseren Omgevingsvisie en belangrijke projecten en programma's die tegelijkertijd spelen.

Samenhang projecten met Ruimtelijk Voorstel

Gebiedsgerichte regie

Noord-Holland Noord
Ontwikkelperspectief

Noord-Holland Zuid
Verstedelijkingsconcept + aanvullingen

NOVEX

- MRA
- Noordzeekanaalgebied
- Groene Hart
- Schiphol
- Lelylijn

Thematisch (rijks) programma's

Landbouw en natuur	Ordende netwerken energie en economie	Leefbare steden en regio's
Water en bodem sturend		
Provinciaal programma landelijk gebied	Programma energiehoofdstructuur	Masterplan wonen
Actieprogramma Klimaat	Taskforce energie-infrastructuur	Programma woningbouw
Uitvoeringsagenda voedselvisie	Netuitbreiding NHN 380 kV	Woondeals
Nationaal waterprogramma	VAWOZ (aanlanding wind-op-zee)	Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBAB)
Natura 2000	Uitvoeringsagenda economie	Programma OV-knooppunten
	Energievisie	
	Programma RES	
	Bedrijventerreinenstrategie	

7. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 51-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 2 juli 2024;

besluiten:

1. Het Ruimtelijk Voorstel “Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel” vast te stellen als inhoudelijk startpunt van het vervolgtraject “Regie op de Ruimte”.

2. De startnotitie “Regie op de Ruimte” voor het proces van de actualisatie van de Omgevingsvisie NH2050 vast te stellen.

Haarlem, 30 september 2024

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d 30-09-2024
Commissie Ruimte
Datum commissievergadering 12-09-2024

20 september 2024

Onderwerp: Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie 'Regie op de Ruimte'

De commissie Ruimte adviseert:

De voordracht Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie Regie op de Ruimte als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van maandag 30 september 2024.

Uittreksel van het concept-verslag commissie Ruimte 12 september 2024:

2 A-agenda Ruimtelijke ontwikkeling

2.a Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie 'Regie op de Ruimte'

De **voorzitter** geeft het woord aan de heer De Haan, hij spreekt in namens de fietsersbond Bergen. De heer **De Haan** begint zijn betoog met een anekdote over allerlei soorten fietsers die genieten van het duinlandschap. De fietsmogelijkheden worden bedreigd door natuurplannen zoals zandverstuivingen. ANWB en de fietsersbond hebben herhaaldelijk hun zorgen geuit in brieven en op inspraakmomenten. De heer **De Haan** citeert uit het ruimtelijk voorstel: "Op een aantal plekken in de duinen vormt het instuivend zand een dikke laag over het fietspad waardoor het fietsverkeer wordt geblokkeerd. De verwachting is dat door toenemende dynamisering dit op meer plekken zal gaan plaatsvinden. Ook stuiten we op ingewikkelde wet- en regelgeving. Bijvoorbeeld bij het verplaatsen van een fietspad binnen een natuurgebied". De heer **De Haan** is van mening dat meer zandverstuivingen geen verwachting zijn, maar het gevolg van menselijk handelen. Er is een tekort aan ruimte voor recreatie en dan is het vreemd dat wordt voorgesteld om nog meer fietspaden te laten onderstuiven zoals is geadviseerd in een brief van februari 2023. Kan PS aangeven welke van de negen in de brief genoemde fietspaden in de gemeenten Bergen en Bloemendaal zouden moeten worden opgeheven? De provincie kan ervoor kiezen om verschillende perspectieven mee te nemen, naast dat van de recreatieve fietser en deze niet als een risico te zien. Tenslotte wordt de natuur ook bedreigd door klimaatverandering en is fietsen beter voor het klimaat dan autogebruik. De heer **De Haan**

adviseert de provincie Noord-Holland om het voorbeeld van Zuid-Holland te volgen, waar ecologen geen ruimte krijgen om fietspaden te laten verstuiven. Hij pleit ervoor om natuurmaatregelen en zandverstuivingen alleen te accepteren en te subsidiëren wanneer gegarandeerd kan worden dat dit de fietspaden niet raakt. Daarnaast dringt hij aan op het opstellen van nieuwe beheersplannen voor de duinen, met als doel de duurzame recreatie te waarborgen. Tot slot roept hij GS op om de fietsinfrastructuur te beschermen, eventueel via de Omgevingsverordening.

De **voorzitter** stelt de commissieleden in de gelegenheid om vragen te stellen aan de heer De Haan. De heer **Vendrig** (BBB) vraagt hoe lang het duurt voordat een fietspad onderstuift. De heer **De Haan** antwoordt dat dit varieert; soms duurt het een maand, maar het kan ook meerdere maanden in beslag nemen.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Wiersma, voor een korte toelichting op de stand van zaken rond het Ruimtelijk voorstel.

Mevrouw **Wiersma** geeft een toelichting op het proces rondom het Ruimtelijk Voorstel en het vervolgtraject 'Regie op de Ruimte'. Ze presenteert een overzicht van het Ruimtelijk Voorstel en legt uit wat de 'Regie op de Ruimte' inhoudt. Op 11 maart vond een technische briefing plaats over de inhoud, waarbij veel vragen zijn gesteld. Deze zijn inmiddels beantwoord in een brief. Het Ruimtelijk Voorstel is samen met de Startnotitie op 2 juli vastgesteld door GS. De Startnotitie en het Ruimtelijk Voorstel liggen nu voor ter vaststelling in de PS-vergadering van 30 september. De kernboodschap van het Ruimtelijk Voorstel is dat er minimaal een kwart meer Noord-Holland nodig als alle plannen zouden worden gerealiseerd. Daarom moeten keuzes worden gemaakt, het stuk is gebaseerd op het huidige beleid en het geeft vooral aan waar er vraagstukken ontstaan. Aan de commissie wordt gevraagd om het Ruimtelijk Voorstel vast te stellen als inhoudelijk startpunt voor het traject 'Regie op de Ruimte'. Indien de Startnotitie wordt vastgesteld, wordt het proces gestart voor de actualisatie van de Omgevingsvisie. Daarnaast licht zij de verschillende fases van het proces toe: Beeldvorming, Oordeelvorming en Besluitvorming. Wanneer het Ontwerp Omgevingsvisie gereed is, zal dit document een belangrijke rol spelen als kader voor toekomstige ontwikkelingen en beslissingen in de leefomgeving. Het biedt richtlijnen en voorwaarden voor hoe ruimtelijke plannen, projecten en initiatieven vormgegeven en uitgevoerd moeten worden. Mevrouw **Wiersma** licht de planning toe, waarbij op 30 september 2024 de besluitvorming over de Startnotitie en het Ruimtelijk Voorstel in de Provinciale Staten zal plaatsvinden. In februari 2025 staat de vaststelling van het participatieplan gepland, gevolgd door de bespreking van de kaartenatlas en het werkboek in april 2025. Vervolgens zal in september 2025 het keuzepalet worden besproken. In mei 2026 wordt het ontwerp van de Omgevingsvisie behandeld, met als uiteindelijk doel om in december 2026 de Omgevingsvisie definitief vast te stellen.

De **voorzitter** geeft het woord aan mevrouw Berkvens (D66). Mevrouw **Berkvens** vraagt of het keuzepalet aan de commissie zal worden voorgelegd, aangezien dit geen officieel onderdeel van de Provinciale Staten is. Daarnaast informeert zij naar de wisselwerking met het Rijk en wil weten op welke manier de commissie bij dat proces betrokken zal worden. Mevrouw **Wiersma** antwoordt dat het keuzepalet niet zal worden vastgesteld in de commissie, maar dat dit alleen wordt besproken. Ze geeft aan dat de commissie betrokken zal worden wanneer zaken verder gaan dan het mandaat van GS. Het proces richting het ruimtelijk arrangement is echter nog niet volledig uitgekristalliseerd.

De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt of het stuk, hoewel het geen juridische status heeft, extra verankerd zal worden als de commissie voor het stuk stemt. Mevrouw **Wiersma** antwoordt dat dit niet het geval is.

Mevrouw **Buit** (ChristenUnie) vraagt wat er met het keuzepalet gebeurt, aangezien het slechts ter bespreking voorligt. Mevrouw **Wiersma** legt uit dat het ontwerp van de keuzevisie inderdaad met de commissie wordt besproken, maar dat consultatie uiteindelijk aan GS is. De definitieve Omgevingsvisie en de Verordening zullen wel vastgesteld worden in de commissie.

Mevrouw **Schneemann** (Volt) wil weten of de klimaatadaptatie ook wordt meegenomen in het proces. Mevrouw **Wiersma** bevestigt dat dit inderdaad het geval is.

De **voorzitter** geeft de commissieleden het woord om het Ruimtelijk voorstel en de Startnotitie 'Regie op de Ruimte' te bespreken.

Mevrouw **Den Boer** (BBB) vraagt of de afbeelding op pagina 38 met de tijdslijn kan worden verwijderd, omdat ze liever ziet dat er keuzes worden gemaakt volgens de Startnotitie. Daarnaast merkt ze op dat er bij het thema wonen staat dat de commissie een coördinerende rol heeft, terwijl voorheen gezegd werd dat dit een regierol is. Ze vraagt hoe GS dit verschil ziet.

De heer **Vendrig** (BBB) uit zorgen over de inhoud van hoofdstukken 2 en 3. Hij benadrukt dat het behoud van de veenweidegebieden, zoals eerder door BBB aangegeven in een vorige commissievergadering, de hoogste prioriteit moet krijgen, maar dat dit niet is meegenomen. Hij stelt dat het verdienmodel in de veenweiden mogelijk moet blijven, zodat boeren hun brood kunnen blijven verdienen.

De heer **Hollebeek** (PvdD) interrumpeert en vraagt of het klopt dat hij nu al keuzes wil maken. De heer **Vendrig** (BBB) geeft aan dat hij inderdaad graag nu al een voorkeur voor bepaalde keuzes wil aangeven. Naast de veenweidegebieden wijst hij op drie andere gebieden, namelijk de Wadden, de duinen en de Vechtplassen. Hij vraagt of de gedeputeerde het ermee eens is dat veenweidegebieden alleen toekomst hebben als boeren daar een inkomen kunnen genereren. De heer **Vendrig** pleit voor een eenduidige normering voor de waterkwaliteit. BBB kan zich vinden in de inhoud van hoofdstuk 3 en benadrukt dat met betrekking tot het dynamisch duinbeheer, het de keuze van BBB is om fietspaden begaanbaar te houden.

Daarnaast pleit de heer **Vendrig** met betrekking tot het Natura 2000-beheerplan voor meer monitoring in plaats van instandhouding. Op pagina 41 wordt verwezen naar een tabel in het PPLG en hoewel het PPLG nog niet is vastgesteld, lijkt het of er al een keuze is gemaakt, terwijl in hoofdstuk 2 de keuzes voor de veenweiden nog openstaan. De heer **Vendrig** onderstreept dat ook de grondgebruikers betrokken moeten worden bij de beoordeling van de natuur. Hij vraagt of de gedeputeerde kan aangeven wat haar standpunt is ten aanzien van de veenweidegebieden. Tot slot onderschrijft hij de insteek van de groenblauwe dooradering maar plaatst hij vraagtekens bij de haalbaarheid van het streven naar tien procent als er niet te veel landbouwgronden willen opofferen. Hetzelfde geldt volgens BBB voor de Bossenstrategie versus landbouwgronden. Graag hoort hij de visie van de gedeputeerde daarop. Tot slot onderschrijft de heer Vendrig de insteek van de groenblauwe dooradering, maar plaatst hij vraagtekens bij de haalbaarheid van het streven naar tien procent en hoort hij graag van de gedeputeerde of het ook mogelijk is om natuurgronden in te zetten voor de Bossenstrategie in plaats van landbouwgronden.

De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt waarom BBB wil dat de afbeelding met de doelen voor het PPLG op pagina 38 wordt verwijderd en verwijst naar de zinsnede ‘realiseren van de doelen is afhankelijk van de beschikbaarheid van de middelen’. Mevrouw **Den Boer** (BBB) stelt dat BBB het schrappen van de afbeelding belangrijk vindt, omdat het anders lijkt alsof de keuzes al vaststaan.

De heer **Van Gilse** (VVD) merkt op dat het belangrijkste uitgangspunt, namelijk de demografische ontwikkeling, ontbreekt in het stuk. Hij vraagt of het stuk is gebaseerd op de huidige demografische verwachtingen en of de adviezen van de rijkscommissie hierin zijn meegenomen. Daarnaast noemt hij ‘water en bodem sturend’ een van de afwegingen, maar niet de prioriterende factor.

Mevrouw **Berkvens** (D66) reageert hierop door te zeggen dat zij schrok van de suggestie in het stuk dat water en bodem niet langer sturend zouden zijn. Zij vraagt of de heer Van Gilse het met haar eens is dat water en bodem voorrang moeten krijgen bij het maken van keuzes. De heer **Van Gilse** verduidelijkt dat zijn opmerking vooral gaat over veiligheid en voegt daaraan toe dat hij zoekt naar creatieve manieren om ruimte te benutten. Hij vraagt of GS bij het Rijk kan aandringen op criteria voor buitendijks bouwen. Ondanks verzoek van VVD is er geen apart hoofdstuk over mobiliteit gekomen.

De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt vervolgens of de VVD synthetische brandstoffen ondersteunt, waarop de heer Van Gilse bevestigt dat dit inderdaad een onderdeel kan zijn van de oplossing.

Mevrouw **Middelkoop** (FvD) plaatst kanttekeningen bij claims over klimaatverandering en roept op tot realistischer scenario’s voor zeespiegelstijging. Mevrouw **Berkvens** (D66) reageert dat de rapporten serieuze bedreigingen aangeven. Mevrouw **Middelkoop** erkent dat er sprake is van klimaatsverandering, maar stelt dat deze niet zo extreem is als vaak wordt voorgesteld en stelt dat de landbouwtransitie onnodig is, FvD geeft prioriteit aan woningbouw boven de energietransitie.

Mevrouw **Middelkoop** vindt dat er te veel aanspraak wordt gemaakt op overdreven alarmistische berichtgeving, vooral rondom de waterproblematiek, die volgens haar minder ernstig is dan wordt voorgesteld. Ze stelt dat waterschappen andere metingen uitvoeren dan de Europese normen voorschrijven en vraagt om een reactie van de gedeputeerde. Wat betreft zeespiegelstijging pleit ze voor een realistischer scenario waarin de stijging minimaal blijft. Volgens haar zijn weersextremen altijd voorgekomen. Mevrouw **Berkvens** (D66) reageert hierop door te zeggen dat dit nergens op slaat, aangezien rapporten wijzen op klimaatverandering als een serieuze bedreiging. Mevrouw **Middelkoop** erkent klimaatverandering, maar niet in de mate waarin het vaak wordt gepresenteerd. Ze is daarnaast van mening dat de stikstofuitstoot gebaseerd is op modelberekeningen, waarvan de schadelijke effecten volgens FvD niet aantoonbaar zijn. De

landbouwtransitie vindt zij niet noodzakelijk, omdat deze gericht is op stikstofuitstoot. Ze vraagt of de gedeputeerde het ermee eens is dat de focus moet liggen op woningbouw in plaats van de energietransitie.

Mevrouw **Buit** (ChristenUnie) vraagt naar de afspraken die zijn gemaakt met het Rijk als basis voor het ruimtelijk voorstel, met name omdat er in Q3 beslissingen moeten worden genomen. Ze vraagt welke afspraken dit specifiek zijn en of de opvolging van de conclusies nog steeds van kracht is. Ook wil ze bevestigd hebben dat de gemaakte keuzes aan de commissie worden voorgelegd. Zij benadrukt het belang van participatie van inwoners en dat de consequenties van deze keuzes voor hen zichtbaar moeten zijn.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) wil verder gaan dan alleen inwonersparticipatie en ziet meer waarde in een burgerberaad. Hij betreurt het dat er niets over kernenergie is opgenomen in het voorstel en vraagt de gedeputeerde waarom dit niet is gebeurd. Mevrouw **Berkvens** (D66) reageert hierop door te stellen dat Noord-Holland geen geschikte locatie is voor kerncentrales. Statenlid **De Weerdt** vraagt of GS kan garanderen dat de formele opgave groenblauwe dooradering in de toekomst niet onder druk komt te staan. Volt is bereid om op een innovatieve manier om te gaan met veiligheidsthema's en wil graag in gesprek over een visie op de eigen ruimte, waarbij de visie van Volt Europees georiënteerd is. Tot slot wil Volt in debat met de Staten over de visie van Noord-Holland in de Europese context. Volt wil weten of GS ruimte voor landbouw en kringlooplandbouw kan verenigen.

Statenlid **Freeman** (GL) benadrukt het belang van een scherpe focus op de ruimtelijke opgaven met betrekking tot de circulaire economie. Hij stelt dat er meer ruimte en infrastructuur nodig zijn om deze opgave te ondersteunen. Daarnaast wijst hij op een ander cruciaal punt in hoofdstuk 3, namelijk het belang van een financiële bijdrage van het Rijk. Als deze bijdrage lager uitvalt dan verwacht, kunnen de gevolgen aanzienlijk zijn. GL kan zich vinden in de huidige versie van het Ruimtelijk Voorstel en de Startnotitie.

De heer **Wallaart** (PvdA, commissie landelijk gebied) merkt op dat de veelheid aan opgaven vraagt om het maken van duidelijke keuzes, waarbij de mens primair centraal moet staan. Hij ziet de Startnotitie als een goede poging om structuur te brengen in het proces, maar stelt een vraag aan het college: kunnen we dit proces voldoende beheersen? Hij benadrukt dat het Ruimtelijk Voorstel leest als een ruimtelijk procesvoorstel en vraagt om aandacht voor het klimaatbestendig maken van de provincie. Hij wil graag een verzekering van GS dat dit stevig wordt geborgd in het proces. Daarnaast wijst hij op een cirkeldiagram waarin volgens hem weinig aandacht is voor mens en maatschappij en vraagt hoe GS ervoor zorgt dat de provincie op alle facetten input kan leveren. Hij vraagt ook of het burgerberaad is overwogen als onderdeel van het participatieproces en pleit ervoor om hier serieus en zorgvuldig mee om te gaan. Ten slotte uit hij zijn bezorgdheid over paragraaf 2.2, omdat deze is afgezwakt tot een vraag over welke visie er is. Hij wil weten waarom de oorspronkelijke formulering is gewijzigd, door wie en vraagt of de oude formulering kan worden teruggezet.

Mevrouw **Berkvens** (D66) stelt een vraag over de wisselwerking met het Rijk en het participatietraject. Ze verwijst bij 'water en bodem sturend' naar een toegevoegde zin dat 'water en bodem sturend' niet prioritair maar slechts onderdeel van de afweging, zij is van mening dat dit een grote afzwakking is en vraagt of deze toevoeging weer kan worden verwijderd. Daarnaast vraagt ze of de kwaliteit van de biodiversiteit bij de groenblauwe dooradering nog steeds een prioriteit blijft. Zij vraagt op welk onderzoek de 'doelgroepstroken

voor vrachtwagens' zijn gebaseerd en wat de consequenties hiervan zijn. Tot slot sluit zij zich aan bij de zorgen en vragen over het PPLG van de andere partijen.

De heer **Hollebeek** (PvdD) valt het op dat de keuzes in fase 3 en 4 vragen oproepen. Hij zoekt naar een manier om samen te werken met het ambtelijk apparaat en waardeert het aangaan van het gesprek in fase 3 en 4. Een aandachtspunt is het ruimtegebrek van 27 procent, omdat niet alle problemen tegelijk kunnen worden aangepakt. De heer **Hollebeek** vindt dat een te sterke afzwakking van 'water en bodem sturend' te ver gaat en benadrukt dat er duidelijke keuzes moeten worden gemaakt en stevig neergezet. De financiële consequenties van de doelstellingen op de lange termijn zijn volgens hem lastig in te schatten, hoe denkt de gedeputeerde dit te kunnen borgen? Hij pleit voor het stellen van concrete doelen en waarschuwt ervoor om deze niet telkens opnieuw te formuleren. Het is belangrijk om met stakeholders te bespreken hoe deze doelen bereikt kunnen worden.

De heer **Dijk** (CDA) merkt op dat er maar 27 reacties zijn binnengekomen op het participatietraject, wat het CDA erg weinig vindt. Hij vraagt of de originele reacties voor 30 september met de commissie gedeeld kunnen worden. In april heeft de commissie input gegeven op het ruimtelijke voorstel en ook heeft het CDA zeven scherpe keuzes meegegeven aan GS. De heer **Dijk** ziet dit niet terug in het huidige stuk. Hij vraagt waarom Noord-Holland achterloopt op andere provincies en hoe voorkomen kan worden dat het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, de regie overneemt van de provincie. Verder benadrukt hij dat veiligheid de hoogste prioriteit heeft voor het CDA. De ruimtevraag van Defensie groeit en moet positief worden beantwoord. De heer **Dijk** wil weten wat dit betekent voor de ruimtelijke plannen van de provincie en welke prioriteit Defensie krijgt van GS. Daarnaast vraagt hij hoe GS staat tegenover de bouw van vier kerncentrales, zoals het kabinet wil en hoe GS omgaat met de toenemende vraag naar bedrijventerreinen in de Metropoolregio Amsterdam. De heer **Dijk** vindt ook dat ruimtelijke ontwikkelingen in de Kop van Noord-Holland te veel worden beperkt door 'water en bodem sturend', zoals beschreven op pagina's 20 en 65, en vraagt of dit aangepast kan worden. Het CDA maakt zich zorgen over de negatieve gevolgen van het vernatten van veengebieden en wil meer aandacht voor innovatie en vraagt of de portefeuillehouder dit kan toevoegen. Hij mist ook aandacht voor de visserijsector in het voorstel en stelt voor om te kijken naar woningbouw aan de randen van dorpen en steden in het landelijk gebied.

De heer **Van den Berg** (JA21) vindt dat er in het huidige beleid te weinig ruimte is voor kernenergie en dat een praktische en realistische benadering van de energiemix ontbreekt. JA21 ziet zonne- en windenergie niet als een optie, omdat deze bronnen volgens hen onbetrouwbaar zijn. De heer **Van den Berg** verwijst naar de schriftelijke vragen van JA21 over de voortgang van het onderzoek naar Small Modular Reactors en kijkt uit naar de beantwoording van deze vragen door GS. Hij vraagt zich af waarom Noord-Holland achterblijft op het gebied van kernenergie en benadrukt dat JA21 wel voor de energietransitie is, maar dan naar een hoogwaardige bron, zoals kernenergie. Hij wijst erop dat voor wind- en zonne-energie veel meer ruimte nodig is dan voor kernenergie. De heer **Van den Berg** pleit voor een pragmatische aanpak, omdat kernenergie volgens hem werkt en een stabiele energiebron is. Hij roept op om kernenergie een volwaardige plek te geven in het Ruimtelijk Voorstel. De heer **Faasse** (50PLUS) vraagt of JA21 een motie gaat indienen. De heer **Van den Berg** antwoordt dat hij overweegt een motie in te dienen over een energiebenchmark.

De heer **Kes** (SP) is van mening dat weilanden de meeste ruimte bieden voor dubbel gebruik. Boeren moeten met een kleinere veestapel wel dezelfde opbrengst hebben. Hij vindt teleurstellend dat hij in de stukken er weinig van terug ziet.

De heer **Faassen** (50PLUS) ziet het huidige stuk als een onderlegger voor de komende beleidsstukken en waarschuwt voor twee potentiële gevaren. Ten eerste wijst hij op Prinsjesdag en de mogelijke financiële consequenties die dit heeft op de programma's die in de commissie besproken worden. Ten tweede uit hij zijn zorgen over de 27 procent-regeling, die betrekking heeft op de beschikbare ruimte. Hij suggereert dat er misschien gedacht moet worden aan inpolderen of het bouwen van een nieuwe stad.

De heer **Stulemeijer** (50PLUS) haalt een passage aan over de regie op ruimte, waarin staat dat het 'navolgbaar integraal afwegen van provinciale belangen in het ruimtelijk domein' wordt genoemd, maar dat beleidsontwikkeling en zaken zoals het PPLG, de NOVEX-trajecten en gebiedsprocessen, zoals het opstellen van een ontwikkelperspectief voor Noord-Holland Noord, hier niet onder vallen. Hij vraagt aan de gedeputeerde waar de regie op ruimte dan wél over gaat en of dit zich beperkt tot alleen de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerden Rommel, Kocken, Beemsterboer en Olthof voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Rommel** benadrukt dat het huidige stuk bedoeld is als agenderingsdocument en gebaseerd is op eerder vastgesteld beleid door de commissie. Er worden nog discussies gevoerd en prioriteiten vastgesteld. Wat betreft het principe van 'water en bodem sturend, geeft zij aan dat hier nog geen definitieve keuze over is gemaakt en dat de visie hierop nog wordt voorgelegd. Dit document is een vertrekpunt. De afbeelding op pagina 38 betreft bestaand beleid en het is volgens gedeputeerde Rommel niet wenselijk om dit te verwijderen, omdat daarmee het inzicht in het verleden verloren zou gaan. De commissie zal nog worden meegenomen in de uiteindelijke keuzes die gemaakt worden. De omgevingsvisie wordt opnieuw vastgesteld, waarbij bekeken wordt hoe de commissie en burgers hierbij betrokken kunnen worden, ook in het participatieplan.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) vraagt of burgers betrokken zullen worden in het participatieplan. Volgens gedeputeerde **Rommel** zal daar serieus naar worden gekeken. Zij benadrukt dat er in iedere fase ook informeel gesprekken zullen plaatsvinden met PS. Wat kernenergie betreft, volgt de provincie het coalitieakkoord. De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt waarom kerncentrales niet voorkomen in het ruimtelijk voorstel, aangezien dit binnen de kaders van het coalitieakkoord valt. Gedeputeerde **Rommel** antwoordt dat dit onderwerp niet is opgenomen omdat daar geen beleid op is gemaakt door PS en daarom staat het niet in het voorstel. De heer **Van den Berg** (JA21) merkt op dat zaken zoals synthetische brandstoffen en elektrolysers wel in het document staan, terwijl kernenergie ontbreekt. Gedeputeerde **Rommel** verwijst voor de beantwoording van deze kwestie naar de betreffende portefeuillehouder. Wat betreft de verschillende rollen bij Wonen, legt gedeputeerde **Rommel** uit dat het onderscheid tussen de coördinerende rol en de regierol: de coördinerende rol richt zich op de regionale afstemming, terwijl de regierol gericht is op het versnellen van de woningbouw. De andere vragen die werden gesteld, zoals over veenweidegebieden, dynamisch duinbeheer, Natura2000 beheerplannen en het PPLG, gaan volgens gedeputeerde Rommel allemaal over bestaand beleid en zullen daarom ook in dat kader behandeld worden en niet bij de regie op de

ruimte. De vraag of het huidige stuk gebaseerd is op de huidige demografische prognoses en scenario's, wordt bevestigend beantwoord. Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat bij toekomstige prioriteringen de nieuwe demografische prognoses ook zullen worden meegenomen. Zij benadrukt dat wat betreft de voortgang van de ruimtelijke arrangementen, er veel onzekerheden zijn door de kabinetswissel, maar dat de gesprekken met het Rijk goed verlopen. De Nota Ruimte zal nog door het nieuwe kabinet worden bekeken, maar Noord-Holland ligt op schema. Er worden nog geen definitieve afspraken gemaakt in de arrangementen; de commissie zal hierbij betrokken worden, maar het is nog onduidelijk hoe dit eruit gaat zien. De inzet op eiwittransitie en landbouw kan volgens gedeputeerde **Rommel** gelijk opgaan, aangezien beide belangrijk zijn. Daarnaast vraagt de circulaire economie veel ruimte en er is in heel Nederland een tekort aan ruimte voor industrie. In de Omgevingsvisie zal een keuze worden gemaakt over de ruimtelijke indeling hiervoor. In het PPLG worden de Bossenstrategie en het Masterplan Biodiversiteit verwerkt. GS maakt samen met alle partners een plan dat richting het Rijk wordt vertaald in het Ruimtelijk Voorstel. De financiële consequenties van de gemaakte keuzes zullen pas later duidelijk worden en zullen door de commissie worden afgewogen. De reacties op de participatietrajecten worden vanwege de privacywetgeving niet openbaar gemaakt, maar kunnen desgewenst wel ingezien worden. GS is nog niet aan de slag gegaan met de zeven keuzes die het CDA aan GS heeft meegegeven. Deze keuzes komen later in fase 2 aan bod. Wat betreft Defensie, geeft zij aan dat Defensie naar de mogelijkheden in verschillende provincies kijkt, terwijl GS zich richt op het maritieme cluster samen met Defensie. De regie op ruimte omvat de hele provincie, dus niet alleen de MRA.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat er in 2018 een motie is aangenomen waarin werd besloten dat er geen kerncentrales zouden komen in Noord-Holland en dat dit nog steeds het uitgangspunt is. Bovendien is in het coalitieakkoord afgesproken dat er geen locatiestudies naar Small Modular Reactors zouden worden uitgevoerd. Dit betekent dat het beleid op dit punt niet wezenlijk is veranderd. Het huidige document is een agenderend stuk en stelt geen nieuw beleid vast.

De heer **Van den Berg** (JA21) pleit voor kernenergie en koppelt dit aan een energiebenchmark. Gedeputeerde **Kocken** benadrukt echter dat het bouwen van kerncentrales op dit moment niet het beleid is van Noord-Holland en daarom niet is opgenomen in het stuk. Zij legt uit dat de energiebenchmark integraal moet worden bekeken en alle afwegingen in acht moeten worden genomen om te bepalen of het zinvol is om actie te ondernemen. De keuzes over het beleid staan dus niet ter discussie. Wat betreft de inhoud van het stuk, benadrukt de gedeputeerde dat het stuk agenderend is en geen nieuw beleid vaststelt. De grondhouding van het college blijft dat 'water en bodem sturend' wel belangrijk is, maar de formulering is aangepast omdat dit document geen inhoudelijke koerswijziging betreft. De groenblauwe dooradering, die gericht is op het versterken van de biodiversiteit, is in het stuk uitgesplitst omdat het gekoppeld is aan andere doelen, en daarom is dit in hoofdstuk 3 toegevoegd. Klimaatbestendigheid en het principe van 'water en bodem sturend' zijn belangrijk, maar dit is niet het moment om daar in dit document keuzes over te maken. Ten aanzien van het veenweidegebied zijn de uitgangspunten hiervoor voortgekomen uit het Klimaatakkoord, waarbij ook de toekomstbestendigheid voor gebruikers een belangrijk onderdeel is.

Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat de provincie in de regio's een regierol speelt, samen met gemeenten en woningcorporaties en een aanjagende rol vervult om ervoor te zorgen dat er daadwerkelijk

wordt gebouwd. Hij geeft aan dat er voldoende ruimte is voor de visserij. Wat betreft de verhouding tussen binnenstedelijke ontwikkeling en bouwen aan de randen van steden en dorpen, legt gedeputeerde Beemsterboer uit dat de focus sterk ligt op het realiseren van woningbouw, waarbij de meeste bouwvolumes binnenstedelijk gepland zijn.

Gedeputeerde **Olthof** licht toe dat de doelgroepenstroken betrekking hebben op multimodaal goederenvervoer. De provincie heeft de minister gevraagd te overwegen om bepaalde rijstroken beschikbaar te stellen voor specifieke doelgroepen. Als er congestie ontstaat op de infrastructuur en er geen andere oplossingen beschikbaar zijn, kan het nodig zijn om speciale maatregelen te treffen, zoals het openen van rijstroken voor specifieke doelgroepen, zoals goederenvervoer en personenvervoer. Deze aanpak kan helpen om de doorstroming te verbeteren wanneer traditionele oplossingen onvoldoende zijn.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de tweede termijn.

De heer **Vendrig** (BBB) vraagt of in het traject van het keuzepalet duidelijk zal worden wat vaststaand beleid is en wat de keuzemogelijkheden zijn. Hij vraagt verder of de doelen van het MPLG worden herzien als het MPLG niet doorgaat. Daarnaast wil hij weten of koerswijzigingen van het Rijk worden meegenomen bij het doorvoeren van keuzes.

De heer **Van Gilse** (VVD) vraagt of GS contact heeft met het Rijk om te voorkomen dat er een verbod komt op het buitendijks bouwen.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) pleit voor meer aandacht voor een burgerberaad in het Participatieplan. Daarnaast vraagt hij de gedeputeerde of deze kan bevestigen dat er in de toekomst geen extra ruimte zal worden toegewezen aan landbouw.

Mevrouw **Berkvens** (D66) vindt de zin over ‘water en bodem sturend’ een afzwakking en pleit ervoor deze uit het stuk te verwijderen.

De heer **Van den Berg** (JA21) geeft aan dat zijn fractie een motie over de energiebenchmark zal indienen.

De heer **De Moel** (PVV) vraagt of er een grote parkeerplaats buiten de Randstad kan komen, als onderdeel van een corridor hub, omdat hij de indruk heeft dat zo'n locatie momenteel niet wordt ontwikkeld.

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerden Rommel, Beemsterboer en Olthof voor de beantwoording van de vragen in de tweede termijn.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de verschillende onderdelen uit het keuzepalet op verschillende momenten aan de commissie zullen worden voorgelegd. Dit betekent dat de keuzes niet in één keer, maar stapsgewijs en op specifieke momenten in het proces worden besproken en genomen.

Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat voor buitendijks bouwen aandacht gevraagd wordt bij het Rijk, aangezien dit onder de verantwoordelijkheid van het Rijk valt. Er worden wel op projectniveau gesprekken gevoerd tussen de provincie en het Rijk over deze kwestie. Hij kan niet bevestigen dat er in de toekomst geen extra ruimte naar landbouw zal gaan, zoals door Volt werd gevraagd, omdat dit de beslissingsvrijheid van de provincie inperkt.

Gedeputeerde **Olthof** benadrukt dat het idee van een grote parkeerplek aan de rand van de stad niet nieuw is. De hubstrategie, die erop gericht is dat mensen hun auto buiten de stad parkeren en verder reizen met openbaar vervoer of andere middelen, is hierop gebaseerd. Dit moet het verkeer in de steden verminderen.

De **voorzitter** concludeert dat dit agendapunt als bespreekstuk in de PS vergadering op 30 september wordt besproken.

A21 / PS 30-09-2024

(ingetrokken en gewijzigd ingediend als A22-2024)

Amendement water en bodem sturend

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op maandag 30 september 2024 in Haarlem, ter behandeling van de voordracht 51 Ruimtelijk voorstel en startnotitie Regie op de Ruimte besluiten als volgt.

In het ruimtelijk voorstel op pagina 14 de volgende zin te schrappen:

“Het betekent niet automatisch dat bodem en water prioritair zijn ten opzichte van andere factoren, maar wel dat ze een volwaardig onderdeel zullen zijn in de integrale afweging in de doorontwikkeling van Noord-Holland”

Toelichting

Het rijk heeft met de brief water en bodem sturend in ruimtelijke keuzes aangegeven dat bodem en water structurerende opgaven zijn voor de ruimtelijke ordening. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. Het intensieve gebruik van de grond in combinatie met klimaatverandering stelt Noord-Holland voor grote uitdagingen op onder meer verzilting, drinkwatervoorziening en waterveiligheid. Bij ontwikkelingen in de ruimte moeten water en bodem geborgd zijn. Dit betekent niet dat in kwetsbare gebieden niets meer kan, met innovatie, slimme combinaties en integraal gebiedsbeheer zijn veel oplossingen mogelijk. Het betekent wel dat water en bodem een structurerende functie hebben waaruit de mogelijkheden en oplossingen volgen. De term “volwaardige onderdeel” dekt de lading niet van de urgentie van de problematiek en de leidende rol die water en bodem moet spelen in de ruimtelijke ordening.

Ondertekening,

Laurien Berkvens	Jaap Hollebeek
D66	PvdD

A22 / PS 30-9-2024

VERWORPEN

Amendement water en bodem sturend

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op maandag 30 september 2024 ter behandeling van de voordracht 51 op weg naar een Ruimtelijk voorstel en startnotitie regie op de ruimte besluiten als volgt.

In het ruimtelijk voorstel de volgende zin te schrappen:

“Het betekent niet automatisch dat bodem en water prioritair zijn ten opzichte van andere factoren, maar wel dat ze een volwaardig onderdeel zullen zijn in de integrale afweging in de doorontwikkeling van Noord-Holland” (pagina 14)

En te vervangen door:

“Water en bodem sturend zal ook in Noord-Holland zwaarwegend meewegen als bedoeld in de Water Bodem Sturend brief van het Rijk. Wanneer na een integrale afweging, andere opgaven prioritair zijn, zal er binnen de mogelijkheden van de Water en Bodem Sturend brief uitlegbaar worden afgeweken en gemotiveerd.”

Toelichting.

Het Rijk heeft met de brief water en bodem sturend in ruimtelijke keuzes aangegeven dat bodem en water structurende opgaven zijn voor de ruimtelijke ordening. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij. Het intensieve gebruik van de grond in combinatie met klimaatverandering stelt Noord-Holland voor grote uitdagingen op onder meer verzilting, drinkwatervoorziening en waterveiligheid. Bij ontwikkelingen in de ruimte moeten water en bodem geborgd zijn. Dit betekent niet dat in kwetsbare gebieden niets meer kan, met innovatie, slimme combinaties en integraal gebiedsbeheer zijn veel oplossingen mogelijk. Het betekent wel dat water en bodem een structurerende functie hebben waaruit de mogelijkheden en oplossingen volgen. De term “volwaardige onderdeel” dekt de lading niet van de urgentie van de problematiek en de leidende rol die water en bodem moet spelen in de ruimtelijke ordening.

Ondertekening,

Laurien Berkvens	Jaap Hollebeek
D66	PvdD

M81 / PS 30-09-2024

INGETROKKEN

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Motie: 'Mobiliteitsparagraaf opnemen in Ruimtelijk Voorstel'

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag, 30 september 2024, te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 9, 'Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (VD-51)'.

Constaterende dat:

- mobiliteit een kerntaak van de provincie is;
- het momenteel niet overzichtelijk is wat voor invloed dit Ruimtelijk Voorstel heeft op het mobiliteitsdossier.
- zonder duidelijke integratie van mobiliteitsaspecten in het Ruimtelijk Voorstel de ruimtelijke impact van onze mobiliteitsbehoefte niet voldoende in kaart wordt gebracht.

Overwegende dat:

- het Ruimtelijk Voorstel wat ter behandeling voor Provinciale Staten ligt van grote invloed is op het mobiliteitsdossier van onze provincie;
- een geïntegreerde aanpak van ruimte en mobiliteit bijdraagt aan duurzame ontwikkeling en leefbare steden;
- het daarom van grote meerwaarde zou zijn als een mobiliteits paragraaf zou opgenomen worden in het Ruimtelijk Voorstel.

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- een mobiliteitsparagraaf uit te werken en deze, voordat deze wordt opgenomen in het Ruimtelijk Voorstel, ter goedkeuring voor te leggen aan Provinciale Staten.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

M82 / PS 30-09-2024

INGETROKKEN

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Daniël de Moel
Statenlid PVV

Motie: ‘Realisatie van een ‘energiebenchmark’ binnen het Ruimtelijk Voorstel’

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag, 30 september 2024, te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 9, ‘Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie “Regie op de Ruimte” (VD-51)’.

Constaterende dat:

- het Ruimtelijk Voorstel en de Startnotitie "Regie op de Ruimte" richting geven aan de ruimtelijke ordening van de provincie, inclusief de ruimtelijke impact van energieopwekking;
- er op dit moment 27% meer opgaven zijn voor de ruimte dan er daadwerkelijk ruimte beschikbaar is in Noord-Holland, wat de noodzaak voor efficiënte ruimtelijke keuzes extra urgent maakt;
- er momenteel geen overzicht beschikbaar is van het ruimtebeslag van verschillende conventionele, hernieuwbare en duurzame energieopwekkingstechnieken;
- de energievraag in Noord-Holland de op twee na hoogste van Nederland is;
- Noord-Holland een dichtbevolkte provincie is.

Overwegende dat:

- ruimte schaars is in onze provincie, wegens uitdagingen op meerdere beleidsterreinen, zoals woningbouw, infrastructuur, natuur & opwekking van (duurzame en hernieuwbare) energie;
- de keuze voor energietechnieken binnen het Ruimtelijk Voorstel gebaseerd kunnen worden op realistische overwegingen, vooral gezien de grote ruimtelijke uitdagingen waar Noord-Holland voor staat;
- een energiebenchmark, die de ruimtebehoefte en energie-opbrengst van verschillende energietechnieken vergelijkt, Provinciale Staten in staat stelt om beter onderbouwde keuzes te maken die passen bij de ruimtelijke beperkingen van Noord-Holland.

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- Een energiebenchmark op te stellen, waarin alle beschikbare energietechnieken worden vergeleken en geïnventariseerd op basis van:
    - Benodigde ruimte voor de opwekking van energie;
    - Energie-opbrengst per oppervlakte-eenheid;
- de resultaten van deze benchmark in Q1 2025 voor te leggen ter bespreking aan Provinciale Staten (conform het vervolgtraject “Regie op de Ruimte”,

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

M83 / PS 30-09-2024

VERWORPEN

Motie PS betrokken bij ruimtelijk arrangement

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024 in Haarlem, hebben kennisgenomen van de statenvoordracht 51 Ruimtelijk voorstel en startnotitie Regie op de Ruimte;

constateren dat ;

- in de Omgevingsvisie belangrijke besluiten genomen zullen worden voor de inrichting van Noord-Holland en dat dit het proces verschillende fases zal doorlopen waarna het uiteindelijk in 2026 aan Provinciale Staten wordt voorgelegd;
- gelijktijdig vanaf 2025 in een cyclisch traject met het rijk zal worden gewerkt aan het ruimtelijk arrangement waarin de afspraken steeds stevigere en specifiekere afspraken worden gemaakt;
- de afspraken in het ruimtelijk arrangement met het rijk medebepalend kunnen zijn voor de opties voor Noord-Holland;

verzoeken het college;

- Provinciale Staten regelmatig te betrekken bij het ruimtelijk arrangement en daarin geen definitieve keuzes te maken voordat het ruimtelijk arrangement ook aan Provinciale Staten is voorgelegd;

en gaan over tot de orde van de dag.

Laurien Berkvens	Michel Klein	Jaap Hollebeek	Maik de Weerdt	Daniel van den Berg
D66	CU	PvdD	Volt	JA21

M84 / PS 30-09-2024
VERWORPEN

Motie: Landbouwvisie voor Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024, ter behandeling van agendapunt 9: Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte",

Constaterende dat:

- Er een grote ruimtelijke opgave ligt in Noord-Holland voor de toekomst.

Overwegende dat:

- De meeste opgaven die genoemd worden in het Ruimtelijk Voorstel een link hebben met of gevolgen hebben voor de landbouw;
- De landbouwsector geen restpost mag zijn bij het maken van ruimtelijke keuzes;
- Een overkoepelende landbouwvisie van groot belang is om te zorgen dat de landbouw toekomstbestendig zal zijn en perspectief heeft, ook in ruimtelijk opzicht.

Verzoekt GS om:

- Met spoed een landbouwvisie voor Noord-Holland te ontwikkelen die gebruikt kan worden bij het maken van de Ruimtelijke keuzes, en deze voor te leggen aan Provinciale Staten.

En gaan over tot de orde van de dag.

Willemien Koning	Daniël van den Berg	Julia Schneemann
CDA	JA21	Volt

M85 / PS 30-09-2024

AANGEHOUDEN

Motie: burgerberaad in ruimtelijk voorstel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 sep 2024, ter behandeling van agendapunt 9 Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte".

Constaterende dat:

- Het *coalitieakkoord* het belang van inwonersparticipatie bij het werk van de provincie onderstreept;
- In de verdere uitwerking van het ruimtelijk voorstel 'keuzes met lef' gemaakt moeten worden;
- En deze worden meegenomen in de actualisatie van de Noord-Hollandse omgevingsvisie;
- In het coalitieakkoord voornemens zijn opgenomen om te experimenteren met een burgerberaad.

Overwegende dat:

- Ruimtelijk voorstel over de lange termijn visie op Noord-Holland gaat;
- De provincie in het ruimtelijk voorstel nog geen keuzes maakt;
- Ruimtelijke keuzes zeer ingrijpende en verstrekkende gevolgen heeft voor huidige en toekomstige Noord-Hollanders, ondernemers, agrariërs, etc. hebben;
- De invalshoek van inwoners cruciaal is voor draagvlak;
- Er al een inwoners peiling over de prioriteiten in het landelijke gebied heeft plaatsgevonden[1];
- De statenwerkgroep inwonersparticipatie een innovatieve vorm van participatie voor het ruimtelijke voorstel wil volgen;
- Een burgerberaad een goede afspiegeling van Noord-Holland kan vertegenwoordigen;
- Een burgerberaad de provincie kan inspireren keuzes met lef te maken.

Vraagt Gedeputeerde Staten om:

- In het participatie- en communicatieplan met een voorstel voor een provinciaal burgerberaad te komen;

En gaan over tot de orde van de dag.

[1] Uitkomsten inwonersraadpleging PPLG. Er zijn overigens geen grote verschillen in prioriteiten tussen stedelingen en inwoners van het platteland.

Maik de Weerdt (Volt) Paul Laport (GroenLinks)

M86 / PS 30-09-2024
AANGEHOUDEN

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

D66 noord-holland

Motie Basiskwaliteit Natuur betrekken bij het traject Regie op de Ruimte;

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september ’24, ter behandeling van Vaststellen Ruimtelijk voorstel en startnotitie "Regie op de Ruimte" (VD-51);

constaterende dat:

- ‘Basiskwaliteit Natuur’ de minimumkwaliteit van de natuur is om algemene soorten planten en dieren algemeen te laten blijven voorkomen[1] [2];

overwegende dat:

- het Ruimtelijk voorstel erkent dat over het geheel van Noord-Holland een gestage afname van veel verschillende soorten zichtbaar is en dat het nodig is om buiten natuurgebieden in te zetten op systeemherstel van natuur en een ‘basiskwaliteit’ te realiseren;[3]
- Basiskwaliteit Natuur meer behelst dan nieuwe natuur in bestaande natuur of landbouwgebieden aanleggen;
- het Ruimtelijk voorstel weliswaar onder andere als voorbeelden noemt:
    - natuurinclusief bouwen en inrichten van openbare ruimte in steden;
    - natuurlijk inrichten van overgangszones bij de stads- en dorpsranden met recreatieve voorzieningen;
    - het inrichten van groenblauwe netwerken en de overgangszones rond Natura 2000-gebieden in het regulier landelijk gebied;

  maar hier geen ander gevolg aan wordt gegeven in het Ruimtelijk voorstel dan ‘het Programma Natuurherstelmaatregelen uitvoeren’, terwijl het Programma Natuurherstelmaatregelen de basiscondities voor natuur niet op orde brengt;
- In de integrale uitvoering van Provinciaal beleid van bijvoorbeeld wonen, natuur en gezondheid bij uitstek kansen liggen voor het natuurinclusief inrichten van de ruimte;

gehoord de discussie,

verzoeken GS:

- het concept Basiskwaliteit Natuur te betrekken bij de te maken keuzes in het traject Regie op de Ruimte;

en gaan over tot de orde van de dag.

Jaap Hollebeek Laurien Berkvens

Partij voor de Dieren D66

---

[1] Natuurinclusief Nederland Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (rli.nl)
[2] svbd-kennisdocument-basiskwaliteit-natuur.pdf (samenvoorbiodiversiteit.nl)
[3] ‘3.2 Inzetten op systeemherstel van natuur zowel binnen als buiten natuurgebieden’

Provincie Noord-Holland

Commissie Ruimte

Dossiernummer	15954
Extern Zaak ID	2270478
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 september 2024
Agendapunt	5.a
Titel	Actieagenda Wonen 2024-2028
Organisatieonderdeel	BEL/WSO

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte	9 september 2024

Toelichting

Het college van GS heeft de Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024-2028 opgesteld en legt deze besluitvorming voor aan Provinciale Staten. Het doel van deze actieagenda is het snel helpen terugdringen van de woningnood in Noord-Holland, de agenda bevat de acties waarmee de provincie dit wil bereiken. De provincie wil de woningbouw versnellen met kortere procedures, extra deskundigen en subsidies. Ook worden op basis van deze agenda en in uitwerking op de bestaande woondeals met gemeenten aanvullende overeenkomsten gesloten over het aantal te bouwen woningen, de doelgroepen voor deze woningen en de betaalbaarheid.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
J.J. Visser
BEL/WSO

Telefoonnummer +31235143610
visserj@noord-holland.nl

Verzenddatum

17 JULI 2024

Kenmerk
2270478/2270482/

Uw kenmerk

Betreft: Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024 - 2028

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024 – 2028.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

p/v.

provinciesecretaris
H.J. Schartman

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

4 bijlage(n)

- Statenvoordracht
- Actieagenda Wonen en versnellen woningbouw 2024-2028
- Samenvatting actieagenda
- Strategische evaluatie en onderzoeksagenda wonen en versnellen woningbouw.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

Actieagenda Wonen en Versnellen Woningbouw 2024-2028

ACTIEAGE

VOORWOORD

Alle Noord-Hollanders verdienen een fijne en betaalbare woning. Toch zijn er veel mensen die geen woning kunnen vinden. Om al deze mensen te helpen hebben we als provincie Noord-Holland de Actieagenda Wonen & Versnellen woningbouw 2024 – 2028 opgesteld. Hierin staat wat we gaan doen om samen met onze partners de woningnood in Noord-Holland tegen te gaan.

Bijna alle Noord-Hollanders kennen wel iemand die op dit moment geen woning kan vinden. Bijvoorbeeld een oom die na zijn scheiding nergens naartoe kan, of een dochter die met haar gezin in een veel te kleine woning blijft zoeken naar iets groters. Er zijn in onze provincie simpelweg niet genoeg betaalbare (huur)woningen beschikbaar. Dat vraagt van iedereen die kan helpen actie, ook van de provincie.

Provincie pakt verantwoordelijkheid
We moeten onszelf en onze samenwerkingspartners constant blijven uitdagen om naar nieuwe manieren te zoeken om de woningbouw te versnellen. Dat is precies wat we doen met deze Actieagenda. De acties zijn gericht op het verkorten van woningbouwprocedures, inzet van deskundigen en stimuleren van toekomstbestendig bouwen. Ook worden er met gemeenten aanvullende afspraken gemaakt over het aantal te bouwen woningen, de doelgroepen voor deze woningen en de betaalbaarheid.

We zetten in op beproefde methodes zoals het verlengen van de flexibele schil-regelingen voor het cofinancieren van extra expertise en personeel bij gemeenten. Maar we kijken bijvoorbeeld ook naar de optie om een provinciaal (of regionaal) projectmanagementbureau te starten. Dit soort initiatieven gaan verder dan onze huidige rol als woningmarktregisseur: we nemen een grotere, ondersteunende rol in de voorbereiding en uitvoering van woningbouw.

Samen maken we het verschil
Met deze actieagenda onderstrepen we nogmaals dat we alleen samen de woningnood in Noord-Holland tegen kunnen gaan. Daarom zijn we constant in gesprek met onze samenwerkingspartners over wat zij van ons nodig hebben om sneller en meer te kunnen bouwen. Omdat deze behoeften in de loop der tijd kunnen veranderen, blijft dit een dynamisch document. Dat wil zeggen dat de acties om woningbouw te versnellen gedurende de looptijd van de Actieagenda kunnen worden aangepast. Dit doen we om nu en in de toekomst een zo groot mogelijke impact te kunnen maken voor zoveel mogelijk woningzoekenden.

Uiteindelijk is het onze verantwoordelijkheid als overheid om zo snel mogelijk te zorgen voor voldoende kwalitatief goede woningen. Met deze actieagenda zetten we alles op alles om de woningzoekenden in Noord-Holland zo snel mogelijk aan een fijne en passende woning te helpen. Ik hoop dat iedereen die dit leest geïnspireerd wordt om dat ook te doen.

Jelle Beemsterboer
Gedeputeerde Wonen, Landbouw en Visserij

INHOUD

4 **Inleiding**

6 **Actiethema 1: Versnellen van de woningbouw**
7 Actiepunten

9 **Actiethema 2: Volkshuisvestingsprogramma's opstellen met concrete afspraken**
9 2.a Versterking regie op de volkshuisvesting
10 2.b Volkshuisvestingsprogramma's: focus op versnellen en betaalbaarheid
11 *Actiepunten*
11 2.c Woningen voor jongeren, ouderen en aandachtsgroepen
12 *Actiepunten*
12 2.d Ruimtelijk beleid voor woningbouw en gezonde leefomgeving
13 *Actiepunten*

14 **Actiethema 3: Stimuleren van innovatie en toekomstbestendig wonen en bouwen**
14 3.a Toekomstbestendig overkoepelende acties
14 *Actiepunten*
15 3.b Circulair en biobased bouwen
15 *Actiepunten*
15 3.c Energieneutraal, klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen
15 *Actiepunten*
16 3.d Duurzame en gezonde mobiliteit
16 *Actiepunten*
16 3.e Innovatie en industriële bouw
16 *Actiepunten*
17 3.f Beter benutten en verduurzamen van bestaande bouw

18 **Actiethema 4: Monitoren en informeren**
18 *Actiepunten*

19 **Begrippenlijst**

INLEIDING

Er is een groot woningtekort in de provincie Noord-Holland, net als in de rest van Nederland. Er zijn te weinig woningen voor het aantal woningzoekenden en de beschikbare woningen hebben te vaak een te hoge huur- of koopprijs. Daarnaast wonen niet alle Noord-Hollanders in een woning die past bij hun levensfase en de samenstelling van hun huishouden. Dit alles leidt tot schrijnende situaties voor woningzoekenden.

Een belangrijke doelstelling van de provincie Noord-Holland voor de komende jaren is daarom het snel terugdringen van de woningnood. Dat doen we door te focussen op het versnellen van de bouw van woningen, voor alle huidige en toekomstige bewoners van de provincie. In deze Actieagenda Wonen en Versnellen Woningbouw 2024-2028 staan de actiepunten om dit doel te bereiken.

Het Rijk bepaalde dat er tot en met 2030 900.000 woningen bij moeten komen in Nederland om de woningnood op te lossen. In oktober 2022 maakten wij afspraken met het Rijk over onze provinciale inzet voor dit doel. Sindsdien nam de woningbehoefte nog verder toe. De afspraak is nu dat in de provincie Noord-Holland in de periode 2022 tot en met 2030 191.000 woningen worden toegevoegd. Hiervan moet 30% sociale huur zijn conform de aanstaande Wet versterking op de volkshuisvesting en de afspraken met het Rijk en gemeenten in de woondeals in totaal twee derde betaalbare huur of koop.

Samenwerken voor de juiste randvoorwaarden
Samen met onze woningbouwpartners, waaronder het Rijk, gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en waterschappen, zetten wij ons actief in om veel meer woningen te helpen bouwen. We maken afspraken over voldoende plancapaciteit, bouwlocaties, betaalbare huizen en voldoende woningen voor ouderen (nultredenwoningen, geclusterde woonvormen en verpleegzorgplekken) zodat er ruimte ontstaat voor doorstroming. Waar dat haalbaar is, richten we ons op woningen met een toekomstbestendige kwaliteit in een groene en gezonde leefomgeving. Dat doen we door erop toe te zien dat gemeenten onderling afspraken maken over deze aantallen. Daarnaast zien we toe op een evenwichtige verdeling van de huisvesting van aandachtsgroepen en vragen we aandacht voor jongeren en starters.

Om onze doelen te bereiken, moeten we op korte termijn samen met onze partners de juiste

randvoorwaarden creëren. In de provinciale woningbouwafspraken (2022) en woondeals (2023) hebben we hierover ook met het Rijk en gemeenten afspraken gemaakt. Het gaat hierbij om randvoorwaarden om überhaupt te kunnen bouwen, zoals voldoende energie- en drinkwateraansluitingen, een goede, duurzame bereikbaarheid en een verantwoord investeringsklimaat. Daarnaast zijn er wensen voor de leefbaarheid in deze toekomstige woonwijken en woningen. We zetten ons bestaand beleid voor toekomstbestendig bouwen voort. De voorwaarde daarbij is dat dit niet ten koste gaat van de snelheid van de woningbouwproductie en de betaalbaarheid van de woningen.

Rol van de provincie bij wonen en woningbouw
Provincies zijn van oudsher woningmarktregisseur. Zij coördineren en sturen er actief op dat gemeenten voldoende woningbouwlocaties en –plannen hebben en dat zij dit regionaal afstemmen, maar bouwen zelf geen woningen. Dat gaat via gemeenten en bouwende partijen. De woningnood is op dit moment groot en vraagt actie van alle betrokken partijen. Daarom kiezen we er als provincie Noord-Holland voor om een grotere verantwoordelijkheid te pakken en een grotere, ondersteunende rol te nemen in de voorbereiding en uitvoering van woningbouw. Door de woningbouw aan te jagen, regelgeving toegankelijker te maken en gemeentelijke projecten te stimuleren, dragen we bij aan de benodigde versnelling van de woningbouw, zoals ook beschreven in ons coalitieakkoord 2023-2027 ‘Verbindend Vooruit!’.

Rollen van provincie Noord-Holland bij wonen en woningbouw
- **Aanjager:** stimuleren en helpen bij woningbouw. Bijvoorbeeld met financiële steun en door de inzet van extra personeel bij onze partners.
- **Verbinder:** coördineren en samenwerken. Bijvoorbeeld door overheden en marktpartijen bij elkaar te brengen, samenwerking en afstemming te stimuleren en versnellingstafels te organiseren.
- **Kennismakelaar:** kennis delen en monitoren. Bijvoorbeeld door kennis- of instrument-ontwikkeling, delen van informatie en het in kaart brengen van ontwikkelingen op de woningmarkt.

Om onze doelen te bereiken, werken we aan 4 actiethema’s:

Actieagenda Wonen in 4 actiethema’s
- Versnellen van de woningbouw
- Volkshuisvestingsprogramma’s opstellen
- Stimuleren van innovatie en toekomstbestendig bouwen en wonen
- Monitoren en informeren

ACTIETHEMA 1: VERSNELLEN VAN DE WONINGBOUW

Om de woningnood terug te dringen en wonen weer beter betaalbaar te maken, is een veel hogere bouwproductie nodig. Er zijn echter diverse factoren die voor vertraging zorgen. Denk aan lange proceduretijden, bezwaar- en beroepsprocedures en een personeelstekort bij gemeenten, ontwikkelaars en bouwbedrijven. Bovendien zijn verschillende randvoorwaarden voor woningbouw niet op orde. Er is bijvoorbeeld niet voldoende investeringscapaciteit bij woningcorporaties, capaciteit in openbaar vervoer en op de wegen en netcapaciteit om te bouwen.

Daarnaast stagneerde de woningbouwproductie de afgelopen jaren door stijgende bouwkosten en rentelasten. Dit heeft zich inmiddels gestabiliseerd, maar hierdoor is nu wel een extra inhaalslag nodig. We kunnen én moeten nu doorpakken.

Via onze versnellingsaanpak nemen we als provincie Noord-Holland onze verantwoordelijkheid en bieden we hulp om de vertragende factoren aan te pakken en de bouwproductie op te voeren. Gemeenten hebben een cruciale rol in de woningbouwopgave en wij gaan hen daarin ondersteunen, in lijn met ons coalitieakkoord 2023-2027. We helpen bijvoorbeeld om bestaande plannen te versnellen en tot uitvoering te brengen en zetten een investeringskader voor het versnellen van de woningbouw en duurzame bereikbaarheid op. Zo krijgen we meer regie over de woonopgave, omdat onze steun verder gaat dan de reguliere en formele kerntaken van provincies. Onze rol wordt actiever en meer op uitvoering gericht. Dit moet gemeenten, ontwikkelaars en het Rijk vertrouwen geven om projecten en gebiedsontwikkelingen te starten en tot investeringen over te gaan.

Onze versnellingsaanpak is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- We doen er alles aan om tot en met 2030 191.000 woningen te realiseren. Hiervan is 30% sociale huur en in totaal twee derde betaalbare huur of koop wat in lijn is met de Wet Versterking regie volkshuisvesting en de woondeals.
- We bieden ruimte voor vernieuwende, innovatieve oplossingen.

- We stimuleren onze woningbouwpartners om scherpe en pragmatische keuzes te maken om de haalbaarheid van de projecten te vergroten.
- Om stapeling van regelgeving te voorkomen zijn we terughoudend met extra regels bovenop landelijke wetgeving.
- We richten ons op een goede onderlinge samenwerking met alle betrokken partijen.
- We zijn betrouwbaar, transparant en benaderbaar.

Aan de versnellingstafels zetten we onze rollen van verbinder, kennismakelaar en aanjager in. Hier komen alle betrokken partijen op deelregionaal en woondeal niveau samen en bespreken we de voortgang van de woningbouwproductie. Versnellingstafels hebben als doel woningbouwprojecten te versnellen door knelpunten tijdig te constateren, samen tot oplossingen te komen en waar nodig op te schalen naar de landelijke versnellingstafel. Dat kunnen knelpunten op projectniveau zijn, maar ook overkoepelende vraagstukken zoals spuitzonering of netcongestie. De versnellingstafels vormen een essentieel onderdeel van de in de woondeals afgesproken woningbouwproductie.

Actiepunten

Extra inzet voor versnelling woningbouw

Doorzetten en versterken:

1.1 We zetten een **Loket versnellen woningbouw** op: een toegankelijk aanspreekpunt waar gemeenten, corporaties en marktpartijen hulp kunnen krijgen bij vastlopende gebiedsontwikkelingen of bouwprojecten. Onze inzet is maatwerk en we stemmen dit af op verschillende factoren, zoals de ondersteuningsbehoefte en de complexiteit van de opgave. We organiseren ook vaste spreekuren waar gemeenten hun projecten samen met woningcorporaties, ontwikkelaars en andere projectpartners op een laagdrempelige manier kunnen bespreken.

1.2 De provincie organiseert via het **Loket versnellen woningbouw** versnellingstafels, waarbij alle betrokken partijen gelijkwaardig aan tafel zitten om vastlopers bij projecten vanuit gezamenlijk eigenaarschap te bespreken en deze op te lossen, te zorgen dat de randvoorwaarden uit de woondeals worden ingevuld en verworven inzichten voor oplossingen met elkaar te delen en zo de woningbouw te versnellen. Dit doen we op het niveau van de **woondealregio's Noord-Holland Noord** (NHN) en **Metropool Regio Amsterdam** (MRA). Daarnaast organiseren we thematische versnellingstafels, waarbij we ons richten op specifieke. waarbij we ons richten op specifieke randvoorwaarden en oplossingen voor knelpunten die in meerdere projecten spelen.

1.3 We zorgen voor meedenkkracht, expertise en oplossend vermogen door het aanstellen van een nieuwe, **onafhankelijke bouwambassadeur** en daarnaast het inzetten van **gebiedsontwikkelaars**, allen eenvoudig benaderbaar via het Loket versnellen woningbouw.

- De bouwambassadeur signaleert knelpunten en verbindt betrokken partijen, vanuit een onafhankelijke rol, om tot oplossingen te komen.
- De gebiedsontwikkelaars fungeren als verbinder en aanjager en signaleren knelpunten. Ze zijn inzetbaar om te helpen bij gebiedsontwikkelingen en projecten. Bijvoorbeeld door gemeenten te ondersteunen bij de voorbereidingen, door aan oplossingen te werken als een project vastloopt en bij subsidieaanvragen bij het Rijk.

1.4 Gebrek aan ambtelijke capaciteit op gemeentelijke woningbouwafdelingen en de moeite om vacatures te vervullen, zijn de meest genoemde vertragende factoren voor de woningbouw in Noord-Holland. Wij willen gemeenten helpen om toch hun woningbouwambities waar te maken. Daarom verkennen we de mogelijkheden van het opzetten van een provinciaal (of regionaal) **projectmanagementbureau**. Door experts op de relevante disciplines aan te nemen kunnen we gemeenten ontlasten bij de aansturing en planvoorbereiding van projecten. Of soms zelfs – op verzoek – (gedeeltelijk) projecten voorbereiden voor gemeenten tot het punt van besluitvorming in B&W en gemeenteraden.

1.5 We richten het **Investeringskader versnellen woningbouw en duurzame bereikbaarheid** op, met een totaalwaarde van € 76,4 miljoen. Hiermee geven we een financiële impuls aan integrale gebieds-ontwikkelingen en projecten rondom woningbouw en/of ov-knooppunten. Zo zorgen we ervoor dat:

- grote en kleine projecten op gang komen of versnellen
- het aantal (betaalbare) woningen toeneemt
- ov-knooppunten versterkt worden, bijvoorbeeld doordat daar meer woningen,kantoren en voorzieningen komen
- innovatieve oplossingen makkelijker van de grond komen.

1.6 We verkennen nieuwe, gestandaardiseerde of innovatieve producten, werkwijzen of instrumenten voor de versnelling. Bijvoorbeeld door:
- het toepassen en uitwerken van de pilot parallel plannen voor versnellen woningbouwprocedures. Dit betekent dat verschillende stappen of procedures tegelijkertijd worden uitgevoerd in plaats van afzonderlijk. Dit kan helpen om tijd te besparen en de totale doorlooptijd van een project te verkorten.
- het opstellen van **standaardovereenkomsten** voor woningbouwprojecten, om voorbereiding van en onderhandelingen in deze projecten te versnellen.

1.7 We investeren € 1 miljoen in het **Stadmakersfonds**, een revolverend fonds voor initiatieven met een maatschappelijke meerwaarde. Via het revolverende Stadmakerfonds kunnen maatschappelijke initiatieven in Noord-Holland hulp krijgen om vastgoed en grond aan te kopen en de bouw te financieren.

1.8 We verkennen de mogelijkheden en effecten van actief grondbeleid. Dit houdt in dat een gemeente zelf grond koopt, deze klaar maakt voor bouwen en wonen, en vervolgens verkoopt aan een ontwikkelende partij. Op verzoek van en in samenwerking met de betreffende gemeente, kunnen we hiervoor 2 pilots opzetten.

1.9 We verkennen de kansen en mogelijkheden van Europese subsidies die benut kunnen worden ter bevordering van de woningbouw.

Doorzetten bestaande aanpak versnelling:
- We verlengen de inzet van de zogenaamde flexibele schil-regelingen. Hieronder vallen twee subsidieregelingen voor het cofinancieren van extra expertise en personeel bij gemeenten. In de toekomst kan, afhankelijk van de resultaten van de verkenning, de flexibele schil opgaan in het provinciaal projectmanagementbureau.
- We subsidiëren de **opleiding Strategie voor Gebiedsontwikkeling** aan de Amsterdam School of Real Estate voor ambtenaren van Noord-Hollandse gemeenten.
- We stimuleren afstemming, verbinding en samenwerking met marktpartijen. Ook organiseren we een **klankbordgroep marktpartijen**, waarin we 4 keer per jaar aan de woningbouwversnelling werken en reflecteren op provinciaal beleid met marktpartijen, woningcorporaties en andere partners.

ACTIETHEMA 2: VOLKSHUISVESTINGS-PROGRAMMA'S OPSTELLEN MET CONCRETE AFSPRAKEN

Vanwege de grote urgentie van de woningbouwopgave is meer regie vanuit de overheid nodig. In 2022 stelde het Rijk daarom de Nationale Woon- en Bouwagenda op. Daarnaast is er een wetsvoorstel voor versterking van regie op de volkshuisvesting (Wvrv), deze wordt later in 2024 behandeld door de Tweede Kamer. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat gemeenten, provincies en het Rijk meer verantwoordelijkheden krijgen in de opgave. Bijvoorbeeld door te sturen op het halen van het afgesproken aantal woningen en het aandeel betaalbare woningen.

2.A Versterking regie op de volkshuisvesting

Provincie Noord-Holland maakte in lijn hiermee randvoorwaardelijke woningbouwafspraken met het Rijk en sloot samen met gemeenten woondeals voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en Noord-Holland Noord (NHN). Deze woondeals gaan we vóór 1 januari 2026 samen met gemeenten concretiseren in (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma's. Wij stellen daarnaast, indien de Wvrv wordt ingesteld, op provinciaal niveau en gemeenten parallel daaraan een lokaal volkshuisvestingsprogramma vast.

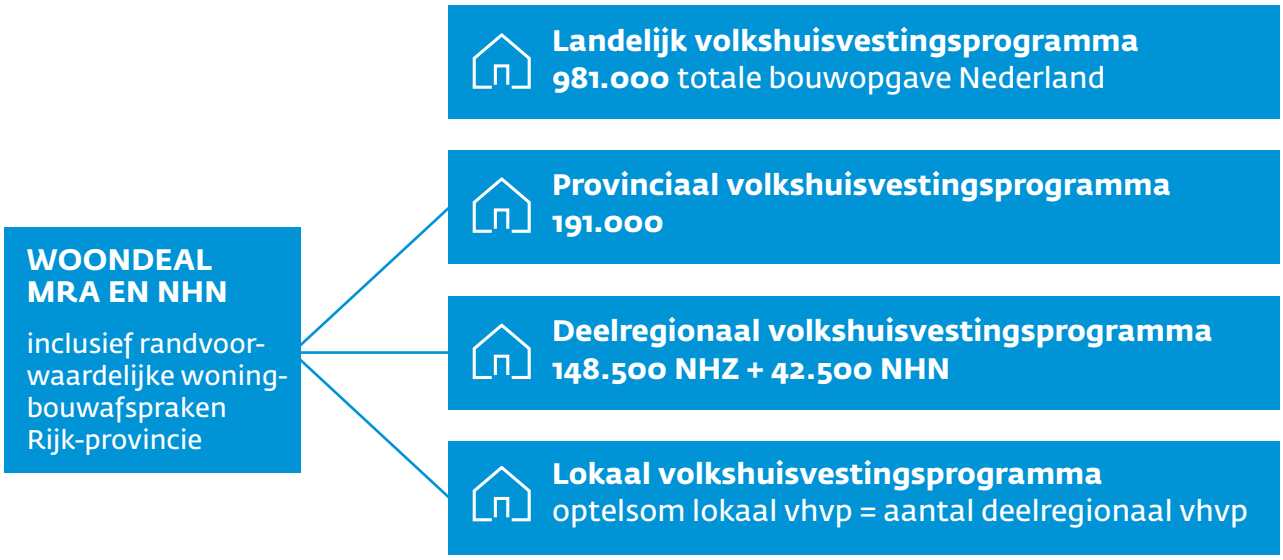
Verder worden we vanuit de Wvrv verantwoordelijk om in overleg met gemeenten woningbouwregio's en woningmarktregio's aan te wijzen in de provincie. Deze woningmarktregio in het kader van de Wvrv is iets anders dan de woningmarktregio zoals bedoeld in het kader van de Woningwet, die betrekking heeft op het werkingsgebied van woningcorporaties.

In de (Wvrv) woningmarktregio's worden afspraken gemaakt over bijvoorbeeld de evenwichtige verdeling van de huisvesting van urgente aandachtsgroepen. Hierbij houden we rekening met bestaande samenwerkingsverbanden op het gebied van onder andere zorg en woonruimteverdeling. In de woningbouwregio draait het om afspraken over het bouwen van woningen, de zogenaamde woningbouwprogrammering. Met het oog op de woondeals laten we de woningbouwregio's samenvallen met de fysieke regiogrenzen van MRA en NHN.

2.B Volkshuisvestingsprogramma's: focus op versnellen en betaalbaarheid

In de volkshuisvestingsprogramma's concretiseren we op provinciaal en (deel)regionaal niveau voor wie, waar en hoeveel we bouwen, uitgaande van de afspraken uit de woondeals. Het gaat hierbij in ieder geval om de volgende onderwerpen: woningbouw en woningbouwprogrammering, verduurzaming, leefbaarheid, woonbehoefte en – opgave aandachtsgroepen en ouderen. In de deelregionale volkshuisvestingsprogramma's is ruimte voor aanvullende afspraken over andere thema's. Gemeenten stellen zelf lokale volkshuisvestingsprogramma's op.

We hanteren een aantal uitgangspunten in de volkshuisvestingsprogramma's. Het belangrijkste uitgangspunt is het versnellen van de woningbouwproductie. Daarnaast vinden we regionale afstemming essentieel voor de lokale volkshuisvestingsprogramma's. De afspraken moeten flexibel zijn en ruimte bieden om te anticiperen op een veranderende woonvraag en toekomstige ontwikkelingen.

Nog een uitgangspunt voor de volkshuisvestingsprogramma's is dat ze realistisch zijn en eventuele vertraging kunnen opvangen. Hierbij is het van belang dat gemeenten voldoende harde en zachte plancapaciteit beschikbaar hebben en deze blijven aanvullen.

Daarnaast sturen we er in de volkshuisvestingsprogramma's op dat elke gemeente een eerlijke bijdrage levert aan het aantal woningen én het aanbod aan sociale en betaalbare woningen in de regio. Twee derde van de nieuwbouw in een gemeente moet conform de Wvrv en Woondeals in het betaalbare segment vallen en minimaal 30% moet sociale huur zijn. Afhankelijk van de bestaande sociale huurvoorraad en de woningbehoefte bepalen we binnen de twee derde betaalbaar of er meer sociale huurwoningen of meer koop- en huurwoningen in het middensegment moeten komen.

Betaalbare woonruimte (prijspeil 2024, jaarlijks geïndexeerd)
- De maandelijkse huur voor **sociale huurwoningen** is maximaal € 879,66.
- Voor een **middeldure huurwoning** betalen bewoners tot € 1157,- per maand.
- **Betaalbare koopwoningen** zijn woningen onder de door het Rijk vastgestelde betaalbaarheidsgrens van € 390.000.
- Monitoring van aantal koopwoningen binnen de provincie Noord-Holland tot €275.000

Onderstaande actiepunten volgen op deze ontwikkelingen. Een kanttekening daarbij is dat het Rijk nog aanpassingen kan doen op de Wvrv. Dit lijkt vanuit het hoofdlijnenakkoord aannemelijk, maar hierover is nu nog niets bekend. Wij zullen in dat geval via het provinciaal volkshuisvestingsprogramma uitgaan van de wet zoals deze wordt vastgesteld en anticiperen op de wijzigingen. Hierover gaan we tijdig met gemeenten in gesprek voor het opstellen van de lokale volkshuisvestingsprogamma's.

Actiepunten

Extra inzet voor versnelling woningbouw

2.1 We wijzen, na overleg met gemeenten, de **woningmarkt- en woningbouwregio's** van Noord-Holland zoals bedoeld in de Wvrv aan. Elke gemeente is onderdeel van zowel een woningmarkt- als woningbouwregio.

2.2 We brengen op verzoek van gemeenten advies uit over de vaststelling of wijziging van een **huisvestingsverordening** met betrekking tot de regionale woningmarkt, de woningbouwopgave en de toepassing van artikel 14 (voorrangsverlening, Huisvestingswet per 1/1/2024). Dit sluit aan bij onze adviserende en coördinerende rol ten aanzien van hoe lokale huisvestingsverordeningen zich verhouden tot de provinciale volkshuisvesting opgaven.

2.3 We zien toe op de naleving van de gemeentelijke verplichting om, zodra de Wvrv van kracht is:
- een huisvestingsverordening op te stellen en hierin in ieder geval de wettelijke verplichte urgentiecategorieën op te nemen.
- binnen de woningmarktregio's afspraken te maken over de evenwichtige verdeling van urgente aandachtsgroepen.

2.4 We stellen na vaststelling van de Wvrv een **provinciaal** volkshuisvestingsprogramma op. Daarbij gaan we uit van de afspraken uit de woondeals, de provinciale, randvoorwaardelijke woningbouwafspraken met het Rijk en de uitgangspunten van de Wvrv, waaronder in ieder geval **betaalbaarheid**.

2.5 We stimuleren (deel)**regionale afstemming van de woningbouwprogrammering** door te coördineren dat de optelsom van de lokale volkshuisvestingsprogramma's wordt opgenomen in deelregionale volkshuisvestingsprogramma's en dat de optelsom hiervan in lijn is met de afspraken en opgaven uit de woondeals. Deze deelregionale volkshuisvestingsprogramma's vervangen de woonakkoorden en komen niet voort uit de Wvrv maar uit provinciaal beleid, na afstemming met de gemeenten, met het oog op deelregionale samenwerking en omdat de stap tussen woondeals en lokale volkshuisvestingsprogramma's te groot is. We zorgen er in overleg met de gemeenten voor dat dit op een zo praktisch mogelijke manier wordt ingevuld, met ruimte voor eigen deelregionale invulling.

2.6 We zetten een **subsidieregeling** op voor gemeenten voor het opstellen, uitwerken en uitvoeren van de woondeals, woonzorgvisies en deelregionale volkshuisvestingsprogramma's. Hiervoor zetten we de subsidie (specifieke uitkering: SPUK) van het Rijk voor uitvoering van de woondeals in.

2.7 In 2024 maken we met de **woondealregio** NHN afspraken over de verhoging van de woningbouwdoelstelling met 2.500 woningen tot en met 2030. Deze afspraken nemen we op in de herijking van de woondeal van NHN.

2.c Woningen voor jongeren, ouderen en aandachtsgroepen

Door de grote druk op de woningmarkt is het noodzakelijk dat we bepaalde doelgroepen extra aandacht geven. Er is bijvoorbeeld een toenemende behoefte aan ouderenwoningen en verpleegzorgplekken als gevolg van de snelle vergrijzing. Andere aandachtsgroepen zijn bijvoorbeeld studenten, woonwagenbewoners en (dreigend) dak- en thuislozen. Ook vraagt de provincie aandacht voor starters en jongeren.

Provincies krijgen vanuit de Wvrv een nieuwe wettelijke taak met betrekking tot de regionale afstemming van de huisvesting voor aandachtsgroepen. Daarbij participeren we bij het gesprek hierover tussen gemeenten. Als het gemeenten niet lukt om afspraken te maken, zal de provincie een wettelijk percentage opleggen van de vrijkomende woningvoorraad. Daarnaast heeft de provincie een controlerende taak gekregen. Als gemeenten zich niet aan de eigen- of toegewezen afspraken houden heeft de provincie de bevoegdheid om vrijkomende woningen toe te wijzen aan urgente aandachtsgroepen. De gemaakte afspraken landen in woonzorgvisies in het hoofdstuk wonen en zorg in de lokale volkshuisvestingsprogramma's. Provincies hebben daar een wettelijk adviesrecht over.

Voor ouderen is er behoefte aan een specifieke woningtypologie. Dit zijn nultredenwoningen, geclusterde woningen en verpleegzorgplekken. Deze woningen zullen beschikbaar gemaakt moeten worden in de bestaande woningvoorraad of nieuw gebouwd moeten worden. In de woondeal is afgesproken de benodigde aantallen uit te werken.

Actiepunten

2.8 We ondersteunen (deel)regio's bij het maken van afspraken over de verdeling van woonruimte onder aandachtsgroepen. Dat doen we door subsidies aan te bieden voor het doen van onderzoek. Tijdens een startbijeenkomst inventariseren we bijvoorbeeld wat er al ligt aan afspraken en peilen we waar behoefte aan is. We kunnen bijvoorbeeld een onafhankelijk projectleider inhuren als daar vraag naar is.

2.9 We maken een **escalatiemodel** rondom de afspraken tussen gemeenten en provincie. Hierin staat beschreven wanneer we elkaar aanspreken of ingrijpen als de afspraken niet tot het gewenste resultaat leiden of niet worden nagekomen.

2.10 We gebruiken ons **adviesrecht** om te kijken of gemeenten de gemaakte afspraken over aandachtsgroepen en ouderen goed hebben verwerkt in het lokale beleid, huisvestingsverordeningen en woonzorgvisies. Daarnaast vragen we aandacht voor starters en jongeren in de woningbouwprogrammering.

2.11 We werken een subsidieregeling uit voor het schrijven van lokale en/of regionale woonzorgvisies als onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma.

2.12 We verrijken de woondeals NHN en MRA met procesafspraken over **ouderenwoningen**. We geven hierin in overleg met de gemeenten aan hoe de benodigde aantallen nultredenwoningen, geclusterde woningen en verpleegzorgplekken kunnen komen.

2.13 We gaan (dreigend) **economisch dak- en thuislozen** zichtbaarder maken door ze een platform te bieden. Dat doen we om de urgentie van de woningnood te benadrukken en te voorkomen dat we de woningnood alleen in cijfers blijven zien.

2.14 We gaan de doorstroming bevorderen door de vraag naar en het aanbod van woningen beter op elkaar af te stemmen. Dit doen we voor de gehele woonketen bijvoorbeeld door extra woningen voor ouderen te realiseren, waarna er vanuit de doorstroming tevens meer kansen voor jongeren, starters en jonge gezinnen ontstaan om een geschikte woning te vinden.

2.15 Samen met gemeenten, woningcorporaties, zorgaanbieders en zorgkantoren maken we concrete afspraken over de huisvestiging van aandachtsgroepen, waaronder ouderen, monitoren het realiseren van deze afspraken en sturen op doelbereik.

2.16 Door middel van **digitale landkaarten** delen we kennis met onze partners over de verschillende aandachtsgroepen. Dit kan bijvoorbeeld helpen om geschikte locaties voor spoedzoekers te vinden. We zorgen dat **informatie** over aandachtsgroepen toegankelijker wordt.

2.D Ruimtelijk beleid voor woningbouw en gezonde leefomgeving

Wij vinden het belangrijk dat in Noord-Holland voldoende ruimte voor woningbouw is. Volgens de Omgevingswet en de Wvrv dragen provincies de verantwoordelijkheid voor het creëren van deze ruimte, zodat gemeenten kunnen zorgen voor voldoende plancapaciteit. Het vinden van ruimte is wel een opgave, zo blijkt uit de conceptversie van het Ruimtelijk Voorstel voor Noord-Holland. Alle ruimtelijke opgaven en ambities bij elkaar opgeteld is er een aanvullende ruimtevraag van indicatief 27% van de oppervlakte van de provincie Noord-Holland, boven op het bestaande ruimtegebruik en oppervlakte van de provincie. Een klein deel hiervan is nodig voor de woningbouwopgave.

Daarom gaan we zuinig om met de ruimte die we hebben. Bijvoorbeeld door te sturen op meervoudig ruimtegebruik. We stimuleren dat woningbouw zoveel mogelijk binnenstedelijk en rond ov-knooppunten plaatsvindt. Woningbouw in landelijk gebied is mogelijk als de gemeente daar afstemming over heeft gehad met de regiogemeenten. We schrappen het verbod op kleinschalige woningbouw in landelijk gebied, dat alleen in de MRA gold.

We maken het ook mogelijk om in specifieke gevallen in beschermd landschap te bouwen. Dit gebeurt alleen onder voorwaarden, op kleine schaal en in aansluiting op bestaande bebouwing. Op regioniveau is in Noord-Holland, gezien de ruime plancapaciteit, kwantitatief gezien geen noodzaak voor woningbouw in beschermd landschap.

Toch vinden we het wenselijk om de mogelijkheden voor dorpen en andere kernen te verruimen, met het oog op de leefbaarheid, vitaliteit en het behoud van het voorzieningenniveau in het dorp.

Als provincie zien we toe op de balans tussen het behoud van ruimte voor woningbouw en ruimte voor bedrijven, ook in zware milieucategorieën. Gebrek aan ruimte heeft geleid tot meer woningbouw in de buurt van bijvoorbeeld industrie, vliegverkeer of wegen. Hierdoor staat de gezonde leefomgeving onder druk. We vragen daarom in lijn met de Startnotitie Gezonde Leefomgeving dat gemeenten vooraf onderzoeken of een nieuwe woningbouwlocatie geschikt is met het oog op het belang van deze gezonde leefomgeving. Hiermee voorkomen we dat we tijd, geld en moeite steken in locaties waarvan de milieurisico's onvoldoende inzichtelijk zijn gemaakt en dat ze bij nader inzien bijvoorbeeld vanuit gezonde leefomgeving (nu) niet wenselijk zijn. Ondanks de hoge woningnood betekent dit dat we op enkele plekken kiezen voor het voortbestaan van ruimte voor bedrijvigheid. Daarbij is het mogelijk dat locaties die nu niet geschikt lijken voor woningbouw, dat op termijn wel zijn als gevolg van maatregelen met een gunstig effect op de gezonde leefomgeving.

Actiepunten

Extra inzet voor versnelling woningbouw

2.17 We verruimen de mogelijkheden voor het, onder voorwaarden, **bouwen in beschermd landschap** in de omgevingsverordening.

2.18 We maken inzichtelijk waar sprake is van een **provinciaal belang van een** gezonde leefomgeving, in lijn met onze Startnotitie Gezonde leefomgeving. Dit geeft ons richting bij het meewegen van de gezonde leefomgeving bij locatiekeuzes voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw.

2.19 We vragen gemeenten het belang van een **veilige fysieke en** gezonde leefomgeving bij locatiekeuzes voor woningbouw vooraf mee te wegen en inzichtelijk te maken. Om hierbij te helpen, brengen we in beeld waar de veilige fysieke en gezonde leefomgeving mogelijk onder druk staat. Ook proberen we via onderzoek en monitoring meer inzicht in dit onderwerp te krijgen. Dit doen we samen met het Rijk, gemeenten en andere partners.

2.20 We gaan in dialoog met het Rijk om de balans te bespreken en de ruimtelijke implicaties in kaart te brengen van de aanscherpingen van landelijke normen voor een gezonde leefomgeving in relatie tot woningbouw. We verkennen de mogelijkheden om samen met het Rijk een motiveringsinstrumentarium te ontwikkelen voor de weging van een gezonde leefomgeving.

Doorzetten en versterken:

- We sturen er actief op dat gemeenten **voldoende locaties** voor woningbouw in beeld hebben. Dit betekent dat de zachte plancapaciteit minimaal 130% is ten opzichte van de woningbouwopgave voor de komende 10 jaar.

ACTIETHEMA 3: STIMULEREN VAN INNOVATIE EN TOEKOMST-BESTENDIG WONEN EN BOUWEN

Provincie Noord-Holland wil de CO_2-uitstoot in 2030 met 55% verminderen ten opzichte van 1990, zoals overeengekomen in het landelijk klimaatakkoord. Ook hebben we ons bestuurlijk gecommitteerd aan de nationale Agenda natuurinclusief en de Maatlat groene klimaatadapatieve gebouwde omgeving. In lijn met deze afspraken stimuleert provincie Noord-Holland de bouw van toekomstbestendige woningen en gebiedsontwikkelingen. Extreme weersomstandigheden, zoals hitte en wateroverlast, komen als gevolg van klimaatverandering steeds vaker voor. Daarnaast raken grondstoffen op en speelt gezondheid een steeds belangrijke rol bij de keuzes die we maken.

We vinden het belangrijk dat woningen snel gebouwd worden en betaalbaar zijn, maar willen ook dat nieuwe wijken in de toekomst prettige leefomgevingen zijn. Toekomstbestendige woningen en wijken zijn comfortabel, gezond en veilig voor zowel huidige als toekomstige bewoners. Wij onderzoeken hoe we met behoud van snelheid en betaalbaarheid woonwijken toekomstbestendiger kunnen maken.

3.A Toekomstbestendig overkoepelende acties

In de praktijk is het niet haalbaar om overal en altijd volledig toekomstbestendig te bouwen. Ook omdat hiervoor een ander ontwerp- en ontwikkelproces nodig is. Samen met de regio's gaan we daarom de afspraken in de woondeals rondom toekomstbestendig bouwen verduidelijken. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor snel en betaalbaar bouwen. De actiepunten van actiethema 3 formuleren we rondom de thema's uit het Convenant Toekomstbestendige Woningbouw:

Actiepunten

Extra inzet voor toekomstbestendig bouwen

3.1 We bevorderen **kennisdeling** over toekomstbestendig bouwen. Dat doen we bijvoorbeeld door een themasessie of inspiratiebijeenkomst te organiseren en handreikingen beschikbaar te stellen. Ook bieden we **ondersteuning** aan gemeenten bij de implementatie van toekomstbestendig bouwen. We maken informatie over de **koppelkansen en kosten en baten** van toekomstbestendig bouwen breed toegankelijk.

3.2 Samen met de regio's gaan we de afspraken in de woondeals rondom toekomstbestendig bouwen verduidelijken. We gaan in samenwerking met gemeenten de afspraken doornemen en deze specificeren.

3.3 We onderzoeken de mogelijkheden van het monitoren van toekomstbestendig bouwen. Daarmee kunnen we de ontwikkeling van toekomstbestendig bouwen in de gaten houden en de opschaling ervan versnellen als toepassingen snel en met behoud van betaalbaarheid gerealiseerd kunnen worden.

3.B Circulair en biobased bouwen

Noord-Holland wil in 2050 volledig circulair zijn. Dit betekent dat we inzetten op het verminderen van grondstofgebruik, hergebruik van materialen en gebruik van natuurlijke materialen zoals hout, riet, vlas en stro. De CO_2-uitstoot bij het gebruik van dit type materialen is aanzienlijk lager dan van traditionele materialen of slaat zelfs CO_2 op. Bovendien gaan ze de uitputting van grondstoffen tegen.

Actiepunten

Extra inzet voor toekomstbestendig bouwen

3.4 We stimuleren het hergebruik en het gebruik van natuurlijke materialen bij nieuwbouw, renovatie en onderhoud. Ook stimuleren we **losmaakbaar, flexibel en aanpasbaar te bouwen** evenals circulair slopen van gebouwen. Samen met C-creators voeren we een kennisprogramma over circulair bouwen uit. Verder moedigen we aan om in materialenpaspoorten vast te leggen welke materialen er in gebouwen zitten, voor een eventueel tweede leven.

3.5 We werken met onze partners aan het stimuleren van de vraag naar biobased bouwmaterialen. Dat doen we via de Nationale Aanpak Biobased Bouwen en door aan te sluiten bij bestaande initiatieven op dit gebied.

3.6 We stimuleren overheden en marktpartijen om grondstofketens te sluiten, onder meer door samen te werken, afspraken te maken over circulaire prestaties en gegevens te delen en monitoren. Wij roepen partijen op om hieraan mee te doen en bieden ondersteuning, bijvoorbeeld via de Circulaire Deal Secundaire Bouwmaterialen Noord-Holland Noord.

3.C Energieneutraal, klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen

We werken toe naar een klimaatbestendig en natuurinclusief Noord-Holland in 2050. Dat doen we in lijn met de landelijke afspraak en ambitie, die we ook opnamen in de Omgevingsvisie NH2050. We vinden het belangrijk dat woningen gebouwd worden in een aangename en groene leefomgeving met een ruime biodiversiteit.

Een ander aandachtspunt is de overbelasting van het elektriciteitsnet. Deze zogenaamde netcongestie is steeds vaker een vertragende factor in de realisatie van nieuwbouw. We zoeken hier oplossingen voor, omdat duidelijk is dat dit probleem voorlopig zal blijven bestaan.

Actiepunten

Extra inzet voor toekomstbestendig bouwen

3.7 We stimuleren overheden en marktpartijen om stad, land en infrastructuur klimaatbestendig in te richten. Bijvoorbeeld door rekening te houden met mogelijke overlast van water en hitte, in lijn met onder andere de Kamerbrief Water en Bodem sturend en de Intentieovereenkomst Klimaatbestendige Nieuwbouw MRA.

Doorzetten en versterken:

- We verkennen samen met gemeenten de mogelijkheden voor combinaties van woningbouw en het uitvoeren van de landelijke Bossenstrategie, die het Rijk samen met provincies opstelde. Dit zodat we groenere wijken en een groenere provincie kunnen realiseren. De combinatie van bos met woningbouw biedt kansen voor meer recreatie dicht bij huis.
- Via ons netwerkplatform Groen Kapitaal delen we kennis ter bevordering van meer **natuurinclusieve dorpen en steden**. Bijvoorbeeld door de aanleg van groene daken die regenwater opvangen en hittestress verminderen.

- We doen onderzoek naar innovatieve oplossingen voor netcongestie. Een voorbeeld is het (tijdelijk) inzetten van energieopslag, zoals een buurtbatterij bij woningbouwprojecten. Zo voorkomen we dat een mogelijk energietekort de productie vertraagt. Verder zetten we in op energiebesparing door extra isolatie en het gebruik van zuinige apparaten. Een lager energieverbruik leidt tot lagere kosten voor bewoners. We brengen lokaal de vraag en het aanbod van energie zoveel mogelijk in balans met slimme oplossingen. Deze energie wekken we zoveel mogelijk lokaal en duurzaam op.

3.D Duurzame en gezonde mobiliteit

De woningbouwopgave zorgt voor een stevige groei van autoverkeer en (bouw)logistiek. Om deze onvermijdelijke groei van autoverkeer te remmen, zetten we met betrekking tot mobiliteit in op het **verminderen** (voorkomen van de groei van mobiliteit), **veranderen** (inzetten op een verschuiving van gebruik van vervoerswijzen naar duurzamere opties zoals: lopen, fiets, OV, deelmobiliteit en vervoer over water) en **verbeteren** (beter benutten van bestaande infra zowel weg als water en verduurzaming van voertuigen). Daarmee maken we wijken aantrekkelijker en gezonder en veiliger.

Actiepunten

Extra inzet voor toekomstbestendig bouwen

3.11 We ontwikkelen en delen kennis over gebiedsontwikkeling in gebieden met veel geluidsbelasting. We verkennen welke instrumenten en beleidsopties de provincie heeft om hinder van vliegverkeer te beperken, bijvoorbeeld door geluidsadaptief te bouwen.

3.12 We maken inzichtelijk welke doelgroepen wonen of willen wonen rondom ov-knooppunten. Zo kunnen we daar gericht woningbouw stimuleren voor deze groepen.

3.13 We onderzoeken hoe we gemeenten kunnen ondersteunen, bijvoorbeeld met kennis, bij het toepassen van lagere parkeernormen. Dit doen we ter bevordering van duurzaam ruimtegebruik en om de haalbaarheid en betaalbaarheid van gebiedsontwikkelingen te vergroten.

3.14 We stimuleren overheden en marktpartijen om **bouwmaterialen en afval over water te vervoeren** in plaats van over de weg. Hiermee vergroten we de leefbaarheid en bereikbaarheid in Noord-Holland. We maken gebruik van het concept Metropolitaan Hub Systeem.

Doorzetten en versterken:

- We stimuleren duurzame mobiliteit en de inrichting van nieuwe woonwijken volgens het STOMP-principe. Dit vinden we een belangrijk middel om duurzame mobiliteit te bevorderen. Mobiliteitshubs zijn hierbij een belangrijke schakel volgens onze Hubstrategie provincie Noord-Holland.

- We stimuleren duurzame mobiliteit door de inzet van **smart mobility**-toepassingen. Zoals fietsers prioriteren bij verkeerslichten en het hanteren van het automatisch uitchecken (‘be in, be out’) in het openbaar vervoer om het in- en uitstappen te versnellen. Ook experimenteren we met bijvoorbeeld zelfrijdend ov.

3.E Innovatie en industriële bouw

Innovatie en industriële bouw kan een belangrijke bijdrage leveren aan de versnelling van de woningbouw. Dit kan als extra bouwstroom gezien worden naast de traditionele bouw, waar ook beroep op wordt gedaan. In de woondeals spraken de partijen daarom af om het aandeel circulair en industrieel gebouwde woningen in de nieuwbouwproductie te laten toenemen en om meer flexwoningen te plaatsen. Hiertoe zetten we in de komende jaren verschillende stappen.

Actiepunten

Extra inzet voor toekomstbestendig bouwen

3.15 We vergaren en delen kennis over kansen en mogelijkheden voor industriële en circulaire woningbouw. Dat doen we onder andere vanuit onze samenwerkingen met de NH Bouwstroom en het Rijk.

3.16 We delen kennis over en ondersteunen bij het optoppen van woningen met gestandaardiseerde bouwelementen. Daarbij maken we gebruik van bijvoorbeeld de handreiking Optoppen met daarin onder andere een stappenplan voor gemeenten en woningcorporaties.

3.17 Samen met Mooi Noord-Holland informeren en betrekken we welstandscommissies bij **gestandaardiseerde besluitvorming** over industriële bouw. Het doel daarvan is gemeenten en woningcorporaties te helpen om procedures te versnellen en als dat mogelijk is te vereenvoudigen.

Doorzetten en versterken:
- Samen met het Rijk adviseren en informeren we gemeenten en corporaties over de realisatie van flex-woningen.

3.F Beter benutten en verduurzamen van bestaande bouw

Beter gebruik van de bestaande woningvoorraad is een duurzame methode om het woningtekort terug te dringen. We richten ons ook op het landelijke doel om in 2030 19% van de bestaande woningvoorraad verduurzaamd te hebben.

Extra inzet voor toekomstbestendig bouwen

3.18 Met het Servicepunt Duurzame Energie ondersteunen we gemeenten bij het versnellen van de warmtetransitie in bestaande woonwijken. Dat doen we door kennis uit te wisselen en advies te geven.

3.19 Via de subsidie Versnelling natuurinclusief isoleren Noord-Holland 2024 stimuleren en subsidiëren we natuurinclusieve verduurzaming.

3.20 We verkennen het starten van een vervolg op de Groene Stad Challenge. Die richtte zich op het verkrijgen van meer inzicht in de mogelijkheid van vergroening in dorpen en steden. Dat gebeurde via de analyse van open data.

Doorzetten en versterken:
- We subsidiëren circulair bouwen bij onder andere renovatie- en optopprojecten van woningcorporaties. Dit doen we via Kansen voor West.

- We delen kennis over woningsplitsen, woningdelen, beter benutten van **leegstand**, inbreiden in bestaande wijken en de mogelijkheden van het gebruik van **industriële onderdelen** bij renovatie, zoals kant-en-klare gevelpanelen en daken. Daarnaast volgen we de ontwikkelingen van het Rijk over ‘familie-wonen’.

ACTIETHEMA 4: MONITOREN EN INFORMEREN

We stellen actuele informatie over de Noord-Hollandse woningbouwopgave ter beschikking aan onze partners in de provincie. Dit helpt om te zien waar we staan met het oog op onze doelen en om gezamenlijk de juiste keuzes te kunnen maken. Ook kunnen we aan de hand hiervan, als dat nodig is, bijsturen. Tegelijkertijd met deze Actieagenda stellen we een Strategische Evaluatie- en Onderzoeksagenda Wonen vast. Daarin plannen we onze evaluaties, onderzoeken en monitors, waaronder degene die voortkomen uit deze Actieagenda.

Actiepunten

Extra inzet monitoren en informeren

4.1 We zorgen ervoor dat marktpartijen en woningcorporaties veranderingen rondom de woningbouw-planning eenvoudig kunnen doorgeven aan de betrokken gemeente via de monitor en stimuleren dat gemeenten, marktpartijen en corporaties hun planningen afstemmen, in voorbereiding op de versnellingstafels. Zo krijgen we een realistischer beeld wanneer welke woningen gebouwd gaan worden en kunnen we eerder acteren op dreigende tekorten in de plancapaciteit van een regio.

4.2 We **optimaliseren** de verschillende monitors en dashboards. Ook zorgen we ervoor dat we daarbij de invullast voor gemeenten beperken.

Doorzetten en versterken monitoren en informeren:

- We delen informatie over wonen via onze Kennis- en Dataspace Wonen. Het gaat bijvoorbeeld om links naar onderzoeken, evaluaties, monitors, viewers en dashboards, afkomstig van zowel de provincie als van andere partijen.
- Onze Monitor Plancapaciteit toont het potentiële en actuele plan- en locatieaanbod in de provincie. We vragen gemeenten om hierin hun woningbouwplannen zo actueel mogelijk door te geven.
- In de jaarlijkse rapportage Monitor Woningbouw geven we een actueel overzicht van de voortgang van de Noord-Hollandse woningbouwproductie en woondealafspraken.
- Via het Dashboard Wonen, gelinkt aan de Monitor Woningbouw, delen we relevante informatie over de woningbouwproductie en woondealafspraken. Het dashboard bevat ook informatie op gemeenteniveau en wordt elk kwartaal geactualiseerd.
- In de openbare online planviewer tonen we op toegankelijke wijze de geschiktheid, ruimtelijke mogelijkheden en belemmeringen rond de potentiële bouwlocaties die gemeenten hebben opgenomen in hun plancapaciteit.
- In de WoonZorgwijzer tonen we op lokaal niveau waar groepen mensen met een bepaalde aandoening wonen en welke beperkingen zij mogelijk ervaren. Gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen kunnen zo zien wat de meest geschikte locaties zijn voor aangepaste woningen of wijkvoorzieningen.
- Elke 2 à 3 jaar brengen we de actuele en toekomstige **woningbehoefte in kaart** in een rapport. Dat doen we aan de hand van actuele bevolkingsprognoses. Als het nodig is, zorgen we vervolgens voor een herijking van de woondeals.
- We stimuleren dat gemeenten een professioneel **planningssysteem** gebruiken om inzicht te krijgen in de programmering en voortgang van woningbouwprojecten en het aanvullen van de gegevens in de plancapaciteit.

BEGRIPPENLIJST

Aandachtsgroepen	Dit zijn: Dreigend dak- en thuisloze mensen, sociaal en/of medisch urgenten, uitstromers intramurale voorziening, arbeidsmigranten, woonwagenbewoners, studenten, status-houders (via taakstelling), mantelzorgverleners en –ontvangers, ernstig chronisch zieken, dakloze mensen met een opvangvoorziening, uitstromers uit instellingen, detentie > 3 maanden, stoppende sekswerkers DUUP-regeling
Aandachtsgroepen urgent	Dit zijn: Mantelzorgverleners en –ontvangers, ernstig chronisch zieken, dakloze mensen met een opvangvoorziening, uitstromers uit instellingen, detentie > 3 maanden, stoppende sekswerkers DUUP-regeling
Actief grondbeleid	Een gemeente koopt zelf grond, maakt deze klaar voor bouwen en wonen, en verkoopt vervolgens aan een ontwikkelende partij.
Biobased bouwen/materialen	Een vorm van bouwen die gebruikmaakt van hernieuwbare materialen uit biologische bronnen die tijdens hun groeifase CO_2 opnemen uit de atmosfeer. Voorbeelden zijn hout en bamboe. Hernieuwbaar betekent dat de materialen opnieuw kunnen groeien in de tijd dat ze worden gebruikt.
Circulair bouwen	Het streven naar het gebruik van duurzame materialen en bouwmethoden, die binnen de levensduur van het gebouw herbruikbaar zijn. Het doel hiervan is de ecologische impact te minimaliseren en een continue cyclus van materiaalgebruik te bevorderen. Dit omvat ook het sturen op bijvoorbeeld levensduurverlenging door het ontwerpen van losmaakbare en flexibele constructies.
Circulair slopen	Het zodanig slopen, ontmantelen, demonteren en remonteren, dat de vrijgekomen grondstoffen in andere projecten kunnen worden toegepast zonder verlies van kwaliteit.
Clusterwoning	Bewoners delen allerlei voorzieningen, maar hebben ook een eigen appartement met douche, toilet en eventueel kitchenette.
Doorstroming	Het verhuizen naar een meer passende woning en zo bijdragen aan een evenwichtigere verdeling op de woningmarkt. Als ouderen bijvoorbeeld verhuizen van een eengezins-woning naar een appartement, kan deze woning vrijkomen voor een gezin.
Duurzame mobiliteit	Duurzame en actieve vormen van vervoer, zoals lopen, fietsen en openbaar vervoer.
Flexwoningen	Vooral kleine en meestal tijdelijke woningen die verplaatsbaar, stapelbaar, schakelbaar of splitsbaar zijn, voor mensen die snel huisvesting nodig hebben. Daarnaast heeft één van de volgende aspecten een tijdelijk karakter: de woning zelf, de bewoning (door het gebruik van tijdelijke huurcontracten) of de locatie.
Geluidsadaptief bouwen	In het ruimtelijk plan de locatiespecifieke situatie afstemmen op de geluidsbehoeften van bewoners en gebruikers.
Gezonde leefomgeving	Een omgeving met een goede milieukwaliteit die uitnodigt om te bewegen en ontmoeten. Ook gaat het om binnenmilieus met goede ventilatie, daglicht, natuurlijke materialen en ruimtes die het welzijn van bewoners bevorderen.
Grondstofketen	Een grondstofketen brengt de volledige keten van een grondstof of meerdere grondstoffen in kaart. De grondstofketen toont waar grondstoffen vandaan komen, wie ze gebruiken en wat er vervolgens mee gebeurt.
Industriële bouw	Industrieel bouwen is de fabrieksmatige productie van woningen die vrijwel kant en klaar op locatie worden geplaatst. De uitstoot van stikstof en CO_2 tijdens de bouw en tijdens de plaatsing is hierbij beperkt.
Inbreiden	Bouwen binnen bestaande bebouwing. Het gaat hierbij om het opvullen van lege plaatsen binnen de bebouwde kom. Bij uitbreiden worden juist woningen tegen de bebouwde kom aangebouwd.
Klimaatadaptief bouwen	Bouwen met oog voor extreme weersomstandigheden, zoals hittestress, droogte, water-overlast, overstromingen, stormen en bodemdaling. Het doel hiervan is de impact van klimaatverandering te minimaliseren en schade te voorkomen. We gebruiken hiervoor soms ook de term 'klimaatbestendig'.
Monitoren	Het volgen van beleid tijdens de uitvoering. Je kunt zien wat de stand is op indicatoren die iets zeggen over de voortgang van het beleid of over de beoogde uitkomsten.
MRA	Metropoolregio Amsterdam.
Natuurinclusief bouwen	Woningbouwlocaties (gebouwen en omgeving) die bijdragen aan de natuur en biodiversiteit.
Netcongestie	Overbelasting van het elektriciteitsnet.
NHN	Noord-Holland Noord.

Nultredenwoning	In dit type woning zijn woonkamer, keuken, badkamer, toilet en tenminste één slaapkamer gelijkvloers, dus op hetzelfde niveau als de voordeur.
Optoppen	Het verhogen van een bestaand gebouw met één of meerdere bouwlagen, het toevoegen van extra woningen aan de kopse kant van gebouwen of het omvormen van ruimtes op de begane grond tot woningen.
Ov-knooppunt	Punten waar verschillende vormen van openbaar vervoer samenkomen. Je kunt hier makkelijk van de ene vorm overstappen op de andere. Verder bevinden zich hier vaak bedrijven, woningen en voorzieningen.
Parkeernorm	Getallen die aangeven hoeveel parkeerplaatsen ergens nodig zijn.
Plancapaciteit	Met plancapaciteit geven gemeenten een ruimtelijke indicatie van hun woningbouw-plannen op zowel de korte als lange termijn. Hierbij maken we onderscheid tussen harde, al vastgestelde plancapaciteit en zachte plancapaciteit met potentiële locaties voor woningbouw.
STOMP-principe	Dit ontwerpprincipe geeft bij gebiedsontwikkelingen prioriteit aan meer duurzame vormen van mobiliteit. STOMP staat voor: bij het ontwerpproces eerst inzetten op Stappen (voet-gangers), Trappen (fietsers), Openbaar vervoer, Mobility as a service (deelconcepten zoals de deelfiets, -scooter of -auto) en als laatste wordt de Privéauto gefaciliteerd.
Toekomstbestendig bouwen	Bouwen met oog voor de gevolgen van klimaatverandering. Bijvoorbeeld door het gebruik van duurzame materialen en bouwmethoden om de ecologische voetafdruk van een gebouw te minimaliseren. Toekomstbestendige woningen en woonwijken behouden hun waarde in de toekomst.
Verpleegzorgplekken	Een geclusterde woonvorm voor mensen die intensieve zorg nodig hebben.
Versnellingstafel	Hieraan komen alle betrokken partijen bij een woningbouwproject samen, met als doel het project te versnellen en knelpunten op te lossen.
Volkshuisvestingprogramma	Kerninstrument van de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv). Een concrete uitwerking van het volkshuisvestingsbeleid. Gemeenten, provincie en het Rijk zijn verplicht een volkshuisvestingsprogramma maken.
Warmtetransitie	De overgang van aardgas naar duurzame alternatieven voor koken, het verwarmen van woningen en kraanwater.
Woningbouwregio	In de woningbouwregio maken gemeenten afspraken over het bouwen van woningen, de zogenaamde woningbouwprogrammering. Dit wordt ingesteld in het kader van de Wvrv.
Woningmarktregio	In de woningmarktregio maken gemeenten afspraken over bijvoorbeeld een evenwichtige verdeling van de huisvesting van urgente aandachtsgroepen. De woningmarktregio wordt ingesteld in het kader van de Wvrv, het betreft hier niet de woningmarktregio in het kader van de Woningwet (werkingsgebied woningcorporaties).
Woningbouwprogrammering	De gemaakte afspraken over de woningbouw.
Woningsplitsen	Een bestaande woning ombouwen tot meerdere zelfstandige woningen.
Woondeal	Afspraken tussen Rijk, provincie, gemeenten over de bouw van woningen in de periode van 2022 tot en met 2030 in een specifieke regio. Ook gaat het in de afspraken onder andere over de betaalbaarheid van deze woningen. Er zijn in Nederland 35 regionale woondeals gesloten, waarvan 2 in Noord-Holland.
Woonzorgvisie	Een visie die gemeenten moeten opstellen rondom de woonbehoefte van aandachts-groepen. Dit is een onderdeel van het volkshuisvestingsprogramma.
Wvrv	Wet versterking regie volkshuisvesting.

HAARLEM, JULI 2024

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie
Provincie Noord-Holland
Directie Concernzaken | Sector Juridische Zaken

Fotografie
Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging
The Creative Hub

Haarlem, Juli 2024

ACTIEAGENDA

SAMENVATTING

In de provincie Noord-Holland zijn te weinig woningen voor het aantal woningzoekenden en de beschikbare woningen zijn vaak te duur. Bovendien woont niet iedereen in een passende woning. Als provincie willen we helpen hier verandering in brengen en de woningnood zo snel als mogelijk helpen terugdringen. Dit zijn wij aan onze huidige en toekomstige inwoners verplicht. Daarom hebben we met het Rijk en gemeenten afgesproken om ons samen met onze woningbouwpartners actief in te zetten om in Noord-Holland in de periode 2022 tot en met 2030 191.000 woningen te realiseren. Hiervan moet 30% sociale huur zijn en conform de aanstaande Wet versterking regio op de volkshuisvesting en de afspraken in de woondeals in totaal twee derde betaalbare huur of koop. In deze Actieagenda Wonen en Versnellen Woningbouw 2024-2028 beschrijven we wat we gaan doen om deze doelstellingen te bereiken en de vele woningzoekenden te helpen.

We kiezen er als provincie Noord-Holland voor om een grote verantwoordelijkheid te pakken om deze grote woningbouwopgave te helpen realiseren, zoals ook beschreven in ons coalitieakkoord 2023-2027. Dit doen we in de rollen van aanjager, verbinder en kennismakelaar.

Door gemeentelijke projecten te stimuleren, dragen we bij aan de versnelling van de woningbouw. We maken afspraken over voldoende plancapaciteit, bouwlocaties en betaalbare huizen en over ruimte voor doorstroming op de huizenmarkt. We richten ons op woningen in een gezonde leefomgeving. We zetten ons bestaand beleid voor toekomstbestendig bouwen voort, zolang dit niet ten koste gaat van de snelheid van de woningbouwproductie en de betaalbaarheid van de woningen. Ook zorgen we dat er genoeg woningen beschikbaar zijn voor jongeren en aandachtsgroepen waaronder ouderen.

Om onze doelen te bereiken, werken we aan 4 actiethema's. Elk actiethema bestaat uit diverse concrete actiepunten.

- **Versnellen van de woningbouw**. Via onze versnellingsaanpak bieden we hulp aan onze partners om belemmerende factoren voor de woningbouw aan te pakken en de bouwproductie op te voeren. We nemen een actievere en op uitvoering gerichte rol aan en zetten bijvoorbeeld een Loket versnelling woningbouw op, waar onze partners informatie en steun kunnen krijgen bij de versnelling.

- **Volkshuisvestingsprogramma's opstellen**. In 2023 sloten we woondeals met het Rijk voor twee Noord-Hollandse regio's. Deze woondeals werken we uit naar een provinciaal volkshuisvestingsprogramma, met onderliggende deelregionale en lokale volkshuisvestingsprogramma's. Daarin komen bijvoorbeeld afspraken over de woningbouw en woningprogrammering.

- **Stimuleren van innovatie** en toekomstbestendig bouwen en wonen. We moedigen toekomstbestendig bouwen aan en stimuleren innovatie en industriële bouw. Toekomstbestendige woningen en wijken zijn bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. Innovatie en industriële bouw kunnen op een duurzame manier helpen bij de versnelling ven het vergroten van de bouwproductie.

- **Monitoren en informeren**. We brengen actuele gegevens over de Noord-Hollandse woningbouwopgave in kaart. Hiermee kunnen wij en onze partners ontwikkelingen in de gaten houden en de juiste keuzes maken. Ook kunnen we, als dat nodig is, bijsturen.

Strategische Evaluatie- en Onderzoeksagenda Wonen 2024-2028

Titel/ onderwerp	Thema	Looptijd	Soort onderzoek	Toelichting onderzoek
Monitor Woningbouw	versnellen	jaarlijks	monitor	Rapportage met daarin een beeld van de ontwikkeling woningvoorraad per regio, de plancapaciteit per regio, ontwikkeling van het woningtekort en de woningbouwopgave. Jaarlijks wordt gekeken naar de gestelde doelen en beschikbare gegevens om te zien of de monitor aangepast moet worden.
Monitor Plancapaciteit	versnellen	Jaarlijks 2 x	monitor	Meting, twee keer per jaar ingevuld door gemeenten, die inzicht geeft in de woningbouwplannen van gemeenten. Inclusief reactieknop voor marktpartijen en woningcorporaties, voor het aanscherpen van planningen en aantallen.
Voortgangsrapportage Investeringskader	versnellen	jaarlijks	Voortgangs-monitor	(Evaluatie van de) voortgang van projecten en inspanningen en van de inzet van financiële middelen. En aan de hand hiervan eventuele actualisatie van het Investeringskader
Onderzoek naar sturingsmogelijkheden met parkeernormen.	versnellen	2024-2025	ex-ante onderzoek	Dit is een vervolg op een eerder uitgevoerd onderzoek over parkeernormen. Parkeernormen hebben namelijk invloed op gebiedsontwikkeling.
Onderzoek naar de mogelijkheden voor het verkorten van procedures.	versnellen	2024 – 2025	ex-ante onderzoek	Onderzoek naar de mogelijkheden voor het verkorten van procedures. Bijvoorbeeld door het toepassen van modelverordeningen.
Evaluatie UVR Woonakkoorden	volks-huisvestings-programma's	2024	ex-post evaluatie	Deze subsidieregeling wordt in het kader van het evaluatiekader subsidies doorgelicht conform de handreiking van de Randstedelijke Rekenkamer.

Monitor Aandachtsgroepen	volks-huisvestings-programma's	2024, daarna mogelijk structureel	monitor kwantitatief	Voorheen de monitor Arbeidsmigranten (laatste keer in 2021 uitgevoerd voor Noord-Holland Noord). Dit wordt uitgebreid naar een monitor aandachtsgroepen. De provincie wil dit (periodiek) gaan monitoren.
Verkenning van de mogelijkheden voor het monitoren van toekomstbestendig bouwen	toekomst-bestendig bouwen	2024-2025	verkennen van mogelijkheden voor een monitor	We onderzoeken de mogelijkheden van het monitoren van toekomstbestendig bouwen. Daarmee kunnen we onze voortgang op de doelen en afspraken in de gaten houden.
Verkenning Materialenhubs[i]	toekomst-bestendig bouwen	2024	ex-ante evaluatie	Verkenning naar de rol van grondstoffenhubs in de provincie Noord-Holland op basis van kwalitatieve en kwantitatieve methoden. De verkenning gaat ook in op de mogelijke rol van de provincie bij de inrichting en organisatie van grondstoffenhubs.
Voorbeeldenboek toekomstbestendig bouwen	toekomst-bestendig bouwen	2024	ex-post evaluatie op basis van casussen	Inventarisatie van succesfactoren bij projecten waar toekomstbestendig bouwen is toegepast

[i] Dit is onderdeel van het Actieprogramma Circulaire Economie.

AANGENOMEN

m.166 / PS 6-11-2023
punt 10

Motie: aandacht voor wonen voor jonge Noord-Hollanders

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 6 november 2023, ter behandeling van de Begroting 2024;

constaterende dat:

- tekort aan woningen de bestaanszekerheid van groepen met lage inkomens aantast;
- 63% van de jongeren en studenten geneigd zijn over twee jaar te willen verhuizen[1];
- een groeiende groep aangeeft wel te willen verhuizen, maar geen andere woning kan vinden;
- in de *contourennota ruimte*[2] staat dat ruimtelijk ordeningsbeleid recht moet doen aan volgende generaties, te beginnen bij de huidige jongeren en starters,

overwegende dat:

- in *Verbindend Vooruit!* te lezen valt dat het college het belangrijk vindt dat er voor iedereen die dat wil een passende woning in Noord-Holland is;
- jongeren en starters binnen dat streven een belangrijk onderdeel zijn;
- jongeren en starters veel binding hebben met de dorpen en steden in Noord-Holland en van groot belang zijn voor een vitale gemeenschap;
- de financiële situatie van jongeren en starters niet overeenkomen met het woningaanbod in de provincie;
- een beperkt aanbod van betaalbare koop- en huurwoningen voor jongeren en studenten één van de oorzaken is dat er geen passende woningen beschikbaar zijn,

vraagt GS om:

- meer aandacht aan jongeren en starters in staand en nog te ontwikkelen woonbeleid te geven,

en gaan over tot de orde van de dag.

Maik de Weerdt	Laurien Berkvens	Michel Klein	Dennis Heijnen	Ines Kostić	Daniël van den Berg
Volt	D66	CU	CDA	PvdD	JA21

[1] https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/51/een-op-de-vijf-jongeren-wil-beslist-verhuizen

[2] https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/10/06/contourennotitie-schetst-eerste-richtingen-voor-nieuwe-nota-ruimte

Provincie Noord-Holland

2024 | 50

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 16 juli 2024

Onderwerp: Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024 - 2028

Kenmerk: 2270478/2270482

Bijlagen:

- Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024 -2028
- Samenvatting
- Strategische Evaluatie en Onderzoeksagenda wonen en versnellen woningbouw 2024-2028

1. Inleiding

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, betreffende de Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024-2028 (actieagenda).

Vaststellen van een dergelijke agenda is normaal gesproken een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Vanwege uw grote betrokkenheid bij het wonen dossier en de wens om de woningnood zo snel mogelijk terug te dringen, heeft de portefeuillehouder op 11 maart tijdens het benen op tafel overleg van de commissie Ruimte over de actieagenda aan u toegezegd de stukken ter vaststelling aan Provinciale Staten te willen aanbieden. Met deze voordracht geven wij invulling aan deze toezegging.

Op 16 juli 2024 hebben wij besloten de voorliggende versie van de actieagenda ter besluitvorming aan u voor te leggen.

Daarnaast wordt u gevraagd om met het vaststellen van de actieagenda de motie M166-2023 ‘aandacht voor wonen voor jonge Noord-Hollanders’ te beschouwen als afgedaan.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De actieagenda is opgesteld om te laten zien wat de provincie komende jaren op het gebied van wonen en woningbouw wil bereiken en met welke acties wij gemeenten en onze andere partners helpen om de woningnood zo snel als mogelijk terug te dringen.

Verkorten woningbouwprocedures
Er moeten in Noord-Holland tot en met 2030 191.000 woningen worden bijgebouwd. Om deze woningen zo snel mogelijk te kunnen bouwen starten we een pilot gericht op parallel plannen. Dit betekent dat verschillende stappen of procedures in het woningbouwproces tegelijkertijd worden uitgevoerd in plaats van afzonderlijk. Dit kan helpen om tijd te besparen en de totale doorlooptijd van een project te verkorten. Om stapeling van regelgeving te voorkomen zijn we terughoudend met extra regels bovenop landelijke wetgeving.

Inzet deskundigen.
Bij veel gemeenten zijn er te weinig mensen om bouwplannen voor te bereiden en bouwvergunningen goed te keuren. Vacatures blijven onvervuld, terwijl de druk op gemeenten om meer te bouwen juist toeneemt. We richten daarom het Loket Versnelling Woningbouw in. Hier kunnen gemeenten en bouwers steun krijgen bij het versnellen van hun woningbouwprojecten. We kunnen zo bijvoorbeeld hulp bieden bij het aanvragen van subsidies en vergunningen. Er wordt ook onderzocht of er een provinciaal (of regionaal) projectmanagementbureau kan worden opgezet. Door experts aan te nemen kunnen we gemeenten waar nodig ontlasten bij alle fasen van woningbouwprojecten. Of soms zelfs – op verzoek van gemeenten – (gedeeltelijk) projecten voorbereiden tot het punt van besluitvorming in B&W en gemeenteraden.

Volkshuisvestingsprogramma's
De huidige Woonagenda sluit niet meer goed aan bij de Woondeals en het coalitieakkoord. De regionale woonakkoorden lopen per 1 januari 2026 af en willen we voor die tijd vervangen door (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma's, waarin de afspraken uit de woondeals van Noord-Holland Noord en de Metropoolregio Amsterdam op regioniveau worden geconcretiseerd. Hiermee anticiperen we tevens op de (toekomstige) Wet versterking regie op de volkshuisvesting, die zowel de provincie als gemeenten verplicht tot het maken van een volkshuisvestingsprogramma. We zorgen er zo voor dat de verschillende volkshuisvestingsprogramma's goed op elkaar aansluiten en dat we dit zo praktisch en eenvoudig als mogelijk organiseren, zodat het niet ten koste gaat van de ambtelijke inzet die binnen provincie en gemeenten hard nodig is om woningen te bouwen.

In de volkshuisvestingsprogramma's maken we afspraken over onder andere het aantal te bouwen woningen, de betaalbaarheid van huur- en koopwoningen, woningen voor ouderen en het aandeel sociale huurwoningen. In de programmering is daarnaast aandacht voor starters en jongeren. Ook worden afspraken gemaakt over de huisvesting van urgente aandachtgroepen zoals (dreigend) dak- en thuislozen en mantelzorgers. Om ervoor te zorgen dat gemeenten deze afspraken kunnen nakomen biedt de provincie subsidies en kennis aan, ook voor het opstellen van de volkshuisvestingsprogramma's zelf.

Toekomstbestendig bouwen
Om de bouw van toekomstbestendige woningen te stimuleren onderzoeken we of het gebruik van biobased en secundaire materialen via Europese regelingen gesubsidieerd kan worden. Daarnaast stimuleren we innovatie en industriële bouw door kennisdeling. In de industriële

bouw worden bijvoorbeeld huizen in een fabriek gebouwd met duurzame materialen. We doen ook onderzoek naar innovatieve oplossingen voor netcongestie. Een voorbeeld is het (tijdelijk) inzetten van energieopslag, zoals een buurtbatterij bij woningbouwprojecten. Zo kunnen we helpen voorkomen dat een mogelijk energietekort de productie vertraagt.

Investeringskader Woningbouw en duurzame mobiliteit
Uw staten hebben € 76,4 miljoen beschikbaar gesteld voor het bouwen van woningen. Dit geld kan door gemeenten worden ingezet om woningbouwprojecten sneller van de grond te krijgen. Het geld is bestemd voor zowel kleinere (lokale of regionale) woningprojecten, maar ook voor integrale gebiedsontwikkelingen. Verder is er geld voor innovaties die versnelling van woningbouwplannen mogelijk maken.

Evaluatie
Om de voortgang goed te kunnen volgens hebben we een Strategische Evaluatie- en Onderzoeksagenda Wonen en versnellen woningbouw 2024-2028 (SEA) vastgesteld. Deze bevat de planning van evaluaties, onderzoeken en monitors gerelateerd aan onze woningbouwopgave en de actieagenda. Het overzicht van de SEA is ter kennisname bijgevoegd.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Het vaststellen van de actieagenda heeft geen financiële consequenties. De actieagenda is een uitvoeringsagenda met een overzicht van alle lopende en toekomstige acties van de provincie om de woningbouw te versnellen. Uitvoering hiervan past binnen het bestaande budget voor wonen.

Na de besluitvorming in GS is er gecommuniceerd over de actieagenda. Na vaststelling door uw Staten worden de gemeenten van Noord-Holland en andere partners hierover door de portefeuillehouder geïnformeerd.

Er heeft geen formele participatie plaatsgevonden. Wel zijn de thema's zijn in het Ambtelijk Overleg met alle regionale wonen-coördinatoren besproken op 4 maart 2024 en met de klankbordgroep marktpartijen op 13 maart 2024. Daarna is er een workshop geweest tijdens de Woon (Netwerk)conferentie van de provincie Noord-Holland op 15 mei, waarbij alle bestuurders, gemeenten en overige partners expliciet voor uitgenodigd zijn. Ook is er op 17 juni 2024 een interactief webinar geweest voor de gemeenten van Noord-Holland en de klankbordgroep Marktpartijen. De aanwezige partijen hebben zowel mondeling als schriftelijk input geleverd en deze is voor zover mogelijk samen met de input van uw commissie Ruimte verwerkt in de acties.

4. Proces en procedure

Voorafgaand aan het opstellen van de actieagenda is tijdens een BOT overleg op 11 maart 2024 naar uw inbreng en standpunten gevraagd. Daarna is tijdens een interactieve sessie op 3 juni 2024 de commissie Ruimte in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen en input mee te

geven op de conceptacties uit de actieagenda. Uw inbreng in beide overleggen is waar mogelijk verwerkt in de actieagenda.

De Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024-2028 is geen statisch document en zal indien nodig kunnen worden aangepast onder invloed van actuele ontwikkelingen en inzichten, waaronder bijvoorbeeld de Wet versterking regie op de volkshuisvesting.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. **50-2024**

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 16 juli 2024;

besluiten:

1. De Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024 - 2028 vast te stellen.

2. De motie M166-2023 ‘aandacht voor wonen voor jonge Noord-Hollanders’ met het vaststellen van de actieagenda als afgedaan te beschouwen.

Haarlem, **30 september 2024**

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie
Noord-Holland

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

20 september 2024

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Ruimte	
Datum commissievergadering	**09-09-2024**

Onderwerp: Actieagenda Wonen 2024-2028

De commissie Ruimte adviseert:

De voordracht Actieagenda Wonen 2024-2028 als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van maandag 30 september 2024

Uittreksel van het concept-verslag commissie Ruimte 9 september 2024:

5 A-Agenda Wonen

5.a Actieagenda Wonen 2024-2028

De **voorzitter** geeft het woord aan statenlid De Weerdt, de indiener van de motie. Statenlid **De Weerdt** geeft aan dat Volt achter de innovatieve houding van GS staat en de focus op de duurzame woningbouw in de Actieagenda. In Zuid-Holland is onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om garageboxen en parkeerterreinen op te toppen. Graag verneemt Volt van de gedeputeerde hoe hij over dit idee denkt. Daarnaast is Volt benieuwd op welke wijze GS de inwoners gaat betrekken bij het opstellen van de deel-regionale volkshuisvestingsprogramma's. Met betrekking tot de motie 'Aandacht voor jongeren' vraagt Volt of GS kan toezeggen dat in de regionale volkshuisvestingsprogramma's concreet wordt aangegeven hoe de doorstroming bijdraagt aan het beschikbaar stellen van meer woningen voor starters en jongeren. Statenlid **De Weerdt** merkt op dat in de Actieagenda weinig aandacht lijkt te zijn voor de woonwensen en woningtypologie van jonge Noord-Hollanders. Hoe ziet GS dit?

De heer **Dijk** (CDA) vraagt of woningen nog wel als betaalbaar kunnen worden beschouwd, gezien de steeds hogere inkomenseisen. Volgens het CDA is de term 'betaalbaar' misleidend en werkt het demotiverend. Daarom vraagt de heer **Dijk** of de portefeuillehouder bereid is een andere, meer realistische term te gebruiken.

De heer **Broertjes** (JA21) citeert uit de Actieagenda, bij actiethema 2b: "Afhankelijk van de bestaande sociale huurvoorraad en de woningbehoefte bepalen we binnen de twee derde betaalbaar of er meer sociale huurwoningen of meer koop- en huurwoningen in het middensegment moeten komen". Hij vraagt of de gedeputeerde het met JA21 eens is dat gemeenten zelf de regie moeten voeren over de woningvoorraad en dat de provincie niet moet voorschrijven hoeveel sociale huurwoningen of woningen in het middensegment gebouwd moeten worden. Hij vraagt de gedeputeerde wat de kaders zijn van dit beleidsvoorstel en wanneer gemeenten verplicht zijn om meer sociale huurwoningen te bouwen. Hoe zorgt de gedeputeerde ervoor dat het proces van circulair bouwen geen vertraging oploopt of leidt tot hogere kosten? Hoe is de verdeling van de kosten tussen gemeenten en de provincie? Bij actiethema 3d van het Mobiliteitsplan staat dat GS wil inzetten op vermindering autoverkeer in Noord-Holland. Hoe zorgt de gedeputeerde ervoor dat inwoners in afgelegen gebieden niet geconfronteerd worden met extra reistijd? Worden gemeenten gedwongen om hun parkeernormen te verlagen? Hoe vaak zal de bevoegdheid van de provincie worden toegepast om urgente aandachtgroepen een woning toe te wijzen wanneer gemeenten hun taakstelling niet halen? Wat zijn de kaders hiervoor en erkent de provincie dat gemeenten soms niet aan hun taakstelling kunnen voldoen? Kan de gedeputeerde aangeven welke acties worden ondernomen om meer betaalbare woningen voor jongeren in Noord-Holland te realiseren? Kan de gedeputeerde meer duidelijkheid geven over de specifieke bestemming van de 78 miljoen euro die uit de reserves wordt ingezet?

De heer **Nijkamp** (BBB) leest bij het actiethema 1 bij 1.8 dat er enkele pilots worden opgezet, hij vraagt de gedeputeerde om welke pilots het gaat. Bij actiethema 2, onder 2.a, wordt aangegeven dat de woondeals voor 1 januari 2026 geconcretiseerd zullen worden. Hij verzoekt om een overzicht van de tijdlijn waarin wordt aangegeven wanneer welke stappen genomen worden en wie hiervoor verantwoordelijk is. Hij vraagt of bij actiethema 3, onder 3.f, 'Beter benutten en verduurzamen van bestaande bouw' hierbij ook gekeken wordt naar leegstaande kantoren en scholen en of dit ook geldt voor langdurig leegstaande panden. BBB ontvangt graag doorlopend informatie over woningbouwprojecten. Bestaat er een kop vanuit gemeentelijk beleid op provinciaal beleid met

betrekking tot woningbouweisen? Als dit zo is, welke rol heeft de provincie hierin? Graag wordt BBB geïnformeerd over de woningbouw in Volendam de Lange Weren. De heer **Nijkamp** wijst de gedeputeerde op de Stichting 1828, deze stichting is in heel Nederland actief en bouwt betaalbare woningen voor jongeren. Hij vraagt de gedeputeerde in gesprek te gaan met de stichting 1828 om woningen voor jongeren te realiseren.

De heer **Faassen** (50PLUS) is van mening dat de Actieagenda weinig concreet is en vraagt zich af hoe de provincie gaat zorgdragen voor voldoende ondersteuning vanuit de gemeenten, gezien de tekorten op de arbeidsmarkt. Hoe zorgt de provincie voor een goede balans tussen grote en kleine projecten? Daarnaast wil hij meer duidelijkheid over de uitwerking van betaalbare woonruimte onder de 275 duizend euro, aangezien er slechts een aanbod van 420 woningen in deze prijsklasse in Noord-Holland is. Hij vindt de uitdaging ambitieus, maar moeilijk haalbaar. Welk instrumentarium gaat de provincie meenemen in de plannen voor specifieke doelgroepen, zodat de gestelde doelen, zowel kwalitatief als kwantitatief, kunnen worden bereikt?

Mevrouw **Buit** (Christen Unie) is het niet eens met het schrappen van het verbod op kleinschalige woningbouw in het landelijk gebied. De Christen Unie mist de minima bij de aandachtgroepen die genoemd worden. Mevrouw **Buit** pleit voor een herziening van de term 'betaalbaar' en is benieuwd hoe andere fracties hierover denken. Verder vindt ze dat toekomstbestendig bouwen te weinig aandacht heeft voor het gebruik van grijs water, hergebruik van water en regenwater. Daarnaast mist ze een uitgebreide visie op hoe bestaande gebouwen kunnen worden omgevormd tot woningen, iets wat volgens haar niet alleen uitgebreider kan, maar ook duurzamer is.

Statenlid **Korzelius** (GL) legt de nadruk op het optimaal benutten van binnenstedelijke ruimte. Hij heeft vragen over het actieve grondbeleid bij punt 1.8 van de Actieagenda en wil weten wat de rol van de provincie hierin is, waarbij hij graag de visie van de gedeputeerde hoort. Daarnaast vraagt hij om meer duidelijkheid over middeldure huurwoningen en wil hij weten of de gedeputeerde iets kan zeggen over het monitoren van koopwoningen.

De heer **Dijk** (CDA) vraagt of hij correct kan opmaken dat GL de grens van 390 duizend euro niet als betaalbaar beschouwt. Statenlid **Korzelius** bevestigt dat en pleit voor het herinvoeren van subsidies op koopwoningen. Verder vraagt Statenlid **Korzelius** (GL) wanneer het provinciale volkshuisvestingsprogramma beschikbaar komt. Hij benadrukt dat verschillende regio’s verschillende behoeften hebben, met name met betrekking tot appartementen en dat deze op regionaal niveau moeten worden beoordeeld. Hij wijst erop dat er een komma vier miljoen woningen nodig zijn en dat de bestaande woningvoorraad essentieel is voor de totale woningvoorraad. Hij pleit voor verbetering van de bestaande woningvoorraad, omdat dit de meest duurzame optie is.

Mevrouw **De Boer** (PvdA) is blij met de focus op bouwen voor doelgroepen en betaalbare woningen met speciale aandacht voor jongeren, starters en senioren. Ze heeft echter bedenkingen bij de kosten voor het versnellen van procedures, monitoring en de ambtelijke capaciteit. Ze vraagt of er een nulmeting zal worden uitgevoerd.

Mevrouw **Middelkoop** (FvD) uit haar zorgen over de eisen die worden gesteld aan nieuwe woningen, zoals genoemd in de duurzaamheidagenda. Ze vraagt zich af wat de kosten hiervan zijn en hoe betaalbaar de woningen nog zullen blijven. Ze vreest dat duurzaamheidseisen onnodige kosten met zich meebrengen en een risico vormen voor de woningbouwambities. Ze vraagt zich ook af of de overheid wel de beste partij is om zich op de markt te mengen. Ze wil weten of de risico's goed zijn ingeschat en wat het plan is als commerciële partijen niet in staat zijn om betaalbare woningen te bouwen. Daarnaast kan wat betreft FvD, motie 166 als afgedaan worden beschouwd.

De heer **Kes** (SP) stelt dat er geen nationale asielcrisis is, zoals JA21 beweert. Hij voorziet dat er de komende jaren meer wachtlijsten zullen ontstaan voor de doelgroep die gebruik maakt van sociale huur als er niet meer wordt ingezet op het verhogen van het percentage sociale huurwoningen. Hij overweegt een motie hierover in te dienen. Hij vindt dat 'betaalbaar' echt betaalbaar moet zijn en als dat niet het geval is, zou een andere term moeten worden gebruikt. Hij wijst ook op de onjuistheid van het idee van FvD dat de overheid geen slagkracht heeft in actief grondbeleid. De gemeente Amsterdam kent een erfpachtregeling en trekt daarmee de regierol over woningbouw sterk naar zich toe en is daarmee een goed voorbeeld voor Nederland.

Mevrouw **Berkvens** (D66) staat positief tegenover de meeste aspecten, met uitzondering van het bouwen in het buitengebied. Zij vraagt hoe de provincie, indien er wezenlijke aanpassingen zijn, de nog niet aangenomen wet 'Regie op de Volkshuisvesting' aan PS zal voorleggen. Ze maakt zich zorgen dat de planvorming ambtenarencapaciteit kost die niet wordt gebruikt kan worden voor projectontwikkeling en daarmee zijn doel mogelijk voorbij schiet. Ze sluit zich aan bij het standpunt van de andere sprekers dat de term betaalbaar niet op zijn plaats is en vraagt waarom het percentage van veertig procent voor het middensegment per woonregio uit de wet regie volkshuisvesting niet in de Actieagenda is opgenomen. Hoe gaat de provincie het verzamelen van betrouwbare data op regioniveau optuigen? Ze is ook benieuwd hoe de klimaat- en circulaire doelstellingen gehaald zullen worden als de bouw toch steeds buiten schot blijft. Wanneer kan de evaluatie verwacht worden van ‘Wonen boven winkels’? Verder vraagt ze naar de impact van het stikstofbeleid van het kabinet op de woningbouw in Noord-Holland.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) vindt ambitie van de bossenstrategie te vrijblijvend en vraagt om concrete acties en termijnen, evenals regelmatige terugkoppeling in de commissie. Ze wil uitleg over hoe de uitspraak dat de bossenstrategie nog in ontwikkeling is, zoals genoemd in de klimaataanpak Noord-Holland, zich verhoudt tot de ambitie in de Actieagenda. De PvdD vindt groen kapitaal en kennisdeling mooi, maar denkt dat natuurinclusief bouwen meer omvat. Hoe neemt de gedeputeerde de regierol op zich bij het centraal stellen van natuur in elke fase? Tot slot vraagt ze om meer informatie over de acties en termijnen voor het beter benutten en versterken van bestaande bouw en pleit ze ervoor dat de gedeputeerde niet alleen doet wat mogelijk is, maar ook wat nodig is.

De heer **Van Gilse** (VVD) benadrukt dat regio's leidend moeten zijn in de programmering en vraagt hoe GS hiermee omgaat. Hij geeft aan het belangrijk te vinden dat als er veranderingen zijn in de wet ‘regie op de volkshuisvesting’, de commissie hierover wordt geïnformeerd. Verder vraagt hij GS

om meer inzicht in de afspraken met het Rijk en de effecten hiervan voor Noord-Holland. De VVD is benieuwd naar de dialoog met het Rijk over ruimtelijke implicaties en vraagt om verduidelijking van het motiveringsinstrumentarium. Ook vraagt hij inzicht in de plannen voor netcongestie en zicht op pilots voor actief grondbeleid. Ten slotte wil hij weten wat de gedeputeerde bedoelt met de welstandscommissies die betrokken worden bij gestandaardiseerde besluitvorming over industriële bouw. De motie wordt door de VVD als afgedaan beschouwd.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Beemsterboer voor beantwoording van de vragen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat het stuk een keerpunt voor de rol van de provincie in de woningmarkt markeert en de rol die PS en GS hierin gezamenlijk nemen. Samen met de provincie Zuid-Holland is samengewerkt aan de 'handreiking Optoppen', maar de gedeputeerde benadrukt dat dit geen argument mag zijn om elders niet te bouwen. Inwoners zullen worden betrokken bij het volkshuisvestingsprogramma maar dit gaat voornamelijk via de gemeenten. Statenlid **De Weerdt** vraagt of de gedeputeerde kan toezeggen dat hij het rapport bestudeert en terugkoppelt welke lessen de gedeputeerde daaruit trekt. Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat er in goed overleg met Zuid-Holland aan plannen wordt gewerkt voor optoppen zonder extra werk te creëren voor de ambtenaren.

Gedeputeerde **Beemsterboer** meldt dat 80 procent van de jongeren onder de 35 jaar moeite heeft met het vinden van een woning. Gedeputeerde **Beemsterboer** zegt toe dat de vraag hoe jonge woningzoekenden geholpen kunnen worden bij het vinden van een woning onderdeel zal zijn van alle volkshuisvestingsprogramma's. De typologie van woningen wordt opgenomen in het volkshuisvestingsprogramma. Hoewel de term 'betaalbaar' misleidend kan zijn, blijft deze term gehandhaafd omdat dit de gangbare terminologie is in Nederland. Gedeputeerde **Beemsterboer** steunt de oproep aan het ministerie om de term aan te passen en zal hiervoor pleiten in het woningoverleg met de minister.

Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat de wet de provincie verplicht om vast te stellen hoeveel sociale huur- en betaalbare woningen er moeten worden gebouwd. Hij benadrukt het belang van circulair bouwen en het gebruik van hout, betaalbaarheid en snelheid mogen daar vanzelfsprekend niet onder lijden. Voor de vermindering van autoverkeer wordt gekeken naar het OV en naar Stappen en Trappen. Dwang wordt niet toegepast op verkeersnormen, dat is aan de gemeenten. Wat betreft statushouders heeft de provincie een wettelijke toezichthoudende rol om te controleren of gemeenten voldoen aan de verplichtingen.

De heer **Broertjes** (SP) vraagt naar specifieke acties voor betaalbare woningen voor jongeren. Gedeputeerde **Beemsterboer** antwoordt dat dit een onderdeel zal zijn van de volkshuisvestingsprogramma's en dat het ook besproken zal worden in de gesprekken die de gedeputeerde met gemeenten in de regio voert.

De gedeputeerde benadrukt dat, in tegenstelling tot woningen voor jongeren, de seniorenwoningen verplicht wettelijk zijn opgenomen in de volkshuisvestingsprogramma's. De concretisering van de woondeals en de volkshuisvestingsprogramma's zal vóór 2026 plaatsvinden. Beleidsplannen voor het herbestemmen van leegstaande kantoren en binnenstedelijk bouwen moeten in 2026

gerealiseerd zijn. De monitor plancapaciteit is openbaar in Noord-Holland. Daarin is informatie te vinden over de voortgang van projecten waarover afspraken zijn gemaakt in de woondeals. Hij wijst erop dat de wet op de ruimtelijke ordening de ruimte bepaalt die de provincie heeft om beleid vast te stellen. De provincie stelt beleid vast binnen de omgevingsverordening en de gemeente stelt beleid op binnen de ruimte die door de provincie is geboden. Het gemeentelijke beleid mag verder gaan dan de provinciale ruimte, maar moet binnen de grenzen blij en die de provincie heeft gesteld. Tot slot vermeldt hij dat er gesprekken zijn over de Lange Weren in Volendam over de afwikkeling van het verkeer. De gedeputeerde heeft een overleg ingepland met de stichting 1828. Op de vraag van 50PLUS waarom de provincie wel ambtenaren in projectteams heeft terwijl gemeenten die niet hebben, antwoordt de gedeputeerde dat de provincie meer middelen beschikbaar heeft, maar dat er geen concurrentie is met gemeenten. Voor grote projecten is er een groter budget beschikbaar, maar er is ook budget gereserveerd voor kleinere projecten.

De maatregelen tegen woningnood richten zich op het bouwen van meer woningen. Gedeputeerde **Beemsterboer** legt uit dat het probleem van betaalbaarheid voortkomt uit de huidige schaarste en dat het beleid 30 procent sociale huur, 30 procent middelhuur, 30 procent koop in de wet regie op de volkshuisvesting is opgenomen en ter goedkeuring bij de Kamer ligt. Gedeputeerde **Beemsterboer** licht toe dat het beleid gericht op het bouwen aan de randen van dorpskernen, is ontworpen om de leefbaarheid en voorzieningen binnen de kernen te verbeteren, zodat mensen in hun eigen dorp kunnen blijven wonen. De doelgroep minima valt niet onder de aandachtgroepen, maar sociale huur is wel opgenomen. Het hergebruik van regenwater maakt deel uit van toekomstbestendig bouwen. Het benutten van binnenstedelijke ruimte is belangrijk in combinatie met klimaatadaptatie en groen. Bij de pilots voor actief grondbeleid zijn er verschillende gemeentes die aangeven niet helemaal alleen voor de risico's te willen staan. GS is selectief aan het kijken waar actief grondbeleid ingezet kan worden. Gedeputeerde **Beemsterboer** benadrukt dat de rol van de provincie bij de twee specifieke pilots wordt bekeken, waarbij de provincie als achtervang fungeert voor de gemeente in het kader van risicospreiding. Voor deze pilots is specifiek budget beschikbaar gesteld. Gemeenten moeten in principe zelf de uitvoering op zich nemen. Als de pilots succesvol blijken, staat de gedeputeerde open voor het ondersteunen van de gemeenten met financiering voor actieve grondpolitiek. Vanzelfsprekend worden de pilots na sluiting geëvalueerd. Het besluit over de financiële middelen voor de pilots is genomen binnen het masterplan Wonen, maar PS heeft nog geen definitieve keuze gemaakt voor de gemeenten waar de pilots zullen worden uitgevoerd. Mevrouw **Berkvens** (D66) vraagt of de commissie een informatiebrief over de pilots kan ontvangen en dat dit al eerder is toegezegd. Gedeputeerde **Beemsterboer** zegt toe dit uit te zoeken.

Gedeputeerde **Beemsterboer** vindt een nulmeting niet echt nodig en geeft aan dat GS zich richt op strategie-evaluatie en een onderzoeksagenda om de monitoring goed vorm te geven. Hij wijst op de complexiteit van de woningmarkt en het enorme volume van investeringen per woning, wat het moeilijk maakt om effecten inzichtelijk te maken. Hij belooft inzicht te geven in welke projecten is geïnvesteerd en wat de effecten daarvan zijn. Er komt binnenkort een evaluatie van 'Wonen boven winkels'. Stikstof uit woningbouw blijft een aandachtspunt en vraagt bij elk project tijd. Er ligt een uitwerkingsopgave bij de bossenstrategie en er wordt gezocht naar locaties om dit toe te passen. Natuurinclusief bouwen staat centraal in elke fase van een project en is altijd onderdeel van de voorbereiding. Een landelijke groennorm zou de markt meer duidelijkheid kunnen geven. Op

rijksniveau wordt gewerkt aan een type-goedkeuring voor fabrieksmatige woningen zodat dit toepasbaar is op de meeste woningbouwlocaties.

De **voorzitter** geeft de commissieleden de gelegenheid om vragen te stellen in de tweede termijn.

Statenlid **De Weerdt** (Volt) vraagt of de gedeputeerde kan toezeggen dat inwoners worden betrokken in het participatietraject bij het opstellen van de deelregio-programma's. Kan de gedeputeerde toezeggen dat de gedeputeerde in de regioprogramma's NZH, NHZ en NHN uitzoekt welke beleidskeuzes gemaakt kunnen worden om huisvesting voor jonge Noord-Hollanders toegankelijk te maken. Kan de gedeputeerde toezeggen dat er een onderzoek zal worden uitgevoerd over de typologie van jongeren en dit als onderlegger te gebruiken voor nieuw te ontwikkelen beleid? Statenlid **De Weerdt** stelt voor om de motie als niet afgedaan te beschouwen.

De heer **Dijk** (CDA) dankt de gedeputeerde voor de toezegging om te pleiten bij het Rijk om de misleidende term 'betaalbare woningen' aan te passen. Hij sluit zich aan bij Volt en geeft aan dat hij de motie wil terugnemen richting zijn fractie alvorens antwoord te geven of deze al dan niet als afgedaan kan worden beschouwd door het CDA.

De heer **Broertjes** (JA21) wil overleg met zijn fractie over de afdoening van de motie.

De heer **Nijkamp** (BBB) ziet graag een tijdslijn van de woondeals voor 2026 en verantwoordelijk wie. BBB beschouwt de motie is afgedaan.

De heer **Faassen** (50PLUS) wil weten wat de succesfactoren zijn. Voor 50PLUS is de motie afgedaan.

Mevrouw **Buit** (Christen Unie) vraagt of zij ervan uit kan gaan of de gedeputeerde zich gaat inzetten voor hergebruik van water en het gebruik van regenwater. Zij ontvangt van de gesprekken met de minister over de misleidende term 'betaalbare woningen' graag een terugkoppeling. Zij heeft weinig gehoord over hergebruik van leegstaande panden. De Christen Unie beschouwt de motie als afgedaan.

Statenlid **Korzelius** (GL) informeert of in de regionale volkshuisvestingsprogramma's afspraken worden gemaakt met woningbouwcorporaties over de verbeteringen op het gebied van duurzaamheid met name bij woningen die voor 2000 zijn gebouwd. GL is van mening dat als de indiener van de motie vindt dat deze nog niet is afgedaan dan heeft GL daar vrede mee.

Mevrouw **Middelkoop** (FvD) ontvangt graag een schriftelijke reactie van de gedeputeerde op de vraag hoeveel extra kosten gemoeid zijn met de duurzaamheidseisen die gesteld worden aan woningbouw.

De heer **Kes** (SP) roept de gedeputeerde op om zich te richten op de bestaande plancapaciteit, aangezien er draagvlak is, maar de provincie beperkte middelen heeft. Hij vraagt of het klopt dat de dertig procent sociale woningbouw alleen mag worden overschreden als gemeenten onvoldoende sociale woningvoorraad hebben. De heer **Kes** geeft aan dat de motie goed is, maar als de indiener vindt dat deze onvoldoende is verwerkt in de uitwerking, overweegt hij de motie niet als afgedaan te beschouwen.

Mevrouw **Berkvens** (D66) stelt voor dat de gedeputeerde bij het ministerie aangeeft dat de term betaalbare woningen niet alleen misleidend maar dat de betaalbaarheidsgrens moet worden aan gepast. Zij citeert uit de memorie van toelichting wat zij gelezen heeft over de veertig procent woningen die in het middensegment moet worden gerealiseerd. Volgens mevrouw **Berkvens** is dit in de nota van wijziging niet aangepast en zij vraagt of dit wordt meegenomen in Actieagenda. Als de indiener van de motie van mening is dat de motie nog niet is afgedaan, dan sluit D66 zich daarbij aan.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) stelt voor dat GS de aanpak van Nijmegen overneemt door de stad in deelregio's in te delen bij toekomstige bouwprojecten. Ze vraagt of de commissie betrokken kan worden bij de uitkomsten van de gesprekken met gemeenten om te kijken welke ruimte er is voor integrale ontwikkeling. Mevrouw **Vonck** vraagt of de gedeputeerde toe kan zeggen dat hij meer regie op gaat voeren op de bossenstrategie in combinatie met woningbouw. De PvdD beschouwt de motie als niet afgedaan.

De VVD en de PVV beschouwen de motie als afgedaan.

De **voorzitter** geeft woord aan Gedeputeerde Beemsterboer voor beantwoording van de vragen in de tweede termijn.

Gedeputeerde **Beemsterboer** doet de toezegging dat er actie wordt ondernomen op jongerenwoningen, maar ziet geen nut in een onderzoek naar de typologie van jongerenwoningen omdat dit niet echt relevant is voor hen, behalve op het gebied van betaalbaarheid. De tijdlijn voor het actieprogramma 2 is afhankelijk van het moment dat de wet 'regie volkshuisvesting' ingaat. Op het moment dat deze wet ingaat zal de gedeputeerde de tijdlijn bekend maken. De provincie is verantwoordelijk. In de bijlage wordt bij de onderdelen monitoring, strategische evaluatie en de onderzoekagenda toegelicht hoe inzichtelijk zal worden gemaakt of het programma succesvol is en welke factoren hieraan hebben bijgedragen. Het gebruik van (regen)water is een expliciet onderdeel van toekomstbestendig bouwen. Het verslag van het gesprek over het volkshuisvestingsprogramma zal ter kennisname aan de commissie worden voorgelegd. Hergebruik van kantoren en leegstaande panden krijgt prioriteit. De provincie werkt aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad en heeft hiervoor stevige programma's in Noord-Holland. De pilots voor actief grondbeleid functioneren als een revolving fund. Daarnaast doet de provincie een maatschappelijke kosten-batenanalyse voor de extra kosten van duurzaamheidseisen, zoals ook vermeld in de actieagenda.

De bestaande planvoorraad omvat het grootste deel van de woningen. Het huidige wetsvoorstel bepaalt dat 30 procent van de nieuwbouw sociaal moet zijn en twee derde betaalbaar. Gedeputeerde **Beemsterboer** geeft aan dat, indien een gemeente minder sociale woningbouw realiseert, dit nog verder moet worden uitgewerkt. Op de vraag van D66 over het pleiten voor een lagere betaalbaarheidsgrens is gedeputeerde **Beemsterboer** terughoudend, omdat het effect op de woningnood onduidelijk is.

Mevrouw **Berkvens** (D66) vraagt of het klopt dat als de wet ongewijzigd blijft, het een onderdeel zal zijn van de Actieagenda en de taken vanuit de provincie naar de gemeenten. Gedeputeerde **Beemsterboer** bevestigt dat de provincie de wet moet uitvoeren en dat het een onderdeel is van het

takenpakket richting de gemeenten, daar hoeft de Actieagenda niet op te worden aangepast. Wat betreft de vergroening in volkshuisvestingsprogramma's en de relatie met nieuwbouwprojecten, legt gedeputeerde Beemsterboer uit dat dit binnen de bossenstrategie moet worden bekeken. Gedeputeerde *Beemsterboer* kan niet toezeggen dat hij een participatietraject gaat opstarten dit de verantwoordelijkheid van de gemeenten is.

De **voorzitter** concludeert na een schorsing en een gewogen peiling dat de motie niet is afgedaan.

De voordracht gaat als bespreekstuk naar PS van 30 september.

M90 / PS 30-09-2024
AANGENOMEN

Motie: verduurzaming bestaande woningvoorraad in volkshuisvestingsprogramma's.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 40 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen van Provinciale Staten van Noord-Holland, doen wij u hierbij het volgende voorstel:

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 30 september 2024, te Haarlem ter behandeling van de Actieagenda Wonen 2024-2028,

Overwegende dat:

- Noord-Holland op dit moment haast 1,4 miljoen[1] woningen telt;
- wanneer de ambitie van de Actieagenda wonen wordt gerealiseerd er 191.000 woningen worden toegevoegd aan de voorraad waarmee de totale woningvoorraad met ongeveer 13,6% toeneemt;
- de bestaande woningvoorraad dus van cruciaal belang blijft voor de huisvesting van onze inwoners;
- 81% van de bestaande woningvoorraad dateert van voor 2000;
- in veel gevallen op lokaal en/of regionaal niveau met de woningcorporaties afspraken zijn gemaakt of binnenkort worden gemaakt over de verduurzaming van de huurwoningvoorraad;

Van mening dat:

- verduurzaming van de woningen die voor 2000 zijn gerealiseerd noodzakelijk is omdat dat bijdraagt aan beperking van het energiegebruik, de woonlasten kan verminderen en het woongenot kan verhogen;

Verzoeken gedeputeerde staten

- om bij de regionale en lokale volkshuisvestingsprogramma's ook de gemaakte en te maken afspraken tussen gemeenten en woningcorporaties over de verbetering en de verduurzaming van de bestaande huurwoningvoorraad op te nemen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Peter Korzelius, GroenLinks

Laurien Berkvens, D66

Gery de Boer, PvdA

Jaap Hollebeek, PvdD

[1] Monitor Woningbouw Noord-Holland 2023, p. 33.

M92 / PS 30-09-2024
AANGENOMEN

Motie: Woonwensen van jonge Noord-Hollanders

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 sep 2024, ter behandeling van agendapunt 10 Actieagenda Wonen 2024-2028.

Constaterende dat:

- Provincie Noord-Holland een kennis-, coördinerende- en stimulerende rol heeft in woningbouw;
- GS voornemens is om (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma's NHN en NHZ op te stellen;
- Commissie ruimte 9 sept jl. brede steun uitsprak voor aandacht jonge Noord-Hollanders in provinciaal woningbouwbeleid;
- Jonge Noord-Hollanders specifieke woonwensen hebben[1];
- Jonge Noord-Hollanders door onder meer een laag inkomen, beperkt aanbod en hoge prijzen veel moeite heeft om een passende woning te vinden;

Overwegende dat:

- Het gebrek aan passende huisvesting ingrijpende gevolgen voor jonge Noord-Hollanders heeft, zoals hoge huurprijzen en onveilige situaties, toenemende ongelijke kansen op een woning en belangrijke levensbeslissingen uitstellen[2].
- Het aantal jonge Noord-Hollanders specifiek in NH Zuid naar verwachting zal toenemen[3];
- Betaalbare koopwoningen met een prijs van €390k niet toegankelijk zijn voor jonge Noord-Hollanders;
- Nieuwbouwbeleid vaak niet goed aansluit op nieuwbouwbehoefte, specifiek voor jonge doorstromers[4];
- Er geen duidelijk inzicht is in woonwensen (typologieën) van jonge Noord-Hollanders;

Vraagt Gedeputeerde Staten om:

- Een onderzoek naar de woonwensen van jonge Noord-Hollanders in Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid te starten;
- Bevindingen mee te nemen in de (deel)regionale volkshuisvestingsprogramma's NHN en NHZ.

En gaan over tot de orde van de dag.

Maik de Weerdt	Laurien Berkvens	Dennis Heijnen	Michel Klein
Volt	D66	CDA	CU

[1] Zoals blijkt uit onderzoeken van onder meer Funda en Landelijke Monitor Studentenhuisvesting
[2] Uit onderzoek Nederlands Jeugdinstituut
[3] Bevolkingsprognose Noord-Holland 2021-2050, onder andere p. 20
[4] Zoals blijkt uit Woononderzoek Nederland '21, in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

M87 / PS 30-09-2024

INGETROKKEN

Motie: Betere balans binnen- en buitenstedelijk bouwen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024, ter behandeling van agendapunt 10, Actieagenda Wonen 2024-2028.

Constaterende dat:

- In de 'Actieagenda Wonen' doelstellingen worden bepaald voor het versnellen van woningbouw in Noord-Holland, waarbij voornamelijk de keuze wordt gemaakt voor binnenstedelijk bouwen;
- Zowel het huidige kabinet als het voorgaande kabinet meer regie wil over woningbouw en de daarmee verbonden ruimtelijke ordening en daarom grootschalige buiten stedelijke uitbreidinglocaties wil aanwijzen;
- Grootschalige woningbouwlocaties/uitbreidingslocaties in het provinciebeleid nog nauwelijks een rol spelen;
- Grootschalige woningbouwlocaties een onnodige versnippering van bouwinitiatieven en ruimte kan tegengaan.

Overwegende dat:

- Binnenstedelijk bouwen negatieve gevolgen heeft voor de leefbaarheid van de stad en niet altijd past in de wens klimaat adaptief te bouwen.
    - Toenemende hittestress en minder opname van regenwater in de bodem is het gevolg van minder binnenstedelijk groen.
    - OV-verbindingen, wegennet en nutsvoorzieningen niet altijd zijn voorbereid op verdere verdichting.
    - In steden verdringing plaatsvindt van stedelijke functies als maakindustrie en retail ten behoeve van wonen
- De grondprijs in buitengebieden lager ligt dan binnenstedelijk, en daardoor de huizenprijzen ook een lager zullen uitvallen.

Verzoeken GS:

- Een betere balans te vinden in de kansen van binnen- en buiten stedelijk bouwen van woningen;
- Een quick scan uit te voeren naar mogelijke grootschalige buitenstedelijke woningbouwlocaties "uitleglocaties" en de resultaten niet later dan in de eerste helft van 2025 met Provinciale Staten te bespreken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Dennis Heijnen
CDA

M88 / PS 30-09-2024

VERWORPEN

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Motie: 'Biedt ruimte aan de automobilist'

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag, 30 september 2024, te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 10, ' Actieagenda Wonen 2024-2028 (VD-50)' .

Constaterende dat:

- de provincie Noord-Holland met de 'Actieagenda Wonen 2024-2028' wil inzetten op het verminderen van autoverkeer;
- de provincie gemeente wil ondersteunen met het verlagen van de parkeernormen;
- economische ontwikkeling en lokale bedrijven afhankelijk zijn van goede bereikbaarheid per auto;
- de auto voor veel inwoners van Noord-Holland een essentieel vervoermiddel is voor werk, onderwijs en sociale activiteiten.

Overwegende dat:

- in veel gebieden het openbaar vervoer geen volwaardig alternatief biedt voor de auto;
- het ontmoedigen van autogebruik zonder adequate alternatieven de mobiliteit en levenskwaliteit van inwoners beperkt;
- een eenzijdige focus op vermindering van autoverkeer niet aansluit bij de diverse mobiliteitsbehoeften van alle inwoners.

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- de passages van de Actieagenda Wonen, waar gesproken wordt over verlaging van parkeernormen en vermindering van autoverkeer, te schrappen.

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

M89 / PS30-09-2024

VERWORPEN

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Motie: ‘Stoppen met het STOMP-principe’

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag, 30 september 2024, te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 10, ‘ Actieagenda Wonen 2024-2028 (VD-50)’ .

Constaterende dat:

- de provincie Noord-Holland met de ‘Actieagenda Wonen 2024-2028’ ongelijk wil investeren in verschillende mobiliteitsvormen;
- de provincie eerst wil kijken naar ‘duurzame’ mobiliteitsvormen Stappen (voetgangers), Trappen (fietsers), Openbaar vervoer, Mobility as a service (deelconcepten zoals de deelfiets, -scooter of -auto) en pas als laatste de privéauto’s worden gefaciliteerd;
- er in de huidige infrastructuur onvoldoende rekening wordt gehouden met de behoeften van automobilisten;
- de economie van Noord-Holland afhankelijk is van efficiënte vervoersmogelijkheden, inclusief het gebruik van privéauto's.

Overwegende dat:

- de automobilist met name de dupe wordt van deze ongelijke investering;
- er nog steeds veel locaties in Noord-Holland zijn die niet goed aangesloten zijn op OV-knooppunten;
- het stimuleren van enkel duurzame mobiliteitsvormen zonder adequaat alternatief kan leiden tot verminderde bereikbaarheid en economische activiteit;
- bereikbaarheid voor bewoners in deze locaties dus in zijn algemeenheid achteruit zal gaan, omdat de provincie het enige alternatief (de auto) bij deze mensen wil gaan ontmoedigen.

Van mening zijnde dat:

- een gebalanceerde investeringsstrategie noodzakelijk is voor een goed functionerende samenleving;
- de provincie moet streven naar een mobiliteitsbeleid dat aansluit bij de realiteit en behoeften van álle burgers;

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- het STOMP-principe uit de Actieagenda Wonen te verwijderen en daarvoor in de plaats een investeringsstrategie te hanteren die fietser, voetganger, openbaar vervoer en de automobilist op gelijke voet behandelt,

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Daniël J. van den Berg
JA21 Noord-Holland

M91 / PS 30-09-2024
VERWORPEN

Motie toekomstbestendig bouwen als uitgangspunt

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024 in Haarlem, hebben kennisgenomen van de statenvoordracht 50 Actieagenda wonen en versnellen woningbouw 2024-2028;

overwegen dat;

- Toekomstbestendige bouw, waarbij gebouwd wordt op basis van circulariteit, energieneutraal, natuurinclusief, klimaatadaptatief, met duurzame mobiliteit en in een gezonde leefomgeving, eraan bijdraagt dat nieuwe wijken comfortabel, gezond en veilig zijn en daarmee fijne plekken zijn voor de inwoners van Noord-Holland om te wonen en te leven;
- de provincie Noord-Holland zich heeft gecommitteerd om de CO2 uitstoot in 2030 met 55% te reduceren in 2030 en om volledig circulair te zijn in 2050 en toekomstbestendige bouw daaraan bijdraagt;
- de provincie Noord-Holland ook de nationale agenda natuurinclusief, de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving onderschrijft;
- de provincie Noord-Holland onderdeel is van het convenant toekomstbestendige woningbouw waarin drie verschillende ambitieniveaus worden onderscheiden om aan de slag te gaan met toekomstbestendige woningbouw, namelijk brons, zilver en goud;

verzoeken het college;

- in de afspraken met gemeenten over nieuwbouw en grote transformatieprojecten aan te sluiten bij het toetsingskader van het ambitieniveau ‘goud’ uit het convenant toekomstbestendig woningbouw en over de toepassing daarvan jaarlijks terug te koppelen aan PS.

en gaan over tot de orde van de dag.

Laurien Berkvens — D66
Jaap Hollebeek — PvdD

Provincie Noord-Holland

Commissie Leefomgeving

Dossiernummer	16278
Extern Zaak ID	2242932
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 september 2024
Agendapunt	4.a
Titel	Noord-Hollandse Klimaataanpak
Organisatieonderdeel	BEL/OMK

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Leefomgeving	16 september 2024

Toelichting

De provincie Noord-Holland heeft zich gecommitteerd om in 2030 55 procent minder broeikasgassen uit te stoten ten opzichte van 1990, en in 2050 klimaatneutraal te zijn. Om hier invulling aan te geven bieden Gedeputeerde Staten de Noord-Hollandse Klimaataanpak aan de Provinciale Staten aan. De Noord-Hollandse Klimaataanpak is een overkoepelende strategie waarin al het klimaatbeleid van de provincie samenkomt.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
A. Schrijver
BEL/GLK

Telefoonnummer +31650095961
anouk.schrijver@noord-holland.nl

Verzenddatum

21 AUG. 2024

Kenmerk
2242932/2292806

Uw kenmerk

Betreft: De Noord-Hollandse Klimaataanpak

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over vaststelling 'De Noord-Hollandse Klimaataanpak'.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
M.J.H. van Kuijk

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

4 bijlage(n)

1. 2242932-2292807 Overzicht aanpassingen Noord-Hollandse Klimaataanpak
2. 2242932-2292801 De Noord-Hollandse Klimaataanpak
3. 2242932-2295143 Samenvatting Noord-Hollandse Klimaataanpak
4. 2242932-2292868 Statenvoordracht + ontwerpbesluit Noord-Hollandse Klimaataanpak

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

Bijlage **bij registratienummer** 2242932/2292807

Overzicht aanpassingen Noord-Hollandse Klimaataanpak van concept naar eindversie

Tijdens de bespreking van de Noord-Hollandse Klimaataanpak (NHK) in de commissie Leefomgeving op 30 mei jl. en tijdens een bijeenkomst met externe partners op 18 juli jl. zijn er suggesties en input gegeven voor de definitieve versie van het document. Veel van deze suggesties hebben we kunnen verwerken in de NHK. In enkele gevallen is het echter logischer om deze suggesties op te volgen in een apart traject of tijdens de uitvoering van de NHK. Daarom presenteren wij hieronder een overzicht van de ingebrachte suggesties en de daaropvolgende al dan niet doorgevoerde aanpassingen in de NHK, voorzien van een toelichting.

Leesbaarheid en begrijpelijkheid	Voor meer toegankelijkheid en leesbaarheid hebben we de tekst geherstructureerd. Dit omvat: - Het toevoegen van tussenkopjes - Het verschuiven van passages - Het licht herschrijven van sommige onderdelen Daarnaast hebben we een samenvatting toegevoegd, inclusief een grafische afbeelding van deze samenvatting.
Inleiding (voorheen Inleiding en klimaatdoelen)	Het doel en de afbakening van de Klimaataanpak bleken niet altijd helder. In de inleiding hebben we het doel en de functie van de Noord-Hollandse Klimaataanpak verduidelijkt en de samenhang met andere beleidstrajecten expliciet gemaakt.
Landelijke ontwikkelingen	Enkele statenleden hebben de wens geuit dat de landelijke ontwikkelingen explicieter in het document worden meegenomen. Waar relevant, vermelden we internationale en landelijke ontwikkelingen. Zowel klimatologische als politieke vraagstukken zijn voortdurend in beweging, waardoor we ons hier continu op moeten afstemmen. Om die reden noemen we landelijke en internationale ontwikkelingen expliciet waar nodig. We monitoren deze ontwikkelingen voortdurend en passen ons beleid hierop aan wanneer dat nodig is.
Klimaatdoelen	Er waren enkele vragen over verschillende aspecten van de klimaatdoelen: het verschil tussen inspanningsverplichting en resultaatverplichting, over forecasting en backcasting, over het stellen van doelen op de middellange termijn (zoals 2035 en 2040), over de noodzaak om klimaatdoelen te stellen en de gelijkmatige doelstelling in de verschillende transitiepaden.

Provincie Noord-Holland

Bijlage **bij registratienummer** 2242932/2292807

	Verschil inspanningsverplichting en resultaatverplichting We hebben het verschil tussen inspanningsverplichting en resultaatverplichting in de tekst verduidelijkt. Een inspanningsverplichting houdt in dat er een inspanning wordt geleverd om een doel te bereiken, terwijl een resultaatverplichting vereist dat een specifiek resultaat wordt behaald. Dit laatste heeft vooral betrekking op onze eigen organisatie en onze wettelijke taken. *Forecasting en backcasting* We hebben in het hoofdstuk Klimaatdoelen een nieuwe paragraafkop toegevoegd: "Keuzes vanuit perspectief op langere termijn" met daarin nadere uitleg van de begrippen 'forecasting' en 'backcasting'. *Middellange klimaatdoelstellingen* In de NHK hebben we expliciet aangegeven dat we bij het stellen van doelen voor de periode tussen 2030 en 2050 het EU- en Rijksbeleid volgen. Dit is conform de inzet van het huidige provinciale coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit'. Gezien onze provinciale rol stellen we geen eigenstandige doelen. De EU Klimaatwet verplicht tot het vaststellen van een EU-klimaatdoel voor 2040 als tussendoel op weg naar een klimaatneutrale Unie in uiterlijk 2050. Dit is alleen een EU-doel – Nederland is niet verplicht om ook nationaal een doel voor 2040 te stellen. Dit tussendoel biedt echter wel voorspelbaarheid en investeringszekerheid voor bedrijven en is van belang om beslissingen na 2030 goed te kunnen nemen en zogenaamde *lock-ins* te voorkomen. Wij volgen de Europese en landelijke ontwikkelingen rondom het vaststellen van een tussendoel in 2040 met belangstelling en anticiperen daarop. *Noodzaak klimaatdoelen* Het is noodzakelijk om klimaatdoelen te stellen, omdat we als provincie Noord-Holland het EU- en Rijksbeleid volgen. Het coalitieakkoord stelt: "De provincie committeert zich aan het landelijk klimaatakkoord en de daarna gemaakte afspraken om voor 2030 55% CO_2-reductie te halen ten opzichte van 1990." *Gelijkmatige doelstelling* We hebben besloten om de 55% reductiedoelen gelijkmatig over de verschillende transitiepaden te verdelen, in plaats van de landelijke verdeelsleutel te volgen. Deze benadering past beter bij onze regionale omstandigheden en voorkomt onevenwichtigheden, aangezien alle

Provincie Noord-Holland

Bijlage **bij registratienummer** 2242932/2292807

	sectoren moeten bijdragen om de reductie te realiseren. Een evenredige verdeling helpt ons te focussen op haalbare en praktische stappen, waarbij strategische beslissingen worden gemaakt op basis van trends en ontwikkelingen in de sectoren. Door de voortgang en trends continu te monitoren, kunnen we tijdig bijsturen om onze klimaatdoelstellingen te behalen. In het Klimaat en Energiedashboard van 2025 rapporteren we over de voortgang en effectiviteit van deze verdeling. Dit dashboard zorgt voor transparantie en inzicht in onze resultaten. Op basis van deze gegevens beoordelen we de aanpak en voeren we indien nodig aanpassingen door om de doelen voor 2030 te halen. De Gedeputeerde Staten (GS) verantwoordelijk zijn voor het realiseren van de 55% reductie in hun portefeuilles in 2030.
Energiearmoede & klimaatrechtvaardigheid	Enkele Statenleden spraken de wens uit om energiearmoede en rechtvaardigheidsprincipes duidelijker mee te nemen in de verschillende maatregelen. Dit onderwerp kwam ook veelvuldig aan bod tijdens de bijeenkomst met externe stakeholders. De aandacht voor de rechtvaardigheid van het klimaatbeleid is terecht, want de klimaattransitie is niet alleen een technische, maar ook een sociale transitie. Voor ons betekent een rechtvaardige transitie dat we als provincie onze verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan het snel verminderen van de uitstoot in de provincie. Tegelijkertijd vraagt de klimaattransitie veel van iedereen en gaat het gepaard met hoge kosten. Als de verdeling van deze kosten niet als rechtvaardig wordt ervaren, komt het draagvlak voor het klimaatbeleid onder druk te staan. Ook kunnen sommigen zo simpelweg niet meedoen. De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) adviseert daarom om het klimaatbeleid als een verdelingsvraagstuk te behandelen. Het Rijk onderstreept deze aanbeveling en het belang van een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit. We hebben de input meegenomen door het onderdeel financiële participatie uit te breiden met een commitment aan financiële middelen voor energiecoöperaties en het landelijk ontwikkelfonds. Daarnaast blijven we bijdragen aan het landelijke onderzoek van TNO over de operationalisering van rechtvaardigheidsprincipes in ons beleid. Dit zal leiden tot een rapport (meer hierover in een PS-brief in het najaar). De uitkomsten hiervan zullen vervolgens worden gebruikt om het provinciale beleid en maatregelen rechtvaardiger te maken in de verschillende transitiepaden.
Energiebesparing	Energiebesparing kwam meerdere malen aan bod in de ontvangen feedback. Het verminderen van energiegebruik is inderdaad een van de belangrijkste pijlers voor de energie- en klimaattransitie, ook het IPCC wijst hier veelvuldig op. Daarom is dit ook een van de hoofdkeuzes in het Nationaal Plan Energiesysteem. Het kabinet werkt momenteel aan het Nationaal Programma Energiebesparing. Naast onze wettelijke plicht om

Provincie Noord-Holland

Bijlage **bij registratienummer** 2242932/2292807

	de energiebesparingsverplichtingen voor bedrijven te handhaven, waarvoor we het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven 2022-2025 hebben, volgen wij dit Rijksbeleid.
Samenhang verschillende opgaven	Statenleden en externe stakeholders vroegen om de samenhang met andere opgaven beter te borgen. Zoals ook besproken in de uitwerking van Motie 201-2022, heeft klimaatbeleid invloed op veel verschillende beleidsterreinen en maatschappelijke opgaven. Dit kan zowel positieve effecten (zoals schonere lucht) als negatieve effecten (zoals mogelijke afname van economische activiteit) met zich meebrengen. Er wordt vanuit verschillende invalshoeken onderzoek gedaan naar deze 'neveneffecten'. In de uitwerking van de motie werden twee methoden besproken: - Kwalitatieve beoordeling: hierbij worden effecten beoordeeld met bijvoorbeeld plussen en minnen. - Kwantitatieve berekening: hierbij worden effecten berekend met passende eenheden per indicator (bijvoorbeeld kg stikstofdepositie per hectare). Elke werkwijze heeft zijn eigen voor- en nadelen. Om de positieve en negatieve effecten in de volle breedte in beeld te brengen, vormen de categorieën uit de Brede Basismonitor Noord-Holland een goed kader. De Brede Basismonitor brengt effecten in beeld aan de hand van verschillende categorieën, elk met diverse indicatoren die de status weergeven. In 2025 zullen we deze aanpak, ook omdat het één van de principes is van de NHK, verder uitwerken. Zo wordt het mogelijk om bij beleidsontwikkeling en besluitvorming de impact van klimaatbeleid op andere doelstellingen mee te nemen. *Mitigatie en adaptatie* Er was het verzoek om de samenhang tussen mitigatie en adaptatie explicieter in beeld te brengen. Klimaatmitigatie- en adaptatiebeleid zijn beide noodzakelijk om klimaatverandering tegen te gaan. In de NHK staat de transitie naar een klimaatneutrale samenleving in 2050 centraal, maar we gaan ook in op de samenhang tussen deze twee beleidsgebieden. Momenteel voert Deltares een onderzoek uit naar de samenhang en koppelkansen van klimaatadaptatie en -mitigatie in Noord-Holland. Deze resultaten hiervan worden naar verwachting in het najaar opgeleverd en zullen worden meegenomen in de uitvoering.

Provincie Noord-Holland

Bijlage **bij registratienummer** 2242932/2292807

	Natuurinclusieve Aanpak en PPLG Er is de afgelopen tijd veel aandacht voor het belang van een integrale aanpak van uitdagingen op het gebied van natuurherstel, waterkwaliteit, bodemkwaliteit, klimaatmitigatie en -adaptatie. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) en de Bossenstrategie zijn duidelijke programma's die proberen een gedragen integrale aanpak te realiseren op zowel centraal als decentraal niveau. Op dit moment is natuurinclusieve landbouw geen beleid van de provincie. De NHK bevat geen nieuw beleid, waardoor dit niet kan worden opgenomen. Natuurinclusieve landbouw is mogelijk een toekomstige maatregel, waarbij de keuze ligt bij de verantwoordelijke gedeputeerde.
Transitiepaden	PS wilden graag weten wat de concrete maatregelen per transitiepad zijn die moeten worden genomen. Hierbij hebben we het volgende verduidelijkt: - De genoemde maatregelen bevatten de huidige inzet en zijn meegerekend in de prognose van circa 30% CO_2-reductie in 2030. De maatregelen die nu in de transitiepaden staan, zijn dus bestaande maatregelen en bevatten geen nieuw beleid. - We hebben verduidelijkt dat PS de strategische keuzes per transitiepad kan overwegen om meer CO_2-reductie te realiseren en de reductie te versnellen. Op basis van de aanstaande prognose van het huidige beleid, zullen we inzicht krijgen in hoeveel rest-reductie de provincie nog moet behalen. Op basis daarvan kunnen aanvullende keuzes gemaakt worden voor nieuw of aangescherpt beleid. Daarnaast hebben we: - De sub-paragraaf 'Ruimte' uitgebreid en meer toegelicht. - Besloten dat de groengasdoelstelling op 1,6 megaton CO_2 blijft staan.
Werkwijzen in de Klimaataanpak	*Verduidelijking van de methodiek provinciale klimaat en energieverkenning (pKEV) en Klimaatbeleidscyclus* De methodiek van de Provinciale Klimaat en Energieverkenning (pKEV) is verduidelijkt om een beter inzicht te geven in hoe de gegevens worden verzameld en geanalyseerd. De pKEV speelt een cruciale rol in het monitoren van de voortgang van klimaatdoelstellingen en het identificeren van knelpunten en kansen binnen de provincie. Het is een essentieel instrument voor beleidsmakers om geïnformeerde beslissingen te nemen over klimaatmaatregelen.

Provincie Noord-Holland

Bijlage **bij registratienummer** 2242932/2292807

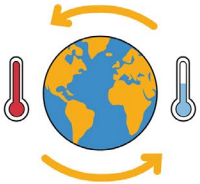
	Gedragsverandering en systeemverandering Met de publicatie van het laatste IPCC-rapport (2023) is er meer aandacht gekomen voor de rol van gedrag en leefstijl in het bereiken van klimaatdoelstellingen. Gedragsverandering en systeemverandering worden nu beschouwd als essentiële maatregelen, samen met technologische en beleidsmatige interventies. Dit betekent dat er meer nadruk wordt gelegd op het bevorderen van duurzame gedragingen bij burgers en het veranderen van systemen die schadelijke milieupraktijken in stand houden. In de uitvoering van klimaatbeleid zal hier continu aandacht aan worden besteed, door bijvoorbeeld het stimuleren van energiezuinig gedrag, het verminderen van afval en het bevorderen van duurzame mobiliteit. *Participatie* Het participatiedeel van de NHK is niet gewijzigd. Nu de eindversie van het beleidsstuk gereed is, wordt er een analyse uitgevoerd om te bepalen of inwonersparticipatie zinvol kan zijn voor de overkoepelende NHK en welke vraagstukken hierbij een rol kunnen spelen. Voorheen was het beleidsstuk nog niet gereed, waardoor het niet mogelijk was om zinvolle vraagstukken te formuleren. Inwonersparticipatie zal in ieder geval plaatsvinden bij het ontwerpen van concrete maatregelen in de transitiepaden, wat al in veel uitvoeringsprogramma's is opgenomen. Dit bevordert de betrokkenheid van inwoners bij toekomstige keuzes en beïnvloed de betrokkenheid en draagkracht op een positieve manier.

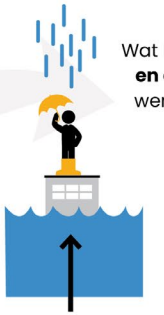
De plannen voor 2030 & op weg naar een klimaatneutrale provincie in 2050

Samenvatting
De Noord-Hollandse Klimaataanpak

De Noord-Hollandse Klimaataanpak in ’t kort

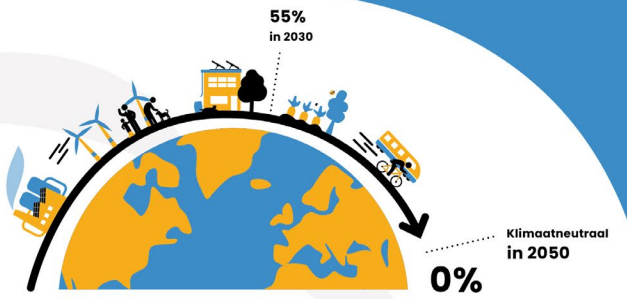
Menselijke activiteiten veroorzaken **klimaatverandering**

Wat leidt tot **opwarming en extreem weer** met wereldwijde gevolgen

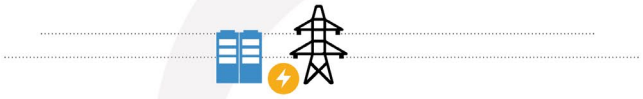
Daarom zijn er **wereldwijde, landelijke en provinciale doelen** gesteld om dit tegen te gaan

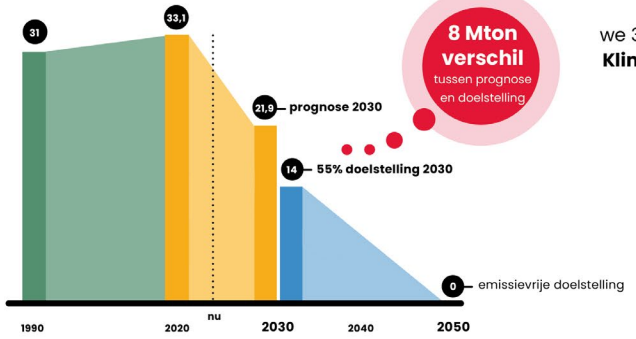

Zo stoot provincie Noord-Holland in 2030 55% minder uit en is **Noord-Holland in 2050 klimaatneutraal**

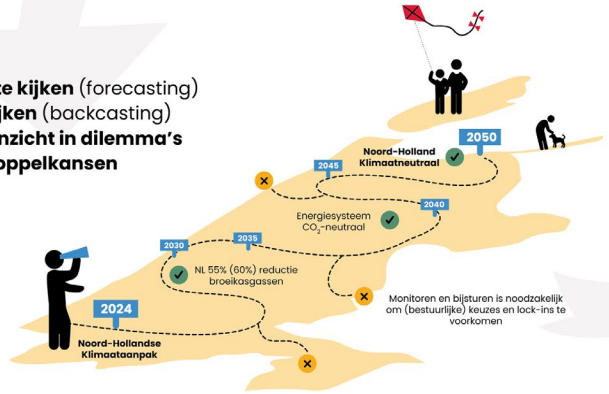
De doelstelling van 55% reductie in 2030 vertalen we naar specifieke klimaatdoelen in vijf transitiepaden.
Een toekomstbestendige energie-infrastructuur is een randvoorwaarde om de doelen te halen

Met de huidige inzet reduceren we 30% in 2030 maar **de Noord-Hollandse Klimaataanpak richt zich op het behalen van het 55% reductiedoel**

Door vooruit te kijken (forecasting) **en terugkijken** (backcasting) **krijgen we inzicht in dilemma’s en koppelkansen**

We werken met **vier verschillende perspectieven als werkwijzen** in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Opgavegericht en cyclisch

Resultaatgerichte uitvoering

Data en kennisontwikkeling

Samenwerking en participatie

De Noord-Hollandse Klimaataanpak in ’t kort

Menselijke activiteiten veroorzaken klimaatverandering, wat leidt tot opwarming en extreem weer met wereldwijde gevolgen. In Noord-Holland, een dichtbevolkt en laaggelegen schiereiland, zijn de gevolgen al zichtbaar: wateroverlast, overstromingen, zeespiegelstijging, verzilting, zoetwatertekort, bodemdaling, hitte, droogte en verschuiving van seizoenen.

Eén van de speerpunten van het coalitieakkoord *Verbindend Vooruit! 2023-2027* is bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering. De provincie committeert zich aan het landelijke Klimaatakkoord van 2019 en de daarna gemaakte afspraken, zoals de Nederlandse Klimaatwet.

In 2030 stoot Noord-Holland – vergeleken met 1990 en net als de rest van Nederland – 55 procent minder CO_2 uit. En streeft ernaar om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn, dat wil zeggen: netto nul CO_2-uitstoot.

De Noord-Hollandse Klimaataanpak werkt deze ambitie uit en biedt een visie op een schoon, groen en klimaatbestendig Noord-Holland en een toekomstbestendig energiesysteem, hoe we daar komen en wat daarvoor nodig is. Het geeft inzicht in de strategieën, keuzes, acties en maatregelen om klimaatverandering effectief tegen te gaan in en door de provincie Noord-Holland.

Met het huidige klimaatbeleid is de prognose dat de provincie Noord-Holland in 2030 circa 30 procent minder CO_2-uitstoot, vergeleken met 1990. Dat is een totale uitstoot van 21,9 Mton CO_2-eq. Een broeikasgasreductie van 55 procent betekent een maximale uitstoot van 14 Mton CO_2-eq voor 2030. We moeten nog 8 Mton CO_2–eq uitstoot voorkomen. Om die 55 procent reductie te halen hebben we per sector of transitiepad – duurzame energieopwekking, mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik – concrete, meetbare en realistische klimaatdoelen geformuleerd op de lange en middellange termijn die aansluiten bij Europese en landelijke doelen. Dit doen we ook voor onze eigen organisatie.

Oog houden voor het welbevinden van bewoners, draagvlak en betaalbare en uitvoerbare maatregelen is heel belangrijk. Daarom werkt de provincie Noord-Holland met principes om publieke belangen af te wegen: resultaatgericht en uitvoerbaar, betaalbaar en rechtvaardig, draagvlak en lokale betrokkenheid, en bijdragen aan andere provinciale opgaven. Ook gaan we in op wat we *als* provincie kunnen doen om *in* de provincie aan de klimaatopgave te werken.

Per transitiepad staat de huidige inzet beschreven die de circa 30 procent reductie oplevert. We formuleren mogelijke strategische keuzes om de doelstellingen van 55 procent te halen. Die keuzes zijn inspanningsverplichtingen, wat we doen als provincie. Bij eigen organisatie gelden resultaatverplichtingen, waar we ons committeren aan de uitkomst. We werken onder meer aan een energieneutrale provinciale organisatie (al in 2030) waarbij we ook alleen groene stroom gebruiken. Inkopen zijn zoveel mogelijk circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, sociaal en met oog voor sociale waardes.

Een toekomstbestendige energie-infrastructuur is de randvoorwaarde om de reductiedoelen in de transitiepaden te behalen. Daarnaast is ruimtegebruik een dwarsdoorsnijdend thema. Immers: alle opgaven – energiesysteem, klimaat, mobiliteit, woningbouw, landbouw, natuur, water, industrie – hebben ruimte nodig, boven- en ondergronds. Door vooruit te kijken

(*forecasting*) en terug te kijken (*backcasting*) krijgen we inzicht in de conflicten en kansen in ruimte voor klimaatmaatregelen en ruimte voor andere provinciale doelen.

De Noord-Hollandse Klimaataanpak biedt inzicht in de methoden en benaderingen die nodig zijn voor de overgang naar een klimaatneutrale samenleving. Een succesvolle transitie naar een duurzame samenleving heeft ingrijpende gevolgen voor het hele maatschappelijke systeem, inclusief sociale, technologische, economische en organisatorische aspecten, en beïnvloedt ook biodiversiteit, grondstoffengebruik en bestaanszekerheid. Voor een samenhangende en effectieve aanpak is een systeemperspectief essentieel.

Vanuit dat perspectief werken we met vier benaderingen:

- **Opgavegericht en cyclisch.** Deze benadering stimuleert samenhangende oplossingen boven sectorale benaderingen. Belangrijk, omdat transitiepaden onderling verbonden zijn. Bovendien willen we weten en meten of we de meest effectieve acties ondernemen.
- **Resultaatgerichte** plannen voor uitvoer en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden. In plaats van taakgericht werken we resultaatgericht toe naar concrete, meetbare doelstellingen en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden.
- **Data en kennisontwikkeling.** Eén van de kenmerken van een transitie is dat er wel een stip op de horizon is, maar de weg ernaartoe nog grotendeels onbekend is. Dat vraagt om 'al doende te leren en al lerende te doen'.
- **Participatie en samenwerking.** De transitie vraagt gedragsverandering, samenwerking, zeggenschap en actie van verschillende partijen. Maatwerk en flexibiliteit zijn essentieel bij het organiseren van participatie, met respect voor de diversiteit van actoren en situaties.

Vanuit opgavegericht en cyclisch werken we met een provinciale klimaatbeleidscyclus, gekoppeld aan de Planning & Control-Cyclus. Dit is hét instrument om inzicht te krijgen in welke provinciale maatregelen het meest effectief zijn voor de reductie van broeikasgassen. We kunnen onze taken ermee structureren, financiële beslissingen nemen, de voortgang jaarlijks monitoren en indien nodig bijsturen. De klimaatdoelen beleggen we structureel in de Planning & Control-cyclus.

Omdat klimaatbeleid gevolgen heeft voor ieders dagelijks leven, willen we een rechtvaardige transitie waarborgen. Participatie heeft dan ook een duidelijke plek in de klimaatopgave. Onze doelen:

- nieuwe inbreng, kennis en ervaring van Noord-Hollandse burgers, bedrijven, lokale energiecoöperaties, maatschappelijke organisaties en andere overheden bijeenbrengen,
- diegenen betrekken die de effecten van klimaatmaatregelen ervaren,
- op een eerlijke en transparante manier besluiten nemen waarbij we alle stemmen horen en meenemen, en rekening houden met alle belangen.

Ten slotte: De klimaattransitie vereist een verenigde aanpak en effectieve samenwerking op verschillende bestuursniveaus. De provincie werkt nauw samen met gemeenten, waterschappen, het Rijk en de EU. Vooral de inzet en financiering van het Rijk zijn belangrijke randvoorwaarden om de provinciale doelstellingen te behalen. We brengen in beeld wat we zelf kunnen en waar we afhankelijk zijn van anderen, zoals het Rijk en andere medeoverheden.

De plannen voor 2030 & op weg naar een klimaatneutrale provincie in 2050

De Noord-Hollandse Klimaataanpak

Inhoud

Voorwoord

De Noord-Hollandse Klimaataanpak in 't kort

Inleiding en Klimaatdoelen

Pijlers onder de Noord-Hollandse Klimaataanpak

De transitiepaden

Werkwijzen in onze Klimaataanpak

Financiering en klimaatbegroting

Coverfoto: Kees van de Veen

Voorwoord

Hoop. Dat ervaarde ik bij het artikel waarin een wetenschapper vertelt dat ze als bange puber de verwoesting van de planeet vreesde en nu een optimistischer blik heeft. Omdat cijfers, talrijke voorbeelden en ontwikkelingen wereldwijd dat optimisme voeden, van schonere lucht tot de opmars van schone energie.

Ja, klimaatverandering is ernstig en soms onbevattelijk. En de afgelopen jaren is het besef gegroeid dat we meer moeten doen, en dat we dat sneller moeten doen, om de verandering van het klimaat te beperken. De sleutel om het tij te keren hebben we zelf in handen. Ook dat stemt positief: dat de mensheid zaken kan veranderen, met moed en goede wil. Dat kan met kleine stappen, zoals vaker de fiets pakken, minder vlees eten en meer spullen recyclen. Of met grotere stappen, zoals een heel energiesysteem verbouwen voor onze stroom uit zon en wind.

We zitten midden in de overgang naar een duurzamere samenleving, waarin onze manier van leven, wonen, werken, kopen, eten en verplaatsen gebaseerd is op respect voor de grenzen van de planeet. Een grote verbouwing waarin we aan verschillende knoppen tegelijk moeten draaien: onze mobiliteit, onze gebouwde omgeving, industrie, landbouw. Hierin bundelen burgers, overheden en bedrijven hun daadkracht, investeringen, kennis en kunde. Die overgang moet ook rechtvaardig zijn, met een eerlijke verdeling van lasten en lusten over arm en rijk, bedrijven en burgers, stad en platteland, huidige en toekomstige generaties.

Ondertussen zijn we sneller op weg dan we tien jaar geleden dachten. Met innovaties, beleid en programma's. En met deze Noord-Hollandse Klimaataanpak hebben we een samenhangend plan dat in het coalitieakkoord werd aangekondigd, op weg naar een klimaatneutraal Noord-Holland. Natuurlijk vragen al die maatregelen wat van ons, en soms zien we niet meteen het resultaat. Maar mensen zijn behoorlijk gemotiveerd om te veranderen, want iedereen wil een gezonde plek om te leven.

Samen kunnen we een schone, groene planeet – en provincie! – doorgeven aan de volgende generaties. Zodat onze kinderen, pubers en jongvolwassenen ook hoopvol kunnen zijn.

Rosan Kocken
Gedeputeerde Klimaat, Energie, Natuur, Water & Bodem

De Noord-Hollandse Klimaataanpak in 't kort

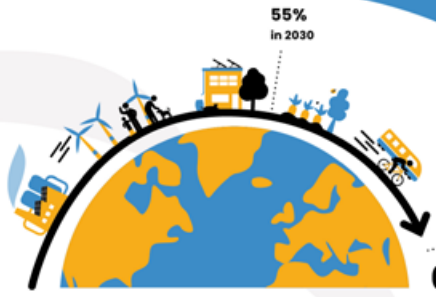
Menselijke activiteiten veroorzaken **klimaatverandering**

Wat leidt tot **opwarming en extreem weer** met wereldwijde gevolgen

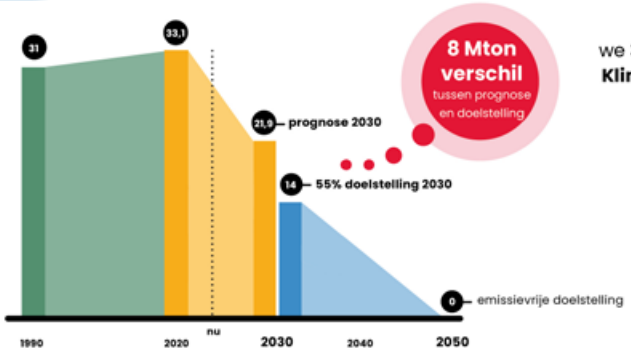
Daarom zijn er **wereldwijde, landelijke en provinciale doelen** gesteld om dit tegen te gaan

Zo stoot provincie Noord-Holland in 2030 55% minder uit en is **Noord-Holland in 2050 klimaatneutraal**

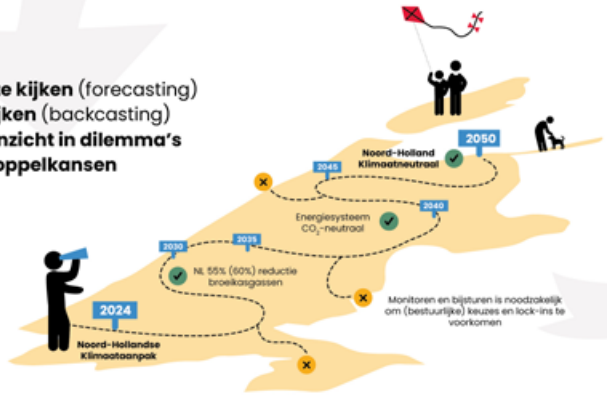

De doelstelling van 55% reductie in 2030 vertalen we naar specifieke klimaatdoelen in vijf transitiepaden.
Een toekomstbestendige energie-infrastructuur is een randvoorwaarde om de doelen te halen

Met de huidige inzet reduceren we 30% in 2030 maar **de Noord-Hollandse Klimaataanpak richt zich op het behalen van het 55% reductiedoel**

Door vooruit te kijken (forecasting) **en terugkijken** (backcasting) **krijgen we inzicht in dilemma's en koppelkansen**

We werken met **vier verschillende perspectieven als werkwijzen** in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Opgavegericht en cyclisch

Resultaatgerichte uitvoering

Data en kennisontwikkeling

Samenwerking en participatie

De Noord-Hollandse Klimaataanpak in 't kort

Menselijke activiteiten veroorzaken klimaatverandering, wat leidt tot opwarming en extreem weer met wereldwijde gevolgen. In Noord-Holland, een dichtbevolkt en laaggelegen schiereiland, zijn de gevolgen al zichtbaar: wateroverlast, overstromingen, zeespiegelstijging, verzilting, zoetwatertekort, bodemdaling, hitte, droogte en verschuiving van seizoenen.

Eén van de speerpunten van het coalitieakkoord *Verbindend Vooruit! 2023-2027* is bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering. De provincie committeert zich aan het landelijke Klimaatakkoord van 2019 en de daarna gemaakte afspraken, zoals de Nederlandse Klimaatwet.

In 2030 stoot Noord-Holland – vergeleken met 1990 en net als de rest van Nederland – 55 procent minder CO_2 uit. En streeft ernaar om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn, dat wil zeggen: netto nul CO_2-uitstoot.

De Noord-Hollandse Klimaataanpak werkt deze ambitie uit en biedt een visie op een schoon, groen en klimaatbestendig Noord-Holland en een toekomstbestendig energiesysteem, hoe we daar komen en wat daarvoor nodig is. Het geeft inzicht in de strategieën, keuzes, acties en maatregelen om klimaatverandering effectief tegen te gaan in en door de provincie Noord-Holland.

Met het huidige klimaatbeleid is de prognose dat de provincie Noord-Holland in 2030 circa 30 procent minder CO_2-uitstoot, vergeleken met 1990. Dat is een totale uitstoot van 21,9 Mton CO_2-eq. Een broeikasgasreductie van 55 procent betekent een maximale uitstoot van 14 Mton CO_2-eq voor 2030. We moeten nog 8 Mton CO_2–eq uitstoot voorkomen. Om die 55 procent reductie te halen hebben we per sector of transitiepad – duurzame energieopwekking, mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik – concrete, meetbare en realistische klimaatdoelen geformuleerd op de lange en middellange termijn die aansluiten bij Europese en landelijke doelen. Dit doen we ook voor onze eigen organisatie.

Oog houden voor het welbevinden van bewoners, draagvlak en betaalbare en uitvoerbare maatregelen is heel belangrijk. Daarom werkt de provincie Noord-Holland met principes om publieke belangen af te wegen: resultaatgericht en uitvoerbaar, betaalbaar en rechtvaardig, draagvlak en lokale betrokkenheid, en bijdragen aan andere provinciale opgaven. Ook gaan we in op wat we *als* provincie kunnen doen om *in* de provincie aan de klimaatopgave te werken.

Per transitiepad staat de huidige inzet beschreven die de circa 30 procent reductie oplevert. Onder *Strategische keuzes* formuleren we wat nodig is om de doelstelling van 55 procent te halen. Die keuzes zijn inspanningsverplichtingen, wat we doen als provincie. Bij eigen organisatie gelden resultaatverplichtingen, waar we ons committeren aan de uitkomst. We werken onder meer aan een energieneutrale provinciale organisatie (al in 2030) waarbij we ook alleen groene stroom gebruiken. Inkopen zijn zoveel mogelijk circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, sociaal en met oog voor sociale waardes.

Een toekomstbestendige energie-infrastructuur is de randvoorwaarde om de reductiedoelen in de transitiepaden te behalen. Daarnaast is ruimtegebruik een dwarsdoorsnijdend thema. Immers: alle opgaven – energiesysteem, klimaat, mobiliteit, woningbouw, landbouw, natuur, water, industrie – hebben ruimte nodig, boven- en ondergronds. Door vooruit te kijken (*forecasting*) en terug te kijken (*backcasting*) krijgen we inzicht in de conflicten en kansen in ruimte voor klimaatmaatregelen en ruimte voor andere provinciale doelen.

De Noord-Hollandse Klimaataanpak biedt inzicht in de methoden en benaderingen die nodig zijn voor de overgang naar een klimaatneutrale samenleving. Een succesvolle transitie naar een duurzame samenleving heeft ingrijpende gevolgen voor het hele maatschappelijke systeem, inclusief sociale, technologische, economische en organisatorische aspecten, en beïnvloedt ook biodiversiteit, grondstoffengebruik en bestaanszekerheid. Voor een samenhangende en effectieve aanpak is een systeemperspectief essentieel.

Vanuit dat perspectief werken we met vier benaderingen:

- **Opgavegericht en cyclisch.** Deze benadering stimuleert samenhangende oplossingen boven sectorale benaderingen. Belangrijk, omdat transitiepaden onderling verbonden zijn. Bovendien willen we weten en meten of we de meest effectieve acties ondernemen.
- **Resultaatgerichte** plannen voor uitvoer en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden. In plaats van taakgericht werken we resultaatgericht toe naar concrete, meetbare doelstellingen en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden.
- **Data en kennisontwikkeling.** Eén van de kenmerken van een transitie is dat er wel een stip op de horizon is, maar de weg ernaartoe nog grotendeels onbekend is. Dat vraagt om 'al doende te leren en al lerende te doen'.
- **Participatie en samenwerking.** De transitie vraagt gedragsverandering, samenwerking, zeggenschap en actie van verschillende partijen. Maatwerk en flexibiliteit zijn essentieel bij het organiseren van participatie, met respect voor de diversiteit van actoren en situaties.

Vanuit opgavegericht en cyclisch werken we met een provinciale klimaatbeleidscyclus, gekoppeld aan de Planning & Control-Cyclus. Dit is hét instrument om inzicht te krijgen in welke provinciale maatregelen het meest effectief zijn voor de reductie van broeikasgassen. We kunnen onze taken ermee structureren, financiële beslissingen nemen, de voortgang jaarlijks monitoren en indien nodig bijsturen. De klimaatdoelen beleggen we structureel in de Planning & Control-cyclus.

Omdat klimaatbeleid gevolgen heeft voor ieders dagelijks leven, willen we een rechtvaardige transitie waarborgen. Participatie heeft dan ook een duidelijke plek in de klimaatopgave. Onze doelen:

- nieuwe inbreng, kennis en ervaring van Noord-Hollandse burgers, bedrijven, lokale energiecoöperaties, maatschappelijke organisaties en andere overheden bijeenbrengen,
- diegenen betrekken die de effecten van klimaatmaatregelen ervaren,
- op een eerlijke en transparante manier besluiten nemen waarbij we alle stemmen horen en meenemen, en rekening houden met alle belangen.

Ten slotte: De klimaattransitie vereist een verenigde aanpak en effectieve samenwerking op verschillende bestuursniveaus. De provincie werkt nauw samen met gemeenten, waterschappen, het Rijk en de EU. Vooral de inzet en financiering van het Rijk zijn belangrijke randvoorwaarden om de provinciale doelstellingen te behalen. We brengen in beeld wat we zelf kunnen en waar we afhankelijk zijn van anderen, zoals het Rijk en andere medeoverheden.

Inleiding

Menselijke activiteiten veroorzaken klimaatverandering. De gevolgen, zoals opwarming en extreem weer, versnellen en worden wereldwijd steeds zichtbaarder, met duidelijke impact op mens en natuur, ook in Noord-Holland. De provincie Noord-Holland, een schiereiland en één van de dichtstbevolkte en laaggelegen regio's in de wereld, krijgt en heeft al te maken met wateroverlast, overstromingen door hemelwater, zeespiegelstijging, verzilting, zoetwatertekort, bodemdaling, hitte, droogte, langdurige warmte, verschuiving van seizoenen.

Deze Noord-Hollandse Klimaataanpak presenteert een samenhangend programma voor de provinciale klimaatopgave, in het bijzonder hoe we de uitstoot van broeikasgassen verder verminderen. Het bevat een heldere provinciale klimaatambitie en schetst hoe we de meeste impact willen maken: met plannen voor 2030 en een doorkijk naar een klimaatneutrale provincie in 2050. Deze aanpak biedt een duidelijke koers om een klimaatneutraal, schoon en groen Noord-Holland te realiseren.

De Klimaataanpak geeft op hoofdlijnen weer welke strategische keuzes, acties en maatregelen nodig zijn om klimaatverandering tegen te gaan, inclusief de transitie naar een duurzame energievoorziening. Het biedt een integraal kader voor de klimaat- en energiedoelen in de transitiepaden zoals die het Klimaatakkoord staan: duurzame energieopwekking, mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik. Om de complexe relaties tussen de verschillende sectoren zichtbaar te maken, werken we vanuit een systeemperspectief. Data en monitoring zijn het fundament van de Klimaataanpak – hiermee zien we of we op de goede weg zijn en kunnen we tijdig bijsturen als we de doelen niet lijken te halen.

Als één van de bestuurslagen is de provincie erg afhankelijk van andere overheden en andere partners, en effectieve samenwerking is cruciaal. We streven ernaar goed in beeld te hebben wat we zelf kunnen en waar we anderen voor nodig hebben. En adresseren dit actief en expliciet waar nodig. Vooral de inzet en financiering van het Rijk zijn belangrijke randvoorwaarden om de provinciale doelstellingen te behalen, evenals effectieve samenwerking met andere medeoverheden.

De weg naar een klimaatneutrale samenleving raakt aan het dagelijks leven. Vanuit een breed perspectief op klimaatbeleid houden we rekening met verschillende maatschappelijke uitdagingen. Dat helpt ons om maatregelen effectiever en efficiënter te maken en tegenstrijdige investeringen te voorkomen. Dat draagt weer bij aan voldoende draagvlak in de provincie.

DE NOORD-HOLLANDSE KLIMAATAANPAK IN 'T KORT

- De provincie stuurt op een provinciale bijdrage aan 55 procent reductie van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990. En streeft ernaar om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn, dat wil zeggen: netto nul CO_2-uitstoot.
- Met de Klimaataanpak hebben we een heldere werkwijze om de klimaatdoelen te halen.
- We hebben een visie op een schoon, groen en klimaatbestendig Noord-Holland en een toekomstbestendig energiesysteem.
- We stellen heldere klimaatdoelen en heldere mijlpalen in de tijd. Zo kunnen we onze taken structureren, financiële beslissingen nemen, de voortgang jaarlijks monitoren en indien nodig bijsturen.
- We zorgen voor inzicht in welke provinciale maatregelen het meest effectief zijn voor de reductie van broeikasgassen. Door te monitoren kunnen we met andere inzet (in plaats van meer) betere resultaten behalen.
- We zorgen voor grip op samenhangende en effectieve klimaatmaatregelen die de uitstoot van broeikasgassen zoals CO_2 verminderen.
- De vertaalslag van doelen naar maatregelen vindt plaats in de uitvoering (en niet in de Noord-Hollandse Klimaataanpak).
- We houden zicht op de broeikasgasreductie in onze provincie en op de maatregelen die we als provincie nog moeten nemen.
- We brengen in beeld wat we zelf kunnen en waar we afhankelijk zijn van anderen, zoals het Rijk en andere medeoverheden.
- We hebben inzicht in de synergie van mitigatiebeleid en overige provinciale doelen.

Samenhang met andere programma's

De Noord-Hollandse Klimaataanpak komt tot stand in samenhang met verschillende andere beleidstrajecten en programma's. De Nederlandse Klimaatwet stelt landelijke doelen voor broeikasgasreductie in 2030 en 2050. Het Klimaatplan van het Rijk, dat elke vijf jaar wordt opgesteld, bevat het beleid en maatregelen voor de volgende tien jaar om deze doelen te bereiken. Waar mogelijk sluiten we daarbij aan, zoals expliciet vastgelegd in het coalitieakkoord van de provincie.

In het klimaat- en energiedomein zijn verschillende andere plannen in ontwikkeling. Zoals het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE), dat beschrijft hoe Nederland een energiesysteem ontwikkelt dat past bij een klimaatneutrale samenleving. Dit betekent dat de manier waarop we energie opwekken, transporteren, opslaan en gebruiken geen negatief effect heeft op het klimaat. In de provincie komt dit tot uiting in de Energievisies (Noord-Holland-Noord en -Zuid), met een update in elke twee jaar, en het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). In de Noord-Hollandse Klimaataanpak en het beleid dat we daarvoor in kaart brengen, bouwen we voort op de inzichten uit het NPE, de pMIEK en de Energievisies en het systeemperspectief van deze programma's.

Klimaatdoelen

DE DOELSTELLING VAN DE PROVINCIE

IN 'T KORT

- De provincie volgt het landelijke Klimaatakkoord van 2019[1] en de daarna gemaakte afspraken: 55 procent minder broeikasgasuitstoot in 2030, en de doelstelling van netto nul broeikasgasuitstoot tegen 2050.
- We leggen nadruk op impact: duidelijke doelen en heldere mijlpalen, monitoring en cyclische herziening om eventueel bij te sturen, actief aandacht voor de gemeenschap.
- Wij monitoren voortdurend landelijke en internationale ontwikkelingen rondom politieke en klimatologische vraagstukken en sturen het provinciale beleid bij waar nodig en mogelijk.
- We richten ons op de reductie van broeikasgassen (mitigatie) en waar mogelijk koppelen we dit aan adaptatie.
- We redeneren vanuit een perspectief op langere termijn: een gezamenlijke visie op een klimaatneutraal Noord-Holland met een toekomstbestendig energiesysteem tegen 2050.
- We sluiten aan bij de Omgevingsvisie NH2050[2] en het Ruimtelijk Voorstel.

Eén van de speerpunten van het coalitieakkoord *Verbindend Vooruit! 2023-2027* is bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering. De provincie committeert zich aan het landelijke Klimaatakkoord van 2019[3] en de daarna gemaakte afspraken.

Dat betekent dat Noord-Holland in 2030, vergeleken met 1990, 55 procent minder CO_2-uitstoot. En dat Noord-Holland ernaar streeft om tegen 2050 klimaatneutraal te zijn, dat wil zeggen: netto nul CO_2-uitstoot.

De grootste omslag is de energietransitie: de overgang van fossiele brandstoffen – aardgas, aardolie, steenkool – naar energie uit duurzame en hernieuwbare bronnen zoals wind, zon, geothermie en waterkracht. Dit levert de meeste reductie van broeikasgasuitstoot op. En het maakt ons minder afhankelijk van de import van fossiele energie uit andere landen, ook al zal de noodzaak om schone energie te importeren wel blijven bestaan.

Naast de energietransitie en een toekomstbestendig energiesysteem zetten we ons in om mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik in Noord-Holland te verduurzamen. Ook de transitie naar een circulaire economie levert een belangrijke bijdrage aan CO_2-reductie.

De klimaatopgave vraagt om scherpe bestuurlijke keuzes over onze rol, inzet en beschikbare capaciteit en om tijdig, transparant en consistent te kunnen beslissen over energie-infrastructuur, ruimtegebruik, innovatie en beleid. Bij alle keuzes vindt de coalitie het belangrijk om oog te houden voor het welbevinden van bewoners, draagvlak en betaalbare en uitvoerbare maatregelen.

Aanleiding voor de Noord-Hollandse Klimaataanpak: meer impact

Bij de afronding van het Actieprogramma Klimaat 2020-2023 bleek dat de provinciale inzet op klimaat effectiever kan.[4] Met het huidige klimaatbeleid is de prognose dat de provincie Noord-Holland in 2030 circa 30 procent minder CO_2-uitstoot, vergeleken met 1990.[5]

Voor het doel van 55 procent minder CO_2-uitstoot in 2030 formuleren we in deze nieuwe Klimaataanpak duidelijke doelen en heldere mijlpalen in de tijd. We vullen onze rollen en taken scherper in, zetten in op tijdige keuzes, want: hoe later, hoe duurder en lastiger.[6] Vroegtijdige acties voorkomen dat we in de toekomst dure aanpassingen moeten doen en geven ons meer tijd om de doelen te halen en betrokkenen daarin mee te nemen.

De Klimaataanpak is ook de start van een adaptief proces, met meerdere pakketten van maatregelen en intensieve samenwerkingen binnen de organisatie en daarbuiten. We leren en experimenteren onderweg en – zoals de afspraak in het coalitieakkoord – monitoren onze resultaten om bij te sturen waar dat nodig is. Daarvoor richten we een cyclische herziening van ons klimaatbeleid in. Dit geeft ons ruimte om in te spelen op nieuwe inzichten, veranderde omstandigheden en laatste ontwikkelingen. We hebben daardoor ook voor het eerst inzicht in de CO_2-reductie die de provincie realiseert en hoeveel inzet er nog nodig is om de CO_2-reductiedoelen van 2030 en 2050 te behalen.

Ten slotte vinden we het uiterst belangrijk om de gemeenschap – bewoners, gemeenten, lokale overheden, bedrijven, initiatieven en Provinciale Staten – waar mogelijk actief te betrekken bij beleid, plannen en projecten in de energietransitie en klimaatopgave.

Afbakening: reductie van broeikasgasuitstoot

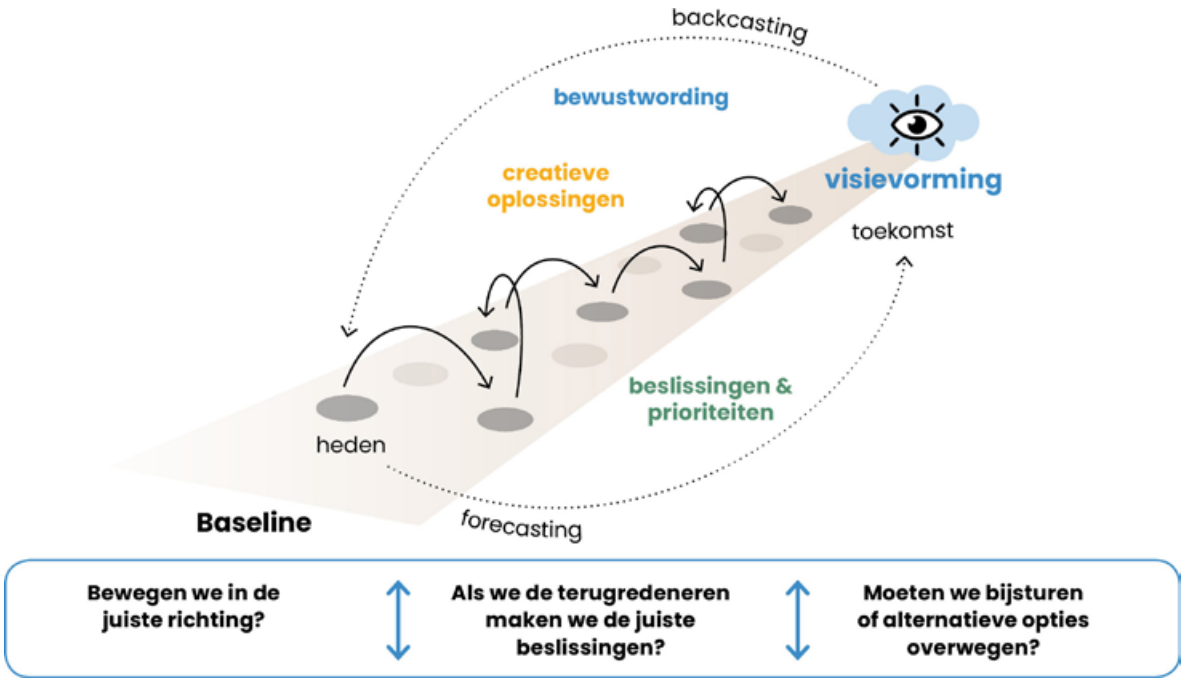
Deze Klimaataanpak gaat over de provinciale inzet om klimaatverandering tegen te gaan. Dit wordt ook wel klimaatmitigatie genoemd. Concreet vertalen we die naar de reductie van de uitstoot van broeikasgassen, zoals CO_2, methaan en lachgas, binnen de grenzen van onze provincie. De nadruk ligt op vermindering van CO_2-uitstoot, het broeikasgas dat de grootste bijdrage levert aan de snelle verandering van ons klimaat en direct verbonden is aan fossiele brandstoffen.

Naast mitigatie is er klimaatadaptatie: acties en maatregelen om de zichtbare en voelbare gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Zo neemt de provincie maatregelen tegen wateroverlast, overstromingen, droogte en hitte. Daar gaat deze aanpak niet over, want er een nieuwe provinciale uitvoeringsagenda voor specifiek klimaatadaptatie opgesteld. Uiteraard proberen we maatregelen voor mitigatie en adaptatie te koppelen en zo kosten, ruimte en tijd te besparen. Ook zoeken we naar concrete manieren voor synergie tussen mitigatiebeleid en overige provinciale doelen, zoals gezonde leefomgeving.

Keuzes vanuit perspectief op langere termijn

Onze klimaatopgave en de ambitie van klimaatneutraliteit in 2050 zijn niet alleen een kwestie van concrete doelen en maatregelen, maar zijn ook gegrond in een perspectief op langere termijn: waar werken we naar toe? Samen met gemeenten, waterschappen, bewoners, bedrijven, maatschappelijke initiatieven en Provinciale Staten willen we werken aan een gezamenlijk gedragen toekomstbeeld. Daarvoor gebruiken we *forecasting* en *backcasting*: we brengen de gevolgen van de huidige situatie en mogelijke keuzes in beeld en redeneren vanuit de gewenste toekomstige situatie terug naar nu (zie figuur 1).

figuur 1. Forecasting en backcasting in beeld

In de Klimaataanpak zoeken we nauwe aansluiting bij de Omgevingsvisie NH2050[7] en het Ruimtelijk Voorstel[8]. Daarin werkt de provincie samen met gemeenten en andere partijen aan een wenkend perspectief, met ruimtelijk structurerende keuzes voor de lange termijn. De nationale doelstellingen en richtlijnen uit verschillende nationale programma's, zoals de Nationale Omgevingsvisie en de Ruimtelijke Ordeningsbrief, zijn gebundeld tot een startpakket voor de provincie.

De Europese Klimaatwet verplicht een EU-klimaatdoel voor 2040 vast te stellen als tussendoel op weg naar een klimaatneutrale EU uiterlijk in 2050. Dit tussendoel biedt voorspelbaarheid en investeringszekerheid voor bedrijven en is van belang om beslissingen na 2030 goed te kunnen nemen en zogenaamde lock-ins te voorkomen. De hoogte van dit tussendoel wordt nog bepaald.

Nederland heeft eerder aangegeven voorstander te zijn van een EU-klimaatdoel voor 2040. Dit is alleen een EU-doel – Nederland is niet verplicht om ook nationaal een doel voor 2040 te stellen. Wat betreft de 2040-doelen sluiten we aan bij het EU- en Rijkbeleid, conform het huidige provinciale coalitieakkoord. Gezien onze provinciale rol stellen we geen eigenstandige doelen.

Noord-Holland in 2050: klimaatneutraal, schoon en groen

We willen een gezonde planeet en provincie doorgeven aan de volgende generaties. Onze manier van leven, wonen, werken, kopen, eten en verplaatsen in Noord-Holland is gebaseerd op respect voor de natuurlijke grenzen van de planeet. We zoeken permanent naar een goede balans tussen een gezonde leefomgeving en sociaaleconomische ontwikkelingen in Noord-Holland.

In 2050 is de gebouwde omgeving CO_2-neutraal, woningen zijn goed en duurzaam geïsoleerd en gebouwen zijn energiezuinig. Om dit te bereiken is het overgrote deel van de woningen en overig vastgoed overgestapt naar een (hybride) warmtepomp of is aangesloten op het warmtenet.

De duurzame energievoorziening is betaalbaar, leveringszekerheid staat centraal en we streven ernaar minder afhankelijk te zijn van de import van fossiele energie en grondstoffen uit andere landen. Bovendien is de energievoorziening rechtvaardig, met een eerlijke verdeling van lasten en lusten over arm en rijk, bedrijven en burgers, stad en platteland, huidige en toekomstige generaties.

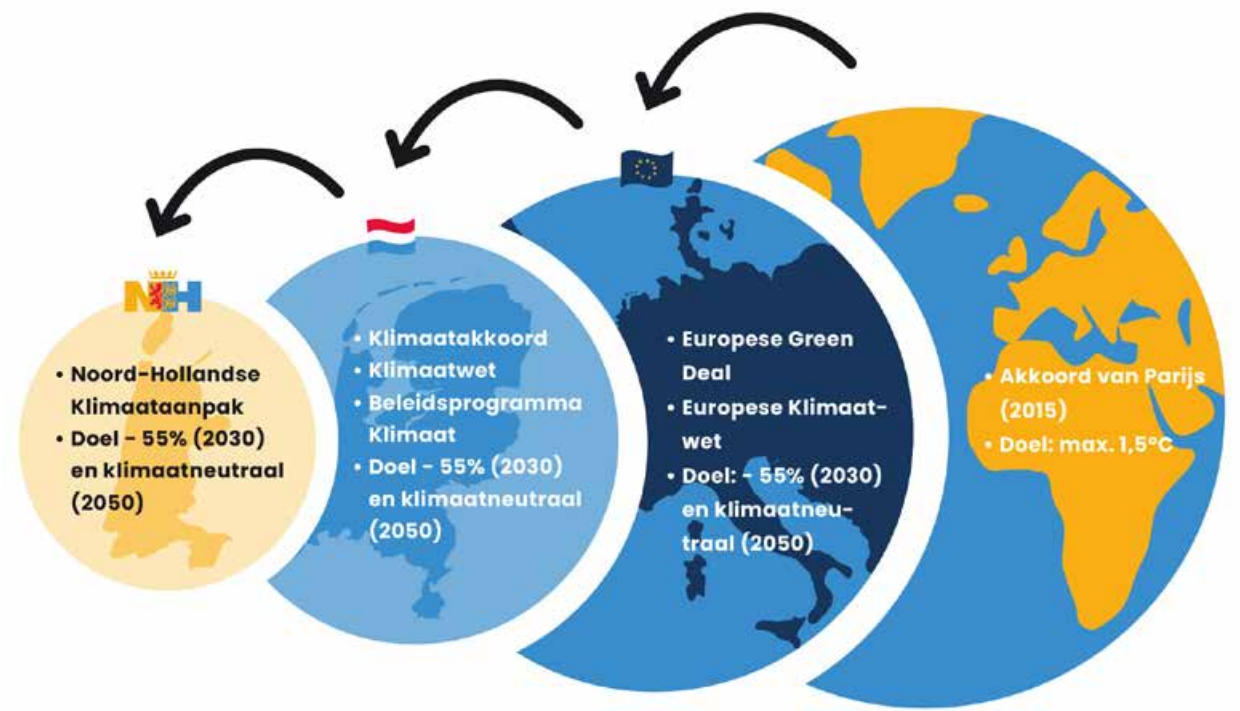
Onze provincie is rijk aan groene dorpen en steden. Klimaat en biodiversiteit hebben een samenhangende en integrale aanpak, waarbij natuurherstel (ook in steden) de natuurlijke veerkracht en opslag van koolstof vergroot. De metropool rondom Amsterdam is en blijft een belangrijke concentratie van werkgelegenheid. We reizen vaker met schoon openbaar vervoer, te voet en met de fiets. Elektrisch personenvervoer is de standaard. Ook het zwaar vervoer en de aanleg en het beheer van wegen zijn klimaatneutraal.

Havens, industrie – van mkb tot grootbedrijf – en landbouw zijn duurzaam ingericht en stoten nauwelijks broeikasgassen uit. Het beetje broeikasgasuitstoot dat onvermijdelijk overblijft, wordt afgevangen en opgeslagen. Noord-Holland is koploper in de circulaire economie, een belangrijke voorwaarde voor klimaatneutrale productieketens. Daarin worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt of biologisch afgebroken – zo is er nauwelijks meer afval en wordt de schade aan het milieu beperkt.

In 2050 is Noord-Holland een klimaatneutrale, gezonde en schone provincie voor iedereen.

CONTEXT: WERELDWIJDE, EUROPESE EN NEDERLANDSE KLIMAATDOELEN

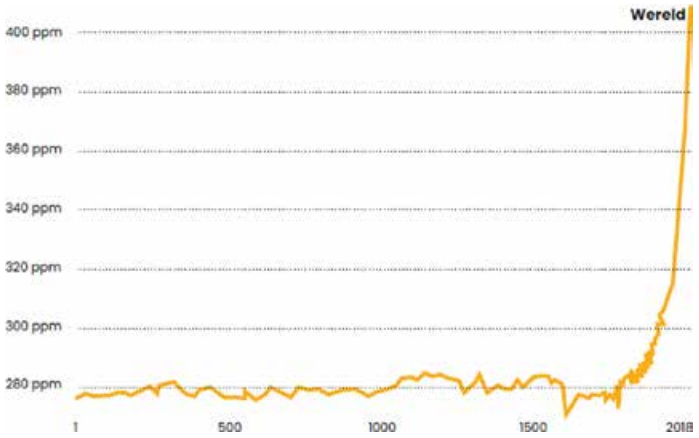

figuur 2. De wereldwijde, Europese, landelijke en provinciale klimaatdoelen

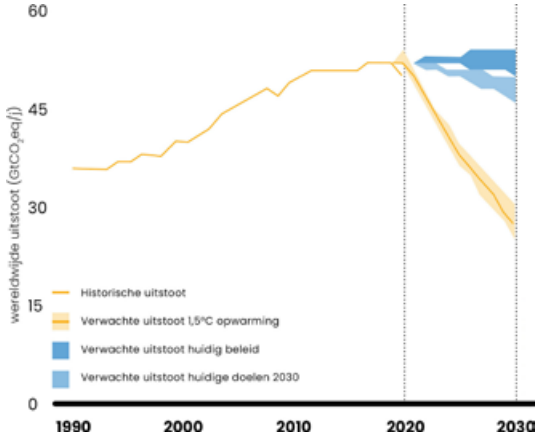
Wereldwijde klimaatdoelen

Dat de klimaatcrisis urgent is en dat snelle actie hoogstnoodzakelijk is, is de boodschap van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), het klimaatpanel van de Verenigde Naties. De uitstoot van broeikasgassen wereldwijd stijgt nog steeds (zie figuur 3). Het moet onmiddellijk omlaag om de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen en ons te kunnen aanpassen aan klimaatverandering, aldus het meest recente IPCC-rapport uit 2023.[9] Aan het Klimaatakkoord van Parijs doen 195 landen mee.

figuur 3. Gemiddelde jaarlijkse concentratie CO_2 in de atmosfeer wereldwijd in parts per million (ppm)

figuur 4. Mondiale uitdaging (bron: Climate Action Tracker)

Het doel van het Klimaatakkoord van Parijs is de opwarming van de aarde te beperken tot onder 2°C, met inspanningen om de opwarming niet verder te laten stijgen dan 1,5°C. De verwachting is dat de stijging van 1,5°C de komende tien jaar al wordt bereikt. Door de uitstoot van broeikasgassen snel en vergaand terug te dringen en CO_2 uit de atmosfeer te verwijderen (zie figuur 4), kan op langere termijn de opwarming wel weer beperkt worden tot 1,5°C. Sommige gevolgen, zoals ijskappen die verder smelten en de stijgende zeespiegel, zijn echter al onomkeerbaar.

Ook complexe geopolitieke ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne en de gascrisis in Nederland tonen de noodzaak om snel af te stappen van fossiele brandstoffen, zeker met het oog op zekerheid van de energievoorziening. Wij volgen landelijke en internationale ontwikkelingen rondom politieke en klimaatvraagstukken en sturen het provinciale beleid bij waar nodig en mogelijk.

Europese klimaatdoelen

Met de Europese Klimaatwet en de Green Deal heeft de EU zich verbonden aan 55 procent CO_2-reductie in 2030 en klimaatneutraliteit in 2050. De Green Deal gaat om veel meer dan alleen de reductie van broeikasgassen – een schone en gezonde leefomgeving is er integraal onderdeel van. Met het pakket Fit for 55 stemt de EU haar wetgeving in klimaat, energie en vervoer af op de doelstellingen voor 2030 en 2050. Het pakket moet voor een samenhangend kader zorgen. Dat houdt in: een billijke en sociaal rechtvaardige transitie waarborgen, innovatie en concurrentievermogen van de Europese industrie versterken en een gelijk speelveld voor marktdeelnemers uit derde landen garanderen.

Hoe het Europese klimaatbeleid eruit komt te zien na 2030 staat nog niet vast. In het najaar van 2024 wordt een Commissievoorstel voor een 2040-doel verwacht, gebaseerd op het advies van de European Scientific Advisory Board on Climate Change. Deze laatste adviseerde een EU-koolstofbudget (2030-2050) in lijn met 1,5°C opwarming en stelde een reductiedoel van 90-95 procent in 2040 voor.[10]

De belangrijkste wetten en beleidskaders van het Rijk[11]

In Nederland heeft het Rijk de Europese wetgeving vertaald in het Klimaatakkoord.[12] Hierin hebben overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties afspraken gemaakt over hoe ze de klimaatdoelen willen halen. Dat doen ze per transitiepad: elektriciteit, mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik.

Hieruit volgde de Klimaatwet[13] waarin de Europese en landelijke klimaatdoelen zijn vastgelegd. De wet gaat uit van tenminste 55 procent CO_2-reductie in 2030[14], nul netto-uitstoot van broeikasgassen uiterlijk in 2050 en negatieve emissies van broeikasgassen na 2050. De Klimaatwet schrijft voor dat het kabinet een Klimaatplan voor tien jaar opstelt met onder meer beleid op hoofdlijnen waarmee Nederland de doelstellingen uit de Klimaatwet wil behalen. Elke vijf jaar wordt het Klimaatplan bijgesteld op basis van actuele inzichten. Op dit moment is het Klimaatplan 2025-2035 in ontwikkeling.

In de Klimaatwet is ook de rapportage over de voortgang vastgelegd. Elk najaar produceert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) de zogeheten Klimaat- en Energieverkenning (KEV).[15] Deze wordt samen met de Klimaatnota naar de Tweede en Eerste Kamer gestuurd. In de KEV 2023 meldt het PBL dat de broeikasgasuitstoot in Nederland mogelijk met 46 tot 57 procent daalt in 2030 ten opzichte van 1990.[16] Daarmee is het klimaatdoel van 55 procent reductie voor het eerst in zicht. Hiervoor moet wel alles meezitten, ook minder voorspelbare factoren zoals het weer en de elektriciteitsimport.

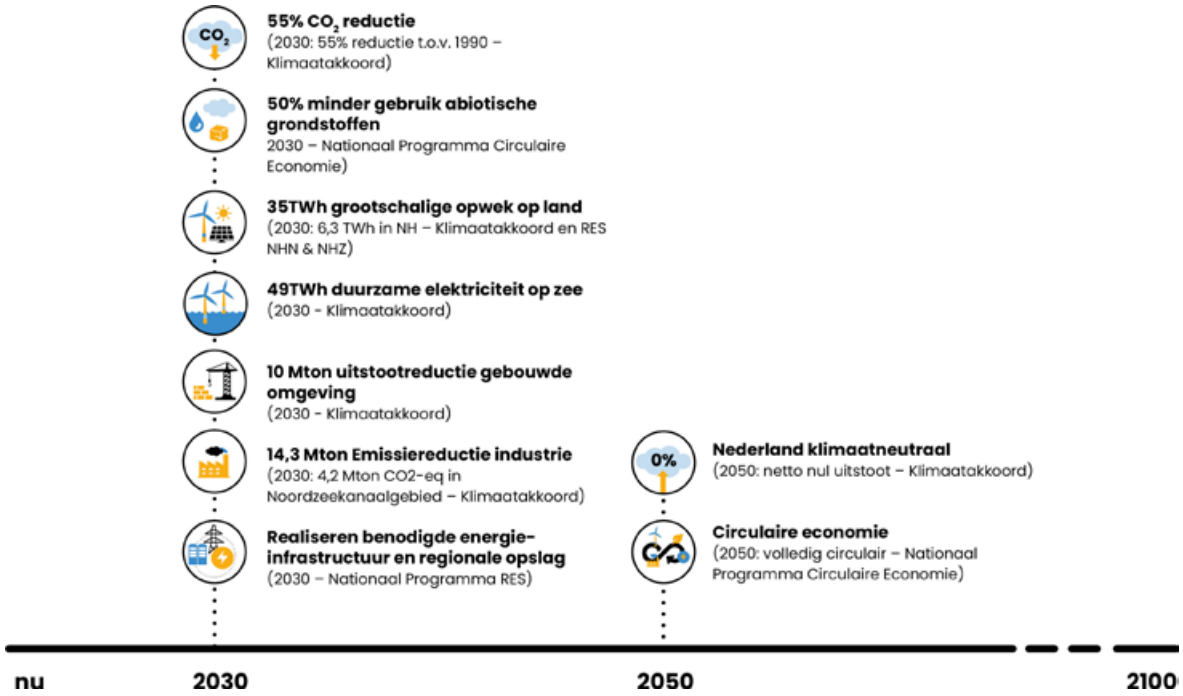
Een toekomstbestendig energiesysteem is een randvoorwaarde om de reductiedoelstellingen te behalen. Het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE, 2023)[17] biedt een duidelijke richting voor het energiesysteem tot 2050 en wat er nu nodig is om daar te komen. Het programma bevat vijf hoofdkeuzes:

- **maximaal inzetten op aanbod van duurzame energie.** Door zoveel mogelijk binnenlandse productie te stimuleren en zo snel mogelijk de benodigde energie-infrastructuur te bouwen.
- **energiebesparing als de hoeksteen van energiebeleid.** Want energie die we niet gebruiken, hoeven we ook niet op te wekken, te betalen, te importeren, op te slaan of te transporteren.
- **schaarse energie inzetten** op plekken waar geen goed of betaalbaar alternatief is, maatschappelijk de meeste meerwaarde heeft en gericht is op de Europese klimaatmodellen.
- **sterke internationale samenwerking** en maximaal verbonden energiesysteem.
- **samen sturen.** Participatief en met nieuwe manieren van samenwerken door burgers, bedrijven en overheden.

De opwekking en opslag van duurzame en hernieuwbare energie vragen meer ruimte dan een fossiel energiesysteem. Het Rijk heeft daarom een Programma Energiehoofdstructuur (PEH, 2024) opgesteld, gericht op ruimtelijke planning van de nationale energie-infrastructuur.[18] Het PEH is in nauwe samenwerking met medeoverheden, netbeheerders en andere belanghebbenden tot stand gekomen.

Landelijk is er een brede discussie gevoerd over het stoppen van fossiele subsidies die er (in)direct aan bijdragen om het fossiele brandstofgebruik in stand te houden. Het Rijk heeft dit omgezet naar beleid om deze subsidies af te bouwen.

figuur 5. Tijdlijn van de landelijke klimaatdoelen

NOORD-HOLLANDSE KLIMAATDOELEN NU EN IN 2030

IN 'T KORT

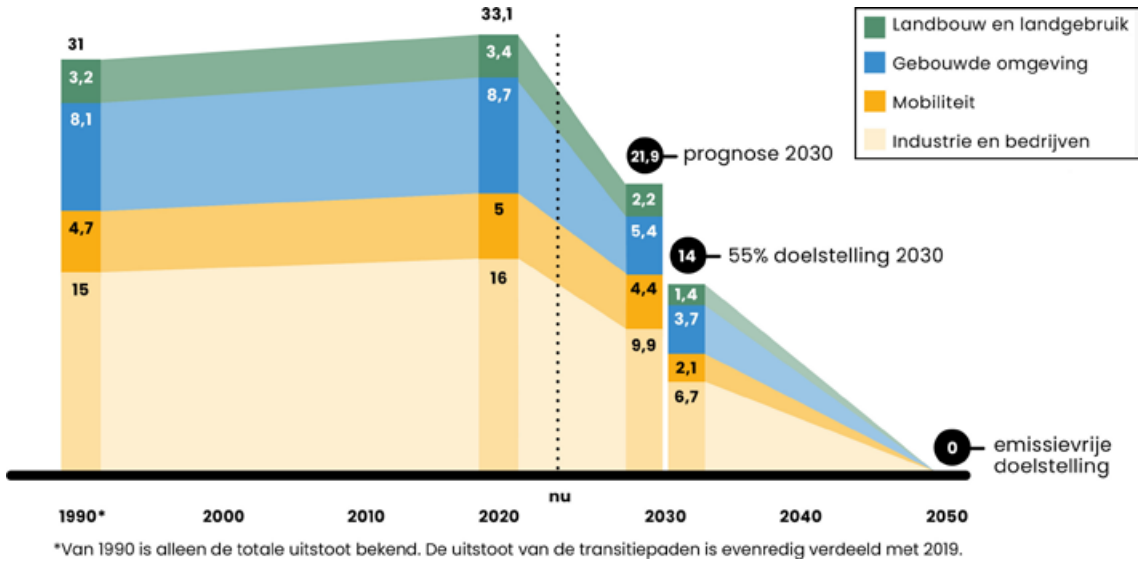
- Om in Noord-Holland evenredig bij te dragen aan de landelijke en onze eigen klimaatdoelen moeten we 8 Mton CO_2-eq uitstoot vóór 2030 voorkomen.
- Met meetbare en realistische doelen, op de lange en middellange termijn en per sector, sluiten we beter aan op de werkwijze van de EU, het Rijk, IPO en andere medeoverheden.
- Om de afgesproken doelen te halen, vertalen we de doelstelling van 55 procent reductie naar specifieke klimaatdoelen in vijf transitiepaden of sectoren: duurzame energieopwekking, mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik.
- Het reductiedoel van 55 procent wordt evenredig over de verschillende transitiepaden verdeeld. Deze benadering past beter bij de regionale omstandigheden en voorkomt onevenwichtigheden.

Uitstoot in Noord-Holland in 1990 en 2030

In 1990 bedroeg de uitstoot van broeikasgassen in Noord-Holland 31 Mton CO_2-eq. In 2019 had Noord-Holland een uitstoot van circa 30 Mton CO_2-eq, ongeveer 20 procent van het Nederlandse totaal.20 Een broeikasgasreductie van 55 procent vergeleken met 1990 (zie *De doelstelling van de provincie*) betekent een maximale uitstoot van 14 Mton CO_2-eq voor 2030.

Met ons huidige klimaatbeleid stoot de provincie Noord-Holland in 2030 circa 30 procent minder CO_2-eq uit, vergeleken met 1990 (zie figuur 6). Om in Noord-Holland evenredig bij te dragen aan de landelijke en onze eigen klimaatdoelen moeten we 8 Mton CO_2-eq uitstoot voorkomen.[19]

figuur 6. Uitstoot per transitiepad in Mton CO_2-eq. Met prognose en doel voor 2030 en doorkijk naar 2050

Met meetbare doelen aansluiten bij Rijk en Europa

Voor een effectief provinciaal klimaatbeleid – en om de broeikasgasuitstoot naar beneden te krijgen – hebben we meetbare en realistische doelen nodig, op de lange en middellange termijn en per sector. Hiermee kunnen we jaarlijks de voortgang monitoren en waar nodig bijsturen, onze taken beter structureren en financiële beslissingen nemen. Zo sluiten we ook beter aan bij de adviezen van het IPCC en de werkwijze van Europa, het Rijk en gemeenten. Daarvoor is het ook nodig om onze bijdragen aan de klimaatopgave inzichtelijk te maken en goed te kunnen vergelijken – met onder meer het gebruik van vergelijkbare eenheden en eenduidige begrippen.[20]

De Klimaataanpak stelt ons in staat om beter vooruit te lopen op nieuwe ontwikkelingen, doelstellingen en beleid vanuit de EU, het Rijk en andere maatschappelijke partners en we kunnen onze samenwerking effectiever inrichten. Dit sluit ook aan op onze Europastrategie en de ambitie om in te spelen op kansen in kennis en financiën.

Onze klimaatdoelen vertaald naar vijf transitiepaden

Om de afgesproken doelen te halen, vertalen we de doelstelling van 55 procent reductie in 2030 naar specifieke klimaatdoelen in vijf transitiepaden of sectoren: duurzame energieopwekking, mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik. Deze paden volgen de sectoren uit het landelijke Klimaatakkoord. Door de restopgave per transitiepad te bepalen – het verschil tussen de prognose op basis van het bestaande beleid en de gestelde doelstelling – kunnen we gericht extra inspanningen leveren waar dat nodig is. Het hoofdstuk De *transitiepaden* gaat gedetailleerd in op de huidige maatregelen die elke sector neemt. Na elke nieuwe prognose van de Noord-Hollandse CO_2-uitstoot wordt duidelijk of er nog extra maatregelen nodig zijn.

We verdelen de reductiedoelen evenredig en op een manier die past bij onze regionale omstandigheden, in plaats van de landelijke verdeelsleutel te volgen. In alle transitiepaden zijn die doelen een uitdaging en vereisen aanzienlijke inspanningen. Een evenredige verdeling brengt focus op haalbare en praktische stappen en we houden rekening met wat de sectoren aan reductie kunnen waarmaken.

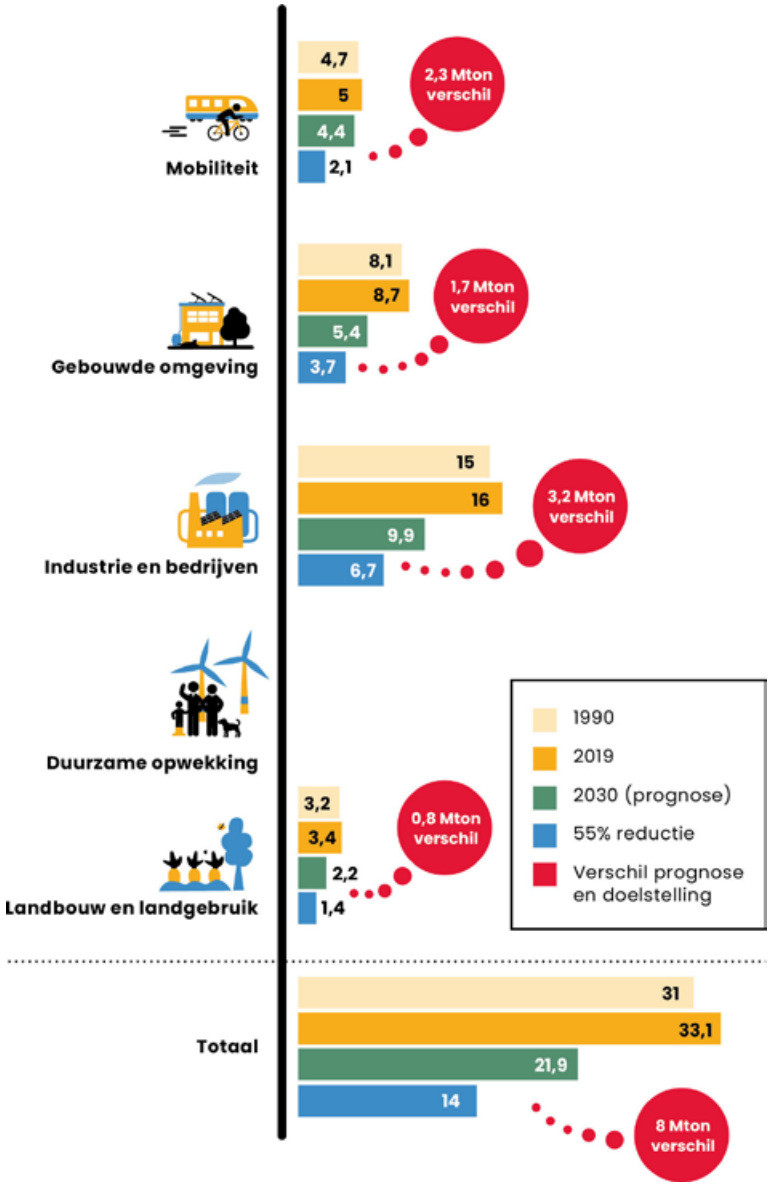
De klimaatdoelen van de transitiepaden in 't kort:

Duurzame energieopwekking staat in het hart van de energietransitie en is nodig om de reductiedoelen in de andere transitiepaden te halen. De energietransitie – de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame, hernieuwbare bronnen – zorgt voor een forse vermindering van broeikasgasuitstoot.[21] Als provincie spannen we ons in om de productie en het gebruik van duurzame, hernieuwbare energiebronnen te vergroten en het elektriciteitsnetwerk te moderniseren.

Een belangrijke randvoorwaarde voor duurzame energieopwekking is de energie-infrastructuur aanpassen en toekomstbestendig maken. Dit levert op zichzelf geen CO_2-reductie op, maar is wel een absolute voorwaarde om de energietransitie in de verschillende sectoren te laten slagen. In navolging van het Rijk zet de provincie actief in op energiebesparing. Want minder energieverbruik betekent minder uitstoot en daarmee dichter bij de klimaatdoelen. En energie die niet wordt gebruikt, hoeft niet te worden opgewekt, vervoerd of ingepast. Op allerlei manieren kan de provincie sturen op energiebesparing: in voorwaarden voor regelingen, vergunningsprocedures, beleid, en in de keuze voor energiedragers.

Mobiliteit (exclusief zee- en (inter)nationale luchtvaart) stoot met het huidige beleid naar verwachting 4,4 Mton CO_2-eq uit in 2030. Om dit te verminderen naar de beoogde 2,1 Mton wil de provincie de transportsector verduurzamen. Onder meer door elektrisch rijden te stimuleren, openbaar vervoer uit te breiden en te investeren in fietsinfrastructuur. Daarnaast zetten we in op strategische ontwikkeling van ov-knooppunten. Meer algemeen bekijken we hoe verschillende modaliteiten slimmer met elkaar kunnen integreren, inclusief scheepvaart en (regionale) luchtvaart, voor een schonere en duurzamere mobiliteit.

De **gebouwde omgeving** zal zonder extra maatregelen naar verwachting 5,4 Mton CO_2-eq uitstoten in 2030. Om tot de beoogde 3,7 Mton te komen, ondernemen we actie om huizen en gebouwen te verduurzamen, zoals isolatie, warmtepompen en duurzame energiebronnen voor verwarming. Dit doen we voor bestaande bouw en voor nieuwbouw.

figuur 7. Uitstoot en reductiedoel per transitiepad

Industrie en bedrijven hebben het grootste aandeel in de broeikasgas-uitstoot. Volgens berekeningen stoten industrie en bedrijven in Noord-Holland 9,9 Mton CO_2-eq in 2030 uit, bijna de helft van de totale CO_2-eq uitstoot van de provincie. Om dit te verminderen naar de beoogde 6,7 Mton wil de provincie onder meer energie-efficiëntie, innovatieve productieprocessen en de transitie naar duurzame energiebronnen stimuleren.

Landbouw en landgebruik veroorzaakt zonder aanvullende maatregelen naar verwachting 2,2 Mton CO_2-eq in 2030. Om dat te verminderen naar de beoogde 1,4 Mton neemt de provincie maatregelen om duurzame landbouwmethoden te bevorderen en natuurlijke ecosystemen te beschermen en te herstellen. Ook voeren we de landelijke Bossenstrategie uit (opgenomen in NPLG/PPLG) en nemen we maatregelen voor extra reductie van broeikasgas uit veenweidegebieden.

Daarnaast wil de provincie een voorbeeldrol vervullen, daarom werken we ook aan een eigen klimaatneutrale organisatie. Binnen onze **eigen organisatie** en bij onze bezittingen werken we actief aan de energietransitie en streven we ernaar dat onze inkopen circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal zijn. We werken met een *comply or explain*-principe (pas toe of leg uit). Dit betekent dat we verwachten de doelen te halen, maar als dat niet zo is, is er ruimte voor uitleg inclusief een geloofwaardig alternatief. Met een innovatief monitoringsysteem houden we onze eigen voortgang bij.

Zie hoofdstuk *Transitiepaden* voor de verdere uitwerking van de maatregelen en doelstellingen.

Pijlers onder de Noord-Hollandse Klimaataanpak

IN 'T KORT

- We stellen realistische en geloofwaardige doelen en hebben een beeld van wat we zelf kunnen bijdragen en wat we (van anderen) nodig hebben.
- We wegen verschillende publieke belangen zorgvuldig af langs de volgende vier principes: resultaatgericht en uitvoerbaar, betaalbaar en rechtvaardig, draagvlak en lokale betrokkenheid, bijdragen aan andere provinciale doelen.
- In onze provinciale rol, verantwoordelijkheden en bevoegdheden maken we onderscheid tussen wat we in de provincie willen bereiken en wat onze bijdrage als provincie is.
- We verweven onze klimaatdoelstellingen integraal in ons beleid en handelen. Zo kunnen we koppelkansen met andere provinciale opgaven bepalen en aansluiten bij bestaande trajecten die integraal werken.
- We brengen de knelpunten van de klimaat- en energietransitie in kaart.

REALISTISCHE EN GELOOFWAARDIGE KLIMAATDOELEN

Gezien de prognose voor 2030 is het duidelijk dat de CO_2-uitstoot sneller naar beneden moet, in Nederland én in Noord-Holland. Keuzes uitstellen zal leiden tot ingrijpender en duurdere maatregelen in de toekomst.

Hoewel we op verschillende manieren afhankelijk zijn van het Rijk en andere partners, zijn alle overheidslagen ervoor verantwoordelijk om ook de eigen bijdrage aan de doelen helder in beeld te brengen. Het is aan Noord-Holland om initiatief te tonen, duidelijke doelen te definiëren en te bepalen wat we zelf kunnen bijdragen en wat we nodig hebben van anderen. Dat vraagt om een heldere leidraad, waarbij een combinatie van onderstaande elementen mogelijk is:

- De doelen, behalve die voor onze eigen wettelijke taken, moeten worden gezien als inspanningsverplichtingen in plaats van eindresultaten. Dit betekent dat we doen wat binnen ons vermogen ligt om de klimaatdoelen te halen, inclusief de doelen waaraan de provincie (net als anderen) bijdraagt.
- We doen een oproep voor voldoende (financiële) ondersteuning vanuit het Rijk en pleiten voor verbeterde samenwerking. Hierbij benadrukken we het belang van gecoördineerde actie op regionaal en nationaal niveau.
- We gebruiken werkwijzen (zie verder het hoofdstuk *Werkwijzen in onze Klimaataanpak*) om onze doelen te definiëren. Dit omvat data-analyses en energiemodellen die onze voortgang in klimaatdoelstellingen monitoren en regelmatige evaluaties om te bepalen of maatregelen effectief zijn.
- We werken aan effectieve sturingsinformatie voor bestuurders over klimaatverandering, duurzame ontwikkeling en klimaatactie. Door bestuurders te voorzien van de nodige kennis en vaardigheden, kunnen ze effectiever samenwerken en beslissingen nemen die bijdragen aan de klimaatdoelstellingen.
- De doelstelling van 55 procent reductie is nu evenredig verdeeld over verschillende transitiepaden. Dit kan heroverwogen worden. We zullen de implicaties benadrukken: wat het ene transitiepad niet bereikt, kan extra inspanningen van de andere vragen en vice versa.

- We werken met een *comply or explain*-principe (pas toe of leg uit). Dit betekent dat we verwachten de doelen te halen, maar als dat niet zo is, is er ruimte voor uitleg inclusief een geloofwaardig alternatief richting 2050.
- Uiteindelijk overwegen we, los hiervan, om de uitstootreductie die we niet halen te compenseren.

PRINCIPES OM PUBLIEKE BELANGEN AF TE WEGEN

In de klimaat- energietransitie is het uiterst belangrijk om verschillende belangen zorgvuldig af te wegen. Met leidende principes onderbouwen we beleidskeuzes en kunnen we provinciale klimaat- en energiemaatregelen selecteren, prioriteren en programmeren. De principes zijn gebaseerd op het coalitieakkoord en sluiten aan bij het Nationaal Plan Energiesysteem[22]:

- resultaatgericht en uitvoerbaar,
- betaalbaar en rechtvaardig,
- draagvlak en lokale betrokkenheid,
- bijdragen aan andere provinciale opgaven.

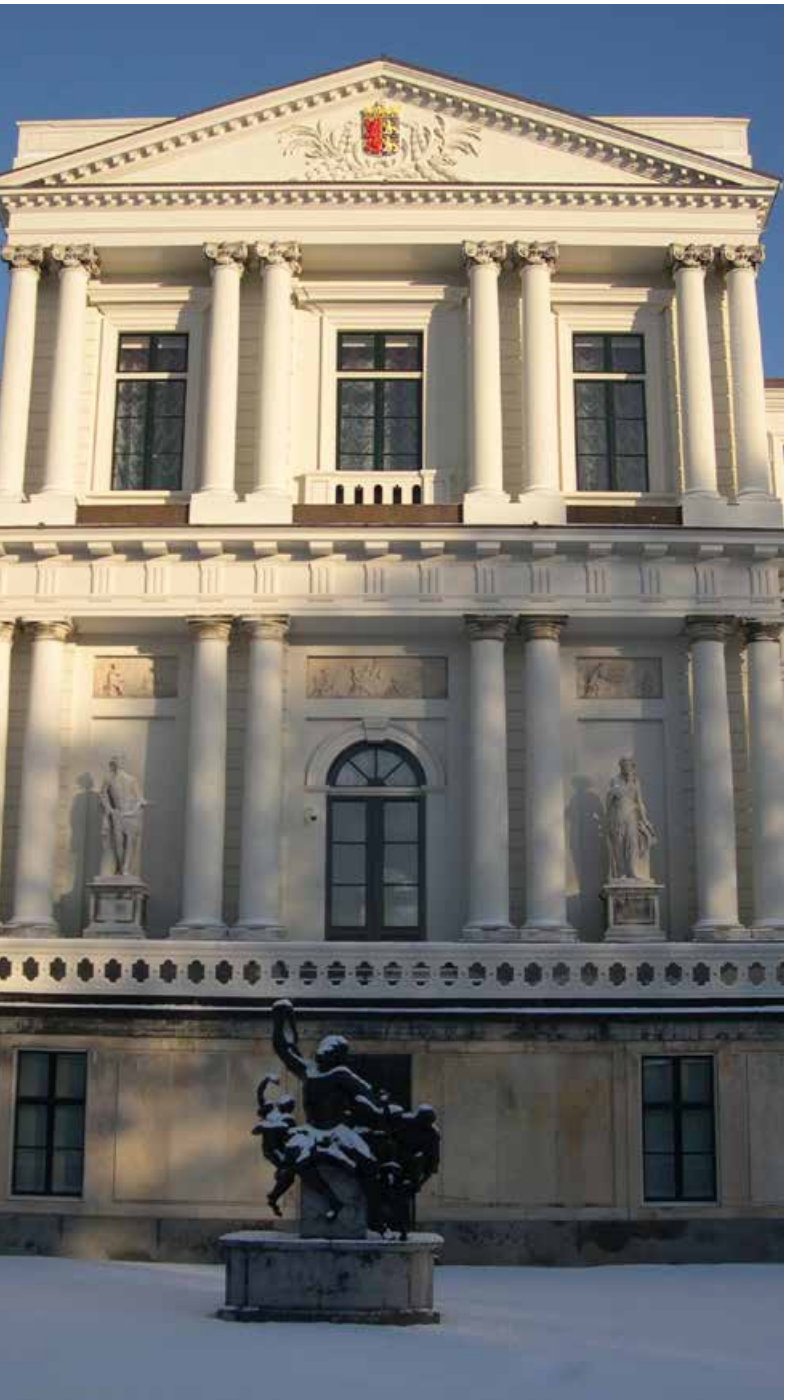
PRINCIPES

Resultaatgericht en uitvoerbaar

Resultaatgericht betekent een aanpak en inzet die leiden tot zo min mogelijk tot geen broeikasgasuitstoot. De focus ligt op het doel en niet als eerste op de taken en acties. Hierbij werken we kosteneffectief, we streven naar maximale broeikasgasreductie per geïnvesteerde euro. Uitvoerbaarheid gaat over de beschikbare capaciteit in bevoegdheden, menskracht en tijd om de maatregelen effectief te implementeren.

Betaalbaar en rechtvaardig

De klimaatopgave en de bijbehorende energietransitie brengen veel kosten met zich mee. Als de verdeling van deze kosten niet als rechtvaardig wordt ervaren, komt het draagvlak voor het klimaatbeleid onder druk te staan. Rechtvaardigheid en verdelingsvraagstukken zijn dan ook steeds meer expliciet en onmisbaar onderdeel van de transitie. We willen waarborgen dat de kosten betaalbaar zijn voor iedereen en dat de kosten en baten eerlijk verdeeld worden. Ook toegankelijkheid telt zwaar: iedereen moet kunnen meedoen en als overheid zorgen we voor inspraak. Daarnaast is er aandacht voor verdelingsvraagstukken. Dat betekent geen gelijke maar wel een eerlijke verdeling van lasten en lusten, onder meer over verschillende (inkomens) groepen, tussen bedrijven en burgers, tussen stad en platteland.

PRINCIPES

Draagvlak en lokale betrokkenheid

We streven ernaar de gemeenschap – inwoners, gemeenten, lokale overheden, bedrijven, initiatieven en Provinciale Staten – actief te betrekken bij de invoering en uitvoering van klimaatmaatregelen. In onze participatieve aanpak bieden we waar mogelijk ruimte aan initiatieven en betrokkenheid van burgers, bedrijven en instellingen. Het betekent ook dat we de besluitvorming en aansturing eerlijk en transparant vormgeven, met zeggenschap voor betrokkenen en met aandacht voor in het verleden aangedaan onrecht (zie ook *We werken samen, behartigen onze belangen en organiseren participatie*).

Bijdragen aan andere provinciale opgaven

Klimaatmitigatie is één van de grote opgaven die bijdragen aan de leefbaarheid binnen onze provincie en elders. Andere belangrijke opgaven voor onze provincie zijn bijvoorbeeld biodiversiteit, gezonde leefomgeving, circulaire economie met een gunstig economisch vestigingsklimaat en ruimte voor innovatie, klimaatadaptatie en stikstofreductie. Klimaatbeleid raakt aan veel van deze opgaven, ze kunnen elkaar versterken maar zijn soms tegenstrijdig aan elkaar. We willen voorkomen dat we in een 'carbon tunnelvisie' terechtkomen: een fixatie op de reductie van broeikasgassen, zonder oog te hebben voor andere duurzaamheidsdoelen, maatschappelijke impact en rechtvaardigheid. Daarom sluiten we waar mogelijk aan bij bestaande provinciale initiatieven die integraal werken (zoals het Ruimtelijk Voorstel of het PPLG).

PROVINCIALE ROL, VERANTWOORDELIJKHEDEN EN BEVOEGDHEDEN

Groeiende rol van provincie

Decentrale overheden, zoals provincies en gemeenten, spelen een sleutelrol in de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Zij beschikken over de kennis en expertise om maatregelen te kiezen die aansluiten bij lokale omstandigheden en behoeften van de gemeenschap. Noord-Holland gebruikt ook haar regierol om, waar mogelijk, te helpen bij de implementatie en doorwerking van de onderliggende programma's. Denk aan infrastructuur en hernieuwbare energiebronnen als windmolens en zonnepanelen.

In lijn hiermee erkent de landelijke overheid de cruciale rol van decentrale overheden, zoals benadrukt in het Nationaal Plan Energiesysteem[23] en de Keuzewijzer Klimaat en Energie.[24] Decentrale overheden worden gezien als degenen die, in nauwe samenwerking met belanghebbenden, de transitie naar een duurzame toekomst concreet vormgeven binnen hun lokale en regionale omstandigheden.

Een overweging is om de Noord-Hollandse Klimaataanpak als een vrijwillig programma te laten voortbestaan onder de Omgevingswet. Dan zal het programma worden gepubliceerd en zichtbaar zijn in het Omgevingsloket van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO). De DSO zorgt ervoor dat alle betrokken partijen toegang hebben tot dezelfde gegevens, wat transparantie bevordert.

Hoewel een decentrale aanpak vele voordelen biedt, moeten alle overheidsinspanningen bijdragen aan de nationale doelstelling van 55 procent CO_2-reductie in 2030. Om deze focus te blijven houden blijven we voortdurend in gesprek om de coördinatie te verbeteren en gezamenlijk te streven naar een duurzame toekomst.

Als provincie en in de provincie

Als provincie hebben we ambities, stellen we doelen en nemen we maatregelen om *in* de provincie aan de klimaatopgave te werken. Deze ambities werken we samen met onze partners in de verschillende sectoren uit.

Binnen onze wettelijke taken – denk aan wettelijke kaders voor windmolens, zonneweides of nieuwe bedrijvigheid, en bevoegd gezag voor windparken tussen 5 en 100 MW – kunnen we ons committeren aan resultaatverplichtingen. We zijn ook bevoegd gezag voor het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG), waarin we op basis van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) ook een deel van de klimaatmaatregelen voor landbouw en landgebruik programmeren. Voor onze overige inspanningen werken we met (tussen)doelen waar de provincie, net als anderen, een bijdrage aan levert. Hiervoor geldt een inspanningsverplichting (en geen resultaatverplichting).

Klimaatdoelstellingen integraal in beleid en handelen

Hoewel onze wettelijke bevoegdheden voor energie en klimaat beperkt zijn, erkennen we onze invloed en zijn we toegewijd aan de nationale klimaatdoelen en de provinciale doelstellingen die daaruit voortvloeien. Daarom willen we onze klimaatdoelstellingen integraal verweven in ons beleid en handelen. We bepalen koppelkansen met andere beleidsterreinen en provinciale opgaven. En zoeken aansluiting en afstemming met bestaande trajecten die integraal werken (zoals het Ruimtelijk Voorstel en provinciale impactanalyses brede welvaart). In onze samenwerking met andere overheden en maatschappelijke partners zetten we onze positie strategisch in. Of het nu gaat om directe beïnvloeding vanuit onze wettelijke taken of om processen faciliteren, onze rol varieert per thema en past zich aan de omstandigheden.

Onder onze wettelijke verantwoordelijkheden in de klimaatdoelen vallen onder meer: ruimtelijke kaders opstellen voor windmolens, zonneweides en nieuwe bedrijvigheid, en monitoring van energieprestaties en CO_2-reductie bij bedrijven. Bovendien hebben we zeggenschap over regionaal openbaar vervoer, taken in waterveiligheid, waterkwaliteit, grondwater en drinkwater, wateroverlast, waterbeschikbaarheid en zijn we betrokken bij natuurbeheer, natuurontwikkeling, landschapsbehoud en landbouw.

PROVINCIALE TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN IN DE TRANSITIEPADEN	
Duurzame energie-opwekking	De provincie monitort en herijkt de Regionale Energiestrategie (RES) en programmeert klimaatmaatregelen integraal. Verder is de provincie bevoegd om grotere windmolenparken (tussen 5 en 100 MW) in Noord-Holland te beheren. We werken aan oplossingen voor de netcongestie, en stimuleren zonne- en windprojecten. Dit omvat ook concrete maatregelen om capaciteit in elektriciteitsnetwerken aan te pakken.
Gebouwde omgeving	De provincie heeft een coördinerende rol ten opzichte van de medeoverheden. We zetten ons actief in als woningbouwversneller om de grote woonopgave te realiseren en gebouwen emissievrij te maken. Samen met gemeenten en het Rijk formuleert de provincie de uitgangspunten en kaders voor de regionale woningbouwprogrammering. Daarnaast heeft de provincie een regierol in het ontwikkelen van warmtebronnen en -netwerken over gemeentegrenzen heen, naast het verduurzamen van haar eigen vastgoed.

PROVINCIALE TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN IN DE TRANSITIEPADEN

Industrie en bedrijven	De provincie Noord-Holland is verantwoordelijk voor het toezicht op grotere industrieën en het afgeven van vergunningen, en werkt samen met de industrie om warmtenetten te integreren in de infrastructuur. Zo kan restwarmte uit industriële processen woningen en andere gebouwen verwarmen. Daarnaast handhaaft de provincie onder meer de energiebesparingsplicht, bijvoorbeeld door het Energiebesparingsakkoord 2022-2025, en stimuleert het de verduurzaming van de industrie.
Mobiliteit	De provincie Noord-Holland heeft een breed scala aan taken, variërend van regionale programma's voor emissieloze mobiliteit tot deelconcepten stimuleren en CO_2-normen voor mobiliteit handhaven. Dit omvat ook locaties voor snellaadinfrastructuur aanwijzen en zero-emissie busvervoer faciliteren. Verder is de provincie het bevoegd gezag voor de inpassing van regionale luchthavens. Daarnaast is de provincie (vaar)wegbeheerder en eigenaar van een omvangrijk areaal van (vaar)wegen, fietspaden, kanalen en groen.
Landbouw en landgebruik	De provincie speelt een rol in het ondersteunen van een gezonde en duurzame land- en tuinbouwsector. Dit omvat een klimaatneutrale glastuinbouw en natuurinclusieve en klimaatbestendige landbouw bevorderen en agrarische collectieven stimuleren. De opgave van landgebruik, exclusief glastuinbouw, programmeren we in ons Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG).

In de energie-infrastructuur krijgt de provincie een steeds belangrijkere rol. We onderzoeken hoe die infrastructuur er in de toekomst uit moet zien en hoe die klimaatbestendig kan worden aangelegd. In Noord-Holland werken netbeheerders Liander, TenneT en gemeenten samen in de Taskforce Energie-infrastructuur om zo snel mogelijk het elektriciteitsnetwerk uit te breiden. In de tussentijd zoeken provincie en partners naar slimme oplossingen om het netwerk efficiënter te gebruiken.

Ruimte is de cruciale en bindende factor in de aanpak van klimaatmitigatie. Samen met gemeenten en Rijk is de provincie verantwoordelijk voor een goede ruimtelijke ordening – en de rol van de provincie wordt steeds groter. Inmiddels heeft de provincie het concept Ruimtelijk Voorstel opgesteld, dat in beeld brengt welke ruimtelijke vraagstukken er spelen. Hier hoort ook de ruimte bij die de klimaatopgave vraagt.

KNELPUNTEN

De provinciale klimaat- en energietransitie kent ook knelpunten. De risico's die hieruit voortvloeien, brengen we in kaart, adresseren we vanuit onze eigen rol en bespreken we met onze partners.

KNELPUNT	BESCHRIJVING
Netcongestie	Groot maatschappelijk probleem dat de verduurzaming van Nederland vertraagt. Ondanks investeringen in elektriciteitsnetten is er 'filevorming' op het net die nieuwe aansluitingen en verduurzamingsprojecten vertraagt.
	Mitigeren Samenwerken met netbeheerders Liander, TenneT en gemeenten in de Taskforce Energie-infrastructuur om zo snel mogelijk het elektriciteitsnetwerk uit te breiden. In de tussentijd zoeken provincie en partners naar slimme oplossingen om het netwerk efficiënter te gebruiken. Daarnaast werkt de Taskforce aan het energie-netwerk van de toekomst.
Beperkte uitvoeringscapaciteit bij gemeenten	Te weinig menskracht en tijd bij gemeenten kan leiden tot een te hoog tempo voor gemeenten. Daardoor kunnen ze achterblijven in het uitvoeren van klimaatmaatregelen of zelfs afhaken, waardoor regionale klimaatplannen kunnen vertragen.
	Mitigeren We ondersteunen gemeenten met tal van initiatieven en regelingen. Het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE) bijvoorbeeld ondersteunt gemeenten, regio's, woningcorporaties en andere betrokkenen in Noord-Holland bij de energietransitie. Het Servicepunt deelt kennis en ervaringen, biedt expertise en is gangmaker voor het onderlinge gesprek.
Beleidsincoherentie en gebrek aan continuïteit vanuit het Rijk	Onvolledige randvoorwaarden vanuit het Rijk kunnen de provincie hinderen om de eigen klimaatplannen uit te voeren en tot vertraging leiden. Beleidsincoherentie bij het Rijk en tussen de opgaven kan leiden tot tegenstrijdige prioriteiten en conflicterende beleidsrichtingen. Dat kan ondermijnend zijn voor effectief klimaatbeleid.
	Mitigeren We zorgen voor mechanismen die de coördinatie tussen verschillende overheidsinstanties verbeteren. Dit zal deels binnen het Ruimtelijk Voorstel gebeuren en deels door een eigenstandige lobbyagenda voor klimaat te ontwikkelen.
Beperkte stikstofruimte	De energietransitie kan vertragen door beperkingen in de beschikbare stikstofruimte.
	Mitigeren We willen prioriteit geven aan energieprojecten binnen het stikstofbeleid. Dit vereist zorgvuldige afweging van verschillende belangen.

KNELPUNT	BESCHRIJVING
Gebrek aan ruimte	Ruimte is schaars en de schaarste neemt toe door de uitbreiding van duurzame energieopwekking en -infrastructuur.
	Mitigeren De schaarste pakken we aan door het proces rondom het Ruimtelijk Voorstel: ruimteclaims worden op een integrale manier afgewogen. En door strategieën voor efficiënter en multifunctioneel gebruik van de beschikbare ruimte.
Lange vergunnings-procedures	Vertraging in vergunningprocedures kan de energietransitie belemmeren. Snellere vergunningverlening is noodzakelijk. Hiervoor zijn nieuwe afwegingen van belangen nodig en mogelijk aangepaste wet- en regelgeving.
	Mitigeren De EU en het Rijk kunnen procedures versnellen. Wij willen zorgvuldigheid in de belangafwegingen.

De transitiepaden

Plus energie-infrastructuur, eigen organisatie & horizontale thema ruimte

IN 'T KORT

- De doelstelling van 55 procent reductie in 2030 vertalen we naar specifieke klimaatdoelen in vijf transitiepaden of sectoren: duurzame energieopwekking, mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik. De transitiepaden volgen de sectoren uit het landelijke Klimaatakkoord.
- Een broeikasgasreductie van 55 procent betekent een maximale uitstoot van 14 Mton CO_2-eq voor 2030. Met ons huidige klimaatbeleid en onze huidige maatregelen halen we circa 30 procent reductie, een totale uitstoot van 21,9 Mton CO_2-eq. We moeten nog 8 Mton CO_2-eq uitstoot voorkomen.
- Per transitiepad bepalen we hoe groot de reductie aan Mton is (*zie ook figuur 7. Uitstoot en reductiedoel per transitiepad*).
- Per transitiepad staat de huidige inzet beschreven. Onder *Strategische keuzes* formuleren we de inzet die nodig is om de doelstelling van 55 procent reductie te halen.
- Onze bijdragen aan deze doelstellingen van de transitiepaden zijn inspanningsverplichtingen. Bij eigen organisatie gelden resultaatverplichtingen.
- De randvoorwaarde om de energietransitie in de verschillende sectoren te laten slagen, is een toekomstbestendige energie-infrastructuur. Dat is ook urgent: de energie-infrastructuur moet bijtijds over voldoende capaciteit beschikken.
- Ruimte is een cruciale en bindende factor. Veel van de klimaatmaatregelen per transitiepad hebben een ruimtelijke gevolgen en ook andere opgaven vragen om ruimte in een al volle provincie. Met *forecasting* en *backcasting* willen we die gevolgen in beeld krijgen.

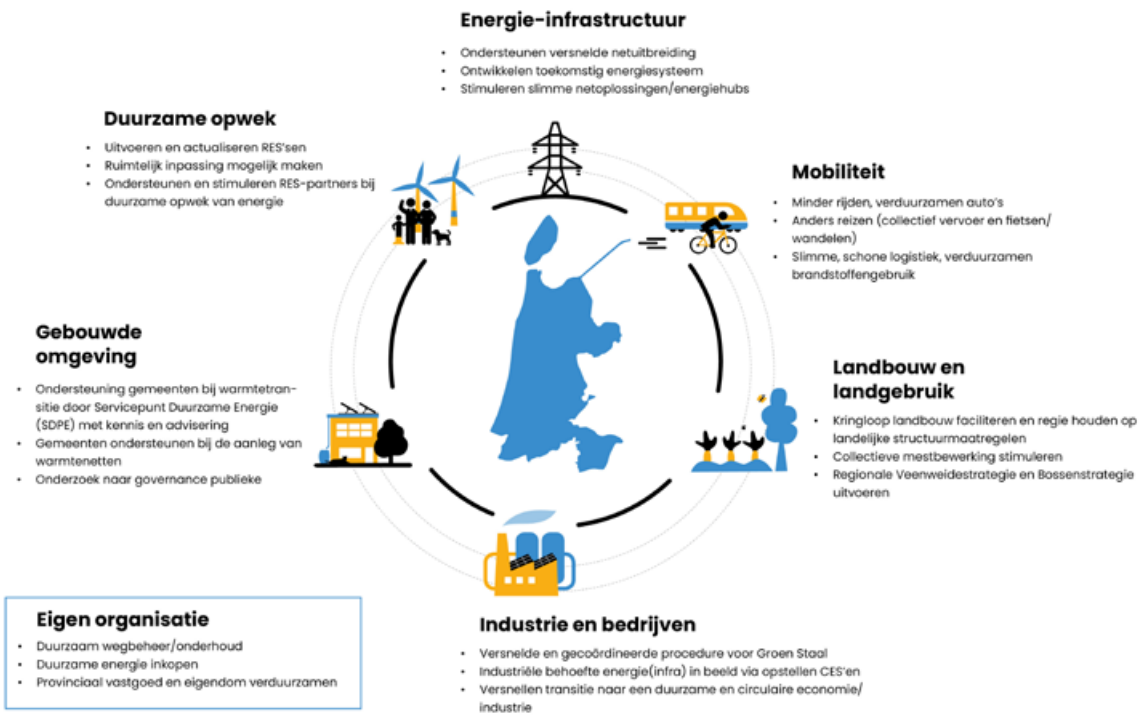
Per transitiepad bepalen we de opgave: het verschil tussen de prognose op basis van het bestaande beleid en de gestelde doelstelling voor 2030. Daarmee kunnen we gericht de benodigde extra inspanningen leveren. In elk transitiepad staan de bestaande maatregelen en huidige inzet beschreven – die leveren circa 30 procent reductie op. Daarnaast staande strategische keuzes voor de extra inspanningen geformuleerd die nodig zijn om de doelstelling van 55 procent in 2030 in zicht te brengen en richting klimaatneutraliteit in 2050 te gaan.

Per transitiepad formuleren we:

- de opgave: het aantal Mton CO_2-eq dat elk transitiepad moet verminderen om 55 procent reductie te halen,
- de resultaten die uit de opgave voortkomen en wat de rol van de provincie daarin is,
- de maatregelen en acties die we als provincie nemen en kunnen nemen,
- en de strategische keuzes die nodig zijn om de opgave te halen.

Hierbij een overzicht van de huidige maatregelen die bijdragen aan de klimaatdoelstellingen.

figuur 8. De huidige maatregelen per transitiepad

Energie-infrastructuur

De opgave voor 2030

Concreet: een geïntegreerd, hybride energiesysteem waarin elektriciteit, warmte, waterstof, groen gas en overige duurzame brandstoffen elkaar aanvullen en deels kunnen vervangen. Tot energie-infrastructuur behoren het elektriciteitsnet, gasnetten, warmwaternetten, CO_2-infrastructuur, conversie en opslag. De huidige energie-infrastructuur stamt uit de vorige eeuw en is vooral ingericht op fossiele brandstoffen.

Het energie-infrastructuur is een randvoorwaarde om de klimaatdoelen in de andere transitiepaden te behalen. Het aanpassen van de energie-infrastructuur levert op zichzelf geen CO_2-reductie op. Maar een toekomstbestendig en effectief

energiesysteem is een harde voorwaarde voor de andere transitiepaden – zij zijn immers de gebruikers ervan. Daarnaast is het urgent: wil de energietransitie slagen, dan moet de energie-infrastructuur bijtijds over voldoende capaciteit beschikken.

Toekomstbeeld 2050 De energienetwerken kunnen minstens 40 tot 60 jaar mee. De sectoren mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie en bedrijven, landbouw en landgebruik in Noord-Holland kunnen rekenen op een geavanceerde, betrouwbare en flexibele energie-infrastructuur dat duurzame energie efficiënt transporteert, opslaat en verdeelt. Met de Omgevingsvisie NH2050 als leidraad zijn er cruciale energiehubs ontwikkeld, zoals het Noordzeekanaalgebied (NZKG) en de haven van Den Helder, die als nationale en internationale knooppunten voor duurzame energie fungeren.

OPGAVE EN DOELEN ENERGIE-INFRASTRUCTUUR

Opgave Rijk en decentrale overheden	In 2050 is de energie-infrastructuur toegerust om 100% CO_2-neutrale energiestromen te transporteren, te verdelen en op te slaan. In 2050 komt de energie volledig uit duurzame bronnen. Het streven is dat het elektriciteitssysteem in 2035 CO_2-neutraal is.
Landelijke doelen voor 2030	• Versnelde uitbreiding van het elektriciteitsnet, versnelde uitrol van warmtenetten, realisatie van CO_2-netten en CO_2-opslagmogelijkheden, waterstofinfrastructuur. • In 2030 moet minimaal 27% van alle gebruikte energie in Nederland uit duurzame bronnen komen.
Provinciale doelen voor 2030	• NZKG en Den Helder zijn aangehaakt op het nationale waterstofnetwerk • 8 waterstoftankstations en 2 waterstof bunkerstations zijn gerealiseerd • 30 energiehubs zijn gerealiseerd • Een integrale visie op een hybride regionaal energiesysteem is ontwikkeld • Prioritaire projecten voor het toekomstig energiesysteem zijn vastgesteld in het pMIEK • Aanlanding van 2,1 GW wind op zee bij Wijk aan Zee is gerealiseerd • Besluit over aanlanding wind op zee in Noord-Holland tussen 2030 en 2040 is genomen • Procedures voor netuitbreidingen zijn samen met netbeheerders en gemeenten goed georganiseerd

Resultaten & de rol van de provincie

De energietransitie is complex en vereist een veelzijdige aanpak, met nadruk op duurzaamheid, capaciteitsuitbreiding, integratie van hernieuwbare energiebronnen, opslag en een flexibel en veerkrachtig energiesysteem. Uit onze systeemstudie (2019) blijkt dat we ook moeten investeren in waterstof- en warmtenetten, zodat deze een aanzienlijk deel van de energievraag kunnen opvangen.

Deze transitie is zo belangrijk omdat de energievraag in Nederland de laatste jaren aanzienlijk is gestegen door onder meer bevolkingsgroei, technologische ontwikkelingen en klimaatverandering. Door extreem weer, zoals warme zomers en koude winters, hebben we meer en vaker koeling en verwarming nodig. Ons waterbeheer, inclusief waterkeringen, sluizen en gemalen, vraagt ook meer energie door extreme weersomstandigheden. Bovendien stijgt de vraag naar elektriciteit door de elektrificatie van onder meer transport en verwarming. Dit allemaal leidt tot een groeiende stroombehoefte en een groeiende noodzaak tot de energietransitie.

We werken aan:

- (Versnelde) uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet. Zo wordt het net geschikter voor decentrale energieopwekking uit zon en wind. En voorziet het de industrie, bedrijven en consumenten die willen elektrificeren.
- De uitrol van efficiënte warmtenetten en waterstofnetnetwerken. Die voorzien in opslag van energie en een flexibeler energiesysteem.
- Een visie op een hybride regionaal energiesysteem in Noord-Holland, vanuit integraal programmeren. Dat is de basis voor infrastructuurprojecten van provinciaal belang (pMIEK) en een plan van aanpak om met partners uit te voeren.
- Slimme (en innovatieve) oplossingen in de huidige netcapaciteit. Daardoor kunnen partijen die geen aansluiting of onvoldoende vermogen krijgen op het elektriciteitsnet, toch worden voorzien in de benodigde netcapaciteit. Deze netefficiënte toepassingen kunnen blijvend onderdeel zijn van het energiesysteem van de toekomst.
- Aanlanding van windenergie van zee. Samen met het ministerie van Klimaat en Groene Groei (voorheen Economische Zaken en Klimaat), TenneT en regionale partners ontwikkelen we locaties voor de aanlanding van windenergie en waterstof vanaf zee.
- Waterstofinfrastructuur. Om waterstof als energiedrager te gebruiken worden import, productie, opslag, transport en afname ervan onderdeel van het energiesysteem. Het NZKG en Den Helder zijn goed aangesloten op de landelijke backbone.
- Voor alternatieve brandstoffen, zoals biobrandstoffen, en het bijbehorende transport handelt de provincie binnen het Europees en nationaal beleid. Naast biobrandstoffen kunnen ook andere hernieuwbare energiedragers bijdragen aan de provinciale doelstelling voor hernieuwbare energie.[25]
- Naast zonne- en windenergie zien we kansen voor alternatieve energiebronnen, zoals aardwarmte en aquathermie. De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en small modular reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen. In de klimaat plannen heeft het Rijk hiervoor een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. Voor deze middelen dienen we een aanvraag in. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een verkenning. In deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor een nieuwe kernenergiecentrale genomen.

Om samenhang tussen de diverse energieprojecten en -initiatieven te brengen en deze te versnellen, neemt de provincie de rol van regisseur op zich. Waar mogelijk trekken we taken en bevoegdheden naar ons toe en formaliseren deze. Als regisseur stimuleren we een uitbreiding van het energiesysteem, aanlanding Wind op Zee, flexibiliteit in het energienet en de waterstofinfrastructuur. Door integraal te programmeren werken we aan een gedeelde visie van het energiesysteem, inclusief de route voor uitvoering. We verbinden en faciliteren partijen en oplossingen, voor korte én lange termijn. We ondersteunen de snellere uitvoering van netuitbreidingen en streven naar een goede ruimtelijke inpassing (ook als we niet het bevoegd gezag zijn). We stimuleren samenwerking tussen gemeenten en netbeheerders – en de procedures voor netuitbreidingen worden zo georganiseerd dat die vertraging in aanleg van infrastructuur voorkomen. Vergunningsprocessen en ruimtelijke instrumenten zijn vroegtijdig op elkaar afgestemd en versneld.

Huidige maatregelen & acties

Voor de energietransitie is het zaak zo snel mogelijk de benodigde energie-infrastructuur – voor opwekking, gebruik, transport, en opslag – te bouwen.

DOEL 2030 ENERGIE-INFRASTRUCTUUR	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
Elektriciteitsnet uitbreiden en verzwaren	• Versnelling geplande energie-infrastructuur in investeringsplannen van TenneT en Liander • Uitvoering plan van aanpak voor netuitbreiding • Reserveren fysieke ruimte en grond voor energie-infra in omgevingsvisies en verordening • Afspraken Rijk en gemeenten over bevoegd gezag van de aanleg van onderstations (A9 Zuid, regionale waterstofinfra) • Ondersteuning gemeenten bij ruimtelijke procedures voor energie-infrastructuur en onderstations (versnelling vergunningsprocedures en verkenning aanjaagteam) • Actieve deelname in netversterking in Noord-Holland Noord met 380 kV
Integraal programmeren	• Visie op het toekomstig energiesysteem in Noord-Holland • Afwegingskader provinciaal MIEK • Vaststellen provinciaal MIEK versie 2 • Visie op energiehubs in de provincie
Slimmer gebruik huidige netcapaciteit	• Versnellen opschaling van individuele slimme netoplossingen achter de meter • Subsidieregeling om te investeren in slimme oplossingen • Fixers die probleemhouders helpen bij slimme netoplossingen • Webinarreeks in alle RES-deelregio's samen met Liander over slimme netoplossingen • Creëren van een publieksnarratief over het energiesysteem van de toekomst en slimme netoplossingen • Kennisportal met informatie over netcongestie en slimme netoplossingen • Training en opleiding van de duurzame bedrijvenlokketten tot fixers light • Lobby samen met onze partners (netwerkbeheerders, en gemeenten) om slimme oplossingen te stimuleren • Ontwikkeling energiehubs
Aanlanding op zee	• Onderzoek naar toegevoegde waarde van aanlanding op zee op de lokale economie in de Kop van Noord-Holland • Bestuurlijk gedragen besluiten voor aanlandlocaties • Start programma Aanlanding Wind Op Zee Noord-Holland • Locatiekeuzes voor Aanlanding Wind Op Zee • Afstemming tussen gemeenten en andere regionale partners • Afstemming ruimtelijk beleid met grote energievragers en energiehubs op zee

DOEL 2030 ENERGIE-INFRASTRUCTUUR	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
Waterstofinfrastructuur	• Subsidies van het Rijk voor minstens 7 verschillende waterstofprojecten en –ketens • Uitvoering waterstofconvenant • Herijking waterstofstrategie • Bekend in Den Haag en in Brussel als hydrogen valley • Lobby richting Rijk en EU

Strategische keuzes om de doelen te behalen

Naast bovenstaande maatregelen en acties zijn strategische keuzes noodzakelijk om de opgave, doelen en beoogde resultaten te behalen:

- We volgen minder en sturen meer. De provincie is de regisseur in de visie op een duurzaam regionaal energiesysteem van de toekomst, de verzwaringsopgave en neteﬃciënte oplossingen.
- We wegen publieke belangen af. Om met de beperkte netcapaciteit en wisselend energieaanbod om te gaan, moeten we manieren vinden om middelen te verdelen, en te bepalen welk energieverbruik we willen bevorderen of verminderen.
- We nemen de beschikbaarheid van energie in de ruimtelijke procedures mee. We nemen de energie-infrastructuur in de ruimtelijke ordening en gebiedsplanning mee en wijzen gemeenten hierop. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. We ontwikkelen actief grondbeleid door provinciale gronden beschikbaar te stellen voor energie-infrastructuur.
- We doen onderzoek naar een innovatiefonds voor systeemveranderingen. Initiatieven die binnen de klimaatopgave hieraan werken, kunnen bij dit fonds terecht voor geld, expertise en versnelde vergunningstrajecten.

RELEVANTE LANDELIJKE PROGRAMMA'S, WETTEN EN INSTRUMENTEN VOOR DE ENERGIE-INFRASTRUCTUUR

Het **Nationaal Plan Energiesysteem** (NPE) geeft de langetermijnvisie op een duurzaam, klimaatneutraal en rechtvaardig energiesysteem in Nederland en wat daarvoor nodig is aan bouwen, besparen, verdelen en verbinden. Er staat ook in wat de Rijksoverheid en andere overheden (gemeenten, provincies) moeten doen en inbrengen.[26]

Het **Programma Energiehoofdstructuur** (PEH) gaat in op de ruimtelijke planning voor de nationale energie-infrastructuur. Het PEH is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met medeoverheden, netbeheerders en andere belanghebbenden.[27]

Concept update **Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat** (INEK) 2021-2030 bevat de hoofdlijnen van het klimaat- en energiebeleid in Nederland voor 2021-2030, inclusief het beleid dat volgt uit Europese verplichtingen.[28]

Het wetsvoorstel voor de **nieuwe Energiewet** vervangt de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Het voorstel voegt de regels voor het transport en de levering van gas en elektriciteit in Nederland bij elkaar. Daarnaast staan er de Europese regels voor elektriciteit en gas in. Ook bevat het bepalingen voor de transitie naar schonere en hernieuwbare energiebronnen. In juni 2024 is het wetsvoorstel met brede steun door de Tweede Kamer aangenomen, in september 2024 volgt behandeling in de Eerste Kamer.[29]

In het **Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat** (MIEK) werkt de overheid samen met industrie, energieproducenten en netbeheerders om projecten voor de infrastructuur van energie en grondstoffen te versnellen.[30] Het doel is meer regie over de hele keten en systeemintegratie. De provincies stellen een provinciaal MIEK (pMIEK) op met projecten op regionaal schaalniveau.

Met het **Landelijk Actieprogramma Netcongestie** (LAN) wordt sinds eind 2022 gewerkt aan landelijke en regionale oplossingen voor netcongestie – samen met netbeheerders, ACM, medeoverheden, het Rijk en marktpartijen.[31]

Duurzame energieopwekking

OPGAVE EN DOELEN DUURZAME ENERGIEOPWEKKING

Opgave Rijk en decentrale overheden	In 2050 is de energievoorziening (bijna) helemaal duurzaam en CO_2-neutraal.
Landelijke doelen voor 2030	• 70% van alle elektriciteit wordt opgewekt met windturbines op zee en op land, en met zonnepanelen op daken en in zonneparken • Minimaal 35TWh aan zonne- en windenergie
Provinciale doelen voor 2030	• 6,3 TWh duurzame energie opgewekt (zon en wind op dak en land), waarvan: • 3,6 TWh in Noord-Holland Noord • 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid

De opgave voor 2030

Voor 2030 hebben we als doel om 6,3 TWh aan duurzame energie op te wekken. Bestuurlijk is vastgelegd dat 3,6 TWh duurzame energie in Noord-Holland Noord wordt opgewekt en 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid. De doelstellingen voor energieopwekking worden gerekend in TWh, de eenheid voor de hoeveelheid geleverde of verbruikte energie.

Toekomstbeeld 2050 De provincie Noord-Holland is een voorbeeld van duurzaamheid waar de elektriciteitsproductie volledig CO_2-vrij is. Een robuust, weerbaar en betaalbaar energiesysteem wordt volledig aangedreven door duurzaam opgewekte energie, dankzij een rijke mix van zonne- en windenergie en andere technologieën. Het energiesysteem – opwekking, gebruik, transport, en opslag – is daarop toegerust, waardoor er geen energie uit fossiele bronnen geproduceerd hoeft te worden. De

energievoorziening is rechtvaardig, met een eerlijke verdeling van lasten en lusten over arm en rijk, bedrijven en burgers, stad en platteland, huidige en toekomstige generaties.

Resultaten & rol van de provincie

De energietransitie – de overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame, hernieuwbare bronnen – zorgt voor een forse vermindering van broeikasgasuitstoot. Duurzame energieopwekking staat dan ook in het hart van de energietransitie. Door te faciliteren en coördineren neemt de provincie een centrale rol in.

- De provincie werkt vanuit de Regionale Energiestrategie (RES). Dat is de aangewezen plek om te bepalen hoe en waar hernieuwbare elektriciteit wordt opgewekt. In het landelijke Klimaatakkoord zijn 30 RES-regio's aangewezen. In Noord-Holland zijn er twee: Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid. Voor beide regio's heeft de provincie RES 1.0 vastgesteld. In de RES komen provincie, andere decentrale overheden, waterschappen, bedrijfsleven, netbeheerders en andere stakeholders samen. Op regelmatige basis zal de RES worden aangepast.
- We wijzen zoekgebieden voor zonne- en windenergie aan en verwerken deze in onze ruimtelijke instrumenten. De provincie verleent vergunningen voor windturbineparken (bevoegd gezag voor windparken van 5-100 MW) en toetst de ruimtelijke kwaliteit bij de aanleg van zonne-energieprojecten.
- Via specifieke regelingen stimuleren we dat initiatiefnemers in duurzame energieprojecten op land streven naar zoveel mogelijk meervoudig ruimtegebruik en ruimtelijke samenhang. Bijvoorbeeld een zonnepark in combinatie met natuur.
- We ondersteunen onderzoek naar nieuwe technologieën – waarbij het afgesproken kader binnen de zonnelader leidend is – en naar duurzame energieprojecten op land en op zee.
- De provincie bevordert de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen, netbeheerders, bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers. Hierbij faciliteren we ook lokale energie-initiatieven en stimuleren we dat de lokale gemeenschap (financieel) in energieprojecten kan deelnemen.
- Met actieve communicatie en voorlichting maken we burgers en ondernemers bewuster van de mogelijkheden en voordelen van duurzame energie en vergroten we hun betrokkenheid.

Huidige maatregelen & acties

De transitie naar duurzame energieopwekking in Noord-Holland is aanzienlijk. Het is een belangrijke stap op weg naar een nagenoeg volledig duurzame en CO_2-neutrale energievoorziening in 2050.

DOEL 2030 DUURZAME ENERGIEOPWEKKING	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
6,3 TWh duurzame energieopwekking	• Ondersteuning bij versnellen van de uitvoering • Complex onderzoek uitvoeren ten behoeve van de RES-partners • Provinciale inzet bij windzoekgebieden nabij gemeentegrenzen • Landelijk en/of lokaal beleid uitwerken voor RES-partners • Provinciale regelingen en voorzieningen om gemeenten en initiatiefnemers van duurzame energieprojecten te ondersteunen

DOEL 2030 DUURZAME ENERGIEOPWEKKING	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
daarvan 3,6 TWh in Noord-Holland Noord • 2,08 TWh bestaand en gepland • 1,5 TWh nieuw	• Zoekgebieden in samenwerking met gemeenten uitwerken • Onderzoek naar 1,1 TWh potentie zoekgebied IJsselmeer • In samenwerking met gemeenten 14 windturbines van 3MW te plaatsen • 2485 ha zonnepanelen op land, daken, parkeerplaatsen en geluidschermen installeren • voor zover dit een provinciale bevoegdheid is spant de provincie zich in om deze windturbines en zonneparken ruimtelijk en vergunningstechnisch mogelijk te maken
daarvan 2,7 TWh in Noord-Holland Zuid • 0,7 TWh bestaand en gepland • 2 TWh nieuw	• Zoekgebieden in samenwerking met gemeenten uitwerken • Trekkende rol, samen met het Rijk, binnen het OER traject (al het vastgoed van het Rijk is getoetst op het wel of niet kunnen bijdragen d.m.v. opwek van duurzame energie) • Onderzoek naar 3,0 TWh potentie in Noord-Holland Zuid

Strategische keuzes om de doelen te behalen

Naast bovenstaande maatregelen en acties zijn strategische keuzes noodzakelijk om de opgave, doelen en beoogde resultaten te behalen:

- Bij de opwek van hernieuwbare energie streven we naar 50 procent lokaal eigendom. Samen met gemeenten en initiatiefnemers zetten we ons hiervoor in.
- We stimuleren energieprojecten die snel gerealiseerd kunnen worden, zoals zon op grote daken, parkeerplaatsen en geluidsschermen.
- Bij ieder project streven we naar toegevoegde waarde voor landschap en natuur en het verzachten van negatieve effecten.
- De provincie neemt het voortouw om ruimtelijke samenhang te bewaken.
- Per project verkennen we waar en hoe kansen gekoppeld kunnen worden, door combinaties te maken met andere opgaven zoals biodiversiteit, waterberging, aanleg van natuur of recreatievoorzieningen.
- We willen maximaal inzetten op energieprojecten die een bijdrage leveren om de netcongestie op te lossen.
- We brengen kansen en belemmeringen in beeld van zoekgebieden.
- We passen provinciale regelgeving aan op nieuwe ontwikkelingen zoals Agri-pv (Agrophotovoltaics) waarbij zonnepanelen en landbouw op dezelfde grond worden gecombineerd.

RELEVANT RIJKSBELEID VOOR DUURZAME ENERGIEOPWEKKING

Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) schetst de langetermijnvisie voor een duurzaam, klimaatneutraal en rechtvaardig energiesysteem in Nederland. Het plan heeft een sturende rol in energieaanbod, infrastructuur, ruimte, verdeling, en energiebesparing. Er staat ook in wat de Rijksoverheid en andere overheden (gemeenten, provincies) moeten doen en inbrengen.[32]

Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (RES) ondersteunt de 30 energieregio's bij hun plannen in de RES. Het programma heeft zes opdrachtgevers: de ministeries van Klimaat en Groene Groei (KGG) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) , het Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), Unie van Waterschappen en de netbeheerders. De Regionale Structuur Warmte (RSW) is een onderdeel van de RES en heeft als doel om duurzame warmtebronnen een positie te geven in de energiestrategie.[33]

Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) onderzoekt windenergie op de Noordzee. De huidige plannen stellen dat er 29 GW aan windenergie op zee wordt geproduceerd tussen 2031 en 2040. In de plannen wordt onder meer beschreven hoe de opgewekte energie op de Noordzee via stroomkabels en waterstofleidingen aan land moet worden gebracht en hoe het wordt aangesloten op het hoogspanningsnet en waterstofnetwerk.[34]

In **Opwek van Energie op Rijksvastgoed** (OER) verkent het Rijk, onder leiding van Rijkswaterstaat, locaties waar op grote schaal energie opgewekt kan worden. Het programma heeft als doel de RES te ondersteunen, en waar mogelijk de energietransitie te versnellen. De OER verkent verschillende locaties in Noord-Holland.[35]

Mobiliteit

OPGAVE EN DOELEN MOBILITEIT

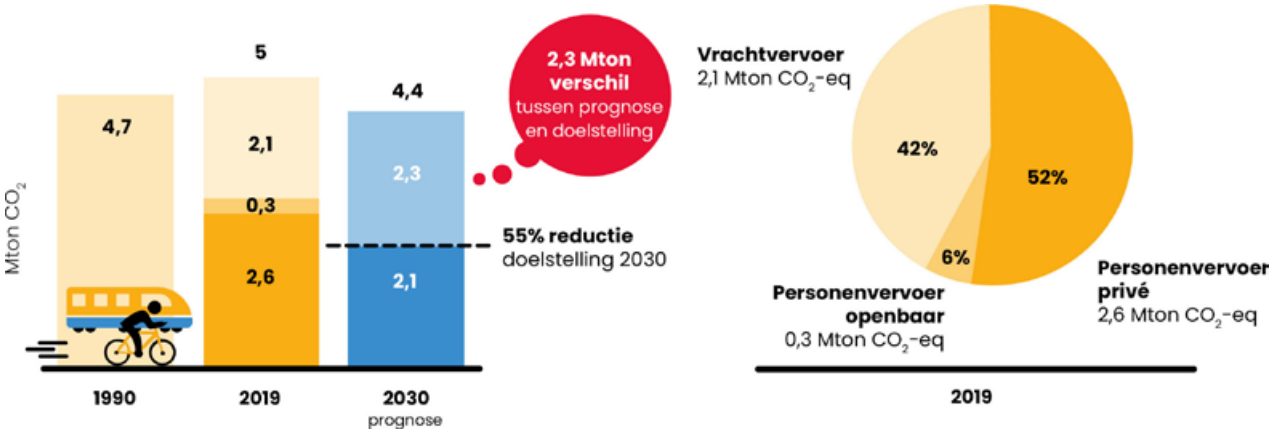
Opgave Rijk en decentrale overheden	In 2050 is de mobiliteit voor mensen en goederen klimaatneutraal.
Landelijke doelen voor 2030	Uit Klimaatakkoord en Clean Energy Hubs: • 1,9 miljoen elektrische vervoersmiddelen, 150 zero-emissie schepen, en een dekkend netwerk van Clean Energy Hubs • 1/3 hernieuwbaar energieverbruik in de mobiliteit (Europese en nationale bijmengverplichtingen van biobrandstoffen en Renewable Fuels of Non-Biological Origin, afgekort RFNBO's[36]) • 8 miljard minder zakelijke (auto)kilometers • 1,5 Mton CO_2-eq minder uitstoot van werkgebonden personenmobiliteit • Minimaal 30-40 grote gemeenten met zero-emissiezones voor stadslogistiek
Provinciale uitstoot in 2030	• Prognose: 4,4 Mton CO_2-eq • Doel 55%: 2,1 Mton CO_2-eq • Reductie: 2,3 Mton CO_2-eq[37]
Provinciale doelen voor 2030	• Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland uitvoeren • Alle bussen in 2030 emissievrij, waarbij nieuwe bussen al vanaf 2025 emissievrij zijn • Laad- en tankinfrastructuur conform Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en de Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL) realiseren • Dekkend netwerk Clean Energy Hubs • Doelen van het Klimaatakkoord en aanverwante documenten verdelen naar Noord-Holland, inclusief verduurzamen (regionale) luchtvaart en scheepvaart • Werkgeversaanpak mobiliteit, conform afspraken Coalitie Anders Reizen

De opgave voor 2030

Met het huidige beleid wordt verwacht dat de mobiliteit in Noord-Holland 4,4 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Om in dit transitiepad ook 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag mobiliteit niet meer dan 2,1 Mton CO_2-eq uitstoot produceren. De opgave is dan een extra reductie van 2,3 Mton CO_2-eq.

Toekomstbeeld 2050 Schoon vervoer zonder schadelijke uitlaatgassen en optimaal gebruik van ruimte, energie en grondstoffen in de provincie: in 2050 kan iedereen gebruik maken van schone en efficiënte mobiliteit. Alle vervoersmiddelen, met uitzondering van zee- en luchtvaart, stoten dan geen CO_2 of andere broeikasgassen meer uit. In het landelijk gebied is een sterke mix van autobereikbaarheid en openbaar vervoer aanwezig. In het stedelijk gebied ligt de nadruk op fietsen, lopen en openbaar vervoer. Voor transport tussen de gebieden in Noord-Holland spelen auto's, bus en trein een grote rol, met een hoge bezettingsgraad.

figuur 9. CO_2-eq uitstoot van mobiliteit in Noord-Holland

Resultaten & rol van de provincie

De opgave in mobiliteit is aanzienlijk, vooral omdat publieke en private actoren wederzijds sterk afhankelijk van elkaar zijn. De provincie kan de klimaatdoelen voor 2030 en 2050 dan ook niet alleen halen. Samenwerking met gemeenten en het Rijk is noodzakelijk om gezamenlijke reductieafspraken te maken. Daarnaast zijn hardere instrumenten als regelgeving, financiering en contracten nodig.

De provincie richt zich vooral op coördinatie en samenwerking, vanuit een sturende en een ondersteunende rol. We sturen op maatregelen die CO_2-reductie realiseren, door randvoorwaarden voor duurzamere mobiliteit op te nemen in de Omgevingsverordening, samenwerkingsafspraken, investeringsbesluiten, subsidievoorwaarden en de Regionale Agenda's Mobiliteit (RAM's). Ook in contracten met opdrachtnemers nemen we verplichtingen op over de inzet van duurzame mobiliteit. En in de eigen organisatie sturen we op duurzame mobiliteit via arbeidsvoorwaarden en regelingen (HR). Hierbij ligt een sterke link met de transitie in de eigen organisatie.

We ondersteunen onze partners maximaal in het verduurzamen van hun mobiliteit. Een belangrijk instrument hiervoor is het Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland (RMP). Het RMP is de regionale uitwerking van het Klimaatakkoord voor mobiliteitssector. Het programma voert zelf geen maatregelen uit, maar stimuleert, ondersteunt en jaagt gemeenten aan om duurzame mobiliteitsmaatregelen uit te voeren. Vanuit het RMP wordt per regio een eigen regionale uitvoeringsagenda duurzame mobiliteit opgesteld – deze landen in de RAM's. Het RMP kent een looptijd tot 2030 en de uitvoeringsagenda's moeten dan uitgevoerd zijn.

In het RMP heeft de provincie Noord-Holland een menukaart duurzame mobiliteit[38] ontwikkeld met 21 mogelijke maatregelen die CO_2-uitstoot verminderen en helder maken welke investeringen daarvoor nodig zijn. De maatregelen in deze menukaart hangen met elkaar samen: sommige hebben op zichzelf weinig impact op CO_2-reductie, maar zijn een randvoorwaarde om een andere maatregel effectiever te maken. Dit heeft geleid tot het bundelen van maatregelen in drie pakketten: werk gebonden personenmobiliteit, zero-emissie goederenvervoer, en deelmobiliteit, MaaS en Hubs. Per regio wordt gekeken welk pakket

relevant is en bij een bepaald gebiedstype past (zie verder *Maatregelen & acties*). Onderdeel in die menukaart en de mobiliteitstransitie is ook de *modal shift*, de verandering van de manier van reizen en vervoeren die bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelstellingen.

RELEVANTE CONTEXT: LUCHTVAART EN SCHEEPVAART

Noord-Holland is een provincie met een hoge energie-intensiteit, mede door de Amsterdamse haven die bunkerbrandstoffen voor zee- en binnenvaart, diesel en benzine levert, en door de activiteiten van Schiphol. Het Klimaatakkoord van Parijs en het Nederlandse Klimaatakkoord hebben echter geen specifieke maatregelen getroffen voor de lucht- en zeevaart.

Het aandeel lucht- en scheepvaart in de energiehuishouding van Noord-Holland is geanalyseerd in een recente verkenning naar de energiebehoeften en -effecten van duurzame energiedragers in de provincie. Op basis van deze verkenning[39] wordt er een gestructureerde aanpak ontwikkeld voor de benodigde duurzame brandstoffen in Noord-Holland – naast de Regionale Agenda Laadinfrastructuur en de landelijke aanpak Clean Energy Hubs.

Huidige maatregelen & acties

De maatregelpakketten (werkgebonden personenmobiliteit, zero-emissie goederenvervoer, en deelmobiliteit, MaaS en Hubs) zijn doorgerekend voor Noord-Holland en Flevoland. Daaruit blijkt dat met een zeer ambitieuze inzet de benodigde CO_2-reductie van 2,3 Mton op alle drie de maatregelpakketten binnen bereik komt.

BENODIGDE REDUCTIE VOOR 2030 IN MOBILITEIT[40]	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
2,3 Mton CO_2-eq	Regionaal Mobiliteitsprogramma Noord-Holland en Flevoland • Monitoring progressie Klimaatdoelen mobiliteit • Coördinatie klimaatafspraken Mobiliteit met Rijksoverheid • Stimuleren, aanjagen en ondersteunen uitvoering 20 maatregelen menukaart Duurzame Mobiliteit • Opstellen en laten uitvoeren Uitvoeringsagenda's RMP, landen in Regionale Agenda's Mobiliteit
	Werkgeversaanpak (extern) • CO_2-norm werkgebonden personenmobiliteit handhaven • Maatregelen Coalitie Anders Reizen uitvoeren • Werkgeversaanpak MRA en Noord-Holland Noord uitvoeren

BENODIGDE REDUCTIE VOOR 2030 IN MOBILITEIT[40]	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
	Nationale Agenda Laadinfrastructuur[41] Aansturen samenwerkingsorganisatie MRA-Elektrisch voor de Regionale Agenda Laadinfrastructuur met daaronder: • Concessie publieke laadinfrastructuur • Concessie snellaadinfrastructuur • Aanpak laden op bedrijventerreinen • Advisering laadinfrastructuur bij vve's en deelvervoer • Uitrollen Programma Slim Laden • Netcongestie-aanpak laadinfrastructuur
	Clean Energy Hubs[42] • Identificatie van gewenste locaties voor Clean Energy Hubs (CEH) • Opstellen en uitvoeren aanpak ontwikkeling CEH in Noord-Holland • Uitvoeren rollout Roadmap, CEH binnenvaart • Uitvoeren Noord-Hollands Convenant Waterstof in Zware Mobiliteit • Stimuleren waterstof in binnenvaart via RH2INE en CONDOR
	Verduurzamen openbaar vervoer • Uitrol zero-emissie materieel volgens Bestuursakkoord Zero-Emissie Busvervoer (BAZEB)
	Afspraken met partners • Afspraken financiering bereikbaarheidsmaatregelen koppelen aan CO_2-reducerende maatregelen in pakketdeals • Lobby decentrale klimaatgelden en bijbehorende wetgeving • Gecontroleerde afbouw fossiele tankstationlocaties • Onderzoeken verbod nieuwe tankstationlocaties met enkel fossiele brandstoffen

Strategische keuzes om de doelen te behalen

De klimaatopgave voor mobiliteit staat niet op zichzelf. Het infrastructuurnetwerk loopt na 2030 steeds meer vast en er is geen geld en (gezondsheids)ruimte om het netwerk op zo'n manier uit te breiden dat het deze problemen kan opvangen. Door de klimaatopgave en bereikbaarheidsopgave te koppelen kunnen we beide problemen het hoofd bieden – we verwachten dat dit zonder extra geld en ruimte kan of zonder groeiende energievraag en daarmee extra ruimtevraag in het landelijk gebied. Een verdere uitwerking van de brede aanpak om klimaatdoelen te halen staat in het Perspectief Mobiliteit.[43]

Om de opgave, doelen en beoogde resultaten te behalen lichten we strategische keuzes toe die ook gecombineerd moeten worden:

- Duurzaamheid is een randvoorwaarde bij álle keuzes. We stellen de principes Verminder, Verander en Verbeter uit het Perspectief Mobiliteit centraal. We implementeren de principes grootschalig in het goederen- en personenvervoer. We gebruiken actief kansen om maatregelen, als een soort hefboom, naar een hoger effect te tillen.
- Van adviseren naar verordenen. We maken gebruik van de juridische instrumenten van de provincie om CO_2-reductie af te dwingen. Deze instrumenten zijn vooral kansrijk in ruimtelijke ordening en via verplichtingen bij financiële bijdragen en overeenkomsten. We hanteren een voor-wat-hoort-wat-beleid bij medeoverheden en bedrijven. Als een partij subsidie of een maatregel van de provincie wil, staat daar een verplichte CO_2-reductie tegenover. Dit kan onder meer in de Regionale Agenda's Mobiliteit worden verankerd, in subsidietrajecten of bilaterale projectafspraken.
- Inzetten op innovatie. We kunnen eerdere en betere keuzes maken door nu actief na te denken over en te experimenteren met nieuwe vervoerssystemen en die te stimuleren. Om ook na 2030 voldoende (technische) mogelijkheden te hebben voor de reductie van broeikasgassen, moeten we nu de innovaties van de toekomst stimuleren.
- Het goede voorbeeld. Omdat we gemeenten en bedrijven vragen hun mobiliteit te verduurzamen, geven we zelf het goede voorbeeld. Bijvoorbeeld door thuiswerken te faciliteren wanneer er de meeste files staan. We stimuleren duurzaam reisgedrag, zoals lopen, fietsen en reizen met ov van en naar werklocaties. Alle provinciale voertuigen en vaartuigen stoten geen broeikasgassen en andere schadelijke stoffen uit – ook niet in onze opdracht. Goederen aan de provinciale locaties worden zoveel mogelijk geleverd via hubs en elektrische mobiliteit. Daarbij hoort ook dat we externe kosten beter salderen in projectkosten, zo kunnen we de daadwerkelijke maatschappelijke en klimaattechnische kosten meenemen in onze besluiten.
- Lagere energievraag van mobiliteit. Dit doen we onder meer door efficiënter autogebruik via nieuwe vormen van gebiedsontwikkeling die minder energie verbruiken in mobiliteit. Denk aan autoluwe zones en strengere parkeernormen, grootschalig promoten van gedeelde mobiliteit via ov-concessies, doelgroepenstroken en meer privaat deelvervoer. Waar mogelijk zullen we zero-emissie zones (laten) instellen voor vracht- en personenvervoer. We richten de ruimtelijke omgeving en financiële prikkels zo in dat gezamenlijk vervoer de meest logische keuze is, en dat er ruimte blijft voor individuele private autoritten.
- Energie-infrastructuur voor mobiliteit. Met de Regionale Agenda Laadinfrastructuur en de Clean Energy Hubs zorgen we voor voldoende aanbod van (snel)laad- en tankinfrastructuur. Zo wordt duurzame energievoorziening voor mobiliteit geen issue meer in Noord-Holland. We implementeren de aanpak voor netcongestie en stimuleren het delen van aansluitingen. Daarnaast ontwerpen we een gecontroleerde ontmanteling van tankstations die alleen fossiele brandstoffen aanbieden.
- Slim energieaanbod en slimme aanpak netcongestie. Door de netcongestie kan niet alle mobiliteit verduurzamen in het tempo dat nodig is. Daarom ontwerpen we samen met partners een gecoördineerde aanpak waar in de provincie duurzame brandstoffen in te zetten zijn. Daarbij hoort ook de energievraag in balans brengen. Bijvoorbeeld dat het aantrekkelijker is om te laden op momenten dat er weinig energievraag is. Of dat grote energievragers hun consumptie op elkaar afstemmen om zo grote pieken van stroomverbruik te voorkomen.

Gebouwde omgeving

OPGAVE EN DOELEN GEBOUWDE OMGEVING

Opgave Rijk en decentrale overheden	In 2050 is de gebouwde omgeving volledig klimaatneutraal: de CO_2-uitstoot is tot (vrijwel) nul teruggebracht.
Landelijke doelen voor 2030	• Isolatie 1.500.000 koopwoningen (uitfasering E, F, G-labels) • Isolatie huurwoningen – 675.000 sociale huurwoningen – 325.000 particuliere huurwoningen • Isolatie utiliteitsbouw – Label C verplichting kantoren (> 100 m2) per 1 januari 2023 – 60.000 utiliteit in 2027 naar label C (uitfasering G-labels) – 60.000 utiliteit in 2030 naar label C (uitfasering F-labels) • Aansluiting op duurzame warmtebron – 1 miljoen (hybride) warmtepompen in de bestaande bouw – 500.000 woningequivalent op een warmtenet – 1,6 bcm (billion cubic meter) groen gas bijmengen
Provinciale uitstoot in 2030	• Prognose: 5,4 Mton CO_2-eq • Doel 55%: 3,7 Mton CO_2-eq • Reductie: 1,7 Mton CO_2-eq
Provinciale doelen voor 2030	• Isolatie 226.000 koopwoningen (uitfasering E, F, G-labels) • Isolatie huurwoningen – 128.000 sociale huurwoningen – 72.000 particuliere huurwoningen • Isolatie utiliteitsbouw – Label C verplichting kantoren (> 100 m2) per 1 januari 2023 – 10.600 utiliteit in 2027 naar label C (uitfasering G-labels) – 10.600 utiliteit in 2030 naar label C (uitfasering F-labels) • Aansluiting op duurzame warmtebron – 172.000 bestaande woningen op een (hybride) warmtepomp – 86.000 woningequivalent op een warmtenet

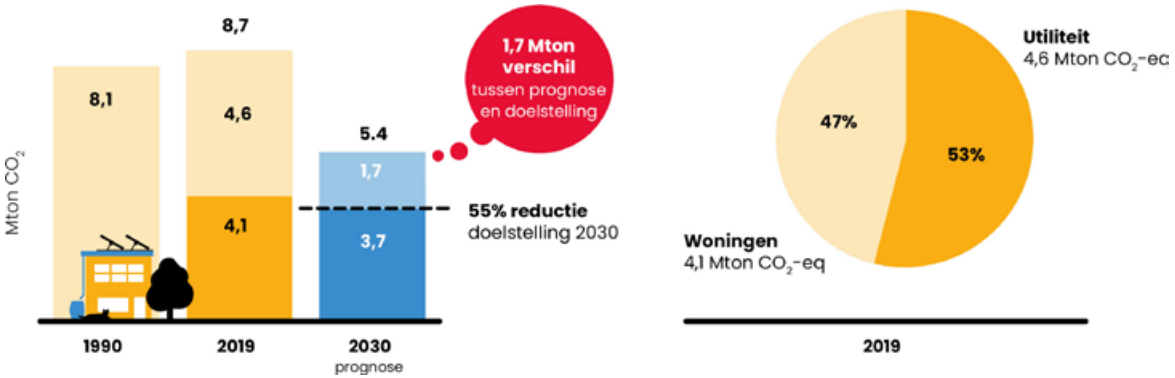

De opgave voor 2030

Met het huidige beleid is de prognose dat de gebouwde omgeving in Noord-Holland 5,4 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030. Hiervan is 2,3 Mton afkomstig uit de utiliteit (maatschappelijk vastgoed en zakelijk vastgoed) en 3,1 Mton uit de woningbouw. Het energieverbruik in de gebouwde omgeving is als volgt verdeeld: 54 procent van de vraag is afkomstig van woningen, 34 procent uit maatschappelijk vastgoed en 12 procent uit commercieel vastgoed.

Om in dit transitiepad ook 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag de gebouwde omgeving maximaal 3,7 Mton CO_2-eq uitstoot produceren. De opgave is dan een extra reductie van 1,7 Mton CO_2-eq.

Toekomstbeeld 2050 De provincie, een mix van landelijke en dichte stedelijke gebieden, is in 2050 volledig klimaatneutraal. Het afscheid van aardgas heeft geleid tot een volledig uitstootvrije gebouwde omgeving met een CO_2-arme vastgoedportefeuille. In de steden en de landelijke gebieden wordt er uitsluitend emissievrij gebouwd en met betaalbare, duurzame warmte worden onze huizen en kantoren en andere utiliteiten verwarmd. Zo zorgen we voor klimaatwinst en een structureel lagere energierekening.

figuur 10. CO_2-eq uitstoot van de gebouwde omgeving in Noord-Holland

Resultaten & rol van de provincie

Voor de opgave – maximaal 3,7 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030 en dus de reductie van 1,7 Mton CO_2-eq – wil de provincie bestaande bouw energieneutraal en aardgasvrij maken, klimaatneutrale nieuwbouw en CO_2-neutrale utiliteitsbouw realiseren. De opmaat betekent:

- Utiliteitsbouw, koop- en huurwoningen isoleren
  - bestaande bouw: De provincie streeft ernaar jaarlijks 50.000 woningen te verduurzamen met behulp van subsidiemaatregelen.[44]
  - nieuwbouw: in de provincie Noord-Holland, en voornamelijk in de Metropoolregio Amsterdam, zijn 325.000 nieuwbouwwoningen voorzien tot 2050 waarvan de eerstkomende jaren al zo'n 175.000. Tot 2040 worden in Noord-Holland ongeveer 230.000 woningen gebouwd. In 2050 levert dit veel nieuwe, CO_2-neutrale woningen op.

  - utiliteitsbouw: alle nieuwe utiliteitsbouw moet vanaf 2030 emissievrij worden gebouwd. Nieuwe overheidsgebouwen moeten dat al vanaf 2028.[45] Om het bestaande maatschappelijk vastgoed te verduurzamen zet de provincie zich in met advies en subsidiemaatregelen.
- Coördinatie aansluiting woningequivalenten op een warmtenet
- Woningen aansluiten op een (hybride) warmtepomp

Als aanjager, coördinator en facilitator bereiden we de gebouwde omgeving op de toekomst voor. In de systemische puzzel van de energietransitie brengen we actief betrokken partijen samen.

- We handhaven de energiebesparingsplicht in samenwerking met de Omgevingsdiensten (wettelijke taak).
- We ondersteunen gemeenten en faciliteren hen via het Servicepunt Duurzame Energie (SPDE).
- De uitrol van warmtenetten versnellen we door kennis, financiering en capaciteit aan gemeenten te bieden. Ook dragen we bij aan de integratie van warmtebronnen en infrastructuur op een bovenlokaal niveau. En we voeren regie op de verduurzaming van de warmtevoorziening om netcongestie te verminderen.
- We stellen actief subsidieregelingen voor duurzame initiatieven beschikbaar. Voor onder meer energiebesparing en verduurzaming van woningen[46] en utiliteitsbouw, duurzame warmtebronnen, en samenwerking en kennisdeling tussen gemeenten en andere stakeholders. We subsidiëren het gebruik van circulaire isolatiematerialen.
- Door kennis te delen en onderzoek naar nieuwe vormen van verduurzaming en alternatieve warmtebronnen stimuleren we innovatie. Daarvoor bieden we een platform om ervaringen, best practices, nieuwe technologieën en methoden actief te delen.
- We hebben een coördinerende rol bij het emissievrij maken van gebouwen. Voor nieuwbouw agenderen we systemische barrières bij het Rijk en andere partijen.

Huidige maatregelen & acties

Onze focus ligt op energiebesparing, de toepassing van duurzame energiebronnen en de integratie van innovatieve verwarmingssystemen (warmtenetten). In nieuwbouw willen we zo snel mogelijk van Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) naar Energie Neutrale Gebouwen (ENG) gaan.[47]

BENODIGDE REDUCTIE VOOR 2030 IN DE GEBOUWDE OMGEVING	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
1,7 Mton CO_2-eq	Bovengemeentelijke samenwerking ondersteunen en faciliteren • Subsidieregelingen voor energiebesparing en verduurzaming van woningen en utiliteitsbouw • Financiering Servicepunt Duurzame Energie (SPDE) • Ondersteuning warmtetransitie gemeenten uitbreiden door pool experts en projectleiders beschikbaar te stellen; gefinancierd vanuit specifieke uitkering (hierna te noemen SPUK) van het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW)

BENODIGDE REDUCTIE VOOR 2030 IN DE GEBOUWDE OMGEVING	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
	Provinciale invulling en rol t.a.v. effectieve uitvoering transitievisie warmte • Aansluitingen op warmtenetten sneller realiseren • Snellere groei individuele warmtepompen (t.o.v. cv-ketels) • Uitrol en verduurzaming van de warmtenetten versnellen • Natuurlijke vervanging hybride ketels
	Coördinatie Regionale Structuur Warmte (RSW) • Onder meer duurzame warmtebronnen als geothermie (aardwarmte) en datathermie (restwarmte uit datacenters) onder de aandacht brengen en actief promoten, zoals met de subsidie, voor onderzoek naar aardgas als warmtebron, voor gemeenten • Toetsen en adviseren warmtekavels en onderzoek naar potentie van warmtebronnen • Gemeenten ondersteunen bij de aanleg van warmtenetten (bronzijde, transport en afnamezijde) • Via warmtedataregister informatie over duurzame warmtebronnen beschikbaar stellen, uitbreiden en bijhouden
	Isolatie woningbouw en gebouwen • Isolatie 226.000 koopwoningen (uitfasering E, F, G-labels) • Isolatie huurwoningen – 128.000 sociale huurwoningen – 72.000 particuliere huurwoningen • Isolatie utiliteitsbouw – Label C verplichting kantoren (> 100 m2) per 1 januari 2023 – 10.600 utiliteit in 2027 naar label C (uitfasering G-labels) – 10.600 utiliteit in 2030 naar label C (uitfasering F-labels) • Aansluiting op duurzame warmtebron – 172.000 bestaande woningen op een (hybride) warmtepomp – 86.000 woningequivalent op een warmtenet

Strategische keuzes om de doelen te behalen

Naast bovenstaande maatregelen en acties zijn strategische keuzes noodzakelijk om de opgave, doelen en beoogde resultaten te behalen. We komen ook een aantal dilemma's tegen:

- Netcongestie moet meewegen in de keuze van de warmtevoorziening. Een warmtenet aanleggen of ontsluiten – met bijvoorbeeld geothermie als bron of een andere (hoge) temperatuur-warmtebron – voorkomt of beperkt netcongestie. Om een warmtenet rendabel te exploiteren moet een overgrote meerderheid van de gebouwen in een wijk aangesloten zijn.

Maar dat is complex en de aanleg van warmtenetten blijft achter. Het aantal (hybride) warmtepompen neemt toe door subsidies van het Rijk. Nu gebruikt een woning die is aangesloten op een warmtepomp – in plaats van op het warmtenet – meer elektriciteit. Door onder andere meer warmtepompen neemt de vraag naar elektriciteit toe, met netcongestie als gevolg. En wanneer meer gebouwen in een wijk met een warmtepomp worden verwarmd, daalt het animo om mee te doen met een warmtenet en stijgt de kans op een onrendabel warmtenet.

- Energiebesparing vraagt om gedragsverandering: zonder investering is er vaak 10 procent of meer op ons energieverbruik te besparen. Maar: gedrag is lastig te veranderen. We ontwikkelen activiteiten die energiegebruikers stimuleren om energie te besparen en in de daluren stroom te gebruiken.
- De provincie stimuleert gemeenten intensiever om – in afstemming met Liander in de transitievisies warmte – concreet te maken welke wijken voor 2030 worden aangepakt, wat daar de toekomstige warmtevoorziening zal zijn en wat dat voor de warmte- en elektriciteitsvoorziening van die wijken betekent.
- De provincie onderzoekt wat de mogelijkheden zijn om een publiek warmtebedrijf op te zetten.

RELEVANT RIJKSBELEID VOOR DE GEBOUWDE OMGEVING

Het Rijk heeft als doel gesteld om 2,5 miljoen woningen te isoleren in de periode tot en met 2030, waarvan 1,5 miljoen koopwoningen en 1 miljoen huurwoningen. Daarin is de focus om de energielabels E, F en G uit te faseren. Daarnaast zijn 1 miljoen bestaande woningen overgestapt naar een hybride warmtepomp en worden 500.000 woningen duurzaam verwarmd via een warmtenetaansluiting. Van de totale Nederlandse woningvoorraad van ongeveer 8 miljoen woningen, staan er 1,4 miljoen woningen in Noord-Holland.

Het **Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving** (juni 2022) beschrijft hoe de verduurzaming van woningen, scholen, winkels en kantoren wordt versneld.[48]

De **Wet collectieve warmtevoorziening** (Wcw) moet ervoor zorgen dat collectieve warmtesystemen de komende jaren verder kunnen worden ontwikkeld. De Wcw vervangt de huidige Warmtewet en treedt naar verwachting medio 2025 in werking.[49]

De **Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie** (WgiW) treedt naar verwachting 1 juli 2025 in werking. Met deze wet krijgen gemeenten een regie en kunnen ze de overgang van aardgas naar duurzame vormen van energie uitvoeren. Inclusief regels voor het beëindigen van gaslevering en duurzaamheidseisen voor gebouwen en de alternatieve energievoorziening. De wet wijzigt de Gaswet en de Omgevingswet inclusief onderliggende regels.[50]

Industrie en bedrijven

OPGAVE EN DOELEN INDUSTRIE EN BEDRIJVEN

Opgave Rijk en decentrale overheden	In 2050 zijn grondstoffen, producten en processen in de industrie netto klimaatneutraal en voor 100% circulair.
Landelijke doelen voor 2030	• 50% minder primaire, abiotische grondstoffen • Maximaal 36 Mton CO_2-eq uitstoot van productieprocessen en afvalsector • Verduurzaming van het industriële warmtesysteem tot 300°C • Elektrificatie en CO/CO_2-hergebruik geëffectueerd • Kosteneffectief Carbon Capture and Storage (CSS) • Duurzame waterstofproductie op weg naar implementatie • Biogrondstoffen zijn standaard
Provinciale uitstoot in 2030	• Prognose op basis van huidig beleid: 9,9 Mton CO_2-eq • Doel 55%: 6,7 Mton CO_2-eq • Reductie: 3,2 Mton CO_2-eq
Provinciale doelen voor 2030	• CES NZKG: 40% CO_2-uitstoot minder (waaronder 5 Mton CO_2-eq reductie in 2030 door het verduurzamen van Tata Steel) • Stimuleren wettelijke besparingsverplichting bij alle middelgrote en grote bedrijven (Energiebesparingsakkoord bedrijven in Noord-Holland 2022-2025)

De opgave voor 2030

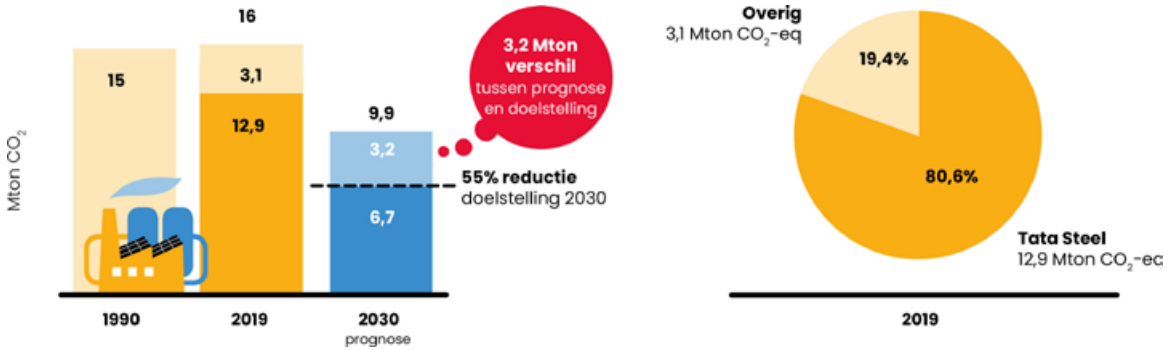
De industrie in onze provincie stoot meer CO_2 uit dan het landelijk gemiddelde. Er ligt dus een grote opgave bij de industriesector in Noord-Holland. In 2019 was de totale uitstoot in de provincie 33,1 Mton CO_2-eq, daarvan komt 16 Mton CO_2-eq voor rekening van de industrie. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de staalproductie in IJmuiden: een uitstoot van circa 12,9 Mton CO_2-eq zorgt voor 80 procent van de industriële CO_2-uitstoot in Noord-Holland. De overige 3,1 Mton CO_2-eq komt voort uit de overige industrie en bedrijven in Noord-Holland.

Met het huidige beleid (inclusief de beoogde verduurzaming van Tata Steel) is de prognose dat de industrie in Noord-Holland 9,9 Mton CO_2-eq in 2030 uitstoot. Om in dit transitiepad ook 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag er in 2030 maximaal 6,7 Mton CO_2-eq de lucht in. De opgave is dan een extra reductie van 3,2 Mton CO_2-eq.

Toekomstbeeld 2050 Noord-Holland heeft in 2050 nog altijd een sterke en robuuste economie: met hulp van de provincie is de sector erin geslaagd om de klimaattransitie in Noord-Holland te maken. Industrie en bedrijven zijn dan klimaatneutraal (netto nul CO_2-uitstoot) en dragen bij aan een volledig circulaire economie. Onder meer door zuinig energieverbruik, hergebruik van grondstoffen en groene waterstof in plaats van fossiele brandstoffen. Ook hebben de industrie en bedrijven fors minder negatieve impact op de leefomgeving. De provinciale warmtevoorziening komt deels van industriële restwarmte. Een flexibele

vraag naar elektriciteit helpt vraag en aanbod van hernieuwbare elektriciteit op het net in balans te houden. Kritieke industriële functies kunnen de gevolgen van klimaatverandering aan. En het zoetwaterverbruik is tot een minimum beperkt.

figuur 11. CO_2-eq uitstoot van industrie en bedrijven in Noord-Holland

CIRCULAIRE ECONOMIE

De circulaire economie weegt zwaar in de reductie van broeikasgasuitstoot. Door het primaire (fossiele) grondstoffen terug te dringen, zorgen we voor flink minder uitstoot, in Nederland en in internationale ketens. In een circulaire economie worden fossiele grondstoffen deels vervangen door duurzame biogrondstoffen of secundaire grondstoffen, zoals gerecycled plastic. De voordelen van biobased producten zijn tweeledig: ze voorkomen CO_2-uitstoot die de fossiele producten veroorzaken en ze slaan CO_2 op. Circulaire maatregelen implementeren kan volgens het Rijk leiden tot een reductie van 2 tot 4 Mton CO_2-eq in 2030.

Bovendien worden primaire grondstoffen steeds schaarser en duurder. Geopolitieke spanningen kunnen de levering van deze grondstoffen in gevaar brengen, waardoor bedrijven afhankelijk worden van instabiele landen voor cruciale grondstoffen. De provincie richt zich op minder gebruik van primaire grondstoffen en stimuleert bedrijven om circulair te ondernemen en te produceren.

Resultaten & rol van de provincie

Voor de opgave – maximaal 6,7 Mton CO_2-eq uitstoot in 2030 en dus de reductie van 3,2 Mton CO_2-eq – ziet de provincie alleen toekomst voor industriële bedrijven die de overgang naar schone en duurzame productie kunnen en willen maken. Een schone, duurzame en toekomstbestendige industrie in Noord-Holland zorgt voor:

- een gezondere en schonere leefomgeving door minder schadelijke industriële uitstoot,
- minder uitstoot van industriële CO_2 en stikstof, minder zoetwatergebruik en toe naar een circulaire productie waarin minder grondstoffen worden gebruikt,
- een robuuste economie met een industrie die in de toekomst concurrerend weet te blijven.

We faciliteren en versterken de verduurzaming van de industriesector en het bedrijfsleven. Door onder meer te stimuleren dat ze energie efficiënt gebruiken, innovatieve en circulaire productieprocessen ontwikkelen en overgaan op duurzame energiebronnen. We richten onze projecten regionaal in, want op die schaal zien we onze grootste toegevoegde waarde.

Het landelijke klimaatdoel van 2030 voor de industrie is in zicht volgens de Klimaat- en Energieverkenning (KEV) 2022.[51] Veel is echter nog onzeker, vooral over de randvoorwaarden die de industrie nodig heeft om te verduurzamen, zoals vergunningen, infrastructuur en beschikbare fysieke en milieuruimte. Juist daar kan de provincie om het verschil maken.

Eén van de vijf industrieclusters in Nederland is het Noordzeekanaalgebied – daar levert de provincie haar bijdrage via het Programmabureau NZKG als publiek-private samenwerking. In de Omgevingsverordening zijn industrieterreinen van provinciaal belang aangewezen in het Noordzeekanaalgebied.[52] De beschikbare ruimte wordt op deze manier gereserveerd voor de energietransitie, circulaire economie, bedrijvigheid in de hogere milieucategorieën en havengebonden activiteiten.

Ook wil de provincie kansen benutten in de regio Den Helder, omdat die regio gunstig is voor de aanlanding van wind op zee (één van de mogelijke routes van programma VAWOZ). In overleg met relevante partijen werken we inhoud, maatregelen en projecten uit en streven we naar meerwaarde door provinciale inzet. En we willen de energie-infrastructuur die voor de industrie buiten onze provincie wordt gerealiseerd, maximaal benutten.

Huidige maatregelen & acties

Maatregelen die CO_2 in de industrie verminderen gaan vaak gepaard met extra voordelen zoals schonere lucht en schoner water, minder stikstof, betere werkomstandigheden en minder afval.

BENODIGDE REDUCTIE VOOR 2030 IN INDUSTRIE EN BEDRIJVEN	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
3,2 Mton CO_2-eq	Productie groen staal Tata Steel • Samenwerken met alle relevante partners • Versnellen vergunningsprocedure met projectbesluit Heracless-Groen Staal • Randvoorwaardelijke infrastructuur is tijdig beschikbaar voor Heracless-Groen Staal via CES, pMIEK en VAWOZ Bijdragen aan opstellen Cluster Energie Strategie (CES) • CES NZKG: In kaart brengen welke randvoorwaardelijke energie infrastructuur ten behoeve van verduurzaming industrie in het industriecluster Noordzeekanaalgebied nodig is, en de realisatie aanjagen • CES Cluster 6: In kaart brengen welke randvoorwaardelijke energie infrastructuur ten behoeve van verduurzaming verspreide industrie in provincie nodig is, en de realisatie aanjagen Handhaven Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven (2022-2025) • Bevoegd gezag voor vergunningen en handhaving complexe bedrijven • Bedrijventerreinen verduurzamen • Onder meer klimaatmaatregelen (factsheets, regionaal overleg en stimuleringsprogramma's) • 50% bedrijventerreinen in Noord-Holland heeft een vorm van duurzaam beheer; 800 ondernemers worden ontzorgd bij energiebesparingsmaatregelen via SPUKs Ontzorgingsprogramma mkb Warmtenetten in infrastructuur inpassen • Overleg met provincies • Coördinatie betrokken partijen voor ruimtelijke inpassing van warmtenetten en doorontwikkeling van warmtetransport Vergunningen hernieuwbare energieprojecten versnellen • Vooral voor grootschalige projecten Waterstof in de industrie bevorderen en faciliteren • Waterstofproductie en -infrastructuur realiseren • Versnellen waterstofgebruik in de industrie en andere sectoren (waaronder de agrosector) • Waterstof in zware mobiliteit (zwaar wegvervoer, scheep- en luchtvaart)

Strategische keuzes om de doelen te behalen

De provincie Noord-Holland omarmt een nieuwe benadering voor de industrie en het bedrijfsleven: duurzaamheid is een randvoorwaarde, geen optie. Over de dilemma's die hieruit voortkomen, komen we samen met alle betrokken partijen tot weloverwogen keuzes. Naast bovenstaande maatregelen en acties zijn strategische keuzes noodzakelijk om de opgave, doelen en beoogde resultaten te behalen:

- Grotere capaciteit, slagkracht en kennis van de Omgevingsdiensten (OD). Zo kunnen de diensten sterker handhaven en er strikter op toezien dat industrie en bedrijven de verplichting om energie te besparen en de Wet Milieubeheer naleven. Daar hoort ook actief beleid bij, bijvoorbeeld om onder voorwaarden bij te dragen aan bedrijfsactiviteiten (via vergunningen), om de groei van niet-passende bedrijfsactiviteiten actief te beperken, en specifieke aandacht te besteden aan sectoren die veel energie verbruiken zoals staal, datacenters en kassen. Verder kunnen Omgevingsdiensten via vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-stelsel) bijdragen aan de circulaire economie.
- Onderzoek naar aanvullende instrumenten om bij gemeenten en provincie te sturen op minder energiegebruik en broeikasgasuitstoot. We onderzoeken ook of die instrumenten kunnen worden opgenomen in regionale afspraken.
- Circulaire economie stimuleren. We streven naar een volledig circulaire economie in 2050 en 50 procent minder primaire, abiotische grondstoffen (fossiel, metaal, mineraal) in 2030.
- Beschikbare fysieke en milieuruimte voor industrie en bedrijven. Voor de omslag naar een circulaire economie moeten we rekening houden met locaties met een zogeheten hoge milieucategorie[53] en locaties die aan water gebonden zijn.

RELEVANT EUROPEES EN RIJKSBELEID VOOR DE INDUSTRIE EN BEDRIJVEN

Europa en het Rijk richten zich primair op deze sporen:

- CO_2-uitstoot beprijzen. Het recht op CO_2-uitstoot binnen een Europees plafond krijgt een prijs via het Europese Emission Trading System (EU ETS). Het aantal beschikbare rechten neemt ieder jaar af. Daardoor wordt de prijs van CO_2-uitstoot steeds hoger, wat het aantrekkelijk maakt om te investeren in duurzame technieken, en wordt productie met fossiele uitstoot dan niet langer rendabel. Door deze ontwikkeling moeten industrie en bedrijven in Noord-Holland verduurzamen.
- Subsidies voor verduurzamingsprojecten. De EU en het Rijk hebben verschillende subsidies voor industrie en bedrijven die maatregelen nemen om te verduurzamen. Bijvoorbeeld de maatwerkaanpak met de circa 15 grootste industriële uitstoters, waaronder Tata Steel Nederland.
- Energie-infrastructuur als randvoorwaarde. Elk industriecluster, waaronder het Noordzeekanaalgebied, werkt aan een Cluster Energiestrategie (CES). Die laat de concrete plannen zien van grote bedrijven om te verduurzamen en hun vraag aan de energie(-infrastructuur). Daarnaast wordt voor de verspreide industrie een provinciale Cluster Energie Strategie (pCES) opgesteld. Vanuit het Cluster Energiestrategie Noordzeekanaalgebied (CES NZKG) wordt de benodigde energie-infrastructuur voor de belangrijkste verduurzamingsplannen gefaciliteerd via het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK). Projecten in de CES NZKG die van aantoonbaar nationaal belang zijn, worden voorgesteld als kandidaat-projecten voor het MIEK. Het Rijk bepaalt vervolgens welke projecten in het MIEK komen. Projecten in de pCES vormen input voor het provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK).
- Het Rijk heeft het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE) opgesteld, onder meer met maatregelen om de komende jaren zuiniger en slimmer met grondstoffen om te gaan.[54]

Landbouw en landgebruik

OPGAVE EN DOELEN LANDBOUW EN LANDGEBRUIK

Opgave Rijk en decentrale overheden	In 2050 is het systeem van landbouw en landgebruik netto klimaatneutraal.
Landelijke doelen voor 2030	• Landbouw – 5 Mton reductie CO_2-eq in de veehouderij • Landgebruik – 0,5 Mton CO_2-eq opslag in landbouwbodems – 0,4 – 0,8 Mton CO_2-eq opslag in bos, bomen en natuur – 1 Mton CO_2-eq in veenweidegebieden
Provinciale uitstoot in 2030	• Prognose op basis van huidig beleid: 2,2 Mton CO_2-eq • Doel 55%: 1,4 Mton CO_2-eq • Reductie: 0,8 Mton CO_2-eq
Provinciale doelen voor 2030	• Landbouw – 0,35 Mton CO_2-eq per jaar reductie voor de glastuinbouw, op basis van Scope 1 emissies – 0,3 Mton CO_2-eq reductie voor de landbouw in 2030 t.o.v. KEV 2021 – 15% van het landbouwareaal onder biologisch beheer in 2030; 100% kringlooplandbouw in 2040 (conform de landelijke doelstellingen) • Landgebruik – 0,09 Mton CO_2-eq uit veenweidegebieden is grofweg 50% minder uitstoot (PPLG) – 0,053 Mton CO_2-eq koolstofopslag in minerale landbouwbodems

De opgave voor 2030

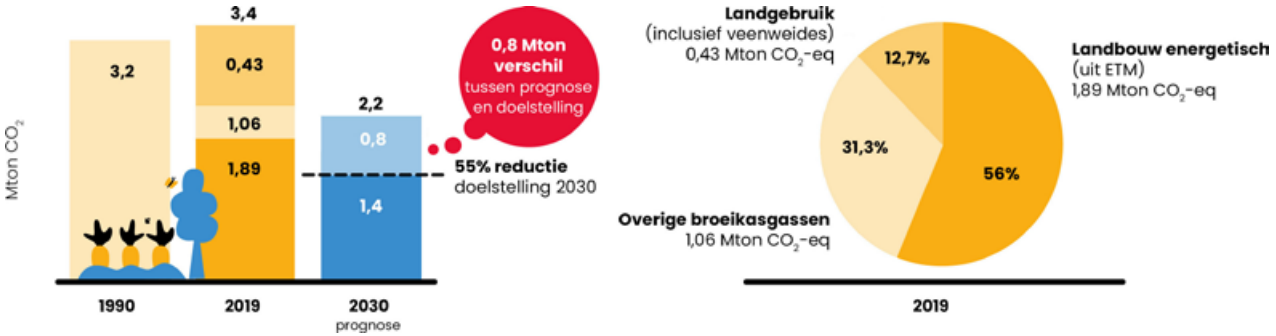
Met het huidige beleid is de prognose dat landbouw en landgebruik in Noord-Holland 2,2 Mton CO_2-eq uitstoot. Om in dit transitiepad ook 55 procent minder broeikasgas uit te stoten, mag er in 2030 maximaal 1,4 Mton CO_2-eq uitgestoten worden. De opgave is dan een extra reductie van 0,8 Mton CO_2-eq.

Daarnaast is er nog de Global Methane Pledge (GMP)[55] waar de Nederlandse overheid zich ook aan heeft gecommitteerd: voor 2030 moet de landbouw 30 procent minder methaan uitstoten.

Toekomstbeeld 2050 Economische veerkracht blijft een belangrijke pijler, waarbij de agrarische sector wordt aangemoedigd om duurzaam, circulair en innovatief te werken. Dit omvat een toekomstbestendig verdienmodel voor agrarische

ondernemers, de productie van gezond en betaalbaar voedsel samen met duurzaam landschaps- en bodembeheer. Maatschappelijke diensten worden eerlijk vergoed, en van verantwoorde productie van voedsel en grondstoffen profiteren boeren én de hele samenleving. De omgeving is klimaatbestendig: water- en bodembeheer in het landelijk gebied biedt meer ruimte voor waterberging waardoor het veerkrachtiger wordt. Het landelijk gebied fungeert als een essentiële groene long, die natuurlijke hulpbronnen beschermt en bijdraagt aan een gezonde leefomgeving voor de mens.

figuur 12. CO_2-eq uitstoot van de landbouw en landgebruik in Noord-Holland

Resultaten & rol van de provincie

De producten en activiteiten van de landbouw en de bodemopbouw van de veenweidegebieden stoten altijd een zekere mate van broeikasgassen uit. De netto uitstoot van de landbouw in 2050 in balans brengen kan door:

- de uitstoot van de landbouwsector te verminderen,
- koolstof vast te leggen in bodems, bossen, natuur, gewassen en materialen,
- broeikasgasemissie uit de veenweidebodems te verminderen en
- de glastuinbouw te verduurzamen.

Een duurzame agrarische sector heeft hoge prioriteit. Dat zal veranderingen met zich meebrengen voor de hele agrarische keten en op het bedrijf van de agrariër. Onze agrarische ondernemers zijn onmisbaar voor de economie en cultuur van het platteland en het onderhoud van het landschap. Vanwege de grote uitdagingen in het landelijk gebied (zie het Provinciaal Programma Landelijk Gebied, PPLG, en Bodem en Water Sturend, BWS) zullen we klimaatmaatregelen zorgvuldig, behoedzaam en integraal moeten ontwikkelen. Dat doen we samen met de sector en ketenpartners en als onderdeel van de Voedselvisie Noord-Holland.

De klimaatopgave voor landbouw en landgebruik gaat over de reductie van broeikasgassen en over koolstofopslag. De veehouderij, oxidatie van veenweide en het energiegebruik in de glastuinbouw stoten de meeste broeikasgassen uit – daar liggen onze grootste inspanningen. Voor koolstofopslag ligt de focus op het aanplanten van bomen (Bossenstrategie) en het opslaan van koolstof op landbouwgrond (Nationaal Programma Landbouwbodems).

Klimaatmaatregelen voor de landbouw, de regionale veenweidestrategie en de Bossenstrategie zijn opgenomen in de startversie van het PPLG. Daarnaast hebben we energiegebiedsvisies opgesteld, in samenwerking met de Greenports, met maatregelen om de doelen voor de glastuinbouw te behalen.

Voor de maatregelen en inspanningen binnen landbouw en landgebruik is de provincie voor een groot deel afhankelijk van regelingen en financiën vanuit het Rijk. Een uitblijvend landbouwakkoord en onzekerheid over financiering om het PPLG uit te voeren, maken het ongewis of we de maatregelen kunnen uitvoeren. Deze kwesties brengen we actief bij het Rijk op de agenda en onze overige klimaatmaatregelen zetten we voort.

Huidige maatregelen & acties

BENODIGDE REDUCTIE VOOR 2030 IN VEEHOUDERIJ EN AKKERBOUW	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
0,3 Mton CO_2-eq	• Regie houden op afroming aantal dieren door het Rijk (intrekken fosfaatrechten van vrijwillige stoppers) • Mestbewerking en efficiënter mestgebruik – Faciliteren van bottom-up initiatieven (Voedselvisie) – Haalbaarheidsonderzoek mestbewerking Noord-Holland – Ruimtelijke Handreiking Mestbewerkingsinstallaties in Noord-Holland – Pilotproject Mineralencentrale Purmerend (opstartfase) – Subsidies voor investeringen in mestbewerking – Kwartiermaker voor gebiedsgerichte nutriëntenkringlopen en mestbewerking • Emissiearm bedrijfsmanagement – FieldLab Groene Hart – Coaching voor emissiearm bedrijfsmanagement – Handreiking emissiearm bedrijfsmanagement – Studieclub emissiearm bedrijfsmanagement (WLD) – KPI-stimuleringsregeling • Energietransitie landbouwbedrijven

GLASTUINBOUW	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
0,35 Mton CO_2-eq	• Energiebesparing • Transitie naar gebruik duurzame vormen van energie – Meerjarenstrategie energietransitie glastuinbouw – Inzet op gebiedsaanpak energie in samenwerking met de Greenports en inzet ingehuurde energie-expert – Inzet op ruimtelijk concentreren glastuinbouwbedrijven in Greenport Aalsmeer – Ondersteuning Servicepunt Duurzame Energie om het warmtenetwerk in Greenport Aalsmeer te stimuleren – Subsidiebijdrage aan de OCAP (Organic Carbon Allocation Project) voor uitbreiding naar glastuinbouwgebieden in Greenport Aalsmeer
VEENWEIDEGEBIED	**MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE**
0,09 Mton CO_2-eq	• Experiment in Laag Holland met lisdodde van de natte teelten • Waterinfiltratie • Aanleg van waterinfiltratiesystemen (op provinciale gronden) • Peilverhoging • In de meeste veengebieden reflectie van eigenaren op integratie van de opgave in bedrijfsvoering • Studiegroepen • Experimenten met klei in veen
ENERGIEGERELATEERDE UITSTOOT LANDBOUW	**MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE**
Vraag ligt bij LVVN	• Energiebesparing • Duurzame energieopwekking op landbouwgrond – Lopend beleid duurzame energieopwekking landbouw monitoren – Toepassen zonneladder bij afweging gebruik landbouwgrond voor energieopwekking – Pilot KPI-K (KPI 5, 6)

KOOLSTOFOPSLAG IN LANDBOUWBODEMS	MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE
Nog in ontwikkeling (PPLG)	• Lopend beleid inventariseren, afstemmen en monitoren • Faciliteren van bottom-up initiatieven (Voedselvisie) • Verkenning monitoringssystematiek OS-gehalte landbouwbodems (RothC) • Bodemcoaches (landbouwportaal) • Pilot KPI-K (KPI 9)
BOSSENSTRATEGIE	**MAATREGELEN & ACTIES ALS PROVINCIE**
Nog in ontwikkeling[56]	• Bosareaal uitbreiden + 10% (2030)[57] • 25% van de Noord-Hollandse bossen revitaliseren (2035) • 300 hectare agroforestry en 50 hectare voedselbossen

Strategische keuzes om de doelen te behalen

Om de klimaatopgave doelen en beoogde resultaten van landbouw en landgebruik in Noord-Holland te halen, komt de provincie een aantal dilemma's en strategische keuzes tegen.

- Landbouw: het doel is 30 procent mestvergisting tot 2030. Daarvoor moeten wij grootschalige collectieve mestvergisters en stikstofstrippers in het buitengebied mogelijk maken. Individuele agrarische bedrijven beschikken vaak niet over voldoende hoeveelheden mest om kostenefficiënt te kunnen vergisten. Dat kan in clusters gebeuren, bijvoorbeeld op de terreinen van stoppende melkveebedrijven. Op dit moment is dat nog lastig en concurreren boeren om plekken op dure bedrijventerreinen.
- Veengebieden: in het PPLG krijgt de klimaatopgave voorrang op de wateropgave. In veengebieden wordt het waterpeil verhoogd om de uitstoot van broeikasgas te beperken. Hierdoor worden wel nutriënten uitgespoeld en de waterkwaliteit gaat tijdelijk achteruit.
- Bossenstrategie: slechts een klein deel van de klimaatopgave voor de Bossenstrategie past binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Daarmee ligt de grootste opgave buiten het NNN. Hiervoor zoeken we slimme koppelkansen, op vrijwillige basis en in overleg met gemeenten. Dat doen we vooral rondom de verstedelijkingsopgave, de groeiende behoefte aan recreatie en minder druk van recreatie op kwetsbare natuur. Maar een regeling ontbreekt om de bossen buiten het NNN te beheren. Dit kan niet – alleen – op het bord van de betreffende gemeente of regio liggen. Beheer mag ook niet uit het (mogelijke) transitiefonds betaald worden, omdat dat fonds tijdelijk is. Dit knelpunt is landelijk bekend en we brengen dit actief onder de aandacht bij het Rijk.

Eigen organisatie

DOELEN EIGEN ORGANISATIE

Provinciale doelen voor 2050	• Een energieneutrale provinciale organisatie (in 2030) • Volledig circulair (geen gebruik van primaire grondstoffen) • Klimaatneutraal en circulair in de hele inkoop- en afvalverwerkingsketen
Provinciale doelen voor 2030	• 55% reductie van CO_2-eq uitstoot in de inkoop- en afvalverwerkingsketen • 60% reductie van primaire grondstoffen • Inkopen zijn zoveel mogelijk circulair, klimaatneutraal, natuurinclusief, sociaal en met oog voor sociale waardes • De provincie is energieneutraal én gebruikt alleen nog groene stroom • Het wagenpark is emissieloos (vanaf 2027) • Gezond eten en afvalscheiding in samenwerking met cateringbedrijf

De opgave voor 2030 en 2050

De eigen organisatie is circulair: 60 procent minder primaire grondstoffen in 2030 en volledig circulair in 2050. De negatieve gezondheidseffecten door werktuigen zijn 75 procent minder in 2030, en de stikstofuitstoot van de provincie is 60 procent gedaald.

Voor ons eigen energiegebruik stappen we van fossiele bronnen (aardgas, diesel, benzine) volledig over naar duurzame energie. En in 2030 is de provincie energieneutraal[58]. Dit betekent dat we net zoveel energie uit duurzame bronnen opwekken als we verbruiken.

In het beheer van de provinciale infrastructuur stoot de provincie 55 procent minder broeikasgas uit in 2030 vergeleken met 1990. De organisatie heeft ook directe invloed op de uitstoot van de ov-concessies. De opgave is om in 2030 de gehele vloot vervangen te hebben door zero-emissie bussen.

Toekomstbeeld in 2050 Vóór 2050 zijn we klimaatneutraal. Onze gebouwen zijn in 2030 aardgasvrij, en we wekken net zoveel schone energie op als we zelf gebruiken. Ons wagenpark is vanaf 2027 uitstootvrij. De materialen die we gebruiken, komen uit secundaire, hergebruikte bronnen. Onze (inkoop)activiteiten veroorzaken geen broeikasgasuitstoot en onze organisatie draagt maximaal bij aan een sterke biodiversiteit en een betere luchtkwaliteit. Het Inkoopbeleid is daarbij gebaseerd op 'pas toe of leg uit'. Hierdoor monitoren we hoe en waar onze acties bijdragen aan de doelstellingen en waar bijsturing nodig is.

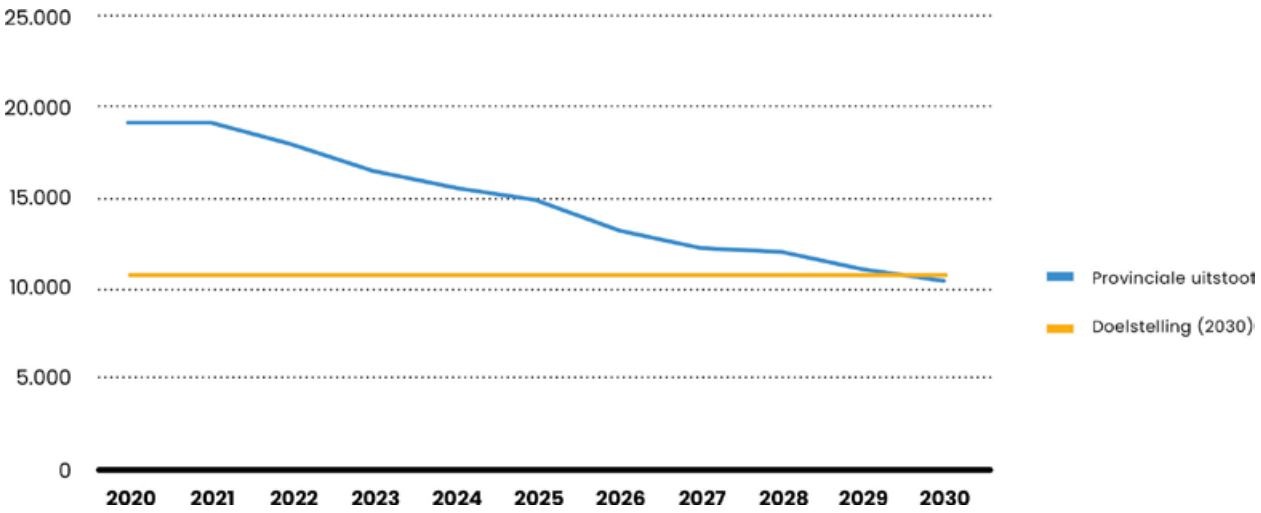
Huidige maatregelen & acties

De CO_2-eq uitstoot van onze organisatie is gedaald van ongeveer 30.000 ton CO_2-eq in 1990 naar 21.000 ton in 2020. Dit is exclusief ov-concessies. De uitstoot van broeikasgas uit onze ov-concessies bedroeg in 2019 nog 17.158 ton CO_2-eq, en in 2022

was dit al met 40 procent gedaald naar 10.191 ton CO_2-eq. Onder meer door de overgang van grijze naar groene stroom en een efficiënter beheer van de provinciale infrastructuur. In 2020 werd ongeveer 91 procent van onze broeikasgasuitstoot veroorzaakt door het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur. Andere oorzaken zijn onder meer het energieverbruik van eigen panden en voertuigen en het elektriciteitsverbruik van de objecten in de provinciale infrastructuur, zoals openbare verlichting, bruggen, sluizen en dergelijke.

In 2020 was de broeikasgasuitstoot (CO_2-eq) van de provinciale infrastructuur al met 20 procent gedaald, en uit de huidige analyses blijkt dat we op koers liggen (zie onderstaande grafiek). Met tientallen maatregelen zorgen we voor de reductie. Zoals duurzamer asfalt en beton, elektrisch materieel en elektrische transportmiddelen en waar mogelijk minder producten zoals hectometerborden en bermplankjes. We monitoren de maatregelen en de voortgang structureel.

figuur 13. Gemiddelde jaarlijkse CO_2-eq uitstoot van het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur

Grondstoffen

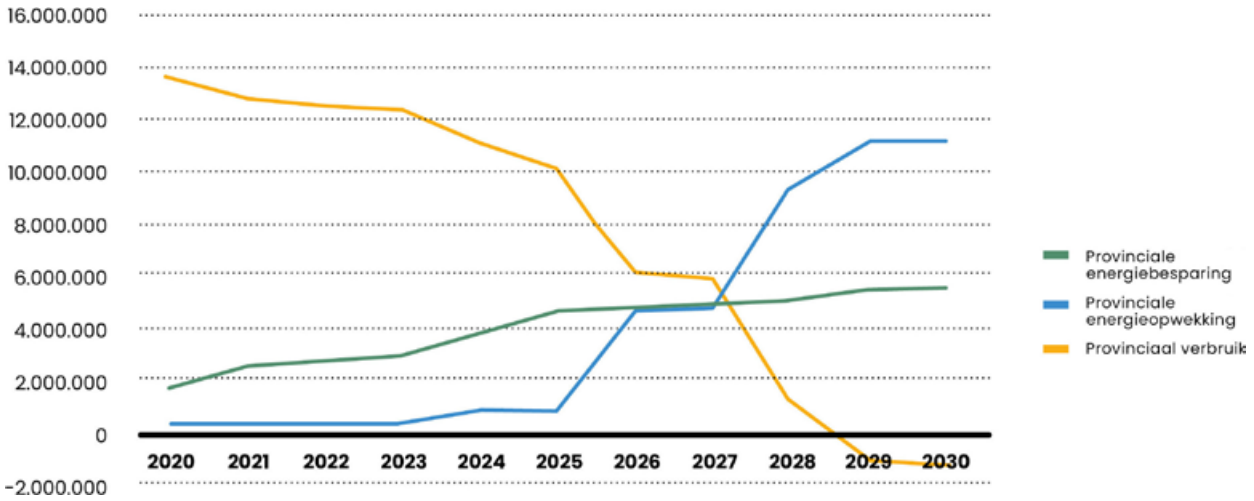
Ook circulair ligt de provincie op koers. In 2020 bestond 29 procent van alle materialen uit hergebruikte bronnen, in 2023 was dit al 37 procent. Analyses tonen aan dat we de oorspronkelijke doelstelling van 50 procent reductie primaire grondstoffen halen – deze hebben we dan ook bijgesteld naar een reductie van 60 procent in 2030.

Asfalt is het meest gebruikte materiaal, daarom gebruiken we asfalt dat uit een hoog percentage gerecyclede grondstoffen bestaat. Ook stimuleren we zoveel mogelijk dat ons bestaand asfalt hoogwaardig gerecycled wordt. Verder dragen circulair werken met betonnen elementen en (in mindere mate) hergebruik van stalen damwanden bij aan de doelstellingen.

Energie

Door een combinatie van besparing en opwekking kunnen we in 2030 op een energieneutrale organisatie uitkomen. We zetten in op zoveel mogelijk energiebesparing, onder meer door de kantoorpanden en de steunpunten te isoleren en minder te verwarmen. Dit doen we ook door de openbare verlichting bij provinciale wegen te vervangen door ledverlichting en meer en eerder te dimmen.[59] Daarnaast willen we ongeveer 10 ha plaatsen aan zonnepanelen om netto op een neutraal energieverbruik uit te komen. Ook verkennen we de opwekking van zonne-energie in de bermen van de provinciale infrastructuur, zoals op de N207 en de N307. Het fietspad N232 heeft in 2023 een dubbele functie gekregen: mobiliteit en het opwekken van zonne-energie. Netcongestie is een factor van belang: het netwerk is niet overal groot genoeg om grote (piek)hoeveelheden elektriciteit uit zon (en wind) te transporteren. Verder plaatsen we zonnepanelen op de daken van onze steunpunten en enkele windwokkels. De nieuwe Cruquiusbrug wordt energieneutraal en wordt zoveel mogelijk zelfvoorzienend gebouwd, door een combinatie van energiereductie, opwekking en opslag. Alle investeringen die de provincie uitvoert in de infrastructuur wordt vastgelegd in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) 2024-2031. Dat geeft inzicht in de geprogrammeerde vervangingsmaatregelen en de maatregelen die de provinciale infrastructuur verbeteren of uitbreiden.[60]

figuur 14. Elektriciteitsverbruik (netto) van de provincie (cum staat voor cumulatief)

Ruimtegebruik: een dwarsdoorsnijdend thema

Voor alle opgaven – energiesysteem, klimaat, mobiliteit, woningbouw, landbouw, natuur, water, industrie – is ruimte nodig, boven- en ondergronds. En die is schaars. De coalitie van Noord-Holland is zich daarvan bewust, zo stelt het coalitieakkoord: 'Bij het invullen van onze rol op het gebied van ruimtelijke ordening zullen we dan ook zorgen voor een duidelijke koers met een heldere onderbouwing, zodat mensen en bedrijven langjarige zekerheid hebben. Vanwege de schaarse ruimte zullen we slim omgaan met het combineren van functies.'[61]

De ruimtevraag in de energietransitie is dan ook onvermijdelijk, want duurzame energieopwekking vraagt meer ruimte dan fossiel. Deze ruimte moet gevonden en ingepast te worden – een van de oplossingsrichtingen kan zijn om ruimte meer te delen.

De Klimaataanpak geeft in feite een extra doelstelling mee aan trajecten zoals het PPLG, de NOVEX-trajecten en andere beleidsontwikkelingen. Vanuit de Klimaataanpak moeten we dan ook verschillende keuzes, belangen en consequenties goed in beeld hebben. Met een langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling, want vele investeringen in de verduurzaming hebben een levensduur tot na 2050, richting 2100.

Conflicten, kansen en samenhang

Ruimte is de cruciale en bindende factor in klimaatmitigatie. Alleen door inzicht te krijgen in de ruimtelijke vraag van de maatregelen, en waar ze eventueel met elkaar in conflict komen, worden keuzes en gevolgen duidelijker. Uit de conflicten tussen ruimte voor klimaatmaatregelen en ruimte voor andere provinciale doelen volgen noodzakelijke afwegingen. Die vraagstukken worden in het Ruimtelijk Voorstel en het vervolgtraject naar een geactualiseerde Omgevingsvisie van de provincie opgepakt. Wanneer meer omvangrijke, concrete en definitieve ruimtelijke keuzes die uit de Klimaataanpak volgen, vooruitlopen op het Ruimtelijk Voorstel-traject, dan worden deze waar nodig aan Provinciale Staten voorgelegd.

Tegelijkertijd zijn er in de fysieke ruimte kansen om meerwaarde te scheppen. Door maatregelen te combineren en integreren kunnen klimaatdoelen en andere provinciale doelen elkaar versterken. Denk aan duurzame energieopwekking gecombineerd met zoetwateropvang en waarbij biodiversiteit vergroot kan worden. Deze synergiën, de mogelijkheden om opgaven te combineren en meervoudig ruimtegebruik verkennen we in samenhang met het Ruimtelijk Voorstel.

Scenario's voor ruimtelijke gevolgen

Om antwoorden te vinden op bovenstaande kwesties, maken we 'ruimte' een horizontaal thema in de Klimaataanpak. Als onderdeel van de klimaatbeleidscyclus (zie *Provinciale klimaatbeleidscyclus*) brengen we de ruimtelijke gevolgen van de voorgenomen maatregelen in kaart. We doen vanuit twee parallelle perspectieven:

Forecasting Vanuit het heden definiëren we klimaatmaatregelen per transitiepad. Met duidelijke aandacht voor de impact die maatregelen in de fysieke ruimte hebben. Zo houden we rekening met de implicaties van keuzes op zowel de korte- als lange termijn. Bijvoorbeeld:

- Waar knelt het?
- Waar kunnen we conflicten verwachten met de ruimteclaims van andere grote transitieopgaven?
- Waar kunnen we synergiën bereiken door meervoudig ruimtegebruik?
- Hoeveel extra ruimte is er nodig om de doelstellingen te halen (op basis van de tussentijdse pKEV, en als het kan uitgesplitst per transitiepad)?

Backcasting We redeneren terug vanuit de klimaatneutrale situatie in 2050. Dat doen we vanuit mogelijke toekomstperspectieven. De doelen voor 2050 zijn wel duidelijk, maar de weg ernaartoe en de ruimtelijk invulling ervan zijn nog grotendeels onbekend.Bijvoorbeeld:

- Welke richting sturen de gekozen maatregelen ons op?
- Zit er coherentie in?
- Is dit wat we willen bereiken?
- Laten we kansen liggen?

Door vanuit deze twee perspectieven – forecasting vanuit het heden en backcasting vanuit de toekomst – tegelijk naar de ruimte te kijken, kunnen we doelen en acties van nu confronteren met het langetermijnperspectief en vice versa. Dat kan in de klimaatbeleidscyclus, waardoor we maatregelen kunnen aanpassen tijdens de tussenevaluatie en keuzes kunnen maken die bijdragen aan de doelen op lange termijn. Door:

- analyse van de ruimtelijke gevolgen van de maatregelen per transitiepad,
- inventarisatie van kansen en conflicten,
- integrale toekomstperspectieven voor een klimaatneutraal Noord-Holland in 2050 (afgestemd met het Ruimtelijk Voorstel),
- de perspectieven voor 2050 als reflectie op de ingezette weg van de transitiepaden.

Werkwijzen in onze Klimaataanpak

IN 'T KORT

- Voor een integrale aanpak en een succesvolle overgang naar een duurzame samenleving is een systeemperspectief essentieel. Daarmee kijken we voorbij de specifieke maatregelen en de technologische innovaties naar de complexiteit van klimaatverandering, de strategieën op lange termijn en samenhangende maatregelen.
- Vanuit dat perspectief werken met vier benaderingen:
  - **opgavegericht en cyclisch**. Door vanuit de opgave te redeneren, kunnen we tot samenhangende oplossingen boven sectorale benaderingen komen. De transitiepaden zijn immers onderling verbonden. Door cyclisch te werken, met de klimaatbeleidscyclus, kunnen we ons klimaat- en duurzaamheidsbeleid monitoren en bijsturen.
  - **resultaatgericht** in plaats van taakgericht, met een heldere verdeling van verantwoordelijkheden voor Gedeputeerde Staten.
  - **data en kennisontwikkeling** om 'al doende te leren en al lerende te doen'. Samen met medeoverheden en kennisinstellingen harmoniseren en standaardiseren we zo veel mogelijk begrippen, cijfers en (om)rekenfactoren. We stellen een onderzoeksagenda op, gekoppeld aan de jaarlijkse klimaatbeleidscyclus.
  - **samenwerking en participatie**. De transitie vraagt gedragsverandering, samenwerking, zeggenschap en actie van verschillende partijen. De provincie werkt nauw samen met gemeenten, waterschappen, het Rijk en de EU om een effectieve transitie te bewerkstelligen. Daarnaast zoeken we de beste manieren om onze belangen bij het Rijk en de EU te behartigen. Met kennis en inzichten uit de samenleving kunnen we ons klimaatbeleid effectiever maken, en we waarborgen een rechtvaardige transitie. Daarom wil de provincie inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden goed en effectief betrekken bij beleid, plannen en projecten in de energietransitie en klimaatopgave.

SYSTEEMPERSPECTIEF

Voor een succesvolle overgang naar een duurzame samenleving is een systeemperspectief essentieel.[62] Dit houdt in dat we het gehele maatschappelijke systeem moeten bekijken, inclusief sociale, technologische, economische en organisatorische aspecten, evenals de impact op biodiversiteit, grondstoffengebruik en bestaanszekerheid. Een systeemperspectief helpt ons de complexiteit van klimaatverandering te begrijpen en benadrukt de noodzaak van langetermijnstrategieën en samenhangende maatregelen.

Sneller laadpalen plaatsen, deelauto's stimuleren, aardgasvrije nieuwbouw, de industrie verduurzamen, energiebesparing, minder grondstoffen, innovaties in productie en consumptie zijn allemaal belangrijk. Maar: klimaatverandering tegengaan en de weg naar een klimaatneutrale samenleving vraagt om meer dan alleen specifieke maatregelen en technologische innovaties. Er is een diepgaande verandering voor nodig in ons gedrag, onze relaties en onze perspectieven.

Klimaatverandering tegengaan kan een motor zijn voor bredere systeemveranderingen en kansen bieden voor een veerkrachtige, rechtvaardige en leefbare toekomst.

We verwerken de aanbevelingen van de Wetenschappelijke Klimaatraad om klimaatbeleid vanuit een systeemperspectief te versterken door:[63]

- coördinatie en samenwerking op verschillende bestuursniveaus, met een focus op langetermijndoelen,
- duurzame beslissingen en gedragsveranderingen stimuleren bij individuen en organisaties,
- een breder scala beleidsmaatregelen en -instrumenten gebruiken om de doelstellingen te bereiken.

Denken en werken in transities

Een transitie is een proces dat experimenteren, leren en reflecteren op systeemniveau vereist. Het zijn complexe, niet-lineaire en vaak langdurige en onvoorspelbare veranderingsprocessen die herkenbare patronen vertonen.[64] Om naar een nieuwe fase over te gaan, moeten bestaande structuren worden afgebouwd, delen van het huidige systeem worden omgebouwd om in het nieuwe systeem te passen, en nieuwe structuren worden opgebouwd. Later volgt de uitbreiding en consolidatie van het nieuwe systeem tot het standaardproces. De uitdaging is dat het huidige systeem diepgeworteld is in gevestigde structuren, instituties, routines, belangen en heersende opvattingen. Vaak is de keuze om te verbeteren wat al bestaat in plaats van over te stappen naar fundamentele vernieuwing.

Transities vereisen gedragsverandering, samenwerking, zeggenschap en actie van verschillende partijen. Gedragsverandering en een systeemperspectief zijn nauw met elkaar verbonden, wat andere afwegingen vraagt van beslissers en beleidsmakers. Een duidelijke rolverdeling voor de overheid, burgers en bedrijven en bijtijds duidelijkheid over gewenst gedrag en investeringen zijn essentieel. Daarnaast is een mix van beleidsinstrumenten nodig om burgers en bedrijven de juiste prikkels te geven om bij te dragen aan de transitie. Dit omvat ook participatie, nieuwe manieren van samenwerken, ketenbrede consortia en lokale initiatieven.

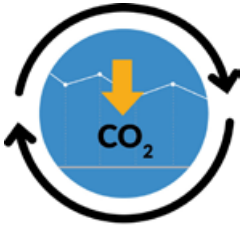
Naar aanleiding van de evaluatie van het klimaatbeleid van de afgelopen jaren en voor een integrale, effectieve aanpak in beleid, gebruiken we in deze Klimaataanpak het systeemperspectief en transitiedenken. Om de gewenste transities te versnellen, hanteren we binnen de Noord-Hollandse Klimaataanpak vier benaderingen[65]:

- **Opgavegericht en cyclisch.** Deze benadering stelt de doelen en resultaten centraal en stimuleert samenhangende oplossingen boven sectorale benaderingen. Belangrijk, omdat verschillende transitiepaden onderling verbonden zijn. Cyclisch betekent dat we kunnen bijsturen: we weten en meten of we de meest effectieve acties ondernemen. De klimaatbeleidscyclus biedt daar jaarlijks inzicht in, waardoor Gedeputeerde- en Provinciale Staten helder in beeld krijgen of extra inzet nodig is.
- **Resultaatgerichte plannen voor uitvoer en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden.** In plaats van taakgericht werken we resultaatgericht toe naar concrete, meetbare doelstellingen en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden.
- **Data en kennisontwikkeling.** Eén van de kenmerken van een transitie is dat er wel een stip op de horizon is, maar de weg ernaartoe nog grotendeels onbekend is. Dat vraagt om 'al doende te leren en al lerende te doen'.
- **Participatie en samenwerking.** De transitie vraagt gedragsverandering, samenwerking, zeggenschap en actie van verschillende partijen. Maatwerk en flexibiliteit zijn essentieel bij het organiseren van participatie, met respect voor de diversiteit van actoren en situaties.

WE WERKEN OPGAVEGERICHT EN CYCLISCH

Met opgavegericht werken (zie figuur 15) staan niet de bevoegdheden en taken centraal, maar de doelen en resultaten. Dat maakt de bijdrage van de provincie concreet en zichtbaar: door vanuit de opgave te redeneren, kunnen we in kaart brengen welke taken we moeten uitvoeren. Ook brengen we hiermee samenhang tussen verschillende opgaven – want de provincie heeft te maken met ingrijpende uitdagingen op lange termijn die traditionele domeinen overstijgen. Zo komen we tot samenhangende oplossingen boven sectorale benaderingen, een coherente visie en strategie om broeikasgassen terug te dringen. Bovendien helpt opgavegericht werken om effectief met onzekerheid om te gaan, waardoor ambtelijke organisaties beter kunnen opereren in een complexe omgeving.

Opgavegericht en cyclisch

Het effect van opgavegericht werken is:

- grip krijgen op de samenhang en effectiviteit van klimaatmaatregelen die de uitstoot van broeikasgassen verminderen,
- inzicht krijgen in de meest effectieve provinciale inzet voor CO_2-reductie,
- meer gebruik maken van (koppel)kansen,
- de ambtelijke coördinatie en samenwerking intensiveren.

figuur 15. Voorbeeld opgavegericht werken

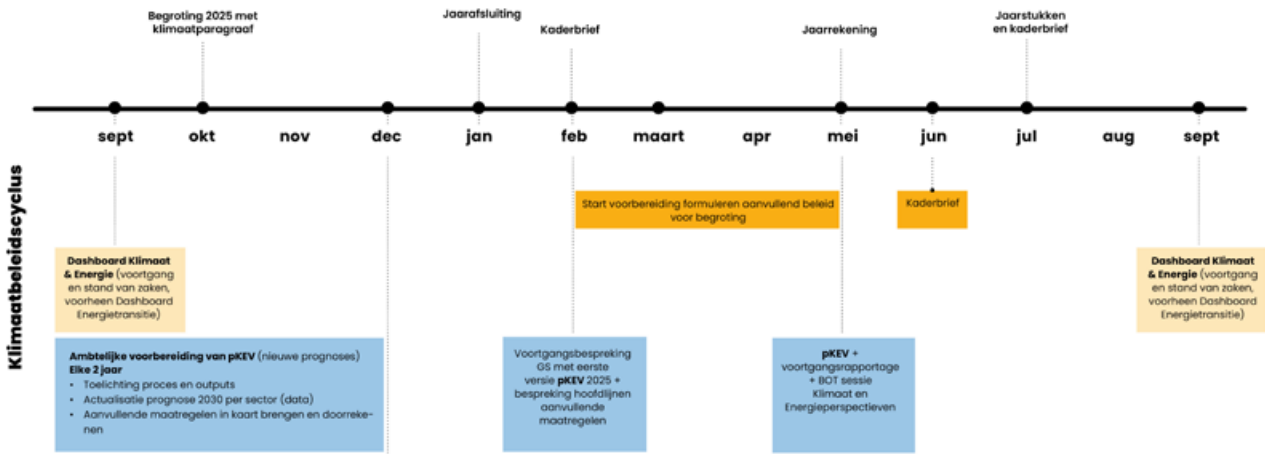
Cyclisch werken: provinciale klimaatbeleidscyclus

Het is cruciaal om te weten of we daadwerkelijk de juiste acties ondernemen om de klimaatdoelen te halen en of die acties voldoende effectief en efficiënt zijn. Hét instrument daarvoor is een klimaatbeleidscyclus.[66] Die is gekoppeld aan de planning-en-control, de P&C-cyclus. Door een klimaatparagraaf aan de begroting toe te voegen, kunnen we de provinciale klimaat- en duurzaamheidsdoelen sturen, volgen en behalen, en zo effectiever zijn. Daarmee wordt het een handig instrument om de benodigde middelen en capaciteit te weten en te meten.

Met cyclisch werken kunnen we:

- het Dashboard Energietransitie aan de Klimaataanpak aanpassen, met de laatste stand van zaken en een jaarlijkse update.
- aangescherpt beleid maken en/of aanvullende maatregelen nemen in de nieuwe programmabegroting opnemen (P&C-cyclus).
- tweejaarlijks een provinciale KEV maken. Met een nieuwe prognose van de broeikasgasuitstoot en de verwachte uitstoot in 2030 op basis van de huidige maatregelen. Om de vier jaar is er een nieuwe doorrekening.
- veel beter de samenhang in kaart brengen en hierop acteren, inclusief kansen en obstakels tussen mitigatiebeleid en andere provinciale opgaven. Dit is onderdeel van de jaarlijkse rapportage en komt terug in de Strategische Evaluatie.
- een jaarlijkse bijeenkomst organiseren (in het eerste kwartaal van het jaar) met alle portefeuillehouders om de stand van zaken en de voortgang door te nemen.

We sluiten aan bij de cyclische beleidsaanpak volgens de landelijke Klimaat- en Energieverkenning (KEV) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), gekoppeld aan de begrotingscyclus. Een klimaatparagraaf in de begroting past bij de bestaande begrotingssystematiek waar de Brede Basismonitor, inclusief klimaatindicatoren, onderdeel van is. Zo actualiseren we de Noord-Hollandse Klimaataanpak elke vier jaar, na het verschijnen van het nieuwe coalitieakkoord, stellen Provinciale Staten de Klimaataanpak vast.

figuur 16. Tijdlijn cyclische beleidsaanpak

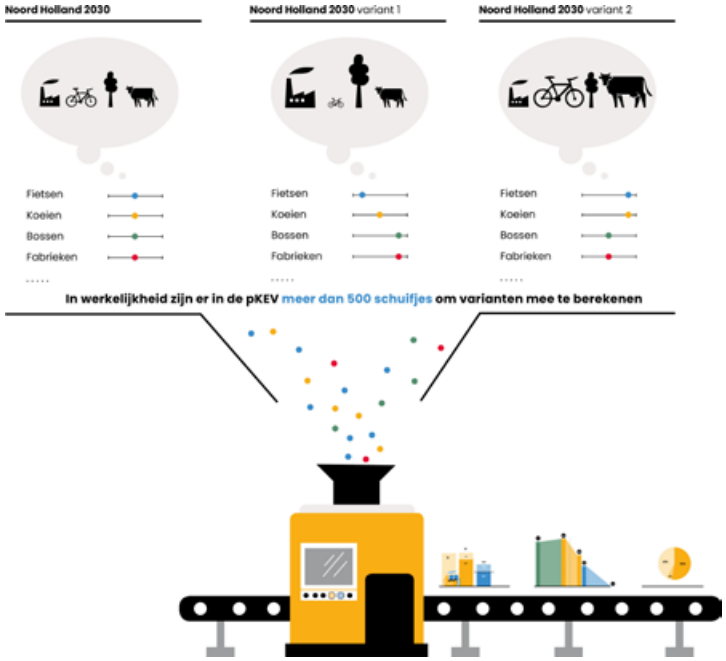
Provinciale Klimaat- en Energieverkenning (pKEV)

In samenwerking met het IPO werken we aan de provinciale KEV (pKEV),[67] provinciale versie van de landelijke Klimaat- en Energieverkenning (KEV). De rekenmethodiek voor de pKEV sluit nauw aan bij de landelijke modellen die het PBL jaarlijks gebruikt voor de KEV. Voor de pKEV maken we gebruik van het EnergieTransitieModel (ETM), een open-source en open-access rekenmodel ontwikkeld door diverse partijen en beheerd door Quintel. Dit model helpt ons de impact van klimaat- en energiemaatregelen te verkennen en wordt geïntegreerd in de toolbox van ons datalab.

De pKEV wordt op twee belangrijke manieren ingezet:

- Bijsturen en updaten. Elke twee jaar actualiseren we de pKEV om tijdig bij te kunnen sturen. We nemen voorgenomen en gewijzigd beleid hierin mee en voortschrijdend inzicht uit de landelijke KEV.[68] Daarmee kunnen we een nieuwe prognose voor 2030 maken en beoordelen of we de doelstelling van 55 procent reductie halen.
- Maatregelenpakketten verkennen. Met elke update kunnen we verschillende pakketten van maatregelen verkennen, per transitiepad of maatregelen die meerdere transitiepaden overstijgen. Zo krijgen we een duidelijk beeld van de extra reductie of uitstoot van broeikasgassen die de maatregelen opleveren. Deze pakketten hoeven niet uitsluitend gericht te zijn op de reductie van broeikasgassen, aangezien elke verandering binnen de provincie invloed heeft op de uitstoot.

Daarnaast kunnen we met de pKEV ook vragen van de Provinciale Staten beantwoorden, het toekomstbestendige energiesysteem verkennen, inzicht geven in de impact op de ruimte, en ondersteuning bieden in gesprekken met partners, waaronder het Rijk.

figuur 17. Grafische weergave van de provinciale Klimaat en Energieverkenning (pKEV)

WE WERKEN MET RESULTAATGERICHTE PLANNEN VOOR UITVOER

Resultaatgerichte uitvoering

Met resultaatgerichte plannen werken we doelgericht naar de vereiste resultaten toe. Klimaatneutraliteit en klimaatdoelen beïnvloeden verschillende beleidsterreinen met bredere doelstellingen. De Klimaataanpak vervangt bestaande zelfstandige programma's of beleidsinitiatieven niet, maar integreert klimaatdoelen naadloos in effectieve uitvoeringsprogramma's.

We werken met en aan concreet, meetbare doelstellingen en effectieve uitvoering van klimaatdoelstellingen, in samenwerking met maatschappelijke partners. We brengen de gevolgen van CO_2-uitstoot van grote uitvoeringsprogramma's tijdig in beeld. Denk aan Uitvoeringsprogramma Energietransitie, Uitvoeringsprogramma Duurzame en Circulaire Economie, en herziening Regionaal MobiliteitsProgramma (RMP). Hierdoor kan de reductie van broeikasgassen worden meegenomen in de provinciale inzet in de transitiepaden.

We zijn helder over bestuurlijke verantwoordelijkheid

Gedeputeerde Staten dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de provinciale bijdrage aan de CO_2-reductiedoelstelling van 55 procent in 2030 en de doelstelling om 2050 klimaatneutraal te zijn.

De coördinatie van het klimaatbeleid valt onder de gedeputeerde Klimaat en Energie. Specifieke doelstellingen zijn toegewezen aan de betreffende portefeuillehouders en worden in de kaders of uitvoering van het betreffende onderwerp meegenomen. Om gericht te kunnen sturen op deze doelen, zijn er afspraken gemaakt over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de verschillende transitiepaden en portefeuilles.

Elke portefeuillehouder is verantwoordelijk voor provinciale ambities in haar of zijn portefeuille - en per transitiepad is één gedeputeerde verantwoordelijk is voor de reductieopgave. Wanneer meerdere gedeputeerden verantwoordelijk zijn voor verschillende aspecten binnen een transitiepad, worden er specifieke afspraken gemaakt.

De gedeputeerde Klimaat en Energie is verantwoordelijk voor de overkoepelende sturing op de CO_2-reductiedoelen. Om de integraliteit van het klimaatbeleid te vergroten, draagt de gedeputeerde Klimaat en Energie zorg voor:

- goede, eenduidige monitoringssystematiek,
- de klimaatrapportage in de P&C-cyclus,
- de ontwikkeling van een gezamenlijke onderzoeks-en innovatieagenda,
- lobbywerk bij de EU en het Rijk,
- de overkoepelende communicatie & afstemming.

	RELEVANTE PORTEFEUILLE ONDERDELEN	GS-LEDEN
Noord-Hollandse Klimaataanpak	Coördinatie	R.P.M. Kocken
Duurzame opwek	Energietransitie	R.P.M. Kocken
Gebouwde omgeving	Bestaande bouw	R.P.M. Kocken
	Nieuwbouw	J.C.J. Beemsterboer
Mobiliteit	Mobiliteit	J. Olthof
	Luchtvaart: lokaal en regionaal (bestaande regionale luchthavens, inpassing Advanced Air Mobility)	J. Olthof
	Luchtvaart: Intercontinentaal en Europees	E.A.S. Rommel
Industrie en bedrijven (incl. datacenters)	Industrie en circulaire economie NZKG	E.A.S. Rommel
	Tata Steel Omgevingsdiensten Energiebesparing Industrie	J. Olthof
Landbouw en Landgebruik	Landbouw Glastuinbouw	J.C.J. Beemsterboer
	Landgebruik	R.P.M. Kocken
Energie-infrastructuur (elektriciteit, warmte en gassen o.a. waterstof)	Energietransitie	R.P.M. Kocken
Eigen organisatie	Verduurzamen eigen organisatie	E.A.S. Rommel Arthur van Dijk (Gebouwen en Inkoop)
Klimaat en Ruimte	Ruimtelijke ordening	E.A.S. Rommel

WE WERKEN DATAGEDREVEN EN AAN KENNISONTWIKKELING

Data en kennisontwikkeling

Data en monitoring geven inzicht in de klimaatopgave, de omvang ervan, hoe goed we op weg zijn en waar we het best kunnen prioriteren. Data zijn daarmee een belangrijke factor om onze informatievoorziening te delen, met het Rijk, andere provincies, gemeenten, burgers, bedrijven, instellingen enzovoorts. Om informatie zo goed mogelijk beschikbaar te maken, gebruiken we diverse digitale informatieproducten als dashboards en kaartenviewers. We sluiten nadrukkelijk aan op andere initiatieven binnen de provincie, bundelen waar mogelijk onze krachten en trekken samen op.

Door lerend evaluatieonderzoek, gezamenlijke reflectie en een evaluatie- en onderzoeksagenda doen we nieuwe kennis en inzichten op om klimaatbeleid te versterken, rechtvaardigheid te waarborgen en de overgang naar een klimaatneutrale samenleving mogelijk te maken.

- In IPO-verband zorgen we er met medeoverheden en kennisinstellingen voor begrippen, cijfers en (om)rekenfactoren zoveel mogelijk te harmoniseren en standaardiseren.
- Voor de klimaat- en energieopgave stellen we een jaarlijkse Strategische Evaluatie- en Onderzoeksagenda (SEA) op en houden die actueel. Dit is in lijn met het coalitieakkoord om de provinciale activiteiten 'adaptief te programmeren' en 'lerend te monitoren' op basis van behaalde resultaten.
- We ontwikkelen een lerende evaluatiemethodiek op basis van een landelijke methodiek door het PBL en het Athena Instituut van de VU (2024). Die methodiek brengt in kaart wat verandering in de weg staat en wat verandering ondersteunt. Zo wordt inzichtelijk welke specifieke vaardigheden betrokken actoren nodig hebben en welke randvoorwaarden en processen nodig zijn voor het transformerend vermogen van het provinciale klimaatbeleid.
- We ontwikkelen andere onderzoeken die ons klimaatbeleid versterken, waaronder onderzoek naar de toepassing van klimaatrechtvaardigheid, en de afbouw van subsidies en financieringsvormen die het gebruik van fossiele brandstoffen stimuleren.

Data selecteren, vergelijken en analyseren

De data en standaarden om broeikasgasuitstoot te meten en te berekenen worden voornamelijk gehaald bij Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM, eindverantwoordelijke van Emissieregistratie), Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO, als eigenaar van de Regionale klimaatmonitor) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL, als verantwoordelijke voor de jaarlijkse Klimaat- en Energieverkenning).

Om bijdragen van de provincies en het Rijk aan de klimaatopgave goed te vergelijken en inzichtelijk te maken, zijn vergelijkbare eenheden en standaarden nodig, in aansluiting op de landelijke monitoringsystematiek van het Klimaatakkoord. Op initiatief van Interprovinciaal Overleg (IPO) is hiervoor een Gemeenschappelijk Functioneel Ontwerp (GFO) Monitoring Klimaatbeleid ontwikkeld en interbestuurlijk vastgesteld. In IPO-verband zorgen we er met de medeoverheden en kennisinstellingen voor begrippen, cijfers en (om)rekenfactoren zoveel mogelijk te harmoniseren en standaardiseren.

Wij selecteren bruikbare data, analyseren en duiden deze. Belangrijke beperking van de harde cijfers over energieverbruik en CO_2-uitstoot is dat die vaak zo'n twee jaar achterlopen. Om toch prognoses te maken van de verwachte uitkomsten en beleid tijdig te kunnen bijsturen, gebruiken we het EnergieTransitieModel (ETM – zie *Provinciale Klimaatbeleidscyclus*).

Strategische Evaluatie- en Onderzoeksagenda (SEA)

Voor de klimaat- en energieopgave stellen we een jaarlijkse Strategische Evaluatie- en Onderzoeksagenda (SEA) op en houden die actueel. Dit is ook in lijn met het coalitieakkoord om de provinciale activiteiten 'adaptief te programmeren' en 'lerend te monitoren' op basis van behaalde resultaten. Deze agenda is een dynamisch document dat zich aanpast aan veranderende behoeften en inzichten en wordt gekoppeld aan de jaarlijkse klimaatbeleidscyclus.

Ook werken we nauw samen met universiteiten en kennisinstellingen, vooral waar dat relevante en toepasbare kennis oplevert voor de provinciale inzet. Wetenschappelijk onderzoek is nodig in de overgang naar een klimaatneutrale samenleving. We prioriteren onderzoek dat de transitie naar een klimaatneutrale samenleving in 2050 (en naar CO_2-reductie) mogelijk maakt.

Onderzoeken in 2024 en 2025

Voor de komende twee jaar staat een aantal onderzoeken en evaluaties al op het programma. Dat zijn onder meer een tussenevaluatie van het energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse bedrijven, de evaluatie Duurzaamheidsinitiatieven burgercollectieven Noord-Holland 2021, en ruimtelijke verkenningen naar een toekomstbestendig energiesysteem. Andere onderzoeken die ons klimaatbeleid versterken:

- We ontwikkelen een lerende evaluatiemethodiek op basis van een landelijke methodiek door het PBL en het Athena Instituut van de VU (2024).[69] Die methodiek brengt in kaart wat verandering in de weg staat en wat verandering ondersteunt. Zo wordt inzichtelijk welke specifieke vaardigheden van betrokken actoren en welke randvoorwaarden en processen nodig zijn voor het transformerend vermogen van het provinciale klimaatbeleid.
- Integratie van klimaatadaptatie en -mitigatie (2024): het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de specifiek Noord-Hollandse mogelijkheden om onze inzet ten aanzien van klimaatadaptatie en -mitigatie in Noord-Holland beter af te stemmen. Het beoogde resultaat zijn concrete aanbevelingen, denk aan natuurherstel, geïntegreerde beleidslijnen en concrete kansen voor synergie.
- Provinciale klimaatrechtvaardigheid in beleid operationaliseren (2024): met dit onderzoek willen we klimaatrechtvaardigheid provinciaal vertalen, inzicht krijgen in de complexiteit ervan en in manieren om rechtvaardigheidsprincipes toe te passen in ons klimaatbeleid. Het beoogde resultaat zijn richtlijnen waarmee beleidsmakers en bestuurders rechtvaardigheidsprincipes kunnen integreren in klimaatbeleid en bij bestuurlijke en strategische afwegingen.
- CO_2-verwijdering en -opslag (2025) bevorderen: het doel van dit onderzoek is een agenda te ontwikkelen die CO_2-verwijdering en -opslag in ons beleid integreert en samenwerkingen met andere medeoverheden en partijen bevorderd. Met specifieke aandacht voor de positieve effecten op de circulaire economie, biodiversiteit en leefomgeving.
- Inventarisatie (2025) van belemmerend provinciaal beleid voor klimaatdoelen onderdeel maken of toevoegen aan de pKEV. Hier kunnen ook andere aspecten van gezonde leefomgeving in worden betrokken. Denk bijvoorbeeld aan een uitbreiding in het wegennet, subsidies en financieringsvormen in Noord-Holland die het gebruik van fossiele brandstoffen stimuleren of economisch beleid dat leidt tot extra broeikasgasuitstoot. Dit is onderdeel van werken met transities (volgens het transitiemodel van Drift[70]).
- We brengen de samenhang van het klimaatbeleid met andere beleidsterreinen en maatschappelijke vraagstukken in beeld (2025). Vanuit verschillende invalshoeken worden deze effecten onderzocht. Om die positieve en negatieve effecten in de volle breedte in beeld te brengen, zijn de categorieën uit de Brede Basismonitor Noord-Holland een bruikbaar kader, met

diverse indicatoren die de status weergeven. In 2025 werken we deze aanpak verder uit, zodat de impact van klimaatbeleid op andere doelstellingen in beleidsontwikkeling en besluitvorming meegenomen kan worden.
- Om in te spelen op de snelle ontwikkelingen rond Artificial Intelligence (AI), ook in de klimaatopgave, maken we gebruik van ons partnerschap bij de regionale kennisplatforms Amsterdam Smart City en DataScience Alkmaar. Dit zijn netwerken waar bedrijfsleven, onderwijs en overheden samenwerken aan innovatieve oplossingen voor de grote maatschappelijk vraagstukken.

WE WERKEN SAMEN, BEHARTIGEN ONZE BELANGEN EN ORGANISEREN PARTICIPATIE

De klimaattransitie vereist een verenigde aanpak en samenwerking op verschillende bestuursniveaus. De provincie werkt nauw samen met gemeenten, waterschappen, het Rijk en de EU om een effectieve transitie te bewerkstelligen. Daarnaast zoeken we de beste manieren om onze belangen bij het Rijk en de EU te behartigen. En we willen een gedegen participatie-aanpak die Noord-Hollandse burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden en ons klimaatbeleid dient.

Samenwerken

Het Klimaatakkoord van 2019 fungeert als leidend kader waaraan provincies zich hebben gecommitteerd. Sindsdien hebben de EU en het Rijk hun ambities verhoogd en zijn nieuwe inzichten ontstaan over de uitvoering en aanvullende maatregelen. Hierbij is de inzet en financiering van het Rijk van cruciaal belang om provinciale doelstellingen te halen. In IPO-verband zetten provincies zich gezamenlijk in om af te stemmen en financiële middelen te verkrijgen.

De landelijke overheid erkent de belangrijke rol van provincies en decentrale overheden in verschillende beleidsterreinen, zoals de energietransitie en circulaire economie. Provincies worden gezien als essentiële spelers vanwege hun omvang en vermogen om samenwerking te stimuleren, binnen hun eigen grenzen en met andere provincies en externe partijen. Uit onderzoek in 2023 blijkt dat gemeenten geholpen zijn met het brede palet aan ondersteuning dat de provincie in de energietransitie biedt.

Bij de afronding van deze Klimaataanpak voeren we een snelle inventarisatie uit bij gemeenten en waterschappen om inzicht te krijgen in hun wensen en ideeën over het Noord-Hollandse klimaatbeleid. De focus is of gemeenten en waterschappen voldoende zijn toegerust om belangrijke onderdelen van klimaatmitigatie te realiseren. Daarnaast willen we kijken hoe de provincie hen hierbij kan ondersteunen, bijvoorbeeld door gezamenlijke monitoring, gedragsbeïnvloeding en kennisdeling. De resultaten van deze inventarisatie zullen de Klimaataanpak verder versterken en aan Provinciale Staten worden aangeboden.

Belangenbehartiging bij het Rijk en in de EU

Het Europese en Nederlandse klimaatbeleid heeft aanzienlijke invloed op Noord-Holland. We streven er actief naar om ons beleid in lijn te brengen met de ambitieuze doelen van de EU. We maken gebruik van de mogelijkheden die EU-samenwerking biedt, zoals financieringskansen voor initiatieven in hernieuwbare energie en klimaatadaptatie en kennisuitwisseling over innovatie en CO_2-reductie. Dit omvat ook nauwe samenwerking met vooraanstaande denktanks en organisaties. Daarnaast kunnen we beleid op regionaal niveau in Europa nauw afstemmen om de vraag naar schone energie te vergroten.[71]

Een internationaal sterke provincie die (inter)nationale bedrijven aantrekt, maakt onze invloed in Europa groter. Dat vergroot weer de kans dat EU wet- en regelgeving aansluit op provinciale doelen en dat provinciale programma's versneld worden uitgevoerd. Samenwerking, kennisdeling en deelname in (internationale) netwerken zijn hiervoor onmisbaar.

Onze EU-lobbystrategie richt zich op belangrijke transitiepaden zoals energietransitie, landbouw, circulaire economie, landgebruik en mobiliteit. Voor een succesvolle lobby moeten we snel en inhoudelijk sterk reageren op Europese (wets-) voorstellen. Voor een effectieve provinciale belangenbehartiging hebben we vertegenwoordiging in Den Haag en Brussel. Onze lobbyagenda gebruiken we in onze communicatie met het Rijk, ministeries en de EU. Zo kunnen we input leveren op Europese wet- en regelgeving en mogelijke financieringskansen vanuit de EU signaleren. Ontwikkelingen in Brussel en de implicaties daarvan voor de uitvoering van ons eigen beleid monitoren we actief.

Onze rol in internationaal klimaatbeleid

Klimaatverandering is een grensoverschrijdende opgave. Samenwerking en kennisuitwisseling met andere regio's in Europa zijn van grote waarde. Op basis van de aanbevelingen door Climate-KIC voor Noord-Holland maken we een plan van aanpak voor regionale Europese samenwerking op het gebied van klimaat(rechtvaardigheid). Door samen te werken op deze thema's vergroten we de impact van onze investeringen in bijvoorbeeld kennisontwikkeling.

Geen enkel land of regio kan de energietransitie en klimaatopgave alleen aanpakken. Voor een innovatieve, inclusieve en rechtvaardige transitie en om het Parijsakkoord te laten slagen, is ook internationale samenwerking essentieel. Dit omvat internationale steun van rijke landen aan arme landen, zodat zij ook hun transitie naar een schone, duurzame toekomst kunnen maken op plaatsen waar middelen en kennis ontbreken. De provincie kan steun verlenen aan één of twee andere regio's elders in de wereld, en zo bijdragen aan internationale toezeggingen voor kennisuitwisseling, innovaties en technologische ontwikkelingen.

Daarnaast willen we niet alleen naar buiten reiken, maar ook een sterk Noord-Holland creëren dat (inter)nationale bedrijven aantrekt die maatschappelijke waarde toevoegen. Zo kunnen we meer bereiken met dezelfde middelen en onze duurzaamheidsdoelstellingen eerder behalen. We moeten voortbouwen op innovaties, investeringen aantrekken en de vraag naar nieuwe technologieën vergroten.

Participatie

Klimaatbeleid heeft gevolgen voor ieders dagelijks leven, en we willen een rechtvaardige transitie waarborgen. Zowel Provinciale Staten als de coalitie vragen aandacht voor de grote maatschappelijke impact van de klimaat- en energietransitie. Het coalitieakkoord benoemt oog te blijven houden voor het welzijn van de inwoners, met aandacht voor draagvlak en betaalbare en haalbare maatregelen. En wil meer ruimte bieden door inwoners te betrekken en te laten participeren om het vertrouwen van de Noord-Hollandse bevolking in de provinciale overheid te versterken.

Ook in het landelijke Klimaatakkoord heeft participatie een duidelijke plek. De wensen en zorgen van burgers en bedrijven moeten zichtbaar meegewogen worden in de keuzes die gedurende de transitie gemaakt worden. Op alle niveaus: in nationale politiek, op regionaal en lokaal niveau, en in keuzes die raken aan het eigen bedrijf, huis en omgeving.[72]

Verder voelen veel mensen – beleidsmakers, wetenschappers en burgers – zich betrokken bij de urgentie van de klimaatcrisis. Deze betrokkenheid vertaalt zich in een groeiende 'klimaatstress' en een sterke wil om actief bij te dragen aan en invloed uit te oefenen op de versnelde transitie.

We beseffen dat er een delicate balans is tussen bestuurlijke slagkracht en ruimte voor participatie. Naarmate de tijd verstrijkt is er minder ruimte om beleid aan te passen, maar groeit de behoefte vanuit de samenleving om invloed te hebben op besluiten en processen. Deze behoefte geldt niet alleen voor fervente klimaatvoorstanders, maar ook voor diegenen voor wie het klimaat mogelijk nog niet bovenaan de persoonlijke agenda staat. Daarom vinden we het belangrijk om Noord-Hollanders te betrekken voor wie het minder vanzelfsprekend is om mee te doen, zoals jongeren, laaggeletterden en mensen met een migratieachtergrond.

Doelen en uitgangspunten voor participatie

De provincie wil inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden goed en effectief betrekken bij beleid, plannen en projecten in de energietransitie en klimaatopgave. Hun kennis en ervaring zorgen voor betere maatregelen en besluiten. Onze doelen bij de Klimaataanpak:

- We zoeken naar nieuwe inbreng, kennis en ervaring van Noord-Hollandse burgers, bedrijven, lokale energiecoöperaties, maatschappelijke organisaties en andere overheden.
- We streven ernaar diegenen te betrekken die de effecten van klimaatmaatregelen ervaren.
- We willen op een eerlijke en transparante manier besluiten nemen waarbij we alle stemmen horen en meenemen, en rekening houden met alle belangen.[73]

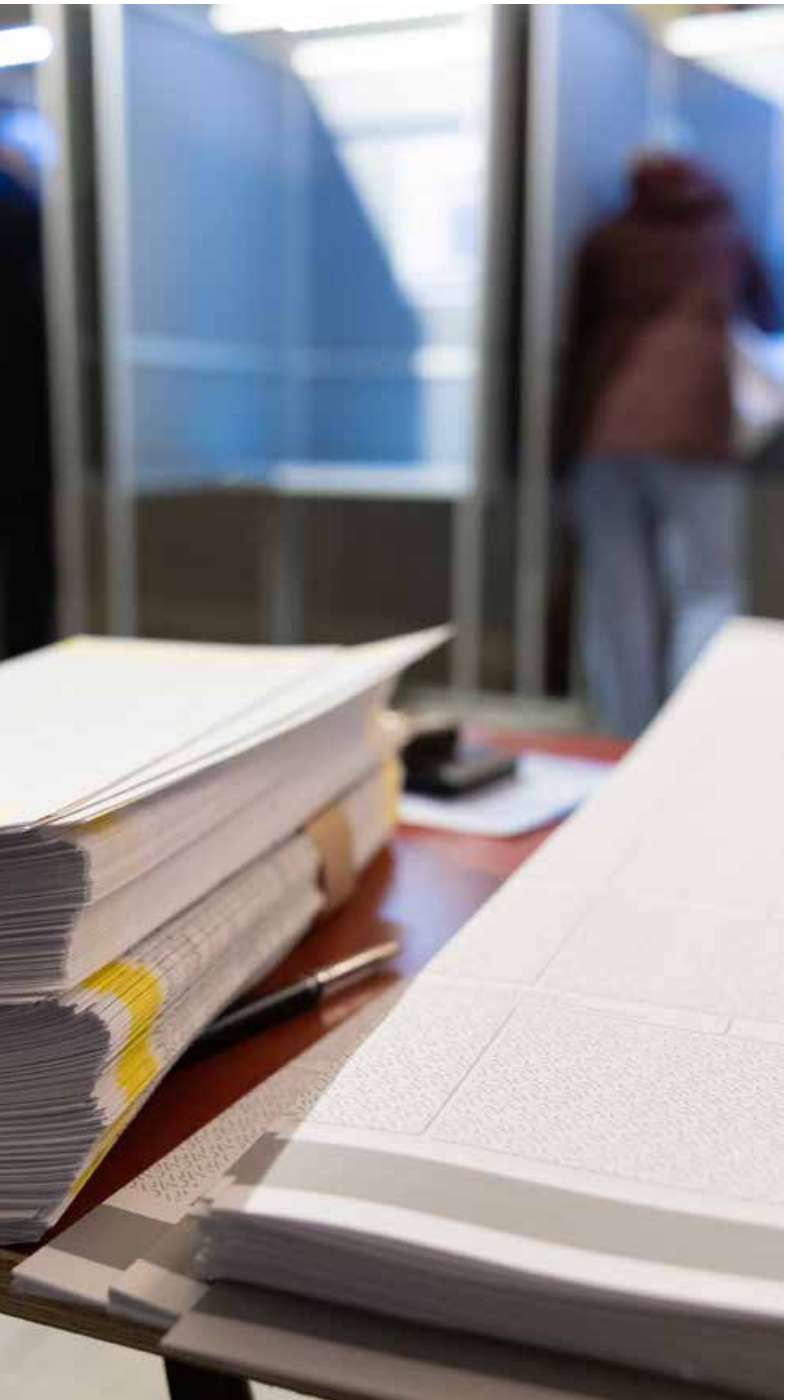

Participatie is altijd maatwerk, en de invulling kan per traject of vorm verschillen. Voor een doordacht participatieplan willen we een analyse maken op basis van deze uitgangspunten:[74]

- Op welke manier is participatie zinvol? Wat is de toegevoegde waarde?
- Wat is de ruimte voor invloed? Mee-weten, meedenken of meebeslissen?
- Op welke vragen wil de provincie een antwoord? Waarover gaat de participatie en waarover niet?
- Wat zijn de belangen? En wie zijn de belanghebbenden?
- Wat willen we met de uitkomsten doen in de besluitvorming? Hoe verwerken we die in klimaatmaatregelen?
- Wanneer en op welke manieren communiceren we? Hoe koppelen we terug wat er met het resultaat van de participatie is gedaan?

Overkoepelende klimaatparticipatie

In de transitiepaden wordt er, waar nodig geacht door de transitiepaden zelf, participatie ingezet. Voor overkoepelende klimaatparticipatie – dus over de hele Klimaataanpak – overwegen we een participatietraject en -plan, of meerdere, in de aanloop naar en ten behoeve van de eerste evaluatie. In inhoud, betrokkenheid, vorm en participatieniveau zijn verschillende benaderingen denkbaar. Die kunnen elkaar aanvullen en samen leiden tot brede en complete input voor effectief klimaatbeleid.

Los van inwonersparticipatie willen we een klimaatpanel in het leven roepen. Het Klimaatpanel met maximaal tien inhoudelijk specialisten (klimaatwetenschappers, gedragswetenschappers, beleidsdeskundigen uit de verschillende transitiepaden) zal dwarskijken op de inhoud. Een andere blik op onze systeemwereld kan helpen om een 'carbon tunnelvisie' te voorkomen, de klimaatopgave in de beleidscyclus effectiever te maken en die opgave in de verschillende transitiepaden te vergroten. Het panel buigt zich periodiek maar minimaal jaarlijks over de klimaataanpak en de uitvoering daarvan.

Financiële participatie

Bij ons streven naar een rechtvaardige klimaat- en energietransitie hoort ook financiële participatie. In het Klimaatakkoord is vastgelegd dat bij grootschalige duurzame energieprojecten op land 50 procent lokaal eigendom moet worden nagestreefd. Dit draagt bij aan rechtvaardigheid en grotere acceptatie van dergelijke projecten.

Om deze doelen te bereiken, moeten initiatiefnemers, de omgeving en gemeenten haalbare afspraken maken over lokaal eigendom en financiële participatie. De Leidraad Financiële Participatie biedt richtlijnen aan gemeenten om te sturen op financiële participatie bij energieprojecten, met bijzondere aandacht voor energie-armoede.

Voor het draagvlak voor de energietransitie is het erg belangrijk dat inwoners actief kunnen deelnemen aan veranderingen in hun omgeving. Financiële participatie, bijvoorbeeld door een omgevingsfonds, obligaties of het beheren van het project door de omgeving zelf, kan bijdragen aan een rechtvaardige energietransitie. En door lokale gemeenschappen te laten profiteren van de voordelen van duurzame energieprojecten, zoals via energiecoöperaties, kan het draagvlak worden vergroot.

We ondersteunen lokale energiecoöperaties en gemeenten om financiële participatie en lokaal eigendom te bevorderen. Zo willen we onder meer beleid voor financiële participatie stimuleren, en subsidies en regelingen bieden voor energiecoöperaties. Daarnaast willen we een gunstig juridisch klimaat voor energiegemeenschappen scheppen – in de huidige wet- en regelgeving is het lastig om lokale initiatieven een aparte positie te gunnen. Tussen 1 oktober 2024 en 1 oktober 2025 wordt de subsidieregeling voor duurzaamheidsinitiatieven van burgercollectieven voortgezet en uitgebreid. De maximale subsidie per collectief bedraagt €20.000 voor vervolgacties, met een totaalbudget van €1.000.000. Dit fonds richt zich niet alleen op duurzame energieopwekking, maar op alle activiteiten die bijdragen aan CO_2-reductie. Daarnaast heeft de provincie besloten €1.000.000 bij te dragen aan het Landelijk Ontwikkelfonds, dat risicovolle investeringskosten voor energiecoöperaties dekt. Hiermee stimuleren we lokale energiecoöperaties en versnellen we de CO_2-reductie.

Financiering en klimaatbegroting

IN 'T KORT

- Elk jaar rapporteren we de voortgang van de broeikasgasreductie via de klimaatparagraaf in de begroting en het jaarverslag.
- Als we de beoogde doelen van het transitiepad niet halen, kunnen we aanvullend beleid opstellen.
- We ontwikkelen indicatoren per transitiepad die gericht zijn op de vermindering van broeikasgassen.

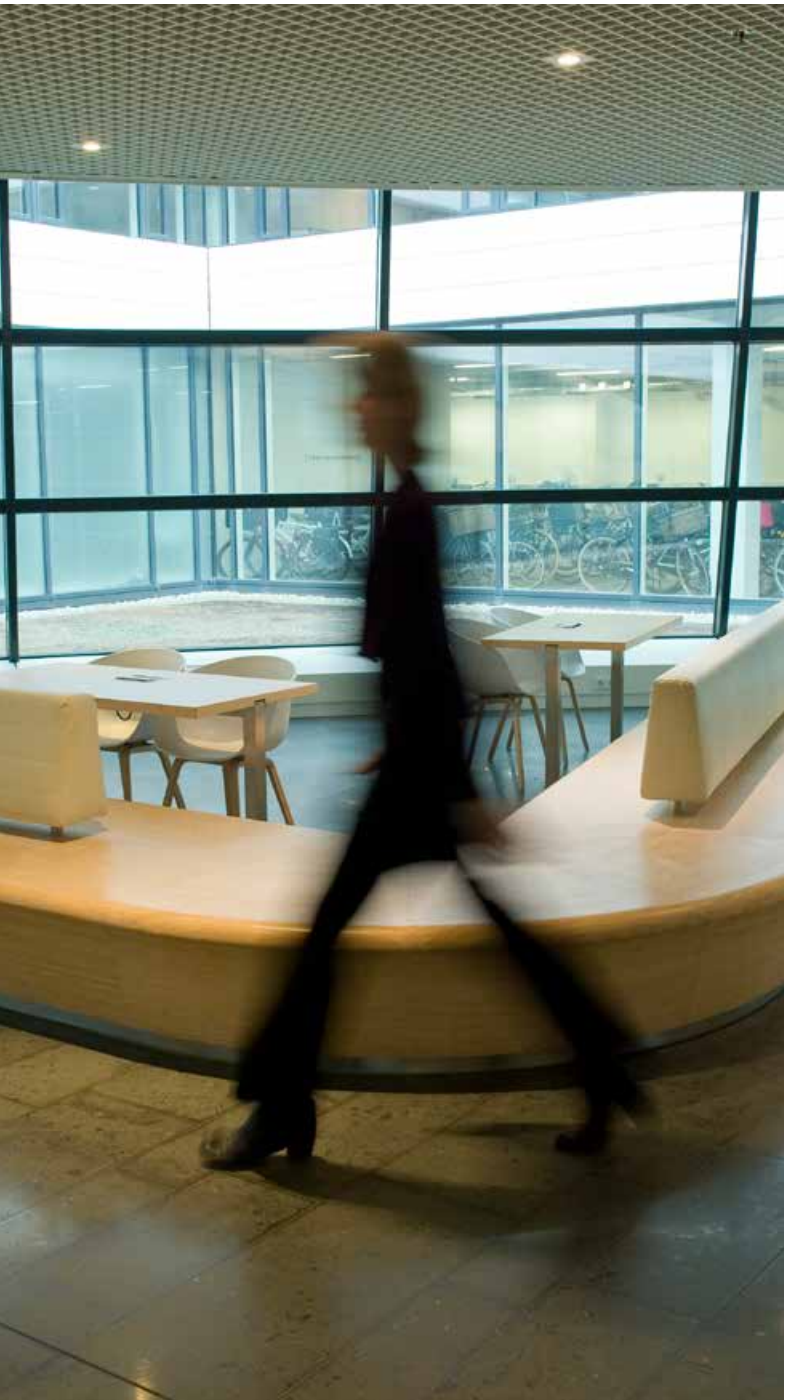
Planning & Control-cyclus

Het provinciale commitment aan Europese en nationale klimaatdoelen in het coalitieakkoord markeert een eerste stap om klimaatdoelen structureel in de Planning & Control-cyclus in te bedden.

De motie 200-2022 (Klimaatbegroting) drong aan op de integratie van klimaatdoelen in de Planning & Control-cyclus (P&C-cyclus). Het provinciaal bestuur werd gevraagd te onderzoeken hoe deze doelen structureel onderdeel kunnen worden. Een cruciaal aspect hiervan is te beoordelen of genomen klimaatmaatregelen en -acties effectief en efficiënt zijn. De voorgestelde klimaatbeleidscyclus, gekoppeld aan de P&C-cyclus, vormt hiervoor een essentieel instrument.

Een klimaatparagraaf in de begroting biedt inzicht in de voortgang per transitiepad en de benodigde acties, waardoor provinciaal klimaat- en duurzaamheidsbeleid effectief kan worden gestuurd, gemonitord en gerealiseerd. Deze cyclus maakt het ook mogelijk om klimaatuitdagingen en andere duurzaamheidsdoelen te adresseren, met aandacht voor benodigde middelen en menskracht.

Voor elk transitiepad geven we aan hoe ver we gevorderd zijn met de reductie en welke klimaatmaatregelen we in 2024 nemen. Deze klimaatparagraaf is onderdeel van zowel de begroting als het jaarverslag en biedt een overzicht van de verwachte effecten van de provinciale inspanningen voor het komende jaar, zowel kwantitatief als kwalitatief. Meer gedetailleerde uitwerkingen van de voorstellen zijn te vinden in de afzonderlijke hoofdstukken van de programmabegroting. Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten zullen voorstellen doen voor extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de doelen van deze Klimaataanpak. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en het nemen van besluiten door de Provinciale Staten. Om de voortgang en de sturingsmogelijkheden te verbeteren, ontwikkelen we een reeks meetbare indicatoren voor het klimaat. De belangrijkste indicator in de klimaatparagraaf is de afname van CO_2 en de prognose voor 2030. Vanaf de begroting van 2026 worden deze aangevuld met specifieke indicatoren per transitiepad. Deze indicatoren tonen niet alleen hoeveel CO_2 gereduceerd wordt, maar ook welke inspanningen worden geleverd om deze reductie te realiseren. Bijvoorbeeld: hoeveel bedrijventerreinen worden verduurzaamd of hoeveel laadpalen worden geplaatst? Ze maken concreet wat de activiteiten opleveren in termen van 'output'.

Jaarlijks wordt er een bijeenkomst gehouden met alle portefeuillehouders om de voortgang te bespreken en waar nodig het beleid aan te scherpen of aanvullende maatregelen te nemen.

Provinciale financiering

Financiering van deze opgave komt uit de eigen programmabegroting van de verantwoordelijke portefeuillehouder. Verantwoording vindt plaats binnen het programmadoel en onder het programma Klimaat en Gezonde Leefomgeving. Om te kunnen sturen op de klimaatdoelen, zijn keuzes nodig over de invulling, coördinatie en sturing van de provinciale bijdrage aan de klimaatopgave. Het bestaande doel richt zich op maatregelen die CO_2 beperken, afvangen of opslaan, inclusief de doorontwikkeling van de klimaatmonitor.

De gewenste resultaten omvatten onder meer:

- verdere uitwerking van klimaatmaatregelen,
- verkenning van nieuwe kansen voor reductie, afvang en opslag van broeikasgassen door middel van de pKEV,
- doorontwikkeling van de klimaatmonitor,
- afhandeling van urgente klimaatzaken,
- coördinatie van lobby- en strategieactiviteiten in samenwerking met het Rijk, andere provincies en partners.

Financiering door het Rijk

Het Rijk ondersteunt provincies financieel voor de uitvoering van het klimaatbeleid, gebaseerd op afspraken in het Bestuurlijk Akkoord Schouder aan Schouder en de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Daarnaast zijn er diverse SPUK-regelingen voor specifieke onderdelen van het klimaat- en energiebeleid. Het Rijk heeft het voornemen om meer coherentie aan te brengen in de verschillende financieringsvormen.

In 2022 vroeg de minister van Klimaat en Energie de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) om onderzoek te doen naar de uitvoeringskosten van het Klimaatakkoord. Dit onderzoek, uitgevoerd door AEF/Improven, biedt belangrijke inzichten in de kosten die provincies moeten maken op het gebied van klimaat en energie.[75] De resultaten wijzen erop dat deze kosten hoger zijn dan eerder gedacht, wat duidt op een grotere uitdaging dan aanvankelijk ingeschat. Dit kan deels worden toegeschreven aan een verbeterd begrip van de vereisten en verplichtingen van gemeenten op dit terrein en de toegenomen taken en acties sinds het vorige onderzoek in 2021.

Voor de provincie Noord-Holland is het van belang dat er een robuuste bekostigingswijze wordt ontwikkeld, met zekerheid op lange termijn rondom de middelen en minder losse SPUKs. Dit is een randvoorwaarde om ons klimaat- en energiebeleid effectief en efficiënt te plannen en uit te voeren. Net als andere provincies en de ROB hechten wij belang aan een raamwerk voor bestuurlijke integratie van het decentrale klimaat- en energiebeleid. Betere sturing op decentraal niveau is essentieel om bij te dragen aan nationale doelen, met duidelijke doelen, meetbare outputindicatoren, onafhankelijke monitoring en een bijsturingsmechanisme door het Rijk indien nodig. Daarnaast is gegarandeerde financiering cruciaal voor de uitvoering van provinciaal klimaat- en energiebeleid, met speciale aandacht voor de periode na 2030. Tot slot zijn ondersteuning, kennisuitwisseling en samenwerking via nationale programma's essentieel voor effectieve beleidsuitvoering, waarbij het Rijk een leidende rol moet spelen en wij een regierol binnen onze provincie kunnen vervullen.

Begrippenlijst

Acties Handelingen die één of meerdere maatregelen ondersteunen, maar niet noodzakelijkerwijs leiden tot direct minder CO_2-uitstoot. Acties kunnen wel een meetbaar resultaat opleveren.

Backcasten Een methode waarbij je vanuit een gewenst toekomstbeeld terug redeneert naar welke stappen in het heden nodig zijn om dat toekomstbeeld te bereiken. Het is een strategische benadering die vaak wordt gebruikt in planning en beleidsvorming.

Broeikasgassen Gassen in de atmosfeer die warmtestraling van de aarde vasthouden. Een natuurlijk broeikasgaseffect is nodig om de aarde gemiddeld op ongeveer 15 graden te houden. Broeikasgassen zijn onder meer koolstofdioxide (CO_2), methaan (CH_4) en lachgas (N_2O). Door de verbranding van fossiele brandstoffen zoals aardolie, aardgas en steenkool en door ontbossing heeft de mens ervoor gezorgd dat er meer broeikasgassen, vooral CO_2, in de atmosfeer is terechtgekomen. Sinds de industriële revolutie rond 1750 zijn de broeikasgassen in de atmosfeer met zo'n 40-50 procent toegenomen. In 2019 was wereldwijd de jaarlijkse uitstoot 54 procent hoger dan in 1990. Dit begint langzaam te stagneren.

Effect van meer broeikasgassen Meer broeikasgassen betekent dat er meer warmte wordt vastgehouden: de temperatuur op aarde stijgt en het klimaat verandert. Droogte, overstromingen, stortregens, orkanen, bosbranden en hittegolven worden heviger, langduriger en komen vaker voor. De toegang tot water en voedsel, waaronder vee en oogst wordt moeilijker. Steeds meer dieren en plantensoorten dreigen te verdwijnen en de zeespiegel stijgt.

Energie-infrastructuur Die bestaat uit het elektriciteitsnet, gasnetten, warmwaternetten, CO_2 -pijpleidingen, conversie en opslag (electrolysers en batterijen) en alles wat brandstoffen transporteert. De huidige energie-infrastructuur stamt nog uit de vorige eeuw en moet uitgebreid en aangepast worden. In 2030 moet minimaal 27 procent van alle gebruikte energie in Nederland uit duurzame bronnen komen, in 2050 volledig.

Energietransitie De energietransitie is de overgang van fossiele brandstoffen – aardgas, aardolie, steenkool – naar energie uit hernieuwbare bronnen zoals wind, zon, geothermie en waterkracht. Ook energiebesparing is er onderdeel van. Fossiele energie veroorzaakt broeikasgassen (zie boven) en de bronnen raken uitgeput. Van hernieuwbare energie raken de bronnen niet op en er is geen of nauwelijks broeikasgasuitstoot. Ook maakt de energietransitie ons minder afhankelijk van fossiele energie-import uit andere landen. Zie ook *transitie*.

Forecasten De methode om toekomstige ontwikkelingen te voorspellen op basis van gegevens uit het verleden. Met forecasting breng je kansen en risico's in kaart.

Klimaatneutraliteit en netto nul Klimaatneutraliteit betekent dat een land, organisatie of bedrijf de broeikasgassen die het uitstoot, ook weer uit de lucht haalt. Er zal altijd een onvermijdelijke uitstoot zijn, zoals door de bouw en de landbouw. Nederland verwacht in 2050 de uitstoot met ongeveer 95 procent te kunnen verminderen ten opzichte van 1990. Het idee is de resterende vijf procent te compenseren door de broeikasgassen af te vangen en op te slaan. Hierdoor wordt de broeikasgasuitstoot uiteindelijk netto nul.

Maatregel Een maatregel leidt tot directe CO_2-besparingen binnen een specifieke sector. Wat de maatregel oplevert, kan worden beoordeeld aan de hand van een meeteenheid, zoals het aantal huishoudens of de hoeveelheid MWh (megawattuur).

Netcongestie Voorheen kwam alle elektriciteit uit grote elektriciteitscentrales, via hoogspanningskabels en schakelkasten naar woningen, gebouwen en bedrijven. Nu wordt elektriciteit ook decentraal opgewekt, door windmolens en zonnepanelen. Niet overal is het netwerk groot en geschikt genoeg om grote (piek)hoeveelheden elektriciteit uit wind en zon te kunnen transporteren. Ook is de aanvoer van elektriciteit uit wind en zon ongelijkmatig, want het weer is ongelijkmatig. Bovendien stijgt de vraag naar elektriciteit: denk aan elektrische auto's, koken op inductie, warmtepompen, en productieprocessen op duurzame energie. Dit bij elkaar zorgt voor netcongestie en transportschaarste.

Systeemperspectief Dit geeft zicht op de complexiteit in het maatschappelijke systeem rondom een vraagstuk – sociaal, politiek, economisch, ecologisch, technologisch – en de relaties binnen dat systeem.

Systeemverandering Een fundamentele en structurele verandering in een systeem, waarbij bestaande processen, gedrag, regels en paradigma's worden herzien, vervangen of geherstructureerd. Meerdere kenmerken veranderen tegelijkertijd, bijvoorbeeld: bedrijfsmodellen, instituties, overheidsregulering, productie, grondstoffen, belastingen, stedelijke en ruimtelijke ordening, financiële handel, politiek, sociale netwerken.

Transitie Veranderingsproces waardoor de structuur van een systeem (de samenleving, een regio, een sector, een organisatie en dergelijke) ingrijpend verandert als gevolg van technologische, economische, ecologische, sociaal-culturele en organisatorische ontwikkelingen. Ander woord voor systeemverandering.

MATEN EN EENHEDEN

Broeikasgassen Koolstofdioxide (CO_2), methaan (CH_4) en lachgas (N_2O) zijn allemaal broeikasgassen met verschillende sterken en effecten. Om de invloed van de verschillende broeikasgassen te kunnen optellen, worden de uitstootcijfers omgerekend naar CO_2-equivalent (CO_2-eq). Meestal wordt die in megaton (Mton) uitgedrukt (1 megaton = 1 miljoen ton = 1 miljard kilogram).

CO_2 in de atmosfeer wordt ook gemeten met ppm, parts per million. 1 ppm CO_2 betekent dat een miljoenste van de luchtmoleculen uit CO_2 bestaat.

In de tekst staat zowel CO_2 als CO_2-eq wanneer er wordt gerefereerd naar broeikasgassen. De doelen worden in Mton CO_2-eq uitgedrukt.

Energie Tegenwoordig wordt steeds vaker kilowattuur (kWh) als eenheid voor soorten energie gebruikt. 1 kWh is de energie die door een vermogen van 1000 W gedurende 1 uur wordt geleverd of verbruikt. 1 miljard kWh = 1 TWh (terawattuur).

Eindnoten

1. Klimaatakkoord. (2019, 28 juni). *Klimaatakkoord: Belangrijkste stukken*. https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2019/06/28/klimaatakkoord-in-stukken
2. Provincie Noord-Holland (2018). *Omgevingsvisie NH2050. Balans tussen economische groei en leefbaarheid* (vastgesteld op 19 november 2018). Toegankelijk via https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Projecten/Omgevingswet/Omgevingsvisie
3. Klimaatakkoord. (2019, 28 juni). *Klimaatakkoord: Belangrijkste stukken*. https://www.klimaatakkoord.nl/actueel/nieuws/2019/06/28/klimaatakkoord-in-stukken
4. Provincie Noord-Holland (2020). *Actieprogramma Klimaat 2020-2023*. https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie/Documenten/Actieprogramma_Klimaat
5. Berenschot (2022, 18 augustus). *Eindrapport CO_2-impactanalyse Noord-Holland* (nr 67405). Toegankelijk via https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie. Deze en verderop genoemde cijfers zijn gebaseerd op de vervolganalyse van Berenschot. (2023, 23 januari). *Maatregelen voor Additionele CO_2-reductie.* Opmerking: in dit rapport is er een inconsistentie in de optelling van de transitiepaden vergeleken met de CO_2-impactanalyse uit 2022. Op basis van nieuwe informatie hebben we deze hersteld, met ook een correctie op de besparing uit de CES NZKG. Dit leidt tot een gecorrigeerde prognose van 21,9 Mton CO_2-eq uitstoot.
6. McKinsey Global Institute in collaboration with McKinsey Sustainability and McKinsey's Global Energy & Materials and Advanced Industries Practices (2022). *The net-zero transition. What it would cost, what it could bring.* https://www.mckinsey.com/capabilities/sustainability/our-insights/the-net-zero-transition-what-it-would-cost-what-it-could-bring
7. Provincie Noord-Holland (2018). *Omgevingsvisie NH2050. Balans tussen economische groei en leefbaarheid* (vastgesteld op 19 november 2018). Toegankelijk via https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Projecten/Omgevingswet/Omgevingsvisie
8. Provincie Noord-Holland (2024). *Vormgeven aan de toekomst van Noord-Holland. Op weg naar een Ruimtelijk Voorstel*. (concept 6 februari 2024). https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Projecten/Ruimtelijk_voorstel
9. IPCC, 2023: Summary for Policymakers. In: *Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* [Core Writing Team, H. Lee and J. Romero (eds.)] IPCC, Geneva, Switzerland, pp. 1-34, doi: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.001 https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf
10. European Scientific Advisory Board on Climate Change (2023). *Scientific advice for the determination of an EU-wide 2040 climate target and a greenhouse gas budget for 2030–2050* (Catalogue number: TH-03-23-229-EN-N). doi: 10.2800/609405 https://climate-advisory-board.europa.eu/reports-and-publications/scientific-advice-for-the-determination-of-an-euwide-2040/scientific-advice-for-the-determination-of-an-eu-wide-2040-climate-target-and-a-greenhouse-gas-budgetfor-2030-2050.pdf/@@display-file/file
11. Rijksoverheid. *Ontstaan Klimaatbeleid. Een overzicht van afspraken over het klimaat vanaf 2011.* https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatbeleid/ontstaan-klimaatbeleid
12. Klimaatakkoord (2019, 28 juni). *Afspraken van het Klimaatakkoord*. Toegankelijk via https://www.klimaatakkoord.nl/klimaatakkoord

13. Klimaatwet (in werking op 1 september 2019). https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0042394&z=2023-07-22&g=2023-07-22
14. In het Klimaatakkoord was het oorspronkelijke doel 49 procent reductie. In navolging van EU-afspraken is dit aangescherpt naar 55 procent. Zie ook *Implementatie Europese klimaatwet* (36.169) https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/36169_implementatie_europese en Verordening (EU) 2021/1119 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R1119
15. Planbureau voor de Leefomgeving. *Over de KEV.* https://www.pbl.nl/kev
16. Planbureau voor de Leefomgeving (2023). *Klimaat- en Energieverkenning 2023*. Toegankelijk via https://www.pbl.nl/kev
17. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2023, 1 december). *Nationaal Plan Energiesysteem*. https://open.overheid.nl/documenten/2f5cbb52-0631-4aad-b3dd-5088fab859c5/file
18. In 2019 was de landelijke uitstoot van Nederland 181 Mton CO_2-eq volgens de cijfers van het RIVM https://www.emissieregistratie.nl
19. Deze en verderop genoemde cijfers zijn gebaseerd op de vervolganalyse van Berenschot. (2023, 23 januari). *Maatregelen voor Additionele CO_2-reductie.* Opmerking: in dit rapport is er een inconsistentie in de optelling van de transitiepaden vergeleken met de CO_2-impactanalyse uit 2022. Op basis van nieuwe informatie hebben we deze hersteld, met ook een correctie op de besparing uit de CES NZKG. Dit leidt tot een gecorrigeerde prognose van 21,9 Mton CO_2-eq uitstoot.
20. Noordelijke Rekenkamer, Rekenkamer Zeeland, Randstedelijke Rekenkamer, Rekenkamer Oost-Nederland, Zuidelijke Rekenkamer (2018). *Energie in transitie. Een vergelijkend onderzoek naar de inzet van de provincies in de energietransitie*. https://www.randstedelijke-rekenkamer.nl/wp-content/uploads/2018/03/Eindrapport-Energie-in-transitie.pdf
21. Bourke, I. (2024, 8 februari). *A leading data scientist's journey from doomism to climate hope*. BBC https://www.bbc.com/future/article/20240206-hannah-ritchie-sustainability-data-spreads-hope-not-doomism
22. Hier verwezen we al naar in de PS-brief over de actualisatie APK.
23. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2023, 1 december). *Nationaal Plan Energiesysteem*. https://open.overheid.nl/documenten/2f5cbb52-0631-4aad-b3dd-5088fab859c5/file
24. Formatiewerkgroep Klimaat en Energie. (2023, 4 december). *Keuzewijzer Klimaat en Energie.* https://open.overheid.nl/documenten/be9f1214-2fbf-4104-9edc-a6965cba60c5/file
25. Zie de EU Renewable Energy Directive III (RED III): minstens 42,5% hernieuwbare energie is tegen 2030 op EU-niveau bindend, met een streven naar 45%. Verder legt de EU vast dat het gebruik van hernieuwbare brandstof van-niet biologische oorsprong moet worden verhoogd. Verordening EU/2023/2413 https://energy.ec.europa.eu/topics/renewableenergy/renewable-energy-directive-targets-and-rules/renewable-energy-directive_en. Nederland streeft naar implementatie van RED III per 1 januari 2025
26. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2023, 1 december). *Nationaal Plan Energiesysteem*. https://open.overheid.nl/documenten/2f5cbb52-0631-4aad-b3dd-5088fab859c5/file
27. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2024). *Programma Energiehoofdstructuur. Ruimte voor een klimaatneutraal energiesysteem van nationaal belang*. https://open.overheid.nl/documenten/f7d12cc1-4f28-4596-b498-ee56077b3622/file
28. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2023). *Concept update Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030* https://open.overheid.nl/documenten/105257f6-c87e-4603-8521-244feadade6a/file
29. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2024, 4 juni). Brede Steun Voor Nieuwe Energiewet. Rijksoverheid. https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2024/06/04/brede-steun-voor-nieuwe-energiewet

30. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. *MIEK Overzicht 2022 Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat* https://open.overheid.nl/documenten/ronl-7b2edb5f512b6885ff9cd12e5cc5c2fd9bd1b12c/pdf en Jetten, R.A.A., Minister voor Klimaat en Energie, Adriaansens, M.A.M., Minister van Economische Zaken en Klimaat. (2024, 9 februari). *Kamerbrief Voortgang Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK)* [Kamerbrief 29826-201] https://open.overheid.nl/documenten/332410aa-f87d-4177-ad84-5c71165c9746/file
31. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2022, 21 december). *Landelijk Actieprogramma Netcongestie.* https://open.overheid.nl/documenten/ronl-4a4a6f1bcb4f30278f4205aeb085c3208f62e8a6/pdf
32. Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. (2023, 1 december). *Nationaal Plan Energiesysteem*. https://open.overheid.nl/documenten/2f5cbb52-0631-4aad-b3dd-5088fab859c5/file
33. Nationaal Programma Regionale Energiestrategie. https://regionale-energiestrategie.nl/
34. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (gepubliceerd op: 2023, 24 februari; laatst gecontroleerd op: 2024, 5 april). *Programma Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ) 2031-2040*. https://www.rvo.nl/onderwerpen/bureau-energieprojecten/lopende-projecten/vawoz-2031-2040
35. Het programma OER is een samenwerking tussen Rijkswaterstaat, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en het Rijksvastgoedbedrijf, in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. https://www.energieoprijksgrond.nl/
36. RFNBO's, ofwel Renewable Fuels of Non-Biological Origin, zijn hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong. Dit zijn vloeibare of gasvormige brandstoffen waarvan de energie-inhoud afkomstig is van hernieuwbare bronnen anders dan biomassa. Voorbeelden zijn brandstoffen geproduceerd met behulp van hernieuwbare elektriciteit, zoals waterstof geproduceerd door elektrolyse van water met zonne- of windenergie.
37. Lucht- en zeevaart zijn geen onderdeel van de Noord-Hollandse mobiliteitsopgave, maar drukt wel op de energieopgave en is onderdeel van mobiliteit en energie.
38. Provincie Noord-Holland. (2024). *Menukaart duurzame mobiliteit*. https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Regionaal_mobiliteitsprogramma/Menukaart_duurzame_mobiliteit
39. Provincie Noord-Holland. *Energiestrategie Noord-Holland-Noord.* Provincie Noord-Holland, 2020. Energievisie-Noord-Holland-Noord - Provincie Noord-Holland
40. In de uitwerking van de Klimaataanpak naar de P&C-cyclus wordt deze tabel verder uitgewerkt.
41. Indicatie van benodigd aantal laadpunten per type laadoplossing volgens NAL-West prognose (2022) in Noord-Holland: Publieke laadpunten personenvervoer 49.901; Semipublieke laadpunten personenvervoer 36.167; Laadpunten privaat personenvervoer 117.885; Kortparkeer snellaadpunten (50-150 kW) 4.053; Depotlader vrachtwagens 4.691; Depotladers bestelbusjes 37.154; Vrachtwagen (>350 kW): 828; Totaal aan benodigde laadpunten: 250.679. De meeste van deze laadpunten zijn prive en dus niet openbaar toegankelijk.
42. Indicatie van benodigde Clean Energy Hubs in Noord-Holland in 2030, openbaar toegankelijk: HVO100: 43; BIO-LNG: 11; Elektrisch regulierlaadpunt (150 kW): 10; Elektriciteit snellaadpunt (350 kW): 37; Waterstof (350/700 bar): 7
43. Provincie Noord-Holland. (2021). *Perspectief Mobiliteit*. https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Mobiliteit/Zie_ook/Perspectief_Mobiliteit.pdf
44. Provincie Noord-Holland. *Energiebesparingsprogramma woningen Noord-Holland 2023.* https://www.noord-holland.nl/Loket/Producten_en_Diensten/Producten_op_alfabet/E/Energiebesparingsprogramma_woningen_Noord_Holland_subsidie
45. Ruim 1 miljoen gebouwen in Nederland moeten in 2050 CO_2-neutraal zijn. Klimaatakkoord (2019). *Afspraken voor Gebouwde omgeving* https://www.klimaatakkoord.nl/gebouwde-omgeving

46. Met subsidieregelingen beoogt de provincie dat jaarlijks 50.000 wooneigenaren verduurzamingsmaatregelen treffen. Provincie Noord-Holland. *Energiebesparingsprogramma woningen Noord-Holland 2023* https://www.noord-holland.nl/Loket/Producten_en_Diensten/Producten_op_alfabet/E/Energiebesparingsprogramma_woningen_Noord_Holland_subsidie
47. Voor alle nieuwbouw (woningbouw en utiliteitsbouw) geldt dat de vergunningaanvragen sinds 1 januari 2021 moeten voldoen aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG). Het is daarmee wettelijk verplicht om (bijna) energieneutraal te bouwen. *BENG-eisen treden van 1 januari 2021 in werking*. (2020, 18 december). Rijksoverheid. https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/12/18/beng-eisen-treden-van-1-januari-2021-in-werking
48. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. (Juni 2022). *Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving*. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/06/01/beleidsprogramma-versnelling-verduurzaming-gebouwde-omgeving
49. Wet houdende regels omtrent productie, transport en levering van warmte (Wet collectieve warmte). (2024, 2 februari) https://wetgevingskalender.overheid.nl/regeling/WGK010356/documenten/Raad%20van%20State/Voorbereidende%20documenten%20gepubliceerd/1
50. Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Kamerstuk 36387). https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?cfg=wetsvoorsteldetails&qry=wetsvoorstel%3A36387
51. PBL, TNO, CBS & RIVM (2022), *Klimaat- en Energieverkenning 2022*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving. https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/pbl-2022-klimaat-en-energieverkenning-4838.pdf
52. Provincie Noord-Holland. (2024, 1 januari) *Omgevingsverordening NH2022*. https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Projecten/Omgevingswet/Omgevingsverordeningen
53. Bedrijven worden ingedeeld op basis van de verwachte milieuhinder. Dit leidt weer tot een indeling in milieucategorieen die bepalen wat de afstand tot woningen moet zijn. Hoe groter de milieuhinder, hoe hoger de milieucategorie, hoe groter de afstand. https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/functies/bedrijven/milieuzonering/
54. *Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030* (februari 2023). Rijksoverheid. https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2023/02/03/nationaal-programma-circulaire-economie-2023-2030
55. De Global Methane Pledge (GMP) werd op COP26 in 2021 gelanceerd door de Europese Unie en de Verenigde Staten. De 155 deelnemende landen zeggen toe vrijwillig acties te ondernemen om de wereldwijde methaanuitstoot tegen 2030 met ten minste 30 procent te verminderen ten opzichte van 2020. https://www.globalmethanepledge.org
56. De opgave van de Bossenstrategie wordt verdeeld over de provincies, de definitieve verdeling - in ha - komt in de volgende versie van het NPLG. De verdeling Bossenstrategie over de provincies is in ha en niet in CO_2-eq. Dit wordt uiteindelijk omgerekend naar CO_2—eq, afhankelijk van verschillende aspecten waaronder boom- en grondsoort
57. Om het volledige landelijke doelbereik op te nemen in het NPLG ligt aan de provincies de keuze voor hoe de hectares onderling te verdelen. Het voorstel daarvoor is om, op basis van de gespreksronde langs de provincies, de resterende hectares te verdelen over de provincies met als uitgangspunt 10% bosuitbreiding bovenop het bestaande areaal bos.
58. Energieneutraal en klimaatneutraal hebben raakvlakken, maar ze betekenen wezenlijk wat anders. Energieneutraal: we wekken net zoveel energie op als we zelf in de organisatie verbruiken. Klimaatneutraal: er is netto geen CO_2-uistoot in de hele keten als gevolg van onze (inkoop)activiteiten.

59. Hiermee voldoen we ook aan de toezegging van GS naar aanleiding van het afdoen van motie 174-2022 inzake extra inzet op besparing van energiegebruik door de provincie.
60. Raadpleeg het Integraal Meerjarenprogramma Provinciale Infrastructuur (IMPI) via https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Verkeer_vervoer/Wegennet
61. Coalitieakkoord *Verbindend Vooruit! 2023-2027* Toegankelijk via https://www.noord-holland.nl/Configuratie/Publicaties/Publicaties/coalitieakkoord_2023_2027_Verbindend_vooruit
62. Kunseler, E. et al. (2023), *Aan de slag met transformerend klimaatbeleid. Eerste bevindingen uit de Lerende Evaluatie Klimaatbeleid*, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving. PBL-publicatienummer: 5233. https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2023-aan-de-slag-met-transformerend-klimaatbeleid-5233_0.pdf
63. Wetenschappelijke Klimaat Raad. (2023, december). *Met iedereen de transities in*. https://www.wkr.nl/documenten/rapporten/2023/12/15/adviesrapport-met-iedereen-de-transities-in
64. Diercks, G., Loorbach, D., Van der Steen, M., Scherpenisse, J., Lodder, M., Buchel, M., Notermans, I., Bode, N., & Van Raak, R. (2020). *Sturing in transities: een raamwerk voor strategiebepaling*. Den Haag: DRIFT/NSOB; Raad voor de leefomgeving en infrastructuur. (2019). *Naar een duurzame economie: Overheidssturing op transities.* Den Haag: Raad voor de leefomgeving en infrastructuur.
65. Universiteit Utrecht (2021, februari). *Houvast voor duurzame vernieuwers. Vier perspectieven op transitiedenken en doen*. https://www.uu.nl/nieuws/houvast-voor-duurzame-vernieuwers-vier-perspectieven-op-transitiedenken-en-doen
66. Motie 200-2022 (Klimaatbegroting) verzoekt GS om te onderzoeken op welke wijze de ecologische en klimaatdoelen van de provincie Noord-Holland structureel in de P&C-cyclus geborgd kunnen worden via een klimaatbegroting, en om daarvoor lessen te trekken van de inzet van andere overheden. Centrale overwegingen hierbij zijn de bewustwording en bestuurlijke beoordeling over doelmatige en doeltreffende inzet van middelen in de verschillende portefeuilles bij het tijdig behalen van de klimaatdoelen.
67. Adviesbureau Berenschot heeft met de Noord-Hollandse CO_2-impactanalyse in 2022 een stevige basis gelegd om de KEV aan te passen voor de provincie. Zie Berenschot (2022, 18 augustus). *Eindrapport CO_2-impactanalyse Noord-Holland* (nr 67405). Toegankelijk via https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Klimaat_Energie
68. Modellen bevatten altijd schommelingen in de cijfers, omdat berekeningen worden bijgewerkt door voortschrijdend inzicht. Denk aan de opkomst van nieuwe technieken of globale verschuivingen in gedrag. Een goed voorbeeld is de gedragsverandering door de stijgende gasprijs als gevolg van de oorlog in Oekraine. Daarom is het niet zinvol om alle getallen achter de komma te gebruiken. Wij kiezen ervoor om cijfers op 0,1 Mton nauwkeurig te presenteren. Dit geeft genoeg gevoeligheid om beleid te toetsen, maar zorgt ook niet voor overinterpretatie. We zorgen ervoor dat we altijd de landelijke KEV volgen en dat we de wijzigingen in cijfers kunnen uitleggen.
69. Kunseler, E. et al. (2023), *Aan de slag met transformerend klimaatbeleid. Eerste bevindingen uit de Lerende Evaluatie Klimaatbeleid*, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving. PBL-publicatienummer: 5233. https://www.pbl.nl/uploads/default/downloads/pbl-2023-aan-de-slag-met-transformerend-klimaatbeleid-5233_0.pdf
70. Diercks, G., Loorbach, D., Van der Steen, M., Scherpenisse, J., Lodder, M., Buchel, M., Notermans, I., Bode, N., & Van Raak, R. (2020). *Sturing in transities: een raamwerk voor strategiebepaling*. Den Haag: DRIFT/NSOB
71. Zie ook International Energy Agency (IEA), the International Renewable Energy Agency (IRENA) and the United Nations Climate Change High-Level Champions (2023). *Breakthrough Agenda Report 2023. Accelerating Sector Transitions Through Stronger International Collaboration*. https://www.iea.org/reports/breakthrough-agenda-report-2023
72. Klimaatakkoord (2019, 28 juni). *Draagvlak en participatie*. https://www.klimaatakkoord.nl/themas/draagvlak-en-participatie

73. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2023) *Rechtvaardigheid in klimaatbeleid. Over de verdeling van klimaatkosten*, WRR-Rapport 106, Den Haag: WRR
https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2023/02/16/rechtvaardigheid-in-klimaatbeleid
74. De uitgangspunten zijn het provinciale participatiebeleid zoals dat wordt bedoeld in de Omgevingswet en het daarop gebaseerde Omgevingsbesluit. De uitgangspunten gelden ook voor andere besluitvorming buiten het kader van de Omgevingswet. De uitgangspunten voor participatie zijn een aanvulling op de wettelijke verplichte inspraak zoals die is geregeld in de Inspraakverordening Noord-Holland 2005.
https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Inspraak/Uitgangspunten_voor_participatie
75. Van der Burg, D., Ehrismann, M., Lustermans, G., Rob van Zeeland, Wubs, E., Jorna, F., en Hagenaars, C. (2024, 19 februari). *Kostenonderzoek klimaat- en energiebeleid.* (GR153/rapport). Andersson Elffers Felix (AEF) en Improven, in opdracht van Raad voor het Openbaar Bestuur.
https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2024/02/21/onderzoek-kostendecentrale-uitvoering-van-het-klimaat--en-energiebeleid

Colofon

Teksten
Provincie Noord-Holland

Redactie
Barbara van Male

Beeld
Red Mouse/Peter van Aalst, Johannes Abeling, Marcia Appels, Martijn Beekman, Bas Beentjes, Foto Boshuis, Annoesjka Brohm, Loek Buter, Dirk-Jan van Dijk, Vera van Dijk, Caroline Dubbe, Ronald Goedheer, Justin Horsman, Bart Homburg, Ted Jansen, Ruud Karstens, Ingrid Kooiker, Annelies de Koning, Elmer van der Marel, Heleen Peeters, Ahmen Polat, Rogier Reker, Kick Smeets, Joni Spaan, Marije de Rooij-Stevenhaagen (foto achterkant), Lisette Theijssen, Kees van de Veen (foto voorkant), Paul Veldhuis, Marieke Viergever, Ellen de Vries, Pascal van Wessel, Michiel Wijnbergh, NASA/Jeff Williams

Illustraties
Karen Paalman

Vormgeving
The Creative Hub - Canon

© september 2024

Provincie Noord-Holland

2024 | 49

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 20 augustus 2024

Onderwerp: De Noord-Hollandse Klimaataanpak

Kenmerk: 2242932/2292868

Bijlagen:

Bijlage 1 2242932-2292807 Overzicht aanpassingen Noord-Hollandse Klimaataanpak
Bijlage 2 2242932-2292801 De Noord-Hollandse Klimaataanpak
Bijlage 3 2242932-2295143 Samenvatting Noord-Hollandse Klimaataanpak

Inleiding

In lijn met de nationale doelstellingen committeert de provincie Noord-Holland zich om de uitstoot van broeikasgassen met minimaal 55 procent te verminderen in 2030 ten opzichte van 1990. In 2050 beoogt de provincie Noord-Holland klimaatneutraal te zijn, in lijn met de Omgevingsvisie NH2050 en het coalitieakkoord 'Verbindend Vooruit'.

Met deze brief sturen wij u de Noord-Hollandse Klimaataanpak (NHK), waarmee we invulling geven aan deze ambities. Het betreft het vervolg op het Actieprogramma Klimaat 2020-2023 zoals aangekondigd PS-brief d.d. 8 nov. 2023. Tijdens de commissievergadering Leefomgeving van 30 mei jl. hebben wij feedback en input ontvangen, die is verwerkt in deze versie. Zie *Bijlage 1 Overzicht aanpassingen Noord-Hollandse Klimaataanpak* voor een overzicht van de aanpassingen sinds mei 2024. Uw Staten worden in deze voordracht gevraagd om de Noord-Hollandse Klimaataanpak vast te stellen.

Aanleiding

Menselijke activiteiten veroorzaken klimaatverandering, met name door de uitstoot van CO_2 bij de verbranding van fossiele brandstoffen. De gevolgen, zoals opwarming en extremer weer, worden wereldwijd steeds zichtbaarder. Dit heeft een duidelijke impact op mens en natuur, ook in Noord-Holland. De provincie Noord-Holland is een schiereiland en één van de dichtstbevolkte en laaggelegen regio's in de wereld. We hebben en krijgen steeds meer te maken met wateroverlast, overstromingen door excessieve regenbuien, zeespiegelstijging, verzilting, zoetwatertekort, bodemdaling, hitte, droogte, langdurige warmte, verschuiving van seizoenen.

In 2015 hebben de lidstaten van de Verenigde Naties in het Klimaatakkoord van Parijs afgesproken om de opwarming te beperken tot onder de 2˚C ten opzichte van het pre-industriële tijdperk, met een streven naar 1,5˚C. Door menselijke activiteiten is de aarde al met ongeveer met 1,1˚C opgewarmd, zo stelt het laatste IPCC-rapport (2023). Als de opwarming in het huidige tempo doorgaat, zal het mondiaal al tussen 2030 en 2050 1,5˚C warmer zijn. Vanwege de kwetsbaarheid voor zeespiegelstijging en weersextremen moet Noord-Holland niet alleen de uitstoot van broeikasgassen sterk verminderen, maar ook adaptieve maatregelen nemen. Het klimaatbeleid raakt aan brede maatschappelijke thema's zoals biodiversiteit, gezondheid en bestaanszekerheid.

Uit de CO_2-impactanalyse door Berenschot (2022) van het vorige klimaatbeleid bleek dat er aanvullende inspanningen nodig zijn om onze klimaatdoelen te bereiken. Met de huidige inzet bereikt Noord-Holland 30 procent CO_2-reductie in 2030 ten opzichte van 1990 in plaats van de beoogde 55 procent.

De Noord-Hollandse Klimaataanpak brengt per transitiepad in kaart hoe groot de reductieopgave is en stelt concrete, meetbare en realistische doelen om de reductiedoelstelling van 55 procent te halen.

Doelstellingen en evaluatiecriteria

De Noord-Hollandse Klimaataanpak biedt een overkoepelende werkwijze en coördinerende aanpak om de uitstoot van broeikasgassen verder te verminderen. In navolging van het Rijk richt het provinciale klimaatbeleid zich op de transitiepaden mobiliteit, gebouwde omgeving, landbouw en landgebruik, industrie en duurzame energieopwekking. De werkwijze bestaat in grote lijnen uit ambities en subdoelen, adaptief programmeren en een iteratieve klimaatbeleidscyclus.

Met behulp van data en het Energie Transitie Model (ETM) wordt elke twee jaar een nieuwe prognose wordt gemaakt van de CO_2-reductie in Noord-Holland aan de hand van nieuw en/of gewijzigd beleid binnen de transitiepaden. Dit is de provinciale Klimaat en Energieverkenning (pKEV). Daarbij sluiten we zo nauwkeurig mogelijk aan bij de landelijke Klimaat en Energieverkenning (KEV) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Het ETM kan eveneens van dienst zijn om potentiële maatregelen door te rekenen op hun CO_2-reductiepotentieel.

De Klimaataanpak bevat geen nieuw beleid voor de transitiepaden, maar beschrijft de huidige inzet en een aantal voorliggende strategische keuzes om de reductiedoelen in beeld te brengen. Na het vaststellen van deze aanpak, landen de doelen in de uitvoeringsagenda's gerelateerd aan de verschillende transitiepaden.

De gewenste resultaten van de Noord-Hollandse Klimaataanpak omvatten onder meer: een verdere uitwerking van klimaatmaatregelen, verkenning van nieuwe kansen voor CO_2-reductie, afvang en opslag van broeikasgassen en de pKEV. Daarnaast omvat het de doorontwikkeling van de klimaatmonitor, afhandeling van urgente klimaatzaken en coördinatie van lobby- en strategieactiviteiten in samenwerking met het Rijk, andere provincies en partners.

Verdeling van verantwoordelijkheden

De Noord-Hollandse Klimaataanpak heeft een duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden: GS dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor de provinciale bijdrage aan de CO_2-reductiedoelstelling van 55 procent in 2030 en klimaatneutraliteit in 2050 en de uitvoering van de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

De coördinatie van het klimaatbeleid valt onder de gedeputeerde Klimaat en Energie. De portefeuillehouders zijn verantwoordelijk voor de provinciale ambities binnen hun eigen portefeuille. Dit is inclusief de uitvoering met concrete en meetbare doelstellingen. Om gericht te kunnen sturen op deze doelen, zijn er afspraken gemaakt over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de verschillende transitiepaden en portefeuilles.

PS stellen de kaders en doelen vast[1]. Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan PS. Dit doen we door elke twee jaar de pKEV te actualiseren om tijdig bij te kunnen sturen. We nemen voorgenomen en gewijzigd beleid hierin mee en voortschrijdend inzicht uit de landelijke KEV. Daarmee kunnen we een nieuwe prognose voor 2030 maken en beoordelen of we de doelstelling van 55 procent reductie halen.

[1] De doelen landen uiteindelijk in de Omgevingsvisie.

We actualiseren de Noord-Hollandse Klimaataanpak elke vier jaar. Na het verschijnen van het nieuwe coalitieakkoord, stellen PS de Klimaataanpak vast. Zo sluiten we aan bij de cyclische beleidsaanpak volgens de landelijke KEV van het PBL.

Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Financiering

Financiering van deze opgave, inclusief de doorontwikkeling van de klimaatmonitor, komt uit de structurele middelen uit de programmabegroting Klimaat en Gezonde Leefomgeving.

Onderdeel van deze klimaataanpak is het toevoegen van een klimaatparagraaf aan de begroting van de provincie (op basis van motie 200-2022). Deze klimaatparagraaf is onderdeel van zowel de begroting als het jaarverslag en biedt een overzicht van de verwachte effecten van de provinciale inspanningen voor het komende jaar, zowel kwantitatief als kwalitatief. De klimaatparagraaf biedt inzicht in de voortgang per transitiepad. Hiermee sluit het klimaatbeleid beter aan op de provinciale Planning-en-Control (P&C)-cyclus.

Uitvoering van de maatregelen in de transitiepaden wordt gefinancierd uit de desbetreffende programmabegrotingen. De verantwoording vindt plaats binnen het betreffende programmadoel en onder het programma Klimaat en Gezonde Leefomgeving (GLK).

Communicatie

Over de vaststelling van de Noord-Hollandse Klimaataanpak zal gecommuniceerd worden op de provinciewebsite. We publiceren de klimaataanpak op de website, publiceren daarbij een nieuwsbericht en we delen het op social media.

Participatie

Bij het opstellen van de Noord-Hollandse Klimaataanpak zijn gesprekken met externe belanghebbenden gevoerd. Verschillende vormen van participatie vinden al plaats binnen de transitiepaden zelf. Daarom onderzoeken we in een analyse of inzet op inwonersparticipatie over de overkoepelende Klimaataanpak meerwaarde heeft. Over de uitkomsten van deze analyse en vervolgacties wordt PS geïnformeerd.

Proces en procedure

Na vaststelling van de Noord-Hollandse Klimaataanpak worden de doelstellingen actief meegenomen in het beleid en de maatregelen die binnen de verschillende transitiepaden vallen.

Eind 2024 zal er een nieuwe prognose worden opgesteld van de CO_2-reductie in 2030. Nieuw en aangepast beleid uit de transitiepaden wordt hierin meegenomen. Aan de hand van de reductie die daarna nog nodig is, kunnen de transitiepaden beleid en maatregelen (her)formuleren die bijdragen aan verdere reductie van CO_2-uitstoot. Dit gebeurt elke twee jaar en zorgt ervoor dat de CO_2-reductie cyclisch wordt berekend, aan de hand waarvan er nieuw beleid kan worden opgesteld. Zo hebben we in beeld waar we staan en hoe veel CO_2-reductie er nog nodig is. We rapporteren hierover aan PS.

Op basis van deze prognoses kan PS elke twee jaar de kaders vaststellen over de manier waarop de provincie Noord-Holland haar CO_2-reductiedoelen wil behalen.

Ook wordt de strategische onderzoekagenda gecontinueerd en uitgebreid om de juiste kennisontwikkeling te faciliteren. De onderzoeken bevatten kennis op basis waarvan structurerende keuzes gemaakt kunnen worden.

Elke vier jaar wordt de Noord-Hollandse Klimaataanpak geactualiseerd.

Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 49-2024

Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland tot vaststelling van de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 20 augustus 2024;

besluiten geamendeerd (A23- en A27-2024):

1. de Noord-Hollandse Klimaataanpak vast te stellen.

Amendementen A23- en A27-2024 (bijgevoegd) zijn aangenomen en worden bij dit besluit betrokken.

Haarlem, 30 september 2024,

Provinciale Staten van Noord-Holland,

voorzitter,

statengriffier,

A23 / PS 30-09-2024

AANGENOMEN

Amendement kernenergie in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen 30 september 2024, te Haarlem, beraadslagend over de Noord-Hollandse Klimaataanpak;

besluiten om de behandelde Noord-Hollandse Klimaataanpak als volgt te wijzigen:

- Onderdeel van het hoofdstuk *'De transitie paden'*, de opsomming op pagina 33, beginnende met: *"We werken aan:"*

  aan te vullen met een extra bullet bestaande uit de volgende tekst:

  "Naast zonne- en windenergie zien we kansen voor alternatieve energiebronnen, zoals aardwarmte en aquathermie. De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en small modular reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen. In de klimaatplannen heeft het Rijk hiervoor een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. Voor deze middelen dienen we een aanvraag in. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een verkenning. In deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor een nieuwe kernenergiecentrale genomen."

Toelichting
Het landelijke klimaatakkoord en de daarbij horende afspraak om de CO2-uitstoot voor 2030 met 55% te verlagen ten opzichte van 1990, wordt door de provincie onderschreven. Deze klimaatdoelen zijn omgezet in vijf transitiepaden, waaronder Energie-infrastructuur inclusief CO2-neutrale energieopwekking. In het coalitieakkoord *"Verbindend Vooruit"* is opgenomen dat we als provincie, naast de inzet voor energieopwekking uit zon en wind, ook onderzoek doen naar de potentie van andere innovatieve technieken. Dit amendement dient ertoe om deze inzet op te nemen in de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

Bas de Wit (VVD) Julia Schneemann (Volt) Pieter Teeuwen (BBB)

Dennis Heijnen (CDA) Daniël van den Berg (JA21) Hein Stulemeijer (50Plus)

A27 / PS 30-09-2024
AANGENOMEN

Christen Unie
Volt Noord-Holland
Provinciale Staten Noord-Holland

Amendement: GS doet voorstellen bij tekortschieten beleid

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024, ter bespreking van agendapunt 11, “Noord-Hollandse Klimaataanpak” (VD-49),

besluiten om aan het ontwerpbesluit in de Voordracht de volgende tekst toe te voegen:

“waarbij de vierde en vijfde zin van de laatste paragraaf op pagina 80 van Noord-Hollandse Klimaataanpak wordt gewijzigd van:

> Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en eventueel het nemen van extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de klimaatbeleidscyclus.

naar:

> Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten zullen voorstellen doen voor extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de doelen van deze Klimaataanpak. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en het nemen van besluiten door de Provinciale Staten.”

<u>Toelichting</u>

In de voorgestelde klimaatbeleidscyclus is het onduidelijk wie actie onderneemt wanneer blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen te halen. Dit amendement zorgt ervoor dat GS de opdracht krijgt om aanvullend beleid in beeld te brengen en als keuze voor te leggen aan de Provinciale Staten.

Michel Klein — ChristenUnie
Julia Schneemann — Volt

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31235144628
boheemenm@noord-holland.nl

20 september 2024

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Leefomgeving	
Datum commissievergadering	**16-09-2024**

Onderwerp:
Voordracht **Noord-Hollandse Klimaataanpak**

De commissie Leefomgeving adviseert:

De Voordracht Noord-Hollandse Klimaataanpak als bespreekstuk door te geleiden naar de Statenvergadering van maandag 30 september 2024.

Uittreksel concept-verslag commissie Leefomgeving 16-09-2024:

4 A-agenda Klimaat en Energie
4.a Noord-Hollandse Klimaataanpak
Toelichting:
De provincie Noord-Holland heeft zich gecommitteerd om in 2030 55% minder broeikasgassen uit te stoten ten opzichte van 1990, en in 2050 klimaatneutraal te zijn. Om hier invulling aan te geven bieden Gedeputeerde Staten de Noord-Hollandse Klimaataanpak aan de Provinciale Staten aan. De Noord-Hollandse Klimaataanpak is een overkoepelende strategie waarin al het klimaatbeleid van de provincie samenkomt. De conceptversie van de Noord-Hollandse Klimaataanpak is op 30 mei 2024 in de commissie besproken, waarbij de commissie in de gelegenheid is gesteld input voor de definitieve versie aan gedeputeerde mee te geven.
De commissieleden kunnen met elkaar en de gedeputeerde bijgaande definitieve versie bespreken. Een samenvatting en een overzicht van de aanpassingen zijn toegevoegd. Besluitvorming vindt plaats in de PS-vergadering van 30 september 2024.

Eerste termijn commissie
De heer **Dijksen** (SP) zegt dat de fractie de klimaatambities steunt en uitkijkt naar de projecten. Wel wil de SP verduidelijking over de term ‘klimaatrechtvaardigheid’, die volgens hen verschillende interpretaties kan hebben. De heer Dijksen stelt dat de SP klimaatrechtvaardigheid ziet als een systeem waarin vervuilers meer bijdragen aan de klimaatmaatregelen. Hij wijst op de risico’s van hoge kosten voor gewone burgers, bijvoorbeeld bij de aanschaf van een elektrische auto, en vraagt wie deze kosten draagt. Tot slot wil de SP voorkomen dat burgers worden belast terwijl grote vervuilende bedrijven miljarden ontvangen voor verduurzaming. Hij vraagt om een reactie van de gedeputeerde.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) uit kritiek op de provinciale klimaataanpak en plaatst deze in het bredere wereldwijde kader van de enorme financiële uitgaven zonder, volgens hem, meetbare resultaten. Hij stelt dat de klimaatwetenschap complex en divers is, en dat niemand alle aspecten volledig beheerst, wat volgens hem de conclusie ondermijnt dat de mens invloed heeft op het klimaat.

Hij noemt variaties in de zonactiviteit en kosmische invloeden als belangrijke factoren voor temperatuurveranderingen op aarde, en bekritiseert het idee dat CO_2 een significante invloed heeft op het klimaat. Volgens Van Tiggelen is het absurd om te denken dat de mens het klimaat kan sturen door CO_2-beheersing, en hij wijst op een beloning van €100.000 voor het aantonen van significante menselijke invloed, die nog steeds niet is opgeëist. Hij verwijst daarbij ook naar verschillende wetenschappers die deze opvatting ondersteunen.

De heer Van Tiggelen noemt het verzadigingseffect van CO_2 en stelt dat zelfs als de wereld naar 'net zero' zou gaan, de temperatuurdaling slechts minimaal zou zijn. Hij vraagt of deze beperkte impact het geld en de inspanningen waard is. Daarnaast bekritiseert hij klimaatalarmisten, wiens voorspellingen volgens hem nooit uitkomen, en beschuldigt hen ervan nieuwe strategieën te gebruiken om onjuiste voorspellingen te verbergen door ver vooruit te kijken naar 2100.

Hij noemt methaangas in de atmosfeer, met een verwijzing naar de demonisering van boeren, een non-issue vanwege de minimale aanwezigheid ervan. Hij besluit met een verwijzing naar films die de klimaatsceptische visie ondersteunen en uit zijn hoop dat er een einde komt aan wat hij ziet als collectieve waanzin rond het klimaatbeleid.

De heer **Kanik** (D66) bespreekt het verzoek van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten om de Noord-Hollandse klimaataanpak vast te stellen. Hij legt uit dat deze aanpak een overkoepelende en coördinerende werkwijze biedt om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, met rapportages over de voortgang via een Klimaat- en Energieverkenning en de doorontwikkeling van de Klimaatmonitor.

Hoewel D66 het eens is met de algemene richting van de aanpak, plaatst de heer Kanik kritiek op de ambitie om een reductiedoelstelling van 55% te halen. Hij stelt dat alleen doelen zijn gedefinieerd die tot 30% reductie leiden en betwijfelt of deze doelen binnen vijf jaar haalbaar zijn. Bovendien is het onduidelijk welke reducties de voorgestelde strategische keuzes opleveren, en sommige voorbeelden lijken volgens D66 geen directe CO_2-reductie te bewerkstelligen.
Hij noemt het streven naar 50% lokaal eigendom van duurzame energieprojecten als voorbeeld. Hoewel D66 dit een goed initiatief vindt voor het creëren van draagvlak, vraagt de fractie zich af hoe dit direct bijdraagt aan CO_2-reductie.

Concluderend stelt de heer Kanik dat de nadruk op concrete doelen en heldere mijlpalen ontbreekt in de klimaataanpak. D66 vindt dat het onduidelijk is of de voorgestelde maatregelen resultaatgericht, uitvoerbaar, betaalbaar en rechtvaardig zijn. Volgens de heer Kanik is het duidelijk wat er moet gebeuren: minder afhankelijkheid van auto's, meer duurzame energieprojecten, warmtenetten realiseren en, zoals minister Wiersma stelde, minder dieren houden om CO_2-uitstoot te verlagen. Hij dringt er bij Gedeputeerde Staten op aan om snel met concrete plannen te komen, omdat de huidige aanpak Provinciale Staten niet in staat stelt om haar kaderstellende taak en controlefunctie goed uit te voeren.

De heer **De Wit** (VVD) erkent de zorgen van D66 over de concreetheid van de klimaatdoelen en de beschikbare informatie. Hij vindt echter dat de oplossing die D66 voorstelt, namelijk het afkomen van autoverslaving, te simplistisch is. De heer De Wit vraagt wat dit betekent voor mensen in de Kop van

Noord-Holland, die voor hun werk afhankelijk zijn van de auto. Volgens de VVD is het voor veel mensen simpelweg een noodzaak om van A naar B te komen, en hij vraagt D66 om een realistische oplossing voor deze situatie.

De heer **Kanik** (D66) erkent dat voor sommige mensen het gebruik van de auto noodzakelijk is en benadrukt dat dit bereikbaar moet blijven. Hij stelt echter dat door bijvoorbeeld de provinciale opcenten te verhogen en daarmee het openbaar vervoer in de Kop van Noord-Holland te verbeteren, mensen verleid kunnen worden om vaker het openbaar vervoer te nemen. Daarnaast stelt hij voor om grote, zwaar vervuilende auto's anders of extra te belasten, om zo gedragsverandering richting schoner vervoer te stimuleren. Het doel, volgens de heer Kanik, is niet om automobilisten te straffen, maar om hen een beter alternatief te bieden dan wat ze nu hebben.

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat hij sommige nuances en oplossingsrichtingen van D66 niet volledig deelt. Hij stelt echter dat het niet gaat om die verschillen van mening, maar dat juist deze nuances het lastig maken om heel concreet te worden in het huidige klimaatplan. De heer De Wit vraagt of de heer Kanik het met hem eens is dat dit soort gesprekken, zoals ze nu voeren, de komende jaren noodzakelijk zullen blijven om samen tot oplossingen te komen.

De heer **Kanik** (D66) verduidelijkt dat de door hem gegeven voorbeelden bedoeld zijn om mogelijke maatregelen te illustreren die volgens D66 kunnen bijdragen aan het behalen van de CO_2-doelstellingen. Hij erkent dat de VVD waarschijnlijk niet akkoord gaat met bepaalde voorstellen, zoals het verhogen van de opcenten, en dat hierover discussie nodig is. Toch benadrukt hij dat de klimaatplannen al concreter hadden kunnen zijn, met specifieke doelen zoals hoeveel warmtenetten moeten worden aangelegd of hoeveel autokilometers moeten worden verminderd voor een bepaalde CO_2-reductie. Hij stelt dat dergelijke keuzes al in de aanpak hadden kunnen staan, zodat de discussie over de beste maatregelen vervolgens gevoerd had kunnen worden.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) wijst erop dat 10% van de mensen met de trein naar het werk gaat en 70% met de auto. Hij vraagt welke groep automobilisten D66 precies in de al overvolle treinen wil laten overstappen, aangezien hij dit niet begrijpt.

De heer **Kanik** (D66) antwoordt dat hij niet zozeer percentages wil noemen, maar wijst op het feit dat het verbeteren en uitbreiden van het openbaar vervoer meer automobilisten kan verleiden om hiervan gebruik te maken. Hij benadrukt dat gedrag en gemak vaak bepalend zijn voor de keuze om de auto te nemen, en dat openbaar vervoer voor veel mensen nu te lang duurt. Als dat probleem wordt aangepakt, verwacht hij dat meer mensen voor het openbaar vervoer zullen kiezen.

De heer **Faassen** (50PLUS) plaatst een kanttekening bij het idee om de auto uit te bannen, vooral in het licht van de geplande bouw van 191.000 woningen, wat ongeveer 400.000 extra mensen betekent. Hij noemt het onrealistisch om te verwachten dat de auto volledig verdwijnt, zeker gezien de huidige prijzen waarbij de trein bijna net zo duur is als de auto, vooral als je met twee personen reist. Hij vraagt zich af hoe D66 dit wil realiseren onder deze omstandigheden.

De heer **Kanik** (D66) reageert door te benadrukken dat er geïnvesteerd moet worden in openbaar vervoer, zodat dit goedkoper en aantrekkelijker wordt. Hij stelt dat mobiliteit een voorwaarde moet zijn bij de bouw van nieuwe woonwijken. Als er eerst goede busverbindingen zijn voordat de wijk wordt gebouwd, zullen mensen eerder de bus nemen. Gebeurt dit niet, dan kopen mensen auto's, wat leidt tot meer verkeer op de weg. Hij verduidelijkt dat het niet de bedoeling is om auto's volledig uit te bannen, maar wel

om het aantal auto's te verminderen, vooral zakelijke autokilometers, zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord. Het gaat erom mensen te verleiden tot het gebruik van andere vervoersmodaliteiten.

De heer **Van den Berg** (JA21) verwijt D66 dat ze gemakkelijk praat over het verminderen van autogebruik, terwijl een D66-minister verantwoordelijk zou zijn voor het vergunnen van biomassacentrales, die volgens hem schadelijk zijn voor het klimaat. Hij suggereert dat D66 een verkeerde keuze heeft gemaakt als het gaat om CO_2-reductie.

De heer **Kanik** (D66) reageert door aan te geven dat hij de vergelijking met auto's niet begrijpt, aangezien het debat over elektrische auto's gaat. Hij merkt ook op dat hij geen duidelijke vraag hoort in de opmerking van de heer Van den Berg.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) uit haar zorgen over de Noord-Hollandse klimaataanpak, die volgens de Partij voor de Dieren slechts bestaand beleid beschrijft dat leidt tot 30% CO_2-reductie in 2030, zonder nieuwe maatregelen voor de noodzakelijke 55% reductie. Ze benadrukt dat de aanpak gebaseerd is op verouderde gegevens, aangezien de opwarming van de aarde nu rond de 1,45 graden ligt, terwijl de CO_2-impactanalyse van Berenschot uit 2022 nog uitgaat van 1,2 graden. Ze vraagt of Gedeputeerde Staten zich bewust zijn van de toename van 15% meer neerslag in Europa en de huidige gevolgen voor Centraal-Europa.

Mevrouw Vonck stelt dat de huidige aanpak van de coalitie neerkomt op uitstel, omdat Provinciale Staten strategische keuzes pas kunnen maken na een nieuwe CO_2-prognose in 2025, met uitvoering die pas in 2026 of 2027 begint. De Partij voor de Dieren pleit ervoor dat Provinciale Staten nu al strategische keuzes maakt, gericht op systeemverandering, regie en een integrale benadering, zoals aanbevolen in het rapport van Berenschot.

Ze ziet met name kansen in de landbouwsector, zeker nu het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) onzeker is. Ze stelt voor om in te zetten op natuurinclusieve landbouw met minder koeien en een alternatief verdienmodel, wat volgens haar zou leiden tot een CO_2-reductie van 2,75% als Noord-Holland het aantal koeien halveert. Daarnaast pleit ze voor het bevorderen van duurzaam gedrag bij burgers, wat inmiddels ook door GS wordt gezien als een essentiële maatregel.

De heer **Van den Berg** (JA21) vraagt de Partij voor de Dieren of zij nog steeds voorstander is van economische groei in Noord-Holland, of dat de partij vindt dat de economie beter verder ingekrompen kan worden.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) reageert op de vraag van de heer **Van den Berg** (JA21) door te vragen op welke opmerking zijn vraag gebaseerd is. De heer Van den Berg verduidelijkt dat zijn vraag voortkomt uit de discussie over het halveren van de veestapel en de urgentie van de klimaataanpak, waarbij hij stelt dat economische groei en CO_2-uitstoot nauw met elkaar verbonden zijn. Hij vraagt of de Partij voor de Dieren voor economische groei of eerder voor krimp is.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) legt uit dat de Partij voor de Dieren altijd duidelijk is geweest over het inkrimpen van de veestapel, maar dat dit gepaard moet gaan met alternatieve verdienmodellen voor boeren, zodat zij op een andere manier kunnen boeren. Wat economische groei betreft, benadrukt zij dat deze alleen kan plaatsvinden binnen de draagkracht van de aarde en dat elke groeistap apart beoordeeld moet worden. In sommige gevallen kan krimp zelfs een oplossing zijn, maar daarover doet zij op dit moment geen algemene uitspraak.

De heer **Van den Berg** (JA21) concludeert daarop dat de Partij voor de Dieren pleit voor een "degrowth"-aanpak.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) geeft daarop aan dat de kwestie genuanceerd is en per maatregel bekeken moet worden. Ze stelt dat de Partij voor de Dieren tegen grote economische groei is als die buiten de grenzen van wat het land aankan plaatsvindt, omdat dit heeft geleid tot de huidige problemen.

Mevrouw Vonck vervolgt haar betoog door te wijzen op het belang van het bevorderen van duurzaam gedrag bij burgers. Ze verwijst naar de berekeningen van Berenschot, die aantonen dat een groter aandeel plantaardig dieet bij 10% van de Noord-Hollandse bevolking al een besparing van 150 kiloton CO_2oplevert. Dit is volgens haar meer dan bij acht van de dertien andere berekende maatregelen.

Voor de tweede aanbeveling pleit ze voor meer regie vanuit de provincie op beleidsterreinen waar de provincie niet de enige beslissingsmacht heeft. In plaats van een inspanningsverplichting stelt ze voor om te werken met verplichtende of ontmoedigende maatregelen, omdat de tijd van vrijblijvendheid voorbij is.

Wat de derde aanbeveling betreft, vraagt ze om een voortvarende uitvoering van de Bossenstrategie, die gericht is op het aanplanten van bomen voor koolstofopslag. Ze stelt voor om deze strategie te koppelen aan de Actieagenda Wonen, zodat gedeputeerde Beemsterboer hierop kan inspelen.

Mevrouw Vonck sluit af door te benadrukken dat het lef vereist om tegen gevestigde belangen in te gaan en moeilijke keuzes te maken. Ze vindt dat de huidige klimaataanpak onvoldoende lef en urgentie toont, en stelt dat de provincie, die verantwoordelijk is voor 20% van de landelijke CO_2-uitstoot, meer moet en kan doen. Ze roept op om de leiding te nemen en de regie te pakken.

De heer **De Wit** (VVD) vraagt verduidelijking over het voorstel van Partij voor de Dieren om een resultaatverplichting in te stellen, specifiek met betrekking tot de voeding van de Noord-Hollanders. Hij wil weten hoe zo'n resultaat kan worden afgedwongen, als dat zou worden ingevoerd in plaats van een inspanningsverplichting.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) legt uit dat de resultaatverplichting die ze voorstelt over veel meer velden gaat, niet alleen over voeding. Ze bekritiseert het idee van een inspanningsverplichting, omdat dit volgens haar kan leiden tot excuses als doelen niet worden gehaald, ondanks inspanningen. Ze stelt voor om in plaats daarvan einddoelen te stellen en ervoor te zorgen dat deze gehaald worden.

De heer **De Wit** (VVD) geeft aan dat de VVD een andere visie heeft en vindt dat men zich niet moet binden aan resultaten waarop geen volledige invloed kan worden uitgeoefend.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) concludeert dat de fracties hierover van mening verschillen.

De heer **Teeuwen** (BBB) uit zijn zorgen over het idee van mevrouw Vonck om de economie te hervormen. Hij stelt dat de markt bepaalt wat er geproduceerd wordt en dat de vraag naar biologische en natuurinclusieve producten uitblijft. Hij vraagt zich af waarom er ingegrepen moet worden in de productie, als consumenten niet bereid lijken hun gedrag te veranderen, en noemt dit een heilloze weg.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) reageert door te stellen dat de markt voor biologische en duurzame producten juist wel groeit, wat volgens haar duidelijk wordt in supermarkten, waar het aanbod van dergelijke

producten toeneemt. Ze geeft het voorbeeld van Hak, dat consumenten helpt hun CO_2-uitstoot te verminderen door bonenmaaltijden als alternatief voor vlees te promoten. Volgens haar is de industrie ook bezig met gedragsverandering, al gaat dit niet van de ene op de andere dag.

De heer **Teeuwen** (BBB) vraagt vervolgens waarom er ingegrepen moet worden in de productie als consumenten al bezig zijn met verandering, zoals mevrouw Vonck stelt.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) reageert door te wijzen op de melkveehouderij, waarvan 80% van de kaasproductie naar het buitenland gaat, en benadrukt dat dit nog steeds een groot deel van de huidige productie uitmaakt.

De heer **Teeuwen** (BBB) is het niet eens met deze redenering.

De heer **Van den Berg** (JA21) uit zijn verbazing over het feit dat de Partij voor de Dieren volgens hem niet begrijpt dat Nederland deel uitmaakt van de interne Europese markt. Daarnaast vindt hij het opvallend dat de Partij voor de Dieren reclame maakt voor een multinational, iets wat hij niet had verwacht.

Mevrouw **Vonck** (PvdD) reageert door te benadrukken dat deze multinational in dit geval een goed voorbeeld geeft op het gebied van duurzaamheid, en ze stelt dat dit juist interessant is.

Mevrouw **Engels** (CDA) spreekt haar waardering uit voor het feit dat de klimaataanpak weer op de agenda staat en dat inzichtelijk is gemaakt wat er is aangepast. Ze benadrukt dat het CDA de klimaatambities van Gedeputeerde Staten ondersteunt, maar ziet dat er nog veel werk te doen is om deze ambities te realiseren. Ze richt zich vooral op de strategische keuzes en stelt daarover enkele vragen.

Ten eerste bespreekt ze het transitiepad Energie-infrastructuur. Ze vraagt om verduidelijking van de strategische keuze om ‘meer te sturen en minder te volgen’. Ze wil weten of dit betekent dat de provincie meer keuzes zal maken en gemeenten minder ruimte krijgen om zelf te beslissen, of dat lokaal draagvlak minder belangrijk wordt. Daarnaast vraagt ze om uitleg over de afweging van publieke belangen met betrekking tot energieverbruik, omdat het onduidelijk is wat GS hiermee bedoelen. Ze vraagt ook naar het plan om actief grondbeleid te voeren en provinciale gronden te benutten voor energie-infrastructuur, en hoe GS dit voor zich zien.

Vervolgens bespreekt ze het transitiepad Industrie en Bedrijven. Ze vraagt naar de betekenis van de stelling dat duurzaamheid een randvoorwaarde wordt en wanneer dit van kracht is. Ze wil weten of dit betekent dat niet-duurzame bedrijven de provincie moeten verlaten, en wat precies als duurzaam wordt beschouwd. Daarnaast vraagt ze naar de strategische keuze om de circulaire economie te stimuleren, die volgens haar geen nieuwe keuze is, omdat dit al jaren gebeurt. Ze verzoekt GS om met concrete, nieuwe strategische keuzes te komen, bijvoorbeeld door meer ruimte te creëren voor circulaire bedrijven.

Tot slot bespreekt ze het transitiepad Landbouw en Landgebruik, waarbij ze vraagt hoe GS omgaan met de onzekerheid rond het PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied). Daarnaast informeert ze naar de participatie van gemeenten en waterschappen, en of de eerder aangekondigde quickscan is uitgevoerd en kan worden ingezien.

De heer **Faassen** (50PLUS) gaat in op de eerdere opmerkingen van de Partij voor de Dieren over natuurinclusieve landbouw en vraagt Gedeputeerde Staten om meer duidelijkheid over hun plannen op dit

gebied. Hij is benieuwd naar de invulling van natuurinclusieve landbouw, zeker in het licht van de besproken klimaatdoelstellingen.

Hij benadrukt dat 50PLUS de weg naar klimaatneutraliteit belangrijk vindt, maar plaatst vraagtekens bij de gestelde percentages van 30% CO_2-reductie bij ongewijzigd beleid en de beoogde 55%. Hij wijst erop dat de luchtvaart, die verantwoordelijk is voor 12 megaton CO_2-uitstoot, en de binnenvaart, met 7,5 megaton uitstoot, niet worden meegerekend. Hij stelt dat het meetellen van luchtvaart relevant is, aangezien dit een grote rol speelt in Noord-Holland, en dat de vergroening van de luchtvaart mogelijk een oplossingsrichting biedt.

De heer Faassen vraagt ook naar de uitwerking van verschillende energiebronnen in de klimaataanpak. Hij merkt op dat de focus vooral ligt op wind- en zonne-energie, terwijl alternatieve bronnen zoals geothermie en waterkracht slechts zijdelings worden genoemd en niet verder worden uitgewerkt. Hij vraagt waarom kernenergie in het geheel niet wordt genoemd en pleit voor een realistisch beeld van de energiebehoefte, inclusief olie en gas, in 2030.

Daarnaast heeft hij vragen over decentrale energieprojecten en de ontwikkeling van warmtenetten, aangezien marktpartijen zich hier steeds minder voor lijken te interesseren. Hij vraagt om een toelichting hoe GS van plan zijn om warmtenetten toch succesvol te maken.

De heer Faassen wijst ook op het probleem dat particuliere zonnepanelen worden verdrongen door zonneweiden en windmolens, waarbij grote partijen vaste afnemerscontracten hebben met energiebedrijven, waardoor particuliere systemen soms worden afgeschakeld. Hij vraagt hoe GS hierover denken.

Tot slot bespreekt hij thuisbatterijen, die in België populair zijn, maar in Nederland weinig gestimuleerd worden. Hij vraagt of de provincie het monopolie van energiebedrijven wil behouden, terwijl er volgens hem gestreefd wordt naar 50% lokaal eigendom van energieopwekking.

De heer **Karar** (PvdA) uit zijn tevredenheid over de huidige versie van de klimaataanpak en prijst de verbeteringen ten opzichte van eerdere besprekingen. Hij complimenteert Gedeputeerde Staten voor het vrijmaken van budget voor de subsidieregeling voor duurzaamheidsinitiatieven en het Landelijk Ontwikkelfonds, waardoor zowel lokale initiatieven worden gesteund als de energietransitie wordt versneld. Hij benadrukt dat dit een positieve stap is voor Noord-Hollanders.
Vervolgens stelt hij vier vragen aan Gedeputeerde Staten:

1. Hij vraagt wanneer de provincie de resultaten van het onderzoek naar de mogelijkheden voor een publiek warmtebedrijf kan verwachten, aangezien dit een interessant idee lijkt.
2. De heer Karar wijst op de tegenstelling tussen de waarde die het Servicepunt Duurzame Energie levert, zoals genoemd in de klimaataanpak, en de bezuinigingen op hun budget in de vorige begroting. Hij vraagt hoe GS deze twee aspecten rijmen.
3. Hij vraagt hoe GS kijken naar de zorgvuldigheid in vergunningprocedures, vooral gezien de plannen van de EU en het Rijk om deze te versnellen. De heer Karar wil weten hoe de provincie haar controlerende rol hierin ziet, om ervoor te zorgen dat alles goed verloopt.
4. Hij vraagt hoe GS strenger willen gaan handhaven op de energiebesparingsplicht, gezien eerdere problemen met de handhaving. Hij vraagt of er strategische keuzes worden gemaakt om meer

capaciteit in te zetten bij de omgevingsdiensten, en of bedrijven voldoende worden geholpen om te verduurzamen.

Daarnaast richt hij zich tot de commissie met een vraag over energiearmoede. Hij merkt op dat de prioriteit voor het aanpakken van energiearmoede niet duidelijk terugkomt in de klimaataanpak. Samen met GroenLinks heeft hij eerder een discussienota ingediend over het ondersteunen van energiearme huishoudens. Hij vraagt de commissie of zij het ermee eens is dat deze huishoudens extra aandacht moeten krijgen, zowel vanwege de energietransitie als vanwege de ondersteuning van kwetsbare groepen.

Tot slot complimenteert hij de opzet van de documenten en de manier waarop de veranderingen ten opzichte van eerdere besprekingen inzichtelijk zijn gemaakt. Hij noemt dit een goede werkwijze en suggereert dat deze aanpak kan worden gekopieerd naar andere commissies.

De heer **Kanik** (D66) vraagt de PvdA of zij met het huidige stuk voldoende inzicht hebben in hoe de provincie tot de beoogde 55% CO_2-reductie komt.

De heer **Karar** (PvdA) antwoordt dat hij de vraag begrijpt, maar verwijst naar de eerdere discussie met de VVD, waarin hij dezelfde lijn volgt. Hij geeft aan dat sommige transitiepaden in het stuk behoorlijk concreet worden beschreven, inclusief de verwachte percentages. Echter, hij benadrukt dat het in de loop van de tijd moet blijken hoe alles daadwerkelijk uitpakt. De technische briefing heeft duidelijk gemaakt dat er weinig ruimte is voor afwijkingen, en dat alle geplande maatregelen grotendeels uitgevoerd moeten worden om de doelen te halen.

De heer **De Wit** (VVD) vraagt de heer Karar op welke criteria de Partij van de Arbeid het succes van de subsidie aan het Landelijk Ontwikkelfonds Energiecoöperaties zal beoordelen.

De heer **Karar** (PvdA) antwoordt dat de Partij van de Arbeid het succes van de subsidie aan het Landelijk Ontwikkelfonds Energiecoöperaties op verschillende punten zal beoordelen. Ten eerste kijkt de partij naar de bijdrage aan lokaal eigendom, zodat mensen zich verbonden voelen met de energietransitie en er financieel baat bij hebben. Ten tweede wordt het succes beoordeeld op de mate waarin de energietransitie door deze subsidie wordt versneld.

De heer **Klein** (CU) spreekt zijn dank uit aan Gedeputeerde Staten voor de aangepaste versie van de klimaataanpak en benadrukt dat de ChristenUnie tevreden is met de maatregelen en procedures die zijn opgesteld om de klimaatdoelen te bereiken. Hij deelt de zorgen van D66 en de Partij voor de Dieren over de onzekerheid of de huidige acties daadwerkelijk de beoogde CO_2-reductie zullen opleveren, maar prijst de toevoeging van de klimaatbeleidscyclus, met onder meer de tweejaarlijkse provinciale Klimaat- en Energieverkenning en vierjaarlijkse doorrekeningen.

De heer Klein vraagt Gedeputeerde Staten hoe zij van plan zijn bij te sturen als blijkt dat de doelen niet worden gehaald. Hij wil weten of er een reeks aanvullende maatregelen is die in reserve wordt gehouden, of dat het proces vergelijkbaar wordt met het Natuurnetwerk Nederland, waarbij telkens wordt gezegd dat er harder gewerkt zal worden, maar de doelen uiteindelijk niet worden gehaald.

De ChristenUnie is verder tevreden met een aantal aanpassingen in de klimaataanpak, zoals de verduidelijking van de resultaat- en inspanningsverplichtingen en het uitgebreide commitment aan financiële middelen voor energiecoöperaties en het Landelijk Ontwikkelfonds. De partij vindt het

belangrijk dat burgerinitiatieven een stevige basis krijgen in de energietransitie en ziet geld als essentieel hiervoor. Ook is de ChristenUnie blij met de toevoeging van de brede welvaart als onderdeel van de klimaatstrategie, zodat de effecten op de maatschappij breder worden meegenomen en niet alleen op CO_2-reductie wordt gefocust.

Tot slot uit de heer Klein zijn zorgen over het gebrek aan bewustwording bij inwoners over de noodzaak om anders te leven, zoals minder en duurzamer consumeren en anders reizen. Hij merkt op dat in het overzicht van de aanpassingen wordt gesproken over meer nadruk op duurzame gedragingen, maar dat hij dit niet duidelijk terugleest in de aanpak zelf. Hij vraagt Gedeputeerde Staten waarom deze boodschap niet prominenter aanwezig is en of de gedeputeerde het eens is dat de klimaataanpak ook vraagt om een verandering in de manier waarop we leven en ons economisch systeem inrichten.

Mevrouw **Middelkoop** (FvD) begint met een compliment voor het feit dat er is geluisterd naar de input van verschillende partijen en stakeholders, maar stelt vervolgens dat het resultaat niet is verbeterd. Ze bekritiseert de kern van de klimaataanpak, die volgens haar gebaseerd is op de onjuiste gedachte dat het verminderen van de CO_2-uitstoot de opwarming van de aarde kan stoppen. Volgens haar is dit wetenschappelijk weerlegd en hebben maatregelen in Nederland slechts een verwaarloosbare impact van 0,000036 graden op de mondiale temperatuur, waarbij Noord-Holland nog minder invloed heeft.

Mevrouw Middelkoop pleit voor een koerswijziging van klimaatmitigatie naar klimaatadaptatie, zoals het verhogen van dijken om de stijgende zeespiegel op te vangen. Ze stelt dat dit realistischer en kostenefficiënter is dan investeren in een energietransitie die volgens haar geen betekenisvol verschil maakt. Ze vraagt de gedeputeerde om een reflectie op dit punt.

Daarnaast uit ze kritiek op de zogenaamde resultaatverplichting in de klimaataanpak. Ze stelt dat, zelfs als de CO_2-reductiedoelen worden gehaald, dit nauwelijks invloed zal hebben op de mondiale temperatuur. Ze waarschuwt dat men zich niet moet laten meeslepen door valse beloftes.

Tot slot wijst ze op de extra kosten van de klimaatplannen, zoals het inschakelen van alleen CO_2-neutrale bedrijven, wat volgens haar leidt tot minder keuzevrijheid en hogere kosten voor Nederlandse gezinnen en bedrijven. Ze waarschuwt voor energiearmoede als gevolg van de klimaataanpak en concludeert dat deze aanpak meer kosten, minder keuze en negatieve gevolgen zal hebben voor de samenleving, wat volgens haar reden genoeg is om ervan af te zien.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) uit haar tevredenheid over de Noord-Hollandse klimaataanpak en prijst de heldere taal en structuur van het document. Ze waardeert dat rechtvaardigheid op diverse gebieden aandacht krijgt, maar merkt op dat energiearmoede slechts één keer wordt genoemd. Ze sluit zich aan bij de opmerkingen van de PvdA hierover.

Ze is blij met de nadruk op participatie, inclusief het voorstel voor een klimaatpanel, en vraagt wanneer de analyse van de inwonersparticipatie verwacht kan worden. Ze uit haar zorgen over de stopzetting van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) door het kabinet en vraagt hoe dit de klimaataanpak en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) beïnvloedt.

Verder sluit ze zich aan bij D66 in de oproep om het wagenpark te verminderen om CO_2-uitstoot terug te dringen. Ze wijst op de EU-plannen om CO_2-uitstoot te beprijzen en vraagt welke rol de provincie kan spelen bij het aanleveren van gegevens, aangezien de provincie al scherp zicht heeft op de uitstoot per sector.

Ten slotte vraagt ze naar de focus op energieopslag, waarbij ze opmerkt dat er vooral gesproken wordt over warmtenetten, waterstofnetwerken en koolstofopslag, maar weinig over batterijen, buurt- of thuisbatterijen, zoals eerder door 50PLUS genoemd. Ze vraagt of deze onder lokale energiecoöperaties vallen.

Statenlid **Laport** (GL) spreekt namens zijn afwezige collega Van der Waart en bouwt voort op haar eerdere opmerkingen. Hij prijst het verbeterde document en noemt het uniek, omdat andere provincies nog niet zover zijn. Hij suggereert dat dit voordeel meegenomen kan worden in de presentatie aan de Eerste Kamer, vooral gezien de voortrekkersrol van Noord-Holland.

Statenlid Laport benadrukt het belang van terugkijken om van eerdere stappen te leren, en vooruitkijken om te zien dat de provincie vooralsnog niet op koers ligt om de doelstelling van 55% reductie in 2030 te halen. Hij verwacht eind dit jaar een duidelijke prognose en hoopt dat deze vergezeld gaat van bijsturingsvoorstellen, waarop hij een reactie van de gedeputeerde vraagt.

Statenlid Laport prijst de toewijzing van verantwoordelijkheid per transitiepad en vraagt of GS kan bevestigen dat er bijgestuurd kan worden per pad. Hij benadrukt het belang van tussendoelen en de tweejaarlijkse monitoring, en is blij dat klimaatrechtvaardigheid deel uitmaakt van de aanpak, zodat iedereen kan meeprofiteren en draagvlak ontstaat, zoals ook de SP stelde.

Statenlid Laport ziet kansen voor Noord-Holland om koploper te worden in de circulaire economie. Hij wijst op het belang van vergunningstelsels en voorzieningen zoals een bouw- of grondstoffendepot om de circulaire economie te stimuleren en de provincie toekomstbestendig te maken.

Over netcongestie sluit GroenLinks aan bij collega's en noemt energiebesparing een cruciale pijler. Statenlid Laport juicht de inzet van omgevingsdiensten toe om bedrijven te informeren en te controleren, en benadrukt het belang van het maken van keuzes over wie voorrang krijgt bij aansluiting op het energienetwerk.

Vervolgens spreekt Statenlid Laport zijn steun uit voor gesprekken met het bedrijfsleven over het verminderen van autokilometers. Hij benadrukt dat dit niet alleen goed is voor de CO_2-uitstoot, maar ook voor het verminderen van files en het verbeteren van de leefbaarheid. Hij roept op tot meer inzet op dit gebied, en wijst erop dat er veel oplossingen zijn, zoals thuiswerken en gespreide werktijden, die de provincie kan stimuleren zonder auto's te verbieden of automobilisten te 'pesten'.

De heer **De Wit** (VVD) vraagt om verduidelijking of GroenLinks voorstelt dat de provincie gesprekken moet voeren met bedrijven over de werktijden van hun personeel.

Statenlid **Laport** (GL) verduidelijkt dat zijn opmerking een reactie is op de discussie over het beperken van het aantal autokilometers. Hij wijst erop dat er in de discussie voornamelijk werd gesproken over het verminderen van autogebruik, maar dat er veel meer oplossingen zijn om hetzelfde doel te bereiken. Hij benadrukt dat het om het doel van het verminderen van mobiliteitskilometers gaat en dat de manieren om dit te bereiken, zoals bijvoorbeeld gespreide werktijden, later nog besproken kunnen worden. Hij wil hiermee de eerdere discussie nuanceren.

Statenlid Laport rondt zijn betoog af door te benadrukken dat de voorgestelde maatregelen niet alleen ten goede komen aan het klimaat, maar ook aan de natuur. Hij noemt het belang van het behoud van het

unieke veenweidegebied en benadrukt dat er actie nodig is om dit te beschermen. Hij merkt op dat het besef bij Gedeputeerde Staten aanwezig lijkt te zijn dat er niet achterover geleund kan worden en dat er daadwerkelijk stappen moeten worden gezet.

De heer **Kanik** (D66) vraagt of GroenLinks alle strategische keuzes in het document onderschrijft of dat er enkele zijn waar de partij minder achter staat of iets aan wil toevoegen.

Statenlid **Laport** (GL) geeft aan dat de vraag vrij algemeen is, maar dat GroenLinks het stuk zeker onderschrijft. Hij benadrukt het belang van tussentijdse monitoring en bijsturing waar nodig.

De heer **Kanik** (D66) maakt vervolgens de vraag concreter door te vragen naar de maatregel over stikstofstrippers in het buitengebied en grootschalige collectieve mestvergisters. Hij vraagt of GroenLinks dit ondersteunt.

Statenlid **Laport** (GL) reageert door te stellen dat GroenLinks achter maatregelen staat die bijdragen aan de reductiedoelstellingen. Hij benadrukt dat elke maatregel zorgvuldig moet worden gewogen op zijn effectiviteit in het proces.

Mevrouw **Engels** (CDA) vraagt GroenLinks of de huidige strategische keuzes voldoende zijn om koploper te worden op het gebied van circulaire economie, zoals de partij wil.

Statenlid **Laport** (GL) antwoordt dat dit in de loop der tijd duidelijk moet worden en dat de provincie in de juiste richting beweegt, maar dat er nog veel te verbeteren valt, zeker op het gebied van de circulaire economie. Hij benadrukt dat dit proces gemonitord moet worden.

Mevrouw **Engels** (CDA) vraagt vervolgens of Statenlid Laport het ermee eens is dat de term ‘stimuleren’ niet genoeg is om koploper te worden.

Statenlid **Laport** (GL) geeft aan het daarmee eens te zijn en merkt op dat er al veel gebeurt op het gebied van circulaire economie. Hij noemt voorbeelden zoals de circulaire economie in West-Friesland en een grondstoffennetwerk in Zaanstad. Hij benadrukt dat ‘stimuleren’ slechts één aspect is en dat er in werkelijkheid veel meer initiatieven plaatsvinden dan dat ene zinnetje suggereert.

De heer **Kanik** (D66) vraagt of GroenLinks het met D66 eens is dat het verminderen van mest een betere optie is dan het vergisten ervan, omdat dit volgens hem tot meer CO_2-reductie leidt. Hij vraagt of GroenLinks dit standpunt over mestvergisters steunt.

Statenlid **Laport** (GL) reageert door te benadrukken dat hij al eerder heeft aangegeven dat het belangrijk is om in de toekomst te kijken naar wat de beste oplossingen zijn. Hij vindt het niet zinvol om elke maatregel afzonderlijk te beoordelen op of GroenLinks die wel of niet steunt, en benadrukt dat de effectiviteit van de maatregelen over tijd moet worden gewogen.

De heer **Van den Berg** (JA21) bespreekt de Noord-Hollandse klimaataanpak en uit zijn zorgen over de verdeling van de lasten, vooral voor burgers en bedrijven. Hoewel er sprake is van een rechtvaardige verdeling van de kosten, vraagt hij zich af of bepaalde groepen inwoners onevenredig zwaar belast zullen worden. Hij vraagt Gedeputeerde Staten hoe zij ervoor zullen zorgen dat de lasten eerlijk verdeeld worden en dat de inwoners niet de prijs betalen voor de ambitieuze klimaatdoelen.

Daarnaast uit de heer Van den Berg zijn bezorgdheid over de focus op wind- en zonne-energie in de klimaataanpak, terwijl kernenergie ontbreekt. Hij wijst erop dat kernenergie een stabiele en betrouwbare energiebron is met minimale ruimtelijke impact en vraagt waarom dit niet in de aanpak is opgenomen, terwijl het in het coalitieakkoord wordt genoemd. Hij kondigt aan dat JA21 in de volgende Statenvergadering een amendement zal indienen om kernenergie op de agenda te zetten, en hoopt op steun van partijen zoals BBB en VVD, die kernenergie in het coalitieakkoord hebben opgenomen.

Vervolgens vraagt hij zich af hoe realistisch het is dat de energietransitie zonder voortdurende financiële ondersteuning door de markt gedragen zal worden, aangezien windturbines nog grotendeels afhankelijk zijn van subsidies. Hij uit zijn twijfel over de haalbaarheid van de transitie zonder verdere overheidssturing en financiële ondersteuning.

De heer **Kanik** (D66) stelt dat kernenergie net als wind- en zonne-energie afhankelijk is van subsidies, en vraagt de heer Van den Berg hoe hij kernenergie als alternatief kan voorstellen als ook dat duur is en afhankelijk van overheidssteun. Hij vraagt zich af hoe dit past bij het standpunt van JA21 om kernenergie toe te voegen aan de klimaataanpak.

De heer **Van den Berg** (JA21) geeft aan dat het probleem ligt bij de onzekerheid van investeringen door marktpartijen, die veroorzaakt wordt door wisselend overheidsbeleid. Hij vindt dat de overheid een stabiel en gelijk investeringsklimaat moet scheppen, waarin kernenergie niet wordt benadeeld ten opzichte van wind- en zonne-energie, die volgens hem disproportioneel profiteren van subsidies. Hij hoopt op steun van D66 voor een eerlijker speelveld.

De heer **Kanik** (D66) reageert door te stellen dat zelfs met een gelijk speelveld kernenergie economisch niet kan concurreren met wind- en zonne-energie, die volgens hem al efficiënter zijn zonder grote subsidies. Hij blijft vragen waar JA21 dan heen wil met kernenergie.

De heer **Van den Berg** (JA21) antwoordt dat hij dacht dat D66 juist voor kernenergie was, en stelt dat de kostenvergelijking tussen zon, wind en kernenergie onvolledig is als de systeemkosten, zoals de €100 miljard aan netwerkinfrastructuur op zee, niet worden meegenomen. Hij pleit ervoor om kernenergie te steunen door ook deze kosten in de berekeningen mee te nemen.

De heer Van den Berg vervolgt zijn betoog door stil te staan bij de gestelde klimaatdoelen van 55% CO_2-reductie in 2030 en volledige klimaatneutraliteit in 2050. Hij benadrukt dat de provincie momenteel op ongeveer 30% reductie zit, maar dat er nog een lange weg te gaan is om de doelstelling van 55% te halen. Hij vraagt Gedeputeerde Staten of zij het met JA21 eens zijn dat deze doelstelling met de huidige middelen moeilijk te bereiken is en hoe realistisch het is om te denken dat deze ambitie alsnog gehaald kan worden.

De heer Van den Berg herinnert aan de aankondiging van een motie bij het ruimtelijk voorstel waarin een energiebenchmark wordt voorgesteld. Deze benchmark vergelijkt energietechnieken op basis van ruimtegebruik en energieopbrengst. Vandaag stelt hij voor een nieuwe motie in te dienen die per energietechniek inventariseert hoe lang het duurt om deze te bouwen en implementeren, en hoe snel deze kan bijdragen aan de klimaatdoelen. Hij stelt dat dit Provinciale Staten in staat zal stellen een gewogen en realistische aanpak te creëren, waarbij kernenergie een prominente rol speelt.

Tot slot pleit hij voor een bredere en realistischere kijk op de energietransitie, waarin kernenergie een volwaardige plaats krijgt in de energiemix. Hij roept Provinciale Staten op om te werken aan een

evenwichtige en haalbare energiemix waarin vooruitgang wordt geboekt richting de klimaatdoelen, met ruimte voor kernenergie als stabiele en toekomstgerichte oplossing.

De heer **De Wit** (VVD) maakt namens zijn fractie enkele opmerkingen over de Noord-Hollandse klimaataanpak. Hij begint met de vaststelling dat dit document de vertaling is van de doelen uit het Klimaatakkoord naar de sectoren in Noord-Holland, en dat de VVD deze lijn ondersteunt. Hij benadrukt dat de discussie over de financiële middelen die aan dit document gekoppeld zullen worden, pas later gevoerd zal worden, waarschijnlijk volgend jaar.

De heer De Wit wijst erop dat de provincie een relatief bescheiden rol speelt in de klimaataanpak en dat deze rol efficiënt moet worden ingevuld om met de beschikbare middelen zoveel mogelijk impact te maken. Hij steunt de aanpak per transitiepad en de integratie hiervan in de portefeuilles van de gedeputeerden, maar waarschuwt voor een overdaad aan rapportageverplichtingen die de uitvoering van beleid kunnen vertragen. Hij roept op om ervoor te zorgen dat deze aanpak niet de voortgang in andere beleidsterreinen belemmert.

Daarnaast sluit de VVD zich aan bij de opmerking van JA21 over het ontbreken van kernenergie in het document. De heer De Wit wijst erop dat kernenergie is opgenomen in het coalitieakkoord en dat het wat de VVD betreft ook een plek in de klimaataanpak verdient. De VVD overweegt een amendement hierover in te dienen tijdens de PS-vergadering en zal een tekstvoorstel delen met de commissieleden.

Vervolgens geeft de heer De Wit aan dat de VVD terughoudend is over bepaalde initiatieven in de klimaataanpak, zoals het stimuleren van klimaatacties in het buitenland.

De heer **Klein** (CU) vraagt zich af of het pleiten voor kernenergie door de VVD, met het oog op haalbaarheid en realisme, niet haaks staat op het streven om de klimaatdoelen van 2030 te halen. Hij wijst erop dat de provincie verantwoordelijk is voor specifieke taken en dat kernenergie mogelijk buiten hun directe bevoegdheid valt.

De heer **De Wit** (VVD) reageert door te verwijzen naar het coalitieakkoord, waarin is afgesproken om de mogelijkheden voor Small Modular Reactors (SMR's) te verkennen. Hij benadrukt dat dit relevant is voor de provincie vanwege de grote ruimtelijke consequenties, aangezien ruimtelijke ordening een kerntaak van de provincie is.

De heer **Klein** (CU) merkt op dat kernenergie geen invloed zal hebben op de klimaatdoelen voor 2030, maar mogelijk pas na 2050 effect zal hebben.

De heer **De Wit** (VVD) bevestigt dit en wijst erop dat het besproken document een horizon heeft tot 2050. Hij stelt dat het belangrijk is om nu al initiatieven te nemen die na 2030 effect kunnen hebben, om ook de lange termijn in acht te nemen.

De heer De Wit vervolgt zijn betoog door zijn terughoudendheid uit te spreken over het investeren in klimaatacties in het buitenland. Hij stelt dat de beperkte middelen van de provincie Noord-Holland beter ingezet kunnen worden voor handzame toepassingen binnen de provincie zelf. De VVD ziet klimaatverandering wel als een internationaal probleem, maar vindt dat de provincie zich moet richten op lokale problemen, zoals investeren in slimme oplossingen voor netcongestie.

Daarnaast uit hij kritiek op het idee om een fonds op te richten om systeemverandering aan te jagen. De VVD vindt dat dit meer op nationaal niveau thuishoort en dat de provincie zich beter kan richten op praktische, lokale oplossingen. Ook hier pleit de heer De Wit voor investeringen in projecten die direct bijdragen aan het oplossen van Noord-Hollandse problemen, zoals netcongestie.

Tot slot spreekt hij zijn zorgen uit over de bijdrage aan het Landelijk Ontwikkelfonds Energiecoöperaties. De VVD vindt dat de provincie voorzichtig moet zijn met het overnemen van private risico's en waarschuwt voor mogelijke belangenverstrengeling als de provincie zowel investeert in projecten als een vergunningverlenende rol heeft. De heer De Wit suggereert dat als lokaal eigendom van 50% niet haalbaar blijkt, er wellicht beter geïnvesteerd kan worden door grote partijen zoals Vattenfall, in plaats van te veel te vertrouwen op energiecoöperaties.

De heer **Karar** (PvdA) reageert op de opmerking van de heer De Wit over mogelijke belangenverstrengeling bij subsidies en vergunningverlening. Hij stelt dat, als deze redenering wordt gevolgd, bij bijna elke subsidie die het Rijk verstrekt sprake zou kunnen zijn van belangenverstrengeling, omdat overheidslagen vaak zowel subsidies verstrekken als verantwoordelijk zijn voor vergunningverlening.

De heer **De Wit** (VVD) geeft als concreet voorbeeld dat wanneer de provincie bevoegd gezag is voor een energieontwikkeling, het problematisch kan zijn als de provincie ook financieel participeert in de totstandkoming van dat project, zoals bij windturbines. Hij benadrukt dat de provincie goed moet nadenken over hoe hiermee om te gaan bij initiatieven zoals het Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties.

De heer **Karar** (PvdA) erkent de zorgen van de VVD, maar stelt dat hij vertrouwen heeft in de bestaande kaders en subsidieregelingen. Hij ziet geen reden tot zorg en is van mening dat het fonds goed kan worden uitgevoerd.

De heer **De Wit** (VVD) accepteert deze opvatting, maar merkt op dat de VVD nog steeds andere bezwaren ziet bij het financieel ondersteunen van energiecoöperaties en wellicht andere oplossingen voor de geschetste problemen.

Tot slot reflecteert de heer De Wit op de vraag van de PvdA over energiearmoede. Hij herhaalt het standpunt van de VVD dat het onderliggende probleem van energiearmoede voornamelijk sociaaleconomisch is, en dat dit vraagt om sociaaleconomisch beleid in plaats van energiebeleid. Dit blijft de positie van de VVD.

De heer **Karar** (PvdA) herinnert zich de eerdere discussie en stelt voor om binnen de verduurzamingsopgave van woningen prioriteit te geven aan woningen met de grootste energiearmoedekloof. Dit zou betekenen dat de focus ligt op woningen waar de bewoners het meest te maken hebben met energiearmoede.

De heer **De Wit** (VVD) reageert door te verduidelijken dat de provincie zelf geen woningen verduurzaamt, maar dat dit de verantwoordelijkheid is van woningcorporaties en woningeigenaren. Hij vindt dat de provincie zich niet te veel moet mengen in de prioritering van welke woningen verduurzaamd worden. De heer De Wit benadrukt opnieuw dat het onderliggende probleem van energiearmoede volgens de VVD een sociaaleconomisch vraagstuk is, en dat de oplossing dan ook vooral daar gezocht moet worden.

Eerste termijn Gedeputeerde Staten

Gedeputeerde **Kocken** bedankt iedereen voor de complimenten en de kritische noten en is blij dat de bespreking deze keer meer to the point was. Ze benadrukt dat het huidige stuk niet bedoeld is om nu al de volledige 55% CO_2-reductie te realiseren, maar om het gesprek over hoe dat te bereiken beter te kunnen voeren. Het stuk biedt een methodiek waarmee dit gesprek concreter kan worden, met de ambitie van 55% reductie duidelijk in het vizier.

Gedeputeerde Kocken wijst erop dat het niet alleen aan de gedeputeerde Klimaat is om dit op te lossen, maar dat klimaatuitdagingen in elke portefeuille moeten landen. Ze ziet het als haar taak om haar collega's eraan te herinneren dat zij ook verantwoordelijkheid dragen binnen hun eigen portefeuilles, en dit wil ze doen met data die op basis van de methodiek beschikbaar komen. Zo kan er een concreet gesprek worden gevoerd over welke maatregelen nodig zijn en welke keuzes gemaakt moeten worden, zonder in een patstelling te belanden.

Ze refereert ook aan de discussie over mobiliteit en auto's, en erkent dat er valide punten zijn over bijvoorbeeld het gebruik van de trein versus de auto. Desondanks moeten er stappen worden gezet binnen mobiliteit om de reductiedoelen te halen. Ze onderstreept dat het belangrijk is om een voortvarende aanpak te hanteren, maar met een duidelijke methodiek om de juiste keuzes te maken. Gedeputeerde Kocken concludeert dat hoewel niet alles vandaag opgelost wordt, het proces erop gericht is om samen de maatregelen te bespreken en uiteindelijk de doelen te realiseren.

De heer **Kanik** (D66) vraagt de gedeputeerde of de voorbeelden in de klimaataanpak worden gebruikt om een aanpak voor te stellen, of dat er verschillende scenario's worden gepresenteerd waaruit Provinciale Staten kunnen kiezen. Hij wil duidelijkheid over de status van de extra maatregelen die nu in het stuk staan.

Gedeputeerde **Kocken** legt uit dat elke portefeuillehouder verantwoordelijk is voor de ambities binnen de eigen portefeuille en dat de uiteindelijke keuzes worden gemaakt op basis van de beschikbare data en de verwachte effecten van de maatregelen. Ze benadrukt dat het niet haar taak is om keuzes te maken in de portefeuilles van anderen, maar dat dit uiteindelijk aan Provinciale Staten is. Gedeputeerde Kocken stelt dat de maatregelen die overwogen moeten worden variëren, zoals bijvoorbeeld keuzes rondom mobiliteit of de veestapel, maar dat het niet mogelijk is om alles af te wijzen zonder alternatieven. Het gesprek zal volgens haar uiteindelijk gebaseerd zijn op data en doelen, waarbij Provinciale Staten keuzes moet maken uit de beschikbare opties.

De heer **Kanik** (D66) vraagt verder of de voorbeelden niet alleen vanuit de gedeputeerde zelf komen, maar ook worden gedragen door het hele college van Gedeputeerde Staten (GS), omdat de klimaataanpak gezamenlijk wordt opgesteld.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat de voordracht, net als alle andere stukken, in het college van GS is vastgesteld. Ze benadrukt dat de voorbeelden die in het stuk staan, suggesties zijn van maatregelen die zouden kunnen worden genomen. Deze zijn echter nog niet definitief en staan open voor bespreking. Ze maakt duidelijk dat als Provinciale Staten een andere aanpak wil om hetzelfde doel te bereiken, dat ook mogelijk is. De belangrijkste voorwaarde is dat de reductiedoelstelling van 55% wordt gehaald, ongeacht de gekozen route, en dat het stuk daarbij helpt om inzicht te krijgen in welke opties er zijn.

Mevrouw **Engels** (CDA) vraagt of de strategische keuzes, zoals het actief grondbeleid, daadwerkelijk vastgestelde maatregelen zijn, of slechts voorbeelden die in andere beleidsdossiers verder worden uitgewerkt en waaruit later keuzes gemaakt kunnen worden.

Gedeputeerde **Kocken** verduidelijkt dat de huidige koers gericht is op een reductie van 30%, op basis van bestaand beleid. De extra maatregelen die in het stuk worden genoemd, zijn suggesties van wat er verder gedaan kan worden om de 55% reductie te halen, waaraan Noord-Holland zich heeft gecommitteerd. Het is niet een kwestie van of, maar hoe die extra maatregelen genomen worden. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat er keuzes gemaakt moeten worden over welke maatregelen het beste zijn en waar draagvlak voor is, maar dat er geen ruimte is om helemaal geen keuzes te maken, omdat de 55% anders niet wordt gehaald tegen 2030.

Mevrouw **Engels** (CDA) vraagt om duidelijkheid over de formulering, aangezien de strategische keuzes nu lijken te zijn vastgelegd in de tekst, zoals 'we gaan actief grondbeleid voeren', zonder dat het als optie wordt gepresenteerd.

Gedeputeerde **Kocken** bevestigt dat er maatregelen genomen moeten worden omdat het huidige beleid slechts 30% reductie oplevert, wat niet voldoende is om de 55% te halen. De suggesties in het stuk zijn manieren waarop dit bereikt kan worden, maar de precieze maatregelen kunnen nog worden gekozen. Ze benadrukt echter dat er geen ruimte is om helemaal geen maatregelen te nemen, en dat er keuzes gemaakt moeten worden om de reductiedoelen te halen. De suggesties in het document bieden daarvoor richting, maar er blijft ruimte om te bepalen welke maatregelen daadwerkelijk worden ingevoerd.

Gedeputeerde Kocken reageert op de vraag van de heer Dijksen (SP) over wat klimaatrechtvaardigheid volgens het college betekent. Volt merkte op dat energiearmoede slechts één keer voorkomt in het stuk. Ze erkent dat het een breed en veelgebruikte term is die door verschillende mensen op hun eigen manier wordt geïnterpreteerd. Ze verwijst naar het coalitieakkoord, waarin staat dat alle provinciale inspanningen gericht moeten zijn op het welzijn van inwoners, het behouden van draagvlak, en de betaalbaarheid en uitvoerbaarheid van maatregelen. Deze principes zijn leidend in de klimaatopgave en de energietransitie. Ze erkent dat de kosten hoog zijn, en dat rechtvaardigheid een belangrijk principe is om die kosten eerlijk te verdelen. Gedeputeerde Kocken geeft aan dat de provincie samen met TNO werkt aan de ontwikkeling van een afwegingskader voor klimaatrechtvaardigheid, dat ze begin volgend jaar hoopt te presenteren aan Provinciale Staten. Dit kader biedt ruimte om de term beter te definiëren en toe te passen, waarna het verder vastgesteld kan worden. Ze benadrukt dat er al concrete ideeën zijn, maar dat de exacte details van het afwegingskader nog in ontwikkeling zijn.

Gedeputeerde Kocken reageert op de vraag over de verhouding tussen inspanningsverplichtingen en resultaatverplichtingen. Ze benadrukt dat het niet eenvoudig is om alleen een inspanningsverplichting op te nemen met de gedachte 'ik heb mijn best gedaan'. Ze vindt het realistisch om geen resultaatverplichting op te nemen voor zaken waar de provincie afhankelijk is van andere actoren, zoals de heer De Wit (VVD) ook aangaf. Zelfs als de provincie zich enorm inspant om anderen te betrekken, kan het resultaat soms buiten hun controle liggen. Gedeputeerde Kocken geeft aan dat een inspanningsverplichting niet betekent dat er geen verantwoording is. Het blijft mogelijk om te toetsen wat de provincie heeft gedaan, en als de inspanningen niet voldoende zijn, kunnen Provinciale Staten het college daarop aanspreken. Een inspanningsverplichting kan veel werk met zich meebrengen, en dat mag ook van de provincie worden verwacht. Ze stelt dat op sommige dossiers meer inspanning nodig zal zijn dan op andere.

Gedeputeerde Kocken reageert op een vraag van het CDA over de zinsnede 'meer sturen en minder volgen' met betrekking tot energie-infrastructuur. Ze legt uit dat dit gaat over hoe de provincie in het verleden haar plannen maakte, terwijl gemeenten hun eigen plannen uitvoerden en netbeheerders daar op

afstand hun netplanning op baseerden. Tegenwoordig is dat proces veel intensiever geworden, en de provincie werkt nu nauwer samen met de netbeheerder om de ontwikkeling van de provincie actiever te sturen. Gedeputeerde Kocken geeft aan dat de provincie nu een energievisie maakt en probeert een actievere rol te spelen in het bepalen van waar energie-intensieve en energie-extensieve activiteiten plaatsvinden. Dit wordt ook onderzocht binnen het ruimtelijk beleid, en de mogelijkheden voor sturing worden verder verkend. Ze wijst erop dat dit al in de energievisie staat en dat er ook in het ruimtelijk voorstel aandacht aan is besteed.

Gedeputeerde Kocken reageert op een vraag over het transitiepad Duurzame opwek. Ze legt uit dat de provincie onderzoekt of de energietransitie versneld kan worden door gronden aan te kopen en deze in te zetten voor energie-infraprojecten. Daarnaast kijkt de provincie vooruit bij het bestemmen van grond om toekomstige energie-infrastructuur te ondersteunen. Dit is een reactie op het probleem van netcongestie, dat iedereen nu herkent en probeert aan te pakken door middel van diverse maatregelen, zoals deze.

Op de vraag over ruimte voor duurzame bedrijven bevestigt gedeputeerde Kocken dat het coalitieakkoord stelt dat bedrijven die op termijn niet willen of kunnen verduurzamen, geen toekomst hebben in de provincie. De ambitie is om uiteindelijk een circulaire economie te worden, een cruciaal onderdeel van de klimaatdoelen. De gedeputeerde erkent dat deze transitie voor sommige industrieën haalbaarder zal zijn dan voor andere, maar benadrukt dat de provincie vastbesloten is om deze doelen serieus te nemen. De verdere uitwerking van dit transitiepad zal plaatsvinden in het uitvoeringsprogramma Duurzame en Circulaire Economie. Voor mobiliteit en andere sectoren geldt dat elke gedeputeerde verantwoordelijk is voor de eigen klimaatuitdaging, zoals gedeputeerde Rommel voor de circulaire economie en gedeputeerde Olthof voor mobiliteit.

Gedeputeerde Kocken reageert op de vraag over de relatie van de klimaataanpak tot het opgeschorte PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied). Ze legt uit dat sommige verwijzingen naar het PPLG nog in de documenten staan, omdat deze zijn geschreven voordat de situatie veranderde. Ze benadrukt dat de klimaatdoelstellingen echter niet uit het PPLG komen, maar voortvloeien uit nationale, Europese en internationale verplichtingen. Hoewel het PPLG is opgeschort, blijven de klimaatdoelen van kracht omdat ze gebaseerd zijn op nationale wetgeving. Als het PPLG uiteindelijk definitief vervalt, zullen verwijzingen daarnaar worden aangepast, maar dit zal niets veranderen aan de doelen zelf.

Gedeputeerde Kocken reageert op een vraag over de quickscan bij gemeenten en waterschappen. Ze legt uit dat er bij een aantal gemeenten is uitgevraagd wat de toegevoegde waarde zou zijn in de samenwerking. Vooralsnog blijkt dat de behoefte zich vooral richt op data en monitoring, en volgend jaar wordt verder gegaan met deze input.

Met betrekking tot de vraag van de heer Faassen (50PLUS) over natuurinclusieve landbouw, legt gedeputeerde Kocken uit dat dit onder de portefeuille van gedeputeerde Beemsterboer valt. Ze citeert dat natuurinclusieve landbouw één van de zeven transitiepaden naar kringlooplandbouw is, en dat dit beleid via het PPLG wordt uitgewerkt. De Voedselvisie blijft voorlopig van kracht, met de ambitie dat alle grondgebonden landbouw in 2030 natuurinclusief op niveau twee is, waarbij gestuurd wordt op functionele biodiversiteit.

Over de vraag naar de uitstoot van luchtvaart en binnenvaart verduidelijkt gedeputeerde Kocken dat de binnenvaart wel meetelt, maar de luchtvaart en internationale zeevaart op dit moment nog niet. Wel wordt er al gekeken naar de benodigde duurzame energiedragers en infrastructuur om hierover in gesprek te gaan met de markt.

Met betrekking tot warmtenetten erkent ze dat het een uitdaging is omdat marktpartijen niet geïnteresseerd zijn in de ontwikkeling van nieuwe warmtenetten, mede vanwege de nieuwe wet die warmtenetten in publieke handen plaatst. Daarnaast zijn de kosten voor eindgebruikers vaak hoger dan verwacht. Samen met gemeenten wordt gezocht naar manieren om hierin versnelling aan te brengen.

Over de vraag naar zonnepanelen en thuisbatterijen, die ook door Volt werd gesteld, geeft Kocken aan dat de gemeente Amsterdam een onderzoek heeft laten uitvoeren naar de meerwaarde van thuisbatterijen, waarvan de resultaten worden afgewacht. Voor industriële batterijen is al eerder onderzoek gedaan naar hun toegevoegde waarde bij netcongestie, maar de uitkomst was dat de baten niet opwegen tegen de kosten, wat verklaart waarom dit onderwerp minder aandacht heeft gekregen in de huidige plannen.

Gedeputeerde Kocken reageert op de opmerking van de Partij van de Arbeid over vermeende bezuinigingen op het Servicepunt Duurzame Energie. Ze legt uit dat er geen sprake is van een bezuiniging, maar dat de financiering nu uit een nationale subsidie komt in plaats van uit provinciale middelen. Hierdoor blijft het budget voor het servicepunt hetzelfde, alleen komt het geld uit een ander potje.

Daarnaast gaat ze in op de vraag over de energiebesparingsplicht en de strengere handhaving hiervan, waarbij werd aangegeven dat dit soms niet goed gaat. Gedeputeerde Kocken erkent dat deze signalen bekend zijn en meldt dat er momenteel een tussenevaluatie van het energiebesparingsakkoord wordt uitgevoerd. De resultaten hiervan, inclusief aanbevelingen voor verbetering, worden verwacht in het vierde kwartaal van 2024, en ze deelt die graag met Provinciale Staten zodra ze beschikbaar zijn.

De heer **Karar** (PvdA) vraagt of de strengere handhaving die in het plan wordt genoemd samenhangt met de strategische keuze of de aanbevelingen uit de tussenevaluatie van het energiebesparingsakkoord. Hij wil weten waarom de handhaving in de toekomst beter zal verlopen dan nu.

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat het belangrijk is om te zien hoe de huidige handhaving functioneert en dat de aanbevelingen uit de tussenevaluatie zeker meegenomen zullen worden. Ze benadrukt dat als regels worden gesteld, het logisch is dat er verwacht wordt dat men zich eraan houdt, en dat de provincie een rol moet spelen als dat niet vanzelf gaat. Ze wijst erop dat handhaving veel capaciteit kost en dat dit bij de omgevingsdiensten soms een uitdaging is, wat ook meegewogen moet worden.

De heer Klein (CU) vroeg naar mogelijke maatregelen als de huidige plannen niet werken. Ook GroenLinks refereerde hieraan. Gedeputeerde Kocken benadrukt dat ze niet zelfstandig drastische veranderingen kan doorvoeren zonder voldoende draagvlak van Provinciale Staten. Ze stelt dat ze graag in gesprek blijft met de Staten over welke maatregelen nodig zijn om de doelstelling van 55% CO_2-reductie te halen. Ze geeft aan dat als een voorgestelde maatregel wordt afgewezen, ze de Staten zal vragen welke alternatieve maatregel ze wél willen nemen, aangezien de doelstellingen gehaald moeten worden. Ze verwijst ook naar de suggesties in het huidige plan en van Berenschot, die al een richting geven voor verdere maatregelen.

Op de vraag over bewustwording en gedragsverandering geeft gedeputeerde Kocken aan dat ze het eens is dat de klimaatopgave gedragsverandering vereist. Ze erkent dat dit moeilijk kan zijn en noemt het voorbeeld van het Platform Gedragsverandering in Duurzaamheid, dat samen met de Metropoolregio Amsterdam (MRA) in samenwerking met gedragswetenschappers is opgezet. Dit platform onderzoekt hoe mensen beter gemotiveerd kunnen worden om de voordelen van duurzame keuzes in te zien en hun

gedrag aan te passen. Ze vindt het essentieel dat mensen betrokken worden bij dit proces en dat er goed nagedacht wordt over hoe dit effectief kan worden aangepakt.

Gedeputeerde Kocken reageert op de vraag van Forum voor Democratie over de effectiviteit van participatie en de suggestie om vooral te focussen op mitigatie in plaats van andere klimaatmaatregelen, zoals het verhogen van de dijken. Ze erkent dat het nodig kan zijn om dijken op sommige plekken te verhogen, maar benadrukt dat dit niet de enige oplossing is en ook beperkingen kent. Ze legt uit dat hoe hoger de dijken worden, hoe breder ze moeten worden, en dat water niet alleen over de dijken kan komen, maar ook onder de dijken door kan sijpelen, wat bijvoorbeeld verzilting veroorzaakt. Dit kan grote problemen opleveren voor de landbouw, omdat het bemalen van de grond moeilijker wordt en wijziging van teelt noodzakelijk wordt. Gedeputeerde Kocken stelt dat alleen maar de dijken verhogen niet voldoende is en dat er veel meer uitdagingen zijn die aangepakt moeten worden. Ze betwijfelt daarom of het focussen op dijkverhoging echt de meest kostenefficiënte oplossing is, zoals Forum voor Democratie suggereerde. Ze benadrukt dat het belangrijk is om verantwoordelijkheid te nemen voor de klimaatuitdagingen en deze niet door te schuiven naar toekomstige generaties, die dan met veel hogere kosten geconfronteerd zullen worden. Gedeputeerde Kocken pleit ervoor om zowel mitigatie als klimaatmaatregelen te combineren, en geeft aan dat de provincie hierop stuurt met ondersteuning van Deltares. Zodra de uitkomsten van deze samenwerking beschikbaar zijn, zal ze deze delen met Provinciale Staten.

Gedeputeerde Kocken reageert op de vraag van Volt over de analyse van de inwonersparticipatie. Ze geeft aan dat Provinciale Staten eind oktober een brief met extra informatie hierover kunnen verwachten.

GroenLinks stelde de vraag of de transitiepaden bijgestuurd kunnen worden. Gedeputeerde Kocken bevestigt dat dit inderdaad de bedoeling is en dat de methodiek hierop is afgestemd. Het idee is om regelmatig te kijken naar de effectiviteit van de maatregelen per transitiepad. Afhankelijk van de resultaten kan er bijgestuurd worden waar nodig. Dit kan per pad verschillen, wat flexibiliteit mogelijk maakt.

JA21 vroeg naar de afwezigheid van kernenergie in de klimaatplannen. Gedeputeerde Kocken geeft aan dat JA21 hierover al schriftelijke vragen heeft ingediend en dat de antwoorden binnenkort worden behandeld in GS, waarna deze naar de Staten komen. Ze benadrukt dat kernenergie voor 2030 geen rol kan spelen, simpelweg omdat dat tijdspad te kort is. Wat betreft de periode na 2040, zegt ze dat dit nog bezien moet worden. Ze wijst erop dat het coalitieakkoord haar opdraagt de voor- en nadelen van kernenergie te onderzoeken, iets waar ze momenteel aan werkt in samenwerking met het IPO. Gedeputeerde Kocken stelt voor dat JA21 het onderwerp in de Staten verder bespreekt, mocht daar behoefte aan zijn, maar tot dan houdt ze zich aan de afspraken uit het coalitieakkoord.

Vervolgens beaamt gedeputeerde Kocken de zorgen van JA21 over het halen van de 55% CO_2-reductie. Ze erkent dat dit een enorme uitdaging is en dat de provincie hard zal moeten werken om dit doel te bereiken. Tegelijkertijd benadrukt ze dat Noord-Holland niet alles in eigen hand heeft en ook afhankelijk is van maatregelen en financiering vanuit het Rijk. Hoewel de taak moeilijk is, is ze van mening dat het niet onmogelijk is en dat de provincie alles moet doen om de reductiedoelstelling van 55% te halen.

Gedeputeerde Kocken reageert op de vraag van de VVD over de afspraken die het college gaat maken om een vervolg te geven aan de klimaataanpak, en of er al afspraken zijn gemaakt binnen het college. Ze legt uit dat de provincie probeert zo goed mogelijk aan te sluiten op de landelijke monitoringssystematiek, waarbij elke twee jaar een overzicht wordt gegeven van de stand van zaken en de keuzes binnen alle

transitiepaden. Ze geeft aan dat er op dit moment nog niet in collegeverband alle afspraken zijn gemaakt. De afspraak met haar collega's is dat zodra Provinciale Staten het huidige plan vaststellen, het college hiermee verder aan de slag gaat.

De heer **De Wit** (VVD) uit zijn zorg over het tempo van de uitvoering van andersoortig beleid en vraagt of bij elk project, zoals het aanleggen van een rotonde, ook de klimaataanpak betrokken moet worden, zoals in de huidige plannen wordt voorgesteld. Hij vraagt naar de balans in dergelijke afwegingen.

Gedeputeerde **Kocken** antwoordt dat ze het verstandig vindt om bij alle projecten, zoals het aanleggen van een rotonde, te kijken naar de mogelijke CO_2-impact. Ze geeft als voorbeeld dat de keuze kan worden gemaakt tussen asfalt of een minder CO_2-belastende optie. Hoewel ze erkent dat het financieel of praktisch niet altijd haalbaar kan zijn, pleit ze ervoor om de klimaatimpact altijd mee te nemen in de afwegingen die bij elk project worden gemaakt.

Gedeputeerde Kocken gaat verder in op de vraag over klimaatacties in het buitenland, zoals door de VVD naar voren werd gebracht. Ze erkent dat het tot op zekere hoogte geen kerntaak is van de provincie en kan zich daar in principe in vinden. Tegelijkertijd ziet ze het belang van internationale samenwerking, vooral met andere deltaregio's waar op een andere manier naar vergelijkbare uitdagingen wordt gekeken. Volgens haar kan dit leiden tot waardevolle inspiratie en draagt het bij aan een gevoel van solidariteit. Ze wil daarom verder onderzoeken hoe klimaatacties in het buitenland eventueel vorm kunnen krijgen.

Daarnaast reageert ze op de kritische opmerkingen van de VVD over het Fonds voor Systeemverandering. Ze benadrukt dat het Nationale Programma Energiesysteem (NPE) alleen succesvol kan zijn door samenwerking tussen verschillende overheden en door op meerdere niveaus tegelijk te opereren. Volgens gedeputeerde Kocken is dit noodzakelijk om systeemverandering te realiseren.

Tweede termijn commissie
De heer **Van Tiggelen** (PVV) uit kritiek op de focus op het bestrijden van CO_2 en vergelijkt het met het bestrijden van zuurstof, beide volgens hem essentieel voor het leven. Hij stelt dat het schaarse CO_2 -molecuul geen bedreiging vormt en benadrukt dat de mens alleen door te ademen al 2336 megaton CO_2 produceert, terwijl er in de discussie wordt gesproken over een reductie van veertien megaton.

De heer **Klein** (CU) onderbreekt hem met de opmerking dat de brandweer wel degelijk zuurstof bestrijdt, wat nuttig is in bepaalde situaties.

De heer **Van Tiggelen** (PVV) reageert door deze opmerking af te doen als lollig, maar niet relevant voor zijn betoog. Hij voelt zich omringd door mensen die volgens hem getalsmatig onvoldoende onderlegd zijn, wat hij toeschrijft aan falend onderwijs. Hij sluit af door te stellen dat het klimaat niet door mensen aangepakt kan worden, maar dat het klimaat de mens zal aanpakken, bijvoorbeeld in de vorm van een nieuwe ijstijd.

Mevrouw **Engels** (CDA) bedankt de gedeputeerde voor de toelichting op de strategische keuzes en stelt voor om deze toelichting ook op te nemen in het document.

Daarnaast uit ze haar zorgen over wat er precies wordt vastgesteld in Provinciale Staten. Ze vraagt zich af of het voldoende is om alleen vast te stellen dat er meer gedaan moet worden om de doelen te bereiken, en vreest dat inwoners, bedrijven en organisaties de plannen misschien te concreet opvatten. Mevrouw Engels vraagt om meer duidelijkheid, vooral omdat ze bang is dat strategische keuzes zoals actief

grondbeleid later gepresenteerd worden als al goedgekeurd, simpelweg omdat ze in de klimaataanpak zijn genoemd.

De heer **Faassen** (50PLUS) merkt op dat de gedeputeerde lang heeft gesproken over dijkverzwaring, iets wat hij begrijpt, wellicht door enthousiasme. Hij benadrukt echter dat, wat betreft CO_2-reductie, het niet meenemen van de uitstoot van de luchtvaart en Tata Steel een gemiste kans is. Hij wijst erop dat Tata Steel verantwoordelijk is voor 18% van de uitstoot in Nederland, en dat extra inspanningen daar de klimaatdoelen aanzienlijk dichterbij zouden brengen.

Daarnaast herhaalt Faassen zijn eerdere vraag over de RES 3 (Regionale Energiestrategieën) en geeft aan dat hij nog geen antwoord heeft gekregen op zijn vragen over geothermie en waterkracht. Hij merkt op dat geothermie vier jaar geleden nog werd gezien als een goede oplossing, maar dat hij er nu niets meer over hoort.

Over kernenergie merkt hij op dat er al genoeg over is gezegd en dat hij de verdere ontwikkelingen afwacht.

De heer Faassen uit ook zorgen over zonnepanelen. Hij benadrukt dat zonneweides en windmolens voorrang krijgen bij grote bedrijven, terwijl particulieren met zonnepanelen worden afgeschakeld. Hij vraagt of hier meer aandacht aan kan worden besteed om ook particulieren te ondersteunen.

De heer **Teeuwen** (BBB) haakt in op wat mevrouw Engels eerder zei en merkt op dat er mogelijk een misverstand bestaat over het doel van het stuk. Hij benadrukt dat de commissie heel inhoudelijk op de plannen ingaat, terwijl volgens hem gedeputeerde juist aangeeft dat dat niet de bedoeling is. Hij plaatst dit als kanttekening, maar gaat verder met een concrete vraag.

De heer Teeuwen vraagt om verduidelijking over de grondaankoop, vooral met betrekking tot infrastructuur. Hij wil weten of het gaat om de aankoop van grond die nodig is voor bijvoorbeeld de 380 kV-kabels van TenneT, of dat er een andere bedoeling is.

De heer **Dijksen** (SP) begint met de opmerking dat de fractie uitkijkt naar het afwegingskader over klimaatrechtvaardigheid. Vervolgens reageert hij op een eerder punt van de heer Karar (PvdA) over energiearmoede. Hij benadrukt dat het geweldig zou zijn om energiearmoede tegen te gaan en stelt een provinciaal energiebedrijf voor als oplossing. De heer Dijksen doet een oproep aan de PvdA om hun verbeterpunten op dat plan in te dienen, aangezien deze volgens hem nog steeds worden verwacht.

In reactie op de heer Van den Berg (JA21) stelt de heer Dijksen een aantal vragen over kernenergie. Hij vraagt wat JA21 van plan is met het afval van kernenergie, dat volgens de SP zeer langdurig ruimte inneemt en daardoor ook erg duur is. Hij vraagt of de heer Van den Berg misschien van plan is om het afval naar het buitenland te sturen, wat volgens Dijksen een te makkelijke oplossing zou zijn. Daarnaast is de heer Dijksen benieuwd of de heer Van den Berg de veiligheids- en gezondheidsrisico's van kernenergie erkent, vooral gezien de huidige geopolitieke spanningen.

De heer **Klein** (CU) herhaalt zijn eerdere punt dat de noodzaak van een andere manier van leven en een andere economie onvoldoende duidelijk naar voren komt in het klimaatstuk. Hoewel hij de samenwerking in MRA rondom gedragsverandering waardeert, benadrukt hij dat het de toon van de provincie is die sterker moet zijn. Hij vindt dat de provincie veel duidelijker moet uitstralen dat gedragsverandering essentieel is.

Daarnaast vraagt de heer Klein om verduidelijking over de verantwoordelijkheid als de klimaatdoelen niet worden gehaald. Hij vraagt of GS in dat geval wachten totdat Provinciale Staten met een initiatiefvoorstel komen, of dat GS zelf actief nieuw beleid zullen voorstellen om de doelen alsnog binnen bereik te brengen. Hij wil weten of GS zich verantwoordelijk voelen om, als breed college, met maatregelen te komen als blijkt dat de huidige aanpak niet voldoende is.

Mevrouw **Van den Bogaerde** (Volt) bedankt voor de toezegging dat de analyse van de inwonersparticipatie eind oktober wordt verwacht. Ze geeft aan dat Volt graag wil dat de keuze voor het inwonersparticipatietraject op een later moment ter besluitvorming aan Provinciale Staten wordt voorgelegd.
Daarnaast merkt ze op dat haar vraag over de rol van de provincie bij het aanleveren van gegevens over de CO2-uitstoot aan de EU nog onbeantwoord is gebleven. Ze vraagt nogmaals welke bijdrage de provincie hierin kan leveren.

Mevrouw **Middelkoop** (FvD) reageert op de gedeputeerde, die volgens haar suggereerde dat de visie van FvD het klimaatprobleem aan de volgende generatie zou overlaten. Ze benadrukt dat Nederland, zelfs met maximale inspanningen, slechts een verwaarloosbaar verschil van 0,000036 graden kan maken in de opwarming van de aarde. Middelkoop stelt dat er niets is om op te lossen en dat er dus ook geen probleem wordt doorgeschoven naar de volgende generatie. In plaats daarvan pleit ze ervoor om de middelen in te zetten op wat volgens haar wel mogelijk is, zoals het verbeteren van de luchtkwaliteit en het verhogen van de dijken. Ze vraagt de gedeputeerde of zij het ermee eens is dat het beter zou zijn om de beschikbare middelen in te zetten op klimaatadaptatie, om Nederland toekomstbestendig te maken.

Tweede termijn Gedeputeerde Staten
Gedeputeerde **Kocken** begint haar antwoord met een verduidelijking aan het CDA. Ze legt uit dat er in dit stuk geen nieuw beleid wordt vastgesteld over welke klimaatmaatregelen worden genomen, maar dat Provinciale Staten een methodiek vaststellen en zich aan de gestelde doelen committeren.

Vervolgens richt ze zich tot 50PLUS en geeft aan dat ze het antwoord op de vraag over RES 3 schuldig moet blijven.

Over geothermie meldt ze dat er recent een onderzoek is afgerond in Noord-Holland Zuid, waarvan de resultaten binnenkort bekend worden gemaakt. Geothermie wordt daarnaast opgenomen in de regionale structuur Warmte.

Aan de BBB geeft Kocken antwoord op de vraag over grondaankopen in verband met infrastructuur. Ze bevestigt dat de provincie onderzoekt of de aankoop van grond op de juiste momenten kan helpen bij de verzwaring van het elektriciteitsnetwerk, bijvoorbeeld voor transformatorstations.

De ChristenUnie vroeg naar klimaatrechtvaardigheid. Gedeputeerde Kocken stemt in met de noodzaak om meer bewustwording te creëren. Deze strategie wordt mede vormgegeven door lopend onderzoek, waarbij de provincie gedurende het traject leert.

Over wat er gebeurt als de klimaatdoelen niet worden gehaald, legt de gedeputeerde uit dat de aanpak werkt met het principe ‘comply or explain’ (pas toe of leg uit). Als de doelen niet worden gehaald, is er ruimte voor uitleg, inclusief een geloofwaardig alternatief richting 2050. Er wordt ook overwogen om de uitstootreductie die niet wordt gehaald, te compenseren.

Aan Volt geeft gedeputeerde Kocken antwoord over de rol van de provincie bij het aanleveren van gegevens over CO_2-uitstoot aan de EU. De uitstoot van grootverbruikers wordt geregistreerd via de verplichte emissieregistratie van het RIVM. De provincie draagt bij door toezicht te houden op de energiebesparingsplicht via de omgevingsdiensten, maar kan geen CO_2-data op bedrijfsniveau delen. De provincie werkt aan een betere boekhouding van deze gegevens binnen haar taken.

Tot slot antwoordt gedeputeerde Kocken op de vraag van Forum voor Democratie over het inzetten van schaarse middelen voor klimaatadaptatie. Ze herhaalt dat ze vindt dat zowel mitigatie als adaptatie nodig zijn, en dat de provincie niet kan kiezen voor slechts één van deze benaderingen.

De **voorzitter** concludeert dat de Noord-Hollandse Klimaataanpak als bespreekstuk wordt doorgeleid naar de Provinciale Statenvergadering van 30 september 2024. Het verslag van deze commissiebespreking zal aan de stukken van de PS-vergadering worden toegevoegd.

A23 / PS 30-09-2024

AANGENOMEN

Amendement kernenergie in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen 30 september 2024, te Haarlem, beraadslagend over de Noord-Hollandse Klimaataanpak;

besluiten om de behandelde Noord-Hollandse Klimaataanpak als volgt te wijzigen:

- Onderdeel van het hoofdstuk *'De transitie paden'*, de opsomming op pagina 33, beginnende met: *"We werken aan:"*

  aan te vullen met een extra bullet bestaande uit de volgende tekst:

  "Naast zonne- en windenergie zien we kansen voor alternatieve energiebronnen, zoals aardwarmte en aquathermie. De komende jaren gaan we ook onderzoek doen naar andere innovatieve technieken, waarbij we ook de voor- en nadelen van thorium en small modular reactors (kleine kerncentrales) in beeld willen brengen. In de klimaatplannen heeft het Rijk hiervoor een onderzoeksbudget beschikbaar gesteld. Voor deze middelen dienen we een aanvraag in. Het gaat hierbij nadrukkelijk om een verkenning. In deze collegeperiode worden geen initiatieven of voorbereidende handelingen voor een nieuwe kernenergiecentrale genomen."

Toelichting

Het landelijke klimaatakkoord en de daarbij horende afspraak om de CO2-uitstoot voor 2030 met 55% te verlagen ten opzichte van 1990, wordt door de provincie onderschreven. Deze klimaatdoelen zijn omgezet in vijf transitiepaden, waaronder Energie-infrastructuur inclusief CO2-neutrale energieopwekking. In het coalitieakkoord *"Verbindend Vooruit"* is opgenomen dat we als provincie, naast de inzet voor energieopwekking uit zon en wind, ook onderzoek doen naar de potentie van andere innovatieve technieken. Dit amendement dient ertoe om deze inzet op te nemen in de Noord-Hollandse Klimaataanpak.

Bas de Wit (VVD) Julia Schneemann (Volt) Pieter Teeuwen (BBB)

Dennis Heijnen (CDA) Daniël van den Berg (JA21) Hein Stulemeijer (50Plus)

A27 / PS 30-09-2024
AANGENOMEN

Christen Unie
Provinciale Staten Noord-Holland

Volt Noord-Holland

Amendement: GS doet voorstellen bij tekortschieten beleid

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024, ter bespreking van agendapunt 11, “Noord-Hollandse Klimaataanpak” (VD-49),

besluiten om aan het ontwerpbesluit in de Voordracht de volgende tekst toe te voegen:

“waarbij de vierde en vijfde zin van de laatste paragraaf op pagina 80 van Noord-Hollandse Klimaataanpak wordt gewijzigd van:

> Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en eventueel het nemen van extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de klimaatbeleidscyclus.

naar:

> Als blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen voor 2030 en 2050 te halen, rapporteren we dit aan Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten zullen voorstellen doen voor extra maatregelen, conform het coalitieakkoord en de doelen van deze Klimaataanpak. Dit biedt de mogelijkheid tot debat en het nemen van besluiten door de Provinciale Staten.”

Toelichting

In de voorgestelde klimaatbeleidscyclus is het onduidelijk wie actie onderneemt wanneer blijkt dat we niet op koers liggen om de doelen te halen. Dit amendement zorgt ervoor dat GS de opdracht krijgt om aanvullend beleid in beeld te brengen en als keuze voor te leggen aan de Provinciale Staten.

Michel Klein
ChristenUnie

Julia Schneemann
Volt

M95 / PS 30-09-2024
AANGENOMEN

Motie bij de Noord-Hollandse Klimaataanpak
Meetbare en concrete doelen in het vervolgproces

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen 30 september 2024 in Haarlem, beraadslagend over de voordracht 49 De Noord-Hollandse Klimaataanpak;

constateren dat:

- in de Noord-Hollandse klimaataanpak vooral onder de kopjes strategische keuzes om de doelen te behalen het niet duidelijk is of de keuzes die genoemd zijn daadwerkelijk keuzes zijn of een lijst met voorbeelden;
- in de commissievergadering leefomgeving van 16 september j.l. na de uitleg van gedeputeerde staten dit nog steeds niet duidelijk is;
- Provinciale Staten daarom niet goed weet wat de status is van het vaststellen van De Noord-Hollandse Klimaataanpak ten opzichte van de strategische keuzes om de doelen te behalen;
- daardoor Provinciale Staten op dit moment niet goed haar kader stellende en controlerende rol kan vervullen;

verzoeken het college:

- in het vervolgproces (na de provinciale klimaat en energieverkenning (pKEV)) per transitiepad onder verantwoordelijkheid van de betreffende gedeputeerde concrete, meetbare doelen en keuzes aan Provinciale Staten voor te leggen, waarbij het duidelijk is wat de rol van de provincie is;

en gaan over tot de orde van de dag.

Emre Kanik (D66) Dennis Heijnen (CDA) Julia Schneemann (Volt)

A24 / PS 30-09-2024

VERWORPEN

Amendement Rol opcenten in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen 30 september 2024 in Haarlem, beraadslagend over de voordracht 49 De Noord-Hollandse Klimaataanpak;

besluiten om de behandelde Noord-Hollandse Klimaataanpak als volgt te wijzigen:

Onderdeel van het hoofdstuk *'De transitie paden'*, de opsomming op pagina 44, beginnende met: *"Om de opgave, doelen en beoogde resultaten te behalen lichten we strategische keuzes toe die ook gecombineerd moeten worden:"*

aan te vullen met een extra bullet bestaande uit de volgende tekst:

"We onderzoeken op welke manier het verhogen van de opcenten kan helpen het fossiele autoverbruik binnen de provincie te verminderen en zo een bijdrage kan leveren aan het reduceren van de CO2 uitstoot."

Toelichting

Het verhogen van de opcenten kan als sturingsinstrument gebruikt worden om inwoners voor elektrische varianten, voor het openbaar vervoer of de (elektrische) fiets te laten kiezen. Het geld dat daarmee wordt opgehaald valt eerst in de algemene middelen, maar kan daarna besteed worden om in de alternatieven voor fossiel autogebruik te investeren, zodat het voor onze inwoners nog gebruiksvriendelijker en goedkoper wordt om deze te gebruiken. De CO2 impactanalyse die Berenschot voor de provincie heeft uitgevoerd stelt dat het verhogen van de opcenten voor fossiele en zware voertuigen een CO2-reductie kan betekenen.

Ondertekening,

Emre Kanik	Marieke van Aesch	Julia Schneemann
D66	PvdD	Volt

A25 / PS 30-09-2024

ingetrokken en gewijzigd
ingediend als A28-2024

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

Amendement Mestvergisters uit de Noord-Hollandse klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen 30 september 2024 in Haarlem, beraadslagend over de voordracht 49 De Noord-Hollandse Klimaataanpak;

besluiten om de tekst op pagina 59

> “Landbouw: het doel is 30 procent mestvergisting tot 2030. Daarvoor moeten wij grootschalige collectieve mestvergisters en stikstofstrippers in het buitengebied mogelijk maken. Individuele agrarische bedrijven beschikken vaak niet over voldoende hoeveelheden mest om kostenefficiënt te kunnen vergisten. Dat kan in clusters gebeuren, bijvoorbeeld op de terreinen van stoppende melkveebedrijven. Op dit moment is dat nog lastig en concurreren boeren om plekken op dure bedrijventerreinen.”

in zijn geheel te laten vervallen.

Toelichting

De Noord-Hollandse klimaataanpak bevat doelen en werkwijzen. De sectorale uitvoering vindt plaats in de transitiepaden onder verantwoordelijkheid van de betreffende gedeputeerde. De doelstelling voor mestvergisting is opgenomen vooruitlopend op de vaststelling van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG), maar hierover is nog geen definitief besluit genomen. De klimaatdoelen voor het transitiepad landbouw en landgebruik zijn afkomstig uit het NPLG-startprogramma en de handreiking voor de NPLG-gebiedsprogramma's. Er bestaat echter nog onduidelijkheid over de precieze kaders van het NPLG, waarop de maatregelen van het PPLG mede zijn gebaseerd. Samen met andere provincies streven we naar meer duidelijkheid vanuit het rijk om de beleidsvoering rondom landbouw verder te concretiseren. Dit is extra belangrijk omdat de klimaatdoelstellingen voor het transitiepad landbouw en landgebruik, gebaseerd op Nederlandse en Europese klimaatwetgeving, onverminderd van kracht blijven. Gezien het ontbreken van duidelijkheid over de rijksinzet op het NPLG, is het voorbarig om nu al een specifieke inzet op mestvergisting als maatregel te beschouwen om de klimaatdoelstellingen te realiseren.
In de provincie Noord-Holland zullen wij de kaders voor het PPLG nog bespreken en nader vaststellen door PS.

Ondertekening,

Emre Kanik	Marieke van Aesch
D66	PvdD

A26 / PS 30-09-2024
VERWORPEN

Christen Unie
Provinciale Staten Noord-Holland

Partij voor de Dieren
Statenfractie Noord-Holland

Volt
Noord-Holland

Amendement: Klimaataanpak vraagt inzet van iedereen

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024, ter bespreking van agendapunt 11, “Noord-Hollandse Klimaataanpak” (VD-49),

besluiten om aan het ontwerpbesluit in de Voordracht de volgende tekst toe te voegen:

“waarbij de laatste paragraaf op pagina 8 van Noord-Hollandse Klimaataanpak wordt gewijzigd van:

> De weg naar een klimaatneutrale samenleving raakt aan het dagelijks leven. Vanuit een breed perspectief op klimaatbeleid houden we rekening met verschillende maatschappelijke uitdagingen. Dat helpt ons om maatregelen effectiever en efficiënter te maken en tegenstrijdige investeringen te voorkomen. Dat draagt weer bij aan voldoende draagvlak in de provincie.

naar:

> De weg naar een klimaatneutrale samenleving raakt aan het dagelijks leven. Technische oplossingen alleen volstaan niet. Het vraagt ook om andere economisch structuren en een andere manier van leven. We zullen anders moeten consumeren, reizen en omgaan met onze natuurlijke leefomgeving. De focus van de economie zal moeten verschuiven van “meer-meer-meer” naar kwalitatieve groei, gericht op het vergroten van het welzijn van mensen. Daarbij willen we de lusten en lasten van een duurzamere manier van leven eerlijker verdelen, zodat niet mensen in kwetsbare situaties de hoogste prijs betalen.
>
> Vanuit een breed perspectief op klimaatbeleid houden we rekening met verschillende maatschappelijke uitdagingen. Dat helpt ons om maatregelen effectiever en efficiënter te maken en tegenstrijdige investeringen te voorkomen. Dat draagt weer bij aan voldoende draagvlak in de provincie.”

<u>Toelichting</u>

De Noord-Hollandse klimaataanpak heeft een hoog technisch gehalte. Daarmee lijkt het tegengaan van de klimaatverandering een maakbare, technisch uitdaging. Tegelijk wordt, zeker in de het hoofdstuk over Werkwijzen, terecht aangegeven dat “een diepgaande verandering nodig is in ons gedrag, onze relaties en onze perspectieven”. In de inleiding ontbreekt dat aspect. Door deze paragraaf toe te voegen, wordt krijgt dit aspect duidelijker zichtbaar.

Michel Klein	Marieke van Aesch	Julia Schneemann
ChristenUnie	Partij voor de Dieren	Volt

A28 / PS 30-09-2024

VERWORPEN

Amendement mestvergisters in de Noord-Hollandse Klimaataanpak

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen 30 september 2024, te Haarlem, beraadslagend over de Noord-Hollandse Klimaataanpak;

besluiten om de tekst op pagina 59 Landbouw: het doel is 30 procent mestvergisting tot 2030. Daarvoor moeten wij grootschalige collectieve mestvergisters en stikstofstrippers in het buitengebied mogelijk maken. Individuele agrarische bedrijven beschikken vaak niet over voldoende hoeveelheden mest om kostenefficiënt te kunnen vergisten. Dat kan in clusters gebeuren, bijvoorbeeld op de terreinen van stoppende melkveebedrijven. Op dit moment is dat nog lastig en concurreren boeren om plekken op dure bedrijventerreinen.

Als volgt te wijzigen:

Landbouw: het uitgangspunt is kringlooplandbouw. Daarom willen wij mestvergisters en stikstofstrippers alleen op kleine schaal mogelijk maken en alleen als ze bijdrage aan de transitie naar kringlooplandbouw.

Toelichting

Een centrale mestvergister is per definitie niet duurzaam. Als gevolg van gekoelde opslag, vervoer en herverwarming zal altijd sprake zijn van een negatieve energiebalans. Tevens is geen sprake van een onuitputtelijke bron mest, is het restproduct 'digestaat' minder voedzaam dan mest en zal (veel) subsidie nodig zijn om een centrale mestvergister draaiende te kunnen houden. Ook is inmiddels duidelijk dat de veestapel in Nederland zal moeten krimpen, waarmee de toekomstige aanvoer van voldoende mest onzeker is geworden.

Ondertekening,

Emre Kanik

D66

M94 / PS 30-09-224
VERWORPEN

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Daniël de Moel
Statenlid PVV

Motie: ‘Realisatie van een energiebenchmark’

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag, 30 september 2024, te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 11, ‘Noord-Hollandse Klimaataanpak (VD-49)’.

Constaterende dat:

- het Ruimtelijk Voorstel en de Startnotitie "Regie op de Ruimte" richting geven aan de ruimtelijke ordening van de provincie, inclusief de ruimtelijke impact van energieopwekking;
- er op dit moment 27% meer opgaven zijn voor de ruimte dan er daadwerkelijk ruimte beschikbaar is in Noord-Holland, wat de noodzaak voor efficiënte ruimtelijke keuzes extra urgent maakt;
- er momenteel geen overzicht beschikbaar is van het ruimtebeslag van verschillende conventionele, hernieuwbare en duurzame energieopwekkingstechnieken;
- de energievraag in Noord-Holland de op twee na hoogste van Nederland is;
- Noord-Holland een dichtbevolkte provincie is.

Overwegende dat:

- ruimte schaars is in onze provincie, wegens uitdagingen op meerdere

beleidsterreinen, zoals woningbouw, infrastructuur, natuur & opwekking van (duurzame en hernieuwbare) energie;
- de keuze voor energietechnieken binnen het Ruimtelijk Voorstel gebaseerd kunnen worden op realistische overwegingen, vooral gezien de grote ruimtelijke uitdagingen waar Noord-Holland voor staat;
- een energiebenchmark, die de ruimtebehoefte en energie-opbrengst van verschillende energietechnieken vergelijkt, Provinciale Staten in staat stelt om beter onderbouwde keuzes te maken die passen bij de ruimtelijke beperkingen van Noord-Holland.

Verzoekt Gedeputeerde Staten:
- Een energiebenchmark op te stellen, waarin alle beschikbare energietechnieken worden vergeleken en geïnventariseerd op basis van:
    - Benodigde ruimte voor de opwekking van energie;
    - Energie-opbrengst per oppervlakte-eenheid,

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Daniël de Moel
PVV

Provincie Noord-Holland

Commissie Ruimte

Dossiernummer	16057
Extern Zaak ID	2271869
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	12 september 2024
Agendapunt	2.b
Titel	Vaststellen Ontwikkelperspectief NZKG
Organisatieonderdeel	BEL/DE

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte	12 september 2024

Toelichting

Voor het Noordzeekanaalgebied (NZKG) hebben de samenwerkende partijen binnen het Bestuursplatform NZKG, waaronder de provincie Noord-Holland, samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat een Ontwikkelingsperspectief Noordzeekanaalgebied opgesteld. Provinciale Staten worden gevraagd om het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied als leidraad voor toekomstig beleid voor het gebied vast te stellen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
I.A. Soldaat
BEL/DE

Telefoonnummer +31235144181
soldaati@noord-holland.nl

Verzenddatum
10 JULI 2024

Kenmerk
2271869/ 2271882

Uw kenmerk

Betreft: vaststellen van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit over het vaststellen van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied.

In Nederland is de ruimte schaars en zijn de opgaven groot. Het Rijk wil in 2024 een nieuwe Nota Ruimte vaststellen met een lange termijn visie op de ruimtelijke inrichting van ons land om zo plaats te bieden aan de nationale opgaven. De Nota Ruimte moet antwoord geven op de vraag hoe met de schaarse ruimte om te gaan en toch de ambities te kunnen waarmaken. Om invulling te geven aan de Nota Ruimte zijn de provincies gevraagd een Ruimtelijk Voorstel te leveren waarin is opgenomen hoe de nationale opgaven per provincie worden ingepast. Daarnaast zijn er in heel Nederland zestien zogeheten NOVEX-gebieden aangewezen waar een stapeling van nationale opgaven plaatsvindt. Per NOVEX-gebied werken Rijk en regio gezamenlijk aan het opstellen van een ontwikkelperspectief.

Het Noordzeekanaalgebied (NZKG) is aangewezen als NOVEX-gebied. In het NOVEX-gebied NZKG is de afgelopen jaren door Rijk en regio gezamenlijk gewerkt aan het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied waarin de thema's gezonde leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap & ecologie, woningbouw en water tegen elkaar worden afgewogen en ruimtelijk worden ingepast.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De totstandkoming hiervan was een omvangrijk proces met veel betrokken partijen met soms sterk uiteenlopende belangen. Gedurende dit proces heeft de provincie zowel ambtelijk als bestuurlijk actief bijgedragen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
H.R. van der Sleen

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

bijlagen:
Statenvoordracht met ontwerpbesluit.
Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied.

Ontwikkel-perspectief Noordzeekanaalgebied

SAMEN STUREN OP NATIONALE OPGAVEN

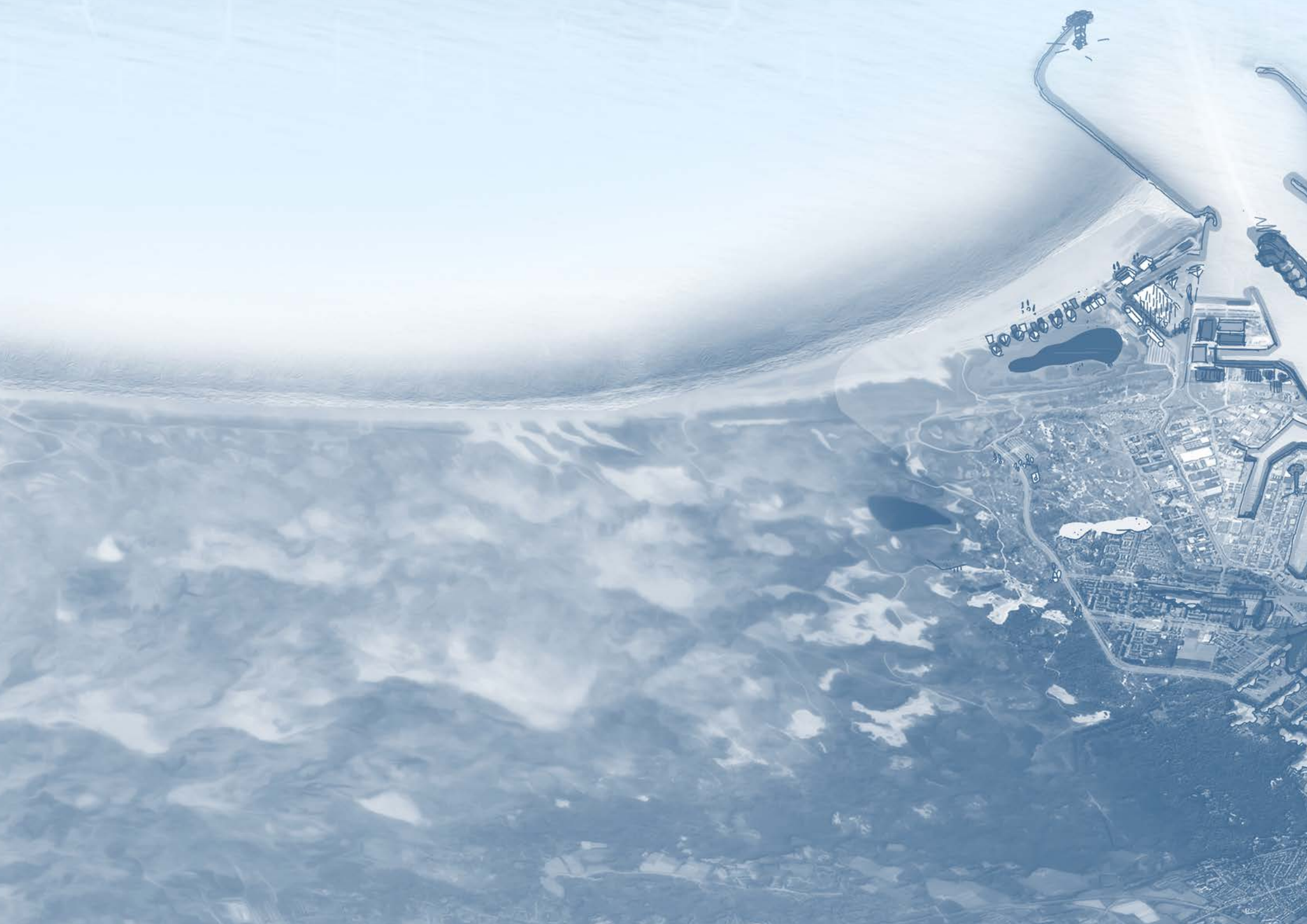
[CONCEPTVERSIE]

EUROPEAN HYDROGEN VALLEY 2023

NZKG noordzeekanaalgebied

vastgesteld op 19 december 2023
in het Bestuursplatform NZKG

1876

Vogelvlucht van het Noordzeekanaal, gezien naar het oosten van IJmuiden naar Amsterdam, 1876 (het jaar van de opening van het kanaal)

ONTWIKKELPERSPECTIEF NOORDZEEKANAALGEBIED
Conceptversie

Samen sturen op transities van nationaal belang

In het Bestuursplatform NZKG van 19 december 2023 is dit koersdocument vastgesteld als leidraad voor toekomstig beleid door:

- Het Rijk, namens het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK)
- Provincie Noord-Hollland
- Gemeente Amsterdam
- Gemeente Beverwijk
- Gemeente Haarlemmermeer[i]
- Gemeente Heemskerk
- Gemeente Velsen
- Gemeente Zaanstad

Deze koers is onderschreven als richting voor toekomstig handelen door de aangesloten partners in het Bestuursplatform NZKG:

- Port of Amsterdam
- Tata Steel
- Zeehaven IJmuiden N.V.

Deze koers is tevens onderschreven door de Dagelijks Besturen van de Waterschappen:

- Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Hoogheemraadschap van Rijnland.

i *De gemeente Haarlemmermeer stemt in met het Ontwikkelperspectief, met uitzondering van de reservering in de Houtrakpolder voor een mogelijk havenbekken.*

Inhoudsopgave

Bestuurlijke opdracht 8
Korte versie van het Ontwikkelperspectief NZKG 12

H1 Nieuw perspectief 23
1.1 Verschillende transities tegelijk 24
1.2 NOVEX-aanpak NZKG 26
1.3 Regionale samenwerking 30
1.4 Een gezamenlijke richting voor verdere ontwikkeling 30
1.5 Leeswijzer 31

H2 Haven- en industriegebieden 33
2.1 Economische waarde 34
2.2 Opgaven 34
2.3 Ambitie 35
2.4 Wat is er nodig voor deze ambitie? 37

H3 Stedelijke omgeving 47
3.1 Stedelijke omgeving 48
3.2 Opgaven 48
3.3 Ambitie 52
3.4 Wat is nodig voor deze ambitie? 52

H4 Landschap en watersysteem 57
4.1 Landschap en watersysteem 58
4.2 Opgaven 60
4.3 Ambitie 65
4.4 Wat is er nodig voor deze ambitie? 65

H5 Onze koers 71
5.1 Een koers in twaalf punten 72
5.2 Eén koers, één gemeenschappelijk richting 96

H6 Samenwerking 99

Proces van totstandkoming 102
Noten 106
Bestuurlijke verantwoording 108
Colofon 110

Bestuurlijke opdracht

Dit Ontwikkelperspectief NZKG is opgesteld in het kader van de NOVEX-aanpak NZKG, onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Bestuursplatform NZKG en het ministerie van EZK. Rijk en regio hebben de afgelopen jaren drie bestuurlijke opdrachten gegeven: de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), die nader werd uitgewerkt in het NOVEX-programma, en het Verstedelijkingsconcept MRA.

Nationaal: NOVI en NOVEX (2020-2022)
In de Nationale Omgevingsvisie wees het kabinet het Noordzeekanaalgebied aan als 'NOVI-gebied'. Het bevestigde hiermee het belang van het Noordzeekanaalgebied voor 'grote en geïntegreerde (transitie)opgaven in de fysieke leefomgeving', waarbij 'nationale belangen onmiskenbaar' zijn.[1] De opgaven in deze NOVI-gebieden vragen om een gezamenlijke aanpak door overheden en andere partijen.

In 2022 volgde het NOVEX-programma. Hierin legde het kabinet extra nadruk op versnellen van de uitvoering, het versterken van de ruimtelijke regierol van het Rijk en het vernieuwen van de samenwerking in de (uitvoerings)relatie met provincies én in gebieden.[2] Het NOVI-gebied werd omgedoopt tot NOVEX-gebied. 'In dit NOVEX-spoor werken Rijk en regio gezamenlijk aan een ontwikkelperspectief, uitvoeringsagenda en uitvoeringsafspraken per gebied'.[3]

Regionaal: Verstedelijkingsconcept MRA (2021)
In 2021 bereikten het Rijk en de Metropoolregio Amsterdam overeenstemming over het Verstedelijkingsconcept MRA. Daarin komen keuzes op het gebied van leefkwaliteit, woningbouw, werklocaties, mobiliteit, landschap, energie, water, circulaire economie en ecologie bij elkaar.[4] Begin 2022 is het verstedelijkingsconcept onderschreven door de gemeenteraden, de twee Provinciale Staten en de waterschapsbesturen in de regio.

Voor de complexe opgaven in het Noordzeekanaalgebied was een nadere integrale uitwerking nodig. Hiertoe hebben Rijk en regio bij de vaststelling van het verstedelijkingsconcept de bestuurlijke opdracht gegeven voor een gebiedsgerichte uitwerking voor het Noordzeekanaalgebied. Bij voldoende draagvlak en na regionale vaststelling wordt dit ontwikkelperspectief opgenomen in de Verstedelijkingsstrategie MRA en er onderdeel van gemaakt.

Hoe gaan we verder?
Na het vaststellen van dit ontwikkelperspectief, worden de bijbehorende uitvoeringsagenda uitgewerkt en een regionale investeringsagenda opgesteld. Het ontwikkelperspectief zelf wordt herijkt in 2027. De partijen die betrokken zijn bij het ontwikkelperspectief houden contact in het Bestuursplatform Noordzeekanaalgebied. Van partijen wordt verwacht dat zij hun acties en ingrepen in de ruimte conformeren aan het ontwikkelperspectief, zij kunnen elkaar daarop aanspreken.

Een belangrijke leidraad voor de uitvoering zijn de wensen en opvattingen van gemeenteraden en Provinciale Staten, zoals die eind 2023 zijn vastgelegd in zienswijzen. De wensen en opvattingen van raden en staten vormen een richtsnoer voor de uitvoering die door verschillende colleges de komende jaren wordt opgepakt en waarmee ze zich kunnen verantwoorden richting gemeenteraden en Provinciale Staten.

De bestuurlijke opdrachtgevers presenteren het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied. Links: Esther Rommel, gedeputeerde Provincie Noord-Holland. Rechts: Maxine Tilly, directeur strategie energiesysteem EZK, namens de minister van EZK.

Korte versie van het Ontwikkelperspectief NZKG

150 jaar geleden is het Noordzeekanaal gegraven tussen Amsterdam en de Noordzee. Sindsdien is het Noordzeekanaal de economische drager van deze regio. Rond het Noordzeekanaal zijn grote haven- en industriegebieden ontwikkeld met een sterke economie, zijn steden tot groei gekomen, en is een landschap gevormd met een watersysteem dat dit gebied verbindt. De regio bestaat uit drie deelgebieden met elk een eigen karakter: in de IJmond domineert de (offshore)industrie, staal en visserij, in de Zaanstreek voedselindustrie, en de Amsterdamse haven is groot in import, opslag en vervoer van brandstoffen.

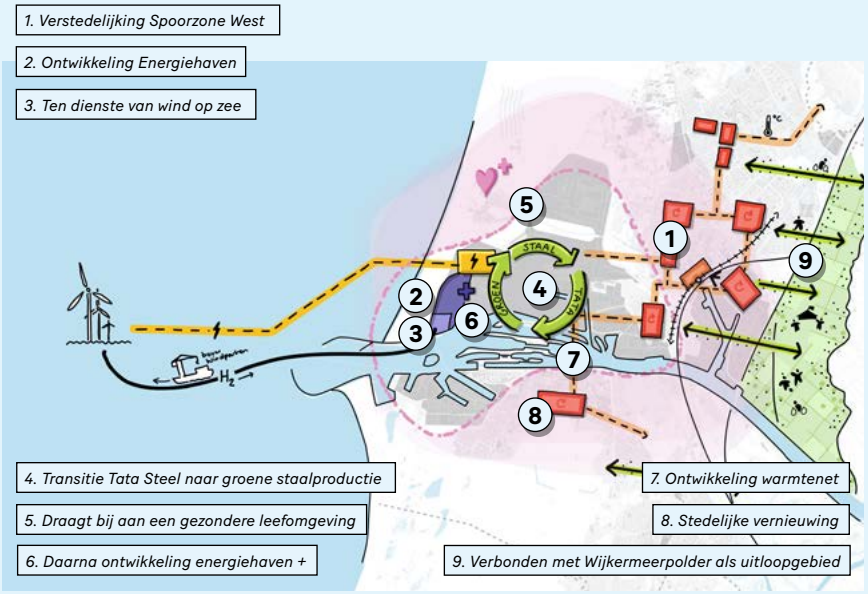
De komende decennia is het Noordzeekanaalgebied van groot belang voor een aantal grote transities in Nederland:

- Onze haven- en industriegebieden voeren een economische transitie door naar groene brandstoffen, een snelle verduurzaming van onze industrie en circulaire economie;
- In de regio is een grote behoefte aan woningbouw, in combinatie met een gezondere leefomgeving;
- Klimaatverandering agendeert nieuwe uitdagingen voor de toekomst. De gevolgen van klimaatverandering doen zich nu al voor, en de impact voor het Noordzeekanaalgebied is groot, bijvoorbeeld door toenemende verzilting en bij periodes met te veel of te weinig water. De regio moet zich daar op voorbereiden.

Om al deze opgaven en ambities de komende decennia tegelijk en zo optimaal mogelijk in het Noordzeekanaalgebied te realiseren, werkt deze regio samen met het Rijk vanuit één integrale aanpak: het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied. Dit is onze koers, voor verdere uitwerking de komende jaren.

Het ontwikkelperspectief begint bij de ontwikkeling van een nieuwe drager voor dit gebied; het Noordzeekanaalgebied wordt deel van de nieuwe groene energiehoofdstructuur van Nederland. Deze nieuwe drager legt de basis voor de verduurzaming van onze industrie, de productie van groene brandstoffen en de ontwikkeling van een circulaire economie. Tegelijk draagt deze transitie bij aan een gezondere leefomgeving in de regio en helpt het om klimaatverandering tegen te gaan.

Deze nieuwe drager begint vanuit de Noordzee waar grote windparken worden aangelegd, waarvan delen via zeekabels op het Noordzeekanaalgebied worden aangesloten. De eerste zeekabels worden nu al aangelegd en aangesloten op een nieuwe transformator bij Wijk aan Zee, maar dat is slechts het begin. De komende jaren zijn grote ruimtelijke inpassingen nodig voor de ontwikkeling van deze nieuwe energiehoofdstructuur.

Er volgen meer aanlandingen van zeekabels naar het Noordzeekanaalgebied én nieuwe grote transformatoren die nodig zijn om het elektriciteitsnetwerk te versterken. Dit vraagt om een zorgvuldige inpassing in het landschap. In onze havengebieden komen nieuwe importhavens voor waterstof, worden electrolysers gebouwd voor de productie van waterstof, en worden de haven- en industriegebieden aangesloten op een nieuw ondergronds netwerk voor waterstof. De industrie in deze regio kan hiermee overschakelen van fossiele brandstoffen naar groene elektriciteit en waterstof. Zo wordt de omgeving in het Noordzeekanaalgebied schoner en gezonder. Tata Steel heeft de ambitie om zo snel als mogelijk om te schakelen naar een nieuwe manier van staal maken. Daarmee verbetert de leefomgeving. Tegelijk is de ambitie voor een gezondere leefomgeving meer dan alleen een effect. Overheden hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor een gezonde leefomgeving voor omwonenden. Provincie en gemeenten zetten daarom optimaal in op hun verantwoordelijkheid als bevoegd gezag en zoeken samen met het Rijk naar mogelijkheden voor verbetering van wet- en regelgeving.

Voor de aanleg van de nieuwe energiehoofdstructuur is naar schatting 60 tot 350 hectare aan fysieke ruimte nodig. Het inpassen van deze ruimtevraag zal gezien de druk op het gebied een uitdaging worden. Deze opgave past alleen als:

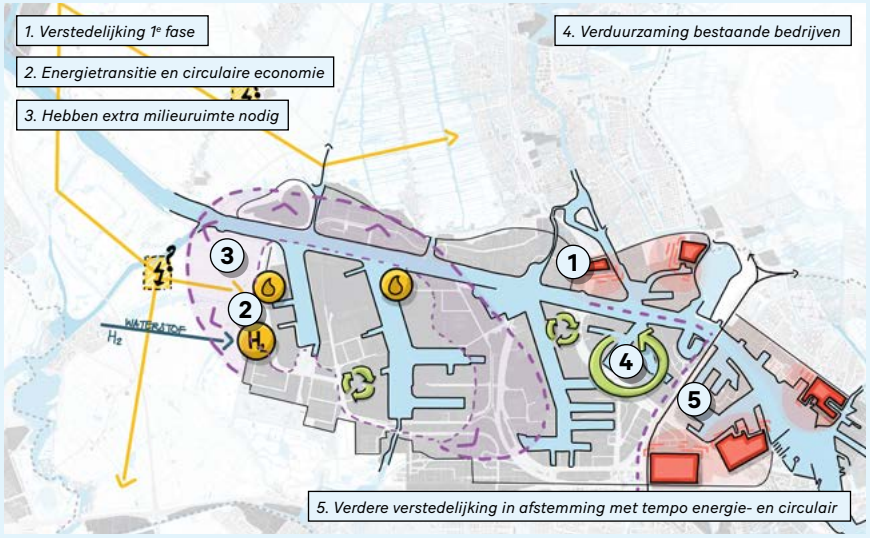
- Fysieke ruimte en milieuruimte in de bestaande haven- en industriegebieden optimaal en intensief wordt ingezet;
- Transformatoren, nodig voor het versterken van ons elektriciteitsnet, verantwoord in het landschap worden ingepast;
- Na de transitie van Tata Steel, een deel van de ruimte die vrijkomt ingezet kan worden voor de nieuwe energieinfrastructuur. Maar dit laatste alleen als dat zich goed verhoudt tot de leefomgeving in de IJmond die beter moet.

Energietransitie-ontwikkelingen, zoals het werken met groene brandstoffen, vragen om aandacht voor omgevingsveiligheid. In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied wordt verruiming van de beschikbare risicoruimte geagendeerd in gebieden waar dat verantwoord mogelijk gemaakt kan worden. De beschikbare risicoruimte kan worden geborgd met vaststelling van een nieuwe veiligheidscontour.[5] Daar waar deze veiligheidscontour met haar effecten eventueel gemeentegrenzen overschrijdt, is regionale samenwerking tussen gemeenten nodig. Daarnaast worden met de invoering van de Omgevingswet aandachtsgebieden geïntroduceerd. Deze aandachtsgebieden werken door in de ruimtelijke ordening van de gemeenten, wat een goede communicatie over de verantwoorde acceptatie van risico's noodzakelijk maakt. Door verruiming van risicoruimte kan het bestaande haven- en industriegebied ruimtelijk intensiever worden gebruikt en kan landschap in de toekomst worden gespaard.

Voor woningbouw op en rond haven- en industriegebieden maakt deze regio afspraken om het tempo van transformatie met elkaar af te stemmen. Dat is nodig, omdat bij een te snelle transformatie van haven- en industriegebieden (door verplaatsing van bedrijven) er onvoldoende ruimte blijft voor de inpassing van de energietransitie en circulaire economie. Voor woningbouw zetten wij in op de transformatieprojecten die al in gang zijn gezet of in voorbereiding genomen kunnen worden. Voor verdere ambities wordt om de vier jaar gezamenlijk afgestemd of verdere transformatie van de haven- en industriegebieden mogelijk en gewenst is.

Deze regio geeft extra prioriteit aan stedelijke vernieuwing van naoorlogse wijken, waar de leefbaarheid sociaal en fysiek om aandacht vraagt.

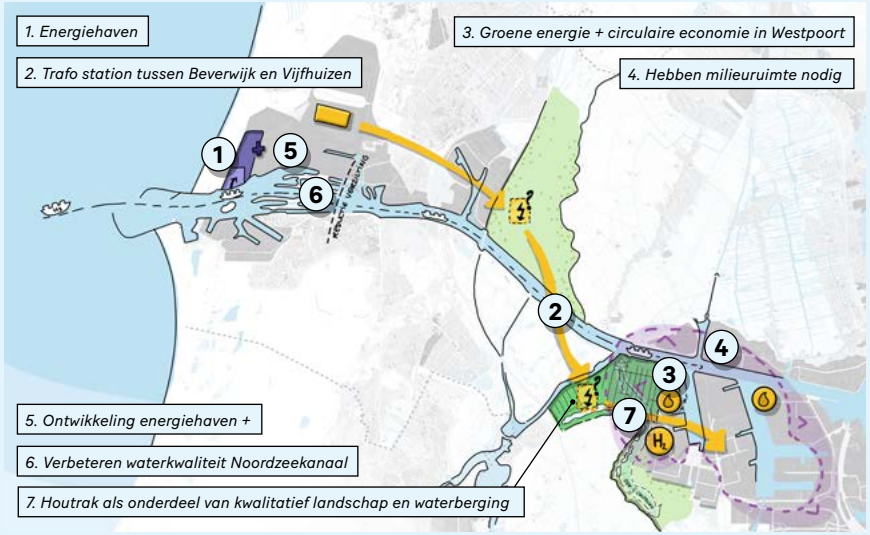
Verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving vraagt om integrale investeringen in wijken, in combinatie met woningbouw en het versterken van nabijgelegen groene gebieden. Amsterdam en Zaanstad werken hier al aan met de stedelijke vernieuwing van Amsterdam Nieuw-West en plannen voor Zaandam Oost. Voor de IJmond ontbreekt nog een vergelijkbare aanpak. Deze integrale aanpak wordt de komende jaren gezamenlijk opgesteld door de gemeenten in de IJmond, met steun van de provincie en het Rijk. Hierbij kan mogelijk een koppeling gemaakt worden tussen de verduurzaming van de industrie en die van de stedelijke omgeving, door de vrijkomende industriewarmte bij de productie en verbranding van waterstof aan te sluiten op warmtenetten.

De effecten van klimaatverandering hebben grote impact op de regio en het watersysteem staat onder druk. Om het watersysteem te ontlasten werken we voor al onze opgaven vanuit het principe van water en bodem sturend. Dat betekent: anticiperen op zeespiegelstijging, verzilting voorkomen, rekening houdend met droge periodes met tekorten aan zoet water en met periodes met te veel water door hevige buien. Bij alle nieuwe opgaven moeten wij rekening houden met de gevolgen voor de waterkwaliteit, ons watergebruik verminderen en bij bouw van vitale functies overstromingsrisico's beperken.

Ook moet er rond het Noordzeekanaal ruimte gemaakt worden in diepe polders om in de toekomst snel overtollig water te bergen. Ook het landelijk gebied gaat in transitie. Deze transitie is gericht op klimaatbestendigheid, een sterk water- en bodemsysteem, biodiversiteit en sociaaleconomische vitaliteit. Bij noodzakelijke ruimtelijke inpassingen, zoals transformatoren voor het elektriciteitssysteem, houden we rekening met het water- en bodemsysteem, een goede landschappelijke inpassing, realisatie van ecologische en recreatieve verbindingszones en het bijdragen aan ecologisch herstel. Om bij inpassingen in het landschap op een verantwoorde wijze rekening te houden met de cultuurhistorie van het landschap is als onderdeel van deze NOVEX-aanpak NZKG een Landschapsbiografie voor het Noordzeekanaalgebied opgesteld, die als leidraad dient voor toekomstige opgaven.

Rijk en regio zetten dit ontwikkelperspectief nadrukkelijk in om het groene landschap[6] te versterken. Specifiek voor de Houtrakpolder wordt de komende jaren vastgehouden aan de bestaande strategische reservering voor een havenbekken, maar wordt ook gekeken naar een andere invulling waarbij functies gecombineerd kunnen worden. De diepe, verzilte Houtrakpolder is mogelijk een strategische plek voor toekomstige waterberging in combinatie met ecologische versterking en, indien klimaatadaptief ontwikkeld, energie-infrastructuur[7] die belangrijk is voor de verduurzaming van de naastgelegen industrie.

De reservering voor een havenbekken in de Houtrakpolder kan worden opgegeven, pas na een succesvolle realisatie van het pakket van onderstaande onderdelen, als:

- Er voldoende nautische ruimte is in de havens en voldoende fysieke ruimte in de haven- en industriegebieden;
- Er voldoende milieuruimte (met name risicoruimte[8]) is vrijgemaakt voor de energie- en circulaire transitie;
- Er voldoende ruimte is voor de inpassing van de energietransitie, en noodzakelijke transformatoren ingepast worden in het landschap, waarbij versterking van het landschap wordt gerealiseerd;
- De energiehaven is gerealiseerd en de Plus-ambitie een realistische ontwikkeling is voor later.

Met deze onderdelen gaat de regio aan de slag. In 2027 actualiseren wij het Ontwikkelperspectief, omdat de dynamiek in het Noordzeekanaalgebied groot is en bijsturen nodig is in een snel veranderende wereld.

Alleen door samenwerking en in samenhang kunnen ambities waargemaakt worden. Daarvoor is ook menskracht en kennis nodig. Overheden en bedrijfsleven werken daarom aan talentontwikkeling en innovatiemogelijkheden. Partijen zijn bereid om elkaar te helpen bij deze opgaven die een gemeenschappelijk belang dienen. Door deze samenwerking en coördinatie kan in het Noordzeekanaalgebied meer maatschappelijke waarde worden gerealiseerd in de toekomst.

Zo blijft het Noordzeekanaalgebied een gebied van grote economische en maatschappelijke waarde voor de opgaven in Nederland. Daarvoor hebben Rijk en regio één gezamenlijk richting: het integraal Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied. Dat is onze koers voor de komende jaren.

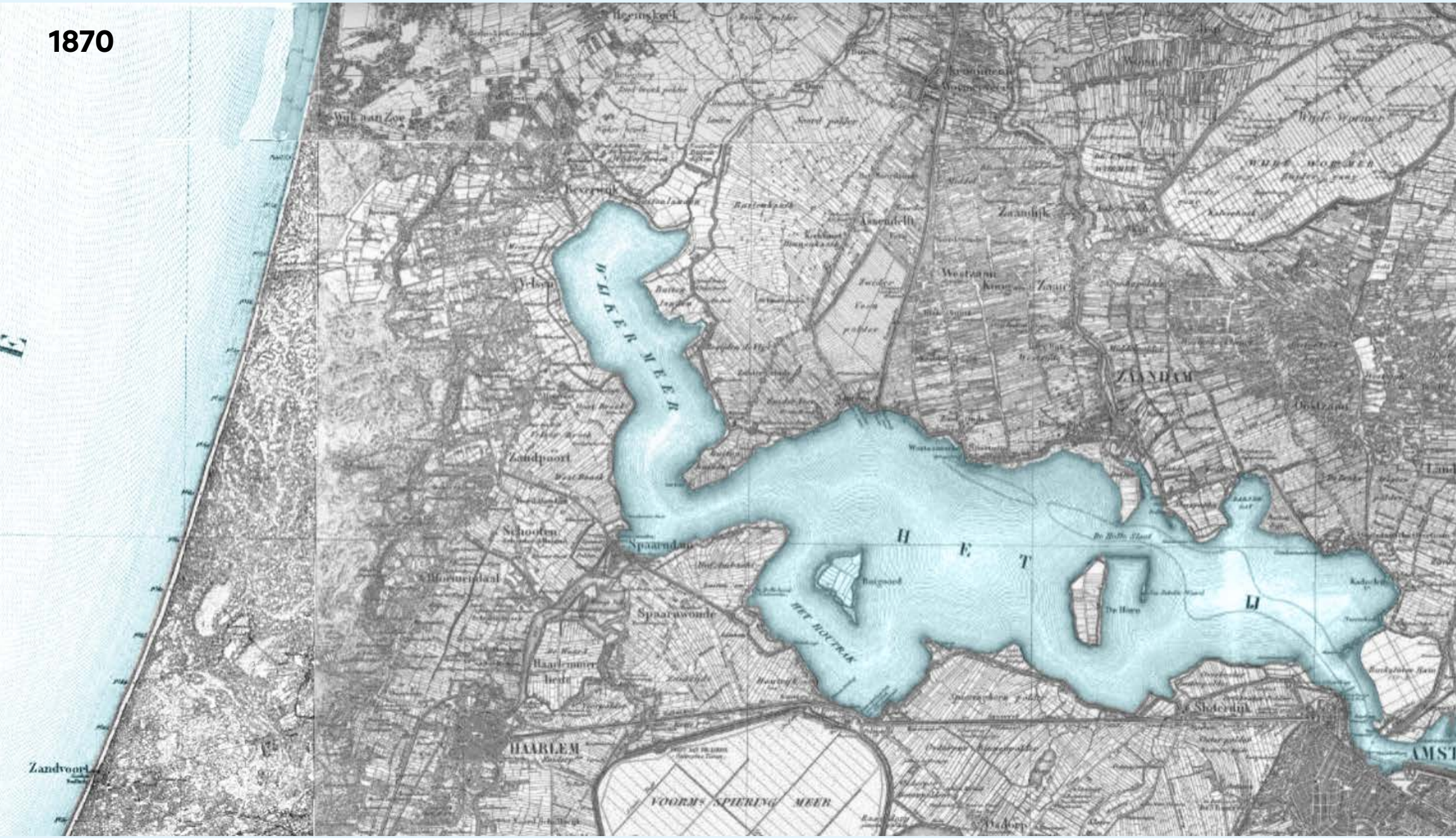

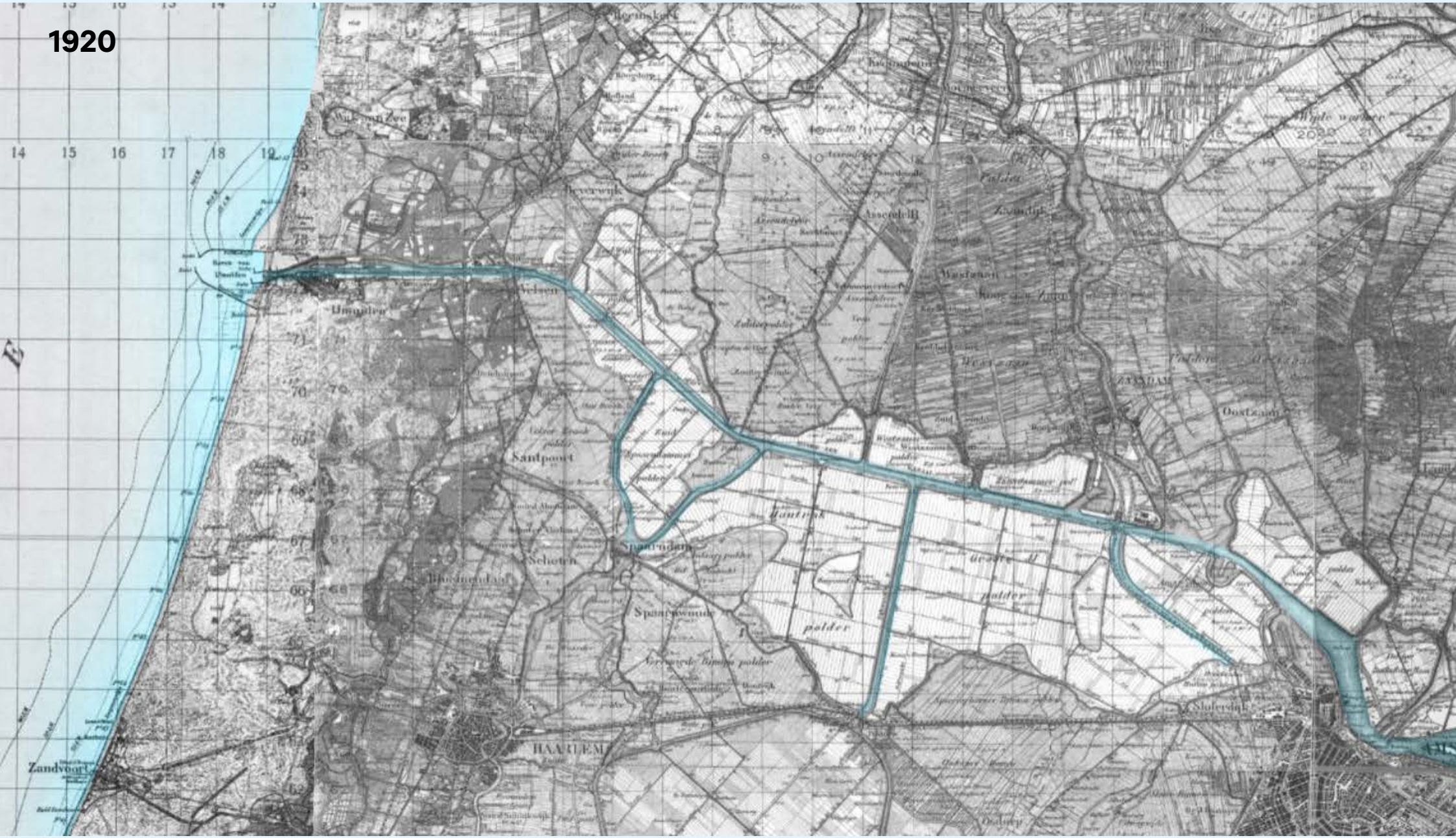
noordzeekanaalgebied

Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied

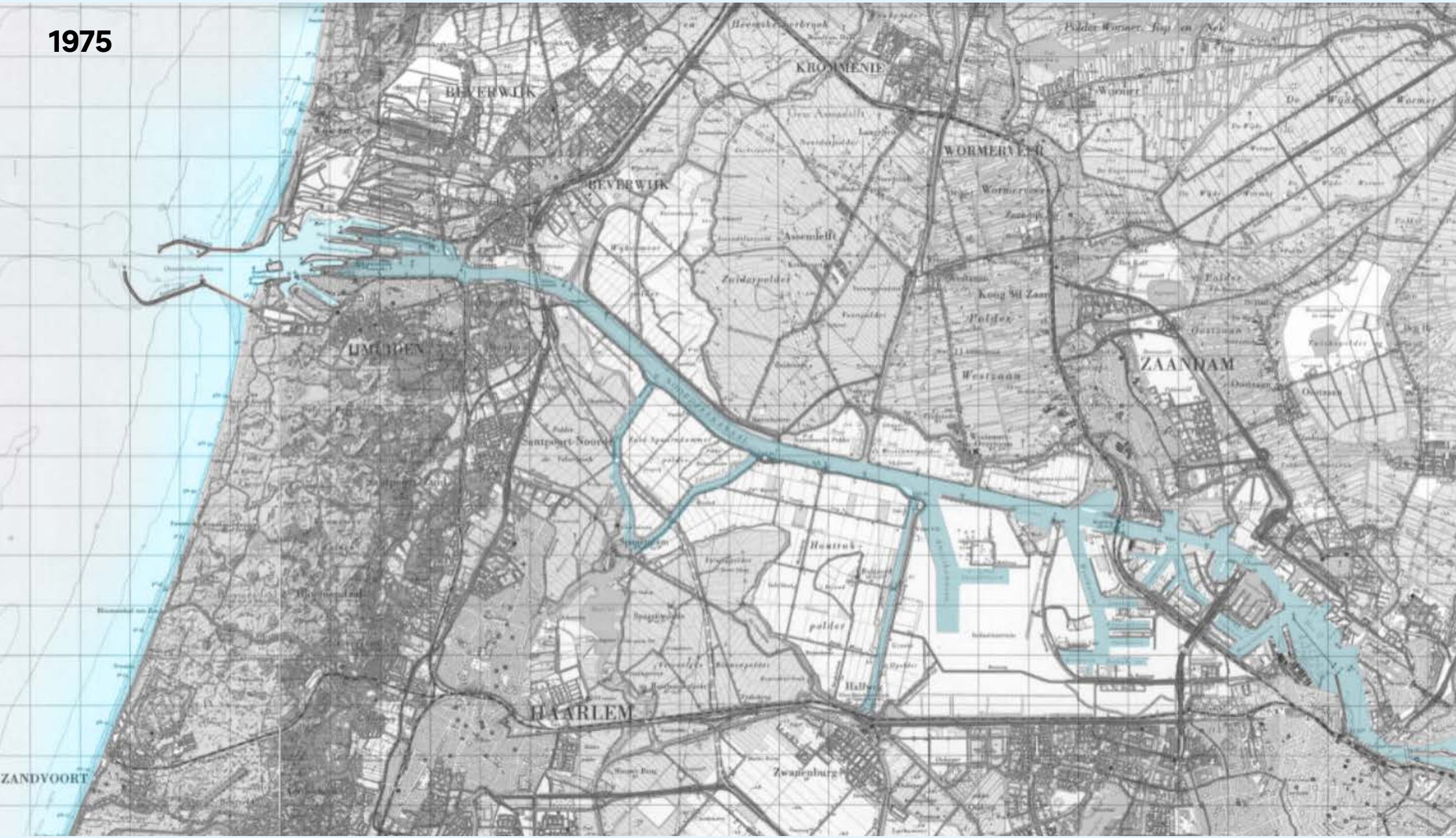
1870

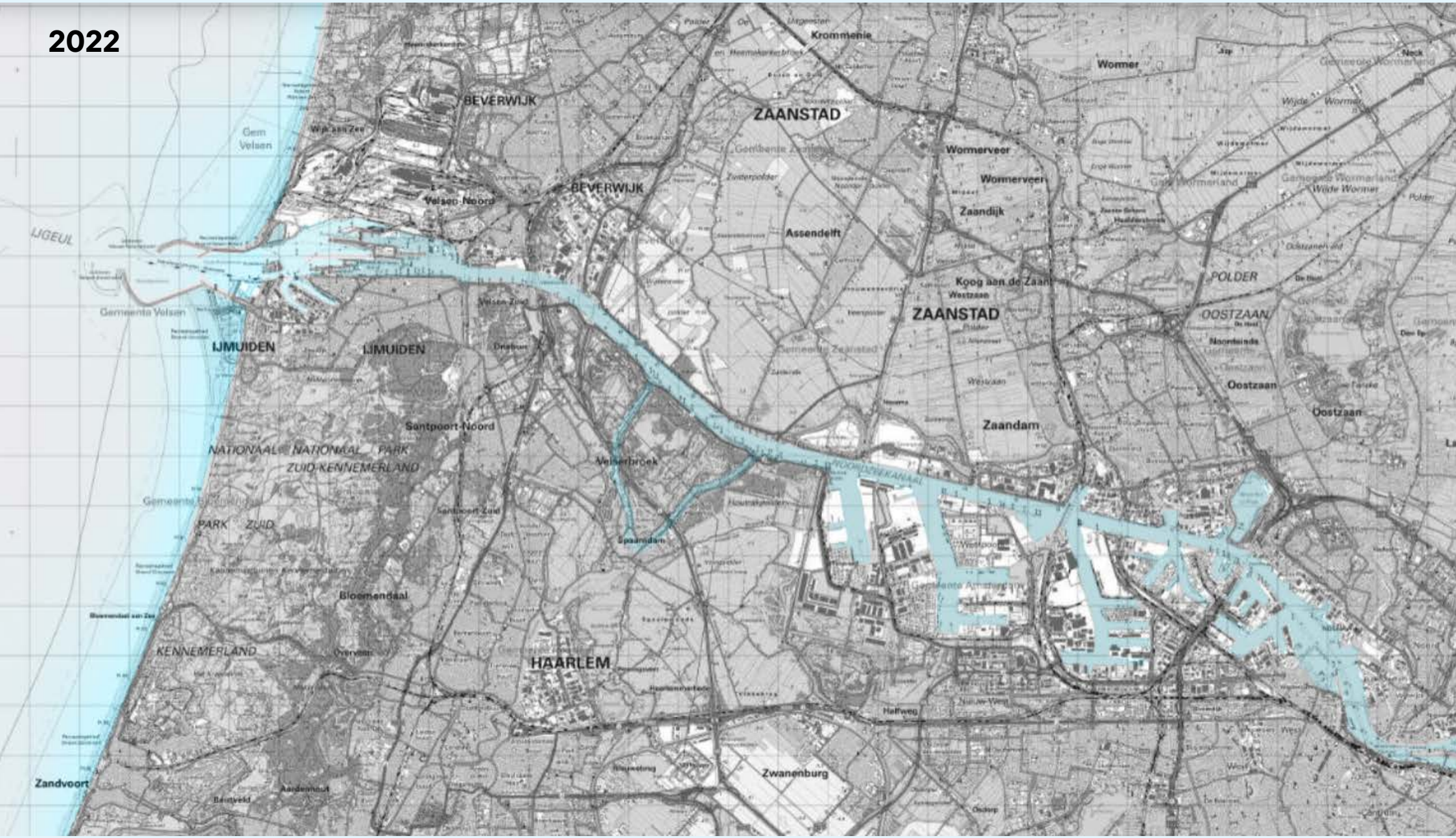
Het Noordzeekanaalgebied in 1870, bron topotijdreis, bewerkt door kernteam NZKG

Het Noordzeekanaalgebied in 1920, bron topotijdreis, bewerkt door kernteam NZKG

Het Noordzeekanaalgebied in 1975, bron topotijdreis, bewerkt door kernteam NZKG

Het Noordzeekanaalgebied in 2022, bron topotijdreis, bewerkt door kernteam NZKG

CMA CGM

H1
Nieuw perspectief

1.1 Verschillende transities tegelijk

Het Noordzeekanaalgebied is één van de vijf grote industriële clusters van Nederland.[9] De aanwezige havens en industrie leveren jaarlijks miljarden aan toegevoegde waarde op voor de regionale en nationale economie, bieden werkgelegenheid en vormen een belangrijk nautisch en logistiek knooppunt in Nederland en Noordwest-Europa. Gezamenlijk vormen de havengebieden aan het Noordzeekanaal de tweede haven van Nederland en de vierde haven van Europa, traditioneel belangrijk in staal, voedselverwerking, agribulk, bouwgrondstoffen en fossiele brandstoffen. De opening van de grootste zeesluis ter wereld, de Zeesluis IJmuiden, maakte de havens van het Noordzeekanaalgebied klaar voor de toekomst. De afgelopen jaren zijn daar andere grote opgaven bijgekomen die vragen om een integrale aanpak van Rijk en regio samen.

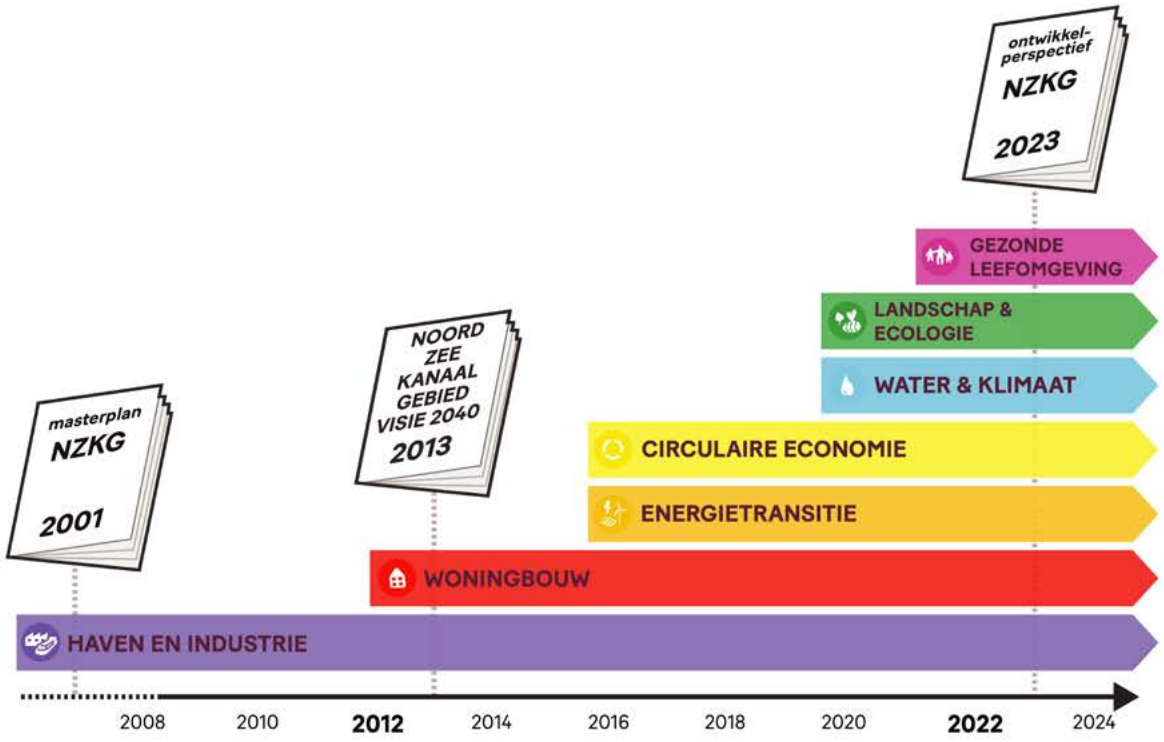
Een belangrijke opgave waar Rijk en regio al hard aan werken is de energietransitie. Hiervoor zijn veel investeringen en ruimtelijke inpassingen nodig: omvangrijke windparken in zee, aansluitingen van zeekabels naar dit gebied, forse transformatoren om het elektriciteitsnet te versterken, havens voor waterstofimport, electrolysers voor waterstofproductie, en fabrieken voor groene circulaire brandstoffen. De productie van groene brandstoffen is onderdeel van de ontwikkeling die het bedrijfsleven doormaakt naar een circulaire economie.

De haven- en industriegebieden in het Noordzeekanaalgebied zijn cruciaal voor het realiseren van de Nederlandse energietransitie en in de transitie richting een circulaire economie. Dit vraagt de komende jaren om voldoende fysieke ruimte en milieuruimte. Daarbij is er economisch een andere wind komen waaien. Tijden van snelle economische groei zijn voorbij en structurele tekorten op de arbeidsmarkt beperken onze economische ontwikkeling.

Dit maakt economische transitie niet eenvoudiger[10], maar de havenfunctie is en blijft wel een unieke en bepalende factor van dit gebied.

Vanwege schaarste aan woningen is woningbouw een hoge prioriteit. Delen van de havengebieden en bedrijventerreinen zijn in beeld als locatie voor de bouw van ongeveer 110.000 woningen in transformatiegebieden, zoals Haven-Stad (Amsterdam), de Achtersluispolder en het Hembrugterrein (Zaanstad) en de Spoorzone (Beverwijk). Tegelijkertijd herbergt het Noordzeekanaalgebied ook een aantal kwetsbare wijken waar een verouderde woningvoorraad samenvalt met sociaaleconomische problematiek.

Klimaatverandering is een nieuwe urgente opgave, ook in het Noordzeekanaalgebied. De grenzen van ons watersysteem zijn bereikt. Deze worden onder andere zichtbaar bij langdurige droge periodes, bij extreme regenbuien, in verwachtingen over zeespiegelstijging en in de toename van verzilting van bijvoorbeeld het Noordzeekanaal. De chemische en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater is onvoldoende en is op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water een grote opgave. Beschikbaarheid van zoetwater is niet meer vanzelfsprekend, onder meer vanwege een sterker wisselende toevoer van rivierwater naar deze regio. Het groene landschap in het Noordzeekanaalgebied kan een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie, bijvoorbeeld door meer zoetwater vast te houden in de bodem.

Masterplan NZKG (1995 & 2001)

Centraal staat het belang van haven- en industriegebieden

Visie NZKG 2040 (2013)

2 opgaven centraal
- Haveneconomie (internationale concurrentiepostie)
- Woningbouw aan randen gebied

Ontwikkelperpectief NZKG (2023)

7 geïntegreerde opgaven

In het landelijke gebied is een transitie nodig. Systeemherstel is hier noodzakelijk. Naast klimaatbestendigheid en sociaaleconomische vitaliteit gaat het om het versterken van het water- en bodemsysteem en het vergroten van de biodiversiteit.

Terwijl meerdere transities tegelijk aandacht vragen in het Noordzeekanaalgebied, moeten ook grote stappen worden gezet om te komen tot een gezondere leefomgeving in deze regio. Hoge uitstoot van CO_2 en schadelijke stoffen, zoals stikstof en fijnstof, moet sterk verminderd worden. Op plaatsen waar industrie en inwoners elkaar raken, doen zich op het gebied van gezonde leefomgeving knelpunten voor. Dit speelt in meer gebieden in Nederland en de IJmond is daar een sprekend voorbeeld van.

Door de stapeling van verschillende opgaven en uiteenlopende ambities is het Noordzeekanaalgebied de afgelopen jaren vast komen te zitten in een aantal dilemma's. Het dilemma tussen woningbouwambities en de behoefte aan ontwikkelruimte voor de haven; het dilemma tussen landschappelijke waarden (voor onder meer natuur en recreatie) en toekomstige ruimtebehoeften (voor onder meer waterberging, de energietransitie en de circulaire economie); en het dilemma tussen een gezonde leefomgeving en economische ontwikkeling.

Met de vele opgaven en transities die de komende decennia op het gebied afkomen, liggen er diverse grote opgaven die vragen om een integrale aanpak. Voor deze integrale aanpak van het Noordzeekanaalgebied zijn partijen de afgelopen periode met elkaar in gesprek gegaan. Ze zijn tijdens het proces van de NOVEX-aanpak NZKG naar elkaar toegegroeid. Het resultaat hiervan is het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied, als product van deze gebiedsgerichte aanpak.

Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is een koersdocument dat richting geeft aan een gezamenlijke integrale aanpak van Rijk en regio[11], waarin vanuit de kracht van het gebied gezocht wordt naar win-winsituaties waar partijen elkaar kunnen helpen en versterken bij het realiseren van alle opgaven.
Dit koersdocument start met een introductie van onze NOVEX-aanpak (paragraaf 1.2). Deze aanpak richt zich op de waarde van regionale samenwerking, met steun van het Rijk voor de komende decennia (paragraaf 1.3). De nadere uitwerking wordt beschreven in paragraaf 1.4.

1.2 NOVEX-aanpak NZKG

Verbreding van de scope
De eerste stap van integrale aanpak van de NOVEX-Noordzeekanaalgebied was een radicale scopeverbreding in de samenwerking binnen het Noordzeekanaalgebied. Om de bovengenoemde transitieopgaven de komende jaren door te voeren is een integrale samenhangende aanpak nodig op tenminste de volgende zeven thema's:

Haven- en industriegebieden
1. Energietransitie
2. Circulaire economie
3. Haven en industrie

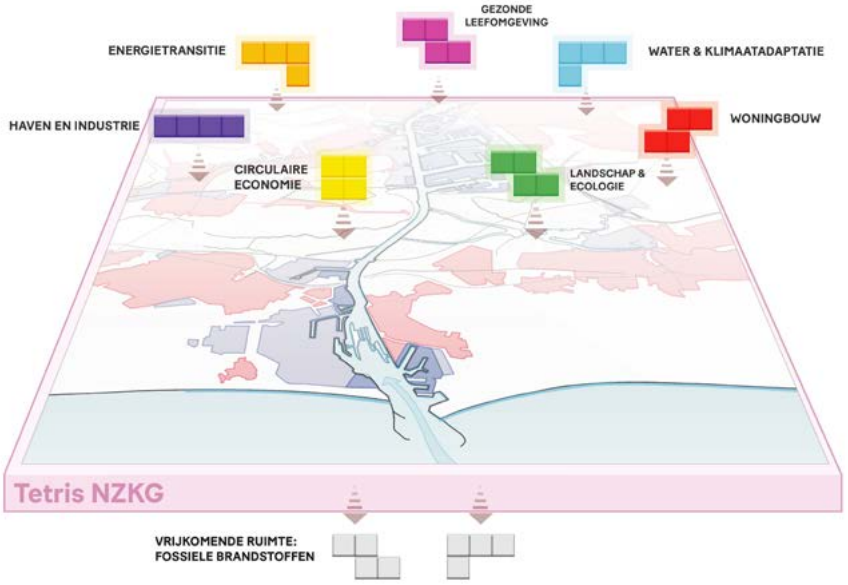
Stedelijke leefomgeving
4. Gezonde leefomgeving
5. Woningbouw

Landschap & Watersysteem
6. Landschap en ecologie
7. Water en klimaatadaptatie

De scope-verbreding past in een reeks van bestuurlijke stappen voor meer samenwerking in het Noordzeekanaalgebied. Het eerste Masterplan NZKG (1995) en later het geactualiseerde Masterplan (2001) agendeerden slechts één opgave: het benutten van de kracht van de haven- en industriegebieden voor werkgelegenheidsgroei en het economisch verdienvermogen van Nederland. In de daaropvolgende Visie NZKG 2040 (2013) werd deze scope aangevuld met woningbouw, met name de transformatieplannen in de haven- en industriegebieden.

Waar binnen het Bestuursplatform in het verleden de primaire focus lag op de havens en industrie in het gebied, is nu een bredere blik nodig die nadrukkelijk de relatie legt tussen de haven- en industriegebieden, de stedelijke omgeving en het landschap en watersysteem.

De opgave mobiliteit & bereikbaarheid is ook van groot belang voor het Noordzeekanaalgebied. Ook hier is sprake van een transitie, voor zowel personen- als goederenvervoer in de MRA en daarbuiten. Samenhangende keuzes op het gebied van personenvervoer, infrastructuur, duurzame mobiliteit en verstedelijking worden in deze regio gemaakt op het grotere schaalniveau van de MRA, via de NOVEX-aanpak MRA (voorheen MRA Verstedelijkingsstrategie), het programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) en de MIRT Goederenvervoercorridor Zuid. Essentiële opgaven op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid, zoals de verbinding tussen de A8 en de A9, de aanpak van de A22 en de aanleg van de HOV-verbinding ZaanIJ, worden geagendeerd en in samenhang uitgewerkt in de NOVEX-aanpak MRA. Het goederenvervoer wordt uitgewerkt in deze NOVEX-aanpak Noordzeekanaalgebied, vanwege het belang voor de havenactiviteiten en de wisselwerking tussen gevaarlijke-stoffenroutes en omliggende bebouwing.

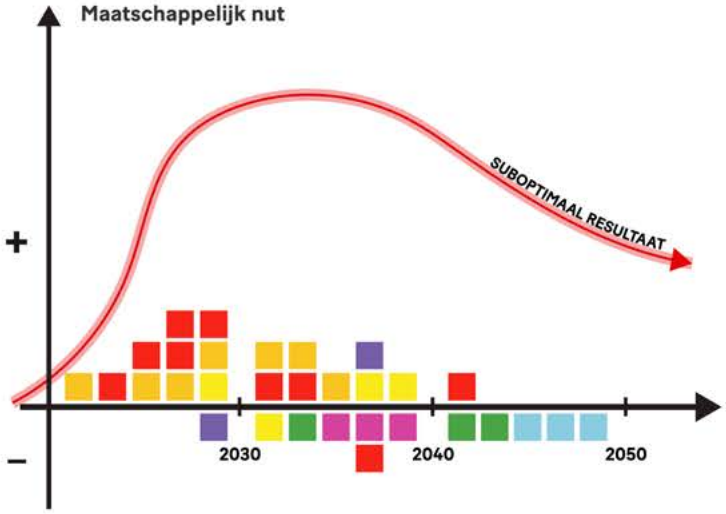
Multiplayer Tetris Game

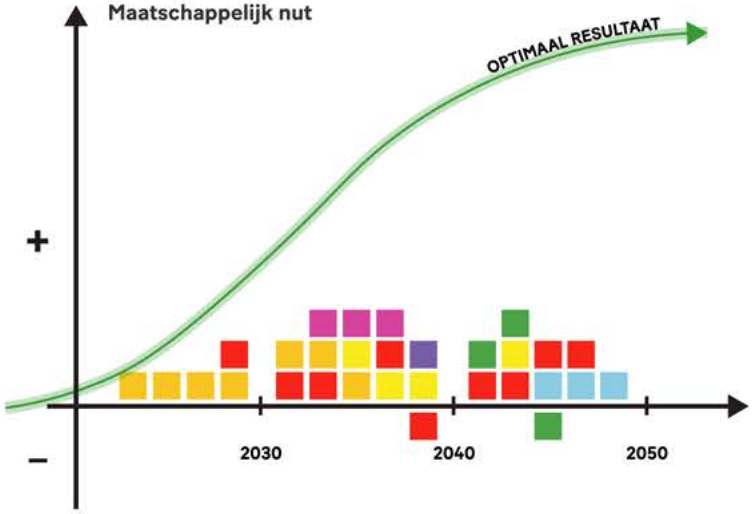
Multiplayer Tetris game
Een tweede stap van de NOVEX-aanpak NZKG is ons perspectief op het gebied. In de landelijke NOVEX-aanpak wordt vaak gesproken over '*het leggen van de puzzel*'. Maar zo eenvoudig zijn de opgaven in het Noordzeekanaalgebied niet. Door de hoge dynamiek veranderen onze 'puzzelstukjes' van plannen, ambities en opgaven zeer snel van vorm. Zo is de ambitie voor waterstofproductie in het gebied in anderhalf jaar vele malen groter geworden, zijn technieken voor waterstof nog in ontwikkeling en werkt klimaatverandering door als een ruimtelijke gamechanger in het gebied. Door de hoge dynamiek in het gebied en een context van grote onzekerheid moeten transitiepaden stap voor stap worden ontwikkeld.
Op deze manier wordt duidelijk wanneer welke besluiten mogelijk en nodig zijn om de beoogde doelen te halen. Dat begint met het uitzetten van deze gemeenschappelijke koers.

Om de dynamiek en de effecten van inpassingen in het Noordzeekanaalgebied te begrijpen, is ons perspectief op het Noordzeekanaalgebied dat van een spel met verschillende spelers. Rijk, regio en partners spelen in het Noordzeekanaalgebied een soort mega multiplayer Tetris game, waarin de spelers op één en hetzelfde bord, het Noordzeekanaalgebied, de eigen opgaven en ambities proberen te realiseren. In deze metafoor zijn zes van de zeven thema's ruimtevragende opgaven die boven het bord hangen. Deze dynamische opgaven veranderen in de tijd van omvang en concurreren met elkaar om de benodigde ruimte en milieuruimte voor inpassing. In de loop der tijd komt af en toe ruimte vrij voor nieuwe opgaven, onder andere door economische transities zoals de uitfasering van steenkoolvelden of doordat oude industrieën stoppen en niet meer herinvesteren.[12] De zevende opgave, een gezonde leefomgeving, creëert een context van eisen en verwachtingen op het gebied van veiligheid, leefbaarheid en gezondheid voor alle nieuwe opgaven en is daarmee randvoorwaardelijk voor de invulling van de andere zes opgaven. Het is dus als het ware als een paraplu boven het spel.

De metafoor van het Tetris-spel benadrukt de sterke onderlinge afhankelijkheden in het Noordzeekanaalgebied. De ambities van de ene partij kunnen contraproductieve effecten hebben op de handelingsmogelijkheden van andere partijen. Een windmolen die past in de Regionale Energiestrategie kan woningbouw in een nabijgelegen gemeente beperken. Of de milieucontouren rond een nieuw transformatorstation kunnen de omringende gebiedsontwikkeling onmogelijk maken. Een te snelle transformatie van havengebieden voor woningbouw kan leiden tot een cascade van ongewenste effecten in het gebied, waardoor geen enkele transitie succesvol is. Als bedrijven in deze transformatiegebieden verplaatst moeten worden naar de resterende havengebieden, blijft daar onvoldoende fysieke en milieuruimte over voor het inpassen van de energie- en circulaire transitie. Als hier vervolgens ruimte voor moet worden gevonden buiten de haven- en industriegebieden, ontstaat een conflict met de opgaven voor klimaatadaptatie, water en landschap en het beschermen van natuurwaarden en ruimte voor recreatie.

- Energietransitie
- Circulaire economie
- Woningbouw
- Gezonde Leefomgeving
- Landschap en Ecologie
- Water en Klimaatadaptatie
- Haven en Industrie

Als partijen elkaar vertrouwen en bereid zijn tot samenwerking, dan ontstaan kansen voor een hoger maatschappelijk resultaat.

1.3 Regionale samenwerking

De economie van de speltheorie laat zien dat als partijen een spel met sterke onderlinge afhankelijkheden, zoals in het Noordzeekanaalgebied, spelen vanuit eigenbelang, de uitkomsten voor de maatschappij suboptimaal zijn. Als partijen elkaar vertrouwen en bereid zijn tot samenwerking ontstaan kansen voor een hoger maatschappelijk resultaat. Samenwerking voor een hoger maatschappelijk resultaat vraagt van partijen dat ze zich af en toe inhouden, zelfbindende afspraken maken en zich committeren aan gezamenlijke spelregels. Bestuurlijke samenwerking geeft partijen de kans om voor elkaar betere condities te creëren om in de toekomst meer maatschappelijke waarde in het Noordzeekanaalgebied te realiseren. Dit ontwikkelperspectief voor het Noordzeekanaalgebied is hierin een eerste stap.

In dit spel in het Noordzeekanaalgebied, met grote onderlinge afhankelijkheden, staan alle spelers voor de keuze. Spelen zij het spel tegen elkaar en kiezen zij voor eigenbelang? Of spelen zij met elkaar? Ons antwoord is kraakhelder: wij spelen het spel met elkaar en werken samen in deze regio.
Deze samenwerking wordt bestuurlijk zichtbaar in Bestuursplatform NZKG en richt zich de komende jaren op het succesvol doorvoeren van meerdere transities tegelijk in het gebied, conform onze missie:

'We werken samen in het Noordzeekanaalgebied aan een snelle, ambitieuze transitie van omgeving en economie, met als doel een zo groot mogelijke maatschappelijke waarde toe te voegen aan onze regio en aan Nederland'.

1.4 Een gezamenlijke richting voor verdere ontwikkeling

Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is een koersdocument. Hierin formuleren Rijk en regio een gezamenlijke integrale aanpak van omgeving en economie in het Noordzeekanaalgebied. Met deze gezamenlijke koers ontstaat focus en draagvlak van Rijk en regio om in te zetten op een aantal cruciale maatregelen en oplossingsrichtingen en deze verder te verkennen en uit te werken. Samen vormen ze een integraal pakket waarmee betekenisvolle stappen worden gezet in de transities.

Een koersdocument geeft richting, maar bevat nog geen definitieve besluiten. Afwijken is mogelijk, indien de dynamiek in dit gebied hier aanleiding voor geeft. Onderdelen van dit ontwikkelperspectief worden de komende jaren nader uitgewerkt door partners, op basis van een uitvoeringsprogramma NOVEX-NZKG. Dit wordt ter besluitvorming voorgedragen aan gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemene besturen van waterschappen. Het ontwikkelperspectief is daarmee een bouwsteen die raden, staten en algemene besturen van waterschappen kunnen gebruiken als richting bij ruimtelijke planvorming en omgevingsvisies.

Gezien de hoge dynamiek in het Noordzeekanaalgebied zijn Rijk en regio voornemens om periodiek, om de vier jaar, het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied te actualiseren en de ambitie telkens hoger te leggen. Op deze manier ontstaat een proces waarbij Rijk en regio elkaar kunnen aanspreken op afspraken over de volgorde van inpassingen en belangrijke randvoorwaarden. Door iedere vier jaar de afspraken te actualiseren blijft het ontwikkelperspectief actueel en biedt het een blijvende basis voor de beoogde geïntegreerde transitie van het Noordzeekanaalgebied.

Het Bestuursplatform NZKG neemt het initiatief om het ontwikkelperspectief in 2027 te actualiseren. Dit vormt een bouwsteen voor een geactualiseerde provinciale Omgevingsvisie in 2028. Zodra de samenhangende richtingen van dit ontwikkelperspectief succesvol zijn uitgewerkt door Rijk en regio via de uitvoeringsagenda NOVEX-NZKG (2024-2027), kunnen deze via de provinciale Omgevingsvisie worden bekrachtigd.

Na vaststelling van dit ontwikkelperspectief worden een uitvoeringsagenda en een regionale investeringsagenda met het Rijk uitgewerkt. De uitvoeringsagenda wordt opgesteld voor de periode 2024-2027, en inventariseert de projecten die in uitvoering worden genomen en welke partijen hiermee aan de slag zijn. Hierbij worden ook relaties gelegd met de NOVEX-MRA en de nieuwe Nota Ruimte. De uitvoeringsagenda wordt jaarlijks geëvalueerd, besproken in het Bestuursplatform NZKG en daarna ter kennisname gestuurd naar

1.5 Leeswijzer

Het ontwikkelperspectief is als volgt opgebouwd:

In hoofdstukken 2, 3 en 4 worden opgaven en transities in het Noordzeekanaalgebied beschreven voor de drie delen waar het Noordzeekanaalgebied uit bestaat: de haven- en industriegebieden, de stedelijke omgeving daaromheen en het landschaps- en watersysteem dat deze gebieden verbindt. Per deel inventariseren wij de opgaven die er spelen en wordt een gezamenlijke ambitie geformuleerd voor de toekomst.

De richting die Rijk en regio geven aan deze ambities volgt in hoofdstuk 5. In dit hoofdstuk worden drie ambities omgezet in acties. Dat is onze gezamenlijke koers voor de komende jaren. Hoofdstuk 6 beschrijft wat de komende jaren nodig is op het gebied van samenwerking binnen de regio, en hoe het Rijk hieraan kan bijdragen.

Het kaartmateriaal in dit ontwikkelperspectief heeft als doel om onze strategie te verhelderen en te illustreren. Een aantal nieuwe ontwikkelingen worden hierin verbeeld. Hoe ontwikkelingen in de toekomst er precies uit gaan zien en waar grenzen komen te liggen, is onderdeel van toekomstige besluitvorming in raden en Staten.

Vestas
LOUISE KRUTSEN

H2
Haven- en industriegebieden

2.1 Economische waarde

De zeehavens en het verbindende kanaal naar de zee en het achterland zijn vanouds de dragers voor een sterke industriële ontwikkeling in het Noordzeekanaalgebied. Veel activiteiten in de haven zijn kadegebonden en vragen om een hoge milieucategorie. Elke haven heeft een eigen onderscheidend economisch profiel: de voedingsmiddelen (agribulk, zoals cacao) in de oude havens aan de Zaan, de op- en overslag in het Amsterdamse havengebied met een significante brandstofhaven, en staal in de IJmond. Andere belangrijke economische activiteiten in de haven- en industriegebieden zijn de visserij, de cruisevaart, de offshore (waaronder in toenemende mate de aanleg en het onderhoud van windparken op zee) en de typische havenfuncties van transport, op- en overslag en logistiek.[13]

De haven- en industriegebieden in het Noordzeekanaalgebied zijn van internationaal belang. De Amsterdamse haven is de vierde haven van Europa wat betreft overslagcapaciteit en speelt een belangrijke rol in zowel de nationale, Europese als intercontinentale handel. Lading komt van over de gehele wereld binnen in de havens en wordt verder het Europese achterland in vervoerd middels het Amsterdam-Rijnkanaal en spoor- en wegverbindingen. De Europese Commissie beschouwt de Amsterdamse haven dan ook als zogenaamde 'core network port'. De Amsterdamse haven herbergt daarnaast een deel van de nationale strategische energievoorraad. Een functie die sinds de recente oorlog in Oekraïne verder aan belang is toegenomen. Het Noordzeekanaalgebied heeft naast een handelsfunctie ook een strategische functie op gebied van energieleveringszekerheid.

De haven- en industriegebieden vertegenwoordigen een grote economische waarde voor de directe omgeving, de regio en heel Nederland. Berekend is een toegevoegde waarde van 7,2 miljard euro en werkgelegenheid voor 73.000 werkzame personen, als ook indirecte economische effecten worden inbegrepen. De directe werkgelegenheid in de haven- en industriegebieden is al jaren stabiel tussen de 35.000 en 40.000 werknemers, die gezamenlijk een toegevoegde waarde realiseren tussen de 3,8 miljard en 4,6 miljard euro.[14]

Westpoort is een uniek gebied waar zeevaart, binnenvaart en andere achterlandverbindingen bij elkaar komen. Het gebied heeft een unieke infrastructuur voor kabels en (buis)leidingen. De kavels zijn dusdanig ingericht dat maatschappelijk noodzakelijke bedrijfsactiviteiten met een hoge milieucategorie kunnen worden gefaciliteerd.

2.2 Opgaven

De strategische waarde van de haven- en industriegebieden is groter dan alleen de economische waarde. Maar er is ook een keerzijde aan de grote economische dynamiek. De hoge CO_2-uitstoot en het gebruik van grondstoffen gaan het ecologisch plafond te boven. Uitstoot van schadelijke stoffen (onder andere stikstof en fijnstof), waterverontreiniging, geurhinder en geluidsoverlast tasten de leefomgeving aan en hebben negatieve gevolgen voor de biodiversiteit.

De economie van haven en industrie is nu nog gebaseerd op fossiele energiebronnen. Dat vraagt een grote economische transitie van bedrijfsleven en industrie. Hier spelen vijf opgaven die aansluiten bij nationaal geformuleerde doelstellingen:

- Er zijn Europese afspraken gemaakt over het doorvoeren en versnellen van de energietransitie, waarbij de nationale doelstelling is om de uitstoot van CO_2 in 2030 met 55% terug te dringen ten opzichte van 1990 en om in 2050 CO_2-neutraal te zijn.
- Voor circulaire economie is de nationale ambitie, in navolging van Europese afspraken, dat het grondstoffengebruik voor onze productie en consumptie in 2050 is teruggebracht binnen de planetaire grenzen.[15]
- Voor de havengebieden is de ambitie van het Rijk dat *'overheid en de havens er samen voor zorgen dat de Nederlandse (zee)havens hun leidende en krachtige positie kunnen behouden in de economie van de toekomst die duurzaam, digitaal en verbonden is.'* [16]
- Het terugdringen van de schadelijke effecten van de havens en industrie op de directe leefomgeving. Op deze opgave wordt ingegaan in hoofdstuk 3.
- Vanuit nationaal perspectief'(o.a. NOVI, het nationaal Programma Energiehoofdstructuur (PEH) en het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie (NPVI)) is het Noordzeekanaalgebied één van de vijf nationale clustergebieden, aangewezen om transitieopgaven te concentreren en te realiseren.

2.3 Ambitie

De eerste drie nationale opgaven leiden voor het Noordzeekanaalgebied tot de volgende ambitie:

'Wij werken aan een snelle economische transitie, door onze haven- en industriegebieden door te ontwikkelen als drager van de energietransitie en internationaal logistiek knooppunt en door de ontwikkeling van een circulaire economie voor de behoefte van de Metropoolregio Amsterdam en het (internationale) achterland.'

Het Noordzeekanaalgebied heeft hiervoor uitstekende uitgangspunten. Het is één van de vijf aanlandingspunten in Nederland voor windenergie van zee. Het gebied vormt een vitale schakel in het (inter)nationale logistieke- en energienetwerk. Het is het knooppunt voor duurzame energie in de Metropoolregio Amsterdam, vanwege de directe aansluiting op hoofdnetwerken voor energie, de aanwezigheid van grote energiegebruikers en een internationale (nu nog fossiele) brandstoffenhaven.

De haven- en industriegebieden in het Noordzeekanaalgebied bieden een kans voor deze regio om een trekkersrol op zich te nemen in de economische transitie richting duurzame energie en circulariteit. De benodigde kennis, infrastructuur en netwerken zijn in het gebied aanwezig. De eerste stappen zijn al gezet, bijvoorbeeld in de vorm van windparken voor de kust, de bouw van een groot transformatorstation (nabij Wijk aan Zee op een voormalig terrein van Tata Steel) waar windenergie van zee aan land komt, de voorgenomen ontwikkeling van de Energiehaven in de IJmond die de bouw en exploitatie van die windparken faciliteert, het groeiende aantal circulair werkende bedrijven, en de keuze van Port of Amsterdam om de steenkolenoverslag in de haven van Amsterdam te sluiten rond 2030. De afbouw van de steenkolenoverslag in de Amsterdamse haven is al ingezet. De eerste steenkolenterminal heeft een nieuwe bestemming gekregen, de tweede terminal is in transitie en de laatste terminal wordt uiterlijk rond 2030 gesloten.

Vijf aanlandingspunten voor windenergie op zee in Nederland in relatie tot de energiehoofdstructuur (voor elektriciteit, CO_2 en waterstofmoleculen)

Deze regio werkt al een aantal jaren hard aan de realisatie van deze nieuwe energiehoofdstructuur voor groene brandstoffen via de Cluster Energie Strategie NZKG (2022)[17], het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (MIEK), het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (pMIEK) en de bijbehorende versnellingstafels en regionale roadmaps.[18]

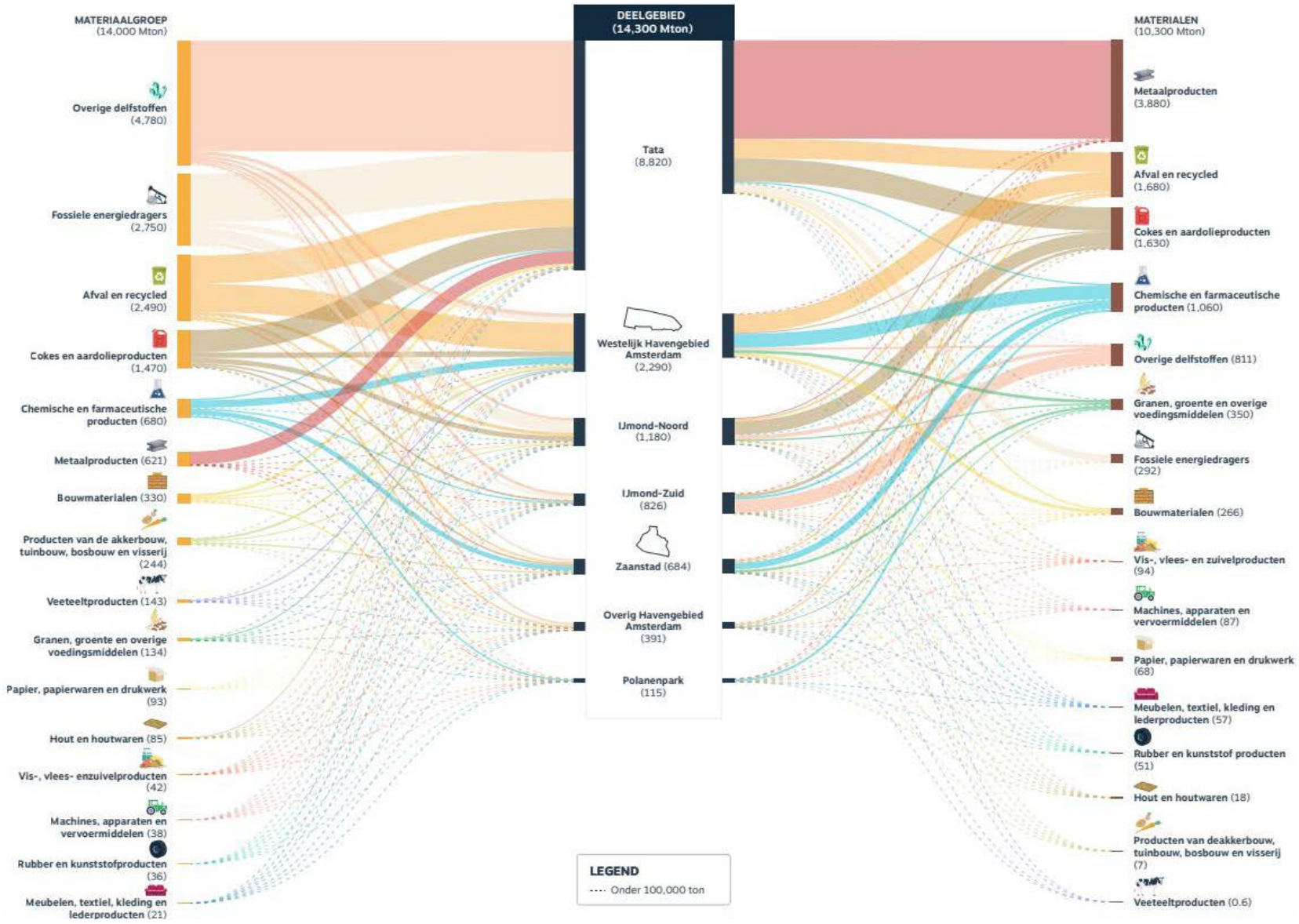
Belangrijk onderdeel hiervan is het versterken van het elektriciteitsnet dat een basis legt aan de verduurzaming van de industrie, mobiliteit en stedelijke omgeving. Daarnaast zet deze regio in op de transitie richting waterstofeconomie, waarbij in de haven- en industriegebieden sprake is van productie, transport en opslag van deze nieuwe energiedrager. In combinatie met andere stromen zoals extra aanlandingen wind op zee voor elektriciteit (VAWOZ) en waterstof, warmte/stoom, Carbon Capture and Storage / Carbon Capture and Usage (CCS/CCU) voor CO_2, en industriële restwarmte vraagt dat om grote investeringen in netwerken, ondergronds en bovengronds.

De nieuwe en versterkte netwerken voor elektriciteit en waterstof in deze regio bieden ook een basis voor verdere groei en opschaling van circulaire (industriële) bedrijvigheid. Steeds meer bedrijven maken de omslag richting een circulaire economie. Maar voor een echte omslag is meer nodig dan het scheiden van materialen en het produceren van groene (circulaire) brandstoffen. De bestaande infrastructuur voor fossiele brandstoffen wordt nu al gebruikt voor de op- en overslag van circulaire brandstoffen. Ook de import van waterstof onder andere vanuit zonrijke regio's is van groot belang voor de regio. Dit zal de komende jaren verder toenemen.

Ook de Zaanse voedingsmiddelenindustrie is onmisbaar als drager van de regionale economie. In samenwerking met de industriële vereniging Zaanstad Maakstad leidt dit tot een gezamenlijke aanpak voor de omschakeling naar nieuwe en versterkte energienetwerken. Dit gaat tegelijk gepaard met terugdringing van de uitstoot en verder circulair maken van de voedingsmiddelenproductie. Sommige Zaanse bedrijven kiezen voor een nieuwe locatie in het Noordzeekanaalgebied en krijgen daarmee een geheel nieuwe bedrijfshuisvesting waar alle transities, state of the art, in de bedrijfsprocessen worden meegenomen. Andere bedrijven vernieuwen op de bestaande locatie.

Realisatie van een nieuwe energiehoofdstructuur (voor elektriciteit, CO_2 en waterstofmoleculen) is een randvoorwaarde voor een verdere transitie richting circulaire economie en opschaling en groei van circulaire processen. In het Noordzeekanaalgebied liggen met name kansen voor:

- de productie van synthetische (groene) brandstoffen,[19]
- scheiding van materialen die voor hergebruik beschikbaar komen,
- de productie van groen circulair staal,
- verduurzamen van de bestaande logistieke functies voor agribulk, bouwmaterialen, containeroverslag, en van offshore.

Grondstofstromen in het NZKG onderverdeeld per deelgebied, uit: Rapport ruimtelijke impact circulaire economie in het Noordzeekanaalgebied (p21), Ecorys en Metabolic 2023

2.4 Wat is er nodig voor deze ambitie?

Om de ambitie om onze haven- en industriegebieden door te ontwikkelen als drager van de energie- en circulaire transitie zijn de volgende condities nodig:voldoende fysieke vestigingsruimte in de haven- en industriegebieden;

1. voldoende milieuruimte;
2. de havens moeten goed functioneren, met betrouwbare achterlandverbindingen.

Deze drie cruciale vestigingsvoorwaarden voor het doorvoeren van de economische transitie worden hieronder nader beschreven.

2.4.1. Is er voldoende fysieke ruimte in de havengebieden?

Diverse ruimtelijke onderzoeken[20] geven aan dat zelfs bij hoge economische groei de komende twintig jaar voldoende ruimte beschikbaar is in de haven- en industriegebieden in het Noordzeekanaalgebied[21], maar er zijn nog onzekerheden die van invloed zijn op de toekomstige ruimtebehoefte in de regio. Enerzijds komt er fysieke ruimte vrij als gevolg van de transitie van fossiele naar niet-fossiele energiedragers, anderzijds vragen ontwikkelingen op het gebied van energietransitie en circulaire economie om extra fysieke ruimte. Economische transitie betekent een periode van dubbel ruimtegebruik, waarbij fossiele en hernieuwbare economie tijdens de transitieperiode naast elkaar zullen bestaan. Dit vergroot de druk op de ruimte en het bestaande ruimtegebruik. De haven- en industriegebieden zullen de komende twintig jaar naar verwachting door een periode met ruimtelijke én milieuruimtelijke spanning gaan. Op het terrein van Tata Steel zal sprake zijn van dubbel ruimtegebruik in de periode dat nieuwe installaties worden gerealiseerd. In Westpoort wordt dubbel ruimtegebruik beperkt doordat de haven steenkoolopslag uitfaseert, waardoor in het havengebied, na verwachting, tijdig ruimte vrijkomt voor nieuwe activiteiten. Vanuit de landelijke plannen is nog weinig duidelijkheid over het uitfaseren van fossiele stromen. Wel is duidelijk dat Europees en nationaal beleid inzake gebruik van fossiele en niet-fossiele brandstoffen (bijv. bijmengverplichtingen) een doorslaggevende rol zullen spelen.

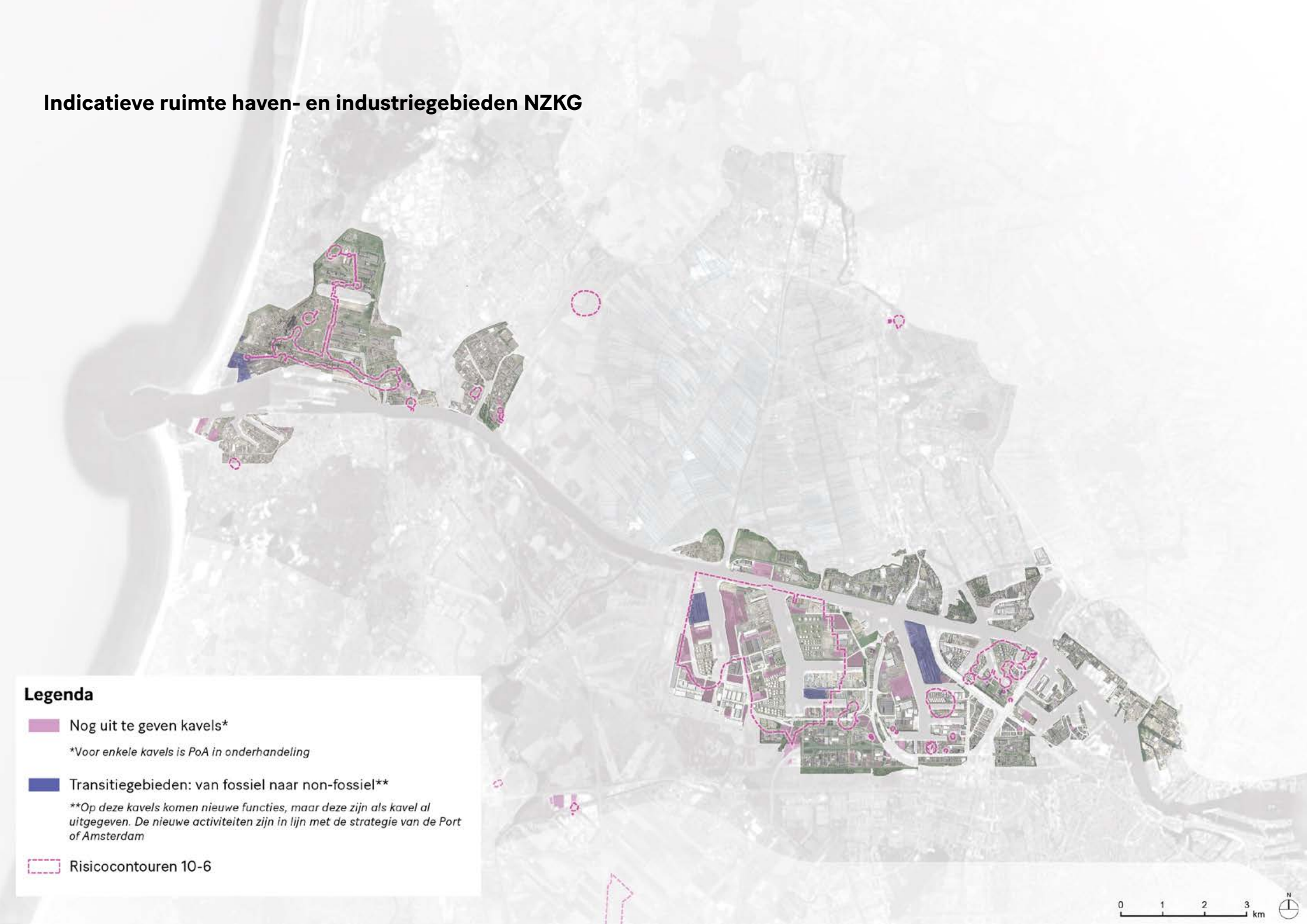
Ruimte voor energietransitie

De ruimtelijke beelden van bovengenoemde rapportages passen bij de nieuwste verwachtingen vanuit het nationale Programma Energie Hoofdstructuur (PEH). In het PEH[22] wordt aangegeven dat voor de inpassing van de energiehoofdstructuur in het Noordzeekanaalgebied behoefte is aan minimaal 60 hectare en maximaal 350 hectare aan fysieke ruimte[23], waarbij onderdelen voor het versterken van het elektriciteitsnet in het groene landschap en in stedelijke gebieden[24] om ruimte zullen vragen.[25] Het inpassen van deze ruimtevraag zal gezien de druk op de fysieke en milieu-ruimte van het gebied een uitdaging worden. Naast Westpoort, waar ook ruimte moet worden gegeven aan circulaire bedrijven en verplaatsende havengebonden bedrijven, kan ook het terrein van Tata Steel op termijn wellicht ruimte bieden voor onderdelen van de energietransitie. Als deze transitie naar groen staal slaagt, komt op termijn fysieke en milieuruimte vrij op het terrein van Tata Steel die mogelijk ingezet kan worden voor de energietransitie. Voor de omgeving is het belangrijk dat hierbij de milieubelasting wordt gereduceerd.

Ruimte voor circulaire economie

Terwijl het doel van circulaire economie, reductie van het primaire grondstoffengebruik, helder is, leveren onderzoeken naar de ruimtelijke impact van circulaire economie nog geen duidelijk beeld op van de totale fysieke ruimte die in de toekomst nodig

Indicatieve ruimte haven- en industriegebieden NZKG

is.[26] Het onderzoek dat voor de NOVEX-NZKG is verricht[27] suggereert dat de ruimtelijke impact beperkt zal zijn. Wel kan er een faseringsvraagstuk ontstaan, waarbij er overlap is tussen de nieuwe economische structuur die infaseert en de oude structuur die moet uitfaseren. Ook leert het onderzoek dat het loont om in te zetten op circulaire bedrijven die in de keten de grootste toegevoegde waarde leveren. Immers, in de toekomst maakt ieder bedrijf deel uit van een circulaire economie, maar niet ieder (circulair) bedrijf past in het Noordzeekanaalgebied, of levert hier een optimale toegevoegde waarde. Om de economische synergie te versterken en havengebonden kavels optimaal in te zetten, is in de toekomst een selectiecriterium voor circulaire bedrijven nodig.

Duidelijk moet worden welke circulaire bedrijven qua benodigde fysieke- en milieuruimte beter passen op bedrijventerreinen elders in de Metropoolregio Amsterdam en andere haven- en industriegebieden in Nederland, welke circulaire processen uitgevoerd worden door bedrijfsketens buiten het Noordzeekanaalgebied en welke bedrijven de beste synergie ontwikkelen in het Noordzeekanaalgebied.

Terwijl de nieuwe energienetwerken in ontwikkeling zijn, kunnen de komende jaren worden benut om het Noordzeekanaalgebied voor te bereiden op een groei en opschaling van circulaire bedrijvigheid en mogelijke nieuwe grondstofstromen. In kader van het uitvoeringsprogramma NOVEX-NZKG wordt hiervoor een circulaire strategie opgesteld, samen met partners, circulaire bedrijven en kennisinstellingen. Door de transitie naar een circulaire economie gaan er naar verwachting nieuwe ‘grondstofstromen’ lopen en ontstaan er dus nieuwe logistieke bewegingen. Inzet van het Rijk is transport over water voor omvangrijke grondstofstromen (de zogenaamde modal shift, de keuze voor een andere, duurzamere manier om goederen te transporteren).

Ruimte voor offshore-windenergie
In de Nederlandse energietransitie speelt de opwek van energie middels windparken op zee een belangrijke rol. Het Rijk streeft naar 21 gigawatt (GW) opgesteld vermogen in 2030, 50 GW opgesteld vermogen in 2040 en uiteindelijk 70 GW opgesteld vermogen in 2050. Voor het bouwen en onderhouden van nieuwe windparken, zijn installatiehavens nodig. De eisen die gesteld worden aan de havens en kaden worden steeds hoger, omdat de windturbines steeds groter en zwaarder worden. Er zijn daardoor minder havens geschikt. Binnen Europa is een dermate groot gebrek aan geschikte havencapaciteit voor de assemblage van windmolens, dat ook de Nederlandse energietransitie dreigt te vertragen.[28]
De IJmond kan een uitstekende uitvalsbasis voor de offshore bieden, met name in de havengebieden ten westen van de Zeesluis IJmuiden. Op dit moment vraagt de offshore veel meer ruimte in de Zeehaven IJmuiden dan beschikbaar is. Om in deze specifieke behoefte te voorzien werken Rijk en regio aan de transformatie van het slibdepot van de Averijhaven tot Energiehaven als installatiehaven voor wind op zee.

Droge bedrijventerreinen
Dat er op middellange termijn voldoende ruimte is voor havengerelateerde bedrijvigheid en industrie benodigd voor de energietransitie en circulaire economie, betekent niet dat het Noordzeekanaalgebied ruimte biedt voor alle bedrijven. Voor bedrijven die ruimte zoeken op droge bedrijventerreinen, omdat ze geen haven- of kadegebonden functies hebben, is voldoende vestigingsruimte nodig in de Metropoolregio Amsterdam. Deze ruimte kan niet gemaakt worden op haven- en kadegebonden terreinen, anders ontstaat daar een ruimtelijk tekort en passen toekomstige opgaven (energietransitie, circulaire economie, havenlogistieke functies) daar niet.

Het inzicht van schaarste in droge bedrijventerreinen leidde in 2023 in Zaanstad tot een gewijzigde beleidskeuze voor de transformatie van de Achtersluispolder. De transformatie van de Achtersluispolder naar woningbouw is voorlopig omgezet in een transformatie van alleen het noordelijk deel van de Achtersluispolder. De rest van de Achtersluispolder blijft onderdeel van het haven-industrieel complex van het Noordzeekanaalgebied.[29]
Op het schaalniveau van de Metropoolregio Amsterdam werkt de NOVEX-MRA op dit moment aan een regionale bedrijvenstrategie, om richting te geven aan de opgave om in de MRA en omgeving daaromheen voldoende ruimte te maken voor droge bedrijvigheid.

2.4.2 Is er voldoende milieuruimte voor economische transitie?
De rapportage van Generation Energy (2022)[30] maakt weliswaar duidelijk dat er voldoende fysieke ruimte aanwezig is in het Noordzeekanaalgebied, maar dat milieuruimte in sommige deelgebieden te beperkt is en vraagt om uitbreiding voor beoogde transities. Voor het inpassen van de energietransitie naar niet-fossiele dragers (zoals waterstofgas) is het nodig om extra risicoruimte te scheppen op plekken waar dit verantwoord mogelijk kan worden gemaakt. Daarnaast moet efficiënt worden omgegaan met de beschikbare geluidsruimte om nieuwe onderdelen van de energie- en circulaire transitie in te passen. De absolute omvang van de milieuruimte die nodig is voor economische transitie is nog niet bekend, omdat de exacte verschijningsvormen van de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie nog niet volledig zijn uitgekristalliseerd. Voor de haven- en industriegebieden van Westpoort en in de IJmond gaan wij hier nader op in.

Westpoort
De wens tot vergaande intensivering van het ruimtegebruik én de wens tot versnelling van energietransitie vragen om meer risicoruimte

Achterlandverbindingen NZKG

Trans-European Transport Networks (TEN-T)

Legenda

- Vervoer over zee
- Binnenvaart vervoer
- Spoorvervoer
- Wegvervoer

op plekken waar dat verantwoord is, om meer geluidsruimte aan de westkant van Westpoort en om flexibiliteit van bestaande externe veiligheidscontouren. Hiervoor is een zorgvuldige afweging noodzakelijk. Activiteiten die gepaard gaan met veiligheidsrisico's dienen zodanig gesitueerd te worden dat de risicocontouren niet over kwetsbare objecten vallen.[31] Daarnaast is de ruimte in de ondergrond (onder andere voor buisleidingen) van belang voor de inpassing van de energietransitie.

In Westpoort is het de opgave om voldoende flexibiliteit te behouden voor toekomstige ontwikkelingen die extra milieuruimte vragen, terwijl er voldoende aandacht is voor een gezonde leefomgeving in de nabijheid van Westpoort. Om beide belangen te respecteren en rust in de omgeving te creëren, is het belangrijk om een ruimtelijke verdeling te maken. Op dit moment werken provincie, gemeenten en havenbedrijf aan de actualisering van het omgevingsveiligheidsbeleid en is er sprake van een verdeling van geluidsruimte in het geluidverdeelplan Westpoort. Het westelijk deel van het Amsterdamse havengebied (rond de Afrikahaven en Amerikahaven) komt als meest geschikte gebied naar voren voor functies met grote risicocontouren, vanwege de grote afstand tot toekomstige woningbouwprogramma's. Om die inpassingen aan de westkant mogelijk te maken is een verruiming nodig van de veiligheidscontour deels over de Houtrakpolder in de gemeente Haarlemmermeer en deels over het Zaanse bedrijventerrein Hoogtij.

Ten aanzien van geluid is het van belang dat de geluidsruimte voor bedrijven in het havengebied van Westpoort geborgd blijft (conform het geluidverdeelplan). Dat betekent dat de beschikbare geluidsruimte in het havengebied wordt gebruikt voor haven- en industrie en niet voor andere functies.

Tot slot moet bij de transformatie van het havengebied ten oosten van de A10 voldoende rekening worden gehouden met de geluidsruimte (conform het geluidverdeelplan) voor bedrijven die net buiten deze transformatiegebieden liggen, op de korte termijn bijvoorbeeld voor bedrijven in de Coen- en Vlothaven en op de langere termijn voor bedrijven ten westen van de A10.

IJmond
In de IJmond is een snelle transitie van Tata Steel naar een productie via aardgas naar waterstof een cruciale stap om snel te komen tot een volgende stap in de emissiereductie. Door de bijbehorende reductie van CO_2-emissies wordt bijgedragen aan het herstellen van de balans van het ecologische plafond.
Om deze transitie snel in te zetten zijn het Rijk en Tata Steel in overleg over de maatwerkafspraken. Zodra de plannen voor de waterstofroute van Tata Steel concreet genoeg zijn, kan het bevoegd gezag onderzoeken wat er precies nodig is op het gebied van milieuruimte en of dit past. Omdat de huidige beschikbare geluidsruimte nagenoeg vol is, is het niet uitgesloten dat er op dit vlak knelpunten ontstaan. Daarnaast is het de verwachting dat binnen het terrein van Tata Steel aanpassingen nodig zijn op het gebied van externe veiligheid (risicoruimte). Als dergelijke zaken zich voordoen treden de betrokken partijen met elkaar in overleg om hier tijdig een oplossing voor te formuleren.[32]

2.4.3 Vitale havenfuncties en betrouwbare achterlandverbindingen

De ambitie om de haven- en industriegebieden drager te maken van de energie- en circulaire transitie betekent dat onze havens optimaal moeten kunnen functioneren. Het behoud van vitale havenfuncties, zoals een locatie voor het bunkeren van duurzame brandstoffen of een scheepsreparatiewerf, is van belang voor het toekomstig functioneren van het havencomplex. Om dergelijke bedrijven en vitale functies te behouden in het Noordzeekanaalgebied zijn gemeenschappelijke inspanningen van Rijk en regio nodig.

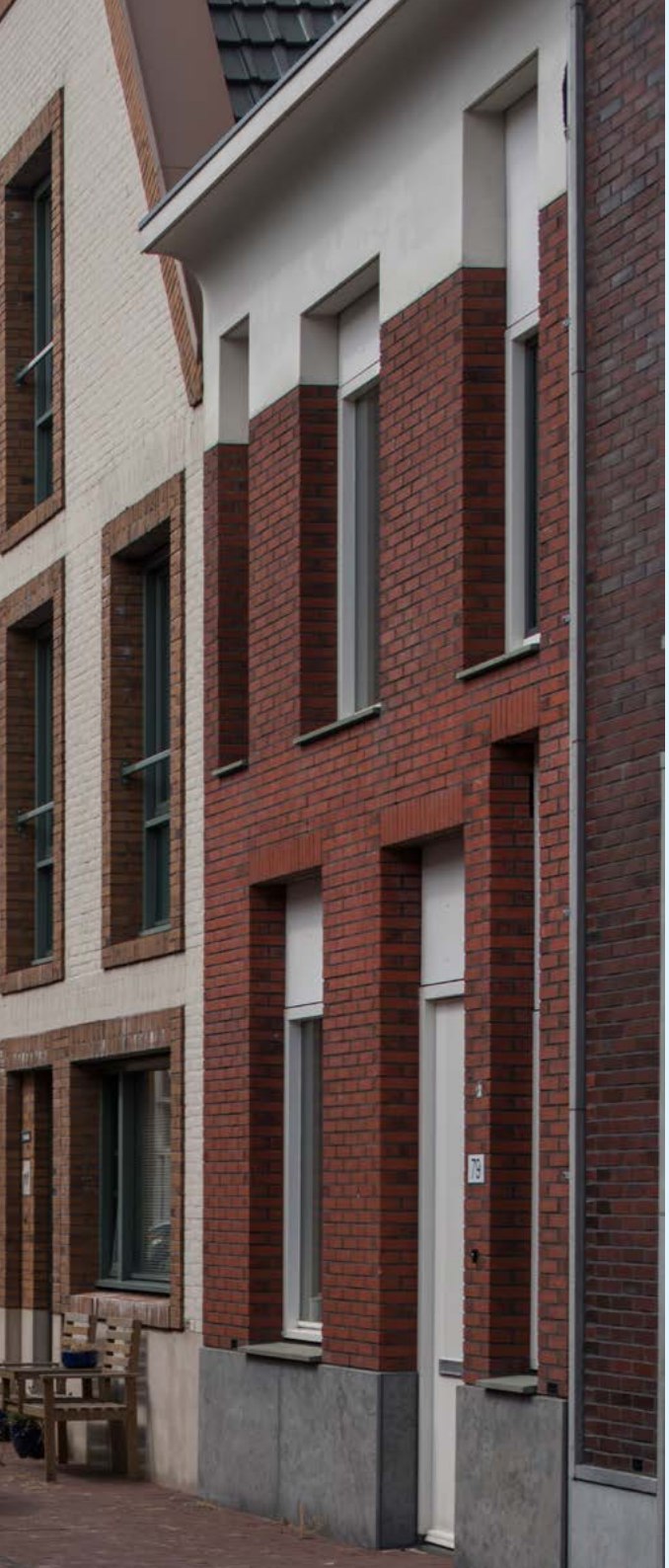
Betrouwbare achterlandverbindingen zijn cruciaal voor de ambities om de haven- en industriegebieden door te ontwikkelen als drager van de energietransitie en voor de ontwikkeling van een circulaire economie voor de Metropoolregio Amsterdam én het (internationale) achterland. Maritieme toegang en betrouwbare multimodale achterlandverbindingen blijven essentieel om de functie van onze havens als nautisch en logistiek knooppunt waar te maken.[33] De maritieme toegang is recent sterk verbeterd door de opening van de Zeesluis IJmuiden. Een daaraan verbonden opgave is het beheersen van de toevoer van zout water via het sluizencomplex naar het Noordzeekanaal.

Het behouden van betrouwbare achterlandverbindingen over de weg, het spoor, het water en in de toekomst door buisleidingen is een belangrijke randvoorwaarde voor het functioneren van haven- en industriegebieden. Het transport van de brandstoffen voor en door de energietransitie vraagt daarbij om een robuust Basisnet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Er moet ruimte zijn om gevaarlijke stoffen te vervoeren door transport over water, weg, spoor en via buisleidingen. Dit vraagt om een zorgvuldige afstemming van ontwikkelingen in de nabijheid van transportroutes enerzijds, en de groei van gevaarlijke stoffen anderzijds.

In de planvorming voor verstedelijking moet dit worden meegenomen. Bebouwing nabij routes voor gevaarlijke stoffen, of eroverheen, kan ongewenste beperkingen met zich meebrengen. Locatiekeuzes voor activiteiten met gevaarlijke stoffen en routeringen (inclusief het Basisnet) voor gevaarlijke stoffen zijn belangrijke factoren om in samenhang én gezamenlijk met betrokken partners af te stemmen. Een robuust basisnet vraagt om actualisatie, waarbij Zuidasdok en A5 worden meegenomen en waarin ook onderzocht wordt wat de toename van vervoer van gevaarlijke stoffen betekent voor de bestaande stad.

Vanuit het Multimodaal Toekomstbeeld van de MRA wordt een Multimodaal Netwerk Goederenvervoer opgesteld. Hierin wordt de bereikbaarheid van de haven- en industriegebieden gewaarborgd en wordt ook rekening gehouden met de verkeersstromen (met gevaarlijke stoffen) die buiten het Noordzeekanaalgebied plaatsvinden. Daarbij wordt de relatie gelegd met het transport van goederen in het Knooppunt NZKG.

58-JH-BF
TH-637-N

H3
Stedelijke omgeving

3.1 Stedelijke omgeving

De haven- en industriegebieden van het Noordzeekanaalgebied liggen in de nabijheid van de drukbevolkte stedelijke omgeving van de IJmond en delen van de gemeenten Zaanstad en Amsterdam. In de zes gemeenten uit het gebied (zie onder) wonen in totaal bijna 1,4 miljoen inwoners en staan bijna 700.000 woningen. Een groot deel van de woningen bevindt zich in Amsterdam en de Haarlemmermeer en valt niet direct in de invloedsfeer van de haven- en industriegebieden in het Noordzeekanaalgebied. Maar honderdduizenden inwoners in het gebied wonen in de directe nabijheid, op hooguit enkele kilometers afstand, van onze havens en industrie.

Gemeente	**Huidig aantal woningen (CBS eindstand 2022)**	**Aantal inwoners (CBS eind 2022)**
Beverwijk	19.906	42.711
Heemskerk	17.882	39.431
Velsen	31.823	68.790
Haarlemmermeer	66.659	162.300
Amsterdam	474.866	918.117
Zaanstad	70.210	159.618
Totaal	**681.346**	**1.390.967**

In oudere havengebieden langs de Zaan zijn woonbuurten sterk verweven met de industrie. Fabriekspanden met erfgoedwaarde dragen bij aan de identiteit van de leefomgeving. De ontwikkeling en groei van de IJmond komt grotendeels voort uit de bouw van het Noordzeekanaal en de groei van haven- en industriële activiteiten daarna.

Door de jaren heen groeiden steden in de richting van de haven- en industriegebieden en zijn de Amsterdamse havens verplaatst naar de westkant van Amsterdam. De nabijheid tussen industrie en stedelijke omgeving vraagt om wederzijdse afstemming om zowel de leefbaarheid als economisch functioneren te waarborgen.

3.2 Opgaven

De kwaliteit van de stedelijk omgeving van het Noordzeekanaalgebied staat onder druk. Ook in deze regio is er een grote schaarste aan woningen. Eén van de opgaven is om in een korte periode veel nieuwe woningen te bouwen. Ook de kwaliteit van de leefomgeving staat onder druk en er is een opgave om bestaande wijken voor te bereiden op klimaatverandering. Er zijn wijken waar de achterblijvende sociale en fysieke kwaliteit verbeterd moet worden en in andere wijken is voor de verbetering van de gezondheid van de inwoners een verbetering van de lucht- en waterkwaliteit nodig. Wij willen de komende jaren vooruitgang boeken voor deze drie opgaven in de stedelijke omgeving van het Noordzeekanaalgebied.

3.2.1 Woningbouw

Om het woningtekort terug te dringen tot een gezonder evenwicht, wordt met het Programma Woningbouw nationaal ingezet op de realisatie van 900.000 woningen tot en met 2030. In het Verstedelijkingsconcept MRA hebben Rijk en regio de woningbouwopgave gezamenlijk uitgewerkt als onderdeel van de integrale verstedelijkingsopgave. Inzet van dit Verstedelijkingsconcept is het bouwen van 175.000 woningen in de MRA in de periode 2020 tot en met 2029, met aandacht voor de sociaal-maatschappelijke en economische ontwikkeling in de kernen van de MRA en voor

duurzame, toekomstbestendige steden en samenlevingen. Het gaat niet alleen om het bouwen van woningen, maar ook om de kwaliteit daarvan en om het versterken van de samenleving, rekening houdend met opgaven op het gebied van klimaat, werkgelegenheid, kansengelijkheid, bereikbaarheid, energieinfrastructuur, natuurinclusiviteit en voorzieningen. Kwantitatief is de woningbouwopgave in het Noordzeekanaalgebied, conform de Woondeal MRA (maart 2023), als volgt verdeeld over de gemeenten:

Gemeente	**Totale bouwopgave tot 2030 (provinciaal bod)[34]**
Beverwijk	2.800
Heemskerk	950
Velsen	3.000
Haarlemmermeer	13.400
Amsterdam	67.500
Zaanstad	9.000
Totaal	**93.850**

Om de genoemde woningbouwopgave tijdig, tot en met 2030, te kunnen realiseren dient er een aantal knelpunten te worden opgelost en moeten de juiste randvoorwaarden worden gecreëerd, zoals: stikstof, geluid, energie-infrastructuur, betaalbaarheid, mobiliteit, toekomstbestendigheid (inclusief klimaat(adaptatie), water, bodem en duurzaamheid) en uitvoeringscapaciteit. De randvoorwaarden van deze Woondeal zijn onderdeel van de bestuurlijke woningbouwafspraken tussen Rijk en provincies.

3.2.2 Kwaliteit van de Leefomgeving

De woningbouwopgave is niet alleen maar kwantitatief. Er ligt ook een opgave om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Het RIVM-onderzoek ‘Blik op leefomgeving en gezondheid Verstedelijkingsstrategie MRA’ (2021)[35] toont grote verschillen aan in leefbaarheid binnen de Metropoolregio Amsterdam. Het onderzoek signaleert dat in sommige wijken een ongezonde omgeving, sociaaleconomische kansenongelijkheid en een relatief kwetsbare bevolking samenkomen. In de IJmond, Zaanstad en Amsterdam geldt dit met name in buurten uit de wederopbouwperiode na de Tweede Wereldoorlog. Er zijn toen in een korte periode veel kleine woningen gebouwd van relatief slechte kwaliteit, met weinig aandacht voor de inrichting van de openbare ruimte. Deze wijken zijn verouderd en vragen om verbetering en verduurzaming. De inwoners van deze wijken zijn relatief kwetsbaar, zowel in sociaaleconomische positie als gezondheid. In deze wijken is sprake van stapeling van sociaal-maatschappelijke achterstanden, een lage kwaliteit van de leefomgeving en een gebrek aan economische functies en kansen.

De wijken in het Noordzeekanaalgebied waar deze problemen spelen worden zichtbaar op de kaart van de Leefbaarometer[36] van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze kaart toont in geel en oranje dat met name in de naoorlogse wijken de leefbaarheid onder druk staat, zoals in Geuzenveld-Slotermeer (Amsterdam Nieuw-West), Poelenburg (Zaandam Oost), en in de naoorlogse wijken in de IJmond. Deze wijken scoren gemiddeld lager op indicatoren als kwaliteit van de woonvoorraad, nabijheid van voorzieningen, sociale samenhang en overlast en onveiligheid.

Indicator fysieke leefomgeving NZKG

Stedelijke vernieuwing en verdichting kan werken als een katalysator voor een integrale verbetering en verduurzaming van de bestaande woonomgeving, waarbij wijken ook voorbereid worden op klimaatverandering. Zo'n aanpak combineert renovatie en verduurzaming van woningen met verdichting (toevoegen van meer woningen op hetzelfde grondoppervlak) en een verruiming van het aanbod aan voorzieningen. Afgeschreven delen van de woningvoorraad worden vervangen voor nieuwbouw. Hierdoor ontstaan wijken met aantrekkelijke en toekomstbestendige openbare ruimte en met goede verbindingen naar het omliggende landschap, al naar gelang de kansen en behoeften in de wijk.

Verduurzaming van de woningvoorraad in combinatie met verdichting resulteert in een kwaliteitsimpuls in wijken, meer diversiteit en meer economisch draagvlak, waardoor voorzieningen terug kunnen komen in wijken. Door investeringen in de fysieke leefomgeving van wijken te combineren met een sociale aanpak (op het gebied van werk en onderwijs) ontstaan economische kansen en perspectief. De nabijheid van havens en industrie slaat om in een voordeel als industriële restwarmte wordt benut om de woningen te verwarmen. Met de energietransitie en de omslag naar een circulaire industrie ontstaan nieuwe warmtebronnen die voor dit doel benut kunnen worden.

De grote ambitie om door middel van herstructurering/stedelijke vernieuwing de fysieke en sociale kwaliteit van de leefomgeving in wijken te verbeteren vraagt om samenwerking tussen verschillende overheidslagen. In het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid is aangekondigd dat er naast afspraken over woningbouw, ook afspraken over herstructurering worden gemaakt.

Inzetten op stedelijke vernieuwing van bestaande wijken is als ontwikkelrichting al ingeslagen in het Verstedelijkingsconcept van de Metropoolregio Amsterdam (2021). Maar deze richting is tot nu toe niet in alle gebieden doorgevoerd. Inzetten op stedelijke vernieuwing om de kwaliteit van bestaande wijken te verbeteren kan namelijk alleen als deze integraal en in samenhang wordt opgepakt. Dat vraagt inzet van Rijk en regio, omdat hiervoor ook investeringen nodig zijn in mobiliteit, groei van voorzieningen, verbindingen naar het groen, en aantrekkelijke recreatiegebieden voor een groeiende bevolking eromheen.

3.2.3 Gezondere leefomgeving

Het RIVM-onderzoek 'Blik op leefomgeving en gezondheid Verstedelijkingsstrategie MRA' (2021)[37] agendeert ook dat de milieudruk hoog is in delen van het Noordzeekanaalgebied. De milieudruk is hoog door (de combinatie van) externe veiligheidsrisico's, luchtverontreiniging en geur- en geluidshinder, die afkomstig zijn van industrie, vliegverkeer en wegverkeer. Dat brengt gezondheidsrisico's met zich mee. Hierin specifiek is de situatie in de IJmond waar de luchtkwaliteit onder druk staat.[38]

Er wordt sterk ingezet op een gezondere leefomgeving in het Noordzeekanaalgebied. Verschillende soorten emissies in delen van het gebied (zeer zorgwekkende stoffen, geluid, geur, stikstofoxiden (NOx), fijnstof) en verontreinigd oppervlaktewater vragen een snelle en adequate aanpak van Rijk en regio, zodat de leefomgeving in gebieden die onder druk staan gezonder en beter wordt.

3.3 Ambitie

Voor de stedelijke omgeving in het Noordzeekanaalgebied staan wij voor de opgave om niet alleen meer woningen te bouwen, maar ook in wijken die nu op achterstand staan op het gebied van gezondheid en/of de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Onze gezamenlijke richting hierin is helder:

'Onze ambitie in het Noordzeekanaalgebied is een gezondere en veilige leefomgeving.'

3.4 Wat is nodig voor deze ambitie?

Veel partijen in het Noordzeekanaalgebied dragen al bij aan deze gemeenschappelijke ambitie van een gezondere en veilige leefomgeving. Zo werken Rijk en regio samen op basis van het Schone Lucht Akkoord (SLA) en werken partijen in de IJmond samen met Tata Steel om via het Programma Tata Steel 2020-2050 snel te komen tot verbeteringen. Samenwerking tussen bedrijfsleven en overheden kan bijdragen om schonere technieken snel toe te passen, waardoor de leefomgeving verbetert.

De omgevingsdiensten werken aan het optimaal benutten van het VTH-instrumentarium (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) onder de huidige wetgeving. Daarnaast zijn zij in gesprek met het Rijk over verbeteringen in de wet- en regelgeving en normstellingen ten behoeve van een gezondere leefomgeving.

Naast deze inspanningen is meer nodig voor het realiseren van een gezondere en veilige leefomgeving in het Noordzeekanaalgebied:

- om bewoners in de toekomst beter te beschermen is een beter wettelijk instrumentarium nodig (3.4.1);
- het bevorderen van de gezondheid en de leefkwaliteit vraagt om een integrale aanpak en gebiedsontwikkeling gericht op leefbare steden met recreatieve uitloopgebieden in de nabijheid (3.4.2).

3.4.1 Verbetering van het instrumentarium voor gezonde leefomgeving

In een dichtbevolkt land als Nederland, en in het Noordzeekanaalgebied in het bijzonder, is het een gegeven dat industrie zich in de nabijheid van dorpen en steden bevindt. Dit brengt een extra verantwoordelijkheid met zich mee voor zowel bedrijven als de overheid. Zij dienen ervoor te zorgen dat omwonenden worden beschermd tegen de (lange termijn) gezondheidsrisico's van emissies van industrie en andere bronnen. Omwonenden moeten op deze bescherming kunnen vertrouwen. De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft geconstateerd dat het stelsel om omwonenden te beschermen onvoldoende is. De Onderzoeksraad geeft aan *'dat het niet vanzelfsprekend is dat de gezondheid van omwonenden voldoende wordt beschermd gezien de wijze waarop het stelsel in de praktijk vorm krijgt'*.[39] Aanvullend constateert de Onderzoeksraad voor Nederland in zijn geheel: *'Op dit moment voldoet de luchtkwaliteit in Nederland op de meeste plaatsen niet aan de advieswaarden (van de World Health Organization (WHO). De blootstelling aan die stoffen komt echter niet alleen door de industrie; om te voldoen aan de WHO-advieswaarden zal de emissie van schadelijke stoffen bij verschillende bronnen omlaag moeten'*.[40]

De huidige normstelling en regelgeving op Europees- en rijksniveau is onvoldoende voor complexe hoog blootgestelde gebieden, zoals bijvoorbeeld die in IJmond waar diverse emissiebronnen met uitstoot van (vele) verschillende stoffen samenkomen. In de normstelling wordt nu geen rekening gehouden met deze

cumulatie-effecten. Werken aan een gezondere leefomgeving betekent dat wetten, normen en onze instrumenten daarop wel zijn toegerust. Hiertoe moet wet- en regelgeving worden verbeterd, met gezondheidskundige normen als uitgangpunt en waarbij rekening wordt gehouden met cumulatie van stoffen. Het Rijk wordt gevraagd hieraan bij te dragen door te kijken naar Europese en nationale regelgeving. Een gelijk Europees speelveld is hierbij belangrijk.

3.4.2 Werken aan leefbare wijken en steden

Voor het realiseren van leefbare wijken en steden is er meer nodig dan alleen woningen bouwen. Het vraagt om integrale gebiedsontwikkeling, waarbij de bouw van woningen gecombineerd wordt met samenhangende investeringen voor groen in wijken, warmtenetten, nabijheid van voorzieningen en goede mobiliteitsverbindingen naar knooppunten en recreatieve gebieden. De Metropoolregio werkt conform haar Verstedelijkingconcept in de NOVEX-aanpak MRA aan haar ambitie om complete, aantrekkelijke woonmilieus te creëren met kwalitatief hoogwaardige groene uitloopgebieden in de nabijheid. Hierbij kan worden aangesloten bij de integrale gebiedsgerichte aanpak in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. De stedelijke focusgebieden Amsterdam Nieuw-West en Zaanstad Oost maken hiervan deel uit.

De IJmond volgt nog niet een dergelijke integrale aanpak in de stedelijke vernieuwing. Dat is een groot gemis, omdat juist in de IJmond meerdere opgaven samenkomen die om een integrale aanpak vragen, gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en het bouwen van woningen. De benodigde randvoorwaarden komen nu onvoldoende in beeld en op de agenda van Rijk en regio. Deze randvoorwaarden moeten vanuit een groter schaalniveau worden onderzocht en geagendeerd (zie paragraaf 5.2.3).

Om de ambitie van een gezondere en leefbare omgeving in de IJmond waar te maken, is een gezamenlijke integrale aanpak nodig die het volgende in kaart brengt en agendeert:

- Wat is er nodig voor een gezonde leefomgeving op het gebied van mobiliteit? Welke maatregelen zijn hierin wenselijk om de gezondheid van de leefomgeving te bevorderen? Voorbeeld: de snelweg A22 vormt een emissiebron in Beverwijk.
- Welke bovenplanse investeringen zijn nodig voor woningbouw en stedelijke vernieuwing?[41] Waarbij gekeken wordt naar OV-frequenties van trein en bus, maar ook naar de huidige bottlenecks vanaf snelwegen zoals de A208.
- Waar is bij woningbouw en stedelijke vernieuwing behoefte aan verbetering van langzaam-verkeersverbindingen (fiets en lopen) naar werk en voorzieningen en naar het recreatieve groen en omliggend landschap?
- Is er voldoende netwerkcapaciteit voor elektriciteit en warmte?
- En waar in de omgeving is behoefte aan investeringen in aanleg en beheer van meer recreatief groen en versterking van identiteitsbepalende historische cultuurlandschappen?

De situatie rond gezondheid en leefbaarheid in de IJmond vraagt om een gezamenlijke uitwerking van IJmondgemeenten, provincie en Rijk, van wat in de fysieke leefomgeving nodig is om de gezondheid te verbeteren, de kwaliteit van de stedelijke en landelijke omgeving te vergroten, én meer woningen te bouwen. Een bijbehorende dialoog met de omgeving kan hierbij kansrijk zijn.

3.4.3 Verduurzaming van industrie / Tata Steel

De inspanningen voor het realiseren van de energietransitie naar groene brandstoffen en de snelle verduurzaming van de industrie in het Noordzeekanaalgebied brengen de ambitie voor een gezondere leefomgeving dichterbij, omdat verbranding van groene (niet-fossiele) brandstoffen schoner voor de omgeving is. Rijk en regio werken samen om via het Programma Tata Steel 2020-2050 snel te komen tot verbetering.

Snelle transitie Tata Steel

Tata Steel werkt via de Roadmap Plus aan een groot pakket van milieu- en omgevingsmaatregelen. Dit maatregelenpakket van 300 miljoen euro moet uiterlijk in 2025 zijn opgeleverd. Afgelopen jaren zijn reeds grote projecten uit deze Roadmap Plus opgeleverd, zoals de investering in de koudbandwals voor een reductie van Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen (PAKs), en de hal tegen grafietuitstoot. Momenteel wordt gewerkt aan een zogenaamde ontstoffings- en DeNoX installatie (150 miljoen euro) op de pelletfabriek, die emissies van zware metalen zoals lood fors gaat reduceren. In 2025 moet deze installatie ook de uitstoot van stikstofoxiden op het hele terrein met ongeveer een derde gaan reduceren. Verder is momenteel de bouw van een groot windscherm van 18 meter hoog en 1,5 km lang in voorbereiding om zo de verwaaiing van kolen en ertsen verder tegen te gaan, bovenop de bestaande maatregelen zoals besproeiing.

In deze Roadmap Plus werkt Tata Steel Nederland op korte termijn aan verbetering van de leefomgeving, zoals afname van de geurbelasting, reductie van neerslag van stof en vermindering van de uitstoot van fijnstof, zware metalen en stikstofoxiden. Daarnaast is TSN in het kader van het Nationaal Programma Verduurzaming Industrie in gesprek over reductie van de CO_2, stikstofoxide en verdere verbetering van de leefomgeving (de zogenaamde maatwerkafspraken). Deze transitie van Tata Steel richting de reductie van ijzererts met aardgas en later met waterstof is een cruciale stap voor de verduurzaming van Nederland en ontlast de omgeving. Bedrijf en overheid willen hierin dezelfde kant op. Dit vraagt om gemeenschappelijke afspraken om deze ontwikkeling snel in te zetten en in de tijd door te voeren.

H4
Landschap en watersysteem

Een goed functioneren van het Noordzeekanaalgebied valt en staat met een goed functionerend toekomstbestendig watersysteem. Daarnaast moeten het hele gebied en alle gebruiksfuncties zich voorbereiden op klimaatverandering. De structurerende keuzes in de beleidsbrief 'Water en bodem sturend' van het Rijk[42] zijn hierop gericht en deze vormen ook het uitgangspunt voor het Noordzeekanaalgebied. Tegelijk is voor het landelijke gebied een transitie nodig, gericht op klimaatbestendigheid, een sterk water- en bodemsysteem, biodiversiteit en sociaaleconomische vitaliteit.

4.1 Landschap en watersysteem

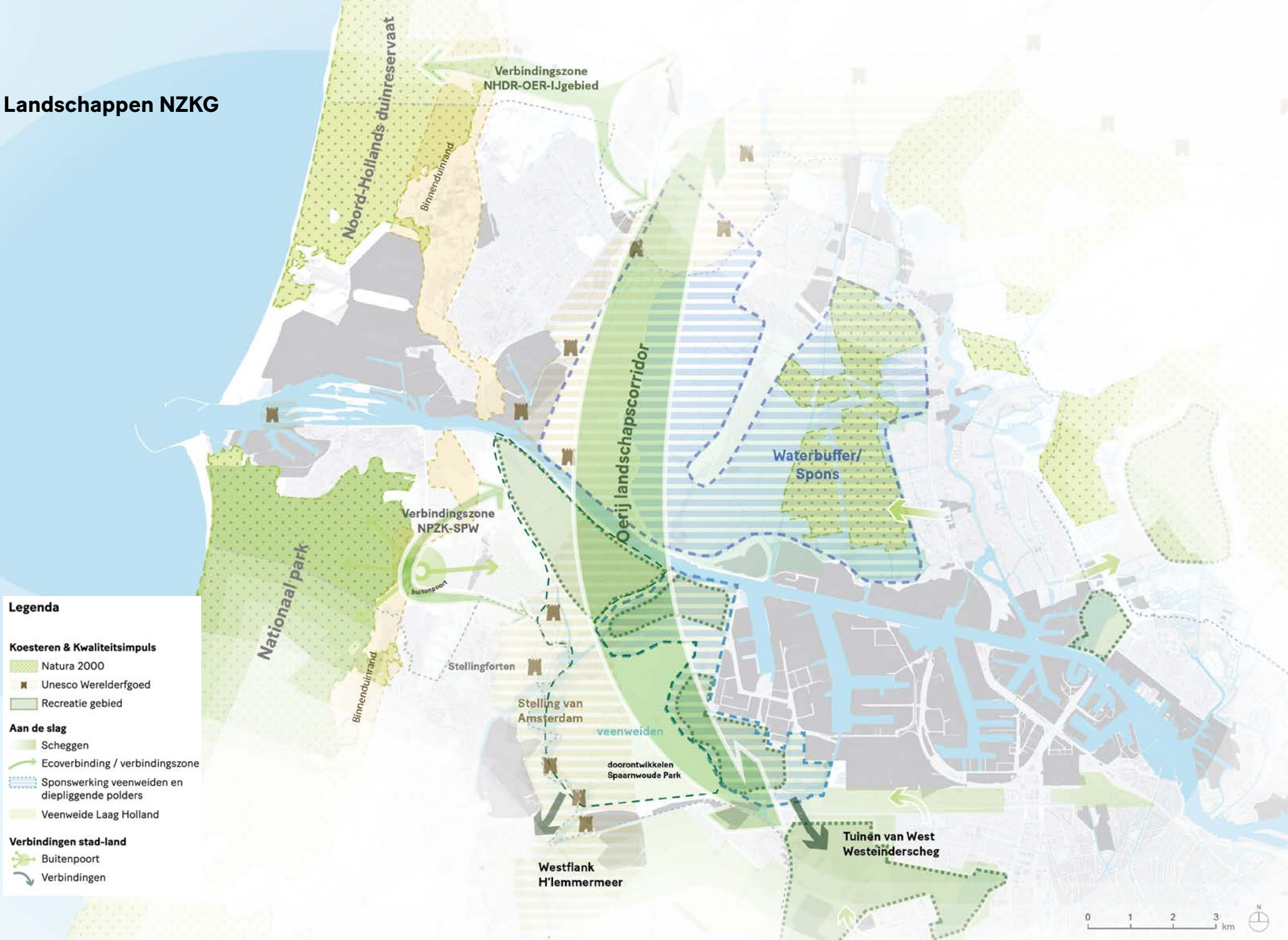
Het oorspronkelijke landschap in het Noordzeekanaalgebied is gevormd door natuurlijke processen, waarbij water, wind en bodemvormende processen een rol speelden. Vanaf de Middeleeuwen heeft de mens een steeds grotere stempel gedrukt op de vorming van het landschap en creëerden ze de typerende cultuurlandschappen. Achter de kustlijn met haar duinen en zandige binnenduinrand en haar lange bewoningsgeschiedenis ligt een laaggelegen land van klei en veen. Om de grond productief te maken moest het waterpeil in dit lage land worden beheerst en is het landschap deels opgedeeld in polders. Hier liggen vruchtbare landbouwgronden en grazige weiden.

Met de aanleg van het Noordzeekanaal in 1870, en de inpoldering van de IJpolders, verdween het getijdenlandschap van het Oer-IJ, dat in open verbinding stond met de zee. Er ontstond een nieuwe, rechte oost-westlijn in het landschap. Enerzijds een drager van economische activiteiten, anderzijds een doorsnijding van historische structuren. Sindsdien voltrok zich een proces van industrialisatie en verstedelijking langs het kanaal. Nieuwe infrastructuurlijnen dienden zich aan. Het westelijke polderlandschap kreeg een militaire functie met de aanleg van de Stelling van Amsterdam. Vanaf medio twintigste eeuw nam de fragmentatie in dit landschap toe. Delen van het landschap werden geoptimaliseerd voor de agrarische productie of voor recreatiedoeleinden. Natuur werd beschermd in een Nationaal Park in de duinstrook en andere natuurgebieden, maar stond en staat onder toenemende druk van verstedelijking, recreatie en agrarische optimalisatie.[43]

De huidige landschappen in het Noordzeekanaalgebied maken deel uit van een regionaal groenblauw netwerk van de Metropoolregio Amsterdam en zijn rijk aan archeologisch en cultureel erfgoed. Het landschap van het voormalige Oer-IJ verbindt de veenpolders en droogmakerijen aan weerszijden van het kanaal. Het overlapt deels met de Stelling van Amsterdam (onderdeel van het Unesco-werelderfgoed Hollandse Waterlinies), die zich met haar verdedigingswerken in het open landschap manifesteert als een groene ring rond de hoofdstad. Direct in en om het Noordzeekanaalgebied kent het landschap een aantal bijzondere kwaliteiten, zoals het recreatiegebied Spaarnwoude en het typisch Hollandse veenweidelandschap van Westzaan en Haarlemmerliede. In het westen bevinden zich het duinlandschap, de binnenduinrand en de landgoederenzone van Noord- en Zuid-Kennemerland, met hun natuurlijke en cultuurhistorische rijkdom en hun functie voor de drinkwaterproductie en recreatie.[44]

Ook het water in het Noordzeekanaalgebied maakt deel uit van een groter systeem, namelijk dat van het Amsterdam-Rijnkanaal en Noordhollandsch Kanaal. Dit watersysteem is weer verbonden met en afhankelijk van omliggende watersystemen, zoals de regionale watersystemen, het IJsselmeergebied en het rivierengebied.

Landschappen NZKG

Al die watersystemen zijn met elkaar verbonden. Het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal vormen de blauwe levensader voor een gebied waar 4 miljoen mensen leven en dat deel uitmaakt van het economische hart van Nederland. We benaderen de vraagstukken in het Noordzeekanaalgebied vanuit dit brede perspectief. Daarom maakt dit hele gebied als deelregio Centraal-Holland onderdeel uit van het Deltaprogramma.

Dit watersysteem faciliteerde tot nu toe steeds het grondgebruik met een complex en nauw luisterend systeem van polders, sloten, riviertjes en kanalen, met elkaar verbonden door stuwen, sluizen en gemalen. Dit vroeg steeds verdergaande technische ingrepen in het systeem om alle verschillende gebruikers van voldoende zoetwater en drinkwater te voorzien en de waterpeilen af te stemmen op het grondgebruik. Aanpassingen aan het watersysteem maakten tal van functies mogelijk, voor haven en industrie, stad en landschap. Tegelijkertijd werd de ruimte voor het watersysteem steeds verder ingeperkt. Nu, in de 21e eeuw, zit het watersysteem aan zijn grenzen en is het niet langer in staat om alle functies te bedienen. Dit in combinatie met klimaatverandering maakt aanpassingen noodzakelijk, zowel van het watersysteem zelf, als van de druk op het systeem van verschillende gebruikers.

4.2 Opgaven

4.2.1 Opgaven voor een toekomstbestendig watersysteem

De klimaatverandering heeft grote impact op stad en land. In het laaggelegen Nederland manifesteren de effecten zich vooral via het watersysteem. Dat geldt in het bijzonder in de delta van de grote rivieren, waar het Noordzeekanaalgebied deel van uitmaakt.

Er komt veel op het watersysteem af:

- de zeespiegel stijgt, met risico's op verzilting, overstroming en minder mogelijkheden om overtollig water kwijt te raken;
- er is vaker te weinig water, met risico's op droogte, zoetwatertekort en verzilting;
- er is vaker te veel water, met risico's op wateroverlast door hevige buien en overstromingen door dijkdoorbraken;
- de waterkwaliteit voldoet niet aan de normen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) door vervuiling. Dat leidt tot risico's voor de gezondheid en de natuurkwaliteit, en kan leiden tot ongewenste beperkingen aan toekomstige ontwikkelingen in het gebied.

Deze vier effecten van de klimaatverandering en de daaraan verbonden risico's maken het watersysteem en de daarmee samenhangende gebruiksfuncties zeer kwetsbaar. Een extra kwetsbaarheid is de afhankelijkheid van één afvoerpunt: het spui- en maalcomplex IJmuiden. Veel ruimtelijke ontwikkelingen en ambities die afgelopen decennia in het gebied hebben plaatsgevonden en nog in de planning staan, hebben de druk op het watersysteem verhoogd en de kwetsbaarheid vergroot. Dat is nadelig voor alle functies, bedrijven en inwoners van het gebied.

Het watersysteem kan niet meer alle functies faciliteren die er gebruik van maken. Een toekomstbestendig watersysteem vereist dat water en bodem sturend zijn bij alle ruimtelijke opgaven.[45]
Een toekomstbestendige regio vraagt om een aanpak van de volgende vijf opgaven:

1. anticiperen op de zeespiegelstijging,
2. anticiperen op verzilting,
3. keuzes maken in zoetwaterbeschikbaarheid,
4. verbeteren van de waterkwaliteit,
5. beperken van overstromingsrisico's en wateroverlast.

1. Anticiperen op zeespiegelstijging
Nederland heeft te maken met een versnelde stijging van de zeespiegel, veroorzaakt door de opwarming van de aarde. Die versnelde stijging zal zeker nog vele tientallen jaren blijven voortduren, maar het is nog onzeker met welk tempo. Het verschil tussen de ligging van het land en het zeeniveau neemt sneller toe dan door de zeespiegelstijging alleen, doordat in grote delen van Nederland, ook in het Noordzeekanaalgebied, de bodem daalt.

De zeespiegelstijging werkt op verschillende manieren door in het watersysteem en het ruimtegebruik van het Noordzeekanaalgebied. Zo wordt het steeds moeilijker om water vanuit het Noordzeekanaal te spuien naar zee. Als het peil van het zeewater eenmaal hoger is dan het peil van het Noordzeekanaal is spuien bijna niet meer mogelijk. Dan kan het water uit het kanaal alleen nog naar zee worden gepompt. Dit is naar verwachting rond 2050 het geval. Om afwatering van het gebied te garanderen is extra maalcapaciteit nodig, bijvoorbeeld bij het complex in IJmuiden, maar om niet afhankelijk te zijn van één pompcomplex idealiter ook op andere locaties. Dit vraagt om afwegingen op een hoger schaalniveau dan dat van het Noordzeekanaalgebied.

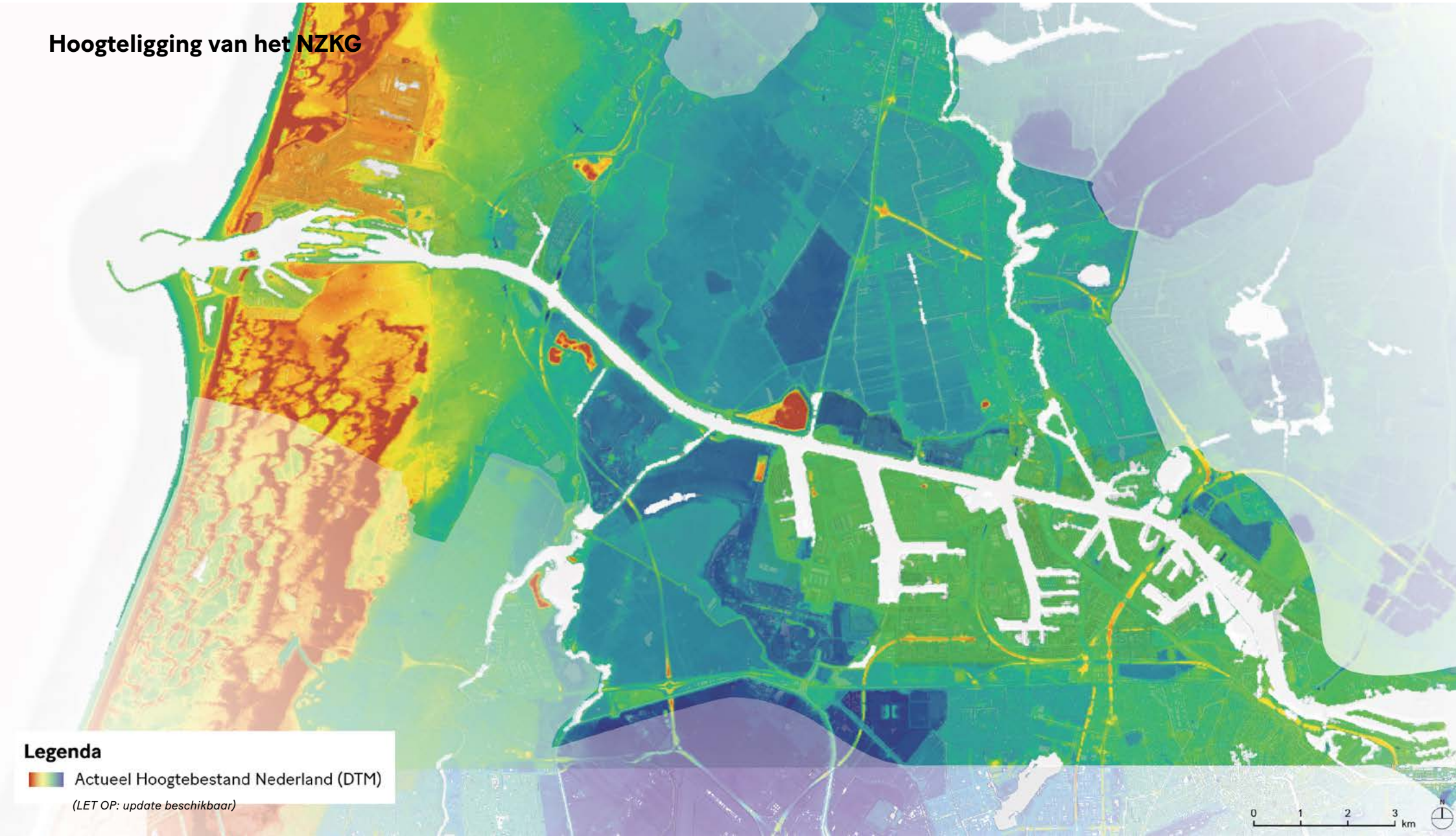
Voor investeringen met een lange looptijd (en dat zijn de meeste ruimtelijke investeringen) is het belangrijk om nu al te anticiperen op de zeespiegelstijging en de gevolgen daarvan. We willen voorkomen dat we oplossingsrichtingen voor de toekomst onmogelijk maken en problemen afwentelen op de toekomst. Dat vraagt om scherpe locatiekeuzes, het reserveren van voldoende ruimte voor de versterkingsopgave van de primaire en regionale waterkeringen, het vrijhouden van gebieden voor waterberging en robuuste klimaatbestendige ontwikkelingen.

2. Anticiperen op verzilting
Een van de effecten van de zeespiegelstijging is een toename van de verzilting. Via de sluizen bij IJmuiden stroomt zout zeewater in het Noordzeekanaal. Om de toegenomen zoutvracht door de komst van de nieuwe Zeesluis IJmuiden te mitigeren, wordt er bij de sluis een selectieve onttrekking (oftewel zoutdam) gebouwd. Door de zeespiegelstijging neemt de tegendruk van zoetwater uit de rivieren af, zeker in perioden van droogte die in de toekomst frequenter zullen optreden. Het risico ontstaat dat verzilt water doordringt naar het Amsterdam-Rijnkanaal, met gevolgen voor de natuur, landbouw en drinkwaterwinning, omdat die afhankelijk zijn van zoetwater uit het Amsterdam-Rijnkanaal.

Het geldende landelijke beleid is de ‘verdringingsreeks’, die in tijden van (extreme) droogte prioriteiten stelt. In dergelijke periodes wordt scheepvaart als een van eerste functies ‘afgesloten’ van zoetwateraanvoer. Dit betekent dat er schutbeperkingen gaan gelden voor de Zeesluis IJmuiden. Gezien de gevolgen voor het economische functioneren van onze havengebieden vraagt deze problematiek van toenemende verzilting een uitwerking en agendering op een hoger schaalniveau dan het Noordzeekanaalgebied.

3. Keuzes maken in zoetwaterbeschikbaarheid
Zoetwater is nodig voor de landbouw, de drinkwaterproductie en als koel- en proceswater in de industrie. Door de frequentere perioden van droogte en de nog steeds stijgende vraag naar zoetwater, is niet langer vanzelfsprekend dat er voor al deze doeleinden zonder meer voldoende water beschikbaar is. Drinkwaterbedrijven trekken nu al aan de bel en geven aan dat niet bij alle ontwikkelingen extra drinkwatervoorziening gegarandeerd kan worden. In de beleidsbrief ‘Water en bodem sturend’ zet het Rijk in op een vermindering van het drinkwatergebruik van 20% bij zowel huishoudens als bedrijven.

Hoogteligging van het NZKG

Reductie van zoetwatergebruik wordt een opgave voor het hele Noordzeekanaalgebied, mede door verwachte komst van nieuwe watervragende industriële processen, zoals de productie van waterstof. Om afnemers een prikkel te geven om in de toekomst zoetwatergebruik te reduceren is het belangrijk om gebruik te meten en om marktprikkels voor reductie te ontwikkelen. Reductie kan deels worden beperkt door meer zoetwater te bergen, en zo beschikbaar te houden om tijdelijke tekorten op te kunnen vangen. Daarnaast wordt binnen Westpoort door Waternet gekeken naar het inrichten van een separaat watersysteem voor industriewater.

4. Verbeteren van de waterkwaliteit
De waterkwaliteit wordt in Nederland een steeds nijpendere opgave. Bij alle ambities in het Noordzeekanaalgebied moeten ook de waterkwaliteitsdoelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water (een Europese wetgevingslijn) gehaald worden. Nieuwe ontwikkelingen mogen geen verslechtering van de waterkwaliteit met zich meebrengen.

Speciale aandacht is daarbij nodig voor lozingen van koel- en afvalwater op het oppervlaktewater. Voor koelwaterlozingen is de ontvangstcapaciteit van het watersysteem in droge en warme periodes zeer beperkt. Het is niet langer gegarandeerd dat bedrijven hun koelwater altijd kwijt kunnen op het oppervlaktewater. De hoge temperaturen van deze lozingen zorgen voor extra problemen voor de ecologische kwaliteit van het ontvangende water. Afvalwaterlozingen zijn vooral afkomstig van de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) en de industrie. Hierdoor komen (mogelijk schadelijke) stoffen in het oppervlaktewater terecht. Zeker in periodes van watertekort, als de verontreiniging in het water minder wordt verdund, kunnen normen worden overschreden en beperkingen worden opgelegd.

5. Beperken van overstromingsrisico's en wateroverlast
Door zeespiegelstijging en extremer weer (analoog aan de clusterbuien in Limburg in 2021) zullen de overstromingsrisico's toenemen en wordt ook de kans op wateroverlast groter. Dat betekent dat locatiekeuzes essentieel worden voor een toekomstbestendige regio. Waar bouw je en op welke manier, en waar juist niet? Met een inzet op gevolgbeperking van overstromingen, voorkomen we dat we nu de kwetsbare gebieden van de toekomst ontwikkelen. Daarbij is speciale aandacht nodig voor de locaties van vitale en kwetsbare functies (bijvoorbeeld voor de energietransitie) en de manier waarop die worden ontwikkeld. Het is daarbij belangrijk om ook herstelmogelijkheden en de snelheid daarvan mee te nemen in de afweging, om bij een eventuele overstroming de duur van de maatschappelijke ontwrichting zo kort mogelijk te houden. Ook is bijzondere aandacht nodig voor de locaties waar kwetsbare, niet-zelfredzame groepen worden gehuisvest, en voor evacuatiemogelijkheden in het geval van een overstroming: 'horizontaal' om het gebied snel te kunnen verlaten of 'verticaal' om snel het dak of een veilige verdieping van het gebouw te kunnen bereiken.

4.2.2 Opgaven voor het landschap
Het landschap is dynamisch. Door de jaren heen heeft het landschap in het Noordzeekanaalgebied meebewogen met veranderende maatschappelijke behoeften. De komende decennia zal dat niet anders zijn. De maatschappelijke behoeften van nu hangen samen met de opgaven voor het watersysteem, hierboven beschreven, en de opgaven voor de haven- en industriegebieden en de stedelijke gebieden die omschreven zijn in de voorgaande hoofdstukken:
1. vergroten van het waterbergend vermogen,
2. herstellen van de biodiversiteit,
3. versterken van het groenblauwe raamwerk.

Deze opgaven moeten in samenhang worden benaderd en leiden samen tot een transitie-opgave voor het landelijk gebied. Deze transitie vraagt om ontwikkeling van nieuwe perspectieven voor de landbouw en oog voor de consequenties voor het landschappelijke en archeologische erfgoed.

1. Vergroten van het waterbergend vermogen
In het verlengde van de opgaven voor het watersysteem, heeft het landschap een belangrijke rol in het opslaan van water. Dat heeft twee kanten. Ten eerste kan bij hevige regenval niet al het water in één keer worden afgevoerd naar het Noordzeekanaal en verder naar zee. Ten tweede is waterberging noodzakelijk om schoon zoetwater beschikbaar te houden voor later gebruik, bijvoorbeeld bij langdurige droogte. In het algemeen geldt de voorkeursvolgorde vasthouden, hergebruiken, bergen en dan pas afvoeren.

De voorkeur voor het vasthouden van water kan invulling krijgen door een vitale bodem te bewerkstelligen die als een spons het water opneemt. In veengebieden gaat een betere sponswerking samen met de ambitie om de bodemdaling tegen te gaan, met de daaraan verbonden reductie van CO_2-uitstoot. Daarnaast is in de toekomst ruimte nodig voor waterberging in het landschap. Eerste schattingen gaan uit van een minimum van 10 miljoen m^3 rond het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal. Dat staat gelijk aan 1000 hectare (ongeveer 1500 voetbalvelden) met een waterdiepte van één meter. Maar waarschijnlijk is er nog meer berging nodig op alle schaalniveaus, zowel in de haarvaten van het systeem als in grootschaligere waterbergingslocaties.[46] Zo kan worden verkend of er een tussenboezem-systeem kan worden geïntroduceerd om meer ruimte voor water te bieden en tegelijk gebieden met elkaar te verbinden en een aantrekkelijk landschap te creëren.

2. Herstellen van de biodiversiteit
Herstel van biodiversiteit is overal in Nederland, dus ook in het Noordzeekanaalgebied, een urgente opgave. Zowel in de Natura 2000-gebieden, in de gebieden en verbindingszones van het Natuurnetwerk Nederland, als daarbuiten, in agrarisch en stedelijk gebied. Een belangrijke oorzaak van de achteruitgang van biodiversiteit is het verlies aan oppervlakte voor de natuur en een gebrek aan verbindingen tussen natuurgebieden. Daarom is het beschermen, behouden en versterken van een robuust natuurnetwerk van groot belang. Het gaat daarbij om het behoud van schaal en grootte van de natuurgebieden en het verbinden van de gebieden met elkaar. Ook het verminderen van externe belastende factoren, zoals de stikstofneerslag op de duinen, en het terugbrengen van een natuurlijke dynamiek, zijn onmisbaar voor een systeemherstel. In de provinciale omgevingsverordening wordt het Natuurnetwerk beschermd tegen ruimtelijke ontwikkelingen die natuurwaarden aantasten.

3. Versterken van het groenblauwe raamwerk
Naast het vergroten van het waterbergend vermogen en het herstellen van de biodiversiteit spelen meer opgaven in het landelijk gebied. Een gemeenschappelijke noemer in het versnipperde landschap van het Noordzeekanaalgebied is de behoefte aan versterking van de samenhang. Zoals hierboven beschreven, is het herstel van de biodiversiteit gebaat bij betere verbindingen tussen natuurgebieden. Voor de recreatie, een landschappelijke opgave die sterk verbonden is aan de stedelijke omgeving, geldt hetzelfde. De bevolkingsomvang groeit en daarmee ook de recreatiedruk. Dat vraagt om recreatief aantrekkelijke landschappen en routestructuren. De landschapsbeleving neemt over het algemeen toe als historische patronen en structuren nog herkenbaar zijn, of weer herkenbaar zijn gemaakt, in het landschap.

Het groenblauwe netwerk loopt door tot in stedelijk gebied. Wijken waar leefbaarheid om een aanpak vraagt, kunnen profiteren van een sterkere groenblauwe structuur als onderdeel van een gezondheidsbevorderende leefomgeving. Groen en water helpen tegelijk hittestress tegen te gaan, water vast te houden en de biodiversiteit in de stad te vergroten. Idealiter begint de groen- en waterstructuur bij de voordeur, en loopt die via groenzones in de stad naar stadsparken en via aantrekkelijke stad-landverbindingen naar het buitengebied. Een toegankelijk en aantrekkelijk uitloopgebied op korte afstand van de woning is een onlosmakelijke component van de kwaliteit van de leefomgeving. De Metropoolregio Amsterdam hanteert als maatstaf een fietstocht van een kwartier. Dat vraagt om goede, aantrekkelijke verbindingen.

De sturende rol van water en bodem in de ruimtelijke ontwikkeling levert ook een vorm van landschappelijke samenhang op. Het water- en bodemsysteem draagt die samenhang: er ontstaat weer een direct verband tussen het ruimtegebruik aan de ene kant en de bodemsoort en de hoogteligging aan de andere kant. Het concept van kringlooplandbouw, onderdeel van de Startversie van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied van de provincie Noord-Holland (PPLG, juli 2023), sluit hierop aan. Ook de opgave om het waterbergend vermogen van het landschap te vergroten, met name in de relatief laaggelegen delen, hangt hiermee samen. Een sturende rol voor water en bodem kan verder betekenen dat natuur en landbouw zich op bepaalde plaatsen aanpassen aan verzilting van het grondwater.

Door deze opgaven met elkaar in samenhang te benaderen, versterken we het karakter van het landschap als een aaneengesloten groenblauw raamwerk.

4.3 Ambitie

Voor het Noordzeekanaalgebied is aanpassen aan klimaatverandering een urgente opgave. Het landschap gaat hierdoor veranderen. Door opgaven vanuit klimaatverandering en het watersysteem te verbinden met opgaven voor ecologisch herstel en versterken van het landschap als groenblauw raamwerk, versterken we zowel het watersysteem als het landschap.

Onze ambitie in het Noordzeekanaalgebied is:

- *om water en bodem sturend te maken voor alle ruimtelijke opgaven in het gebied,*
- *om bij alle ontwikkelingen oog te houden voor de consequenties voor het erfgoed,*
- *om de samenhang, klimaatadaptiviteit en identiteit van het landschap te versterken.*

4.4 Wat is er nodig voor deze ambitie?

4.4.1 Water en bodem sturend

De opgaven voor een toekomstbestendig watersysteem leiden tot de noodzaak om water en bodem een sturende rol te geven in de ruimtelijke ontwikkeling. Het is een voorwaarde voor een duurzaam functioneren van het Noordzeekanaalgebied als geheel, niet alleen het landschap maar ook de haven- en industriegebieden en de stedelijke omgeving. Te veel of juist te weinig water schaadt alle ruimtelijke functies en ontwikkelingen in het gebied, maar is een realistisch risico als de houding ten opzichte van het watersysteem niet verandert. Alle nieuwe ontwikkelingen in het Noordzeekanaalgebied moeten rekening houden met de beperkingen en mogelijkheden van het water- en bodemsysteem.

We sluiten hiermee aan op het beginsel 'Water en bodem sturend' in het nationale beleid, verwoord in de gelijknamige beleidsbrief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (2022). *'Door water en bodem sturend te laten zijn in de ruimtelijke ordening, kunnen we in Nederland ook in de toekomst met een ander en grillig klimaat blijven leven, wonen en werken, in een veilige omgeving, met een gezonde bodem, voldoende en schoon water'*, stelt de minister daarin.

Tegelijk is duidelijk dat een consequente toepassing van dit beginsel ook leidt tot keuzevraagstukken op een hoger schaalniveau dan het Noordzeekanaalgebied. Zo is de hoeveelheid water in het Noordzeekanaal en de kwaliteit ervan afhankelijk van keuzes die worden gemaakt voor bovenstroomse gebieden (het hele rivierengebied tot in Zwitserland aan toe) en aangrenzende gebieden (met name het IJsselmeergebied). Ook de aanpak van de verzilting in het Noordzeekanaal vraagt om een benadering op hogere schaal.

Om water en bodem sturend te maken voor de ruimtelijke ontwikkeling, is een viersporenbenadering nodig:

1. Ruimte voor water: we moeten het waterbeheer uit de te krappe jas halen waar het nu in zit. Er is meer ruimte nodig voor het watersysteem, nu en op lange termijn.
2. Randvoorwaarden aan andere opgaven: potentiële locaties voor nieuwe ontwikkelingen of functiewijzigingen worden vooraf beoordeeld op de (on-)mogelijkheden die het water- en bodemsysteem biedt.
3. De watersector aan zet: we passen technische maatregelen in het watersysteem toe waar dat noodzakelijk is.
4. Elke ontwikkeling draagt bij aan de oplossing voor de lange termijn gericht op het herstel en ontwikkeling van een vitaal water- en bodemsysteem.

Deze vier sporen vormen bij elkaar een samenhangende aanpak. Om onze ambities waar te maken, hebben we alle vier sporen nodig.

Ruimte voor water
Onder de 'opgaven' is de voorkeursvolgorde genoemd in de omgang met water: vasthouden waar het valt, zo mogelijk hergebruiken, als dat niet lukt bergen in een daarvoor aangewezen gebied en pas als dat ook niet mogelijk is het af te voeren op het hoofdwatersysteem (via het Noordzeekanaal naar zee).
Het vasthouden en bergen leiden tot een ruimtebehoefte voor water. In het Noordzeekanaal komt daar de ruimtebehoefte op lange termijn bij om water uit het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal te kunnen bergen, op momenten dat de toevoer zo groot is dat opstuwing bij het spui- en maalcomplex van IJmuiden ontstaat.

Water vasthouden waar het valt, betekent:

- gebieden met een grote waterbergende capaciteit in de bodem daar beter voor te benutten (de zogenaamde sponswerking),
- het grondgebruik in gebieden waar de bodem daalt en in lager gelegen gebieden transformeren naar een gebruik dat een hogere grondwaterstand en een verdere verzilting van de bodem toelaat,
- in stedelijke gebieden en op bedrijventerreinen meer ruimte creëren voor infiltratie in de bodem en maatregelen te nemen om water zoveel mogelijk vast te houden op gebouwen en terreinen.

Meer water bergen betekent dat lager gelegen gebieden een rol gaan vervullen in het bufferen van water vanuit de regionale watersystemen en het hoofdwatersysteem. Gezien de voorlopig berekende behoefte op lange termijn van 10 miljoen m^3 in het gebied van het Noordzeekanaal en het Amsterdam-Rijnkanaal, moeten we er rekening mee houden dat we dergelijke bergingsgebieden nodig zullen krijgen.

De transitie naar een klimaatadaptief landschap dat een functie heeft in het vasthouden en bergen van water, vraagt om overleg en gesprek met de agrarische ondernemers die het land bewerken en beheren.

Een andere vorm van 'meer ruimte voor water' is de benodigde ruimte langs de dijken. Daar bevinden zich beschermingszones waarin geboden en verboden gelden voor bepaalde activiteiten, werkzaamheden en beheer. Deze zijn bedoeld om de dijken sterk en veilig te houden. Daarnaast is er een 'profiel van vrije ruimte' langs de dijken. Dit is een ruimtereservering om extra dijkversterkingen in de toekomst mogelijk te maken. Alle ontwikkelingen in het Noordzeekanaalgebied moeten met deze voorschriften rekening houden. De klimaatverandering vraagt om extra reserveringzones om dijken in de toekomst mogelijk verder te kunnen versterken. Bij historische dijken zijn daarnaast restricties gesteld aan nieuwe ontwikkelingen vanwege de cultuurhistorische kwaliteit.

Randvoorwaarden aan andere opgaven
Conform de structurerende keuzes uit de beleidsbrief 'Water en bodem sturend' van het kabinet zullen er randvoorwaarden gelden voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het beleid is nog niet af, maar de richting is duidelijk. We spreken af dat nieuwe projecten in het Noordzeekanaalgebied ruimtelijk zodanig worden ingericht dat ze die richting zoveel mogelijk ondersteunen, ook als er nog geen harde juridische of beleidsmatige regels voor zijn gesteld. Dat betekent:

- wateraanvoer en -afvoer oplossen in eigen gebied;
- niet, of onder strikte voorwaarden, bouwen in kwetsbare gebieden;
- klimaatadaptief en modulair ontwerpen van woningen, voorzieningen en bedrijven;
- bij nieuwe ontwikkelingen anticiperen op overstromingen en wateroverlast;
- sturen op combinaties van ruimtevragende functies;
- voldoende goed drinkwater is niet langer vanzelfsprekend;
- beperken van het lozen van koel- en proceswater in oppervlaktewater;
- grootschalige elektrolyse op locaties waar voldoende (zoet) water beschikbaar is;
- ingevolge de Kaderrichtlijn Water mogen ontwikkelingen in en rond het kanaal er niet toe leiden dat de chemische en/of ecologische toestand van het Noordzeekanaal of andere waterlichamen in het gebied achteruitgaat.

Deze voorwaarden kunnen leiden tot de conclusie dat een locatie ongeschikt blijkt te zijn om een ontwikkeling op een toekomstbestendige en maatschappelijk acceptabele manier uit te voeren. Er moeten dus scherpe keuzes gemaakt worden in de ruimtelijke ordening. We houden daarbij de lange termijn in beeld, we ontwikkelen niet nu de problemen van de toekomst. Onder invloed van de principes in de beleidsbrief Water en Bodem Sturend van het kabinet en snel voortschrijdend inzicht, is de verwachting dat de randvoorwaarden voor water steeds nauwkeuriger geformuleerd kunnen worden.

De watersector aan zet
Technische maatregelen zijn maatregelen in het watersysteem zelf, zoals pompen, stuwen en zuiveringsinstallaties. Deze bouwen in essentie voort op het huidige systeem en zorgen, mits slim uitgevoerd, voor een aanvulling op het huidige watersysteem, zodat het robuuster en minder kwetsbaar wordt.

Technische maatregelen aan het watersysteem lijken de aangewezen weg om:
- de afvoercapaciteit van het watersysteem te vergroten richting Markermeer, Lek of Noordzee, bijvoorbeeld via extra pompen;
- de zoutindringing in het Noordzeekanaal te beperken;
- de beschikbaarheid van zoetwater te vergroten;
- overstromingsrisico's te beperken via dijk- en kustversterkingen en regionale keringen, in aanvulling op maatregelen die meer ruimte geven aan het water.

Werken aan een robuust en vitaal water- en bodemsysteem
Elke nieuwe ontwikkeling in het Noordzeekanaalgebied draagt bij aan het herstel en ontwikkeling van een veerkrachtig water- en bodemsysteem. Er wordt ingezet op functies en gebruik die in overeenstemming zijn met bodem en water en bijdragen aan het herstel ervan. Ruimtelijke ontwikkelingen in het Noordzeekanaalgebied die het water- en bodemsysteem onomkeerbaar beschadigen worden niet toegelaten. Dit alles zal de leefbaarheid en de bedrijvigheid in het Noordzeekanaalgebied ten goede komen.

4.4.2 Erfgoedinclusief ontwikkelen
Bij alle transitieopgaven die impact hebben op de leefomgeving, zowel in stedelijk als in landelijk gebied, worden erfgoedwaarden meegewogen. Erfgoed is een dragen van identiteiten en kernkwaliteiten van de omgeving, en deel van de opgave om het groenblauwe raamwerk te versterken. Erfgoedinclusief ontwikkelen betekent dat erfgoed een leidende factor kan zijn bij beslissingen in het ruimtelijke domein. Erfgoed geeft dan sturing aan de oplossing voor landschappelijke opgaven of de inpassing van ingrepen in landschap, of is als erfgoedopgave bepalend voor de inrichting van het landschap. Dit geldt in het bijzonder voor het beschermde erfgoed (zoals Unesco-werelderfgoed), maar ook voor behoudenswaardig erfgoed zonder juridische status en archeologische terreinen. Het gaat om behoud van erfgoedwaarden maar ook om ontwikkeling van erfgoed, waarbij kwaliteit en herkenbaarheid wordt toegevoegd. Denk aan dijken, landgoederenzones, polders en historische waterwegen. Niet de bevriezing van het erfgoed in de tijd is van belang, maar ontwikkelingsgericht meebewegen op basis van erfgoedwaarden en het herkenbaar houden van de diverse tijdlagen in het landschap.

Om bij toekomstige inpassingen in het Noordzeekanaalgebied rekening te houden met cultuurhistorie en landschappelijke structuren heeft MOOI Noord-Holland voor de NOVEX-aanpak NZKG een Gebiedsbiografie voor het Noordzeekanaalgebied ontwikkeld. Doel van dit product is om dit te betrekken bij toekomstige ruimtelijke inpassingen.

4.4.3 Een klimaatadaptief landschap met samenhang en identiteit

Een klimaatadaptieve inrichting, een hoge natuurkwaliteit en een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving vragen allemaal om een samenhangend landschap. In al zijn diversiteit moet het landschap zich als een samenhangend geheel manifesteren en ook bestaande woon- en werkgebieden in zich opnemen. Dat vraagt om een landschapsstrategie die verbindingen legt: ecologische verbindingen, recreatieve verbindingen en verbindingen in het watersysteem. Die moeten zoveel mogelijk in samenhang met elkaar worden ontwikkeld.

Door grootschalige infrastructuur die het landschap doorsnijdt (zoals het Noordzeekanaal) en verstedelijking is dit landelijk gebied nu sterk versnipperd. Er zijn nog weinig groene corridors aanwezig tussen de stedelijke gebieden die een verbinding kunnen vormen tussen de grote groengebieden, en waar ze wel aanwezig zijn, zijn ze smal.

Om het landschap te versterken, kan aansluiting worden gezocht bij de historische landschapsstructuren van het Oer-IJ en de Stelling van Amsterdam. Een duidelijke profilering daarvan in het landschap kan tegenwicht bieden tegen de dominante, economisch georiënteerde oost-weststructuur van het kanaal. Vooral voor het Oer-IJ vraagt dat om investeringen. De voormalige zeearm is nauwelijks meer herkenbaar in het landschap.[47] De noord-zuid doorlopende structuur van grote landschappen en groengebieden achter de binnenduinrand vraagt om versterking. Deze bestaat uit open weidegebieden, afgewisseld met een reeks landgoederen en buitenplaatsen direct grenzend aan de verstedelijkte zone van Hoofddorp via de IJmond naar Uitgeest.

Aan weerszijden van het Noordzeekanaal liggen ook kansen om de oost-westverbindingen te versterken, in zowel landschappelijk, ecologisch als recreatief opzicht. Deze verbindingen zijn van essentieel belang voor verschillende functies van het landschap zoals recreatie, biodiversiteit, waterhuishouding, waterkwaliteit en klimaatadaptatie. Ten zuiden van het kanaal gaat dat om een groene verbindingszone tussen Zuid-Kennemerland en Spaarnwoude. Die is belangrijk voor het natuurherstel en de doorontwikkeling van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland tot een 'Nationaal Park nieuwe stijl', zoals in de ambitie van het ministerie van LNV wordt beschreven. Met een sterke ecologische buffer, grenzend aan het park, versterken we de natuur en kan toenemende recreatieve druk worden gespreid. Door schoon kwelwater in de binnenduinrand vast te houden blijft de strategische zoetwaterreserve in de duinen behouden. De sponswerking van de (agrarische) veengebieden aan de oostzijde hiervan moet vergroot worden. Dat is van belang om de verzilting tegen te gaan en om de zoetwaterbehoefte in droge tijden te faciliteren. Ten noorden van het kanaal liggen er kansen voor een groene verbinding tussen het Noord-Hollands Duinreservaat en het landschap van het voormalige Oer-IJ.

DE ADELAAR
KOOLE ZAANDAM

H5
Onze koers

Van ambities naar een integrale aanpak
In de voorafgaande hoofdstukken zijn opgaven en ambities uitgewerkt, zoals die vanuit Rijksprogramma's en regionale programma's op het Noordzeekanaalgebied inwerken. In dit ontwikkelperspectief geven Rijk en regio hier richting aan vanuit ons integraal perspectief.

5.1 Een koers in twaalf punten

De opgaven en ambities komen samen in een koers in twaalf punten. Gezamenlijk vormen deze twaalf punten een integraal pakket. Het zijn de punten waarop we samenwerken aan een snelle economische transitie, een gezondere leefomgeving in onze stedelijke gebieden en waardevolle, klimaatadaptieve landschappen.

Dit is onze koers voor de komende jaren:

1. Inpassen energiehoofdstructuur;
2. Verduurzamen economie en industrie (in het bijzonder van Tata Steel);
3. Voldoende milieuruimte, in het bijzonder additionele risicoruimte;
4. Ruimte intensiveren in haven- en industriegebieden;
5. Realiseren Energiehaven met ambitie voor doorgroei;
6. Afstemming over tempo van transformatie voor woningbouw;
7. Werken vanuit het Schone Lucht Akkoord;
8. Verbeteren van het instrumentarium voor een gezondere leefomgeving;
9. Sterker inzetten op stedelijke vernieuwing;
10. Het principe 'water en bodem sturend' als basis;
11. Strategische reserveringen voor waterberging;
12. Landschappen en ecologie versterken.

5.1.1 Inpassen energiehoofdstructuur

De nieuwe groene energiehoofdstructuur wordt ontwikkeld als een nieuwe drager voor het Noordzeekanaalgebied. Deze drager brengt een aantal opgaven dichterbij, zoals het verduurzamen van de industrie, ambities voor een circulaire economie, het realiseren van een gezondere leefomgeving, en draagt bij om klimaatverandering tegen te gaan.

Voor fysieke inpassing wordt in beginsel ingezet op Westpoort en liggen er, na de transitie van Tata Steel naar groen staal, kansen op het terrein van Tata Steel. Niet alle energie-infrastructuur kan op de huidige industrieterreinen worden gerealiseerd, omdat nabijheid tot verbindende netwerken (zoals het 380 kV-hoogspanningsnet) in sommige gevallen een vereiste is.

Westpoort
- Aan de westkant van Westpoort is fysieke ruimte beschikbaar die onder andere ingezet kan worden voor de energietransitie en onderdelen van de Cluster Energie Strategie.
- Door uitbreiding van risicoruimte (zie paragraaf 5.2.2) en, indien nodig, geluidsruimte aan de westkant van Westpoort, kan beschikbare ruimte optimaal worden benut voor nieuwe installaties voor het produceren van waterstof en circulaire brandstoffen.
- Richting 2030 vindt een transitie plaats van de huidige steenkoolopslag, waardoor meer ruimte vrijkomt die hiervoor ingezet kan worden.
- Aansluiting op het nationale en regionale waterstofnetwerk is nodig om deze installaties van voldoende waterstofmoleculen te voorzien.
- Uitbreiding en versterking van het elektriciteitsnetwerk is voorwaardelijk voor bedrijven in Westpoort om de omslag te maken naar verduurzaming. Netbeheerders realiseren hiervoor een

aantal onderstations in Westpoort. De bestaande energiecentrale kan in de toekomst benut worden voor regelbaar vermogen voor momenten met te weinig zon- en windenergie.
- Tevens zijn aansluitingen op het bestaande warmte- en CO_2-netwerk noodzakelijk.

Terrein van Tata Steel
- In de toekomst wordt Tata Steel één van de grote afnemers van duurzame brandstoffen. Bij het uitfaseren van steenkolen in de productieprocessen van Tata Steel komt ruimte vrij op het terrein. Deze ruimte kan betrokken worden bij de afweging waar de energie-infrastructuur wordt ingepast. Indien dit zich goed verhoudt tot de ambitie voor een gezondere leefomgeving kan daarbij gedacht worden aan:
    - » De aansluiting op het waterstofnetwerk voor waterstofmoleculen;.
    - » Aanlandlocaties Wind op Zee;
    - » Productie van waterstof via elektrolyse;
    - » Een importterminal van waterstof.

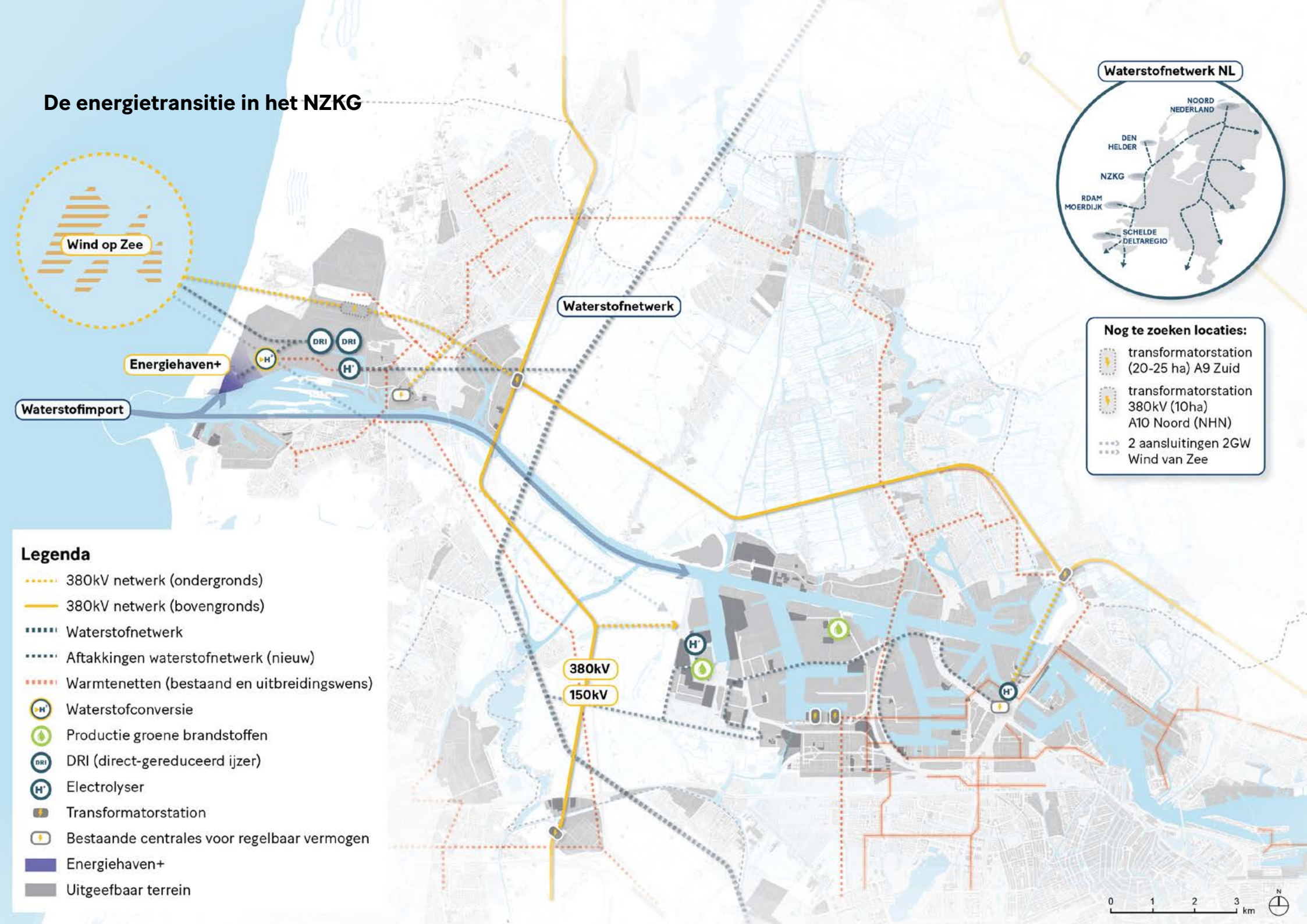
  Inpassingen van deze onderdelen in de toekomst op het terrein van Tata Steel kan alleen als deze zich goed verhouden tot de ambitie voor een gezondere leefomgeving in de IJmond.
- De aanpalende centrale van Vattenfall blijft gereserveerd voor het 'regelbaar vermogen'; de benodigde stroomproductie in windstille periodes waarin weinig elektriciteit van zee komt.

Versterking elektriciteitsnet in landschap
- Realisatie van nationale energieinfrastructuur buiten de industrieterreinen heeft niet de voorkeur. Indien dit toch noodzakelijk is, dan wordt dit ingepast vanuit het principe van water en bodem sturend en met behoud van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit.
- Voor het versterken van het regionale elektriciteitsnet zijn veel nieuwe onderstations nodig, met name in en rond stedelijke gebieden.
- Tussen Beverwijk en Vijfhuizen wordt gezocht naar een locatie voor een nieuw 380 kV-transformatorstation mogelijk in combinatie met een aanlandingspunt Wind op Zee. Dit gaat om een perceel van 20 tot 25 hectare.
- Voor extra kabelaansluitingen vanuit wind op zee zal in het project VAWOZ ook onderzoek worden gedaan naar locaties in het Noordzeekanaalgebied. Dit gaat om ondergrondse kabelaansluitingen, die in verschillende landschappen ondergronds worden aangelegd.

5.1.2 Verduurzaming economie en industrie
Het realiseren van de energiehoofdstructuur is een randvoorwaarde voor de verduurzaming van economie en industrie en wordt voor het overgrote deel door de overheid opgepakt. De inspanning voor de verduurzaming van de economie en industrie dient vervolgens voor een belangrijk deel plaats te vinden door de marktpartijen.

De grote opgaven voor verduurzaming van de industrie waar het Noordzeekanaalgebied zich op richt, zijn:
- *Amsterdamse Haven:* Deze richt zich o.a. op verdienmodellen gebaseerd op duurzame energie in plaats van fossiele stromen. Vanaf 2030 vindt er geen kolenoverslag meer plaats. Amsterdam wordt omgevormd van benzinehaven naar een haven die plaats biedt aan de overslag en productie van waterstof en duurzame brandstoffen.
- *Schone scheepvaart:* In 2030 wil de Amsterdamse haven een duurzame energiehaven zijn, die sterk is verbonden met de omgeving en bijdraagt aan een schoon leefklimaat. Schone scheepvaart speelt daarin een belangrijke rol.

De energietransitie in het NZKG

Daarom werken we toe naar emissievrije scheepvaart in het Noordzeekanaalgebied in 2050. Door middel van faciliteren, stimuleren, reguleren en beïnvloeden probeert de Amsterdamse haven de gewenste resultaten te bereiken. Door hier samen met de sector naartoe te werken, leveren we een belangrijke bijdrage aan de verbetering van de luchtkwaliteit in de omgeving van het Noordzeekanaalgebied en aan de klimaatopgave van Parijs.[48]

- *Tata Steel:* De ombouw van de productieprocessen van Tata Steel heeft als doel de CO_2-uitstoot van Tata Steel in 2030 met 5 megaton per jaar te verminderen (25% van de doelstelling Nederlandse Industrie) en te komen tot een forse vermindering van emissie van onder meer fijnstof, zware metalen en PAK's. Tata Steel heeft het initiatief genomen om voor de productie van staal over te stappen op Direct reduced iron (DRI)-technologie, die draait op aardgas en in een latere fase ook op waterstof. De eerste stap naar groen staal is het project Heracless-Groen Staal. Dit project moet vóór 2030 zijn gerealiseerd.

In de kamerbrief 'Maatwerkaanpak verduurzaming industrie'[49] is benadrukt dat inspanningen van de overheid in het faciliteren van de transitie van de industrie niet alleen afhankelijk zijn van de bijdrage die bedrijven doen aan de CO_2-reductie, maar ook aan aanverwante beleidsdoelen. Dit betreft onder meer de verbetering van de leefomgeving en gezondheid van omwonenden.

5.1.3 Voldoende milieuruimte

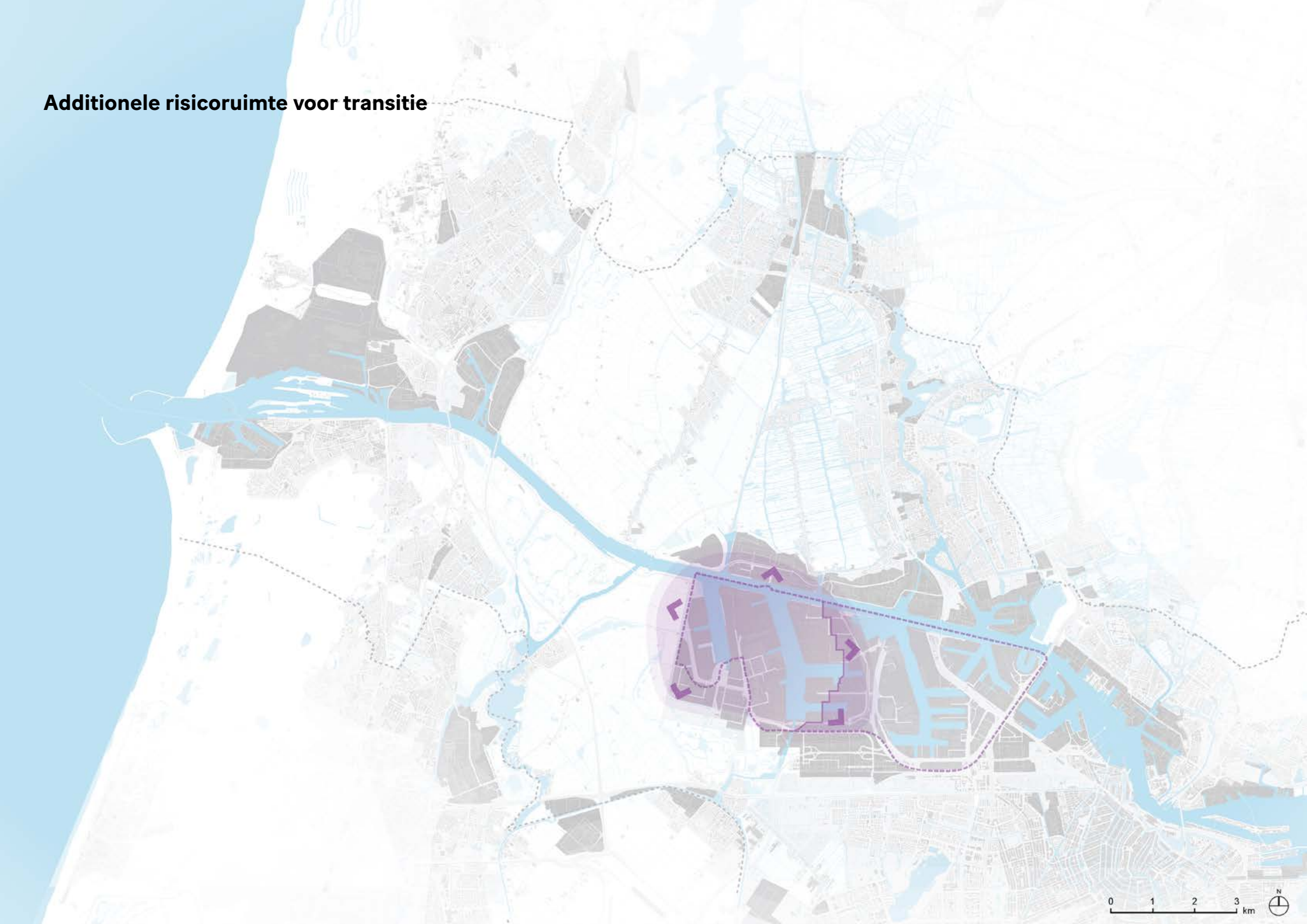
Zoals is weergegeven in hoofdstuk 2 ligt er nog een opgave om voldoende milieuruimte te bieden aan de transities in het Noordzeekanaalgebied. Voor waterstof en productie van groene brandstoffen, is met name additionele risicoruimte en soms geluidsruimte nodig. Meer emissies in de lucht worden niet verwacht.

Om decarbonisatie, de bouw van een nieuwe energie-infrastructuur en circulaire economie in haven- en industriegebieden mogelijk te maken, zijn wij bereid om risicoruimte beschikbaar te maken op plekken waar deze verruiming verantwoord mogelijk gemaakt kan worden. Om installaties te bouwen voor energie- en circulaire transitie, werken wij samen om tijdig voldoende tijdelijke geluidsruimte beschikbaar te maken. Deze stappen zijn nodig voor onze ambitie om te komen tot een snelle en ambitieuze transitie in onze haven- en industriegebieden.

Westpoort

- Provincie Noord-Holland, de gemeente Amsterdam, Zaanstad en Haarlemmermeer, Omgevingsdienst NZKG en Port of Amsterdam werken op dit moment aan de actualisatie van het omgevingsveiligheidsbeleid. De verwachting is dat met name aan de westzijde van Westpoort additionele ruimte nodig zal zijn op gebied van externe veiligheid. Deze verruiming voert over de gemeentegrens van Amsterdam, daarom vraagt de borging van deze verruiming medewerking[50] van aangrenzende gemeenten Haarlemmermeer en Zaanstad.
- Naast de verwachte plaatsgebonden risico-contouren zijn de ligging en de acceptatie van aandachtsgebieden een aandachtspunt voor de gemeenten in het NZKG. Door deze verruiming kan vrij beschikbare ruimte aan de westkant van Westpoort intensiever worden benut en daarmee wordt ruimte

Additionele risicoruimte voor transitie

bespaard. Zonder toevoeging van additionele risicoruimte, heeft het haven- en industrieterrein minder fysieke ruimte beschikbaar voor transities. Daardoor zou de vraag naar uitbreiding van haven- en industriegebied opportuun kunnen worden.

- Om Westpoort optimaal bij te laten dragen aan deze energietransitie is het belangrijk om milieuruimte die vrijkomt, o.a. door investeringen in schonere technieken, in te zetten voor het inpassen van onderdelen van energietransitie. Dit vraagt om meer flexibiliteit van bestaande milieucontouren in het westelijk deel van het havengebied.[51]
- De meest risicogevende ontwikkelingen op het gebied van hernieuwbare energie worden bij voorkeur geconcentreerd aan de westzijde van het havengebied (rond de Afrikahaven en Amerikahaven).
- Aan de oostkant vinden belangrijke ontwikkelingen plaats op het gebied van energietransitie bij de bestaande terminals die zich ontwikkelen op hun huidige positie. In dit deel moet er voldoende aandacht zijn voor een gezonde leefomgeving voor de gebruiksfuncties rondom Westpoort. Dit met het oog op de woningbouwontwikkelingen in de Achtersluispolder en Hembrugterrein-Zuid (Zaanstad), en voor de tweede fase van Haven-Stad (Amsterdam). Om hier op termijn toe te komen wordt de A10 de toekomstige oostelijke grens van Westpoort.[52] Port of Amsterdam houdt rekening met de ontwikkeling van Haven-Stad en tevens houden de ontwikkelingen in Zaanstad en Amsterdam rekening met de benodigde milieuruimte van de bedrijvigheid aan de westkant van de A10.[53] Hierdoor ontstaat tussen haven en stad een proces van wederzijdse inspanningsverplichtingen waarmee gaandeweg condities voor een gezonde leefomgeving verbeteren aan de randen van het haven- en industriegebied.
- Voor geluidsruimte wordt in Westpoort gewerkt vanuit het geluidverdeelplan Westpoort. In het kader van de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie is het belangrijk dat de huidige geluidsruimte voor de industrie in Westpoort beschikbaar blijft. Door middel van het geluidsverdeelplan worden geluidsintensieve bedrijven midden op het bedrijventerrein gepland en minder geluidsintensieve bedrijven aan de randen. Hierdoor wordt de impact van geluid op de leefomgeving zo veel mogelijk tegengegaan.

IJmond

Voor de waterstofroute van Tata Steel zijn in de toekomst binnen het terrein van Tata Steel mogelijk aanpassingen nodig op het gebied van externe veiligheid (risicoruimte). Dit is nodig voor de transitie van Tata Steel en de bouw van nieuwe installaties. Mogelijk is hiervoor ook tijdelijk extra geluidsruimte nodig.

5.1.4 Ruimte-intensivering haven- en industriegebieden

Binnen de regio is de vraag naar haventerreinen en droge terreinen door de jaren constant. Al jaren, in ieder geval vanaf de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 (uit 2013), is intensivering van ruimtegebruik in de haven- en industriegebieden van het Noordzeekanaalgebied het uitgangspunt voor terreinen in gebruik en bij uitgift van terreinen. Daarnaast worden in het havengebied sinds 2008 geen nieuwe olieterminals uitgegeven, worden kolen uitgefaseerd en wordt actief meervoudig ruimtegebruik gestimuleerd daar waar mogelijk. Dankzij de transitie komen op de langere termijn terreinen vrij, maar gedurende de transitieperiode is naar verwachting extra ruimte nodig. Dit komt doordat de ruimtevraag voor nieuwe energie vooruitloopt op de uitfasering van de

fossiele brandstoffen, om op die manier energie- en leveringszekerheid te kunnen blijven garanderen.
Teneinde de ruimte zo effectief mogelijk te kunnen benutten en ook de ondersteunende nautische en energie-infrastructuur optimaal te gebruiken, focust de Amsterdamse haven zich op havengebonden bedrijvigheid en activiteiten gericht op de energietransitie en circulaire economie. Voor overige activiteiten dient elders in de regio ruimte gevonden te worden.

Intensivering vindt niet alleen plaats op het land, maar ook op het water ten aanzien van de nautische ruimte. Vanuit verduurzaming blijft het altijd de wens om vervoer vanaf de weg te vervangen door vervoer over het spoor en water. Dit draagt bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen, maar levert aanvullende druk op spoor en water. Voor de nautische ruimte betekent dat aanvullende claims voor wacht- en ligplaatsen voor de zee- en binnenvaart.

In de IJmond is er voor de opgaven van de offshore (Wind op Zee) veel kaderuimte nodig voor het realiseren van windparken en de ambities voor wind op zee. Kaderuimte is daar zeer schaars. De kades die er wel zijn willen we mede daarom zo efficiënt en effectief mogelijk inzetten.

Om meer ruimte te maken op kades in de IJmond kunnen HIRB-subsidies (Herstructurering en intelligent ruimtegebruik bedrijventerreinen) van de provincie Noord-Holland een groot verschil maken om de onrendabele top voor het verwijderen van opstallen van droge bedrijven af te waarderen.

In het Noordzeekanaalgebied is er alléén voldoende (milieu-) ruimte in onze haven- en industriegebieden als wij de volgende principes in acht nemen:

a. Alle beschikbare ruimte in de haven- en industriegebieden wordt optimaal en intensief benut en ongebruikte kades, zoals in de IJmond (Grote Hout en de Pijp), worden hersteld. Daarom blijft deze regio werken aan het ontwikkelprincipe van ruimte-intensivering, zoals in de Visie NZKG 2040 is ingezet, om de bestaande haven- en industriegebieden van Westpoort en IJmond optimaal te benutten voor de benodigde bedrijvigheid.
b. Vrijkomende ruimte in haven- en industriegebieden wordt op tijd beschikbaar gemaakt. Dit is niet vanzelfsprekend. Vrije ruimte in haven- en industriegebieden inzetten voor gewenste transities vraagt soms om publieke controle over deze vrije ruimte. Met een sterke grondpositie heeft de Port of Amsterdam daar grotendeels controle over. Deze controle is echter niet aanwezig in de IJmond met voornamelijk privaat grondeigendom. Voor het tijdig beschikbaar maken van voldoende ruimte voor de gewenste transities kan publieke sturing een passend instrument zijn. Dit wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 6 ‘Samenwerking’.
c. Na een ruimtelijk efficiënte transitie van Tata Steel, waarmee de leefomgeving wordt ontlast, kan het Tata Steel-terrein intensiever ingezet en benut worden voor meer dan alleen staalproductie. Hoe dit vorm gaat krijgen is op dit moment nog niet duidelijk.
d. Inzet van verdere transformatieplannen van havengebieden voor woningbouw in de regio zijn het resultaat van een gezamenlijke gecoördineerde strategie. De afgelopen 10 jaar is in het Noordzeekanaalgebied stevig ingezet op transformatieplannen voor woningbouw. Een klein deel van al deze ambities voor transformatie wordt nu al gerealiseerd. Als de komende jaren te snel nieuwe delen in realisatie worden genomen, dan verplaatsen te veel havengebonden bedrijven

zich naar de beperkte resterende vrije ruimte in de haven- en industriegebieden. Dan komt de energie- en circulaire transitie in het gedrang. De formule die in paragraaf 5.1.6 van dit ontwikkelperspectief verder wordt uitgewerkt, is om in de haven- en industriegebieden eerst de onderdelen in te brengen voor de nieuwe hoofdstructuur voor groene energie (elektra en waterstof) en een heldere strategie te maken voor de circulaire ontwikkeling. Stappen voor verdere transformatie van havengebieden worden om de vier jaar, bij de actualisatie van het ontwikkelperspectief, gezamenlijk gecoördineerd en verder gebracht.

e. Uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk is van groot belang. Tijdige realisatie van de energieinfrastructuur is noodzakelijk voor de gewenste transitie. Nu al lopen bedrijven tegen de beperkingen aan van een overbelast elektriciteitsnet. Zowel op hoogspannings- als middenspanningsniveau is sprake van congestie. De landelijke waterstofinfrastructuur ('backbone') dient uiterlijk in 2028 gerealiseerd te zijn. Aanvullend wordt gewerkt aan een lokaal distributienet voor waterstof in de Amsterdamse haven. Ook de infrastructuur voor CO_2-afvang en hergebruik (Carbon Capture Storage and Usage – CCS/CCU) is van belang. CO_2 is immers een belangrijke bouwsteen voor de circulaire chemie in de regio. Ook de koppeling met het regionale warmtenet zal helpen om industriële restwarmte (bijv. van electrolysers) te benutten.

5.1.5 Realisatie Energiehaven met ambitie voor doorgroei

Energiehaven

De Energiehaven maakt deel uit van onze inzet om bestaand haven- en industrieterrein intensiever te gebruiken. Het baggerdepot in de voormalige Averijhaven en een deel van het Tata Steel-terrein worden, indien haalbaar, ontwikkeld tot Energiehaven. De nieuw te ontwikkelen haven is cruciaal bij de bouw van windparken op de Noordzee. De komende jaren worden steeds meer windparken gebouwd op de Noordzee en de Energiehaven is een belangrijke uitvalsbasis voor de aanleg en het onderhoud daarvan. Zo biedt de nieuwe Energiehaven de mogelijkheid om de bouw van de windparken Hollandse Kust (west) en IJmuiden Ver te ondersteunen. Ook speelt de Energiehaven een belangrijke rol in de gewenste ruimte-intensivering en het versterken van de haveninfrastructuur in de regio. Er is al onderzoek gedaan naar de milieu-impact van de aanleg van de Energiehaven, via een Milieueffectrapportage. Uitgangspunt is dat het binnen de bestaande milieukaders moet passen.

Rijk en regio werken de komende jaren samen richting een gezamenlijke investeringsstrategie. Voor de behoefte van de offshore aan geschikte kade- en kavelruimte kunnen ook investeringen in herstel en onderhoud van kades, zoals bij de Pijp (Beverwijk) en Grote Hout (Velsen) een bijdrage leveren.

Energiehaven Plus (tweede fase)

De Energiehaven Plus is een groeistrategie voor de langere termijn (een tweede fase), die pas gerealiseerd kan worden na transitie van Tata Steel en het realiseren van de basis-Energiehaven. De Energiehaven-Plus heeft een aantal strategische voordelen die samenhangen met meerdere transitie-opgaven.

Energiehaven en plusvariant

Voor Rijk en regio geven die aanleiding om de Energiehaven Plus, als groeistrategie voor de toekomst, gezamenlijk verder te verkennen:

- *Ruimte-intensivering.* De Energiehaven Plus is een groeistrategie landinwaarts. Uitbreidingsruimte kan deels worden gevonden in de ruimte die nu gebruikt wordt voor steenkoolopslag. Indien deze ruimte vrijkomt, door omschakeling naar gas en waterstof, kan deze ruimte intensiever worden gebruikt voor nautische functies en onderdelen van de energietransitie, zonder inbreuk te maken op ander landschap en zonder groene gebieden te verharden.
- *Economische synergie*. Bij verdere ontwikkeling van de Energiehaven Plus kan worden ingezet op economische synergievoordelen. Staalproductie levert restwarmte. Deze restwarmte kan worden ingezet voor waterstofconversie die nodig is waterstof veilig te transporteren.[54]
- *Maatschappelijk rendement.* Met het vergroten op termijn van de ambitie van de Energiehaven naar een Energiehaven Plus kan met de investering in de Energiehaven meer maatschappelijke waarde worden gerealiseerd. Als onderdeel van de ruimtelijke intensivering dragen de Energiehaven en de Energiehaven Plus bij aan het behoud van landschappen voor toekomstige piekwaterberging die nodig zijn door klimaatverandering.
- *Klimaatrobuust.* De ligging van de Energiehaven Plus, ten westen van de zeesluis in IJmuiden, is vanuit klimaatverandering en logistiek perspectief robuust en van strategisch belang. In tijden van droogte is het belangrijk om een te grote instroom van zout zeewater in het kanaal te voorkomen. Voor de waterkwaliteit in het Noordzeekanaal is dat een groot voordeel van een inzet op deze haven.

Al deze mogelijke voordelen van de Energiehaven Plus moeten de komende jaren nader worden verkend, en uiteraard verder worden besproken met bewoners en andere belanghebbenden. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met de volgende randvoorwaarden:

- *Leefomgeving IJmond.* Intensiever ruimtegebruik levert ook dilemma's op ten aanzien van milieubelasting en daarmee voor een gezonde leefomgeving. Voor de Energiehaven Plus zal te zijner tijd de MER-procedure doorlopen worden. De IJmond is nu overbelast door een stapeling van milieueffecten. Toevoegen van functies mag niet leiden tot meer overlast. Inpassing moet gepaard gaan met een verbetering van de leefkwaliteit en een gezondere leefomgeving.
- *Scheepvaartinfrastructuur.* Plannen voor extra havenactiviteiten moeten uiteraard ook getoetst worden aan de scheepvaartinfrastructuur en het waterbeheer. Punten als onderhoud van het kanaal, de schutmogelijkheden, bereikbaarheid van de haven en de veilige en vlotte verkeersafwikkeling op de vaarwegen en het sluizencomplex zijn daarbij randvoorwaarden (die volgen uit Scheepvaartverkeerswet).

5.1.6 Afstemming over tempo transformatie voor woningbouw

In deze regio worden de komende jaren veel woningen gebouwd, deels via transformatie van haven- en bedrijventerreinen, deels via stedelijke vernieuwing van bestaande wijken. Transformatieplannen van haven- en industriegebieden raken mogelijk andere ambities, zoals de energietransitie en ontwikkeling van circulaire economie. Om te zorgen dat voor alle opgaven voldoende ruimte is, is regionale afstemming nodig over de volgorde en het tempo van transformatieplannen voor woningbouw. Voor stedelijke vernieuwing, een richting die al in de Verstedelijkingsstrategie MRA is ingezet, agendeert dit ontwikkelperspectief voor de IJmond een extra inspanning.

Een deel van transformatieplannen voor woningbouw is al in uitvoering. Dit betreft: de eerste fase Haven-Stad[55], Hembrug-Noord Zaanstad, en Spoorzone Beverwijk West. De volgende projecten zijn in voorbereiding of worden de komende jaren verwacht: Spoorzone Beverwijk Bazaarterrein en Sluiskwartier Zaanstad (deel van Achtersluispolder). Dit zijn de projecten waar verlies van haven- en bedrijventerrein mogelijk is en zich goed verhoudt tot de andere ruimtelijke ambities.

Voor de langere termijn liggen er ook op andere delen van de haven- en industriegebieden plannen voor transformatie naar gemengd-stedelijke gebieden met woningbouw. Hiervoor is regionale afstemming nodig in relatie tot de mate waarin andere opgaven vorderen, zoals de implementatie van de energietransitie en de ruimtelijke behoefte van de circulaire economie. Bij iedere actualisatie van het ontwikkelperspectief worden verdere stappen voor transformatie van haven- en industriegebieden voor woningbouw gezamenlijk in regionaal verband genomen. Voor verdere transformatie van droge bedrijventerreinen is een beoordeling nodig op een groter schaalniveau, dat van de Metropoolregio Amsterdam. De metropoolregio heeft hiervoor een MRA Bedrijventerreinenstrategie in voorbereiding.

Het opofferen van industrieterrein is verantwoord vanuit de woningbouwopgave en ook de nieuwe gemengde woon-werkgebieden zijn van economische waarde. Maar deze ambitie voor verdere transformatie voor woningbouw moet in balans zijn met de bijzondere vestigingsrandvoorwaarden (kades, diep water, hoge milieucategorie) die voor de havenindustrie en de transities nodig zijn, en in de haven- en industriegebieden ten westen van de A10 te vinden zijn. Randvoorwaarde voor verdere transformatie is dat gebiedsontwikkelingen afgestemd worden op bestaande en benodigde milieuruimte van de haven, en dat de fasering past bij de benodigde milieuruimte van bedrijven. Dat vraagt om innovatief ontwerp, (bouw)technische voorzieningen en goede communicatie naar nieuwe bewoners bij de gebiedsontwikkeling. Zoals beschreven in de milieueffectrapportage (MER) bij de Ontwikkelstrategie Haven-Stad hoort daar ook bij dat op sommige milieuaspecten de belasting op de woon- en leefkwaliteit relatief hoog zal zijn en dat daarvoor op andere aspecten compensatie moet worden gezocht.

5.1.7 Samenwerken vanuit het Schone Lucht Akkoord

Provincie, gemeenten, partners en omgevingsdiensten werken aan het beperken van uitstoot van vervuilende stoffen in alle relevante sectoren, conform het Schone Lucht Akkoord[56], binnen wettelijke mogelijkheden. De energietransitie van fossiele naar niet-fossiele energiebronnen kan de komende jaren een grote bijdrage leveren aan een verbetering van de luchtkwaliteit, zowel in de IJmond als in Westpoort. Inzetten op toepassing van schonere technieken is de richting waaraan partijen, overheden en bedrijfsleven samen kunnen bijdragen. Dat kan enerzijds door innovaties te stimuleren en door samenwerking en afstemming tussen overheden en bedrijfsleven. Anderzijds is aanscherping nodig in normstelling en vergunningverlening om een gezondere leefomgeving voor omwonenden te realiseren.

IJmond

Industrie, scheepvaart en mobiliteit zorgen in de IJmond voor economische groei en werkgelegenheid en tegelijk ook voor vervuiling en hinder. Dat heeft gevolgen voor de luchtkwaliteit. In de IJmond voldoet de leefomgeving aan de huidige geldende wettelijke milieunormen voor bijvoorbeeld fijnstof (immissie) en geluid. Toch is het een zwaar belast gebied met negatieve effecten op

de gezondheid. Recente onderzoeken van het RIVM tonen aan dat werken aan een gezondere leefomgeving een belangrijke en urgente opgave is.[57]

Een van de meest urgente opgaven in de IJmond is de transitie van Tata Steel. Hiertoe werken provincie, gemeenten, Tata Steel en omgevingsdiensten samen op basis van het Programma Tata Steel 2020-2050. Realisatie van een snelle transitie van Tata Steel is de gezamenlijke inzet van de maatwerkafspraken die in voorbereiding zijn tussen Rijk en Tata Steel, waarbij ook de provincie Noord-Holland en de gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen betrokken zijn.

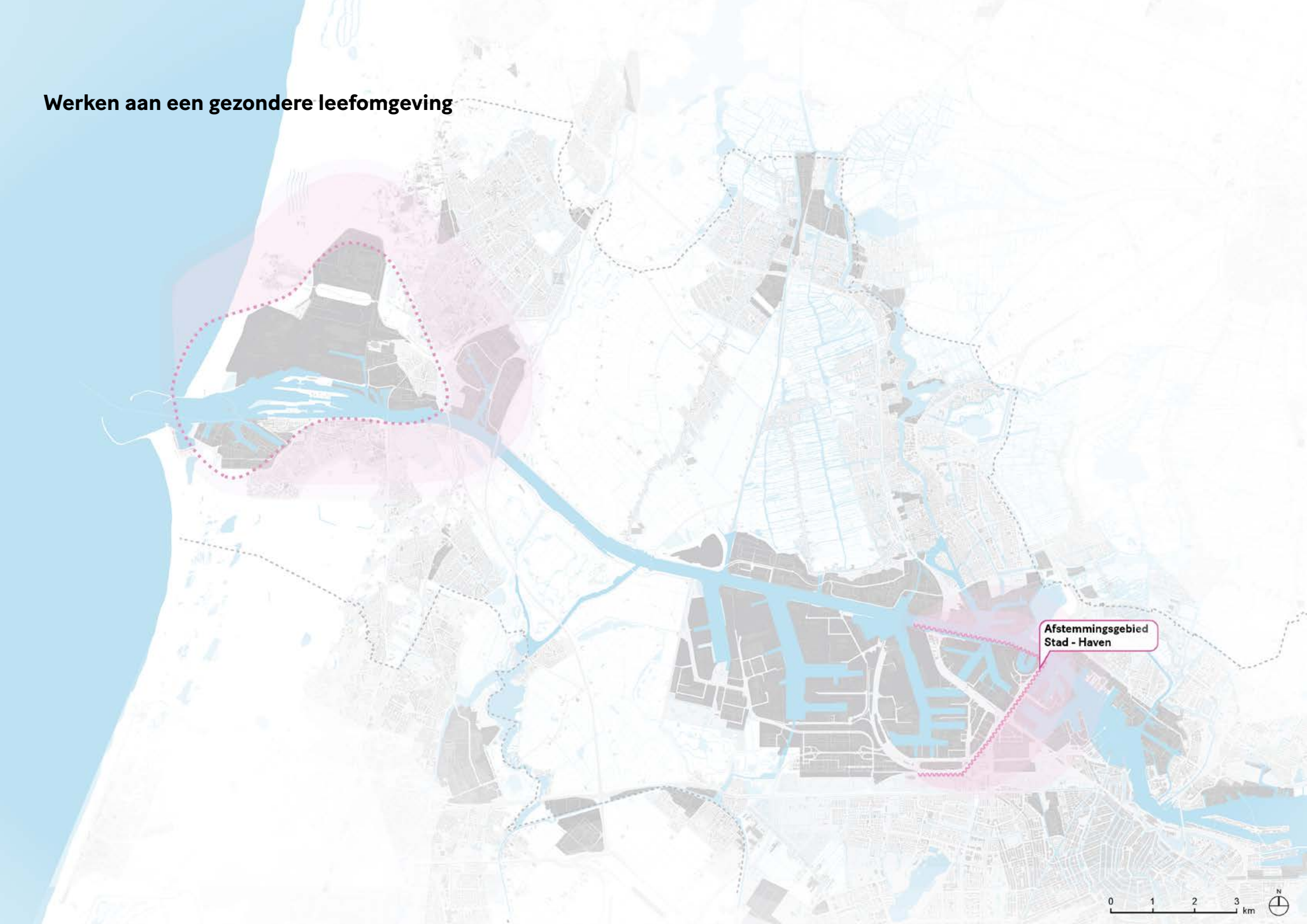
Om tot snelle verbeteringen te komen in de IJmond is het Rijk in gesprek met Tata Steel om tot maatwerkafspraken te komen voor verduurzaming en snelle reductie van belastende emissies. De inzet, een snelle transitie van Tata Steel, is waar bedrijf en regio dezelfde kant op willen. De regio wil hiertoe afspraken maken om de verbouwing en transitie bij Tata Steel tijdig te realiseren.

Westpoort
De verwachting is dat de luchtkwaliteit rond Westpoort als gevolg van de energietransitie (en daarmee de afname van fossiele verbrandingsprocessen) zal verbeteren. Om Westpoort optimaal bij te laten dragen aan deze energietransitie is het belangrijk om milieuruimte (geluid en risicoruimte) die vrijkomt, onder andere door te investeren in schonere technieken, te benutten voor de energietransitie. Dit vraagt om meer flexibiliteit van bestaande milieucontouren in het westelijk deel van het havengebied (zie hiervoor paragraaf 5.1.3).

5.1.8 Verbeteren instrumentarium voor een gezondere leefomgeving
Om bewoners te beschermen tegen schadelijke emissies zetten de omgevingsdiensten in het Noordzeekanaalgebied in op het optimaal benutten van het VTH-instrumentarium (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving) binnen de wettelijke mogelijkheden. De provincie en gemeenten zijn bevoegd gezag voor de bedrijven die onder deze richtlijn vallen en verantwoordelijk voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving die door de omgevingsdiensten wordt uitgevoerd. De vergunningverlener heeft ruimte om normen te stellen binnen de emissierange van de 'best beschikbare technieken'. Om met name de gezondheid zo stevig mogelijk te borgen, benutten de provincie en gemeenten het beschikbare VTH-instrumentarium maximaal. Daarnaast versterken we de handhaving en besteden de provincies en gemeenten extra aandacht aan bedrijven die de grootste impact hebben op de leefomgeving en de gezondheid.

Echter, om bewoners voldoende te beschermen tegen schadelijke emissies is het huidige instrumentarium en stelsel onvoldoende toereikend. In het Schone Lucht Akkoord is afgesproken dat partijen toewerken naar de WHO-advieswaarden van 2005. Werken aan een gezondere leefomgeving betekent dat wetten, normen en onze instrumenten daarop zijn toegerust. De huidige wet- en regelgeving vraagt om verbetering, waarbij gezondheidskundige waarden meer als uitgangpunt worden genomen. Het Rijk wordt gevraagd hieraan bij te dragen door te kijken naar Europese en nationale regelgeving, om het stelsel van wet- en regelgeving de komende jaren te verbeteren en aan te scherpen. Een gelijk Europees speelveld is hierbij belangrijk.

Werken aan een gezondere leefomgeving

Verbetering van het stelsel begint met beter (digitaal) inzicht over milieuemissies in het gebied. Dat inzicht ontbreekt nu. De regio vraagt het Rijk regelgeving te maken om feitelijke emissies digitaal te verzamelen en te registeren. Op dit moment worden niet alle gegevens digitaal aangeleverd en geregistreerd. De feitelijk beschikbare milieuruimte is daardoor niet bekend. Dat maakt het in een zwaarbelaste omgeving als het Noordzeekanaalgebied problematisch om de grote transities in te passen.

Er is behoefte aan betere mogelijkheden om bedrijven via vergunningsvoorwaarden te bewegen om schonere technieken in te zetten, het uitfaseren van verouderde installaties en zo door besparing en verduurzaming efficiënter met beschikbare milieuruimte om te gaan. De beschikbare milieuruimte kan onder andere ingezet worden bij de gewenste transities. Daarvoor is beter juridisch instrumentarium nodig, waarbij van belang is dat dit is ingebed in Europese richtlijnen om een internationaal level playing field te behouden.

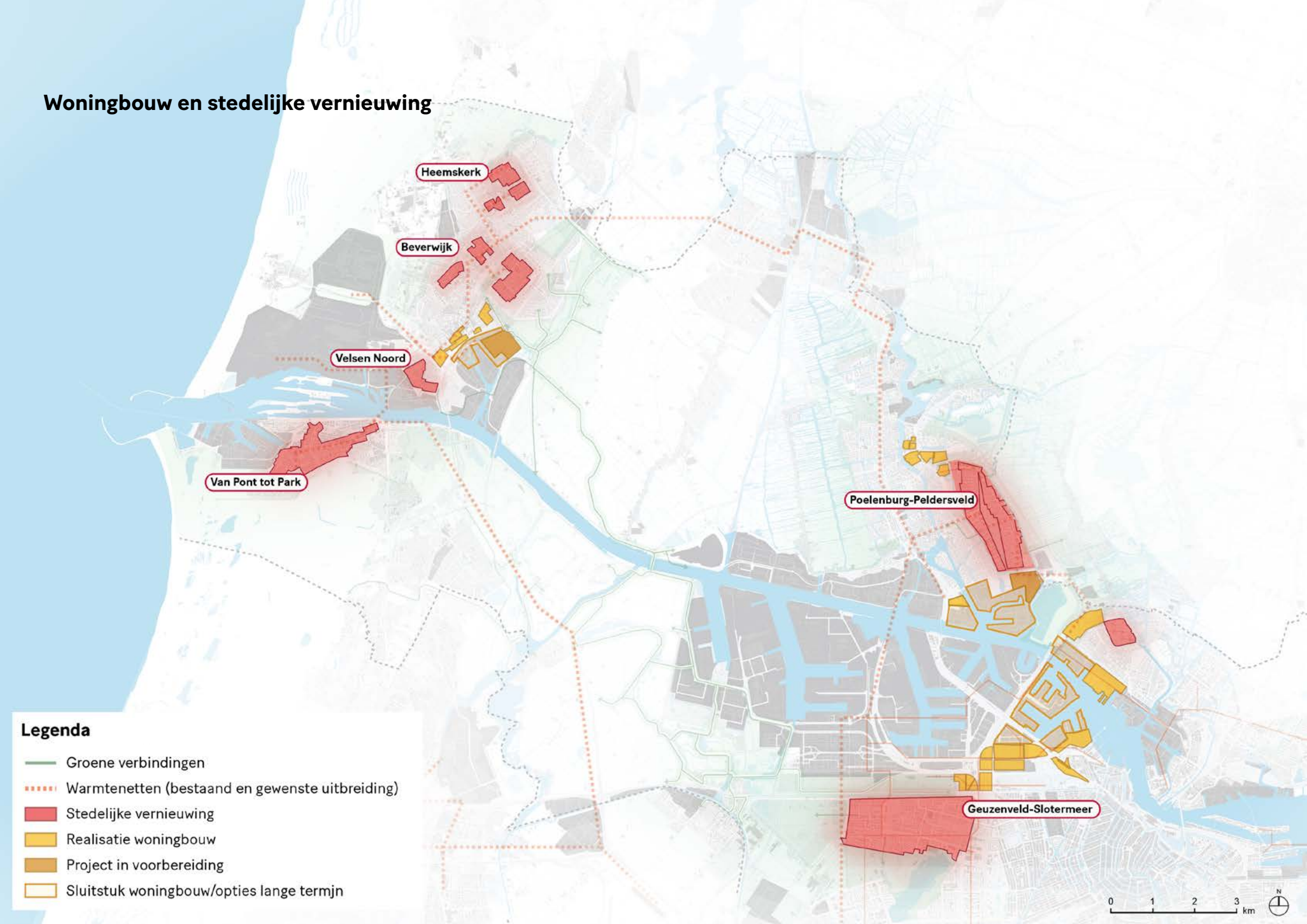
- Rijk en regio zijn in afwachting van een Europese richtlijn industriële emissies, die daarna doorgevoerd wordt in nationale wetgeving.
- Naast de Europese richtlijn industriële emissies is de Europese richtlijn voor luchtkwaliteit relevant. Deze zal gewijzigd worden en meer in lijn worden gebracht met de advieswaarden van de WHO. Hierin is aandacht nodig voor lagere grenswaarden om in de toekomst de luchtkwaliteit te bevorderen.

Met behulp van de Europese richtlijnen voor industriële emissies en luchtkwaliteit moet het ook mogelijk worden om de vergunningsvoorwaarden voor bestaande installaties aan te scherpen, om verouderde installaties uit te faseren en te zorgen voor innovatie bij de industrie.
Op dit moment biedt het instrumentarium nog geen mogelijkheid om rekening te houden met de cumulatie van emissies van verschillende stoffen. Per stof kan de emissie binnen de normen blijven, maar opgeteld kan alsnog geen sprake zijn van een gezonde leefomgeving. In hoogbelaste gebieden, bijvoorbeeld waar haven- en industriegebieden en woongebieden elkaar raken, is er behoefte aan de mogelijkheid om een gebiedsgerichte aanpak te ontwikkelen waarin de normstelling rekening houdt met deze cumulatie van emissies. Ook dat kan bedrijven stimuleren om te zoeken naar schonere technieken. Bedrijven moeten ook ruimte krijgen om te innoveren.

Het Rijk wordt gevraagd om haast te maken met de uitvoering van eerdere toezeggingen op bepaalde milieuthema's. Een belangrijk voorbeeld hiervan is het beschikbaar maken van stikstofruimte om de energietransitie te kunnen laten plaatsvinden.

Ten slotte, om een gezonde leefomgeving te bewerkstelligen is het noodzakelijk dat bij bouwontwikkelingen in het Noordzeekanaalgebied de interactie tussen de industriële (haven) activiteiten en de stedelijke omgeving wordt meegenomen in het stedenbouwkundig plan. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan het plaatsen van functies met grotere aantallen mensen op ruimere afstand van de industriële activiteiten.

Woningbouw en stedelijke vernieuwing

5.1.9 Sterker inzetten op stedelijke vernieuwing

Voor het realiseren van een gezondere en veilige leefomgeving is herstructurering / stedelijke vernieuwing een cruciale opgave in de wijken van het Noordzeekanaalgebied waar de kwaliteit van de leefomgeving achter is gebleven. Amsterdam en Zaanstad hebben al een aanpak van integrale gebiedsontwikkeling. In de IJmond ontbreekt deze nog.

Amsterdam Nieuw West: Geuzenveld en Slotermeer

De gemeente Amsterdam heeft de afgelopen decennia flinke stappen gezet in de stedelijke vernieuwing in Nieuw-West, in het bijzonder in Slotervaart, Osdorp en delen van Geuzenveld. Deze wijken zijn significant verbeterd. Amsterdam zet deze aanpak, mede via het Nationaal Programma Samen Nieuw-West dat in maart 2023 is vastgesteld, nu door in Geuzenveld en Slotermeer. In 2019 heeft stadsdeel Nieuw-West daarvoor het gebiedsplan vastgesteld.

Zaandam Oost: Poelenburg en Peldersveld

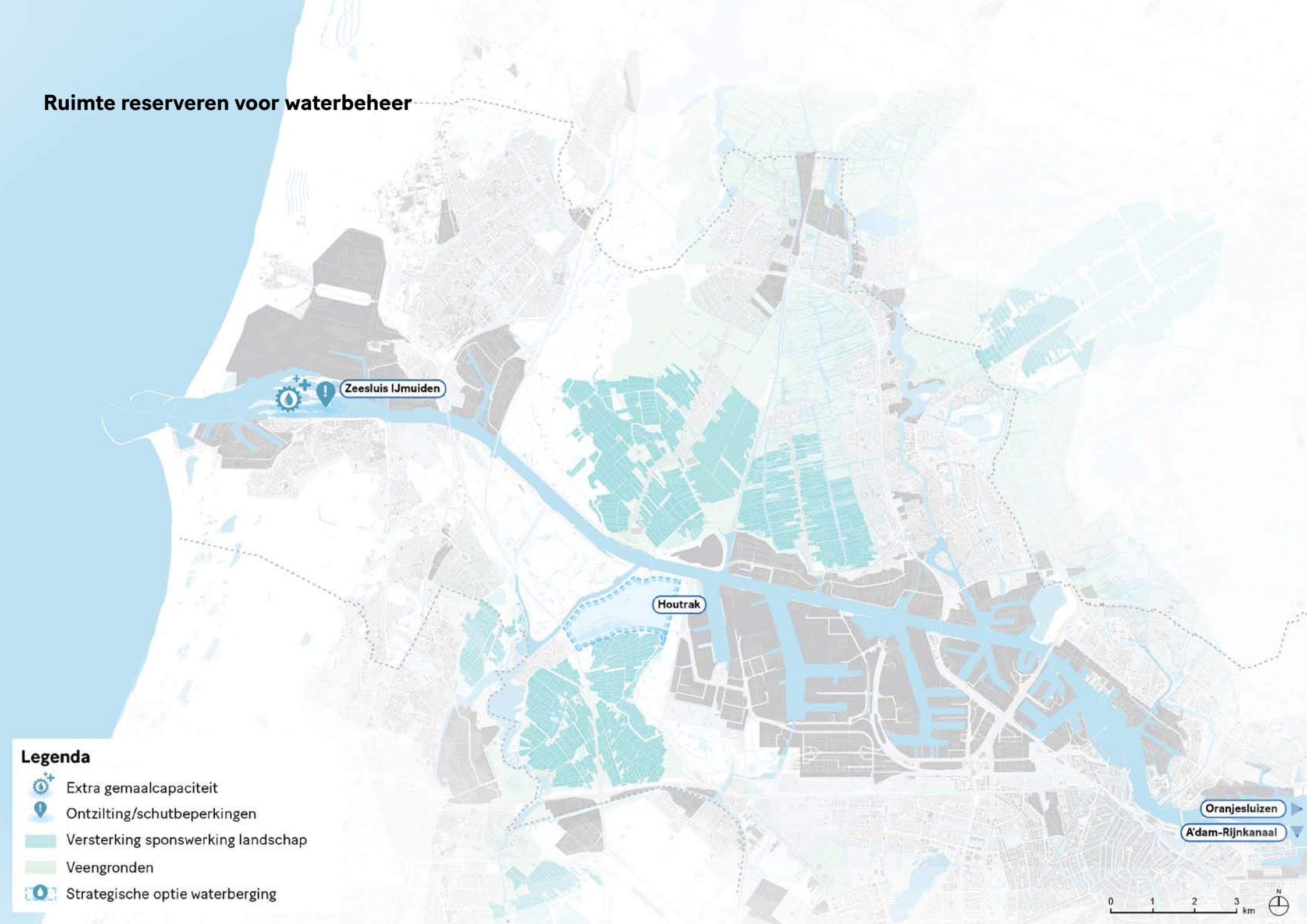
In lijn met het Verstedelijkingsconcept MRA maakt Zaanstad de komende jaren werk van planvorming voor de integrale gebiedsgerichte aanpak in Poelenburg en Peldersveld. Deze wijken in het oosten van Zaandam vragen om een concrete verbetering van de leefbaarheid. Kansen ontstaan door verdichting, verduurzaming, een grotere diversiteit aan functies en een betere aansluiting op het verkeersnetwerk. Deze aanpak voor stedelijke vernieuwing sluit aan bij de Regio Deal ZaanIJ. Rijk en regio werken daarin samen voor meer werk, beter onderwijs en een groene en veilige leefomgeving in Poelenburg en Peldersveld in Zaandam en in Molenwijk en Tuindorp Oostzaan in Amsterdam-Noord.

Stedelijke vernieuwing van Poelenburg en Peldersveld verbindt de gebieds- en knooppuntontwikkeling rond treinstation Kogerveld aan de noordkant met de transformatie van Sluiskwartier aan de zuidkant. Zo ontstaat één corridor voor gebiedsontwikkeling. Met voldoende massa en een samenhangende aanpak ontstaat zicht op een substantiële versterking van het mobiliteitsnetwerk: een hoogwaardige openbaar vervoersverbinding (HOV ZaanIJ). Deze HOV-verbinding kan gaan functioneren als tweede backbone tussen Amsterdam en de Zaanstreek. Verbetering van de leefbaarheid gaat zo samen met versterking van de positie van Zaanstad in de metropoolregio Amsterdam.

IJmond

Een vergelijkbare integrale gebiedsaanpak zoals Zaandam Oost en Amsterdam Nieuw West ontbreekt in de IJmond. Juist in de IJmond zou een dergelijke integrale aanpak effectief kunnen zijn. Er komen namelijk meerdere opgaven samen die om een integrale aanpak vragen, gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en het bouwen van woningen. Op kleiner schaalniveau wordt er gewerkt aan het project Pont tot Park (IJmuiden), Spoorzone Beverwijk West, Schrijversbuurt Heemskerk en de transformatie van het Bazaarterrein. Daarnaast werken woningcorporaties aan kleinschalige projecten om naoorlogse blokken te verduurzamen, en waar nodig sloop-nieuwbouw toe te passen waardoor woningen kunnen worden toegevoegd. Door deze versnipperde aanpak komen de benodigde randvoorwaarden onvoldoende in beeld en op de agenda van Rijk en regio. Deze randvoorwaarden moeten vanuit een groter schaalniveau worden onderzocht en geagendeerd. Daarbij valt te denken aan punten zoals mobiliteit, groene verbindingen, warmtenetten en landschappelijke versterking.

Ruimte reserveren voor waterbeheer

Gemeenschappelijke integrale aanpak voor de IJmond
Gezien de omvang van de IJmondgemeenten in relatie tot de omvang van deze opgave, kan zo'n integrale samenhangende aanpak alleen tot een succes worden gemaakt met actieve steun van provincie en Rijk. Als onderdeel van het uitvoeringafspraken NOVEX-NZKG maken de IJmondgemeenten, provincie en Rijk een plan, vergelijkbaar met het Nationaal Programma Samen Nieuw-West, voor de verbetering van de fysieke en sociale leefomgeving in de naoorlogse wijken. De gezamenlijke integrale aanpak van Rijk en regio voor de IJmond maakt ook duidelijk hoe Rijk en regio werken aan noodzakelijke bovenplanse investeringen voor de stapeling van stedelijke vernieuwings- en woningbouwprojecten die de komende jaren in de IJmond worden ingezet.

5.1.10 Water en bodem als structurerende randvoorwaarde
'Water en bodem sturend' geldt in Nederland als een nieuwe randvoorwaarde in de ruimtelijke ordening.[58] In het Noordzeekanaalgebied spreken wij af dat nieuwe projecten in het Noordzeekanaalgebied deze richting ondersteunen of hieraan zoveel als mogelijk tegemoet komen. Daarvoor is een viersporenbenadering nodig, waarin ruimte voor water, randvoorwaarden vanuit het water- en bodemsysteem aan andere opgaven, en ruimte voor technische ingrepen in het watersysteem, centraal staan om toe te werken naar een robuust en vitaal water en bodem-systeem. Dat betekent onder andere:

- Anticiperen op zeespiegelstijging:
  - » O.a. door het reserveren van voldoende ruimte voor het versterken van primaire en regionale waterkeringen.
- Beperken van overstromingsrisico:
  - » Toepassing van de meerlaagsveiligheidsbenadering;
  - » Woningbouw klimaatadaptief ontwikkelen op de juiste locaties;
  - » Energieinfrastructuur klimaatadaptief inpassen in de ruimte.
- Anticiperen op afname zoetwaterbeschikbaarheid:
  - » Reduceren van zoetwatergebruik;
  - » Inzet op vasthouden, bergen en hergebruiken;
  - » Het gebruik van industriewater registeren en meten, en onderzoeken op welke wijze marktprikkels kunnen bijdragen aan de opgave om water te besparen.[59]
- Waterkwaliteit verbeteren:
  - » O.a. door ernaar toe te werken dat in de toekomst minder koel- en afvalwaterlozingen nodig zijn op het oppervlaktewater.

5.1.11 Strategische reserveringen voor waterberging
Grootschalige berging voor water zal pas op termijn nodig zijn, zowel aan de noordzijde als aan de zuidzijde van het kanaal. Wel is het belangrijk om daar nu al ruimte voor te reserveren, om in de toekomst voldoende ruimte beschikbaar te hebben. Door hier nu al richting in te geven, ontstaat meer zekerheid over het toekomstperspectief van deze en andere landschappen.

Aan de zuidzijde van het Noordzeekanaalgebied is de diepgelegen Houtrakpolder de enige polder waar in de toekomst waterberging georganiseerd kan worden zonder zeer ingrijpende maatregelen en investeringen. Er liggen geen lintdorpen of andere woonkernen, en het is geen Natura 2000-gebied. De Houtrakpolder is wel onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Uitgaande van eerste ramingen van zo'n 10 miljoen m^3 kan een reservering van de Houtrakpolder ongeveer 30% van de ruimtelijke opgave opvangen. Eventuele waterberging in de toekomst zal uitgewerkt worden aan de hand van de randvoorwaarden die de natuur hier stelt.

Ook aan de noordzijde van het Noordzeekanaalgebied moet de komende jaren een gebied worden aangewezen. Provincie, gemeenten en waterschappen gaan de komende jaren op basis van samenwerking en inzichten van het in oprichting zijnde deelgebied Centraal-Holland in het Deltaprogramma aan de slag om ook hier een keuze voor de toekomst te maken.

Reservering Houtrakpolder
In deze paragraaf wordt de Houtrakpolder beschreven als strategische optie voor de toekomst voor waterberging. Deze richting wijkt af van de bestaande reservering van de Houtrakpolder voor ontwikkeling van een havenbekken, maar met dit ontwikkelperspectief is deze nieuwe richting nog niet definitief.

Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied draagt bij aan voorwaarden waarin ontwikkeling van de Houtrakpolder als havenbekken in de toekomst niet nodig is. Maar met een koersdocument is de bestaande reservering voor een mogelijk havenbekken in de Houtrakpolder nog niet verdwenen. Het schrappen van deze reservering is een bevoegdheid van de provincie Noord-Holland. De reservering is verankerd in de provinciale Omgevingsvisie (2018) die over een aantal jaren wordt geactualiseerd. Tot die tijd blijft de reservering sowieso vigerend beleid.

Op basis van dit Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied wordt ingezet om de reservering los te laten[60] na een succesvolle realisatie van het pakket van onderstaande onderdelen. Dat betekent dat in 2028 duidelijk moet zijn dat:
- er voldoende nautische ruimte is in de haven en voldoende fysieke ruimte in de haven- en industriegebieden (onder andere door ruimte-intensiveringen, dubbel-ruimtegebruik, en door de realisatie van de Energiehaven);
- er voldoende milieuruimte (met name risicoruimte) is vrijgemaakt voor de energie- en circulaire transitie;
- er voldoende ruimte is voor de inpassing van de energietransitie, en noodzakelijke transformatoren ingepast worden in het landschap, waarbij versterking van het landschap wordt gerealiseerd;
- de Energiehaven gerealiseerd is, en de Plus-ambitie voor later in de tijd door Rijk, regio en partners wordt gezien als een realistische ontwikkeling voor de lange termijn.

Pas dan is de koers die nu wordt ingezet een zodanig succes dat deze regio gezamenlijk de provincie zal aanbevelen om de reservering voor het havenbekken in de Houtrakpolder te schrappen uit de provinciale Omgevingsvisie. Of deze integrale koers succesvol is, wordt al eerder duidelijk bij de actualisatie van dit ontwikkelperspectief over vier jaar (2027).

Let wel: als de reservering voor een havenbekken niet wordt opgegeven, moet er binnen het Noordzeekanaal- en Amsterdam-Rijnkanaalgebied ruimte worden gevonden voor een alternatieve grootschalige waterberging.

5.1.12 Landschappen en ecologie versterken

Landschappelijk is er veel nodig om te komen tot sterke, klimaatadaptieve en ecologisch waardevolle landschappen. De grote transitie van het landelijke gebied kan niet overal tegelijk. Het vraagt met name om samenspraak en samenwerking met de beheerders van ons landschap, veelal agrarische ondernemers die grote delen van ons landschap beheren en bewerken. Met hen als rentmeesters van onze groene gebieden zullen Rijk en regio gezamenlijk de komende decennia een model moeten ontwikkelen waarin landbouw, ecologische versterking en landschapsbeheer samen komen. Dit biedt ook kansen voor vergroting en verbreding van het aanbod voor recreatief medegebruik van het landelijk gebied.

In de context van een regionaal groenblauw netwerk dat in algemene zin om versterking vraagt, wordt ingezet op versterking van bijzondere landschappen. Agendering van landschappelijke versterking in onderstaande gebieden maakt koppelingen mogelijk met andere opgaven:

- Landschappelijke versterking van de Wijkermeerpolder en het noordelijke Oer-IJ draagt bij aan de kwaliteit en de gezondheid van de leefomgeving in de IJmond. Het is onze ambitie om de kwaliteit van deze leefomgeving te verbeteren, ook ten behoeve van de recreatie.
- Het landschap van de Houtrakpolder sluit aan op een toekomst waarin deze polder gaat bijdragen aan toekomstig waterbeheer en een verhoging van de ecologische en recreatieve waarde. Indien de Houtrakpolder hiervoor geschikt is, en aangewezen wordt, kan dit in combinatie met inspanningen die nodig zijn voor het versterken van het elektriciteitsnetwerk.

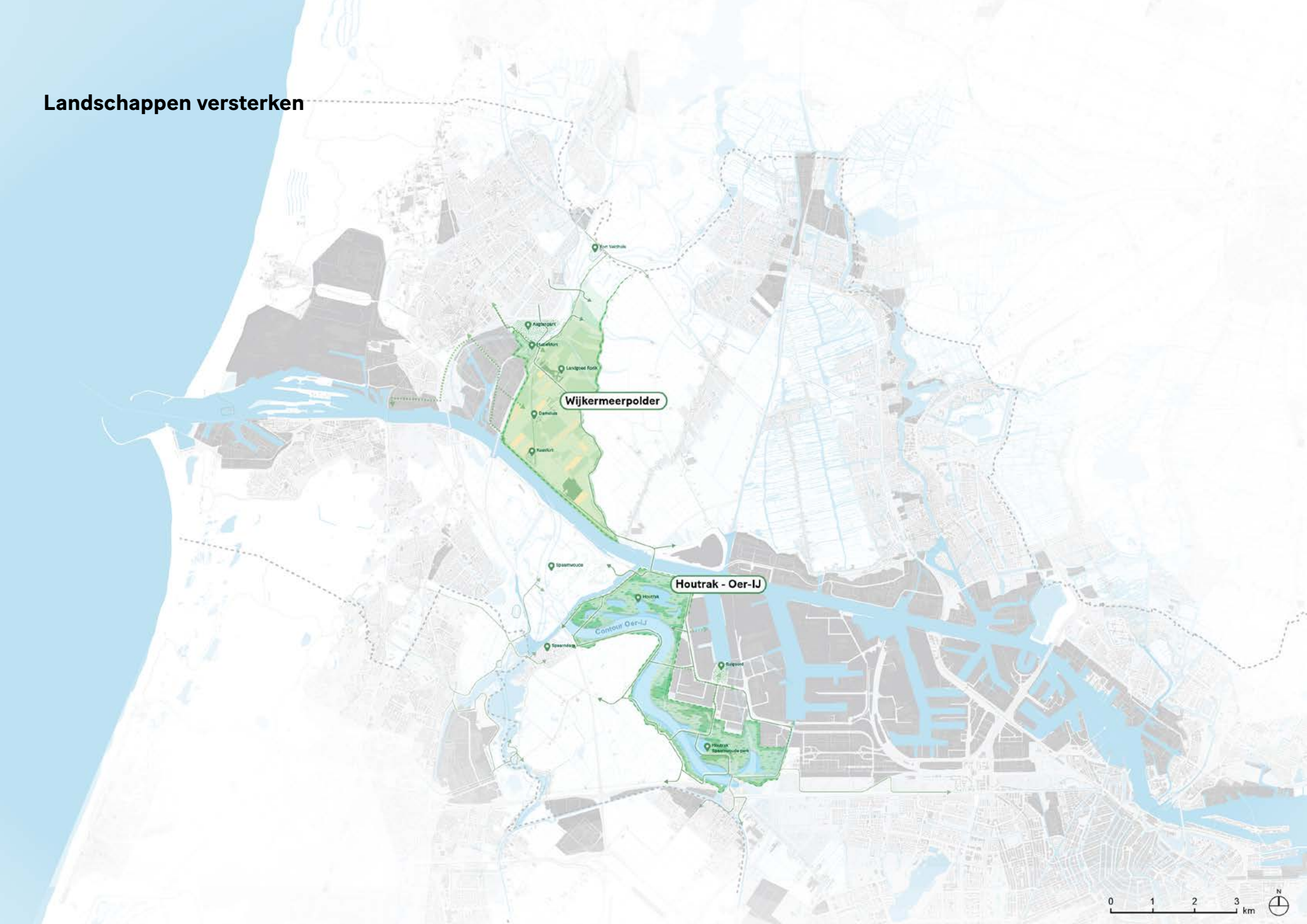
Beide landschappelijke ontwikkelingen kunnen belangrijke bijdragen leveren aan de eerder genoemde groene verbindingen in oostwest-richting, die beide wenselijk zijn om de landschappelijke samenhang in het groenblauwe raamwerk te versterken: tussen Zuid-Kennemerland en Spaarnwoude en tussen het Noord-Hollands Duinreservaat en het landschap van het Oer-IJ. Aan het slot van deze paragraaf wordt ingegaan op de mogelijkheid dat er een impuls voor landschapsontwikkeling uit kan gaan van de inpassing van energievoorzieningen.

Wijkermeerpolder en noordelijk Oer-IJ

Het landschap versterken in de Wijkermeerpolder, in het bijzonder het verbeteren van groene verbindingen voor langzaam verkeer naar de wijken in de IJmond, is integraal onderdeel van onze aanpak om de kwaliteit van de leefomgeving in de IJmond te verbeteren. De IJmond beschikt in het westen over een prachtig strand-, duin- en recreatielandschap, maar aan de andere kant van de IJmond wordt toegang tot recreatief groen belemmerd door snelwegen, spoor en een druk haven- en bedrijventerrein. De Wijkermeerpolder heeft goede agrarische grond en is geschikt voor akkerbouw, groenteteelt en fruitteelt. Indien goed verbonden met de stedelijke omgeving draagt het verbeteren van de Wijkermeerpolder bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en bouwt het voort op kansen die in deze polder aanwezig zijn. Daarbij kan aansluiting worden gezocht bij de geschiedenis van het landschap als deel van het Oer-IJ.

Door nabijheid van de IJmond kan de Wijkermeerpolder voorzien in de groeiende behoefte aan recreatief groen als gevolg van de toenemende verstedelijking en woningbouw. Beide functies, de agrarische en de recreatieve, komen bij elkaar in het perspectief van een gemeenschappelijke ‘tuin’ waar ruimte is om te boeren en voor groente- en fruittuinen in een omgeving met rust en geschikt voor recreatief verblijf.

Landschappen versterken

Landschappelijke versterking van de Wijkermeerpolder met groene verbindingen moet onderdeel worden van de gezamenlijke integrale uitwerking voor de IJmond. Hiermee kunnen investeringen die nodig zijn onderdeel worden van een samenhangend pakket met fasering om de kwaliteit van de leefomgeving in de IJmond te verbeteren.

Houtrakpolder en zuidelijk Oer-IJ
Een toekomst waarbij de Houtrakpolder, als diepgelegen polder, ingezet kan worden voor waterbeheer om piekmomenten in ons watersysteem op te vangen, creëert koppelkansen met andere ruimtebehoeftes in het gebied. Daarbij valt te denken aan ecologische versterking, uitbreiding van groen recreatief gebied, en eventueel het versterken van het elektriciteitsnetwerk. Vanwege de nabijheid van de 380 kV-hoogspanningsleiding kan de Houtrakpolder één van de plekken worden waar daar in de toekomst ruimte voor wordt gemaakt.

Versterking en herstel van het landschap in de Houtrakpolder begint bij de historie van het Oer-IJ. In de grondstructuur van de Houtrakpolder is deze zeearm nog steeds zichtbaar. De afgelopen jaren heeft Staatsbosbeheer aan de zuidkant van de Houtrakpolder een hoogwaardig verzilt en open landschap met water aangelegd. De noordzijde van de Houtrakpolder heeft behoefte aan ecologische versterking omdat de bossen te lijden hebben van de hoge grondwaterstand en verzilting. Versterking en vergroting van het zilte landschap past bij de status van de Houtrakpolder als deel van het Natuurnetwerk Nederland, met een ecologie die gebaseerd is op brak water.

Energietransitie en landschap
Eventuele inpassing van transformatoren die nodig zijn om het elektriciteitsnetwerk te versterken kan de komende jaren ook een impuls geven om het landschap te versterken. Om groene energie van windparken op land te laten aanlanden, en om te voorzien in de elektriciteitsbehoefte die voortkomt uit de opgave om de industrie te verduurzamen en de ambitie om groene brandstoffen te produceren in de Amsterdamse haven, wordt ruimte gezocht voor een aantal zeer grote transformatoren. Dit gaat om inpassingen van elk 20 à 25 hectare groot.

Het ministerie van EZK bereidt samen met de regio een regeling voor om gebieden waar windenergie van zee aan land komt te steunen op het gebied van leefbaarheid, fysieke leefomgeving, landschap en economische ontwikkeling. Bij inpassing van zo'n grote transformator kunnen er, als onderdeel van de doorwerking van wind op zee-ambitie, gelden worden vrijgemaakt voor landschappelijke versterking. Kortom, wanneer de Houtrakpolder na een integrale afweging als vestigingslocatie in beeld komt, dan kan voor de hierboven beschreven landschappelijke versterking, de komende jaren financiering worden gevonden vanuit dit steunfonds.[61]

De koers

Legenda koerskaart

Basislagen

- Grenzen NZKG-gebied
- Werklocaties (haven- en industriegebieden)
- Bestaand stedelijk gebied

Energietransitie

- 380kV netwerk (ondergronds)
- 380kV netwerk (bovengronds)
- Waterstofnetwerk
- Warmtenetten (bestaand en uitbreidingswens)
- Kans voor toekomstige waterstofconversie
- Ambitie voor toekomstige productie groene brandstoffen
- DRI (direct-gereduceerd ijzer)
- Ambitie voor toekomstige electrolyse
- Transformatorstation
- Bestaande centrales voor regelbaar vermogen
- Uitgeefbaar terrein

Additionele risicoruimte voor transitie

- Additionele risicoruimte

Energiehaven+ en vitaliseren havenfuncties

- Energiehaven+
- Investering in kades voor vitaliseren havenfunctie

Werken aan een gezondere leefomgeving

- Ambitie voor een gezondere leefomgeving

Woningbouw en stedelijke vernieuwing

- Stedelijke vernieuwing
- Realisatie woningbouw
- Project in voorbereiding
- Sluitstuk woningbouw/opties lange termjn

Ruimte reserveren voor waterbeheer

- Extra gemaalcapaciteit
- Ontzilting/schutbeperkingen
- Versterking sponswerking landschap
- Strategische optie waterberging

Landschappen versterken

- Wijkermeerpolder
- Houtrak - Oer-IJ
- Contouren Oer-IJ
- Bestemmingen in het landschap
- Groene verbindingen

5.2 Eén koers, één gemeenschappelijk richting

Met deze koers zetten Rijk en regio in op één integraal samenhangend pakket van maatregelen en oplossingsrichtingen om de komende jaren verder uit te werken. Onderdelen die noodzakelijk zijn voor onze ambities krijgen prioriteit, maar deze gezamenlijke koers vraagt ook om eigen belangen op te geven als die in strijd zijn met andere opgaven.

Het ontwikkelperspectief biedt voor iedere partij zowel zoet als zuur:

- Zo spant Tata Steel zich in tot een grote verbouwing om rond 2030 het eerste deel van de transitie richting verduurzaming en gezondere leefomgeving gerealiseerd te hebben. Tijdens dit proces worden al eerder concrete resultaten verwacht, gericht op een gezondere leefomgeving.
- De IJmond wordt gevraagd om samen met provincie en Rijk een integraal plan te maken voor de stedelijke vernieuwing van de naoorlogse sociale woningbouw. Waarmee ook de bovenplanse investeringen die bijdragen aan een gezonde leefomgeving worden meegenomen.
- Het landschap gaat in transitie voor een versterking van water, ecologie en bodem, maar er worden ook offers gevraagd voor inpassingen van de energietransitie in het groene landschap. Deze inpassingen bieden echter wel een kans om op de betreffende locaties met aanvullende budgetten tot concrete landschappelijke versterking te komen.
- Voor de energie- en circulaire transitie in de haven- en industriegebieden zet de regio zich in voor additionele risicoruimte en indien noodzakelijk voor tijdelijke additionele geluidsruimte. Daarbij werken Rijk en regio gezamenlijk aan de realisatie van de Energiehaven, en wordt de ambitie onderzocht om deze ontwikkeling later op te plussen. Een succesvolle realisatie van het pakket van deze onderdelen, zoals benoemd in de paragraaf 5.1.11, leidt ertoe dat de reservering voor een mogelijk havenbekken in de Houtrakpolder in de toekomst niet meer nodig is.
- Echter de reservering is nog steeds actief, en kan pas worden opgegeven na realisatie van het pakket van onderdelen van dit Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied.
- Alle nieuwe ontwikkelingen houden via het principe van water en bodem sturend rekening met kansen en toekomstige beperkingen van ons water- en bodemsysteem. Aan de noordzijde van het Noordzeekanaalgebied moet er nog aanvullend gebied voor toekomstig waterbeheer worden aangewezen.
- De hele regio verplicht zich om transformatieprojecten voor woningbouw in onze haven- en industriegebieden pas in te zetten zodra dit past in onze gezamenlijke overweging, regionale samenhang en bestuurlijk overleg.

Met deze koers slaan wij de komende jaren dezelfde richting in, en kan er door onze samenwerking de komende decennia méér maatschappelijke waarde worden gerealiseerd in het Noordzeekanaalgebied.

Heineken
UT 755 L

H6
Samenwerking

Het succes van dit Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied valt of staat bij een goede regionale samenwerking en afstemming. Oplossingen voor de diverse opgaven kunnen alleen in samenhang en door samenwerking worden bereikt. De bestuurlijke- en netwerkorganisatie in het NZKG is robuust ingericht. Dat wil zeggen dat de opgaven in deze regio nu en in de toekomst goed en tijdig kunnen worden opgepakt.

Het Bestuursplatform NZKG vormt de kern van de regionale bestuurlijke samenwerking. Hierin zijn provincie, gemeenten en partners vertegenwoordigd en zit ook het Rijk aan tafel. En dat is relevant, omdat we zien dat er in de komende jaren hard gewerkt wordt aan diverse transities die niet alleen de regio aangaan, maar waarbij ook nationale opgaven worden opgepakt. Daarnaast vragen we het Rijk om via grondposities een sterkere positie in te nemen in het Noordzeekanaalgebied, om zo gezamenlijk te kunnen sturen op opgaven van nationaal belang.

Bestuursplatform NZKG
De regionale samenwerking in het NZKG bestaat al ruim dertig jaar. In het Masterplan van 1995 ging het voornamelijk om de groeikansen voor de haveneconomie. In 2013 is de Visie NZKG 2040 gezamenlijk vastgesteld en werd het perspectief al verbreed naar woningbouw. Het NOVEX-NZKG proces heeft vervolgens een extra impuls gegeven om de scope van het bestuurlijk gesprek nog verder te verbreden.

Het Bestuursplatform NZKG heeft twee vakinhoudelijke bestuurscommissies ingericht - Energietransitie en Ruimte - om het bestuurlijk gesprek goed te kunnen voeren langs de lijnen van de inhoud. Zo zijn aanvullend op de bestaande samenwerking de waterschappen betrokken in de Bestuurscommissie Ruimte en zitten de netbeheerders, gebruikers en producenten van duurzame energie aan tafel in de Bestuurscommissie Energietransitie. Dit Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is het resultaat van een intensief samenwerkingsproces.

Het Noordzeekanaalgebied is het industriecluster van de Metropoolregio Amsterdam. Er vindt regelmatig afstemming plaats met de NOVEX-MRA, op een groter en abstracter schaalniveau. Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is een nadere invulling van wat er globaal over het Noordzeekanaalgebied is opgenomen in de NOVEX-MRA.

Nationale regie
Het Rijk kondigt aan de komende jaren nationale regie te willen voeren op ruimtelijke opgaven van nationaal belang. Ook in het Noordzeekanaalgebied is het Rijk van harte welkom om deze regie gezamenlijk op te pakken. En er is meer nodig. Voor nationale regie op inpassingen en versnelling is een actieve grondpositie van het Rijk van strategisch belang. In het Noordzeekanaalgebied zijn twee havenbedrijven, Zeehaven IJmuiden en Port of Amsterdam actief. Deze havenbedrijven kunnen bijdragen aan inpassingen van nationale opgaven zoals de energie- en circulaire transitie. Dat kan als er meer publieke sturing is op strategische grondposities in dit haven- en industriegebied van de MRA.
Het Rijk heeft op dit moment nauwelijks grondposities in het Noordzeekanaalgebied. Daarmee is een potentieel belangrijk instrument voor nationale regie niet of nauwelijks voorhanden. Deze sturing is onder andere nodig voor het tijdig realiseren van uitbreiding van de energiehoofdstructuur. Investeringen daarin worden uitgevoerd conform het Cluster Energie Strategie NZKG (CES NZKG 2022) en via het nationale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie & Klimaat (MIEK).

Wanneer het Rijk de komende jaren haar strategische positie in dit gebied versterkt, kunnen wij gezamenlijk, als overheden en aangesloten partners, sturen op opgaven van nationaal belang die nodig zijn in het Noordzeekanaalgebied.

Proces van totstandkoming

Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied valt onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Bestuursplatform NZKG en het ministerie van EZK. Het is voorbereid in de Bestuurscommissie Ruimte NZKG, waarin alle partners van het Bestuursplatform NZKG vertegenwoordigd zijn, en ook het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, het Hoogheemraadschap van Rijnland en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht zijn aangesloten.

Rond de zeven thema's (zie hoofdstuk 1) hebben werkgroepen bouwstenen voorbereid voor het opstellen van dit ontwikkelperspectief. Een aantal van deze bouwstenen wordt als aanvullende onderlegger bijgevoegd.

Dit ontwikkelperspectief kwam tot stand na vele gesprekken en overleggen en dankzij de input van onze partners en anderen. Tijdens het proces waren partijen bereid om zich te verplaatsen in de opgaven van anderen. Hieronder staan een aantal memorabele momenten:

- Minister Rob Jetten bezocht de Winddays in IJmuiden op 16 juni 2022. Hij kondigde daar het bestuurlijke trekkerschap van minister Micky Adriaansens aan.
- Tijdens het NZKG jaarcongres van 30 september 2022 op Base Camp IJmuiden gingen ruim 200 betrokkenen in het gebied in gesprek over opgaven als waterstof, klimaatverandering, woningbouw, leefbaarheid, milieuruimte en samenwerking in deze regio.
- Andere momenten waren onze maandelijkse atelierbijeenkomsten met het Productieteam, dat bestaat uit deskundigen van alle partners, en een atelier waaraan onder anderen de Rijksadviseur voor de Leefomgeving Wouter Veldhuis en andere vertegenwoordigers van het College van Rijksadviseurs aan hebben bijgedragen (4 oktober 2022).
- Het integrale gesprek met het Rijk is goed op gang gekomen in het BRON-beraad van 13 december 2022. Daar waren de hoogste ambtenaren van alle ruimtelijke ministeries aanwezig. Op basis van een fysieke schuifpuzzel met alle opgaven die spelen in het gebied, is een gesprek gevoerd over integrale samenhang en toekomstkansen.
- Op 30 maart 2023 kwamen bestuurders en partners bij elkaar voor het bestuurlijk atelier bij Afvalzorg in Nauerna. In Nauerna, met uitzicht op Noordzeekanaal, de polders en het westelijk havengebied, werkten de deelnemers samen en dachten mee over de samenhang van alle opgaven in het gebied.

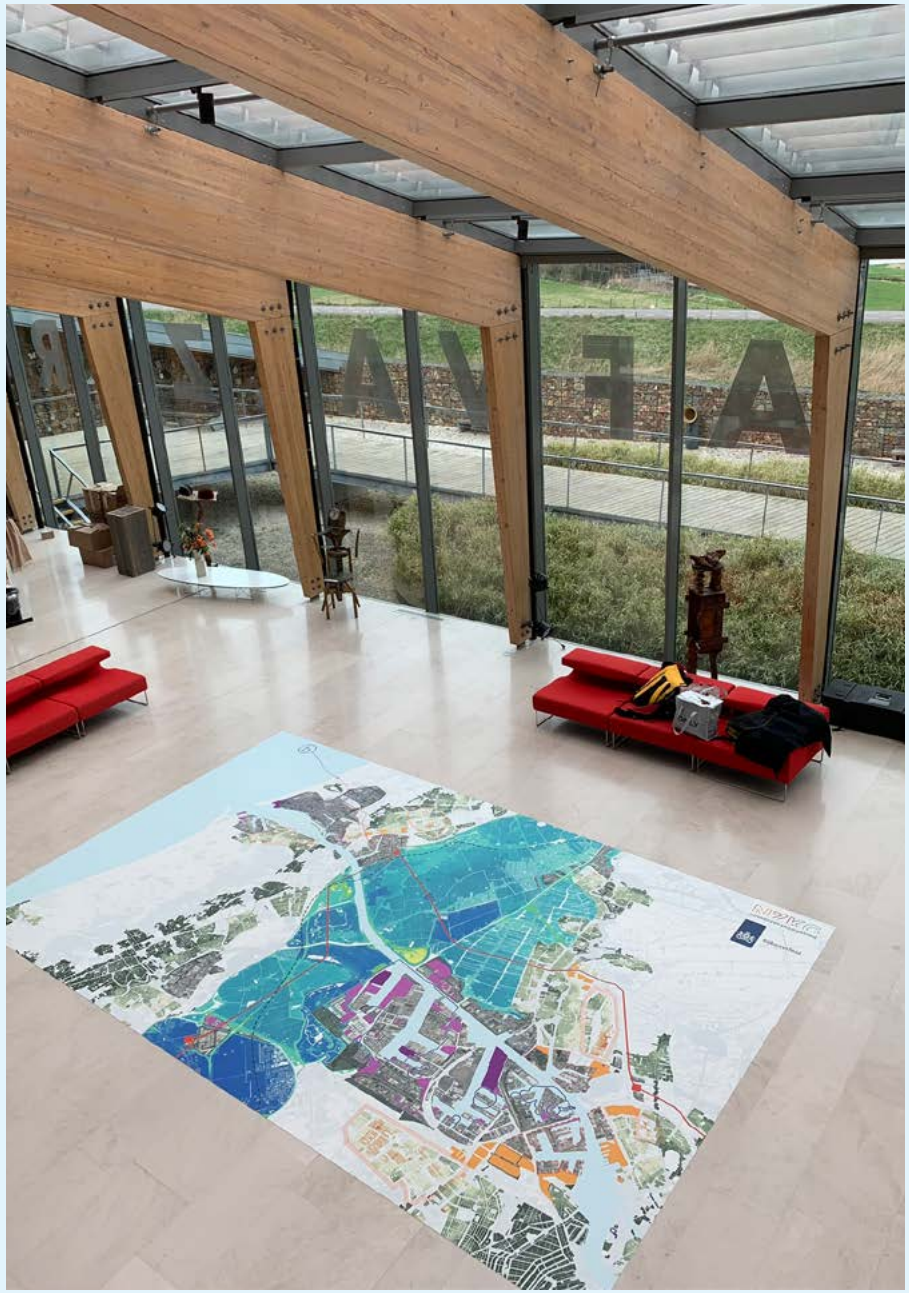

- Op 19 juli 2023 organiseerden we een sessie in de Broedmachine in Beverwijk, waarin natuur- en milieuorganisaties, ondernemersverenigingen, woningcorporaties en een reizigersvereniging deelden wat zij belangrijk vinden in het Noordzeekanaalgebied.
- In september en oktober 2023 is de integrale samenhang van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied uitgelegd en besproken in alle betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten voor het ophalen van de wensen en opvattingen. Deze wensen en opvattingen geven een indicatie van de handelingsruimte van colleges bij het voorbereiden van besluitvorming de komende jaren en zijn dus belangrijk voor de uitvoering van deze gezamenlijke koers de komende decennia. Op 18 oktober 2023 kwamen bestuurders en partners wederom bij elkaar voor een tweede bestuurlijk atelier waarin bestuurlijke samenwerking als centraal stond.
- Het NZKG-congres van 10 november 2023 in SugarCity Halfweg stond inhoudelijk in het teken van het nieuwe Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied, en werd met een breed publiek van belangstellenden besproken.

Door alle gesprekken en de samenwerking tussen Rijk en regio is een proces ontstaan waarin partijen zijn gaan bewegen. Ze hebben het belang van de eigen dossiers onderdeel gemaakt van de integrale samenhang en ambities voor het hele Noordzeekanaalgebied.

Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is het resultaat van dit proces. Het is nader afgestemd met het Rijk (onder anderen met de ministers van EZK, BZK en I&W) in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van mei 2023. In het tweede en derde kwartaal van 2023 is overleg gevoerd met gemeenteraden, Provinciale Staten en het dagelijks bestuur van de waterschappen over het ontwikkelperspectief. Het vastgestelde Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied zal in het voorjaar van 2024 aan raden en Staten worden voorgelegd om het deze gemeenschappelijke strategie voor de komende jaren te onderschrijven.

Noten

1 *Ministerie van BZK, Nationale Omgevingsvisie (2020), p. 168*

2 *Ministerie van BZK, Programma NOVEX (2022), p. 13*

3 *Kamerbrief 'Programma's Uitvoering NOVEX en Mooi Nederland' van de minister voor VRO, 6 juli 2022*

4 *Rijk en Metropoolregio Amsterdam, 'Verstedelijkingsconcept 2050; Metropool van grote klasse met menselijke maat' (2021), p. 14*

5 *Zoals bedoeld in artikel 14 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (na de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024: "Risicogebied")*

6 *Alles is landschap: haven- en industrielandschappen, stedelijke landschappen, en groene landschappen. Met de term 'het groene landschap' bedoelen wij al het landschap minus de haven- en industrielandschappen en de stedelijke landschappen.*

7 *Hiervoor is een 380-kv transformator nodig eventueel in combinatie met een aanlanding vanuit wind op zee.*

8 *Sommige functies gaan gepaard met externe veiligheidsrisico's. De opslag van benzine of waterstof bijvoorbeeld. Er zijn landelijk risicomaten opgesteld waarin staat opgenomen wat er wel en niet in de nabijheid van deze functies mogelijk is. Dat leidt tot ingetekende risico-contouren op de kaart. Ook in het Noordzeekanaalgebied zijn - aan de hand van deze landelijke risicomaten - risico-contouren bepaald. Met risicoruimte worden deze contouren bedoeld.*

9 *Beleidsbrief 'Een nationaal programma voor versnelde verduurzaming van de industrie' (24 maart 2023), ministerie van EZK, blz. 6. Zie ook de kaart van de nationale hoofdstructuur in de Nationale Omgevingsvisie, blz. 66. De andere vier zijn Noord-Nederland, Rotterdam-Moerdijk, Zeeland-West-Brabant en Chemelot in Limburg. De over het land verspreide industrie wordt wel als zesde cluster aangemerkt.*

10 *Henri de Groot, hoogleraar economie aan de Vrije Universiteit heeft deze ontwikkeling al vele malen aangekondigd op de 'State of the Union' van de Metropoolregio Amsterdam*

11 *Hiermee leveren we een bijdrage aan de volgende nationale programma's:*
- *Wateroverlast en zeespiegelstijging;*
- *Programma Energie Hoofdstructuur;*
- *Nationale Woon- en Bouwagenda;*
- *Nationaal Programma Circulaire Economie;*
- *Programma Infrastructuur Duurzame Industrie;*
- *Mooi Nederland;*
- *Nationaal waterstof programma;*
- *Nationaal werklocaties, ruimte voor economische activiteit;*
- *Water en bodem sturend;*
- *Nationaal programma verduurzaming industrie;*

die op hun beurt weer ten dienste staan van Europese programma's zoals bijvoorbeeld Fit for 55. In de uitvoeringsagenda, zie pararaaf 1.4 voor nadere toelichting, zal aandacht zijn voor de invulling van de nationale doelstellingen en hoe deze vorm krijgen in het NZKG

12 *De econoom Joseph Schumpeter (1883-1950) noemde dit proces 'creatieve destructie'.*

13 *Erasmus UPT (2023), De economische en strategische waarde van de havens in het NZKG, conceptversie februari 2023, blz. 11*

14 *Dat is ongeveer 2,5% van de werkgelegenheid en 3% van de toegevoegde waarde in de Metropoolregio Amsterdam. Zie hiervoor: Erasmus UPT (2023), De economische en strategische waarde van de havens in het NZKG, conceptversie februari 2023, blz. 11*

15 *Deze ambitie is opgenomen en uitgewerkt in het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030.*

16 *Havennota 2020-2030 'Agenda voor krachtige havens in een duurzame en digitale economie', ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2020, blz. 7*

17 *De aanpak van de energietransitie is onder meer uitgewerkt in de Cluster Energie Strategie (CES 2.0) voor het Noordzeekanaalgebied (2022) en het jaarlijkse Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat (MIEK) van het Rijk.*

18 *Respectievelijk de Cluster Energie Strategie (CES 2.0) voor het Noordzeekanaalgebied (2022) en het jaarlijkse Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat van het Rijk (MIEK) en van de provincie (pMIEK).*

19 *Voor het bevorderen van de productie en de toepassing van secundaire grondstoffen en biogrondstoffen in de koolstofketen. De aanwezige maakindustrie in het gebied zal moeten verduurzamen, en introduceert nieuwe productieprocessen. Verschillende EU regelgeving voor verpakkingen en producten geven de richting aan onder het Circular Economy Action Plan (onderdeel van de Green Deal).*

20 *Alle recente onderzoeken (t.w. Generation Energy (2022) Inventarisatie ruimte en milieucontouren energieprojecten NZKG, Buck, Vestigingsbeleid Noordzeekanaalgebied (2021) Bureau Buiten (2022)) geven aan dat er voldoende fysieke ruimte is in de haven- en industriegebieden van het Noordzeekanaalgebied voor de economische vraag indien de huidige ruimte voor steenkolenopslag die rond 2030 vrijkomt in Westpoort meegerekend wordt.*

21 *De berekening is op hoofdlijnen. Anno 2023 is er 335 hectare aan uitgeefbare ruimte (zie Monitor Ruimte-Intensivering Noordzeekanaalgebied 2023, p.8). Rond 2030 komt daar in Westpoort 108 hectare bij doordat steenkoolopslag beschikbaar komt. Gemiddeld wordt 20 hectare aan ruimte uitgegeven aan diverse functies (zie Buck (2021) en Bureau Buiten (2022)). 335+108= 443 hectare /20 betekent dat er voldoende ruimte beschikbaar is voor minimaal 22 jaar. Dat betekent dat het NZKG zeker tot 2040 voldoende uitgeefbare ruimte beschikbaar heeft. In deze som is nog niet bijgeteld: de (steenkool)ruimte die na de transitie van Tata Steel beschikbaar kan komen, en ruimte die wel vrij is in het gebied maar niet uitgeefbaar is zoals de ADM-werf van 43 hectare. Indien deze ruimte in de toekomst ingevuld kan worden met nieuwe functies dan is er ruimte beschikbaar voor een nog langere periode.*

22 *Nationaal Programma Energie Hoofdstructuur (PEH) is nog in ontwikkeling bij het ministerie van EZK. De vraagraming voor energietransitie per gebied wordt verwacht in de zomer van 2023.*

23 *Ontwerp-Programma Energiehoofdstructuur, Rijksoverheid (2023) p. 72.*

24 *Voor het versterken van het elektriciteitsnetwerk zijn ook veel extra onderstations nodig, die om ruimtelijke inpassing vragen in en nabij de stedelijke omgeving.*

25 *Het maximale scenario uit het Ontwerp-Programma Energiehoofdstructuur van 350 hectare is extreem maar zelfs dat zou ruimtelijk kunnen passen in het Noordzeekanaalgebied. Echter het is dan onwenselijk en onmogelijk om al deze onderdelen op Westpoort onder te brengen, omdat er dan ruimtelijke schaarste ontstaat voor nautische functies en circulaire bedrijvigheid. Door deze opgave ruimtelijk te verdelen past deze opgave wel. De eerste transformator op het voormalige Tata-terrein is al in aanbouw en in de toekomst volgen er meer die om inpassing vragen in het landschap. Op Westpoort wordt in maximale scenario 200 hectare benut voor energieinfrastructuur en na de transitie van Tata Steel komt er ruimte vrij die ingezet kan worden voor de energietransitie (75/100 ha). Als dit maximale scenario nodig is vraagt dit wel om ruimtelijk prioriteit te geven aan vestigingen die hier bijdragen aan deze nieuwe energiestructuur.*

26 *Onzekerheden/ variabelen van onderzoek van Ecorys betreffen: De ontwikkelingen van de wereldhandel en de mate waarin strategische grondstoffen bereikbaar zijn in relatie tot de milieu-impact bij de winning ervan elders; en onzekerheid over de mate waarin er op internationaal consensus wordt bereikt over de ontwikkeling van de circulaire economie en het level playing field.*

27 *Ecorys (2023) Transitie naar een circulaire economie in het Noordzeekanaalgebied. Circulair handelsperspectief voor een ruimtelijke inrichting van het NZKG in het kader van NOVEX.*

28 *Decisio (2023) MKBA Energiehaven.*

29 *Op 6 april 2023 heeft de Gemeenteraad van Zaanstad het Concept Perspectief Achtersluispolder vastgesteld waarbij onderscheid gemaakt wordt in drie zones. In Achtersluispolder-Zuid/Havenkwartier ligt de nadruk op het versterken en*

intensiveren van economische functies. In het Concept Perspectief pagina 19 staat over deze zone vermeld: 'Om investeringen van ondernemers mogelijk te maken zet Zaanstad hier voor een periode van 20 jaar niet in op verdere transformatie'

30 *GE Energy (2022), Inventarisatie ruimte en milieucontouren energieprojecten NZKG, september 2022. P. 45.*

31 *Een risicogebied kan wel over kwetsbare gebouwen gelegd worden indien deze door bevoegd gezag als noodzakelijk voor het gebied worden beoordeeld.*

32 *Overleg hierover vindt ook plaats in het BO Industrie en Gezondheid.*

33 *Nota Zeehavens, provincie Noord-Holland, 2022, blz. 28*

34 *Cijfers uit Woondeal MRA (2023)*

35 *RIVM (2021), Blik op leefomgeving en gezondheid voor de Verstedelijkingsstrategie Metropoolregio Amsterdam vanuit beschikbare data en trends.*

36 *De Leefbaarometer van het ministerie van Binnenlandse Zaken geeft informatie over de leefbaarheid in alle buurten en wijken, waarbij leefbaarheid is gedefinieerd als de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld. Het geeft de situatie in de wijk weer, maar ook ontwikkelingen en achtergronden van de buurt. Om leefbaarheid in beeld te brengen wordt gebruik gemaakt van 100 indicatoren, onderverdeeld in 5 dimensies.*

37 *RIVM (2021), Blik op leefomgeving en gezondheid voor de Verstedelijkingsstrategie Metropoolregio Amsterdam vanuit beschikbare data en trends.*

38 *De stand van zaken m.b.t. de gezondheid is onderwerp van een aantal onderzoeken van RIVM, twee brieven van de provincie Noord-Holland aan de Staatssecretaris van I&W (14 april 2021 en 2 september 2021) en een brief van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aan de DG Milieu en Internationaal van het ministerie van I&W (1 april 2022)*

39 *Onderzoeksraad voor Veiligheid (2023), Industrie en Omwonenden p.8*

40 *Onderzoeksraad voor Veiligheid (2023), p 141.*

41 *Waarbij ook integraal gekeken wordt naar mobiliteit. Stedelijke vernieuwing/verdichting en gezonde leefomgeving maken integraal onderdeel uit van de opgaven. OV-frequenties van trein, pont en bus, maar ook naar het oplossen van de doorstroming van snelwegen A9/A22/A208 via de velserverbinding. Een betere pontverbinding (2e pont) en doorstroming van het Pontplein zijn van groot belang voor de hoofdfietsroutes in de IJmond en het bevorderen van duurzame mobiliteit.*

42 *Kamerbrief 'water en bodem sturend' van minister van I&W (25 november 2022)*

43 *Landschappelijke waarden en structuren zijn benoemd in de provinciale Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en het provinciale document 'Bijzonder Provinciaal Landschap'.*

44 *Gemeentelijke Visie Haven 2020 – 2040 (p.38)*

45 *Algemene uitgangspunten over de relatie tussen het watersysteem en de ruimtelijke inrichting zijn vastgelegd in de kamerbrief 'Water en bodem sturend' van de minister van I&W (25 november 2022). Voor het Noordzeekanaalgebied is van bijzonder belang het lopende onderzoek naar een 'Toekomstbestendig watersysteem Amsterdam-Rijnkanaal/ Noordzeekanaal'. Specifiek voor het Ontwikkelperspectief NZKG is een ambtelijk Werkdocument opgesteld over Water en Klimaatadaptatie (maart 2023).*

46 *Deze raming komt uit de eerste voorlopige onderzoeken van Toekomstbestendig Watersysteem ARK-NZK. Specialisten geven mee dat deze prognose in de toekomst waarschijnlijk nog hoger zal uitvallen.*

47 *Lees hiervoor de Historische Wateratlas (2022) p.25 over 'het Oer-IJ, het raadsel van de zinkgaten en de suikerbieten'. En over het roerei van de Turkse ingenieur Güray die het gebied de naam Oer-IJ heeft gegeven.*

48 *Bron: Visie schone scheepvaart, Port of Amsterdam 2022.*

49 *Minister van EZK, 'Zomerbrief Maatwerk' 8 juli 2022*

50 *Bij verruiming gaat het om een nieuwe contouren voor omgevingsveiligheid inclusief aandachtsgebieden.*

51 *Door de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 worden rondom milieubelastende activiteiten van rechtswege aandachtsgebieden aangewezen (voor omgevingsveiligheid, geluid en luchtkwaliteit). Veel activiteiten gelieerd aan de energietransitie brengen aandachtsgebieden voort. Vanwege het intensief ruimtegebruik in het Noordzeekanaalgebied is het nodig dat de gemeenten in het Noordzeekanaalgebied niet bij voorbaat nieuwe (gemeentegrensoverschrijdende) aandachtsgebieden uitsluiten.*

52 *Conform de Transformatiestrategie uit 2017, de Visie Noordzeekanaalgebied 2040, en Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (2022).*

53 *Omgevingsvisie Amsterdam 2050 (p.195)*

54 *Conversie is nodig om LOHC (de vloeibare, diesel-achtige vorm waarin waterstof wordt getransporteerd) terug te brengen tot waterstofgas. Dit is een van de technieken waar Port of Amsterdam op inzet.*

55 *De eerste fase van Haven-Stad betreft hier de delen 1a, 1b & fase 2 zoals beschreven de Ontwikkelstrategie Haven-Stad 2017.*

56 *Het Schone Lucht Akkoord is ondertekend o.a. door het Rijk, provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam, Beverwijk, Heemskerk, Velsen en Zaanstad. De gemeente Haarlemmermeer heeft niet getekend. https://www.schoneluchtakkoord.nl/schone-lucht-akkoord/*

57 *RIVM 'Gezondheid in de IJmond 2020', 2022, blz 40: 'In gebieden met een hoge belasting door fijnstof van de basismetaalindustrie ervaren inwoners meer hinder en bezorgdheid dan in de laag belaste gebieden. In 2020 wordt er meer hinder en bezorgdheid ervaren dan in 2012 en 2016, met name stof, roet en rookhinder en bezorgdheid over de woonsituatie in de nabijheid van bedrijven/industrie. In de hoog belaste gebieden ervaren minder inwoners hun gezondheid in 2020 als (zeer) goed dan in laag belaste gebieden. Ook hebben inwoners van hoog belaste gebieden vaker chronische aandoeningen, zoals COPD, hoge bloeddruk en hart- en vaatziekten, dan in laag belaste gebieden. Er is geen duidelijke trend te onderscheiden in het vóórkomen van chronische aandoeningen in 2012, 2016 en 2020. Wel is er in de afgelopen tien jaar sprake van een geleidelijke daling in de concentraties fijnstof en stikstofdioxide in de IJmond. Daarmee worden de concentratieverschillen tussen de verschillende blootstellingsgebieden kleiner, maar de gebieden nabij het Tata Steel-terrein blijven zwaarder belast dan gebieden verder weg. Al wordt de lucht schoner in de IJmond, de lucht is nog niet gezond.'*

58 *Kamerbrief 'water en bodem sturend' van minister van I&W (25 november 2022)*

59 *Het prijsmechanisme helpt om de markt de stimuleren om spaarzamer om te gaan met het gebruik van schaarse middelen zoals zoetwater.*

60 *Minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft samen met de Minister van EZK en BZK via zijn kamerbrief van 4 oktober 2023, over het onderzoeksrapport Houtrakpolder, aangeven welke onderdelen nodig zijn voor een definitief besluit over de toekomst van de Houtrakpolder: Er is inzicht nodig in de (financiële) haalbaarheid van verschillende varianten, én het is ook belangrijk om te onderzoeken hoe verschillende functies gecombineerd kunnen worden, zoals bijvoorbeeld ook de mogelijkheid te van een piekwaterberging in een havenbekken zoals aangedragen door het Ministerie van I&W. De verdere uitwerking zal de komende jaren plaats vinden en vraagt een duidelijke bestuurlijke afweging en keuze. In het onderzoeksrapport van Deloitte 'Onderzoek Voorwaarden Havenbekken Houtrakpolder' zijn verschillende uitdagingen in kaart gebracht, voortkomend uit de wijze waarop stakeholders invulling willen geven aan de verschillende voorwaarden. Deze uitdagingen worden meegegeven aan het NOVEX-NZKG om verder te analyseren, afwegingen te maken en uiteindelijke keuzes voor te bereiden voor definitieve bestuurlijke besluitvorming in de toekomst.*

61 *De regeling is nog in ontwikkeling bij EZK en wordt in voorjaar 2024 verwacht. Deze zal waarschijnlijk ook financiële mogelijkheden bieden voor projecten op het gebied van leefbaarheid en economische stimulering in relatie tot de inpassing en doorwerking van Wind op Zee voor effecten die voor 2030 gaan plaatsvinden.*

Bestuurlijke verantwoording

Bestuurlijk verantwoordelijk voor de NOVEX-aanpak NZKG:

Micky Adriaansens	Minister van Economische Zaken en Klimaat
Esther Rommel	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland

Product is vastgesteld in het Bestuursplatform NZKG,
de bestuurlijke opdrachtnemer van de NOVEX-aanpak NZKG:

Esther Rommel	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland/ Voorzitter
Hester van Buren	Wethouder gemeente Amsterdam
Brigitte van den Berg	Wethouder gemeente Beverwijk
Jurgen Nobel	Wethouder gemeente Haarlemmermeer
Aad Schoorl	Wethouder gemeente Heemskerk
Jeroen Verwoort	Wethouder gemeente Velsen
Stephanie Onclin	Wethouder gemeente Zaanstad
Koen Overtoom	CEO Port of Amsterdam
Peter van de Meerakker	Directeur Zeehaven IJmuiden
Tom Eussen	Managing Director Tata Steel
Tjeerd Roozendaal	Hoofdingenieur-directeur Rijkswaterstaat
Jurgen Geelhoed	Regiomanager Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Product is bestuurlijk voorbereid in de Bestuurscommissie Ruimte NZKG:

Esther Rommel	Gedeputeerde Provincie Noord-Holland/ Voorzitter
Reinier van Dantzig	Wethouder gemeente Amsterdam
Ali Bal	Wethouder gemeente Beverwijk
Jurgen Nobel	Wethouder gemeente Haarlemmermeer
Ani Zalinyan	Wethouder gemeente Heemskerk
Jeroen Verwoort	Wethouder gemeente Velsen
Stephanie Onclin	Wethouder gemeente Zaanstad
Koen Overtoom	CEO Port of Amsterdam
Peter van de Meerakker	Directeur Zeehaven IJmuiden
Albert Kassies	Director New Energy Tata Steel
Bregje van Beekvelt	Directeur Netwerkontwikkeling Rijkswaterstaat
Bea de Buisonjé	Lid Dagelijks Bestuur Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
Klazien Hartog	Hoogheemraad bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Bas Knapp	Hoogheemraad bij Hoogheemraadschap van Rijnland
Jurgen Geelhoed	Regiomanager Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied is voorbereid in de Bestuurscommissie Ruimte NZKG in overleg en met steun van de Bestuurscommissie Energietransitie NZKG.

Colofon

Kernteam:

William Stokman	Projectleider
Jeroen Bakker	Projectleider voor het Rijk
Yolanda van Diepen	Projectsecretaris
Jurjen Tjarks	Stedebouwkundig Ontwerp
Martijn Veenstra	Stedebouwkundig Ontwerp
Anne Jans	Geodata specialist
Maurits Bongenaar	RO-adviseur

Met steun van:

PosadMaxwan:
Froukje van de Klundert
Jos Kenter
Emile Revier

Westerlengte:
Peter Paul Witsen

Beeldmateriaal
(tenzij anders vermeld)
PosadMaxwan

Fotografie:
Theo Baart

Foto's proces:
Wouter Zaalberg
Yolanda van Diepen

Dit product is tot stand gekomen met bijdragen van:

André Blikman	Ministerie van IenW
André Bol	Hoogheemraadschap van Rijnland
André van Eijk	Provincie Noord-Holland
Annebel te Pas	Port of Amsterdam
Ard Wolters	Rijkswaterstaat (WNN)
Arny Plomp	Provincie Noord-Holland
Barbara Schmitt	Gemeente Velsen
Bart Wiegmans	Provincie Noord-Holland
Bas van de Pas	Provincie Noord-Holland
Birte Querl	Provincie Noord-Holland / MRA
Boris Buffing	Provincie Noord-Holland
Camiel van Drimmelen	Gemeente Amsterdam
Debby Kostandy	Gemeente Velsen
Donald Voskuil	Tata Steel Nederland
Eduard de Visser	Port of Amsterdam
Elise Bos Eyssen	Recreatiegebied Spaarnwoude
Erwin Baltus	Gemeente Heemskerk
Erwin de Groot	Hoogheemraadschap van Rijnland
Femke Swan	Programmabureau NZKG
Fleur Meijer	Provincie Noord-Holland
Günay Yilmaz	Provincie Noord-Holland
Hans van Helden	Provincie Noord-Holland
Hans van Wijk	Gemeente Amsterdam
Hans Vonk	Provincie Noord-Holland
Helen Nelemans	Omgevingsdienst NZKG
Hugo Hegeman	Rijkswaterstaat (WNN)
Inge Koolen	Ministerie IenW
Ingrid Post	Programmabureau NZKG
Joost Dunselman	Gemeente Zaanstad
Jort van Aken	Gemeente Amsterdam
Lex Brans	Provincie Noord-Holland / MRA
Lousanne Boeijen	Programmabureau NZKG
Marcel Steeman	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Manja Touber	Omgevingsdienst NZKG
Mare de Wit	Rijkswaterstaat (WNN)
Marjo Schlaman	Provincie Noord-Holland
Mark Lammertink	Gemeente Haarlemmermeer
Maurik van Hal	Provincie Noord-Holland
Merijn Vroonhof	Gemeente Amsterdam
Mike Rumping	Gemeente Velsen
Miranda Jonker	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Mirte Rozemond	Gemeente Zaanstad
Philip Stohr	Port of Amsterdam
Raymond Dubos	Port of Amsterdam
Rob Kroeze	Waternet / Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
Robert Drooghmans	Ministerie van BZK
Rogier Baars	Provincie Noord-Holland
Saskia Hoogstraten	Gemeente Amsterdam
Suzanne Bleijenberg	Gemeente Zaanstad
Tom Meijerink	Gemeente Zaanstad
Vera Mulder	Ministerie van IenW
Victor Koopman	Gemeente Amsterdam
Wies Thesingh	Provincie Noord-Holland
Wouter Hol	Gemeente Beverwijk
Wouter Pietersma	Ministerie IenW
Yvette Moulijn	Omgevingsdienst NZKG

2023

Vogelvlucht van het huidige Noordzeekanaal met daarop de elementen uit het Ontwikkelperspectief, zo'n 150 jaar later.

noordzeekanaalgebied

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 2 juli 2024

Onderwerp: Vaststellen van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied

Kenmerk: 2271869/2271882

Bijlage:
Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied

1. Inleiding

In Nederland is de ruimte schaars en zijn de opgaven groot. Het Rijk wil in 2024 een nieuwe Nota Ruimte vaststellen met een lange termijn visie op de ruimtelijke inrichting van ons land om zo plaats te bieden aan de nationale opgaven. De Nota Ruimte moet antwoord geven op de vraag hoe met de schaarse ruimte om te gaan en toch de ambities te kunnen waarmaken. Om invulling te geven aan de Nota Ruimte zijn de provincies gevraagd een Ruimtelijk Voorstel te leveren waarin is opgenomen hoe de nationale opgaven per provincie worden ingepast. Daarnaast zijn er in heel Nederland zestien zogeheten NOVEX-gebieden[1] aangewezen waar een stapeling van nationale opgaven plaatsvindt. Per NOVEX-gebied werken Rijk en regio gezamenlijk aan het opstellen van een ontwikkelperspectief.

Het Noordzeekanaalgebied (NZKG) is aangewezen als NOVEX-gebied. In de NOVEX-NZKG is de afgelopen jaren door Rijk en regio gezamenlijk gewerkt aan het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied waarin de thema's gezonde leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap & ecologie, woningbouw en water tegen elkaar worden afgewogen en ruimtelijk worden ingepast. De totstandkoming hiervan was een omvangrijk proces met veel betrokken partijen met soms sterk uiteenlopende belangen. Gedurende dit proces heeft de provincie zowel ambtelijk als bestuurlijk actief bijgedragen.

In september 2023 hebben we met u gesproken over de 90% versie van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied. Destijds is geconstateerd dat de voorliggende versie al grotendeels in overeenstemming is met provinciale beleidsdocumenten zoals de Provinciale Omgevingsvisie NH2050, de Provinciale Omgevingsverordening, de Nota Zeehavens Noord-Holland en de door ons onderschreven producten zoals de Cluster Energie Strategie NZKG en het MRA Verstedelijkingsconcept 2050. Bij de bespreking zijn ook de provinciale wensen en opvattingen vastgesteld die zijn meegegeven voor de 100% versie. Het merendeel van onze wensen en opvattingen had betrekking op vervolgstappen na vaststelling van het Ontwikkelperspectief en worden geadresseerd in de Uitvoeringsagenda die eind 2024 wordt

[1] NOVEX: Nationale Omgevingsvisie Extra

opgeleverd. Wel is op verzoek van de provincie in de samenvatting de passage over de Houtrakpolder en de strategische reservering voor een extra havenbekken aangepast. Deze sluit nu aan bij de teksten zoals opgenomen in het provinciaal coalitieakkoord.

Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied
Inmiddels is de definitieve versie van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied vastgesteld in het Bestuursplatform NZKG. Aanvullend is voorgesteld dat de gemeenten aangesloten bij het Bestuursplatform NZKG het Ontwikkelperspectief als leidraad voor toekomstig beleid vaststellen en de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 uit 2013 intrekken. Aan de samenwerkende partners aangesloten bij het Bestuursplatform NZKG, te weten Port of Amsterdam, Tata Steel en Zeehaven IJmuiden N.V. wordt gevraagd om het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied te onderschrijven als richting voor toekomstig handelen. Aan de Dagelijks Besturen van de drie Waterschappen die aangesloten zijn in de Bestuurscommissie Ruimte NZKG wordt gevraagd om het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied te onderschrijven.

Aan uw Staten worden gevraagd om het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied als leidraad voor toekomstig beleid vast te stellen en om de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 van 2013 in te trekken.

Met het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied wordt het product opgeleverd dat door het Rijk is gevraagd namelijk een integrale gebiedsgerichte uitwerking van de Nationale Omgevingsvisie. Het Ontwikkelperspectief is aan het Rijk aangeboden en wij hebben het opgenomen in ons ruimtelijk voorstel aan het Rijk.

Intrekken Visie Noordzeekanaalgebied 2040
In 2013 is de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 vastgesteld met als doel om met één gezamenlijke visie een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan het versterken van de internationale concurrentiepositie van de metropoolregio Amsterdam.
In het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied hebben Rijk, provincie en betrokken gemeenten een gezamenlijk beeld geschetst voor de ontwikkeling van het gebied. Het Ontwikkelperspectief ziet toe op een integrale aanpak van de gezonde leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap & ecologie, woningbouw en water in het gebied. Met het vaststellen van de Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied ligt er een nieuwe actuele koers die aansluit bij de huidige situatie en ambities.
De Visie Noordzeekanaalgebied 2040 geeft geen richting meer. U wordt daarom verzocht om deze Visie in te trekken.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

In het Ontwikkelperspectief zijn de thema's gezonde leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap & ecologie, woningbouw en water tegen elkaar afgewogen en ruimtelijk ingepast. Per thema is inzichtelijk gemaakt welke opgaven er ruimtelijk spelen. Daar waar mogelijk is dit gekwantificeerd en afgezet tegen de beschikbare ruimte. Er zijn keuzes gemaakt wat op welke plek mogelijk is en in veel gevallen is daarbij ook een fasering aangebracht. Het Ontwikkelperspectief is getoetst op provinciale beleidskaders, doelstellingen en ambities. De conclusie is dat dit goed op elkaar aansluit.

Voor de uitvoering van het Ontwikkelperspectief wordt gedurende 2024 een Uitvoeringsagenda opgesteld waarbij per thema inzichtelijk wordt gemaakt op welke wijze de geformuleerde ambities de komende jaren ter hand worden genomen. Het Ontwikkelperspectief wordt iedere vier jaar geactualiseerd.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Aan het Ontwikkelperspectief zijn geen financiële aspecten verbonden. Op basis van dit Ontwikkelperspectief wordt nu gewerkt aan een Uitvoeringsagenda NOVEX-NZKG inclusief nadere afspraken over investeringen.

Na de vaststelling van het Ontwikkelperspectief in het Bestuursplatform is een persbericht verstuurd.

Het opstellen van het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied valt onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het Bestuursplatform NZKG en het ministerie van EZK. Het is voorbereid in de Bestuurscommissie Ruimte NZKG waarin zitting hebben: het Ministerie van EZK, het Ministerie van I&W, Rijkswaterstaat, de provincie Noord-Holland, de gemeente Amsterdam, de gemeente Zaanstad, de gemeente Haarlemmermeer, de gemeente Beverwijk, de gemeente Velsen, de gemeente Heemskerk, Zeehaven IJmuiden NV, Port of Amsterdam en Tata Steel. Gedurende het proces zijn ook het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, het Hoogheemraadschap Rijnland en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht aangesloten bij de vergaderingen van de Bestuurscommissie Ruimte. Bij uitwerking van deelopgaven zijn netbeheerders, ondernemersverenigingen en de omgevingsdiensten aangesloten. Ook heeft een maatschappelijke dialoog plaatsgevonden met natuur- en milieuorganisaties en andere belangenverenigingen.

De provinciale inbreng in het Ontwikkelperspectief is gebaseerd op bestaand beleid en bestaande visies. Een heel belangrijke bouwsteen voor het Ontwikkelperspectief is de provinciale Omgevingsvisie NH2050 waarvoor uitgebreide participatie is doorlopen. Voor de uitvoering van het Ontwikkelperspectief is de nodige participatie op projectniveau voorzien..

4. Proces en procedure

Na vaststelling in het Bestuursplatform en bespreking van de wensen en opvattingen in de Bestuurscommissie Ruimte wordt het Ontwikkelperspectief nu aan uw Staten voorgelegd om vast te stellen.

Bij de uitvoering van het Ontwikkelperspectief zullen de wensen en opvattingen van alle deelnemende partijen uit het Bestuursplatform worden meegenomen. Voor de uitvoering van het Ontwikkelperspectief wordt in 2024 een Uitvoeringsagenda opgesteld door de deelnemende partijen uit het Bestuursplatform. Deze wordt vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

Rijk en regio zullen het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied iedere vier jaar actualiseren.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 48-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 2 juli 2024;

besluiten:

1. het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied als leidraad voor toekomstig beleid vast te stellen;
2. om de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 uit 2023 in te trekken.

Haarlem, 30 september 2024

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Ruimte	
Datum commissievergadering	**12-09-2024**

20 september 2024

Onderwerp: Vaststellen Ontwikkelperspectief NZKG

De commissie Ruimte adviseert:

De voordracht Vaststellen Ontwikkelperspectief NZKG als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van maandag 30 september 2024.

Uittreksel van het concept-verslag commissie Ruimte 12 september 2024:

2.b Vaststellen Ontwikkelperspectief NZKG

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de eerste termijn.

Statenlid **Korzelius** (GL) hecht veel waarde aan het behoud van een groene Houtrakpolder. Er is echter een discrepantie tussen het standpunt van GL en wat er staat in het Ontwikkelperspectief voor het Noordzeekanaalgebied (NZKG). Kan er meer duidelijkheid gegeven worden over de termijn waarop grootschalige waterberging nodig wordt geacht en welke alternatieven worden overwogen? Wat is de visie van de waterschappen op deze kwestie? De combinatie van havenuitbreiding en waterberging lijkt moeilijk realiseerbaar. Wat is de status van de besluitvorming van de andere betrokken partijen? GL wil dit graag weten vóór 30 september, aangezien de commissie dan een besluit moet nemen over het Ontwikkelperspectief. Daarnaast heeft GL behoefte aan meer informatie over de financiële gevolgen van het Ontwikkelperspectief, aangezien in de uitvoeringsagenda staat dat nadere afspraken gemaakt moeten worden over investeringen. Wat is het jaarperspectief van de provincie Noord-Holland in dit kader?

Mevrouw **Den Boer** (BBB) vraagt wat de gevolgen zijn voor de woningbouwopgave als er wordt gewacht met de bouw. Kan waterberging ook gerealiseerd worden in landbouwgebieden? In het Ontwikkelperspectief NZKG wordt geschreven over de plus-ambitie. Kan de gedeputeerde hier een toelichting op geven? Wat betreft een gezonde leefomgeving wordt stikstof genoemd in het rijtje van gevaarlijke stoffen; BBB stelt dat stikstof volgens hen geen schadelijke stof is omdat het de plantgroei stimuleert. De verbindingsweg A8/A9 vindt mevrouw Den Boer een essentiële opgave voor de bereikbaarheid. Zodra de transitie van fossiele naar

niet-fossiele energiebronnen is voltooid, wil BBB dat de daarvoor gereserveerde ruimte weer wordt gebruikt voor het oorspronkelijke doel. Daarnaast stelt BBB dat afvallozingen door de industrie in het oppervlaktewater niet langer acceptabel zijn en pleit ervoor dat de industrie het water zelf moet zuiveren. BBB stelt dat in Antwerpen waterberging en haven wel gecombineerd worden en ziet dit als een mooie combinatie. Daarnaast vraagt BBB of het mogelijk is dat in geval van waterberging in de Houtrakpolder, nog hoogspanningsmasten kunnen blijven staan.

Mevrouw **Buit** (ChristenUnie) vraagt of de gedeputeerde kan toezeggen dat ontwikkelingen met betrekking tot een gezonde leefomgeving alleen zullen plaatsvinden na een zorgvuldige, op feiten gebaseerde afweging. De ChristenUnie is nog niet overtuigd van de noodzaak van een extra haven in de Houtrakpolder. Ze vraagt daarom wat de inzet van de provincie is in deze discussie.

Mevrouw **Middelkoop** (FvD) staat volledig achter de woningbouwambities, maar heeft moeite met de koppeling van deze ambities aan klimaatdoelen en een gezonde leefomgeving. Zij pleit voor het stoppen met de bouw van windmolenparken op zee. Daarnaast vreest zij dat de inspanning om Tata Steel klimaatneutraal te maken, zal leiden tot sluiting. Het onvoorwaardelijk volgen van de NOVEX-constructie moet volgens FvD stoppen. De provincie moet eigen afwegingen kunnen maken met de beperkte middelen en bestuurlijke capaciteit. Beter is om de inzet te richten op woningbouw en schone lucht.

Mevrouw **Bouhlel** (SP) vraagt zich af of zij dit document wel serieus moet nemen, verwijzend naar alinea 2.1 van het Ontwikkelperspectief ‘landschappen en watersystemen’. Zij heeft op 27 juli een mail gestuurd naar gedeputeerde Olthof en gedeputeerde Rommel over Camping Sandevoerde in Zandvoort. De camping ligt in Natura2000 gebied en is beschermd duingebied waar gegraven en opgehoogd plaatsvindt, terwijl dit niet is toegestaan. Het handhavingsverzoek van omwonenden en recreanten werd afgewezen. Als reactie op haar mail werd aangegeven dat een handhaver langs was geweest en niets had geconstateerd. Daarop heeft mevrouw Bouhlel op 2 augustus een filmpje met bewijs gestuurd. Tot op heden heeft zij daarop geen reactie gekregen en zij vraagt zich nu af hoe serieus het document moet worden genomen in het licht van deze situatie.

Mevrouw **Berkvens** (D66) vraagt naar de combinatie van functies in de Houtrakpolder. Zij stelt dat in de NOVEX-constructie staat dat grootschalige waterberging alleen mogelijk is met ingrijpende maatregelen en dat als de havenreservering niet wordt opgeheven, er een nieuwe plek moet worden gevonden voor de waterberging. Zij vraagt waar de waterberging moet komen als de reservering blijft bestaan. Bij Westpoort botst de circulaire bedrijvigheid met woningbouw en leefbaarheid. D66 zich af of dit gevolgen heeft voor de uitbreiding van woningbouw in Amsterdam. De risico-contouren gaan deels over de Houtrakpolder wat betekent dit voor de plannen daar?

De heer **Hollebeek** (PvdD) mist het stuk over energietransitie en de zorgvuldige inpassing daarvan in de ruimte. Hij wil weten van GS of hij er op kan vertrouwen dat dit op een groene en natuurlijke manier gebeurd.

De heer **Van Gilse** (VVD) merkt op dat hij de verschillen ten opzichte van de vorige versie van het stuk mist. De VVD vindt het Ontwikkelperspectief een evenwichtig document. Wat betreft de Houtrakpolder lijkt het erop dat de provincie zo snel mogelijk van de reserveringen voor waterberging af wil. Hij vraagt waarom

combinaties van functies niet worden genoemd en waarom de gedeputeerde terughoudend is om te kijken naar mogelijkheden voor waterberging in combinatie met een havenbekken.

De heer **Wallaart** (PvdA) geeft aan dat zijn fractie instemt met het stuk. Hij benadrukt dat veel afhangt van het instrumentarium voor een gezonde leefomgeving, vooral gezien de combinatie met woningbouw in het gebied. Hij vraagt hoe het GS voor zich ziet hoe deze combinatie gerealiseerd kan worden.

De heer **Faassen** (50PLUS) vraagt hoe de economische ontwikkeling zich verhoudt tot de gezondheidseffecten.

Mevrouw **Koning** (CDA) stelt dat slechts beperkte woningbouw kan plaatsvinden in het havengebied vanwege de milieuruimte die nodig is voor de energietransitie en de circulaire economie in de haven. Het CDA vindt dat de stad Amsterdam en de haven nauw met elkaar verbonden zijn en zij vraagt of de gedeputeerde die mening deelt. Ze pleit voor voorzichtigheid bij het toewijzen van kavels en ruimte in de havens en vindt dat de provincie zelf grip moet houden, waarbij ze specifiek tegen verkoop van kavels aan regimes zoals China is. Ze vraagt om een reactie van de gedeputeerde op dit punt. Daarnaast benadrukt ze dat het principe van ‘water en bodem sturend’ beter in balans moet zijn met de economische ontwikkelingen.

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerde Rommel voor de beantwoording van de vragen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat na een intensief proces, het document is opgesteld in overleg met alle stakeholders. Dit heeft geresulteerd in een evenwichtig stuk. Zij benadrukt dat alle vragen die nu gesteld zijn, door GS samen met PS worden vastgelegd en behandeld in een ander traject dan wat er in het huidige document is opgenomen. De combinatie van functies in de Houtrakpolder is nog niet door de gemeente vastgesteld, mede omdat de gemeente Haarlemmermeer de polder groen wil houden. Tegelijkertijd is er behoefte aan zowel een haven als waterberging. Alle partijen zijn het erover eens dat er een verkenning plaatsvindt, waarbij rekening wordt gehouden met de gestelde voorwaarden. De gedeputeerde ziet mogelijkheden voor een combinatie van haven en waterberging, maar Haarlemmermeer wil recreatie in het gebied behouden. GS onderzoekt mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik. De 308 kV-infrastructuur speelt een belangrijke rol die noodzakelijk is voor het realiseren van de ambitie in de toekomst. Wat betreft de financiële consequenties, zijn de relevante ministeries hierbij betrokken. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is bereid bij te dragen aan de Energiehaven en het Rijk stelt via het fonds gebiedsinvesteringen, vijftig miljoen euro beschikbaar. In de uitvoerings- en investeringsagenda’s zal duidelijk worden hoe het Rijk verder bijdraagt. De circulaire economie vereist veel ruimte en is niet altijd schoon. Bij de woningbouwopgave in het havengebied moet goed worden gekeken naar de milieucontouren, waaronder geur- en geluidscontouren. Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat de aanpak zal plaatsvinden via de naleving van wet- en regelgeving door middel van vergunningverlening, toezicht, en handhaving. Binnen de vastgestelde veiligheidscontouren zal geen woningbouw worden toegestaan en er zal niet zomaar een bestemming voor woningbouw worden toegekend. Het verlies aan biodiversiteit wordt meegenomen in het vervolgproces, hier wordt zorgvuldig rekening mee gehouden. Monitoring, zoals bijvoorbeeld via een nulmeting, kan hierbij ook een rol spelen om de voortgang en effecten te evalueren. De gedeputeerde licht toe dat plus-ambitie de Energiehaven Plus betreft, maar hiermee zal de komende jaren nog niet aan de slag worden gegaan. De gedeputeerde wijst erop dat binnen de veiligheidscontouren geen woningbouw is

toegestaan, dus ook niet in Westpoort. Hierdoor is woningbouw in de bestaande plannen voor Havenstad op dit moment niet mogelijk. Er wordt echter wel in overleg met de gemeente Amsterdam gekeken naar wat er op de lange termijn mogelijk is voor woningbouw in dit gebied. Bij het instrumentarium voor een gezonde leefomgeving is de provincie afhankelijk van Europa en het Rijk. De huidige normstelling wordt als onvoldoende beschouwd, maar GS is in overleg met alle stakeholders. Wat betreft het principe 'water en bodem sturend' heeft GS gesprekken gevoerd met drie waterschappen, aangezien de provincie niet het enige bevoegd gezag in het gebied is. Een groot deel van het gebied is in handen van de gemeente Amsterdam en private partijen. Op de verkoop van kavels aan China, hier heeft de provincie geen invloed op of mogelijkheid om hierop in te grijpen. De gedeputeerde is niet op de hoogte van de stand van zaken bij de andere partners die betrokken zijn bij het Ontwikkelperspectief.

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de tweede termijn.

Mevrouw **Berkvens** (D66) vraagt waar de piekwaterberging terecht kan, als een combinatie van functies niet mogelijk blijkt.

Mevrouw **Bouhlel** (SP) wil graag antwoord op haar vraag over de door haar verzonden mail over Camping Sandevoerde.

Statenlid **Korzelius** (GL) stelt dat grootschalige waterberging op korte termijn niet nodig is, maar vraagt welke alternatieve locaties beschikbaar zijn mocht dit in de toekomst wel nodig zijn.

Mevrouw **Koning** (CDA) informeert of het nog mogelijk is om een motie in te dienen en of wijzigingen op de tekst van het stuk nog mee kunnen worden genomen in het proces.

De **voorzitter** geeft het woord aan de gedeputeerde Rommel voor de beantwoording van de vragen in de tweede termijn.

Gedeputeerde **Rommel** geeft aan dat mevrouw Bouhlel antwoord zal ontvangen op haar e-mail. Mevrouw **Bouhlel** (SP) geeft aan niet tevreden te zijn met de verstrekte reactie. Zij werkt aan een discussienota over Camping Sandevoerde en zal deze na afronding aan de commissie voorleggen.

De gedeputeerde **Rommel** benadrukt dat de alternatieve locatie van piekwaterberging wordt uitgezocht. Wijzigingen aan de voorliggende tekst zijn niet langer mogelijk; de commissie kan uitsluitend nog instemmen of afwijzen. De gedeputeerde wijst erop dat de commissie reeds haar reacties op het document kenbaar heeft gemaakt. Bij de vaststelling van de uitvoerings- en investeringsagenda zal de commissie opnieuw de gelegenheid krijgen om hierover te adviseren en verdere stappen te ondernemen. Mevrouw **Koning** (CDA) en mevrouw **Berkvens** (D66) bespreken in hun fractie of dit agendapunt als hamerstuk door kan naar de PS-vergadering.

Voor nu is het een bespreekstuk.

M93 / PS 30-09-2024

AANGENOMEN

D66 GROEN LINKS

Motie onderzoek waterberging

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 30 september 2024 in Haarlem,
hebben kennisgenomen van de statenvoordracht 48 Vaststellen Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied;
constateren dat;

- in het Coalitieakkoord 2023-2027 wordt gesteld dat specifiek voor de Houtrakpolder wordt gekeken naar (een combinatie van) de volgende functies: natuur en recreatie, piekwaterberging, energietransitie en havenbekken;
- op de Houtrakpolder een strategische reservering voor een havenbekken ligt, waarbij pas bij de actualisatie van het voorliggende ontwikkelperspectief in 2027 duidelijk wordt of aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan om deze reservering los te laten;
- het voor de energietransitie van belang is dat er ruimte is voor een transformatiestation in het gebied;
- het voorliggende ontwikkelperspectief stelt dat grootschalige waterberging op termijn nodig zal zijn zowel aan de noordzijde als aan de zuidzijde van het kanaal en dat het belangrijk is om daar nu vast ruimte voor te reserveren;
- het voorliggende ontwikkelperspectief tevens stelt dat aan de zuidzijde van het Noordzeekanaalgebied de Houtrakpolder de enige polder is waarin grootschalige waterberging gerealiseerd kan worden zonder ingrijpende investeringen en maatregelen, en dat indien de reservering voor een havenbekken niet wordt opgeheven er binnen het Noordzeekanaal- en Amsterdam-Rijnkanaalgebied gezocht moet worden naar alternatieve grootschalige waterberging;

zijn van mening dat;

- het voor de toekomstbestendigheid van Noord-Holland om zowel wateroverlast als water-tekort te kunnen opvangen van groot belang is om ruimte te reserveren voor waterberging;

verzoeken het college;

- te onderzoeken of het gewenste combineren van functies zoals natuur en recreatie, piekwaterberging, energietransitie (inclusief transformatiestation) en havenbekken zoals gesteld in het coalitieakkoord mogelijk is;
- in kaart te brengen welke locaties naast de Houtrakpolder in aanmerking zouden komen voor de waterbergingsfunctie in het Noordzeekanaalgebied alsmede een indicatie van de termijn waarin dat nodig zou zijn en dat in vergelijkend perspectief te zetten met de Houtrakpolder;
- hierover af te stemmen met betrokken gemeenten en waterschappen;
- de uitkomsten hiervan te betrekken bij de actualisatie van het ontwikkelperspectief;

en gaan over tot de orde van de dag.

Laurien Berkvens	Peter Korzelius
D66	GroenLinks

Provincie Noord-Holland

Commissie Ruimte

Dossiernummer	16275
Extern Zaak ID	2296909
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 september 2024
Agendapunt	7.a
Titel	Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024- 2028 (NIKG)
Organisatieonderdeel	BU/BSP

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Ruimte	**9 september 2024**

Toelichting

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028 (NIKG) geeft weer hoe we de bestaande en toekomstige provinciale infrastructuur in stand houden en wat hiervoor gemiddeld financieel nodig is. Provinciale Staten bepaalt welke instandhoudingsniveaus (uitgedrukt in beeldkwaliteitsniveaus) minimaal gewenst zijn per areaaltype en neemt kennis van de belangrijkste ontwikkelingen die invloed hebben op de instandhoudingsstrategie en de risico's die zijn verbonden aan de uitvoering. De uitgangspunten worden meegenomen in de programmering die vervolgens in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) wordt weergegeven. De NIKG 2024-2028 wordt voorgelegd ter besluitvorming aan Provinciale Staten.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier a.i. M.J.E.M. van Dam
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
J. C. de Veer/ M. Burlini
BU/BSP

Telefoonnummer +31235143066
veerj@noord-holland.nl/
maxim.burlini@noord-holland.nl

Verzenddatum

Betreft: Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028 (NIKG)

Kenmerk
2296909/2304173

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028.

De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028 (NIKG) geeft weer hoe we de bestaande en toekomstige provinciale infrastructuur in stand houden en wat hiervoor gemiddeld financieel nodig is. Provinciale Staten bepaalt welke instandhoudingsniveaus (uitgedrukt in beeldkwaliteitsniveaus) minimaal gewenst zijn per areaaltype en neemt kennis van de belangrijkste ontwikkelingen die invloed hebben op de instandhoudingsstrategie en de risico's die zijn verbonden aan de uitvoering. De uitgangspunten worden meegenomen in de programmering die vervolgens in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI) wordt weergegeven. De NIKG 2024-2028 wordt voorgelegd ter besluitvorming aan Provinciale Staten.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

M.J.H. van Kuijk

voorzitter

E.A.S. Rommel

2 bijlage(n)
1. Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028;
2. Statenvoordracht NIKG.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provincie Noord-Holland

INFRASTRUCTUUR

Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028

NIKG

INHOUD

3 | Samenvatting

5 | 1 Inleiding
6 1.1 Achtergrond
6 1.2 Doelstelling
7 1.3 Relatie tussen NIKG en iNHi

8 | 2 Infrastructurele kapitaalgoederen
9 2.1 Opbouw areaal
10 2.2 Kwaliteit van de kapitaalgoederen
11 2.3 Klanttevredenheid

12 | 3 Basiskosten Beheer en Onderhoud
13 3.1 Normkostenbudget
13 3.2 Relatie met programmering en begroting
15 3.3 Areaaluitbreiding – Toename in onderhoudskosten

16 | 4 Instandhoudingstrategie
17 4.1 Beheer en onderhoud
17 4.2 Vervanging en renovatie
18 4.3 Prestatie indicatoren/ bedrijfswaarden
19 4.4 Programma's en specifieke aanpak assets

23 | 5 Beleidskaders, trends en ontwikkelingen
24 5.1 Veranderingen in klimaat, energie en biodiversiteit
24 5.2 Mondiale veranderingen die kostenverhogend werken
24 5.3 Woningbouw
25 5.4 STOMP-principe
25 5.5 Stikstof
25 5.6 Data en Digitalisering
25 5.7 Onderhoud en vervanging huidig areaal
25 5.8 Ontwikkelingen in de weg- en waterbouw
26 5.9 Toename elektrisch vervoer
26 5.10 Overdracht assets
26 5.11 Smart Mobility

27 | 6 Financiële kaders en risico's
28 6.1 Financiering van instandhouding
29 6.2 Risico's

30 | Bijlagen
31 BIJLAGE 1: Begrippenlijst
33 BIJLAGE 2: Opbouw Kapitaalgoederen
36 BIJLAGE 3: Beeldkwaliteitsniveaus
38 BIJLAGE 4: Normkostenberekening
40 BIJLAGE 5: Aanpak biodiversiteit

SAMENVATTING

De provincie Noord-Holland beheert wegen, fietspaden, busbanen, bermen en alles wat er nodig is om de provincie bereikbaar te houden. Het beheer en onderhoud en de vervanging en renovatie van deze infrastructuur (samen noemen we dit instandhouding) is van groot belang om ervoor te zorgen dat mensen mobiel kunnen zijn om bijvoorbeeld te werken, recreëren, familie en vrienden te bezoeken, boodschappen te doen, et cetera. Met deze Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) geeft de provincie aan hoe ze haar netwerk onderhoudt en welke afwegingen daarbij gemaakt worden. Met de NIKG toetst de provincie ook of de middelen die er in de begroting zijn gereserveerd, voldoende zijn om het areaal in stand te houden. De NIKG gaat niet over de planning van de werkzaamheden, dat wordt voor grotere werken uitgewerkt in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). Bij het dagelijkse beheer en onderhoud is het de verantwoordelijkheid van de gebiedsaannemer die een regio voor meerdere jaren onder zijn hoede heeft om ervoor te zorgen dat de infrastructuur op orde blijft.

Belangrijke criteria bij de instandhoudingsstrategie zijn bereikbaarheid, veiligheid, duurzaamheid, leefbaarheid en biodiversiteit. Er is steeds meer aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering. In het netwerk zien we jaarlijks meer verstoringen die te maken hebben met heftige regenval of extreme droogte. Daarom wordt in deze NIKG voorgesteld een calamiteitenteam in te richten die bij deze en andere verstoringen direct aan de slag gaat om de gevolgen te beperken en de problemen op te lossen. De informatie aan de (vaar)weggebruikers over werkzaamheden en verstoringen wordt nog verder verbeterd door betere coördinatie met andere infrastructuurbeheerders, zoals Rijkswaterstaat, gemeenten en ProRail, door een meer gerichte benadering van (vaar) weggebruikers via navigatiesystemen en social media en door het bieden van goede reisalternatieven. Projectmanagers maken hiervoor gebruik van de toolbox Smart Mobility.

Om de gevolgen van klimaatverandering in beeld te brengen wordt een nieuwe klimaatstresstest uitgevoerd op basis van de nieuwe KNMI-klimaatscenario's. De uitkomsten hiervan worden verwerkt in een routekaart klimaatadaptieve provinciale infrastructuur.

Vanaf 2025 worden de gebiedscontracten opnieuw en in een andere vorm aanbesteed en dan zullen maatregelen om verstoringen tegen te gaan en klimaatbestendige infrastructuur te realiseren, ook onderdeel uitmaken van de nieuwe aanbesteding.

Volgend op het Perspectief Mobiliteit is er in deze NIKG meer aandacht voor actieve mobiliteit. De doorfietsroutes liggen voor een deel op parallelwegen die doorgaans een minder hoog onderhoudsniveau hebben dan fietspaden en stroomwegen. In deze NIKG wordt voorgesteld om de parallelwegen waar een doorfietsroute over gaat, op hetzelfde niveau te onderhouden als de fietspaden en stroomwegen.

Ook wordt in deze NIKG voorgesteld om duurzaamheid en biodiversiteit voortaan standaard mee te nemen in de instandhoudingsprojecten. Hierbij gaat het onder meer over klimaatvriendelijke manieren van onderhouden, natuurvriendelijk maaien en natuurinclusief bouwen. Om de biodiversiteit in bermen te bevorderen, is vorig jaar voorgesteld om voor 2024 en 2025 extra middelen aan de begroting toe te voegen (€ 500.000 per jaar). Bij positieve evaluatie wordt de aanpak voortgezet. De aanpak van zwerfafval langs provinciale wegen wordt gecontinueerd (€ 110.000 per jaar).

De afgelopen jaren is de wereld veranderd. Dat merken we ook bij de instandhouding van de infrastructuur. Grondstoffen zijn schaarser, brandstofprijzen zijn hoger. Daar komt bij dat er een krappe arbeidsmarkt is waardoor er tekorten aan personeel zijn. Ook zien we dat de energietransitie veel werk vergt en aannemers en andere bedrijven naar zich toe trekt. Dit alles drijft de prijzen op en maakt het steeds ingewikkelder om werken op de markt aan te besteden.

Met andere wegbeheerders en bedrijven die in de weg- en waterbouw actief zijn, zijn we in overleg om te kijken hoe we hier de komende jaren mee om moeten gaan. Standaardisering (o.a. industrieel, flexibel en demontabel bouwen, IFD) en het combineren van werken, zijn enkele mogelijkheden om ervoor te zorgen dat we de instandhouding van onze infrastructuur toch voor elkaar krijgen.

Ten slotte ligt er een belangrijke relatie met de investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi). Hierin worden de uitbreidingen en functieverbeteringen van de provinciale infrastructuur verder uitgewerkt. De investeringen die in de iNHi worden voorgesteld moeten uiteindelijke altijd via de NIKG worden onderhouden. Beide documenten gaan dus over dezelfde infrastructuur. Daarom is het van belang dat dezelfde afwegingen worden gemaakt en gelijke criteria worden gehanteerd. Bij de totstandkoming van beide documenten is een gezamenlijke analyse gemaakt van de trends en ontwikkelingen en de beleidskaders die een rol spelen bij de uitbreiding en instandhouding van de infrastructuur. Deze analyse is op hoofdlijnen terug te vinden in beide documenten. Beide documenten worden tegelijkertijd aan de Staten aangeboden. De uiteindelijke programmering van projecten die voortkomen uit iNHi en NIKG wordt verwerkt in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) dat later aan de Staten wordt aangeboden.

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond

De provincie Noord-Holland is eigenaar en beheerder van infrastructurele verbindingen die van maatschappelijke waarde zijn voor de bereikbaarheid en de economische vitaliteit van de provincie. Op hoofdlijnen onderscheiden we de volgende vier netwerken: wegen en parallelwegen, (vrijliggende) busbanen, fietspaden en vaarwegen. Deze netwerken bestaan uit verschillende typen infrastructuur zoals rijbanen, verkeersregelinstallaties, bruggen, sluizen, oevers en bermen. Onderdeel hiervan zijn ook faunapassages bij natuurgebieden. Tezamen noemen we dit infrastructurele kapitaalgoederen of areaal. De provincie heeft de wettelijke taak de provinciale infrastructuur op orde te houden. Dat wil zeggen dat ze moeten worden beheerd en onderhouden en, bij einde levensduur, gerenoveerd en vervangen.[1)]

Deze taak is vastgelegd in de Wegenwet en de Scheepvaartverkeerswet. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt dat in de begroting een paragraaf moet zijn opgenomen over kapitaalgoederen. Hiermee wordt geborgd dat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor de instandhouding van het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen. De Commissie BBV adviseert Provinciale Staten eenmaal in de vier jaar een integrale beleidsnota over het beleidskader met betrekking tot onderhoud van kapitaalgoederen vast te stellen. Dit advies is overgenomen in de Financiële Verordening Provincie Noord-Holland (artikel 3.1). De vorige Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) dateert van oktober 2020. De voorliggende nota betreft de periode 2024-2028.

In de NIKG worden de kaders vastgelegd waarbinnen de provincie het beheer en onderhoud van de bestaande en toekomstige provinciale infrastructuur uitvoeren. Ook wordt inzicht gegeven in de hiervoor gemiddeld benodigde middelen over de langere termijn.

Als provincie kennen we ook taken op het gebied van het uitbreiden van infrastructuur, het veranderen van de functie van de infrastructuur en het sturen op het gebruik van de infrastructuur. Deze taken worden niet behandeld in deze nota. Wel gaan we in paragraaf 1.3 in op de relatie tussen functieverandering en uitbreiding van infrastructuur en de instandhouding ervan.

Daarnaast is de provincie ook eigenaar en beheerder van een aantal gebouwen. Dit zijn wel kapitaalgoederen maar geen infrastructurele kapitaalgoederen. Deze worden in deze nota dan ook niet meegenomen. Er wordt momenteel een onderzoek gedaan naar de staat van de steunpunten van de provincie. Hierover worden PS en GS separaat geïnformeerd.

1.2 Doelstelling

De infrastructuur van de provincie is belangrijk voor de bereikbaarheid van en leefbaarheid in Noord-Holland. Dagelijks gebruiken de inwoners, ondernemers en bezoekers van Noord-Holland de provinciale infrastructuur om zich te kunnen verplaatsen naar hun werk, hun woning, winkels, horeca, recreatiegebieden, etc. Ook goederen worden verplaatst over de wegen en waterwegen van de provincie. Als de infrastructuur niet goed wordt beheerd en onderhouden dan gaat dat ten koste van de bereikbaarheid, doorstroming, economie, veiligheid en leefbaarheid in de provincie.

In de NIKG brengen we de opbouw van de infrastructurele kapitaalgoederen in beeld (aantallen, leeftijd, kwaliteit), de wijze waarop het beheer en onderhoud dient plaats te vinden en wat de verwachte kosten daarvan zijn. De consequenties van het uitvoeren van het coalitieakkoord 2023, het Perspectief Mobiliteit en trends/ontwikkelingen zijn hiervoor in kaart gebracht en er wordt inzicht gegeven in de financiële gevolgen ervan. Op deze wijze draagt de NIKG bij aan inzicht in de lange termijnontwikkeling van de financiën van de provincie Noord-Holland.

De NIKG is niet bedoeld om extra middelen aan te vragen, wel geeft het inzicht in de toekomstige noodzaak hiervan voor te maken beleidskeuzes dan wel onvermijdelijke ontwikkelingen. Extra middelen worden aangevraagd in de Kaderbrief, waaruit vervolgens de jaarlijkse begroting wordt opgesteld en goedgekeurd.

Na deze inleiding leest u in hoofdstuk 2 welke kapitaalgoederen de provincie beheert. Hoofdstuk 3 geeft aan wat de instandhouding in de basis kost aan de hand van normkosten. Hoofdstuk 4 beschrijft de wijze waarop de instandhouding wordt georganiseerd. In het vijfde hoofdstuk wordt aangegeven welke ontwikkelingen en beleidskaders van invloed zijn op de instandhouding. Ten slotte worden in hoofdstuk 6 de financiële kaders en risico's benoemd.

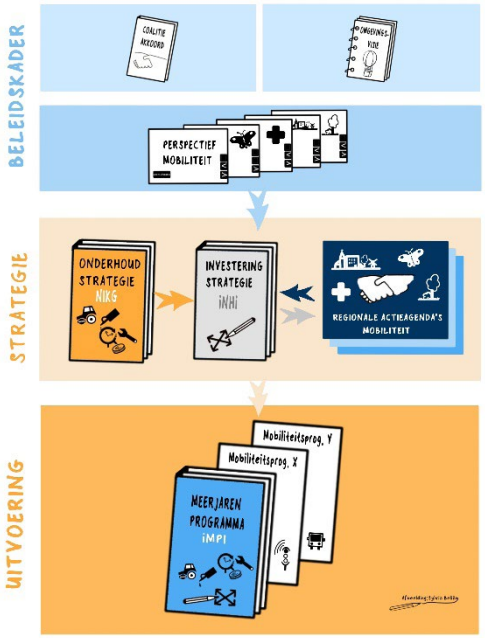
1) Beheer, onderhoud, renovatie en vervanging van infrastructuur worden in deze nota ook kortweg 'instandhouding' genoemd. Ook om te voorkomen dat de nota zo lang wordt. De specifieke termen worden alleen gebruikt wanneer er ook specifieke handelingen worden bedoeld (bv. de vervangingsopgave van bruggen). In de begrippenlijst, bijlage 1, worden alle begrippen uitgelegd.

1.3 Relatie tussen NIKG en iNHi

Waar de NIKG beschrijft hoe het bestaande areaal in stand wordt gehouden, gaat de investeringsstrategie voor de Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) over investeringen die infrastructuur toevoegen aan het areaal of de functie ervan verbeteren. Deze NIKG is in nauwe samenwerking tot stand gekomen met de makers van de iNHi.

De iNHi en NIKG worden beiden periodiek vastgesteld door Provinciale Staten. Deze twee documenten vormen dan ook de basis van vervangings-, verbeter- en uitbreidingsprojecten op de provinciale infrastructuur en voor het uitvoeren van vast en variabel onderhoud.

De iNHi geeft inzicht in het presteren van de infrastructuur en helpt om een afweging te maken tussen politieke ambities, de prestaties van de provinciale infrastructuur en beschikbare middelen om uiteindelijk te komen tot investeringsprioriteiten. De NIKG stelt de kaders vast voor het instandhouden van de provinciale infrastructuur. Beide documenten vormen de afwegingskaders voor de noodzaak van infrastructurele projecten. Wanneer besloten wordt dat infrastructurele aanpassingen nodig zijn, worden deze in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) geprogrammeerd.

Figuur 1. Relatie NIKG en iNHi

De verschillen tussen beide documenten, en hun focus, kunnen worden uitgelegd aan de hand van een metafoor over een huis. Bij instandhouding (NIKG) valt dan te denken aan het schoonhouden van de ramen (beheer), het schilderen van de kozijnen (onderhoud), het vervangen van dragende onderdelen of de fundering (renovatie) of het bij 'einde levensduur' slopen en opnieuw opbouwen van het huis (vervanging). Onder uitbreidingen en functieveranderingen (iNHi) moet gedacht worden aan een nieuwe uitbouw (uitbreiding) of een slaapkamer ombouwen tot studeerkamer (functieverandering).

Voor beide documenten, iNHi en NIKG, is een gezamenlijke strategische analyse gemaakt van de beleidskaders, trends en ontwikkelingen die relevant zijn voor de provinciale infrastructuur. Op basis van deze analyse zijn de beleidskaders voor de uitbreiding (iNHi) en de instandhouding (NIKG) van de provinciale infrastructuur in Noord-Holland gemaakt. De punten die van belang zijn voor de NIKG zijn in hoofdstuk 5 weergegeven.

2 INFRASTRUCTURELE KAPITAALGOEDEREN

2.1 Opbouw areaal

De provinciale infrastructuur bestaat uit (zie bijlage 2 voor een nadere specificatie):

Tabel 1. Opbouw provinciaal areaal[2)]

Soort	Aantal[3)]
Wegen – Incl. OV-infrastructuur – Excl. OV-infrastructuur	 645 km 585 km
Parallelwegen:	*54 km*
Vrij liggende busbanen, waarvan: – Hoogwaardig Openbaar Vervoer-baan (HOV)	*60 km* 44 km
Fietspaden	*427 km*
Vaste kunstwerken: – aquaducten – bruggen – ecoducten/natuurbruggen – onderdoorgangen – viaducten – tunnels	*557 stuks* 2 stuks 387 stuks 5 stuks 86 stuks 75 stuks 2 stuks
Beweegbare kunstwerken	*53 stuks*
Faunavoorzieningen	*ca. 100 stuks*
Vaarwegen, en tevens: – natuurvriendelijke oevers – sluizen – pontjes	*253 km* 16 km 10 stuks 2 stuks
Bediencentrales	*1 stuk*
Verkeersregelinstallaties (VRI's)	*267 stuks*

De provincie Noord-Holland beschikte ook over een verkeerscentrale van waaruit verkeersmanagement maatregelen werden ingezet. Met de uitbesteding van het verkeersmanagement aan een privaat consortium ('Verkeersmanagement as a Service', ofwel VMaaS) is de verkeerscentrale niet langer in gebruik. Daarom is deze niet langer in de lijst van het provinciale areaal opgenomen.

Groengebieden en recreatiegebieden worden doorgaans door derden beheerd (bijvoorbeeld recreatieschappen) en zijn geen onderdeel van de infrastructurele kapitaalgoederen van de provincie. Er is wel een programma om de natuur te ontsnipperen waarvan o.a. faunapassages worden aangelegd. Hiervoor zijn tot en met 2027 middelen beschikbaar.

2) Zoals in de inleiding benoemd, zijn steunpunten kapitaalgoederen, maar geen infrastructurele kapitaalgoederen en worden daarom niet meegenomen in dit overzicht.
3) Eenheden afgerond op hele getallen

2.2 Kwaliteit van de kapitaalgoederen

De kwaliteit van het areaal wordt bepaald aan de hand van beeldkwaliteitsniveaus. Deze variëren van A+ (uitstekend) tot D (zeer slecht). Een nadere toelichting hierop is te vinden in bijlage 2.

Tabel 2. Kwaliteitsniveaus

Beleidsthema	Kwaliteitsniveau				
		Laag	Basis	Hoog	Zeer Hoog
	D	C	B	A	A+
Veiligheid	Kans op ongevallen groot	Kans op ongevallen klein	Kans op ongevallen klein	Kans op ongevallen klein	Kans op ongevallen geminimaliseerd
Bereikbaarheid	Beperkt, minder	Niet in het geding	Niet in het geding	Niet in het geding	Niet in het geding
Comfort	Oncomfortabel	Enigszins comfortabel	Comfortabel	Comfortabel	Zeer comfortabel
Aanzien	Slechte uitstraling	Matige uitstraling	Redelijk verzorgde uitstraling	Verzorgde uitstraling	Zeer verzorgde uitstraling
Leefbaarheid	Slecht	Beperkt, minder	Niet in het geding	Niet in het geding	Niet in het geding
Milieu	Belasting hoger dan wettelijk toegestaan	Belasting conform wettelijke eisen	Belasting conform wettelijke eisen	Belasting lager dan wettelijke eisen	Belasting zo beperkt mogelijk

Over de staat van het areaal wordt gerapporteerd door de aannemers die via gebiedscontracten verantwoordelijke zijn voor het beheer en onderhoud. Ook wordt jaarlijks een inspectie uitgevoerd door de provincie.

Tabel 3. Bestuurlijk vastgestelde kwaliteitsniveaus

Type areaal	Beeldkwaliteit
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Milieuaspecten bij wegbeheer	B
Vrijliggende busbanen	B
Haltes/stations Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)	B
Vaarwegen/oevers	-[4]

Tabel 4. Vereiste en gemeten kwaliteitsniveaus

Netwerken	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau	Werkelijke kwaliteitsniveaus t.o.v. gehele netwerk (%)						Streef-waarde 95% ≥ kwal. niveau	Realisatie
		A+	A	B	C	D	totaal		
Stroomwegen	**B**	0%	43%	57%	0%	0%	100%	95%	**100%**
Overige wegen	**C**	4%	47%	28%	17%	4%	100%	95%	**96%**
Fietspaden	**B**	34%	37%	22%	5%	2%	100%	95%	**93%**
Busbanen (incl. haltes)	**B**	7%	4%	89%	0%	0%	100%	95%	**100%**
Vaarwegen/oevers	-[4]	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.		n.v.t.	**n.v.t.**
totaal								95%	**96%**

Een hoog percentage van de netwerken heeft een hoger werkelijk gemeten kwaliteitsniveau dan bestuurlijk vastgesteld. De reden hiertoe is dat nieuw opgeleverde stukken netwerk per definitie kwaliteitsniveau A+ hebben, waarna ze geleidelijk degraderen naar lagere beeldkwaliteitsniveaus. Het bestuurlijk vastgestelde kwaliteitsniveau moet dan ook worden gezien als het minimale kwaliteitsniveau dat wordt nagestreefd, waaronder een lager kwaliteitsniveau als onwenselijk wordt gezien.

4) Bij vaarwegen en oevers wordt een risicogestuurde aanpak gehanteerd waarbij geen kwaliteitsniveaus worden gehanteerd maar gekeken wordt welke risico's de degradatie met zich meebrengt.

2.3 Klanttevredenheid

Voor de provincie is het van belang te weten of de gebruikers van de infrastructuur tevreden zijn met de uitvoering van haar taken als provinciale wegbeheerder. Deze klanttevredenheid wordt op diverse manieren gemeten. Uit deze metingen komen zaken die van belang zijn voor de instandhouding en dus voor de NIKG (zoals de kwaliteit van het wegdek). Echter, er worden ook zaken benoemd die andere maatregelen vragen zoals uitbreiding van de infrastructuur en een beter netwerkmanagement. Deze worden hieronder ook benoemd om een volledig beeld te schetsen van hoe inwoners, bezoekers en ondernemers onze infrastructuur ervaren maar komen niet aan bod in deze NIKG. Aanbevelingen die voortkomen uit deze monitoringsactiviteiten, worden meegenomen in de aanpak van de instandhouding van de infrastructuur. Tenzij anders vermeld gaat het hierna specifiek over de Noord-Hollandse infrastructuur.

2.3.1 Wegen

Sinds 2013 meet het Platform Wegbeheerders Ontmoeten Wegbeheerders (WOW) jaarlijks de tevredenheid van de weggebruikers over de infrastructuur. In het algemeen zijn de weggebruikers tevreden tot zeer tevreden. In 2023 geeft 85% van de weggebruikers aan zeer tevreden te zijn over de provinciale weginfrastructuur.[5)]

Het meest tevreden zijn provinciale automobilisten over de kwaliteit van het wegdek en het onderhoud van de wegen. Daarnaast is men tevreden over de verkeersveiligheid bij spoorwegovergangen en verkeerslichten. De doorstroming van het verkeer, de verkeersveiligheid en de beperking van hinder bij wegwerkzaamheden worden ook positief beoordeeld.

Als informatievoorziening worden apps en de bewegwijzering als informatiebron door weggebruikers positief beoordeeld. Meer onvrede hebben provinciale weggebruikers over veilige plekken bij pech, elektrische laadpalen langs de route, uitwijkmogelijkheden en gele omleidingsborden.

Op de vraag wat provinciale weggebruikers graag verbeterd willen zien benoemen zij vooral de doorstroming van het verkeer. Als voorbeeld noemen provinciale weggebruikers het creëren van ruimte voor langzaam en invoegend verkeer, met name op enkelbaans wegen. Ook het scheppen van duidelijkheid over de maximumsnelheid komt terug, met indien nodig extra snelheidscontroles en aanpassingen aan de inrichting van de weg.

2.3.2 Vaarwegen

In 2022 heeft het WOW ook onderzoek gedaan naar de tevredenheid van recreatievaarders over de waterwegen.[6)] In 2022 geeft 82% aan tevreden tot zeer tevreden te zijn met de provinciale vaarwegen. Over het algemeen is men het meest content met de beschikbaarheid van de vaarwegen en het minste over de handhaving op de vaarwegen.

Recreatievaarders op provinciale vaarwegen geven aan behoefte te hebben aan meer, schonere en betere (gerepareerde) aanlegplaatsen langs de vaarwegen en bij bruggen en sluizen. Daarnaast zouden recreatievaarders graag verbeteringen willen zien in de hygiëne en verzorging van bijvoorbeeld sanitaire voorzieningen in jachthavens.

2.3.3 Fietspaden

Voor de fiets heeft het WOW ook onderzoek gedaan naar de beleving van de fietsers op provinciale wegen.[7)] In het algemeen zijn fietsers zeer tevreden over de kwaliteit van en het rijcomfort op de provinciale fietsroutes, meer dan bij de andere wegbeheerders. Provinciale fietspaden worden vaker gebruikt voor recreatieve doeleinden en zijn populair bij elektrische fietsers. Bijna de helft van de fietsers op provinciale wegen geeft aan zeer ontevreden te zijn over het aantal elektrische laadpunten voor fietsers.

5) Wegbeheerders Ontmoeten Wegbeheerders (WOW) – Belevingsonderzoek Automobilisten, november 2023.
6) Wegbeheerders Ontmoeten Wegbeheerders (WOW) – Belevingsonderzoek Recreatievaart, december 2022.
7) Wegbeheerders Ontmoeten Wegbeheerders (WOW) – Onderzoek Fietsweggebruikers, juni 2023.

3 BASISKOSTEN BEHEER EN ONDERHOUD

In dit hoofdstuk staan de resultaten van de zogeheten normkostenberekening. In bijlage 4 wordt de methodiek nader toegelicht. Deze berekening geeft een schatting voor benodigde gemiddelde budgetten voor onderhoud en vervanging van bestaand areaal voor de nu geldende kwaliteitsniveaus, eerder beschreven in hoofdstuk 2. De genoemde bedragen voor de nieuwe berekeningen betreffen prijspeil januari 2023. De uitkomsten van de berekeningen worden in dit hoofdstuk eerst vergeleken met de uitkomsten uit de vorige NIKG. Aangegeven wordt waar de verschillen vandaan komen. Tot slot worden de bedragen indicatief getoetst aan de beschikbare dekking in de begroting.

3.1 Normkostenbudget

Voor de bepaling van de jaarlijkse gemiddelde onderhouds- en vervangingskosten maken we gebruik van de landelijk toegepaste beheerkostensystematiek. Het resultaat van deze berekening is een normkostenbudget, vanaf hier afgekort tot 'normbudget'. Dit normbudget is het jaarlijks gemiddeld benodigde budget om al het areaal eeuwigdurend te kunnen onderhouden en vervangen.

Het totale normbudget 2023 is bepaald op € 153,5 mln. Dit is een toename op totaalniveau van 48% ten opzichte van de vorige berekening in de NIKG 2020-2023.

De toename is te verklaren door:
- Veranderingen in prijspeil en prijsmutaties (indexatie);
- Uitgangspunten in de berekening voor opslagpercentages ramingen;
- Completere gegevens van het areaal (hoeveelheden en dimensies);
- Areaaluitbreiding in de periode 2018 – 2023.

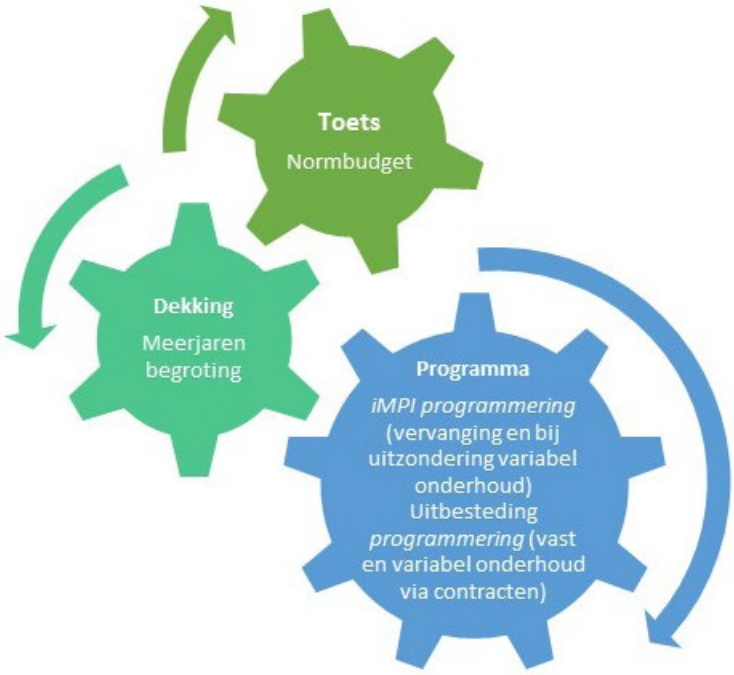
Hierbij geldt dat de budgetten voor vast en variabel onderhoud jaarlijks worden bijgesteld voor indexatie en areaaluitbreiding. Daarmee wordt dus jaarlijks al bijstelling gedaan van deze budgetten voor de dominante factoren voor toename van benodigd budget.

3.2 Relatie met programmering en begroting

Het normbudget wordt gebruikt als een indicatieve toets op totaalniveau van benodigde budgetten voor vast en variabel onderhoud en voor vervangingen in de *begroting*. Het is met nadruk indicatief omdat vanuit de toets alleen naar gemiddelden wordt gekeken. Uiteindelijk gaat het erom dat het daadwerkelijke *programma* voor onderhoud en vervanging gedekt is. De programma's (plannen) voor onderhoud en vervangingen komen op verschillende wijze tot stand.

Vast en variabel onderhoud is grotendeels uitbesteed via contracten. Binnen door de provincie gestelde randvoorwaarden, waaronder het beeldkwaliteitsniveau, wordt het vast en variabel door de contractant geprogrammeerd en uitgevoerd. Voor de uitbestede programmering geldt dat de provincie vaste bedragen betaalt en stuurt op de gewenste uitkomsten. De toets met het normbudget tegen bedragen in de begroting kan daarom alleen plaatsvinden op het totaal van vast en variabel onderhoudskosten. Het onderscheid in de te betalen bedragen voor vast en variabel onderhoud is losgelaten sinds de invoering van de contracten in 2016. De kosten voor de gebiedscontracten worden betaald in gelijke termijnen en daarmee zijn in de budgetten de daadwerkelijke pieken en dalen in de uitvoering van de plannen uitgevlakt. Ook de relatie tussen de plannen en de benodigde budgetten van vast en variabel onderhoud is niet meer direct aanwezig.

Het programma van alle vervangingen is voor de komende 8 jaren terug te vinden in het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI 2024-2031). Het moment van deze vervangingen wordt door de provincie zelf bepaald. Deze projecten worden vervolgens in de planfase aanbesteed om tot uitvoering te komen. Voor de vervangingen wordt gekeken of de stelpost vervangingen voldoende ruimte biedt. Voor de reserve groot onderhoud wordt gekeken of de dekking afdoende is voor al het variabel onderhoud dat de provincie (bij uitzondering) nog zelf programmeert. Voor het jaar 2025 zal deze analyse weer terug te vinden zijn in het iMPI2025-2023. Op basis van die analyse kunnen bijstellingen gedaan worden via de planning en control cyclus.

Figuur 2. Relatie normbudget, dekking en programmering

Het totale programma voor vast en variabel onderhoud en vervanging vormt vervolgens de basis voor de meerjarenbegroting 2024 waarin de financiële *dekking* is geregeld. In de komende paragrafen worden de bedragen vanuit de toets en de beschikbare dekking met elkaar vergeleken.

3.2.1 Vast en variabel onderhoud

In onderstaande tabel wordt het normbudget voor vast en variabel onderhoud vergeleken met de bedragen in de begroting 2024.

Tabel 5. Normkosten vergeleken met begroting – vast en variabel

(in mln. €)	2024	2025	2026	2027	2028	Gemiddeld 2024-2028
Normbudget NIKG2024-2028 - vast en variabel	83,1	83,1	83,1	83,1	83,1	83,1
Begroting 2024 - vast en variabel	101,3	89,6	82,2	82,1	84,8	88,0

Deze vergelijking laat zien dat het normbudget en de onderhoudsbehoefte goed met elkaar overeenkomen.

3.2.2 Vervangingen

Het vervangen van bestaande infrastructuur wordt in begrotingstermen gezien als investeringen. De afschrijving van deze investeringen start een jaar nadat het vervangen areaal in gebruik is genomen. Dit leidt vervolgens tot kapitaallasten. Er is een stelpost (ruimte) in de begroting opgenomen voor de dekking van deze kapitaallasten.

Vanuit het iMPI vervangingsprogramma is de afgelopen jaren gesignaleerd dat de ruimte in de stelpost op termijn onvoldoende zou gaan zijn. Daarom zijn er in het Coalitieakkoord 2023-2027 'Verbindend vooruit' extra middelen beschikbaar gesteld voor het in stand houden (vervangen en onderhouden) van infrastructuur. Het gaat hier om een jaarlijkse extra dekking van € 1 miljoen. Omgerekend naar een maximaal volume van vervangingsinvesteringen is dit jaarlijks circa € 50 miljoen (uitgaande van een afschrijvingsduur van 50 jaar).

De stelpost voor vervangingen was op basis van de NIKG 2020-2023 gebaseerd op een gemiddeld jaarlijks investeringsvolume en een vast bedrag voor indexatie voor een totaal van € 45 mln. Met de extra dekking vanuit het coalitieakkoord 2023 komt hiermee een maximaal investeringsvolume van € 95 mln. in de stelpost. De normkostenberekening geeft een benodigd gemiddelde aan van € 70,3 mln. Voor vervangingen geeft de toets dus bedragen die lager zijn dan de maximaal beschikbare dekking.

Tabel 6. Jaarlijks gemiddeld vervangingsinvesteringsvolume

	Jaarlijks gemiddeld vervangingsinvesteringsvolume (in mln. €)
Normbudget NIKG 2024-2028	70,3
Begroting 2024 - vervangingen	45
Coalitieakkoord 2023 – maximale extra ruimte (vanaf begroting 2025)	50

Door de beschikbaar gestelde extra middelen voor instandhouding is er vanaf 2025 dus naar verwachting voldoende dekking om de benodigde investeringen te doen. In 2024 is er volgens deze berekening nog sprake van een tekort. Echter, omdat de normberekening gaat over gemiddelde waarden en niet over de daadwerkelijke behoefte per jaar, is nog niet te zeggen of de vervangingsbehoefte compleet wordt gedekt. In het iMPI wordt dit inzichtelijk gemaakt. Toenemende prijsstijgingen en de voorbereiding van de vervangingsopgave vanaf 2030 kunnen ervoor zorgen dat de maximale investeringsvolumes behaald zullen worden. In de begroting zijn overigens alleen de kapitaallasten zichtbaar en dat gaat dus over een extra bedrag van € 1 mln. per jaar.

3.3 Areaaluitbreiding – Toename in onderhoudskosten

De meerjarige onderhoudskosten van een areaaluitbreiding worden voorafgaand aan de realisatie geraamd. De raming van de beheer- en onderhoudskosten bedraagt conform de CROW-systematiek ongeveer 3% van het investeringsbedrag. Het percentage zónder de kosten voor vervanging is lager en bedraagt bij wegen dan 1,95% per jaar en bij vaarwegen 1,2% per jaar van het investeringsbedrag.

De investeringskosten komen bij een eerstvolgende NIKG weer terug in de normkosten voor het vervangen van infrastructuur. Wanneer een project is opgeleverd, zal dit over (gemiddeld) 50 jaar pas weer leiden tot een investering. Areaal dat wordt opgeleverd leidt wel direct tot een noodzaak van ophoging van de vast en variabel onderhoudsbudgetten. De daadwerkelijke gerealiseerde areaaluitbreiding wordt eenmaal per jaar geïnventariseerd. Op basis hiervan wordt de toename in jaarlijkse onderhoudskosten bepaald en dit wordt bij de Kaderbrief opgevoerd als een technische bijstelling.

4 INSTANDHOUDINGSTRATEGIE

4.1 Beheer en onderhoud

Met goed beheer en onderhoud gaan de assets langer mee, ingrijpendere maatregelen kunnen dan uitgesteld worden. Echter, voor elk asset geldt dat het vroeger of later gerenoveerd of vervangen moet worden.

Veel van het vast en variabel onderhoud is ondergebracht in zogenaamde gebiedscontracten. De eerste van deze gebiedscontracten loopt af per juni 2025. Vanuit assetmanagement is er voor een nieuwe strategie gekozen. Door deze aanpak wordt de geografische locatie niet meer zo belangrijk als wel het soort asset.

Er is een verdeling gemaakt in zeven assetgroepen:
1. Wegen (o.a. asfalt, wegmeubilair, fietspaden, busbanen, bermen, meubilair, openbare verlichting)
2. Vaarwegen (o.a. vaarwegen, baggeren, zwaaikommen, ligplaatsen, brugwachtershuizen, bediencentrales)
3. Kunstwerken (o.a. beweegbare kunstwerken, vaste kunstwerken)
4. (Vaar)wegkantsystemen (o.a. I-VRI/portalen, DVM-systemen)
5. Groen (o.a. bomen, bermen, oevers, biodiversiteit)
6. Bodem (o.a. bodemkwaliteit, grondwaterkwaliteit)
7. Data en Informatie (o.a. areaalgegevens, gegevens over gebruik, beheer-data)

Geleidelijk zal, met het aflopen van de gebiedscontracten, worden overgegaan naar deze nieuwe contracten.

4.2 Vervanging en renovatie

Wanneer de functie van een asset niet meer geleverd kan worden, ook na zorgvuldig beheer en onderhoud, dan is het asset toe aan vervanging of renovatie. Als het mogelijk is om bepaalde onderdelen te vervangen en een deel van de bestaande onderdelen grondig te reviseren waardoor de levensduur wordt verlengd, dan spreken we doorgaans van renovatie.

De mate waarin een asset aan vervanging toe is, heeft een relatie met de leeftijd van de asset. Mede door het toepassen van levensverlengend onderhoud worden deze assets niet exact na hun technische levensduur (70 á 80 jaar voor bruggen) vervangen.

In het iMPI worden de vervangingsmaatregelen geprogrammeerd. Het iMPI wordt jaarlijks vastgesteld in de Staten.

Tabel 7. Bouwjaar kunstwerken

Bouwjaar kunstwerk	Aantal kunstwerken	Percentage
Onbekend[8)]	177	24,62%
voor 1890	2	0,28%
1890 - 1899	0	0,00%
1900 - 1909	2	0,28%
1910 - 1919	0	0,00%
1920 - 1929	9	1,25%
1930 - 1939	127	17,66%
1940 - 1949	15	2,09%
1950 - 1959	26	3,62%
1960 - 1969	38	5,29%
1970 - 1979	104	14,46%
1980 - 1989	40	5,56%
1990 - 1999	34	4,73%
vanaf 2000	145	20,17%

We proberen de vervangings- en renovatieopgave programmatisch te organiseren, waarbij de focus ligt op samenwerking tussen alle beheerders en vooral gericht is op beweegbare en stalen bruggen in wegen met een regionale functie.

8) Het betreft deels ook kunstwerken waarvan diverse onderdelen in verschillende jaren zijn vervangen zodat er niet meer echt een bouwjaar toe te kennen is aan het kunstwerk.

4.3 Prestatie indicatoren/ bedrijfswaarden

Als provincie hanteren wij assetmanagement, hier zijn we ook ISO gecertificeerd voor (ISO 55001). Assetmanagement betreft het optimaal beheren van kapitaalgoederen die van waarde zijn voor een organisatie. De invulling van 'optimaal' wordt ingegeven door de doelen die de provincie nastreeft en de balans tussen prestaties, risico's en kosten.

Uit de visie- en strategiedocumenten die in hoofdstuk 5 zijn benoemd (zie aldaar), zijn de belangrijkste thema's gehaald die een relatie hebben met het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur. Deze thema's zijn vertaald naar de kernwaarden voor Assetmanagement en hieruit zijn de bedrijfswaarden van de provincie Noord-Holland ontstaan. Deze bedrijfswaarden bestaan uit de volgende zes waarden:

- Bereikbaarheid: de mate waarin bestemmingen in de provincie bereikbaar zijn, gebaseerd op de beschikbaarheid van de infrastructuur en de assets.
- Veiligheid: betreft de verkeersveiligheid en de personele veiligheid.
- Leefbaarheid: betreft de impact op het welzijn en de gezondheid voor de aan- en omwonenden ten gevolge van de aanwezigheid van infrastructurele assets.
- Duurzaamheid: betreft de reductie van Co2-uitstoot, biodiversiteit en het hergebruik van materialen (terugdringen van primaire grondstoffen).
- Tevredenheid: gaat over de tevredenheid van de (vaar)weggebruikers en de beeldvorming over de provincie (reputatie).
- Kosten: betreft de kosten die het gevolg zijn van storingen/incidenten.

De bedrijfswaarden worden gebruikt om af te wegen welke prioriteiten gesteld moeten worden bij het instandhouden van een asset. Als het risico op degradatie zo groot is dat (een of meerdere van) de bedrijfswaarden geschaad worden, dan wordt er ingegrepen. Bijvoorbeeld als de bereikbaarheid zo slecht dreigt te worden dat het verkeer ernstige hinder gaat ondervinden, dan worden er maatregelen genomen. Uiteraard spelen de kosten voor de te nemen maatregelen hierbij een rol. Het gaat dus om een afweging tussen prestaties (bepaald aan de hand van de bedrijfswaarden), risico's en kosten, de zogenaamde PRK-systematiek.

De beeldkwaliteit van de assets is een samengesteld criterium waarbij de bereikbaarheid, de veiligheid, de leefbaarheid en de duurzaamheid in één oogopslag worden beschouwd. Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven verschillen de beeldkwaliteitseisen per assetcategorie. Daarnaast zijn er nog specifieke eisen ten aanzien van bepaalde assets of assetgroepen. Zo is vastgesteld dat de Waterwolftunnel minimaal 98,5% van de tijd beschikbaar moet zijn voor verkeer. Zie de tabel prestatie-indicatoren voor de eisen die worden gesteld.

Tabel 8. Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator	Asset/ assetcategorie	Eis
Beeldkwaliteit	Alle	Minimaal 95% van de infrastructuur voldoet aan het geëiste beeldkwaliteitsniveau
Bereikbaarheid	Verkeersregelinstallaties (VRI's)	Minimaal 93% is beschikbaar voor aansturing en 90% van de aanrijtijden en functieherstelttijden worden gehaald
	Waterwolftunnel	Minimaal 98,5% van de tijd beschikbaar voor verkeer
	Vaarwegen	Geen ongeplande stremmingen als gevolg van calamiteiten oevers
	Wegen	30 minuten gemiddelde aanrijtijd weginspecteurs bij incidenten
Duurzaamheid	Alle	55% reductie CO2 gerealiseerd in 2030 en 60% reductie van het gebruik van primaire grondstoffen ten opzichte van 1990
Tevredenheid	Wegen/ fietspaden	Minimaal 80% van de weggebruikers is tevreden (wegbelevingsonderzoek)
	Alle	Zowel omgeving als gebruikers van de provinciale infrastructuur waarderende dienstverlening met minimaal een 7 in het tweejaarlijkse onderzoek 'Monitor collectieve dienstverlening'

4.4 Programma's en specifieke aanpak assets

4.4.1 Herstel van storingen

De afgelopen tijd is een toename geweest van storingen bij met name de bruggen in ons netwerk. Deze hebben onder andere te lijden onder (extreme) weersomstandigheden en verouderde onderdelen. Het feit dat ze bijna einde levensduur zijn draagt bij aan de storingsgevoeligheid. Daarnaast blijken ook nieuwe installaties vaker gevoelig voor storingen, bijvoorbeeld door storingsgevoelige sensoren en software.

De verstoringen hebben impact op het netwerk en het gebruik ervan. Automobilisten, fietsers, chauffeurs van vrachtwagens en bussen en de beroepsvaart ondervinden hier allemaal hinder van.

Als provincie willen we inzetten op een netwerk dat blijft functioneren, ook als er een verstoring is, en op een zo kort mogelijke termijn waarop de storing wordt verholpen. Waarbij functioneren betekent dat (vaar)weggebruikers het netwerk kunnen gebruiken, eventueel met een acceptabele omweg en reistijd. Onlangs is een onderzoek uitgevoerd naar de storingen van beweegbare kunstwerken. Uit dit onderzoek is een groot maatregelpakket samengesteld om de oorzaken van de storingen te beperken. De maatregelen worden zo snel mogelijk geïmplementeerd. Provinciale Staten wordt hierover separaat geïnformeerd.

Ook met het reguliere beheer en onderhoud verstoren we de (vaar)weggebruiker. Dat is vooraf planbaar en we stemmen deze werkzaamheden altijd af met andere wegbeheerders in wat we Regioregie noemen. De hinder wordt zoveel mogelijk voorkomen door goede informatie aan de reiziger te geven over de verstoring. Voor (vaar)weggebruikers geven we de wegwerkzaamheden door aan de aanbieders van navigatiesystemen via het Nationaal Dataportaal Wegverkeergegevens (NDW) en voor openbaar vervoerreizigers loopt dat via het samenwerkingsverband Decentrale Openbaar Vervoer Autoriteiten (DOVA) zodat de informatie in de reisapps terecht komt. Daarnaast gebruiken we bij grotere werkzaamheden de toolbox Smart Mobility om de reizigers zoveel mogelijk alternatieven te bieden tijdens werkzaamheden.

Bij verstoringen die het gevolg zijn van verkeersongevallen geven we de informatie ook zo snel mogelijk door via de landelijke dataportalen. De weg wordt snel weer vrijgemaakt door de inzet van weginspecteurs die de hulpdiensten ondersteunen en door Incident Management waarbij sleepwagens klaar staan om voertuigen van de weg te verwijderen.

De storingen aan het netwerk die niet-regulier zijn, betreffen vaak technische storingen, ondieptes in vaarwegen of plotselinge uitval door gladheid of gaten in de weg. Zoals gezegd treden deze steeds vaker op, ook soms door extremere weersomstandigheden als gevolg van klimaatverandering. De provincie is voornemens om hiervoor een permanent functieherstel team te maken die in deze situaties direct in actie kan komen om de storing zo snel mogelijk te verhelpen.

Daarnaast wordt geïnvesteerd in het vergroten van de kennis over de impact van verstoringen, gecombineerd met kennis over waar een verstoring kan plaatsvinden. Van een aantal bruggen hebben we deze kennis vanuit het renovatie en vervangingsprogramma (zie hierna). Voor 26 bruggen van Haarlem, Zaanstad, Hollands Kroon, provincie en Rijkswaterstaat is een analyse gemaakt van de impact en knelpunten bij uitval, met o.a. omrijtijden voor wegverkeer, en inclusief de belasting op omliggende kunstwerken. De vervolgactie is om dit voor alle bruggen in ons netwerk te doen, en de analyse uit te breiden met de impact op het vaarverkeer.

4.4.2 Duurzame infrastructuur

Samen met onze partners werken we aan het verduurzamen van onze infrastructuur. De provincie heeft hierbij een voorbeeldfunctie en heeft een ambitieus programma Duurzame Infrastructuur opgezet. Zodat duurzaamheid goed in de organisatie wordt verankerd. Hierbij wordt aangesloten bij duurzaamheidsdoelen uit het Klimaatakkoord van Parijs en het Nationale Klimaatplan.

Dit betekent in 2030:

- 55% CO_2 reductie ten opzichte van 1990 (en in 2050 volledig Co2-neutraal);
- 60% reductie van het gebruik van primaire grondstoffen ten opzichte van 1990 (en een volledig circulair beheer in 2050);
- 75% reductie van negatieve gezondheidseffecten van werktuigen en 60% stikstofreductie;
- volledige energieneutrale provinciale infrastructuur;
- klimaatbestendig en waterrobuust gerealiseerde (nieuwbouw)projecten;
- versterking van de biodiversiteit langs provinciale infrastructuur.

Duurzaamheid wordt voortaan standaard meegenomen in bij instandhoudingsprojecten. Dat betekent dat maatregelen op het gebied van verduurzaming die al toepasbaar zijn, worden opgenomen, tenzij de kosten uit de hand lopen. Kansrijke maatregelen waarvoor substantieel extra middelen nodig zijn, zullen ter besluitvorming worden voorgelegd.

Ook brengen we voor ieder thema in kaart waar de provincie nu staat op het gebied van duurzaam beheer, zodat we vervolgens de effecten van geïmplementeerde maatregelen kunnen meten.

Het gaat onder andere om de volgende maatregelen:
- Systeemveranderingen (As a Service, CO_2 als waarde meenemen in contracten)
- Levensduur verlengen (epoxyasfalt, verjongingskuren, verzinken geleidrails)
- Emissievrij bouwmaterieel toepassen, gebruikmakend van een groeipad. Vanuit het Schone Lucht Akkoord (SLA) is landelijk afgesproken om werktuigen emissievrij te maken;
- Inzetten op impactmaterialen beton, asfalt en staal:
- Vermindering areaal (minder verlichting, meubilair)
- Stimuleren CO_2 absorberende en circulaire materialen zoals bio-based materialen en gerecycled kunststof bebording;
- Toepassen van IFD-ontwerpprincipes op alle nieuwe bruggen (zie 4.4.9);
- Samenwerken: alleen door samen met grote overheidsorganisaties en de marktafspraken te maken kunnen we iets echt in beweging zetten.

4.4.3 Energietransitie

De provincie Noord-Holland heeft de ambitie uitgesproken om in 2030 een energieneutrale en fossielvrije organisatie te zijn. Energieneutraal betekent dat op jaarbasis evenveel stroom opgewekt wordt als verbruikt wordt. Daarnaast heeft de provincie ook een landelijke uitdaging vanuit de Regionale Energie Strategie (RES) om meer energie op land op te wekken.

Het totale elektriciteitsverbruik van de provinciale organisatie was in 2020 circa 15 Gigawatt uur (vergelijkbaar met circa 5.000 huishoudens). De provinciale infrastructuur verbruikt met circa 12 Gigawatt uur de meeste energie (met openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en tunnels als grootverbruikers). Door maatregelen toe te passen die dit terugdringen kan een aanzienlijke bijdragen worden geleverd in het energieneutraal maken van de organisatie. Om dit te bereiken zetten we in op energiebesparing, energieopwekking en efficiënt en fossielvrije inkoop.

Welke strategieën zijn er in ontwikkeling om onze doelstellingen te bereiken?
- Toepassen van energiebesparende maatregelen voor de objecten langs de infrastructuur (denk aan dimmen van de verlichting, energiezuinige installaties, etc.).
- Inventariseren welke locaties bij de provinciale infrastructuur geschikt zijn voor energieopwekking en aangeven waar dit wel of niet wenselijk is en onder welke voorwaarden.
- Bij de inkoop van stroom eisen stellen aan de herkomst van de energie, om te garanderen dat de stroom duurzaam is, lokaal wordt opgewekt en zoveel mogelijk bijdraagt aan de energietransitie.

De kosten van deze investering worden begroot op een investering van tussen de 30 en 40 mln. Ze hebben een positieve business case, de terugverdientijd bedraagt minder dan 20 jaar. Voor meer dan de helft van deze investeringen is al een krediet beschikbaar gesteld (denk aan Led, steunpunten, zonneweide N207, Zonnefietspad N232).

4.4.4 Biodiversiteit

De provinciale ambities op gebied van biodiversiteit zijn opgenomen in het Masterplan Biodiversiteit (2020) en uitgewerkt in de Startversie Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). In dit provinciaal beleid is onder andere beschreven dat we op provinciale schaal verantwoordelijkheid dragen en acties moeten nemen voor het versterken van de biodiversiteit en het oppervlak en de kwaliteit van Noord-Hollandse natuur. De hoofddoelstelling is het behouden, versterken en verbeteren van de biodiversiteit in Noord-Holland. Daar waar kansen zijn voor verbetering door het optimaliseren van het onderhoud moeten die benut worden. Dit is ook van toepassing op de infrastructuur. De provincie wil dan ook de biodiversiteit langs de (vaar)weg versterken. Bijvoorbeeld met groene bermen en natuurlijke diervriendelijke oevers.

De provincie werkt niet alleen aan ecologisch bermbeheer maar ook aan minder versnipperde natuurgebieden door de aanleg van natuurbruggen en faunapassages. Door natuurinclusief te ontwerpen wordt een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de biodiversiteit.

De natuurwaarden worden hierbij als basis van een project gebruikt. We willen een stap verder gaan dan natuurwaarden compenseren en mitigeren. Projecten moeten daadwerkelijk iets toevoegen aan de biodiversiteit. Maatregelen die de biodiver-

siteit versterken, zoals natuurinclusief bouwen, groene bermen en natuurlijke diervriendelijke oevers en sedum dakbedekking bij bushaltes in stedelijk gebied, worden voortaan standaard meegenomen bij instandhoudingsprojecten tenzij de kosten te hoog oplopen, dan worden de maatregelen ter besluitvorming voorgelegd. Zie verder de beschrijving van projecten in bijlage 5.

4.4.5 Klimaatadaptatie

De provinciale ambitie op het gebied van klimaatadaptatie is dat Noord-Holland in 2050 klimaatbestendig is ingericht. Dit staat beschreven in de Omgevingsvisie en het beleidsdocument 'Klimaatadaptatie in Noord-Holland: Bouwstenen voor de provinciale aanpak' (2021). Dit beleidsdocument was gekoppeld aan het vorige coalitieakkoord en hier is momenteel een nieuwe versie van in ontwikkeling. Voor de provinciale infrastructuur en assets zijn in 2019 klimaatstresstesten gedaan om inzicht te krijgen in de effecten van klimaatrisico's zoals hevige wateroverlast door regenbuien, overstromingen, droogte en hittestress. Hierna is een risicoanalyse gedaan en de meest urgente risico's zijn via de gebiedsaannemers opgepakt. De kosten hiervan waren beperkt. Echter, de laatste tijd ervaren we meer overlast als gevolg van klimaatverandering. Met als meest recente voorbeeld de wateroverlast op de Zeeweg (N510) bij Bergen. Daarom wordt op dit moment een nieuwe klimaatstresstest uitgevoerd op basis van de meest recente klimaatscenario's van het KNMI. De verwachting is dat ingrijpender maatregelen nodig zijn om onze infrastructuur klimaatadaptief te maken, nu en in de toekomst. Deze maatregelen zullen we verwerken in een routekaart Klimaatadaptieve Provinciale Infrastructuur.

4.4.6 Fiets

De (elektrische) fiets is steeds vaker een regionaal vervoermiddel waardoor onze infrastructuur frequenter en op meer diverse manieren wordt gebruikt. Om slim en duurzaam reizen te stimuleren en daarmee een belangrijk deel van de verwachte mobiliteitsgroei op te kunnen vangen, zijn kwalitatief hoogwaardige (door)fietsroutes een vereiste. Dit is ook van belang voor de veiligheid van fietsers. Ongeveer 40% van de dodelijke verkeersslachtoffers is een fietser en van hen kwam 42% om door een aanrijding met een personen- of bestelauto (bron: CBS, 10 april 2024). De kwaliteit van een fietspad wordt door zowel het onderhoudsniveau (via NIKG) als de inrichting (via iNHi) bepaald, zoals ook aangegeven in de motie 'M187-2020: Optimaal onderhouden snelfietsroutes'.

Op basis van de analyse van ons areaal in de iNHi, concluderen we dat veel van onze fietsinfrastructuur nog niet de juiste inrichting heeft. Zo ontbreekt bijvoorbeeld een passende breedte, kantmarkering en/of verlichting. Ca. 15% van de doorfietsroutes heeft op dit moment een juiste inrichting en 93% van alle fietspaden voldoet aan het minimaal gestelde beeldkwaliteitsniveau B. 77% daarvan voldoet zelfs aan beeldkwaliteitsniveau A. Om doorfietsroutes beter te kunnen analyseren en monitoren, worden ze in zowel de iNHi als in de NIKG apart beschouwd.

Om het fietsen te stimuleren, zijn meerdere opties mogelijk al het gaat om de instandhouding. Het onderhoudsniveau voor alle fietspaden kan omhoog geschroefd worden naar beeldkwaliteit A. Echter de kosten hiervoor, geschat op circa € 1,2 mln. per jaar, wegen niet op tegen de winst die het voor de fietsers oplevert. Een beeldkwaliteitsniveau B is volgens het CROW namelijk hoog genoeg om het (door)fietsen goed te faciliteren.[9)]

Het omhoog brengen van de kwaliteit van die parallelwegen waar doorfietsroutes over liggen heeft wél zin omdat het comfort en veiligheid van de fietsers hierdoor verbetert. De jaarlijkse investering hiervoor bedraagt ca. € 130.000.

Een voorbeeld van een doorfietsroute die op een parallelweg ligt, is de fietsstraat op de parallelweg langs de N241. Deze parallelweg wordt onderhouden op beeldkwaliteitsniveau C. Door aan deze parallelweg ook het label doorfietsroute te koppelen, zal deze onderhouden worden op beeldkwaliteitsniveau B.

4.4.7 Baggeren

Met het frequenter en heftiger worden van extreem weer wordt de waterafvoer van onze waterwegen nog belangrijker. In de Keur en Legger van Waterschappen staan afmetingen beschreven waaraan onze waterwegen aan dienen te voldoen zodat de waterafvoerfunctie adequaat kan worden uitgevoerd. Het bij bermsloten niet voldoen aan de Keur en Legger, als gevolg van overmatige aanwezigheid van bagger, kan bij een heftige regenbui het verschil zijn tussen een bermsloot die overstroomt – met alle maatschappelijke kosten van dien – en een bermsloot die de berekende hoeveelheid water kan afvoeren.

Het risico op overstromingen zal voor vaarwegen kleiner zijn. Wanneer het waterprofiel smaller wordt, dan stopt niet het water, maar gaat het water sneller stromen.

9) CROW is het Nederlandse kennisinstituut voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer, werk en veiligheid. CROW houdt zich daarnaast bezig met aanbesteden en contracteren.

Het onderhoud aan baggeren zal op een programmatische manier worden ingevuld. Momenteel wordt onderzocht wat de financiële gevolgen hiervoor zullen zijn.

4.4.8 Kabels en leidingen

Veel kabels en leidingen lopen onder langs provinciale wegen. In de toekomst zal het aantal kabels en leidingen toenemen en zal de beperkte ruimte die er nu al is nog schaarser worden. Het zicht op waar welke kabels precies lopen en wie eigenaar ervan is, is niet altijd op het gewenste niveau; er ontbreekt een overkoepelend zicht op het netwerk. Momenteel wordt dit inzichtelijk gemaakt, de uitkomsten van deze studie worden verwacht in de loop van 2025.

4.4.9 Vaarwegen en oevers

Het netwerk van provinciale vaarwegen wordt op twee manieren gebruikt. Allereerst zijn vaarwegen een alternatief om lading over te vervoeren die anders over de (zwaar belaste) wegen moet worden getransporteerd. In verband met de woningbouwopgave ligt hier een grote kans om bouwmaterialen veel meer via het water te vervoeren. Ten tweede hebben waterwegen ook diverse andere functies zoals afwatering, opvang van overtollig water (klimaatadaptatie), natuurverbindingen en recreatie/ recreatievaart. Omdat veel van deze functies in belang en intensiteit toenemen, zal het beheer en onderhoud ook intensiever plaatsvinden. Denk aan onderhoud van de oevers, baggeren (zie hiervoor), aanleg en onderhoud kades, etc. Dit heeft gevolgen met betrekking tot de onderhoudsniveaus, mogelijke uitbreiding van het areaal met nieuwe voorzieningen en infrastructuur en de eisen die gesteld worden aan de uitvoering.

In 2024 wordt een Kernnet-studie uitgevoerd waarin duidelijk moet worden welke ontwikkelingen we voor het netwerk van vaarwegen voorzien. Waar willen we voorzieningen ontwikkelen, waar infrastructurele maatregelen nemen? Duidelijk is al dat de toenemende uitval van bruggen gekeerd moet worden, wat aandacht krijgt in het programma renovatie & vervanging van kunstwerken.

4.4.10 Industrieel, flexibel en demontabel bouwen (IFD)

IFD staat voor werken met gestandaardiseerde interfaces die fabrieksmatig zijn geproduceerd, snel aangebracht kunnen worden en geschikt zijn voor hergebruik. De bouw van beweegbare bruggen wordt dus goedkoper, circulair én efficiënter. Onderzoek van het Economisch Instituut voor de Bouw wijst namelijk uit dat grote maatschappelijke voordelen te behalen zijn als er op grotere schaal prefabricage, standaardisatie en aanpasbaar bouwen wordt toegepast bij beweegbare bruggen. Niet alleen kan tot 15 procent worden bespaard op de bouw- en onderhoudskosten van bruggen, maar ook de bouwtijd en de verkeershinder worden beperkt. Bovendien vallen de CO_2-emissies lager uit in vergelijking met de bestaande werkwijzen (bron: www.nen.nl).

De provincie Noord-Holland heeft IFD standaard in haar eisenpakket opgenomen. Als dit beperkt blijft tot ons als opdrachtgever bereiken we onvoldoende schaalgrootte om de voordelen van IFD, waaronder lagere kosten, te bereiken. Het is nodig dat ook andere wegbeheerders (Rijkswaterstaat, provincies, gemeenten met grotere objecten in hun areaal) het principe van IFD overnemen.

We werken langs twee lijnen om die bredere toepassing van een vernieuwing als IFD te bewerkstelligen:

1. Binnen het initiatief Samen Slimmer Renoveren en Vervangen werken we aan samenwerking met de andere beheerorganisaties in Noord-Holland. Een van de hoofdlijnen van die samenwerking is ‘samen andere vragen aan de markt stellen’. Binnen die hoofdlijn willen we de schaalvergroting aan de opdrachtgeverskant bewerkstelligen waardoor vernieuwingen als IFD een grotere kans van slagen hebben en efficiency en schaalvoordelen ook gerealiseerd worden.
2. Binnen het programma Toekomstbestendige Infrastructuur van het Nationaal Groeifonds werken we aan het verbreden van IFD als methode om infrastructurele kunstwerken te realiseren. Daarbij ligt de focus op het toepassen van IFD bij (grootschalige) renovatie en vervanging.

Waar Samen Slimmer Renoveren en Vervangen de ‘vraagkant’ van de markt wil veranderen, richten we ons in het NGF vooral op de aanbod kant. Om ervoor te zorgen dat ‘als er vraag is, er ook aanbod is’ en vice versa ‘er ook vraag voor innovatief aanbod ontstaat’.

5 BELEIDSKADERS, TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste beleidsdocumenten onder elkaar gezet en geanalyseerd. Voor de NIKG zijn de belangrijkste beleidsdocumenten het *Coalitieakkoord 2023-2027 'Verbindend vooruit'*, het *Perspectief Mobiliteit*, en de *Verkenning Mobiliteit*. Daarnaast zijn van belang: de *CROW-systematiek*, *Europese wet- en regelgeving*, *technische normen* (NEN) en *wet- en regelgeving op het gebied van stikstof en Poly- en Perfluoralkylstoffen (PFAS)*.

Naast de belangrijkste beleidsdocumenten zijn ook de trends en ontwikkelingen op een rij gezet die effect (kunnen) hebben op de Noord-Hollandse infrastructuur. Hierbij is aangegeven welke trends en ontwikkelingen specifiek van belang zijn voor de instandhouding van infrastructuur. In het iNHi worden ook de trends onderscheiden die van belang zijn voor de functionele knelpunten op onze infrastructuur. Het gaat om de volgende trends en ontwikkelingen (in willekeurige volgorde):

5.1 Veranderingen in klimaat, energie en biodiversiteit

De gevolgen van klimaatverandering worden steeds zichtbaarder in de vorm van heviger stormen, langdurige regenval afgewisseld met zeer warme en droge periodes. Uit onderzoek van het RIVM blijkt dat de natuurwaardes in Nederland steeds verder afnemen. Daarom is er veel aandacht voor reductie van broeikasgassen en toename van biodiversiteit. In het coalitieakkoord heeft de provincie zich gecommitteerd aan 55% reductie CO_2 in 2030. Voor de instandhouding van infrastructuur betekent dit dat extra eisen worden gesteld aan klimaatneutraal bouwen en onderhouden. Hiervoor is het programma Duurzame Infrastructuur opgezet (zie paragraaf 4.4.2). De gevolgen voor het weggebruik en de aanleg van infrastructuur (o.a. STOMP-principe, zie hieronder) dienen in eerste instantie verder te worden vertaald naar investeringen in de infrastructuur die hiervoor nodig is (iNHi) en naar het gebruiksmanagement waarvoor een beleidskader Netwerkgebruik wordt opgesteld. Wel helpt het beter onderhoud van de fietspaden mee met het verbeteren van de aantrekkelijkheid van het fietsen. Hier wordt in deze NIKG dan ook een voorstel voor gedaan. Vanaf 2019 zijn op basis van een klimaatstresstest maatregelen uitgevoerd om de gevolgen van klimaatverandering voor onze infrastructuur te beperken (klimaatadaptatie). Zo zijn de afwateringen bij onderdoorgangen verbeterd en zijn reparaties aan wegen uitgevoerd om verzakking door verdroging te voorkomen. In 2023 zijn door het KNMI nieuwe scenario's geschetst voor de klimaatverandering. Naar aanleiding hiervan wordt een nieuwe klimaatstresstest voor de provinciale infrastructuur voorbereid. De uitkomsten hiervan zullen in de aanpak van het beheer en onderhoud worden meegenomen. Voor energie en biodiversiteit zijn programma's opgezet.

5.2 Mondiale veranderingen die kostenverhogend werken

Door mondiale gebeurtenissen (o.a. de oorlog in Oekraïne) zijn de kosten voor brandstoffen en grondstoffen sterk gestegen. Daarnaast zijn er sinds de coronacrisis arbeidstekorten opgetreden die hebben geleid tot een forse stijging van de loonkosten, ook in de weg- en waterbouw. Ook innovaties, bijvoorbeeld op het gebied van verdere verduurzaming van onze infrastructuur en circulair bouwen, kunnen leiden tot verdere kostenverhogingen. In deze NIKG is rekening gehouden met de prijsontwikkelingen tot nog toe. Het is echter niet exact te voorzien wat de prijzen de komende tijd gaan doen.

5.3 Woningbouw

In Noord-Holland moeten 191.000 woningen bijgebouwd worden tot en met 2030. Dit betekent een toename van zwaar bouwverkeer op de provinciale wegen. Ook leidt het op termijn tot toename van het verkeer op de provinciale infrastructuur. Geconstateerd is dat beide ontwikkelingen nog geen direct effect hebben op de provinciale infrastructuur in 2024-2028 maar dat het effect merkbaar zal worden in de periode erna. Wel kunnen maatregelen die nu genomen worden, onder andere in het kader van iNHi effect hebben op de mate waarin deze effecten gaan optreden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het toepassen van het STOMP-principe (zie volgende paragraaf) en stimuleren van vervoer over water.

5.4 STOMP-principe

STOMP is een afkorting die staat voor Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer, Mobility as a Service en Personenauto. Hiermee wordt aangegeven dat maatregelen als eerste moeten bijdragen aan het verbeteren van actieve mobiliteit (Stappen en Trappen), dan aan Openbaar vervoer en deelmobiliteit en pas in laatste instantie aan de personenauto. Doel van STOMP is de verkeersveiligheid te vergroten en de druk op ruimte, leefbaarheid en milieu door personenauto's te verminderen. De introductie van dit principe (in het Coalitieakkoord en het Perspectief Mobiliteit) leidt tot een hogere prioritering van fietsinfrastructuur bij nieuwe infrastructuurinvesteringen (iNHi) en tot hogere eisen aan het beheer en onderhoud van de fietsinfrastructuur (NIKG).

5.5 Stikstof

De aanpak van stikstof depositie levert vaak vertragingen op bij (infrastructurele) bouwwerken omdat er in de voorbereiding van de projecten geen rekening mee is gehouden en de regelgeving steeds wijzigt. Hier wordt steeds meer op geanticipeerd bij met name de voorbereiding van grotere werken. Dit kost wel vaak meer geld voor extra onderzoekskosten en bij de uitvoering van de maatregelen zoals depositiebeperkende maatregelen (zoals elektrisch bouwen, schermen langs het werkterrein en minder directe omleidingsroutes, zodat verkeer niet langs natuurgebieden omrijden). Per project wordt beken wat hiervan de consequenties zijn. Deze komen terug bij de programmering van de projecten in het iMPI.

5.6 Data en Digitalisering

Zowel voor de eigen opgaven (datagedreven werken) als voor de informatievoorziening aan weg- en OV-gebruikers, zijn goede en accurate data van groot belang. De Europese regelgeving op dit gebied is de afgelopen jaren behoorlijke aangescherpt. Denk aan privacywetgeving maar ook de onlangs vastgestelde Real Time Traffic Information (RTTI) verordening waarin de wegbeheerders verplicht worden om wegkenmerken, ge- en verboden, werkzaamheden en afsluitingen, verkeersinformatie en andere data-items openbaar beschikbaar te maken. Voor een deel is dit reeds uitgewerkt, bijvoorbeeld als het gaat om de data-items uit de data top 15 waar de provincie sinds 2019 aan werkt. Hoe dan ook zal de toenemende digitalisering de komende jaren meer capaciteit vragen, ook om de datasets up-to-date te houden. Het moet nog inzichtelijk gemaakt worden om welke data het gaat en hoeveel capaciteit hier precies mee gemoeid is. Data zijn ook assets en worden dan ook steeds meer als onderdeel van het provinciale areaal gezien. Tegenwoordig wordt steeds meer data over onze assets verzameld met sensoren die in deze assets worden geplaatst, bijvoorbeeld in het wegdek van een brug om de belasting en de slijtage te meten. Ook hiervoor is het van belang dat deze data accuraat is en goed en tijdig beschikbaar wordt gesteld voor de asset managers.

5.7 Onderhoud en vervanging huidig areaal

Ruim de helft van de provinciale wegen en kunstwerken is voor 1980 aangelegd of voor het laatst vervangen. Voor kunstwerken is reeds begonnen om een groot aantal vervangingen te doen en dit zal doorlopen in de komende jaren. De piek in de uitgaven zal na 2030 plaatsvinden. Voor wegen is dat nog iets later. Tegen die tijd zijn strategische keuzes nodig over het wel of niet vervangen van areaal. Momenteel wordt onderzocht of en hoe dit opgevangen kan worden binnen de huidige middelen. De ontwikkelingen binnen de weg- en waterbouw spelen hierin een belangrijke rol, bijvoorbeeld levensverlengend onderhoud, efficiënter aanbesteden en standaardisering en harmonisering bij de aanpak van kunstwerken.

5.8 Ontwikkelingen in de weg- en waterbouw

In de sector wordt geïnnoveerd om renovaties en vervangingen duurzamer, met minder maatschappelijke hinder efficiënter te kunnen uitvoeren. Onder meer om de verwachte stijgende kosten te dempen. De schaarste in personeel en materiaal vanuit de markt, gekoppeld met de concurrentie met de energietransitie, resulteert in forse prijsstijgingen. In de nieuwe tranche gebiedsbeheercontracten die vanaf juni 2025 de eerste van de huidige gebiedsbeheercontracten moeten opvolgen, zal hier rekening mee gehouden worden. De marktpartijen worden uitgedaagd zoveel mogelijk innovaties in te zetten die geschikt zijn om milieuvriendelijker, veiliger en goedkoper te beheren en onderhouden.

5.9 Toename elektrisch vervoer

De elektrificatie van fossiele brandstofauto's draagt bij aan de provinciale doelen om CO_2 te reduceren. Voor de instandhouding is de toegenomen zwaarte van de voertuigen van belang die meer slijtage veroorzaakt aan de infrastructuur. Echter, dit weegt niet op tegen de toename van het zwaar verkeer (vrachtwagens) op onze infrastructuur. Wel is er een toename van het veiligheidsrisico in met name tunnels omdat elektrische voertuigen minder makkelijk te blussen zijn bij ongelukken. De effecten op de infrastructuur worden hiervan nog bekeken. De toename van elektrische fietsen leidt tot intensiever gebruik van de fietsinfrastructuur. De groei in het aandeel elektrische fietsen heeft daarnaast direct invloed op de fietsinfrastructuur: met elektrische fietsen kunnen grotere afstanden worden afgelegd en zijn dus langere en bredere fietspaden noodzakelijk (doorfietsroutes). Dat vergt investeringen die in het iNHi worden afgewogen. Ook vereisen de hogere snelheden van elektrische fietsen goed onderhoud om ongelukken te voorkomen. Dit heeft effect op de eisen die aan de beeldkwaliteit van de fietspaden gesteld worden.

5.10 Overdracht assets

Als gevolg van de veranderende functies van het provinciale areaal, kunnen bepaalde wegdelen, vaarwegen en kunstwerken niet langer aansluiten bij het bestaande provinciale netwerk. Bijvoorbeeld dat een deel van de weg een binnenstedelijk karakter krijgt als gevolg van woningbouw. Dergelijke veranderingen kunnen leiden tot een overdracht van het beheer en eigendom van het areaal naar andere beheerders, of andersom. Een inventarisatie vindt plaats over welke areaaldelen het gaat. De financiële en juridische uitgangspunten worden hierbij onderzocht.

5.11 Smart Mobility

Door technologische innovaties verandert de manier waarop mensen bewegen. Bijvoorbeeld door de toegenomen beschikbaarheid van data uit mobiele applicaties en sensoren, wordt de informatie naar de reiziger steeds beter. Reizigers vertrouwen steeds meer op navigatiesystemen en reisinformatie apps waardoor bijvoorbeeld route-informatie op borden en panelen boven en langs de weg steeds minder relevant wordt. Actuele data van wegbeheerders en mobiliteitsaanbieders wordt hierdoor steeds belangrijker. Een ander voorbeeld is de opkomst van deelmobiliteit en de mogelijkheid om steeds meer verschillende vervoerwijzen te combineren. Bijvoorbeeld door het eerste deel van de reis af te leggen met de auto, te parkeren bij een P&R, dan een stuk met de trein of het OV te gaan en het laatste deel de OV-fiets te nemen of een ander merk deelfietsen. Door de integratie van verschillende aanbieders op een of meerdere platforms worden de mogelijkheden steeds groter. (Deze ontwikkeling, waarin verschillende modaliteiten in een dienst worden aangeboden, noemen we ook wel Mobility as a Service, of kortweg MaaS). Ten slotte zien we de opkomst van rijhulpsystemen die de bestuurders van voertuigen ondersteunen. Dit wordt ook wel ADAS[10)] genoemd. Om voertuigen optimaal gebruik te laten maken van ADAS-systemen is een goede communicatie tussen het voertuig en de infrastructuur vereist. Het voertuig dient de weg, wegbelijning en verkeersborden langs de weg goed te kunnen lezen. Dit vereist dat de provinciale infrastructuur in goede staat is en dat een deel van de informatie digitaal beschikbaar is. Dat betekent dat de markeringen en bebordingen op hoger kwaliteitsniveau moeten worden onderhouden. Als een bord scheef staat, wordt hij niet opgemerkt bijvoorbeeld. Ook is het nodig om snelheidsbepalingen actueel te houden in de landelijke database die hiervoor is ontwikkeld.

Tevens vereist het in een aantal gevallen mogelijkheden voor communicatie tussen infrastructuur en voertuigen zoals het geval is bij het intelligente verkeerslicht. Met ADAS-systemen worden de eerste stappen genomen naar volledig geautomatiseerde voertuigen. Deze zijn nog sterker afhankelijk van de omgeving waarin ze opereren. Ondanks het feit dat de ontwikkelingen soms verrassend snel gaan, wordt een grootschalige introductie van volledig geautomatiseerde systemen niet verwacht in de onderhavige periode. Met de Focus Smart Mobility worden deze ontwikkelingen wel op de voet gevolgd en wordt gekeken wat de consequenties zijn van de introductie van deze voertuigen op de provinciale infrastructuur.

10) ADAS staat voor Advanced Driver Assistance Systems en omvat alle rijhulpsystemen die de automobilist helpen. Voorbeelden zijn parkeerhulp, het behouden van de juiste rijstrook of het aanhouden van de maximumsnelheid. Rijhulpsystemen werken met camera's of sensoren op en in de auto. Maar ze gebruiken ook data, bijvoorbeeld over verkeers- of snelheidsborden langs de weg.

6 FINANCIËLE KADERS EN RISICO'S

In dit hoofdstuk beschrijven we welke financiële kaders van toepassing zijn en welke algemene risico's we lopen bij de instandhoudingsopgave.

6.1 Financiering van instandhouding

In de begroting van de provincie Noord-Holland zijn in programma 4 Bereikbaarheid, doel 4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en instandhouden de middelen opgenomen voor de instandhouding van de infrastructuur.

In het coalitieakkoord is met ingang van 2025 een bedrag van € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld voor kapitaallasten van vervangingsinvesteringen van de infrastructuur. Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 1 miljoen per jaar.

Hiernaast is in het coalitieakkoord vanaf 2025 een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar voor kapitaallasten van investeringen in nieuwe infrastructuur (lopende projecten iMPI). Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 0,5 miljoen per jaar.

De lasten voor verduurzamen, verbeteren en instandhouden van de provinciale infrastructuur worden meerjarig geprogrammeerd. Deze programmering zorgt voor een wisselend verloop van de begrote lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserves Groot onderhoud Wegen en Groot onderhoud Vaarwegen.

Conform het BBV en de uitvoeringsregels infra is er een onderscheid tussen vast en variabel onderhoud en vervangingsinvesteringen in de begroting.[11)]

6.1.1 Vast onderhoud en gebiedsbudgetten

Voor vast onderhoud en de gebiedsbudgetten wordt in de begroting een jaarlijks budget opgenomen. Deze worden in gebiedscontracten op de markt gezet. De provincie monitort de naleving van deze gebiedscontracten.

6.1.2 Variabel onderhoud

Voor het variabel onderhoud, ook wel "groot onderhoud" genoemd, is een grote variatie in budgetbehoefte per jaar. Flexibiliteit is nodig voor een goede aansluiting op nieuwbouw- en vervangingsinvesteringsprojecten, zodat opdrachten gecombineerd kunnen worden uitgevoerd. Om deze schommelingen in de exploitatie tegen te gaan zijn twee bestemmingsreserves ingesteld: Groot onderhoud wegen en Groot onderhoud vaarwegen. Zowel de stortingen als de uitgaven lopen via de begroting en dus hebben Provinciale Staten altijd inzicht in het verloop hiervan. Het variabel onderhoud is deels ondergebracht in de exploitatie (gebieds-)contracten en deels in de bestemmingsreserve. Bij dit laatste gaat het om de variabele kosten die niet in de gebiedscontracten zitten, zoals beheer en onderhoud van tunnels, baggeren, constructieve veiligheid van bruggen en voorziene transitiekosten inzake de gebiedscontracten. De bestemmingsreserves worden jaarlijks met een gelijkblijvend (norm)bedrag gevoed. Onttrekking uit de bestemmingsreserve vindt plaats op basis van de werkelijke kosten. Daarmee is flexibiliteit in het tijdstip van besteden bereikt en worden pieken en dalen in de begroting en jaarrekening vermeden.

6.1.3 Vervangings- en renovatie-investeringen

Bij vervanging of renovatie van assets gaat het vaak over grote bedragen. Een vervangings- of renovatie-investering direct ten laste van de begroting brengen zou dus hele grote pieken daarin opleveren. Dat is niet gewenst en op basis van het BBV ook niet toegestaan. Daarom wordt met een vervangings- en renovatie-investering op dezelfde wijze omgegaan als met een nieuwe investering. Er worden kredieten verstrekt voor het bedrag aan verwachte uitgaven voor het vervangingsproject. De vervangingsinvestering wordt geactiveerd. Na ingebruikname starten we met afschrijven, het toerekenen van de lasten van de investering aan de exploitatie over de verwachte periode dat we de baten ervan genieten. De afschrijvingskosten en de bijkomende rentekosten vormen tezamen de kapitaallasten en worden over de toekomstige gebruiksduur als last genomen.

11) BBV = Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Hierin staan de wettelijke eisen waaraan de provinciale en gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen moeten voldoen.

6.1.4 Dekking kapitaallasten

Voor wat betreft de kapitaallasten die voortkomen uit de vervangings- en renovatie-investeringen, weergegeven in paragraaf 5.3, geldt dat wordt voldaan aan het advies van de Rekenkamer. Deze stelt dat er dekking dient te zijn voor 8 jaren (2 coalitieperioden). Op de langere termijn zullen de kapitaallasten voor de vervangingsinvesteringen over de hele linie verder toenemen. De oorzaak hiervan is het feit dat in 2011 het gehele areaal van de provincie vervroegd is afgeschreven naar een boekwaarde van € 0. Dit leidt tot zeer lage kapitaallasten op dit moment maar deze zullen stijgen op het moment dat de betreffende objecten vervangen moeten worden.

6.2 Risico's

Aan de uitvoering van instandhoudingsmaatregelen kleven altijd risico's. De belangrijkste hiervan zijn:

6.2.1 Kostenoverschrijdingen

Zoals aangeven is de prijsontwikkeling de laatste jaren explosief geweest. Hiervoor zijn meerdere oorzaken te noemen, zoals 'normale' inflatie, toenemende tekorten aan grondstoffen en mensen, stijging van brandstofprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne, toegenomen vraag in de markt vanuit andere segmenten (zoals de energiemarkt), toenemende complexiteit bij de voorbereiding en uitvoering van projecten, etc. In de normkosten is rekening gehouden met deze kostenstijgingen. Desalniettemin is niet uit te sluiten dat de kosten nog verder zullen stijgen. Conform het provinciale indexatiebeleid stijgen de relevante onderhoudsbudgetten met gelijke indexatiepercentages. Met wegbeheerders en marktpartijen in de weg- en waterbouw wordt gekeken hoe we door samenwerking de projecten efficiënter kunnen aanpakken om te besparen en het gebrek aan kennis en personeel op te vangen.

6.2.2 Personeelstekorten

Ook in de weg- en waterbouw zijn personeelstekorten aan de orde van de dag. Vacatures zijn moeilijk op te vullen en het schaarse personeel wordt weggetrokken naar andere sectoren. Deels werkt dit kostenverhogend (hogere kosten om personeel te werven en hogere salarissen) en deels verhoogt dit het risico dat de instandhoudingsmaatregelen niet of met vertraging kunnen worden uitgevoerd. Het risico wordt versterkt doordat ook interne vacatures bij de provincie met moeite kunnen worden ingevuld. Om vertragingen door personeelstekorten te voorkomen, wordt samen met andere wegbeheerders en marktpartijen bekeken hoe kan worden samengewerkt om deze problematiek het hoofd te bieden.

6.2.3 Verstoringen in het netwerk

Het aantal verstoringen in het netwerk is toegenomen. Dat had voor een deel te maken met klimaatverandering: taluds die verzakten na extreme droogte, bruggen die uitzetten na extreme hitte, etc. Bijvoorbeeld de verstoring op de N510 door wateroverlast. Voor een ander deel hangt het samen met de veroudering van het areaal waardoor er eerder verstoringen plaatsvinden. Te voorzien valt dat dit in de toekomst vaker zal gebeuren. Daarom wordt een calamiteitenteam ingesteld die bij ongeplande verstoringen meteen herstelmaatregelen in gang kan zetten. Daarnaast worden de toolboxen Smart Mobility bij wegwerkzaamheden en evenementen structureel ingezet om de verstoringen in het netwerk goed te kunnen analyseren en met verkeersmaatregelen de impact op andere delen van het netwerk te verminderen en de (vaar)weggebruiker beter te informeren.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

BIJLAGE 1: BEGRIPPENLIJST

Asset Management: de manier waarop de instandhouding van de provinciale infrastructuur wordt georganiseerd.

Beeldkwaliteit niveaus: een middel om de (gewenste) kwaliteit te beschrijven en vast te leggen. Beeldkwaliteit maakt het voor organisaties mogelijk om op een laagdrempelige manier te communiceren over de gewenste en de gerealiseerde kwaliteit. Daarnaast maakt beeldkwaliteit het mogelijk om met de uitvoerder van het onderhoud te communiceren over de kwaliteit, in plaats van de onderhoudsfrequentie van het uit te voeren onderhoud.

Beheer: de primaire functie van de infrastructuur beschikbaar houden door kleine activiteiten, bv. af en toe olie smeren bij installaties.

Begroting: jaarlijks stellen Provinciale Staten de programmabegroting voor het komend jaar vast. In de begroting staan de doelen en de bedragen die Provinciale Staten voor het bereiken daarvan beschikbaar willen stellen. Ook worden de financiële middelen geraamd, waarover de provincie kan beschikken voor de uitvoering van haar taken. De begroting bestaat uit een geordend overzicht van alle voor een bepaald kalenderjaar te verwachten baten en lasten.

Gebiedscontracten: de Provincie heeft ervoor gekozen om gebiedsgericht te werken met meerjarige multidisciplinaire gebiedscontracten (rol van serviceprovider) voor het beheer en onderhoud van het areaal. Het provinciale areaal is hiervoor in 7 gebieden opgedeeld, die in 6 contracten zijn aanbesteed. Het vast en variabele onderhoud van het gehele areaal in een gebied is voor 10 jaar in één contract op de markt gezet.

Gebruiksmanagement: houdt zich bezig met de vraag hoe gebruik wordt gemaakt van de bestaande netwerken die we hebben, en hoe beschikbare instrumenten kunnen worden ingezet om het gebruik van deze netwerken te sturen.

IFD: Industrieel, Flexibel en Demontabel bouwen, waarbij maatschappelijke voordelen (lagere kosten en reductie CO_2-emissies) worden behaald door op grotere schaal prefabricage, standaardisatie en aanpasbaar bouwen toe te passen. De bouw van beweegbare bruggen wordt zo goedkoper, circulair én efficiënter.

iMPI: integraal meerjarenprogramma infrastructuur, het document waarin de infrastructuurprojecten van de provincie staan geprogrammeerd.

iNHi: investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur, het kader waarmee investeringen in de infrastructuur die de functionaliteit van deze infrastructuur veranderen, worden afgewogen.

Instandhouding: alle activiteiten die nodig zijn voor het behouden van de huidige functie van de infrastructuur. Hieronder vallen alle activiteiten op het vlak van beheer, onderhoud, vervanging en renovatie van de bestaande infrastructuur. Bij ProRail wordt hiervoor de afkorting BOV (Beheer, Onderhoud en Vervanging) gehanteerd. Bij RWS wordt onderscheid gemaakt tussen respectievelijk Beheer en Onderhoud en Vervanging en Renovatie.

Kaderbrief: in de kaderbrief geeft het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland zijn visie op de te verwachten financiële ontwikkelingen en op het beleid in de komende jaren. Met deze brief vraagt het college aan Provinciale Staten aan te geven wat de financiële kaders zijn voor de begroting en de meerjarenraming. De kaderbrief is daarmee de start van de jaarlijkse beleids- en begrotingscyclus

Jaarrekening: De jaarrekening bevat een evaluatie van de voortgangsrapportages en biedt het bestuur een monitor op de werkelijke situatie. Door middel van (nog vast te stellen) Prestatie-Indicatoren wordt gemonitord in hoeverre de beleidsvisie is gerealiseerd, waar eventueel op moet worden bijgestuurd en in hoeverre de beleidsvisie aansluit op de werkelijke situatie. Naar aanleiding van de jaarrekening kan het bestuur zijn beleidsvisie aanpassen. De jaarrekening wordt verwerkt in het jaarverslag.

NIKG: Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen, het huidige document waarmee de provincie Noord-Holland aangeeft hoe en tegen welke kosten zij de instandhouding van haar infrastructuur de komende 4 jaar gaat organiseren.

Onderhoud: Onderhoud betreft de activiteiten die erop zijn gericht de beoogde (ontwerp)levensduur van de infrastructuur te realiseren en op langere termijn beschikbaar en efficiënt te houden. Denk aan inspecteren, repareren, vervangen van onderdelen, installeren van systeemsoftware, etc.

PRK-systematiek: een instrument in assetmanagement om de afweging tussen prestaties, risico's en kosten te kunnen maken, bijvoorbeeld in de afweging om een asset te vervangen.

Renovatie: is erop gericht de levensduur van het bestaande object te verlengen.

Smart Mobility: de digitalisering en automatisering van de mobiliteit. Voorbeelden zijn zelfrijdende auto's en bussen, het vervoeren van pakketjes met drones of fietsers die bij het verkeerslicht voorrang krijgen als zij in een groep rijden of als het regent.

STOMP-Principe: STOMP staat voor Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, Mobiliteitsdiensten en Personenauto. Hiermee wordt aangegeven dat maatregelen als eerste moeten bijdragen aan het verbeteren van actieve mobiliteit (Stappen en Trappen), dan aan Openbaar vervoer en deelmobiliteit en pas in laatste instantie aan de personenauto.

Variabel onderhoud: onderhoud dat niet periodiek wordt uitgevoerd en gericht op de vervanging van een deel van de constructie of zelfs de gehele constructie.

Vast onderhoud: onderhoud dat is bedoeld om voorspelde levensduur van een object te bereiken of te verlengen. Het onderhoud wordt gedurende de levensduur periodiek uitgevoerd.

Verkeersmanagement: het samenspel tussen partijen om de prestatie van het wegennetwerk te verbeteren, waarbij informatie over verkeer en infrastructuur actueel en betrouwbaar en beschikbaar is. Verkeersmanagement werkt volgens een vraag-aanbodmodel. Het verdelen van de schaarste vraagt om een optimale afstemming van vraag en aanbod. Het aanbod is de beschikbare capaciteit van het wegennet.

Vervanging: het huidige object vervangen door een nieuw object met dezelfde functionaliteit.

2

BIJLAGE

BIJLAGE 2: OPBOUW KAPITAALGOEDEREN

Wegen: 645 km
Wegen - exclusief de vrij liggende busbanen: 584,68 km
Vrij liggende busbanen: 60.32 km

Tabel 1: Aantal strekkende kilometer weg

Bron: Areaaldata, december 2023

wegnummer	strekkende km	wegnummer	strekkende km
N194	15,92	N415	1,23
N196	2,79	N417	2,48
N197	5,05	N501	6,90
N200	6,33	N502	16,44
N201	30,33	N503	2,21
N202	6,47	N504	9,46
N203	11,90	N505	9,74
N205	17,88	N506	8,78
N206	5,30	N508	8,,80
N207	8,01	N509	6,20
N208	9,95	N510	3,47
N231	11,30	N511	4,69
N232	17,12	N512	10,70
N235	8,10	N513	5,44
N236	14,69	N514	1,26
N239	13,11	N515	5,33
N240	29,25	N516	1,99
N241	22,69	N517	1,76
N242	31,28	N518	6,87
N243	16,07	N519	1,91
N244	28,39	N520	8,04
N245	17,18	N521	2,40
N246	19,61	N522	4,39
N247	29,12	N523	4,35
N248	22,54	N524	1,37
N249	12,76	N525	1,53
N250	6,17	N526	1,69
N307	19,78	N527	2,66
N403	3,49	**TOTAAL**	**584,68**

Fietspaden en parallelwegen: 426,55 km
Fietspad: 372,97 km Parallelweg: 53,58 km
HOV-busbaan: 44,32 km

Vaste kunstwerken *(inclusief aquaducten, viaducten, ecoducten en duikers)*: 555 stuks
- 2 aquaducten (Amstelaquaduct en Ringvaartaquaduct bij HOV1);
- 242 vaste bruggen;
- 145 duikerbruggen;
- 5 ecoducten;[12)]
- 86 onderdoorgangen;
- 75 viaducten

Natuurbruggen: 5 stuks
- Natuurbrug Crailoo (N524);
- Natuurbrug Zwaluwenberg (N417);
- Natuurbrug Zeepoort (N200);
- Natuurbrug Zandpoort A;
- Natuurbrug Zandpoort B

Faunavoorzieningen: circa 80 stuks

Natuurvriendelijke oever: 16,10 km

Tabel 2: Aantal strekkende kilometer natuurvriendelijke oever

vaarwegtraject	strekkende kilometer
K04/K05/K06_1: Vaarweg	0,96
K04/K05/K06_2: Vaarweg	5,29
K07/K08: Vaarweg	8,89
K11: Vaarweg	0,41
K16: Vaarweg	0,00
K17_6: Vaarweg	0,03
K19n: Vaarweg	0,13
K19w: Vaarweg	0,13
K20/K10/K09: Vaarweg	0,16
K20n_2: Vaarweg	0,09
TOTAAL	**16,10**

Pontjes: 2 stuks
- Pontveer het Schouw;
- Pontveer Westeinde

Beweegbare kunstwerken: 53 stuks

12) De 5 ecoducten staan zowel genoemd onder vaste kunstwerken als onder natuurbruggen en worden dus dubbel meegenomen in de opsomming.

Sluizen: 10 stuks

Tabel 3: Aantal sluizen

Bron: Areaaldata, december 2023

AD_ID	BEHEERDER	TOPCODE	NAAM	NENBEHEEROBJECT
AD.1515A13316C74D158F8C1942C1D14F5C	PNH	25E16	Willemsluizen	Schutsluizen
AD.1D67E5C4E1BE43A883A718322F91DA8C	PNH	19G42	Sluis Purmerend	Schutsluizen
AD.612E890153CF4FFD9D7AC54A3A4EEFF2	PNH	14G31	Westfriesche sluis	Schutsluizen
AD.1ABD5192A7F34580AB07533B0F65A4B7	PNH	14B17	Kooysluis	Schutsluizen
AD.98670132E1044119A3C21ED3DB05C320	PNH	09D06	Koopvaardersschutsluis	Schutsluizen
AD.64E0D61A2BBC4F3D9367DBAB6B717C68	PNH	31B08	Tolhuissluis	Schutsluizen
AD.4367D789F7FC4012938C26F91AE51916	PNH	19B40	Roskamsluis	Schutsluizen
AD.E746EA9180D14D2F99CF1982A0FC3CCF	PNH	14G28	Braaksluis	Schutsluizen
AD.AAE73044187348348A20388839EEB836	PNH	25B25	Wilhelminasluis	Schutsluizen
AD.40C8D464FCDA46C0AD08222DEAC23BFB	PNH	14G18	Molenkolksluis	Schutsluizen

Tunnels: 2 stuks
- Waterwolftunnel;
- Abdijtunnel

Vaarwegen: 253,33 kilometer

Tabel 4: Aantal strekkende kilometer vaarweg

Bron: Areaaldata, december 2023

vaarwegtraject	strekkende kilometer
K01/K02/K03/K18: Vaarweg	27,72
K04/K05/K06_1: Vaarweg	6,76
K04/K05/K06_2: Vaarweg	18,14
K07/K08: Vaarweg	9,55
K09: Vaarweg	2,64
K11: Vaarweg	13,11
K17: Vaarweg	25,89
K19: Vaarweg	59,62
K20/K10/K09: Vaarweg	85,96
K20m/K20z: Vaarweg	3,94
TOTAAL	**253,33**

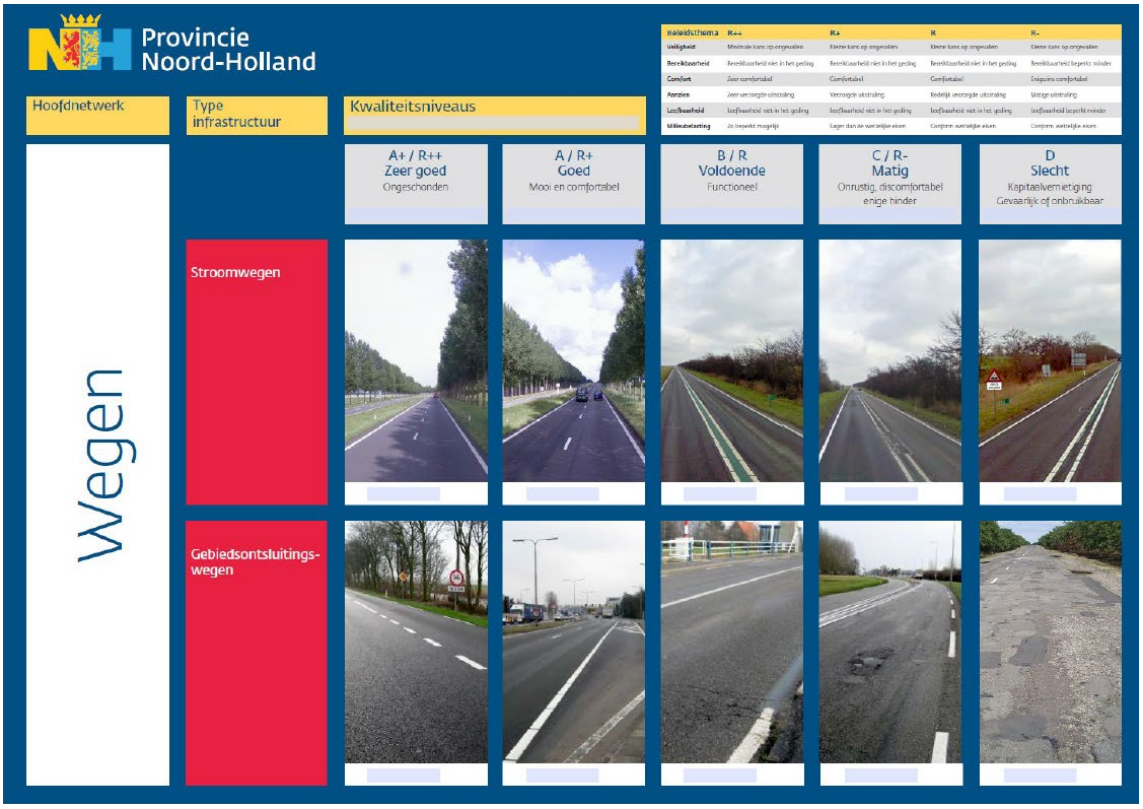
Bediencentrales: 1

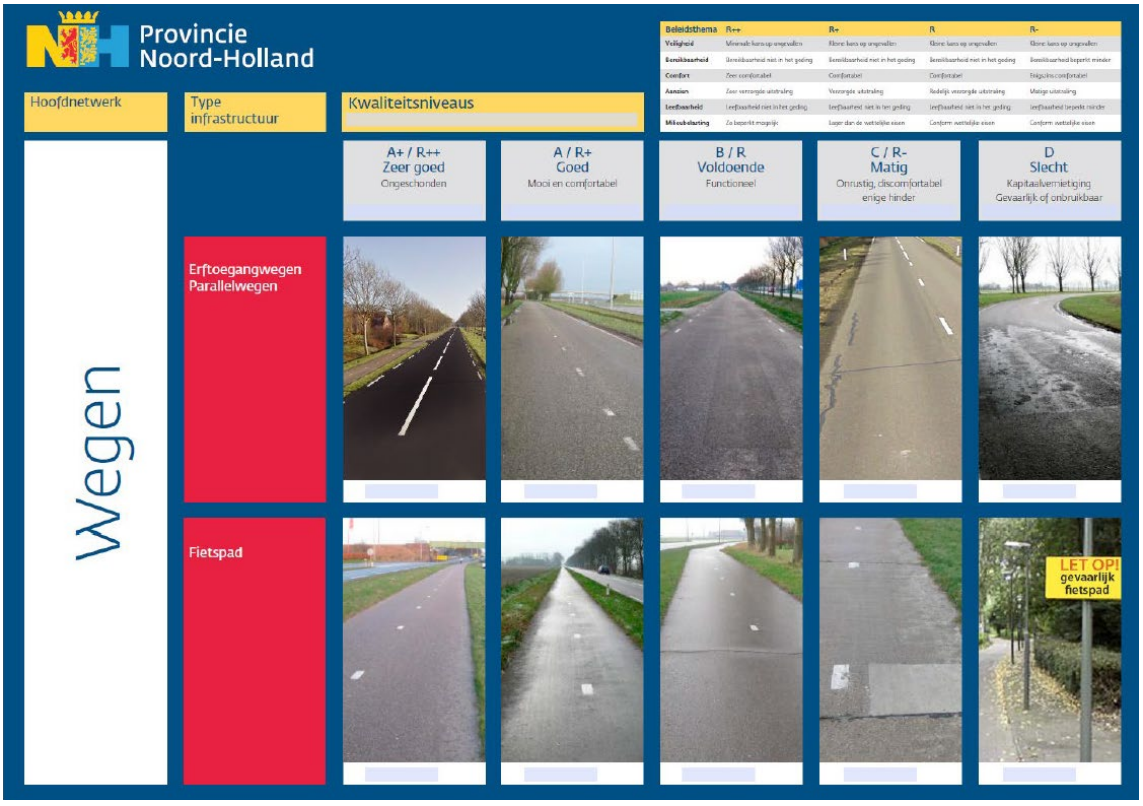
VRI-systemen: 267 stuks

3

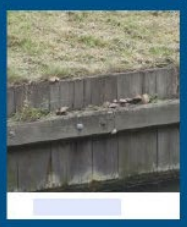
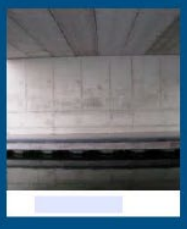
BIJLAGE

BIJLAGE 3: BEELDKWALITEITSNIVEAUS

Provincie Noord-Holland

Hoofdnetwerk	Type infrastructuur	Conditie/Verzorging volgens NEN 2767 Kwaliteitsniveaus				
		2/1 A+ / R++ Zeer goed Ongeschonden	2/2 A / R+ Goed Mooi en comfortabel	3/3 B / R Voldoende Functioneel	4/4 C / R- Matig Onrustig, discomfortabel enige hinder	6/6 D Slecht Kapitaalvernietiging Gevaarlijk of onbruikbaar
Vaarwegen	Oevers					
	Niet weggebonden kunstwerken					
	Weggebonden kunstwerken					

Provincie Noord-Holland

Beleidsthema	R++	R+	R	R-
Veiligheid	Minimale kans op ongevallen	Kleine kans op ongevallen	Gem. kans op ongevallen	Kleine kans op ongevallen
Bereikbaarheid	Bereikbaarheid niet in het geding	Bereikbaarheid niet in het geding	Bereikbaarheid niet in het geding	Bereikbaarheid beperkt minder
Comfort	Zeer comfortabel	Comfortabel	Comfortabel	Enigszins comfortabel
Aanzien	Zeer verzorgde uitstraling	Verzorgde uitstraling	Redelijk verzorgde uitstraling	Matige uitstraling
Leefbaarheid	Leefbaarheid niet in het geding	Leefbaarheid niet in het geding	Leefbaarheid niet in het geding	Leefbaarheid beperkt minder
Milieubelasting	Zo beperkt mogelijk	Lager dan de wettelijke eisen	Conform wettelijke eisen	Conform wettelijke eisen

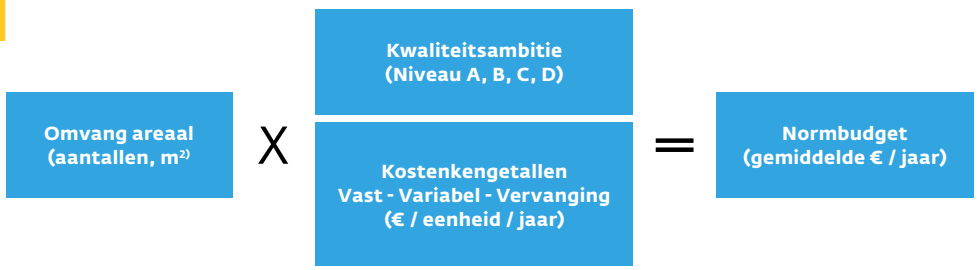
Hoofdnetwerk	Type infrastructuur	Kwaliteitsniveaus				
		A+ / R++ Zeer goed Ongeschonden	A / R+ Goed Mooi en comfortabel	B / R Voldoende Functioneel	C / R- Matig Onrustig, discomfortabel enige hinder	D Slecht Kapitaalvernietiging Gevaarlijk of onbruikbaar
Openbaar Vervoer	Hoogwaardig OV-banen					
	Hoogwaardig OV-haltes					
	OV-haltes					

4

BIJLAGE

BIJLAGE 4: NORMKOSTENBEREKENING

Voor de bepaling van de jaarlijkse gemiddelde onderhouds- en vervangingskosten maken we gebruik van de landelijk toegepaste beheerkostensystematiek. Het resultaat van deze berekening is een normkosten-budget, vanaf hier afgekort tot 'normbudget'. Dit normbudget is het jaarlijks gemiddeld benodigde budget om al het areaal eeuwigdurend te kunnen onderhouden en vervangen. De systematiek is in onder-staande figuur toegelicht.

Figuur 1. Bepaling van het normbudget

Met deze systematiek is het ook mogelijk om keuzes in kwaliteitsniveaus en de daarbij behorende kosten naast elkaar te zetten. Het huidige kwaliteitsniveau van het PNH-areaal is al eerder weergegeven in bijlage 2. De kwaliteitsniveaus zijn in het rekenmodel aan te passen waarmee het financiële effect te berekenen is. In hoofdstuk 2 worden de keuzes die hierin te maken zijn nader uitgewerkt.

Het totale normbudget 2023 is bepaald op € 153,5 mln. In onderstaande tabel is de vergelijking te vinden met het vorige normbudget met prijspeil januari 2018.

Tabel 5. Normbudget[13] prijspeil Q1 2023 en Q1 2018

Normkosten (in € mln.)	NIKG2024-2028	NIKG2020-2023	% toename Periode 2018-2023
vast + variabel	83,1	62,8	32%
vervanging	70,3	43,0	63%
Totaal	153,5	105,9	45%

Dit is een toename op totaalniveau van 45% ten opzichte van de vorige berekening in de NIKG 2020-2023. Deze toename is te verklaren door:

- *Prijspeil en prijsmutaties*
  Het prijspeil voor de voorliggende NIKG is Q1 2023. Hieronder zijn de prijsmutaties die van toepassing zijn voor de periode 2018-2023 en verwerkt in de normkosten berekening:

13) Van de normbudgetten is een taakstelling uit 2015 afgetrokken Deze taakstelling is als volgt opgebouwd:1) 1 miljoen kostprijssturing 2) 4 miljoen efficiëntie gebiedscontracten, 3) 5% efficiëntiekorting als gevolg van trajectbenadering (wegen) voor vast en variabel onderhoud. Voor vervangingsinvestering geldt de 5% efficiëntiekorting. In totaal telt dit op tot € 9,9 mln. (bedrag uit 2015, wordt niet geïndexeerd).

Tabel 6. CBS-indexen

Prijsmutaties	CBS-indexen		
	42/43 GWW	4211 Wegen met gesloten verharding	4213 Bruggen en Tunnels
Januari 2018	106,5	114,4	106
Januari 2023	139,1	155,2	136,4
Mutatie Δ	**31%**	**36%**	**29%**
Cluster	Vaarwegen, Meubilair Cultuurwerk	Wegen	Kunstwerken

Hierin zit ook verwerkt de schaarste op de arbeidsmarkt. Het lastig om ervaren en geschikt personeel te vinden. De invloed van deze schaarste is zichtbaar in de hogere tarieven van het personeel.

- *Uitgangspunten opslagpercentages ramingen;*
  De aangehouden opslagpercentages zijn afgestemd op de wijze van het uitvoeren van de onderhouds- c.q. vervangingsprojecten van PNH. In de meeste gevallen worden projecten middels UaV-gc aanbesteed c.q. op de markt gebracht. Dat houdt in dat ook een gespiegeld IPM-team van de opdrachtnemer in de totale kosten moet worden opgevoerd. Dit was in 2019 nog niet van toepassing in de werkwijze van PNH. Ook de kostencategorie 'overige bijkomende kosten' was in 2019 geen onderdeel van het rekenmodel. Kosten voor leges, vergunningen, verleggen kabels en leidingen etc. behoren wel degelijk tot relevante kosten in projecten. In 2019 is er een default percentage van 5% over de bouwkosten aangenomen voor overige bijkomende kosten.

- *Completere gegevens* van het areaal (hoeveelheden en dimensies);
  Door continue verbetering van areaalgegeven zijn ook de gegevens die gebruikt worden voor de normkostenberekening verbeterd. Uiteindelijk heeft dit verbeterde inzicht geleid tot een verhoging van de normkosten, met name door een groot verschil in de oppervlaktes van viaducten en beweegbare bruggen ten opzichte van de gebruikte gegevens in 2019.

- *Areaaluitbreiding* in de periode 2018 – 2023. Jaarlijks wordt de budgetten voor vast en variabel opgehoogd met toename in areaal dat nieuw is opgeleverd.

5

BIJLAGE

BIJLAGE 5: AANPAK BIODIVERSITEIT

Natuurinclusief ontwerpen en beheren

Natuurinclusief is het uitgangspunt voor projecten en beheer. Door natuurinclusief te ontwerpen wordt een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de biodiversiteit. Dit houdt in dat bij elke fase van activiteiten - planvorming, beleid, besluitvorming en beheer- natuur centraal staat. Het gaat bij natuurinclusief handelen om drie componenten: voorkomen van natuurschade, benutten van natuurlijke kansen en verbeteren van natuurkwaliteit. De basis voor het natuurinclusief voorbereiden en uitvoeren van projecten ligt voor een groot deel ligt bij het inkoopproces; bij de selectie van de juiste adviesbureau en aannemer.

Bomen

Binnen een groenstructuur zijn bomen de meest beeldbepalende groenelementen. Bomen zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Kappen van bomen gebeurt alleen als dat onvermijdelijk is en na een zeer zorgvuldige afweging. Het uitgangspunt is dat iedere boom binnen één jaar vervangen wordt door een potentieel gelijkwaardige boom. Nieuwe beplanting (bomen en struiken) altijd inheems en bij voorkeur autochtoon plantmateriaal. Sortiment passend bij de lokaal Potentieel Natuurlijke Vegetatie. Hoe meer variatie in soorten, hoe meer biodiversiteit en hoe beter de beplanting bestand is tegen ziekten en plagen.

Bermen

De bermen zijn een belangrijk leefgebied voor insecten in Nederland. Ecologisch maaibeheer is de standaard, waarbij met het oog op het verbeteren van de biodiversiteit zowel actief (onderzoek in het veld) als passief (deskresearch) gekeken wordt welk maaibeleid voor dat gebied het meest wenselijk is. Maaien en afvoeren is de standaard werkwijze. Afhankelijk van de lokale omstandigheden zijn verschillende vormen van maaien-afvoeren mogelijk; geheel maaien of gefaseerd maaien (o.a. sinusmaaien, slingerend maaien, mozaïekmaaien). Bij maaien-afvoeren mag 10-30% van de vegetatie afwisselen blijven staan. Klepelen en laten liggen is niet toegestaan. Klepelen en direct afzuigen kan toegepast worden in de meterstroken en smalle bermstroken met zeer beperkte ecologische potentie. Dit gebeurt momenteel nog niet overal zo. In de nieuwe gebiedscontracten wordt deze werkwijze meegenomen.

Beplanting (struiken en hagen)

Struweelbeplanting en hagen/heggen hebben belangrijke waarde voor fauna. Ze geven beschutting en bieden voedsel. Ook langs de infrastructuur is daarom een gelaagde opbouw van de beplanting: bomen-struiken-kruiden het streven. De bermen moeten hier wel voldoende breed voor zijn.

Oevers van bermsloten en kanalen

In principe wordt langs bermsloten geen beschoeiing toegepast tenzij dit voor de stabiliteit van de berm benodigd is. Deze natuurvriendelijke oever liefst zo flauw mogelijk aanleggen. Laten afkalven (afbrokkelen) van een oever is geen probleem, maar zelfs positief om meer variatie in de oevervegetatie te krijgen. Als veiligheid geen probleem is kan hier een lager beeldkwaliteitsniveau worden afgesproken. Ook langs de kanalen is het uitgangspunt: een natuurvriendelijke oever; tenzij. Bij reconstructies van oevers dient bepaald te worden welke oeverbescherming er minimaal moet worden toegepast, bijvoorbeeld in verband met de mogelijk impact van golfslag.

Wadi's, greppels en poelen

Wadi's en greppels zijn zeer effectief in het vasthouden van regenwater en daarom belangrijk in het kader van klimaatadaptatie. Dit kan alleen in bermen die voldoende breed zijn. Een wadi zorgt voor een mooie nat-droog-gradiënt in de berm. Een diepe greppel heeft hetzelfde effect. Deze dient wel voldoende groot te zijn in geval de (steeds vaker voorkomende) piekbelasting. Poelen dragen ook bij aan het langer vasthouden van water. Poelen kunnen worden toegepast als habitat of biotoop voor amfibieën, insecten, zoogdieren en/of vogels. Poelen hebben een zeer positief effect op biodiversiteit en zijn goed in te passen in ecologische verbindingen. Belangrijk is wel dat gelijktijdig ook andere maatregelen worden genomen ter bescherming van amfibieën, zoals faunapassages bij de weg of creëren van zomer- en winterverblijfplaatsen voor de dieren.

Inzaaien of natuurlijke ontwikkeling

Er moet terughoudend worden omgegaan met het inzaaien van bloemenmengsels in bestaande situaties. Bij voorkeur spontane ontwikkeling. Als toch gekozen wordt voor inzaaien; maak dan gebruik van de lokale zadenbank of van zaden uit de directe omgeving. Als dit allebei niet mogelijk blijkt wordt ingezaaid met een bloemenmengsel. De soortensamenstelling mag enkel inheemse soorten bevatten en moet aangepast zijn aan de lokale groeiplaats en/of Potentieel Natuurlijke Vegetatie [PNV]. Zaadmengsels zijn uitsluitend van biologische teelt en worden afgenomen bij gespecialiseerde leveranciers.

Sedum dakbedekking (OV-haltes)

In de pilot sedum dakbedekking is de conclusie getrokken dat sedum dakbedekking met name in de bebouwde omgeving een positief effect heeft op de biodiversiteit en in mindere mate ook op fijnstof, CO_2, geluid en de waterhuishouding. In het buitengebied of langs de kust is het effect minder of slaat het sedum niet aan. Ook geeft sedum dakbedekking de bushalte een aantrekkelijker aanzicht. Het advies is dan ook om sedum dakbedekking alleen in het stedelijk gebied toe te passen is qua locatie kansrijk op ongeveer 300 provinciale bushaltes, die in het stedelijk gebied liggen. De meerkosten van aanschaf van sedum dakbedekking op deze haltes zijn totaal circa € 1miljoen euro en de uiteindelijke jaarlijkse onderhoudskosten lopen op tot circa € 40 duizend per jaar. De afgelopen jaren zijn er al een aantal kredietaanvragen hiervoor beschikbaar gesteld, waarin we hebben voorgesorteerd op dit beleid.

Vismigratie

Vismigratieknelpunten bij provinciale kunstwerken worden opgelost: Bij reconstructies van kunstwerken en sluizen wordt dus altijd natuurinclusief ontworpen. Het uitgangspunt is dat barrières worden weggenomen en sluizen 'vis passeerbaar' worden gemaakt

Verblijf/schuilplaatsen in objecten zoals bruggen

Creëer holtes voor insecten of holtebroeders, zoals ijsvogel, oeverzwaluw, gierzwaluw, vleermuis, etc. Het kan gaan om schuilplekken, nestkasten en insectenhotels. Maar bij voorkeur direct geïntegreerd in een ontwerp/constructie van bijvoorbeeld een brug of tunnel. Bruggen dienen ook faunapasseerbaar te zijn langs de oever d.m.v. een doorlopende oever of een looprichel die in het ontwerp van de brug zit.

Gebruik chemische bestrijdingsmiddelen

Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in het beheer is niet toegestaan. Het nulgebruik geldt ook bij het beheer van stenen oevers en bestrijding van invasieve exoten.

Zwerfafval

Zwerfafval in de bermen moet zoveel mogelijk verwijderd worden voor het maaien. De afgelopen jaren (2021-2023) is een zwerfafvalpilot uitgevoerd. Deze aanpak is gericht op de aanpak van hotspots en preventie door het stimuleren van gedragsverandering. Op basis van de ervaringen blijkt de extra aanpak van zwerfafval bij hotspots effectief. Er gaat ook een preventieve werking van uit.

Verbinden en ontsnipperen

Wegen en kanalen vormen voor veel diersoorten een barrière. Anderzijds kunnen kanaal- en wegbermen voor diverse soorten als verbinding en leefgebied dienen. Aanleg en onderhoud van faunavoorzieningen kan verschillende gebieden met elkaar verbinden, zodat barrières voor de verspreiding van fauna weggenomen worden. Voorzieningen voor fauna worden binnen projecten gerealiseerd en gefinancierd. De afgelopen jaren zijn er vele faunavoorzieningen bij wegen aangelegd zoals ecoducten, dassentunnels, kerkuil rollers, loopplanken en geleidevoorzieningen voor marters en vleermuizen. Om deze voorzieningen functioneel te houden is structureel budget nodig. Regulier beheer is onderdeel van de gebiedscontracten, maar vervanging van vooral de geleidevoorzieningen is niet voorzien. Ook bebording en verlichting kunnen effect hebben op de aanwezige fauna. Bijvoorbeeld het type en kleur van de (led)verlichting onder kunstwerken en langs belangrijke bomenlanen voor vleermuizen. Met deze zaken dient ook rekening gehouden te worden in het kader van het verbeteren van biodiversiteit.

Monitoring bermen

Een algemeen gehanteerde werkwijze voor het meten van biodiversiteit is er niet, maar er zijn verschillende methoden die gebruikt kunnen worden om inzicht geven in trends en ontwikkelingen. Voor de monitoring van het maaibeheer is een eigen monitoring opgezet: De biodiversiteit in de (vaar)wegbermen wordt in een periode van vier jaar gemonitord om het effect van aangepast maaibeheer in beeld te brengen. Voor de vegetatie en insectenpopulatie zijn dit 88 meetpunten en op de helft van deze locaties worden ook de bodemparameters opgenomen. Na het eerste jaar monitoring (2022) is een tussentijdse evaluatie gehouden met WSP. Het meetnet is geoptimaliseerd; enkele meetpunten zijn iets verplaatst en er zijn een paar meetpunten toegevoegd. Komende jaren wordt onderzocht of de huidige manier van monitoring voldoende inzicht geeft in de effecten van het aangepast maaibeheer. Het is nog te vroeg om al conclusies te trekken, maar er ontstaat al wel een algemeen beeld. Het is in ieder geval wenselijk om een bepaalde vorm van bermmonitoring na 2025 te continueren. Hoe langer je iets meet, hoe beter trends zichtbaar worden.

Monitoring faunapassages

Faunapassages moeten frequent gemonitord worden op functionaliteit. Dit is een eis in de gebiedscontracten. Monitoring op gebruik is geen contracteis, maar wel wenselijk. Het beheer moet afgestemd zijn op het gebruik. Ook kan monitoring waardevolle informatie opleveren over de effectiviteit van bepaalde type voorzieningen. Alle passages continue monitoren is erg duur en ook niet nodig. Bij nieuw aangelegde faunapassages zou er gedurende een periode van drie jaar na oplevering cameramonitoring kunnen worden toegepast om de functionaliteit van de nieuwe passages te beoordelen.

Monitoring waterkwaliteit

Vanuit de kaderrichtlijn Water moet de (ecologische) waterkwaliteit in 2027 in een goede staat verkeren. De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de monitoring hiervan. Het KRW-meetnet geeft echter weinig inzicht in de effectiviteit van maatregelen op een specifieke locatie. Na aanleg van een natuurvriendelijke oever is daarom projectmonitoring op locatie wenselijk conform een nader af te stemmen methodiek.

HAARLEM, JULI 2024

Colofon

Uitgave
Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl

Projectleiding
Chris de Veer
Maxim Burlini

Fotografie/kaartmateriaal
Provincie Noord-Holland
fotograaf: Michiel Wijnbergh

Grafische vormgeving
The Creative Hub - Canon

NIKG

Provincie Noord-Holland

2024 | 47

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 20 augustus 2024

Onderwerp:
Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024-2028

Kenmerk: 2296909/2296946

Bijlage: Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024-2028

1. Inleiding

Met veel genoegen bieden wij u hierbij de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024-2028 aan.

Met de NIKG wordt aangegeven hoe de provinciale infrastructuur (wegen, vaarwegen, bruggen sluizen, tunnels, fietspaden, busbanen, oevers, bermen, etc.) in stand wordt gehouden. Hierbij worden de ambitieniveaus bepaald aan de hand van de beeldkwaliteit, wat iets zegt over de provinciale bereikbaarheid, veiligheid en tevredenheid van (vaar)weggebruikers. Daarnaast worden andere criteria afgewogen zoals duurzaamheid, leefbaarheid en biodiversiteit. Met de NIKG toetst de provincie of de middelen die er in de begroting zijn gereserveerd, voldoende zijn om het areaal tegen de gewenste (beeld)kwaliteit in stand te houden.

Bij het dagelijkse beheer en onderhoud is het de verantwoordelijkheid van de gebiedsaannemer die een regio voor meerdere jaren onder zijn hoede heeft om ervoor te zorgen dat de infrastructuur op orde blijft.
De planning van andere, grotere werkzaamheden wordt vervolgens uitgewerkt in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI) dat later dit jaar aan u wordt aangeboden.

De NIKG gaat niet over de uitbreiding of functieverandering van de infrastructuur, dat is vastgelegd in de iNHi. Beide documenten worden tegelijkertijd aan de Staten aangeboden omdat er wel een duidelijk verband is tussen beide documenten.

Er is steeds meer aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering. Deze worden verder in beeld gebracht met een nieuwe klimaatstresstest. In het netwerk zien we jaarlijks meer verstoringen die te maken hebben met heftige regenval of extreme droogte. De aanpak om deze verstoringen zo snel mogelijk aan te pakken en te voorkomen, wordt geïntensiveerd.

Ook wordt de informatie aan de (vaar)weggebruikers over werkzaamheden en verstoringen verder verbeterd door betere coördinatie met andere infrastructuurbeheerders en onder andere de inzet van de toolbox Smart Mobility bij wegwerkzaamheden en evenementen.

Vanaf 2025 worden de gebiedscontracten opnieuw aanbesteed en dan zullen maatregelen om verstoringen tegen te gaan en klimaatbestendige infrastructuur te realiseren, ook onderdeel uitmaken van de nieuwe aanbesteding.

Volgend op het Perspectief Mobiliteit is er in deze NIKG meer aandacht voor actieve mobiliteit. In deze NIKG wordt voorgesteld om de parallelwegen waar een doorfietsroute over gaat, op hetzelfde niveau te onderhouden als de fietspaden en stroomwegen.

Ook wordt in deze NIKG voorgesteld om duurzaamheid en biodiversiteit voortaan standaard mee te nemen in de instandhoudingsprojecten. Hierbij gaat het onder meer over klimaatvriendelijke manieren van onderhouden, natuurvriendelijk maaien en natuurinclusief bouwen. Ook de bevordering van de biodiversiteit in bermen en de aanpak om zwerfafval op te ruimen worden bij positieve evaluatie voortgezet.

De afgelopen jaren zijn grondstoffen schaarser geworden en brandstofprijzen hoger. Ook is er een krappe arbeidsmarkt waardoor er tekorten aan personeel zijn. Dit alles drijft de prijzen op en maakt het steeds ingewikkelder om werken op de markt aan te besteden.
Met andere wegbeheerders en bedrijven die in de weg- en waterbouw actief zijn, zijn we in overleg om te kijken hoe we hier de komende jaren mee om moeten gaan. Standaardisering (o.a. industrieel, flexibel en demontabel bouwen, IFD) en het combineren van werken, zijn enkele mogelijkheden om ervoor te zorgen dat we de instandhouding van onze infrastructuur toch voor elkaar krijgen.

Aanleiding
Als eigenaar en beheerder van infrastructurele verbindingen, is de provincie er wettelijk voor verantwoordelijk om de provinciale infrastructuur op orde te houden. Dit is vastgelegd in de Wegenwet en de Scheepvaartverkeerswet. Dat wil zeggen dat de provinciale infrastructuur moeten worden beheerd en onderhouden en, bij einde levensduur, gerenoveerd en vervangen (tezamen noemen we deze taken ‘instandhouding’).

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt dat in de begroting een paragraaf moet zijn opgenomen over kapitaalgoederen. Hiermee wordt geborgd dat er voldoende middelen beschikbaar zijn voor de instandhouding van het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen. De Commissie BBV adviseert Provinciale Staten eenmaal in de vier jaar een integrale beleidsnota over het beleidskader met betrekking tot onderhoud van kapitaalgoederen vast te stellen. Dit advies is overgenomen in de Financiële Verordening Provincie Noord-Holland (artikel 3.1). De vorige Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) dateert van oktober 2020. De voorliggende nota betreft de periode 2024-2028.

2. Doelstellingen

In de NIKG worden de kaders vastgelegd waarbinnen de provincie het beheer en onderhoud van de bestaande en toekomstige provinciale infrastructuur uitvoeren. Ook wordt inzicht gegeven in de hiervoor gemiddeld benodigde middelen over de langere termijn.

Dit moet ertoe bijdragen dat de provincie bereikbaar is en blijft, en dat de verkeersveiligheid, duurzaamheid, biodiversiteit en gebruikerstevredenheid toenemen.
Het uitbreiden van infrastructuur, het veranderen van de functie van de infrastructuur en het sturen op het gebruik van de infrastructuur worden niet behandeld in de NIKG. Ook de instandhouding van gebouwen behoort niet tot de scope van deze NIKG.

3. Financiering, communicatie en inwonersparticipatie

Financiering
In de begroting van de provincie Noord-Holland zijn in programma 4 Bereikbaarheid, doel 4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden de middelen opgenomen voor de instandhouding van de infrastructuur.
In het coalitieakkoord is met ingang van 2025 een bedrag van € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld voor kapitaallasten van vervangingsinvesteringen van de infrastructuur. Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 1 miljoen per jaar.
Hiernaast is in het coalitieakkoord vanaf 2025 een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar voor kapitaallasten van investeringen in nieuwe infrastructuur (lopende projecten iMPI). Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 0,5 miljoen per jaar.

De lasten voor verduurzamen, verbeteren en in stand houden van de provinciale infrastructuur worden meerjarig geprogrammeerd. Deze programmering zorgt voor een wisselend verloop van de begrote lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserves Groot onderhoud Wegen en Groot onderhoud Vaarwegen.

Conform het BBV en de uitvoeringsregels infra is er een onderscheid tussen vast en variabel onderhoud en vervangingsinvesteringen in de begroting.
De financiering is pas opportuun na uitwerking van de projecten en de kredietaanvraag hiervoor. Bij deze verdere uitwerking van de projecten worden de financiële consequenties duidelijk en wordt er gekeken of dit financieel haalbaar is. Dit vindt plaats na de NIKG in het iMPI.

Communicatie
De vaststelling van de NIKG zal actief worden gecommuniceerd, omdat het gaat over de instandhouding van de provinciale infrastructuur die de leefwereld van de Noord-Hollandse inwoners en bezoekers raken. We kiezen voor actieve communicatie om een aantal nieuwswaardige onderdelen van de NIKG te delen met de inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden. Tegelijkertijd met de NIKG wordt ook de Nota investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi) ter besluitvorming aangeboden aan GS en PS.

De iNHi en de NIKG zijn beiden een strategie voor de provinciale uitgaven aan infrastructuur, maar hebben ieder hun eigen nieuwswaarde. Het nieuws is te veel voor één persbericht, dus zullen twee losse persberichten uitgaan, 1 á 2 dagen na elkaar.

Inwonersparticipatie
Voor het maken van de NIKG is geen inwonersparticipatie of participatie met de regio toegepast. Bij het uitvoeren van werkzaamheden zal per project gekeken worden wat de juiste vorm van inwonersparticipatie is.

4. Proces en procedure

Bij de totstandkoming van de NIKG 2024-2028 is een interactief proces gevolgd met interne stakeholders. Hierbij is ook tweemaal een technische briefing geweest in de Commissie Ruimte om aan te geven wat de NIKG inhoudt en wat de stand van zaken is.
Op basis van areaaldata is gekeken naar de stand van het areaal en de huidige beeldkwaliteit per areaaltype. Ook is gekeken naar de ambities in het Coalitieakkoord en het Perspectief Mobiliteit en de gebruikerstevredenheid. Deze zijn verwerkt tot een aanpak om ook duurzaamheid en biodiversiteit mee te nemen bij de instandhoudingsopgave. Op basis van normkosten is gekeken naar de middelen die gemiddeld genomen jaarlijks nodig zijn voor de instandhouding van de provinciale infrastructuur. Deze zijn afgezet tegen de middelen die beschikbaar zijn gesteld in de begroting.

Op basis daarvan is gekeken of de instandhoudingsopgave gerealiseerd kan worden. Door de middelen die via het coalitieakkoord extra worden toegevoegd voor de instandhouding, is er vanaf 2025 naar verwachting voldoende dekking om de benodigde investeringen te doen. In 2024 is er volgens deze berekening sprake van een tekort. Echter, omdat de normberekening gaat over gemiddelde waarden en niet over de daadwerkelijke behoefte per jaar, is nog niet te zeggen of de vervangingsbehoefte compleet wordt gedekt. In het iMPI wordt dit inzichtelijk gemaakt.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

M.J.H. van Kuijk, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 47-2024

Provinciale Staten van Noord-Holland;
gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 20 augustus 2024;

besluiten:

1. De Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028 vast te stellen;

2. Gedeputeerde Staten opdracht te geven de instandhoudingsopgave conform de vastgestelde kwaliteitseisen in stand te houden en de grotere vervangings- en renovatieopgaven op te nemen in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur 2025 (iMPI) en daarop te rapporteren.

Haarlem, 30 september 2024

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
S. Neeskens
AD/STG

Doorkiesnummer +31235145282
neeskenss@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d	**30-09-2024**
Commissie Ruimte	
Datum commissievergadering	**09-09-2024**

20 september 2024

Onderwerp:

De commissie Ruimte adviseert:

De voordracht Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024-2028 (NIKG) als bespreekstuk te agenderen voor de Statenvergadering van maandag 8 juli 2024.

Uittreksel van het concept-verslag commissie Ruimte 9 september 2024:

7 A-agenda Mobiliteit

7.a Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen 2024- 2028 (NIKG)

De **voorzitter** geeft het woord aan de commissieleden voor het stellen van vragen in de eerste termijn.

Mevrouw **Den Boer** (BBB) vraagt waarom er voor alle onderdelen onderhoudsniveaus zijn vastgesteld op beeldkwaliteitsniveau, behalve voor vaarwegen en oevers. Ze wil weten hoe de uitvoerders dan weten wat hun taken zijn. BBB pleit voor een herverdeling van de contracten op het gebied van assets in plaats van op onderhoudsniveau. Zij wil graag weten hoe de afstemming van gebiedsgebonden werkzaamheden op het niveau van assets kan worden geborgd en hoe lang de contracten voor deze assets doorgaans lopen. Zij vindt de scheuren die ontstaan in prefab fietsbruggen zorgelijk en vraagt wat de voor- of nadelen zijn van de uitvoering van innovaties op dit gebied. Ze verzoekt of de gedeputeerde PS kan informeren wanneer informatie over storingen aan bruggen door warm weer beschikbaar komt, evenals de impact hiervan op het waterverkeer. Voor biodiversiteit is een extra bedrag van 500.000 euro beschikbaar gesteld en bij een positieve evaluatie wordt dit voortgezet. Mevrouw Den Boer vraagt wie verantwoordelijk is voor de evaluatie en wie de criteria hiervoor vaststelt. Daarnaast wil ze graag weten of de resultaten van de evaluatie van de sedum dakbedekking op bushokjes al beschikbaar zijn.

De heer **Boer** (VVD) krijgt berichten dat weggebruikers ontevreden zijn over laadpunten op route, en informeert hoe de gedeputeerde hiernaar kijkt en welke actie hij van plan is te ondernemen. Hij stelt dat voor de uitval van bruggen meer nodig is dan een herstelteam en vraagt of de gedeputeerde hier meer informatie over kan geven.

De heer **Dessing** (FvD) merkt op dat er in de nota staat dat er voor zowel onderhoud als vervanging van wegen een budget van 100 miljoen euro is gereserveerd, maar dat er ook grote onzekerheden zijn door de hoge brandstofkosten. Hij vraagt wat het totale kostenbeeld is en welke rol de duurzaamheidsprestatie-indicatoren daarbij spelen. Daarnaast wil hij weten hoe groot de financiële onzekerheidsfactoren zijn.

De heer **Van den Berg** (JA21) stelt dat de nota erkent dat de stijgende materiaalkosten door duurzame materialen een probleem vormen en vraagt de gedeputeerde wie daarvoor opdraait. Hij noemt het STOMP-principe "heel erg stom" en vraagt wat GS doet voor mensen die niet kunnen fietsen of lopen naar hun werk. Daarnaast vraagt hij waarom de reguliere programma's niet volstaan en waarom er een Klimaatcalamiteitenteam voor de provincie Noord-Holland nodig is.

De heer **Dijk** (CDA) vraagt of alle extra te verwachten kosten zijn meegenomen, kijkend naar de effecten van extreme weersomstandigheden. Hij vraagt hoe de gedeputeerde zorgt dat overlast door gevaarlijke planten en hoge bermbegroeiing ook wordt meegenomen in het beleid. De heer **Dijk** vraagt tot slot om een reactie van de portefeuillehouder op de tabel op pagina 17, waarin staat dat van 177 kunstwerken niet bekend is wanneer deze zijn gebouwd. Hij vraagt zich af hoe meerjarig onderhoud kan worden gepland zonder deze informatie.

De heer **Faassen** (50PLUS) waardeert de inspanningen van de provincie, maar merkt op dat de koppeling tussen verkeersveiligheid voor fietsers en het aantal ongelukken mogelijk niet alleen door wegindeling wordt veroorzaakt. Hij pleit ervoor om de rechtstreekse koppeling los te laten en andere oorzaken te bekijken.

De heer **Bonekamp** (Volt) vraagt hoe GS de fietspaden van kwaliteit C en D beoordeelt met name omdat de kans op ongevallen daar ook groter is. Hij uit zijn ontevredenheid over het tekort aan elektrische laadpunten voor fietsen en wijst erop dat de kosten 48 procent hoger zijn dan in 2023. Hij vraagt om toelichting op deze kostenstijging.

Statenlid **Korzelius** (GL) vraagt naar de verschillen tussen kwaliteitsniveau A en B, zoals vermeld in tabel 3, en wil verduidelijkt krijgen wat de termen 'redelijk verzorgd' en 'verzorgd' inhouden. Hij vraagt ook of de provincie een rol speelt bij elektrische oplaadpunten. Verder vraagt hij of de infrastructuur moet worden aangepast voor zelfrijdend elektrisch vervoer en wat de afschrijving van de kapitaalslastendekking betekent voor het meerjarenperspectief van de provincie. Tot slot wil hij weten wat de financiële impact is op kapitaalgoederen.

De heer **Vonck** (PvdA) uit zijn bezorgdheid over de oplopende kosten en vraagt welke garanties en risicobeperkingen er zijn om deze problemen aan te pakken.

De **voorzitter** geeft woord aan gedeputeerde Olthof voor beantwoording van de vragen in de eerste termijn.

Gedeputeerde **Olthof** legt uit dat het verschil in kwaliteitsbeheer tussen oevers en wegen voortkomt uit het feit dat oevers risicogestuurd worden beoordeeld, gebaseerd op een schouw. Dit komt door de grote variatie in de aard van oevers, zoals beschoeiingen, natuuroevers en kades. Voor assets wordt overgestapt naar asset- en gebiedsmanagement vanwege de toenemende complexiteit. Standaardisatie van het fundament

van bruggen helpt bij het onderhoudsplan, maar is niet hetzelfde als innovatie. De geprinte fietsbruggen worden geëvalueerd.

De impact van uitval van bruggen op vervoer over water wil de gedeputeerde graag technisch beantwoorden. De provincie voert de evaluatie van biodiversiteit uit, waarbij duurzaamheid en kosten worden vergeleken. Duurzaamheid vertegenwoordigt ongeveer drie procent van de totale kosten, terwijl biodiversiteit daar ongeveer een procent van uitmaakt. Circulariteit is het hergebruiken van materialen en dat is economisch model. Sedum dakbedekking is destijds onderworpen aan brede discussie en de resultaten zijn gedeeld en besproken met PS.

Laadpunten worden wekelijks gerealiseerd, maar momenteel zijn er nog geen voorzieningen specifiek voor fietsen. Bij OV-hubs zullen wel voorzieningen gerealiseerd worden voor fietsen. De MRA Elektrisch werkt samen met de gemeenten en de provincie aan de locatie van laadpunten in openbare ruimtes. De locaties voor deze laadpalen zijn altijd gekoppeld aan andere initiatieven zoals benzinestations, OV-hubs of de bebouwde kom. Gedeputeerde **Olthof** stelt voor om op een later moment in te gaan op het herstel van de storingen, na de evaluatie omdat het een breed onderwerp is. De gedeputeerde zegt toe in de komende week een datum te geven voor de behandeling van dit onderwerp.

De kosten van duurzaamheid zijn complex. Op basis van de beschikbare informatie heeft GS een inschatting gemaakt van de kosten, waarbij onderscheid is gemaakt tussen kapitaalslasten, beheer en onderhoud. Gedeputeerde **Olthof** is van mening dat dit een goede inschatting is en dat GS hier de komende jaren mee kan werken. Biodiversiteit mag nooit ten koste gaan van de verkeersveiligheid. Er wordt aandacht besteed aan gevaarlijke planten en bermen. Bij de 177 kunstwerken zijn onderdelen vervangen en deze zijn dus niet meer volledig origineel. Het meerjarig onderhoud wordt op basis van inspecties gepland.

Fietspaden die nieuw worden aangelegd zijn van A-kwaliteit, de fietspaden van B-kwaliteit voldoen echter wel aan de kwaliteitseisen en het streven is dat dit niveau behouden blijft.

Wat betreft autonoom vervoer, is GS bezig met de ontwikkeling van smart mobility. Gedeputeerde **Olthof** voert gesprekken met autofabrikanten om te onderzoeken wat dit betekent voor de infrastructuur en de aanpassing van wegmarkeringen.

De gedeputeerde erkent de zorgen rondom het financieel meerjarenperspectief en stelt voor om dit onderwerp later te bespreken binnen een bredere financiële context.

Gedeputeerde **Olthof** uit zijn teleurstelling over de manier waarop de heer Van den Berg (JA21) zijn vragen stelt. JA21 heeft in het verleden aangegeven zich zorgen te maken over de weg naar Bergen die onder water stond en over de wateroverlast in de duinen. De gedeputeerde benadrukt dat het Klimaatcalamiteitenteam snel kan ingrijpen en de bestaande teams kan ondersteunen bij dergelijke situaties. Op de vraag van de heer **Van den Berg** waarom een dergelijk team nodig is, legt gedeputeerde Olthof uit dat het nieuwe team is opgezet om sneller te kunnen reageren, dan de aannemers die ingehuurd worden omdat die afhankelijk zijn van hun planning. Het interventieteam bestaat uit mensen die al werkzaam zijn binnen de organisatie, maar snel kunnen optreden in geval van nood. De resultaten van de inzet van het Klimaatcalamiteitenteam zullen

over enkele jaren geëvalueerd worden. De gedeputeerde benadrukt dat op locaties waar fietsen, OV of lopen geen optie zijn de auto ook een rol speelt in het STOMP-principe, waarbij de 'P' staat voor privéauto.

De **voorzitter** geeft de commissieleden de gelegenheid tot het stellen van vragen in de Tweede termijn.

Mevrouw **Den Boer** (BBB) vraagt wanneer de terugkoppeling over de 3D geprinte bruggen kan worden verwacht.

De heer **Van den Berg** (JA21) uit zijn zorgen over het STOMP-principe, waarbij hij het een slechte ontwikkeling vindt dat de fietsinfrastructuur zoveel aandacht krijgt ten koste van parkeerplekken.

De heer **Faassen** (50PLUS) merkt op dat er weliswaar een directe relatie lijkt te zijn tussen fietsslachtoffers en het onderhoud van fietspaden, maar dat dit niet altijd expliciet wordt benoemd.

De heer **Bonekamp** (Volt) vraagt naar de aanpak GS is van de C en D fietspaden die voor gevaarlijke situaties zorgen.

Statenlid **Korzelius** (GL) benadrukt zijn bezorgdheid over de provinciale financiële huishouding op de lange termijn.

De **voorzitter** geeft het woord aan gedeputeerde Olthof voor de beantwoording van de vragen in de tweede termijn.

Gedeputeerde **Olthof** geeft aan dat er het komende jaar geen evaluatie van de 3D-geprinte bruggen zal plaatsvinden, maar dat dit wordt gemeld zodra het zover is. De gedeputeerde geeft aan dat naar aanleiding van de bezwaren en opmerkingen is het Klimaatcalamiteiten team nu omgedoopt tot Calamiteiten team, dit is ook aangepast in het NIKG.

In het iMPI staat veel meer andere infrastructuur beschreven dan alleen maar fietstrajecten. Het beeld dat door JA21 wordt geschetst, namelijk dat er te veel focus op fietsen zou zijn, vindt de gedeputeerde niet terecht. Wel erkent gedeputeerde **Olthof** dat het aantal fietsen toeneemt door verschillende factoren. Ten aanzien van de fietspaden in gebieden C en D wijst Olthof erop dat de aanpak hiervan deel uitmaakt van het iMPI.

Omdat JA21 aangeeft een motie te willen indienen, concludeert de **voorzitter** dat dit agendapunt als bespreekstuk naar PS gaat.

.

M96 / PS 30-09-2024
INGETROKKEN

Daniël J. van den Berg
Statenlid JA21

Motie: ‘Instandhouding van wegen en infrastructuur waaronder bruggen en sluizen’

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op maandag, 30 september 2024, te Haarlem, ter behandeling van agendapunt 13, ‘Vaststelling Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024- 2028 (VD-47)’.

Constaterende dat:

- de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) een grote nadruk legt op verschillende duurzaamheidsambities;
- er (te) weinig aandacht wordt gegeven aan de instandhouding en uitbreiding van wegen;
- ruim de helft van de provinciale wegen en kunstwerken is voor 1980 aangelegd of voor het laatst vervangen;
- voor kunstwerken en wegen een groot aantal vervangingen te doen is, met een piek in de uitgaven na 2030;
- tegen die tijd strategische keuzes nodig zijn over het wel of niet vervangen van areaal, en momenteel wordt onderzocht of en hoe dit opgevangen kan worden binnen de huidige middelen.

Overwegende dat:

- een goede instandhouding en verzorging van, met name N-wegen, een provinciale kerntaak is;
- goed onderhouden wegen essentieel zijn voor de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en economische ontwikkeling van de regio;
- het belangrijk is om proactief te anticiperen op de toekomstige piek in onderhouds- en vervangingskosten van wegen en kunstwerken;
- de huidige middelen mogelijk niet toereikend zijn om de noodzakelijke vervangingen en uitbreidingen tijdig uit te voeren.

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

- in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen meer focus aan te brengen op de instandhouding van wegen, voordat (bovenwettelijke) duurzaamheidsambities ruimte krijgen;
- een concreet plan op te stellen voor de financiering van het noodzakelijke onderhoud, vervanging en uitbreiding van provinciale wegen en kunstwerken,

rekening houdend met de verwachte piek in uitgaven na 2030, en dit voor te leggen aan Provinciale Staten;
- te onderzoeken welke aanvullende middelen en strategieën nodig zijn om de infrastructuur op peil te houden en tijdig te vernieuwen, inclusief opties voor levensverlengend onderhoud en efficiëntere aanbestedingsprocedures,

en gaan over tot de orde van de dag.

Ondertekening,

Daniël J. van den Berg
JA21 Noord-Holland

Mondelinge vragen fractie SP voor het Vragenuur PS 30 september 2024.

Inzake “Streep door ontwikkelen van de bouw 9600 woningen in Amsterdam”

Onlangs werd duidelijk dat de provincie Noord-Holland op verzoek van het Rijk de scheepswerf van Damen Shipyards heeft aangewezen als “industriegebied van provinciaal belang”. Rechtstreeks effect van deze daad is dat er een streep gaat door ontwikkelen van de bouw van 9600 woningen. Woningen waar Amsterdam schreeuwend behoefte aan heeft.

Daarover de volgende vragen

1. Er wordt al jaren overleg gevoerd over de toekomst van het gebied en er zijn ook afspraken gemaakt. Pas over twee jaar zouden die afspraken geconcretiseerd worden. Waarom dan nu dit besluit?

2. Welke verklaring kan de gedeputeerde geven dat het besluit zonder de verantwoordelijk wethouder van Amsterdam is genomen, terwijl er al langere tijd overleg is geweest met de wethouder (of zijn voorganger)?

3. De aanwijzing is tijdelijk voor twee jaar. Waarom als toch al duidelijk was dat de gemeente pas over twee jaar concretere stappen zou gaan zetten?

4. Heeft GS bij het nemen van het aanwijzingsbesluit afgewogen wat het effect op de woningbouw zou zijn? En wat was die afweging?

5. Is er al een uitnodiging de deur uit om het overleg met de wethouder opnieuw op te starten? Wanneer zal dit overleg plaatsvinden?

Remine Albers
SP